UNIVERSITARIA
BIBLIOTECA ALESSANDRINA
B d 39
ROMA

A.n.#10

Bd 39

PETRI GASSENDI DINIENSIS

ECCLESIÆ PRÆPOSITI,
ET IN ACADEMIA PARISIENSI
MATHESEOS
REGII PROFESSORIS

EPISTOLÆ,

QVIBVS ACCESSERVNT
CLARISSIMORVM QVORVMDAM
AD IPSVM
EPISTOLÆ, ET RESPONSA.

JN QVIBVS HVMANIORVM, PHILOSOPHICARVM, & Mathematicarum Rerum complura luculenter admodum enucleantur, atque explicantur.

TOMVS SEXTVS.
CVM INDICIBVS NECESSARIIS.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON,
& IOANNIS BAPTISTÆ DEVENET.

M. DC. LVIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Ex Bibliotheca

EPISTOLARVM ARGVMENTA,

Quæ ſic ordinauimus ne Seriei vis fieret Epiſtolarum, quæ varijs Inſcriptionibus ſatis ſupérque variantur.

A

ALLATIO. Quòd ſe ad illius amicitiam Naudæus, & Gaffarellus aggregârint, gratulatur. *pag.* 57

ALVERNIO. Simeonis Muiſij operum editionem procuret, hortatur. 294

B

BARDIO. Illius *de grauium naturali motu* commendat librum, gratéſque refert quòd & agere prior literis occœperit. *pag.* 99

De Liceti libro *de centro & circumferentia*, de altero *de Terra vnica centro motus ſingularum Cæli particularum*, déque altero *de regulari motu, minimáque parallaxi Cometarum*, aliquid, &c. 101

Ad operum editionem eius accelerandam excitat, & Liceti librum *de Lunæ luce* ad Valeſium Principem in ſe recipit mittendum. 169

BEECKMAN. Epicuri placita cum eo communicare pollicetur. 26

BERNEGGERO. Schickardi luget obitum, & quamuis Poëtam ſeſe nec eſſe, nec ſalutari voluerit, carmina tamen aliquot, quæ mœrens effuderit Diodato exſtimulante, mittit. 84

BERNERIO. De Pecqueti experimentis Chylo & ſanguini nouum iter aperientibus, itémque variis aliis Inanis Hydrargiri ope peractis. 317

BOCHARTO SARRONIO. Nucibus relictis rerum bonarum ſtudia fœliciter cœpta, vt abſoluat addit animos. 161

BOCKLERO. Illius ſibi amicitiam ab Equite Scaligero iunctam lætabundus amplexatur. 331

BORIENÆO. Antiſtitem ſuum Dinienſem compedibus ni aureis in partem ſuam (pro Cleri ſcilicet Agentia Gallicani) non iturum, monet. 96

Sui ergo iacturam quandam quòd fuerit paſſus, dolet vehementer. 97

BORNIO. Carteſij Phyſicam examinare renuit, quòd paccatum diſſidium vltrò renouare, & in librum, qui ſe ſpeciatim non attineat, inquirere, foret inurbanum. 202

De Epiſtolarum ſuarum *de motu impreſſo à motore tranſlato* editione, aliquid. 211

Reuensbergij Phyſicam faciat publicam deprecatur. 253

BVLLIALDO. Veneris ac Mercurij obſeruationem communicat. 58

Itémque Solaris Eclipſeos anni 1652. cuius & Heuelium participem fieri exoptat. 315

C

CÆSIO. Quòd Coſmographici operis eruditionem faceret monitus obſeruationes de Marte pluſculas Gratianopolitano-Vizilianas ab induſtrio Elziario peractas communicat adiungendas. *pag.* 51

CAMPANELLÆ. Obſeruationis ſuæ de Mercurio in Sole viſo excuſum mittit exemplar. 48

Epicuri peccata purgaturum ſe dicit. 54

Galilei gratiam cum Patre Scheinerio reconciliet, orat. 56

Illius ad oras Maſſilienſeis appulſum gratulatur, & ad Peireskij fores accedat, auet. 75

CAPELLANO. Varia Solis humilis ac ſublimis apparentem circa magnitudinem experimenta exponit. 101

CARAMVELI. Quòd illius cenſuſuram de nouem Stellis circa Iouem viſis acceperit, & gratias agit, & ſeſe lubenter aſſentire reſpondet dummodò Errones illi quinque Iouis Sidus ſemper circumſtent. Selenographiam cœptam (de cuius commodis in Peireskij vita dixit) abſoluat hortatur, & de variis nominibus inditis Lunæ maculis aliquid. 190

Theologorũ quorundam Pariſienſium de Summi Pontificis in Concilio poteſtate *ſententiam rogatus* aperit. 192

Quam diſſertatiunculam an receperit, certiorem fieri, exoptat. 206

Illum Moguntinæ Sedis ſuffraganeum gratulatur, atque Lunaris Eclipſeos anni 1645. obſeruationis facit participem. 223

CARTESIO. Metaphyſicæ ab eo conſcriptæ iudicium ſuum, Merſenno, aliíſque poſtulantibus Amicis amicè mittit. 107

CASSINO. Martis, Iouis & Saturni erogitatas obſeruationes communicat varias. 327

CASTANEO. Illum laudat quod ex barbarie ac cautes inter αὐτοδίδακτος, & canere ſibi Musíſque ſit contentus, illud adiiciens *tentanda via eſt quo te quoque poſſis*, &c. 331

CAZRÆO. Varia circa proportionem qua grauia decidentia accelerentur experimenta exponendo ad illius obiectiones reſpondet, tum 160. tum 221. tum 226.

CHRISTINÆ *Reginæ*. A Burdelotio illius primario Medico monitus, ad eam venerabundus ſcribit, cuius & animi doteis extollit, & pacem populis quæſitam & Martis ſtudiis ſuſcepta à magno Parente fœliciter bella peracta. 317

Quòd reſpondere dignata fuerit, iíſque bonitatis plenis characteribus perſoluit grates, ac iterùm illius à Naudæo & Burdelotio deſcriptas virtutes miratur & laudat. 321

Quod ſpontè Diadema demiſerit, ſexum, ætatémque ſuſpicit raro eorum exemplo, qui coronas, ſceptra, imperia ſponte depoſuerint. 329

Quod reſcribere non fuerit dedignata, gratias quas poteſt ſummas refert, séque in ea non tam purpuram diademáque ſpectaſſe, quàm generoſam indolem, ſummámque virtutem qua curare illam ſuadet non minùs eos qui rem accipiunt præpoſterè, quàm qui ad ſplendorem eximiæ virtutis caligant vt nocturnæ aues ad Meridianum Solem. 331

CLARAMONTIO. Se illius ad amicitiam Naudæo quòd adſcripſerit, gratulatur. 74

CONSTANTINO. Illius amicitiæ conſtantiam miratur, gratéſque pendens de diuortiis Auctorum ſedandis aliquid. 57

Iterùm de literatorum contentionibus, &c. 68

D

DECORMIO BERECVLIO. Extrema Regis Chriſtianiſſimi XIII. verba refert, Principe Valeſio enarrante. *pag.* 161

DIODATO. Eclipſeos Lunaris obſeruationem totalis anni 1635. variis in locis peractam, cum Hortenſio communicandam, mittit. 85

E

EDOARDO *Baroni Herberto*. Illius de Veritate librum examinat, amicitérque ſuum illi iudicium impertit. *pag.* 69

F

FABRO. Tractatus illius Philoſophiæ quoſdam commendat, quorum editionem cæterorúmque Commentariorum, fieri curet, hortatur. *pag.* 167

FABRO PYBRACIO. Illum Proto-Præſidem in Aquis-Sextienſi Senatu exoptat, quodque Caduceatorem Prouinciæ talem Iupiter inuiderit dolet vehementer, Operum Charronij Præfationem commendat Auctores nominantis, quorum ipſe operâ profecerit, de luſtratione in Italiam Germaniámque ſuſcipienda claros ibi Viros vidẽdi ergo monet. 1

FIENO. De generatione & animatione hominis ſententiam aperit ſuam. 16

Iudicij de Parheliis ſeu Solibus IV. Romæ viſis anno 1629. exemplar donat ſui. 40

GAFFA

G

GAFFARELLO. Pellecto illius *de Fine Mundi* libello, quid de extremo illo die opinetur, ſcribit, ipsúmque cum Merſenno reconciliare nititur precibus adhibitis. 12

GALILEO. Illius libello de Sidereo Nuncio, déque maculis Solis tribus Epiſtolis perlectis, ac regia indole à Diodato perſpectâ, Eclipſeos Solis obſeruationem anni 1621. cum obſeruandi methodo cum eo ſuam communicat, in reciprocúmque ſinceri affectus poſtulat in Snellij gratiam Florentini pedis magnitudinem. 4

Communicat & obſeruationem aliam Eclipſeos Lunæ anni 1628. ex qua differentia Meridianorum Lutetiæ, Aquarum-Sextiarum, & Maſſiliæ facilè eruitur. 10

Sicuti & aliam Eclipſeos Solis anni 1630. atque de ſperanda verſus Orientem cum Marchiauillæo profeſſione. 35

Mercurij à ſe in Sole viſi mittit obſeruationis exemplar. 45

Dialogos illius commendat. 53

Æquo ferat animo, quid ſanctiſſima Sedes definierit, hortatur, &c. 66

Suam illum inuiſendi voluntatem declarat Epicuri Philoſophiam priùs ederetur vt legat, & ſe Lunam per Mellanũ depingi curare, mandat. 92

Illum ſe Diodato monente, oculorum altero eſſe orbatum, conſolatur Paradoxum adiiciens, *Quod aperto licet oculo, vtroque, altero tamen ſolùm videamus viſione, quam diſtinctam vocant.* Extremum Peireskij morbum renunciat. 94

GALTERIO. Morinum veteris amicitiæ nuncium remiſiſſe edito aduerſum ſe libro, ad quem reſpondet, certiorem facit. 167

GEVARTIO. Locum Ciceronis ad Atticum de Patrone & Parietinis in Melite ex libro Epiſtolarum quinto, vt ſentit explicat. 40

De Vendelini Eclipſigraphia inquirit, & publicas faciat Annotationes in Antoninum ſuas ſollicitat, quaſdam à Menagio collectas promittens. 184

GODELLO *Epiſcopo.* Maturioris reſponſionis cauſam in occupationes remittit, & Vitam Peireskij breui ſperandam facit. 108

GOLIO. Elenchum MS. Librorum ex Oriente ab eo aducctorum, pleriſque nobilibus Viris expetentibus habere exoptat. 25

Ipſúmque Catalogum iuris publici fieri à Vitreo monet; rogátque vt & gratum habeat & Apollonij Conica iamdiu deſiderata, Ariſtotelis pariter hiſtoriam Animalium ſtudioſis non deneget. 28

De Scholis Pariſienſibus, ſtudiíſque ſuis certiorem facit, & ſi quas inter MS. illos Arabicos Cæleſtes habeat obſeruationes impertiri haud graue ducat exoptat. 31

Eclipſeos Solis anni 1630. ſuam communicat obſeruationem, & Riiulandici Pedis longitudinem ab eo requirit. 38

Obſeruationis ſuæ de Mercurio in Sole viſo excuſum mittit exemplar. 46

GROTIO. Obſeruationis ſuæ de Mercurio in Sole viſo excuſum impertit exemplum. 47

H

HEREEBROORDO. De Caramuelis cenſuræ de nouem Iouialibus Stellis. *pag.* 187

Déque Epiſtolarum de motu impreſſo à motore tranſlato ſuarum editione aliquid. 211

HEINSIO. Illius de Aſini laude librum commendat, & Suidæ locum de Epicuri natiuitate explanat. 25

HELMONTIO. De Cecrographia, ſeu an homini naturale ſit carnibus veſci, an non potiùs leguminibus, philoſophatur. 19

HEVELIO. Satellitum Iouis inter ſe diſtantiam ſcribit, rogátque cœptam abſoluat Selenographiam, Lunæ icones, obſeruationéſque Eclipſeon pluſculas impertiens. 182

Quem in Selenographia ordinem ſeruet inque Teleſcopiorum fabrica, requirit. 204

Philolaïcæ Bullialdi Aſtronomiæ exemplum in alterius Ephemeridum Eichſtadij, titulo miſſi donat compenſationem. 224

Obſeruationes Eclipſeon anni 1646. communicat, Eclipſeos ſicut etiam Lunaris anni 1647. 245. 264

Summas refert grates pro Selenographiæ illius exemplo recepto. 276

Scire auet quæcumque de Vita & moribus Tychonis Brahei, ſimúlque Kepleri nôrit, quæ-ve cæleſtia obſeruârit. 283
Berncrium ſuum Dantiſci egregiè receptum, Regium etiam ab eo Oratorem demitatur, verba grates quibus dignè rependat non habens. Saluere Eichſtadium iubet, & Tychonis Brahei Vitam ſperandam facit. 320
Eiuſdem exemplaria Vitæ duo mittit, vnum ſibi, Eichſtadio alterum. 329
An exemplaria illa acceperit ſcire optat, obſeruationem interim Eclipſeon anni 1654. impertit. 330
HOLSTENIO. Gratias refert pro communicato exemplari Baſileenſi decimi libri Laërtij, cui Aldobrandinus marginales notas MS. appoſuerat. 50
Geographiæ Agathemeris penes Meziriacum exſtantis certiorem facit. 55
HORTENSIO. Illius Diſſertationem ad ſuam de viſo in Sole Mercurio obſeruationem commendat, gratéſque quòd & ſibi dicare ſuſtinuerit rependit ſummas. Lansbergianæ demonſtrationis dimenſionem circa Luminarium correctionem à Valletæ Priore Galterio factam communicat. 62
Obſeruationes aliquot ad Schickardum deſtinatas promittit, & ne Bartholinum ac Tychonem impetat, obteſtatur. 67
Obſeruationem Eclipſeos anni 1635. impertitur & Schickardi nunciat obitum. 83
Obſeruationes circa Luminarium diametros mittit. 91
Cuiuſmodi Solis ac Lunæ capiat diametros, cuiuſque Morinus certiorem reddit. 92

K

KEPLERO. Obſeruationem Solis Eclipſeos anni 1630. communicat ſuam. pag. 35
KIRCHERO. Diſceſſum cum Luillerio ſuum in Italiam deſtinatum prædicit, Eclipſeós Solis anno 1633. communicans obſeruationem. 58
Similiter Magneticæ acus variationis. 98

L

LICETO. Solis humilis ac ſublimis experimenta magnitudinis apparentis quædam impertitur. pag. 99

M

du MAY. Peireskij vitæ exemplum quòd & beneuolè acceperit, eulogiiſque inſuper aggrauârit grato tribuit animo. pag. 127
Literas expetitas commendatitias mittit. 132
de la MARE. Illi Peireskianæ vitæ donat exemplum. 116
Quod de Guiione nihil nôrit reſpondet digeſta quia nondum Chartaceorum Peireskij monimentorum congeries erat. 122
Illius de Guiione librum commendat, & quod nil de Lepanthino prælio habeat, dolet. 126
Illius & de Burgundico bello librum extollit. 134
Literas Cazræo ſuas reddi procuret, orat. 160
Robertum ſuum Draguinianenſem Decanum intimè commendat. 161
Quid de Popconano & Aretino reſciat ſcribit. 313
MATROPPO. Sphæram illius probat, & quid ſit eius ad perfectionem addendum, indicat. 292
MERSENNO. Rogatus ſententiam aperit ſuper quæſtione Mathematica à Poiſſonio propoſita, ſuam. 79
MONERIO. Eum hortatur Philoſophiæ Fabrianæ procuret editionem. 239
MORINO. Quòd illius de Longitudinibus inuentum non approbet, Epiſtolam non abſoluit, quia iudicium interponendo placere non ſenſit. 75
MORISOTO. Illius Faſtorum Ouidij Complementum extollit & ſuſpicit. 304
Alcidio MVNERIO. Ab eo Luillerij amiciſſimi in Hetruria tunc ægrotantis ſanitatem ardenter petit. 307
MVRÆO. diſceſſus inopinati, ipſóque inſalutato cauſam ſignificat, & Hiſtoricum opus cœptum perficiat hortatur. 24
De Solibus quatuor Romæ viſis 1629. iudicium mittit ſuum, déque Profectione Orientem verſus, monet. 40

N

NAVDÆO. Studiorum ſuorum dat rationem. *pag.*44
Obſeruationis ſuæ Mercurij in Sole viſi mittit exemplum, & Epicuri effigiem ex ſtatua Romæ aſſeruata delineatam exoptat. 46
Pro Parheliorum Romæ viſorum exemplari,& Epicuri effigie miſſis gratias refert,illúmque monet ſe moliri Philoſophi illius Vitam & Canonicam. 48
Quid moliatur iterùm monet. 55
Itémque de ſocietate cum Præſide Memmio aut Luillerio ineunda. 57
Librorum in Merſennum Fluddi examinis rationes deducit. 72
Varia apparentem circa magnitudinem Solis humilis ac ſublimis experimenta enarrat. 92
De nouem Stellis circa Iouem Coloniæ viſis iudicium ſuum aperit. 160
NEVRÆO. Teleſcopium remittit. 168
De ſpectro lucido à Principe Valeſio, Heroïnáve coniuge viſo, quid ſentiat,ſcribit,ſimilia & Aſcanio & Tyberio,&c. 172
Illius Phocæ deſcriptionem commendat, dignam reputans, quæ in Piſcium hiſtoriam inſeratur, de Arnaudo Romam petente rationem Operis de frequenti communione dicturo. 181
Obſeruationem Lunaris Eclipſeos anni 1645.communicat. 220
Naudæi mortem plorat, cuius Epiſtolæ reſiduum poſtmodum recuperatum habetur in Appendice. 325

P

PATINO. Variationis Magneticæ acus certiorem facit. *pag.*100
Obſeruationem Lunaris Eclipſeos anni 1641. impertitur. 118
Se Auenionenſis Academiæ Theologum & Doctorem dicit. 223
PEIRESKIO. Lunaris Eclipſeos anni.1635.Totalis obſeruationem deſcribit. 90
PETITO. Peireskianæ Vitæ donat exemplum. 117
POISSONIO. Problematis diſcuſſionem amiciter ſuſcepiſſe declarat. 82
PRATEO, De Poro Cholydocho, Venis lacteis,Sanguinis circulatione aliquid. 203
PVTEANO. Pellecto illius de Epicuro Eulogio, Viri vitam colligere dicit, & obſeruationem Lunaris Eclipſeos anni 1628. deſcribit. 11
Séque obiter ſcripturum quidpiam de Olympiadibus necnon Parheliis Romæ viſis recipit, Fieno ſalutem referens. 16
Super quibuſdam locis Epicurum ſpectantibus, iudicium requirit. 26
Parheliorum mittit exemplar. 39
PVTEANO *Bibliothecario Regio.* Varia circa motum impreſſum à motore differit experimenta. 101
à PVTEO. Beneuolè accepta illius in Peireskij vita mentionem gratès recipit. 141

R

RENERIO. Iudicium de Parheliis Romæ viſis 1629. illi ſuum dedicat. *pag.*24
Quid de inſtitutione bonis in artibus adoleſcentum ſciat, aperit. 29
Analyſeos rationem ab eo inuentam commendat, non probans tamen. 37
Fueretium Carteſiúmve in gratiam rèdigat, orat. 41
REVENSBERGIO. Obſeruationem Solaris Eclipſeos anni 1645. communicat. 253
RIVETO. Schurmanam Virginem laudibus effert, & de Carteſij Phyſica aliquid. 217

S

SCALESIO. Indefeſſo pede Virtutum tramiti inſiſtat hortatur maiorum exemplo, Ciceronem & Plutarchum commendans. *pag.*316
SCHEINERIO. Iudicium de Parheliis Romanis ſuum mittit, rogátque pauca illius de opere de maculis Solaribus. 42
Eius & Pantographicen commendat opúſque de maculis ardenter exoptat, Petauij Rationarij Temporum editionem indicans, atque ſuæ Mercurij in Sole viſi obſeruationis exemplum donat. 47
Animi maxima cum voluptate illius de maculis Solaribus opus pellegiſſe ſcribit, illarum quanquam motus miretur variationem. Parheliorum

in hiſtoria Mathei Paris relatorum mentionem facit. 54
Obſeruationem Solaris Eclipſeos anni 1633. communicat,& de *Roſa Vrſina* aliquid. 55
Schickardo. Pluſculas cum eo cæleſtes communicat obſeruationes, vtpotè occultationem Stellæ à Luna viſam anno 1627. illum de variatione Magnetica librîſque à Golio ab Oriente aduectis MS. monens. 33
Altitudinem Poli obſeruatam Gratianopoli in ipſo Solſtitio. 35
Occultationem Stellæ Sagittarij à Luna, Kepleri mortem nuncians. 43
Mercurium in Sole viſum Venere inuiſa, maculas Solares. 45
Illius Reſponſum ſuam ad obſeruationem de Mercurio in Sole viſo commendat, gratias referens. 59
Varias repetitáſquè Mercurij elongationes communicat,latitudinem inſuper Auenionenſem. 66
Quarumdam obſeruationem dubitationes exponit, illius de Bacchanalibus Iudæorum librum efferens. 69
Illi deſtinat quæ cælitus obſeruârit anno 1634. & 1635. cùm peſte illum è viuis abiiſſe accipit. 75
Schvrmanæ. Virginis illius animi extollit doctis & ſcriptionem eruditam & linguas callentis. 198
Quòd præter inſtitutum reſpondere dignata fuerit, grates rependit. 216
Segverio *Franciæ Cancellario.* Epicuri Philoſophiæ offert exemplum, ſcopas quaſdam fore diſſolntas declarans. 295
Snellio. Eratoſthenem illius laudat, & in ſuſcepti Geographici gratiam operis altitudinem, latitudinémque Polarem variorum mittit locorum,& Frereo Monſfortio chalybæum Aſtronomicum Quadrantem confici curet, exorat. 2
Variorúmque locorũ indicat pedum, vlnarum,menſurarum differentiam, nec non longitudinem atque latitudinem Ciuitatum complurium,Cometæ 1618. & Eclipſeon anni 1620. & 1621. obſeruationem. 6
Sorberio. Amicitiam illius commendat, Pratæo inſtantias ſuas ad Carteſij Metaphyſicam non renuit. 155
Inſtantias illaſmet edendas mittit. 162
Curcellæi amorem magnificat. 174
De natura Temporis rogatus diſſerit. 178
Déque Inani ſeu Vacuo in rerum natura poſſibili. 186
Hobbæi librum de Ciue Gallicum reddat hortatur. 249
Diſſertatiunculam ſuam de Venis lacteis,circulatione ſanguinis, reſpiratione & Pulſu Animalium Gallicam editionem,amicè conqueritur. 279
Ne Syntagmatis Epicuri notis abſque neceſſariis peccata viri indicantibus repurgata editionem ſuſtineat Gallicam exnixè rogat. 325
Quòd ſanctam Romanam Eccleſiam Matrem tandem agnouerit & gratulatur & gaudet de ſalute, quòd agatur, pro cuius cõmutatione non tota cum auro ſuo Terra ſatis eſt, & deflet Valeſij Principis mortem inculpatos illius mores attendens. 328
Illi commendatitias mittit literas, illius de Pecqueti Experimentis gratam habens Epiſtolam. 330
Svaresio *Antiſtiti.* Quòd Sorberium Deo & Eccleſiæ quæſierit gratatur, grates referens. 328

T

Tennevrio. Illius de acceleratione grauium decidentium commendat diſputationem. *pag.* 160
Et alteram diſputationis partem publicam faciat hortatur. 165
Illius de glorioſa Regum Stirpe hiſtorium opus ſe recepiſſe ſcribit. 311
Tondvto Sanlegerio. Longitudinem Pariſios inter, Auenionem, Diniam & Aquas-Sextias ex obſeruationibus oſtendit. 65
Obſeruationem Lunaris Eclipſeos anni 1634. communicat. 69

V

Valesio *Principi.* Illum de Cleri Gallicani Comitiis, déque Præſulibus, qui ſuas in partes tranſierint quive aduerſari, potiuſquam illi ſuffragari(ad agentiã puta Cleri) voluerint quædam monet. *pag.* 95
Tanti in ſe Principis amorem demirans, illiúſve literas ſibi legenti ſubit Caroli IX. Francorum Regis optimi ad Ronſardum carmine ſcribentis Aui recordatio,itémque Epicuri ad Idomeneum ſcribentis. Bailliũ ac Derodonem commendat. 96
Quòd ad Graſſenſem Epiſcopum ſui in gratiam reſcripſerit, gratitudinis exceſſum

exceſſum prædicat non verò Anti-
ſtitem ſuum quietis impatientem. 98

Deque Antiſtibus partes ſuas tutanti-
bus, turbantibuſve, ac ſuo Ebrodu-
nẽſi Hugone Antagoniſta quædam
prædicit, Carteſij ſimulque Meta-
phyſicam ſeſe examinaturum. 102

De Experimentis vnà Maſſiliæ factis
circa proportionem qua grania de-
cidentia accelerantur ; Aſtrologo-
rum nugamentis æſtiuos circa algo-
res, hybernos & æſtus, atque huma-
nos euentus; natura Rerum & veri-
tate, nec non de Virtute vera philo-
ſophatur. Srudia cœpta colat horta-
tur, geninm eius, ingeniumque lau-
dans. Peireskij vitæ donat exemplar.
Lotharingium Ducem prædicat &
& extollit, Schickardi virtutem
quòd in Tubingenſi obſidione fue-
rit reueritus, illius familiam mili-
tibus immunem faciens intactam-
que iubens. 108

Se Epicuri Apologiam meditari ſcribit,
capita cuius præcipua, ſi nõ vnis lite-
ris, ſaltẽ pluribus illi ſe miſſurum. 117

Epicuri Vitæ capita ſcribere aggredi-
tur, à Viri morte ac moribus, & oc-
caſione infamiæ quæſita. 118

Exponit conſequenter ſpuriam Epicu-
ro Religionem, gulam, ingratitudi-
nem erga Præceptores & cæteros,
Philoſophos maledicẽtiam, obiecta,
quòd Monæci Principem Regis in
partes deduxerit gratulatur. Pagi-
nam vt repleat cantanda quæ ami-
cus extorſerat in Natali Chriſti car-
mina mittit. 122

Epicuro Venerem obiectam ex Gre-
gorio Nanzianzeno, aliiſque pur-
gat, itemque liberalium diſciplina-
rum odium etiam obiectnm. Doctri-
nam Viri exorditur ab ipſa ad Me-
neceum exhortatione verſibus illis
Lucretij *Suaue mari magno*, &c. Phi-
loſophiæ definitionem exponens.
Panlum du May commendat. 127

Philoſophiæ originem monſtrat, eos
qui ad Philoſophiam naſcantur, qni-
ve olim præter Græcos fuere philo-
ſophati. 132

Itemque varias Philoſophorum Sectas,
Philoſophiæ partitionem, & Cano-
nicam ſeu Dialecticam ſpeciatim
Veterum. 134

Atque Syllogiſmos Stoicorum, cauſam
cur Epicurus Dialecticam repudiâ-
rit ab Auguſtino & aliis, cur Cano-
nes acceperit Veritatis diiudicandæ;
cur Stoici Inuentionem prætermiſe-
rint. Qui ſint Scepticorum Epoches.
Qui Veritatis Criteria ponant, qui
tollant. Quæ ipſamet Criteria quive
eorum Canones, Phyſicam doctri-
nam à definitione occipiens. 143

Cuius Methodum ac ordinem aperit,
deinde Rerum naturam, Inane, Va-
cuum & Atomos. 156

Illius in Prouinciam reditum gratula-
tur. Exemplum mittit Epiſtolæ de
nouẽ Stellis circa Iouẽ viſis ſuæ. 163

De Prouincialiũ moribus aliquid. 167

Puero nobili Balnea Dinienſia recupe-
randæ ſanitati exoptat, ſomniumque
ſuum narrat. 168

Miſſorum quorundam librorum Gal-
liæ primoribus offerendorum ra-
tionem reddit. 169

De Pronincialium moribus iterum ali-
quid, deque Groboſio, Eremóve Ca-
maldulenſium paternæ pietatis mo-
nimento. 170

Illius ad Monecum gratatur acceſſnm,
cuius arcis recordari inbet verſibus
illis Virgilij; *Quantas acies*, &c. Va-
laueſium commendat, & Dinien-
ſinm Balneorum meminerit, orat. 171

Sententiam de lucido ſpectro Neuræo
ſnam aperuiſſe reſpondet. 174

Quid de Genio Bruti, & Socratis Dæ-
monio ſentiat enarrans. 175

Lautaretium Medicum virium dicto-
rum Balneorum experientiâ longa
haud gnarum commendat. 179

Quòd tranquillitatem in Prouincia
ſtabilire ſtudeat, gratulatur, & literas
petit commendatitias. 181

De Anni Tempeſtatibus. 184

Ac Prouincialium barbarie, & beata
ſolitudine reſpondet. 185

Exemplar ſuæ ad Carteſij Metaphyſi-
cam diſquiſitionis mittit & Gue-
briani mortem dicit. 188

Rerum nouarum facit participem hac
& ſequentibus quando exoptare
mandârit. Grauelinganæ obſidio-
nis, &c. 191

Exercitatiunculam illius prædicat, re-
cordaturque Malherbij Henrici En-
goliſmenſium ducis Propatrui, &
Ronſardi Caroli IX. Regis Aui ani-
mi doteis enarrantium. Pueri nobilis
conſolatur obitũ, familias etiam pro-
le beatiſſimas nunc euanidas expo-
nens,

nens,quas inter Capetana illa quidē glorioſiſſima,cuius eſt ſurculus. 194
Turnonij Comitis Conſobrini mortem conſolatur,& Conſobrinum alterum,Enguenium Ducem in armis potentem facit. 199
Neuræum ſtudiorum ἀκεραιὸν fidum experiatur,gaudet & ad Amicorum mortē leuiter ferendā hortatur. 202
De Prouincialibus Comitiis. 206
Britanniæ Reginæ Pariſios acceſſu, eiuſque Marito Rege incarcerato,& moribus Prouincialium ſeditioſis aliquid. 209
Vendelinum Maſſilienſibus dicādam Diatribam optare monet, rogatque illius vrbis primores audiat. 212
De Odancurij carcere, viciſſitudine Rerum,ac natura Boni. 214
Itemque Rebus aliis nouis. 218
Lunari Eclipſi anni 1645.de Celſiſſimo Longavilla Duce Munſterum pro pace legato, & Capellano à ſecretis delecto. 219
Rerum nouarum participem reddit, & Magnates magnis luminaribus comparat, homines verò è vulgo Stellarum turbæ. 220
Petitum Mathematicū cōmendat. 223
De rebus nouis. 224
Quòd illuſtrem Campinium & fidum Achaten & laborum ſocium experiatur, gaudet. Illyricum Iuuenem, qui ſclauonicum idioma calleat miſſurum promittit.Se profeſſionem Matheſeos Regiam Cardinali Lugdunenſi,cęteris inſuper Amicis compellentibus ſe vltrò accepiſſe narrat. Eclipſeos Solaris anni 1645. obſeruationem communicat, & humiles caſas ſuas Dinienſes inuiſere quòd ſuſtinuerit, bonáque Præpoſituræ,& Amicorum Conſulibus vrbis commendare,grates ſummas agit. 226
De Pſeudo-propheta, Nuptiis Reginæ Poloniæ,& Oratione Inaugurali in Regio Pariſienſi Collegio à ſe habita. 236
Exemplum mittit, cum Mellani manu effigie, & Capellani Ode In Enguenij laudem,atque alterius anni 1645. Eclipſeos obſeruatione. 240
De Hugone ſuo Antagoniſta in ius vocato,& lectionibus in Regio Collegio cœptis. 245
Iconum mittit faſciculum, & Vgeuinium iuuenem Sclauonicum. De Fortunæ inconſtantia & Anglorum Rege ſpoliato Regno aliquid. 249
Eleemoſynarium expetitum mittit. 251
Mardikum captum, Enguenium læſum narrat. 254
Dunkerkam captam,occupatum Portum-longum, Infantis Hiſpaniæ mortem. 257
Res nouas. 259
Rerum viciſſitudinem,obſeruationem Eclipſeos Lunæ anni 1647. 263
Nuptias Electoris Brandemburgici, Condæi Principis obitum, cuius & cauſa illum conſolatur. 261
Contyæi Principis in ſe affectum pro Romollarum Prioratu Bullam concedentis declarat, rogatque meritas illi rependat grates, beneficiolum quanquam non habuerit. 264
Beneficioli iacturam ſe non plorare reſpondet, illud reponens, ***Dei benignitatem exoſculor, non tam precor det vitam det opes, quàm animum parare æquum pergat, ſatis multa bona habebimus ſi timuerimus Deum.*** Inualetudinem Campinij dolet. Valetudine firmata ſuum in Prouinciam reditum ſpondet. Inſtitutionis Aſtronomicæ mittit exemplum. Ioſephi Galterij Valletæ Prioris luget obitum. 266
Animarum recordationem commendat mortuorum. 278
Et Guiſium Ducem in Neapolitana vrbe extemplo potentem, inſtitutionem Semeſtris Curiæ Aquenſis demirans. 280
Iperam captam, victoriam ab Enguenio Duce reportatam, Bruxellam Regium Conſiliarium incarceratum, nec non illius cauſa Pariſienſium turbulentam confuſionem, Merſenni Patris obitum enarrat, ſeque breui Pariſiis diſceſſurum. 284
Se Lugdunum appuliſſe ſéque rectà Aquas-Sextias petiturum, quāquam & Cardinalis Archiepiſcopus Lugdunenſis & Neuræus ſuaue id non habeant. Taraſcōne lecticam ſe haud renuere ſcribit, qua Aquas-Sextias aduentet, Spinoſæ Conſulis mortem nunciat,& Neuræum commendat. 292
Diniæ ſe febre corripi ſcribit. 295
Se fore incolumem reſcribit, Canterciolum natale commendat, pauperes ne militibus obruantur exorat, Prouincialium turbulentam exponens

nens confuſionem, Muſeoli concreditæ clauis Poteriæ ſuo indigeſta vt digerat & Catalogũ texat, reddit rationem, eorum etiam, quæ Tolonenſes in libertatem Conſobrinorum Principum egere. 296
Se Muſeoli clauim Belmontio reliquiſſe monet, Catalogum mittit, reditum præſtolatur. 305
De Prouincialibus non vt ſe iactant metuendis cùm non leones erga lepores, ſed lepores potiùs erga leones ſint, & de Rege à Tutore libero aliquid. 308
Se febri corripi nunciat, eiuſque literas ab Aquenſibus ius contra gentium interceptas, viſaſque fuiſſe. 311
Varij opus de conſtantia in aduerſis commendat & Lipſij de conſtantia alterum opus indicat. Luillerij Piſis in Hetruria plorat occubitum. 313
Pariſios breui ſe petiturum dicit. 315
De rebus in Prouincia nouis. 316
Longas Regis manus non miratur, nec leuiter caſum ferat illum hortatur eius conſcientiam palleſcere culpa nulla valentem ſciens, contrà verò cuſtodiæ illud Horatij dictorũ poſſe *Pone me nigris vbi nulla campis*, &c. 319
Libertatem tamen gratulatur, & quod caput eſt ipſum bene valentem. 321
Condæi Principis à Rege receſſum plorat, tanquam Patriæ hoſtem, de Solis ad nos acceſſu Aſtrologorum hariolationes ipſius ex Sideris natura ridet. Capellanum laudat, ſe breui Pariſios iturum dicit. 324
VALLISIO. Solaris Eclipſeos anni 1654. obſeruationem ob communicatam, grates repẽdit & in compenſationis partem ſuam Solis ac Lunæ mittit. 332
VENDELINO. Obſeruationem Eclipſeos Solaris anni 1621. & Parheliorum Romanorum delineationem communicat. 15
Meridianam Solis altitudinem Maſſilienſem ipſo in Solſtitio captam. 90
De ea iterùm ſcribit. 163
Lunares obſeruandi Methodum Eclipſes aliis cum obſeruatis. 164
Obſeruationem Lunaris Eclipſeos anni 1643. de illius opuſculo de Eclipſibus inquirit, & obſeruationes differentes demiratur. 170
Quadrilateri Pleiadum occultationem viſam communicat, ſeriem inſuper Dinienſium quorundam Antiſtitum. 189
Librum de Eclipſibus vulget exorat. 208
De diametro Lunæ & Phaſibus, deque illius Diatriba Maſſilienſibus dicanda Valeſio Principi nunciata aliquid. 214
Obſeruationem Eclipſeos Lunæ anni 1645. communicat, eiuſdem Errores in cyphris indicat. 219. 220
Statuam Pytheæ Maſſiliæ repertam, nec-non Eclipſeon anni 1646. obſeruationes. 243
Erycij Puteani obitum, quem & plorat. 256
Illius libellum de Pluuia purpurea Bruxellenſi commendat. 258
Se Typographo publicum faceret eundem Gallicum haud paucorum votis amicorum faceret ſatis non renuit. 260
Anni 1647. Lunaris Eclipſeos obſeruationem mittit. 263
Ioſephi Galterij mortem renunciat, & Eclipſeos Lunæ obſeruationem ac Heuelij opus de Selenographia euulgari. 277
Et Pariſios tandem ſeſe reducem. 325
VGEVINIO. Amicitiam indeclinatam fore ſcribit. 235
Séque Valeſio Principi commendaſſe quod exoptet. 251
Romæ ſtudiis vacantem gratulatur, ac eius literas ad Valeſium Principem & Neuræum miſſurum ſe Pariſios ſpondet. 307
VVORMIO. Frommij plorat obitum, quæ de Keplero nôrit reſcribat, petit, nec non Orationem Ianſenij in Tychonis Brahei mortem vitæ eius adiungatur. 326
Tychonis Brahei vitæ Exemplaria mittit vt & Retzio Tychonis agnato, Regi etiam ſi velit offerat. 329
VOSSIO. Capita ſpecialia Epicuri Philoſophiæ ſe cum eo lubenter communicaturum reſpondet. 24

EPISTOLARVM AD AVCTOREM in Appendice contentarum ELENCHVS.

B

BALDI. *pag.*445
BARDII. 437.439.442.444.455. 460.520
BERNEGGERI. 435
BOCHARTI SARONII. 453
BOCKLERI. 530
BORNII. 480.482.489.498.499
BOVRDELOT. 336
BVLLIALDI. 410

C

CAMPANELLÆ. *pag.*407.408
CAPELLÆ. 521
CARAMVELIS. 465.470.480.487.489
CASSINI. 527
CASTANEI. 524.530.536.537
CAZRÆI. 448
CHRISTINE *Reyne de Suede.* 335
CLARAMONTII. 427
CONSTANTINI. 406.409.414.419. 435

D

DESCALES. *pag.*525

E

EICHSTADII. *pag.*520

F

FABRI PYBRACII. *pag.*391
FROMMII. 518.521

G

GAFFARELLI. *pag.*530.540
GAVTIERII. 455
GEVARTII. 400
GODELLI *Epiſcopi.* 438
GOLII. 394.396
GROTII. 406
GRVTERI. 423

H

HEEREBOORDI. *pag.*465.482
HEVELII. 463.470.485.490 503.506.507.511.519.521.529.535
HOBBES. 522
HORTENSII. 409.417.422.424.429. 431.432

K

KIRCHERII. *pag.* 413. 426. 436. 446

L

LANSII. *pag.*421.438
LICETI. 438
LINNEMANI. 474

M

de la MARE. *pag.* 439. 441. 442. 446.447.452.524
MARESII PALVDANI. 522
MARIDATI. 534
du MAY. 439.443.446.447
MEIBOMII. 539
MERSENNI. 429.430
MORISOTI. 522.523

N

NAVDÆI. *pag.*336. 396. 402. 404. 415.424
NEVRÆI. 461.467.487

O

OVGEVIGNII. *pag.*490.493.499. 501.503.523

P

PATINI. *pag.*537
PAYENI. 440.443.482.489.490
PETITI. 439
du PIQVET. 336
POISSONII. 450
PORTNERI. 538
A. PRATÆI. 481
F. PRATÆI. 533
E. PVTEANI. 393

R

RAVENSBERGII. *pag.*498
REELTZII. 539
RENERI. 395.399
RIVETI. 485

S

SCHEINERII. *pag.*405.407.408.414
SCHICKARDI. 420.433
A. M. SCHVRMAN. 484
SNELLII. 391.393
SORBERII. 447. 453. 456. 462. 469. 499.508.526.528.529
SVARESII *Epiſcopi.* 529

T

TENNEVRII. *pag.*504. 505. 506. 507.523
TONDVTI SAN-LEGERII. 417.419.422

V

VALESII Principis, *complures à pag.*338. *ad* 391
VALLIS. 534.540
VENDELINI. 427. 453. 457.458.482. 493.500.501.503.507.509.512
VORMII. 518.526

PETRI

PETRI
GASSENDI
EPISTOLÆ,

In vnum redactæ corpus operâ ANTONII POTERIÆ SAMERACI, *eius Amanüenſis.*

Viro Illuſtri HENRICO FABRO PYBRACIO, TARABELLIO, *Regi à Conſilijs, & libellorum ſupplicum Magiſtro,*

PETRVS GASSENDVS, S.

REDDITÆ ſunt mihi tuæ literæ (Illuſtriſſime FABER) cùm ego te Prouinciæ noſtræ maluiſſem redditum. Certè enim literas tuas maxima ſum animi cum alacritate complexus. Deum verò immortalem! quænam illa animi mei futura erat eEſtaſis, ſi te ipſum complecti licuiſſet? Verùm ſic fata tulere; neque tam tibi pro iniuria, quam nullam pati Sapiens poteſt, expoſtulandum acriùs fuit, quàm dolendum vehementiùs nobis, quòd te nobis caduccarorem Iupiter inuiderit. Tanto certè extitiſſe videtur iactura grauior, quantò quæ fuerat plurium in te exoptando conſenſio, fuit deinceps in re tantis votis detractato conſternatio. Ego, vt ingenuè fatear, polliceri mihi videbar Imperatoris Marci ſæculum fœlicémque fore ſperabam hanc Prouinciam, cuius Præſes philoſopharetur; ex quo verò Muſis noſtris ſuus Apollo ſubductus eſt, ipſa nobis propemodum, niſi fuiſſet paulò animoſior, Philoſophia excidiſſet. Erexi nempe animum, imitatus conſtantiam tuam, puderéque me imbecillitatis meæ cœpit, ſi te, cuius intererat, tonitrua rauca calcante, ego ſub nimbis deprimerer. Egregiè ſanè, ac prout animum tuum ſublimem decebat, compoſitus es, qui adeò laudabilem ataraxiam retinuiſti; mihi verò parcendum fuit, tanquam affectanti, nondum aſſequuto imperturbatam illam ſapientis animi magnitudinem. Quamquam enim ſic me ſemper, vt videbatur, haberem, poſt diſceſſum tuum, cœcum prorſus eſſe fortunæ imperium, & in hac præſertim tanta caligine rerum, illud eſſe magis timendum, quod ſperandum minus eſt: nondum tamen animo eram ita Pyrrhoneo, quin affectus in alteram partem aſſenſum propè inflecteret. Hæc ſcilicet vna mihi ἐμπειρία deerat, quominùs poſſem æmulus Sexti Empyrici videri. Heinc ſtudebam quidem antea; in dies verò magis nunc ſtudeo viuere omnino in diem, neque vnquam agere mecum obſignatis tabulis. Quid expediat committo Diuis; quod ſupereſt, genium meum perpetuò ſequor non inuitus. Verebar antea id, quod euenit; nec poſtquam euenit, euincere potui, quin memetipſe commouerim. Nunc parum abeſt, quin me pigeat votorum meorum, quoties mente repeto mecum, & vota tuorum meis fuiſſe contraria, & propter hunc rerum ſtatum, quod meritis tuis debebatur, glorioſum fuiſſe non aſſequi; & forſan te maiora manere fœliciore ſæculo; & quod caput eſt, fuiſſe fortè ſatiùs exoptare tibi tranquillum illum ſeceſſum, quem Auus quondam tuus illuſtriſſimus extrema iam ætate delegit, & ſapientiſſimus Pareus tuus ita ardenter expetiit. Abſit ergo ampliùs ſollicitè quæram quem tibi, quem mihi Dij dederint finem. Expendant ipſi quid nobis conueniat, rebuſque noſtris vtile ſit: fortaſſis enim pro iucundis optatiſſima quæque cõcedent. Sed hæc hactenus. Quod dignatus fueris mei meminiſſe, amoriſque in me tui tantis viarum interuallis ſymbolum illud tranſmittere (Chriſtianos Charronij, quos me nondum vidiſſe ſciebas, Tractatus intelligo) dici profectò non poteſt, quo in pretio habuerim: Sed nimirùm ea eſt humanitas tua, is ſingularis in literas, literarúmque cultores amor. Cæterùm Opuſcula illa auidè ſatis deuoraui: neque enim malè diuinaſti placere mihi Authoris illius genium, & ingenium. Quamquam, vt quod ſentio, liberè apud te profitear, cùm omnia valde placeant, nihil tamen æquè arridet, ac ipſa Sapientia, quam ille eſt in Præfatione

teſtatus ſtudiis ſuis impoſuiſſe coronidem. Pulchrè porrò me admones Authorem hunc mecum in ſolitudinem ducam; eſt enim Philoſophia paucis contenta iudicibus, multitudinémque conſultò deuitat. Charronio verò quis ſanior iudex? ſi præſertim aſſederint illi, quorum ipſe operâ profecit, Montanus, Lipſius, Seneca, Plutarchus, M. Tullius. Hos ſanè & paucos alios ipſi comites adhibeo; paucos inquam; nam tales authores apparent mihi admodum rari in tam vaſto gurgite. His vbi nonnunquam ſubſtituo Lucretium, Horatium, Iuuenalem; vbi Lucianum, aut Eraſmum; Deum immortalem! quàm meræ me chimeræ delectant! quàm ſuaue duco ventis luctantibus æquora, magnos aliorum labores ſpectare ex littore! quàm contemplor, ac rideo perſonatam hiſtrioniam, quam vniuerſus exercet Mundus! quàm prouidere mihi videor aucupia, quæ ſubindicas! neque enim ita ſum Hiſtoriæ præſertim Gallicæ ignarus, quin fata præſentiam, in quæ vergunt omnia. Nihil eſt neceſſe illa explicare; nullo heic opus Heleno; ſed Dij fortaſſis meliora. Scribis iſtheic Philoſophos, & Mathematicos eſſe, quibus magis curæ ſint Sol, & Luna Chymicorum, quàm Aſtrologorum, quíque defectus alios non obſeruent, ac timeant, quàm qui contingunt in marſupiis. Proh Deûm, atque hominum fidem! Siccine ſunt curuæ animæ in terras, inanéſque rerum Cæleſtium? Sperabam fore quicum communicarem, & à quo viciſſim nonnullas obſeruationes acciperem. Lunares aliquot eclipſeis accuratè obſeruatas, illam præſertim cui tu obſeruandæ coràm adeſſe dignatus es, perſcribere decreueram, atque ſimul præmonere futuri Maio ſequenti Solaris deliquij. Illud enim ſi Cælum faueat, ſtudioſè obſeruare mihi in animo eſt, cùm præſertim in hoc Horizonte Sol non ſit deinceps paſſurus Eclipſim per nouennium integrum. Verùm cùm me hac in parte mea fefellerit ſpes, ſequar non inuitus conſilium tuum. Philoſophabor nimirum cum iis, qui meliore ſæculo vixerunt, & quorum mentibus eſt aurum infuſum, non auri cupiditas. Sed & interea iucundiſſima Ioſephi Galterij, Valetæ Domini, ac Prioris familiaritate fruor, quem priſcis illis Philoſophis, atque Mathematicis haud ſanè inferiorem putem. Vtinámque adeſſet mihi Platonis ingenium, ita me Deus adiuuet, vt prætereà Socratis genium in illo agnoſco. Meminiſſe te, opinor, quiſnam ille ſit; is à me ſuo nomine petiit te ſalutari, & illius igitur, & meo te ſaluto nomine. Benè, imo optimè Vale, mi FABER, meque eo, quo me ſoles proſequi amore, amare proſequere. Datum Aquis-Sextiis VI. Idus Aprileis, anno ſalutis, M. DC. XXI.

POST-SCRIPTVM.

QVonam fato contigiſſe dicam, (FABER Illuſtriſſime) vt literæ iſtæ, quas quo vides tempore ſcriptas, perferendas ad te dederam, poſt menſem potuerint in meas recidere manus? Qui ſcilicet eas deferebat Gratianopoli, rediit aliquot dies ibi commoratus. Parum certè abfuit, ipſis mihi redditis, quin fortunam cœperim meam incuſare, quòd videri tibi poſſem immemor officij, obſeruantiæque debitæ; quaſi iucundam recordationem nominis tui pleno affectu parum gratus non colerem. Ipſas vbi aperui, ac lacrymis penè obortis (quis credat!) perlegi, volui nihil immutando iſtam dumtaxat excuſationem, vt Appendicem ſubiungere; quam vt ſanè ingenua eſt, ita ingenuè accipies. Cæterum Solarem Eclipſim, cuius mentionem faciebam Cælo benè propitio licuit accuratè prorſus obſeruare beneficio perſpicillorũ, quibus vidiſti aliàs à nobis notari Solis maculas. Contigit nobis illius Initium die Maij 21. horâ mat. 7. min. 6. ſecun. 30. Finis hora 9. m. 31. ſec. 30. ac Medium proinde hora 8. m. 19. digiti Ecliptici maximæ obſcurationis fuere 9. cum min. 23. hæc ad te ſcribo, quoniam te Cæleſtium rerum noui eſſe cupidum. Studioſiùs porrò ſingula, quæ obſeruaui ſubnotarem, ſi quis iſtheic ex profeſſo ſtudia iſta coleret. Audieris opinor, quemadmodum Patres Societatis IESV hanc in vrbem admiſſi ſint. Quo tempore iſta ſcribo viri Conſules de forma contractus deliberant. Egone anno ſequente Curſum abſoluturus ſim, quem media tantùm ex parte confeci, nondum plenè ſcio. Vt vt ſit futurum, priuſquàm me in Eccleſiam, monteiſque meos recipiam, in votis habeo viſere vniuerſam Italiam; vtinámque Germania ſic foret pacata tunc temporis, vt magnos, qui in illa ſunt, viros poſſem quoque inuiſere. Si interea literas poſſem ad Keplerum dare, quod aliàs (ſi ritè recordor) facilè pollicebare per Imperatoris Nuncium, perlubenter id facerem. Vereor tamen ne hoc incommodo foret: quare non auſim prorſus tibi moleſtus eſſe hac in re. Cæterum Paradoxa mea redigo hoc anno in quandam conſonantiam, Logica plurima Phyſicis prætexo, Ethica atque Metaphyſica ſubiungam, ſi toto, quo cœpi curriculo colligere iuuet puluerem Philoſophicum. Non diſſimulo ampliùs errores, contradictiones, Tautologias, & quæ extra rem, dicta ſcatent apud Ariſtotelem. Communeis iam opiniones audentiùs conuello. Temerè ne an Veritatis affectu id faciam, iudicabis ipſe aliquando. Iubebo vni ex meis Auditoribus dictata exſcribere, quæ deinde communicem tecum. Te videlicet nugis meis delectari commemini. Sed eheu! quorſum hæc omnia, aut quænam iam iſta eſt Appendix. Vale, FABER Nobiliſſime, atque Sapientiſſime, Vale iterùm ac iterùm Vale. Aquis-Sextiis IV. Id. Iun.

Celebri Viro VILLEBRORDO SNELLIO, *Eximio Mathematico in Academia Leydenſi*,

PETRVS GASSENDVS, S.

MIrabere, SNELLI, vt opinor, cum videris te hac Epiſtola interpellari ab homine, qui tibi ſit facie, nominéque incognitus. Non hæreo tamen, quin pro tua ſingulari humanitate

manitate æqui, boníque conſulas, quòd ego bonis artibus, literiſque initiatus, tam inſignem illarum Myſten, quantus ipſe es, hoc obſeruantiæ teſtimonio proſequi affectauerim. Scito enim ex quo tempore eruditus ille tuus, ac elaboratus Eratoſthenes in meas primùm incidit manus, tanto me tui amore, ac deſiderio exarſiſſe, vt nihil in votis habuerim potiùs, quàm vel te inuiſere, vel certè hunc tibi meum affectum ſignificare. Etenim cùm tacito quodam naturæ faſtidio vmbraticos iſtos eruditos, quibus ciuitates ſcaturiunt, magnifacere non poſſim, quòd veritatem, & ſcientiam rerum venentur dumtaxat ex libris, res ipſas prorſus negligant: dici profectò aliunde non poteſt, quanta veneratione ſimul, ac beneuolentia paucos illos apud me complectar, qui pedem interdum ducentes ex Muſæolis, ipſam Naturæ maieſtatem aperta facie contemplantur. Eam ob rem, cùm tu ad aſſiduam librorum euolutionem, ex qua, vt Stagirites ille, Anagnoſtes dici promereris, accedere volueris exquiſitas rerum cœleſtium, terrenarúmque obſeruationes, quas ipſemet admiranda quadam ſolertiâ peregeris; profectò mirum videri non debet, ſi ego te propterea ſuſpiciens, tantam de te opinionem, tantúmque ſimul erga te ſtudium, amorémque conceperim. Cæterùm quis ego ſim, aut vbinam gentium degam, declarandum tibi potiùs duxi ex libelli titulo, cuius ad te exemplar tranſmitto, quàm ex moleſta periphraſi. Quamquam enim munuſculum hoc per hæc interualla viarum exhibeo, non vt in ipſo characteres legas, ſed vt affectum in te meum, ac obſeruantiam inſpicias: Deligendum tamen hoc, & offerendum cenſui; quòd exinde lubens peruiſurus eſſes accuratam vnius loci, non omninò incelebris (quod mihi domicilium eſt) ſub cælo deſignationem. Siquidem ex ſtrenuo labore, ac nunquam ſatis laudato ſtudio, quo exactiſſimè conſtituendæ Geographiæ nauas operam, coniectari facilè licet, quàm accipias volens accuratè obſeruatas locorum latitudines, ac ipſas etiam ſi fieri poſſit, longitudinum differentias. Vidi in hac Ciuitate veſtratem Petrum Bertium, qui de re Geographica ob ſuos illos immenſos labores optimè quidem in dies meretur; attamen verò qui defectu exactarum obſeruationum, tot admiſſos in Geographiam lapſus minimè valeat corrigere. Communicaui ergo cum ipſo obſeruatam illam à me Diniæ latitudinem, altitudinémque polarem 44. grad. 6. min. ſimúlque & Aquarum Sextiarum 43. gr. 33. min. & Gratianopoleos 45. gr. 11. min. vt ex locis huiuſmodi ad parallelos debitos reductis, circunſtantia quoque ad veriorem ſub cælo ſitum redigeret. Hæc mihi porrò non omninò fortuitò exciderunt; quippe tibi etiam inſinuanda cenſui, quòd certò certius habuerim, non poſſe tibi quidpiam eiuſmodi eſſe iniucundum. Tametſi verò tam illam Aquenſem, quam Gratianopolitanam latitudinem ipſe præſens obſeruaui: nolim tamen gloriam hanc duobus amicis meis inuidere, quorum alter Ioſephus Galterius Aquis-Sextiis; alter Iacobus Valeſius Gratianopoli mecum obſeruauit. Quod memoro, vt illi Aquenſem, huic Gratianopolitanam attribuas, Dinienſémque ſolam, vt à me ſolo obſeruatam mihi reſerues, ſi quando fortè dignabere Elenchum tuum his locis augere. Sunt quidem penes me plures obſeruationes multigenæ; at quibus opus non eſt impræſentiarum te onerare. Si rem gratam me tibi facturum aliquando cognouero, ſcito fore vt de omnibus tecum agam non inuitus. Permiſi nunc ſolum iſta properanti irrepere calamo, ne vacuis prorſùs manibus acceſſum ad te affectarem.

Supereſt, vt impoſterùm amicitiæ iure tecum vtar; ac proinde vt tu mihi quidpiam abs te poſtulandi licentiam non abnuas. Sanè quidem erit, quòd mirere me adeò eſſe perfricta fronte, vt in ipſo ſtatim amicitiæ tuæ, quam ineo, limine ſtudium tuum, ac operam minimè verear deſiderare. Enim-verò non ambigo, quin is ſit candor animi tui, vt exinde potiùs intelligas, quàm meus ſit ingenuus amor. Certè is ſum, qui initio ſtatim me totum amicis deuoueã nihil omninò recuſaturus, quodcumque illi exegerint: Quamobrem etiam ipſos in me affectu haud abſimili propendere facilè confido. Ac tu quidem vel ex eo colligere potes, quàm ego agam ſimpliciter, quòd tuam ecce beneuolentiam conciliare mihi ſtudeam, non ex officio, quod tibi præſtem, ſed ex eo quod velim mihi præſtari abs te. Quodnam vero tandem iſtud eſt? Noſſe te primùm deſidero, SNELLI, me cum appuliſſem in hanc Ciuitatem, exiſtimauiſſe fore vt cæleſtium obſeruatores non paucos heic aſſequerer. Verumtamen ſpe lactatus inani, breui deprehendi, proh dolor! Sidera hîc alia, quam Chymicorum nulla obſeruari. Cumque benè multi forent immorientes Aſtrologi, comperi tamen neminem, qui aſtris ipſis inuigilaret. Ita rariſſimi apparent in tam vaſto gurgite, qui philoſophandum cenſeant ἐξ ἀντοψίας potiùs, quàm ex præſcriptis philoſophantium. Conatus ergo erigere, addere que animos quibuſdam hominum noſtrorum, vt animas cæleſtium inaneis, depreſſóſque in terram vultus ad ſidera tollerent; Vnum inueni ex tot millibus, qui ſit ſeſe ad id muneris egregiè paſſus animari. Is eſt Petrus Frereus Monsfortius illuſtris Primi Præſidis in Delphinali Senatu filius, & in magno Regis conſilio conſiliarius bene meritus, qui præter doteis cæteras eximias, Matheſeos, per-quam ſtudioſus eſt. Cum ipſi ergo nihil aliud deeſſet ad obſeruandum cæleſtia, quorum amore capiebatur, quàm exquiſitum aliquod, ſatiſque amplum Organon (minutiora enim quæ habebat demonſtrationi quidem idonea, at exactæ operationi inutilia eſſe facilè peruidit) cúmque aliunde in hac ciuitate non adeſſent artifices, qui accurata illa præciſione, quam noſti eſſe neceſſariam, poſſent illud conficere; author ipſi fui, vt & Quadrantem chalybeum, cuius radius eſſet duorum ſaltem pedum Pariſienſium; præter omnia ſibi compararet; & curaret eundem in Bataula elaborari, ac perfici. Nihil cunctatus eſt, ſed conceſſuro ad dominum ſuum Regis Chriſtianiſſimi apud veſtros Ordines illuſtriſſimos Nuncium Secretario Carolo Botardo,

iuueni induſtrio, atque erudito; ſtatim conficiendi huius Inſtrumenti curam, ac ſtudium demandauit. Cum petiiſſet porrò ex me deſcriptionem totius Quadrantis, cui artifex ſeſe conformaret; ſubiit illicò in mentem tale ferè tibi adeſſe, qualem animo voluerem. Et Ohe! inquam, ſi SNALLIVA noſter dignaretur vocare ad ſe artificem petitiſſimum, cui totius Inſtrumenti formam, rationémque præſcriberet, quàm hoc foret rutius!

Quod igitur, vno verbo, rogaris, hoc eſt vt prædictæ laterum Quadrantis longitudini addator ex tuo præſcripto latitudo; & craſſities ſimúlque arcui capacitas tanta, quanta per lineas tranſuerſaleis ſingulis minutis capiendis ſufficiat. Deinde etiam forma Alhidadæ, Pinnacidiorum ac cylindrulorum alterius in centro ad magnas, alterius in latere ad exileis diſtantias capiendas, & ſic quidem vt omnia ſummouere liceat (dum nihil obſit) ex Quadrantis facie, cum altitudinibus capiendis plumbo vti vacaoerit. Poſtremò ipſa quoque forma genu fulcri, ſeu pedeſtrali; ad hoc vt Quadrans facilè obtineat motum, ac ſitum quemlibet. Quæ quidem omnia exiſtimo artificem facilè vel ex ſola tui inſpectione intellecturum. Non dubito verò, quin tantiſper vacet applicare hùc animum; ſic te bonis hiſce Artibus promouendis deditum coniicio. Et profectò, ſi vacauerit deuinxeris tibi omniòò prædictum Monsfortium hominem ſanè optimè merentem, quidqoid in ipſo ſpectaueris; frueris quoque ipſe aliquando fructibus, quos ille ex tua cura percipiet; Siquidem quidquid obſeruauerit, tibi acceptum referet, tecúmque ſimul communicabit. Ego etiam me tibi permultùm ex hoc capite debere fatebor, ſi importunè tecum agenti morem aliquem geſſeris. Vtinam verò obſeqoium exigeres ipſe ex me aliqood; ita me Deus adiuuet, vt me ad nutum experireris. Reditum apparo in Patriam, quo me negotia reuocant. To ſi qoidpiam bona mea ſorte ex me fortaſſis deſideres, committere iam dicto Botardo Secretatio poteris, qui mihi per eundem Monsfortium ſtudioſè id ſignificabit. Benè interea Vale, SNELLI, méque tui ſtudioſiſſimum ac obſeruantiſſimum ama. Pariſiis x v. Kal. Mart. Stylo Greg. & anno vulg. M. DC. XXV.

Viro Incomparabili GALILEO GALILEI, *Magni Hetruriæ Ducis eximio Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS, S.

QVòd ego te hac Epiſtola iam tandem conueniam (humaniſſime GALILEE) cauſa tum recens, tum antiqua eſt. Mihi certè nihil eſt antiquios, quàm colere ſummam Sapientiam, ac eruditionem tuam. Ex quo enim tempore tuus ille cæleſtium Interpres tam incognita generi humano patefecit myſteria; dici non poteſt, quo tacito cultu memet tibi deuouerim. At verò cùm mihi nuper cariſſimus tibi, mihique Deodatus candorem illum expoſuiſſet, quo cum amicis agere ſoles; diſperaam, niſi ad ineundam tecum non leuem amicitiam illicò inflammatos ſum. Etſi enim tibi abs me, tum ætate, tum doctrina, tum aliis multis nominibus inferiore nihil aliud, quàm obſeruantiam ſingularem polliceri liceat; abs te verò nihil aliud, qoàm ingenitam erga bonos, ſtudioſóſque propenſionem exigere: facile tamen mihi perſuaſi fore, vt mihi non poſtremum amicitiæ tuæ concederes gradom, cùm me obſeruantiſſimom tuæ virtutis eſſe agnoſceres. Stupebis quidem, & meritò cùm hominem incognitum tanta fiduciâ te adorientem conſiderare cœperis: at hîc appello natiuam illam animi tui ſinceritatem; appello Vraniæ amorem, qui te deduxit, & fama natum ſuper Æthera reddidit, appello Deodati noſtri qui fuit ingenuæ meæ ſimplicitatis ſpectator, teſtimonium; appello tandem Superos omneis (ſi ita fari liceat, ad fidem tibi ingerendam, qua admirari deſinas. Voluit quidem amicus is noſter prouinciam hanc ſibi demandatam, vt & tibi ſignificaret, vodénam ego, aut quis eſſem; & cum hac epiſtola tranſmitterer tibi editi à me libelli exemplum, qood eſſet mei erga te affectus quaſi pignus, & ſymbolum: at cum neceſſe habuerim tali amico morem gerere, ſenſi tamen ſingularem tuam humanitatem fuiſſe aliunde conſilium meum æqui, boníque conſulturam; & donariolum, quod attinet, ita volui acciperes, vt cum indignum ego iudicârim, quod in tuas incideret manus; ille tamen impenſo ſtudio curauerit incidere.

Nunc, cum iſta primùm ſcribenti viderentur ſufficere: attamen quod mihi videor non iam cum recente amico, ſed cum antiquo agere; agam ecce liberaliùs, eróque paulò diffuſior, quàm ſi diffidens amicitiæ tuæ timidiuſculè ſcriberem. Imprimis ergo, mi GALILEE, velim ſic tibi perſuaſum habeas, me tanta cum animi voluptate amplexari Copernicæam illam tuam in Aſtronomia Sententiam, vt exinde videat mei probè ioris factus, cùm ſoluta, & libera mens vagatur per immenſa ſpatia, effractis nempe vulgaris Mundi ſiſtematiſque repagulis. Vtinam verò hactenus frui tuo illo recens inſtituto Mundi ſyſtemate licuiſſet? Quàm adiutus enim, promotúſque fuiſſem in conceptis illis à me de Mundo opinionibus? Somniaſſe quippe me aliquid circa hoc argumentum peruidebis facilè, ſi digneris fortè legere, quod tribus dumtaxat verbis in præfatione libelli ad te miſſi polliceor me qoarto libro tractaturum. Quamobrem etiam intelliges, quàm ardenti deſiderem ſtudio, qoid tu hac in parte ſentias quamprimùm accipere; cum tu cæleſtium arcanorum ſis ſagaciſſimus ſcrutator, particépſque conſultiſſimus. Cur portò fœtum, quem iam parturiebas, cùm nuntium præmitteres, huc vſque non emiſeris, etſi aſſequor fortè coniecturâ; nondum tamen plenè didici. Hoc ſaltem fortaſſis profiteri liceat, magnam factum iri rei Litterariæ, cordatiſque diuiniſſimarum ſcientiarum ſtudioſis iniutiam, ſi tantum opus ſuppreſſeris. Certè niſi obſtiterit legitimum impedimentum, oratum te, atque vtinam exo-

ratum

ratum eſſe noueris, vt rem adeò deſideratam bonis amplius non inuideas. Quòd ſi vel certo conſilio tuo, vel fatis ita ferentibus, ſic te continere debeas, vt ne quidem etiam cum amicis inſtitutum tuum per literas communices, abſit à me, vt ſperem poſtulem-vè conſcius illius fieri. Sic me tamen habeo; ac in gradu adeo eminenti beneuolentiam tuam colloco, vt ſi vel vacet, vel liceat, quidpiam ſis mihi ſignificaturus, vbi me inardeſcere hoc deſiderio reſcieris.

Perlegi præter nuntium tuum treis illas de Maculis Solis ad VVelſeum Epiſtolas, quas profectò, quam ſint dignæ acumine & iudicio tuo, non eſt quod multis explicem. Sufficiat ſubſcribere me ratiocinationi tuæ circa Macularum materiam, geneſim, figuram, locum, motum, diſſipationem, & ſi quæ alia eiuſcemodi accidentia Macularum ſunt. Doleo verò è noſtra Gallia, & ſpecialis etiam meæ profeſſionis deinceps prodiiſſe, qui adeo infœliciter de iiſdem ſit ratiocinatus. Non hæreo, quin ipſius liber ad te vſque peruenerit; ego dignum vberiore refutatione nunquam iudicaui; quàm quæ præmiſſa in tuis illis continentur Epiſtolis. Profectò, cum illa tua de Maculis Philoſophia teſtem tot accidentium (quibus probè ſatisfacere alia ratione non licet) experientiam habeat; quid potius illi Planetarum perpetuitati obiici poſſit, quàm quòd ne ipſe quidem author obſeruare potuerit, vel vnius reditum (qui menſtrua tamen circiter reuolutione fieri debebat) ex tanta multitudine? Cæterùm librum, qui à te de Cometis ſcriptus perhibetur, nondum eſt datum conſpicere; at quo ardore videre peroptem, dictu mihi facile non eſt. Cùm ſuſceperim enim defendendum Cometas eſſe corpora perpetua, eiuſmodíque opinioni Phænomena omnia Cometarum ſpeciali quadam, ac propria ratione accommodem; coniector ſolertiam tuam poſſe mihi ad hoc plurima ſuggerere argumenta; neque enim dubito, quin pro ea, qua cœpiſti philoſophari libertate, quamplurima protuleris, vel in quæ ego genio quodam fœlici inciderim, vel certè ex quibus non parum coniecturæ meæ poſſint promoueri. Obſeruationum à me factarum circa Cometam, qui ſub finem anni 1618. affulgere telluri cœpit, nihil feci publici iuris; contentus, ſi ex iis poſſim circa defectum parallaxeos, itemque circa directionem caudæ in Solis oppoſitum cum quadam, eáque variabili deflexione philoſophari. Eadem ratione, & de obſeruatis Solaribus Maculis emittere nihil in animo eſt, niſi quod iuxta principia tua conducere videbitur ad impugnandum Ariſtoteliſmum, adhortandúmque homines ad aliquam veriſimiliorem, ſanioremque Philoſophiam. Quandoquidem verò in memoriam Obſeruationum incidi, communicabo ecce vnam, quam vt equidem coniicio non iniucundè accipies. Ea eſt Eclipſeos Solaris, quæ poſtrema nobis Europæis contigit, anno nempe 1621. Æra, & ſtylo, qui vobis, nobiſque eſt vſui. Illam enim Aquis Sextiis obſeruaui admodùm exactè, nihilque ambigo, quin tu pro tuo cæleſtium amore (dum cælum vobis fuerit ſerenum) exactiſſimè obſeruaueris. Ego eadem methodo, qua & Maculas obſeruaui (niſi quòd circa Maculas Meridianum tempus expecto, vt aliunde noto Meridiani cum Ecclíptica angulo, verùm in diſco ☉ ſitum Macularum accipiam.) Radios Solis itaque per teleſcopium trajectos in occluſam cameram excipiebam inferiùs chartaceo albo benè complanato, deſcriptóque in eo circulo, in quem radij cogerentur; cum adeſſet interim prope Teleſcopium, qui motaret, ac centra vitiorum Soli ſemper opponeret. Diameter circuli, quæ erat vnius Pedis Pariſienſis, ſic diuiſa fuerat in duodenas parteis, vt ſexagenas etiam ſingularum per diuiſiones, minutiores liceret adhuc colligere. Sed & circumferentiam in 360. hoc eſt hinc inde in 180. diuiſeram parteis, initio facto, qua parte digiti primi erat initium; tum vt in magna occultatione liceret ſemper vſurpata hinc inde æquali limborum obſcurationis diſtantia cogere radios in circulum, & tumorem vmbræ maximum in diametrum reiicere; tum vt exinde haberi poſſet diametrorum Luminaris vtriuſque inter ſe proportio. Cum Tychonicæ porrò tabulæ exhiberent nobis Initium Eclipſeos circa horam matut. 7. obſeruaturus præſto adfui ab hora circiter ſexta. Aderat porrò extra cameram excellens Mathematicus Ioſephus Galterius (is ſcilicet, ad quem primi libri Exercitationum mearum præfationem dirigo) qui ſtatim atque appareret, ac deſineret obſcurationis veſtigium, Solis altitudinem, quam ſedulò ſectabatur, ictu parieti impacto, ceu ligno dato, acciperet. Contigit igitur Eclipſeos Initium Sole eleuato 25. grad. 30. min. Finis vero eleuato 51. grad. 17. min. hoc eſt, Eclipſis ☉ cœpit horâ 7. min. 5. ſec. 28. Deſiit horâ 9. 31. min. 12. ſec. numerando à media nocte, quæ præceſſit meridiem prædictæ diei 21. Digiti verò Ecliptici maximæ obſcurationis exſtiterunt 9. grad. 23. min. tuncque deficiebant vtrinque ex circumferentia grad. 77. min. 30. vnde elicere eſt æqualeis apparuiſſe Luminarium diametros.

Iam ſi iſtheic obſeruata Eclipſis hæc fuerit, habebimus ſaltem parallaxeos ☾ pro varietate latitudinis locorum differentiam. Et cum latitudo Aquenſis obſeruata ſit 43. grad. 33. min. ex diſcrimine iſtius cum veſtra, ac differentia parallaxeos, colligemus quæ fuerit tunc Lunæ à terris diſtantia. Horâ etiam nos proximè (ſubductis nempe rationibus) certiores efficiet differentiæ longitudinis Florentiam inter, & Aquas Sextias. Certiores ſanè efficeremur, ſi iſtheic fortaſſis foret obſeruata Lunaris illa Eclipſis, quæ contigit menſe Iunio an. 1620. aut alia quæ menſe Nouembri, an. 1621. Sciremus & differentiam Florentiam inter, & Diniam, ſi alia rurſus menſis Aprilis an. 1623. florentiam verò inter, & Pariſios; ſi nupera illa huius anni, quæ contigit menſe Martio, ſiquidem has omneis ego obſeruaui, conſignatáſque habeo. Tu ſi eaſdem, aut alias fortè obſeruatas communicare non grauabere, reponam ego, tibíque gratias habebo ſanè quam-plurimas. Rogo te quàm maximo poſſum animi conatu, vt ſaltem velis communicare, cum VVillebrordo Snellio, cuius

ignota tibi non eſt in reſtituenda Geographia ſagacitas, & ſollicitudo. Perſcripturus ſum ad illum (quod voluit) proximis his diebus non pauca, quæ habeo huius generis, vnà cum exacta Aquenſis, Geneuenſis, Lugdunenſis, aliorumque pedum longitudine. Certus verò propemodum ſum, vt cum etiam pedis Florentini deſiderârit magnitudinem, implorauerit induſtriam, & humanitatem tuam, ſeu fecerit, ſeu non fecerit; non pœnitebit me egiſſe apud te illius Patronum. Ita noui vtrumque veſtrum bonarum artium promouendarum per quàm ſtudioſum exiſtere. Certè ſi in regula lignea, aut alia ratione tranſmittere Leydam ad ipſum digneris delineatum pedem, qualem apud vos aſſeruati publicè & intereſt, & dubium non eſt, cautionem me do te in homine non ingrato beneficium collaturum. Ego quid hic adiiciam præter verecundiam nihil habeo, quamquam etiam erubeſco ruborem meum profiteri apud hominem candidiſſimum: Tu quidquid id eſt, boni conſule; agam impoſterùm vti voles. Interea me, quo non eſt tui obſeruantior, Vir optime, ama, & de ingenuis artibus mereri nunquam deſine. Dabam Gratianopoli Diniam meam breui conceſſurus, XIII. grad. Kal. Auguſt. anno M. DC. XXV. Vale.

Percelebri Viro VVILLEBRORDO SNELLIO, *eximio Inclytæ Leydenſis Academiæ Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS, S.

Redditæ ſunt mihi tuæ Literæ (Suauiſſime SNELLI) quibus teſtor Superos nihil vnquam mihi obtigiſſe iucundius. Imprimis quippe non poſſum mihi ſummoperè non gratulari, quòd Tu tantus vir tâto erga me amore propendeas. Iis enim Epiſtola tua interſperſa eſt à capite, quòd aiunt, ad calcem beneuolentiæ veſtigiis vt facilè cognouerim intelligentiſſimum virum eſſe, etiam amantiſſimum. Deinde verò ſingularem tuam agnoui humanitatem, & ex ſincero illo affectu, quo me ſuadente nobili Monsfortio commodaſti operam, & ex ſumma illa manſuetudine, qua libellum meum non amicè ſolùm accepiſti; ſed & immerentem etiam excepiſti cum elogio. Ad hæc & admiratione non exprimenda ſuſſpexi, quòd quæ tam pauca tranſmiſeram circa meas obſeruationes, ipſe cum tanto fœnore remittere dignatus ſis. Sed fœcunda nimirum terra nunquam reddit ſine vſura, quod accipit; magiſque futurum fuiſſe mirandum par eſt, ſi ex immenſo eruditionis, doctrinæque Oceano riuulus iſte non dimanaſſet. Poſtremò tamen quod ſperaueris me tibi quaſdam operas efflagitanti obſecuturum, dici non poteſt quanta me quámque diuturna voluptate cumulaueris, tametſi enim quidquid poſſum vix vllius momenti eſt; cum placere tamen id video Viris tam bene-merentibus, incredibile prorſus eſt quanta me ſtatim vrgeri ad opus alacritate perſentiſcam.

Cùm ergo Pariſiis redeuntem negotia me in hac Ciuitate (nolentem ſanè) detinuiſſent, accepi tuas literas ante duos menſeis; ipſiſque quam maxima potui ſatisfeci diligentia. Ac primùm quidem quod ſpectat ad deſideratam pedum noſtratium longitudinem; ſcripſi illicò ad amicos meos, qui quod non ſtatim votis meis reſpondere potuerint, excuſationem paratam facient, cur ego tibi tam ſerò reſpondeam. Quamquam neque quidquid optabam, datum eſt adhuc aſſequi: Literis enim Toloſam, & ad alias Ciuitates datis, etiam ex Italia ſatisfactum huc vſque non eſt, ob exortos, puto, bellicos tumultus in illis Regionibus. Quotquot tamen hactenus potui ex vicinia conquirere Pedes, mitto iam ecce cum his literis in Regula lignea exaratos. Iam enim tandem in Prouinciam, Diniámque meam diſceſſurus, differre ampliùs nolui, ne propter nimiam aliorum Pedum expectationem (fortaſſis fruſtraneam) videretur humanitas tua obliuioni tradita. Conſtitueram equidem typos omneis ad me tranſmiſſos faſciculo facto ad te mittere, at propter hæc tamen interualla tanta, commodiùs exiſtimaui transferre omneis in hanc Regulam, ratus vt mihi, quod ad præciſam conformitatem attineret, ſatis ſupérque fideres. Adieci verò etiam noſtratium Vlnarum Quadranteis, quod rem quoque eſſe argumenti tui, tum ex Eratoſthene, tum ex literis tuis intellexerim.

Primò igitur accipies Pedem Lugdunenſem, & Gratianopolitanum, qui vterque à me collatus idem prorſus inuentus eſt. Et Gratianopolitanum quod ſpectat, accepi ipſe præſens cum noſtro Valeſio ex longitudine orgyiæ, ſeu Toiſæ, quæ inſculpta iam diu perdurat in exteriore pariete ad maiorem portam ipſius domus Epiſcopalis. Lugdunenſis deſumptus eſt ex virga ferrea, quæ Lugduni in domo publica, ſeu, vt loquuntur, Vrbis aſſeruatur. Curauit autem cum illic eſſet accipi ſtudio cuiuſdam Antelini Mathematicarum ſtudioſi, vir eximius Petrus Richardus Senatus huiuſce Prouinciæ ſupremi Conſiliarius, & Amicus meus ſingularis; qui etiam huc rediens ipſum attulit. Quia verò & Lugduni ferrea, & hîc Gratianopoli inſculpta parieti Vlna eſt reperta, idcircò vtriuſque Quadrantem expreſſum ſimul inuenies. Mercatores huius Ciuitatis Gratianopolitanam eandem eſſe cum Pariſienſi aſſerunt; cúmque Lugdunenſis paulò breuior ſit, æſtimant vulgò hanc differentiam vna quinquageſimâ; quod etſi prorſus non quadret ad prototypos, excuſarique valeat aliis nominibus: nihilominùs tacendum non cenſui. Quod Geneuenſem attinet tum Pedem, tum Vlnæ Quadrantem, tranſmiſit vtcumque ad me vir per-eruditus mihíque cariſſimus Ælias Diodatus, aſſerens Vlnæ prototypum (cuius materiam tamen non expreſſit) omni memoriâ ſuperiorem eſſe, at Toiſæ, cuius vnam duodecimam ſeu ſemipedem ſolùm delineaui, proſtare publicè ab anno 1544.

Habebis porrò & Pedem Regium ſiue Pariſienſem, qualis Lugduni eſt ferreus inuentus, cum menſuris cæteris. Fortaſſis quidem illum

illum iam habes ex ferreo, qui exſtare duplex Pariſiis dicitur, attamen verò & hunc etiam communicare volui; tum vt ſuppleret defectum, ſi fortaſſis adhuc non recuperaſſes Pariſiis; tum vt ſi haberes, quid inter vtrumque intereſſet deſpiceres; tum denique, vt quoquo modo examinares, núm quem determinas partibus 1055. qualium Rhiiulandicus ſit 1000. probè prorſus ſe habeat. Ego certè cum apud Valeſium reperiſſem Regulam tranſmiſſam ex Holandia, in cuius vna facie eſſet Rhiiulandicus Pes in 12. digitos diuiſus, & in alia diuiſus in 10. ita vt ex hac parte eſſet vnâ circiter vnciâ longior, quàm ex altera, idque cum ſuperſcripta cenſura, quod longior foret iuſtior; accepi tamen breuiorem quòd magis eſſet conformis Schemati Semi-pedis in Eratoſthene tuo exſtantis, adiectione alterutra facta, quæ ad calcem præſcribitur, & cum Regio Pede comparaui, Viſus ſum verò deprehendere illam Buteonis longitudinem non indigere tanta adiectione, quantam videris exigere. Vt vt ſit tranſtuli & illam Rhiiulandici pedis longitudinem, tum vt experiare quid totum hoc ſit, tum vt reſcribas quantum à vera longitudo hæc differat, vt & nobis aliquid certius experiri aliquando liceat.

Poſtremò videbis, quæ ſit longitudo noſtri Pedis Aquenſis, & Prouincialis (qui etiam Auenioni & toti Linguedocio vſui eſſe dicitur, quantum quidem fide Mercatores aſſeuerunt) quamquam vulgò nobis *Pannus*, Palmúſve, non autem Pes dicitur. Eſt autem vna octaua pars *Cannæ* (qua vt orgyia vtimur) ac proinde Quadrans Semi-Cannæ, quæ nobis quaſi Vlna eſt; neque enim alias habemus, aut alio modo indigitamus, ac diuidimus menſuras ædificiorum, agrorum, pannorum, cæterorúmque huiuſmodi. Aſſeruatur porrò Aquis Sextiis in publica ſeu Vrbis domo Semi-Canna ferrea, ex qua Quadrãtem deſumpſit, miſítque ad me Ioſephus ille Galterius, cuius mentio eſt à me facta ſuperioribus literis; vſus præſentia, & exploratione Ioannis Lombardi viri induſtrij, cenſoríſque illic Regij publicorum Ædificiorum. Omittere hîc non debeo eundem Lombardum communicaſſe mecum experimentum à ſe factum ſoliditatis cubicæ vnius eiuſmodi palmi. Scripſit ergo ſe expertum fuiſſe palmum cubicum continere Potus, ſeu *Quarterones* noſtrates ita nimirum nominitamus, quas *Pintas* alij dicerent liquidorum communeis menſuras) 12.$\frac{1}{4}$ quemlibet verò Quarteronem pendere aquæ communis, quam putealem fuiſſe coniector, libras 3. vncias 4.$\frac{8}{9}$ Vini verò libras 3. vncias 4.$\frac{1}{4}$ vt proinde Pãnus aquæ cubicus pendat libras 40. vncias 7.$\frac{3}{4}$ Vini autem libras 40. præcisè. At olei, cuius tamen Quarterones non expreſſit, libras 36. vncias 12. Omiſſis vino, ac oleo, periculum in aqua faciamus; cum ipſe quoque experimentum in puteali aqua feceris vt diſpiciamus num latus cubicum, ſiue Panni Longitudo ſit ea proportione, qua par eſt, ad vſque veſtrum Rhiiulandicum Pedem.

Principio verò, quia ponderum ratio eſt examinanda, reductióque ponderis illius facienda ad Hollandicum, ſuppono aureum Hiſpanicum, ſiuè *Piſtoletum ſimplum*, qui pendit grana Francica 63. pendere per te Hollandica grana 71. *Piſtoletos* etiam vſurpo, quòd quamuis ſint etiam elocabiles apud nos, vbi ſolùm pependerint grana 62. deprehenduntur tamen communiter eſſe iuſti ponderis, imò interdum granorum 63.$\frac{1}{2}$ Certè non ita pridem appendi *Piſtoletos* duplos, quos eſſe granorum 127. comperi. Deinde comprobatum eſt etiam à prædicto Galterio 300. *Piſtoletos* ſimplos qui pendere debent grana Francica 18900. pendere noſtrates ſeu Prouincialeis vncias præcisè 42. vnde elicere eſt vnciam noſtratem componi ex 450. granis Francicis, librámque communem, quæ componitur ex vnciis 16. valere grana item Francica 7200. Quapropter & prædictum pondus palmi aquæ cubici librarum 40. vnciarum 7.$\frac{1}{4}$ continebit Francica grana 151467. Quibus poſitis, cùm Francica grana ex iam dictis ſint ad Hollandica vt 63. ad 71. Idcircò facta conuerſione, prædictus Palmus aquæ cubicus pendet grana Hollandica 170701. quorum Radix cubica eſt 55.$\frac{46}{100}$. At verò, per te Rhiiulandicus Pes cubicus putealis aquæ eſt librarum 63. vnciarum 7.$\frac{2}{11}$ quæ (ſexdecim per te vnciis in vnam libram, & 640. granis in vnam vnciam computatis) ſunt grana Hollandica 649716. cuius quidem numeri cubica Radix eſt 86.$\frac{61}{100}$. Quocirca cum ſint hæ Radices vt ponderum ſic ſolidatum; perſpicuum eſt pedem Rhiiulandicum inde prodire ad Aquenſem Palmum ea proportione, qua ſunt 8661. ad 5546. ſeu vt 1000. ad 640. Cæterùm, quantum coniectari licet, alia longè proportio eſt. Multa ſunt quidem quæ fallere experientem potuerint; etſi ille viſus eſt ſemper artifex ſolers, & ſedulus; vtcunque ſit tamen, & quamuis id nihil negotium promoueat, amore tamen Veritatis latere te nolui.

Nunc, vt ad pauca illa mea obſeruata redeam, gaudeo maximopere, quòd grata tibi exſtiterint. Etſi verò non intelligo qua ratione ex datis hîc latitudinibus duorum, aut trium dumtaxat locorum, colligas ipſe Ptolemæum duobus, aut ampliùs gradibus in deſignanda latitudine Africanæ oræ aberraſſe: peruideo tamen ſolertiam, qua exinde etiam longitudines quorundam Europæ locorum, emendare adniteris. Dignum ſanè tua induſtriâ ſtudium; quandiu enim ſolæ habebuntur cum latitudinibus vulgares diſtantiæ, non poterit quidpiam hoc inuento tuo ad habendas longitudinum differentias eſſe conducentius: ſed & dignum eſt ſubtilitate, acumineque ingenij tui, quòd illis in tuo Tiphis excogitatis Theorematibus tantum feceris operæ in Geographia compendium. Gratias certè habeo plurimas, quòd præcipuum exemplo ex meis obſeruationibus petito tranſtuleris in Epiſtolam. Quæ porrò lætitia te cœpit, cùm deprehendiſti Leydam, & Aquas Sextias vix differre ſecundum longitudinem $\frac{2}{5}$. vnius gradus, me mirum etiam in modum affecit. Quod autem deſideras vt Dinia noſtra non ſit ſexqui-gradu orientalior Aquis-Sextiis. Scito vix orientaliorem $\frac{1}{5}$ gradus reperiri tua ſectanti veſtigia. Cum enim

latitudo Aquenſis ſit 43.gr.33.min. Dinienſis 44.gr.6.min. diſtantia itineraria 16.leucarum, ſeu milliarium Prouincialium, quæ ego 10. horariis metior (cum & tu quas ſimileis leucas numeramus 12. Aquis-Sextiis, Auenionem vſque, emetiaris milliaribus horariis 15.) ac proinde, deducto triente, fiant milliaria ferè 14. quæ conuerſa in quindecimana exhibeant 11. Et aliunde differentia latitudinum, ſit minutorum 33. quibus reſpondeant 8 $\frac{1}{4}$ milliaria itidem quindecimana, ex quibus eruatur Arcus paralleli Aquenſis vtrimque Meridiano interceptus, milliarium rurſus quindecimanurum 7 $\frac{1}{3}$ perſpicuum fiet, ſi fecerimus vt 100000. ad 554408. quadruplum ſecantis dimidij latitudinum additarum 43. grad. 49. min. $\frac{1}{2}$. Ita 7 $\frac{2}{3}$ ad aliud, fore vt ſolùm prodeant min. 41. pro differentia longitudinis Diniam inter & Aquas Sextias, quibus ſi addantur 23. min. quæ Aquas inter, & Leydam ſunt, non erit Dinia, quàm Leyda 54.min. orientalior.

Tuum iam eſt perſcribere, quid facto ſit opus, vt ex differentiola hac emolumentum aliquod in rem literariam cedat; ſiquidem enecas me, quamdiu communicare differs; quæ animo concepta habes, veritus ne ego hic nolim neceſſarias tuo inſtituto deuorare moleſtias. Sumptus faciendos aliquos ſcribis; at fortaſſis ij non erunt, quibus non poſſim ſufficere. Res quidem mihi domi anguſta, nec Mecœnates hic habemus, qui bona ſtudia promoueant: At mihi tamen amici ſunt, quorum certè beneuolentiæ fidere debeo quamplurimùm. Coniectabar velle te fortaſſis conſcendere me editiores aliquos monteis (planitiebus enim deſtituimur) ad poſitionum angulos capiendos, & ſerie quidem aliqua: An hoc, an aliud ſit conſilium tuum, accipiam volentiſſimus; quamquam vereor ne non commodum mihi vllum ſit inſtrumentum. Nam quæ obſeruationibus faciendis idonea ſint, non habeo niſi lignea; & cùm minoribus non fidam, adſunt tria, quæ ſua mole obſtant; quòd portatilia præſertim non ſint; ea ſunt Quadrans, & Octans, cuius vtriuſque Radius eſt 5. Pedum Pariſienſium, & Radius Aſtronomicus, cuius longitudo eſt Pedum 7. ſimilium: niſi fortaſſis Radius portatilior poſſet in vſum cedere. Vtcumque ſit, noſſe meliùs potes, quid mihi neceſſarium ſit. Quapropter te oro, vt cures tale inſtrumentum iſthic mihi confici, quale duxeris fore opportunum. Cùm elaborabitur, ſignificare mihi pretium per literas poteris: ego verò ſtatim dabo operam, vt vel Lugduno noſtro, vel etiam Pariſiis illud tibi conſignetur. De ratione qua Organon tranſmitti ad me vſque poſſit, poſtmodùm cogitabimus.

Sequitur, vt quia obſeruata ſi quæ alia penes me ſint, quæ Geographiam præſertim attineant, accipere deſideras; communicem ecce aliqua longitudini deſeruientia, etſi verò ea perpuſillum videantur conducere, niſi etiam in aliis locis obſeruationes ſimiles iiſdem temporibus ſint factæ; attamen & exiſtimo factas iſthic aliquas, & aliunde tu is es, qui ex omnibus proficias.

Primùm igitur heic non memoro Eclipſin illam Lunarem obſeruatam Diniæ, quam deſcripſi breuiter in ſecunda ſtatim pagina mearum Exercitationum: Siquidem illam peruidiſti iam. Alia obſeruatio Diniæ facta eſt coniunctionis Lunæ cum Ariſta. Viſæ ſunt enim, in eadem longitudine anno 1623. menſe Iulio, die 5. ſtylo Greg. (quem etiam intelligas velim in ſequentibus) hora 10. min. 26. cum ipſa videlicet ſpica exiſteret adhuc alta grad. 10. min. 46. Tranſiuit porrò ☾ non nihil pluſquam διάμετρον, Ariſtæ ad Boream, diſtantibus limbis tanto interuallo (aut inſenſibiliter minore) quantum apparebat tunc inter mediam caudæ Helices & Equitem ſeu Stellulam illam ipſi inſidentem. Subductis rationibus poteſt hæc obſeruatio lunari defectui obſeruato propemodum æquiparari.

Ecce verò duas Eclipſeis Lunareis obſeruatas Aquis Sextiis, Prior Totalis viſa eſt anno 1620. die Iunij 14. Contigit autem illius Initium hora 11. min. 16. cùm nempe ſpica ♍ eſſet alta poſt Meridianum 16. grad. 58. min. Totalis verò obſcuratio cœpit hora 12. 26. min. $\frac{1}{2}$ cum in eadem cæli parte Arcturus foret adhuc eleuatus 35. grad. 34. min. Cætera nubes impedierunt. Poſterior anno 1621. die Nouembris 28. Partialis hæc fuit; contigitque illius Initium hora 13. 54. exiſtente nempe eleuato in Occidente Aldebaram 52. 10. Finis verò hora 15. min. 52. exiſtentibus ſcilicet in eadem parte eleuatis, Aldebaram quidem 32. grad. 30. min. Bedaigenſe verò 39. grad. 50. min.

Iuuat & hic attexere obſeruationẽ Eclipſeos Solaris habitam Aquis Sextiis, quando & exactiſſima fuit, & vtilis eſſe poteſt inſtituto tuo, vbi rationes ſubduxeris. Contigit ergò anno 1621. die 20. Maij, apparuitque illius Initium hora 19. min. 51. ſec. 28. hoc eſt ☉ eleuato in regione Orientali 25. grad. 30. min. Finis hora 21. min. 31. ſec. 12. exiſtente nimirum ☉ in eadem regione alto 51. grad. 17. min. maximæ verò obſcurationis digiti Ecliptici fuerunt 9. 23. min. Superfluum eſſet adiſcere qua ratione, vt exacta foret, obſeruatio peracta ſit. Totum perſcripſi ad Galileum, quem literis nuper exoraui, vt ipſe ad te Florentini Pedis longitudinem mitteret, mentione facta Macularum Solis, quas eodem penè artificio obſeruare ſolitus ſum.

Sed & ecce duas obſeruationes hoc anno factas Pariſiis. Prior fuit coniunctionis ♀ cum ☾ pro qua etiam rationes ſubducendæ ſunt, vt inſtituto deſeruiat. Contigit ergò hæc nuper menſe Februario, die 9. hora 5. min. 30. ex Horologio Samaritanæ, quod ad *nouum Pontem* eſt, parùm autem horologium hoc deſtitit à vero (vt proximis deinde horis comprobatum à me eſt ex Fixis.) Exiſtimo ſi à vobis viſa, atque obſeruata fuit, Venerem à Luna occultatam apparuiſſe, cum hîc Gratianopoli ☾ ſex circiter min. à ♀ tranſierit; at mihi Pariſiis viſa ſit ſimpliciter contingere, raderéque ♀ extremo ſuo cornu Auſtrali abſque eo, quod aliquid contexerit, ſed videlicet nudo viſu: tum enim Teleſcopio, caſu iter faciens, ac per *nouum Pontem*, vbi me hoc

ſpectaculum

ſpectaculum remoratum eſt, deſtituebar. Non memoro hic Tabularum, Ephemeridúmque fallaciam. Exempli enim gratiâ Francofurti ad Oderam vbi proculdubio ♀ viſa fuit contegi à ☾ colligitur ex Origano debuiſſe limbos horum Planetarum duodecim aut amplios minutis diſſidere inter ſe, vt temporis interea differentia reticeatur.

Poſterior fuit exiguæ illius Eclipſeos Lunaris quæ contigit etiam nuper die 23. Martij. Reſpectabam ego ☾ etiam per Teleſcopium; at clarus vir Midorgius vnus ex generalibus Franciæ Theſaurariis, ſectabatur ſedulò aliquam Fixarum Quadrante chalibeo cuius radius eſſet pedalis, etſi nubes ſæpiùs interrumperent. Viſum eſt ergò contingere Eclipſeos Initium hora 12. min. 54. cùm altus adhuc nempe eſſet in Occidente Regulus 36. grad. 20.min. Finis hora 13. min.37. cùm eſſet iam Borea lanx in Oriente alta 31. 30. Neque mirere totalem durationem breuiorem inde colligi, quàm habeatur ex Tabulis, aut Ephemeridibus etiam ex Tychone deductis, pluſquam horâ integra: Nam & quantitas Eclipſeos fuit etiam minor, quàm præſcribatur ex Tabulis, ſiquidem nunquam acceſſit ad vſque ſeſqui-digitum. Idem ferè in poſteriore Sexti-Aquenſi deprehenditur, quæ eadem Partialis fuit. Quorſum-nam verò hæc differentia; loci alterios eſt diſquirere.

Doleo plurimùm, quòd obſeruaturo in hac Ciuitate vtramque duarum Totalium quæ ſuperiore anno contigerunt, vtramque nubes inuiderint. Cæterùm verò ad confirmandam huius Vrbis latitudinem, explorani nuper cum Valeſio Meridianam Solis altitudinem die Iunij 21. cuius cum Meridie Solſtitium coincidit. Stylo vſi ſumus 7. aut paulo minùs orgyiarum, altitudine putà facti in tecto perampli ſphæriſterij foraminuli. Ac ne immorer in cautionibus, quas ad habendam præciſionem adhibuimus, deducendis: Qualium partium ſtylus fuit 64690. Talium vmbra recta 25410. Vnde prodiit Angulus altitudinis limbi ſuperioris ☉ 68. grad. 33. min. 20. ſec. ex quo ſubducta ſemidiametro ☉ 14. grad. 50. min. reſtat pro viſa altitudine centri ☉ 68. grad. 18. min. 30. ſec. huic verò vno minuto Parallaxeos addito, ſit altitudo ☉ correcta 68. grad. 19. min. 30. ſec. Iam ſi exinde ſubduxerimus maximam ☉ declinationem 23. grad. 31. min. 30. ſec. reſtabit altitudo Æquatoris 44. grad. 48. min. 0. ſec. quare & habebitur altitudo Poli 45. grad. 12. min. vno dumtaxat minuto differens ab ea, quam tecum communicaui ſuperioribus literis, verumtamen de his hactenus.

Supereſt, vt poſt expeditas obſeruationes huius generis, aliam vltrò communicem, futuram tibi non iniucundam. Memini dolere te in tuo illo erudito libro *de Cometa anni* 1618. quòd non ſatis diligens, & curioſus in obſeruanda Cometæ cauda fueris. Vnicam enim, ſi ritè recordor, obſeruationem factam habes circa initia Apparitionis, ex qua elicis interſectionem Eclipticæ cum circulo per Cometæ caput, caudæque axem traducto, fuiſſe in conſequentia promotiorem ☉ pluſquam Signo integro. Aſſeris verò coniecturaliter diebus conſequentibus prædictum Nodum receſſiſſe verſus ☉ in Antecedentia. Ego, qui illo primùm tempore ſpectaculo tam pulchro allectus, periculum obſeruandi feci. Cometæ loca ſolùm venabar ex Fixarum aliquot ab illo diſtantiis. Procedenti tempore curioſitas vberior me cœpit; ita vt ad Parallaxim, ſi quam Cometa panderet, applicarem animum: quamquam hoc nihil ad rem præſentem. Cœpi igitur etiam Caudæ ductum obſeruare, non quotidie quidem, ſed cùm certa puncta Cauda iſta peruaderet. Duas, treis-ve obſeruationes tibi indicabo, vt exinde adiuuari poſſis, ſi fortè adhuc aliquid in hac materia mediteris.

Prædicto igitur anno 1618. menſe Decembri die 19. hora 17. min. 20. Aquis-Sextiis, fuſa eſt Cauda per primum Equum, ſeu vltimam caudæ Helices. Diſtabat vero tunc Cometa ab Ariadne 21. grad. 47. min. ab Arcturo 26. gr. 9. min. Vnde ipſius longitudo colligitur fuiſſe 1. grad. 26. min. ♎ latitud. 53. gr. 58. min. Bor. Conceptus ergò circulus per Cometam & primum Equum Eclipticam ſecuit in 21. gr. 2. min. ♐ ☉. Porrò eodem tempore in 28. gr. 20. min. ♐ verſabatur; ſectio illa igitur tranſierat iam Solem, receſſeratque ab illo in Antecedentia grad. 7. min. 18.

Die 21. ſequente hora 17. min. 10. Cauda ſparſa eſt per ſecundum Equum. Diſtabat Cometa tunc à Lucida Cynoſuræ, quæ eſt ſecundæ magnitudinis, 25. grad. 13. min. ab humero Helices, qui & Dubhe 18. grad. 12. min. vnde prodiit eius longitudo grad. 26. min. 18. ♍ cum latitudine Boreali 56. grad. 50. min. Quamobrem ductus per Cometam & ſecundum Equum circulus Eclipticam ſecuit in 21. grad. 54. min. ♐. Et quia ☉ tunc occupabat 0. grad. 23. min. ♑ idcircò interſectio fuit quidem remota à ☉ in Antecedentia 8. grad. 29. min. rediit tamen promotáque eſt hoc biduo in Conſequentia min. 52.

Tertia obſeruatio eſt diei 24. hora 17. etſi non omninò exacta, quòd ductum Caudæ attinet. Traductus quidem per Caudam & Cometam circulus relinquebat Dubhe Auſtraliorem ſatis ſenſibiliter; at quantum præcisè id eſſet æſtimare poſtmodum non licuit, niſi ex pictura, & ſchemate, quòd ſuperſtitit. Ex hoc ergò coniectatus ſum id fuiſſe in circulo etiam latitudinis, vnum gradum circiter. Hoc ſuppoſito, quia tunc diſtitit Cometa ab vltima Caudæ 5. grad. 13. min. à Media caudæ 4. gr. 49. min. Fuitque proinde eius longitudo 17. gr. 34. min. ♍ latit. 59. gr. 10. min. Bor. Ideò conceptus circulus per Cometam & 50. grad. 40. min. in circulo latit. Dubhe (cum ipſa Dubhe ſit tantum lata 49. grad. 40. min.) is interſecuit Eclipticam in 13. grad. 31. min. ♐. Quocirca, & cùm tunc ☉ in 3. grad. 27. min. ♑ degeret, ſectio ab illo diſtitit antecedenter 9. grad. 56. min. promota tamen hoc triduo in Conſequentia 1. grad. 37. min.

Ego pro mea quadam ſpeciali de Cometis Philoſophia

Philoſophia gaudebam coniecturas meas non inſeliciter cedere; quòd attineret variationem huius deflexionis à ☉ oppoſito. Quamquam enim certus omninò non eram, quòd diſcrimen illud diei 24. eſſet protſus 9.grad.56.min. At quia directio Caudæ non tranſierat ſuprà Dubhe minus quàm dimidio gradus, idcircò cum vel dimidio huic gradui reſpondeāt 8.gr. 40.min. quibus adhuc excedūtur 8.gr.29.min. Differentia diei 21. ideò à ſententia dimoueri non potui. Cæterùm verò confirmatus, & gauiſus magnoperè ſum, cùm obſeruationem illam tuam accepi, ex qua deprehenderim eiuſmodi interſectionem promotam fuiſſe dietim in Antecedentia, quo vſque præterito ☉ illum turſus, etſi progreſſu tardiore conſequeretur. Vtinam verò & hoc mihi citiùs licuiſſet aduertere. Quidquid ſit hanc lætitiam meam ſignificandam tibi cenſui, potiuſquam Phyſica commenta, quibus excuſare contendo eiuſmodi Phœnomena. Nugæ ſunt, & res eſt prolixior, quàm vt cogi poſſit in præſentem Epiſtolam; vt taceam me iſti argumento locum deſtinaſſe in Exercitationibus.

Iam itaque tempus eſt, vt finem ſcribendi faciam, exorémque tuam humanitatem, vt totum hoc, quidquid eſt, boni, apud te conſulatur. Tu ſi quidpiam reſcribere aliquando volueris, Literas ſemper dare poteris ad prædictum Monsfortium. Haſce ego noſtro Valeſio ex Pedemontio breui redituro diſcedens relicturus ſum, quoniam & ipſe eſt ad te Literas ſimul traditurus. Benè, imò optimè Vale, Doctiſſime, ac Optime SNELLI, Gaſſendúmque tuum amare perge, qui eminentis tuæ virtutis eſt obſeruantiſſimus. Dabam Gratianopoli poſtridie Idus Auguſti, anno M. DC. XXV.

Viro Incomparabili GALILEO GALILEI, *qui eſt Magni Hetruriæ Ducis eximius Mathematicus,*

PETRVS GASSENDVS S.

EN longiſſimi ſanè temporis (Suauiſſime GALILEE) fœnus perexiguum. At malui tamen verſibus paucis, extemporaneam nactus occaſionem, finem facere diuturno ſilentio, quàm continua procraſtinatione ad nanciſcendum otioſam quandam ſcribendi opportunitatem, nihil tandem perſcribere. Commodùm certè adfui in hac Ciuitate, cum Senator planè nobilis Nicolaus Fabricius Peireski; Dominus omnigenæ Vir literaturæ, ac Artibus bonis promouendis impenſiſſimè deditus, aliquot Romam literas daret. Rogatus quippè num & Romæ noſſet qui curam ſuſcipere vellet transmittendi ad te ſchedulam; exſultauit, vt qui eminentem virtutem tuam meritò miretur, & recepit vltrò in ſe hanc prouinciam, ac pergerem tantum, ſi quid vellem ſcribere, author extitit. Hoc ipſum ergo eſt, quod facio; ac cætera quidem, quæ concepta habeo in aliud tempus differens, duo tantum ſunt, quæ te ſcire velim. Vnum eſt, longum eſſe tempus, ex quo vbinam ſit gentium, aut quid agat noſter Diodatus, reſcire non potui. Quamprimùm quidem ex Italia rediit, tranſmiſit ad me libros illos, quibus tu me beare voluiſti (ita me Deus adiuuet, vt manus eiuſmodi tuum ſum exoſculatus, méque gratiis tibi exſoluendis ſenſi eſſe imparem.) At quas ex te literas erat mihi conſignaturus, neſcio quo miſerando fato expectare adhûc contingat. Hæc ſanè fuit præcipua cauſa, cur tandiu & reſcribere, & grates pro tuis illis libris rependere diſtulerim. Præſtolabar videlicet num forſan ex me, bona mea ſorte, officij quidpiam exigeres, vt ſimul tibi, & meam ſententiam circa libros tuos aperirem, & circa omnia (quæ mea eſt in te obſeruantia) obſequendo ſatisfacerem. Alterum eſt, cùm & heic nuper tempore defectus Lunaris ob negotia quædam diuerſarer, defectum illum à me ſimul & Ioſepho illo Galterio, cuius tibi mentionem feci prioribus literis, fuiſſe ſedulò obſeruatum. Scilicet exiſtimo, cùm Cælum tibi fuerit noſtro hoc ſæculo, ex voto Hipparchi, in hæreditatem datum; lætaturum te, cùm acceperis præſto eſſe, qui tuis ſub auſpiciis velint ipſum explere. Accipe ergo paucis, quæ fuerit noſtra Eclipſeos obſeruatio, cuius tantò alacriùs tibi copiam facio, quantò ad manum etiam eſt pergrata quoque tibi futura, quæ ab amicis aliquot noſtris eſt facta Pariſiis. Ad noſtram, quod attinet, dicenda multa iam haberem circa varietatem colorum, qui in Luna obſeruati ſunt; itémque circa vmbellam illam, quæ & limbi Lunæ remerationem initio præceſſit, & eiuſdem reſtitutionem ad finem ſubſecuta eſt, cæteráque huiuſmodi, quibus probè explicandis, ſola tua illa Philoſophia poteſt eſſe par. Verùm ſufficiet nunc temporis deſignare momenta illa, quæ deduximus ex Fixis in quatuot præcipuis Eclipſeos cardinibus, inde nempè efficietur, vt ſi fortè aliquod illorum obſeruatum fuerit Veneriis, Romæ, &, quod non dubito, Florentiæ, aut alio loco celebri, cuius tibi facilè fuerit habere notitiam, liceat nobis tandem præcipuarum ſaltem quarundam Europæ noſtræ Vrbium differentiæ longitudinalis habere certitudinem. Quid tamen moror? Initium Eclipſeos nobis contigit hoc ſalutis anno 1628. ſecundum Æram Dionyſianam, ac ſtylo quidem Gregoriano, die Ianuarij 20. hora à meridie 7. min. 49. Scilicet fuit tunc Canis maior, ſeu ſtella, Sirius, dicta, alta ad Ortum, in tangente quadrati circiter quadrupedalis, partibus 3870. hoc eſt, 21.grad. 9.min. Supponitur autem hæc ſtella habuiſſe Aſcenſionis rectæ gr.97.min.15. Declinationis verò Auſtrinæ gr.16.min.12.& Sol fuiſſe in 0.gr.25. min. ♒ cum Aſcenſione recta 302 gr.38.min. exiſtente nobis aliundè Poli altitudine gr.43. min.33. Totalis obſcuratio, ſeu eius principiū hora 8. min. 48. Quia ſcilicet fuit tunc Cor Hydræ altū ad Ortum partibus tangētis 2525. hoc eſt 14.gr.10.min. exiſtente Aſcenſione recta huius

huius ſtellæ 137.grad.25.min.& declinatione Auſtrina 7.5. cum promotione Aſcenſionis rectæ ⊙ duorum circiter minotorum. Recuperatio prima luminis hora 10. min. 25. exſiſtente nempe eadem ſtella (corde Hydræ) alta ad Ortum partibos 5440. ſeu 28. gr. 33. min. ac ⊙ interim promoto ſecundum Aſcenſionem rectam min.3. aut 4. Finis denique hora 11.min.24.quia nempe fuit tunc ad Occaſum altus Siniſter Orionis Pes partibus 5010. ſeu 26.grad. 37.min. cuius Aſceoſio recta eſt 74. grad.12.mio.& declinatio Auſtrina 8.grad.40. mio. Ac fuit ⊙ ampliùs promotus 2. min.circiter. Iam verò perſcriptum nudè Pariſiis eſt, Eclipſim cœpiſſe, cùm eſſet alta Canicula 28. grad.3.min.20.ſec.& Totalem obſcurationem cùm eadem ſtella eſſet alta 36.grad.10.min.de Initio recuperationis nihil habitum eſt: circa finem ſcriptum eſt illom contigiſſe circiter cum Arcturus eſſet eleuatos 9.grad. 30.min. Attamen ſupponendo altitudinem Polarem Pariſinam 48.grad. 45.min. & Aſcenſionem rectam Caniculæ 109.grad.58.min.cum declinatione Bor.6.grad.8.min. Arcturi verò aſcenſiooem rectam 209.grad.42.min.cum declinatione Bor.21.grad.10.ratiocinati exiode ſomus contigiſſe Pariſiis Eclipſeos Initium hora 7. grad.35.min.Principium Totalis obſcurationis bora 8.min.34.Finem hora 11.min.7. Refractionum porrò cauſâ, minuta ſex dettaximus altitudini Arcturi, Atque ex collatione quidem obſeruationum iſtarum cum noſtris, & cum duæ priores ex iſtis potiores, certioréſque ſint; (Poſtremam enim illud *circiter*, ſuſpectam, & incertam facit, quamquam in ipſa quoque non eſt paralangis multis aberratum) hoc ſaltem habemus iam Pariſienſis, & Aquenſis (qui idem propè eſt cum Maſſilienſi nonnihil occidentaliori) Meridianorum differentiam eſſe grad.3.$\frac{1}{2}$. cùm differentia temporaria ſit min.14. Mirum certè videri poteſt, quòd priores illæ duæ obſeruationes ad minotum conſentiant. Et noſtrarum quidem earumdem obſeruationum collatio cum Origani Ephemeride inducit quandam circa durationem Eclipſeos differentiam: Nobis quippe tota Eclipſis 5. minutis exſtitit contractior, Totalis verò obſcuratio 5.min. productior, quàm præſcribat ſupputata ex Tychone Ephemeris. Adde & alternis differentiam temporaneam eſſe 33. & 38.min. Verùm, & hoc ipſum noſſe foret operæ-pretiom, an eadem Eclipſeos momenta, quæ præſcripta ſunt io Ephemeri, fuerint Franco-furti obſeruata: & hoc poſito, explorandum, an penumbra illa, & quaſi nubecula præcedens & ſubſequens io Eclipſim veniat computanda; quantumuis illam Teleſcopium à perfecta diſci Lunaris illuſtratione ſubmoueat. At ecce iam propè excedo magnitudinem Epiſtolæ iuſtam (ita præter exſpectationem, inſtiturúmqoe exſpatiatus ſim) & vereor nè illuſtris Senator cauſari poſſit banc prolixitatem, cum iam præſertim ſemel miſerit, cui hæc perſcripta crederentur. Aliàs igitur & plura de his, & de ſtudiis meis interruptis, (vtinam verò optato otio mihi frui tandem concedatur) ſermonem longiorem inſtituam. Vale interea, vir optime, próque candore ingenito, deuotum planè tibi virum ama. Si mihi quidpiam reſcribere fortaſſis volueris, literas illis, committas, licet per quos Nobilis Senator curaturus eſt, vt ad te iſtæ perueniant. Iterùm vale. Dabam Aquis-Sextiis, VI. Non. Mart. anno M. DC. XXVIII.

Celebri Viro ERYCIO PVTEANO,

PETRVS GASSENDVS, S.

Diſcedebam Aquis-Sextiis (Humaniſſime PVTEANE) cùm Senator nobilis Nicolaus Fabricius Peireskij Toparcha tãtillùm remoratus eſt; donec Libelli ad te tranſmiſſi capita ſumma percurrerem. Subſtiti lubens, & quæ mea eſt in te obſeruantia, teſtatum tibi volui verſibus hiſce, quos ipſi conſigno, quàm id iocundè acceperim. Vota loquor, ex quo tempore tuum illud de Epicuro, cum euulgata ipſius effigie pellegi Eulogium, neſcio qoo tacito affectu occœperim te & ſuſpicere, & amare. Scilicet ego tanto Viro paraui Apologiam, deſtinato ipſius doctrinæ volumine integro, quod Paradoxicarum Exercitationum aduerſus Ariſtoteleos volumini, cuius ideam, primúmque librum feci iam iuris publici, attexatur. Quod rei præſentis eſt, delectatus ſummoperè ſum, & te quoque in illoſtranda materia adeò nobili operam quandam collocaſſe. Quippe res adhuc luce indiget, ac noo niſi à Viris eximiis, Literarúmque humaniorum, & Matheſeos callentiſſimis, vltimam manom exſpectare poteſt. Illud verò præ cæteris auidiſſimè arripui; quod præter communem ſententiam de celebratis Olympicis ludis ſub finem Æſtatis ſcitiſſimè colligis. Vtinam & de Plenilunio quidpiam ſimile proferretur. Etſi enim plerique omnes in eo conſentiant, téſque vero ſimillima ſit; nihil tamen adhuc obſeruare licuit, quod perpetuò Luna plena celebratos conficiat. Negotiom certè mihi ſemper fecit locus ille apud Lucianum de exorta Luna ſub finem certaminum, longo poſt mediam noctem interuallo (quo ſcilicet ipſe Lucianus ſtadia xx. peruadere, exſpectaréque deinceps debuit, donec prodiret Peregrinus) tunc enim duabus, vel tribus horis ante noctem dimidiam exoriri debuerat Luna, ſi initio certaminum exſtitiſſet πανσέληνος. Quamuis quippe Lucianus ſcribat diſtuliſſe Peregrinum ſuum illud incendium; commodè tamen hæc procraſtinatio noo poteſt intelligi, niſi ad finem vſque ludorum. Cùm ille enim mori deſtinaſſet in Conuentu adeò celebri, non poterat ampliùs vno die poſt peractos ludos expectare, ne diſcedentibos omnibus in nullius, vel paucorum exureretur oculis. Atque hæc quidem heic attingo, vt addam tibi ſtimulos ad hoc quoque caput illuſtrandum; cum res tua ſagacitate, induſtriáque digniſſima ſit. Cæterùm cum non vacet iam claro viro VVendelino tuo quidpiam ſcribere, comitatus enim me plurimùm vrget, hoc tamen à te exigere aoſim, vt meo oomine ſalutem accipiat. Non poteſt ille mei vultus, nec nominis meminiſſe; at ego

ego probè memini, me cum puer eſſem, vidiſſe illum Diniæ, vbi nunc Canonicum Eccleſiaſtem ago, deincepſque quantus is vir ſit, indicauit ſæpiſſimè inſignis amicus meus Ioſephus Galterius per-raræ vir eruditionis, quicum olim VVendelinus ipſe vixit familiariter; vt taceam non poſſe vos in colendo noſtro Fabricio certare, quin ego tertius me ingeram; cùm & ego quoque culmen virtutis ipſius cominus ſuſpiciam, & quod dicere liceat, inter duos litigantes, quaſi tertius gaudeam. Perſcripturus ſum poſtmodum ipſi VVendelino Aſtrologica nõnulla, quæ habeo præ manibus, quando illum ſtudiis hiſce impensè deditum accipio. Intereà verò ecce Author eſt Nobilis Fabricius, vt nuperæ Eclipſeos Lunaris obſeruationem hîc inſeram, quam ille abs te accipere poſſit. Menſe itaque Ianuario proximè elapſo die x x. (ſtylo nouo) obſeruaui Eclipſeos Initium in hac Ciuitate hora 7. min. 49. cum foret nempè Sirius altus ad Orientem grad. 21. min. 9. Principium Totalis obſcurationis hora 8. min. 48. cùm foret ſcilicet Cor hydræ altum ad ortum grad. 14. min. 30. Reſtitutionem primam luminis hora 10. min. 25. eleuatâ nempe eâdem Stellâ grad. 28. min. 33. Finem denique hora 11. min. 24. putà cùm Pes ſiniſter Orionis eſſet altus ad Occaſum 26. grad. 37. Obſeruationis circumſtantias, & quæ exinde deduci poſſent hûc congerere non eſt operæ pretium, ne nimiùm peccem in patientiam, & humanitatem tuam. Sanè enim quem tu me virum, dic bona fide, exiſtimabis, qui vix manum è tabula tollere poſſe videar, quamuis curſim & in procinctu calamum arripuerim; Quid putas nempe facturus eſſem, ſi & cum otio, & ex oblata occaſione ſcriberem. Vtcumque tu exiſtimes; ego nihil aliud tot hiſce verbis teſtatum tibi volui, quàm ſummè propenſam in re voluntatem. Quocirca & hunc finem facio, quod ruæ mihi beneuolentiæ cupiam eſſe principium. Benè ergò, mi Eryci, vale, Dabam Aquis-Sextiis IX. Kalend. April. an. æræ noſtræ vulgaris M. DC. XXVIII.

PETRVS GASSENDVS GAFFARELLO SVO, S.

QVem libellum egregium ad me dediſti (mi GAFFARELLE) is mihi fuit iucundiſſimus. Qui ſcilicet lubens accepturus eram, & propter genus Argumenti, & propter Authoris iudicium: non potui profectò illum non complecti ſuauiſſimè, cum & illuſtratum vidi tuis operis, & obſignatum ſymbolo amicitiæ noſtræ obſeruaui. Nè tibi porrò inteſtata fieret animi mei gratitudo, rem ecce ſtatim ſignificare per Literas volui, vt ſtimulos ſimul adderem ad pergendum, quo cœpiſti pede in ingenuis hiſce ſtudiis. Etſi enim Rabbinicum ſtudium, neſcio quid illiberale in ipſa fronte præferat; eum tibi tamen in hoc genere delectum eſſe peruideo, vt generoſo animo Sparta hæc poſſit eſſe ornamento. Quod certè ſpectat ad hunc Authorem, cuius tu Interpretem, & illuſtratorem egiſti, is mihi videtur non parùm à cæterorum Rabbinorum deſciuiſſe ingenio. Quippe tantum abeſt, vt aliorum ſuperſtitionibus irretiatur; quin potiùs perplexas eorundem, & pluſquam Gordias intricationes non tam diſſoluit, quàm diſcutit. Quare & ſubſcribo deſiderio tuo, cùm vicem doles cæterorum huius Authoris operum, & facilè cæteros, quoquot noui Rabbinorum, ſi vnum Moſcheh excipias, cum vnico iſto commutatim. Minimè ſanè dubium videtur, quin vir haud alioquin Chriſtianus, mentem certè ſuam Philoſophiâ excoluerit. Nam & hæc quoque abundè poteſt dedocere deliria, quibus adeò procliue eſt ſuperſtitioſæ genti præpediri. Quæſo te enim quàm ingenuè ſentit circa quæſtionem propoſitam de יום יהוה ſeu tempore interitus Mundi? notum ſupponit ex ipſa lege Mundum tandem aliquando eſſe finem habiturum: at quantânam rationis luce coniecturas illas caliginoſas diſcutit, quibus ducuntur cæteri, vt huic fini tempus præſcribant, ratúmque ipſum habeant? digna hæc viro Chriſtiano ſententia; quippe de hac die (inquit Chriſtus) nemo ſcit; digna & viro Philoſopho. Etſi enim Philoſophia minimè nos certos reddat, Mundúſne æternùm duraturus ſit: facilè tamen ſuadere videtur non eſſe timendum ne ruina tanta impendeat. Neque verò hîc inſinuo illos Ariſtotelis cachinnos, quibus tantum caſum metuenteis homo profanus excipit; vt neque illas ſatis impias aliquorum adhortationes qui ſecuros nos eſſe iubent de extremo illo die videndo, qui cum iam iam imminere ante mille annos prædicaretur à Patribus, ecce tamen iam tam procul receſſit, neque eſt dubium quin ſit paratus longè vlteriùs recedere. Illud potiùs innuere contendo, vt temerè faciunt, quotquot ex Chriſtianis coniecturas curioſè venantur ad cognoſcendum illum diem, quem Dominus, & Chriſtus eius nos latere voluerit; ita peccare in Philoſophiam, non modò quotquot certò ſtatuunt diſſolutum nunquam iri Mundum: ſed quotquot etiam hanc diſſolutionem pro foribus eſſe certò autumant. Quamquam enim quod ad priorem illam partem attinet, maxima eſſe videatur ſecundum rationem naturalem perſuaſio, quòd neque Mundus vnquam cœperit, neque ſit olim vnquam deſiturus. Attamen ea eſſe videtur rationis imbecillitas, vt cum Mundus non poſſit tutò corruptibilis pronunciari, cenſeri tamen incunctanter incorruptibilis non debeat. Non habeant quippe Stoïcorum, Epicureorúmque Scholæ demonſtrationes ſatis firmas, quibus ipſam Mundi ruinam ſtabiliant, certóſque nos faciant,

——*Omnia paullatim tabeſcere, & ire*
Ad ſcopulum, ſpatio ætatis defeſſa vetuſto:

Quænam verò tamen illæ etiam ſunt, quibus iſti ſuam illam Mundo æternitatem adſtruunt? Vix ſanè quidpiam grauius ab ipſis proferri comperies, quàm quòd eadem ſit iam Mundi facies, quæ Patribus noſtris eſt viſa, quæ item Auis, quæ Pro-Auis; vt proinde & nati natorum, & quotquot ab illis naſcentur, viſuri eandem æternùm ſint. Cedo verò quænam hæc eſt, quâ nos miſelli homunculi euehi

geſtimus

geſtimus audacia, vti ex aliquot perſpectis hominum ætatibus decerpamus æternitatem? Ecce enim non condono ſolùm 5. aut 6. annorum millia, quæ iuxta ſacros Codices à condito orbe deducuntur. Concedo etiam illa circiter 50000. ex principio vſque Philoſophiæ, vt eſt apud Laërtium. Largior & illa 400000. ex nata vſque Aſtrologia, quorum Cicero & Diodorus meminerunt. Ecquid tamen totum hoc eſt, ſi cum debita tanto Animali, quantus Mundus eſt, duratione comparetur? an non æquè facilè Cornici illa hemerobia, quæ apud Pontum eſſe dicuntur, diuinarent immortalitatem? Quaſi verò adamanti, auro, rebúſque conſimilibus, quæ ſuperant hominum memoriam, aſſerenda corruptio ſit; ipſi Mundo cum ſæcula pro conditione tantæ molis, multiplicauerimus, propriam quandam exſolutionem ominari non liceat? Nolim porrò exiſtimes improbare me propterea, quod Rabbinus noſter habet circa Mundi ſenium: hæc nimirum alia, quâ dicebam in Philoſophiam peccari, pars eſt. Sanè verò longè abſum, vt illa admittam ſenectutis argumenta, quæcunque ipſe reiicit; neque enim exiſtimo nictum oculi, tremorem manus, momentaneum ſudorem, aliáque ſimilia magis eſſe argumenta ſenectutis in homine, quàm ſint in Mundo Eclipſes, Terræ-motus, Diluuia, & quæ ſunt alia eiuſmodi. Hoc tamen volo, vt tacito pede, & non intellecta irrepit ſenectus in nos: cùm illam ingruentem Acari in nobis exſiſtens (ſi illi mentem concedas) non poſſit deprehendere: ita Mundum quoque ipſum ſeneſcere poſſe, nobis, qui aliqua ipſius debiliſſima pars ſumus, minimè agnoſcentibus. Rabbinus autem hoc (vt opinor) pernegaturus non fuerit, qui mihi videtur ſolùm illorum temeritatem velle coarguere, qui leuibus adeò coniecturis rem adeò grauem definiunt. Eadem certè leui interpretatione exceperim, quem in eo lapſum quiſpiam ſcrupuloſior fortè animaduerteret, vbi de æuo primorum Parentum. Neque enim tam negat illos diuturniores nobis exſtitiſſe, quàm probationis ipſius debilitatem arguit. Cum nimirum, qua proportione humana ætas decreuerat ab Adamo vſque ad Dauidem, eadem quoque non decreuerit à Dauide vſque ad nos, qui limites etiam Dauidi præfixos plerumque prætergredimur, Poëtica ſanè, & declamatoria argumenta iſta ſunt, vt & illa eiuſdem farinæ. *Ætas Parentum peior auis*, &c. quæ ætate qualiber fieri Seneca etiam ipſe obſeruauit, adiecitque *hæc ipſa eſſe hominum vitia, non temporum.* Hinc cùm ſolet in eandem ſententiam illud Poëtæ obiici,

Et genus hoc viuo iam decreſcebat Homero
Terra malos homines, nunc educat, atque puſillos,

Vt ſcilicet oſtendatur Mundum vergere ad interitum: Poſſet quiſpiam excipere, veterem querelam ſemper innouari, ratione alia nulla præſtituta, quàm quòd rationis peruerſitate laudamus ſemper Veteres, cum deſpectu præſentium; &, ſi quidpiam nobis incommodum eſt, exaggeramus ea opinione, quòd qualibet præterita ætas aurea præ noſtra fuerit. Profectò, ſi quidpiam in Mundo decreſcit, immutatúrque præ ſenio, illud in paucorum adeò ſæculorum obſeruationem non cadit. Quod enim ſpectat ad haſce nonnullas annorum Chiliadas, videtur Mundus in eadem ſemper variatione perſeuerare; adeò vt illud etiam veriſſimè vſurpari poſſit,

Non alium videre Patres, aliúm-ve Nepotes
Aſpicient; ———

Quia ſcilicet quantumcumque varietas magna obſeruetur in particularibus mutationum circumſtantiis: in genere tamen eadem ſemper ſunt, quæ in ſæculis diuerſis contingunt. Quo ſanè ſenſu expoſuerim illud: *Noui, quod omne, quod faciet Deus ipſum erit* לעולם. Illud quod Elcha noſter attingit de Terræ, ac Maris viciſſitudinibus, longiorem ſanè ſæculorum exigeret ſeriem, ſi ad decantatam vſque Ariſtoteli commutationem extenderetur. Verumtamen, vt nihil eo vſque durationem Mundi protendere cogit, ita id quod obiicitur leuioris momenti eſt, quàm vt laborioſè ſoluatur. Prætereo quod habet de Aquis Terrâ eminentioribus, benignè etiam interpretandum. Etſi enim mihi vnquam perſuadere potui, quin vertices montium, & eorum præcipuè, qui in mediis attolluntur Inſulis (quidnam verò etiam Continentes ſunt, quàm aliquæ ſeu Inſulæ, ſeu Pen-Inſulæ maiores) longiùs diſtent à centro Telluris, quàm circumſtantis, allabentiſque maris ſuperficies: non videtur tamen Rabbinus tam hoc inficiari, quàm arguere, etſi aquæ ſuperiores Terrâ ſupponantur, non ſufficere tamen illas generali Diluuio, cùm Deus alias ad hoc negotium olim vſurpauerit. Illud leuius de Terræ totius motu impoſſibili. Vt enim taceam quæſtionem non eſſe de mobilitate Telluris iuxta mentem Scholæ Samiæ; experientia nulla eſt, quæ totius Terræ molem probet aliquando concuſſam. Etſi vt poteſt totus homo contremiſcere, impoſſibile non ſit, quin tota quoque Terra contremiſcat, atteſtante præſertim Scriptura ipſam à ſuis vſque columnis adeò tremefieri. Notus tibi Iobi locus eſt המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. Addo ſolùm illum locum de perpetua ſtatione Telluris והארץ לעלם עמרת, non videri prorſus vſurpandum, vt Rabbinus Elcha accipit; neque enim intelligitur de perpetua Terræ in ſuo loco conſiſtentia, ſeu hæc opponatur Copernicææ tranſlationi, ſeu generali Terræ-motui, quem ipſe Elcha ſenſum ſtatuit; ſed de perpetua conſeruatione ſubſtantiæ, ſeu materiæ, quæ ſcilicet nunquam generatur, nec corrumpitur; & nec creſcit vnquam mole, nec decreſcit; quantumcunque varias mutationes ſubiens, innumeras prope-modum formas quotidie induat, & exuat. Hoc eſt enim, quod Eccleſiaſtes antecedentibus verbis de *generatione vadente, venientéque* ſubindicat. Iam illud etiam pari ratione, qua ſuperiora interpretandum, quod Solem, cæteráque Aſtra naturâ ſua nec calida, nec frigida eſſe Philoſophiam docere inſinuat. Nimirum ipſi ſatis fuit hanc viſam Ariſtoteli, Peripatóque ipſius ſententiam; quamuis quæ oppoſita eſt, & experientia, & ratione videatur probabilior. Argumentum

mentum enim ipſius videtur, quæ Aſtra non minitarentur interitum Mundo, exſiſteutia licet calida, & ignea; non habere quorſum id moliantur; cum non ignobilibus Philoſophis atteſtantibus non ſint ex ſe feruida magis exiſtimanda, quàm calida. De Sole certè id ſpoponderim, cuius tamen igneis maximè ſentimus. Ille enim non eſt Mundo ad interitum; ſed potiùs, vt cor homini, ad incolumitatem conceſſus. Addiderim cùm idem Sol eaſdem Terræ parteis quotannis inuiſat, & deſertas faciat: cùm annis item ſingulis Apogeum petat, Perigeúmque repetat: cùm denique ſuam continuò, licet inſenſibiliter (præter variationem latitudinis) eccentricitatem variet (quod ille Cælum inclinari dicit) exinde tamen non ipſam Mundi demolitionem exſiſtere, ſed Rerum potiùs ſummá ſic nouari. Excurſus enim, & recurſus illi neceſſarij ſunt ad inducendam illam variationem, ex qua Mundi perfectio eſt. Quod ille porrò obiter dicit de Inſtrumentorum fallacia in Cæleſtibus obſeruandis, non omninò abnuerim; id nempè ſolùm teſtari poſſunt, qui ſortiti ſunt Cæli ſuſpiciendi venerabiliorem curam, vt Triſmegiſtus loquitur. Quamquam nihil gloriæ propterea decedit illis Cæli Interpreribus, quod Organa ſatis idonea Cæleſtibus obſeruitandis, hypotheſibúſque ſuis ſtabiliendis nacti uon fuerint; cùm nou idcircò eſſe deſierint argumenti repertores, quo Deos, Hominéſque vicerunt, ſi mihi cum Plinio ita loqui liceat: ſed hæc alterius loci ſunt. Supereſt itaque boe vnum, quod attingam circa Eclipſeis, admirari ſcilicet me qnorſum Rabbinus præter naturaleis ſimul, & generaleis Eclipſeis in Sole ſnpponat; cùm nulla alia præter eam, quæ patiente Chriſto contigit, eiuſmodi fuiſſe memoretur; & ipſe miuimè Chriſtianus non videatur illam probaturus; idque præſertim cum nullus Ethnicorum, quotquot illorum temporum conſcripſerunt hiſtorias, illius meminerit, ſolúſque Phlegon ille Trallianus, citatus Euſebio, ad Tiberij Principatum Eclipſim quandam retulerit, quam-ne in Plenilunio quidem, atteſtante Origene, aſſeruerit contigiſſe. Verùm & ex boc capite, & ex eo, quod ipſe obſeruaſti circa Diuini Meſſiæ aduentum, facilè intellexero non fuiſſe illi animum à Sacra, & Chriſtiana noſtra religione penitùs auerſum. Quod iſto porrò loco notas Scaligeri lapſum de Eclipſi לקוי appellata, quod in ipſa Luna credatur à veneficiis percuti, adiicieus Lunam deficientem percuſſam potiùs appellari, quod tum menteis hominum terrore percutiat: Tibi ſanè quàm multùm aſſentior. Siquidem vulgus hominum patientem Lunam conſpiciens ſtupet, rigeſcit, & aliquid iis perſimile habet, qui dicuntur icti fulmine. At fortaſſis tamen Scaliger non omninò caruit coniectura, cùm præſertim vox hæc à Rabbinis vſurpata primùm videatur, quo tempore verſabantur apud eas Genteis, quibus eiuſmodi perſuaſio erat familiariſſima. Illæ enim, vt notum eſt, pelueis & tintinnabula pulſantes, credebant ſe tum poſſe Lunæ laboranti ſuccurrere, cum ſtrepitu illo veneficia, quibus liueſceret, arcerent. Hac certè de cauſa videtur Temeſæa fuiſſe appellata, quod quadam quaſi percuſſione temerata deprehenderetur, & Medea venefica tum illam ſic vocat, tum illam plagam ſuis veneficiis infligi, quaſi obiicit,

Te quoque Luna traho; quamuis Temeſæa labores
Æra tuos minuant; currus quoque carmine noſtro
Pallent; & pallet noſtris Aurora venenis.

Vtcumque ſit, potuit quoque circa has præſtigias appellari Eclipſis percuſſio, quòd luminaria Cæleſtia ſolitâ luce deſtituta perinde liuida appareant, ac illi, qui ictus, plagáſque vehementiores excipiunt. Quamquam neque Rabbini deſunt, qui ex illa vſitatiore in Scripturis ſacris Radice Eclipſim appellant קדרות vti Aben-Eſra ſcribendo iu Exodum & aliàs, non ſemel. (in Exod. 23. & al.) En tamen quonam abripior? quaſi verò cauere non debeam ne Sus (quod aiunt) Mineruam doceat, aut quaſi gratulatoriã ob acceptũ librum ſcripturus Epiſtolã, velle videar alium ipſe librum illo maiorem conſcribere? verùm quid tu hîc facias? cùm & ego ea ſim indole, vt quantum poſſum quidquid accipio, niſi cum vſura non reddam; & exiſtimauerim non poſſe me vllas tibi vberiores gratias agere, quàm illam breui exercitatione perluſtrãdo materiem, quæ videretur cariſſima, gratiſſimáque tibi exſtitiſſe. An non boni id conſules, qui intelliges facilè nihil in me fuiſſe amicitia noſtra & profeſſionẽ dignius? Etſi neque capita omnia percurrere viſum eſt, (quàm fuiſſet enim hoc importunum?) neque pauca hæc, quæ decerpta vides, attingere in animo fuiſſet, niſi facilè perſenſiſſem, poſſe me, ſi hoc agerem expectationi tuæ reſpondere. Et verò tamen quomodo feres, ſi præterea iam interpellare te auſim, quorſum Hebraicum textum è regione tuæ interpretationis minimè collocaueris? Quod tibi fuerit conſilium, neſcio, neque is ſum, qui penitiùs quidpiam velim introſpicere: patiere tamen liberè dicam, eſſe me in ea opinione vt ſi appoſuiſſes Rabbini contextum, facturus fuiſſes Viris ſtudioſis rem gratiſſimam, & tibi ſanè non indecoram. Hoc autem dico, vt ſi quando fortè hunc libellum prælo iterum committas, theſaurum nobis illum non inuideas, qui alioquin rariſſimus eſt, & fortaſſis, niſi tua ſuccurrat induſtria, naufragium quoddam altum paſſurus; ac non inuideas etiam tibi gloriam, quæ ex germanæ interpretationis, conformitatiſque cum Textu collatione profectura eſt. Verùm tu hanc quoque meam libertatem æquo accipies animo: neque enim tibi hiſce verbis tam admonitionem expono, quàm votum. Reſtat iam vt pauca ſubiungam circa ea, quæ mihi voluiſti de Patre Merſenno innoteſcere. Illud verò (vel Genio tuo bono annuente) primùm profitebor, eſſe, quòd virum illum ſuſpiciam, & amem certè quam-plurimùm. Et meretur enim inter Viros noſtri ſæculi eruditiſſimos numerari; & me ab ipſo præterea ſic amari ſentio, vt non poſſim ipſi, ſi velim, non eſſe deuotiſſimus. Neque verò licet inter vos aliqua ſit oborta diſſenſio, aut tu propterea is es, qui perruptam velis meam tecum neceſſitudinem, aut ego is, qui propterea debeam facere cum

ipſo diuortium. Tu enim maiore candore, ego maiore conſtantia ſum, quàm vt tale quidpiam, aut tu ſomnies!, aut ego aggrediar. Generoſior certè tibi animus incumbit, quàm vt frangaris delicato illo popularium hominum affectu, qui amicis nuncium remittunt, niſi in eos, quos ipſi oderunt ſe gerant infeſtiſſimè: & me iampridem Philoſophia docuit immota fronte contueri hanc rerum inconſtantiam, ac leui aliqua de cauſa non diſcedere ab eo, quod mihi non ſine delectu maturiore propoſuerim. Id vnum mihi dumtaxat dolendum, quòd vt inter ſaxum, & ſacrum, hinc inde non niſi iniucunda videam; neque ea ſim fœlicitate, vt qui iunguntur in me tertio, iungantur ipſi inter ſe. Quodnam meum putas proinde votum, niſi vt querelas reciprocas, repetitaſque audire dediſcam, & vos eo nexu beneuolentiæ reuinctos accipiam, quæ homines, quæ literatos, quæ Sacerdotes, quæ Chriſtianos deceat. Ac video ſanè te eò propendere, vt per te non ſtet, quin omnia deinceps pacatiſſimè peragantur. Quàm hoc laudo! ſed amico viro hoc ſatis non eſt; exopto enim vos quoque in gratiam perfectiſſimam redire. Ecce & hac ipſa de re ſcribere ad illum in animo habeo, neque me ſic ſpero fore infœlicem, vt obteſtatus nihil conſequar. Et quod ad te attinet, maius quidpiam mihi de amicitia noſtra ſpondeo, quàm vt rem mihi adeò gratam neges. Equidem non memoro hìc qua in te tu illum, in qua te ille offenderit. Abſit enim præter voluntatem, abſit præter meum inſtitutum, Camarinam hanc moueam. Hoc ſolùm velim, vt præ oculis (& neque graue id habeas) extitiſſe temer priorem, qui induciis non ſteteris: ac proinde ducas illa tua generoſa dignum indole, quâ haſtâ damnum factum fuerit, id quod intereſt, per eandem præſtari. Cedo autem, quàm glorioſum tibi fuerit, ſi Merſennus, vt ille olim dicturus tibi illud videatur, næ tu vir longè optimus es, qui reſarciendæ beneuolentiæ talemnitium feceris? Hinc valdè probo, quod te dicis ſcripſiſſe in Germaniam ne Amama aduerſus illum calamum ſuum acuat (quamquam is ille, opinor, non eſt, qui quempiam multùm pertimeſcat) ita ſcilicet imitaris exemplum Chriſti Domini: ſed cum hac via iam inſtiteris, noſti non eſſe retrò reſpectandum. Quod de Fluddo adiicis; neſcio an nôris nauaſſe me quandam Reuerendo Patri aduerſus illum operam. Menſis iam eſt, ex quo ad ipſum meam cenſuram miſi duorum illorum operum, quæ Nundinis Autumnalibus aduerſus eius Commentaria accepiſſe potes Fluddum emiſiſſe. Hoc autem egi, non tam quòd ille meâ egeret induſtriâ, quàm vt me comprobarem natum ad Amici obſequium. Addis ad calcem aliquid de emittendis illis meis in Epicuri Philoſophiam elucubrationibus. Id habeo ſanè gratiſſimum, quando & mea tibi ſtudia innotuerunt: neque vereor, vt quos liber tuus lectores æquos nanciſcetur, mihi proptereà ſuccenſeant, ob quæſitam illam Epicuro apud vulgus infamiam. Facillimè enim noſſe poterunt, quod Seneca habet, Epicurum ſancta, & recta præcipere; eiúſque Sectam malè quidem, ſed immeritò audire, quòd ſola voluptatis vox fronti præfixa, & prauè accepta, fecerit locum fabulæ. Emiſiſſem porrò iampridem commentationes illas meas, ſi aut datum fuiſſet diutiùs alicubi interquieſcere, aut ſchedas meas in ſcriniis ſemper apud Patriam non reliquiſſem. Nôſti enim quot iam annis ſtudia mea ſint variis negotiis, & peregrinationibus interrupta. At dabit Deus his quoque finem, cùm id quidem ipſi viſum fuerit; túmque votis & Amicorum, & meis ſatisfaciam, ac præmiſſis, quæ ſuperſunt Anti-Ariſtoteleis exercitationibus, Epicureas, de quibus ſcribis, continenter ſubiiciam. Vale interea mi GAFFARELLE, & quo iampridem cœpiſti affectu, me perpetuò proſequere. Dabam Aquis-grani in itinere, poſtridie Non. Martij, Anno ſalutis Æræ vulgaris M. DC. XXIX.

GOTTIFREDO VVENDELINO
Viro eximio,

PETRVS GASSENDVS S.

HÆrebis, non hæreo (Suauiſſime VVANDELINE) cuius aut vnde Epiſtola. Quidni? hæc enim ego ſcribo nomine tibi ignotus & vultu. Scribo, cùm tam procul à meis, tam propè à tuis abſim laribus. Ne mirere tamen: Is ſum, qui tuam eruditionem meritò ſuſpiciens, te ſpectaturus hûc acceſſeram, O mea Sors! tu inde abfuiſti; cúmque non abſis iam maximùm, ecce tamen hoc tempore maximum Chaos interiectum. Plena ſunt omnia milite, vel confuſione potius militari; plena omnia periculis. Teſtem affectus videndi tui citare poſſum tui verè amantem, Erycium illum Puteanum dico; illum, quo Artes, ac Literæ bonæ nullum maius ornamentum, aut ſæculo noſtro nactæ ſunt, aut conſequente æuo nanciſcentur. Ipſe eſt, qui accinctum me ad te conquirendum, pro ſua illa rara humanitate prohibuit. Prohibuit, quoniam diſſuaſit; præclarè ſentiens non expedire, quidquid ſine diſcrimine aperto non liceat. Quid facerem? diſcederem longiùs, te inſalutato, etiam per Epiſtolam? Non feci, non tuli. Hiſce itaque paucis verſibus, quam poſſum ſalutem iam dico: dicturus coram ſi Deus adſpiret. Speraram tecum communicare commentationes aliquot meas argumenti Aſtronomici; ſed vel ſperandum amplius, vel res literis demum peragenda. Symbolum hîc tibi interea reſigno meæ in te obſeruantiæ: Selectas, inquam, duas obſeruationes, quas ſat ſcio, iucundè accipies. Vna eſt Eclipſeos Solaris peracta Aquis-Sextiis, cuius loci latitudo eſt 43. grad. 33. min. ante annos octo, eodem die, imò eadem hora anniuerſaria, qua iam refero. Scilicet anno Æræ vulgaris 1621. die Maij 21. ſtylo Gregoriano. Idque mane deficere cœpit Sol hora 7. min. 5. ſec. 28. Deſiit hora 8. min. 18. ſec. 20. cum creuiſſet obſcuratio ad digitos vſque 9. min. 23. Altera Eclipſeos Lunaris, quam peregi item Aquis-

Sextis, ſuperiori anno 1628. Contigit illius Initium die Ianuarij 20. à Meridie hora 7. min. 49. Totalis obſcuratio hora 8. min. 48. Recuperatio luminis hora 10, min. 25. Finis hora 11, min. 24. Adhibitum porrò ad vtramque accuratum ſtudium. Iurare auſim vix vllam vnquam Solari factam exactiorem. De Lunari idem dicendum; quantùm per penumbram illam initialem, finalémque licuit. Prioris momenta habita ex Sole. Cùm ego enim Solis Radios Optico tubo traiectos circulo albo exciperem, aderat loco commodo Prior ille Valletæ Galterius, quem noſti, vt Solis altitudines ad ſcrupuloſa tempora indaganda venaretur. Poſterioris habita ex Fixis: hiſce enim noctu collucentibus, cautionéque adhibita horologium nullum tutius. Nihil neceſſe accenſere, perſcriberéque ſingula. Cum præſertim ſi quidpiam fortè his tebus indigueris, communicare paratus ſim, & plura & ampliora longè. Contendo iam Antuerpiam, rediturus poſtea Bruxellas, vt exinde ſi per bella liceat, reperam luſtrationem cœptam ſuperioris Germaniæ. Tu ſi fortaſſis aliquid officij, bona mea ſorte, à me exigas, literas dare poteris Pariſios ad Puteanos Fratres, Viros illos ingenuos, quibus demandata nobiliſſimæ Bibliothecæ Thuanæ cura. Ij nempè tranſmitti curant, vbicumque Gentium ſim, quidquid ſeu ex Prouincia, ſeu aliunde mihi conſignatum habent. Hac certè via etiam nudius-quartus accepi à Nobili illo Senatore Pettiſcio, quicum de te ſæpe collocuti ſumus, declinationem Parheliorum ſiue Solis quintuplicis Romæ nuper viſi die Martij 20. Illius exemplar attexam huic epiſtolæ (lubens enim, opinor, videbis) ni fortè diſceſſum comitatus vrgeat, exſcriptionémque impediat. Deeſſe puto aliquid: ſed effigiabo qua par erit fide; piaculum enim propter coniecturas addere quidpiam obſeruatis, aut detrahere. Hic præſertim, cum hæc forma ſit, quam ad Amicum illum noſtrum Illuſtriſſimus Cardinalis Barberinus miſit. Tu benè Vale, mi VVENDELINE, & quæ ſtudia colis, excole perpetuùm. Reſciui illa cùm ex editis elucubrationibus; tum ex habitis cum bono, & docto Petauio colloquiis; tum nunc ex Puteano, Muſarum delicio inexhauſto. Digna ſunt tuo ingenio; digna ſæculo erudito. Incumbe ſolùm, & me ama. Iterum Vale. Louanij XII. Kal. Iunij, Anno ſalutis, Ætæ vulgaris M. DC. XXIX.

Viro Incomparabili ERYCIO PVTEANO,

PETRVS GASSENDVS S.

Literas ecce, mi PVTEANE, mihi traditas, tibi conſignandas. Hoc curo; ſed vide interea, compenſationem vt exigam. Adtexo enim literas, quas Fieno noſtro cures conſignari. Si licentiam miraris meam, comitatem ego tuam ſpecto. Ago familiariter, agò confidenter; imò ago præterea, quod ſtupeas. Videlicet hic non conſiſto; amplius audeo; contendo plus vltra. Pecco; & ò me lepidum! non efflagito veniam; humanitatem tuam accuſo. Quidni! hæc, vt eximia eſt, libertatem peccandi inſpirat. Quæris quid hoc ſit? cum Fieno ſcribam, hoc ipſi mando, vt ſi quidpiam reſcripturus ſit, literis ipſis te oneret, quas tu ad me tranſmitti procures. En meam audaciam! ſed te reſpice. Aut non debuiſti me ſic amare; aut ferre iam amicum debes, amantem quidem; ſed non moderatum. Vidiſti porrò quid VVendelino, ſi quid mea egeret induſtria, indicauerim. Significaui, vt literas deſtinaret Pariſios ad vtrumque, aut alterum ex illis Fratribus Puteanis (vulgò *du Puy*) qui Thuani illius Præſidis illuſtris & lareis colunt, & libros curant. Hoc moneo, vt hac quoque via communicemus poſtmodùm. Mihi certè nihil carius vnquam, nihil iucundius eſſe poterit, quàm vt hanc noſtram amicitiam colam. Gandauum nunc, orámque illam vlteriorem viſurus diſcedo; hûc ſi appellam iterùm (continget autem, ſi quidem contingat, tertio, aut quarto ab Idibus die) requiram ex tuo Chifletio, quî valeas. Vtinam benè, imò optimè. Scripturus fueram aliquid circa Olympiadas; ac circa etiam Parhelia illa Romæ nuper obſeruata, quorum tibi ſchema eſt à me oſtenſum: ſunt enim loca Paterculi, Plinij, Suetonij, Dionis, aliorum, quæ collata negotium faceſſant. At allud iam tempus exſpectandum eſt. Interdicto agendum cum Fieno. Poſtquam enim has heri accepi ad te literas, cùm ad ipſum, priuſquam ad te ſcribere cœpiſſem, neſcio quæ calami luxuries abduxerit me, deſtinatúmque, & debitum tibi abſumpſerit tempus, ſed penſabitur aliàs. Vale, PVTEANE optime, ac me porrò amare perge. Dabam Bruxellæ in ipſo diſceſſu, VII. Id. Iunij, Anno Æræ vulgaris M. DC. XXIX.

Percelebri & eximio Viro D. THOMÆ FIENO, *in Inclyta Louanienſi Academia Profeſſori Medico Primario*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVàm grato, mi FIENE, quámque vbere commeatu me diſcedentem inſtruxeris, haud explicare facilè poſſum. Ecce enim docti libri lectio non viarum modò leniuit moleſtias; ſed epulas quoque iucundiſſimas in diuerſorio ipſo apparauit. Vix conuixi certè ſodalibus meis, vix interquieui, donec totus mihi liber deuoratus eſt; non committendo interea, vti vel mica aliqua excideret ingustata: Ita nimirum cupidè in librum inuaſi; ita auidè quæcumque in illo conſcripta arripui. Et optâras tu, vt legerem ſemel? Scilicet optâras vt ignis arderet, vel lapis ſponte decideret. Qui illam enim philoſophandi libertatem tantoperè amo; haud hærebam illum mihi abs te librum traditum, in quo amica Veritas, in quo Plato amicus placeret. Deum verò immortalem! quàm non inanis me lactauit

ſpes!

ſpes ! quàm multa paſſim agnoui veſtigia generoſi animi ! quàm ſæpe quaſi ſubſilij, propter ingenuam indolem, qua te veritate, qua philoſophia dignum iudicaſti ! iam enim Veri inquirendi libertas propè adempta eſt; vixque è multis millibus reperire vel vnum licet, qui non ex opinionibus præiudicatis philoſophetur. Proh pudor ! non audere ſe, qui ſeſe philoſophos iactant, reputare homines; timeréque ne ſi bacillo authoritatis non innitantur, nutent, labaſcant, corruant ! quaſi verò errorem proinde à veritate diſcernere poſſint, qui palato alieno ſapiunt; aut quaſi verum aliquid proferre vnquam valeant, ex quibus citiùs impetres, vt dormienti leoni barbam vellant, quàm vt abſtruſum aliquid per ſe, ac ſeriò perſcrutentur. Quin etiam aſſueti, vt noctuæ nocturnis ſuis igniculis, nihil vereri magis videntur, quàm ne Sol exortus pellat tenebras; ſicque gaudent ſuis illis, quaſi latebris, vt non ferant ſe educi in auras, quò liberiore, quò illuſtriore, quò humaniore cælo fruantur.

Verumtamen ne retexam longiùs querelam iſtam veterem, accedendum potius propiúſque ad tuam illam Apologiam, pro qua elogium ſanè texerem, ſi hederâ, quod aiunt, egeret. Tu ſcilicet eum Athletam agis, quicum non debeat contendere, niſi, qui velit deiici è gradu. Tu ſic ad pugnam te comparas, vt tibi ſemper victoria concolor alis ſe comitem præbeat. Quamquam certè nactus hîc es Antagoniſtam egregium; illum tu tamen ſic excipis, vt conſiſtere nullibi patiaris. Mille formas induat: Herculea tibi non deeſt ars; qua omnibus ſuperior euadas. Singula quid proſequar ? cum ille præſtet quidquid pro communi præſtari poteſt ſententia: tu pro tua ſic dimicas, vt cauſam vbique obtineas. Quidni ! cùm tibi non induſtria deſit, non argumenti præſtantia: illum vt artificium iuuat; ſic gratia cauſæ deſtituat. Hinc cum laudarem illius conatum: ob ſucceſſum tamen tibi gratulor; exiſtimóque, bona tua ſorte, exortum fuiſſe aduerſarium, in quem tam ſtrenuè, ac fœliciter vireis tuas experireris. Commendandus ille inter cætera, quòd id curare maximè videatur, vt Religioſa Philoſophia ſit: Tu mihi, vel eo nomine commendandus maximè videris; quod philoſophicam materiam pertractes philoſophicè; id tamen curans interea, vt ſua Religioni maieſtas ſeruetur. Ac ſanè quidem vbi Religio præſcripſit nobis aliquid: temeritas, imò furor eſt, in oppoſitum quidpiam muſſitare: Cæterum autem, vbi aliquid definitum expreſsè non eſt, ſed obeſt ſcrupuloſorum quorundam opinio, qui neſcio quas conſequutiones pro ſuo deriuant arbitrio: quid, amabo, neceſſe eſt Philoſophiam totam exturbare ? An-non ſcaturigo hæc eſt, ex qua tot abſurda commenta in Philoſophiam defluxerunt, vt quæ vulgò iam circumfertur, non Veritatis ſtudium, ſed anilium deliramentorum tyrocinium appareat ? verùm & iſtud ad querelam ſpectat.

Quod itaque ad Apologiæ argumentum attinet; digna ſanè materies, quæ noſtra interdum ingenia exerceat. Quid præclarius enim, aut iucundius nobis, quàm noſtram noſſe originem; diſquireréque ex quibus initiis, per quæ incrementa robur acceperimus? Etſi enim nobis, qui Chriſtiani ſumus, conſtitutum ſemel eſſe debet, Animam, qua ratiocinamur, non eſſe ex traduce, ſed à Deo ter maximo creari, nobíſque infundi: adhuc tamen plurima reſtant, quorum inueſtigatio pulcerrima ſit, ac illud inter cætera, de quo vos inter lis agitur, quonam ſcilicet tempore Anima incipiat fœtum animare. Res abſtruſa, fateor, & ex qua fortaſſe vix vnquam, quæ noſtra caligo eſt, illibatam veritatem expiſcari liceat: ſed Veri tamen ſimilitudo quam venari vtcumque licet, conditionis eius eſt, vt voluptate maxima diſquiſitionis laborem compenſet. Tu, ſi fatearis quod res eſt, quanta-nam mentis oblectatione delinitus es, cùm ſuperatis moleſtiis opinionis illius vulgaris; acceſſiſti ad illam tuam, quæ viſa ſit tot paraſangis eſſe veriſimilior ? Hoc nempe eſt, quod Cicero dicit, Animam compleri voluptate humaniſſima, quando occurrit aliquid, quod veriſimile videatur. Ita adhuc loquor, mi F I E N E, neque tu ipſe, qui candor eſt tuus, potes id ægrè accipere. Quanquam enim ſententia tua eſt receptâ illâ longè probabilior; non tamen adhuc iurare auſis id, quod ipſe opinaris, eſſe Veritatem ipſiſſimam. Modeſtia ſanè tua maior eſt, ſat noui tuum genium, quàm vt credas, tam facilè eſſe Verum inuenire, ac eſt falſum conuincere. Ingenuè potiùs cum Socrate, Veritatem Diis, Deorúmque filiis relinquens, ſufficere arbitraris; cùm ſimilitudinem Veri aſſequutus fueris: neque verò quicquam gloriæ propterea decedit inuento pulcerrimo; nam & hoc ipſum maximum eſt, cuius ſi benè nos nouimus, imbecilla noſtra natura eſt capax: & laboris heroici eſt inde receſſiſſe, quò ſe errores congerunt; eò proceſſiſſe, vbi rara Veri ſimilitudo affulgeat. Hinc facis profectò perquàm eleganter, cùm diem tertium circiter animationis aſſignans; à momenti tamen ipſius deſignatione abſtines. Vt te enim propiùs collimaſſe meritò ſubolfacis; ita præclarè ſubindicas ſupereſſe adhuc ſcrupulum, cuius exemptio videatur opus humana omni ſolertia maius.

Patiere-ne porrò, dulciſſime F I E N E, vt & ego quidpiam attexam ex meis inſomniis? Refero certè ad fœlicitatem, quòd eodem penè tecum argumento contigerit mihi à communi opinione recedere. Etſi enim in eo diſſidebam; quòd animatum ſemen arbitrarer: conſentiebam tamen in eo, quod abſurdè trigeſimus, aliúſve dies exſpectaretur, quo Embryo perfectè formatus Animam reciperet. Probabilius enim longè videbatur, vno, eodémque tenore fieri organorum elaborationem ab ipſo vſque principio; neque adeſſe vllum momentum in tota ſerie conſequente, quo ſic parata eſſent omnia vt momento antecedenti apparatus ſufficiens non eſſet. Quippe ſi die vigeſima nona, quidpiam adhuc ad organi perfectionem deſideraretur, exiſtimabam etiã defuturum aliquid & die trigeſima & quadrageſima & centeſima, imò & à natiuitate, & ad ætatem vſque adultam. Quemadmodum ſi

idonea fuiſſet trigeſima die conformatio, fuiſſe quoque rebar vigeſima nona, & vigeſima, & decima & quinta, & prima. Scilicet ſerie non interrupta, à rudiſſimis vſque rudimentis ad extremam vſque perfectionem progreſſus fieri videbatur; &, ſi tempus exſpectandum foret, quo rationalis Anima elaboratis propriis organis induceretur in corpus, exſpectandos autumabam non menſeis, ſed annos; neque enim certè trigeſima die affabrefacta, & ad actionem comparata eius organa. Mea itaque ſententia erat, quo momento ſemina Parentum excepta, ſeſéque complexa & commixta in vtero eſſent, adeſſe Deum, qui Animam crearet, maſſulæque illi ſemineæ (cum iam ſcilicet Anima Parentum in ea deſiiſſet) infunderet. Vt verò tunc propè ad tuam accedebam ſententiam: ita iam tibi do prorſus manum, ſi complexio, commixtióque illa duos vel tres dies fortè exigat, ad hoc vt maſſula reſideat, omniáque ſe pacificè habeant, priuſquam poſſit Anima inexiſtens ſuum illud opus aggredi. Quod ſi fortaſſis non videatur tantum ad hoc temporis exigi, neque feriatio adeò diturna in materia ſeminea neceſſaria iudicetur; non hæreo, quin tu ſis etiam ex illo tuo triduo quidpiam dempturus, & (ſi è re eſſe videatur) ad primum vſque momentum venias. Certè vbicunque hæreatur, in hac intercapedine, rationes tuæ ſemper militant, eadémque ſemper patet ad factas obiectiones, reſponſio. Adiicerem hîc aliquid, niſi quæ tua ſolertia eſt, ipſe omnia præoccupaſſes. Quid enim poſſit deſiderari ad illa, quæ habes; ſeu de generali notione inſtrumenti (quod ego maioris cuiuſdam claritatis gratiâ ſoleo dicere vel adnatum, vel adſumptum) Seu de inſtinctu facultatis, Animæve conformatricis (qui ſanè prorſus à noſtro vulgari ratiocinio diſtinguitur) Seu de impreſſis ſemini ab initio ſimulachris (quo loco prorſus improbanda non videtur Paracelſi mens) Seu de non neceſſaria ad exſiſtentiam Animæ corporis organiſatione (cui opinioni præluxerat, quæ mali fuit præcipua radix, definitio Ariſtotelis) ſeu de aliis quibuſcunque.

Præſtat itaque ſubiicere alias ingenij mei commentationes, dum hanc tractarem materiam. In ſcopulos impegi varios, neque enim profiteri pudet) verùm vt ardor Veritatis erat, quo tum ſentiebam me abripi: Ita iam adhuc memorare iuuat, maximè verò apud te, qui & ipſe es Veritatis tantopere amans. Primùm itaque ſuſpicabar viuere fœtum Animâ maternâ, quandiu eſſet in vtero. Vt enim arbos fructui immaturo non alimentum ſuppeditat modò per adnatum pediculum, ſed per ipſum quoque tranſmittit animæ ſuæ particulam, qua fructus formetur, nutriatur, adoleſcat, perfectus euadat: Sic videbatur mater per placentam vtero ſuo aggeneratam, pérque vaſa vmbilicalia ex vtero naſcentia non alimentum transfundere modò, verùm Animam quoque ſuam ſic producere, vt fœtus ipſa informatus elaboraretur, vegetaretur, perfectionémque acquireret. Et vt fructus animulam illam ſibi paulatim quaſi propriam facit, eandémque ſecum deuehit, vbi maturus iam effectus diuellitur ſponte ab arbore ſua ex abductione pediculi; ita videbatur fœtus animulam ſuam ſibi paulatim vendicare, matureſcénſque illam abducere, dum abruptâ ex vtero placentâ ita proſiliret, vt res per ſe ſuas agere quaſi inciperet. Concipiebam porrò Animam hanc fœtus compoſitam ab initio ex delatis per ſemina patris, matríſque animulis, adeò vt illa huic inſereretur, vt ſurculi anima ſolet trunci arboris animæ; ſic nimirum vt, velut ex trunco tota eſt deinceps vita arboris: ita ex matre tota deinceps pendeat fœtus vegetatio. Imaginabar animulam hanc ſimile aliquid habere cum filio-familias, qui ante emancipationem familiæ paternæ eſt pars; poſtquám emancipatus eſt, conſiſtit per ſe, ac familiam facit. Argumentabar, ſi poteſt palmes ſubter terram ductus, vitique ſuæ adhæreſcens, agere radices, vitémque per ſe ſic formare, vt paulò poſt vite matrice ampliùs non indigeat: cur fœtus matri ſuæ adhærens & corpore & Anima, non ſic poſſet concipi in vtero, quaſi, plantatus, vt poſt debitam formationem à matre veluti reſectus, poſſet per ſeſe exiſtere? Addo iam aliud ſomnium. Allubeſcebat concipere fœtum propriam quandam, atque diſtinctam poſſidentem Animam. At vero illam opinabar ex Anima adhuc Parentum deciduam cum ipſo nempe ſemine. Quippe vt granum ex Planta deciſum ſeruare animam videtur; neque enim mortuum videtur, aut eſt, niſi vel igne torreatur, vel alio caſu efflet animam, quæ quamprimùm Terræ gremio debitè fouetur, vires ſuas explicat (torpenteis priùs defectu materiæ, debitíque conceptaculi) ac formare aggreditur Plantam illi ſimilem, cuius pars fuit, aut in qua reſedit: Sic videbatur ſemen Parentis generationis actu excretum deuehere ſecum Animæ particulam, quæ excepta in vtero ſic elaboraret congeneam, aggeſtámque materiam, vt exinde formaretur Viuens illi ſimile, cuius pars ipſa aliqua fuiſſet. Quod ſi adhuc Anima illa dicenda foret ἐντελέχεια corporis organici; videbar mihi eam in ſemine agnoſcere partium heterogeneitatem, quæ cum adultæ animæ minimè ſufficeret, ſatis tamen eſſe poſſe ſubnaſcenti intelligeretur. Quantumuis enim diuerſitas illa dignoſci ſenſu non valeat; ratio id tamen intelligit ex varietate illa partium, quæ ſe exinde paulatim prodit. Cenſebam porrò Animam aduenire iam edoctam, quam deinceps aggreditur organorum elaborationem ex generantis corpore. Omnes enim Animæ partes, quæ ſunt in quolibet Viuente, videbantur eſſe eiuſdem rationis; adeò vt quidquid cæteræ præſtarent, præſtare poſſet quælibet tanquam ideam continens omnium. Iuuabat me exemplum rami reſecti ex ſalice, arboréve ſimili (quanto verò magis ſemen, cuius præcipua Animæ cura?) Poſtquam enim hic ramus eſt ſatus, agnoſcimus animam ipſius non modò fuiſſe eruditam, cùm pars eſſet in ſalice, fundere ramos & folia: ſed fundere quoque radices; quod alterius partis animæ videbatur proprium munus eſſe. Ex hoc colligebam animulam inexſiſtentem generantis ſemini per ſe idem poſſe, quod totam

reſiduam;

reſiduam; deciſámque deuehere ſecum illarum omnium partium ideam, quas cum reliqua informabat. Vnde & aſſueram nutritioni, & conſeruationi, ſeu continuæ corporis generantis conformationi, pergere opus quaſi incœptum in ſemineo corpuſculo; agere idem, quod antea agebat; verumtamen debiliter primùm, pro ſuo modulo, ac teneritudine, próque noua ac demandata agendi ratione à cæteris partibus. Deinceps autem quaſi paulatim ſe colligendo, roborando, opúſque magis idoneum, ſeu materiam præparatiorem nanciſcendo, longè animoſiùs.

Enimverò quandoquidem in neutra harum opinionum conſiſtendum mihi erat, quod iuxta vtramvis filij Anima portio fieret Animæ Parentum; cùm Fides tamen Sacra doceret Rationalem animam, vt immaterialem, ita indiuiduam eſſe, ac à ſolo Deo ex nihilo producibilem: Idcircò vlterius diſquirendum fuit, num diſtinctione adhibita alterutrius probabilitas cum Sacra Fide poſſet conciliari. Porrò illud ſtatim occurrit, quod nonnulli etiam Catholici defenderunt, videlicet Animam humanam ex duplici parte compoſitam eſſe, Vna nempe immateriali, ac intellectiua; Alia corporea, & ſenſitiua: Senſitiuam autem vt diſpoſitionem in corpore perexigi ad alliciendam Intellectiuam, detinendámque, ceu vinculis. Quamobrem inde efficiebatur, vt ſolam partem ſenſitiuam concederem deriuari à Parentibus, ratione vtrauis iam expoſita (hæc ſcilicet, quod animabus cæterorum Animalium analoga eſſet, ſufficere videbatur ad delineationem animalis corporis) cæterùm autem profitebar Rationalem partem adhuc ſupereſſe, quæ crearetur à Deo, infunderetúrque in corpus, ſtatim atque deciſione facta, ſeu fœtus, ſeu ſeminis, rationalis Anima Parentis ſeu fœtum, ſeu ſemen informare deſineret, ſoláque portio animæ ſenſitiuæ ſupereſſet. Acceſſit modus paullò diuerſus conciliationis huius faciendæ ex antiquis Philoſophis. Iſti ſiquidem animam, quam nos vocamus ſenſitiuam, cum adnexa vegetatiua, per totum corpus ſic fuſam volebant, vt conciperent eius quaſi florem, ſeu animæ quaſi animam, in ſolo corde, aut cerebro conſtitutam ſedem habentem. Hæc verò erat illis Mens, Animus, Intellectus, Ratio, *τὸ ἡγεμονικόν*, *pars princeps*, vnóque verbo celebrata illa diuinæ auræ particula. Quocirca & ipſe videbar aſſerere poſſe filij animam per totum nempe corpus diffuſam, deciduam eſſe à Parentibus, adeſſe verò in ipſius ſeu corde, ſeu cerebro, non iam florem materiæ, ſed diuinam illam energiam, à Deo creatam, corpori infuſam, & animæ agglutinatam, qua parte hæreret, ſeu cordi, ſeu cerebro, idque tum demùm cum expediret. Vtcunque foret, videbar mihi peroptimè explicare poſſe duplicem illam Animæ portionem ſuperiorem & inferiorem noſtris agnitam Theologis. Deinde etiam declarare cauſam quare hominis generatio verè dici poſſit productio Viuentis à principio viuente coniuncto in ſimilitudinem naturæ. Quare filius dicatur pars, & imago patris, neque minùs debeat Parentibus ſuis, quàm debeat ſuis brutum animal. Quare cum homo vna ſui parte ſuperſtes ſit, Angelóque factus paulò minor; alterâ tamen ſimilem ſortiatur iomento ortum, & interitum, cæteráque ſimilia, quæ ſi vrgeantur seriò, non ſic facilè expedientur ex vulgari ſententia.

Sed finem facio, mi FIENE; quoúſque enim digrederer, ſi recenſere ſingula vellem, quæ circa iſtud argumentum excogitata aliàs, diſputatáque à me ſunt, additis etiam ſolutionibus ad benè multa, quæ obiiciebantur. Hæc attigiſſe ſatis ſit, prout occurrerunt, ſeu redierunt, potiùs in mentem, vt præter gratum animum reponerem etiam aliquid in muneris compenſationem. Etſi enim ſomnia rependo, cùm tu omnia tam ſeriò; ſic me tamen habeo, fore vt boni conſolas quidquid nugarum hîc loci reperies. Alij certè neque iſta, neque hoc modo ſcriberem: Tibi, cui notum quanti ſit ipſum ingenuè philoſophari, ingenuum hoc meæ Philoſophiæ credere volui ſpecimen. Quare qua dedi, ea mente accipies. Cum hac tempeſtate, nomine permulti, re perpauci Philoſophi ſunt; alloquor te vt vnum ex iis, qui ſunt maioris & melioris notæ. Si quidpiam fortè deſideretur, minimè ignoras mores temporum; &, vt poſſis, cætera, affectum certè non deſiderabis. Memor ſum illorum complexuum, quibus non ſemel me deuinxiſti: memor affectus, quo mei amans, me redamantem eſſe voluiſti: memor muneris, quo me obſtrinxiſti: memor denique virtutis illius, qua præſentia famam augente, mihi perſpicuè innotuiſti. His itaque nominibus ſum affectiſſimus tibi, & obſeruantiſſimus. Tu me, vt cœpiſti, ſic amare perge, Quod me attinet, ego te amare, coleréque nunquam deſinam. Saluere opto, ſi per te liceat, & Theologum doctum Fromondum, & profeſſorem iuris Andream, & collegam tuum Caſtellanum Academiæ Lumina. Epiſtolam hanc tibi conſignabit vir ille clarus Erycius Puteanus; tu ſi quid opus obſequio meo habeas, literis ipſi ad me crediris ſignificare è re tua erit. Diſcedo cras manè Gandauum, adque oram maritimam, decimo, vt ſpero rediturus die. Seu réferam pedem, ſeu aliò contendam, vbicumque Gentium fuero, ſcito tui memoriam circumgeſtatum perpetuùm iri. Vale. Bruxellæ poſtridie Non. Iunij, anno ſalutis M. DC. XXIX.

Viro Clariſſimo, & Philoſopho, ac Medico expertiſſimo IOANNI BAPTISTÆ HELMONTIO *amico ſuo ſingulari,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi & legi in itinere (præclare, ac ſuauis HELMONTI) quam ad me nuper ſcripſiſti Exercitatiunculam. Etſi verò ſpes ſupereſt videndi iterum tui; quia fieri tamen poterit, vt mutato conſilio ex Hollandia in Galliam traiiciam, Flandriámque tuam prætercam, idcircò nactus occaſionem reſcribendi ad te ex hac vrbe, argumentum illud Epiſtolæ

tuæ retractare non diſtuli. Cum me itaque degente Bruxellæ varij inter nos confererentur ſermones, illud quoque poſtremis diebus ante meum diſceſſum, agitatum eſt, naturalíſne Homini *Creophagia* videretur. Ego, vt mihi procliue eſt, vel ſolius animi gratiâ ire in ſententiam vulgari ſenſui repugnantem, eam, quæ negaret, partem aſſumpſi: Tenuiſti tu oppoſitam viam, ſicque mutuis oppoſitíſque contendentes rationibus, iucundiſſimas exegimus horas. Tu iam litem rurſum intentas, quaſi rem gratam mihi facturus; Ego verò facilè ſentio incumbere mihi, vt aliquid etiam regeram, quo rem quoque tibi gratam faciam. Quidquid porrò præſtare poſſim, tanto ero ſemper inferior, quanto tu ſemper ille fueris, qui prior prouocaueris ad tam liberale certaminis genus. Regium ſanè & in quo vinci præclarius putem, quàm vincere: Quippe in Veri diſceptatione non qui veritatem alij commonſtrat aliquid adipiſcitur, ſed cui demonſtratur ille lucrum facit. Cauſa hæc eſt, cur ego arenam generis huius nunquam recuſem; Scilicet ratus nihil eſſe, cuius iacturam facere poſſim, eſſe verò emolumentum, quod pergrande liceat conſequi. Quare & gratiam tibi debeo multam, quòd præter mutua colloquia de eſu carnium habita, occaſionem præbueris aliquid ſcriptitandi. Haud ignotus verò tibi meus Genius. Etſi enim videri poſſum interdum quidpiam aſſerere, nihil tamen vnqoam ſtabilio, quod exiſtimem, velim-ve excedere fineis probabilitatis. Sto aduerſus Creophagiam, quaſi nobis non naturalem; nimirum coniecturas habeo, quæ me propendere in hanc opinionem faciant. At huic tamen opinioni nou ſic hæreo, vt noſtri vulgò Dogmatici faciunt. Hæreo imbecillo aſſenſu, quòd coniecturæ ſolummodò, ſint. Quamobrem tibi perfacile erit ad tuas me pellicere parteis, dùm non dico, demonſtrationes, verùm coniecturas dumtaxat illuſtriores habuetis. Ac delegiſti quidem illam, quæ videbatur præcipua ex meis, vt obſcuriorem faceres. Patere verò, mi H E L M O N T I, opinari me, vel ex eo lucem ipſi acceſſiſſe, quod tu ſic illam diſcuſſeris. Rationes tuæ præclaræ ſunt, euinceréque videntur opinionem meam demonſtratam minimè eſſe: at neque ego demonſtratam puto; ſcio quid ſubſit hæſitationis; voluerim ſolùm contrariam oſtendi vero-ſimilitudine maiore.

Itaque ego argumentabar non videri nos à natura cóparatos ad Animaliũ carneis comedendas ex conformatione deutium. Siquidem Animalibus (de terreſtribus loquebar) quæ ad eſum carnis natura inſtruxjr conceſſos eſſe denteis longos, turbinatos, acutos, diſſitos, inæqualeis, cuius generis ſunt leones, tygrides, lupi, canes, feles, cætera. Quæ verò natura creauit, vr herbis dumtaxat, fructibuſvè veſcerentur, iis adeſſe dentes breues, latos, obtuſos, contiguos, æqua ſerie diſpoſitos; cuiuſmodi ſunt Equi, boues, oues, capræ, cerui, alia. Porrò autem Homines ſortitos eſſe à natura conformationem dentium non inſtar Animalium, quæ ſunt prioris generis, ſed inſtar eorum, quæ poſterioris: Quocirca probabile eſſe, cum Homines ſint è terreſtrium Animalium catalogo, voluiſſe naturam, vri in delectu ciborum ſequerentur non priora illa videlicet carniuora: ſed hæc poſteriorã, quæ ſimplicibus Terræ donis contenta paſcuntur. Iam tu ſic inſtas; *Cùm homo ſit immediatè creatus à manu Dei, cum prædeſtinatione capeſſendæ æternitatis, flacceſcunt idcircò omnes coniecturæ, petitæ ex natura, aut conformatione eius, vt inde de prædeſtinato iudicetur in functionibus naturalibus.* Ego, vt dicam quod è re ſit, fateor hominem deſtinatum à ſuo Cõditore ad æternam Beatitudinem, neque, quod ſpectat ad myſterium deſtinationis illius, petere quidpiam contendo ex conformatione corporea. Donum videlicèt diuinum, ſupétque naturale eſt, ac poteſt Deus Abrahæ filios, ſeu Prædeſtinatos excitare ex lapidibus (quamquam etiam non abs re ſortè ex erecto ipſius vultu aliqui ratiocinantur iuſſum Hominem contueri Cælum, tanquam ſedem æternitatis, cuius futurus ſit particeps) attamen verò non adeò ſum ſolers, vt peruideam quare non liceat ex conformatione partium corporis humani coniecturas deſumere ad functiones metè naturaleis, qualis eſt comeſtio. Deus certè naturæ Authot in eo maximè declarauit immenſam quandam ſapientiam, quòd res omucis finibus ſuis ſic accommodauerit, vt neque fruſtrà quidquam factum ſir, ueque nobis homuncionibus tutiùs vnquam argumentari in rebus Phyſicis liceat, quàm dum arguimus cauſam finalem. Longè proinde faceſſat illa Empedoclis, Epicuri, aliorúmqoe opinio, ſcilicet membra Animalium non eſſe facta propter vſum; ſed membris ita caſu factis, & coaleſcentibus, ipſorum vſum accommodatione, experientiáque varia adinuentum. Profectò enim ipſa inſpectio, conſideratióque attenta ſingulorum organorum id opinari nou patitur. Ex quo fit, vt cum in Galeno poſſint eſſe quæ reprehendamus, non poſſim tamen non exclamare térque, quatérque aureos illos libros, quos *de vſu partium* edidit. Ita nimirùm illi habent, vnde ſeeteræ cuiuſdam virtutis, prouidíque Numinis monſtratâ exiſtentiâ cuiuſque, vel ἀδυνάτῳ, poſſint conſcientiam percellere. Cùm itaque vel Numinis dono in ipſo quoque homine dentes ſint partes naturales, hoc eſt quales eius natura expoſcit, aut quales ſponte natura producit; cur non exinde ratiocinemur ad conditionem materiæ, cui præparandæ ad nutritionem, vitam, conſiſtentiam, dentes deſtinati à natura ſunt? Vbi certè Agens, Organum, formam, vim, actionem, modum, materiam, finem ſecundum naturam videmus: cur non in ipſis mutuò collatis argumenta deſumere ex natura licitum ſit?

Niſi te ſatis cognoſcerem, dicerem reſponderi poſſe æternitatem hîc intelligi non qualem ſperamus in Cælis futuram, cùm è viuis exceſſerimus: ſed qualis poteſt parari per cibos, quibus atterendis dentes inſtituti ſunt. Etſi enim fieri videmus, vt ex vſu vulgarium ciborum vix Homiues poſſint propagare vitam ad ſæculum vſque, aut aliquid ampliùs, nihilominus certum eſſe paratam fuiſſe arbo-

rem

rem in Paradiſo terreſtri, ex cuius eſu homo potuiſſet immortalis euadere: & aliunde in hac naturæ corruptione probabile fieri, parari poſſe Elixir, cuius vſu homo poſſit, niſi æternum tempus viuere, tot certè ſæcula durare, vt duratio homini poſſit videri quædam æternitas. Verùm non ſat firmum præſidium, quod ad rem ſpectat, de qua agitur. Vt cætera enim omittam, probè meminiſti, quod attinet ad Arborem vitæ, oppoſuiſſe me in ſtatu illo innocentiæ fœliciſſimo iuſſum fuiſſe hominem comedere non piſceis, aut oueis, ſed ex fructibus quibuſcumque (excepto ſolo ſcientifico) ac potiſſimùm ex illo vitali. Quare & iam arguere poſſum ex primæua & labe carente naturæ noſtræ inſtitutione deſtinatos fuiſſe denteis ad vſum non carnium, ſed fructuum; Attingis tu hoc poſtmodum in exercitatiuncula, dicíſque. *Etſi nulla data eſſet homini licentia carnium: non ſufficere tamē licentiā comedendi de lignis ad inferendam prohibitionem vſus carnium.* Ego vt non prorſus inficior, quin potuiſſet homo vſurpare carneis (neque enim contendere volo) ita ex plano Scripturæ ſenſu videor mihi ſatis intelligere futurum fuiſſe, vt homo prorsùs à carnibus abſtineret. Suadeor maximè, tum quòd Deus videretur cibos maximè idoneos, delicioſóſque & delegiſſe & indicaſſe, quodque proinde carnei illi futuri eſſent ſuperflui: tum quòd in tanta innocentia ægrè tuliſſet homo, proculdubio dolores ſæuos, mortémque inferre innocuis animalibus, ſauciare manus, &c. Et adiicis quidem *potuiſſe abſtinere hominem ad promerendum gloriæ gradum, ſeu manſionem ſuperiorem.* Vtcumque ſit tamen, nulla in hoc ſtatu, vt ſimplicium fructuum, ita carnium mentio. Quid quòd etiam poſt primam labem, cum homines adhuc tam multa ſuperarent ſæcula, carnium vſum nullum audimus; ſed tum demum ille eſt inductus, cùm iam corruptis hominum viis Deus illum, vt permulta alia, ob duritiem cordis conceſſit? Nihil neceſſe eſt adiiciam circa Elixir, lapidémve Philoſophorum. Qualiſcumque enim præſumatur beata illa ſubſtantia, & vt poſſibilem ipſius præparationem vltrò concedam; ita ſemper deſcribitur, vt ipſius vſurpatio longè diſtet à comeſtione, ſeu attritione carnium, de qua iam quæſtio eſt inſtituta.

Supereſt ergo aliquid dicam, ad rationem, quam ſubiicis. *Homo*, inquis, *ex ſuâ natura microcoſmica particeps omnium naturarum & ſpecierum eſt, habet idcirco quatuor denteis inciſiuos, & latos, octo caninos, tanquam carniuora bruta, & viginti molareis, tanquam ruminantia; ideóque edit piſceis, vt piſcis, carneis item, legumina, olera, grana, inſecta, oleum, mel, radices, fructus, rorem, vinum, &c. nam ſi omnium in ſe naturas complectitur, eorum quoque victu expleri poſſe conducebat. Denique carniuora non ſolùm carnem vorare debebant, ſed carnem venari, captam necare, & deinceps lacerare debebant: idcircò alios denteis habuerunt. Homo verò cum venationem, non dentibus, non gryphis, non vnguibus, ſed organis artificioſis inſtituere deberet, denteis anteriores habuit latos, & inciſorios, carniuora verò acutos, vt ſi prædam venando captam, & duro intectam corio necarent, quod non inciſoriis dentibus ſcindendo apti eſſent, pungendo, ac perforando ſaltem peragerent punctatis dentibus. Quod aues rapinantes roſtro docent, quæ circumcirca non dentibus acuminatis, ſed inciſoriis labris ad lacerationem prædæ, ſufficient ipſis, vngue illorum ideo vicem ſupplente, prædita eſſent.* Concludis, *Homini idcircò carne veſci per naturam licitum erat*, ſed priùs à corio, & pilis mundata, & impedimentis libera: *atque huic ſatisfaciunt miniſterio ſui dentes.* Hæc ſunt vel omnia, vel præcipua, quæ ad hanc rem affers, de quibus vt pauca dicere aggrediar, ne mirere, mi HELMONTI, ſi ex eo ducam exordium, quod in Veri diſquiſitione circa ea, quæ ad hominem ſpectant, ſuſpecta mihi ſemper fuerit ipſa hominis φιλαυτία. Profectò enim tacito conſenſu in eo conſpiramus omnes, vt noſtram naturam extollamus; idque vulgò facimus tanto ſupercilio, vt ſi quis affectum exuens animum ſeriò aduerterit, pudore ſtatim ſuffundatur. Ne digrediar; quid magis vulgare, quàm Hominem eſſe Microcoſmum, ſeu magni Mundi epitomen? attende tamen, qua iniquitate id tanquam proprium nobis vendicemus. Magnum hic Mundum accipio, qui deſcribi vulgò ſolet, Compages ex Cælis, Elementis, Mixtíſque corporibus. Angelicam enim naturam, vt ſupra Mundanam prætereo, concedóque Hominibus, vt Animæ intelligentis & immortalis gratiâ, ſimileis ſe Angelis faciant, vel cum Pſalte Regio modeſtiùs, paullò minores Angelis. Cæterùm autem, cùm agendum fuerit de Mundo iſto corporeo, ac viſibili; quidnam habemus vnde poſſimus ſupra cætera tantopere ſuperbire? Non loquor de flammeis illis, immenſis perpetuíſque ſideribus (quamquam quod Solem attinet, cum ille ſit cauſa omnium, quæ generantur in Terris, ac modo proinde quodam eminenti, omnium in ſe formas, ſemináque contineat; neſcio quid non præ nobis mereatur) de ipſis loquor Animalibus, quæ tametſi terrigena, nobíſque congenea, tantò ſolemus habere deſpectui. Minimum conſidera; illud ex eiſdem conſtat, paſcitúrque Elementis, eodem Cælo fruitur, &, ſi Deo placet, decem etiam Categorias continet; quam laudem aliàs à celebri Viro memini magna contentione tributam eſſe Homini, dum pro ſuggeſtu concionaretur. An-ne ſatis cogitamus non eſſe in nobis carneis, oſſa, venas, arterias, neruos, fibras, membranas, humores, viſcera, & alia, quæ non liceat obſeruitare, vel in Simiis, qui tales effecti ſunt, vt diſſimiles poſſint Homini, ſimiléſque videri; vti & Homines ipſi inter ſe? Ego, vt Xenocrati planè non aſſentior, ita puto non ſine ſale fuiſſe ab eo dictum, fore, vt ſi equi Deos pingerent, equinâ formâ illos exhiberent. Scilicet cuique animanti forma ſui generis pulcerrima eſt: vnde, vt equo non credendum præferenti ſeſe Animalibus cæteris, ita non video quorsùm credi Homini de ſe prædicanti debeat; niſi quod ipſe aliis obiicit, in ſe ab illis retorqueri velit. Et tueatur ſeſe Scripturâ, agnoſcere tamen bona fide debet, id, quod

exinde

exinde in animantia mutuarur dominium, poſt peccati labem ademprum, vel ita reſtrictum, vt in pauca ſolùm, eáque innoxia tyrannide dominetur; cætera vel experiatur immanſueta penitùs, vel dolis techniſque dumtaxat non ſua illa regia authoritate ſibi ſubmittat.

Sed accedamus propiùs ad rem. Ecce, cùm tibi conceſſero Hominem ex ſui natura Microcoſmica naturarum omnium participem eſſe; vndenam tamen ſequitur eum denteis habere, quibus ſubſtantiam omnium deterat? Cæleſtem certè excipere, ac terreſtrem etiam multiplicem licet. Ad Animalia, vt video, ac Plantas appellabis potiſſimùm. At quàm multa, quæſo, obſeruare licet in iſtis etiam generibus, quorum victu hominem expleri tamen abeſt, vt conducat, quin valde potiùs perniciosſum ſit: Vt nihil verò de dentibus dicam, tum inciſiuis, tum molaribus, qui pro me maximè faciunt; quæro ſolùm de caninis illis, putéſne nullum Animal ex minimè carniuoris ſimileis denteis poſſidere? Non omnia certè bidentia ſunt; & quibus contingit, vt propter herbas dentibus inciſoriis carpendas, fructibus etiam ſolidis veſcantur, illa indiguiſſe videntur hoc carniuororum dentium genere. Ad fructus autem non ad carneis diſcerpendas comparatos eſſe, ex eo intelligere eſt, quod iis ſint longè diſſimiles, qui Animalium ſunt carniuororum. Quare & dictos caninos puto, non quòd ſint prorſus ſimiles iis, quibus canes prædiri ſunt; ſed quòd vt in rictu, ſeu labiorum diductione Canes oſtencant, quos habent denteis in maxillarum deflexionibus; ita in riſu, ſeu diductione oris, homo denteis illos retegat, molareis inter, & inciſiuos. Sanè verò, cùm ob membranas, tendines, fibras, viſciditatem, aliáque ſimilia, carneis tenaciores ſint, quàm vt facilè lacerentur; eam ob rem denteis carniuororum debuerunt eſſe turbinati, rari ac prælongi; vt commodè infigerentur, attractionéque fruſta auellerent; contrà autem fructus fragiliores ſunt, latioréque paulò apertione nullo negotio abeunt in fruſta: Qua de cauſa niſi ſufficiant dentes inciſorij, ſuccedunt illi canini dicti, qui in extremo, nonnihil, acuti, vt infigantur paulo altiùs, ſtatim tamen verſus radices latiores euadunt, cohæréntque cum inter ſe, tum cum aliis ſimul, vt continentem imprimant plagam. Hinc vices commuta: priores dentes longi & rari fructibus infixi, corradent ſolùm, ac veluti foſſas in fructibus excauabunt; poſteriores breuitate, cohæſionéque impediti non ſatis altè penetrabunt in carneis, vt poſſint fruſta reuellere. Quo etiam loco notabile eſt, carniuororum denteis non coire, ſed pectinatim ſolùm implecti, vt roborentur ad conuulſionem, auulſionémque carnium; at cæterorum denteis occurrenteis tantò imbecilliores fieri, quantò id poſſunt ſola inter ſe ſui compreſſione tentare. Si pergas porrò imaginari, cùm cæterorum Animalium cibi ſint diuerſi, atque idcircò Animalia ſortita ſint dentes diuerſorum generum, debere hominem proinde, quòd vtatur omnium cibis, omnia ſortiri dentium genera. Reſpice dumtaxat ad Piſceis (neque enim ad Elephantum, Aprorum, aliorúmve denteis exertos remitto) ij propè omnes ſortiti ſunt denteis pectinatim coëuntes, & vti loquuntur, ſerratos, cuiuſmodi conformationem haud reperias in homine, adeò vt cum ſubiicis, *hominem vt piſcem comedere piſceis*, non facilè obtineas id illum propter ſimilem dentium conformationem præſtare.

Addis *hominem comedere carneis, legumina, olera, & alia*, De cæteris reticeo. Quod ſpectat ad carneis, verùm quidem eſt hominem paſci carnibus; at quàm multa, quæſo, agit homo, quæ ſunt ipſi contra, vel præter naturam? ea illi morum peruerſitas contagione veluti quadam iam inuſta eſt, vt ipſius indoles in alienam propè naturam abiiſſe videatur. Hinc tota illa Philoſophiæ, Virtutiſque cura in eo eſt, vt reuocare hominem ad naturæ tramitem poſſit. *Comedit carneis*; at ſi hic cibus videtur illi ſecundùm naturam; quamobrem ipſo non vtitur, vt à natura præparatur? ſed primùm nempe carneis crudas dentibus ſuis carpere, commanderéque exhorreſcit; vnde & illas apparat igni, vt cruditatem exuant. At ſi hæc fuiſſet naturæ intentio, vt homo carneis comederet coctas, Coquos profectò inſtituiſſet, ſiue ipſa potiùs coxiſſet, vti ſolet coquere fructus, qui citra ignem ſuauiſſimi ſunt. Natura certe in neceſſariis, vt vulgò iactant, non deficit: quid autem magis neceſſarium, quàm vſum ciborum voluptatis plenum facere, vt eſt in vſu Veneris factum, quò quemadmodum hîc genus, ita illic ſpecies conſeruationem ſui procuret? Neque quis dicat naturam hoc loco artificio corrigi, ſiquidem, vt prætercam hoc eſſe naturam erroris coarguere; cogita quàm ſuiſſet in feras, quam in nos natura benignior? Intelligo proinde, feræ artificio non indigent, quo cibos naturaleis condiant, futurum fuiſſe, vt neque nos condimentis indigeremus, ſi cibi illi nobis perinde connaturales extitiſſent. Deinde, quòd ne præparatis quidem igni carnibus denteis noſtri vtendo ſint ſatis, argumento eſſe videtur cultorum inuentio. Quia ſcilicet denteis à natura ad præſcindendas carneis factos non habuimus; idcircò ad hæc organa non naturalia recurrendum fuit, quibus id opus exſequeremur. Quaſi verò nos in tam neceſſariis poſſit natura deſtituiſſe? Et præſtò quidem reſponſionem video: *rationem puta homini conceſſam, qua defectus eiuſmodi suppleat*. Sed hoc eſt naturam ſemper accuſare, vt noſtram tueamur luxuriem. Ita fit etiam circa veſteis, ita fit circa alia. Quia ſcilicet mollities noſtra, vt hoc exempli cauſá attingam, impotens nobis corium ad iniurias aëris fecit; querimus primùm naturam egiſſe nouercam, quod nos robuſto ſatis corio non intexerit; ac deinde noſmet commendamus, quòd ipſi naturæ defectui ſolerter prouiderimus. Ingrati: qui adulterantes quidquid naturæ eſt optimum vitia ipſi inurere, quàm in nobis agnoſcere tam impenſo ſtudio affectamus! Redeo; & quod ipſe ſubdis *de conceſſis à natura armis cæteris animantibus*, in meam accipio ſententiam; Quippe cum iiſdem homini negatis,

tuearis

tuearis vicem illorum ſuppleri artificioſis organis: effici inde videtur, vt quantum feris naturale eſt inſectari, corripere, vſurpare carneis: tantum idem videatur eſſe non naturale homini, prodiréque ſolummodò ex ſuperfluo ſtudio, ac nimia quadam affectatione. *Non eſt homo dentibus, non vnguibus vncis armatus venaticarum ferarum inſtar?* Quid clariùs, quàm non eſſe igitur ad venandum; ac longè minùs ad veſcendum carnibus, inſtructum? Mentionem facis *Volucrum rapacium;* at cogita etiam diſcrimen iſtas inter, & manſuetiores. Ex ſola enim roſtri forma (vt ſuperioris ventriculi officium præteream) facilè erit colligere quàm prouidè, quàm ſine defectu natura omneis creauerit. Vno verbo, præclarè videmur à Cicerone admoneri, hominem eſſe ad alia, quàm ad ea peſſendas, iugulandáſque belluas deſtinatum. Si pergas *illam quoque induſtriam naturalem dici poſſe, qua talia organa parantur;* ecce eadem prorsùs induſtriâ homines arma factitant, quibus ſeſe mutuò conficiant. An id natura inſtigante faciunt? Vſúſne adeò noxius dici poteſt naturalis? Facultas à natura eſt: at ex vitio noſtro eſt, quòd illa peruersè vtamur.

Verùm, inquies, *negari non poteſt, quin carneis arte præparata corpus nutriant & roborent vireis, ſintque in delicijs: Quidnam verò aliud hoc arguit, quàm cibos eſſe naturaleis.* Attende tamen dum narro hiſtoriam, de qua indubia mihi fide conſtat. Cùm ante annos circiter viginti nauis cuiuſdam Bel-regardi Melitenſis Equitis Ægeum mare perluſtraret, vbi fixa fuit anchora ad Inſulam quandam ex Cycladibus, milites inde aduexerunt ouem cum tenello agniculo, matrem victus gratiâ cùm iugulaſſent, fœtui ipſi ſic pepercerunt, vt ex cibis familiaribus pane, carne, piſce, caſeo & ſimilibus veſci ipſum docuerint. Nono deinde circiter menſe, appulit nauis Melitem. Agnus iam grandior eductus eſt, frondibúſque, & herbis permiſſus. Mirum autem, frondeis herbáſque auerſatus eſt, manúſque quibus ſoliti cibi porrigerentur, requiſiuit. Præterea, cùm occiſus fuiſſet, carnem ipſius inſipidam, ingratíque guſtus extitiſſe. Hoc ſolùm noto; ſi qui cibi ſine controuerſia fuere agno non naturales, ipſum ſic nutrierint, promouerint, delectauerint: Quare non ſimilia in nobis præſtari poſſint à cibis minimè naturalibus? Videre licet quid in bidente aſſuetudo potuerit: Quid mirum ſi & nobis quoque dum innutrimur carnibus, carneis tandem ſic placeant? dixi quid actum ſit in oue; nôſti ſimilia dici de equis, vt iis, quibus impius ille Pabula fecit homines. Similia in bobus experiri licet; ſimilia quoque in cæteris. An vero, quia iſtis Animalibus conſuetudo facit carnium vſum & iucundum & vtilem; dicemus vſum carnium eſſe illis ſecundum naturam? Niſi dicamus; quare aſſeremus vſum ſimilem ex naturæ inſtituto potiùs quàm ex aſſuetudine fieri nobis conducentem? Maximè verò, cùm Parentes noſtri ab initio tantopere caueant, ne fructibus, herbis, frugibus veſcamur; curatéque quàm maximè ſoleant, vt victitemus potiùs carnibus. Quo ex loco emergit mihi manifeſtum argumentum explicantis ſeſe naturæ circa infanteis, ac pueros. Quæ enim natura in ipſis purior adhuc eſt, neque contrario habitu violenter adhuc deprauata, efficit, vt ex omnibus ciborum generibus deligant, ac diligant fructus; & vix vllum quidem reperire liceat, qui non perdici pomum præferat. Quid, putas, verò contingeret, ſi cùm paulatim infans ablactatur, maturis quibuſdam, atque delicatis fructibus ſenſim aſſueſceret.

Hinc, quia ſentio mihi poſſe obiici, *cur non igitur ipſe planè à carnibus abſtineam; frugibúſque ſolùm, & frugibus veſcar;* excuſare me poſſe videor ex inducta conſuetudine. Natura quippe in iam adultis ita videtur immutata, vt aduentitius ille habitus ſine aliquo detrimento minimè poſſe tolli videatur. Quamquam fateor ſi ſapuero, & vſum carnium ſenſim deſerens ad ipſa almæ Telluris dona memet ſenſim deflexero, non hærere me, quin & conſtantiore ſanitate fruar, & vireis quoque ingenij vegetiores experiar. Sanè enim ſeges morborum, mentíſque caligo eſſe oborta ex eo maximè videtur, quòd caro cibus corpulentior, & vt ita dicam nimis ſubſtantialis, prægrauet ſtomachum; corpori toti oneroſior ſit, ſubſtantiam creet nimis craſſam, & obtuſiores ſpiritus; vno verbo, ſubtegmen ſit, quod naturæ ſtaminibus non fœliciter intexatur. Nihil moror proinde, quod dicitur vulgò *gigni carneis ex carnibus* ob conuerſionem præparatiorem. Vt taceam enim conuerſionem carnium non videri promptiorem, quàm fructuum (nam & carnes quoque debent in ſtomacho, hepate, aut venis extremè reſolui; adeò vt in carnem conuerti, quàm in os, quàm in aliam partem faciliùs non debeant) profectò id vbi conceſſerimus obruetur inde calor natiuus ex nimio, nimíſque veloci affluxu ſubſtituendæ ſubſtantiæ; ex quo fortè fieri contingit, vt natura nimis preſſa affligetur; vt obeſitatem creet; vt appetitum excutiat. Quamquam quid de difficultate conuerſionis fructuum, herbarúmve conqueramur, quam in Ceruis, quam in Equis haud difficiliorem videmus eſſe, quàm ſit in nobis carnium. Illi nempe cibi laxiores vt commodè replent ſtomachi capacitatem, ita opportunè coquuntur, exſoluuntúrque in chylum, qui nutriendo ſufficiat: cùm caro ipſa, cibus compactior, ſi ſtomachum quidem repleat, vireis eius ſuffocet; niſi repleat, vel hiantem nimis, vel labaſcentem experiatur. Et opinio quidem vulgi quoque eſt, *fore vt ſi herbis dumtaxat veſcamur, ſubſtantia ſatis ſolida generari minimè poſſit.* Sed nimirùm iſti non conſiderant, quàm generoſa ac robuſta caro generetur inde, in Equis & Tauris, quàm celer inde, quámque diuturnus euadat Ceruus, &c. Quod ad me ſpectat, facilè mihi perſuaderi patiar, ſi hominum quiſpiam in Syluis ferarum inſtar educatus degeret, fore vt vix ceruis curſu cederet; vt non minimè agilis, quàm Simia in ſcandendis arboribus foret; vt cætera eiuſmodi munia obire poſſet fœliciſſimè. Quod hæc præſtare iam nemo poſſit, cauſam eſſe inſtitutionem, quâ educamur, quâ faſciamur, quâ

quâ ſub vmbra, & otio torpentes emollimur, ac hebeſcimus,

Quónam tamen abripior? Siſto gradum, mi Helmonti, & ne digrediar ab argumento ex dentibus ſumpto, quod tu vnicum oppugnaſti, quódque ego ſolum propugnare volui, orationis ſtylum abrumpo. De cæteris aliàs dicendum, imò verò & de hoc quoque, niſi tu fortè ipſum extenuans, ſilentium mihi feceris. Familiam tuam totam ſaluto, apprecórque ipſi optima. Si cum Dordraci fuero repetam Caletum, quamprimùm illuc appulero, appulſum tibi meum ſignificabo: Siu contendam fortè Antuerpiam, Bruxellæ tibi breui adero, neque tibi amplius reſcribam, donec te coram ſalutare, quod valdè opto, licuerit. Sat iam temporis in Hollandia fui; & cum videro adhuc Vltraiectum, Caſtriſque illis Buſcoduceæ obſidionis interfuero, vix aliquid ſupererit, quod me remorari hîc poſſit. Breui itaque aut in Flandriam, aut in Galliam paro reditum. Vale interea optime Helmonti, Vale & me tui obſeruantem, quod iam facis perpetuùm ama. Dabam Amſtelrodami Vltraiectum cùm diſcederem, vi. Eidus Iulij, anno ſalutis m. dc. xxix.

Petrvs Gassendvs Henrico Renerio S.

Iam Vltraiecto, mi Reneri, in hanc vrbem redieram, cùm redditæ mihi tuæ literæ ſunt, quibus me ſeriò admonea, vt priuſquam diſcedam longiùs, & nobilis Medici à VVaſſenaer votis & promiſſis meis ſimol ſatisfaciam, &c. Leydæ cœpta, Hagæ abſoluta in ipſo diſceſſu. Pridie Eid. Iulias, anno m. dc. xxix. *Hæc habetur ſub Titulo Parhelia, ſiue ſoles quatuor ſpurij, qui circa verum apparuerunt Romæ, die xx. menſis Martij, anno 1629.*

Et Reuerendo, & Claro Viro Avberto Myræo, *Antuerpienſis Eccleſiæ Decano meritiſſimo,*

Petrvs Gassendvs S.

Suppudebat iam (Humaniſſime, Doctiſſiméque Myræe) quòd Bruxellâ te per literas inſalutato diſcederem. Etſi enim ſtatueram, quam-primùm Pariſios acceſſiſſem ad te ſcribere, causámque huius meæ illuc deflexionis ſignificare; Videbar id tamen debuiſſe, quoniam poteram, præſtare maturiùs, vt tu poſſes maturiùs iubere, ſi quidpiam fortè votis ibi tuis opella mea conduceret. Ecce verò commodum occurrit in hac Ciuitate, qui diſcedens Antuerpiam deſiderio faceret modum. Videlicet perlectis hiſce, quos ipſi credo verſibus cognoſces me Lutetiam prius diuertiſſe, quàm in Germaniam concederem, vt carum ibi ſocium, dum ſuas res agit, expectarem. Aderimus ibi, quantum ex ipſius coniectari literis poſſum, duobus circiter menſibus. Integrum tibi proinde erit proſpicere ſi quidpiam interea obſequio meo indigeas. Noſti ipſe quàm me deuinctum, quàm planè tuum dimiſeris. At verò ego nondum potui perſpectum tibi facere, quàm animum geram non ingratum. Iis certè, quaſi pignoribus tuam mihi beneuolentiam conſignatam eſſe voluiſti, vt ego me imparem longè reponendo ſentiam. Sed enitar tamen, quantum in me erit, vt nunquam pœniteat te prompto illo animo officij quicquam in me collocaſſe. Deſit occaſio, deſit facultas, qua teſtatam meam in te voluntatem faciam; at nunquam tamen deſiderabis, ſeu affectum promptiſſimum, ſeu recordationem perpetuam tui. Si igitur quidpiam fortaſſis, bona mea ſorte, à me exigas, deſtinare literas potes ad Puteanos illos ingenuos, ad quos etiam perſcribere Geuartius noſter interdum ſolet. Cæterùm verò Geuartium, ipſum ocellum Muſarum, bonarúmque Artium circulum, quando te volente id faciam, térque quatérque ſalutatum volo. Conſolatoriam ipſi ſcriberem, niſi te haberet; imò & niſi haberet ſeipſum. Is enim eſt, qui è ſuo penu depromere poſſit ſingularia illa omnia Stoïcorum Axiomata, fortunæ telis opponenda. Hac ratione nobis Antoninum ſuum non priùs exhibuerit, quàm ipſe ſibi vſurpârit. Fœlicem illum, qui ad ingenuam, generoſámque indolem, tam liberale adhibuerit ſtudium? De tuis donationibus, quarum lectionem iam abſolui, hoc eſt, quod verè dicere liceat, claritatem tibi nunquam defuturam, per quem tot illuſtres Familiæ tantam lucem acceperint. Perge ſolùm benè mereri de Principibus optimis, qui priſca illa pietate, ac fide ſunt de Poſteris meriti tam benè. Perge verò etiam reuelare quidquid credula ſuperſtitio inuexit in hiſtoriam. Scriptoris enim ingenui, cordatiſque eſt, fabellas omneis ſeponere, quantumcumque illas neſcio quæ præſumpta ſeu authoritas, ſeu vtilitas fixas ratas feciſſe videatur. Profectò niſi ſint raræ quædam, nobiléſque animæ, quæ pro Veritate contendant, actum prorsùs de ipſa eſt; ecce iam enim nimis multi ſunt, qui fucum illi certatim vel faciant, vel foueant. Chiffletium laudatum, eximiúmque virum nomine too ſalutaui, & quem libellum mihi conſignaras, quam-primùm ipſi reddidi. Grato in te animo eſt, ſuíſque illis heroïcis ſtudiis ſemper detinetur. Ægriùs paullò habuerat; at cum vale dixi, iam meliùs valebat. Vale tu benè, Optime Myræe, Scribebam raptim Montibus Hannoniæ in itinere, Kal. Aug. ann. Æræ noſtræ vulgaris. m. dc. xxix.

Claro Viro & amico ſincero, Gerardo Ioanni Vossio, *Eloquentiæ, & Chronologiæ in Inclyta Leydenſi Academia Profeſſori,*

Petrvs Gassendvs S.

Pudet profectò, ſuauiſſime Vossi, tantum iam mihi tempus elapſum ſine datis vllis ad te literis. Quamquam enim & tui memoriam

moriam nunquam depono ex animo, & te eam de me opinionem habere facilè confido; ego tamen officio deſim, niſi hanc grati animi teſtationem quaſi rependam. Tu ſuſpiceris haud iniuria non tueri me in amicitia conſtantiam, qui videar illam iam tamdiu obliuioni tradidiſſe. Cùm nunc igitur aliud mihi ſcribendi ad te argumentum minimè ſuppeteret, ſufficere arbitratus ſum, hoc ſignificare, quod iam demum ſcriberem, & ſtudioſioris impoſterùm diligentiæ obſtringerem fidem. Ex iis porrò, quas Bruxella diſcedens ad doctum illum, veréque humanum Riuetum dedi, literis, accepiſti vt opinor, diuertiſſe me in hanc vrbem, priuſquam cœptam illam Germaniæ luſtrationem abſoluerem. Hoc iam addo, me hînc proximæ hyeme tota non diſceſſurum; vt ſi tibi fortaſſis opus induſtriâ meâ fuerit, id indicare facile poſſis. Vtinam verò experiare quàm tua me humanitas in officia pronum fecerit! Ita me Deus adiuuet, vt nolim quidpiam deſiderari. Spero proxima occaſione mittere ad te Elenchum præcipuorum Capitum Philoſophiæ Epicureæ; erepta eſt enim ex incendio peſtis, quæ dire in noſtra Prouincia, ac mea præſertim Vrbe, graſſatur, erit breui præ manibus. Iuuabis tu, ſi quidpiam mihi incompertum habueris, authórque eris quid agendum ſit, cùm vndique vrgear ad illius editionem. Scilicet tuam beneuolentiam, iudiciúmque hiſ-ce in rebus maximi facio, & meritò. Vale interea Clariſſime Vir, Vale ô chariſſimum caput. Totam illam tuam familiam placidiſſimam ſic ſaluto, vt treis ingenuos Adoleſcenteis Franciſcum, Matthæum, Dionyſium, perfectas iam virtutis tuæ eminẽtis Imagines, ſalutem velim quam-plurimum. Salutem etiam dico clariſſimis viris HEVRNIO tuo vicino; Collegæque eius Vorſtio. Iterum Vale. Pariſiis, poſtridie Eidus Septembris, anno Æræ vulgaris M.DC.XXIX.

Viro Præclaro DANIELI HEINSIO *Bibliothecario Publico, & Profeſſori Politices in Academia inclyta ad Leydam,*

PETRVS GASSENDVS S.

ERubeſcerem, Clariſſime Vir, meas ad te literas tam ſerò venire, niſi duplici de cauſa verecundiam abiicerem. Vna eſt eximia illa tua humanitas quæ vti immerentem me in amicitiam vocatum, ac non ſine pignore beneuolentiæ dimiſſum voluit, ita facilè condonabit quidquid demùm peccauerim. Altera eſt curta mea ſupellex, ex qua quidquid ſeu offerri, ſeu præſtari tibi poteſt, leuis adeò momenti eſt, vt collocari haud immeritò Stoica inter ἀδιάφορα debeat. Cæterùm pellegi, quam mihi abs te cunti, *Aſini* laudem dederas; lepidiſſimum ſanè, ac eruditiſſimum opus, & quod mihi plerumque fuit Cyanei inſtar ſcopuli. Ridebis; at tempora mihi non rarò manu tentata ſunt, vt experiter, auriculæ-ne adeo inſignes reſectæ forent. Cum me enim longè infra laudes huic animali tributas, haberem; hærebam num ego fortaſſis celebri Poëtæ interrogationi exceptionem facerem. Vide quid non Suada tua ſeriò agens extorqueat, cum ecce iocando tantam fidem faciat? Nunc, cùm rem mihi facere adeò iucũdam cœperis ne mirere ſi deinceps ad aliquid amplius poſcendum alliciar. Cùm ego rogando exceſſero modum, tu annuendi modum facito; neque enim ſic moroſus ſum, vt ex Amicis quidpiam exigam præter ſummam alacritatem. Niſi moleſtum igitur erit, optarim velis perſcribere, quid de illis Suidæ conſarcinatoribus ſentias, Illine purà aliquid de ſuo Authoris textui adiecerint, & ſi quidpiam adiectum ſit, qua id normâ deprehendi valeat. Id enim mihi ſi probè conſtaret, ſcrupulis multis eximeret, qui mihi ſanè negotium faceſſunt. Tu verò qui nullum inſignem Authorem intactum relinquis, iuuare potes, vel nullus alius. Reponam ego interea locum, quem hunc Authorem percurrerenti reſtituere contigit. Ille eſt circa Epicurum, quem apud Suidam legimus natum Olympiade ſeptuageſima nona, cum natum nihilominùs centeſimâ nona conſtet. Videlicet, cùm hic numerus exprimeretur literis ρθ, obliteratâ ſemel τῇ ρ cauda, vt remaneret ο, effectum eſt vt etiam Interpres tempora non conſiderans, priorem ſubſtituerit, quem literæ οθ, deſignarent. Salutat te Vir ſingularis & Amicus meus inſignis Franciſcus Luillerius, qui eruditionem tuam iampridem ſuſpiciens, amari quoque abs te vult, habétque paratum exemplum Lexici Hebraico-Rabbinici in hac vrbe recens impreſſi, quod occaſione ad te proxima in amicitiæ arrham mittat. Vale, Vir præclariſſime, ac de bonis literis, Artibúſque æternùm merere. Pariſiis poſtridie Eidus Septembris, anno ſalutis M.DC.XXIX.

Viro Inſigni IACOBO GOLIO *in alma Academia Leydenſi, & linguarum Orientalium, & Matheſeos Profeſſori,*

PETRVS GASSENDVS S.

NOn ex Germania, vt vides, mi GOLI, ſed ex Gallia ad te primùm ſcribo, quod vt vir clarus Riuetus noſter ſignificare iam antea potuit, diuertendum huc fuerit. Vndecumque tamen ſcribam, is ſum, qui me vt tibi deuinctum, ita ad quodlibet obſequium velim paratum noueris. Quamprimùm acceſſi ad hanc Ciuitatem, Viri & boni, & docti permulti auidiſſimè exceperunt, quod de Arabicis illis à te ex Oriente aduectis exemplaribus retuli. Vnus fuit præ cæteris doctiſſimus Hardyæus, qui moræ impatiens dum ego ex aliqua ægritudine conualeſco, ſcripſit ad te Elenchum ipſorum, dignareris tranſmittere. Exiſtimare ſcilicet debes poſſideri abs te theſaurũ, quem tota Natio Literatorum meritò tibi inuideat. Ego ſi eadem erga te interpellatione iam vtar, haud ægrè, opinor, accipies,

pies, qui & vltrò pollicitus es Elenchi illius mihi copiam facere, & me eo habes amicitiæ loco, vt non hæream, quin laborem hunc ſis mei cauſâ deuoraturus. Equidem, ſi haſ-ce literas accipiens, miſeris iam fortè ad Hardyæum quod abs te petiit, nolim ego eandem bis tibi creari moleſtiam; abundè enim ſufficeret, ſi illius manu videre poſſem; & excipere. Optârim ſolùm, niſi te preces illius ſatis permouerint, rogatui meo illud concedas, vt quæ verbo-tenus iam diſſeminaui, ſcripto etiam tuo confirmare liceat. Noſſe potes me ea in re nihil præter ſolam nominis tui celebritatem procurare, quòd enitar ſemper, quantum in me erit, vt innoteſcat quam-plurimis. Theſaurum habes; at nihil tibi propterea ex illo decedet; emergent ſolùm plurimi, iique honeſtiſſimi proci, qui te idcircò ambiant, & ſtimulos ad gloriam tuam promouendam adiiciant. Equidem quidquid eximium in libris illis tuis continetur, euulgandum à te ipſo cenſeo. Neque eſt enim qui hanc laudem aut poſſit generoſiùs, aut debeat iuſtiùs conſequi: Patere tamen vt cognoſcant quotquot ſunt rerum bonarum curioſi, quàm multa ex te, tuáque induſtria exſpectare liceat. Niſi tam multa volumina ſigillatim deſignanda forent, peterem breue argumentum ſingulorum adiiceres; cùm id non auſim, efficies ſaltem, vt fas ſit per Titulos argumēta ipſa coniectari. Vnus eſt ex amicis noſtris, qui deſignari præcipuè velit nondū viſos nobis ex Apollonij Conicis. Eſt & alius, qui nondum viſos Ariſtotelis codices. Ego, vt non memini indicaſſe te quidpiam, cum hac de re colloqueremur, circa libros Epicuri; ita ſcire perlubenter velim, num inter tot volumina occurrerit tibi liber, aut fragmentum ex ipſius operibus. Siquidem Viri Philoſophiam habebo præ manibus breui. Pergratum verò faceres, ſi priuſquam in lucem edatur, fortaſſis enim id breui fiet, noui quidpiam impertireris. Vale, mi GOLI, & me ama. Pariſiis poſtridie Eidus Septembris anno ſalutis M. DC. XXIX.

Doctiſſimo Viro ISAACO BEECKMAN, *Dodrechtenſis Collegij Rectori,*

PETRVS GASSENDVS S.

CVm nihil habeam, quod ad te ſcribam, BEECKMANE Candidiſſime, hoc ipſum eſt, quod ſcribere placet. Tu, ſi me fortè aliquid velis, hanc in Vrbem reſcribito, adero nempe heic hyeme tota. Habebo breui præ manibus meum Epicurum; Cum Placita Viri retexam, agere aggrediar tecum de aliquibus. Nihil interea te onero; cum Merſennus noſter oneret plus æquo. Si Gorkomium aliquid mandes, velim illi ſalutem dicas meo nomine, & Rectori illi honeſtiſſimo, & Balthazari noſtro admirando. Quod te attinet, ſcito me dignè ſentire de tuo ingenio, déque candore eximio. Scito te mihi in pectore, inque medullis ipſis hærere, Scito me ad quoduis obſequium eſſe paratiſſimum; Benè vale, & bonas Arteis promouere nunquam deſine. Pariſiis poſtridie Eidus Septembris anno M. DC. XXIX.

Viro & Claro, & verè Docto ERYCIO PVTEANO, *apud Louanienſeis, & Arcis Præfecto, & Academiæ Profeſſori,*

PETRVS GASSENDVS S.

NOn ſcripſi ad te, mi PVTEANE, ex quo tempore Bruxella diſcedens circa Nonas Iunias, literas ſimul ad Fienum dedi. Vagatus perpetuò deinceps, pedem tandem hac in Vrbe fixi in menſeis certè aliquot. Id innoo, vt nôris vbi Gentium degam, ne ſi quid opus mea opellâ ſit, ſat facilè ea vti non poſſis. Contuli, quam dederas mihi Rutgerſij Epiſtolam cum illo Laërtij textu circa Phyſica Epicuri ex editione Giſanij: Sanè verò coniecturæ illæ cum Rutgerſij, tum Scaligeri non inanes ſunt: non in ea tamen loca ſunt, quorum præcipua me angit cura. Quàm vellem tuas accipere! neque enim hæreo, quin loca multa reſtitueris, & nodos illos ſolueris, qui mihi penè Gordij habentur. Cùm ipſe certè viſus fueris reſignare mihi hanc prouinciam, animóſque adieceris ad cœptum opus abſoloendum, haud ægrè potes communicare, ſi quidpiam fortè in Aduerſariis conſignatum habeas, Quo elogio téque, & tua excipere in animo ſit, nihil attinet dicere. Vtinam demum intelligas, quàm animo ſim non ingrato. Niſi fortaſſis aliud habeas, aut non vacet quid amplius præſtare, hoc ſaltem velim ſignifices, quomodò locum intelligas, ex quo deſumptum illud tuum σπουδαίως ζῆν ἄεισον. Siquidem vulgaris lectio (vt & Interpretes accipiunt) habet, Epicurum in Epiſtolis, non ſolitum vt cæteros τὸ χαίρειν perſcribere; ſed εὐπράττειν, καὶ σπουδαίως ζῆν ἄεισον. At ſcribebat-nè Epicurus vtrumque ſimul, in eadem nempe Epiſtola, εὐπράττειν, καὶ σπουδαίως ζῆν ἄεισον; Nuſquam opinor; quāta hæc enim fuiſſet alioquin ἀφραδία. Alterum igitur at quando ſcribebat εὐπράττειν, quid-nā agebat non à Platone factitatum, & cæteris? Haud igitur debuit Laërtius propter τὸ εὐπράττειν Antitheſim facere? Cenſuerim ergo vinculum, καὶ, præmittendum ipſi εὐπράττειν, vt ſcilicet intelligamus vtrique illi voci vulgari χαίρειν, καὶ εὐπράττειν, Epicurum ſubſtituiſſe ſalutarem vocem, σπουδαίως ζῆν ἄεισον, Quod verò quiſpiam obiicere poſſet, τὸ χαίρειν, præmiſſum illis Epiſtolis, quæ à Laërtio referuntur: exiſtimare par eſt ipſum irrepſiſſe ex docticula quorundam Librariorum criſi. Ego quidem ſic ſentio. Tu qui non potes locum iſtum non expendiſſe grauiter; reſcribe quæſo, quid tibi videatur. Sed velim quoque iudicium feras de mea coniectura circa locum illum in deſcriptione Sapientis, tertiæ præmiſſa Epiſtolæ. Legimus ibi ſcilicet, Sapientem, iuxta Epicurum, φίλον τε οὐδένα κτήσεσθαι. Et notat quidem Caſaubonus ſuſpicatum ſe primùm fuiſſe lectionem huiuſmodi falſam, tum quòd πανφιλία, fuerit propria Epicureorum laus; tum quòd ſcribatur paulò poſt, μέγιστον ἐστὶν, καὶ ἡ φιλίας κτῆσις, Attamen ſe poſtea ex nona Senecæ Epiſtola didiciſſe

nihil

nihil eſſe mutandum. Ego vt iſtud Caſauboni non demiror iudicium, Epicuro enim fuit ſatis iniquus; ita non video quorſum ex illa Senecæ epiſtola confirmari potius in ſententia non debuerit: Epicurus quippe ibi legitur eos reprehendiſſe, qui ſapientem ſic ſeipſo contentum eſſe dicerent, vt Amicis non indigeret, cum Epicurus ſcilicet indigere defenderet. Certè ſequitur etiam poſtea in Laërtio τὴν φιλίαν, ex dictamine Epicuri διὰ τὰς χρείας δεῖν μέντοι προκατάρχεσθαι, ratione etiam reddita, καὶ γὰρ τὴν γῆν, inquit, σπείρομεν. Verùm ſat conſtat Epicurum & quæſiiſſe, & coluiſſe amicitias conſtantiſſimè. Itaque mendum prædicto loco ſubeſſe nihil ambigo. Exiſtimârim proinde ἀντὶ τοῦ, τὸ ἐνδεῖν legendum eſſe τὸ δεῖν, ita nimirum omnia cohærent, & perexigua immutatio fit. Scriberem & de aliis locis; verùm iam nimis te onero. Quamquam temperare mihi non poſſum, quin te adhùc rogem, quomodo putes exceptum iri, ſi ex loco, qui Epicuri teſtamentum conſequitur, expunxero illas voces Ἀθηναῖον, καὶ Τιμοκράτην, καὶ Σάνδην, cùm Metrodorus enim fuerit Lampſacenus, quæ reſtant optimè cohærent: hæc ſi relinquuntur, omnia diſſonant. Metrodorus non fuit Athenienſis; quæ tribuuntur Sandi, Metrodori ſunt: & quamuis Caſaubonus putet τὸ Ἀθηναῖον, eſſe poſſe nomen viri proprium; altum eſt tamen vbique aliàs tam de Athenæo, quàm de Sande ſilentium, cùm hîc tamen Laërtius recenſeat ἐλλογίμους μαθητάς. Quod Timocratem attinet, ille obiter poſtea memoratur. Hinc notandum, hiſce detractis, continuò deſcribi Metrodorum, Polyænum, Hermachum, ἐλλογίμους μαθητάς, quos eoſdem ipſe Seneca, non verò illos intermixtos, magnos Viros prodiiſſe ab Epicuro aſſerit. Vides quæ me argumenta moueant, vt voces illas è gradu deiiciam. Quomodo autem irrepſerint, cauſam ſuſpicor, quòd cùm fortaſſis in margine Librariu squiſpiam adnotaſſet ea, quæ in textu memorantur, citari ab Athenæo (vt is ſæpius mentionem facit) & à Timocrate (qui etiam paulò poſt citatur) & à Sande, (neſcio quo, fortè Suida aut alio,) hæc deinceps verba aliorum Librariorum oſcitantiâ in textum ipſum fuiſſe inſerta. Tu ſi nugis meis cenſuram adhibere dignabere, pergratum facies, ſi quamprimùm per otium tibi licebit reſcribas mihi quid ſentias, ſiquidem breui retexam meas de Epicuro Commentationes, ac vbi tuum hiſce de rebus iudicium habuero, mira pergam alacritate. Vale interea, Optime PVTEANE, & ſi quidpiam VVendelino mandes, ſalutem quoque ex me dicito. Sed & ſaluere iubeo noſtrum Fienum, ad quem etiam occaſione proxima reſcripturus ſum. Salutat te Rigaltius vir ſingularis, tuique amans, & qui-cum de te ſermones ſæpe conſerimus. Iterum Vale. Pariſiis poſtridie Eidus Septemb. Anno M. DC. XXIX.

EIDEM.

QVantâ me Literæ tuæ voluptate perfuderint (mi PVTEANE, Vir ſuauiſſime) ſentire magis, quàm dicere promptum. Is tuus eſt candor, ea humanitas, vt facilè exemplum tui, quàm in teipſo non agnoſcas. Elegantiam, eruditionem, virtutes alias non memoro. Ita mihi apud alios commendanda ſunt; tecum de tua erga me beneuolentia maximè agendum. Eam certè tantam experior; vt exſpectationẽ æquè, ac merita mea longè ſuperet; ſed te nimirum attendere debeo, qui agis nihil perfunctoriè. Repere neſcis vel in minimis: quid mirum ſi in immerentem ſit tuus amor adeò inſignis. Quod me attinet, mihi gratulor, quòd ad tantam Viri tanti amicitiam acceſſerim. Quod ad te ſpectat, vicem dolerem, niſi noſſem virtutem tuam mercedem habere profuſionem ſui; niſi mea me Conſcientia de affectu ſaltem rependendo faceret ſecurum. Laudare Epicurum pergis; & hoc ipſum in maximis collocatum officiis duco. Eo enim loco Virum habeo, vt mea propè intereſſe quidquid de illo dicitur, putem. Lacerari paſſim ſolet Vir innocentiſſimus. Quidni exoriatur ſemper aliquis, qui Veritatis, quàm rumoris popularis amantior, auſit ſapere ſuprà vulgus. Sanè cum ex libris à te euulgatis admiratus primùm fuiſſem ingenium, & candorem tuum (ſentire enim de magno Viro videbaris magnificè) poſtquam ſum tamen coram alloquutus; poſtquam iſta iam rurſum accipio; diſpercam, niſi obſtupeſco. Vtinam perfeciſſes ipſe, quod in tanti Philoſophi gratiam animo deſtinaueras. Quàm id egiſſes elaboratè? Quàm fuiſſet tibi, tametſi paucis contenta iudicibus, obſtricta Philoſophia. Id mihi certè præ cæteris iucundiſſimum exſtitiſſet: onere enim me ſubleuaſſes, quod etſi non ſine conſilio ſuſceptum, creſcente tamen in dies mole, maius experiar viribus. Quid tum porrò; diffidam-ne, ac te præſertim conſilium probante; Enitar, vt potero; & vtcunque me moles obruat, non inutile tamen fortè erit collegiſſe rudera, queis alius addat concinnitatem. Scio non poſſe ex tantis ruinis excitari ſtatim ædificium elegans: at videre ſæpe licet humilia tuguriola Palatiis Regum occaſionem fieri. Non ego id quidem mihi de mea polliceor ſeu fortuna, ſeu induſtria; hoc noui, deeſſe plerumque, qui in magnis rebus fundamenta iaciant; non deeſſe qui progreſſus curent. Ac in præſenti quidem negotio non idem videtur ſperandum, quod in rebus applauſum ſtatim apud multitudinem nanciſcentibus; fortaſſis tamen non deerunt generoſa ingenia, quibus hoc meum propoſitum placeat. Quamquam verò pauciſſimi probent; modò tui ſimiles ſint, factum erit ſatis abundè. Tu, vt iudicare poſſis, quid hoc totum futurum ſit, deſcribere cogito Elenchum ſingulorum capitum, vt Operis ſimul & ſeriem, & argumentum videas. Vt ad tuam redeam Epiſtolam, mirè probo quod tu innuis de hac ætate Chryſippea. Quid facias tamen? ea eſt ingeniorum conditio, vt præire pauciſſima poſſint, ſequi numeroſiſſima. Ne Leænæ quidem ætas vnumquodque ſæculum eſt; vt vel leonem vnicum inter ingenia parturiat. Illud proinde ego etiam doleo, tot præclara monimẽta, quæ ille ἡγεμονικώτατος Poſteris ſuis reliquerat, tantâ iniuriâ intercidiſſe. Quàm enim diues eſſe vena debuit, ex

qua effuſa, tot deinceps magni Viti ditati ſunt! Non ille certè pluuias torrentis inſtar aquas colligebat; exundabat potiùs viuo, ac perenni gurgite. Et mirum tamen, inexhauſta ſcaturigo fuerit; deriuata inde flumina, altè condita, latè ignorari. Sectatores tu accuſas; ego non prorſus abnuo. Fuere enim ſemper Spurij, quos germani Epicurei Sophiſtas appellauerunt. At præcipuam mali cauſam reiicio in Stoicos: quippe à naſcentibus Sectis illis ſeſe infenſiſſimè aduerſus ipſum compoſuerunt: Zeno, Cleanthes, Chryſippus ſtrauere viam ſucceſſoribus: Iſti ne degeneres forent, non erubuerunt ſupponere libros, quibus ille infamaretur. Qui fuere præ cæteris & graues, & ſancti, è re eſſe putauerunt non quid verum eſſet expendere, ſed iuxta euulgata à maioribus Epicurum inſectari. De locis illis Laërtianis, quòd tu meum ſenſum amplectaris tam humaniter, iucundè ſanè accipio; niſi te tamen ſatis noſſem, niſi vnam tibi eſſe cordi veritatem perſpectum haberem; illudi mihi ſuſpicarer. Neque enim ſic ego vnquam meas probo commentationes, vt de ingenio non valdè diffidam. Exemplum vis imbecillitatis; neſcio an, δύσπεραν φροντίδα, an, μετάνοιαν, appellare debeam. Quod ad primum certè illum locum attinet, mea mihi deinceps interpretatio diſplicuit. Cùm locus ita habeat, καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀντὶ τοῦ χαίρειν, εὖ πράττειν, καὶ σπουδαίως ζῆν ἄειςον, exiſtimâram, τὸ καὶ, tranſponendum, & præmittendum, τῷ εὖ πράττειν, quaſi nimirum vice duarum vocum, quibus cæteri vterentur, Epicurus reponeret illas, σπουδαίως ζῆν ἄειςον. Re attentiùs conſiderata, ſubdubitaui, an non potiùs mendum lateret in voce illa, ἀντὶ τοῦ. Siquidem cùm aliàs verbum huic phraſi neceſſarium deſit, ſi pro ἀντὶ τοῦ, reponeremus, ἐπιτίθη, vel etiam, προσετίθη, vt facilè potuit harum vocum commutatio fieri, ſenſus non malè cohæreret. Certè vel locus Lucianicus, quem ipſe tu indicaſti, tametſi non conuincat præmiſſum fuiſſe ab Epicuro, τὸ χαίρειν, in Epiſtolis; innuere tamen id ſatis videtur. Vrget, quod Epiſtolis illis apud Laërtium exſtantibus, τὸ χαίρειν, habetur præfixum durum quippe nimis videtur; quam ego culpam coniectabar, conferre in librarios. Accedit, quòd Cicero quoque *in ſecundo de Finibus* recitaturus illam Epicuri moribundi Epiſtolam, præmittit hanc Epigraphen, *Epicurus Hermacho S.* Veriſimile ergo puto ſenſum eſſe, quòd Epicurus nunc, τὸ χαίρειν, nunc, τὸ εὖ πράττειν, nunc, σπουδαίως ζῆν ἄειςον, Epiſtolis ſuis præpoſuerit, Quamquam & Laërtius oblitus fuerit quartam illam vocem, ὑγιαίνειν, videlicet, qua Lucianus, te obſeruante, notat Epicurum in paucis vſum Epiſtolis. Næ ego tamen ineptus ſum, qui te his nugis detineo! Sed tecum ago, vt cum Patente. Fortaſſis etiam pergratum erit, quòd hanc cramben repetierim; quippe & denuò iudicium feres. Reſtat, quas nequeo perſoluere, ſaltem indicem gratias, ob communicatum notarum Iunianarum αὐτόγραφον, illas iam, vt cæteras, quas idem ad te miſerat Rutgerſius, cum Laërtiano textu contuli. At neutræ attingunt capita Doctrinæ, de quibus ego ſum præſertim, maximéque ſollicitus. Quòd quidem ſunt, perpolitæ ſunt, vt illi erant ſanè eruditi. Mirum tamen vt ſemper præcipuos prætervolârint vortices: neque enim ſi quiſpiam locus Delio indigeat vrinatore, gurgitem hunc ſubeunt. Tentabo ego vt potero omnia, quæ meum attingent inſtitutum. Tu ipſe Iudex aliquando eris. Rutgerſius porrò benè diuinârat multa ex locis à Iunio correctis, reſtituta fuiſſe in conſequutis editionibus. Addo notata penè eadem omnia in editione Heſychij Mileſij, cum eiuſdem Iunij notis. Quia enim Heſychius fuit Simia, exſcriptor nempe Laërtij, neceſſe fuit Iunio circa illum inſeruierint, quæ circa hunc fuiſſent obſeruata. Diſſentio ipſe in nonnullis aliquantulum, ſed attexere illa iam non lubet, cùm me iam plus æquo importunum ſentiam. Itaque finem facio. Vale, PVTEANE Humaniſſime, & me porrò amare perge. Pariſiis poſtridie Eidus Decemb. M. DCXXIX.

Viro eximio IACOBO GOLIO *in Inclyta Leydæ Academia, & linguarum Orientalium, & Matheſeos Profeſſori,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVantum tibi debeam, mi GOLI, facilè dictu profectò non eſt: quippe iis me cumulas humanitatis officiis, quæ compenſare non ſit in promptu: Egeram ego temerè, cùm nihil de te meritus, auſus fueram abs te poſtulare librorum à te ex Oriente aduectorum Indicem: Tu nihil meam, ſeu impudentiam ſeu imprudentiam attendens, voto feciſti pluſquam ſatis, & candoris ſimul, ac beneuolentiæ magnum præbuiſti ſpecimen. Itaque mihi quidem ipſi viſcera mea fidem faciunt, quàm me tibi obſtrictum ſentiam: At quibus verbis id exprimam, partim non habeo, partim erubeſco. Ea enim eſt animi tui moderatio, ea lenitas, vt dicenda alioquin non feras. Hoc ſaltem habe, me eum eſſe, ex quo vt deſint cætera, nunquam ſis tamen animi & boni, & grati affectum deſideraturus. Quid dices porrò Catalogum videns mihi priuatim vtendum, fruendum, factum eſſe publici iuris? Scribit ad te Typographus, Vir omninò ſolers (is eſt, qui celebrem Bibliorum editionem iam penè abſoluit) quid conſilij ceperit; ego, ſi quid ille peccauit, in me totum recipio. Scilicet me nec ignorante, nec inuito id eſt aggreſſus, qui compellabar vndique vt illius facerem copiam. Hæſi diu, multúmque, fateor, paterer-ne prælo committi; conſiderans futurum fuiſſe, vt ſi ipſe non improbaſſes huiuſmodi euulgationem, alio fortaſſis ordine, aliiſque etiam verbis ſeu pluribus ſeu paucioribus, itémque iis typis, qui iſthæic non deſunt, fuiſſes illam procuraturus: cùm aliunde quoque ignorarem, poſſet-ne quidpiam tibi propterea à Magnificis Academiæ Moderatoribus ſuccenſeri. Veruntamen animaduerti, cùm appareret rem eſſe factam præter tuum conſilium, poſſe te, niſi id probares,

probari-ve

probari-ve deprehenderes, facilè culpam reiicere in amici illius affectum, cui de excudendo nihil cogitans, Indicem illum confeciſſes. Curaui proinde vt Typographus illud promoueret, ſimúlque tuo cum elogio, commendaret etiam Illuſtriſſimos Ordines, Academiæque Moderatores, quorum nunquam valeat ſatis ſuſpici in promouendis bonis Artibus, ingens animi celſitudo. Vtcumque ſeu illi, ſeu tu, quod actum à me accipiaris, (exopto verò quàm optimè) ſcito me rem feciſſe pergratam innumeris Viris, qui literas amant, benéque mereri de iis ſatagunt: Id breui pernoſces, quantum ego certè coniecturâ aſſequor; ita ardenter multi expetunt, quid in pleriſque illorum librorum contineatur peruidere. Sunt qui Poëſim Arabicam cognoſcere deſiderent; ſunt qui præclaras hiſtorias, ſed quæ præſertim attineant Francos; ſunt qui Opera Mathematica; ſunt qui Philoſophica; ſunt qui Medica; ſunt qui alia. Multi proinde me hactenus monent vt te exorem manum admoueas interpretandis iis libris, qui pro cuiuſque ſtudio ſunt. Ego nihil tibi præſcribere auſim, qui ſatis noui iudicium tuum in iis libris deligendis, qui ſint & clariſſimi, & vtiliſſimi futuri. Vnum eſt, quod dicere valeam, nihil videri tuæ vtrique profeſſioni magis conſentaneum, quàm ſi ad librorum Mathematicorum interpretationem te accinxeris. Ex ipſis autem nihil videtur Conicis illis Apollonij hactenus deſideratis haberi poſſe illuſtrius. Eò video plurium vota conſpirare, ac tantò magis, quantò ſi cum recentibus iſtis veteres libros excudi curares, veterum etiam copia fieret, quorum exemplaria rariſſima ſunt, & cariſſimè væneunt. Sunt, qui cupiant, ſi editionem hanc curaueris, Serenum ad calcem minimè omittas. Tu ex teipſo conſilium capies; puto ego ſi Appollonio, Heroni, aut ſimilibus animum applicueris, dignam rem fore liberalitate Ordinum illuſtriſſimorum li impenſas ipſi fecerint; niſi fortaſſis occurrat tibi Typographus adeò generoſus, qui præter ſuas operas, conferre vellt etiam ſumptus figurarum delineationi neceſſarios. Poſſet eidem committi Editio librorum Ariſtotelicorum, quos vt opinor, non prætermittes de Animalium hiſtoria. Mirum enim quanti illa emolumenti ſit futura, cùm nemo planè literatorum eiuſmodi libris carere patienter ſuſtinuerit. Patiere-ne porrò G o l i optime, vt meum ipſius exponam votum. Nihil, vt dixi, præſcribere volo, neque contendo; vt propterea moleſtiam tibi aliquam crees, quò mihi ſatisfactum velis. Optârim ſolùm, vt patiaris explicare me, quid maximè deſiderem. Cùm cætera omnia videre peroptem tum maximè, niſi quamptimùm Aſtronomicas Tabulas, ſaltem varias illas Orientalium obſeruationes Cæleſteis. Noſti ipſe cuius ſit momenti conſignare illas Poſteris; cùm non videamur poſſe meliùs de conſequente æuo mereri, quàm ſi quidpiam eiuſmodi ad ipſum tranſmiſerimus. Cætera quæ ſunt Inuentionis, ratiocinijque humani, poſſunt, cum pereunt, millies reperi. Idem enim ſemper eſt humanum ingenium, & quidquid vnquam fuerit, ab aliquo excogitatum, poteſt id ipſum in alterius mentem aliquando incurrere. At Cæleſtium obſeruationes, quæ alligatæ ſint têpori, non niſi ſemel fieri poſſunt, eóque pretioſiores ſunt, quòd elapſa earum momenta æternitatis deinceps totius effugiant amplitudinem. Non te latet quanta penuria eiuſmodi Obſeruationum à Ptolemæi vſque ætate ad Copernicum, vſque, & Tychonem maximos Viros fuerit. Quanti verò putas illi fuiſſent, iſtas, quas iam adfers, empturi; cum præſertim, quantum conicctor, ad ſæcula illa interiecta pertineant. Quàm optaret verò etiam-num Decus illud eximium tempeſtatis noſtræ Kepplerus viſas eaſdem ſibi, & examinatas fuiſſe, ante Tabulas illas ſuas Rudolphinas editas! Diceres illum tacito quodam inſpirante genio diſtuliſſe tamdiu editionem hanc; cum adhûc tamen vno ecce, altero-ve anno videretur fuiſſe præcocior, verùm ſatis adhuc maturè in Europam illas aduexiſſes, ſi dum Vir magnus ſuperſtes eſt, experiundo comprobare poſſet illæ-ne Tabularum ſuarum ſupputationi congruerent. Cæterum autem ſi congruerent; Deum Immortalem, quæ exultatio! attamen hîc ſtylum cohibeo, ne ex te quidpiam nimis impensè efflagitare videar; tu hoc quidquid eſt, boni conſule; qui ſi quidpiam improbaueris, comparatum me habes ad mulctam. Dum ames me, id tum erit ſatis. Vale itaque, cariſſimum caput, & clariſſimos Collegas, præſertim Heinſium, & Voſſium (ſi is quidem eſt ex Britannia redux) meo ſaluta nomine. Pariſiis VI. Eidus Februar. M. DC. XXX.

PETRVS GASSENDVS HENRICO RENERIO S.

IS eſt tuus candor, ea virtus, R e n e r i cariſſime, vt te ſi nolim amare non poſſim. Expertus ſum præſens quanta eſſet tua humanitas: qua iam in abſentem officia teſtaris, vt tui obliuiſcar minimè patiuntur. Quam Pareliorum explicationem abs me habere cum Amſterodamo diſcederem, volueras, excudi deinceps, tibi curæ fuit. Id ſanè debeo amicitiæ tuæ, qui tametſi erubeſco tantillum meum ratiocinium tanta luce illuſtratum fuiſſe, & me oneratum iis titulis, quos ſentio quàm non merear; non tamen ſic meum ruborem attendo, ac illam tuam erga me beneuolentiam ſuſpicio. Plurimùm quoque deuinctum me tibi propter miſſa illa exemplaria habeo. Quippe licet ego hunc quaſi abortiuum, partum deſpiciebam, non defuerût tamen Amici, quorum causâ (quod & videre, & fouere illis gratum fuerit) agere grates debuerim. Errores quoſdam te abſente irrepſiſſe in typos ſcribis; malo ego longè eos adeſſe, quàm ſi debuiſſes illos tuo auertere incommodo. Res nullius momenti eſt, neque eius cura debuit eſſe tanti. Cæterùm rem gratam perſcribis, obſtrictos tibi ingenuorum Adoleſcentum Parentes ad tibi ſuppeditandum annuos, dum eris in viuis, pingueis reditus. Scilicet huius rei certior, potes iam conſiliis ſtudiiſque tuis certam metam præfigere, te profeſſus, vt ille olim, poſtquam id obtinuit, quod petierat, Philoſophum non

indigere. Et profectò quidem vir Sapiens bona in ſeſe continere debet, quæ ad benè, beatéque viuendum ſint ſatis. Verùm & illorum profeſſio ex adiunctis fortunæ bonis clareſcere plurimum poteſt: & conſtantiùs longè vita degitur, dum conſtat vitæ degendæ modus. Non nutant ampliùs conſilia; efficitúrque, vt Animus & expeditiùs, & alacriùs ſeſe comparet ad philoſophandum. Non cuiuis contingit ſic eſſe affectum, vt Diogeni, aut Demetrio, vt Cleanthi aut Epicteto; & Ariſtippus; & Atticus & cæteri ſunt philoſophati, quos omnium decuit ſtatus & res. Caue modò, cauebis autem, quæ tua eſt moderatio, ne vnquam rem nimis curtam putes. Si is enim eſſes qui interdum ea, quæ tibi conſtituta ſunt, non ſufficere cogitares, à tramite eius, quam quæſiſti, beatitudinis excideres. Ad pauca, eáque neceſſaria oportet nos componere; & vt augeamur opibus, reſecanda ſolùm deſideria ſunt rerum non neceſſariarum. Vulgi hominum ea ſtultitia eſt, vt plura ſemper appetat; vt à futuro ſemper dependeat; vt cùm bonorum finem non norit, fructum eorundem nunquam aſſequatur. At Sapiens, cui perſpectum eſt, quàm paucas, quámque paratas natura opes deſideret; qui nouit quantum, & quo vſque vtendum rebus omnibus; tuetur ſemper modum conſentaneum, & à cœpto nunquam aberrat. Vnum eſt, quo valeas te exiſtimare totâ ditiorem Indiâ, ſi cœlibem vitam degere inſtitueris. Non hoc dico in odium coniugij, aut quaſi illud ſim diſſuaſurus, ſi tuus affectus eò fortè propendeat; Attingo ſolùm vt moneam eum, qui vxoris, & liberorum curam ſuſcipit, ſtudium quoque ſuſcipere rerum perpetuò promouendarum. Id verò demùm, vt opinor, maximo eſt impedimento Animo verè libero, & ad philoſophandum nato; cuiuſmodi ſanè tuus eſt. Tu te conſule, qui te meliùs nôſti. Quod memoras de prætermiſſa Philoſophiæ profeſſione in Academia Inclyta, vt adoleſcentibus vaces, non video quorſum dolere debeas. Specioſior quidem illa profeſſio; ſed præterquam, quòd etiam longior, minimè ignoras mores temporum. Quam Philoſophiam docemus in Scholis, theatricam facere tenemur; & neſcio an cordatus vir ea profeſſione delectari poſſit. Nihil certè minùs dignum hoc nomine tanto, quàm quod Philoſophiam hodie nominant. Germana illa pene elapſa ex hominum manibus in vmbra & ſilentio apud perpaucos hoſpitatur. Hanc vnam côles, ſi te amabis, & illi vota facies, non ex quiſquiliis argutationum, quæ ſolæ ferè in pretio habentur noſtris hiſce temporibus; ſed ex medullis ratiocinationum, quarum ex Veteribus vſque veſtigia quædam perennarunt. Memento illi te dedere totum, cùm primùm adoleſcenteis ex te ipſo dimiſeris; ſed & quamdiu illos erudies, fac vt plerumque philoſopheris. Ne elabatur tibi tempus, quod bonæ menti impendere potes, tranquillitatis futuræ ſpe. Fortaſſis iſti conſequendæ nihil ſupererit temporis: ex præſenti habe, quantum licet. Cùm verò quidquid agimus philoſophari ſemper poſſimus: quantò magis tibi id liceat in ingenua inſtitutione, quæ circa Arteis, Literáſque bonas edocendas tota eſt? Quin-etiam illud tibi munus tum iucundiſſimum euadet, ſi ætati illi teneræ, dum ipſe philoſopharis, Philoſophiam, hoc eſt, amorem Veri, Honeſtique inſtillaueris, quippe & illos ſapere docendo, fies ipſe ſapientior; & eos ſenties ex te prodituros, qui ſint te olim gratiſſima recordatione proſequuturi. Quæris ex me, quid illis putem eſſe conducibilius, dum hactenus Græcè, Latinéque mediocriter eruditi ſunt, an legere multa; an diſcere multa; an denique multa ſcribere. Ad iſtud verò, mi RENERI, quid aliud tibi reſpondeam, quàm teipſum id peruidere acutiſſimè omnium; &, ſi conſultoribus quibuſdam opus fuerit, habere te iſtic inexhauſtos gurgites omnigenæ eruditionis, vnde haurire valeas? Verùm, ne putes me faſtidio quodam, ſi quid me roges, abnuere, dicam ingenuè quid ſentiam: quamquam non vno id quidem verbo. Videlicet exiſtimo vnamquamque harum exercitationum ſuam habere laudem, quæ ſi ſeorſim conſideretur, videri poſſit maxima, & aliunde, cùm nulla ipſarum ſeiungenda ab aliis videatur, non tam puto inquirendum quænam præferenda ſit, quàm diſpiciendum quî illæ temperare inter ſe debeant. Itaque pauca quædam videntur dicenda eſſe de ſingulis. Ac primùm quidem de lectione, quæ profectò non poteſt illis non eſſe vtiliſſima; cùm hac ratione & linguarum non ſatis periti ad bonorum Authorum ſtylum tacita quadam æmulatione poſſint ſeſe componere; & addiſcentes paulatim dictionum ſignificationes, phraſeónque lepores, conſequi poſſint, vt eos Authores familiares demum habeant, quos niſi aſſidua lectione nunquam fuerint intellecturi. Id curandum, vt qui libri ipſis prælegentur, neque dictionem perturbatam habeant, neque eius ſint argumenti, quod ipſorum captum effugiant. Alterum enim illorum ingeniis figeret inutilem crucem, cùm prouectiores ſint habituri, vnde ſeſe etiam ex locis difficilioribus expediant; alterum efficeret, vt neque labor iucundus eſſet, neque profectus reſponderet maximæ etiam diligentiæ. Hinc illud probo, cùm tenera ætas narrationibus valde delectetur, vbi rudem ſaltem Geographiæ notitiam fuerint aſſequuti, fabulas illis, hiſtoriáſque ſtatim prælegi, vt hiſce capti, ſeu illecebris, lectioni aſſueſcant, deincépſque, cùm vlteriùs procedendum fuerit, ſequantur alacriùs. Quamquam, quod ad fabulas ſpectat, admoneri illos ſemper velim ea, quæ ex illis recitantur, eſſe falſa & ludicra ne ſcilicet tenella ingenia ſuperſtitionum terroribus, aut vitiorum lenociniis fracta in mollitiem degenerem ac indecoram deflectantur. Sed nimirum ea videntur quomodocumque tandem pellicienda, vt lectioni quaſi innutriantur; cùm hoc ſit quæſitum paratiſſimum ignorantiæ remedium; quo & cognita aliis, & quæ ſunt à noſtris ſeu locis, ſeu temporibus diſſita, cognoſcere nobis eſt in promptu. Ad Memoriam quod attinet, quæ diſcendo excolitur, ea non poteſt etiam ſatis commendari; ac præſertim in hac ætate, quæ & eius eſt temperamenti, vt facilè quidvis addiſcat; & iis curis ſoluta eſt, quæ vulgò ſolent grandioribus maximo eſſe impedimento. Certè quæ Memoria

Memoria

moria eſt diues, ea hominem facit eruditum; neque magno ſolùm ornamento in humana ſocietate eſt, ſed ex locuplete etiam penu ſana conſilia, ſana decreta ſuppeditare iudicio poteſt. Ac iſtos quidem nunquam probaui, qui multa addiſcunt; non vt multùm ſapiant, ſed vt multa ſciant, & ex memoria gloriam quærant: Verùm multa ediſcere, vt iudicium inde roboretur, & in ipſo ætatis flore, quaſi matureſcat; hoc nihil duco eſſe præſtabilius. Hinc Author tibi fuero, vt aliquid ſemper illi quidem diſcant, ſed vt cures tamen illud ſemper ad iudicium referant. Ne laborent vnquàm in iis ediſcendis, quæ minimè intelligant. Sic enim & Mens excruciatur, & neſcio quo pacto fit, vt à ſeipſa quaſi alienetur. Addiſcant ſemper res, potiuſquam verba; & cùm recitare quidpiam oportuerit, non tam præſcriptis verbis id dicant, quàm ſponte & ex re, de qua dicent, percepta emanantibus. Vtiliùs enim, meo iudicio, memoriam exercet, qui marte ſuo, propriiſque verbis enarrat hiſtoriolam; quàm qui totam Æneiden non intellectam pronunciat. Hoc quidem eſt, quod ferè videmus à Parentibus poſtulari, & à vulgo ſuſpici, declamari totum diem; exiſtimant quippe nihil referre, ſeu ſcias, ſeu neſcias, quid ſit id, de quo loqueris, dummodò memoriter dicas. At ego ſemper exiſtimaui nihil fieri poſſe ineptius; cùm alia præſertim ratio ſuppetat & memoriam ſimul, & iudicium exercendi. Eloquatur Puer per me licet, & incongruè, & barbarè; dummodò voces ex ſeſe fundat, & ſit deinceps qui errorum dum ceſſarit, admoneat. Pergat enim ſolùm, & crebrò id faciat; continget demum, vt nunc hos, nunc illos lapſus corrigens, quidvis & ſciriſſimè, & expeditiſſimè, & eloquentiſſimè loquatur. Quod denique ad Scriptionem ſpectat, ea plurimum etiam conducit. Etenim, dum illi ſeu Græcâ, ſeu Latinâ linguâ, Vernaculam exprimunt, aut Vernaculâ Græcam, ac Latinam; exercitatione hac fiet, vt quod alienum fuerit, in ſe transferant, & ex peregrino domeſticum faciant, id aſſequi autem ſcribendo, quàm dicendo licet accuratiùs; nam & errores cautiùs deuitantur, & quæ ſeu dictiones ſeu phraſes auribus magis congruunt, ſeliguntur commodiùs. Scribendo nempe tentare licet, quæ compoſitio verborum concinnior; cùm inter dicendum omnia præter propter vſurpanda veniant. Tametſi porrò Scripturæ Inuentio credita multis fuerit pernicioſa, quòd exinde memoriæ cultura prorſus penéve neglecta ſit; hoc ſaltem, negari non poteſt, quæ mediati fuerimus ſcribendo, ea tenaciore quadam ratione hærere memoriæ; ídque, quod ad linguas præſertim addiſcendas attinet; quæ niſi crebra repetitione, ac veluti facta quadam vi, probè imprimi nequeunt. Vt taceam, quæ, ſeu legeris, ſeu didiceris ab aliis, nón meliùs vnquam tua fieri, quàm ſi verbis tuis reddere adnixus, calamo mentem retardante, id ipſi, quaſi infixeris. Hiſce præmiſſis, & cùm oporteret accuratè iam comparare exercitationes iſtas inter ſe: breuiter tamen (quod nimis iam prolixitatis pagina admoneat) Exiſtimo primùm debere Pueros, adoleſcentéſque plura ſemper pro ſuo captu legere, quàm diſcant, aut ſcribant; quippe ea modò intelligant, non pauca ſemper hærebunt memoriæ, efficietúrque vt multa etiam inter ſcribendum occurrere valeant. Deinde, cùm debeant initio diſcere plura ad verbum, quàm ſcribant, illud enim eſt & facilius, & ad ſcriptionem etiam neceſſarium: vbi fuerint tamen prouectiores, debere plura ſcribere, quàm memoriæ ad verbum mandent, tum enim & ſcriptio, & Authorum imitatio expeditior ex vſu eſt, Cæterùm autem, quod ad memoriam non tam verborum, quàm rerum ſpectat, debere tum illos plura diſcere, quàm ſcribant, cum & hoc illis ſit magis ad manum; & comparanda rerum copia ſit, quæ declarari ſcriptione poſſit. Habes, mi Reneri, quid hac de re ſentiam; qui exoptaſſem magis, quid de eadem ipſe ſentires, cognoſcere. Sed nimirùm ego ſic facilis ſum, vt balbutire omninò malim, quàm Amico nihil reſpondere. Quem Typographi noſtri filium mihi commendas, nondum vidi: Enitar illi, ſi me conueniat, oſtendere quà potero, quanti & tuam amicitiam, & Parentis eius voluntatem faciam. Tu vale, ac me ſemper ama, & clariſſimo Riueto, cui vt alia benè multa, ſic te cognitum, meique amantem debeo, ſalutem multam dicito. Pariſiis VI. Eidus Februar. an. M. DC. XXX.

Is Renerius eo ipſo die, quo vxorem duxit Vltraiecti, cœpit per conuiuium malè habere, & ex eo eductus paucis poſt horis interyt, ſicque non thalamum, ſed feretrum inuenit. Narrauit Bornius, qui ſub ipſo ſuum Philoſophiæ curriculum iam abſoluerat.

Eximio Viro IACOBO GOLIO, *& linguarum Orientalium, & Matheſeos apud Leydenſeis Profeſſori Inclyto,*

PETRVS GASSENDVS S.

VIx elapſæ mihi è manibus erant (Suauiſſime GOLI) quas ad te poſtremùm dedi literas, cùm ab amico noſtro perhumano & Collega tuo celebri Riueto, epiſtola reddita eſt. Significabat vir ſingularis & quid rerum ageres, & vt meum illud conſilium de excudendo, quem tranſmiſeras Catalogo, eſſes accepturus. At non multis ecce poſt diebus allatæ ſunt mihi tuæ literæ, quibus quòd tuam mihi teſtari beneuolentiam pergeres, nihil potuit eſſe optabilius. Vnum fuit, quod moleſtiam mihi aliquam creare potuiſſet, niſi ſecurus penitùs fuiſſem de tua conſtauria, Scribebas nihil eſſe in eo Indice, quod videre lucem mereretur: & ecce tamen è Typographeio abaliquot diebus iam prodierat. Quid aliud in mentem ſuccurrere debuit, quàm te eum eſſe, qui nihil propterea ex amicitia remitteres? Excuſationem iam ante ſcripſi, cum miſſis duobus exemplaribus. Addo tuæ eſſe humanitatis, vt lapſum hunc facilè condones, ídque cùm mihi præcipuè nihil antiquius fuerit,

quàm vt exinde tuo nomini celebritatem compararem. Rem porrò & mihi, & pleriſque aliis, quibus id innotuit pergratam ſcripſiſti, verſare te in animo curam concinnandæ Arabicorum Scriptorum hiſtoriæ. Hic nempe erit, veluti deſideratus Commentarius euulgati iam Indicis, in quo fœlicis Arabiæ præclaras merces explicabis. Id age modò, Præclare Vir, quippe non hominis vnius, ſed totius cuiuſdam Gentis exploratum nobis genium facies. Quantum verò putas fore, vt ſolertiæ tuæ debeant tot illuſtria ingenia, quorum monumenta non ſqualore modò, & ſitu deterſeris: Verùm ex alio Orbe adducta in tam aperto Europæ theatro, ac tam clara luce conſtitueris? Hoc non obſtabit, quin te accingas ad proferendos ſpecialiùs, qui melioris notæ viſi fuerint; perutile interea, iucundúmque omninò erit plurimos ſimul, vel potiùs omneis vno proſpectu quaſi contueri. Eueniet certè, quod coniectaris, fore vt exinde Arabicæ linguæ excitetur ſtudium. Quid enim, amabo, ſperandum non eſt, vbi id fuerit præſtitum: cùm iam ex nudo Indice tantus amor illius linguæ addiſcendæ exarſerit? Et ſcire aues aliquid de Pariſienſibus ſtudiis? Scito linguarum Orientalium heic iam vigere ſtudium, & cum Arabica quidem fuiſſet huc vſque incultior; ex quo tamen tot præclara illa aſportatorum abs te librorum argumenta cognita ſunt; dici non poteſt, quàm multi illam & deſiderarint, & quærere occœperint. Viget & ſtudium non vulgare ſcientiarum Mathematicarum: non quòd publica Auditoria frequenteis habeant plurimos; ſed quòd benè multorum lares Sirenum harum conſcij ſint. Quod idem dicēdum de cultu Poëſeos, Hiſtoriæ, Elegantiæ, cæterarúmque amœnitatum, quas Humaniores literas vocant; Quippe illarum ſtudium non tam commendandum videtur ex Gymnaſiorum ſtrepitu (tyrones enim, qui eò conueniunt) quàm ex affectu, quo eas priuatim non paucos ſanè proſequi videas. Aliud ſtudium, quo permultos etiam detineri compertum habeo, ipſa eſt Alchymia. Ars laudabilis, vt ego opinor, & propter naturæ inueſtigationem, & propter ſalutem, quam plurimis parat. Sed quæ mihi ſemper viſa eſt inepta propter pollicitationes Lapidis illius fœlicis, quo iſti ſperant non modò ſe Metalla poſſe tranſmutare, ſed ſanitatem etiam conſtantem, & quod amplius eſt, immortalitatem olim conſequi. Atque hæc quidem, quantum ego noui, celebriora ſtudia ſunt, quibus plurimi priuatim incumbunt; quæ publicè verò colantur, commemorare nihil attinet. Nota enim ſunt varia Profeſſorum genera, quibus Academia ſemper effloreſcit. Nihil proinde neceſſe eſt dicam de Diſciplinâ Theologica, quæ tametſi ſplendorem ſuum non ſatis tueri dicatur; ſunt tamen cauſæ, cur pluribus ſemper Auditoribus, quàm cæteræ ſimul omnes Facultates concelebretur. Nam & Medicinæ proci ſunt pauciores, vel ex eo, quòd qui hîc promouentur Artem vix faciant extra mœnia; & ad Prudentiam Iuris, quod ſpectat, cùm numeroſiſſimi ſemper illam ambiant, ex aliis tamen Academiis in Ciuitatem ferè comportatur. Nihil de vulgari dico Philoſophia, quæ quod variis in Gymnaſiis alumnos ſemper multos educet, non eſt profectò cur admiremur; ſiquidem Dia hæc Sophia non per ſeipſam iam expetitur, ſed, quæ temporum eſt conditio, quæritur ſolùm, veluti neſcio quid εἰσαγωγικὸν, ad ſuperiores (ſic nominant prædictas illas) Facultates. Nihil demum de cæteris, quorum & priuata cultura & publica inſtitutio eſt. De me ipſo aliquid adiicio, quando ipſe præterea cognoſcere deſideras quid rerum moliar, dum hîc tempus tero. Ac præmittis quidem veluti encomium flexanimæ indolis: Verùm id refero acceptum tuæ beneuolentiæ; qui ſi me noſſes, agnoſceres ſuppellectilem & tenuem, & curtam. Ipſe certè meæ conſcius imbecillitatis, nihil non deſpondeo, & quidquid vnquam comminiſcor, ipſe omnium primus ſemper improbo. Sed his omiſſis ac ne velle celare te videar quid in præſentiarum agam, dicam paucis; Philoſophor. Noſti iam quandam à me collocatam Epicuro operam, illam interdum retexere ſoleo, dum exploro & alia. Meditor nempe, & comparo celebriora quædam Placita antiquorum Philoſophorum; ac omneis cum ſuſpiciam, ſingulorum Opiniones ſic enitor expendere, vt ſi in cuiuſvis transfunderes Genium. Scilicet nullum damnare audeo; & cum Viri magni omnes fuerint; neminem iſtorum exiſtimo immeditatò, ac præter rationem dogmata nobis ſua prompſiſſe. Leuitatem potiùs, ne dicam temeritatem Hominum noſtrorum incuſare ſoleo, qui paſſim cauſâ incognitâ, &, vt præoccupati ſunt, atro calculo illos notant. Quaſi verò aut illi fuerint brutæ quædam pecudes; aut errorem Veritati præferre voluerint! Quod me attinet, ex quo mentem meam hac quaſi lympha rationis purgaui; modeſtiúſque me habui, viſus ſum mihi ſic fuiſſe admiſſus in pleraque eorum adita, vt pleriſque ipſorum myſteriis mihi iam videar coram intereſſe. Quod caput eſt, peruideo, niſi prorſus hallucinor, maiorem fuiſſe virorum tantorum conſpirationem inter ſe, quàm hominum vulgus opinetur. Verborum eſt plerumque diſſidium: at quod res ipſas attinet, maxima eſt in maximis etiam, celeberrimíſque argumentis eorum conſonantia. Id mirum; ſed aut longè fallor, aut quod ſpectat ad principia Rerum; ad finem Bonorum; ad naturam Animæ; cæteráque in quibus illi diſſidere præcipuè creduntur; penè prorſúſque conſentiunt. Vtcumque ſit, hæc mihi præſens eſt inueſtigatio; quæ vt fallat in cæteris, vel vmbra tamen Veritatis, quam vbique capto, delectat. Vmbram dico: nam de ipſamet Deus aliquis viderit. Ea diuina eſt, ac Mortalium (quantum complector animo) ſic deuitat conſortium, vt ne humanæ quidem mentis coniectura illum aſſequatur. Colenda tamen, quod ſui vmbrâ, ac veluti ſpecie, quam veriſimilitudinem dicimus, tantopere placeat. Hæc vna eſt, quàm exigo, dum circa diuinam, hac humanam Philoſophiam colo: voluptatémque tum ſentio, cum tot ſublimeis Animas video in ipſam ſic conſpirare. Cæterùm nihil hîc ſubiicio de Mathematicis Artibus, ad quas interdum etiam diuerto. Noſti ipſe vt facilè obliuiſci illarum

non

non liceat, mihi præſertim id nefas eſt, qui illis debeo, ſi quid aliquando delirare dedidici. Vnum eſt, quod potiùs attexam, videlicet deſtinaſſe me ſtatim à Paſchalibus ſingulotum dierum horas aliquas Arabicæ linguæ ſtudio impendendas; Etenim æquum eſſe non doco, vt cùm cæteri ita exardeſcant, ac me præſertim procurante, ipſe ne ſim quidem lepidus. Neque me verò deterret ætas, cuius attigi iam annom duodequadrageſimum: cum ſapientiſſimo olim Viro, tametſi longè prouectiori, contigetit litetas Græcas auidè quaſi diuturnam ſitim expleturo arripere. Socium, Amicum, Patronum habeo, Virum omninò ſingularem, Franciſcum Luillerium; qui ſeſe eodem deuouet: Is & te colit, ac verè amat, ſalutátque amiciſſimè. Exoptamus verò vterque, vt ſi compendium fortè babeas, quo nos promoueri poſſe iudices. haud graueris nobis impertiri. Linguam vterque Hebraicam vecúmque callemus. Si quidpiam nobis id conferat, eò procedemus alacriùs. Quod de futura mea Sede poſtremo loco inretrogas, dicam propè quod ille, Neſcio. Mundanus ſum, & dum benè ſit, facile autem eſſe poteſt, vbi Gentium ſim, parùm intereſt. Arcet me adhuc à Patria, quæ illic peſtis eſt graſſata à pluribus iam menſibus, & neſcio an ante Autumnum reditum illùc ſim apparaturus: Amicus certè ille meus, votis aliorum conſpirantibus, iniicit mihi hîc remoram. Seu tamen in Patriam, ſeu aliò cootendam, ſeu hîc ſim perſeueraturus, maturè tibi ſignificabo; vt liceat ſemper communicare, amicitiámque hanc colere. Accipies hac cum Epiſtolà Merſenni te & profeſſione Religioſi Viri literas, quibus opinor declarabit redditas ſibi mea manu eas, quæ abs te ad illum deſtinatæ fuerant. Adiungo ſchedam Romà tranſmiſſam ad Typographum à quo tuus eſt Catologus editus; vt exiude cognoſceret, Exemplar-ne Samaritanum, quod exſtat Romæ, delineatum eſſet iiſdem characteribus, quibus quod exſtat Pariſiis. Comparatione porrò facta idem eſſe characterum genus, eamdémque formam deprehenſum eſt; niſi quod eſt exigua quædam in VVavv differentiola. Verùm optarer adhuc pernoſſe, an quod Leydæ eſt exemplar duplex, allatum nempe illud à te, & aduectum aliud ex Anglia: ex eiſdem etiam, aut diuerſis conſtent charaćteribus. Itaque & ipſe te orat, & illius gratià ego te exoratum velim, vti nobis ſignifices paucis ex vtroque verſibus deſcriptis, qoomodo ſeſe res habeat. Id ſi digneris, ſimul remittes hanc, quam ego ſuaſi, vt tecum communicaret ſchedulam. Supereſt tibi indicem eſſe Tubingæ optimum virum, eximiúmque Mathematicũ VVillelmum Schickatdum, qui præclaram quandam Geographiæ teſtitutionem molitur. Is deſiderauit habere abs me obſeruationes aliquot Cæleſteis, quibus inſtitotum ſuum promoueat. Impertitus ſum; ac dici non poteſt, quàm gratò id acceperit; quàm profeſſus fuerit ſe exinde fuiſſe adiutum. Exiſtimo, ſi aliquas ex habitis illis in Oriente, quas tu aduexiſti beneficio tuo impetrarit, fore vt inde & lætaretur, & iuuaretur quam-maximè. Igitur te etiam, ac etiam, mi Goli, obſteſtari auſim, vt ſi quædam inter illas ſint, vel Polorum altitudines, vel Eclipſes obſeruatæ, haud graue ducas paucarum quarundam illi copiam facere, ſeu ipſe per te ſcripſeris ad illum, ſeu eam mihi, quod ooo recuſabo, prouinciam demandaueris. Id ſi egeris, experiere ſanè gratiſſimum vituoi, ſponſotémque me præbeo fore, vt nunquam te illius tuæ liberalis animi ſignificationis pœniteat. Salutem ſemper plurimam dico Collegis tuis clariſſimis. Vale. Pariſiis poſtridie Nonas Mart. an. M. DC. XXX.

Exiſtimâram tantum mihi temporis ſuperfuturum, vt poſſem ſaltem ad Clariſſimum Collegam Rinetum dare literas: ſed vix datum mihi paucas has-ce adſcribere voculas, quibus te precer, vt apud illum me excuſatum facias. Id age quæſo; illum ſaluta, ac ipſe Vale iterum.

Præclaro Viro VVILLELMO SCHICKARDO,

PETRVS GASSENDVS S.

SIgnificauit mihi nuper ſiugularis vir, & amicus noſter Diodatus, SCHICKARDE Doctiſſime, quàm grato animo complexus Obſeruationes illas fuiſſes, quas abs me, ipſo procurante, obtinere volueras. Significauit & clariſſimum bonarum literarum lumen Hugo Grotius tuis ex literis, quàm calida, quámque effuſa in me voluntate eſſes animatus. Itaque ego non potui, nec debui oiemet continere, quin tibi hanc animi alacris, & prompti teſtationem rependerem. Eſt ſanè quod mihi gratules, potuiſſe me tantillo officio beneuolentiam tantam promereri: at fateot me illam debere indoli tuæ generoſæ, quæ vinci eſt neſcia, quæque tam amplam reponit gratiam, vt luculenter me debitorem ex creditore conſtituat. Perge porrò; me ſic amare, Clariſſime, & Optime Vir; non pateam ego affectui; neque committam, vt ingratum me, immemorémque vnquam experiaris. Ac doleo quidem non licuiſſe tum cum obſeruationes miſi, aut literas ſimul dare, aut quas præcautiones inter obſeruandum adbibuiſſem apponere: attamen & tum temporis ægritudine quadam deſtinebar, quæ vix neceſſaria delibare me pateretur; & facilè mihi, nec immeritò, de humanitate tua pollicebar fore, vt illud qoalecumque eſſet, æqui, bonique conſuleres. Nunc cum deberem veluti hiſtoriam obſeruationum ad te ſcribere, vt clariùs de fide, quæ illis videatut eſſe adhibenda, conſtaret: non facio tamen, quoniam, vt ſpero, id poterit breui fieri compendioſius, videlicet cùm ante annum longam ſcripſiſſem Epiſtolam ad Religioſum, & doctum, Virum Marium Merſennum, quæ contineret quandam ipſius aduerſus R. Fluddum Apologiam: ac ſimul curaſſem vt ipſi illæ eædem, paucæque aliæ, quas à me petierat Obſeruationes conſignarentur; aodlo iam procurare ipſum, vti obſeruationes typis vnà mandentur cum Epiſtola.

ſtola. Id itaque ſi perficiatur, curabo ad te tranſmitti exemplum, quo deſcriptionem videas. Niſi fiat, exſcribam ipſe, ac declarabo quibus organis, quâ curâ omnia peregerim. Dum id exſpectas ſaltem, me eum habe, qui volens nunquam decipiar. Ne verò & hac etiam vice Epiſtola abeat ſine teſſera, Obſeruationem ecce attexo, cui non tam mea induſtria defuit, quàm ſi quid deeſt, Cælum inuidit. Illam ad verbum ſic conſcriptam habeo *meis in commentariis*. Diniæ, anno 1627. menſe Septembri, die 18. Stylo nouo, Veſperi. Cùm eſſet Auſtralis in cauda Ceti iam alta ad Ortum gradibus 21. min. 54. (Quadrans aderat, cuius radius longit. 5. Pedum) hoc eſt hora 11. min. 1 $\frac{1}{2}$ Tectura erat omninò Luna prædictam ſtellam in gena ♈ ſeu quæ eſt occidentalis trium in collo ♈. Atque id quidem triente, aut $\frac{2}{3}$ Limbi inconſpicui; fiebat enim ☾ iam ἀμφίκυρτος, adeò vt ægerrimè etiam Teleſcopio ſecundarium illud lumen adpareret, ab Auſtrali cōſinio lucidæ & obſcuræ partium, hoc eſt paulò infra medium eiuſdem partis obſcuratæ. Verùm nubes tunc importunè ea parte Horizonti occiduo proxima aſcendens (quæ & ſenſim totum reſidua nocte occupauit Cælum, & ſequente die copioſam effudit pluuiam) inuidit ſpectaculum. Quamquam iurare propè auſim occultandam fuiſſe Stellam eo ipſo momento, aut inſenſibili poſt tempore ex quo videre illam deſij. Tanta nempe ſedulitate ſectatus ipſam Teleſcopio fueram, cùm Lunæ deorſum quaſi adrepere videretur tantáque ipſi propinquitate admota iam fuerat (vix enim inter Stellam, & illuſtratam Lunæ orientalem partem videbatur collocari poſſe dimidium eius, quod illuſtrabatur, cùm tamen ☾ eſſet vno tantum die *dichotomo* maior) vt aliquoties iam miratus eſſem, quorſum tandiu differretur eius occultatio. Hinc ſi vel vnum, vel duo minuta adiicere volueris; nihil exiſtimo amplius adiiciendum. Semi-quadrante certè horæ poſt, eleuata nempe eadem cauda Ceti grad. 22 $\frac{1}{2}$ dehiſcentibus illìc nubibus Stella prorſus viſa non eſt. Habes obſeruatiunculam, quæ ſi tuo vtcumque inſtituto deſeruiat, tum cenſebo opellam meam inutilem prorſus nō fuiſſe. Certè quæ eius generis obſeruationes haberi poſſunt, conducere præſertim videntur, quòd hîc illæ abſint vmbrarum ambages, quæ circa Eclipſeis Lunæ obſeruandas ſolent negotium faceſſere. Circa illas quas accepiſti nullam vnquam rationem habui illius velut caliginis qua Luna æquè & initio, & ad finē ſuffunditur. Vſus ſum Optico tubo, qui Lunam quaſi detergendo, limbum ipſius diſertè monſtraret, temerationémque ſtatim ſenſibilem efficeret. De Solari ne me vanum putes; ſi dicere auſim & exquiſitiſſimam illam fuiſſe, & dignam fortaſſis, quæ olim in Aſtronomiam adſciſcatur, peruidebis poſtea quid ſtudij circa illam contulerim. Sed & quoniam dum noſter Grotius Literas mihi tuas recitaret agnoui fore vt gratum haberes, ſi aliquid etiam impertiri poſſem de variatione Magnetica, ecce adiungo illam Aquis-Sextiis, non eſſe omnino ſex graduum. Scilicet ducta exquiſitè Meridiana linea (quippe neque vnico die, neque vnica aut hora diei aut Solis altitudine ea, & deſcripta, & probata eſt) Ego & ſingularis vir, amicúſque meus Ioſephus Galterius Prior ac Dominus Valletæ, vix vidimus vnquam Magneticam acum ab ipſa deflectere vltra gradus quinque & minuta ferè 50. Noſti quàm hæc obſeruatio diſtet à coniecturis Nautonerij, de quo ad Grotium quoque ſcripſiſti. Filium ipſius illic vidimus, qui Patris exemplo Meridianam lineam venaretur ſolùm ex latrunculis ſeu ſtylis, quorum vmbræ circellos varios ante & poſt Meridiem ſecarenr. Verùm & hac quoque ratione (tametſi obſeruandi genus praxi ipſa nominibus multis lubricúmque, & fallax ſit; vbi præciſionem exegerimus) apertum ipſi factum eſt, quantum coniecturæ Paternæ ab experientia recederent. Ita nimirùm contingere ſolet quoties quis ſuis applaudens inſomniis Naturam ipſam negligit. Quaſi verò, ſi quidpiam bellè, ac in ipſis hypocauſtis ratiocinari fuerimus, neceſſe ſit vniuerſam ſtatim naturam rerum alligari noſtris ratiociniis? Infœlices niſi peruideamus alium eſſe naturæ genium, quàm humanæ mentis coniectura ferat, & cuius cum opera pateant, modum tamen operandi inueſtigare non liceat; tantum abeſt, vt certas leges Genio noſtro conſentaneas perſcribere tentandum ſit. Cæterùm hac cū Epiſtola accipies vnà Catalogum rarorum librorum, quos vir inſignis Golius ex Oriente nuper aduexit, & apud Leydam depoſuit. Paſſus ſum illum hîc excudi, poſtquam me Golius ipſo donauit; quoniam intereſſe putaui rei Literariæ, vt multis innoteſceret; Videbis inter cætera mentionem in eo fieri Obſeruationum Cæleſtium variarum, quæ in Oriente ſint habitæ. Hæc cauſa eſt cur ipſum nuper tui cauſâ rogauerim, vt obſeruationes illas recenſeret, & quaſcumque aduerteret, ſeu Altitudines Polareis, ſeu Eclipſeis obſeruatas (vix autem poſſunt non eſſe complures) illas & interpretaretur, & vel ad te ipſe mitteret, vel certè mihi committeret, ad te deinceps tranſmittendas. Id ſi egerit (aget autem quæ eſt ipſius humanitas, ac in me ipſum propenſio) exiſtimo non contemnendam operi tuo fore acceſſionem. Cùm ad me primùm reſcripſerit, quid ſperandum ſit, curabo vt nôris. Vale interea, Præclare Vir, & quod agis, agere perge. Scriptionis genus, in quo verſaris, vtiliſſimum æquè eſt, ac delectabiliſſimum; viderîſque præ cæteris, quotquot attingunt hoc argumentum, dignas omninò agitare curas. Nimirùm iſti conſarcinatores ne hilum quidem proficiunt. Id agunt ſolùm, vt Veritas, quæ obducta ſemel fuerit, inuolucris ſemper pluribus tegatur; &, quod fieri ſolet in communi vita, plurium exemplum noceat. Tu generoſiùs reuocas rem ad germana principia. Vtinam forent in ſingulis vel Vrbibus, vel Regionibus, qui inſtituto tuo deſeruirent. Vereor ne tuus affectus tantus Obſeruationum neceſſariarum magnâ laboret penuriâ. Ita paucos videre licet, qui eò applicent animum, puténtque Cælum ſibi datum in hæreditatem fuiſſe. Exclamare profectò licet, *Curuæ in terras Animæ!*

Verùm

Verùm ne ceſſes propterea pergere quo vſque licebit ; Niſi rem planè perficies ; attamen fortaſſis eueniet , vt bene multis torporem excutias;& cùm ſemel fundamentum pulcerrimæ rei ieceris , maxima tandem moles aſſurgat. Iterum Vale , ac me ama. Dabam Pariſiis IV. Idus Mart. an.vulgari M. D C. X X X.

Viſum eſt attexere aliud Catalogi illius Exemplum, vt ſi fortaſſis tibi intercedat cum Keplero neceſſitudo, illius ipſi copiam facias. Fortaſſis illum vir maximus contuebitur lubens ; & vt negligat cætera , curabis certe vt affectum , quo ipſum complector, iucunde accipiat.

Viro nunquam ſatis laudato IOANNI KEPLERO *S.Cæſareæ Maieſtatis Mathematico Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

NOn eſt quod te detineam multis , ô Literatorum Decus. Mitto ecce munuſculum,quod ſi gratè acceperis, plus æquo fuero conſequutus. Haud ſanè id eſt,quod mereatur iu tuas manus incidere ; ſed cùm non ea ſim fœlicitate,vt quidpiam melius proferam,ſpero de tua humanitate, vt quàm hîc teſtor obſeruantiam , haud iniucundam habeas. Suppreſſiſſem lubens hunc partum,qui in priuatos amici vſus, nō in hanc lucem quæſitus fuerat: verùm cùm alea iacta ſit,ſupereſt locus excuſationi ,'qui emendationi non patet. Semel iterúmque memineram tui iu illa Epiſtola.Feciſſem fortaſſis ampliore elogio,ſi vel leuis ſuſpicio fuiſſet rem olim typis mandatum iri. Sed ſpes eſt fore, vt candor tuus , quidquid id eſt, conſulat boni. Typographi error præ cæteris fuit , vbi poſteriore loco facta eſt tui mentio, nempe lituras,ſi quæ erant in αὐτογράφῳ,parùm obſeruauit : verumtamen quæ ad calcem eſt appoſita ἀνόρθωσις, vt legendum ſit indicabit. Quod ſpectat ad Obſeruationes,illæ & comptiores prodire,& inſtructiores potuerant;ſed quæ ſunt huius generis , niſi ſimplicitate placeant,non eſt omninò quòd euulgentur.Cæterum copiā à Schickardo noſtro tibi iam exiſtimo factā meæ illius Obſeruationis circa Eclipſin Solis nuperam diei X. Iunij, &c. *reſiduum habetur ſub Titulo Mercurius in Sole viſus & Venus inuiſa , Excerpti nomine hic exceptus.* Sed finem facio,ne moroſior ſim,iam enim ſentio, quam te meis nugis præter inſtitutū detineā. Tu me ama,Præclare Vir,qui excellentis tuæ virtutis ſum obſeruantiſſimus.Dabam Pariſiis VI.Kalend.Septemb.an.Æræ vulg.M.DC.XXX.

Raro Viro , & Amico ſincero VVILLELMO SCHICKARDO, *linguæ Sanctæ apud Tubingenſeis Profeſſori Peritiſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

DIes aliquot ſunt , mi SCHICKARDE , ex quo amicus ille noſter vir ſingularis, Elias Diodatus miſit ad me literas tuas cum adiuncta obſeruatione Eclipſeos Solis nuperrimæ. Obſeruationem eandem abs te miſſam habueram iam antea Grotij noſtri nobili manu. At cauſa duplex , quòd reſponſionem in hanc diem diſtulerim : vna, quòd cùm ipſe ad eundem Diodatum obſeruationem Eclipſeos meam tibi reſignandam miſiſſem, crediderim forè , vt non auidè , languidéque eam exſpectares : Altera, vt libellum iſtum ad te ſimul tranſmitterem , quando & illum te lubenter viſurum eſſe ſignificâras. Quod ad Eclipſin itaque ſpectar,factum iam eſt operæ compendium,cùm interuentu amici noſtri videre iam potueris quidquid fuit in illa mea obſeruatione præcipuum. Idem etiam poterit tibi ex adiuncta Epiſtola , quam ad Keplerum ſcribo,conſtare ; cùm eo fine liberam à ſigillo faciam, vt poſſis totam pellegere. Erit fortaſſis quòd præter Eclipſin libenti animo conſpicias ; Id ſi ita ſit, tuo vtere iure : nam illud ad te ſimul ſcriptum volo ; Cura ſolùm vt deinceps & Epiſtola & adnexum aliud libelli Exemplar ad Keplerum quam-primùm detur ; ſed ſic tamen vt tua interceſſio addat pondus munuſculo. Scilicet , niſi te excuſante, qui communis amicus es, non erat , quòd hunc virum tantum , tam ardenter interpellarem. Maiori vtor erga te licentia ; ſed nota mihi tua humanitas , ex qua meritò hæc mihi libertas. Plurima occurrunt, quæ digna ſint venia;ſed tu ad illam impertiendam etiam non rogatus propendes. Hînc quod attinet libri argumentum , cùm vnà opus eſſet litura, id tibi tamen fidenter ſiſto ; quaſi non eſſet , quo offenderetis. Quare & quidquid iudicaueris , ſcito id mihi,cui tuus candor perſpectus eſt, acceptum fore. Quamquam miſerebit me tui, ſi ea te fortè patientia teneat,'vt velis rem cognoſcere. Etenim eæ nugæ ſunt, quarum me penè & piget,& pudet. Verùm tu omnia, vt videbitur. De Parhelio , quod memoras , doleo id fuiſſe Amſterodami infœliciter adeò procuratum,vt nudum & ſine delectu excerptum mea ex ſententia nomine meo circum-latum ſit. Prolixa enim Epiſtola fuerat à me ea de re ſcripta , quæ ſi ſua ſerie fuiſſet excuſa, non adeò me ridiculum, quantum coniector exhibuiſſet. Probas tu quidem ; at ego, dum id facis , affectum tuum ſic agnoſco , vt nihilominùs ſentiam , quàm præter mentem res acta ſit. Sunt hîc amici , qui me conquererentem de euulgatione illa cum audierint, requiſierint Epiſtolam , quam & curarent imprimendam. Niſi ea adhuc ſub prælo eſſet , exemplum ipſius ad te mitterem,ſed occaſione proxima id fiet. Quod de reliquis illis meis Exercitationibus rogas , cur non iam in lucem prodierint , in cauſa ſunt tempora , & mores. Libertas in illis mihi paulò maior quàm ferat rerum præſentium conditio. Tametſi enim ſic tempero omnia , vt calumnias præoccupem ; nondum tamen ſum adeò fœlix , vt ſatis æquos iudices nanciſcar; quare Saluti conſulo , dum & ſeruire tempori ſtudeo. Parùm abfuit quid Prodromus ille, quòd ſolita approbatione non prodiiſſet præmunitus,excitaret Tragœdiam.Quidnam putas , Sperari debuit de reliquo illo apparatu?

Itaque faciem rerum aliam, meliorémque ſortem exſpecto, quæ niſi mihi adriſerit, mihi cecinero, & Muſis. Habeo & alias Commentationes in Philoſophiam Veterum; ſed nempe mihi & Amicis habeo: quę enim vulgò laudatur, & placet generis longè alterius eſt. Sed ad libellum redeo, in quo videbis Obſeruationes, quarum mentionem feceram tibi ſuperioribus literis. Ego, cùm illas percurrerem, deprehendi etiam illam de Occultatione Stellæ in gena ♉ quam literis ad te datis inſerueram. Tu, quòd literas onerârim deſcriptione ſuperuacanea, lapſui memoriæ tribues; neque enim illam Petriſcio cōmunicatam imaginabar. Nunc quòd nullam ibi deſcriptionem legam obſeruatæ à me Gratianopoli altitudinis Polaris, non pigebit obſeruationem hîc attexere, quæ habita eſt per Gnomonem magnitudinis haud vulgaris. Itaque ipſam peregi Gratianopoli, anno 1625. die Iunij 21. (in cuius Meridie præciſè contigit Solſtitium) opera adiutus optimi illius Valeſij, cuius mentio fit in libello. Negotium totum peractū eſt in Sphæriſterio ampliſſimo, cuius faſtigium ſex Orgyis, Pariſienſibus-ve toiſis eſſet eminētius. Imprimis verò diebus aliquot præcedētibus tegulà ablatà ex ſummo faſtigio repoſueramus laminam, in qua priùs paratum fuerat rotundum foraminulum. Ex inferiore foraminis parte demiſeramus perpendiculum & in ſubiecto pauimento notaueramus caſus punctum. Libellato pauimento Meridianam duxeramus lineam ex illo puncto verſus Boreā (tabulà nempe ad hoc aptatà.) In trabecula læuigata expreſſeramus intincto filo rectam lineam, trabeculámque ſic reſecueramus, erexeramúſque, vt alterum lineæ extremum prædicto caſus incumberet puncto, alterum attingeret inferiorem partem prædicti foraminuli, quæ pro vertice ſtyli haberetur. Scilicet fidendum non fuerat extenſilis, contractiliſque fili longitudini, è quo plumbum dependiſſet. Denique prædictam lineam, ſeu altitudinem ſtyli emenſi fueramus repetitione particularum ſubtiliſſimè diuiſarum in pede aurichalcico, repereramúſque eam eſſe eiuſmodi partium 6469. Omnibus autē apprimè inſtructis accedentéque prædicta meridie, Obſeruaturi adfuimus, notauimúſque breuiſſimam vmbram, ſeu punctum limbi propinquioris lucis foraminulo traiectæ in Meridiana linea; ac emetientes diſtantiam ipſius à prædicto caſus puncto, illam deprehendimus prædictarum partium 2541. Quocirca ex proportione illius ſtyli ad hanc vmbram rectam, deduximus angulum altitudinis ſuperioris limbi Solis 68. gr. min. 33. ſec. 20. ſeu centri ſemidiametro detracta 68. gr. 18. min. 30. ſec. Et quia vnum minutū parallaxeos videbatur reſtituendū, habuimus correctam Solis altitudinem 68. gr. 19. min. 30. ſec. Vnde & deducta exinde maxima Solis declinatione 23. gr. 31. m. 30. ſec. Reſtitit altitudo Æquatoris 44. gr. 48. min. Ac proinde altitudo Poli Gratianopoli 45. gr. 12. min. Illā præcedente Æſtate per Quadrantem Bipedalem obſeruaueram vno minuto breuiorem. Diameter porrò foraminis in tecto fuit prædictarum partium 88. grad. Diameter Eclipſeos lucis in pauimento breuior earundem 690. gr. longior 736. grad. Vides quod meum Machinamentum: Sed & vide cum dicere de Eclipſi initio cœpiſſem, quāta ſit facta excurſio? Quāquam ecquid neceſſe fuit adiicere quidpiam de comparatione Obſeruationum Eclipſeos noſtrarū; cùm tu abundè ſis perſpecturus quid in tua excellat, quid in mea deficiat, & ego etiam id ſatis peruideam. Quæſo te ſolùm, vt ſignifices occaſione proxima an nō putes differentiam longitudinalem hanc vrbem & Tubingam inter, inde colligi quatuor proximè minutis temporaneis breuiorem, quàm Tabulæ etiam Rudolphinæ habeant. Obſeruationes alias requiſiui; ſed Obſeruatores, quos noueram, oſcitantes adeò fuerunt, vt vel prorſus, nō obſeruarint, vel obſeruationes eas tranſmiſerint, quas pigeat tibi impertiri. Scripſit ad me Golius noſter ante duos menſeis, fuiſſe ſe tempore Eclipſeos in itinere; ac proinde illam obſeruare non potuiſſe, verùm promiſit ſe conquiſiturum obſeruationes vbique omneis, ſi quas nanciſci valeat, quas ad me deinceps mittat. Id ſi fecerit, ſtatim illas tecum haud grauatè communicabo. Circa Orientaleis verò obſeruationes, de quibus illum tui cauſâ rogâram, poſtquam expoſuit occupationes, quibus diſtrictus teneretur, hæc verba ſubiunxit. *Primo quoque otio, quod nactus fuero locorum aliquot celebrium longitudines & latitudines ex probatis Authoribus doctiſſimo viro, Domino Schickardo, cuius certè in exoticis illis rebus iudicium, & eruditionem admiror, ſuppeditabo.* Vrgebo adhuc magis illū proximis ſtatim literis, exiſtimóque ſi tibi ad illum ſcribere quidpiā vacauerit, rem non inutilem futuram. Cæterū ſi fortuna volet, potero fortaſſis & ipſe breui tempore te ex Oriente adiutare. Cogito enim Conſtantinopolim, Alexandriam & alia illa celebria loca eo fine inuiſere, vt præ cæteris organis inſtructus Quadrante aurichalcico, quem (Radio duobus Pedibus longiore) VVillebrordus ille Snellius amicus meus ſingularis, dum eſſet in viuis, confici mihi curauerat, inſigneis quaſdam Obſeruationes, quātum licebit, perficiam. Diſcedere ſpero proximo Nouembri, vnà cum viro illuſtri, meique impensè amante Comite Marchavillæo, qui eo tempore ad eas oras eſt Orator nomine Regis Chriſtianiſſimi conceſſurus. Id perſcribere, ſi videbitur, ad Keplerum poteris (oblitus ſum enim literis ad illum hoc inſerere) vt ſi fortaſſis illîc gentium opellà meâ vti velit, ſignificare valeat. Tu verò mihi præcipuè manda, ſi quid meà egeas induſtriâ; ac ſi quis fortè apparatus faciendus eſſe videbitur, cura ante finem Octobris Literas tuas accipiam. Vale intereà & me porrò ama. Pariſiis vi. Kalend. Septemb. M. DC. XXX.

Viro virtutis æternùm ſpectandæ GALILEO GALILEI, *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS S.

NOn Scripſi ad te, Vir illuſtris, ex quo miſi Obſeruationem Eclipſeos Lunaris anni 1628. & grates ſimul, quas potui, perſolui, pro

promiſſis ad me tuis illis præclaris voluminibus. Scribo iam rursùs, occaſione & Eclipſeos illius Solaris, quæ 10. Iunij nuper accidit, & libelli huius qualiſcumque, qui quòd prodierit meo nomine, haud debuit tibi eſſe ignotus. Circa Eclipſim itaque eodem vſus ſum apparatu, quo circa illam, quæ contigit anno 1621. & de qua etiam ad te ſcripſeram; niſi me mea memoria fallit. Verùm circulum vſurpaui duplo propemodùm maiorem, qui cùm certiorem me fecerit quantitatis Eclipſeos; cætera tamen incerta reliquit, præter momentum, quo Eclipſis cœpit. Hinc duo illa, quæ pronunciare de hoc defectu poſſum, hæc ſunt, Vnum Eclipſim nobis cœpiſſe in hac Ciuitate Sole adhuc eleuato 14. gr. 40. min. hoc eſt hora 6. min. 16$\frac{1}{2}$. Alterum obſcurationem Solis maximam fuiſſe digit. 11. min. 31. Cætera verò, vt, veſtigium primum Eclipſeos apparuiſſe in circulo citra Teleſcopium ſuperiore dextra parte 35. grad. à ſupremo circuli puncto; Medium Eclipſeos contigiſſe Sole alto 6. grad. 20. min. ſeu hora 7. min. 11$\frac{1}{2}$. Limbum exteriorem falcis illuſtratæ fuiſſe rum minorem ſemi-circulo 10. grad. Solem occumbentem hora 8. fuiſſe adhuc obſcuratum digit. 1$\frac{1}{4}$. & ſi quæ ſunt huiuſmodi aſſerere non perinde auſim. Vtcumque ſit, indico omnia, quòd hoc modo nôſſe nihil noceat. Ad libellum quod attinet, is non eſt, qui mereatur tibi bonas aliquot ſubducere horas. Habe illum ſolùm, vt pignus continuæ meæ in te obſeruantiæ, ac teſtimonium memoriæ iugis, qua te abſentem veneror, & affectiſſimè complector. Spero me Conſtantinopoli circa natalitia futurum. Tu ſi mea obſeruatione illîc, Alexandriæ, aliis-ve in locis Orientis indigeas, aut ante diſceſſum ſignifica, ſcilicet ante initium Nouembris, aut cum illûc appulero deſtina ad me literas apud illuſtriſſimum, qui-cum eo conceſſurus ſum, Chriſtianiſſimi Regis Oratorem. Videlicet vbivis gentium habebis me ſemper & obſeruantiſſimum, & amantiſſimum tui. Tu me modò ama & maximo Artium, literarúmque ingenuarum bono æternùm. Viue & Vale. Pariſiis III. Kal. Septemb. M.DC.XXX.

PETRVS GASSENDVS HENRICO RENERIO S.

AMpliùs menſe eſt, mi RENERI, ex quo accepi tuas literas vnà cum exemplo tuæ Analyſeos in elegantiſſimo Poëmate expreſſæ. Niſi ſtatim reſponderim, in cauſa fuit exemplum libelli, quod volebam attexere. Etſi neque illud iam accipies cum his literis, quòd eius moles etſi non magna, vectorem tamen alium poſtulârit. Quocumque id tempore accipies, peto non tam vt librum legas, quàm, quòd ſit meus, illum aſſerues. Quòd enim mittam, non libri valor, ſed amor in me tuus facit, quem vt demerear, nolim occaſionem tametſi leuem prætermitti. Commendas miro quodam elogio, quod ego de Adoleſcentum inſtitutione reſcripſeram. Deſiderarem in te candorem, niſi ſat mihi cognitus eſſes. Itaque id malo ſic interpretari, vt affectus in me tuus tale iudicium extorſerit. Ego enim ſatis agnoſco, quàm nullam promereatur laudem quidquid prodire demùm poteſt meo ex ergaſteriolo. Parce proinde affectui, qui ille tibi imponere poteſt. Dum ſentias me facere ingenuè, ſi quid præſertim rogatus ago, non eſt quare cum illo exclamem, Ecquid erit præmij? Scribis fore, vt deprehendam rationem Analyſeos ex appicto ſchemate. Peruideo quidem forte aliquid; at longè abſum vt arborem tantam ad radices vſque intimas perfodiam. Qui enim vereor, ne poſt ſudores nihilo Dauo oculatior ſim, rem totam ex te diſcere, quàm ex me coniectari malo. Quamquam duo ſunt, quæ me remorantur, ne id officij à te poſtulem. Vnum eſt ſi importuna, laborioſáque res fuerit: præſtat nempe vt bono caream, quàm vt te malo afficiam. Alterum, ſi fortè hoc totum abs te inuentum artificium edi in lucem debeat; quippe inofficioſum eſſet cognoſcere rem prærmaturè velle; & ſi quid fuerit in arcanis, amicitiæ iure id exigere. Alius ſum longè, quàm vt amicum, niſi propendentem impellere velim. Quare ſic te oratum puta, vt tamen intelligas me nihil niſi tuo Genio bono conſpirante efflagitare: méque eum habeas, qui niſi quid præſtes, nihilominùs animatus ſim. Cæterùm non hæreo, quin res digna ſit, quæ in publicum prodeat: ſufficit enim tuum eſſe inuentum. Et multos quidem huc vſque habemus, qui ſimile quidpiam tentârint: ſed neque omnium, neque vndique videtur fœlix ſucceſſus fuiſſe: Vnus in id præ cæteris generosè incubuit Ramus: ſed vt præſentio Methodus tua generalior eſt, neque ſyllogiſmos dumtaxat inquirit (& certè mirum videri poteſt, cur vir aliàs magnus, cùm vehementer adeò Ariſtotelem improbaret, ita ſe tamen adſtrinxerit illius in ratiocinando Analyticis Figuris, & Modis. Mens quippe noſtra ſolertior eſt, quàm vt tam arctis limitibus contineri ſeſe patiatur. Mille aliis formis ex currit. quamobrem alio Hercule, aliiſque nodis ipſi eſt opus. Hæc vt ſpero varietas eſt, quæ Artem tuam commendabit. Et enim res parui momenti non eſt, Ingenium humanum tam variè luxurians ita detinere, vt ſuos excurſus omneis agnoſcat. Atque hoc quidem mirum videtur, cur artem in eo inueniamus, quod ſine arte plerumque eſt factum: Neque enim puto Vallæum, dum carmen illud condidit, cogitaſſe de artificio, quod tu in illo adinueniſti. Sed nempe Mens dum ſui eſt compos, eſt ſibi ipſi ſuprema ars; ſi quidem ipſa naturæ ſponte non operatur inordinatè. Infantes etiam ſyllogiſmos texunt, & puerulí, quod miratur Plato, ſcitè ad quæſita reſpondent. Quidni faciant! cum vt in Plantis & cæteris rebus facultates naturæ omnes functiones ſuas eleganter obeunt, ſic Animi facultas in nobis non poſſit ex ſe non præclarè ſuas agere vices. Videlicet tam naturale eſt Homini ratiocinari, quàm videre, quàm reſpirare, & quæ Logica ſeſe menti profitetur ſuccurrere, non tamen facit

vt propterea ratiocinetur perfectiùs, ſed præſtat ſolùm, vt quibus modis ratiocinatur, animaduertat. Neque hoc dico, quaſi contendam artificium tuum inutile propterea futurum: ſagacitatem potiùs commendo, qua intimos vſque Animi ſeſe ignorantis receſſus penetrare aggrederis. Tametſi verò, quod ad Praxin ſpectat, ſublimia quædam ingenia illud non requiſierint:non dubium tamen quin ſeu mediocria, ſeu quæ ſortis infimæ fuerint, inde plurimùm adiuuentur. Generoſæ arbores ſunt, quæ ſponte ſua ſurſum nitantur, verùm ſunt ſemper imbecillæ, quæ indigeant regimine. Hinc, vt Senes egent ſpecillis, quibus iuuenes non vtuntur; ita Mentes minùs viuaces iis ſubſidiis indigent, quibus florentes commodè carent. Sed ad Theoriam quod attinet, inutilis, quantùm coniector, Ars tua ducenda non erit, niſi Artes ingenuæ omnes ſuperuacaneæ cenſendæ ſint. Quid enim Geometria, quid cæteræ aliud faciunt, quàm vt ea ſpeculemur, quæ iam in natura conſiſtunt,ſed quæ niſi illæ monſtrarent,non eſſemus obſeruaturi. Nimirùm ſemper Triangulus omnis treis angulos habet, duobus rectis pareis; neque aliud Matheſis facit, quàm aperire oculos iubet, vt rem ſic eſſe aduertamus. Porrò Ars tua etſi non faciat vt Animus variè operetur, præſtabit tamen vt animaduertat quàm operetur variè & cùm voluptas magna ſit ea cognoſcere,quæ Mathematicæ reuelant, ſpero fore,vt Animus mirum in modum delectetur, cùm ipſe ſibi fuerit reuelatus, & quod oraculo iubetur,ſe in ſeipſo ſic nouerit,vt qui agendo Protheus eſt,nulla ſe ex parte contemplando lateat.Ego itaque niſi graue ſit, & niſi Artem facere publici iuris cogites, quid hoc totum ſit lubenter cognoſcam. Accipies ecce cum his literis exemplum meæ ad te illius circa Parhelia epiſtolæ in hac ciuitate excuſæ. Siquidem cùm neque proſtarent, quæ requirebantur excerpti illius Amſterodamenſis exemplaria, neque Excerptum ea forma eſſet, quæ mihi ſatisfaceret, paſſus ſum eam quam hîc agnoſces Epiſtolam typis mandari. Cogitâram exemplum nullum in Hollandiam mittere, ne id cognoſcens Typographus ille Amſtelrodamenſis tibi ſuccenſeret; at peruidi tandem tuâ intereſſe, vt qualiſcumque res foret, tuas in manus perueniret. Itaque ad te vnum mitto: ſi nihil obſtare iudices, quominùs res euulgetur, exempla alia pro Amicis mittam. Tu benè Vale, & hoc quidquid eſt, ita accipe, vt me ſtudioſum tui agnoſcas. Dabam Pariſiis poſtridie Non. Septemb. M. D C. X X X.

Viro eximio & Amico ſingulari IACOBO GOLIO *Apud Leydenſeis & Matheſeos, & linguarum Orientalium Profeſſori meritiſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

Non ego conqueror, mi GOLI, quòd tam ſerò mihi reſcribas. Tu ſuccenſere potiùs deberes, quòd adeò tardè tibi reſpondeam: Sat enim noui, quàm tu variis occupationibus detinearis; cùm ipſe ſim aut penè nullus, aut etiam prorſus inutilis. Sed amicitiæ vtamur iure, quod quantacumque excuſatione debet eſſe ſuperius. Quippe maius bonum amicitia eſt, quàm vt amicis adimat quiduis agendi libertatem. Hînc poſſem deprecari veniam, prætexeréque ſeu negotia, quæ reſponſionem duos propè menſeis remorari potuerint. Verùm ago longè candidiùs, quàm vt vel me peccaſſe putem, vel te eum habeam, qui tibi propterea ſatisfactum ad vnguem velis. Eodem te affectu teneri confido; quare & ago liberiùs. Profectò verò ſi tu is eſſes, qui quod videris parùm curioſè amicitiam colere, aduerſum me offendereris; aut ego forem ita delicatus, vt ex te quælibet officia vellem punctatim exigere; præſtaret longè nullam inter nos intercedere amicitiam. Quorſum enim hoc diuinum ligamen, niſi vt vita iucundiùs degatur, dum ſe amici mutuis iuuant, delectántque officiis? Et verò ſi vnus ex alio quidpiam coactum exegerit; tum voluptas intercidit, quæ ex amico requirebatur. Libera eſſe debent omnia; & niſi quis concedat amico, vt tum ſolùm operam reponat, cùm ea nihil habuerit moleſti; is iam amicus verus non eſt: Scilicet voluptatem ſuam eius affectat incommodo, quem vult ſibi eſſe amicum. Ego itaque, dum tu non reſcribis, cogito nondum adfuiſſe tempus, quo id faceres commodè; certus te id tum præſtiturum,cùm penitùs vacauerit, neque res fuerit importuna. Tu de me idem exiſtima, ſic enim demum amicitiam eo, quo eſſe debet, tuebimur fine. Neſcio porrò an adhuc tibi redditum ſit Exemplum libelli, qui nuper prodiit meo nomine. Curaui certè ab aliquot diebus, vt illud vir clarus, & Collega tuus Andreas Riuetus tibi conſignaret. Seu habeas iam,ſeu ſis habiturus; quæſo vt ſolùm habeas. Studia tua grauiora ſunt,quàm vt diuertas ad taleis nugas. Satis eſt mihi ſi hoc, qualecumque affectus mei pignuſculum, contingat tibi non iniucundum. Accepi lubens, quæ de ſtudiis tuis voluiſti mihi innoteſcere. Mea illa Arabica intermiſſa potiùs,quàm dimiſſa ſunt, exſpectatione Dictionarij,quod neque prece,neque pretio comparare hactenus licuit. Vide quàm gratum faceres, ſi Raphelingiani illius exemplum operâ tuâ recuperarem. Vnum hîc fuerat conditum in Bibliotheca Thuana, quod habere mihi licuiſſet; At præhabuit Salmaſius noſter, qui & in Burgundiam illud detulit. Superaui iampridem omneis Grammaticæ moleſtias; ſi Dictionarium habuero, en quid mihi iam incidat, quod Arabiſmi maiorem ſpem faciat. Habemus hîc virum illuſtrem Comitem Marchæ-villæum, qui Regius Orator proximo Nouembri Conſtantinopolim diſceſſurus eſt. Is cùm me amet & neſcio quid de ſtudiis meis conceperit, teſtatur ſibi eſſe in votis, vt ego illûc vnà concedam ad peragendum Obſeruationes, qualcumque lubuerit, & licuerit. Itaque iam penè conſtitui, ſic generoſè inuitatus, & virum ſequi, & cumprimum ad eas oras appulero Arabicam linguam

ara

ita colere, vt ad qualecumque Grammatices ſtudium conuerſationem adiiciens, ſperem me tandem aliquid eruditionis conſequuturum. Tu ſeu illìc opellâ mea fortaſſis indigueris, ſeu gnatus locorum, & rerum illarum directorium mihi quoddã impertiri haud graue habueris; poteris aut ante Nouembrim hûc reſcribere, aut cum illûc peruenero, apud illuſtrẽ Oratorem literas ad me deſtinare. Ego ſi illic quidpiam obſeruem, quod tibi fore ſuſpicer gratum, haud inuitus communicabo. Nunc, quod ſpectat ad obſeruationem nuperæ illius Eclipſeos, quæ 10. Iunij contigit, doleo te ſic fuiſſe diſtrictum, vt eò animúmque, manúmque intendere non vacauerit. Obſeruaui ipſe, vt potui, in hac ciuitate eodem penè modo, quo deſcriptam habes in libello obſeruationem aliam Solaris Eclipſeos, quæ contigerat ante IX. annos. Itaque nobis hæc Eclipſis cœpit prædicta die 10. Sole adhuc ad Occidentem alto 14. grad. 40. m. ſeu hora 6. min. $16\frac{1}{2}$. Digiti Ecliptici fuerunt 11. cum min. 32. & hæc duo quidem ſatis exquiſitè. Nam & Teleſcopium præclarum, & circulus, quo excipiebam Solis radios, eius erat diametri, quæ parum à Pedibus duobus Pariſienſibus abeſſet. Minùs exquiſitè cætera notaui, ſaltem vt perinde velim fidere: Vt, quòd veſtigium primum Eclipſeos apparuerit ſupernè ad dextram, & à verticali puncto circuli gradibus 35. quòd Eclipſis dimidia fuerit Sole adhuc eleuato 6. grad. 20. min. ſeu hora 7. min. 12. quòd falx illa reſidua lucis non produxerit cuſpides ad ſemi-circulum vſque, ſed defecerint hinc inde gradus 5. proximè. Quòd cùm Sol hora 8. ſub horizontem mergeretur, foret adhuc obſcuratus digit. $1\frac{11}{4}$ & ſi quæ fuere eiuſmodi. Obſeruationes aliquot eiuſdem Eclipſeos accepi deinde ex aliis locis; At eæ non ſunt, quæ mihi videantur alicuius eſſe momenti. Vnica eſt Schickardi noſtri peracta Tubingæ, quæ cõmunicari mereatur, tametſi vt hîc nobis ventus, ſic illic nubes interuenerint, quæ plurimùm interturbârint. Quæ igitur ille notauit, duo iſta potiſſimum ſunt; Primum cum ☉ eſſet adhuc altus 8. grad. 35. min. ſeu hora 6. min. 56. defectum fuiſſe digitum $1\frac{1}{4}$ cum inclinatione diametrorum ad verticalem grad. 40. Secundum, in maxima obſcuratione falcem reſiduam non occupaſſe omninò digitum dimidium; túncque extremas cuſpides citra Diametrum Solis fuiſſe, argumento, quòd diameter Lunæ fuerit Solari amplior. Cùm meam vnius obſeruationem deſiderare viſus ſis, vides vt ipſi ἐκ φείων, Schickardeam adiiciam verùm id ago tantò lubentiùs, quantò compertum habeo rem tibi iucundam futuram, vel eo nomine, quòd Virum illum plurimi facias. Certè & ille te meritò colit, & ea ſibi ſemper de tua humanitate pollicetur, quorum feceram illi ſpem. Proximis ſuis literis, poſtquam me alia quædam rogauit, ecce quid inſeruerit. *Quid item Golius ille Arabiſmi Phœnix! An-ne promiſſis ſtabit, & pro me Poli quaſdam eleuationes vel longitudines è libris ſuis Orientalibus excerpet? Sic tardè procedent mea Geographica, ob lentam conquiſitionem ex tot locis.* Hæc deſcribo, vt cùm vacârit in virum humaniſſimum, neque erga te futurum ingratum, id officij colloces. Niſi ego hîc fuero, aut ipſe eâ de re ad illum dare literas poteris, aut veſtratis Grotij vti operâ, qui ſæpe cum illo per literas agit. Vnum ſupereſt, quod te velim, niſi ſim moleſtus, fieri exoratum. Noſti vt Snellius longitudinem Rhiiulandici Pedis deſcripſerit olim, ex Prototypo, diſtinxeritque in parteis 1000. Optarim ergo, ſi Snellianus typus reperiri valeat, digneris ipſe exprimere longitudinem illius in regula, curaréque, vt ad me ante diſceſſum deferatur. Niſi Pes ille inueniri poſſit, proſtat ſemper Publicus typus, ex quo ille deſumpſerat: inde igitur deducere poſſes. Si Pedem hunc habueto, cogito illum mecum deferre cum Pariſienſi, cúmque Romano, quem cum Veſtrate non conſentire (quiquid præclarus, & amicus vir argumentando collegiſſet, indubia fide reperi) vt ſi in illis Regionibus veſtigia quædam repetero longitudinum Itinerariarum, aut alia quædam, quæ menſurarum deſignatione indigeant, id adnotare, & exquiſitè & menſuris inſignibus valeam. Seu Regulam porrò, ſeu Dictionarium, ſeu aliud ad me mandare volueris; aut credes docto Aquilio, precaberiſque, vt ad fratrem ſuum in hac Ciuitate degentem tranſmittat; aut conſules præclarum Riuetum, cui & ſalutem dices plurimã Salutat te Luillerius meus, ſalutat & Gabriel Sionita, cum vterque te ſuſpiciat, amétque, & ſui mentionem tuis in literis gratiſſimam habeat. Merſenus noſter ex Spadanis Aquis nondum rediit. Midorgius cupit te ſalutatum, ac abs te amari mirè ſatagit. Si amaueris, deuinxeris tibi virum ſanè non immerentem. Exiſtimo quas ille tibi meo interuentu literas dedit, fuiſſe iampridem tibi redditas; cùm vacauerit, id ſignificabis. Interea Vale & me ſemper ama, Pariſiis poſtridie Non. Septemb. M.DC.XXX.

Singulari prorsùs Viro ERYCIO PVTEANO,

PETRVS GASSENDVS S.

LOngum tempus eſt, mi PVTEANE, ex quo non dedi ad te literas, do iam, ſed breueis; at breuitatem, quos ſimul do ſupplebunt libri. Tametſi libros dare quî poſſim, cum repōnendo impar ſim? Videlicet quæ abs te tuli haud alia ratione compenſo, quàm χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων. Attamen tu age teipſum, hoc eſt virum humaniſſimum: ita demum tibi ex te, quod ex me nunquam, fiet ſatis. Non multi ſanè ſunt Alexandri, vt tibi ſint cum paribus omnia. Demittendum tibi ex tanto faſtigio, vt te aliqui conſequantur. Quod me attinet, poſtulo, vt nihil meum cognoſcere velis, quin ſis paratus ignoſcere. Etſi longè ſatiùs, vt opinor, fuerit bonas horas non perdere in peruidendis rebus malis; flocci putà, & nihili. Mitto ſcilicet, quia munuſculum, qualecunque eſt, rependere debeo; at ſentio interea vt ſub lima tua ſtare meæ nugæ

non poſſint. Verùm tu ipſas quæſo ſepone, & meum erga te affectum, vt ille eſt ingens, ſolùm æſtima. Si quidpiam olim habuero præclarius, & illud tibi deuotum erit. Perge me ſolùm amare, vt facis. Is ſum, qui vt virtutem tuam maximi facio, & meritò; ſic amorem erga me tuum, partem maximam beatitatis duco. Diſcedam breui vti ſpero, Orientis loca inuiſurus: Vide ſi quid officij illic Gentium præſtare poſſim, Penes te imperium; penes me obſequium, & obſeruantia perpetua. Pariſiis. IV. Id. Septemb. an. M. DC. XXX.

Inſigni Viro THOMÆ FIENO *Profeſſori Medicinæ apud Louanienſeis Primario,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcipies, mi FIENE, cum hoc Epiſtolio Epiſtolæ ingentis exemplum. Tu breuitati ne ſuccenſeas; cùm nihil ſit neceſſe bis eſſe prolixum. Fortaſſis quoque pluribus aliàs, quàm par fuerat te interpellaui. Verùm quæ ex me, ſic conſule omnia, vt me ſemper habeas obſeruantiſſimum tui. Etiam, atque etiam Vale. Saluto ſemper præclaros Viros. Pariſiis IV. Eidus Septemb. M. DC. XXX.

Reuerendo, & Claro Viro AVBERTO MYRÆO, *Antuerpienſis Eccleſiæ Decano,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVodnam de me iudicium feres, MYRÆE Præclariſſime? Sanè ſi ſpectes diuturnum ſilentium, erit quòd in me, vel faſtidium, vel obliuionem tui ſuſpiceris. At pigrum bouem me cogita, & tum me, vt reuera ſum, ſine fraude, dolóque accipies. Abſit nimirùm, vt qui te habeo, venerórque velut Parentem, mente ſemper te non complectar; quantum-vis mihi ſeu lingua hæreat, ſeu calamus torpeat: cæterùm autem nôſti, vt & ſacer cultus ſentiendo, quàm fando euadat auguſtior. Verùm hoc non dico, vt me penitùs excuſatum faciam (ſat enim culpam ſentio) Sed vt tua illa humanitate læſa, ignauiæ huic meæ non planè ſuccenſeat. Scilicet tu ea in me voluntate animatum te præſtitiſti, vt quibuſcumque modis poſſum, animi gratitudinem facere debeam non inteſtatam. Itaque iucundè accipies eam, quæ Animo ſemper inſidet recordationem ſuauiſſimam tui; & veniam dabis, quòd illam teſter per literas tantis interuallis. Accipies vnà cum his literis libellos, neſcio quos: Habe illos, quòd mei ſint, non quòd offerri tibi mereantur. Non tu illis indigebas; ſed officij mei fuit leui ſaltem munuſculo tuum illud grande donum penſare. Inuiſam fortè intra paucos menſeis Orientaleis Eccleſias (cogito enim dare me in comitatum Illuſtriſſimi, qui illuc conceſſurus eſt ad Portam, Regij Oratoris) Vide, num deſtinatis illis à te præclaris operibus ſubſidij quidpiam fuero collaturus. Id certè mihi ſic mandare potes, vt ſperare me debeas obſequentiſſimum futurum. Tu benè Vale, & ſalutem multam Nepoti tuo dici patere. Pariſiis IV. Eidus Septemb. M. DC. XXX.

Præclaro Viro CASPARI GEVARCIO *Antverpienſis πολιτείας Secretario, Muſarum alumno, Amico ſincero,*

PETRVS GASSENDVS S.

ET abs te quoque poſtulo veniam, GEVARTI Melliciſſime; quòd tam ſerò ſalutem dicam. Profectò niſi humanitas rara, qua me præſentem complexus es, abſentem quoque proſequatur, eſt quòd me infœlicem putem. Qui nihil enim exhorreo magis, quàm ingratitudinis notam; poſſum tibi iam ex tanto ſilentio ingratiſſimus apparere. Sed ſpero nempe, vt quem immerentem in amicitiam cooptaueris, nec demerentem auerſeris. Bis hac ratione beaueris me, cui nihil tua beneuolentia poteſt eſſe antiquius. Spondeo interea tibi, maioris impoſterum diligentiæ fidem, quam & volo, hiſce libellis, quos ad te mitto, oppigneratam. Excuſationem nullam prætexo; quid attineret enim mittere? Satis eſt, ſi te deprecer, & munus hoc, qualecumque eſt, velut Symbolum obſeruantiæ affectuſque mei accipias. Attexo potiùs coniecturam, quæ mihi nuper, dum præclara illa, & cedro digna Electa tua percurrerem, in animum inducta eſt. Ea eſt circa obſeruationem inſignis viri Claudij Puteani tuis inſertam ἀνθοσμίαις. Ago id porrò tantò fidentiùs, quantò & rem ſpero tibi gratam fore, & à viri illius clari opinione diſſentio, non inuitis ipſius ingenuis, ac eruditis Filiis, quos mihi ſemper coniunctiſſimos, & habeo & habere volo. Locus itaque illi explicatur ex Epiſtola Ciceronis XIX. lib. V. ad Atticum, *Etiam, atque etiam Vale de Patrone, &c.* Contenditque legendum eſſe, *Etiam, atque etiam Vale die Patroni, & tuis condiſcipulis. Quæ de Tarentinis in militia laborani, ea tibi grata eſſe gaudeo.* Videlicet propter amorem, quo Atticus fuerat teſtatus filiolum ſe diligere, præſcribere illi Cicero videtur, vt valere iubeat illam Epicureorum Sectam, in qua nulla, [illegible], comprobetur. Ego hanc interpretationem ſubtiliſſimam iudico; Verùm videtur mihi locus aliàs ſatis planus, nimirùm diſtorqueri. Certè ſi illam adhortationem Cicero in mente habuiſſet, ipſam feciſſet magis perſpicuam. Vt taceam illum cum Attico ſemper egiſſe longè modeſtiùs, quàm vt vllam [illegible], à Secta ipſi imperaret. Præterea familiarem illam concluſionem Epiſtolæ, *etiam, atque etiam Vale.* Cui veluti poſt-ſcriptum quoddam adtextum illud fuiſſe videatur

de

de Patrone , &c. & maximè quidem cùm Epiſtola, quæ paucis valde verſibus capita multa complectitur, velut ſubſultim fuerit conſcripta. Adde explicari non poſſe, qui fuerint illi Tarentini pro Parietinis, vti pridem legebatur, repoſiti ; quæ illa item militia, in qua Cicero laborârit ; quid illud demum quod egerir. Quamobrem puro alia ratione quærendam iſti loco lucem, exiſtimóque ſi *in Melite* pro *in militia* legerimus, ac Parietinarum vocem antiquitùs lectam retinuerimus, ſenſum ipſius clariorem futurum. Epiſtolâ nempe hoc modo concluſâ, *Etiam atque etiam Vale.* ſubiecerit Cicero, *de Patrone & tuis condiſcipulis* (ſupple, agedum quæ dicenda poſt-ſcripto hoc habeo) *Quæ de Parietinis in Melite* (nimirùm ſitis) *laboraui, ea tibi grata eſſe gaudeo.* En verò rationem meæ coniecturæ. Certum eſt ex iis ædibus, quas Epicurus moriens Sectatoribus reliquerat ſuis, aliquas ita collapſas fuiſſe per ducentos, & ampliùs annos, vt Parietinæ dictæ fuerint. Cùm illas verò exædificandas Areopagitarum Decreto C. Memnius obtinuiſſet, reclamârunt Epicurei, ac Patro ipſe præ cæteris. Vide ſi placet Epiſtolam familiarium primam lib. XIII. quam Cicero, cum eſſet Athenis ſcripſit Mitylenas ad Memnium. *Cùm Patrone Epicureo mihi omnia ſunt,* &c. *Is igitur Patro, cùm ad me Romam literas miſiſſet, vti te ſibi placarem, peterémque, vt neſcio quid illud Epicuri Parietinarum ſibi concederes, nihil ſcripſi.* Et ſtatim poſt: *Idem, vt veni Athenas, cum idem, vt ad te ſcriberem, rogaſſet, ob eam cauſam impetrauit,* &c. & rursùs. *Quamquam Patronis & orationem, & cauſam tibi cognitam eſſe certò ſcio, honorem, officium, Teſtamentorum ius, Epicuri authoritatem, Phœdri obteſtationem, ſedem, domicilium, veſtigia ſummorum Virorum, ſibi tuenda eſſe dicit.* Cæterùm cùm Epicurus præter Hortum, & adiuncta non alias ædeis ſuo teſtamento ſectatoribus reliquiſſet, quàm quæ erant in Melite (quod quidem fuit ex Suida Cecropiæ tribus Oppidum, & in quo ἀλεξίκακον, ex Fauorino, Herculis templum) perſpicuum videtur Parietinas illas alias non fuiſſe, quàm Melitenſes. Locus exſtat apud Laërtium lib. x. in Epicuri teſtamento de ædibus eiuſmodi: Τὴν δὲ οἰκίαν τὴν ἐν Μελίτῃ, παρεχέτωσαν Ἀμυνόμαχος, καὶ Τιμοκράτης ἐνοικεῖν Ἑρμάχῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ φιλοσοφοῦσιν, ἕως ἂν Ἑρμάχος ζῇ. Redeo ad illam Epiſtolam, in qua & Memnium Cicero hortatur, vt tollendo illo Areopagi Decreto conſentiat, vel ipſius Attici cauſâ. Eius verba ſunt, *Pomponium Atticum ſic amo, vt alterum fratrem. Nihil eſt illo mihi nec carius, nec iucundius. Is non quòd ſit ex iſtis, eſt enim omni liberali doctrina politiſſimus, ſed valde diligit Patronem, valde Phœdrum amauit, ſic à me hoc contendit, Homo minimè ambitioſus, minimè in rogitando moleſtus, vt nihil vnquam magis, nec dubitat, quin ego à te, nutu hoc conſequi poſſem, ita etiam ſi ædificaturus eſſes. Nunc verò ſi audierit te ædificationem depoſuiſſe, neque tamen me à te impetraſſe, non te in me illiberalem, ſed me in ſe negligentem putabit. Quamobrem peto à te, vt ſcribas ad tuos poſſe tua voluntate Decretum illud Areopagitarum, quem ὑπομνηματισμὸν, illi vocant, tolli.* Habes hîc quæ de Parietinis pro Patrone & cæteris Cicero laborauerit. Epiſtolâ ad Memnium ſcriptâ, exemplum illius ad Atticum miſit, ac ſignificauit, quam ea in re curam, operámque collocauiſſet. Ita nimirùm meminit Epiſtola 11. lib. v. ad Atticũ. *Cum Patro mecum egiſſet, vt peterem à veſtro Areopago ὑπομνηματισμὸν, tollerent, quem Polycharmo Prætore fecerant; commodius viſum eſt, & Zenoni me, & poſt ipſi Patroni, ad Memnium ſcribere, qui pridie quàm ego Athenas veni, Mitylenas profectus erat, vt is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua voluntate fieri. Non enim dubitabat Zeno, quin ab Areopagitis inuito Memnio impetrari non poſſet. Memnius autem ædificandi conſilium abiecerat, ſed erat Patroni iratus. Itaque ſcripſi ad eum accuratè, cuius Epiſtolæ miſi ad te exemplum.* Iam, cùm nihil ſit veriſimilius, quàm ad Ciceronem reſcripſiſſe Atticum, meminiſſéque quã gratè ſibi pro Patrone & condiſcipulis circa Parietinas illas laboraſſet; annon probabile videtur reſpexiſſe hûc Ciceronem, ſequente illa Epiſtola, & loco de quo agitur? Si auderem licentiam mihi paulò maiorem permittere, dicerem legendum videri, *Quæ pro Patrone & tuis condiſcipulis de Parietinis in Melite procuraui, ea tibi grata eſſe gaudeo.* Verùm quia ſenſus conſtare poteſt modo iam antè expoſito, non eſt quod meæ Religioni circa legendos Authores vim faciam. Tu ipſe rem conſiderabis, cenſebíſque pro rara illa ingenij tui fœlicitate, quid totum hoc videbitur. Ego ſi meam coniecturã non prorsùs, improbaueris, lætabor me commentum fuiſſe, quod potuerit viro tam erudito non diſplicere. Sin explodendum duxeris, & ego illam carbone notabo, qui tanti iudicium tuum facio, vt nulla ratione ab ipſo appellare voluerim. Vtcumque fuerit, ſcito me ſemper clariſſimæ tuę virtutis ſtudioſſimum futurum Vale. Pariſiis IV. Eidus Septemb. M. DC. XXX.

Vt tuus Antoninus ſe habeat, perquàm lubenter acciperem. Neque ego modò ſed quotquot ex me ſtudium abs te circa ipſum collocatum acceperunt. Quem ex me noſſe deſideras, eſt P. Fichetus, is ſcilicet, qui Chorum Poëtarum ante editum Antoninum contexuerat. Iterum Vale.

PETRVS GASSENDVS HENRICO RENERIO S.

Reſcripſi ad te, mi RENERI, ante duos circiter menſeis, circa tuam illam Analyſin. Scripſi, & de mea pro Patre Merſenno aduerſus Fluddum Exercitatione, & de impreſſa hic mea ad te circa Parhelia Epiſtola. Exemplum attexui, quod haberes ipſe, ſimúlque dedi literas, quæ Golio noſtro redderentur. Nunc ſcribo ad te occaſione faſciculi huius literarij, qui ad præclarum Carteſium, tuo interuentu dirigitur. Qui ipſum mihi conſignauit, ille eſt Ferrerius, induſtrius planè artifex, cuius, opinor, tibi nota manus. Is cum ſummâ ſemper obſeruantia, inſignem virum coluerit, dolore iam infando vexatur, quòd occaſione neſcio qua illius

affectæ fuerint inter ſe. Videlicet non ſatis capio, an maiores minoribus concentricæ extiterint; & an maiores ita ſeſe in vertice interſecuerint, vt portiones quæ deſinunt in verticali deſcripto intelligi debeant protenſæ ad horizontem verſus Boream (quo caſu Irides debuiſſent videri longè ſolitis maiores, imò penè arcus eorum circulorum, qui Magni in ſphæra dicuntur) An verò potiùs duo illa crura, quæ ad horizontem vſque depreſſa fuere, repræſentarint vnum quemdam, & continuum ſemi-circulum; portiones autem crurium, quæ ad verticē, fuerint quaſi arcus vnus circuli alterius inferiorem contingentis, vti apparet, dum ſpeculum, aquam-ve extremam arcu quodam contingimus. Non capio item, an quæ dicuntur Irides minores, ſeſe ſurſum, deorſúmque ſubingreſſæ mutuò fuerint, an contigerint, an ſecuerint; an (quod probabilius videtur) æquidiſtantes vndique fuerint, an Sol demum (qui ad eas parteis) vel in nodo, vel in contactu, vel in interſtitio, apparuerit. Non ſum, inquam, adeò acutus, vt iſta ex ſola figuræ inſpectione pervideam. Tu me verò facilè potes, quidquid hoc rei eſt edocere, quem aliunde non dubito animi eſſe adeò propenſi, vt gratum habeas deſiderio non illaudato facere ſatis. Ego, ſi quid me fortè roges, eum me erga te viciſſim præſtabo, vt ad quodvis officium promptiſſimum experiare. Accepi lubens, quod relatum eſt de Opere illo egregio, quod circa Maculas Solareis mandari iam typis abs te dicitur. Quippe & ego iſtud argumentum oculis, mentéque verſaui, ſperóque fore, vt tua operâ ſcrupulis multis eximar, qui negotium adhuc faceſſunt. Alias quidem vias tentaui, Sed Galileanæ adhuc hæreo; ita nihil in cæteris, quod æquè arrideat, inuenio. Id ſignificaui aliàs viro claro; quo putas verò gaudio excipiam, ſi iam ante tabulam factus, aut ad illius interpretationem fortaſſis acceſſeris, aut commentus aliam fueris, quæ ſit vndequaque concinnior? Seſqui-annus eſt, ex quo Atrebatis iter faciens vidi ibi veſtrum Malapertium. Ille iam tum per-auidè exſpectabat editionem tui Operis; cùm multorum iam annorum Obſeruationibus inſtructus haberet quidpiam meditatum, quod in lucem quoque ederet. Vir ille ſanè induſtrius, ac pluſquam dici poteſt humanus; memini verò me non probaſſe tum quod ſentiret de perpetua Macularum exiſtentia; quaſi quidam Planetæ eſſent (quod & Tardæo viſum fuerat) tum quod ad verum, & locum, & iter in diſco Solis obtinendum, Meridiem non ſatis curaret (in quo tamen ſolo videtur tutò deſignari Eclipticæ ſitus) aliis horis quibuſcumque indiſcriminatim rem perageret. Hem tamen, quò digredior? Sed cogita, cùm principio tecum adeò familiariter agam, debere me neſcio, qua præſenſione eſſe perſuaſum, fore, vt tu omnia boni conſulas, & mê quantum-vis immerentem beneuolentiâ tua digneris. Ama me, ergo, Vir Optime, & libertatem meam tantam quocumque tandem iuſſu compenſa. Vale. Pariſiis Idibus Ianuariis. M.DC.XXXI.

Viro Præclaro & Amico ſingulari VVILLELMO SCHICKARDO, *Hebraicarum literarum in Academia Tubingenſi Profeſſori meritiſſimo*,

PETRVS GASSENDVS S.

MEnſis propè eſt, mi SCHICKARDE, ex quo tuæ illæ literæ, circa Nonas Octobreis datæ, ad me tandem huc peruenerunt. Reſpondiſſem maturiùs; verùm exſpectabam in dies, dum dē diſceſſus tempore certior, poſſem id tibi ſignificare; cùm & occaſio in dies traheretur, qua Grotius noſter ad te reſcripturus literas meas attexeret. Nunc cum neque illuſtris Orator, vt ſe habent res Aulicæ, aliquid indubium de diſceſſu nôrit, neque clarus Grotius id accipiat adhuc, quod ad te deinceps mittendum præſtolatur ex Belgio: Ego, ne ignores diutiùs vbinam Terrarum ſim, renuntio tibi me eſſe Pariſiis. Scilicet accepi ex iis literis, quas ad Diodatum nuper dediſti, te in ea eſſe opinione, vt me iam, niſi inter Sauromatas eſſe, Getáſque; at ſaltem apud Thraces putes. Deberem quidem, ſi aliqua eſſet humanarum rerum conſtantia: Sed notum nimis, quàm varios caſus fortuna ſemper interiiciat. Sperâſti nuperam Eclipſin potuiſſe à me obſeruari ſeu in Ægeo, ſeu etiam Byzantij: Vides, vt quæ adhuc me habet Lutetia, etiam tunc detinuerit. Quæres an ſaltem hîc obſeruaui? Minimè gentium, mi SCHICKARDE, non quidem quòd per apparatum, diligentiámque ſteterit: Sed quòd Dea illa pharetrata denſa potiùs caligine, quàm Nympharum corporibus laborantem texerit vultum. Ita nimirum inuida illa conatus ſæpe meos deluſit, aſſuefecítque vt leniter quidquid Superis videretur, ferrem. Deſcripſiſti in tuis ad me calculum eius occultationis, quam impertitus à Keplero fueras: Doleo me rem nō ita clarè, dum id agerem, expoſuiſſe, vt tibi aliqua ex parte irritus labos ſuſciperetur. Etenim cum præſcripſi Lunam tegere cœpiſſe Saturnum latere obſcuro, parte ſexta proximè ab inferiore angulo, ſeu confinio lucis, & vmbræ intellexi ſextam partem eiuſdem lateris obſcuri; Tu verò ſextam accepiſti circumferentiæ totius, vnde & in centro angulum feciſti 60. graduum, qui 30. ſolùm debuit fieri. Hinc videbis quid retentandum. Ego, ne mea dimenſionis æſtimatione, quid imponerem, characteres ſubnotaui in ipſo corpore Lunari, vt in pari ætate Lunæ poſſet correctio ſemper inſtitui. Id vbique præſto, dum licet, vt nominatim præſtiti deinceps die Septembris XIV. cùm Luna texit Stellam dictam Humerum ſiniſtrum ♐. Cùm nempe ſub Crepuſculi finem Cælum iam Stellatum fulgeret, dirigerémque tubum in Lunam, octauo iam, aut decimo quantum mihi videbatur, azimutho occidentalem; animaduerti prædictam Stellam non longè ante egreſſam fuiſſe ex latere Lunę occiduo. Apparebat exitus fuiſſe paulò ſupra dimidiū eiuſdem occiduæ; & illuminatæ partis ſed & adnotaui

notaui fuiſſe è regione inferioris partis eius maculæ, quæ rotunda, & ſolitaria Caſpij maris inſtar videtur. Infœlicitas fuit, quòd tum apud amicum diuerſaret, vbi carerem Organo ad captandum horæ momentum. Vtcumque autem licuit; Organi ibidem ſequente die compos factus, obſeruaui, cùm Stella eſſet in eodem loco proximè, primam trium caudæ Vrſæ maioris altitudinem obtinere 38. graduum, ſeu eſſe horam $7\frac{1}{2}$ & quia diſtantia Stellæ à limbo obſeruata fuerat, quaſi pars ſexta, aut ſeptima Diametri Lunaris, ſeu 5. propè minutorum; ideò ratiocinatus ſum egreſſum Stellæ eſſe debuiſſe non valdè procul à Meridiano. Hoc totum addo; non tam quòd ad rem, quàm quòd putem nihil poſſe tibi enarrari iucundius. Obliuiſcebar addere diu fuiſſe, antequam Stella nudo viſu conſpiceretur. Cæterùm hæc mihi in mentem flebilem caſum reuocant, quem tu ad Diodatum ſcripſiſti. Deum immortalem! Igitur-nè Sol ille clarus literatorum Keplerus ſic occubuit, vt æternæ iam tenebræ illuſtrem adeò vultum obſideant? ô! ſi querelis foret locus; vt poſſemus merito iure cum natura expoſtulare, quòd Hominem diuiniſſimum niſi immortali, at ſaltem Hamadriadum non donârit æuo! Debebat ſaltem illi Terra annos Neſtoreis non pauciores, à quo ipſa Animam, vitámque immortalem accepiſſet. Teneriore affectu Luna, quæ iſto ſuo Sole extincto, & ipſa pati defectum voluit; tentare viſa mim illum quæ olim Dioſcurorum charitas fuit, alterna morte redimere poſſet. Verùm quia ſic fata tulere; viuat iam ſaltem Anima fœlix ſuper Æthera, cui dum mortalis degeret, adeò ingenteis admouit ſcalas. Digna illa, quæ iam myſteriis penitioribus interſit; Digna, quam iam excipiat, & compleat tantus ille, & tam dulcis ſonus, ad quem exaudiendum ipſa ſibi viam tanta contentione aperuit. Sed quod ad nos ſpectat, dignus obitus, quem Academiæ etiam integræ luctuoſis cum veſtibus defleant, calculóque atro diem notent; niſi quòd ille parte ſui meliore ſuperſtes iubere videtur, vt nemo fletu faxit funera. Potiore certè iure, quàm ille, perdocta Virûm volitabit ora, eiuſque laudes Poſteritas, niſi ingrata conticeſcet numquam. Videlicet ſtuporem creabit, quoties quis labores Herculeos, incomparabilémque Genium viri animaduerterit. Quid-ni eum admirari quidem, ſed conſequi non liceat, quantum illius ingenium cæterorum ingeniorum dotibus præcellẽs, Aquilæ inſtar ſupra nubeis volatum iugem tenuerit. Niſi profectò de illo verum, non video, quem vnquam Minerua Arteis omneis docuiſſe dicatur; & Iupiter Optimus-maximus admiſiſſe in Concilium Deorum. Nobis ea fœlicitas reſtat, quòd tametſi iacturam tantam reparari non poſſe ſentiamus; glorioſi tamen Viri æuo quadam ex parte, vixerimus, & cùm ego quidem aliquam, tu ipſe maximam cum illo, ſocietatem habuerimus. Ignoſces mihi, ſi Epiſtolam his-ce quaſi deſideriis Capitis tam cari perfundam; quippe non poſſum non apud te animum meum exonerare. Vtinam verò ſic poſſem piis parentare Manibus, vt ille quoque intelligeret, quàm mihi ſit æternùm ipſius recordatio grata futura. Scribis reſtitiſſe in manibus tuis, quod munuſculum ipſi deſtinâram. Quidquid de illo egeris, ſcito me gratum habiturum. Si fortè tamen ipſo donaris præclarum illum Lanzium, à quo me amari, tuis ex literis ſat ſentio; ſcito fore gratiſſimũ. Non hæreo porrò quin meo nomine illum ſis reſalutaturus: id ſic facito, vt intelligat mea eſſe in illum viſcera effuſa. Lætor adeſſe tibi amicum, qui-cùm, vt tecum omnia. Id enim rarum; cum aliunde maxima pars fœlicitatis ex ſincera huiuſmodi amicitia dependeat; Degite ergo ambo fœlices, & me eum habetote, qui ducam ſorti optimæ poſſe in tertium vobis cooptari. Vale. Pariſiis. Idibus Ian. M.DC.XXXI.

Adeſt hic Iuuenis & ſolers, & ſagax nomine Belgrandius, qui illuſtriſſimo Principi vnico Regis Chriſtianiſſimi fratri à Matheſi eſt. Is apparatum prope iam habet eximium quoddam Inſtrumentum obſeruandis Cæleſtibus. Exoptat verò, me abſcedente, quaſi hæres noſtræ huius-ce communicationis relinqui, ac te interea valde ſalutat. Ego vt id pergratum habui, ſic compertum tibi eſſe volui. Iterùm Vale.

GABRIELI NAVDÆO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

DOlui vehementer, Præclare NAVDÆE, quòd datas ad me literas, neſcio, quæ fata inuiderint. Videlicet Mothæus noſter Vayerius te ad me ſcripſiſſe renuntiat; Ego verò ex tuo diſceſſu ne vel ſchedulam vidi hactenus, certè ne Epiſtolam quidem, qua apud amicum de me quereris. Vide, amabo, num debeas potiùs de literarum tuarum fato, quàm de meo facto expoſtulare; Refert etiam ille te ægrè tuliſſe, quòd literas quaſdam Romam dederim, nulla facta mentione tui. At ego neque vllas dedi literas, ſed ſolùm literis amici ſalutem Bochardo inſerui, neque tribus inſertis verſibus ſic tui oblitus ſum, vt non etiam tibi dixerim ſalutem. Niſi rem ſatis cognoueris, non eſt quòd mihi culpæ vertatur; eſt potiùs quòd candorem tuum, ad ſinceriorem prouocem fidem. Nempe non ex ſilentio, non ex locorum interuallo, non ex iniuria aut gratia fortunæ diiudicari meum affectum decet. Tu me ſatis ſub cute nôſti, vt cùm volueris, intelligas hærere te mihi in medullis. Nec verò ego etiam dubito, quin tu me ſummopere ames: Sed luxurianti calamo parco, & commotionem leuiculam ſpe ſedationis vltro condono. Nihil te admoneo de ſtudiis meis. Ipſe qui diſcedens illa excitaſti, perſpectũ habes, quid rerum moliar. Velim ſolùm intelligas, laborare me citra contentionẽ, eámque ob cauſã opus vix eſſe dimidia ex parte confectũ. Verſor adhuc in Phyſicis, neque audeo mihi de mea ſedulitate polliceri, vt annus extremus hanc partem definiat. Mora fortaſſis in lucro erit, quando vni Sectæ laborãs, omnẽ Philoſophiã ſimul demeto; ſed coronide res erit probãda. Nunc tẽporis Exercitationẽ aduerſus Iudiciarios texo; quoniã licet Epicurus, [illegible],

dictas

dictas ſolùm nouerit; hoc tamen genus Diuinationis, perinde ac cætera omnia videtur fuiſſe repudiaturus. Eâ abſolutâ aggrediar ſtatim, Poſteriorem partem de Sublimibus quæ ſola vulgus philoſophantium appellare μετέωρα, ſolet, cum magis propriè Vereribus dicerentur μετάρσια. Vides quàm lubens acciperem, ſi quid ſpecialius noſſe licerer de Romanis Parheliis. Tu quidquid rerum iſtîc agas, aut quibus ſtudiis detinearis, ſignificare haud graue ducas. Non hæreo, quin Romæ cum ſis, Romano more viuere inſtituas. Diodatus noſter memorabat nuper, quàm multa ipſe hac de re. Mihi nihil ſubeſt adiiciete, præter illud Comici dictum νόμοις ἕπεσθαι τοῖσιν ἐγχωρίοις, καλόν. Vale. Pariſiis XII. Kalendas Septembris, anno M. DC. XXXI.

Præclaro, & Amico Viro VVILLELMO SCHICKARDO, *in Academia Tubingenſi Profeſſori Hebraico,*

PETRVS GASSENDVS S.

EN, mi SCHICKARDE, Gallicum, eundémque Cæleſtem Mercurium. Opraras illum tibi, mihique non inconſpicuum fieri. Tu, &c. Pariſiis IV. Eidus Nouemb. anno M.DC.XXXI. *Habetur ſub Titulo, Mercurius in Sole viſus, & Venus inuiſa Pariſiis an.1631.*

EIDEM.

EFfeci nuper, mi SCHICKARDE, vt Deus ille πολύτροπος, vinctus coram te ſiſteretur. Speras Deam πολύχρυσον, pari ratione jam traducam? Auſus fueram, volueram: Sed ipſi me graue peccare in ſexum non collibuit. Eſt quod, &c. Pariſiis poſtridie Eidus Decembris, Anno M. DC. XXXI. &c. *Hæc cum ſuperiore habetur.*

EIDEM.

SCripſi ad te, mi SCHICKARDE, circa Eidus cum Nouembreis, tum Decembreis ſuperiores de viſo à me in hac Ciuitate ſub Sole Mercurio, déque inuiſa Venere. Nunc quando nouam occaſionem Diodatus noſter nactus eſt, attexo breuem ſchedulam, vt ſi fortè literæ meæ militum inſolentiâ, qua omnes propè viæ obſidentur interceptæ fuerint, ediſcas paucis ex fœliciore, quantum conjector, Epiſtolio, quod in illis vberiùs; & ſi dicere liceat paulò floridiùs enarraui. Noueris Mercurium conſpectum mihi ſub Sole fuiſſe die Nouembris 7. manè inter hiatus nubium. Primùm quidem ſub horâm 9. aut non-nihil ante, cùm iam beſſem propemodùm diſci Solaris percurriſſet; poſtremùm in ipſo eius exitu è diſco, hora X. min.28. ſub latitudine Boreali min.6. & ſec. proximè 20. Ac tanta ſemper ſub exilitate, vt illius diameter vix exceſſerit 20. ſecunda, ſeu $\frac{1}{90}$ Diametri Solaris. Noueris etiam Venerem non apparuiſſe nobis ſub Sole, neque die ſexta Decembris tota, ſaltem ad horam circiter dimidiam ante Solis occubitū, cum nubes Solem eripuerūt: Neque die 7. tota ſaltem ab hora matutina circiter ſeſqui-octaua in pomeridianam tertiam: Neque die tandem 8. ſaltem ſub meridiem. Verumtamen Veneris loco obſeruatam à me fuiſſe toto hoc triduo Maculam gemellam, cuius tibi fusè deſcripſi figuram, magnitudinem, ſitum, progreſſum in diſco Solis. Porrò ſi fortè literæ perierint; ecce amici, quibus res placuit, prouidere ne quædam ſaltem illarum Exempla perirent. Illas videlicet exſcriptas commiſere Typographo, qui ſi promiſſis ſuis ſteriſſet, poſſem iam vice ſchedulæ mittere Exemplum excuſum. Sed vt operæ illæ moràm trahunt, res licet exigui momenti, nondum omninò perfecta eſt. Excuſat ſeſe Typographus, quod ſatis fore exiſtimaſſet, ſi literæ publicarentur proximis Veris Nundinis: at quoniam ipſe quoque rem maturandam ſignificaui, admouit iam Operi manum. Itaque ſi fortè occaſio intra paucos dies iterùm arrideat, impreſſum Exemplum curabo, vt habeas. Vale interea, & me ama. Nihil adiungo de Eclipſi Lunæ, quæ poſtridie viſi Mercurij contigit; quando quidquid mihi ex ea videre nubes permiſerunt, Accipies breui fuſiuſculè. Vale iterùm, & Lanzium ſaluta. Pariſiis poſtridie Kal. Ian. M. DC. XXXII.

EIDEM.

MI SCHICKARDE, ſignificâram literis datis poſtridie Kalendas Ianuarias Exemplum duarum Epiſtolarum ad te iam ante tranſmiſſarum, &c. Pariſiis die 6. quæ eſt VIII. Eid. Februar. an. M.DC.XXXII. &c. *Habetur ſub Titulo, Mercurius in Sole viſus & Venus inuiſa.*

Viro æternùm ſuſpiciendo GALILEO GALILEI *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS S.

PEr-gratè accepi, per-illuſtris Vir, quam mihi ſalutem voluiſti ex Epiſtola ad Diodatum dici. Doleo poſtremas literas meas ad te datas intercidiſſe; ſed fœlicem me, quòd non propterea te minùs in me propenſum experiar. Mitto nouellum munuſculum: Tu vt debitum excipe; cum referendum ad te ſit, quidquid debetur tuis inuentis. Niſi id videor cum ingenti exaggeratione hac vice teſtatus id feci, vt calculo meo (tametſi illo non indigeres) generoſiùs & citra omnem aſſentationem commendareris. Quod exſpectatum illud tuum tam inſigne opus pro foribus ſit, terque, quaterque iucundum habeo. Quid enim ex te ſperandum non ſit, qui nihil non dignum cedro loquaris? Mihi præſertim, qui fœlicitatis ingenij tui laudator perpetuus, quocumque ducas, ſim ſequuturus. Cùm meorum amicorum libros aduerſus Telluris motum perſpectos habueris, non erit, opinor, quod multum mouearis; Morinus præſertim ſubtilis;

ſubtilis; at ipſe illi ſatis indicaram, quàm & rationes claudicarent, & ſolutiones abluderent. Quid facerem tamen; quando Maneis quiſque ſuos patimur, neque ab amicis exigendum ampliùs, quàm ipſi volentes largiantur. Magno nimis animo opus, vt ſupra hæc vulgaria, quis ſapiat; neque vrbem quam dicunt Romam tuguriolo ſimilem putet;

Nam niſi viuida vis animi peruicit, & extra
Proceſſit, longè flammantia Mœnia Mundi,
Atque omne immenſum peragrauit mente, animóque;

Quî valeat digna cogitare de hac tanta rerum vniuerſitate, ac facie? Perge tu, admirande Vir, ſublimeis curas agitare, dignas maieſtate Naturæ, dignas te ipſo, dignas iis, qui auebunt te imitari. Vale autem, & magno omnium verè Literatorum bono, Viue annos Neſtoreos. Dabam Pariſiis Kalendas Mart. anno M. DC. XXXII.

GABRIELI NAVDÆO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

MI NAVDÆE, cùm iam non vacet ad literas tuas fusè reſpondere, hoc te ſaltem latere nolui, redditas mihi tuas literas fuiſſe. Mitto interea Exemplum excuſum aliquot mearum Epiſtolarum: illas vice earum habeto, quas te mihi debere putes. Non mitto iam ad Patrem Scheinerium, ne faſciculus ponderoſior ſit. Cum illo, ſi placet, rem communica, ſimulque refer multam ſalutem. Quas ab ipſo traditas tibi literas commemoras, neque te tranſmiſiſſe innuis, neque ego adhuc accepi: Habeo interim gratias, & illi, qui ſcripſerit, & tibi, qui anſam feceris ſcribendi. Si Buchardus noſter Romæ adhuc ſit, fac nôrit ſe mihi memoriæ, pectorique ſemper hærere. Epicurus noſter lentiſſime ſemper, vt pote grandæuus incedit, neque totius Phyſices curriculum adhuc abſoluit. Stimulum tuum perſentiſcit; ſed noſti quam ſegnem deſcripſerit Suidas. Miſerat iampridem ad te Tuberius noſter Viri effigiem, vt explorares num ſatis diſertè referret illam Statuam, quam ſcripſeras Romæ extare: nihil tamen huiuſce rei in tuis lego literis. Quæſo proxima occaſione quid hoc ſit, velis ſignificare; &, ſi diſcrimen inter Statuam, effigiémque miſſam comperias, cures egregiâ quadam manu exprimi Statuæ lineamenta. Sponſorem me habes expenſorum omnium, quæ neceſſaria fuerint. Vidi quæcunque ſeu ad me, ſeu ad alios perſcripſiſti de Veſuuiano incendio. Res ſanè memorabilis, & digna Hiſtoriâ temporum noſtrorum. Perge curioſè obſeruare quidquid de illo proditum fuerit; vtinam verò potuiſſes ipſe, ſed ſine tuo periculo, rem ipſam coram reſpectare, noſti enim quàm gratior veniat, qui oculatus aliquid narrat. Nihil interea prætermittendum; cùm iſthîc ſaltem teſteis habere pluſquam auritos valeas; nempe tibi ex hiſce flammis non contemnenda occaſio ſubnata eſt inclareſcendi. Nihil attingo de neſcio qua illa iracundiola, quam inculcas. Hæſi ſanè, ac diu, multúmque omnia propè verba expendi, quæ ad te priùs ſcripſeram; verùm agnoſcere non valui, quâ occaſione potuiſſem tibi ſuſpicionem ingerere, quòd vel tantillum fuiſſem iratus. Ipſe leuiculam in te commotionem notaueram: Tu videris illam in me tranſcripſiſſe; at quæſo meas literas, ſi aſſeruaſti, lege denuò, & vbi rem conſideraris, ſi vel minimam colombini fellis guttulam animaduertas, mihi, amabò, indica. Scilicet demonſtratum facies, quod ego nuſquam peruideo. Certè tuas literas legenti, ſubiit non ſemel exclamare, quod Cicero ad Quintum Fratrem, *Ego tibi iraſcerer? Tibi ego poſſem iraſci?* Sed finio, ne credere videar te id credidiſſe, quod neque me committere, neque te habere perſuaſum oportuit. Vale. Dabam Pariſiis poſtridie Kal. Mart. M. DC. XXXII.

Salutat te tota Amicorum cohors; ac Elias noſter ſpeciatim. Ipſe velim præclarum Virum P. Campanellam, quando te tantopere amat, meo nomine ſalutatum facias. Suſpiciebam antè illum, ob inſignem eruditionem; nunc verò etiam diligo ob tantum illum in te affectum. Si me non prorſus indignum habeat cui inter amicos locum tribuat, id debebo tibi perpetuùm. Iterum Vale.

Eximio & Amico Viro IACOBO GOLIO, *in Academia Hollandiæ, & Matheſeos & linguarum Orientalium Profeſſori*,

PETRVS GASSENDVS S.

EXcuſabas, præclare GOLI, poſtremis tuis litteris diuturnum ſilentium: Ipſe ex quo illas accepi, quinque propè menſeis iam ſileo; an me perinde excuſabo? Facerem, niſi ſæpiuſcule eadem cantilena repetenda foret; ac niſi id literis aliis non neceſſarium diſſeruiſſem. Hoc tamen teſtor; cauſam meæ in reſcribendo procraſtinationis eam præſertim fuiſſe, quòd commendatos mihi abs te egregios illos Iuuenes, priùs videre peroptarem. Pudebat quippe reſpondere, nullo officio præſtito eximiæ illorum virtuti; ſed nimirùm cùm ipſi me requiſierint aliquoties, infœlicitas mea fuit, quòd & domo abfuerim, & noſſe vbi diuerſarentur peruestigando non potuerim. Nunc cùm ignorem abierint-ne, an in Ciuitate adhuc commorentur; differre prolixiùs reſponſionem nolui. Tu, amabò, me admone, illi-ne-hic adhuc verſentur, & vel ipſi mihi Indica, ſi noſti, vel cura, vt illi ſchedulâ relictâ ſuum hoſpitium ſignificent. Dolebo certè ſummopere, ſi tibi, illiſque teſtandi affectum occaſio hæc præcepta fuerit. Exemplum tandem ad te mitto (quod conſignare illis deſtinaram) meæ cuiuſdam *de Mercurio in Sole viſo*, obſeruationis. Videbis ipſe, quid rei ſit; ac ſi fortè iſtic peracta obſeruatio ſimilis fuerit, operam dabis vt noſſe valeam. Speraram fore, vt tale quidpiam ex Nundinis reportaretur; ſed Librariorum noſtrorum nemo eò proficiſci auſus eſt. Luillerius

tius meus te ſalutat. Propoſueramus Æſtate hac ita peragrare Germaniam, vt ſequuturam Hyemem Conſtantinopoli degeremus. Verùm tumultus Germanici id nos exſequi non permittent. Deliberamus interea contendere in Angliam; ſi fecerimus, ſpes non leuis eſt repetendæ Hollandiæ, viſendique iterùm tui. Vale, & quod facis, me amare perge. Pariſiis poſtridie Kal. Aprileis anno M. DC. XXXII.

Illuſtri Viro HVGONI GROTIO,

PETRVS GASSENDVS S.

PVdet me ſanè, illuſtris Vir, te ex Puteano noſtro, potiùs, quàm ex meipſo, accepiſſe obſeruatiunculæ exemplum. Ecce itaque proprium offero; cùm veniam abs te deprecari alia ratione non debeam. Superuacaneum, fateor, officium, quando res tuis oculis ne ſemel quidem digna fuit: Sed nempe tua beneuolentia, meáque obſeruantia illud exigit. Eſt etiam quod placere poſſit, nempe vel noſtri Schickardi nomen, quem ſcio quanti facias. Ipſe aliunde exonerari inutili pondere potes ſi lubet alterum Exemplum, cum aliquo degentium iſtic amicorum communicare. Is ſi fuerit optimus Voſſius, rem mihi facies gratiſſimam. Si præclarus Lansbergius (quem tibi tamen ſim debiturus) rem habebo non iniucundam. Accepi te poſſe iſtic procurare neſcio quod genus ἐκτυπώσεως. An operis etiam paullò prolixioris, quale eſt iſtud mearum nugarum tibi non prorsùs incognitum? Si ſpem faceres, exſcribi curarem, quod poſſet ſuo tempore ex tuo præſcripto tranſmitti; ſed nolim eſſe importunus; Amare me perge, & Vale. Pariſiis poſtridie Kal. April. an. M. DC. XXXII.

Admodùm Reuerendo & Clariſſimo Patri CHRISTOPHORO SCHEINERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

QVas ad me literas dediſti, Optime virorum SCHEINERI, cum exemplo tuæ Pantographices, accepi ante paucos dies. Quàm verò gratas habuerim non eſt, quod tibi explicem multis: Sufficiat agnouiſſe me plenum affectus candorem tuum. Intexuiſti quam Parheliorum deſcriptionem rogaueram; Grates ob id refero ſummas, ac ſimul teſtor Superos, nihil mihi potuiſſe nunciare iucundius, quàm te fuiſſe priorum quoque Parheliorum obſeruatorem. Hactenùs nempe id ignorâram, adeò vt propterea non potueris debito cum elogio in Commentariolo meo nominari. Sed lætor, quòd ſolertiam tuam, nomine licet ignorato, ingenuè commendauerim, meáque opella acceſſerit ad tanti viri monumentum. Tu magni illam æſtimas; ſed ego hanc æſtimationem beneuolentiæ tuæ adſcribo; alioquin enim ſatis ſentio, quàm tenuia omnia mea ſint. Hæ potius laudes debebuntur Operi tuo eadem de re; cum mihi ſatis eſſe debeat, ſi nugamenta illa mea potuerint tibi non diſplicere. Eſt verò cur Opus euulges; cum ex adiuncta poſteriorum Parheliorum deſcriptione is habendus ſis, quo nemo pluries ſimul Soleis in hunc diem obſeruauerit. Liber tuus *de Maculis, Faculiſque Solaribus* ad manus meas nondum peruenit. Cùm primùm nactus illum fuero, pellegam ſanè auidiſſimè; tum quòd hoc genus Argumenti mihi maximoperè placeat, tum quòd abs te, quem tanti facio, ſtudiosè pertractatum ſit. Delectat interea quod ſubindicas te ex eo numero non eſſe, qui ex Maculis Stellas faciunt, næuóſque pro luminibus, veluti Alcæi quidam habent. Miraris nomen tuum fuiſſe à Gallo noſtro diſſimulatum? Idem queſtus eſt Galileus coram aliquo meorum amicorum; teſtatus ſe illi in itinere multa amicè commonſtraſſe, quæ euulgata deinceps fuerint abſque vlla ſui mentione. Sed hoc donandum humanitati. Vidi iam tuam Pantographicen, ac dici non poteſt, quàm iucundè acceperim te eſſe nobilis illius inſtrumenti Authorem primum. Habueramus iam in hac Vrbe Parallelogramma ex Auri-chalco, qualia à te deſcripta ſunt; ſed tum inuentor ignorabatur; tum neſcio quis eam ſibi gloriam velle vſurpare viſus fuerat. Ipſe, vt verum fatear, vix perſuaderi potueram, quin foret illius origo vetuſtior; quippe humanæ ſortis pudebat, ſi tanti vſus Organum, ac res, vt mihi videbatur, inuentu adeò facilis, nemini pridem veniſſet in mentem. Ita ſcilicet comparati ſumus, vt poſtquam ouum apici conquaſſato inſtiterit, dicamus nihil fuiſſe facilius. Verùm nihil iam ambigo, quin Homines tibi hoc inuentum debeant, cùm & tempore tuæ inuentionis non exſtet memoria illius antiquior, & noſtra hæc, Patrúmque ætas alia multa protulerit ſæculis priſcis inaudita. Quocirca tibi gratulor, ſimúlque habeo gratias, quòd me cum eſſe volueris, cui res in Gallia primùm innotuerit. Oſtendi tuas literas eruditiſſimo Petauio, qui cum præclarè diuinaſti conſuetudinem mihi intercedere. Is gratiſſimam habuit, quam illi ſalutem dixiſti, enixéque precatus eſt, vt nomine ſuo plurimam referrem. Offendi illum ad calcem penè præclaræ cuiuſdam Opellæ, cui titulum facit *Rationarium Chronologicum*. Volumen erit ſatis iuſtum in 12. quo maior lux Hiſtoriæ nulla. Sic enim Vir magnus Chronologum agit, fidem vbique ſibi faciens, & characteres temporum inſigneis paſſim inſerens, vt tamen quaſi ſeriem texat vniuerſæ Hiſtoriæ. Alloquutus ſum etiam Sebaſtianum Cramoiſium, quo Typographo ille vti ſolet, expoſuíque illi quod ſignificaras de Operum permutatione tuo cum Typographo. Itaque ipſe paratus eſt commutationem facere Petauianorum Operum cum tuis; aut, ſi lubeat ſic agere, rationem tenere accipiendorum Exemplarium. Perſcripſeram antea ad Naudæum noſtrum vt tecum communicaret Exemplum meæ illius obſeruationis *de viſo in Sole Mercurio*: Mitto nunc tibi debitum, occaſione exhibita diſcedentis Viri

præclari,

præclari, & amici mei Iacobi Gaffarelli, qui Romam petens, vltrò ſeſe ad illud tibi conſignandum cum his literis obtulit; Res fortè erit non ingrata; quando ad ſtudia tua pertinet. Qualiſcumque tamen ea ſit, ipſam habeto, quaſi pignus conſtantiſſimæ in te obſeruantiæ. Poſtularem vt factam Romæ obſeruationem impertireris; ſed quia nullam eius mentionem in tuis habeo literis; vereor, ne non ſit abs re facta. Vale, SCHEINERI Optime, & me vt cœpiſti, ſic amare perge. Pariſiis Eidibus April. an. M. DC. XXXII.

Et Reuerendo, & Celebri Viro THOMÆ CAMPANELLÆ,

PETRVS GASSENDVS S.

Dicebam tibi nuper ſalutem, CAMPANELLA clariſſime, literis ad Naudæum ſcriptis: Nunc cùm virtutis tuæ ſtudioſus Gaffarellus noſter Romam petat, literas ad te dare placuit, quibus meam in te obſeruantiam teſtatiorem exhibeam. Dudum certè eſt, quòd tuum illum generoſum Genium ſuſpicio: Sed quod amici illius mei tantus amicus factus ſis, ſtudioſè quoque iam complector. Vadem alium candoris mei, quàm communem illum amicum non præſto; ipſe te ſatis edocebit quàm loquar ingenuè, quàm agam ſincerè. Tu experire quocumque tandem imperato officio. Videbis profectò vt ſaltem deſideraturus non ſis paratiſſimam voluntatem. Tenue mitto munuſculum: ſed accipe ſimul ingentem affectum, quo me tibi totum deuoueo. Vale. Pariſiis Eid. April. M. DC. XXXII.

GABRIELI NAVDÆO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

Nihil neceſſe eſt, mi NAVDÆE, vt ſcribam ad te pluribus. Diſcedit ad te communis amicus, ex cuius ore quæcumque forent conſcribenda excipias. Accepi nuper Epiſtolam optimi Patris Scheinerij cum Pantographices exemplo, quo me donatum voluit; at redditum ſimul non fuit, quod ille miſſum ſimul ſcribit Exemplum quoddam Parheliorum. Fortè tamen id alia occaſione ad me tranſmittes: reſcribo ipſi, ac vnà mitto editam nuper obſeruationem viſi in Sole Mercurij. Mitto etiam, ac ſimul do ad præclarum tuum Campanellam literas, in quibus imploro tuum Vadimonium. Tu prout me noſti, fidem facito; neque enim poſtulo aliud. Ama me ſemper, & ſi quid rerum iſtîc moliris, ſignifica. Si fortè verò aliqua mea induſtria opus ſit, noſti quo iure quæſitam habeas. Vale, Pariſiis Eid. April. an. M. DC. XXXII.

EIDEM.

Diſceſſerat iam Gaffarellus noſter, cum Tuberti manu accepi literas tuas ſuauiſſimas cum Epicuri effigie, & Parheliorum Exemplari. Reſponſurus illicò fueram; at quando tu faciebas ſpem tum Voluminis *de Maculis Solis*, tum Laërtiani Exemplaris, cum notis marginalibus; diſtuli, donec Moræus noſter & reciperet, & traderet omnia. Nunc, cùm à tribus aut quatuor diebus iſta ſint mihi præ manibus; tempus ſanè eſt, vt ad te reſcribam. Initium porrò meritò facio ab illa gratiarum actione, quam ſingularem tibi debeo, ob procuratam effigiei Epicureæ delineationem. Nempe agnoſco ſtudium, quo Hovvenij illius tui, egregij ſanè artificis, ſollicitaſti operam; ac receptam ſimul in te mei causâ obligationem, Quid ego illi per te deberem, ſignificandum fuerat; quando ſola animi grati teſtificatio non eſt ſatis. Neque verò eſt, quòd illum propterea minus exſpectare abs me debeat; qui daturus ſum operam, vt ex nominis ipſius mentione, luculentiſſimam faciam. Quæſo te, vt illi intereà plurimam meo nomine & referas gratiam, & ſalutem dicas. Me profectò illius manus delectauit mirificè; & quotquot ex noſtris amicis conſpexere lineas, viri induſtriam laudarunt. Tu mihi declara, cùm primùm vacabit, an quod manu dextra Epicurus tenet, cylindri formam habeat, referárque volumen, ſeu chartam, ſibi ipſi circumuolutam. Suſpicor nimirùm ſculptorem ad id reſpexiſſe, quod Laërtius ait κυλίνδρους, circiter trecentos fuiſſe Epicuro conſcriptos. De Parheliis nihil adiicio ad ea, quæ priùs ad Patrem Scheinerium; reſcribam ipſi poſtquam opus de Maculis pellegero; neque enim adhuc vacauit oculos, mentémque eò conuertere, ob ſegnitiem librarij, cui tradideram informandum. Lætor interea gratam illi meam obſeruatiunculam de Mercurio in Sole, fuiſſe. Nihil neceſſe eſt ad ea reſpondere, quæ per te de illa requiſierat; cum peruidiſſe iam omnia debeat ex miſſo excuſo Epiſtolæ meæ ad Schickardum exemplari. Adtexo potiùs aliam circa Mercurium obſeruationem, quam habiturus quoque ſit, quantum opinor, non iniucundam. Occaſio imprimis huiuſmodi fuit. Mandata iam typis, atque euulgata prædicta Epiſtola fuerat; cùm tandem ſum nactus duas priores parteis Ephemeridum Keplerianarum. Illas obiter cùm euoluerem, obſeruaui Mercurium conſpici potuiſſe ſub Sole ante annos quatuordecim; tametſi id in nouo Orbe. Tunc piguit me id pronunciaſſe, conceſſum nobis primùm fuiſſe obſeruare poſſe in Sole Mercurium; quod ex inuento vſque Teleſcopio, σωματικῶς Soli coniunctus, ſubiunctuſ-ve priùs non fuiſſet. Quin maior etiam me cepit pudor, cùm ad ſequenteis annos reſpectans, deprehendi poſt duos annos coniunctionem parem futuram, ſicque rem longè euadere, quàm credideram, frequentiorem. Porrò alias quoque corporeas Coniunctiones perſcrutatus, præter illam, quæ eodem anno euentura eſt, & præteritam ante decem annos; adnotaui debere vnam extrema die menſis Aprilis nuper elapſi contingere. Itaque licet non dubitarem inuiſibilem futurum Mercurium, quòd, vel Keplero admonente, factus Sole ſuperior, foret ab ipſo contegendus: rem obſeruare tamen volui,

ad

ad conuincendos illos, qui adhuc in ea hærent ſententia vt exiſtiment Mercurium perpetuò deferri in Epicyclo, nos inter, & Solem detento. Ac rationes primùm ſubduxi, ex quibus habui Mercurium in medio Solis diſco futurum (puta in diſtantia à centro, latitudineve Auſtriua minutorum non prorſus quatuor) proximè poſt occaſum Solem; ſi quidem Sol nobis eo die occumbere debuit hora 7. min. 12. à Meridie; media verò illa Coniunctio celebrari debuit hora 7. min. 25. Ratiocinatus quoque ſum, factis vtriuſque Sideris in eandem partem motibus, totum Solis diſcum non poſſe peruadi à Mercurio, niſi horis præcisè decem; ſicque tranſcurſus initium ab hora vſque ſecunda cum duabus quintis futurum, finem verò poſt mediam noctem, ſeu hora 12. cum totidem quintis. Deinde omnia adparaui, vt ſi reuerà exiſtimâſſem conſpectum iri Mercurium, accinctúſque eſſe ab Aurora volui, ſuſpicatus quinque horarum, vt nuper, anticipationem. Et fuit quidem Cælum toto tempore antemeridiano nubibus obductum; ſed inclareſcens à Meridie, clariſſimum Solem ad occaſum vſque tranſcurrentibus, per vices dumtaxat, nubilis raris exhibuit. Verſabâtur in eadem ſcena Mothæus noſter Vayerius, & Cantaclarus, quorum prior circulum album, amplúmque oppoſitum Soli moderari voluit, cùm ipſe Teleſcopij dirigendi gererem curam. Cæterùm illo tempore toto Mercurius nobis planè inuiſus; cùm ne macula quidem alia diſco Solis appingeretur. Hinc ſi ritè ſe habuit, Ephemeridum calculus, aſſeruare poſſumus, Mercurium præter Solem factum; ſed ſupponamus coniunctionem præoccupauiſſe quinque propè horis; an-non debuiſſet Mercurius ante horam decimam matutinam ſub Solem ingreſſus, poſt ſecundam pomeridianam ſalutare centrum, ac illi deinceps ad occaſum vſque, Vale continuum dicere? Certè Mercurij latitudinem atque adeò ſemitæ eius per diſcum Solis prolixitatem non malè deſignatam fuiſſe ex conſonantia calculi cum illa mea nupera obſeruatione eſt coniiciendum. Temporis autem hallucinatio non videtur maior, quàm tunc fieri hoc tempore potuiſſe; cùm præſertim heic error quoque Ephemeridum Origanicarum conſentiat. Vt enim Mercurij cum Sole Coniunctio debuit per ipſas menſe Nouembri tribus diebus cum ſeptem horis euenire maturiùs, quàm debuerit per Keplerianas; ita iam debuit tribus diebus cum octo horis præcurrere. Verùm fingamus Coniunctionem debuiſſe non quinque, ſed & decem horis celebrari velociùs; an-non tametſi Mercurius ſubiiſſet Solem ante eius ortum; debuiſſet nihilominus non abire ex eius diſco, niſi duabus & ampliùs horis; poſtquam ego aciem intendi? Addo, ne quiſpiam cauſaretur potuiſſe Mercurium ab occaſo Sole in diſcum eius incurrere; adfuiſſe me die ſequente ab ipſo vſque Sole exorto, hoc eſt, ante horam matutinam quintam, exploraturum an tranſcurſus ſupereſſet veſtigium. Nihil porrò etiam tunc viſum; cùm licet Mercurius iniiſſet Solem ab ipſiſſimo occaſu, non debuiſſet tamen exire, niſi beſſe propè horæ, ab exortu. Atque hæc ſunt, quæ poteris cum optimo viro habere communia. Precarer, vt meo nomine præclaro Holſtenio perſolueres grates, quando me Notis Viri illuſtris in x. Laërtij librum tuo interuentu beare voluit, ſed profectò prona illius in me voluntas maior eſt, quàm vt teſtationem gratitudinis literis ad ipſum deſtinatis, prætermittam. Meum illi ſeu tu, ſeu Bochardus noſter redderis Epiſtolium. Quod ſcribis de locis quorundam Authorum, qui Epicuri meminerint, aut illa vidi, aut ea non ſunt, quæ ſcrupuloſè valde conſecter. Vt nihil enim negligo ex antiquis Authoribus, qui habere ſuperſtites Epicuri libros potuerint, ita non admodum requiro, quæ Recentiores proferunt, quando haurire nihil potuerunt, niſi ex iiſdem fontibus, qui nobis quoque adhuc ſcaturiunt. Pergratum eſt tamen, quidquid admones, cum ἀφελῶς, ſedulus cognoſcere poſſis, quæ me præterfugiant. Illud perlibenter viderem, quod de Bonciario ſubiicis: at vereor, ne, quod innnis, opus fuerit ſolùm in votis. Qnod de quantulacumque mei apud Eminentiſſimos, Eruditiſſimóſque Viros æſtimatione, memoras; id totum debeo tum opinioni, quam de tua virtute meritò concipiunt, tum inſigni amicitiæ, quæ mihi tecum intercedit. Tu vide, ne affectus ille, quo me complectetis, imponat, & in me prædicando nimius, idoneum ſponſorem non habeas. Ipſe meæ conſcius imbecillitatis, non alius haberi, alius eſſe ſtudeo; neque is ſum, qui meo Genio vllam faciam vim, vt ſuſtinere famam poſſim. Vtcumque ſe res habeat, tu, qui me nôſti, fac nouerint id mihi cordi præſertim eſſe, vt à Viris eruditione eminentibus diligar, ipsíſque me deuoueam totum. Saluta verò, inter cæteros eruditum Allatium, de quo ſæpe cum Burdelotio Operum ipſius & demonſtratore, & laudatore ſermonem conſerui. Vidiſti in Catalogo Francofurtenſium Nundinarum Titulum Fluddanæ ad me Reſponſionis: Ego nihil vidi ampliùs. Aduenit nuper ex Anglia adoleſcens ingenuus, qui Fluddo viſo, retulerit illam typis nondum commiſſam, ipsúmque Fluddum conqueſtum meam in ſcribendo breuitatem, in exantlando neſcio quo magno Opere adhuc laborare. Cum primùm opus prodierit, mihíque innotnerit, rem vt exoptas ſignificabo. Superest, vt indicem paucis quid lucis videatur Lucretio ex meis illis qualibuſcumque lucubrationibus affulſurum. Id ſcilicet enixè rogas, quòd res ſit præſertim futura pergrata Clariſſimo Viro Alſario à Cruce, benè merituro nouis Commentariis de Lucretiana Philoſophia. Faciam ergo ingenuè, ſed priùs teſtatus me nullas meas nugas tanti ducere, vt putem illas cum vigiliis tam docti Viri comparandas. Tu me ſcilicet rubore ſuffundis, ac penè dicam, enecas, cum ſcribis illum ab inſtituto, ſi ego quidem credam mea ſufficere poſſe, Poëtæ intelligendo, deſtiturum. Quaſi verò non ego potiùs retrahere pedem ab incœpto debeam, quàm vt ille ab opere laudatiſſimo abſterreatur? Sed erit fortè, quòd vterque in eodem campo decurramus, cùm ille Lucretium ex ſerie contextus inter-

pretaturus ſit, ipſe Methodo paullò immutata Lucretium producturus ſim, ad explicationem, confirmationémque Placitorum Epicureorum hinc totus quidem Lucretius in opellam meam transfetetur; ſed carminum ordo mihi perturbatus, planéque varius futurus eſt. Ecce enim aſſumo alia in Epicuri vitæ Apologiam; alia in partem Philoſophiæ Epicureæ Canonicam; vt quæ libro quarto de Senſuum veracitate diſputantur; alia in partem Ethicam, vt quæ præſertim continentur in Librorum Procemiis; quæ referuntur in eodem libro de fugitandis amoris ſimulacris, ac pabulis, quæ libro tertio de conſtantia in ferenda morte, & id genus alia. Cætera omnia variè per Phyſicam partem diſtribuo, paſſim nimirum, quatenus quidlibet facit ad inſtitutum. Vt habeas autem ſpecimen, ex quo tractationis ducere coniecturam valeas, recens exemplum profero. Verſabatur proximis diebus illa quæſtio præ manibus, an membra Animalium deſtinata fuerint, factáque ad vſum; an ipſis caſu ſic generatis, caſus, induſtriáque vſum fecerit. Primùm igitur illam Epicuri opinionem commemoraui, quæ habetur apud Lactantium, tum libri tertij Inſtitutionum capite 17. tum libri de opificio Dei capite 6. Deinde verſus illos ſubieci, ex libro quarto Lucretij, *Illud in his rebus vitium*, &c. Ac poſtea, vbi expoſui vt Epicurus excogitare fortuitam membrorum conformationem potuiſſet; carmina retuli nonnulla ex libro quinto Lucretij; præter ea, quæ cùm de rerum origine commemoraſſem. Adhæc ſententiam conſimilem Veterum aliorum Philoſophorum attexui, ac nominatim Empedoclis, vt ab Ariſtotele narratur, tum libro primo, capite primo, de Animalium partibus; tum libro ſecundo, capite ſecundo de naturali Auſcultatione. Id etiam ſubtexui, quod Galenus habet libro primo de vſu Partium, capite 21. circa Epicureos, Aſclepiadeóſque; ac ſimul appoſui argumenta varia, quibus res fieret probabilis. Poſtremò, quoniam hæc opinio cum Decretis Fidei noſtræ, veráque ratione non poterat ſtare; oppoſui illi inter cætera ea, quæ Lactantius diſputat contrà; itémque quæ Plato in Timæo, Ariſtoteles locis citatis, Stoïci apud Ciceronem in libro ſecundo de natura Deorum, ac in tertio de Finibus. Subinde, poſtquam ſum conatus Hippocratem aut excuſare, aut ad veram etiam opinionem reducere; præcipua quædam ex Galeno totis illis ſeptendecim, diuinis ſanè libris, ſelegi; ipſemet quædam Marte meo contra Epicurum diſſerui; & quantum potui, feci ſatis argumentis oppoſitis. Hactenus edo ſpecimen, ex quo tu potiùs intelligas, quàm ego cogar dicere, an & quantum id ad Lucretium faciat. Tu, ſi fortaſſis cum Alſario communicandam rem duxeris, effice imprimis, vt ſummum candorem, quo cum amicis ago, cognoſcat; tum, vt quam cœpit in me teſtari beneuolentiam foueat; denique, vt meam in ſe obſeruantiam perpetuam putet. Finem his ſcribendis faciebam, cùm me Merſennus noſter inuiſit. Occupatione mea perſpecta, rogauit ſtatim nomine ſuo ſalutem tibi dicerem, idem contendit Præſul meus, qui in muſæolum ipſum deduxit. Petiit Merſennus, adiicerem, mirari ſe, quòd nihil adhuc de propoſitis per te Campanellæ quæſtionibus reſponſum fieri curaueris. Excuſare te volui; ſed ille ſubiunxit aurem vellicandam. Voluit tandem, quod ego quoque, vt Campanellam ſalutares, neque Gaffarellum prætermitteres. Tu, mi NAVDÆE, optimè Vale; Perge ſimilis eſſe tui; & me amare ne deſine. Pariſiis, v. Eid. Maïas an. M. DC. XXXII.

Præclaro Viro LVCÆ HOLSTENIO,

PETRVS GASSENDVS S.

QVanta ſit humanitas tua, expertus loquor, Docte HOLSTENI, Acceperas me deſudare in reſtituendo decimo, eóque deprauatiſſimo Laërtiani codicis libro. Illicò, factâ tibi copiâ Baſileenſis Exemplaris, cui ὁ μακαρίτης, Aldobrandinus Notas marginaleis, lectionéſque varias illuſtri manu appoſuiſſet; decerpſiſti ex codice integrum librum decimum, ipſúmque ad me tranſmiſiſti. Profectò ſi ex nota facie, ſi ex obſequio præſtito, ſi ex vetere amicitia hæc liberalis animi prodiiſſet teſtatio; eſſet, quòd gratias agerem: At nunc eſt prætere a, quòd candorem tuum non ſine ſtupore ſuſpiciam. Videlicet qui promouendis ingenuis literis es natus, nullam ſtudioſos adiutandi occaſionem vis prætermiſſam. Cæteros ferè occupat liuor, qui defoſſos theſauros malunt, quàm vt, cum ipſi nequeant, diteſcere alios patiantur. Tu longè generoſior, qui, quod poſſes ipſe vſurpare tibi, ita profundis in alios. Quod me attinet, dabo operam, vt experiare non ingratum. Vtinam verò ipſe mihi, quid officiorum præſcriberes; ita me Deus adiuuet, vt obſequentiſſimum haberes. Non vacauit adhuc notas illas omneis conferre, ac expendere; obiter tamen animaduerti quò præſertim Vir eruditus interpretando reſpexerit. Obſeruaui illum multa adnotaſſe ex editione Pariſienſi, niſi fortè quoddam Exemplar Vaticanum habuit illi ſimile, quo Stephanus vſus. Vtcumque ſit; fateor ingenuè quidquid habere hactenus ex Codicibus ſeu impreſſis, ſeu manu-ſcriptis licuit, impar eſſe locis corruptiſſimis, quæ paſſim occurrunt, ſanandis. Abſit proinde Medicas manus, ac non fallenteis pollicear; ſatis erit, ſi meas quaſdam coniecturas proferens perſpicuum faciam, qua præcipuè Textus videatur eſſe νοσώδης. Sed non eſt, quòd te his detineam, virorum Humaniſſime; ſupereſt potiùs exorem te, vt quando me non cogitantem deuinciendum exiſtimaſti, affectantem iam in amicum ſtudioſum tui, obſeruantémque cooptandum cenſeas. Vale. Pariſiis v. Eid. Maïas, an. M. DC. XXXII.

Viro Claro GVLIELMO CÆSIO *Typographo Amſterodamenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

SCripſerat ad me ante paucos menſeis nobile illud literarum decus Hugo Grotius, tum placuiſſe tibi meas aliquot Cæleſtium rerum Obſeruationes; tum deſiderare te plureis ad illuſtrandum, quod moliris inſigne Coſmographiæ opus. Itaque rem ſtatim & illi, & tibi facturus pergratam, amicum meum ſingularem Iacobum Valeſium in Delphinatu agentem generalem Franciæ theſaurarium, literis datis exoraui, vt quas haberet generis huius Obſeruationes impertiretur. Siquidem nôram penes ipſum deliteſcere plurimas, quas vel ipſe, vel induſtrius, quo iampridem vtitur, obſeruator peregiſſet. Exſpectatum diu reſponſum, propter graſſantem illîc gentium morbum Epidemium; at commodum ecce aduenit. Quia enim noſter Salmaſius eſt craſtina luce ad vos diſceſſurus (ô Fata noſtra, qualem virum eripi nobis patimur!) committam illi faſciculum, vel theſaurum potiùs acceptarum Obſeruationum. Theſaurum dico; nam erit ſanè, cur tibi ex eo euulgato Poſteritatem totam obſtringas. Nôſti enim obſeruationes eſſe fundamenta, quibus Aſtronomia nixatur; & cùm plurimi exoriantur ſemper, qui Tabulas, Ephemeridáſque contexere poſſint, aut corrigere, raris tamen ſæculis naſci, qui ipſi ſtudioſè obſeruent. Hinc nihil mirum, ſi poſt exactam tot ſæculorum ſeriem, perfectè adhuc inſtaurari Cæleſte hoc ſtudium non potuit; quando ex tota Antiquitate infrequentiſſima habentur obſeruatorum ſubſidia. Vnus memoriâ totius æui digniſſimus Tycho Braheus in hanc præſertim curam incubuit. Sed Codices obſeruationum tandiu exſpectati adhuc inuidentur. Et licet Keplerus ex illis Tabulas ſuas deduxerit; cùm nondum tamen hæ Tabulæ Cælo ad amuſſim reſpondeant (omnium alioquin præſtantiſſimæ) deſiderium Poſteris fiet Tychonicarum Obſeruationum, quæ cum faciendis conferantur, ad perficiendam ſcientiam. Seu enim Keplerus non omneis aduocârit, nec ceperit; ſeu fortaſſis aliquibus, quo Hypotheſibus conſentirent adiecerit quidpiam, aut ademerit: Profectò Veri ſcrutatores requirent olim hiſtoriam, varietatémque Obſeruationum. Quod moneo, vt intelligas, non poſſe inſtitutum tuum mihi non admodum probari; cùm, ſi qua nanciſci obſeruata potes, ea tanto ſtudio tranſmittere in Poſteros ſatagis. Imitaris enim generoſum illum Snellij veſtratis, & noſtri quondam amici, genium; cui niſi deberemus, quas collegit Haſſiacas, VValtetianas, & Regiomontani, Tychoniſque Obſeruationes pauculas; mirum quàm tenues reliquiæ ſupereſſent nobis ex diuite æuo. Præclatè verò ita facis: etenim quæ cuduntur alia, delet dies facillimè; quæ huiuſce ſunt ordinis, recordatione grata confirmat, Cætera quippe non ſunt certis alligata temporibus, & quæ ſcripta ſapienter ſunt, occidere millies & redire poſſunt: at obſeruata huiuſmodi ſic à momentis temporum pendent, vt habita ſemel, ſingularia ſint, & perdita ſemel, reſtitui non poſſint. Quare, vt ſtudioſis cariſſima ſunt; ita nunquam illos eorum temporum, quibus ſunt perfecta occupat obliuio. Mihi proinde gratulor, quòd quas Obſeruationes mitto (aliàs fortaſſis ſepeliendas) procurare ſtudioſis poſſim; tibi gaudeo, qui cùm ſis natus, vt bonas Arteis promoueas, occaſionem hanc præ manibus habeas. Faſciculus certè inſignis; cùm nudæ præſertim ſint Obſeruationes; neque poſt citatum Snellij ſpicilegium vberius vllum, quod ſciam, exſtet. Vt verò habeas quanti fieri Obſeruationes poſſint, aut debeant; ſcito me his nominibus ſponſorem illarum præſtari. Primùm Amicus ille meus, Vir fidei ſummæ, eruditionis eximiæ, patientiæ indefeſſæ eſt. Deinde eius obſeruator nomine Elziarius, Olitor ille quidem eſt; ſed quo profectò non alius vnquam magis opportuna loquutus. Sanè vt Protagoras olim Democrito exhibuit ingenij ſpecimen ex ſcita lignorum ſtructura: Sic Elziarius ex eleganti Vizilianorum hortorum cultu, genij Mathematici argumentum Valeſio præbuit. Nec verò vnum illud fuit: ſiquidem breui is euaſit, vt & obſeruandi peritiam maximam acquiſierit, & totam Trigonometriam planè perdidicerit, & Aſtronomiæ fundamenta ita introſpexerit, vt ego aliquando ſuperueniens, offenderim ipſum defendentem Telluris motum, ſoluentémque ex intimis huius ſcientiæ principiis, quæ eruditi quidam viri ſecùs ſentientes obtrudebant. Quódque admirere, id cœpit ſub annum ætatis quadrageſimum, vxorem aliunde & liberos curans, hortóſque colens aſſiduè: adeò vt cum illum noctu obſeruantem, ſcribentémque contemplarer, viderer mihi Cleanthem videre, à quo non ſecus tranſigebantur dies in hortis; noctes in ſtudiis. Tertiò proinde & illius in eo obſeruando diligentiam coram ac non ſemel intuitus ſum; & exploraui ipſemet eius inſtrumenti, quo vtitur, fidem.

Sextans eſt trium paullò minus Pedum, ligneus ille quidem, ſed quem illemet ſic eſt fabrefactus, vt optimè cohæreat, ſic illiuit, vt nihil patiatur à mutatis temporibus; ſic per tranſuerſas lineas diuiſit, & pinnacidia in eo compoſuit, vt vix vnquam integro minuto aberret ab iis Fixarum diſtantiis, quæ à Tychone ſunt conſignatæ. Denique plurium huiuſmodi obſeruationum calculum inſtituens, deprehendi illas mirè conſonare; & nonnullas etiam conferens cum exquiſitioribus quibuſdam ex meis, quod deſiderarem, vix fuit aliquid. Cæterùm, cùm per-raræ ſint habitæ Gratianopoli quàm plurimæ ac penè omnes peractæ ſunt Viziliæ; quod oppidum eſt Gratianopoli ad Auſtrum duabus leucis maiuſculis. Occaſio fuit, quòd Valeſius, quam-primùm ex Scotia, vnde eſt oriundus, ad Delphinatum acceſſit, ad illuſtrem illum Lediguerium ſic adſcitus eſt, vt cum celebrem eius domum, quæ Viziliæ eſt, frequentiſſimus itaret, Olitorem Elziarium illîc

illîc nouerit, & de parando in ipſis hortis Obſeruatorio cogitauerit. Hinc poteris quidem has obſeruationes Vizilianas inſcribere: ſed pergratè accipiam, ſi ex amici nomine Valeſianas indigitâris. Ego prout ille eas ad me tranſmiſit, committo; Tu vel tranſpone, vel ſelige, vel vtere tandem pro tuo inſtituto. Illarum ſeries ſic ſequitur.

Planetarum diſtantia obſeruatæ Viziliæ, cuius latitudo 45. grad. 5. min. 30. ſec. Longitudo eadem, quæ Gratianopoleos, vbi Polus attollitur 45. grad. 12. min. Anno 1622. &c. prælongâ ſerie.

Habes hucuſque, Præclare CÆSI, obſeruationum copiam, quâ Valeſius credidit ſerie. Catalogus certè inſtructiſſimus, & non paucorum, vt vides annorum, circa Superiores Erraticas Stellas. Quod ſi non perinde inſtructus circa Inferiores eſt; cauſam puta editos monteis, qui Viziliæ Ortum, Occaſúmque præripiunt, & conditionem earum Stellarum, quæ tum manè ſolùm, veſperéque conſpicuas ſeſe exhibent, tum plerumque latent ſub radiis Solis. Mercurius verò potiſſimùm, de quo omnes Obſeruatores id iure queruntur, quod de Marte Plinius, *inobſeruabilem eius eſſe curſum.* Fortaſſis mea illa de Mercurio ante annum in Sole viſo obſeruatio poterit eſſe inſtar plurium, quæ deſiderari hîc poſſent; & quadam etiam ex parte ſupplere, quod Keplerus conqueritur, Obſeruationes omneis Brahei per viginti annos conſcriptas, cadere intra vnicum trientem Mercurialis excentrici; reliquos verò duos trienteis inobſeruatos manere. Ex quo mirum videri non debet, ſi Keplerianus calculus tempore meæ obſeruationis abfuit à vero quinque propè horis; id lucro potiùs deputandum, quòd non vt alij abfuerit quinque aut ſaltem tribus diebus. An verò gratum faciam, ſi heic attexuero Obſeruationem nuperam, ex qua circa eundem Mercurium Kepleriani quidem calculi error paullo maior; at aliorum Artificum maximus longè proditus eſt. Cùm hoc ipſo anno 1632. & die Iulij 29. ſub horam quartam matutinam expergefactus in Auroram reſpectarem, Venerem in ea promicantem vidi, & neſcio, qua fœlici ſorte oculos ipſi circumducens, incidi in Mercurium, ab illa diſtantem triplici quaſi Diametro Lunæ. Facta ſtatim præ manibus Kepleriana Ephemeris indicauit Coniunctionem ſideris vtriuſque celebrandam die 31. Idque in ipſa Meridie, cum nota hac appoſita, *Mercurius ferè corporaliter iungitur Veneri; tamen quinque ſcrupulis ſuperior. Attendatur manè ♀ cum in Aurora monſtrabit paullò altiorem.* Itaque ego me ad illam, & diem, & horam ita accingendum duxi, vt diem non negligerem antecedentem, & conſequentem. Verùm die 3. craſſi adeò fuere vapores Horizontem obſidentes, vt prinſquam diſcuterentur, Venus ægrè apparuerit, Mercurius euanuerit. Ipſa die 31. apparato organo, vt Veneris ſaltem diſtantiam à duabus Fixis acciperem, Fixæ omnes priùs obliteratæ fuerunt, quàm illa ex denſioribus vaporibus emergeret. Quare id ſolùm ſuperfuit, vt explorarem num Mercurius illius corpus circunſtaret. Inclareſcebat iam Aurora, & hora quarta parùm aberat, cùm ægrè Mercurium detexi, & Cantoclaro amico meo, cuius ædeis, ac vineam huius obſeruationis gratia tunc vſurpabam, demonſtraui. Situs Veneris ſupra Horizontem erat tunc ſeptem circiter graduum; Mercurius verò ab ea diſtabat, cùm nudo viſu inſpiciebatur, tanto marginum interuallo, quantum Veneris Diameter adimpleturа videbatur: cùm verò Teleſcopio, videbatur poſſe Diameter Venerea quinquies circiter collocari in intercapedine. Erat autem Mercurius Veneri non ſupra, ſeu ad verticem; non planè ad læuam, ſeu in eodem parallelo dicto Almicantharat; non planè loco inter hæc medio, ſed verſabatur inter hoc medium, & prædictum parallelum; adeò vt ſpectato Eclipticæ ſitu, videretur præciſè eſſe, aut non multo antè fuiſſe in eodem cum illa latitudinis circulo, ſed collocatus ad Boream. Pulſauit quarta interea, & non longè poſt, Mercurius diſparuit. Omnibus expenſis; Quia iuxta prædictam Ephemeridem Coniunctio illa heic fieri debuit eodem die, hora ij. cum triente, ante Meridiem; & contigit tamen hora proximè tertia, cum ſextante; ideò viſum eſt calculum Kepleri nimis promouiſſe Coniunctionem hanc ſeptem horis cum ſemiſſe. Sed parum nempe iſtud eſt, ſi cum hallucinatione Ephemeridis Origanicæ comparetur, iuxta quam tribus ante diebus euenire debuerat, & minimùm, ſi conferatur cum Ephemeride Argolij, quæ celebrandam promiſerat quinque diebus maturiùs. Eſt autem valde mirabile, quòd vix aliquid, aut nihilum etiam Keplerus aberrauerit in deſignanda ſub Coniunctionem latitudinum differentia: & maxime ſi Diameter Venerea conſpecta Teleſcopio, habeatur vnius proximè minuti. Occaſione porrò huius Coniunctionis, memorat em ſimilem aliam Veneris eiuſdem cum Marte, vt putà, quam etiam abſque vlla deſignatione locorum ex Fixis obſeruaui anno 1612. menſe Octobri. Cùm die enim 14. diſcederem Diniâ Aquas-Sextias, Aurorâ iam inclareſcente, animaduerti Venerem à Marte diſtantem paullò minus Diametro apparente Veneris. Exiſtimabam eſſe Dodrantem, vel quanta apparebat inter ſecundum Equum in Helices cauda vicinámque ipſi ſtellulam intercapedo. Erat autem ♀ occidentalior, habéńique Venerem deflectentem in Meſeurum, ſeu Vulturnum circiter. Die verò 15. eodem tempore, ac itinere Diniam inter & Aquas-Sextias medio, Venerem vidi orientaliorem, & Martem ab ea deflectentem verſus Meſoboream. Diſtantia viſa paullò maior, quàm inter duas infimas Stellas ex tribus appendicibus Balchei Orionis, longè verò minor, quàm inter duos Hœdos. Enimverò, quia eodem anno, ac in fine Ianuarij eorumdem ♀ ac ♂ Coniunctionem obſeruâram Aquis-Sextiis, non illam qui-

dem

dem adeò propinquam, ſed tamen, vt puto, ſatis exquiſitè; ideo lubet magis eam adponere. Radio vtebar Aſtronomico in parteis decies millenas diuiſo, & tranſuerſali in ſimileis, cylindruliſque pro pinnacidiis tam ad oculum, quàm in tranſuerſali. Cæteros dies antecedenteis, conſequenteiſque prætereo; Coniunctionis diem deligo, & vnicum dumtaxat ante, vnicum poſt adiicio. Itaque eiuſdem & anni 1622. & Ianuarij die 30. hora 7. veſpertina exhibita eſt diſtantia Veneris, & Martis 0. grad. 36. min. & iterata 0. grad. 35 $\frac{1}{2}$. min. ac repetita tertiùm 0. grad. 35. min. At hora 7 $\frac{1}{2}$ inter Venerem, & caput Andromedæ diſtantia fuit 28. grad. 40. min. Inter ♀, & Markab Pegaſi 20. grad. 56. min. Inter verò ♂, & caput Andromedæ 28. grad. 47. min. Inter ♂, & Markab 21. grad. 26. min. Ac poſtmodum ad explorandam inſtrumenti fidem inter Sirium, & Procyonem occurrit diſtantia 25. grad. 42. min. Die ſeqoente 31. horâ 8 $\frac{1}{2}$ veſpertina, diſtiterunt Venus, & Mars 0. grad. 28. miu. neque moliri quidpiam aliud, propter exortas nubeis licuit. Die verò prima Februarij, hora 7 $\frac{1}{2}$ veſpertina, fuit diſtantia Veneris, & Martis 0. grad. 36. min. $\frac{1}{2}$ Veneris verò, & Capitis Andromedæ 27. grad. 37. min. Veneris, & Alæ Pegaſi 13. grad. 41. min. Martis, & Capitis Andromedæ, 28. grad. 52. min. ♂, & Alæ Pægaſi 14. grad. 16. min. Simileis alias Veneris Coniunctiones adderem, ac præſertim quidem cum ☾; ſed quia deſcriptam iam habes, quam obſeruaui in hac Vrbe anno 1625. die 9. Februarij; addo hîc ſolùm aliam, quam obſeruáram Aquis-Sextiis, anno 1619. menſe Aprili, vel ex eo, quòd Sideris vtriuſque diſtantiam acceperim non modò ſemel, cùm venarer adhuc horam ex altitudine Arcturi: ſed ter etiam interdiu, cùm horam captarem ex Sole. Die ergo Aprilis ij. manè hora 4. min. 55. diſtitit ♀ à ☾ 1. grad. 1. min. horâ 9. min. 36. diſtitit 2. grad. 24. min. hora ij. min. 16. diſtitit 2. grad. 57. min. Hora pomeridiana 0. grad. min. 20. diſtitit 3. grad. 27. min. Prætereo autem, vt exacto menſe, ſeu die Maij ij. manè hora 4. min. 50. cùm Luna videretur quaſi conſtituere apicem Trianguli penè Iſoſcelis, cuius angulos ad baſim occupatent ♀ & ♃ proximè ipſam eorum Coniunctionem, diſtantiam fuiſſe ☾ à ♀ 10. grad. 45. min. hora 4. 50. min. ☾ à ♃ 10. grad. 20. min. hora verò 5. Veneris verò & ♃ 0. grad. 32. min. hora 4. min. 30. Sed ad Mercurium tedeo, de quo poſtremò obſeruationem, quam dicere liceț negatiuam, adiicio, excerptam ex Epiſtola, quam Romam ad Naudæum ſcripſi oſtendendam Scheinerio, v. Eidus nuperi Maij. Ea ſic habet. *Attexo potiùs aliam circa ☿ obſeruationem*, &c. vſque ad illud, *hac ergo ſunt, quæ poteras cum optimo viro habere communia.* Habetur ſuperiùs. Hactenus excerpo, mi CÆSI, ac finem ſimul facio. Tu benè Vale, & magno Reipublicæ literariæ bono magnis conatibus inſiſte. Pariſiis Kalendas Octob. anno M. DC. XXXII.

Gaſſendi Epiſtola.

Viro nunquam ſatis laudato GALILEO GALILEI *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS S.

SAtis temporis iam elapſum eſt, Humaniſſime Virorum, ex quo Diodati manu accepi, quod conſignari mihi voluiſti, Dialogorum tuorum Exemplum. Quod ſerò tamen gratias agam, excuſationem mereor; quando vix tandem licuit diſcedenti Pariſiis deſiderata lectione frui, die vno, aut altero. Nempe quam-primùm egregius liber factus eſt mihi præ manibus, tanta illius apud ſtudioſos expectatio inarſerat, vt quia Diodatus Exemplum ſuum detulerat in Angliam, meúmque vnicum ſupereſſet; vix vllus fuerit, qui peruidere ſucceſſiuè non poſtulârit. Itaque diſceſſus occaſio vix demùm fecit illius copiam, ægréque inter varias occupationes obtinui, vt prægustarem, quod ſpero adhuc, quam-primùm conquieuero, pleno quaſi ore ſorbere. Interea cùm forem in hac ciuitate paucis diebus commorandum, ſignificare volui, quàm gratè acceperim librum; quàm iucundè percurrerim. Equidem tanta ſum affectus inter legendum voluptate, vt etiam-num; quoties mente repeto, mirificè mouear. Ita ſcilicet tibi conſtas, amantiſſime Veritatis Vir, vt quodcunque ratiocinaris, Naturam ſemper ſequaris Ducem, & ex propriarum Obſeruationum diuite penu, Principia ducas. Aſſurgis quò Mortalium nemo ſubuectus eſt hactenus; fœlicéſque huiuſmodi ſunt, qui vel eminùs conſequuntur. Quod mirabile verò ſit; cùm humana ſagacitas procedere vlteriùs non poſſit, is in te eſt animi candor, vt bona fide ſemper agnoſcas, naturæ noſtræ infirmitatem. Quantumcumque enim coniecturæ tuæ ſint veriſimillimæ; non ſunt tibi tamen pluſquam coniecturæ; neque, vt vulgares Philoſophi ſolent, fucum facis, vel pateris. Quàm iuſtum rebus imponis pretium! Obliuiſci certè, ſi velim, non poſſum, glebulæ terræ commendationem ſupra Adamantes, & alia, quæ malè ſanum vulgus miratur. Dicerem plura, ſed ſi perſpectus tibi vtcumque meus eſt Genius, diuinabis planè nihil eſſe in tuis ratiociniis, quod ſummopere mihi non arrideat. Addo ſolùm me periucundè in id incidiſſe, quod per literas admonueras, de opinionis tuæ conſenſu circa Stellarum exilitatem, cum mea illa de Mercurio in Sole viſo, obſeruatione. Delectat quippe eam tibi cogitationem veniſſe in mentem pro ingenij acumine, inexhauſtáque ſolertia, cui ego, vel non cogitans, tam promptam præſtiterim fidem. Sic euenire plerumque ſolet, cùm nobis ſatis eſt animi, vt ab opinionibus præiudicatis diſcedamus. Non pauca ſunt, quorum ſpem facis, vt circa ponderum cadétium inæqualem velocitatem. Quæſo te, idque non meo ſolùm, ſed Merſenni etiam noſtri, aliorúmque nomine, vt non patiaris

nos illorum tabeſcere exſpectatione. Morinus inter cæteros librum tuum auidè legit, téque ſuſpicit, vt par eſt; non fatetur tamen ſe victum, exiſtimátque rationes ſuas in manuſcriptum Prodromum perſeuerare illibatas. Ipſe, cùm multa alia in tui gratiam ediſſerui, tum præſertim exaggeraui cauſam abs te redditam de geminata intra diem naturalem Maris reciprocatione,& commendatione digniſſimam eſſe, & inconcuſſam perſiſtere. Ea commemoratem,niſi ipſe noſſes,ſolui potuiſſe obiecta omnia ex iactis abs te fundamentis. Id dico, Antiquorum omnium rationes, & Hypotheſes apparere nugas & inſomnia mera, quando cum inuento tuo comparantur. Contigit certè mihi non ſemel, vt cum apud viros ingenuos tuam explicarem ſententiam, tanta in animis audientium fieret veriſimilitudo, vt aſſumpta motuum Telluris Hypotheſis,ad declarandum Maris æſtum, probabilitatem ex ipſa declaratione obtineret. Verùm plura Deo volente, cùm licebit per otium. Vale interea & me ama. Lugduni in itinere, ipſis Kalendis Nouembribus,anno M. DC. XXXII.

Literas haſce cognato tuo viro optimo commendaui; Tu ſi quidpiam officy ex me fortaſsis exigas, ſignificare per ipſum potes. Iterùm Vale.

Admodùm Reuerendo, & Doctiſsimo Viro Patri THOMÆ CAMPANELLÆ *Philoſopho celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

Reſcripſiſſem pridem ad te, Præclariſſime CAMPANELLA, niſi poſteriores tuæ literæ, quas emiſſas reſciueram, deſiderium ſui diuturnum feciſſent. Ac illas quidem Pariſiis demùm circa huius menſis initium accepi; ſed de diſceſſu tunc cogitans, reſponſionem diſtuli ex ciuitate hac tranſmittendam. Neque verò propterea otij nullum ſupereſt, vt Epiſtolam effuſam conſcribam; ſed malo tamen aliquid tandem, quàm nihil omninò reponere. Itaque velim tibi perſuadeas, nihil mihi vnquam contigiſſe gratius, ſingulari illa amicitiæ demonſtratione, qua me beandum eſſe duxiſti. Tu nempe ex cenſu longè alio, quàm literati iſti triuiales, qui per compita, foráque crebreſcunt; euincíſque facilè, vt Philoſophorum noſtri ſæculi habeatis præcipuus. Quidni igitur ſuauiſſimum ducam à tanto viro diligi, quem magni quidem fieri, à viris bonis, doctiſque videam, ſed quem ego præ omnibus maximi ſemper æſtimarim. Quod tu mea aliquid ducas, eximiæ bonitatis eſt; neque enim ſum neſcius, quàm exigui momenti ſit, quidquid præſtari abs me poteſt. Ea re ſolùm gloriari poſſum, quòd ſum Veritatis ſtudioſiſſimus & vt falli à nemine, ſic fallere neminem volo. Id dico propter Obſeruationes, in quibus poteſt induſtria quidem, at non fides deſiderari. Ad Commentationes verò Epicureas quod attinet, ſubdubitare viſus es, ne quid in Religionem peccem: Sed abſit à me,vt excidat quidpiam, quod pugnare cum illa poſſit. Inculcas Prouidentiam: ego verò eandem aduerſus Epicurum tueor; neque, ſi ille quicquam errauit, patrocinium cauſæ ſuſpicio. Exopto, vt Naudæus noſter fecerit tibi copiam earum literarum, quas ad ipſum dedi menſe Maio. Si fecit, peruidiſſe potes ſpecimen Diſſertationis circa eam partem Prouidentiæ, quæ ad membrorum ſtructuram ſpectat, ac ſimul pernoſſe quo ſtudio Pietatis parteis complectar. Quippe quod Philoſophum agam, diſſimulare non debeo quidquid ad opinionum viri, quem interpretor elucidationem conducit: at quòd Chriſtianus etiam,& Theologus ſim, meminiſſe debeo, quid vtramque perſonam deceat. Hac ratione te imitor, qui pro ingenij acumine ita excuſſiſti impiorum ratiocinia, vt de Atheiſmo triumphaueris, & pro ſummo etiam candore nihil eorum reticuiſti, quæ in malignæ cauſæ gratiam ediſſeri ſolent, aut poſſunt. Ita ſcilicet faciendum, ne, ſi muſſitanteis dumtaxat induxerimus aduerſarios; ſuſpicari aliquis poſſit, nos propriæ cauſæ diffidere, quaſi non valeamus, niſi hoſtibus remiſsè agentibus procedere obuiam. Vtcunque ſit, cariſſimum duco, quòd ſic amicè me admones; ídque in parte non poſtrema beneuolentiæ tuæ duco. Plura, Deo benè propitio, cùm Diniam meam appulero, & ad Naudæum etiam ſcribam, quem velim interea ſalutatum facias. Vale, eruditiſſime & candidiſſime Vir, méque, quod facis, æternùm ama. Scribebam Lugduni in itinere, Poſtridie Kalendas Nouembreis, anno M. DC. XXXII.

Admodùm Reuerendo & Clariſsimo Viro CHRISTOPHORO SCHEINERIO, *è Societate* IESV,

PETRVS GASSENDVS S.

Debueram priùs reſcribere, Optime Virorum SCHEINERI, ex quo præſertim literas tuas ſub initium Iulij datas conceſſum eſt accipere; verùm quia faciebas ſpem conſcribendi vberiùs; idque intra dies non multos, idcircò exſpectare volui, vt liceret ſimul reſcribere ad omnia. Sed enim, cùm ſpe inani lactatus, neſcio qua ſorte has poſteriores literas nondum viderim, differre nolui diutiùs tum id tibi ſignificare, tum te certiorem facere mei in Prouinciam diſceſſus. Addo, quòd teſtatus nondum fueram, ſingularem illam voluptatem, quam ex lectione operis tui de Maculis Solis percepi. Dignum certè ingenium tuum, in quo hæ roſæ naſcerentur, adoleſceréntque, dignus oculus, cui myſteria, adytáque iſta paterent. Quod me attinet; vix quicquam offendi, cui non planè conſenſerim; fuere verò quam-plurima, quæ addidicerim, recens. Præcipuum fuit varietas motus ea ratione apparentis, vt interdum parallelus, interdum obliquus Eclipticæ fiat.

Quippe,

Quippe, quantum-vis multas habeam temporum anni ſingulorum conſignatas Obſeruationes; nunquam tamen animaduerti id genus inæqualitatis, donec me tuus liber admonuit; omnem ſcilicet varietatem abs me deprehenſam in obſeruationum defectum coniiciens. Qua Hypotheſi explicas negotium, acutiſſima illa ſanè; ſed ſimplicior fortè ex annuo Telluris motu depromeretur. Cum vtrauis tamen ſufficiat, tua vel eo nomine placet, quòd alia iſtìc diſplicet. Cætera prætereo; ſed illud tranſeundum ſilentio non eſt; ineffabilem fuiſſe ſuauitatem, quâ, quæ ſunt à te de modo Viſionis oculatiſſimè demonſtrata, arripui auidiſſimè. Fortaſſis id olim vberiùs pernoſces, ſi quando meæ neſcio quæ Phyſicæ Commentationes in lucem prodierint. Porrò, quia me literis ſuperioribus admonueras, habere te præ manibus Parheliorum argumentum; gratum habebis, vt opinor, ſi obſeruationem tibi indicem, quæ me fugerat idem pertractantem. Ea peracta eſt in Anglia, ante annos quadringentos, ſeu anno ſalutis ∞ c c. x x x i i i. deſcribitúrque in hiſtoria Anglicana Matthæi Paris, in Henrico III. ac ſimul apponitur ſchema, in quo quatuor Soles Spurij vnà cum vero exhibentur. Si tibi fortè res eſt perſpecta, horum paucorum verſiculorum leuis iactura habenda eſt. Niſi ſit o,bſeruatio digna videtur, quam diſcutias. Exiſtimo deſiderari aliquid in Diagrammate; diſquirendum tamen an poſſint quatuor Soles adultérini alia ratione apparere, quàm abs te obſeruatum eſt. Vale, SCHEINERI Optime, & me, quod facis porrò ama. Lugduni in itinere poſtridie Kal. Nouemb. anno M. DC. XXXII.

Si quid me fortè volueris, deſtinare literas, potes Aquas-Sextias ad Nobilem Senatorem Nicolaum Fabricium Petriſci Toparcham, illi ſiquidem curæ erit, vt compendioſè ad me mittantur. Vale iterùm.

Præclaro Viro LVCÆ HOLSTENIO,

PETRVS GASSENDVS S.

INuiſi nuper ex hac vrbe, Humaniſſime HOLSTENI, celebrem illum Meziriacum Burgi in Breſſia commorantem. Cùmque varij inter nos confererentur ſermones, incidit fortè mentio Geographiæ Agathemeris, cuius ipſe habet Exemplum ex Bibliotheca Grauuellana Veſonlij exſtante deſcriptum. Subiit illicò in mentem conſilium tuum circa minorum Geographorum euulgationem. Id vbi illi indicaui, ſubiecique fieri poſſe, vt librum ipſe non videris, paratum ſeſe ſtatim exhibuit, pro ea, qua eſt, humanitate, ad ipſum tecum communicandum. Titulus eſt, quantum recordor Ἀγαθημέρυ τῦ ὀρθῶνος γεωγραφίας ὑποτυπώσις. Incipit verò Ἀναξίμανδρος, &c. eſtque foliorum circiter quatuor. Itaque ſi hic Geographus abs te fortè deſideretur, potes id mihi interuentu Petriſcij noſtri ſignificare. Ego verò operam dabo, vt nanciſci quam-primum valeas. Vale intereà, Præclare Vir, ſicque habe, memorem me officij tui ſemper futurum, prætermiſſurúmque occaſionem nullam, qua gratum tibi facere liceat. Lugduni in itinere V. Eid. Nouembreis M. DC. XXXII.

PETRVS GASSENDVS GABRIELI NAVDÆO *Suo*, S.

LOngum, mi NAVDÆE, abrumpo ſilentium breui Epiſtolio: ſed præſtat nempe aliquid tandem, quàm nihil omnino perſcribere. Appulſus ad hanc ciuitatem, humaniſſimóque exceptus hoſpitio illuſtris Petriſcij, quem decus noſtrum eſſe noſti, offendo illum ſcribentem ad te, exigentémque literas, quas ſuis conſociet. Itaque licet præceps occaſio; negligendam tamen non cenſeo, vt quam poſſum, ſalutem dicam. Priuſquam exinde diſcedam, dicturus vberiorem ſum: Scito interea me benè valere, exoptaréque vt tu optimè. Literas accipio ex amicis noſtris, qui degunt Pariſiis, obſeruóque in Tubertinis, quorſum ſis breui Paduæ futurus. Vtinam principium hoc ſit ſtabiliendarum fortunarum. Accipio ſimul, quas Londino Diodatus noſter tum ex ſe mittit, tum remittit miſſas ex Hetruria; agnoſcóque virum præclarum expeditionem Romam parare: ſed noſti tu meliùs quid id rei ſit. Reſcripturus ad illum ſum, ſpondere tamen non audeo, vt breui reſpondeat. Effice tu, vt nôſſe valeam quid aget cum illo fortuna. Nondum extrema adeſt manus illi Philoſophiæ, cuius tu penè author es; quippe hoc ſolum infantiam quidem, at non maturam ætatem præſtare eſt natum. Itaque exſpectandum eſt, donec Pariſios rediero. Id continget cum Præſul meus, quem ſpero breui heic adfuturum, iter eódem ſuſceperit: ſuſcipiet autem, quantum opinor, circa Octobris initium. Vir illuſtris Markæuillæus inuitauit me adhuc nuper literis humaniſſimis adinuiſendum ſecùm Orientem: verùm exſpecto conſilium, quod Luillerium meum rogaui, priuſquam diſertè reſpondeam. Aliquid ſemper Cæleſtium rerum Commentariis meis adiicio: Tu ſi fortè ſit iſtìc gentium, qui hiſce ſtudiis delectetur, cura vt nôſſe valeam. Communicabo haud inuitus tum obſeruata cætera, tum nuperam Solis Eclipſim; ſed ohe grandem Epiſtolam, non breue Epiſtolium! hoc igitur in lucro habe, méque vt facis æternùm ama. Vale, Aquis-Sextiis, pridie Nonas Maiias anno M. DC. XXXIII.

Admodùm Reuerendo Patri, & Viro Clariſſimo, CHRISTOPHORO SCHEINERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

MAturè ſatis hûc adueni, SCHEINERI Optime Virorum, vt acceptis literis tuis, ſub Februarij finem datis, verbulum hoc reponerem. Verbulum, inquam; nam & vrget Veredarij præſentia, & metus, ne Romæ non ſis, cùm ille ad Vrbem accedet, Significas videlicet euocari te in Germaniam à Maieſtate

ſacra Cæſarea, & Præſul meus coniicit diſceſſum tuum in hoccetempus. Vtcumque ſit, pascendum mihi exiguo labori tuo eſt, vt ſi fortè hoc Epiſtolium ad te vſque perueniat, accipias quam reddo ſalutem. Non accepiſti, quantum coniicio, quas Kalendis Nouembribus ad te dederam literas. Cum nempe Lugduno tranſirem ſcripſi & ad te, & ad præclarum Campanellam, conſignauiſque literas Bibliopolæ Proſt, pollicito ſe magnâ curâ, vt redderentur, effecturum. Sed mea hæc eſt non veſtra iactura; quando quidem propter candorem, affectúſque mei ſignificationem, quod ex me ſperetis magni nihil eſt. Lætor eundem Mercurium ab aliis duobus illuſtribus viris, quos commemoras, obſeruatum fuiſſe: cùm verò etiam accepero quid, & qua ratione obſeruatus fuerit, cumulata voluptas erit. Ipſe tum menſe Ianuario obſeruaui Diniæ veſpertinum Mercurium, tum impræſentiarum obſeruo ex ædibus ipſis, & eo quo ſum in hac Ciuitate exceptus hoſpitio illuſtris Viri Peiriſcij. Ab obſeruatione cùm ceſſauero, quid abs me fuerit actum, perſcribam. Eſt interea quòd impertiar, quàm peregi Diniæ obſeruationem Eclipſeos, quæ nuper contigit in Sole, quantum per pluuias, nubeis, grandines, ventos interuenienteis licuit. Si Romæ adhuc fueris, pergratum facies ſi totam rem cum Campanella communicâris. Scriberem etiam iam ad ipſum, ſi liceret per otium; ſed vereor ne ſatis temporis non ſit, vt vel tabellam ſolam tranſcribam, quam hiſtoriæ obſeruationis in meis attexui Commentariis. Tu interea illum ſaluta, & Vale. Aquis-Sextiis, Non. Maij M. DC. XXXIII.

Salutat te quam-plurimùm Nobilis ille Hoſpes meus nuſquam gentium non cognitus. Is & te ſummopere colit, & vrſinam tuam Roſam admiratus, tum laudes tuas cecinit pridem, tum etiam ex quo aduentani, non paucos mecum circa tuas & Obſeruationes præclaras, & propoſitiones de modo Viſionis ſermones conſeruit.

Admodùm Reuerendo Patri, & Viro Clariſſimo THOMÆ CAMPANELLÆ,

PETRVS GASSENDVS S.

NOn ſcripſi ad te, Vir Eximie, ex quo Lugduno iter faciens, literas ad te ipſo die Kalendarum Nouembrium dedi. Dedi verò & ad Scheinerium, & vtraſque commiſi Bibliopolæ Proſt, ex quo, quòd agere ſe tecum per literas; adſereret, obtinui, vt meas adiungeret ſuis. Hoc memoro vt poſſis ipſe fidem meam ſaluam habere, niſi fortaſſis literæ illæ ad te vſque peruenerint. Videlicet non perueniſſe ſuſpicionem id ingerit, quòd ſeribens nuper ad me Scheinerius, mentionem earum, quas ad ipſum ſimul dedi, facit nullam. Profectò niſi & tu acceperis, eſt quòd maximopere doleam, quoniam ipſis reſponſum eſt binis pridem abs te allatis. Sed nempe huiuſmodi fata nonnunquam interueniūt, & amicorum exigit candor, vt caſus hos-ce conſulant æqui. Quòd ſi fortaſſis illæ tibi, bona mea ſorte, redditæ ſunt; eſt quod gaudeam ſummopere, ſperans exinde paucos hos verſus gratiores tibi exſtituros. Ad me quod ſpectat, tantò ipſas conſcribo iucundiùs, quanto iis tibi exhibendis occaſionem facio Nobilibus amicis meis inuiſendi tantum Virum, quantus ipſe es, eaque fruendi fœlicitate, quam mihi adhuc inuident fata. Cæterùm ex amplis nuper à Galileo Epiſtolis reſciui ipſum breui Romæ, quò citatus eſt, adfuturum. Id miratus ſum; quoniam nihil non approbatum edidit; ſed noſtrum non eſt noſſe hæc momenta. Alia vt mittam, quàm ageres pro rara tua humanitate, & ſingulari induſtria, ſi exortum diſſidium inter ſummos illos & amicos nobis viros (Galileum, & Scheinerium intelligo) componeres? Vir vterque adeò eſt bonus, adeò Veritatis ſtudioſus; adeò fidei & candoris plenus; &, Deum tamen immortalem! occurriſſe quod alterum alteri faceret infenſum! Ipſe certè ſatis dolere literatorum vicem non poſſum, quoties obſeruo magnos viros in generis huiuſmodi altercationes incidere. Nam puſilla quidem ingenia, quæ pendentem ex tenui filo conſectantur gloriolam, ita excandeſcere poſſunt; at viros adeò eminenteis, quos ſincerus agit Veritatis amor, iiſdem moueri affectibus, magnopere ſanè eſt mirum. Sed hæc nimirùm videtur eſſe humanæ ſortis conditio: adeò ſumus omnes, ſiue corporis, ſiue ingenij fœtuum amantes. Nolim porrò quicquam eſſe importunus niſi ipſe eò propendeas; quocirca neque adiicio, quod meâ quidem ſententiâ promouere concordiam poſſet. Tibi ſunt clariùs omnia perſpecta; etiam quæ dicere præſenti, quàm ſcribere abſenti tutiùs. Itaque nihil vehementer à te expoſto, efflagitóque, niſi vt amare me pergas, ac eum habeas, qui ſit amantiſſimus & obſeruantiſſimus tui. Vale Aquis-Sextiis VI. Eid. Mai. anno M. DC. XXXIII.

EIDEM.

QVas ad te ſcripſi nudius-quartùs, Præclariſſime CAMPANELLA, iis commiſi, qui inuiſendi, & alloquendi te coram occaſione illa beati voluerunt. Vterque illorum præcipuus eſt alter à Sacris, alter à Secretis Duci illuſtriſſimo, qui totam iam Romam exſpectatione ſui compleuit. Iter iam hâc poſt illos faciens Nobilis Boeſſiacus, qui ex eodem comitatu peroraturus eſt Latinè coram ſummo Pontifice, ſchedam quoque habere cupit, cuius reddendæ occaſione ſalutem tibi coram dicat. Hæc itaque eſt, quam ipſi conſcribo ac tantò quidem alacriùs, quantò & ipſe mihi eſt amicus eximius, & tu is es, quem velim ſemper quam-plurimùm cognitum fieri. An-non tu id patienter feres, imò etiam conſules boni. Niſi is eſſes, quem celebrem eminentiſſima virtus fecit, non ita te multi ambirent, ac impeterent, ſed nempe Sol non fert indignè, cum heliotropia quæ eius vim perſentiunt, in ipſum reſpectant.

Aut

Aut in virum adeò illuſtrem non debebas euadere, aut graue iam eſſe non debet, ſi Literatorum omnium oculi radiis tuis percellantur. Vtcumque habeas, habe me ſemper virum ſtudioſiſſimum tui. Vale. Aquis-ſextiis III. Eid. Mai. M. DC. XXXIII.

PETRVS GASSENDVS CONSTANTINO *Suo*, S.

ACcepi ante paucos dies, Mellitiſſime CONSTANTINE, præclarum epiſtolium. Neſcio quæ fata fuerint illius, quod ſcriptum dicis menſe Ianuario: ſed alterius ritè recordor, quo, cum Pariſiis adhuc verſarer, beare me volueras; Mirum porrò, te hactenus nullum accepiſſe reſponſum; & nullum tamen neque amandi, neque ſcribendi facere finem. Sed nempe conſtantia hæc tanta in eum cadere ſolum poteſt, qui nomine tuo digniſſimus ſit. Ea profectò tanta eſt, vt vel inuitum fuerit raptura; quid-ni me etiam qui ſum iam pridem erga te propenſiſſimus? Pudet me tamdiu diſtuliſſe affectus ſignificationem, méque indignum fateor, cui tu ſic tuum teſtatum facias. Verùm, qua es humanitate, ſic condonabis negligentium, vt quem tacentem amaueris, loquentem iam impenſius ames. Nihil eſt mihi, quod reponam enarrationi illi tuæ diſſidiorum literariorum: ſed non ignoras, quàm ſit hoc ſolum ingratum & inferrile. Hoc ſaltem ſcito, feciſſe te rem longè iucundiſſimam, quando hiſtoriam, ſeu veriùs hiſtrioniam Temporum docuiſti. Tametſi enim ægrè ferendum viros alioquin eximios ſeſe mutuò diſcerpere; ſuaue nihilominus eſt quid rerum iſtìc agatur, noſſe. Humanitas eſt optare, vti benè ſit omnibus; at fieri mentium diuortia tam humanum eſt, quam in corporis habitu, vultúque eſſe diſcrepantiam. Varia hæc partium ſtudia ſapientiæ ſtudio coæua ſunt, neque ſperandum eſt ſæculum, in quo non citiùs inter Horologia. Tu viue ab his curis liber, neque puta eſſe, qui poſſit tantas liteis componere. Si certandum ſit, enitere ſemper id, quod pridem facis, vt amore vincas, corporéque ſimul, ac mente quam-optimè valeas. Reſciui quanto molimine cum noſtro Burdelotio, aliiſque amicis perſæpe contendas. Optimum genus certaminis, quo non vinci minùs, quàm vincere gratum, imò, quo vulnera inflicta iucundiora ſunt, quàm ipſa victoria. Hæc inter Viue fœlix, & Vale, ac inter cæteros amicos optimum Aubertum ſaluta. Diniæ, proſtridie Non. Iulias M. DC. XXXIII.

Clariſsimo Viro LEONI ALLATIO, PETRVS GASSENDVS S.

HÆſi diu, Præclare Vir, quibus verbis, aut qua ratione agere tecum occiperem. Quippe poſtquam Naudæus primùm, & Gaffarellus poſtmodùm literis ſuis ſignificârunt, quo me affectu proſequeris, animo confuſus toties reſtiti, quoties arripui calamum gratitudinem teſtaturus. Et ſane ſi ego is eſſem, qui tam effuſam voluntatem aliquando promeritus vel leuiſſimis officiis forem: haud ita obſtupeſcerem: at me non modò facie ignotum, verùm ne vllis quidem datis, acceptis-ve literis conſcium, hac tanta obrui beneuolentia; quid-ni præ ſtupore obrigeam! Hæc vna res mihi ſolatio, quòd niſi quid dignum rependam, ipſe vertere tibi debeas, qui me impotem feceris. Quomodo enim in culpa ſim, qui anſam tibi præbuerim nullam; tu immerentem, nec rogantem, me cogitantem deuinxeris? Credidiſti fortè amicis plus æquo mihi fauentibus; at quorſum non ſubdubitaſti, eſſe nimis poſſe lenam amicitiam? Ego immenſum illis debeo, quando amicum te debeo; ſed parcere arti non poſſum, qua imponere tibi affectârunt. Et cum gratulari mihi ſummopere debeam, quòd ſic erga me animatus ſis, eſt tamen quod doleam nihil eſſe in me, quo te permoueri debuiſſe comperiam. Vtcumque ſit; præſtabo ſaltem, vt ingratum me experiaris nunquam, & cùm vires defecerint ſupereſſe tamen voluntatem viuidiſſimam deprehendas. Polliceor proinde quidquid tandem ſum; Tu ſic accipe, vt ſi poſſem præſtare quidpiam amplius, eodem animo tibi deuouerem. Vale bonarum literarum & Literatorum decus. Diniæ, poſtridie Eid. Iulias M. DC. XXXIII.

PETRVS GASSENDVS GABRIELI NAVDÆO *Suo*, S.

REddidit mihi, cum rediit, Præſul meus literas tuas. Ex me ſanè delectârunt tum ob coniunctas cum Gaffarello vices, memoriámque habitam mei; tum ob fortunarum tuarum quod exopto vt maximum tandem accedat, incrementum; tum ob renuntiatum Allatij erga me affectum inſignem, cuius me etiam poſt modùm Gaffarellus certiorem fecit. Veſtrûm vtriuſque conſilio Epiſtolium do ad præclarum Virum. Veſtrûm vterque ſuppleat, quod meæ deeſt induſtriæ. Præſul meus, qui te ſalutat diſceſſurus breui Pariſios rediturus eſt ante Hyemem. Ego cum illo non diſcedo, veritus, ne quadam ex parte libertatis iacturam faciam. Meminiſti, opinor, me noluiſſe aliàs accedere ad Eminentiſſimum Virum. Ceſſante huius proſequutione, eſt alius, quem tu probe nôſti, qui mirè me ſollicitat, vt fraternam, indiuiduam, perpetuam ſocietatem voueam. Spondet ab initio nolle ſe, vt priùs pedem domum iniiciam, quàm beneficium, penſionem-ve librarum ter mille fecerit ſecuram. Is ergo eſt, quem ſi Pariſios conceſſero, effugiam nunquam; adeò ille me ſuum cupit; adeò ego ſum impotens, vt denegem aliquid coram. Continebo itaque me in caſu hac, humili quidem, ſed quæ mei me habeat iuris. Hæc inter, quid putas, Luillerius, qui-cum ſolo poſſum, vt noſti, liberrimus viuere? Ille, vt me ſincerè amat, ſic conditionum, ipſa ſpecie, honeſtiſſimarum diſſuaſor non eſt; at ego

promiſſo

promiſſorum memor (quæ & magno viro obieci) plus illi largiri, quam exigat, volo. Non memoro vt pene ſe dedere eidem voluerit, ne ſeparati degêremus, vt tantumdem, & amplius ex ſuo obtulerit; vt Regiam etiam profeſſionem, quam recuſaui, quæſierit; nempe illius erga me amor incompertus tibi non eſt. Expeditionis in Orientem vix nuper dimiſimus curam. Spero autem heic adfuturum aut menſe Nouembri, vt Hyemem mecum tranſigat; aut ſub Veris initium, vt in Italiam ſecedamus, Venetiáſque potiſſimùm. Fortaſſis illic abſoluere opus illud meum licebit; quod ſi heic gentium velim, non poſſum. Tu benè Vale, mi NAVDÆE, & me perpetuùm amare perge. Diniæ poſtridie Eid. Iul, M. DC. XXXIII.

Satius eſt ex aliis, quàm ex me addiſcas, qua Reſponſione Schickardus Mercurium meum exceperit, qua Diſſertatione Hortenſius. Si adeſſet mihi vel vnum Exemplar, illud ad vos tranſmitterem; ſed licebit fortaſſis alias.

Admodùm Reuerendo, & Religioſiſſimo, Eruditiſſimóque Viro, Patri ATHANASIO KIRCHERÈ *Societate* IESV,

PETRVS GASSENDVS S.

QVo affectu, putas, accepi, KIRCHERE Humaniſſime, quas, vt me beares literas dediditi? Certè quanto proſequi poſſum doctiſſimum, optimum, & amiciſſimum virum. Reſcripſiſſem priùs: ſed ſtatim ab acceptis, concedendum peregrè fuit. Quin maius otium exſpectarem, neque (quod facio) rure ſcriberem; niſi proximè fores diſceſſurus. Itaque paucos verſus do, ſed qui ſint tamen amoris mei, atque obſeruantiæ erga te perpetuæ ampliſſimo pignori. Procul abſcedis; ſed animo etiam illuc te conſequar; neque locorum interſtitia vllum amicitiæ interuallum ſtatuent. Fortaſſis etiam te inuiſurus in Scythicis illis confiniis aliquando ſum; maximè ſi Deus, quod nôſti, deſtinatum iter fortunet. Supplebunt literæ interea, familiare commercium; neque deerunt officia, quæ inter abſenteis præſtentur. Cùra ſolùm, vt valeas, & per tot caſtra, ac per militarem illam inſolentiam, ſoſpes euadas. Ita nempe non modò tibi, ſed & bonis literis, Artibúſque conſules: & me quod ſpectat, animæ dimidium meæ ſeruabis. Quod de præclaro illo Tonduto commemoraſti, pergratum habui. Ille eſt, opinor, de quo etiam multa Morinus meus retulit aliàs. Saluta illum meo nomine, & quia volens peruidebit quidquid circa nuperam illam Solis Eclipſin præſtare potui, exſcribam ecce hîc tabulam, quam cum illo communicabis. Admone ſolùm Phaſeis deſcriptas prout eæ ſunt ſub obſcuro tecto per tubum acceptæ. Cæterùm dicere non poſſum quàm iucundum ſim habiturus quod munus mihi deſtinas. Erit illud mihi quaſi teſſera amoris candidiſſimi, & [illegible] quolibet carius. Ægrè fero nihil mihi adeſſe, aut eſſe in me repoſitu dignum. Scribo tamen ad illum noſtrum, quem nemo vnquam pro dignitate ſatis commendet, Petriſcium; vt ſi quid habeat ex meis nugis, qualemcumque licet compenſationem faciat. Vale, Præclariſſime Vir, & me ſic porrò vt cœpiſti, ama. Dabam Tanarone, quod eſt oppidum Dinienſis Diœceſeos, poſtridie Kal. Auguſti. an. M. DC. XXXIII.

ISMAELI BVLLIALDO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVàm gratas habuerim tuas literas, ipſe, qui me amas, neqne neſcius es te abs me amari, coniicere potes. Non multis reſcribo, quia iam non vacat extra ipſam domum, vrbémque verſanti; ſed ex prolixis literis quas ad Schickardum deſtino, erit quod putes ſcriptum non paucis. Videlicet Luillerius noſter commonſtrare tibi illas poterit, priuſquam in Germaniam mittat; Túque ſi quid videbitur commodum, ex illis deſumes. Pudet adeò tardè rependiſſe grates, reſcripſiſſéque eximio Viro; ac tu etiam habes, cur mihi ſuccenſeas, propter adſeruatam, nondúmque tranſmiſſam præclaram tuam Epiſtolam: Sed quas cauſas illi, tibi dictas puta. Quæſo te ſolùm, ſi literas meas peruolutare volueris, ne longas nimis adiicias moras. Delectat Veneris acceſſum ad Pollucis humerum non fuiſſe tibi inobſeruatum; videbis neque mihi fuiſſe ex contextu Obſeruationum, idque ad dies nuperi Maij 25. 26. 27. Cúmque obſeruatio tua ſit diei 26. Lætaberis te adeò propè ad verum collineaſſe. Certè & ego lætatus ſum, quòd conſpirauerimus ad vſque minuti dimidium. Circa locum Mercurij ſubductum per calculum ex obſeruatione, quam ad te tranſmiſeram; ſuſtinendum iudicium erit, donec explorauero germana loca tum Cappellæ, tum dextri humeri Aurigæ. Vereor ſcilicet, ne eæ ſtellæ non ritè ſe habeant in Catalogo Tychonis. Antiqua nonnulla argumenta habeo, ac nuper etiam neſcio quid nouam ſuſpicionem iniecit. Loca etiam Lancium, aliarúmque Stellarum ſuſpecta pridem habeo. Illùc fortè, ſi Deus faxit, curam aliquando conuertam. Inaudieram iam aliquid de Galilei liberatione; Is verò ſanè non poterat carcerem valde diuturnum pati. Si literas enim vidiſti, quas vir ille fidei plenus ad Diodatum ſimul & me ſcripſerat, perſpectum eſt illum non fuiſſe in culpa. Quod ratiocinaris de ſenſu Scripturæ ad ſenſum meum penitùs quadrat. Vide autem quantâ ſolertiâ ſenex optimus in iis literis idem argumentum pertractet. Quod familiariùs iam verſaris cum noſtro Merſenno, tibi gratulor; incomparabilis enim eſt Optimi Viri cõſuetudo. Non fert quæuis ætas plureis ſimileis; tantâ ille eruditione, & bonitate præcellit. Fruere illo, ac interea me amare ne deſine. Vale Tanarone, Eid. Auguſti, an. M. DC. XXXIII.

Concluſa

Concluſâ illa adeò longâ ad Schickardum Epiſtolâ, vbi aliam quoque ad Hortenſium concludere volui, id conſilium cepi, quod tecum Luillerius noſter communicabit. Tu ſi vacat per otium, fac vt negotium acceleretur. Fortaſſis etiam noſter Merſennus adiutare vos poterit; profectò ſi id præſtiteritis ſubleuaueritis me importuniſſimo labore. Vale iterùm.

Viro Clariſſimo & Amico cariſſimo VVILLELMO SCHICKARDO, *Hebraicarum literarum & Aſtronomiæ Profeſſori apud Tubingenſeis Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

SAt ſentio, quàm tibi ſim impar, ô Eruditiſſimè, & Candidiſſimè virorum, qui ex tantulo debitore, tantus euadis creditor. An ſperare debueram tam exiguum munuſculum fauore tam grandi compenſatum iri? aut iam eſt, quod exiſtimem poſſe aliquid abs me ſuggeri, ex quo iterùm creditor conſtituar? Alterum abfuit; alterum abſit, cùm mihi potiùs gloriandum ſit, quòd æternùm vincar à tanto inter literatos Heroe. Ego vt ſolum ſterile vix ſum potis vt aliquid marcidulum proferam; tu, vt fœcunda terra, nihil non vegetum, ſtatímque maturum profundis. Hinc eſt, cur in te titulos ſpecioſos, ac nomina regeram, quæ amor in me tuus expreſſit. Ipſe ſiquidem mecum habito, ac noui in tam curta re elogia hæc tanta mihi non deberi. Ac fortè quidem aliquid eſt, fuiſſe me aut primum, aut vnum ex iis, qui Mercurium primi ſub Sole viderunt; Sed contentus meâ opellâ, non-nihil profuiſſe Vraniæ cultoribus; pudore ſuffundor, cùm mihi propterea debito maiores grates rependuntur. Tametſi nempe literas meas obſeruationem præ ſe ferenteis, gratiſſimas tibi futuras ſperâram; non ſic me tamen habueram, vt deberes propterea viſcera velut effundere; & rem ipſam ſic illuſtrare, vt vmbella illa Mercurij Sole præclarior euaderet. Quàm gratulor proinde mihi, qui in virum inciderim, & amoris ingenui, & incomparabilis ſolertiæ? Quàm fortunatum duco libellum, qui occaſionem tibi præbuerit tanti operis contexendi? Licet enim mea illa obſeruatio mihi quoque ipſi ſit viſa non contemnendi eſſe momenti; attamen fœlicis fuit ſortis, vt te Patronum, vindicémque nanciſceretur illicò. Tu videlicet vnus videbaris, cui & obſeruationum copia ipſius vſui amplificando, demonſtrandóque ſuppeteret; & induſtria, patientiáque explicandi negotium adeò intricatum adeſſet. Quare & illa videbatur ſola tua commendatione poſſe inclareſcere, & vtilitate abs te patefacta, ad Poſteros vſque tranſire. Mihi certè timendum fuerat, ne quam præſumebam nepotibus ſeris extituram gratam, non eſſet in me vnde poſſem ad proximos tranſmittere; at confido iam, poſtquam tu tanto illam ſtudio tractas, fore vt deinceps non pereat, niſi quo caſu Cæleſtium amor, & literæ bonæ peribunt.

Porrò eſt, cur deprecer veniam, quòd ſignificare diſtulerim tamdiu conſignatam mihi reſponſionem tuam; cum illam habeam præ manibus ab extremo vſque Ianuario. Verùm, vt faciliùs condones, triplicem poſſum adferre cauſam. Vna eſt, quòd Exemplum illud pro tua voluntate ad me deſtinatum, neſcio qua ſorte imperfectum mihi redditum fuerit; deeſt nimirum quaternio tertius, quem & Luillerius meus Pariſiis ſibi inuiſum aſſeruit, & inclytus ille Senator Fabricius hîc Aquis-Sextiis deſiderauit. At ego exſpectandum duxi num Exemplum aliud comparare poſſem, ex quo integro perluſtrato, poſſem vberiùs reſcribere. Altera, quòd ſperauerim fore, vt Nundinis Vernis promiſſum abs te copioſius Reſponſum prodiret ipſéque proinde reponere poſſem aliquid appoſitum magis extremis tuis literis. Poſtrema, quòd cùm ad te dare ante Nundinas non poſſem, quas obſeruationes peregi circa ☿ veſpertinum prædicto menſe Ianuario; cunctandum cenſuerim donec peregiſſem alias circa eumdem hoc menſe Maio veſpertinum appariturum. Tametſi verò quotquot Exempla reſponſionis iam editæ fuerant delata Pariſios, coëmpta fuerint illicò, mihíque nullum fuerit ſuperſtes: Tametſi bellici tumultus, qui noſtrates Bibliopolas ab adeundis Nundinis proximè elapſis abſterruerunt, Obſtiterint quominus quicquam de tua illa ſeu inchoata ſeu abſoluta Reſponſione accipere potuerim. Tametſi quidquid poſſum ex meis Obſeruationibus præſtare, perexiguum futurum ſit: nihilominus committendum mihi vt tardiùs reſpondeam non eſt. Et vereor quidem, ne aut longè viarum ambages, aut turbæ illæ militares, quibus apud vos omnia ſcatent, literarum mearum aut retardationem aut deperditionem inducant; Sed committam, vt vela ventis, & omina bona precatus, conſcientiæ ſaltem ſecurus degam. Scilicet habere placatum, propitiúmque genium non poſſum; quò vſque tibi hanc qualemcunque meæ erga te gratitudinis teſtationem præbuero.

Equidem ſic afficior, non vt venire in examen partis illius Reſponſi velim, ſed vt poſſim ſolùm eximium candorem, conditionémque inſignem, quam in illa teſtatus es, ſuſpicere, & commendare. Quare & de meis ratiociniis poſt Obſeruationem adtextis, nihil eſt quod adiiciam; maximè verò cum cognoſcam quàm illa ſint leuia, neque vllum ſit, ad quod velim adhæreſcere, vt ad ſaxum. Quin etiam mihi res eſt pergrata, quòd pro candore tuo refellis quidquid ex illo tibi non placet; id enim ſic accipio, vt ſi animo laboranti Medicas manus admoueas. Longè alia mihi mens eſt, quàm quæ videtur maximæ hominum parti inſidere; quando tantum abeſt, vt iraſcar, dum contradicentem inuenio, vt agam potiùs gratias, & lucro habeam maximo, quòd tutiorem viam demonſtret, aut demonſtrare conetur, qua ad Veritatem perueniam. Hînc licet fortè aliquid rationibus tuis

reponere

reponere poſſem; nolo tamen, quia & illud ponderis magni non iudico, & volo vt intelligas, neminem eſſe, qui me citiùs det vtramque manum veriſimiliora ſuadenti. Abundè eſt, quòd facti fidem ita inconcuſſam tueris, vt illa ſanè ingenua eſt. Falli poſſum; at fallere, nihil eſt quod auerſer magis; ex quo fit, vt certus non poſſe redargui in iis, quæ refero; præter conſcientiam teſteis non quæram. Aderat mihi tunc Præſul meus Raphaël de Bollonia, quem tibi vel honoris cauſâ nominare potueram: Sed confidentia neſcio qua fretus, aut non memini, aut neglexi. Et videre poteris ipſe quàm te non fefellerit candoris mei opinio, cum Obſeruationes accipies, quas factas de eodem Mercurio ſub Sole viſo didici nuper. Beauit me nempe optimus Scheinerus, cùm VII. Kalendas Martij admonuit factam Obſeruationem tum Oeniponti à ſuo quondam diſcipulo Ioanne Baptiſta Ciſſato, tum Rubeaci in Alſatia à Ioanne Remo Quietano, ſingulari amico ſuo. Beaſſet me magis, ſi hiſtoriam Obſeruationis adiunxiſſet. Quippe commemorauit ſolùm non diſcrepare abs me Ciſſatum in deſcribenda Mercurij magnitudine, niſi ſecundis duobus, aut tribus; ſed fortaſſis nihil ampliùs habuit.

Quod ſupereſt, optâſſem ſanè, vt qualeſcumque ſint illæ meæ Obſeruationes nuperæ, ad manus tuas perueniſſent ante abſolutam, aut typis mandatam Theoriam Mercurij: At niſi iſta occaſione, aliâ fortaſſis vſui erunt. Exſcribo autem illas, vt ſoleo, meis ex Commentariis, cùm Religio ſit aliquid adiicere, detrahere-vè. Id moris habeo, vt quam-primùm obſeruatio peracta eſt, ex vſurpata ſchedula illam tranſcribam in codicem, dum memoria eſt adhuc recens, ſi peccatum eſt aliquid, aut fortè quidpiam intercurrit, quod caſtigare erratum poſſit; at rem ſemel ſic conſignatam perire, quàm vim pati, malo. Cùm pro otio deinde licet, ac niſi ſit res, quam ardenter cognoſcere deſiderem, quando ſum curis ſolutus, reuoco illam ad calculos, Niſi ſim, vti rarò ſum, conſignauiſſe eſt mihi ſatis. Videlicet ſatis exiſtimo eſſe, ſi dum per vigorem ætatis, & oculorum aciem licet, quas Obſeruationes poſſum, in Commentarios referam; ſperans vel adfuturum tempus, quo illas poſſim retexere; vel adfuturos, qui poſſint magis publico vſui accommodare. Sic video feciſſe Mæſtlinum, quem tu iam longo pòſt tempore lætaris reliquiſſe tibi, velut congeſtam materiem, quam in præclarum digeras Opus. Hæ nimirum res eiuſmodi ſunt, quas adnotauiſſe ſemel ſufficit, cùm etiam plurimis exactis ſæculorum myriadibus, & alienas manus admittant, quibus perinde expoliantur, ac dum recentiſſimæ ſunt, & quantum libet ſimplices, inſignem ſui amorem creent. Quidni? cùm præceps, & lubrica obſeruandi rem aliquam occaſio nunquam redeat; & quæcumque Obſeruationes, aut peractæ priùs fuere, aut peraguntur poſteriùs vtiliſſimè cum ea conferantur. Hæc commemoro, vt non admireris, ſi nudas ad te Obſeruationes tranſmittam, non item, quæ ex iis deduxi, aut deducere potui (calculum quippe continentem inſtituere adhuc non vacauit) & ſatis fuit per vices noſſe, ſi quid obſeruata Planetarum loca ab Ephemeride diſſiderent. Cogitaui etiam te nullo quaſi præiudicio detentum liberiorem fore in examinandis, verſandiſque Obſeruatis, quæ quod non planè inter ſe aliquando cohæreant, ipſe quò referam, non habeo; ſed ecce tandem quid circa Mercurium, & occaſione illius circa Planetas alios.

Anno Chriſti currente 1633. menſe Ianuario, Stylo nouo, Diniæ. Occaſione exhibita obſeruandi Mercurij, qui vix niſi hac tempeſtate, &c. *Vt in Commentariis; ad vſque diem 30. eiuſdem menſis incluſiuè.*

Et hactenus quidem priores Obſeruationes tranſcribo. Poſteriores ſeu nuperæ ab Aprilis fine incipiunt; Placet autem obſeruationi diei 28. præmittere, quod adnotatum circa præcedentem inuenio. Id ſic ſe habet. Die 27. Aquis-ſextiis Cælum varium, ſed flabat iam Africus (nempe à Solis Eclipſi vſque, conſtitutionem aëris conſtanter obſeruaueram Veſperi Mercurium, &c. *Vt in Commentariis.*

Anno eodem 1633. ac eiuſdem menſis Aprilis die 28. veſperi, Aquis-ſextis. Cum ex die vſque ſuperiore facta eſſet ſpes, &c. *Vt in Commentariis, ad diem vſque Iunij primam incluſiuè.*

Cœperam iſta conſcribere, exſcribereque ex quo die deſiit Mercurius conſpici. Quoniam verò licuit intereà Obſeruationes peragere circa Venerem & Saturnum, quorum ab initio conſtitueram illius quidem Elongationem, huius verò Oppoſitionem cum Sole deprehendere; ideò haud graue habui ipſas quoque tecum facere communeis. Sum iam in procinctu, vt Diniam diſcedam; ſed ſubciſiuas deligo horas, quibus tibi adhuc aliquid impertiar. Ac primùm quidem cognoſcas velim rogaſſe me Luillerium meum, vt tui cauſâ obtineret ex amico illo & erudito viro Bullialdo, quas conſcius eram illum habuiſſe circa Mercurium Obſeruationes; ac ſimul deſcribi curaret, quas Haſſiacas nondum tibi perſpectas fuiſſe memineras. Ille ergo Epiſtolam, quam ad te Bullialdus ea de re conſcripſit, ſic miſit ad me, vt ſis iam cum hac illam accepturus. Deinde, cùm dolenda mihi, tibíque iactura antiquorum Commentariorum, non poſſim tibi proferre plura, quæ habui aliàs circa Mercurium; ſaltem Excerptum duplex adiicio, ex quibuſdam literis meis, quarum Exemplum abs ſe aſſeruatum idem Luillerius vnà tranſmiſit. Vnum eſt circa tranſitum Mercurij præter Solem factum, ante menſeis tredecim: Alterum circa Coniunctionem Mercurij cum Venere, ante menſeis non ampliùs decem. Ne moror, en excerptum prius ex Epiſtola, quam Pariſiis Romam ad Naudæum ſcripſi V. Eidus Maij. Anno M. DC. XXXIII. Nihil neceſſe eſt ad ea reſpondere, quæ per te de viſo in Sole Mercurio Scheinerus requiſierat, cum peruidiſſe iam omnia debeat ex miſſo excuſo, &c. *Vt in Epiſtola.*

En excerptum poſterius, ex Epiſtola, quam Pariſiis Amſterodamum ad Gulielmum Cæſium Kalendis Octobribus ſcripſi. Cùm hoc

ipſo

ipſo anno 1632. & die Iulij 29. ſub horam quintam matutinam expergefactus, in Auroram reſpectarem, Venerem in ea coruſcantem vidi, &c. *Vt in Epiſtola.* Verùm hactenùs de Mercurio. Addo quod Obſeruare licuit ex Eclipſi nupera Solis, quandoquidem verò tempore Eclipſeos macula eſt viſa in Sole inſignis, ideò deſcribo ex Commentariis quidquid adnotatum comperio totis diebus duodecim, quibus macula Solem occupauit. Series ergo ita ſe habet.

Die prima Aprilis huius nempe anni 1633. priuſquam Aurora multùm inclareſceret, cepi diſtantiam inter, &c. *Vt in Commentariis, vſque ad diem* 13. *incluſiuè.*

Huc vſque de Eclipſi Solis, & Obſeruationibus, quæ circumſtiterunt illam. An aliquid etiam adiiciam de Eclipſi nupera Lunæ, ſeu ea quæ contigit ſub finem ſuperioris anni. Puderet; quando nihil certum, nihil dignum præſtare licuit, ſed quidni etiam totum perſcribam homini amico, & ingenuo, cum agniturus exinde ſit non voluntatem, ſed facultatem agendi quid melius defuiſſe. Igitur in hunc ſe res habet modum.

Anno Chriſti currente 1632. Menſe Octobri, die 27. Stylo nouo, Veſperi, Lugduni in Gallia. Deſtinâram animo adeſſe in hac ciuitate, &c. *Vt in Commentariis.* Et iſtud quidem de ea Eclipſi attexo. Tandem quod præſtare circa occultatam à Luna Stellulam Caudæ Arietis potui. Rem ſic expreſſam habeo.

Anno Chriſti 1633. & menſis Februarij die 14. veſperi, Diniæ, Idque ad Sacellum Diui Lazari, non procul ab vrbe remotum, verſus Africum, &c. *Vt in Commentariis*, Et tantùm de hac Occultatione.

Hæc abſoluebam Aquis-Sextiis, conſignaturus literas noſtro illi Fabricio, vt tranſmitti ad te curaret, cùm in ipſo penè diſceſſu literas accepi ex Hollandia vnà cum Diſſertatione per-docti illius, & maximæ ſpei Iuuenis Martini Hortenſij, circa viſum mihi in Sole Mercurium. Subiit etiam cogitatio apparitionis Mercurij, quam Kepleriana Ephemeris intra menſem pollicebetur. Hæc ergo fuit cauſa, cur mecum aſſumpſerim, detulerimque, non Diſſertationem modò, quam ille videre ardebat (habet nunc illam præ manibus, ſeu etiam quidquid heic ad te ſcripſi,) tum vt viderem num Diſſertatio ſuaderet quidpiam adiiciendum; tum vt exſpectarem num poſſem aliquid ſubnectere de memorata apparitione. Ac de ipſa Diſſertatione, quando tu haud-dubiè illam perſpexiſti, nihil quod dicam habeo; niſi quòd ſentio eius Authorem me ſummopere deuinxiſſe, teſtatúmque fuiſſe candorem, ſolertiam, & ſagacitatem inſignem. De apparitione Mercurij, hoc ſolum habeo, quòd fuerit nulla. Quæſo verò nihil cauſeris, quòd non maturiùs ſignificârim, literáſque has ad te miſerim, ſiquidem excuſatum me facere debent occupationes plures, maioréſque, quàm dicere liceat. Nunc etiam mihi vim aliquam, negotiiſque facio, cùm tibi non ex ipſa Vrbe, ſed ex diſſito oppidulo ſcribo, in quod meus me Præſul euocauit, ſed nimirum iam pudore ſuffuſus, quæſitum miſi tum has ipſas, quas abſoluerem literas, tum quaternionem Commentariorũ, quo continentur Obſeruationes tempore illo Mercurij fruſtra exſpectati peractæ. Ipſas ſcilicet ὡς λύτρον τόκον, ſeu, ſi malis, quaſi mulctam, pœnámque procraſtinationis debui tibi perſoluere. Itaque ſic illas deſcribo.

Die 19. Iunij (ſcilicet huius eiuſdem anni 1633.) veſperi, Idque Diniæ; Cum totis diebus antecedentibus nubes Venerem eripuiſſent, cuius ſtationem, &c. *Vt in Commentariis.*

Mi Schickarde, hoc adhuc vnum. Cum deſtinaſſet Præſul meus me in hoc ſuo temperatioris aëris oppidulo totis iis diebus detinere, quibus æſtus foret in Vrbe quaſi intolerabilis, iuſſi adferri ecce Radium, quo ſtationem tum ♀, tum ♄ obſeruitarem. Quia ergo, niſi circa ♄, attamen circa ♀ res non malè prorſus ſucceſſit, ideò non piget extremam manum non appoſuiſſe Epiſtolæ; donec poſſem hanc quoque tibi Obſeruationem elargiri. Vides, vt illi ſim ſimilis; qui viridarium ingreſſus, ita flores colligit, vt aliis aliiſque elegantioribus viſis ſubinde ſuccedentibus, quem extremum carpat, non habet; ſed tollam tamen denique manum. Quod ad hanc rem ſpectat, ſic *in Commentariis.*

Die menſis Iulij 29. ſcilicet huius eiuſdem anni 1633. Tanarone, quod Oppidulum eſt ſitum Diniæ ad Boream, diſſitúmque duabus leucis, ita vt, &c. *Vt in Commentariis ad vſque diem Auguſti* 13. *incluſiuè.*

Hûc vſque progreſſus pedem ſiſto; quando & cras hînc diſcedendum, & vereor ne curæ ſuccedant, quæ hiſce Cæleſtibus obſtent. Conſtitueram ad paucos adhuc aliquot exſpectare dies, donec Saturni directio ſenſibilis facta obſeruanti foret; verùm adnotato vtcumque per hoſce dies illius ſitu, enitar poſt circiter menſem talem obſeruare, qui collatus cum eo, qui fuit à me ante menſem obſeruatus tempore ſtationis Planetæ prodat. Hînc, cùm iam mihi non liceat; potero tamen aliàs quidquid id rei communicare (ac ſi præſertim deſideres) vnà cum ſtatione priore, ad quam habendam Februarij finem, & Martium menſem totum conſumpſi; Nec verò multum exſpectarem; ſed nunc quoque Obſeruationes tunc habitas deſcriberem: ſed quia debet hoc veſpere diſcedere Diniam, qui literas craſtina luce deferat Aquas-Sextias, idcircò ſuperſedeo. Attexo ſolùm compendioſiorem (quod illa grata futura ſit) habitam in bruma de Stella Polari. Ea ſic habet.

Anno 1632. ac menſe Decembri, Diniæ, cum adeſſet tempus, quo per eaſdem noctes, &c. *Vt in Commentariis.*

Sequitur quidem in Commentariis longa Meridianarum Solis altitudinum ſeries: verùm occaſione alia deſcribetur. Cum ſufficere iam debeat brumalem Solis altitudinem exiſtere Diniæ grad. 22. min. 26. $\frac{1}{2}$ Atque idcircò ſuppoſitis Tychonis Parallaxibus, cum maxima declinatione refringi nobis Solem in ea altitudine quatuor

minutis ampliùs quàm in Danico Horizonte.

Atque heic tandem modus eſto. Iam enim videor conſcripſiſſe non Epiſtolam ſed librum; non opus quoddam elegans, ſed centonem valde diſſutum. Verùm memini te eſſe Schickardvm, qui cum ſis amantiſſimus ſimpliciſſimæ veritatis, iucundum habeas conſcribi res pro vt ſe offerunt, habéntque. Hac certè de cauſa non ſelectas mitto, quas bonas duntaxat Obſeruationes exiſtimo; omneis potiùs tibi obtrudo, ne vel aliquo præiudicio Veritati officiam, vel prætermittam aliquid quod cognoſcere potiſſimùm velis. Alius quiſpiam poſſet hanc meam ſimplicitatem deridere; Sed prætulerim delirus videri, quàm immeritam exigere fidem. Sunto Obſeruationes imperfectæ; ego perfectas non iactito. Profero cuiuſmodi ſunt, vt ſi quis vſurpare volet, debitas cautiones adhibeat. Hinc, quantum poſſum; non ſingulareis, ſed repetitas & dierum plurium obſeruatiônes habere ſtudeo, vt aliæ alias corrigant, & ex collatis omnibus certi aliquid depromatur. Vtinam verò quotquot nobis Obſeruationes reliquerunt, & hiſtoriam, & tam errores quàm ritè geſta tranſmiſiſſent? Scilicet iam expenderemus quo tandem modo forent accipienda, quæ nobis negotium faceſſunt, quòd ipſi illa nimis præciſa, nimiſque indubia haberi affectauerint. Cùm enim dicunt exempli gratiâ ſe Planetam obſeruaſſe in tali longitudinis, latitudinis-ve loco; ſi (vt Inſtrumenta, & modum obſeruandi præteream) adderent ſaltem diſtantiam à Fixis; liceret poſtmodùm correctis Fixarum cùm locis tum diſtantiis, examen inſtituere, & fortaſſis ad veriorem loci obſeruati cognitionem peruenire. Quin adduci quoque nunquam potui, vt ſeu Keplero, ſeu Tychonis hæredibus parcerem, qui hactenus nobis inuiderunt ſeriem atque hiſtoriam tot illuſtrium obſeruationum? An ſupprimendæ enim ſunt omnes, vel maxima illarum pars, quòd plures, vt puto, non cohæreant Hypotheſibus aſſumptis? An poteſt viros ingenuos veritatis ſuppudere, & non Ariſtoteles illud veriſſimè protulit βέλτιον εἶς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν; An non errata ſaltem proſunt, vt prudentiores, qui in idem incubuerint, euadant? Ne fieri poſſe memorem, vt quæ erronea exiſtimantur ob præiudicium aliquod, aut prodantur legitima, ex aliis ſuppoſitis; & inducant in ſuſpicionem, quæ immeritò habentur indubia: aut animos adiiciant ad melius quidpiam comminiſcendum.

Sed ne longiùs abripiar, ſupereſt tibi ſalutem dicam nomine Nobilis illius, cuius ſæpius mentionem feci, Nicolai Fabricij, qui eſt & Petriſci Toparcha, & in ſuprema Aquenſi Curia inluſtris. Is cùm ſit vniuerſo Orbi literatorum notiſſimus, ignotus tibi eſſe non poteſt. Non poteſt certè multa de illo non commemoraſſe tibi eruditus Holſtenius, cuius ad ipſum literas nominis tui pleniſſimas vidi. Is eſt, qui magnâ ſemper curâ adiutandis omnibus ſtudioſis ſic inuigilat, vt fortè etiam ſtudiis tuis ſuppeditare auxilia poſſit. Quàm multos enim codices, putas, non modò ex tota Europa, ſed ex toto etiam Oriente & detegit, & comparat, quos maxima alacritate eruditis viris ſtatim impertiatur? Vide igitur ſi quid inſtitutis, cœptiſque tuis conferre valeat. Et enim ſic eſt erga te, & virtutem tuam animatus, vt gloriæ, fœlicitatíque habiturus maximæ ſit, ſi teſtatum tibi occaſione quadam, non prorſus ingrata fecerit affectum. Vale ſemper, ama me ſemper, & amicum Lanzium ſemper reſaluta. Tanarone, Eid. Augusti. An. DC. XXXIII.

Viro Eximio, & Amico ſingulari
MARTINO HORTENSIO,
Delfenſi, Mathematico ſolertiſſimo,

PETRVS GASSENDVS S.

Qvanam ratione tecum agam, Hortensi Humaniſſime, qui me inſcium & immerentem tanto fauore es proſequutus? Sanè & imparem me ſentio, qui dignas grates vnquam perſoluam, quando tu ſtatim tantam in me effudiſti beneuolentiam, vt me prorſus obrueris; & cùm gratitudinis ergò me totum repoſuero, eo ſaltem nomine concedam, quod tu me deuinxeris prior. Verùm ipſe tu aut adeò in me non debuiſti eſſe profuſus, aut temperare magis tibi, ſi ſperaſti, vt quidpiam æquum meritis tuis rependerem. Ego aut ſilentio teſtari inexplicabilem affectum in te conceptum debeo; aut ſi prætereà exigis voces, raucidulum quidpiam ſolùm muſſitare. Eſto proinde hac qualicumque ſignificatione contentus, & quod deeſt, ſenſum, ac memoriam tui vigere in pectore ſcito. Atque hæc quidem præmoneo, vt intelligas me non ſolùm in communem, quam & ſcripto publico, & priuatis literis exoptâſti, conſpirare amicitiam, ſed honori etiam ſummo ducere, fœliciſſimæque adſcribere ſorti, quòd tu tantus Vir me vltrò ambire pro immenſa tua humanitate volueris. Niſi verò officiis, obſequiiſque meis tuæ de me exſpectationi abundè ſatis reſpondero, non defectum voluntatis erga te propenſiſſimæ, ſed imbecillitatem virium, quam ſatis ſentio, incuſato.

Ad Diſſertationem tuam vt veniam, affectum imprimis accipio, quo me ſpecioſis nominibus exornando vix finem facis; ſed bona tua cum venia nomina ipſa reſpuo, vt quæ ſupellectili curtæ conſentanea non agnoſcam. Ἄνθρακες ὑμῖν ὁ θησαυρός, vt veteri Parœmia dicam. Tu verò noſtra ſic accipis, quaſi ſint cuiuſdam momenti. Si me amas, ſic mecum age, vt cum eo, cui nihil eſt ſimplicitate antiquius; & quem

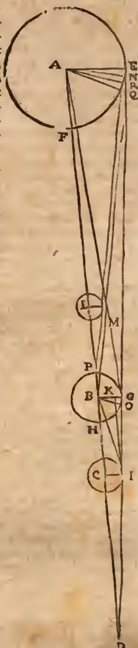
quem moderata etiam commendatio puellari penè rubore ſuffundit. Iſti potiùs tituli te, ſimileiſque tui ſummos Viros decent; mihi ſatis ſupérque eſt, ſi amicus nominer tuus, quod ero ſanè impoſterum. Deinde, quòd rem ipſam ſpectat, eâ ſolertiâ, cóque iudicio conſcripta omnia deprehendo, vt concedam planè in tuam ſententiam. Neque id ſolùm dico in iis, in quibus te amicum nimis approbatorem habeo; verùm in iis maximè, in quibus te candidiſſimum cenſorem experior. Certè quæ commendas eatenus placent, quatenus tibi non diſplicent: At quæ reprehendis ideò grata ſunt, quòd & agnoſco ſinceritatem, & ſanius quidpiam edoceor, quàm eſſem antè penè perſuaſus. Quantumcunque enim ſic affici ſtudeo, vt experimenta admittens ratiociniis ſemper diffidam, & à ferendo iudicio de aliqua re continentiſſimus ſim; me tamen tangit ſpecies quædam veriſimilitudinis; adeò vt verbis communibus vtens illius aſſertor aliquando videar. Enim-verò nulla eſt vnquam veriſimilitudo tam potens, quæ me ſic faciat indubium, vt non ſim paratiſſimus ad amplectendum præclariorem. Hinc tantum abeſt, vt indigner ſi quis me minùs probabilem amplexum ſententiam demonſtret, quin illum potiùs vt Præceptorem, ac velut bonæ mentis parentem agnoſco, & exoſculor. Quin etiam vix audeo contradicere, & cum pudore quodam id facio, cùm aliqua ſupereſt defenſionis anſa, ac ſpes; veritus ne aut libertatem, qua amici in me vtuntur, animo haud æquo accipere videar; aut pertinacem animum faciam, quem mihimet propoſui, & liberrimum, & ad omnia ἀδιάφορειν poſſidere.

Quàm putas proinde tibi multum debeò, qui conſcriptam à me ſententiam de aëre quodam Cæleſtibus globis circumfuſo ſic excuſſiſti, vt me ſtatim induxeris in longè veroſimiliorem. Tametſi enim adhuc puto probabile admodùm eſſe regionem quandam velut aërem ex propriis ſeu vaporibus, ſeu exhalationibus, contextam cuiuis globo circumreſpergi; euiciſti tamen vt illam non iam tantam exiſtimem, quæ tantum Orbem lucis ſpuriæ globo concluſo circumponat. Experimenta tua illuſtria, & præclara prorſus ratiocinia: hoc addo, debuiſſe me ſanè diligentiùs attendere num ſeruaretur proportio quædam inter aërem & circumdatum illo globum. An enim licet Tellus noſtra aëre ſuo circumamiciatur, illum tamen ad eam effuſum altitudinem poſſidet, vt illuſtrata Lumine Solis, & conſpecta eminùs incrementum lucis accipiat, quod vel ex Luna in ſenſum cadat? Et verò quæ aliis globis adfingitur Lux, ea innumeris propè vicibus moleculas illorum excedit. Quod ad igneis nocturnos ſpectat, efficis quoque vt priorem deponam ſententiam; nam & cauſa quoque germana cur tantumdem amplificentur, ea videtur eſſe, quam ipſe aſſignas, neque valde obſtat, quod conieceram ex Iridibus areolis-ve lucernarum. Quo loco non poſſum ſatis commendare, quam commemoras Beeckmanni noſtri ſolertiam; ſed ille nempe non ſemper ſui ſimillimus eſſe non poteſt, Ac ipſe quidem Epiſtolâ iam ad Schickardum miſsâ, & typis mandata, cùm neſcio quid meditarer, aliquid adfine commentatus fueram; ſed ne excuſate me videar, vberiorem rei conſiderationem, te admonente aggreſſus ſum, & vt ſe haberet penitiùs inſpexi. Et profectò res fuerat digna maiore quadam attentione; cùm quid præſertim diſquirerem de contextura oculi, de lucis proprietatibus, de ſimulacris corporum, de viſionis denique modo.

Miratus ſum præterea indefeſſum ſtudium, & ſagacitatem qua venatus es apparentem Siderum magnitudinem; ac tum ſuſpexi candorem tuum in dimittenda illicò receptiſſima opinione; tum gratulatus mihi ſum, qui obſeruatione mea calcar tibi addiderim ad id moliendum, quod Poſteri non poterunt non amplexari. Poterit quidpiam adiici, detrahi-ve in tantis minutiis præ obſeruandi difficultate; in deſignanda quantitate vera corporum Cæleſtium aliquid fortaſſis immutabitur circa ſuppoſitam abs te illorum à Terra diſtantiam; ſed hoc opus, hic labor erit Inſtrumentis magis idoneis conquirere omnia, aut ea, quæ præſcribis reuincere, aut iis tutiora præſtare. Quando porrò dictam diſtantiam ex ſenis laudatiſſimi Lanſbergij præſcriptis proponis; venit in memoriam, quod nuper, cum forem Aquis-Sextiis colloquuti de iis ſimul cum præclaro illo viro, & vetere meo amico Ioſepho Galterio. Rem verò, vt opinor, tibi (imò & ſeni optimo) gratam faciam, ſi id in hunc locum inſeruero. Ergo cum ipſe commendarem Lanſbergianum illud inuentum circa dimenſionem, diſtantiámque Terræ, & duorum Luminarium, ac Diagramma collaudarem, quod habetur & in Prolegomenis, & in libro ſecundo Vranometriæ; Galterius quoque commendauit, collaudauitque demonſtrationem, qua cæterorum artificum ratiocinationes erroris arguuntur. Verùm adiecit ſe conſiderare in exquiſita inſtauratione, quod eſt à ſagaci viro prætermiſſum; vt nempe ſemi-diametri cùm Solis, tum Terræ aſſumptæ forent, quæ terminantur ad veros contactus lineæ ex apice vmbræ in globos extremos directæ, vtque non ex centro ipſo Terræ, ſed ex ſuperficie ducta foret linea in contactum cum globo ☉ quod inde, non illinc obſeruetur Solis-ſemidiameter apparens. Quamuis enim Lanſbergius parùm intereſſe interdum inſinuet (quæ mea erat reſponſio) totum id parùm intereſſe ob ingentem Solis à Terra diſtantiam, & res tamen non videtur (inſiſtebat ille) fuiſſe negligenda, quantumcunque ſit momenti exigui: & quia hæc deinde ſtabilitur Scala dimetiendis cæterorum Syderum diſtantiis & magnitudinibus, excreſcere admodùm poteſt qui in hoc negotio admittitur errorculus. Atque vt ſimul adiiciam, quam ille demonſtrationem Ptolemæo ſuo inſeruerat ante annos quindecim (ac nuper etiam Exemplo Vranometriæ Lanſbergianæ à me Pariſiis ad ipſum tranſmiſſæ) libris

libris prolatis ſtatim oſtendit. Res ecce in hunc ſeſe modum, quantum me iuuat memoria, habet.

Suppoſito Diagrammate, eiuſdémque explicatione, pro vt eſt apud Lanſbergiũ, addantur ſolùm lineæ *A N*, & *BO* cadentes normaliter in puncta contactus lineæ *D E*, itémque linea *P Q*, quæ poſt contactum in *Q* ſecet lineam *D E*, in *R*, & occurrat lineæ *A E* circa punctũ *E*. Denique lineæ *A Q*, & *A R*. Ex his ita ratiocinabimur ad habendam diſtantiam, & magnitudinem Solis, idémque proportione erit intelligendum de Luna.

Primò angulus *D*, ita innoteſcet. Triangulũ *BCI*, rectangulum eſt, datúrque præter Angulum *C B I*, latus *B C*, dabitur ergo linea *BI*. Similiter Triangulum *BOI*, Rectangulum eſt; dátúrque in eo latera *B O*, & *B I*, dabitur ergo angulus *O B I*. Huic addatur Angulus *C B I* fiet angulus *C B O*, qui ſi auferatur ex recto *C B G* reſtabit *G B O* Porrò angulo *G B O*, æqualis eſt angulus *B D G* (ſeu quæſitus Angulus *D*) propter Rectangula, & communem angulum ad *G*.

Secundò linea *P R*, ita patefiet. Trianguli Rectanguli *OBD*, notum eſt præter angulos, latus *BO*; ergo innoteſcet etiam latus *D B*, cui ſi addatur *B P* fiet *D P* vnum ex lateribus Trianguli *DPR*, cuius quia præterea noſcuntur omnes anguli, proptet notum exteriorem *A P Q*, nempe apparentis ſemi-diametri *A Q*, itémque interiorem *D*, idcircò non poterit ignorari latus *P R*.

Tertiò angulus *R A P* ita colligitur. Angulus *E A N* æqualis eſt angulo *A D E* propter Rectangula, & communem angulum ad *E*; ſcilicet *D N* produci concepta vſque ad concurſum lineæ *A E*. Similiter angulus *E A Q* æqualis eſt angulo *A P Q*, vel *A P E* propter Rectangula, & communem angulum ad *E*. Ex *E A Q* auferatur *E A N*; remanebit angulus *N A Q*. Hunc bipartitur linea *A R*, vt pote ſubtenſa communis Rectangulorum, quorum aliunde baſes *A N*, & *A Q* ſunt æquales ſemi-diametri. Igitur ſi dimidium *N A Q*, vt pote *N A R*, angulus addatur angulo *E A N*, producetur angulus *E A R*, cuius complementum ad quadrantem eſt angulus quæſitus *R A P*.

Quartò proinde latus *P A*, ſeu diſtantia Solis à ſuperficie Terræ ex eo dabitur, quòd in Triangulo *ARP* dentur omnes anguli cum latere *P R*, addendáque ſolùm eſt ſemidiameter *P B* vt producatur vera Solis à centro Terræ diſtantia.

Quintò item ſemi-diameter Solis *A Q* non dari non poterit, quòd in Rectangulo *A Q P* dentur omnes anguli cum latere *A P*. Atque ita quidem, aut propè Galterius.

Vt ad exilitatem Stellarum, cùm Errantium, tum Fixarum redeam; video primùm quibus momẽtis clariſſimi noſtri amici Schickardi rationes deiicias, vt obſeruatam à me quantitatem Mercurij non eſſe augendam propter Opticas fallacias demonſtres. Ipſe certè aliquid etiam, quod reſponderetur, meditatus fueram; ſed tu reliquum nihil facis; exiſtimóque præclarum virum, poſtquam Reſponſionem attenderit tuam, ambas tibi daturum manus. Deinde tibi gaudeo, quòd te eædem propemodum cogitationes ſubierint, quæ virum illum nulli æuo vnquam tacendum Galileum. Is cum primùm legit deprehenſam à me exilitatem ☿ literis datis ſignificauit perſuaſum ſe iampridem fuiſſe, Mercurium cæteráſque Stellas eſſe magnitudinis incredibiliter minoris, quàm vulgò habeantur, aut appareant; méque id viſurum in libro, cuius præbo iam commendati erat Exemplum ſtatim miſſurus. Stetit promiſſis Optimus Senex, ac medio nupero Ianuario literas ecce alias ad me, & ad communem noſtrum Eliam Diodatum, conſcriptas, quibus editionem ſuppreſſam, & ſe Romam citatum monet, *Sancto*, vt vocant, *Officio*, Libri rationem reddíturum. Profectus ille Romam eſt, ac neſcio quid iam cum illo agatur. Hoc perſuaſum propè habeo, nullum ad vos vſque perueniſſe libri Exemplum, neque ſpem ſupereſſe magnam, vt breui perueniat. Quamobrem exſcribam heic tibi paginam vnam, aut alteram, in qua agitur de exilitate Stellarum; vt videas qua ratione illam Summus vir obrinuerit. Exſcribam verò Italicè, vt liber ille conſcriptus eſt, quando te etiam Italicè intelligere ex eo colligo, quòd eiuſdem Authoris librum de Maculis Solaribus citas, qui etiam Italicus eſt. Continet liber Dialogos quatuor, circa duo Syſtemata Ptolemaicum, & Copernicanum. Itaque quarto Dialogo, & pagina quidem libri 393. Collocutores *Sagredus* & *Saluiatus* ſic proſequuntur,

Sagr. *L'error dunque di coſtoro conſiſte*, &c. Ad vſque illud, *Veggo*, &c. Porrò & quando poſtremis illis literis nuperi Ianuarij, in quibus ſuam de exilitate ♀, & ☿ repetit ſententiam,

tiam, continetur inſignis quædam ratiocinatio vice Reſponſionis ad ea,quę ex Sacra Scriptura obiici ſolent Copernicanis: Iucundiſſimum habebis,ſat ſcio, ſi id quoque deſcripſero. Id nempe reſcripſi occaſione tum Antariſtarchi, tum famoſi Problematis, quos libros nôſti recens conſcriptos ad ſiſtendum motum Telluris. Inter cætera ergo hæc habentur,

Quanto al N. che pur ſi monſtrà huomo di grande ingegno,&c. ad vſque illud,*alla moltitudine Populare*. Sic ille.

Menſes duo ſunt,mi HORTENSI,ex quo huc vſque proceſſeram. Scilicet nolebam ſegnis apparere in ſignificando tibi affectu gratitudinis; ſed iam volens nolens appareo, & niſi tua bonitas lentorem hũc meum excuſet, abiero inexcuſatus. Hoc tamen dicam ingenuè. Cùm haberem tum quoque cœptam ad Schickardum Reſponſionem, in qua multæ rerum Cæleſtium Obſeruationes continerentur,cogitatio ſubiit eaſdem quoque tibi exſtituras gratiſſimas quòd aliquas potiſſimũ peruidere deſideraſſes.Factum ergo eſt,vt dum illas communicare differo, quo vſque meæ ad Schickardum literæ forent abſolutæ; totum hoc tempus elapſum ſit. Enim-verò quid putas iam concluſis literis contingit?Succedunt ecce occupationes totius cum Præſule meo viſitandæ Diœceſeos, quæ me prohibent, vt (quod ſummis votis expetieram) allaborem tibi. Verùm id cœpi conſilium, vt quando iam deſtituor Amanuenſi idoneo,ſcribam Pariſios ad meum Luillerium, vt confici curet Exemplum huiuſmodi Obſeruationum,priuſquam Tubingam illas deſtinet, ac deinceps id exemplum cum hac ipſa Epiſtola ad te in Hollandiam tranſmittat. Quòd ſi fortè etiam procuret, quæ obſeruationibus interſeruntur deſcribi, atque adeò quod ſatiùs erit, integram Epiſtolam, tum id erit mihi in lucro, vt cauſæ tibi innoteſcant retardatarum literarum. Heinc quia velim, vt eadem vel plurima,vel etiam omnia tibi dicta exiſtimes,haud ero hac vice prolixior. Finio igitur apprecatus tibi & longos, & ſalubreis annos magno bonarum Artium bono. Addo ſalutem,quam exopto vt meo dicas nomine, & optimo Lansbergio, & amicis cariſſimis Golio, ac Beeckmanno. Vale.Scribebam Tanarone oppido Dinienſis Diœceſeos, Eidibus Auguſti M.DC.XXXIII.

Et Nobili & Docto Viro PETRO FRANCISCO TONDVTO, *San-legerio, Iurium Doctori*,

PETRVS GASSENDVS S.

LOnga iam mora, Vir Eximie, ex quo debui reſcribere,ſed purget illam bonitas tua, cui excuſatio nulla eſt ſatis. Id non merebar,vt me tuis præoccupares literis;mereor iam, vt mihi etiam ex dilata tamdiu reſponſione iraſcaris. Verùm qui fuiſti tam humanus, vt prior ſcribendo me ſuperior exſtiteris; eſto iam humaniſſimus vt condonando negligentiam te ipſo ſuperior euadas. Cæterùm delectauit me, quòd obſeruare tibi licuerit nuperæ Solaris Eclipſeos Initium.Non licuit nobis in hac vrbe circa id momentum tam eſſe beatis; at licuit tamen tum circa Finem,qui obſeruatus eſt nobis horâ 5. min.45. tum circa Phaſeis alias, tibi vt ſcribis, iam perſpectas, ex quibus collegimus contigiſſe Medium Eclipſeos hora 4. min.42 $\frac{1}{2}$ adeò proinde vt Emerſio fuerit horæ vnius min.2. $\frac{1}{2}$ Quia verò, ſi Incidentiæ tantumdem tribuerimus, debet nobis eueniſſe Eclipſeos Initium hora 3. min. 40. quod obſeruatum tibi Auenione eſt hora 3. min.29. euadet ſanè æquo maior inter duas haſce vrbeis differentia longitudinis; 9. vt pote minutorum. Sed ſuperârit, vt oportuit, emerſio Incidentiam paucis minutis aliquot, eáque aſſumantur quinque; tum non malè elicietur, quàm veram coniicio differentiam, minutorum proximè ſex. Si quidem hinc ad vos ſunt leucæ Prouinciales 23. quæ ſatis præcisè vni gradui magni circuli æquipollent. Et quoniam aliunde conjector latitudinem Auenionis vix tantumdem abeſſe à quadrageſimo quarto gradu, quantum Dinia ſuperat eundem, minutis nempe quinque aut ſex; exinde ratiocinor reſpondere ex Æquatore diſtantiæ huiuſcemodi gradum vnum cum dimidio; aut certè quam-proximè; atque adeò intereſſe nos inter, & vos, minuta vt dixi temporaria ſex En porrò cur lætari debeas, detrahi mihi quinque minuta circa Incidentiam, mirâ conſonantiâ cum Obſeruatione eiuſdem Initij peracta Pariſiis. Nempe ad me perſcriptum eſt, id accidiſſe Pariſiis alto adhuc Sole grad. 31. min. 27. hoc eſt horâ 3. min. 18. Et quoniam inde ad horam 3. min. 40. deſunt min.22. fit vt detractis quinque minutis ſuperſint 17. quanta eſt aliàs à me conſcripta longitudinis differentia Pariſios inter & Diniam. Quippe Pariſij, & Aquæ-Sextiæ ex Obſeruata vtrobique eadem Lunari Eclipſi anno 1628. quatuordecim diſſident minutis; Aquæ-Sextiæ verò, & Dinia ex certis ratiociniis, minutis quam-proximè tribus. Et nonnullæ quidem cautiones adhibendæ præterea ſunt, ob inæqualem Pariſiis nobiſque factam durationem; ac præſertim quia Finis obſeruatus Pariſiis eſt, eleuato adhuc Sole grad. 12. min. 6 $\frac{1}{2}$ hoc eſt hora quinta min. 23. differentia planè vt priùs minutorum 22. Sed vtcumque ſit, non malè opinor, quis aſſumpſerit longitudinis differentiam min.11. aut 12. Pariſios inter & Auenionem. Habes quid inde colligi circa pauca hæc loca poſſit. Plura nanciſci non licuit, adeò vel Cœlum non arriſit; vt in Belgio; vel communicatio eſt interturbata, vt ex ſuperiore Germania; vel pauci nimis ſpectârunt Cælum, vt vbique ferè gentium. Hinc doles non immeritò, non eſſe qui ſtudeant remediis Longitudinum reſtituendarum; niſi enim variis in locis obſeruetur tempore eodem Luna aut deficiens, aut Solem obſcurans aut Fixam aliquam vel tegens,vel prætermeans. Spes magna non eſt,

vt res perficiatur. Et fecit quidem Snellius quod potuit in Batauis ſuis Eratoſthene, ac Typhi; plura facturus, vt perſcripſerat, niſi mors vota præueniſſet. Facit iam etiam Schickardus ille, cui debitura plurimùm, ſi cuiquam alij, eſt Geographia. Facturum quoque ſe pollicetur tuus ille ac meus Morinus, qui Inuenti Longitudinum etiam in Mari medio inueniendarum arcani præſtolatur præmia; ſed vereor, nec fortè iniuriâ, vt rei curtæ quid ſemper deſit, ac ſuperſit, quod addere ſeri nepotes perpetuò poſſint. Tu benè vale, Præclare Vir, ac ſcito me ducere tanti tuam beneuolentiam, eúmque honorem, quo dignari, imò beare voluiſti me, vt quod potius ducam, ſit nihil. Dare literas ad te poſſem aliis occaſionibus, ſed præſtat illas committere eximio noſtro Petriſcio, quando ipſe eſt, per quem tuas procuraſti ad me tranſmitti. Vale iterùm. Diniæ, Nonis ipſis Decembribus an. M. DC. XXXIII.

Præclaro Viro, & Amico eximio, WILLELMO SCHICKARDO, *Profeſſori linguæ Hebrææ, & Aſtronomiæ Celeberrimo, in Academia Tubingenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

SCripſi ad te menſe Auguſto effuſiſſimas literas. An eæ ad te peruenerint, aut incolumem in tantis Germaniæ cladibus offenderint, quid exoptem habeo, quid ſuadeat non habeo. Vtcumque ſit tamen, ea mihi mens fuit, vt in magna farragine Obſeruationum benè multarum, eas præſertim circa ☿ occupatas acciperes, quas ipſe circa ☿ menſibus Ianuario, & Maio ſuperioribus peregiſſem. Nunc, cùm cognoſcam ex nuperatum Nundinarum Catalogo Opus illud tuum nondùm fuiſſe abſolutum, proditurúmque non priùs eſſe, quàm Vernalibus Nundinis; ea propter id conſilij capio, vt maturè mittam quidquid obſeruare circa ☿ licuit, tum matutinum menſe Octobri, tum veſpertinum hiſce diebus. Nempe hinc quoque adiutari, quantum coniicio poteris, niſi editio operis extremam acceperit manum. Certè quod hac poſtrema vice ad refractiones attenderim, ſine quibus vix vnquam eſt obſeruatus ☿, erit opinor, cur ſuaue ducas poſſe exinde non modò meas, ſed fortaſſis quoque aliorum obſeruationes rectificari. Et ſpero quidem hunc Planetam vno adhuc, aut altero mihi conſpectum iri die; ſed ne occaſionem amici, qui eſt poſt triduum, diſceſſurus ad Fabricium noſtrum, miſſam faciam; occipio interea meo more ex Commentariis exſcribere, quæ in illos dietim coniicio. Duco porrò initium ex eo vſque tempore, quo ſum prædicto menſe Octobri inſidiatus ☿. Tu conſule boni, vt cætera omnia.

Die 15. Octobris anni 1633. Stylo nouo, manè Cælo pulcerrimo, ab initio vſque Auroræ, &c. *Vt in Commentariis ad diem vſque Ianuarij 12, incluſiuè ad illa vſque verba, ☿ vale dixerit.*

Hûc vſque exſcribo, optime SCHICKARDE, quæ in Commentarios conieci ad ſuperiorem vſque veſperam. Non conſignabo literas, niſi die proximo ante lucem; addam proinde velut poſt-ſcripto ſi quid fortaſſis hoc veſpere obſeruare fuerit conceſſum. Niſi fecero, vt nihil boni perſeuerans aëris conſtitutio pollicetur, ſcito nihil fore Obſeruatum, neque plura eſſe ex me circa hanc ☿ apparitionem expectanda. Quæ mitto, ea non erunt quidem adeò accurata, vt expeteres; Verumtamen tu ſic accipies, vt affectum ſaltem, & conatum probes. Si quid præſtem poſterùm, quod ſit oculis tuis dignius, nôſti, opinor, me eum eſſe, quem liuor nullus afficiat. Inuigilabo potiſſimùm circa Eclipſin ☾ futuram proximo menſe Martio. Accipies breui quidquid conari circa illam potuero; ita ſit nobis Cælum propitium. De Solari præterita miſi ad te, non modò meam, ſed impetratas etiam amicorum Obſeruationes. Quam iam adiiciam, vna eſt, nempe illam Petrus Franciſcus Tondutus San-legerius I. C. Auenionenſis communicauit mecum datis Septembri menſe literis. Scripſit verò ſe obſeruâſſe Eclipſeos Initium Aueniones, die nuperi Aprilis octauâ, hora 3. min. 29. Sole ſcilicet adhuc alto ſupra Horizontem grad. 31 $\frac{1}{4}$ nihil adſcripſit aliud. Vt verò ego quidpiam mearum circa ſitum illius vrbis coniecturarum attexam, opinor ipſius latitudinem eſſe grad. 43. min. 54. nimirùm minutis 16. ampliorem, quàm Arelatenſem habeam, differentiámque longitudinis eiuſdem ab hac noſtra vrbe eſſe vnius gradus cum ſemiſſe, ſeu temporariorum minutorum ſex. Sunt nempe hinc illuc 23. leucæ, qualium totidem vnum gradum Circuli magni complere ſolent. Sed iam tandem finio, apprecatus tibi vt nouum, ſic fœlicem annum. Precor etiam, vt Lanzium ſemper meo ſalutes nomine. Deſtinârat Fabricius noſter aliquid ad te mittere, adiutandorum ſtudiorum causâ: Scribo vt hiſce literis, ſi fortè iam vacet, adiungat. Vale. Scribebam Diniæ, ipſis Ianuarij Eidibus M. DC. XXXIV.

Clariſſimo, ac æterni nominis Viro GALILEO GALILEI, *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico, Primario,*

PETRVS GASSENDVS S.

MAgna me tenet exſpectatio (ô magnum æui noſtri Decus) quid rerum tibi contigerit. Tametſi enim rumore crebro neſcio quid diuulgatum eſt; haud fido nihilominùs donec res fuerit planè perſpecta. Vtcunque ſit, eam eſſe noui animi tui moderationem, vt ſeu pro votis, ſeu præter vota aliquid interuenerit, paratiſſimus fueris ad omnem fortunæ

fortunæ euentum. Eſt mihi proinde quid tibi congaudeam, nihil eſt, quod condoleam, quando nihil poteſt accidiſſe, quod valuerit animi tui ſerenitatem obturbare. Viue ergo ſimilis tui, vt degas fœliciſſimè, neque patere vt hanc adeò venerabilem ſenectutem, quæ ſapientia fuit ſemper tibi comes indiuidua, deſtituat. Si quid fortaſſis aduerſum te, hoc eſt aduerſus Placita tua Sanctiſſima Sedes definiit, æquo animo acquieſce, vti virum decet prudentiſſimum; ſatiſque eſſe reputa, quod animatus non fueris niſi in gratiam ſolius ſemper creditæ tibi Veritatis. Reſciui nuper ex Diodato Berneggerum illum Argentoratenſem Latinam tuorum Dialogorum interpretationem moliri. Id fortè doleas; ſed tu nihil conſcius, neque impedire ſi velis, eruditorum vota poſſis. Cùm nuper literæ ad me deferrentur Pariſiis, aliæ ad me, aliæ ad te charactere eodem fuerunt. Et ad me quidem deſtinatæ illius Hortenſij ſunt, qui imitatus Keplerum tuo cum Nuncio differentem, Diſſertationem inſtituit de viſo à me in Sole Mercurio: quæ ad te ſpectant, eiuſdem eſſe, quia ſunt eadem manu, coniicio. Accedit, quòd licet in meis nulla fiat illarum mentio; rogat me tamen Hortenſius, vt Exemplum tibi impertiar, ſi quod habeam præ manibus Diſſertationis mecum ſuæ. Fortè id exoptat, vt inde cognoſcas quàm fœliciter ex meo Mercurio occaſionem ſumpſerit incidendi in illam tecum de apparente Siderum exilitate, ſententiam. Gratulatus certè illud ipſi fueram ex ſcriptis etiam, quæ me volueras ex tuis tum libris, tum literis non ignorare. Mitto igitur ad te librum vnà cum ipſius literis interuentu eximij, ac non ignoti tibi Fabricij, qui pridem ſummam virtutem tuam obſeruantiâ maximâ colit. An verò auſim tum illius, tum meo etiam nomine id exigere officij abs te, vt cures mitti ad nos vitra Teleſcopica optima, & ſi ſperare quidem licet, cuiuſmodi ſunt illa tua; quando hactenus nec Venetiis, nec Pariſiis, nec Amſterodamo nanciſci vlla potuimus, quæ ſatisfaciant abundè. Audebo ſanè quia nota mihi rara tua bonitas eſt; notus ardor, quo bonas Arteis, earúmque ſtudioſos promouere curas. Effice igitur rem dignam tua ſollicitudine, ac ſcito te facturum rem non modò nobis periucundam, ſed aliis quoque, imò etiam tibi, (quantum ſpero) olim futuram pergratam, cùm obſeruationes innotuerint, quas te procurante, peregerimus; & quæ conſequenter debebuntur tibi, tum generalis inuentionis, tum ſpecialis Organi nobis communicati, gratiâ. Poteris porrò ſeu directè Aquas-Sextias mittere ad illuſtrem Fabricium, qui idem eſt Petriſci Toparcha, & in Parlamento Regis Conſiliarius; ſeu deſtinare ad eundem intercedente Cognato tuo, aut affine Roſſiæo Lugduni degentibus. Vale, Incomparabilis Vir, & quod facis me ſemper ama. Dabam Diniæ XIV. Kalendas Februarij M. DC. XXXIV.

Viro & Præclaro, & ſummè Amico
MARTINO HORTENSIO *Delfenſi, eximio Mathematico,*

PETRVS GASSENDVS S.

BReuitor reſpondeo, Præclare HORTENSI, vt citò reſpondeam. Nempe occaſionem nanciſcor deſtinandi Aquas-Sextias ad noſtrum Fabricium tum quod Exemplum Diſſertationis, tum quas voluiſti literas ad Galileum tranſmitti. Nec verò agere id poſſum, quin ſcribens ſimul Pariſios, ſchedam hanc ad te, illinc dirigendam, adiiciam. Hoc ſolùm autem velim, vt ſcias me & accepiſſe, & gratas habuiſſe poſtremas tuas literas; ac præſertim quia cognoui meas tibi non diſplicuiſſe. Doleo Exemplum literarum, quas ſimul eodem menſe Auguſto ad Schickardum dederam, nondum perueniſſe ad te; ſed Luillerij mei ea non eſt culpa. Illicò enim id fuit peractum, & Merſenno noſtro ab illo commiſſum; ſed quæ eſt viri bonitas nimia, ipſum credidit neſcio cui videndum; ac deinceps recuperare quam citò voluiſſet, non potuit. Opinor autem ex quo præſertim literas tuas habuerit, incubuiſſe illum ſeriò vt tuis meiſque votis fieret ſatis. Cæterùm euenit ante ſeptem dies, vt occaſione ☿ tum menſe Octobri, tum nuper abs me obſeruati, literas alias obſeruationum ſimiliter pleniſſimas dederim ad eundem Schickardum. Scripſi verò ſimul Pariſios, vt deſcriberetur illarum exemplum, cuius tibi ſtatim copia fieret, nec pari modo diſtraheretur. Atque id quidem rurſùm procuro; non quòd eximium aliquid inter obſeruata agniturus ſis; ſed quia non poſſum alia ratione meum erga te affectum teſtari. Vna me res ſecurum facit, quòd bona ſemper fide ago, dum ago quidquid pro otij, loci, organorum conditione licet. Quod deſideras præſertim videre, ſi quid de Coniunctione illa ♀ & ☿ ante ſeſqui-annum obſeruauerim; ſcito niſi fortè ad te exemplum illud prius perueniat, deſcriptam exſtare meam obſeruationem in quadam Epiſtola ad Ianſſonium veſtratem illum celebrem Typographum ſcripta, duobus menſibus ex quo fuit peracta. Nempe literas detulit ad illum, qui ad vos tranſiuit laudatus Salmaſius. Poteris itaque ex ipſo obſeruationem repetere; neque illam modò, ſed & plureis alias, noſtri potiſſimum Valeſij, quas hortante nobili Grotio cum illo tum communicaui. Accepi iam eſſe in itinere quod ad me Pariſiis mittitur Exemplum Lansbergianæ Apologiæ. Per-quàm libenter legam illam, etſi amicos impetat; quippe viros ita complector, vt ad opiniones illorum non tenear. Reſciui quoque ipſos ſeſe ad reſpondendum accingere: Vtinam ſic res vtrimque agatur, vt de moderatione non minùs, quàm de re ipſa certetur,

F 4 Indignum

Indignum eſt quippe ſapientibus viris diuexate ſe mutuò probris, & ſcommatibus: Ac dum teſtantur ſe ſuſcepiſſe Veritatis patrocinium Animi imbecillitatem, impotentiámque ſui teſtari. Cognoſcam etiam perlubenter quid tu Bartholino oppoſueris. Non vidi quidem eius librum, ſed fore ſpero vt ex tuo, genium, ingeniúmque illius agnoſcam. Et fortè tu quidem Tychonem minutulè interdum carpſiſti; verùm ipſe quoque lætari deberet ſi rediuiuus ſiſteretur, plurimarum rerum abs te monitus, ad quas ſatis non attendiſſet. Cura proinde, mi Hortansi, vt quidquid ſit de Bartholino, qui, qualis vir ſit, ignoro, Tychoni ſaltem ſuus honor, quàm poterit magnus ſemper relinquatur. Atlas profectò ille fuit, ipsúmque grata recordatione Poſteri omnes proſequentur. Quamobrem danda opera eſt, ne in illum ſic inuehare, vt nomen exinde commacules tuum. Deceptus fuerit aliquoties; at quanta dignum commendatione, attigiſſe illum, eam præciſionem, quàm Maiores nunquam ſperârant, & tot quidem tantiſque impenſis, vigiliis, laboribus; vt taceam quàm arduum, ac lubricum ſit obſeruandi negotium, & quàm ſit facilius hac in re præcipuè aliena reprehendere, quàm meliora ex ſe præſtare. Hoc, vt amicum ſincerum decet, ac in autem dictum volo. Addo fore, vt experiaris nihil deceſſiſſe ex tuo inſtituto, cùm de viro ſemper loquutus venerabundo affectu fueris; imò tantò maius acceſſiſſe pondus, quantò ſcripſiſſe videberis amore ſelo Veritatis. Agnoſces etiam non modò fore, vt minuatur inuidia (quæ nobis denique quid prodeſt?) ſed fœliciùs etiam retractare poſſis materiam eandem, ſi aliquando fortè lubuerit, ac prætetea honorem tibi conciliabis quam-maximum propter ſpecimen indolis pleniſſimæ ſummi candoris. Quod ego ſemper aërem quemdam Cæleſtibus globis circumfuſum habeam, non demonſtratione, aut vllo effectu ſenſibili perſuadeor; ſed coniecturâ dumtaxat ducor ex ſimilitudine cum Terreno globo. Hinc illum non amplius tantum facio, ex quo Aſtrorum ſpecies ſuccreſcat; tantum dumtaxat habeo, cuiuſque globi proportione, quantus eſt hic noſter reſpectu Telluris. Nimiùm abſumus, vt experimento manifeſtare id valeam, ſed nemo etiam, quantum opinor, rem ſecus habere oſtendat. Pares in cauſa ſumus cum illis, qui ex Marte, aut Venere de Terra ratiocinarentur. Profectò verò ſi facies ☾ probabilem facit analogiam cum noſtris hiſce Elementis Marium, & Continentium; quid ni capiamus præter varias generationes, compluréſque, in tota Lunæ ſuperficie; tot exhalari circum vapores, ex quibus Sphæra circumveſtiens huic aëri noſtro ſimilis texatur. Taceo fortaſſis aliquam deſumi poſſe coniecturam ex eo quòd etiam Teleſcopio margo Lunæ extimus vniriſſimus appareat; quòd inæqualitates conuallium & montium (tametſi in tanta diſtantia ſucceſſiuè poſitæ, minùs obſeruabiles) compliantur ipſo aëre ampliſſimo tractu ad oras diffuſo. Sed hæc dicenda pluribus, quàm præſens ſcribendi occaſio patiatur. Prolixior, quàm ſperâram fui; neſcio an lucro id deputandum. Saluto ſemper eoſdem Amicos, ac præterea optimum Voſſium, cum præclara familia. Vale. Scribebam Diniæ IV. Kalendas Februarij, M. DC. XXXIV.

PETRVS GASSENDVS CONSTANTINO *Suo*, S.

CAlamum tandem arripio, Mellitiſſime Constantina, vt paucos tibi reponam verſus. Non requiro verò imprimis, vt negligentiam meam tantam interpretatus fueris; ipſe potiùs interpretor illam pro tuo in me amore, fuiſſe tibi non iniucundam. Non depoſco etiam abs te, ne pertenuem hanc ſchedulam indignabundus auerſeris; ſiquidem noui, tametſi ſeram, quòd mea tamen ſit, non diſplicituram. Heinc, quia ſatis perſentio nullam abs te mihi accuſationem intentari; abſit, vt ego vllam tibi excuſationem pertexam. Gratiſſimum mihi eſt ſemper, quod tu ſcitè adeò perſcribis de Literatorum ac τῶν φαεινῶν, ϗ διδασκάλων contentionibus:

> *Non quia vexari quemquam'ſt iucunda voluptas;*
> *Sed quibus ipſe malis careas, quia cernere ſuaue'ſt.*

Vtinam totam hiſtoriam dicere nobis aggredereris. Vidi ex tuis literis datis Exemplum eius Epiſtolæ, quâ, οἱ φαεινοὶ τοῖς ἀρχαίοις reconciliari videntur. Illa mihi magis ingenua, quàm pro illorum ingenio exſpectauiſſes, eſt viſa; neſcio tamen lis-ne exinde ſatis compoſita remaneat. Copiam feci noſtro Petiſciu humaniſſimarum literarum tuarum, vt agnoſceret, quod ſe attineret: Mirum autem dictu, quàm ille ſe tibi profiteatur eſſe deuinctum. Scripſi ad noſtrum Gaffarellum, niſi omnia, ſelecta ſaltem, quæ illum per me reſcire voluetas; at quando iam accipio nullum ampliùs eſſe diuortium; nihil refrico ſed gratulor potiùs. Vtinam verum vos inter ſit, quod dicitur, *amantium ira*. Mirandum profectò, æquè ac dolendum, potuiſſe viros eruditos, ac in tanta, támque diuturna conſenſione ſimul verſatos, tantum pati diſſidium; ſed nempe ſummi eſt candoris, quidquid ex amico proficiſcitur, tametſi duriuſculum ſit, interpretari benigniùs; & quantò melior quiſque eſt, tantò magis amici vicem vt condolere, ſic condonare. Ego ad vos, mi Constantine, vix ſum prius conuolaturus, quàm hunc adhuc annum ſuperauero. Saluta interim Amicos ac tu præſertim ſalue, & Vale. Diniæ IX. Kal. Febr. M. DC. XXXIV.

Per-nobili

Per-nobili & per-docto Viro P. FRANCISCO TONDVTO *San-legerio Iurium Doctori,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi ex literis tuis ad præclarum noſtrum Fabricium, Vir Eruditiſſime, Eclipſim Lunæ nuperam non inobſeruatam tibi prætériiſſe. Gauiſus ſummopere ſum, ac volui etiam te non latere, tametſi ipſum Initium Diniæ quoque inuiſum fuerit, cæteras tamen omneis Phaſeis ad vſque ſemi-digitos adnotari abs me potuiſſe. Teleſcopio Lunam ſpectabam, ac reſpectabam identidem in Schemmata ad ſingulos ſemi-digitos delineata, vt de momentis, quibus Phaſes obiicerentur, iudicium ferrem. Hoc ergo modo, & aliunde Fixæ alicuius Stellæ ſectando altitudinem, peregi, & pertexui, quam obſeruationis ſeriem heic appono, &c. *Vt in Commentarijs.*

Vides non malè nos conuenire circa Finem Eclipſeos, ac præſertim ſi prodita abs te centri ☾ altitudo exhibuit horam 10. min. 56. túque pro fine accepiſti reſtituti limbi momentum, inumbratione ſuperſtite; aut ſi, vt ipſe ratiocinaris, exhibuit horam 11. min. 0. ipséque Finem penſitaſti ex inumbratione illa ſenſibiliore deſinente. Quod ad Procyonis altitudinem circa idem tempus obſeruatam ſpectat; miratus ſum quorſum tu occidentalior, videris illam depreſſiorem, quàm eadem mihi continuò ſectanti, apparuerit: Sed nempe ſuſpicatus ſum, debere numeros abs te haud ritè fuiſſe inter conſcribendum obſeruationem conſignatos, cùm loco graduum 29. ſcribendi fuerint 32. Ipſe certè ſi calculos retexere volueris, agnoſces ex illa altitudine elici horam non 10. min. 59. ſed 11. min. 18 $\frac{1}{2}$ ac huiuſmodi minutorum 20. diſcrepantiam fortè obortam ex prætermiſſis quinque illis gradibus, qui Aſcenſioni rectæ ☉ ad circulum deerant. Circa medium tempus Eclipſeos, cùm ex Phaſeω̄n, & plurium & tutiorum comparatione comperiſſem ipſum extitiſſe Diniæ hora 9. min. 21 $\frac{1}{2}$ miratus ſum etiam reponi abs te potuiſſe ad horam 9. min. 3. Vel quod eſt ſummum min. 7 $\frac{1}{2}$ adeò vt dimidia duratio fuerit æquo productior. Verùm memini, quanta ſit in medio illo tempore ex inſpectu Lunæ deſignando difficultas; cùm per minuta benè multa Luna veluti hæreat, & ne Lynceus quidem diſcernere poſſit lux-ne depereat, conſtet, vel augeſcat. Potes quoque ipſe illius hæſitationis meminiſſe, atque idcircò facile fuiſſe, vt tum exiſtimâris Medium, cùm poſſent minuta non pauca vel abundare, vel deficere. Fabricius noſter, quod mirere, ita varias Phaſeis accepit, vt Medium prope idem eliciatur. At cum Finem maturiùs triente circiter horæ, quàm nos, adnotauerit; ſequitur, vt durationem dimidiam multùm decurtârit. Vtcumque ſit, tu Vale ſemper, ac me porrò amare perge, qui perſto amantiſſimus, & obſeruantiſſimus tui. Dabam Aquis-Sextiis in Fabricianis ædibus, VII. Eid. April. an. M. DC. XXXIV.

Illuſtriſſimo Domino, D. EDOARDO, *Baroni Herbert de Cherbury, in Anglia, & Caſtri Inſulæ de Kerry in Hibernia, & Pari vtriuſque Regni,*

PETRVS GASSENDVS S.

VIr Illuſtriſſime, Menſes aliquot elapſi iam ſunt, ex quo Diodatus ille noſter præclarum Opus ad me tranſmiſit, quo me donatum volueras. Humanitas ſanè eximia, &c. Aquis-Sextiis menſe Aprili. M. DC. XXXIV. *Habetur ſub Titulo ad Librum Herberti illuſtris Angli de Veritate, Epiſtola.*

Viro Clariſſimo, Amiciſſimóque VVILLELMO SCHICKARDO, *in Tubingenſi Academia linguæ Hebrææ, & Aſtronomiæ Profeſſori Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

COEperam ad te ſcribere, optime Virorum SCHICKARDE, cùm tuas accepi literas circa Martij finem datas. Quantâ exinde fuerim cumulatus lætitiâ, explicare haud mihi promptum. Videlicet ex prima parte tuæ Reſponſionis edita, nihil de te audieram; verebárque, ne aut quid tibi contigiſſet humanitùs, aut binæ meæ literæ ad te vſque non perueniſſent. Quas certè literas ad me vnà cum tua obſeruatione Solaris Eclipſeos miſſas innuis, iniqua nimis ſorte non vidi. Sed me eo nomine fœlicem, quòd & tu degas incolumis, & meæ illæ literæ in tuas penetrârint manus. Qui tuas ſub finem ſuperioris Menſis & accepit, & ad me tranſmiſit Pariſiis, ille eſt Luillerius Rationum Magiſter, quo intercedente tu meas habuiſti. Dignus vir ſanè amore tuo, omniúmque tui ſimilium (ſcilicet bonorum, eruditorúmque,) & quem cum multi mihi ſint Amici præſtantiſſimi, nemo eſt omnium, qui inuideat, cum incomparabilem dico. Qui verò in hac Ciuitate mihi conſignauit, ille eſt Fabricius, qui & præſidium & dulce decus Literatorum omnium eſt. Vir omni laude longè ſuperior, & cuius fama cùm iampridem aureis tuas compleuerit, teſtaris ipſe quam gratam nuper habueris eius amicitiam. Adſum ego iam illi hoſpes à menſe vſque Martio; & cum negotia quædam forenſia me in ciuitate detineant, detinent tamen potiſſimùm Sirenes ſuauiſſimæ domi. Ædes hæ ipſiſſimæ ſunt, in quibus rurſùm peregi nuper, quas tu circa ☿ obſeruationes exigis. Quippe non poſtrema mihi fuit cauſa, cur eo tempore aduentârim, quòd deſtinâſſem

paſſem menſe Aprili ad ☿ attendere, quem prouiderem Diniæ ob altitudinem montium inaſpectabilem futurum. Et quid præſtare quidem licuerit, iudicabis ipſe percurrens obſeruatorum ſeriem. Ego, quòd ſaltem maxima elongatio inde habeatur, fœlicitati magnæ adſcribo. Verùm quid moror totum id ex Commentariis tranſcribere; cùm ſi quid amplius præfandum ſit, poſſit te volente poſtmodum ſubiungi. Paucis ergo res ſic ſe habet.

Anno 1634. menſe Aprili, die 9. Stylo nouo, Veſperi, Aquis-Sextiis, Attendens num ☿ poſſet, &c. *Vt in Commentarijs ad vſque diem 29. incluſiuè.*

Hactenus exſcribo, Præclare SCHICKARDE, quidquid hac vice obſeruare circa ☿ licuit. Tametſi enim is fuerit pluribus diebus appariturus, non apparuit tamen propter obſtinatam nubium inuidentiam. Eæ quippe aut continenter toto Cælo fuere reſperſæ, aut ad Occaſus certè regionem confertiſſimæ exſtitere veſpertinis temporibus; adeò vt cùm poſſem interdum alios Planetas obſeruitare, Mercurium nunquam potuerim. Nihil eſt neceſſe adſcribere quæ obſeruata aliunde habeo. Hoc potius addo, cùm Keplerus aliquam feciſſet ſpem videndi mane ☿ aut ſub finem Maij, aut certè priore parte Iunij; ea de cauſa me attendiſſe, quantum potui ſedulò, ſi quà fortè detegeretur. Obſtabat tectum domus attiguæ, quominùs exortus liberè pateret. Eximius ergo Fabricius conſtrui curauit ſupra tectum domus ſuæ Obſeruatorium eminens ſimul, ac liberum; ex quo potuiſſet ☿ à tertio vſque altitudinis gradu (tantundem Horizon illîc occupatur) ſeſe conſpicuum facere ni conſpici graue duxiſſet. Ac Cælum quidem non ſemper arriſit, nunquam enim fuere crebriores, aut vberiores pluuiæ. Die ſaltem Maij 28. qua Cælum fuit manè ſerenum ☿ planè viſus non eſt: Inuiſus etiam diebus Iunij 5. 6. & 14. quibus Cælo valde ſereno (ſaltem ad eam regionem Ortus) obſeruaturus adfui etiam ante natam Auroram. Et quoniam circiter ea loca in quibus eſſe debuit ☿ nullæ inſignes Stellæ coruſcant, ideo ne locis planè incertis venarer ☿ nunc æquicrurum, ac penè æquilaterum Triangulum fingebam ex Meduſæ capite, Lucida ♈ & ipſo ☿ nunc alia ratione regebam obtutum, ſi quà in illum inciderem; ſed irriti omnes conatus, & vt verbo dicam, ☿ matutinus viſus non eſt. Hoc latere te nolui; memor operæ etiam ſuperiore anno fruſtra collocatæ, in diſquirendo Mercurio, vt literis aliis perſcripſi.

Sequitur vt tibi impertiar quidquid circa nuperam Lunæ Eclipſim conſcriptum habeo: quando aut totum deſcribere, aut etiam dare literas tum per otium non licuit, cùm nudum tibi abacum obſeruationis meæ tranſmiſi. Accepi ſimul cum literis, quod circa Eclipſin ipſe obſeruaſti, ac miratus ſum, vel potiùs obſtupui, dum ex tua, meáque obſeruationibus collatis animaduerti ſequi vt Dinia occidentalior Tubinga ſit. Accepi etiam continuò ex Diodato ſchedulam, qua Berneggerio ſignificaſti hærere te, quî fieri poſſit, vt tantum lapſum admiſerim. Ego verò etiam, mi SCHICKARDE, hæreo, neque ſatis capio, quid totum id ſit. Sed nempe tranſcribo imprimis quidquid in Commentariis eſt, ſubiecturus quidquid memoriæ præterea ſuccurrerit, ex facta vſque obſeruatione. Id igitur ita ſe habet.

Anno 1634. ac die Martij 14. Stylo nouo. Veſperi, Diniæ, Eclipſis ☾. Ninxerat manè, flante Euro, forma niuis irregulati; fuerátque propè adempta ſpes videndæ futuræ Eclipſeos, tum præſertim, cùm leui pluuia perſeuerante poſt niuem, obſcurum planè Cælum fuit ad horam vſque pomeridianam 5. Porrò ſub ipſam horam quintam, viſæ ſunt nubes heic illeic variè interhiſcere, ſimúlque non nihil reuixit intermortua ſpes videndæ Eclipſeos. Quamobrem curâ reaſſumptâ, &c. *Vt in Commentarijs ad vſque obſeruationem Rabbi Azobi.*

Habes hucvſque, mi SCHICKARDE, quidquid de hac Eclipſi ☾ in Commentariis reperio. Id mitto cuiuſmodi eſt; quando abſoluere non vacat. Ea mihi certè negotia ſunt, quæ vix patiuntur exſcriptionem: Sed tu facilè omnia indulgebis. Vt paucis ergo accipias, quid circa meam obſeruationem hæſitationis ſubeat, memini primum me admiratum, dum calculo retexerem Fabricianam obſeruationem, ac circa finem potiſſimùm, quî fieri poſſet vt tanta foret nos inter diſcrepantia. Cùm enim Dinia, & Aquæ-Sextiæ vix ampliùs quàm tribus minutis temporariis inter ſe diſtent; videbam nihilominus trientem horæ intereſſe. Ac tametſi non dubitabam, quin ipſe fuiſſem accuratior, & quin vir eximius, dum ea ſectaretur, quæ præſcripta abs me voluerat, errorem quemdam ſenſibilem ſeu oculorum, ſeu organorum, ſeu adiutantium defectu potuiſſet admittere; ſcrupulus tamen remanebat, quòd ipſe mihi fiderem ac tribuerem nimium. Ergo memoriâ repetens ſi quid etiam mihi inter obſeruandum contigiſſet, nihil aliud ſubiit, niſi quod inter exſpectandum donec Eclipſis inciperet, & Quadratum aliàs, vt puto, deſcriptum ad Aldebaran componendo perpendiculum incidiſſe inter 9000. & 10000. vmbræ verſæ parteis. Hærere verò exinde cœpi, an fortè, qui numerus 9300. conſignatus fuerat, quo tempore locum ♂ exploraui, in vmbra verſa exſtitiſſet, & qui poſtmodum adnotatus eſt 9000. quaſi decrementum vt altitudinis ita numerorum iam fuiſſet vſurpatus pro 1000. & conſequenter quòd fortaſſis aut ſectator Stellæ, aut ego ad primam cyphram non attenderemus, numerus 890. vmbræ rectæ, exſtitiſſet ſcriptus pro 9900. ac poſtea etiam 8650. pro 9650. atque ita conſequenter habitis ſemper circa primam cyphram 8. pro 9. 7. pro 8. 6. pro 7. 5. pro 6. 4. pro 5. inter ſectandum Aldebaram. Verùm neſcio quâ φιλαυτία perſuaderi non potui eiuſmodi inaduertentiam. En quo adiutus argumento animaduerti, cum tempora creſcentis Eclipſeos heinc retraherentur, conſtare tamen quæ decreſcentis adnotata fuerunt ex altitudinibus Procyonis. Quia enim primus numerus fuit

970.

970. qui iam vſurpari pro ſuperiore non potuit, & à quo omnes conſequentes ad vſque 5950. continua ſerie decreuerunt, ea propter omnis planè ratio emendandi ſublata eſt; ratúmque habui, vt decrementi, ſic incrementi tempora haud malè fuiſſe deſignata. Fauit quæ Lunæ altitudo Auenione fuerat à Tonduto obſeruata in fine Eclipſeos, & acceſſit, quod meminerim Eclipſim longè ampliùs, quàm ſperauetam, retardatam fuiſſe.) Quin etiam adhuc memini Dauidem Lautaretium clarum Medicum, & rarum amicum, qui tum aderat dum præteriiſſe longè videret, quod tempus nobis præſtitueramus, ſubductione debita facta ex Kepleri Ephemeride; iocando ſæpius quæſiuiſſe, Quid, ſi fruſtra hic apparatus? Quid ſi nos Luna ludere velit? Quid ſi exſpectatura ſit, donec præ impatientia diſceſſerimus? & id genus alia: cùm & ipſe quoque aliqua regererem, & commemoratem inter cætera, qoid Origano aliàs contigiſſet.

Vides quid mêtem occupaſſet, obſeruationi vt fidetem, tu rurſùm planè iam commones, tuàm reponês obſeruationem. Pudet nimirùm, dum omnia verſo, nihil occurrere, quod meam corrigens, conciliare cum tua poſſit. Arguere quippe tanti erroris, quãtus inde demonſtraretur Tabulas omneis Geographicas extremæ foret impudentiæ. Suſpicari potuiſſe te, vel leuiter hallucinari, improbũ foret, ac mihi etiam propemodùm ſacrilegum. Quocirca nihil ſupereſt, niſi, cùm ipſe homo ſim, humani à me nihil alienum putem. Quæſo te ſolùm, vt cùm tu quoque Solarem Eclipſim ſuperioris anni obſeruaueris, elicias exinde pro tua ſolertia quid diſcriminis inter Diniam, & Tobingam intercedat. Nempe quia ſimul oſtenderur, quot minutis proximè hac vice abfuerim in deſignandis temporibus; fortaſſis anſa præbebitur, qua occaſiones lapſus agnoſcantur. Poteris quoque explorare num minutulum aliquod ex Organi tui conſtitutione emendandum fuerit; cum ipſa quoque temporum per Azimutha captatio ſua quædam incommoda habeat. Profectò enim vel vnius Meridianæ lineæ inuentio, & exquiſita ſuper illam Inſtrumenti poſitio, vt nihil dicam de cæteris, non paruæ eſt difficultatis. Quamquam id mihi; cùm tu quidem facilè omnia præcaueas, quæ vitiare hanc [illegible] poſſunt. Quod ſupereſt, cùm deſtinaſſem abeſſe Dinia proximo Martio, quo tempore Luna iterùm deficiet, enitar tamen ita res meas componere, vt illeic adſim, quo poſſim illeic omnia cautiùs & diſquirere, & deſcribere iteratò. Nihil eſt opus admonearis, vt ad idem te compates; eſt enim tibi ſatis res cordi. Aduerte interea ſi vacet ad tranſitum Lunæ propè Fixas aliquas: nam ego quoque eò attendam, quantum per occupationes, & Cælum ipſum licuerit; ac fortaſſis eueniet, vt eodem ſimul incumbamus. Non ſtabit profectò per me, quin tranſitum ☾ ſub Pleiadibus, & 16. Auguſti, & 4. Nouembris obſeruem. Vt habeas interea quid rei huiuſce à datis poſtremis literis præſtiterim; Obſeruationes aliquot ecce, quarum prima & ſecunda peractæ ſunt Diniæ, cæteræ in hac ciuitate.

Anno 1634. Menſe Febr. die 5. Stylo nouo, Veſperi, ídque Diniæ, Appulſus ☾ ad Pleiadas ex Ephemeride, &c. *Vt in Commentarys.*

Anno eodem, menſe Martio, die 6. Veſperi, cum foret Luna ad ſenſum exquiſitè ἀκρόνυχος, &c. *Vt in Commentarys.*

Atque hæ duæ quidem obſeruationes Diniæ; ſequuntur Aquenſes præter eam, quam ſuperiùs retuli tranſitus Lunæ prope Spicam die Aprilis 13.

Anno eodem, menſe Maio, die 13. Veſperi, Aquis-Sextiis. Statueram ad tranſitum Lunæ prope Cor Scorpij attendere; verùm nubes adeò contectæ, flante Coro tranſlatæ ſunt, &c. *Vt in Commentarys,*

Anno eodem, menſe Iunio, die 6. Veſperi, Inualeſcere occipiente Coro, &c. *Vt in Commentarys.*

Anno eodem, menſe eodem, die 9. Veſperi, occultatio auſtralis trium in fronte Scorpij à Luna, &c. *Vt in Commentarys.*

Anno eodem, menſe Iulio, die 7. Veſperi appulſus Lunæ ad orientalem trium in Scorpio, ſeu, &c. *Vt in Commentarys.*

Er hi quidem ſunt Lunares appulſus, quos commemorandos tibi habui, niſi fortaſſis gratum habeas, adiici alium platicum magis, non ad Fixam, ſed ad ♂ ſub menſis huius initium. En igitur obſeruationem, quam peregi per triduum.

Anno eodem, menſe eodem, die prima, Veſperi perſeuerauit eximius calor, &c. *Vt in Commentarys ad vſque finem obſeruationis diei 3.*

Triduanam habes obſeruarionem, ex qua loca ♂ ac ☾ huiuſque appulſum ad illam citciter ἀκρονυχίας eruere valeas. Occaſione ſtellulæ poſtremo loco memoratæ, ſuccurrit in memoriam captatus die 6. Iunij locus ſtellulæ illius maiuſculæ, circa eundem dextrum poplitem Ophiuchi; quam Luna margine Auſtrino prope attigit menſe Auguſto anni 1630. Vt habes in eo excerpto, quod impreſſum eſt, ex Epiſtola ad Keplerum. Vt ergo illa obſeruatio alicui quoque vſui ſit, ecce vnde poſſit vtrumqoe locus Stellæ reſtitui, quando apud Tychonem deeſt. Diſtiterunt memorata die, ídque inter exſpectandum ☿ ea ſtella, &c. Itémque diſtantiæ Fixarum. *Vt in Commentarys.*

Cotonidis vice, & ne te farragine nimia onerem; attexo ſolùm obſeruarionem futuram tibi haud iniucundam, quam adnectere liceat occultationi Propodis à ♃ &c. *Vt in Commentarys.*

Anno eodem 1634. menſe Iunio, die 8. Veſperi occultatio extremæ alæ ſiniſtræ Virginis, à Marte. Cùm ab, &c. *Vt in Commentarys.*

Finem tandem facio, Optime Schickarde, cùm iſta ſatis ſupérque ſint. Hiatus ſum, ſed præſtitit hianteis verſus relinquere, quàm iis complendis elaborando (quod factu ſemper facilè eſt) paginas facere inaneis. Non pudet verò adeò incoctas obſeruationes communicare, quando tu eo es animo, vt impolitas malis, quàm nullas; eo candore, vt facilè ſimplicitatem meam excuſes; ea bonitate,

vt

vt rerum mearum nolis fieri diſpendium; quibus curandis iſtud ipſum, quo ad te ſcribo, ſuffuror tempus. Quod innuis te procuraturum, vt ex meis obſeruatis euulgentur aliqua; niſi quid fortè exceptum velim, ſcito omnia tibi permiſſa, & me ſolùm excipere, quod tu duxeris excipiendum. Tametſi enim certo conſilio animum his rebus applicui: & longè ſum tamen ab eo tempore, quo expetitum vſum deducam, & liuoris expers, nihil planè eſt, quòd habeam quaſi in arcanis. Fortaſſis quoque iſta olim non vacabit excutere: quid ergo inuideam, ſi quid fortè ſit, ex quo ſtudioſis fructus quæratur. Tu iudex eſto; nam ego quidem teſtari affectum, & candorem poſſum; exquiſitam operam polliceri non poſſum. Accepi tuis cum literis treis illas primas Velitationes circa Aſtronomiam, ac ſimul agnoui, quanto me in illis honore affeceris. Id non merebar, mi SCHIKARDE, neque ſperandum mihi fuerat, vt me inter tantos viros cooptares: Sed nimirum neſcit amor tuus modum, pectoríque tuo permittendum eſt, vt hoſce ardores effundat. Pellegi porrò auidè omnia, & conſequututa mirè expetens, viſus ſum mihi vniuerſam, cámque maximè ſinceram, rerum Cæleſtium diſciplinam faſciculo vno collectam videre. Accepi etiam libellum tuum de Bacchanalibus Iudæorum. Eo declaras te nihil poſſe ſic perfunctoriè agere, quin ludi tui ſeria aliorum longis excedant paraſangis. Erit profectò cur exinde Iuriſconſulti mirè illuſtrent Legem illam, *Iudæos quoſdam Codice de Iudæis, & Cælicolis*, in qua reſtituenda, & interpretanda quidam deſudarunt. Accepi tandem literas quibus me beauit clariſſimus Lanzius. Adnitar illi hiſce concluſis verbulum reponere, ſperans vberiùs reſpondere. De Fabricio noſtro nihil eſt, quod adiiciam; Ipſe enim eſt ad ad te perſcripturus. Non hodie tamen (nimis quippe aliis iam curis diſtrahitur) ſed intra proximum octiduum. Tametſi verò literæ meæ ad te peruenturæ maturiùs non ſint; feſtino tamen hac occaſione deſtinare Pariſios, vt dum Fabricianas illeic exſpectabunt, procuret noſter Luillerius eas obſeruationes exſcribi, quæ tranſmittantur ad Hortenſium, quòd exſcribere mihi bis non vacet. Exſpectat etiam Fabricius ex communi noſtro Diodato Reſponſum, ſi quam fortè nouerit viam, quâ MSS. Codices, quos tu expetis tutò tranſmittantur. Vtinam verò ea pateret, nam plura tecum communicaret, vir longè humaniſſimus, & amantiſſimus tui. Quod de Holſtenio ſcripſeram, memoriæ lapſui imputandum. Siquidem ille literis ſuis ad Fabricium datis ante quatuor annos, non ſe Tubingæ fuiſſe ſcripſit, ſed Viennæ de te ſermonem habuiſſe cum præclaro illo Tegnagelio, qui etiam teſtatus eſt ſe adlaboraſſe, vt pertraheretis in Aulam Cæſaream. Degit porrò Holſtenius Romæ, éſtque Eminentiſſimo Cardinali Barberino à libris. Ipſe eſt, qui Porphyrium nuper edidit cum Notis de vita Pythagoræ, emiſſurúſque eſt propè diem minorum omnium Geographorum, quos Antiquitas habuit, aut quos nanciſci ſaltem potuit, manipulum valde inſignem. Nihil obſeruatum Romæ accepi, cuiuſmodi tu exigis. Nam Scheinerus quidem Solarem Eclipſim ſuperioris anni illeic obſeruauit, & ante diſceſſum in Cæſaris Aulam ſchemata aliqua nobiſcum (etiam excuſa) communicauit; ſed de tempore nihil addidit, fortaſſis id ſibi reſeruans, donec euulget, quem de ea Eclipſi Tractatum promittit. Cæterùm dabo operam, vt quæ Eclipſis futura eſt proximo menſe Martio, Romæ ſedulò obſeruetur; curæque erit, vt quidquid demùm fuerit obſeruatum, deinceps accipias. Sed Vale tandem, vir Optime, idémque Amiciſſime; & qualem me ducis, talem eſſe habe. Scribebam Aquis-Sextiis, xv. Kalendas Auguſti, anno M.DC. XXXIV.

GABRIELI NAVDÆO,

PETRVS GASSENDVS S.

HIc demùm dies, mi NAVDÆE, diuturni ſilentij finem attulit. Nec verò illud iam abrumpo, vt tibi propterea ſatisfactum exiſtimem; abrumpo ſolùm, ne deſuetudo nimiam præſcriptionem inducat. Eſt nimirùm, quòd conquerare, niſi prolixas literas dem, treis ſaltem verſus non exarari. Me quoque ipſum, dum attendo, negligentiæ huiuſce pudet; quaſi, quod iure amicitiæ liceat planè confidere, ipſum violare ius libeat, quo officia mutua præſtantur. Quid faciam tamen; cùm talem me Natura parens effinxerit, ac te eum habeam, qui præſto ſis nihil Amico non condonare? Age ergo, dignam te ipſo bonitatem mihi prætende, qui nullam tibi excuſationem debeo, poſſum-ve prætexere. Negotia certè prætereo, quæ me iam anni prope dimidium extra proprios detinent lareis; quippe & interdum per illa interquieſcere licuit; & per id tempus literas ad alios Amicos conſcripſi. Incuſare etiam non poſſum occaſionum penuriam: quando hoſpes adſum noſtro iſti magno omnium & literatorum, & literarum præſidio, Peireſcio inquam, per quem ſum conſcius quid vterque communicetis. Non dico tandem, quia rogâtas, vt quidpiam tibi de Fluddana Reſponſione perſcriberem, me exſpectaſſe donec prodiret Friſiana illa Reſponſio, quam Fluddus minitatus eſt, vt res meliùs perſtringeretur. Debueram nempe, vel hanc meam, quod nunc temporis facio, exſpectationem ſignificare. Quid ergo, inquies, Ne nunc quidem licebit quidpiam cognoſcere ex iis, quæ reſpondit Fluddus? Id verò licebit, Optime NAVDÆE, ſed vno verbo, cùm me vberiùs rem præſtiturum recipiam, poſtquam quid à Friſio Fluddum defendente, (niſi Fluddus eſt ſub nomine Friſij) fuerit reſponſum, peruidero.

Paucis igitur totum Opus paginarum eſt octoginta ſeptem, & folij quidem non magni, ſed characteris tamen minuti. Titulus prælongus; Inſcribitur enim, *Clauis Philoſophiæ, & Alchymiæ Fluddanæ; ſiue Roberti Fluddi*

Fluddi Armigeri & Medicinæ Doctoris, ad Epiſtolicam Petri Gaſſendi Theologi Exercitationem Reſponſum; In quo Ioannis Marini Merſenni Monachi obiectiones, querelæque ipſius iniuſtæ, immeritò in Robertum Fluddum adhibitæ examinantur, atque auferuntur: Seuerum ac altitonans Franciſci Lanouij de Fluddo iudicium refellitur, & in nihilum redigitur: Erroneæ principiorum Philoſophiæ Fluddanæ detectio à Petro Gaſſendo facta corrigitur, & æquali iuſtitiæ trutina ponderatur; ac denique ſex illæ impietates, quas Merſennus in Fluddum eſt machinatus ſinceræ veritatis fluctibus abluuntur, atque abſterguntur. Tractatio deinde iuxta Titulum in quatuor Membra diuiditur, & quodvis Membrum in plureis Parteis.

Primum eſt præcipuè aduerſus Merſennum, quem Fluddus conatur inſignis ignorantiæ conuincere, quòd viribus ſuis diffiſus, alienam opem popoſcerit, ac ſimul reſpondet cùm ad alia, tum ad obiecta minùs præcipua, quæ in Epiſtola illius Dedicatoria legere licet. Alterum eſt totum aduerſus Lanouium; ſcilicet propter Epiſtolam Dedicatoriæ illi ſubiectam, Tertium ídque prolixius aduerſum me totum eſt, initio facto à deſcriptione naturæ, ſeu indolis meæ. Poſtremum eſt tum in eluendis illis impietatibus, quas Merſennus ipſi ex mea Exercitatione collectas inuſſit; tum in explicanda Diuina, myſticáque Alchymia.

Stylus autem eſt, vt cum Fluddus Alchymiam ſuam explicat, Scripturam Sacram ſemper intrudat; in cæteris verò ipſa Textus verba, ſeu Merſenni nempe, ſeu Lanouij, ſeu mea præſertim proferat; & conſequenter ipſis reſpondeat. Neque verò textus aut omneis, aut ſemel, aut ordine citat; ſed ſelectos, & quoties placet, ſeu ad inſtitutam à ſe pertinere methodum putat. Iam quod ad ipſos tam Merſennum, quàm Lanouium attinet; dici non poteſt quanta illos acritudine inſectetur, quantíſque probris impetat. Ad me quod ſpectat paulò ſe moderatiorem præbuit. Exſcribi iubeo integrum caput (id Epiſtolæ deinde adiungam) in quo obſeruabis Fluddum laborare, vt me à Merſenni, Lanouiíque genio alienum eſſe planum faciat. Sic aliis locis nonnulla ſunt in commendationem mei, vt, *quod à Merſenno traditur*, inquit, *argueret in Gaſſendo philautiam; ſed ego ipſum Merſennum potius iſtius vitij affinem puto, quem aliàs in pluribus falſum, & errantem inueni; non verò Gaſſendum, qui longè prudentior, & modeſtior eſſe apparet; quantumvis imperioſus iſte, & iactans Merſenni ſermo huiuſmodi rei ſuſpicionem inferre videatur.* Et rursùs: *Certè commendo*, inquit, *aduerſarij iſtius mei ingenium, qui tanto ardore cuiuſlibet ſcientiæ radijs quodammodo illuminari appetit, tantáque diligentia affectat. Non inuideo illi bonam hanc inclinationem; ſed commendo, inquam, potiùs*, Ac poſteà; *Non dubito profectò, quin meliora, & profundiora longè in memoriali Gaſſendi arca deliteſcant; ſed non vult ea (meliori nimirum prudentia fretus, quàm eſt illa Fluddi) Mundo rudiori propalare. Vulgaria nimirùm publicare geſtit, quoniam Mundana Mundanis optimè arrident, at arcaniora, & magis ardua, quippe Mundanis ideò exoſa, quòd captum ipſorum ſuperent, ſibi ipſi ſapienter reſeruat. Quod ipſum ſi ego ab initio feciſſem, non perſequerentur me iam nunc Mundani tantis iniurijs.* Vnus locus eſt, in quo bilem continere non potuit, nempe cùm reſpondendum fuit ad ea verba, in quibus ſanè acum profundiùs infixeram. Dixeram enim, quod ipſe refert, *Ecce cum Fluddus in Roſeos Fratres tam benè animatus fuerit; cùm ſemel, iterùm, tertióque Apologiam pro ijs ſcripſerit, cùm non modò vota illis clandeſtina vouerit, ſed palàm etiam, & aperta voce vt Bahal, Bahal inclamauerit, cum adfuturos ſibi vt Deos è machina ſperauerit, cúmque ex his proficere nihil omninò potuerit (ſcilicet illis adeò beatis non vacauit ſic diuertere) nihilominus ipſorum aduentum, ac per ipſos reſtaurationem hiſce temporibus faciendam tanti putauit eſſe momenti, vt ſicut Chriſto olim naſcente, nouum Sidus exortum eſt: ita Fratribus iamiam diuerſuris, duæ illæ Stellæ, Altera in Cygno, Altera in Serpentario recenter apparuerint.* Hæc verò ille ſic excipit: *Intelligat cachinnis ouans ac turgens Gaſſendus Fluddum vtcumque prouocatum, irritatúmque, pacificum tamen eſſe, & perfacilè poſſe iſtiuſmodi à viro mundano, glorioſo, atque Thraſonico profecta ſcommata, ac irriſiones ferre.* Et poſtea, *Mea autem inuocatio, cùm non more Gaſſendiano ſiue Papiſtico ad mortaleis vel Sanctos per imagines pictas, & ex lapidibus atque lignis ſculptas ſeu manufactas, ſed ad ipſum Deum viuum dirigatur: ille ipſe cùm ad Sanctos ſuos coram Idolis ab hominibus ſculptis & deauratis genua flectens, vt Bahal Bahal inclamet; Confidat in Hoſtia, & vino, ſiue Miſſa ſua ficta*, & infrà. *Caterùm ſat ſcio etiam ipſum Gaſſendum tanta rerum cognoſcendarum curioſitate eſſe captum, vt audito Fratrum R.C. virtutum rumore, & intellectis ijs, quæ de Naturæ miraculis ab ipſis in eorum fama, & confeſſione publicata erant; mox egregius in ipſius mente appetitus, & ſitis pluſquam Tantalea, res ab ipſis editas intelligendi, atque addiſcendi exarſerit: ſed mens ipſius ſuperba impedimento fuit, quominùs ſeſe illis ſubmitteret, & ſic, more hypocritarum, aliud coram hominibus profeſſus eſt, aliud verò in corde habuit.* Ac rurſus, *Qua in re obſecro, adeò excellens eſt? An-ne quicquam in libello ipſius aduerſus Ariſtotelem emiſſum eſt, quod omnia ingenia humana ſuperet? Num hic ſolus Daphnis in ſyluis hinc vſque ad Sidera notus? An-ne obſeruationes ipſius Cæleſtes adeò raræ, vt etiam à ſapientiſsimis adorentur? Num denique Exercitationes ipſius in Philoſophiam Fluddanam adeò magnificæ, ac mirandæ, vt eaſdem tam glorioſa concluſione (ſummæ ſcilicet philautiæ indicio) finiret, & ante victoriam, quaſi triumphum caneret, vendicarétque ſibi palmam, ingeminans illud, Io Pœan? Io Pœan? Sed intelligat velim Gaſſendus* cum

cum toto Orbe Chriſtiano eruditione pradito, illius in ſcripti ſui pracedentibus modeſtiam atque moralitatem calami mei rigorem, atque acrimoniam compeſcuiſſe, & hucvſque temperaſſe: At ſi impoſteriùs me ſtommatis premere tentàrit; ſentiet ipſe, & reliqua ſua pluma aues, qui Vir ſiem. Abſtinui enim hactenus ab examine libelli ſui aduerſus Ariſtotelem, item ab inquiſitione obſeruationum ipſius Celeſtium; ſed ſi me porrò incitarit, oſtendam, &c. Iſta exſcribo fuſiùs, quàm mihi propoſueram; ſed ideo ago, quia hæc ſunt, quæ quantum coniicio deſideras noſſe. Agnoſce verò, quàm id ingenuè; puderet quippe ad alium ea præſertim conſcribere, quæ ſunt in mei commendationem, ſed tecum nimirùm, quaſi cum me ipſo.

Quod ſupereſt, an putas Fluddum eiuſmodi Clauem ſuæ Philoſophiæ, Alchymiæque tradidiſſe, qua vtramvis aperire ſeu intelligere liceat? nihil ſanè minus; Quia ſemper, quod ahundè conieceramùs, obſcurum per obſcurius. Ac pernegat quidem me penetrauiſſe in diuina ſuæ Philoſophiæ, Alchimiæque myſteria. Ego verò cum id non profitear, non video tamen quorsùm diſſuadeat, quin ea ſit illius mens, quam ſum mihi viſus primùm detexiſſe. Certè cùm ad alia reſpondeat, quæ ponderis magni non ſunt; intacta tamen præterit ea, quæ præcipui erant momenti. Quippe Merſennum, exempli gratiâ, monueram, vt illum vrgeret, *An nomine Chriſti, Meſſia, Seruatoris, &c. intelligeret non Æthercam illam, ſeu quintam ſuam ſubſtantiam; ſed Hominem illum verum, ac ſpecialem, cuius natura à Verbo Diuina, ante annos mille ſexcentóſque, & non priùs aſſumpta eſt, qui natus eſt ex vera, & non metaphoricè dicta Muliere, at Virgine; qui in forma verè humana cum hominibus conuerſatus eſt; & anno atatis* 34. *ſub Pontio Pilato cruci eſt adactus, in ea mortuus, ac poſteà ſuſcitatus*, &c. Enimverò quia diſertè heic reſpondere cogebatur, & non ambages quærere; ideò obmuteſcere maluit, quàm aut ſeſe prodere, aut amphibologicè loqui. Non ita ſanè circa id, quod obteſtatus conſcientiam fueram, num alia via non perueniſſet, quàm Geomantica in notitiam eius verrucæ, quam ſub ſiniſtra palpebra amaſiæ ſui contubernalis exſtare diuinauerat. Nam ad hoc reſpondens: *Quod ſcripſi*, inquit, *verum eſt, atque ex animo Deum teſtor, me ſolùm Geomantia ope, atque rudimentis hoc perfeciſſe*. Occaſione porrò Artis diuinatricis, quam profitetur, rem ecce lepidiſſimam. Propoſuerat illi Merſennus in ſuis Commentariis Amici cuiuſdam Theodidacti manus, iuſſerátque illum pronunciare de ipſius indole; minatus, ni vera referret, fore vt ille egregiè errores eius exciperet. Fluddus verò cum iam reſpondet, caput ſcribit, in quo contendit me eſſe illum Theodidactum, cuius eæ manus fuerint. At ego, cum Merſennus illa Commentaria edidit, neque virum nôram, neque ipſi adhuc innotueram; adeò vt ſaltem ex hoc capite Fluddus factus ſit Pſeudomantes. Prætereo, vt non muſſitanter in eadem perſtet ſententia, quòd Anima hominis non creetur ex nihilo, ſed ex Diuina ſubſtantia (vt & cæteræ formæ,) ſubducatur; quòd Cauſæ Secundæ per ſe nihil agant, & conſequenter nullæ ſint, Deus verò ſolus omneis in creaturis operationes eliciat, & id genus cætera, quibus quid ego obiecerim, quid ille reſponderit, quid regerere valeam, non vacat iam commemorare. Id fortaſſis cum fœnore tum vt præmonui, præſtabitur, cùm Friſij reſponſio venerit in manus. Verbulum addam ad illuſtrem, doctúmque illum Claramontium; tu cum illi reddes, aut reddi curabis, quidquid deeſt, fac ſuppleas. Mitto ad te duos libellos, alterum Schickardi, alterum Hortenſij, quos meo artexas Mercurio. Prodibit breui integrum Schickardi de eo Volumen, Exempla nactus cum fuero, tecum etiam communicabo. Vale intereà, & me porrò vt pridem facis, amare perge. Scribebam Aquis-Sextiis VI. Eid. Septemb. an. ſal. M. DC. XXXIV.

Dolet illuſtris Fabricius temporis ſatis ſibi non eſſe, vt quas deſtinarat ad te literas hac occaſione dare non poſſit. Salutat te interea eo, quo nôſti illum erga te affectu; ac recipit ſe breui, hoc eſt, per Lugdunenſem Veredarium iacturam hanc compenſaturum. Vale iterùm.

Excellentiſſimo Equiti SCIPIONI CLARAMONTIO,

PETRVS GASSENDVS S.

QVantum tibi debeam, Clariſſime Vir, nec ſine ingenti affectu, nec ſine immenſo pudore commemorare potis ſum. Debeo enim gratiam ob ſummum honorem, quo me cumulatum voluiſti, dum literis Naudæi noſtri illos tua manu appoſuiſti verſus, qui mihi pluſquam aurei ſunt. Debeo & mulctam ob negligentiam, haud dubiè incredibilem, quâ per tot menſeis diſtuli gratitudinis teſtationem. An debeo mihi illud de tua humanitate polliceri, vt boni conſultutus ſis pœnitentiam hanc adeò ſeram? Non debeo ſanè, ſi me attendam; debeo ſi te reſpiciam. Ego quippe priorem gratiam meritus planè non fueram; hanc poſteriorem etiam demereor: At tu, qui bonus extitiſti incogitantem deuinciens, non potes non optimum te, ſupplicem complexus præſtare. Agnoſcenti ergo ignoſce, & ſic habe me, ſegnem licet, non fuiſſe tamen immemorem inſignis illius fauoris, quo me dignatus es proſequi. Ipſe te potiùs prior ambire, & compellare debueram; quo ergo loco mihi habendum, quòd tu præoccupaueris? Sed præclarus nempe Naudæus ſe proxenetam interpoſuit; neſcio an ratum, an irritum id habere debeam, quod ab ipſo geſtum. Nam ceſſit quidem in rem meam, quod & me tibi cognitum, & te mihi amicum fecit: At rem egit præter decorum, cùm te virum adeò illuſtrem eo demitti paſſus eſt, & me

imparem

imparem reddidit, qui dignam gratiam vnquam reponam. Vtcumque egit, & te illi, & me tibi ſic debeo, vt in illo nihil non agnoſcam antiquo affectui conſentaneum; in te bonitatem vt promptiſſimam, ſic profuſiſſimam experiar. Nihil ſupereſt, niſi vt me talem erga te impoſterùm habeam, qui nihil officij, ſi quomodocumque præſtandum fuerit, prætermittam: Tu verò is eſſe, qui iam occepiſti, hoc eſt, mei amans impoſterùm pergas. Vale, Aquis-Sextiis VI. Eid. Septemb. M.DC.XXXIV.

Cùm illuſtris ille Fabricius, de quo non poteſt Naudæus noſter non conſtruiſſe tecum ſermones, reſciret me dare ad te literas; poſtulauit ſalutem tibi nomine quoque ſuo dici; ita te etiam ſuſpicit, & eruditionem, virtutémque tuam, vt eſt omnium Literatorum fautor eximius, veneratur.

Viro Clariſſimo, Amiciſſimóque IOANNI BAPTISTÆ MORINO, *Doctori Medico, & in Inclyta Pariſienſium Academia Regio Matheſeos Profeſſori,*

PETRVS GASSENDVS S.

PEllegi tuum, mi MORINE, de Longitudinibus librum. Cum ſit verò, quod gratuler, tam præclarum opus abs te exantlatum; eſt tamen quod condoleam ſubeſſe tibi quod conquieraris. Quid facias tamen, cùm ea ſit humanitatis conditio, vt niſi ex ſpinis non decerpat roſas? Stupendum foret, ſi pro votis ſingula tibi contigiſſent; neque parui ducere debes, quòd multa probè ſucceſſerint. Eſt etiam fortaſſis, cur pietas tua rem totam ſic interpretetur, vt hac ratione Optimus Deus geſtientem lætitiam compeſcuerit. Ecquis ſcit enim, an-non fortaſſis elatus fuiſſes nimiùm; niſi hæc temperandi tibi ſubnata fuiſſet occaſio? Vtcumque ſe res habeat; edoctus eſſe, profectò debes ea, qua iam ætate es, nihil te pati non humanum. Porrò quod depoſcis abs me, vt in tua cauſa arbiter ſedeam, vide à quo, aut quid depoſcas. Nam ego quidem longè abſum ab ea ſeu eruditione, ſeu experientia, quæ ad hoc negotium neceſſaria eſt, & quamvis eſſet quidpiam in me, quo poſſem vtcumque gloriari; is ſum tamen, qui ſoleam mihi-met ipſi diffidere, & à ferendo iudicio de rebus, quæ videntur etiam perſpectiſſimæ, abſtinere. Cùm tu etiam celebreis Viros ex Iudicibus effeceris reos; qua fronte ego, qui neque tecum, neque cum illis ſum comparandus, cognoſcere auſim, vel dirimere tantos inter Viros conteſtatam litem? Sanè, cùm illi, ſaltem Mydorgius, Bulengerius, Belgrandius tum cogniti mihi, amicíque ſint, tum habiti ſemper vt præcipua quædam lumina Mathematicarum; exoptandum mihi potiùs, & procurandum, ſi fieri poſſit, vt coëatis rurſus in gratiam, quàm vt in dies exaſperari veſtrûm animos vel videam, vel feram. Quid, quòd ipſe quoque meum iudicium, vel eo nomine feciſti ſuſpectum, quòd me in hocce tuo libro, & amicum tuum (vti ſum reuerâ) declaraueris, & commendatione toties repetitâ, ampliùs quàm decebat, exornaueris? An-non mutuum ſcabere videar, ſi cùm applauſu accinuero, vel admittere facinus indignum, ſi reſtagatus fuero? Aut ergo mihi potiùs tacendum, quod ipſe tamen non expetis; aut boni debes conſulere, vt planè recuſem Iudicis perſonam:

Itaque vt & morem geram, &c.

Haſce literas non abſolui, quia iudicium interponendo poſſe me placere non ſenſi.

Admodùm Reuerendo, ac Optimo Patri THOMÆ CAMPANELLÆ,

PETRVS GASSENDVS S.

HAud ægrè feres, vt opinor, factum me conſcium tui aduentus. Nouit Illuſtris noſter Fabricius, cui committeret, cum mihi commiſit. Commiſit videlicet viro continentiſſimo Arcani, & obſeruantiſſimo tui. Quem-putas verò ex tota Gallia acceſſum tuum cumulatiore cum voluptate, accepturum? Maxima certè fuit exſultatio, qua te fœliciter adlapſum ad oras noſtras comperi, ac me continere non potui, quin fauſta omnia apprecatus, id maturè ſignificârim. Id inſignis iſtius meæ fœlicitatis ſenſus exigit, qua tamdiu in hac tum Prouincia, tum Ciuitate detineor; donec te tandem contueri, complecti, & alloqui poſſem. Accede ergo ad noſtrum decus, ac me apud ipſum diuerſantem, téque exſpectantem competies. Vale. Aquis-Sextiis, ex Fabricianis ædibus III. Kalendas Nouembris, M.DC.XXXIV.

Clariſſimo Cariſſimóque Viro D. VVILLELMO SCHICKARDO, *in Tubingenſi Academia linguæ Sanctæ, & Aſtronomiæ Profeſſori Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

ANnus ferè eſt, Optime SCHIKARDE, ex quo nullas dedi ad te literas. An verò mihi ſperandum fuit, vt pertingere ad te vllæ poſſent in hac tanta rerum Germaniæ, VVirtembergæ, Tubingæ tuæ perturbatione? Haud ampliùs certè, quàm mihi ſpondeo fore, vt ad te iſtæ penetrent; adeò omnia adhuc ſunt turbarum plena. Enimverò fortunæ noſtræ, Amicorúmque optimorum Luillerij, Diodati, Berneggeri committendum aliquid eſt; quoniam non omnia interciderunt, quæ ſunt illorum interuentu vltrò citróque tradita. Quin etiam ingenti deputandum lucro, ſi facta, vel ſemel iniqua non ſint, vt propterea nos pigere

non debeat operæ in Epiſtolis perituris fruſtrà conſumptæ. Animos ſanè adiicit, quòd quæ tu mihi circa obſeruatam Lunæ Eclipſin nuperam communicata volucras, ad me vſque peruenerint, vtinam verò ad te vſque mala illa non perueniſſent, quæ ex iiſdem literis intelligere licuit, ac diſplicuit? Quanquam quî vocitentur mala, quæ tu pro conſtantia tua ſingulari, babueris veluti quædam exercitamenta virtutis rerum bonarum bonarum maximæ? Scilicet, vt Vir Sapiens, conditionem nôras rerum bumanatum, eáque in boni ſola duxeras, quæ abs te eripere nulla fortunæ iniquitas poſſet. Et durum quidem graſſante lue, Coniuge iam, ac liberis orbum, obiectam ſtatim habere Patriam nefandiſſimis hoſtibus, qui Matrem, Patruum, Sororémque immaniter confoderint; verùm quò fuere tela grauiora, eò commendatior factus es, quòd non propterea illis ſuccubuiſti, ſed perſtiriſti eadem ſemper fortitudine animi. Id præſtitiſti, vt cognoſceremus non eſſe inermem virtutem, aut ſapientiam inane nomen; effeciſtique, vt æuum noſtrum gloriari poſſit Philoſopho, quem Seneca, ſi viueret, cum Stilpone illo ſuo copularet. Nos ſaltem fœlices, quòd ipſe incolumis euaſeris, ac eminentiâ tuæ virtutis deuiceris ipſos victores? Sed nempe hoc bonarum Artium fœlicitati debebatur, vt illi Marcello fœliciores eſſent, téque ſoſpitem in ea tanta ſtrage reperirent, ac tuerentur. Viue igitur, Vir Præclare, & animo illo infracto benè mereri de literis perge.

Ego, quod te videam ob malignos caſus rerum Cæleſtium, ac Diuinarum non intermiſiſſe curam, ſuppeditare ecce pergo, ſi quid cælitùs obſeruaui, vnde tua illa ſtudia, adiutentur. Et poſtularet quidem tuæ circa memoratam Eclipſin obſeruationis occaſio, vt quam circa eandem peregi, initio ſtatim reponerem, verùm quia exſpectas præſertim quidquid circa Mercurium à Septembri menſe ſuperioris anni obſeruatum à me eſt; eapropter inde auſpicor; memor me idem literis ſuperioribus præſtitiſſe. Porrò, quia nimis prolixum foret obſeruationibus matutinis veſpertinas attexere, quas per eadem tempora habui, aut veſpertinis matutinas; idcircò ea ſolùm appono, quæ vnà cum ☿ ſeu manè, ſeu veſpere obſeruata exſtiterint. Deſcribo autem ſemper omnia, vt in Commentarios relata comperio.

Anno 1634. menſe Septembri, die 28. Stylo nouo: Manè, Aquis-Sextiis in Fabricianis ædibus. Reſpergebantur toto Cælo, &c. *Vt in Commentarÿs ad vſque diem 19. Octobris incluſiuè.*

Anno eodem 1634. die Nouembri 4. ☿ præter ſeu ſupra ☉ &c. *Vt in Commentarÿs.*

Anno eodem 1634. menſe Decembri die 12. Veſpertina, &c. *Vt in Commentarÿs, ad vſque diem 23. incluſiuè.*

Anno 1635. menſe Ianuario, die 16. mane, Aquis-Sextiis, &c. *Vt in Commentarÿs, ad vſque diem 7. Februarÿ incluſiuè.*

Habes hactènus, mi Schikaros, quidquid eſt à me Aquis-Sextiis circa ☿ obſeruatum. Repetij lareis poſt-modùm, à quibus toto abfueram anno; Verùm ſatis eſſe fœlicem non licuit, vt ſequutam ☿ poſt Vernum Æquinoctium veſpertinam apparitionem potuerim inde obſeruare. Notæ iam tibi querelæ meæ de intercepto nobis præ montium altitudine Horizonte; præ illa certè ac nubibus, quæ ſatis crebræ exſtiterunt, quater dumtaxat Mercurium & videre & comparare cum ſolo Tauri oculo licuit. Id fore præſentiens mandâram Agarrato apud Optimum Petriſcium relicto, vt ipſe illeic attenderet, & detectum ſemel ☿ iuxta eam praxin, cuius mihi fuerat adiutor, obſeruaret. Ac egit ſanè ille, quod potuit, eámque adiuturus heic, quæ obſeruata ad me tranſmiſit: At, quia ſchedas eius retexens, haud eam reperio, quæ continere obſeruationes Aprileis debuit; eapropter iteratò ſcribo, vt eas quam-primùm communicet, quò poſſim ſaltem ad calcem harum literarum attexere vnà cum ſingulari illa, quam ſe menſe Iulio peregiſſe ſcripſit circa ☿ matutinum. Dum expecto, ecce interea quid obſeruatum mihi ſit.

Anno hoc eodem 1635. menſe Aprili, die 3. Veſperi, Diniæ, Cum flaret Corus, ſed ſatis leuis, Diſtiterunt inter ſe ☿ & Aldebaram 3000.1935. hoc eſt 33. grad. min. $3\frac{1}{3}$ Fuit altitudu ☿ grad. 12. ac ſtatim poſt pedis Orionis grad. 25. ac proinde hora 4. min. 16. Sirius & Lucida ped. ♊ 3000.2920. hoc eſt grad. 32. min. $58\frac{2}{3}$ deb. grad. 33. min. $\frac{2}{3}$

Die 4. ſequente, Veſperi, diſtiterunt ☿ & Aldebaram 3000.2701. hoc eſt 31. grad. min. 49. Fuit Altitudo ☿ grad. 11. min. 50. ped. Orionis grad. 24. min. 15. Sirius & Lucida ped. ♊ 3000.2920. hoc eſt grad. 32. min. $58\frac{1}{3}$ vt die ſuperiori.

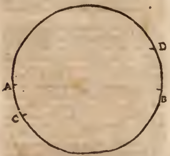
Die 6. ſequente veſperi (ſcilicet die ſuperiori induxerat Africus nubes) diſtiterunt ☿ & Aldebaram 3500.1831. hoc eſt grad. 29. min. 40. Fuit altitudo proximè eadem quæ heri, Sirius, & Lucida ped. ♊ 3500.2432. hoc eſt grad. 32. min. $57\frac{1}{3}$.

Die 8. ſequente veſperi, Africo obturbante Cælum, ſed non quantum die ſuperiore, diſtiterunt inter ſe ☿ ægrè conſpicuus, & Aldebaram 3500.1515. hoc eſt grad. 27. min. $54\frac{1}{2}$ Fuit altitudo ☿ grad. 12. ped. Orionis grad. $20\frac{3}{4}$ Sirius, & humerus dexter Orionis ægrè viſi 3500.1340. boc eſt grad. 26. min. $55\frac{1}{3}$ deb. grad. 26. min. 58.

Hiſce de ☿ præmiſſis, tempus eſt exſcribam, quæ obſeruata abs me ſunt circa Eclipſin nuperam Lunæ. Et fortè quidem iam habuiſti, quæ per Diodatum ab ipſa ſtatim obſeruatione ad te tranſmiſi; verùm quia non tædet laboris in tui gratiam iterati; & rem vberiùs in Commentariis quàm tunc ſcripſerim expoſitam habeo; idcircò iſta elicio.

Anno 1635. menſe Martio, die 3. Veſperi, Aquis-Sextiis, Eclipſis Lunæ. Flauit Corus, ac cœpit nubeis ab hora vſque matutina circiter quarta diſcutere, raráſque ſolùm

ſolùm tranſtulit ab hora circiter octaua. Cæterùm ea fuit venti vehementia, vt vehementiorem non meminerim, & cùm ſerenitatis ſpem pro Eclipſeos obſeruatione penè indubiam fecerit; fecerit tamen dubium, exſequi-ne quædam ex iis, quæ deſtinaram, foret paſſurus. Sanè cùm à Meridie procurarem apponi lintea, quibus vis eius reprimeretur, mirum quanta colluctatione contra nitendum fuerit, vt paucula conſiſterent, nec diſrupta peſſundarentur, &c. *Vt in Commentarys.*

Ipſe, quia malus ſum Pictor, exhibeo heic tibi dumtaxat nodum circulum, quem ſi peripheriam intelligas Lunæ *A* erit punctum Initij Eclipſeos, *B* Immerſionis, *C* Emerſionis, *D* Finis. Addo punctum *D*, fuiſſe è regione Caſpiæ illius maculæ, ſeu tantillum ſupra eius medium; *B* paullò ſupra medium Pedis maioris illius Homuncionis; *C* vix quicquam ſupra aliam maculam quaſi oppoſitam, & æqualem Caſpiæ, & ad læuam Vmbilici, *A* denique ſenſibiliter ſupra aliam longè minorem, marginiſque valde vicinam. Addo iterùm ex meis Picturis colligi ab *A* in *C* gradus Lunaris circumferentiæ 25. à *C* in *B* 142. à *B* in *D* 30. à *D* in *A* 163. Redeo ad Commentarios.

Reſtat vt ex varia, &c. *Vt in Commentarys.*

Exſcribo hucvſque Optime Virorum, quæcumque circa hanc Eclipſin, etiam ex tua obſeruatione in Commentarios inſerui. Artexo verò, vnde nuper exſultare contigerit. Conquirebam reliquias antiquarum Obſeruationum, quas transferrem in Codicem, cùm inter ſchedas inſperatas occurrit illa, in qua Lunaris Eclipſis ſuperioris anni primatiò hoc eſt cum re ipſa obſeruaretur, deſcripta fuerit. Perueſtigaui illicò num quidpiam adnotatum foret, vnde momenta, quæ nos torſerunt, corrigi poſſent, vel confirmari. Ecce autem poſt obſeruatam Abdebaræ altitudinem 6900. ſeu 34. grad. 36. min. hoc eſt hora 8. min. 22. cùm defectus creſcens foret Digitorum $6\frac{1}{2}$ reperi hac Stella nube occultata & priuſquam retegeretur, forétque alta 6780. ſeu 34. grad. 8. min. hoc eſt hora 8. min. 25. cùm defectus foret digitorum 7. Reperi, inquam, altitudinem mediæ trium Baltheí Orionis obſeruatam fuiſſe 6050. ſeu 31. grad. 10. min. Igitur magna auiditate ſubducere calculos cœpi, vt viderem, num inde tempus exhiberetur cæteris vel conſonum, vel diſcrepans. Porrò quia exhibitam vidi horam 8. min. 25. adeò vt vnius aut alterius ad ſummum minuti foret diſcrepantia; idcircò haud malè ominatus ſum de tota illa ſerie temporum ex Aldebaram deductorum; hæcque occaſio, vt verum fatear, torporem meum excitauit, vt ad te tandem ſcriberem, id ipſúmque ſignificarem. Expendes proinde, quid totum hoc ſit, vt iterarò, ſicubi error deliteſcat, ſubodoreris. Dum hæc ſcribo (res planè mira!) redduntur mihi literæ à præclaro illo, & ſagaciſſimo Viro VVendelino, in quibus inuenio quam obſeruationem nuperæ Eclipſeos peregit Herciæ Louanium, vt puto, & Leodium inter. Lego autem Initium Eclipſeos illeic contigiſſe hora 6. min. $52\frac{1}{4}$. Immerſionem horâ 7. min. $57\frac{1}{2}$. Emerſionem horâ 9. min. $38\frac{1}{2}$. Repletionem horâ 10. min. $43\frac{1}{2}$. Vt Medium fuerit horâ 8. min. 48. Mitto quàm præclarè Obſeruatio iſta cum Aquenſi noſtra conſentiat, indicatâ Meridianos inter differentiâ tam ex Initio, quàm ex Fine minutis $5\frac{5}{6}$. Cùm aliunde ex Medio elicianrur minuta 5. ex Emerſione min. 6. Vnica Immerſio differentiam ſolùm minutorum duorum indicat; quod vtri imputandum dicere non poſſum. Suſpicor quidem non fuiſſe illum inter obſeruandum vſum Teleſcopio; ſed cùm iſtud ad coïtionem Meridianorum faceret, idem argueretur in cæteris punctis. Vtcumque ſit, vides profectò ex collata etiam hac obſeruatione cum tua, quàm nimiùm tuus Meridianus in Geographorum Tabulis à noſtris hiſce abducatur.

Hactenus porrò de Eclipſi. Exſpectas iam aliquot Lunæ ad Fixas appulſus conſcribam; verùm hoc anno adeò fœlicem, ac ſuperiore eſſe non licuit. Certè quos me obſeruaturum ad Pleïadas receperam, nubes penitùs obuelarunt, niſi quòd nocte illa inter 15. & 16. Auguſti, anni ſuperioris, facto ſemel hiatulo, ac iam ſuperatis à ☾ Pleiadibus, intetuidere Lunam potui à Lucida Pleiadum diſtantem ſecundum lineam διχοτομίας 1685. 1398. hoc eſt 1. grad. min. $36\frac{1}{5}$. Idque, cùm Luna alta foret ſuperiore cuſpide 22. grad. 35. min. Erat ipſi Stella ad dextram, & ſitu quidem ſuperior, quaſi tota Diametro ☾. Obiter autem dixi lineam διχοτομίας, non centrum; licet ea per centrum agi videretur, quòd perpendicularis ex Stella non in centrum caſura, ſed in partem lineæ illius Borealem viſa fuerit. Nec verò nubes ſolùm craſſæ fecere negotium tota ea nocte, quæ ſequutà eſt diem 5. Nouembris; ſed tenues etiam aliquæ iunctæ claritati Auroræ Pleiadas fecerunt penitus inuiſas, die 10. menſis huius manè. Sic fruſtra planè aduigilatum circa Auſtralem frontis Sagittarij, & die Ianuarij 14. & die 9. Martij, de quibus Keplerus admonuerat. Sed ne cauſeris nimiam huius anni ſterilitatem, En adhuc præter monita, treis appulſus ſatis inſigneis.

Anno ſuperiori 1634. die Aug. 3. Veſperi, loca imprimis Veneris, Martis, Saturni, &

Lunæ adnotata. Exſpectato poſtmodùm, &c. *Vt in Commentariis.*

Anno eodem menſe Septembri, die 12. manè, Appulſus Lunæ ad Pleiadas, &c. *Vt in Commentariis.*

Anno hoc 1635. Menſe Maio, die 30. Veſperi, Diniæ. Cùm ad Lunam atteoderem, &c. *Vt in Comentariis.*

Gratum nunc, opinor, habebis, ſi commiſtam referam Lunam concurſibus illis trium Planetarum Saturni, Martis, Veneris, qui debuere multis ſub finem Octobris ſuperioris eſſe conſpicui. Itaque, oe boe etiam loco circa matutinas Obſeruationes immorer, veſpertinas ita exſcribo.

Anno 1634. Menſe Octobris, Die 24. Veſperi, Aquis-Sextiis, Nubibus ſoperſtiribus, &c. *Vt in Commentariis, ad vſque diem 3. Nouembris incluſiuè.*

Hæc me admonent, vt exſcribam quod obſeruare licuit die 24. ſequente eiuſdem menſis Nouembris, Com iam ♀ poſſet Obſeruari interdiu. Id ſic habet. Occurrens fortè ☾ in conſpectum, ſub hor. 2. à meridie, &c. *Vt in Commentariis.*

An adiungam etiam vnam, alteram-ve Obſeruationem de ♀ cum ipſo ☉ comparatat adiungam ſaoè, ac ſimul etiam obſeruata contemporanea, vt de ♀ loco certior fias. Itaque Aono hoc 1635. Menſe Februario, die 3. Veſperi, ſplendore ☉ ſaris retoſo, diſtiterunt inter ſe, margine ſuperiore ☉ exſtante alto, &c. *Vt in Commentariis.*

Die 5. ſequente, Veſperi, diſtirerunt inter ſe (& inter rimas quidem oubium) ☉, &c. *Vt in Commentariis.*

Extrema dies, qua hac vice ♀ ad Occaſum vidi, fuit 17. huius menſis. An videri etiam potuiſſet diebus conſequentibus, niſi nubes obſtitiſſent, incertum. Teleſcopio apparebat adhue, quaſi falx ☾ trium dierum, ſine Teleſcopio quaſi nobecula, miniméque rotunda, &c. *Vt in Commentariis.*

Die 28. ſequeote manè apparuit ♀ inter nubeis adeò magna, ac ſplendida, vt videri haud dubiè potuiſſe à quatuor aut quinque diebus ſuperioribus iudicata fuerit, oiſi nubes obſtitiſſent. Cùm nubes non permiſerint illam cum ☉ comparare, exſpectaui deinceps donec ☉ ex Horizonte ac nube, quæ ipſi incumbebat, emergenre, diſtiterunt, ☉ orâ occiduâ, &c. *Vt in Commentariis.*

Die ſequenti, ac primo Martij, diſtiterunt inter ſe, Cælo ſatis pulcro, & Autorâ iam clarâ ♀, &c. *Vt in Commentariis.*

Die 9. ſequènti manè (nimitùm diebus ſuperioribus non licuerat propter nubeis) diſtiterunt ♀, & inferior, &c. *Vt in Commentariis.*

Verùm mi Schickaroe, modom tandem facio; cùm innumera prope alia, communicanda ſupperetent. Nimirum bæc ſeribo è lecto, in qoo me condyloma quoddam ab aliquot diebus ita detinet, vt ſi velim citò, ac planè curari abſtinere ab hiſce iubeat. Probro etiam vertitur mihi, quòd die 10. Menſis huius vim mihi quandam fecerim nimiam, ad obſeruandum tranſitum Luoæ ſupra Pleiadas ante memoratum. Sed ego leuia hæc omnia duco; nihil noo ſperans ex renui victu, quem hac occaſione tenuiorem adhuc ſolito inſtituo. Vtcunque ſit, obtemperabo Amicis tantiſper; addamque heic ſolùm vt liberem fidem, quas accepi proximis diebus ab Agarrato Obſeruationes. Exſcribo illas, quales ſunt, ſed cenſurâ adhibitâ quatenus coniectura iuuat.

Anno 1635. Menſe Martio, die 23. Veſperi, Aquis-Sextiis. Detectus eſt ☿ altus duorum circiter graduum, ſed obſeruare comparando cum Stellis Fixis non licuit, &c. *Vt in Commentariis ad vſque diem 15. Aprilis incluſiuè.*

Agnoſco bas Obſeruationes, vt ſunt à me recenſitæ fore tibi baud iniucundas. Quod ad matutinâ Meoſis Iunij ſpectat etſi ſpe deluſus aliquot iam annis penè mibi perſuaſeram ☿ quoque nuper verſantem in ♉, ac io ♊ futurum manè inconſpicuom. Hortatus tamen fueram Agarratum, vt ad illum attenderet, ſi fortè vſpiam compareret, & crediderat quidem comparuiſſe die Maij 29. Sed vt optimus Fabricius perſcripſit, Lucida Arietis, non ☿ fuerat. Errore detecto attendit vlteriùs, éſtque opinatus ſe illum tandem detexiſſe die ſeqoentis Iunij 2. & cùm tam ipſe ☿ quàm Lucida Arietis apparerent ægerrimè, adnotauit vtcûque diſtare ☿ & Lucida in ♈ 2900. 1065. hoc eſt 12. gr. 15. min. adiiciens ſtatim futuram fuiſſe ex borologio Vrbico horam quartam cum quadrante. Nihil tale potuit deinceps ob nubeis dierum ſequentium ſeu videre, ſeu obſeruare; & cùm admoooiſſem, vt attenderet, num fortè pro ☿ aut caput Meduſæ, aut mandibulam Ceti, aor aliam Fixam vſurpauiſſet, reſcripſit ſeſe rem exploraſſe, memorem ſitus eiuſce Stellæ; ac peruidiſſe illam haud-dubiè exſtitiſſe Mercurium: Ipſe adhuc anceps, imò penè certus non exſtitiſſe, nibil definio.

Atque heic demùm finis eſto. Propero, vt poſſit Amicus craſtina luce diſceſſurus literas deferre ad Fabricium, qui per memoratos initio Amicos, ac pro incredibili erga nos affectu, & ſollicitudine, tranſmitti ad te procurabit. Quæſo te, ſi & Lanzius noſter euaſit incolumis (quod omnibus expero votis) ſalutem dicas meo nomine cum gratulatiooe ingenti. Tu verò Vale, & me porrò ama. Diniæ xvi. Kal. Aug. an. M. DC. XXXV.

EIDEM.

NE traham ampliùs tam longas moras, Schickaroe Amiciſſime, mitto ecce Obſeruationes, quas ante menſem in hac vrbe circa ☿ habui, & quam-primum quidem naniſcor, quas penes optimum Fabricium eodem tempore petegit Agarratus ille, de quo iam ante. Nempe illas attexi meis volui, vt vberiùs tibi ſatisfieret vnde ſupplere, probare, emendare poſſes. Faxit Deus modò, vt literæ meæ ad tuas vſque, per hanc bellorum confuſiooem, perueniant manus. Oecipio à die, quæ præceſſit apparitionem ☿, de qua ſic lego *in Commentariis.* Anno 1635. Menſe

Septem

Septembri, die 11. Stylo nouo, manè, Diniæ. Quòd ☿ per hoſce dies exoriturus ſperaretur, &c. *ad vſque diem 2. Octobris incluſiuè; adſcriptis è regione Obſeruationibus matutinis, Aquis-Sextys habitis, à die 12. in 25. Septembris incluſiuè, prout illas in Commentarys aſſerno*, &c.

Iſthac dum ſcribo; accipio ecce, Virum Optimum peſte interyſſe.

PETRVS GASSENDVS MERSENNO *Suo*, S.

ACcepi nudiuſtertiùs vno eodémque faſciculo treis illas tuas literas ſuperiori menſe perſcriptas, quibus interpellas eximium Fabricium, vt abs me eliciat, quid ſentiam de Quæſtione ſingulari à docto Viro propoſita. *Vtrum ſit aliqua demonſtratio perfectè Logica, perfectè Mathematica, perfectè ſenſibilis, qua probetur dari magnitudinem latitudinis non expertem, quæ aliquando, & alicubi ſit in puncto verè Mathematico, & cuius puncti nulla ſint partes, & tamen in eodem ipſa habeat parteis extra parteis?* Ipſe pellubenter depoſcerem tempus ad Quæſtionis meditationem, quòd heri præſertim tota penè die intereſſe me, aut etiam præeſſe Sacris oportuerit, nec potuerim huc intendere mentem, verùm quia tu tantopere vrges, & præſto eſt occaſio reſcribendi Aquas-Sextias ad illuſtrem Fabricium; calamum ecce arripio, & conſcribo raptim, quod ille ad te veredario proximo mittat.

Initio porrò mirabere, ſi rogatus ſententiam dicere, aperuero nullam: Sed excuſatio mihi in promptu, quòd quæſtionem non aſſequar, dum qua de magnitudinea inſtituatur, non ſatis capio. Profectò, ſi præclarus Vir exigeret, num certa quædam, & explicata magnitudo probari demonſtrando poſſit in puncto exſiſtere, haud refugerem explorare, declaratéque ſententiam; nunc autem labor, quem ille facit in coniectando potiùs, quàm in demonſtrando verſatur; & mihi quidem non tam de re, quàm de eius mente eſt addubitatio. Quid verò, inquies, Poteſt-ne illi magnitudo alia, quàm corporea, ſenſibilíſque, & vna, vel plures trium vulgò dictarum dimenſionum intelligi, comparata cum illo puncto, quod ab Euclide eſt definitum? Poteſt, mi MERSENNE, quantum ſuſpicor; quando & quæſitum videtur non poſſe dimenſionibus, punctíſque vulgatis quadrare; & vir præclarus innuit poſſe ex eius reſolutione accipere lucem tum Chiaſmum Platonicum, tum aliqua id genus alia.

At quorſum videtur vulgaribus hiſce dimenſionibus non quadrare? Primùm, quia longitudinem ſeu lineam perſpicuè excludit; ſcilicet proponit magnitudinem latitudinis non expertem; neque opinandum eſt virum, cui garrulitas eſt exoſa, ἀπεριχρωματῶν loqui velle, cenſendo latitudinem illam in longum exporrectionem. Sic etiam non cadit in mentem Virum ſolertem, ac ſerium intelligere ſeu hanc primam, ſeu dimenſiones cæteras, eſſe aliquando, ſiue in momento, quod eſt punctum temporis, & pari iure durationem, ſeu magnitudinem temporaneam, ſi corporum affectio ſit attribui poſſe tam lineæ, quàm dimenſionum aliarum punctis. Quippe hæc ſunt nimis ἀπεργῶν, & ad Sophiſtarum nugas releganda. Prætereo autem, niſi vellt ſecluſam longitudinem, prout latitudo illam comprehendit, ea tum poſſe obiici, quæ ſunt mox circa ipſam-met latitudinem attingenda. Subinde enim latitudo, ſeu dicta ſuperficies, poteſt-nè in puncto conſtitui? In quo-nam amabo? An in aliquo ſui-ipſius? At præter nouam ἀντίχρωνον, non iam in puncto, ſed in punctis innumerabilibus erit, & nullum tamen erit, in quo, ſed iuxta quod parteis extra parteis conſtitutas habeat. An ergo in aliquo puncto contigui ſibi corporis? At ſi plana quidem ſuperficies contingat planam, tunc parteis habebit non puncto vel punctis, ſed partibus æqualibus ſibi attiguis reſpondenteis; & quidquid ipſius dicetur eſſe in puncto contiguo, nihil prorſus erit, præter eius punctum. Sin autem plana Sphæricam, aut Sphærica Sphæricam tangat; tunc manifeſtiùs conuincetur punctum id eſſe, quod eſt in puncto; non partem vllam ſuperficiei, quæ parteis extra parteis habeat; niſi ad eas recurratur, quæ non in puncto, ſed iuxta ſunt.

An fortaſſis ille recurrat ad Corpus Dominicum, quod, cùm ſuis conſtet dimenſionibus, ac proinde habeat magnitudinem latitudinis non expertem, ſic cohæret tamen cum ſpeciebus panis in Euchariſtiæ Myſterio, vt totum ſit in minima parte, & in quolibet eius puncto? Qua occaſione diſputatur, & vulgò etiam admittitur poſſe totam montis ſubſtantiam in punctum confluere, ablata ipſi diuinitùs, ſeu interna partium extenſione, quæ pleriſque eſt quantitas; ſeu etiam externa duntaxat, quæ eiſdem eſt illius affectio; adeò vt partes ſubſtantiæ omnes, (ſeu *entitatiuas* ſolùm, ſeu præterea *quantitatiuas*, ſic loquuntur, poſueris) ritè in puncto coëxſiſtant? Attamen puto Virum præclarum ſpirare amplius aliquid, quàm quod edocemur in Scholis: Vt prætercam Myſterium Euchariſtici Corporis Fide tenendum, non explorandum aliqua Mathematica, ſenſibili-ve demonſtratione. Adde quòd, cùm ex Fide ſit, ſubſtantiam Sacri Corporis in ſpeciebus reuerà eſſe; fortaſſis tamen non eſt ex eadem, quòd quantitas illi ſubiaceat, & miraculum in eo eſt, quòd Corpus ibi deſtituatur propriâ magnitudine, ſicque ne ibi quidem ſit magnitudo vlla latitudinis non expers, quæ in puncto conſtituta parteis extra parteis tueatur. Nihil autem morandum quòd Scholaſtici de confluxu illo ſuperexſtruunt; quoniam argutantur de re, quæ nullius eſt exſiſtentiæ, & eas habet hypotheſeis, quas demonſtratio non admittit. Iam ergo niſi Quæſtio intelligenda eſſe videtur de magnitudine corporea, aut ſaltem ſenſibili, de qua-nam tandem intelligetur? Videtur ſanè de incorporea, ſeu quæ ſenſum effugiat, & quæ non Inani ſeu Vacuo, ſed naturis, quæ ſola Mente ſunt perceptibiles, conueniat.

Hoc cenſu ille habere poteſt &Deum ter-Maximum, & Intelligentias, & humanam Animam; ſed Deum potiſſimùm,qui & pluribus ſuffragiis incorporeus eſt, & ita magnus canitur,vt magnitudinis eius non ſit finis. An verò etiam diceret hanc Dei magnitudinem latitudinis eſſe non expertem, idque non modò prout in ſe perfectione pollet immenſa, attolliturque eminentia planè inſuperabili; ſed etiam prout extra ſe, ſeu veriùs, quodam cum reſpectu, diffuſionem duplicem habet, alteram quidem ſecundum locum, iuxta quam Cœlum, ac Terram implet, & vltra hunc Mundum infinitè patet; alteram verò ſecundum tempus, iuxta quam omni æuo conſtat, eſtque initio omni ſuperior, omni fuit vlterior? An diceret etiam quæ puncta in loco, rebúſque locatis, itémque in tempore ſunt, eiuſmodi eſſe, in quibus cum Mathematica ſint, & nullas parteis habeant, ipſa magnitudo Diuinæ ſubſtantiæ reuerâ exſiſtat, parteis ſic habens extra parteis, vt illæ ſint ſemper & vbique eædem, vel potiùs vna, & vt ſic loquar, vniſſima res ſeu ſubſtantia; quippe quæ admittatur tota in toto loco, ac tempore; & tota in qualibet parte (quod etiam proportione quadam & de Angelis & de Animabus Rationalibus concedunt)poſſet dicere;verùm aliò reſpexiſſe videri poteſt.

Etenim quid prohibet illum intelligere Animæ ex Timæo compoſitionem?Duas certè illius parteis admiſerunt Pythagorei, & Pythagoreos imitatus Plato; alteram μεριστὴν, diuiduam, vt potè corpoream; cum ſit quidam veluti flos, ac portio quædam puriſſima, tenuiſſimáque materiæ; alteram ἀμερῆ, planè indiuiduam, hoc eſt,ipſam Mentem incorpoream; cum ipſa ex natura ſua ab omni materiæ concretione libera ſit. Ac non memoro quidem quorſum tendat eiuſcemodi contextura,ſeu ad explicandum quò pertineant τὸ θυμοειδὲς, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν,mortalia;quò τὸ λογιστικὸν immortale;ſeu ad inſinuandum quo vehiculo Mens, quæ ſit diuinæ particula auræ tranſmittatur in corpora, & quæ ſunt hiſce conſequentia. Id ſolùm dico, quod ad rem eſt, Deum, cùm ex mente illorum has duas naturas, alteram diuiduam, alteram indiuiduam συνεκεράσατο commiſcuit, id effeciſſe, vt magnitudo latitudinis non expers, vt putà res diuidua conſociaretur veluti puncto rei ſcilicet indiuiduæ, & hac ratione ſimili-puncto verè Mathematico; ac in ipſo partium experte, haberet ipſa parteis ſuas. Certè niſi præclarus Vir hoc aut ſimili ſe explicet modo, non video quorſum reſpiciat. Et poſſum quidem toto Cælo in comminiſcendo erraſſe; Sed hoc ipſe turpe non duco, neque ægrè feram ſi magnæ hallucinationis conuincar; quando nec videri volo Oedipus, nec me Sphinga domi habere profiteor. Res ipſæ ſunt, quas auidè,quantum licet quidem ſcrutor, & addiſco; obſcura verba, quæ obtruduntur datâ operâ parùm curo.Heinc ſi ridiculum me putes, quòd euagatus tam longè fuerim; vide, quî ſis ipſe dignandus, qui me tam impensè ad id prouocâris. Quin etiam tibi ipſi verte, ſi nihil lucri ex tot iam verbis abs me effuſis retuleris; putà quia nihil adhuc reſponſum ad quæſtionem propoſitam, *Vtrum ſit demonſtratio qua probetur*,&c.Siquidem, ipſe in cauſa es,quire ſollicitaueris mihi non certam, nec præfinitam, quíque prouidere debueris an-non ſic excurrendum foret, vt explicaretur, ſi fortè aliquid occurreret, vnde ipſâ de re conſtaret.

Verum, his etiam valere iuſſis, inſtigabis præterea, vt poſtrema expoſitione tanquam germana ſuppoſita, explicem quid videatur eſſe de demonſtratione ſentiendum? Si facis, rem improbam petis; cum noueris me nihil minùs, quàm demonſtrationes iactare,& ſpecies tamen ipſa Quæſtionis demonſtrationem exigat, ſeu quis reſpondendo affirmet, ſeu neget. Enim-verò, vt partim tibi quadam ratione morem geram, partim meo me genio ἀπορητικῷ permittam,reſpondebo non demonſtrando, ſed addubitando ſolùm, vti reuerâ heic multa ſunt, quæ hæſitationem pariunt. Ac primùm quidem, quòd non percipiam quid ille vocet demonſtrationem, nec quibus Principiis niti ipſam velit. Videlicet cùm ratio, & efficacia demonſtrationis alia ſit apud Platonem, alia apud Ariſtotelem, alia apud Epicurum,alia apud alios; non apparet mihi quæ forma demonſtrationis ipſi probetur. Coniicio ſolùm Virum præclarum non exigere vulgarem, ſeu Ariſtotelis ipſius, qui demõſtrationem depinxit, qualem proferre nullam potuit. Inſinuat ipſe habere ſe ſpeciale quoddam organum, quo iuxta propria Placita demonſtrationes contexantur. Verùm ſi taleis exigit, proferat ipſe potiùs, neque enim æquum videtur, vt hariolemur iterùm, quid ille adſeruet in penu. Fortè eſt ipſi duplex Criterium; Intellectus putà, & Senſus,quando demonſtrationem poſcit Logicam,& ſenſibilem, cùm aliunde illa,quam & mediam habet, & Mathematicam appellat, ſenſibilis ſit, propter immerſionem quantitatis in materiam, & intelligibilis, propter abſtractionem ab eadem. Neque verò arbitror illi demonſtrationem Logicam dici, quæ tradatur in Logica,vel ſit de rebus Dialecticis,niſi fortaſſis Logicam ſeu Dialecticam non Stoïco ſenſu, aut Peripatetico, ſed Platonico vſurpet. Verùm quacumque tandem ratione demonſtrationem accipiat; videtur ſaltem admiſſurus illud vniuersè dici demonſtrari,quod ita euidens ſit, vt Mens planè certa de illo reddatur.

Cæterùm ſeu compoſitam, ſeu ſimplicem Animam dicat,cùm illam habeat,vel ex toto, vel ex parte ſaltem,ſubſtantiam incorpoream; non video, quî poſſit exeinde contexi demonſtratio, ſeu euidens ratiocinatio, certa habenda ipſi Lycæo, quòd nihil ducit incorporeum, niſi τὴν ἐντελέχειαν,hoc eſt inſeparabilem à corporibus perfectionem; aut ipſi Porticui, quæ nihil niſi τὸ λεκτὸν, ſeu ſignificationem vocis; aut ipſis Hortis, qui nihil niſi τὸ κενὸν Inane putà, ſeu rerum locum. Neque dicas nihil curandum, quòd illi poſſint manifeſtam Veritatem abnuere: Etenim, ſi illa fuerit manifeſta, Intellectum ad aſſentiendum non dico ſuadebit, ſed coget. Quis certè propriis

priis oculis in meridiano Sole apertis, flectere mentem valeat, vt refragetur aſſerenti eſſe tunc diem, potiuſquam noctem; atqoi perfecta demonſtratio eſſe debet eiuſmodi vt repugnantiam omnem excludat. Dubito rurſus quorſum roget an poſſit de illa magnitudine eſſe Demonſtratio perfectè Logica, perfectè Mathematica, perfectè Senſibilis (neque enim treis haſce formas cum diſiunctione proponit) quippe ſi magnitudo illa in Intellectum ſolùm cadit, nec ſubiicitur Senſui, quo fieri modo poterit demonſtratio ſenſibilis, & non quidem quomodocunque, ſed ſenſibilis perfectè? Quomodo verò etiam erit perfectè Mathematica; cùm numeri, &c. Dimenſiones, & tota illa harmonia, non niſi Analogia quadam, & per tranſlationem ipſi attribuantur? Sed & quomodo poterit Logica perfectè cenſeri, cum rerum purè intelligibilium nulla ſit in nobis perfecta notitia? Siquidem illas non intuemur; ſed negatione duntaxat rerum corporearum ſic enitimur aſſequi, vt nihil tamen niſi fingamus, dum eas adumbratione quadam, vt poſſumus, concipimus. Quod ſi dicas poſſe ex rebus, quæ ſunt perfectè ſenſibiles Intellectum meditatione perfectè Mathematica aſſurgere in cognitionem rerum perfectè Logicarum; & ex Principiis ſtabilitis demonſtrationem contexere, quæ perfectè Logica ſit. Attende, quæſo, vt Intellectus ſuam illam gradationem faciat, & deprehendes euidentiam ita paulatim imminui, vt ad extremum cùm venerit, vix aliqua vmbra illius ſuperſit. Et dicant eiuſmodi res manifeſtiſſimas naturà. Eæ certè nobis tales non ſunt, veréque quod attinet ipſas, dicimur habere oculos noctuarum.

Idem porrò dicere licet, ſi ille fortè ſenſibilem magnitudinem profiteatur. Quippe, cùm ipſam alliget puncto, quod ſuo quodam modo incorporeum eſt, & ſenſum planè effugiens ab Intellectu ſolo ſpectatur, ſequitur punctum non intuitu, ſed abſtractione ſolùm cognoſci, per detractionem videlicet rerum diuiduarum, & habentium parteis, quo vſque Mens eò perueniat, vt capere ſe quidpiam putet, quod ſit & partium omnium, & diuiſionis omnis expers. Non vrgeo autem, vt fieri poſſet, punctum reuera nihil eſſe, ſed meram fictionem, & hypotheſin, ex genere earum, quæ fœliciter Mathematicis ſuccedunt, dum ex illis ratiocinantur, cùm iuraturi tamen non ſint, illas ſic in rerum natura, vt ipſi ſomniant, exſiſtere. Verùm hæc, & ſexcenta alia longioris ſunt diſquiſitionis. Finio itaque, mi Merſenne; cùm & iam feſſus ſcribendo ſim, & γλαμμαθίωνος vrgeat. Perturbatè omnia habebis, neque erit vnde ſatisfactum putes; ſed veniam tamen non deprecor, quando quod potui, id præſtiti, & in hiſce quidem temporiis anguſtiis. Tu & bene Vale, & Amicos ſaluta. Scribebam Diniæ poſtridie Kal. Nouemb. ann. DC. XXXV.

EIDEM.

Significas tuo Epiſtolio, MERSANNE Iucundiſſime, accepiſſe te literas, quibus reſponſum vtcumque eſt ad Quæſtionem præclari Viri. Niſi illę prorſus placuerint, haud me propterea pœnitet; quando nihil hac in re mihi contigit ex inopinato. Attexis ipſe alias quaſdam ſolutiones Problematis; Verùm de illis dicere mei non duco eſſe officij. Præſtamus quiſque quod poſſumus; atque adeo præter ius eſt exigere quidpiam ſupra vireis. Hoc ſolùm dico circa illam, cuius ipſe author videris, (& in qoam etiam Bullialdus noſter, vt accipio inciderat) vix poſſe, quantum coniicio, ſolertiorem excogitari. Hæreſcis ipſe in Parabolæ Foco; ille etiam pedem in Hyperboles Vmbilico conſtituit: An quod Vir præclarus te admonuit pergendum eſſe vlteriùs, innuit aliquid attexendum de radiis poſt factam in Foco, aut Vmbilico coitionem diffuſis, quò ex ipſa decuſſatione eliciatur notio Chiaſmi illius, qui apud Timæum? Hoc certè & ipſe opinatus fueram, perſcripſerámque ad Fabricium (noſtrum illud eximiom decus) ſed non curaram tamen aut tibi, aut præclaro Viro innoteſcere, quòd neque etiam hæc ſolutio vndequaque faceret ſatis.

Vt verò paucis rem iam declarem; reſumo ſolùm quod me ad calcem ſuperiorum literarum attigiſſe commemini, Nempe Mathematicum punctum eſſe meram quandam fictionem, ac hypotheſim; non verò quidpiam quod reuera exſtare per artem aut naturam poſſit. Quippe, vt Marcus Tullius Oratorem nobis depingit, qualem reperias neminem; ac vt intelligamus ſolùm, tantò fore ſpeciatim quemque Oratorem perfectiorem, quantò propiùs ad eminentem illam Ideam acceſſerit: Ita & Mathematici puncta, ac magnitudines deſcribunt indiuiduas, non ſanè quòd taleis indigitent vſquam; ſed vt puncta, aut lineas, aut ſuperficies vſurpaturi, intelligamus tantò congruentiùs attribui illis hæc nomina, quantò iis quæ de illis traduntur, definitionibus congruerint magis. Hinc quidqoid de punctis, lineis, & ſuperficiebus indiuiduis demonſtratur, præclare ſuccedit, quando explicantur Phyſicis punctis, lineis ac ſuperficiebus, quæ non exuunt vnquam rationem diuidui; demonſtrationéſque in iſtis tantò veriores efficiuntur, quantò ſua tenuitate propiùs illis acceſſerint. Solent pari ratione illi hypotheſeis ſtatuere in rerum Cæleſtium doctrina, quales tamen ſic ſe habere, vt ſtatuunt, non aſſerant, Concentricos, Epicyclos, Deferenteis, Æquanteis, & alia id genus; Et faciunt tamen, quòd ex ipſis calculus Mathematicus intelligatur, procedátque. Sanè cùm ad eandem aliqui aſſumant Telluris motum, cæteri quietem, quarum opinionum oportet falſam eſſe alterutram; vides tamen vt calculus ex hypotheſi vtraque texatur. Quod attingo ſolùm, vt intelligas nihil me dicere abſurdi, cum puncta, lineas & ſuperficies à Mathematicis definitas pro meris habeo hypotheſibus; quæque fieri poſſint de rebus, quarum nulla ſit exſiſtentia.

Quare & exinde peruidebis quid momenti habeant, quæ aduerſus ſtatuentes continuum ex inſectilibus componi, ſubtiliter argumentantur; vt fore Diagonium latere

quadrati

quadrati non maius; circulos bumocentricos inter ſe fure omneis æqualeis, atque id genus cætera. Dico iam punctum in quòd radij ſeu parabolicâs reflexi, ſeu hyperbolicâs refracti concurrant, nun fore vuquam Mathematicum punctum, ſed dumtaxat Phyſicum; quare & in puncto partium experte nunquam fore magnitudinem parteis extra parteis habentem. Nam admitto quidem demonſtrationem, quæ fit de radiis, ſeu potiùs Mathematicis lineis in ſuperficiem parabulicam, hyperbolicam-ve Mathematicè ſpectatam, & vt planè politam incideutibus, iiſdemque ſeu reflexione ſeu refractione coëuntibus in Mathematicum punctum. At perſuaſum quis faciat lineas Phyſicas, ſeu radios Solareis perinde coïncidere in punctum Mathematicum, & non potiùs cuanguſtari in ſpatiolum, quod ſenſus quidem iudicet punctum; ſed quod mente tamen in tot diſſecari debeat particulas, quor cuarctati radij capientur? Sanè demunſtratum nun eſt lucem eſſe quidpiam incorporeum, & lucidum radinm non eſſe defluxionem cutpuream ex luminuſo eorpore; quin potiùs contrarium arguitur ex motu, ex reſilitione, ex commiſtione, & aliis id genus: adeò vt radius traiiciatur independenter à medio, ſiue ſubiecto, quod iu eo ſit, corpureus ipſe, imò curpus tenuiſſimum, gracillimúmque. Quòd ſi radius eſt quoddam curpus, aut ſalrem nun ſine ſubiecto corporeu; vides-ne vnum quidem radium in Mathematicu puncto conſiſtere poſſe; quippe nulla puncti capacitas eſt quæ corpuſculo illi cuæquetur. Si boc verò ſit, quantò minus eſſe poterunt pluresradij, hoc eſt plura corpora; cùm nun mudò punctuin eſſe nequeat locus excipiendo corpori; ſed ne plura quidem curpora poſſint per naturam conſiſtere ſimul, ſeu cuire in eundem locum? Ridebis forte, quòd ſis perſuaſus politiſſimam ſuperficiem poſſe radios reiicere in punctum planè indiuiduum: Verùm cogita priùs nulla arte exprimi poſſe ſuperficiem adeò politam, vt reuerâ ſit canitatum & prutuberatiunum expers. Ad ſenſum quidem Ita erit, & neque oculus, neque digitus aſperitatem vllam diſcernet; ſed natura tamen ſemper inæqualitatem agnoſcir; idque demonſtratur vel ex eo quòd, nulla ſit ſuperficies, quæ non ſemper capiat, retineátque aliquid affuſi humoris; adeò tenuiter vel aqua, vel gluten vel quid ſimile poteſt in particulas minutulas diuidi, quæ & ipſæ hamulis minutioribus incidant in repagula quibus cohibeantur. Et indica certè inſtrumentum poliens, in quo, & ex quo demunſtrare aſperitatem nun liceat imprimendam ſuperficiei? Eſtu enim lima, eſto puluis; eſto quod voles aliud; prufectò ſemper efficientur foſſulæ quædam ſenſum fugientes. Deinde, vt nihil dicam de Materia, nihil de attificio formæ ſeu parabolicæ, ſeu hyperbolicæ conſtituendæ, ac nihil morer difficultates planè inſuperabileis, ſi quis velit omnia exquiſitiſſima haberi. Dico ſolùm admiſsâ quoque eiuſmodi formâ planè exquiſitâ, radios qui ex illa coïbunt, nunquam coituros in eam confuſionem, quam erigeret punctum illud indiuiduum. Si poſſit quiſpiam mortalium præſtare quicquam in hiſce formis elaborandis; eximius ille eſt noſter Mydorgius: Verùm is magni, upinor, ducet, ſi focum, vel vmbilicum deducere potuerit ad exilitatem animalculi illius, quod Acari dicitur, vel decimæ illius partis. Sanè hoc animalculum pro puncto penè eſt ſenſui; ac illius ſaltem portio decima tam minuta eſt, & ſimilis puncto, vt nemo ſit illam ampliùs diuiſurus. Porrò cum vel reſectus vnus Acari pediculus habeatur ſenſui, ac humanæ induſtriæ indiuiduus: Cogita tamen quàm ſit amplior ipſa Naturæ ſubtilitas, quæ reſoluere illam poteſt in milliones aliquot particularum illarum, ex quibus ipſum contexuit. Aliquot dico; nam Natura aliquò vſque tandem procedit, neque diuiſionem, reſolutionem-ve in infioitum molitur. Itaque eſto ſpatiolum non amplius pede Acari, in quod radij confluant; cùm id pari iure poſſit diuidi in milliones aliquut minotum adhuc ſpatiolorum: habebunt iu eo radij ſinguli regiones ſuas inconfuſas; adeò vt quotquot radij coïbunt habituri ſint regiunculas inter ſe diſtinctas. Nimirùm cùm radij liberè vergentes non ita ſint multi, (Paradoxica mihi cauſa eſt, quod non ex puncto quolibet ſuperficiei lucidæ diffundantur radij in quudlibet medij punctum) illl, extruſu aëre, aëreis-ve corpuſculis, quibuſcum eſſe nequeunt (ne corpora multa ſint ſimul, aut ſeſe mutuò penetrent) ex diffuſis collecti fiunt: Similéque eſt, ac ſi comam tutis infuſam humeris, vittâ colliges in digitum vnum. Vt in hac verò conſtrictione non penetrantur mutuò capilli; ſed ſunt ſingulotum loca ſingula in ſpatiolo, quod comprimit vitta: ita & de radiis eſt Philoſophandum, habita ratioue gracilitatis eximiæ; adeò vt in decuſſatioue radiorum ex oppoſitis in oppoſitas parteis procedentium, non per eaſdem hi, ac illi ſpatioli parteis tranſeant; ſed per diſtinctas, & inconfuſas. Et vides, quòd vulgò id non aduertatur, in quas cogantur anguſtias, qui vrgentur, quamobrem fiat, vt traiectæ Solis, cæterarúmque rerum ſpecies foraminulo, aut per lenteis Optici tubi, ita decuſſentur, vt ſitus, & colur, ac varietas partium ita perfectè conſeruetur? Sed nempe vulgò non attendunt ad ſubtilitatem Naturæ, & metiuntur omnia ex iis, quæ vel ſenſus diſpicere, vel manus poteſt elaborare. Quàm ſum iam nimius, mi MERSENNE; certè pluſquam credideram. Iam ergò demum benè Vale. Diniæ, Eid. Decemb. M. DC. XXXV.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D.
BAPTISTÆ POISSONIO
Regio apud Andeis Cognitori, &
Procuratori,

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi, Vir Ampliſſime, quas ad me literas dediſti pleniſſimas beneuulentiæ. Id noo merebatur illa qualiſcunque Problematis tui celeberrimi diſcuſſio, quando

præſertim

præſertim non licuit, quod ingenuè profeſſus ſum, vel eius ſcopum ſubodorari. Verùm quæ tua bonitas fuit, affectum ita attendiſti, vt pro effectu duxeris, cùm ſic erga me fuiſti animatus. Ipſe probè cōſcius, quantum balbutierim, non eſt, quòd iam ampliùs auſim muſſitare, ac circa tuum aliud Problema examen inſtituere. Satius lōgè duco planè apertéque teſtari ignorantiã, quàm operosè obducere immenſa quadam argumentatione. Ita ſagacitatem tuam & ſuſpicio, & veneror, cum verſari tibi in mente affirmationis Problematis veritatem coniicio, quæ mihi pro ingenij hebetudine nō apparet. Quippe, tametſi prima fronte occurrerit mihi, quã vocant Intentionalem ſpeciem, ſeu imago, ac ſimulacrũ, quod ex obiecto ſenſibili ita per mediũ effunditur, vt prototypi retinens figurã, ſic recipi totum in toto videatur, vt ſit etiã totum in ſingulis partibus, punctíſque illius, quæ ſint infinita: nihilominùs cogitaui ſtatim aliud animo tibi inſidere; ac præſertim cùm ſpecies illa non ſit eadem, vt mea fert opinio, neque in toto medio, neque in quibus-vis eius partibus; vti neque in diuerſis Sēſuum organis, neque in diuerſis partibus eiuſdem. Haud ita quidē creditur vulgò, Paradoxúmque nimium videtur, ſi dicatur obiectum quodpiam non poſſe idem à multis ſimul reſpectantibus conſpici; attamen ſic rem ſe habere puto, fortaſsíſque ipſi conciliarem fidem, ſi tu animo illam agitares. Verùm aliud quidpiam, vt dixi, ſpectari abs te ſuſpicor, tantũ abeſt vt iam rurſus prius Problema quaſi retracturus explicare illud contendã de eadem ſpecie, ſeu imagine, quã ipſe credideris, & contrahi poſſe, & eſſe in puncto verè Mathematico, in quo tueatur parteis extra parteis. Videlicet pari ratione reſpondere fortaſſis poſſem non contrahi ſpeciem in punctum verè Mathematicum. Imò, quod Merſennus miretur, luminoſis radiis non cōtingere, vt in tale punctum vnquam coëant, quantumcunque Mortales omnes ad parandum ſpeculum ſiue parabolicum, ſiue hyperbolicum connitantur. Hoc autem attingo, quod ipſe potueris in eam luminoſæ ſpeciei coarctationem reſpicere, tametſi mihi ſemper videaris & manifeſtiora, & ſublimiora attendiſſe. Ac meas quidem illas nugas peruideres ipſe aliquando ex Commentarionibus in Epicuri Philoſophiam, ſi illæ tanti forent momenti, quanti iudicantur abs te; ſed eæ ſint potiùs tineis aſſeruandæ; neque dubium eſt, quin communis noſter tibi impoſuerit, cùm vt de ipſis tanta opinio conciperetur, author fuit. Ipſe perinde non impono; cùm me tibi eſſe deuinctiſſimum profiteor. Tu me, vt cœpiſti, ſic amare perge, & Vale, Diniæ pridie Kal. Mart. an. M. DC. XXXVI.

Viro Clariſſimo, Amiciſſimóque MARTINO HORTENSIO *Delfenſi, ac apud Amſterodamenſeis Mathematico Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

IAm faceſſat ſilentium, HORTENSI Humaniſſime, & pudor nunc tandem excitet torporem. Agnoſco nempe bona fide quantum in te, ac noſtram ipſam amicitiam peccauerim, dum ſemel, atque iterùm compellatus, nihil repoſui. Verùm tu, quod Vir bonus ſis, viro ignoſces minimè malo; quique præ mera ſegnitie non eſt aſſequutus tuam diligentiam. Excuſationem nullam prætendo, quòd nec vllam habeam; nec, ſi ſuppetat, ea ſit obiicienda. Præſtat veniam vt deprecari, ita dumtaxat conſequi ex bonitate illa naturæ, qua mihi feciſti peccandi fiduciam. Quippe non adeò ſocors fuiſſem, niſi perſpecta indoles tua condonationis ſpem induxiſſet. Ac non ratò quidem accinctus, vt ad te reſcriberem, fui; verùm vel leui ſemper quadam occaſione interueniente contigit vt in proximas hebdomades res transferretur, effectúmque tandem eſt, vt dum mora moram trahit, ipſa procraſtinatio non in menſeis modò, ſed & in annos euaſerit. Nunc etiam parum abfuit, quin ſcribere adhuc differrem, quaſi id facturus Aquis-Sextiis, quò ſum profecturus intra paucos dies; Attamen quia eram nuperæ Eclipſeos obſeruationem miſſurus, & aliunde Diodato noſtro pollicitus fueram, literas tandem ad te dare. Idcircò placuit paucos potiùs attexere verſus, quàm fieri amplius dilationi ſemper producendæ obnoxium. Videbis porrò, qua ratione Obſeruationem peregerim; ac niſi aliud, ſaltem ſidem, Veríque amorem, & ſtudium probabis. Tu ſi quid iſtheic obſeruatum, pari iure communicato, vnà cum ſuperioris anni obſeruatis Eclipſibus; nempe quas literas inſinuas id continenteis, haud accepi. An ipſe quoque non habueris obſeruationes de illis meas, incompertum mihi eſt: certè vt haberes, & volui, & per Amicos procuraui, quibus commiſi, vt non priùs ad Schickardum μακαρίτην illum, quæ deſtinaſſem tranſmitterent, quàm deſcriptum foret, quod etiam ad te tranſmitteretur Exemplum. Sed μακαρίτην nôſti quæ fata extrema paſſus eximius ille Vir fuerit; & quantum ſui deſiderium reliquerit nobis amicis, & Literatis omnibus, ac rerum præſertim Cæleſtium ſtudioſis. Vtinam ipſe, ſicuti es, ita te dignum habeas, cui is tradidiſſe lampadem videatur. In id incumbe, quæſo, & attende, quàm rari ſuperſint, quibus adyta illa Vraniæ abſtruſiora ſic pateant, vt poſſint quidpiam exequi immortali nomine dignum. Non ſtabit per me, quin Diodatus noſter haberi procuret, ac tibi committi diuitem commentariorum illius ſuppellectilem; Nôſti verò quanto ſtudio illam, dum vixit, vndique conquiſierit, inſtruxerítque; ſi modò clades illæ ingentes fieri ſoſpitem permiſerunt. Sed de his aliàs, vt & de tua præclara illa Oratione, cuius me exemplo beaſti; cuiúſque me lectio delectauit mirificè. Habuit Valeſius, quod tu cum ipſo communicatum eſſe voluiſti; exiſtimóque illum iam tibi gratitudinem feciſſe teſtatam. Accipio Argolium operâ ipſius ad editionem nouarum ſuarum Ephemeridum vſurum; Tu velim mihi ſignifices, quid ſperandum eſſe videatur circa Ephemeridas, quarum ſpes facta in præfatione Tabularum Lansbergianarum. Significa etiam, ſi placet, an editionem diſtuleris elucubrationis de

Diametro

Diametro Solis, vt ſi res adhuc integra ſit, id quod circa dedicationem abs me exegiſti, impertiar. Benè Vale, ac nunquam me, licet immerentem, amare deſiſte. Diniæ, Kal. Martiis an. M.DC.XXXVI.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro MATTHIÆ BERNEGGERO, *Supremæ Curiæ in Inclyta Argentoratenſi Academia Moderatori ſapientiſsimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

Qvod ad te ſcribam, Optime, Doctiſſiméque BERNEGGERE, tum ex officio, tum ex votis communis noſtri Diodati eſt. Et officij quidem non poſſum ſine rubore meminiſſe, qui toties de me meritum nulla ſum vnquam grarirudinis teſtarione proſequutus. Scilicet dum noſter Schickardus ὁ μακαρίτης ſupereſſet, quoties, amabò, vltrò citróque literas te intercedente, dedimus, & accepimus! Eras ipſe velut communis vtriuſque noſtrûm depoſitarius; & ipſe tamen, quod non poſſum non verecundè commemorare, nunquam ad te ipſum, vt, ſeu commendarem, ſeù agerem gratias, vel verbulum ſcripſi. Id ſemper ſat fuit, quod noſter Diodatus ſeſe præſtiturum recepit; tantâ me fecit confidentiâ de tua bonitate ſecurum. Nunc verò poſtquam amicus ille longè optimus eſt fatò peſunctus, quid differam ampliùs veniam deprecari, id ipſum agendo, quod dudum, ac ſæpius debui agere, ſcribendo nimirùm. Scribo porrò etiam pro Diodati votis, quando is impensè me ſollicirat, vt quædam ad te carmina in defuncti laudem trans-mittam. An verò poſſim id agere non exaratis paucis verſibus, quibus ruditatem excuſem? Certè Poëta neque eſſe, neque ſalutari vnquam volui; & exacto ſemel ætatis effloreſcentis impetu eiuſmodi ſtudia planè intermiſi. Nunquam etiam fui ea fœlicitate, vt mihi ipſe ſatisfecerim, eà patientiâ vt idem ſæpius verſando arroſerim vngueis. Quare non iniuriâ diu detrectaui, quod ille abs me petiit, donec obteſtanti per bearos Maneis, pérque ius amiciriæ, iratis Muſis natus videri, quàm parùm illi obſequens malui? Hoc aurem dico, vt leniùs feras, ſi quaſi viâ ſacrâ pergenti obtrudam, quæ ſtomachum moueant. Id ſcilicet ago ex neceſſitare, ſponſorem eundem, ac Patronum, qui compulerit, habiturus. Quin etiam non leuis eſt ſpes fore, vt tu, quidquid id eſt, pro tua bonitate caſtiges; aut etiam planè deleas? Vt vt feceris, gratiſſimum erit. Cura modò vt Lanzius ille, abs quo me amari ſummopere ſentio, ſui me oblitum non putet; Vale,

Ergo morbus iners Marte potentior,
Auſus grande nefas, id Caput abſtulit,
Cui per bella, per hoſteis
Tot iam fata pepèrcerant?
Ergo fœda lues vlcere peſſimo
SCHICKARDVM *rapuit, quo mage candida*
Illiniſque magis nix
Celſo non venit Æthere?
Ergo qui poterat pectore ferreas
Delinire Tigreis, mitis, & innocens
Exorare Tyrannum
Orci non potis exſtitit?
O Diuûm pietas! ô hominum fides!
Quid virtus igitur? Quid probitas iuuat?
Quid nouiſſe tot Arteis?
Quid culmen Sapientiæ?
Quid prodeſt oculis, mentéque Siderum
Exploraſſe vias, ſi nihilominùs,
Quam Cæleſtium inanes,
In Terræ premitur ſinum?
Quid linguas Aſiæ, iuráque Regibus
Cum priſcis docuiſſe aurea proſicit:
Si iam Patria cippo
Mutum pertenui tegit?
Sed fallor; quoniam quà bonus exſtitit,
Tot rerúmque ſciens, parte ſuperſtite,
Diis miſcetur, & altè
Hæc mortalia deſpicit.
Excelſo feriens Æthera vertice,
Stellis inſeritur, quas procul ambiit;
Et præſens ſpeculatur,
Quæ coniecerat eminùs.
Spirátque, & propriis eloquitur libris,
Perſis, queis dederat viuere, celſior;
Et dignatus Olympo,
Diuûm Nectare paſcitur.
Fœlix, qui Patriis, atque domeſticis
Infractus potuit viuere caſibus;
Et paſſus grauiora
Hunc ſinem reperit malis!
Certè, ſi lacrymis quis decoret Virum;
Non quæ pertoleret iam mala, defleat;
Sed quæ damna reliquit,
Cum deſiderio ſui.
Æther præcipuè lumina contrahat,
Ac fundat latices, nubibus obtegens
Vultum, quòd ſacra templa
Myſtes deficiat frequens.
Obducat faciem Phœbus, & aureos
Cincinnos reſciet; quòd Decus inclytum
Qui ſpectet, celebrétque
Hymnis haud ſiet ampliùs.
Exercere choros Cynthia deſinens
Condat ſub tenebris ora nitentia,
Plangendóſque labores
Mœrebunda redintegret.
Ipſi nam varians hactenus obſtitit
Motúſque implicitus, formáque multiplex,
Ne noſcatur, honoris
Quantum debeat adſequi.
Ille autem poterat fila retexere
Solus; iámque decus reddere cœperat,
Pollens mente ſagaci,
Filum cum Lacheſis ſecat.
Hunc caſum pariter cætera congemant
Velatis radiis Aſtra vagantia;
Queis tantam, remoratus,
Lucem par fuit addere.
Sed tu præ reliquis, inclyte Mercuri,
Cui curas vigiles, & ſtudium tenax,
Vt te nobilitaret,
Me inſtigante, dicauerat.

Vultus

Vultus quippe tuus ſic patet infrequens,
Sic pars oculitur maxima Semita,
Vt qua proruptus obires,
Nemo ſat benè diceret.
Is verò monitus te reducem gradu
In Phœbi ſoliò cùm velut Arbiter
Cœli deueherreris,
Conſpectum mihi primitùs;
Anſam continuò carpſerat impiger.
Texendi numeros, legibus orbitam
Certis exhibiturus,
Cùm mors impròba reſtitit.
Tellus quin-etiam quaſſa remugiat,
Quæ ſeu per Samiæ Gentis obambulet
Leges, haud habitura
Talem ſit modò Vindicem.
Seu quà longa iacet, debeat exprimi,
Errorum nebulis, queis ſcatet, eruta,
Non viſura ſit vllum
Deinceps huic oneri parem.
Sic Pontus reboans infremat, & caput
Nereus concutiat, dorſa quòd æquoris
Tiphy deſtituantur,
Inſtructo illius artibus.
Sic Aër; quoniam, ſiue Parhelia
Scrutari lubeat; ſiue quid ampliùs
Inſpectare per altum,
Haud is Dædalus euehat.
O quas non lacrymas fundere debeant
Nymphæ, mirificis quæ penetralibus
Naturæ reſerandis
Tanto iam careant Duce!
Quas non ſacra ſimul Pieridum cohors
Arteis ingenuas docta recludere,
Abſiſtente chorago,
Cui Phœbus dederat vires!
Sanè ſeu decuit ficta Poëſeos,
Seu vera Hiſtoriæ geſta reuoluere;
Nemo doctior illo,
Nemo comptior exſtitit.
Sin Genteis varias adloqui oportuit,
Quas Sol exoriens, quas videt occidens,
Haud vllus peregrinos
Effatus magè calluit.
Illi ſed ſtudium, curáque maxima
Linguam noſſe Sacram, quæ ſolet vſui
Immortalibus eſſe,
Priſci gloria Codicis.
Hæc eſt quam repetens Æthereas domos
Excultam retulit; quà modò Cælites
Interfatur, & audit,
Quæ Mortalibus haud licet.
Illeic ergò ſua præmia conſequens
Virtutis, Superûm par ſit honoribus?
Æternúmque beatus,
Diuûm delicias legat.
Tu verò recolens, quàm tibi flebilis
Eius mors fuerit, non tamen irritos,
O Dulciſſime LANZI,
Luctus perpetuùm trahe.
Id cura potius, molliter vt cubet,
Qui viuens Animæ dimidium ſuæ
Te duxit; monumenta
Dum fatis pius eripis.
Nimirùm violas ſparſeris, ac roſas,
Fœtus ediderisſi tibi creditos,
Et doctiſque boniſque,
Exſtinctos animaueris.

PETRVS GASSENDVS
DIODATO *Suo*, S.

TRanſmiſiſti iam, vt opinor, ad Virum clariſſimum, amiciſſimúmque Martinum Hortenſium, quas ad ipſum nuper dedi literas per Luillerium noſtrum tibi conſignandas, vnà cum obſeruatione Lunaris Eclipſeos abs me per-acta Diniæ, vigeſima die nuperi Februarij. Cæterùm acceſſi deinceps ad hanc Ciuitatem, ſolitóque hoſpitio à per-illuſtri optimo, & nunquam ſatis laudato Nicolao Fabricio Perriſci Toparcha exceptus, reperi illum iam adeptum, quas optâram ipſum in Oriente vſque (pro ea, qua vbivis notitia, & veneratione habetur) ſollicitare obſeruationes Eclipſeos Lunæ, quæ contigit ſuperiore menſe Auguſto. Quarè & ipſas, cæteráſque, quas conquirere licuit, non priùs habui præ manibus, quàm tuo rurſum interuentu communicandas eſſe duxi cum eodem Hortenſio. Vtinam verò ſuperſtes etiam optimus ille Schickardus foret, qui-cum res communicaretur: Sed ne fata conquerar fruſtrà; aggredior potiùs exſcribere, quæ excerpta mihi, & vel leuiter verſata, ſubductáque ſunt, vt hac occaſione tranſdantur.

Obſeruationes Eclipſeos Lunæ, quæ contigit Anno 1635. *Menſe Auguſto, die* 27. (*ſeu vt vulgus numerat* 28. *manè*) *Stylo nouo, per acta, ac primùm quidem*

AQVIS-SEXTIIS.

AVſpicor verò haud immeritò ab ea obſeruatione, quam in ſuis Ædibus, ac Obſeruatorio proprio optimus Fabricius fieri procurauit. Accerſiuit P. Theophilum Minutium ex Minimorum Ordine, Domeſticóſque adhibuit Agarratum, atque Corberanum. Obſtitere plurimùm ipſis venti, nubes, ac fulgetra; ſed ita nihilominùs, vt & quatuor præcipua Puncta non omninò inuiderint, & plures Phaſeis intermedias permiſerint obſeruitare. Itaque Initium Eclipſeos nudo, liberóque oculo ſpectatum tunc contingere viſum eſt, cùm ora Lunæ ſuperior adhuc foret ad Occaſum alta 32. grad. 15. min. & Aldebaran 27. grad. 5. min. (nempe ferreo Quadrante amplo, & ſingula minuta prima tranſuerſalibus oſtendente) vnde fuiſſe colligitur ex Luna quidem hora 13. min. 25. Ex Stella verò hora 13. min. 21. At reſpectatum Teleſcopio, ſeu cum margo Lunæ cœpit reuerà temerari, orbari-ve luce primaria; adnotatum Initium eſt eadem horâ Lunâ adhuc altâ 31. grad, 46. min. & Capella 39. grad. 20. min. vnde fuiſſe colligitur ex Luna quidem hora 13. m. 31. ex Stella vero hora 13. min. 30. Quod ſpectat ad Phaſeis creſcentis defectus, haud fuit omnium ſatis perſpicua, accuratáque deſignatio. Tres præcipuæ

fuere; Obſcuratio ſemiſſis peripheriæ, Obſcuratio beſſis; & Obſcuratio dodrantis. Ac primùm quidem adnotatum eſt ſemiſſem pene peripheriæ fuiſſe obſcuratum alto ad Orientem Polluce 10. grad. 5. min. Seu hora 14. min. 0 $\frac{1}{2}$. Itémque ſemiſſem fuiſſe obſcuratum margine Lunæ ſuperiore alto 28. grad. 55. min. Seu hora 14. 2. min. Et rurſus, cùm videretur paulò poſt deeſſe adhuc quidpiam ſemiſſi, conſequenter tamen fuiſſe aliquid ſemiſſe amplius obſcuratum, Capellâ ad Orientem altâ 45. grad. min. 0. ſeu hora 14. min. 5 $\frac{1}{2}$. Aſſumatur porrò intermedium congruum & obſcurationi ſemiſſis peripheriæ tribuatur defectus Digitorum 7. haud improbabile fuit creſcentem Lunæ Defectum *Digitorum* 7. contigiſſe hora 14. min. 3. Deinde adnotatum eſt nondum beſſem peripheriæ fuiſſe obſcuratum Humero dextro Orionis ad Orientem alto 15. grad. 50. min. (ita opinor ſcribendum fuiſſe pro 19. grad. 50. min.) ſeu hora 14. min. 10 $\frac{1}{2}$ Et mox beſſem viſum fuiſſe Siniſtro pede Orionis ad candem regionem alto 11. grad. 15. min. ſeu hora 14. 11. min. Ac rurſus tamen non ampliùs beſſe iudicatum fuiſſe, Capellâ altâ 46. grad. 10. min. ſeu hora 14. min. 13. Quia verò Beſſi obſcurato reſpondet defectus Digitorum 9 $\frac{1}{4}$ idcircò probabile fiet defectum Digitorum 9 $\frac{3}{4}$ contigiſſe hora 14. min. 13. Fortè fuit hora 14. min. 16. Quòd prima obſcuratio circa Dodrantem mox referenda hûc pertinere videatur; Sed ipſa obſeruatio relinquenda intacta eſt. Denique ergo adnotatum eſt obſcuratum iam peripheriæ Dodrantem fuiſſe, Aquilâ ad Occaſum alta 15. grad. 2. min. ſeu horâ 14. min. 16. quo etiam tempore cuſpis falcatæ Lunæ inferior attigerat infimum limbum. Additur viſum paulò pòſt ſuperatum fuiſſe Dodrantem. Aquilâ altâ 14. grad. min. 0 ſeu hora 14. min. 21 $\frac{1}{2}$. Quare & accepto congruo intermedio, & reſpondentibus Dodranti digitis 10 $\frac{3}{4}$ probabile fiet defectum Digitorum 10 $\frac{1}{4}$ contigiſſe 14. hora min. 20 $\frac{1}{2}$ aut ſi malis hora 14. min. 21. Totalis obſcuratio Teleſcopio reſpectata adnotata eſt cœpiſſe ad Maculam illam ſolitariam, ac veluti Caſpiam, cùm ora Lunæ inferior attolleretur adhuc 25. grad. 45. min. & Aquila 12. grad. 5. min. Vnde prodit ex Luna quidem, hora 14. min. 24. ex Stella verò hora 14. min. 32 $\frac{1}{2}$ Verendum nè paulò maturiùs ea obſcuratio contigerit; non modò, quia proportio defectus creſcentis ita exigit, ſed etiam quia Humero dextro Orionis alto 18. grad. 20. min. ſeu hora 14. min. 24. Dicitur filum dumtaxat illuminatæ Lunæ ſuperfuiſſe; & Humero eodem alto 19. grad. 2. min. ſeu hora 14. min. 28. fuiſſe filum longè tenuius; adeò proinde, vt quidquid lucis deprehenſum poſt-modùm eſt ad claritatem ſuperſtitem referendum eſſe videatur. Illa ſcilicet tanta eſſe ad aliquot minuta ſolet, vt facilè mentiatur lucem directam, ac primariam. Quare veriſimile eſt Totalem hanc obſcurationem nòn cœpiſſe tardiùs, quàm hora 14. min. 28. Recuperatio luminis prima adnotata eſt contigiſſe cùm nubes occuparent Lunam; ſed mox tamen ante eam fuiſſe conſpicuam, claritate ſcilicet illa ſecundaria iam inualeſcente; idque cùm Lyra ad Occaſum attolleretur adhuc 7. grad. min. 50. ſeu hora 16. min. 3. Porrò, quia cum Luna deinceps apparuit, adnotatus eſt Quadrans peripheriæ iam reſtitutus, alto ad Ortum Pectore Cygni 21. grad. 5. min. Vnde proditur hora 16. min. 15. Eapropter, ſi ſupponamus reſpondere huic Quadranti reſtitutionem Digitorum 7 $\frac{1}{4}$ & tali reſtitutioni tribuamus vel 6. vel ad ſummum 7. temporis minuta; videtur non potuiſſe Prima Recuperatio eſſe maturior, quàm hora 16. min. 8. Et tempore quidem altitudinis Stellæ Cygni adnotata eſt fuiſſe altitudo ſuperioris marginis Lunæ 13. grad. 10. min. Vnde prodit ſolùm hora 16. min. 4. ſed fidendum magis videtur expoſitæ altitudini, & collationi Fixarum: Niſi quod fortaſſis, ne tanta à conſpecta vſque Lyra retardatio inducatur; aſſumi veriſimiliter poteſt horâ 16. min. 6. Phaſes decreſcentis defectus neque tam multæ, neque tam certæ, conſtantéſque ſunt adnotatæ, vt inſcribi heic debeant. Id conſideratione eſt dignum, quòd cùm Luna magis, magiſque intra craſſitudinem vaporum demergeretur, ſpecies eius magis, magiſque ampliari obſeruaretur, etiam Teleſcopio. Finis reſtat, qui in clara iam Aurora Teleſcopio reſpectatus viſus eſt contingere ſub maiori pede Homuncionis Illius Lunaris, cùm ora Lunæ ſuperior attolleretur adhuc 4. grad. 20. min. ſeu hora 17. min. 1. At libeta acie ſpectatus cùm eadem ora attolleretur 3. grad. min. 45. vnde colligitur hora 17. min. 5. ſaltem, ſi vera Parallaxeos, Refractioniſque Lunaris habita eſt ratio.

DINIÆ.

AN addam quid mihi contigerit Diniæ, ac in villa quadam ad montem Colſonum, in quam me-met cum tota pene ſuppellectile obſeruatoria receperam, ob præreptum Vrbi occiduum illum Horizontem. Certè vt nihil cauſer vehementiam venti, fulguráque, & tonitrua, tota penè nocte continentia; ac tandem pluuiam vberrimam, quæ effuſa eſt Aurora iam inclareſcente; ipſæ Nubes tantâ conſtantiâ ſeu potiùs obſtinatione eripuere nobis Lunam, vt vix circa horam à media nocte ſecundam videre illam permiſerint. Id totum quidquid fuit ſcripſi tum Pariſios, fortaſsiſque etiam res fuit cum Hortenſio communicata. Niſi fuerit, ſic iam attexo. Exſpectabatur breui hora à media nocte ſecunda. cùm ſeries tenuiorum nubium, quas agebat Africus, viſa eſt procedere, ſuccederéque verſus Lunam. Tunc concepta aliqua ſpe interuidendi defectum, & Quadratum (more tangentium in coſtis diuiſum) compoſitum fuit altitudinibus comparandis, & accepta præ manibus

manibus Teleſcopia, ac Schemata defectum Lunæ per ſingulos ſemi-digitos exhibentia (erant nempe mecum adiutores ſoliti.) Adaucta ſpes, cùm Aquila inter hiatum quemdam interluxit, & venti vehementia viſa eſt nonnihil remitti. Igitur Aquilam ſectando, detecta demùm Luna eſt præter tenuia nubila, & quàntum æſtimare licuit vſurpando Teleſcopia, & reſpectando Schemata. Defectus iam fuit *Digitorum* 5. Tunc lucida Aquilæ fuit adhuc alta 340. ſeu 18. grad. 47. min. vnde prodit *hora* 13. *min.* 54. & ora inferior 340. ſeu 28. gr. min. 22. Vnde hora 13. min. 55. Emerſit poſt Luna paulò clariùs, cùm iam tota ſemi-diametro, aut inſenſibiliter ampliùs, foret obſcurata. Erat proinde defectus *Digitorum* 6. aut tantillum ampliùs. *Fortè* $6\frac{1}{4}$ Fuit tunc altitudo marginis inferioris Lunæ 530. ſeu 27. grad. 33. min. vnde prodit hora 13. min. 59. Inconſpicua tunc Aquila; ſed comparuerunt tamen tam lucida Lyræ, cuius altitudo fuit 475. ſeu 25. grad. $24\frac{2}{3}$ min. quàm Markab Pegaſi, cuius etiam ad Occaſum altitudo in vmbra verſa 765. ſeu 27. gr. 44. min. Ex qua vtraque altitudine colligitur, *hora* 14. *min.* 1. Rurſùs apparuit Luna, ſed paulò obſcuriùs, cùm iam videretur Defectus proxime *Digitorum* 7. aut aliquantò minùs, fortè $6\frac{1}{4}$ fuit tunc ora Lunæ inferior alta 525. ſeu 27. grad. 44. min. vnde hora 14. $2\frac{1}{3}$ min. & Lyra, quæ ſola comparuit, 465. ſeu 24. grad. 56. min. vnde *hora* 14. *min.* 4. Non longè poſt clariſſimè quidem, ſed poſtremum tamen viſa eſt Luna, cùm defectus æſtimaretur *Digitorum* 7. $\frac{1}{2}$. Tunc fuit altitudo oræ inferioris ☾ 517. ſeu 27. grad. 20. min. vnde prodit hora 14. $5\frac{2}{3}$ min. Et ipſius Lucidæ Lyræ 456. ſeu 24. grad. 31. min. vnde *hora* 14. *min.* 7.

PARISIIS:

OBſeruator fuit egregius ille, & non ignotus tibi, vt opinor, Iſmaël Bullialdus, cui tametſi nubes, ac ventus ab Occaſu Hyemali cætera præpedierint, ſequentia tamen non inuiderunt. Ac Primùm quidem, cùm Defectus creſcens per Teleſcopium appareret *Digitorum* 7. Fuit ipſi Altitudo Lyræ in Quadrante idoneo 31. grad. 23. min. ac proinde hora 13. min. 37. Cùm foret verò defectus *Digitorum* 9. fuit altitudo eiuſdem Lyræ 29. grad. 40. min. ac proinde *hora* 13. *min.* 48. Apparuit deinde *Totalis obſcurationis Principium*, Aquilâ altâ 16. grad. 30. min. ac proinde hora 14. *min.* $4\frac{1}{2}$ Et *Emerſionis Principium* Lyrâ altâ 14. grad. 32. min. ac proinde, *horâ* 15. *min.* 40. Denique Defectus decreſcens apparuit præcisè *Digitorum* 6. cum Lyra foret adhuc alta 10. grad. min. 50. ac proinde *hora* 16. *min.* 12.

ROMÆ.

OBſeruatores ibi aliquot; ſed aliquid ſanè videtur πρὸς ἀκρίβειαν deſiderari. Vt mittam illos, qui nimis multùm exorbitauiſſe videntur, duos propono, quibus eſt ſaltem quæpiam Altitudo cælitùs deſumpta. Prior eſt optimus ille, & doctiſſimus, clariſſimúſque P. Athanaſius Kirkerus è Societate IESV, qui ab eximio noſtro Fabricio prouocatus, adhibuit quidem ſocium P. Melchiorem Incoferum ex eadem Societate Mathematicum inſignem; ſed fuit illis præ manibus puſillum ſolùm Aſtrolabium; vt minùs ſit mirum ſi prodiderit nimiam temporis anticipationem. Vtcunque ſit *Initium Eclipſeos* adnotatum eſt contigiſſe Lunâ altâ 29. grad. 30. min. Incompertum nobis an centrum, an limbum vſurpauerint; ſed ſuppoſita veriſimiliter altitudine centri, colligitur fuiſſe *hora* 13. *min.* 56. *Totalis obſcuratio*, Lunâ altâ 24. grad. 24. min. vnde colligitur *hora* 14. *min.* 45. *Emerſio* quantum licuit per rimas quaſdam nubium, Lunâ eleuatâ 8. grad. 34. min. vnde colligitur *hora* 16. *min.* 33. Poſterior eſt Gaſpar Bertus, iuuenis induſtrius, atque eruditus: ſed is nempe, vt poſteà ſcripſit, & perfunctoriè ſolùm id egit, putà vt quibuſdam amicis quoquo modo rem demonſtraret, & moderationem Quadrantis, quo altitudines ſunt captæ, commiſit cuipiam adſtantium, eiuſmodi rerum non valde perito. Vtcunque ſit autem, *Initium* Eclipſeos adnotauit contigiſſe centro Lunæ alto 31. grad. 45. min. & Aquila 19. grad. 33. min. vnde colligitur ex Luna quidem hora 11. min. $42\frac{1}{2}$ Ex Stella verò, *hora* 13. min. $51\frac{1}{2}$ vel 52. Totalem verò Obſcurationem eodē centro Lunæ alto 25. gr. m. 58. & Lyra 18. gr. min. 5. Vnde colligitur ex ☾ quidem Hora 14. min. 35. Ex * verò hor. 14. min. 42.

NEAPOLI.

OBſeruarunt duo, heinc nempe egregius Matheſeos Profeſſor Camillus Glorioſus, cum aſſumpto ſocio Bernardo de Magiſtris ſtudioſo Aſtronomiæ; inde Ioannes Ladron de Gueuarra, præſente Ioanne Baptiſta de Benedictis, perito Mathematico. Et huius quidem Poſterioris Obſeruatio, neſcio quo pacto non cohæreat, propter nimiam retardationem: Nempe Eclipſeos Initium refert ad horam 13. min. 51. Ex Lunæ altitudine 32. grad. 7. min. Quo etiam tempore plura horologia pulſauiſſe ſcribit horam 1. $\frac{1}{4}$ à media nocte. Quanquam ſe vſum Sextante addit 7. Palmorum Neapolitanorum; quo etiam minutorum partes exhibentur, & quo altitudo Poli Neapolitana comprobata fuit eadem, quæ extat in Saminiati Tabulis, Scilicet 40. grad. $48\frac{2}{3}$ min. Ne memorem alia momenta abſque vlla altitudine Lunæ, aut Stellarum prolata; etiam Finis Eclipſeos, quem neſcio, quo pacto doctus aliàs Aſtrologus, contigiſſe collegerit Luna iam ſub Horizontem demerſa min. 30. Itaque tutior, & accuratior videtur prioris, hoc eſt, Camilli obſeruatio. Certè ille per-quàm ingenuè profitetur deeſſe poſſe paucula aliquot minuta circa deſignatum Eclipſeos Initium. Quippe cælo aliàs vndique ſereniſſimo (ô quantum illius à noſtro diſcrimen!) turbatus eſt ipſe ob

jnvmbrationem Lunæ verticem occupantem, cùm limbus tamen Teleſcopio intemeratus conſpiceretur. Quare & *Initium* Eclipſeos contingere eſt opinatus, cùm Aldebaram jam attolleretur 31. grad. 55. min. (vtebatur autem Quadrante Palmorum $4\frac{1}{2}$) qua ex altitudine colligitur *hora* 14. *min.* $23\frac{1}{2}$. Et quia ſubdit hoc commentum morulâ exiguâ anteceſſiſſe verum Initium, ideò videtur aſſumi poſſe ad minimum pro Initio *hora* 14. *min.* 25. *Totalem Obſcurationem* contigiſſe dicit (addendo hanc Obſeruationem exactiſſimam, & indubiam) cùm iam altitudo Aldebaræ foret 49. grad. 25. min. vnde colligitur *hora* 15. *min.* 21. Subiicit, quo tempore fuit *Dimidium lucis recuperata*, horologium Nouitiatus Ieſuitici vicini pulſaſſe præcisè *horam* 10. Et quia adnotatat tempore prioris obſeruationis idem horologium pulſauiſſe *ſeptimam*, tempore poſterioris *octauam*, adeò vt diſcrimen à priore ſit horarum 3. à poſteriore 2. Idcircò ſi ad horas 14. min. $23\frac{1}{2}$ addidetimus hotas 3. vel ad horas 14. min. 21. addiderimus hotas 2. Colligetur defectus decreſcens Digitorum 6. contigiſſe hora 17. min. 21. vel $23\frac{1}{2}$ aut diſcrimine perexiguo hor. 7. min. 22.

CAHIRI in Ægypto.

OBſeruauit P. Agathangelus Capucinus vnà cum ſocio Ioanne Molino Dragomano Veneto. Is exquiſito, vt memorat, vſus eſt Aſtrolabio altitudini Lunæ accipiendæ. Non adnotauit porrò, an centrum, an oram Lunæ attenderit: Attamen probabile eſt (ſupponamus ſaltem) attendiſſe centrum. Igitur *Initium* contigiſſe refert altà ad Occaſum Lunâ 27. grad. Quare & ſuppoſitâ, quam ille deſignat, Poli altitudine 29. grad. 50. min. Colligitur fuiſſe tunc *hor.* 15. *min.* $14\frac{1}{2}$ Supputàrat ille ex Aſtrolabio horam 15. min. 11. Quo exiguo diſcrimine Inſtrumenti fides probatur. *Totalem* verò *Obſcurationem* cœpiſſe Lunâ altâ grad. 15. quare & ex iiſdem ſuppoſitis, colligitur fuiſſe *hor.* 16. *min.* $16\frac{1}{2}$ Subdit præ Nili humiditate vaporibus, ac nubilis obſeruari non potuiſſe, neque Recuperationem lucis, neque Demerſionem Lunæ infra Horizontem, neque alia.

ALEPI in Syria.

OBſeruauit P. Cæleſtinus à S. Liduina, Carmelita diſcalceatus, vnà cum P. Michaele Angelo Capucino perito Mathematico. Ille adfuiſſe ſibi ſcribit varia horologia, ac etiam Teleſcopium, quo ſint duodecim Phaſes adnotatæ. Accepit aliquoties Lunæ, ac Stellarum quarundam altitudinem; Etſi non refert quo Inſtrumento, neque an centri, an limbi Lunæ altitudo extiterit. Ac cætera quidem haberi, & tranſmittenda eſſe ſcribit à memorato P. Capucino. Ipſe intercà, quod habuit communicare haud graue duxit. Cœptæ iam illeic fuerat Eclipſis, cùm *Prima Phaſis* accepta eſt. Ea Sola eſt communicata, ſicque exhibita, quaſi iam defectus foret $\frac{1}{6}$ *Diametri* ſeu *Digitorum proxime* 2. memorantur horologia indicaſſe tunc *horam* 4. *matutinam*, ſeu 16. *à meridie*; ac Lunæ altitudinem fuiſſe 19. graduum. Supponatur autem fuiſſe vſurpatum centrum, & Polarem eleuationem eſſe Alepi 37. grad. 20. min. Colligemus fuiſſe tunc *horam* 15. *min.* 38. adeò vt horologia anticipauerint min. 22. Quòd ſi pro duobus digitis detrahantur ex eo tempore minuta circiter 10. haud planè abs re deducemus *Initium Eclipſeos* contigiſſe Alepi *hora* 15. *min.* 28. Subiicit ille *duodecimam ſeu poſtremam Phaſin* fuiſſe obſeruatam cùm iam Aurora eluceſceret, & horologia indicarent horam $4\frac{1}{2}$ *cum* 5. *minutis*, hoc eſt vt puto *hora* 16. *min.* 50. & exiguo poſt tempore ſuperfuiſſe ſolùm moditam quandam, & dubiam lucem; adeò vt hora 5. (ſeu 17. (completâ Luna viſa fuerit omninò demerſa intra tenebras. Intelligere ex his licet eiuſmodi Phaſin, vel fuiſſe finem Illuminationis, Obſcurationiſque totalis initium; vel certè tam parùm ſuperfuiſſe lucis primariæ, vt Totalis obſcuratio debuerit incipere poſt vnum, aut alterum, tertium-ve minutum. Supponantur duo defuiſſe minuta; tunc *Totalis Immerſio* contingere debuerit *hora* 16. *min.* 52. iuxta horologia, adimantur verò minuta 22. propter anticipationem iam expoſitam, debuit eſſe *hora* 16. *min.* 30. & quia talis horologiorum anticipatio ſic increſcebat (ex iis quæ mox referentur) vt attenta proportione videantur adhuc adimi poſſe min. 3. Idcircò *Totalis obſcuratio* videtur eſſe referenda ad horam 16. *min.* 27. Ad explorandum porrò horologiorum fidem id facit, quod adiicitur. Die iam inclareſcente, & Luna ſubeunte craſſiorem vaporum caliganem, illius altitudinem fuiſſe obſeruatam grad. 5. min. 30. quo tempore ab horologiis indicabatur hora quinta cum ſemiſſe; ſiue à Meridie hora 17. min. 30. Siquidem cùm ex adnotata Lunæ altitudine, colligatur fuiſſe hora 16. *min.* 56. Patet & tunc quoque anticipationem fuiſſe, & auctiorem quidem min. 12. adeò vt tunc horologia anticipando aberrauerint min. 34. Porrò & hic error etiam comprobatur, quòd cùm arcus ſemi-diurnus in ea latitudine ſit hor. 6. min. 32. debuerit proinde Sol oriri hora 5. cum ſemiſſe; & tamen eo tempore, quo ab horologiis hora illa demonſtrabatur, aberat adhuc Sol ab ortu 5. aut 6. gradibus (nempe quantum Luna ipſi oppoſita ab occaſu) atque adeò horæ circiret dimidium. Et certè ſit quidem diei inclareſcentis mentio; at non exorientis, aut exorti Solis.

KEBECI in noua Francia.

AN poſtremò addam quod Mothæus noſter Vayerius literis primùm indicauit, & ipſe deinde facto cōperi, extare nēpe in Relatione

tione rerum nouæ Franciæ poſtridie Eclipſeos conſcripta, & Pariſiis edita; quòd P. Paulus Iunius & alij PP. Societatis IESV ad Kebecum reſidentes (aut certè ad vicinas ædeis B. Mariæ de Angelis) Eclipſin Lunæ magnam ſpectarint, ipſa die Auguſti 17. *circiter nonam veſpertinam*. Sanè Eclipſes aut maiore præciſione adnotatæ à Veteribus habentur, & ab Aſtronomis curantur, vt propterea iſta obſeruatio qualiſcunque tandem ſit, non fuerit nobis prætermittenda. Vtinam verò Patribus illis optimis veniſſet in mentem inſigne quoddam Eclipſeos punctum, vel ex horologiis ſuis deſignare. Deum immortalem! quantum exinde quæſitum fuiſſet emolumentum, & ipſi Geographiæ, & Expeditionibus, quæ fieri ſolent in eas oras.

Hactenus varias hujus Eclipſeos obſeruationes refero. Non inſtituo verò illarum inter ſeſe comparationem, quâ ſeu conſenſus, ſeu diſſenſus circa Incidentiam, Moram, Durationem, & conſimilia innoteſcat. Duo quædam ſolùm adnoto pro longitudinum differentia. Vnum eſt, inde confirmari, quod addubitaueram, Meridianum Pariſienſem ab Aquenſi, & Dinienſi longiùs ad Occaſum diſtare quàm huc vſque ex alia quadam Eclipſi ſuppoſuerimus. Scilicet diſcrimen inter Pariſienſem, & Aquenſem habitum fuit minutorum temporariorum 14. At illud nunc maius intelligitur 12. proximè minutis; Adeo proinde vt Dinienſis (diſtans aliunde ab Aquenſi tribus proximè minutis ad Ortum) vix quicquam minus à Pariſienſi, quàm ſemiſſe horæ diſſideat. Porrò id facit, vt iam minùs improbabilis videatur illa differentia, quam inter Dinienſem, & Lodunenſem, Pictauienſem-ve Meridianos collegeramus ex Occultatione Reguli à Luna, quæ tum Bullialdo Loduni, tum mihi Diniæ eſt obſeruata Die 17. Iunij, anno 1627. vti ſub finem *Epiſtolarum de Mercurio in Solè viſo* obiter adnotatum habes. Quin-etiam ſi Schickardus ipſe, ὁ μακαρίτης viueret, minùs exinde miraretur Paradoxum illud, ad quod tum ipſius, tum meæ obſeruationes Eclipſeω̃n, nos vel maximè inuitos cogebant, nempe Meridianum Dinienſem vix quicquam eſſe Tubingenſi occidentaliorem habendum. Alterum eſt inde conſtare, quàm nimis multum Tabulæ, Chartæque Geographicæ omnes illa Ægypti, ac Syriæ loca à nobis remoueant. Quippe parùm abeſt, quin treis horas, ſeu gradus 45. inter Meridianos Alepi, & Maſſiliæ conſtituant (parum eſt autem Maſſiliâ Aquis-Sextiis occidentalior) Cùm ex relatis tamen conſtet ampliùs quàm duas horas, ſeu 30. grad. non debere interſeri. Et dubitaui quidem primùm de Obſeruatione Cahiri, non capiens nempe, quî fieri poſſet, vt tam prope Neapolin, aut ad nos vſque reduceretur; ſed ipſa Alepi facta Obſeruatio tum Cahirenſem comprobauit, tum ſibi ipſi fidem fecit; quando vtcunque dubitare de cæteris liceat; Illud ſaltem conſtat viſam illeic fuiſſe immerſionem Lunæ totalem in vmbram. Nam ſi viſa quidem ea fuiſſet exſiſtente Luna in ipſiſſimo Horizonte, atque adeò ſtatim orituro Sole. Scilicet hora à media nocte 5. cum ſemiſſe; ſanè tum demum viderentur tres horæ eſſe interponendæ; At quia conſtat Lunam adhuc viſam, obſeruatámque fuiſſe cum iam horæ dimidium ab Immerſione effluxiſſet; non poſſunt ſaltem pluſquam duæ horæ cum dimidio interiici. Cæterùm, & quia tunc quoque Luna ab Horizonte abfuit 5. aut 6. gradibus, quibus debetur aliud circiter horæ dimidium; Eapropter indubium videtur, non eſſe maiorem longitudinis differentiam Alepum inter & Maſſiliam, quàm horarum duarum, ſeu graduum Æquinoctialium 30. quod mirabile ſanè eſt, & adnotatione dignum.

Hæc cùm ita ſe habeant, cúmque immane adeò peccetur circa nobiliſſimam, vtiliſſimámque artem, vides profectò, mi DIODATE, quantum ea fuerit debitura nobilibus curis optimi Fabricij, ſi permoti tandem illius exemplo magni quidam Principes ſimili ſtudio Geographiæ reſtituendæ detinerentur. O quantum illi, & gloriam ſibi, & populis ſuis, hoc eſt Societati generis humani vtilitatem compararent? Sed vota iam nimis antiqua, ac neſcio quid ſit porrò ominandum. Ne id obliuiſcar, curauit vir ille eximius Eclipſin Lunæ nuperam in ædibus ſuis per eoſdem obſeruari, adhibito præterea *Honorato Buccia*, Theologo Mathematico, Præpoſito Barreſimenſi. Cùm multæ porrò fuerint obſeruatæ Eclipſeos Phaſes, Addo heic ſolùm eius finem ſeu *Primam limbi reſtitutionem*, ſpectatum Teleſcopio fuiſſe attentione magna obſeruatum, cùm Spica Virginis foret iam alta ad Ortum 21. grad. 0. min. ac proinde *hora* 11. *min.* 33 $\frac{1}{2}$ Mihi, vt noſti, idem finis obſeruatus Diniæ, ex altitudine quidem humeri dextri Orionis hora 11. min. 36 $\frac{1}{2}$ ex altitudine verò Pollucis *hora* 11. min. 35 $\frac{1}{2}$ hoc eſt medio congruo *hora* 11. *min.* 36. Quare & differentia longitudinis Diniam inter & Aquas-Sextias eadem comprobatur, quam ſæpe ſuppoſui trium proximè minutorum. Nempe ex quo ad Snellium ſcribens (dum ille adhuc foret in viuis) eiuſque Methodo inſiſtens, habui ipſam minutorum Æquinoctialium 40. Prætereo Eclipſin viſam iſtheic fuiſſe infra quantitatem trium Digitorum conſiſtere: vt minùs ſit mirum, ſi mihi non exceſſerit Diametri quadrantem; quem tamen ſtudioſè ad id attendendo attigiſſe iurauerim. Prætereo etiam virum eximium iam reſciuiſſe hanc Eclipſin obſeruari non potuiſſe nec Romæ, nec Neapoli. Vtinam Cælum fuerit propitium aliis in locis magis diſſitis, in quibus obſeruari eandem procurârat. Quæſo reverò, vt cum iſta reſcire Hortenſium curabis, cures quoque vt ille nos participes ſuarum vtriùſque Eclipſeos obſeruationum efficiat. Memini illum datis quibuſdam ante biennium literis adiunxiſſe quaſdam obſeruationes Eclipſeon, quas Oxonij peregiſſet inſignis quidam Matheſeos ac Medicinæ Profeſſor; Non recordor iam nominis (neque enim ſunt literæ ad manum) ſed ſi ab illo iam habeat,

vel habere poſſit quidpiam circa iſtas poſteriores obſeruatum, per-gratum rem faciet, ſi communicare dignetur. Accepi Schickardum, quòd adhuc tempore Eclipſeos menſis Auguſti ſuperſtes foret, illam Tubingæ obſeruaſſe. Accepi etiam eius fratrem virum præclarum ad eum miſiſſe Obſeruationem quandam, eiuſdem ad oſtia Garumnæ peractam. Vtinam Vir doctiſſimus clariſſimúſque Berneggerus vtramque illam obſeruationem haberet adhuc depoſitam; quò ſicuti agi inter nos ſolebat, dum ſaluus foret, ὁ μακαρίτης, poſſem ab illo accipere? At ſi per tempus iam liceat, ipſum ea de re paucis compellabo. Tu benè Vale, mi DIODATE, ac me ſemper ama, quemadmodum ſoles. Scribebam Aquis-Sextiis VI. Eidus Aprileis. Anno M. DC. XXXVI.

Ad Illuſtrem, ac Per-Amicum NICOLAVM CLAVDIVM FABRICIVM *Petriſci Toparcham*,

PETRVS GASSENDVS S.

CVm iam non liceat ex integro obſeruationes deſcribere, quas abs te mecum communicatas, & ſupputatione facta in Commentariolos relatas depoſcis; excerpo ſaltem velut Compendium, quod tuis intereà votis ſatisfaciat.

Eclipſis Lunæ Totalis obſeruata anno 1635. *menſe Auguſto, die* 27. (*ſeu vt vulgus numerat* 28. *mane*) *Stylo nouo, ac primum quidem,*

ALEPI in Syria.

EXordior ab Obſeruatione, quæ in loco maximè Orientali per-acta eſt ab optimis, &c. *Vt in ſuperiore, his exceptis*. Id verò adſcribo, licèt vrgeat, vt agnoſcas vberiùs, quàm ſint futuræ vtiles nobiliſſimæ iſtæ tuæ curæ. An commemorabo, quod bearis me, cùm ſignificaſti haud minimam partem huiuſmodi Obſeruationum ab Eminentiſſimis Cardinalibus procuratam fuiſſe. Intelligo nempe, ſi ſemel Principibus Viris hæc placuerint, fore vt tandem nobiliſſima, vtiliſſimáque Artium Geographia poſſit inſtaurari. Vetus iam nimis propter illius deturpationem exſpoſtulatio, quòd ipſius reſtitutioni, Viri priuati ſint impares, & ſurdi ſint nimis, qui rerum potiuntur, quotúmque ea res intereſt præcipuè. At ſi tandem Pontifex Summus, aut ſaltem magnus ille Nepos in hanc curam incumberet (poſſet autem facillimè per Sacerdotes ac Religioſos, qui in omneis Mundi Regiones mittuntur) Deum immortalem! quanta exinde, & vtilitas generi humano, & ipſi gloria compararetur? Sanè immenſam gratiam apud omneis doctos, ac bonos iniret, & re, vel ſolùm inchoata, vniuerſam Rempublicam literariam demereretur. Quamquam hæc tibi, quid occino; qui rem totam apprimè tenes. Ergo Vir Nobiliſſime, meíque amantiſſime Vale.

Admodùm Reuerendo, & Clariſſimo Viro, GODEFRIDO VVENDELINO *Condatenſi Canonico*,

PETRVS GASSENDVS S.

DEcimus penè agitur menſis (Præclariſſime VVENDELINE) ex quo accepi literas ante annum abs te conſcriptas. Non eſt verò, quod ſuſpicere meam in reſcribendo moram compenſationem exigere: publica potiùs cauſa eſt, qua intercluſæ nobis viæ literarum vltrò, citróque dandarum. Et hactenus quidem cauſa perſeuerat; verùm eximia noſtri huiuſce viri, & amici incomparabilis ſolertia ferro potentius caſtra perrumpens, viam aperuit, qua iam tandem communicare mutuò poſſimus. Age proinde, nihil cunctemur, cum non ſit præſertim, quòd extimeſcamus fore, vt noſtræ literæ, ſi quas contingat intercipi, nos perduellionis reos conuincant. Innoxius nempe calamus nobis, neque πολιτείαν attingens, quando neque ipſi publicis ſeu rebus, ſeu conſiliis immiſcemur. Quæ tractamus negotia Reipublicæ ſeparatæ ſunt, & commune nihil cum diſſidiis huiuſcemodi vulgaribus habent. Ipſum eſt Cælum, ipſe eſt Mundus, ipſa rerum Natura eſt, in qua contemplando verſamur, & ex qua nihil poteſt vni diteſcendo accreſcere, quin ſit ſtatim omnium, & communis iuris. Nihil in ea diſcriminis, ſeu Celtæ, ſeu Cantabri ſimus. Quare & incolæ Mundani poſſumus, vt Diogenes olim, oppoſitas acies tutò permeare. Cæterùm non eſt, quòd propterea exiſtimes literis tuis hac vice ſatisfactum iri; abundè erit ſi ſemel nobis glacies hæc ſecta fuerit, & ex eadem porrò detrita, ſperare vberius quidpiam concedatur. Sanè & illæ redditæ ſolùm poſt ſuperioris anni Solſtitium, non præſtitere, vt poſſem ipſam Solſtitij obſeruationem, vbi poſcebas, peragere; ac multum erit, ſi per negotia proxime futuram obſeruare liceat. Quippe Pariſios reuocor dudum, & me ſola heic detinet Fabricij noſtri nobiliſſimi, humaniſſimi, amantiſſimi conſuetudo. Quocirca & ipſi præſertim debebis, ſi dum remoram iniicit, maximam illam, quam exigis Solis altitudinem ſim Maſſiliæ adnotaturus. Interea ne Epiſtola abſque teſſera abeat; ſcito nos illeic nuper adfuiſſe; & cùm amplus Quadrans præ manibus foret, Meridianas aliquot altitudines per biduum acceptas, exhibuiſſe penè, quam ipſe ſupponis eleuationem Polarem. Eiuſmodi præſertim fuit altitudo Solis die 12. huius menſis, in Meridie exhibita 65. grad. min. 0$\frac{1}{2}$ Nimirùm, cùm aliunde foret Declinatio Solis Borea 18. grad. min. 22$\frac{1}{2}$ Æquator deductus eſt altus 46. grad. 38. min. & Polus ipſe 43. grad. 22. min. exigua minuendus Solis parallaxi. Neſcio porrò

porrò an Inſtrumenti vitio, an aliunde contigerit, vt præcedente xi. die altitudo Solis obſeruata fuerit 64.grad.48.min.vnde altitudo Poli deducta 43.grad. 19.min. dumtaxat vtcunque ſit, eadem 12. die ex altitudine Aquilæ manè obſeruata 54.grad.36.min. intellecta rurſum fuit altitudo Poli 43. grad. 22. min. quæ die præcedente ex altitudine 54. grad. 37. min. habita fuerat 43. grad. 21. min. Sic veſperè eiuſdem diei vndecimæ altitudo Spicæ 37.grad. 26.min. repoſuit eandem Poli altitudinem 43. grad. 22. min. Cùm die ſuperiore exſiſtens 37. grad. 28. min. præſtitiſſet ſolùm 43. grad. 20. min. Prætereo Martem veſpere eiuſdem diei xi. altitudine ſua ſumma 40.grad. 18.min. & Declinatione 6. grad. 20.min. prodidiſſe adhuc eandem Poli altitudinem 43. grad. 22. min. Quamvis Saturnus eodem die manè altitudine ſua 24. grad. 28. min. & die ſequente 24.grad. 27.min. non fecerit Polum altiorem, quàm 43. grad. 19.min. & 43. grad. 20.min. Id non auſim in ſpeciem Refractionis coniicere, vti neque quòd altitudo Cordis Scorpij 21.grad. 7. min. fecit ſolùm altum 43. grad. 21. min. miratus ſum magis, quamobrem Arcturus altitudine ſui maxima 67. grad. 45. min. extulerit Polum ad vſque 43. grad. min. 23. Quo ſe cúmque modo res habeat; habes bona fide quid præſtitum fuerit. Et non apparet heic quidem obſeruationum omnium vel conſpiratio, vel conſtantia, quantam fortaſſis depoſceres; ſed verſatus ipſe in hoc genere, ac non vna vice, (opinor) deluſus, conatum haud minùs probabis. Ad illum certè tui gratiâ optimus Fabricius, & ego animati idcircò ſumus, vt ſi fortaſſis non liceret Solſtitialem illam altitudinem obſeruare, id ſubſtitueretur, quod eſt enarratum. Porrò ſi illam obſeruâro, non Quadrante ſolùm perficiam, verùm vſurpabo maximè Gnomonem, & ſi poſſim quidem, quantum aliàs Gratianopoli, ſex videlicet plus minùs orgyiarum. Quippe hoc tibi præſertim cordi, & dummodò res ad libellam, ac perpendiculum componatur, nihil obtineri poteſt exquiſitius. Re peracta, non differam, quominùs tecum communicem, ac ſimul etiam alia, quæ circa Eclipſeis, & maximas Mercurij elongationes noſſe peroptas. Impertirer iam aliqua; ſed aduerſaria non ſunt ad manum. Habeo in illis pluſculas cum Solis, tum Lunæ notatas Eclipſeis; & Mercurium quod attinet, Apparitiones veſpertinas octo, matutinas quinque, poſtremo hoc triennio, ex quo reuiſi Patriam, diligenter obſeruitatas. Solebam iſta, & alia, ad optimum illum Schickardum, cùm tupereſſet tranſdere; nunc cùm tu eaſdem agites curas, haud inuitus ſanè profundam. Itaque plura pro otio, & dum Commentarij præ manibus erunt, ac tua etiam Epiſtola, ad quam plenior porrò dabitur reſponſio. Velim intereà, ſi quid fortaſſis cum illuſtribus illis Viris, & amicis eximiis Myræo, Geuartio, Puteano, & Chiffletio agas, ſalutem dicas meo nomine; & ſignifices quàm ſit mihi ſemper clariſſimorum Nominum, & cariſſimorum Capitum iucunda recordatio. Tu autem Vale, & me ama. Dabam Aquis-Sextiis XIV. Kalendas Iunij M. DC. XXXVI.

Hæc abſolueram, cùm noſter Fabricius tranſmittere ſe ad te dixit Synopſin quandam abs me compactam obſeruationum varijs in locis peractarum circa Eclipſin ſuperioris menſis Auguſti, quam ipſe quoque temet iſteic obſeruaturum receperas. Adiecit ſe etiam mandaſſe, vt attexeretur Exemplum facta à me Obſeruationis circa Eclipſin nuperam, quæ contigit Februario menſe, prout ipſam acceperat cum Hortenſio communicatam. Gratiſsimum id habui, & quia bona ſorte fuit illi etiam præ manibus obſeruatio Eclipſeos, quam ante menſeis quatuordecim in hac vrbe peregeramus; ſuaſi, vt curaret ſeligi, ac ſubdi quatuor illa puncta, ſeu momenta præcipua, quæ tu etiam Herce (quantum memini) ſcripſiſti abs te obſeruata. Quin-etiam quia Finis nuperæ Eclipſeos & in hac vrbe eſt obſeruatus à Viro Illuſtriſsimo, & Amſtelodami etiam ab Hortenſio; idcircò & hoc ſubijciendum cenſui, tu conſule boni, & iterum Vale.

EIDEM.

Recepi ante duos menſeis, VVENDELINE Doctiſſime, ſcripturum me vberiùs, ſi Solſtitium tunc proximum poſſem Maſſiliæ obſeruare. Nunc quando, &c. *Habetur ſub Titulo, Solſtitialis altitudo Maſsiliæ, Epiſtola.*

Viro Clariſſimo, Amiciſſimóque MARTINO HORTENSIO, *Profeſſori Matheſeos Amſtelodami Doctiſſimo, atque Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

ET iam quoque ſcribo per-pauca, HORTENSI Humaniſſime, plura haud-dubie perſcripturus, vbi Diniam peruenero, quò craſtina luce apparo diſceſſum. Exigo interea ab inclyto hocce, optimóque Fabricio, vt non priùs ad VVendelinum, quas ipſi committo, donet literas, quàm exſcribi curauerit quod poſſit ad te cùm hac ſcheda tranſmitti illarum Exemplum. Nempe id exopto, vt quidpiam abs me circa Diametros Luminarium hábeas, dum obſeruata alia, & commentationes de modo viſionis ex meis Aduerſariis Diniæ aſſeruatis exſpectas. Delectauit me plurimùm quòd heic adhuc adfuerim, cùm Nobilis ille Tillyæus inluſtrem Fabricium inuiſit, vt de te audire, & conſerere iucundiſſimos ſermones liceret. Scito enim nihil eſſe mihi vt amicitia tua carius, ita vel ſola nominis tui commemoratione iucundius. Spero me tandem Pariſiis menſe Octobri adfuturum. Illeic Deo volente, & facilior & crebrior erit communicatio. Vale interea, Doctiſſime, Amiciſſiméque HORTENSI, & vt me cœpiſti amare, perge porrò impoſterùm. Vale. Aquis-Sextiis, pridie Nonas Auguſti M. DC. XXXVI.

Viro nunquam ſatis laudato GALILEO GALILEI *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico Primario, ac Philoſopho Præſtantiſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

PVtas (Virorum Optime, Clariſſiméque GALILEE) debere me præclarum virum tranſeuntem prætermittere, non commiſſa per ſchedulam, quam ad te perferat ſalute? Nec poſſum ſane, nec debeo; tantum iam tempus interceſſit, ex quo literarum nihil dedi ad te; tam grata mihi in pectore ſemper viget memoria tui. Vereor, ne non ſatis crediturus ſis, quàm iucundos de te ſermones cum illó conſeruerimus, aut quantæ vertam fœlicitati, quoties audire quempiam, qui te fuerit coram allocutus, licet. Ita me Deus adiuuet, vt te ſoſpitem voueo, quò & ipſe quoque frui tuo conſpectu optatiſſimo tandem poſſim. Id, fatis benè volentibus continget mihi, priuſquam annus proximus prorsùm elabatur; quando fixum, ratum, conſtitutum eſt, non rediturum me Pariſios, quin te priùs adiero; & fœlicem iſtam ſenectam amplexibus meis fuero proſequutus. Decreui nihil emittere ex nugamentis illis meis circa Epicuri Philoſophiam, donec reuerſus fuero abs te: Vtinam ſis ipſe ſuperſtés, ſi is tandem fœtus viſurus ſit lucem. Memorabit egregius Vir, quid me rerum interea heic molientem offenderit; ſcilicet eximio illo Teleſcopio, quo me beare dignatus es, effigiari Lunam procuro ſuis lineamentis, & coloribus; qua etiam in te Pictor iam adhibitus fuerat ante duos annos per complureis menſeis. Nunc eidem negotio tantò incumbo ardentiùs, quantò noſter Fabricius, incomparabilis ille detinet heic Claudium Mellanum, Pictorem illum, Cælatorémque celeberrimum, quem tu Romæ noſti (certè & ipſe mihi de te quam-plurima commemorauit) vt penicillo, ſcapellóque inſtituto ſubſeruiat. Si res ſuccedat, nemo te priùs promeruiſſe Exemplum poteſt. Vidiſſe videor in Venere quæ corniculata etiam-num apparet, futura breui διχότομος, neſcio quid diſparitatis inter intimam extimámque oram. Si, cùm euadet ἀμφίκυρτος, nebuloſior in medio, quàm in limbo deprehendatur; tum demum comprobabitur, quod eſt veroſimillimum, τὰ φαινόμενα σώζειν, ſimile Lunari quadrare in ipſam, Vale, Virorum Optime, méque ſemper, qui ſemper tui ſum obſeruantiſſimus, ama. Salutat te quam-plurimùm inluſtris Fabricius, abs quo quantum & ſuſpiciaris, & ameris, apprimè nôſti. Scribebam Aquis-Sextiis in illius ædibus XIV. Kalendas Decembris, anno ſalutis M. DC. XXXVI.

PETRVS GASSENDVS GABRIELI NAVDÆO *Suo*, S.

SIgnificaſti, mi NAVDÆE, obſcurum euaſiſſe me, dum breuis eſſe volui: Ecce igitur vt mulctam expendam. Dixeram ipſum Solem horizonti vicinum, &c. *Habetur ſub Titulo, De Apparente Magnitudine Solis humilis, & ſublimis, Epiſtola quatuor.*

Clariſſimo, Doctiſſimo, Amiciſſimóque Viro MARTINO HORTENSIO, *Profeſſori Matheſeos apud Amſtelodamenſeis Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

ALter iam menſis labitur, HORTENSI Humaniſſime, ex quo Diodatus, optimus ille, tranſmiſit ad me literas Octobri menſe abs te conſcriptas. Præter deſtinatas ad me, erant quæ ad noſtrum Valeſium: Is ad me, cùm eas accepiſſet, remiſit ſubinde, vt pellegerem; ac impensè ſollicitauit, vt votis tuis facerem ſatis. Hoc itaque eſt, quod aggredior; tum quidem, quia ille efflagitat, tum verò præſertim quia iam erga te debitor ſum inueteratus. Depoſcis, vt ſignificem, quo artificio Solis, ac Lunæ aucupari diametros ſoleam. Poſtulas etiam, vt cauſam dicam detectæ abs me differentiæ, qua diametri huiuſmodi alia magnitudine in viſum incurrunt, alia per vmbram ſeſe depingunt; quam rem video Morinum noſtrum, ſecus quàm ſe habet, ad te perſcripſiſſe. Age ergo conſule boni factum compendium operæ, quando exſcribi iuſſi exemplum Epiſtolæ ante duos menſeis ad Naudæum virum amicum, & Philoſophum in Italiam miſſæ, in qua vtrumque præſtitum eſt. Obſeruata in exſcripto proportio non eſt, nec trabeculæ, nec pinnacidiorum; ſed ipſe ſatis intelliges ex adiuncta hac deſcriptione. Suppono Pedem Regium, ſeu Pariſinum diuidi vulgò in duodecim digitos, quem-vis digitum in duodecim lineas (ſic dicere ſolemus vncias) & abs me quam-vis lineam per tranſuerſos ductus in duodecim particulas, ſeu quaſi puncta ſubdiſtingui. Hac ratione trabecula (quæ dimidio pedis craſſitudine non eſt maior) deprehenſa eſt continere ſecundum lineam fiduciæ inter pinnacidia extremis appoſita pedes 22. digit. 2. lin. 0. part. 4. vniuersè particulas 38308. pro quibus inter ſupputandum ſubſtituere ſoleo Secantem complementi 261542. Vtrumque autem Pinnacidium Altitudinis aliàs debitæ deprehenſum eſt latum digit. 5. lin. 6. part. 4. vniuersè part. 796. Atque hoc quidem addendum fuit. Addendum & aliud circa id, quod conquereris de inobſeruabili Lunæ vmbra. Sed ſuppono nempe eam trabeculam mira tractari facilitate, ſi circiter medium, vel feneſtrulam debitè alta ſuffulciatur. Suppono etiam lucem è feneſtra ita eſſe circumcidendam, vt non multò amplior,

quàm

quàm ferant pinn acidia, ſubingrediatur in ſcenam. Suppono demum ex ea vmbra, quam pinnacidium ſuperius in inferiore depingit, reiiciendam eſſe, quam penvmbram vocant, accipiendáque ſolùm eſſe extrema vmbræ nigerrimæ, tanquam includentia id ſpatium, quod Luminaris diameter nulla ſui parte reſpectat. Iam cùm res notatu facilis videatur in vmbra, quam Sol proiicit, ita corrigo hebetudinem delineationis Lunaris. Parata, & ad manum habeo pluſcula alba foliola geminis lineis interſtincta, parallelis illis quidem, ſed intercapedine inæquali in diuerſis foliolis, vt ex facta ſucceſſiuè applicatione plurium inferiori ipſi pinnacidio, internoſci poſſit ac determinari, quæ intercapedo exquiſitè vmbra compleatur. Demonſtrationem attexerem, quam in memorata inſinuaui Epiſtola; ſed ipſe ſtatim eam peruidebis. Itaque præſtat heic ſubiiciam, quod in illa non attigi, (neque verò neceſſe fuit; quando poſtulata ſolùm cauſa fuerat diuerſitatis diametri ſecundum obtutum & ſecundum vmbram) præſtat, inquam, ſubiiciam quid obſeruarim hactenus circa diametralem vtriuſque Luminaris quantitatem. Ac primùm quidem prætereo, quod ſuperiore Æſtate, vigeſima nempe menſis Iunij obſeruaui Maſſiliæ, vbi vſurpare trabeculam licuit pedum 36. digit. 1. lin. 7. part. 7. vniuerſè particularum 62443. Cùm mecum enim detuliſſem, ipſíque appoſuiſſem eadem Pinnacidia latitudinis particularum 796. vmbra ſuperioris deprehenſa eſt in inferiore contracta ad digit. 1. lin. 8. part. 10. hoc eſt vniuerſè ad particulas 250, ex quibus accipiendo pro dimidio ſuperſtitis lucis 273. ratiocinatus ſum ſemidiametrum Solis eſſe grad. 0. min. 15. ſec. 2. ſeu diametrum totam grad. 0. min. 30. ſec. 4. Superiore nocte, cùm Luna foret ad exortum alta gradibus circiter 10. Vmbra diametri illius decurtatæ quidem appáruerat digit. 2. lin. 1. part. 2. Integræ verò digit. 1. lin. 11. part. 6. Vnde exhibita fuerat ſemidiameter decurtata quidem grad. 0. min. 13. ſec. 38. Integra verò grad. 0. min. 14. ſec. 9. ſeu diameter tota grad. 0. min. 28. ſec. 18. Sed hæc vt dixi prætereunda, quando plures iteratæ obſeruationes non ſunt. Quippe eo ſolùm proceſſeram, vt VVendelino gratificaturus obſeruarem illeic loci altitudinem Solſtitialem, quam, vt hoc dicam obiter, deprehendi eſſe grad. 70. min. 10. ſec. 55. Quoniam vſurparo ſtylo altitudinis pedum 51. digit. 8. lin. 4. part. 0. hoc eſt vniuerſè particularum 89328. obſeruaui vmbram meridianam minimam pedum 18. digit. 4. lin. 5. part. 10. vniuerſè particularum 71750. ídque detractâ ſolùm vnicâ particulâ, quòd Sol paullò maturiùs initium ♋ attigiſſet, quàm in ipſa meridie diei 21. vbi particulæ fuerunt 31751. Adeò proinde vt fuerit proportio Gnomonis ad vmbram qualis radij 10000000. ad tangentem 3554312.

Sed ad Diametros Luminarium tandem redeo, quas & ſæpiùs, & quietiùs in hac ipſa Ciuitate, ædibúſque ipſis optimi Fabricij obſeruare licuit, vſurpatâ Trabecula initio deſcripta. Ergo quod Solem attinet, cùm obſeruationes paucæ vix ad paucula ſecunda excurrant; plurium tamen conſentiunt, vt Apogeius ſit grad. 0. min. 30. ſec. 12. Perigeius grad. 0. min. 31. ſec. 6. Illeic nempe vmbra ſuperioris pinnacidij contrahitur in inferiore ad digit. 3. lin. 2. part. 4. vniuerſè part. 460. heic verò ad digit. 3. lin. 1. part. 6. vniuerſè part. 450. Quod ad Lunam verò conſenſus ſimiliter eſt, vt Apogeia ſit grad. 0. min. 26. ſec. 37. propter vmbram in inferiore pinnacidio contractam ad digit. 3. lin. 5. part. 8. Perigeia verò grad. 0. min. 31. ſec. 6. hoc eſt, præciſè prorſus tantâ, quantus Sol etiam Perigeius, propter vmbram ſimiliter contractam ad digit. 3. lin. 1. part. 6. Id mirabere, mi HORTENSI, ſed ego quidem non video poſſe errorem magnum ſubeſſe. Expendes ipſe omnia, & ſi quid vitij, diſcriminíſque obſeruando agnoueris, pro tuo candore admonebis. Iam, vt vel vnum Exemplum habeas diametri per vmbram variæ apparentis, prout Sol decliuis, aut ſublimis euaſerit, Ecce, verbi causâ ſuperiore Iulio, ac die 12. manè, Cùm Sol foret altus 3. grad. Vmbra ipſius in prædicto inferiore pinnacidio fuit digit. 3. lin. 3. part. 6. vnde colligitur diameter grad. 0. min. 28. ſec. 52. Alto verò Sole grad. 5. vmbra fuit digit. 3. lin. 3. part. 0. Alto grad. 8. vmbra digit. 3. lin. 2. part. 8. Sicque deinceps donec à 15. circiter gradu altitudinis, ac in ipſo meridie vmbra fuit digit. 3. lin. 2. part. 4. Miſſum autem facio incrementum vmbræ eadem proportione à meridie factum, cùm & veſpere antecedente, alto Sole grad. 3. fuit ſimiliter vmbra digit. 3. lin. 3. part. 6. Sicque rursùm diameter Solis fuiſſet grad. 0. min. 28. ſec. 52. Ad hæc vt exemplum etiam habeas variatæ Lunæ diametri, prout vel ſecundum vmbram ſpectatur, vel ſecundum nudum obtutum; ídque in diuerſis lucis gradibus: Ecce cum die 24. ſuperioris Iunij, hora 2. matutina, Obſeruaſſem eadem ratione diametrum Lunæ decurtatam grad. 0. min. 18. ſec. 42. propter vmbram digit. 4. lin. 1. part. 0. Integram verò grad. 0. min. 28. ſec. 36. propter vmbram digit. 3. lin. 3. part. 10. (Refero autem bona fide, cùm Luna inter Apogeium & Perigeium media, videri debuiſſet diametri dimidio minuto citeiter maioris: ſed nimirum in Plenilunio obſeruari poteſt exquiſitiùs) cùm id, inquam, ſic peregiſſem, vſurpaui Radium, ac in eiſdem tenebris ſeu ante natam Auroram, & cùm ſola Lunæ reſpectatæ lux transuersùm afficeret oculos deprehendi diametrum eius, decurtatam quidem grad. 0. min. $26\frac{1}{3}$ Integram verò grad. 0. min. 38. Cùm poſtmodùm autem Aurora cœpiſſet inclareſcere, obſeruaui decurtatam gr. 0. min. $25\frac{5}{6}$ Integram grad. 0. min. $36\frac{1}{3}$ Rurſus cùm dies foret omnino iam clara, decurtatam grad. 0. min. 24. Integram grad. 0. min. $34\frac{2}{5}$ Iterùm cum exortus Sol verſaretur adhuc inter vapores ſatis denſos, decurtatam gr. 0. min. $23\frac{1}{5}$ Integram rurſus grad. 0. min. $34\frac{2}{5}$ Denique cùm Sol foret iam nitidiſſimus, & dies clariſſima, decurtatam grad. 0. min. $21\frac{1}{3}$ Integram grad. 0. min. 33. Obiter heic adnota, quod dicere oblitus fueram, Diametrum ipſius-met Solis inter vapores exiſtentis, & in altitudine grad. 3. tum cùm per vmbram exhiberetur

beretur ſolùm grad.o.min.18.ſec.52. obſeruatam fuiſſe eodem Radio grad.o.min.33$\frac{3}{4}$.

Ex his iam pernoſces quid tibi Morinus ſignificare voluerit, neque opus eſt aliquid adiiciam circa rationem, quam exigis huiuſmodi apparentiarum. Illæ nimirùm aliæ ſunt, quàm ipſe perſcripſerit; & cum huiuſcemodi ſint, ratio tibi eſt abūdè perſpecta. Quippe & ratiociniis tuis in Diſſertatione mecum inſtituta id debeo, vt me ſuſpicio eius ipſius, quam in prædicta Epiſtola expreſſam habes, ſubierit. Cæterùm de Morino noſtro nihil aliud dicere poſſum niſi quod vir optimus eſt; de eius opinionibus, déque aſſentatione, aut potiùs veneratione, qua illas proſequitur, quid dicendum ſit, ipſe ſatis noſti. Delectauit me plurimùm, quod perſcripſiſti de Inſtructione Naucleris veſtris tradita, vt poſſint in India, aliiſque locis Eclipſeis Lunæ obſeruare. Delectauit etiam optimum Fabricium, qui procurauit per Generaleis Religioſorum Ordinum ſubditis ſibi Religioſis, qui peregrinantur, degúnt-ve in illis Regionibus, idem muneris demandari. Porrò quoniam Inſtructio illa typis, vt ais, excuſa eſt, per-gratum nobis facies, ſi curaueris illius Exemplum ad nos transferatur. De Schickardi ſcriptis nihil prorſus audio; ſed nempe longum iam tempus eſt, ex quo ne noſter quidem Diodatus à Berneggero aliquid habet. Nôſti quæ ſint earum Regionum, viarúmque impedimenta. Benè Deus fortonet omnia, Tu benè Vale, mi HORTENSI, ac me amare ne deſine. Illuſtris Fabricius te multùm ſalutat, proſperáque omnia tibi apprecatur. Scribebam Aquis-Sextiis in illius Ædibus, Eidibus ipſis Februariis, M. DC. XXXVII.

Viro incomparabili GALILEO GALILEI, *Magni Hetruriæ Ducis Mathematico*,

PETRVS GASSENDVS S.

ADeram nuper Aquis-Sextiis, GALILEE Clariſſime, Præſtantiſſiméque Virorum, cùm Inluſtris Pireskij noſtri τοῦ μακαρίτου, germanus tuas accepit literas, & quanta mei mentio facta abs te fuiſſet, oſtendit. Et confeſtim quidem gratitudinem teſtaturus ad te ſcripſiſſem; ſed partim, quæ ad manum erant negotiola interturbarunt, partim deſiderium, ac ſpes agendi coram gratias continuit. Conſtitueram videlicet hoc ipſo anno te conuenire, inarſerátque animus, cùm ſignificatum à Diodato eſt, grauem morbum ætati iam ingraueſcenti ſuperueniſſe. Quare apparato commeatu de die diſceſſus deliberabam, cùm ecce renunciatum eſt itinera omnia terráque, maríque ſic occupari milite, vt ſine magno diſcrimine penetrari iſtûc non poſſet. Id vbi confirmatum eſt, ac bona ſorte ſimul accepi te ab eo morbo conualuiſſe, ſic nutare cœpi, vt tandem præſtabiliùs cenſuerim differre adhuc in paucos menſeis meam verſum te profectionem. Acceſſi interea ad hanc Ciuitatem & diſceſſuro Lugdunum Veredario paucos hoſce verſus exarare placuit, qui Roſſio, Cognaróque tuo, optimis viris commendarentur. Accipies proinde & valere me, & geſtare ſemper in mente, medulliſque intimis memoriam iucundiſſimam, ac venerationem tui. Quantum verò putas id doleo, quod commemoras quódque à Diodato iam acceperam, oculorum altero te fuiſſe orbatum? Sed & quantæ putas id mihi conſolationi vertitur, quòd perſpectam animi tui moderationem habeo, neque hæreo, quin ſolitâ, hoc eſt inuictâ conſtantiâ caſum iſtum admiſeris, tanquam nihil à conditione humanitatis paſſus alienum? Et verſetur etiam alter, qui ſupereſt oculus in ſimili diſcrimine: cogito tamen te ad hanc quoque iacturam leniter ferendam eſſe paratiſſimum; quippe ſic affectum, vt quocumque te, vel Natura, vel Fortuna adegerit, lubens, lætúſque conſequaris. Nôſti nimirùm quàntum præſtet ſequi volentem, quàm trahi inuitum; & patiendi neceſſitatem conſenſione potiùs lenire, quàm repugnantiâ exaſperare. Te verò præſertim conſentaneum eſt ad omnem euentum, compoſitum eſſe, qui es iampridem aduerſus Fatum tantopere exercitatus; quémque vix vllum telum ferire, quod non fuerit præuiſum, poteſt. Quæ cæcitas certè inſtare videtur, non ex inopinato continget; neque ſic mœrore afficiet ob hebetatam corpoream aciem, quàm voluptate recreabit, ob ſuperſtitem perſpicaciam mentis. Accidat enim; futurus tamen & habendus es, quaſi alter Appius, quo inter Romanos nemo oculatior; aut quaſi alter Democritus, quo (ſeu verum, ſeu fictum ſit quod de cœcitate eius dicitur) nemo inter Philoſophos ſolertiùs, ac penitiùs naturam rerum introſpexit. An fortè etiam non cogitabis præter hoc ſpolium, quod niſi aliud, ſaltem mors ſui faciet iuris, ſuperfuturos oculos immortalitatis luce corruſcanteis? Videlicet fieri non poteſt, vt extinguantur, aut intereant fœlices illi oculi, quibus primis conceſſum eſt tot res mirandas conſpicere, & conſpiciundas exhibere. Verùm conſiſto; ne candorem, modeſtiámque ſummam offendam; addóque ſolùm eſſe, quod doleam, niſi te lumine vtroque res diſcernentem conuenero. Quippe tecum communicare in animo erat præter cætera non contemnendum Paradoxum, *Quod aperto licet oculo vtroque, altero tamen ſolùm videamus viſione, quam diſtinctam vocant*. Sed quamquam non poſſis ipſe explorare, quæ experiundo mihi contingunt; habebis tamen facilè cæterorum experimenta; & vel ex ſolo paralleliſmo motus oculorum tibi cognito conicies, opinor, opinionem hanc videri planè neceſſariam. Et quæretur quidem fortaſſis quid alter prætereà oculus moliatur; verùm conſtabit illius axem ſic relaxari, aut retrahi, vt planè prorſúmque otietur, & Naturæ ductu ex oculis duobus illius axem dirigi, qui valentior exſtiterit; vt ſolent membra gemina inæqualis eſſe virtutis.

Plura, Deo volente, coram: Interea nihil adiicio circa dolorem quem concepiſti ex immatura Optimi, Nobiliſſimíque Pireskij

morte,

morte. Sanè is ſummo quidem ſtudio bonos, literatóſque omneis qua Orbis patet, complectebatur; ſed te vt primas in iis tenere arbitrabatur meritò, ita imprimis & ſuſpiciebat, & proſequebatur inſigni affectu. Conſcius ſum ipſe quid tui causâ procuratum voluerit; quàm vehementer inſtiterit; quàm obtinere non deſperârit. Et quamquam fortaſſis id tibi, qui es ingenti animo præditus, ἀδιάφορον fuit: ſaltem illius erga te mens eſſe non potuit ardentior; nec per eum ſtetit, ſtaturum-ve fuit quin maxima cum libertate tranquillitatéque degeres quod ſupereſt æui. Me quod attinet, ipſe te ſuperiorem longè hiſce caſibus, inſultibúſque Fortunæ duco; iſtámque ſedem habeo, non inſtar infauſti cuiuſdam exſilij, ſed inſtar optatiſſimi, fortunatiſſimíque ſeceſſus. Quaſi verò cordati viri quidquam ampliùs deſiderent in mediis Aulæ fluctibus, tumultibúſque Ciuitatum, aut quaſi tibi in hac ætate poſſit aliquid eſſe dulcius, quàm procul abeſſe à prophana turba, quæ quaſi bellua multiceps nihil verè humanum ſapit; nihílque, præter ſimulationem, inuidiam, perfidiam, cæteráque id genus ſpirat. Iſteic proinde contentus viue, & quantum licet fœliciter, Vale. Maſſiliæ III. Eid. Octob. M. DC. XXXVII.

Principi Magno, Sapienti, Bono, LVDOVICO VALESIO, *Alenſi Comiti, leuioris Equitatus per Gallias Magiſtro, & Gallo-Prouinciæ Pro-Regi,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

MAGNE PRINCEPS, Commuto locum, Deo propitio, valetudine commutata. Haud eſt verò fas te inſalutato ſtationem hanc deſerere, in qua te præeunte fui conſtitutus. Diſcedere nempe teneor Aquas-Sextias, ne Abbas Campinius lareis repetat, quin ſalute coram accepta, ſalutem ipſi referam præſens. Et plenum quidem robur non eſt: ſed vireis fortaſſis acquiram eundo. Spero certè abundè fore, vt ad te breui redeam, ac præſertim ſi vel Brinoniæ, vel Belgenſerij fueris, vbi adfuturus ſperaris. Spem aliunde fecit optimus Antiſtes, is nempe in cuius διοικήσει verſaris, fore vt te etiam conueniat ab Aſſumptione Dei-paræ. Fecit & Belrecullius, eximium illud Iuuenum decus. Vtinam publica negotia illis, mihíque fœlicitatem, hoc eſt auguſtiſſimam ſimul, ac iucundiſſimam tui conſuetudinem non inuideant. Retulit nuper Robertus meus quantâ excepiſſes lætitiâ alterum illum Præſulem à partibus meis futurum. Non hæreo etiam, quin ipſi ſemel, iterúmque adeunti te teſtatum eſſe volueris quàm ſit rem tibi facturus gratam. Faxit Numen, vt ipſe olim non inteſtatum faciam, quàm tu me ſponte obſtrinxeris, quàm ego iure euaſerim tuus. Quod ſpectat certè ad id negotium, ecquid fauſti non ominer, quòd fœlices tuæ intercedant manus? Sex Primarij Viri ſunt, quorum ſuffragiis res peragenda: debetur autem reuerentiæ auguſti tui nominis, quòd conciliatis quatuor, ſim iam duobus votis ſuperior. Et ex cæteris quidem duobus, alterum deprecari nefas, nimiúmque eſt, quòd ipſe illi tuam depoſcenti gratiam fauere detrectauerit: quid verò alter tibi Pariſiis reſponderit, mihi non conſtat. Id quidquid ſit, maximum fuerit, ſi priuſquam inde diſcedas, Vicarium accerſiueris, qui Sede vacante ſuo vtetur iure. Tametſi enim fortè reponat ſe iam alij fidem dediſſe, aut vt det literas habuiſſe; exigere tamen ex eo poteris, vt quantum per fidem licebit graue non ducat, vel tui causâ ſymbolum in me ſuum conferre. Scilicet nullus dubito, quin ſuæ ſpontis adhuc ſit, & fore confido, vt Electus Præſul libertatem ipſi pleniſſimam faciat. Recepit quoque præclarus ille, quem primo loco memoraui, ſuis agere literis, vt conſpirantem illum efficiat. Quid verò non euenerit, ſi ex deſiderij tui teſtificatione acceſſerit pondus? Vide, OPTIME PRINCIPVM, quantum mihi de te pollicear. Temerè ſanè, ſi me ſpectem; ſed licentia tamen non illicita, ſi indulgentiam illam tuam, quæ reddidit iampridem me de tua bonitate ſecurum. Viue ſemper fœlix, & Superis charus, ac benè, imò optimè Vale. Draguiniani in ipſo diſceſſu III. Kal. Auguſti, M. DC. XXXIX.

EIDEM.

MAGNE PRINCEPS, Iterùm quidem te interpello; ſed interpello tamen volentem. Nempe conqueſtum te memini, quòd ad te non ſæpiùs, & Latinè literas darem. Tametſi verò negotiis nunc diſtineris oppidò magnis; emergit tamen, vel potiùs conſtat ſemper animus liber, ſoléſque inter claſſica, etiam Euterpes tibias audire. Paucis aliunde volo iam te; quoniam ſum ad te breui rediturus. Occaſionem fecit, qui hac iter faciens literas vltrò ad te accepit. Is Corculi illius tui magnum agit Vicarium; éſtque in ipſius Eccleſia benemeritus, notúſque Præcentor. Cùm verò me impensè amet, exoptétque meum negotium pro votis tuis ſuccedere; ſatagit ipſe quoque illud pro ſua virili promouere. Et quoniam accepit eum virum, de quo ſcripſiſſe commemini, abs te, vt eius quoque ſuffragium euincatur, accitum iri; ideò inſinuanda tibi verba cenſuit; quæ ad inſtitutum non parum conducant. An-non patiere, OPTIME PRINCEPS, vt illa tibi ſuggerat, quando mea rès agitur, quæ eſt tibi maximè cordi? Maior eſt profectò humanitas tua, maior beneuolentia, quàm vt audire lubens detractes. Agnoſces porrò virum alioquin cordatum, ac omninò dignum, quicum ſermones conſerantur. Excuſationem nullam ſubtexo, quia nullam abs me exigis, ſed vis candidè; & quod non promereor, penè familiariter agi. Fortunet Deus conſilia tua, téque ſoſpitem diu ſeruet. Vale. Dabam Diniæ, III. Kalendas Septembris, anno Salutis, M. DC. XXXIX.

EIDEM.

EIDEM.

HEm, MAGNE PRINCEPS, quàm debeo tibi gratias vberes agere, ob tam profuſam beneuolentiam! Scripſiſti ad meum Præſulem, vt ſignificares quid Regi placeret; vt ſponſorem præſtares te poſſe à promiſſis illum reſilire; vt innueres te experiri, quid tui causâ facere vellet; vno verbo, vt illum mihi, cæterorum inſtar quæreres fautorem. Quonam interea, Deum immortalem! dicendi lepore es vſus? Quos ſtimulos non adhibuiſti, vel infixiſti veriùs? Quos ad perſuadendum, quod intenderas, rationis neruos non contendiſti? Dicam ingenuè viſus es mihi factus te ipſo ſuperior, nec potui mihi non gratulari, ac fœlicitati magnæ vertere, quòd te eum geſſeris mei causâ! Habebam certè iam alia: ſed hoc habeo nunc argumentum incomparabilis bonitatis, quòd non potuerit etiam in caput coniunctiſſimum eſſe comparatior. Faxit Deus ter-Maximus ſuccedant tibi proſperè omnia, & cum impar ſim, qui grates rependam, ipſe [illegible] meam ſuppleat infirmitatem. Erit porrò, OPTIME PRINCEPS, cur admirere virum illum neſcio qua ex cauſa ita obriguiſſe, vt eantè Marpeſia fuerit inflexilior. Alium certè neminem noui, qui non ſtatim dediſſet manus, nec puto quemquam eſſe Mortalium ita natum iratis Gratiis, vt vel audito nomine tuo non euaſiſſet obſequentior. Miſit ipſe ſtatim conſultum ecquidnam reſponſurus eſſet: ſed ad illum nempe cuius intereſt, vt votis tuis non fiat ſatis. Et videbis ſanè, cùm reſponderit, vt dare non auſus repulſam perſpicuam, hærere tamen ſe inſinuet quo retrahere pedem poſſit. Ita penè iam egerat circa obſtrictam tibi fidem; detexi enim quo artificio adniteretur facere fucum, vt quaſi Proteus deluderet, elaberetúrque, quæſito prætextu. Rem totam perſcripſi ad noſtrum, ſi dicere liceat, Campinium, ſubnotauíque compedes aureos, quibus ille vinctus tenetur. Indicaui etiam tam illi, quàm præclaro Mareſcoto, quid facto opus exiſtimem, vt ſui vel nolens deditionem faciat. Noui quippe eum nihil æquè, ac fauoris tui iacturam extimeſcere, ſed vt te habet Principem bonum (qui profectò es optimus) ita te eſſe procliuem putat, qui & verba accipias, & excuſationem quamcunque admittas. Quare ſi innotuerit te, non ſine indignatione tergiuerſationem eius excepiſſe, diſplicuiſſéque quòd noluerit ſaltem Maieſtati Sacræ obſequi; haud-dubiè deuictus coram te procumbet. Quia verò & tuam, vt mihi videtur, dedecet Perſonam, & ille ſe dignum non præſtat, cui ipſe id ſignifices, congruere magis viſum eſt, vt Mareſcotus, cui is aliunde plurimum confidit, rem exſequeretur. Vocaui quoque Ber-villam, amiciſſimum ſcilicet caput, in partem quandam operæ, ratus per-grata fore omnia, quando & de me agitur, & de teſtatione tuæ voluntatis, quam irritam fieri non eſt conſentaneum. Tu igitur quidquid id eſt, æqui, boníque ſic conſule, quaſi ipſe ad quidlibet de te audendum me animâris. Vale, PRINCIPVM OPTIME, & me amare deſine nunquam. Diniæ IV. Eid. Septemb. M.DC.XXXIX.

PETRVS GASSENDVS BORIENÆO *Suo*, S.

AMicorum Candidiſſime, reddidit mihi heſterna luce tuus famulus tertiam Epiſtolam. Occupatiſſimus cùm forem, non vacauit extemporaneam reſponſionem cóſcribere; is verò recepit ſe illam circa veſperam quæſiturum. Non rediit tamen; quare ne illam nimis retardatam cauſeris, mox expergefactus calamum arripio. Sed hem! mi Amice, quàm appoſitè famulus ingreditur limen, excuſationem ex eo texens, quod heri ad te reuerti non debuerit. Ne heic ergo illum diutius detineam, ago paucis immenſas gratias ob ſingulariſſimum affectum: Quantum certè tibi debere me ſentiam, ipſe, qui me noſti, conficere potes. Virum hactenus non conueni, quia ex quo ipſe diſceſſiſti, pomœrij fineis egreſſus non ſum. Accepi aliunde locum heri fuiſſe peruulgato verſui, ac interpretationibus, ob quam ſibi aſelli ſui iacturam Martinus creauit. Quamprimum tandem & potero, & licebit illum inuiſam; quoniam & debeo, & tu hortaris. Exſpectat adhuc doliolum, virus haud-dubiè, non vinum hauſturus. Vtinam ex fago comedere vellet; ſed alexipharmacum non curat. Commiſeram huic nudiuſtertiùs vnde impoſturam conuelleret de claudo in me pedibus non eunte. Quid fidei factum, nondum comperi; hodiernus dies fortè docebit. Multa haberem præterea; ſed quia adſcribere non vacat, vnum quod lubens intelliges, ſubiicere animus eſt. Accepi nempe literas à Principe ter-optimo eidibus huius menſis datas; ex quibus quia Latinæ ſunt paucos exſcripſiſſe verſus non pigebit. *Nepotis*, inquit, *ad Antiſtitem tuum miſſi, reditum exſpecto, cuius contumacia tantis à me machinis oppugnabitur, vt ſupplices, & victas manus rogamus eum tendere. Cunctator Naturâ meditatur aliquid, quod votis reſpondeat meis. Fortaſſis ſodalium nobis vota concilias, vt confecto negotio gratior ad me accedat.* Sunt plura, ſed heic modus eſto. Tu benè Vale Amicorum decus. Ex Muſeolo XIII. Kalendas Octobris, M.DC.XXXIX.

Principi Magno, Sapienti, Bono, LVDOVICO VALESIO, *Alenſi Comiti, leuioris Equitatus per Gallias Magiſtro, & Gallo-Prouinciæ Pro-Regi,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

MAGNE PRINCEPS, Redit ad te demum Antiſtitis Nepos, literáſque defert; in quas penetrare, piaculum mihi, ac Religio

eſt,

eſt. Vereor tamen ne poſſis de me Euripideum illud vſurpare.

Μάντις ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς,

adeò viſus ſum ad te ſcribens rem ipſam acu tetigiſſe. Perſpicies ipſe quidquid id eſt, & ſi ſit fortè aliqua Sphinx, Campinius tibi OEdipus erit. Hoc teſtari poſſum, internuncium tuum ſeſe generosè geſſiſſe, ac eſſe cur in eo agnoſcas animum planè obſequentem. Eſt etiam quamobrem fidem illi habeas, cum referet ecquid-nam cauſæ remoram tantam iniecerit. Iuuabit hoc quoque, vt intelligas quid in receſſu conditum lateat, ac vbi rem pernoueris, id agas pro more, amoréque erga me tuo, quod expedire videbitur. Me quod attinet, longè abſum, vt quidquam præſcribam, aut inſinuem; quando tua illa ſolertia grandiora omnia, & vt ſic dicam, magnificentiora prouidet, ac præſtat. Certè hac ipſa occaſione feciſti ipſe non rogatus, quod ne in mentem quidem mihi occurriſſet; ac tametſi occurriſſet, nefas duxiſſem, aut ſperare, aut abs te exigere. Ita efficis, vt de te dicere idem liceat, quod de Gratiano Auſonius, *Spem ſuperas, cupienda praeuenis, vota praeuenis, quaque animi noſtri celeritas Diuûm inſtar affectat, beneficijs praeeuntibus anteceditur, praſtare tibi eſt, quam nobis optare velocius.* Heinc nihil mirum, ſi ſentiam me tanta hac beneficentia non onerari, ſed opprimi: & (quod durum eſt animo gratitudinem profitenti) peruideam nullam temporis longinquitatem ſufficere, vt quas debeo gratias debitè perſoluam. Hiſce ſi addas immenſam illam beneuolentiæ teſtationem, quam expreſſiſti nuperis tuis, iiſque Latinis literis; quid ſupereſſe animi putes? Eſt ſanè cur contraham vela; eſt cur non modò ſileam, ſed etiam planè obſtupeſcam, ſcilicet non minorem gloriam Mnemoſyne tibi, quam Bellona parat; quando Viris quoque ſtudioſis, vmbraticiſque præripis palmam. Vis dicam quid contigerit? Reuocauit mihi in mentem mellita tua Epiſtola quod Carolus IX. Auus ille tuus, Regum generoſiſſimus, ad Petrum Ronſardum carmine perſcripſit; at diſplicuit tamen me eum non eſſe, qui polliceri idem poſſim, quod Coryphæus ille Poëtarum. Quippe ſi prodire quidpiam ex me poſſet, quod genium haberet, vnde viueret, ſcripta ad me tua intexerem chartis non igne, non ferro, non vetuſtate abolendis. Quam-putas quoque diſplicuit non poſſe me Senecæ inſtar; Epicurum imitari, qui ad Idomeneum ſcribens, rigidæ tunc potentiæ Miniſtrum, & magna tractantem, (ita loquitur Seneca) *Si gloria*, inquit, *tangeris, notiorem te Epiſtolæ meæ facient, quàm omnia iſta, quæ colis, & propter quæ coleris.* Pergit autem ille, *Nunquid ergo mentitus eſt? quis Idomenea noſſet, niſi Epicurus illum ſuis literis inciſiſſet? Omnes illos Megiſtanas, & Satrapas, & Regem ipſum, ex quo Idomenei titulus petebatur, obliuio alta ſuppreſſit.* Et poſtea, *quod Epicurus amico ſuo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili; habeo apud poſteros gratiam; poſſum mecum duratura nomina educere.* Neque verò ipſe quoque Seneca mentitus eſt, quando ſuis Epiſtolis ignotum aliàs Lucilium ad nos vſque, & porrò tranſmiſit. Enim-verò, cùm is non ſim, qui talia ſpondere, aut præſtare valeam, neque profectò tu is es, qui timere debeas, ne tanta tua virtus tradatur vnquam obliuioni. Cæterùm quod tuo illo ſtylo in quo grauitas ſententiarum cum elegantia verborum certat, neſcio quid duriuſculum lenias, id dignum ſanè tua comitate, ipſéque planè aggreſtis ſum, qui ſciam dumtaxat laruam laruam, & ſimiam ſimiam dicere. Qualiſcunque ſim, fœlicem me habeo, quòd tu digneris amare me. Perge id agere, & Vale. Diniæ XII. Kalendas Octobris, M. DC. XXXIX.

Commendatio Extemporanea,

Contendunt ecce in Italiam per-eruditi iuuenes Baptiſta Baillius Normanus, & Ludouicus Derodo Delphinas; & quia inuiſum non præteribunt maximum illum Galileum, quem affari vt coram poſſint, peregrinationem præſertim ſuſcipiunt, idcircò ſciant ſe maximum operæ-pretium eſſe facturos. Videlicet Virum conuenient, famâ ſuper Æthera notum, & quo alium non extulit ætas hæc noſtra glorioſiorem. Quippe tametſi Orbis terrarum laudatis Virorum inluſtrium ſcriptis, factiſque circumſtrepit; horum tamen omnium memoriam ſilentium altum breui inuoluet, nomen, quod ille Cælo inſcripſit, donec Cæleſtia curæ erunt, apud Homines perennabit. Quæſo Præclaros Iuuenes, ſalutem meo nomine dicant; ac perſuaſum habeant inuidere me, quòd vnà adire, Virúmque complecti perinde non liceat, obſtantibus fatis. Apprecor illis fauſtum iter, Aquis-Sextiis raptim, XVI. Kalendas Nouembris M. DC. XXXIX.

PETRVS GASSENDVS BORIENÆO *Suo*, S.

Debeo multa, perſoluo pauca; ſed ſatius eſt aliquid demum, quàm nihil omninò reponere. Perſpectum habeo quidquid tibi mei ergo contigerit: non fuit verò id tibi ferre quàm mihi audire ingratius. Te ſcilicet amoris candor facere potuit alacrem, me quòd cauſam præbuerim, non potuit angor non occupare. Hoc vno ſum nomine fœlix, quòd tu me nec ignarum habes, nec immemorem tanti tui affectus. Vtinam liceat, quantum me tibi deuinctum agnoſcam, opere teſtari. Spero ſaltem fore, vt olim meminiſſe iſta nos iuuet; vbi mutuò in apricis illis, viridariiſque fabulabimur. Vale interea, ô candidum, & dulce Amicorum Decus. Aquis-Sextiis Non. Nouemb. M. DC. XXXIX.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

OPTIME PRINCEPS, En redit Campinius abs te, nec defert tamen literas, quas receperat abs te poſtulare. Eæ ſunt, quas pro tua illa incomparabili bonitate conſcribere dignatus es ad Graſſenſem Epiſcopum. An-non boni conſules, ſi quas ille oblitus eſt, exigam iam per famulum, quando ipſe nequeo te coram adire? Conſules haud-dubiè, méque eum habebis, quo obſequentiorem non deuinxeris, neque obſeruantiorem tui. Vale IX. Kal. Febr. M. DC. XL.

EIDEM.

SCribere nolui, ſed ire ipſe: obſtitit tamen neſcio quod fatum. Id perrumpam Deo propitio, nec longas ſanè moras heic traham. Vtinam interea valeas optimè, ô & dulce Decus, & Præſidium noſtrum. Diniæ, ex Muſæolo XVI. Kal. Maias an. Sal. M. DC. XL.

EIDEM.

EST ſanè, quòd me non iam moræ, ſed moroſitatis accuſes: niſi accipias quid remoram mihi iniiciat, vnde excuſes. Mouit ſcilicet Præſul noſter quietis impatiens camarinam, quæ vt clareſcat, Collegæ omnes enixè obteſtati ſunt, ne videar ſubito diſceſſu deſerere communem cauſam, ac vireis quidem omneis explicui, vt bonus ille præter Statuta, vsúſque Eccleſiæ nihil attentaret: verùm nihil profeci, in eóque iam ſumus, vt prouocationis auxilio vtamur. Mittimus proinde quæſitum iuſta Appellatoria, quæ vbi lege agentes impleuerimus, nihil erit, quòd me deinceps detineat. Vale intereà, PRINCIPVM DECVS; & me, quod facis, æternùm ama. Diniæ ex Muſæolo VIII. Kalendas Maij, M. DC. XL.

An-non pro tua bonitate patiere ſalutem abs me Optimo Bervillæ dici?

EIDEM.

PRæter omnem profectò ſpem reſcribo ecce, nec iam aduenio. Quippe non reſcripſi per complureis dies, qui diſceſſurus in ſingulos fui, & non diſceſſi tamen, quia in ſingulos ſubnatæ ſunt variæ reſiſtendi cauſæ. Qui eas ſubtexuit is ipſe fuit, qui priores texuerat; ſed technis illius breui finis fiet. Vtcunque fuerit, expecto ſolùm πολυμάθου ἁγίου aduentum, ipsóque propitio vela tandem faciam ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς. Ita & officio erga Deum fungar, nec deſeram Fratres, qui id expetunt, vt ſimus ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ & non ſuberit cur deinceps diſcedam abs te ante ipſum חַג הַפֶּסַח בְּצֵאת הַשָּׁנָה. Soſpes intereà eſto, ac Vale. Diniæ ex Muſæolo XII. Kalendas Iunias, M. DC. XL.

Salutem ſemper plurimam, quantum per te licet, Bervillæ dico.

Verè Pio, Docto, & Amico Viro ATHANASIO KIRCHERO *è Societate* IESV,

PETRVS GASSENDVS S.

REdux in hanc vrbem, Optime KIRCHERE, literas accipio abs Naudæo noſtro, quibus ſalutem nomine tuo, vt ſemper ſolet, plurimam dicit. Non poſſum verò me continere, quin ad eum reſcribens ſchedam hanc ſeponam, qua grates iam toties debitas rependam. Eram quoque vltrò ad te perſcripturus quod à me diebus proximis circa variationem Magneticæ acus obſeruatum fuit. Nempe Valeſius noſter ſcripſit ſe tibi ſignificaſſe eius libelli argumentum, quo fides eſt facta in Anglia variationem hanc decreuiſſe. Conieci autem fore, vt lubens ex literis meis addiſceres, ſi quid eius rei haberem in promptu. Cum primùm ergo admonitus obſeruationis Anglicæ fui, reuocaui ſtatim in mentem obſeruatam mihi Pariſiis variationem longè minorem, quam Authores eam præſcripſiſſent. Memini quoque illam Diniæ, Maſſiliæ & in hac ipſa Ciuitate nunquam poſterioribus annis eò potuiſſe pertingere, quò prioribus perueniſſe noram. Quare & rem ſum facilè perſuaſus, & parùm abfuit, quin mei me pudoris ſuppuduerit, qui inuariatam variationem habens, meæ culpæ adſcripſiſſem totam obſeruationum varietatem. Re communicata cum eximio illo Ioſepho Galterio, Vallettæ Priore, qui-cum, mecúmque aliàs penes noſtrum Peireskium, τὸν μακαρίτην, es conuerſatus, non eſt ille quidem perinde adſenſus, ſed dignam tamen rem cenſuit, quæ à nobis exploraretur. Cùm ipſe verò vix iam à morbo diuturno conualeſceret, incumbendum mihi præcipuè rei obſeruandæ fuit. Peregi autem tam intra ædeis, quas ille iam inhabitat, & in quibus recens Meridianæ lineæ ductæ ſunt, quàm intra alias, quas iunior incoluit, & in quibus lineæ ante triginta annos ſupra pauimentum exaratæ adhuc conſpiciuntur. Ne longum verò faciam. Doreſſeus quidam tum Profeſſor Philoſophus, & Arelatenſis poſtea Eccleſiaſtes variationem in hac Vrbe ante annos prope quadraginta cenſuerat eſſe graduum nouem. Ipſe Galterius non longè poſt deprehendit Doreſſeum acu non ſatis prolixa vſum, nec lineam ipſi habitam ex interſectione cum vmbra perpendiculi Azimuthum referentis ad obſeruatam interea Solis procul à Meridie verſantis altitudinem ſupra Horizontem, quæ eſt profectò Methodus omnium optima ſemper viſa. Quamobrem cautiones quas decuit, adhibuit, ac obſeruauit variationem conſiſtere infra gradum ſeptimum, breuíque peruidit ne

ne attingere quidem ſextum. Superueniens ego ab annis circiter duobus ſupra viginti, certus propè fui variationem non excedere quintum gradum. Re conſequenter, & repetitis obſeruationibus, exploratà deprehendimus variationem paulò minorem gradibus quinque, definitámque gradibus quatuor cum dodrante, habuimus. Hac præoccupatione ducti (neque enim fateri pudet) uihil deinceps hæſimus, quin variatio huiuſmodi pro conſtanti habenda foret, vnde & oſcitantiùs mentem deinceps aduertimus; & ſi quid incongruum apparuit, meræ negligentiæ attributum fuit. Sanè cum ante quatuor annos obſeruarem Maſſiliæ proportionem vmbræ Solſtitialis ad Gnomonem, & Meridlanis lineis ductis Pyxidem amplam, accuratéque elaboratam applicarem, memini ſæpius conqueſtum me quòd variatione Magnetica tertium gradum non ſuperante, non duxiſſem lineas ſatis exquiſitas. Nunc verò quid putas abs me obſeruatum? Nulla fuit profectò Meridiana linea cui acus variè applicita peruenerit ad tertium gradum, Ac in aliquibus quidem conſtitit ad duos cum ſemiſſe, viſa eſt etiam aliquando non peruenire prorsùs ad duos; verùm applicita ad lineam, quam habuimus maximè tritam, quæque eſt adhuc maximè omnium ex antiquioribus conſpicua, duos omninò gradus exhibuit. Adnixus eſt optimus Senex id cognoſcere etiam ipſe, ægréque demum fidem adhibuit, cum tam procul à quinto gradu reſiſtere acum conſpexit. Atque hæc ſunt tandem quæ te ſcire volui, ne ſi cum fortè plures aliunde obſeruationes habueris, teſſera mea deſideretur. De cauſa nihil adhuc potui, quod ſatisfaciat, comminiſci, tametſi variè verſauerim, & Copernicanam anticiparionem, & Gilbertinam verticitatem, & Kepleticos nucleos, & Democriticos hamulos, catenuláſque, & alia id genus oppidò quàm multa. Exſpecto quid cenſueris ipſe, qui præter inſignem ſolertiam perfeciſti haud-dubiè experimenta longè plura. Vale, Aquis-Sextiis, v. Non. Iul. M. DC. XL.

Clariſsimo, & Doctiſſimo Viro FORTVNIO LICETO, *In Bononienſi Academia Philoſopho Eminenti,*

PETRVS GASSENDVS S.

DEliberandum diu non fuit, FORTVNI LICETE, Vir Eximie, an accepto tuo de Quæſitis libro, deberem ad te ſcribere; cùm tu me in eo ſic obſtrinxeris, vt planè oportuerit meum erga te gratitudinis affectum teſtari. Quippe, &c. Aquis-Sextiis Eidibus Auguſti, anno Salutis M. DC. XL. *Habetur ſub Titulo, de Apparente magnitudine Solis humilis, & ſublimis, Epiſtola.*

PETRVS GASSENDVS, NAVDÆO *Suo*, S.

SEſqui-menſis eſt, mi NAVDÆE, ex quo ad Licetum ſcribere occipiens, dedi ad te literas, quibus me breui tranſmiſſurum quidquid ſcriptum foret, ſpem feci, &c. Aquis-Sextiis, Eidibus Auguſti, M. DC. XL. *Exſtat ad calcem ſuperioris.*

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro HIERONYMO BARDIO,

PETRVS GASSENDVS S.

ECquem me virum habeas, Virorum Humaniſſime, qui ſemel, iterúmque prouocatus, nihil reſpondeam, & vix iam tandem poſt tertiam interpellationem aliquid reponam? Scilicet annus prope eſt, ex quo me beare tum literis tuis, tum libelli egregij *De Solidorum grauium naturali motu*, Exemplo voluiſti. Menſes quoque non multi ſunt, ex quo aliæ literæ tuæ ad me peruenerunt, & dies perpauci, ex quo tertiæ, quæ cum Exemplo alio eiuſdem libelli fuere deſtinatæ. An-non proinde iure ſuccenſeas, quaſi aut ego inſoleſcens, tantam humanitatis tuæ teſtificationem parui fecerim; aut obtorpeſcens non potuerim diligentia hac tanta excitari? Ego verò, Præclare Vir, torporem in me pudendum agnoſco, & cui niſi pro tua illa bonitáte eximia ignoſci non debeat: Cæterùm enim, quàm mihi caræ literæ tuæ fuerint; quàm cara tua munera, non eſt mihi dicere promptum. Sed res nimirùm ita ſe hahuit. Literas tuas ſemper accepi aut in itinere, aut in ipſo ad iter faciendum procinctu; & cùm ſemper in primum otium reſponſionem diſtulerim, effectum eſt, vt vel nanciſci parum otij licuerit, vel aliquid ſemper interuenerit, quod aliò traduxerit curam. Nunc etiam parum omninò abeſt, quin huc appulſus, occaſionem ad te ſcribendi prætermittam; adeò promptum reditum parat Princeps, Pro-Réxque optimus, quicum acceſſi, & quicum nuper, cùm iam Tolone diſceſſiſſem, poſtremæ tuæ redditæ ſunt. Ne committam tamen, vt diutiùs officio deeſſe conuincar, haſce conſcribo (raptim licet) & commendaturus ſum, vt ad te mittantur quam-primùm. Doleo nimirum, quòd paratæ heſterna luce non fuerint, cùm Veredarius hàc iter fecit. Imprimis autem gratias tibi, quantas poſſum maximas habeo, quòd agere mecum literis prior occeperis; quòd me fieri amicitiæ tuæ participem volueris, quòd xenia etiam contuleris; quòd finem ſilentio, velut obſtinato tuâ conſtantiâ induxeris. Deinde, quòd rogas ecquid de libello abs te tranſmiſſo ſentiam; ſcito me illum ſuſpicere propter demonſtrandi methodum ſpecialem. Quippe eximius Galileus, qui eadem propoſuit, & plura deduxit,

alia ratione progreſſus eſt : Egregius autem vir Balianus propriam aperuit ſemitam, ac perſpicuum fecit poſſe multis viis ad Veritatem perueniri. Et poſtulat quidem concedi nonnulla, quæ quiſpiam fortè abnueret, quòd Naturæ ſubtilitas hebetudinem ſenſus non ſequatur ; quòd coactus retinaculo motus, non videatur vllo momento coæquari liberrimo : quòd perpendiculorum parallelismus in ſimilitudinem aſſumptus non eximat difficultatem ; cùm velut ex eius ſuppoſitione circa hæc noſtraria interuallula error tantò proditur magis, quantò heinc magis receditur ; ita ex poſtulatorum conceſſione tantò poſſit maior detegi fallacia, quantò motus prolixior (videlicet ex Cælo vſque, aut ad Centrum vſque) vſurpabitur. Enimverò & cohærentia experimentorum illis fidem facit ; & conſequutio proportionis, qua grauia decidentia velocitatis acquirunt gradus. Mirabile certè videatur, ſi Balianus ſolo ratiocinio eam proportionem inuexerit, quam primus, quod ſciam, Galileus eſt experiundo aſſequutus : Et par eſt tamen ita cenſere, cùm ille adeò inclytus Vir experimenti nec proprij, nec Galileani meminerit. Eſt mihi porrò ſpecialis quidem eam obſeruandi methodus, ex deſcenſu puta per aquam, quæ tardatiorem caſum faciens, obſeruabiliorem reddit per momenta celeritatis acquiſitionem ; attamen non eſt cur heic loci quicquam de illa congeram, vt neque de Phyſicis cauſis, quas ad explicanda huiuſmodi ſymptomata ſum aliàs commentus. Recipis adhæc te miſſurum Exemplum duorum Dialogorum, quos præclarus ille Licetus committi prælo mandauerit. Res verò mihi quidem per-grata ; ſed fronte planè perfricta ſim, ſi cum nihil præ manibus, quod rependatur iam habeam, auſim acceptatione mea tuam prouocare liberalitatem. Memini primis illis tuis habitam fuiſſe abs te mentionem meæ cuiuſdam Epiſtolæ, quam clariſſimus Vir & expendiſſet, & in opus ſuum de Quæſitis dignatus fuiſſet inſerere. Ego tum id opus nondum videram : neque prius vidi, quam Naudæus noſter (noſtrum appello, quia ad me ſcribens, te agnitum ſibi, amicúmque profitetur) exemplum tranſmiſit, quod accepi ſolùm ſuperioribus menſibus. Accepta porrò occaſione teſtandæ gratitudinis ſcripſi copioſè ad Licetum : Vtinam verò non præ nimia loquacitate obruerim : adeò multa congeſta ſunt, quæ circa Problema illud de Speciebus, vmbríſque corporum venere in mentem. Siquidem præter Phyſicas cauſas, præcipuorum effectuum, quæ circa Viſionis myſterium occurrunt, Paradoxa quoque multa interſerui, quæ non-niſi æquum, atque perſpicacem, qualis ille eſt, iudicem ſuſtineant. Memini etiam te requiſiiſſe, an ſuperſtes eſſet, & quid-nam rerum ageret celebris ille Medicus Faber. At quia Naudæus ſignificauit plura te de illo Pariſiis, quàm ego nôrim, accepiſſe, idcircò nihil heic adiicio, adhortórque ſolùm, vt ſi paratum habes id opus, quod titulo ſubindicaſti, id euulgare ne differas ; cum ſeu ille ſimile quidpiam ediderit, ſeu ſuppreſſerit, tua tibi laus ſit integra futura. Videlicet fieri non poteſt, vt vterque vel in idem collineaueritis, vel iiſdem experimentis, iiſdem ratiociniis, iiſdem ordine, figuráque dicendi vſi fueritis ; vt proinde eadem planè ſperare ex vtroque liceat. Quod ſcribis de Viro inſigni Iacobo Gaufrido noſtrate, quem generoſiſſimus Parmæ Princeps ſibi à Secretis eſſe voluit, fuit longè acceptiſſimum. Quod verò ſperaſti eam mihi cum illo intercedere amicitiam, vt quas familiareis exoptas tradere poſſim literas, ſcias velim ne ea quidem fœlicitate me eſſe, vt probare me illi facie, nomine-vè cognitum poſſim. Quare & licet benè de Viri humanitate conijcio, non auſim tamen rem pertentare, quæ te nihil iuuet, & me nihil aliud, quàm ineptum declaret. Si credas tamen literas quomodocumque profuturas, nihil me reſpiciam, ſed dabo, quàm conducenteis potero, vt in me ſaltem obſequendi non deſideres voluntatem. Vale. Scribebam Antipoli, XI. Kal. Octobris M. DC. XL.

Viro Clariſſimo A. F. PAYENO, *Iuriſconſulto Auenionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

AN-non me Iure habeas Mortalium moroſiſſimum, in quo ex datis vſque tuis humaniſſimis literis cauſari potes tantum moratum ? Pudet profectò Baronis noſtri Viri optimi pollicitationem, & exſpectationem tuam iam toties deluſam ; Pudet varia negotia ſegnitiem-ve obtendere, vt excuſationi prætextus quæratur. Quare & præſtat vt venia, ſi indulgendam cenſueris, bonitati tuæ adſcribatur tota. Spero autem fore, vt etiam condones, quòd iam tam pauca reſpondeam, cum intelliges me reuerà etiam-num fuiſſe præpeditum ; neque arripuiſſe calamum, niſi ne Baro inclytus abſque Epiſtolio ad te aduentaret. Quem verò me tandem haberes, niſi hac ſaltem occaſione teſtarer gratitudinem, quòd me prior conueneris, quòd te amicum obtuleris, quòd mea deprædicaueris, quòd lucubrationum mearum aliquid habere cui inuigilares, experieris? Ac par eſſet quidem tecum aliqua ex obſeruatis communicare ; ſed non heic mihi illorum copia, qui maturioris reditus ſpe apud lareis omnia depoſui. Faciam tamen ſatis quam-primum licebit ; ac ne exſpectabo quidem donec domum rediero, ſi quæ niues, & frigora præcipitârunt tantopere, miteſcere Cælum non-nihil patientur. Quod de variatione Magnetica rogas, ſcito illam quoque nobis variam eſſe ; Quippe ante annos triginta ſingularis noſter Ioſephus Galterius, Prior, ac Dominus Valletæ prolixiorem contraxerat, fixámque & ratam habuerat graduum ſex ; quadrante

drante aut triente minus, & cum ante annos viginti vterque ſimul incumbentes gradu integro minuiſſemus, habueramus; nihil iam hærentes, ipſam inuariatiſſimam. Nunc verò poſtquam noſter Valeſius Anglicæ illius obſeruationis admonuit, mentem ſeriò aduertimus, deprehendimúſque illam vix excedere duos gradus. Id nempe acu applicita tam Meridianis lineis, quæ ante annos xxx. ductæ, indeletæque perſeuerârunt, quàm aliis recentioribus, quæ demiſſis ſemper ad varias Solis altitudines perpendiculis, fuere exaratæ. Verùm Deo propitio aliàs de his plura. Salutem intereà dico plurimam eximio illi San-legerio, abs quo, & ab optimo Bardio memini iucundiſſimam nominis tui mentionem factam. Vale Eruditiſſime Vir, & me vt cœpiſti, ſic amare perge. Dabam Aquis-Sextiis, IV. Kal. Nouemb. M. DC. X L.

Viro Erudito, & Amico Sincero PETRO PVTEANO *Claudij F.*

PETRVS GASSENDVS S.

INſinuauit Luillerius noſter poſtremis ſuis literis, adhibuiſſe te ægrè fidem iis, quæ ad ipſum perſcripſeram de factis à me circa motum Proiectilium experimentis. Id verò miratus, &c. Aquis-Sextiis, XII. Kal. Decemb. M. D C. X L. *Habetur ſub Titulo, De motu impreſſo à motore tranſlato, Epiſtola.*

EIDEM.

MOram non traho, Vir Eximie, ſed mox obſignatis, miſsiſque, quas peruidebis literis, haſce occipio, vt liberem de propoſita Parentheſi fidem. Aquis-Sextis III. Eid. Decemb. eodem anno. Quippe, &c. *Habetur ad calcem ſuperioris,*

Erudito, Candido, & Amico Viro D. IOANNI CAPELLANO,

PETRVS GASSENDVS S.

HAud ſanè hæſeram, mi CAPELLANE, quin ſi Luillerius noſter communicaret tecùm meam illam ſatis prolixam Epiſtolam De apparente magnitudine Solis humilis, & ſublimis, &c. *Habetur ſub Titulo, De apparente magnitudine Solis humilis & ſublimis, Epiſtolæ.*

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro, HIERONYMO BARDIO,

PETRVS GASSENDVS S.

ET hac etiam vice, per-optime BARDI, redditæ ſunt mihi in ipſo ab Vrbe diſceſſu tuæ literæ Kalendis Decembribus datæ. Memoras initio ſcripſiſſe te alias diebus mox antè præteritis: Ego verò illas ad me nondum perueniſſe ægerrimè fero. Repete quæſo, ac mente veſtiga, quâ illas via tranſmiſeris, plurimi quippe redemptas velim, vt quam mentem tuam iis ſignificatam inſinuas intelligere, & ſatis proinde pro mea erga te obſeruantia facere poſſim. Etenim quod de literis abs Clariſſimis illis Viris Galileo, atque Liceto, ſeu conſcriptis, ſeu conſcribendis obiter attingis, non capio. Non quòd tu diſertè mentem non aperias, ſed quòd aperire te vito, qui priores tuas iam acceperit, perſpectáſque habeat, præſumas. Ac ſuſpicor quidem facere te etiam mentionem illarum, quas ipſe ab Auguſti vſque Eidibus ad Licetum dedi, quarúmque etiam cum nuperas ad te ſcriberem memini; ſed vereor, ne hanc ſuſpicionem faciat deſiderium, quo flagro pernoſſe an eæ literæ fuerint ad Licetum perlatæ. Cùm illas enim Romam ad noſtrum Naudæum, cuius interuentu Bononiam tranſmitteretur, direxerim; nec reſcire quidem in hunc diem potui, Romam-ne vſque, & ad optimi illius amici penetrârint manus. Id mihi fuit conſolationi, quòd cùm poſtremis hiſce tuis accepi exemplum eorum Dialogorum, quorum mihi ſpem feceras, quibúſque eximius Licetus te intercedente donatum me voluit. Debeo porrò ingenteis gratias illi propter donum, tibi propter operam: & cùm par ſit animo grato mentionem mei nominis eius calamo, ac tuo ore toties expreſſam excipere; tum id præſertim commemorandum, quòd meam illam Epiſtolam *de Solis ſublimis, humiliſque* vmbra iteratò edi vterque voluiſtis. Eſt verò cur tibi ſimul gratuler, quòd talem ſis nactus Amicum, qui tibi parteis præcipuas in iis committat Dialogis, quíque eximias animi doteis abs te præ ſumma modeſtia penè conſepultas iacere non ſinat. Nempe id ſaltem adnoto, dum totum librum curſim euoluo. Euoluo, inquam, ne cùm teneat ad te quam-primùm reſcribere, comprobem me in cognoſcendo argumento non negligentem. Tametſi certè per primum otium gratias habiturus optimo Liceto, cogito rem pleniùs & diſquirere, & cum eo conferre; nihilominùs tecum quoque, cuius ille perſonam induit, paucis agere ex officio eſt. Sed velim pernoſcas mihi penitùs non innotuiſſe diſſidium, quod inter Viros Clariſſimos Licetum atque Claramontium intercedere Dialogi docuerunt. Siquidem neque illius opus *de nouis Aſtris, & Cometis*; neque iſtius reprehenſionem, vel fando inaudieram. Non potui porrò non ægrè ferre, Viros & magnos, & amicos, eò potuiſſe procedere, vt bona mutuò verba non audiant; Quippe cùm id moris minùs deceat, & profeſſionem Sapientiæ, & Humaniores literas, quibus vterque efflorefcit. Verùm ſpero rem compoſitum iri, & Claramontium eadem haſta, qua læſit, vulnus curaturum, ac præſertim cum obſeruârit nihil fuiſſe propterea abs Liceto dictum acerbius. Percurri ergo imprimis opus *de Centro & Circumferentia*; adnotauíque magnum Virum pro ſolita illa ſua diligentia nihil feciſſe reliquum;

& ſubtiliter etiam excogitaſſe plurima, veluti centrum leuitatis in apice leuium, aſcendentiúmve corporum, & centrum qualitatis neutrius in qualibet Cæli particula conſtitutum. Percurri & opus inſcriptum *de Terra vnico centro motus ſingularum cæli particularum*, obſeruauique quod ſuperiùs inſinuatum fuerat, de Terræ globo cum aëre ad vertices vſque montium circumfuſo, ecce cum nempe Phyſicum centrum, circa quod Cæleſtia moueantur, potiuſquam punctum, partém-ve vllam circa medium inſenſilem, id ipſum in hoc repeti, copioſiſſiméque, & nullo omiſſo probationis genere, aduerſus Claramontium defendi. Percurri denique, & illud *de Regulari motu, minimáque parallaxi Cometarum Cæleſtium*, animaduertique Licetum propugnare fuſiſſimè argumenta illa Tychonis de Cometarum motu per circulum maximum, déque per-exigua illa Parallaxi, ex qua conuincitur non ferri omneis infra Lunam, vt cenſuit Claramontius. Neque me latuit inſtitutum, quo Licetus innuit ſategiſſe ſe demonſtrare in opere *de nouis Aſtris & Cometis* Ariſtotelis Philoſophiam cum Aſtronomorum experimentis conſentire. Optime Bardi, cùm redierim ſolùm heri in hanc vrbem in Comitatu Optimi Principis, & Pro-Regis noſtri, cœperam hoſce ad te verſus hoc ſtatim manè exarare. Pluribus proſequuturo adeſt ecce mihi ex inopinato Tabellarius hac tranſiens, ac poſtulans ſi quid fortaſſis ſit mihi præſto præ manibus. Ego verò ne oblatam occaſionem præteream, qualeſcunque ſunt verſus, trado, confiſus te excuſaturum, quòd non modò alteram manum, ſed ne iteratam quidem lectionem præ feſtinatione patiantur. Vale Aquis-Sextiis, Non. Ianuariis, M. DC. XLI.

Ita propemodum ſe habet hæc Epiſtola, quòd ipſum-met protographum cum ſuis lituris conſignatum non potuerit hùc, niſi memoriter, transferre.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

Diſcedo ecce, cum tu accedis; at volens facio, quia te volente. Significabit Robertus meus quid cauſæ fuerit, cur maturârim, cur ipſe poſterior diſceſſurus ſit. Poſtulabit etiam abs te meo nomine Epiſtolium, quòd quia peruidebis eſſe è re mea, ſcribes haud-dubiè non inuitus. Quæ conſignata volueras verba, reſignare non diſtuli: cognoſces autem quemadmodum Viri illuſtres geſſerint morem. Inclytus Galliardus mira comitate, cùm tu abires, deuinxit me: id tibi inſinuo, vt non ſinas meam gratitudinem inteſtatam. Vale ô DECVS PRINCIPVM, Aquis-Sextiis, IV. Eid. Ianuariis, M. DC. XLI.

EIDEM.

EN redeunt ad te Sanitienſis, & Glandatenſis Præſules, Roberto meo comitante, ipſe diſcedo hinc Pariſios, & ne lareis quidem reuiſo. Quid cauſæ ſit, ex illis, diſces, qui ſimul etiam enarrabunt, vt omnia ſe habuerint, vt omnia nobis ſucceſſerint. Æquum eſt autem, vt ea me nôris incredibilem animi ardorem, inconcuſſámque conſtantiam, qua tui ergó ſeſe geſſerunt. Non commemoro autem odium penitùs implacabile, quo noſter ille ſemper exæſtuat; id cognoſces ex Glandatenſi, cuius vehementiæ, ac induſtriæ quantum debeam, non, ſi vox quidem ferrea ſit, non ſi ora centum exprimere poſſim. Recepit tibi ſignificandum quid adhuc ea tua deſideretur opera; non hæreo verò, quin tu illud tantò exſequaris lubentiùs, quantò rem tuam ea re mea facis. Nempe id demum ſupereſt, vt cœpto negotio coronidem imponas. Rem inſinuaui etiam Ruberto, cui rerum pro me agendarum indiculum concredidi. Scribam amplius, Deo propitio cum Lugdunum peruenero. Tu interea, optimè Vale. Dabam Ebreduni in ipſo diſceſſu, 21. Kal. Februarij, M. DC. XLI.

EIDEM.

NOn mirabere, cur hinc ſcribam; cùm iam nôris me non potuiſſe in Delphinaleis illus monteis, nec Vapinio, nec Siſtarico penetrare. Scilicet tantæ niuium moles occupârunt itinera, vt viatores omnes hinc illinc reſiſtant. Neceſſitate ergo cogente in has inferiores regiones deflexi, vnde iam rectà iter inſtituo. Interea cum Manna tranſierim, vetulam vidi, cuius Marchio aliquoties mentionem fecit. Ea eſt octogenariâ maior, neque è lecto facilè aſſurgit; ſed nempe ea caſu, quo præfracta tibia perfectè ſanata non eſt. Facies illi vegeta ſatis, neque rugoſa admodum, oſtendit viraginem fuiſſe; & ipſa, & quæ circumſtabant mulierculæ aliquot, teſtatæ ſunt renatos denteis ante annos circiter quatuor, cùm quindecim ſcilicet annis vixiſſet planè edentula. Rogata num per dentitionem exquiſitum fuiſſet dolorem experta, exquiſitiſſimum, reſpondit. Quin-etiam, inquit, infandus eſt, quo per hæc tempora diſcrucior. En quippe vnum iam emerſurum, qui omnem quietem conturbat. Is autem fuit molarium vnus ad læuam maxillæ ſuperioris partem. In illam cum reſpicerem, animaduerti paucos denteis albicantes, aut integros; plurimi quippe nigreſcebant, nonnulli erant carie exeſi. Plura Deo volente per otium. Cùm heſterna luce prandiſſem Balmetis, tranſire volui per Vallem-clauſam, vt mirabilem illam Sorgæ ſcaturiginem contemplarer. Non vacat illam deſcribere, faciam autem Deo propitio, ſi interquieuero tantiſper Lugduni. Vale interea OPTIMA PRINCEPS. Dabam hoſpiti ad te tranſmiſſuro, cùm diſcederem Inſulâ in Comitatu Venaſino, VI. Kal. Febr. M. DC. XLI.

EIDEM.

DEſtinâram pluribus ex hac vrbe perſcribere; verùm feſtinanti non ſuppetit tempus. Vnum eſt, quod tacere non poſſum; Illuſtriſſimam nempe Heroïnam tuam Coniugem nullo non officio deduxiſſe in parteis meas Præſulem Heduorum. Ita oportuit auguſtam domum in me deuinciendo conſpitare totam. Videtur aliunde meus hûc appulſus non ſine quodam Numine in id tempus incidiſſe, quo properantem ad te egregium à Secretis Virum videre, & affari licuit. Quippe ex ipſo quoque non pauca addidici, quæ noſſe interfuit. Excepit nos communi menſâ noſter ille Campinius, publicùs Iuſtitiæ in hac vrbe Vindex, qui quantum te ſemper & colat, & amet, dicerem, niſi nôſſes ſatis? Seruet te nobis ſoſpitem Deus in annos Neſtoreos. Dabam Lugduni in Itinere. Kal. Febr. M.DC.XLI.

Finiebam Epiſtolium, cùm allata ſunt, redditaque mihi iucundiſſima tua litera IV. Kal. præſentes data. Quàm auidè exoſculatus, quàm arctè complexus illas fuerim, ipſe qui tui erga me amoris, qui meæ in te obſeruantiæ non neſcius es, coniicere potes. Accepi ſimul, quas es dignatus commendatitias adiungere; vtar verò ipſis, vt mones, communicato conſilio cum præclaro ac iure tibi cariſſimo Victoria Abbate. Quòd mittere dignatus es ad Graſſenſem Epiſcopum, qui nominationem ratam adferat, conſentaneum eſt eximio affectui, quo cœpiſti me proſequi.

Dij tibi, ſi qua pios reſpectant Numina, ſi quid
Vſquam iuſtitiæ eſt, & mens ſibi conſcia recti,
Præmia digna ferant.

Iterum Vale.

EIDEM.

SCripſi ad te paucis diſcedens Lugduno. Subij deinceps Ligerim, in quo ſuborta tempeſtas me integrum diem Digonij detinuit. Succeſſit die ſequente in idem diuerſorium Hugo Antagoniſta, cum Camerario San-victorino. Ipſe, quia expeditiore vehebar nauigiolo, Briaram maturiùs perueni, dimiſſóque lembo Aureliam vſque conducto veredis mihi vtendum cenſui. Cùm perueniſſem Corbelium, ſcaphidium rurſùs vſurpaui; quo fœliciter denique quinto Eid. hûc appuli. Quem primum conueni ſuccedente die, fuit tuus Abbas, Inclytus ille, qui ſanè prout virum decuit tibi addictiſſimum, literas tuas, méque excepit. Is inter cætera officia per-affabilem præbuit illuſtrem Chavinium, qui lectis tuis literis adeò ſe comem præbuit, fauorémque omnem pollicitus eſt, vt perſpectiſſimum fecerit quo te cenſu habeat, quo affectu colat. Dies fuit ante-cinereus, quo etiam videre, affaríque licuit placidiſſimè illuſtrem Noyerium; &, ne quidpiam illius diei fœlicitati deeſſet inuiſi prætereà optimum illum Caldo-Bonæum, qui me conſequenter reuiſens, renunciauit Heroïnam Duceſſam Aquiloniam commendaſſe me Præſuli Carnotenſi, huic non-niſi heſterna luce literas tuas reddere potui; quæ ſanè illi tam gratæ fuerunt, vt ſeſe nihil non tui causâ præſtiturum receperit. Illuſtriſſimum Principem Parentem tuum, quia ruri eſt, conualeſcitque, nondum vidi. Literas etiam nondum reddidi illuſtriſſimo Principi Condæo, tum quia ferè hactenus inter Filij nuptias fuit, tum quia rebus aliis procurandis tempus impendi. Præſules omneis, qui Comitiis ſunt interfuturi nondum ſum affatus. In his eſt Auguſtodunenſis, quem tamen accepi generosè reſpondiſſe Abbati San-vandrillæo aduerſarij parteis tuenti, ſe prorsùs à meis futurum. Conuenient cras omnes apud Altiſſiodorenſem, vt definire valeant quo die ex Vrbe diſceſſuri ſint, quo inituri Comitia. Sanitienſem cum meo Roberto in dies ac horas exſpecto: quippe ex literis Campinij tranſiiſſe eos Lugduno in confeſſo eſt. Deſunt verba, vt exprimam quantum me Graſſenſis, optimus ille deuinxerit, ſcilicet nihil reliquum ad ratam præſtandam procurationem ſuam fecit. Quæſo te pro tua bonitate, gratitudinis meæ ſenſum per noſtrum Berecullium illi inſinuandum procures. De negotij ſucceſſu nihil eſt, quod adiiciam. Nulla quantum coniector fiet Agentium commutatio in ſequens quadriennium. In id mihi incumbendum, vt cauſa mea cum Hugone decidatur; & ſi ſuperior fuero, in ſubſequens quinquennium admittar. Omnia Deus ter-Maximus pro beneplacito diſponat. Neſcio quas alias literas dare prætereà in Prouinciam poſſim. Neceſſe eſt tamen amici me hoc præſertim tempore, niſi ad eos ſcribam, excuſatum habeant. To optimè Vale, Decvs Principvm, & præſidiũ meum. Obliuiſcebar rogare te, vt ſi quid tranſmittendum ad me fuerit, id ad Andream ſecretarium, officioſiſſimum iuuenem, cum literis tuis deſtinari iubeas. Comperio nempe hac via me recepturum omnia longè diligentiùs. Ber-villam ſemper, vt par eſt, ſaluto. Iterùm Vale. Pariſiis, XV. Kal. Mart. M.DC.XLI.

Hæc iam ſcripſeram, cùm proſper aduentus Sanitienſis Præſulis, ac mei Roberti renunciatus fuit: hoc te ſcire volui, quia & viros amas, & iucundum duces, quòd Illuſtris Præſes reſcire tuo iuſſu id poſſit. Erit profectò quod lætetur Germanum ſibi numquam viſum firmiore valetudine, neque Robertum hilariore.

EIDEM.

SCribo adhuc ad te ex Vrbe; ſed proximo tamen diſceſſurus die. Scilicet Præſules quo die conuenturos prædixeram, diſtulere diſceſſum in totum octiduũ. Literas tuas non reddidi Illuſtriſſimo Principi, quoniam Andream, cui eas Abbas inclytus concredidit, à ſex vſque diebus videre non potui. Siſtaricenſis Præſul aduenit, qui tuas de me literas oſtendens, nihil non ſe tui causâ facturum pollicitus eſt. Die Lunæ ſeu V. Kal. fiet Comitiorum anſpicatio; cauſa autem noſtra vel non diſcutietur, vel ſaltem non dirimetur ante finem hebdomadis. De ſucceſſu eſt ſemper cur metuam ab Abbate San-vandrillæo, tanto feruore aduerſarium tuetur, tanta autho-

ritate pollet, ac ex contracta potiſſimum non ita pridem affinitate. Gloriatur certè ſe aliquot auertiſſe ſuffragia;& cùm deflectere Præſulem Auguſtodunenſem non poſſit, futurum ſperat, vt Decanus Mariſconenſis ab eo deſciſcat, ſuffragiúmque irritum reddat. Spes mea ſemper in Domino, qui cauſæ æquitatem nouit. Vtinam eius voluntas fiat. Scribere alij nemini vacat,ſed nempe tu ſatis es bonus, vt ſi qui amici te rogauerint, quî valeam; valere me dicas. Vale tu optimè, ô PRINCIPVM DECVS,& præſidium meum. Pariſiis VIII.Kal. Mart. M.DC.XLI.

EIDEM.

EN denique, OPTIME PRINCEPS,quo fine negotium coronatum fuerit. Cœperat cauſa primo ſtatim Comitiorum die diſceptari (quid rei fuerit aliàs exponam) cùm delecti ſunt Præſules, allectíque alij ex inferiore Cleri ordine, qui acta cenſerent. Primas in iis tenuit Archi-Epiſcopus Toloſanus, Vir omni elogio ſuperior, qui poſtquam nouit ex familiari, plenóque fiduciæ colloquio aduerſari reipſa me, quod niſi cum dedecore poteram non proſequi, negotium arbitratu ſuo componendum vltrò ſuſcepit. Non ignoras, OPTIME PRINCEPS (quod nôrunt etiam Bervilla, Berecullius, & Valletæ Prior, amicorum intimi) optaſſe me ſemper exoriri aliquem, qui in id curæ incumberet, vt me ex illo honeſtis quibuſdam conditionibus expediret. Itaque anſam arripui; ac tametſi mihi videbar haud-dubiè ſuperaturus ſuffragiis, ius tamen ceſſi aduerſario, acceptis conditionibus, quas optimus Præſul cum ſuis Aſſeſſoribus,ex quibus Arelatenſis Archidiaconus fuit, præſcribenda cenſuit. Quæ illæ fuerint edicam aliàs. Nunc, cùm non vacet abundè eſt, ſi noueris magnâ me lætitiâ perfundi ex tranſlato onere, quod ne toto quidem Crœſi auro impoſitum humeris vellem. Vox eſt Comitiorum me relictis ſpinis delegiſſe roſas; quietémque mihi non proprio,ſed alieno diſpendio comparatam fuiſſe. Probârunt conſilium etiam qui tui causâ fauebant conſtantiſſimè, Siſtaricenſis, Auguſtodunenſis, & Sanitienſis Præſules; itémque Prior San-Victorinus; ne quidpiam dicam de cæteris. Hæc raptim, dum ſcribo Pariſios, quo proximo die diſceſſurus ſum, Vale, ô DECVS PRINCIPVM,& præſidium meum. Meduntæ, Kal. Mart. M.DC.XLI.

Cum ne Riantienſi quidem Baroni, mei tam amanti, ad quem videbis literarum faſciculum dirigi, ſcribere quicquam liceat, manda, quæſo, quis exitus negotij fuerit, ſignificari.

EIDEM.

REdditæ ſunt mihi ab Andrea literæ tuæ ſuauiſſimæ, IV. Kal. Martias conſcriptæ. De iis quid poſſum dicere, niſi quòd tu ſemper ſimilis es tui. Quas nuperas dedi Meduntæ de negotij exitu te certiorem facient. Cùm huc redij, mirum dictu quantopere Amici omnes congratulati fuerint. Scilicet me mihi ac Muſis redditum eſſe agnouerunt, quem penè condoluerant intra procellas Aulicas, & ciuileis turbas coniectum, abſorptúmque iri. Ipſe, quid mihi in votis eſſet, ſignificare auſus non fueram, niſi vni Luillerio; adeò verebar ne Aduerſarius mentem alicunde ſubodoraretur. Agendum ſemper ſeriò fuit, vt illi metum incuterem, quo mihi expetitas pacis conditiones demum offerret. In fructu iam eſt, quòd iucunda veterum Amicorum conſuetudine frui placidiſſimè licet; ſed cumulata erit voluptas cùm te licebit reuiſere. An id ſit futurum ante anni finem, ſpondere planè non audeo. Si te priùs tamen, vel publica pax, vel certè induciæ ſinerent, quod ſæpe optaſti, venire ad nos; Non redires ſanè, quin me, quod ſæpe promiſi, in comitatum dederem tuum, Ne intereà otioſus per Æſtatem ſim, quæſitum mitto quam retractare elucubrationum farraginem, poſſim. Eam dum exſpecto, fortaſſis edam, quam dudum Vitam Peireskij, τῷ μακαρίτῃ pellegiſti. Itinerarium de quo loqueris, compendio quidem, ſed integrè habes; niſi literæ aliquæ perierunt.Scripſi quippè Ebreduno,in ipſo diſceſſu; ſcripſi Inſulâ, & Lugduno in itinere. Scripſi ex hac Vrbe ab ipſo appulſu. Obſtinatam mentem Antiſtitis noui; ſed tu præclarè inſinuas Horatianum illud, *leuius fieri patientiâ, quidquid corrigere eſt nefas.* Mittam proxima occaſione, quam Auguſtodunenſem ſcribis, Schediolum addam,quo meam gratitudinem teſtatiorem faciam. Si fortè ad Siſtaricenſem,& Sanitienſem ſcripſeris, ſignificare poteris te gratam habere conſtantiam, qua ad meum vſque negotium compoſitum perſeuerârunt. Veretur poſterior ne conſilium, quod cœpi ſis improbaturus; videlicet è re non fuit innoteſcere omnia omnibus. Quamobrem fac quæſo, vt intelligat rem tibi eſſe non iniucundam. Bervillæ ſemper apprecor ſalutem. Vale, OPTIME PRINCIPVM. Pariſiis poſtridie Non. Mart. M.DC.XLI.

EIDEM.

SCripſi mox antè literas alias, quibus Franciſcum Amalricum noſtratem Canonicum te ſalutare deſiderantem, commendatum facerem; Scribam fortaſſis alias in gratiam Lafayæ,tum vt gratias agam propter bona verba,quibus illum es conſolatus, quòd ſe comparare ad expeditionem præ inualetudine non potuerit; tum vt exorem ne quod munus implere hac vice non valuit,detrimento illi impoſitum ſit; ſed ad ampliora potiùs prout ſpem facere dignatus es, gradui. Nunc ſcribendum nihil ſupereſt, niſi quòd iam ſum vberrimè affatus viros Religioſos, ac tui obſeruanteis, Hilarionem, Merſennum, Reynaudum. Inuiſebam heri Burdelotium; bona autem ſorte incidi in Ruſſilionenſem Comitem, qui me complexus, illicò rogauit de te, quî valeres. Retracto nunc Peireskij Vitam prælo commiſſurus ſtatim à Paſchalibus. Tu Vale DECVS PRINCIPVM, & præſidium meum.Pariſiis, Eidibus Martij. M.DC.XLI.

EIDEM.

EIDEM.

NIhil potuit contingere dulcius, quàm non diſplicuiſſe tibi, quod cepi conſilium aſſerendi me in tranquillam vitam. Campinio paulò ſecus viſum; ſed nempe vt optimus eſt, meique amantiſſimus, doler non ſaltem fuiſſe mihi conditiones æquas, & vtileis magis. Ego verò quamuis aliunde nihil penè in rem meam vertatur, maximi tamen æſtimo Animi quietem, & libera ſtudia. Nullo certè cum auro commutatum velim, quam voluptatem iam percipio, dum quidpiam pacatiſſimè lego, meditor, comminiſcor. Quippe nemo poſſit auidiùs diuturnam aut famem, aut ſitim explere. Accedunt hiſce delicíis, mellitiſſimæ literæ, quibus me beare ſuauiſſimum ducis. O te optimum! ô me ter-fœlicem! Viue diu, ac ſemper Vale, DEVS PRINCIPVM, & præſidium meum. Pariſiis, XI. Kalend. April. M. DC. XLI.

EIDEM.

NOn multum vacat Sacro hoc die calamo dare operam; quia tamen Berecullius noſter ſignificauit peruelle te negotij conditiones noſſe: En paucis, vt ſe res habuerit. Exonerabam ſeriò pectus coram optimo Archi-præſule, cùm id vnum eſſe cordi inſinuaui, vt ſuppeteret vnde poſſet creditoribus fieri ſatis. Tum verò ille, dummodò, inquit, debita tua non excedant librarum millia quinque aut ſex, ſpero negotium confectum iri. Ego autem, excedunt, inquam, duobus aut tribus millibus (quippe præter Chirographum, cuius ipſe comnieminiſti, liberárat me iam alio Campinius, ſupererántque partim Aquis-Sextiis, partim Diniæ leuiora alia) & ille, vereor ne ſit plus nimio, inquit; ſiquidem Vir, quicum rem habes miræ tenacitatis eſt, prælaturus abs te habere vel huiuſce ſummæ dimidium. Videro tamen an, cùm ſuperſint muneris gerendi anni quatuor, & ſtipendia in ſingulos quatuor millia librarum ſint; partiri ſummam ſic liceat, vt octies mille in rem tuam cedant, Ad quæ ego, vt videbitur, inquam, nam tametſi exemplo Agens poſſem plura exigere, ídque in te præſertim curta; ſpes eſt tamen fore, vt Deus in futurum prouideat, abundéque eſt, ſi præteriti anxietate mens eximatur. His ſermonibus habitis, optimus ille ita incubuit, vt rem demum deduxerit quò propoſuerat deducendam. Eſt igitur Hugo mihi traditurus octo librarum millia, dimidium perfectis Comitiis, reſiduum poſt annum exactum: ídque vel Aquis-Sextiis, vel pro libitu in hac Vrbe. Conditionem tamen appoſitam voluit, vt ſi fortè currente anno è viuis exceſſerit, reſiduum illud exigere ab hæredibus non ſit fas, & æquum. Hæc ſunt, PRINCIPVM OPTIME, quæ de negotio addiſcere pro tua illa eximia beneuolentia per-optaſti; Et pernouiſſes quidem priùs; ſed pollicitus fueram me nemini euulgaturum, præterquam vni Campinio, cuius potiſſimùm intererat noſſe. Enim-verò quod ad te ſpectat, dicere videor nemini, quamquam & me à data fide pene liberum ſentio, quando rem per alios innotuiſſe iam plæriſque comperio. Vtcumque ſit tamen, nolim fieri author; adeò vt cum poſſint Berecullius, & Ber-villa eſſe conſcij, velim præterea cum nemine rem per ipſos communicari. Salutem illis plurimam dico, nec tu dici heic abnuis. Vale OPTIME PRINCIPVM, & præſidium, ac Decus meum. Pariſiis, IV. Kal. April. M. DC. XLI.

EIDEM.

LIteras habui, OPTIME PRINCEPS, à Natali Tornatore Eccleſiæ noſtræ Preſbytero, quibus accipio illum tua authoritate indigere. Neſcio an te id deceat, aut qua ratione eius votis te intercedente fieri ſatis poſſit. Hoc vnum teſtari, & poſſum & debeo, virum eſſe omninò bonum, Dinienſiúmque neminem eſſe, cui ſim, quàm illi obſtrictior. Ipſe eſt, qui meorum omnium negotiolorum curam gerit; qui in ædibus meis habitat; quem commenſalem habeo; cui ſi dixero vade, vadit, ſi, veni, venit; cuius ea eſt in me propenſio, vt quidquid mea intereſt, ſuâ intereſſe haud ſecus ducat. Sanè Præſule etiam noſtro adeò erga me malè animato, ipſe quoque illius odium ſubire veritus non eſt; & cùm Præſul plureis amicos, imò & quem famulum nôſti, auertere tentauerit, Tornator nec prece, nec pretio, nec minis, nec iniuriis, à mei amore deflecti vnquam potuit. Quin-etiam, quod me tam conſtanter amet, cauſam fuiſſe exiſtimo, cur bonus ille eam ipſi anſam ad te confugiendi fuerit machinatus. Quæ innuo, vt cum certus ſim te, vt me amas, nihil mei causâ, quod in te fuerit, non præſtiturum, intelligas perinde eſſe illi, ac mihi gratificari. Dicerem pluta, niſi hæc ſatis. Tu, OPTIME PRINCEPS, Vale, Pariſiis, Non. April. M. DC. XLI.

EIDEM.

DEum immortalem, quàm bonus es! auſus fueram rogare te, vel expetieram potiùs poſtremis meis literis, vt quam abs te opem Tornator ille meus exigeret, non eſſet graue impertiri. Tu verò quam-primum res tibi innotuit, & ne exſpectato quidem meo deſiderio, negotium voluiſti confectum, ac plura etiam fieri mandaſti, quàm mihi optanda ipſe nouerim. An-non hæc ſumma bonitas, amórque nimius erga me? Sed nempe Deum imitaris, qui nos non modò inconſultos, ſed immerenteis etiam ſuis cumulat beneficiis. Vtinam Ipſe præmia digna, qui fons eſt bonorum inexhauſtus, ferat, nam tibi quidem grates dignas perſoluere haud opis eſt meæ. Quas nuperas ad me dediſti, vel potiùs quibus me beaſti, non habui ſatis tempori, vt eas, cùm ad te ſcriberem, fuiſſe redditas renunciarem. Teſtari dignatus es meam pro Lafaya commendationem non exſtitiſſe tibi ingratam. Hoc ipſum verò quoque eſt, pro quo tibi gratias debeo immortaleis. Id

illi

illi iam ſignifico: & quia literas à me poſcit, quas ipſe manu ſua donet, ideò præter hoc Epiſtolium, aliud eius manu accipies, quod quæſo ſit non importunum. Niſi facerem, poſſet ille aut me frigidum ducere amicum, aut perſuaderi me de tua diffidere beneuolentia, Illud ego nolim, hoc ipſe non vis. Literas accepi diebus proximis ab Epiſcopo Auguſtodunenſi, cum faſciculo, quem iam ad te tranſdo. Scripſit ſpecialeis in eo concluſas ad Heroïnam tuam Coniugem; & quia rationem, vt puto reddit commendati mei ab illa negotij, idcircò mihi ipſe permiſi, quoniam ex officio eſſe credidi, eas conſcribere, quas iſtis attexo. Tu benè, imò optimè Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum, Pariſiis, pridie Eid. April. M. D C. X L I.

EIDEM.

Cvm nihil mihi poſſit contingere dulcius mellitis tuis literis, tum quas nuperas habui, mellitiſſimæ exſtiterunt. Non ob id ſanè, quòd me animæ dimidium tuæ ſalutaſti (id enim me potiùs rubore ſuffudit, tot nominibus imparem, tot paraſangis ſepoſitum) ſed ob ſuauem adeò pro excuſſo iugo ponderoſo congratulationem, vt potuerit etiam ſi quid pœnitentiæ fortè ſuperfuiſſet, prorſus delinire. Quid non neruiorum intereà emollientia verba habuerunt? Erat apud me Vir per-eruditus, cùm tuas accepi literas. Is me legente, Deum! inquit, vt ſtylus hic Tacitum ſapit? Ego verò, imò, inquam, dicere debuiſti, vt Taciti genium? adeò poteſt optimus Princeps potiore iure, quàm Lipſius, appellare Tacitum ſuum. Cætera vt prætereàm, id verum præcipuè, deterritum me, quòd arduum eſſe agnouerim, inter abruptam contumaciam, & deforme obſequium medium inuenire. Quibus ſcilicet paucis diebus intereſſe Comitiis licuit, facile fuit peruidere, aut loquendum ad gratiam, aut eſſe à gratia prorsùs excidendum. Cum illud verò pro indole, inſtitutóque abhorrerem, iſtud pro rerum gerendarum conditione extimeſcerem; nihil viſum tutius, ſalubriúſque eſt, quàm lubricum adeò iter declinare. Et ſuggillabant quidem boni, meíque amanres Prælati, quaſi animo deſponderem, neque durum Virturis callem tenere poſſem impauidus. Ipſe verò, id vobis, inquam, perfacile dictu, factúque, quibus illicò diſceſſuris agendum nihil ſupererit, at cùm fuerit mihi deinceps tãtum temporis in Aula terendum, Virique illi grauiſſimorum negotiorum causâ tam ſæpe adeundi, quibus diſplicere non erubuerim. Dicite, amabo, qua fronte, qua mente repulſas, ſupercilia, ac fortè grauiora excipiam? Ac ſi immerſus quidem iam forem, neceſſitas-ve adigeret, enatarem ſanè totis viribus, & vel fœlix emergerem, vel fortis perirem: Verùm re adhuc integrâ, & cùm mihi nihil ſit neceſſe, ecquid me dem præcipitem, voléńſque experiar iniquitatem Fortunæ? Hæc tum ego, quæ tibi iam non improbari gaudeo. Viue, ac Vale Decvs Principvm, & Præſidium meum, Pariſiis, X I I I. Kalend. Maias, an. M. D C. X L I.

EIDEM.

Eſt nobilis quidam Dinienſis cognomen habens à Salice, qui repetitis vicibus vt donem ad te literas depoſcit. Vellet enim quantum coniector, cauſam neſcio quam commendari in Sabaudi Principis Aula, ratus ſi haberet à te literas, fore vt Princeps, eiuſve Parens dici fieri ius imperarent. Ipſe huc vſque abnui, neſcius quî poſſis pro temporum, rerúmque conditione eſſe comparatus. Nunc ſanè etiam ſubterfugio; non quòd verearne minùs me ames, tanquam importunè nimis rogitem; ſed quòd non feram te in eas quaſi anguſtias coniici, vt vel non ſponte aliquid præſtes, vel inuitus aliis opinionem facias, quòd in me non ſatis propendeas. Et agnoſce quantum aliunde confidam. Æquum foret me Ber-villæ, Berecul ij-ve vſurpare induſtriam ad ſubodorandum nihil-ne prohibear, quò minus concedas quod expetitur: Et ecce malo tamen ipſe, ipſi tibi id inſinuare, vt ſignificari mihi iubeas obſtaculi-ne quidpiam ſubſit. Nempe ſi ſubſit, quàm potero ingenioſè virum auertam, ne rogaturus te adeat. Sin minus tum votis illius nihil ſubueritus faciam ſatis. Vale interea quàm optimè, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis VI. Kalend. Maias M. D C. X L I.

EIDEM.

Qvod ad te ſcribam nihil eſt, niſi hoc ipſum, nihil eſſe quod ſcribam. Fallor tamen? Sed nempe conſilium vt in arena accipio. Quid hoc eſt, inquies? Succurrit, inquã, vt ad te perſcribam quid iam agam rerum. Ecquid verò eſt? Abſoluo examen Primę Philoſophię, ſiue Metaphyſicę Renati Carteſij viri celebris, quã manu-ſcriptam Merſennus habuit, meæque cenſuræ commiſit. Operis argumentum rogas? Ecce author illud diſtribuit in Meditationes ſex, quarum Prima inſcribitur, *De iis, quæ in dubium reuocari poſſunt*. Secunda *de natura Mentis humanæ; quod ipſa ſit notior, quàm corpus*. Tertia *de Deo, quòd exiſtat*. Quarta *De vero, & falſo*. Quinta *de eſſentia rerum naturalium, & iterùm de Deo, quòd exiſtat*. Sexta *De rerum naturalium exiſtentia, & reali Mentis à corpore diſtinctione*. Vis pernoſſe quidpiam vberiùs? Ecce *In Prima* dubium facit, quidquid in hunc diem cognouit, tum ob frequentem Senſuum fallaciam; tum ob ſomniorum deluſionem, ob quam certus eſſe non poteſt, iam-ne dormiat, an vigilet; tum ob quempiam fortè errorem, in quem poſſit, niſi à Deo, ſaltem à malo Genio induci. *In Secunda*, *Cogito*, inquit, *igitur exſiſto*: ac tum requirit ecquid-nam ſit, animaduertitque ſe non eſſe corpus, ſed præcisè rem cogitantem. Heinc ſe dicit Mentem, quæ corpora eſſe iudicans, quia illa cognoſcit, tantò magis ſe eſſe inferat, quantò ſe clariùs, hoc eſt, cogitatione propria cognoſcit.

In

In Tertia habet pro Regula, *Quidquid clarè, diſtinctéque percipit, verum eſſe*; vnde & quia cognoſcit per Ideas, & Idearum vna repræſentat Deum, ſcilicet ſubſtantiam æternam, infinitam, omnipotentem, ac cætera; Et hæc Idea tantum habet realitatis obiectiuæ, vt neque ipſe, neque alia cauſa præter Deum, producere illam in Mente potuerit: Eamobrem cùm ipſam clarè, diſtinctéque percipiat, & aliunde à Deo ſe habere ſciat, neque ea in re poſſit decipi; concludit exſiſtere Deum. *In Quarta*, probat Deum fallere non poſſe, eſſe ſe errori obnoxium, quòd de nihilo participet; errorem eſſe Voluntatis, ſeu arbitrij, quatenus latiùs, quàm Intellectus, patet, & iudicium de rebus fert, quas Intellectus non percipit clarè. *In Quinta* agnoſcit ſe habere Ideas corporeorum accidentium, vt extenſionis, ac figuræ; & acceptâ figurarum vnâ, vt purâ Triangulo, argumentatur Deum neceſſariò exſiſtere, quia non minùs impoſſibile eſt concipere Deum, ſeu Ens perfectiſſimum, cui deſit exſiſtentia perfectionum præcipua, quàm concipere Triangulum, qui non habeat tres angulos pareis duobus rectis. Additque propoſitionem, quòd Deus exſiſtat, certiorem eſſe quacumque alia etiam Mathematica; quòd de cæteris certum eſſe non liceat, niſi priùs conſtiterit Deum eſſe, neque eſſe fallacem. *In Sexta* ratiocinatur, eſſe aliquid, præter ſeipſum, ideſt præter Mentem, ac ſpecialiter proprium corpus, & quia habet Ideam corporis diſtinctam ab Idea Mentis, concludit eſſe proinde Mentem diſtinctam à corpore; ac exſiſtere ſine illo poſſe. Quid de iſtis ſentiam, cognoſcere aues? Cum concluſiones prorſum amplectar, nempe Deum exſiſtere, Mentem ſeparabilem eſſe; non adrident tamen ratiocinia, quibus ille putat ſe eas demonſtraſſe. Hæc & non habui, & habui ſcribenda. Tu optimè Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, v. Non. Maias M. DC. XLI

EIDEM.

NE ſit moleſtum, OPTIME PRINCEPS, monſtrari à me tuas literas; id enim ſimul tuâ, meâque, & Reipublicæ intereſt. Tuâ intereſt; quia tametſi tibi non alius ſtudiorum ſit præfixus ſcopus, quàm vt quæ negotiis intercurrunt otia non inutilia exigas, & honeſtiſſimam voluptatem rerum gerendarum curis intermiſceas, non eſt tamen nihili habendus, qui honor blandè veſtigare, vltróque ambire virtutem ſolet, etiam inuitam. Meâ intereſt; quia licet & mihi ſtudia ipſa ſint pretium, non poteſt nihilominùs glorioſior fieri acceſſio, quàm ſi boni, doctique omnes probari tibi ea nouerint, ac me eum eſſe, quem tu tam bonus, támque doctus Princeps tantopere ames. Intereſt Reipublicæ; quia in hac tanta peruerſitate celari non debet tam rarum exemplum, quo edoceantur Proceres quantum virtus, ac eruditio cohoneſtet amplam fortunam; & ſentiant minores vellicatam aurem, quaſi ſuppudere illos debeat temporis iacturam vltrò facere, ac te indefeſſum in Artibus bonis excolendis non imitari. Quod me attinet, nullus acrior infigi valeat ſtimulus, quàm ex perſpecto illo ardore, quo caues adeo ſollicitè, ne dies abeat ſine linea, ac cenſes illum planè periiſſe, in quo non quidpiam legeris, ſcripſeris, fueris meditatus. Perge modò, OPTIME PRINCEPS, quando tua hæc ſtudia ſunt non ſolùm tibi oblectamento, ſed aliis etiam emolumento; & ſic habe, tantò tuam gloriam pleniorem fore, illuſtrioremque, quantò pauciores æmulos habueris, parem neminem. Significauit Bereculius quemadmodum te geſſeris erga meum illum Antiſtitem; id ipſe totum refero ad amorem erga me tuum. Conuenit ille cum meis Collegis, & meo quidem vnius damno, præter fas, & recens, antiquúmque ius; Sed nempe agendum interdicto erit, vt iure, præſénſque eò reſtituar, vnde me ille iniuriâ, abſentémque deiici ſuis technis curauit. Tu Viue, & Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, VI. Eid. Maij. M. DC. XLI.

Eximio Viro RENATO CARTESIO,

PETRVS GASSENDVS S.

VIR EXIMIE; Beauit me Merſennus noſter, cum tuarum illarum ſublimium de prima Philoſophia Meditationum participem fecit. Quippe argumenti præſtantia, ingenij perſpicacia, nitórque dictionis mirificè placuit, &c. Pariſiis Eid. Maij M. DC. XLI. *Habetur ſub Titulo, Diſquiſitio Metaphyſica, ſeu Dubitationes, & Inſtantiæ aduerſus R. Carteſium.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
εὖ πράττειν.

NImis bonus es, qui ita me amas. Quòd dare illas literas te inconſulto nolui, publicarum rerum ignorantia fecit. Certè de tua beneuolentia diffidere me, non eſt quòd verearis. Literas ergo dabo, quia non improbas; verùm proxima ſolùm occaſione. Nunc me quippe Merſennus noſter facit occupatiſſimum, qui tranſmiſſurus craſtina luce in Hollandiam Animaduerſiones illas meas in Carteſianam Metaphyſicam, donec exſcribuntur, ſollicitè inſtat. Hinc neque iam tecum agam pluribus; abundè erit, ſi gratias agam ob teſtationem affectus tui erga me conſtantiſſimi aduerſus meum illum Antiſtem factam. Noluiſti ipſe literis tuis, quæ tua eſt moderatio, eos ſermones ſignificare, quos, ſatagente illo tecum redire in gratiam, habuiſti de me; at illi profectò mihi innotuerunt. Quod ſcribis declaraſſe illum velle etiam mecum redire; quî potuit ſeriò facere, quando interea omnem mei conciliandi anſam

ſam præſecuit? Scilicet mihi interea id iuris ſuffuratus eſt, cuius niſi ſim planè excors, atque improbus, dedicationem neceſſariam fecit? Nam ſi me ſolùm id attineret, condonarem facillimè; at Beneficij mei ius eſt, quod vt illibatum accepi ab Anteceſſoribus, ita ad Succeſſores tranſmittere teneor. An committam, vt illi mihi vertere olim opprobrio poſſint, quod in me ſatis aut animi, aut fidei non fuerit, vt vſurpatorem ſinerem impunem? Videre profectò ne poſſe quidem Eccleſiam prius repetere, quàm in integrum fuero reſtitutus. Et Spinoſa quidem Vir optimus; ſed facilem nimium ſeſe præſtitit, cùm de iure me attinente, & de quo non fuerat controuerſia, ita permiſit tranſigi, vt ipſe ſpoliatus eo fuerim, & homo inſenſiſſimus, cui cordi magis nihil fuerat, illo tanquam præda exſatiauerit ardorem hoſtilem. Sed hem quo abripior! id ignoſce ac benè Vale Decvs Principvm & Præſidium meum. Pariſiis, xvi. Kal. Iunij, m. dc. xli.

Quòd iter ſuſceptum vertat proſperè, è pectore voueo. Literas hac vice non habeo à noſtro Bereculio; ſed ſuperiore geminas habui. Cum Ber-villæ memineris, an-non patiere heic adiici quam multam illi ſalutem dico? Peireskij Vita eſt tandem ſub prælo. Vale iterùm.

EIDEM.

Perſcripſit ad me Bereculius Antiſtitis mei pollicitationes. Illis diffido, quia noui, quàm modicæ fidei Vir ſit. Quòd ſciam certè, niſi aduerſum me promiſſis ſuis nunquam ſtetit; Sed nimirùm voluit abs te reconciliatus diſcedere; fretus interim tranſactione, quam aduerſum me pepigit, vel potiùs extorſit. Et vis ſcire, quid cogitârit? Videlicet poſſe humanitùs quidpiam tibi, mihive contingere, prinſquàm de iure controuerſia fiat. Profectò, ſi homo ἀναλφάβητος, Græcam non affectaſſet fidem, declaraſſet ſchedâ tibi conſignata velle ſe nihil meo iuri, ea tranſactione derogatum, & rem conſtare integram donec pleniùs cognoſceretur. Non fecit? Scito anguem latêre. Cur verò putas illam ad calcem conditionem appoſuit, vt niſi iura ea tranſactione ſibi tributa conſequeretur, non ſtaret ipſe cæteris? Cur, inquam; niſi quia agnouit iniuriam mihi à ſe illatam, nec potuiſſe Collegas meos in ipſum transferre meum ius; ac intereà putauit omnem conquerendi anſam mihi adimi, quod ſecus Capitulum totum in me-met veluti armatem, quaſi aduerſus fœdifragum, inſtaurandique belli authorem? Clauſula ſanè inſolita, naturæ contractus aduerſa, & de qua (ſi id per amicos à me ſalutatos liceat dicere) ne Normanus quidem quiſpiam cogitaſſet. Ac non me latuerat quidem eius mens; ſed accipio ecce Diniâ literas, quæ illam planè perſpectam faciant. Quid te his tamen rebus detineo, Hvmanissime Principvm, quaſi nihil poſſim ſcribere, quod ſit tibi lectu iucundius? Condona, quæſo, animi motus, qui frangi poſſe viſi non ſunt, niſi ad te appellerentur. Niſi tam bonus, tam mei amans, tam tui eſſes ſimilis, non effunderem iſta in tuum pectus. Aliàs agam de aliis. Nunc ſaltem tacendum prætereà non eſt, quod Bereculius adiicit, non potuiſſe omninò te, qui es Hominum manſuetiſſimus, tam aduerſus Antiſtitem, quàm aduerſus Spinoſam bilem continere. Qua de re quid dicam, non habeo, niſi quod nimiùm fœlix ſim, qui te erga me talem habeo. Viue igitur, ac optimè Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis, ix. Kalend. Iun. m. dc. xli.

Antonio Godello, *Graſſenſium Epiſcopo*,

Petrvs Gassendvs S.

Paucis ac ſerò reſpondeo; Præsvl Optime, ſed perſpecta nempe tua bonitas opinionem facit peccandi impunè. Reſcripſiſſem tamen maturiùs; verùm is codex, intra quem latuit præclara tua Epiſtola, eſt nuper dumtaxat Belgenſerio miſſus. Nunc, niſi ſcribo pluribus, concurrenteis, neſcio qua ſorte, occupationes poſſum cauſari. Et perrumpo nihilominùs, quòd treis denique verſus, quàm nullos dare ad te præſtet. Id præſertim, quia Bereculio te eſſe Aquis-Sextiis, meminiſséque mei nunciante, vellicari autem non abs re perſentio. Suppudet quippe videri me præ negligentia immemorem tam virtutis tuæ eximiæ, quàm amoris erga me tui. Peireskij Vita mandatur iam typis, foliorum formâ quadripartita; eáque erunt, quantum coniicio, numero prope ſexaginta. Quintum iam-num excuditur, pollicetúrque Typographus operam ſatis diligentem. Quod tu ſcriptum probas, non de opere, ſed de materia accipio, quæ haud-dubiè ſuperat opus. Agnoſco interea candorem, ſed non ſine beneuolentia, quæ imponere tibi potuit. Vtcumque ſit operam dabo, vt in me obſeruantiam, gratitudinémque deſideres nunquam. Vale, Pariſiis, ix. Kal. Iun. m. dc. xli.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo*,

Petrvs Gassendvs
Εὐπράττειν.

Si ex me quæras, Optime Princeps, quid iam rerum agam, paucis referam. Noſti varia Experimenta, quæ circa res proiectileis, deciduáſque per-acta ſunt, cùm per ſuperiorem Autumnum, quà curru, quà equo perluſtrares Prouinciam, & Triremi celerrima tenderes Maſſiliâ Caſteldiſiunt verſus. Quippe non modò te auctore plærique illa exſequuti ſunt, ſed præiuiſti quoque ipſe, & vt egregiè perceperas, ita eximiè ediſſeruiſti quî contingeret, vt omnes motus rerum à nobis tam emiſſarum, quàm dimiſſarum perinde fieri apparerent, ſeu id corpus, cui inſiſteremus quieſceret, ſeu moueretur. Ego ſubinde ad

ad Amicos in hanc vrbem ea perſcripſi; & quia fuere à quibus fides non-niſi ægrè impetraretur, ideò conſcripſi vberiores ad aliquos Epiſtolas, quibus cauſâ expoſitâ eximerem admirationem. Oſtendi nempe id potiùs fuiſſe futurum admirabile, ſi lapis ſurſum ex curru aut equo, vel naui tranſlatis proiectus in ipſam manum non recidiſſet, aut ſi ex ſummo malo dimiſſus, non decidiſſet in pedem mali. Nunc igitur præcipuas duas eiuſmodi Epiſtolarum volentibus ipſis tertacto, ac vt euulgentur vltrò patior; etiam poſterior, quâ oſtenſum eſt Copernicæam (niſi Pythagoricam potiùs, & Platonicam) de motu Terræ opinionem impetendam eſſe argumentis firmioribus, quàm quæ vſurpare eſt motis. Id ſtupore profectò dignum, homines non è vulgo modò, ſed eruditos etiam, & ex Philoſophis, Mathematiciſque maximè illuſtreia obiicere experimenta, quæ neque ipſi fecerint, neque ab expertis acceperint; ſed quæ putent ita debere neceſſariò ſuccedere, vt perfeciſſe illa ſe iactitare non erubeſcant. En præ cæteris Clauij verba, *Pari ratione efficeretur lapidem, ſeu ſagittam aliquam magna vi ſurſum directè proiectam non in eundem locum recidere, veluti in naui aliqua celerrimè mota accidere conſpicimus.* Quid tu heic dicas, qui in naui celerrimè mota, ſecus accidere conſpexiſti: Et ſi dixiſſet quidem ille, *veluti probabile eſt, aut veluti ferunt, qui fuerunt experti*; ſolam vel negligentiam, vel credulitatem cauſaret; at cum id dixit, *veluti accidere conſpicimus*; eſt ſanè cur prætereà ſummam admiter ſecuritatem. Tu benè Vale, PRINCIPVM, DECVS. Scripſit ad me nuper Arnulfus (affinis ille ſcilicet, hoſpéſque Draguiniani meus) timere ſe quidpiam à Conciuium malè animatorum technis: ſi te adierit, certus ſum te illi præſidium ſolitum non denegaturum. Iterùm Vale, Pariſiis, Kal. Iun. M. DC. XLI.

EIDEM.

NE mirere, OPTIME PRINCEPS, ſi immoderati iſtheic ſint feruores; tales certè heic quoque vigent, quales vix ſentit Africa. Ac fortaſſis quidem videri penè intolerabiles poſſunt, quòd repentè ſubierint; quòd diuturnis, exquiſitiſque frigoribus ſucceſſerunt: ſed vt vt ſit vix medio Iulio exſpectatus fuerat æſtus importunior. Hæc verò rerum eſt inconſtantia, quæ humanam omnem prouidentiam eludit. Nam ſuas quidem cauſas hæc habent; ſed ſagacitati noſtræ nuſquam obuias. Sol diſpenſator eſt caloris, quo accedens ad nos Æſtatem, abſcedens creat Hyemem; at cùm incedat, vno tenore; cur non vno quoque tenore increſcit, ac decreſcit calor? An-non eſt neceſſe cauſæ interueniant, quæ & hanc interruptionem faciant, quæque & media Hyeme æſtus, & media Æſtate excitent algores? Eæ ſunt ergo cauſæ, quas dixi fugere humanam ſolertiam. Repetunt ipſas Aſtrologi ex Schematiſmis Siderum; ſed hæ non poſtremæ illorum ſunt nugæ. Quippe Schematiſmi lentiſſimè fiunt: ſunt hæ mutationes prorſus repentinæ. Et ſi fierent quidem propterea ex Sideribus quædam veluti ſpecula, quæ radios Solis nunc collectos, nunc diſperſos tranſmitterent; id quandam veri ſpeciem præferret; nunc verò illi orbiculi nunquam ſeſe ita componunt, vt variationem facere alieni, vel ſui caloris, ſenſibilem poſſint. Videntur ergo potiùs ex ipſamet Terra cauſæ repetendæ, ex qua Auſtrini halitus per Hyemem ſuborti reporem inducunt, Borei per Æſtatem feruorem retundunt: ſed quis eſt idcircò adeò oculatus, vt quibus diebus, quibuſve horis huiuſcemodi halitus ſint ſuborituri proſpiciat? id garriunt quoque Aſtrologi; ſed nempe vt ſolent humanos euentus. En famulus meus correptus eſt febri; ardent viſcera; arteriæ ſubſiliunt: requirunt illi cauſam ex Aſtris, ac Natalitio Themate; & verò ipſe proximam, recentémque non neſcio cauſam. Præclarè penitùs vt noſti; ac me ediſſeruiſſe aliàs memini, ille Poëtarum Coryphæus,

> Ω πόποι, οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται;
> Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ
> αὐτοὶ
> Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

Quod in hunc modum interpretor:

> *Eheu! quàm grauiter mortales Numina culpant?*
> *Quippe mala à nobis aiunt accedere; at ipſi*
> *Stultitiâ propriâ, haud fato, mala perpetiuntur.*

Sed modus eſto. Quas heic adiungo literas à Roberto meo tranſmittendas habui. Manda quæſo tuorum alicui, vt tranſdat illas, quò deſtinantur. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, VII. Eidus Maias M. DC. XLI.

EIDEM.

SCribebam nuper de repentinis mutationibus Aëris: id comprobatum peropportunè, cùm temperati feruores ſunt, vno, altero-ve pòſt die. Ecce enim vernante cælo frequentes pluuiæ, tonitruáque, & hodierna etiam hac luce à tempore ante-lucano. Quàm delectabit, ſi inaudiero parem iſtheic eſſe temperiem, vt quia ſcribis te in oram Prouinciæ orientalem excurrere, ſalubriùs, gratiúſque excurras? videlicet non tuâ ſolùm, ſed meâ quoque intereſt (ne quid dicam de cæteris) vt valeas, & iucundè valeas. Hinc timerem magis; ſed compertum habeo, quanta cum incolumitate, ſuauitatéque potueris in eadem regione ducere Æſtates. Id debetur tuæ virtuti, quæ ad omne cælum corpus comparat, animum ad omnem fortunam. Eadem eſt enim, quæ temperantiam, æquanimitatémque præſcribit, quarum ope & ſanitatem, & alacritatem tueris. Ita maximum tibi adeſt bonum, quo frui per naturam licet, ſana in ſano corpore mens. Nihil eſt opus te admonere, vt perenne id facias; qui apprimè nóſti quàm pretioſum ſit, quàm non poſſint imperia omnia

omnia, diuitiæque omnes cum illo conferri, doles te negligentiùs ſolita ſtudia colere per has bellorum occupationes; ſed non ignoras ea nos lege, conditionéque eſſe natos, vt vndique eſſe beatos non liceat. Voluptas aliunde non exigua eſt, in commune bonum conuertere vota; populos commiſſos probè regere, quam nactus es Spartam, illam exornare. Denique negligentiam illam cum ea compenſas diligentia, qua libris dimiſſis, rebus ipſis ſtudes. Quippe tua ſtudia vmbratilia tota, quemadmodum noſtra non ſunt; ſed intermiſtam, vt plurimùm contemplationi actionem habent. Eſt verò cur intereà Reipublicæ literariæ nomine tibi gratias agam, quando ſic amas literas, vt perire exiſtimes, ſi quid temporis illis non impendis. Macte porrò animo eſto; nam quidquid agas, ſemper ſtudes, qui dies, horáſque ita diſpenſas, vt nullam fruſtrà exigas, nullam non impigrè, honeſtéque ducas. Viue modò diu, ac Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum, Pariſiis, poſtridie Eid. Iun. M. DC. XLI.

EIDEM.

Poſtridie quam nuperas ſcripſi, acceſſit Laurentius Aquenſis Conſiliarius, inuiſurus (quod fecerat nondum) Abbatem Campinium, Virum optimum, & Germani inſtar, obſeruantiſſimum tui. Diſceſſurus voluit me etiam coram videre, & alloqui: quare euocatus ex Muſæolo ad ſalutandum ipſum proceſſi. Datis, acceptíſque communibus de valetudine verbis enarrauit vultu, &, vt apparuit, pectore in lætitiam effuſo, ſcripſiſſe ſe pridie ad te vltróque tuam in impetranda redeundi licentia opem imploraſſe. Protulit etiam, oſtendítque Epiſtolæ ſuæ exemplum, innuens, ſi potuiſſet, eam ſtylo ſupplice magis contexere, fuiſſe haud-dubiè vſurpaturum. Inſinuauit quoque, ſi tam ipſe, quàm Socius potuiſſent literis reddendis clariores viros deligere, haud quaquam fuiſſe neglecturos. Cùm recitaſſet quid in Prouincia, quid in Aula actum, non actum-ve foret, ſubdidit ſe, vnà cum Socio conueniſſe Parentem tuum, itémque Chauinium, & Abbatem Victorianum, vt ſubmiſſam tibi mentem teſtarentur, poſſéntque tuam beneuolentiam Viris eiuſmodi intercedentibus conciliare. Denique adiecit me ſibi rem facturum gratiſſimam, ſi ad te ſcribens, ſummum ardorem, quo præſidium tuum expetit, eflagitátque, ſignificarem. Excepi ipſe lætari me, apprehenſum denique filum, quo ſe ex mæandris ſubducere poſſet. Conſcriptas ad te literas, & argumento, & ſtylo, & manu reddentium fore non ingratas, Principem te eſſe ſummè generoſum, ac bonum, & qui inuictus cætera, ſinceris tamen precibus, affectibúſque ſis non inuictus. Præclarè actum erga Patronos, qui tui tam ſtudioſi ſint, in quos ſis ipſe adeò propenſus. Me nullo planè habendum loco, qui nullus eſſe apud te debeam, nec poſſim niſi temerè talibus Viris interuenire. Auſurum tamen, quia id vellet, ſuggerere ipſius pronam, & ad omne obſequium comparatiſſimam voluntatem. Quod ſupereſſet, pergeret modò, quo dextro pede occeperat. Hæc ſumma eſt, Optime Princeps, conſertorum mihi cum ipſo ſermonum. Ac datam quidem libero fidem, dum, quod expetiit, exſequor; ſed interim tamen quo & decet me, & tuâ intereſt, candore, id præſto, quin-etiam neque conſilium, neque ſuaſionem adhibeo; cùm tu ſapientior, melióxque ſis, quàm vt præter nudam hiſtoriam, aut face, ad diiudicandum, eligendúmque quod optimum; aut ſtimulo ad exſequendum, proſequendúmque indigeas. Vale optimè, ô Principvm Decvs, Pariſiis, XI. Kalend. Iul. M. DC. XLI.

EIDEM.

Rvborem creas, Optime Princeps cùm iis me elogiis, quibus ſuſtinendis ſum impar, exornas. Sed nempe, vt Parentibus filiorum næui lumina ſunt: ita verendum eſt, ne tibi cuius eſt candor eximius, amor ille tantus, quo me proſequeris, imponat. Ego profectò longè abſum, vt in me, quam præſumis ſcientiæ plenitudinem agnoſcam; quippe qui non Oceanum, ſed nec riuulum, aut ne ſtillam quidem poſſe ſummis labris attingi confidam. Tametſi enim eius ſcientiæ, quam appellare τῶν φαινομένων, ſeu Hiſtoricam ſoleo, conſequi poſſim aliquid; illius tamen percelebris, qua intimæ rerum naturæ, proprietatéſque cognoſcantur, ne atomum quidem mihi-met polliceor. Hæc eſt, quam Deo totam concedo, qui, cùm Naturæ opifex ſit, ſolus habere perſpectam ſui opificij rationem poſſit. Et conſidera quidquid primum in rerum natura occurret, Animal, Plantam, quidvis aliud: non omnes ſimul Philoſophi cauſas germanas proximáſque, & modum aut artem, ſtructuræ illius vnquam explicabunt. Vnus qui fecit, dicere poteſt; at nobis homuncionibus præter ſtuporem, ſupereſt nihil. Fœlices nihilominus, quibus Diuina bonitas ſpectaculum tot operum admirabilium non inuidit. Videtur author ille Naturæ ſeſe habere vt artifex, qui fabricatus Dædali ſtatuas, aliáque id genus ſtupenda, ipſa quidem propalam faciat; ſed interiora tamen illa machinamenta non reuelet. Quare, vt ſatis eſſe ſpectatoribus debet oculos paſcere iucundè, neque aut conqueri de Artifice, aut ſe habere miſeros debent, quòd illius ſolertiam non complectantur animo; ita nobis in pulcrum hoc Naturæ Theatrum admiſſis, ſufficere debet tot rerum, quæ in illo exhibentur, contemplatio ſuauiſſima; neque iure poſſimus aut cum Deo expoſtulare, aut infœlicitati cuipiam vertere, quòd ipſius quoque peritiam in iis condendis non aſſequamur. Ac ſapienter ſanè ille ſic prouidit. Quippe non iam admirationi, aut venerationi hominibus foret, ſi ſupra homines nihil ſaperet, ipſique eius induſtriam ſe conſequa

conſequutos gloriari poſſent. Vides proinde, quæcunque ſint Scholarum pollicitationes, qua de ſcientia ego deſperem; vides quam auſim proſequi, dum τὴν φαινομένων, ſeu hiſtoriâ rerum, hoc eſt ipſa effectorum τῶ Δημιουργοῦ, ſim ſpeculatione contentus. Sed & vide quæſo, an id ſit, quod vocas altum ſapere; cùm me ex gradu illo ſummo ſublimis Sapientiæ demittam, & hanc humilem, cuiuſque è vulgo nemo non ſit capax, conſecter. Vtcunque ſit, aurea profectò, ipſóque digna Apolline tua illa ſententia, de Veritate cùm agitur; non eſſe, quod Ariſtotelis aut Platonis ſimus ſtudioſi. Dicendum aliàs de illa erit. Nunc, ne ſim nimius, finem facio; apprecatus tibi omnia proſpera. Viue & Vale Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis IV. Kal. Iul. M. DC. XLI.

EIDEM.

QVod cœperam nuper dicere, reſumo; ne videar illam adeò præclatam de Veritate ſententiam abſque teſſera dimiſiſſe. Imprimis verò illud occurrit, tam Ariſtotelem, quàm Platonem reuerentiores fuiſſe Veritatis, quàm vt ſeſe illi præhabuerint; qui ſi præhabuiſſent, non eſſet profectò quamobrem ipſos reuereremur. Quippe Sapientiæ profeſſores ob id ſolùm ſuſpicimus, quòd docere illos arbitremur vera; nam ſi profiterentur falſa, ecquis ad illos accederet? Itaque ipſa Veritas eſt, cuius vnius ſtudioſi ſumus, & cuius ſpeciem induat oportet, ſi quid falſum proſequimur. Videlicet ne mimi quidem, picturæ, & alia, quibus decipimur, delectant, niſi quatenus præ ſe ferunt ſimilitudinem cum vero. Vnde & conſtat quàm ſit pretioſa, quàm diuina res Veritas; cuius ſola vmbra tantoperè placet. Quàm optandum proinde foret, vt humanum genus aperiret oculos, quo Veritatem potiùs ipſam, quàm ſimilitudinem, aut vmbram & agnoſceret, & conſectaretur. Ecce enim fucus obtenditur rebus, quo ſolo abducimur; neque interim vera bona aut cogitamus, aut diſquirimus, aut diſcernere ardenter ſtudemus. Quare nec mirum eſt, ſi rerum veritate non perſpecta, atque idcircò ſi naturæ voce, ſeu ratione non exaudita, cœci nos motus abripiant, & quaſi cynoſurâ deſtitutos in ſcopulos, breuia, ſyrteiſque coniiciant; Donec profectò quid reuerà, quid apparenter ſolùm ſit bonum, non ſatis internoſcimus; inuoluunt nos, ſeu potiùs obruunt cupiditatum inanium fluctus; & quia illis metas ſecundum naturam non præſcripſimus, longè omninò abſumus, quàm vt nos ad portum patiantur perduci. Is portus Tranquillitas eſt, quam cùm nemo non expetat, nemo non paſſis velis declinat. Quid enim aliud agimus, dum libidini, ambitioni, auaritiæ laxamus habenas? dum odiis, iniuriis, rapinis, bellis, cædibus, proditionibus Cælum cum Terra commiſcemus, & ſocietatis humanæ iura ſúſque déque euertimus? niſi non harum perturbationum origo, & cauſa ignorantia eſt; quæ, dum Veritatem ſtudioſè requirere negligimus, tenebras facit, ac intereà occupat, tenétque imperium. Sed vetus nempe querela eſt; neque cum rebus humanis ita benè agitur, vt ceſſare potiùs noſtris, aut futuris, quàm præteritis temporibus, debeat. Tu inter has publicas turbas placidum illum animi ſtatum, quod facis, conſtanter tuere. Viue diu fœlix, & Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis, III. Non. Iul. M. DC. XLI.

EIDEM.

VEniam dabis, Optime Princeps, ſi paucos prorſus verſus dem: ſed nempe ſcriptioni deſtinatum tempus ſuffuratus Amicus eſt; cui omni officio fuit ſatisfaciendum. Id licere mihi putaui per te, qui tantam feciſti de te confidentiam. Fiet aliàs Deo volente cum hac iactura compenſatio: quamquam iacturam non diceremi, niſi ipſe pro tua immenſa bonitate ita ſentires. Quippe eſſet potiùs lucro apponendum, ſi quod legendis literis meis tempus deteris, ad alia referres. Tu præſertim, ac iſto quidem difficillimo tempore; quo ſuſtines tot, ac tanta negotia. Accepi nimirum, quas habuiſti cauſas, vt Prouinciæ metueres, & ſingulatiter prouideres. Vides intereà caſum inſignem, quo hoſtes recens perculſi ſunt; cùm eſſe nihil potuerit eâ, quam ſunt adepti victoria luctuoſius. Fortunet Deus proſperè omnia, téque imprimis incolumen ſeruet. Viue diu, & Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis, IV. Eid. Iul. M. DC. XLI.

EIDEM.

NIhil fuerat opus, Optime Princeps, conſcribi ad te Carteſianæ Metaphyſicæ argumentum; quando ea iam excuditur, Merſennúſque noſter editionem curat. Ita ipſemet eſt nuper confeſſus, qui initio celauerat; adiecitque imprimi vnà cum Obiectiones alias, tum Animaduerſiones meas ſolutione iam à Carteſio miſſa. Requiſiui ipſum, vt mihi illius copiam faceret, cum verò tergiuerſaretur, an-non facis, inquam, quòd Antagoniſta ſe acerbiorem præbuit, veteriſque ne ex lectione aliquid moleſtiæ creetur? annuit ingenuè; tum autem ego, Tu non igitur me ſat nôſti, qui ſi quid rationis occurrat, ardenter excipiam; ſi quid ſtomachi, facilè condonem? dedit itaque demum pellegendam. Cùm perfeciſſem; quàm benè, inquam, mecum agitur, quòd meæ Animaduerſiones ſecundum totam ſeriem cum Reſponſionibus imprimantur! quippe erit vnde Lectores æquum de controuerſia, déque ſtylo iudicium ferant. Hæc ipſe ad illum: Tu Optime Princeps, cum liber erit præ manibus, quid id totum ſit, vberiùs cognoſces,

Heic ſolùm addo, per-mirum eſſe, qoàm ſimus quiſque noſtri amantes, quàm ſententiæ ſemel infixæ tenaces, quàm contradictionia minimè patientes! Cúmque id minus quemlibet deceat, tum præcipuè virum ſapientiam profeſſum, qui dignus eſſe eo nomine, niſi pro ſcopo habeat vèritatem ſolam non poteſt. Non modò enim æquum videtur, vt patiamur Placita noſtra controuerti ab aliis; ſed etiam vt ipſimet nos veritatis ergo, ipſa euertamos. Digna ſanè vox Ariſtotele, δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι, καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας. Sequitur, quod nuper innuebam, ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν, hoc eſt Platone, ac veritate, ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. Sed hæc, & alia tu meliùs nôſti. Viue diu ac Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis xiv. Kal. Auguſti. M. DC. XLI.

Bervillæ ſemper ſalutem nuncio. Scribo ad Valtortam, vt illi commendem mei cuiuſdam agnati cauſam: niſi tecum ſit quaſo te, vt tuorum quiſpiam meas literas ad illum tranſmittat. Iterùm Vale.

EIDEM.

ERam ouper apud Thuanum, cùm Princeps, Antiſtéſque Metenſis eò adueniens, poſt conſertos quoſdam ſermones, ecquis Vir eſſem requiſiuit. Cùm Thuanus verò, Puteanúſque dixiſſent ad aurem eſſe me virum Prouincialem, quem tu amore tuo dignateris, dici non poteſt, quanta me derepentè in tui gratiam humanitate fuerit complexus. Cœpit ſubinde facere palam quantum te Cognato gloriaretur, lætaretúrque; quanta eximiam tuam virturem, cuius exempla retulit, veneratione proſequeretur. Non refero porrò, vt omnes & aſſenſerint & ſymbola contulerint; id ſolùm attingo, vt nôris quanti ab illo Principe fias; quanti ab omnibus, qui te nórunt. Quin etiam talia non ſcriberem, ſi vel facere aliquam tibi aſſentandi opinionem poſſem; vel te eum noſſem, qui ad vanam oſtentationem iſta referres. Sed nimirùm tu ſic me amas, vt nouam quandam abs te gratiam inire neceſſe oon ſit: ego tuæ virtutis eam habeo rationem vt iucentiuum facere, potiuſquam remoram contendam. Et teneris certè vel ex eo, pergere conſtanter, quò cœpiſti greſſu; quòd in oculis omnium, clariſſimáque luce verſaris; neque potes non in hac morum peruerſitate eſſe exemplo, cuius, quibus innati ſunt veræ virtutis igniculi æmulatione accendantur. Quàm, puras, verò res eſt diuina, dum hoc tramite indeflexus incedis, ſpargere te interea, & dum nihil cogitas, odorem, quo alliciantur plurimi, inducantúrque in eandem viam? Macte proinde animo eſto, & quod agis, id ſemper age; ſic enim demum poteris inter Heroës locum habere. Eò multi aſpirant; ſed quia interim virtutem non-niſi fucatam ſibi ſtatuunt ob oculos, idcò lactantur inani ſpe, excidúntque ingentibus anſis.

Viue modò diu, ac Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis, VII. Auguſti, M. DC. XLI.

Obſignàram iam Epiſtolium, cùm redditæ mihi tua literæ ſunt, ipſis huius Menſis Eidibus conſcripta. Reſeraui ergo, ſed eo ſolùm fine, vt ſignificarem mihi redditas: quippe non-niſi proxima occaſione iis reſponſurus. Ber-villam iubeo ſemper ſaluere. Vale iterùm.

EIDEM.

PErſpecti mihi labores ſunt, quos in communiendis iis locis, quibus aliquid timetur, impendis. Et queteris quidem non ſine lepore ex nihilo nihil fieri; ſed cùm opis diuinæ ſit ex oihilo nihil facere; proximum tamen ipſi eſt, pauca ex re facere multùm. Haud malè proinde ominati ſunt, nec meriti malè de tua prouidentia, qui à te tantum operæ ex ſubſidiis tantillis ſperarunt. Quippe, vt non aliud, hoc ſaltem fecere, vt te tutelæ Numinis creditum eſſe conſtiterit. Heinc eſt tua illa Διαπορία, quà gloriari potes eadem naui te, ac tuam ſimul fortunam vehi. Fortunati nimiùm, qui tecum vehuntur? Populi fœlices, ſua ſi bona nôrint! Perge modò, O Optima Princeps, grandi hoc paſſu incedere; gerentem quippe hos animos Numinis fauor deſtituet nunquam. Gratiam facienti quod in ſe eſt non denegari, trita ſententia: tu verò vota non concipis, niſi admota aratro manu. Iſta nec de te nimiùm ſpondes, nec præ ſegnitie Cælum fatigas; ſed cùm præſtitiſti, vt per te nihil ſtet, vt Deus omnia fortunet, voues. Nôſti eiuſmodi conſilium ne Ethnicos quidem latuiſſe, qui adiuuari forteis à Diis, & Deos omnia vendere laboribus pulcrè ſenſerunt. Noſti Diuinam, Primámque cauſam ſe ſola non agere omnia, quæ & Secundas cùm fecerit, eas ſane eſſe nequicquam noluit. Quare optas quidem ab ea incrementum; ſed & plantas, & rigas tamen. Quidni hac fretus conſcientia, & ratus nihil prætermiſſum, ſerena mente conſtantor ſis; qui vtcumque de proſpero euentu ſecurus non ſis, nihil videas tamen, cuius te poſſit propter infauſtum pœnitere. Apprecor ipſe proſpera omnia, infauſta omnia deprecor. Sic Viue diu fœlix, & Vale. Pariſiis, poſtridie Kal. Auguſti M. DC. XLI.

Quod ſpes ſit fore, vt Epiſtolium te Aquis-Sextiis conueniat, an-non feres heic à me dici, quando non vacat ſcribere, Bereculio noſtro, æquè ac Ber-villæ plurimam ſalutem? Vale iterùm.

EIDEM.

MEnſis prope eſt, ex quo ad te ſcribens memini Victoriæ, quæ non ἀναίμακτον verùm ἀναιμωτὶ victoribus fecit. Agnoſces jam quæ non ouatio, ſed παλινῳδία illis ſuccedat. Videlicet, deiectâ Statuâ, baſis quoque ſuffoſſa eſt; & qui erat Patuleius, factus eſt

eſt illis Cluſius Deus. Mirari profectò par-eſt, nos heinc ſecuros maximè eſſe, vnde ante dies tam paucos timebamus quam-maximè. Sed hæc eſt nempe fœlicitas, hoc ſacrum conſilium imperans Fortunæ. Quippe cùm ſit ſagacitatis id coniicere, quod futurum eſt, tum prudentiæ præſertim eſt quidquid demum occurrerit, ſic temperare, vt benè vertat. Euentus plærumque in nobis non ſunt; at cùm cauſa cæca illos faciat, poteſt prouida ſic inflectere, vt nihil videatur non factum conſultò. Hoc ego ſanè dicere ſoleo, non tam quadrare circulum, quàm ex globo facere cubum. Nôſti enim quod dicitur,

Vt ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes.

Quamquam quid ego iſta ad te; qui tantâ ſapientiâ omnia moderaris? Verùm condonabis, quòd exciderint ex recente memoria, ac præſentanea meditatione. Facile profectò non fuit non intendere animum ad inexſpectatiſſimum caſum. Voueo tibi nullum fieri improuiſum; nullum ex quo non te fortunatiſſimum probes. Viue modò diu, ac Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis, v. Eid. Sextil. M. DC. XLI.

EIDEM.

QVod dicis te veram virtutem non poſſidere, ſed optare, ex ipſa virtute proficiſcitur: Quippe, vt præteream hoc eſſe modeſtiæ, quæ ipſa quoque cum eſt ingenua, ac ſine fuco, Virtus eſt: Oportet profectò non inchoatam modò, ſed adultam etiam obtineat, qui veram atque conſummatam expetit ardentibus votis; Et diceret fortaſſis alius te ne iſtâ quidem deſtitui; ſed neque ipſe de te ſic ſentis, neque ſentire congruum eſt; quoniam ipsâ excideres, ſi te conſequutum putares. Noſſe vis, vt iſtud accipiam? Dicis ipſe egregiè veram virtutem eſſe immotam; Dicis Primo tantùm Motori conuenire, vt non moueatur: colligo ergo veram virtutem in Primo tantùm eſſe Motore. Et quia tamen de virtute, cuius homines valeant eſſe capaces, agitur; putârim id ſic temperandum, vt humana virtus conſiſtat in ſimilitudine cum Primo Motore, non omnimoda illa quidem (neque enim Dij eſſe poſſumus) ſed quantum quidem per humanam imbecillitatem fas eſt; adeò vt quiſque veram virtutem tantò magis obtineat, quantò obtinet conſtantiorem. Heinc accedere ad veram virtutem, eſt ad Deum accedere; hoc eſt, ad conſtantiam aliquo modo ſimilem immutabilitati Diuinæ. Et quia res eſt per ſe ardua, perinde eſſe mihi videtur, ac ſi quis non ſecundum flumen, ſed aduerſus, hoc eſt in ipſam ſcaturiginem nauiget. Vt enim faciliùs nihil eſt, quàm ſecundo flumine ferri; ita nihil procliuius, quàm delabi per vitia, & vt labor eſt tendendi in fontem; ita difficultas inhianti ad illam quaſi originem virtutis. Quare vt nitenti in fontem quieſcendum non eſt, nè referatur ab ipſo fonte; ita aſpiranti ad ſummam virtutem connitendum perpetuò eſt, ne, ſi non faciat, ab ea recedat. Atque hoc tandem eſt, quod volebam, cùm fore dixi, vt à virtute conſummata excideres, ſi in ea eſſes opinione, vt te adeptum exiſtimares. Nempe hæc opinio feriatio eſt quædam, per quam non modò non promouemur, ſed etiam longè ſemouemur; ſicque comprobatur, quod ſæpe audiiſti, in via virtutis non progredi, eſſe regredi. Cætera aliàs, ne ſim iam nimius; intereáque exopto tibi non virtutem modò eximiam, ſed etiam virtutis eximiæ cumulatiſſimam mercedem. Benè Vale, Principvm Decvs. Pariſiis, XVII. Kalend. Septemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

AN nuper contradictio fuit, cùm te virtutem eſſe immotam aſſerente, ſic annui, vt cenſuerim tamen non eſſe quieſcendum? Non videtur ſanè quando quidem virtus ipſa eſt Animi conſtantia, quæ conſtantiſſima cum eſt, tum demum vera virtus eſt; Neque enim eſt, cur putemus ſolam iuſtitiam eſſe conſtantem, atque perpetuam voluntatem, vt Iuriſconſulti definiunt; id ad virtutem omnem ſpectat; & vt conſtantia voluntatis tribuendi ſuum cuique eſt Iuſtitiæ; ita Temperantiæ honeſtè; Fortitudinis generosè, Prudentiæ ſapienter agendi. Porrò, quod nôſti habitum dici Qualitatem permanentem variis actibus comparatam; dictum habeto de Virtute, quæ habitus eſt, quæ permanens eſt, quæ repetitis actibus firmitudinem nanciſcitur ſuam. Vnde & ſicut deſuetudo habitus alios obliterat, ſic ſpeciatim ipſam virtutem, ac proinde, ne id eueniat, intermittenda actio non eſt. Quin-etiam tantò magis eſt ipſi virtuti proſpiciendum, quantò non modò ceſſatio lentitudinem in mentem inducit, ſed crebræ etiam ſunt occaſiones oppoſitorum actuum, qui in habitum contrarium detorqueant. Quippe vt deſint cætera, paſſiones continuò inſurgunt, quæ niſi Virtutis ipſius reprimantur imperio, eam demùm è ſolio deiiciunt, occupántque, & tenent arcem. Itaque Virtus quidem immota: ſed vt ſit, agnoſcis vt non ſit quieſcendum. Id fit, vt dum arbor tanto fit ſtabilior, quanto ampliùs radios agit; ſic nempe minùs & arbor ventis, & virtus paſſionibus cedit. Si placet, comparato quoque ipſas paſſiones cum fluctibus, Animum cum naui, facultates eius cum iuuenibus, quorum vt ille loquitur, alij malos ſcandunt, alij per foros curſitant, alij ſentinam exhauriunt; ſiquidem virtus denique ipſa ſimilis erit Gubernatori, qui clauum tenens ſedet in puppi quietus, nec (vt verbis eiuſdem dicam) facit ea, quæ iuuenes; ſed multò maiora, & meliora facit. Hæc ſatis ſunto. Tu autem Vale, Ocelle Virtutis, & Principvm Decvs. Pariſiis, x. Kal. Septemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

FRigidiſſimum te Poëtam dicis; quid, ſi calidiſſimus fores? Noui ſanè ingenium tuum ad maiora natum, maiora ſectatum, non fuiſſe ardenter complexum hoc-ce eruditionis genus. Memini, quod abs te accepi, vix tibi ſemel iterúmque carmen aliquod excidiſſe; at ſimul noui quo enthuſiaſmo animi ſenſa exprimas; memini ſimul quo ſtudio elegantiores Poëtas colas. Quare & minùs mirum eſt, ſi in verſus omninò bonos, vel non cogitans interdum erumpas. Eiuſcemodi profectò ij ſunt, quibus Epiſtolam clauſiſti

Occidit fortuna Ducem, Martémque repreſſit;
Hoſtibus ecce ſuis palmam Rex præripit enſe.

Agerem lubens Commentatorem; ſed inſeruiſſe in Epiſtolium, vt pretioſam gemmam ſufficiat; quò nitorem tuum ad te referens, indéque ſplendeſcens gratioſius accedat. Adderem quoque ex me nonnulla; ſed quid Anſeri cum Olore? Sum ipſe quippe longè frigidior, qui vix ſemel quoque decennio agitante Deo calorem concipio, ægréque tandem Apis Matinæ more, modóque, ſeu per laborem plurimum operoſa paruus fingo carmina, vt verbis illius rem dicam. De reditu, quod admones, memento, PRINCEPS OPTIME, nondum eſſe annum exactum. Peireskij Vita iam-nunc primùm, vel potiùs tandem è prælo prodit, delibero autem quidpiam-ne præterea eo, quo supereſt ſemeſtri committam. Semeſtri dico; nam, vt quæ nôſti inita mecùm pacta complecantur, exſpectandus eſt Martius proximus. Accepiſti Comitia demum ad vmbilicum, quod aiunt, perducta. Oſtendit in iis Robertus animos omninò ingenteis. Hugo quoque ille, cui vices remiſi, ita geſſit generosè, vt nihil ſit, cur facti pœniteat. Abeſt vterque cum Gerenteo, cúmque illis Præſulibus, quos deſtinârunt Comitia ad dicendum Regi poſtremam ſalutem. Ego ſic tibi ſalutem dico, vt te ſaluum velim in annos Neſtoreos. Vtinam ita viuas, & Valeas, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, III. Kal. Septemb. M.DC.XLI.

EIDEM.

NOn eſt, quòd te heic multum morer, nam & ſuperiore die ſcripſi per Veredarium publicum; & haſce credo curſori tuo comites libri, in quo es mihi prima, ſummáque camœna dictus. Is porrò liber exemplum eſt editæ nunc primùm Peireskianæ Vitæ, cui nihil potuit eſſe glorioſius, quàm & pro tuis votis conſcribi, & tuis ſub auſpiciis in lucem prodire. Artexo ipſi duo Exempla, quorum, ſi per te liceat, alterum Valaueſij ſit; alterum Baronis Riantij; nempe iſtorum, ſecundum te intereſt prima omnium habere. Omnia incompacta; Sed ea adparo, cuiuſmodi mox è Typographeio traduntur, ne curſore ex improuiſo tranſeunte, imparata habeam. Adde quòd Valaueſius, qui compactorem Peireſkianum in ære habet, ſignificauit velle ſe curare exemplum Muſæo deſtinandum tuo: Neque ego non debeo rem facere illi per-gratam. Quæſo te vt facias tu quoque, atque adeò iubeas tria ſimul Exempla ad memoratum Baronem mitti; is enim tradet artifici, qui tuum elaboret ex præſcripto Patris. Hoc ſolùm volui; Tu benè Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis pridie Kal. Septemb. M.DC.XLI.

EIDEM.

EN OPTIME PRINCEPS, quæ ſunt vices rerum. Scripſi ad te ante ſex menſeis de negotio compoſito; & ante octiduum de pactis ſeruandis: Scribo nunc omnia ne quicquam acta, nihílque mihi ſupereſſe, niſi vt illud occinam, opera, & impenſa periit. Quid, inquies, iſtud rei eſt? Vt paucis dicam, Regia Maieſtas & Cardinalis Maximus irritá, fecere tam Ebredunenſem, quàm Arelatenſem nominationem Agentium; Hugóque, cui ius ceſſeram, liberatus proinde fuit fide pręſtita de damno ſarciendo. Heinc, cùm ſpes foret his ipſis diebus quatuor librarum millia, & intra ſex menſeis quatuor cætera perſolutum iri; comprobaui quàm verum ſit, ſpem vigilantium eſſe inſomnium. Si noſſe porrò deſideres, vt ſe res in Aula habuerit; ecce quemadmodum Robertus, qui ipſe interfuit, enarrauerit. Præſul Gratianopolitanus, cui Meduntenſia Comitia priuſquam diſtraherentur id commiſerant muneris, coram Rege iam per-orârat cùm Agentes Cleri pro more, vt gratos haberet, ipſi exhibens, hoc abs Rege tulit Reſponſum, *Ego illos gratos non habeo, quòd nominati fuerint abſque præſcripto vllo meo; túque* (reſpexit tunc in Hugonem) *etiam pecuniam numeraſti. Poterunt deinceps alij nominari, Cancellariúſque meum hac de re interpretabitur Placitum: Intereà Prior San-dionyſianus Agentium functionem obibit.* Cardinalis quoque ſubinde per-oratione ab eodem facta, *accepiſtis*, inquit, *ipſo Regis ore, quid velit circa Agenteis factum. Id ſignificauit, me non inconſulto; ac, ſi quid fortè oblitus fuiſſet, qui ſuggererem præſto aderam. Quod ad Cancellarium remiſit, ne hæreatis, aliò non tendit, quàm vt ſecuros vos iubeat id iuris, quod cuique Prouinciæ ex ordine competit, ſartum tectúmque ſeruatum iri. An tu verò* (oculos ſimul ad Abbatem Grinanium vertit,) *nominari iterùm poſſis, prouidebitur poſtmodùm.* Et quoniam Hugo tunc requiſiuit, num poſſet quoque iteratam nominationem procurare; *neque tu*, inquit, *qui numeraſti, neque qui accepit, poteſtis.* Dicente illo, nec ſe numeraſſe, nec accepiſſe alium; & quam-vis Chirographo ſeſe obſtrinxiſſet, feciſſe id tamen pro voto, atque applauſu Comitiorum; nihílque actum in ea re fuiſſe, quod non eſſet agi conſuetum pro Comitiis cæteris, quæ iuberent ſemper eum, qui cederet, præſtari abs eo, cui cederet, indemnem. *Benè vertit*, inquit, *quòd non numeraſti; ſic quippe nihil tibi laboris in repetendo ſupererit. Quod ſpectat ad Chirographum, iubebit Rex illud Areſto reſcindi.* Ha-

ctenus ille retulit. Cum inaudiiſſet Andreas tuus eodem ipſo die, quo hæc fuere peracta, ſategit, ne, ſi fortè Hugo Areſtum illud depoſceret, ipſe inauditus exciderem iure. Non ſanè quòd velim, aut poſſim virum cogere, vt promiſſis ſtet, ſed quòd æquum eſſe videatur, vt eorum emolumentorum, quæ per ſemeſtre tempus cepit, me quadantenus participem faciat. Heinc & rem mihi ſtatim nunciauit, & Victoriano etiam Abbati, qui vt humaniſſimus eſt, tuóque amore reuerà dignus, omnem operam vltrò obtulit. Rediit iam Hugo in Vrbem, in eóque ſumus, vt quid debeat, velit-ve commune facere noſcatur. Scribo aliunde ad Andream, literas ad Boſſerium dans, ſi quid fortè Numina flecti Parentis interuentu poſſint. Sed facio ſolùm vt Amicis id volentibus ſatisfaciam: nam neque ſpes vlla affulget, neque ſi eſſet aliqua, non eam ducerem inſomnio vaniorem, ſcilicet lactari iam dedidici, reſtátque ſolùm vt animum aduerſus hunc caſum obfirmem. Et nihil quidem fuiſſe in rem meam verſum graue nihil eſt, id vnum angit, non ſupereſſe vnde me ære liberem, ac præſertim erga optimum Campinium, cuius in me amor tener nimiùm fuit. Verùm Deus ter-Optimus qua ratione ſit prouiſurus nouit. Viue tu fœlix Optime Princeps, ac in annos Neſtoreos Vale. Pariſiis poſtridie Non. Septemb. M. DC. XLI.

Literas aſſerno, quas ſcripſi poſtridie, quàm dedi ad te ſuperiores. Ea ſunt concluſa faſciculo Exemplarium trium Peireskianæ Vitæ, quem Curſor tuus receperat ſe hac tranſeundo accepturum. Fortè-ne tranſierit incompertum habeo, neque inuiſens hoc manè Abbatem petere ex eo memini; ſed ſi iam tranſiit leuis iactura, niſi quod mihi fuiſſet pergratum id opus quamprimùm à te conſpici. Vale iterùm.

EIDEM.

Nihil à datis vſque ad te ſuperioribus literis ex Aula accipio. Hugo ſic rigidè tuetur, & debere nihil à ſe, & ſibi emolumentorum perceptorum nihil ſupereſſe, vt quod ſperem penè nihil ſit. Deus Optimus benè omnia vertat. De curſore tuo nihil audio; quare ſepono Epiſtolium ante dies quatuordecim ſcriptum, quod vnà cum iſto accipias. Exempla ſi deinceps mittam, id te præhabuiſſe nihil nocuerit. Do interea vt breuitatem qua iam vti cogor quodammodo ſuppleat. Nempe vfficio diſtrahor, quo me amicus expertus pridem nimis obſequioſum implicuit. Quid faciam tamen, quem Natura eius finxit facilitatis, vt quicquam Amicis leuioribus licet, recuſare potis non ſim? Tu benè, imò optimè Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis Idib. Septemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

Tranſiit denique Curſor tuus, diſceſſítque heri ex hac Ciuitate. Non fui ego domi, cùm me requiſiuit; at monſtrauit ipſi meus famulus faſciculum ad te deſtinatum. Cur illum non detulerit, ipſe-met tibi renunciabit. Literas attulit ab Andrea, quibus accepi, quod & Boſſerius Abbati Campinio iam ſignificarat. Euenit nempe, quod Amicis, Vates non malus, prædixeram, quódque ad te etiam memini perſcriptum. Ipſe, cùm omnia commiſerim Diuinæ Prouidentiæ, tueri quantum licet ἀταραξίαν conor. id ſolatio eſt, quòd nihil eorum, quæ mihi, Amicíſ-ve viſa ſunt, conducentia prætermiſerim; quod ſupereſt, quódque in mea poteſtate ſitum non eſt, ne ſpe fruſtra torqueat, animum contendo. Verſabar heri, cum heinc abeſſem apud illuſtrem Cancellarium: Scilicet hac hebdomade videre me ſemel, ac iterum voluit, occaſione Vitæ Peireskij, quam ſe pellegiſſe totam eſt teſtatus. De eximia humanitate, ſingularíque eruditione, cuius ſpecimen dedit, dicerem, niſi tu Virum abundè noſſes. Demiratus ſanè id ſum; ac in illo potiſſimùm negotiorum mari immenſo. Audio te in Vrbem breui rediturum, & quantum coniector, iſtæ literæ tibi iam reuerſo tradentur: Faxit Deus ter-Maximus, vt incolumis redeas, ſobolémque ſaluam, lætámque inuenias. Dicere non memineram ſcripſiſſe me ad Valaueſium, vt ex iis Exemplaribus, quæ ad ipſum tranſmiſſa ſunt, quæque haud-dubiè breui accipiet, tibi offerat, quod & deſtinarat. Ac doleo quidem librum non citiùs incidiſſe in tuas manus; quando momenti licet non magni, habere te tamen primum oportuerat; verum nôſti ipſe, quæ obſtiterint fata. Dum tu, quidquid demum id ſit, æqui, bonique conſulas, quod ſanè facies, mitiùs feram. Diu, ac fœliciter Viue, atque adeò optimè Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Pariſiis XII. Kalendas Octobris M. DC. XLI.

Non vacat iam ad Bereculium, vt conſtitueram reſcribere; Enim-verò, tu ſatis bonus, vt patiaris ipſi heic me, æquè ac Bervillæ ſalutem nunciare. Vale iterum.

EIDEM.

Deficiunt me verba, Princeps Optime, quibus tua illa tam appoſita, tam aurea, tam bona accipiam. Ecquid enim poſſit præclarius, animoſiúſque depromere Philoſophia tota ex diuite penu? Ecce nempe ſic me affaris, vt me affari ipſe debui, ſi is quidem eſſem, quem tu, dum ſcribis, eſſe peroptas. Certè, tametſi Sapientia me nihilo inferiorem Stilpone finxiſſet, non aliud mihi ipſe dixiſſem, quàm quod tu mè mones tuis literis. Iuſſerat Demetrius cum Mægaram cepit, Philoſophi domum intactam ſeruari; & cùm poſtmodum prouideret, vt reſtituerentur, quæ erepta fuerant, ea proptérque ἀναγραφὴν τῶν ἀπολωλότων ab eo popoſcerit, reſpondet vt Laërtius] habet, μηδὲν τῶν οἰκείων ἀπολωλέναι, παιδείαν γὰρ μηδένα ἐξενηνοχέναι, τὸν δὲ λόγον ἔχειν, καὶ τὴν ἐπιστήμην. Quæ proinde à Seneca merito iure exaggerantur, addente ipſum id reſpondiſſe, *cùm captâ Patriâ, amiſſis liberis, amiſſa vxore, ex incendio publico ſolus,*

& tamen beatus exires. Ac nihil quidem ſimile iuſſit, qui fortunas meas cum aliorum fortunis coniunctas euertit; ſed neque ego ea ſum virtute, qui ſi perinde fuiſſem rogatus, fuiſſem perinde reſponſurus. Tu verò, PRINCEPS eximiè bonus, ominaris melius de me, ac talem mentem, qualis fuit magni Viri interpretaris: Vtinam me dignum tuo iudicio præſtem, cúmque me exhibeam, quem deprædicas. Ex hoc certè caſu non potui non quodammodo conturbari; quanquam, vt ingenuè id dicam, nihil me mouit iactura propria, ſed quam perpeſſuros Amicos perſenſi. Nam ad me quod ſpectat, tum pauca ſufficiunt, tum intereſt parùm, quando-nam, & indutuſ-ne, an nudus ſepeliar. Ad Amicos quod attinet; non ita poſſum fieri auſterus, vt ſi quod illi pro nimia ſua in me propenſione patiantur detrimentum, non me afficiat. Quippe quod illi quoque innuunt, ſe mei ergo leniter ferre, neſcio quo pacto afficit magis. Si quid ſolatur, fati eſt rigor, dum patientiam facit neceſſariam, ægritudinémque inutilem monſtrat. Quid de profuſiſſima illa voluntate ſubiiciam, qua animatus erga me es? Profectò grates tibi dignas perſoluere non opis eſt meæ. Facultates offers, neque ambigo, quin ex pleno offeras corde: At cùm te tanta bonitas deceat, eſſe à me debet non alienus pudor. Quamquam, ne putes me non ſatis de tuo candore dignè ſentire, ſummam, quam ipſe ſuggeris teſtarer confidentiam, niſi faceret ratio religioſum. Nempe non vererer facete vorſuram, commutare-ve debitum, niſi te in eo eſſe noſſem, vt Maternam hæreditatem ære alieno liberam facias. Satis eſt proinde hanc affectus tui ſignificationem habere, commendatámque facere, cum aliunde æquum non ſit fieri tuis rebus malè conſultum. Gratias hac quoque vice ago pro communicato illo carmine:

Gallia fert laurum, geſtat Caſtella cupreſſum;

Quippe & ex ipſo; veluti ex vngue fœlicitatem venæ agnoſcere iuuat, ipſe cum mihi recens nullum, quod reponam ad manum ſit, attexo ecce θρηνῶδες μέλος, quod in Schickardi obitum excidit ante paucos annos. Habebis vnà faſciculum non aliorum carminum modò, verùm Orationis etiam Funebris, in qua vnum miror fuiſſe prætermiſſum. Memini antè Demetrij de Stilpone ſolliciti; Marcellum ſimilem de Archimede geſſiſſe curam: Dux Lotharingius, niſi aliud, hoc præſtitit ſaltem memorabile, quòd in Tubingæ obſidione Schickardi virtutem reueritus eſt, cauítque ne ipſi, eius-ve familiæ à militibus noceretur. Hoc eſt, quod Orator omiſit, quódque exiſtimaui tibi virtutis amantiſſimo fore lectu non iniucundum. Ducere volebam lituram inſertis de me verſibus, at videri id vanius, quàm tolerare intactos potuit; cùm & nihil fuerit propter te neceſſe, qui & nôſti me non ambire elogia, & perſuaſus es me aliis de me pluſquam mihi credere nolle. Faſciculum paullò grandiorem attexam; tu condonabis, mandabiſque pro ſingulari humanitate ad Valaueſium quam-primùm mitti. Viue diu, ac Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, V. Kal. Octob. M. DC. XLI.

EIDEM.

Scripſit ad me Salzæus ille, qui te conuenit, vt literas ad Sabaudum Principem dares. Cùm fuerit verò abs te exceptus non modò pro eximia tua erga omneis humanitate, ſed etiam pro tua erga me ſingulari beneuolentia, dici non poteſt quantâ lætitiâ exſultantem dimiſeris. Quas ad me certè literas ſcripſit, teſtantur effuſiſſimam; & quas mihi gratias ob ſe commendatum egit, peregítque, adeò vberes, feruidæque ſunt, vt quàm fueris ipſe in illum effuſus, perſpectiſſimum faciant. Teneor ipſe quidquid gratiarum ab illo fero, ad te referre; cum alioquin εἰδέναι μὲν, ἀποδοῦναι δὲ non liceat per vireis. Sed nempe tu nimis es bonus, ego nimis ſum imbecillus; tibíque aut affectus ille, quo in me propendes, temperandus eſt, aut ferendum ſi teſtationem gratitudinis haud æquam reportes. Studia mea in eo iam ſunt, vt quas nôſti Commentationes Philoſophicas digerere pergam. Quinquennium eſt, ex quo ad illas animum non appuleram, neque cogitabam quos de ipſis habeo faſciculos euoluere ante reditum in Prouinciam meum. Inſtigârunt tamen Amici, Lyilleriúſque noſter imprimis, vt quando eram in hac Vrbe Hyemem totam commoraturus, mandarem illos ad me tranſmitti, Ij ergo tranſmiſſi iam ſunt. Quare & quas curas elapſis tot annis intermiſeram, repeto nunc primùm. Supererant pauca ex Tractatulo de Cauſis, Fortuna & Fato; ea iam attexo, ſcripturus ſtatim de Ortu, & Interitu. Nihil fuerat neceſſe id ſignificare; ſed tu is es, cui debeam omnium, quæ à me aguntur rationem. Fortè etiam, ne quid non nôris ſubnotabo impoſterùm quidquid dabitur comminiſci. Nimirum ſatis coniicio, quam gratam facturus rem ſim. Vale interea quam-optimè, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, IV. Non. Octob. M. DC. XLI.

Patere ſemper Bereculio, ac Bervillæ ſalutem dici.

PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

Est profectò, cur me ineptum, æquè ac negligentem habeas, qui cùm fuerim tanta à te humanitate prouocatus, nihil à tempore iam tanto in hanc diem reſponderim. Tantum proinde abeſt, vt culpæ excuſationem vllam prætexam, quin me profiteor prorſus indignum, quem vltrò honoraueris, quem deinceps, rogatus licet, beneuolentia proſequaris. Non etiam tantum eſt animi, vt poſtulare veniam auſim; quippe quam me nec promereri, nec iure ſperare ſim conſcius. Vnum ſupereſt, vt me tibi ſiſtam, ipſe verò quidquid à me actum, non actum cenſeas,

plenóque

plenóque facto arbitrio imperes, condones-ve mulctam; πάρεργον certè eſt, quod ſubiicio, aliquam reſcribendi moram mihi ſubnatam ex occaſione diſceſſuri ad te Amici, quo non poteſt eſſe amicior. Scilicet cùm ſignificâris Peireskij memoriam eſſe tibi caram, ac meam qualemcumque opellam de eius Vita, ac moribus fore tibi non iniucundam, cogitaui ad te per illum eius Exemplum tranſmittere, haſcéque ſimul literas dare. Tu ſic accipies, non quaſi liber aliquid ex me habeat, ſed quaſi eius ſit argumenti, quod ſe ipſo ſit placiturum. Id ſi tuas ſenſiſſet manus, ecquo non ornatum decore prodiiſſet? (nempe modeſtè nimiùm agis, tuam induſtriam dum eleuas) ex meis habet non quod oportuit, ſed quod mearum virium, officiique fuit: cùm is ſim, non quem depingis, ſed quem eſſe in votis eſt. Vtcumque fuerit, & meam ſegnitiem quomodocumque interpreteris, ſcito eximiam comitatem, qua te tam ſponte in me geſſiſti, hærere mihi medullitùs, méque adeò non fore nunquam vt tibi deuinctiſſimum, ita ad obſequium omne comparatum. Vale. Dabam Pariſiis, Non. Octob. M. DC. XLI.

SAMVELI PETITO, *Viro Clariſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

TArdè reſpondeo; ſed-tardè nempe, quem deſtinaſti Librum accipio. Gratias pro illo habeo ingenteis, & qualeis tua virtus, amórque, quo me proſequi dignaris, merentur. Legam portò ipſum, atque pellegam; ſed non quo ipſe, qui es Mortalium modeſtiſſimus, animo depoſcis. Faciam potiùs, vt ſegetem eruditionis demetam, neque enim poteſt non vberrima ex tam feraci ſperari fundo. Non eſt proinde, cur à me aliud exſpectes iudicium, qui præiudicium heic ratum habes. Ipſe es, qui cenſere debes, ſeu quid eſt alienum, ſeu tuum, qui potes non aliena modò abſque liuore, ſed etiam tuam αὐδ. ἐπιτωνίας perſpicaciſſimus ſpectare. Mitto eam ob rem, quod ſpectes, ac cenſeas, Peireskianæ vitæ Exemplum, tametſi meum nihil eſt, quod ferre tuam limam poſſit. Habebis id verò in pignus obſeruantiæ erga te meæ, futurum alioquin per-gratum ob deſcriptum Heroëm illum, qui te, dum vixit, plurimi fecit, tuíque amantiſſimus fuit. Et commutatio ſanè haud æqua, neque exquiſita compenſatio; at cum multùm deſit, reputabis tamen ſuppleri id ex animo, quo me tibi totum deuoueo. Tu me ſemper ama, & Vale. Pariſiis, v. Eid. Octob. M. DC. XLI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

SVperioribus literis, recepi perſcripturum me ſi quid comminiſcerer rerum. Nunc, cùm ea, quæ meditor ex media illarum, quas nôſti, elucubrationum ſint ſerie, operæpretium eſſe videtur ſeriem hanc prius retexere, vt quorſum iſta potius me, quàm alia habeant, perſpicuum fiat. Itaque cùm fuiſſet pro votis Luillerij noſtri, vt Epicurum calumniis, quibus à tot iam ſæculis infamatus fuit, purgarem, peruidi eſſe quidem præcipuè circa eius Viri doctrinam, Philoſophiam-ve incumbendum: At prætermittendum omninò cenſui librum Apologeticum circa eiuſdem Vitam, ac mores. Nimirum, ſi ſemel conſtaret quanta honeſtate morum fuerit, tum poſſe eius Placita videri minùs improbanda. Sic Ariſtoteles teſtatur parem illam Epicureæ de Voluptate opinionem, quam Eudoxus profitebatur, fidem præſertim obtinuiſſe ex Temperantia profitentis. διαφερόντως γὰρ ἐδόκει σώφρων εἶν. Quod de Epicuro ſanè dici potuit. Nihil verò neceſſe eſt, vt te admoneam, quemadmodum, ſi quæ ſunt Placita ipſius cum Religione pugnantia (vt nemo fuit Philoſophorum, qui non peccarit aliqua) illa ſtudioſè imperam. Memini enim te perſpexiſſe, quæ fuerint ſpeciatim à me aduerſus ipſum in gratiam Prouidentiæ animaduerſa. Conſcripturo iam ſeriem mearum illarum Commentationum, ea cogitatio incidit, fore tibi non iniucundum, ſi ſummam quoque ſubiecero, quaſi exinde ſis habiturus operis totius Breuiarium. Quippe tametſi id non poſſit vnis peragi literis; nihil oberit, ſi in plureis aut in plurimas diſtribuatur. Quin potiùs fore id præſentio, vnde & mihi ſcribenti labor, & tibi legenti faſtidium leuetur. Quanquam videtur cogitatio concoquenda maturiùs: nunc enim primùm in mentem ſubit. Quidnam factur us igitur ſim, proximæ literæ monſtrabunt. Tu interea, ô & Præſidium, & dulce Decus meum Vale. Pariſiis, v. Eid. Octobris, M. DC. XLI.

Hac quoque vice Berecuſio, ac Bervilla ſalutem dico.

EIDEM.

PLuribus te iam affari non vacat; videlicet comparo me, vt Eclipſin Lunæ, quæ futura eſt hoc ipſo veſpere, obſeruem. Teneor tamen ſignificare redditas mihi fuiſſe tuas humaniſſimas literas, B. Dionyſij feſto conſcriptas. De iis dicenda multa cùm forent, attingo ſolùm fuiſſe te pro more tuo bonum nimis, cùm memorem tui me eſſe iuſſiſti. Quaſi verò aut tu is ſis, cui loco eſſe aliquo debeam; aut ego is ſim, cui excidere tantus ille amor, quo me beas, poſſit? Videor perſpexiſſe quò reſpexeris: ſed ſi me noſti, nihil eſt neceſſe, vt quæram, præſtem-ve ſponſorem. Talis ſum planè, qualis Ennius à Cicerone deſcribitur, haud magna in re, ſed fidei plenus. Quare & quidquid euenerit, ſecurus eſto neminem vnquam, quiſquis mortalium ille ſit, poſſe irritum facere, quod pactum ſatis ipſe cenſuiſti. Quod pollicitus fueram me perſcripturum his literis, differre nunc quoque in proximas cogor. Scribendum etiam aliquid foret de malignitate mei Præſulis, ſed Bereculius, cui pluſcula ea de re mox ſcripſi,

ſcripſi, ſupplebit. Vir ille certè meæ quieti ultrò nimis tendit inſidias, &, ſi quid tibi de me promiſit, peſſima exſequitur fide: ſed Simia mirùm ſemper Simia eſt. Tu dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, xv. Kal. Nouemb. M. DC. XLI.

Viro Clariſſimo, Amiciſſimóque A. F. PAYENO, *Iuriſconſulto Aueniononenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

TAnta fuit tuæ erga me humanitatis profuſio, vt apertis literis tuis, ac vix dum viſis titulis, quibus immerentem ornaſti, præ confuſiune reſtiterim. Ecquis ſum enim, quem tu debueris tanta non dicam honorare, ſed obruere beneuolentia? An dicam fuiſſe illum tibi vitri cuiuſpiam conuexi inſtar, quod [illegible] impoſuerit, dum me tantum deprædicaſti, qui nullus propemodum ſim? Certè cùm ipſe affectum tuum quam-maxima poſſum, ac par eſt; animi gratitudine excipiam, tu pariaris volens oportet, me id, quod non ſum reſpuere ingenuè. Et quam-putas animo prompto ea regererem, quæ te magis decent? At non mihi perinde ſunt ſuaues illæ Muſæ propitiæ, agnoſcóque me imparem, qui poſſim quidpiam meritis tuis, ac mea erga te voluntate dignum proferre,

οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,

Quod exoptâras, vt illa tua de Peireskio elucubratio vitæ illius attexeretur, doleo non potuiſſe præſtari; ſed nempe id opus ante ſeſqui-menſem circiter è prælo iam prodiit. Pervelim illius exemplum ad te, & ad Tondutum dari; neſcius præſertim aliqua-ne obtineri Lugduno valeant: at qua poſſim via in promptu non eſt. De Obſeruationibus eſt ſanè per-æquum vt tibi demum fiat ſatis; quo circa in id quam-primum incumbam. Si liceat nobis per nubila obſeruare quicquam ex defectu Lunæ, qui futurus poſt paucas horas, ſeu proximo veſpere eſt, id fiet ſtatim tecum commune. Dum memet certè comparo, vt ad eum attendam, parùm abfuit, quin hac occaſione nihil reſcriberem; ſed viſum eſt ſatius verſus pauculos, tametſi incompoſitos, exarare, quàm nullos. Stilicet me magis obſtrictum perſenſi, quàm vt differrem diutiùs grati animi ſignificationem. Plura igitur aliàs. Tu intereà cum optimo Tonduto San-legerio, Vale. Pariſiis, xv. Kal. Nouemb. M. DC. XLI.

E I D E M.

EIdem libero, Præclare PAYANE, id ſcilicet mitto, quantulum eſt cumque, quod ex Eclipſi nupera obſeruate per nubeis licuit. Accinctus eram cùm Bullialdo ad eam accurate ſpectandam: at non fuit Cælum ſatis propitium. Cùm enim Luna exoriens, & libera quidem adhuc à defectu ſeſe in proſpectum dediſſet, nihilominus gradus duos cum ſemiſſe alta vix fuit, cùm præter nubeis ſeſe ſurripuit, neque per duas circiter horas, quà lateret, indicium fuit. Quin-etiam maligna lux fuit, confuſuſ-ve albor duntaxat, quo ſeſe primum prodidit; &, cùm vix tandem nubila aliquantiſper attenuarentur, diſcernere marginem Lunæ niſi per extremos digitos vix licuit. Et quoſdam quidem notauimus; ſed commemorare nihil neceſſe eſt, cùm non ſint præſertim ſummè exquiſiti. Vnicum finem, de quo nobis indubiè conſtat, adſcribo. Noſti à limbo reſtituto ſupereſſe adhuc ea parte nigritiem, ſiue penvmbram, quatenus eiuſmodi pars non pleno adhuc Solis aſpectu, totiſ-ve radiis colluſtratur: eius rationem porrò non habeo, cum de Eclipſeos Fine pronuncio. Itaque Finis tum adnotatus, cùm ora Lunæ priùs temerata reſtituta primùm apparuit; contigit nobis ſuperiore Lunæ margine iam elato ſupra Horizontem grad. 24. min. 20. Nulla tunc comparebat Stella: quare eſſe oportuit hac Lunæ altitudine ad eliciendum horam contentos. Fuit proinde (ſi ritè tamen ratiocinati fuimus) hora à meridie octaua cum minutis 50. Cæterùm cùm Bullialdus habeat quem communicatum ſecum voluit obſeruationum Codicem ex quo aliunde nihil iam tametſi præ manibus eſſet, vacaret mihi exſcribere. Comperio ecce bona ſorte mea inter Schediaſmata Epiſtolam ſemi-perfectam, quam ad Schickardum tum ſcribebam, cùm illius mors nunciata fuit. Ea continet obſeruationes à me peractas Diniæ circa matutinam apparitionem Mercurij, anno 1635. ac menſe Septembri, vnà cum nonnullis circa Venerem, Martem, ac Iouem interceptis. Id ergo totum quidquid eſt, mitto; vt, quod exoptare te ſignificas, exercere calculum valeas. Attextas ibi animaduertes, quas Obſeruationes per id tempus fieri Aquis-Sextiis curaui. Non habeo illas in Commentariis, neque occurrunt ſchedulæ, quas de iis ad me Obſeruator dedit. Verùm tu per otium poteris curare ipſas & exſcribi, & ad me tranſmitti, ne iis orbatus remaneam. Quod ſupereſt, Epiſtolam vel mei causâ tibi habe, qui ad te conſcriptam reputare potes. Neſcio quo caſu primum folium ſemi-lacerum euaſerit; ſed cùm lubuerit pellegere, facile erit adglutinare. Si rem volueris cum Optimo Tonduto facere communem, beabis me quam-plurimùm. Illum quam-plurimum ſaluto. Tu autem Vale. Dabam Pariſiis, VIII. Kal. Nouemb. M. DC. XLI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

VEllicant autem literæ tuæ, ne non exſequar, quod iam deſtinâram. Ergo ne longum faciam, Apologeticum illum Librum, in quatuordecim Capita diſtinguo. *Primis* nempe *duobus* hiſtoriam, ſeu nudam vitæ ſeriem

riem retexo. *Duobus alijs* occaſionem infamiæ quæſitæ diſquiro. *Poſtremis* decem calumnias, quæ aduerſus Viri pietatem, bonitatem, ſobrietatem, caſtitatem, ſtudium bonarum Artium fuere congeſtæ, diſcutio. Atque vt de primo Capite iam dicam, Natus eſt Epicurus Gargetti (quod Oppidum fuit Athenienſis agri) Patre Neocle, ex genere Philaïdarum. Annus fuit tertius CIX. Olympiadis, ac dies decima menſis Gamelionis; hoc eſt, annus ante Chriſtum CCCXLI. & dies ſecunda Februarij; ſi retroagas anni noſtri formam: fuit autem is annus decimus ſextus à nato Alexandro Macedone, ſeptimus à mortuo Platone. Anno ætatis decimo quarto prælegebatur ipſi illud Heſiodi, Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', &c. *Exortum primum chaos eſt, &c.* Quæſiuit ex Grammatico, *unde-nam chaos exortum foret, ſi primum quidem exortum erat.* Cum ille autem id noſſe non ſui, ſed Philoſophorum muneris dixiſſet, *abeundum ergo*, inquit, *eſt mihi ad Philoſophos, vt ab eis edocear rerum veritatem.* Hacce proinde occaſione & Philoſophiam colere cœpit, & Præceptores aliquos habuit (ſpeciatim verò Nauſiphanem, qui fuerat Pyrrhonis auditor) ſed penè tamen dici poteſt fuiſſe cum αὐτοδίδακτον, adeò verè de illo ſectator Lucretius:

Pectore parta ſuo, quæſitáque proœmia liquit.

Cùm Democriteum ſe profiteretur, ludum apertum habuit Mytilenæ, & Lampſaci, annos natus triginta duos. Athenis deinceps conſedit, Sectámque à ſe vocatam inſtituit, annum circiter trigeſimum ſextum. Comparauit autem Hortos, in quibus cum diſcipulis, familiaribúſque philoſopharetur, pretio minarum LXXX. ſeu, vt monetâ exprimam noſtrâ librarum Turonicarum M. M. M. CCXL. Memorabiléque eſt, quod Plinius obſeruat, inſtituiſſe illum primum agrorum, villarúmque delicias nomine Hortorum in ipſa Vrbe poſſidere; cum vſque ad eum mos non fuiſſet in Oppidis habitari rura. Sub annum quadrageſimum quartum contigit illa celebris per Demetrium obſidio, qua fames à Plutarcho deſcripta inualuit, Epicuro interea Scholam, ſeu familiareis ſuſtentante numeratis dietim in ſingulos fabis. Quot autem ad ipſum familiares, amicíque non ex Græcia modò, ſed etiam ex Aſia, Ægyptóque confluxerint, inſinuat Laërtius, dum ne Ciuitates quidem integras ipſis excipiendis fuiſſe ſatis, ait. Et Cicero, poſtquam eſt miratus quàm pauca Amicorum paria ex Antiquitate memorentur: *At verò*, inquit, *Epicurus in vna domo, & ea quidem anguſta, quàm magnis, quantáque amoris conſpiratione conſentienteis tenuit amicorum greges?* Præcipui ex illis amicis fuere Metrodorus, Hermachus, Polyænus, quos *magnos Viros*, inquit Seneca, *non Schola Epicuri, ſed contubernium fecit?* Vis-ne Valerij Maximi verba, *Hoc*, inquit, *loco aptè referantur Polyſtratus & Hippoclides Philoſophi eodem die nati, eiuſdem Præceptoris Epicuri Sectam ſequuti, patrimony etiam poſſidendi, alendæque Scholæ communione coniuncti, eodémque momento temporis vltima ſenectute extincti. Tam æqualem fortunæ pariter, atque amicitiæ ſocietatem, quis non ipſius cæleſtis concordiæ ſinu genitam, intactam, atque finitam putet?* Sic ille. Ad Libros quod ſpectat, memoratur pluréis, quàm Ariſtoteles ſcripſiſſe, ac vno Chryſippo pauciores. Quamquam neque Chryſippo ceſſit, ſi attendas iſtum compilatorem duntaxat fuiſſe, Epicurum vocibus propriis ad trecentos vſque cylindros complêſſe. Ne te prægrauem, hæc ſufficiant. Tu, meum dulce Decus, ac Præſidium Vale. Pariſiis, VIII. Kalendas Nouemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

Scripſi ad te pauca de Epicuri Vita; habe & iam pauca de illius morte. Teſtamentum condidit, quo Amynomachum, & Timocratem bonorum ſuorum non tam hæredes, quàm Curatores inſtituit. Hermacho ſucceſſore ſuo in Schola deſignato, mandauit ipſi ab illis tradi & libros, & domum, cum Hortis, qui ad Vrbem; itémque domum, quæ in Melite oppido; in eius nempe, ac cæterorum vnà philoſophantur, ſucceſſorúmque illorum vſum. Mandauit quoque, vt reditus ex eiuſdem conſilio, prout eſſe videretur, ex comphiloſophantium vſu diſpenſarent, & ex iis etiam alerent liberos Polyæni, & Metrodori amicorum, filiæque eiuſdem Metrodori conſentaneam dotem conſtituerent. Mandauit rursùs certam partem eorundem redituum ſeponi ad parentandum ſingulis annis, menſibúſque variis, Patri, Matri, Fratribus tribus, & Metrodoro, ac Polyæno; itémque ſibi. Seruos præterea manummiſit, ac tandem conſtituit, vt tuendæ Scholæ, Hortorum, cæterarúmque rerum ſtudium ad Curatorum hæredes, aut eos quibus ſui ſucceſſores illud committerent, transferet. Calculi morbo laborauit, quo, dum iam penè deficeret, ita ad Idomeneum, ſeu, vt Cicero habet ad Hermachum ſcripſit, *Cùm ageremus beatum, & eundem vitæ ſupremum diem, ſcribebamus hæc. Tanti autem morbi aderant veſicæ, & viſcerum, vt nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere. Compenſabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, quam capiebam memoriâ rationum, inuentorúmque noſtrorum. Sed tu, vt dignum eſt tua erga me, & erga Philoſophiam voluntate ab adoleſcentia ſuſcepta, fac vt Metrodori tueare liberos.* Cùm foret deinceps demiſſus in balneum, merum popoſcit, idque vbi hauſit, Amicos admonuit, vt Dogmatum ſuorum eſſent memores, intérque ea verba animam efflauit, dies fuit morbi XIV. & Gamelionis menſis decimus; fluente Olympiadis C.XXVII. anno ſecundo. Attigit proinde annum ætatis LXXII. ſed Græco more, quo tribus diebus LXXI. ſuperauit; cùm re exacta ad noſtram anni formam, deſint totidem, nempe dies illa reſpondet trigeſimæ primæ Ianuarij (quæ fuerit dies Mercurij) anni ſupra ducenteſimum ſeptuageſimi ante Chriſtum. Cùm obiiſſet, honorauit illum Patria ſtatuis æneis, referente Laërtio. Et vt de affectu ſucceſſorum aliquid adiiciam, Ecce Cicero ſub perſona Attici, *Nec verò*, inquit, *Epicuri licet obliuiſci, ſi cupiam,*

piam, cuius imaginem non modò in tabulis noſtri familiares, ſed etiam in poculis, & annulis habent. Et Plinius, *vultus*, inquit, *Epicuri per cubicula geſtant, ac circumferunt ſecum. Natali eius xx. Luna, ſacrificant, feriáſque omni menſe cuſtodiunt, quas Icadas vocant.* Sed hæc ſatis ſunto. Tu dio Viue, ac benè Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis Kal. Nouemb. M. DC. XLI.

Plurimam ſemper Bereculio, ac Bervillæ ſalutem nuncio.

EIDEM.

PErſcripſi nudam vitæ, ac mortis Epicuri hiſtoriam. Nunc de Moribus prioſquàm dicam, occaſionem ecce infamiæ, qua illi fuere vulgò traducti. Vixit Epicurus, ſed non-nihil iunior, quo tempore Zeno Stoicorum Princeps. Vt porrò Zeno natura auſterus, ac tetricus fuit, ex Laërtio, ſectatoréſque ſtudiosè ſe eius exemplo compoſuere, ex Luciano; ita Dogmata ab eo tradita, ab iſtis defenſa auſteritatem cum nimia quadam iactatione præ ſe tulerunt. Nempe ſummum Bonum Virtutem ſtatuentes, arduam, aſperámque ad illam præſtituere viam: edixere Dolorem non eſſe malum, Sapientem eſſe ἀπαθῆ, atque idcireò non iniuriâ affici, non pœnitere, non miſereri: addidere illum non ignorare, non opinari, Diuitem, Regem, Deo parem eſſe, & id genus ſimilia, quæ Plutarchus eſt inſequutus. Epicurus autem pulchra quidem verba, ſed verba tamen eſſe hæc cenſuit; quamobrem humaniùs, ſimpliciúſque agens, ac agnoſcens quidquid homines agant, voluptatem quandam ab illis ſpectari; haud eſt veritus Voluptatem finem bonorum dicere. Non dixit tamen quamlibet à viro ſapiente requirendam eſſe; ſed eam dumtaxat, quæ in Indolentia, ſeu ſanitate corporis; & tranquillitate Animi conſiſtit. Cenſuit conſequenter virtutem eſſe ſolam idoneam huic voluptati comparandæ; quatenus Temperantia ſanitatem corporis facit, & ipſa aliæque virtutes ſedandis affectibus natæ tranquillitatem Animi parant. Cùm ergo Zeno, Stoïcique viderent ſuum faſtum ex hac Epicuri ſimplicitate fieri ludibriu, neque ignorarent celebreis ſuas quaſdam cùm in Phyſicis rebus opiniones, tum in Dialecticis argutias ab eo conſtanter improbari; ideò exarſere in ipſum implacabili odio, neque, quoad Sectæ viguere, infenſiſſimi eſſe deſtiterunt. Hinc quæſito ex voce Voluptatis prætextu declamauere ſummum Bonum ab ipſo conſtitui in ingluuie, ac Venere; quod Zeno ad Antigonum innuit, & Virtutem fieri voluptatis obſcenæ miniſtram, quod Cleanthes expreſſit pictâ tabulâ, in qua voluptatem vt Reginam, virtutes vt pediſſequas, famulantéiſque repræſentauit. Sic Chryſippus Epicurum exhibuit, vt diſcipulum illius Archeſtrati, à quo fuit copiosè de gulæ voluptatibus diſputatum. Sic Diocles compoſuit ipſe quinquaginta amatorias Epiſtolas, illáſque & quæ Chryſippi erant, eius generis, ſub Epicuri nomine euulgauit. Sic alij citati Laërtio, ac in iis etiam optimus Epictetus. Sic apud Agellium vir ſanctus, & grauis dictus Hierocles: ſic vno verbo cæteri fuere non abſimili genio conſtantiſſime inſtigati. Nempe is fuit Sectæ veluti character, vt nemo illi nomen daret, niſi præuio quodam quaſi Sacramento, religiosóque fœdere inito, contra Epicurum. Et perſpicuè noſſe id vis? Attende ſolùm ad Senecam, qui, quòd Epicurum perinde, ac cæteri conſectatores non inſectaretur, & aliquoties etiam commendaret, haſce ab illis exprobrationes audiit. *Quid agis Seneca? deſeris parteis? quid nobis Epicuri Præcepta in ipſis Zenonis Principijs loqueris? Quin tu benè, & gnauiter, ſi partium piget, transfugis potiùs, quàm prodis?* Ita ipſemet memorat in libro quem ſcripſit de vita Beata, in quo aliunde oſtenſurus ſe veritatis, potiùs quàm partium ſtudio adigi, *Mea*, inquit, *iſta ſententia eſt, (inuitis hoc noſtris popularibus dicam) Epicurum ſancta, & recta præcipere.* Et iterùm, *Non hoc dicam, quòd pleriſque noſtrorum Sectam Epicuri flagitiorum magiſtram eſſe, ſed illud dico, malè audit, infamis eſt, & immeritò.* Verùm hæc ſatis, ſupérque ſunto. Tu, ô & Præſidium, & dulce Decus meum, Vale. Pariſiis, VI. Eid. Nouemb. M. DC. XLI.

Salutem ſemper Bereculo, ac Bervillæ plurimam dico.

EIDEM.

ADdo iam ad ante perſcripta de occaſione infamiæ, Declamatores, & Comicos, qui ab Athenæo, aliiſque citantur, ludicrum exinde contexuiſſe argumentum, ex quo in theatris, concionibúſque plauſum quærerent, ac referrent. Quare & cœpit apud vulgus rumor propagari, radicéſque agere; ac tantò magis, quantò deinceps non defuere, qui dediti luxui, voluptatibúſque obſcœnis, iactauerunt ſeſe habere & authorem Philoſophum, & Philoſophiam adſtipulantem. Tales fuere quidam Pſeudo-Epicurei, quos, qui erant germani, dixere Sophiſtas ex Laërtio. Talis Piſo ille, in quem Marcus Tullius inuectus eſt; tales vno verbo, quotquot Seneca his verbis perſtringit, *Non ab Epicuro impulſi luxuriantur, ſed vitijs dediti luxuriam ſuam in Philoſophiæ ſinu abſcondunt, & eò concurrunt, vbi audiunt laudari voluptatem.* Attexi poſſent viri maligni, qui ſeu mera affectus prauitate, conſcripſere calumnias, vt Theotimus ille, qui propterea accuſatus à Zenone Epicureo, & mulctatus capite fuit, quod Athenæus memorat; ſeu vt ſuperſtitionem fouerent, quæſtúmque inde facerent, effudere conuitia, vt Pſeudo-Propheta ille Alexander apud Lucianum. Dicendi ſubinde ſunt viri, docti illi ac boni quidem, ſed qui populares tamen fuerint, quique tametſi veritatem noſſent, putârint tamen declamandum non modò aduerſus prauam voluptatem, ſed etiam aduerſus authorem illius, apud vulgus creditum, vt ea ratione gratificantes multitudini, virtutem pleniùs inſpirarent. Tres ſeligantur ex Ethnicis, qui ſtudiosè, præ cæteris contra Epicurum dixerunt, ex iis Cicero vnus eſto, qui in Tuſculanis, *Negat Epicurus*, inquit, *poſſe iucundè viui,*

viui, niſi cum virtute viuatur; negat vllam in Sapiente vim eſſe fortunæ; tenuem victum anteſert copioſo; negat vllum eſſe tempus quo Sapiens non beatus ſit; omnia Philoſopho digna; ſed cum voluptate pugnantia. Non iſtam dicis voluptatem? Dicat quamlibet; Ac ſtatim, *Et conqueruntur quidem Epicurei, Viri optimi (nam nullum eſt genus hominum minus malitioſum) me ſtudioſe dicere contra Epicurum.* Rursúſque, *Et illi pugnant, & quidam vicinorum fidem implorant*, &c. Quo loco vides Ciceronem & veras Epicuri opiniones non ignoraſſe, & illas tamen, ſectatoribus licet reclamantibus, populariter interpretatum fuiſſe. Sic cum in libris de Oratore eaſdem deduxiſſet, *Ego non quæro,* inquit, *nunc, quæ ſit Philoſophia veriſſima, ſed quæ Oratori coniuncta maximè.* Alter Plutarchus, qui in poſteriorem librum aduerſus Coloten relatis opiuionibus, ob quas Epicurus infamatus fuit, tum reclamare Epicureos fatetur, tum ſibi ipſi obiiciendo iniuſtitiam calumniæ; *attamen*, inquit, *nos opinionem, non veritatem attendimus* ἀλλὰ τὴν δόξαν, ἐ τὴν ἀλήθειαν σκοπῦμεν. Id ne dixiſſes de tanto Viro? id magis mirare, retuli priùs Epiſtolam, quam Epicurus iam moriens ſcripſit. Cùm ille ſe in ea oppoſuiſſe dicat doloribus ſuis perceptam animo lætitiam ex recordatione antecedentium ratiociniorum, ἐπὶ τῇ τῶν γεγονότων διαλογισμῶν μνήμῃ, ſic enim habet textus Græcus exſtans apud Laërtium, cuiuſque quam habes interpretationem, ex ipſo Cicerone eſt: at Plutarchus, vt eſſet, quod carperet magis, verba ſic detorſit, vt dixerit *Epicurum oppoſuiſſe dolores ſuos* τῇ μνήμῃ τῶν ἀπολελαυσμένων πρότερον ἡδονῶν *earum voluptatum memoria, quibus ſeſe ante proluiſſet.* Tertius Galenus, qui teſtatus legiſſe ſe cùm opera Epicuri alia, tum præſertim Ratas Sententias, ac ſpeciatim illam, *Nihil vnquam prodeſſe venereorum vſum; præclarè agi ſi nihil noceat*, nihilominus ita ſæpe aduerſus illum declamitat, vt ſi nihil prorsùs aliud, quàm obſcœnitatem oleret. Seligantur denique tandem tres quoque ex Patribus Sanctis, qui profectò quantò ad vitam magis Cæleſtem attenderunt tantò fueruut excuſatiores; recitatis mox Ethnicis. Primus Clèmens Alexandrinus, qui cùm legiſſet Epiſtolam illam ad Menæceum, cuius Præfationem oppidò quam-pulchram, in Stromatis retulit, & in qua Epicurus germanam de Voluptate ſententiam expoſuit: nihilominùs ſic inuehitur, quaſi ille non aliam, quàm corpoream, pecudúmque propriam voluptatem commendauiſſet. Secundus Lactantius, qui poſtquam libro Inſtitutionum tertio retulit *Epicurum conſtituiſſe ſummum Bonum in voluptate animi, Ariſtippum verò in voluptate corporis*; deinceps tamen exaggerat fuiſſe illum *turpiſſimæ voluptatis aſſertorem.* Poſtremus Beatus Ambroſius, qui cum in ſuis Epiſtolis illam etiam partem citatæ ad Menæceum Epiſtolæ, quæ eſt de Voluptate, producat, his verbis, *Etenim, clamat ille,*

quia non potationes, neque comeſſationes, neque filiorum ſoboles, nec fœminarum copula, nec piſcium copia, aliorúmque huiuſmodi, quæ ſplendido vſui parantur conuiuy, ſuauem vitam faciunt; ſed ſobria diſputatio, &c. Et attamen variè aduerſus illum, ſectatoréſque perinde inſtat, ac ſi *illi diſrumperentur delectatione corporis, & voluptatem magis æſtimarent inquinamento corporis, quam ſobrietate mentis.* Sed hactenus eſto occaſio infamiæ. Dicerem iam de occaſione, quæ te Tolonem euocauit, quámque mecum communicare literis tuis dignatus es; ſed, vt vides modum exceſſi; cùm & nihil aliud neceſſe ſit, quàm agere tibi gratias contineuteis. Benè, imò optimè Vale, DEcVS PRINcIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, Eidibus Nouembris, M. DC. XLI.

EIDEM.

QVæ hactenus recenſui, eò ſpectant, vt conſtet vnde Epicurus infamari occœperit. Aggredior deinceps Capita præcipua criminationum enumerare: repoſiturus è veſtigio, ſi quid ſit, quo illæ diluantur. Cùm ſit verò ab obiecta ipſi impietate ducendum initium, illa omittenda heic eſt, quæ ſpectatur circa doctrinam; ſcilicet non iam quæritur, docuerit-nè aliquid impium, ſed vtrum impiè vixerit. Vixiſſe porrò videtur primùm tum à Cicerone ſupponi, tum à Seneca, dum propter negatam ab eo Prouidentiam, hic quidem inſtar non ſubeſſe *cur Deum Epicurus vereatur, quando ipſi neque tribuendi, neque nocendi materia eſt.* Ille verò, *Quamobrem*, inquit, *dij colendi ſunt, non intelligo, nullo nec accepto ab ijs, nec ſperato bono.* Hinc eſſe videtur, quorſum tam Plutarchus, quàm Athenæus exaggerent abolita fuiſſe apud Epicurum myſteria, ſacrificia, libationes, primitias, pompas, feſtos dies, & id genus alia. Addit Plutarchus, ſi Epicurus Deos aliquando adorauit, ſacrificulis adſtitit, & de Deo, rebúſque diuinis ſimilia cum populis, dixit, feciſſe illum ſimulatè, ac præ multitudinis metu. Deinde, cum Deos è Mundo ſuſtulerit, videtur voluiſſe, tam ſe, quàm ſuos haberi in Diis. Legitur enim apud Plutarchum mandaſſe Idomeneo, vt mitterentur primitiæ ad ſacri ſui corporis cultum; & cum delati fuiſſent à Colote honores diuini, illum & gratè eos excepiſſe, & verba illa adieciſſe, *effeciſti vt & nos te ſacrum viciſſim deputaremus.* Ac rurſus illa, *Incorruptibilis eſto, ac nos incorruptibileis reputa.* Spectare huc poſſunt cæremoniæ Teſtamento inſtitutæ, idque comprobante præſertim euentu, quo Sectatores illas εἰκάδας & diuina feſta coluerunt, & Epicurum tanquam Deum quemdam venerari conſtanter ſunt. Deum certè dixit Lucretius illis verſibus,

——Deus, ille Deus fuit, inclyte Memmi,
Qui Princeps vitæ rationem inuenit eam,

Nunc appellatur Sapientia, quique per artem
Fluctibus è tantis vitam, tantiſque tenebris
In tam tranquillo, & tam clara luce locauit.

Quòd voluerit autem Sectatores ſuos Deos facere, confirmare videtur tum illud ad Menæceum. *Fiet vt iuſſis parens meis, viuas tanquam Deus inter Homines*; tum quod Plutarchus memorat, Epicureorum fuiſſe proprium, vt ſeſe Deorum æqualeis iactarent. Denique ſubiici heic poſſet impietatis ſpecies in Patriam, Parentes & alios, prout Epictetus illam obiicit: verùm quia ex Placitis Viri deducitur potiùs, quàm facto probetur; ideò immorandum circa eam non eſt. Hæc iam ſufficiant. Tu reſponſionem, qualis afferri poterit; proxima occaſione exſpecta. Vale interea, dulce meum Decus. Pariſiis, x. Kalendas Decembris, M. DC. XLI.

PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

SIngularis ſanè eſt bonitas tua, cùm tantillum munuſculum, tam ampla grati animi ſignificatione commendas. Id tanti non eſſe ingenuè agnoſco; & dum ſit in pignus mei erga te obſequentiſſimi affectus, ſuum operæ-pretium eſt. De Pinacothea Peireskij, quod rogas, mihi planè eſt in incerto. Hoc teſtari poſſum Virum nobilem, & τοῦ μακαρίτου germanum recepiſſe ſe digeſturum immenſam illam congeriem chartaceorum monimentorum. Res fuerat digna omnibus votis, vt ille ante obitum quæcumque nôrat de menſuris, ponderibúſque conſcriberet; at nihil eſt vnquam tale aggreſſus, habuítque ſolùm in Commentariis indigeſta Schediaſmata. De Guijone nihil mihi compertum, ac debebo tuæ diligentiæ, quis vir fuerit cognoſcere, vbi opera eius euulgâris. Ad mea ſtudia, quod attinet, vix per quinquennia repeto libros, infœlicitatéque ea ſum, vt abductus ſtatim fato neſcio quo mearum obliuiſci deliciarum cogar. Cauſa hæc eſt, cur meæ illæ Commentationes quas memoras, quidpiam adhuc deſiderent, hæreóque abundè-ne ſatis habiturus quietis ſim, vt manum extremam imponere poſſim. Æſtimat illa Robertus meus pro ſuo amore erga me nimio. Non ſunt ea profectò adeò ſedula, ac coniectura fortè eſt facta. Vtcumque fuerit, operam dabo, vt de euentu certior fias, obſtrictus nimirùm, quòd curæ ſit ecquid rerum à me agatur. Tu benè Vale, ac me porrò ama, qui eximiæ tuæ virtutis ſim obſeruantiſſimus. Pariſiis, x. Kalendas Decembris, M. DC. XLI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

NOn exſpectas ſanè, vt Epicurum excuſem, quaſi non ſpuriæ, ſed germanæ Religionis ſectator fuerit. Cùm is eadem laborárit ſeu infœlicitate, ſeu culpa, quâ cæteri Philoſophi; ſatis eſt, ſi vt alij pij habentur, quòd Deos coluerint, Epicurus quoque haberi, quòd Deos coluerit, poſſit. Ad hoc porrò vel illud poteſt ex Laërtio ſufficere, quod affectus ſanctitatis, ſeu pietatis eius erga Deos, ἡ πρὸς θεοὺς ὁσιότης, ineffabilis fuiſſe perhibetur. Ne memorem vixiſſe illum in ea Ciuitate, ac iis temporibus, quibus Philoſophi Deornm negligentes malè mulctabantur, vt argumento ſit ipſum nihil tale peccaſſe, cui ea Ciuitas honores decreuit. Quid quod cùm illi iam in vera Religione magis probentur, qui Deum colunt, non vt ſerui, ſupplicij metu, aut præmij ſpe, ſed, vt filij, ob maieſtatem, excellentémque eius naturam, Epicurus coluit poſteriore hoc, cæteri illo priore modo? Id obiecta ex Cicerone, & Seneca loca confirmant, ac præſertim cùm Cicero in libris de Deorum natura, Epicuream illam vocem referat, *Habet venerationem iuſtam quidquid excellit*; & Seneca libro de beneficiis quinto addat *Epicurum Deum colere, nulla ſpe, nullo pretio inductum, ſed propter maieſtatem eximiam, ſupremámque naturam*, illúdque etiam habeat: *atqui hunc vis videri colere, non aliter quàm Parentem.* Ad Plutarchum quod attinet, memoratum iam ante eſt, vt fuerit præter verum, ac fas in Epicurum comparatus. Et neget priuatim eum ſacrificaſſe: at ſaltem innuit non neglexiſſe publicam Religionem. Quod ſimulatè verò egiſſe cauſatur, ſcrutatorem cordis inuidioſè agit. Vt prætercam, quia ritus illi ſuperſtitioſi, ac ſpurij erant, potuiſſe illos mente improbari; cum Sapientia tamen eorum temporum Patrias de iis leges ſeruandas cenſeret. Athenæus loquutus eſt ex Poëtarum rumuſculis; & vtcumque verum ſit; quod de abolitis myſteriis, cæteríſque obiicitur, id non poteſt oſoribus ſuperſtitionis fieri exoſum. At poſtulauit Epicurus ſibi offerri primitias; diuinos honores delatos admiſit; Deum ſe declarauit, & Coloten etiam, atque id genus cætera? quaſi verò, non iſta ſapiant ſpurias illas Epiſtolas, quas Stoïci & confinxerunt, & ſub Epicuri nomine vulgarunt? niſi Epicurus non ſe mortalem agnouit, neque vnum ex præcipuis Dei attributis incorruptibilitatem cenſuit; vt ſibi aut cuiquam Mortalium aſſeruerit Diuinitatem? quæ Teſtamento porrò cauit, ea fuere, quæ pro more tunc agebantur; cum quidpiam quoque perſimile, ſed alio fine etiam-num fiat. Dixerit verò Lucretius Deum; at videtur

certè

certè voluiſſe nihil aliud, quàm gratitudinem teſtari propter accepta beneficia, imitatus nempe receptum Antiquitatis morem de referendis in Deos hominibus illis, qui ſuis inuenris ac laboribus generi humano profuiſſent. Vide vt ex comparatione conſequenti argumentetur,

Confer enim diuina aliorum antiqua reperta:
Námque Ceres fertur fruges, Libérque liquoris
Vitigeni laticem Mortalibus inſtituiſſe,
Cùm tamen his poſſet ſine rebus vita manere;
Vt fama'ſt, aliquas etiam nunc viuere Genteis;
At benè non poterat ſine puro pectore viui:
Quò magis hic meritò nobis Deus eſſe videtur,
Ex quo nunc etiam per magnas dedita Genteis
Dulcia permulcent animos ſolatia vitæ.

Idem habet de Hercule, cuius laboribus eleganter enumeratis, pergit,

Cætera de genere hoc, quæ ſunt portenta peremta,
Si non victa forent, quid tandem viua nocerent?
Nil, vt opinor: ita ad ſatiatem Terra ferarum
Nunc etiam ſcatit, & trepido terrore repleta'ſt
Per nemora, ac monteis magnos, ſiluáſque profundas,
Quæ loca vitandi plærumque eſt noſtra poteſtas.
At niſi purgatum'ſt pectus, quæ prælia nobis,
Atque pericula ſunt ingratis inſinuandum?
Quantæ conſcindunt hominem cuppedinis acres
Sollicitum curæ, quantique perinde timores?
Quid-ve ſuperbia, ſpurcities, petulantia quantas
Efficiunt cladeis? quid luxus, deſidiéſque?

Cùm Epicurus porrò dixit eum, qui præceptis ſuis pareret, victurum vt Deum inter homines; nihil aliud quàm phraſin figuratam vſurpauit, vt immortale Virtutis decus, quo Sapiens fulget, commendaret. Plutarchum autem miror; quaſi non noſſet Stoïcorum potiùs eſſe proprium, vt ſeſe iactarent æquales Deorum? De pietate in Patriam, teſtimonium dicunt Statuæ ipſi ab illa conſtitutæ. Pietas in Parentes, ac Fratres ex Teſtamento innoteſcit; cum & Plutarchus exaggeret beneuolentiam illam fraternam. Non reticet quoque Laërtius & manſuetudinem in ſeruos, & vniuersè bonitatem, affectúmque inexſuperabilem ἀνυπέρβλητον erga omneis. Vnde & Cicero, *Epicurus*, inquit, *homo minimè malus, vel potiùs vir optimus.* Sed modus eſto. Is certè, niſi excederetur, de literis tuis quidpiam dicerem, quamquam putare dictum debes, me, quod exigis, mentis oculos habere in te reuerà coniectós. Multi me de Monæci arce, vel tui causâ rogitant, ſed ego neque quicquam habeo, neque ſi haberem (& de tuo præſertim conſilio, & ductu) niſi tuo iuſſu euulgarem. Vale, ô Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Kal. Decemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

Vt nunc accipias, quæ Epicuro obiici malignitas ſoleat, duo ſunt illius capita, Vnum eſt ingratitudo erga Præceptores; Alterum maledicentia aduerſus omneis Philoſophos. Et prius quidem poteſt ex Cicerone confirmari, cum Epicurum notat, quod Nauſiphanem Magiſtrum tam malè acceperit, illúmque vexarit omnibus contumeliis. Contumeliæ autem præcipuæ haberi videntur ex Epiſtola, cuius Laërtius & Empiricus meminerunt. In ea enim Epicurus appellauit Nauſiphanem *pulmonem*, quaſi ſenſus expertem, *indoctum*, *ſophiſtam*, *improbum*, *impoſtorem*, *cynædum*. Eadem ratione legitur Pamphilum Platonicum mirificè contempſiſſe; negaſſe ſe quidpiam didiciſſe à Xenocrate; diſſimulaſſe Lyſiphanis, Praxiphaniſque inſtitutionem. Quamuis autem Democritus amplius quàm ſæculi dimidio ante ipſum natum, mortuus fuerit; quia tamen eius doctrinam hauſit, & ſe aliquandiu Democriteum profeſſus eſt; idcircò dici quoque poteſt, fuiſſe in illum, vt in Præceptorem ingratus. Nempe & aliàs ipſum vituperauit, ſcribente Cicerone *ſe nolle Democritum laudatum à cæteris, ab Epicuro qui eum eſt vnum ſequutus, vituperatum.* Et cætera inter pro Democrito λημόκριτον dixit apud Laërtium, quaſi gramiis laboraſſet, ſeu in cognitione rerum cæcutiiſſet. Videtur porrò cum ingratitudine coniuncta fuiſſe ambitio; quòd exinde nempe voluerit haberi αὐτοδίδακτος. Ita manifeſtè Empiricus tradit circa Nauſiphanem: circa Pamphilum verò Cicero, *Metuit*, inquit, *ne quid vnquam didiciſſe videatur.* Et rurſus glorianre Epicuro ſe magiſtrum habuiſſe nullum, *Hoc non prædicanti*, inquit, *tamen facile equidem crederem; ſicut mali ædificy domino glorianti ſe Architectum non habuiſſe.* Similia habet Plutarchus circa Democritum, docens Epicurum ſtudio gloriæ tumeſcentem, furentémque cum eo rixari. Prætereo autem quod memoratur aliquos tum illius, tum aliorum libros pro ſuis euulgaſſe, iactatus ſe vnum inueniſſe verum, præcelluiſſéque omnibus; vt præ cæteris recitat, & inſectatur Cleomedes, inſtituta inter ipſum, & Therſiten comparatione. Poſterius autem caput comprobari poteſt, vel ex vno Plutarcho, apud quem tam ipſe, quàm Metrodorus dicuntur, quæ vocabula inter homines fœdiſſima ſunt, ſcurrilitates, cantillationes, iactationes, ſcortationes, homicidia, ſuſpiratus, corruptelæ, grauedines; ea aduerſus Ariſtotelem, Socratem, Pythagoram, Protagoram, Theophraſtum, Heraclidem, Hipparchum, & aduerſus quem non virorum illuſtrium, congerentes effudiſſe? Scribit quoque Cicero dixiſſe illum contumelioſiſſimè aduerſus Pythagoram, & Empedoclem; male

maledixiſſe turpiſſimè Phœdoni Socratico; totis Voluminibus proſcidiſſe Timocratem. Exſtant etiam apud Laërtium ſcommata aduerſus Platonem, Heraclitum, Protagoram, alios. Habetúrque adhuc ſpeciale fragmentum cuiuſdam Epiſtolæ apud Athenæum, & Euſebium, in qua Epicurus cauſatur Ariſtotelem dilapidaſſe paternam ſubſtantiam; militaſſe infœliciter; egiſſe pharmacopolam, & id genus ſimilia. An fidem harum rerum facit, qui genius fuit Sectæ, quaſi inſpiratus? ea non memoro, quæ Plutarchus habet de Colotæ virulentia, ac mordacitate aduerſus Platonem, Empedoclem, Parmenidem, Meliſſum. Adnoto ſolùm ex Cicerone Metrodorum, & Hermachum dixiſſe contra Pythagoram, Platonem, Empedoclem; & meretriculam Leontium fuiſſe etiam auſam ſcribere aduerſus Theophraſtum. Sic ſcribit Zenonem, quem nôrat Athenis, fixiſſe maledictis Socratem, ſcurram Atticum appellando; itémque Chryſippum, Cheſippum, & alios. Sic ſub perſona Cottæ alloquens Velleium, *Tu ipſe*, inquit, *paullò ante, cùm tanquam Senatum Philoſophorum citares, ſummos Viros deſipere, delirare, dementeis eſſe dicebas.* Miſſum autem facio, quod Athenæus habet de Diogene Babylonio, cùm illum dicit *malè moratum, maledicum, obtrectatorem, & ne Regibus quidem parcentem, ea propterque Antiochum, qui ab Epiphane ſecundus Rex fuit, iugulari ipſum mandaſſe.* Heic modus eſto. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ô dulce Decus meum, Vale. Patiſiis poſtridie Nonas Decemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

QVàm fuit eximia bonitas tua cum literas dediſti plenas, de Monæci negotio, Principiſque ad te appulſu. Quidpiam ſimile exoptare (vt tuæ nempe famæ ſeruirem) auſus fueram; tu verò vota pro ſingulari humanitate præueniſti; ſcilicet, vt mihi gratificareris, nondum quippe meæ illæ literæ ad tuas peruenerant manus. Qualeis itaque par eſt, ago gratias, Deum precatus ter-Maximum, vt cætera tua omnia conſilia perinde fortunet. Quam certè refers ex iſtis laudem, vt cumulatiſſima eſt, ita quantum afficiat me noſſe ipſe potes, qui noſti me eſſe obſeruantiſſimum tui. Ad penſum venio, quod non eſt cur ampliſſimum iam exſpectes. Etenim multa quidem obiecta ſuperioribus literis; ſed breuis Reſponſio ex Laërtio patet, dum enumeratis iis, quæ fuere à Stoïcis, aliiſque congeſta de ingratitudine, ambitione, maledicentia, ſubiicit illos inſanire, μεμήνασι γὰρ ὄντι. Opponit proinde, quæ ipſe ad calcem Epiſtolæ penultimæ de pietate, humanitate, manſuetudine, bonitate commemini. Et certè, cùm ex Cicerone, Epicurus fuerit non modò vir bonus, ſed etiam optimus; quî potuiſſet talis haberi, ſi fuiſſet tam malè erga Præceptores, cæteróſque illos Sapientiæ Profeſſores animatus? An malignitate laborans tot, tam bonos, támque conſtanteis Amicos parare aliunde potuiſſet? nihil verò propterea aduerſus Ciceronem, Plutarchum, Empiricum regero. Dico dumtaxat illos ſequutos, quæ reſperſa erant per ſpurias, ſuppoſititiáſque Epiſtolas, de quibus eſt ſuperiùs dictum, & quarum Authores, vt Laërtius inſanos, ſic Illuſtrius appellauit calumniatores διαβάλλοντας. Addo, cùm nullatenus probabile ſit offudiſſe illum conuitia vlla in Præceptores; fieri abſque vitio potuiſſe, vt ſi vel aliquos non audiſſet, vel nihil frugi ab iis didiciſſet, inficiaretur Præceptores. Quin-etiam, ſi multa ex ſe excogitauit, adinuenítque (vt alia profectò ratione haberi Sectæ Princeps non potuit) nihil prohibuit ipſum ſe habere αὐτοδίδακτον, cùm non ſit ex ſe αὐτοδίδαξις mala; & veriſſimum ſit, nihil omninò ſciri, quod non primus quiſpiam ſeipſum docuerit. Contradixerit porrò in multis ipſi etiam Democrito; atque id amore Veritatis licuit, cuius reſpectu Democritus dux eius non dominus fuit, vt verbo dicam Senecæ. Satis eſt, quod Democrito honorem habuerit, vti reuerâ habuiſſe fidem faciunt apud Plutarchum & Leonteus, & Metrodorus. An autem illius aliorum-ve libros pro ſuis venditauerit, diiudicari debet tum ex claritate eorum temporum, tum ex vbertate, qua ipſi fuit promptum, ex alibi dictis, conſcribere libros. Quod ad cæteros Philoſophos ſpectat, nihil ad generalem reſponſionem addendum, niſi fortaſſis propter illud, quod eſt aduerſus Sectatores obiectum. Ac, vt non negauerim quidem, quin aliqui eſſe degeneres potuerint; quando profectò non ita benè agitur cum rebus humanis, vt ſocietas vlla abſque næuo ſit; ita videtur calumnia tam concitari aduerſus illos, quàm aduerſus ipſum authorem potuiſſe. Id Cicero præſertim ſuadet, cùm de Epicureis loquens, teſtatur nullum vnquam fuiſſe genus hominum minùs malitioſum. Res expenderetur fœliciùs, ſi eorum libri ſupereſſent. Nam & cùm ſcripſiſſe aduerſus Theophraſtum, Philoſophum-ve alium, neque inſolitum, neque illicitum ſit; tum libri illi, in quibus effuſa maledicta dicuntur, ſuppoſititij fuiſſe videntur. Profectò, cùm vnicum nobis Lucretij opus ſuperſit, agnoſcere ex eo licet, non fuiſſe Sectæ genium, vt Philoſophis cæteris malediceretur. Vt de Democrito enim taceam, cuius opinionem aliquoties impugnaturus ita præfatur,

Democriti, quod ſancta Viri ſententia ponit.

Ecce Empedoclem non refutat, quin laudes Siciliæ, è qua ille erat, proſequutus ita exordiatur:

Rebus opima bonis multa munita virûm vi,
Nil tamen hoc habuiſſe Viro præclarius in ſe,
Nec ſanctum magis, & mirum, carúmque videtur.
Carmina quin-etiam diuini pectoris eius
Vociferantur, & exponunt præclara reperta:

Vt

Vt vix humana videatur ſtirpe creatus.

Subiicit autem tam de ipſo, quàm de cæteris, vt refutationis neceſſitatem veluti leniat.

Quamquam multa benè, ac diuinitùs inue-
nientes
Ex adyto tanquam cordis reſponſa dedere
Sanctius, & multò certa ratione magis, quàm
Pythia quæ Tripode ex Phœbi, lauróque pro-
fatur:
Principijs tamen in rerum fecere ruinas, &c.

En vt verſibus te interdum obruam. Sed te nempe hæc eruditio, vt & omnis alia delectat. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, Eidib. Decemb. M. DC. XLI.

EIDEM.

ECce iam caput accuſationis, quod vt vulgare maximè eſt, ita videtur præcipuè Epicureïſmo nomen feciſſe. Gulam intelligo, ob quam Epicurum heluonem, lurconem, & cætera dicunt. Chryſippus apud Athenæum diſcipulum facit inſignis Gaſtrologi. Damoxenus Comicus Præceptorem peritiſſimi coqui. Refert idem Athenæus illum à Timone victimarum voratorem deſcribi; additque fuiſſe aſſentatum Idomeneo, ac Metrodoro. Scribitur idem apud Laërtium de Mythro, vt eſſet vnde gulam expleret. Plutarchus memorat Methrodorum his verbis ſcribentem ad Timocratem, *Quanto perfuſus ſum gaudio; quantâ animatus audaciâ, cùm ventri ritè gratificari ab Epicuro didici?* Et rurſus, *Nihil iuuat, ô Timocrates, Græcorum Seruatorem fieri; nihil item coronas ab ijs, propter Sapientiam obtinere: Iuuat mandere, ac potare vinum, quantum quidem ventri non noceat, & illi tamen gratum ſit: quippe circa ventrem eſt ſummum bonum.* Quæ recito, vt intelligas quorſum Olympiodorus, & alij ex Patribus Sanctis, prædicent vitam Epicuri, ſociorúmque eius apud Salomonem deſcribi loco illo Sapientiæ, *Exiguum, & cum tædio eſt tempus vitæ noſtræ, &c. Venite ergo, & fruamur bonis, quæ ſunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vino pretioſo, & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis, &c. quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors noſtra.* Quorſum præterea Chryſologus, & alij non-nulli conferant Epicurum cum Prodigo illo Euangelico, & porcum etiam appellent, requirentem ſiliquas, hoc eſt, voluptates corporeas. Sed & D. Auguſtinus meminit porcum appellatum à Philoſophis, fortè propter illud ex Horatio tritum,

Me pinguem, & nitidum, benè curata cute
viſes,
Cùm ridere voles, Epicuri de grege porcum.

Scribit ad hæc Laërtius Timocratem Metrodori fratrem prodidiſſe, *Epicurum bis quoque die vomere ſolitum, præ luxu; & ſe quidem vix potuiſſe effugere nocturnam illam Philoſophiam, myſterijſque plenum conuenticulum:* adieciſſe verò *Epicurum ſolitum quotidie minam impendere in menſam*, hoc eſt, aureos noſtrates ſex cum ferè ſemiſſe. Credas huc ſpectare illud Senecæ, *Obijcite Platoni, quòd petierit pecuniam; Ariſtoteli, quod acceperit; Democrito quòd neglexerit, Epicuro quòd conſumpſerit.* An heic attexendum, quod ſuo loco retulimus, Epicurum mori noluiſſe niſi præhauſto mero, vt extremus actus reſponderet fabulæ? Stoïci certè apud Ciceronem morbum, quo interiit, ad edacitatem retulerunt. Addo, cùm Suidas hæc de Epicuro inter alia ſcribat, *Saxeas menſas, & donaria in ſepulchro, hic heluo, & obſoniorum vorator, incidi iuſſit;* nihil eſſe mirum, ſi plærique Epicurum comparent, vt cùm viris aliis luxu perditiſſimis, ita præſertim cum Sardanapalo, qui buſto incidi iuſſit Epitaphium à Cicerone ita expreſſum,

Hæc habeo, quæ edi, quæque exſaturata
libido
Hauſit; at illa iacent pulcra, & præclara
relicta.

Hæc abundè ſunto. Tu optimè Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis XIII. Kal. Ianuar. M. DC. XLI.

Ne pagina hæc abeat vacua, carmina adſcribo, quæ Amicus, Muſicæ amans die ſuperiore abs me extorſit, proximis cantanda Natalitiis. Ea verò duodena experiit:

Nunc agite, ô Gentes, myſteria diſcite mira.
Naſcitur in ſtabulo Cælorum Conditor;
éſtque
Inſtratus fœno, cui ſeruit purpura Regum.
Quæ parit, eſt Virgo; genitrix eſt filia nati.
Incipit, æterno qui tempore conſtitit; & qui
Excipitur loculo, magnus ſine limite conſtat.
Eſt homo, nec tamen eſt perſona humana;
Deúſque
Cùm ſit, mortalis tamen eſt: ſed nempe
ſub vno
Suppoſito geminæ naturæ conciliantur.
Sic Deus eſt, & homo; ſic iungens infima
ſummis,
Humano generi potis eſt afferre ſalutem.
Hæc itaque, ô Gentes, myſteria diſcite mira.

ALITER.

INtacta genitus Virgine naſcitur
Infans: Angelicum concinitur melos;
E Cælo noua lux prodit, & imminet
Cunis inſolitum iubar.
O formoſe Puer, delicijs date
Humani generis! creſce laboribus,
Quos vt nos redimas, & tibi gloriæ
Vertantur, Pater imperat.
Fœlix intereà, quam recubans premis,
Tellus! hæc violas fundat, amaracis
Miſtas, dum manibus lilia porrigens
Plenis, Gens pia ſupplicat.

EIDEM.

DEuoraui opuſculum, quo me donare dignatus es, & pro quo gratias debeo multas. Nihil ipſius non placuit: ita ſe Author eximius probauit ſuâ famâ dignum, Patiere tamen dici à me, nihil æquè placuiſſe, ac illud encomium, quod tu voluiſſes pro animi moderatione ſuppreſſum.

Ac debet illi quidem tota Natio quas cecinit laudes in Gallicum nomen; ſed debet longè ampliùs tibi, ex quo iudicium de tota Gente ab ipſo factum, expreſſúmque. Hæc tamen aliàs. Cùm nunc exſpectes quid de Epicuri ſobrietate dicturus ſim. Ecce deſcribit illum Laërtius: *Simplici pane, & aqua contentum; & ſplendidiùs epulaturum, quidpiam caſei ſolùm poſcentem.* Citat quoque Dioclem referentem illum, ſociòſque *frugaliſſimis, viliſſimiſque cibis vſos; & cùm quæuis aqua in potum ſufficeret ſi vinuli quidpiam aliquando adhiberetur, ſatis illis fuiſſe colyten*, hoc eſt, menſuram Pariſienſi *ſemi-ſextario* non maiorem. Stobæus, cùm memoret etiam *pane, & aqua contentum* fuiſſe, addit celebre ex eo dictum, *habentem ſe mazam, & aquam, paratum eſſe etiam cum Ioue de fælicitate certare.* Plutarchus ipſe tenuem hunc victum diſſimulare non potuit, cùm illum *in maza, & lenticula* ſuauitatem ſummam quæſiiſſe ſcripſit. Porphyrius autem, *notum eſt*, inquit, *vt pleriſque Epicureorum ab ipſo vſque Principe ita exorſis, maza, fructúſque ſufficiant.* Exinde minùs mirabere, quod Cicero ait, cum de Epicuro loquens, *Hic verò ipſe*, inquit, *quàm paruo eſt contentus?* Sed erit tamen cur mirere, quod exſtat apud Senecam, *Ecce*, inquit, *gloriatur Epicurus, non toto aſſe ſe paſci, Metrodorum, qui non tantum profecerit, toto?* Non erat autem aſſis valor monetâ noſtrâ æſtimatus, niſi denariorum Turonicorum nouem. Quæſo te, quàm debeter famem malignè extinguere, cùm parciùs adhuc victitaret? Scilicet idem Seneca, *Quin-etiam*, inquit, *certos habebat dies ille magiſter voluptatis Epicurus, quibus malignè famem extingueret; viſurus, an aliquid deeſſet ex plena, & conſummata voluptate; vel quantum deeſſet, & an dignum, quod quis magno labore penſaret.* Plura congererem; ſed Iuuenalis verſus ſufficiant, dum veluti indignatur, Si quis

—— Non Epicurum
Suſpicit exigui lætum plantaribus Horti;

Dúmque oſtenſurus, ecquis-nam ſit finis cupiditatum conſtituendus, rem in hunc modum exſequitur:

—— Menſura tamen quæ
Sufficiat cenſûs, ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames, & frigora poſcunt;
Quantum, Epicure, tibi paruis ſuffecit in Hortis.

Non eſt proinde, cur immorer in iis reiiciendis, quæ fuere obiecta. Nam vulgus quidem probra coniicit, quæ vera ſint, necne haud nouit. De Chryſippo eſt aliàs dictum: Comicorum ſcommata non Epicurum modò, ſed & Socratem & cæteros magnos Viros proſciderunt. Idem de Timone dicendum, qui conſcripſit σίλλους, hoc eſt maledicta aduerſus omneis Philoſophos. Aſſentatio illa eleuatur tum ex tenuitate victus, tum ex iis quæ Epicurus tam ad Idomeneum, quàm ad alios ſcripſit de cupiditatibus coërcendis; quale eſt illud apud Senecam, *Si vis Pythoclea diuitem facere; non pecuniæ adyciendum, ſed cupiditatibus detrahendum eſt.* De genio, atque inſtituto, non Plutarchi modò, ſed Sanctorum etiam Patrum, dictum vniuersè ſuo loco. Horatius nihil aliud, quàm ludit. Quòd ex Timocrate memoratur, videtur planè commentitium; ſeu ſpurcitiem ſpectes, quæ in illa Ciuitatis luce tolerata non fuiſſet; ſeu impenſas, quæ nimirùm exceſſiſſent Epicuri cenſum. Quòd moribundus merum petierit, perſpicuum eſt fuiſſe non crapulæ vitium, ſed debilitatis remedium. Quòd laborârit calculo, non intemperantiæ fuit, ſed naturæ. Quòd morbo interierit, id habuit cum bonis, ac malis commune. Denique Suidas rumuſculos, non verò quæ ex Teſtamento, probatiſque authoribus haberi poterant, collegit: & quòd Epicurus cum Sardanapalo, ſimilibúſque comparatur, merè declamatorium eſt. Attexam heic, in gratiam eorum, qui germanum Epicuri inſtitutum Sectati fuerunt, quod Cicero de illis habet. *Ita viuunt quidam*, inquit, *vt eorum vitâ refellatur oratio; atque, vt cæteri exiſtimantur dicere meliùs, quàm facere: ſic hi mihi videntur facere meliùs, quàm dicere.* Et vt exemplum victus habeas, en vt de Pomponio Attico Cornelius, *Nemo*, inquit, *in conuiuio eius alind acroama audiuit, quàm anagnoſten (quod nos quidem incundiſſimum arbitramur) neque vnquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt; vt non minùs animo, quàm ventre conuiuæ delectarentur. Nunquam eos vocabat, niſi quorum mores à ſuis non abhorrerent.* Pergit, *Cùm tanta pecuniæ facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano victu mutauit; nihil de vitæ conſuetudine; tantáque vſus eſt moderatione, vt neque in ſeſtertio vicies, quod à Patre acceperat, parum ſe ſplendidè geſſerit; neque in ſeſtertio centies, affluentiùs vixerit, quàm inſtituerat; parique faſtigio ſtetit in vtraque fortuna.* Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS, Pariſiis, VI. Kalendas Ianuarij, M. DC. XLI.

Quod dixi ſuperioribus literis minam Atticam valere aureos Solares noſtrateis ſex cum ſemiſſe; dicere debui aureos ſolares ſeptem cum ſextante. Quod heic autem legis fuiſſe Attico ſeſtertium vicies, interpretare monetâ, qua iam vtimur, Turonicas libras 1861110. Quod ſeſtertium centies, 9305550. Salutat te Luillerius noſter, eximiè ſanus, eximiè bonus, quem neſcioquo malo, ac impoſtore genio ductus meus ille Antiſtes deprædicari fecerit per nebulonem quemdam, deplorataque famæ Eleemoſynarium nomine Ioannem Stephanum Galterium, emiſſariòſque alios, fuiſſe capite truncatum ad Greuam.

PHILIBERTO DE LA MARE,
Senatori Diuionenſi,

PETRVS GASSENDVS S.

QVod vberem adeò commentarium de Guijonio perſcripſeris, humanitatis tuæ fuit. Ego certè auſus non fueram ad id operæ prouocare, abundè ducens, cùm opera euulgarentur,

rentur, cognoſcere. Doleo nihil me ſimile habere de Lepanthino prælio, quod, te depoſcente, reponam; ſed ego nempe is Vir non ſum, cui ſpeciale quidpiam de eo compertum eſſe potuerit, præter vulgarem hiſtoriam tam Proſâ à cæteris, quàm Carmine à Rege Scoto, Vaſconéque Poëta conſcriptam. Quando tu tanta ſedulitate circunſtantias ſcrutatus es, quæ ſingulares ſingulis innotuerint; non debes ſanè committere, vt nobilis labor ſua careat luce. Quas per me dare ad Naudæum literas voluiſti, ad ipſum tranſmiſi, neſcius licet, Romæ-ne adhuc degentem conuenturæ ſint. Quippe illuſtris Mazarinus illum acceerſit omnibus votis, ac pollicitationibus; & ex poſtremis literis exſpectabatur ſolùm conſenſus Cardinalis Antonij, in cuius ære ille viuit. Mirè commendat Robertus meus, quæ experitur abs te officia: ipſe in me quam poſſum partem gratitudinis maximam recipio. Tu Vir illuſtris optimè Vale. Pariſiis, VI. Kal. Ianuar. M. DC. XLI.

PAVLO DV MAY, *Senatori Diuionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

CVm reſponſionem differo, occurrit ecce interim gratias agendi noua occaſio. Scilicet tibi ſatis non fuit grata manu, & cum elogio meas illas de Peireskij Vita commentationes excipere: ſed, vt accipio ex literis, quas Riantij Baro ad me dedit, perſcripſiſti, quoque ad ipſum, quàm magnificè de illis ſentires. Id bonitati tuæ eximiæ acceptum totum refero; & quantum me imparem eſſe commendationi tuæ ſum conſcius, tantum me tibi ob ſingularem beneuolentiam deuinctum profiteor. Eſt etiam aliud, quod tibi debeo propter meum Robertum humanitatis genus. Etenim cùm ille ſit mihi merito magno cariſſimus, & quantum tibi debeat literis ſuis ſignificet; non poſſum ego, quantum id eſt, non ducere in me collarum. Quas datis ad me literis adiunxeras, redditæ fuerunt. Non eſt, cur de meo ſtudio dubites in captandis anſis, de quibus ſcripſiſti. Ægrè ſolùm habeo, me non eſſe tanti, qui rebus à me commendatis pondus addere magnum poſſim. Vale, Pariſiis, VI. Kalend. Ianuar. M. DC. XLI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

DIxi nuper de Gula Epicuro obiecta; en nunc obiectam Venerem. Primùm declamatur in illius Hortum, quaſi in infame lupanar, in quo meretrices proſtiterint, Leontium, Themiſta, Phylænis, & aliæ à Plutarcho, Laërtio, & Cleomede commemoratæ. Celebratur autem præſertim Leontium, cuius exſtat Epiſtola in Græcanicarum ſerie circa Epicuri laſciuiam ſenilem. Legitur verò apud Laërtium non Epicurum modò cum ea rem habuiſſe, verùm etiam Metrodorum. Addit Clemens Alexandrinus duos alios; addit Athenæus Epicureos omneis; ſubiiciens Danaën Leontij filiam fuiſſe ſimiliter ſcortatam. Hùc ſpectare putes nocturnum conuentum, de quo dictum eſt, cùm de Gula; itémque gloriationes illas Corniadæ, numerantis apud Plutarchum, quoties concubuiſſet cum Hedia, & Leontio, Thaſium bibiſſet, oppiparè cœnaſſet; vt minus ſit mirum, ſi Epicurus rurſus comparetur cum Sardanapalo neute purpuram inter ſcorta, & illius Hortus cum Synagoga Strigum, Paradiſo Mohammedis, & ſimilibus. Deinde congeruntur ea, quæ in Epiſtolis Epicuri amatoriis fuere conſcripta, vt quod exſtat apud Laërtium, *ô Regem Apollinem, Lentiola, quo nos tumultuoſo plauſu compleuiſti, Epiſtolulam pellegenteis tuam!* Itémque, *Is ſum, qui niſi vos ad me acceſſeritis, poſſum vel ſæpius voluntatus impelli.* Et rurſùs ad Pytoclem formoſum, & duode-viginti annorum adoleſcentem, *Sedebo operiens exoptatum tuum, & veluti Dei alicuius ingreſſum.* Hùc ſpectant infractæ, & blandulæ illæ appellitationes, quibus Coloten, verbi gratiâ, dixit ex Plutarcho Κολωτάραν, & Κολωτάριον, *Colotulum, & Colotillum.* Taceo obiici iſtam quoque intemperantiæ ſpeciem, vt cauſam morborum & mortis, de quibus ex Suida, Stoiciſque dictum iam eſt. Denique tam iſta, quàm ſuperior intemperantia cauſa Epicuro fuiſſe dicitur, cur abactus fuerit è Philoſophorum choro. Viſum eſt iam Cleomedem, Epictetum, Hieroclen relegaſſe illum ad cynædos, & meretrices. Refert Themiſtius patrem ſuum ſuſtuliſſe ipſum è Catalogo. Maximus Tyrius, *Epicuri*, inquit, *ne nomen quidem fero, neque enim admitto Philoſophiam, quæ laſciuiat, vt neque Imperatorem qui ex acie diſcedat.* Et Lactantius, relatis illis ex Lucretio de Epicuro carminibus,

Qui genus humanum ingenio ſuperauit, & omneis
Præſtinxit, Stellas exortus vti Ætherius Sol;

Subdit, Quos equidem verſus nunquam ſine riſu legere poſſum. Non enim de Socrate aut Platone hoc ſaltem dicebat, qui velut Reges habentur Philoſophorum; ſed de homine, quo ſano, & vigente nullus æger ineptiùs delirauit. Memorabile eſt, quod Arceſilas apud Laërtium interrogatus, *cur homines ex cæteris ad Epicureos, ex Epicureis autem ad cæteros non migrarent,* Reſpondit, quoniam *ex viris quidam Galli fiunt; ex Gallis verò viri non fiunt;* alludens ſcilicet ad Gallos Sacerdotes Cybeles exſectos, & effœminatos. Ad hunc locum ſpectat, quod Suidas, Ælianus, & alij memorant fuiſſe Epicureos à Romanis expulſos; itémque à Meſſeniis, à Lyctiis, ab aliis Rebuſpublicis; quòd adoleſcentium corruptores eſſent & ſapientiæ degeneris, turpis, effœminatæ inuentores. Vno verbo exſtat verſus apud Apollinarem,

Aſt Epicurus eliminat vndique virtus.
Vale PRINCIPVM OPTIME, & cœptum hunc annum, ac Neſtoreos porrò fœlicitet exige. Pariſiis, III. Non. Ianuar. M. DC. XLII.

EIDEM.

Cum teſtimonium iam aliquod de Epicuri caſtitate, expectes, palmare eſt, quod verè doctus, Sanctúſque Pater Gregorius Nazianzenus in Iambicis habet, dum poſtquam retulit Epicurum Voluptatem ſtatuere pro fine bonorum, ſubdit,

Ac ne ob voluptatem, improbam hanc laudarier
Quis crederet, moderatus, & caſtus fuit,
Dum vixit ille; Dogma moribus probans:

Et de Dogmate quidem cùm agetur, perſpicuum fiet Epicurum ea tradidiſſe Continentiæ, atque honeſtatis præcepta, vt ſeueriora non potuerint tradi. Nunc, cùm de moribus agatur, notabile præſertim eſt, quod legitur apud Stobæum, ſcilicet aſſerente quodam Sapientem amore non capi, ac, cæteros inter, exemplo eſſe Epicurum, excepit Chryſippus, *haud legitimè id concludi, eò quod Epicurus* ἀναίσθητος, *ſine ſenſu* fuiſſet. Teſtimonium ab inimico; ſed interim probans, quod aliunde probabiliſſimum facit parciſſimus victus, de quo ante ſcripſi; & labor aſſiduus, quo præter doctrinam viua voce traditam, libros innumeros conſcripſit. Quippe & ſubductis libidinis fomitibus, & fugata deſidiâ, potuit circa venerea ἀναίσθητος iure cenſeri. Non repeto ipſam Voluptatis vocem feciſſe totam fabulam: addo potiùs illud ex Cicerone, *Quid ergo (dicet aliquis) Epicurum exiſtimas iſta voluiſſe, aut libidinoſas eius fuiſſe ſententias? Ego verò minimè; video enim ab eo dici multa ſeuerè, multa præclarè. Itaque, vt ſæpe dixi, de acumine eius agitur, non de moribus. Quamuis ſpernat voluptates eas, quas modò laudauit; ego tamen meminero*, &c. Itémque illud ex Seneca, *Mirum eſt aliquid fortiter dici ab homine mollitiem profeſſo*; ita enim plærique *indicant: apud me verò Epicurus eſt fortis, licet manuleatus ſit.* Sed ne plura conſecter, & vt ad obiecta breuiter reſpondeam; fuere quidem fœminæ quædam cum Epicuro in Hortis verſatæ; ſed quo verſatæ modo fuerunt Laſthenia, & Axiothea cum Platone in Academia; Theano, & aliæ cum Pythagora; Gemina & aliæ cum Plotino; & aliæ cum aliis Philoſophorum Coryphæis; nempe, vt philoſopharentur. Et quoniam Leontium potiſſimùm obiicitur; ſanè illam non meretricem, ſed ſtudioſam fœminam fuiſſe, vel illud vnum arguit, quod ex Cicerone *librum ſcripſit aduerſus Theophraſtum ſcito ſermone, & Attico*; quódque Plinius memorat illam depictam fuiſſe cogitabundam. Prætereo autem fuiſſe ipſam Metrodori vxorem, vt & Themiſtiam Leontei, & aliorum familiarium alias; ac Epiſtolam ipſi attributam fuiſſe Alciphronis ſtylum exercentis commentum. De conuentu illo nocturno iam diximus, Corniades Epicureus non fuit. Comparationes declamatoriæ ſunt. Epiſtolæ à Diotimo confictæ, in quibus eſſe quoque potuit, & illud de Colote, & quidquid fuit præterea Epicuro obiectum ab iis, quos inſanire Laërtius dixit. Circa obiecta de morbo, ac morte, nihil adiiciendum ad antedicta. Supereſt locus de reiectione è Philoſophorum choro. Sed qui reiecerunt, vel Stoici fuerunt, vel certo conſilio hæſerunt diſſeminato in vulgus rumori. Vt autem magnos Viros opponam, & intereà citatum iam B. Nazianzenum reticeam; primus occurrit Conſtantinus Porphyrogenneta Imperator, qui Inſulam Samum deſcribens, *ex hac*, inquit, *prodierunt Viri Sapientiæ laude inſignes, Pythagoras, Epicurus, Meliſſus, aliique non pauci.* Succurret Cicero, qui & aliquando *Philoſophum nobilem* dicit, & paſſim nobiliſſimis Philoſophorum intermiſcet. Et Seneca, qui dum reſpondet obiicientibus Philoſophos aliter vixiſſe, quàm docuerint, *hoc*, inquit, *per maligniſſima capita & optimo cuique inimiciſſima, Platoni obiectum eſt, obiectum Epicuro, obiectum Zenoni.* Non ſubiicio Apuleium; non ipſum Laërtium; non innumeros alios, ac potiſſimùm eruditiores quoſque, ex quo bonæ literæ reſtitui ante annos prope ducentos cœperunt. Continere me non poſſum, quin & ſubindicem egregium Epigramma, quo apud Laërtium Epicurus concluditur ab Apolline, aut Muſis edoctus; & ſubtexam ex Anthologia diſtichon Menandri præclarum, quo Epicurus confertur cum Themiſtocle, cuius quoque Pater appellatus Neocles fuit,

Χαίρε Νεοκλείδα, δίδυμον γένος, ὧν ὁ μὲν ὑμῶν
Πατρίδα δυλοσύνας ῥύσατ', ὁ δ' ἀφροσύνας.

Quod ego quidem diſtichon, vt potui, ita reddidi.

Par Neoclidarum ſalice; queis Patria debet,
Vni, vt libera ſit; alteri, vt & ſapiat

Quod ad expulſos Epicureos ſpectat, non negandum quidem, quin eſſe potuerint degeneres aliqui; ecqua enim vnquam inſtituta Societas fuit, in qua omnes fuerint, inſtitutorum ſeruantes? ſed fatendum quoque, & potuiſſe illos ob calumnias, factionéſque aduerſariorum expelli; & hoc illis commune fuiſſe cum cæteris Sectis, vt teſtantur Edicta Antiochi, Lyſimachi, Athenienſium, Romanorum, ac præſertim ſuadente Catone, & imperante Domitiano, ſub quo Epictetus quoque fuit Româ deiectus. Addo Epicureos, ex Euſebio, floruiſſe omnium diutiſſimè in vrbibus; & quemadmodum Epicuro, ſic illis quoque dicatas ſtatuas, vt ex inſcriptione Bruduſij reperta conſtat. Concludo verò, ſelecto illo ex pluribus Ciceronis loco. *Ac mihi quidem, quòd ipſe bonus Vir fuit, & multi Epicurei fuerunt, & hodie ſunt, & in amicitiis fideles, & in omni vita conſtantes, & graues, nec voluptate, ſed officio conſilia moderantes; hoc videtur maior vis honeſtatis, & minor voluptatis.* Tu Viue iucundè, Vale DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, IV. Kal. Ianuar. M. DC. XLII.

EIDEM.

EIDEM.

QVidquid Supetiotibus literis citca Epicutum defenſum, quidquid poſttemis citca alia ſtudia commendare dignatus es, id totum debeo humanitati, ac ſingulari beneuolentiæ, qua dignatis me immetentem. Sed ne ad alia iam digrediar, ſupereſt extremum caput accuſationis in Epicutum, quod eſt de odio bonarum Attium, ſeu liberalium diſciplinarum. Nam vniuersè quidem auerſatus illas fuiſſe dicitur, teſtante Cicerone, *cum nihil olere ex puerilibus diſciplinis*; ſcribente Quintiliano, *fugiſſe illum omneis diſciplinas*; dicente cauſam Empirico, *quòd diſciplinas ad Sapientiam nihil conferre exiſtimaret*. Neque id modò, ſed etiam dehortatus cæteros fuiſſe, ne illas amplecterentur; vt Pytoclen apud Laërtium; vt Sectatores omnes apud Plutarchum; Athenæum, & alios. Confirmar vtrumque Cicero his verbis; *Hæc Epicuri non probo; de cætero, vellem equidem aut ipſe doctrinis fuiſſet inſtructior (eſt enim, quod ita videri neceſſe eſt, non ſatis politus iis artibus, quas qui tenent, eruditi appellantur) aut ne deterruiſſet alios à ſtudiis.* Speciatim verò quod ſpectat ad Grammaticen, mitto, quæ apud Plutarchum, Empiticum, Laërtium, Cleomedem leguntur. Sufficiat idem Cicero, cùm de Epicuro loquens, *Si loquendi*, inquit, *vim, ſi conſuetudinem verborum tenuiſſet, nunquam in ſalebras tantas incidiſſet.* Et rursùs, *In hac expoſita ſententia*, inquit, *ſunt qui exiſtimant, quòd Epicurus inſcitiâ planè loquendi fecerit, feciſſe conſultò*; de homine *minimè vafro malè exiſtimant.* Hùc ſpectat, quod Plutarchus ſcribit *noluiſſe illum occupari ſapientem in Criticorum quæſtionibus; neglexiſſe Hiſtoriam, repudiaſſe Poeſim*; quod præter Heraclidum Ponticum, Maximum Tyrium, & alios, Torquatus quoque apud Ciceronem teſtatur; *An ille*, inquit, *tempus, in Poetis euoluendis conſumeret, in quibus nulla ſolida vtilitas, omniſque puerilis eſt delectatio.* Quod ad Rhetoricen, arguitur omnem protsùs ornatum Orationis neglexiſſe, ſcribente Agellio *ipſum curas vocum, verborúmque elegantias non modò non ſectatum, ſed etiam inſectatum fuiſſe.* Idem confirmat Halicatnaſſæus circa voces, & Athenæus circa ſtructuram conſcripti ab Epicuro Sympoſij. Cicero autem illius, ac Metrodori libros cum quibuſdam confert, *quos neque diſtinctè neque eleganter, neque ornatè ſcriptos latinè* commemorat, & de Epicuri Philoſophia alicubi loquens, *Abeſt*, inquit, *ab eo viro, quem querimur & quem authorem publici conſilij, & regendæ ciuitatis ducem, & ſententiæ, atque eloquentiæ Principem in Senatu, in populo, in cauſis publicis eſſe volumus.* Et ſequutus Quintilianus, *alia*, inquit, *mihi quæſtio exoritur, quæ Secta conferre plurimùm eloquentiæ poſſit; quanquam ea non inter multas poſſit eſſe contentio. Nam Epicurus imprimis nos à ſe ipſe dimittit, qui fugere omnem diſciplinam nauigatione quàm velociſſima iubet.* Quod ad Dialecticen, non refero, quæ Stoici, Plutarchus, Themiſtius, & cæteri obiecerũt. Vnus Cicero ſufficere poteſt, cuius sũt varia hac de re loca, ſed ille præcipuus, *In illa*, inquit, *Philoſophiæ parte, quæ eſt quærendi ac diſſerẽdi, quæ λογικὴ dicitur, iſte veſter planè, vt mihi quidem videtur, inermis, ac nudus eſt. Tollit definitiones, nihil de diuidendo, ac partiendo docet; non quomodo efficiatur, concludatúrque ratio tradit; non qua vi captioſa ſoluantur, ambigua diſtinguantur. oſtendit, iudicia rerum in ſenſibus ponit, quibus ſi ſemel aliquid falſi pro vero ſublatum ſit, ſublatum eſſe omne iudicium veri, & falſi putat, &c.* Quod denique ad Mathematicen, ecce Torquatus Epicutum excuſans, *An ſe*, inquit, *vt Plato in Muſicis, Geometrica, Numeris, Aſtris conficeret, quæ & à falſis initiis profecta, vera eſſe non poſſunt; & ſi eſſent vera, nihil afferrent, quo iucundius, ideſt meliùs viueretur.* Plutarchus verò oſtendit quibus ſe voluptatibus Epicurus priuauerit, dum neglexit Geometriam, Arithmeticam, Aſtrologiam, Muſicam, ac perſuaſit etiam Regibus, vt in ſuis Conuiuiis, quaſlibet potiùs ſcurrilitates, quàm Muſicas, Poëticáſque diſquiſitiones tolerent, Prætereo quæ varia habet Cicero, vt illud, *Quod profectò nunquam putauiſſet, ſi à Polyæno familiari ſuo Geometriam dicere maluiſſet, quàm illam ipſum dedocere*: itémque illud, *Quæ ſi bis bina quot eſſent, didiciſſet Epicurus, certè non diceret: ſed dum palato quid ſit optimũ iudicat, cæli palatum, vt ait Ennius, non ſuſpexit.* Prætereo etiam quæ Cleomedes, & alij, ac id ſeligo, quod habet D. Auguſtinus, *Quis*, inquit, *Geometricas literas legere magiſtro Epicuro, aut diſcere voluit? contra quas ille multum pertinaciter, nihil earum, quantum arbitror, intelligens diſſerebat.* Hæc ſatis; quæ ideò eſt viſum cæteris obiectionibus circa mores attexere, quòd aſpernari ingenuas Arteis maxima labes morum videatur. Tu morum candidiſſimorum illuſtris PRINCEPS, optimè Vale. Pariſiis, XVI. Kal. Februar. M. DC. XLII.

Si iam Aquas-Sextias redieris, patere, quæſo, nomine meo, tam Bereculio, quam Ber-villæ ſalutem quam-plurimam dici. Vale iterùm.

EIDEM.

DIcturus poſtremùm de obiecto odio Liberalium Diſciplinarum, id vniuersè adnoto, eſſe in illis quidem, vnde liberales, hoc eſt homine libero, ingenuóque dignæ cenſeantur; ſed irrepſiſſe tamen in ſingulas multa, quæ ſint vaniora, inutiliora, ſpinoſiora, perniciosiora, quàm vt ea Vir ſapiens conſectari debeat. Ipſum verò Epicurum non illas vniuersè repudiaſſe, ſed quatenus ſolùm ſunt vanæ, inutiles, ſpinoſæ, atque perniciosæ. Quoniam autem nulla non fuit captata in ipſum declamandi anſa.; ideò ex hoc capite quoque exprobratum illi fuit, quòd omnem prorſus diſciplinam oderit, ac diſſuaſerit. Decantatum præ cæteris videtur illud ad Pythoclen, *Omnem diſciplinam ô beate, deuita*; ex eo enim eſt, ſeu ex fonte deductum quod M. Tullius, Quintilianus, Plutarchus, alij obiecerunt. Verùm, cùm illud coniectum fuerit in Epiſtolas, ex Laërtio ſuppoſititias; perſpicuum eſt, quidquid exinde deriuatum

fuit,

fuit ſapere calumniam. Cùm Empiricus certè addit cauſam, quòd Epicurus exiſtimaret diſciplinas eſſe ad Sapientiam inutileis, id ſubnotat ipſum illas non damnaſſe, ſi ad Sapientiam, & voluptatem non illaudatam quicquam conferrent. Heinc, quod ad Grammaticen ſpectat, teſtatur idem Empiricus, non fuiſſe illam ab Epicuro quacumque ex parte eiectam; & quod Plutarchus reprehendit circa Criticos, arguit Epicurum ipſum eodem reſpexiſſe, quo Senecam; dum in Profeſſores artium liberalium, vt moleſtos, verboſos, intempeſtiuos, ſcribens ſubdit, *Quatuor millia librorum Didymus Grammaticus ſcripſit; miſer! Si tam multa ſuperuacua legiſſet? In his libris, de Patria Homeri quæritur, in his, de Æneæ matre vera, in his libidinoſior Anacreon, an ebrioſior vixerit: in his, an Sappho publica fuerit*: & alia, quæ erant dediſcenda, ſi ſcires. Huc proinde ſpectat illud Torquati, *Non Epicurus ineruditus; ſed ij indocti, qui quæ pueros didiciſſe turpe eſt, ea putent vſque ad ſenectutem eſſe diſcenda.* De Poëſi teſtatur Laërtius, placuiſſe Epicuro Sapientem rectè, de illa diſſerere, & Poëmata non fingere quidem; ſed tamen pangere ποιήματά τε ἐνεργείᾳ οὐκ ἂν ποιῆσαι, hoc eſt, non deſcribendo fabulas, ſed aut res præclarè geſtas, quod deinceps Atticus fecit; aut quæ ad morum inſtitutionem, naturæque illuſtrationem faciant, quod Lucretius. Quod ſpectat ad Rhetoricen, non fuit Epicurus illius ignarus, qui librum de ea ex Laërtio ſcripſit; ſed reſecuit ſolùm, quæ ab ea aliena, inutilia-ve cenſuit, & perſpicuitatem σαφήνειαν ſolam retinuit. Cùm hæc verò conſtet ex delectu, diſpoſitionéque tum verborum, tum ſententiarum; clarum videtur quidquid præterea ex illa arte exigitur, aut eſſe inutile, aut ab ea alienum. Ipſe ne verò, ſeu in loqoendo, ſeu in ſcribendo fuerit adeò barbarus, & inelegans, vt interdum Cicero, aliique declamant, vel Cicero ipſe eſſe teſtis poteſt; exempli cauſâ; cùm, *Vide*, inquit, *quantum fallare, Torquate. Oratio me iſtius Philoſophi non offendit; nam & complectitur verbis, quod vult, & dicit planè quod intelligam.* Sic Seneca paſſim, *Aliquam magnificam vocem Epiſtola ſecum ferat. Ecce occurrit mihi neſcio vtrum verior, an eloquentior. Cuius, inquiens, Epicuri.* Item, *Eleganter, itaque ab Epicuro dictum eſt*, Ac rurſùs, *Et apertior iſta ſententia eſt, quàm vt interpretanda, & diſertior, quam vt adiuuanda.* Quod ad Dialecticen, Scribit quoque Empiricus, *non omnem fuiſſe ab illo neglectam, ſed Stoicam ſolummodò*, id nempe ob ſuperuacaneas, ſpinoſáſque illas argutias. Heinc ſolo Dialectices nomine mutato, *Canonicam* ſcripſit, hoc eſt, Regulas tradidit, quas vtileis eſſe ad ratiocinandum putauit; & in quibus poteſtate, vt loquuntur, continetur, quidquid viſum eſt à Cicerone deſiderari. Id ſuo loco diſquiretur, ediſſeretúrque ſpeciatim quod circa ſenſus obiicitur. Heic ſufficiat, cùm Plutarchus illum circa ſyllogiſmum quemdam reprehendiſſet, excepiſſe Agellium; *Id factum minutè nimis, ac propè etiam ſubfrigidè, vnde & Epicurus*, inquit, *cuiuſmodi homo eſt, non inſcitia videtur partem illam ſyllogiſmi prætermiſiſſe; neque id ei negotium fuit, ſyllogiſmum tanquam in Scholis Philoſophorum cum numeris omnibus, & cum ſuis finibus dicere*, &c. Quod ad Mathematicen denique, non in ea quidem fuit Epicurus tantus, quantus Pythagoras, aut Plato: verùm neque inferior fuit Zenone, & aliis; neque tantum illam exploſit, quantum Socrates, cùm etiam de Cæleſtibus cenſuerit Sapienti eſſe diſſerendum. Heinc quæ ſpecialia obiiciuntur de magnitudine Solis, & ſimilibus, ſuis locis ſoluenda ſunt; ſatiſque iam eſt dicere, non fuiſſe Epicurum auerſatum hanc partem, quatenus ad Sapientiam, honeſtámque voluptatem conducit; ſed quatenus ſolùm infrugifera eſt, aut mirificè laborioſa. Illod ex Plutarcho circa Muſicam, eſſe declamatorium, vel ex eo conſtat, quòd inter Epicuri Placita Laërtius id refert, *ſolum Sapientem de Muſica ritè habiturum ſermonem*; cùm & aliundè Empiricus ſcribat Muſicam ex eo dumtaxat ab Epicuro, vt à Platonicis quoque, improbatam fuiſſe, *quòd inutilis, ſegnis, vinoſa, pecuniarum prodiga eſſet.* At que heic tandem Apologiæ circa Epicuri mores finis eſto? Non eſto verò vnquam meæ erga te obſeruantiæ; qui ſum, viuóque ex aſſe tuus. Tu annos Neſtoreos, & Viue, & Vale, ô & dulce Decus, & Præſidium meum. Pariſiis, IX. Kal. Februar. M. DC. XLII.

EIDEM.

VIdes, PRINCIPVM OPTIME, vt lentè licet feſtinantes, ad Apologiæ peruenerimus metam. Supereſt aliud, quod ſit quidem incomparabiliter prolixius de Doctrina curriculum; verùm id ſemel ineundum eſt, precandúmque ſolùm vt Deus fortunet. Si exeuntem manè viatorem ſollicitudo caperet tanti illius numeri paſſuum ſigillatim percurrendorum; hæreret ſanè in limine: ſed & ille debet eam mittere curam, itérque ſolùm ingredi; quoniam tametſi non aduertenti, ſpatia immenſa ſuperabuntur; & nobis non immenſitas operis cogitanda eſt, ſperandúmque ſolùm, vt ſenſim progreſſi ſimus illud tandem ad vmbilicum perducturi. Non quòd ſim certus tot me adhuc abfuturum hebdomadas, vt totidem datis ad te literis, id complecti quidquid eſt, poſſim; ſed quòd ſi fortè tandiu abſim, nolim me demùm ob inſtitutum non ſatis maturè prouiſum pœniteat. Et abſim breuiùs; nihil nocebit aliquo vſque proceſſiſſe, & quidquid demum peractum erit, id fiet ipſi operæ-pretium. Non poterit certè res tibi non eſſe iucundiſſima; tum ob Sapientiæ ſtudium, quod vnum erit argumentum; tum ob manum, quam tibi eſſe non ingratam ſatis teſtaris. Adde quòd literas non-niſi ſepteno quoque die accipiens, non ſis facilè ſenſurus faſtidium; ac tot aliis curis interpoſitis, ſis interim, quaſi animum relaxans, & ad quidpiam rerum nouarum diuertens vniuerſam propemodum Philoſophiam repetiturus. Nempe, vt antè ad Luillerium, non eam dumtaxat, quæ Epicuri fuit ſpecialis, ſum proſequutus; ſed quidquid

præterea ex cæteris Sectis perſpectum habui, complexus ſum; ita compendio tecum agens, quidquid præcipuum ex ſingulis videbitur, haud prætermittam. Initium verò faciam ab iis, quæ generatim de Philoſophia videntur eſſe prænoſcenda; ne videar illotis, quod aiunt, rem attrectare manibus. Quanquam id deinceps prima occaſione; iam enim, ſi aggrederer, excederem haud-dubiè modum. Sunt etiam duo quædam, quæ hic attexenda mihi ſuperſunt. Vnum eſt, quam debeo gratiarum actionem ob bona illa tua verba, tum de Epicuro purgato, tum de enarrato Peireſkio, quorum ſi vterque adhuc viueret, foret cur ſe ampliùs vni tuo elogio, quàm prolixis meis Commentariis debere putaret. Alterum eſt, quòd meo Roberto tibi haud profectò incognito, officium debeo. Grauis quædam illius cauſa diſceptatur impræſentiarum coram Senatu Diuionenſi. Ac non audet quidem petere abs te commendatitias literas vllas; ſed quia ſubueretur, nè aduerſum ſe dare aliquas cogiteris, vellet bonitatem tuam exoratam, vt cùm te non fuerit meritus propitium, non experiatur quaſi infenſum. Nouit cuius illeic ponderis habeatur attinentium re proximè Principum commendatio; timétque præſertim, ne quædam ad illos literæ à te extorqueantur. Ipſe recepi me id tibi illius rogatu ſignificaturum. Túque tantò magis id conſules boni quantò noſti, quæ inter me, ac illum ſit neceſſitudo. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium ac Decus meum dulce. Pariſiis, pridie Kal. Februar. M.DC.XLII.

EIDEM.

VT ſtem promiſſis, OPTIME PRINCEPS, non aliunde exordiar, quàm ab ipſamet Epicuri adhortatione ad Menæceum, dum ad illum ſcribens, vt eſt apud Laërtium, in hunc modum præfatus eſt. *Neque iuuenis quis exiſtens philoſophandi moram trahat, neque ſenex cum fuerit, philoſophando defatigetur. Ad Animæ quippe ſanitatem neque immaturus, neque intempeſtiuus eſt quiſquam. Et qui dicit tempus ad philoſophandum, aut nondum adeſſe, aut præteriiſſe; perinde facit, ac is, qui dicit tēpus ad beatè degendum aut nondum adueniſſe, aut eſſe elapſum. Itaque & iuueni, & ſeni eſt philoſophandum; iſti quidem, vt in ſenio, quaſi iuuenis, efflореſcat bonis, ob præteritorum gratiam*; *illi verò, vt in iuuentute, quaſi ſenex, matureſcat ob futurorum ſecuritatem. Heinc ea meditari par eſt, quæ fœlicitatem pariunt; ſi quidem cùm illa adeſt, nihil eſt, quod non habeamus, cùm abeſt, nihil non agimus, vt conſequi illam poſſimus.* Hactenus ille: refero autem, vt imprimis definitionem intelligas, quam apud Empiricum tradit, dum, Philoſophiam eſſe dicit *Exercitationem, quæ rationibus & ſermocinationibus vitam beatam inſtituit.* Quo loco, *Exercitationem* dicit, vt innuat ſtudium Sapientiæ (id enim ſonat iſta vox) debere eſſe animatum; non habitus inſtar torpentem, ſiue quis ſecum ratiocinando, ſiue ſermonem cum aliis ſerendo, ſtudeat Sapiens euadere, beatámque vitam adipiſci. Deinde, vt agnoſcas finem, quem ex Metrodoro apud eundem Empiricum ſola omnium artium Philoſophia conſiderat, videlicet *fœlicitatem.* Vbi ille habet Philoſophiam quaſi *artem vitæ*, & cùm artes cæteræ de opere quidem, at non de fine ſollicitæ ſint (vt dum faber conficit clauim, quâ alius aperiat; aut Orator parat Orationem, quâ alius ſuadeatur). Philoſophiam ita vult eſſe de ſuo fine ſollicitam, vt non cenſeat Philoſophum, ſi quis fœlicitatem aliis, non ſibi parare contendat. Hûc ipſi quoque Stoici ſpectaſſe videntur, dum Philoſophiam definierunt *Exercitationem artis conuenientis*, qui deſcribentes Sapientiam, *rerum diuinarum, humanarúmque ſcientiam*, id ſolùm dixere ſpecialius, quod rationibus, ſermonibúſque diſquiſitum, vitam beatam parat. Hûc etiam Ariſtoteles, qui in Metaphyſicis ita Philoſophiam definit *Veritatis ſcientiam*, vt ſtatim declarans functiones illius contemplationem & operationem, contemplationis finem dicat veritatem, operationis ipſum opus; ac deinceps in Ethicis, ad fœlicitatem referat vtramque. Hûc & ipſe Plato, qui non alio ſenſu dixit Philoſophiam eſſe *Exercitationem mortis*, quàm vt indicaret aſſueſcendum eſſe in ſeuocando animo à rebus corporeis, cogendóque vt ſecum ſit, & dignioribus cogitationibus incumbat; hoc enim modo *Animum ſecernere à corpore*, nihil aliud eſt, vt Cicero interpretatur, quàm *emori diſcere.* Hûc quod ipſe Cicero aliàs, dum præclaram illam in tertiam Tuſculanarum Præfationem concludens, *Eſt profectò*, inquit, *Animi medicina Philoſophia, cuius auxilium non vt in corporis morbis petendum eſt foris; omnibúſque opibus, viribúſque, vt noſmetipſi nobis mederi poſſimus, elaborandum eſt.* Adderem alios; ſed hoc ſufficiat; cùm vita beata iuxta Epicurum in corporis, & animi, ſed huius præſertim, ſanitate conſiſtat, Philoſophiam in eo eſſe, vt ex Virtutum ac potiſſimùm temperantiæ praxi ſanum corpus præſtet, quantum per humanam fragilitatem fas eſt; & ex cognitione, ac æſtimatione rerum debita, Animum ſanum, hoc eſt tranquillum terroribus putà, ac inanibus cupiditatibus liberum; quantum per humanam imbecillitatem licet, efficiat. Agnoſces exinde, quò reſpiciant trita ex Lucretio carmina.

Suaue mari magno, turbantibus æquora ventis,
E Terra magnum alterius ſpectare laborem:
Non quia vexari quemquam 'ſt iucunda voluptas;
Sed quibus ipſe malis careas, quia cernere ſuaue 'ſt.
Suaue etiam belli certamina magna tueri,
Per campos inſtructa, tua ſine parte pericli:
Sed nil dulcius eſt, benè quàm munita tenere
Edita doctrinâ Sapientum templa ſerena;
Deſpicere vnde queas alios, paſſimque videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ;
Certare ingenio, contendere nobilitate,
Nocteis, atque dies niti præſtante labore,
Ad ſummas emergere opes, rerúmque potiri.

Et

Et quæ ſequuntur.

O miſeras hominum menteis ! ô pectora cæca !
Qualibus in tenebris vitæ, quantiſque periclis
Degitur hoc æui, quodcunque eſt ? nonne videre 'ſt
Nil aliud ſibi naturam latrare, niſi vt, cùm
Corpore ſeiunctus dolor abſit, mente fruatur
Iucundo ſenſu, curâ ſemota, metúque ?

Sed modus eſto; Tu annos Neſtoreos corpore ſimul, ac mente ſanus, Vale. Pariſiis, poſtridie Non. Februar. M. DC. XLII.

Bereculo & Ber-villa perpetuam ſalutem.

EIDEM.

SCripſi mox ad te, & pluribus quidem, via compendioſiore. Hæc iam poſt-ſcribo, vt ſignificem Viri nobilis legitimum votum. Is eſt Paulus du May Diuionenſis Senator, qui vt cum Peireſkio dum vixit, amicitiam coluit, ipſe quoque & literarum, & Literatorum amans, ita pridem tanto affectu, quantum verbis vix liceat explicare, proſequitur. Sunt illi Cognati, fratrum nempe vnus, & ex fratre altero Nepos, ciues Toloſates, qui graui lite conteſtaturi in Senatu Prouinciæ, re haud-dubiè ſunt inuiſuri. Adnixus eſt ipſe, qua eſt caritate, eorum diſſidia componere, & Condæi quoque Principis illuſtris, à quo impensè diligitur, interpoſitam fieri authoritatem procurauit. Nihil proficere cùm potuerit, ſupereſſe exiſtimat, vt iuri dicundo locus permittatur. Et quia tamen ſubueretur, ne qui prior acceſſerit, bonitatem inuocet tuam, vt tuo patrocinio cauſam adiuues, ideò exoptato te exoratum, vt ἀδιάφορ neutri faueas, aut vtrique fauens, vtrique ſis author Patriam repetat, Arbitróſque à Principe memorato delectos audiat. Quoniam verò illum non latet, quanta in me ſis propenſione, idcircò id tibi per me innoteſcere expetit; qui poſſet profectò, vt tu optimus, ipſe merentiſſimus eſt, nullo vti interceſſore. Ego autem & morem gero, quoniam ius amicitiæ eſt; & tantò facio alacriùs, quantò id quod, quæſo, tuæ dignitati, æquitatique eſt conſentaneum; ac certus ſum, te pro tua illa in me beneuolentia æqui, boníque conſulturum. Viue, & Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis iterùm, poſtridie Non. Februar. M. DC. XLII.

PAVLO DV MAY, *Senatori Diuionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

ECce, Fabroti noſtri manu tuas accipio literas, ac ſtatim conſcribo, quas dari per me ad optimum noſtrum Pro-Regem depoſcis. Haud eas obſignabo, vt ſi fortè velis proprias ipſis adiungere, poſſis, quod fortaſſis non fuerim ſatis aſſequutus, declarare. Gratias tibi habeo pro ſignificata Roberti valetudine, abs quo nullas habui literas hac vice. Quidquid in illum humanitatis, officiique contuleris, id mihi fore collatum nôſti. Quod de vindiciis Lazari, Magdalenæque noſtrarium mones, opis meæ ſanè non eſt. Quæſtio facti eſt, quæ aut Actis, aut teſtibus decidi debet; ego idoneis deſtituor, ſolámque Maiorum meorum, quam piè ſequar, pietatem habeo. Deus qua bonitate eſt, veritatem proſterni, aut iacere non ſinet. Vale. Pariſiis, poſtridie Non. Februar. M. DC. XLII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

CVm ſuperioribus literis dictum ſit Philoſophiæ finem non alium, quàm fœlicitatis adeptionem eſſe, non eſt, cur alia occaſióne factam ipſi originem, quàm ex eiuſdem fœlicitatis deſiderio exiſtimemus. Nam cauſa quidem apud Platonem, Ariſtotelémque admiratio eſt; verùm ne admiratio quidem ad Philoſophandum, ſeu requirendum cauſas inſtigat, niſi quia res moleſta eſt, & infœlicitatis pars, in ignoratione verſari. Cæterùm Epicuro quoque eam philoſophandi occaſionem fuiſſe ex hiſce Lucretij carminibus intelliges.

Nam cum vidit hic, ad victum quæ flagitat vſus,
Et per quæ poſſent vitam conſiſtere tutam,
Omnia iam fermè Mortalibus eſſe parata:
Diuitiis homines, & honore & laude potenteis
Affluere, atque bonâ natorum excellere famâ:
Nec minus eſſe domi quidquam tamen anxia corda,
Atque animum infeſtis cogi ſeruire querelis:
Intellexit, ibi vitium vas efficere ipſum,
Omniáque illius vitio corrumpier intus,
Quæ conlata foris, & commoda cumque venirent,
Partim quòd fluxum, pertuſúmque eſſe videbat,
Vt nulla poſſet ratione explerier vnquam:
Partim quod tetro quaſi conſpurcare ſapore
Omnia cernebat, quæcunque receperat intus.
Veridicis igitur purgauit pectora dictis:
Et finem ſtatuit cuppedinis, atque timoris:
Expoſuitque bonum ſummum, quò tendimus omnes,
Quid foret, atque viam monſtrauit tramite prono,
Quà poſſemus ad id recto contendere curſu, &c.

Quandoquidem verò Epicurus nec primus, nec ſolus fuit philoſophatus, & requiri poteſt ex quo vſque tempore Philoſophia occœperit: non eſt primùm, cur immoremur circa vocis originem, cuius Authorem Pythagoram fuiſſe, cùm Leonti Phliaſiorum Regi roganti quantum ſaperet, reſpondit, *ſe nihil aliud, quàm* φιλόσοφον *id, Sapientiæ eſſe ſtudioſum*; teſtantur Cicerò, Laërtius, Lactantius, & complures alij. De re ipſa quæſtio cùm ſit, fabulas prætereo, vt quod legitur de

Zoroaſtre,

Zoroaſtre, Perſarum Philoſopho, quinque annorum millibus ante Troiæ excidium; quod de Vulcano, qui Philoſophiam apud Ægyptios primus docuerit quinquaginta annorum millibus ante Alexandrum Macedonem; & id genus alia ſimilia. Dico ſolùm, ſub nomine Sapientum celebrari in Græcia ſeptem illos, qui fuere non multùm antiquiores Pythagora; quanquam hiſtoria de Tripode apud Laërtium memorata arguit Sapientis nuncupationem & recuſatam ab ipſis, & vni Deo tributam fuiſſe. Succurrit locus ex Cicerone, quem non pigebit exſcribere. *Itaque*, inquit, *& illos ſeptem qui à Græcis σοφοὶ Sapientes à noſtris & habebantur, & nominabantur, & multis ante ſæculis Lycurgum, cuius temporibus Homerus etiam fuiſſe ante hanc vrbem conditam, traditur; etiam Heroicis ætatibus Vlyſſem, & Neſtorem accepimus, & fuiſſe, & habitos eſſe Sapienteis. Nec verò Atlas ſuſtinere Cælum, nec Prometheus affixus Caucaſo, nec ſtellatus Cepheus cum vxore, genero, filia traderetur; niſi Cæleſtium diuina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ traduxiſſet; à quibus ducti deinceps omnes, qui in rerum contemplatione ſtudia ponebant, Sapientes & habebantur & nominabantur.* Hæc ille; quibus nihil antiquius apud Ethnicos memoratur, niſi quòd ferunt de Minerua Sapientię Dea, ſeu Præſide, ex cerebro Iouis prognata. Ad nos quod ſpectat, non Sapientiam modò æternam profitemur ex Summi Dei Intellectu progenitam; ſed creatam quoque, propagatámque, agnoſcere eundem Authorem tueremur, vt qui illam primo Parenti initio Mundi indiderit. Sic primus homo celebratur, tanquam primus Sapiens, ſeu Philoſophus, argumentóque affertur, tum quòd impoſuerit rebus nomina; tum quod ea Sapientiæ monimenta reliquerit, quæ inſculpta duabus columnis apud Ioſephum recitantur. Succeſſit porrò longa ſerie, ac poſt diluuium Abrahamus, cuius Sapientiæ teſtimonium dixerunt ex Ethnicis Hæcateus, Nicolaus Damaſcenus, ac Beroſus præ cæteris, ex quo Ioſephus verba hæc refert. *Poſt diluuium autem decima ætate, erat quidam iuſtitiæ cultor, Vir magnus, & Sideralis ſcientiæ peritus*: Subiicit poſteà Abrahamum, cùm veniſſet in Ægyptum, communicaſſe cum Ægyptiis numerorum, ac Siderum ſcientiam. *Nam ante Abrahamum*, inquit, *rudes erant Ægyptij huiuſmodi diſciplinarum, quæ à Chaldæis ad Ægyptum profectæ, exinde ad Græcos tandem peruenerunt.* Habes heic originem veram, deriuationémque Sapientiæ ad Græcos vſque, ex quibus vides riuulos adhuc quoſdam deduci. Diſſerendum foret de ſpeciali modo comparandæ Sapientiæ, ſed quia ſum iam nimis, ſufficiat adſcribere vulgatos illos, quos Agellius refert ex Afranio verſus.

Vſus me genuit, mater peperit Memoria;
Sophiam me vocant Graij, vos Sapientiam.

Vale, PRINCIPVM SAPIENTISSIME, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, Eidibus Februarij, M. DC. XLII.

Gaſſendi Epiſtola.

EIDEM.

TRiplex diſtinxit Epicurus genus Hominum, qui ad Philoſopiam naſcuntur. Senecæ quippe verba hæc ſunt. *Quoſdam ait Epicurus ad Veritatem ſine vllius adiutorio exiſſe; feciſſe ſibi ipſos viam. Hos maximè laudat, quibus ex ſe impetus fuit, qui ſeipſos protulerunt. Quoſdam indigere operâ alienâ; non ituros, ſi nemo præceſſerit, benè ſequuturos. Ex his Metrodorum ait eſſe; egregium hoc quoque, ſed ſecundæ ſortis ingenium.* Et paulò poſt, *Præter hæc, adhuc inuenies aliud genus hominum, ne ipſum quidem faſtidiendum, eorum, qui cogi ad rectum, compellique poſſunt, quibus non duce tantum opus ſit, ſed adiutore, &, vt ita dicam, coactore; Hic tertius color eſt, Si quæris exemplum, Hermachum ait Epicurus talem fuiſſe. Itaque alteri magis gratulatur; alterum magis ſuſpicit. Quamuis enim ad eundem finem vterque peruenerit; tamen maior eſt laus, idem effeciſſe in difficiliore materia.* Sic ille. Cæterùm, cùm Plato exigat in eo, qui eſt futurus Philoſophus, inueſtigandi Veri ardorem, ingenium docile, memoriam firmam, affectus temperatos, laborem conſtantem; ac præterea fœlicitatem naſcendi in ea Regione, in qua Sapientia excolitur; vnde & Diis gratias agit, quòd Græcus fuerit, non Barbarus natus, ea de cauſa mirum non eſt, ſi Epicurus illi conſentiens, pronuntiârit apud Laërtium, *non in quouis corporis habitu, neque in quauis gente Sapientem naſci.* Quod quidem tametſi Clemens Alexandrinus ita fuerit interpretatus, quaſi Epicurus cenſuerit ſolos Græcos poſſe philoſophari; nihilominùs non videtur alia eius fuiſſe ſententia, quàm eſſe perdifficile emergere in virum Sapientem, ac philoſophari, vt par eſt, niſi conſentaneæ dotes à natura conceſſæ ſint, & inſtitutio, exercitatio, occaſio, exemplum accedant. Certè & habuit ipſe amicos ex Ægypto philoſophanteis; & non modò nouit Ariſtippum Cyrenaicum, Diogenem Sinopeum, alioſque non Græcos, philoſophatos fuiſſe: ſed cæteros inter Democritum ipſum abiiſſe procul philoſopharum cum Ægyptiis, Chaldæis, Magis, ac Gymnoſophiſtis. Quo loco admoneor, vt paucis percurram quos nouimus olim apud varias genteis præter ipſos Græcos Philoſophiam coluiſſe. Itaque in extrema India celebres fuere *Gymnoſophiſtæ*, quos inter præcipui fuere, qui dicti ſunt *Brachmanes*; nempe fuere & alij dicti memorato Alexandrino *Sarmanes*, Straboni *Garmanes*, ac in ipſis *Hylobij*, ſeu in ſyluis æuum degentes. Prætereo autem *Pramnas*, quoniam illi quaſi Sophiſtæ inter Gymnoſophiſtas fuerunt. Celebres deinde fuere apud Perſas *Magi*, quorum Princeps Zoroaſter, & apud Babylonios, Aſſyrioſque *Chaldæi*: tametſi Cicero & alij Chaldæorum nomen non artis, ſed gentis putant; fortè quia, vt Diodorus habet, Philoſophia erat quarundam familiarum propria, traditionéque acquirebatur. Fuere apud Iudæos *Phariſæi*, *Sadducæi*, *& Eſſæi*, *ſeu Eſſeni*; quos poſtremos Plinius, & Porphy-

rius commendant. Apud Ægyptios autem celebratiſſimi fuere *Sacerdotes*, ad quos non modò Democritus, ſed Plato quoque & Thales, & Solon, & Pythagoras (qui vt poſſet eorum myſteria cognoſcere, etiam circumciſionem ex Porphyrio eſt paſſus) & plerique alij. Memorat D. Hieronymus in Æthiopia *Gymnoſophiſtas* cùm eo acceſſiſſe Apollonium ſcribit: & ne mirere, Lucianus illos Indorum propaginem facit. Memorat D. Auguſtinus in Mauritania *Atlanticos*, ſeu *Libycos*, Sectatores nempe Atlantis, & Herculis, qui primi in ea Regione ſunt philoſophati, ac de rebus præſertim Cæleſtibus, ob quarum peritiam, & propter ſpheræ inuentionem dicti ſunt Cælum ſuſtinere. Memorat idem Sanctus Pater *Hiſpanos Philoſophos*; ſed qui illi fuerint, nobis incompertum. Iam de *Druydis* noſtratibus nihil eſt, quod adiiciam; de quibus apud Cæſarem & alios tam multa. Obſeruo ſolùm videri illos, cùm ex Britannia aduenilſſent, ſucceſſiſſe memoratis Diodoro Saronidis, & Straboni Vatibus, quibus antiquiores adhuc fuerint *Samothei*, *Sannothei-ve* Laërtio dicti. Nihil proinde addo de *Bardis* Gallorum Poëtis, quorum non Strabo modò, & alij meminerunt; ſed Lucanus etiam illis verſibus tibi profectò non ignoratis.

Vos quoque, qui forteis animas, belloque peremptas
Laudibus in Cælum Vates demittitis æuum,
Plurima ſecuri, fudiſtis carmina Bardi.

Fuere præterea *Tyrrheni*, *ſeu Etruſci* in Italia: *Sacræ fœminæ* in Germania, & vlteriùs *Getæ*, *Scythæ*, *Hyperborei*, de quibus vix quicquam præter nomina apud memoratos Alexandrinum, Auguſtinúmque habetur. Nam quod Zamolxis, Getes, & Anacharſis Scytha philoſophati fuerint; ad ipſos Græcos eſt referendum; vt referendum etiam quod Lucianus de Orpheo, & Eumolpo Thracibus ſcribit. Sed hæc iam ſatis. Tu philoſophare, ac æternùm Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, IX. Kal. Mart. M. DC. XLIII.

PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi cum literis tuis egregium tuum illum de Burgundico bello commentarium. Egregium, inquã, reuerà enim nihil mihi ex eo inter legendum non placuit, niſi quod nimis properè factum iri finem ex mole præſenſi. Et quàm ardenter, putas, exoptaui, vt quo ſtylo, ac ſtudio illam Landonæ obſidionem exſequutus es, aggreſſus fuiſſes cætera, quæ non ad bellum nuperum modò, ſed vniuersè etiam ad Burgundicam attinent hiſtoriam. Perge modò, Vir Erudite, nam ſi hoc quidem opuſculum, nihil fuit aliud, quàm prodromus, eſt cur te magnam oppidò gloriam eſſe conſequuturum ſperes. Gratias, quàm poſſum maximas pro tuo in meum Robertum affectu & habeo, & dum viuam habebo. Explorata mihi magis eius fides, quàm vt dum tuæ beneuolentiæ argumenta commemorat, commendátque diffidere poſſim. Sed nempe tu nimis es bonus, qui eſſe vis magis, quàm videri amicus. Eſto igitur æque in vtrumque; nam ego quidem illum, quàm me habere cariorem non poſſum. Vale, Pariſiis, IX. Kal. Mart. M. DC. XLII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

OBſetabam nuper meas literas, cùm tuus ille Victoriæ Abbas, hominum vrbaniſſimus miſit ad me tuas, éſtque ipſemet ſtatim inſequutus. Vocabant me etiam aliò quædam curæ; adeò vt ne poſt-ſcripto quidem licuerit mentionem tuarum facere, quarum me profectò decuit meminiſſe. Nempe & illæ conſcriptæ fuerant vrgente diſceſſus apparatu in Aulam, & tantum temporis ſucciderat, quantum ſufficeret, tum vt quid rerum egiſſes, faceres perſpectum; tum vt ſignificares quam tibi id ſit, quidquid ſcribo, non iniucundum. Verùm tu mihi hactenus eam feciſti confidentiam, vt nihil penè non audeam; &, ſi quid culpæ ſit, ipſe, dum nimis bonus es, videaris ſolus eſſe in culpa. Nunc, cùm tibi grata res ſit, ire pergo eandem-met viam, vt non improbatâ Apologiâ, quæ de Viri moribus eſt, ſuppetat vnde ferre quoque de Doctrina iudicium poſſis. Ac-non malè quidem es ſubodoratus me mea perſæpe interpoſiturum ratiocinia; ſed mens etiam eſt, ita cæterorum antiquorum Philoſophorum intertexere Placita, vt credere poſſis non vnius magis, quàm omnium ſimul Philoſophiam eſſe. Heinc eſt, quamobrem videas me in iſtis Philoſophiæ Procemialibus immorari. Quippe non vnius, ſed plurium inueſtiganda ſapientia eſt. Cùm ſuperioribus porrò literis illos recenſuerim, qui antiquitùs præter Græcos philoſophati memorantur, & ſim conſequenter dicturus de Græcis, ex quibus Epicurus fuit, & à quibus eam quæ ſola penè cognoſcitur, habemus Philoſophiam; Tria quædam hoc loco præmitto. Vnum eſt, quòd te obſeruaſſe apud Empiricum memini, treis generales philoſophandi apud Græcos rationes fuiſſe; Dogmaticam, Acatalepticam, Scepticam. Quicunque enim exiſtimârunt ſe veritatem inueniſſe, illi δόγματα, ſeu *Decreta* rata, certáque tradiderunt, vnde ſunt dicti *Dogmatici*, quales Peripatetici, ac Stoïci fuerunt. Quicunque verò ſunt opinari veritatem adeò occultam, vt eſſe ἀκατάληπτον, ſeu *incomprehenſibilem* putârint, ij *Acataleptici* dicti ſunt; cuiuſmodi fuere Academici ab Arceſila præſertim inſtituti, qui ne veriſimilitudinem quidem retinuerunt; & cùm Socrates dixiſſet ſe hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret, ipſi-ne ſe hoc quidem ſcire, an nihil ſcirent profeſſi ſunt. Quicunque demùm neque

que ſtatuerunt verum inuentum, comprehensúmque, neque cenſuerunt inueniri, comprehendíque minimè poſſe, ſed aſſenſum ſuſtinentes, in eo quærendo remanſerunt, ij ἀπὸ τῆς σκέψεως, ſeu *à conſideratione*, *Sceptici* appellati ſunt, veluti etiam *Ephectici* ἀπὸ τῆς ἐποχῆς *à cohibitione aſſenſus*; tales autem fuere Pyrrhonij, ad quos tametſi Epicurus, pertinere interdum videatur, ac præſertim circa Meteora, ſeu Sublimia, atque Cæleſtia; attamen ad Dogmaticos, quod dogmata, tradiderit, & Sapientem eſſe traditurum cenſuerit, videtur eſſe referendus. Alterum eſt, duos generaleis fuiſſe Philoſophiæ tractandæ modos; vnum obſcurum, alium perſpicuum. Et obſcurum quidem ſectati ſunt, tum qui fabulis Dogmata obuelârunt, vt feciſſe creditur Homerus, & qui res Diuinas ac naturaleis deſcripſerunt Poëtice, vt Empedocles, Xenophanes, Parmenides, aut moraleis per Apologos, vt Æſopus; tum qui ſymbolis, Ænygmatibúſque Placita obduxerunt, vt Pythagoras, & plærumque Plato; tùm qui ſtyli obſcuritate, vt Heraclitus qui propterea dictus eſt σκοτεινὸς, *tenebricoſus*; & Ariſtoteles, qui Alexandro de librorum Acroaticorum editione conquerenti, reſcripſit *illos ſic editos, quaſi non eſſent editi*, & ab Attico comparatus eſt ſepiæ atramentum effundenti. Perſpicuum autem ſequuti ſunt Ariſtippus, Zeno, Pyrrho, ac præ cæteris Epicurus, cui, vt antè ſcripſi, σαφήνεια vnicè placuit, & cuius Sectatores fuere ſemper animati aduerſus obſcuritatem, veluti Colotes dum apud Macrobium improbat figmentum à Platone vſurpatum; & Lucretius dum Heraclitus ab eo dicitur.

Clarus ob obſcuram linguam, magis inter inaneis,
Quàm de Graneis inter Graïos, qui vera requirunt,
Semper enim ſtolidi magis admirantur, amántque,
Immerſis quæ ſub verbis latitantia cernunt.

Tertium eſt, fuiſſe Græcorum Philoſophiam in varias αἱρέσεις, ſeu Sectas diuiſam, quæ ſumpſerint nomen, aut à Sectæ Principe, vt Pythagorica, Epicurea; aut ab eius Patria, vt Cyrenaïca, Megarica; aut à loco, vt Academica, Stoïca, aut ab adiuncto, vt Peripatetica; aut à modo, vt Ephectica; aut ab inſtituto, vt Cynica, &c. Vt illæ autem reducantur ad certa quædam Capita, præſcribenda imprimis eſt tota Poëtarum factio, qui ſeu præceſſere Troiànum excidium, vt Muſæus, Linus, Orpheus, ſeu ſequuti ſunt, & Olympiadas præceſſerunt, vt Homerus, Heſiodus. Cùm verò Olympiadem circiter quinquageſimam floruerit illud celebre Septem vocatorum Sapientum examen, ex quibus fuit Thales, qui docuit in Ionia; & circiter ſexageſimam Pythagoras, qui in illa Italiæ parte, quæ olim magna Græcia, nunc Calabria dicitur; ideò dicere poſſumus ex illis vſque temporibus cœpiſſe duas matrices Sectas, *Ioniam*, & *Italicam*, ex quibus aliæ ſint deriuatæ. Verùm de ipſis poſteà. Tu interim, optimè Vale, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, pridie Kal. Mart. M. DC. XLII.

Si iam Aquas-Sextias redieris, Bereculium æquè, ac Ber-villam ſaluto. Hunc ipſiſſimum verſum occipiebam, cum alias accepi abs te literas, Deum immortalem! quàm mihi nimium tua illa nimia bonitas tribuit.

EIDEM.

Habes iam Thaletem Mileſium fuiſſe Principem Sectæ Ionicæ, qui habetur etiam Phyſicæ inuentor. Succeſſit porrò illi Anaximander Præceptor Anaximenis, cuius auditor Anaxagoras Philoſophiam tranſtulit Athenas. Huius ſucceſſor Archelaus Magiſter fuit Socratis, qui relicto Phyſicæ ſtudio, ſolam excoluit Ethicam; íſque fuit interea, ex quo, vt ex fonte centeſimam circiter Olympiadem, Nobiles profluxerint Sectæ; etenim ex eius auditoribus Plato quidem docens in Suburbio *Academia* dicto, inſtituit Academicam: Antiſthenes in Gymnaſio *Cynoſarge* dicto, Cynicam: Ariſtippus dictam à Cyrene Patria Cyrenaicam: Euclides dictam ſimiliter à Megara, Megaricam, & Phædon ab Elide, Elidenſem. Cùm Plato verò præter Ariſtotelem, (de quo poſtea) auditores habuerit cùm Speuſippum Sororis filium, tum Xenocratem; ſucceſſere iſti in Schola; & cum Zenocrati ſucceſſerit Polemon, ſucceſſere Polemoni Crantor, & Ctates Athenienſis; ac eatenus fuit Vetus Academia ſubſequutus Arceſilas, author Acatalepſiæ, inſtituit Academiam appellatam Mediam, vt & Lacydes eius diſcipulus dictam Nouam, ſeu Tertiam: Niſi quòd non-nulli ipſam referunt ad Carneadem auditorem Hegeſini, cuius Præceptor Euander Lacydem audiuit. Cùm Carneadi ſucceſſiſſet Clitomachus, diſcipulus iſtius Philo inſtituiſſe dicitur Quartam, & Philonis auditor Antiochus Quintam; ídque ipſis iam Ciceronis temporibus, qui & illum audiuit, & iſtius familiaris fuit. Incompertum quæ fuerit deinceps ſucceſſionis ſeries; cum Cicero ipſe, Plutarchus & alij in Academicis habeantur. Quod autem ſub Alexandro Imperatore cœperit noua factio, è qua fuere Ammonius, Plotinius, Porphyrius, Iamblichus, & alij; iſti non iam ampliùs Academici, ſed Platonici fuere dicti. De Ariſtotele vt iam dicam, is à magiſtro Platone deſciſcens, *in Lyceo* docuit, & Peripateticam ideò dictam, quòd deambulando doceret, inſtituit. Succeſſit illi Theophraſtus Præceptor Stratonis, cuius auditor Lycon diſcipulum habuit Ariſtonem magiſtrum Critolai, qui vnà cum memorato Carneade Legatus Romam venit tempore Catonis maioris. Poſt Diodorum Critolai diſcipulum ignoratur ſucceſſorum ſeries: cùm memorentur tum & Cratippus Ciceronis tempore, & Nicolaus Damaſcenus & plærique alij: ne aliquid dicam de Interpretibus, Alexandro, Themiſtio, Olympiodoro, Simplicio, Philopono, &c. qui ſub Imperatoribus floruerunt, Quod ad Sectam Cynicam ſpectat, Antiſthenis diſcipulus celebris ille Diogenes fuit, cuius

cuius auditor Crates Thebanus, Præceptor fuit Leonis Citienſis, à quo inſtituta fuit noua Secta dicta Stoïca ἀπὸ τῆς στοᾶς *à portica variegata*, in qua docebat. Succeſſit Zenoni Cleanthes; huic Chryſippus; huic Zeno Sidonius, quem ſequutus Diogenes Babylonius tertius, cum Carneade, & Critolao Romam venit. Huius ſucceſſorem Antipatrum audiuit Panætius, qui fuit Scipionis Africani familiaris, & Præceptor Poſidonij, quem Pompeius Rhodi inuiſere voluit. Cum nos heic ſeries deficiat, habiti ſunt tamen deinceps inter Stoïcos multi magni viri, Seneca, Epictetus, Antoninus Imperator, & alij. Ita cùm ſeries Cynicorum in Cratete deficiat, fuere tamen deinceps inter illos magni nominis Demetrius commendatus à Seneca, Demonax à Luciano, & plures, &c. Quod ad Cyrenaicam attinet, ſucceſſere Ariſtippo heinc Arete filia, heinc Antipater. Et Atete quidem Ariſtippum filium inſtituit dictum propterea μητροδίδακτον, cuius diſcipulus fuit Theodorus, Bionis præceptor. Antipater verò ſucceſſorem habuit Epitimedem, Præceptorem Paræbatis, à cuius diſcipulis Hegeſia & Anniceride fuere *Hegeſiaci*, *& Annicerij*, dicti. Hegeſias porrò ille fuit, qui πεισιθάνατος, *mortis ſuaſor* dictus, prohibitus fuit à Ptolæmeo diſſerere de infœlicitate vitæ. Quod ad Megaricam, cuius Sectatores etiam Dialectici, & Eriſtici, ſiue contentioſi appellati fuerunt: ſucceſſit Euclidi Eubulides, huic Alexinus, quem ſequutus Apollonius Cronus Diodotum Cronum auditorem habuit. Sunt qui velint Euclidis non ſectatorem modò, ſed etiam auditorem fuiſſe Stilponem de quo aliquid ad te pridem ſcripſi. Quod denique ad Elidenſem, illa ſatis obſcura eſt; vixque de ea duntaxat notum, quod Phædoni ſucceſſerit Pliſtanes, iſtúmque audierit Menedemus Eretrias, qui ſuis deinceps ſucceſſoribus Eretriarorum nomen fecit. Et de Secta quidem Ionica ſatis. De Italica, Deo volente literis proximè ſequuturis. Vale intereà, PRINCIPVM DECVS, Pariſiis, Non. Mart. M. DC. XLII.

EIDEM.

PRincipem Italicæ Sectæ Pythagoram fuiſſe iam dixi. Nempe tametſi Patriâ Samius, Polycratis tamen tyrannidem non ferens, ſeceſſit in partem eam Italiæ extremam, in qua docuit & obiit. Succeſſit illi Thelanges filius, poſt quem, qui ad decimam vſque ſucceſſionem ſeu Philolai diſcipulos, Ariſtotelis tempore floruerunt, fuere *Pythagorici*, *ſeu Pythagorei* ſpecialiter dicti. Pythagoram aliunde, aut certè Thelangem vt nonnulli volunt, audierunt Empedocles, & Xenophanes, ex quibus iſte inſtituit Sectam Eleaticam dictam, ab Elea, Parmenidis ſucceſſoris patria; itémque Zenonis, qui Parmenidi ſucceſſit, idque, cùm Heraclitus interea Epheſi philoſopharetur. Zenonē porrò audiuit Leucippus, Præceptor Democriti, qui Hippocratis, & Socratis temporibus vixit. Democritum audiuere Protagoras, & Metrodorus Chius præceptor Diogenis Smyrnæi, cuius diſcipulus Anaxarchus, is fuit, qui coram Alexandro de Mundorum pluralitate diſſeruit. Auditor Anaxarchi Pyrrho, Sectam inſtituit dictam Pyrrhoniam Ephecticam, Scepticam; cuius, aut ante memini. Diſcipulus eius Nauſiphanes fuit: at nulli ipſi ſucceſſere, qui fuerint verè Sceptici ad vſque Ptolemæum quemdam Cyrenæum, cuius diſcipuli fuere varij, ac nominatim Euphranor, cuius auditor Eubulides Ptolemæum Alexandrinum docuit, Heraclidis illius magiſtrum, quem Æneſidemus Zeuxippi præceptor audiuit. Succeſſit huic Zeuxis præceptor Antiochi, cuius ſucceſſorem Menodotum audiuit Herodotus Tarſenſis præceptor Sexti Empirici, qui Plutarchi ex ſorore Nepos M. Antonium Philoſophum auditorem habuit. Cùm illi ſucceſſiſſet Saturninus quidam, incompertum eſt quoque, quæ fuerit deinceps ſucceſſorum ſeries. Ad Nauſiphanem Pyrrhonis auditorem vt redeam, is fuit præceptor Epicuri, à quo eſt Epicurea Secta inſtituta. Aliquot eius auditores iam commemoraui ſuperioribus literis, vt Neoclem, & cæteros fratres, vt Metrodorum, Polyænum, Idomeneum, Leonteum, Pythoclem, Murem, &c. Sed heic referendus præſertim Hermachus, qui Epicuro in Schola ſucceſſit. Habuit porrò Hermachus quidem ſucceſſorem Polyſtratum, hic Dionyſium, hic Baſilidem; at cum varij deinceps memorentur, Protarchus, Demetrius Lacon, Diogenes Tarſenſis, Diogenes Babylonius, &c. ignoratur tamen qua ſerie deinceps ſucceſſerint; cum habeamus ſolùm ex Suida, fuiſſe ſucceſſiones quatuordecim per annos CC. XXXVII. ab vſque Epicuri morte, ad vſque Iulij, & Auguſti Imperatorum tempora, quibus floruit Zeno Sidonius, Apollodori ſucceſſor, & Ciceroni viſus, auditúſque. Prætereo autem quàm multi Romæ per id tempus floruerint. Nam præter Andronicum Grammaticum; Lucretium Poëtam Cicerone antiquiores; ecce ipſe memorat vt contemporaneos, Pomponium Atticum, C. Caſſium. C. Trebatium, L. Papyrium Pætum, L. Sanfeium, T. Albutium, M. Fabium Gallum, L. Piſonem, C. Amafinium, Catium, Pauſam, complures alios; quibus addi poſſent ex Poëtis, Virgilius, Horatius, Propertius. An memorabo ſtatim poſt fuiſſe Baſſum, Aufidium, ac Diodorum, quos Seneca laudat? An ſtatim poſt, quos refert Plutarchus, Zopyrum Medicum, Alexandrum? An ſtatim poſt, quos Lucianus, Damidem, Hermonem, Hermodorum? An ſtatim poſt, quos Galenus Pudentianum, Antonium? An conſequenter alios? Addere præſtat Laërtium, cum poſteriùs ſcriberet, memoraſſe deficientibus cæterorum Philoſophorum ſucceſſionibus, Epicuri ſucceſſionem continenter perſeuerare, idémque poſteriùs teſtatum Euſebium, itémque Lactantium, & alios. Notandus verò præ cæteris locus apud Euſebium, vbi aliunde Numenius exaggerans ſummam Epicureorum conſenſionem, ſecus quàm euenerit Platonicis, Stoicis, aliis, quos fuiſſe diuiſos in factiones conſtat; ſic habet, *Heinc propter conſtantem illorum inter*

ter ſe conſonantiam, Dogmata placidiſſimè, pacatiſſiméque ſe habent: hacque Epicuri Inſtitutio Reipublicæ cuipiam veræ, germanæque perſimilis eſt, quam nempe à ſeditione remotiſſimam vna mens communis, vnáque moderatur ſententia. Ex quo nec defuerunt, nec deſunt, neque vt apparet defuturi ſunt, qui perlubenter illam ſequantur. Sic ille. Idem eſt poſtmodum teſtatus Themiſtius, dum *Epicuri Placita ſeruari apud Sectatores, vt Leges Lycurgi, aut Solonis* ſcripſit. Et ne ſimilia ex Cicerone, aliiſque reſumam, ſufficiat illud Senecæ. *Apud iſtos quidquid dicit Hermachus, quidquid Metrodorus ad vnum refertur: omnia, quæ quiſpiam in illo contubernio loquutus eſt, vnius ductu & auſpiciis dicta ſunt.* Hæc iam ſatis. Tu ſemper Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, pridie Eid. Mart. M. DC. XLII.

Cùm illuſtriſſimus Princeps Condæus lectâ iteratò Peireskij Vitâ expetiiſſet Videre me, acceſſi ad illum ante duos dies, ipſe verò & me excepit humaniſſimè, & vt aliquoties conuenirem inuitauit.

EIDEM.

QVas ad me quinto Eidus ſcripſiſti, voluit tuus Abbas ſua reddere manu: nôram iam quæ te habuiſſent negotia; nôram fuiſſe te in procinctu, vt Arelatem diſcederes; quare nihil minus quàm literas iſta occaſione abs te exſpectabam. Verùm quæ tua bonitas fuit, quæ animi tranquillitas, etiam me hac vice voluiſti, & potuiſti beare. Ego, cùm literis poſtremis, vt de cæterarum Sectarum, ſic de Epicureæ præſertim ſucceſſione perſcripſerim, commemorare iam deberem quæ monumenta ex ſingulis, ac Epicurea præſertim ſuperſint. Atramen in iis recenſendis cur deteram tempus non eſt; cùm ſi Platonis, Ariſtoteliſque, & Interpretum doctrinæ ipſorum opera ſepoſueris, & quæ Sextus Empiricus pro inſtituto Pyrrhonio ſcripſit, quæ Arrianus ex Epicteto iuxta Stoïcorum Placitā collegit, paucáque alia adieceris; vix aliquid præter fragmenta habeamus. Nempe, vt illos prætercam, qui nihil ſcripſerunt, vt plærique ſentiunt de Pythagora, qui Gymnoſophiſtas, Chaldæos, Sacerdotes Ægyptios, Druidas, alióſque imitatus, non ſcripto, ſed voce, & per Cabalam vt loquuntur, Dogmata ſua tradidit; exſtitere cæterorum numeroſiſſima opera, temporum iniuriâ planè exciderunt, niſi ſi quæ tranſcripta exſtant in libris ſuperſtitibus. Huic fato inter cæteros obnoxius Epicurus fuit, qui tametſi plura, vt Laërtius habet, quàm Ariſtoteles ſcripſerit; nihil tamen ad nos ex ipſo peruenit, præter paucas Epiſtolas, & Ratas, vt Cicero appellat, Sententias Κυρίας δόξας, quas idem Laërtius tranſtulit in decimum librum. Cætera ſunt veluti ſcopæ, quas ex Cicerone, Seneca, Plutarcho, Empirico, aliis colligere licet; niſi quòd tres perſonæ ſunt in Ciceronis Dialogis, quæ videri poſſunt Epitomen quandam Opinionum Epicuri, ac potiſſimum Moralium texuiſſe; Torquatus primo de finibus; Atticus primo de Legibus; Velleius primo de natura Deorum: quin etiam iactura tot Voluminum, quæ de rerum natura Epicurus ſcripſerat, tantò ferri faciliùs poteſt, quantò Lucretius iis ſex libris, qui de eodem argumento ſuperſunt, videtur fuiſſe omnia illius Phyſica Dogmata complexus. Propoſueram de Philoſophiæ partitione addere pauca; ſed quia occurrit impræſentiarum quod aliò diuertat, modúmque præſcribat; ideò hac de re, proxima occaſione. Subiungo ſolùm quod diſtichon occaſione Lucretij mox memorati ex Ouidio ſuccurrit.

Carmina ſublimis tum ſunt peritura Lucreti,
Exitio Terras cùm dabit vna dies.

Tu benè Vale, PRINCIPVM OPTIME, & Decus meum dulce. Pariſiis, XII. Kalend. April. M. DC. XLII.

EIDEM.

EXſequor ecce his literis quod fui nuperis præſtiturus. Scilicet paucis de Philoſophiæ partitione dicendum reſtat, vt ipſas deinde parteis aggrediamur. Itaque, ne multa conſecter, ſolet Philoſophia bifariàm diſtribui. Et primùm quidem in *Contemplatiuam, & Actiuam,* θεωρητικὴν, καὶ πρακτικὴν, quod non Ariſtoteli modò ſolemne eſt, ſed etiam Platoni ex Alcinoo, Stoïcis ex Seneca, denique ipſi Epicuro. Docet Plutarchus Contemplatiuam eſſe, quæ in ipſa rei diſquiſitæ ſpeculatione conquieſcit, vt dum quæritur, *Sitnè Sol animal? Sit-ne aliquid extra Mundum?* Actiuam verò, quæ præterea ad actionem vitæ contendit, vt dum quæritur, *Quomodo vita ſit inſtituenda? quomodo oporteat liberis præeſſe?* cùm conſtet autem partem actiuam eſſe Ethicam, quatenus tanquam ſui parteis complectitur Monaſticam, Oeconomicam, Politicam: eſt aliqua tamen inter Philoſophos circa Contemplatiuæ ſubdiuiſionem diſcrepantia. Quippe cùm Ariſtoteles ſpecies illius fecerit treis, Philoſophiam primam, ſeu Theologiam (quam etiam Metaphyſicam Sectatores appellauerunt) Phyſicam, & Mathematicam; Cæteri habuere Mathematicam cum ſuis illis ſpeciebus, Geometria, Arithmetica, &c. non inter parteis Philoſophiæ, ſed inter Arteis liberaleis. Quod ſpectat ad Theologiam, Plato quidem illam vt partem à Phyſica diſtinctam habuit, appellando Dialecticam, quatenus, ratione, & diſcurſu ad diuina aſſurgitur: at Stoïci, Epicurei alij fecere partem Phyſicæ, provt Phyſica cauſas inueſtigans, agnoſcit in ipſis diuinas, ac potiſſimùm Productricem, Conſeruatricem, Gubernatricem naturæ rerum. Secundò celebris eſt Diuiſio in treis illas parteis, Logicam, ſiue Rationalem, nomine alio Dialecticam; Phyſicam, ſiue Naturalem; Ethicam, ſiue Moralem: ſed aliqui vnicam tantum ex his partibus admiſerunt, vt Eubulides Logicam, Thales Phyſicam; Socrates Ethicam; nonnulli duas ſolùm, vt Xenophanes Logicam, & Phyſicam; Archelaus Phyſicam, & Ethicam; Cyrenaici Ethicam, & Logicam:

Cæteri treis ſimul, vt non modò Stoici, ſed etiam Plato, Ariſtotelé ſque (ex Cicerone, & aliis) ac ipſe demùm Epicurus. Etenim, licet Epicurus vnicam ferè Ethicam probârit; admiſit tamen Phyſicam, vt neceſſariam Ethicæ, & licet videatur repudiaſſe Dialecticam; quia tamen ipſa fuit duntaxat Stoicorum Dialectica, Canonicámque ipſi ſubſtituit, Tertiam quoque partem ſub nomine alio, vt Seneca habet, induxit. Non addo heic quemadmodum Stoïci Philoſophiam comparantes cum agro dixerint Phyſicam eſſe quaſi arbores, Ethicam quaſi fructus, Logicam quaſi ſepeis; & comparantes cum ouo, vitellum eſſe Ethicam, albumen Phyſicam, teſtam Logicam; & comparantes cum Animali, Ethicam eſſe Animam, Phyſicam ſanguinem, & carneis; oſſa ac neruos Logicam. Addo potiùs quod attinet ad tractationis ordinem; Panætium quidem, ac Poſidonium cenſuiſſe initium faciendum eſſe à Phyſica; & Diogenem Ptolemæenſem ab Ethica; ſed Zenonem tamen, & cæteros Stoïcos, Ariſtotelem quoque & alios, ac nominatim Epicurum, voluiſſe à Logica eſſe auſpicandum. Sic cùm Chryſippus ex Stoïcis, & Simplicius ex Peripateticis, Ethicam Phyſicæ præmittendam cenſuerint, cæteri tamen exiſtimârunt Phyſicam eſſe præmittendam. Ex his proinde fuit Epicurus, qui vt habuit Canonicam quaſi proœmium Phyſicæ, ita autumauit ſine Phyſica ſeu contemplatione rerum naturalium conſtitui non poſſe Ethicam ſiue doctrinam de fine bonorum. Ariſtoteles cauſam cenſuit, quòd Adoleſcentes ob paſſionum vehementiam non ſint Ethicæ auditores idonei, qui ſint tamen Mathematicæ (adde & Phyſicæ) capaces. Verùm quid id ſit, cognoſcendum eſt ex perſpectis partibus de quibus deinceps Deo propitio erit agendum. Tu interea Vale, OPTIME PRINCIPVM, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, v. Kal. April. M. DC. XLII.

EIDEM.

Literas accepi, quas dare ad me VIII. Kal. cùm iam Arelate rediiſſes, voluiſti. Compoſuiſſe te porrò eius Ciuitatis diſſidia nihil mirum eſt; ecquis enim tibi iubenti, vel ſuadenti potiùs reſiſtere valeat; cùm is ſis, qui lenire Tigreis, tumidóſque Leones poſſis? Quomodo poſſit quæcunque demum populo in magno coorta ſeditio non illicò frangi, vbi tu primùm affulſeris, & tua illa oris maieſtate, vocis ſuauitate, rationis ſolertia occœperis dictis animos regere, pectoráque mulcere? quod ais te meas exſpectare literas, humanitatis eſt; at quod exſpectes ſollicitè, amoris eſt oppidò vehementis. Sed nempe nec recẽs, nec inſolẽs eſt amari me nimiùm abs te; meas nugas abs te aliquid putari. Qualeſcunque eæ ſint, mihi ſatis eſt, eſſe tibi non iniucundas. Pergo proinde, & cum literis ſuperioribus dictum ſit treis parteis Philoſophiæ, Canonicam, Phyſicam, Ethicam iuxta Epicurum diſtingui; aggredior de prima pauca ſcribere. Præmitto autem Canonicam dici, propter librum, qui ab Epicuro inſcriptus eſt *Κανὼν*, ſiue *Regula*; cùm fuerit etiam inſcriptus *περὶ κριτηρίου*, *de indicio*, ſeu *indicandi inſtrumento*, ex quo effectum eſt, vt Cicero aliquando *Regulam*, aliquando *de Regula*, *&* *indicio* librum citârit; ne memorem apud Plutarchum *Κανόνες*, ſeu *Regulas* dici ob complexionem plurium Regularum. Cùm porrò vox Canon transferatur ad varia; tam potuit tamen iſti Epicuri, quàm celebri illi Polycleti libro conuenire, à quo, vt à lege, Plinius memorat peti ſolita artis lineamenta. Quippe vt Statuarius in ſuo Canone *proportiones omneis corporis deſcripſit*, *&* *mox opere præcepta probauit*, quod à Galeno etiam adnotatum eſt; ita Philoſophus in ſuo omnia veritatis Criteria, ſeu iudicia expoſuit, & ſubiecto mox opere, Phyſica videlicet, Regulas redegit in praxim. Heinc ergo hæc prima Philoſophiæ pars Canonica dicitur; ac non minore quidem iure, quàm pars illa Geometriæ, ſiue Muſica, quæ ab Agellio deſcribitur; ſiquidem vt illa eſt Ars modulandi Canones tradens, ſic iſta eſt *Ars tradens canones diiudicandæ Veritatis*. Cæterùm quoniam hæc Ars eſt, aut Dialecticæ ſpecies, aut ſubſtituta Dialecticæ: èapropter eius tractationem duobus libris complexus ſum, quorum Prior inſcribitur de Canonica Dialecticæ ſubſtituta; Poſterior de Canonibus. Vt autem heic habeas quandam veluti totius opellæ ſynopſin: ecce requiro Priore libro, quid Dialectica ſit, & qualis antiquiſſima fuerit? quæ fuerit Zenonis, Euclidis, Platonis, Ariſtotelis, Stoicorum: quatenus Dialectica fuerit ab Epicuro repudiata, & ſubſtituta Canonica: quid verum, quid falſum, & de vtriuſque Criterio: Veritatis Criterium, qui tollant: qui modi Epoches Scepticorum: Criterium qui ponant: quodnam, & quotuplex Criterium ab Epicuro aſſignatum. Poſteriore autem libro, Canones propono, vnum de Veritate; ſtatuendo aliquid verum eſſe, ac illud poſſe diiudicare, & ſciri. Quatuor de Senſu Criterio primario; ſtatuendo non ſenſum, ſed opinionem falli, & quatenus opinio haberi debeat vera, aut falſa. Quatuor de Anticipatione, ſeu Prænotione, Criterio altero; ſtatuendo vnde ſit; & quomodo ex ea aliquid dignoſci, rationéque colligi valeat. Quatuor de Paſſione Criterio poſtremo; ſtatuendo quemadmodum ex Voluptate & Moleſtia iudicium de rebus eligendis, ac fugiendis ferendum ſit. Duos de Vocum in diſſerendo vſu, ſtatuendo, vt debeant vtrique à colloquutoribus vſurpari. Hæc itaque ſunt, de quibus ad te, Deo propitio ſingulis deinceps literis aliquid perſcribam. Tu interea Vale, DECVS PRINCIPVM, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, pridie Non. April. M. DC. XLII.

Bereculio ſemper, ac Ber-villæ plurimam ſalutem. Sperâram poſſe tranſmittere Exemplum mearum Epiſtolarum de Apparente magnitudine Solis humilis, & Sublimis; ſed ne nunc quidem integra è Typographeio prodierunt; & Bibliopola conſilium cepit attexendi alias de Motu impreſſo à motore tranſlato. Id niſi ſit graue, poterit Bereculius reſcire per te. Vale iterum.

EIDEM.

EIDEM.

PErſcripſit ad me Bereculius, quàm habueris ægrè meum illum Antiſtitem continenter non meam modò, ſed eorum etiam, ſi qui me amant, aut mea curant, quietem turbare. Quid verò tamen facias; cuius iram minuere, nulla temporis longinquitas poſſit? adeo qui vt terrorem ſui incutiat, nihil ſibi eſſe vindictâ dulcius, & glorietur, & facto probet? Ac me quidem qood attinet, quem quàm gratis oderit, noſti; nihil eſſe quod non facile feram; id ſolùm angit, quod Amici ſic mei causâ exagitantur, vt de deſerenda vrbe cogitent; adeò ſe ille iactat finem, quoad vſque ad vnum omneis exterminârit, nunquam facturum. Verùm, ne te rerum iſtarum recitatione detineam, quas attingere ſolùm volui, vt quas tibi debeo, ob tantum affectum gratias agerem, Occipio, quod recepi nuper, me literis ſequentibus de Dialectica commemoraturum. Imprimis Dialecticæ vox non eſt Platone antiquior, qui occaſionem eius ſumpſit à Dialogis, in quibus Interrogans, & Reſpondens mutuò diſſerunt, ac ratiocinantur; ex quo & Dialecticos dixit. Hinc Zeno Eleates Dialogorum ſimul, & Dialecticæ author perhibetur, Laërtiúſque id memorans, definiri Dialogum dicit, *qui ex interrogatione & reſponſione conſtans inſtituitur de re quapiam Philoſophica, vel ciuili, ídque ſtruato perſonæ decoro, & apta verborum ſtructura*: Dialecticam verò *Artem ſermonum, qua aliquid confirmamus, aut refellimus, conſtantem ex interrogatione, & reſponſione diſſerentium.* Non malè proinde Cicero, nunc *Diſceptatricem* interpretatur Dialecticam, nũc *Artem diſſerendi, & vera ac falſa dijudicandi* deſcribit. Non heic memoro, quemadmodum Plato, Ariſtoteles, cæteríque acceperint: quemadmodum Stoïci, aliíque alio nomine Logicam appellauerint: obſeruo ſolùm cum ſit paucis de origine, antiquitatéque illi dicendum, non de Naturali, quam vocant, heic agi, ſed de Artificiali, cuius poteſt duplex quaſi cauſa agnoſci; Vna ludicra propter artem æquiuocationum, & ſophiſmatum, quam ab otioſis, & luſus gratiâ excogitatam, excultámque fuiſſe, tum Cicero ſcribit, tum Agellius exemplo probat. Altera ſeria, nec alia, quàm quæ circa Rhetoricam à Quintiliano exprimitur, dum *Homines*, inquit, *ſicut in Medicina, cùm viderent alia ſalubria, alia inſalubria, ex obſeruatione eorum effecerunt Artem: ita cum in dicendo*, (adde & in diſſerendo) *alia vtilia, alia inutilia deprehenderent, notârunt ea ad imitandum, vitandúmque; & quadam ſecundum rationem adiecerunt ipſi quoque.* Haud abs re porrò Dialecticæ, & Rhetoricæ parem cauſam facio; quoniam hæ duæ Artes fuere primitùs indiuiduæ, Sapientéſque habiti ſunt, qui ſimul & rationum vi, & verborum gratiâ valuerunt. Hinc Socrates apud Xenophontem eoſdem *διαλεκτικωτάτους, καὶ ἐγχειρητικωτάτους* dixit, conſtátque primos Legiſlatores, ac Principes cùm eloquentes extitiſſe, tum, vt exſiſterent, meditari priùs apud ſe debuiſſe, & rationes varias, & methodum ſcitè, appoſitéque ad perſuaſionem deducendi. Taleis fuiſſe Lycurgos, & Solones Plato, Ciceróque teſtantur. Tales fuere heroïcis temporibus Neſtor, ex cuius ore melle dulcior manabat oratio; Phœnix, qui Achillem eſſe *μύθων ῥητῆρα* docuit; Vlyſſes, cui ipſa Minerua adſtitiſſe non alia de cauſa fingitur, quàm quòd proſpiceret quemadmodum foret ratiocinandum, perorandúmque. An cùm ſub iiſdem temporibus Salomõ noſter floruerit, ille nullum veſtigium reliquit? Alia prætereo, notóque ſolùm, quod in hunc modum interrogat: *Quis talis vt Sapiens, & quis cognouit ſolutionem verbi?* itémque quod his verbis habet, *Si multitudinem Sapientia deſideret quis: ſcit præterita, & de futuris æſtimat; ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones argumentorum.* Vis aliquid adhuc antiquius? Vide Dialogum Iobi cum Amicis, quem plerique autumant à Moſe conſcriptum, & obſeruabis vt illi mutuò ſibi vendicent diſſerendi artem. Tale eſt illud, *Reſpondete, obſecro abſque contentione. Non inferior veſtri ſum; quis enim hæc, quæ noſti, ignorat?* Et, *An, cùm cæteros irriſeris, à nullo confutaberis? quid noſti, quod ignoremus? quid intelligis, quod neſciamus?* Itaque Dialectica ars non fuit quidem ſcriptis ab omni æuo commendata, ſed in vſu tamen fuit aliquo, ex quo homines mutuò degere, colloqui, aliíque aliis perſuadere quidpiam ſtuduerunt. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, IV. Idus Aprilis, M. DC. XLII.

EIDEM.

DElectauit magnoperè non diſplicuiſſe tibi ſententiam de præhabita cæteris Morali Philoſophiæ parte. Et certè quiſquis attenderit, neceſſe eſt ipſam cæterarum principem habeat, quatenus cæterarum fines ad eius finem diriguntur, ſed hæc alias. Nunc vt dicam primùm de Dialectica Zenonis Eleatæ, ipſe Ariſtoteles fuit, qui Zenonem Dialecticæ, quemadmodum Empedoclem Rhetoricæ authorem fecit; tametſi propter Artium coniugium Empiricus habuit Empedoclem vtriuſque authorem. Inſtitutum porrò Zenonis fuit deſciſcere à ritu Poëtarum, qui argumentatione inartificiali rationem reddebant rerum omnium ex ſola Deorum voluntate, *Διὸς ἀνάγκῃ δυαὶ*, itémque à more cæterorum Pythagoricorum, qui ſilentes addiſcebant, neque cum Præceptore colloquebantur; ac deinde loco rationis authoritatem eius obtendebant *αὐτὸς ἔφα*. Hinc & ratiocinationem inſtituit, & Dialogi forma expreſſit, vnde & illius ars Dialogiſtica fuit; continens putà regulas, quibus ad ſeruandum decorum colloquutores vterentur. Illam Plato mirè excoluit, nemóque fuit Philoſophorum, qui non ſaltem Sympoſium, Dialogum-ve alium compoſuerit. Ex hac philoſophandi ratione euenit, vt omnis ratiocinatio dicta interrogatio fuerit, quod ex eo tempore vſque Syllogiſmi, non vt nunc fit, abſolutè, & integrè, ſed interrogando & per partes ſolummodò proponerentur. Exempli causâ, nunc dicimus, *Omnis*

homo eſt animal; atqui Socrates eſt homo; igitur homo eſt animal. Tunc autem ita procedebatur, *Eſt-ne omnis homo animal, an-non? eſt ſanè. Et Socrates non-ne eſt homo? profectò. Igitur Socrates eſt animal? oportet omninò.* Vides proindeartem Zenoniam fuiſſe quaſi ſubtilem quandam conſequutionum methodum, de qua loquens Proclus, oſtendit quemadmodum Zeno tradiderit viginti quatuor conſequutionum quaſi formas, ex quibus manifeſtum fieret, quid ſequeretur, vel non ſequeretur, quoties quidpiam compararetur, puta vel idem ad ſeipſum, vel aliud ad aliud, vel ipſum ad aliud, vel aliud ad ipſum. Fuit & exinde à quibuſdam author habitus τῆς ἐριστικῆς, litigioſæ artis, quam ſequutus illum Protagoras mirè prouexit. Sed Zenonis quidem refert Ariſtoteles argumenta varia, ac potiſſimùm quibus ille probabat nullum dari motum. In ipſis fuit argumentum Achilles dictum, non quòd validiſſimum foret, quemadmodum Achilles erat Græcorum robuſtiſſimus; ſed quòd in illo Achilles celer pedibus, cum teſtitudine tardigrada compararetur; oſtendebatur nempe, ſi vel vno pede teſtudo Achillem anteceſſerit fieri non poſſe, vt Achilles teſtitudinem nunquam aſſequatur; quoniam cùm teſtudo nullo non momento ſpatij quidpiam conficiat, quod niſi ſucceſſiuè ſeu vno momento poſt aliud non poſſit ab Achille confici, tantumdem ſemper conficiendum interſit. Protagoræ verò celebratur argumentum, quod ἀντιστρέφον, ſeu *reciprocum* vocatur, & quo fuit aduerſus ipſum Enathlus diſcipulus vſus. Is ſe illi ea conditione inſtituendum tradiderat, vt mercedem non ſolueret, niſi quo die primo apud Iudices cauſam egiſſet, euiciſsétque. Dum cunctaretur poſtmodùm Protagoras illi diem dixit, & dialemmate hoc eſt vſus, *ſeu viceris, debebis ex pacto; ſeu non viceris, ex ſententia.* Enathlus verò excepit, *ſeu vicero, non debebo ex ſententia, ſeu non vicero, non debebo ex pacto.* Prætereo autem Iudices cauſam differentes in longiſſimum diem, dixiſſe per-quam lepidè, *Mali corui, malum ouum.* Tu benè Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XIV. Kalendas Maij, M. DC. XLII.

Patere, quæſo, Bereculio, ac Bervillæ ſalutem dici.

EIDEM.

QVoniam diſcipuli Euclidis (à quo fuit Socrates auditus) Dialectici dicti ſpecialiter fuere; ſciendum eſt eius Dialecticam à Zenonia quidem profectam, atque adeò Eriſticam, ſed ſpeciali tamen adhibito modo. Quippe Euclides id moris habuit, vti apud Laërtium eſt, non ſumptionibus impugnare demonſtrata à cæteris; ſed concluſionum frequentiâ aliis ſuper alias inductis, qui vrgentiſſimus arguendi eſt modus. Prætereo fuiſſe ab eo reiectum à comparatione ductum argumentum, quòd ſeu ſimile vſurpetur, illud cuius causâ vſurpatur, præſtabilius ſit; ſeu diſſimile, id rem non attineat? adnoto verò Eubulidem eius ſucceſſorem inueniſſe varia Interrogationum, ſeu Sophiſmatum veriùs genera, quorum Stoïci arripuerunt non pauca. In iis fuit τὸ ψευδόμενον *Mentiens*, de quo Africanus Iuris-conſultus. Exemplum à quo factum nomen apud Ciceronem ſic habet: *Si dicis te mentiri, verúmque dicis, mentiris: Dicis autem te mentiri, verúmque dicis, mentiris igitur*, Ἠλέκτρα, de quo Lucianus. Exemplum; de Electra fratrem non cognitum rogante, ita eſt apud Sophoclem; *An ille viuit? Si ego quidem, An tu ille es?* &c. Ἐγκεκαλυμμένον, *Obuelatum*, de quo idem Lucianus, apud quem etiam eſt exemplum. *Nôſti tuum Patrem? maximè. Quid igitur, ſi prope te obuelatum aliquem Statuam, & rogem nôſtin' hunc? quid dices? ſcilicet non noſſe me dicam. At ille ipſe eſt Pater tuus? quare patrem tuum nôſti, & non nôſti.* Σωρείτης *Acerualis*, de quo Vlpianus, nomen verò habet ab aceruo, quem vnico grano conſtitui, aut deſtrui iuxta exemplum, quod Cicero habet, ita poteſt argui. *Vnum granum alteri additum, facit-ne aceruum an-non?* ſi neges, *an tertium duobus additum faciet?* ſi neges, *quartum-ne? quintumne?* atque ita porrò, donec vbi confeſſus fueris, colligatur vnicum eſſe granum, quo addito aceruus fiat, ſublato aceruus tollatur. Κερατίνης *Cornutum*, de quo non-nemo; cùm exemplum vulgare ſit; *Quòd non amiſiſti, habes; non amiſiſti cornua; cornua ergo habes.* Fuere præterea Διαλανθάνων *Fallax*, & φαλακρὸν, *Caluum*: ſed quorum exempla legiſſe me non memini. Sunt, qui Obuelatum, & Cornutum referant ad Diodorum Cronum, quem Cicero facit Eubulidis ſucceſſorem, vnà cum Stilpone, cúmque Alexino viro contentioſiſſimo, Diodori porrò argumentum, quo nihil moueri arguebat, ſic habuit; *Si quid mouetur, aut quo in loco eſt, aut in quo non eſt, at non in quo eſt, manet enim; neque in quo non eſt, quia nihil agit vbi non eſt: non igitur quicquam mouetur.* Noſti ex Sexto Pyrrhonio, quàm facetè proinde illum Erophilus irriſerit, cùm aſſerentem humerum luxatum, vt reſtitueretur, ſic affatus eſt, *Humerum dicis loco motum? dico ego non eſſe; nam ſi eſt motus, aut quo in loco fuit, aut in quo non fuit*, &c. Stilpon autem cùm negaret ſpecies, ſeu vniuerſalia, aſſerebat conſequenter eum qui hominem dicit, dicere neminem. Is de Minerua Phydiæ aliquando rogauit, referente Laërtio, *Nunquid nam Iouis filia Minerua Deus eſt? certè: Atqui hæc eſt Phydiæ? profectò: igitur Deus non eſt.* Neque deuitauit exilium; tametſi accuſatus apud Areopagitas reſponderit ſe negaſſe *Deum*, non *Deam*; quod cauſatus Theodorus quæſiuit, ſublata-ne veſte ſpectaſſet: denique Alexinus Menedemum ſic interrogauit, *An verberare Patrem tuum deſiiſti?* Verùm ille, quaſi Haruſpex Haruſpicem, ita excepit, *Neque verberaui, neque deſij.* Prætereo autem Menedemi, qui enunciationes negatiuas ſuſtulit, & ex affirmatiuis connexas, hanc fuiſſe rogatiunculam, *Diuerſum non-nè à diuerſo diuerſum eſt? certè, Prodeſſe autem à bono diuerſum eſt? ita ſanè. Non eſt ergo prodeſſe bonum.* Sed iſta plus æquo: Tu benè Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium,

dium,& Decus meum dulce, Pariſiis, vii. Kal. Maij, M. DC. XLII.

EIDEM.

NOn miror ſanè te comprobare factam à me parem, imò indiuiduam Dialecticæ cauſam cum Rhetorica. Videlicet te ſpectare non potes, quin vtriuſque vim ex æquo agnoſcas; ſed hæc aliàs. Nunc quod obſeruas Dialecticæ vocis authorem Platonem, appoſitè me admonet, vt quidpiam de eius Dialectica dicam. Itaque ſupponendum eſt velle Platonem Animam noſtram portionem eſſe animæ Mundi, & Mentem noſtram portionem Mentis, quæ ſit ipſius animæ Mundi pars puriſſima, ac intelligentiſſima, continénſque proinde Ideas, ſeu exiſtens potiùs ipſa Idea rerum omnium, vno verbo ipſemet Deus. Vult conſequenter Mentem noſtram eſſe ex natura ſua rerum omnium ſcientiſſimam; ſed quarum tamen obliuiſcatur, dum à ſuo toto, ſiue principio veluti præſcinditur, & in corpus demergitur; adeò vt ignoret præcipuè ſuum illud Principium, quod ſit ſummum ens, ſummum verum, & ſummum bonum. Hoc poſito vult Dialecticam eſſe πορείαν ſiue progreſſionem ex hoc quaſi ſpecu ignorantiæ ad lucem intelligentiæ ſummi illius Veri, docétque eam progreſſionem fieri, cum ex rebus iſtis materialibus proceditur ſenſim ad immaterialeis. Nempe cenſet Mentem per ſpecies rerum extremarum excitatam reminiſci rerum priùs cognitarum, de quibus tandem ſcientiam habeat (cùm rerum externarum, ſiue ſenſibilium non habeat niſi opinionem) contendit autem ſtudium Matheſeos præmittendum eſſe quaſi προπαιδείαν, ad annum vſque ætatis circiter trigeſimum, (vt Mens aſſueſcat abducere ſe, ſiue cogitare res ſine materia) ac tum demum Dialecticæ incumbere, illiúſque ductu conniti ad illam primi Entis notitiam; aſcendendo nempe ex vmbris, ſeu rebus materialibus ad ſimulacra, ſeu formas rebus ipſis impreſſas; & ex ſimulacris ad illorum fontem, ſiue Ideam primi Entis, à quo regrediatur, ad quod redeat, in quo denique conquieſcat. Eſt autem præſertim Analyſis duplex, in qua πορεία illa conſiſtit; vna dum ex variis rebus ſenſibilibus, quibus perfectio aliqua, vt pulchritudo ineſt, elicitur notio eius perfectionis, quæ intelligibilibus conueniat, exempli causâ ipſius Pulchri. Altera, dum ex demonſtratis ac ſubdemonſtratis, ad carentem medio propoſitionem peruenitur, vt dum Animus immortalis oſtenditur per viam motus, qui à principio ſit, cuius non ſit origo. Ad vtramque verò Analyſin tria quædam requirit, diuiſionem putà, qua rebus debitè tributis omnis deuitatur confuſio: definitionem, qua rei cuiuſque natura, & ſciatur, & exprimatur (videlicet germanam ſcientiam definitione vult comparari) denique ipſam inductionem, qua ex ſingularibus vniuerſalia deducuntur, vt ipſis deinde tanquam mediis, ſeu principiis vti inter ratiocinandum liceat. Ac aliquando quidem etiam inductione à contrariis vtitur; verùm refellendo dumtaxat, ſeu argumentando aduerſus Sophiſtas. Quippe, vt Plotinus declarat, etiam Platonis Dialectica cognoſcit mendacia, ſeu Sophiſmata, ſed veluti ex accidenti. Tale eſt illud apud Laërtium, *Tuus Pater aut eſt à meo diuerſus, aut idem. Si igitur diuerſus à meo, tuus eſt Pater, cùm diuerſus à patre ſit, pater eſſe non poterit. Si verò idem eſt, qui meus Pater, cùm idem ſit, qui meus Pater; meus igitur Pater erit.* Itémque illud in Enthydemo, *Canis eſt tuus, canis eſt catulorum pater; igitur canis eſt tuus Pater.* Mira verò ſolertia eſt, quâ ſub perſona Socratis Sophiſtas vbique refellit, dum vel diſtinguit facilè, vel reſpondendo aliquid amplius, quàm ſit rogatum adiicit, quod ferre Sophiſtæ non poſſunt. *An Patrocles eſt frater tuus? Ex matre quidem, non ex Patre. Igitur frater & non frater? non eodem quidem patre*, &c. Sed de Platone iſta ſufficiant. Tu optimè Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, vi. Non. Maij, M. DC. XLII.

EIDEM.

DEdi ad te mox antè aliam Epiſtolam ſatis prolixam; hac, non multis quidem te volo, ſed multum, ſeu ardenter volo. Nouit Burdelotius quantum tu me ames; noſti ipſe, quantum ego illum; noui ego quantum ille Petrum Baptiſtam Borghium Genuenſem nobilem, eruditum Virum. Exoptat ergo Burdelotius vt tu, intercedente me, gratificeris Borghio, ac in re quidem quæ dignitatem, æquitatem, humanitatem tuam deceat. Cum ad Borghium Romæ degentem tranſmitterentur nuper Genuâ duo integra volumina (dicunt vulgò *Pieces*) ex ſerico panno, ac damaſceno opere, vnum viride, aliud cæſium; contigit duas rates, quibus vehebantur, quibúſque *Montagutus*, & *Podeſta* præfecti erant, à duobus Prouincialibus Myparonibus inuadi, ipsáque adeò volumina in Prouinciæ oram abduci: quod te proinde rogo, eò ſpectat, vt pro tua illa antiqua fide, próque tua authoritate diſquiri mandes, qui illi ſint, qui Genuenſeis naueis diripuerunt, ſuáque fecerunt, quæ ad Borghium pertinent; ac poſtea ipſis imperites, vt cùm in res Genuenſium non fuerit piraticum ius, id reddant Viro eximio, quod fuit iniuriâ ipſi ablatum. Cùm ſis porrò is, quem te noui, ſcilicet Princeps, quo non eſt iuris, & æqui ſeruantior; non eſt quidem tibi alio incentiuo, quàm ipſa facti notitia opus: at patietur tamen tua bonitas addi, quod agatur cauſa Viri eruditi, & quæ Burdelotio ſit maximè cordi. Patiere, inquam, ob ſincerum, quo me proſequi dignaris amorem; ac ſuaue habebis, dum rem facies iuſtam, facere ſimul mihi per-gratam. Plura non dico; ne videar ſatis non agere tecum confidenter. Hoc ſolum habe, non poſſe mihi quicquam iucundius accedere, quàm ſi me amicum non inutilem Burdelotio probem. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, vi. Nonas Maij, M. DC. XLII.

EIDEM.

EIDEM.

DE Dialectica Ariſtotelis non eſt, quod multa congeram; cùm faciat in Scholis paginam vtramque. Adnoto ſolùm ex Cicerone, fuiſſe illi duas Dialecticæ parteis, Inuentionem atque Iudicium; quod Laërtius ſubpartiri in Diſpoſitionem & Vſum videtur. Cùm velit autem Dialecticæ finem eſſe adeptionem notitiæ tam veri τοῦ ἀληθοῦς, quàm veriſimilis, τοῦ πιθανοῦ (ad quod vnicum, aliquando accommodat Dialecticæ vocem) ideò, vt manu veluti ducat ad Inuentionem argumentorum, quibus vtrumque comprobetur; conſcripſit libros Topicos, in quibus continentur loci, & quaſi ſedes argumentorum, quæ proinde duci dicuntur à definitione, à partium enumeratione, &c. Et quia cenſet omne Problema, ſiue quæſtionem quæ diſceptatur, reuocari poſſe ad Capita quatuor, Definitionem, Genus, Proprium, Accidens: idcircò & locos diſtribui ſecundum iſta capita; & conſtat proinde pertinere quoque ad Inuentionem tum Porphyrij librum de Prædicabilibus, ſeu *Genere, Specie, Differentia, Proprio, Accidente*; tum Ariſtoteleum de Categoriis, quæ nihil ſunt aliud quàm ſeries Generum, Specierum & Indiuiduorum ſub ſummis illis Generibus, quæ dicuntur *Subſtantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Paſſio*, &c. Pertinent porrò ad Iudicium, ſeu diſpoſitionem non modò libri Analytici dicti, tam Priores, quàm Poſteriores, ſed ille etiam, qui *de Interpretatione* inſcribitur; cum in eo agatur de collocatione vocum, ſeu vt appellant terminorum (Subiectum dicunt, & Attributum) ad conficiendum enunciationes, quæ ſint affirmatiuæ, negatiuæ, vniuerſales, particulares, veræ, falſæ, &c. Continetur autem in prioribus Analyſeos libris artificium Syllogiſmi, quatenus ille conſtituitur ex tribus Enunciationibus, quarum conceſſis prioribus duabus, (Maiorem, & Minorem, ſeu Propoſitionem, & Aſſumptionem vocant.) Tertia quæ dicitur Concluſio, non poteſt omninò negari. Ita ſi probandum ſit illi, *Omne* C *eſſe* B, nimirùm exempla in literis affert, pro quibus *Hominem, Corpus, Animal*, (quodlibet accipere licet) vſurpat argumentum, ſeu, vt vocant, Medium *A*, illúdque ita copulat nunc cum vno, nunc cum alio eiuſcemodi terminorum, vt confectis, præmiſsíſque hiſce Enunciationibus, *omne* A *eſt* B, *omne* C *eſt* A; hæc neceſſariò inferatur, *igitur omne* C *eſt* B. Talis eſt & ille, *nullum* B *eſt* A, *omne* C *eſt* A; *igitur nullum* C *eſt* B. itémque ille; *omne* A *eſt* B; *omne* A *eſt* C, *igitur aliquod* C *eſt* B. Adfero verò hæc tria exempla iuxta numerum trium Figurarum, quas ille diſtinguit; prout vel medium ſit ſubiectum Maioris, & attributum Minoris; vel attribuitur in vtraque; vel in vtraque ſubiicitur. Niſi verò adiungit quartam, in qua medium fiat attributum maioris, & ſubiectum minoris, vt ſi dicatur, *omne* C *eſt* A; *omne* A *eſt* B; *igitur omne* C *eſt* B. ideò facit, quia talis figura nihil aliud eſt reipsâ, quàm prima; ſola nimirùm præmiſſarum tranſpoſitione ab ea diuerſa. Vt præter cum verò & Modos ſingularum Figurarum varios, Conuerſionéſque, & Reductiones, itémque alias præter Syllogiſmum Argumentationis ſpecies, Enthymema, Inductionem, Exemplum; addere præſtat paucula de poſterioribus Analyſeos libris. Continetur ergo in illis doctrina de Demonſtratione, ſiue Syllogiſmo neceſſario, & gignente Scientiam, hoc eſt, certam, euidentémque notitiam (cùm de Dialectico, ſeu probabili, gignentéque ſolùm opinionem agatur præſertim in Topicis; & de Sophiſtico ſeu Fallaci, gignentéque errorem, in dicendis mox libris) idque ſiue Medium ſit cauſa, atque definitio ſubiecti concluſionis; quo caſu Demonſtratio dicitur *διότι propter quid*, vulgò *à Priori*; ſiue ſit effectus, & proprietas neceſſaria; quo caſu Demonſtratio dicitur *ὅτι*, *Quia* vulgò, *à Poſteriori*. Vult proinde duas Præmiſſas eſſe Principia, ſeu Axiomata, hoc eſt Propoſitiones per ſe notas, vniuerſaleis, neceſſarias, immediatas, veras, &c. Tametſi in exemplum ſolùm afferat Planetas non ſcintillare, quia propè ſunt; non eſſe ſaltatrices in Scythia, quia non ſunt vites; & alia id genus. Denique ad partem Iudicij, quæ dicitur Vſus, pertinent libri Elenchorum, in quibus traduntur tum varia tam Interrogantis, quàm Reſpondentis officia; tum genera varia Sophiſmatum, quæ vel in dictione, vel extra dictionem vult eſſe. Scilicet in Dictione ſunt, quæ dicuntur exempli gratiâ *homonymia*, vt cùm ex eo, quòd Canis latrat, infertur Canem cæleſtem latrare, & *Amphibolia*, vt cum ex oraculo de peruertendis opibus coniecit Chræſus Perſicas, qui euertit interim ſuas, &c. Extra Dictionem verò, quæ dicuntur *à dicto ſimpliciter ad dictum ſecundum quid*, vel contrà: vt cùm ex eo, quod arma reddenda Domino dicuntur, infertur, ergo & furioſo; vel ex eo, quòd non reddenda furioſo, infertur, ergo neque Domino. Itémque *Ignorationis Elenchi*, vt, cùm ignorat aliquis contradictionem ſolùm eſſe de eodem reſpectu eiuſdem; ex eo quod duo ſint dimidium quatuor, putat duo vnius duplum non eſſe; quaſi idem dimidium, ac duplum eſſe ſimul non poſſit, &c. Verùm hæc nimis; cùm hæc, & plura incomperta tibi non ſint. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce, Pariſiis, VII. Eid. Maij, M. DC. XLII.

CASSIANO A PVTEO, *Nobiliſſimo Equiti*,

PETRVS GASSENDVS S.

OPortuit igitur me quoque tuam experiri humanitatem, cùm me donaſti iis literis, quibus non potuerunt eſſe humaniores. Sed non vana nempe eſt fama, te eum eſſe, qui nullam vnquam benè merendi prætermittere occaſionem poſſis. Quam certè habuiſti ſcribendi ad me, tuæ comitatis fuit tota; ac me idcircò tantò magis tibi obſtrictum perſentio, quantò nihil fuiſſe agnoſco in me, vnde id honoris conſequi ſpes foret. Quod

Quod noſtri enim Peireskij τοῦ μακαρίτου memoriam propagare ſtuduerim, id multis debui nominibus: quòd mentionem nominis tui, non meritis profectò parem, ſed qualem occaſio tulit, fecerim; id tuæ virtuti, debitum fuit. Cùm tu itaque ob vtrumque teſtaris gratitudinem, non tam rependis gratiam, quæ nulla debetur abs te, quàm gratiam impendis, quæ abs me debeatur. Addis, quæ eſt bonitas tua, eam teſtationem beneuolentiæ, vt ad quiduis officij experiundum ſecurum facias. Ipſe, cùm vertam fœlicitati, quòd ſic erga me animatus ſis, verbis tamen deſtituor, quibus animum ſignificem gratum. Hoc ſaltem teſtor fore nunquam, vt me effuſæ huiuſce tuæ voluntatis obliuio capiat; ac amare te neminem, quem probare obſeruantiorem, & obſequentiorem poſſis. Vale, Pariſiis, poſtridie Eid. Maij, M. DC. XLII.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro, HIERONYMO BARDIO,

PETRVS GASSENDVS S.

Compertum iam tibi, BARDI Optime, quàm moroſus ſim debitor, qui, &c. *Reliqua exciderunt.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

Exculta fuit Dialectica à Stoïcis potiſſimùm; tametſi de ipſa inueniendi parte, vt Cicero habet, nihil tradiderunt. Quinetiam cùm pars Iudicandi conſiſtat præſertim in confectione Syllogiſmorum, nihil tradiderunt de Abſolutis, in quibus Ariſtoteles totus fuit; ſed de Hypotheticis duntaxat, in quibus Ariſtoteles penè nullus. Fecere porrò primùm duos locos, vnum de Voce ſignificante, alium de Re ſignificata. Occaſione Prioris, inquiſierunt, quid vox, quid dialectus, quid barbariſmus, & ſimilia. Occaſione Poſterioris, quoniam Rem intellexerunt, non quatenus eſt in ſcipſa, ſed quatenus ſui ſpecie tranſmiſſa per ſenſus, à principe Animi parte comprehenditur, & ab illa dicitur, ſiue enunciatur; ideò egerunt de Senſibus, de Phantaſiâ, ſeu Comprehenſione, & de Dictis περὶ λεκτῶν. Cùm vellent autem Dictorum alia eſſe imperfecta, vt *ſcribit*; alia perfecta, vt *Socrates ſcribit*, & ex his præcipua eſſe *Axiomata*, Effata, ſeu Enunciationes (nam ſunt etiam intertogationes, iuſſiones, &c.) Ideò diſtinxerunt Axiomata varia, & curam non ſimplicium præſertim habentes, alia appellârunt *Connexa*, vt, *ſi dies eſt, lux eſt*: Alia *Adnexa*, vt, *quoniam dies eſt, lux eſt*. Alia *Copulata*, vt, *dies eſt & lux eſt*. Alia *Diſiuncta*, vt, *vel dies eſt, vel nox eſt*. Sunt in his ſingulis duæ partes, quarum priorem *Incipientem*, poſteriorem *Deſinentem* dixerunt. Quare & ex earum comparatione de veritate, aut falſitate Axiomatum pronunciantes dixerunt, verbi causâ, Connexum illud verum eſſe, cuius parti incipienti, *ſi dies eſt*, repugnat oppoſitum deſinentis, nempe *lux non eſt*, atque ita de cæteris. Egerunt poſtea de Syllogiſmo, quem & λόγον Rationem dixerunt, & conſtare etiam voluerunt tribus Axiomatibus, Sumptione, Aſſumptione, & Concluſione vocatis, hoc modo, *Si Sol lucet, dies eſt: atqui Sol lucet, ergo dies eſt*. Adhibuere verò Syllogiſmo τρόπους *Modos*, ſiue Regulas eiuſcemodi, *Si primum, ergo ſecundum; atqui primum; ergo & ſecundum. Si primum ergo ſecundum, ſed non ſecundum; igitur nec primum. Non primum ſimul & ſecundum, atqui primum, non ergo ſecundum. Vel primum vel ſecundum, atqui primum, non ergo ſecundum. Vel primum vel ſecundum, atqui non primum, ergo ſecundum.* Prætereo autem vt Syllogiſmos dixerint ἀπεράντους *qui rectum exitum nõ habent*, vt, *ſi dies eſt, lux eſt, atqui dies eſt, igitur Dion ambulat:* ἀσυνάκτους, *qui non cohærent*, vt, *ſi dies eſt, lux eſt; atqui lux eſt, igitur dies eſt*. Vt cohæreret autem, aſſumendum fuit, non, *atqui lux eſt*, ſed, *atqui dies eſt*. Prætereo rurſus quas de veritate, & falſitate tradidere Regulas; veluti, *verum vero eſt conſequens*, vt, *ſi dies eſt lux eſt*; & *falſum falſo*, vt, *ſi Terra volat, Terra habet alas*; Et, *verum falſo*, vt, *ſi Terra volat, Terra eſt; at non falſum vero*, vt, *ſi Terra eſt, non ſequitur Terram volare*. Adnoto ſolùm Stoïcos tradidiſſe varios captioſæ rationis, ſiue Sophiſmatum modos, vt præter numeratos, cum de Eubulide, *Mentientem, Fallentem, Electram, Obuelatum, Soriten, Cornutum*, dici poſſunt θερίζων *Metens*, κυριεύων *Dominans*, οὔτις *Nullus*, σωρείτης *Colligens*; & qni fuit præ cæteris celeberrimus Κροκόδειλος *Crocodilus*, cui nomen, vt opinor fuit, quod eſt à Luciano indicatum exemplum, *Eſt-ne tibi puer? Quid-ni. Quid ſi hunc ad fluuium fortè ambulantem Crocodilus rapiat, & poſtea ſe redditurum polliceatur hac lege, vt illi verum dicas, quidnam de puero reddendo apud ſe decreuerit; quid tu dices ipſum in animo conſtituiſſe? Quæſtionem rogas ad quam difficile admodum eſt, &c.* Denique ἀργὸς λόγος *Ignaua Ratio, cui ſi pareamus*, inquit Cicero, *nihil eſt omninò, quod agamus in vita*. Sic enim interrogant, *Si fatum tibi eſt ex hoc morbo conualeſcere, ſiue Medicum adhibueris, ſiue non, conualeſces*. Item, *ſi fatum tibi eſt, ex hoc morbo non conualeſcere; ſiue tu Medicum adhibueris, ſiue non; non conualeſces*: Et *alterutrum fatum eſt: Medicum ergo adhibere nihil attinet*. Suggeri adhuc poſſent Sophiſmata plura ex Chryſippo, cuius ſupra trecenta Volumina de rebus Dialecticis à Laërtio recenſentur. *Qui non-initiatis indicat myſteria, impiè agit; Ierophantes non-initiatis indicat myſteria; ergo impiè agit.* Et, *ſi quis eſt Megaris, non eſt Athenis; homo eſt Megaris, ergo homo non eſt Athenis.* Et, *eſt quoddam caput, illud tu non habes, ergo caput non habes.* Et, *ſi quid loqueris, ex ore egreditur tuo; atqui currum loqueris, igitur currus ex ore egreditur tuo.* Verùm faciendus iſtis eſt modus, ne ſi conſecter tot inutilia, redarguere

guere videar te, dicentem à me non inutilia ſcribi. Quod interſeris interea iudicium de Dialecticis ſtudiis, præclarum eſt; vt cætera: quod de amore erga me tuo; latentis ignis eſt ſcintilla. Perge me amare, & Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, poſtridie Eid. Maij, M. DC. XLII.

Bereculio ſemper ac Bervilla ſalutem.

EIDEM.

EX iis, quæ hactenus perſcripſi de Philoſophorum variorum multiplici Dialectica, elicies, opinor, quorſum Epicurus repudiauerit Dialecticæ ſtudium. Non fecit nempe, quòd, verbi causâ, negligendas voces putârit; ſed quòd eas ex communi vſu, ex Grammatica repetendas cenſuerit. Non item, quòd Syllogiſmos non nôrit; ſed quòd eſſe non neceſſarios, vel à natura ſuggeri, vel faciliore Methodo parari poſſe crediderit. Non etiam, quòd Sophiſmata interdum texi ignorârit; ſed quòd vel contemnenda eſſe, vel artificio longè planiore ſolui exiſtimauerit. Dialecticam ergo reiecit, non vt præcepta falſa tradentem, ſed vt inutiliſſima, & operoſiſſima congerentem. Eademratione D. quoque Auguſtinus eam minùs probauit, ſimilitudine allata, quam vix vlla vnquam prætermittere occaſione ſoleo. *Si quiſpiam*, inquit, *dare volens præcepta deambulandi moneat non eſſe cuiquam leuandum pedem poſteriorem, niſi cum poſuerit priorem, &c. Vera dicit, nec aliter ambulari poteſt; ſed faciliùs homines hoc faciendo ambulant, quam animaduertunt, cùm faciunt, aut intelligunt, cùm audiunt, qui autem ambulare non poſſunt, multò minùs ea curant, quæ nec experiendo poſſunt attendere. Itaque plærumque citiùs videt ingenioſus non eſſe ratam concluſionem, quàm præcepta eius capit, tardus autem non eam videt, ſed multò minùs quod de illa præcipitur, magiſque in his omnibus iſta ſpectacula veritatis ſæpe delectant, quàm ex eis in diſputando aut iudicando adiuuamur.* Hactenus D. Auguſtinus. Improbauit porrò Epicurus ipſam Stoïcorum Dialecticam potiſſimùm, non ferens videlicet illos eius causâ intumeſcenteis. Iure-ne autem, an iniuriâ ex Cicerone intelliges, qui Stoïcos propterea carpit, dum ait, *Illos oſſa nudare, ſpinas vellere, contortiùs concludere, dicere ſqualidiùs, ratiunculis vti.* Itémque ex Plutarcho, qui confert illos cum Polypo propria acetabula hieme voranti; quaſi ipſorum Dialectica ſuia inuentis ſola paſcatur, neque extra ipſam vllus ſit præceptorum vſus. Et ex Luciano, qui illos cauſatur, nihil aliud, quàm ſibi mutuò affingere cornua, facere Crocodilos, nihilque habere aliud quàm miſera verbula, & rogatiunculas, quibus mentem paſcant. Et ex Themiſtio, qui poſtquam recenſuit illorum Outidas, Obuelatos, Dominanteis, Cornutos, quæ *moleſta* ait, *& importuna Sophiſmata* ſubdit, *quorum & intelligentia difficilis eſt, & inutilis notitia, Lorei illius inſtar, cui Midæ plauſtrum illigatum fuit.* Quid, quòd Seneca etiam, tametſi Stoïcus, conſimilia habet? Vt ex locis oppidò multis ſeligam vnum, aut alterum: cùm Zeno aliquando ita concluſiſſet, *Nullum malum glorioſum eſt; mors autem glorioſa eſt; mors ergo non eſt malum*; excipit Seneca, ſed indignabundus, *Perfeciſti? Liberatus ſum metu, poſt hoc non dubitabo porrigere ceruicem? Non vis ſeueriùs loqui, nec morituro riſum mouere?* ac infrà, *Ego non redigo iſta ad legem Dialecticam, & ad illos artificij veternoſiſſimi nodos. Totum iſtud genus exturbandum iudico, quo circumſcribi ſe, qui interrogatur, exiſtimat; & ad confeſſionem perductus, aliud reſpondet, aliud putat. Pro Veritate ſimpliciùs agendum eſt, contra mortem fortiùs.* Et paullò poſt, *Quem Mortalium circumſcriptiones veſtræ fortiorem facere, quem erectiorem poſſunt? Frangunt animum, qui nunquam minùs contrahendus eſt, & in minuta, ac ſpinoſa cogendus, quàm cum aliquid grande componitur.* Et tandem, *Aduerſus mortem tu tam minuta iacularis? Subulâ Leonem excipis? Acuta ſunt iſta, quæ dicis: nihil eſt acutius ariſtâ. Quædam inutilia, & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* Sic alibi, *Non debuit hoc nobis eſſe propoſitum, arguta diſſerere, & Philoſophiam in has anguſtias ex ſua maieſtate detrahere. Quantò ſanctius eſt ire apertâ viâ, & rectâ, quàm ſibi ipſi flexus diſponere*, &c. Et rurſus, poſtquam ediſſeruit, ſint-nè virtutes Animalia, iuxta Stoïcos, *Diſſilio*, inquit, *riſu, cùm mihi propono ſolæciſmum Animal eſſe, & barbariſmum, & Syllogiſmum, & aptas illas facies, tanquam Pictor aſſigno. Hæc diſputamus, attractis ſupercilijs, fronte rugoſa. Non poſſum hoc loco non dicere illud Cæcilianum, ô triſteis ineptias? ridiculæ ſunt.* Sed hæc ſatis. Tu benè Vale, DECVS PRINCIPVM, & Præſidium meum. Pariſiis, X. Kalendas Iunij, M. DC. XLII.

Bereculio ac Bervilla ſalutem.

EIDEM.

INnui iam antè Epicurum, cùm repudiaret Dialecticam, ſeu artem illam diſputatricem, ſubſtituiſſe Canonicam, ſeu continentem Canones diiudicandæ veritatis. Veritatem porrò duplicem diſtinxit, vnam *Exiſtentiæ*, ſeu qua res eſt id ipſum quod eſt: quo ſenſu dixit nihil differre *an aliquid dicas verum, an exſiſtens*, ἀληθὲς ἢ ὑπάρχον, aliam *Dictionis* ſeu *enunciationis; ac Iudicij*; quo ſenſu dixit *verum eſſe, quod ita ſe habet, vt ſe habere dicitur*, τὸ οὕτως ἔχειν, ὡς λέγεται ἔχειν. Priori veritati nullam falſitatem oppoſuit: Aurichalcum enim, verbi gratiâ, non falſum aurum eſt, ſed verum auricalchum. Poſteriori autem oppoſuit falſitatem, qua *res aliter eſt in ſe quàm ſe habere dicitur*, τὸ μὴ οὕτως ἔχειν, ὡς λέγεται ἔχειν. Nimirum Prior ab intellectu iudicante non pendet, cùm nihil aliud ſit, quàm ipſamet rei, vt loqui ſolent Entitas; Poſterior pendet, cùm nihil ſit aliud, quàm conformitas iudicij cùm re iudicata. Conſenſit proinde circa vtramque cum Ariſtotele, vt & ſpeciatim circa quæſtionem de futuro contingenti; quatenus admiſit quidem totum iſtud coniunctum, *Viuet cras Hermachus, aut non viuet*, at non ſeparatum illud, *Hermachus viuet*, neque

rurſus

ruſſus illud, *Hermachus non viuet*. Vide, ſic habet Cicero, *quàm ſit cautus is, quem iſti tardum putant? Si enim*, inquit, *alterutrum conceſſero neceſſarium eſſe, neceſſe erit cras Hermachum viuere, aut non viuere. Nulla autem eſt in natura talis neceſſitas.* Non adiicio quemadmodum à Stoïcis diſſenſerit. Illi enim ſunt, quos Cicero notat; obſeruo potiùs, cùm in ferendo de rebus iudicio opus ſit Criterio, ſeu, vt ſic loquar, Iudicatorio, vel iudicandi inſtrumento; ideò illud fuiſſe ab eo diſquiſitum. Et ſolet quidem vulgò ex Empirico triplex diſtingui Criterium τὸ ὑφ' οὗ, *à quo*, videlicet Homo, τὸ δι' οὗ, *per quod*, ſcilicet Mens, ſenſus, aut facultas alia; & τὸ καθ' ὅ, *ſecundum quod*, putà Operatio, aut applicatio facultatis (conſimilis res dicitur, vt cùm ad explorandum pondus, requiritur *libripens*, *libra*, *& libræ vſurpatio*; aut ad explorandum menſuram, *menſor*, *orgyia*, *& applicatio orgyiæ*.) Verumtamen illud *A quo*, non tam Criterium eſt, ſeu iudicatorium, quàm iudex; & cùm aliunde id, *ſecundum quod*, referatur ad id, *Per quod*, ipſum, δι' οὗ, ſiue *Per quod*, aut ſolum, aut certè præcipuum videtur. Quia ſum verò poſteà dicturus quidnam de Criterio, non Epicurus modò, ſed cæteri etiam ſenſerint: ideo heic prænoto, Res omneis, quatenus ad noſtram notitiam, atque iudicium comparantur, aut manifeſtas eſſe, aut occultas: Manifeſtæ ſunt, quæ ex ſe patent, vt lux diurna; Occultæ verò triplices ab eodem Empirico diſtinguuntur; Quædam enim ſunt penitùs occultæ; eæ nimirùm, quæ nullo modo diſcerni, comprehendíque poſſunt, vt, ſint-ne Stellæ numero pares? Quædam ſunt occultæ naturâ; eæ nempe, quæ ex ſeipſis quidem euidentes non ſunt, ſed per indicia tamen aliqua comprehenduntur, vt ſunt pori in cute, qui ex ſe inconſpicui, inferuntur nihilominus ex permanatione ſudoris. Quædam ſunt occultæ ad tempus; eæ ſcilicet, quæ ex ſua quidem natura euidentes ſunt, ſed ob externum tamen impedimentum, aut defectu debitæ diligentiæ nos latent, vt ſunt Antipodes, qui ad noſtrorum vſque Proauorum ætatem latuerunt. Adnoto hæc autem, vt intelligas non diſquiri Criterium, neque circa res manifeſtas, quæ ex ſeipſis innoteſcunt; neque circa res penitùs occultas, quæ incertitudinis ſunt inuictæ; ſed circa res naturâ ſua, aut ad tempus ſolùm occultas. Siquidem, cùm incertitudo, qua circa has afficimur, aut ex factis indiciis, aut ex remotis obſtaculis ſuperari poſſe videatur, non deſunt tamen, qui ſentiant deeſſe nobis Criterium, quo neceſſaria indicia, ſeu neceſſariam obſtaculorum amolitionem percipere liceat. De his poſtmodùm. Tu interea Vale, Decvs Principvm, & Præſidium meum. Optat Lafaya denuò tuam bonitatem experiri; dabo illi fortè alias literas; nôſti verò profectò illas eſſe non poſſe perfunctorias. Tuas accepi datas xiii. Kal. próque ipſis gratias debeo immortaleis. Vale iterum. Pariſiis iii. Kal. Iunij, m.dc.xlii.

EIDEM.

Quæris ex me, Optime Princeps, qui fieri poſſit, vt Stoïci, cum Philoſophi tanti fuerint, ac ſeſe in Dialecticis exercuerint tantopere, Inuentionem tamen prætermiſerint neceſſariam adeò Dialecticæ partem? Sed ſi fecere quidem conſultò, arbitrari cauſam par eſt, quòd rati fuerint Inuentionem non eſſe partem Dialecticæ, neque ad illam pertinere. Videlicet ars nulla docet ſuam inuenire materiam, ſed operari ſolùm circa ipſam. Sic tradit Sutoria, non inuentionem corij, ſed confectionem calcei ex corio; & Fabrilis non inuentionem ferri, ſed confectionem clauis ex ferro; ac pari modo cæteræ. Quare & Dialecticæ erit tradere non inuentionem argumenti, ſed confectionem Syllogiſmi ex argumento. Quemadmodum autem Coriaria ſuppeditat corium Sutoriæ, & Metallaria ferrum Fabrili; ita cæteræ diſciplinæ argumenta Dialecticæ. Ex quo fit proinde, vt ſi requiratur, verbi gratiâ, Sit-ne Octobri proximo futura Eclipſis, an-non? Dialecticæ munus non ſit inuenire argumentum, quod inueſtigare, & aſſequi eſt Aſtronomiæ proprium; ſed ſubminiſtrante argumentum Aſtronomia, declarare quemadmodum Syllogiſmus fiat, quo futuram eſſe Eclipſin probetur. Et, ſi proponatur ſit-ne pax ineunda, an-non? Ipſi non incumbat inuenire rationem, quam explorare, & pernoſſe Politicæ ſolius eſt; ſed ſuggerente rationem Politica, methodum texendi Syllogiſmum tradere, quo pacem eſſe ineundam ſuadeatur, & ſic illi quidem tueri ſe aduerſus Ciceronem poſſent. Interim porrò heic ſubnoto, quod fui alioquin perſcripturus, videri poſſe non abs re Philoſophos quoſdam ſenſiſſe latere nos quid verum ſit; quando vix vllum placitum adeò eſt veriſimile, vt non illius oppoſitum æquè veriſimile fiat. Philoſophi porrò ij fuere, qui pernegârunt vllum eſſe veritatis Criterium; & non pauci ſanè, nec notæ obſcuræ. Vt Poëtas enim Laërtio memoratos reticeam, Homerum, Euripidem, Archilochum, & nihil de ſeptem Sapientibus dicam: ecce recenſet Cicero Parmenidem, Nauſiphanémque reprehendenteis eos, qui, cum ſciri nihil poſſit, audeant ſe ſcire dicere. Subiicit Laërtius Zenonem Eleatem, Empedoclem, Hippocratem, & cum Democritum etiam addat, notanda profectò Ciceronis verba, *num noſtra*, inquit, *culpa eſt? Naturam accuſa, quæ in profundo veritatem, vt ait Democritus, penitùs abſtruſit*. Heinc nimirum eſt tritum illud, deliteſcere veritatem in Democriti puteo. Quid dicam de Socrate, cuius illud quoque peruulgatum eſt, *hoc vnum ſcio, quod nihil ſcio?* Quid de Platone, quem ex iis, quæ Socrati tribuit, argumentatur Cicero ipſum eadem cum Socrate ſentire? Et certè Academici ab eo inſtituti, de Veritate deſperantes, aut veriſimilitudinem ſolam retinuerunt, aut omnimodam etiam ἀκαταληψίαν, ſeu *incomprehenſibilitatem* induxerunt, quod tribuitur Arceſilæ. Socratem etiam Ari-

ſtippus imitatus in eo eſt, quòd Phyſicam, reſpuit, quaſi incomprehenſibilia tractantem. Accenſentur rurſus ab Empirico Xeniades, Anacharſis, Protagoras, Enthydemus, Gorgias, Metrodorus Chius, Anaxarchus,& Monymus Cynicus. Ex quibus ſunt quidem Protagoras, & Gorgias potiſſimum celebres, ſed memorare tamen potiſſimùm iuuat, quod de Metrodoro habet Cicero, *Ille enim ſenſus appellauit poſt Democritum obſcuros & tenebricoſos; & initio libri, qui eſt de Natura, Nego,* inquit, *ſcire nos, ſciamus-ne aliquid, an nihil ſciamus? Ne idipſum quidem neſcire, aut ſcire ſcire nos, nec omninò ſit-ne aliquid, an nihil ſit?* Speras vt Pyrrhonios, Scepticos-ve adiungam; ſed eos capere pagina non poſſet. Quippe attingendi ſunt Modi, ac veluti Loci communes, ex quibus illi ſunt argumentati, continendum eſt, ſiue cohibendum aſſenſum, quoties non de eo, quod apparet, ſed de eo quod res in ſeipſa eſt, dicitúrque verum, eſt quæſtio. De ipſis ergo commodiùs literis proximis dicetur. Tu intereà, ô & Præſidium, & dulce Decus meum Vale, Pariſiis, poſtridie Non. Iun. M. DC. XLII.

EIDEM.

MOdi Epoches Scepticorum, de quibus dicendum ſuſcepi ſuperioribus literis, commemorari decem ſolent. *Primus* ex Animalium varietate deſumitur. Cùm de veritate enim rerum naturalium, ſiue ſenſibilium præſertim agatur, non Homines ſoli audiendi, quibus ſolis ſenſus conceſſi non ſunt; ſed audienda quoque Animalia cætera, quibus ſui quoque ſunt ſenſus. Porrò, vt in illis temperies, contexturáque organorum varia eſt, ita res eadem apparet vni vnius coloris, odoris, ſaporis; alij verò alterius, ex quo fit, vt tanquam grata requiratur ab hoc, tanquam ingrata refugiatur ab illo. Quare & dici quidem poteſt, qualis res cuique Animali pro ſpeciali eius conſtitutione appareat, non qualis ſecundum ſe ſit; cùm ſi talis aut talis eſſet ex natura ſua, talis omnibus appareret. *Secundus* ex ipſa varietate Hominum, quippe tametſi illis ſolis ſtandum foret, ea tamen eſt temperamentorum, organorúmque diuerſitas, vt manifeſtum ſit vnam rem non vniuſmodi omnibus videri, ídque non in rebus modò ſenſibilibus, ſed in intelligibilibus quoque; adeò vt propoſita quæſtione de aliqua re, dici quidem poſſit, quid de ipſa huic, quid illi videatur; at non tamen qualis ſit reuera,& ſecundum ſe. *Tertius* ex varietate Senſuum. Quia tametſi concederetur vni homini ſtandum eſſe; nihilominus varij ſenſus variè rem eandem percipiunt. Nam mel, quod palato eſt ſuaue, moleſtum eſt oculis; & quod vnguentum olfactum exhilarat, ingratum eſt guſtatui: ex quo dici duntaxat poteſt, qualis res cuique ſenſui appareat; non qualis ſecundum ſe ſit. *Quartus* ex varietate affectionum in eodem ſenſu. Quoniam tametſi ſtandum foret vni vnius hominis ſenſui, is tamen adeò diuersè afficitur, provt in iuuentute, ſenectute, ſomno, vigilia, ſanitate, morbo, ſaturitate, fame, quiete, motu, & ſimilibus eſt; vt dici ſolùm poſſit rem talem, aut talem pro tali affectione apparere, non talem, aut talem ſua natura eſſe. *Quintus* ex variis poſitionibus, interuallis, locis. Conſtat enim ex his variatis magnitudinem, figuram, motum, colorem, qualitatéſque cæteras videri diuerſimodè, ſicque nihil aliud dici poſſe, quàm talem rem in tali ſitu, diſtantia, loco, talem apparere. *Sextus* ex admiſtionibus quibuſcum rerum ſpecies ad facultates perueniunt. Quod enim coloratum vitrum, aut bilis ſuffuſa, quam ſpecies viſibilis pertranſit, manifeſtè facit, dum colorem variat, id, licet minus aduertatur, facit ſuo modo medium quomodocumque diſpoſitum, ſicque dici aliud nihil poteſt, quàm talem apparere rem, qualis eſt medij diſpoſitio. *Septimus* ex quantitate, & conſtitutione ſubiecti. Arenulæ enim, verbi gratiâ, ſeparatim aſperæ, coniunctim ſunt læues, Cornu Caprinum integrum nigrum eſt; & argentum album, cum illius tamen ramenta alba ſint, huius verò nigra; atque adeò ſolùm dici poteſt, provt res ſolitaria, ſociata, integra, coniuncta eſt; talem, talem-ve apparere. *Octauus* ex Relationibus. Quando quidem nihil non habet relationem ad varia, dicíque poteſt reſpectu quidem vnius, pulcrum, dulce, eruditum, magnum, &c. reſpectu verò alterius deforme, amarum, ineruditum, paruum, & alia. Quocirca, & cum dici talis, aut talis abſolutè nequeat, dici ſolùm poteſt, quatenus ad hoc, vel illud comparatum apparet. *Nonus* ex crebrò, & rarò contingentibus, quo pacto non Solem, ſed Cometam miramur; non aquam ſed aurum ſuſpicimus: cùm ſi vices commutaueris, ſit longe mirabilior Sol, & aqua pretioſior futura. Ex quo fit, vt vel æſtimentur non ex eo, quod ſecundum ſe ſunt, ſed ex eo, quòd infrequentes, vel familiares apparent. *Decimus* denique ex variis moribus, atque inſtitutis. Notum eſt enim nullam legem, conſuetudinem, perſuaſionem apud nationes quaſdam vigere, cuius non oppoſita vigeat, viguerit, vigere poſſit apud alias, eóque definiri non poſſe, quid bonum, honeſtum, iuſtum ſua naturâ ſit, ſed ſolùm quid iſtis, illiſ-ve Gentibus appareat. Atque iſti quidem vulgares ſunt Modi. Numerantur & quidam alij; ſed tres tamen præcipui ſunt; vnus *Diallelus*, ſeu *Alternans*, cùm nempe quiſpiam arguitur probare vnum ex altero, quod ipſum, niſi mutuò per alterum probari non poſſit. Alius *Hypotheticus*, ſeu *aduerſum ſupponens*, cùm ſupponente aliquo propoſitionem tanquam veram, oppoſita aſſumitur, quam ſupponere pari iure liceat. Tertius *Reyciens in infinitum*; cùm nimirum probatio probationis exigitur; & rurſus poſtremæ probationis probatio: atque ita porrò; quaſi nihil ſit ſine ratione admittendum. Poſſem exempla omnium afferre, ſed paginam expletam vides. Ipſe, ſi lubeat, ſeu ex Laërtio, ſeu ex Empirico, ſeu ex teipſo plura deprome s. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium,

dium, & Decus meum dulce. Pariſiis, Eidibus Iunij, M. DC. XLII.

EIDEM.

Qvi Veritatis Criteria ſuſtulerint, ante perſcripſi; qui poſuerint paucis ecce. Inſinuaui iam admiſſum ab ipſis vel ſolum ſenſum, vel ſolum intellectum, vel vtrumque; vel quidpiam prætetea. Et qui ſolum quidem ſenſum pro Criterio admiſerit, vnus ferè memoratur Aſclepiades, perſuaſus nimirùm, vt Empiricus habet, eſſe omneis ſenſuum apprehenſiones veras, ratione nihil comprehendi. Qui Intellectum, Mentem, aut Rationem ſolam, memorantur primùm non pauci ex iis, qui tollere omne Criterium ſunt viſi; quemadmodum Xenophanes, Parmenides, Empedocles, Democritus, Plato; quaſi ipſi nihil aliud voluerint, quàm abrogare ſenſibus fidem; neque pernegârint, quin rationis eſſet diſcernere verum, & falſum. Deinde ij, qui ex Thalete ortum duxerunt Phyſici, ac Anaxagoras præſertim, cuius eſt opinio celebris de Mente; cuique, vt ſenſuum imbecillitatem in diſcernendo vero probaret, exemplum vſurpauit duorum colorum, albi, & nigri, quorum ſi vnus guttatim infundatur in alterum, viſus nunquam percipiet mutationes ad naturam ſubiectas. Itémque Pythagorei, ac nominatim Philolaus, qui repudiatis etiam ſenſibus, Mentem vnicam adhibendam cenſuerunt, ſed purgatam tamen, vt faciliùs cum Mente communi, ſeu Vniuerſi communicet; quod Heraclitus quoque ſenſit, addens, cùm dormimus, ſecretiorem quandam fieri mentis communis, & ſpecialis; cùm vigilamus autem per ipſas ſenſuum quaſi portas attractionem fieri illius ad iſtam. Qui ſenſum ſimul, & intellectum, ij fuere non modò Ariſtoteles, Theophraſtus, Peripatetici cæteri; ſed ex Platonis quoque Sectatoribus Speuſippus, & Xenocrates; quatenus duo diſtinguentes rerum genera, Criterium ſenſibilium Senſum, intelligibilium Intellectum dixerunt. Quod idem Galenus, aliique ſequuti ſunt. Qui aliquid prætetea, fuere Stoicorum nonnulli, cùm ad ſenſum, & intellectum adiecere nunc Appetitum, nunc Scientiam, nunc anticipatam notionem, nunc comprehenſiuam Phantaſiam. Quo loco nota eſt Zenonis apud Ciceronem ſimilitudo, cùm manum aduerſam digitis extenſis ſimplicem eſſe Phantaſiam, (hoc eſt apparentis rei perceptionem, quam Cicero *viſum* interpretatur) dixit; eandem eum digitis non-nihil depreſſis, Aſſenſum; cum eiſdem in pugnum compreſſis, Comprehenſionem; cum manu alia ipſam arctè, vehementérque conſtringente, Scientiam. Notum & quòd Laërtius, aliique de Sphæro Stoïco ſcripſerunt, qui, cùm exorta apud Ptolemæum Philopatora quæſtione, Opinetur-ne Sapiens, nec-ne? Opinaturum eſſe negaſſet; iuſſit Rex apponi mala Punica cerea; ad quæ ille manum deceptus porrexit, Exclamante autem Rege aſſenſiſſe ipſum Phantaſiæ non veræ; negauit ſeſe aſſenſiſſe, quòd mala eſſent Punica, ſed quòd talia eſſe veriſimile foret. Supereſt de ipſo Epicuro dicam, qui ſuppoſuit primùm omnem quæſtionem eſſe poſſe vel de vocibus, vel de rebus: ac cenſuit ad voces non opus eſſe alio Criterio, quàm perſpicuitate ſermonis, de qua duos Canones propoſuit ſuo referendos tempore. Suppoſuit deinde quæſtiones de rebus aut ad ſpeculationem ſolam pertinere, eſſéque vel de rebus ſenſibilibus, apparentibúſque: vel de intelligibilibus, & immanifeſtis, aut referri etiam ad actiones vitæ. Suppoſuit denique Criterium, *à quo* eſſe ſolum Hominem; Criterium *per quod* eſſe ſolam Mentem; Criterium autem *ſecundum quod*, de quo præcipuè agitur, eſſe poſſe quaſdam functiones tam Senſus, quàm Mentis, quàm ipſius quoque Appetitus. Ex his autem concluſit tria eſſe veritatis Criteria, *τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὰς προλήψεις, καὶ τὰ πάθη*, *Senſiones, Anticipationes, Paſſiones*, ſingulaque accommodauit ſingulis rerum generibus: Nimirùm voluit ſenſibilia diiudicari ipſa ſenſione (ita potiùs dico, quàm Senſu, vt deuitetur æquiuocatio, tametſi rem ſemel præfatus, dicere quoque ſenſum poſſim, cùm vt Græcè *αἴσθησις*, ſic Latinè *Senſus*, non facultatem modò, ſed actionem quoque ſignificare valeat.) Intelligibilia Anticipatione, ſeu anticipata notitia, quam etiam prænotionem dicunt. Actiones vitæ denique Paſſione, ſiue voluptatis, atque doloris affectione. Ad ſingula porrò Criteria varios adhibuit Canones, ſed quia illi erunt deinceps ſigillatim commemorandi, ideò iſta heic vniuersè prælibaſſe ſufficiat. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, ô & Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XII. Kal. Iul. M. DC. XLII.

EIDEM.

Priuſquam Canones proponantur, qui poſſunt circa ſingula Veritatis Criteria ex Epicuro conſtitui, generalis ille præmittendus eſt, *Eſſe aliquid verum, quod poſſit dyudicari, ac ſciri.* Attingo autem OPTIME PRINCEPS, non tam quòd ipſe planè acquieſcam, quàm quod teneat cauſam non malam viri non mali adiuuare. Ea verò videtur defendi ſic poſſe. Certum eſt imprimis dari veritatem *exiſtentiæ*, cùm tametſi Gorgias argumentatus fuerit nihil exſiſtere, conſtet nihilominus & exſtitiſſe eum, qui id dixit, & nos exſiſtere, qui id iam conſideramus, & vniuersè cæteri: Ac certum rurſus, dari veritatem *Enunciationis*; cùm quidquid ille iterùm ratiocinatus fuerit, conſtet plurima verè enunciari, vt Sole exorto, diem eſſe, aliàque id genus ſimilia: Veritas verò vtraque diiudicari ſiue Senſu, ſiue Criterio alio poteſt. Deinde quia fortè dicetur huiuſcemodi veritatem eſſe dumtaxat *τῶν φαινομένων, eorum, quæ apparent:* Difficultatem verò eſſe de Veritate *τῶν ἀδήλων, eorum quæ ſunt immanifeſta:* Ideò certum quoque videtur talem aliquam veritatem dari, quæ intellectu, ſeu ratione, vt Criterio diiudicetur. Quippe, quidquid Sceptici dicant, conſtat,

verbi causâ quòd attigi aliàs eſſe in ipſa cute poros, qui manifeſti cùm non ſint, ex ſudore tamen, vt indicio indubitato colliguntur. Nam ſi cribrum eſſe perforatum debet, vt tritici grana tranſmittat, eſſe profectò debet & cutis, vt ſudoris guttulas; quando, niſi foramina ſeu magna, ſeu exigua ſint, vt exitus pateat, exire nihil poteſt. An dicent quæſtionem eſſe non de hoc effectu, ſed de ipſa natura cutis, aut hominis etiam, alterius-ve rei? Verùm cùm nemo profiteatur, aut profiteri debeat ſe naturam cognoſcere; non dico rerum omnium, ſed ne vnius quidem ea perfectione, vt ipſius nihil lateat; nihilominùs negari non poteſt, quin quadantenus in eam penetretur, ac tantò magis, quantò plura eius attributa perueſtigando innoteſcunt. Et certè Viri perſpicaces, niſi nôrunt omnia, quæ ad hominis verbi gratiâ naturam ſpectant, plurima tamen non ignorant; neque dici poteſt (vti ſecus poſſet) inutile eſſe omne ſtudium, omneis Doctores, omneis libros. An opponent non ideò res Ariſtotelea demonſtratione ſciri? At niſi tali demonſtratione, ſaltem ſciri definitione, quæ Platoni eſt vera ſcientia, poſſunt, definitione, inquam, quæ licet non vndique perfecta ſit, reuerà tamen eſt aliqua; & tantò quidem perfectior; quantò quiſque ſagaciùs, fœliciúſque res inueſtigat. Quid dicendum verò ad Epoches Modos? Ad primos illos quatuor quod ſpectat; tametſi res eadem non appareat vniuſmodi & variis Animalibus, & variis Hominibus, & vni etiam homini ſecundum ſenſus varios, & affectiones varias: attamen duo aliqua ſunt, de quorum veritate conſtet; Alterum eſſe in ea re cauſam generalem, quæ apparere ipſam ſenſui faciat; Alterum eſſe in ſenſibus variis cauſas ſpeciales, ac varias, quæ faciant variè apparere, vt vnus enim eſt Solis calor, qui incidens in ceram, & lutum, illam emollit, hoc indurat, ob diſpoſitiones in ipſis diuerſas; ſic ob diuerſas idem mel, verbi causâ, applicitum organis variis, exaſperat vnum, & demulcet aliud: & cùm ſua cuilibet cauſæ neceſſitas ſit; ob quam hoc potiùs, quàm illud agat; ideò eſt ſaltem aliqua huius neceſſitatis certitudo. Idem proportione dicendum de Modis conſequentibus. Quippe poſitio, interuallum, locus, admiſtio, quantitas, raritas, frequentia, neceſſariam important cauſam, cur res talis appareat, atque idcircò ſciri id poſſit. Moralis etiam ille modus cauſam habet in diuerſitate temperamentorum, quæ varia in variis cum ſint; neceſſe eſt animis ea ſequentibus diuerſa placere. Ad treis poſtremos, quod attinet, Diallelus imprimis non eſt, cùm ex effectu colligimus, intelligimúſque neceſſariam cauſam. Tum ſi aſſumentibus nobis eſſe diem, quando Sol lucet, alius ſupponat oppoſitum, id poteſt profectò, ſed videat quàm iure. Denique Effata per ſe nota ſunt, quæ probatione non indigent. Quamobrem neceſſe non eſt infinitum proceſſum dari. Dicenda ſanè hæc pluribus; ſed tibi tamen intelligenti, & hac præſertim tempeſtate occupatiſſimo, multa nimis. Vale ergo, PRINCIPVM DECVS, Præſidium, & Decus meum dulce, Pariſiis, v. Kalendas Iulij, M. DC. XLII.

EIDEM.

Boniratis ſanè fuit nimiæ, eas literas in iſta Aulæ agitatione conſcribere, quas IX. Kal. Taraſcone dediſti. Ad ipſas verò ecquid reſpondeam, præter id ipſum, quod eſt à te ſapienter, ſcitéque expreſſum, hoc eſt, quid aliud quàm plauſum dem ad illas tuas adeò prudentes, atque eleganteis ſententias? Parum certè abeſt, quin ad eas attendens, abducar, vel potiùs abſterrear à nugis meis obtrudendis. Verùm quia eſſe illas tibi non iniucundas ſubindicas, dum immerſus licet ciuilibus vndis, teſtaris te illas legere, ac pellegere; idcircò obfirmor, cœptíſque inſiſto. Scripſi ex Epicuri mente triplex eſſe Criterium; cùm autem Senſus primarium ſit, déque eo diſtinguam quatuor Canones, en iam tibi illorum primum, *Senſus nunquam fallitur; ac proinde eſt omnis ſenſio, omniſque adeò apparentia vera.* Ne res porrò adeò abſurda, ac haberi ſolet, videatur; memento, quæſo, quemadmodum duplex diſtinguatur cognitionis genus, vt putà, ſimplex Apprehenſio, qua aſſeritur, aut negatur nihil: & Iudicium quo aſſeritur, aut negatur aliquid, quódque vel eſt præceps, dicitúrque *Opinio*; vel maturum & dicitur *Ratio.* Etenim cenſet Epicurus non aliud cognitionis genus competere ſenſui, quàm ſimplicem apprehenſionem, quæ ita eſt vera, veritate illa, quam exſiſtentiæ diximus, vt falſitas ipſi opponatur nulla. Videlicet veritas illa, cui falſitas opponitur, Enunciationis veritas eſt, atque idcircò ad Iudicium ſpectat, quo ſenſum deſtitutum vult. Hinc Ratio ipſi prima eſt, quia ſenſus non ratiocinatur, & memoria caret; ex quo fit, vt non valeat duos terminos connectere ad faciendum Enunciationem, ferendum-ve iudicium; ſed in nuda rei apprehenſione conſiſtat: vnde & falſum proferat nihil. Ita viſus, dum percipit alicuius rei colorem, nihil aliud, quàm recipit eius coloris ſpeciem, & merè paſſiuè ſe habens, non pronunciat rem eſſe, aut non eſſe eius coloris; ſed ſimpliciter apprehendit colorem oblatum, ſpeciem-ve illius. Altera eſt, quia ſenſus quidquid demùm ſentiat, reipsâ afficitur, & qualiſcumque res appareat, reipsâ talis ipſi apparet, & propter aliquam quidem cauſam, qua perſeuerante non poſſit talis non apparere. Quamobrem ſenſus non fallitur, apparentiam percipiens, quæ reuera eſt, quæque conſtante cauſa non poteſt non eſſe; qualis eſt etiam ſpecies turris, quæ procul ſita rotunda apparet, aut baculi, qui partim in aqua, partim in aëre conſtitutus apparet deflexus. Tertia, quia ſenſus non poteſt refelli. Non idem à ſeipſo, quia ſemper æquè afficitur, & non poteſt aut diiudicare quandonam ſit melior, aut deterior ſenſio; Non vnus ab alio; quia vnus obiectum alterius non nouit, nec apprehendere illud poteſt:

teſt: non denique ab intellectu, quia intellectus poteſt quidem Opinionem corrigere, at nullo modo ipſum ſenſum, à quo ſic dependet, vt quidquid cognoſcit, eius interuentu cognoſcat, & ſi aliqoid corrigit, ab illo monſtrante addiſcat. Quarta, quia ſenſus proinde eſt Regula prima, quæ ſi fallax ſit, nihil certi vnquam haberi poſſit. Multa Lucretios ad hanc rem; ſed illud præſertim,

Denique, vt in fabrica ſi praua'ſt Regula prima,
Normáque ſi fallax rectis regionibus exit,
Et libella, aliqua ſi ex parti claudicat hilum;
Omnia mendosè fieri, atque obſtipa neceſſum'ſt,
Praua, cubantia, prona, ſupina, atque abſona tecta,
Iam ruere vt quædam videantur velle, ruántque,
Prodita iudicijs fallacibus omnia primis:
Sic igitur ratio tibi rerum praua neceſſe'ſt,
Falsáque ſit, falſis quæcumque ab ſenſibus orta'ſt.

Poſtrema, quia fide Senſibus detracta tollitur omnis vitæ degendæ, & rerum gerendarum ratio; ex quo præſtare ille docet, reddere mendosè apparentium caoſas,

Quàm violare fidem primam, & conuellere tota
Fundamenta, quibus nixatur vita ſalúſque.
Nec modò enim ratio ruat omnis; vita quoque ipſa
Concidat extemplo, niſi credere ſenſibus auſis,
Præcipiteiſque locos vitare, & cætera, quæ ſunt
In genere hoc fugienda, ſequi contraria, quæ ſint.

Mitto, quæ poſſent congeri ex Tertulliano, & aliis, occaſione eorum verborum; *Mitte digitum tuum huc, & vide manus meas*, &c. Itémque, *Quod audiuimus, quod vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus, & manus noſtræ contrectauerunt*, &c. Scilicet ab ipſis ad Senſuum certitudinem proocatus, verùm indicaſſe ſat eſt. Quod ſpectat ad experimenta, quæ ſolent vulgò obijci, ea ex Canone ſequente ſoluentur. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dolce. Pariſiis, v. Non. Iul. M. DC. XLII.

EIDEM.

ALterum, opinor, Canonem exſpectas circa primum Criterium: ille igitur ita habet, *Opinio eſt conſequens ſenſum, in quam veritas, & falſitas cadit.* Vt exemplo manifeſtetur; peroret procul aliquis, & auditor tenuem dumtaxat, confusámque vocem percipiat, tum, ſi opinetur Oratoris vocem eſſe quoque propè tenuem, & confuſam, falſa erit Opinio; ſi fortem, & diſtinctam, vera. Quid ipſa ſenſio interim, ſeo perceptio tenuis, & obſcuræ vocis? ex ſuperiore Canone illa falſa eſſe non poteſt, ſed vera planè; quia reuerà talis vox percipitur, neque poteſt auris percipere aliam; quando vocis maxima pars diſſipata eſt, deperditáque per aërem, priuſquam ad aurem perueniat. Non conuenit ergo ſenſioni, vt falſa aliquando ſit, ſed Opinioni ſolummodò: ſeu, quod idem eſt, cadit falſitas non in ſenſum, qui ſimpliciter apprehendit, ſed io intellectum, qui præterea ſuum iudicium adhibet, ac talem eſſe rem in ſe, qualis ſenſu apprehenditur, opinatur. Intelligere heinc licebit, quod eleganter Lucretius,

Cætera de genere hoc mirando multa videmus,
Quæ violare fidem quaſi ſenſibus omnia quærunt,
Ne quicquam; quoniam pars horum maxima fallit
Propter opinatus animi, quos addimus ipſi;
Pro viſis vt ſint, quæ non ſunt ſenſibu' viſa.

Soluit proinde experimenta, quæ numeroſa obiiciuntur, non negando quidem falſitatem illis ſubeſſe, ſed oſtendendo illam ad Mentem, non verò ad Senſum eſſe referendam. Primum petitur ex turri quadrata, quæ apparet procul rotunda; ſed nempe intellectus eſt, noo verò ſeoſus, qui rotuodam pronunciat, talémque viſum iri opinatur, ſi quis propiùs acceſſerit; cum ſeuſus quidem nihil aliud, quàm renunciet talem turrim apparere ob ſpeciem detritam, rotundámque in via factam, reonciaturus pari fide noo rotuodam, ſed quadratam vbi propiùs aſtiterit; ſcilicet ob integram ſpeciem. Aliud eſt de vmbra ſequente, imitantéque corporis geſtus; at ſenſus quidem nihil aliud, quàm vmbram videt, vbicumque, &, quandocumqoe videt, opinio eſt autem, non ſenſio, ſiue ſimplex viſio, quòd obſeruata ſuccedens vmbra, eadem ſit cum antecedente. Quippe memoriam non ſenſui ad apprehendendum, ſed intellectui ad opinandum, connectendum-ve termioos qoibus affirmet quidpiam, oeget-ve, inſeruire perſpicuum eſt. Tertium de naui viſa immota, ac prætereuote littore. Sed cùm viſus quidem nihil aliud, quàm naoim, littúſque, vbicumque ſe offerunt, percipiat, & memoria careat, qua res priùs viſas cum poſterius viſis cooiungat, manifeſtum eſt intellectum eſſe, qui opinetur quieſcere nauim, cui ſemper ineſt oculus, & moueri littus, cuius partes oculo ſuccedenter exhibentur. Vt breue aotem faciam, idem dicendum ad ea quæ ille aggerit de Sideribus quieſcere viſis, cum tamen continuò moueantur; de montibus diſſitis, & procul tamen viſis coniunctis; de apparente pueris poſt gyrationem circumcurſatione; de Sole proximè monteis viſo, cùm immenſa tamen ſpatia interiaceant; de tanto ſpatio ſub aqua viſo, quantum à Terra ad Cælum eſt; de flumine viſo, dum traiicitur, verſus caput ſuum relabi; de viſa abire in anguſtum porticu; de Sole oautis viſo ex vodis emergere, & in vndas demergi; de remis inflexis, ſeu refractis viſis; de viſis noctu Sideribus præter nubila properare; de rebus viſis

geminis , pupillâ leuiter detortâ. Denique de rebus per ſomnium (adde & inſaniam) apparentibus, quatenus eſt etiam ſenſus interior irrationalis, nihilque aliud, quàm ſpecies, motiones-ve earum percipiens. Scilicet eadem Reſponſio accommodari omnibus poteſt, poteſtque de omnibus dici, quod Diuus Gregorius Nyſſenus de remo, déque Turri habet, *Neque eſt*, inquit, *hic error viſus, ſed intellectus. Nam ille quidem videt, & annunciat? Intellectus autem repræſentatis non attendit.* Idem habet Macrobius, rationem arguens negligentiæ, non incertitudinis ſenſum, quem dicit *rem vnam certiſſimam omnium.* Imò idem quoque videtur Ariſtoteles inſinuaſſe, dum non errare ſenſum dixit circa proprium ſenſibile, pronunciauitque eſſe ſenſui, magis quàm rationi fidendum. Verùm de his poſt-modum plura. Nunc, ô PRINCIPVM OPTIME, benè imò optimè Vale, Pariſiis, v. Eidib. Iulij, M. DC. XLII.

Berecuſio, & Bervillæ ſalutem.

EIDEM.

VErſari te adhuc Taraſcone rebar, cùm tuas accepi literas Nonis huius Menſis Aquis-Sextiis datas. Significaſti verò rem miram, pergere te Antipolin, quaſi aliquid ab hoſte metuentem. An Hiſpano enim ſatis animi, vt milite noſtro Iberum bibente copias in Oram noſtram dimittat, opperiente te, & Regia Claſſe inſequutura? ſed mei captus iſta non ſunt: quare venio ad nugas meas, quas te non ingratas habere teſtaris. Perſcriptum iam ſenſum non falli: perſcriptum Opinionem eſſe, quæ aut vera, aut falſa ſit. En de vera Canonem tertium, *Opinio illa vera eſt, cui vel ſuffragatur, vel non refragatur ſenſus euidentia,* Nimirùm Euidentia eſt ea ſenſus apparentia, quæ in controuerſiam vocari non poteſt; quæ fidem ex ſeipſa habet; quâ probabilius nihil eſt; quare, ſi talis quæpiam ſit, quæ opinioni ſuffragetur, aut certè quæ non refragetur, cenſet Epicurus opinionem veram. Suffragatur autem verbi gratiâ, ſi ob factam ex interuallo hominis apparentiam, opinio fuit Platonem eſſe, & ſublato deinde interuallo, apparentia fit euidens, quæ Platonem eſſe confirmet. Non refragatur verò, ſi quis opinatus verbi causâ Lunam eſſe infra Horizontem, nulla ſit deinde apparentia, etiam ſemotis nubibus, quæ eſſe illam ſupra conuincat. Docet proinde Epicurus non ex quacumque apparentia opinandum eſſe, ſiue pronunciandum de re; ſed ex ea ſolummodò, cui contradici iure non poſſit. Ipſe eſt nempe, qui introduxit apud Laërtium τὸ προσμένον, quod eſt *exſpectandum* eſſe, ſiue temerè iudicium non ferre; vt cum Turri apparente procul rotunda, quæritur an rotunda ſit: præſcribit enim illum, qui videt, non debere ſtatim pronunciare, ſed προσμένειν (καὶ ἐγγὺς γενέσθαι τῷ πύργῳ καὶ μαθεῖν ὁποῖος ἐγγὺς φαίνεται), *exſpectare, & ad Turrim propè accedere, ac animaduertere qualis cominùs appareat.* Colligis exinde quam immeritò ſuggilletur Epicurus; quaſi non diſtinxerit inter id quod apparet, & id quod pronunciandum eſt, aut exiſtimauerit ex quacumque apparentia ferendum eſſe iudicium de eo quod res eſt, cùm ex oppoſito docuerit non eſſe temerè opinandum, ſed circumſpicienda diligenter omnia, exſpectandúmque, donec euidentia, aut faueat, aut non reluctetur. Non immoror porrò in iis, quæ Cicero ſpeciatim habet, refero ſolùm ex eo locum Canoni allato conſentaneum, *Meo*, inquit, *iudicio ita eſt maxima in ſenſibus veritas, ſi & ſani ſunt, & valentes, & omnia remouentur, quæ obſtant, & impediunt. Itaque & lumen mutari ſæpe volumus, & ſitus earum rerum, quas intuemur, & interualla aut contrahimus, aut diducimus, multáque facimus, vſque eo dum aſpectus ipſe fidem faciat ſui iudicij, quod idem fit in vocibus, in odore, in ſapore; vt nemo ſit noſtrûm, qui non in ſenſibus ſui cuiuſque generis iudicium requirat acrius.* Hæc ille, & plura; in quibus ſolùm notandum eſt, quod iudicium ſenſibus ex vſu loquendi attribuit, eſſe ad mentem referendum. Idem notandum in Macrobio, ex quo locum rurſus appoſitum ecce, *Nam ſi eminus*, inquit, *pomi, quod malum dicitur, figura viſatur, non omnimodo id malum eſt, potuit enim ex aliqua materia fingi mali ſimilitudo; aduocandus igitur ſenſus alter, vt odor indicet; ſed potuit inter congeriem malorum poſitum auram odoris ipſius concepiſſe: heic tactus conſulendus eſt, qui poteſt de pondere iudicare; ſed metus eſt, ne & ipſe fallatur, ſi fallax opifex materiam, quæ pomi pondus imitaretur, elegit. Confugiendum eſt igitur ad ſaporem, qui ſi formæ conſentiat, malum eſſe nulla dubitatio eſt.* Sic ille. Tu vbicumque fueris, OPTIME PRINCEPS, optimè Vale. Pariſiis, xv. Kal. Auguſti, M. DC. XLII.

EIDEM.

ERat Merſennus optimus mecum, cùm tuas accepi literas pridie Eidus, Cannis conſcriptas. Memorarem heic quid ille de te, & ſenſerit, & dixerit; ſed neque ferret animi tui inſignis moderatio; neque ignoras quid ille fuerit publicè teſtatus de tua Virtute. Itaque in eo iam non moror, dicturus potiùs de Canone, qui ſupereſt quartus, atque vltimus de Criterio primo. Is ita ſe habet, *Opinio illa falſa eſt, cui vel refragatur, vel non ſuffragatur ſenſus euidentia.* Rem ex ſuperiore iam tenes. Quippe euidentia Lydius lapis eſt, quo Opinionum vt veritas, ita falſitas exploratur. Si quis enim exempli causâ opinetur ignem calidum non eſſe; an non idcircò falſa eius Opinio conuincitur, quod Euidentia ſenſus refragetur? & dum vulgò opinantur eſſe Sphæram Ignis inter Aërem, & Regionem Lunæ, an-non poteſt falſa haberi opinio eiuſcemodi, quòd non ſuffragetur ſenſus Euidentia? abſurdum profectò videtur ob ratiunculas aliquas, & leuicis prorſus coniecturas, deſerere fidem manifeſtam ſenſuum; ac præſertim cum dogmatum ingentes moles ſuper-extruantur, ſic enim contingit, quod ait Lucretius,

Deinde

Deinde adopinamur de ſignis maxima paruis,
Ac nos in fraudem induimus, fruſtramur & ipſi.

Exinde concludo partem maximam Controuerſiarum Phyſicarum poſſe facilè dirimi, ſi ad euidentiam Senſus prouocetur. Adderem plura, ſed iam non vacat. Tu id, OPTIME PRINCIPVM, boni conſule, & optimè Vale, Pariſiis, VIII. Kal. Auguſti M. DC. XLII.

EIDEM.

QVam glorioſum, quæſo, eſt hoc? naſci veluti in purpura, & poſſe tamen quæ es ad me ſcribere dignatus de Aula ſentire? is ſanè mihi eſſe videtur dignus Principe animus, qui ſuperior ſplendore illo, quo faſcinantur cæteri; mortalia omnia infra ſe videt: ac verè liber, ſuíque compos, tribuit rei cuique legitimum pretium. Viue beatus hac indole, & non improbans tua illa ſtudia meis plerumque intercipi nugamentis, iſta iam habe. Criteriorum alterum eſt, quod Epicurus πρόληψιν dicit, Cicero *Anticipationem, Prænotionémque* interpretatur. Id non eſt alienum ab eo quod Ariſtoteles, προϋπάρχουσαν γνῶσιν *antecedentem notitiam*, & Stoici ἔννοιαν *immanentem notionem* vocant. Vis autem declarem vtcumque quid ſit? Ex quo vſque tempore vidiſti verbi causâ equos, impreſſa eſt menti, memoriæ-ve tuæ ea animalis ſpecies, quæ cogitationi ſeſe offerat, quoties equi vocem audis pronunciari. Quî fit igitur, vt ſi quis apud te diſſerat de equo, nullo labore illum percipias? nempe quia habes antè perceptam illius animalis ſpeciem, ad quam referas, quod ab illo audis. Itaque talis ſpecies, ſeu mauis imago præconcepta, mentique hærens & quoties opus eſt, occurrens, ipſa eſt Prænotio, ſeu Anticipatio, aut Anticipata cognitio, πρόληψις, de qua loquimur. En iam de illa Canonem Primum, *Omnis quæ in mente gignitur prænotio dependet à ſenſibus: idque vel incurſione, vel proportione, vel ſimilitudine, vel compoſitione.* Id ipſum eſt quod alij dicunt nihil eſſe in Intellectu, quod priùs non fuerit in Senſu; inſinuatúrque interim, vt in ſenſu præfuerint, quæ videntur nunquam tranſiiſſe per ſenſum. Imprimis quippe dubium non eſt, quin Sol, Luna, Terra, Aqua, Homo, Lapis, & ſimilia omnia, quorum prænotiones in mente habemus, in ſenſus noſtros incurrerint, ac proindè quin prænotiones fuerint in nobis genitæ κατὰ περίπτωσιν *incurſione.* Deinde verò quæcunque aliæ prænotiones in nobis ſunt illæ ex iſtis præhabitis, atque adeò ex iis rebus, quæ priùs in ſenſus inciderint, pendent. Quæ enim, verbi gratiâ, Gyganris, aut Pygmæi eſt; ideò in mente gignitur, quod priùs viſi homines fuerint vulgaris magnitudinis, alij maiores, alij minores, ménſque exinde anſam accipiat augendi, atque imminuendi præhabitam ſpeciem, ſeu prænotionem hominis κατ' ἀναλογίαν *proportione*, iuxta quam pergit illam augere, ac minuere, faceréque quantumlibet prolixiorem, aut contractiorem. Quæ eſt aliunde Americæ, ipſa gignitur κατὰ ὁμοιότητα *ex ſimilitudine*, in mappis, vt vocant, Mundi delineata, ſpectatáque ab oculis, adiuncta ſimul comparatione cum perſpectis à nobis terris. Quæ eſt chimæræ, aurei-ve montis: ea gignitur κατὰ σύνθεσιν *per compoſitionem*, quæ à mente fit, dum viſis Leone, Capra, Serpente, illorum ſpecies copulat, & viſis ſeorſim monte, ac auro, montem aureum inde compingit. Hæc iam ſufficiant; nam & quæ ſubiicienda forent de anticipata notitia Dei, Angelorum, cæterarum rerum, tum ad loca ſpecialia ſpectant, tum heic vniuersè intelligi poteſt, quas habemus ſpecies huiuſmodi rerum, non eſſe abſque analogia ad res, vt corporeas, ſic ſenſu perceptas, Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, Kal. Aug. M. DC. XLII.

EIDEM.

ALius τῆς προλήψεως Canon, de quo iam dicendum, huiuſmodi eſt, *Nihil quærere dubitare, intelligere, opinari, redarguere, ediſſerere ſine Prænotione licet.* Ita Cicero, Empiricus, Laërtius, Clemens, alij non pauci commemorant. Idem autem penè eſt, quod Ariſtoteles cenſet; cum docet *omnem doctrinam, omnémque Diſciplinam in cogitatione poſitam ex praexiſtente cognitione eſſe.* Tametſi, cùm Ariſtoteles velit prænoſcendum, & quòd res ſit, & quid eadem ſit, Epicuro ſufficiat Prænotio quid ſit, ſeu quid voce ſignificetur. Quippe prænotio quoque haberi rerum non exſiſtentium poteſt, vt Chimæræ, & conſimilium. Cæterùm, quòd nihil quærere ſine prænotione fas ſit, manifeſtum penitùs eſt, cùm inquiri nulla res poſſit, de qua ſuſpicio quædam non ſit; & de illa eſſe ſuſpicio ſine aliqua Prænotione ſeu, vt loquitur Cicero, informatione accepta non poſſit. Referre iuuat quemadmodum Epicurus rem exemplo declaret, καὶ οὐκ ἂν ἐζητήσαμεν, inquit, τὸ ζητούμενον, εἰ μὴ πρότερον ἐγνώκειμεν αὐτό, οἷον τὸ πόρρω ἑστὼς, ἵππος ἐστὶν, ἢ βοῦς? δεῖ γὰρ κατὰ πρόληψιν ἐγνωκέναι ποτὲ ἵππου καὶ βοὸς μορφήν, οὐδ' ἂν ὠνομάσαμέν τι, μὴ πρότερον αὐτοῦ κατὰ πρόληψιν τὸν τύπον μαθόντες. *Neque verò id, quod quærimus, quæreremus, niſi illud priùs haberemus cognitum, exempli causâ, quod procul conſiſtit, equus-ne an bos eſt? oportet enim equi, & bouis formam aliquando prænotione habuiſſe perſpectam. Quippe ne nominaremus quidem aliquid, niſi priùs illius effigiem prænotione arriperemus.* Dicerem de cæteris, ſed res nimis clara. Itaque patiere, vt heic finem faciam, cum etiam vocer ad alia. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS, Pariſiis, VI. Eid. Aug. M. DC. XLII.

Iſthæc abſoluebam cum ecce è Prouincia adueniens Nobilis Pontiſius Durbarum Toparcha, & inuiſit me, & ſignificauit dolere ſe magnopere, quòd te coram ſiſtere ſe in nupera Ordinis ſui conuocatione non fuerit potis. Expetiit dolorem hunc ſuum innoteſcere tibi meis literis. Ego negare id officij Viro amico non potui; ratus te, cui nihil non ingenuè volo cognitum, boni conſulturum. Iterùm Vale.

EIDEM.

NIhil ſanè ex literis tuis addiſcere iucundius potui, quàm te in illo aſſiduo (& hac præſertim tempeſtate) per Prouinciæ oram diſcurſu, valetudine frui firma. Vtinam id liceat in Neſtoreos annos: adeo è re eſt generis humani, vt tales vigeant Principes, qui regimine ſubditis, exemplo vniuerſis proſint. Non parum tibi interim debet nobilis Ordo Prouinciæ, dum vt commendes illius fidem, iis maioribus dignum prædicas, qui Carolum Imperatorem olim inglorium expulerunt. De me quod habes, nimirum eſt; ſed illud nimirùm pro tua bonitate. De Merſenno dici non poteſt, quantum illum beaueris. Verùm alia inſtant, quæ ad te iam ſcribam. Nempe exſpectas Canonem de Prænotione tertium. En verò cuiuſmodi ſit. *Habendæ Prænotiones ſunt quam-maximè generales, vt argumentari tutiùs in ſingularibus liceat.* Heic ſupponitur Prænotionem tantò generaliorem eſſe, quantò eſt ſingularibus conditionibus denudatior: ſic enim cùm ex Prænotione, exempli causâ, hominis detrahimus alborem, nigrorem, adoleſcentiam, ſenium, eruditionem, ignorantiam, & alia quàm poſſumus multa ſingulorum quorundam propria, ac ea interim retinemus, quæ communia ſint omnium, vel quam-maximè licet plurium, veluti eſt Animal bipes, implume, & ratiocinij capax; tum prænotionem Hominis, quam maximè licet generalem aſſequimur. Vides obiter Prænotionem hanc non differre ab eo, quod vulgò in Scholis, & Vniuerſale, & cuiuſque rei Definitionem appellant, cùm aliunde quoque videatur nihil eſſe aliud, quàm Idea Platonica, quatenus ſic abducta eſt à rebus ſingularibus, vt nulla ſit tamen ſingularis res, quæ non ex illius participatione noſcatur. Cæterùm quia argumentari nihil aliud eſt, quàm ex generali intelligere, colligere-ve ſingulare: notum eſt tantò tutiùs, faciliúſque id fieri, quantò Prænotio eſt generalior. Quæratur, verbi gratiâ, de Æthiope, an ſit homo, aut non. Vnde colligas autem, hærebis, ſi eam hominis prænotionem habueris, vt album eſſe Animal debeat; at dices & verè & incunctanter eſſe, ſi colorem detraxeris. Nempe hæc ſtatim in animo argumentatio intercurret. *Quod eſt Animal bipes, implume, & rationis capax id homo eſt. Eſt autem Æthiops huiuſmodi; Igitur eſt homo.* Quo loco agnoſcis operoſas illas argumentandi formulas non eſſe admodùm ſcitu neceſſarias; ſi quidem modò in mente ſit generalis prænotio, concluſio de re ſingulari ſponte ipſa colligitur, nulláque arte Dialecticæs, ſed lumine ſolo naturæ eſt opus. Experientia ſanè id docet in omnibus hominibus, etiam in pueris, ac ruſticis; qui modò habeant animum generali quadam alicuius rei prænotione informatum, concluſiones ita elicient; vt ne Dialecticiſſimi quidem Dialecticorum id faciant meliùs. Prænôrit enim Ruſticus animal eſſe id quod ſentit, ſeu videt, audit, &c. tum ſi ex eo quæras, eſt-ne Plato animal? putas-ne, aut hærebit vt eſſe reſpondeat? aut ſi poſcatur ratio, etiam vt hoc addat, quia ſentit? & præſcribet quidem Dialecticus dicendum in forma, *Quod ſentit eſt animal, atqui Plato ſentit; igitur Plato eſt animal*, Sed totus iſte ſyllogiſmus iam ab eo factus ſupponitur, cùm breuitatis causâ reſpondit, Plato eſt animal, quia ſentit. Vnde & tametſi dicere non poſſit quid ſit Propoſitio, quid Aſſumptio, quid Figura, quid Barbara, quid alia id genus ſimilia: rem tamen ipſam tenet, ac præſtat. Et Dialecticus ſupra ipſum habet ſolùm verba, ac obſeruationes circa modum intelligendi aliqua; cum ille interim rem eandem, & quo par eſt modo intelligat; quod vnum eſt operæ-pretium. Tu bene Vale, PRINCIPVM DECVS, Pariſiis, XVIII. Kal. Septemb. M.DC.XLII.

EIDEM.

NIhil ſanè eſt, quod adiiciam meditationibus illis tuis, quibus poſſe eo, quo es natus, ac poſitus loco, ſic incumbere; abſit vt eſſe, vel fructuoſius, vel laudabilius quicquam poſſit? Qui ſecus faxit, haud quaquam mirum, ſi quid interſit, ſemper ignoret; ſi dedecus domus ſciat vltimus, imò & fortè nũquam ſciat, ſed ad Criterium cuius eſt poſtremus Canon attexendus is ita habet, *Quæ minimè euidentia ſunt, ex rerum euidentium prænotionibus demonſtrari debent.* Sic demonſtrauit Epicurus Inane rem ineuidentem ex motu, qui euidens eſt. Sic pori cutis inconſpicui ex ſudoris conſpicui dimanatione oſtenduntur. Notandum verò rem euidentem, quæ ad probandum aliquid ineuidens aſſumitur, quæque vulgò & Medium, & Argumentum appellatur, dictam fuiſſe antiquis Signum, Græcè σημεῖον, καὶ τεκμήριον. Tametſi verò Epicurus pro eodem ferè habeat τὸ σημειῶδες, καὶ τὸ τεκμηριῶδες: videre tamen licet Quintilianum ſic diſtinguere, vt dicas τεκμήριον appellari *ſignum*, ſeu Argumentum *neceſſarium*, quòd cùm aliter ſe habere non poſſit, vix pertinere ad artis præcepta videatur. *Nam*, inquit, *vbi eſt ſignum inſolubile, ibi ne lis quidem eſt*: σημεῖον verò appellari *ſignum*, non *neceſſarium*, comprehendens nempe ea, quæ εἰκότα Græci vocant, *quæque*, inquit ille, *etiamſi ad tollendum dubitationem ſola non ſufficiunt, tamen adiuncta cæteris plurimum valent.* Cum tam pauca porrò τεκμήρια Quintiliani ſenſu occurrant; quanti putas faciendum eſt ſi τὰ σημεῖα occcurrerint, quæ haberi εἰκότατα, ſeu *veriſimillima* poſſint? eiuſmodi habuit Epicurus quam ἰσονομίαν dixit, & Cicero eſt *æquilibritatem*, ſeu *æquabilem tributionem* interpretatus. Ea æquiualet vulgari effato, *Poſito vno contrariorum in rerum natura*, (quod ſcilicet euidens ſit) *poni debet & alterum* (nempe quod ſit ineuidens.) Vſus autem eſt τῇ ἰσονομίᾳ, vt demonſtraret, ſi *mortalium tanta multitudo ſit, eſſe immortalium non minorem; &, ſi quæ interimunt, innumerabilia ſint; etiam ea, quæ conſeruant, infinita eſſe debere.* Et obiicit quidem Cotta, *iſto modo, quemadmodum homines mortales ſunt, ſint aliqui immortales, & quemadmodum naſcuntur in Terra, naſcantur*

naſcantur in Aqua , &c. Verùm hæc ſolùm arguunt Demonſtrationem eiuſmodi conſtare ex ſigno minimè neceſſario ; neque obſtare quin ſit ex iis , quæ adiuncta cæteris , ex Quintiliano plurimùm valent. Quod ſi quis putet Demonſtrationem inſtituendam ſolùm iuxta Ariſtotelem ex ſigno neceſſario , Dicunt Græci *τεκμήριον* , Cicero *inſignem ac propriam percipiendi notam* appellat. Id in Geometria quidem eſt verum , at non perinde in Phyſica, in qua vniuerſa , ne Ariſtoteles quidem ſuæ illius Demonſtrationis vllum proferre exemplum poſſit. Sed hæc ſatis, Tu benè Vale, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce, Pariſiis, XI. Kalend. Septemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

QVod exoptas, OPTIME PRINCEPS, vt ad Criterium prænotionis accedat aliud , quo liceat actiones vitæ diiudicare; ecce quàm opportunum ſit. Nempe dicendum ſupereſt de Criterio illo poſtremo, quod Epicurus *Paſſionem* vocat , & quo diiudicari vult quidquid eſt agendum in vita , *Paſſionem* τὸ πάθος appellat , quam alia voce *Perturbationem* , *Commotionem & Affectum* interpretantur ; complectitúrque eo nomine tam Voluptatem, quàm Moleſtiam ; quas ideò vocat τὰ πρῶτα πάθη , *Paſſiones primas* ; quòd cæteræ omnes ad eas referantur. Eſt ergo apud Euſebium hæc illius ſententia , *τὸ αἰρετὸν , καὶ φευκτὸν ἀρχὴν , καὶ κριτήριον ἔχειν ὁμᾶς τὴν ἡδονὴν , καὶ τὸν πόνον. Voluptatem & Moleſtiam eſſe in nobis principium , Criteriúmque proſequutionis & fugæ.* Idem habet apud Laërtium , ſupponens quidquid agimus , rerum proſequutionem, aut fugam eſſe ; ac docens, cùm deliberatur voluptatem & moleſtiam tam præſentem, quàm conſectaneam eſſe ſtudioſè attendendam. Sunt hac de re Canones Quatuor, tanquam generales quædam Regulæ omnium Actionum humanarum, quas vnico ecce proſpectu exhibeo. Canon I. *Ea voluptas , quæ nullam habet adnexam moleſtiam, amplectenda eſt.* Canon II. *Ea moleſtia quæ nullam habet voluptatem adnexam , fugienda.* Canon III. *Voluptas, quæ aut maiorem voluptatem impedit, aut grauiorem moleſtiam parit , fugienda.* Canon IV. *Ea moleſtia , quæ aut maiorem auertit moleſtiam, aut vberiorem voluptatem creat, amplectenda.* Fœcunditas magna horum Canonum ; nam profeſſioni etiam Chriſtianæ quam-maximè accommodantur. Verùm & res eſt per ſe nota , meditationéque ſola indiget , & cùm vniuerſa Moralis Philoſophia heinc pendeat , non eſt quod multis iam dicatur. Vale PRINCIPVM OPTIME , & ita age omnia , vt quidquid demum euenerit, nulla te actorum ſubeat pœnitentia. Pariſiis, IV. Kalend. Septemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

BEnè me noſti , OPTIME PRINCEPS, quando meeum agia tanta confidentia. Iſthæc ſunt , quæ pro more eſt , vt tanto magis diſſimulentur, quantò impenſiùs afficiunt; túque longè ſapientior es , quàm vt , quod ad te attinet , ipſa fieri propalam velis. Sed nempe tu me illum habes , cui poſſis vt tibi omnia dicere ; & cùm eâ prudentiâ ſis, vt temerè nihil efferas ; eo ſimul candore es , vt fidum pectus latere nolis. Hæc porrò aliàs ; nam & ſi quando te reuiſere dabitur , animos feciſti, qui tum inardeſcent. Nunc cùm habueris hactenus varios Canonas de Criteriis rerum; ſupereſt , vt & duos accipias de legitimo vſu Vocum. Vnus ad illum , qui loquitur , Alter ad illum, qui audit, ſpectat. Videlicet fabula vitæ his eſt actoribus contenta. En ergo priorem ; *Dum loqueris , delige voces communes, & perſpicuas , ne aut ignoretur quid velis , aut interpretando tempus fruſtra teras.* Præceptum heic vides , at rationem ſimul. Cùm enim vox ſit homini conceſſa , vt audienti mentem declaret ; quid-nam abſurdius facere poteſt, quàm voces ab vſu alienas , obſcuráſque ſic vſurpare , vt declarari ipſum debeat , quod declarando eſt deſtinatum , & (quaſi luci lux alia, qua videatur , ſit neceſſaria) illi qui interpretem agit, opus eſſe interprete ? Et vulgaris quidem excuſatio eſt , quòd non ſemper voces familiares ſuppetant ; ſed aut falſum eſt non ſuppetere , ſi modò quis rem probe teneat , & linguam ritè calleat ; aut præſtet eas ſupprimere , quæ nihil aliud quàm crucem figant. Quæritur , vt exemplo dicam ecquid Motus ſit , reſonant Scholæ *eſſe actum entis in potentia , quatenus in potentia.* Quod me attinet, mallem dicere eſſe progreſſionem de loco in locum , vel mutationem loci (& vbi volueris ad alia quoque extendere, mutationes qualitatis, &c.) quam tradere definitionem longè obſcuriorem ipſo definito. Neminem certè reperias , qui audito nomine , Motus, non concipiat mente , quid ea voce velis: neminem , qui audita primùm ea ſerie verborum , *actus Entis in potentia , quatenus in potentia* , ſuſpicari poſſit, intelligi Motum. Annon præſtaret igitur illam prorſus negligere, quàm rem ex ſe claram per eam obſcurare ? Sed , vt prætereeam cæteros , ecce vt pulcrè Cicero notet diligentiam inutilem , qua vſi fuere Stoïci in repudiatione communium , & inductione nouarum vocum : *Zeno* , inquit, *Metelli vitam negat beatiorem quàm Reguli, proponendam tamen ; nec magis expetendam, ſed magis ſumendam, & ſi optio eſſet , eligendam Metelli , reiiciendam Reguli. Ego quam ille proponendam , &c. magis eligendam beatiorem hanc appello ; nec vllo minimo momento plus ei vitæ tribuo , quàm Stoïci. Quid intereſt , niſi quòd ego res notas notis verbis appello , illi nomina noua quærunt , quibus idem dicant. Ita quemadmodum in Senatu , ſemper eſt aliquis , qui interpretem poſtulet , ſic iſti vobis cum interprete audiendi ſunt. Bonum appello, quidquid ſecundum naturam eſt, quod contra, malum : ſed nec ego ſolus, ſed tu etiam Chryſippe, in foro, domi , in Schola deſinis. Quid ergo aliter homines, aliter Philoſophos loqui putes oportere ?* (Scilicet illi valetudinem verbi gratiâ non bonum, ſed præpoſitum , præponendum-ve appellabant , & dolorem non malum ſed reiiciendum)

dum) pergit, *Quanti quidque ſit aliter docti, aliter indocti; ſed cum conſtiterit inter Doctos quanti quidque ſit ſi homines eſſent, vſitatè loquerentur.* Hæc Cicero. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, Non. Septemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

PRæclarum eſt, OPTIME PRINCEPS, quod eleganter exaggeras de humanæ mentis imbecillitate. Ea nempe eſt, vt nihil noſſe, prætet rerum corticem liceat; & ne minimæ quidem rei intima natura introſpici poſſit. Oh! ſi vel hoc vnum intelligeremus, quomodo eliciatur Viſio, res familiariſſimæ, qualis ſit hæc videndi vis; & quî fiat, vt talem rerum faciem percipiat? cur ſeu foras quidpiam prorumpat, ſeu ingeratur aliquid, conſequatur hæc adeò pulcra & amabilis actio; quàm ſpecioſus cenſeri poſſet vanitati noſtræ quæſitus prætextus? Nunc autem cùm alta caligo menteis noſtras ſic occupet, vt tale nihil perſpiciamus: an-non ſuppudere iactationis debet, qua efferimur, dum tantopere de noſtra ſolertia, & ſubtilitate gloriamur? Quod Sapienter addis *verborum diſſidium; ſi conſtet de re, non eſſe curandum;* id tum in mentem reuocat, quod literis nuperis ſcripſi, tum admonet vt poſteriorem circa vſum vocum Canonem ſubiiciam. En vt illum conceperim, *Dum audis, id enitere, vt vim ſubiectam vocibus teneas; ne te vel præ obſcuritate lateant, vel præ ambiguitate deludant.* Regulæ ſcopum duplicem vides; cùm enim dicentem audiamus, vt veri quidpiam ab eo diſcamus, danda nobis opera eſt, vt & pernoſcamus quid velit, & caueamus ne fucum faciat. Sufficit porrò hic vnus Canon, Sophiſmatibus omnibus ſoluendis; cùm ſi priuſquam reſpondeamus ipſum Sophiſtam, ſeu rogantem, ſeu ſyllogiſmum obtrudentem interpellemus, vt explicet, ecquid ſingulis vocibus, propoſitionibus-ve intellectum velit, cogatur obmuteſcere, aut futilitatem ſuam propalare. Nam finge Sophiſtam, qui roget, *An-ne omnis Canis latrare poteſt, an-non?* Ac eſſe qui viciſſim quærat, *Quid intelligis hoc nomine Canis?* Tunc ſi intelligere ſe dicat Animal illud quadrupes, domeſticúmque, nulli non notum; erit, quod reſpondens affirmet, ſed ille ridiculus erit ſi pergat aſſumere, *aliquod ſidus eſſe canem;* tale ſcilicet animal, vt latrare Sidus concludat. Sin dicat ſe ſua interrogatione comprehendere etiam Sidus; tunc erit quòd reſpondens neget; ille verò intereà comprobabit ſe ſtolidum, qui in Sidera tranſferat latratum. Quod ſi non roget, ſed vna ſerie ſyllogiſmum totum contexat, rogandus erit pari modo, quid in prima propoſitione nomine Canis intelligat, Efficietúrque, vt hærere in ipſo limine cogatur; & qui ridere alium volebat, fiat ipſe ridiculus. Dicerem plura; ſed ſufficit id attexere, quod Seneca habet, dum rem indignam Philoſopho Sophiſmatum ſtructuram docens, *Tu mihi,* inquit, *verba diſtorques, & ſyllabas digeris: ſcilicet niſi interrogationes vaferrimas ſtruxero, & concluſione falſa à vero naſcens mendacium adſtruxero, non potero à fugiendis petenda ſecernere. Pudet me; in re tam ſeria ſenes ludimus, Mus ſyllaba eſt; Mus caſeum rodit, ſyllaba ergo caſeum rodit. Putas me nunc iſtud non poſſe ſoluere; quod mihi ex iſta ſententia periculum imminet? quod incommodum? ſine dubio verendum eſt, ne quando in muſcipula ſyllabam capiam aut ne, quin, ſi negligentior fuero, caſeum liber comedat; niſi forte acutior eſt illa collectio, Mus ſyllaba eſt, ſyllaba autem caſeum non rodit; Mus ergo caſeum non rodit. O puerileis ineptias? In hoc ſupercilia ſubduximus, in hoc barbam demiſimus; hoc eſt, quod triſtes docemus & pallidi.* Mitto cætera, quæ ille præclarè, ac ſpeciatim dum iſta confert cum præſtigiatorum acetabulis, calculiſque, & captiones dicit, quæ nec ignoranti nocent, nec ſcientem iuuant. Et tantum de Canonica compendioſè perſcriptum eſto. Tu, meum dulce Decus, & Præſidium, Vale. Pariſiis, poſtridie Eidib. Septemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

QVàm abſum longè, OPTIME PRINCEPS, ab eo, quem poſtremis literis deſcribis! Putas me eſſe ἀπαθῆ: Ego verò me παθητὸν, pluſquàm credi poſſit, agnoſco. Sed nempe tu eximiè bonus per-humanè interpretatis quidquid in aliis humanum eſt, ac in me præſertim, in quo amor tuus facit lumina ex næuis. Ac verum eſt quidem animi Paſſiones acriores in his, leuiores in illis, plus minuſve erumpere: ſed & contingit, vt plurimùm tantò grauiorem eſſe affectum, quantò interiùs concoquitur; & vtcunque etiam interiùs perturbatio non magna ſit, veriſſimè tamen illud dicitur. *Quiſque ſuos patimur maneis.* Heinc & verius dici nihil poteſt quàm quod dictum eſt præclarè à Te, *illos cenſendos eſſe perfectos, qui minus imperfecti ſunt.* Scilicet nemo eſt hominum, qui vitiis prorsùs careat, beatúſque ille habendus eſt, in quo & pauciora, & leuiora vigent. Quod de amicitia non iam primùm habes, id ipſum pergit in me ruborem, paſſionémque adeò, creare; quando is non ſum, qui-cum & te inter amicitiæ ius, quod æqualium eſt, verſari dicatur. Beneuolentia erga me tua, obſeruantia erga te mea, genere alio relationis, quàm *æquiparantiæ,* vt Scholæ loquuntur explicanda eſt. Enimverò tua erga me beneuolentia modum neſcit; &, me quod ſpectat, rem ſic accipio, vt tu cenſeas me, dum te veneror, eum eſſe, qui reuerâ ſum, videlicet φιλεταίρον. Aggreſſurus fui ſcribere ad te de nobili illa Philoſophiæ Parte, quæ Phyſica dicitur (nempe quæ de Canonica dici poterant, hactenus perſcripſi) verum id officij abs me impræſentiarum exigitur, vt inhumanus planè ſim, iniurioſéque ἀπαθὴς, niſi eo ſtudioſè defungar. Itaque ſtylum heic abrumpo, ſperans, ſi quid iacturæ vertas (licet profectò tanti non ſit) dandis proximè literis id cum fœnore compenſare. Quæſo te intereà, ſi vacet, eam Præfationem pellegas, quam libris quæſtionum naturalium Seneca Vir magnus præfixit. Legiſti iam illam

illam haud-dubiè;at cùm iteratò,cùm attentè, cùm mei memor repetes, nouam flammam haud-dubiè cum voluptate noua concipies. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium,& Decus meum dulce. Pariſiis, XIII. Kalend. Octob. M.DC.XLII.

Bervillæ ſalutem.

EIDEM.

NOn diſplicuiſſe tibi priorem de Vocibus Canonem, & placiturum quoque cum fuiſſe, qui ab illo ſupererat, res eſt mihi per-quàm iucunda. Agedum nunc relictis verbis, emergamus ad ipſas res, Res ſcilicet, quas Phyſica, de qua recepi aliquid ad te ſcribere, contemplatur. Mitto porrò Phyſicam dici *ἀπὸ τῆς φύσεως à Natura*; & cùm ſit vox φύσεως ἀπὸ τοῦ φύειν, quod eſt tum *naſci*, tum *gignere*, ideò Naturæ nomen complecti non modò quidquid naſcitur, ſed etiam quidquid eſt eius cauſa;& quidquid proinde in Vniuerſo eſt. Ex hoc certè eſt, cur interdum, & Vniuerſitas ipſa rerum, & vniuersè vis agendi, quæ in rebus eſt, Natura vocetur; interdum & quæuis ſingularis res; & quod ſingulare,ac internum eſt in ipſa agendi principium. Vides proinde cur Epicurus Phyſicam ſcientiam, ſeu φυσιολογίαν, ſic enim appellat, definiat,quæ τὴν περὶ φύσεως θεωρίας πᾶσαν ἔχει, *vniuerſam de Natura ſpeculationem continet*, ea videlicet tam Naturæ rerum vniuerſæ, quàm ſingularis cuiuſque rei perſcrutari debet principia, parteis, cauſas, vireis, proprietates,actiones, effecta, & quidquid demùm ad illam intimè cognoſcendam ſpectat. Quamobrem autem quidpiam dicatur aliquando fieri naturâ potiuſquàm vel arte, vel caſu, vel arbitrio, vel diuinitùs; id ex iis, quæ aliàs ediſſerentur, fiet perſpectum. Nihil heic de Origine ſeu antiquitate Phyſiologiæ addo; quippe ea videtur eſſe cum ipſis Hominibus nata; neque enim Homines primi potuere oculos in Cælum, alias-ve res coniicere, quin noſſe appetierint, requiſierintque vnde quidque eſſet. Et quamuis Thales Mileſius dicatur Phyſicorum primus; id tamen duntaxat, quia expoſuit primus, quæ de Natura perceperat,vocibus vulgò intellectis,non Deorum,aliarumve rerum fabuloſarum nominibus, vt Poëtis, qui ante id tempus philoſophabantur, mos erat. Certè & cùm Thales Eclipſin prædixit, anteceſſores habere debuit, qui conſimileis plureis adnotaſſent; quòd illum quoque non pernegaſſe apud Plutarchum legitur. Nihil addo etiam de Phyſicæ ſcopo, cùm qui eſt aliàs vniuersè Philoſophiæ propoſitus, vt comparanda tranquillitas, tollenda admiratio, voluptas inde conſequens, is ad partem hanc præſertim attineat.Hoc ſolùm admoneo corrigendum ſcopum, quem Epicurus præſtituit, dum eum fructum voluit ex Phyſiologia colligi, vt liberemur terroribus, qui partim ex Eclipſibus,Fulminibus, Cometis, cæteriſque ſimilibus; partim ex morte ipſa impendent. Non ſanè quòd ipſa terrorum depulſio, ſi præcisè conſideretur, legitimus ſcopus non ſit; ſed ille voluerit tum Sublimia illa (ita enim vocat, non eſſe timenda), quaſi nulla diuina vi, inſtitutione, curâ contingant,tum mortem metuendam non eſſe,quaſi animus ſuperſtes non ſit, & Inferi ipſi ſint mera commenta. Videlicet poſſunt ſublimes effectus iuxta inſtitutam à Deo rerum ſeriem contingere, & nos tamen non conturbare, qui nouerimus Deum ſinere cauſas naturaleis ſuas agere vices ac eſſe aliunde optimum Parentem,qui nihil inſtituerit,nihil patiatur accidere, niſi in noſtrum commodum; tametſi id nos, vt plurimùm lateat. Poteſt quoque & immortalis quoque ſupereſſe Animus, & non eſſe fabula mera, quod proditur de Inferis; ac non ideò tamen perterrere nos quibus ſit compertum ſupplicia infanda manere ſolos improbos, delicias verò æternas probos; quales vt ſimus ſtudendum ſit, ſi homines quidem dicamur, & ſimus.

Sic igitur terrorem animi, tenebraſque neceſſe'ſt
Non radij Solis,neque lucida tela diei,
Diſcutiant; ſed naturæ ſpecies, ratióque.

Vt iiſdem verbis ſed alio ſenſu cum ipſo Lucretio concludam. Tu optimè Vale, DECVS PRINCIPVM, Præſidium, ac Decus meum dulce. Pariſiis, VI. Kalend. Octob. M.DC.XLII.

Viro Amico, & Erudito SAMVELI SORBERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

BInas abs te literas habeo, ex quo te iſthùc recepiſti. Vtriſque enim erga me amoris affectum teſtaris, qui ſit dignus tua indole;cùm in me quidem nihil ſit,quod præter effuſam in te voluntatem ſuſpicere poſſis. Quod certè habes de comparatis ad aliquid nugarum mearum excudendum Typographis, officij tui totum eſt; quippe nihil veritus es tua commendatione illas prægrauare. An-non fuit tibi proſpiciendum, ne te pro Viro, qui ſoluendo non eſſet, præſtares ſponſorem? Quam-putas enim leuis rei eſt mea illa congeries Epicurearum Commentationum?Non auſim ſanè committere,vt in apertum prodeant; abundéque eſt, vt Amici, qui ferre næuos patienter poſſunt, illarum participes fiant. Prodromus Exercitationum Paradoxicarum libellus tanti non eſt, vt iteratò lucem accipiat. Ad Inſtantias, quod attinet, conceſſi lubens Pratæo noſtro, vt licet res digna eâ curâ non ſit, appareat, quia vult, illarum Exemplum. Quod aliunde habes de optimis Viris Riueto, Voſſio, & aliis, id & factæ abs te mentioni, & bonitati eorum eximiæ, quàm ſum præſens expertus, debeo. Vtinam foret pro viribus, vt me illorum beneuolentia, & tua ſimul erga me propenſione dignum probarem. Dicere non poſſum quàm fuerit res grata id accipere quod ſubindicaſti poſterioribus literis, fuiſſe te nempe illuſtri illa Rhingrauij domo exceptum. Audio Riueti facinus eſſe: vertant illi proſperè omnia, quando bonis tam bene vult. Vale mi

SORBERI,

SORBERI, & me ſemper ama. Pariſiis, v. Kal Octob. M, DC. XLII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπραγεῖν.

PAuca ſum nuper ad te ſcribens circa Phyſiologiam præfatus. Addo iam duo Capita, quæ non videntur prætermittenda. Alterum eſt de Methodo, qua Epicurus philoſophandum in Phyſiologia cenſuit: Alterum verò eſt de Ordine, quo in ea procedendum innuit. Et circa Prius quidem, duæ ſunt præcipuæ eius Regulæ. Vna, οὐ κατ' ἀξιώματα κενὰ, καὶ νομοθεσίας φυσιολογητέον, ἀλλ' ὡς τὰ φαινόμενα ἐγκαλεῖται. *Philoſophandum eſt de natura, non ex vana authoritate, & quodam quaſi legis præſcripto; ſed prout depoſcunt, quæ nobis apparent.* Aurea, vt vides, ſententia, & quæ adiuuanda non ſit; quando conſtat illum non phiſophari, qui ex alieno nutu pendet, qui ducem habet non rationem, non obſeruationem, atque experientiam, ſed placitum Magiſtri ſolum, in cuius verba iuratum ſit. Altera, τηρητέον τι, καὶ διαιρετέον ὅσα μοναχὴν ἔχει τοῖς φαινομένοις συμφωνίαν, καὶ ἃ ἐγχωρημαρτυρεῖσθαι τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις πλεοναχῶς συντέλεισθαι. *Attendendum, ac diſcernendum quæ ea ſint, quæ ſingularem habent cum apparentibus conſonantiam, & quæ pluribus modis fieri conſonum eſt iis, quæ apud nos fiunt.* Scilicet, cùm philoſophando de rebus occultis iudicandum ſit ex iis, quæ apparent, diſtinguendum voluit inter ea, quæ apparent vnico modo euenire, & ea, quæ contingit fieri pluribus; vt cùm dicere liceat ea ſe habere certo modo, quibus reſpondent apparentia, quæ vnico modo eueniunt, non perinde dicamus ea certo aliquo modo fieri, quibus apparentia reſponderint, quæ fieri pluribus contingit. Prioris generis eſſe duxit *Inanis* exiſtentiam, & *Principiorum* inſectilitatem. Poſterioris ea, quæ *Sublimia* dixit, vt Phaſeis Lunæ, Eclipſeis, Cometas, tonitrua, &c. quorum omnium adnixus eſt tradere modos, cauſáſque pluresis. Cur ſic fecerit, audi Senecam, qui relatis cauſis Terræ motus multis. *Omneis*, inquit, *iſtas eſſe poſſe cauſas Epicurus ait, pluresiſque alias tentat, & alios qui aliquid verum ex iſtis eſſe affirmauerant, corripit; cum ſit arduum de iis, quæ coniecturâ ſequenda ſunt, aliquid certi promittere.* Circa Poſterius verò caput, videtur ille Phyſiologiam effeciſſe quadripartitam. Quippe quantum colligi poteſt ex iis, quæ reſtant monimentis, egit *Primùm* de Vniuerſo, déque Atomis, & Inani; ex quibus illud compoſuit, & conſequenter de rerum omnium, quæ generantur, & corrumpuntur, Principiis, Cauſíſque, & de ipſo Ortu, ac Interitu, de Motu, atque Mutatione, de variis Qualitatibus, quæ mutationem conſequuntur. Egit *Secundo loco* de Mundo, tanquam de parte Vniuerſi; nimirùm eſſe putauit pluresis, qui noſtri huius inſtar, ſint omnes & ortui & interitui obnoxij. *Tertiò* de Sublimibus περὶ μετεώρων, ſic enim vocauit quæcunque viſuntur in ſuperiore regione Mundi; ſeu nempe in Cælo, ſeu in Aëre, atque adeò non Aſtra modò, ſed Meteora etiam ſpecialiter dicta. *Denique* de Humilibus, quo nomine complecti licet tum ipſum Telluris globum, ex Terra & Aqua conſtantem; tum quæ ille putauit Inanima eſſe, hoc eſt, tam Foſſilia, quàm Plantas; tum quæ prædita Anima ſcilicet ipſa Animalia, è quorum numero eſt Homo. Et poſſet quidem alius prætereà ex ipſo ordo colligi, cùm & alium ſit ſequutus Lucretius, qui cætera inter Sublimia poſtpoſuit. Verùm qui propoſitus eſt, commodus præcipuè apparet. Pelagus immenſum, PRINCEPS OPTIME, ſed pergendum tamen quovſque licebit. Hæc nempe ſunt ſtudia, quibus incumbendo *eſt aliquò prodire tenus, ſi non datur vltrà.* Tu benè intereà (ô Decus meum) Vale. Pariſiis, v. Non. Octob. M. DC. XLII.

EIDEM.

LIteras accepi geminas, ex quo ipſe dedi poſtremas: ſed Victoriani nempe Abbatis, Prudomique abſentia priores ſeriùs redditas fecit; vtriſque & eruditionem, & beneuolentiam erga me oppidò ingentem teſtaris. Ego verò vt illam reuereor, hanc exoſculor; ita pudore planè ſuffundor. Profectò enim de me, & ſentis, & ſcribis magnificè nimis; eáque interim bonitate, ac induſtria rem temperas, vt ſiue annuam, leuiculus ſim; ſiue abnuam parum decorè faſtidioſus videri poſſim. Abnuo tamen potiùs qui plus mihi debeo, quàm aliis de me credere; neque hæreo, quin tu qua es indole, id candori potiùs, quàm faſtidio vertas. Non facio aliunde, quaſi præſcripturus, qua mecum ratione debeas agere; id enim pleni tibi eſt iuris, nimiúmque eſt, quod ſic me ames, vt modo tandem, quocunque agas; ſed facio ſolùm, vt inſinuem agnoſcere me, & quantus tu ſis, & quantulus ego, quem tu ſic exornas. Sed agedum ad inſtitutum. Ex iis, quæ nuper deducta ſunt, colligis eſſe iam aliquid de Vniuerſo perſcribendum. Ecquænam verò putas eſt vocis huiuſmodi notio? nomine quidem *Vniuerſi* nihil aliud intelligitur, quàm ipſa rerum omnium complexio. At cum ex Phyſicis antiquis alij complexionem hanc ſtrictiùs, alij laxiùs acceperint, idcircò non omnes perinde Vniuerſum intellexerunt, Plato, & Ariſtoteles, τὸ ὅλον, τὸ πᾶν, *Totum*, ſeu *Omne*, vel *Vniuerſum* idem cum *Mundo* eſſe voluerunt, neque enim exiſtimârunt præter iſtum Mundum eſſe aliquid; quæ eadem videtur fuiſſe Heracliti, Thaletis, paucorum aliorum ſententia. Cæteri aliud Vniuerſum, aliud Mundum eſſe cenſuerunt; nam Vniuerſum quidem putâtunr eſſe in immenſum diffuſum; Mundum verò vt potè ſuis definitum limitibus, per exiexiguam eſſe Vniuerſi partem. Cùm iſti porrò opinarentur eſſe circumquaque vltra iſtum Mundum ſpatium aliquod infinitè ſparſum; fuere, qui illud habuerint omninò Inane, ſeu

ſeu Vacuum, vt imptimis Pythagorici, qui neceſſarium eſſe duxerunt, vt eſſet in quod, & ex quo reſpirare hic Mundus poſſet; ac Stoici etiam, qui id admiſerunt, vt eſſet in quod Mundus olim conflagraturus diſſolueretur. Fuere, qui materiâ oppletum totum habuerint; quemadmodum Empedocles. Fuere & qui partim Inane, partim Plenum poſuerint, vt quotquot præſertim aſſeruere plureis, infinitos-ve eſſe Mundos, infinitáque Principia, ex quibus poſſent Mundi compingi. Huiuſmodi fuiſſe perhibentur tum Sectatores Thaletis ad Socratem vſque, ſi Anaxagoram exceperis, tum ex Secta Italica Xenophanes, Leucippus, Democritus, Metrodorus, Anaxarchus, maximè verò Epicurus. Ex huius mente eſt, quod Lucretius Vniuerſum appellat *Omne, Naturam omnem, Naturam rerum, Summam rerum, Summam totam, Summai totius ſummam*, &c. Aduotari autem heic poteſt commendari Epicurum à Lucretio, quòd non paſſus animum iiſdem, quibus Mundum coarctari anguſtiis, illius clauſtra confregerit, ſpatiatúſque fuerit liberrimis ſpatiis.

Ergo viuida vis animi peruicit, & extra
Proceſſit longè flammantia mœnia Mundi;
Atque omne immenſum peragrauit mente, animóque.

Et vide vt admoneat,

Hiſce tibi in rebus latè 'ſt altéque videndum,
Et longè cunctas in parteis diſpiciendum;
Vt reminiſcaris Summam rerum eſſe profundam,
Et videas Cælum Summai totius vnum,
Quàm ſit paruola pars, & quam multeſima conſtet.

Tum non multò poſt,

Scilicet & fluuius, qui non eſt maximus, ei 'ſt,
Qui non ante aliquem maiorẽ vidit: & ingens
Arbor, homóque videtur, & omnia de genere omni,
Maxima, quæ vidit quiſque, hæc ingentia fingit,
Quum tamen omnia cum Cælo, terráque maríque,
Nil ſint ad ſummam Summai totius omnem.

Cætera aliàs. Accipies vnà Epiſtolarum aliquot recens excuſatum Exemplum. Fortè ſatis animi erit, vt occaſione proxima, aliud pro Beteculio mittam. Vale intereà, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, VI. Eid. Octob. M. DC. XLII.

EIDEM.

EGregia fuit ſanè tua illa diſtinctio, cùm id ſeparans, quod Epicurus parùm piè de Deo ſentit, id amplexus es, quod ex Phyſiologia conſequi licet emolumenti. Id pari modo iam facito. Dicebam nuper ex Viri mente aliud eſſe Vniuerſum, quàm Mundum; addo iam ex eadem, conſtare Vniuerſum ex natura duplici, corporea nempe, & incorporea; & illâ vtrâque eſſe infinitum. Natura corporea duplex ipſi eſt, ſimplex ſcilicet, & concreta, ſiue mauis compoſita. Simplex eſt quæ poſteà Atomus dicetur, putà vt illud minimum in quod vi naturæ reſolui quid poteſt. Concreta, quæ contexta eſt ex ſimplicibus, ſiue Atomis, vt lapis, vt planta, vt Terra, vt Mundus. Appellat autem tam ſimplicem, quàm concretam naturam Corpus. Naturam incorpoream alia voce *ἀναφῆ intactilem* dicit, ac per ipſam nihil aliud, quàm Inane intelligit. Putat ſiquidem nihil poſſe incorporeum intelligi præter Inane ſpatium, quod aliunde tale deſcribit, vt *neque agere, neque pati poſſit, ac præſtet ſolùm, vt corpora moueri per ſeipſum poſſint*. Et dari quidem corpora in Vniuerſo ex ſenſu probat; dari Inane ex ipſo motu; nihil verò dari præterea ex eo arguit, quod præter naturam, quæ ſit ſolida, quæque tangi vel tangere, pati vel agere, pellere vel reſiſtere, cæteráque id genus valeat; ac præter naturam, quæ nihil omninò ſoliditatis habeat, neque iſtorum quicquam præſter, concipere tertiam non liceat. Concludit proinde Lucretius.

Omnis vt eſt igitur per ſe Natura, duabus
Conſiſtit rebus, quæ Corpora ſunt & Inane.

Atque hoc quidem loco peccatum Epicuri fuit, non quòd appellauit Inane Naturam incorpoream; ſed quòd non aliam propterea incorpoream agnouerit, qualem nos eſſe profitemur & Diuinam, & Angelicam, & Animorum humanorum, vt ſuis locis dicendum eſt. Obiici Epicuto poſſet, præter illas duas naturas, dari grauitatem, leuitatem, calorem, frigus, &c. Verùm, vt Ariſtoteles iſta appellat accidentia, & non tam entia eſſe vult, quàm Entis entia, ſeu modos Entis; ita omninò Epicurus ipſa appellans ϗ συμπτώματα, ϗ συμβεβηκότα, ſeu ex Lucretij interpretatione, Coniuncta & Euenta, conſiderari illa non vult, vt aliquas per ſe Naturas, neque, vt aliquid diſtinctum à duabus huiuſcemodi

Nam quæcunque cluent, aut his Coniuncta duabus
Rebus ea inuenies, aut horum Euenta videbis.

Dicere deberem de Infinitate; verùm occaſione proxima commodiùs. Hac ipſa artexo Exemplum, cuius ſuperiore iam commemini. An-non vel ex eo boni conſules, quod id Beteculio noſtro deſtinetur? Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium, ac Decus meum dulce. Pariſiis, XVI. Kal. Nouemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

BEas me valde, OPTIMA PRINCEPS, dum tanti ducis meas literas, vt ex ipſis ſemper aliquid retractes. Scilicet non maiore poſſes argumento oſtendere eſſe eas tibi non iniucundas. Pergo itaque quod cœperam nuper ex Epicuro dicere, Vniuerſum nempe eſſe infinitum, tam multitudine corporum, quàm magnitudine ſpatiorum. Et generatim quidem eſſe non poſſe Vniuerſum finitum, probat, quia quidquid finitum eſt, id concipi poteſt cerni aliunde extrinſecùs; at cùm Vniuerſum complectatur omnia, atque idcircò omnem locum, nullus poteſt concipi locus, ex quo cernatur extrinſecùs, quamobrem concludit non poſſe Vniuerſum eſſe finitum,

Omne quod eſt igitur, nulla regione viarum
Finitum 'ſt; namque extremum debebat habere.

Extremum porrò nullius poſſe videtur
Eſſe;niſi vltra ſit, quod finiat, vt videatur,
Quo non longius hæc ſenſus natura ſequatur.
Nunc extra Summam quoniam nihil eſſe fatendum 'ſt,
Non habet extremũ:caret ergo fine,modóque.

Speciatim autem de ſpatiis probat, quia nullum eſt ſpatium aſſignabile, vltra quod aliud cogitari, aſſignarique non valeat. Nam vt dicas totum ſpatium occupari ab iſto Mundo; concipiatur, inquit, aliquis exſiſtens in ipſa ora Mundi extrema, è qua telum extorſum vibret. Aut procedet telum,& ſic erit ſpatium, per quod illud tranſuolet; aut non procedet, quia impedietur;& cùm impedire nihil poſſit, niſi corpus, illud erit igitur extra Mundum corpus,atque adeò ſpatium,quod id occupet; quare & cùm poſſit de qualibet ſpatiorum parte idem dici,ideò carebunt ſpatia extremis,ſeu quod idem eſt erunt infinita,

Hoc pacto ſequar:atque oras vbicunque locaris
Extremas, quæram quid telo denique fiat:
Fiet vti nuſquam poſſit conſiſtere finis:
Effugiúmque fuga prolatet copia ſemper.

De corporibus verò probat, quia ſi cùm ſpatia ſint infinita,finita forent corpora, hoc eſt non tam Mundi,quàm Atomi, ex quibus ſunt Mundi; tunc quæ corpora in iis mouerentur, in immenſum excurrerent, neque mutuò ſibi occurrere, ſéque apprehendere vnquam poſſent. Quare neque fieret, vt coire poſſent, & ſiue Mundum,ſiue aliam quamlibet rem progignere,

——*Nunquam concreta creaſſent*
Vllam rem;quoniam cogi disiecta nequiſſent.

Vnde & concludit, quemadmodum ſpatia magnitudine infinita ſunt, ita debere corpora multitudine eſſe infinita. Quo loco cùm infinitudo ſpatiorum tolerari poſſit;ſi quidem & noſtri plærúmque admittunt eſſe vltra Mundum infinita ſpatia quæ *Imaginaria* appellant,& in quibus fatentur Deum poſſe condere innumeros Mundos: non perinde tamen tolerari poteſt infinitudo corporum; quando aduerſatur Fidei principiis, vt ſit quidpiam aliud præter Mundum hunc, qui finitus cùm ſit, ex infinitis conſtare non poſſit. Heinc neque ea ratio concludit, qua infinitudo corporum probatur; quoniam neque Mundus, neque aliud quidquam ex fortuito vllo Atomorum concurſu fit, ſed Deo condente, atque diſponente originem habet. Sunt præter hæc duo alia quædam, quæ ille habet de Vniuerſo; ſed cùm iam non vacet, aliàs referam: quippe & hæc ipſa tumultuariè ſcribo. Tu intereà, Vale, Decvs Principvm, ac Decus meum dulce. Pariſus, ix. Kalend. Nouemb. M. DC. XLII.

EIDEM.

QVam poſtremis literis tuis, & teſtationem eruditionis, & ſignificationem affectus erga me demonſtrare pergis, non eſt, quod multis iam repetam. Satis eſto,eum eſſe te, quem maximè omnium Mortalium ſuſpiciam,& colam. Ad illud quod nuper conſcripſi,Vniuerſum ex Epicuro eſſe,dicique infinitum, id imprimis conſequitur, vt centro ſiue medio careat. Non eſt verò opus id pluribus probem; cùm ſatis conſtet non eſſe centrum, vbi circumſerentia non eſt; nec medium, vbi non ſunt extrema. Heinc, quod vulgò centrum ſeu medium vocamus, id dicitur reſpectu Mundi; eodémque pacto, qui alios eſſe præter hunc Mundos aſſerunt, ſuum cuique centrum, ſeu medium aſſignant; cùm interim tamen ipſi Vniuerſo, ſiue rerum Summæ, nihil ſimile tribuant. Quamobrem & non negant quidem,quin ſint partes Mundi vndique cum centro reuinctæ; & motus omnes vel ad ipſum vel ab ipſo, vel circa ipſum medium fiunt: at non concedunt tale quidpiam in Vniuerſo exſiſtere, verſum quod omnia comitantur,aut cui illigata cohæreant.

Illud in his rebus longè fuge credere,Memmi,
In medium Summæ (quod dicunt)omnia niti,
Nam medium nihil eſſe poteſt, vbi Inane, locúſque
Infinita:neque omninò, ſi iam medium ſit,
Poſſit ibi quicquam hac potius conſiſtere cauſa,
Quam quavis alia longè regione manere.
Omnis enim locus, ac ſpatium, quod Inane vocamus,
Per medium,per non medium cõcedat oportet,
Æquè ponderibus motus quacunque feruntur.

Obeſſe Epicuro videtur,quòd Atomorum explicans motum,tendere illas deorſum dicit. Si ſint enim in Vniuerſo quæ dicimus loca deorſum, ac ſurſum, ſeu ſuperum, ac inferum, neceſſe videtur, vt in Vniuerſo detur centrum, ſeu medium, cuius reſpectu illa dicantur. Sed nempe loca ſurſum, deorſúmque accipiuntur quidem iuxta Ariſtotelem ex comparatione medij, extremíque in ipſo Mundo; at non, perinde iuxta alios, Platonémque potiſſimùm, qui docet in Mundo nihil abſolutè ſurſum, deorſum-ve magis, quàm prorſum aut retrorſum, dextrorſum, aut læuorſum dicendum. Sed iſta omnia ſolùm dici comparatione Animalis, ac pro eo ſitu, quem ipſum in Mundo habere contingit. Vnde & Mundi circumferentiam extremum quidem,ſed non ſupremum;ac centrum ipſum medium quidem, ſed non infimum locum vocat. Referam aliàs quomodò graue, & leue proinde accipiat non reſpectu centri, ſed reſpectu loci ad quem quidlibet ſponte fertur, aut à quo vi abducitur. Hoc ergo modo, cùm Epicurus meminit locum ſurſum, ac deorſum, ipſa intellexit poſitione ſolùm,comparatéque ad Animal,quod fingens vbiuis in Vniuerſo conſtitutum, habénſque heinc à capite, verſum quod Atomus accedat; hinc à pedibus, vltra,quos diſcedat, lineam infinitè protenſam; idcircò totam illam regionem,è qua Atomus aduenit,appellauit ſurſum, illam in quam abit, deorſum. Id deinde ex Vniuerſi infinitate conſequitur, vt cenſeatur immobile. Verùm hac de re alia occaſione. Vale intereà, Optime Princeps, Decus Principum, Decus tuum dulce. Pariſiis, pridie Kalend. Nouemb. M. DC. XLII.

Quæſo Bereculio ac Bervillæ ſalutem.

EIDEM.

EIDEM.

Dicerem iam plura circa id, quod rogas de Inani, ſeu Vacuo; ſed ne aliquid anreuertam, faciet ſatis quod iam perſcripſi in tranſmiſſis Epiſtolis *de apparente magnitudine Solis humilis, & ſublimis*. Significaſti redditas fuiſſe, & (quæ tua eſt comitas) velle ipſas te legere non ſemel; quæſo vel ſemel legere digneris, quos *de Vacuo* articulos interſertos habes ad paginam 62. itémque ad 196. & 198. Nempe quod abs me exigis, ita locis illis expreſſum comperies, vt non fuerim hîc expreſſurus meliùs. Addo dumtaxat Epicurum accipere Inane, ſeu Vacuum, non modò pro ſpatio, ſeu loco inoccupato à corpore; verùm generaliter etiam pro loco, ſeu ſpatio, quod ſua natura Inane eſt, quódque ſui in eo ſit corpus, ſeu non ſit idem innariatum, immotúmque manet. Ac tale quidem ſpatium aſſeruit eſſe infinitum, totúmque hunc Mundum puſillam ipſius occupare particulam: quippe, cùm extra Mundum ſuperſit quoquouerſum infinitè diffuſum, ſintque in ipſo alij Mundi, ac per ipſius immenſitatem Atomi, ſeu corpuſcula infinita variè diſcurrant, quæ valeant in Mundos compingi, & in quas, aut conſimileis, compacti Mundi reſolui poſſint. Hoc proinde eſt, quod iam ante ſcripſi, ex illius mente, Nihil eſſe in Vniuerſo præter Inane (intellige ſpatium) & Corpora (intellige Atomos, Mundóſque ex ipſis compactos) ac Vniuerſum tam illius diffuſione, quàm iſtarum multiplicitate eſſe infinitum. Ex his porrò intelligis quod dicendum ſupererat ex ſuperiore Epiſtola, nempe Vniuerſum ex Epicuri mente immutatum perſeuerare, nam Mundum quidem verbi causâ non vult immutabilem eſſe, quòd extra Mundum locus pateat, vnde plagam accipere, aut quo exſolutus excedere poſſit. At non perinde Vniuerſum, quando neque locus, neque aliud quidpiam extra ipſum eſt, cùm ſit infinitum, omniáque complexum. Hùc ſpectat Lucretianum illud.

Nec rerum ſummam cõmutare vlla poteſt vis
Nam neque quo poſſit genus vllum materiai
Effugere ex omni, quicquam 'ſt; neque rurſus in omne
Vnde coorta queat noua vis irrumpere, & omnem
Naturam rerum mutare, & vertere motus.

Addit, tametſi intra Vniuerſum varij fiant motus, poſſe tamen ipſum ſecundum ſe totum immotum cenſerj. Res eſt perinde intelligenda, ac dum quiſpiam ſtare cenſetur immotus intra quem tamen cerebrum, pulmo, cor, arteriæ, humores ipſi variè mouentur. Cùm ille verò rem exprimat ſimilitudinibus aliis, illam quidem prætereo de grege ouium procul paſcente, immotóque viſo, dum interim oues ſingulæ varios motus obeunt. Sed continere me non poſſum, quin aliam attexam, quæ vt pereleganter exprimitur, ſic tuam attinet profeſſionem.

Præterea magnæ Legiones cùm loca curſu
Camporum complent, belli ſimulacra cientes:
Et circumuolitant Equites, medióſque repẽtè
Tranſmittunt, valido quatientes impete cãpos,
Fulgur ibi ad cælum ſe tollit, totáque circùm
Ære renideſcit tellus, ſubtérque virûm vi
Excitur pedibus ſonitus, clamoréque montes
Icti reiectant voces ad Sidera Mundi,
Et tamen eſt quidam locus altis montibus, vnde
Stare videtur, & in campis conſiſtere fulgur.

Subiicerem Anaximandrum, Xenophanem, Metrodorum, alióſque compluteis in eadem fuiſſe ſententia. Attingerem præſertim quidpiam de Parmenide, & Meliſſo ob ſugillationes Ariſtotelis; ſed & res præſtari aliàs poterit, & videtur iam adhibendus modus. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, & dulce Decus meum Vale. Pariſiis, VII. Eid. Nouemb. M.DC.XLII.

EIDEM.

Qvod poſtremis literis tuis attigiſti de Atomis, monet me vt de iis dicturus, præmittam earum Aſſertores, ac Epicurum imprimis, non in eo peccaſſe, quòd Atomos eſſe ſimpliciter dixerint; ſed quòd improductas à Deo, & (quod memoratum iam eſt) infinitas poſuerint. Nam ſimpliciter quidem dicere Atomos, nihil aliud eſt, quàm dicere primam Materiam; vnde & quod non improbatur in cæteris Philoſophis, qui ſub aliis nominibus Materiam primam conſtituerunt, id non poteſt in Epicuro ſub eo nomine improbari. At aſſerere Atomos æternas eſſe, ingenitáſque; hoc tam non ferendum in Epicuro eſt, quàm non fertur in Ariſtotele, Platone, & aliis, qui pari ratione Materiam æternam, ac ingenitam eſſe defenderunt. Cæterùm, cùm vulgò obſerues Ariſtotelis Materiam admitti, ea præmiſſa caſtigatione, quòd creata à Deo ſit; agnoſces poſſe Atomos quoque, ſupponendo illas à Deo creatas eſſe, retineri. A Notatione vt exordiar, notum eſt quidem ἄτομα, ſeu ἄτομα dici, quaſi *indiuidua*, ſeu *inſecabilia*; ſed vulgaris tamen hallucinatio eſt, quòd AtomI vulgò habeantur, quaſi Mathematica puncta, quæ impartilia eſſe debent; quòd partibus careant, magnitudinéque omni deſtituantur; cùm Atomi tamen à ſuis Authoribus & habere parteis, & prædita eſſe magnitudine aſſerantur; ac eo nomine tantùm appellentur, quòd ſint adeò ſolida, ſeu, vt ita loquar, compacta, & dura, vt nulla ſit vis, qua ſecari poſſint. Perſpectam habes, OPTIME PRINCEPS, Opinionem celebrem, ſtatuentem vnumquodque corpus (etiam animalculum Acari, ſummum-ve eius pediculum) diuidi poſſe in infinitum. Epicurus id non concedit; verùm exiſtimat Naturam ſic exſoluere poſſe omnia in particulas minutiſſimas, vt in aliquibus tandem minimis conſiſtat, quas exſoluere deinceps non valeat. Ita cùm ex Acari verbi gratiâ fecerit Natura millenas particularum myriadas, & ex vnaquaque iſtarum, millenas, ac plureis, ſi volueris; contendit fore, vt poſtremũ perueniatur ad minimas, quæ ſint vlterioris exſolutionis incapaces. Iſtæ igitur minimæ particulę, Atomi ſunt, de quibus ille loquitur; corpuſcula videlicet omnium minima, atque prima. Adnotari proinde poteſt diſtingui ab ipſo triplex Minimum, Matheſeos, Naturæ;

& ſenſus. Et Minimum quidem Matheſeos eſt punctum, quod ex ſuppoſitione ſolùm eſt, fingitúrve à Geometris. Minimum naturæ eſt ipſa Atomus, in quam omnis reſolutio deſinit, à qua incipit omnis compoſitio. Minimum verò Senſus eſt, quo nihil minus cadit in Senſum, cuiuſmodi eſt Acari, exempli causâ reſpectu viſus. Ex quo Atomus eſt veluti media inter minimum Matheſeos, & minimum Senſus: quatenus vt in Atomo ſupponere licet innumera puncta, ita in Acari intelligere licet innumeras Atomos. Ne videatur porrò Epicurus eſſe, aut primus aut ſolus, qui Atomos defenderit, ecce inuexit illas Moſchus, de quo Empiricus, & Strabo etiam ante bellum Troianum; ac deinceps, præter Leucippum, Democritum, Metrodorum, alios: etiam Ecphantus Pythagoreus, qui eas appellauit σώματα ἀδιαίρετα, *corpora indiuiſibilia:* etiam Empedocles, qui θραύσματα ἐλάχιστα, *fragmenta minima* intellige Elementorum. Dixit etiam Heraclitus qui ψήγματα ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ *ramenta minima, & partium* ſiue partitionis, *expertia:* etiam Plato, qui Empedoclis inſtar, Elementa compoſuit ex particulis præ exilitate inconſpicuis, ac ſpecialiter figuratis, quaſque ſucceſſor Xenocrates μεγέθη ἀδιαίρετα *magnitudines indiuiduas* vocauit; etiam Aſclepiades, cui ὄγκοι *moleculas*, eaſdem eſſe cum Atomis Epicuri monſtrat Galenus: etiam Heraclides; etiam Diodorus, Artemidorus, Mneſitheus, alij. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, poſtridie Eid. Nouemb. M. DC. XLII.

Literas à Bereculio, & Ber-villa habeo; non vacat iam reſcribere ſi interim illos valere heic iubeam, an-non te volente id faciam? Tu ipſe Vale iterùm.

EIDEM.

AD etiam, quod de Atomis literis nuperrimis habes, admoneret me, vt aggrederer earum exſiſtentiam probare: Sed quia fit ſpes de tuo diſceſſu, & ne hæ quidem literæ te in Prouincia fortè conuenient; ideò res differenda eſt, aut etiam coram ediſſerenda; cum hûc nempe, (quæ mea erit fœlicitas) acceſſeris. Interea, ne vbiuis demum Epiſtolium ad te perueniat, & accedat abſque teſſera, quæ cæteris ſit conſentanea; ecce occaſione illius exilitatis Atomorum, de qua nuper ſcripſi, attexo ex Anthologia duo quædam Epigrammata, quæ haud ſint tibi diſciplicitura, Vnum eſt,

Ἀγρὸν Μηνοφάνης ὠνήσατο, καὶ διὰ λιμὸν
  Ἐκ δρυὸς ἀλλοτρίας αὐτὸν ἀπηγχόνισεν.
Γῆν δ' αὐτῷ τεθνεῶτι βαλεῖν οὐκ ἔσχον ἄνωθεν
  Ἀλλ' ἐτάφη μισθοῦ πρός τινα τῶν ὁμόρων.
Εἰ δ' ἔγνω τὸν ἀγρὸν τοῦ Μηνοφάνους Ἐπίκουρος
  Πάντα γέμειν ἀγρῶν εἶπεν ἂν οὐκ ἀτόμων.

Agrum Menophanes emit; ſed ab arbore ſeſe
  Strangulat alterius, dum premit atra fames.
Nec fuit ex proprio, qua tellus iniiceretur
  Vicini, at pretio, conditus eſt in agro
Agrum Menophanis ſi noſſet, plena Epicurus
  Omnia dixiſſet non Atomis, ſed agris.

Alterum,

Ἐξ ἀτόμων Ἐπίκουρος ὅλον τὸν κόσμον ἔγραψεν
  Εἶναι, τοῦτο δοκῶν, Ἄλκιμε, λεπτότατον.
Εἰ δὲ τότ' ἦν Διόφαντος, ἔγραψεν ἂν ἐκ Διοφάντου,
  Τοῦ, καὶ τῶν ἀτόμων πολύ τι λεπτοτέρου,
Ἢ τὰ μὲν ἀλλ' ἔγραψε συνεστάναι ἐξ ἀτόμων ἄν,
  Ἐκ τούτου δ' αὐτὸν, Ἄλκιμε, τοὺς ἀτόμους.

Ex Atomis Epicurus ait cõſiſtere Mundum,
  Alcime, quippe putans his nihil eſſe minus.
At ſi nouiſſet Diophantum, conſtituiſſet
  Ex ipſo potiùs, qui minor eſt Atomis,
Aut alia ex Atomis, texens, ipſas potuiſſet
  Ex Diophanto Atomos compoſuiſſe priùs.

Quod ſupereſt, vt pleno affectu te aduentare deſidero; ita plenis votis, fœlix, fauſtúmque apprecor iter. Tu auibus bonis id aggredere, proſequere, perfice; & vbicunque fueris, ô dulce Decus meum, Vale. Pariſiis, XI. Kal. Decemb. M. DC. XLII.

Admodùm Reuerendo, & Religioſiſſimo, Doctiſſimóque Viro, PETRO CAZRÆO *Societatis* IESV, *Diuionenſis Collegij Rectori ſapientiſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

EXimia profectò humanitas tua, vt imperâris tibi patientiam percurrendi, cognoſcendique, quidquid illud fuit mearum ineptiarum; méque ſimul adeò ſolerti, elegantíque diſquiſitione cohoneſtandum cenſueris. Et dies quidem ſunt aliquot, &c. Pariſiis, VI. Eidib. Decembris, M. DC. XLII. *Habetur ſub titulo De proportione qua Grauia decidentia accelerantur Epiſtolæ.*

Viro Nobiliſſimo, PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

SErò reſpondeo; nam ecce menſis, ex quo tuæ literæ datæ; ſed in cauſa fuit tum inualetudo, tum prolixa Reſponſio, cui hoc attextum Schediolum habes, &c. ibidem, eodémque die. *Habetur ad calcem ſuperioris.*

Viro Eruditiſſimo, Amiciſſimóque GABRIELI NAVDÆO, *Eminentiſſimi Cardinalis Mazarini Bibliothecario,*

PETRVS GASSENDVS S.

VEni Eſcuenum, mi NAVDÆE, cum optimo Principe, ac mea in Prouincia Prorege Ludouico Valeſio, Alenſi Comite, cui per Sacra hæc tempora; fugienti multitudinem, habere me ſui ſeceſſus religioſi comitem placuit. Et quia diſcedens, &c. *Habetur ſub titulo, Nouem Stellæ circa Iouem viſæ,*

PHILIBER

PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

Nihil neceſſe profectò eſt meum tibi Robertum commendare pergam; quando tu illum obſtringere, vt ex ipſius literis ſum certior factus, vltrò pergis. Neceſſe eſt potiùs adhibeam nouum actionis gratiarum genus, quatenus tu vota præueniens, non feciſti precibus locum; ſed ea eſt nempe bonitas tua, vt occaſiones benefaciendi prouoces potiuſquàm exſpectes. Hoc ſaltem habe, gerere me animum, qui ſit, & gratitudinis, & reuerentiæ erga te plenus. Vale, Pariſiis, poſtridie Non. Decemb. M. D C. X L I I I.

Ingenuo, Studioſo, ac magnæ ſpei Puero, IOANNI BOCHARTO SARRONIO,

PETRVS GASSENDVS S.

Cariſſimam habui, quam nuper tuis ad Patruum literis teſtatus es memoriam mei. Iucundiſſimum ſimul fuit tuo ex ſtylo agnoſcere quantum breui profeceris; ſcilicet exinde auguratus ſum, quid ſis deinceps præſtiturus. Neque verò metuo, ne meam fallas ſpem: quippe qui nucibus relictis, nihil ampliùs puerile ſapias. Intelligis iam quanto ornamento cariturus ſis, niſi ſeriò, alacritérque hac, qua es ætate, ingenium excolueris. Quamobrem non hæreo, quin ipſe-met tibi addas animos, & quin ex te ipſo maximum erga literas ardorem concipias. Id ergo age, mi SARRONI, hoc eſt, quo pede cœpiſti, perge. Si facias enim, ita te noui, vt auſim de te nihil non ſublime ſpondere. Vale, Pariſiis, pridie Non. Mart. M. D C. XLIII.

LVDOVICO DECORMIO BERECVLIO, *Regio generali Aduocato in Senatu Aqui-Sextienſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

Dignum profectò, BERECVLI, ea perſona, quam ſuſtines; dignum eo cultu, eóque affectu, quo Regis longè Maximi, ac Piiſſimi Maieſtatem, virtutémque es proſequutus; cognoſcere ſtudioſè velle, quas ille memoratu dignas per extremum morbum voces fuderit. An tamen, dum illas pernoſſe ex meis potiùs literis, quàm ex vulgari fama peroptas, ſatis meminiſti quis ſim? Vir ſcilicet nunquam ad Regiam accedens, neque quid rerum in ea geratur, quidve dicatur, niſi id fuerit apud omneis paſſim euulgatum, callens? Ecquid ergo putas conſilij cepi, cùm neque fruſtrare te votis, neque rem præſtare tuæ de mea fide opinioni incongruum ſuſtinui? Nempe optimum Principem, Pro-Regémque noſtrum conſulendum cenſui, vt ipſe, quæ noſſet, mihi renunciaret, & ego ad te non rumuſculos, ſed excepta illius ore, vt dictata ex adyto Oracula perſcriberem. Is quippe & complura nouit, qui Regi frequens adfuit, & fallere neſcit, cui pudor, ac fides, veritáſque nuda non inueniunt parem, & ſic nos amat, vt nihil non ſit, ſi quid fortè iuuet, gratificaturus. Non priùs certè quid tu me velles, quid ego ipſum ſubinnui, quàm ecce pectore effuſo, eo me prouocatis, *inquit*, quo ſponte, imò impete feror. Siquidem verba illa aurea, quæ cedro digna Rex eſt loquutus, vel potiùs vt Cycnus moriens cecinit, ita recurſant animo, vt nihil eſſe poſſit illorum, & veſtri causâ potiſſimum, commemoratione iucundius. Paululum poſteà meditatus, ac ingeminatis illis verſibus, quorum Gallicus lepor eſt.

Ego, qui Athenis viſitaui Socratem
Incarceratum, quique vidi toxico
Eius labores vltimos finirier, &c.

Iam faciam, quod vultis, ait; tametſi non eſt cur ſperetis, vt verba vobis vel omnia, vel ordine quodam ſeruato recenſeam. Tu poſtea, vt voles, illa digeres; ipſe referam, vt quæque occurrent. Imprimis verò, quam mox audiſti fieri mentionem de Socrate, ſcito eam mihi excidiſſe, quòd pro certo habeam, neque Socratem, neque Canium, neque ſi qui fuerunt iſtis ſimiles, ſpectâſſe intrepidiùs mortem. Menſis penè fuit integer, quo mortem pro foribus eſſe, renunciantibus Medicis, Sacerdotibúſque in confeſſo habuit. Tantum verò abeſt, vt illum interea dulcis vitæ amor tenuerit, quin potiùs moram longiorem trahens repetiit illud identidem, *Tædet animam meam vitæ meæ.* Et cùm deductus aliquoties ad extremum anhelitum, veluti reuiuiſceret; *Per-mirum*, inquit, *poſſe reos pronunciato ſibi capitali iudicio vix paucis horis ſupereſſe; me mortis inſtantis redditum certiorem, tot diebus ſuperuiuere!* Ac ne putes tamen dixiſſe id illum, præ mero vitæ faſtidio; ecce imitatus Apoſtolum eſt, dum diſſolui cupiit, & eſſe cum Chriſto. Nempe, cùm primùm fuit de vita breui finienda admonitus, vſurpauit illud ex Pſalte, *Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus.* Heinc maturè voluit extrema confeſſione ſeſe probare, totam, ex quo regnare cœpit, vitæ ſeriem retexere; quidquid emendatione dignum ſpeciatim foret, edoceri; Euchariſtico Sacramento, vero Viatico, non deſtitui; extrema denique Vnctione, agens Animam communiri. Hæc autem dum miniſtraretur, ſeſe ipſemet ad illam compoſuit; digitis ſuis capillitium dimouit à temporibus; attentus fuit, reſpondítque ipſe ad precationes Antiſtitis; &, cùm videretur in altera manuum eſſe nimis tenue inunctionis veſtigium, ipſam exporrexit, innuítque, vt ſenſibiliùs illineretur. Cùm treis exinde hebdomadas in ancipiti fuerit; interpellauit Medicum, ne ſe celaret extremam horam, cùm illam haberet indubiam, Medico proinde vnicam duntaxat ſupereſſe horam monente, *Benè eſt*, inquit, *ipſam igi-*

tur non ſine fructu tranſigamus. Dum preces illæ recitarentur, quibus excedens è corpore Anima Deo commendatur, quam attentionem potuit, collegit, & qua voce potuit, cum Miniſtris reſpondit. Expetierat, ſperarátque Animam reddere feriâ ſexta, qua & ſuam Patri Seruator Chriſtus reddidit. Cùm iam verò quinta iniret, ipsáque Menſis decima quarta, & Dominicæ Aſcenſioni ſacra; *Nihil graue*, inquit, *hac die mori; quâ aſcendit Chriſtus in Cælum; quâ Corporis ſui myſterium inſtituit, & qua anniuerſaria Regnum hoc terreſtre cum illo Celeſti commutandum monſtrat.* Mirum interim, quàm paterna fuerit ſollicitudine, ne quod dimittebatur Regnum, detrimenti quid pateretur. Quippe à morbi vſque initiis peragi cœremonias iuſſit, quæ in ſacro Baptiſmate Delphini deſiderabantur, vt Succeſſori mox futuro nomen ſimul imponeretur. Tum Regni habenis Reginæ commiſſis, delectíſque Proceribus, quorum conſilio vteretur, quidquid eò vſque conſiliorum de Maieſtate Imperij, déque ſalute publica inierat, concredidit. Quod mirere autem, ipſis conuocatis, & conſultare coram ſe, tanquam iam fatis defuncto iuſſis, ſpectare voluit quemadmodum res perageretur, cùm ampliùs non eſſet. Voluit & deinceps continenter penè, ac pridie etiam, quàm obierit, cognoſcere ipſe, ac ſtatuere quidquid incidit rerum gerendarum. Accipiens ſub id temporis, aſſenſiſſe demùm Hiſpanum vt proximo Iulio conuenientes Munſterum Legati de Pace ineunda ſeriò agerent. *O me*, inquit, *fœlicem, qui beandum breui meum Populum futura pace prouideo! O, ſi mihi tantum ſuppeteret vita, quàm eò totis viribus, ardentérque incumberem? nunc quia me Deus, ad ſe vocat; illum ſaltem coram orare, quo vſque exorem, pacémque obtineam, nunquam deſinam.* Idem & ſæpiùs aliàs repetiit, teſtatus, ſi optare ſibi diuturniorem vitam liceret, eo ſolùm fine optaturum, vt & *Regno ſuo pacem quæreret, & ſibi Diuinam clementiam pœnitudine conciliaret.* Nempe inter has Regni curas, nunquam ſingularis, veræque pietatis affectum depoſuit. Sic ſtatas quidem horas negotiis cognoſcendis adhibuit; ſed & ſtatas etiam ſacris Martyrum hiſtoriis prælegendis habuit. Sic Liberos quidem Reginæ cum rerum ſumma commendauit, Fratríque etiam, & Condæo, ac pro ſuo cuiuſque gradu Proceribus cæteris; ſed & fauſta omnia à Deo apprecatus, Patriarcharum more ipſis benedixit. Sic & omneis ſeſe adeunteis, ſalutanteíſque reſalutauit; & bona ſemper verba, aut conſolatoria, aut admonitoria adiunxit. Teſtantibus luctum Forcæo, & Caſtilionæo, Mareſcallis; *Ne mihi*, inquit, *condolete, qui ſum in procinctu, vt ad Deum pergam, ſed vobis potiùs, qui præter rectam ſalutis viam inceditis.* Parenti meo à Tertiana conualeſcenti maciem oſtendit, & *Vide*, inquit, *vt hominem conditio Regia non eximat à conditione mortalitatis.* Eadem Liencurio demonſtrata familiare illud ſubiecit, *Memento homo quia cinis es, & in cinerem reuerteris.* Chirurgo quoque cubiculario, Bontano ſcilicet veſtrati, eo ipſo die, quo obiit, *congruum iam profectò, vt repetam terram, qui iam præter terram olere nihil videor.* Addam-ne alia, quæ ad eundem aliquoties dixit, aut etiam repetiit? *Si obſeruâris*, inquit, *me in delirium incidere, tuæ eſto curæ, vt mundus, compoſitúſque ſemper inueniar, & ſtatim atque obiero, memento abluere cadauer.* Ac rurſus. *Exſecato me quidem*, inquit, *ſed iam penitùs frigidum, triduóque etiam exſpectato.* Innuente verò illo, cadauer demortui morbo hominis non poſſe tamdiu aſſeruari, *vt igitur*, inquit, *videbitur fiat.* Quid memorem verò reſpectantem ſæpius, quà feneſtris apertis licuit, Sandionyſianum Oppidum, commeminiſſe, *ſe illeic breui ſuis Patribus appoſitum iri, & cum ſint viæ geminæ*, inquit, *qui cadauer meum illûc transferent, eâ, quæ prolixior eſt quidem, ſed commodior tamen incedant.* Iuſſit & noctu transferri ſe, ac ſine pompa ſepeliri. Stupendum intereà illum his de rebus ita ſermones conſeruiſſe, vt ſi ſe attinuiſſent nihil, vt ſi ſpectaſſent ad alios; vt ſi de familiaribus, ſolitíſque negotiis fuiſſent. Scilicet ea ſemper apparuit ſerenitate, tranquillitate, ſecuritate animi, vt perſuadeat quod ante dixi, poſſe Mortalium neminem aut conſtantiùs oppetere, aut imperturbatiùs opperiri mortem.

Hæc ſunt, BERECVLI, quæ optimus Princeps, ſua illa oris ſuauitate, quantum quidem memoriâ complecti potui, enarrauit. Prætereo enim quæ ſubiunxit de exemplo Maximi Regis ad quod ſeſe componere Orbem iam totum ſit conſentaneum. De Prouidentia, qua contigit & regnare illum XXXIII. annos, ſecundum menſuram ætatis plenitudinis Chriſti, & exquiſitè adeò complere huiuſcemodi numerum, vt Magi fuerint ipſi iuſtiùs, quàm Platoni olim ſacrificaturi. De ſanctitate, qua par eſt credere Regem optimum euectum in Cælum, ac promeritum adeò opportunam, inſignémque victoriam à generoſo Principe Enguenij Duce reportatam. De fœlicitate, quæ ſub tam auguſto Regimine ſperanda eſt, educato interim Rege ſub eius Matris auſpiciis, quæ Senatori exaggeranti Infantis pulcritudinem, *Ego verò*, inquit, *dabo operam ne minus ſit bonus, quàm pulcer.* Plura ſunt, quæ ex ipſo coram audire breui poteris, iam enim comparatus eſt, vt proximis feſtis exactis diſcedat. Habebis verò interim iſta, non quibus tibi fiat ſatis, ſed quibus reputare debeas nihil amplius ſperari potuiſſe ex me, licet obſequentiſſimo, & obſeruantiſſimo tui. Qualiacunque ſint, ipſis fruere, & benè, imò optimè Vale. Scribebam Pariſiis, XI. Kal. Iun. M. DC. XLIII.

Erudito, & Amico Viro SAMVELI SORBERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

FAcio tandem ſatis, SORBERI; mitto ſcilicet quem iamdudum efflagitaſti Codicem mearum aduerſus Carteſij Meta-

phyſicam

phyſicam Inſtantiarum. Niſi priùs feci, &c. Pariſiis, v. Eid. Iun. M. DC. XLIII. *Habetur ſub titulo, Diſquiſitio Metaphyſica, ſeu dubitationes & Inſtantia aduerſus Renati Carteſij Metaphyſicam.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

IN reſumo nunc calamum, quando te iam coram affari non poſſum. Facio verò, quia tametſi in itinere adhuc ſis; prouideo tamen literas meas tibi ſub ipſum-met ingreſſum in Prouinciam redditum iri. Heinc vt ipſe proſperum iter, fauſtáque omnia apprecor; ſic literæ meæ, quòd fœliciter acceſſeris gratulabuntur; ac ne inter acclamationes, quibus te conciues excipient, ipſe ſolus videar tacere, præſtabunt. Accipies vnà Exemplum meæ ad Naudæum Epiſtolæ, agnoſcéſque eam ipſam eſſe, quam Eſcueni dum dignareris cubiculum inuiſere, me ſcriptitantem obſeruitaſti. Erit & vnum quod Bervillæ, te volente, donabitur; reliquus ille faſciculus ad Beteculium deſtinatur. Is teſtabitur accepiſſe ſe, quem extremorum Regis verborum Commentariolum ipſe dictaſti, & vt ad illum perſcribere mihi liceret, aſſenſiſti. Viue in aunos Neſtoreos, ac benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, pridie Eid. Iun. M. DC. XLIII.

GODEFRIDO VVENDELINO *Condatenſi Canonico*,

PETRVS GASSENDVS S.

PAucæ horæ ſunt, ex quo datis ad F. Langerenum literis, tum te rediuiuum ſum congratulatus, &c. Pariſiis Eid. Iunij, M. DC. XLIII. *Habetur ſub Titulo, Solſtitialis altitudo Maſſilienſis.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

SPes eſt, vt iſtæ literæ te iam Aquis-Sextiis receptum conueniant. Faxit Deus ter-Maximus, vt inaudiamus totum iter tibi proſperè ſucceſſiſſe. Cùm inuiſiſſem nudius-tertius præclarum illum Abbatem tuum, vt ſi quid haberet abs te, renunciaret; is reſtatus eſt nihil habere ſe, ex quo fuit ad te Andreas remiſſus. Craſtina luce, Deo propitio, accipiemus quemadmodum Lugdunum ſuperaueris, & Campinius ne fuerit reliquum iter comitatus; an paucos dies aſſumpſerit, quibus ſit te conſequuturus. Nôris iam quid rerum nouarum & heic, & iſtheic contigerit. Fœlicem te, cui Deus finxit præcordia de meliore luto; quàm vt caſibus hiſce temerentur. Eſt animus tibi, rerúmque prudens, & ſecundis temporibus, dubiiſque rectus, quamobrem is ſemper ſui ſimilis, hæc per negotia liber emerget. Nulla tibi opus Sibylla, quæ non cedendum malis admoueat; ſed contrà, quà fortuna ſinet, eundum eſſe audentiùs: quippe cùm tibi fortunæ loco diuina Prouidentia ſit, ipſi totum te (præſtans interim quidquid Virum bonum, generoſúmque Principem addecet præſtare) committis. Id age ſemper, OPTIMA PRINCEPS, & longum viue ac benè Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Iul. M. DC. XLIII.

EIDEM.

REdiit nudius-quartus in hanc Ciuitatem Hugo ille Ebredunenſis, cui ante duos annos ius Procurationis totius Cleri conceſſeram; quíque ſpeciali nutu Regis, Cardinaliſque abire iuſſus, reuocatus à Clero eſt. Is dum hæc ſcribo, eſt in procinctu, vt reſtituatur in integrum, ac deinceps procuratione inſequens biennium fungatur; & quia ius, fáſque exigunt, vt quantum reſtat temporis, tantum me præſtet eius iacturæ, quam ſimul ſum paſſus, indemnem, ideò præſtolor rei euentum, & ſi quid fortè ſerus veſpet ſit in mei gratiam vecturus, experiar. Exopto certè, non alio fine, quàm vt (quod aliàs ſum conqueſtus) alieno ære me eximam, maximéque erga Campinium, in quo non poſſum profectò aliud, quàm bonitatem nimiam cauſari. Habes Tolone iuuenem egregium nomine Vitræum, cui copiarum Naualium plurima, vt audio, eſt commiſſa cura. Quæſo ſi quæpiam ſe offerat gratificandi ipſi occaſio, illam mei causâ non inſuauem habeas. Is & eximia eſt indole mihi à puero vſque perſpecta, & Parentem habet, quicum mihi arcta, valdéque antiqua eſt neceſſitudo. Itaque, ſi quia tu me amas, ille ſe amari à me ſenſerit, res ſanè continget, qua mihi eſſe iucundior vlla non poſſit. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, VI. Kal. Iul. M. DC. XLIII.

EIDEM.

SPeramus tandem proxima occaſione accipere tuum in Prouinciam appulſum. Faxit Deus ter-Maximus, vt talis fuerit, qualem voueo; fauſtiſſimus videlicet. Hugonis inſtaurario de qua ad te nuper ſcribebam, decreta quidem à Clero fuit; ſed ille tamen nondum voluit ſe in negotia ingerere, donec Regina factum probârit, quod ſeſe Prior Sandionyſianus decreto oppoſuerit, ac Sanitienſem Epiſcopum procuratione ad hoc tranſmiſſa, ſuarum habuerit partium fautorem. Literas ecce habeo à Medico claro, Amiciſſimóque Dauide Lautaretio, apud Dinienſeis Conſulum primo, quibus ardenter expetit, vt pergam tibi eam Ciuitatem, quæ & mea ſit, commen

commendare, Ego verò nihil arbitror neceſſe commendationem repetere, cùm ſic me ames, vt non poſſis quidquid habere cordi me ſemel nôris, non meminiſſe. Reſcribam tamen rem præſtitam, addámque me confidere, vt ſis non modò Ciuitatem, quæ mihi eſt cariſſima, ſed ipſum quoque Lautaretium, virum & eximiæ virtutis, & ſingularis in me amoris, ſumma gratiâ proſequuturus. Optimè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, VI. Non. Iul. M. DC. XLIII.

EIDEM.

Nondum accepi, OPTIME PRINCEPS, perueniſſe te Aquas-Sextias, ſed fuiſſe tamen in procinctu vt Arelatis eo pergeres. Ita renunciauit Andreas, qui & omnia heic ſucceſſiſſe tuis pro votis certiorem fecit. Fortunet Deus omnia, téque imprimis per hoſce æſtus, eáque in regione incolumen ſeruet. Campinius, quantum coniicio, debet iam conueniſſe te, Vir, quem tu ſic amas, qui te ſic obſeruat. Eſt ſanè cur Virum tibi gratuler, quicum poſſis omnia, perinde ac tecum. Diſceſſura heinc eius vxor proxima hebdomade eſt, quæ te quoque & totam familiam venerationi maximæ habet. Nihil de optimo Abbate, déque noſtro Luillerio dico, noſti enim quo cultu te ſuſpiciant, atque reuereantur. Me quod attinet, quis erga te ſim, vel innuere ſuperuacaneum. Pauca ad Berecullium ſcribo; patere, quæſo, Bervilla nôrit, quam ipſi annuncio plurimam ſalutem. Tu & longùm Viue, & optimè Vale. Pariſiis, VI. Eid. Iul. M. DC. XLIII.

EIDEM.

Accepi demum & aliorum, & ſuauiſſimis tuis literis, te Aquas-Sextias incolumen per medios æſtus acceſſiſſe. Quàm id iucundum fuerit, ipſe vel ex eo, quo te veneror affectu coniicere potes. Quas viciſſitudines notas, admirabiles ſanè ſunt; ſed ea eſt conditio rerum humanarum. Vix erit, cur Poſteri credant; ſed iis nempe, quibus perſpecta ipſa inconſtantiæ conſtantia non erit. Heinc tu omnia reputans noua, à Sapiente non diffides, qui habens omnia vetera, etiam nouitatem rem habuit non nouam. Fœlix interim tua mens, quæ tot inter motus immota conſiſtit, & ſublimis, mortalia omnia, velut ex Cæleſti arce deſpicit. Deuinxiſti me nimiùm, cum meam Commentatiunculam adeò auidè pellegiſti. Si quid in ea fuit tuis oculis dignum, id ipſum fuit, quod tu meas aureis fueras dignatus permulcere. Cæterùm meminiſti-ne, qua te ante diſceſſum tuum de recogitandis mecum vitæ annis quæſierim interpellatione? Beabis profectò, ſi occœperis, à Natalitiis vſque exorſus. Suppetent haud-dubiè horæ aliquæ in ſingulas hebdomadas, quibus quid rerum egeris, aut quid tibi contigerit, intra ſaltem vnum, alterum-ve annum, & repetas mente, & chartis committas. Id vernaculè fieri poterit, & ſiue aliquod Epiſtolium, ſiue nullum adiunxeris, vt faſciculus literarum mitti. Quæ recenſui coram heic non repeto; memento dumtaxat te mihi annuiſſe. Iuuerit prima occaſione vitæ Parentum ſerlem ad te vſque natum vel breuiter retexere, intexeréque præ cæteris & tempus Coniugij, & communem Prolem. Succedente poſteà licebit commemorare circunſtantias temporis, ac loci, quibus natus es, quibus initiatus, quibus enutritus ad id vſque tempus, quo agnoſcis eſſe in te memoriam antiquiſſimam tui. Cætera conſequentibus expedies quàm facillimè, ratus præſertim te non debere ſcrupuloſè contendere, ne quid prætereas, aut transferas; cum id, ſi quid fuerit, valeat poſtmodùm per ſchedas ſuppleri, atque emendari. Aggredere modò, ô PRINCIPVM DECVS, memor me eum eſſe cui depoſitum ſit ſacratiſſimum futurum. Vale interea quàm optimè. Pariſiis, XVI. Kal. Aug. M. DC. XLIII.

EIDEM.

Ne obliuiſcar iterùm, ecce auſpicor à ſalute, quam Merſennus, optimus ille, annunciari tibi per me exoptauit. Quam Andreas dixit abs te, fuit longè iucundiſſima: & maximè quia conſtitit te ſemper optimè valere. Niſi quod te nuper rogaui memoriæ ſatis hæreat, patere autem tantiſper velli, ac te deinceps facilem da. Memento, niſi ſis hodie incipiendo idoneus, neque etiam cras, aut perendie fore; ac in huius generis rebus procraſtinationem eò ducere, vt facienda omnia infecta relinquat. Perrumpendum itaque eſt, & quocumque modo admouenda manus; cùm difficilius ſemper ſit incipere, quàm emendare, ſi quid non benè cœperis. Cuius res ſit molis morandum non eſt; aggrediendum modò, neque cogitandum quàm ſit operæ quod reſtat immenſum. Nempe id ſenſim minuitur, ſi modò quid detrahi cœptum; & quod immane initio eſt, temporis progreſſu tandem euaneſcit. Multis ictibus deiicitur quercus, vt vetus habet Adagium; ac memini aliàs propoſuiſſe me exemplum viatoris, qui nihil moratus, quàm ſit exiguum quod vno paſſu peragitur, ingreditur tamen, & nihil cogitans, conficit poſtremò magna interualla. Heinc eſt quamobrem te interpellem vt cum te aliunde Prouerbium non lateat, ἀρχὴ ἥμισυ παντός, *dimidium facti, qui cœpit habet*; ideò properes, neque te venturas differas in horas. Et forſan quidem nihil id neceſſe, quòd tu iam te accinxeris: verùm inculcaſſe nec quicquam nocebit, nec tu non boni conſules pro eo, quo es erga me affectu. Vale, PRINCIPVM OPTIME. Pariſiis, IX. Kal. Auguſti. M. DC. XLIII.

Admodùm Reuerendo & Clariſſimo Viro, GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, & Paſtori Hercano*,

PETRVS GASSENDVS S.

Non eſt mihi dicere promptum, VVENDELINE Clariſſime, quàm ſuaueis habuerim tuas literas die menſis vndecima datas. Ex iis ſcilicet didici vt viuas, vt

vt valeas, vt ſtudeas, vt me, quo non potes habere tui obſeruantiorem, ames. Tametſi verò non ſatis agnoui an ad me ſcribens acceperis quem circiter medium ſuperioris menſis literarum faſciculum Naudæo noſtro credideram; eſt nihilominus cur mihi-met gaudeam quòd geminæ illæ meæ literæ ante ſeptennium traditæ ſeu nuper, ſeu recens peruenerint in tuas manus. Demirari ſatis non potui, quem ſignificaſti ſtupendum conſenſum obſeruatæ illius à me Eclipſeos Lunaris anno 1636. cum Lunaribus tuis Tabulis, neque enim poteſt contingere vt maior in rebus huius generis ſperari fœlicitas poſſit. Noſter quoque Bullialdus deprehendit hanc Eclipſin provt eſt à me obſeruata non potuiſſe ad conditas à ſe Philolaicas Tabulas cæterarum inſtar quadrare. Sed vide nempe quod negotium fuerit ipſi quoque Tychoni creatum circa Eclipſin à ſe obſeruatam ſub finem Ianuarij, ex eius Epiſtola ad Longomontanum, quam retuli in ipſius Vita. An iſthæc verò fuit cauſa, cur ne ſuæ Lunari Theoriæ detraheret fidem, ipſam non inſeruit in Catalogũ Eclipſium à ſe obſeruatarum, vt obiter adnotaui. Quod ſpectat ad illam anni 1628. talis eſt prorsùs eius deſcriptio, qualem tecum communicaſſem Peireskius ab alio, quàm à me non accepit. Ipſe nempe ſum, qui eam obſeruaui præſente noſtro Galterio, ac vſus Quadrato cuius ipſe coſtas tribus pedibus Pariſienſibus cum ſemiſſe longas Tangentium more diuiſeram. Deſignaui Initium ex Sirio iam alto partibus tangent. 3870. hoc eſt 21. grad. 9. min. Immerſionem ex corde Hydræ iam alto 2525. hoc eſt, 14. grad. 0. min. Emerſionem ex eodem alto, 5440. hoc eſt, 28. grad. 33. min. Finem ex Pede Sin. Orionis adhuc alto 5010. hoc eſt, 26. grad. 37. min. neque in eorum deſignatione vllam rationem habui penumbræ, ſed patefactæ ſolummodò per Teleſcopium obſcuritatis. Tuum eſt meminiſſe, qua ratione ipſe, aut germani tui paria deſignaueritis; nam ego quidem, ſi quid vitij à me admiſſum fortaſſis fuit, qua ratione intelligam, corrigámque, non habeo. Quos de Eclipſibus libellos à Mœſtlino, VVelperóque editos commemoras, non incidere in meas manus. Eclipſin illam menſis Maij anni 1631. nobis quoque nubes in hac Ciuitate prorsùs eripuerunt. Quantitas Eclipſeos quam obſeruaui Diniæ anno 1623. ac die Aprilis XIV. æſtimata fuit à me digitorum XI. ac ſemiſſis. Quoniam tametſi oculo nudo, atque etiam Radio falx lucis reſidua æſtimata fuit ſeſqui-digito; nihilominus Teleſcopio, & comparata ad Diametrum ♃ cui habita æqualis fuit, viſa eſt debere digito integro deminui; idque ob Iouis Diametrum vix quicquam minuto maiorem. Si te fortè præterea iuuet noſſe quantitatem alterius Eclipſeos, quam obſeruaui etiam Diniæ, anno 1634. & die 14. Martij, ſcito illam fuiſſe digitorum præcisè XI. Contigit eius Finis Procyone adhuc ad Occaſum alto 31. grad. 55. min. ac proinde hora 11. min. 2. Et quia ipſiſſimum Initium obſeruare non licuit, ex Phaſibus tamen, per ſingulos ſemidigitos obſeruatis ante & poſt medium Eclipſeos, deduxi ipſam Medium contigiſſe hora 9. min. 21½ Quod exigis verò Eclipſeis horum poſtremorum annorum, ac illam imprimis, quæ contigit anno 1638. & die Decembris 20. ecce eam exſcribo, provt eſt inſerta in meos Commentariolos: hoc ſolùm præmittens, quòd fuit à me obſeruata Diniæ, apparatis pro more meo variis Phaſeon ſchematibus, in quibus ſemidiametrum vmbræ eſſe ſuppoſui non iam triplam (aut proximè) ad Lunæ ſemidiametrum, ſed partim duplam, partim duplam cum Semiſſe; partim proportionum inter has mediarum. Nempe experiẽtia me docuerat arcum vmbræ in diſco Lunæ eſſe portionem circuli, quàm vulgò habeatur minoris; cùm & nihil ſit opus heic inſinuem, quod aliunde pernoſſe potes, obſeruatum fuiſſe à me Lunæ Diametrum Apogeiæ quidem non niſi 0. grad. 26. min. 36. ſec. Perigeiæ verò 0. grad. 31. min. 6. ſec. vt Diametrum quoque Solis obſeruaui, Apogeij quidem 0. grad. 30. min. 12. ſec. Perigeij verò 0. grad. 31. min. 6. ſec.

Eclipſeos creſcentis Phaſes, &c. *Vt in Commentarijs.*

Quod ad Eclipſin attinet, quæ contigit anno 1641. & die Octobris 18. Accinxi me quidem cum iam aduenissem Pariſios ad eam obſeruandam cum Viro Clariſſimo Iſmaële Bullialdo; ſed inuiderunt nobis nubes maiorem ſpectaculi partem. Quidquid obtinere tamen ex ea licuit, en vt ſubinde fuerit in Commentarios eoſdem relatum.

Cum Luna foret, &c. *Vt in Commentarijs.*

Quod ad Eclipſin anni 1642. ac diei Aprilis 14. (Decem-nouenalis poſt illam, quam primam obſeruaui Diniæ) accinxi me quidem quoque cum eodem Bullialdo, ac Religioſo optimo P. Georgio Furnerio Societatis IESV: Quid tamen nobis contigerit, planius erit cognoſcere ex Commentariorum excerpto. Sic ergo in illis inter cætera.

Sub horam XI. ipſum locum, &c. *Vt in Commentarijs.*

Quod ad Eclipſin eiuſdem anni 1642. ac diei 7. Octobris, (ſeu diei octauæ mane) præclarè me-met compararam cum eodem Patre Furnerio ad illius obſeruationem, ſed denſæ adeò fuere nubes, vt Luna ne minimum quidem ſe conſpiciendam præbuerit. Verſabatur per illud tempus iuuenis induſtrius Antonius Agarratus Amanuenſis quondam meus inter copias Barcinonenſeis. Is autem fore Eclipſin præſentiens, & mihi gratificaturus ſeceſſit pauliſper ab Exercitu, & ſeſe quatenus licuit ad obſeruandum compoſuit. Cùm veniſſet poſtea Pariſios retulit ſe fuiſſe vnâ leucâ circiter ad ortum Ilerdæ (quæ vulgo *Lerida*, ſeu Leida,) ac obſeruaſſe quantum potuit, *Apparato nempe Quadrante, habitóque vnà Teleſcopio*, &c. *Vt in Commentarijs.*

Tu ex his proficies quantum poteris, & affectum ſaltem, quo vellem quidpiam exhibere magis exquiſitum probabis. Habeo adhuc in ſchedis fuiſſe Initium obſeruatum Lugduni, oculo ♉ alto 57. grad. 45. min. hoc eſt horâ 2. min. 46. & Totalem Immerſionem Viziliæ (vbi Polus attollitur 45. grad.

min. 5.

min.5½ ad meridiem Gratianopoleos) Procyone alto 35. grad. 12. min. hoc eſt hora 3. min.27. quæ non congruunt quidem inter ſe ſpectata Meridianorum differentiâ & cum ſiderim potiùs Viziliano obſeruatori, Lugdunenſis nihilominus cum Ilerdano, habita quoque Meridianorum ratione, magis congruit. Tu tamen omnia videris. Dabo operam, Deo benè propitio, vt quæ Eclipſis proximo Septembri inſtat, obſeruetur (quatenus Cælum fauerit, ac tecum ſtatim communicetur. Agnoui ex literis tuis quam-eximiè bonus vir ſit R. P. de Rheita, cùm tantum abſit, vt propter meam Cenſuram ſuccenſuerit, quin potiùs tibi ſignificârit ſe & illam gratam habere, & velle ea mihi nomine ſuo dici, quæ me rubore ſuffuderint. Itaque velim, ſi tibi vacet, ipſi viciſſim ſignifices me pectore pleno, affectûque ſincero eius virtutem venerari, ac in eo eſſe, vt ſi quid egi, quod diſplicuerit, deuoueam, & quantum licet, velim non actum. *Lampadem* tuam non videram; quæ enim duo eius exempla fuerant ad Naudæum tranſmiſſa, ita diſtracta fuerant, vt neutrum potuiſſet ad me peruenire. Obſtupui eam legens & ſagacitatem, & ſolertiam tuam, exoptóque quam-maximè, vt quæ præclara Paradoxa dudum concepiſti, ac iam parturis, fauſto denique Sidere naſcantur. Proh! quàm arriſere tuæ illæ in Iudiciariam coruſcationes? quàm expetij, vt etiam ta fulminantem experiretur. Quod me interim tanti facis, dum innominatum non ſinis, id & nimium eſt, & nimij amoris. De lapidis caſu ex Terræ ſuperficie in centrum intra 12. potiùs, quàm 20. horæ minuta, qui colligi valeat, non ſatis percipio. Extulerat Keplerus Solem ſemidiametris Terrenis 13876. Tu 524. ſuperadiicis; hui, quo argumento? reſalutat te optimus Petauius, qui etiam tediuiuum te eſt gratulatus quam-plurimum; reſalutat quoque Præclarus Naudæus, qui etiam bis, térque, ne negligerem inculcauit. Saluta tu Amicos eoſdem, quorum mentionem factam habes ſuperioribus literis, & longùm Viue, ac ſemper Vale, Pariſiis III. Kal. Aug. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

ET hac adhuc vice in aurem obgannio, vt ſi id nondum occœperis, quod iteratò rogatus es, meminiſſe poſſis occipiendum eſſe. Non video profectò quî te differas, cùm poſſis nulla fructioſiore occupatione diſtineri. Nam, & quod iubet Oraculum, cognitioni tui vacabis, & diſquirendo quis fueris, agnoſcendóque moliri-ne aliquid melius potueris, intelliges quem eſſe te inpoſterùm ſit conſentaneum. Imitaberis & Principes Viros, qui de Vita, rebúſque geſtis ſcripſere commentarios, quibúſque non habet Hiſtoria aut generoſiores, aut innocentiores. Id fiet per ſchedas; ſed interim tamen ego ſic compingam, ſicque adſeruabo, vt ipſe tu olim rem cognoſcere, téque in ea agnoſcere ſis ſuauiſſimum habiturus. Tunc & iuuabit meminiſſe, & intexere ſi quid deerit, & detrahere, ſi quid efferetur; & tranſponere ſi quid non quadrabit; & membris, articuliſque congruo ſitu diſpoſitis adhibere carnem, ac vitalem ſuccum. Id tamen, vt fieri aliquando poſſit, incipiendum maturè eſt ab elementis rudiſſimis; neque enim fœtus vllus conſummatur, qui non initio informis ſit, neque exquiſitum erit vnquam opus, cuius ſperabuntur exordia perfecta. Maturè ergo aggredere; nam donec mora moram trahit, ante initia conſiſtitur; & præſcinditur ſpes omnis prouectus. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, pridie Kal. Aug. M. DC. XLIII.

EIDEM.

HOc vnum addo, OPTIME PRINCEPS, ad ſuperiores literas, non eſſe quamobrem verearis, ne vanitati res vertatur, ſi non mihi modò, verùm etiam aliis fortaſſis innotuerit. Nam primùm quidem, ſi ita probes, res ita agetur te inter, & me, vt nemo futurus ſit conſcius, & quidquid mihi dixeris, lapidi fuiſſe dictum videatur. Deinde verò cùm te Deus eâ gratiâ donauerit, vt haberi poſſis eximium Virtutis exemplum inter Principes; non eſt profectò inuidendum, ſi qualis es, talis non eſſe, & olim fuiſſe exiſtimeris. Sic autem loquor, ſecutus tantum abeſſe, vt exinde vanâ geſtias gloriolâ, quin deſcendas potiùs in te, vt agnoſcas gratus-ne ſis in Diuinam munificentiam. Hinc prouidendum quidem eſt, tibi, quòd & quantum noui, peroptimè facis, ne animus tuus ob egregias doteis efferatur, & inſoleſcat; ne te illas merito tuo, potiuſquam ex mera Dei dignatione habere præſumas, ne te reputes eſſe aliquid, & ſi qui ſunt tui diſſimiles, damnes; aliáque id genus, quæ diuinum Verbum in Phariſæis improbat, quæque ſpem præſcindunt æternæ mercedis. Verùm ſeruatâ, quæ par eſt moderatione animi, nôſti Præceptum eſſe Diuinum, vt coram hominibus luceas, quò illi videntes tua opera bona, gloriam referant ad Cæleſtem Patrem. Quare & debes te exemplum; ne ſint, qui putent fieri non poſſe, vt cum ſplendore iſto Natalium, cúmque hac tua tanta fortuna cohærere Virtus perfecta non valeat; & teneris, cùm ſentias te non tibi ſolùm eſſe natum, adiuuare quam-plurimos qui ſe profectò comparabunt ad virtutem Heroïcam, cùm te illum habuerint, cuius imitatione teneantur. Vale, DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VII. Eid. Sextil. M. DC. XLIII.

Literas haſce iam obſignâram, cùm bona ſorte fuere ad me ſuauiſſimæ tuæ poſtremæ perlatæ. De ipſis nihil aliud attexere vacat, niſi quòd gratias plurimas ob te mihi annuentem habeo. Cætera Deo benè propitio proxima ſtatim occaſione.

Ad Venerandum Senem, IOSEPHVM GALTERIVM, *Doctorem Theologum, Priorem ac Dominum Valletæ, Amicorum antiquiſſimum,*

PETRVS GASSENDVS S.

ECquid mitaris, OPTIME SENEX, Morinum noſtrum remiſiſſe veteri amicitiæ nuncium, edito aduerſum me libro, inquo vltrò inoffensúſque, ſeſe infenſiſſimum geſſit? An non tibi ptidem perſpectus eiuſce viri genius? is nempe, &c. Pariſiis, IV. Eid. Sextil. M. DC. XLIII. *Habetur ſub Titulo, Ad librum Ioannis Baptiſtæ Morini, cui titulus Ala Telluris fracta, Epiſtola.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

GRatias iam egi ob pronam tuam in vota mea voluntatem. Eas iam tepeto, ac te ſolum oto, vt quam-primùm vacauerit, memineris ſtare promiſſis. Inaudieram iam aliquid de iſta, quam commemoras hominum noſtratium factione. Faxit Deus ter-Maximus, vt illi in viam tedeant, & qua fœlicitate ſunt, dum te talem habeut, agnoſcant. Doloi maximè noſtrum illum ad eorum parteis acceſſiſſe, neque potui alia tatione eius mentem interpretari, quàm vt voluerit apud illos pleniotem fidem quætere, quò poſſet ipſos faciliùs reſtituere in bonam frugem. Audio illorum præcipuos vnà cum ipſo huc aduenturos; non capio tamen quid valeant, niſi te habuerint propitium, ſperare. Non nôrunt adhuc ſe alterâ qua lactabantur ſpe excidiſſe; an-non fruſtrabuntur quoque alterâ, niſi id fortè prouiderint, vt te geras interceſſorem. Gratolor tibi noua trophæa, quæ genetoſiſſimus Princeps Conſobrinus tuus proximis diebus retulit ex *Theonis-Villa* expugnatione. Glorioſiſſimus certè ille, & digniſſimus ſanguine vtroque, quo cum ipſo communicas. Vtinam illom Deus, vt vnum ex præcipuis Galliæ columinibus incolomen ſeruet. Tu OPTIME PRINCEPS, & meum Decus Vale. Pariſiis, poſtridie Eid. Sextil. M. DC. XLIII.

Admodùm Reuerendo, Religioſiſſimo, & Doctiſſimo Viro P. HONORATO FABRO *è Societate* IESV,

PETRVS GASSENDVS S.

REddidit mihi germanus tuus, eximiæ comitatis vir, quas voluiſti mihi per ipſum literas raræ & doctrinæ, & humanitatis pleniſſimas dari. Cùm omnia certè ſuſpexerim, tum imprimis illam effuſam, ſingularémque bonitatem, quâ me ignotom, immerentémque, inexſpectata adeò amoris teſtificatione obruendum cenſuiſti. Nam inſinuâram quidem germano ſuauiſſimum fore, ſi quando daretur tuas illas de Cæleſtium motuom Phyſicis cauſis ſpeculationes per-egregias cognoſcere; at te idcitcò obſequururum, & tam cumulatè præſertim, vt iure non debueram, ita nec reapsè profectò ſperâram. Itaque gratias impareis quidem, ſed qualeis tamen poſſom, habeo; confiſus te meam ſaltem erga te prouam voluntatem eſſe probatutum. Miratus iam fueram tuum illum Tractatum *de Coloribus*, tametſi neque integrum, neque niſi curſim legendum conceſſum; nunc verò accipiens totam Phyſicam pari à te ſtudio excultam, & vel vnicum *de Motu* argumentum illuſtratum pluſquam triginta propoſitionum centuriis, & ſtupeo, & ſæculo noſtro prodiiſſe Virum gratulor, qui quam diuinus Artifex Matheſin implicuit tanto operi, explicare vt generoſè, ſic fœliciter aggrediatur. Quas te aduerſus Copernicum excogitaſſe rationes dicis, dignæ erunt haud-dubiè tua illa ſolertia: ſiquidem, tametſi non ſatis perſpicio, quid ex tarditate eius partis totæ, quæ aduerſam axi viam tenet poſſit io ipſum colligi; auguror tamen te exinde rationem texuiſſe validiſſimam, vel ex eo, quòd Terram quieſcentem ſupponis, vbi de motu Cæleſtium Phyſicâ causâ ſermonem inſtituis. Sanè verò quiete Terræ in centro Mundi ſuppoſita, nulla potuit Hypotheſis (quantum quidem poſſum mente aſſequi) ingenioſior excogitari. Hactenus enim permulti quidem Planetarum motus per ſpiras, celerioremque Firmamenti circumductionem in Occaſum petagi autumauerant; at nemo perinde cauſam Phyſicam ſpirarum iſtarum dicere tentârat; túque rem ita aggreſſus es, vt ſimul ipſam reddidiſſe veriſimillimam videaris. Quippe tametſi cæteræ quoque Suppoſitiones dubium patiantur; ille tamen ſpiralis motus, cuius ſint gyri anguſtiores ad Tropicos, explicatiores ad Æquatorem, adeò perſpicuè declaratur ex compoſitione recti accelerati, & circularis æquabilis, vt nihil ſit procliuius, quàm exiſtimare tem eo petagi, quo deducis modo. Quin-etiam itus, reditúſque ex Tropico in Tropicom eam habent Analogiam ad eos excurſus, recurſúſque, quos non improbabile ſit peractum ire lapidem io perforatam Terram dimiſſum; itémque ad vibrationes, reuibrationéſque ponderis funipenduli, vt rem non intellectu modò, ſed oculis penè cernere videamur. Et quamuis ex tua Poſitione acceleratio motus recti videatur futura ſecundum rationem, quâ Sinuum verſorum incrementum ſit, quæque non-nihil differt ab ea quam Galileus, Merſennúſque, &, ſi fas dicere, etiam ego, obſeruitare viſi ſumus; attamen circa ipſa initia diſcrimen eſt adeò inſenſibile, vt poſſit penè ad obſeruandi difficultatem reuocari. Siquidem vt nuper ſcribebam ad Amicorum aliquem, diligentiam propè omnem ſuperat, diſcernere an ſit progreſſio iuxta numeros

meros integros 1. 3. 5. 7. 9. An iuxta hoſce 1. $2\frac{11}{11}$ $4\frac{1}{4}$ $6\frac{5}{1}$ $8\frac{1}{8}$ &c. Idem porrò dico de aſſerta à te conſtitutione Apogæi, déque eius motu (& ne ipſo quidem æquabili) in conſequentia, de inuariata excentricitate, & (quod mihi pene probatum) de inuariata ſimiliter obliquitate Eclipticæ; de præceſſione Æquinoctiorum, déque turbinatione Solis, & ſi quæ ſint alia, quæ Hypotheſin Solaris motus attineant. Quippe, quantum-vis nonnulla ſint tum operæ difficilioris, tum Intellectus abſtruſioris; vniuerſa tamen demonſtrant quo ſis ingenio, & animo ad quidvis quantumlibet arduum exſuperandum comparatus. Quanquam enim tu is non es, qui motum illum prodromum, quem ſupponi poſſe Galileus cenſuit, ita ſeriò accipias, quaſi reuerâ aut neceſſariò in conditu rerum fuerit aliquis; nihilominus ipſum adeò ſcitè atque appoſitè vſurpas, vt inde penè tam facilè Cæleſtium motuum originem, varietatémque explices, quàm qui vſurpant fluxum puncti, explicare ſolent creationem, accidentiáque dimenſionum. Heinc deuinxiſti me ſanè nimiùm, cùm reſcire voluiſti me quàm hæc præclarè excogitâris; ac proinde viam quaſi ſtraueris ad inueſtigandum vberiùs Phyſicam cauſam tum præcipuam, tum organicam motionum Cæleſtium. Nimirùm ſpes eſt, vt pro tua ſagacitate, atque ſolertia, diſquiſitionem hanc promouens, facem præferas, qua quæ tenebræ adhuc ſuperſunt, diſcutiantur. Perge itaque rem facturus dignam praeclariſſima indole, dignam non erudita minùs, quàm illuſtri familia; dignam Societate, quam quidquid eſt rarum, ſublime, magnificum decet. Sic verò habe me vt honori, ſic fœlicitati magnæ vertere, quod fueris non modò cooptare me, ſed acceſſere etiam in tui amicitiam dignatus. Quantò certè me tibi obſtrictiorem vel ex hoc vno capite ſentio, tantò daturus ſum operam, ne tua de me opinione, tuóque affectu me indignum probem. Vale, Literatorum Decus, & me, vt amare cœpiſti, ſic perge. Pariſiis, XIII. Kal. Septemb. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

AN narrabo tibi, quod mihi (dormienti, neſcio, an vigilanti) ſuperiore nocte contigit inſomnium? Meditabar quî fieri poſſet, vt tot iam tentatis remediis, nullum non impar hactenus fuiſſet Filio tibi cariſſimo, ac tantæ ſpei perſanando. Subiit verò me cogitatio curationum admirandarum, quas ad Balnea, Thermáſque noſtras Dinienſeis peractas cognôram; ac tum, quid-ni, inquam, ſi illuc deferretur illuſtris Infans, ſanitatem recuperaret? An-non, ſi malignus eſt humor, qui meatus obſtruxerit, eámque, quam memorant, neruorum infirmitatem fecerit, adeſt tum aqua ad exſoluendum, tum Crypte ſudatoria ad educendum comparata? An-non illeic innumeri, qui ſint neruorum aut debilium, aut decurtatorum Paralytici annis ſingulis conualeſcunt? Et non-ne opus dumtaxat foret ſingulari prudentia in temperando vſu pro morbi, ætatis, virium conditione? Dicere non poſſum ſomnus-ne deinceps me inuaſerit, an continens fuerit; at cum-primùm fui poſtmodùm ſub auroram expergefactus, ea cogitatio ſic rediit, vt cenſuerim illam qualiſcunque foret, eſſe tibi ſignificandam. Itaque hoc ipſum iam præſto, & cùm par non ſit, vt meis inſomniis, ac tanta præſertim in re fidem adhibeas aliquam, addo tamen te rem facturum Paterno ſtudio non indignam, ſi Lautaretium Medicum acceſſiueris conſulendum. Non ſanè quòd iſteic deſint Medici, qui noſtri eiuſmodi Baluei, vaporariíque ſint apprimè gnari; ſed quòd degens illeic Lautaretius, illáque præſertim, qua eſt ſagacitate, & diligentia, rem cognoſcere præ cæteris poſſit. Vtcumque fuerit, ſaltem ad te hæc perſcripſiſſe nihil nocebit. Vale, PRINCIPVM, Vale meum Decus. Pariſiis, XII. Kal. Septemb. M. DC. XLIII.

EIDEM.

BEaſti me, OPTIME PRINCEPS, cùm iteratò feciſti ſpem eorum, quos petij commentariorum. Comperta mihi iampridem fuerat animi tui moderatio, neque ego non ſenſi me tui pudoris pulſare fores; ſed nempe ideò non deſtiti, quòd ratus fuerim eſſe te de meo candore ſecurum. Aggredere itaque ſolùm, & quo quidem modo ipſe inſtituiſti, is enim peregregius eſt. Hoc vnum te quæſo, ne te ſingularis, de qua dixi, modeſtia ad celandum quidpiam quod videri poſſit laudabile eſſe, compellat. Quippe id in meum ſic effundes ſinum, vt cenſere poſſis in tuô conſtitiſſe. Commemini, exempli gratiâ ſed non tamen ſatis diſertè, conſeruiſſe te neſcio quos ſermones cum Condæo Principe, tempore nuptiarum ipſius; cum Duce Mon-morantio, quo tempore neſcio quid ipſi interuenit diſſidij cum Henrico Magno, dum te aliquando inter Pueros quoſdam Primores vnum requireret, & alia id genus, quæ mihi noluerim omninò abs te reticeri. Huiuſcemodi quoque ſunt, quæ te tam carum cum cæteris, tum præſertim Auo tuo reddiderunt. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, & quò lætus pergis inde fœlix redi. Pariſiis, v. Kal. Septemb. M. DC. XLIII.

PETRVS GASSENDVS NEVRÆO *Suo*, S.

QVocumque ſcribas idiomate, rem mihi periucundam facis. Perſcripſit ad me optimus Campinius quantum ſe tibi deuinctum ſentiat; ne dubita verò quin affectus ille, quo eſt erga te animatus, in dies excreſcat. Facis profectò pro ſingulari animi tui moderatione, cùm te ſic demittis, tuámque induſtriam, quæ quanta ſit, noui, ſic attemperas; facis pro eximia Sapientia, cùm ſi quid poteſt

poteſt tædij, moleſtiæ-ve interuenire, hoc & ſale condis, & melle dulcoras; ſed tu cordatiſſimus nempe, qui pari ſtudio quamcumque Spartam nanciſceris, ipſam exornas. Choræzlus nihil de caritate Teleſcopiorum ſuorum remiſit. Vnum heic habebis cum geniculo, & mordaci cochleola, ſuſtentaculo ligneo inſerenda. Eſt canaliculus præterea, cui adhibitum præſtare poſſit Microſcopij vſum; verùm cùm is ſit longior cubito, alia occaſione erit tranſmittendus. Vale. Pariſiis, v. Kalendas Septembris. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

Dici non poteſt, OPTIME PRINCEPS, quanta lætitia fuerim perfuſus, cùm in faſciculo librorum, quos voluiſti miſſos ad me, tuas non modò literas, verùm etiam commentariorum quaſi primitias concluſas haboi. Quàm ſuaue autem putas, fuit, candorem illum agnoſcere, quo recenſuiſti omnia, neque timuiſti, ne ea ſecus, quàm ſe haberent, interpretarer. Hærere certè ex eo non debui, quin fiducia tibi foret de me plena, ac reputares poſſe te mecum, perinde ac tecum ſerere ſermones. Et quantum quidem poſſis, docebit te dies, exſcripſi intereà ſchedam integram, ipſúmque ad te iam remitto autographum, vt cettior euadas nihil harum rerum tua ipſius manu ſcriptum remanere. Nec verò ſecus de cæteris, quæ deinceps ad me tranſdere dignaberis agam; quæſo te ſolùm, ne id præſtare, quantum per negotia licebit, omittas. Quippe plurima quidem ſunt, quæ te rogatum prætereà circa primum iſtum commentarium velim; ſed nolo te interturbare, cùm abundè interim ſit, quod rem per ſumma, ac præcipua pro temporum ſerie capita enarres. Seilicet hæc vbi fuerint abſoluta, retexemus ſpecialiùs omnia, & circunſtantias intertexemus, quarum licet tibi videaris oblitus, percontando tamen dabo operam, vt excitati memoria poſſit. Quàm difficilia euaſerint tempora, mihi non ignorum; verùm ſpes eſt fore, vt breui miteſcant, & Cælum hiſce nubilis variè turbatum ſerenetur. De libris tranſmiſſis id cepi conſilij, vt res cum viris optimis Merſenoo, Hilarione, Nizzetone communicetur, ij enim vt ſunt eruditi, & ſui inſtituti, ſodaliúmque amantes, ſic opportunè prouidebunt per quos-nam ex ſuis libri uſſerantur. Siquidem videri indecorum poſſet, & inſtituto iniurium, ſi alienus quiſpiam ſe ingereret in rem ſpectantem ad hominem, qui nomen dedit Sodalitati. Concredam proinde illis ipſos libros, ratus te non malè conſultum id ire. Nihil attexo rerum nouarum, rametſi eæ ſint, quas noſſe interſit; ſed nimirùm qui tua curant, noríntque omnia præclariùs, iſto me ſubleuant labore. Vale PRINCIPVM OPTIME, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, pridie Non. Septemb. M. DC. XLIII.

EIDEM.

Nihil eſt noui, quod ad te ſcribam. Nam quod ſpectat quidem ad cariſſimi tibi Viri inſtaurationem, ob quam vt tui cauſa lætor, ita impensè gratulor, res fiet abundè perſpecta per tuos. Remiſi nuper id Schedion, quod dignatus fueras ad me mittere, ſperóque fore vt deinceps conſimilia recipiam, quantum certè tibi per ea quibus diſtineris negotia, licebit. Libros commiſi Patribus, de quibus poſtrema occaſione ſcripſi. Dixit Merſennus ſe argumentum ex ipſis Authoris literis iam noſſe, omnéſque ſimul receperunt deliberaturos ſe cum ſuo illo virorum optimo Cballouio per quos & libri offerantur, & votis Authoris ſatisfiat, ac mihi rem poſteà ſignificaturos, cuius poſſim te facere certiorem. Vale PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Eid. Septemb. M. DC. XLIII.

Hæc iam ſcripſeram, cùm reddita mihi poſtrema tue litera fuerunt. Et vix quidem vacauit ſchedium ipſis adiunctum exſcribere. Perfeci tamen, quare & ipſum cum hoc Epiſtolio recipies. Condonabis autem, ſi de argumento literarum nihil reponam; exſcriptio illa videlicet nihil temporis reliquum fecit. Vale iterum.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro, HIERONYMO BARDIO,

PETRVS GASSENDVS S.

Qvas ad me geminas dediſti ante duos menſeis literas accepi ſolùm nudius-tertius. Commiſi verò ſtatim Amico quas ad Petrum Fabrum vnà deſtinaſti, & commendaui ſollicitè, vt virum ad tibi reſcribendum inſtiget. Nimia porrò eſt bonitas, qua me pergis obſtringere, cùm nihil tam diuturno offenſus ſilentio nihil de ſingulari tuo erga me affectu remittis. Et potes ſanè eſſe de mea in te propenſione ſecurus; ſed interim tamen niſi prorſus bonus, non poſſes hanc meam negligentiam tantam conſulere boni. Per-gratum fuit cognoſcere quem attexuiſti Indicem præſtantiſſimum tuorum Operum, is quippe vt ſaliuam mouit, ita editionis impatientiam fecit. Mirè interea me delectauit, quòd vnum verſari ſub prælo agnoui; vtinam & id breui prodeat, & cætera mox conſequantur. Quod renuncias de optimo, præclariſſimóque Liceto, nouum mihi penitùs eſt, niſi quantum noui ex Naodæo noſtro editum pridem ab eo librum *de luce Lunæ ſecundaria in Galileum τὸν μακαρίτην, ac partim etiam aduerſum me*: ſiquidem neque quod exemplum, neque quas inſinuas literas ad me peruenerunt. Beabis me verò, ſi libri Exemplum tranſmitti ad me procuraueris; non tam profectò quòd in illo res agatur mea, quàm quòd ſit iucundiſſimum habere atque aſſeruare tanti amici monimentum. Id poterit, quantum opinor, Genuenſi internuntio tradi, & ad optimum Principem, inque mea Prouincia Pro-Regem rectà dirigi, inuolucro ſolùm ſuperaddito, quod Epigraphen iſtam

præferat, *A Monſeigneur, Monſeigneur le Comte d'Alais Gouuerneur, & Lieutenant general pour le Roy en Prouence*. Ille ſcilicet ita amat me, vt & volens ipſum excepturus ſit, & iuſſurus ſtatim vt ad me tranſdatur. Interim, ſi quidpiam fortè literarum ad eximium Licetum des, quæſo te, illum iubeas, & ſaluere meo nomine, & reſcire neminem eſſe apud quem poſſit eius virtus, atque eruditio fieri commendatior. Velim etiam vt plurimam Clariſſimo Medico Sebaſtiano Baldo annuncies ſalutem. Tu benè Vale. Pariſiis, XIV. Kalendas Octob. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

TErtium cum tuis literis nuper datis accepi Schedion, id verò cæterorum inſtar exſcriptum cum hiſce remitto. Cumulas me gaudio, cùm te tam conſtantem hac in re præſtanda experior; neque ſubeſt, quamobrem hæream, quin ſis deinceps, dum per negotia licebit, perſeueraturus. De Bereculio, quod memoras, dolorem mihi renouat, quo, illum à te defeciſſe accepi. Conuenire ipſum aliquoties volui; ſed à ſuo ſemper diuerſorio abfuit. Inuiſit me ipſe ſemel, iterúmque; pernegauit autem ſeſe aliquid, quod reputaret eſſe tibi diſplicitutum commiſiſſe. Nempe teſtitiſſe ſe quidem Claſſis illius ſopplicum libellorum inſtitutioni; at feciſſe ex munere, & non fuiſſe vnquam abs te, ſi quid diſplicuit, ſignificatum; &, cætera quod attinet, eſſe ſe conſtanter reuerentem tui. Quid porrò ego repoſuerim, nihil eſt neceſſe commemorare; tu enim ſatis id coniicis ex veneratione qua te, tuámque virtutem perſpectiſſimam meritò complector. Cætera inter illi prædixi, quod & euentus iam comprobat, niſi & ipſe, & cæteri, eo quo par eſt modo te propitium quærant, nihil eſſe quod ſperent pro votis ceſſurum. Scripſi hodie Genuam ad quendam Amicum nomine Hieronymum Bardium, vt transmiſſurus ad me librum, quem Licetus in Galileum, ac in me ſimul edidit, ipſum ad te cum inuolucro, & epigraphe dirigat. Si faciat, nullus dubito, quin & excipias, & tranſdas volens. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XIV. Kal. Octob. M. DC. XLIII.

EIDEM.

NVperum, quod literis tuis attexuiſti Schedium, cum hiſce recipies. Quos ad me libros miſeras, delecti ex ordine viri, vt præſenſeram, obtulerunt. Ipſe Cancellarius Regij priuilegij pollicitus diploma eſt; id vbi viri Religioſi præ manibus habuerint, conſignaturi mihi ſunt, vt ad te, ſeu ipſum ad Authorem tranſdam. Concedo rus craſtina luce cum Abbate Campinio (cuius ſumma ſempèr in te obſeruantia) & Molæo Præſide mei etiam amantiſſimo, Lunæ Eclipſin, quæ perendie futura eſt, obſeruaturus. Horizontem liberum quæro, vt quia Luna eſt oritura aliquantiſper iam deficiens dum Sol occubiturus eſt, experiar num vterque ſit (Terrâ interpoſitâ licet) ſimul ſupra Terram futurus conſpicuus. Scilicet quaſi vaporum Regio ita vtriuſque radios refringere heinc inde valeat, vt quamuis demerſi infra Horizontem, imminere tamen ipſi conſpiciantur. Res obſeruata aliàs eſt, verùm non à me, qui ne auſim quidem vt Cælum ſit mihi futurum hac vice propitium ſperare. Iſta ad alium non ſcriberem; ſed nempe tu meas non improbas nugas. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VII. Kal. Octob. M. DC. XLIII.

EIDEM.

Vna manus nobis vulnus opémque tulit.

SCilicet quantum prima fronte literæ tuæ conturbârunt, febrim renunciantes, qua tentatus es; tantum eædem te conualuiſſe commemorantes exhilarârunt. Vtinam hæc fuerit, ac etiam-num ſit valetudo conſtans; téque porrò Deus incolumem ſeruet in Neſtoreos annos. Id, quod me literis poſtremis timere dicebam, euenit, quippe Eclipſeos tempore obſtitere votis denſiſſimæ nubes. Heinc non modò ſimul ſupra Horizontem conſpicere Solem, Lunámque non licuit, ſed ne deinceps quidem Lunam, dum in ſummo defectu fuit. Exitum dumtaxat, Cælo ſe ſe poſteà aperiente conſpeximus, vno altero-ve minuto poſt horam octauam. Verſabamur tunc Sucij, quod oppidum nôſti ſatis editum non longè à tuo, Parentis-ve Groboſio; quamobrem illeine optimus Abbas, optimus Præſes Molæus, & ego redire noluimus, loco egregio non per-luſtrato. Eremum quoque Camalduleoſium ſacri cauſa adiimus, ac interim ſuſpeximus inſigne Paternæ, tuæque pietatis monimentū ſuperſtiturum. Vale PRINCIPVM OPTIME, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, poſtrid. Kal. Octob. M. DC. XLIII.

Penſum remitto.

Admodùm Reuerendo & Clariſſimo Viro, GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, & Paſtori Hercano*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVas poſtremas literas dedi, ſpem fecere obſeruationis, ſi quam fortè peragerem circa Eclipſin tunc futuram, quæ & deinceps contigit die XXVII. ſuperioris menſis. Fidem itaque iſtæ liberabunt, tametſi per-pauca obſeruata ſunt, Cælo ſcilicet inuidente. Conceſſeram Sucium, quod Oppidum eſt tribus heinc leucis ad ortum diſtans cùm inclinatione tantilla in Auſtrum (Meridianorum differentiam vnius minuti temporarij habeo) vt quia locus editus eſt, experirer num Sole adhuc ſupra Horizontem exſtante, Luna non-nihil ſuo in exortu iam deficiens exſtaret quoque. Verùm & dies fuit totus pluuius, & denſæ nubes non modò illud interceperе ſpectaculum, ſed maximam etiam, de qua maxime ſollicitus eram, quantitatem Eclipſeos.

Eclipſeos. Cætera negata cum fuerint, fœlicitas ſaltem fuit aliqua, ſpectare defectum deficientem poſſe, & momentum id adnotare, quo Teleſcopium exhibuit oram Lunæ redintegratam. Id quidquid fuerit vt habeas, ecce heic illud tibi exhibeo.

Altitudo Lunæ, &c. *Vt in Commentariis.*

Præterea autem Eclipſin deſiiſſe ad partem Lunæ ſuperiorem, non omnino ad verticem, ſed tantillum ad dextram, ſeu verſus Occaſum, & quatuor, aut quinque pòſt horæ minutis (nempe dum Luna ſuperſtitem inumbrationem exueret) diſtitiſſe ♄, qui erat tunc Lunæ inter Auſtrum & Occaſum, à margine quidem remotione Lunæ 1. grad. min. $41\frac{1}{2}$ à viciniore verò 1. grad. min. $13\frac{1}{3}$ à centro autem 1. grad. min. $31\frac{2}{3}$. nempe quantum Radio Aſtronomico aſſequi id licuit. Obſeruauit per idem tempus in hac Ciuitate Iſmaël Bullialdus ac ita ſe habuit eius obſeruatio.

Arcturo ad Occaſum, &c. *Vt in Commentariis.*

Adiecit Arcturo alto grad. 19. min. 42. ſeu hora 7. min. 19. ſec. 12. deſtitiſſe ♄ ab ora Lunæ proxima 0. grad. 45. min. Exſpecto ſi fortè qui alij, quibus eandem curam commendaueram, fœliciores exſtiterint. Intereà nolui committere, vt hæc non reſcires quam-primum. Tu quid tibi contigerit, ſi ſignifices, periucundum erit. Vale, & Amicos ſaluta. Pariſiis, v. Non. Octobr. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

APpulſurus Monæcum es hoc ipſo, quo hæc ſcribo die, quantum quidem ex tuis, aliorúmque literis ſupputanti coniicere licet. Vtinam fauſtis auibus eò acceſſeris, inde redeas, & omnia ad obſequium, tranquillitatémque comparata offendas. Perſpectum iam erat, quod dignatus es rerum nouarum inſinuare; faxit Deus ter-Optimus, vt quantus ad benè merendum de Prouincia noſtra propendes, tantus habearis ab omnibus, & quæ conditio eſt temporum, temporum conditio eſſe agnoſcatur. Quos inmis mores hominum, noui; ſed ſpes eſt, vt illi deſcendant in ſe, ac potiſſimùm, dum nequicquam ſe contendere obſeruitabunt. Videlicet, vt præconcepta de tua lenitate opinio fecit audendi animos; ita generoſo honeſto incoctum pectus animos franget. Fœlices! quòd tu adeò bonus, vt ſis reſipiſcentibus iniuriam omnem condonaturus. Perſcriptum eſt ad Valaueſium eſſe te in ipſum animo infenſo; is verò iurat nihil ſe aliud, quàm obſeruantiam reſtatũ fuiſſe. Nam quod *Arearum*, hoc eſt ſuam propugnarã cauſam voluerit, id & poſtulatã abs te, & impetratã licentiã feciſſe. Suæ eſſe infœlicitatis quòd te ſuis rebus, votiſque aduerſum habuerit; at nihil idcircò de reuerẽtia tibi debita remiſiſſe. Dolere ſe potuiſſe tuas aureis accommodari maleuolis, qui auſi fuerint neſcio quid tibi præter verum inſuſurrare. Nempe te queri feciſſe ſe, quod ne ſomniârit quidem vnquam; neque enim ſe vnquam acceſſiſſe, aut in conſortium dediſſe iis, quos tu cauſaris tuis conſiliis, inſtitutiſque repugnare. Implorare ſe meam fidem, ſi cum nôrim qualis vir ſiet, qua conſuetudine cum iis, qui tibi minùs affecti ſunt, id vel ipſa ſpecie probabile ducam. Ego verò, OPTIME PRINCEPS, teſtari pόſſum nobilem virum & venerari ſemper te, & quantum coniecturis mihi maximè euidentibus aſſequor, non feciſſe locum expoſtulationi. Quod ſupereſt, non latet te, qua me neceſſitudine Peireskius ille ὁ μακαρίτης, ſuæ familiæ deuinxerit, quâ me & ipſe Valaueſius Riantij Baro & eius filius teneant. Quare non improbabis ſanè, ſi id præſtem ipſi erga te officij, quod recuſare, niſi deſertor amicitiæ habear, non poſſim. Præſto aliunde pro eo affectu, quo tibi, ſi modò liceret per virium mearum modulum, conciliare, aut ſiſtere quam-plurimorum animos vellem; ratus nihil tibi eſſe iucundius, quàm regnare in animis, ac nihil eſſe magis à tua indole, quàm ſerenitatem reſtari, alienum. Certè & tua illa verba inſerta in Epiſtolam, *paucorum culpa fuit, vnius pœna*, &c. id reuocârunt in memoriam, quod Ouidius cætera inter de Auguſto cecinit,

Multa metu pœna, pœna qui pauca coërcet;
Et iacit inuita fulmina rara manu.

Sed hæc ſatis, OPTIME PRINCEPS, tu meum dulce Decus, & Præſidium, Vale. Pariſiis, VII. Eid. Octobr. M. DC. XLIII.

EIDEM.

ACcipio diſceſſiſſe te vno, altero-ve pòſt die, quam ſtatueras; ſed diſceſſiſſe expeditiorem. Redeas modò incolumis, quidquid eſt rei, perinde eſt; nam quod attinet quidem ad inducias, ſatis deinceps, Numine benè propitio, omnia ſupplebis. Dignatus fueras ante ſeſqui-menſem reſcribere ad me, non inſuaue fuiſſe, quod de illuſtri, cariſſimóque Infante admonueram; ipſéque volueram, quid-nam ſpei foret ex Lautaretio cognoſcere; ſi fortè de morbo quidpiam inaudiiſſet. En verò literas iam habeo, quibus ille ad me perſcribit ſe fando quidpiam inaudiiſſe, & quantum experientia annorum triginta, quibus Balneorum, Thermarúmque vireis probauit, ſuggerit nihil ſe Infanti ex illarum vſu metuere, quam-plurimum verò ſperare. Tempeſtatem iam præterlapſam, qua vſus aquarum conſentaneus eſt, opportunam fore Vere proximo, ſi & (quod vouet meritò) Optimus Deus ægellum ſeruet, & ipſe ea ſis voluntate, vt earum vireis experiatur. Id ego neſcire te nolui, tum vt ex facta ſpe recreeris, tum vt eò curam conuertere poſſis. Futurum puto, vt Lautaretius proximis Comitiis interſit; poterit verò ea occaſione tum αὐτοψίᾳ explorare, quæ ſit morbi vis, & conditio, tum tibi ediſſerere quid facto exiſtimet opus. Vtinam omnia proſperè, ac prout ſunt mihi in votis, ſuccedant. Tu, OPTIME PRINCEPS, quam-optimè Vale. Pariſiis, poſtridie Eid. Octobr. M. DC. XLIII.

EIDEM.

SPes eſt, vt fauſtum reditum Epiſtolium hoc gratuletur. Scilicet debes,quantum conicio,ſperóque, Monæco rediiſſe, & ab aliquot etiam diebus in ipſa Vrbe conſiſtere? Annon porrò aliquoties,dum fores eius loci ſpectator, repetiiſti illa ex Virgilio?

> —— *Quantas acies, ſtragémque ciebunt*
> *Aggeribus ſocer Alpinis, atque arce Monæci*
> *Deſcendens gener aduerſis inſtructus Eois.*

Perſpecta oempe tibi hiſtoria? An meditatus aliunde es, quamobrem μόνοικος vocetur? duplicem cauſam deſignat Seruius, nimirum vel quòd Hercules illeic pulſis omnibos,ſolus habitârit,vel quòd in illios templo nunquam aliquis Deorum ſimol colitur; ſicut in Iouis Minerua,& Iuno,in Veneris Cupido? At forſan-ne fuit cauſa alia, quòd eius loci ſitus præruptus habitationem ſingularem,& ſolitariam faciat? Fortè-ne proinde, quod ſæculis priſcis eò ſe Piratæ reciperent. Hercules à loco ipſis repurgato cognomentum tulit, potius-quam donauit? Tenere me non poſſum, quin occaſione Herculis Liguriam quoque,dum ex Gallia(vbi ἀλωνίας Vrbem condiderat) rediret, luſtrantis;author ſim tibi, vt perlegas quæ pauca habet hac de re Diodorus Siculus *libro Hiſtoriarum quarto*. Præ-cæteris certè admirabere hiſtoriolam, quam ille παράδοξον vocat de muliercula operas locante. Aliud quod ſcribam, nihil eſt. Tu, OPTIMA PRINCEPS, quamoptimè Vale. Pariſiis, x. Kal. Nou. M.DC.XLIII.

EIDEM.

REdiiſſe te Monæco accepi, & cogitaſſe ſtatim Maſſiliam. Rumor fuit te ipſo Comitiorum Conſularium die, hoc eſt, nudiuſtertiùs illeic adfuturum; hæſi ipſe, ac viſus ſum hærendi rationes vtrimque habere. Precor ſemper Dioinom Numen, vt omnia tibi pro votis cedant; adeò ſum certus nullum te non legitimum coocipere votum. Vereor, ne illa negotia obſtaculo fuerint penſo inſtaurando; qoamobrem & nihil abs re ne proxima qoidem occaſiooe exſpecto. De inſeqooturis meliùs ominor; dummodò qoiete, ac otio, quod ſpern, maiore fruaris. Intereà verò, ſi modò valeas; benè, imò optimè eſt. Vale ergo quamoptimè, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, III. Kal. Nooemb. M. DC. XLIII.

EIDEM.

ID, quod veritus fueram, euenit, vt grauia nempe illa negotia ne aliquid commentariorum iſta quoque vice haberem, obſtarent. Id delectauit, cœpiſſe omnia placidè adeò ſuccedere; ac ſpem factam, vt ex ea vrbe diſcederes votorum compos. Debebitur ſucceſſus fœlia & ſingulari prudentiæ, & generoſæ indoli, qoæ vinci ac cedere neſcia, nihilque metuens, meruit timeri. Fortunet ſemper tua conſilia Deus Optimus Maximus; & cùm ipſe finxerit cor, tribuat tibi omnia ſecundum cor tuum. Id ego vouco vnicè, ac vt te inaudiam optimè valere. Vale igitur ſemper optimè, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, poſtrid. Non. Nou. M. DC. XLIII.

PETRVS GASSENDVS NEVRÆO *Suo*, S.

QVæ per-eleganter ſcripſiſti de Spectro illo lucido, cognoſcere per-gratum fuit. Quod verò nomine non tam tuo, quàm optimi Principis expetiiſti noſſe quid de eo ſentirem, id non fuit perinde iucundum. Etenim & ille eſt nimiùm ſibi pollicitus de me; & tu noo ſatis excuſaſti curtam meam ſupellectilem, cùm eius deſiderium ſuſcepiſti ſignificandum. Qoippe ego quidem vt in cæteris, ſic in hiſce rebus præſertim cæcutio, in hiſce, inquam, in quibus aliunde periculum non leue eſt, ne quis aut nimiùm credulos, aut parum pius eſſe videatur. Enimverò, cùm præferam ineptus videri, potius quam moroſus, ac vbi præſertim obſequium Principi tanto debitom (& à me quidem) exigitur; en, quam non verear balbutire. Imprimis non inficior ſanè, quin lucula illa, quæ per nocturnas tenebras, & cum nulla extrinſecùs penetrare in lectum poſſet, intra ipſum lectum apparuit, potuerit eſſe diuioitùs ad ſignificandum aliquid immiſſa. Id probabile enim facit tum Pietas eximia quâ tam generoſiſſimos Princeps, quàm eius Coniux Heroina illuſtriſſima, commendantur (tales nimirum ſunt, quibus-cum communicare ille ſolet, qui vna lux eſt in tenebris lucens) tum commemoratus à te blandus, plenúſque dulcoris ſenſus, qoo affectus vterque fuit. Is nempe eſt, cuiuſmodi ab Angelis lucis creatur; cum horror incuti non modò à Poteſtatibus tenebrarum, ſed à ſpectris etiam naturalibus, qui fuerint improuiſi, ſoleat.

Porrò, cùm is ſim, qui id non inficier, an-non tamen dignum conſideratione, cur ſi id ſignum Deus iminiſit, perſpectum ſimul non fecerit quid eo ſignificatum vellet? An reputare enim par eſt, Deum nihil aliud, quàm luſiſſe, vt putà ſignum lodicrum ſolùm, inotiléque exhibens; cùm intelligi ex eo non potuerit, quid-nam ſperandom, aut metuendum; quid-nam proſequendum aut fugiendum foret? An ſe Deum peius geſſiſſe, quàm parentem, quàm Principem, quàm virum prudentem, & bonum, qui ſi ſubditorum quidquam intereſt, illos non Ænigmaticè, ſed explicitè commonitos facit? Ac difficile quidem eſt, imò vireis fortè humanas excedit, ſi ea lux naturalis fuit, cauſam illius dicere; at æquũ profectò non eſt notitiæ noſtræ modulo vim incomprehenſam naturæ metiri. Niſi fortè ea vertigioe ſumus, vt quaſi omneis naturæ vireis ad vnguem perſpexerimus, nihil ſupra captum noſtrum ſit, quod noo illicò eſſe quoque ſupra naturã exiſtimemus? Et quæ-nam tamen, inquies, ſubeſſe coniectura poteſt, ob quam opinemur naturam conſimile quidpiam ioterdum moliri? ego quidem non ſum tam ſolers, vt vllam intimè peruideam; ſed, quantom tamen aſſequor, dici fortè poſſet huiuſmodi lucem aut ob affectum oculi, aut ob rem, quæ reuerà eſſet extra oculum, apparuiſſe.

Vt verò primùm aliquid de affectu oculi dicam, videtur res contingere alterutro duorum modorũ potuiſſe; Vno, ſi tẽporanea in optimo Principe fuit, qoæ in Tiberio Imperatore perpetua

petua penè fuit diſpoſitio. Is nempe, dum noctu expergiſceretur, aperirétque oculos, eam ex ipſis lucem fundebat, vt res poſitas in obſcuro, in quas obtutum dirigeret, ad certum tempus conſpicaretur; quòd noui etiam nobili cuipiam fœminæ contigiſſe. Altero, ſi oculos habuit, vt ipſe quoque aliquando in me experior, comparatos. Scilicet interdum, cùm expergefio, interdum etiam cùm ante ſomnum fortè aperio oculos ipſos ea luce perfuſos habeo, vt ex improuiſo immiſſam in lectum lucem ſuſpicer, & videre ipſum lectum clarè videar; tametſi reipſa extra me nihil videam, quippe neque brachium exporrectum detegens, neque rem vllam manu contactam vbi, aut qualis eſt, diſcernens.

Et poſſe quidem ex oculis lucem aliquam promanare, qua res obiecta illuſtretur, quæque reflexa in oculos ſpeciem ipſius referat, nemo penè ierit inficias; cùm & ferè ſit in confeſſo nocturna Animalia luce vti propria, vt prædam conſpiciant, & animaleis ſpiritus, qui coaceruari intra oculum, ac deinceps effundi poſſint, naturæ eſſe igneæ; atque idcircò lucidæ (non iis certè minùs, qui ex pilis affrictis vulgò promicant) varia argumenta perſuadeant. Poſſe aliunde oculum tepore ſomni, concluſionéque palpebrarum excalefactum lucem quandam concipere, quæ facultatem interiorem, Imaginationem videlicet, moueat; nihil abſurdum inuehit. Etenim ſi in variis lignis, in ſquammis, & fluore piſcium, aliíſque huiuſmodi rebus excitatus putrefactione calor lucem in ipſis ſenſibilem creat; quid-ni creare in oculo poſſit excitatus calor à concluſis, mobilibúſque ſpiritibus; cum & in ipſo talis fieri temperies aduentitia valeat, qualis in ipſis cicindelis, noctilucis-ve natiua eſt?

Quod autem etiam ex lucula intra oculum exſiſtente imaginatio ſic percellatur, vt conſpectæ lucis apprehenſio fiat, vel illud arguit, quòd dum inſpecto Sole oculos concludimus, videre adhuc videmur Solem, aut ſuperſtitem eius lucem nobis veluti obuerſantem; quæ etiam oculis ſubinde apertis, & in librum intuentibus characteres aureos exhibeat; cùm is tamen color ſeu huiuſmodi lux intra ipſum oculum ſit. Nempe imaginatio id quod intra eſt, extrò transfert, quocumque viſus defigitur; quomodo ſolent quoque qui ictero, aut hypoſphagmate laborant, res viſas habere lucidas, aut rubras, & nemo non imaginatur ſeriem eſſe lacrymularum tranſlatatum per aërem, quæ ſeries guttularum eſt tranſlatarum per oculum; & qui ex Sole directè inſpecto contraxere noxam (vt ego certè aliàs) videre videntur in aëre medio quaſi congeriem graculorum gregatim volitantium; cum ſit potiùs congeries notularum in oculo à radiis Solis inuſtarum. Atque id quidem, ne memorem eandem vim Imaginationis non modò lucem, aut colores exſiſtenteis in oculo, quaſi exteriùs in aëre exſiſtenteis apprehendere; ſed apprehendere etiam ex ſolo motu imaginũ, ſpecierum-ve in cerebro ex rebus vſque impreſſarum, vt furioſorum, delirantium, & ſomniantium viſa manifeſtũ faciunt.

Vt dicam verò etiam aliquid de re, quæ extra ipſum oculum ſit; videtur potuiſſe ea lux eodem modo contingere, quo *Caſtores*, ignéſque alij, luculæ-ve potiùs conſimiles ſolent. Quamobrem enim, ſi aliquando id euenit in nauibus, vt poſtquam rudentes, cæteræque partes præ vehementia tempeſtatis incaluerint, ij excitentur halitus, qui concreſcentes conſpicui fiant, & citra ardorem colluceant; non poſſit interdum halitus humanus & concluſus præſertim, ſic concreſcere, vt ſimilis ignis minimè ardentis, ſed lucentis ſolùm ſpeciem referat? Et non-ne conſtat halitum non ex cæteris modò Animalibus, ſed ex Homine quoque tranſpiratus formari in ignem, luculam-ve huiuſmodi; quando non modò incaleſcentes poſt ſerotinas pluuias equi viſi aliàs ſunt binas flammulas binis geſtare auriculis; ſed id ipſum etiam quod eſt à Poëtis cantatum de Aſcanio, teſtati Hiſtorici ſunt de Seruio Tullio iuuene; vt nempe illi in Regiæ dignitatis præſagium obſeruata fuerit

Lambere flamma comas, & circum tempora paſci?

Addere poſſem loci genium, è quo fundi queat talis halitus; quippe non ſola Cœmiteria illis fundendis ſunt comparata; ſed loca etiam alia, cuiuſmodi ſanè memorandum eſt *Rogoni* Caſtrum in Prouincia, vbi per nocteis verè hiemanteis illud perfamiliare eſt, quod ſingulare Seneca habuit de Stella viſa conſiſtere ſupra Gylippi lanceam, dum Syracuſas peteret, & Plinius de viſis à ſe ſupra militum pila inhærere. Illeic ſiquidem quotquot efferuntur haſtæ, baculi, digiti per atrium, aut præter feneſtras, totidem ſtatim igniculi, ſeu luculæ potiùs innoxiæ ſuper-exoriuntur. Poſſem ſimul commemorare ſpecialia quædam Africæ loca, in quibus ſpectra varia nõ alia de cauſa familiaria ſunt, quàm quia ventorum defectu varij glomeres vaporum formantur, conſiſtúntque per aërem, & cum ad motum accedentium, recedentium-ve ſolùm moueantur, non aſſuetos indigenas, ſed aduenas ſolùm inaſſuetos perterrefaciant. Poſſem & ediſſerere, vt vapores lucidi fieri ob corpuſculorum ex quibus texuntur variatam poſitionem valeant; citaréque ſpeciem Auroræ Borealis, qualem mirabiliſſimam obſeruaui eo tempore, quo Mons Albanus obſidebatur. Poſſem poſtremò alia quoque hiſce affinia ſubtexere, ad declarãdum quî potuerit intra illud cubiculum is ſeu halitus, ſeu vaporis conformari glomerulus, qui abierit in luculam; ſed faciendus is denique eſt modus.

Iam, ſi requiras vtra ratione exiſtimem probabile luculam illam apparuiſſe; nihil pronuncio; ſed dico ſolùm, niſi ipſa quoque illuſtriſſima Heroïna eandem luculam conſpexiſſet, futurum fuiſſe, vt haberem quaſi rem veriſimilem, apparuiſſe eam luculam propter affectum oculi, & poſterioris quidem modi. Nimirum inſtabilitas, & diſcurſio à te deſcripta, videri poſſet arguere mobilitatem oculi; eodem modo, quo illam arguit inſtabilitas & diſcurſio lacrymularum memoratarum. Hæ quippe non alia ratione moueri apparent, quàm quia dum viſionis axem verſum ipſas obliquè ſitas conuertimus, auertimúſque, quæ guttulæ in oculo ſunt, vnà cum oculo mouentur, perpetuóque axem viſionis, aut antecedunt, aut conſe-

conſequuntur. Sic vmbellæ, quas memoraſti, videntur arguere craſſiuſculas aliquas parteis humorum ocularium, quæ interceptæ ſpeciem vmbræ media in lucula crearent; eo fortaſſis modo, quo mihi contingit, qui ob craſſiuſculum vaporem intra pupillam oculi dextri, præ me fero ſemper vmbellam lenticularis amplitudinis, quam & clauſis etiam oculis diſcerno, & dum oculo illo lego, characteribus interceptam habeo; ex quo & lego laborioſiùs. Sic dici poſſet inconſtantiam magnitudinis, & figuræ, quam ſimiliter adnotaſti, arguere illam luculam intra oculum mobilem, dilatari, contrahi, diuerſimodè figurari: quando quæcumque mutatio euenire interiùs poteſt, illam vis imaginationis fieri exterius apprehendit. Sic demùm quod refers voce excitata, & exporrecto bracchio luculam ſtatim euanuiſſe, arguere poſſet luculam contentam intra oculum, ea contentione velut diſcuſſam diſſipatámque exceſſiſſe.

Verumtamen, cùm Heroïna illuſtriſſima eandem viderit, & neque aut loqui ad gratiam aut ſibi ipſi imponere (qui eius eſt candor, quæ virtus) voluerit, atque idcircò tale ſpectrum extra oculos fuerit (ſecus ſcilicet non potuiſſet vtrique ſimul apparere) eapropter non video quid ſuperſit aliud, quàm vt poſteriore ratione apparuiſſe exiſtimetur. Videlicet propter vaporis, halitus-ve glomerulum, qui & lucem conceperit, & diſcurrerit, & transformatus fuerit, & tandem euanuerit, quo ſolent modo *Caſtores* aut genera alia conſimilia lucis.

Et hactenus ſit balbutiiſſe ſatis. Tu quidquid id eſt, boni conſule, & cum memorabis quid reſcripſerim, partim tua eruditione, tuóque iudicio tempera; partim pro tuo in me amore, quatenus decere, aut conducere tibi videbitur, diſpenſa. Benè Vale, ac noſtrum illum Galterium, Senem Optimum, Bargemoniúmque ſimul ſaluta, Pariſiis, Eid. Nouemb. M. DC. XLIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

PErſcripſeram iam ad Neuræum, cùm redditæ fuerunt tuæ literæ poſtridie Kalendas conſcriptæ. Retexere heic nihil vacat ex literis ad illum datis circa apparentem tibi luculam; id quidquid eſt, cognoſcere eo referente poteris, quando & ipſo intercedente innoteſcere mihi rem voluiſti. Quod ſolùm iam vacat, tibi gratulor, & ob fœlicem reditum, & ob res omneis pro voto geſtas. Aliàs Deo propitio plura; &, quæ præſertim attexere in animo erat, de dæmonio Socratis, de genio Bruti, & aliis, ſi per tempus quidem licuiſſet. Vale PRINCIPVM OPTIME, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, Eid. Nouembris, M. DC. XLIII.

EIDEM.

REdiiſſe te Maſſiliam accepi, vbicumque fueris, fauſta adprecor. Vereor, ne quæ ſemper negotia interuenire plurima ſolent, diuturno obſtaculo ſint commentariolis repetendis. At modò tibi res penitùs è memoria non excidat, & cùm primùm vacauerit, curam illius non prætermittas; id hoc vnum exigere fas. Addiſcam lubens eadem-ne ſemper tibi apparere lux pergat, & quòd tuum-met de illius apparitione ſit iudicium. Nam & nemo te meliùs quid id rei ſit definire, aut ſaltem conijcere valeat; & quod ego quidem de illo, te volente, balbutij, nullius eſt planè momenti habendum. Vtcumque ſit tamen, Tu OPTIME PRINCIPVM, & dulce meum Decus Vale. Pariſiis, XII. Kal. Decemb. M. DC. XLIII.

Hæc quæ vides iam ſcripſeram, cùm fuere ad me tuæ literæ cum Commentariolo perlatæ. Præuenit meum votum tua diligentia: quamobrem mihi tantò gratior, quantò inſperatior faſciculus fuit. Non remitto iam ſchedion, quoniam non vacat exſcribere; id verò proxima occaſione, nunc ſignificaſſe contentus, remittam. Interea Vale iterum.

EIDEM.

EN remitto iam Schedion, quod occaſione ſuperiore non licuit. Quas es dignatus dare Maſſiliæ ad XIV. Kalendas, accepi. Hem verò, quanta animi, & magnitudine ſimul, & moderatione conſcriptas? De tuo in Prouinciam affectu, nemo qui te nouit, vnquam dubitet. Quid enim tibi potius in votis, quàm vt contueri florentem valeas? infœlicitas tua fuit, quòd neque eam acceperis, quam tueri fœlicem poſſes, neque fuerint ea tempora, per quæ reddere licuerit fœlicem. Vtinam verò Conciues mei id ſatis intelligerent, & durare, ſemétque rebus ſecundis ſeruare ſat noſſent: quippe quantum-vis aliquorum ingratitudinem queratre; quantum-vis ſint, qui te inuitum ad extrema remedia vocent; non idcircò tamen quam-primum rerum conditio tulerit, tuum illum affectum minùs explicabis. Faxit modò Deus, vt tam apparere, quàm bonus es, poſſis! nam etiam qui te adegerunt, vt dignitate temperares indulgentiam, experientur te indulgentiâ temperare dignitatem. Viue igitur in ſalutem omnium, & eum te ſemper, qui reuerà es, præſta. Viue, inquam, & benè Vale DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, V. Kal. Decemb. M. DC. XLIII.

SAMVELI SORBERIO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVas ad me dediſti ipſis Eidibus ſuperioris menſis literas, accepi. Debui maturius quas tantas debeo pro tantis officiis gratias reddere; ſed tu tam amans mei cùm ſis, etiam indulgens haud-dubiè eris. Quem inſpiraſti mei amorem in Curcellæi optimi pectus; re, & verbis expertus ſum, nam quæ fuere tria

prima

prima folia Diſquiſitionis meæ excuſa, & abs te explorata miſit; ac dedit ſimul literas humaniſſimas, & affectus plenas. Reſcripſi illicò ad ipſum gratitudinem quâ potui teſtatus. Ipſe, qui tua commendatione feciſti mihi beneuolum, facito quoque tua ſponſione de mea obſeruantia ſecurum. Doleo non potuiſſe me adhuc meæ illius qualiſcunque in Fluddum Exercitationis, quod ad te tranſmittam Exemplum nanciſci; ſed enitar tamen, ſi qua potero, non rem ſanè, ſed tuam illam erga me propenſionem ſpectans. Spes eſt vt Bornius, eximius ille, ſi te Hagam iam recepiſti, viderit iam te, contuleritque tecum ſermones. Deum immortalem! quàm ſtatim alter alterum deperibitis, qua vterque indole eſtis? Sentio me ab illo amari; ſed tu, qui ampliùs nôſti me, etiam erga ipſum te ſponſorem præſta. En quantum mihi de te permittam; ſed eſt nempe mihi tuus ille candor, ardórque apprimè perſpectus. Perge modò amare me cui hæres profectò in ipſis medullis. Haſce adhuc cum ſuis tranſdet officioſiſſimus Martellus, iuuenis ſanè omnibus nobis merito magno cariſſimus, meque dum in hac Ciuitate ſupereſt, potiſſimùm beans. Vale. Pariſiis, IV. Kalend. Decemb. M. DC. XLIII.

Hæc iam ſcripſeram, cùm ecce accipio inſignem faſciculum, in quo præter optimi Curcellæi literas folia conſequentia ad vſque Alphabeti finem reperio. Manum heinc tollo, vt ad eum ſcribam, nolui autem neſcire te vt ingeminare pro me grates poſſis. Vale iterùm.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

QVæ de conſpecta lucula literis ad Neuræum datis diſſeruerim, ipſe, dum vnà cum Campinio ad te redierit, commemorabit. Quæ conſtitueram de genio Bruti, & de dæmonio Socratis, vt celebrioribus dicere; attexeréque literis, eò ferè tendebant, vt confirmarent luculæ ſpectrum nihil non humanum, naturale-ve exſtitiſſe. Quandoquidem verò exoptas, vt quæ de iis ſentiam iam ediſſeram. En paucis vt de Bruti genio eſſe imprimis ſentiendum putem. Nox erat profunda, & ſilebant Caſtra, erántque lumina propè omnia exſtincta, cùm Brutus ad ſomnum compoſitus, & tamen (quia parum propter inſtans bellum dormiebat) ſemi-ſomnians, non deſiſteret animo verſare quanto vrgeretur rerum pondere; quo in diſcrimine Reſpublica foret; quæ Pompeium manſiſſet ſors; quid in extrema clade, & deſperatis rebus capiendum eſſet conſilij; cæteráque non abſimilia. Quare & nihil mirum, ſi aliunde anxiæ, ærumnoſæque complexionis cum foret; ſi cùm ex Sectæ placitis tam multa animo hærerent de Geniis, ac Dæmonibus, iiſque tam bonis, quàm malis, viſus ſibi fuerit videre accedens ad ſe illud ſpectrum, quod ſe & malum diceret Genium, & Philippis rurſus videndum; tametſi reuerà nihil conſpexerit, ſed ſpectrum fuerit ſolùm in mente, & ex genere quidem eorum, quæ præ Imaginationis vehementia, ac per incertum præſertim ſomnum, ſolent nos dubios facere, vigilando-ne fuerint, an ſomniando conſpecta. Ac Brutum quidem fuiſſe dubium, inde primùm colligitur, quòd ex famulis, quidpiam-ne vidiſſent, audiiſſent-ve requiſiuit, Videlicet ſibi non habebat fidem; erátque, cur ſubdubitaret, num fuiſſet reuerà res viſa inſomnium. Deinde ex eo, quod illi nihil ſe nec vidiſſe, nec audiſſe profeſſi ſunt; qui tamen niſi viderant, audierant-ve Genium loquentem (vt qui potuiſſet oculis ſolùm, oculiſque Bruti ſe accommodare) at debuerant ſaltem humanam, notámque Bruti vocem audire, ſi is quidem fuiſſet reuerà loquutus, cum viſus fuit ſibi & rogare Genium quis eſſet? & ad illa eius verba, *videbis me Philippis*; intrepidè dicere, *videbo*. Rurſus ex eo, quòd, cùm rem die ſequente enarraſſet Caſſio, & Caſſius ex ſuæ Philoſophiæ principiis fuiſſe inſomnium ediſſeruiſſet; ſedatus eius animus fuit, vt putà quaſi nihil ampliùs hærens, quin fuiſſet reuerà inſomnium. Quid-quod potuit quoque falſus eſſe rumor apparitionis; nempe ex eorum numero, qui occaſione magnarum cladium diſſeminari ſolent in vulgus, quod ſibi factum ſatis non putat, niſi aliqua præceſſiſſe ſucceſſiſſe-ve prodigia narrentur. Plutarchum certè non aliunde hiſtoriam illam accepiſſe inſinuat ſatis vocula, *Dicunt*; quam repetit quoque dum apparitionem Philippus iteratam refert; & quod caput eſt, memorat Publium Voluminium, virum Philoſophum, quicum ab vſque initio ipſi Bruto commilitaſſet, cætera quidem multa recitârit, de tota autem apparitione mentionem nullam fecerit. Atque hæc quidem de Bruti genio. De dæmonio Socratis aliàs. Nunc, ſi gratum fuerit fauere optimorum, amicorúmque Virorum deſiderio, quatenus Beruillæ id innui, rem & ipſi, & ego ſimul tuæ bonitati feremus acceptam. Non hæreo quin Deus fortunet quæ meditaris Comitia; quippe ſperari ſucceſſus alius, quàm quem fœlicem cætera conſilia parturiunt non poteſt. Aderit ipſis Lautaretius, tu, ipſo viſo, non poteris caræ prolis non meminiſſe. Viue diu fœlix, & Vale DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis pridie Non. Decemb. M. DC. XLIII.

EIDEM.

QVod iam circa Socratis Genium à me exſpectas, ſic accipe. Plutarchus quidem, & Apuleius ſcriptis hac ipſa de re libris, conſentire in id videntur, vt verus Dæmon fuerit, qui Socrati adſtiterit. At Xenocrates qui pernoſſe Platonis, & Socratis mentem (ſi quis alius maximè) debuit, profeſſus eſt *Εὐδαίμονα bono Dæmone præditum*, hoc eſt, *fælicem* eſſe illum, cui obtigerit *bona Anima*; adiecitque ταύτην ἑκάστου τὸ δαίμονα, *hanc vniuſcuique Dæmonem eſſe*. Ex quo veriſimile fit, Socraticum Dæmonem non aliud fuiſſe quàm

Animam, mentem-ve ipſius ratione, prudentia, ſolertia, ſagacitate, meditatione, exercitationéque inſtructam. Certè & Apuleius ipſe id non obſcurè innuit his verbis, *Nihil aquè miror, quàm cùm omnes & cupiant optimè viuere, & ſciant non alia re viui, quàm animo, nec fieri poſſe, quin vt optimè viuas, animus colendus ſit, homines animum ſuum non colant. Nec aliud te in Vlyſſe Homerus docet, qui ſemper ei comitem eſſe voluit Prudentiam, quam Poëtico ritu Mineruam nuncupauit. Igitur hac eadem comitante omnia horrenda ſubiit, omnia aduerſa ſuperauit. Quippe ea adiutrice Cyclopis ſpecus introiit, ſed egreſſus eſt, Solis boues vidit, ſed abſtinuit;* Hæc ille: quæ commemoro, ne nimiæ vertas temeritati, quòd videar in dubium reuocare rem, quæ ſit apud omneis propè in confeſſo. Ac-ne putes non alias quoque mihi ſubeſſe coniecturas, ecce imprimis Timarchus ille, qui, referente Plutarcho, in Trophonij antrum delapſus, interrogauit de hoc Genio, nihil aliud reſponſi habuit, quàm Genios huiuſcemodi portiones eſſe Animæ noſtræ non vt cæteras depreſſas in corpus, ſed caput velut circumſtanteis. Nempe quaſi Genius nihil aliud ſit quàm τὸ ἡγεμονικὸν *princeps illa Animæ pars*, quæ in capite ſedem habet. Deinde Simmias apud eundem quæſiit diligenter ex Socrate ipſo, cuiuſmodi foret ille eius Genius; at Socrates nihil prorsùs reſpondit: ſcilicet quaſi mentiri nolens, vt ſi ſuum Genium eſſe dixiſſet ſeparatam ſubſtantiam; & perſuaſionem tamen non tollens, ob quam ſalutaria conſilia (quòd ſuggeri diuinitus crederentur) arripiebantur: vti feciſſet, ſi eſſe nihil aliud, quàm Mentem prudentem dixiſſet. Adnota interim quàm multi non inſequentibus modò Sæculis, ſed ætate quoque ipſa Socratis de veritate, conditionéque huiuſce Genij dubitârint. Ad-hæc memorabile eſt, nunquam dixiſſe Socratem ſe vidiſſe quidpiam Dæmonium, ſed ſolùm vocem Dæmoniam, vt ſignum quoddam inaudiiſſe. Nimirum quaſi prudentia foret, cuius dictamen exaudiretur. Ea nempe eſt, quæ inſuſurrat ſecretam-ve gannit in aurem; & loquutio eſt familiaris, vt dum rationem conſulimus, dicamus, videri nos nobis aliquid audire, quod obmurmuret, perſuadeat, doceat, &c. Prætereà notatu eſt dignum, eam vocem eiuſmodi fuiſſe, vt nunquam quid agendum foret, ſed quid non agendum monuerit. Niſi verò id non inſinuat partam experientiâ prudentiam, quatenus videmus multos pœnitere ob id, non quod tacuerint, hæſerint, non egerint; ſed ob id quod loquuti fuerint, aſſeuerârint, fecerint. Heinc ſanè, cũ Socrates ipſe ſe apud Iudices excuſat, quòd à ſuo genio deterritus ne ad Rempublicam accederet, fuerit; nihil omninò aliud videatur, quã præcauiſſe pericula accedentibus impendentia. Et cùm dicit ſe eodem cogente obſtetricatum quidem fuiſſe, ſed nihil tamen generaſſe; nihil aliud, quàm errores cauit, in quos incidunt, qui Dogmata tradunt. Denique, ne ob id, quod dixi de ſalutaribus conſiliis exiſtimes illum noluiſſe perſuaſione falſa prodeſſe; ecce hoc ipſum eſt quod illi, Platoni-ve eum inducenti ab Euſebio obiicitur; & ipſe-met tum in Theage gloriatur quantum hac ratione profuerit; tum ſe excuſat in Apologia, quòd ſuam illam vocem multò rectiùs Dæmonium vocet, quàm alij faciant, qui Deorum vim, poteſtatémque Auibus tribuunt. Sed hæc nimis. Tu benè Vale, Decvs Princ ipvm, Decus meum dulce. Pariſiis, III. Eid. Decemb. M. DC. XLIII.

En haſce mox obſignaturus, tuas accipio literas Kalendis ipſis Maſſiliæ datas. Apparitionis conſtantiam miror; ſi quidem Neuræus ad me ſcripſerat obſeruaſſe te fuiſſe primam lucem traiectam in cubiculum per rimulam quandam in laqueari factam. Spectanda res erit attentiùs; nam ad me quidem quod attinet, nihil eſt, quod pronunciatum velim; neſcius præſertim conditionum, quibus ea apparitio ſit. Intereà verò, ſubeſt omninò, cur bono ſemper ſis animo (quemadmodum reuerà es) ratus te illi adhærere, in quẽ qui ſperant, non confunduntur. Quod ſupereſt autem, ita ſemper habeo, id quidquid apparet, ſi à Deo ſit, non diu paſſuram eius bonitatem vt quid te velit dubius pendeas; ſiquidem auguſtius ſentiendum de eius Maieſtate eſt, quam vt monendo non moneat, hoc eſt moniturus illudat. Niſi ſit, euenire poſſe, vt diutius appareat, ſed naturali tamen ex cauſa; qua conſtante mirum non ſit, ſi pari modo perſeueret. Id verò obiter. Tu iterùm Vale.

EIDEM.

Compenſabit prolixitatem ſuperiorum Epiſtolarum breuitas huius Epiſtolij. Multa nugatus in illis ſum; ſed argumentum quâ fuit naturâ vix paucioribus expediri potuit. Res eſt & ſcatens ſcrupulis, & implexa ambagibus; an putas ſententiam poſſe arripi, quæ firmamentis ſtet inconcuſſis? Non mihi certè, cui ſatis eſt, ſi aliunde maior quædam veriſimilitudo affulgeat. Heinc par eſt me eum ſemper habeas, qui, ſeu quidpiam dicam, ſeu dicere videar, nihil præiudicatum velim. Ac non hæreo quidem, quin aliunde me ſectantem ſeria nerui deficiant, animíque; ſed & tu is es, qui nihil non meo erga te affectui condones. Vtcunque profectò langueant cætera, at viget ſemper ſtudium, quo ſum ad obſequendum comparatus. Tu Vale ſemper quam-optimè, Decvs Principvm, Decus meum dulce. Pariſiis, xv. Kalend. Ian. M. DC. XLIII.

Hæc perſcripſeram, nihil literarum hac occaſione abs te exſpectans; & ecce tamen literas, Schediónque accipio ſatis tempori, vt ſignificem accepiſſe. Cùm aliud non vacet, hoc ſaltem te volui. Vale iterum.

EIDEM.

Veniam dabis, Optime Princeps, niſi ſuccidam ex die Solemni, vnde te morer pluribus. Schedion remitto, quod occaſione ſuperiore non potui. Conuenit nudius tertiùs me, qui verè eſt ſumma in te propenſione atque obſeruantia præclarus Legerius. Accepi fuiſſe te Salone. Vtinam qui hodie

hodie ישוע naſcitur, in ſalutem quoque Infantis illuſtris naſcatur. Tu Salue, ac Vale ſemper optimè, Decvs Princiрvм, Decus meum dulce. Pariſiis ipſo fortunatorum Chriſti Natalitiorum die. Anno m. dc. xliii.

EIDEM.

Dvm me accingo, Optime Princeps, vt fauſtum annum apprecer, ecce redduntur literæ, quibus ipſe es prior apprecatus. Nec verba modò hiſce Kalendis vtrimque læta dicimus, *Et damus alternis, accipimúſque preces:* ſed tu, quæ tua eſt bonitas, apponis etiam Xenia, quaſi ſtipem, caricas, mel, *Inceptum peragat dulcis vt annus iter.* Donarem ipſe Tripodas, quæ præmia fuere Graiorum fortium, ſi & mihi foret hæc vis, & animus tibi talium rerum egens; ſed neque tu exſpectas aliud, neque mihi aliud ſuppetit, quàm gratus in te animus, plenúſque votorum affectus. Ac videri quidem tibi poteſt ſatis, ſi rem agnoſcam in pectore, quam ipſe ne verbo quidem expreſſiſti. Quippe quod alij hominum contenti dixiſſe, non faciunt, tu contentus potiùs feciſſe non dicis; quódque alij vtraque manu oſtentant, dum altera dant, tu ſic dextrâ das, vt ſiniſtram celes. At cùm is ſit in te character bonitatis eximiæ, tum improbare ſanè non potes, ſi vt collati beneficij conſcientia tibi ſufficit, non mihi perinde accepti ſufficiat. Videlicet quæ virtus eſt in conferente reticentia, in accipiente crimen eſt; illéque magis beneficium, quàm ſuum benefactorem amat, cui non eſt longè potior fruitione teſtificatio. Et vide, vt etiam ter-Optimus Deus, à quo eſt omne donum perfectum, commemorari beneficientiam non modò patiatur, ſed etiam depoſcat. Depoſcat, inquam, non ſui cauſa, ſed ne qui ipſam experti ſunt, ſurdo veluti verbere ingratitudinis torqueantur. Tu ergo cum non exigas, patere ſaltem referre me quas grates debere me ſentio, ne videaris mihi rem longè iucundiſſimam inuidiſſe. Et geſtit quidem pluribus ſenſus interior ſe prodere; ſed modum adhibeo, ne ſim importunus. Vno proinde verbo, vt tu dictam tibi putas poſteriorem partem, ita ego mihi priorem Græci illius verſiculi, χάριν λαβὼν μέμνησο, ϗ δὸς ἐπιλάθε. Viue, & Vale in annos Neſtoreos Decvs Principvм, ac meum Decus dulce. Pariſiis, Kalend. Ian. m. dc. xliv.

Reſcripturus Ber-villæ eram; ſed cùm iam per tempus non liceat, & res præſtanda Deo propitio occaſione proxima ſit, nunciabo illi interim, te benè volente, plurimam ſalutem.

EIDEM.

Fecerant poſtremæ tuæ literæ literas hac vice ſperandas, cùm nullas habeam, cauſam coniicio, quòd Maſſiliam diuerteris. Rumor heic fuit neſcio quid turbarum illeic contigiſſe: ipſe, ſi quid fuit, leuiſſimum fuiſſe ex eo auguror, quòd tale nihil ex literis optimi Campinij habeatur: quin-etiam apud aliquos rem exaggerantes ſic interpretor, vt tu tanquam communis Patens, & Aquas-Sextias, Maſſiliámque pari affectu proſequens, partiri cum vtraque Vrbe Feſtos dies volueris; ne altera neglectam ſe præ altera conquereretur. Scilicet rem eſſe non nouam, vt vtrobique alternis degas; ac nihil fieri poſſe prudentiùs, quàm prouidere ne quod opus ipſe ſtruxeris ſuffodiatur; téque idcircò præbere & vigilem, & indefeſſum. Vtcunque fuerit, exſpecto ſemper, ac Diuinum veneror Numen, vt compos fias votorum omnium, adeò certus ſum nihil te præter τὸ καλὸν, κἀγαθὸν ſpectare. Vale ſemper quam-optimè, Decvs Principvм, Decus meum dulce. Pariſiis, vi. Eid. Ian. m. dc. xliv.

Hæc cum perſcripſiſſem & iam literas ad Bervillam abſoluerem, recentiores ab illo habui, quibus, quia ſignificauit quid rei Maſſiliæ actum fuerit, animum planè ſerenauit. Adiecit quàm tibi glorioſè, quámque pro votis omnia ſuccedant; ea verò res, Deum immortalem, quantâ me animi lætitiâ perfudit! Vale iterùm.

EIDEM.

Literæ iſtæ, quantum coniicio, te aut iam Valletam appulſum, aut in itinere conuenient; vtinam & incolumem & proſperè omnia gerentem conueniant. Literas habeo Diniâ, quibus conciues illi mei vberes habent gratias pro eo, quo recens à te cumulati ſunt beneficio. Nempe quod tuam ac Monæceam cataphractorum centurias diuerti aliò iuſſeris, id tuæ erga me beneuolentiæ referunt acceptum. Ego verò quas-nam propterea tibi agere potis ſim, qui me vltrò ac non rogatus tot nominibus continenter obſtringis? Mirum certè, quàm angerer, ſentiens me adeò impatem, niſi noſſem ſpectare te voluptatem ſolam, quâ afficeris, dum rem agis quam prouides mihi exſtituram iucundam. Itaque nihil aliud mihi ſupereſt, quàm vt vota continuò fundam, ac identidem illud repetam, *Dij tibi ſi qua pios.* Futurum ſpero, vt nunc demum Lautaretium non modò videas, ſed arctè etiam complectaris, tum vt merentiſſimum Virum, tum vt amantiſſimum mei, tum vt deſiderantiſſimum priſtinæ valetudinis in illuſtriſſimo Infante. Operam, quantum opinor dabis, vt priuſquam monteis repetat, illum inuiſat, exploretque, & quidquid ipſi ab exortu notatu dignum obtigit, exquiſitè, & ad vnguem addiſcat. Magna ſemper me complet ſpes reſtitutionis in integrum; tanta me in Viri induſtriam, eximiáſque aquarum doteis, ſecundum Deum, tenet fiducia; Deus vtinam vota mea fortunet. Hæc dum conſcribo, literæ tuæ Nonis datæ mihi redduntur. Quam verò tu bonus ſemper erga me, qui quaſi eſſem aliquid, graue non ducis teſtari te mei deſiderio teneri. Parùm ſanè abeſt, quin ſtatim prorumpam; ita ſubuereor ne non videar ad minimam tuæ voluntatis ſignificationem ſatis comparatus. Ac non poſſunt quidem mea illa cum Hugone negotia (ex quibus factum iri ſatis optimo Campinio ſpes eſt) niſi anno ſequente

componi;

componi; at ſi ſenſero te in eo eſſe vt in Patriam redeam, méque tibi ſiſtam, nihil rerum eſt, quòd valere non iubeam. Teſtor candidè, & ex animo, vt & perſuaſiſſimus ſum tuis illis verbis nihil eſſe candidius. Vale, DECVS PRINCIPVM, ô & Præſidium, & dulce meum Decus. Pariſiis, XVIII. Kal. Febr. M. DC. XLIV.

EIDEM.

NEque eſt, quod ad te iam ſcribam, neque, ſi eſſet, poſſem omninò id explicare pluribus. Aliò nimirùm literas do, vt ſuſiuſculas, ita arduas ob difficilem, quam verſo materiam. Non debui tamen committere, ne verſiculis ſaltem paucis non dicerem, quam apprecor, continentérque voueo, ſalutem: Ipſam, vt opinor, accipies incipientibus Comitiorum fluctibus detumeſcere: exopto verò ſemper is ſis, qualem ſuum Mallium deſcribit Claudianus, *quem nec tot limina rerum, aut tantum turbauit onus, &c.* Tu porrò haud-dubiè talem te præſtabis, cui præcordia ſunt de meliore luto, & virturis ſtudium haudquaquam ignauius. Eſto igitur, vt Olympi vertex, perpetuum nulla temeratus nube ſerenus. Eſto per tanta negotia liber, ac ſimilis tui emerge, & Vale. Vale, inquam, benè, imò optimè, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, XI. Kal. Febr. (qui mihi Natalis) M. DC. XLIV.

EIDEM.

DIci non poteſt, OPTIME PRINCEPS, quàm iucundæ fuerint tuæ literæ in ipſo procinctu ad Comitia datæ. De tuo in omneis Ordines affectu ecquis dubitet, cùm & naturâ, & ſtudio non poſſis ad benefaciendum quam-plurimis potes, eſſo comparatior. Vtcunque enim ea moueas, quæ videri ingrata poſſunt; & inuitus tamē id facis, & idcirco facis ne in eorum vicem longè ingratiora ſuccedant. Rem non agnoſcunt qui ſolent omnia commodi, aut incōmodi præſentiâ dumtaxat metiri; at geri rem decet ex tua prouidentia, non ex illorum ignorantia, &, ſi qui fortè ſeu rerum gnari, ſeu ignari obmurmurent, meminiſſe Fabij illius cognominati Maximi, qui non ponebat rumores ante ſalutem. Verſiculum nôſti qui inſequitur, *Ergo magiſque, magiſque viri nunc gloria claret.* Nempe conſequuntur ſemper tempora, in quibus qua mente quidque actum fuerit, perſpiciatur, & commendetur. Extorquet demum veritas etiam ab infenſis elogia, & plærumque ſunt, quos nimiâ alioquin indulgentiâ abalienandos, ſinceritas auſtera conciliet. Curandum modò vt virtus ingenua honeſtíque ſtudium ſibi ſemper conſtet. Quod ſupereſt enim, ipſam ſuus honos vltro demùm ambit, longéque veſtigat. Quod conuentus causâ Valletam concedens optimi Senis meminetis, qui loci illius Prior ſalutatur, dignum fuit tuo illo in bonos, eruditóſque Viros amore; dignum affectu quo es in illum, vel mei ergò animatus. An-non verò conſules boni, ſi id ego ipſum reſcire procurem, qui nihil habeo carius, quàm vt, ſi qua ratione poſſim, fœlicem illius ſenectam oblectem. Nimirùm cùm maximi ducat à Principe tantæ virtutis amari, non poterit ſanè non ſumma ſuauitate tum affici, cum accipiet quàm bonis verbis fuerit abs te cohoneſtatus. Perſcripſit ad me aliquid Neuræus de libro Patris Octuli, cuius duo exempla ad me Septembri menſe tranſmiſiſti. Significaui tum temporis quibus ea vt alterum Regi, alterum Cancellario traderentur, cōcrediſſem; ac me deinceps (fatebor enim) cepit ipſorum alta obliuio, ſecurum vt puto fuiſſe illis curam, quorum maximè interfuit, commiſſam. Nunc à Neuræo admonitus, ſchediolo prouoco Merſennum, ab eóque viciſſim ſchediolum accipio, quod literis hiſce habebis adiunctum. Habebis, inquam, tum vt perſpicias quatenus res proceſſerit, tum vt elicias quo pretio liber ille habitus fuerit, & penes Cancellarium, & penes illos, qui eius verba exceperunt, recitarúntque. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, IV. Kalend. Febr. M. DC. XLIV.

Erudito, & Amico Viro SAMVELI SORBERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

NOn potero ſanè deinceps tecum agere, mi SORBERI, niſi opinionem de me abs te conceptam temperes, ac titulis parcas, quibus me exornas. Quorſum-nam verò tu leuem illum, quo te donâram expunxiſti, vt non poſſem ſine rubore meam videre Epiſtolam Epigraphe adeò ieiuna vulgatam? Quorſum in ea quam appoſuiſti Typographi nomine, fuiſti in meos adeò profuſus, vt donare libri exemplis, ſi quæpiam nanciſcar, auſim neminem, ne laudis immenſæ, ac immeritæ propalator videar? Eſto, quæſo, impoſterùm in te ſimul, & in me æquior; ac te maiore, me oppidò minore modulo, metire. Quod de natura Temporis rogitas, eiuſmodi eſt, vt neque ſatis id aſſequar, neque aſſequutus exprimere poſſim. Cauſam conijcio, quòd Mens noſtra ſit præoccupata notione vulgari, quæ efformatur, dum voces illæ tranſcendentales, ac Synonymæ *Ens*, *Res*, *Aliquid* proferuntur. Quippe cùm, vt voces, ita & notionem applicemus ſolùm ad id quod Subſtantiam, Accidens-ve concipimus, ea nos tenet anticipatio, vt quidquid eſt rerum, aut Subſtantia eſſe, aut Accidens debeat. Exinde autem efficitur, vt quia eſſe Tempus in rerum natura habemus indubium, perſuaſi ſimus illud eſſe aut Subſtantiam aut Accidens, & definiamus eius naturam iis vocibus, quas non-niſi ſubſtantiis, accidentibúſque inditas habemus. Cæterùm Tempus eſſe videtur aliquid ab omni ſubſtantia, accidentéque prorſus diſtinctum; & habere ſe ex pari cum Loco, qui ratione conſimili neque in ſubſtantiis, neque in accidentibus ſit habendus. Nempe vt Locus quæpiam res eſt immobiliter perſeuerans; ita & Tempus

Tempus res quæpiam eſt inimpedibiliter fluens; ac in Rerum diſtributione aſſignanda eſſe videntur præter Subſtantiam,& Accidens, duo quædam quaſi genera rerum, *Locus*, quo capiatur, & *Tempus* quo duret quidquid vel ſubſtantia, vel accidens eſt. Vtrumque genus ex ſe infinitum, ſine principio, & fine carens; illud ſecundum dimenſionem longitudinis, latitudinis,& profunditatis; hoc verò ſecundum prioris, poſterioriſque ſucceſſionem; adeò vt ratione illius concipiamus Deum Immenſum, & ratione huius Æternum. Vtrúmque etiam habens parteis inexhauſtas, illud quidem, ſecundum quas & Mundus & quæuis pars eius dicatur heic potiùs, quàm alibi eſſe, cum ſuperſint nihilominus vltra Mundum immenſa ſpatia, in quibus perinde exſiſtere poſſet. Iſtud verò ſecundum quas & Mundus,& quæuis pars eius eſſe dicatur nunc potiùs quàm aliàs; cum Duratio, tamen interminata,& Mundum præceſſerit,&(ſi Deus deſtruat) ſequutura ſit, in qua exſiſtere perinde potuiſſet. Eſt verò vtrumque prætereà & ſecundum totum, & ſecundum parteis inalterabile, inuariabiléque; adeò vt ſiue aliquid rerum creatarum ſit, ſiue nihil; ſiue quieſcat, ſiue moueatur; & ſiue feratur ociùs, ſiue ſegniùs, illud nihilo ſecus conſtans, immotúmque perſeueret, iſtud nihilo ſecus vno, eodémque tenore fluat. Dici hæc pluribus deberent; ſed erunt tibi tamen plus æquo, vt inde elicias quovſque meæ me nugæ perduxerint. Tua illa porrò ſeria omninò, ac relata potiſſimum non ad Temporis exſiſtentiam, quæ neque à motu, neque à quiete dependet, cum omnis potiùs motus, & quies in tempore ſit, ſeu tempore aliquo duret; ſed ad notitiam Temporis, quæ profectò niſi ex motu, partibúſque eius ſuccedentibus haberi non poteſt. Id autem præclarè inſinuat tum illud de ſomno exemplum, quod eſt ab Ariſtotele, Interpretibúſque eius illuſtratum, imò & illud de inſomniis, déque cogitationibus, quæ ſuccedenter elicitæ, animaduerſæque habentur pro motu tempus menſurante. Illud autem te videtur monere quod ſi nullæ prorſus mutationes forent, tunc non modò reſpectu noſtri, ſed etiam reipsà nihil præteritum, aut futurum ſed præſens ſolummodò eſſet. Enim-verò res illo caſu non præterirent quidem, quaſi deſinentes, cùm fuiſſent; neque eſſent futuræ, quaſi exurientes cùm non fuiſſent, ſed durarent tamen, hoc eſt immutatæ perſeuerarent certo tempore, in quo ob inuariatum fluxum liceret ſemper diſtinguere prius, & poſterius, ſeu præteritum, & futurum non actu quidem menſuratum motu aliquo, ſed menſurabile tamen. Scilicet non Tempus eſt menſura motus, vt vulgò definiunt; ſed motus potiùs Temporis: vtcumque motu cæleſti aſſumpto pro generali quadam menſura, videamur nobis non tam parteis huiuſce motus, quàm temporis ad menſuram cæteros ſpecialeis motus vſurpare. An fortè proinde videris res ipſas duranteis non durationem deſignare, cùm dicis in ipſis nihil fore futurum, aut præteritum, ſed præſens dumtaxat? Hæc ipſa certè tranſſumptio eſt, quæ videtur mihi præcipuum circa Æternitatem negotium creaſſe; cùm quæ propria ſunt æternæ ſubſtantiæ tranſlata in eius durationem ſunt, cuius tale nihil eſſe proprium poſſit. Sed iſta plus ſatis. Salutem, quæſo, optimo Curcellio nuncia plurimam; ac ſignifica, reſcripturum me cum accepero quæ ſex folia Meditationum fecit ſperanda. Vale, Pariſiis, III. Kal. Feb. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

REducem te quantum coniicio hoc Epiſtolium domi comperiet. Vtinam & incolumem,& vototum compotem factum. Audire ſpero Lautaretium in comitatum adhibitum, vt ſubinde inuiſere, exploraréque Infantem poſſit. Faxit Deus ter-Optimus, vt res denique optimè ſuccedat. Quæſiit Merſennus ex me demandatam-ne ſalutem nunciârim; ego verò etiam Schediolum, quo eam demandari experieràtque tranſlatum aſſerui. Nouiſſe ex eo poteris ſriguiſſe heic magnopere tota decade φθίνοντος ſuperioris Menſis; at τῇ νουμηνίᾳ, ſeu Kalendis huius, aëris temperies propè vernans rediit, nec Sequana modò ob niueis quieſcenteis intumuit, ſed plenæ etiam aquarum viæ deduxere non ſemel τῷ χειμαῤῥοίᾳ in vitæ diſcrimen non leue. Tu benè Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium,& Decus meum dulce. Pariſiis, Nonis Feb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVod exoptâram, hoc mihi tuæ ſignificarunt literæ, nempe te vidiſſe & complexum fuiſſe præclarum Lautaretium, & quod amplius eſt, illius induſtriæ, experientiæ, affectui plurimùm tribuiſſe. Fore ſpero, vt Deo propitio, nunquam te fiduciæ illi habitæ, commiſſæque curæ pœniteat; adeò ſagacem, ſolertémque, & ſedulum compertum habeo. Quod conuentus primordia probè, & pro votis tibi ceſſerint, ſummè & lætor, & gratulor; neque tametſi illa præcipuè tibi fuiſſe cordi coniiciam, hærere licet quin cætera paris fuerint fœlicitatis. Res debetur & prouidentiæ, & magnitudini animi, qua te inuictum præſtitiſti, quæque præſtabit in poſterùm, vt affectus ille in Prouinciam tuus, qua par eſt reuerentia, agnitionéque excipiatur. Vereor ne non-nihil te permouerit, quod iam haud-dubiè de Parente illuſtriſſimo inaudiiſti. Non ſanè quod videri poſſit iacturæ quidpiam tua in re familiari eſſe timendum; ſed quòd pro tenero amore, quo erga illum affectus es, nolles rem præter conditionis ætatíſque decorum factam. At, quæ eſt in te natura, ſtudióque inſignis μετεωρικῶν non poteſt profectò non ſtatim ſic temperaſſe animum, vt motos fluctus compoſueris, & dicto

citiùs,

citiùs, quod ille ait, tumida æquora placâris. Nimirum Sapientiæ tantopere amans, quid in tua facultate ſit, vel non ſit, meditatum tenes; paratúſque es, ſi quid accidat, quod auertere tuæ opis non ſit, excipere imperturbatè. Et ſapientis certè non eſt, impotenter æquè, ac fruſtrà torqueri, & angor ille animi cui ſe vulgus hominum dat, non valetudini modò obeſt, ſed etiam conſilio, ſi quod fortè ſit tanquam in arena capiundum. At tibi quidem quod-nam heic ſit, capiundum, abſit, vt præſcribam: Res ingenij mei modulo eſt maior, túque tibi ipſi conſultor eſſe conſultiſſimus potes. Nôſti quippe maximè omnium, neque monitore eſt opus, vt memineris quidnam te vt filium, vt Principem, vt Pro-Regem, vt eum, qui es, quíque audis, deceat. Mihi ſatis eſt æquam mentem arduis in rebus abs te ſeruatam congratulari, commendaréque; fœlici nimiùm, quòd tu is ſis, qui ob ſermones hiſce de rebus tecum conſertos non offendare. Vale, ô, DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis prid. Eid. Febr. M. DC. XLIV.

EIDEM.

INnaudio noſtrum quidem Campinium Aquas-Sextias iàm reducem, at te vna, aut altera hebdomade ampliùs domo abfuturum. Vbicumque fueris, Deus Optimus-Maximus te ſoſpitem ſeruet. Inaudio quoque exacta fuiſſe Valletana Comitia, vt tu iam cœpta perſcripſeras, fauſto videlicet ſucceſſu. Quàm delectat verò fuiſſe pronam omnium in tua vota conſpirationem! Iam quippe rumpatur inuidia, ſi quæ ſuperſit, neceſſe eſt, cùm & turbarum concitandarum ſuccìſa ſit ſpes, & ademptus color. Quàm placet quoque ita potuiſſe comparari negotia, vt quo tempore ſubſidiorum grauiorum metus incutiebatur, Prouincia potuerit leuiora ſentire? Heinc ſcilicet erit, cur tota Prouincia te vt verè Parentem habeat, cúmque agnoſcat, abs quo liceat quam-maximum tempora patientur leuamen ſperare. Viue igitur tanto noſtro bono, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce & Vale. Pariſiis, XII. Kalend. Mart. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVi dicebaris Cotiniacum Religionis ergô iter inſtituiſſe, euocatus es, vt accipio, ſedandis Arelatenſium rixis. Sed nimirùm pietatis ſolùm commutaſti officia, memor voti abs te concepti pro publica tranquillitate. Agnouiſti Deo pacis principi gratiſſimum fore pacis ſacrificium, & abs te præſertim, quem vt vindicem, ſic Antiſtitem illius conſtituit. Diceris inde Maſſiliam quoque ad componendum diſſidia illeic ſuborta conceſſurus. Scilicet tanquam Angelus pacis eo confeſtim aduolas, vnde accipis ipſam exulare. Quàm vouendum nobis, vt viuas, & valeas, præſtiturus te ſemper hiſce ſtudiis, ac laboribus indefeſſum? Viue igitur in annos Neſtoreos, & vt tot negotiis ſuſtinendis par ſis, valentiſſimam valetudinem. Vale. Pariſiis poſtridie Biſſextilium anni M. DC. XLIV.

EIDEM.

COnuenit me nuperis diebus præclarus Abbas Victorianus, & quæ te ſubierit de me cogitatio, perſpectum fecit. Quis mentem ſtupor, quis faciem rubor inuaſerit, ipſe perpende. Idem profectò etiam-num quoties repeto, aduertóque, inuadit. Agnoſco nempe quàm ſim non dignus bonitate illa immenſa, qua ſic in me propenſus es: quàm impar illi muneri, cui tu me parem pro inexhauſto in me affectu exiſtimaſti. Quid putas-verò animi ſit, aut effari quid valeam, cùm tu hac tua beneficientia ſic me pergas obruere, vt nullam ampliùs eloquendi facultatem reliquam facias. Ipſa quoque res de qua agitur, putas-ne ciuſmodi eſt, vt ad ipſam conſilium afferre expeditum poſſim? an-non ipſam admittere fidentis nimiùm, nec ſatis conſcij quid vires ferant, animi eſt? an-non reiicere faſtidioſi, ac fortè diuinæ, tuóque vtenti miniſterio diſpenſationi aduerſantis? Ecquid proinde mihi ſit tutius, dum reuereor tacitus voluntatem erga me tuam, animum ita comparare vt neque affectando, neque recuſando laborem, Numini committam vt prouideat. Ipſum; tibíque, & aliis ea conſilia ſuggeret, quæ & gloriæ ſuæ, & meæ ſaluti eſſe agnoſcet conducentiora. Vale ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, IV. Non. Mart. M. DC. XLIV.

EIDEM.

NOn potui profectò non mouere me, qui te permouit nuperus dolor. Qui enim exopto nihil magis, quàm videre te vt rebus florentem, valentémque proſperè; ita præſertim ſerenitate, tranquillitatéque animi fruentem; quàm, putas, ab iis metuo rebus, quæ conturbare ſtatum hunc poſſunt? Quam verò magis metuerem niſi perſpectam ſatis haberem, & generoſam indolem, & ſapientiam, qua prouides, ne ſis caſibus humanis inferior; ita ſit nimirùm, vt concuti quidem, quod hominis eſt, at non deiici, quod Sapientis eſt, valeas. Et humana certè imbecillitas vix patitur quemquam eò perfectionis aſſurgere, vt non primo eorum aſpectu moueatur; at ſapientia tamen ſic animum regit, vt illicò factam commotionem ſedet. Oſtendit nempe humanos caſus eſſe quaſi μορμολυκεῖα, ad quorum aſpectum pauitare procliue ſit; verùm id eſſe inter ſublimia, vulgariáque ingenia, quod eſt inter viros, puerόſque diſcrimen. Vt enim pueri nunquam ſatis aduerſus terrorem firmantur, neque animi ſatis habent, vt perſonam detrahant; Viri autem, qui nôrunt eſſe inania terriculamenta, neque ſubeſſe quidpiam laruæ, quod meritò metum incutiat; pauore ſtatim eximuntur: ſic ipſa è vulgo ingenia ad omneis caſus percelluntur, neque vnquam ſatis vel audent, vel poſſunt quid iis ſubſit, aut non ſubſit diſcernere: quæ verò ſeſe ſic euexerunt, vt mortalia

omnia tanquam ex alta arce deſpiciant, nôrunt laruam eſſe quidquid terrítat, ac nihil veri mali, quod iure perturbare poſſit ſubtendi. Heinc, quia quidquid in iis eſt mali, non re, ſed opinione conſtat, id imprimis curant, vt ſanas de rebus opiniones habeant, congruáque ipſis pretia ſtatuant; quod niſi quis fecerit, degere imperturbatus non poſſit. Non ſanè, quod apud eos homines, quibus-cum verſamur, non interdum viri commoti perſona geri poſſit, aut debeat; ſed quòd ſit longè aliud reuerà, ac intra pectus affici, aliud ſeſe eum exhibere, quem talem videri interſit. Nempe videri iracundum, miſerabundúmque ſæpe expedit, licet improbum caſtigare, & ſubleuare miſerum, abſque commotione interna ſufficiat. Sed nôſti ipſe meliùs omnia, inſinuaſſéque ſatis eſt; quod ipſe penitùs peruideas. Tu temet proinde ipſum conſule; &, quod reuerâ generoſum, erectúmque tuum decet animum, præſta, ac tuere te ſemper his ſuperiorem caſibus, téque maiorem reputa, quàm vt ſuccumbas moleſtiæ, aut inutilis te mœror conficiat. Vale potiùs, OPTIME PRINCEPS, qui Præſidium es, & Decus meum dulce. Pariſiis, V. Eid. Mart. M. DC. XLIV.

PETRVS GASSENDVS NEVRÆO *Suo*, S.

PAuca pro multis, mi NEVRÆE, ſed duo nempe verba ſufficiunt, admiratio, & gratitudo. Quippe rapit me in admirationem tua illa Phocæ deſcriptio, adeò accurata, atque elegans, vt videre rem videar; & gratias habeo vberes (qualeis profectò debeo) pro ipſa mecum communicata. Optandum, vt ſæpiuſculè tibi ingeratur occaſio conſcribendi ſimilia; quando ea tui ſtyli fœlicitas eſt, vt nihil non graphicè exhibeas; & dum verborum proprietas, collocatióque cum varietate, delectúque rerum contendit, inexhauſta interim quadam dicendi vbertate exundes. Delectauit mirificè deſcriptionis lectio, & Abbatem noſtrum, illum virorum optimum, & Puteanos fratres cum toto conſeſſu, è quo tuus Bullialdus fuit. Viſa res illis fuit digna, quæ inſereretur in Piſcium hiſtoriam, ipſéque excepi, ſi Ariſtoteles tam eorum quos deſcripſit piſcium, quàm tu huiuſce αὐτόπτης fuiſſet, non fuiſſe futuram Athenæo anſam iocandi ob res illi incompertas. Salutem tibi nunciat Bullialdus, fœlix iam ob Typographi operas gnauiter reſumptas. Commiſi ipſi quas copioſas Danti ſco habui literas, ob obſeruationes Eclipſeon, quarum mihi fuit facta illeinc copia. Ex Hollandia nihil adhuc habeo. Hac in Vrbe res literaria nihil, quod ſciam, noui profert. Arnaudus Doctor Theologus à Cancellario accerſitus, iuſſus eſt nomine Reginæ Romam quam-primùm concedere, rationem libri illius ſui *de Communionis frequentia*, coram Pontifice redditurus. Vale, & Senem optimum meo nomine plurimùm ſaluta. Pariſiis, V. Eid. Mart. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*, PETRVS GASSENDVS Εὐπρεάττειν.

HAud malè fueram ominatus te Arelatis reducem, Maſſiliam quoque conceſſurum. Nihil verò mirum, ſi vbique tibi pro votis omnia ſuccedant, cùm hoc vnum in votis ſit, vt tranquillitatem vbique ſtabilias. Nihil mirum, ſi omnium regas animos, ſi omnium mulceas pectora, cùm miniſtrante arma furore, facibúſque, & ſaxis iam volantibus, oboriti nemo, conſpicíque valeat, vt dignitate, & ſanguine, ita meritis, & pietate grauior. Ac optimum quidem Campinium tecum conſpirare mihi in confeſſo; potéſque ſanè id, quod facis, fidum Achaten dicere; ſed interim tamen bonitatis eſt tuæ, quòd, dum ob rerum proſperè geſtarum gloriam demetis, ipſum ita in partem voces. Is tecum haud-dubiè inſignem communicauit impoſturam, qua euincere Author ſtuduit, vt illum inde abduceret; neſcimus verò tibi-ne ſimul parcere ſatis voluerit, ac ob rumores potiſſimùm, quos (ipſo forſan ventilante) inaudimus iſteic reſperſos. Quàm es porrò fœlix, cui tot, tantíſque diſtricto negotiis, graues ij caſus, quos literis inſinuaſti ſe ingerunt; & ſemper nihilominùs animum inuictum, & infractum geris. Macte eſto, OPTIME PRINCEPS; præbes te quippe hac ratione dignum Deo ſpectaculum, quale Seneca Virum fortem cum mala fortuna compoſitum dicit. Hac vna re ſanè euades te maior, ſi teipſum, hoc eſt, humanam imbecillitatem ſuperaueris, non paſſus, putà, animum ob hæc humana deiici, aut ignauè langueſcere; ſed generosè temet obfirmans, vt ipſum non modò tranquillum, ſed & alacrem tuearis. Et, ſi quidpiam quidem prodeſſet dare ſe angori in prædam, tolerabile forſan foret labi animum ſinere; cùm verò id nihil ſit aliud, quàm malum malo aggerere, quid fieri poſſit laudabilius, quàm ſic regere animum, vt quo par eſt pede conſiſtat, neque imbecilliter demittatur. Res ardua, paucíſque conceſſa; ſed videlicet vera Virtus res vulgaris minimè eſt, Heroicæque eſt indolis difficultates perrumpere, & ad faſtigium contendere, de quo attingendo vulgus iners, & minima quaque occaſione animos deſpondens, ne cogitat quidem. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XV. Kal. April. M. DC. XLIV.

EIDEM.

VEnerant Eidus Martiæ, cùm Arelatem poſtridie diſceſſurus, id ipſum tuis literis ſignificare dignatus es. Spes eſt, vt Deo benè iuuante, confecta ex voto negotia illa fuerint, quæ vt eam in Vrbem redites fecerunt. Iſthæc, qua hæc perſcribo, dies, duplici ſacra nomine (vt putà, qua Chriſtus Seruator vitam mortalem induere, exueréque voluerit) attuliſſe iis debet finem; quare, & iam voueo fauſtum reditum, proximóſque dies vt feſtos,

ſic fauſtos. Ipſos, vt opinor, tranſiges Salone. Faxit Deus ter-Optimus, vt concinente illud Eccleſia *Hæc eſt dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea*; ipſe pleno exultationis, lætitiæque corde illi accinas הללו יה. Cæterùm, cùm per hoſce dies eximium Capellanum leui inualetudine laborantem inuiſerem, is ſignificauit non neſcire ſe quid nomine meo poſtulatum foret. Ipſe obſtupeſcens, quia neminem alium, quàm optimum, fidiſſimúmque Abbatem Campinium (& præclaro quidem Victoriano volente) conſcium feceram; ecquo-nam, inquam, id nóſti modo? Apud amicum, inquit, verſabar cum ſuperueniens Sant-Angelus, vbi fortè fuit de te facta mentio, quid actum fuiſſet verbo nos docuit. Tum ego, tuam erga me beneuolentiam exaggerans, quid Chauinius in tui gratiam apud Cardinalem egiſſet expoſui. Ille verò non puto, inquit, inde reſciiſſe Sant-Angelum; ſed ex Reginæ potiùs ore, qui-cum rem fortè potuerit Cardinalis communicare. Et conſertis ſubinde variis de negotio ſermonibus, Patere, inquit, tibi ſim author, vt optimum Principem tuum, quando rem ſeriò exoptat, roges, dignetur ipſe ad Reginam, Cardinalémque literas dare, quibus feruorem ſuum teſtetur, & quis Vir ſies, explicet, ac ſimul deſtinare alias ad Condæum Principem velit, quæ eum animent, vt opus promoueat, amoliatúrque obſtacula; ſiquidem prouideo fore, vt res ſtet & optimi Principis fide, & præſidio Viri in Aula potentis. Idem penè cenſuerat optimus Abbas Campinius; ac niſi rem vellem ad te ſcribere, receperat ſe ad fratrem ſcripturum. Itaque facio vtrique ſatis, dum candidè hæc ad te ſcribo; ſed nempe quaſi hiſtoriam nudam, &, quòd te celare nihil debeam; alioquin enim neque conſilium, neque precationem adhibeo, qui expeto potiùs, vt illud duntaxat, quod Spiritus tibi Diuinus ſuggeſſerit, agas. Quin-etiam cùm id totum fuerit cùm præclaro Abbate Victoriano communicandum, aſſenſi, cum cenſuit nihil eſſe neceſſe machinas nouas adhibere priuſquàm grauius quid ingruat; illuſtrem enim Chauinium videri hactenus prouidiſſe. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VIII. Kal. April. M. DC. XLIV.

Viro Clariſſimo, Sapientiſſimóque IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleos Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

EA ſanè fuit, Vir Sapientiſſime, humanitas erga me tua, vt grates dignas perſoluere non ſit omninò opis meæ. Vocaſti nempe ipſe me in partem amicitiæ, quam ego potiùs ambire debui, ac vltrò ſimul donaſti ea, quæ exigere prohibuiſſet pudor. Decet proinde, vt non ſis minùs in ignoſcendo liberalis, quàm in præoccupando fueris; & agnoſcendi impotentiam, quam feciſti ipſe in me, non mihi vertas vitio, ſed tibi-met ipſi condonandam putes. Quin etiam, quòd tardè reſcribam venia debetur, quòd tardè prorſus literas tuas acceperim, quippe duos prope menſeis cum ſemiſſe, ex quo es dignatus ad me ſcribere; ſubéſtque, vt ipſum quoque excuſationis partem faciat, niſi tibi hac occaſione ſatis copioſè reſpondeam; quando præſtare cenſeo, vt pauca potiuſquàm nihil dem, ne ea, qua tenearis par eſt, exſpectatione diutiùs fruſtreris.

Gratulor, quòd potueris tot illas Fixas priùs inuiſas in Aquario ſic peruidere, vt factum tibi ſatis putâris in dignoſcendis iis quinque, quas optimus Vir pro Erronibus circa Iouem habuit. Quod ego certè de quinque Stellis pridem perſpectis rem expoſuerim, fecit conditio, & Stellarum, quas ille dixit ſe *Mediceis* multò maiores inueniſſe, & Teleſcopij, quod vt ille nouum, inſolitúmque deprædicauit, ſic viſum fuit poſſe huiuſmodi eſſe, quod proſpectu foret duorum, aut trium graduum; alioquin profectò taleis ipſi viſas, qualeis tu poſteà, ſumma haud-dubiè ſagacitate, & diligentia obſeruando detexeris, ſatis inſinuaui, cùm adieci Iouem eſſe potuiſſe inter alias ſolo Teleſcopio conſpicuas; eamque cum Ioue ac inter ſe diſpoſitionem obtinenteis, quæ exhiberetur in Diagrammate; vnde & exempla ſimilium configurationum adſcripſi. Ex diebus ſecunda, quartáque Septembris, quibus ipſe Iouem vidiſti in eadem Aquarij regione, in quam poſt menſeis quatuor redierit, adnotata mihi ſolùm eſt ſecunda, de qua in Aduerſariis habeo ſic, *Hora quarta veſpertina cum ſemiſſe, priuſquàm nubila occultarent Iouem, viſos fuiſſe Mediceos quatuor, duos ad Ortum, propiorem diſtantem ab illius margine diametris* $2\frac{1}{3}$ *remotiorem diametris vndecim, duos ad Occaſum, propiorem diſtantem diametris ſimiliter* $2\frac{1}{3}$*. remotiorem, qui & omnium maximus fuit diametris quatuor.* De diebus 22. eiuſdem, deque 26. Octobris nihil habeo; tametſi non deſit de circumſtantibus aliquid. Gratias verò interim habeo pro communicata illa in certas horas euariatione.

Debeo porrò ingenteis quoque pro adeò egregio Solis Schemate, in quo aliquot maculas, faculáſque appinxiſti: lætórque te & obtinere egregium adeò Teleſcopium, & methodo vti, quæ videatur longè quàm Scheineriana facilior, & pollere non modò viſu, qui poſſit ſanè haberi Lynceus, verùm etiam manu adeò eleganti, vt depingi nihil accuratius poſſit. Facit hoc certè, vt non modò conſentiam, ſed quantum licet etiam exhorter, vt quem ego *Salenographiam* affectaui, ipſe perficias; ſiquidem, cùm mihi pingendi ignaro vtendum aliis fuerit manibus; potes tu rara fœlicitate tuis-met vti, & pingendo, &, quod maximum, æri incidendo. Et quantum quidem ego perfecerim, vt agnoſcere valeas; mitto ecce icones duas, alteram Plenilunij, alteram τ̃ διχοτομίας, ſeu Quadraturæ poſterioris, cuiuſmodi ſolas inciſas, excuſáſque habeo; cæteris affectatis quidem, ſed neque inciſis, neque, vt coniicio vnquam incidendis.

Manum

Manum in vtraque agnoſces egregij Pictoris; cælatoriſque Cl. Mellani; niſi quòd cùm oblitus fuerit apponere maculam pertennem, quæ eſt ad limbum orientalem, prope aliam maiuſculam, fitque perſæpe inconſpicua; ipſe calamo, nec benè appoſui. Quod ex Icone Plenilunij decerptum eſt, conſpectum nihil turbat; quando ad eam partem nihil inſigne conſpicitur. In alia quidpiam eſt turbatum prope ipſam διχοτομὴν: ſed agnoſces fuiſſe vitium excudentia. Saniores mitterem, ſi ad manum forent; ſed aliæ prorſus nullæ ſunt, præter vnam quandam Plenilunarem, imperfectiorem; quales verò cumque ſunt, mitto, quoniam non hæreo, quin ſis ipſas iucundiſſimas habiturus. Quod ſupereſt, quoniam in Peireskij Vita quid de variis Selenographiæ vſibus concepiſſem, legiſti; nibil eſt, quod hoc loco ſubiiciam.

Quas obſeruatas à te cùm Solis, tum Lunæ Eclipſeis deſcribis, obſeruare quoque mihi contigit; quare & non parùm obſtrinxiſti me, cùm me tuarum obſeruationum, quas poſſem cum meis conferre, eſſe participem voluiſti. Solaris anni 1639. diei primæ Iunij, fuit obſeruata Aquis-Sextiis, vbi & cœpit hora 4. cum min. 44. Finem obſeruare non licuit propter ſuborta nubila; cum hora 6. min. $55\frac{1}{2}$ non deficeret ampliùs, niſi vnus digitus cum min. 26. Sed interim ex adnotatis tam ante, quàm poſt medium, Phaſibus 57. ratiocinatus ſum Finem contigiſſe hora 6. min. 46. ac Medium proinde fuiſſe hora 5. min. 45. exſiſtente tum maximo defectu digit. 8. & min. proximè 13. Prætereo autem Eclipſin cœpiſſe infernè & ad dextrum reſpicientium Solem in diſtantia à perpendiculo grad. 60. ſecundum Solis marginem, & defectum increſcentem digitorum 6. fuiſſe exquiſitè ad dextram; defectum decreſcentem iterùm 6. fuiſſe exquiſitè ſurſum. Eclipſis autem Lunaris anni 1642. ac diei 15. Aprilis manè obſeruata fuit in hac vrbe, vbi & contigit illius initium hora à media nocte o. min. 10. Totalis obſcuratio hora 1. min. 11. Recuperatio luminis hora 2 min. 47. Finis hora 3. min. 48. Ita porrò fuit nobis quoque euanida Luna ſub medium Eclipſeos, vt ne vllum quidem veſtigium illius apparuerit, niſi quibus fuit acutiſſimus viſus. Eclipſis verò anni ſuperioris, ac diei Septembris 27. obſeruata fuit partim in hac vrbe ab egregio Viro Iſmaele Bullialdo, cuius iam Aſtronomia Philolaica ſub prælo verſatur; tum à me quatuor ab hinc leucis Gallicis ad ortum, quo nimirùm diſceſſeram, vt ex loco edito, quid in Sole occidente, & Luna per Eclipſin oriente contingeret, obſeruitatem. Obſtitere nubes ad vſque beſſem, dodrantem-ve Eclipſeos; ſed præter tamen aliquot Phaſeis ante finem obſeruatas perſpicuè demùm contigit Finis, illi quidem hora 7. min. $59\frac{2}{3}$ ex altitudine Ariadnes 30. grad. min. 54. Mihi hora 8. min. 1. ex altitudine cinguli Andromedæ 38. grad. min. 25. vel hora 8. min. 2. Ex altitudine Lucidæ Arietis 21. grad. min. 5. & extremæ in ala Pegaſi 33. grad. min. 5. Quæ quidem cenſui commemoranda, vt tu quoque poſſis obſeruationum noſtrarum cum tuis inſtituere comparationem.

Et vt totidem communicem alias, En tibi ex Solaribus præter duas quaſdam typis mandatas, alteram anni 1621. ac diei Maij 21. alteram anni 1630. ac diei Iunij 10. En, inquam, aliam obſeruatam Diniæ anno 1633. ac die Aprilis 8. non quod ſpectat ſanè Initium (illud enim mihi nubes inuiderunt) ſed quòd ad Phaſeis 27. acceptas partim ante Medium, partim ante Finem, qui cum contigerit hora 5. min. 45. ratiocinatus ſum ex Phaſium collatione contigiſſe Initium hora 3. min. 40. ac Medium hora 4. min. $42\frac{1}{2}$ cùm foret maximus defectus digitorum 8. min. 18. Non tacendum verò fuiſſe tunc in Sole tergeminam maculam, præter duas alias minutulas, quæ occultari cœperit creſcente defectu digit. 7. & deſierit emergere decreſcente defectu, digit. 7. min. 42. idque diſtando tunc à centro Solis verſus Auſtrum partibus Sexageſimis Diametri eius 22. Cùm & primum apparuiſſet die menſis primo, & viſa poſtremùm deinceps fuerit 12. Ex Lunaribus duæ poſtremæ ante illas tuas, obſeruatæ fuere, Altera anni 1638. ac diei Decembris 21. manè, Diniæ, vbi contigit illius Initium hora à media nocte o. min. $36\frac{2}{3}$ ex altitudine Aldebaræ ad occaſum grad. 49. min. 18. vel hora o. min. 37. ex altitudine Capellæ grad. 71. min. 29. Et poſt Phaſeis 34. Totalis obſcuratio hora 1. min. 38. ex altitudine Arcturi grad. 39. min. 21. vel hora 1. min. 39. ex altitudine Sin. Pedis Orionis grad. 26. min. o. Emerſio prima hora 3. min. $13\frac{1}{2}$ vel 14. ex altitudine Hum. dextri Orionis ad Occaſum grad. 30. min. 32. & poſt Phaſeis 38. Finis hora 4. min. 14. ex altitudine eiuſdem grad. 20. min. 3. Singulare autem fuit, quòd dum penumbra occuparet adhuc marginem Lunæ occidentalem, orientalis è regione occuluerit Stellam quæ eſt in extremo pede Caſtoris, antecedit-ve aliam in pede præcedente Geminorum, ídque alto eodem Humero Orionis grad. 15. min. 54. Ac proinde hora $4\frac{1}{7}$ min. 37. Altera anni 1641. ac diei Octobris 18. & Pariſiis quidem, vbi tamen non licuit præter paucas Phaſeis niſi ſolum Finem videre deducere que ex ſola Lunæ altitudine (nullis comparentibus Fixis) ipſum contigiſſe hora 8. min. 50.

Quòd de occultatione Saturni à Luna anno 1629. ac die Iunij 19. à te ſubiungitur, poterit conferri cum excerpto illo ex literis ad Keplerum meis, quod vnà cum Mercurio in Sole viſo editum fuit. Supereſt, vt ſi quid me velis, quod præſtare meæ facultatis ſit, libertate ſumma perſcribas. Sic enim velim habeas, eſſe me eum, qui, vt amicitiam vltrò oblatam exoſculor, téque ex animo, affectúque pleno complector, ita ſim perpetuo maximi facturus, poſſe quopiam obſequio illam, qua me proſequeris beneuolentiam demereri. Salutem tibi nunciat memoratus ante Bullialdus, non omiſſurus in ſuis illis Aſtronomicis Tabulis quas tuas cum ipſo communicaui Obſeruationes, ad eliciendum Meridianorum longitudinis-ve diſcrimen, Dantiſcum, & Pariſios inter

Quæſo verò ſi inter te, & eximium illum Eichſtadium neceſſitudo intercedat, ſalutem illi dicere nomine meo plurimam velis; ac ſponſorem præſtare te gratitudinis erga illum meæ. Vale. Pariſiis, VII. Kalend. April. M.DC.XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

EX literis optimi Campinij ad te Arelaten pergentis didici te ea in Vrbe per dies feſtos adfuturum. Conieceram fore, vt eos Salone cum familia exigeres: ſed vbicunque exegeris, vtinam proſperè, ſuauitérque. Credere par eſt Solem iſteic vernantiſſimum affulgere; quando heic illucere ſerenior, gratiorque non poſſit. Cœpit hæc conſtitutio cum ipſo Æquinoctio; neque arbitror tempeſtatum fineis fuiſſe vnquam adeò exquiſitè compoſitos ad præſcripta Aſtronomorum. Scilicet pluuiæ, nubila, niues, frigoráque hiberna, quæ donec Sol verſatus eſt in toto Piſcium ſigno, viguerat, exceſſere cum Piſcibus, móxque ingreſſo in Arietem Sole, ſucceſſit verna temperies, qualis Mundo naſcente fuit, ſi verum ſit quidem, quod plærique volunt, Mundum conditum occupante Sole Arietis initium,

Non alios prima naſcentis origine Mundi
Illuxiſſe dies, aliam-ve habuiſſe tenorem
Crediderim. Ver illud erat, Ver magnus agebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri.

Ita nimirùm Poëtarum Princeps; tametſi non deſunt qui floribus Vernis præferant fructus Autumnaleis; & Mundum Autumno creatum probabile facit Hebræorum annus, quem nihil neceſſe fuerat iubere inſtituendo Paſcha deinceps inchoandum Verno Æquinoctio, Plenilunio-ve mox inſequenti, ſi id quidem initium prius, & ab ipſo Orbe vſque condito fuiſſet. Verùm hæc ipſe præclariùs nôſti. Vale ſemper quam-optimè, DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, Kal. April. M.DC.XLIV.

Clariſſimo Viro, CASPERIO GEVARTIO, *Scribæ Ciuitatis Antverpienſis Primario*,

PETRVS GASSENDVS S.

AN-non par eſt, Eximie Vir, te, ex tempore illo tanto, quo nullas ad te dedi literas, oblitum eſſe nominis mei? Ipſe quidem tuam illam raram aduerſum me beneuolentiam ex animo numquam depoſui; at debui ſanè præterea adhibere affectus mei crebriorem ſignificationem. Nam quòd per noſtrum VVendelinum, optimum illum ſcilicet, dictam aliquoties ſalutem voluerim, id negligentiam in exarandis paucis verſibus non excuſat. Benè interim mihi vertit, quòd de tua eximia humanitate non diffido; ex ea quippe quam non promereor, quamque tamen efflagito, conſequuturum me veniam ſpero. Cæterum quod iam torporem excuſſit, Exemplum fuit per-egregiæ optimi Vvendelini *Eclipſigraphiæ*, quod Religioſus eruditúſque Franciſcus Nizeronus ex Minimorum ordine non priùs fuit nactus, quàm id Viro clariſſimo Iſmaëli Bullialdo Tabulas edenti Aſtronomicas, committi quidem, ſed mea manu voluit. Ipſum ſcilicet cùm percurrerem, animaduerti rem mihi longè cognitu iucundiſſimam, Antoninum tuum ſub prælo verſari. Et quia nôram præclarum virum Ægidium Menagium, qui in eandem curam dudum incubuerat, cuíque ego ſpem pridem editionis huius tuæ feceram, rem quoque gratam habiturum, idcircò cum ipſo eam communicaui. Is verò lætitiam teſtatus, declarauit ſe abdicaſſe inſtitutum euulgandarum in eum authorem coniecturarum, ex quo nuper prodiit editio Anglicana Caſauboni, qui earum partem maximam MSS. variis, quibus ipſe fuerat deſtiturus, comprobauit. Adiecit nihilominùs ſupereſſe adhuc circiter viginti ab illo intactas, eáſque tibi per me offerri perquàm gratioſè voluit; vt, ſi qua ratione probares, iis pro libitu vtereris. Egi ipſe gratias tuo nomine, ſignificandámque ipſius in te propenſionem recepi. Itaque hoc eſt, quod iam præſto. Tu præſcribe quod factum voles. Si putes enim te poſſe rem habere ſatis tempori, vt eam expendas, & ſi quid fortè tanti ſit, ad calcem apponas, dabo operam, vt breui accipias. Quod ad Vvendelinum Epiſtolium do, curabis, ſat ſcio, volentiſſimus, vt in ipſius perueniat manus. Vale ſingulare Literarum Decus. Pariſiis, poſtridie Kal. April. M.DC.XLIV.

Admodùm Reuerendo, & Clariſſimo Viro GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Condatenſi Canonico*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVonam in cenſu haberes me, Præclariſſime VVENDELINE, ſi ad Geuartium tuum ſcribens, non adderem ſaltem ad te verbulum? Accepit ſingularis, & Religioſus Vir Franciſcus Nizeronus Minimus eximij illius tui *de Eclipſibus* operis exemplum, & tantam in eo mei nominis mentionem factam conſpiciens, voluit ipſum quidem cum clariſſimo Bullialdo, ſed mihi nihilominus non inuiſum communicari. Ego itaque, occaſione memoratæ tibi editionis librorum Antoninianorum, quam Ocellus ille bonarum literarum apparat, ad ipſum ſcribens anſam arripio deſtinandi ſimul ad te Epiſtolium, cui prolixam ſanè Epiſtolam debeo. Quippe non poſſum vnquam ſatis, quas debeo gratias commemorare ob affectum erga

me

me tuum (ita tacere de me non potes) necnon teneor aliquid tecum conferere de opere, cuius causâ refers tam egregiam laudem. Sed nempe ſperandum eſt mihi, quovſque licuerit vberiùs totum librum pellegere, qui nondum eſt mihi, niſi curſim viſus, aut Bullialdus mentem aperuerit,cui haud-dubiè nobilis illa Eclipſeon congeries erit vſui in ea quam molitur ac ſub prælo habet, *Philolaica Aſtronomia*. Hoc ſolùm iam poſſum innuere, eſſe quòd ſummopere mirer inſignem diſcrepantiam noſtras inter obſeruationes duarum nuperarum Eclipſeon, quæ heic, iſteicque fuere per-actæ. Nam ſi finis quidem poſtremæ ad 27. Septembris ſuperioris diem contigit vobis adeò præciſè hora 8. aut tertio, quarto-ve ad ſummum minuto prætereà, quî fieri poteſt, vt idem nobis eadem hora contigerit, quadrante horæ circiter remotioribus in Occaſum? Bullialdo nempe in hac vrbe contigit ipſa hora 8. ne integro quidem ſemiminuto minus ex altitudine Ariadnes 30. grad.min.54. Mihi verò Sucij,quod in Ortum diſtat decem proximè Italicis milliaribus,hora 8. cum ſeſqui-minuto aut minutis duobus. Quomodo verò altitudo trium diuerſarum Stellarum, quam continenter venatus ſum, facere mihi ludum potuit? Fuit enim Lucida Arietis alta grad. 21. min. 5. vnde prodit hora 8. min.2.Extrema alæ Pegaſi grad.33. min. 5. vnde hora 8. min.2. & cingulum Andromedæ grad. 38. min.25. vnde hora 8. min.1. Quomodo aliunde Agarratus meus obſeruans Raræi in eodem proximè mecum Meridiano, ac in latitudine obſeruata 49. grad. 18. min. adnotare quoque eandem horam potuit, & ex altitudine præſertim eiuſdem Stellæ Arietis 21. grad.10. min. Vnde prodiit illi, ſicuti & mihi hora 8. min.2. Et ſi finis antecedentis ad XIV. Aprilis anni M. D C. X L I I. contigit vobis, aut hora 16. min. 2. ex horologio, aut hora 15. min.41. ex culminatione capitis Ophiuchi poſt minuta 4. quî fieri poteſt, vt idem nobis contigerit non hora 15. min.23. vt tu ſupputas, ſed hora 15. min.51. ex altitudine marginis Lunæ inferioris gr.12. min. 30. aut ad minimum, & tutiùs quidem, hora 15. min.48. ex ſerie altitudinum Arcturi antecedenter obſeruatarum? Siquidem etiam, cùm ſupereſſet vnus tantum digitus, interlucens Arcturus fuit adhuc altus gr.42. min.0. vnde hora 15. min. 42. Et cùm ſupereſſet adhuc ferè ſemi-digitus,altus fuit gr.41. min.12. vnde hora 15. min. 46. Ego certè planè cæcutio,cum de tua ſolertia, induſtriáque non dubitem, & non videam tamen quî potuerint imponere variorum Aſtrorum altitudines conſentientes. Sed de his quidem per otium plura: nam & deſtino ad te mittere., ſi putes quidem è re fore, appulſus Lunæ aliquot ad Fixas aliquas inſigneis, vt poſſis ad ipſas vberiùs explorare Tabularum fidem. Vale intereà,Inclyte Vir, cui multum mea Dinia (imò & tota Prouincia) ego verò plurimum debeo. Dabam Pariſiis, poſtridie Kal. April. M. DC. X LIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

FAcile ſanè coniectu eſt., quid rerum euenturum ſit, quocunque intuleris pedem. Scilicet vbique id exſequeris, quod conceperis animo; Deúſque ſemper conſilia tua, vt quæ, niſi eius auſpiciis, non ſoleas inire,fortunat.Intererat publicæ pacis,cui inceſſanter aduigilas, vt Ciuitatum principum, qui tuo è nutu penderent, moderatores crearentur. Id verò nunc demùm aſſequutus es, exturbatis factionibus, & prouidentia peruigili, & diligentiâ indefeſſa. Vtinam, ſi qui adhuc ſunt tuæ bonitatis immemores, ſua demum ſponte reſipiſcant. Quod & liuorem aſpernaris, & calumniam flocci facis, rem vt indole generoſa, ſic tua virtute dignam præſtas. Quippe grandi paſſu incedens, eſt cur,vt moloſſus ſuo robori fidens iſtorum quaſi occurrentium catellorum inſultus contemnas, factúſque ſublimis, vt Luna, ipſos vt nequicquam latranteis deſpicias.Deo commiſſam ſibi vindictam volenti obtemperas volens;ipſe ergo vindex inimicos tuos pedum tuorum ſcabellum ponet. Hoc habet virtus ſua mole ſtans, vt quaſi rupes inconcuſſa prauorum minas non extimeſcat, quæ videlicet quaſi fluctus, dum allabuntur, colliduntur. Perge itaque Heroico gradu, ſicque ſemper te compara, vt tametſi fractus illabatur Orbis,ipſæ te ruinæ impauidum feriant. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VI. Eid. April. M. DC. X LIV.

EIDEM.

REſcieram ex aliis, ac indigitaram ſuperioribus literis, quod ipſemet dignatus es nuperis tuis ſignificare. Quàm ſæpe verò, putas, ſubiere, dum te cogito,illa carmina,

Quæ non ſeditio, quæ non inſania vulgi
Te viſo lenita cadat? quæ diſſona ritu
Barbaries Medi, quam non reuerentia frangat?

Scilicet quocunque aduentas, quaſi Sol quiſpiam exoriris, caliginémque turbarum omnem, ſi quæ ſit ſuborta, momento diſpellis. Quod iſteic autem aliquantiſper, compoſitis licet rebus,commoraris, paterni ſanè affectus eſt;ſic enim concordiam,quam non ſine quodam labore parturieris, tanquam prolem foues, donec adoleſcat. Cogitas ſubinde vniuerſam illam maritimam oram luſtrare, tuáque præſentiâ, quâ eſſe vallum non poſſit tutius, communire. Hoc verò prouidentiæ eſt, quam dicerem te eripere tibi, niſi ipſe ſolam agnoſceres tuam, quam aſſiduis laboribus tueris Prouinciæ quietem.Gratias ſemper habeo immenſas pro eo, quo me dignaris amore. Victorianum quidem Abbatem,quia tibi ſic viſum, conueni; ſed nempe dumtaxat,

vt teſtarer me in eo aſſenſu perſtare, quem illi adhibueram opinanti nihil mouendum, niſi quidpiam grauius vrgeret. Sufficere quippe quod foret à Chauinio iam præſtitum, quódque præſtari, ac veluti refricari per vices poſſet, maximéque ſi bonus ille in ancipiti ſtatu pergeret, cùm ſi alioquin meliùs haberet, vti habere fama eſt, abundè, ac plus nimio foret fuiſſe me ſingularem adeò beneuolentiam abs te expertum. Vale modò, OPTIME PRINCEPS, Vale ô Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XVII. Kalend. Maïas, M. DC. XLIV.

EIDEM.

BEatus es, OPTIME PRINCEPS, dum ratione temperas tœdium ex amicorum abſentia, quam tuam Solitudinem vocas. Nam poteſt ſanè dici ſolus, quiſquis non habet qui-cum omnia, vt ſecum, loqui valeat, neque te minus ſolitarium hæc turba circunſtantium reddit, dum abſunt fida pectora, quàm olitorem ſua olera, aut paſtorem oues, dum ſocij non adſunt. Verùm quia ipſe didiciſti eſſe tibi inſtar multorum (videlicet perſpectam habens humanæ vitæ conditionem, quæ ſtabile eſſe nihil patitur, capitáque etiam cariſſima pro varietate caſuum abducit, idcircò beatum te habeo, quando germana hæc ratio eſt occupandi eos aditus, quibus fortuna tendere fœlicitati inſidias ſolet. Heinc eſt, cur gratias agere Deo immortaleis tenearis, quòd cùm ferè alij mortales degere ſecum neſcij, magnam æui partem cum ſui ingenti faſtidio traducant; prouideris ipſe maturè, vt poſſideres in teipſo, quod dies noctéiſque faceret breueis. Quippe iucundius nihil eſt, quàm animo eſſe ita comparato, vt neque aliorum comes, ſis illis oneri, neque ſolus tibi-met ipſi; ac ſaltem liceat dicere, tibi ſeu quieſcenti, ſeu iter agenti nunquam iniucundam ſolitudinem, iniucundam ſæpe ſocietatem fuiſſe. Tritum eſt, quod Cato apud Ciceronem de Scipione maiore ſcripſit, dicere nempe eum ſolitum nunquam ſe minùs otioſum eſſe, quàm cum otioſus, nec minùs ſolum, quàm cum ſolus eſſet: ſed vide, vt ille excipiat, *Magnifica verò*, inquit, *vox, ac Sapiente digna, quæ declarat illum & in otio de negotiis cogitare, & in ſolitudine ſecum loqui ſolitum, vt neque ceſſaret vnquam, & interdum colloquio alterius non egeret. Itaque*, pergit, *Duæ res, quæ languorem afferunt cæteris, illum acuebant, otium, & ſolitudo.* En autem quàm præclarè Ennius illum cætetorum languorem apud Agellium expreſſerit,

Otio qui neſcit vti, plus negotij habet,
Quàm quum eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat, inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentem atque animum delectat ſuum.
Otioſo initio animus neſcit quid velit.
Hoc idem eſt: neque domi nunc nos, neque militiæ ſumus.
Imus hùc, heinc illùc, quum illùc ventum eſt, ire illeinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vitam viuitur.

Sed iſta nimis. Tu & fœlix Viue, & perpetuò Vale, DECVS PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, X. Kalend. Maij M. DC. XLIV.

EIDEM.

DIuinæ ſanè eſt prouidentiæ, quòd plæriſque Viris non vndique bonis multa fœliciter eueniant; quaſi ea cum actionibus, quæ proficiſci ex virtute videri poſſunt, ſint compenſanda, at quæ inſinuas, cum ad Diuinam quoque prouidentiam pertineant, ipſe ſecus interpretor. Quippe author quidem non ſum, vt timorem illum deponas, quo vt firmamento Chriſtianæ Religionis perfectio ſtat, (iubemur nempe cum timore, tremoréque ſatagere vt tum etiam, cùm nihil eſſe prætermiſſum conſcij ſumus, nos inutileis ſeruos agnoſcamus) Verùm quæ tua vota Deus ſic fortunat, ad Populi potiùs tranquillitatem, quàm ad te ſpectant, quem Deus aliunde difficillimis, diuturniſſimíſque caſibus exercet. Quare ſubeſſe non videtur, vt à proſperitate hac timeas, quam optare ſemper debes maximam; vtcumque pro tua pietate eſſe circa propriam expetendam ἀδιαφόρως poſſis. Id age potiùs, vt cùm omnia ad Deum authorem retuleris, ipſum habeas inſtar optimi Parentis, qui habet figmentum, hoc eſt imbecillitatem humanam perſpectam & facienti quod in ſe eſt, denegare gratiam non poteſt. Aggrauat ſemper corpus hoc, quod corrumpitur, animam; nihilque vnquam prorſus ſincerè, & citra omnem ad nos reſpectum illius ergo agimus. At cum nôrit virium non eſſe noſtrarum, vt omnem planè noſtri amorem, hoc eſt, naturam ipſam exuamus; quid-ni ſatis æquus, benignúſque ſit, vt præſtantes quod poſſumus, quò ipſum quam-licet ſinceriſſimè diligamus, non auerſetur? Acceſſit hùc tandem eximius Bervilla, ac delectauit ſummoperè potuiſſe me non prorſus malè diſceſſus illius conijcere cauſam. Gere modò ſemper incoctum generoſo pectus honeſto; pectus Principe, ac teipſo dignum; vt quam es huc vſque laudem meritus, non tuearis ſolùm, ſed etiam adaugeas. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Kalend. Maïas, M. DC. XLIV

Erudito, & Amico Viro SAMVELI SORBERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

VBeriùs aliàs, mi SORBERI, nunc ne nihil reſcribam, pauca accipe. Quod ais Dogma eſſe Carteſij, nullum dari Vacuum in rerum natura, exſpectandum eſt donec demonſtrârit; quippe id antiquum, ſed nondum probatum, ac iis præſertim, apud quos

——Natura duabus
Conſiſtit rebus, quæ Corpora ſunt, & Inane.

Omnem materiam eſſe extenſam, ſeu vt dicere illum

illum ais, eſſe extenſionem eſſentiam materiæ, ſuo quodam ſenſu verum eſt; at viciſſim omne extenſum eſſe materiam, non ſequitur. Ego certè duplicem ſoleo extenſionem diſtinguere, corpoream putà, & incorpoream; illam corporis, ſeu materiæ; iſtam ſpatij, ſeu loci propriam; vnde & moris mei eſt dimenſionum alias corporeas, alias ſpatialeis indigitare. Heinc cùm ille, vt ais, dicit vbicumque eſt ſpatium menſurabile, ibi eſſe corpus; vides quàm abſim, vt id concedam, qui fateor quidem omne corpus occupare aliquod ſpatium, omneiſque eius dimenſiones coæquari totidem ſpatij dimenſionibus; at non ſubinde ſpatium omne occupari à corpore; cùm ſeu corpus ſit, ſeu non ſit, & ſeu continuum, ſeu interruptum, ſeu quieſcens, ſeu tranſiens, ipſum ſpatium ſemper immobile ſit, & cum inuariatiſſimis dimenſionibus perſeueret. Quod ſubdis illum defendere ne Deum quidem poſſe inducere vacuum in rerum naturam, non ſatis perſpicio, quî adeo fidenter limites præſcribat Diuinæ virtuti; quaſi ea non poſſit quidquid eſt corporeum intra ædem hanc, in nihilum redigere, obſiſteréque, ne in vicem ipſius aliquid ſuccedat. Nam quod deſtruendo aërem deſtrui quoque ſpatium oporteat, nulla ratione euincitur; & quod interuallum inane inter ædis parietes menſurari non valeat, ipſa eſt concluſio, quæ fuerit probanda. De calore quod ſubnotas, diſtinctiunculâ ſolùm eget. Siquidem, cùm calor non ſit abſque motu corpuſculorum, quæ Veteribus fuere ſphærica, ſi ipſa quidem corpoſcula per inane abeant, aut in corpus incidant, quod non temerent, nullus erit calor; at ſi in corpus ſubeant, cuius parteis diſcutere, ſemouerẽque valeant; tunc calor erit aliquis; cùm is nimirùm aliud nihil ſit, quàm talis motus corpuſculorum, quatenus fit cum cohærentium inuicem partium diuulſione. Et quia iſta eſſe videtur generalis caloris notio, illi ſpeciatim additur ſenſus in Animalis corpore; quando talis partium diuulſio in eo fieri abſque ſenſione, hoc eſt perceptione illius non poteſt. Quamobrem erit quæſtio de Voce, ſi velis calorem ibi ſolùm eſſe, vbi eſt ſenſus, ſiue facultas partium diuulſionem percipiens; ſcilicet ipſe ex ſubiecto ſpeciali rem definies, alij generatim accipient. Quî fiat porrò, vt hæc diuulſio in Animalis corpore cum ſenſo quodam doloris ſit, natura facit, non ſumptorum ſeparatim corpuſculorum, ſed contexturæ, quæ eſt ex ipſis, quæque fieri perinde poteſt ex inſenſilibus ſenſilis, ac fit calida ex non calidis, humida ex non humidis; qualitatibus nempe ſubnaſcentibus ex habitudine complurium. Sed hæc ſanè nequeunt paucis explicari. Iſta dum ſcribo, nunciatur ecce aduentaſſe demùm Exempla meæ illius Diſquiſitionis. Id profectò appoſitè, vt poſſis optimo Curcellio ſalutem dicens, ſignificare. Tu optimè Vale, ac me ſemper ama. Pariſiis, prid. Kal. Maij, M. DC. XLIV.

Viro Doctiſſimo, Clariſſimóque ADRIANO HEEREBOORDO *Inclytæ Leydenſis Academiæ Profeſſori Philoſopho,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVo me rubore, dum tuam lego Epiſtolam, ſuffuderis, dicere promptum mihi non eſt. Quippe non modò amicitiam, quam meritò plurimi facio, vltro offerre dignatus es, ſed ea ſimul exhibuiſti beneuolentiæ indicia, quæ mereri me potuiſſe non ſentio. Nam quod habes quidem de aliquibus quæ excidere opuſculis; id tanti profectò non eſt; tuæque potiùs eſt comitatis, quòd meas nugas aliquid putes. Quocirca rem potiùs acceptam in verba de me nimis bona optimi Bornij refero; ſat enim noui quàm ille ſe continere potis non ſit, dum plenum amoris pectus efferueſcit. Vtcumque ſit, tametſi impar tuæ illi de me opinioni ſim; is ſaltem ſum, in quo ſis nunquam & animi erga te grati, & affectus reciproci candorem deſideraturus. Inaudij allatum eſſe in hanc Vrbem vnum, alterum-ve Exemplum editæ Louanij cenſuræ, quam commemoras in meam illam Epiſtolam de detectis recens circa Iouem Stellis, quamobrem, vel te monitore, dabo operam, vt quid-nam rei ſit cognoſcam: interim verò penè ſum certus, quinque illas Stellas eſſe Inerranteis; ac, niſi nudo viſu conſpicuas; quales indigitatæ ſunt, ſaltem (prout innui) ex numero earum quæ Teleſcopio ſolùm pateſcunt. Scilicet ex quo tempore habitæ in Planetis ſunt, Iouem circumire non ſunt deprehenſæ; quod vnum tamen ſuppetere Cenſori potuiſſe argumentum video. Perpendiculi inconſtantiam ipſe non aſſerui; ſed retuli ſolùm, ac neſcio an aduerſus illam plura à Cenſore dicta fuerint, quàm ipſe ego inſeruerim in alteram Epiſtolarum, quæ in Bornij noſtri manus peruenerunt. Vale, Vit Præclariſſime, & qui tam ſponte amaſti me, ne deſine, quæſo, rogatus amare. Pariſiis, pridie Kal. Maias. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

QVanta ſit literarum tuarum ſuauitas, dicere quî valeam? Iis videlicet præcordia ſic tangis, vt ſentiendo quidem, ſed exprimendo impar ſim. Ecquæ-nam eſt verò hæc bonitas tua, vt affectum erga te meum, ardentiſſimum illum ſanè, ſed qui non alium quàm obſeruantiæ mereri poſſit titulum? Tu amicitiæ elogio, quaſi quæpiam foret conditionis paritas, dones; & quaſi id ſatis non ſit, etiam Petrum tuum amiciſſimum voces? Quid illud quoque, vt velut oblitus quod in me

habes imperij ius, & roges me, & non enixè modò, ſed enixiſſimè etiam roges? Roges autem, vt impetres rem, tanto iure debitam, tantoperè pronam, ac tui recordatio eſt; quam ſi velim deponere, deponat potiùs ignis calorem. Idem de Bervilla teſtarer, niſi tu ampliùs illum noſſes, quàm vt me teſte egeat, Vir ſanè pretij ob excelſum candoríſque plenum animum ingentis. Quàm dolerem porrò eſſe eum abs te, niſi & cauſam vtcumque noſſem; & generoſi animi tui vigorem perſpectum haberem, & conſcius forem eius lætitiæ, quâ ſupereſſe iſteic tibi optimum Campinium veluti exſultas. En reddetur tibi cum his literis Exemplum eius Diſquiſitionis, quam noſti me pridem aduerſus Carteſij Metaphyſicam inſtituiſſe. Mitto verò, non vt in ea bonas aliquot horas perdas, ſed ne quidpiam meum te lateat, maximéque, cùm inaudieris voluiſſe Hollandos ipſam euulgari. Pudori eſt ſolùm, vnà mittere, quod Typographi nomine præmiſſum elogium amici fecerunt. Sed ago nempe tecum ſimpliciùs, quàm vt aut quæram, aut velle videar gloriam quærere ex gloriæ contemptu. Satis eſt, qualiſcumque ſim, non eſſe meum pectus tibi conuelatum. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium & Decus meum dulce. Pariſiis, prid. Non. Maij. M. DC. XLIV.

EIDEM.

ID ſanè verum, OPTIME PRINCEPS, experiri nos rerum vices, quas ipſe eximiè declaras. Ecce enim Duces ad exercitus ex Hibernis iam eductos diſcedunt, ac repetunt Belgium, ex quo Heros ille Conſobrinus tuus ſuperiore anno ſpolia reportauit. Accipio quoque Hollandorum claſſem fore poſtridie comparatam, vt quo opus fuerit, ſtatim aduolet; & Auraïcum Principem fuiſſe nudiusquartùs ad eam diſceſſurum. Fortunet Deus omnia, vt fractis hoſtium animis, de pace ineunda ſeriò cogitetur. Spes non eſt, vt ante Septembrim, qui Legati illius ergò conuenerunt, de ea diſceptent, quippe quidquid iam agitur, veſtibulum vix attinet; ingreſſúſque in adyta ab Æſtatis fato momentum exſpectat. Heinc non hæreo ſanè, quin cauere debeas à machinatione aduerſus Prouinciam, cuius fuiſti admonitus; ſiquidem, tametſi ſpes non ſit Hiſpano, vt ſi quam arcem inuaſerit tueri illam diutulè poſſit; prouidet tamen rem opportunè euenturam quo tempore, inclateſcere, ponderíſque oſtentare plurimum poſſit; ac ſit de compenſatione potiùs, quàm de vindicatione agendum. Quamquam non ſat video quî bene conſultus aggredi rem auſit, cùm neque tuam ſagacitatem, prouidentiam, animi magnitudinem, neque copiarum Naualium vim qua reprimi poſſit, habeat incompertam. Vtcumque ſit, quia fieri poteſt, vt quaſi in anguſtias actus, nullum non moueat lapidem; ſúntque aliunde res hominum infidæ, & alearum plenæ; idcircò tutius nihil eſt, quàm nullam vim hoſtium puſillam, infirmam-ve exiſtimare. Quid ego tamen noctuas Athenas? Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Eid. Maij. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVòd nullas ad te literas ante octiduum dederim, in cauſa fuit ruſticatio mihi tota hebdomade cum optimo Abbate communis. Ob eandem certè neque ille, neque ego vllas dedimus ad Campinium fratrem. Quod tu autem nullas abs te datas ob ſuſceptum iter excuſas, & nullas eſſe proximè dandas, ob ſuſcipiendum occupas, id ſanè eſt tuæ illius ſingulariſſimæ comitatis. Scribere enim me ad te officij eſt, quod intermitti citra culpam non valeat. Te verò ad me ſcribere, bonitatis eſt, à qua abſtinere citra excuſationem poſſis. Sed nimirùm in te non eſt, vt euadas vnquam diſſimilis tui; hoc eſt vt eſſe deſinas Principum humaniſſimus, ac in me præſertim qui cum agere effuſiſſimo affectu cœpiſti. Id mirè profectò etiam comprobat quidquid in tua reliqua Epiſtola eſt argumenti. Quippe id eiuſmodi eſt, vt ne grátias quidem auſim agere, ne laudes agnoſcam, quas commemorare ſine pudore non ſuſtineam. Quare neque erit, cur mihi vitio vertas, ſi dum ipſe tibi in me commendando non temperas, & me neque tuum cauſari indicium, neque meam ignorare imbecillitatem par eſt, planè prorſúmque obmuteſcam. Vna eſt tua in me propenſio, quam neque neſcire, neque tacere vnquam liceat. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VI. Kal. Iun. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVi factum eſt, OPTIME PRINCEPS, vt cùm donec futurus eſſes in itinere, nihil literarum abs te exſpectandarum præmonuiſſes, literas tamen Tolone tranſiens, ad me datas volueris? Scilicet tibi diem ſacrum feriari ſolidum non licuit; nec de eo partem non demere, quo ex inſperato poſſes me beare. Itaque quam-maximas poſſum tibi grates meritò habeo, maximéque cùm argumentum literarum eſſe volueris id, quod circa Antipolin cui præſertim timeas, cepiſti conſilium. Ac ſuſpicatus quidem fueram Tolonem eſſe, cui hoſtes inhiarent, ſed eſt reuerâ Antipolis expugnationi patentior, & vtcunque poſſet deinceps longè faciliùs recipi, parum id Hiſpanus curaret, ſi eſſet modò quod obtenderet, tum cùm vniuersè de rebus componendis diſceptaretur. Timetur heic quoque, ne è Luxemburgo irruatur in Campaniam ob eas, quas illeic apparant copias Bekus, Lamboyus, & Verthius, Lotharingóque potiſſimùm, vt ferunt, ſuas collaturo, neque obtinente Enguenio quantum opus ſeu militum, ſeu Tormentariarum machinarum foret. Sunt tamen, qui putent eas copias euocatum iri in Flandriam; videlicet non modò noſtris oppugnantibus Grauelingam, quo eſt ante triduum Caletò diſceſſum; ſed Hollandis quoque aliunde negotium faceſſentibus, quos nuperrimæ literæ mox irrupturos perhibuerunt. Quàm intereà Claſſem nobis ſubminiſtrant è regione Dumkerkæ eſt; obſtitura ne Grauelingam aliquid ſubſidij proſiliat, quare & neſcio, verum-ne ſit,

quod ferunt diebus proximis prorepſiſſe illeinc, & lembulis quidem, homines ſexcentos. Vna ferè hoſtibus ſpes in ipſo eſt Piccolomineo, Equitatúque, quo pollet. Vtinam hanc quoque Deus ſic infringat, vt ſeriò deinceps de pace agatur. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Non. Iun. M. DC. XLIV.

EIDEM.

AN iſteic quoque frigus viget, quod fugari viſum, quo tempore feſtum ignearum linguarum illuxit, ab exactis tamen Octauis, quaſi poſt-liminio ſic rediit, vt iam adhuc magna ex parte redintegratum perſeueret. Noſter certè exercitus, ex quo non pauci per æſtus illos interceptos ſiti perierunt, longè nunc abeſt, vt de ardore intolerabili conqueratur. Is, vt accipio, ex millibus Peditum quatuordecim, Equitum ſex reipsâ conſtat; ſuntque ad ipſum præterea ex legione Palatina deſtinatæ cohortes decem, aut Centuriæ, mauis, XXX. Facta eſt ſpes, vt Eidibus circumuallatio perfecta ſit, ac vrbs intra duos menſeis expugnetur. Vtcumque ſit labor præſertim futurus circa San-Philippeum propugnaculum; quod Vrbs non minus protegit, quàm ipſum tutelæ eſt Vrbi. Ferunt Piccolomineum tribus ſolùm milliaribus à noſtro eſſe exercitu, cui nihilominùs quà terra, quà mari vbertimus ſuppetit commeatus. Scribebam nuper eſſe Hollandos in procinctu, vt aliquorſum nutu primo irrumperent: audio tamen nunc eſſe adhuc illos in eadem Litòyæ ad Moſam ſtatione. Lotharingus, diuiſis copiis, earum partem ad Bekum mittit, partem verò ad Bauarum, cui teſtiturus Thurennius Rhenum traiecturus breui perhibetur. Henricus Iulius Dux Lauemburgi pergere Oſnabrugum fertur, Imperatoris nomine, ſperatúrque. proinde, vt Dux Longa-villæ Regis nomine eò breui contendat. Id vbi fiet, tum demum ſpes futuræ pacis firmior euadet. An quo iſta perſcribo die, Thomas Sabaudus exercitum in Mediolanenſeis educturus ſit, ipſe, quàm nos citiùs pernoſces. Pernoſti verò haud-dubiè fuiſſe Hiſpanum Venetis Cremonam oppigneraturum, ſi quam modò pecuniæ vim, copiáſque eorum impetraret, Mediolanenſeiſque id habuiſſe, quaſi indignum facinus, ac prætuliſſe pecunias ex ſeſe ipſis corrogare. Cætera nos longè remotiùs attinentia prætereo, vt Tranſyluano non omnia pari fœlicitate ſuccedere, & Komiſmarkium aliunde quaſdam Imperatoris vireis fregiſſe; Galaſium accurrere Dano Gottemburgum nunc obſidenti; & Torſtenſonium ab Iutlandia Cherſoneſo ſcilicet illa Cimbrica, non diſcedere; Anglum continenter eſſe in anguſtiis, ac eſſe præſertim, quod meritò timeat ab obſidione Eboracenſi. Ea etiam prætereo, quæ ad Aulam ſpectant, quæque ad heſternas Guebriani ad Deiparæ ſepulti ſolemneis exſequias; cùm quæ huiuſcemodi ſunt, par ſit omninò ex aliis te quàm ex me reſcire vberiùs. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, IV. Eid. Iun. M. DC. XLIV.

Ampliſſimo & Clariſſimo Viro CASPERIO GEVARTIO, *Scribæ Ciuitatis Antverpienſis Primario,*

PETRVS GASSENDVS S.

CVm ſim neſciùs, literæ-ne, quas ad te, & ad VVendelinum Aprilis initio conſcripſi; redditæ tibi fuerint, ſuggero ecce alias, quibus te certiorem faciam iterùm, niſi editio Notarum tuarum in Antoninum ſit abſoluta, eſſe Viro clariſſimo Ægidio Menagio dignas notatu coniecturas, ipſi intactas Caſaubono; quas (noſſe modò deſideres) ſit tecum communicaturus. Hoc ſolùm te volo, ac vt ames me. Vale, ô eximium literarum Decus. Pariſiis, III. Eid. Iun. M. DC. XLIV.

Admodùm Reuerendo & Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Condatenſi Canonico,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVas nuperas dedi ad te literas, eæ deſtinatæ fuere Antverpiam ad eximium Geuartium poſtridie Kalendas Aprilis. Niſi eas fortè acceperis, iactura leuis, certus ſis modò eſſe ſemper me & animo grato, & affectu prono pro ſingulari, qua erga me es animatus, beneuolentia. Eam certè abunde es nuper teſtatus in eximio illo de Eclipſibus opere, cuius editionem gratulatus ſum, & de quo quæ plura iam dicam, non habeo; quando Exemplum curſim viſum meas in manus non recidit. Quia ſum verò pollicitus loca aliqua Lunæ ſingularia, exquiſitéque obſeruata, ex quibus poſſis Tabularum Lunarium fidem explorare; deſcribo ecce occultationem Quadrilateri Pleiadum, ad quam dum forem Aquis-Sextiis ante annos ſeptem, attendi. Deligo eam verò quòd videatur vnà habenda inſtar plurium, ipsámque exhibeo, qualis tunc relata in Commentariolos eſt; quò minùs mirere, niſi ſupputârim omnia tempora, ſed quæ dumtaxat cognoſcere aliis tum curis diſtracto, fas fuit. Cùm reſumpſiſſem porrò nuper in manus tuas literas ſuperiore Octobri datas, admonitus ſum, quod fueram oblitus, literas dare Aquas-Sextias, vt impetrarem quam B. Marij ſcriptam per Dinamium popoſceras vitam: quoniam verò fecit abſentia Siſtaricenſis Epiſcopi, penes quem iam eſt Legendarium, ne ea vita exſcriberetur, mitto quod intereà excerptum ex vetuſto Breuiario eſt, ac literas ſimul, quas ad me ſcripſerant tum Riantij Baro, qui Peireskio ex fratre Nepos, & in munere Senatorio ſucceſſit eſt; tum Decormius Bereculius generalis, Primariúſque in eodem Senatu Regis Aduocatus, quos, vt exſcribi vitam illam procurarent, interpellâram. Cùm primùm ipſam, vti ſpero authoribus illis obtinuero, ad te incunctanter tranſmittam. Subiit aliunde cogitatio,

tatio, facturum me tibi rem gratam ſi exſcriberem, & hac occaſione ad te mitterem, quod collegi aliàs de Sanctis Eccleſiæ Dinienſis Antiſtitibus, quorum meminiſti haud-dubiè reliquias à te pridem viſas. Id ſcilicet, cum Atlanteo operis immenſi authore communicare poteris; vt (ſi ita videbitur) Sanctorum quoque Præſulum noſtrorum memoriam illuſtret. Rem aliàs coram pollicitus optimo Roſvveidæ non præſtiteram, quoniam qua iſteic fui Æſtate, quem benè valentem reliqueram Iunio, cum in Hollandiam diſcederem, reperi defunctum cùm redij, Iulio. Tu VVENDELINE, æternùm Vale. Pariſiis, III. Eid. Iun. M. DC. XLIV.

Fortaſſis Viri eximy Caramuel, atque Vanlangrenus ſuaue ducent cognoſcere pro ſuo vterque inſtituto quam ad te mitto Obſeruationem occultarum Pleiadum. Id ſi ita ſit, haud-dubie communicabis cum ipſis volens. Vale iterùm.

Admodùm Reuerendo, Ampliſſimóque Viro, D. IOANNI CARAMVELI, *Lobkovvitzio*,

PETRVS GASSENDVS S.

LEgi, Vir Præclariſſime, Cenſuram illam tuam mei qualiſcumque Iudicij de Stellis circa Iouem viſis. Perſenſi verò inter legendum me factum obſtrictiſſimum, reputauique non poſſe me abſque ingratitudinis nota non reſpondere aliquid, & prouocatum potiſſimùm humaniſſimo illo Epiſtolio. Itaque gratias refero, non quantas debeo, ſed quantas poſſum. Primùm, quòd ipſe præoccupâris, ac adeò ſponte, gratioſéque amicitiam obtuleris mihi expetendam, mihi requirendam. Deinde, quòd me iis elogiis, quibus prægrauer, exornaueris; quippe quaſi amans iam me, licere putaſti, ſi meriti quicquam in me foret, exaggerare. Inſuper, quòd tenuem opellam ſic retractare fueris dignatus, vt integram denuò euulgaueris, ac pleniore etiam luce illuſtrâris; & me ea ratione cùm religioſiſſimo, optimóque Rheita conſerueris, vt ille nihilo me minùs habiturus ſit obſeruantem ſui. Ad-hæc, quòd licet non agnoſcam quî duo illa Theoremata deſcripto à me apparenti Stellarum motui aduerſentur, id tamen, quod ex ipſis vrges, quódque cætera attinet, eiuſmodi ſit, vt comitatem ſuſpicere, quàm regerere quicquam malim. Scilicet vice omnium argumentum vnum ſat eſt, ſi quinque illi noui Errones Iouis Sidus adhuc circumſteut, cùm niſi ita ſit, mea coniectura ſemper perinde vigeat; ſaltem quod attinet ad Stellas Teleſcopio ſolo conſpicuas, qualeiſque à ſe obſeruatas, (vnica excepta, ex cognitis pridem) Vir clariſſimus Ioannes Hevelius Dantiſcanus ſignificauit. Præterea, quòd inſertas meas obſeruationes aliquot non modò commendaueris, ſed & ſubinde tuo quoque ratiocinio nobilitâris; vtcumque mea ex dictione facta fuerit anſa intelligendi Coniunctionem Veneris, ac Solis ſpectare ad diem Februarij anni M. DC. XXXVII. decimam ſextam, cùm profectò non ex Eichſtadio, cuius nullas nôram, ſed ex Keplero, cuius tunc ſolas habebam Ephemerides, coniunctionem reiecerim in diem ſequentem decimam-nouam. Vtcumque etiam velle videaris eleuare illam Veneris latitudinem, cum non minorem præſcripta fuiſſe, vel illud poſſit arguere, quòd detecta Venus quadrante horæ poſt occaſum Solem, gradibus adhuc circiter quatuor eleuata exſtiterit, & dimidio horæ poſt Solem occidens Horizontem ſubierit gradibus proximè 12. Borealiùs, quàm ille ſubiiſſet.

Denique, quod obſeruationem de reciprocante Perpendiculo ita refutandam inſtitueris, vt & honorem nobili Viro eius Authori habueris, & mihi id ſolùm tribueris, vt bona fide retulerim qualem ille perſcripſerat, quando neque me rem nondum expertus, reciprocationis præſtiti ſponſorem; neque præſtiturus me deinceps fui, cùm & experientia, & ratione nixus, ſum argumentatus aduerſus Morinum; qui ipſam ſcribens aduerſum me, eſt per-auidè amplexatus. Quod ſupereſt, duo gratulor, vnum te eſſe adeò fœlicem, vt obſeruare tutò poſſis increſcentem, decreſcentémque magnitudinem Diametrorum, Lunæ quidem in ſingulos dies, Veneris, & Solis in ſingulas hebdomadas; cæterorum Planetarum in ſingulos menſeis, atque adeò etiam, dum illi circa Apogeia, atque Perigeia verſantur: quippe mirum dictu, quantum heinc ſubſidij ad perficiendum Aſtronomiam vniuerſam ſit acceſſurum, ob interualla Planetarum, Terræque inde ſtabilienda, vbi res ſemel conſtiterit. Alterum, apparare te præclaram Selenographiam, & (quod nuper etiam perſcripſi ad memoratum Hevelium, quidpiam ſimile meditantem) ſubleuare veliti me eo labore, quo cœperam ante decem annos defungi. Scilicet inſtitutum meum cognoſcere potes ex Vita Peireskij, in cuius libro quinto expoſui quas agnoui fore præcipuas Selenographiæ vtilitates. Cedo autem lubens curam integram, qui neque niſi paucas habeo Lunæ Phaſeis æri inciſas, neque in eo eſſe iam poſſum, vt cælatorem dirigam iuxta Iconiſmos cælitùs captatos duobus ampliùs annis per Pictores eximios; neque me habeo ſatis idoneum, qui nomina imponam congrua tot, támque variis partibus per Lunaris Mundi mappam digerendis. Tu verò age, Vir Eximie, poſitam in medio gloriam occupa, & immortale nominis Decus tuæ pretium operæ puta. Vale. Pariſiis, III. Eid. Iun. M. DC. XLIV.

Vir Clariſſime, ſi cognoſcere fortè voles, quam ad VVendelinum occultati a Luna quadrilateri Pleiadum obſeruatiunculam tranſmitto; agnoſces ex ea aliquem Selenographia vſum. Quam maculam appello Caſpiam, *eam peruidebis intelligi, qua eſt ſolitaria ad limbum occiduum, cuique ex oppoſito penè reſpondet alia ſat ſimilis, vt dici* Anti-Caſpia *poſſit. Quem vero* Homuncionem (aliàs Therſiten) *dictum videbis, dico etiam* Mare occiduum; *cùm &* Mare Eoum *vocem maiorem illam in Ortum effuſam*, Boreúmque *refuſam in Boream; & interdum quo-*

que

que maculam maiorem imitatione antiquorum dicam. Hecates Penetrale. *Ne quidpiam attingam de partium minorum indigitatione , vt* Salinarum, Vallis vmbroſæ, Rupis niueæ, Amara montis, Vmbilici, Lacunæ , *& ſimilium , quæ abs te haud-dubiò fœlicius indigitabuntur. Vale iterùm.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

REdiiſſe te incolumem ex perluſtratione Maritimæ oræ , quantum ſuaue eſt, tantum gratulor. Perſcriptum eſt tecum aduentaſſe famam inſignis repulſæ , quam paſſi Hiſpani ad Ilerdæ muros ingentem non hominum modò , ſed commeatus quoque , & auri , quantum duo geſtarent veterina , fecerint iacturam. Res mihi in voto , potiuſquam in ſpe , quatenus eam fieri ratam non comperio. Conſtantior nobis fuga hoſtium ex arce San-Philippea , quam octiduo ampliùs tueri potuerant , niſi ptætuliſſent Pytium puluerem in Vrbem non ſatis inſtructam inferre. Exſcendere demùm Hollandi ad Philippinam Flandriæ, neque procul Taſio, quod Gandaui dicunt, metati ſunt caſtra. Timent Flandri Dammæ , Hulſtiæ-ve ; Coméſque Iſemburgius magna Peditatus cum parte aduerſum occurrit. Hollandos eſſe non pauciores millibus octodecim ferunt. Turennius miſſis ſarcinis ex improuiſóque Rhenum ſuperans , paria Germanis , niſi iam caſtra mouere cœpiſſent, tedditurus fuit ; tametſi complureis ex iis interfecit , & adduxit captos, vel ab vnico Roſeo , Equorum pluſquàm mille, hominum pluſquàm ſeptingentos. Sunt teipsâ Turennio Equitum ſex millia , & Peditum quinque; cùm ſint Germanis Equitum decem, & Peditum octo, præter Lotharingi, quas exſpectant copias. Ioaudij tamen Lotharingum (vtcumque etiam Piccolomineus duo Equitum millia ab illo exſpectet) in eo adhuc eſſe, vt deliberet vtrum nobis ſe , an Hiſpanis ſit dediturus. Ex quo Ratgoskius in Tranſiluaniam ſe receptutus perhibetur , pondúſque belli Germanici transferendum in Daniam ſperatur , intolerabiliores ſunt . quas Legati Imperatoris Monaſterij proponunt pacis conditiones. Perſeuerat adhuc in Anglia Eboracenſis obſidio ; tametſi rumor de capta Vrbe admodùm percrebuerit. Sed hæc nimis. Tu benè Vale , DECVS PRINCIPVM, Decus meum meum dulce. Pariſiis, xv. Kalendas Iulij, M. DC. XLIV.

EIDEM.

GRatulor denuò quem es dignatus reditum fœlicem nnnciare. Mira, dignáque te prouidentia , qua cogitaſti tam Tolonem, quàm Antipolim communire ; mira , & te digna , quæ ſollicitudo te habuit de rebus ad Ilerdam geſtis. Multum ſanè eſt , quod tuæ curæ debent , quorum cauſa vnum Centurionum eò deſtinaſti ; at longè eſt amplius, quod debent elogio abs te reddito de ſtrenua , qua vicos egerunt virtute. Vtinam illo referat hoſteis non modò in vlteriorem Iberi ripam receſſiſſe , ſed & coactos fuiſſe Hiſpaniam interiorem repetere. Grauelingana obſidio proſperrimè ſemper ſuccedit. Erant iam noſtri ante dies quinque ad ipſam vſque foſſam promoti , parabántque inde tormentis viginti tum præſidia quædam murorum deiicere, tum ceddere foſſæ traiectionem tutam. Diſceſſerat Piccolomineus, vt impetus primos Hollandorum retunderet ; at poſtquàm viſum eſt ab illis nihil metuendum ſummoperè , rediiſſe fertur , & Dunkerkam , noſtróſque inter conſtitutus , Luxemburgicis copiis increuiſſe. Ea de cauſa ferunt Engueninm ſecundum Moſam diſcedere , Leodiúmque verſus properare. Conualeſcit iam Lotharingus ; ſed verſatur ſemper in ancipiti , è quorum ſtare partibus debeat ; ſtaturúſque potiùs à noſtris ſperatur. Hollandorum pro pace legati diſceſſuri mox Monaſterium ſunt , itémque , qui ad componendum Dani , Suecorúmque diſſidia nituntur. Sunt iſti tamen Dani ſuſpecti , vel eo nomine , quòd interim naueis quadraginta armatas conſcendant. Sed nimirùm timent Hollandi , ne quæ eodem vergit Hiſpanica claſſis fretum occupet , quod iurgiorum eſt non poſtrema cauſa. Eſt intereà tam Suecica, quàm Danica claſſis comparata ad prælium; quid autem euenturum ſit , Solus , cui omnia patent , nouit. Imperatoris exercitus , dum Teanſyluano inſtat , ne ſibi inſtet Turennius metuit ; ſícque inter ſaxum & ſacrum , quod aiunt , quodammodo ſtat. Perhibent nihilominus Galaſum Lipſiam obſeſſurum. Exceſſit Anglus Oxonio , obſidionem metnens , exſpectánſque interim , ſi forte quidpiam proſperi Roberto Palatino ad ſoluendum obſidionem Eboracenſem miſſo contingat. Rumor fuit abiiſſe illum in Hiberniam ; verùm non ſunt ipſius res hactenus adeò deploratæ. Tu fœlix Viue , ac ſemper Vale , DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, VIII. Kal. Iul. M. DC. XLIV.

Admodùm Reuerendo , Sapientiſſimóque Viro, D. IOANNI CARAMVELI, *Lobkovvitzio , Abbati Diſembergenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

REddidit mihi nudius-tertiùs optimus Merſennus tuas literas, quas cum ſcheda ſub inuolucro ad ſe deſtinato accepit. Oblitus es reſcribere vbinam, & quando illas dederis; ſed quantum coniicio eæ fuere ſcriptæ Cruciniaci ante decem plus minùs dies. Ipſe à diebus quindecim meas ad te Louanium dedi, & neſcius tamen , illeic-ne fores , ipſas deſtinaui ad eximium Chiffletium Bellofontanum Balernæ Abbatem , qui illas vbicumque te verſari

verſari noſſet, tranſderet. Non potui verò vlla ratione maturiùs ad te ſcribere, gratitudinémque teſtari; quoniam non priùs libellum tuum, conſcriptúmque in eo ad me humaniſſimum Epiſtolium peruidere conceſſum fuit. Nunc cum bonitate in me adeò effuſa exſtiteris, vt etiam manu exarata, eáque benè longa Epiſtola præoccupâris (quippe nihil adhuc obtinens à me) non poſſum ſanè me continere, quin prima hacce occaſione denuò reſcribam, gratiáſque agam, &, quod meam illam Diſquiſitionem Franco-furti inuentam tanti feceris, nimiæ erga me beneuolentiæ tribuendum agnoſcam. Facio porrò quoque, ne me ſegnem habeas, circa id officij, quod contiter adeò abs me exigis; vtcunque ſim impar, qui planè, prorsúmque ea in re tibi faciam ſatis. Exoptas nimirum reſcire ex me, qui Authores hactenus fuerint, & ex Pariſienſi quidem Facultate potiſſimùm, qui defenderint Pontificem Summum extra Concilium Generale, hoc eſt ſolum, aut in Concilio Nationali: imò & ipſa Concilia Nationalia errare poſſe. Verùm & ipſe interim ita enumeraſti multos, vt omnem prope diligentiam cenſeri poſſis anteuertiſſe; & ego ex Auenionenſi, non verò ex hac omnium Summa Facultate ſum Theologus, vt tu videris ſupponere, cùm ex me id rei perquiris. Vt tamen, quantum quidem poſſum, ac licet, tibi morem geram, non meam exponam ſententiam, ſed hiſtoricè ſolùm referam, ſi quid ex Authorum lectione, aut ex Doctoribus eximiis, amicíſque intimis ac vno præſertim inclytæ huius Facultatis conuerſando addidici.

Ac primùm quidem vt ingenuè agam, videris mihi non debuiſſe inter citandum authoritates, Molinæi commeminiſſe; ſiue enim ille *Carolus* eſt, nôſti quàm ſit ipſius nomen in Romana Curia exoſum; ſiue *Petrus*, nôſti eum eſſe manifeſtè ἑτερόδοξον, & à Fide, communionéque Catholica longè alienum. Videris deinde opinionem Nauarri debuiſſe non ex VViddringtono, ſed ex ipſomet potiùs citare, maximéque cum eius Textus apud hunc Authorem mutilatus ſit; & interſit ſententiam Viri, qui, & magni nominis eſt, & Romæ etiam vixit, ſcripſítque, ex ipſo eius haurire fonte. Atque vt diſcrimen agnoſcas, en vt Nauarri textus ſe habeat in cap. Nouit. notab. 3. num. 84. de iudiciis. *Non eſt conſilium in præſentia definire, cui principalis Eccleſiæ poteſtas fuerit à Chriſto collata, an Eccleſiæ toti, an verò ipſi Petro, propter illam maximam diſcordiam Romanorum, & Pariſienſium. Illi enim tenent Petro, & ſucceſſoribus datam eſſe hanc poteſtatem, atque ideo Papam Concilio eſſe ſuperiorem; Hi verò, quibus Gerſon adhæret, totam datam eſſe toti Eccleſiæ; licet exercendam per vnum, atque ideò in aliquot ſaltem caſibus Concilium eſſe ſupra Papam. Quarum illa ſcilicet Romanorum videtur placuiſſe S. Thomæ in 2. 2. qu. 11. art. 2. & 3. & qu. 1. art. vlt. & in 4. diſt. 19. qu. 1. Thomæ à Vio in eiuſdem articulis, & in paruis Opuſculis, tom. 1. & in Apol. 2. part. cap. 1. & in 2. part. cap. 9. vbi altiùs omnibus, & profundiùs, hoc demonſtrare conatur. Altera verò placuit Panormitano, qui pro Pariſienſibus eſt, in capite Significaſti, & in tract. ſuper Concilium Baſileenſe, quem frequentius noſtri ſequuntur; vt tradit Decius conſil. 115. quam mordicus tuetur Iacobus Almainus è Sorbona Theologus, qui reſpondit Thomæ à Vio, libello iuſto, & Ioannes Maior in cap. 16. in Matth. idem facit, aiens Romæ nemini permitti tenere Pariſienſium, & Panormitani ſententiam; nec rurſus Academiam illam Pariſienſem pati, vt contraria opinio aſſeratur in ea.* En etiam, vt ſe textus habeat in Comment. in 7. diſt. de Pœnitentia, diſt. 5. pag. 492. col. 2. num. 32. *Ex hac concluſione primò infertur Pontificem Romanum ad confitendum ſua peccata teneri; quia diuina lege obligatur; quamuis verum ſit non ligari per caput illud, Omnis; & ita non teneri abſolutè ad confitendum ſemel in anno. Quod etiam ſenſit Io. Andreas, & Felinus. Quod procedit, tenendo illam, quam pleroſque omnes Italos audio tenere opinionem, quámque magnis viribus tutari conatur Thomas à Vio, ſcilicet Papam eſſe ſupra Concilium. Nam, ſi teneremus alteram ſententiam, quam Schola Pariſienſis cum tota ferè Gallia ſequitur, Concilium vniuerſale ſupra Papam eſſe (& adeò quidem ſequitur, vt Iacobus Almainus ſcribens in hoc ipſo articulo, dixerit, eum, qui contrarium aſſereret in Francia, hæreticum iudicatum iri) diceremus, vt ait ille, Romanum Pontificem ſtatuto Conciliorum ligari, ac proinde ad illud caput, Omnis, ſeruandum teneri.* Sic textus Maioris à Nauarro citati, ſcilicet in cap. 19. Matthæi, ac in prioribus quidem Commentariis editis anno 1518. ſuper illud, *Si peccauerit*, huiuſmodi eſt. *Hæc quæſtio quærit, an Pontifex Maximus ſit ſupra vniuerſale Concilium, vel ſuper vniuerſalem Eccleſiam. Super præfata quæſtione duo ſunt modi dicendi oppoſiti; quorum vnus tenet Papam eſſe ſupra Concilium Vniuerſale. Hunc modum aliqui Cardinales tenuerunt, & tenent, & communiter Thomiſtæ, & Romæ, vt aſſeritur, nulli fas oppoſitum publicè tueri. Alium modum ſemper Vniuerſitas noſtra Pariſiana à diebus Concilij Conſtantienſis imitata eſt, ſic, quod in ea, qui prædictam tenuerit, in campo cogitur eam reuocare.*

Iam, quòd hîc citatur Conſtantienſe Concilium, nihil agnoſco antiquius opinioni iſti fauere, quàm Epiſtolam Innocentij III. ad Philippum Auguſtum Francorum Regem, quæ reperitur numero 104. inter editas nuper à Boſqueto. Scilicet in ea hæc verba habentur, *Propter ſententiam Euangelicam, quam ipſe Deus expreſſit, vt quod Deus coniunxit, homo non ſeparet, cum abſque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta intentioni tuæ in hoc ſuffragentur, verùm, ſi ſuper hoc abſque generali definitione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter diuinam offenſam, & Mundanam infamiam, quam ex hoc poſſumus incurrere, forſan ordinis, & officij nobis periculum immineret; cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam noſtra non poſſit authoritas diſpenſare.* Poſterius autem, quod habet Thomas de Corſellis Pariſienſis Theologus in Propoſitione an. 1440. facta à Biturigibus

præſente Rege in Concilio Eccleſiæ Gallicanæ, his verbis. *Poſt hæc omnia Papa Martinus cum toto Concilio dedit literas ad Prælatos, & Inquiſitores, in quibus continentur articuli Ioannis VVicleſ & Ioannes Hus, inter quos iſte ponitur articulus* XLI. *Non eſt de neceſſitate Salutis, credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias. Super quod dicit Papa, approbante Concilio, Error eſt, ſi per Romanam Eccleſiam intelligat vniuerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum Summi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares. Deinde in Interrogatorio in iiſdem literis poſito, ſuper quibus haberent interrogari ſuſpecti de hæreſi Huſſitarum ponuntur ſequentia, Interrogetur vtrum credat quod quodlibet Concilium generale, etiam Conſtantienſe, vniuerſalem Eccleſiam repræſentet. Ex quibus manifeſtum eſt, quòd per Papam Martinum, & Cardinales, qui tunc ibi communiter aderant viginti tres, vnà cum toto Concilio fuit approbatum, quòd Concilium generale habeat ſupremitatem in Eccleſiam, & quòd vniuerſalem Eccleſiam repræſentabat.* Quod verò dicitur Vniuerſitatem Pariſianam id imitatam eſſe, à diebus Conſtantienſis Concilij, ecce proferunt Pariſienſes epiſtolam ſcriptam ad Pariſienſem Facultatem Theologiæ ab Innocentio VIII. die Septembris 7. an. 1486. quâ improbatum nihil fuerit, quod fuiſſet eo vſque ab illa defenſum, ſed comprobatum potiùs huiuſcemodi verbotum tenore, *Dilecti filij ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Intelleximus non ſine magna cordis noſtri lætitia ſinceram animorum veſtrorum deuotionem, quam ad nos, ſanctámque Romanam Eccleſiam, & Fidem Catholicam habetis; cum omne ſtudium, & curam veſtram pro eiuſdem Fidei defenſione, & hæreſium exſtirpatione ſicut probatiſſimos quoſque Chriſtianos decet, inceſſanter adhibueritis.* Afferunt quoque non improbatum Facultatis eiuſdem Decretum de celebratione generalis Concilij diei Ianuarij 11. ac anni 1497. in quo ad quæſita à Rege reſpondendo inter cætera ſic habetur, *Reſponſum eſt, quod Summus Pontifex & Pater Sanctiſſimus tenetur de decennio in decennium congregare Concilium generale, Vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, & maximè nunc, cùm tanta ſit deordinatio in Eccleſia, tam in Capitibus, quàm in Membris, quæ cunctis notoria eſt.* Inferiùs autem, *Dixit & definit prædicta Facultas quod tempore vrgentis neceſſitatis, vt nunc, vel poſt decennium ab vltimo celebrato Concilio, vt ſuprà dictum eſt, poſtquàm aliqua bona, & magna pars & notabilis Chriſtianitatis, quemadmodum regnum Franciæ, vel Rex Chriſtianiſſimus ipſius vices gerens, rogauerit, ſummauerit, & exhortatus fuerit dictum Summum Pontificem, cæteráſque partes Eccleſiæ, de congregando dictum Concilium, & ad ipſum conueniendo, & de prouidendo neceſſitati Eccleſiæ. Ipſe verò Pontifex, vel aliquæ prædictarum partium fuerint recuſantes, negligentes, vel differentes de veniendo ad dictum Concilium, nihilominùs illi, qui aderunt, & comparebunt poterunt ſine alijs non comparentibus dictum Concilium celebrare, & neceſſitati Eccleſiæ prouidere.*

Ad ipſa Maiotis tempora vt veniam, id mitto, quod habet Senonenſe Concilium, anno 1528. celebratum, Cardinali à Prato S. Sedis Legato, Præſide, in Decretis Fidei, Decreto III. his verbis, *Proinde, cùm certa ſit, & infallibilis Eccleſiæ Regula, ne aliquando inuiſibilitatis prætextu tandem eludi queat; ea profectò Sacris generalibus Concilijs authoritas derogari non poteſt, quæ proximè Vniuerſalem repræſentant Eccleſiam. His enim Concilijs, ſi ea decernendi, quæ ad ſinceritatem Fidei, & exſtirpationem hæreſium, Eccleſiæ reformationem, & morum integritatem pertinent, poteſtas adimatur; nihil certum, nihil ſtabile futurum eſt, nihil denique, quo Hæreticus ab Orthodoxo poſſit internoſci. Nec erat, quo veterum quondam retunderentur inſultus, niſi Eccleſiaſtici Proceres exemplo Apoſtolorum Concilia celebraſſent, quibus Sancti Spiritus authoritatem ferocientibus illis, & humanarum rerum ſcientiâ tumentibus opponerent.* Mitto & quod habet Ioannes de Celaïa Pariſienſis Theologus, ac Valentiæ in Hiſpania natus, qui tametſi in Patriam redux, mutârit ſententiam, opinionis tamen Pariſienſium fidem fecit ſub Gallorum Doctotum nomine, ſcribens in 4. ſent. diſt. 25. qu. 5. de Symboli editione, his verbis, *Pro huius quæſtionis enodatione, eſt aduertendum, quòd mirabilis eſt controuerſia inter Doctores Catholicos circa iſtam difficultatem, veluti de ſuperioritate Papæ ad Concilium. Nam Ioannes de Gerſono & Galli Doctores, & multi Almanorum tenent, quòd ad Vniuerſale Concilium pertinet edere Symbolum, & determinare ea, quæ Fidei Catholicæ ſunt & non ad Papam.* Quo loco, vbi ille addit, *contrarium tenere non modò Italos, ſed etiam Hiſpanos*, tuum eſt videre, teneat-ne etiam Abulenſis, quem ipſe poſt Adrianum Papam VI. Cardinalem Cameracenſem, Cuſanum, Panormitanum, Florentinum, citâſti, præter Franciſcum de Victoria Profeſſorem Salmaticenſem, qui, vt Nauarrus, probabilem vtramque opinionem putat. En verò ex Gallis præter Almainum, alióſque citatos à te pauculos Adrianus Gualterus Pariſienſis Theologus, & maioris Monaſterij Monachus in tract. de primatu Petri, & Eccleſiæ hæc habet, *Sic ergo relinquitur, temerè dici, veritatique maximè contrarium eſſe, quod Summus Pontifex in nullo caſu Concilio Vniuerſali ſit inferior. Nec minus item falſum, quod in nullo caſu poſſit ipſe deponi, præterquàm in caſu hæreſis; nam ipſe poteſt eſſe criminoſus, aut fautor alicuius criminis, vel intolerabilis erroris, tam pernicioſi Reipublicæ Chriſtianæ, quàm pernicioſa eſt hæreſis. Cui crimini reſecando, ſi non poſſit remedium adhiberi, niſi per Summi Pontificis deſtitutionem, verè & realiter deſtituendus eſt.* Et paullò pòſt eandem doctrinam hocce diſticho comprehendit,

PETRVS *in Æde Sacra Caput eſt, & quandoque Membrum;*
Paret, vt eſt Membrum; præcipit, vt Caput eſt.

Ioannes Arboreus, Pariſienſis etiam Theologus lib. 4. Theoſophiæ, cap. 32. ſic ſentit, *Decretales Epiſtolæ non exequuntur canonibus Conciliorum & definitionibus. Hanc facilè ſuadebo aſſertionem. Minus authoritatis habet Romanus Pontifex, quam tota, & Vniuerſalis Eccleſia, quam repræſentat Concilium generale ritè con-*

gregatum. Nam Papa in Fide errare poteſt, vt dicit Innocentius huius nominis IV. cap. 1. de ſumma Trinitate; & tota mihi aberrare via videtur, qui aliter ſentit; & plus veritati tribuendum eſt, quam amico. Aſſentantur ſanè Romano Pontifici, qui faciunt eum immunem à peccato, & lapſu hereſeos, & ſchiſmatis; cùm non ſit diuino munere confirmatus in gratia. At Concilia generalia legitimè congregata non poſſunt in Fide aberrare. Claudius Conſors, ſimiliter Pariſienſis Theologus, in confutatione errorum VValdenſium, *Paucis*, inquit, *probemus vtramque & Eccleſiæ & Petri authoritatem, Eccleſiæ primò, ex eo, quòd generalium Conciliorum definitione Eccleſia ſit ſupra Papam, quem inſtituere & ex cauſa deſtituere poteſt.* Verùm iſte ſcribebat iam anno 1548.

Cæterùm ab anno vſque 1542, conditi fuerant celebri Facultatis Decreto articuli *Pariſienſes* dicti, numero XLII. quos iuramento adhibito profitentur etiam-num quotquot in fine Licentiæ ſunt Doctoratum adepturi. Ipſorum autem XXI. huiuſmodi eſt, *Eodem veritatis firmamento recipiendum, poteſtatem excommunicandi eſſe de iure diuino, immediate à Chriſto Eccleſiæ conceſſam.* Et XXII. *certum eſt Concilium generale legitimè congregatum vniuerſalem repræſentare Eccleſiam, in Fidei, & morum determinationibus errare non poſſe.* Ex quibus minùs mirum eſt, ſi ſcribens poſteriùs Dominicus Soto (vtcumque oppoſitum cum ſua familia ſequutus) in 4. ſentent. diſt. 20. qu. 1. art. 4. ſic quærat, *Vtrum poteſtas iuriſdictionis in vtroque foro fuerit collata Eccleſiæ, vt in toto corpore immediatè reſideat, an verò in Prælatis eius?* Et poſtea ſic habeat, *Nihil hic dicere molimur de illa moleſta lite, vtrum Concilium ſit ſupra Papam; quæ cauſa eſt, vt nunquam Concilia eo candore fœliciter celebrentur, quo antiquitus; ſed quia rerum conſequentia hoc expoſcit, ne clauium tractatus mutilus maneat; quidquid ſit de illa quæſtione, pro noſtra tenuitate ſubiectum proximum Eccleſiaſticæ Poteſtatis & iuriſdictionis explanare adoriamur. Enim-vero Gerſon in Tractatu Poteſtatis Eccleſiaſticæ, quem imitatur Almainus in ſuo libro de comparatione Papæ, & Concilij, cap. 6. atque alij fautores illius opinionis, quòd Concilium eſt ſupra Papam, arbitrati ſuam opinionem ex hoc fundamento pendere, aiunt poteſtatem Eccleſiaſticam iuriſdictionis in vtroque foro reſidere in tota Vniuerſitate Eccleſiæ, hoc eſt in toto corpore, quod aiunt, Categorematicè, inſtar Reipublicæ Ciuilis.* Hoc tempore non video rem vocari ampliùs in controuerſiam; fortaſſis ob iuratos illos ab omnibus articulos; tametſi ſunt, qui opinionem vtramque probabilem putent. Cúmque neutra diſertis verbis defendenda proponi ſoleat; retineri tamen antiquam, iuratámque intelligi poteſt ex ipſa ratione loquendi tam eorum, qui libros conſcribunt, quàm eorum qui diſputant Theſeis. Quippe cùm nihil ſimile obſeruem pro oppoſito; facere tamen pro hac videtur, quòd ſcribens Franciſcus Hallerius Pariſienſis Theologus pro defenſione Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, ſeu in vindiciis Cenſuræ Facultatis Theologicæ Pariſiẽſis aduerſus Hermandi Loëmellij ſpongiam, editis anno 1632. §. 2. ſic inſtat. *Legiſti in libello Richeriano Regimen Eccleſiæ eſſe Ariſtocraticum; an-non legiſti ſtatum eſſe Monarchicum?* Et poſtea, *licet Epiſcopus hic, aut ille morte extinguatur; licet ob crimen expellatur, ſine Epiſcopo tamen Eccleſiam eſſe negamus, in qua ſemper remanet Epiſcopalis Cathedra, in qua viget ſemper Epiſcopi principatus.* Et rursùs, *Hoc ſenſu neque Eccleſiam vniuerſalem, nec particularem vllam perfectam ſine Epiſcopo eſſe poſſe pronunciauit Pariſienſis Theologorum Facultas, & contrariam ſententiam falſiſſimam, in conſequentia periculoſam, temerariam, ſcandaloſam, ordinis Hierarchici deſtructiuam, Populo Chriſtiano nociuam, traditionis Apoſtolicæ, & ſucceſſionis Apoſtolicæ fundamentum conuellentem; imo & in hæreſin inducentem indicauit.* Facit verò etiam, quod Theſeis proponens Robertus Conſtantinus Baccalaureus Sorbonicus anno 1639. die Nouembris 18. Sorbonica 29. Theſin hanc inter cæteras vltima columna repoſuit, *Promulgatio eſſentialis eſt legi, non acceptatio; tenentúrque omnes Principum edictis parere, non tantum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam. Pari iure quiſque fidelium, excepto nemine, Eccleſiæ Catholicæ, & Conciliorum decretis ſubditur.*

Atque hæc ſunt quidem, quæ recepi initio commemoranda hiſtoricè, non dogmaticè verò expendenda. Videlicet retuli ſolùm, vt tibi quaſi fido amico rem exigenti gratificarer; non vt ſententiam dicerem, cui nullum ex me accederet pondus. Tu id totum quodcumque eſt, quo do affectu excipe, & tanquam pignus quoddam meæ erga te obſeruantiæ habe. Pariſiis, VII. Kal. Iul. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

QVæ de Ilerdæ obſidione & vouiſti, & prouidiſti, ea perinde prorsùs contingunt. Quam times Claſſem Neapolitanam, comparatam audieram, quæ ſeſe noſtræ opponeret, ſi Tarraconem obſideremus. Nunc, quod Hiſpanus præoccupârit, proſpexerítque fore, vt Mottæus cogeretur pedeſtreis copias ab inſtituto diuertere; id arguit Claſſem huiuſcemodi aduerſus Prouinciam deſtinatam fuiſſe. Præclarè autem vertitur, quòd tu & ſagax præſenſeris, & indefeſſus perfeceris, ne noſtram in oram appellere, niſi vt in ſcopulum poſſit. De obſidione Grauelingana nihil non fauſtum accipimus. Piccolomineus, & Meloſius nihil hactenus attentârunt, & tametſi ſperent ad vndecim millia, quibus iam præſunt, militum, acceſſura, ex Beko ſex, & ex vicana coactione decem, nihilominùs id noſtros nihil terret; quorum circum-vallatio abſoluta eſt, & quinque Regiis arcibus, ſeu mauis propugnaculis tuta. Tormenta intereà, de quibus iam ſcripſi deiecere Vrbis præſidia, vnicúnique cornutum opus ſuperſtes in pomærio, nupertimis

perrimis diebus occupandum fuit. Hollandi, quod mirum, nihil interim mouent, &, quaſi minante Iſanburgio, Aſſenedæ ſemper conſiſtunt. Deliberant adhuc eorum ordines Claſſis-ne, de qua nuper ſcripſi, Danis ſe, an Suecis addicat, an neutra remanſura ſit; videtúrque euentus belli Danici habiturus eſſe exinde momentum. Vrget ſemper Galaſium Saxo ad obſidionem Lipſiæ; ignoratur tamen, facturusne ſit, an petiturus Daniam, an irrupturus in Pomeraniam. Acceſſere ad illum Coloredi vires, relicto Haſſeldio, qui ſit obſtiturus Koniſmarkio, ac Heſſis copias collaturus. Conſtat Tranſiluanus viribus infractis, & vtcumque Polonua ipſum ad ineundam pacem cum Imperatore inſtiget, non obaudit tamen, dum Turca non annuit. Redit per Poloniam ex Moſcouia Voldamarius infecto matrimonio, quòd propoſitas conditiones amplexari renuerit; nempe profitendi Religionem Gentis, iuxta quam Baptiſmus iterandus fuit; & excedendi nunquam Moſcouitæ ditionis confinia. Fama eſt hunc fuiſſe quæſitum prætextum, ex quo illi Sauromatæ affiictari Daniæ Regnum inaudierunt. Lotharingus Vormaciæ eſt (quippe iam redux Treuiri) ſuáſque adhuc copias in ſtatiuis habet. Anglus continuò angitur, & Eboracum patitur extrema. Plura dicerem; ſed iſta plus æquo. Tu, OPTIME PRINCEPS, & meum Decus Vale. Pariſiis, Kal. Iul. M. DC. XLIV.

EIDEM.

SEceſſiſſe Albaniam te per hoſce æſtus, quos maximos experimur, mirè delectat. Quippe & is locus videtur eſſe amœnus præ cæteris; & aliunde eo ſitu eſt, vnde momento valeas, quò vocare te præſertim negotia poſſunt, conuolare. Id ſanè eſt nuper à te probatum fœliciſſimè, cum Maſſiliæ vix priùs fuit ſeditio ſuccenſa, quàm abs te exſtincta. An-non verò cum eò potueris tempeſtiua adeò diligentiâ accurrere, commeminiſti Corij, in quo locum deligere qui totum æquè preſſum vult debet? Quid heic quoque rerum turbare operarij quidam attentauerint perduxiſſe iam ad te fama poteſt. Id tanti fortaſſis non fuit; ſed Aulæ nihilominùs redeundi in Vrbem occaſionem fecit. Ferunt eam inde non diſceſſuram ad vſque Grauelingam captam. Eius porrò vrbis obſidio fœlici pede ſemper procedit. Tentárunt hoſtes nuperis diebus trecentos quinquaginta viros ex reformatæ, vt vocant, militiæ præfectis delectos in ipſam Vrbem intrudere; at ij incidere in noſtrorum Equitum quadragintos circiter, qui omnes ſtrenuè, obſtinatéque dimicantes interfecerunt, perpaucia exceptis, iiſque manu captis. Ipſi ſunt, qui Aurelianenſem certum fecerunt Piccolomineum perquàm grauiter laborare, & Meloſium eſſe podagrâ correptum. Exercitum imparem eſſe, qui munimenta noſtra adoriatur; ac videri eſſe aliquid ab ipſis obſeſſis timendum. Hollandi nihil aliud, quàm mouerunt caſtra, quæ & metati sũt Adegemij, loco Brugis milliaribus horariis tribus diſtante. Rediit Enguenius ad fluenta Moſæ, poſtquàm parte exercitus in Luxemburgum penetrante, Beki copias ſic euocauit, vt parte alia interim traiectionem fecerit tutam, adducenti copias ex Leodienſi tractu Marcino. Aiunt Lotharingum mouiſſe cum ſuis Luceburgum verſus, & fama tamen ſemper eſt ipſi nobiſcum conuenire. Turennius obſeruat ſemper Bauatos, Rhenum vt minantur, breui traiecturos. Tranſyluani exercitus præcellit ſemper Imperatorio. Lentè admodum incedit Galaſus. Torſtenſonus cogit, móxque educturus in aciem exercitum eſt. Nullum adhuc Nauale prælium in Balthico mari commiſſum. Commiſere Sueci Franco-furtum aliáſque Vrbeis ad Oderam Marchioni Brandemburgico, qui & iam ſe ipſis penitus addixit. Sunt ſemper res Angli afflictiſſimæ: nam cœtera inter, Principem Rupertum memorant à Scotis fugatum. Luſitani ex Caſtellanis inſignem tulere victoriam, ſed tu illam iam, vt opinor, nôſti. Vale, PRINCIPVM OPTIMA, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, poſtrid. Non. Iul. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVam dignatus es ad me mittere Exercitatiunculam tuis cum literis accepi. Acceptiſſima verò mihi fuit, & quòd tua, & quod ingenium, quantum eſt tuum, redolens. Quod poſtulas verò vt pro meo candore quid de ea ſentiam, ediſſeram, faciam ſanè, nec tamen dicam, quod de Henrici Engoliſmenſis Propatrui tui carminibus dixiſſe Malherbium ſubiungis. Scilicet iſta, quæ à Viris tuæ ſortis proficiſcuntur, pretioſiſſima habeo; neque exigenda ad eam limam duco, qua probari ſolent virorum vmbraticorum lucubrationes. Res eſt adeò rara, Virum Principem ſe habere dignum, qui partem ſui nobiliorem, Animum nempe, excolat, natalibúſque congruum exhibeat, vt qui ſe ſupra cæterorum veluti turbam euehunt, ſint commendandi maximè; & quoa edunt partus ingenij, ſint quouis auro pretioſiores. Quippe, vt interdum non vacat, ita & plærumque non decet fœtus lambendo ſic expolire, vt ſcrupuloſitatem magis, quàm fœcunditatem teſtentur; ſatiſque eſt, ſi qua erumpunt fœlicitate ingenij, exemplum fiant, quo & alij animari Principes poſſint, & priuatos ſuppudeat, niſi ſtudioſè æmulentur. Memini rem ad te ſcripſiſſe de generoſiſſimi Regis Caroli IX. Aui tui carminibus, quæ cenſuiſſet pari ratione ſupprimenda Malherbius, & magnus tamen vir Ronſardus glorioſum habuit carminibus ſuis, vt nobileis gemmas inſerere poſſe. Itaque huiuſmodi cenſu lucubratiunculam tuam habeo, in qua vtcumque aliquid poſſet, ſi ab otioſo, literatóque prodiiſſet, deſiderari; nemo tamen non ſit abs te, ac inter tot præſertim curas, occupationéſque profectam vnicè exoſculaturus, & quoniam haud-dubiè requires, quid deſiderari poſſe iudicem, inſinuabo ecce ſeorſim in ſcheda, ſchemate putà appoſito, ex quo ipſe retexere tua illa cogitata poſſis. Id nempe tale non contexam, in quo alia membra, aliáſque rationes quàm à te allatas exhibeam, aut aliquid etiam, quod videri poſſit ſuperuacaneum reſecem; videret

quippe non tuam opellam ad Analyſin reuocare, ſed ſyntheſin quandam meæ facere; verùm id conficiam, in quo eadem omnia, ac ſola, quæ tibi venerunt in mentem, quaſi digerantur. Faciam verò, quo ſimul innuam, ſeu (quia bene id voles moneam) vt cum deinceps ſimile quodpiam aggredieris opuſculum, attentè ſpectes argumentum, quod tibi propoſueris, & perſpectâ eius naturâ duas, treis, aut plureis eius parteis ſtatuas, & ſi opus fuerit earum vnamquamque diuidas, ac ſubdiuidas, referáſque omneis in ſchematis ſpeciem; ſcilicet inde fiet primùm, vt nullam partem, quæ videri poſſit neceſſaria, prætereas; deinde, vt nullam præpoſterè colloces, ſed quo eſſe idoneo maximè loco poſſit conſtituas; tum, vt quid congruat ad cuiuſque aut confirmationem, aut illuſtrationem, & excogites, & dicas diſtinctè. Ad-hæc, vt neque quid perturbes, neque alienum quid inſeras, neque idem bis memores, neque, vt breui faciam, aliquid in toto contextu ſuperſit, aut deſit. Sanè vbi rem pertentâris, aliquotiéſque perfeceris; mirum dictu eſt, quanta copia te affluere ſis obſeruaturus; quando præter ſpem, tantum aberit, vt labores penuriâ, quin potiùs labor futurus ſit in habendo eorum delectu, quæ numeroſiſſima occurrent. Mirum, quàm proinde breui tempore id ſis præſtiturus, & omnibus quidem abſolutum numeris; quod aliàs non-niſi prolixo ſpatio, ac ſemper deficere quidpiam ſuſpicatus, exſequeris. Mirum denique, quàm ſis facilè peruiſurus, agnituruſve aliorum-ne ſcripta, concionéſque ſe probè habeant, & poſſent-ne res aut conſcribi, aut dici appoſitè magis. Verùm ipſe intereà modum excedo; neque ſatis caueo, ne Sus, quod dicitur, *Mineruam*. Tu id, quidquid eſt, pro tuo illo in me amore conſule, & bene ſemper, ô & Præſidium & dulce Decus meum, Vale. Pariſiis, Eid. Iul. M. DC. XLIV.

Remitto ecce autographum Exercitationis, retento exemplo. Rerum nouarum nihil ſcribo, tum ne te nimium onerem, tum quia ad Campinium omnia iam perſcripſi. Vale iterùm.

EIDEM.

OPTIME PRINCEPS, nihil eſt opus inſinuatione, vt literis meis refricem memoriam tuæ illius adeò inſignis, incomparabiliſque iacturæ. Scilicet illa animi tui celſitudo, atque conſtantia mihi adeò perſpecta eſt, vt nullus hæream, quin ſis ad id generoſiſſimè comparatus. Ac fieri profectò non poteſt, quin tam grauis caſus te commouerit, ipſéque inhumanus ſim, ſi excipere illum te abſque acerbo luctu debuiſſe contendam. Sed par eſt nihilominus de tua virtute augurari, vt modum conſentaneum dolori adhibueris, ac tempore breui id euiceris, quod ipſæ è vulgo animæ prolixo demùm conſequuntur. Quippe ea quidem non eſt imbecillitatis humanæ conditio, vt abdicare omnem moleſtiam, & ſi quæ præſertim ex naturæ ſenſu (qualis tuæ eſt orbitatis) profecta ſit, poſſit; cùm & ipſe naturæ Author propenſionem iſtam in liberos tantam eſſe nequicquam noluerit: at non eſt, tamen ipſum quoque diuinum munus Sapientiæ fruſtrà, vt non plurimùm vehementiam perturbationum temperet, vt non maximoperè omnem acerbitatem leniat; vt non placidiſſimè animum ad Authoris naturæ decreta componat. Fœlix es proinde, DECVS PRINCIPVM, cui Deus mores ex hoc metallo, præcordia ex hoc luto finxit. Quamobrem age, ipſe te quoque dignum fingere Deo perge, dum cogitas effectum quidem præter naturæ ordinem, vt à quo efferri debueras, dulciſſimum filium præmatura hac abreptum morte extuleris; at non contigiſſe tamen præter inſtitutum æternæ Prouidentiæ, citra quam ne capillus quidem cadere ex capite poteſt. Videor certè mihi te identidem illud repetentem audire, *Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſit nomen eius benedictum*. Videlicet in eo es, ne eſſe videare malæ fidei, quaſi inuitus reddens id, quod commodatò ſolùm habueris; ne grati parum animi, quaſi nihili reputans tanti pignoris vſuram conceſſam. An-non verò etiam lucro deputas, exercitationem conſtantiæ, qua ille rerum Arbiter probandum te, Aquilæ inſtar, non degenerem cenſuit; dum oculos tuos in illam corpuſculi conflictationem tam moleſtam, támque diuturnam inconniuenter defixos voluit? An-non vertis quoque ſummæ indulgentiæ quòd te orbaturus cariſſimo puellulo, animum tuum ſic præparârit, vt rem expedire & tui, & illius gratiâ fuerit conſentiendum? Quod ſupereſt autem, an-non tibi ſatis perſpectæ res humanæ ſunt; vt nôris quam dicunt *Fortunam*, (ſed nos *Prouidentiæ* partem facimus) ita in ipſis ludere, vt inaneis curas proculcet, ludibrióque habeat? Cum ſanè te illa orbitatis importuniſſima cogitatio ſæpius haud-dubiè ſubeat, vix hæreo quin ipſi opponas illud ex Sacro Oraculo, *Nouit Deus cogitationes hominum, quoniam vana ſunt*. Nempe ij ferè ſunt homines, qui generi, ſtirpi-ve ſuæ æternitatem deſtinent; ignari Deum conſilia hæc euertere, peſſundaréque. Hinc, cùm ipſe quoque interdum potueris hac cogitatione mentem paſcere, ac tanto quidem æquiùs, quantò in tuo illo Aſcaniolo ſpes inclinata recubuit propagandi ſuperſtitis ex Stemmate Regio rami ſingularis, ea tamen dubio procul fuit animi tui moderatio, vt te non lactâris inani hac ſpe, qua homines vulgò ſibi ſomnia fingunt. Niſi nos verò Hiſtoriæ monent intercidiſſe familias omneis prole olim beatiſſimas, nulláque illarum veſtigia iam-pridem agnoſci. Nulla vnquam diuturnior fuit *Capetana* hac glorioſiſſima, cuius tu quoque ſurculus es, at quàm pauci, quæſo, ex tam numeroſis ſuperſunt iam rami? Ipſos ego æternos voueo; at quis tamen iuret eadem illos fata, quæ & cæteros non breui manere? Fac verò eſſe ſuperaturos non vnum, non duo, ſed decem, & plura adhuc ſæcula? Quid demum, quæſo, id totum eſt, ſi cum totius temporis longinquitate comparetur? An-non dices guttulam aquæ collatam ad Oceanum, ac etiam cum Simonide, ne punctulum quidem æternitatis minutulum eſſe?

Vt

Vt pridem certè euanuere tot illæ ſtirpium ſeries, ex quibus contextæ fuere Dynaſtiæ Ægyptiorum, Aſſyriorum, Perſarum, cæterarúmque Nationum omnium; ita profectò ſpes non eſt, vt quæ nunc in honore ſunt temporis progreſſu non attinganr metam. Et, putas, ſi homines fortè aliqui meminerint noſtri poſt vnum aut duo, tria-ve, aut quatuor annorum millia, memoraturos etiam poſt decem, poſt viginti, poſt plura ſi Mundus quidem durauerit? ô quàm alta tandem obliuio & nos, & res noſtras inuoluet! quàm altum ſilentium hos ſtrepitus omneis, quibus iam per totam Europam obſurdeſcimus, obruet! Tempus veniet, ne dubita, cum Grauelingane, & Ilerda exſtiterint vnquam ignorabitur; cùm neſcietur Hiſpani-ne & Galli, quales nos iam ſumus, ſpiritum vitalem vnquam duxerint; cùm iſtæ Suecorum in Germaniam, & Tranſiluanorum in Hungariam irruptiones reticebuntur; cùm perinde erit & Regi, & Parlamento Angliæ, ſeu viciſſe, ſeu ſuccubuiſſe, tanquam profunda caligine noſtram hanc lucem excipiente. Nimirum quæ hucvſque fuit rerum omnium viciſſitudo vices agere ſuas perget, & ex Regnis Reſpublicas, ex Rebuſpublicis Regna, & Anarchias faciet. Quippe inceſſanter commiſcens Imperia; fineis Prouinciarum, ditionúmque turbans; his addens, illis adimens; quaſdam diſpeſcens, quaſdam conſocians; omnia ſúſque, déque ſic conſtituens, vt ſi quempiam noſtrûm fingas reducem, non ſit ampliùs rerum faciem agniturus, ac tantò magis, quantò ex eadem viciſſitudine rerum eſt, vt interdum literæ vigeant, interdum barbaries ſic obtineat, vt præteritorum omnium memoria penitùs deleatur. Ne memorem vetuſta omnia recentibus ſemper ita cedere, vt ſemper quæ ſunt omnium vetuſtiſſima, obſoleſcant. Iſthæc veriſſima cùm ſint, facilè tamen non capimus, quæ capere etiam penè auerſamur; excœcati nempe vano gloriæ ſtudio, quo nomen noſtrum propagare, tranſdetéque in vniuerſam poſteritatem ſatagimus, ac ſæculis paucis nos conſequuturis æternitatem ipſam metientes, exhortemus cogitationem in Chaos illud defigere, in quo omni luce ſimus carituri. Quorſum hæc verò, Optime Princeps, certè, vt vel moriente me, tametſi haud-dubiè id facis, attendas, remétque ſolueris hoc Dilemmate, *aut Mundus breui deſinet, aut immenſis adhuc ſæculis durabit;* ac ſi breui quidem deſiturus ſit, cur me diſcruciet orbitas, quem alioquin Nepotum ſeries poſt rempus non longum fuerit defectura; cui ad æternam vocato gloriam, perinde prorſus futurum ſit, floruiſſe poſteris, aut caruiſſe. Sin longiſſimè ſit perduraturus, cur me adhuc ſanguine longo non cenſeri diſcrucier, cùm fuerint alioquin & nati natorum, & nati ex illis ſeriùs, ocyùs agmen clauſuri; cùm denſa nocte conuelante, & mea, & omnium poſterorum, interfuturum nihil ſit, quiſpiam-ne ramum duxerit ex me, milleſimum, an nullum. Enim-verò, cùm fieri nequeat (aut difficillimum certè ſit) vt hominem planè exuamus, hoc eſt præſtemus, ne aliqua gloriæ cupiditas nos tangat; cúmque ſuaue proinde ſit per ora virûm, tam dum ſumus ſuperſtites, quàm paucis illis ſæculis de quibus dixi, volitare nôſti vt famam extendere opus ſit ſolius virtutis. Non Alexander certè, nec Cæſar; non Ariſtoteles, nec Tullius hanc, qua vigent gloriam à liberis habent; ſed ab iis quibus incubuere illuſtribus factis, ſcriptíſque. Eſt in te vtrumque, Princeps Optime, qui & ſcribenda facere, & ſcribere facienda potes. Interim verò eſt iam ad manum, vt parem teſtatus animi magnitudinem cum celebribus illis viris Anaxagora, Pericle, Xenophonte, Antigono, Paullo, Puluillo, & cæteris, qui liberorum mortem, atque orbitatem conſtantiſſimè pertulerunt, parem cum ipſis gloriam, nominíſque ſplendorem merearis. Itaque, poſtquàm meditatus illud Menandri fueris,

Ὃν οἱ Θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος,

Nempe propter illud, *Optimum non naſci, proximum verò quam-primum mori:* ne, quæſo, te luctui committe,

Ἀλλ' αὐτὸς ἀεὶ μίμνε τὴν σαυτοῦ φύσιν,
Σώζων βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί.

Sicque eſto diu ſuperſtes, ac Vale. Vale, ô Decvs Principvm, ô & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, xi. Kalendas Sextil. M. DC. XLIV.

EIDEM.

Abſit, Principvm Optime, vt quàm nuper fui, tam nunc ſim prolixus. Habet certè me, donec cogito, pudor neſcio quis; quaſi opus tot verbis fuerit tuæ illæ Heroïcæ, veréque cæleſti virtuti. Quippe tyrocinium iam pridem non ſpeculatione nuda perfeciſti, ſed animatiſſima etiam, exercitatiſſimáque conſtantiâ, qua excepiſti hactenus tam varios fortunæ inſultus. Id verò quis præſtet, niſi animum ſupra conditionem vulgarem poſſideat; niſi generosè ſeſe erigens, indeflexéque continens, maioris ſe faciat, quàm vt patiatur ſe deprimi, obuiiſque paſſim caſibus proſterni? ô fœlicem illum, qui cum Metrodoro poſſit dicere, *occupaui te, fortuna, atque cepi, omneiſque aditus tuos interclusi, vt ad me adſpirare non poſſes?* Sed nempe ij plærumque ſumus, vt donec proſpera ſunt omnia mandemus malæ fortunæ laqueum, dum aduerſi quid accidit, nihil poſſit ſtatim videri deiectius. Te verò non tenet haud-dubiè imbecillitas iſta tanta, grandioréque animo es, quàm vt propoſiti immemor, temet neque habeas, neque oſtendas virum. Poſtquam naturæ id indulſiſti, quod ipſi negare in manu cordatiſſimorum non eſt, haud hæreo, quin te, qua par eſt, fortitudine excitàris, & ratione agens, ex te obtinueris, ne diuturnus te conficeret luctus: Et certè cùm nihil ſit magis non inutile modò, verùm etiam noxium; quæ-nam hæc foret Sapientia velle mœrore opprimi, recuſaréque attollentis virtutis manum prehendere, emergeréque in tranquillum ſtatum? Sed finio, ne modum iterum excedam; memor te iſta & meliùs noſſe, & animoſiùs exſequi, quàm vt tibi ſit monitore, hortatore-ve vllo opus:

Perge modò præſtare te tua virtute dignum, & Vale. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, IV. Kal. Sextil. M. DC. XLIV.

EIDEM.

Mitto ecce, OPTIMA PRINCEPS, quas à noſtro Luillerio literas accepi ad te deſtinatas. Dici non poteſt, quanta is ſemper veneratione te proſequatur; quanta quoque optimus Abbas, qui niſi etiam ad te ſcripſit, teneritudo affectus fecit, qua veritus eſt, ne vulnus attingens aſperitatem induceret, cui deliniendæ impar foret. Auſterior ego; ſed me nimirum, cui eſt perſpectior tua virtus fecit ſecuriorem, ratum aliunde poſſe te quod officij ſimul & affectus fuit, merito abs me exſpectare iure. Nunc verò vt vel animi diuertendi causâ aliud exſequar, pauca ecce rerum nouarum, quantum quidem habeo comperta, renuncio: vtcumque ipſe aliunde plura, vberioráque ſis accepturus. Octiduum iam eſt, ex quo noſtri Grauelingâ potiri ſunt, deditione facta; cùm iam & propugnacula occupata, & intra Vrbem milites non plures octingentis ſuperſtites forent. Speratur Dux Aurelianenſis ab expeditione illa breui redux, Mellereo, qui munimenta reſtituenda curet, relicto, & Gaſſione, qui aggreſſuros quidpiam Hollandos adiutet, miſſo. Spes aliunde eſt, vt Enguenius collatis cum Turennio copiis Friburgum obſidione ſoluat; vt fama eſt (neſcio an rata) Odancurium iam ſoluiſſe Ilerdam. Qui Monaſterij, Oſembrugique imperatoris miniſtri ſunt, agere de pace ineunda, niſi interſit Danus, recuſant. Ferunt Imperatoris copias, dum à Tranſyluano ſe reciperent, fuiſſe peſſimè ab illo affectas; addúntque ipſum Imperatorem admodùm vereri, ne à Turca nihil impetret; imò ne etiam prouocet quæ viginti hominum millia in procinctu eſſe ad Budam dicuntur. Commiſſum eſt Nauale prælium Danum inter & Torſtenſonum à matutina nona in noctem, Femeram prope Inſulam. Hic paullò peius habuit, ille paullò priùs cecinit receptui; vterque in eo iam eſt, vt ſe comparet pugnæ inſtaurandæ. Perhibent interim Legatos Hollandorum eò perueniſſe, cùm & aliunde acceſſerint Koniſmarkius Bremam, & Galaſius Mekelburgum. Res Angli afflictiſſimæ; Eboracum captum; cæſa hominum octo millia, Robertus Princeps in fugam actus; Nouocaſtrenſis, & alij Proceres Hamburgum appulſi. Rex quoque ipſe, vt aiunt, exceſſit, recepítque ſe in Hiberniam. Regina verò ad nos diſcedens Breſtenſem Armoricæ portum Parlamentariis nequiequam inſequentibus appulit. Cætera mitto; quoniam hæc nimis. Tu benè Vale, PRINCIPVM DECVS. Pariſiis, Non. Sextil. M. DC. XLIV.

EIDEM.

Auguratus ſanè nequicquam non fueram, te caſum longè aſperrimum ea excepiſſe animi lenitudine, & conſtantia, quæ virtutem Heroïcam, téque digniſſimam deceret. Id enim ecce vel ex tuis agnoſci literis eſt promptum; quando non modò renouare dolorem ſcribendo auerſatus non es, verùm es præterea de eo temperando generosè ratiocinatus. Quin etiam accepi quam anxiam aliunde tibi procurârint rerum ſollicitudinem, qui leuamentum debuerant, tum cùm literas exaraſti: vt tantò magis proinde mirer animum tibi inter tot graueis occaſiones moleſtiæ, conſtitiſſe imperturbatum. Perge modò, OPTIME PRINCEPS, erectum ſemper, infractúmque aduerſus hoſce quaſi fluctus vndoſi maris te gerere; videlicet qui clauum tenens ſe gnauiter habet, procellis agitantibus gloriá deinceps, voluptatémque æquore pacato, aſſequitur grandem. Quam Summi Pontificis mortem acceepiſti, haud-dubiè, inaudiimus ipſi quoque. Compleuit ille quam-proximè tertium annorum ſeptenarium; ſed æqua demùm neceſſitas ſortitur inſigneis, & imos. Par eſt, vt etiam noueris Ticinum-ne ſit, vt aiunt, à noſtris obſeſſum. Fama ſatis conſtans heic eſt, ſolutum eſſe obſidione Friburgum. Obſedere Hollandi tandem quod Taſium Gandanenſe vocant; nec deſunt, qui iam captum cenſeant. Terror exinde Flandris ingens; ſed, vt opinor, Hiſpanis maior. Omini vertunt, quod Munſteri Ædes Hiſpanorum ictæ fulmine ingenti arſerint incendio. Graſſatur Tranſyluanus liber (copiis nempe imperatoris nondum refectis) Hungariâ totâ. Procedit Galaſus è Mekelburgo in Regionem Holſteniam; ſed illi tamen excipiendo ſeſe comparat Torſtenſonus. Prælium Nauale inter Suecos, Danóſque nondum inſtauratum. Ferunt Tuillerium ex Dania diſceſſiſſe in Soeciam. Non exceſſit Rex Angliæ in Hiberniam; Tranſiit iam Regina Nanuetis, ſperatúrque heic breui adfutura. Reditus Ducis Aurelianenſis retardatior non-nihil eſt, ſic expetentibus Hollandis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, meúmque dulce Decus Vale, Pariſiis, pridie Eid. Sextil. M. DC. XLIV.

Quam Exercitatiunculam dignatus fueras tranſmittere, typis mandare congruum duxi: feci autem, vel ex eo fine vt puriore charactere expreſſa poſſet aſſeruari. Excuſa ſunt verò pauca exemplaria, vt ſit quaſi non edita, ſi tu ipſam fortè volueris ſuppreſſam. Aliquot exempla cum hiſce accipies, ſimúlque agnoſces vix vnum, alterum-ve fuiſſe interpoſitum verbulum, ac ſpeciatim de Pœnitentia, vt conſequi poſſet, eam eſſe ſecundam poſt naufragium Tabulam; quando ipſa eſt, de qua dici id ſolet. Tu quidquid id eſt, boni conſule, affectuique tribue, vt ſoles, ſincero. Vale iterum.

Nobiliſſimæ, ac eruditione, virtutéque omnigena ornatiſſimæ Virgini, ANNÆ MARIÆ SCHVRMANNÆ,

PETRVS GASSENDVS S.

Deuinxit me nimiùm optimus Ducheſnius exempla donans Diſſertationis, quam tu, ô rarum Sæculi, ô incomparabile Sexus tui Decus, inſtituiſti annis ſuperioribus de

non

non incongruo Virginibus bonarum literarum ſtudio. Nam hactenus quidem inaudieram, demiratúſque fueram Virginem eſſe Vltraiecti, quæ penicillo, cælo, radio, acu prouocare artifices quoſque expertiſſimos poſſet; quæ præter linguas haſce vulgareis, etiam Latinam, Græcam, Hebræam, Arabicam, earúmque lepores eximiè calleret; quæ ad coronamentum ingenuarum Artium adhiberet rerum etiam Diuinarum, etiam Humanarum, etiam Naturalium ſingulare ſtudium; quæ nihil denique non aſſequeretur ſubtilitate ingenij, nihil oris facundiâ non exprimeret, nihil manus induſtriâ non imitaretur. At me ſtupor iam occupat, cùm ex paginis hiſce paucis, vt ex veſtigio Herculem, aut ex vngue Leonem, ſic perſpicere mihi videor, & maturitatem iudicij, & modeſtiam animi tantam, quanta eſſe poteſt in ſpecimine commendatiſſimæ virtutis. O, quàm te proinde, Virgo, memorem! nam eſſe quidem fœminæ poſſunt, quæ & verborum elegantiâ, & ſententiarum pondere animi ſui admirationem pariant; at licet ſemper interuidere ſiue loquantur, ſiue ſcribant, neſcio quid non ſpontanei, affectatique ſtudij; neſcio quid gloriolæ inanis, leuitatiſque ingenitæ: in hocce verò opuſculo, inque ſubiuncta ad Virum illum eximium Reſponſiuncula, is mihi videtur candoris, ingenuæque ſimplicitatis fuiſſe expreſſus abs te character, vt nemo legens non internoſcat eminere æquè in te & meditatiſſimam peritiam, & compoſitiſſimos mores. Ad me quod ſpectat, non alium puto eſſe genium Sapientiæ, quo beari homines poſſint; vnde & te fœlicem habeo, quæ talem nacta fueris, qualem vix perfectiſſimi Philoſophorum ſunt aſſequuti. Neque verò ego is ſum, qui iſthæc legenda obiicerem tibi, niſi te eam agnoſcerem, quæ ob encomia non geſtias, quæ tuas laudes niſi inuita, niſi vultu moderationem, pudorémque teſtante, non audias; quæ exinde potiùs occaſionem captes & referendi omnia ad illum, à quo omnis perfectio eſt, & cauendi, ne quid indignum habita de te opinione agas, explorandíque, ſi quicquam deſit ad conſummatiſſimam virtutem. Obiicio verò interim, tum quia ille ſignificauit non eſſe meum nomen tibi inauditum, téque eo me habere loco, quem meritus ſanè non ſum; tum quia, cùm noſtrum hocce æuum te in exemplum extulerit, quo nullum huc-vſque habetur illuſtrius; viſus ſum mihi cenſeri poſſe in fœlicitatem eius inuidus, niſi tuæ virtuti tantæ teſtimonium hoc redderem, & commendatione mea qualicunque, meóque applauſu quaſi calculo comprobarem. Quod ſupereſt, tu perge modò eſſe ſemper ſimilis tui; quando alterius eſſe non potes, perge reputare tot præclaras doteis, ob quas efflореſcis, ac ſuſpiceris, ex eo maximè ſemper effulſuras, quòd tam ſponte, támque conſtanter fucatas haſce, & caducas aſpernata illecebras, delicias veras, perenneíſque in excolendo animo, hoc eſt parte tui diuina, immortalique poſueris. De me verò ſic, quæſo habe, neminem eſſe, foreve vnquam, qui eſſe poſſit obſeruantior, venerantiórque tuæ virtutis. Vale. Scribebam Pariſiis, Eid. Sextil. M. DC. XLIV.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo*,

Petrvs Gassendvs Εὐπράττειν.

Agnoui ex literis optimi Campinij eſſe te Maſſiliæ, ac benè valere, Deum immortalem! quanto gaudio! nimiſquam enim metueram, ne ad tempeſtatis intemperiem accedentes tot, támque graues ægritudinis occaſiones valetudini detrimento forent. Sed tua nempe eſt εὐθυμία, cui ſecundum Deum id debes; cùm quæ Medici vocitare animi παθήματα ſolent, adeò frequenteis, adeóque graueis corporibus inferant noxas. Rerum nouarum nulla eſt tibi renunciatu iucundior victoria memorabili, quæ Duci Enguenio Conſobrino tuo longè generoſiſſimo obtingere ſanè glorioſior non potuit. Varias ipſius circumſtantias prorſus ſingulareis aliunde accipies; mihi ſatis eſt non tacere eum fuiſſe ardorem inuictiſſimi animi, vt nihil quantumlibet arduum inſuperabile reputans, & periculis, manifeſtis licet, ſeſe intrepidè obiiciens illum Bauarorum profligauit exercitum, qui capto Friburgo, Briſacúmque iam cogitans, obſtaculo quam-maximo paci ineundæ videbatur. Scilicet ratus Imperaror fore, vt ipſius, Hasfeldiauique interuentu, res ſuas ad Rhenum reſtitueret, & ciuitates liberas, Proceréſque Germaniæ eo ſemper metu contineret, quo non auderent ad Comitia Monaſterienſia accedere; vtque aliunde miſſis in Daniam auxiliaribus copiis, Succorum vireis frangeret, totámque proinde Germaniam ſuum ſub iugum mitteret; ideò viſus eſt huc-vſque nihil minùs, quàm pacis ſtudium cordi habere. Nunc verò ſi exercitus victor irrumpat in Bauariam, illícque hiberna in ſtatione ſit, tum inſtante periculo ne Germanicæ libertatis illuceſcente ſidere Vrbes, Principéſque animos reſumant, tum metu incuſſo, ne copiis quibus Bauarus defenſetur, reuocatis è Dania, res illeic, Oratore Regio intercedente, componantur, Suecíque denuò irruant, ac Imperij res peſſum eant; videtur eſſe, cur Imperator ſeriò de pace ſit cogitaturus. Quanquam meum ſanè non eſt falculam mittere in hanc meſſem. Quod ſupereſt, ferunt Galaſum, Torſtenſonúmque non ampliùs quàm vnius diei itinere mutuò abeſſe; ſperatúrque fore, vt breui Danos inter, Sucóſque quà terra, quà mari prælium committatur. Vrgent ſemper Hollandi Thaſium, Hiſpaníque, metati licet proximè caſtra, nihil tamen mouent. Rumor eſt egiſſe Brugenſeis, Gandenſeis ac totam viciniam de redimenda penſiunculis agrorum ſuorum libertate. Dimiſit Gaſſio quam Vattenſem arcem, Abbatiámque ceperat, difficultate communiendi.

 Illo

Illo relicto, rediit in Vrbem Mellercus à diebus quinque, ipſéque Dux Aurelianenſis acceſſurus quoque dicitur poſt triduum. Aduentura hodie Carinanea eſt; Regina verò Angliæ, niſi poſt menſem non exſpectatur, quod ſit diuerſura ad Aquas Borbonias. Rex eius Coniunx in magna ſemper rerum perturbatione eſt; & quia ſuſpendi neſcio quos Parlamento fauenteis iuſſit, ſcribunt ſtrangulandos hac hebdomade Cantuarienſem Archiepiſcopum, aliósque quoſdam Regiarum partium. Enim-verò non-ne hæc nimis? Tu, ô PRINCIPVM, OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIV. Kal. Septemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

CRaſtina luce, Deo propitio, mittam ad Luillerium noſtrum literas, quibus beare es illum dignatus. Quas hodie ex eo habui, ſignificant ipſum Medio matricibus reducem; eò ſcilicet cum cæteris ſui ordinis Oratoribus ſalutaturus ierat aduentátem primùm Schombergium Pro-Regem. Speráram quidpiam de Enguenij inſtituto perſcriberet, nam ex quo Enguenius diſceſſit Friburgo, curámque ipſum ad deditionem cogendi Erlaco commiſit, fama eſt ſuſceptam ab eo magni momenti expeditionem, verùm ea de re perſpectum nihil habuit. Ferunt quatuor hominum millia mitti in Alſatiam ex copiis, quæ ſunt relictæ ad Grauelinguam (rediit nempe Aurelianenſis in Vrbem ante quatuor dies) ſed neſcio tamen verum-ne ſit, quando accipio Meloſium deſtinaſſe quaſdam ad Picolomineum aliquid à noſtris metuentem. Dum ipſe interim Meloſius nihil aduerſum Hollandos tentat, vrgere illi pergunt Taſium acriter, vt aiunt, obluctans. Claſſes Suecorum Danorúmque non cõflixere iteratò; tametſi in procinctu ſint, neque pedeſtres Danorum copiæ Galaſo adhuc acceſſere. Habet is ſtatiua proximè Torſtenſonum; quanquam pugnaturus fortaſſis non eſt; ac præſertim ſi verum ſit euocari ipſum in Hungariam, quòd Imperator alias copias, quas obiicere Tranſyluano poſſit, non habeat. Dicuntur intereà qui Munſteri ſunt Imperatorij Miniſtri oblatas à noſtris agendi de Pace, ſeu voce, ſeu ſcripro, ſeu Oratorum Venetorum interuentu, conditiones reſpuiſſe. Afflictiſſimus ſemper Anglus, maximéque ex quo detecta aduerſus Eſſexium machinatio eſt; nempe Duces quidam militiæ præcipui ſi ventum fuiſſet in prælium, tradituri illum ipſi Regi erant. Quod perſcriptũ fuerat de Archi-Epiſcopo Cantuarienſi, & aliis ratum haberi iam non comperio. Vtcunque ſit, Tu benè Vale, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, VII. Kal. Septemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

PÆror, cùm mandari typis procurani tuam lucubratiunculam, feciſſe me rem tibi non ingratam. Non hæreo verò, quin à viris quibuſcum illam communicaſti, & à noſtro præſertim Sene optimo plauſum tuleris; ij quippe non poſſunt non eadem in illa quæ ego ad te initio ſcripſi, ſuſpexiſſe. Suſpexit ſanè etiam Neuræus; ita enim Tolone ſcribens citra vllum veſtigium adulationis ſignificauit. Fiet aliàs Deo propitio ſuſpiciendi occaſio plenior, cùm aliorum Opuſculorum fieri copiam volueris. De rebus Aulæ nihil ſcribo, quòd ex aliorum literis eas cognoſcere meliùs poſſis. De exoticis iſta pauca. Dum exercitus Bauarorum reparatur ad Neccarum, Hasfeldiúſque in Belgium deſtinatus, eò reuocatur, Enguenius intereà cum Turennio ſecundum Rhenum properat, obſeſſurus, vt fama eſt, & occupaturus, vt ſperatur, Philippoburgum. Taſium ſic ſemper oppugnatur, vt expugnandum breui ſit, vtcunque magna caſtrorum pars ſenſerit factam inundationem. In eo feruntur eſſe Hollandi, vt quia Legatis in Daniam miſſis abundè ſatisfactum non eſt, ſtatuant Naualeis copias, quas in mari Balthico habent, Suecicis in mare digreſſis adiungi. Acceſſere iam ad Galaſum terreſtres Dani copiæ, ac fore ſperatur, vt breui inter ipſum, Torſtenſonúmque res decernatur, Koniſmarkius intereà victricibus armis pergit properè, vt cum Tranſiluano in Moramiam irrupturo conferat vireis. Confirmari iam audio, quod penultimis literis ſcripſeram de Parlamentariis Regis Angliæ iuſſu ſuſpenſis, déque Cantuarienſi Archiepiſcopo Talionis pœnam iure metuente. Decretæ heic fuere diebus proximis quæ neceſſariæ impenſæ ſunt Vattenſi arci communiendæ, quando non illam Gaſſio, quod percrebuit, dimiſerat; ſed diſtulerat communiendi curam. Scripſit Campinius optimus ſoluiſſe Brezeum Tolone Tarraconem verſus: vtinam Ilerdæ iactura cum Vrbis illius occupatione compenſetur. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, ac Decus meum dulce. poſtrid. Kal. Septemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

HAud iniuria ſanè tuo metuis Enguenio; ſcilicet periculum eſt, ne generoſus adeò cùm ſit, periculis ſe plus æquo obiiciat. Quid facias tamen? Id in eum quadrat, quod nôſti dictum de Cæſare, *neſcia eſt virtus ſtare loco, ſolus eſt pudor non vincere; natus quocunque vocet mens acer, ac indomitus manum ferre, ferro nunquam parcere, ſucceſſus vrgere, inſtare, quidquid obſtet, impellere; feciſſe ruinâ viam, gaudere.* Inaudiiſti nuper quid apud Friburgum; accipies quam-primum vt in expugnando Philippoburgo ſe geſſerit. Seruet ipſum modò incolumem Deus. Ominatus fueram fore, vt ſi ille, exturbatis hoſtibus, in Bauariam irrumperet, tum Galaſus è Dania in Germaniam reuocaretur. Nunc neſcio, an extimeſcente, Imperatorémque implorante Bauaro, an Imperatore ipſo præſentiente, ac metuente Palatinatui, arcique famoſiſſimæ; an aliunde contigerit; ſed ferunt Galaſum reuocatum fuiſſe. Addunt verò Torſtenſonum, re ex interceptis literis perſpectâ, illum ita præoccupaſſe, vt coactum confligere planè prorſúmque

ſúmque profligârit, & in Germaniam, Daniâ dimiſsâ, victricia arma conuerterit. Id, ſi verum ſit (neque enim res habetur adhuc ſatis conſtans) Imperatoris res agitur, tempúſque eſt ſanè vt cogitet Pacem. Bauaro iam exercitum Hasfeldianum conceſſerat; ſed erit profectò cur aliò diuertat. Enguenius intereà potietur ſecurus, Deo benè propitio Philippopoli, ac perget toti illi Regioni terrorē creare oppidò ingentem. Ferunt Spirenſes expuliſſe, quod à Lotharingo habebant præſidium; & ab Enguenio obtinuiſſe. Neſcias quid interea conſilij capturus Lotharingus ſit; adeò erunt illi deinceps pinguia ſtatiua parum tuta. Mitto non eſſe propterea Danos liberos à Suecorum metu. Nam præter relicta non-nulla à Torſtenſono præſidia, prætérque Horni exercitum; ſupereſt ſemper ipſorum Claſſis, & iam quidem propter adiunctam Hollandicam, formidabilior. Hæret Koniſmarkius in Saxonia, Torgauium vehementer vrgens, dum Transiluanus præſtolatur in Hungaria exercitum ab Imperatore iam iam inſtauratum. Scribunt Taſij obſidionem proſperè ſemper ſuccedere, ac proximis diebus deditionem fore. Ruunt ſemper in peius res Angli, Parlamentúmque ſuſpendio demum multauit Viros nobileis, tametſi hactenus pepercit Archi-Epiſcopo Cantuarienſi. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, v. Eid. Septemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

ERit profectò, cur læteris expugnatum fuiſſe ante dies ſex ab Enguenio Philippoburgum. Scilicet, cum maxima ſint quæ meritò ex eo ſperantur, neſcio tamen ſperarine facinus illuſtrius, glorioſiúſque poſſit. Quippe dimidio vix ampliùs menſis potitus eſt arce, quam Suecus, fulmen illud belli, vix anno obtinuit. Cúmque ea iure haberetur Germaniæ propugnaculum, nihílque foret, neque nobis, neque hoſtibus hac obſidione inſperatius; obſtupeſcere omninò par eſt, & in audendo animum, & in exſequendo diligentiam, & in vrgendo contumaciam, & in potiundo fœlicitatem. Vtcunque ſanè alia tam præclarè geſta non ſuppeterent, tam egregia ſpolia relata non forent; aliundè foret, vt ſalutari Germanicus, Imperatórque, & victor deberet. Enim-verò cum iſthæc ſit futura tibi lætitiæ cauſa; quanta-nam tamen Deum immortalem! moleſtiæ cauſa ſuberit, cùm alterius illius tui laudatiſſimi Conſobrini Comitis Turnonij fatum innoteſcet! Is nempe fuit non iniuriâ habitus tibi cariſſimus; quando & amantiſſimus tui, & ea omninò fuit indole, qua eſſe generoſior, atque amabilior non potuit. An-non verò ſolabitur, quòd licet in flore iuuentæ præreptus, conſummatæ tamen virtutis ſpecimina ediderit; & factis famam extenderit longè deinceps perennaturam. Ac dolendum quidem, cùm ipſo occidiſſe illuſtrem adeò, tótque ſæculorum familiam; ſed illi tamen obtingere glorioſius ſepulchrum non potuit; cùm non poſſit ruinis illis, quas inter occubuit, adeò fortiter, marmor vllum, aut elegantius, aut durabilius reperiri. Cogita interim, amabo, quàm verè nuper diſſeruerim, ſollicitos fruſtra eſſe homines de ſerie Nepotum perpetuò longiſſime-ve producenda; quando vix vlla exſtat familia, cuius acta, monumentáque monſtrari, quàm huius antiquiora valeant; & tamen cùm ſuperſtes iam tot conſepultis aliis foret, ipſa quoque ſuum heic inuenit fatum. Quid-ni verò? cùm ea ſit rerum humanarum conditio, vt ob indeſinenteis motus iſti aſcendant, illi exſcendant, fiátque etiam temporis progreſſu, vt ex bubulcis Reges fiant, & bubulci ex Regibus? Id autem quî contingeret, niſi aliqui interciderent, vt alij exorirentur, ac niſi aliqui exorirentur, vt alij intercíderent? Sic verſat omnia viciſſitudo; & vtcunque proſpera ſors aliquantiſper interdum conſtet, aduerſa nihilominùs in filiis, Nepotibus-ve ſeriùs, ocyùs ſuas habet vices. Sed tu hæc omnia meliùs, qui es iam-pridem omnia attentiſſimè meditatus. Rerum nouarum quid-nam adiiciam; cùm hæc Philippopolitana ſit ex æquo cum pluribus; imò ſuo ſplendore cæteras præſtinguat? magni momenti ſecundum ipſam expugnatio eſt Taſij, quod ab Hollandis denique ante decem dies occupatum fuit. Non fuit Torſtenſonum inter, Galaſúmque commiſſum prælium; ſed pergere ferunt vtrumque, iſtum in Miſenam, illum in Sileſiam. Incedit Torſtenſonus lentiùs, creditúrque, cùm illi ſe addidere Koniſmarkius debeat, magnum aliquid ab eo agitari. Aliàs de tuis literis humaniſſimis, ac te dignis; ſunt enim iam iſta haud-dubiè plus æquo. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XVI. Kal. Octob. M. DC. XLIV.

EIDEM.

COmpertum quoque ex literis optimi Campinij habeo, quod de tuis laboribus cum ipſo communibus ſcribis. Vtinam finem det breui Deus, vt quiete frui quietiſſima, qualem mereris tandem poſſis. Spes fortè non eſt, vt ille in frugem ſe recipere aut velit, aut valeat, qui mali cauſa, præter ſpem prætérque decorum iſtheic ſuperuenit; ſed vertet omnia Deus in melius, neque aſpirante eius numine ibunt res Aulæ ita turbatum, vt ſeditioſi vouent, iactántque. Nempe, quod momentum eſt viſum poſſe lancem deprimere, ſucceſſu rerum ſic temperatur, vt appareant deinceps omnia in æquilibrio conſtituta. Quam Tarraconis expugnationem aſſeuerari heic audio, certa-ne ſit, tu meliùs noſti; de Santyaca res eſt dudum nota. Quandocunque illa continget (nam ſaltem habetur indubiè futura) Odancurius tanto maiore cùm fœnore demetet gloriam, quantò non defuere, qui probro illi verterint Ilerdam amiſſam. Enguenius interea, Turrennio dimiſſo cum millibus Equitum quatuor, & Peditum tribus, Vormatiam in fidem recepit, ſperatúrque fore, vt Moguntiam quoque, aduerſus quam idem Turennius ſubinde conceſſit,

ceſſit, recipiat; cum aliunde Bekus Bauari rogatu præſidiariâ turmâ roboraſſet Francodalum; Enguenius, neſcio an Turennius, miſſo Tubatole, delèrint ad vnum octingentos equites, qui deduxerant pedites quadringentos. Temperabunt iſta non-nihil geſtientem Imperatoris lætitiam, ob munera quædam à Turca, Moſcouitáque mutuò accepta, obque ſpem conditionum pacis, quas à Tranſiluano ſibi pollicetur. Qui certè Miniſtri, Legati-ve eius Monaſterij ſunt non perinde eſſe à pace alieni, ab audita vſque Bauarorum profligatione perhibentur. Galaſus, mutato conſilio, Albin traiecit non ſine magnis à Torſtenſono incommodis. Reſtitit verò & Torſtenſonus, ac dum præſtolatur Koniſmarkium, traiecit & ipſe; & vix à Galaſo dimidium, vt aiunt, eſt diem. Ita verſaturi iam ſunt inter Albin & Viſurgim; Regione ob Druſum, Varúmque famoſa, duo inſignes exercitus; ſed neſcias, conflicturi-ne, quod imitatus Fabium Galaſus reſtituere rem cogitet cunctando. Vale, ô Decvs Principvm, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, IX. Kal. Octob. M.DC.XLIV.

EIDEM.

Ruri verſabar, Optime Princeps, cùm redditæ mihi tuæ literæ amœnum alioquin ſeceſſum amœniſſimum effecerunt. Suſpexit illas Præſes Molæus, cuius in villa prope Grobaſium ſenos dies exegimus, & ſtudioſiſſimus librorum cùm ſit, ſenſit ſe tanto tui exemplo fieri debere ſtudioſiorem. Redux in Vrbem electum audio Cardinalem Pamphilium in Pontificem Maximum, ac ab eo aſſumptum Innocentij decimi nomen. Quo cum applauſu Electio fuerit excepta in Aula, mihi incompertum, ipſe tu coniectabere. Dolendum prorsùs obſidionem Tarraconenſem fuiſſe ſolutam; ſed nempe inde edocemur, quàm verè dictum pridem ſit, nihil eſſe parte ab omni beatum. Aliunde quippe ſuccedunt ſemper proſperitate proſperrima quæ Enguenius tuus agitat conſilia. Ecce enim accipio recepiſſe illum in fidem non modò Moguntiam, de qua ſpem nuper feceram, ſed etiam Cruciniacum, Binghenium, Oppenhemium, aliáſque cùm arceis, tum vrbeis, quas inter non deſunt, qui Landauium numerent; cùm alij dicant ſolùm obſeſſum. Conſtantiùs perhibent Turennium obſidere Francodalum, arcem ſcilicet munitiſſimam, quæ vnica, ſi expugnetur, eſſe operæ-pretium poſſit. Neſcio verum-ne ſatis ſit quod Electorem Moguntinum imploraſſe Regis tutelam, narratur; vnum veriſimile eſt, fore, vt ſi res nobis conſtent, & Francodalo potiamur ante Hyemem, rerum Germanicarum facies maximoperè commutetur. Bauari nihil adhuc tentàrunt; exercitum ægrè cogentes, & Land-grauianis potiſſimùm negotium faceſſentibus, ex quibus aiunt etiam quatuor millia ab Heroina ad Enguenium miſſa. Ferunt Galaſum cum Cæſarianis, ſuperato Albi, tendere in Auſtriam, & Torſtenſonum cum millibus Equitum quatuordecim illum continuò inſectari. Cùm rumor ſit fuiſſe pugnatum in Anglia, dicitur victoria à Rege ſtetiſſe; ſed circumſtantiarum circumfertur nihil, & cùm ſcribatur ex Hollandia traieciſſe inde Palatinum in Angliam, docebit nos dies, traiecerit-ne tanquam concordiæ arbiter, quod non-nulli interpretantur, an vt eligatur in Regni Vicarium, quod alij probabilius putant. Vale, Optime Principvm, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, prid. Kalend. Octobr. M.DC.XLIV.

Henrico Bornio, *per-erudito, ac per-amico Iuueni*,

Petrvs Gassendvs S.

Redduntur ecce, Rure dum redeo, literæ tuæ ſuauiſſimæ ante dies XII. datæ. Adeſt verò Martellus noſter, dum eas accipio, per-opportunè, vt deſtinatas ad ſe habeat, verbulúmque ſimul reſcribat. Nempe nihil aliud per tempus licet, quàm raptim tibi ſignificare, literas tuas redditas, ac reddere ſimul, diceréque paucis plurimam ſalutem. Aliàs, Deo benè volente, plura: nam etiam quod de Phyſica Carteſiana me rogitas, nihil eſſe poteſt, quod iam reſpondeam, cui illam viderem nondum contigit. Quippe nec proſtat adhuc venalis, nec Merſennus eius Exempli, quod per Veredarium obtinuit, copiam ante diſceſſum fecit. Neſcio aliunde, an-non poſſit videri nimis in vrbanum, & à meo genio nimis alienum, pacatum diſſidium vltrò rènouare, & in librum, qui me ſpeciatim non attineat, inquirere. Vtcunque ille iam in me non ſcriptis, ſed verbis inſultet; ac fuerit in iſto quoque opere, tacitè, vt ais, me ſubnotaturus. Nimis me interim & tu, & tot alij inſignes Viri, quos inſinuas, obſtringitis, cùm me reputare eum dignamini, qui viri commenta retegere poſſim. Id ſcilicet affectui tribuo, curtæ rei alioquin conſcius, ac non neſcius prouinciam hanc ad vos longè potiùs ſpectare. Quamobrem & tibi, & illis gratias habeo quam-maximas. Tu & tibi habe, & cum iis partire, cúmque ipſis Vale. Pariſiis, Kal. Octobr. M.DC.XLIV.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo*,

Petrvs Gassendvs *Εὐπράττειν.*

Perfudiſti ſanè Neuræum, Optime Princeps, inſigni gaudio, cùm illum adeò humaniter, familiaritérque excipiens, dignatus es quarundam tuarum elucubrationum ἀκροατὴν habere. Nempe illarum quaſi plenus literas perſcripſit ad me, plenas profectò & ſtuporis, quo tuum ingenium ſuſpicit; & affectus, quo raram tuam bonitatem proſequitur; & lætitiæ, qua ſibi ipſi ob habitum

tum abs re honorem gratulatus, vix temperat; & gratitudinis, quam non-modò coram ſed etiam, vt vides, tam procul demonſtrat; & obſeruantiæ, qua tot illuſtris excellentiæ notas in te veneratur. Id, quod miratur potiſſimùm, tua illa ratiocinia ſunt in libros Nicomachios; & ſunt ea certè tuo delectu, tuóque ſtudio digniſſima; maximéque cùm eò ſpectent, vt in exſerendis conſimilibus circa Politicos inſeruiant. Videlicet notiones illæ de Fœlicitate, de Bono, de Virtutibus, Vitiiſque, de Affectibus Animi, quædam velut Principia ſunt, ex quibus par eſt in publicis rebus adminiſtrãdis philoſophari. Rerum nouarum vt quidpiam addam; acceperamus iam Gaſſionem arcem quandam denuò cepiſſe, & occupaſſe, profligaſſéque ſeſqui-mille Equites: ecce autem fama iam eſt, irruiſſe illum prætereà in ſtationem hoſtium inſignem, quæ illis mirè exturbatis cum ſarcinis tota ipſi ceſſerit. Exſpectamus, num ratum fiat, quod proximis diebus percrebuit de capta ab Enguenio tuo Vrbe, arcéque Heidelbergenſi; déque inceſſu in Bauaros, ſi quà prouocari in certamen poſſint. Sunt, qui ferant illum ab expeditione in Aulam breui rediturum; ſed neſcio, an ea ipſi mens, præſertímque, ſi cordi ſit, vt eſſe debet, parta tueri. Siquidem aiunt Bauaros, Hasfeldianóſque in eo eſſe, vt cùm primùm Bekus, Lotharingúſque acceſſerint, aut Enguenij fortunam ſiſtant, aut etiam, quantum dabitur, eò vnde deiecti fuere, reſtituantur. Incedunt ſemper Cæſarei, Suecique per Germaniam. In Hungaria autem ferunt Tranſyluanum, de concordia dum agitur, detrimenti neſcio quid paſſum. Diſceſſit Hollandica Claſſis ex Balthico mari in Germanicum, Danica verò & Suecica, quaſi conflicturæ, in alto conſiſtunt. Fuit nuper, vt audio, in Anglia non tam commiſſum prælium, quàm actus in fugam Parlamentarius Equitatus, factáque, armis poſitis, Peditatus deditio; ſic tamen, vt aliqui fuerint Regiis turmis accenſiti; cæteri, qui prætulerint abire inermes, dimiſſi. Scribunt Palatinum ſic fuiſſe exceptum à Parlamentariis, vt laudatis coram, atque comprobatis Parlamenti conſiliis, decreta ipſi penſio fuerit, qua illeic degat non indecorè. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus meum. Pariſiis, Non. Octobr. M. DC. XLIV.

EIDEM.

PRæter literas, quas dare ad me IV. Nonas dignatus es, accepi etiam alias, quas dederas V. Kalendas. Eæ ſunt, quibus adeò conſtanter de cariſſimi Capitis Comitis Turnonij interitu philoſopharis. Hoc verò ſanè eſt animum ita habere comparatum, vt fortunæ, quod ille ait, mandare laqueum liceat. Qui nempe eius luſus nouit, & pronis caſibus variis, quibus ſolet impetere, animum firmauit, ac apud ſe ſtatuit fortiter illos qualeſcumque occurrerint, excipere, is eſt, quem cubo inſidentem Fortuna exagitet fruſtrà. Is eſt, qui dum volens, fata ſequitur, trahi ſe inuitum ab illis non ſinit; dicique adeò poteſt inexorabile fatum ſubieciſſe pedibus; quando illud iam, vt quidpiam impendens, horrendúmque non extimeſcit. De gloria, quæ ratiocinatis, eiuſmodi profectò ſunt, vt dici nihil poſſe videatur præclarius, cùm enim eius appetitus innatus hominibus ſit, non tam eſt conandum, vt eradicetur ex illorum mentibus, quàm opera danda, vt ad ea ſolùm, quæ ſunt honeſta, conuertatur. Illud ſcilicet foret attentare rem factu impoſſibilem, & cui tacitè illi etiam, qui acriùs in ipſam inuehi videntur, teſtimonium dicunt. Iſtud eſt rem ἀδιάφορον in legitimum dirigere vſum, & de hominum, in qua viuitur ſocietate, bene mereri. Id peregregium interim eſt, quod poſitam omnem in hominum memoria gloriam eſſe caducam reputas; eſt enim reuerà tempus rerum edax, & quod illius refugit denteis per aliquot paucas chiliadas annorum, per myriadas certè non effugiet. Egregium & illud, quod conſequitur, rei ſaltem ſtudendum eſſe, qua durabilior nulla ſit; quippe nihil eſt magis ſecundum naturam, quàm id bonum eligere, quod gradum præcipuum in multis obtineat. Literis poſterioribus cætera quidem omnia digna tua ſagacitate ſunt; ſed nihil, vt puto, veroſimilius, quàm proſperos hoſce ſucceſſus eliminare pacis ſpem; qui nimirum ſunt, Hiſpanorum mores. Adde verò quæ geſta nuper ad Ilerdam, Tarraconémque; exinde enim obiicient non recuperandæ modò totius Prouinciæ ſpem factam, ſed & hunc fore quaſi gradum, quo euecti, & Luſitanum ex vſurpato ſolio deiiciant; & tot iámque variis in locis amiſſas arceis recipiant; & in nos demùm, quos ſperant ſemper aut exhauriendos peculio, aut factionibus turbandos, graſſentur. Ex iis, quæ nuper ſcripſeram, obſeſſum quidem fuerat Laudauium, quod & fuit demum expugnatum; at non item verò perinde Fraucandalia (ita nominat, non Francodalum, qui inde ad me literas Diſembergienſis Abbas dedit. Vrget continenter Galaſum Torſtenſonus; & cùm non parùm illi negotij ad Salam fluuium fecerit, perhibetur, ipſo prope Magdeburgum relicto, in Bauariam cum Equitatu ſanè ingenti irrupturus. Tranſiit per hanc Vrbem diebus proximis rediens in Hiſpaniam Meloſius. Tutius-ne illi forſitan foret in Luſitaniam appellere, quæ manent illum fata monſtrabunt. Vale, PRINCIPVM, OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, prid. Eid. Octobr. M. DC. XLIV.

Subuenientur Conciues mei, ne Pedemontanæ illæ copiæ hiematum in Prouinciam redeant; vnde & te exorem, inſtant, vt te miſereat Regiunculæ quam maior vis miſeram fecit. Mihi vel ſemel idipſum tibi ſubinſinuaſſe abundè eſt.

Erudito, & Amico Iuueni, ABRAHAMO PRATÆO, PETRVS GASSENDVS S.

EXardeſcit nimiùm tuus in me amor, dum quaſi ſatis explicare pro votis affectum non valeas, in laudes erumpis, quibus præ

prægrauer, tanquam meritis longiſſimè impar. Vnum, quod agnoſco in me propenſiſſima eſt voluntas, quà non potui te, ex quo mihi perſpecta tua indoles fuit, non amantiſſimè complecti. Quippe tua iſta lenitas morum, & cum eruditione coniuncta modeſtia fecere te amabilem; candor verò, ardórque ille, quo amari me abs te ſenſi, inſigni feruore pectus animârunt. Magnoperè gaudeo incubuiſſe te interpretando operi, cui præbere lucem non poſſis, quin ab eo ipſe inclareſcas. Præclarum Vallæum mei meminiſſe ſua illa in Epiſtola humanitatis fuit ſingularis. Quod rogas autem, vt ſi quid habeam ad corroborandum ſententiam, à qua ille ſe non ſtare inſinuet, perſcribere velim ad te, non eſt ſanè quorſum quid à me exſpectes. Agnoſcere ſcilicet potes me non tam ſententiam dixiſſe, quàm obſeruationem narraſſe, & ea quidem mente, vt non propterea voluerim quidquam vllam in partem præiudicarum. Hoc inculcare duntaxat poſſum, commeminiſſe probè me, tranſadactâ Payani manu per ſeptum cordis ſpathulâ, obtuſinſculo-ve ſpicillo, animaduerſum fuiſſe cùm ab aliis, tum abs me curioſiùs ſpectante, nihil dilaceratum, aut effractum fuiſſe (poſtquàm ille, cauſantibus nobis, ſecari iuſſit ſeptum ſecundũ, & ad vſque ſpathulam,) ſed ſpathulam fuiſſe traductâ per fluxuoſum quidem, ſed vnitiſſimum tamen, politiſſimúmque, non autem cruentum, vlla-ve ratione diſcerptum meatum. Cúmque id repetã, abſum tamen, vt vel autumem ſimileis meatus in omni corde reperiri, quandoquidem non modò Fluddus (Harueo etiam non inconſulto) ſcripſit eos non fuiſſe obſeruatos in aliis; & deſcriptum illum à me eſſe potuiſſe ex ſpeciali illius cordis diſpoſitione; ſed etiam præclarus Vallæus ſcripſit in illa Epiſtola, taleis meatus, niſi fiant tentante manu, non reperiri; vel idcircò ſtatim admittam mero ex caſu contigiſſe, vt illi reperti à Payano fuerint; ac volo rem ſolùm vt nudam, merámque hiſtoriam à me recitatam. Rogas rurſus, vt ſi quidquam habeam de meatu Cholidocho, per quem noſti à me deductum ex ſtomacho in iecur chylum priuſquàm detectæ lacteæ Venæ fuerint, id iam tecum communicem. Sed nempe nihil habeo, niſi quod inſerui in Meditationes meas Phyſicas, & curæ, quibus iam diſtineor, otij ſatis non faciunt, vt id pro votis exſcribere tranſmitteréque ad te poſſim. Cogitaui autem aduerſaria mea, ſi res fortè vrgeat Martello noſtro committere, vt tum id exſcribat (faciet enim volens) tum etiam illud, quod ſequitur de Sanguinis circulatione. Videlicet, vt quædam moneo aduerſus Venas lacteas, vſum-ve ipſis attributum; ita cauſas commemoro, ob quas fieri poſſit, vt quis longè minus illam ſanguinis circuitionem probet. Paucis vt dicam, nihil eſt quod tibi de me, ſi modò quid poſſim, polliceri iure non debeas. Clariſſimis Medicis, Sponio Guillemino, & plurimam refero ſalutem. Tu & bene Vale, & me ſemper ama. Pariſiis, prid. Eid. Octobr. M. DC. XLIV.

Viro Clariſſimo, Sapientiſſimóque IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleωs Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

NOn multum eſt, ex quo accepi literas tuas ſuauiſſimas ſub Iunij finem Dantiſci datas. Suauiſſimas dico, tum propter ſincerum, quem erga me ſpirant, affectum, tum propter adiuncta ipſis pignora meritò mihi cara habenda. Accepi verò tempori ſatis, vt cum Bullialdo communicarem, quas Eclipſeon obſeruationes impertiri dignatus es, tũ à te peractas, tum à cæteris magnis Illis Viris, vnà cum datarum ad te literarum exemplo illo, in quo præclarus Lincmannus comparationem Meridianorum iuxta obſeruata inſtituit. Scilicet ille, nondum perductis ad vmbilicum Tabulis, habuit vnde obſeruationes ſuum in locum inſerere, & veſtra illa loca pleniùs cum hiſce noſtris conferre poſſet. Mira aliunde lætitia, quas Phaſeon Lunarium Icones vnà tranſmiſiſti ſum exoſculatus; ſiquidem non potui non valde mirari, & oculi tui in obſeruando perſpicaciam, & manus tuæ in penicillo, cœlóque tractando induſtriam. Nam & cùm ſit in te præterea tum affectus ad exſequendum, tum conſtantia ad inſiſtendum, tum diligentia ad explorandum, ſunt in te vno eæ dotes, quæ vix in alio vllo ſint vnquam; quæque, niſi concurrant, fruſtra perfectio operis difficillimi exſpectetur. Etenim ſat noui, quod tu inſinuaſti, neminem intelligere quanti id ſit laboris, poſſe, niſi manum admouerit, præſtaréque quidpiam ipſemet tentârit.

Videris porrò titulo cuiuſlibet Phaſeos apponere tempus debere, quo obſeruata fuerit, v. c. Anno 1644. die Aprilis 10. hora 8. à meridie, & hora 16. diei 4. à Coniunctione. Quia enim quoties idem tempus à Coniunctione eſt rediturum, non eadem Phaſis futura eſt, ſed vmbræ ſectio obliquè facta promouebit cuſpidem Boream, reducet Auſtrinam; vel promouebit Auſtrinã, & reducet Boream; ſicque parteis quaſdam rectas reteget, & retectas teget; neque proinde Maculæ eædem apparebunt ampliùs in eodem lucis, vmbræque confinio, quòd aliunde magis, minúſve diſtabit à limbo, prout libratio illa Lunæ magis, minus-ve partem illuſtrem, viſámque è Terra, aut ampliabit, aut contrahet; Idcircò fieri poterit, vt qui Lunam contemplabuntur, & cum Phaſibus tuis conferent, aut exiſtiment fuiſſe te quadantenus hallucinatum, aut non aduertant ad intelligendum librationis tempus, ac periodos, quibus eædem Phaſes fuerint exſpectandæ. Quod ſupereſt, nemo te meliùs diiudicare valeat, ſit-ne, exempli gratiâ, Macula illa, quam *Caſpiam* nominitare ſoleo, tantillum æquo nigricantior; & debeat-ne pingi eius circumductus paulò laceratior, ac ſurſum, deorſúmque non proinde obtuſus? Vniuersè certè videretur mihi & ſectionis vmbræ, & Macularum ſaltem maiuſcularum

iuſcularum limes exhibendus inæquabilior, idque præſtari forſan poſſet non prorſus infœliciter, ſi æs non ſcapello, ſed aqua forti excauaretur. Prætereo autem in Phaſibus primorum illorum dierum, videri frequenter, quantum memini, vltra Auſtrinam cuſpidem, ac in ipſo limbo, duo aut tria quædam lucida puncta non parùm diſſita ab ipſa, & à ſe quoque inuicem, quaſi editos vertices vaſtis vallibus intereeptos; verùm non fuere illa fortè in iis vmbræ ſectionibus à te exhibitis conſpicua. Quanquam iſthæc ego ſolùm attingo, ne cùm ipſe petieris, vt ſi quid mihi videretur notatu dignum, ſignificarem, deſiderare poſſis candorem; alioquin enim tu potior index, cui ipſe omnia conceſſerim.

Quod de Campanella reſcire peroptas, fabula eſt mera. Ille neque de Teleſcopio conficiendo cogitauit vnquam, neque vnquam rerum Cæleſtium obſeruandarum ſtudioſus fuit. Circiter id tempus, quo rem inaudiiſti, perſcriptum ad nos fuit ex Italia Neapolitanum quendam nomine *Fontanam* adinueniſſe Teleſcopium, quod habita eatenus omnia vt canalis prolixitate, lentiúmque amplitudine, ita obiectorum adauctu, admonitionéque longè ſuperaret. Adferebatur in exemplum grandeſcere per ipſum Lunam, quantum *Platea*, vt vocant, *magna* Vrbis Neapoleos grandis eſt; itémque Saturnum ouali forma ſic conſpici, vt hinc inde à medio, ac verſus extrema perforatus eſſet, Cælúmque & Stellæ præter foramen, viderentur; Martis diſcum talem ſpectari, vt poſſet in vno eius latere mons quidam diſcerni: Iouem non modò Satellites iam notos circumvehere, ſed etiam præ ſe quaſi ferre quandam trabem aut faſciam, cæteráque huiuſmodi. Et quia contigit Campellam hiſce de rebus aliquando coram quibuſdam rerum Cæleſtium inanibus diſſerere, factum eſt, vt ſeu ipſe ſibi eius Teleſcopij inuentionem tribuerit, ſeu alij ex ipſius verbis interpretati ſic fuerint, ſeu ob quæſitum Viri nomen, rem ad illum retulerint, Ipſéque non prorſùs abnuerit; factum eſt, inquam, vt peruulgata exinde fama fuerit de inuento à Campanella huiuſcemodi Teleſcopio, déque rebus ab ipſo viſis, ſed cum immutatione quadam, vt vſurpatæ *Platea Regia, ſiue Pariſina*, pro Neapolitana. Neque id modò, ſed & quia ille rogatus de cauſa inſignis æſtus, ſiccitatíſque, quæ per id tempus neſcio quid de Solis ad Terram acceſſu protulit in medium; ideò ſeu reuerà enumerauerit (ac fortè quoque ſenſerit) Eccentricitatem Solis valde imminutam ab annis ſuperioribus, Solémque adeò vltra quadragena leucarum millia Terris admotum, ſeu illi, qui ex eius ore verba exceperunt, ſic acceperint, Id ſic elatum in vulgus fuit, vt rerum ignari pro certo habuerint deſcendiſſe admodùm verſus Terram Solem, quo vſque frigora ac pluuiæ annorum conſequentium fidem fecerunt aut remanſiſſe, aut reſtitutum fuiſſe Solem in ſuum locum.

Rogas ſubinde, nouerim-ne, an Teleſcopium ex ſphærica, an ex hyperbolica ſectione fuerit præparatum; ſed fateor id mihi eſſe incompertum, qui Teleſcopium minimè vidi; vtcunque inaudierim, cùm vſurpatum Florentiæ fuerit, comprobaſſe illeic Viros eruditos inſolitum nihil ipſo demonſtrari, ſed ea ſolùm, quæ videntur per Teleſcopia cætera, aliquantò maiora ſimul, diſtinctioráque apparere. Interim autem ſuſpicor ſectionem eſſe ſphæricam; atque idcirco à cæteris magnitudine non ſpecie differre. Nempe quotquot noui induſtrios, ſolerteíſque viros hactenus conatos conficere vitra Hyperbolica; operam planè perdiderunt; & qui præcellit cæteris, machináſque nullas non commentus eſt, peraffabréque elaborauit Vir oppidò vt ſanguine, ita animo Nobilis Daniel Aubetius Maurerius, eò tandem peruenit, vt agnouerit, fateríque Carteſium hàc tranſeuntem coëgerit, fieri non poſſe, vt exquiſita hyperboles forma per compoſitos quoslibet motus incidatur, quoniam organum inciſorium ita inæquabiliter agit, vt vna ſui parte in vnam; alia in octo parteis vrgeatur. Et, quia is mihi eſt per-amicus, ideò poſtquam ipſum admonui, quid tua illa & à teipſo elaborata vitra præſtarent; tum obſtupuit, tum me rogauit exorarem te, vt ſignificares alia-ne eſſet, & quænam forma, præter ſphæricam, vſurpata. Ego verò recepi quidem me id perſcripturum ad te; ſed abſit tamen, vt exigam, ſi vel nimirum fuerit graue, qui ſic alioquin ſum comparatus, vt nihilo ſim minùs obſtrictus futurus, ſi certo fortè conſilio rem nolueris communicatam. Id ſolùm audeo mihi de tua beneuolentia polliceri, vt tranſmittere digneris ad me tuorum illorum vitrorum par, quo rem experiri mirabilem liceat. Fixarum nempe deradiationem, diſcúmque ſimul maiuſculum quem ipſe habui hactenus, etiam minorem, quàm Galileus. Si facias, nôſti vitra eſſe tabellulis ligneis probe communienda; & aut faſciculi literarum forma per veredarium, aut libelli, per mercatorem deſtinanda eſſe ad Bibliopulam *Cramoiſium*, cuius interuentu ea ſim accepturus. Vides quàm agam tecum fidenter; ſed videlicer, vt peropto agere te mecum, ſi quid fortè ſit, quod ex me, bona mea ſorte, velis. Animos autem addit munus præclarum, quo me beare vltrò dignaris, Librum mittens futurum mihi merito iure cariſſimum, & rui causâ, & Authoris, eximij ſcilicet Eichſtadij, quem velim per te ſic reſalutatum, vt intelligat eſſe neminem, à quo maiore cum affectu & veneratione colatur.

Salutat porrò Bullialdus quoque pleno pectore te, & illum, exoptátque, quod ego prior, vt plurimam etiam ſalutem præclaro Linnemanno dicas. Quod is Maſſiliæ tribuerit, quam Eclipſeos obſeruationem ipſe per-egi Aquis-Sextiis, non multum ſanè intereſt; quoniam Maſſilia non eſt vel vno minuto horæ integro Aquis-Sextiis occidentalior. Cùm nihil inaudiiſſem de libris, quos à claris Viris Gaulmino, Gaffarellóque editos literæ tuæ inſinuárunt, Authores ipſos quæſij, ſi illos prælo iam commiſiſſent, pernegauit verò vterque, ac ſolùm ſpem aliquam fecit fore vt breui committeret. Quod ſupereſt verò prodire nihil noui in re Literaria, quod ſcire te iuuet;

exſpectóque ſolùm, donec memoratæ euulgentur Tabulæ, vt ad te tranſmittam illarum Exemplum. Incidit mihi caſu in manus typus quinque Phaſeon Lunarium, quas ante annos 18. quidam Antonius Faber (Vir alioquin induſtrius) cælari, excudique curauit. Illas proinde heic adiungam, eo ſolùm fine, vt ſi libuerit profitearis quantum huc-vſque in vera Lunæ repræſentatione aberratum ſit; vtcunque eò poſt Galileum non-nulli adhibuerint curam. Adiungam verò etiam ſchema delineationis primariæ, quod ego incidi æri procuraram, vt partium ſitu, proportionéque, quanta fieri potuerat, accuratione præſignatis, Phaſes deinde ſingulæ ad id relatæ conformarentur. Magnum id compendium, ac neſcio, tu-ne præparàris quidpiam ſimile; quoniam video maculas quaſdam, vt duas illas longiuſculas, quæ inter Caſpiam, ac limbum ſunt, non fuiſſe eodem ſitu à te in vtraque Phaſi notatas. Tu quidquid id eſt, boni conſule, ac eo affectu, quo ſincerior eſſe non poſſit, traditum habe. Vale, Vir Præclariſſime, méque porrò amare perge. Pariſiis Eid. Octob. M. DC. XLIV.

Excidebat quod admones, Stellam, quam ante duos annos, & die 2. Septembris obſeruâram ad ortum Iouis, diſtantem ab ipſo diametris eius 11. Fixam fuiſſe non Mediceam; id deberi ſedulitati, qua in Cælum intentus es. Nempe id potuiſſe intelligere ex Obſeruationibus à te crebrius antecedenter, conſequentérque repetitis, cum me etiam facere cautiorem potuerit dies 7. qua rurſus Stellam in eodem propè ad Iouem poſitu conſpexi (diſtitis ſcilicet ab eo 10. diametris) quippe cum ea eſſe potuerit, quæ die 2. diſtiterat duabus ac ſemiſſe dumtaxat. Vale iterùm.

Admodùm Reuerendo, Ampliſſimóque Viro, D. IOANNI CARAMVELI, *Lobkovvitzio, Abbati Diſembergenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcipio ecce literas tuas decimo Septembris Francandaliæ datas, ac doleo ſimul datas à me, etiam à Menſe Iunio, ad te vſque non perueniſſe. Deſtinâram illas ex tuo præſcripto Cruciniacum; & vt poſſent tutiùs tranſmitti, crediderам ipſas Equiti illuſtri, qui-cum Langrenus agere per literas ſolet; pollicito nempe, perſcripturum ſe ad nobilem fœminam, cui Veredariorum Bruxellenſium cura, vt ſtudiosè ſatageret, earum ad te tranſmittendarum. Feceram ſatis tuis votis, quantum quidem fuerat in me (qui ſcilicet Aueniononenſis, non Pariſienſis Theologus ſum, vt de alma hac Facultate quantum ipſius alumni nôrim) ægréque iam habeo fruſtratum te fuiſſe meo qualicunque officio, ac me idcircò erga te videri poſſe indiligentem. Et vereor quidem ne literæ (quibuſcum fuere aliquæ etiam ab optimo Merſenno datæ penitùs interciderint; verùm non propterea factum repeto; ſed præſtare duco paucos hoſce verſus exarare, & Langreno commendatos facere, vt ſi fortè iſthuc penetrare valeant, qua de re eſt vt ambigam, certus reddaris habuiſſe me tuas vtraſque literas Cruciniaci, & Spiræ datas; ac ſimul monearis non incongruum fore, ſi amicum quempiam Bruxellæ, alibi-ve indigites, qui & literas habere à me, & ad te tranſdere tutò poſſit. Id ſanè vbi præſtiteris, ac ſimul innueris necdum à te fuiſſe literas meas recuperatas; tum iteratò eadem conſcribam, numerum ſcilicet Authorum, quaſi eis expetis, adauctiorem; ac ſententiam quoque de laudabili circa oſcillationes, diametróſque Planetarum conatu. Vale intereà, & ſaluus ſemper ex mediis hiſce turbis emerge. Pariſiis, Eid. Octobr. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

PEr-egregiè ſanè diſtinguis inter quietem, & otium, quando comparate te licet cum Gubernatore, qui vt verbis dicam M. Tullij, *clauum tenens ſedet in puppi. Non facit ea, quæ iuuenes; at multò maiora, & meliora facit.* Vtinam ventus adeò ſecundus tuum conſpiret in regimen, vt fœliciter in quem tendis tranquillitatis portum peruenias. EffICIere ſatis ab aliis de Enguenij reditu certior. Rediit & Parens eius in Aulam, quæ ipſa eſt per hoſce dies tota in procinctu, vt repetat Vrbem. Rumor eſt non leuis Galaſum fuiſſe tandem à Torſtenſono ad decernendum prælium compulſum; ac Peditatu profligato, fugatiſque Equitibus, machinas belli, ſarcinámque penitus omnem amiſiſſe. Id ſi verum ſit (quod profectò difficile creditu eſt, perſpecta Galaſi ſagacitate, & prouidentia, eáque caſtrorum metatione, quæ fuerat, Sala ſuperato, opportuniſſimè deleta) actum propemodùm de rebus Imperatoris videri poteſt. Nihil certè poteſt obeſſe, quominus Torſtenſonus pergat ſecutus in Bauariam, eámque vt Daniam deprædetur; neſcióque an-non Bauarus id fortè præſentiens nuncium miſerit, qui Regem quæſit de neutrali ſtatu. Is videtur ſaltem quas habet ad Rhenum, copias euocaturus; quare & relictus ab Enguenio, Turennius non-modò nihil quæſitis metuet, ſed etiam ad aliquid amplius tentandum animabitur. Ferunt eum nuper ita irruiſſe in Equitatum Francandalianum, qui neſcio quorſum prodierat, vt ne nuncius quidem, qui poſſet factum narrare, fuerit ſuperſtes. Gaſſio aliunde ita excurrit, graſſatúrque per Flandriam, vt, ſi Piccolomineo nihil animi relictum foret. Nihil ferè minùs laborant Dani ob Suecos relictos cum Vrangelo, quàm dum totus Exercitus cum Torſtenſono impenderet. Excitatæ recens in Scotia ſunt turbæ aduerſos ordinem Nobilium, qui à Rege conſtiterant; Réxque interim non neglecta proſperi ſucceſſus, de quo nuper ſcripſi, occaſione,

caſione, obſidet Plimuthum. Eo ſi potiatur, magna fiet ad vireis ipſius acceſſio, iam enim ſaltem poterit maris dominium controuerti. De Catalonia quod memorant, reſcire ipſe præclariùs potes. Vale PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XI Kalend. Nouemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVod dignatus es optimi Merſenni ad te appulſum ſignificare, mihi oppidò quàm iucundum fuit. Facile nempe intellexi quantâ tu lætitia perfuſus, Virum exceperis, tam bonum, tam doctum, tam tui obſeruantem; quantâ ille quoque Principem conuenerit, tam humanum, tam eruditum, tam & cognoſcentem, & amantem ſui. Animo iam conceperam fore, vt Maſſiliam ſub tempus Comitiorum concederes; quoniam tametſi non ignorabam eſſe in te, vt mero nutu, ac ſine Comitiis Conſules creares; augurabar tamen te ea bonitate authoritatem temperaturum, vt ſi modò Ciues meliora ſuadenti morem gererent, parereris vltrò rem geri pro more. Non nequicquam interim notas vix fuiſſe olim Purpuram Romæ ambitu maiore petitam, quàm expetatur iam in Vrbe, quæ illi Orbis capiti fœdere iuncta fuerit; quippe homines & vbiuis gentium, & omni æuo homines ſunt, & cùm varia ſint, quæ in ipſis pro variis conditionibus paſſiones efficiunt, ipſæ tamen interim paſſiones eædem, pares-ve in omnibus ſunt; cùm neque Rex, amiſsâ Prouinciâ turbetur magis, quàm ruſticus amiſſo prædiolo; neque maior in illo ſit iræ vehementia, dum indicit bellum, quàm iſti dum intendit litem. Et habes certè ipſe iam in Prouincia exempla multa, ex quibus ſit promptum intelligere ſuum cuique Oppidum Romam eſſe; neminémque eorum, qui primas in vnoquoque ambiunt, ſecus eſſe quàm Marium, aut Sullam, animo affectum. Rerum nouarum vt quid attexam; ferunt Turennium Philippoburgo diſceſſiſſe Spiram, VVormatiam, Oppenhemium, & Francandaliæ imminere. Interim autem Bauari recepere Manhemium, ac præſidium interfecerunt trecentorum militum; ipſéque Roſa ægrè euaſit, traiecitque lembo cis Rhenum. Falſum conſtat fuiſſe rumorem, qui tantopere percrebuerat de Cæſarianis profligatis. Ij conſtant ſemper ad Berneburgum, præſtolantúrque Saxones, qui vbi ſemel acceſſerint, perhibent prælium à Galaſo detrectatum non ampliùs iri. Quanquam ferunt etiam Torſteſonum ſic collocaſſe copias, vt neque Saxones quin priùs dimicent, accedere poſſint; neque Cæſariani, qui priùs certamen ineant, diſcedere. Res ſemper Danos inter, & Suecos verſantur in accipiti; ſpéſque eſt non leuis, vt Tuillerio intercedente, componantur. Id memoratu interim dignum, conſtare ſemper Regem illius virtute, & canis venerabilem, infracto prorsùs animo; ac adeſſe coram exercitui aduerſus Hornium comparato; inque eo eſſe videri, vt oſtendat quàm glorioſum ſit Imperatorem ſtantem mori. Anglum victoriâ illâ ſuâ indiligenter vſum ſcribunt. Addunt Vallerum ipſi inſtare, Eſſexium reparare vireis, Nouocaſtri expugnationem paucos intra dies ſperari; cœptam intereà neſcio quam aliam magni momenti obſidionem; Irlandos, qui in Scotiam irruperant prorſus deletos; ac plura eiuſcemodi. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, V. Kalend. Nouembr. M. DC. XLIV.

EIDEM.

SPero proxima occaſione accipere negotia illa, quæ affecta ſubindicas, confecta fœliciter fuiſſe. O te fœlicem interea, qui potes in mediis hiſce fluctibus adeò tranquillè philoſophari! Fidem certè vberem facis definitioni Platonicæ, qua Philoſophia dicitur eſſe exercitatio, ſeu meditatio mortis. Nempe hoc eſt ipſum, quod eximiè præſtas, cùm de huiuſmodi argumento ea & meditaris, & ſcribis, quibus non video præclariora neque Socrati, neque Senecæ veniſſe in mentem. Perge modò, OPTIME PRINCEPS; neque enim hæ cogitationes vitæ iucunditatem turbant, vt ſibi vulgus hominum fingit; ſed eam tranquillitatem pariunt, vt exinde Vir Sapiens ſummum nec metuat diem, nec optet; verùm patienter ipſum expectet, & coram factum vltrò excipiat. Scilicet, memor frugalitatis, nihil affectat præter fas, & vitam non prolixitate, ſed honeſtate metiens, ipſam moriendi neceſſitatem præſtito aſſenſu delinit. Agnoſcit hanc vitæ vſuram fuiſſe ſibi gratis conceſſam; quare & quantacumque eſt, ipſam in lucrum deputat; eáque fruitur, vt conuiuio, à quo inuitus recedere, vt quieti ſe dedat, non debeat. Verùm tu iſta longè meliùs; adnoto ſolùm, vt mors ſui, illuſtribus ſemper exemplis nos moneat. Ecce nimirùm inaudiimus obiiſſe Reginam Hiſpaniæ; quod etiam par eſt te iam accepiſſe. Ferunt Regem cùm duabus horis ab ipſius obitu Madritum accederet, graui morbo correptum fuiſſe. De Regina Angliæ, quæ eſt in hanc Vrbem cras excipienda, vulgare eſt laborare ipſam hectico affectu. Lotharingiæ Dux ægrotare periculosè dicitur, ac ingenteis intereà querimonias profundere aduerſus Duces Cæſarianos. An addam verò ne quidpiam rerum nouarum non communicem, ipſas eius copias ad Moſellam conſiſtere, & Turennium ſemper circum Francandaliam verſari. Communiunt Bauari Menhemium, intereáque Haſſiaci Vrbem neſcio quam obſident. Galaſus adnixus eſt fruſtrà ſe Magdeburgum recipere; fruſtra accipere nouas vireis. Quippe proprio Caſtrametatu inter-fluuiali quaſi obſeſſus, ac Torſtenſono non permittente, aut ipſi exceſſum, aut aliis acceſſum. In Baltico mari nihil adhuc tentatum, & cùm Danus perhibeatur Bredemburgum recepiſſe, fertur tamen neſcio quam grauem paſſus iacturam in Noruegia; capto, abductóque Gottemburgum Pro-Rege. Ex Anglia nihil dignum memoratu habeo. Ex Flandria id ſolùm, quòd Picolomineus de recuperanda Vattenſi arce

arce cogitat, déque præſidio, commeatúque Audomaropolim immittendo. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale ô meum Decus dulce. Pariſiis, ptid. Kalend. Nouemb. M.DC.XLIV.

Redit ecce ad te Bervilla, valetudine proſpera, ac ſemper tuo illo cordato, ſinceróque affectu dignus. Inuiſens me proximis diebus Nobilis ille Turrium Baro, dici non poteſt quantâ ſe teneri tui obſeruantiâ fuerit conteſtatus.

Admodùm Reuerendo Clariſſimóque Viro, D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Condatenſi Canonico,*

PETRVS GASSENDVS S.

Delectârunt ſummoperè, quas repetitò dare ad me (etſi priores non habui) ſuperiore menſe literas voluiſti. Ex iis nimirum addidici & valere te, quod præcipuum votum; & tradi abs te obliuioni tuas illas delicias non poſſe. Beabis profectò & me, & poſteros rerum iſtarum ſtudioſos, Eclipſeis euulgans, quas commemoras, ipſéque lætor interea quòd adſtrui illis aſſeris præclaratum tuarum Tabularum fidem. De illis à me obſeruatis nihil aliud, quàm fidem deſcriptionis ſpondeo; cùm eſſe poſſit in me induſtriæ, at non voluntatis defectus. Ad tempora quod attinet, ſcito illa fuiſſe à me methodo eadem ſemper captata. Solitus ſum quippe ea ſemper venari ex altitudinibus Siderum, non quemadmodum ipſe coniicis azimuthali vllo ſeſſili-ve Quadrante, ſed ſuſpenſo potiùs, & eo quidem modo, vt clauus ad centrum grauitatis quadratè infixus, & intra fulcrum teres liberam ipſi verticalem circumductionem faciat, ac ipſum-met interea fulcrum parte ſuperiore intra inferiorem verſatile liberam faciat horizontalem. Hac proinde ratione non cohæret amuſſis, perpendiculum-ve ad latus Quadrantis, ſed ab infixo ad centrum cilindrulo liberè proximéque faciem quadrantis dependens, ac ſupra eandem leuiter pulſans, ſecat, demonſtrátque in arcu gradus, & minuta, prout pinnacidia alteri laterum applicita diriguntur in Aſtrum. Cùm verò aliunde quam-maximè licet, Aſtrum deligam non in ſitu humili nimis (metu ſcilicet refractionis) neque aut in nimis ſublimi, aut nimis prope Meridianum (quippe veritus, ne aſcenſus deſcenſus-ve tarditas moræ diſcretionem non ſatis pro voto ſenſibilem faciat) ſed in ſitu mediocri, & ad Ortum quidem, Occaſum-ve, cùm aſcenſus aut deſcenſus intra minutum temporis admodùm ſenſibiliter, obſeruabilitérque variatur; non video ſanè quî poſſit tempus methodo vlla, vt ſimpliciore, ita tutiore obtineri. Quæ certè obſeruatio hac ratione peragitur, ſolam Inſtrumenti elaborationem, Obſeruationiſque attentionem ſupponit. Quæ verò aliis, multa prætereà, in quibus peccare nihil eſt procliuius. Nimirùm inter cætera, vſus Quadrantis Azimuthalis, tum libellatam ſupponit planitiem, tum cohæſionem ad Meridianam lineam, tum hanc eandem lineam probè adinuentam, tum alia, quæ cuius ſint molis, teſtari ſoli experti poſſunt. Sic tua illa ad quampiam turrim procul poſitam collineatio ſupponit & eandem Meridianam lineam; & ſitum faciei, anguli-ve turris omninò perpendicularem, & oculi conſtitutionem in ipſo Meridiani plano; & vel æſtimationem diſtantiæ ab ipſo Meridiano iuſtam, cùm Sidus in illo non eſt; vel oſcillationes eâ chordâ expreſſas, cuius longitudo inuariata maneat, ac indubitatò ituum, redituúmque numero dimetiatur horam: ipſámque conſimiliter perſpectæ durationis, & alia, in quibus eſt opus, ac labor. Sic, ne de horologiis machinatibus quidpiam dicam, tua illa Scioterica perſpectam ſupponunt & declinationem plani, & directionem axis, & ſeu Meridianam loci obſeruatam, ſeu variationem Magneticam, & plura quæ neque te latent, neque ſcrupuloſè agentibus, certitudinémque requirentibus non difficillima ſunt obtentu. Ingero hæc autem, non ſanè vt tuis obſeruatis fidem aliquam detraham, aut meis maiorem aliquam conciliem; ſed ſolùm, vt quo es candore, & erga veritatem ſincero affectu, diiudices ipſe ecquid rei ſit, quorſum inter nos non ſemper conueniat.

Quippe quòd mones Initium Eclipſeos anni 1642. ac diei Aprilis 14. debuiſſe Pariſiis contingere hora 11. min. 45. ac me, ſocióſque ideò illud falsò retuliſſe ad horam 11. min. 10. Cogita, ſi horam venati appenſo Quadrante, vt iam dictum eſt, potuerimus hallucinari, non paucis aliquot minutis in Cordis Leonis altitudine obſeruanda; ſed totis quatuor gradibus; ac ne admoneri quidem erroris tam grauis in tota illa ſerie altitudinum conſequenter obſeruatarum? Cogita etiam, cùm inter horam appellatam tibi Cæleſtem, & templi horiſonium diſcrepantia fuerit Initio Eclipſeos minutorum 5. & in Fine minutorum 21. num diſcrimen ſit referendum potiùs in reputati à te Meridiani deflexionem à vero, quàm in irregularitatem horiſonæ machinæ; quaſi ea intra horas 4. horæ quadrante à ſe abfuerit. Non quòd idcircò machina cenſenda ſit fuiſſe exquiſitè compoſita cum ipſo Cælo; ſed quòd ex capite vtroque potuerit error quiſpiam componi. Pari ratione quod attinet ad Eclipſin illam anni ſuperioris, ac diei Septembris 27. Cogita, quæſo, cur debeas potiùs ad illos Bullialdi Digitos attendere, quos ille & incertos habuit, & nulla habitarum præ oculis Phaſeon directione determinauit, quàm ad ipſum Finem Eclipſeos, quem ille ratum vnicum habuit; maximéque, cùm idem Finis fuerit Agarrato obſeruatus, ac mihi; & non modò obſeruationes tres in diuerſis locis habitæ conſenſerint; ſed etiam ex iis tribus Stellis, quarum altitudo obſeruata fuit à me, duæ idem minutum exhibuerint, ac tertia diſcrepârit vnico dumtaxat. Inuitus ſanè hæc inculcarem, quæ ante

quoque

quoque ionoeram: ſed animos addit ſinceritas toa, cùm & faciam ſolo Veritatis ſtudio, & amore tui cordariſſimo, quo tuam famam ſartam, rectámqne in omnem velim Poſteritatem. Ac durum quidem ſuſpicari, non eſſe tuas Hypotheſeis, Tabuláſqoe omninò ratas; ſed durius eſt ſanè vim facere Cælo, obſeruatíſque Phænomenis: cùm fas, & æquum ſit nos Cælo, ſi quidquam comminiſcimur, non Cælum nobis accommodare. Quanquam, cùm aurea ſit illa vox, præſtare Philoſophum virum toendæ Veritatis gratiâ [illegible], non hæreo, quin ipſe comparatus ſis ad agnoſcendum te hominem, ac fatendum potuiſſe te quapiam in re hallucinari. Multùm ſanè præſtiteris, ſi condideris Tabulas, quæ propiùs ad verum collineent, quàm aliæ vllæ ex tam multis, quæ conditæ hactenus ſunt; Vtcunque forſan aliquid deſiderari adhuc poſſit. Hac ſanè ratione mereberis laudem, ſi illas ſolùm extuleris, vt omnium vero proximas, non autem vt verom planè aſſequutas. Nam ſi alioquin taleis iactâris, & tales fortè non fuerint, excides gloriâ, quam ij merentur, qui licet quidpiam vndique abſolutum non proferant, præſtant tamen, quod in ſe eſt, eâque moderatione ſunt, vt commendationem vltra fas non quærant. Sin autem tales fuerint, tum nihil famæ addideris, quoniam & tales habebuntur, ſi tales quidem extiterint, & non quia ipſe dixeris, ſed qoia verum erit, laudem conſeqoeris. Interim verò tantum detrahetur, quantum modeſtiæ deerit; & procliuis erit defectus alicuius ſuſpicio; quatenus commendatio propria eſt, ſemper quaſi hedera, quâ vinum, vt aiunt, generoſum non eget. Exemplum inſigne, recénſqoe habemus in Lanſbergianis Tabulis, quibus extollendis id euicit Author, vt non ipſas modò incertitudinis, ſed proprias quoque obſeruationes fidei non bonæ fecerit ſuſpectas. Scilicet videtur multas detorſiſſe, vt congruere poſſent hypotheſibus; cum laudabile potiùs fuiſſet eorum admonere, quæ forent incongrua, iudicio Poſteris relicto, qui in eo ſunt incubituri, vt alias fingant hypotheſeis, quæ ſint Cælo conſonantiores; quíque iuuari ſentient ſe noſtris etiam erroribus, eóque nomine gratiam referent, ſi modò illos bona fide non erubuerimus propalare. Neque verò eſt, cur exiſtimemus conatus noſtros vltimos fore, ac ita à nobis laboratum iri, vt nihil ſuperſit operæ. Profectò nimirùm ſupererit ſemper, qood nobis exſtinctis, ac in omne æuum homines moliantur, vt has diſciplinas perficiant; nóſque abundè ſatis agemus, ſi quo viuimus ſæculo, tranſdamus illa ad Poſteros, vnde progreſſus perinde fiat, ac factus ad nos vſque eſt, ex iis, quæ Maiores oobis reliquerunt. Sed heus! quò abripior, Optime Virorum? Tu condona affectui, quo eſſe erga te ſincerior, vehementiórque nullus poteſt, Vale. Dabam Pariſiis, iouigilaturus proximæ Ecclipſi, de qua admooes, Non. Nouemb. M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπραγεῖν.

NIhil fuit mihi præter ſpem factum, cùm ſucceſſiſſe tibi pro votis Maſſilienſia Comitia ex literis tuis addiſcere licuit. Nôram ſcilicet tuam prouidentiam, neque hærebam, quin animis in re propenſis ſic vtereris, & alienos tua præſentia, authoritatéque ita contineres vt nihil non pro tuo deſtinatu, pacificéque per-ageretur. Sommoperè intereà gaudeo te eò deduxiſſe negotia, vt videaris poſſe deinceps longè quietiùs degere, tanquam & turbis iam ſedatis, & rebus ſic compoſitis, vt ſoum ex ſeipſis tueri impoſterùm tenorem poſſint. Acceſſit, quo prædixi die Regina Angliæ ad hanc Vrbem; Rege Regináqoe tota cum Aula obuiam progreſſis. Qui Hiſpanæ obitus fuit aliquantò pòſt euulgatus, Aulam totam pullatam fecit. Rerum externarum, ac potiſſimum Germanicarum vix quicquam habeo; ſcilicet Curſorem præcipuum non ſpoliatum modò, ſed etiam trucidatum feruot. Accepi ſolùm Koniſmarkium partim occidiſſe, partim adduxiſſe Halberſtadiom tria Equitum millia ex Cæſariano exercitu, qui deprædatum exceſſerant Halberſtadienſem, Anhaltinámque Regionem. Ex Anglia etiam aliud nihil noui, quàm moueri iterùm cauſam Archi-Epiſcopi Cantuarienſis, ac duorum ſimul neſcio quorum Hibernorum Nobilium, qui ſe ſubduxerant è Turri. Addunt quidem Parlamentarios in eo iam eſſe, vt de conditionibus pacis Regi offerendis deliberent; verùm hæc iam vetus, & citra ſpem fructus repetita cantio. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Eid. Nouemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

HAud abs re fuit quòd Neuræum recentium illarum turbarum delegiſti enarratorem. Is videlicet rem eo ſtylo, eáque ſimol fide deſcripſit, vt legens mihi videar meis oculis ſingula hauſiſſe. Delectauit autem præcipuè intelligere, quantâ ro, accepto tumultu, diligentia accurreris, quanta animi magnitudine, ſecuritate, conſtantia, ſeditioſorum conſilia, impetus, motus fregeris: qoanta vt oris maieſtate, ſic lenitate, & gratia bonos demerueris; contineris, firmaueris; quanta poſtremò fœlicitate commotos fluctus ſedaueris, & ad tuum illud, *Quos ego?* cunctus dicto citiùs, tanquam Pelagi ceciderit fragor. Vtinam illi impoſterùm ſic reſipiſcere condiſcant, vt neque quicquam deinceps turbent, neque ſibi malum accerſant, ipſéque, qua es indole, & benefacere omnibus, & ſæuire io neminem poſſis. De exteris quas nôrim rebus, id ratum habetur,

quod ſcripſeram nuper de Cæſarianis Equitibus à Koniſmarkio partim cæſis, partim manu captis, Halberſtadiúmque abductis. Addunt Torſtenſonum cognita periuriâ, qua exercitus Cæſareus laborat, ita fuiſſe meratum caſtra, vt Galaſum oporteat aut fame perire, aot prælio rem decernere; atque adeò ſibi non ſine diſcrimine facere viam. Memorant aliunde Nauale certamen fuiſſe Suecos inter, & Danos Octobri ruente tandem initum, at quo ſucceſſu planè non conſtat, ita ſcilicet prioribus fauent Hamburgenſes literæ, poſterioribus Lubecenſes. Licebit fortaſſis proxima occaſiooe quidpiam certi perſcribere. Per-mirum intereà, niſi Sueci victoriam reportauerint, quibos fuere, vt perhibent, Naues quadraginta duæ, inque iis Præfecti magna parte Hollandici; cùm Danis oon plures quàm ſexdecim fuerint; vtcunque ioſignis in illis extiterit vocata *Draco*, vna cum Theiſſone Nauarcho eximio. Noſti fuiſſe iam-pridem actum de contrahendis nuptiis inter Reginam Sueciæ, & Brandeburgicum Electorem; audio iam rem deliberatam, ac eſſe vtriioque de pactis, cooditionibúſque conuentum. Incertus heic rumor pererebuit de morte Regis Aogliæ; ille verò, vt ſcribitur recepit ſe hoſpes Oxonium. Quæ literæ id perferunt renuntiant fuiſſe Nouocaſtrum poſt obſidionem quindecimeſtrem à Scotis tandem expugnatum. Quanto id Parlamentariorum emolumento contigerit coniicere ipſe quam-optimè potes. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, & meum dulce Decus Vale. Pariſiis, XIV. Kal. Decemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

REdiiſſe in Vrbem te, iucundiſſimum fuit pernoſſe. Videlicet viſus es tuas repetiiſſe delicias, Moſæum reuiſens, ac libros. Per-quàm gratè etiam accepi, quod de venatione ſcripſiſti; ſiquidem intellexi tibi relaxaturo animum, non ipſum modò Apollinem, ſed Dianam quoque propitiam fore. Id verò præſertim mirè delectauit, quod ex aliorum literis noui ſuiſſe nimitùm multos, qui ſe in bonam frugem receperint; quippe futurum indè præſenſi, vt tranquillitatem demùm ſtabilites. Faxit Deus ter-Optimus, vt quàm generoſus, quàm bonus, quàm ſincerus es, tam intelligant, & profiteantur omnes; quò & illis optimè vertat, & tibi ſuauiſſimum ſit, vniuerſorum animos habere tecum conſpiranteis. De exteris rebus nihil video iam refragari famæ de victoria illa Suecorum in Danos nuper reportata. Quin etiam iam addunt haſce circumſtantias, vt maiorum illarum Nauium Danicarum captæ decem fuerint, exuſtæ duæ, eæqoe præcipuæ, *Pelicanus*, & *Draco* vocatæ; duæ ſubmerſæ, & non plures, qoàm doæ, tres-ve ſuperſtites vix è periculo dilapſæ. Nihil neceſſe eſt memorare, quam-multi proinde ſeu Duces, ſeu milites fuerint cæſi, vulnerati, & capti; id verò memorabile, ex Suecorum exercitu milites paucos, Duces nullos, cæſos, aut volneratos fuiſſe. Ferunt Vrangelum ſubinde Inſulam *Furneram* inuaſiſſe, & claſſem, viribus reſumptis, altum repetiiſſe, neſcio quid denoò atteotaturam: tametſi ſcribunt quoque Gallum, Hollandúmque Oratores, impetraſſe octiduanas inducias. An-noo, vt veriſimile eſt, Danum procuratas ab iiſdem Oratoribus pacis conditiones non recuſaturum; ita videtur Imperator rebus ſuis haud-dubiè publica pace conſulturus; quando ſi iam tantum negotij à Suecis, qui iu Germania ſunt, ſuſtinet, eſt cur valde metuat, ſi qui aduerſus Danum occupati nunc ſunt, ſe quoque in ipſum conuertant? Obiter porrò Pacis res eo ſolùm promotæ dicuntur, vt cùm Cæſarei, Hiſpaniqoe Legati ægrè conſenſerint res Fœderatorum vnà cum noſtris diſceptari; in eo iam ſint, vt quos Fœderatos intelligamus declaretur. De Koniſmarkio quod ſcripſeram etiam maius famâ fuiſſe comprobatur. Continet ſemper ſe Galaſus non ſine ingenti penuria, neque ferendis ipſi ſuppetiis deſtinati Saxones Magdeburgo prodeunt, ſeu quòd ſibi caueant, ſeu quòd ipſe Dux prodire eos nolit, niſi Galaſus comparet ſe ad rem aperto Marte, inſtructáqoe acie decernendam cum Suecis. Perhibent tamen Hasfeldium diſceſſiſſe à Bauaris, vt ipſi ex illis anguſtiis exceſſuro opituletur. Neſcitur verò an Bauari ſint interea rerum quidpiam moliturí; & quia nihilominùs de Rheno traiiciendo cogitârunt, eam ob cauſam quæ Regiæ copiæ non procul Francandalia erant, Moguntiam verſus diſceſſerunt, ac Roſa ſpeciatim cum tribus Equitum millibus in eo eſt, vt coitioni virium Lotharingum inter, & Gleenum obſtet. Eſt iam Regina Soeciæ pro comitiis Regni Maior habita, ac, vt nuper ſcripſi, breui coniuganda. Res Angli nunc tandem propè deſperatæ, Quippe vix ſecurus in parua, quæ poſt varias cladeis supereſt ipſi Regluncula, ſalutem aliam, quam à Parlamento oblatam ſperare vix poteſt. Tu ô PRINCIPVM OPTIMA, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Kal. Decemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

SVmmoperè gaudeo rediiſſe te valetudine proſpera io Vrbem. Huiuſcemodi exercitationes, & animum recreant, & vireis reficiunt, ac temperante potiſſimum, quæ tibi cordi ſemper eſt, cautione illa, *ne quid nimis*. Poterat ſanè atrata Aula Reginæ Angliæ obuiam prodire: quippe mors Reginæ Hiſpaniæ ſic renunciata iam fuerat, vt ne me quidem (quemadmodum ex literis meis nouiſti) latuiſſet; verùm ne teſtandæ lætitiæ foret luctus impedimento, diſſimulanda ea mors fuit, neque in vulgus, niſi poſt vnum, alterumve diem efferenda. Meritò porrò eximias doteis tantæ Reginæ commeodas; nam quantum quidem accepi fando, legendóque cùm alia, tum libellum, quo Oliuarez exauthoratus deſcribitur, ea eſſe non potuit, & Natalibus, & illa imperij maieſtate dignior. Timebatur noperis diebus, ne inualeſcentibus Bauaris, relictæ apud Mediomatrices Engueoij copiæ, illeinc abduci, vſurparique ad Mottæ

obſidio

obſidionem non poſſent; audio tamen iam abſcedere illas, ac Darmſtadium verſus in hiberna concedere. Id ſi ita ſit, in promptu haud eſt, vt Lotharingi copiæ cum Luxemburgicis, & Gleenicis coëant, ac promoto præſertim verſus Moſellam Roſa, qui in eo eſſe dicitur, vt obſtet, ne etiam deſtinata hiberna capeſſant. Ferunt Galaſi exercitum vrgeri in dies maximis anguſtiis, & vix illi duo hominum millia ex Peditatu ſupereſſe, occupante Sueco omneis aditus, neque vllam interim rerum neceſſariarum penuriam patiente. Iuſſus repetitò Hasfeldius in auxilium accurrere, properat quidem, ſed ſcribunt tamen obſtituros Haſſiacos magna vi, ne copias admoueat. Diſcedebat Hornus ex Dania in Sueciam. Danus id factum ſeriò accipiens inſequi illum acriter cœpit; ipſe verò acie conuerſa, fudiſſe inſequenteis fertur, & aut cecidiſſe, aut manu cepiſſe cùm Duces multos, eóſque inſigneis, tum milites ſupra bis mille quingentos. Adſunt ex Anglia literæ, quæ nuperas illas Regis cladeis eleuent, ſeipſum prodiiſſe Oxonio Londinum verſus, perhibeant, quaſi iterùm conflicturum. Quid id rei ſit, euentus monſtrabit. Interea præcipuæ pacis conditiones à Parlamentariis oblatæ dicuntur, vt qui Regis partes viri Primores ſequuti ſunt, ipſi Parlamento plectendi ſiſtantur; ſegniores tertia bonorum parte compenſandis belli expenſis mulctentur: vt triennio quoque Parlamentum cogatur, & per intermorium reſideant in aula viginti quatuor quaſi *Ephori* (Commiſſarios illi appellant) ſine quorum arbitrio nihil à Rege decernatur. Vt vocata illa *nobilis cuſtodia* (qualem noſti eſſe in Normannia) abrogetur per Angliam, Regique ob remiſſum ius, centum Iacobæorum millia quotannis pendantur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus Vale. Pariſiis, poſtrid. Kal. Decemb. M. DC. XLIV.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro ADRIANO HEEREBOORDO, *Profeſſori Philoſopho in Inclyta Academia Leydenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

PErgis, Vir Præclariſſime, ea humanitate me obſtringere, vt verba me, quibus meam tibi gratitudinem inſinuem, deficiant. Quod certè cum optimo Bornio ſtudium conferens rem facere mihi gratam ſatagis, eiuſmodi eſt, vt dolendum ſit illud, quidquid eſt opellæ meæ non eſſe tanti. Heinc quæſo & te, & optimum illum, ne ſitis de ea tantopere ſolliciti, cum habentes me, qui affectus veſtri candorem exploratum habeam, ac certus ſim per vos non ſtare, quin illud, quod in mei gratiam eſtis aggreſſi, perficiatur. Et verè quidem auguratus eſt Bornius fuiſſe Priuilegium euulgandarum Epiſtolarum non Bibliopolæ ſed mihi conceſſum; verè etiam cenſuit nihil veſtro illi ab eo Priuilegio, quod mihi in ſcriniis ſeruatur metuendum; at neque Epiſtolæ illæ editæ id ſtudij merentur, vt iteratò excudantur; neque quaſlibet adnectere ipſe tanti habeo, vt vel minimùm veſtra hac ſollicitudine dignas putem. Si pergatis tamen, & mos iſti veſtro affectui tanto gerendus ſit, abundè mihi videtur eſſe, duas *de Motu impreſſo*, ipſiſque duas illas ineditas adiungere: ſic enim & volumen congruum, argumentique vnius fiet: & qui habent iam exemplar argumenti huius, alteriúſque *de Solis magnitudine*, ex editione altera, minùs grauabuntur habere ex iſta; & ſi quæ pauca fortè ex illa Bibliopolæ adhuc ſuperſint, ea poterunt ob parem formam cum aliis non recuſis diuendi faciliùs. Verùm, vt vobis videbitur, quibus plenum competit ius & in me, & ſi quid eſt meum. Vale, Vir Præclariſſime, & me, vt cœpiſti, ita ſemper ama. Pariſiis, III. Non. Decemb. M. DC. XLIV.

Verè Erudito, ſinceróque Amico HENRICO BORNIO,

PETRVS GASSENDVS S.

QVas ante menſem literas ipſe, & eximius Heereboordus ad me dediſtis, redditæ fuere ante octiduum. Non reſcripſi tunc, quòd officiis neſcio quibus diſtraherer; nunc verò etſi ingruunt alia, ſuccidenda tamen breuis mora eſt, ne debitum tibi ampliùs differatur. Itaque quam-maximas poſſum gratias ago, ob tuum illum aſſiduum, profuſúmque affectum; teſtatus nihil eſſe in me, quod pellicere illum poſſit; ac tuam eſſe bonitatem, generoſámque indolem, cui ipſum referam acceptum. Scripſit quoque eximius ille, de editione Epiſtolarum; ipſe autem ad eum reſcribo, nihil eſſe quidem à Priuilegio, quod ipſe mihi obtinui, Bibliopolæ veſtro timendum; ſed non videri tamen rem tanti, vt veſtris hiſce curis ſit digna. Et quia tamen Marcellus noſter conſentire non potuit, vt quas ad te tranſdiderat Epiſtolas, remitterentur, ac ipſi aſſentiendum fuit vt liceret vobis duas illas *de Motu* iteratò edere, quò duæ ex eodem argumento nondum editæ poſſent euulgari; idcò ad illum ſcribens ſubiicio, id mihi quidem ſi modò vobis videbitur, non ingratum fore. Hac nempe ratione Bibliopola noſtras, ſi qua adhuc habet editionis ſuæ Exemplaria, detrimenti minus patietur, potis ipſa diuendere, vt coniugata cum cæteris, quæ ſolus de alio argumento habebit, & qui hactenus Exemplaria ex editione illa quæſierunt, minùs ægrè ferent ex recente hac quærere, tanquam geminata habituri pauciora. Ne volumen commemorem fore, vt vnum ita vnius argumenti non inuenuſtum: quamquam vt vobis gerere omnia pro arbitrio liceat volo, & concedo vtcumque fiet, ſcito, mi BORNI, me ſemper ſecurum de tua erga me voluntate eſſe, & ſic me habere, vt obſequentiorem ac tui amantiorem neminem habeas. Vale, Pariſiis, III. Non. Decembris, M. DC. XLIV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

QVàm eſt hoc verum, OPTIME PRINCEPS, quod æternitatem in ſplendoribus Sanctorum admones ſpectandam! Siquidem nulla poteſt lux in hoc tenebrarum Regno perennare; neque eſt, cur apud mortaleis ſplendor aliquis nominis fama-ve vlla non mortalis ſperetur. Beati proinde fuerimus, ſi hæc caduca floccifacientes, ad ſola illa verè conſtantia, ac nunquam peritura bona conuerterimus animos, & vota. Appoſitè verò memoras euerſos Craſſos, Pompeióſque, & illum, *ad ſua qui domitos deduxit fræna Quirites*; ſcilicet vt ij admoneantur, qui rerum potiuntur, potiri-ve ſtudent, in quàm lubrico illis res conſtet, edocti præſertim tot illuſtribus, quæ etiam-num ob oculos ſunt, viciſſitudinis exemplis. Errant ditionibus ſpoliati Lotharingi, Palatiníque, & Principes Germaniæ plures. Anglus in eo penè iam eſt, vt vel re, & nomine Regis, vel re ſaltem careat, ſi nomen tueatur. Idem penè Dano timendum eſt, niſi maturè ipſa pace, quam iam exoptat, & ſuggerunt Regni ipſius Ordines, ſibi, ſuíſque rebus prouideat. Nempe id confirmant, quod perſcripſi nuper, de fuſo eius exercitu, amiſſíſque ſpeciatim Equitibus mille, & quingentis. Vix euaſit ipſe Malmoyenum ſaluus cum mille ſuperſtitibus; & cùm euocare eò ſatagat, quos prætereà habet Gluchſtadij nongentos, accinctus eſt Vrangelus, quò id armatorum quinque millibus inſtructus impediat. Quid tot memorem Regna, Prouinciáſque ex Hiſpanica ditione tam in vetere, quàm in nouo Orbe reſciſſas, adeò vt, quæ Auſtriaca Domus affectabat nuper totius Orbis imperium, illius, quod iam obtinebat, amiſerit non minimam partem? Certè, vt reliquiæ ſeruentur, & ad recuperandum amiſſa tutior pateat aliquis aditus, ferunt Hiſpanos, Cæſareóſque, qui Monaſterij ſunt Legatos, ſeriò nunc demùm agere de Pace nobiſcum ineunda. *Circulus*, vt vocant, Franconiæ eodem incumbere decreuit, miſſis ad Imperatorem Oratoribus, qui deliberationem renuncient, non ratihibitionem quærſint; ídque Imperator, vt aiunt, præſentiens, licentiam ipſi, cæteríſque per Germaniam Circulis, vt nominibus ſuis Monaſterium Legatos deſtinent, conceſſit. Quin etiam addunt Bauariæ Ducem ad eum ſcripſiſſe, ſibi ſe priuatim quæſiturum Pacem, niſi ab ipſo grandeis ſuppetias, quibus nempe nos à finibus ſuis depellere poſſit, obtineat. Galaſus adhuc in anguſtiis, cùm etiam nuper Torſtenſonus centum illi currus commeatu onuſtos interceperit. Et Hasfeldius quidem iam propè acceſſit, ſed propè quoque Haſſiaci, vt videatur nihil penitùs ſine prælio poſſe tentari. Ex quo Bauari viſi fuere ſe in Franconiam recipere, exceſſit Rhenum Turennius, & munitum neſcio quod Oppidum obſidere nunc perhibetur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus Vale. Pariſiis, v. Eid. Decemb. M. DC. XLIV.

EIDEM.

ECquis ambigat, ſi te quidem nôrit, quin tua ſemper eò vota tendant, vt Ordinum Prouinciæ omnium, ſi qui ſunt auerſi, animos concilies, & ſtabilita tranquillitate, pacificè, & per-amanter in illorum mentibus regnes? Is ſcilicet tuus eſt genius, vt mereri benè de omnibus velis, malè verò de nemine; ac nemo eſt, qui tuum in pectus, intimúmque cor penetrans, non deprehendat indolem incomparabilis bonitatis. Qui certè penetrare abnuunt, aut ſe noſſe diſſimulant, pauci ſunt, iíque ſunt, qui priuatis rebus, potiuſquam publicis ſtudentes, ſuâ intereſſe exiſtimant, vt tuum potiùs regimen quàm hominum mores, temporúmque conditionem cauſentur. Enim-verò ſpes eſt non leuis, vt ipſi ſe quoque in frugem recipiant; ne, ſi dum Regiâ incedis viâ, & ſinceritatis ſplendore perſtringis omnium oculos, tuæ virtuti manus non dent, ſe & exuiſſe Hominem, & Tigrides eſſe natos profiteantur. Nihil ex Aulæ rebus perſcribo. De exteris, ferunt Galaſum emerſiſſe tandem ex illis anguſtiis. Emiſſis nimirùm delectis tribus Equitum millibus, iuſſit Torſtenſonus maiorem Equitatus partem illos inſequi; Galaſus verò, re perſpecta, mouit properè, & parte dumtaxat ſarcinarum in Caſtris relicta, ſtitit ſe propè Magdeburgum. Ita habetur ex literis pridie Kalendas Lipſiæ datis. Quod adnoto ob alias quaſdam, quibus ſcriptum eſſe ad Cardinalem dicunt fuiſſe Cæſarianos ſub Galaſo planè proſtratos. Nempe id quoque verum eſſe, ſcriptis poſtremis literis poteſt. In Dania Rex ſemper vrgetur à Regni ſui Ordinibus, vt aurem paci accommodet; & continenter potiſſimum, quà terra, quà mari infeſtantibus Suecis. Ex Anglia ſcribunt fuiſſe tandem Cantuarienſem Archiepiſcopum à Parlamentariis ſuſpendio damnatum. Aiunt Bauaros in Palatinatum reduces cepiſſe quoddam Oppidum, & Gleenum, Lotharingúmque verſus Rhenum accurrere; quo ſucceſſu, dies docebit. Debet Mottæ obſidio ab aliquot iam diebus occœpiſſe. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus. Vale, Pariſiis, XVIII. Kal. Ianuarij, M. DC. XLIV.

EIDEM.

QVòd Veſpaſianum imitatus, ſi quid amici peccant, taces, ſi quid rectè agunt, commendas, id ſanè eſt tuæ illius imperio dignæ humanitatis. De optimo noſtro quid dicam, non habeo; niſi quòd dulci larium amore, & quietioris vitæ deſiderio allectus, mihi fuiſſe videtur ad cogitandum de reditu. Quod autem re æquè, ac nos conſilium ſuum celauerit, feciſſe videtur, ne vlla ex parte ab inſtituto diuerteretur. Ac tuâ quidem magis, quàm noſtrâ rem cognouiſſe intererat; ſed hoc ipſo videtur mihi ad eam reſpexiſſe indulgentiam, quam iam erga ipſum teſtaris. Quantum porrò

porrò ego doluerim, iréque etiam obuiam ſi licuiſſet voluerim. (nam vt tuâ referre, ſic etiam illius, ne abs te diſcederet germana mea erat ſententia) dicere nihil attinet; præſtátque hac ipſa in re tui imitatione teneri. Scripſit ad me nuper ex Belgio ille eximiè doctus, bonúſque Godefridus VVendelinus, cuius memini in Vita Peireskij, verſari ſe in eo, vt ſuam de Declinatione Solis maxima Diatribam quadruplò auctiorem iteratò edat, & quia pars non parua Diatribæ innititur Obſeruationi, quam ipſe in eius gratiam peregi Maſſiliæ, quámque compendioſè deſcriptam illis exhibui paginis, ſubiecit ſe illam S. P. Q. Maſſilienſi inſcripturum, ſi me authorem habuerit; vnde & iteratò rogat, vt ſuaſor, diſſuaſor-ve ſim. Ego verò, cum ſim ad illum craſtina luce reſcripturus, conſilij inops penè ſum, quòd virorum in ea Vrbe principum genium non ſatis nôrim. Non ſanè quod ille, optimus virorum, aliud exigat, quàm ſuam pronam in condecoranda Vrbe voluntatem ab ipſis gratè accipi (neque enim aut impenſarum in editionem erogandarum, aut alterius rei prorsùs meminit) ſed quòd ſim neſcius quæ illis mens in excipiendo futura ſit, aut quid poſſim Viro tam bono támque amico facere ſperandum. Cogito nihilominus animos ipſi addere, fretus illa commendatione, qua confido te, pro tua bonitate eſſe illos animaturum, vt gratitudinem in ipſum teſtentur. Cum ſis certè in eruditos, bonóſque omneis adeò propenſus; eris profectò etiam in illum, quo neſcio an eruditiorem, melioremque vſquam inuenias. De rebus nouis, vanus non fuit, quem nuper rumorem eſſe poſſe verum de Cæſareorum clade perſcripſi. Nempe Galaſi Equitatus, Albi ſuperato, VVittembergam petebat, cùm Torſtenſonus ipſum fuit ea inſequutus fœlicitate, vt totum planè fuderit, Ducéſque vel occiderit, vel ſauciauerit, ac ceperit viuos. Benè ceſſit ipſi Galaſo, quòd Magdeburgi conſtiterit cum peditatu, & ſarcinis; nimirum hoc eſt, quod ſupereſt ſaluum. Percrebuerat rumor de capto ab Imperialibus Olmutzio, at iam obſidionem memorant ſolutam, Cæſarémque ipſum laborare non parum, vt Tranſyluanum reprimat, qui acceptis octo Turcarum auxiliarium millibus, tum Vrbem quandam nuper cepit, tum aliam denuò obſidet. Abſceſſere Rheno Gleenua, Lotharingúſque infecta re; & ad ſtatiua Moſellam verſus, Confluentémque ipſum redierunt. Turennius, qui non alio fine traiecerat Rhenum, quàm vt Bauaros à ſuppetiis Galaſo ferendis reuocaret, pedem retulit, ac iam ſeriò obſidet Crucíniacum. Danus eſt nouas paſſus cladeis ob munitorum aliquot, eorúmque inſignium locorum iacturam. Quod de conditionibus pacis Anglo oblatis memoras, admonet me, vt ipſas-met, qualeis nudius-quartùs accepi, tranſmittam. Audio Regem non recuſare omninò de iis agere; ſed in eo hærere, quòd agnoſcere Parlamentum nolit vt legitimum Parlamentum niſi hac præuia cum conditione agere nolit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, x. Kal. Ian. M. DC. XLIV.

Admodùm Reuerendo, Clariſſimóque Viro D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Condatenſi Canonico,*

PETRVS GASSENDVS S.

EST ſanè cur fata demirer mearum illarum literarum, quas primùm & antè octennium, & repetitò ante annum dedi; vt nimirùm nuper duntaxat tuas in manus peruenerint. Sed miror magis, te nunquam mihi diſertis verbis ſignificaſſe, non fuiſſe tibi eas redditas, inuitatus licet à me literis conſequentibus, & viſo in Vita Peireskij earum ipſarum argumento. Id ego non aliò referre, quàm ad ſummam moderationem, bonitatémque tuam poſſum; quaſi fueris ſubueritus, ne me fortaſſis importunè ad iterandum operam videreris ſollicitare. Vtcumque fuerit, ſummè delectat præſtitiſſe me aliquid, quod tibi potuerit eſſe non ingratum. Mea illa ratiocinia aduerſus tuam, receptámque Obliquitatis variationem eo ſolùm fine congeſta fuerunt, vt ad ea attendens, prouidere poſſes de ea ſententia, quam defenderes, firmiſſimè conſtabilienda. Abundè eſt verò, quòd æqui, boníque meam libertatem conſulueris; neque etiam offenſus fueris poſtremis illis literis, quarum mentionem quoque iam facis. Parum certè abfuit, quin literis datis meæ me licentiæ pœnituerit; ſed quanto iure debuerim ſemper de tua bonitate benè ominari, feciſti ipſe perſpicuum; dum quidquid id fuit, vt à pectore candoris pleno profectum habuiſti. Hinc eſt profectò, cur nihil prorsùs mihi ſuperſit ſcrupuli; quando vtcumque hallucinatus in ſuggerendo conſilio fuerim, muneri tamen non defui, quod ſinceri eſſe amici eſt viſum. De tua κατακλάσει aliàs; iam enim diuertor, neque ea licet, quæ liberet attexere; hoc eſto ſatis interim vidiſſe me quidem ſæpe Lunam plenam tranſuerſa nube, ceu trabe biſectam, & perpendicularem eius Diametrum non-nihil tranſuerſâ viſam prolixiorem; at mihi tamen prolixitatem, qualem memoras, nunquam viſam fuiſſe. Quin-etiam illa ſolùm mihi ad oculum talis apparuit; ſiquidem dimenſio Organo per-acta diametros prodidit æqualeis; retulique adeò τὸ φαινόμενον ad hallucinationem illam, quam me ſæpe docuit experientia, dum attendenti ad treis Stellas, quarum vni altera ſit ad perpendiculum ſubiecta, & tertia ad libellam ſita, ea, quæ eſt ſubiecta, apparet longè diſtantior; cùm Organum tamen longè propinquiorem, quàm eam quæ ſita eſt ad libellam, prodat. Sæpe aliunde animaduerti cornicularam Lunam in ſitu decliui, ac intra nubila, vapores-ve denſos, oſtentare quidem inferiorem cuſpidem, nimis vt elatam, ita & retuſam, ac rotundatam propemodum; at ſuperiorem tale nihil paſſam, vt pati debuiſſet, ſi tam κατάκλασις, quàm ἀνάκλασις ſuas egiſſet vices. Sed aliàs plura, cùm & hoc ſolum impræſentiarum obiiciam, vt anſam ampliorem meditandi faciam. Quod ex me circa tui *Loxiæ*

nuncupa

nuncupationem rogitas, citiùs fecero, ſi exſcribam, quod heſterna luce ea de te perſcripſi ad optimum æquè, & generoſiſſimum, ac eruditiſſimum Principem Ludouicum Valeſium, mea in Prouincia Pro-Regem, Sic porrò eſſe agendum cenſui, quod & ille me ſatis amet, vt expetitam commendationem polliceri mihi potuerim; & cogitârim Primores illos hac commendatione perſtrictos, teſtaturos haud-dubiè gratitudinem vberiorem. Tu me ſemper ama, & æternùm Vale. Pariſiis, x. Kal. Ian. M. DC. XLIV.

Reſalutant te plurimùm Clariſſimi, & Eximij Viri, Petauius, & Bullialdus, abeſt Furnerius à Ciuitate. Salutem quoque Arnaudo tuo renunciatum in Prouinciam miſi. Vale iterùm.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo*,

Petrvs Gassendvs Εὐπράττειν.

AVſpicor à fœlicitate, qua vt inchoandus perendie annus tibi totus eat, Deum veneror. Plurimum ſemper te laborum, negotiorúmque ſuſtinere incompertum mihi non eſt; ſed cùm nihil in vita mortalium omni ex parte beatum ſit; fœlix es tamen, quantum licet, donec tuo illo generoſo, atque infracto animo quidvis excipis, quidvis geris. Qui nimirùm hoc inſtituto mentem ſemel non obfirmârunt, fluctuant, ſeu potiùs exæſtuant ſemper, & nunquam non rerum ſeu iam exactarum angore, ſeu circumſtantium difficultate, ſeu impendentium metu torquentur. Cæteri verò, quibus ipſe prælucere exemplo potes, poſtquàm id ſibi defixerunt, vt indecorè nihil agant; vt quantâ licet prouidentiâ, quæ ſint ventura ſubodorentur; vt impigrè quidquid maturè deliberârint exſequantur, illi demùm poſſunt otium in negotio, tranquillitatem in medio æſtu, ſerenitatem in ſtatu rerum etiam perturbatiſſimo nanciſci. Quippe neque præteritorum diſcruciantur memoriâ, vt quorum nihil ſuâ culpâ eueniſſe conſcij ſint; neque obuiis præſentium difficultatibus offenduntur, vt ad quas ſaltem vniuerſim perſpectas ſeſe comparârint; neque futurorum terrore, periculo-ve conſternantur, vt quæ niſi auerti poſſint, fortiter ferre decreuerint. Quòd Hiſpanos ſeriò de pace non cogitare addubitas, iure, quantum aſſequor, facis, quando ipſis ſpes ſemper inſidet, vt vel noſtris rebus turbatis, exhauſtóque ærario, vel Cæſaris rebus in Germania proſperè ſuccedentibus, reſtitui in integrum poſſint; & velut ex æquo agere de pace, quam, vt res iam ſunt, niſi cum iactura, nominiſque dedecore ſperare poſſe non videantur. Si quid tamen ipſos compellat, metus erit, ne decipi pergant, & dum malè de rebus noſtris, ac benè de Cæſareis ominantur, res in peius ruere non ceſſent, ſortémque tandem peſſimam habeant. Inaudies breui, vt coniicio, fore, vt valde percellantur, cùm Principem vnum, in quo habent ſpei collocatum quam-plurimum agere ſeorſim de pace accipient. Diſtulit Harcurius diſceſſum in Kalendas Februarias; perhibetúrque eius exercitus haud-quaquàm minor millibus militum viginti futurus. Clades Cæſarei equitatus, de qua ad te ſemel iterúmque ſcripſi, vndique iam aſſeritur; additúrque Galaſo Magdeburgi concluſo nihil amplius quàm Equites mille, & duo Peditum millia ſupereſſe, Tranſyluano aliunde acceſſiſſe Turcarum ferunt non octo, ſed quindecim millia. Danis, Suecíſque pactæ induciæ in Decadem Ianuarij primam, qua exacta futurum eſt vt inter illos de pace agatur. Miſit Rex Angliæ ad Parlamentum, qui arbitrium ſignificent circa propoſitas conditiones. Diſceſſuri illeinc ſunt Legati Hollandiæ, vt Parlamentariis non prorſus accepti. Acceſſit interim ex Suecia, qui de ineundo fœdere cum ipſis agat Parlamentariis, ac eorum permiſſu vim militum cogat. Vale, Principvm Optime, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, III. Kal. Ian. M. DC. XLIV.

EIDEM.

VOta repeto, inito iam anno, quæ pro tua fœlicitate, ruente, imò deſinente ſuperiore conceperam. Vtinam exaudiat, faxítque Deus Optimus-Maximus; ita me ipſe adiuuet, vt non annum modò, ſed & totum æuum ſis beatiſſimè exacturus. Exiges porrò, quantum quidem humana patitur conditio, ſi ad eius nutum te attemperans, tuebere conſtanter quam ſoles virtutem, atque honeſtatem; ac omnia gerens pro ea prudentia, & ſagacitate, qua præditus es, conſiliorum fata eius prouidentiæ ſic commiſeris, vt quidquid demum eueniat, nullius pœnitentiâ, quaſi id non potueris meliùs inſtituere, ducaris. Comitia abs te conuocata, vt proſperè ſuccedant voueo, ſucceſſura autem ex ea, quæ virtutem tuam circumſtat fortuna coniicio. Nihil de carcere Odancurij ſcribo, quando is tibi priùs debuit, quàm nobis innoteſcere. Miſeror dumtaxat, ac miror quemadmodum *Heinc apicem rapax Fortuna cum ſtridore acuto ſuſtulit; heic poſuiſſe gaudet.* Laborare adhuc fertur Lotharingus in diſtribuendis per hyberna copiis, futurúmque erat diebus nuperis, vt ſe per Regalia Bruxellam conferret. Perſeuerat adhuc Turennius in obſidione Cruciniaci, ſperatúrque fore, vt breui Arce expugnata potiatur. Torſtenſonus vno, alteróque captis, deuaſtatíſque Oppidis hiematurus dicitur inter Albin fluuium, ſyluámque Hercyniam, & Koniſmarkius intereà ita deſtinauit cum ſuis, tum Haſſiacis copiis hibernam ſtationem, vt de obſidione Magdeburgica, concluſo Galaſo cum reliquiis exercitus cogitare videatur. Inſtare ſemper Tranſyluanum aiunt, & Legatum Cæſareum ne fandi quidem licentiam à Turca adhuc obtinuiſſe. Inſtigant continenter Dani ſummâ vehementiâ ad pacem ſuum Principem, ac fuiſſe ferunt, qui vellet, nollet, ineundam eſſe conclamârint. Quod perhibent Anglum miſiſſe Parlamentariis ſignificatum, in eo eſt, vt quia agitur de regimine

mine cum Politico, tum Eccleſiaſtico innouandis, de loco priùs, in quo res tanta decerni poſſit conueniatur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, ipſis Regalibus, hoc eſt poſtrid. Non. Ian. M. DC. XLV.

Hæc abſolueram, cùm allatum eſt ſchediolum de Anglicis rebus. Id qualecumque eſt, vt poſſis cognoſcere, hiſce concludam, eo non continentur propoſita omnes à Parlamento conditiones; ſed reuerentia interim, quæ ſunt oblata, notanda eſt. Addunt Cantuarienſem Archiepiſcopum eſſe quidem in ſuperiore illo conclaui facti conuictum; ſed ſupereſſe quæſtionem iuris, an nimirum idcircò ſit vt Maieſtatis reus damnandus. Vale iterùm.

EIDEM.

NVnquam es profectò non ſimilis tui, qui ſemper quam-optimus es. Nota Boni germana eſt, quod ſpontaneam ſui diffuſionem faciat. Quàm eſſe te bonum proinde par eſt, qui es in me etiam profuſus? Ecce enim redeunte anno tua redit munificentia, & fœlicem anni decurſum, dum mihi optas, etiam facis. Quippe Virtus quidem vtramque in fœlicitate complet paginam, ſed ſuperſunt tamen quaſi margines, quibus hæc, quæ vitam beatiorem, hoc eſt commodiorem faciunt, adſcribantur. Nam eſt Virtus quidem ſeipsâ ad benè, beatéque viuendum contenta: ſed vtcumque illam externa non iuuent ad viuendum meliùs, quatenus in nulla vitæ conditione alium, quàm iuſtum & tenacem propoſiti virum eſſe patitur: conferunt tamen ad viuendum beatiùs, quatenus non vt probitas, ſic fœlicitas quæ huius eſt vitæ, latitudine, & gradibus caret. Ac geſtit quidem Porticus vocibus planè magnificis; verùm ipſis ſepoſitis, ſpectatáque dumtaxat re, nihil aliud, quàm Hortus, aut Lycæum ſentit. Hæc tamen aliàs; quando iam iſtud à me ſolùm attingitur, ne ab inſtituto diſceſſiſſe videar, cùm te dico fœlicitatem verbo apprecatum, & re exſequutum. Videris mihi interim Deum Optimum-Maximum imitatus, cuius verbum efficax eſt, ac nunquam quem præfert non præſtat effectum, Ecquid-nam verò mihi proptereà ſubeſſe putes animi? Sanè, vt tuam continenter bonitatem exoſculer, quam immerens licet continenter experior. Et quod pergas quidem tuis literis nihil prorſus de munere abs te collato ſignificare, agnoſco te quoque perſtare in eo, vt ne gratiam quidem à me, commemorationémque exſpectes, ſed dum ita me hiſce radiis tuæ beneficentiæ perfundis, non potes iure habere me ἀφωνότερον illa ſtatua, quam Sole radios affundente effectam memorant vocalem. Hoc doleo, verba mihi deeſſe, quæ quidquid fibrâ latet arcanâ, non enarrabile, reſignent,

ἀλλ' ὅ τι μοι δίχα μὲν γλῶσσαι, δίχα δ' ἦτορ ἴων.

Dolerem verò longè ampliùs, niſi tu ampliùs noſſes me, quàm vt pectus geram, tibi, niſi verbis reſtantibus, immanifeſtum. Id vnum teſtor, vigere in me eum gratitudinis affectum, quo exigere calentiorem non valeas, quique, quod tibi abundè ſit, eo nomine ſolum mihi facit ſatis. Gratias rurſus ago pro ea voluntate, quam in VVendelinum virum illum eximiè bonum teſtaturum te recipis; ſi velle quod iam cœpit, pergat. Quæ de Anglo ratiocinaris, præclara prorsùs, & generoſa tua indole digna ſunt; ſed facturus-ne ille ſit, ſi ad tantas modò redigatur anguſtias, ſummus rerum Arbiter nouit. Nihil hebdomade hac habemus ex ora illa Britannica; nempe aliquando cauet Parlamentum, & rebus præſertim minùs proſperis, ne nauis vlla è portu ſoluat. Danicæ res ſemper turbatæ. Decumbit Magdeburgi Galaſus, corpore neſcio, an mente proſtratior. Deliberare Cæſarem ferunt de ſubſtituendo ipſi Hasfeldio; intereà verò Magdeburgum ea laborat penuriâ, Koniſmarkio putà, & Haſſiacis variè incommodantibus, vt deditionem factura ſit, niſi ſuppetiæ à Saxone intra ſeſqui-menſem ferantur. Quos Bauarus Legatos mittit ad Monaſterienſia Comitia, ſuperauere iam Franco-furtum: ij, vt opinor, rem peragent, quam ſuperiorum literarum aliquibus iam inſinuaui. Potitus demùm Turennius eſt ea, quam obſidebat Cruciniaci arce, ac deinceps copiarum partem Moſellam verſus in hyberna deduxit. Rediit ad Atrebates Gaſſio, prouiſúmque eſt, ne Vattenſis arx glacie hoſtibus fauente capiatur. Nimirùm ita iam hyemat, vt ſupercruſtante gelu Sequanam, plærique nec pontes, nec lembos requirant. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & dulce meum Decus. Vale, Pariſiis, Eid. Ian. M. DC. XLV.

EIDEM.

REerum viciſſitudinem eximiè ob oculos ponis; &, quod cæcitatis Mortalium, qua ſunt conditione te miſereat, humanitatis eſt affectus. Subeſt interim, cur tibi des plauſum, vt vnus ex iis, qui rari apparent in tam vaſto gurgite, æqui rerum æſtimatores. Nam videas quidem plurimos hæc eadem ediſſerere; ſed qui propterea res humanas vt è ſpecula contemplentur, & ſuum cuique pondus tribuentes comparatum animum habeant iuxta proprium arbitrium, *numero vix ſunt totidem, quot Thebarum portæ, vel diuitis oſtia Nili.* Porrò, qui ſic affecti ſunt, ij ſunt veri illi Sapientes, qui iudicio Pythagoræ ſic hiſce fortunæ ludibriis interſunt, vt qui ſpectatores accedunt ad Panegyrium, & ſpectaculis abſque vlla ſollicitudine fruuntur. Ac te quidem Natalium, præſentiúmque rerum conditio non patitur quaſi è Terra labores nauigantium, aut quaſi è monte militantium motus intueri; ſed quantum-vis tamen ſis rerum gerendarum ſtudio immerſus, is es, qui conatus res tibi, non te rebus ſubmittere, quæcumque ſeu à cæteris, ſeu à te quoque ipſo geruntur, tanquam infra te poſita conſpicias. Ea, quæ de Anglis ſubinſinuare præſertim videris, eiuſmodi ſunt, vt conſentiente ad pacem Rege, nolint Parlamentarij cum illius Legatis, ſed cum ipſo ſolo de ea agere. Cepere ij recens quædam Oppida, iuſſeréque Londinum deduci coniuratos ſexdecim, qui Duroneri

arcem,

arcem, portúmque Regi tradere ſatagebant. Ea verò fuit cauſa, cur nihil ſuperiore hebdomade illeinc addidicerimus; tanquam nulla naui è portu ſoluente. Tentârat Hasfeldius in Dania neſcio quid in Vrangelum; verùm infœlici, vt aiunt, ſucceſſu: cœpta aliunde graſſari peſtis in ipſa Metropoli, incolas non parùm conturbat. Dicitur tamen hoc demum menſe illeic de pace ſeriò agendum. Fertur Regina Sueciæ annos iam nata octodecim cepiſſe Regni ſui habenas, audio tamen eius coniugium cum Branſdemburgico Electore turbari à Rege Poloniæ, minitante fore, vt Pruſſiam Ducalem Fiſco applicet, ſi ille Pruſſiæ occaſione Vaſallus cùm ſit, ad Regnum adſpiret, quod ipſe ad ſe pertinere contendit. Obſidetur ſemper Magdeburgi Galaſus; ferúntque ipſi milites non ſupereſſe vltra nongentos: addunt eius Vrbis Archiepiſcopum in eo eſſe, vt procuret inter Saxonem, Torſtenſonúmque ſtatum neutralem. Ipſe interim Torſtenſonus ita in Bohemiam perhibetur irrumpere, vt Pragenſeis miro terrore percellat. Fore aiunt, vt Imperator pacem cum Tranſyluano ineat; ſed acceptis nempe, quas ille præſtituit, conditionibus, quarúmque illæ eſſe feruntur, vt ſentiendi de Religione libertas in Hungaria ſit, & eodem ex Regno Ieſuitæ pellantur. Scribitur Bauarum miſiſſe Oratores ad Cæſarem, qui aut ingentem quandam pecuniarum vim, aut reſtitutionem Regionis ſupra Aniſanæ obtineant; quando non videtur de Palatinatu ſuperiore eſſe ſecurus. Atque hæc quidem ſunt, quæ iam, vt è ſpecula contemplari licet. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, meúmque dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Feb. M. DC. XLV.

EIDEM.

SVcceſſiſſe Comitia proſperè, próque tuis votis gaudeo, gratulórque impensè, ſiquidem (quæ eſt temporum conditio) id penè præcipuum incumbere munus Pro-Regibus in Aula putant, vt ex demandatis Prouincijs importari vim pecuniarum quam-maximam licet, in ærarium curent. Videlicet alia ratione inutilem eſſe eorum prouidentiam; quatenus fruſtrà Prouinciarum tranquillitati conſulitur, niſi eam fieri tutam armis, ſola vi nummorum animandis procuretur. Nihil verò mirum te animos habuiſſe prorsùs obſequenteis; quando, ſit licet penuria ingens, nemo tamen neſcit emunctionem hanc te inuito fieri, ac parendum eſſe, vel ex eo præſertim, quòd incumbens neceſſitas tua bonitate temperetur. Vtinam tempus demum adueniat, quo ſubleuare populos ab hiſce oneribus poſſis; quippe voluptatem præſentio, quâ humaniſſimè perfunderis, ſi quando, Numine propitio, reſloreſcentem Prouinciam tuo ſub regimine contuitus acclamationes exceperis affectus & votorum plenas. Ferunt Cæſarem, Hiſpanúmque ita ad pacem eſſe propenſos, vt deſtinaturi mox ſint Principes Miniſtros Monaſteriũ, atque adeò ipſe etiam Longa-villa ſit breui ſeſe ad eandem expeditionem comparaturus. Faxit Deus, vt niſi res tempeſtate verna poſſit peragi; non differatur vltra Autumnum, quo vix ſperandum hoc anno bonum, ſaltem ſequuturo proximè alluceſcat. Deſtinantur iam in Picardiam copiæ, ne ſi fortè Picolomineus, vt aiunt, tentet aliquid, aggredi imparatos poſſit. Verſari Moguntiæ nunc ferunt Turennium, & nuper quaſdam eius copias eò rediiſſe ſpoliis onuſtas ex Durmſtadienſi Prouincia, in quam, traiecto Rheno, irrepſerant. Hæret Galaſus ſemper Magdeburgi cum militibus non ampliùs quingentis, Torſtenſonus verò non mouit quidem, ſed Equitatu iam inſtructo eſſe dicitur in procinctu, ac ſibi ab eius incurſu ſuperiorem Palatinatum non minùs, quàm Bohemiam timere. Scribunt non potuiſſe Tranſyluano conuenire cum Cæſare, ipsúmque idcircò mouiſſe denuò caſtra in Cæſarianos. Speratur adhuc Saxonem coïturum cum Suecis in neutralem ſtatum. Speratur & pax Danos inter, Suecóſque proximè ineunda, apparante Sueciæ Regina terreſtreis, Naualeiſque vireis, quæ niſi ea ineatur, bello inſtaurando comparatæ ſint, proſtrato aliunde ab Vrangelo, quod dicere nuper volui, Hasfeldio. Ex Anglia, quid ſperandum ſit, nemo facilè diuinârit. Nam cùm Parlamentum delegerit locum decimo quinto ab Vrbe milliari, in quo de pace cum Rege agat, ſic tamen Legatis agendi tempus præfiniit, vt quæſitus eſſe in Regem prætextus, niſi abſque mora conditionibus ſubſcribat, videatur. Et aliunde id, quod appellant *Londinenſis Vrbis Conſilium*, decreuit (ſeſe nimirùm gerens Parlamento quoque ſuperius) tum coïtionem *Conclauium*, tum negata Regi, ob prauum eius regimen, obedientia; faciendam de nouo regimine conſultationem; quæ res agitata, & ad præfinitum vſque illud tempus indeciſa remanens, argumentum eſt eiuſdem prætextus. Fuit miſer Archiepiſcopus vigeſima menſis capite plectendus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, VI. Kal. Feb. M. DC. XLV.

Nobiliſſimæ, ac eruditione, virtutéque omnigena ornatiſſimæ Virgini, ANNÆ MARIÆ A SCHVRMAN,

PETRVS GASSENDVS S.

NOn id promerebar, ô VIRGO longè incomparabilis, vt mei cauſà diſcederes à tuo illo inſtituto ſcribendi nihil ad exteros, nec mihi ſanè ad te ſcribenti fuerat aliud in animo, quàm vt tuæ virtuti tam ratæ tabellam quaſi appenderem, & tibi quanta apud me eſſes veneratione ſignificarem. Itaque, quòd meam qualemcumque conceptæ de te opinionis teſtificationem acceptam habueris, & dignata prætereà fueris rem facere mihi perſpectam præclaris illis, & tua modeſtia, eruditionéque dignis literis, beaſti me oppidò non parum. Quod interim verò conſilium, morémque fueris prætergreſſa, intelligo factum me eſſe vel hoc nomine obſtrictiſſimum.

Paucula

Paucula porrò hæc iam repono, non vt parem rurſus gratiam prouocem, ſed vt quam poſſum maximam gratitudinem ob acceptam teſter. Vnde & exoro, ne, niſi quid forſan bona mea ſorte iuſſura me ſis, præſcriptam tibi metam tranſilias; ac meminiſſe dumtaxat velis, eſſe me eum ſemper, qui tuam virtutem conſtantiſſimè, ſumméque reuerear. Vale. Pariſiis, v. Kal. Febr. M. DC. XLV.

Clariſſimo, Doctiſsimóque Viro ANDREÆ RIVETO, *Selectis Auraici Illuſtriſsimi Principis, à Conſilijs.*

PETRVS GASSENDVS S.

QVanta putas me verecundia, ac ſimul lætitia tuæ literæ perfuderunt, Virorum Humaniſſime, cùm & ſenſi me cultorem tam ſegnem raræ illius beneuolentiæ, quam adeò ſponte, cumulatéque es olim teſtatus in me; & te agnoui ea bonitate, vt amare conſtanter me nihilominus pergeres, ac literis etiam conſtantiam facere teſtatam non dedignaueris. Id ſanè tanti apud me eſt, vt ne eleuetur, nullam negligentiæ excuſationem prætexere ſtudeam; ſed culpam ingenuè profeſſus, ſolam, cuius tantam ſpem facis, abs te indulgentiam implorem. Ac teſtes, ſunt quidem quos citas, optimus Merſennus, amabiliſſimus Sorberius, itémque Dalleus eximius, aliíque tecum communicantes, quam ſemper de te, tuáque virtute magnificè ſenſerim, ſed debueram ſanè etiam aliquoties per literas ſignificare qua te reuerentia, quo affectu proſequerer; ac tum ſaltem, cùm non fui neſcius te operam mihi nauaſſe, intercedentibus Amicis, quæ ſingularem animi grati teſtationem promereretur. Fuere mihi porrò tuæ literæ vel eo nomine etiam periucundæ, quòd habuere comites alias ab incomparabili Virgine, quam profectò non ſine magno nominis ſplendore tuam dicis. Nempe qui illam tanti facio, vt exiſtimem dono quodam Prouidentiæ genitam fuiſſe, in qua Natura, Sapientiáque totas vires experirentur, non poſſum eius literas non habere quaſi cariſſimum pignus, ac tantò magis, quantò noui cepiſſe illam id conſilij, vt nihil ſcribens ad exteros, voluerit me tamen facere exceptum. Reſcribo ecce, ne inteſtatam ipſi gratitudinem faciam; ſed præſto id tamen paucis verſibus, ne velle videar exigere, vt prætergredi inſtitutum pergat. Tu Epiſtolium curabis volens; fac verò, amabo, vt intelligat, ſentiátque de me, eſſe neminem, qui tantam illam eius virtutem pretio æſtimet pretioſiore.

Quod ſcribis iudicium, cenſurámque meam in opus Carteſij nouum exſpectari; verum eſt quidem fuiſſe me ſollicitatum à plurimis, vt aggrederer Phyſices illius, quemadmodum aggreſſus fueram Metaphyſices diſcuſſionem: ſed ego hanc ſpem feci nemini; neque pollicitus quidquam ſum; quin potiùs detrectaui ſemper, ac me multis nominibus excuſatum conſtanter feci. Reponere nimirum ſoleo, non ex meo eſſe genio, vt in aliena opera, nihil prouocatus, inquiram. Nam quod Metaphyſicam viri paullò ſtudioſiùs diſquiſierim, factum ideò fuit, quòd ille in me ſe geſſiſſet præter decorum. Compoſitum iam videri diſſidium; quando, tametſi ille dicatur me ſemper linguâ laceſſere, calamo tamen prorsùs quieſcit, & ne tria quidem illa verba, quibus ſe Phyſicam edentem reſponſurum receperat, vſquam operis illius appoſuit. Potuiſſe me gerere morem, ſi opus ab alio fuiſſet euulgatum, aut nihil priùs inter me, Authorémque interceſſiſſet; quippe tum pronum fuiſſet conſilium, ad veritatis ſtudium referre: nunc autem nihil fore procliuius, quàm ita rem interpretari, vt quidpiam fuerit, ac etiam-num quid alta mente repoſtum maneat; ſímque vt tenax propoſiti, ſic nimiùm amans contentionis. Poſſe aliunde videri me liuore quodam id facere, ac nihil aliud, quàm prodere aut malignum nimis affectum, quaſi aliorum partubus illicò ſuffocandis inhiem; aut animum ſterilitatis rerum bonarum minùs conſcium; quaſi cùm nihil in me ſit vnde gloriam promerear; quærere mihi aliquam ex detractione alienæ affectem: atque hæc ſunt quidem, aliáque id genus, quæ inſtigantibus obiicio. Addo iam verò, vt putes me tecum agere confidenter; videri mihi hunc laborem eſſe ſuperuacaneum; quando liber videtur eſſe Authori ſuo præmoriturus. Neminem certè video, qui legere à capite, quod aiunt, ad calcem ſuſtineat; qui non tædioſiſſimum habeat; qui non miretur potuiſſe virum tam operoſas habere nugas. Me quod attinet, vereor admodum, ne quam ille gloriam præſumpſit, non adipiſcatur; vt nempe Ariſtotelem è Scholarum ſolio deturbet, ipſe imperium in iis obtineat; veluti tam multis contendit in ſua illa Epiſtola ad P. Dinetum conſcripta. Fruatur tamen, ſi poſſit quidem, ſua illa bona fortuna; conqueri ſanè non poterit obſtitiſſe me (vt conqueſtus eſt, obſtitiſſe optimum virum) ne & prælegatur, quod expreſſum eſt in illa eadem Epiſtola; & familiam ducat, quod ad alium ſcripſit; & Theologi etiam quas cudit nouas opiniones antiquis præponant; quod quartis obiectionibus reſpondens prædixit venturum. Id verò mirere, Geometram eximium potuiſſe ſibi tot in ſomnia, atque chimæras fingere; &, quod eſt ampliùs diuendere pro demonſtrationibus ratis. Nam virum quidem ſolertem quis neget poſſe plurima comminiſci, quæ quadantenus inter ſe cohæreant; & eo ſtylo conſcribantur, qui altercando, rixandóque vt in Scholis ſolent, comparatus ſit; ſed velle protinùs commenta in rerum naturam inferre, & profiteri huiuſmodi, non alia eſſe rerum Principia, ſic ſe non alio habere modo, primam Materiam, proximas Cauſas, natiuos Motus, &c. hoc iam eſſe nolle agnoſcere quid humani ferre humeri recuſent. Nihil neceſſe eſt ſpeciatim attingã; nam ab vſque hypotheſi, *quod corpus mundanũ infinitum ſit, ſeu*, vt ludit, *indefinitum, quod ex ſe prorſus ſolidum ſit, neque à ſpatio differat; quòd teri in fragminula loco variè commutabilia abſque admiſſo inani valeat;* aliáque eiuſcemodi; id quot trahat incõmoda, contradictionéſque perſpicit non nemo? Non

quòd ille ſolis diſtinctiunculis ſubterfugere, faceréque fucum non valeat, aut ſaltem nitatur; ſed nempe, non, vt imperiti, inanéſque verbis capiuntur, ſic Viri graues, ſtudioſique veritatis iis inhæreſcunt; neque non verbis ſepoſitis ipſas res ſollicitè quærunt. Hoc vnum dumtaxat lubet adnotare, quoniam ad Metaphyſicam Diſquiſitionem attinet; cùm ille priùs nihil non egiſſet, tum meditando, tum reſpondendo ad Dubitationes varias, ſed ad primam potiſſimùm, circa Meditationem quintam, vt perſuaderet Trianguli, rerúmque aliarum Ideas non fuiſſe vnquam nobis per ſenſus illapſas, ſed ab ortu ingenitas; ac ipſe ſemper inſtitiſſem Ideas huiuſcemodi illapſas eſſe nobis per ſenſus, quatenus ex vno, aut aliquibus ſingularibus perſpectis, Ideas quaſdam, ſeu notiones generaleis effinximus, quæ ſingularibus poſteà omnibus accommodarentur: ecce iam ita manus dedit, vt cætera inter ipſo primæ partis articulo 59. iſthæc legere verba liceat, *Eodémque modo, cùm ſpectamus figuram tribus lineis comprehenſam, quandam eius ideam formamus, quam vocamus ideam Trianguli, & eadem poſteà vt vniuerſali vtimur ad omnes alias figuras tribus lineis comprehenſas, animo noſtro exhibendas.* Paria obſeruare mox ante circa vnitatem Temporis liceret; verùm hoc, aliiſque dimiſſis, cum indicaſſe locum ſufficiat, quem, ſi tanti ducas, poſſis cum obiectis, priúſque reſponſis conferre. Quo loco admonere poſſem, non fuiſſe cur ille, tanta iactatione gloriaretur ſe falſi nihil ex eo die admiſiſſe, quo omnia exuit præiudicia, & Deum vt ſui Authorem, ita non fallacem agnouit. Nam nunc, verbi causâ, ſecus planè ſentit, quàm ſenſerit in Methodo poſt præiudicia abiurata, Deumque & ſui Authorem, & non fallacem agnitum, cum Imaginaria admitteret ſpatia, in quibus Deus nouam materiam nouo Mundo componendo ſufficientem creare poſſet, cæteráque hiſce affinia. Sed finem potiùs facio, ne velle heic videar ipſam, quam recuſo, dicere ſententiam. Tu, quidquid id eſt, boni conſule, & loquacitatem hanc tantam cum diuturno illo ſilentio compenſa. Vale, Vir Humaniſſime, & ſenectam hanc viridem, etiam vltra ſæculum profer. Pariſiis, v. Kal. Febr. M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

EST cur gratuler iteratò, emerſiſſe te è fluctibus illis turbarum Comitialium, ac poſſe, dum iam Tolone quieſcis, luctantê cum Stœchadicis fluctibus Africum ſpectare. Ac tu quidem illos cum iſtis egregiè prorſus comparas; verùm addi poteſt, cùm fabula ſit, quod de Neptuno tumida æquora placante, narratur; temperare reuerâ te tumultuantium affectuum æquor, dum & conſiliis animos regis, & dictis mulces pectora. Delectat interim, quod homines noſtros eo dignaris elogio, vt prono obſequio erga Regem ſint; nam tametſi ad infimum præſertim Ordinem id refers; eò tamen incumbet tua prouidentia, vt ſi quid Proceres delirent, non ideò Achiui plectantur. Rerum nouarum vix quicquam eſt, quod ad te perſcribi mereatur, ac potiſſimùm, cùm ab iis abſtineam, quæ attinent ſiue ad Aulam, vt conſilium de repellendo Cardinali Valencæo ante octiduum huc appulſo; ſiue ad Curiam, vt expoſtulatio ob inſolitas, crebráſque à legitimo Tribunali Euocationes. Non diſceſſit adhuc Harcurius, præſtolatus putà iudicium circa Egulonium Ducatum. Sunt Turennij copiæ adhuc Trans-Rhenanæ, perhibéntque Oppidum quoddam ab ipſis occupatum fuiſſe. Torſtenſonus ſemper in procinctu ſtat, coëúntque interea in Bohemiam Cæſarei, ac futurum erat diebus proximis, vt Verthius eò appelleret, & cum Hasfeldio vireis conferret. Verſatur Galaſus ſemper Magdeburgi cum Ducibus aliquot, ipſorúmque vxoribus; dimiſſi autem in Bohemiam, qui ſupererant 500. aut 600. milites, in itinere cæſi memorantur. Ferunt aliunde Koniſmarkium, & Haſſiacos ab iis finibus exceſſiſſe. Acceſſit Oxeſternius Sueciæ Cancellarius cum duobus Senatoribus ad agendum de pace cum Dano; non deſinunt tamen idcircò, ac cis mare potiſſimùm obſidiones quædam, prouocationéſque hoſtiles. Qui vicus in Anglia delectus ad agendum de pace eſt, *Vxbridgium* vulgò appellatur; & quos Comites Conclaue Superius eò deſtinauit, ſunt *Northumberlandus*, *Pembrokius*, *Dembighius & Saliſberienſis*, nomina octo deſtinatorum ab Inferiore non memini, neque de Scotorum, aut deſtinatione aut nomenclatura aliquid accepi. Soluit interea Princeps Robertus, non abſque inſigni iactura, quam ſuſceperat, Regis nomine, Abingtonenſem obſidionem; & quæ præſidia prope Plimmuthum occupata à Regiis fuerant, recepta iam eſſe produntur. Quin-etiam aiunt Parlamentarios inuaſiſſe neſcio quod Caſtrum magni momenti in Vallia. Expectantur tamen à Rege millia duodecim Hibernorum. Infœlix Archiepiſcopus fuit tandem capite truncatus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. Febr. M. DC. XLV.

EIDEM.

GRatulor tertiùm, OPTIME PRINCEPS, ſic peracta fuiſſe Comitia, vt plauſum etiam tuleris cùm te in Vrbem recepiſti. Ac præclarè tu quidem Deo cordium ſcrutatori committis, veri-ne fuerint, an perſonati, qui vultus tibi occurrerunt: interim tamen qualeſcumque ij fuerint, augurari licet temperiem ipſorum affectibus factam; ac ſperare, vt ſeſe demum in bonam frugem ſeriò recipiant. Quod ſupereſt, non multum te hacce occaſione morabor; videlicet accingo me, vt euenturam hoc veſpere Lunæ Eclipſin obſeruitem, ſicque ſacris Vraniæ, à qua ipſe es non alienus, vacem. Nec verò aliunde perſpexi rerum nouarum aliquid, quod magni videatur momenti. Ferunt
Turennij

Turennij copias non fuiſſe ſatis proſperè obſidionem quandam aggreſſas. Aggreſſi ſunt aliam Haſſiaci, aliámque item Koniſmarkius, Holſatiæ formidabilis; dum Torſtenſonus interim variè excurrit in Bohemiam, ac eius irruptio nihilominus in Palatinatum timetur. Rumor eſt nouæ cuiuſdam cladis, quam paſſi Dani fuerint; tametſi benè ſemper de Pace eos inter, Suecóſque ineunda ſperatur; vtcunque de ea non ante Kalendas huiuſce menſis debuerit agi. Quæ Monaſterij diſceptatur, lento ſemper procedi gradu, Miniſtris Regiis, Cæſareiſque procurationes inſtauratas indeptis, ac Hiſpanis adhuc præſtolantibus: debet nihilominùs Longavilla illùc diſcedere ante menſem. Quæ in Anglia, dies nos breui quò euaſura ſit docebit; ſcilicet debuit occipere die ſuperiore eius diſceptatio. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, IV. Eid. Febr. M. DC. XLV.

Admodùm Reuerendo, Doctiſſimóque Viro D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano,*

PETRVS GASSENDVS S.

EN tibi, Optime VVENDELINE, totam ſeriem obſeruationis, quam ſuperiore nocte peregi; neque enim patiuntur temporis anguſtiæ, & interturbationum vices, vt agam tecum iam pluribus, ſi velim quidem hac expedita occaſione communicatam.

Phaſes Lunæ deficientis, &c. *Vt in Commentarÿs.*

Reuocare cœperam ad calculos omnia; ſed toties fui interturbatus, vt vix potuerim tumultuariè vel vnius Procyonis calculum abſoluere. Expende ipſe, & emenda omnia, ac Vale. Dabam præproperè Pariſiis, III. Februar. M. DC. XLV.

Recepit optimus Princeps præſtiturum ſe erga Maſſilienſeis quidquid rerum petierimus. Excuſatum habebit me eximius Langrenus ſi metuens, ne Curſor diſcedat, nihil iam ad ipſum dem literarum.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

NIhil eſſe poteſt, quod adiiciam ad tuam illam commendationem Viri manibus innocentis, & cuius menti infuſum aurum, non auri cupiditas eſt. Adderem ſolùm, ſi id pati tua illa modeſtia poſſet, eſſe te verè huiuſmodi, tametſi nihil adderem ad eam, quâ præluces, glorioſiſſimam, ac meritiſſimam famam. Me quod attinet, is ſanè non ſum, quem, vt ſæpe dixi, cum deſcribis voues, vtinam verò vel vmbrâ ſolùm eius, quam de me concepiſti, opinionis me dignum exhibeam, obſeruaui nuper, quam perſcripſi me obſeruaturum Lunæ Eclipſin, quæque tuos oculos quoque euocauit haud-dubiè, ſi fuit quidem tam vobis iſtheic, quàm heic nobis Cælum propitium. Cœpit ea nobis hora 5. cum minutis 34. Deſiit octauâ, cum minutis 40. ac fuit proinde tota duratio horarum trium cum ſex minutis. Contigítque medium hora 7. cum min. 7. Fuit maxima obſcuratio Digitorum 9. cum quadrante aut ſemiſſe ad ſummum. Cœpit autem infernè ad Boream, ac deſiit supernè præcisè, aut tantilla cum deflexione verſus Auſtrum; idque cùm duæ cuſpides in perpendiculo eodem fuiſſent, defectu prouecto ad Digitos ſex cum ſemiſſe; ac fuiſſent planè ad libellam deducto, defectu ad Digitos treis. Linea ducta per diſcum Lunæ à marginis puncto, quo Eclipſis cœpit, ad illud, quo deſiit, non reliquit plureis ambitus Lunæ gradus ad partem lucentem, quàm 25. aut 30. ſupra centum, (id verò, cùm ſummo defectu obſeruato non malè congruit) & fuit aliunde arcus vmbræ eundem diſcum temerans, portio circuli vix maioris, quàm qui diametro excederet ſemel Lunarem. Moleſtus forem, ſi adderem plura; niſi, quòd adnotari poteſt, futuram vſui obſeruationem Tabulis Cæleſtium motuum reformandis; quando nullæ non aberrârunt, neque nullæ non prolixiorem durationem ſperandam fecerunt, quàm reuerâ contigerit, vt putà aliæ excedentes à vero totis ſex minutis, aliæ 10. aliæ 15. aliæ 19. aliæ 27. & ampliùs. Atque iſta quidem Cæleſtia. Ad res humanas quod attinet, diſceſſit Harcurius tandem nudiuſtertiùs. Turennius apparat Equitatum. Regij pro pace Legati in eo ſunt, vt cum Suecis deliberent, qua ratione ipſum de pace negotium promoueri valeat, qui autem illûc Imperialium Ciuitatum iam acceſſere, in eo ſunt, vt obſtent, ne id promoueatur, quò vſque, qui à cæteris ſunt deſtinati, acceſſerint. An proinde tam citò quàm ſperatum fuit Longavilla, (& cum eo noſter Capellanus, generalis rei gerendæ à ſecretis delectus) diſceſſurus ſit, eſt cur meritò vocetur in dubium. Deliberaſſe aut ſaltem egiſſe de rebus momenti non parui Torſtenſonum memorant cum Saxonico, Brandemburgico, & Haſſiaco Legatis; ingreſſus eſt autem, ac pergit paſſu iam grandi per Bohemiam cum vniuerſo exercitu, adoriturus, vt putatur, Cæſareum. Propterea certè Imperator Pragæ iam degens copias omneis cogit, ac dici poteſt ipſius res, exercitu illo Galaſi conſumpto, rediiſſe ad Triarios, & vel ex eo de ſumma agi, quòd in ipſa Imperij ſede victorem exercitum inſultantem ſit excepturus. Ferunt res Danorum paullò erectiores. Ex Anglia aliud nihil habeo, quàm cœptum eſſe agi de pace à die ante iſtum nono. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Mart. M. DC. XLV.

Admodùm Reuerendo, Doctiſſimóque Viro, D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Condatenſi Canonico,*

PETRVS GASSENDVS S.

OPTIME VVENDELINE, non abs re verebar, cùm ante octiduum ad te ſcriberem, ne præ nimia feſtinatione, interturbationéque crebra præpoſterè quid ageretur. Ecce enim cùm deinceps altitudines tum Pollucis, tum Ceruicis, Cordíſque Leonis reuocaſſem ad calculos & ſingulis ſua tempora, vt factum iam fuerat, circa Procyonem appopoſuiſſem; facilè deprehenſa fuit ex vniformi diſcrepantia tam geminarum cellularum inter Procyonem, & Pollucem, quàm ſingularum inter Leonis Ceruicem, & Cor immutatum quidpiam circa ordinem fuiſſe. Euocato itaque Agarrato meo, quo in hac Vrbe iam morante vſus fueram, vt altitudines captaret, ac deſcriberet, dum ego forem intereà Teleſcopio in Lunam intentus, iuſſi illum in ſuam ipſius deſcriptionem intendere, ac diſpicere quid rei id foret. Ac demonſtrauit ille quidem me non aduertiſſe cœcos quoſdam ductus, ob quos altitudines Cordis Leonis, ab octauo vſque decrementi Digito fuerant reducendæ, reponendæque omnes vnâ cellulâ ſuperiùs, vnà cum illa cellula vacua, cui poſtponenda foret altitudo Cordis Leonis præcedens, ac ſtatuenda illi è regione altitudo Ceruicis ſuperior in vicem altitudinis Procyonis 40. grad. 30. min. cuius lituram non aduertiſſem; cùm non aliud fuiſſet, quàm altitudo 40. grad. 3. min. bis poſita; id quidem, inquam, demonſtrauit, at quod ſpectaret ad Procyonis, Pollucíſque altitudines, nihil comperit fuiſſe interuerſum. Ego proinde ratus iam errorem fuiſſe calculi circa Procyonem inſtituti, ſic ipſum cœpi retexere, vt initio ſtatim deprehenderim fuiſſe me ſub ipſum principium vnâ cyphrâ hallucinatum, ac totam deinde ſeriem calculi fuiſſe deinceps ex eo turbatam, idque præter ſpecialeis lapſus, qui ſub finem irrepſerant, quare & totam deſcriptionem ipſius Agarrati manu exſcribendam iuſſi, & inſtaurato calculo, ſua altitudinibus ſingulis tempora adſcripſi. Iuſſi & illum deinceps exemplum totius obſeruationis conficere, quod hodierna luce ad te mitteretur, vt vel ſcrupulo te eximeret, vel labore etiam quodam ſubleuaret. Id ipſum porrò eſt, quod heic habes, cuique hoſce verſus attexo, vt errorem excuſem, qui tibi haud-dubiè negotium quoddam faceſſerit. Sed nempe facilè agnoſces candorem ſimul, affectúmque, quo rem gratam tibi facturus facere volui, nihil cunctatus, nihilque adeò reueritus ne tranſmitteretur quidpiam inconditum. Tu proinde quidquid id eſt, æqui, atque boni conſule, ac Vale. Pariſiis, XII. Kalendas Martij, M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

HAud è nihilo eſt, quod præſentis fore, vt Bohemia ſit quaſi Theatrum, in quo bellum mox recrudeſcat. Ecce nimirùm Torſtenſonus ferro, ignéque omnia deuaſtans, abeſſe Pragâ dicitur milliaribus non ampliùs quatuor, ipſéque Cæſar, cùm ea ex vrbe Pilſenum verſus diſcederet, pedem referre coactus fuit. An recrudeſcet etiam in Dania, quo iam expugnato Homburgo, Albíque traiecto, Koniſmarkius properat, vireis collaturus cum Vrangelo, à quo Ripenum cum internecione cruenta memorant receptum: longè hac ratione ſunt Cæſar, & Danus, vt ſuppetias inuicem ferant, cùm & aliunde negotium Danicæ pacis non promoueatur. De Anglicana potior eſt ſpes, modò Londinenſes non obſtent. Ad generalem quod attinet, accepere tandem Legati Hiſpani iteratam procurationem, addúntque Regem Hiſpaniæ deſtinaſſe prætereà Medinam Torrezium, & Cameracenſem Epiſcopum ad Monaſterienſem conuentum. An Torrezius ſit vice Pignerandæ, quem delectum audieram totius legationis caput, nondum mihi compertum eſt. Addam-ne ſperaſſe Gaſſionem, vt Audomaropoli, fauente inteſtina Ciuium coniuratione potiretur; eámque fuiſſe germanam cauſam copiarum nuper heinc mittendarum, ac ſpe fruſtratum, inuolaſſe Duacum inter, & Inſulam, cepiſséque illeic Orchias, vnde & deinceps vlteriùs graſſetur. Pluribus te iam morare non vacat. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VI. Kal. Mart. M. DC. XLV.

PETRVS GASSENDVS NEVRÆO *Suo*, S.

VT fuerim vſus narratione Maſſilienſis expeditionis ſcribo ad optimum Campinium. Tibi debeo ſpeciatim gratias, ob Lunaris Eclipſeos communicatam obſeruationem. Ipſe iam meam ad te tranſmiſi, quam poſſes cum tua conferre; & quod adiici circa illam heic poſſit, nihil ſupereſt. Attexo dumtaxat horarum momenta altitudinibus iſteic obſeruatis, vt ſi fortè tibi, aut optimo Seni non vacauerit calculos ſubducere, comparationem temporum iſthæc inter loca inſtituere poſſis. Res igitur ſeſe in hunc modum habet.

Phaſes Lunę deficiẽtis, &c. *Vt in Commẽtarijs.*

Coniicio ex temporum ſerie altitudinẽ Procyonis primam fuiſſe conſignatam à te non 26. grad. 30. min. vti exſcribendo irrepſit, ſed 46. gr. 30. min. vnde poteſt deduci hora 7. min. 25. Hærendum autem puto Initio, ac Digitis primis; quoniam Digitorum variatio redditur ſub medium Eclipſeos inobſeruabilior. Nutat tantillum finis. Et niſi tamen calculus Lunæ nimis multa ſupponeret, ſupputatum ex ea tempus meliùs conſonaret cum Initio, quàm illud quod deducitur ex alterutro illarum Fixarum.

Quanquam

Quanquam & habui rationem centri, cùm ipſe non expreſſeris, centri-ne fuerit, an ſuperioris inferiorisve limbi altitudo. Sed de his aliàs; nam iſta ecce imminente nona præproperè do. Vale, & Senem optimum ſaluere quam-plurimùm iube. Pariſiis, VI. Kal. Mart. M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

INaudiimus ipſi quoque, quem apparatum Turcicum narras. Vtinam Deus Principum Chriſtianorum menteis illuſtret, vt conciliatis affectibus, imminentem auertant perniciem. Ac non eſt quidem è nihilo, quòd Melitenſes ſibi proſpiciunt: ſed ſi Turca fortè cogitet Siciliam, vnde-nam, quæſo, poteſt Hiſpanos abundè virium cogere, quibus-cum irruenti obſiſtat? ſin inducat in animum, vt Tranſyluano fauere pergens, auxiliareis ipſi copias conferat; quomodo Cæſar Suecis aliunde impendentibus impetum retundet? Mirum profectò, niſi ille Chriſtiani oſor nominis ex hiſce proficiens occaſionibus, impietatem ſuam cum ditione promoueat. Quod dico porrò de Cæſare, confirmant literæ poſtremæ, quibus ſcribitur Torſtenſonum in eo eſſe, vt Egram traiiciat, ac Imperatorium adoriatur exercitum, qui ad Pilſenum iam conuocatus, vix accedere dicitur ad militum quindecim millia. Credunt Turennium, dum copias omneis prope Philippoburgum acceſſit, mente agitare facinus inſigne. Deiiciunt Haſſiaci præſidium, quod dudum obſeſſum vi tandem ceperunt. Putant Koniſmarkium breui irrupturum cum ſex hominum millibus in Archiepiſcopatum Bremenſem. Danicæ res ſemper ſe perinde habent. De Anglica pace penè deſperatur, quòd rex præbere aſſenſum nolit, aut expungendo Epiſcopatui, aut iuri regendæ militiæ in Parlamentum transferendo: quodque de pace dum agitur, Regij VVimurhum ceperint, qui Portus magni eſt momenti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, V. Non. Mart. M. DC. XLV.

EIDEM.

SIc ſanè eſt, OPTIME PRINCEPS, comparari Magnates poſſunt cum Magnis Luminaribus; Homines è vulgo cum Stellarum turba. Rarò Sol ac Luna deficiunt, rarò intereunt Principes; crebrò occuluntur Sidera minora; crebrò populares moriuntur. Defectum in illis vtriſque facit raritas celebrem; defectum in iſtis vtriſque crebritas facit inobſeruatum. Timetur ex vtriſque illis deficientibus rerum perturbatio, deficientibus his vtriſque alta viget ſecuritas; nullum-ne igitur diſcrimen? Illud profectò vniuersè, quod de Eclipſi Solis, Lunæ cæterorúmque Siderum ad hominum omnium mortem comparata, dici idem poſſit, quod eſt à Poëta de eorundem occaſu dictum. *Soles occidere & redire poſſunt; Nobis, cùm ſemel occidit breuis lux, Nox eſt perpetua vna dormienda.* Illud ſpeciatim, quòd non ſit perinde à Solis, Lunæve Eclipſi, ac à morte viri Principis timendum. Quippe qui defuncto Principi ſuccedit, alius homo eſt, aliáque conſilia agitare poteſt; at Sideri non aliud Sidus, ſed ipſum-met ſibi ſuccedit; ac noui nihil machinatur, quod ne per breuem quidem defectum eorum malorum cauſa eſt, quæ & vulgus metuit, & Aſtrologi inanes decernunt. An verò Solis luce priuati per integras nocteis, Terrâ eum nobis præripiente, poſſumus nihil metuere, & ita præpoſteri ſimus, vt priuati per morulam, Luna eundem intercipiente, æquum reputemus expaueſcere, quaſi magno quodam malo impendente! Quàm ſapienter, quámque cordatè dignus ille Præceptore Anaxagora Pericles, cùm ob viſam Solis Eclipſin conſternato exercitu, militum animos erexit; Solem faciei pallio præripiens, ediſſeréńſque nihil intereſſe, prope-ne, an procul velamen obtendatur Soli! Sed hæc aliàs: nunc, quod perſcribis iterum de apparatu Turcico, ratum habetur ex Imperio, quò Melitenſes Equites iuſſi ſunt ſe in Inſulam recipere ante Aprilis finem. Turennius nihil adhuc mouet. Torſtenſonus pontem perfecit, quo ſperatur mox Egram traiecturus. Dicitur Galaſus Pragam conceſſiſſe, vt caſum excuſet amiſſi exercitus; quo ſucceſſu dies docebit. Irrupit Koniſmarkius in Archiepiſcopatum Bremenſem, nec ſinè ſtratagemate præſidia ad Albin conſtituta cepit. Graſſatur aliunde Vrangelus in Dania non longè admodum Hamburgo. Anglicana pax propè deſperata. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Eid. Mart. M. DC. XLV.

Admodùm Reuerendo, & Religioſiſſimo, Doctiſſimóque Viro, P. PETRO CAZRÆO *Societatis* IESV, *Metenſis Collegij Rectori Sapientiſſimo*,

PETRVS GASSENDVS S.

PEllegi, OPTIME CAZRÆE, quam dignatus es ad me dare, ac publici iuris ſimul facere Demonſtrationem Phyſicam, qua ratio accelerationis in motu rerum grauium naturali determinatur. Agnoui verò imprimis, &c. Pariſiis, Eidibus Martij, M. DC. XLV. *Habetur ſub titulo, De Proportione quâ grauia decidentia accelerantur, Epiſtola.*

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

QVàm verendum, OPTIME PRINCEPS, ne vires immenſæ quas apparat Turca, in Chriſtianorum Principum magnum dede-

cus comparentur! quippe res eò ſunt deductæ, vt nihil copiarum tranſmitti eò poſſit, vbi timetur impetus, & ne Hiſpanus quidem in eo eſt, vt facilè petat, impetret-ve pacem, ac priuato occurrens malo, alios ad commune arcendum inuitet. Spectatores erimus ipſi; ſed neſcij intereà quid ſecum vehat Heſperus; vtinámque Polyphemus ille de nobis vorandis non cogitet demum, aut viſuri ſaltem non ſimus ipſum Summum Pontificem Aucnione rurſus ſedere coactum. Niſi certè ter-Optimus, Maximúſque Deus proſpiciat, ſuámque ipſe cauſam tuetur, nihil non ſubeſt periculi, adeò eſt damno auertendo Chriſtianus Orbis imparatus. Nam quòd ille quidem ſolam Melitenſem obſidionem cogitet non eſt admodum vero-ſimile; vtcumque *cauſa mali tanti coniux iterùm*, &c. dici poſſit. *Sed exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius; & fugiant, qui oderunt eum à facie eius.* Ad res Germaniæ quod attinet, dicitur iam Spiræ agere Turennius, tranſlatis eò ſarcinis, quas dudum habebat Moguntiæ. Torſtenſonus traiecto Egrâ Pilſenum verſus rectà contendit, Imperatorium exercitum illeic degentem adoriturus: verum-tamen Cæſarei Duces maturè caſtra inde mouerunt; ac tametſi ille inſectari pergat, creduntur nihilominùs ipſa quaſi Imperij fata prælij fortunæ non commiſſuri. Cepit Koniſmarkius Stadenum, Setedanum-ve inſignem Vrbem in Archiepiſcopatu Bremenſi; ſúntque etiam aliæ, quæ aut captæ iam, aut breui capiendæ ſperentur. Mirè aliunde Vrangelus graſſatur ſemper in Dania, donec nimirùm præſtò non ſunt, quæ obſiſtendo vires ſufficiant. Anglicana pax deſperata, & viginti hominum millia à Parlamentariis decreta *Farfaxio*, quem totius militiæ Ducem, Imperatorem-ve iam delegerant. Cepere aliunde Parlamentarij Portum vnum, aut alterum ex iis, qui Regi ſupererant in Orientali littore, ac Plimmuthum ab obſidione inueterata liberàrunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac dulce Decus meum Vale. Pariſiis, XVI. Kal. April. M. DC. XLV.

EIDEM.

Non demiror, OPTIME PRINCEPS, euocaſſe Hiſpanum è Sicilia milites, quo tempore fuerant in eam deſtinandi. Nimirùm cùm ipſa Hiſpania ſit Imperij cor, cui paroxyſmis laboranti, dum Catalonia, Luſitaniáque velut Syſtolen, ac Diaſtolen creant, ſubueniendum præcipuè ſit, idcircò potiorem Hiſpaniæ, quàm Siciliæ rationem habuit. At, inquis, Turca eſt in procinctu, vt inuadat Siciliam, fortéque etiam ipſam Calabriam. Id incertum, excipiet ille, cùm & Turca quoque vireis comparare in vnam Meliten perhibeatur; certum autem eſt fore, vt in Hiſpania impetar, interéſtque aliunde, vt non obſiſtam modò hoſtibus inſultantibus, ſed hactenus etiam obtruſos expellam. Niſi verò cùm impar ſim qui Hiſpaniam ſimul, & Siciliam tuter, ſatius non eſt, vt alteram viribus compoſitis ſeruem, quàm vt vtramque diuiſis amittam. At periculum grande interim ne detrimentum grauiſſimum Religio Chriſtiana patiatur? Id non mihi probro vertetur, ſed Gallis, qui ſuis irruptionibus effecerint me impotem ad auertendum tantam perniciem. Sed malum è Gallia accerſiit affectatio Catholici, hoc eſt generalis in Chriſtianos imperij; ac præſtabilius eſſet pœnas ambitionis patienter ferre, quàm facere cauſam pietatis diſertam? Heic verò, an canetur ſurdo? an, vt vulgò obiicitur, ille eſt ita excepturus, vt ad populum phaleras? an illud quoque repoſiturus Eheu,

> *Vare, reguſtatum digito terebrare Salinum*
> *Contentus perages, ſi viuere cum Ioue tendis.*

Ἐπέχω, exoptóque ſolùm vt ſaltem flectat animum ad depoſcendum inducias, aut pacem potiùs, qua valeat intima firmare, extima tueri. Quid euenturum porrò putemus, ſi verus ſit rumor, qui heic de accepta à Cæſare clade conſtanter crebreſcit. Ferunt ſcilicet Torſtenſonum iniiſſe prælium cum Cæſarianis, ſolidum diem in eo conſumptum, cæſa hominum decem millia (ſunt qui perhibeant XIV.) Peditatum totum Cæſaris proſtratum, interfectum Halfeldium; Goëſium, & Verthium manu-captos, Cæſarem ipſum Pragâ dimiſsâ, vix ſe recepiſſe Paſſauiam. Ac tale quidem nihil habent Franco-furtenſes, Colonienséſque ante dies decem datæ literæ; imò nec quas vidi Pragenſeis, ſcriptæ à diebus nouemdecim; ſed habent tamen ſcriptæ Ambergæ in ſuperiore Palatinatu, decimoquinto ante hunc die. An verò, ſi res ita habeat, æquum eſt, vt Auſtriaci ſibi plaudant, ac efferantur? Sanè res eius momenti eſt, vt non videatur, donec vberiùs conſtiterit, rata habenda. Addunt Tranſyluanum tendere Olomontium, vt obſidione eam liberet; ac ſi Imperator Oppida in Hungaria ab illo capta repetat, deſtinatum habere à Turca ſubſidium. Cepere ad-hæc Vrangelus Arceis & Koniſmarkius Vrbeis inſigneis; ac ipſe Bremenſis Archiepiſcopus ſeſe in Inſulam recepit. Quare & nihil mirum, ſi Sueci eas Dano conditiones pacis proponant, vt triplicem ampliùs Coronam non geſtet; vt ſe ampliùs Regem Gotthorum, Vandalorúmque non venditet; vt vectigalibus mare ſoluat, vt præcipua quædam præſidia deiiciat, & alia eiuſcemodi. Futurum erat nuper in Anglia, vt conuocato Londinenſi Conſilio, & hominibus Conclauis vtriuſque Parlamenti aſſiſtentibus, recitarentur quæ acta fuerant circa pacis negotium, cum Rege non ita pridem agitatum. Verendum autem, ne decretum in eo conſequenter fuerit, vt eiuratâ omni in Regem reuerentiâ, obedientiáque, de regimine nouo prouideatur. Recepere intereà Parlamentarij VVimuthum, nec ſine magno fœnore, prorsùs, vt appareat nullam poſſe Regi fœlicitatem eſſe conſtantem. Tu conſtanter Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce, Pariſiis, IX. Kal. April. M. DC. XLV.

Clariſſimo,

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro, D. ANTONIO FRANCISCO PAYENO, *Iuriſconſulto Auenionenſi*,

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi ſolùm nuperis diebus quas dignatus es ad me dare poſtridie Kalendas Nouembris. Significare id poterit, qui tradendas acceperat, ac eris ipſe ea æquitate, vt nihil mihi ſuccenſeas, ſi tardiùs ecce, quàm debuerim reſcribam. Pervellem feciſſe maturiùs, vel gratiarum ergò, quas debeo, quáſque quàm poſſum-maximas habeo, ob præclarum, quod literis accedere voluiſti munus. Id certè gratiſſimum fuit, quòd vt ſymbolum tuæ beneuolentiæ ita ſpecimen fuerit ſingularis non modò tuæ, ſed fraternæ etiam, hoc eſt, gentilitiæ eruditionis, & elegantiæ. Addam-ne me fuiſſe quoque delectatum eius loci recordatione, in quo fui & ipſe ante annos vnum, ac trigiuta inauguratus? Inclytæ certè Academiæ non poſſum vnquam ſine affectu gratitudinis meminiſſe. Prodiit (quod requiris ex me) circiter id tempus, quo ad me ſcripſiſti, Bullialdi Aſtronomia; & quantum accepi, illius Exemplum tranſmiſſum ad eximium Tondutum San-legerium fuit. Tu illum, quæſo meo nomine ſaluere quam-plurimùm iube. Iube & Germanum, ac Vale. Pariſiis, IX. Kal. April. M. DC. XLV.

Reuerendiſſimo Præſuli, ac Domino D. IOANNI CARAMVELI *Lobkovvitzio, Myſienſi Epiſcopo, & ſanctæ Eccleſiæ, Sediſque Moguntinæ ſuffraganeo*,

PETRVS GASSENDVS S.

ACceperam iam tuas literas Menſe ſuperiore Francofurti datas, cùm diebus ecce nuperis priores illæ redditæ ſunt, quas ſcripſeras Menſe Ianuario. Haſce èxſpectabam, vt poſſem tum cumulatiùs gratulari, tum meam vberiùs teſtari lætitiam ob nouum, in quem es promotus, gradum. Facio iam autem, ac ſimul voueo, vt quod dicitur, verè gradus ſit, nempe, quò vlteriùs ad quod vſque culmen es promeritus, euebaris. Quantæ-uam interim virtutis eminentiſſimus eſſe Princeps debet, qui te eius virtutis Virum ad id munus delegerit, ad quod plærumque Aulici, ambitioſíque aſſumuntur. Beaſti me certè, innuens meum nomē non eſſe illi inauditum; pervelímque eſſe in me, vnde & tueri, quam illi de me feciſti opinionem, poſſim; & fieri ea, qua erga cultores bonarum Artium afficitur, beneuolentia non indignum. Nullæ ſunt tuarum literarum, quæ meminerint tibi redditam, quam quæſiiſti ex me Doctorum Facultatis huius almæ conſcriptorum conſenſionem; ſed babueris modò, id mihi ſat eſt; cui aliud nihil cordi fuit, quàm vt tibi quocunque tandem poſſem modo, gratificarer. Ad nuperam Lunæ Eclipſin quod ſpectat, obſeruaui illam ſatis diligenter; quippe fuere Phaſes à me proximè octoginta notatæ. Cætera inter Principium Teleſcopio inſpectum contigit hora 5. min. 34. ſcilicet Procyone iam alto 22. grad. 53. min. Finis autem hora 8. min. 40. nimirùm Corde Leonis alto 34. grad. 55. min. & Ceruice 38. grad. 32. min. ac ipſa ſtatim Luna inferiore, margine 34. grad. 10. min. Defectus promotus vltra Digitos nouem, ſemiſſémque non fuit. Tu optimè Vale, ac me ſemper ama. Pariſiis, VIII. Kal. April. M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

FAlſus haud fuit rumor ille, quem nuper ad te de inſigni clade ab Imperatore accepta perſcripſi. Interfectus tamen Halfeldius non fuit, ſed captus vnà cum aliis plæriſque ex Primoribus Ducibus, Goeſus non captus, ſed cæſus, & Verthius nec cæſus, nec captus, ſed elapſus incolumis cum parte Equitatus non parua; commiſſum prælium Ianlenſij tertio à Taberó milliari, pridie Nonas, ſeu ſexta Menſis; & cruentum quidem præſertim à pomeridiana ſecunda in noctem; cùm à ſexta vſque matutina velitationes leuiores cœpiſſent. Conſtabat Suecus exercitus millibus militum viginti, Imperatorius ſexdecim; ferúntque ex his octo millia in ipſa acie trucidata. Erat tum Imperator Pragæ, & Galaſum mox tradere iudicibus meditabatur, cùm exercitus iactura accepta, tum Vrbis tutelam Galaſo commiſit, tum properè Vienam conceſſurus diſceſſit. An Torſtenſonus deinceps Pragam cogitàtit, an in Morauiam contenderit, nondum habetur ſatis compertum. Pergunt continenter Kuniſmarkius, & Vrangelus quo cœperunt pede. Pacis negotium Danos inter, & Suecos agitari cœptum ab initio circiter Menſis. De Anglicana nulla ampliùs mentio; ſed cura eſt tota heinc inde in exercitibus comparandis, vnde & miſiſſe dicuntur Parlamentarij ad Farfaxium librarum Sterlinarum octoginta millia. Regina verò coniux ad Regem quinquaginta millia, quæ & fœliciùs perlata ſunt, quàm piſtoletorum, vt vocant, tria millia, quæ fuere Vimuthum deuecta, cùm à Parlamentariis fuiſſe receptum, ignoraretur. Monaſterij deprehenſum eſt Hiſpanorum Procurationem non carere captionibus. Cæſarei verò agere de aſſerendo in libertatem Archiepiſcopo Treuirenſi in præliminaribus recuſant. Longavilla nondum eò diſceſſit, ſed Baluceoli ſemper, quaſi in itinere commoratur; neque niſi noctu, & quaſi ignotus accedit ad Vrbem. Quid rerum nouarum in Senatu interuenerit, ex literis aliorum cognoſces; vti & futurum proximè

diſceſſum Cardinalis Valencæi, quicum noſter eſt nudius-quartùs Villa-Regij collocutus. Inuiſit me nuperis diebus eximius Vir P. Petitus, quem natalium iure tibi ſubditum; & Matheſeos non Practicæ minùs, quàm Theoricæ eruditione celebrem noſti. Cùm ſermo autem incidiſſet de Prouincialibus munimentis, & ipſe inſinuaſſem exoptare me, vt quæ potiſſimùm Toloni, Stæchadicíſque Inſulis deſunt, ipſius ductu perficerentur; teſtatus eſt ille poſſe nihil ſibi iucundius contingere, quàm ſi induſtriam tuis ſub auſpiciis explicare concederetur. Ego verò recepi ſtatim me hacce de re ad te perſcripturum, ratus niſi alium deſtinaſſes iam, fore vt ipſum huic operæ & deligeres, & præficeres lubens. Scribo proinde fiduciæ plenus, tum quia nullus hæreo, quin pro tuo in me amore licentiam hanc meam boni conſulas; tum quia ſum certus euenturum nunquam, vt te, ſi fortè illo vtaris, vſum fuiſſe pœniteat. Scilicet abundè illius ingenium, ac hiſce ſpeciatim in rebus experientia perſpecta eſt; neque ipſe opinor neſcis fuiſſe illi commiſſam curam à Cardinali Richelio abſoluendorum Præſidiorum, quæ maximè habebat cordi. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale ô meum Decus dulce. Pariſiis, prid. Kal. April. M. DC. XLV.

Viro Clariſſimo, Sapientiſſimóque D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleωs Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

AMpliùs Menſe eſt, ex quo habeo non tuas modò literas pridie Nonarum Ianuarij datas, ſed duos etiam recentiores Lunarium Phaſeon ectypos, ac ipſum Exemplum Ephemeridum, quo tu, eximiúſque Eichſtadius eſſe me donatum voluiſtis. Tenuit me verò neſcio quis torpor, ne dum reſcribendi occaſiones procraſtinando prætereo, ad te maturiùs reſcriberem; ac parùm abfuit quin etiam iam oblatam prætermiſerim, Rus videlicet conceſſurus. Sed neſcius nimirùm proximis-ne diebus, an non-niſi Feſtis exactis, rediturus in Vrbem ſim, committere nolui vt tametſi ſperem vberiùs poſtea reſcribere, non paucis ſaltem verſibus res acceptas ſignificarem. Attexere autem par eſt, quas debeo & tibi, & Viro magno magnas gratias, quaſque vt reſcire per te ille poſſit, fore confido. Cùm nihil verò ſit ad manum, quòd vobis fore acceptius putem, quàm editam nuper à noſtro Bullialdo Aſtronomiam. Credidi iam ecce illius exemplum eidem *Cramoiſio*, quo intercedente accepi Ephemeridas; vt cùm ſe curaturum ipſius tranſmiſſionem receperit, fieri qualiſcunque compenſatio poſſit. Adiunxi autem exemplum libelli, qui *Ariſtarchus Samius de Mundi ſyſtemate* inſcribitur; quique, tametſi ſuppoſititius, induſtrius eſt tamen, & nullibi proſtat. Hæc ſuo tempore habiturus (lenta enim tranſ-vectio eſt) habebis heic interim, quod dum ad te ſcribo fieri exſcriptum iubeo obſeruationis à me per-actæ circa Eclipſin nuperam, quod poſſis cum eodem Eichſtadio, aliiſque amicis facere commune. In ipſo cùm ille perſpiciet præſcriptam à ſe durationem toto penè horæ dimidio ab obſeruata diſcrepare; agnoſcet profectò videri non tam ipſius calculi, quàm Tabularum vitium vel ex eo, quod nemo nòn deduxerit durationem hanc æquo prolixiorem. Quanquam, ſi vobis quidem fauit, vt ſpero, Cæli ſerenitas, id iam procul-dubiò animaduertiſtis; ac peruidiſtis, quod Seneca ait, multum reſtare operis, neque adiiciendi adhuc aliquid occaſionem eſſe præcluſam. De Phaſibus nihil adhibeo ad ea, quæ ſunt à me perſcripta ſuperioribus literis; quando ipſe es potior iudex; & mihi, quid-nam videretur inſinuaſſe abundè eſt. Nam Caſpiam quidem maculam obſeruatam pridem à me variantis configurationis, deprehendes ſatis ex illa, cùm acceſſerit, Aſtronomia. Lapidi dixiſti, quod dignatus es de Teleſcopio admonere; etſi, vt verum fatear, partim pigreſcens, partim aliis occupationibus abductus, nondum eius rei periculum feci. Si velis quidpiam ad cenſuram Lobkowitzij reſpondere, tibi per me integrum eſt; quippe & initio conſtitui nihil aduerſus illam inſtare, & ad ipſum quoque Authorem, qui iam Moguntinus Suffraganeus, priuatim reſcribens, verba hæc inſerui, *Adhuc tametſi non agnoſcam, quî duo illa Theoremata deſcripto à me apparenti Stellarum motui aduerſentur; id tamen, quod ex ipſis vrges, eiuſmodi eſt, vt comitatem ſuſpicere, quàm regerere quicquam malim. Scilicet vice omnium, argumentum vnum ſat eſt, ſi quinque illi noui Errones Iouis Sidus adhuc circũſtent; cùm, niſi ita ſit, mea coniectura perinde ſemper vigeat; ſaltem quod attinet ad Stellas Teleſcopio ſolo conſpicuas; qualeſque à ſe obſeruatas (vnica excepta ex cognitis pridem) Vir Clariſſimus Ioannes Heuelius Dantiſcanus ſignificauit.* Beabor, ſi quando complecti præclarum Conſobrinum detur. Videbor enim mihi teipſum complecti, corámque affari, & quæ peruellem ſanè tibi, obſequia ipſi exhibere. Plura aliàs. Vale interea, ac meo ſemper nomine clariſſimos Viros ſaluta. Pariſiis, Kalend. April. M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

VErum eſt quidem, OPTIME PRINCEPS, non omne malum ex Aquilone, ſed iam ex Oriente impendere ingens; at nôſti profectò horriferum Boream feciſſe occaſionem Euro, qui ad Perſida, & matutinis radiis ſubdita iuga receſſerat. Nec verò eſſe dubium poteſt, quin Turcicus ille afflatus ſit Chriſtiano Orbi metuendus; ſed neſcimus ſanè quò ſit euaſurus, qui labem in Catholicum ſpargere Suecicus occœpit. Optandum nobis

nobis fuerat, vt Auſtriacorum ambitio fræno quaſi coërceretur; fuitque ipſi temperandæ non omninò inutilis irruptio illa Aquilonaris; interim tamen effera gens eo iam euaſit potentiæ, vt, ſi pergat, verendum ſit, ne ambitione detumeſcente, etiam cor ipſum labefactetur. Docebit dies an-non ex iis, quæ circa pacis negotium penè inſuperabiles difficultates excirabuntur, futura non poſtrema ſit à victrice illa, ſuperbáque gente. Docebit & num Hæreſis, quæ ſerpſit iam tantopere, radices exinde firmiores, productioréſque ſit habitura. Deus Optimus optimè omnia vertat. Scribitur Pragâ euaſiſſe ex nupero prælio Cæſarianorum millia quinque, cæſa quatuor, capta quatuor, atque ſemiſſem. Non obſediſſe Torſtenſonum, vt creditum fuerat, Taberem, ſed ſucceſſiſſe in Morauiam, vbi inaudita exercitus clade ſponte liberatum obſidione Olmuntium. Timeri, ne ille breui ſubigat non totam modò Morauiam, ſed etiam Auſtriam, qua parte ipſam, Danubiúmque interiacet, & accedente potiſſimùm, quem aduocauit, Tranſiluano. Exercitus regendi curam ab Imperatore Galaſo commiſſam; ac ituras in ipſum copias tum ex prælio ſuperſtites, tum quæ reductæ à Valſtenio ex Olmuntina obſidione. Interim porrò, ne Bauarus viteis iterùm conferat, traiicit ecce Rhenum Turennius cum decem hominum millibus, negotium illi in Bauaria facturus. Diſceſſit Colomeſium Longa-villa ante dies ſex; conceſſurus inde Monaſterium illicò à Feſtis exactis; nempe qui Vir eòdem contendit ex Hiſpaniæ Primoribus, Burdigalâ tranſiit ante dies decem. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Eid. April. M. DC. XLV.

EIDEM.

PLenæ Sacro hoc die aures rerum piarum, Diuinarúmque vix admiſere quicquam vulgarium, atque humanarum; quod ad te perſcribam. Inaudij ſolùm Imperatorem ſe Viennam quidem (& non magno cum comitatu) recepiſſe; ſed Suecos, qui ſub Torſtenſono, eò vſque ſic excutrere, vt, Tranſiluano aliunde accedente, periculum ſit, ne illeic tutus diù non conſiſtat. Recepit Verthium Bauarus cum millibus Equitum tribus ex nupera clade ſuperſtitibus, ac fertur quammaximum poteſt exercitum cogere, quo fretus, niſi Imperator de ineunda pace generali ſeriò cogitet, ſpecialem ſibi ipſe procuret. Id ſi contingat, mea de qua aliàs, coniectura non malè cedet, quanquam eò redactæ ſunt Cæſaris res, vt tergiuerſandum nihil ampliùs videatur. Traiecit quidem Rhenum Turennius; ſed quorsùm iturus, nondum exploratum. Vrangelus arce Margaritanâ captâ, Gluſtadium propè obſidet, & Koniſmarkius captâ Rottemburgica nihil iam facit reliquum iis, quæ à Danis occupabantur in Archiepiſcopatu Bremenſi. Perhibent etiam Oppidum neſcio quod ab Haſſiacis captum. Plura addere iam non vacat. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Eidib. April. M. DC. XLV.

EIDEM.

NIſi nuper mentionem vllam acceptarum abs te literarum habuerim, veſtigio-ve quaſi ſubnotauerim, ſera nimis redditio fecit. Nunc etiam, ſi quid fortè rerum ad me ſcribere es dignatus, in manus nondum incidit, vt poſſim proinde illius impræſentiarum meminiſſe. Moueret me, quod inſinuauit præclarus Neuræus ſuis literis, expetiiſſe te vt conquereretur quòd deſtiterim ad te ſcribere; ſed nimirùm, quòd conſcius ſim nullam occaſionem à me prætermiſſam obtrudendi tibi garritus mei aliquid; rem ita ſum interpretatus, quaſi cum arguere pro tua comitate, tacitéque volueris, quòd non accederet ad te ſatis frequens. Auguror quippe quæ eruditio, virtúſque eius eſt ſingularis, delectari non parùm te illius conſuetudine, ac ipſum, qua moderatione, reuerentiáque erga te eſt, nolle tua illa eximia affabilitate abuti. Rerum nouarum vt quidpiam attexam, promouet ſemper Torſtenſonus victricia arma per Morauiam, Septentrionaléмque Auſtriam, ac cæſis duobus millibus Cæſarianorum Equitum, tum arceis quaſdam alias, tum præſertim Cremiũ ad Danubium cepit. Cogit interim cœtus Imperator per ditiones hęreditarias, vt calamitati inſtáti occurrat, libetíque ipſius Gradiſcam cum auia profecti, ſuppeditari milites, pecuniáſque paſſim depoſcunt. Offenſus Rex Daniæ conditionibus ſanciendæ paci prærequiſitis; agere iam ampliùs de ineunda non vult, fretus copiis naualibus, quibus præeſſe ipſe contendit. Verendum eſt tamen, ne peſſimè vertat, quando, niſi ineatur pax, inaudio Hollandos in procinctu eſſe, vt vim nauium ingentem cum Suecica conferant, neque ſatis liquet, qui obſiſtere generoſus ille Rex poſſit. Conſiſtit ſemper Durlaci vltra Rhenum Turennius; ac inſtituturus iret in Franconiam creditur, quò Haſſiaci quoque iam contendunt. Coacta certè ad Neccarum ſeptem Bauarorum millia perhibentur, quò illum, ſi traiicere fluuium meditetur, impediant. Acceſſit interim hûc à Bauaro duce, qui Vir è Societate Ieſu à confeſſionibus ipſi eſt, neque, vt par eſt, credere abſque procuratione ad pacem ſpectante. Ex Anglia aliud nihil habeo, quàm Exercitum Parlamentariorum ex quatuordecim Peditum & ſeptem Equitum millibus conflatum, in pedes iam ſtare. Addunt cæſos in Scotia fuiſſe quotquot à Regis partibus erant illeic ſuperſtites; verùm id non perinde conſtat. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XI. Kal. Maij. M. DC. XLV.

EIDEM.

PVre ludibrium demiraris, quo Galaſum nunc deprimit, nunc mutata vice erigit fortuna. Ecce illum denuò militiæ Præfectum; licet Leopoldus Archidux ſit generaliſſimus creatus. Cogit ille exercitum quanta maxima

maxima poteſt diligentia;exſpectátque etiam eas copias, quibus Gleenus, & Lamboyus præſunt: tametſi oportet,vt quidquid eſt penè Equitatus ad Cæſarem mittat. Dicitur portò Cæſar non modò ratam in multos annos obtinuiſſe à Turca concordiam, ſed iniiſſe quoque cum Tranſyluano pacem, ceſſis illi ſeptem, præter occupatos in ſuperiore Hungaria, Comitatibus, depulſis ex ea Regione Societatis IESV Religioſis viris,& Lutheranis,*Proteſtantibus-ve*, vt vocant, in ipſam inductis. Scribunt nihilominùs Cæſarem non diu Viennæ conſtiturum(dimiſſis iam Matre, Liberíſque in Styriam cum pretioſa quaque ſuppellectile) maximéque, ſi verum ſit captum iam ſecundo ab vrbe milliari à Torſtenſono Cornemburgum,ac inde ad ipſum vſque Pontem excurri. Inſignem ferunt apparatum, quo Sueci, quâ terra, quâ mari circum Stokolmium ſe comparant; & mox diſceſſurum ab hibernis Hornum grande neſciò quid meditari. Obſidet aliunde Vrangelus Rogenſburgum, súntque eò etiam nonnullæ copiæ deſtinatæ à Koniſmarkio,tanquam iam ſecurè Bremenſis Archiepiſcopatus potiuntε. Rediit ad ſeſe Daniæ Rex, ſpéſque affulget iterùm, vt breui pacem cum Suecis ineat; vtcunque illi obex iam præcipuus à Cæſare ſit, qui ne ille conſentiat, ingentem pecuniarum vim ſperandam ex Hiſpania facit. Ac rumor eſt quidem Hiſpanicam claſſem eò iam contendiſſe, circum-luſtrata magna Britannia, per Mare Deucaledonium, ſed is-ne verus ſit,dies breui docebit. Traiecit Neccarum Turrennius, præmiſſo Roſa cum Equitatu, qui & profligauit Equitatum Bauaricum, & quidquid ſuperfuit ex ſeptem hominum millibus excedere verſus Danubium coëgit. Qui Vir Religioſus in Aulam miſſus fuerat à Bauaro, Reſponſum tulit non heic de Pace,ſed Monaſterij eſſe agendum. Diſceſſit Grotius heſternâ luce,itérque inſtituit Hamburgum.Ex Anglia nihil aliud ſcribunt,quàm omnia ad prælium eſſe comparata, factâ Farfaxio licentiâ, vt etiam in exercitum, in quo fuerit Rex,depugnare poſſit. Qui nuper nobis ex Flandria irrepſerat timor, diuturnus non fuit. Mottæ obſidio promouetur, ac futurum eſt, vt hebdomade proxima ſectis ductibus tendatur ad muros. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Kal. Maij. M. DC. XLV.

EIDEM.

COgitare Arelatem, & porrò Maritimam oram tua dignum prouidentia eſt. Vtinam niſi Claſſis noſtra ſatis ſe habeat proſperè (videlicet aliquot iam Triremibus malè exceptis) Hiſpanica ſaltem, cuius apparatum ſuperiorem longè noſtro perhibent,negotij nihil tibi faceſſat! Vtinam etiam,quod de Principum Ducum expeditionibus augurarìs, euentu ipſo comprobetur, & tam Æſtate proxima ſint, quàm ſuperiore fuere fœlices. Aurelianenſis adhuc abeſt,ſed Vrbem tamen inſequente repetiturus hebdomade; & mox in caſtra ſe recepturus. Enguenius etiam diſceſſurus paucos intra dies in Campaniam eſt; ac fortè priuſquàm tendat in Germaniam,opperiturus Lotharingum, qui Mottæ cum manu non parua laturus ſuppetias putatur. Cepit interea Turennius Hallam non ignobilem Sueuiæ Vrbem, & iam inſtituere iter Danubium verſus dicitur. Cepit & Torſtenſonus munimentum *Pontis* vocitati *Lupi*, quod Viennæ è regione eſt; ac tum ſuperiùs Pontem extruxit, quo obſtet ne copiæ Cæſareæ coëant; tum inferiùs tranſmiſit manum militum, qui occupârint, communiérintque neſcio quod Cœnobium. Ferunt intereà Cæſarem aſſeruiſſe Archiepiſcopum Treuirenſem in libertatem, addúntque pacem cum Tranſyluano non eſſe habendam penitùs indubiam. Quæ diſceptatur in Dania, ſperatur breui ſucceſſura; vtcunque Vrangelus ſemper Rogenſburgum ſic vrgeat,vt iam captum eſſe credatur. Monaſterienſis negotium in eo eſſe iam dicitur, vt Miniſtri Regij Hiſpanis, Imperatoriiſque exhibuerint Regiorum iurium commentarios. Res Anglicæ ſemper in eodem ſunt ſtatu: niſi, quod vnus ille Primorum, qui Regi fauebat, copiáſque inſigneis habebat in Scotia, profligatus eſt, & proſtratus nuper. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. Maij, M. DC. XLV.

Admodùm Reuerendo,& Religioſiſſimo, Doctiſſimóque Viro, P. PETRO CAZRÆO *Societatis* IESV, *Metenſis Collegij Rectori Sapientiſſimo*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVod non improbâris, Optime CAZRÆE, mandari typis meam Reſponſionem ſeu qualecunque iudicium de tua illa Demonſtratione circa accelerationem grauium decidentium, cuius autographum ad te miſi, ſi modò vindicias,quas intercedente eodem nobili Senatore,& Amico ſingulari,Franciſco Luillerio, dediſti ad me,iuberem attexi: ecce non alia conditione Typographo annui, dum meam opellam exigeret, quàm vt tuam ſimul accipiens, tuo deſiderio faceret ſatis. Vſus ſum autem eâ licentiâ, quam abs te, &c. Pariſiis, Nonis Maij, M. DC. XLV. *Habetur ſub titulo de Proportione quâ grauia decidentia accelerantur*.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν*.

REdditas tibi fuiſſe meas omneis literas vehementer gaudeo,non profectò quòd tanti ſint, vt non periiſſe quicquam interſit, ſed quòd eſſe tibi quaſi continens obſeruantiæ meæ argumentum poſſint. Spes eſt te fore

cum

cùm hæ reddentur, reuerſum Aquas-Sextias. Vtinam verò licuiſſet tibi otam totam inuiſere, & tot curis ſepoſitis, animom tantiſper laxare. Quanquam haud-dubiè ſemper in id pro tua incumbis ſapientia, vt quidquid rerum ſeu publicarum ſeu priuatarum acciderit, erectam mentem ſemper contineas; ſerenam, & tranquillam ſerues; angorem omnem elimines, ac perpetuò memineris, vt bene viuere, ſic lætari. Sat noſti gaudium vnum eſſe ex fructibus Spiritûs Sancti, ſátque reputas quanti ſit, vt honeſtatem proſequi, ſic hilaritatem tueri. Non fuit ſanè ea vana fides, quam te non habere vanam es perſuaſus. Quippe datum eſt affari Amicum, reſciréque ex illo id, cuius me tu quoque pro tua bonitate certiorem feciſti: eſſe nimirum ſemper te conſtantiſſimo in ipſum affectu. Magna animos tenet exſpectatio, quò Roſæ obſidio euaſura ſit, vtinam tam fœliciter, quàm ardenter optas ſuccedat; ac in fumum abeat ex oppoſito, quam Melitenſes Equites non tam metuere, quàm cupere pro iuuenili ardore ſcribis. Ad res, quæ poſſint impræſentiarum ad te ſcribi, quod attinet, rediit ecce hodie in Vrbem Dux Aurelianenſis ex aquis Borboniis; Enguenius breui diſceſſurus, præmittit interim Grandimontium. Turennius capto Gerneshemio, ad Danubium vſque penetraſſe dicitur, & compulſo in ſtationem Verthio, cúmque eò mille Equitibus, machinas tranſlatitias ſex, cum trecentis Bauaricæ ſarcinæ curribus cepiſſe. Torſtenſonus munita arce, quæ Viennæ è regione eſt, ac dum Tranſyluanum exſpectat, excurrit repentè in Morauiam, eáque occaſione Galaſus pedem retulit in Bohemiam. Vrgetur adhuc magno conatu Rogenſburgum ab Vrangelo, dum Sueci aliunde ſeſe comparam ad obſidendum Magdeburgum. Spes eſt penè certa futuram Suecos inter, & Danos pacem; cùm in conditiones iàm conceſſerint difficillimas omnium viſas. Longa-villa nondum Munſterum diſceſſit; ſed diſceſſiſſe iam perhibent redeuntem Munſtero Daualſium. Dicuntur Regis Angliæ res in peius ſemper ruere; ac recens narratur defectio Primorum Regni quinque aut ſex, qui Parlamento dederint nomen. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Maij. M. DC. XLV.

EIDEM.

EX eo, quòd optimus Campinius acceſſit Aquas-Sextias, coniicio te quoque illùc appuliſſe; quando poſtremis literis dignatus es eum dicere vt fidum Achatem, ſic laborum ſocium. Vtinam modò, cùm ille quandam valetudinis iacturam ſit paſſus, tua ſteterit Incolumis, ac porrò conſtans perſeueret. Rerum nouarum ſi quid eſt boni, id temperatur detrimento, quod eſt in Germania perpeſſus Turennius, circumſtantiarum vix quicquam notum. Aiunt interim ipſum nihil metuentem, tanquam hoſtibus procul diſſitis permiſiſſe exercitum oppidatim diſtrahi, & copias in caſtris habuiſſe non multas, cùm ſuperueniens repentè hoſtis, & caſtra cepit, & ipſumet in Oppidum quoddam ægrè aufugientem, breuíque capiendum inſequutus eſt, & reliquas copias ſerò accurrentes adhúcque diſperſas, deleuit, & Duces inter cæteros, Roſam manu-captum abduxit. Voueo vt dies meliora doceat; intereà prouiſum dicitur in Aula, vt Enguenius eò diſcedat, ineunte ſtatim hebdomade; comparato iam Aurelianenſi, vt repetat Flandriam, imperaturus exercitui, qui minimùm ex millibus Equitum ſex, & Peditum quindecim conſtet. Quod supereſt autem, Torſtenſonus capto in Morauia Niclaſburgo, rediit ad Danubium, perhibetúrque obſeſſurus vnà cum Tranſyluano Piſonium, quod vulgò *Presburgum*, in ipſis Hungariæ, Auſtriæque confiniis. Ferunt Galaſum accerſitum Viennam, vt Cæſari præſes Conſilij Militaris adſideat, ac regimen exercitus interim commiſſum Comiti Bukemo. Speratur Saxo coiturus cum Suecis in neutralem ſtatum, & Koniſmarkius intereà nihil non comparat ad obſidionem Magdeburgenſem. Vrangelus, relicta exercitus parte in caſtris Rogensburgicis, exceſſit nuper cum reliqua, Hasfeldium præoccupaturus. Remora iterùm iniecta negotio de pace Danos inter, & Suecos. Exſpectari ferunt Monaſterij Archiepiſcopum Treuirenſem, & Longa-villa dicitur demùm eòdem poſtridie diſceſſurus. Mottæ obſidio ſic promouetur, vt fuerit iam ante dies octo ad ipſam vſque foſſam peruentum. Hollandi in procinctu ſunt, vt ſex intra dies Dordracum concurrant. Ex Anglia nihil certi habeo, literis putà, aut non aduectis, aut nondum certè redditis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIV. Kal. Iun. M. DC. XLV.

EIDEM.

EXiſtimabam nuper te regreſſum Aquas-Sextias, quòd & accepiſſem reuerſum Campinium, & literas nondum habuiſſem, quibus dignatus fueras ſignificare te conſtitiſſe. Nunc, cùm poſterioribus tuis, & aliorum etiam literis cognórim te eò fœliciter rediiſſe; tum id gratulor, tum quos dies commoraturum ſcribis te, vt auſpicatò tranſigas voueo. Quod de Capellano noſtro inaudiiſti, & ex me ſcire deſideras, in hunc ſe modum paucis habet. Qui Miniſtri Principes Regia, publicáque negotia curant, fore prouidentes, vt Longa-villa quam-primùm eſſet è Normania redux, Monaſterium diſcederet, facturos ſe gratum illi cogitárant, ſi Capellanum, quem ſummè amaret, cuiúſque peritiam, prudentiam, ac fidem perſpectam haberent vnà cum ipſo deſtinarent futurum à Secretis illi, procuratoribúſque aliis, totius de pace ineunda negotij. Id & Longa-villa abſente, & Capellano inſcio, decretum, vt illum mirè delectauit, ſic iſtum mirè perculit; quippe quaſi foret obex poſitus, tum ſtudio valetudinis, qua non ſatis firma fruatur; tum generi vitæ tranquillo, ad quod ſe huc vſque compoſuerit; tum exercitationi ingenij, cui viribus parem ſe agnouerit, & addixerit; tum illi animi libertati, qua non ex præſcripto, ſed ſua

ex

ex ſententia, quæ agenda, dicenda, ſcribenda eſſe videantur aſſueuerit; tum ſaltem ſpei reuertendi Monaſterio, cum Longa-villa, ſi fortè illum ante rem confectam regredi contingat, ac non remanendi cum Viris, quibus-cum agens, mari flammam, aut Cælo Terram fuerit miſturus. Itaque poſt effuſas varias in Amicorum ſinus querimonias, in eo, qua pollet ſolertia, induſtriáque, incubuit, ac euicit demùm, vt per Longa-villam, pérque Miniſtros rem gratam habenteis, licuerit volenti renunciare muneri; quod niſi fuiſſet ea, qua eſt, & moderatione ſimul, & magnitudine animi, non modò non reiicere, ſed & ambire iure potuiſſet. Et ſic res quidem iſta ſe habet. Diſceſſit intereà tandem Longa-villa, debuitque heri agere Rhemis. Daualſius iuſſus eum opperiri; diſceſſuri ſunt intra vnum alterum-ve diem Aurelianenſis, & Enguenius. Priorem anteceſſit Gaſſio, qui-cum abiit Strada recogniturus exercitum, & renunciaturus Hollandis, qui à tertia die Menſis proximi cincturi Vrbem quampiam obſidione perhibentur. Euaſit ſoſpes Turrennius, traiecitque Mœnum ad Herbipolim, & Caſſellas ad Landgrauiam cum duobus Equitũ millibus, acceſſit præter cohortes varias, quæ partim Briſacum, partim Philippoburgum, partim aliò ſe receperunt. Sunt, qui perhibeant Verthium eo prælio interemptum fuiſſe. Bauari eſſe in eo dicuntur, vt recuperent oppida à noſtris nuper occupata. Cepit Torſtenſonus Vrbem neſcio quam in ipſis Hungariæ confiniis, apparátque Pontem, quo Danubium tranſmittat. Præmiſiſſe ad illum fertur Tranſyluanus Bacorgaborem cum inſignibus copiis, iuſſúſque Koniſmarkius eſt verſus ipſum accedere millia militum duodecim collaturus. Vrangelus, re fœliciter geſta, captóque etiam Friderichſtadio, ſic Rogenſburgum regreſſus eſt, vt iam ipſum compellere ad anguſtias extremas dicatur. Poſtridie, quàm dedi ad te ſuperiores, accepi Regem Angliæ ſic fuiſſe Oxonij concluſum, vt vix ſine periculo pedem referre concederetur. Audio iam Principes Robertum, Mauritiúmque eò acceſſiſſe cum magna ſatis militum manu, víxque futurum, quin Parlamentariis pluribus accurrentibus, certamen, & fortaſſis quidem Decretorium, breui ineatur. Tũ ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v i i. Kal. Iun. m. dc. xlv.

EIDEM.

Vtinam Turca ſic irretiatur iis de quibus ſcribis voluptatibus, vt de moleſtia Chriſtiano Orbi inferenda cogitet nihil. Audio tamen, licet iam fortè intactam ſinat Meliten, eſſe quamobrem Siculi timeant, & recens acceptæ Româ literæ renunciant, centum eſſe Naueis, quæ iam Oris illis Siciliæ, Calabriæque immineant. Id mihi ſemper in votis eſt, vt Deus Optimus optimè omnia vertat. Diſceſſere, hinc, vt præſcripſi nuper, Enguenius poſtridie, & Aurelianenſis perendie mearum literarum. Quò hactenus euaſerint, quid molituri deinceps ſint, euentus nos breui docebit. Sunt, qui putent Enguenium non priùs reuiſurum Rhenum, quàm Motta ſub iugum data fuerit, neſcio tamen ardor-ne ille, contineri adhuc per vnam, alteram-ve hebdomaden poſſit. Dicuntur Bauari ouantes illum operiri ad alteram ripam; ſed cui abſenti minas intentant, eius præſentis, irruentíſque impetum haud-dubiè non ferent. Seruet illum modò incolumem Deus. Fortaſſis etiam Bauari aliò gentium reuocabuntur, maximéque ſi verum ſit, acceſſurum mox Koniſmarkium in Haſſiam, & collatis cum Lant-grauo, cúmque Turrennio viribus, in Bauariam irrupturus. Vrget Torſtenſonus Brinni obſidionem, neque de futura breui deditione, tametſi poſt tertiam repulſam, deſperat. Vrget, & ſuam Vrangelus, poſtquàm digreſſus iterum, tria Danorum millia interfecit, aut cepit. Scribunt aliunde Hornum obſidere Chriſianoſtadium, & claſſem Hollandicam, ſuperato Sundo, in Balthici Maris amplitudinem penetraſſe. Exiit Oxomio Rex Angliæ, interim autem Farfaxius Tautonica obſidione ſoluta, accerſere dicitur Scotos, vt eorum inter exercitum, ſuúmque, ipſum Regem concludat. Tranſiit Longa-villa Caroloþoli, Moſâ vehendus Leodium vltra. Qui Regis Luſitaniæ Legati Monaſterij ſunt, agniti non modò à noſtris, ſed etiam à Suecis, cæteríſque fuere, ipſis Hiſpanis, Cæſarianíſque vix quicquam murmurantibus. Hæc iam abſoluebam, cùm inuiſit me præclarus noſter Capellanus. Significaui illi quid nuper dignatus fuiſſes de eo rogare. Ipſe verò quod tua dignum recordatione cenſueris, dici non poteſt quanto ardore expetierit gratias tibi per me agi; ac inſinuari quanta te veneratione proſequatur. Id ergo hiſce verſibus præſto, ſponſorem ſimul præſtans me eximij, quo nitet candoris. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Kal. Iun. m. dc. xlv.

EIDEM.

Paucis te hac vice morabor, nam quòd roſas quidem licuerit exeunte Maio carpere, debet res tibi eſſe comperta. Quod ſupereſt, omnia in procinctu ſtant, ac prope diem eſt, vt multa erumpant. Breui ſcilicet innoteſcet, quid conſilij Aurelianenſis, Engueniúſque ceperint; quid rerum Hollandi attentauerint; quo impetu Koniſmarkianæ, Lant-grauianæ, Turennianæ copiæ Bauaros repreſſerint; quo ſucceſſu obſidiones Mottæ, Brini, Rogensburgi euaſerint; quid Parlamentarij Oxonium obſeſſuri præſtiterint; aliáque ſtatim renuncianda. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v. Eid. Iun. m. dc. xlv.

Fuere mihi literæ tuæ redditæ, cùm has obſignarem. Reſcribam, Deo benè propitio, proxima occaſione vberiùs. Memini intereà fuiſſe ante vnum alterum-ve Menſem affixum Programma per Templorum valuas, pérque compita, quo ſignificaretur adeſſe, qui Sclauonicum idioma doceret. Requiram illum, itaque, & quicquid reſciero, de ipſo perſcribam, Tu mihi perſcribe, ſi quid actum velis. Vale iterum.

EIDEM.

EIDEM.

VErſatur adhuc in Ciuitate is, quem ſeripſi nuper docere poſſe Illyricam linguam. Quamobrem exſpecto, ſi quid fortè ſit, quod ſis me iuſſurus agere cum ipſo. Nôſti ſcilicet, quanto iure ſim quidquid demùm volueris me, ad obſequendum comparatus. Ingreſſus iam eſt Aurelianus in Flandriam, ac munimenta aliquot, quæ fuerant progreſſui obſtitura, cepit. Debent Hollandi iam exſcendiſſe; quò tamen, nondum eſt compertum. Enguenius hæret adhuc Metis, obſidionem obſeruans Mottæ, quæ per pyrios cuniculos ſubuerti luce heſterna debuit. Dicitur eius exercitus ex hominum millibus duodecim conſtare. Qui conflatus ex Turennianis, Koniſmarkianis, & Haſſiacis copiis eſt, non eſt minor millibus Equitum nouem, Peditum quatuor. Bauaricus partim Equitum, partim Peditum millibus decem non eſt maior. Quare & dicitur iam ſemel, iterúmque in fugam actus, ac potiſſimùm ad Kirchemium, cuius promotam iam obſidionem tribus cum tormentis bellicis dimiſit. Cepit tandem vi Torſtenſonus Brinum, ac in eo eſſe iam dicitur, vt Spilbergam perinde capiat. Acceſſit Gabor intereà, Bukenio nequicquam obſtante, cum ſex equitum millibus, ipséque etiam Tranſyluanus ſperatur breui cum viginti hominum millibus acceſſurus. Creduntur, viribus collatis, obſeſſuri vnà Presburgum; eámque ob cauſam Archidux immiſit recens partim in vrbem, partim in arcem milites mille, & quadringentos. Cepere aliunde Sueci Torgauium in Saxonia. De obſidione Renſburgica ab Vrangelo nihil accepi. Spes iterùm non parua eſt, pacis inter Danos, Suecóſque ineundæ. Obſidetur reipsâ à Farfaxio Oxonium. Tendit intereà Angliæ Rex in Regionem Eburacenſem. Receſſerunt ex ea Scoti, & prætextu eundi in Ceſtriam, per Cumberlandiam, regredi putantur in patriam. Nempe in ea Regis res habuiſſe ſe nuper non infœliciter dicuntur. Si ille, citra inſignem cladem, ſuperare Æſtatem poſſit; eſt cur non deſperet res poſſe reſtitui. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis XVI. Kal. Iul. M. DC. XLV.

Iſta nondum abſolueram, cùm inuiſit me egregius ille iuuenis, qui Illyricam linguam profitetur, ipſum nondum fueram affatus; ſed reuerà mihi eſt viſus & probatus moribus, & eruditione inſigni. Requiſiui illum inter cætera, an ſi fortè iſthùc concedendum foret, comparare ſe ad hoc poſſet, reſpondit verò ſeſe omninò quidquid ſuaſero, præſtiturum. Tuus iam quid optes, explorare labor; mihi fas iuſſa capeſſere. Vale iterùm.

EIDEM.

BInas abs te habui heri literas, datas ſcilicet tum poſtridie Nonas, tum Eidibus ipſis. Aderant, cùm illas accepi noſtri, Luillerius, Capellanus & alij Viri eruditi, qui pellectas priùs à me, cùm legere quoque ipſi expetiiſſent, dici non poteſt, quàm fuerint & eruditam ſententiam, & elegantem dictionem mirari. Vidit interim Capellanus ipſum ſui elogium; ac tum eſt erga te teſtatus ſingularem planè gratitudinem; tum commendandæ heroicæ tuæ virtuti finem vix fecit. Vacat heic iam Regia Matheſeos Profeſſio; ac ipſe vrgeor vndique, ne mihi oblatam, & iam aliquoties à me recuſatam reiicere pergam. Neſcio an ſim tandem me vinci paſſurus. Si faciam, ea erit conditio, vt renunciare non indecorè quam-primum mihi libuerit, liceat. Scilicet te ſemper ita cogito, vt nullam mihi remoram, ſi quò me voces, factam velim. Rerum nouarum vt quidpiam habeas, cœpta fuere Cleri Comitia, quibus Cardinalis Lugdunenſis præeſt, cum hac hebdomade ineunte. Tempore eodem, Reginæ iuſſu, Inquiſitionum claſſes curiam repetierunt. Traiecit Aurelianus Colmam, ſed non ſine cæde hominum, vt aiunt circiter ſexcentorum. Sunt qui putent Picolomineum, acceſſione facta copiarum Lamboij, commiſſurum prælium noſtro cum exercitu; ſed neſcio tamen iuſſus-ne ſit talem experiri fortunam. Exſcendere Hollandi, ac ipſis dicitur Beckus obſiſtere. Quod autem Brederodus cum exercitus parte per Philippinam, & Taſium, occupare Regiunculam *Vaeſium* dictam adnitatur, videtur omninò obſidio impendere Antuerpiæ, cùm hac ratione Scaldis ſit quaſi in compedes iturus. Cuniculi ad Mottam ſuccenſi, moléſque ingentes emotæ; at non eo ſucceſſu, quo noſtris aditus liber patuerit; quippe & huc-vſque repulſam ſunt paſſi, & Magalotto, ob lethale vulnus ad caput inflictum, proſtrato. Diſceſſit heri Villa-regius, qui & ſuccedat, & rem conficiat. Peruenit Enguenius Sauernam; & quas literas habeo fide dignas ex illius exercitu, tribuunt ipſi omninò millia peditum ſex, equitum tria cum ſemiſſe. Turrennianæ copiæ vnà cum adiunctis, numerum excedunt, de quo ſcripſi nuper. Bauari cauent, ne compelli ad incundum certamen poſſint; idque præſtulati intereà exercitum confœderatum. Erigi non-nihil res Cæſaris dicunt; nam & receptæ eſſe Lupi munimentum, & tantum abeſſe, vt Sueci Brino potiri fuerint, quin obſidionem potiùs ſoluerint, metu Leopoldi Archiducis, inſigneis copias eò deducentis. Erigi etiam aiunt res Angli; nam, cætera inter, cepiſſe Leceſtriam Prouinciæ cognominis caput, inque ea vim opum, armorum, equorum non exiguam. Dicitur tamen Farfaxius, relictis militibus paucis in Oxonienſi circumductu, ipſum è veſtigio ſic ſequi, vt, Scotis iuſſis regredi, iri duos inter exercitus ſperet concluſum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IX. Kal. Iun. M. DC. XLV.

EIDEM.

OCcœperam iam ad te ſcribere, cùm datas ad te literas ad XII. Kalendas accepi. Declarâram paulò vberiùs quod inſinuatum dumtaxat fuerat ſuperioribus literis, vt Cardinalis Lugdunenſis, cui tanquam Magno Franciæ Eleemoſynario commiſſa eſt cura Regiorum in Academia Profeſſionum, detuliſſet vltrò Profeſſionem Matheſeos, & quòd ipſe ſatis conſtanter abnuerem, tum penè adhibuiſſet preces, tum Diploma quoque, vt lice-

ret minùs recuſare, domum miſiſſet. Adiiciebam, vt Amici omnes non obteſtationibus modò, ſed penè etiam dicam conuitiis adegiſſent me ad dedendum manus;& victus tamen, ea conditione, cum Cardinali pepigiſſem, vt liceret mihi quam-primum luberet, renunciare muneri, integrâ eius beneuolentiâ. Auguratus ſcilicet fueram, quid fores ad me perſcripturus. Quanquam, ſi pernoſſe potuiſſem, qualeis dediſti literas, in ipſo eſſe itinere, facilem adeò me non præbuiſſem; ac prætuliſſem prorsùs agreſtis reputari, potiùs quàm leuis. Quid facto opus, quando res iam non eſt omninò integra, indecorúmque adeo eſt canere palinodiam tam citò? Cogito ecce, quia ea negotia, quæ, te volente in hac Vrbe me detinuere hactenus, habitora finem alioquin non ſunt, niſi ipſis Cleri comitiis ad finem conuergentibus; edere intereà quoddam ſpecimen admiſſæ à me Profeſſionis; ac tum, quia iam fecero fidem Profeſſionem non contempſiſſe, & fuero Cardinali, Amiciſque quantum potuero, gratificatus, nemini fore querelæ ius, ſi remittam muneri nuncium, quem me remiſſurum fuerim conteſtatus. Id quantum coniector, ſub Hiemem fiet, ac ſaltem longè abero, vt Deo propitio diſceſſum differam in annum. Viue, quæſo, intereà fœlix, animos ſemper erigens, & comparans ſemper ad lætitiam mentem. Significauit ſuis literis præclarus Neuræus, quæ tua recens fuerit in meam Diuiam bonitas; ſed nimirùm ſic amas me, vt nullam mihi gratificandi occaſionem prætermiſſam velis. Rerum nouarum vt pauca addam, obſidet ab aliquot diebus Aurelianenſis Mardikum, Grauelingam inter, & Dunkerkam vrbeis. Dicitur & eò appuliſſe, quæ noſtrorum faueat inſtituto, Hollandica claſſis. Perhibent aliunde Enguenium traieciſſe Rhenum ad Philippopolim;& cùm Bauari nondum mouerint, fœderatum exercitum verſari prope Franco-furtum, conſtatéque ex millibus equitum decem, peditum tribus. Memoratur quidem Archidux Leopoldus eò incumbere, vt liberet Brinum, at Torſtenſonos interim neque obſidionem, neque ſpem potiundi oppido dimiſit. Pacis negotium Danos inter & Suecos lentè promouetur, ipſique Oratores Hollandi non interſunt ampliùs quaſi arbitri, ſed quaſi partes (non ſine Regis Danici ſtupore) ſe gerunt. Videntur illeic omnia ad nauale prælium eſſe comparata; ídque dum interim Rogensburgum aduerſus diuturnam obſidionem conſtat. Scribunt Regem Angliæ reuerti Oxonium, ac permirum fore, niſi occurrente Farfaxio cum ſeptemdecim hominum millibus, certamen ineatur, etiam procul adhuc abſentibus Scotis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis prid. Kal. Quintil. M. DC. XLV.

EIDEM.

INſinuauit mihi diebus nuperis eximius ille Graſſenſium Præſul eſſe hac in vrbe Aquenſem Apparitorem, nomine Maurum, qui procuratione acceptâ à Vincienſibus, vt Epiſcopatuum vnioni reſiſtat, abutatur paſſim nomine cùm tuo, tum etiam optimi Campinij, vt fauorem ſibi neſcio quem conciliet. Ego ſecurum eſſe eum iuſſi, fieri id haud-dubiè te cum-primis inſcio; adeò noui illum abs te maioris fieri, amaríque, quàm vt, ſi quos habeat aduerſarios, velis ipſis patrocinari. Ac aſſenſit ille profectò fieri id ſine te authore; ſed putauit tamen ſuâ intereſſe, vt rem tibi ſuggererem, quò eam improbare, ac non pati poſſes. Itaque ego hoc officij recuſare illi non potis, & maximè quidem fiduciæ ob tuum in me amorem plenus, tum recepi, tum exſequor, quod me recepi præſtiturum. Spetabam, vt ſub veſperam Illyricus me conueniret, quò poſſem certi aliquid de eius diſceſſu ad te ſcribere, ſed à die vſque craſtino procurare non deſinam, vt ſi fieri poſſit, poſt triduum diſcedat. Acceſſit mane ad me *Prudhomius* viſurus quid illi pecuniæ erogandum exiſtimarem. Ipſe verò cenſui ſufficere poſſe centum libras Turonicas, aut ad ſummum centum viginti. De rebus nouis; ecce, caſtra communire Aurelianus pergit: ſed, quod naues Hollandicæ accedere propiùs ob vada, munimentúmque ligneum non poſſint, ac Dumkercani proinde lembi facilè ſubrepant noctu Mardikum, timetur iure ne obſidio multos in dies protrahatur; niſi tamen fortè Hollandi munimentum illud quam-primum euertant. Pergenti Enguenio poſt Rhenum traiectum, dicitur Turennius, Mœno ſuperato, ſic occurrera cum fœderato exercitu, vt ex coniunctis tot viribus magni aliquid ſit breui ſperandum. Sunt qui Brinum iam occupatum dicant; ſunt qui Suecos repulſam paſſos cum inſigni quadam iactura perhibeant; addúntque Cæſareos, & Cremij arcem recepiſſe iam, & in eo iam eſſe, vt recipiant vrbem. Quid id rei ſit, dies breui docebit. Perſeuerat adhuc Rensburgi obſidio. Rex tamen Daniæ eò rerum compulſos eſſe dicitur, vt de ineunda cum Suecis pace, tametſi conditionibus parum æquis, cogitet ſeriò. Commiſit Anglus prælium cum Parlamentariis, octauo Kalendas; verùm deuictus, fugatúſque vix euaſit incolumis, dimiſſis vnà cum proprio curru, ſuppellectiléque cariore, omnibus ſarcinis, armíſque; & præter cæſos, captis abductis quinque hominum millibus. Quæ fata ſint illum deinceps manſura, Deus Optimus nouit. Nihil de Motta addo, cuius debuit hodie pactis conuentis fieri deditio. Nihil de Harcurij duplici victoria, quæ non poteſt tibi eſſe incomperta. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eid. Quintil. M. DC. XLV.

EIDEM.

NOn potuit ſeſe Illyricus ad diſcedendum comparare totam intra hebdomaden; ſperat ſe nihilominus altero, tertio-ve inſequentis die comparatum fore. Inuiſere recepi cras, perendie-ve cum ipſo Prudhomium, vt centum libras Turonicas tuum iuxta imperium numerandas curem. Inſignes profectò ſunt clades, quas ab Hiſpano ad Sicorim nuper acceptas commemoraſti; ut quanti

habes tecentiorem expugnationem Mardiki, ipſámque præſertim adeò celerem, vr Galli iure ab hoſtibus, quaſi quædam belli fulmina habeantut. Spes eſt, vt breui inaudiamus quidpiam ſimile ab Enguenio, quem fama eſt, accepto iam fœderato exercitu, Haliptunum (aliqui putant Heidelbergam potiùs) ſtatim obſeſſutum. Perſeuerare adhuc ſcribunt obſidiones celebreis Brini quidem à Torſtenſono, Renſbutgi verò ab Vrangelo, & Chriſtianopoleos ab Horno. Quod addunt autem fuiſſe Preſburgum à Tranſyluano occupatum, vt non valdè aſſeritur, ſic veriſimilitudine caret. Verſatur adhuc Treuirenſis Archiepiſcopus Francofutti, hæretúrque an Monaſterium (qui rumot fuit) ſit conceſſurus. Acceſſir tandem eò Longa-villa; vtinam fauſtis auibus, ac eo ſucceſſu, quem multi ſperant; non pauci vix ſpetant cùm expetant tamen. Rex Anglus poſt cladem acceptam, recepit ſeſe Briſtoviam, inſtauratéque illeic denuò perhibetur exercitum, quo prælium inire iteratò poſſit. Feruor poſſe cum cogere militum millia octodecim; ſed & Parlamentarios quatuor millia ampliùs; idque præter Scotos, qui iam acceſſiſſe Nouarchiam dicuntur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Eid. Quintil. M. DC. XLV.

EIDEM.

EN diſcedit tandem ad te etuditus Iuuenis Ioannes Vgevinius ex Ducatu Ruſſiæ, qui linguæ Illyricæ callens, eam prouinciam obeat, quam ipſi præſcribes. Ipſe eſt, qui hoc Epiſtolium reddet, quíque & lenitate morum, & facilitate obſequij tibi carior breui euadet, quàm vt commendatione prolixa indigeat. Tu itaque illum pro ſolita tua humanitate ſic excipe, quaſi qui ſit tibi penitùs addictus. Vale PRINCIPVM OPTIME, Vale ó meum Decus dulce. Pariſiis, XII. Kal. Sextil. M. DC. XLV.

EIDEM.

DEdi Iam manè Epiſtolium, quod conſignaturus eſt tibi expetitus ille abs te iuuenis, qui ex Ducatu Ruſſiæ oriundus perhibetur eximiè callere Sclauonicam linguam. Is maturiùs diſcedere, quàm hodierna luce non potuit. Diſceſſit autem curru Lugdunum, peruenturus illùc decimo ab heinc aut vndecimo ſummùm die. Exegeram ſolùm à *Prudhomio* tradendas ipſi libras centum; ſed agnoui eſſe præterea illi erogandas viginti; & maximè qoidem, vt ſi fortè Lugduni aliquos comperiar eiuſce idiomatis libros (qualeis nanciſci heic potuit nullos) ſuppetat vnde coëmere abſque viatici detrimento poſſit. Aut verò fallor, aut eſt omninò probatiſſimis moribus, quantum quidem pernoſſe licuit ex conſuetudine non valde diuturna; & ex eo, quòd in ipſa facie, vt dictum noſti, legatur homo. Quòd es dignatus meam parendi neceſſitatem non improbare, ſolitæ tuæ, ac præſertim erga me bonitatis fuit. Conditio autem illa, vt fuit dumtaxat tui ergò appoſita, ita profectò quotieſcunque lubitum tibi fuerit, adueniet. Rerum nouarum vix quicquam habeo, quod ſcribendi curam mereatur. Diſceſſit quidem Matdiko Aurelianus ante ſex dies; ſed prætet Linkij munimentum aduentantis metu ſuccenſum, deſertúmque, nihil geſtum accipio. Sic inaudio Enguenium cum fœderato exercitu non longè Halipruno, Bauariſque verſari; ſed fuiſſe aliquid ab ipſo tentatum nondum comperi. Ex Auſtria rumores incerti; niſi quòd Brinum, vtcunque extrema pati dicatur, reſiſtit tamen; & ſuſcepta à Tranſyluano aliqua quidem, non ipſa tamen Presburgica obſidio eſt. Res in Dania ſemper confuſæ. In Anglia verò Farfaxius exſpectare adhuc Scotos dicitur, vt vnà cum ipſis Regem adoriatur. Quid nupertimè ab Harcurio dum hoſtium commeatus variè intercepit, geſtum fuerit, noſſe tu priùs, quàm nos oportuit. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale ô Decus meum dulce. Pariſiis, eodem XII. Kal. Sextil. M. DC. XLV.

EIDEM.

AGer tibi haud-dubiè optimus Præſul gratias, ob tam effuſam beneuolentiam. Id nempe cum ſumma affectus, gratitudiníſque teſtificatione præſtiturum recepit ſe; cùm tuis fretus literis, quàm cum amares ſecurum feci. Quid heic præſertim noui ſit, ex aliorum literis noſces. Exſpectatur Dux Aurelianus cras perendie-ve aduenturus; interim verò nata ipſi ſuperiore nocte eſt filia. Dicitur poſt aliquot dies repeciturus exercitum, Præfecto interim Ranzouio, donec Gaſſio à vulnere, quo ſauciatus eſt, conualeſcit. Speratur ſubinde grande aliquid molitutus in Flandria; nam & eò tendit, qui nouus Ambiani apparatur exercitus, & qui à Villa-Regio dicitur eſſe deducendus. Ad munimentum Linkij quod ſpectat, id nuper ſolùm captum eſt; & hoſtibus quidem non fugientibus, ſed ſeſe permittentibus mero arbitratui victoris. De Enguenio rumor eſt quidem præliatum fuiſſe in Bauaros, & tum victoriam ab eo ſtetiſſe, tum cæſos confligendo fuiſſe heinc Verthium, inde Turennium, verùm is planè certus non eſt; conſtantiúſque aiunt Enguenium in Franconiam contendere, hoſteis Bauariam tutatutos deflectere Danubium verſus. Ferunt Torſtenſonum parte aliqua exercitus ad Brinum relicta, accedere cum reliqua, eáque potiore ad Tranſyluanum, Cæſarianis videlicet iam iam inualeſcentibus; vtcunque quaſdam illarum copias ſic infregiſſe perhibeatur, vt ipſe quoque Archidux fuerit in diſcrimen non leue adductus. Creditur iam demùm ineunda Suecos inter, & Danos pax. Ad generalem quod attinet conueniſſe Cæſarei, Electoreique dicuntur, vt conuocatis etiam qui adſunt, adeſſe-ve poterunt, ex omnibus Ditionibus, Comitatibuſque liberis Germaniæ, ſingularum iura ſpeciatim diſceptent; quò ipſis pacis Arbitris viam ſternant complanatiorem. Memorant Angliæ Parlamentum literas poſtremò dediſſe ad Regem

quibus rogetur, vt ab ſe omneis turbarum authores ablegat, & Londinum repetat, ſuam authoritatem indepturus, quantam ſperare maximam per ipſa Regni iura poſſit: ni faciat, fore ſibi promptam apud omneis excuſationem, quòd extremis denique malis adhibita fuerint extrema remedia. Tu, ô, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v. Kal. Sextil. M. DC. XLV.

EIDEM.

QVi ante dies quindecim diſceſſit ad te Vgevinius, is quæ ſit ſpes recuperandi Illyricos libros aperiet. Recepit nempe ſeſe Lugduni, ſi quos in hac Vrbe non potuit nanciſci, valeat requiſiturum. Quòd Turca in Cretam vireis experiatur, facit fortè, ne cùm deſperet de expugnanda Melite, videri poſſit exercitum nequicquam coëgiſſe tantum. Nihil verò mirum interim, cogitare iam illum de occupanda Inſula; cùm ſit mirum potiùs cogitare tam ſerò; tametſi enim non videatur eſſe admodum magni, donec habetur à Venetis; ea tamen eſt, quæ comparata ad maris (imò & Græciæ, quod pridem Ariſtoteles notauit) imperium videatur. Dignus ſanè Harcurius iis, quibus eum exornas elogiis; ſed & fœlix interim eſt, qui talem ſit encomiaſten nactus. Non acceſſit hùc Aurelianus; verùm Borburgum obſidet, ſperatúrque eo breui potiturus. Nihil tamen mouet Picolomineus, planè vt appareat nihil cùm cætera, ſi modò Dunkerkam tutetur, curare. Id conſtabit clariùs, ſi qui nouus nobis apparatur exercitus, Audomaropolim, aut aliam inſignem Vrbem impetat, neque ille tamen ſuppetias laturus accurrat. Non longè eſt Enguenius iam à ſuperiore Palatinatu; nam Rotemburgum ad Tuberam non procul à fontibus cepit. Diſceſſiſſe ab eo ferunt Koniſmarkium, vt opem Suecis quos Saxones, Cæſarianíque vrgent, ferat. Sunt tamen, qui ſcribant miſiſſe eò ſolùm Equites mille, & quingentos. Acceſſit tandem Tranſyluanus ad Torſtenſonum cum exercitu, qui militum vicies mille perhibetur; addúntque Bukenium, dum inſidias quaſdam ad Preſburgum inſtrueret, cæſum; & Galaſi exercitum Pilſenum vſque in Bohemiam compulſum. Offert Danus Suecis, vt impetret pacem, aliquot inſignia vltra mare loca; illi verò plura depoſcunt, quæ etiam fortaſſis tandem obtinebunt. Conuenit ipſe cum Hollandis; ſed ſupereſt tamen Suecorum conſenſio. Angli res peſſum ſemper ruunt, neque modò Farfaxius obſidione Tamtonem ſoluit, ſed obſeſſorem etiam ſub Goringo exercitum fregit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Non. Aug. M. DC. XLV.

Dum hæc abſoluerem, acceſſit ad me qui renunciârit ſe inaudiiſſe pacem Danos inter, Suecoſque ſancitam; & fuiſſe Cantelmum VIII. *Kalendas permiſſurum ſe arbitratui Harcurij, niſi ſuppetias experiretur. Vale iterum.*

EIDEM.

NOn deſtitit ſanè Neuræus, quod inſinuaſti commendare; neque ego ſegnis profectò in ſollicirando artifice fui; ſed nempe ille tum alia quædam opera præ manibus habuit; tum ea perfecit lentiſſimè; tum me proinde continente procraſtinatione deluſit. Nunc, cùm videatur ſeriò tandem manum operi admouiſſe, ſpes eſt quidem, vt ſtet promiſſis, ac meis votis faciat ſatis: ſed quàm citò id ſit futurum, minimè auſim polliceri. Facere dumtaxat certiorem te poſſum, futurum vt per me non ſtet, quo minùs rem breui abſoluat. Exſequutus *Prudhominus* eſt, quod dignatus es illi demandare. Opinor verò Iuuenem ad te iam demum acceſſiſſe. Rerum nouarum vix quicquam habeo. Borburgi obſidio in dies promouetur; ſitque expugnationis ſpes hebdomade inſequutura. De Enguenio nihil certi, ac ne illud quidem, quod ferunt, in eo eſſe Bauaros, vt digreſſo iam Koniſmarkio, prælium aduerſus illum inſtituat. Dicuntur iam Brinũ, & arx Spilbergenſis extrema pati à Torſtenſono; ac miſiſſe ad Cæſarem cogi ſe, vt ſtatim, niſi opẽ ferat, ſe dedant. De Bukenij morte dubitari non video. Pax etiã Danos inter, & Suecos vix quicquam in ambiguo eſt, Monaſteriẽſem quî putes promotam; cùm necdum conſtet de titulis, quibus ſe Miniſtri Principum ornari depoſcunt. In Anglia dicitur Farfaxius obſidere neſcio quam arcem, in quam Goringus machinas belli, ſarcináſque conieccerat. Dicuntur & Scoti, acceptis ſtipendiis, tum deſeruiſſe Vorceſtriam, tum iter in VValliam inſtituiſſe aduerſus Regem. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Eid. Sextil. M. DC. XLV.

EIDEM.

QVi ad te peruenerat rumor de profligato ab Enguenio Bauarorum exercitu, is falſus quidem, ſed veri tamen quaſi prodromus fuerat. Quippe tunc nondum prælium commiſſum; nunc autem ſic geſta res eſt, vt generoſiſſimo Heroi gloriam pepererit ingentem. Cognoſces ipſe ſatis aliunde quidquid circunſtantiarum eſt; mihi abundè eſt, quòd tibi, qui ſic ad illum attines, hanc adeò illuſtrẽ gratuler victoriam. Id facio verò, dum interim deſiderio tangor cariſſimi capitis, quòd eo in conflictu ſtrenuè dimicando occubuit; Nobilis fuit iuuenis Daniel Auberius Maurerius, cuius induſtriæ Enguenius ipſe profeſſus eſt debere ſe Philippo-burgum expugnatum. Is ad indolem verè generoſam, tum Philoſophiæ ſtudium, tum bonarum Artium adiecerat cultum, ac cætera inter eam apparârat ſuppellectilem Organorum obſeruãdis Cæleſtibus, vt ſperaretur iure Hipparchus, Tychóque Gallicus futurus. Verùm aliter eſt Superis viſum, illéque nobis præreptus eſt (Capellano verò mihique imprimis, quibuſcum amore iunctiſſimus fuit) vt ea ſpectet iam cominùs, quæ eminùs ſolùm fuerat ſpectaturus. Non exciderent iſthæc mihi, niſi eum te noſſem, qui volẽs meis condones affectibus, vt quocunque lubet ſe exſerant modo. Quod ſupereſt, heſterna

luce

luce gratiæ ſolemnes habitæ ſint pro Borburgi expugnatione. Ferunt Tranſyluanum inſtructum myriadibus quatuor militum obſidere Presburgum, & Torſtenſonum cum equitatu idcircò ad eum diſceſſiſſe, quòd Galaſus, & Archidux, dum eſſent ſupperias Brino allaturi, coacti fuerint diuertere, tendeŕeque Presburgum verſus. Conſtans ſemper fama de pace Danos inter Suecóſque eſt. Obſident in Anglia Scoti Herefordium, cepítque nuper Farfaxius munitiſſimas quaſdam arceis. Venetos conſternatos aiunt, non modò quòd actum de Inſula putent, ſed etiam, quòd ſe, quà terra, quà mari impetiendos præſentiant. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XV. Kal. Septemb. M. DC. XLV.

EIDEM.

ACceſſiſſe demum ad te optimum illum Iuuenem eſt mihi ſanè perquàm iucundum. Scilicet tenebat me iam quæpiam de illo ſollicitudo, ob quinque iam hebdomadas ab eius diſceſſu tranſactas. An fuit porrò iſtheic die Lunæ magis, quàm hæic Cælum propitium, vt ſpectare vobis licuerit quod contigit deliquium Solis? Nobis certè præter eius Initium, quod minuto quarto poſt matutinam decimam obſeruaui accidere ad partem Solis Boream (& gradu quidem à verticali proximè trigeſimo) vix adnotari quicquam potuit, quod votis ſatisfecerit. Nam quòd per vices quidem, raptímque interuiſum aliquid fuerit, quovſque Eclipſis peruenit ad Digitos quatuor cum beſſe, deficientibus interim ex ipſa Sólis circumferentia gradibus circiter centum quinque; fuere tamen nubes deinceps ea opacitate, quæ & explorare maximum defectum non permiſerit, & vt cætera ſic præſertim Finem fecerit penitùs inuiſum. De rebus humanis, cùm eo ipſo die habitæ fuerint gratiæ ſolemnes pro Engueniana victoria, occupationéque Norlingæ, quæ poſtridie prælij facta eſt; non accepi quidpiam-ne fuerit ab Heroë illo tentatum. Aurelianus Caſſelium montem de dedendo ſe ſic interpellauit, vt occupare eum iam credatur. Voluit Brinum ſe Torſtenſono certis dedere condirionibus; at ille paciſci vllas recuſauit; conſtánſque ſatis fama eſt, ipſum ea iam Vrbe potiti. De Presburgenſi obſidione, aut iam cœpta, aut imminente vix dubitari quicquam video; & quia narratur Bukenius neſcio quam cladem circa eam paſſus, falſum vides fuiſſe rumorem, qui de eius morte percrebuerat. Quàm iure verò tu de Danorum, Suecorúmque pace hæſiſti; quando literæ recentiores perhibent Claſſem Suecicam nihil non hoſtile moliri. Cepit Farfaxius nouam arcem, aliámque rurſùm obſidet; & Scoti obſidere non modò Herefordium, ſed aliam quoque Vrbem dicuntur. Scribunt interea Parlamentum obtuliſſe Regi pacis conditiones, quas niſi accipiat, aleam planè iaciat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Septembr M. DC. XLV.

EIDEM.

QVas dignatus es ad me dare pridie quàm Albaniâ diſceſſurus eſſes, accepi. Gratulor Æſtatis feruores illeic fœliciter exactos, ac in impendentem Autumnum parem voueo fœlicitatem. Quæ de rerum ſtatu in Chriſtiano Orbe ratiocinaris, digna te ſunt; & maximè quidem circa Venetos, quos ea vixiſſe ſecuritate, vt de tanto hoſte non magis metuerent, eſt prorsùs ſtupendum. Siquidem videtur Reſpublica nulla conſiliis floruiſſe ſapientioribus; neque maiore prouidentia caſibus variis proſpexiſſe; ſed perſæpe nimirùm Deus ſæculi prudentiam confundit, planúmque facit, niſi ipſe Ciuitatem cuſtodierit fruſtra vigilare qui cuſtodiunt ipſam. Et de Creta ſanè acta res videtur; neque minùs Illyridi timendum eſſe perhibent ob traiicienteis per Styriam, Carinthiámque copias ingenteis; veruntamen res curæ erunt Deò Optimo, Maximo, ſperandúmque ex eius bonitate eſt, vt non modò malum ſerpere non ſinat, ſed penitùs etiam ipſum auertuncet. Ad res noſtras quod attinet, Aurelianus non modò Caſellium, ſed Bethunam quoque, & alia loca munita cepit, ac plura vt capiat in procinctu eſt. Enguenius aliunde ſemper Bauaros obſidionibus, præliiſque infeſtat. Fama de Brino capto elanguit: imò ſunt, qui ſcribant veniſſe ſuppetias, leueis illas quidem, ſed aliquas tamen. Reuiuiſcit fama ex oppoſito de Danica pace cum Suecis ineunda. Koniſmarkius reipsâ ſe in Saxoniam rediiſſe demonſtrat. Anglus nouas perpeſſus cladeis, tum Oxonium reuerſus eſt, tum continendis populis Comitem Robertum Briſtolæ reliquit. Emerſerat quædam Ruſticorum factio, quę ſeſe ab armis tam Regis, quàm Parlamentariorum tueretur; ac incedebant iam armatorum circiter decem millia, cùm Parlamentarij incópoſitam multirudinem exturbârunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Kal. Septemb. M. DC. XLV.

EIDEM.

TEnes me ſanè multis, magníſque nominibus tibi obſtrictum, at non eſt, quod putes eſſe in poſtremis illam, quaſi parentationem, quâ meum Maurerium glorioſè functum condecoraſti. Poterit olim tuus Enguenius quis ille fuerit, te edocere, vt minùs proinde pœniteat te bona ipſi verba dixiſſe. Habent ſe porrò Germaniæ res eo, quo perſcripſi tenore, niſi quod ſenſerit-ne Brinum ſuppetias, multi dubitant; ac fit iterùm de pace Suecorum, Danorúmque fama vacillãs. De Anglicis vera profaris; Rex enim VValliam deſerit, quippe ipſam quoque non fidam expertus, & in Scotiæ monteis recipere ſe ad Montroſium dicitur, toto penè Angliæ equitatu eum inſectante. Noſtras cur attingam non eſt; nam quid heſterna quidem luce in Senatu actum, aliunde pernoſces; venit eò Rex, ac iuſſit Edicta vndeviginti in Acta referri; vtcunque murmuratum ſit rem inſolitam, hac Regis ætate. Ipſæ Inquiſitionum

Claſſes mouere quidpiam cœperant; ſed nihil aliud denique, quàm Deùm, bominúmque in Præſidem primom implorârunt fidem. Diſceſſurus fuerat Condæus ab aliquot diebus àd Aquas Borbonias; reſtitit tamen hæcce de cauſâ; & Aurelianus intereà aduenit nudius-tertiùs, qui ipſe qooque Regi adſtarèt. Vertat Deus optimè omnia. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Valè. Parîſiis, vt. Eid. Septembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

QVòd hac vicè neqoe abs tè, neque ab optimo Campinio literas vllas acceperim, per-facilè coniectu eſt, fuiſſe à vobis in moutanam noſtram Regionem iter ſuſceptum. Quàm verò putas doleo abeſſe me à Làribus, quos quantum coniector, boc, quo àd te ſcribo tèmpore inuiſis. Scilicet te lætitiæ plènos paupere cauo exciperem, neque tu àd me, quaſi ad Philemonem diuertere dedignareris. Gratulor porrò neſciiſſe te quanto cum vitæ diſcrimine Heros Enguenios laboràrit. Scilicet, quo nuper veſpere ſcribebam, àduenit Curſor ex Germania renoncians ipſum febre continua, aloique profluuio vndecimum iam diuexari diem: ac nocte ſolùm ſuperiore aduenere duo alij, qui eſſe eum iam à febre liberum retulerunt. Quantis itaque io anguſtiis tota fuiſſes hebdomade, ſi motbum reſciiſſes, de qoo ad te ſcribi ante octiduum potuit? quantâ iam debes eſſe lætitiâ, cùm ægrotaſſe illum non priùs, quàm conoaleſcere addiſcis? captum iam ab illo fuerat Dunkeſpihelum, exercirúſque ad Halipruni obſidionem deducebatur, cùm ipſe Philippopolio, vbi quietiùs decumbere liceret, comportatus fuit. Feruur interim Bauaros ſe comparare ſollicitè vt caſtra noſtra adoriantur; vtinam irrito conatu! falſus omninò habetur rumor, qui percrebuerat de inita inter Cæſarem & Tranſyluanum pace. Torſtenſonius parte copiarum Brinum obſidentium ſubducta, dicitur inſigne neſcio quid moliri. Koniſmarkius, Miſeno capto, Kemmitium petit, Saxóque intereà cum Suecis coire in ſtatum neutrum experit. Inita iam demum atque promulgata Danos inter, & Suecos pax; vnáque eſſe præcipuarum conditionum ea dicitur, vt Hallandiæ Prouinciæ ſub Suecis remaneat in annos proximè quinquaginta. Non licuit infœlici Anglo penetrare in Scotiam; ac præter Equitatum, qoo ſempet vrgetur, coguntur copiæ vndique; quæ in anguſtias ipſum compellant. Briſtolam intereà obſidet Farfaxius; neque potuit Princeps Rupertus equitibus mille ſtipatus ſeſe ex ea ſubducere. Migrat Aurelianus cum reliqua Aula his ipſis diebus Fontem-Bellaqueum; neque eſt, vt aiunt rediturus in Flandriam. Cepere noſtri interea Lentium, & Armenterias; ac vtcunque Inſulani noſtros hactenus non admiſerint; ſaltem neque admittere Hiſpanum præſidium voluerunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVII. Kal. Octob. M. DC. XLV.

EIDEM.

QVas à Campinio literas Taraſcone datas accepi, argumento fuere diſceſſiſſe te in Ortum, illum io Occaſum; méqoe haud verè conieciſſe, cùm opinatus nuper ſum fuiſſe tecum iter ab eo inſtitutum. Debes iam hand-dubiè io Vrbem rediiſſe (cùm & aliunde Conſolatium Comitiorum tempus immineat) vtinam & incolumi conſtanter valetudine, & animo quaſi iucunda quadam ruſticatione recreato. Aduenit ecce tertiùm Curſor, qui renunciârit Enguenium ita conualuiſſe, vt de proximo in caſtra reditu cogitaret. Quanquam non modò ipſi licentia redeundi in Aulam eſt facta, ſed additum etiam abs Rege imperium, quod eius Parens, quæ eadem eſt tua Matertera, procurauit. Tametſi porrò Bauari in procinctu eſſe, vt Haliprunum obſidione ſoluant, dicantur; nondum tamen ipſos aliquid tentaſſe aduerſus caſtra accepimus. Conſtantior iam habetur pax Cæſarem inter, ac Tranſyluanum; ferúntque omneis Cæſareas copias in Torſtenſonum ſe comparare, dum interim & Koniſmarkius pactis cum Saxone induciis ſemeſtribus, ſe ad eum confert, & Sueci vires hactenus in Dania occupatæ eòdem contendunt. Pax illa Danos inter, & Suecos proclamata fuiſſe dicitur à decimo ante Kalendas; & oppida heinc inde capta redditum iri concluſum eſt pridie Kalendarum Nouembris. Non Hallandiæ modò Prouincia, ſed Regiunculæ etiam aliæ remanſuræ ſub Suecis ſunt in annos triginta, non vt ſcripſeram nuper quinquaginta, idque præter Goilandiam, Prouinciolaſque alias, perpetuò ipſorum dominio addictas. Id ſcilicet perſcriptum eſt vnà cum morte illuſtris Grotij, qui è Suecia rediens non ſine inſigni bonarum literarum damno, ipſo ſui anno Climacterico incidit in febrim, obiítque Roſtochij. Videntur Regis Angliæ res nunnihil meliùs ſe iam habere; ecce enim Monroſius Scotiam vniuerſam ſub iugum miſit; Scotique adeò, qui per Angliam, tum ipſum Regem inſectabantur, tum Herefordium obſidebant, omnibus dimiſſis Patriam repetunt, ſi fortè ſubſidij ferre quidquam poſſint. Penetrauit Rex interea Oxonium, vnde & vnà cum Goringo ſperatur ſuppetias Briſtolæ laturus. Ex Flandria ſcribunt Inſulanos admiſiſſe demùm Hiſpanum præſidium; veruntamen noſtros Baſſeam obſidere. Tu, ô, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariis, X. Kal. Octob. M. DC. XLV.

EIDEM.

NOndum rediiſſe te in Vrbem, qui fuit tibi Campinius occurſurus, ſignificauit. Interim verò ex literis Amicorum compiurium non accepi modò fuiſſe Diniæ te, ſed iiicic etiam teſtimonia ſolitæ tuæ erga me beneuolentiæ exhibuiſſe. Quippe non modò es dignatus humileis caſas inuiſere, ac te ſiſtere in Muſæolo mearum aliquarum vigiliarum conſcio; ſed Hominibus quoque noſtris voce, ſcriptóque palà feciſti quantum eſſet cordi, vt

ſarta,

ſarta, tectaque illa qualiacunque mea iura haberent; ac intelligerent ſimul me non poſſe abs te amari ardentiùs. Agnoſcis ipſe quàm non valeam debitas grates rependere; ſed ipſe nempe in cauſa es, qui tantus cùm ſis, tantulum me ita deuincis, vt dum tibi non temperas, me prorſus obruas, ac penitùs imparem agnoſcendo facias. Rerum nouarum vix quicquam habeo; & ſi quid habeo, ecce vix quicquam mihi ſupereſt temporis, quo id perſcribere ad te poſſim. Conualeſcit ſemper, ſed lentè Enguenius. An diſceſſerint noſtri Halipruno, vt adoriantur Bauaros; an alio conſilio, dicere non poſſum. Conſtans eſt rumor de inita Cæſarem inter, & Tranſyluanum pace; conſtantior adhuc de initâ ipſos inter Danos, & Suecos. Non differetur omnium arcium, oppidorúmque reſtitutio in finem vſque menſis Octobris. Fore memorant, vt Vrangelus quindecim millia militum in Germaniam illeinc deducat; cùm conſtet etiam rumor de ſemeſtribus inter Saxones, Suecóſque induciis. Ferunt Koniſmarkium diſceſſiſſe iam in Moratiam ad Torſtenſonum. Addunt miſſa à Tranſyluano ad Torſtenſonum tria equorum millia. Quod ſcribunt Legatos Cæſareos ſeriò iam ad pacem propendere, valdè optandum. Quod noſtri in Flandria non obſideant Baſſeam, cauſam eſſe aiunt interceptas literas, quibus hoſtes admoniti egregiè communierint locum. Plura ſcribere iam non vacat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Kal. Octob. M. DC. XLV.

EIDEM.

GRatulor te demùm in Vrbem rediiſſe; ac tuæ quidem literæ eam fluxionem non memorant, qua dum ſcriberes, laborabas; ſed optimus tamen Campinius illius ita meminit, vt etiam penè diffiderit poſſe te ad me ſcribere hac vice. Sed tu ſcilicet nimis bonus, vt mei ergò nolueris valetudinis habere rationem. Inſinuatum ab illo eſt contraxiſſe te id incommodi ex mora paullò diuturniore in ſudorifica illa Crypte. Ego verò id non demiror; qui ipſe quoque aliàs paullò diutiùs in ea moratus, dentium dolorem non leuem ſenſi. Id periculi iis non ſubeſt, quibus ſunt humores ex Balneorum vſu educendo diſpoſiti; at imparatis, inaſſuetiſque facilè tota corporis œconomia perturbatur. Deum quæſo ter-Maximum, vt te in quam-optimum ſtatum, ni iam fecerit, quam-primùm reſtituat. Nôram iam dignatum te fuiſſe lareis meos inuiſere, & ipſis met Conſulibus mea illa iura commendare. Quare & gratias iterum habeo, quòd & tam ſponte feceris, & graue etiam non duxeris ipſemet id ſignificare. Quæ mea heic erant negotiola peſſum penè iuunt Hugonis perfidiâ. Siquidem poſtquàm iam à Clero ſtipendia plena, & quaſi nunquam à procuratione abfuiſſet, obtinuit, ac honorarij etiam vice octodecim millia librarum conſequutus eſt; repetenti mihi mea iura, quæ & ipſe ſemper dum ſuis frueretur, vt iam fruitur, fecerat ſpetanda; obſtinatè negat ſe quicquam debere; ac, vt in ius vocem fidenter inculcat. Res mihi adeò inexſpectata, maximéque ob præconceptam de eius probitate, fide, moderatione opinionem, vt dubius pendeam, me-ne ipſum, qui illi nimis fiderim, damnem; an nihil aliud, quàm malitiam, impudentiámque eius deteſter. An faciam, quod ille inclamat, ſed me id nimirum abhortere nouit, vt vocem in ius, litem-ve ſcilicet intendam. Hæc ego ſanè aut nullo modo, aut planè inuitus ad te ſcriberem; ſed ipſe, vt faciam addis animos, dum quæ mea ſunt, ita habes cordi. Vt hæc mittam tamen, ac alia attexam, futurum ſperatur, vt Aula breui in Vrbem redeat ob Legationis Polonicæ ad Caletenſem oram adpulſum. Aduentat Enguenius; & cùm iam credatur perueniſſe Nanceium, paucos intra dies Cantillium accedet. Actum aliquid noſtros inter, Bauaróſque nondum auditur. Scribitur dumtaxat vtroſque contendere Danubium verſus. Ferunt Cæſarem accedere Lincium, ac ſunt, qui id interpretentur, vt cum Bauaro colloquatur. Obſtat egregiè Torſtenſonus, ne ipſius copiæ Danubium traiiciant, dum Koniſmarkius interim eò properat, ratis iam induciis. Hæſurus Tranſyluanus eſt in ipſis Hungariæ confiniis, quovſque eius Regni comitia ratas habuerint conditiones, quas cum eo Cæſar pepigit; ſed quo ſucceſſu dies docebit. Danica pax, quod alia ſpectat, exſequutioni demandatur, diſceptatióque ſupereſt ſolùm de Archiepiſcopatu Bremenſi. Scripſeram nuper Monroſſium ſubegiſſe iam Regis nomine vniuerſam Scotiam, & Scotos, qui per Angliam, eò accurriſſe tanquam ad incendium; nunc autem, quantum hactenus reſciui, is ſucceſſus fuit, vt Scoti Monroſſium Leſleo duce fregerint, eóque rerum adegerint, vt vix potuerit cum ducentis militibus euadere in monteis. Neque verò hæc vna Regis clades; ecce enim Farfaxius cepit aliunde Briſtolam, dedente etiam arcem Ruperto, ea conditione, vt tam ſibi, quàm militi diſcedere cum armis, cúmque ſarcinis pro more Oxonium liceret. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, pridie Non. Octob. M. DC. XLV.

Per-erudito Iuueni IOANNI VGEVINIO ROXOLANO,

PETRVS GASSENDVS S.

BInas iam abs te habeo literas; tu abs me habes hactenus nullas. Ecquem-nam virum haberes me, niſi me ſub cute, ac intimè noſſes? non eſt profectò, cur ſuſpicere, aut propenſioni erga te meæ quicquam penitùs deceſſiſſe; aut mihi ſatis non eſſe cordi, quidquid rerum te attinet; aut tuas mihi literas poſſe non gratiſſimas eſſe. Segnities eſt mera, cuius lenocinio dum ſcribendi differo tempus, etiam deſtinatum prætetlabitur, re quapiam noua interueniente. Certè iam etiam parum abfuit, quin literarum nihil darem; ac præclaro illi Neuræo tui ſalutandi committerem curam. Videlicet tuo candori fidendum magis

cenſeo, quàm vt ſcrupuloſè amicitiam colam. Si quid expediat, aut ſit oeceſſe; paratiſſimus ad officium ſum; ac ſic etiam me erga alios habeo, vt ſim licet in iis, quæ ſunt vrbanitatis negligens; non vereor tamen, ne amici aut mihi minùs amici ſint, aut me minus amicum putent. Scripſi iam nuper, vt expetiiſti; neque hæreo, quin ille Vir, qui adeò cordatus, bonúſque eſt, omni officio te proſequatur. Tu bene vale, & ſic habe me nihil vnquam prætermiſſurum, quod intelligam tua intereſſe. Pariſiis, prid. Non. Octobr. M. DC. XLV.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν*.

AVdio te adhuc tuo illo laborare *ῥευματισμῷ*, vtinam breui eum penitus euanuiſſe compertum fiat. Fluxionibus hiſce ſuæ periodi ſunt, quæ exſpectandæ potiùs à ſobrio, quietóque vitæ genere, quale tu haud-dubiè conſectatus es, quàm à nimio vſu pharmacorum videntur. Nondum acceſſit qui aduentat Orator ex Polonia, ac non mari quidem, vt creditum fuerat, ſed terrâ; neque rediit hactenus Aula, vtcumque io dies reditura ſpectetur. Peruenit tandem ſoſpes Enguenius Cantillium ante dies quatuor. Poſt admotos in Flandria noſtrum, Hollandúmque exercitus, póſtque circumuentum iam Hulſtium, quod obſidere Hollandi pergunt: regreſſi noſtri non Vdenardam, vt creditum fuit, obſident, ſed Baſſeam. Quanta Flandrorum conſternatione iſthæc peragantur, non facile dictu. Qui noſtri in Germania ſunt, immorari Hallæ Sueuorum dicuntur. Ferunt Cæſarem Lincio Ratiſbonam vſque venturum, vt conuocatis Principibus amicis, & Catholicis, quid conſilij ſit capiendum prouideat. Obſtat interim ſemper Torſtenſonus, donec præſtolatur Koniſmarkium, ne Cæſariani Danubium traiiciant. Perhibent Præfectum Hallandiæ ac alium etiam neſcio quem hærere, quæſito prætextu, ne Prouinciam Suecis vt pactum eſt, dedat. Ruunt Angli res continuò in peius; clade noua affectus Montroſſius, concluſit ſe caſtro, quod iam obſidetur. Defecere recèns inſignes aliquot vrbes ad Parlamentum; & quæ obſidentur Voceſtria, & Nouomarchia, deditionem mox facturæ ſpetantur. Hæc abſoluebam, cùm tuæ mihi redditæ fuere literæ; Delectauit ſummoperè, quod inde agnoui te meliùs valere. Gratias habeo, quòd ſis dignatus quis Comitiorum Conſularium euentus fuerit, ſignificare. Reſcieram iam Caneam captam, condolueràmque ita eſſe Orbem Chriſtianum comparatum, vt naſcenti malo ire obuiam non poſſit. Ecquæ-enim, quæſo, pernicies, ſi Vrbis inſignis iactura iacturam totius Inſulæ ſic trahat, vt damnis longè grauioribus inferendis ſit quaſi gradus? vertat Deus omnia in melius. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Eid. Octobr. M. DC. XLV.

EIDEM.

HAbebis ecce cum Epiſtolio exemplum trium Epiſtolarum, quæ prodeunt nunc primùm in lucem. Accipies autem lubens, ſat ſcio, quòd vtcumque magni momenti non ſint, meæ ſint tamen, & argumento cum iis cohæreant, quibus ipſe aliquam pridem anſam feciſti. Si ſuſtinueris vel ſummulas ipſis præfixas percurrere, neceſſe non eſt quicquam heic præmoneam. Multa ſunt in textu, quæ legi citra tœdium minimè valeant; ſed ea nimirùm à me extorſit polemicum ſcribendi genus. Hinc quæſitum remedium eſt ex illis compendiolis, vt ſi liber alioquin nimius, Coronidéque ſera ſit longus, dictum putetur, *legito pauca, libellus erit*. Vota illa tua pro fœlicibus Chriſtianorum in Turcas armis, digna ſunt tua & pietate, & magnitudine animi; ac, ſi quæ Campinius Maſſiliâ perſcribit vera comperiantur, votorum iam es quadantenus compos. Inuenit ægrè heic res fidem, quòd literæ Venetiis datæ die menſis XXVI. victoriæ non meminerint, quæ obtenta tamen à die quarta perhibetur; quaſi res adeò proſperè geſta non potuerit tandiu Venetos latere. An inſinuem verò eſſe heic Prophetam, qui Apocalypſin interpretetur, & magna quidem ſubtilitate, de futuro intra annum excidio tum ſtirpis Ottomanicæ, tum Sectæ Mohamedicæ; ac ea de cauſa bene multos, quibus Religio cordi eſt, aut in militiam ſacram conſcribi, aut in eam ſaltem opes erogare. Ipſe *ἐπέχω*, imò *ἀπέχω*, vtcumque ſorte neſcio qua factus negotij particeps; qui quærere fugio quid ſit cras futurum. De præſentibus dicere vt pergam, dum Torſtenſonus Koniſmarkium ad Danubium adhuc exſpectat, accedunt interea Leopoldus, Galasúſque ad Bauaros. Turennius verò vt tot collatis viribus impar, repetit Rhenum. Perſtant Hollandi in obſidione, famáque eſt fore, vt Hulſtium expugnent intra viginti plus minus dies. Noſtri non Baſſeam ſunt aggreſſi, ſed Lentium; ac non ipſum modò, ſed & alia quædam oppida ceperunt. Dicitur Enguenius perendie Cantillio in Vrbem venturus; ſperatur & Aula reuerſura tota inſequente hebdomade. Legatio illa Polonica diuerſura eſt nocte proxima Siluanectum. Neſcio an inaudieris Polonum Regem, dum vxorem magno apparatu, ex Gallia accerſit, conuocare intereà Toruni Synodum quandam celebrem, in qua inter Catholicos, Lutheranos, & Caluiniſtas, de Religione ſic diſceptetur, vt, ſi fieri poſſit, in vnam conſpirent. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XI. Kal. Nouembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

NOn neglexit ſanè Neuræus quæ tua fuerit ſententia de Hugone ſignificare. Ego verò, OPTIME PRINCEPS, malam eius erga me fidem cauſatus apud te non fueram, indignationem vt prouocarem; ſed ſolùm, vt qui ſe haberent mea illa negotiola, quæ tibi eſſe non parum cordi perſpectum erat

neſcius

neſcius non fores. Nihil erit profectò opus, vt te deinceps vlla earum commemoratione fatigem. Addo iam ſolùm perſtare illum obſtinatè ſuo in conſilio; & cùm optimus Præſul Toloſanus ab eo extorſiſſet, vt res deſignatis beinc inde permitteretur arbitris, poſtquam ego quidem Prælatos illuſtreis, Pariſienſem Coadiutorem, & Sagienſem Epiſcopum, nomine meo indigitaui; tum illum pedem retuliſſe, abnuiſſéque rem per arbitros decerni, quin-etiam rogitante me nihil-ne conſcientiam reuereretur; veritus non eſt coram eodem Toloſano Antiſtite, corámque noſtrate Gerentæo reſpondere, eam ſibi eſſe perſuaſionem, vt poſſit idcircò non ſtare promiſſis, quòd credat ceſſum ſibi à me ius fuiſſe ſibi à me fauore præreptum. Ita videlicet prætextum quaſi lenimen aliquod aduerſus conſcientiam percellentem quærit. Sed nimis tamen hac de re. Rediit tandem Aula in Vrbem; etiam Dux ipſe Enguenius valetudine proſpera; & quæ Legatio Polonica acceſſit San-Dionyſium, ingreſſura Vrbem perendie inſigni cum pompa ſperatur. Cepere quidem noſtri in Flandria oppida quædam, quibus ſe illeic ſiſtere tutò per hiemem poſſint: at ferunt tamen Picolomineum recepiſſe montem Caſellium, & quidquid præſidij in eo reperit, internecione deleuiſſe; ídque, dum interim Hollandi Hulſtio potituri haud-dubiè timentur. De Turennio an ſit ſtatiua cis Rhenum, ac in Lotharingia habiturus, nondum compertum. Non ſunt Bauari longè Halipruno, aiúntque intereà Cæſareos regredi Torſtenſoni metu, qui ita mouit verſus Bohemiam, vt dicatur etiam in altum Palatinatum excurſurus. Ingreſſus per Bohemiam Koniſmarkius ſic in Sileſiam penetrauit, vt oppida quædam inſignia illeic ceperit, ac Vratiſlauiam obſeſſurus putetur. Ratihabitio Danicæ pacis eſt vltrò citróque data, & accepta; ac perhibetur Vrangelus mox in Germaniam diſceſſurus. Dicitur Rex Angliæ tantillum erectior. Aiunt videlicet Monroſſium neque tantam perpeſſum cladem, quanta iactata fuerat; neque diu fuiſſe, quin res in Scotia prolapſas reſtituerit. Memorant etiam Goringum quidem aliquam paſſum iacturam fuiſſe; ſed paſſos nihilominùs Parlamentarios non minorem. Saltem ipſi Parlamentarij nondum rem eſſe aduerſus Regem planè confectam profitentur; quando conſtare negotia ſcribunt, quæ in ſequentem annum ſuperſint. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & dulce meum Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. Nouembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

NOn multis te moror, quia multa non habeo, neque ſuppetit multum temporis. Celebris heic fuit ante dies quinque Polonorum exceptio; futurúmque eſt, vt perendie nuptiæ in Regia celebrentur. Nondum cepere Hollandi Hulſtium, ſaltem quod inaudierim, prope diem tamen capturi ſperantur. Noſtri intereà futuram in Flandria hiemationem in dies ſtabiliunt. Turennius cis Rhenum hoc eſt in Alſatia, Lotharingiáque hiematurus putatur. Qui Cæſarianicum Bauaris ad eum adoriendum coïerant, regreſſi iam ſunt. Rediens è Sileſia Koniſmarkius dicitur mox vireis in Bohemia cum Torſtenſono collaturus. Diſceſſit iam Vrangelus, ac Albi traiecto, per Germaniam incedit. Ex Dania nihil habeo, niſi quod accipio Seuerinum Longomontanum, oppidò grandæuum, vtpote, qui Braheo adiutor fuerit, vitam cum morte commutaſſe. Ex Anglia perſcribitur Regem acceſſiſſe Nouarchiam, ac hiemem illeic tranſacturum. Sollicitant quidem Parlamentarij Scotos vt Vrbem illam obſideant; ſed futurum potiùs videtur, vt ſint de patria ſolliciti, in qua iterùm Monroſſius præpollet. Ferunt interim munitiſſimum neſcio quod caſtrum occupatum à Cromvvele Parlamentario; addúntque ipſum cum Farfaxio aggreſſurum eſſe Goringum, vt vel prælium conſerere, vel dimittere obſidionem Plimmuthenſem cogatur. Scribunt Monaſterio Miniſtros Cæſareos tum viſitaſſe Longavillam, tum ad Miniſtrorum Regiorum poſtulata reſponſum dediſſe. Obliuiſcebar rem ſatis nouam, Cæſarem nempe, vt ſpecialiùs Tranſyluanum demereretur, deſignaſſe illum Pro-Regem Hungariæ (an-non per-mirum niſi ouem, quod aiunt, lupo commiſerit?) ac futurum breui; vt etiam Sacri Imperij Principem creet. Res valde vulgaris; ſed mihi parùm fida. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. Nouembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

TVarum illarum literarum decimo Kalendas datarum meminiſſe nuper non potui, quòd non-niſi biduo poſt nuperas meas ad te datas fuerint acceptæ. Illæ ſunt, in quibus præclarè ratiocinatus fueras, tum de vulgari Medicina, tum de eo, quod Tiberius cenſuit, debere vnumquemque ſuam regere valetudinẽ, annos ſupergreſſum triginta. Nuptiæ inter Regẽ Polonum, & Mariam Gonzaguam celebratæ ſunt eo, quo prædixerã die, Réxque, & Regina ſponſam deduxerunt proprio inſignem Diademate, è Regia in Niuernam domum. Fuere honores varij deinceps illi habiti, imprimis verò heſterna luce à ſummo Senatu, aliíſque Magiſtratuum Ordinibus, & à Clero etiam, Academiáque Pariſinis. Eam ſub initium hebdomadis inſequentis diſceſſuram ferunt. Cùm literæ variæ habeantur, quæ captum iri Hulſtium paucos intra dies perhibeant; tum legi quaſdam Caleto ſcriptas, quæ ab octiduo memorant captum. Sunt, quæ renuncient Bauariæ Ducem morbo extremùm laborare; & Koniſmarkium, Torſtenſonúmque ita inſtituiſſe colloquium, vt ille in Morauiam redierit, hic iter deſtinauerit in ſuperiorem Palatinatum. Addunt digreſſos è Dania Suecos Albi ſuperato ſenſim promoueri. An acceſſuri autem ſint ad alterutrum vel vtrumque, an conſtituti potiùs per ſe, euentus proximè docebit. Plura iam non vacat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Nouembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

EIDEM.

EVere rurſus literæ tuæ biduo dumtaxat poſt literas à me conſcriptas redditæ; vt proinde agere gratias maturiùs non potuerim, ob exceptum adeò gratioſè Epiſtolarum mearum exemplum. Id profectò tanti non fuit, vt verba funderes tam bona, aut te aliud reciperes, quàm vel ipſum Titulum, vel quod ſummum fuit, ſummulas lecturum. Sed nimirùm, qui tuus eſt erga me amor modum non tenet; & quam de me præconcepiſti opinionem, eiuſmodi eſt, vt, pace tua dixerim, non ſatis caueas, ne quid nimis. Delectauit magnoperè habuiſſe te honorem tantum aduentanti Antiſtiti; quando is non poteſt non augere eam, qua in Aula præpolles, gratiam. Inaudij verba, quæ in Senatu ille accepit, ac reddidit. Quæ futura heic ſit illorum interpretatio, tu conijcis probè. Nondum exceſſere Poloni ex Vrbe; ſed exceſſuri tamen dicuntur inſequente hebdomade. Quod de Hulſtio capto perſcribebam nuper, euentu ipſo fuit comprobatum. Paſſus eſt deinde Lamboyus eam à Gaſſione copiarum cladem, quam futurum conceperat vt ille à ſe pateretur. Nunc, quod memoratu ſit dignum, Treuirorum Metropolis à Turennio ſic obſidetur, vt deditio eius ſpectetur intra decimum ab hinc diem. Torſtenſonus vrbe neſcio qua potitus perterret Bohemiam. Vrangelus verò, dum maiores adhuc è Suecia vireis præſtolatur, moras per Luneburgum trahit. Futurum aiunt, vt Magdeburgum neutrum à Succis impetret ſtatum; atque idcircò ab obſidione eminùs facta liberetur. Hæc inter verba, redduntur ecce tuæ literæ VII. Eidus datæ. Abbas Saluius eſt, qui eas ad me mittit, cùm ſolitus fuerit mittere Prudhomius. Niſi id importunum ſit, rogatum te velim, vt cùm ad me dare literas dignabere, deferri ad Campinium iubeas; vtpote cuius cum literis domum rectà miſſis eas ſim accepturus. De Hugone quod iterare tua dignatur bonitas, intercedit ecce rurſus Gerentæus, ſi ſtare fortè ille velit aliquorum Prælatorum, Aduocatorúmque arbitrio. Facturusne ſit, euentus docebit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XV. Kal. Decembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

SErò magis ex Vrbe redeo, quàm vt morari te pluribus, tametſi deſiderem, poſſim. Habendæ à me gratiæ fuere, & Cardinali Lugdunenſi, & Pariſienſi Coadiutori, & viris aliis Primoribus, etiam optimo tuo Conſobrino Duci Vantadoreo, quòd conuenire heſterna luce in Regium Collegium dignati, perorantem me patienter audierint. Itaque iſtud cauſæ eſt, cur animum tardè ad ſcribendum appellam. Rerum nouarum pauca inaudij, Regina Poloniæ eſt cras diſceſſura. Conſtat Treuirorum obſidio. Leopoldus, & Verthius minis intentatis Torſtenſonum petunt. Ille interim & variè graſſatur, & ad hiberna ſe comparat. Idem molitur Koniſmarkius. Exſpectat adhuc Vrangelus in Luneburgo Suecicas copias. Conuenere Magdeburgenſes cum Suecis de neutrali ſtatu. Comes Trautmandorfius Cæſaris Achates Monaſterium properans, aderat nuper Franco-furti. Facit illius deſtinatio, vt ſeriò de pace cogitare Cæſar credatur. An demereri Germanos velit, vt pacem ſibi conciliet, permiſsâ Proteſtantibus ſentiendi de Fide licentiâ, rei euentus breui docebit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Decembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

GEminas abs te literas eodem propè die accepi. Quod de Rege magnæ Britanniæ ratiocinaris, non coniectura, verùm ipſiſſima res eſt. Fœlix erat ille futurus, ſi maturè ſibi induxiſſet in animum, vt cum Parlamento rediret in gratiam: ſed nempe obſtitere ſemper qui adſtitere illi Magnates, cùm rati ſe eſſe præſertim exoſos, neque poſſe vnquam incolumitatem prece, aut pretio redimere, prætexuerunt ipſi & Maieſtatis immunitionem ex propoſitis nimiùm iniquis conditionibus, & ſpem propè certam vincendi, mittendíque omneis rebelleis ſub iugum. Interim verò dum illos audit, conſultorémque fidum non habet, peſſum in dies ruit, ac verendum eſt ne breui non modò minutam, ſed etiam extinctam Maieſtatem videat. Supererant illi nuper quædam copiæ, quibus ſtipatus videbatur poſſe citra periculum incedere, conſiſtere-ve: ecce autem illæ ſic deletæ ſunt, vt dimiſsâ Nouarkiâ Oxonium ſe receperit cum equitibus vix trecentis. Nihil ampliùs ipſi vltra Nouarkiam aut Regionum, aut virium eſt; & qui Goringus ad Eceſtriam cum ſuperſtite exercitu eſt, ſic à Farfaxio cohibetur, vt penè ad vorandum propria, quod aiunt de Polypode, acetabula adigatur. Scribunt Parlamentum feciſſe Roberto, & Mauritio diſcedendi licentiam; ac in eo iam eſſe, vt poſtremum deſtinet, qui offerant Regi pacis conditiones. Niſi accipiat, non video ſanè quis ſe tutò præſtet euentus ſponſorem. Eiuſdem porrò ponderis ſunt, quæ cætera ratiocinaris; ac de ipſa præſertim pace, ad quam vſque magnum oppidò chaos interiectum; vtcumque dicuntur Hiſpani petiiſſe quadrienneis inducias, ea conditione, ne Luſitanis rebellibus ſuppetiæ ferantur. Perhibent certè Cæſarem eo ſucceſſu animatum, quo Leopoldus frater noſtros cis Rhenum compulit, reuocaſſe Trautmandorfium, quaſi nihil iam ampliùs timeat, neque eſſe ſollicitus de pace debere videatur. Quanquam hæreo, id-ne ſit verum, cùm ob cætera, tum quia Torſtenſonus, & Koniſmarkius in eo ſunt, vt collatis viribus irruant in ſuperiorem Palatinatum. Mitto captam fuiſſe Treuirorum Vrbem, Electorémque Principem reſtitutum in integrum. Mitto diſceſſiſſe ex Vrbe ante dies quinque Reginam Poloniæ. Mitto cætera, quæ aliunde noſces. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Kalendis Decemb. M. DC. XLV.

EIDEM.

EIDEM.

Literas habeo à Neuræo, quibus ait te grarioſè conqueſtum, quòd occaſione nuperrima nihil dederim ad te literarum. Ego verò, OPTIME PRINCEPS, & dedi ſanè, & eadem viâ, qua ſemper dare ſum ſolitus, mirórque quî fieri potuerit, vt qui debuerunt reddere, euaſerint negligentiores. Memini illas ipſas fuiſſe, quibus oratum volui te, vt quia ſemper nimis ſerò tuæ literæ ad me prouenirent, deferri illas ad optimum Campinium, Neuræum-ve iuberes, ita nimirùm fore, vt illas cum ipſorum literis rectâ deſtinatis maturiùs haberem. An verò, cùm tu id fortè volueris ipſi Neuræo ſignificare, ille rem non ſatis percepit, & tuam ideò, quæ mea fuit, querelam eſſe eſt opinatus. Certè, ſi iſta quoque vice dare es dignatus ad me literas, illæ redditæ nondum ſunt; non quòd illos ideò incuſem, quibus eſt reddendi cura demandata, illi enim haud-dubiè ſunt, quàm vt citiùs valeant rem præſtare occupatiores; ſed vicem meam dumtaxat doleo, quòd ſi quidpiam fortè interſit, non poſſum maturè ſatis reſpondere. Vtcumque ſit, delectat me, quòd meas tibi per Neuræum literas tradi præſcripſeris; ſic enim, & ipſi occaſio ſalutandi te ſæpiùs dabitur, & ipſe ſæpiùs virum affari quicum verba non iniucunda conferi valeant, poteris; quippe illum noui eius indolis, vt niſi vocetur, aut quicquam interſit, ægrè ex muſæo diſcedat. Rerum nouarum vix aliud habeo, quàm quod reſcitur Mardikum ab Hiſpanis recuperatum. Imbecillum præſidium nôrant, Præfectúmque etiam abſentem; quare & minus mirum eſt, ſi ipſo potiti intra horæ dodrantem, ea nocte, quæ feſtum D. Barbaræ præceſſit, dicantur. Qui rumor percrebuerat de reuocato Trantmandorſio, comprobatus verus non fuit. Scribunt videlicet Munſtero exſpectari illum in dies, ſed mandatum tamen à Cæſare habens, vt Proteſtantibus Germanis quidquid demùm petierint annuat, ſi fœderibus modò Gallicis, Suecicíſque nuncium remittant. Ferunt hiberna per Bohemiam à Torſtenſono conſtituta; ac Vrangelum grandi paſſu eò contendere, Luneburgo relicto. Addunt futurum, vt dimiſſæ à Dano copiæ nobis ſuccedant. Anglus nihilo meliùs habet. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Eid. Decembr. M. DC. XLV.

Clariſſimo Viro PETRO MONERIO, *Doctori Medico*,

PETRVS GASSENDVS S.

Erit cur mirere, Clariſſime Vir, me, cùm ſim tibi vt facie, ſic nomine forſan ignorus, id cepiſſe conſilij, vt quidpiam ad te literarum darem. Sed nimirùm & tua mihi humanitas fando innotuit, vt minus propterea verear ne ſuccenſeas, & quod volo te, eiuſmodi eſt, vt minùs hæream quin pro tuo erga res bonas ſtudio, æqui, boníque ſis conſulturus. Inaudij re, ex quo Philoſophiæ cœpiſti dare operam, tantæ vertiſſe fœlicitati, quòd eſſe te eximij illius, Reuerendíque Patris Honorati Fabri auditorem contigiſſet, vt captus eius Sirenibus, ab illo non diſceſſeris; ſed contentis aliis collegiſſe ſemel curriculo (ſic enim vocant) puluerem Philoſophicum, ipſe conſtans, ac indefeſſus colligendum cenſueris etiam iterùm & tertiùm, quartúmque. Senſiſti quippe ex eius ore tanquam ex Amalrheæ cornu, vt inexhauſtus, ſic nouas ſemper promanare delicias; neque committere, vt illis genium defraudares vnquam potuiſti. Aiunt itaque penes te exſtare, quidquid ab illo per octennium, nouenniúmque dictatum eſt, hoc eſt tuæ facultatis eſſe rheſaurum oppidò inſignem, quo beate homines poſſis. Tertius ſcilicet prætercurrit annus, ex quo cùm mihi conceſſum fuiſſet egregia quædam ſpecimina ſcriptorum eius conſpicere, interpellare Virum cœpi, ac non modò per literas, ſed etiam per Viros verè nobileis germanum eius, ac patruelem Valgelaſium ſollicitare, vt quæ tam multa, támque præclara ſupra vulgare philoſophandi inſtitutum excogitaſſet, publici iuris faceret. Enimverò ea ſemper fuit animi ipſius modeſtia, vt & hactenus cecinerim ſurdo, & penè vt impoſterum id ab eo obtineam, deſperem. Quamobrem rogandum te cenſui (& non meo quidem dumtaxat, ſed etiam complurium, qui Viri ingenium pridem ſuſpiciunt, nomine) vt cùm rei pretium ipſe noueris, ipſe euulgare quidquid ex ea tibi commodiſſimum videbitur, velis. Fortaſſis nempe aliquis fuerit hac in re delectus habendus; ſed quis ille futurus ſit, noſſe te meliùs nemo poſſit. Auſim interea, ſi apud te quantulacumque fortè ſim fide, ſpondere fore, vt nunquam te eiuſce facti pœniteat; neque, vt tibi vnquam vitio, quod rem clandeſtinè curâris, vertatur. Siquidem, officioſum eſt hac ratione fallere viros, quorum eſt in præclaris rebus non tam moderatio, quàm aut parcitas, aut diffidentia nimia; ac illi verè amicos agunt, qui tale quid ipſis aut inſciis, aut refragantibus, moliuntur. Pernoſces verò ipſe haud-dubiè facturum te rem eruditiſſimis, & viro, & familiæ, & Societati non indecoram; ac tum eſſe te de iis benè, imò optimè meriturum; cùm rem procurabis, quæ gloriæ non cedere ipſis non poſſit. Teſtabere autem aliunde & in Præceptorem eximium eximiam gratitudinem, & ſingularem in hominum vniuerſitatem affectum; atque idcircò egregiam planè, quemadmodum merebere, ita profectò referes laudem. Ad me quod ſpectat, ſi me fortaſſis bona mea ſorte audieris, tum gratulabor ipſe mihi, quòd præclari facinoris me ſuaſorem præſtiterim; ac talem voti mei fortunam non infœliciter tentârim; tum animo erga te viuam vt penitùs gratiſſimo, ita comparatiſſimo ad obſequendum ſi quid me velis. Vale, Dabam Pariſiis, poſtrid. Eid. Decembris, M. DC. XLV.

LVDOVICO

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

EA fuit nuper præcipitatio, qua & ad te ſcripſi, & variè compegi literarum faſciculos, vt confectò præterea vno ex aliquot meæ illius Inauguralis Orationis exemplis, nô meminerim vnum-ne ad te ſpeciatim deſtinârim; quòd ne literis quidem meis ſignificauerim deſtinatum. Enim-verò, aut illud tibi in manus ſponte inciderit, aut Neuræus ſaltem tibi conſignârit. Quod autem te eo donatum voluerim, non fuit ſanè, vt in ipſo pellegendo tereres tempus; ſed dumtaxat id vt haberes, cui nihil, quod meum ſit, non iure debetur. Cæterùm habere Prælectiones pergo in auditorum frequentia pro ſolita Scholæ ſolitudine ſatis magna; ſúntque illi maxima parte & rude donati, & ingenui viri. Rerum nouarum vix quicquam eſt, quod ad te perſcribi mereatur. Perhibent Trantmandorſium Monaſterium iam appuliſſe; quo ſucceſſu docebit dies. Quod ſcribebam nuper de Danicis copiis ad nos acceſſuris, ratum iam habetur; aſſeruntque eas ex ſex peditum, quatuor equitum millibus conſtare; ac fore, vt ipſi Turennij exercitui breui accreſcant. Exceſſiſſe Torſtenſonus è Bohemia dicitur, vt collatis cum Koniſmarkio, quæ in Sileſia ſunt viribus, Turingiam verſus iter inſtituat. Vexatur ſemper Angliæ Rex eadem fatorum iniquitate. Iſthæc dum ſcribo, ecce mihi tuæ redduntur literæ ipſo die Nonarum datæ. Fuere haud-dubiè viri amici, qui de oratione ſcribentes, meas eſſe nugas aliquid putarunt. Tu interim, & nimis bonus, & nimiùm mei amans es, vt illicò ipſis tantam fidem habeas. Vtinam verò tam teipſa, quàm tu me habes, eloquens forem, vt eſſet quod in tuæ virtutis commendationem impenderetur. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô dulce Decus meum, ac Præſidium Vale. Pariſiis, perendie Iduum Decembr. M. DC. XLV.

EIDEM.

EVere hac vice literæ tuæ paullò maturiùs redditæ; quippe eas accepi matutinis horis. Quod exſpectare meæ illius oratiunculæ exemplum dignaris, tuæ humanitatis eſt, amoríſque erga me ſummi. Eam ſanè vbi pellegeris, tanti non fuiſſe, vt à te exſpectaretur, deprehendes. Quæ de Germanis, Hiſpaníſque ratiocinaris, præclara ſunt: vtinam verò illi de pace, induciis-ve ſic cogitent, vt dum ne ſeriò cogitare de illis videantur affectant, iis ipſis, quæ ſeriò haud-dubiè concipiunt, non excidant votis. Nempe & noſtra eòdem tendunt; ſed non tamen conſimili artificio diſſimulata. Inaudies percrebuiſſe heic de futura illicò pace, aut de futuris ſaltem in annos XIV. induciis rumorem, ac authores fuiſſe citatos tum Cardinalem, tum Cancellarium, tum & Præfectum, & Cenſorem Ærarij; verùm quas licuit Monaſterienſeis literas videre, tale nihil habent. Anſa fortaſſis ex eo facta, quòd vulgaris perſuaſio fuit, Trantmandorſium ſeriò de pace acturum; ſed quidquid ab eius acceſſu exactum huc vſque fuit temporis, id totum penè in ſalutando, reſalutandóque conſumptum exceſſit: ac aliunde ne adhuc quidem qui profecturi ex Hollandia Monaſterium ſunt legati de pace, illeinc diſceſſerunt. Aiunt Cæſarem hiematurum Lintzij, ac exercitum eius longè eſſe, vt inſequatur Suecicum, & Koniſmarkium interim complura per Sileſiam inſignia loca occupaſſe. Angli res nihilo meliùs habent: feciſſe illum ſuorum partium Sectatoribus libertatem ſcribunt diſcedendi ad Parlamentum, vt rebus ſuis quocumque tandem potuerint modo conſulant: planè, vt ſi præſente iam, aut imminente naufragio, liberum foret accipere quamcumque tabulam primùm occurrentem. Accipies cum his literis tuæ Iconis Ectypum, qui vnicus expreſſus eſt à quadrante horæ dumtaxat. Typus ſcilicet nondum eſt omni ex parte abſolutus, vt tranſmitti hac vice poſſit Ectyporum faſciculus; iſtéque intereà ſufficiet, vt quid id ſit rei cognoſcere poſſis. Vtinam ipſo Prototypo frui nobis liceat in Neſtoreos annos. Sic proinde viue, ſic vale, DECVS PRINCIPVM, decus meum dulce. Pariſiis, XI. Kal. Ianuar. M. DC. XLVI.

EIDEM.

LIteras ex Prouincia hac vice accepimus nullas. Videlicet non potuit Curſor, quantum conijcere par eſt, eniti per hæc frigora, quantâ ſolitus fuit diligentiâ. Heic certè cùm priùs per aliquot dies hiemaſſet ſatis acriter, tum & pridie Natalitiorum, & totis Feſtis ſic conglaciauit, vt Sequana denſo concreuerit gelu. Rigor hic Melano fuit excuſationi, cur excudi mihi non curauerit quem Iconum faſciculum mittere ad te deſtinâram; verùm id Deo benè propitio occaſione proxima fiet. De rebus nouis, ſcribunt Munſtero ita cœpiſſe Trantmandorſium cum Regiis Miniſtris agere de pace, vt ſit Cæſaris nomine ceſſurus quidquid illi competit iuris in Metenſem, Virodunenſem, & Tullenſem Epiſcopatus, vt Landgrauiæ Haſſiacæ neſcio quid iurium relaxaturus, vt bona fide cum Palatino causâ ipſius cognitâ, probéque diſcuſſâ acturus; vt ipſis demum Suecis pecuniâ numeratâ ſatis facturus. Aiunt interim Cæſarem fidem Bauari habere ſuſpectam; ac ſubuereri ne is nobiſcum quidpiam fœderis meditetur. Traiecit Albin Vrangelus, & copiis incolumibus ad Torſtenſonum iam acceſſit, quò illi, vnà cum Koniſmarkio, euaſuri deinceps ſint, euentus breui demonſtrabit. Cepit Turennius quandam arcem munitiſſimam vltra Rhenum, nec procul Moguntiâ; ac perhibetur tamen ſecundum Rhenum, quam ſecundum Moſellam eſſe hiematurus. Angli res pronæ ſemper ruunt. Cepere recèns Parlamentarij vrbem, arcémque in Lancaſtria. Petiit Rex ab ipſis in gratiam Ducis Richemontij, & quorundam aliorum liberi commeatus literas, quas & conceſſerunt.

Nondum accipio miſſas fuiſſe quas aiunt poſtremùm ab illis offerendas Regi pacis conditiones. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Kal. Ian. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Siccine ergo, OPTIME PRINCEPS, obruere me pergis tuâ munificentiâ; neque redire Solem ad nos, quin tua ſimul redeant munera permittis? Sed ſedulò nempe Solem imitaris, qui benefaciendo indefeſſus eſt, illáque, ex quibus nihil reportat, fouet. Meruit porrò interim Sol & haberi Deus ab iis, qui ipſum Authorem Solis ignorârunt, & ipſi τοῦ Θεοῦ *Dei* nomini cauſam facere, tam ἀπὸ τοῦ θέειν, quòd perpetuò *currat*, quàm ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι, quòd *peruidens* omnia, omnibus prouideat. An-non ipſe ſaltem mereris haberi viua Dei imago, quando in Religione Sacra, id quod in Prophana audire non licet: Nôſti quippe, quod ait Plinius, *Deus eſt mortali iuuare mortalem, & hac ad æternam gloriam via*. Et ſtatim, *Hic eſt vetuſtiſſimus referendi bene merentibus gratiam mos, vt tales Numinibus adſcribantur*. Ac longè quidem abes ipſe, vt ſimile quidpiam affectes, qui pergis etiam largitionem habere quaſi clandeſtinam, dum ne literis quidem tuis interſeris vllum de ea verbulum; adeò vereris, ne quod occultum eſſe expetis, retegatur; at forem profectò ego excuſatior, ſi minùs in accepto dono commendando modum tenerem, in quo conferendo ipſe non tenueris: &, vtcunque aliud non liceat; ſaltem hanc tuam beneficentiam pati innulgatam non poſſum. Id diſplicet, quòd verba me, quibus mea in te gratitudo congruè exprimatur, deficiant; ac recreat illud ſolùm me, quod meum tibi pectus eſſe non incompertum ſentio, neque ambigo, quin meum affectum candoris, venerationíſque erga te pleniſſimum probans, ſis pro ſingulari tua bonitate in ipſo regnare contentus. Cæterùm, cùm binas abs te hac vice literas habuerim, tum non potui illas præſertim ſine rubore legere, in quibus meam Oratiunculam tuo prægrauaſti encomio. Quippe ea tanti ſanè non fuit, quam cognoſcere totam ſuſtineres; quantò minus, vt tuo illo Eulogio tanto eam exornares? Habebis heic tandem quem ſperandum feci Iconum tuarum faſciculum, vt ſi lubeat in ſelectiores diſtribuere Amicos poſſis. Vereor ne qui cominùs erunt, deſideraturi aliquid ſint ad ſimilitudinem exquiſitam; ſed Mellanus tui cauſatur abſentiam, ac vouet, ſi quando tuimet ipſius frui conſpectu liceat, adhibitum iri à ſe omne ſtudium, vt imaginem exprimat, qua non ſit ouum ouo ſimilius. Quamobrem ipſo vſus fuerim, fecit tum viri celebritas, tum facta ante tuum diſceſſum, quam & aſſeruârat, tui delineatio. Ad typi, tabulæ-ve cælatæ magnitudinem, formámque quod ſpectat, agnoſces eſſe eandem aſſumptam, quæ ad effigiem Monmorantij Conſobrini tui τοῦ μακαρίτου vſurpata fuit. Habebis & Oden, quam ad te tranſmitti Capellanus ille noſter exoptauit. Haud hæreo verò, quin ea ſit futura tibi gratiſſima, & merito Viri, qui tui obſeruantiſſimus ſemper eſt, & commendatione Enguenij, cuius laudibus Ode conſecrata. Rerum nouarum nihil heic eſt, niſi quòd falſus rumor fuit, qui de commiſſo in Bohemia prælio, cladéque à Suecis accepta percrebuit. Rediit Stokolmium Tuillerius, ac fuit Cancellarius Oxeſternius Comitis titulo donatus. Hæret ſemper Oxoniæ Anglus, ipſámque quaſi à Farfaxio breui impetendam communit. Pacis negotium lentè procedit. Turennius partem exercitus in hibernis iam collocauit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & hunc, & porrò Neſtoreos annos fœliciter viue, ac Vale. Pariſiis, Non. Ian. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Merebar ſanè id, quod euenit, quódque Neuræus ſignificauit, ne ſcilicet miſſa effigies, tui effigies non ſatis foret. Noluiſti ipſe pro tuo illo in me affectu quicquam cauſari, veritus putà ne mihi quicquam moleſtiarum ingereres, verùm hoc ipſum magis me angit, quòd tibi tam bono, tam mei amanti, opellam locârim tam parùm fœlicem. Et quàm putas vellem, vt licuiſſet mihi hacce occaſione eſſe cœlatori; neque pendere exprimendis hiſce lineamentis ab aliena manu? At mihi non cœlum ſubtile, ſed rudis ſolùm calamus eſt, quo vtcumque poſſet illa tui melior, diuiniórque pars deformari, eſt tamen adeò ſingularis animi tui moderatio, vt ne pudorem iniiciam, operæ eſſe parcendum putem. De Iconiſmo quid cogitem, ad ipſum reſcribo Neuræum, vtinam ſint & ſapientiores, & fortunatiores δώτηραι φρονῆσιν. Quòd fueris dignatus tuàs literas tanta amoris erga me tui teſtificatione complere, pro tua illa fuit bonitate, qua, quod ad me ſpectat, temperate tibi, modúmque tenere minimè es potis. Ecquis nimirùm non fuerit, ſi rem nôrit demiraturus, te, tantus cùm ſis, cum tantulo me agere ex pari; & non qualem poſſum, ac debeo, obſeruantiam exigere, ſed reciprocam petere amicitiam. Qualecumque ſit, quod tibi de me polliceri potes, (nihil autem non potes, quod opis quidem meæ ſit) id omninò tuo ex nutu, arbitrióque pendet. Inaudieris iam appuliſſe huc Cardinalem Antonium; & filium Longauillæ natum. Perhibent agi iam de pace aliquanto feruentiùs; vtinam verò etiam fœliciùs. Addunt Torſtenſonum collatis cum Koniſmarkio copiis Litomericum obſidere. Acceſſit à Turca, qui à Cæſare liberum commeatum exercitui aduerſus Venetos comparato obtineat. Scoti Nouarchiam obſident: Rex ipſe à Parlamentariis pacem poſcere renunciatur. Plura pluribus iam non vacat. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale, ô Decus meum dulce. Pariſiis, prid. Eid. Ian. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Et parum vacat, & pauca ſunt, quæ impræſentiarum ſcribenda occurrunt. Nondum literas ex Prouincia habuimus; ſed, quantum quidem conijcere ex ſuperioribus fas eſt,

eſſe oportet, quæ Comitia tum indixeras iam perfecta, Deum veneror, vt in illis omnia tibi pro votis ſucceſſerint. Verſatur adhuc in Ciuitate Cardinalis Antonius; ſed diſceſſurus breui, vt aiunt in Abbatiam Normanniæ quandam, vnde comitatu ex Italia recepto, duos poſt menſeis rediens, excipiatur ſolemniùs, & vt Nepotem Summi Pontificis decet. Rumor fuit admodum vulgaris abiturum heinc illum in Prouinciam, & concedente Turrim Aquoſam inhabitandam Lediguerio, immoraturum complusculùm. Id ſi verum ſit, non potes profectò ſuſpecti conſilij non particeps fuiſſe. Meliùs iam habet Dux Aurelianus à ſua illa Nephritide, calculos nempe emiſit duos quibus fuit per duos dies maximè quidem diuexatus. Illuſtriſſima eius Coniux emiſiſſe partum immaturum dicitur, ac meliùs quoque ſe iam habere. Memini nuper fœlicis partus, quo Illuſtriſſima tua Conſobrina filium edidit, illo ipſo die. Paucæ ſunt horæ, ex quo inuiſens Capellanus me, retulit & Matrem, & Filium optimè valere. Adiecit porrò literas à Longavilla recèns acceptas, ſpem magnam pacis facere; quippe ſuperatas iam omneis præliminareis difficultates; ac ipſummet componendarum rerum negotium ſeriò ſuſceptum. Procedere aiunt res Germanicas, Anglicanáſque eodem tenore; & quod ſpectat ad Flandricas, inaudieris iam, vt opinor, quemadmodum Gaſſio Legioni inſigni penè integrè conficiendæ excurrerit. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis xiv. Kal. Febr. m. dc. xlvi.

EIDEM.

Qvam eleganter expreſſiſti rigorem illum hiemis, qui iſtîc dum conſcriberes literas poſtremas inualuit? Profectò tempeſtatis faciem non auerſarer magnopere, ſi tam bella occurreret, quàm eſt bellè à te deſcripta. Nos hac in Vrbe nihilo clementiorem experti ſumus. Videlicet à Natalitiis in hunc vſque diem, quo cœpit degelare, ita deſæuiit, vt glacies robuſtiſſima, qua tum Sequana obduruit, etiam-num perduret. Quàm humaniter verò etiam doles vices infœlicis Principis, qui dum Maiorum ſatagit, etiam minorum iacturam facit. Vtinam ille tam cordatè, quàm tu, potuiſſet ratiocinari, neque enim ſeſe in eas conieciſſet anguſtias, ex quibus reuocare gradum, incolumiſque euadere, niſi æquus amet Iupiter, non poſſit. Iſthæc dum ſcribo, redduntur ecce, quas es dignatus Lambiſcij dare. Ita-ne verò, Optime Princeps, vacauit tibi literas otio, quietéque digniſſimas inter negotia illa tam ardua, importunáque perſcribere? Nimirum accepi ex aliis quàm intricatæ molitiones occupationem tibi faxint, & quantum inde ſuboriri impliciti laboris ſentias, vnde leuamen oneris, quod ſuſtines, fuerat ſperandum. Næ tamen fallor, qui cum te nórim ea eſſe magnitudine, atque conſtantia animi, vt nihil hiſce gerris, titiuillitiiſque mouearis, reputare debeam te nihil propterea ex tranquillitate illa remiſiſſe, quam peperit tibi & animi candor, & morum integritas, & dictorum omnium, factorúmque conſenſio. Audieris, opinor, futurum vt Aurelianus in Prouinciam tuæ conterminam diſcedat, & Turnonem Comitia, quibus interſit euocet, niſi ea fortè votorum Aulæ ſeſe audientiora exhibeant. Aduentare aiunt Turennium in Vrbem, & vel hoc ipſo veſpere, vel craſtina die adfuturum. Hollandi pro pace Legati acceſſiſſe iam Monaſterium perhibentur. Ferunt Miniſtros Regios ſecuritatis titulo depoſcere, & Lotharingiam, Comitatúſque conterminos, & vtramque Alſatiam, & cum Suntgora Briſgoïam, & Philippoburgum, atque Hermenſtemium, & neſcio quæ inſuper alia: Suecos autem petere & vniuerſam Sileſiam, & ipſam Pomeraniam, & Mekelburgi maritima; & Harberſtadium, Oſnaburgum, quoſdámque alios Epiſcopatus. Interim verò ipſi Sueci non modò Liromericum, ſed etiam quædam alia circum loca expugnauerunt. Dicitur eorum exercitus computatis Vrangeli copiis, ex ſexdecim equitum, & quatuordecim peditum millibus conſtare. Excurrit veredis Koniſmarkius Varſouiam; & cum Polono collocutus exercitum ſubinde repetiit. Quid id fuerit, rei euentus docebit. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, vii. Kal. Febr. m. dc. xlvi.

EIDEM.

Accipio ecce literas, quas iterato è mediis Comitiis dignatus es dare. Fit verò ex ipſis occaſio ſuſpiciendi iterùm quî animum inter tot turbas adeò imperturbatum geras, & tam ſerena mente de pace, déque bello ratiocineris. Sed nimirùm neſcius ad dextram, ſiniſtram-ve deflectere, & recto ſemper tramite qua virtus demonſtrat, incedens, ipſis negotiis ſuperior es, ac illa tractas non negotioſus. Non fueram ego opinatus duratura tandiu Comitia, ſubuereor tamen, quid fuerit cauſæ; ac lætor eſſe re ea ſpe, vt fœliciter denique ſuccedant. Significauit mihi Tornator, qua in amicos illos meos bonitate exſtiteris; vnde & quas poſſum gratias refero, quando quas par eſt, meæ non eſt opis. Haud hæreo verò, quin cogitàris totam etiam Vrbem onere eximere, ſi in te quidem id fuerit ſitum; quare & grates etiam rependo ob pronam adeo voluntatem. Tametſi enim aliqui immemores beneficiorum, quæ mei causâ conferre ſoles, non eſt tamen proptereà æquum, vt affectum in Patriam exuam, & debiliorum, pauperiorúmque propter aliquos potentiores, ditioréſque dimittam curam. Poſt datas ad te nuperas inuiſens Capellanus me, ea legit, quæ dignatus es de condito Poëmate in Enguenij laudem inſerere tuis. Quam putas verò, Deum Immortalem! ſeſe deuinctum teſtatus eſt, quòd tu, tantus Princeps, tam bona de ipſo fundere ſuſtinueris verba! Exoptauit certè, vt tibi ſuo nomine gratias agerem, ac ſenſum gratitudinis quam-maximum ſignificarem.

Nihil

Nihil habet Aula recentius, quod ſciam, quàm miſſum Curſorem à Cardinali Barberino, & Thadæo fratre, quos cum tota familia, ac ſola Thaddæi vxore Romæ relicta, appuliſſe Leonem aiunt, vt fuit ſtatim tibi hauddubiè perſpectum. Inſigne profectò temporibus noſtris ludibrij Fortunæ, ac viciſſitudinis humanarum rerum exemplum, quo moneantur omnes, qui ſtant, vt iuxta præceptum Seruatoris, videant ne cadant, ac ne ita fidant volubili globo, quin ſaltem pedem alterum ſupra immotum cubum conſtituant. Exemplum aliud in Anglo Rege, qui cùm tertiùm per literas à Parlamento petierit, vt accedere Londinum liceret, & de pace ipſa coram agere, ita repulſam paſſus eſt, vt Parlamentum ſtatuerit, nulla ratione neque coram, neque per Legatos cum eo agere, ſed præſcribere ſolùm ipſi conditiones, in quas concedat. Præter illa, quæ nuper ſcripſi à Miniſtris Regiis Monaſterij propoſita, poſtulârunt ecce vt tota Alſatia Franciæ adſcribatur, & Rex, quaſi eius Land-grauius in Comitiis Imperij tum ſedem habeat, tum ſuffragium ferat. De Lotharingi negotio agendum Monaſterij negant; ac contendunt eum Principem debere ab vno Rege dependere. Tendere aiunt Torſtenſonum in ſuperiorem Palatinatum; ac fore, vt cum Bauaris, ſi quà obſiſtant, prælium committat. An verò etiam aliquid Cæleſtium rerum commemorabo? Ecce, cùm nudius-tertiùs manè Lunæ Eclipſis contigerit, ſatis fui fœlix, vt ſaltem totam, quod aiunt, Incidentiam obſeruitate potuerim. Cætera inter Initium fuit horâ præcisè quartâ cum quadrante, & Immerſionis Totalis punctum hora quinta cum parte quinta. Prætereo glaciem planè ſolutam, ac Sequanæ alueum admodùm intumeſcere; tametſi frigus viſum eſt hocce ipſo die reſumere vireis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Kal. Februarij, M. DC. XLVI.

Admodùm Reuerendo, & Doctiſſimo, Clariſſimóque Viro D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano,*

PETRVS GASSENDVS S.

DVo penè ſunt menſes, Optime Virorum, ex quo accepi literas Bruxellæ abs te Langreno tuo conſignatas. Et ſtatim quidem præclaro Viro literas mihi redditas, quò te certiorem eiuſce rei facere poſſet, ſignificaui; at non feci tamen Reſponſionis ſpem, quo vſque tibi reddere eorum, quæ per me curati in Prouincia exoptâras, rationem poſſem. Tametſi verò reddere quampiam ab aliquot iam diebus potui; quòd tempus nihilominùs nuperæ Eclipſeos inſtaret, ac perſcripturus ad te forem, quam expertus fuiſſem in ea obſeruanda probam, improbam-ve fortunam; idcircò, vt tibi vnis literis ſatisfacerem, differendum cenſui. Nunc igitur cùm me fortuna circa Eclipſeos obſeruationem non omninò deluſerit (nam totam ſaltem Incidentiam dubio tempore conſpicuam reliquit) ecce de ea quidem aliquid dicendum; ſed priùs tamen eſſe videtur ad capita illa præcipua literarum tuarum præmittenda Reſponſio. Itaque poſt illas acceptas, deſtinaui ſtatim, quas per me voluiſti ad nobilem Arnaudum tranſdi, conſcriptis vnà verſibus paucis, quibus & dicerem ſalutem, & quanti deberet tuum illum affectum ducere, facerem perſpectum. Scripſi autem ſimul ad Riantij Baronem Aquenſis Senatus Conſiliarium, & Peireskij τοῦ μακαρίτου, ex fratre Nepotem, ac à tribus iam menſibus ex aſſe hæredem; quando qui hæres fuerat Parens ipſius Valaueſius, terrena illi ſpolia, petiturus ipſe Cæleſtia, dimiſit. Scripſi, inquam, vt tui causâ duo quædam ex eo flagitarem; vnum vt vel tranſmitteret quem poſſem tecum communicare Babylonium laterculum; vel curaret ſaltem impreſſos in eo characteres ita ſcrupulosè, exquiſitéque delineari, vt nihil intereſſet, an in ipſo-met latere, an in tabula effigiati conſpicerentur. Alterum, vt cùm exſtare noſſem in ipſius ædibus antiquum marmor, quod Peireskius Maſſiliâ obtinuerat, erectum prius ad exteriorem *Templi Accolarum vocati* parietem, quódque ille eſſe opinabatur ſtatuam Crinæ Medici, habiti ſecundi Vrbis fundatoris: vt, inquam, curaret id marmor per Pictorem quàm magna poſſet imitatione adumbrari, quia ſtatua eſſe, haberi-ve tam Pytheæ, quàm Crinæ valeret; neque vlla poſſe obtineri ſtatua inſtituto tuo accommodatior videretur.

Cæterùm ex Arnaudo quidem nihil accepi hactenus; at Illuſtris Baro dum faciendi ſatis poſteriori petitioni occaſionem præſtolatur, fecit iam ſatis circa priorem. Videlicet effigiem nactus; quam fieri Peireskius curârat vnà cum facta deſcriptione memorati laterculi, & miſſa quidem, quantum coniector, ad veſtratem Rubenium (Italicè quippe ad ipſum ſcribebat) ad me tam effigiem, quàm deſcriptionem miſit. Vtramque proinde tranſmitto ad te, ac Baronis etiam addo literas, vt pronam ipſius voluntatem nôris. Vereor interim, ne maiorem euentu ſpem conceperis; ac potiſſimùm cùm Ægyptius potiùs, quàm Babylonius later videatur (vtcumque ipſi quoque Ægyptij potuerint perinde ſuas Siderum obſeruationes conſcribere) verùm quidquid id rei ſit, tu & peruidebis, & conſules boni.

Næ verò & nimiùm es bonus, & mei amans nimiùm, dum, vt Pytheæ ita mei mitti Iconem poſtulas, ac eo præſertim, quo inſinuas fine? Abundè ſanè eſſe poteſt, ſi qualiſcumque fiat mentio tum meæ in te obſeruantiæ, tum adhibitæ diligentiæ, vt tibi qua poſſem ratione ſatisfacerem; niſi ſis etiam adeò profuſus, vt tua in me viſcera pro tuo erga me ardore effundas. Ac non ſum quidem adeò auſterus, vt Amicis inſtantibus tale quid negare ſuſtineam; ſed non poſſum tamen ea eſſe fronte, vt effigiem mei paginæ vlli appictam videam. Cùm Peireskius

certè ex me extorſiſſe, vt Mellani manu æri incidi me pateretur, dedi illicò operam, vt typus ipſe ſupprimeretur; ne videlicet res in alios, quàm in intimos, fidóſque Amicos abiret. Heinc vellem quidem aliquis mihi ſupereſſet iam Ectypus, quò donare te potis forem (ſed eo ſolùm fine, vt tibi haberes) cùm non ſuperſit, operam dabo, vt ſi qua poſſim recuperare occaſione alia rem præſtem.

Adiungam hiſce literis quæ exarauit Merſennus raptim de oſcillationibus tuis. Peregit ipſe experimentum quam-maximè fieri exquiſitè licuit per brumam, chordâ Pariſinorum pedum 49. aſſumpta. Quàm ſollicitè in Solſtitium vnà cum variis clepſydris, quæ ipſi fuere vſui, aſſeruat; ſed hac de re quidem ſuo tempore.

Ad Lunæ Eclipſeis annorum ſuperiorum quod attinet, redij (te non ſemel, neque frigidè poſtulante) ad Thuanas ædeis; in quibus peractâ obſeruatio anni 1642. qua de quereris, fuerat; verùm nihil non circumſpiciens, adnotare prorſus nihil potui, quod ex parte Cæli impoſuerit, & tempore quidem Initij præſertim, quo ſerenitas fuit, & Luna, Regulúſque extra omnem Refractionis aleam ſublimes, ac oculi noſtri loco edito ad libellam pene cum tectis domorum vicinarum facti. Quamobrem ſi quid fuit erroris, id in culpam mei, qui potuerim eſſe non ſatis attentus, conijciendum eſt. De alia anni 1643. idem planè dico; tametſi non poſſum ſatis demirari, vt Bullialdus Pariſiis, Agarratus Raræi, ego Sucij adeò præcisè circa finem, & tempore quidem cælitùs deſumpto, conuenerimus; vtque ſpeciatim mihi aſſumptæ trium diuerſarum Stellarum altitudines idem exhibuerint minutum. Idem etiam penitùs dico de alia ſuperioris anni; tametſi non licet quoque non mirari, quî fieri potuerit, vt non modò aſſumpta ad finem Lunæ altitudo, ſed altitudo etiam duarum diuerſarum Fixarum mihi imponeret, dum ex ſingulis idem momentum venatus ſum, & conſpirante præſertim ſerie altitudinum præcedentium.

Ad Solarem verò Eclipſin ſuperioris Auguſti quod ſpectat, fuit mihi quoque Cælum infauſtum; potiſſimùm verò ſub Medium, ac Finem. Acceſſit infœlicitas deperditæ ſchedæ, cui aliquot Phaſes conſignaueram, dum nubes per Initia aliquoties dehiſcerent. Memini dumtaxat contigiſſe Initium, cùm iuuenis pereruditus Ioannes Picardus, & ſtudioſus adoleſcens Claudius Luillerius, quos vnà cum famulo aucupandæ Solis altitudini præſtitueram, ídque, dum ipſe intereà in ſcena vicina ſpecialem machinam moderarer, pronunciaſſent mox ante altitudinem graduum præcisè 46. ſicque horam fuiſſe decimam cum minutis quatuor, aut perparum ampliùs. Memini quoque cœpiſſe Eclipſin in parte diſci Solaris Borea, cùm inclinatione ad verticalem verſus Occaſum triginta graduum proximè; & cum Sol momento interluxiſſet, ſub Medium, aut aliquantò priùs, fuiſſe Eclipſin Digitorum 4. cum beſſe; ac deficientis limbi Solaris portionem 105. graduum adnotatam fuiſſe.

An addam verò perſcriptum ad me fuiſſe Gratianopoli à Valeſio, obſeruatum fuiſſe Auenione Eclipſeos Initium Sole alto 52. grad. 25. min. ac proinde hora eius diei xxi. matutinâ 10. min. 25. Finem autem Sole alto 57. gr. 15. min. vel 56. grad. 50. min. hoc eſt hora vel 0. grad. 34$\frac{1}{2}$ min. vel 0. grad. 41. min. à Meridie.

An perſcriptum Dinia meis ab amicis, quibus demandâram, vt meis vſi Organis id, quidquid poſſent, exſequerentur; obſeruaſſe ſe Eclipſeos Initium Sole alto 33. grad. min. 8. hoc eſt hora matutina 10. min. 35. Finem verò alto 56. grad. min. 34$\frac{1}{2}$ hoc eſt hora à Meridie 0. grad. 40. min. Ac non ampliorem viſum fuiſſe, quàm Digitorum 3. defectum.

An miſſum fuiſſe Româ ad Merſennum ſchedam, qua continetur geminam fuiſſe obſeruationem illeic peractâ, altero quidem Obſeruatorum attendente ad Horologium Sciotericum, quod eſt in Palatio Cardinalis Spadæ; altero verò ad ſimile aliud, quod eſt in Conuentu Gallorum Minimorum in monte Pincio; ac obſeruatum vtrobique fuiſſe Initium hora 11. min. 16$\frac{1}{2}$ alto aliunde Sole 58. gr. 30. min. in verticali 53. Eclipſin autem perueniſſe ad ſeptimam partem Diametri Solis in parteis 24. diuiſæ, hoc eſt ad Digitos 3$\frac{1}{2}$.

An denique fuiſſe perſcriptum Dantiſco à præclaro Heuelio obſeruaſſe ſe in ea vrbe, tum Scioterico, tum ex altitudine Solis, contigiſſe Initium hora 11. min. 24. Finem hora 1. min. 53. ídque præter Phaſeis interiectas complureis; ex quibus aliunde obtinuerit fuiſſe defectum maximum Digitorum 7. cum dodrante.

Porrò & Eichſtadium ſimilibus vſum Stetinæ Pomeraniæ, obſeruaſſe Initium hora 11. min. 8. Finem hora 1. min. 24. præter Phaſeis itidem varias, ex quibus etiam obtinuerit maximum defectum Digitorum 7$\frac{1}{2}$.

Et Linnemannum Regiomonti conſimilibus etiam vſum, obſeruaſſe primùm defectus ſeſquidigitum hora 11. min. 48. Digiti verò vltimi $\frac{1}{8}$ partem, ſuperſtitem hora 1. min. 55. ídque etiam præter varias Phaſeis, ex quibus obtinuerit maximum defectum Digitorum 8. Addenda hæc ſanè vt poſſent cum iis, quæ tu hac de re miſiſti ad me, compenſari.

Vt verò iam demùm de Eclipſi Lunæ, quæ nudius-quartùs contigit obſeruationem meam attexam; vix ſanè affulſerat ſpes interuidendi aliquid, aut tota die ſuperiore, qua nubes fuerant denſiſſimæ; aut noctis etiam magna parte, qua effuſiſſima eſt pluuia. Et verò, Deo benè propitio, cœpere nubes ſub mediam noctem tum rareſcere, tum variè interhiſcere; ac res ita ſe habuit, vt paullò ante horam 4. Cælum fuerit iam plærumque ſerenum, & ſerenitas fuerit conſtans ad vſque quintam cum ſemiſſe. Ab hora vſque ſeſquiſecunda conſcenderam alteram Turrium quæ ad ingreſſum *Templi B. Virginis*, cum iiſdem adiutoribus, quos circa Eclipſin Solis memoraui; apertas nempe curârat fores optimus Canonicus, Abbáſque Campinius, quo etiam fauente fuerant Organa à die ſuperiore in Turrim illata. Editum elegeram locum, vt, ſi fors ferret, attenderem, num tempore exortus Solis

Solis heinc Sol, inde Luna deficiens ſupra Horizontem exſtarent;attamen fruſtratus ſpe ſum, quoniam apparuit quidem Sol;ſed Luna ob nubes minimè comparuit. Ne longum faciam ſeriem ecce, qua obſeruando progreſſus, *&c.Vt in Commentariis*. Breui poſt ſubortæ ab Occaſu nubes Lunam penitùs obtexerunt,neque interuidere ſunt paſſæ, niſi ſemel, idque tranſcurſim, præter hiatulum, cùm viſa eſt recuperaſſe ex luce primaria Digiti proximè dimidium alta adhuc margine ſuperiore 4. proximè gradibus; atque adeò horâ proximè 6. min.55.

Atque ita quidem ſe obſeruatio habuit.Videris ipſe, quî fieri poſſit, vt duo momenta præcipua 9. propè minutis abſint ab iis, quæ præſcripſeris.Aueo certè ſcire,quid tibi hacce vice contigerit,vt experiri liceat, num ſaltem aliquis defectus coniiciendus ſit in Meridianorum differentiam præſumptam.

Iſthæc vix abſoluo; cùm ecce redduntur à Riantienſi literæ vnà cum Statuæ delineatione, de qua ſum initio loquutus. Itaque illam etiam adiungo, ac lætor fore exinde tibi voluptatem cumulatiorem.Si iuuet te quidpiam teſtari in illum gratitudinis facies profectò erga Virum,qui & te pridem ſuſpicit, & de te benè mereri ſtudet. Vale, Virorum Optime, ac eſto ſuperſtes in Neſtoreos annos. Pariſiis, III. Non. Febr. M.DC.XLVI.

Clariſſimo, Sapientiſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleωs Scabino*,

PETRVS GASSENDVS S.

DOnec pluribus ſcribere ad te ſpero, Virorum Humaniſſime, committere intereà nolui, vt iuuenis nobilis, ac per-eruditus *N.* hacce occaſione daret literas,quin participem te ſimul facerem meæ qualiſcunque circa Lunæ Eclipſin obſeruationis (nam de Eclipſi quidem Solis dicere aliud nihil poſſum, quàm contigiſſe nobis ipſius Initium die illa Auguſti 21. hora antemeridiana 10. cum minutis proximè 4. & à Borea quidem, cùm inclinatione à verticali in Occaſum in ipſo Solis limbo graduum 30.proximè,ac exſiſtente medio circiter defectu Digitorum 4 $\frac{1}{2}$ defeciſſe ex circumferentia grad. proximè 105. Cætera cum nubes, & caſus præripuit.) Ne verò morer, ecce totam obſeruationis ſeriem, provt ſtatim, ſeu ipſo die Ianuarij 31. cuius manè, ſeu tempore antelucano per-acta fuerat, in Commentarios eam retuli.

Phaſes Lunæ, &c. *Vt in Commentariis.* Iſthæc ſunt,quæ exſcribo raptim,tu inelegantiam paginæ excuſa, ſi quidquid eſt modò, pellegere poſſis. Breui, Deo volente,& plura, & meliùs. Reſaluto viros præclaros, potiſſimùm verò optimum Eichſtadium. Ipſe & Vale, & me amare perge. Pariſiis,III.Non.Feb. M.DC.XLVI.

Gaſſendi Epiſtola.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

NÆ ego, cùm nuper perſcriberem natum Longa-villæ filium,feceram imprudens, non aduertens ſcilicet te orbitatis tuæ admonitum iri?Næ tu verò iam ſic reſcribis, quaſi exinde occaſionem leuandi dolorem orbitatis acceperis. Tu alius certè longè ab iis, qui ne vllum quidem veſtigium, & quaſi *μνημεῖον* pignoris deperditi ferunt,ac rurſus ab iis, qui in vidua domo nulla, niſi triſtia ſigna ſuſtinent;è quorum numero nôſti fuiſſe Herodem illum Atticum,in quem ob mortem filiæ, nihil niſi atratum ferentem,iocatus Sextus Philoſophus,*ecquid napos,domum infers*,inquit ad ancillam,*quos, quòd albi ſint non ſit herus toleraturus.* Habes ea proinde, quæ ſponte mihi in mentem reuocârint, quod de Fabio Maximo à Catone Maiore dictum, dum *multa*, inquit,*in eo Viro præclara cognoui;ſed nihil eſt admirabilius,quàm quomodo ille mortem filij tulit.* Profectò ſi Poſteri nôrint qua animi moderatione hacce in re te geſſeris, erit quamobrem, tuam orbitatem cum ſimili gloria compenſatam putes; neque reputes te minùs fœlicem, dum vidêris illum quem propter filium ſuperſtitem nemo laudaſſet;ex eo etiamnum commendari, quòd præreptum filium moderatiſſimè tulerit, & laudationem etiam ſcripſerit, *quam*, inquit idem, *cùm legimus, quem Philoſophorum non contemnimus?* Sed de his aliàs. Nunc vix eſt quicquam rerum nouarum, quod ad te ſcribam. Acceſſit ad Aulam Princeps Carinanius ab vno, aut altero die, ſicque poſt diem longiſſimum vxorem denique reuiſit. Monaſterio nihil habetur, niſi quòd Miniſtri Cæſarei deliberant adhuc circa propoſitas à noſtris ineundæ pacis conditiones. An Anglus oblatas à Parlamentariis excepturus ſit, an amandaturus, heinc abſurditas, heinc neceſſitas hærendi anſam meritò faciunt.Obſtitiſſe aiunt Vrangelo, Suecîſque in Palatinatum tendentibus niueis, ne pro votis progrederentur;ſed captam tamen interim ab ipſis arcem *Brucum* vocatam,quæ magni oppidò momenti habeatur. Dicitur Koniſmarkius cogere nouum exercitum, & Torſtenſonus miſiſſe Lipſia Oſnaburgum, ad impetrandum ſtipendia copiis Suecicis per Germaniam fuſis.Nupturam ferunt Sueciæ Reginam Conſobrino illi,qui diu ſub Torſtenſono militauit. Addúntque Reginam Poloniæ eſſe Hamburgum iam prætergreſſam. Vrgent impensè Haſſiaci Marpurgenſem obſidionem;& Colonienſes à Melandro moleſtiſſimè infeſtantur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis v. Feb. M.DC.XLVI.

EIDEM.

ADdi nihil poteſt ad ea, quæ de Fortunæ inconſtantia, vicibúſque rerum improuiſis habes. O te interim humaniſſimum,

qui pro immenſa bonitate tanto es afflictis ſolatio ! Qui tanta per æquora vectos, tantiſque periclis iactatos ea comitate excipis, vt illi non ſubiiſſe exſilium, ſed commutaſſe lareis videantur ? Qui Genti noſtræ eam laudem quæris, vt nulla videri hoſpitantior poſſit; donec illi crudeleis terras, ac auatum id littus fugiunt, in quo, vt Palinurum, ſic ipſos fata infanda excepiſſent,

Et gens crudelis madida cum veſte grauatos
Prenſantéſque vncis manibus capita aſpera montis
Ferro inuaſiſſet.

Quod verò perſcribis eos viros æquiſſimè, fortiſſiméque iſtam fortunæ iniquitatem, atque acerbitatem ferre, id tantò mihi ſit minùs dubium, quantò ſum mihi ſemper viſus agnoſcere in Cardinali (nam germanus quidem haud perinde notus) ſingularem adeò virtutem, vt facilè capiam vigere in ipſo & conſtantiam mentis inuictam, & animi robur infractum. Heic ſanè eſt, vbi Sapientis vireis ſuas explicans, quanti ſit in vita momenti declarat, quæ & ſtudioſorum ſui fida comes, nunquam ipſos deſerit, ſed per Caucaſos, Syrteiſque ſectatur, ſimúlque emergit atque enatat, & deſpondere nunquam ſinens, illud identidem inclamat; *Nunc animis opus, ô Socij, nunc pectore firmo.* Sed quónam euado ? Rerum nouarum nihil penè eſt, quod vt nôris, valde interſit. Nondum mouere Sueci caſtra, ſed prope Egram ſemper conſiſtunt. Cepere Haſſiaci denique Marpurgum. Monaſterij quæ tria ſunt Imperialia collegia eò ſolùm vergunt, vt noſtrorum poſtulata temperent, dum Cæſarei inſtant, vt deliberetur quidpiam-ne, & quatenus ſit ex poſtulatis concedendum. Aiunt Hiſpanos eas Hollandis offerre pacis conditiones, vt permirum ſit, niſi admittantur. Angli res peius ſemper habent. Tu, ô Principum Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIV. Kal. Mart. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Ad Degere me denique Amici, vt Hugonem in ius vocarem, qui ipſe in ſe dicere ius noluerat, ac arbitrio etiam bonorum, imò optimorum Virorum de quibus ante aliquot menſeis quidpiam ad te ſcripſi, ſtare recuſârat. Qua fide vir ſit, vel ex eo noſces, quòd dicere adactus, Sacramento adhibito, quam mihi ſummam promiſerit, ſe non meminiſſe, iurârit, dicam, an peierârit: itaque in eo iam ſum, vt inchoata ſcripto probatione nixus impetrem licentiam adhibendi teſteis omni exceptione maiores, quorum ſit memoria tenacior. Id diſceptandum hodierna luce apud Palatij Magiſtros Libellorum Supplicum fuerat; verùm ille tergiuerſatus vadimonium deſertum fecit. Perſcribo hæc porrò, vt tibi inſinuem quid me rerum hodie occupatum habuerit, feceritque, vt vix ſuperſit paucis verſibus conſcribendis tempus. Quanquam & vix eſt aliquid rerum nouarum, quod ad te ſcribam; niſi quòd Steada præfeſtinanter, inexſpectatóque diſceſſit in Hollandiam, vt neſcio quid rei inter Ordines, Principémque Auraicum Regio interuentu componat. Negotium de pace perinde, ac nuper. Conſiſtunt ſemper Cæſarei, Suecique in Bohemia; aiunt tamen omnia ad prælium breui committendum eſſe comparata. Angli res ſemper afflictiores. Cepere recens Parlamentarij heinc Darmuthum, illeinc Ceſtriam; ac in eo iam ſunt, vt Vorceſtriam capiant. Id ſi fiat, vix ipſi duæ, tres-ve vrbes ſupererunt, ac ipſas inter Nouarkia, quæ eminùs etiam penè obſidetur. Scribit, reſcribítque, ac nullas non offert Princeps infœlix conditiones; verùm ſurdis canit, & cum iis agit, qui ſic in ſe ſummam rerum tranſtulerunt, vt illam aut exuere, aut cum eo partiri velle non videantur. Tu, ô Principum Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Kal. Mart. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Pergit Hugo tergiuerſari, ac eiuſmodi nectit moras, vt neſcius in quam longam diem valeat negotium protrahere, doleam, quòd interim tantumdem meum verſum te reditum moretur. Quàm vehementi enim me putas tui reuiſendi ardore flagrare, vel ex eo, quòd ipſe pro tua bonitate teneri te tanto mei deſiderio teſtaris. Enitar profectò quantâ maximâ licebit diligentiâ ab hacce lite me expedire; ac vtinam mihi aliunde faciendi ſatis optimo Campinio facultas adfuiſſet; neque enim ex me, quantum reor, amici vnquam extorſiſſent, vt ob conceptam erga virum indignationem intenderem ipſam. Menſis eſt, ex quo ad te ſcripſi nihil habere Aulam recentius Barberinorum in Prouinciam appulſu; nunc recentius nihil, quod ſciam, ipſo Cardinalis Franciſci acceſſu ad hanc Vrbem habet. Heſterna nempe die aduentauit, exceptúſque ad Carentonem fuit à Cardinalibus Lugdunenſi, Mazarino, & Prælatorū, Virorúmque Aulicorum inſigni turba. Nō rediit cum illo germanus Cardinalis Antonius; ſed eum pertexiſſe in Prouinciam aiunt. Diſſeminatus rumor eſt de commiſſo in Bohemia prælio, quo profligati Cæſarei, Bauaríque à Suecis fuerint; verùm is ratus nondum habetur. Haſſiaci capto Marpurgo, circumuicina quæque expugnant. Admiſit Magdeburgum Suecicum præſidium. Excipienda Dantiſci fuit Regina Poloniæ ante duodecim aut quindecim dies. Pacis negotium haud ſecus, quàm nuper. Angli res nihilo ſaniores. Poſt occupatam Ceſtriam, etiam Nouarkia cominùs obſeſſa. Tu, ô Principum Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Kal. Mart. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Vrgeri ſe præſentiens Hugo, aſſenſit tandem vt lis arbitris dirimenda permitteretur. Perſtiti ipſe in deſignandis Coadiutore Pariſino, & Sagienſi Epiſcopo; ille delegit Arelatenſem, & Xantonenſem Præſules, adfuturúſque eſt Toloſanus, à quo negotij ſeries cuius ipſe fuit pars magna, narretur. Cùm proximis diebus coïturi ſint, comparo me, vt paci mente fauſtum, infauſtúmque exitum opperiar, nimirùm ſi fortè

cecidero

cecidero causâ, lucro non exiguo iam nunc deputo, quod mihi curarum immune reſtituetur tempus. Sin verò temperantibus, vt fere mos eſt, iura Arbitris (tametſi in eo ſemper ſum, vt totum, aut nihil, ſummo iure adi udicent) aliquid fiat reliquum, tum ipſe mihi inſuſurrabo, id quod in ore eſt omnium, *multùm eum lucrari, qui à lite diſcedit.* Rumor eſt, ſed neſcio quàm verus, mandaſſe Hiſpanum Miniſtris Monaſterij degentibus, vt mero Reginæ arbitratui conditiones pacis committant. Id, ſi verum ſit, timeo Danaos. Quid enim, ſi ille contendat aut Reginam, Aulámque noſtram vocare in inuidiam. Si præoptare bellum pergat, reclamantibus populis, & Turca, quem ille prætexit, inſtante, aut texere cundo, ac redeundo moras; obſtaréque, ne miles noſter nimis properè ex hibernis prodeat? Mouere Sueci Bohemica caſtra; quorſum tamen nondum innotuit. Rediturus breui Tuillerius, deducturus eſt milites, qui iam in Dania nomen dedere. Ex Anglia ſcribunt Farfaxium, relicta parte exercitus obſidentis Eceeſtriam, occurriſſe Principi VValliæ deducenti ſuppetias, ac ipſum ita profligaſſe, vt ægrè ſoſpes cum quingentis equitibus euaſerit. Cùm ea vrbs proinde capienda mox ſit, & aliunde Nouarkia deditionem iam meditetur; vix ſunt aliæ præter Vorceſtria, & Oxonium ſuperfuturæ. Ac ipſe quidem Rex ſcriptitate, nihílque non offerre pergit; ſed conamine ſemper irrito. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Eid. Mart. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Deſtinat iterum ad te Capellanus noſter exemplum conditæ à ſe recens Odes, ratus te pro ea comitate, qua cætera ſoles, illud excepturum, ac venerationem ſummam, qua te colit, atque reueretur, non improbaturum. Nondum conuenere Prælati, quos Arbitros delegimus, ſed diem nihilominùs quo rem diſceptent, iam condixerunt. Expetiit meus ille Arnulphus Draguinianenſis, quem dudum nôſti, commendari tibi ab optimo Campinio, rogatu meo, neſcio quid rerum; Tu ſic factum intelliges, quaſi non potuerim id viro negare, cui præter ius affinitatis, etiam officia, meritáque non ſanè parua me obſtringunt. Quod ſupereſt enim, ſi quid fortè ſit, quod aut importunum videatur, aut ne accommodes aurem obſtet; ſcito id à me eſſe recantatum. Rerum nouarum nihil penè habeo; nam inter Suecos, Cæſareóſque nihil quod memoratu dignum videri poſſit, actum noui. Negotium de pace quantum agitur quidem in propatulo, ſe perinde habet; ſed aiunt tamen arcana quædam colloquia intercedere, ex quibus ſit breui aliquid ſperandum. Rediere in Hollandiam duo ex Oratoribus Monaſterium deſtinatis, vt ipſimet Ordinibus conditiones ab Hiſpanis oblatas ediſſerant coram. Menſis eſt ex quo Regina Poloniæ excepta Dantiſci magnificè eſt; at Rex interim VVarſouiæ ægrotat: neque quovſque conualuerit, illa exceſſura Dantiſco putatur. Angli res ſemper afflictiores, & quod caſum eius deploras, humanitate tua eſt dignum. Quod Guiſius Eques retulit de apparatu Turcico, à nemine ambigitur; vtinam Deus omen auertat, & Chriſtiani nominis oſor incidat in laqueum, quem parat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eid. Mart. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Perſcripſi nuper Arbitros proximo die conuenturos; at cùm in locum conuenerint, non conuenere tamen in ſententiam. Nam abs me quidem deſignati id totum deberi, quod promiſſum fuerat, ſenſerunt, quatenus Hugoni emolumentorum ob depulſionem nihil deperiit; deſignati verò ab ipſo deberi nihil defenderunt ob redditum Chirographum ipſo tempore depulſionis. Et reclamabant quidem iura ſtatuentia poſſe id repeti, quod errore facti relaxatum foret; ſed illi nempe in eo hæſerunt, vt affectanti quidpiam remitti Hugoni gratificarentur, & meos ad aliquam ſpeciem temperamenti inducerent. Ac noluere quidem mei inconſulto me quidpiam de ſumma relaxare; ego verò, qui adeò inuitus, ac tantas poſt moras intenderam litem, dimidium potiùs amittere, quàm inſtaurare litem malui; ſícque aſſenſi vt perſolutis quatuor librarum millibus, finis ipſi imponeretur. Id cùm fuerit ſatis, vt me ære alieno liberarem, præſtabilius duxi reſidui iacturâ tranquillitatem redimere, quàm euadere ditior miſero bonarum horarum impendio. Quin-etiam id ſum conſequutus, vt liceat ad te regredi quam-primum cœptis Lectionibus in Regio Collegio impoſuero finem. Rerum nouarum quid memorem? nam & iam adhuc nihil ſunt moliti qui Sueci in Turingia ſunt, neque qui Cæſarei, Bauaríque prope Noribergam verſantur. Apparari in Suecia ferunt ſuppetias oppidò inſigneis, quæ in Germaniam breui traiiciant. Dicitur Regina Poloniæ, tametſi Rex nondum conualuerit, diſceſſiſſe ad ipſum Dantiſco VVarſouiam. Obſtant ij, quorum intereſt, vt iura Imperij illibata remaneant; ne alia ad nos transferantur, quàm quæ ad treis Epiſcopatus, & Mediouicum, Pinarolámque attinent; nam ne alioquin ipſa Alſatia nobis cedat, ſummè repugnant. Memorant Anglum, vt aliquas ab Hibernis copias obtineat, indulgere ipſis quidquid denique Priuilegiorum expetunt, & ad Religionem maximè quod ſpectat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, x. Kal. April. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Vix iam demùm ſub veſperam in Muſæum redux, calamum arripio, vt proxima Feſta fauſta apprecer; nempe demere de ſolido die ne partem quidem minimam propter officia pietatis licuit. Non erit proinde cur à me exſpectes rerum nouarum aliquid; quandoquidem nec cogitare, nec audire quicquam vacauit; & ſi quid mihi aliud agenti

aureis fortaſſis perculit, id paucis attingo ad noſtrum Campinium, qui ſit omnia tecum communicaturus. Cætera inter, quod inſinuo de propoſito inter Regem noſtrum, Puellámque Hiſpaniæ Infantem coniugio, concedendóque in dotem Belgio, comprobat id ipſum, quod præclarè ais, fallacem Gentem, dum omnia offert, nihil donare, ac interim ſuſpiciones iniicere, quibus exturbet Confœderatos. Profectò enim, ex quo Strada ſignificauit rem Batauis; mirum quàm illi alienata à nobis mente euaſerint; quámque cogitare ſeriò cœperint de componendis cum Hiſpano rebus. Quod de futuris Comitiis innuis, tuæ prouidentiæ eſt congruum, & maximè quidem, cùm non ſit hærendum, quin abundè proſpexeris, vt commoda ex iis ſperanda, ſic timenda incommoda, quæ ſæpe ex communicatis coëuntium Ordinum, factionúmque conſiliis, ſequuntur. Hæc dum ſcribo, nouus Cælator, quo peritiorem neminem ſimilitudini exprimendæ noui, attulit ad me ſpecimen eius Iconis, quam expreſſit ex prototypo Monſteriano; videtur id mihi non omninò malè, tranſmittóque ipſum, vt interim habeas, habiturus plura, vbi procurâro, vt exactis Feſtis plura excudantur. Vtinam res tibi non ingrata ſit; cui facere gratam fuit maximè cordi. Vale, ô DECVS PRINCIPVM. Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, III. Kalend. April. M. DC. XLVI.

EIDEM.

QVa bonitate, quod te rogâram de Arnulpho exceperis, Neuræus mihi ſignificauit. Perſcripſit nempe te incunctanter quidquid id eſſet, factum iuſſiſſe; ac miſiſſe etiam Stipatorum vnum, qui & placitum renunciaret, &, ſi quid opus præterea foret, tuo nomine exſequeretur. O meam licentiam erga te nimiam! ô tuam erga me nimiam indulgentiam! Cùm me inualetudo leuis per hoſce dies habuerit, non vacauit quos Iconiſmos fueram pollicitus procurare. Ipſos proxima occaſione, Numine fauente, accipies. Rerum nouarum id non poſtremum, quod VValliæ Princeps, cùm à Farfaxio verſus Cornubienſe adigeretur promontorium, ſubduxerit ſe, & in Aremoricam migrârit. Dicitur & Rex eius Parens migraturus fuiſſe in Hiberniam; ſed tutum-ne iter illi fuerit, quà terra, quà mari meritò hæretur. Verti aliunde in dubium video, futuri-ne Hollandi ſint in ſuo nobiſcum fœdere conſtantes; adeò prætexunt varia, libellis etiam editis, vt pacem cum Hiſpano ineuntes, iure nuncium remittere initæ nobiſcum Societati videantur. Procedit interim vtcunque Monaſterienſe negotium, aiúntque Cæſareos in id conſenſiſſe vt Electoratus reſtituatur Palatino Principi, ſed ea conditione, vt Octauus ſit, & donec ipſi ſuperior quoque Palatinatus reſtituatur, perſoluantur Bauaro centies tricies centena millia. Germanici exercitus nihil adhuc mouiſſe narrantur. Memorant Reginam Poloniæ perueniſſe tandem VVarſouiam, ac futurum fuiſſe, vt circiter medium ſuperioris menſis nuptiæ agerentur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis poſtrid. Non. April. M. DC. XLVI.

EIDEM.

NOn fuit profectò ſine fœnore illa Epiſtolij iactura, quando tu ipſam poſtmodum adeò ſolidè compenſaſti. Certè & ipſe Capellanus ſe verbis tam bonis prægrauatum conqueritur; & ad me quod ſpectat, quæ tibi idonea reponere valeam, non ſuppetunt verba. Cùm non ſit meus reditus tanti, vt tibi cordi eſſe mereatur, eſt mihi tamen conſpectu tuo deſideratiſſimo frui tanti, vt pauci qui ſuperſunt menſes euaſuri ſint annis prolixiores. Habebis heic quos Iconiſmos recepi nuper tranſmittendos. Cenſui autem ex iis texendum ſatis inſignem faſciculum, vt ſit vnde valeas, ſi libuerit, quam-plurimis gratificari. Noueris aliunde haud-dubiè Aurelianum Ducem cum Cardinale Mazarino conceſſiſſe diebus nuperis Liancurium, & Gaſſionem eòdem conuoniſſe è Flandria, ad deliberandum quid mox facto opus. Pergens Turennius interim ad exercitum in Germaniam, tranſiuit Nanceio, & Metis, ſcribítque Luillerius eius equitatum per Regionem illam in hibernis relictum ex lectiſſimis cohortibus nonaginta conſtare. Monaſterij nihil aliud nobis offerri ab Hiſpanis aiunt, quàm Damvillerium, Bapalmam, Hedinum, & neſcio quem præterea alium non minoris momenti locum. Nondum planè conſtat Valliæ Principem in Aremoricam tranſiiſſe; tametſi ex ea Inſula, in quam ſe Farfaxij metu recepit, tranſiturus ſperetur. Non tranſiit quoque Rex in Hiberniam; ſed continuit ſeſe Oxonij, penè iam inermis, ac potiſſimùm à profligatis recens tribus hominum millibus, qui ad ipſum deducebantur, quibúſque excipiendis ipſe fruſtrà cum alio filio Eboracenſi Principe, ac Palatinis, Oxonio exceſſit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eidib. April. M. DC. XLVI.

EIDEM.

NOn eſto aliis, OPTIME PRINCEPS, at mihi certè, meiſque es Cæſar; dum quod ab illo in Imperio, abs te in Prouincia præſtatur. Tenetur ſanè meus ille ad dicendum tibi Panegyricum; at niſi ſatis eloquio valeat, affatu tamen ſatis pollet, vt & pro accepto abs te beneficio ſentiat ſe obſtrictiſſimum, &, ſi quid aut tu illum iubeas, aut ipſe tibi quomodocunque placiturum prouideat, ſit tibi omni obſequio gratitudinem teſtaturus. Ego verò, ad me quod ſpectat, quidquid mei ergò in eum contuliſti, ſic volo receptum in me, vt abs me deberi ſolidum profitear; ac patiar ex me olim repetas, ſi quid in illo deſideretur. De rebus nouis nihil eſt conſtantius, quàm quod tota Aula breui diſceſſura in ipſa Flandriæ confinia ſit; neque, vt ſperatur quidem, ſine fructu. Monaſterij nouæ ſemper difficultates ſuboriuntur; ſcribunt tamen

ſpem

ſpem eſſe magnam, vt pax anno ſaltem ruente ineatur. Hiemant adhuc Sueci; ſed ad Cæſarem interim ſcripſit Bauarus propriis ſe copiis indigere, vt illas opponat Turennio, cuius aiunt exercitum ex ſexdecim militum millibus conſtare. Perhibent verò conſtiturum aliunde Haſſiacum ex duodecim millibus;ſed accedente nempe Koniſmarkio, qui iam ad ipſos properat;vt pote protſus compoſitis inter Saxones, Suecoſque negotiis. Ex Anglia ſcribunt Parlamentarios inuitaſſe Principem VValliæ, vt in ſuam ipſorum fidem ſeſe dedat; fore videlicet, vt omnia pro conditione experiatur; ac dicitur ſimul à Parente iuſſus, vt diſcedat potiùs maturè in Franciam. Ipſe interim Rex ad Parlamentarios velle ſe Londunum accedere ſcripſit, non iam ampliùs vt paciſcatur de pacis conditionibus, ſed vt eas, quas ipſi præſcripſerint, ſubeat. Reſponſum autem tulit, ſi priùs accedat, quàm oblatis ſubſcripſerit, coniectum iri totum ipſius comitatum in carcerem; ac prouiſum ſimul iri, ne quiſquam, qui ſit Parlamento ſuſpectus, ad eum admittatur. Non addo Reginam Poloniæ fuiſſe exceptam VVarſouiæ, & celebratas Nuptias ὑπὸ τ᾽ Αὐγύστου menſis ſuperioris. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XII. Kalend. Maij. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Ot, támque bona ſunt illa verba, quibus dignaris, OPTIME PRINCEPS, commendare curam valetudinis, vt ad immenſas, quas debeo gratias nihil aliud poſſim addere, quàm id, quod concipio pro tuæ conſtantia, perfectionéque ardentiſſimum votum. Ad meam certè quod attinet, vix eſt, quod illam magni habeam, niſi quia ſpes eſt, vt ſit ad præſtandum tibi obſequium comparata futura. Eſt ſemper Aula heinc diſceſſura ſub hebdomadis inſequentis finem. Rumor videtur ſatis conſtans de iam inita cum Cæſare pace; ſed is nempe eo argumento, quantum opinor, nititur, quod diſceſſurus Cæſar Presburgum ad Comitia Hungarica, mandauit Miniſtris Monaſterij degentibus, vt eas offerrent conditiones, quæ viderentur non poſſe nobis, Sueciſque eſſe non acceptæ. Quas illi proinde offerunt iam, eæ ſunt, vt Briſacum nobis, itémque Alſatia, ac Diœceſes totæ trium Epiſcopatuum cedant. Ipſis autem Suecis cedat Pomerania, illáque adeò altera maris Balthici expetita ora. Sunt interim adhuc Sueci in hibernis; vtcunque Bauarus dicatur ſuas ſeduxiſſe copias Turennij metu, vt nuper ſcribebam. Patitur Anglus penè extrema, quoniam & exciſus illi equitatus, qui Oxonij ſupererat; & perhibentur Parlamentarij ipſum eminùs ſtatim obſeſſuri. Plura ſcribere iam non vacat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, V. Kalend. Maij. M. DC. XLVI.

Per-erudito, ac per-amico Viro, SAMVELI SORBERIO,

PETRVS GASSENDVS S.

Vod epiſtolium ad me Caleto, vela mox facturus dediſti, accepi. Nihil opus fuit excuſare, quod vale coram non dixeris; nam præclarus noſter Martellus ſat declarauit quàm improuiſa diſcedendi occaſio fuerit; & quàm requiſieris me tamen; vtcunque non adfuerim domi. Quod addis autem potuiſſe te ante diſceſſum extorquere ab eximio illo Hobbæo id exemplum libri de Ciue, cui ipſe manu propria marginaleis notas appoſuit, vt cum iſthuc, vbi te voueo incolumem, perueneris, edi iteratò procures; id ſummoperè delectauit. Videlicet tam pauca fuere excuſa libri Exemplaria, vt illa ſui ſitim potiùs fecerint, quàm expleuerint. Siquidem innumeros video, qui librum ardenter, ſed fruſtrà requirant, & liber certè eſt non vulgaris, dignúſque, qui omnium qui altiora ſapiunt, manibus teratur; neque, ſi illa ſepoſuero, quæ Religionem, in qua ſumus ἑτερόδοξοι, attinent, Scriptorem agnoſco, qui hoc argumentum ſcrutetur quàm ille profundiùs. Vtinam verò cætera etiam, quæ ille verſauit, perinde extorſiſſes? quippe & ex ipſis in lucem prolatis ſummè beaſſes nationem totam Philoſophantium ſolidè; cùm ego quidem neminem nôrim, qui ſit inter philoſophandum magis à præiudiciis liber; quíque penitiùs quidquid rerum ediſſeruerit introſpiciat. Enim-verò tu Virum ſatis nôſti, fruſtráque foret, ſi quid præterea in commendationem eius adderem. Vale, & Amicos optimos ſaluta, imprimiſque Curcellium, Hereeboordum, Bornium, & alios. Pariſiis, IV. Kal. Maij. M. DC. XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν*.

Ratum fuiſſe tibi, quem ad te tranſmiſi Iconum faſciculum, argumentum eſt bonitatis tuæ. Quod verò meam ſingularem erga te obſeruantiam etiam amicitiæ nomine commendas, id affectus eſt erga me immenſi, iam enim ſæpius dicendum fuit, te in amore erga me teſtando non tenere modum. Cùm neque fas ſit admonere, vt tibi ipſi temperes; neque, ſi quicquam ſtudioſè velis, ire aduerſum liceat. Quòd ſupereſt, Deum veneror, vt me faciat hac ſaltem tanta beneuolentia non indignum. De rebus nouis, prorogatus Aulæ diſceſſus iterùm eſt in hebdomadem inſequentem; fertúrque quin-etiam, alteram Aurelianus exſpectaturus. Nôris autem iam, vt opinor, Andegauum ac vnà Condæum, itémque Cancellarium in Ciuitate remanſuros. Conſtans ſemper rumor de pace cum Imperatore ineunda;

ineunda ; tametſi ille præſcribens modum oblatis conditionibus, depoſcit, vt Regiones illæ deficiente Borbonia Stirpe in ſtatum redeant priſtinum, ac poſſideantur Regio iure, non vt Germaniæ Circuli, ob ius ad Diætas Imperialeis. Vrget porrò interea Imperatorem Bauarus, de pace alioquin acturus priuatim, ac Regem etiam poſtulaturus Tutorem filij honorarium, veritus ſcilicet, ne Cæſar vendicans ſibi tutelæ ius, bona pupilli faciat ſua, ac mobilia potiſſimum, in quibus eſſe dicitur auri, argentique vis ingens. Tenetur Rex Angliæ Oxonij concluſus, & cùm Eceeſtriâ iam deditâ Farfaxius eò properet, vides quid illi ſuperſit ſpei. Parlamentarij, dum ſeditionem in Ciuitate metuunt, edicunt velle ſe nihil aliud, quàm Monarchiam conſtabilire; ac illam quidem temperatiorem, ſed & florentiorem ſimul reddere. VValliæ Princeps ſe in Iarſæam Aremoniæ Inſulam recepit. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, iv. Non. Maij, m. dc. xlvi.

EIDEM.

TAmetſi non prorſus pacatam Arelaten reliqueris, abunde eſt tamen quod non valdè commotam. Fieri videlicet non poteſt, quin in tanta illa ſtudiorum, animorúmque varietate non ſit ſemper variarum partium, ſeu agitationis inteſtinæ quidpiam ſuperſtes: ſed, vt mare nunquam eſt adeò tranquillum, quin aliqua ſemper agitatiuncula teneretur, & tranquillum tamen non deſinit dici, donec inſignes fluctus non ſunt, quibus ſuſque deque vertatur; ita nec ciuitatis ſtatus non quietus cenſendus eſt, donec factionum motus non ſunt, qui ſurſum deorſum omnia conturbent. Ex quo fit profectò, vt tu nihilo ſis minùs Neptunus habendus, quàm ille æquoreus, qui nunquam ſic placat tumida æquora, quin aliqua ſemper ſubagitatione affecta relinquat. Quod mones de Claſſis diſceſſu, facit vt & ego bene apprecer, & votum addam, ne ex accidenti Turcæ negotiis heinc conſulatur. Diſceſſere heinc denique Rex, Reginaque nudius-quartùs, & Cardinalis nudius-tertiùs, excipiendi à Condæo Cantillij, indéque poſt vnum, alterum-ve diem digreſſuri Compendium. Dicitur negotium de pace in dies promoueri. Aiunt ſiquidem & Imperatorem remiſſurum eſſe conditiones appoſitas, & Hiſpanum offerre adhuc heinc Ruſſilionem, & Roſæ portum, inde Grauelingam, & Theonis-villam. Feruntur Sueci reliquiſſe hiberna, ac Vrangelum vnà cum Haſſiacis pergere obſeſſum Vrbem ad Viſurgim. Nondum mouiſſe tamen Cæſarei, Bauarique ideò dicuntur, quòd noſſe priùs peruelint quid rerum meditetur, moliatúrque Turennius. Maiores adhuc Angli anguſtiæ; futuræ omninò breui maximæ, niſi inſignis quiſpiam metus, aut ſeditionis in Ciuitate, aut defectionis in Scotia, Scotorúmque exercitu frangat animos Parlamentariorum. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v. Eid. Maij. m. dc. xlvi.

EIDEM.

SVſpecta habere, quæ circumferuntur de pace cum Cæſare, etiam prætermiſſo Hiſpano, ineunda, ſagacitatis ſanè eſt tuæ. Inaudiiſti porrò deinceps Hiſpanum etiam obtuliſſe conditiones non prorsùs incongruas. Quid, ſi ex eius ſententia fuit, quòd Cæſar fuerit ſe abſque ipſo pacem initurum, quaſi minitatus? Videlicet cùm rerum ſuarum neceſſitate eò adigatur, vt ipſe quoque in eam conſentiat, id prouidiſſe maximè poteſt, vt quam gloriosam minimè licet, ſaltem non indecoram obtineat? An-non verò talem obtineat, ſi prætexere valeat maluiſſe ſe redimere pacem iniquiſſimis conditionibus, quàm non maturè ſaluum facere quidquid vitium poſſet, quod vt tremendo illi nominis Chriſtiani hoſti opponeret; ac tum maximè, cùm aliunde ab illo conſanguineo deſereretur, à quo iure nihil non opis exſpectare debuerat. Vtcunque ſit, rumor ille ſemper conſtat, & literæ Monaſterienſes, quas legere recenteis licuit, facere ſpem pacis non exiguam pergunt. Diſceſſura Aula Compendio inſequente hebdomade; ac ſtatim à Feſtis exactis Ambianum verſus perhibetur. Aiunt Suecos iam obſidere Hoxteram, & Imperialeis caſtra mouiſſe, perueniſſéque prope Marpurgum. Noriburgenſes literæ poſtulaſſe ferunt Turcam à Ragotzkio, vt commeatum liberum præbeat Tartaris ad ſe acceſſuris. Quas ex Anglia habemus, variæ ſunt; cúmque conſentiant omnes Regem habitu ſeruili exiiſſe Oxonio, ſunt quæ perhibeant agnitum, captúmque à Parlamentariis; ſunt quæ hac de re nihil prorſus habeant. Quid id ſit rei, breui conſtabit. O caliginem interim, atque inconſtantiam rerum humanarum! Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, xv. Kal. Iun. m. dc. xlvi.

EIDEM.

NOn debuit ſanè æuum noſtrum ſuis carere prodigiis, tametſi ea ſunt, quæ vt rectè ais, *Poſteri vix ſint credituri*. Quippe nihil habent Antiquitatis monumenta admirabilius, quàm quod olim in temporum noſtrorum Hiſtoria legetur. Succiſam tam breui Auſtriacam potentiam, toti non Europæ dumtaxat, verùm etiam Orbi formidabilem. Regem Angliæ adeò florentem Regno ſpoliatum, eóque redactum, vt quò ſeſe tutò recipiat, non habeat, Luſitanum diſpendio tanto Monarchiæ Hiſpanicæ, tot iam annos nobile Regnum, quaſi abs parente traditum, tueri. Galliam noſtram Rege, & Cardinali exſtinctis, ac Pupillo tot inter hoſteis imminenteis ſuperſtite, non modò non fuiſſe proſtratam, ſed victricem quoque, & expugnatricem effectam. Tot inſuper, tantáque alia his contigiſſe temporibus, vt viſa fuiſſent non iniuriâ haberi poſſe in fabulis, ſi quis euentura nobis prædixiſſet. Quid veſper adhuc ſerus vehat, nemo facilè dixerit; ſed coniicere tamen licet nondum eſſe factum euentis inſignibus finem. Spes illa pacis, quæ fuerat feruida adeò, iam elangueſcit.

elangueſcit. Futurum fuit, vt hiſce diebus irrumperet Enguenius in Flandriam. Aurelianus hoc demum die diſceſſurus ex Vrbe fuit. Hollandi ſob medium menſis inſequentis grande aliquid aggreſſuri ſunt. Hoatera ad Viſurgim à Suecis iam capta. Peruenit Anglus incolumis ad Scotorum exercitum. Scripſere hi ad Parlamentum, quid facto opus videretur. Reſcriptum, vt Regem in carcerem conijcerent. Quid actum deinceps, hactenus neſcitur. Literas habeo à tuo Roxolano, quibus enixè rogat me, vt diſcedendi veniam à tua impetrem bonitate. Ego officium hac in re meum ſuperuacaneum exiſtimo; quando ea eſt humanitas tua, vt ſi ipſemet à te poſtulet, tu ſis cum ipſo illicò, vt cum homine libero acturus. Mirum, quantum ille commendet quem experitur abs te affectum; & cùm aliunde non explicet quanam abeundi causâ moueatur; ipſe eam inquiſitam nolo. Qoæſo ſolùm te, vt condones, ſi quicquam fortè egerit imprudens (vir alioquin minimè malus) quanquam neque id opus eſt, cùm tu tanta naturæ ſponte ad benignitatem propendeas. Vale, PRINCIPVM OPTIMA, Vale, ô Decus meum dulce. Pariſiis, VIII. Kal. Iun. M.DC.XLVI.

Per-erudito Iuueni IOANNI VGEVINIO ROXOLANO,

PETRVS GASSENDVS S.

SCribo, qood tuorum eſt votorum ad Illuſtriſſimum Principem, ſperóque futurum, vt tibi, qua eximia eſt bonitate, annuat. Quantum doleam animum tuum amaro hoc affici ſenſu, explicare ſanè non poſſum. Vertat Deus omnia in melius, conditionémque ſic fortunet, vt quam virtus tua meretur, tranquillitatem conſequaris. Ad me quod ſpectat, is ſemper ſum, cui nihil ſit gratius, quàm aliquo te pro modulo virium demereri obſequio. Talem me ſemper experiere. Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Iun. M.DC.XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐσεϐεῖν.

QVod ad tè nupera occaſione non reſcripſerim, inualetudo fecit. Nunc pauca reſcribo, quòd illa emendatior quidem, ſed perſeoeret adhoc tameo. Vſurpo autem calamum dumtaxat, vt inſinoem die ab hioc quarto diſceſſurum ad te, quem abs me voluiſti Eleemoſynarium. Is alius eſt quidem ab eo, de quo ad Neuræum nuper ſcripſeram; ſed facta eſt haud-dubiè commutatio in melius; nullúſque hæreo, quin, Deo propitio, res cedat tibi oblectamento. Viri doteis deſcripſi mox literis ad Neuræum datis. Addo heic ſolùm me ſic habere, reperiri vix poſſe aliam, qui magis deceat tuam tam illuſtrem, támque plenam pietatis Domum. Deum veneror, vt tem experiare, qualem ſperandam facio, qualémqoe prior ipſe in ſpe, votóque, & affectu habeo. Nihil enim vnquam erit iucundius, quàm præſtare obſequium, quod poſſit tibi eſſe acceptnm. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus meum. Pariſiis, VI. Eid. Iun. M.DC.XLVI.

EIDEM.

EN diſcedit ad te Deſnoſius hoc ipſo, quem præſcripſi die. Tu illum ſic accipies, vt qui ſeſe totum deuouerit tuo famulatui. Hiſce verſibus cum nihil aliud velim, ipſos nempe do illi ſolùm, vt tui adeundi occaſionem faciam. Precor Deum ter-Maximom, vt téque, & totam Familiam Illuſtriſſimam incolumem ſeruet. Vale itaque, DECVS PRINCIPVM, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, prid. Eid. Iun. M.DC.XLVI.

EIDEM.

PErſeuerat inualetudo; tametſi videtur in dies, Deo propitio, decreſcere. Heinc neque multa, neque de multis. Precor ſolùm Diuinum Numen, vt tuam illam luſtrationem oræ Maritimæ fortunet. Quidquid rerum nouarum eſt, & quod ſpectat potiſſimùm ad Aulæ regreſſum, ex aliis accipies. Concludam heic ſolùm quam ſchedam nactus ſum de rebus externis. Diſceſſit ad te ante dies treis Deſnoſius Eleemoſyoarius. Futurum cońfido, vt omninò placeat, defert Epiſtolium abs me, cuius occaſione conuenire te poſſit. Numeraui illi in viaticum centum libras Turonicas; quas hàc tranſiens heri *Prud-homius* ſe nomine tuo redditurum recepit. Tu Vale ſemper quam-optimè, DECVS PRINCIPVM, Decus meum dulce. Pariſiis, XVII. Kal. Iun. M.DC.XLVI.

EIDEM.

COnualeſco lentè; ſed, iuuante Deo conualeſco tamen. Scilicet tuſſis inueterata, partim febri fuit deminuta, partim leoiri ſenſim pergit, polmóque cui timueram, euadit in dies liberior. Victitabam parcè, vt nôſti; at nunc parciùs adhuc viuendum aſſumpſi; neque id planè abſque ſucceſſu. Nempe hac ratione non fouetur ampliùs, ſed ſenſim potiùs abſumitur ſoperfluus ille, qui vexauit humor. Quæſiui ipſe mihi hoc remedium; ſpéſque eſt fore, vt non pœniteat ipſum omnibus Medicorum, qui etiam ſunt mihi amiciſſimi præhabuiſſe conſiliis. Apprecor tibi ſemper valetudinem vt vegetam, ita conſtantem. Futurum ſpero, vt cùm ad te hoc Epiſtolium peruenіet, acceſſerit iam quem Eleemoſynarium exſpectas. Stetit promiſſis *Prud-homius*, miſit ſcilicet nudius-quintùs libras illas Turonicas centum. Diſceſſit nudius-tertiùs ex Vrbe Conſobrina tua Longavillæ Vxor Colomeſium, conceſſura inde Monaſterium proximo die. Multus ſemper ſermo habetur

habetur de pace cum Cæſare inita, ſed quid id ſit rei Superi ipſi nôrunt. Coituræ mox dicuntur Turennianæ copiæ cum Haſſiacis, Suecicíſque in ſuperiorem Haſſiam; neque procul illeinc Cæſareæ, Bauaricæque adfuturæ. Inaudieris obſeſſum in Flandria à noſtris Cortereacum; ac ſpem eſſe, vt, hoſtibus licet quam-proximè inſtantibus, paucos intra dies capiatur. Hollandi nihil adhuc mouerunt, quod quidem acceperimus. Detinetur ſemper à Scotis Nouocaſtri Rex Angliæ; ac, vt exarmari priùs iuſſerat in Scotorum gratiam Monroſſium, ita iam mandauit Præfecto Oxonij vt Parlamentariis Ciuitatem dedat. Parlamentarij interim ipſi nouas agitant conditiones, quibus Rex debeat ſubſcribere. An is ſit finis ciuilis belli Regioni futurus, incertum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, x. Kal. Iul. M. DC. XLVI.

EIDEM.

NOn ſcripſi nuper, OPTIME PRINCEPS, quòd à ſuperiore ſcriptione aliquantò peius habuiſſem. Nunc, Deo propitio, præclariùs valeo, ac ſentio, agnoſcóque me fieri in dies roborariorem. Hoc ſcire te duntaxat volui, ne vt me haberem neſcites, atque idcircò anxius pro tuo in me affectu hæteres. Nam Aulam quidem poſt triduum diſceſſuram Fontem-Bellaqueum, expugnatum in Flandria Cortereacum, coëuntes Dordracum Hollandos, VValliæ Principem mox hûc aduenturum; Parentem eius æquè à Scotis, ac Parlamentariis ad ſubſcribendum conditionibus, quas ipſi præſcribunt vrgeri; & quidquid prætereà rerum nouarum eſt, abundè ex aliis accipies. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, ô meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Non. Iul. M. DC. XLVI.

EIDEM.

SVmmè delectat, OPTIME PRINCEPS, rediiſſe in Vrbem te proſpera valetudine. Vtinam fruaris deinceps eadem conſtanter. Plurimum haud-dubiè tolerandum fuit in tua illa luſtratione ſollicitudinis, ac laboris; maximéque in maturanda illa Claſſis inſtauratione, quam fieri expeditè operæ-pretium fuit. Verùm tu, quæ negotia ſunt Regia, publicáque adeò curas alacriter, vt dum iis incumbis, nihil moleſtiarum, quæ non poſſunt hac tempeſtate non maximæ eſſe, ſentire videaris. Ad meam quod ſpectat valetudinem, ea lentè quidem, ſed ſemper tamen recuperatur. Domo nondum exeo, niſi Sacri causâ; ſed ſpes eſt tamen, vt poſſim breui etiam longiùs concedere. Rerum nouarum vix quicquam habeo. Diſceſſit Aula proximis diebus, vt præmonueram, Fontem-Bellaqueum. Acceſſit quidem ad Matrem ſuam, ſed non ad Aulam VValliæ Princeps, Rex eius Parens conſtat ſemper quaſi inter ſaxum, & ſacrum, Oxonij deditio iam facta. Non diſceſſit adhuc exercitus noſter Cortereaco, cui interim communiendo inſudat. Dicuntur Hollandi cepiſſe iam vnum, alterum-ve munimentum ad Scaldin prope Antvverpiam. In Germania nihil audio ab exercitibus patratum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Eid. Iul. M. DC. XLVI.

EIDEM.

NOn ſum profectò tanti, vt quæ mea interdum eſt dubia valetudo, mouere te debeat. Quare & tantò obſtrictior ſum, quantò ſum tuæ huius tantæ ſollicitudinis immerentior. Potes porrò iam eſſe de meo ſtatu, Deo benè propitio, propemodùm ſecurus. Quippe iam ferè ex integro recuperatæ mihi vires; niſi quod vox nondum planè libera; tametſi & ipſa fit ſenſim vt clarior, ita continuatior. Lætor admodum non fruſtratum me ſpe illa, quam conceperam de Eleemoſynario tibi placituro. Profectò verò quæ bona verba habere de illo dignaris, eiuſmodi ſunt, vt vel ipſa ſola eſſe ſatis valeant illi exſtimulando ad omnem virtutem. Delectat etiam, quæ de optimo Roxolano commemoras, exoptóque ſummoperè quam illic tibi operam iam præſtat fieri non iniucundam. Futurum erat, vt VValliæ Princeps heſterna aut hodierna luce San-Germano digreſſus, & per hanc Vrbem tranſiens, Aulam conueniret ad Fontem-Bellaqueum. In Anglia Vorceſtria de deditione agit. Princeps Rupertus, quòd propiùs Londinum, quam condictum fuiſſet, venitauerit, iuſſus dicitur ante dies decem tranſiicere mare. Legatus Scotorum non alia de re cum Angliæ Parlamento egit, quàm vt conditiones viſæ Scotis iuſtæ ad Regem quam-primùm mittantur. Non fuit comprobatum, quod nuper ad te de Hollandia perſcripſeram. Quin-etiam ſubinde per aliquot dies percrebuit rumor de pactis clam cum Hiſpano induciis, iiſque in annos vndetriginta. Nunc, an ſeriò agant, an-non, quod plurimi interpretantur, definire meum non eſt; admitto ſolùm quod perhibent exſcendiſſe illos, ac eſſe in Flandria, non longiùs à noſtris, quàm Belgicis milliaribus ſeptem. Nec-dum etiam iam mouent aliquid Germanici exercitus. Dicitur duntaxat Turennius verſari cis Rhenum, ac videri velle obſidione cingere Artembachium. Tu ô, PRINCIPVM OPTIME ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Sextil. M. DC. XLVI.

EIDEM.

QVem non mouerent literæ teneritudine tanta edulcatæ? Vtinam exhibere me hocce tuo affectu non indignum poſſim? Inaudij quàm conſtans fuerit ille rumor de mea morte diſſeminatus; quando meum quoque Beneficiolum fuit Auenione impetratum. Sed ecce me tamen, Numine fauente, & ſuperſtitem, & qui poſſim mox ad omne obſequium eſſe comparatus. Pauca iam ſcribam, tum quia iubes, tum quia, ſi velim, non licet per tempus. Videlicet coactus fui tam multa Diniâ ſcribere, maximéque propter indignum Primi Conſulis facinus, vt reliquum ſit temporis penè nihil. Subiiciam proinde ſolùm vno verbo,

verbo, vigere heic ſemper quam-maximos æſtus: diſceſſiſſe ab exercitu noſtro in Hollandicum ſex hominum millia ſub Mareſcallo Grandimontio. Obſideri Antverpiam ſed rumore dubio; eò ſeſe Picolomineum cum octo militum millibus recepiſſe. Longovitzium à Ferræo-Seneterrio expugnatum, ac obſideri iam Montem-medium. Turennium non quam nuper ſcripſi, ſed aliam Coloniæ propiorem Vrbem cingere. Traiecto illeic Rheno conuolaturum ad Suecos, & Haſſiacos, qui irruentes in ſua caſtra Cæſareos, & Bauaros cum inſigni eorum clade repulerunt. Eſſe in eo Anglum, vt vel iis ſubſcribat Scotorum conditionibus, quibus Rex pene eſſe deſinat; vel Eccleſiaſticis cenſuris Regionis illius ſubiaceat. Palatinos Robertum, & Mauritium Caletum appulſos, diſceſſiſſe illum quidem hûc, iſtum in Flandriam ad exercitum noſtrum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. Sextil. M. DC. XLVI.

EIDEM.

NIhil ſemper dulcius tuis literis; nihil tuæ beneuolentiæ ſignificatione humanius. Debet mihi ſanè mea valetudo vel ob hoc ipſum eſſe curæ, vt & rem gratam tibi faciam, & ſubſit, quod pro te profundam. Et mihi, Numine propitio, euadit ſemper corroboratior. Tamerſi me adhuc ob æſtus perſeuranteis domi contineo, hi vbi deferbuerint, aſſueſcam paulatim me credere Cælo, eóque comparare, vt tandem optatum ad te reditum inſtituam. Res inter nouas, primas tenet Dunkerkana obſidio; eò ſcilicet conuolârunt noſtri, cùm perſuaſi hoſtes cinctum iri Antverpiam, ac potiſſimum ob tranſmiſſa illa è noſtro exercitu millia hominum ſex, totas penè vireis illûc diuerterunt. Et oppugnamus quidem adhuc Bergam Vinociam, quæ eſt Dunkerkæ veluti propugnaculum; ſed Gaſſio tamen interim munimenta ad mare vſque ab Hiſpanis nuper molimine magno exſtructa occupauit. Traiecit Rhenum Turennius, & Haſſiacis, Suecíſque iam adeſt: Cæſarei autem, ac Bauari caſtra mouiſſe, & repetere interiorem Franconiam dicuntur. Miſſæ tandem ad Anglum ſunt conditiones à Parlamento, Legatis iuſſis, breui redire, neque apud Regem dies ampliùs decem commorari. Dimiſſam à noſtris Orbitellæ obſidionem inaudiiſſe tu prior debes. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale, ô Decus meum dulce. Pariſiis, III. Non. Sextil. M. DC. XLVI.

Audio curſorem aduentaſſe, qui agere Bergam de deditione renuntiârit. Gratias quàm poſſum maximas habeo pro fauore, quo proſequi Draguinianenſem Conſulem in mei gratiam creatum pergis.

Per-quàm Erudito, & ſincero Amico,
HENRICO BORNIO,
PETRVS GASSENDVS S.

ECquem me cenſebis, Suauiſſime BORNI, qui nihil hactenus ad tot literas humaniſſimas dederim reſponſi? Tibi certè mens eſt candidior, quàm, vt eam ob cauſam, de meo in te affectu hæreas. Mihi longam prætexere excuſationem nihil eſt opus. Vno verbo, inualetudo, quæ me per menſeis compluteis habuit, huic me officio imparem fecit. Quin-etiam cùm nondum ab ipſa penitus liber euaſerim, erit cur boni conſulas, ſi labori parcês, pauca iam reſcribam. Cogito verò verbulum quoque ad illuſtriſſimum Reuensbergium dare; tu, cui ſolidam debeo, maximique duco, Viri amicitiam, fac vt quidquid deerit ſuppleas. Gratiſſimum erit quod ſperandum facis præclaræ Phyſicæ exemplum, quando vel ex paucis, quibuſdam, quas videre mihi licuit Theſibus, veluti ex vnguê leonem conijcio, augurórque ipſum maiora parente generoſæ indolis ſpecimina exhibiturum. De editione Reſponſionis meas ad Inſtantias, nihil adhuc inaudio. Tu Vale ſemper quam-optimè, & cum præclaro Heereboordo, noſtrum etiam Sorberium, cuius coniugio omnia fauſta apprecor, plurimùm ſaluta. Pariſiis, V. Eid. Sextil. M. DC. XLVI.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro IACOBO REVENSBERGIO, *in Vltraiectina Alma Academia Profeſſori Matheſeos Celeberrimo*,
PETRVS GASSENDVS S.

QVod exacto iam tertio menſe, & paucis ad literas tuas comitatis plenas reſpondeam, excuſatum faciet, quæ inualetudo tenuit me, atque etiam-num, licet facta iam emendatior, tenet. Id honoris non promerebar, quo me beare dignatus es, amicitiam offerens tuam, & cùm ipſe ego eam prior ambire meritò debuerim, tantò tibi deuinctior ſum, quantò tu vltrò præoccupaſti. Hinc te præeunte conſequor quidem, ſed volentiſſimus tamen; & cùm ſpondeam fore, vt nunquam per me ſtet, quin omni officio amicitiam colam; ſecurum te iubeo, nihil omninò eſſe, quod tibi de me, quantum quidem vires ſuppetent, polliceri non poſſis. Quæ Solis Eclipſis ſuperiore anno, & die XXI. menſis Auguſti contigit, cœpit in hac Vrbe hora matutina 10. ac minuto proximè quinto. Altitudo ſcilicet Solis proximè antè fuerat graduum præciſè 46. Fuit autem initium defectus supernè ſeu ad Boream in diſtantia à verticali graduum quam-proximè 30. Cætera nubes inuidere. Quæ Eclipſis verò Lunæ contigit die vltima nuperi Ianuarij, cœpit nobis Polluce ad Occaſum alto gradibus 23. min. 10. atque ideircò hora matutina 4. cum min. $15\frac{1}{2}$. Captaui Phaſeis ſubinde varias, quovſque Totalis obſcuratio contigit alto Regulo grad. 26. min. 50. hoc eſt hora 5. min. $11\frac{1}{4}$ cùm & ſtatim Pollux altus adhuc fuerit gr. 14. m. 25. & Caſtor ſubinde gr. 15. m. 30. hoc eſt hora 5. min. 13. Succeſſere breui pòſt nubes, quæ reliquo toto tempore Lunã obtexerunt, quovſque occubuit; niſi quod non-nihil interluxit, cum videretur iam circiter ſemi-digitus

locis reſtitutus, eſſeque eius altitudo ſecundum ſuperiorem limbum 4. proximè grad. atque idcircò hora 6. cum 55. proximè minutis. An Luna prorſùs euanida, inuiſa-ve futura fuiſſet, ſub ipſum Medium obſcurationis, tametſi nubes nihil obſtitiſſent, pronunciare non valeo. Ad Eclipſin illam anni 1642. quod ſpectat, euanuit mihi quidem Luna, cui iam euadit viſus hebetior; ſed qui adſtabant oculatiores, diſcernere ſe illam autumabant. Plura aliàs, Clariſſime Vir; tu perge rogatus, quod vltrò cœpiſti, hoc eſt me amare ne deſine, ac bene Vale. Pariſiis, v. Eid. Sextil. M. DC. XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

Mea valetudo, de qua eſſe pro tua bonitate ſollicitus pergis, in eo ſtatu eſt, vt ſperem me poſſe, Deo bene iuuante, Sacrum facere proximo Aſſumptionis die. Vtinam Deus ter-Optimus, quæ vota pro tua, totiúſque Familiæ incolumitate concipere pergam, exaudiat! De rebus nouis, Berga quidem expugnata à noſtris eſt; at quia Hiſpani interim intruſere Dunkerkam hominum millia circiter ſex, ideò noſtri ab ea cingenda cominùs deterriti ſunt; ac deficiente præſertim Claſſe, quæ mari ſubſidium prohibeat. Obſident tamen Mardikum à quarto vſque menſis die; vtcunque Hiſpani eò properè iniecerunt duo militum millia. Caſtrametati citra Scaldin, ac non longè Antverpia. Hollandi illeic hærent, nec quicquam mouent. An Turennius iam cum Haſſiacis, Suecíſque contulerit vireis, compertum penitùs non eſt; neque inaudimus noui aliquid ab ipſo vſque Cæſareorum, Bauarorúmque receſſu patratum. Excepit Longavilla Vxorem Monaſterij. Quod verò de pace negotium illeic diſceptatur, in eo eſſe dicitur, vt cùm Imperator conſentiat, res Germanicas in eum ſtatum quo erant anno ſæculi XXIV. reſtitui, poſtuletur adhuc reſtitutio in eum, quo erant anno XVIII. Ex Anglia nihil habeo, niſi quod inter cæteras conditiones ad Regem miſſas, non poſtremæ ſunt, quibus & Religio Catholica (infandum!) planè aboleatur, & militiæ ius penes Parlamentum in XX. annos ſolidum remaneat. Si quid in Aula tranſigitur, id ex aliis cognoſces meliùs. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Sextil. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Nihil eſt, PRINCIPVM OPTIME, quod tibi potiùs renuntiem, quàm Deo propitio, non eſſe lethale inflictum luce heſterna vulnus generoſiſſimo illi tuo Conſobrino, Duci Enguenio, dum via ſecta incedenti, granatum primum diſſiliens, feriit humerum, & capitis partem perflauit, potiuſquam peruſſit; adeò vt, tametſi ſanandus ante viginti dies non ſit, ſanandus tamen planè cenſeatur. Ita ſcilicet me mox edocuere acceptæ è caſtris Mardikenſibus literæ; vtcunque rumor ante horam ſiniſterior fuerit reſperſus. Adderem nihil poſſe cogitari glorioſius, quàm quod eſt ab illo nudiuſquintùs patratum; cùm tot circa ipſum perempti, aut vulnerati Proceres; niſi rem pleniùs ex vberiore facti narratione perſpecturus fores. Addo id ſolùm, quod ex iiſdem intellexi literis, neceſſe videlicet fore, vt ſi Hollandi ludere nos pergant, neque Claſſem mittant, quæ communicare Mardikenſeis cum Dunkerkanis prohibeat, obſidio à noſtris ſoluatur. Id, ſi demum fiet, tuus ille intereà, & conualeſcet, & ſeſe illis non exponet periculis, quæ ſuperſunt haud-dubiè vt creberrima, ita maxima; ſicque Deo vertente in melius, eueniet, vt hocce caſu tanquam leuiore, grauiorem alium redemerit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVI. Kal. Septemb. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Conceſſiſſe Brinoniam te declinando æſtui ſum valdè lætatus. Quantos profectò Aquis-Sextiis viguiſſe feruores conſentaneum eſt; vbi ego quidem non commemini ſenſiſſe me vllum eo, de quo non-nemo heic conqueſtus eſt, intenſiorem. Vtinam verò per negotia licuiſſet tibi maturiùs; ſed præſtat tamen reliquias, quàm nihil, Æſtatis amœnitate hac temperare. O Fœlicem aliunde te, qui ſic habes Mundi hiſtrioniam perſpectam! Siquidem tametſi pro tua indole nihil tibi ſit candore antiquius, & graue ſit non poſſe omnia nec cum omnibus aperto pectore agere; id nihilominùs agere, quod agas, in rectum collineando finem, & quod conditio temporum, publicáque vtilitas ita exigat; hoc ad Sapientiam pertinet, cuius ſemper eſt poſſeſſio iucunda. Secùs ſanè illis euenit, qui ambitione, aliiſque occæcati paſſionibus, neque æqui ſeruantes ſunt, neque veri amantes, dum, quod ſua interſit, dumtaxat attendunt. Rerum nouarum vix quidquam habeo. Nam diſceſſiſſe tandem iſthùc rei tormentariæ Præfectum, ipſe abundè pernoueris, & rediturum hodie ex Aula VValliæ Principem, ſua cum Parente, id minoris refert. De Rege eius Patre hoc ſolùm accepi, quod conditionibus oblatis ſubſcribere noluerit, tum quia parum æquis, tum quia nihil ſecum de iis fuerit actum. Quò res porrò ſit euaſura, magnæ exſpectationis eſt, ipſo ſpoliato, interimque. &, ſi fas dicere, captiuo. Significauit Aurelianus fore, vt ante exactum menſem Mardiko denique potiatur, capto iam ab Hollandis, eò demum appulſis, propugnaculo ligneo, & obſtructo à noſtris canali, quo Dunkerkam inter, Mardikúmque erat commercium. Dicuntur intereà Hiſpani recepiſſe

Mehenemium,

Mehenemium, ac vniuerſum præſidium internecioni dedidiſſe. Illa Enguenij tui aduſtio curationis quidem lentioris, ſed periculo tamen ſemper vacat. Iſthæc dum ſcribo, accedit ecce, qui mihi renuntiet aduentaſſe mox ab Aureliano Curſorem, à quo perhibeatur illum rediturum, húcque acceſſurum vnà cum Enguenio die penultima huius menſis. Scilicet ſpem indubiam eſſe captum iri Mardikum die abhinc ad ſummum quarto. Ad ſummum, inquam; nam etiam hodie ſubuertendum fuit cuniculis pyriis præcipuum propugnaculum; ac ſtatim ingreſſus tentandus. Adiicit ille naueis Hollandorum appuliſſe non ampliùs ſex. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IX. Kal. Septemb. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Ptimè profectò res habet, quòd Claſſis noſtra eſt in procinctu. Quippe, niſi aliud, id ſaltem præſtabit, ne Hiſpanica quidpiam aggredi aduerſus oram Prouinciæ auſit. Niſi aliud, inquam; nam & ſpes heic eſt, vt vſus ea Melleræus inſigne aliquid moliatur. An verò ſucceſſus pariter ſpetandus videtur vel ex eo, quod ſcribis totam Prouinciam milite ſcatere? coniiciendum certè hoſce milites exercitui Maritimo inſtruendo eſſe comparatos. Deus Optimus bene omnia fortunet. Acceſſit ad Vrbem, vt præſcripſeram, heſterna luce Aurelianus; verùm remanſit tamen, qui imperet exercitui Enguenius: videlicet intra quatriduum meliùs omninò habiturus. Captum Mardikum eo ipſo, quo ad te nuper ſcribebam, die, ſuperſtitibus adhuc licet tribus militum millibus, qui & ſe victoris permiſere arbitrio, &c. vt manu-capti ſunt in Galliam adducti. Nemo heic non putat Enguenium eò incubiturum, vt Mehenemium recuperet, quod alioquin vix liceat Cortereacum facere tutum. In Germania dicunt Turennium, & Suecicarum copiarum partem anteuertiſſe Cæſareorum, Bauarorúmque exercitum, ac neceſſe fore, vt ille aut prælio, aut fame (aliunde iam valde afflictatus) pereat, ſícque euenturum, vt noſtri, Suecíque hiemare ſecurè in Bauaria poſſint. Ex Anglia nihil habeo noui à Legatorum reditu. Parlamentarij ſiquidem deliberant adhuc quid ſit facto opus; quando Rex ſubſcribere oblatis conditionibus recuſauit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Kal. Septemb. M. DC. XLVI.

EIDEM.

D timendum ſanè, quod tuo Enguenio times; quandoquidem ille dum omneis animi verè generoſi implet numeros, id-ipſum non timet. Vtinam eum ſeruet incolumem Deus, qui ornamento tanto eſt & Regno florentiſſimo, & glorioſiſſimæ Familiæ. Cùm pati iam currus vectationem poſſit, dicitur non cœpiſſe modò deducere exercitum, ſed cingere etiam Baſſeam obſidione. Hoc tamen nondum, quod ſciam, conſtat, vti neque conſtat de Grandimontij reditu cum ſex hominum millibus quos obſidendæ Antverpiæ prætextu Hollandi nobis ſubduxerunt. Aiunt Cæſareos, Bauaróſque defectu commeatus, viæque tutioris ſic deflectere, vt etiam Rhenum traiecturi ſint; ac fieri vix poſſe, quin planè eant peſſum. Addunt Turennium, Fœderatóſque intereà cepiſſe varia oppida, munimentáque non contemnenda; ac eſſe in procinctu, vt Halipcunum obſideant. Negotium de pace penè intermiſſum, inſtaurari iam dicitur. Faxit Deus ter-Optimus, vt proxima hyems, cæterà ſterilis, fœtum tantis votis expetitum parturiat. Degit Angliæ Rex ſemper Novocaſtri, ac paruit tandem iuſſis Monroſſius, armis poſitis, ac itinere mari deſtinato. Parlamentarij eſſe nuper in eo dicebantur, vt deliberarent, an paterentur accedere non-nihil propiùs Regem Londinum. Heic noui nihil, quod nôrim quidem, niſi quod die ſuperiore acceſſit Legatus à Regina Sueciæ, quódque Aurelianus eſt Fonte-Bellaqueo Bloſium diſceſſurus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Eid. Septemb. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Vod dignaris perſcribere de exercitus noſtri apparatu, bene ominari de ſucceſſu iubet. Id vix perſuaderi bene multis potuit, vt quidpiam denuò aggrederemur, aut, vt res, & tempora ſunt, exſequeremur fœliciter; ſed ſpes iam tamen eſt plurima in ipſo Imperatore ſita; ac in iis copiis, quibus illum iri inſtructum inſinuas. Heic, ſi quid rerum nouarum eſt, paginam vtramque tuus Enguenius facit. Ille de Baſſeæ obſidione ſpargi rumorem curauerat, cúmque tendere illûc crederetur, VVernam diuertit, occupauítque, hoc eſt præcluſit aditum, qui ſolus Dunkerkam ſupererat hoſtibus liber. Dicitur ſubinde aggreſſus Vrbem cominùs cingere, Hollandorum claſſe interim appellente, aduehentéque Grandimontium cum abducta militum manu. Videtur fama ſatis conſtans de Halipruni obſidione à noſtris, Suecíſque ſuſcepta: ſed interim tamen regreſſos Haſſiacos cladem neſcio quam perpeſſos eſt rumor. Nihil adhuc eſt, quod audierim quidem, à Parlamentariis in Anglia decretum. Aiunt tamen illos per-moleſtè tuliſſe effectum Regis indulgentiâ, vt iam Hibernia penè tota Anglicanum excuſſerit iugum. Diſceſſit ad Aulam Suecorum Legatus, ac Aurelianus, qui hûc redierat, eò reuerſus eſt poſt aliquot dies Bloſium conceſſurus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis poſtrid. Eid. Septemb. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Aud hæreo quidem, quin bene multi iteratam expeditionem auerſari illud obtendant,

—*Quia nos veſtigia terrent;*

Plurima te aduerſum ſpectantia pauca retrorſum.

At non hæreo quoque, quin multis præſtantia Ducis animos addat; ratis purà, quid vel Caprarum ducente Leone exercitus poſſit. Fortunet Deus omnia; ac vtinam tandem tua illa vota de conuertendis in communem hoſtem Chriſtianorum armis compleantur. O, quid non poſſent vel ipſi Galli, collatis in vnum totis viribus, & accedente ad animos ea, quà iam vigent, bellandi peritia!

O quantum poſſet Terra, Pelagique parari! Conſtans ſatis huc-vſque fama de obſeſſa ab Enguenlo Dunkerka; ſed vtcunque tamen circum-vallatione cingere Vrbem cœperit ſectis ire viis aggreſſurus non eſt, quò vſque videat, quid referat quem nuncium petiturum miſit, & quidpiam nummorum animandis militibus, & Prætorianas aliquot tam Gallicas quàm Heluetias cohortes. Non rediere à Grandimontio niſi ſoli pedites; verùm aduenere intereà quatuor Polonorum millia meritura. Minimè viſum Turennio eſt immorari ad Haliprunnm, ſed illius vice obſedit, cepítque Schorendorfium, quò fretus tutò valeat in Virtembergenſi Ducatu hiemare. Qui hoſtes fuerant verſus Rhenum digreſſuri crediti, Danubium verſus diuerterunt, ac Ratiſbonam iam properant, vt Bukenium ſibi adiungant. Verumtamen accurrunt ſimul Turennius, & Vrangelus, vt præoccupent, & ad prælium cogant. In Anglia res adhuc eadem confuſione; atque hæc quidem publica. Ipſe differo in dies diſceſſum, præſtolando quónam euaſura ſint, quæ mihi primus Conſulum Dinienſium nomine *Iuramius* fraude inſigni negotia fecit. Interim verò, quia tranſeunte nuper manu militum Diniâ non potuere eius Collegæ literarum tuarum reuerentiores obſtare, quo minus eorum aliquot ſaltem, & vni meorum Affinium, & redemptori meorum qualiumcunque redituum deſtinauerit, diuertendos. Ideò veritus ne ſi deinceps, quod abſit, incidat ſimilis occaſio, ille teſtari odium pergat, ſcribo ad meum Tornatorem, vt elenchum eorum, quos velim exempros, ad tuum à Secretis mittat, quò tuo iuſſu Diplomata illis neceſſaria conficiat. Tu, qui iam vltro, ac pro tua illa incomparabili bonitate ire obuiam volueras, annues haud-dubiè licet non vtar vberiore comprecatione. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XI. Kal. Octob. M. DC. XLVI.

EIDEM.

QVàm ſum recreatus, Deum Immortalem! literas ſuauiſſimas legens, quas dare ad me Belgenſetij dignatus; refricuiſti mihi memoriam cari illius Capitis, cuius, niſi cum voluptate deſiderio miſta recordari nõ licet! Vtinam verò illi per fata eſſe licuiſſet ſuperſtiti, vt poſſet te hoſpitem tantum hortis illis, quos ſuâ curâ nobilitârat excipere! Vtinam, & tibi licuiſſet ab ipſo, quo erat genio, excipi!

O qui complexus & gaudia quanta fuiſſent!

Verùm deſiderio, & pudor & modus adhibendus eſt, ac leniendum patientiâ, quod durum cùm ſit corrigere eſt nefas. Audio te deinceps repetiiſſe Vrbem, ac voueo, vt te in illam ſanus, incolumiſque receperis. Quod de diſceſſu Claſſis perſcribis, exſpectationis magnæ eſt; vtcunque ea fortaſſis aliò, quàm quò rumor ipſam dirigit, contendat. Occœpit Enguenius ſectis ire viis, ac ſeſe ſub Eidus menſis proximi Dunkerka potiturum ſperat. Cenſeri poſſunt Duces Hiſpani, vt inter ſaxum, ſacrúmque ſtare; nam ecce interim Hollandi cingunt, oppugnántque Lierium, arcem, vt muniriſſimam, ita momenti maximi Mechlinium, & Antvetpiam inter; illi autem non poſſunt aut viteis partiri, quin reddant prorſus inefficaceis; aut in alteros incerto euentu ſic conuertere, quin alteri locum expugnent, qui Prouinciæ iacturam trahat. Sollicitat Hiſpanus Anglos; ſed illis eſt ſatis negotiorum domi, nec dicuntur hactenus aliud, quàm pulueris pyrij quidpiam impertiri. Cepere noſtri in Germania Donanerdam ſupra Danubium; irrumpentéſque in Bauariam, conſternationem pariunt ingentem. Ferunt Auguſtam Vindelicorum de deditione agere; & Bauarum ipſum relictis, vt potuit, minutis Monaco, atque Æniponto, Ratisbonam diſceſſiſſe. Literæ poſtremùm Monaſterio acceptæ perhibebant pacem cum Cæſare propè concluſam, iam verò timendum non eſt, vt ille vel à Bauaro inſtigatus, referat pedem. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, IV. Kalend. Octob. M. DC. XLVI.

Admodùm Reuerendo, Clariſſimóque Viro, GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano, Amico longe-optimo*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVas duodecimo, quartóque Kalendas dediſti ad me literas interuentu nobiliſſimi Equitis à Scala accepi. Cùm non vacet iam pluribus ad vtraſque reſpondere; pauculos ſaltem verſus tranſdo, vt & acceptas ſignificem, & me propitio Numine non viuere modò, ſed etiam valere renuntiem. Saltem plurimùm iam conualui; & ſpes eſt, vt breui quidquid reliquiarum morbi ſupereſt, planè, prorſúmque euaneſcat. Vtinam verò idem fatum contigiſſet morbo optimi illius, cariſſimíque Erycij Puteani,

——Cui pudor & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta fides, nudáque Veritas
Quando vllum inuenient parem!

Literas certè legenti tuas, & cogitanti Arcem illam, in quam videbar mihi aliàs vt in Parnaſſum aſcendere, ac, illo præeunte, Muſarum choro intereſſe, ſubiit illicò exclamare, *exceſſêre omnes! verùm deſiderio ſit pudor, ac modus.* Vnus iam, alterve eſt annus ex quo Bullialdus diſceſſit Venetias, meuſíſ-

que

que eſt,ex quo perſcripſit petiturum mox Romam ſe, neque diu fore, quin ſolutura Conſtantinopolin ex ora Hetruriæ naui Anglica, eòdem, occaſione accepta contendat. Si illi propitium, quod voueo, Salum, Solum, Cælúmque fuerit, obſeruabit illic haud-dubiè quam commemoras Ianuarij Eclipſin. Salutem illi abs te nunciabo;& ſi quid à ſe obſeruatum ex ea Eclipſi tranſmiſerit, id quid ſit, te diu latere non patiar. De illa,quæ ante annos quatuor, nihil eſt quod addam ad meas nupetas; niſi quòd tibi integrum eſt, vt quo ſumus vſi Organum cauſeris. Quadtans fuit eiuſdem Bullialdi, cuius fides penes eum eſt, neque enim ipſe illum exploraui. Reſalutant te Viri optimi Merſennus,& Petauius;ad Furnerium quod attinet, ille iam-pridem ab vrbe abeſt. Tu &, Vale diutiſſimè, & Vale ſemper quam-optimè,& me,quod facis, æternùm ama. Pariſiis, III. Non. Octob. M. DC. XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπραγεῖν*.

QVod inaudiiſti, OPTIME PRINCEPS, de inſtitura aduerſum me lite à Dinienſibus,dum factæ à ſe vſurpationis iurium mei Beneficioli conſtabiliundæ ſatagunt, comperitur nimis-quàm verum. Quod potiſſimùm diſplicet, ipſa eſt meo illo optato reditui ad te remora iniecta. Dabo operam tamen, vt ea perrumpatur quàm fieri citò poterit; fiet autem, opinor, ſi Conſulis primi iniquitatem repreſſero,qui Ciuitatem non commouit,niſi vt patrocinium ſibi publicum quæreret, poſtquàm quæſitum à ſe fundum à meo, mei-ve Beneficij dominio malignè ſubduxit. Eſt certè, cur illi præſertim ſuccenſeam; nam & ſecundus Conſulum, & alij quidam Primorum Vrbis qui è factione eius non ſunt, conantur, quantum quidem poſſunt, (vaſertimus nimirum eſt)eius artibus obuiam ire. Verùm,quid te tricis, apiniſque moror! Ecce de aliis rebus vt dicam, acceſſit ante dies quatuor Thaddæus Barberinus cum vxore ad Aulam; idque poſt acceptum iam nuncium de reſtituta in integrum, motu proprio, Pontificis familia tota Barberinorum. Dicitur Aula eſſe Vrbem ſub initium hebdomadis inſequentis repetitura. Percrebuerat rumor ante paucos dies de iam occupata ab Enguenio Dunkerka:ſed is fuit dumtaxat prænuncius illius qui breui verior, Deo propitio, ſuccedet. Conſimilis reſperſus fuerat de iam occupato ab Hollandis Lietio;& deinceps tamen dubitari cœpit, neque omninò conſtitit teneta-ne obſideretur. Excurrere noſtri, Suecique in ſuperiorem Bauariam pergunt;neque iam de facta Auguſtæ deditione dubitari video. Conditiones pacis, de quibus nos inter Cæſareóſque conuenerat, ratæ haberi non debebant, niſi ſuperiore Septembri exeunte, cum Confœderatis etiam conueniſſet. Quid verò, idcircò profectus Oſnaburgum Longavilla euicerit reſciri nondum à nobis poteſt. Mortuus in Anglia Eſſexius Comes; interim verò ambigitur Scoti-ne ab Anglis in Regis gratiam ſint diſceſſuri. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. Octob. M. DC. XLVI.

EIDEM.

DIſceſſurum te ruſticandi, ſeu vt ipſe interpretaris, oblectandi animi gratiâ, fuit profectò mihi ſcitu periucundum. Nam cùm nôrim te tot, ac tanta ſuſtinere negotia, quid poſſim accipere dulcius, quàm te interdum curis gandia, ne iis conficiaris, interponere?Quanquam, qui tuus genius eſt, vix eſſe vnquam potes, quin muneri continuo vacans publicis commodis inſeruias; ex quo fit ſanè, vt verear, ne non mera recreatio ſit, quæ te ab Vrbe euocet; ſed ea prætextui ſolùm ſit,aut certè non præcipua,ſola-ve diſcedendi cauſa. Vtcunque ſeſe habeat res, faxit Deus domum incolumis redeas. Regreſſa demum Aula in Vrbem ab ineunte hebdomade, neque diu admodum fuit, quin tota perſtrepuerit de fœlici armorum Enguenij ſucceſſu. Scilicet inuictus glorioſúſque ille, Dunkerkâ tandem potitus eſt; &, cùm de conditionibus deditionis ipſis Nonis pepigerit, earum vna fuit, vt in vrbem quinto Eidus admitteretur. Itaque debuit heſterna luce victor,triumphator in eam ingredi;& nuncius die craſtina, qui factum narret, exſpectatur. Non perſeuerat iam ampliùs, qui tantoperè percrebuerat de deditione Auguſtæ rumor. Conſtantior eſt longè, certiórque, qui de capto ad Lycum Ranio, déque excurrente in totam Bauariam noſtro, Suecóque milite, hoſtium nemine vſquam obſiſtente. Rediit Longavilla Oſnaburgo, poſt diem decimum; at Suecos hortatus, vt cum Cæſare,imitatione noſtri, conuenirent, nihil aliud reſponſi,quod perhibeant, tulit, quàm illos ſeſe Srokolmio ecquid facto ſit opus exſpectare. Dicuntur aliunde, qui ſunt Germani Catholici, nolle iam ampliùs ſtare iis, de quibus antè conſtiterat, ipſos inter & Proteſtanteis. Aiunt Scotos fieri in dies ad coëundum cum Anglicanis Parlamentariis difficiliores; ſpémque eſſe Regi, vt experturus non ſit ab Aquilone omne malum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Oct. M. DC. XLVI.

EIDEM.

INaudieram iam Claſſem noſtram oppugnare arcem Iluæ Inſulæ, cui nomen inditum *Portus-longus*; at neque circunſtantias, quas perſcribere es dignatus, perſpexeram;neque tempus quo coniicis fore, vt expugnetur, nôtam. Id ſi contingat, tempus erit,quod tuus Enguenius præter-propter in expugnatione Dunkerkæ conſumpſit. Quippe, qui ad cingendum Vrbem XIII. Kalendas acceſſit,agere Præſidium coëgit de deditione, ipſis Nonis,ac Vrbe demum potitus eſt, quo prædixi

prædixi die, pprè V. Eidus, Rex, Reginâque, & tota Aula nudius-quartùs ritu ſolemni pro tam expedita, imò pene dicam, pro tam improuiſa, inexſpectatâque, & tanti momenti occupatione gratias egerunt. Quid ille deinceps ſit facturus, neſcitur; nam cùm ſint qui domum reuerſurum dicant, ſunt, qui fore coniiciant, vt aliquid adhuc priuſquam milites in hiberna mittat, moliatur; maximéque, ſi verum ſit, quod video increbreſcere, obſidere Hollandos Venloüm ad Moſam. De capto Ranio nullum iam dubium. De Auguſta verò nihil aliud eſt, quàm fuiſſe in eam minas intentatas certum. Non coïere adhuc in vnum Cæſaris, ac Bauari copiæ; noſtræ, Suecicæque ad prælium eas inlicere meditantur. Arduum ſemper illud, ingentíſque molis de pace negotium, tametſi neſcio quid Hiſpano futurum iam animi ſit, nobis Dunkerkâ potientibus, niſi conditiones ab ipſo, quas accipere liceat, offerantur. Nihil in hunc diem, quod ſciam, à Parlamentariis Anglicanis decretum eſt; ſed difficilem nempe cardinem, vt cui rerum ſumma innitatur, verſant. Proſperam tibi apprecor ruſticationem, venationémque. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Vale ô præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XIV. Kal. Nouemb. M.DC.XLVI.

EIDEM.

NOndum rediiſſe te in Vrbem, ſed proximè tamen rediturum fuiſſe perſcripſit Neuræus. Apud nos noui nihil eſt, quod equidem ſciam, cuiuſpiam momenti. Nam qui percrebuit iterùm rumor de capta Auguſta iterùm euanuit; & qui inualeſcit de pace ſiue inita, ſiue mox ineunda neſcio quàm ſit ratus. Vnum eſt dumtaxat memorabile, conſentire denique Scotos, vt Rex permittatur Parlamentariorum arbitrio, ac Parlamentarios in eo eſſe, vt deliberent, quo ille ſit modo deducendus Londinum. Ex Flandria nihil certius habeo, quàm pluiſſe Bruxellæ pluuiâ purpureâ ſeu rubeſcente, quam vulgus dicit ſanguineam, pridie Eidus huiuſce Menſis, ſeu pridie quàm de deditione Dunkerkæ actum, pactúmque eſt. Illius hiſtoriolam deſcripſit, typíſque mandauit præclarus ille VVendelinus de cuius arduo opere Maſſilienſibus dedicando memini ad te aliquid ſcripſiſſe. Summa eſt, vt oſtendat quid diſcriminis inter ipſam, & deſcriptam illam à me in Peireskij Vita, interſit; & cauſam eius eſſe declaret Chalcâthi copiam, quâ regio ſubterranea Scaldin inter, Moſámque ſcatet. Plura iam non vacat; ſic me totum diem, qui me inuiſere Germani, Anglíque aliqui tenuerunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ſeu ruri, ſeu domi, ſeu vbiuis ſis, bene, imò optimè Vale. Pariſiis, VII. Kal. Nouemb. M.DC.XLVI.

EIDEM.

PEr-iucundum fuit accipere te valetudine proſpera in Vrbem reuerſum. Quæ pro Enguenio tuo voues vota, ipſa ſunt, quæ concipere omneis par eſt, quibus Patriæ gloria eſt cordi. Cùm Parens illum exceptura progreſſa iam Cantillinm ſit; an-non abundè videtur dignus, quem ipſa quoque ſuis humeris referat Gallia vniuerſa. Inuiſens me heſterna luce præclarus Capellanus Decaterraſtichon Epigramma, quod in eius laudem ac in monimentum Dunkerkæ captæ compoſuit, ad te tranſdendum conſignauit; idque in pignus venerationis, qua te ſemper proſequitur, ac ratus aliunde fore tibi rem, pro eo quo Conſobrinum tantum deperis amore, pergratam. Cùm poſt datas literas tuas conceſſurus Maſſiliam fueris, vt adeſſes quo tempore Conſules creari pro Comitiis ſolent, inaudio ecce neſcio quid turbarum illeic interueniſſe. Tametſi verò nondum ſatis, quid id ſit rei, compertum habeam; accipio tamen nihil potuiſſe ex magnitudine ſimul, moderationéque animi tui deſiderari. Id verò mihi haud-quaquam nouum, cui perſpectum iampridem eſt, quàm generoſa ſis indole; quàm pacis amans, quàm æqui ſeruans. Rerum nouarum nihil propè habeo. Inualuerat iam tertiùm rumor de occupata à noſtris Auguſta, & ecce tamen iam perhibent etiam ſolutam obſidionem. Sic poſt famam quoque de Venloo capto, diſceſſiſſe exinde, re infecta, Holandos ferunt. Aiunt & iteratò Scotos nondum conuenire penitùs cum Anglis; ſed rem iam maturiùs Comitiis conuocatis deliberari. Monaſterienſes literæ ſpem multam pacis facere pergunt, etiam cum Hiſpano ineundæ, à capta Dunkerka; verendum tamen, ne quæ Infantis Hiſpaniæ interuenit mors, negotium non-nihil ob ſpem Cæſari factam, interturbet, ſed quid ſit venturum cras, fugio quærere. Tu ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus Vale. Pariſiis, poſtrid. Kal. Nouemb. M.DC.XLVI.

Admodùm Reuerendo, Clariſſimóque Viro, GODEFRIDO VVENDELINO, Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano, Amico longe-optimo,

PETRVS GASSENDVS S.

ELecto ſcribo, OPTIME VVENDELINE, ſed ferre nimirum diutiùs non poſſum, quin quas debeo rependam grates, pro præclariſſimo libello. Is per doctas virûm manus volitauit, nemóque eum legit, qui non ſibi habere illius exemplum expetierit. Ad me quod ſpectat, ſummoperè gaudeo rem obſeruatam, deſcriptámque à Viro amico, & fidei pleno, qui ad rem accuratè explorandam nihil non contulerit ſtudij. Itaque non hæreo, quin purpurea pluuia, qualem deſcribis, deciderit, alia ſcilicet à præſumpta illa, quam à me deſcriptâ in Vita Peireskij commemorare dignatus es, nec ſine veſtigiis amoris aduerſum me tui. De cauſa, fateor dici nihil poſſe, quod allatam illam à ſolertiſſimo Chiffletio, cui ipſe ſubſcribis, non immeritò, veriſimilitudine vincat.

cat. Tametſi enim ne ille quidem, quò candore eſt (ac probè memor quanta ſit humanarum Mentium circa hæc Naturæ arcana caligo) iuraturus ſit, rem ſe haud-dubiè ita habere, vt ſe habere ſecùs non valeat; attamen nemo aliùs, opinor, facilè quidpiam proferat, quod cum ipſius ratiocinio videri poſſit comparandum. Nam, vtcumque poſſet opponi non rubere, vt roſæ folia, ita Aſphalticam materiam, quæ macerata intra nubem ex Chalcanthinæ affuſione ruborem pluuiæ perinde creet, ac creant roſæ illius aquæ, qua maceratæ fuerint, Chalcanthi oleo ſuperinfuſo, neque ſufficere, quòd ex Aſphalto eliciatur oleum obſcuriore purpura ſplendens, quo arguatur vis rubeſcendi intra Aſphaltum contineri; quoniam idem Chalcanthi oleum nullum ruborem exprimit in aqua qua fuerint folia ex Sena macerata; licet ruborem quoque latentem illud videatur arguere, quòd is ex infuſo tartari oleo exprimatur. Vtcumque, inquam, ſiue iſtud, ſiue aliud quiſquam opponat; nihilominùs & aliquid ſemper deprehendetur diſcriminis, & probabilitas ſemper ſua ratiocinio ſimul, experimentóque conſtabit. Mira ſunt prætereà quæ de igne illo ſubterraneo ratiocinaris, quamquam ego ſemper ἐπέχω, tanquam perſuaderi non potis, poſſe flammam vllam in loco obturato, aut excitari, aut perdurare; nam quod alioquin Ætnam, ſimiliáque loca quaſi caminos habeas; illa videntur ſanè imparia tanto incendio ſpiramenta; credóque quas flammas ea loca eructant, non ex imo prorumpere, ſed quo momento materia inflammabilis in aërem erumpit, creari. Verùm hæc longioris ſunt diſquiſitionis. Quod habes de puluere pyrio, qui ex auro paratus vocitari ſolet *aurum fulminans*; facit admoneam, poſſe quoque huiuſcemodi puluerem ex aliis Metallis parari; ſaltem ex ære, atque ferro; de quibus, quo dubites minùs, concludam hiſce literis ex vtroque aliquantulum, vt experiri tutemet poſſis. Scripſi ad Bullialdum ante dies quatuor, ac illi à te ſalutem nunciaui; & quidquid fuit tuorum votorum expreſſi. De mei effigie quòd pergis eſſe adeò ſollicitus, faciam tandem (tametſi ſanè non abſque verecundia) ſatis, quam-primùm meliùs habuero. Spes enim eſt, vt Deo propitio ex inualetudine hac breui emergam. Tu interim, mi VVENDELINE, bene, imò optimè Vale. Pariſiis, v. Eid. Nouembris. M. DC. XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν.*

NVllas ad te literas dedi ſuperiore hebdomade; quoniam non prorſus bene habebam. Valeo nunc meliùs, Deo propitio, tametſi me committere in aliquod tempus aëri prohibeor. Quàm me delectat interim te proſperè ſemper valere! Vtinam in annos Neſtoreos. Acceſſit denique ad Vrbem tuus Enguenius ante dies quinque. Digreſſurum aliò rumor fuerat; ſed hærent omnes meritò, generoſior ſit, an prudentior. Acceſſit quoque eius Parens ad Aulam nudius-tertiùs. Fama rurſus eſt, initam pacem etiam cum ipſo Hiſpano eſſe; cùm totis votis eam expetam, vix tamen adduci eò poſſum, vt credam. Turennius, Suecíque in procinctu ſunt, vt inferiores numero licet decem hominum millibus, prælium cum Cæſareis, Bauariſque committant. Ferunt nondum Scotis, Angliſque de Regis dedendi forma, modóque conuenire. Nollent nimirùm iſti emiſſe, illi vendidiſſe videri. Docebit nos dies & euentus omnia. Quod de Portu-longo occupato ſcribis, nondum inaudieram: extremus quippe nuncius dicebatur nihil aliud retuliſſe, quàm obſides datos. De Ilerda video rumorem, qui ſiniſter fuerat, mutatum in melius. Scripturus ad te nuper fueram de Draguinianenſi negotio; verumtamen, ſi faciam iam, factum erit tempori ſatis. Sex ſunt, puto, menſes, & ampliùs, ex quo pro tua bonitate, & vt mihi gratificareris, deſignaſti Conſulem, meum illum affinem Arnulphum. Nihil non deinceps illi egerunt, qui regendæ vrbis ius inuaſerant, vt quod feceras, redderent infectum. Negotiis turbatis, ego hîc incubui, vt in Anguſtiore Conſilio fieret Placitum, quo rei totius informatio Campinio noſtro permitteretur. Quippe reputaui eſſe neminem, qui ardentiore ſtudio quidquid egeris ratum curet. Tu, quæſo, ſi quid opus ſit, illi ſic faue, vt quod cœpiſti aſſerere, conſtabiliatur. Fidenter ſanè, ſed noui nempe, quanta tua ſit bonitas, quantus amor erga me tuus. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Vale dulce Decus, & Præſidium meum. Pariſiis, XVI. Kal. Decembris, M. DC. XLVI.

EIDEM.

PRæclara ſunt adeò, quæ de obitu Principis Hiſpani præmaturo ratiocinaris, vt accedere ad ipſa nihil valeat. Satis mihi proinde eſt, attendere, quàm tibi ſit rerum humanarum conditio perſpecta, quàm egregiè noris virtutem in quam manca ruat ſemper fortuna, vnicam eſſe. Valetudo mea, Deo benè propitio, habet ſe ſatis proſperè, tametſi domo, niſi Sacri audiendi causâ, nondum excedo. Rerum nouarum vix quicquam habeo. Acceſſurum breui in Hollandiam ferunt Marchionem Brandemburgicum, ducturum illeic in vxorem Principis Auraici filiam. In Germania ſunt ſemper noſtri, Suecíque in procinctu, vt cum Bauaris, Cæſareíſque prælium committant; niſi obſtent, qui illuc miſſi Monaſterio Legati ſunt metu euentus, qui, iam promoto pacis negotio, remoram iniiciat. Non ſunt quidem fauſta, quæ iſthinc de Ilerdenſi obſidione audio; ſed de ea heic ſemper eximia eſt ſpes, maximéque propter ſuppetias, quæ fuere Harcurio ferendæ inſignes. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IX. Kal. Decembr. M. DC. XLVI.

EIDEM.

CVm tanta ſit illa affectus erga me tui teneritudo, haud abs re deficiunt me verba, quibus exprimam, quo idcircò ſenſu arcanis in fibris afficior. Quæſo ſolùm ſemper ter-Optimum Numen, ne me patiatur hoc amore, quem ſatis ſentio hærere tibi in intimis viſceribus, medulliſque fieri indignum. Valeo iam, Deo propitio, meliùs, ſpéſque eſt, vt eius adſpirante gratià, vitæ ſatis ad id complendum, quod tua ſpectant, vota, ſuperſit. Si quicquam ſanè foret ex ipſa maturiùs diſcedere graue, illud eſſet potiſſimùm quod non liceret tuæ de me exſpectationi facere ſatis. Seruet modò te incolumem Deus. Rerum nouarum nihil iam habeo; nam qui rumor quidem vagatur de quæſita noſtris, Sueciſque aduerſus Cæſareos, Bauaróſque victoria, nullum habet certum, quem nôrim authorem. Quod heic perhibent de receſſu Hiſpanici exercitus ab Ilerdenſibus caſtris, poteſt tam tibi eſſe, quàm nobis perſpectum. Debes iam ipſe eſſe complexus Melleræum, inclytum illum famæ Gallici nominis in Italico orbe vindicem; quando tanto cum fœnore res noſtras in illo reſtituit. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, ô dulce meum Decus, & Præſidium Vale, Pariſiis, prid. Kalendas Decembris, M. DC. XLVI.

EIDEM.

PRofuſus nimiùm amor tuus, cui mea valetudo tantopere cordi. Ea fit in dies corroboratior, donec memet domi contineo; ac interim laboribus, ſtudiiſque operoſis parco. Dum ſuperſit, quod mihi liceat tuum in obſequium profundere, erit, cur cum fructu ingenti recuperatam putem. De lite quod rogas, Conſules Dinienſes, vel potiùs eorum primus *Iuramius*, Procuratorem Regium Aquenſis Rationum Curiæ implorârunt; iſque obſtitit, ne illa heic gentium, vt poterat fieri, compendioſè dirimeretur. Itaque lis ad Curiam illam proximis diebus remiſſa fuit; eritque ea mihi iſtheic agitanda. Quod maximè doleo, eſt illa grandis iactura temporis, quod melioribus impenderem curis, ac potiſſimùm, dum prouideo, qua me illi ſint diuexaturi prolixitate, exſiſtente *Iuramio* litigioſiſſimo Mortalium, & totam iſtam camarinam non alio fine commouente, quàm vt inſignem iniutiam, qua me, Beneficiúmque meum affecit, texiſſe videatur. Quin etiam doleo ſummoperè, quòd poſtquam ad te, Deo propitio, conceſſum fuerit accedere, ſit mihi continuò à tua illa iucundiſſima conſuetudine diſcedendum, vt hiſce me occupationibus omnium importuniſſimis dedam. Verumtamen hæc vitæ ſors, & rerum conditio. Cogitationes haſce vt mittam, & rerum nouarum addam aliquid, redux ecce in Vrbem eſt ab heſterna vſque luce Melleræus. Laborat Nemoroſius Dux inſolita quadam Apoplexiæ ſpecie, à qua parum ſpei ſuperſit: Princeps haud paruum, vt video, facturus ſui deſiderium, ac iſta præſertim ætate, iſto habitu corporis, cui tale nihil videbatur timendum. Non conflixere in Bauaria, vt ferebatur, exercitus; nec perſeuerat etiam rumor de Monaco à noſtris obſeſſo. Perhibent tamen omnia ſemper proſperè noſtris ſuccedere; cùm & hoſtium horreum Lanſbergam occupauerint, & vnum, alterum-ve copioſum commeatum interceperint, & hactenus hoſtes fluminis obiectu ab ingreſſu in propriam Regionem Bauariam prohibuerint. Aiunt aliunde Haſſiacos Colonienſeis copias, quibus præerat Melander, fudiſſe. Elangueſcit iam iterùm quantum audio Pacis negotium; at nulla ſanè illius facies noua, inopina-ve ſurgit. Nondum penitùs inter Anglos, Scotóſque conuenire ſcribunt. Addunt vereri Parlamentarios, ne Londinenſis Ciuitas affectum in Regem reſumat, memor nempe fœlicitatis, quam cum illo amiſerit. Et ſanè ſi illa à parte Scotorum Regem inſtaurare cum legitima authoritate conantium ſtaret; Parlamentarij haud-dubiè à præſtituto exciderent fine. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Eid. Decembr. M. DC. XLVI.

Admodùm Reuerendo, Doctiſſimo, Clariſſimóque Viro D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano, Amico longè Optimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

MEnſis eſt, plus minùs, OPTIME VVENDELINE, ex quo ad te ſcripſi Amicos, quibus pellegendi tuam illam *de pluuia purpurea* hiſtoriam copiam feceram, expetiiſſe ſibi ipſius exempla. Commiſi ſubinde quod fueras dignatus tranſmittere ad me meo Bibliopolæ, iſque non modò curauit illud typis nouis exprimi, ſed plurimis etiam, qui Latinè neſciunt, rem pernoſſe cupientibus, Gallicam illius velut compendioſam edidit interpretationem. Mitto ad te proinde editionis vtriuſque exemplum; teſtatus abeſſe Librarium, vt iacturam inde vllam experiatur. Mitti Latinum potuit ante quindecim, Gallicum ante octo dies, verùm diſtuli, quo vſque licuerit opera eadem tranſdere, quam repetitis, feruentibúſque votis tuis non potui negare imaginem mei. Vnà igitur illam iam tranſmitto; tu ſic accipe, quaſi nihil ſit, quod tibi de me, ſi meæ ſit opis, & quantumvis eogar, erubeſcere, polliceri non valeas. Vale, & me æternùm ama. Pariſiis, pridie Eid. Decembr. M. DC. XLVI.

Verè Nobili, Eruditóque Viro D. IACOBO ALEXANDRO TENNEVRIO, *Patritio Pariſino,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi vnà cum literis Gergouiæ Atuernorum datis tuam illam Diſputationem Phyſico-Mathematicam, cuius me lectiona

recteare

recreare voluiſti. Dicere profectò non poſſum, quàm me mirificè delectárit, cùm ſuſpendente animum acumine, neſcio, an elegantia magis, eam ſic prægustare non potui, quin, valetudine licet parum firma, vno tenore hauſerim totam. Eccur interim tu es erga me ea bonitate, comitatéque, vt mihi hocce in argumento plenam meſſem deferens, tibi ſpicilegium dumtaxat attribuas? Inuertenda ſanè hæc fuit, cùm & aliunde ſint in meo illo alioquin patentiore campo, inanes ſolùm ſpicæ enatæ; ager hic tuus, anguſtior licet, grauidis ariſtis caneſcat? vt verbo dicam, eſt cur exoptem rem fieri quamprimùm iuris publici; tum tui ergo, ita nihil eſt tua ſolertia non dignum tum mei, ita eſt honori adſtipulatore tanto aſſeri; tum veritatis, ita intereſt, vt aduerſum ingenia hæc ſimileis tui fautores habeat. Optimus ille nihil iteratò, quod ſciam in me edidit; reputare autem par eſt fore vt ſi ſemel tuum iſtud quaſi totius controuerſiæ coronamentum conſpexerit; quidquid fortè illi præ manibus fuerit machinamenti dilabatur. Vale, Præclariſſime Vir, ac me, quod facis, porrò ama. Pariſiis, poſtrid. Eid. Decembr. M. DC. XLVI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

Abuiſſe ſe omnia Maſſiliæ pacificè, ac pro tuis votis delectauit ſummoperè. Vtinam omnia ſemper tibi proſperè perinde ſuccedant, euaneſcentibus perinde ſi quæ tuas aduerſum curas fortè comparentur, conſiliis. Demiratus ſum tam breui momento, tam pugnantia fuiſſe tibi de Ilerdenſi obſidione renunciata, vt prioribus literarum verſibus fauſta ſcripſeris, poſterioribus infauſta narràris. Subiit certè ſtatim illa cogitatio,

Ipſa dies quandoque Parens, quandoque Nouerca.

tanta eſt inſtabilitas, incertitudóque rerum humanarum. Iure interim, vt opinor, Amici tui vicem doles, cùm te, vtcumque ſe, qua de re hæret nemo, generoſiſſimè geſſerit; vitio tamen ipſi vertatur, quòd ſuapte ſponte id negotij ſuſceperit; & ſi qui in Aula ipſi malè affecti in illum ſunt, anſam declamandi in ipſum hanc habeant. An verò heinc erit retardandæ pacis vel occaſio, vel excuſatio? Video iam certè de illa breui ineunda pene deſperari. Quid, ſi Hiſpani hocce ſucceſſu elatiores facti quidpiam inſuper, nec infœliciter tentent? Meditari nempe eos aiunt obſidionem triplicem, Cortereaci (dicunt etiam aliqui Dunkerkæ) in Belgio, Plumbini in Hetruria, Balaguerij in Catalonia. Quid ſi interim Dux Bauariæ, quem morbo extremo laborare ferunt, diem obeat? Fortunet Deus nobis omnia. Tu modò, ô PRINCIPVM DECVS, Viue ſemper fœlix, & Vale, Pariſiis, poſtrid. Eid. Decembr. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Nihil ſanè gratius mihi poterat, quàm quod eſt expreſſum tuis literis abs te, ac de te renuntiari. Ecquid enim poſſim audire iucundius, quàm & bene valere te, & facere te ea, quæ tueri conſtantem, diuturnámque valetudinem poſſint? alterum quippe præſente bono, alterum ſpe futuri delectat; & cùm interſit te viuere, intereſt tamen magis valere. Fœlicem diem, quo te ſubiit cogitatio eiuſmodi, vt non modò priſtinas illas exercitationes repeteres; ſed aliis etiam adhibitis efficeres continentiores. Scilicet ἡ γυμναστικὴ nobiliſſima τῆς ὑγιεινῆς pars eſt; meritóque inter tria illa ſanitatis tuendæ παραγγέλματα poſitam habemus μέτρον ἄριστον. Perge proinde, OPTIME PRINCEPS; memineris modò, quod eſt à Sapiente iam olim dictum, μηδὲν ἄγαν. Rerum nouarum vix aliud habeo, quàm quod perhibent Fœderatos inter, & Bauaros, Cæſareóſque initum conflictum. Steriſſe victoriam à noſtris (quatuor millibus hoſtium cæſis) addunt; ídque præter cladem non mediocrem à VVerthio mox antè acceptam. Sed id-ne totum verum ſit, vadem me præſtare non auſim. Cùm noluerint Sueci de pace Monaſterij agere, ne videri poſſent quicquam cum Legato Pontificio habere commune; diſceſſiſſe iam cæteros Oſnaburgum memorant; futurúmque, vt tam Cæſarei, quàm noſtri eòdem breui concedant. Fuere Hagæ ipſis Kalendis celebratæ nuptiæ inter Electorem Brandemburgicum, & Principis Auraïci filiam. Ex Anglia nihil, quod ſciam, noui, niſi quòd Farfaxius Londini exceptus aliqua cum ſpecie, fuit. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, XII. Kal. Ian. M. DC. XLVI.

EIDEM.

Nullus hæreo, OPTIME PRINCEPS, quin quotquot hac vice literas accipies, obitum renuntient illuſtriſſimi Principis, quem demum nudius-tertiùs ſub horam nonam veſpertinam ſua illa, qua toties diuexatus fuerat, στραγγουρία abduxit è viuis. Ipſe caſum commemoro dumtaxat vt ſignificem, quam tibi ob factam iacturam condoleã. Nimirùm præter inſigneis illos Cognationis, Agnationiſque quibus cohærebatis gradus, tu te illum dicto, factóque ſic amare teſtatus es, vt non poſſit tibi non relinquere ſingulare deſiderium ſui. Id me erigit, quod prouideo te tuam illam conſtantiam aduocaturum in ſubſidium, neque paſſurum vt animus, qui ſe hactenus adeò grandem, inuictúmque aduerſus tot alios luctuoſos caſus præſtitit, ad renuntiationem huius deiiciatur, ſoles quin-etiam ſic omnia tela Fortunæ habere prouiſa, vt iſtud præſertim te non fugerit, ob repetita identidem eiuſce morbi ſymptomata; dicturúſque proinde ſtatim, ipſo audito, haud-dubiè ſis,

Hoc quoque percepi, atque animo mecum antè peregi.

Et cùm ſint, qui fatis ſe accommodent, vt quod corrigere eſt nefas, patientiâ leuius faciant;

ciant; id tibi ſapientius eſt moris, vt omnia permittens arbitrio æternæ Prouidentiæ, perſuaſus ſis nihil poſſe melius, vtiliúſque contingere, quàm quod illa (cui etiam caſus capilli eſt curæ) diſpenſante contingit. An-non verò etiam id ſolabitur, quòd ille hæredem reliquit, Magnum, Celebrémque Enguenium, qui-cum vt tibi hactenus vehemens amor interceſſit, ita eſt ſanè impoſterum ardentior adhuc interceſſurus. Seruet vos modò incolumeis Deus Optimus in Neſtoreos annos. Cùm nihil ſit, quod inſuper rerum nouarum abs me exſpectes; addo ſolùm antecedente eiuſdemmet diei, quo Condæus interiit, manè natam fuiſſe Aureliano prolem, quæ ſi fuiſſet maſcula, tum exclamare de hiſce aureis Regiæ ſtirpis ramis licuiſſet, *vno auulſo, non deficit alter*. Quia ſecus viſum Superis, ſubiit ſaltem cogitare, quàm verè dictum ab illo fuerit,

Nec nox vlla diem, neque noctem Aurora ſequuta'ſt,
Quæ non audierit miſtos vagitibus ægris
Ploratus mortis comites, & funeris atri.

Tu iterùm Viue, & Vale, DECVS PRINCIPVM, ô & dulce meum. Pariſiis, V. Kal. Ian. M. DC. XLVI.

EIDEM.

HAud eſt par ſanè, OPTIME PRINCEPS, vt hanc labentis tacitè anni abire patiar originem abſque votis ardentibus pro tua, totiúſque Familiæ incolumitate conceptis. Cauſæ ſcilicet publicæ, priuatæque inſignes ſunt, ob quas intereſt ſaluum te, quam diutiſſimè ſupereſſe. Ac noui quidem ſingularem animi tui moderationem, non modò quod ad cætera, ſed etiam quod ad ipſius vitæ diuturnitatem attinet. Verumtamen quod tuæ virtuti, id non perinde ἀδιάφορον illorum deſiderio eſt, qui te, vt obſeruantia, ita amore proſequuntur. Tametſi æquum profectò eſt, vt omnes vel tui exemplo permoti, noſmet admoneamus poſſe fieri, vt qui iam ineuntem annum vidimus, exeuntem non perinde videamus. Nempe, cùm nobis in decurſu vnius annorum, quem cœperimus deſinendum ſit, nemine vtimur ſponſore, quo liceat nobis de hoc potiùs, quàm de alio eſſe ſecuris. Nam quod plærumque Aſtrologi, cæterique id genus Vates annos tam facilè largiuntur, impudentiâ, impoſturáque intolerabilis videtur, ſed querela hæc alterius eſt loci. Vtinam modò quæ tibi fauſta, fortunatáque apprecor, Deus ter-Optimus concedat. Significauit mihi Neuræus, vt dignatus fueris ad meos illos ſcribere; ſed iſthæc nimirùm familiaria ſunt tuæ illius erga me beneuolentiæ argumenta. Rerum nouarum nihil pene habeo, niſi quod *Seruientus* Plenipotentiariorum noſtrorum vnus ſimul cum vno ex Cæſareis acceſſere iam in Hollandiam, vt cum Marchione Brandemburgico de compenſatione Pomeraniæ, quam Sueci ab Imperatore depoſcere dicuntur, agant. Quod Vlmæ autem coïturi noſtri, hoſtiúmque Duces feruntur, vt agant de induciis; id nondum ſatis perſpectum eſt; vti neque id quod Turennius millia hoſtium duo cecidiſſe dicitur; aliáque id genus non-nulla. Quàm præclara interim ſunt, quæ ipſe de rebus Catalonicis, déque Harcurio ratiocinaris. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô dulce meum Decus, ac Præſidium Vale. Pariſiis, prid. Non. Ian. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVæ anni noui occaſione ratiocinaris, OPTIME PRINCEPS, eiuſmodi profectò ſunt, vt niſi te alia tam multa ſupra vulgus eueherent, poſſent abundè genium grandem & curantem quidquid dignum Sapiente, bonóque eſt demonſtrare. Quam abundè apprecationem mei causâ inſtituis, ea eſt quæ niſi te abundè noſſem, ampliſſimam fidem poſſet facere incomparabilis tuæ bonitatis. At quam voluiſti quaſi appendicem literis tuis eſſe adiunctam, ipſa eſt, quæ pergit ruborem creare, adeò mihi continens eſt tuæ non modò beneuolentiæ, ſed beneficentiæ quoque argumentum. Gratiam itaque quantam quidem maximam poſſum habeo; ſed quæ tamen ſit & tuo dono, & affectui, quo per-velim teſtatam facere gratitudinem impar. Tu, qui adeò conſtans in me dèmerendo obſtringendóque perſeueras, conſtantem ſaltem hunc affectum, quo eſſe non poſſit ardentior alter, acceptum habe. Habebis autem dubio procul, vt vel id mihi ſolatio ſit, qui etiam priuſquàm ad te veniam, in illud ipſum inciderim, cuius metu Socrates olim accedere ad Perdiccam renuit. Rogatus nimirum cur id faceret, ἵνα, ἔφη μὴ τῷ κακίςῳ ὀλέθρῳ ἀπόλωμαι. Quod quidem declarans M. Antoninus, τουτέςι, inquit, μὴ εὖ παθὼν ἀδυνατήσω ἀντευποιῆσαι. Sed neque ego Socrates ſum, neque tu is es, cui prona voluntas videri non poſſit ſuperque, & ſatis. Viue, & Vale PRINCIPVM DECVS. Noui nihil attexo, quia nihil iam eſt, quod quidem ad te perſcribi mereatur. Inſultant ſemper Confœderati, dum interim hoſtes ſeſe in interiora recipiunt. Negotium de pace nihilo promotius; neque inauditur adhuc, quid Seruientus penes Hollandos profecerit; pactis conuentiſque conditionibus de daturis pecuniam Anglis, diſceſſuriſque ex Anglia Scotis, exſpectatur adhuc, quid Regi, de quo nihil eſt pactum conuentum, ſit euenturum. Quid rerum Italia moliatur; quid ex ea nuncietur ipſe meliùs nôſti. Vale iterùm dulce meum Decus. Pariſiis, III. Eid. Ian. M. DC. XLVII.

EIDEM.

HVre obſtupui, OPTIME PRINCEPS, parem tibi fuiſſe hacce occaſione, & cogitando animum, & conſcribendis literis manum. Scitè dictum ab illo eſt, curas leueis loqui, ingenteis ſtupere: an-non ergo Sapientia fuit, quæ fecit, ne, perculſus licet grauiſſimo caſu hæreres tamen attonitus, ſed te ipſum ſtatim tibi redderes, tuíque ſimilis conſtares? Quippe fieri quidem non poteſt, quin tam acuto, validóque Fortunæ telo impetitus, inflictum vulnus ſenſeris; at præſto tamen fuit

fuit lenimentum, quo & dolorem temperare, & inducere cicatricem valueris. Sic age ſemper, OPTIME PRINCEPS, hoc eſt, paratus ſemper eſto æquo perferre animo, quidquid ſerus Veſper ſit demum vecturus. Rerum nouarum nihil eſt, quod ſciam, niſi quòd Princeps Auraïcus dicitur extremo laborare morbo; & Rex Angliæ extremo pene authoritatis detrimento. Rogârat nuper Parlamentum, vt liceret ſibi Londinum circumvicinámve aliquam Regiam domum accedere, è qua de pace agere poſſet: at Parlamentum cauit, ne de pace agatur; ſed conditiones ſolùm ad Regem, quibus ſubſcribat transmittantur. Ac poteſt ille quidem ſi velit recipere ſe domum neſcio quam viginti leucis Londino diſtantem; ſed commoraturus tamen cum iis dumtaxat quos Parlamentum deſtinârit, & quatenos id ad ſalutem tum Regis, tum Regni conducere videbitur. Obſcuriùs forte rem enuncio; ſed illi non-nihil ambiguè Decretum ſuum expreſſerunt. Quo fine, euentus docebit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, xv. Kal. Febr. M. DC. XLVII.

Admodùm Reuerendo, Clariſſimóque Viro GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano, Amico longè Optimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVi, quàm fuiſti, mi VVENDELINE, circa Eclipſin nuperam fœlix! Ecce enim contigit nobis Teleſcopio attendentibus, pluuiæ opportunè ceſſante, attenuatíſque nubibus illius Initium hora 8. min. 8. Procyone videlicet alto 32. grad. 45. min. & ſtatim 32. grad. 50. min. ac Ioue 33. grad. 45. min. Finis autem hora 10. min. 16. Corde Leonis nimirùm alto 35. grad. 50. min. ac ſtatim poſt, Ceruice Leonis, 40. grad. 25. min. cùm & ſtatim ante fuiſſet altitudo Ceruicis 40. grad. 20. min. Cordis 35. grad. 45. min. De interceptis Digitis nihil admodùm certi aduotare licuit, ac ne potui quidem præciſè æſtimare quantitatem maximam, quòd denſæ præſertim per id tempus nubes non permiſerint limbum obſcuratum vllatenus diſcernere; adeò vt dicere ſolùm poſſim, conſtitiſſe Eclipſin infra diſci dimidium; neque acceſſiſſe, niſi ad Digitum prӕterpropter quintum. Cætera prætereo, vt cœpiſſe Eclipſin in parte limbi infima (ſiue minimùm vergendo ad dextram, hoc eſt in Meridiem) qua parte terminabatur linea per mediam faciem *Homuncionis*, ac Lunæ centrum concipi ducta; hoc eſt, qua parte Langerenus noſter habet *Sanedrian maculam*, deſiiſſe autem ad limbi dextram, octoginta proximè gradibus, nempe qua parte circiter, Langerenus reponit *Carolum Lotharingum*. Prætereo hæc, inquam, vt ſubiiciam voluiſſe me aduigilare, valetudine licet nondum firma, vt attenderem, ſi qua Luna occultatura Iouem foret. Occultauit porrò parte ſuperiore, ac ſubiit illum margine, citra Teleſcopium conſpicuo, hora 14. min. 10. Arcturo nimirùm ad Ortum iam alto 39. grad. min. 5. Cùm Teleſcopio verus margo tantum adhuc à Ioue abeſſet, quantum eſt dimidium longitudinis *Caſpiæ* maculæ, vt reputare exinde liceat, quantum per Pleniluniúm, noctéque intempeſta, lux illa ſpuria nobis imponat; quantúmque æquo citiùs ineunte Eclipſi ſpurius ille margo temerari incipiat, & exeunte tardiùs deſinat, quàm verus, atque adeò quantum potuerint Maiores noſtri Teleſcopio deſtituti hallucinari. Verùm ſpectata Teleſcopio Luna cœpit denique occulere Iouem, Arcturo alto 40. grad. 17. min. ſiue hora 14. min. $17\frac{1}{2}$. Deſiit verò Ioue, nempe viſo ad Occaſum emergere, Arcturo alto 46. grad. 55. min. hoc eſt, hora 15. min. $0\frac{1}{2}$ ſeu hora matutina diei XXI. tertia. Pars autem limbi, qua Iupiter mirè eſt viſus, fuit è regione medij illius quadratuli lucidi quod eſt ad dextram cuſpidis niueæ, ſiue qua parte Langerenus reponit *Simon Principis*; quà exire, è regione genæ ſiniſtræ *Homuncionis*, ſiue aliquantò ſupra maculam Langereno *Hugeniam* vocatam; exitu diſtante ab initu, gradibus 72. Expendes ipſe ſingula, quæ ego mitto iam ſupputare. Aduoto dumtaxat occultationem Martis à me in hac vrbe obſeruatam, deſcriptámque ad calcem *Mercurij in Sole viſi*, fuiſſe ad eandem planè regionem, & Iouiali iſta perparùm minorem. Quippe initu, exitúque intra huiuſce limites proximè hinc inde contentis; complectentibúſque circunferentiæ partem non ſeptimam ſolùm, verùm etiam ſextam, vt tunc adnotaui. Vale, OPTIME VVENDELINE, ac me, quod facis perpetuùm ama. Pariſiis, VIII. Kalendas Februarij, M. DC. XLVII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

PErſpicit abundè ſagacitas tua, quo dicere ſenſu cum Sapiente potuerim, *Nihi eſſe ſub Sole nouum*. Quare & lubens tibi ſubſcribo, dum argumentaris noua eſſe omnia, ob continentem, quæ in rebus obſeruitatur, mutationem. Nam verum quidem eſt rerum Summam eandem generatim conſtare; ſed verum eſt quoque, ſingulareis rerum circunſtantias in dies variari. Non poteſt res graphicè magis, quàm abs te eſt factum, circa mores exprimi; adeò mihi ſum viſus illud Poetæ audire,

Diſſidet ambiguis ſemper mens anxia votis,
Nec voluiſſe homini ſatis eſt: optata recuſat;
Eſſe in honore placet; nunc diſplicet, & dominari.
Vt poſſint, ſimile volunt, &c.

Ad Naturam verò quod ſpectat, non ſola ſanè lucernæ

lucernæ flamma perſeuerare eadem viſa, alia, aliáque ſemper eſt. Non ſolus fluuius habitus idem, ex aquis tamen indeſinenter ſuccedentibus, ruſticóque fruſtra exſpectante, dum defluant, conſtat, vt proinde Heraclitus iure dixerit, *eundem fluuium bis non tranſiri*, & Cratylus adiecerit, *ne ſemel quidem tranſiri eundem; quando ſecundam partem tranſeundo, prima iam dilapſa, tertia nondum allapſa eſt.* Ipſi nos quoque in pari fluxu propter nutritionem verſamur; & quod ferunt de Naui Argo, in qua tabulis ſenſim ſubſtitutis, nihil non nouum fuit cùm Græciam repetiit; quod de populo quolibet, in quo nemo non alius poſt centum annos interuenit, idipſum poteſt & de noſtrûm vnoquoque exiſtimari; quando licet iidem ſenes dicamur fuiſſe, qui iuuenes; ob particulas tamen noſtri abſcedenteis, accedenteiſque, tales ſenſim euadimus, vt iidem dici, niſi, quod aiunt, æquiualenter non poſſimus, ſed hæc vt mittam, addam-ne cùm ante annos nouemdecim obſeruaſſem iſtheic Lunarem Eclipſin die Ianuarij XX. obſeruaſſe me heic nuper eadem die aliam, cuius Initium cōtigerit hora 8. cum minutis 8. Finis hora 10. cum minutis XVI. Quantitas autem acceſſerit ad Digitum proximè quintum. Rerum nouarum nihil adiicio, niſi quòd Conſobrina tua Longauillæ Vxor diſceſſiſſe iam Monaſterio debet, vt Parentem ſuperſtitem conſolatura in vrbem redeat. Quod Marchio Brandemburgicus abiiſſe ex Hollandia ante duodecim dies dicitur propter vtriuſque Pomeraniæ, de qua Monaſterij, Oſnaburgíque agitur, negotium; quod ſcribunt conueniſſe demum Hiſpanos inter, & Hollandos; ſed Vltraiectenſi Prouincia excepta; conditionéque appoſita, ſi modò cùm Gallis conueniat. Supereſt pergenti ad Comitia tibi, itum, reditúmque apprecer fœlicem; exorémque, vt quandò illa Draguiniani es habiturus, haberi ratum id iubeas, quod ſemel de meo Arnulpho ſtatuiſti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VIII. Kal. Febr. M. DC. XLVII.

Clariſſimo, Sapientiſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleωs Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

EXcedebat ſuperior annus, cùm tuas accepi literas perendie Eiduum Nouembris datas. Reddidi ſtatim, quas adiunctas reperi optimo Merſenno, qui & illicò reſponſionem ad te tranſdendam conſignauit. Diſtuli verò mittere, quòd eſſem meam attexturus, vt ſignificarem vnâ operâ, ſi quam Eclipſeos nuperæ exſequerer obſeruationem. Nunc autem demùm quia bona ſorte ea mihi tota non periit, Initium, atque Finem do; quantum per Cælum licuit (quòd tota die pluuium, & ad tempus vſque Eclipſeos inuiſum, iis tamen momentis potuit conſpici) quantúmque per meam valetudinem (quæ eſt iam toto anni beſſe parum firma) attendere graue non fuit. Itaque cœpit nobis Eclipſis die huius menſis XX. hora 8. min. 8. ex altitudine Procyonis 32. grad. 45. min. Deſiit hora 10. min. 16. ex altitudine Reguli 35. grad. 50. min. Maximus defectus definiri præciſè ob denſitatem nubium non potuit. Addo porrò Eclipſin Iouis poſt aliquot horas à Luna contecti. Subiit ſcilicet illum Luna parte ſui Borea, Arcturo alto 40. grad. 17. min. ſeu hora 14. min. 17½ dimiſit Occidua, Arcturo alto 46. grad. min. 55. ſeu hora 15. min. 0½ cum interſtitio graduum in ipſo Lunæ margine 72. Mitto dicere vtramque Eclipſin, quatenus deſignatur heic, ſpectatam Teleſcopio fuiſſe. Exſpecto quid tu de vtraque; ac ſuſpicor quidem poſteriorem iſtheic nullam fuiſſe, operæ tamen pretium erit, noſſe quantum Luna infra Iouem tranſierit, ſi fuit à te quidem diſtantiola illa proxima adnotata. Saluere ſemper quàm maximè clariſſimum Eichſtadium iubeo. Diſceſſit Bullialdus Bizantium; vtinam eò ſoſpes peruenerit, illeícque Eclipſin obſeruârit. Tu quàm optimè ſemper Vale. Pariſiis, VII. Kal. Febr. M. DC. XLVII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

EXimiè noſti, OPTIME PRINCEPS, qualis Iberorum ſit genius; at damno certè ſuo iam nôrunt, non eſſe Gallos ita leueis, quin, ſicut poſſunt quærere, ita ſciant parta tueri. Faxit modò Deus, vt quas mari, terráque copias in illas Hetruriæ arceis comparant, eludamus; ac ſponſorem propè dem me, fore, vt ab iis, quas obtulerant conditionibus non referant pedem: nempe conſilij inopes ſint, niſi agnoſcant, vt hactenus nihil ſibi æquè nocuit, ac melioris Fortunæ ſpes; ita euenturum, vt in ea perſtantes, deteriore ſemper conditione ſint; ac fortè quoque ſibi malum denique maximum accerſant. Nondum rediere Longauilla, & Trantmandorfius Oſnaburgo; ſpéſque eſt, vt priuſquam redeant pacis negotium Cæſarem inter, Suecóſque, & nos valde promoueatur. Quàm putas id verò vrget Bauarus, dum videt milites tam ſuos, quàm Cæſarianos graſſari iam in ſuperiorem Palatinatum! Scilicet eò digreſſi ſunt, traiecto Ingolſtadij Danubio, dum terga verrunt noſtris, Suecíſque, qui interim capto ad lacum Acronium Conſtantienſem-ve Bregentio, perhibentur Lindauium quoque, quod oppidum eſt munitiſſimum, breui occupaturi. Accepi heri tuam illam Illuſtriſſimam Conſobrinam non tam maturè diſceſſuram, quàm ſpes, rumórque fuerat; quòd ſe prægnantem compererit, nec ſe credere itineri auſit. Ex Anglia nihil habeo hac hebdomade, vt ſe res tamen nuper habebant, verendum eſt ſemper, ne omnia Regi optimo peſſimè vertantur.

Significauit

Significauit mihi Neuræus fuiſſe te tandem ad Comitia poſtridie tuarum diſceſſurum. Dicere interim non auſim, quanto ille ſemper affectu literas de te ſuas compleat, quanto candore de te ſentiat; quanto cultu te veneretur. Potes tu nempe id coràm noſſe. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale ô Decus meum dulce, Pariſiis, Kalendas Febr. M. DC. XLVII.

EIDEM.

NVllas hac vice literas, neque optimus Abbas, neque ego iſtheinc habuimus, quòd Curſor partem faſciculorum reliquiſſe Lugduni dicatur. Sed bene eſt, ſi modò tu, & quos ipſe amas valetis. Rerum nouarum vix quicquam eſt, niſi quod Turcæ nuncius exigit recèns à Cæſare, vt pedeſtrem traiectionem ad ditionem vſque Venetorum liberam faciat. Obſidetur ſemper Lindauium à Confœderatis exercitibus. Agitur adhuc de negotio Brandemburgici Electoris. Euicit apud Hollandos Seruientus, vt quod iam penè cum Hiſpanis ratum fecerant, infirmetur. Qui miſſi Londino ad excipiendum Regem à Parlamentariis fuerant, creduntur iam illum deducere Hombeium, Regiam nempe domum, leucis Gallicis viginti Londino diſtantem, vbi commoraturus ſit, quomodo, & quamdiu Parlamento commodum erit. De quodam negotiolo ad me attinente vt quidpiam attexam, cùm diebus proximè elapſis nobilis Riantij Baro de Romulatum Prioratu ſermonem haberet cum Puteanis Fratribus, admonitus ab illis fuit, factam coram Vice-legato reſignationem inualidam eſſe; quòd Beneficij collatio ad Lerinenſem Abbatem ſpectet, & Celſiſſimus Contyæus Princeps Indultum habeat Cardinalitio par, quo talis collatio ipſi vindicetur. Itaque & ipſe, & illi, amicíque cæteri in id conſenſere, vt Beneficium huiuſmodi meo nomine peteretur; ac tum illuſtriſſimus Præſul, Pariſienſis Coadiutor, rem communicauit cum Celſiſſima Heroïna Matertera tua, tum optimi Patres Petauius, & Burdinus de eadem egerunt cum Celſiſſimo Principe; tum Burdelotius, vt faceret fidem, quantum tu me ames, quantúmque proinde res grata tibi futura eſſet, habere quaſdam voluit ex tuis ad me literis, illámque delegit in qua præclarè adeo teſtatus es luctum ob mortem Celſiſſimi Principis, quámque & ipſi Principes, & plærique alij ſunt iure admirati. Vt paucis dicam, res hactenus pro amicorum voto ſucceſſit; ipséque tibi illam inſinuo, vt niſi incommodum ſit, digneris Epiſtolia abs me reddenda tranſdere quibus tam Celſiſſimæ Materteræ tuæ, quàm Celſiſſimo Conſobrino teſtatum facias factam rem ab ipſis erga me, tibi gratam fuiſſe. Videlicet tum nomen tuum, quo mihi iure merito gloriari licet, interuenir, tum alterius opem, quàm tuam teſtandæ gratitudini, cui ſum planè impar, implorare non poſſum. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô & Præſidium, & Decus meum dulce. Pariſiis, VI. Eid. Febr. M. DC. XLVII.

EIDEM.

SCribebam nuper, OPTIME PRINCEPS, eatenus probè ſucceſſiſſe, quod de Romularum Prioratu Amici certatim curârant. Bullam quoque mihi deinceps Celſiſſimus Princeps iam conceſſerat; ſupererátque vt de adeunda poſſeſſione prouideretur; cùm ecce ſubortus Indultarius eſt, qui & amicorum conatus, & Principis gratiam eluſit. Nempe illius Priuilegium quæſito mihi iure eſt potius; & vtcumque Amici ſuſtinendum velint, donec vt ſe habeant illius acta conſtiterit; ipſe tamen ab vſque initio pollicitationi Fortunæ diffiſus, nihil eſt quod ſperandum ducam. Non me interim res admodum mouet, qui etiam identidem Amicis optimis oppoſui, quod eſt præclarè ab illo dictum, *Cur à fortuna potiùs impetrem vt det, quàm à me, ne petam?* Ipſiſſimum hoc exarabam cùm tuas accepi literas, ſub menſis initium Draguiniani datas. Quam-putas verò ſum demiratus, te in ſalo hoc negotiorum tanto, delibrare poſſe quidpiam temporis, quod ſiue Philoſophiæ, ſiue conſcribendis literis impendas. Me quod attinet, habebo etiam gratias, ſi, quovſque redux in Vrbem euades, intermittere hanc curam digneris. Sanè & quas nuper expetij, ad Celſiſſimos Principes, aderunt ſatis tempori, ſi modò à te fuerint non incommodo tempore conſcriptæ. Porrò, vt quid noui habeam, iam perſcribam; perhibent ecce nuncium illum à Turca ad Cæſarem miſſum, poſcere ab eo reliquiarum nomine trecenta auri dolia; hoc eſt vt puto, trecenties centum millia triginta-ve milliones Turonicarum vt vocamus Librarum. Conſtat ſemper obſidio Lindauienſis ad lacum Acronium. Negotium illud Electoris Brandemburgici circa vtramque Pomeraniam abſolutum iam dicitur; atque adeò poteſt Germanica pax cenſeri admodùm promota. Fecere Hollandi infectum, quidquid cum Hiſpanis actum fuerat; & cùm Plenipotentiarius Hiſpanus ad illos accedens, vix abeſſet iam ſextum lapidem, miſſi ſunt, qui illum pergere vlterius prohibuerint, ac reduxerint Monaſterium vſque. Nondum accepi Rexne Angliæ Hombeium deductus à Parlamentario comitatu fuerit: audiui dumtaxat recuſaſſe illum eò contendere, ac elegiſſe pati potiùs non inultum violentas manus, quàm amittere ſponte libertatem. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XV. Kal. Mart. M. DC. XLVII.

Verè Nobili, Eruditóque Viro D. IACOBO ALEXANDRO TENNEVRIO, *Patricio Pariſino,*

PETRVS GASSENDVS S.

REſcribere diſtuleram ad binas illas literas, quas Fratres tui Nobiles, atque per-humani, abs te reddiderant, quò vſque ad manum iterùm haberem tuam illam *Diſputationem Phyſico-Mathematicam*, in qua

qua ſcribis te lapſum agnouiſſe. Cùm illorum itaque alter ipſam ſuperioribus diebus ad me referre dignatus ſit; facio ecce ſatis prima occaſione, pellecto rursùm opere, ac iis maximè Corollariis, circa quæ es ſubodoratus, quid tibi Cazræus reponere valeat. Porrò non quadrant quidem ſpeciatim, & niſi facta accommodatione, Corollaria huiuſmodi ad factam continuò, æquabilitérque accelerationem; ſed nimirùm tu definiendum quid eſſet motus æquabilis,æquabiliter-ve acceleratus, non aſſumpſeras; verùm quid eſſet alterum motum eſſe altero velociorem; quod potuit ſaltem *ad hominem* (vt facturus deinceps eras) argumentando vſurpari. Quamquam, cùm iſta aut ſimilis ſuppetere exceptio poſſit; tui profectò erit candoris, ſi quid ſuperſit ſcrupuli, fateri ingenuè excidiſſe tibi præ feſtinatione membrum alterum argumento accommodatius. Videlicet, vt bona fide, per quam homines nos eſſe agnoſcimus, nihil poteſt præſtabilius, laudabiliúſque reputari; ita & lucro eſt deputandum, quòd vel nobis infenſi rectum quid admoneant, vt ſi quid hiet, ſi quid protuberet, ſi quid amuſſis vt ille ait, deliret, emendare valeamus, Facies tu hoc verò, detrimento tantò minore quantò in te ipſe ius dicens, hoſtem præuenies, & alioquin præoccupaturum, exarmabis. Quod alter ille, cuius mentio à noſtro Merſenno eſt facta, adnixus iteratò ſit oſtendere emenſa decidendo ſpatia æqualibus temporibus non numerorum imparium, ſed vnitatum ſeriem inire, tradita tibi lampas iam eſt, vt hunc quaſi curſum abſoluas. Ego certè, quantum nunc quidem per inualetudinem licet adhibere animum ſtudiis, ita diuertor ad alia, vt ad haſce curas reuerti, ſi velim, non poſſim. De Caramuële, & Rheita quod rogas, reſcripſi quidem ad priorem, poſtquàm iterum illam meam Velitationem edidi; verùm priuatæ literæ fuerunt, quibus aliud nihil conteſtatus ſum, quàm vnicam aduerſum me valere experientiam poſſe; nempe *ſi quinque illi Errones præter Mediceos inducti, circumpoſiti etiamnum circum-euntéſque Iouem deprehendantur*, Nihil ad hoc reſponſi datum; ſed interim optimus Rheita volumen ingens edidiſſe de Cæleſtibus rebus dicitur, titulo *Oculus Enoch & Eliæ*, ac in eo tum fuiſſe conqueſtus egiſſe me præproperè, tum edixiſſe mihi iam ſatis à Caramuële fuiſſe reſponſum. An verò ſibi experientia ſuffragaretur, ne verbum quidem. Tu & bene Vale, & me ſemper ama, Pariſiis, XI. Kal. Mart. M. DC. XLVII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

DEbet iam eſſe adhibita extrema Comitiis manus: vtinam verò pro tuis votis. Quam tu es cauſatus ab illis abſentiam, ipſe demiratus non ſum, qui geminam illis fuiſſe cauſam putàrim; alteram videlicet ſtandi promiſſis impotentiam; alteram inuidiæ conflandæ occaſionem. Futurum fuerat, vt Princeps Condæus Conſobrinus tuus in Italiam contenderet; ſed ecce iam in Cataloniam, reuocato Harcurio, concedet. Nempe, vt exercitui Pedemontano Carinanius; ſic nauali imperitabit Princeps Mathias, quem eſſe noſti Magni Hetruriæ Ducis germanum. Erit porrò breui Condæus ad expeditionem accinctus. Quippe mandauit Comitatui, vt ſe compatet in Nonas menſis inſequentis. Futurus dicitur in Flandria ſub Aureliano Princeps Nemurius (quem recidiſſe audio in morbum valde periculoſum) vnà cum Gaſſione, & Rantzouio, illeícque propugnando potiùs, quàm impugnando conſtiturus. Subſcribi debuit pactis conuentis inter Brandemburgenſem, & Suecos, Eidibus ipſis huiuſce menſis; & quæ poſtremæ Oſnaburgenſes, Monaſterienséſque literæ id habent, maximam nobis, ſi quam vnquam Germanicæ pacis ſpem faciunt. Sunt certè, qui fore eam citiùs perfectam, quàm expugnatum Lindauium putent. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kalendas Martij, M. DC, XLVII.

EIDEM.

QVas dignatus es dare literas ad Sereniſſimos Principes, vnà cum datis ad me accepi. Habeo verò tibi pro illis immenſas, qualeis & debeo, gratias; fœlix, niſi eas ſcribere mediis in negotiis fuit importunum. Non reddidi ipſemet illas, quoniam proximis hiſce diebus fuit vnde timerem, ne in meam illam inualetudinem reciderem; vt proinde neceſſe fuerit, ac etiam-num ſit, me aliquantiſper continere domi. Commiſi tamen eas Burdelotio, qui ſe redditurum, & captata quidem per-opportuna occaſione recepit. Nondum retulit fuiſſe redditas; non hæreo verò quin pro eo, ac mereris ſint excipiendæ. De reditu quod ſubinſinuas, nihil mihi ſanè magis eſt cordi; ita ardenter expeto ſtatim atque Verna temperies, meáque valetudo fuerit confirmata, ad te conuolare: ſpero id autem, Deo propitio, non longè ab ipſis Paſchalibus fore. Dicebatur heſterna luce Nemurius è viuis proximè exceſſurus. Scribunt aliunde Auraïcum ad Æquinoctium vix peruenturum. Verſatur adhuc illeic Seruientus, &, vt aiunt quidem, re nondum confecta. Oſtendit Capellanus à Longavilla literas, quibus pax cum Cæſare, Hiſpanis nequicquam obſiſtentibus, promotior in dies fieri perhibetur. Conditionibus inter Suecos, & Brandemburgenſem ſubſcriptum; appoſitúmque, nonniſi parta generali pace, eſſe valituras. Accepimus hodie literas Nanceio, quibus ſcribit Luillerius non eſſe Lindauium à Suecis obſeſſum; & plæræque tamen ſunt aliæ, quæ ſingulareis obſidionis circumſtantias renuncient. Recepit ſe, & quod ſupereſt, hiemat Turennius in Virtemberga. Debet iam

Rex

Rex Angliæ perueniſſe Hombium. Libertate excepta nihil-non honoris à Proceribus Anglis expetitur. Aiunt, cùm ex eo quæreretur, an-non cum Anglis degere, quàm cum Scotis duceret ſatius, reſpondiſſe, malle ſe ſanè cum ipſis ſui emptoribus, quàm cum venditoribus eſſe. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Kal. Mart. M. DC. XLVII.

EIDEM.

Deum immortalem! OPTIME PRINCEPS, ſic affici te, quod mihi fortunam non arridere exiſtimes, vt totis penè literis nihil aliud, quàm conqueri de iniquitate illius videaris! Ego ſanè tuum illum tantum erga me affectum ſuſpicio, & exoſculor; interim autem neque mihi non arridere fortunam duco, quæ hactenus mihi non paucarum rerum, quas pro iure ſuo abſportare poſſet, vſuram permittit; neque vllam prorſus iniquitatem eius agnoſco; quæ mihi nihil pollicita, rea agi non poteſt, quòd non ſtet promiſſis. Ipſe ſum potiùs in eam iniquus, dum vt Amicis gratificer, fores illius importunè pulſo; adeò proinde, vt, ſi repulſam patiar, debeam non ipſam nimis auſteram, ſed me inſtituti parum memorem, parum quoque tenacem, cauſari. Verùm ne tibi plura de me (niſi quòd nondum valeo meliùs admodum, quàm antè octiduum) Dictus fuerat Condæus Princeps diſceſſurus initio ſtatim inſequentis hebdomadis; nunc autem eius finem dicitur eſſe exſpectaturus. Sarcinas interim præmiſit ab vno, aut altero die; tranſiturúſque per Burgundiam (neque illeic multum commoraturus temporis) acceſſurus in Cataloniam ipſis Paſchalibus perhibetur. Scribunt Monaſterio, agi iam negotia tum Lant-grauiæ Haſſiacæ, tum Palatini Comitis; ac in eo eſſe, vt quam-primùm ſint coronidem adeptura. Cogitant interim Hiſpani, quid ad quinquaginta plus minus, quas ipſis propoſuimus, conditiones ſint reſponſuri, quódque potiſſimum queruntur, induciæ ſunt, quas Luſitanis partas, ratáſque volumus. De Anglo aliud nihil audio, quàm eſſe ipſi charta, calamóque interdictum; neque ipſi aut famulos, aut cuſtodes alios, quàm à Parlamento præſcriptos, adeſſe. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtridie Nonas Martij, M. DC. XLVII.

EIDEM.

Qvàm verendum ſemper, ne quod ſubuereris de pace, ſit nimiſquam verum! Ecce enim cœpit hebdomade hac quæ ſpes illius ſuperiore incaleſcebat, decaleſcere; adeò nihil videtur lucis, niſi exſtinguendum, exhiberi. Dicitur Condæus quarto ab heinc die Regi, ac Reginæ vale dicturus; vtcumque deinceps dies aliquot commoraturus in Vrbe ſit; inaudióque eius germanam paucis pòſt diebus aduenturam. Obſidetur ſemper Lindauium, cepítque interea Turennius Tubingam. Traiecere Rhenum Lotharingi copiæ, acceſſuræque Landgrauio Darmiſtadenſi auxiliares dicuntur. Conſtat ſemper Anglus in eo, ne aut abrogationi Epiſcopalis ordinis, aut eorum, quos eſt expertus fidos, partiúmque tenaceis, damnationi ſubſcribat. Hæc publica; ad me quod ſpectat, aliquantò meliùs Deo volente habeo; ſcilicet dum me in lecto contineo, crudus ille, ac acerbus humor longè iam decoctior, mitiórque euaſit. Tametſi porrò proximis diebus prodire ipſe foras non potui; non deſtiti nihilominùs eò per amicos incumbere, vt Draguinianenſe negotium, quod in mei gratiam, pro tua ſingulari bonitate occœperas, authoritate demum Regia poſtremam acciperet manum. Illuſtriſſimus nempe Cancellarius id me exoptare non neſcius, caueri voluit Placito quidquid viſum iam fuerat optimo Campinio cauendum, imò & cenſuit quædam amplianda, quæ vixdum ille indigitârat. Expetij porrò ita fieri, non tam profectò quòd mei illius Arnulphi aliquid interſit, quàm quia agitur de rato præſtando, quod ipſe conſtitueris; de protegendo viro, quo in ea Vrbe neque fideliorem, neque cordatiorem habiturus ſis; confirmandis partibus, quas ſis probaturus, factione oppoſita multis nominibus potiores. Exhibebit tibi Placitum Campinius, vt pleniùs agnoſcas quid id rei ſit; neque interim opus eſt, vt ſi quid in illo exſequutioni demandando authoritate tua indigeat, rogem te, vt annuas, faueáſque. Vale modò, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, Eid. Mart. M. DC. XLVII.

EIDEM.

Valeo in dies meliùs, Deo bene propitio, ſperóque ſemper fore, vt ſim poſt dies à Paſchate non multos ad diſcedendum comparatus. Scilicet hoc vnum mihi eſt in votis, vt poſſim tandem itineri diſcrimine nullo me committere, & natale ſolum repetens, tuos ſimul in amplexus ire. Non poſſum certè fando explicare, quanto me rubore ſuffundant, quantoque ſimul ſenſu permoueant repetitæ illæ, & ſinceri affectus pleniſſimæ inuitationes, in quas, vt ſi aliquis forem, vt ſi tecum eſſem ex pari, tua bonitas eſt adeò profuſa. Ad res nouas quod attinet, dicitur denique Condæus luce craſtina diſceſſurus. Quod ſcribebam Kalendis menſis Auraïcum Principem non producturum vitam ad vſque Æquinoctium, euentu ipſo eſt comprobatum, nimirùm occubuit Hagæ biduo ante Eidus; illas, inquam, Eidus, quæ venere quidem, ſed non exceſſere, ſaluo Cæſare. Aiunt Hollandos interim non conuenire neque de eo, cui dignitas eadem Imperatoria deferatur, neque de pactis conditionibus cum Hiſpano ratis habendis. Ferunt Bauarum in eo eſſe, vt pacem nobiſcum ſeorſim ineat, ac induciarum negotium, de quo agitur Vlmæ, probè ſucceſſurum. Turennius interea, relicto Tubingæ præſidio validiſſimo, repetiiſſe

repetiiſſe dicitur Danubium. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, XI. Kal. April. M. DC. XLVII.

EIDEM.

PRæter literas, quas ad me tua bonitas eſt dare dignata, accepi etiam alias ad Riantij Baronem conſcriptas. Pleniſſimæ priores ſunt continentis illius tuæ de mea valetudine ſollicitudinis, & ſinceri illius deſiderij, quo meum reditum præſtolaris. Dolui id egiſſe veterem Amicum, quod tibi diſplicuerit; ſed eſt iam quod gaudeam, fuiſſe tibi factum in Aula abunde, & ſatis. Ad poſteriores quod attinet, ago ſanè tibi quàm maximas poſſum pro tam effuſo affectu gratias, verùm quæſo ſimul, ne id improbes, quod cepi de ipſis, déque Alliaudi literis minimè reddendis conſilium. Quippe non ſuſtinui Baronem in eas conijcere anguſtias, vt aut mihi, tibi-ve potiùs, quod poſceretur, denegaret, aut ex conſanguineo id exigeret, quod detrimento ipſi foret. Satius mihi longe, faciliúſque fuit id negligere, quod in meam rem eſſet, ac ſemel abiectam non reſumere habendi beneficij curam. Succurrit mihi ſemper illud, *Satis multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum*; ac interim Dei in me benignitatem exoſculor, qui in te tenui animum paucis contentum eſt largitus. Non tam proinde illum precor, *det vitam, det opes*; quàm vt mihi parare, ſeruaréque pergat æquum animum, quo vt euadam ditior, non diuitiis adiiciendum, ſed cupiditatibus detrahendum cenſeam. Habebis heic Exemplum Odes, quod Capellanus, optimus ille, ad te deſtinandum mihi conſignauit. Rerum nouarum vix quicquam habeo; nam Condæi quidem diſceſſum, quo prædixeram nuper die, ipſe abundè noueris; & quod Generalis Triremium Præfectus clam non Amita modò, ſed domeſticis etiam ſuum ad officium diſceſſerit, diu te latere non poteſt. Pacis negotio remoram iniicere Sueci dicuntur, quatenus vt ſuperior etiam Palatinatus reſtituatur, inſtant; Koniſmarkius interim, & Haſſiaci cepere Kirchemium. Aiunt obſidionem Lindauij ſolutam, & pactas tandem Vlmæ inducias. Conſenſere Hollandi, vt Filius Auraïci Principis iiſdem omnibus, quibus Parens muneribus, iuribúſque potiatur. Quòd Angliæ Rex in eo pergat, vt nolit neque in Religionem, neque in Amicos ſuos peccare; Parlamentum eſſe in eo perhibetur, vt ſeueri neſcio quid ſanciat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Kal. April. M. DC. XLVII.

EIDEM.

REcruduit tantillùm, qui me vexat humor; ſed & breui poſt matureſcere nonnihil occœpit. Ita fiet demum, vt Deo propitio, poſt tentamenta varia ſenſim infirmata penitùs miteſcat. Vergit eò ſemper mea ſpes ſummo animata deſiderio, vt ad te quam-primùm & diſcedere, & peruenire incolumem liceat. Delectauit ſummoperè feciſſe me rem tibi non ingratam, cùm ſum adnixus negotium illud Draguinianenſe promouere. Sunt interim verò immenſæ, quas tibi ob tantum fauoris in re exſequendâ præſtiti, debeo gratias. Id profectò Neuræus quoque cum inſigni affectus tui teſtatione ad me perſcripſit; ipſéque interim ſum ex eo fœlix, quòd & illum talem, qualem tu deſcribis, amicum experiar; & tu ea bonitate ſis, vt teſtimonium dicere amoris illius erga me digneris. Ad publica quod attinet, debes ipſe iam in procinctu eſſe, vt Condæum Principem per ipſa Prouinciæ confinia tranſeuntem conuenias. Auraïcus Princeps pro ætatis feruore, ac genio familiæ, aliud nihil, quàm Martem ſpirat: ſed Fœderati Ordines maiori ex parte non adhibent aurem. Vrgent continenter Suecici Miniſtri rem difficilem, vt nempe fiat penitùs ſatis tum Palatino Comiti, tum Haſſiacorum Land-grauiæ. Scribunt Vlmenſeis Arbitros conueniſſe, vt Bauarus in neutralem ſtatum admittatur; ac ratihabitionem heinc ab ipſo Bauaro, inde à Longavilla in dies exſpectari. Addunt illius exercitum ea ratione iri dimiſſum, vt ſit ad Venetorum copias aduerſos Turcam acceſſurus. Haud difficile quidnam interim cogitare Cæſar valeat, diuinare. Anglus in iiſdem ſemper anguſtiis; futurum enim erat nuper, vt Angli, Scotique Legati coniunctim cum eo poſtremum agerent de ſubſcribendo conditionibus, quarum hactenus memini aliquoties. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Non. April. M. DC. XLVII.

EIDEM.

PErgit mihi miteſcere, Deo bene propitio, importunus humor; ac neque iam tuſſis adeò aſpera eſt, neque exſpectoratio adeò difficilis; neque reſpiratio adeò vehemens, neque oris ſermo adeò laborioſus. Videor mihi proinde, Numine fauente, eſſe in procliui, vt in meliorem ſtatum reſtituar; ſicque poſſim breui in procinctu eſſe, vt, quod pergis expetere, valens non malè, ad te regrediar. Rebar nuper ſcribẽs ad te, eſſe te in eo per id tempus, vt legentem tunc confinia Prouinciæ, Condæum Principem conuenires; verùm id, vt accipio, biduo iam ante præſtiteras; adeò ille ſupputationem vulgarem dierum, ac itinerum ſuâ præuertere diligentiâ ſolet. Ex Aula nihil habeo noui, niſi quod Aurelianus heſterna luce cum Coniuge ad Aquas Borbonias diſceſſit. Quod supereſt, conſtans habetur, quod de Bauaro nuper ſcripſi. Addunt autem ab eo concedi Lavvingam quidem, & Haliprunum nobis, Memmingam verò, & Vberlingam Suecis, dimiſſuris viciſſim ipſi Donaverdam, & Rauium. Reſtituturum etiam VVitembergenſi perhibent quidquid ex ditione eius occupauit, ac ipſos Roſam, Sundbergúmque liberos ad nos remiſſurũ. Meditari ſemper Lotharingum aiũt irruptionem in Palatinatũ, & quà præſertim ditio eſt Archiepiſcopi Treuirenſis; vnde

Ferro

Fertæo mandatum, vt copias in eum colligat, & Turennio etiam, vt aliquas mittat. Monaſterio nihil ſcribitur, quod exſcribi multùm interſit. Proceſſiſſe iam debet admodum Conſobrina tua Longavillæ vxor, quam exceptura Parens diſceſſit proximis diebus Cantillium; & excepturus frater Contyæus diſceſſurus eſt tertio abhinc die. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, pridie Eidibus Aprilis, M. DC. XLVII.

EIDEM.

NOn iam breuis eſſe laboro; ſed cogor potiùs, OPTIME PRINCEPS, adeò mihi temporis parum ſacra diei officia reſiduum fecerunt. Ago proinde ſolùm gratias tum nomine meo, ob illum amorem, quo temperare tibi non potes, quin nimis de me magnificè ſentias: tum nomine etiam noſtri Capellani, qui ſe deuinctiſſimum tibi, ob illa tam bona verba profitetur. Ex rebus nouis ſeligo vnam, quæ plurium inſtar meritò ſit, ſi vt ſpes eſt quidem, vera comprobetur. Aiunt nimirùm Cæſarem, ex quo accepit Bauarum Vlmenſibus illis conditionibus ſubſcripſiſſe; ſubſcripſiſſe & ipſum pactis conuentis Monaſterij ante aliquot iam, vt inaudiiſti, menſeis. Fortè, qui in gratiam Hiſpani manus dare abnuerat, ſenſit paratam ſibi non leuem apud ipſum excuſationem. Res eiuſce momenti eſt, vt tametſi illam à viris fide dignis acceperim, exſpectandum tamen, quovſque vberiore fide conſtiterit, cenſeam. Interim autem, ſi vera ſit; hauddubium videtur, quin Hiſpanus quoque breui tempore in pacem conſentiat: an-non verò, ſi id contingat, ac aliunde Ottomannus ille nihil aliud, quàm ſanguinem ſpirans, diem, vt perſcribunt, extremum obierit: an-non, inquam, ſpes magna eſt vt Orbi Chriſtiano pax demum quæratur? Vtinam! Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kalendas Maij, M. DC. XLVII.

EIDEM.

FOElix Condæus, qui te, vt Conſobrinum, ita & Encomiaſten habet! non Achilles talem Poëtam, non Alexander talem Pictorem nactus. Quod obſeruaſti nihil in eo eſſe, præter ætatem iuuenilem; quàm citò, quæſo, per-quam eximio comprobauit ſpecimine? Inaudio nempe eum omnem pompam à Barcinonenſibus recuſaſſe; ac Authorem fuiſſe, vt impenſæ amplificando bellico apparatui deſtinarentur. Seruet illum modò incolumem Deus; ac tibi æuum ita propaget, vt florentem immenſa illa, quam meretur gloria diutiſſimè videas. Quòd ſcribebam nuper fuiſſe proditum de ſubſcriptione Cæſaris, votum ſolùm fuit, ac ſpes penè certa. Videlicet ſcripſit Daualſius rem ita eſſe in procliui, vt pro confecta haberi poſſit. Adiecit verò vrgeri ſe, vt Monaſterium repetat, quod Mediatores inſtent vt etiam cum Hiſpano res peragatur. Quæ cætera habeo, non magni momenti; aut ſi quidquam eſt id niſi aliunde, ſaltem ex Campinio pernoſſe licebit. Iam enim amplius nihil vacat, quàm tibi gratias agere ob literas commendatitias ad Dinienſeis Conſules in illorum gratiam, quos habeo in ea Ciuitate cariores: hæc ſcilicet tui erga me amoris argumenta ſunt planè continentia. Mea valetudo eo iam euaſit, vt, Deo propitio, Luillerius acceſſurus priùs non ſit, quàm ſperem fore me omninò ad diſcedendum heinc comparatum. Cùm ille verò expetierit, vt niſi ſe coram ſalutato, non abeam; ſcripſit ſe nihil aliud deinceps; quàm militarem comitatum quo viarum pericula tutò declinet, præſtolari. Tu interim, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. Maij, M. DC. XLVII.

EIDEM.

SIgnificatum iam memini ſuperioribus literis, nihil penè eſſe, quod ampliùs me, præter noſtri Luillerij, quem exſpecto, aduentum, poſſe remorari. Quippe tametſi ſum nudius-tertiùs leuicula febri tentatus, & tuſſis mihi non-nihil crebrior, aſperiórque effecta eſt; attamen & ecce dies iam exactus, in quo tertianæ paroxyſmum, qui Deo propitio nullus fuit, metueram; & illa in pectus defluxio nihil ſenſibilis cœpit incrementi. Cauſam noui ſymptomatis, non ſanè in mutationem victus, quæ vix aliqua in me fuit coniicio; ſed in mutationem potiùs aëris, qui toto iam octiduo ventis, frigoribúſque ſic infeſtatur, vt planè oportuerit diploïdas reſumere, & Vulcanum perinde prorsùs, ac per ipſam Brumam propitium habere. Spes eſt, verò vt ſaltem ſtatim, ac Cælum euadet clementius, redintegrare, confirmaréque occipiam valetudinem, de qua nuper fuit, vt non modò bene ſed etiam optimè ſperarem. Nimio me interim rubore ſuffundere pergunt tuæ literæ, quibus profectò humaniores, ſuauioréſque eſſe non poſſunt; adeò te delectat, vt natura bonum, ita ratiocinio optimum probare, imprimis verò erga me, quo non eſſet quiſquam Mortalium fœlicior, ſi obtinerem vel minimam earum, quas in me reputas, virtutum. Vtinam verò ſit aliquid, quod in tui obſequium impendere liceat. De rebus nouis dicitur Rex tota cum Aula pridie Nonas diſceſſurus Compendium. Aurelianus verò ex Aquis Borboniis ipſis Eidibus acceſſurus. Ex quo Bauaris conuenit nobiſcum, ſunt ipſos inter, & Cæſareos in ſimultates omnia procliuia. Colonienſis proximè eſt, vt Germani ſui exemplum ſequatur. Daualſius adhuc Oſnaburgi, itémque Trantmandorfius, qui-cum Sueci ſemper contendunt pro eius Vrbis Epiſcopatu; pro Amneſtia; pro Antonomia Regionis-ve libertate. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Valé. Pariſiis, IV. Non. Maias, M. DC. XLVII.

EIDEM.

CLementius iam effectum Cælum, cœpitque mihi interim tuſſis non-nihil miteſcere; ipſi deliniendæ, aut etiam eliminandæ penitùs Medici Amici Aſininum præſcribunt lac. Fortè hac vice, donec Luillerium exſpecto, illos audiam, quibus hactenus leuem habui fidem. Verendum mihi, ne ſi faciam, ὄνος πρὸς λύραν efficiar; ſed mihi nempe inſuſurrabo, εἰ μὴ δύναιο βοῦν, ἔλαυνε ὄνον. Diſceſſere heſterna luce Rex, & Regina Cantillium, vnde mox Compendium, & breui Ambianum. Dicitur Regina diſcedens, teſtata ſe non ſine pace comite reducem futuram. Id dulcius, quàm quod ſcribitur Trantmandorfium offenſum nimia Succorum contumacia, & exceſſiſſe Oſnaburgo, & Monaſterio etiam re deſperata exceſſurum. Quamquam, vt res Cæſaris ſunt, non video quî facturus ſit. Graſſantur Sueci in Franconiam; aiúntque Turennium, occupato Darmſtadio, cum Lant-grauij familia, etiam Marpurgum, quò ille aufugiens ſeſe recepit, obſidere. Vt Colonienſis iam amplexus; ſic amplexurus mox dicitur Moguntinus neutralem ſtatum. Plura attexere iam non vacat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Eid. Maij. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVam longè ſum, OPTIME PRINCEPS, vt eæ mihi ſuppetant voces, quibus tum exprimam affectum, quem mihi tuæ literæ mellitiſſimæ accendere pergunt; tum moram excuſem, qua habitam abs te mei reditus exſpectationem etiam-num fallo? Solatio eſt mihi quòd te adeo bonum, adeò candidè de me iudicantem; adeò mei amantem ſentio, vt etiam tacenti de affectu credas, &, niſi quidpiam exſequar, quod præſtandum receperim, in defectum non voluntatis, ſed facultatis culpam coniicias: ac, Deo quidem bene propitio, non prorsùs malè habeo; ſed non eſt ſanè facta mihi, quantam ſperâram, virium acceſſio; neque polliceri ipſe mihi poſſum, vt me adhuc itineri abſque diſcrimine committam. Repugnant aliunde tantoperè Amici, ſtudio ſolo meæ valetudinis, vt eorum amori indulgendum ſit, quod mei amore exigi heic adhuc proximos feruores depoſcunt. Voluit quin-etiam nomine omnium, qui eſt obſeruantiſſimus tui, optimus Abbas Campinius hac de re ad te ſcribere, fidem facturus quam-impatienter procraſtinationem tam diuturnam feram. Nihil ſanè id fuerat opus; ſed amori nempe, quo eſſe non poteſt ſincerior, condonandum fuit. Luillerius quoque, cui negotia remoram iniiciunt idem fuit facturus; verùm neceſſe nihil eſt te excuſationibus onerare. Hæc retardationis tantæ cogitatio ſic mihi mentem occupat, vt vix quicquam rerum nouarum quod ad te ſcribam, in illam ſubeat. Id ſolùm percellit, quod aiunt Leopoldum Archiducem cum totis Flandriæ viribus cingere obſidione Armenterias, illúcque ideò confluere quidquid virium licet ex his regionibus corrogare. Quin perhibent etiam mandatum Turennio, vti ſuperiore relicta, in inferiorem veniat Germaniam, ac ſolitam priùs præſtari ab Hollandis, operam ſuppleat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVI. Kal. Iun. M. DC. XLVII.

EIDEM.

SVſcepto demum conſilio, quod valetudinis meæ ſtatus effecit neceſſarium, trahendi videlicet adhuc in menſem vſque Septembrim moras: cœpi ecce hodierna luce, quod ſcripſi nuper ὀνίδιον fieri. Fœlix, niſi & tandem ὄνος. Si quam inſignem emendationem ſperandam faciunt, heinc conſequar, non prætermittam eius te, quando ſic dignaris de me ſollicitus eſſe, facere certiorem. Ex rebus nouis, aliud nihil habeo, quàm acceſſiſſe Aurelianum ad Vrbem ante dies treis; ac eſſe poſt treis diſceſſurum in Aulam. Nondum expugnatas audio Armenterias; tametſi poſſe copias noſtras coire ſatis tempori, vt ſuppetias ferant, iactari non video. Exſpectatur breui Turennius in Luxemburgum irrupturus; vtcumque non deſint, qui ipſum eſſe obſeſſurum Francandaliam putent. Aduenit Curſor nudius-quartùs, qui renuntiauit certo certius initam cum Cæſare pacem. Vtinam tam ſit, quàm dicitur verum. Anglus in eodem ſemper ſtatu. De Ilerda obſeſſa, vota equidem pro expugnatione concipio; verùm concipio maximè pro Condæi tui incolumitate. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IX. Kal. Iun. M. DC. XLVII.

Haſce obſignâram, cùm tuas pridie Eidus datas accepi. Serum adeò eſt, vt non liceat aliud, quàm condolere ob lugubrem erepti tibi Amici caſum. Fœlicem te, qui ex te ipſo conſolationem quæſieris? Fœlicem illum, cui dederis literaleis haſce inferias. Tu, & diu viue, & iterùm Vale.

EIDEM.

PErculit nos ſanè renunciatus ille optimi Campinij morbus, verùm erexit animos quod ſignificante Neuræo, remitti cœpiſſe eius vehementiam; addere ipſe dignatus es id factum ab vno iam die. Vtinam inaudiamus breui euaſiſſe optimum illum tam tui venerantem, tam noſtri amantem, niſi valentem penitùs, at ſaltem diſcrimine immunem. Quàm opportuna interim, quámque rationi conſona tua illa querela eſt? Reuera quippe Animalia ſuo illo naturæ inſtinctu certò requirunt, inueniunt, vſurpant conſentanea remedia, quæ Homines ſuo ratiocinio nuſquam, incertó-ve aſſequuntur. An verò cùm ſit Ratio hac in parte Inſtinctui impar; & non poſſit tamen Natura fuiſſe nouerca in homines, par eſt credere noſtra fieri culpâ, vt conceſſus nobis inſtinctus nihilo quàm illis inferior, ſic miſerè labefactetur, vt vix aut ne vix quidem vllum illius veſtigium in nobis remaneat. Nempe ipſa bruta illibatum ſeruant, dum

dum alimentis vſa natutalibus , non immutant temperiem : nos victitantes adulteratis, temperiem planè immutamus ; neque mirum proinde eſt, ſi Animalia non abducta à naturæ tramite, ferantur recto quaſi ductu ad id, quod ſibi congruum eſt;nos ab eo auerſi, erremus, &c, niſi caſu in id , quod expedit, ipſa etiam ratione prælucente , non incidamus. Verùm hæc longioris ſunt Diſquiſitionis. Quod optabam nuper tam eſſe, quàm eſſe iactabatur verum;nequicquam non fuiſſe euentus probauit ; optandum nimirum, ſeu orandum potiùs, vt Deus ter-Optimus det, quam Mundus dare pacem non poteſt. Aiunt non eſſe ex Germania diſceſſurum Turennium, VVeimarianis abnuentibus , niſi perſolutis ſtipendiis. Verſatur adhuc Aula Ambiani, Aurelianúſque eò diſceſſit dumtaxat nudius-tertiùs. Inexpugnatæ hactenus Armenteriæ : aiúntque noſtros interim eſſe Iperam obſeſſuros. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Kal. Iun. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVas ad Abbatem optimum dignatus es literas dare , eodem modo me cum iis, quibus me beaſti , obſtringunt. Nempe vtræque præ ſe ferunt bonitatis erga me tuæ characterem oppidò inſignem. Nequicquam verò ſanè non eſt, quòd nutanti ſemper valetudini proſpiciendum ducis : ecce enim cùm ante dies quinque exire in Vrbem tentaſſem, inuaſit me febricula, ac triduo habuit continenter ; neſcio an viæ non longæ labor , an aëris feruor penè immodicus , an lactis vſus, de quo ſcripſi ad te aliquoties læſerit temperiem. Vtcunque ſit , ſum iam omninò , Deo propitio , febre immunis ; vtinam verò perinde ſit, de quo iterum ſcripſiſti, Campinius. De rebus nouis ; dicitur Aula Ambiano digreſſa , hodie acceſſura Compendium. Scribunt Aurelianum non illeinc aditurum exercitum, ſed in hanc Vrbem regreſſurum. Armenteriæ expugnatæ quidem,ſed aiunt tamen ſpem noſtris eſſe, vt illas breui recipiant ; neque id verò improbabile , ſi ea modò vera, quæ hiſce ſubiiciunt;nempe acceſſiſſe Turennium,& cum eo millia militum octo;Hollandos id tandem cepiſſe conſilij , vt exercitum pro more educant;hoſteis in eo eſſe,vt copiarum vim in Vrbium præſidia diſtribuant. De Ilerda nihil inaudio. Vtinam illeic proſperè omnia. Appulſus Princeps Carinanius ad Vrbem nudius-tertiùs , die ſuperiore diſceſſit in Aulam. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus , Vale. Pariſiis , VII. Eid. Iun. M. DC. XLVII.

EIDEM.

DEum immortalem ! quantum delectat, valere meliùs optimum Campinium! Vtinam tandem quam-optimè ! De mea valetudine quid mihi pollicear vix habeo ; quando ecce mihi acris ille humor tuſſim aſperam denuò inſtaurauit. Sequela hæc eſt quædam eius febris , qua me nuper tentatum ſcripſi. Nondum reſumpſi lactis vſum,eius occaſione intermiſſum , in eo verò ſum , vt deliberem, ſim-ne omninò reſumpturus ? Verùm quid de me tam ſæpe, & tam multa. Præclarum profectò tuum illud de Hollandis iudicium. Qui de illis nuper ſpargebatur rumor , is fuit , de quo meritò dubitârim , Turennij etiam aduentus dubius ; tametſi niſi venturus ſit , dicitur ſaltem copias miſſurus. A captis Armenteriis , hærere etiam-num Cominis coram hoſteis aiunt. Quod gloriari fuiſſent Aulam noſtram deſtinaſſe præ metu redire Compendium ; Aula non modò conſtitit , ſed deſtinauit etiam , vt perſcribitur , pergere Caletum. Sunt nihilominùs,qui perhibeant Aurelianum ſolum eò conceſſurum. Exercitus interim noſter fertur reipsâ ex viginti hominum millibus conſtare. Cæſarei deſiderio pacis nihil non concedunt Suecis ; & Haſſiacis, nobis quoque ; niſi quòd Cæſar abſtinere, quà Auſtriæ Princeps , à ſuppetiis Hiſpano ferendis non vult, rogátque , quo potiore iure nos à ferendis Luſitano abſtinere detrectemus. Hiſpani ipſi interim manifeſtò iam ſubterfugiunt.Scribunt Anglorum exercitum eſſe Regi meliùs,quàm Parlamento affectum. Idne ſit quidpiam pariturum , breui , vt opinor, edocebimur. Quod ex Italia , Cataloniáque inaudimus; tu meliùs nóſti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus , & Præſidium, Vale. Pariſiis , poſtrid. Eid. Iun. M. DC. XLVII.

EIDEM.

ADhuc illud vnum de me , OPTIME PRINCEPS , præclariùs valeo;nempe , vt tibi id noſſe gratum,ita mihi non prætereundum. Quo penè momento hæc ſcribo, ipſum Solſtitium tranſigitur ; id monet tibi apprecer totam, quam inimus , tempeſtatem fœlicem. Aduentat nunc demum Turennius ; & cùm foret,vt perſcriptum eſt, ante dies quinque Metas appulſurus , prope eſſe iam debet, vt copias Flandrico exercitui iungat. Aiunt proinde exercitum ex triginta duobus millium millibus conſtiturum ; ac fore, vt moliatur breui aliquid , quod Archiducis victorias obſcuret.Scilicet etiam poſt Armenterias,Cominaſque , occupatis Lentiis , quibus inſtat nunc temporis , eius conatus repreſſum iri; futurúmque , vt de propugnando , non oppugnando ſit cogitaturus.Ex Aula aliud nihil habeo, quàm Aurelianum hùc rediturum,vnde diſceſſurus hac die in Sabaudiam Carinanius fuit. Quod ſcripſi nupera occaſione de Anglicano exercitu erga Regem meliùs quàm erga Parlamentum affecto , eo fuiſſe ſucceſſu fama conſtans eſt , vt Regem & adierit , & è cuſtodia exemerit,& quaſi triumphantem deduxerit Londinum. Id ſi verum ſit , ô planè, prorſúmque humanarum rerum mirabiles vices ! Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale.Pariſiis,XI. Kal.Iul. M. DC. XLVII.

EIDEM.

BInas ſimul literas habui, quas ad me dare, & tertio Eidus & decimo quarto Kalendas voluiſti. Quod ſapienter adeò in prioribus de Leopoldo ratiocinaris, ſimile prorſùs vero eſt; ac potiſſimùm, quia facta deinceps acceſſione Turennij, nihilo fore exercitum noſtrum exercitu hoſtium inferiorem ſcribant. Ilerdenſis obſidio nimis-quàm ſanè difficilis; ſed nempe tuo illi Heroi τὰ κατὰ καιρὸν duntaxat. Tueatur modò illum in tantis periculis Diuinum Numen. Haud abs re perſtas in tua illa, quod ad pacem ſpectat, ſententia. Nimirùm Auſtriaci Cæſarei non muſſitanter inſinuârunt, quid forent reipsâ facturi. Factam accipio Longavillæ reuertendi licentiam; quanquam addunt ea conditione, vt ſit poſt menſeis aliquot Monaſterium repetiturus. Quæ poſterioribus literis appulſus Bullonij occaſione philoſopharis digna te ſunt; ac ipſe ea legens viſus mihi ſum in ipſa Senecæ lectione verſari. De Angliæ Rege quid ſubiiciam; niſi quod hactenus nihil aliud, quàm commutaſſe cuſtodiam videtur. Quippe nondum eſt Londinum deductus; ac parum abeſt, quin exercitus, Scotorum inſtar, illo potitus, videatur ipſum ſimilibus conditionibus proditurus. Sed erit fortè ille fœlicior, quàm vt experiri hanc tantam fortunæ iniquitatem pergat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Kalend. Iul. M. DC. XLVII.

EIDEM.

DIci non poteſt, quantæ vertatur Condæo tuo prudentiæ, quòd maturè Ilerdenſem obſidionem ſoluerit; ſpectatis nempe circumſtantiis, planum fecit ſe animi conſilio, magnitudinéque ex æquo pollere. Venerat in Vrbem, cùm nuncius ab eo hûc aduentarit, Aurelianus; deinceps autem biduo ſolùm commoratus Aulam repetiit. In Belgio cœperat Leopoldus obſidere Landrecium; verumtamen illi tutando dicuntur nudius-tertiùs milites immiſſi mille, & ducenti, vnà cum Manicampio; Addúntque Gaſſionem partim neci, partim mancupio ſex penè millia hoſtium dediſſe. Inaudieris iam, opinor, regreſſum in Germaniam Turennium, quòd VVeimarianis progredi, niſi perſolutis omnibus ſtipendiis, in Flandriam recuſantibus, præſtiterit exercitum vltra Rhenum integrum, quàm citra mutilatum habere. Extant literæ ex Hollandia, quæ rem cum Hiſpanis nondum confectam renuncient; ac ſpem faciant fore, vt breui exercitus illeic campis eat apertis. Res Angli adhuc in incerto; exercitu ſignificante, contendere ſe, vt vnicuique plena ſentiendi de Religione libertas ſit; vt ſoluto Parlamento, quod nunc obtinet, inſtituatur aliud; die præſtituto ſoluendum; vt in eo de legitima, quæ Regi permittenda ſit, poteſtate, deliberetur, vt ſit, exceptis pauculis, præteritorum ἀμνηστία. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. Iul. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVod probâris, OPTIME PRINCEPS, renunciatum tibi literarum initio Valetudinis meæ ſtatum, facit heic quoque iam præmittam, me, Deo propitio, valere in dies præclariùs. Profectò ſic habeo nunc me, vt, ſi modò Deo fuerit viſum, ne in deteriùs recidam, grata ſumpturus manu ſim, tametſi in melius deinceps non promouear. Hinc, ſi ritu illo antiquo, cuius meminiſſe es viſus, literas ad te meas non exordiar, *ſi vales, bene eſt*; non illud ſanè mihi eſt cauſæ, quòd non videar poſſe ſatis verè ſubiicere, *ego quidem valeo*; ſed quòd bene valere te, tam abſolutè deſiderem, vt rem cum conditione efferre non ſuſtineam. Falſum fuit, quod nuper non modò abs me, ſed ab aliis quoque haud-dubiè accepiſti, de allatis Landrecio ſuppetiis. Perſeuerat adhuc obſidio, nec video ſpem fieri, vt diu protrahatur. Aiunt VVeimarianis ita factum ſatis, vt Turennius illos reducturus ſit. Si faciat, non eſt cur hæreamus, quin omnia vertantur, Numine fauente, in melius. Sit-ne Aula breui in Vrbem, vt celebre fuit, reditura, non eſt quamobrem aſſeuerem. Rumor tamen eſt, Materteram tuam proxima luce hûc acceſſuram. De rebus Angliæ aliud nihil habeo, quàm quod Regi meliùs ſperandum videatur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Iul. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVod hærebas propter rumores, qui de Condæo ſpargebantur, gratulor optime vertiſſe. Lucro profectò deputandum, quòd ſoluta obſidio incolumem emiſerit, cui producta vix poterat (quibus ille eſt animis) non eſſe admodum fatalis. Acceſſit hûc ipſius Parens Matertera tua ante dies ſeptem. Hæſit verò Aula, hærétque etiam-num conſtanter Ambianis. Landrecium nondum expugnatum. Gaſſio interim Baſſeam obſidet, & Rantzouius Dixmudam iam cepit, dum Sueci Egram obſident. Expedit Turennium in Germania verſari. Audio Lotharingum obſidere Longovvitxium. Data acceptáque ab Hollandis fides, vt ſi Hiſpanus, confecta pace, quidpiam in confinia alterutrorum moueat; vtrique iunctim occurramus. Angli negotia nondum perfecta. Debet tibi non nouum eſſe, quod de nouo Siciliæ Rege ad nos vſque percrebuit. Debet & quod de Venetorum nauali in Turcam victoria, quam Cydonis ſeu Caneæ deditio fuerit inſequuta. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIV. Kal. Auguſt. M. DC. XLVII.

EIDEM.

CAlamum iam aſſumpſeram, vt paucos ad te verſus exarârem, cùm binas accepi abs te literas, priores ante menſem, poſteriores

tiores Eidibus datas. Illis admones, vt VVaſterium de valetudine conſulam; ſed tum ille abeſt, tum, Deo propitio, meliùs iam valeo; nullúmque eſt febris hecticæ, quam times, veſtigium. Iſtis facis me de proximo tuo Brinoniam diſceſſu certiorem. Deum ter-Optimum veneror, vt illeic & te & totam familiam per hoſce æſtus incolumem ſeruet. Tuæ eſt prouidentiæ, quòd exinde ſis Maritimæ noſtræ oræ proſpecturus; at quis Hiſpano animus, vt cogitare valeat de occupanda Areola, ſi verum ſit quod perhibent, defeciſſe ab eo florentiſſima Siciliæ, & Neapoleos Regna? Sextus hic eſt dies, ex quo vt Landrecium ſic Baſſeam quoque expugnatam accepimus. Heinc compenſatio inſignis facta; aiúntque exercitum noſtrum eſſe iam hoſtili potiorem. Quin-erit etiam longè amplius, ſi, quod memorant, non Lotharingus modò ſuas abduxit copias, à quibus Longovvitzium fuiſſe obſeſſum non conſtitit; ſed Bekum quoque alias, quas vnà cum illo in Turennium deducat. Videlicet ferunt Turennium aduentare iam iterùm, & traiecto Rheno, Diuzam Lotharingiæ appuliſſe. Verendum interim, ne Sueci Egræ obſidionem ſoluere teneantur, properante eò Cæſare cum inſigni exercitu, & concurrente VVerthio cum Bauarico equitatu. Angli negotia ſemper incerta. Rumor eſt Aulam Caletum primùm, tum Rhotomagum conceſſuram. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, vii. Kal. Aug. m. dc. xlvii.

En cum his literis Exemplum Inſtitutionis Aſtronomicæ, nunc primùm è prælo prodeuntis. Tu id accipe, non quaſi mereatur tuas in manus incidere; ſed quaſi cùm meum opuſculum ſit, par non ſit, vt diu te lateat. Salutat te optimus Merſennus. Vale iterum.

EIDEM.

Non quò rumor fuerat Aulam conceſſuram, ſed poſt dies omninò paucos hùc acceſſuram fama iam eſt. Ipſe interim Aurelianus acceſſit nudius-tertiùs. Perrexit iterum Ranetzouius cum copiarum parte ad maritima, ac obſidere arcem Neoſtendam, quæ inter Neoportum, Oſtendámque eſt, perhibetur. Gaſſio cum ſuperſtitibus prope Baſſeam caſtrametatus, hæret. Compulſus prece, ac pretio Inſulanorum, Archidux perrumpere caſtra tentauit: repulſus autem cum inſigni iactura à Gaſſione eſt. Non Turennius denuò traiecerat Rhenum, neque ipſe Diuzam peruenerat; ſed miſſus ab eo Lametus cum duobus hominum millibus. Aiunt ipſius milites detrectare imperium Ducum; ac delegiſſe neſcio quem Comitem Gulielmum, cui parere velint. Egra à Suecis occupata; & neque Cæſar tempori accurrit, nec pro voto concurrit VVerthius; quippe quem Bauarus, reuocato equitatu, exauctorârit. Diſceſſit Monaſterio Trautmandorſius; pergunt tamen Miniſtri Regij diſceptare negotia cum ſuperſtitibus Cæſareis. De Anglo nihil audio meliùs. Quò Neapolitana ſeditio (neque enim rebellio fuit) euaſerit, ſcire auent multi. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Kalend. Aug. m. dc. xlvii.

Dum hæc obſignarem, literas accepi è caſtris Baſſeanis, quibus circunſtantia magis ſingularis tentamenti deſcribuntur. Illas ad Campinium ſic tranſdo, vt moneam ipſas pellegat tantum, mox vnà cum hiſce tranſmittat ad te. Vale iterùm.

EIDEM.

Qvamobrem adeò bonus es, vt ſi intermiſeris ſemel reſcribere, temet excuſes? Nimium foret, ſi ſingulo, aut ſeno etiam quoque menſe ſcribere vel paucos verſus dignarere; nunc, cùm ſepteno quoque die bees me tuis literis; niſi interdum facias, cauſam dicis, quare non facias; ſed nempe non carere modo humanitas tua eximia non poteſt. Adeſt iam occaſio, qua illâ abutar; ſed, non quia ego temerarius, tu ideò eris minùs indulgens; conſtans rumor eſt, fore, vt in Aulam ante hiemem proximam venias; optimus etiam Pater Bizotus, cum vale nuper diceret, retulit te ſibi dixiſſe, dum in hanc Vrbem diſcederet, fore vt tu quoque hùc breui aduentares. Ipſe hactenus aſſenſum continui; nunc autem, quoniam tempus inſtat, quo de diſceſſu cogitem, nôrim intereſt ſis-ne teipsà ad nos aduenturus; quippe niſi ſis, ipſe breui me vti pollicitus iam ſum, ad diſcedendum comparabo; ſin autem ſis, nihil mouebo, ſed te præſtolabor attentè, vt tranſacta heic tecum hieme, tecum Deo propitio, poſt hiemem diſcedam. Itaque velim rogatum te, vt, ſi moleſtū quicquam non ſit, digneris me quid hac de re ſtatueris, facere, certiorem; ſiquidem ipſe, provt res erit, deliberationem inſtituam. Vides, quàm agam confidenter; ſed facio, ne ſi iſthùc tendam, quo tu excedes tempore, cogar ibi diutulè te non præſentè, facere moram. Cùm ad te nuper ſcriberem, ſic Aula denuò cœperat cogitare Rhotomagum, vt tunc non longè illeinc abeſſet. Redit hùc autem hodierna luce, Rex, Regináque videlicet, nam Cardinalis heri acceſſit. Nihil memorabile, quod ſciam, à nuperis meis patratum in Flandria. Roſa à Turennio in carcerem actus, vt potè tanquam proditor, & excitatæ ſeditionis cauſa. In Anglia ſi quid noui eſt, ſumma eſt poteſtas, quæ iam reſidet penes exercitum, ac Ducem Farfaxium. Quod de *Magnis Bibliis* rogas, quæ ſunt in hac Vrbe nuper edita, quadringentis libris turonicis væneunt, atque ea quidem incompacta; cùm ipſa compactio (decem ingentia volumina ſunt,) ſuperaddat pretio circiter Dodrantem. Quæ verò Antuerpienſia fuere hactenùs *Magna* vocitata, ea trecentis libris, plùs minùs venduntur. Tu, ô Principvm Optime, ac meum dulce Decus Vale. Pariſiis, v. Eid. Sextil. m. dc. xlvii.

EIDEM.

Qvàm nuper prolixus, tam nunc ero breuis. Non repetam certè quam fiduciæ plenam precationem nuper adhibui; quando

tu

tu adeò bonus es, & in me quidem maximè, vt nulla tibi opus ſit, ſi quid te rogem, inculcatione. De Aula quid noui perſcribam, nihil habeo; niſi quod Dux Aurelianenſis Diuam Carnutenſem, (quam etiam olim parituram regio illa coluit) veneratum iuit. Ex Flandria id ſolùm accipio, quod noſtri dicuntur obſidere Lentios. Aiunt iam Turennium inſequi perduelleis. Qui percrebuit rumor de accepta quadam poſt Melandri obitum à Cæſareis clade, non valde eſt certus. Londini quæpiam quidem ſeditio in Regis gratiam excitata; ſed ille-ne ideò fœlicior, quàm hactenus fuerit, porrò futurus? Verendum ſanè ne magna adhuc ea in Inſula rerum perturbatio ſequatur. Quippe ex duabus, quæ illeic vigent Religionis factionibus, obtinere quidem videtur, quæ dicitur *Independentium*, propter Farfaxium, & quos is voluit in Parlamento ſuperſtites; at quæ eſt *Presbyteranorum*, tum numero vincit, tum milites iam alio titulo in Vrbe conſcribit; tum adſtantia habet in Regnorum confiniis decem, plura-ve Scotorum millia. Tanti eſt ſemel camarinam mouiſſe. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVII. Kal. Septemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

PRo iam etiam, quàm nuper breuior, quòd mihi totus pene dies ab inuiſentibus ſuccedenter eiuſce conditionis Viris, quos non debuerim pro arbitrio dimittere, fuerit præreptus. Renuntiabo ſolùm fuiſſe heri mihi redditas abs te binas literas, priores quidem Nonis, poſteriores verò pridie Eiduum datas. Addam nihil mihi eſſe iucundius, quàm quod ex vtriſque accipio; te ſcilicet probè valere, & præter negotia, ſtudiáque, etiam venationi, ac iſtis excurſionibus eſſe ſatis. Quod de cœpto, ſed non perfecto negotio ſubinſinuas, Numen veneror, quam-optimè vertat. Ne verò anxium animum teneat, maturè ſemel deliberandum, ac deinceps tenenda conſtanter ſententia. Siquidem opus ſolùm heic animis, & pectore firmo. Sed tu iſta meliùs; ego innuo ſolùm, vt ſignificem, quàm mihi ſit cordi, te vt valentem corpore, ſic animo hilarem eſſe. Lentios noſtri non obſederunt, ſed duntaxat inuadere ſtratagemate affectârunt. Cùm id non ſucceſſerit; ſucceſſit tamen quòd Equites octingentos circum-venerunt. Cætera momenti non magni. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, X. Kal. Septemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

GRatias habeo, OPTIME PRINCEPS, quòd mihi adeò confidenter deſcribere dignatus ſis quid cogites de proximo, vel ſperato potius in Aulam aduentu. Cùm res ſic habeat, accingam me, vt ipſis Remigialibus, aut non longè poſt, Deo propitio diſcedam. Quòd dignaris autem facere mentionem adornati cubiculi, quo me exceptura tua bonitas ſit; quæſo, vt mihi liceat per te diuertere; proximè quidem, ſed extra tamen ipſum Palatium. Non ſanè, quod mihi non ſit ſupra merita honorificum hoſpitio abs te excipi; ſed quod euenturum prouideam, vt tibi liceat tanto diuturniùs, quanto è Familia minùs videbor adhærere. Nihil eſt neceſſe cauſas inſinuem, quæ dici, niſi coram non poſſunt; ſatis eſto, nihil fore vnquam mea erga te obſeruantia vt ſincerius, ita conſtantius. Ex Aula, ſi quid noui eſt, ipſa eſt valetudo Germani Regis, Andium Ducis, qui febri tentatus diebus nuperis, habet nunc, Deo fauente, meliùs. Conſtantior iam fama Præſulem Aquenſem breui in Cataloniam, titulò Pro-Regis iturum. Quas illeinc vidi literas, diſceſſum Condæi ad Eidus menſis proximè ſequuturi notant. Quas Româ, ipſam etiam Sardiniam rebellaſſe memorant; ſed, quòd tu nihil ea de re, vereor admodùm ne vera non ſit. Quas Monaſterio, Longavillam in ipſo procinctu, vt hûc redeat, deſcribunt; vnde & ſunt heinc aliquot ad ipſum præmiſſi Abbauillam currus. Quas è Germania, perhibent cecidiſſe Suecos duo Cæſareorum millia; ac Cæſarem ſe Pragam recepiſſe. Addunt Turennium receptis duobus, qui defecerant, militum millibus, Rhenum rursùs traiicere, contenderéque Luceburgum verſus. Quas ex Anglia, ferunt Farfaxium in Vrbem admiſſum occupaſſe Turrim; collocaſſéque in ea præſidium. An autem, & quando, quáque conditione admittendus Rex, dies edocebit. Quas ex Hollandia, admonent Claſſis, quam ſex militum millibus inſtructam illi in Occidentalem Indiam deſtinant, vt ea loca recuperent, vnde fuere nuper à Luſitanis expulſi. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Kalend. Septemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

IVre profectò demiraris Hiſpanicum illud imperium, quod toti penè Orbi compedes nuper intentabat, ita iam prolapſum corruere, vt inſtaurari, niſi facto quopiam inſperato non poſſit. Nemo ſcilicet, ſi quis prædixiſſet, donec res illius florebant, id non habuiſſet in fabulis; tametſi euentus nos docuit, ipſum opinione, ac fama, potiuſquam vigore interno ſtetiſſe. Nondum res ad metam deducta; ſed fortè tamen deducenda; niſi pacis ope breui prouideatur. Qui degunt illi procurandæ Monaſterij, Interceſſores adeò obnixè ſunt obteſtati, ne ante dies aliquot Longavilla diſcederet, vt ille ſit adhuc aliquantum hæſurus; & quod aliunde Oratores Hollandi eò conceſſerunt; ſpes eſt bene multis, vt non ſine fructu negotium pacis iam inſtauretur. Diſceſſit Gaſſio à ſtatione; ſed nempe, vt cuiuſpiam Arcis obſidionem auerteret. Creditur Turennius iam in Luceburgo, ac aut ipſam Metropolim, aut Montem-medium obſeſſurus. Perſeuerat rumor neſcio cuius prælij, quod inter Cæſareos, Sueceſque commiſſum, Suecis probè ſucceſſerit. Rex Angliæ nondum meliùs habet. Ferunt

Intere à

intereà Catholicos in Hibernia planè proſtratos, cæſis nimirùm quinque aut ſex vno conflictu millibus; ac fore, vt victores aduerſus Farfaxium reuocentur in Angliam, Scotis iam teſtatis ſcripto publico, ſe aduerſus eundem illicò aduenturos. Id ſi contingat, quantanam adhuc Inſulanos illos manet internecio. Quod de Finalij obſidione, aliiſque ad Italiam attinentibus memorant, pernoſſe ipſe meliùs potes. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Non. Septemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

PAucula ſcribo ob paruulam, quæ reſidua eſt, ad ſcribendum moram. Pluſcula, Deo bene volente, hebdomade proxima; quam ruri ideò deſtinaui, vt aſſueſiam aëri, qui à menſibus vſque ſexdecim vix vltra Eccleſiam ſom quicquam progreſſus. De rebus nouis, Aula perendie Fontem-Bellaqueum eſt diſceſſura. Flandrico noſtro exercitui accreſcere vireis in dies dicuntur. Diſtribuere hoſtes peditatum in Arcium, Vrbiúmque præſidia. Turennius obſidet Harlonem, Sueci leuem neſcio quam cladem accepere à Verthio. Farfaxius in ſua illa rerum nouarum molitione perſtat. Tu, ó PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eid. Septemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

ARripiebam iam calamum, vt pauca ad te ſcriberem, cùm literæ binæ abs te redditæ, alteræ poſtridie Kalendas, alteræ quinto Eidus datæ. Significabas prioribus te, niſi menſe inſequente non profecturum Maſſiliam; at ſignificas poſterioribus eò te euocari maturiùs. Coniector fore, vt eòdem redeas, poſtquàm Aquas-Sextias te receperis. Vtinam vbicunque fueris, & quocunque conceſſeris, ſeruet te Deus incolumem, tuáque conſilia fortunet. Scribo hæc non rure, vt ſperaueram, ſed ex ipſa Vrbe propter leuem febriculam, quæ me cum iam penè in procinctu forem, inuaſit. Cùm ſim verò Deo propitio ab illa iam liber, ac ſuperſit ſolùm quæ recruduit tuſſicula, ſpero intra biduum, triduumve quod daſtinàram exſequi; vt ſit mihi quaſi virium tentamentum; præexercitamentúmque in longiorem viam. Quintus hic eſt dies, ex quo diſceſſit Aula Fontem-Bellaqueum; niſi quod Dux Andium in Vrbe remanſit. Nihil audio noui ex Flandria. Suſpecta fit Bauari fides. Koniſmarkius dicitur breui ad Vrangelum profecturus; idque duobus hominum millibus, qui à Turennio defecere, receptis. Monaſterij negotium de pace cum Hiſpano ſic inſtauratum, vt breui peruidendum ſit, quid ſperare ex illo liceat. Illeinc non procul Padeborna obſeſſa ab Haſſiacis. Angliæ Parlamentum non alias, quàm veteres Regi conditiones obtulit; quo conſilio, dies docebit. Quas Aquis-Sextiis literas habeo, triſte nunciant funus optimi illius, & antiquiſſimi amicorum Ioſephi Galterij, Prioris Valletæ, quicum mihi videor animæ dimidium meæ amiſiſſe. Vtinam vacet aliquando perſpectum Mundo facere, quàm illum ſapientem, quàm bonum, quàm mei amantem tot hactenus annos licuit experiri. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, & Viue in annos Neſtoreos, & Vale. Pariſiis, XII. Kal. Octob. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVid animi ſubeſſe mihi exiſtimes, OPTIME PRINCEPS, cùm tanta pridem reditus mei, & concepta, & facta ſpe, ſignificare tamen iam cogor quid de me amici Medici cenſuerint. Nempe apud me vltrò conuenerunt, vt exprobrarent quam dixerunt nimiam diſcedendi pruriginem; ac tantoperè exaggerârunt quod mihi vitæ diſcrimen ſubeſt, niſi vacillante adhuc ſanitate memet per Autumnum contineam, à quo cauendum præſertim eſt; vt manus pene dederim reſiſtendi heic adhuc in pauculos menſeis. Ac illi quidem probè conſcij teneri me potiſſimùm tui reuiſendi deſiderio; volebant ad te valetudinis meæ ſtatum, ac rationes eius, quæ in me ſunt vſi dehortationis perſcribere. Volebat & optimus Abbas teſtem ſe illis adhibere, veritus quippe, ne non ſatis, quo habitu ſim tibi manifeſtem: ſed abnui ipſe, ſecuros iubens, te mihi ſatis fidere; neque enim hæſere, quin quam-primùm mihi ad te ire incolumi licebit, alacer concedam. Sic verò fiet, & breui quidem, quantum ſpero, OPTIME PRINCEPS, quando me ſic habere ſentio, vt pergendo me domi continere, rationémque victus ſuſceptam tueri, valeam, Deo bene propitio, tum Autumnum hunc abſque vllo graui ſymptomate tranſigere; tum ſub ipſum Veris initium proſperè valeris te conuenire. Ipſe interim quam-proſperrimè, ô meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, V. Kal. Octob. M. DC. XLVII.

EIDEM.

RVre aduenio, OPTIME PRINCEPS, & Suecio quidem, quod prope Groboſium. Degi illeic toto quatriduo, niſi quòd nudiuſtertiùs inuitante ſerenitate, qua & priùs cauueramus, & deinceps cauuimus, iui tantiſper exſpatiatum in præclaris illis tuis ambulacris. Dum curru exſcendo, en mihi redduntur humaniſſimæ abs te literæ, octauo Kalendas Aquis-Sextiis datæ. Pergit ſemper bonitas tua valetudinis meæ curam, quam non promereor gerere; ipſa verò tametſi nondum reſtituta penitùs eſt, videtur ſemper nihilominùs, quantum quidem ſentio, progredi in melius. Aut nihil certè, aut parum eſt, quod experior incommodi ex hacce breui ruſticatione. Quare neque hæreo, quin Θεῷ θέλοντι, ſic poſſim ad te denique Vere ineunte diſcedere, vt ſim non iam ægrotabundus, ſed perfectè ſanus ad te acceſſurus. Quantum doleam te cariturum ſuauiſſima illa Campinij, quem toties Achaten dixiſti, conſuetudine, conijcere ipſe quàm optimè potes. Eſt etiam, quod doleam, & mihi, & vniuerſæ Prouinciæ; verùm id, quod auertere non licet, leuiter ferendum. Rerum nouarum nihil accipio præter

vulnera

vulneratum Gaſſionem in obſidione Lentij. Sunt, qui etiam mortuum ex vulnere dicant; confracta nempe cranij portione; ſed res non planè aſſeritur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Non. Octob. M. DC. XLVII.

EIDEM.

INaudieram iam variolarum morbum iſtheic magnopere graſſari; quare pro tua fuit prouidentia, vt Infans illuſtriſſima degeret procul à contagio. Seruet illam tibi incolumem Deus; faciátque, vt florenteis videas de quibus potes dicere, *debes mihi Nata Nepotes.* Rumor fuerat Aulam breui redituram; ſed iam conſtituta in vnam, alteram-ve hebdomadem perhibetur. Mandatum dicitur Turennio, vt in Germaniam redeat, iterùm cum Suecis vireis collaturus. Quippe iam demum Bauarus ita fœdus initum fregit, vt pars exercitus illius acceſſerit ad Cæſarem, pars conceſſam Suecis Memningam obſideat. Et conteſtatur ille quidem ſe pactis conuentis cum Suecis duntaxat non ſtare; velle autem manere fide cum Chriſtianiſſimo Rege illibata; ſed mera nimirum dat verba, quaſi debeat Rex interim Confœderatos deſerere, exſpectaréque, donec iis fractis, arma in nos deinceps vertantur? Cæterùm hocce fœdifragio pacis negotium peruertitur; quatenus, vt audio, periculum eſt, ne Comitia breui diſſolutum eant. Scilicet non modò Cæſarei, ſed Hiſpani etiam Miniſtri nouos reſumunt animos, & recuſatis, quæ priùs fuerant admiſſæ conditionibus, facta omnia eſſe infecta inſinuant. Neſcio tamen ecquid nam adhuc ſpondere certo ſibi poſſint; ſi verum ſit, quod ſcribitur, Koniſmarkium ita fregiſſe Lamboyanum exercitum, vt acceſſurus Vrangelo, ſit adhuc non parum negotij facturus. Ex Flandria à recepto Lentio, & mortuo Gaſſione, nihil habetur noui. Nam de Dixmudæ quidem obſidione dicitur in Aula non magnopere laborari. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, V. Eid. Octob. M. DC. XLVII.

EIDEM.

QVàm es ſemper ſimilis tui, dum ſic pergis amare me, ac meæ valetudinis plenam tanti affectus rationem habere! Ego verò, OPTIME PRINCEPS, leuè ſemper ſpero de me, ac tantò magis, quantò iſthæc tempeſtatum mutatio, nihil mihi, quod ſentiam, infert detrimenti. Exinde certè auguror fore, vt Deo bene propitio, hiemem illæſus ſuperem, ac ſimul ſuperſtites omneis morbi importuni reliquias deponam. Id interim tempus vel ea de cauſa per-alacriter tranſigam, quòd ſim te volente, hanc nexurus moram. Speratus Aulæ reditus proxima luce fuerat; ſed is eſt dilatus in biduum, triduum-ve. Debet quidem Dixmuda iam aut occupata ab hoſtibus, aut ab obſidione eſſe libera; ſed res tamen nondum, quod nôrim, innotuit. Qui rumor iam antè de commiſſo in Bohemia prælio percrebuerat, compertus eſt vanus. Koniſmarkius quoque nondum eò diſceſſit, verùm hæret adhuc cùm Haſſiacis, quouſque Lamboyus fame preſſus, deſerat ſtationem. Aiunt Londinenſem Maiorem coniectum fuiſſe in carcerem, addúntque conditionum Regi mox offerendarum has eſſe præcipuas, vt contentus deinceps ſit Regiorum fundorum prouentu; vt abolendo penitùs Epiſcopatui conſentiat, vt quaſcunque habuit Sectatores partium, Parlamenti arbitrio permittat. Quò euaſerit ſub Condæo tuo Agerenſis obſidio; quò Cremonenſis ſub Mutinæ Duce, & quidquid prætereà in Italia moueri pergit, Tu meliùs noſti. Quod ſcribis de inſigni ſtrage, quam paſſa Claſſis Hiſpanica tempeſtatum ſæuitiâ eſt, id videri poteſt diuinitùs factum; ac ſi præſertim illi fuit, qui à te præſumitur ſcopus. Licet hoc ſanè ſuaue habere,

Non quia vexari quemquam eſt iucunda voluptas;
Sed quibus ipſe malis careas, quia cernere ſuaue 'ſt.

Eſto proinde ſemper fœlix, ac ſemper, ô PRINCIPVM DECVS, bene, imò optimè Vale. Pariſiis, XV. Kal. Nouemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

NOn obſtitiſſe venæ ſectionem, quominus ad me dextrâ ſcriberes, amoris fuit ſingularis, quo dignaris me proſequi. Summè verò interim delectat, fuiſſe id prophylacticum, non therapeuticum remedium. Si valeas modò, bene eſt; ego licet non multò meliùs, peius ſaltem haud quaquam habeo. Quod lætaris me Groboſianis tuis ambulacris delectatum, cogites velim delectationem vberiorem factam ex ſpe præconcepta, quòd aliquando σὺν σοὶ forem ea tecum emenſurus. Acceperamus iam, quod perſcribis de Aquenſi Archiepiſcopo in Purpuratorum Collegium adſcripto. Inaudio verò prætereà Pontificem Summum ſcripſiſſe ad Regem, exoptare ſe, ne ille à ſuo latere diſcedat. Recepta ab hoſtibus Dixmuda, perhibent Cortereacum eminùs ab iiſdem obſeſſum. Remiſſæ ad Turennium ſunt, quas commodârat copias. Ille verò repetens Rhenum, creditur in tranſcurſu recepturus VVormaciam, ſi verum ſit quod memorant eam ab Hiſpanis occupatam. Creditur & non procul deinceps abfuturus Moguntiâ, donec in locum demortui nouus Archiepiſcopus ſufficiatur. Cæteræ in Germania res, ac etiam in Anglia haud-admodum ſecus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Nouemb. M. DC. XLVII.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleus Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

ACcepi nunc demùm, Clariſſime HEVELI, quem faſciculum Exemplarium nobiliſſimi Operis tranſdere ad me tuis cum literis

literis ab Eidibus vſque Iuliis es dignatus. Reddidi ſtatim ſuũ cuique, Merſeno primùm, tum Robertuallio poſtea Bullialdo(ad nos nũc demùm reduci)ac mihi id habui,quod voluiſti meũ,& pro quo tibi gratias refero quam-maximas poſſum.Id compactori traditum ſtatim ac mihi redditũ fuit;adfuere Amici qui ipſum auidè legendum abſportauerint, ipſéque vix potui ex eo quidquam curſim perſtringere, vt donec in manus rediturum foret, ſignificare tibi poſſem non fuiſſe mihi planè inuiſum. Itaque quantum quidem licuit, percurrendo cognoſcere, dignum profectò viſum eſt Opus, quod in ſeros Poſteros tranſeat, nominíque tuo, donec perennabit bonarum rerum ſtudium, aſſerat immortalitatem. Quam in eo mei mentionem dignatus es facere, grato, vt par eſt, habeo animo, ac tanquam ſingularis tui erga me affectus argumentum complector. Obſeruationem tranſitus Lunæ prope Iouem die ſexta Iunij abs te peractam quam æri inciſam mittere reſcribis,nuſquam reperi in faſciculo;verùm poterit alia occaſione, niſi incommodum ſit, tranſmitti. Delectauit intereà peruidere aliam in librum inſertam diei Aprilis 12. quippe ipſe quoque eandem heic peregi;ſed Phaſi planè alia;quoniam, cùm tibi Iupiter totis ſex minutis à cuſpide Lunæ ad Boream abfuerit; mihi in ipſamet cuſpide dimidio ſui diſculi ſuper-exſtitit;dimidio delituit. Fuit Arcturus id temporis altus gr.49. exhibuítque adeò horam 10. cum minutis 4. Prætereo autem dum planè emerſit,tantum à cuſpide eum abfuiſſe, quantus dodrans eſt longitudinis vocatæ mihi maculæ Caſpiæ, quam tu Mœotidem dicere maluiſti; & Arcturo quidem alto 49.gr.m.50.ſeu hor.10.min. $9\frac{1}{2}$. quid circa Lunæ Parallaxin ac Meridianorum differentiam colligi heinc poſſit, pernoſſe eſt promptum.Cùm primùm Bullialdus ſuas ſarcinas explicuerit, tum ad te ſcribet, tum ſi quid fuit cælitùs venatus, tecum communicabit. Ego ex ipſo nihil aliud habeo, quàm obſeruatam Smyrnæ Eclipſin Lunæ nuperam,hoc eſt Initium hora 9.min.55. finem hora 12.min.7. itémque Iouis occultationem conſequenter cœptam hora 16. min.37. finitam hora 17. min.10. aliquid fortè ad præciſionem deeſt; ſed rem per otium cum eo expendam; præſertim verò, ſi faxit Deus, vt quam mihi videor valetudinem recuperare, conſtanti eat pede. Proxima occaſione Merſennus & ego contexemus faſciculum rerum ad te tranſmittendarum.Reſaluto millies clariſſimum Eichſtadium.Tu me ſemper ama, ac optimè Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Nouembr. M. DC. XLVII.

Admodùm Reuerendo, & Clariſſimo, Cariſſimóque Viro, D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Condatenſi Canonico, Paſtori Hercano,*

PETRVS GASSENDVS S.

HAud malè ſanè es ominatus, VVENDELINE Cariſſime,gauiſurum me,quòd dolueris tantum. Ecquid enim, putas, eſſe mihi poteſt quàm te valere iucundius?ecquid acceptius, quàm nôſſe te pertoleratis his caſibus, ſoſpitem adhuc ſupereſſe?Ipſe,tametſi infirma ſemper valetudine diem traho,videor tamen, Deo propitio,aliquantò meliùs habere; ſpéſque adeò non parua eſt,vt demùm planè conualeſcam. Hoc ipſum repono,vt ſit,quod gaudere viciſſim valeas;tametſi aliunde ſubiicio, quod vterque iure doleamus.Scilicet obitum renũcio amiciſſimi Capitis,optimi putà illius Galterij, Prioris Vallettæ, quem vterque coluimus; qui, vt me ſemper impensè amauit, ſic te & ſuſpexit, & amauit ſanè quam-multùm. O qualem Virum! Deum immortalem! Sed te coram nihil eſt opus de ingenij acumine;de iudicij maturitate;de animi celſitudine; de morum candore; de cæteris eximiis dotibus verba facere; quando is fuit tibi abundè perſpectus. Abiit è viuis ὁ μακαρίτης, propè octogenarius, Nonis Septembris nuperi;corpore quidem valde afflictato,ſed vegeta mente, & conſtantia ſumma. Rediit ſoſpes noſter Bullialdus diebus proximè elapſis Byzantio. Narrat verò ſeſe capiendæ ea in Vrbe Poli altitudini deſtitutum fuiſſe Organo idoneo; ſed fando tamen à quodam Patre Societatis IESV accepiſſe, fuiſſe eam obſeruatam graduum 41.cum ſemiſſe. Ad Eclipſin quod attinet,obſeruauit illam cum Ioanne Fabro Maſſilienſi(cui ligneus Quadrans aderat) Smyrnæ, cuius loci ἔξαρμα ex Meridianis Solis per Ianuarium menſem altitudinibus gr.38. min. 11. obtinuerat; tametſi iam refert ſex ex Solſtitiali altitudine eam deprehendiſſe grad.37. min.45. Contigit ergo illis Initium Regulo iam alto 35.grad.10.min. ſeu hora 9. min.55. Finis eodem alto 58.grad.min.40.ſeu hora 12. min.aut 7. aut 9. Attendere porrò illi quoque ad occultationem Iouis, adnotarúntque ſubiiſſe eum Lunam alto Procyone grad. 9. min. 45.ſeu hora 16.min.37. dimiſiſſe Capellâ altâ 5. grad.min.50. ſeu(correcta refractione)hora 17. min.10. tametſi Capellam in tam decliui ſitu adhibere haud valde tutum. Addo eundem Fabrum, referente Bullialdo, obſeruaſſe finem Lunaris Eclipſeos, quæ anno ſuperiore die 27.Iulij contigit; quámque nos Occidentaliores non potuimus conſpicere, obſeruaſſe,inquam, ibidem (& horologio quidem ad Solem compoſito)hora 8.min. 30.Quod doles autem nuperam, nuſquam fuiſſe, quod innotuerit, obſeruatam in Belgio, ecce eam Dantiſci obſeruauit præclarus Heuelius, adnotato Initio hora 9.min.19.Fine hora 11.min.28. De Occultatione Iouis per illam noctem nihil habet, ſed viciſſim prodit à ſe obſeruatam emerſionem Iouis è limbo Lunæ occiduo die menſis Decembris ſuperioris anni 24. hora 8. min.39. cùm aliunde Immerſio fuerit à Linnemmano obſeruata Regiomonti, hora 7. min. 53. Quoniam verò Heuelius in ſua illa, quæ nuper prodiit è typis, *Selenographia* delineauit tranſitum Lunæ propè Sidus Iouis ad diem ſuperioris Aprilis 12. retuliſtque in proximo tranſcurſu diſtitiſſe Iouem à Borea Lunæ cuſpide min. 6. idque, cùm foret hora 11. min.15. ideo attexo

non fuiſſe mihi hunc tranſitum inobſeruatum, Verùm (quæ ium fuit inſignis ob diuerſitatem locorum Lunæ Parallaxis) ſalutauit mihi Iupiter ipſo ſui centro ipſam-met Lunæ cuſpidem; quippe diſculi dimidio occultus, dimidio ſuperexſtans fuit margini Lunæ ſuperiori, pulcherrimo ſpectaculo. Fuit autem in cuſpide ipſa hora 10. min. 4. Emerſit integer è limbo hora 10. min. 9 $\frac{1}{2}$. Gratias ago pro indicato nomine *Ioannis de Lineriis*, qualem Aſtronomum Pariſiis ante annos trecentos floruiſſe incompertum habueram. Rem communicabo proxima occaſione cum ipſo Bullialdo, cui cæteriſque etiam amicis, quod hactenus non præſtiti, ſalutem tuo nomine dicam. Dabo operam, vt quam-primùm exemplum aliquot nugarum, quæ nuper ex me prodierunt, accipias. Tu interim, ô Carum Caput, & diu Viue, & bene Vale. Pariſiis, Kalend. Nouemb. M. DC. XLVII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

NOn vacat quidem ſcribere multa, & tardè præſertim redeunti ex Diuinis officiis; verùm committere non poſſum, quin teſter ſaltem me ſuſpexiſſe egregium ratiocinium, quo familiaris rei curam non eſſe abiiciendam probas. Nam niſi præſcinderes quidem tum πλεονεξίαν, cui nullus præſcriptus eſt modus, tum μικροψυχίαν, rem adeò alienam à virtute Heroica, hærere aqua, quod aiunt, poſſet; ſed hac cautione adhibita, nihil poteſt vt fieri, ſic dici ſapientius. Nimirùm cùm Sapientiæ ſit prouentibus impenſas metiri, ne aut præ nimia parcitate quid illiberale geratur; aut præ nimia profuſione, neceſſitas fiat emendicandi; contrahendi alienum æs; fallendi fidem; rapiendi non ſuum, & quæ id genus ſimilia ſunt; quonam modo poteſt dimenſio hæc fieri; diſpenſatióque ritè inſtitui, niſi res ſuas quis nouerit, ac ſuis etiam œconomis, ne licere ſibi nimium reputent, ſe eas noſſe ferent fidem? Non eſt Corteracum obſeſſum, Peruenit Turennius, vt aiunt, Moguntiam. Memninga fortiter reſiſtit. Bauarus ait ſe eo fine fœdus fregiſſe, vt pacem promoueat. Dicuntur eius copiæ cum Cæſareis nuſquam coiiſſe. Angli in eo penè ſunt vt res & Ciuileis & Eccleſiaſticas Hollandorum ritu componant. Quid in Catalonia, quid in Italia geratur, ipſe meliùs noſti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, Kal. Nou. M. DC. XLVII.

EIDEM.

HOc ſatis noui, OPTIME PRINCEPS, non quærere te quæ ſunt tua. Vtinam in quos, & in quorum gratiam operam impendis, id ſatis agnoſcant. Quod de valetudine mea continenter adeò ſollicitus es, ex nimio illo amore eſt, quo me immerentem beare dignaris. Ea tentata potiùs, quàm labefactata diebus hiſce nuperis fuit. Nam quæ me quidem febricula per vnum diem ſolidum habuit, tuſſim non-nihil inſtaurauit; at non ea exaſperatione, Deo bene propitio, qua conſueuerat. Si faxit Deus, vt ruens Autumnus nihil ampliùs noxæ inducat, eſſe videtur cur de me mihi ominer, ſpondeámque non malè. Vt illi tamen, in cuius manibus ſortes meæ ſunt, videbitur, fiat. Ex rebus nouis nihil æquè auditur, ac illa in dies peiora, quæ patrantur Neapoli ab ipſo vſque Ioannis Auſtriaci appulſu; verùm debes ipſe, vt priùs, ita pleniùs illa pernoſſe. In Germania acceſſere tandem Bauaricæ copiæ ad Cæſareas, quæ & iam inſectati Suecicas dicuntur. Vt oppugnari, ſic propugnari generosè Memningam ferunt. Addúntque Turennium obſeſſis eas miſiſſe ſuppetias, quæ poſſint hoſteis ad ſoluendum obſidionem compellere. Ex Flandria nihil habetur noui; nihil etiam ex Anglia accipio, ſaltem quod valde ratum ſit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Nouemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

NVllas hac vice literas ex Prouincia accepimus; ſcilicet debent ſeu Druencia, ſeu flumina alia nimium exundaſſe. Si valeas modò, bene eſt; ego quidem meliùs, quàm nuper nunc valeo. Laborat iam Rex Chriſtianiſſimus variolarum morbo; prodeunt tamen fœliciter, ac propemodùm ſine febri exanthemata à die ſuperiore. Videntur hoſtes iteratò velle eminùs Corteracum obſidere. Cepit Turennius Falkeſtenium, exſpectátque adhuc, quò Haſſiacorum, Suecorúmque negotia vocent. Diſceſſere à Lamboyo, qui in anguſtiis eum continebant; Vrangelus autem quaſi à Cæſareis, Bauariſque, traiecturus mox dicitur Viſurgin. Propugnatur ſemper fortiter Memninga, obſeſsíque nullas conditiones audiunt. Anglicæ res ſemper confuſæ. Quid egerit nuper Condæus, & an ſe viæ commiſerit, latere te minimè poteſt. Magnæ exſpectationis eſt, quid vecturus ſit dies craſtinus de Neapolitanorum rebus. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, XVII. Kal. Decemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

OB eam, quam nuper ſignificaui Veredarij retardationem, binas iam abs te habeo literas; alteras Nonis ipſiſmet, alteras pridie Eidus datas. Pietate ſanè tua eſt dignum, quod occaſione inſtitutæ Mortuorum cómemorationi, de Animabus, quæ à funere purgari debeant, ediſſeris; mirúmque eſt Heterodoxos placitum abnuere, cuius fidem adſtruat non Sacer modò Codex, tum eo quẽ inſinuas, tum aliis etiam nonnullis locis, ſed ipſum quoque Naturæ lumen, quod ſequuti Ethnici, ac in iis quique Sapientiores, vt Pythagoras, Plato, alij huiuſcemodi purgationis neceſſitatem agnouerunt. Rex dicitur hodie præclarè,

pro

pro conditione morbi, ſe habere tametſi non ſeſe perinde die ſuperiore habuerit. Aiunt Condæum fuiſſe Diuione hac ipſe die diſceſſurum, & hûc acceſſurum perendie. Eques Guiſius eſt in procinctu, vt ad fratrem Ducem diſcedat, ex quo accepit Neapolitanos delegiſſe illum in Imperatorem. Apparet iam paulò inconfuſius, quò videantur denique res eius Regionis euaſuræ. De rebus Angliæ tale nihil, ex quo Legionum aliquot à Farfaxio facta ſeceſſio. In Germania eſt, cur Land-grauia ſuæ deditioni timeat; vt pote cui dicatur Cæſar cum Equitum quindecim, & Peditum nouem millibus inſtare. Videor mihi θεῶ διδόντος, non multò quidem meliùs, ſed aliquanto tamen melius, quàm ante octiduum valere. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, quam-optimè Vale. Pariſiis, x. Kal. Decemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

OPortet iam, quantum coniicio, cœpta eſſe Comitia, eò in oppido, quod obtinuit vt faceret nomen *Ciuitatum* ſuum. Commendat locum Apiana vitis; è qua expreſſum vinum eiuſmodi eſt, vt ex quo in hac Vrbe præſertim innotuit, & Frontinianum, & Hiſpanienſe, & cætera antè deprædicata obſcurârit; verùm celebriorem iam facient, quæ in eo calata Comitia, & te quidem potiſſimùm præſente, haberi voluiſti. Ea vt tibi pro votis cedant, ac vt deinceps tibi ſit proſper in Vrbem reditus, voueo. Habet ſe iam Rex, Deo propitio, meliùs, dieſque tertius elapſus eſt, ex quo euaſiſſe dicitur diſcrimen. Acceſſit in Vrbem nudius-quartùs Condæus tuus incolumis. Acceſſit etiam Belleuræus ex Anglia, vbi ſunt res ſemper haud-ſecus tui batæ. Imminui ferunt in dies hoſtium apud Flandros exercitum; ac Neapolitanis præſertim deſciſcentibus, ex quo celebrem ſuæ nationis defectionem acceperunt. Quin in ea geratur ipſe meliùs noſti; neque ignoras quod literarum ad ipſum Summum Pontificem ab ea datarum ſit argumentum. Ad Germaniam quod attinet, Herbipolenſis Epiſcopus in Archiepiſcopum Moguntinum pro Regis votis electus eſt, ac diſceſſit ſtatim Turennius Memningam, cuius tamen obſidionem, fatigatus à præſidio Bauarus dicitur ſoluiſſe. Aiunt Koniſmarkium, & Vrangelum ſic contuliſſe copias, vt obſtent ne Lamboyus ſuas conferat cum Cæſareis. Scribunt Monaſterio Miniſtros Cæſareos conditionibus pacis ſubſcripſiſſe. Valeo nunc paulò, Deo adſpirante, meliùs. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Kal. Decemb. M. DC. XLVII.

EIDEM.

ACcepi quas dignatus es *Ciuitate* literas dare. Faxit Deus, vt quæ te illûc deduxere negotia, tam ſint euentu ſuauia, quàm eſt ipſum vinum *Ciuitatenſe* potatu ſuaue. Quod de valetudine mea voues, eius eſt erga me amoris, quem ſanè vt merear, longiſſimè abſum. Ea porrò, quando es adeò bonus, vt quo ſit ſtatu, noſſe delectet, non iam prorſùs malè, Deo propitio, habet; quippe febricula euanuit, tuſsíſque euaſit longè mitigatior. Conualeſcit in dies Rex, ac Regina Parens, quam eodem morbo teneri fuerat creditum, ſic breui conualuit, vt omneis liberârit metu. Noui nihil accipio ex Flandria. Scribitur ſemper Monaſterio pactas conuentas conditiones nos inter, & Cæſareos eſſe; nec deſunt, qui adiiciant etiam Cæſareos inter & Suecos. Memningam ferunt adhuc obſeſſam; ſed ſtrenuè ſemper obluctantem. Non eò profectus Turennius eſt, ſed ad Koniſmarkium, & Vrangelum, quos ob collatas in vnum vireis, fore perhibent hoſtibus potiores. Pernoſſes aliunde vt Rex Anglus ſeſe ex Anglia ſubduxerit, ac in Inſulam noſtris oris propinquam ſe receperit, exſul viuere, quàm captiuus præoptans. Inaudiuimus quidem Claſſem noſtram Neapolin verſus diſceſſiſſe; verùm quo ſucceſſu, adhuc incompertum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Non. Decemb. M. DC. XLVII.

PETRVS GASSENDVS SAMVELI SORBERIO *Suo*, S.

MIſit nudius-quartùs ad me optimus Merſennus tuas literas IV. Eidus menſis ſuperioris datas. Longum iam tempus eſt, ex quo aliarum quoque debitor ſum; ſed non eſt profectò, quod me ideò habeas minùs memorem, venerantem, amantem tui. Inſignis nimirùm de tuo erga me amore confidentia eſt, quæ me ſegnem oppidò fecit, ne culpæ quidpiam conferam in eam inualetudinem, quæ me à ſeſqui-anno ac ampliùs iam habet, Quanquam mihi nihil eſt neceſſe excuſationem pertexere; adeò de tua bonitate, beneuolentiáque ſecuro. Quòd meam illam de traiectione Chyli, déque ſanguinis Circulatione Diſſertationem Gallicè redditam & nomine meo ſuppreſſo, committendam typis cenſuiſti, improbare ſanè non poſſum, neque non boni conſulere; cùm ipſe ſis qui feceris, Tibi ſiquidem plenum in me ius, &, ſi quidquam eſt, quod proficiſci abs me poſſit; id totum tui eſt arbitrij. Vnum vereor, ne ſcilicet ſi edatur fortè aliquando in lucem Tractatus de Animalibus, cuius ea Diſputatio pars aliqua eſt, deſumpſiſſe illam fide non bona videar ex alienis operibus, aut fruſtra, ineptéque tentaſſe aliquid noui inuehere; tametſi res fuerit meo Marte, & fortaſſis non ſine quadã nouitatis ſpecie conſcripta. Quippe & iſta edita fuiſſe antecedenter comprobabuntur, & meo nomine tacito, illepidum foret, neque mei genij, aut ipſa mihi vindicare, aut de editis conqueri. Vtcunque ſit ne ideò putes feciſſe te rem mihi parùm gratam; tum quòd hæc omnia minoris ducam, quàm vt debere me de ipſis eſſe admodùm ſollicitum putem; tum quòd perſuaſiſſimus ſim, eùm eſſe tui in me affectum, quo non poſſit eſſe ſincerior; ac te nihil meum

attingere, niſi vt mihi, quam-maximè abundè potes; gratificeris. Itaque hanc mitte de pectore curam, ac operam ſolùm, niſi graue eſt, da vt quo noſſe valeam, quid id rei ſit, illius ad me exemplum tranſdatur. Si iſtheic fortè Pratæus eſt (fruſtra nempe volebam nuper eum ſalutari abs me Lugduni) ſaluere illum iube abs me; vti & Amicos cæteros, quos eſſe nobis communeis noſti. Tu, mi SORAERI, me amare perge, cui hæres in ipſis medullis, ac Vale. Pariſiis, Eid. Decemb. M. DC. XLVII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

QVàm bene noſti hominum mores, dum ſic deſcribis genium iſtorum oppidatim delegatorum, qui ſingillatim quidem adnuunt, ſed vniuerſim deinceps abnnunt! Non ſanè, quod non idem propè Societatibus aliis vſu-veniat (obiici certè ſpeciatim quoque noſtris, quæ dicuntur Capitulis, ſolet) ſed quòd hocce hominum genus τῇ ἀσθενείᾳ ſeorſim laboret, vt imbecillitatis conſcium, & turmatim τῇ αὐθαδείᾳ inſuleſcat propemodùm, quòd ſtipantibus aliis roboretur. Heinc vulgaris facta illa comparatio virgularum complurium, quæ fragiles ſingulæ cùm ſint, diſtringi congeſtæ in faſcem non poſſunt. Rumor crebreſcens de excepto Neapoli Duce Guiſio vtramque heic paginam facit. Tenet interim omnes exſpectatio euentus prælij duplicis, alterius pedeſtris inter ipſos Ciueis Neapolitanos à Guiſio eductos, & collectam Nobilium manum, libero ciborum commeatui obſtantium; alterius Naualis noſtram inter Claſſem eò verſum recèns prouectam; & Hiſpanicam illeic commorantem. Scribunt Memningam denique occupatam à Bauaris; addúntque Haſſiam à Cæſareis maximoperè infeſtari. Rex Angliæ ſeſe in Inſulam non oris ſanè noſtris vicinam, ſed in nobilem illam Vectam oræ Anglicanæ proximam ſubduxit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eidib. Decembr. M. DC. XLVII.

EIDEM.

NEceſſe eſt hac quoque vice flumina exundauerint, quando Prouinciæ Veredarius ὁ γραμματοφόρος nondum hûc acceſſit. Tametſi verò nullas proinde iſteinc habemus literas, coniicere tamen eſt promptum, & iam perfecta eſſe Comitia, &, niſi in Vrbem te receperis, proximum eſſe, vt te recipias. Nempe Dies Sacri pro foribus ſunt; quibus abeſſe domo non ſoles. Vtinam ſoſpes cum ſoſpite Illuſtriſſima Familia eos ducas. Valeo ipſe iâ, Deo propitio meliùs; ſpeſque eſt, vt poſſim per eoſdem-met dies Sacrum facere, quod ne facerem, obſtitit per ſeſqui-menſem inualetudo. Rès inter nouas illud heic eſt, quod ſcriptum eſt Romà poſtridie Kalendas fuiſſe cum diem tertium, quo Summum Pontificem grauis ἀσθενεία cum febre vexaret. Sunt qui addant Guiſium inſignem victoriam ex Nobilibus Neapolitanis retuliſſe. Monaſterienſes literæ pridie Eidus datæ perferunt recuſare Hiſpanos pactis conuentis ſubſcribere, niſi Rex ſuſceptæ Neapolitanorum tutelæ renunciet. An verò contingere id poſſit, reputandum eſt? Conceſſit Haliprunum Turennius, eiúſque Nepos Duraſius Regis nomine miſſus eſt, qui bellum Bauaro indicat. Pars Cæſareorum Haſſiâ exceſſit, pars illam adhuc occupat, idque non valde procul Caſellis. Dicuntur tamen minui, & Sueci contrà increſcere, dum ſe ad hiemandum in Brunſuicenſi Regione parant. Degit ſemper (niſi tenetur potiùs) in eadem Inſula Angliæ Rex; ac mitiores nihilo ſunt, quæ ipſi offeruntur pacis conditiones. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Ian. DC. XLVII.

Hac abſoluebam, cùm allata ad me literæ quadam ſunt, qua appuliſſe huc denique veredarium fecerint fidem.

EIDEM.

RErum nouarum quod hac vice abs me exſpectes, nihil eſt. Quippe literas nullas habeo, niſi à quibuſdam eruditis, quibuſcum ſoleo vt in Republica ab hiſce Mundanis aliena verſari. Et me amici quidem nonnulli per iſthæc Feſta inuiſerunt, quibus curæ eſt, quid vbiuis gentium geratur rerum, non ignorare; at ipſi tamen profeſſi ſunt, nihil ſibi, præter pauca de rebus Neapolitanis eſſe perſpectum. Verùm debes ipſe profectò ea noſſe, veluti fuiſſe, auſpice Guiſio, educta ex Vrbe viginti quatuor Ciuium millia, qui tripartitò progreſſi, triplicia Nobilium præſidia ſic euerterint, vt liber omninò iam ſit ciborum in Vrbem commeatus; itemque quaſdam Vrbis regiones fuiſſe à Ciuibus receptas, quòd Hiſpanica Claſſis, noſtræ metu, præſidij partem inde euocaſſet; ac rursùs Archiepiſcopum, Cardinalémque Philomarium fuiſſe ab Hiſpano reum Maieſtatis conclamatum; vniuerſámque eius familiam municipij iure priuatam, quòd inuiſentem ſe Ducem Guiſium & admiſerit, & reuiſerit ipſe. Inſuper eoſdem Neapolitanos minas Genuenſibus intentare, quòd aduerſum ſe Hiſpanis fauentes ſeſe gerant pro hoſtibus; & quæ ſunt id genus ſimilia. An enarrabo inſigne furtum in Luccebungenſi Palatio per ipſa nocturna Natalitiorum Sacra patratum. Diuerſabatur ecce in Villa Riuierius Abbas, cum ingreſſi fures in illius cubiculum, quod ipſi Heroinæ cubiculo imminet, ſingularem famulum id aſſeruantem trucidârunt, fruſtulatímque in ipſam ſeceſſus foueam deiecerunt; & quatuor *Philippeorum duplorum*, ſeu *Piſtollarum* millia, effractâ arcâ abſportârunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. Ian. M. DC. XLVII.

EIDEM.

EIDEM.

FVere ad me heſterua luce geminæ allatæ abs te literæ; alteræ quidem *Ciuitani*, alteræ verò Aquis-Sextiis datæ. Cùm condoluerim propter priores, quòd illis Comitiorum turbis ſucceſſutas alias in ipſa Vrbe præſenſeris: conſolationi tamen fuit, quòd negotiorum difficultates, quas es ſolertiâ proſpiciens, ſic te ad illas compares, vt ſapientis, bonique Viri officium nunquam deſeras; & tum in mediis eorum procellis pacatum animum tuearis, tum ob infœlicem ſucceſſum pœnitentia non diſcrucieris; quatenus agnoſcis nihil fuiſſe contra prudentiæ leges peccatum, & non fuiſſe tui arbitrij fortunam, quam plærumque humanæ res potiuſquàm ſapientiam ſequuntur. Cùm etiam propter poſteriores, quòd abs te diſcedens optimus Campinius tantum tibi ſui deſiderium reliquerit; id mihi quoque ſolatio fuit, quod agnoſcens eſſe non poſſe illius præſentiam perpetuam, præoccupâris animo ferendam leuiter abſentiam; ac reputâris virum ſapientem maximè quidem amicorum conſuetudine delectari; verùm, vt poſſunt interuenire qui eam interturbent caſus vârij; ſic debere illum ſemper in ſeipſo reponere ſpem maximam ſui. Quid itaque maius nouo hocce anno vouere tibi valeam, quàm vt hoc ſemper animo ſis, ac ſimul bene valeas; quando ex antiquo ſenario,

Ὑγεία ϰ̀ νοῦς ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύο,
Sunt ſanitas, & mens gemina vitæ bona!

De rebus nouis, verſari adhuc aiunt in Alſatia Turennium, ac Briſaco breui traiecturum Rhenum. Pars Cæſareorum ſe ad habendum hiberna in Franconia parat; pars in Haſſia adhuc graſſatur, & Marpurgo capto, arcem obſidet. Sueci ſemper vltra Viſurgin, ac in Brunſuicenſi ditione præſertim Equitatum reficiunt. De pace nihil ſani renunciant. Anglicæ res ſemper turbatæ. Ea à Parlamento exercitus petit, ex quibus meditari diſceſſionem exiſtimetur. Oblatis conditionibus detrectat Rex ſubſcribere, niſi quibus rerum ſumma componatur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, hoc anno, Neſtoreóſque porrò & Viue, & Vale. Pariſiis, III. Non. Ianuarij. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

ITa eſt ſanè, OPTIMA PRINCEPS, ea conditione naſcimur, vt confecto hoc breui quaſi curriculo denaſcamur. Quinetiam eo ipſo momento, quo viuere aggredimur, mori quoque incipimus (quando incipimus parte quadam conceſſæ nobis vitæ priuari, & vitæ priuatio mors eſt) adeò vt, quæ vulgò appellatur mors non tam ſola ſit, quàm extrema dicenda. Non luſere proinde nos, qui nos dixere naſcenteis mori, pendere ab origine finem, ac illum ipſum, qui prioris datur vitæ dies, dare extremum. Inſigne interim diſcrimen inter extremum hunc vitæ diem, & anni extremum, qualis ille fuit, quo dignatus es ſcribere. Quippe nobis quidem dat primus extremum; verùm ipſis annis extremus dat primum; egregiéque Ægyptij illud ſerpente, qui in caput caudam inſerat, adumbrarunt. Quare neque nos etiam luſit, qui cantatus eſt poſſe Soles ita occidere, vt redeant; nobis cùm lux breuis ſemel occidit, vnam eſſe noctem perpetuam dormiendam. Tibi certè non infrequens in ore eſſe memini illud,

Nos vbi decidimus,
Quo pius Æneas, quo Tullus diues, & Ancus

Et,

Cùm ſemel occideris, & de te ſplẽdida Minos
Fecerit arbitria.

Verùm ab hiſce temperandum ne velle videar lucernulâ Solem facere illuſtriorem. Ad res nouas quod attinet, nihil eſt, quod dicere iam poſſim. Anglicæ haud-ſecùs quàm priùs. Germanicæ nondum emendatæ. Hollandi in procinctu, vt pacem cum Hiſpano ratam declarent. Longavillæ, ne Monaſterio diſcedat, redeat-ve mandatum. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. Ian. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

VErendum prorſus, OPTIME PRINCEPS, ne quod augurarīs eueniat, vt nempe hocce adhuc anno bella in Chriſtiano Orbe recrudeſcant. En quippe Cæſar, ac Bauarus proſperioribus paulò rebus non iam perinde pacem reclamant; & Hiſpanus in Cæſaris fortunam iaciens ancoram, ac emergere non deſperans, illi ſanciendæ moras trahit. Quare euenturum omninò videtur, vt & tota Germania, & quidquid ditionis Hiſpanicæ eſt proxima Æſtate armis perſtrepat; cùm & aliunde in eo ſint Angli, vt videri poſſint ſe ſuis diſcerpturi vnguibus, & Veneti eſſe videantur in eo, vt ab extraneis ſint lacerandi. Ecquid nobis in iſta rerum perturbatione aliud ſuperſit, quàm vt Diuinum precemur Numen, ne ea, quæ pro foribus ſunt, contingere mala patiatur, ac tot miſeratus inſonteis, illis etiam ignoſcere, qui ſunt tantæ noxæ authores, dignetur. Abundè pernoſſe haud-dubiè ex aliorum literis, ſediſſe in Senatu ſacram Maieſtatem nudius-tertiùs pro Tribunali; iuſſiſſéque cætera inter, referri in Acta Diploma, quo Libellorum Supplicum Magiſtros duodecim conſcripſit. Qui ex hoc ordine iam ſunt, quòd neſcio quid non ſatis gratum ipſi Principi egerint, euocati luce heſterna in Regiam, tum obiurgati ſeueriùs, tum muniis fuere interdicti. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVI. Kalend. Febr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

INcrebreſcit quoque heic rumor inſtituendi iſtheic Senatus Semeſtris. Ac ipſe quidem, vt audio pro tuo in Prouinciam, eiuſque Ordines affectu, nihil non præſtitiſti, vt poſſes inſignem adeò innouationem auertere. Verùm conſilio quid opus ſit, vbi eſt parere neceſſe? In eo ſemper ſum, vt apprecer tibi fœliciora tempora, quibus facere tibi liceat bonita-

tem explicatiorem. Quod de glorioſo Claſſis noſtræ commemoraſti prælio, confirmatum illicò fuit literis à Richelio datis, quibus reditum, appulſumque ad Leornem ſignificauit. Scribitur ex Germania, Suecos admodum inualeſcere, ac Turennium breui ipſis acceſſurum. Excedere proinde non modò ex Haſſia, ſed etiam ex Franconia tam Cæſareos quàm Bauaros; ac illos quidem iam Marpurgenſem, hos verò Norlinguenſem obſidionem ſoluiſſe. Inire fœdus Saxonem, Brandemburgicúmque, & Danum, vt Lutheraniſmum ſartum tecum ſeruent, Germaniámque in eum ſtatum, qui fuit anno ſæculi huius XVII. reſtituant. An Sueci perſentiunt id fœdus reipsâ aduerſum ſe pangi? An ſeriò eſt, quòd Bauarus quaſi ex prætextu illius, ſibi metuens, Imperatorem vrget ad pacem? Hollandi iam ſatis conſtanter nihil ſine nobis obſignaturos conteſtantur; maximéque ex quo Archidux deſtinauit Gueldriam Lotharingicis copiis in hiberna. Peſſimè omninò res Angli ſe habent. Subducti recèns ab eo ſunt omnes omninò domeſtici; communita quoque Inſula vberiore præſidio, neque illum emittere neque admittere ad eum quemquam poteſt; quin-etiam, ex quo quatuor illis inſignibus adeò conditionibus recuſauit ſubſcribere, ſanxit Parlamentum, ne quis quovis modo cum ipſo communicet; néve ampliùs de componendis cum eo rebus verbum iniiciat; ſecus agentem tanquam reum Maieſtatis multatum iri. Inſtaurata mihi cum febricula ab ineunte vſque hebdomade tuſſis, quæ licet adhuc perſeueret, attamen iam penè abſque febri eſt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kalend. Februarij M. DC. XLVIII.

EIDEM.

VErſaris iam, quantum coniicio, inter non paruos inſtituendi Semeſtris Parlamenti æſtus. Qui à Curia hûc aduentârunt, iuſſi dicuntur diſcedere, neque ex Aula quemquam ſalutare. Fortunet Deus Optimus omnia, ac tibi tribuat quam exoptas, quámque mereris tranquillitatem. Quod de Neapolitanorum ominaris rebus, quantæ eſt, amabò, probabilitatis? Nondum profectò res eſt ipſis aduerſus Hiſpanos confecta; &, vt confecta concedatur, quantis deinceps factionibus miſera regio turbabitur, priuſquam quietum, conſtantémque aſſequatur ſtatum? Quanquam quid impoſterùm ipſis Hiſpaniſque ſit euenturum, *caliginoſa nocte premit Deus*; ac videtur poſſe dumtaxat ſperari, fore, vtcunque res ceſſerit, remoram Hiſpanis inſignem, ne aduerſum nos grande quidpiam tentent. Aiunt interim illis denuò cum Hollandis ſic conueniſſe, vt ſtaturi omninò ſint pactis conuentis. Quare & creduntur nobis belli ſtudia in Belgium præſertim deinceps conuertenda. Si pergant modò Suecorum res proſperè in Germania geri, ſpes eſt, noſtræ quoque in Belgio proſperè ſuccedant. Euaſi, Deo bene propitio, à febri, ſoláque mihi iam hæret tuſſis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, pridie Kalend. Februarij. DC. XLVIII.

EIDEM.

LÆtor admodùm omnia pacificè adeò in Semeſtris Curiæ inſtitutione ſe habuiſſe, ac es dignatus perſcribere. Id tuæ prouidentiæ haud-dubiè debetur; tametſi non hæreo, quin factum grauamen te grauiter affecerit. Sed publica nempe neceſſitas fecit, cui & te, & quorum interfuit, parere conſentaneum fuit. Commendari heic ſaltem debet noſtrorum hominum moderatio, quos nemo ſibi perſuaſerat poſſe tantam hanc ſine grauibus querelis perferre iacturam. Hac in Ciuitate Senatus deliberat adhuc de Edictis, quæ ſedente nuper pro Tribunali Rege iuſſa fuere in acta referri. Exſpectatur adhuc quo ſucceſſu exceptum fuerit Monaſterij, quod Rex ante quindecim dies innoteſcere palàm voluit, & Nuncio Pontificio, & Oratori Veneto Hiſpanũ eſſe, per quem ſtet, quò minùs pax ineatur quam-primùm; quatenus ipſe quidem ſtare iam conuentis paratus eſt, Hiſpanus autem tergiuerſatur, conditionéſque nouas apponit, ac potiſſimùm circa Lotharingum, cui iam ampliora poſtulat iis, in quæ priùs conſenſerat. Anglus paris ſemper infœlicitatis. Repoſita ſpes aliqua in Scotis; ſed verendum ſanè ne illi, ſi fortè velint, non multum poſſint. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VII. Eid. Februar. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVàm mihi fuit primus literarum tuarum inamœnus verſiculus, tam profectò fuit ſuccedens amœnus. Scilicet ille temeratam, hic redintegratam valetudinem renunciauit tuam, qua iure mihi carius nihil. Vtinam Deus ter-Optimus eam ſartam tectámque tueatur. Mea, de qua dignaris ſollicitus eſſe, eodem pene in ſtatu eſt. Hæreſcit videlicet adhuc importuna tuſſicula; tametſi ſpes eſt, vt, Deo propitio, Vere ineunte euaneſcat. Rerum nouarum vix quicquam habeo, niſi quod rata habita in Supremo Conſilio eſt, ſub initium hebdomadis, quæ fuit iſtheic Parlamenti Semeſtris facta inſtitutio. Deliberat adhuc Senatus circa Edicta nupera; ac ſe perinde ſemper Magiſtri Libellorum Supplicum habent. Nôris iam, opinor, vt Bekus repulſus Cortereaco fuerit, quod mane quopiam inuadere ex improuiſo attentârit. Diſceſſiſſe Monaſterio Longavillam perhibent, ab vſque die III. Nonas, hanc in Vrbem vt redeat. Transduci aiunt Angliæ Regem ex Inſula Vecta in Lundiam ad oſtia procul Sabrinæ fluuij, ac è regione confinij Cornubiæ, Deuoniæque ſitam. Sunt, qui addant ipſum haberi Maieſtatis reum apud Parlamentum, quòd diſceptare accuſationem quadripartitam inſtituerit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Eid. Febr. M.DC.XLVIII.

EIDEM.

BEne vertit, OPTIMA PRINCEPS, quòd multa, quæ ſcribam non habeo. quando vix quicquam ad ſcribendum mihi ſupereſt temporis à dictamine quarundam nugarum, quas excepiſſe auribus, Amici optimi, non contenti, etiam conſcriptas, vt referre domum poſſent, efflagitârunt. Incumbit Senatus iiſdem ſemper ſtudiis, & Aula quidem inſtigante, vt finem tandem faciat. Nondum acceſſit Longavilla, ac Heroina illius vxor dicitur iam ſolùm eſſe in procinctu, vt pergat ipſi obuiam. Diſceſſurus eſt in Burgundiam Condæus tuus, proximis diebus, vt breui redux ſe ad Flandricam expeditionem comparet; quippe renunciatus Imperator ſummus. Dicuntur Sueci in Germania proſperiore vti fortuna, dum quæ hactenus fuit Anglo aduerſa labitur ſemper in deterius. Vnica ſalutis ſpes in Scotis ſita, ſi illi irrumpant, vt ferunt in Angliam, propter futuram acceſſionem ex vniuerſo populo, qui & deſiderio Regis teneri, & Parlamento admodum eſſe infenſus creditur. Miſſurum nuper fuit Parlamentum alias neſcio quas conditiones; ac decreuit intereà *Presbyterium Eccleſiaſticum regimen*, quod quidam ſic interpretantur, quaſi fucum facere Scotis, vt quodammodo demulceantur, velit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, x. Kalend. Mart. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

NVdius-quartùs fuit, cùm literas tuas tertio Eidus datas accepi; & nudiustertius cùm datas poſt octiduum, ſeu decimo tertio Kalendas. In vtriſque agnoſco, ac ſuſpicio tum quam vbique ſpiras pietatem, tum quod es ſolitus maturum promere de rebus iudicium. Nihil ex Aula; quod ſciam noui; nam illa quidem relaxamenta, quibus ad noctem vſque ſuperiorem indulſit, nec te audire iuuat, nec commemorare me decet. Acceſſit primùm Longavilla Triam, hoc eſt domum, quam habet vltra Pontiſaram, decimo-quarto abhinc lapide, vnde in Vrbem demùm die ſuperiore aduentauit. Perhibent Turennium acceſſiſſe ad Suecos cum octo hominum millibus; ac ideò eſſe exercitum ex triginta iam militum millibus conflatum. Fide non caret, quod fore addunt, vt quidpiam inſigne breui adoriatur; ac præſertim, ſi verum ſit, quod ſupponunt hoſteis eſſe numero longè inferiores. Non heic ſubiicio quod Dinienſes amici mei conquerantur ſe Conſulum fraude fruſtrari eâ gratiâ, qua voluetas exemptos. Hoc potiùs quæſo, vt ſi quidpiam peccetur à Conſulibus, id populo non imputes, ac ſubleuare miſeram Vrbem grauamine illo digneris. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, III. Kal. Mart. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVid hoc eſt rei, OPTIME PRINCEPS, vt tuæ ſemper erga me munificentiæ non immemor diſtuliſſe eo ſolùm fine videaris xenia ſolita, vt eſſet, cur quodam quaſi fœnore ea cumulatiora præſtares? Sanè, cùm tibi ſuppetat, vnde benefacere pergas, me tamen verba quibus pergam gratias agere idonea, deficiunt, vt hac proinde occaſione liceat mihi dicere *inopem me copia fecit*. Quo vno abundo, ipſe eſt affectus, quem vt venerationis, amoriſque plenum, ita & gratitudinis intimo in corde conſtanter retineo. Ex Aula noui nihil habeo, niſi quod Senatus reſpondere iuſſus quid ſe habere iuris præſumeret in ea Edicta, quæ ipſe Rex coràm referri in Acta mandaſſet; reſpondit ſe aliud nihil præſumere, quàm modum quempiam ſi viſum fuerit; ſed pro ipſius tamen Regis beneplacito illis adhibere. Diſceſſit ſolùm nudius-quintùs Condæus tuus in Burgundiam; interea verò diligenter apparatur exercitus, quem ex millibus octo Equitum, & Peditum quinque ſupra viginti conſtiturum aiunt. Id iam confirmatur, quod perſcripſi nuper de Suecorum exercitu; ſcilicet perhibent Cæſareos illum aduentantem nuſquam opperiri. Timere aiunt Bauarum, ne in ſuam rurſus ditionem pœnas de perfidia ſumpturus irrumpat. Detentus ſemper rigidè Anglus in arce Vectæ Inſulæ, donec propalare Parlamentum pergit præcipua illa quatuor criminationis capita, quibus hactenus eum inſimulauit. Pergunt conqueri Dinienſes amici de immanitate Conſulum, à quibus etiam longè iniquius, quàm Ciuium cæteri excipiuntur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, prid. Non. Mart. M. DC. XLVIII.

Quoniam, vt accipio, tuus ille optimus à Sacris inualetudine laborat; quæſo immenſam tuam bonitatem iubere digneris cuipiam famulorum, vt reddat manu propria quem literarum faſciculum te bene volente hu facio adiunctum.

Viro Clariſſimo, Sapientiſſimóque,
IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleos Scabino,*

PETRVS GASSENDVS S.

INuiſit me ecce Iuuenis eximius, conciuiſque tuus Georgius Fhelauius, vt abs me referat, vnde noſter Merſennus valeat ſatisfacere præclaro Hartlibio, qui ipſe exinde ſit facturus ſatis tuis illis literis, quibus noſſe aues ſit-ne verus rumor, quo perhibent Patrem Societatis IESV accepiſſe à Cæſare, ac habere præ manibus quas commiſſurus prælo ſit Tychonis Brahei Obſeruationes. Reſcribo itaque ad illum quidquid mihi eſt ea de re perſpectum, vnde & ſpes eſt, vt breui accipias quid id rei ſit ab ipſo Harthbio. Subinde autem, quia iuuenis eximius monet ſe literas

ad te proxima ſtatim luce daturum; non poſſum, quin vno tenore haſce conſcribam, ac illi tradam, tum vt ex me quoque quam optas rem noſſe breuiter addiſcas, tum, vt poſcam te aliquid, quod occaſione tuarum ad Hartlibium literarum mihi venit in mentem.

Imprimis itaque Dodrans propè eſt anni, ex quo Neoburgi ad Danubium Dux miſit in hanc Vrbem Religioſum quemdam Societatis Ieſu, qui à confeſſionibus illi eſt. Is me inuiſere dignatus, ſalutem dixit à Patre Andrea Curtio, Neoburgenſis eiuſdem Societatis Collegij, quantum commemini, Rectore; ac renunciauit illum habere concreditas ſibi ab Imperatore Obſeruationes Tychonicas, eo fine, vt illarum editionem curet. Rogatus, quàm multas; compactas reſpondit in XVIII. Tomos; ac typis mandatas poſſe duo inſignia in folio volumina conficere; adiecitque optimum Curtium non ita pridem conceſſiſſe Tubingam, vt, ſi illeic quæ piam exſtarent Meſtlini, Schikardi-ve obſeruationes, referre eas poſſet. Quæſiui an-non ille ſe ad editionem accingeret; excepit egiſſe iam illum cum Guilielmo Cæſio Typographo Amſterodamenſi; ſed non fuiſſe pacta conuenta; quòd foret quidem Cæſius ad editionem comparatus; at miniſtrare pecuniam nollet, quam ab eo Curtius exigebat, tum exemplo obſeruationum, quod tranſmitteret, exſcribendo; tum incidendis æri neceſſariis operi figuris circiter 60. Quanquam Cæſius vice pecuniæ Exempla editionis neſcio quot offerret. Subiunxit ſe iter facientem Lugduno, egiſſe cum Librario, qui-cum non magis conuenerit; ac requiſiiſſe, ſi qui in hac Vrbe rem aggredi vellent; neque reperiſſe. Et tantum eſt quidem, quod hac de re noui. Cùm lætatus porrò fuerim admodùm exſtare apud egregium illius nunquam ſatis laudati Ioannis Kepleri filium earumdem-met obſeruationum vel Autographum, vel certè Exemplum, quod octo in Tomos compactum ſit; miratus ſum ſolùm, qui vterque ſe dicat habere ipſum-met Tychonicum Autographum; cùm Tycho ex Dania diſcedens & ſub finem anni 1597. ſcribens, perhibuerit geſtare ſe obſeruationes Vraniburgi viginti & vno annis habitas, eáſque in Tomos totidem, viginti vnum nempe, compactas.

Deinde, cùm me mirè delectârit inaudire ſuperſtitem eſſe illum tam dignum tanto Parente filium, perſuaſi mihi poſſe te, pro ea, quæ intercedit tibi cum illo amicitia, duo quædam ab ipſo in mei gratiam imperrare. Vnum eſt, compendioſa vitæ optimi Parentis deſcriptio. Nempe vbi, quando, ex quibus Parentibus natus; vbi & à quibus præceptoribus inſtitutus; quando, vbi, quoties addictus coniugio, quos, vbi, & quando liberos ſuſceperit, qui ſuperſtites ex iis fuerint; ac etiamnum, & qua ſorte viuant. Vbi, quando & cum qua regionum profeſſioniſque commutatione vitam egerit. Quonam præciſe tempore, & vnde euocatus ad Imperatorem, ac Tychonem fuerit. Quo die per Comitia illa Ratiſbonenſia obierit; & quæ id genus ſimilia ſunt; quæ ille poteſt ſigillatim, diſtinctéque aut quadantenus habere perſpecta. Alterum compendioſa quoque eorum, quæ de Tychonis vita, illiúſque liberis, aut cognouiſſe ipſe poteſt, aut fando à Parente, aliiſque audiuiſſe, narratio. Ac peruellem quidem id præcisè tempus, quo natus Tycho addiſcere; ſed cùm admodùm verear, ne ille dicere id non poſſit, velim ſaltem noſſe, ſi reſcire id valeat, quo præcisè tempore Tycho ad Cæſarem acceſſerit; & an-ne ex Rantzouiano illo prope Hamburgum hoſpitio, an alio ex loco, in quo ſe poſt annum iam memoratum 1597. recepiſſet. Niſi id tempus præcisè nôrit coniicere ſaltem poterit vtcumque ex iis Obſeruationibus, quas Tycho in Bohemia, ſiue Pragæ primas peregit. Cùm Tycho apud Rantzouium degens, haberet vxorem, & liberos ſex; velim quoque ſcire, quæ fata tum vxorem, tum liberos manſerint; qui ex illis ſuperſtites, qui, vbi, & qua conditione etiam-num ætatem traducant. Vt paucis dicam, quæ cætera potuerint in eius venire notitiam, ac potiſſimùm circa mortem, ſi quicquam habet ſimile iis, quæ fuere à Snellio conſcripta. Ille me ſanè quam-plurimum, ſi hæc me reſcire, te intercedente, voluerit, deuinciet; ac ſi digneris ipſe te ſponſorem meæ erga illum gratitudinis præſtare; præſtabo ſanè ipſe te, quantum mihi quidem dabitur, indemnem. Dic, quæſo, ſemper clariſſimo, optimóque Eichſtadio plurimam ſalutem, ac Vale. Pariſiis, IV. Eid. Mart. M.DC.XLVIII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν*.

INaudieram iam aliquid de ſubinſinuata abs te proſcriptione. Et demiratus quidem ſum fieri occaſionem à proſcriptis potuiſſe, quando ipſe perſcripſeras pacificè adeò fuiſſe omnia peracta; verùm facilè intellexi & hominum noſtrorum mores, & cauſas, quæ eos perpulerunt. Quod vnum doleo, ille eſt labor, quem ſuſtineas neceſſe eſt, dum heinc graue imperium eſt, illeinc contumax obſequutio. Sed dabit Deus his demum finem, ac tantæ agitationis vice, placidam quietem, quod voueo, concedet. Ex Aula nihil, quod ſciam, noui; niſi quod Condæus hebdomade ſtatim proxima rediturus ſperatur; ſcilicet vt breui diſcedat in Flandriam, aut in procinctu ſaltem ſit, hoſtibus meditantibus prodire ex hibernis maturiùs. Timeri video, ne Lotharingus, Lamboyúſque viribus iunctis in ea oppida, quæ ad Rhenum occupauimus, irruant, ipſámque Moguntiam ſpeciatim obſideant. Id ſaltem ſe exinde euicturos ſperant, vt coacto regredi Turennio, Suecorum vires imminuantur. Qua occaſione neſcio an Sueci nihil non molituri ſint, vt priuſquàm ille diſcedat, prælium cum Cæſareis, Bauariſque committant. Recruduit mihi non-nihil tuſſis cum duorum dierum febricula; verùm ſpes eſt,

eſt, vt illa rurſus, Deo propitio, breui leniatur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Eid. Mart. M. DC. XLVIII.

Iubeat etiam quaſo hac vice vni famulorum tua bonitas, vt heic concluſum faſciculum illi, ad quem tranſdo, manu propria reddat.

EIDEM.

QVam febriculam reputabam ante octiduum euanuiſſe, reuixit ſubinde, ac me iam quartum diem in lecto habet. Adnui hodie, quod toto penè iam biennio abnueram, venæ videlicet ſectionem. Fortunet eam Deus pro amicorum votis. Id mihi præſertim doloris incommoda hæc repetita creant, quòd tametſi forem planè ab iis liber, ſub finem menſis proximi, quantum tamen diuturna ſunt, tantundem faciunt neceſſariò meum diſceſſum retardatiorem. Videlicet varios Tractatus amicorum hortatu, ſuaſúque inſerendos Operi illi, quod Lugduni ſub prælo eſt, abſoluiſſe non potero, vt bona ſpe fretus mihi fueram pollicitus; neque potis ſum eos abſoluere, niſi haccè in Ciuitate, vbi librorum abundè eſt. Præſtabo nihilominus quidquid per vireis mihi licebit, vt quod exopto, poſſim ſe quàm citiſſimè conuenire. Tu interim, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kalendas April. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

SCribo quidem adhuc è lecto, ſed habens me longè, Deo propitio, meliùs. Non modò enim febris penè iam euanuit, ſed ab heſterno etiam die lenior fieri tuſſis occœpit. Ita fore ſpero, Numine fauente, vt poſſim proxima occaſione me conualuiſſe ſignificare. Accepi interim abs te cariſſimas mihi binas literas, quibus eximia exprimere pro more ratiocinia pergis. Quòd de negotio pacis coniicis, verendum nunc quoque, ne nimiſquàm verum. Anglo nulla ſpes niſi ab ipſis Scotis; an tamen, & quid præſtituri illi ſint, nondum exploratum. Inſectantur ſemper Sueci Bauarum, quem ferunt in propriam ditionem graſſaturum, vt irruentibus commeatus deficiat. Cepere illi intereà Furchemium, Oppidúmque, in quo feſtinans Bauarus, reliquerat maiora tormenta. Aiunt non ſatis bene Turennio, Vrangelóque conuenire. Cùm nudiustertiùs Rex, Reginâque Diuam Carnutenſem ſalutauerint; mox reuiſituri Vrbem ſpectantur. Hocce veſpere duo illi nefandi, qui ipſa Natalitiorum nocte furati aurum Riuierij fuerant, luerunt immaneis ſceleris pœnas. Nôſti enim non ſimplex furtum, ſed horrendum quoque homicidium ab iis patratum, dum Riuierij famulum ideò biſecuerunt, vt deiici poſſet in receſſus barathrum, ac nuſquam comparens, & aufugiſſe creditus ſuſpicionem furti ſolidam ſubiret. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. April. M. DC. XLVIII.

Balduinus ille, de quo quæris, non eſt aggreſſus, quantum audio, neque Plutarchi, neque Xenophontis interpretationem.

EIDEM.

PEruagatus iam rumor fuerat à primis tuis literis, de infando facinore, quod dignatus es poſtremis ad me paullò vberiùs deſignare. Inaudieram etiam quàm probata fuiſſet in Aula tua diligentia, ſagacitáſque in criminis reis, authoribúſque detegendis; quàm ſeuera fuiſſet tibi demandata in vtroſque animaduerſio. Delectat me iam ipſam Ciuitatem tam promptum vouiſſe obſequium, ac eſſe tibi integrum ſic te in eos gerere, qui non ſatis reuerriti ſint; vt ſeriò deinceps tuam operam implorent. Nam iam-ne quidem audiendi ſint, noſti ipſe meliùs, an tibi expediat; vti & an transferre Parlamenti ſedem, quemadmodum plena tibi conceſſa facultas eſt. Incipio iam Deo propitio, valere paullò meliùs, ſcilicet prorſus à febri liber; tametſi tuſſis nondum lenita. Mira ad me de tua illa bonitate immenſa perſcripſit Tornator; faxit Deus ter-Optimus, vt teſtari obſequiis, magis quàm verbis gratitudinem poſſim. Rerum nouarum vix quicquam habeo. Diſceſſurus Condæus tuus illicò à Feſtis ad exercitum eſt. Diſceſſit Melleræus heri, & Grandimontius ante aliquot dies. Parùm abfuturum exercitum ferunt à triginta quinque militum millibus, ac in iis fore equitum, vt minimùm duodecim millia. Aiunt Archiduci non bene cum miſſo ex Hiſpania Saldanio, quaſi cenſore, conuenire; addúntque eſſe quatuor ex Fœderatis Prouinciis, quæ rata habere pacta Monaſterij conuenta recuſent. Ingens ſemper Bauaro timor, cui iam curæ eſſe ſolùm dicitur, vt Danubij traiectioni obſtet. Scoti, quicquam-ne aduerſus Anglos, an in Regis gratiam molituri ſint, nondum declararunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, III. Non. April. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

NIhil eſt neceſſe, OPTIME PRINCEPS; Tornator meus huc accedat, vt meum diſceſſum ſollicitet; ſum quippe ex me ſatis comparatus, vt quam-primùm fuerit per vireis licitum, diſcedam. Et per-quam vrbanè profectò vi quadam opus eſſe cauſaris: at non ambigo, quin perſuaſus ſis, vim nullam eſſe maiorem poſſe pleniſſima illa ſinceri amoris, qua te proſequor obſeruantia, quáque flagrantiſſimo ſum deſiderio reuiſendi tui. Id verò fiet, Deo propitio, ſtatim ac mihi valetudo permiſerit coronidem quibuſdam, de quibus iam ſcripſi, Tractatulis imponere, ac fidem obſtringo, ſeu impoſita, ſeu non impoſita, & quomodocumque tandem valeam, diſceſſurum denique me, niſi priùs, at ſaltem ſimul, ac maiores calores deferbuerint. Apprecor tibi interim proſpera, quæ ſunt pro foribus Feſta. Rerum nouarum id præcipui momenti, quod aiunt Suecos, Turenniúmque non traieciſſe modò ad Donauerdam Danubium; verùm etiam, captâ Landſpergâ munitiſſimâ,

ciſſimâ, ſuperaſſe Lycum. Hac ratione Bauarus eandem ſuo fœdifragio iam concitauit, quam fœdere priùs inito ſedârat procellam. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Eid. April. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVæ te adhuc curæ exerceant, mihi nimiſquam perſpectum eſt. Det ipſis Deus Optimus finem. Conceſſurum aiunt Neapolim Lambertum cum Peditum millibus quatuor, & Equitibus mille ac ducentis. Diſceſſit, vt audio, Condæus Cantillio, ac ſu exercitum properat, Melleræo Attebatis morbo articulari grauiter laborante. Perhibent Suecos, quòd Bauariam deuaſtatam reperiant eſſe in Auſtriam penetraturos. Scoti nondum deliberârunt, etſi facturi in dies credantur quod in Regis gratiam ſperandum fecerunt. Paucula hæc ſunt, quæ mihi narrantur. Tuſſis facta mihi non-nihil moderatior, ac incipio iam iterùm verſari cum libris. Spes eſt proinde, vt poſſim breui, Deo bene propitio, abſoluere cœpta, & cogitare de reditu. Significauit Scriba claſſis criminalis *Orcinus*, quàm multùm ipſum deuinxeris; quare pro antiqua quæ mihi intercedit cum illo amicitia, & gratias ago, & quæſo etiam, vt ſi occaſio iterùm gratificandi ipſi occurrat, pergere dignetur tua bonitas parem erga illum reſtari affectum. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, ac Præſidium, Vale. Pariſiis, XV. Kal. Maij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVas & ſeptimo & poſtridie Eidus, literas date dignatus es, redditæ fuere nudiustertius. Vtræque eximiæ; ſed illæ præſertim, quibus turbulenta confuſio huiuſce vrbis deſcribitur. Ipſe id ſum boni ex mea inualetudine conſequutus, vt biennio prope integro nihil ſenſerim tantarum turbarum: nempe cùm hoc tempore toto vix quicquam in Vrbem exierim; noſti quo ſitu domus ſit, in qua Deus mihi otia fecit. Ea quippe à ſtrepitu omni vrbano ſepoſita eſt, ac in media vrbe penè extra vrbem. Hoſpite aliunde tam mei amante, nihil vt humanius ſic placidius eſt; vt proinde in mediis procellis tranquillitate viguerim ſumma. Pergit mihi tuſſis, Deo bene propitio, mitior in dies euadere; adeò vt, cùm liceat ex ſtudiis verſare ſerium aliquid; ſpes iam ſuccreſcat, finiendarum breui lucubratiuncularum. Ex rebus nouis, ſperatur Aula diſceſſura Compendium ſub hebdomadis inſequentis finem. Aiúntque proinde Regem, Reginámque conceſſiſſe San-Germanum hodie, Anglicæ Reginæ ſalutandæ causâ. Melleræus ſe meliùs habet; ſpéſque eſt, vt breui explicare animum, ac induſtriam poſſit. Regreſſi Donauerdâ Sueci non verò ingreſſi in Bauariam, progreſſi dicuntur in Superiorem Palatinatum, & Turennius ſuis cum copiis ab iis digreſſus Rhenum repetiit. Nondum à Scotis factum decretum, ſed interim VValliæ Prouincia in Parlamentum facta rebellis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VIII. Kal. Maij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

VT pergo in dies valere, Deo bene propitio meliùs, ita pergo me alacriùs dare iis occupatiunculis, quæ ſolæ mihi iniicere, vt præſcripſi remoram poſſunt. Non eſt certè, OPTIME PRINCEPS, quamobrem eſſe aliam cauſeris; nam quod de ipſis amicorum quaſi Sirenibus inſinuas; nemo eſt eorum, qui non me ſpe facta firmioris valetudinis, verſum te, abs quo me amari ita ſentiunt, volens dimittat; ipſéque aliunde me illis agnoſco hactenus ſatis creditum, vt hoc, quod vnum ſupereſt, ſuperato obſtaculo, mihi eſſe omninò erumpendum putem. Itaque quam-primum, Numine fauente, id ſubmouero, ad te conuolabo; vtinam verò ipſum licuiſſet per valetudinem citiùs tollere; ita me Deus adiuuet, vt vel apud te, vel in itinere iam forem. Rerum nouarum vix quicquam eſt, niſi quod omnia perſtrepunt de capto ab Hiſpanis Guiſio; atque adeò de turbis illis Neapolitanorum ſedatis. Diſceſſus Aulæ in inſequentem hebdomadem dilatus eſt. Adfuere diebus ſuperioribus tum Aurelianus Computorum Cameræ, tum Contyæus Subſidiorum Curiæ, Edictorum nouorum in acta referendorum gratiâ; cùm & pridie, quàm ſuperiores darem, reſponſum Parlamento fuiſſet; Placere Regi, vt ad vnguem, quæ penes ipſum relata fuerant, exſequutioni demandarentur. Perhibent Turennium, & Suecos, latis Ægræ ſuperiis, fuiſſe iterum coituros. Scribunt eſſe demùm à Scotis decretum ingredi in Angliam, cum exercitu militum quadraginta millium. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Kalendis Maij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

NEſcio qui corrigiſſe poſſit, vt redditæ tibi literæ meæ non fuerint; cùm decimoquinto Kalendas & reſcripſerim, & per veredarium tranſdendas more ſolito conſignârim. Ac non fuit quidem iactura tanti; ſed doleo interim quam illa creare ſuſpicionem potuit factæ infirmioris valetudinis, quæ fuit nihilominùs, Numine fauente, proſperior. Illa certè eo iam euaſit, vt accedenti nudiusquintùs Tornatori occaſio fuerit lætandi maximopere, cùm valentem me etiam longè meliùs, quàm fuiſſet Lugduni ſpes facta, inuenit. Ægrè dumtaxat admodùm ducit, non eſſe comparatum me, vt quàm cito optaret, diſcedam; ſed nempe eum ſatis præmonueram, niſi moræ paullo impatientior fuiſſet. Ad te quod ſpectat, confido ſemper fore, vt boni id conſulas, & donec plenè conualeſco, hanc pauculorum menſium vltrò condones morulam, quam mihi aliunde occaſio ſæpius repetita neceſſariam fecit. Non dicitur iam ampliùs Aula diſceſſura Compendium; ſed conceſſura ſolummodò ad aliquot dies Ruellum.

Perhibent

Perhibent Condæum, dum copias perluſtrat, acceſſiſſe Atrebatis diebus mox elapſis Peronam; conſtánſque eſt fama, illius exercitum non pauciore omninò eſſe militum numero, quàm millium Equitum vndecim; Peditum quàm viginti quatuor. Conſtans eſt pari ratione Scotos irrupturos in Angliam; & pergere VValliæ Prouinciam cæteris non exemplo modò, ſed hortatu etiam præire, vt arma pro Rege capeſſant. Addunt Farfaxium cogere exercitum totum in planitiem, milliaribus decem Londino diſtantem; ac Parlamentum conuocaſſe omneis, qui à cœtu aberant, in diem proximè ſequentem Kalendas. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Non. Maij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVanto rubore, putas, ſuffundor, dum pergente conſtanter te meum ſperare reditum, ipſe tamen meum Tornatorem diſcedere abſque me patior;& quam occaſionem ſæpius iam repetij, remoratur me ad proximos vſque calores exactos. Sed nempe bonitas eſt tua, quæ pergit in me fouere fiduciam; præſtátque, vt auſim conſtare in propoſito, quod, vt ſcribebam nuperrimè, ſpeciem habet neceſſitatis. Quod caput eſt,&,Deo propitio;valeo ſemper in dies meliùs, quod etiam Tornator coràm referet, &, vtcumque ſe mea valetudo tempore præſcripto habitura ſit,nihil amplius eſt, quod mihi vlteriorem inducere remoram poſſit. Silentium iam eſt de Aulæ diſceſſu; ipſéque aliunde pernoſces, vti & Parlamentum, & Computorum Camera, & Subſidiorum Curia, & Magnum Conſilium ſocietatis ſpeciem inierint, quo agere de ſtipendiorum reſtitutione coniunctim poſſint. Acceperamus iam Condæum cum exercitu incedere; nunc autem rumor effuſus eſt, de Ipera ab eo obſeſſa. Cepere Sueci Dunkeſpiellum;an verum ſit,quod perhibent Nordlingam à Cęſareis obſidione cingi, dies nos docebit. Nondum conſenſere Zelandi in eas cum Hiſpano pacis conditiones, quæ placere Confœderatis cæteris Prouinciis dicuntur. Perhibent Angliæ Parlamentarios ob bellum propè imminens ſollicitudine non leui teneri. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, Eid. Maij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVæ pauca vacat, paucis perſcribo. Conſiſtit Aula,ac perſeuerat de eius diſceſſu ſilentium. Qui nuper fuit de Iperenſi obſidione rumor, nunc certa eſt fama. Condæus inſtitutum ſuum hoſtibus deluſis eximiè celauit. Sperat ſe intra paucos dies tam ciueis, quàm præſidium ad deditionem coacturum. Sueci, noſtrique munimentis Dunkeſpielli dirutis, tendunt in Sueciam, ſed Cæſareis,Bauariſque aſſectantibus; adeò vt non pauci,ob vireis inter vtroſque penè æquas,initum iri prælium coniiciant. Quod de Germaniæ pace innuis, probabile æquè, ac timendum eſt;obſtat nihilominus, quòd Suecis omninò depoſcentibus, vt qui ex Cæſaris ditione hæreditaria profugi ſunt, æquas conditiones accipiant; Cæſar id audire nullatenus ſuſtineat. Exiiſſe dicitur Farfaxius cum toto exercitu in VValliam; Parlamentum verò, illo iam abſente, alia quàm præſente iniiſſe conſilia. Quòd certè Scoti cepere nuper non Carlilam modò, ſed etiam Barvvicum in ipſis Angliæ confiniis; ſunt, qui id non ſine auſpiciis Parlamenti reputent factum. Quorſum omnia ſint euaſura, alta adhuc caligo eſt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XI. Kal. Iun. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

DEuincit me nimiùm tua bonitas, cùm gratam habet diſceſſus mei dilationem in paucos menſeis. Spero interim me intra id tempus, Deo bene propitio, ſic conualiturum, vt modò tuſſis, quæ adhuc hæret (ſed remiſſior tamen facta) euaneſcat, videar mihi ad te non vegetus minùs, quàm abſceſſerim, accedere poſſe. Nihil eorum perſcribo, quæ in vrbe geruntur, dum ſupremæ Curiæ imperatis Aulæ de non ineundis conuentibus ſatis perſpicuè refragantur; & partim ſunt, qui in munimenta procul poſita tranſuehuntur, partim ſunt, qui idem-met ſibi, aut aliquid grauius impendere putant. Vrget Condæus obſidionem ſuſceptam quàm ſedulò poteſt; vtinam perficiat ſatis tempori, vt Arci Cortereacenſi ferre ſuppetias valeat. Pernôris videlicet vrbem, ſubducta parte præſidij, fuiſſe ab hoſtibus occupatam. Perſcribunt ex Anglia Farfaxium cum maiore exercitus parte aduerſus Scotos procedere; ac ſunt, qui adiiciant Cromvvelem profectum in VValliam, cum reſiduas copias, quæ iam in Regis gratiam coactæ erant, debellaſſe. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IV. Kal. Iun. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

ARripueram iam calamum, vt paucos ad te verſus exararem, cum ecce ingreſſo optimo Merſenno, & cum eo aliquot Amicis, quos non licuit excludere, id detractum eſt temporis, vt vix ſuperſit, quo vel hoc ipſum tibi ſignificare vacet. Bene eſt proinde, quod aliunde nôris & deditionem Iperæ ante octiduum Condæo factam; & Cæſareorum extremam aciem internecioni à noſtris datam, & acceptam demùm heinc inde ratihabitionem conditionum Hiſpanos, & Bauaros inter, Zelandis exceptis, pactarum;& Bel-fortij euaſionem è quinquenni illo ſuo carcere; & nondum planè cohibitas Curiarum Summarum querelas; & Daualſium triduo in Vrbe (ſed quaſi latenter) exacto, Rociacum dimiſſum; & ſi qua ſint alia, quæ tibi enarrare vberiùs potuiſſem. Omittere verò interim non debeo, quam recepi me optimi Merſenni nomine dicturum ſalutem. Tu illam ita accipe, vt quam meo dico ampliſſimam putes. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus

Decus meum. Pariſiis, Nonis Iunij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

PRo ſolita; hoc eſt Immenſa erga me bonitate facis, quòd mihi author es, vt labori parcam. Ego verò & parco ſatis, neque enim tam ſum, quàm vulgò habeor ſedulus; & fiam tamen iſta tua admonitione cautior, mihi illud identidem inſuſurrando *ne quid nimis*. Quod attingis de Antiſtite, non-nihil me ſollicitum reddit, quando non ſatis ſum perſpicax, vt qua de cauſa periclitetur, & quo in diſcrimine ſit peruideam. Pernoſces aliunde, quid tum in Senatu, tum in Summo Regis Conſilio hodierna luce actum ſit; quid porrò noui craſtina ſit allatura, ipſa docebit. Ex Flandria aliud nihil audio, ex quo capta Ipera eſt, quàm Rantzouium grauiſſimè ægrotare. Sueci, Turenniúſque traiecere Lekum, ac ſunt qui addant Bauarum Monaci tutandi dimiſiſſe curam. Percrebuit rumor minatos Suecos fore, vt niſi treis intra menſeis in pacem conſenſerimus, ipſi ſenſim ineant; & Monaſterienſes tamen literæ pollicitos perhibent Suecos ſe nihil penitùs de pace cum Cæſare cogitaturos, niſi ille, quod nos attinet, tum Lotharingi tutelam abiiciat, tum fidem præſtet ſe neque palàm, neque clam Hiſpanis ſuppetias laturum. In Anglia dicuntur res eſſe in procinctu, vt partim Scotorum imminente exercitu, partim irritatis Prouinciis, Parlamentariis quidem malè, Regi verò præclarè vertat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Eid. Iun. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVàm pulchrè noſtros perſtringis mores! quippe, cùm adeò verùm ſit poſſe nos longè difficiliùs, quàm quærere, parta tueri. Vtinam verò quæ cætera tanto impendio quæſiuimus, pari ratione non amittamus? Nihil adhuc noui, quod ſciam, ex Flandria, niſi quòd Condæus mouit Iperâ, & mouere etiam à ſuis ſtationibus hoſtes. Rumor fuit eos obſediſſe nunc Capellam, nunc Caſtellum, fortè quod in ipſa confinia copias quaſdam dimiſerint augurati, ſed falsò tamen, vt nobis quidem vouendum eſt, futurum, vt res apud nos turbentur, ob fœderatas mutuò, & ineuntes Comitia Curias, vtcumque id Regis nomine vetetur. Perſeuerare adhuc ferunt quem Cæſarei, ac Bauari cepere terrorem à nupera clade; addúntque Suecos hinc Ranium, inde Amſbergam obſidere. Res Angliæ in eo ſemper ſunt, vt videatur Regi præclarè ſperandum; quippe, vel ſola Cantium Prouincia adeò numeroſo milite iam eſt, vt Farfaxius non ſine ſtrage tentârit illam reprimere, cùm & poſtulatis ab Vrbe ſeptem hominum millibus, qui auxilio forent, tulerit repulſam. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Iulij, M. DC. XLVIII.

Significauit mihi Fœlix, Creiſſeti Toparcha, & in Dinienſi Proſeneſcalia Conſiliarius, quanta abs te humanitate mei ergò fuerit exceptus. Gratias itaque, quantas poſſum habeo, exoróque, & quæſo, vt ſi quid negotio illius perficiendo deſit, fauere eius votis tua bonitas pergas. Vale iterum. Dum obſignarem literas, aduenit qui retulerit, Dixmudam à Condæo captam.

EIDEM.

HOmines noſtros non excuſo, quòd Sacris prophana commiſceant. Miſeret me potiùs humanæ, qua laboramus, infirmitatis; tantæ ſcilicet, vt Diuina noſtro metiamur modulo, & quibus capiuntur rebus homines, iiſdem delectari Deum reputemus. Vtinam modò pura mente hæc, qualiacumque ſint, peragantur. Decreuit hodie Parlamentum Comitia Claſſium continentia; ac delegauit, qui Reginæ id factum præter imperium quidem, at non tamen præter ius, probent. Quod nuper iactatum de Diamuda fuit, ex eo cauſam habuit, quòd Condæus ſe eam obſeſſurum ſimulârit, vt faueret Rantzouio occupare Oſtendam ex improuiſo meditanti. Acceſſit deinceps Condæus ad Atrebates, receſſeréque hoſtes à confiniis, vltra quæ excurrens eorum Equitatus oppida aliquot expilârit. Rumor interim eſt Lamboyum cladem accepiſſe inſignem ab Haſſiacis; & Cæſareos, ac Bauaros (quorum Dux, vt aiunt, grauiter laborat) eodem continenter terrore teneri. Cùm Rex Poloniæ obierit, aiunt Caſimirum Germanum non eſſe Electionis admodum ſecurum. Pridem iam eſt, quod inaudieris Bremenſem Archiepiſcopum eſſe in Regem Daniæ, Parente demortuo, electum. Res in Anglia ſemper incertæ. Quam ſtragem nuper commemorabam, non tam ex Farfaxij, quàm ea parte aduerſa fuit; & Scotis diſſidentibus, vix quidpiam Regi inde ſperandum. En tamen nihilominùs Princeps VVelliæ diſcedit in Hollandiam, vt opportuno loco ſit, vnde, ſi fors ferat, ſe in Angliam recipiat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Kal. Iulij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

DElectauit me admodùm, quod dignatus es ſcribere capitalis formulæ litem, qua Antiſtes meus iſtic tenebatur, in ordinariam controuerſiam (neque, vt aliunde accipio, citra tuam opem) commutatam fuiſſe. Quod ſignificauit Tornator intra paucos menſeis diſceſſurum me, id vt literis quoque ad te datis pollicitus non ſemel ſum, Deo fauente, peragetur. Viſa eſt quidem nuperis diebus remora quæpiam regredienti valetudini iniici; verùm & illa, Deo propitio, ſuperata proſperè eſt, & hæc adeò bellè procedit, vt ſi ſemel, quæ dudum viget, hyemans tempeſtas recaluerit, iri ipſam omnino recreatum ſperem. Quam Leonis immanitatem inſinuas, valde eſt inſignis; ecquidnam tamen facias genti, cui ſolemne eſt, omne ius poſſe, regnandi gratiâ violari? Significauit Regina Parens grata ſe habere Claſſium Parlamenti, & delegatorum Curialium comitia; ac pergunt in iis varia de inſtauratione rerum diſceptari.

diſceptari. Nondum diſceſſit VVa lliæ Princeps; neque aliud habeo ex Anglia, quàm quod aiunt Farfaxium ſatis malè exceptum in Eſſexia fuiſſe. Conſiſtunt ſemper in confiniis noſter, hoſtiúmque exercitus: ac videntur planè alter alteri ne quicquam moliantur, obſtaculo eſſe. Proſperè adeò in Germania Fœderatorum ſuccedunt res, vt ignorare Bauarum, quò ſe poſſit tutò recipere, ſcribant. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v. Non. Iul. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

PVlcra profectò Antitheſis, qua mentis humanæ inconſtantiam depingis. Verum eſt, quod ais, recrudeſcere pacis fructum. An Hiſpani in cauſa? Certè Pigneranda Plenipotentiarius; *Quod petijt ſpernit, repetit, quod nuper omiſit*, ex quo quid rerum heic agatur, rumore perlatum Monaſterium eſt (quaſi ſit futurum, vt res apud nos perturbentur) illeinc exceſſit. Nihil hactenus Parlamentum ſanxit, niſi, vt qui rei Iudiciariæ in Prouinciis Præfecti præter Ordinem ſunt, abrogentur. Ex quo Aurelianus Senatui pridie Nonas interfuit, occœpere res non malè componi. Depulſus fuit heſterna luce è Summa Ærarij Præfectura Eſmerius, ac Melleræus illi ſubſtitutus. Pergunt ſemper exercitus in ipſis Flandriæ confiniis; neque quicquam noui vtrim-vis auditur. Cœperant Fœderati obſidione Vaſſerburgum cingere, verùm ab incœpto breui deſtitere. Exſpectat Vrangelus Palatinum Sueciæ cum decem hominum millibus, cúmque illo in Bauariam dicitur irrupturus. Heri denique VVaIliæ Princeps diſceſſit San-Germano Calêtum, facturus exinde vela in Hollandiam. Aiunt interim neque Farfaxio in Eſſexia, neque Cromvveli in VVallia, res ſatis proſperè ſucceſſiſſe. Vt ſe Italiæ, Cataloniæque res habeant, ipſe meliùs noſti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, VI. Eidibus Iulij, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

PErgit me tua bonitas miro pudore ſuffundere, cùm & dignaris reditus mei tanta exſpectatione teneri, & tantam de meo erga te affectu (ſed nempe ſumma cum obſeruantia) tantam de candore teſtaris fiduciam. Ego verò, OPTIME PRINCEPS, ad meum diſceſſum quod attinet, exſequar haud-dubiè, Deo bene propitio, quod ſum ſæpius pollicitus; & quod ſupereſt (etiam non iuranti credas) ita Deus me adiuuet vt me φιλαλέξανδρον habes. Noua habeo pauca; nam quæ Aulam inter, & Parlamentum, cæteráſque Curias interuenere negotia, penè compoſita iam ſunt, Aureliano intercedente. Aiunt Reginam Angliæ, dimiſſo famulitio, in Religioſo aliquo γυναικείῳ commoraturam. Obluctatur ſemper Eſſexia Farfaxio, ferúntque Cromvvelem, relicto Pambrokio, eſſe illi ſuppetias laturum. Plebs nempe malè animata militiam ampliùs non reficit. Qui in Flandriæ confiniis perſeuerant exercitus, ita ſemper ſtationes tenent, vt non videatur vlla poſſe bello hoc eſſe pax tranquillior. Prætexit Pigneranda ſe non rediturum Monaſterium, quòd cum viro, qui inferioris, quàm ipſe conditionis ſit, agere de pace impoſterum nolit. Vrgetur ſemper Bauarus; ſed nuncium tamen fœderi cum Cæſare inito remittere abnuit. Tortoſæ obſidionem promotam, Cremonæ affectam, Neapoleos dimiſſam, ipſe meliùs noſti. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XVI. Kal. Sextil. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

NÆ tu Vates optimus es de Condæo cum ominaris! videlicet

Μάντις ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς,

Ac iam fama eſt, eſſe illum ex Candidatis Triumviris, qui futuris ſuffragiis Polonorum ſunt deſtinati. Quippe memorant præter Cazimirum Regis vita functi germanum, & Palatinum Neoburgicum, Condæum tertium aduocari. Ac merito ſanè id iure; ſiquidem ex factis nuper Tartarorum Moſcouitarúmque irruptionibus, admoniti Poloni ſunt, tali ſe Duce, qualem Condæum omnes celebrant, indigere. Venit ille nuper in vrbem, & commoratus pauculis diebus, exercitum nudius-tertiùs repetiit; ſcilicet renunciatum eſt, hoſteis intereà caſtra mouiſſe. Quo fine, nondum ſatis compertum; niſi quòd creduntur copias aliquas ſepoſituri, quas Erlacho opponant. Ille nimirùm mox aduenturus cum quatuor, aut quinque hominum millibus in Luceburgum perhibetur. Succedunt ſemper proſperè aduerſus Bauarum Fœderatorum arma. Conueniſſe iam Monaſterij aiunt de forma, déque tempore, quo Sueci à Cæſareis illa quinquies millies millia Thalerorum accipiant. In Anglia, ſit-ne quidpiam noui peractum, mihi nondum conſtat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, IX. Kalendas Sextileis, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

COmmodùm accepi tuas literas, vt appulſo pridie Campinio traderem, quas ad eum dediſti. Is eadem ſemper veneratione, eodémque affectu aduerſum te eſt; dignus ſanè, quem, vt cœpiſti, ita amare perſeueres: Cùm ſit ſub Octobris finem rediturus, amicorum quidem ſunt vota, vt donec diſcedat, exſpectem; non faciam tamen, Deo propitio, tum præ ſumma tui viſendi impatientia, tum ne, me in itinere, quæ plærumque ſolent per ea tempora ingruere, frigora intercipiant. Quos hoſtes nuper mouiſſe ſcripſi, deflexere deinceps, VVernam obſeſſuri; idque ſociis, qui non procul eo hæſerant fine, præuertentibus, vt Vrbem cingentes, Rantzouio præſidium firmaturo obſtarent. Ac inſequutus

quidem Condæus; ſed aiunt vix eſſe, vt ſperandum ſit poſſe ab eo locum ſoſpitem præſtari. Scribitur ex Germania non potuiſſe Confœderatos, ituros vlteriùs, ſuperare Ænum; tanta fuit & aquarum vis, & hoſtium ex aduerſa ripa occurſitantium reſiſtentia. Addunt Lamboyum viribus refectis in Haſſiam redire. In Anglia res ſemper perinde turbatæ. Apud nos; actæ nudius-tertiùs pro Tortoſæ expugnatione, Rege præſente ſolemnes gratiæ. Hodierna luce conſedit Rex in Senatu pro tribunali; ac tum rata fecit complura, quæ iam Senatus decreuerat; tum haberi deinceps vetuit, quatuor ſupremarum Curiarum Comitia. Quid ſit futurum cras, fuge quærere. Viue autem in annos Neſtoreos, ô dulce meum Decus. Pariſiis, prid. Kal. Sextil. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVid rerum nuper ſuſtinueris, vt te non generosè minùs, quàm moderatè geſſeris, incompertum fieri fama non permiſit. Pergratum fuit autem, quod ſimul accepi; obfuturum mox eiuſcemodi irritamentorum patientiæ fomentum. Euicit heic Aula, vt Senatus ad medium vſque menſem exactum intermittat Comitia; conſensítque, vt liceat deinceps de Regio Placito, quod nuper fuit promulgatum, deliberare. Quoad vſque VVerna ſit reſtituta; quò proceſſurus Erlachus ſit; quid Lamboyus cum Gexio, Sueci cum Bauaris geſſerint, auidè exſpectant non pauci. VValliæ Princeps in Hollandiam appulſus nauibus decem maioribus, quas *Rambergas* vocant, conſcenſis, ſeſe cum fratre mari commiſit. Farſaxius perſeuerat ſemper in obſidione Colceſtriæ; Cromvvel, expugnato Pembrokio, diſceſſit in Boream, obſtiturus Scotis, qui Hammiltone Duce tandem proruperunt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, VII. Eid. Sextil. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

SVnt ea profectò, quæ commemoras, diiudicatu perdifficilia. An verò poſuit Bauarus ſpem in vaſtatione à ſe facta, in fluminum obicibus, in præcipuarum vrbium præſidiis, in amplificandis abs Cæſare copiis (vti & reuerâ eæ iam perhibentur, quæ niſi diſtrahendæ ſint, vt ſuccurratur Bohemiæ, non deſit quod Sueci per Bauariam timeant? Denique in Germaniæ pace, quaſi ea breui ineunda ſit? An aliunde huiuſmodi pax ſuffragiis etiam noſtris promouetur, quia iniicere remoram non licet? neque tametſi Suecus cum Cæſare, Germaniſque conuenerit, conditiones propterea vllæ, quouſque & nobiſcum conuentum, & pax publica fuerit promulgata, ſunt demandandæ? An demùm Parlamentum peruidit fore, vt niſi iam eam reformationem, quam Aula probauit, ſanxitque ſuaderet, non opportuniùs ipſi tempus impoſterum occurreret, quàm occurrerit hactenus; imò & fortaſſis dici illud poſſe,

Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit?

Ad te nuper cùm ſcriberem, aduentabat qui occupatam ab hoſtibus VVernam nunciaret. Aliud nihil ex Flandria deinceps accepi, niſi quòd noſtri metuunt, ne-non diu Iperam tueamur, ac præclarè futurum ſit, niſi hoſtes, quos apparare inſignem Claſſem memorant, quidpiam cogitent de Dunkerka. Damnatos aiunt Maieſtatis ab Anglicano Parlamento Scotos; & quotquot ipſis ex Anglis fauent, quales præſertim ſunt Proceres Hollantus, atque Bukingamius. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, poſtrid. Eid. Sextil. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

COntinere non poſſum me quin paucos hoſce verſus incipiam à gratulatione, quam debeo ob inſignem victoriam, abs tuo Condæo in Archiducem reportatam. Commiſſum prælium dicitur Atrebates inter & Baſſeam; vbi hoſtes planè proſtrati; capta tormenta ſupra triginta, cum vniuerſis ſarcinis; & cum Archidux ægrè elapſus, ægrè ſe in Caſtrum neſcio quod receperit, dicitur Condæus illum obſidere. Vt paucis dicam, victoria hæc non minor, nec minoris momenti, quàm Rocroyana reputatur. Quid poſſit hoſtibus deinceps eſſe animi, ipſe iudicabis; &, cùm ſimul quidem potiſſimùm acceperint, quam cladem Cæſar paſſus eſt, ob Pragam inſperatò captam, direptámque à Koniſmarkio. Scribunt Bruno procurationem ab Hiſpano miſſam conſimilem illi, quam Seruientus habet ad ineundum pacem. Quò vſque ea demum ſit producenda, dies docebit. Accepi porrò magno dolore non eſſe tibi turbarum finem; &, quod de moliminibus in Comitatu ſubindicaſti, perſcriptum ſuſiùs ab aliis eſt. Spes eſt, vt breui totam hanc caliginem planè diſcutias. Faxit Deus ter-Optimus, quò tibi demùm ea, quam mereris, quámque ardenter voueo, tranquillitate frui liceat. Bene intereà, OPTIME PRINCEPS, ac meum dulce Decus, Vale, Pariſiis, XII. Kal. Septembris, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVanta fuerit illa, quam nunciani nuper Condæi tui victoria, abundè iam perſpexeris. Actæ pro illa apud Dei-Paræ nudius-tertiùs ſolemnes gratiæ; at, quòd ſubinde iuſſu Regis abductus Senator, cui *Bruxella* nomen; ideò populus, qui illum habet, quaſi iurium ſuorum Patronum, ſic tota Vrbe commotus fuit, vt nulli pro more ſub veſperam colluxerint, qui dici ſolent *lætitiæ ignes.* Fuere deinceps inſignes turbæ; verùm, quia reductus eſt manè Senator, pacata ecce omnia iam ſunt. Non hæreo profectò, quin bonitas tua, quæ poterat lenire tigres, rabidóſque leones, quantam deſcribis extiterit. Id doleo, quòd ea, vt par eſt, quorum intereſt non vtantur. Docebit tandem illos dies, quanti ſit tuam indulgentiam, lenitatémque

lenitatémque experiri, & qualis abs te exhibetur, ſinceritatem, fidémque præſtare. Ego id ſemper vnicè voueo; ita mihi eſt cordi, vt fruentem te tranquillitate videam, ſine qua oneri eſt vita. Faxit itaque ter-Optimus Deus. Tu intereà, OPTIME PRINCEPS, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, v. Kal. Septembr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

ERit haud-dubiè, OPTIME PRINCEPS, quod condoleas ereptum nobis nuperis Kalendis optimum Merſennum, qui & te donec vixit, tantoperè coluit, & per morbi etiam extrema, cùm inuiſeretur abs me, commeminit tui. Duodequadraginta dies pleuritide notha ad dextrum latus laborauit, continenter dolens, perpetuò inſomnis, difficilè anhelans; & niſi in partem affectam, iacere non valens. Crebrò illi ſanguis, ac potiſſimum per morbi initia; ſed nequicquam miſſus, Cauterium etiam adhibitum, ſed parca nimis exſudatio. Denique & latùs apertum; verùm ſucceſſu non fœlici; nam paucis pòſt horis animam efflauit. Vir corde ſimplex, innocens, mundus, in quo dolus non fuit. Vir, quo nullus vnquam curioſior, ſcrutantior, experientior. Vir, quem omnes Artes, & Scientiæ, quibus ſemper quà explorando, quà conſultando, quà alios inſtigando, promouendis ſeſe præſtitit indefeſſum, meritò lugeant. Et vis ſingulare illius, qua fuit erga humanum genus, beneficentiæ argumentum? Ecce iam penè moriens Medicis mandauit, ſuum vt cadauer diſſecarent, quovſque morbi ſui cauſam, quam ignoraſſent eo fine addiſcerent; vt iis, qui deinceps morbo ſimili tenerentur, ſuccurrere poſſent. Viuat, ô ille, vt animo in Cælis, ſic famâ in Terris, inter Homines; cui, ſi qua illis, etiam mortuus, prodeſſe poſſet, curæ fuit. Quantum mihi ſit Viri deſiderium, ipſe, qui nos nôras, coniicere potes. Vix certè ſuſtineo tibi quicquam aliud, hac quidem vice, perſcribere; adeò mihi vnica penè Capitis tam cari effigies animo obuerſatur. VVerna mox à Rantzouio occupanda ſic creditur, vt Dixmudæ occupatio conſequutura breui ſperetur. In Germania res ſemper ſe proſperè admodum habere dicuntur. Agitur iam cum Anglo benigniùs; ſpéſque eſt, vt illi res non malè cedant. Reditum Claſſis in Prouinciam ab irrita Neapolitana expeditione accepimus. Ea, quæ heic contingunt, ex aliis addiſces. Ruri Campinius noſter eſt. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Non. Septembr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

FOElix Condæus, cui tu, tantus Princeps, iſthæc tam præclara condis Ἐπαίνια. Nempe, vt magna ſunt, quæ peregit; ita magnum profectò eſt, tantum, quantus ipſe es, Encomiaſten nanciſci. Obſidet ille adhuc VVernam; ſed nimirùm loci præſidium longè amplius eſt, quàm facta initio ſpes fuiſſet. Sparſus rumor eſt neſcio quis de inita cum Cæſare pace; ſuſtinendum tamen, donec certior fiat. Nihil adhuc molitos accepi, qui in Bauaria exercitus; an verò Sueci in Bohemia Taborem, vt aiunt, occupauerint dies ſuccedentes docebunt. Quàm verendum, ne Angliæ Rex degere infœlix perſeueret! Mitiùs iam cum eo agebatur, metu Scotorum videlicet; at quid ſuſpicemur, poſt tantam à Scotis acceptam cladem factum iri! Ecce enim Cromvvel ſtipatus non ampliùs quàm nouem hominum millibus, illos duplo plureis ita eſt adorſus, vt fugato Equitatu, non ſanè in Scotiam (pontico enim occurrerat) ſed ipſam verſus VValliam, vnde vix poſſit euadere; peditatus ſe deſertum videns, ſui deditionem fecerit, & pauci interfecti cùm ſint, mancipatorum numerus eſſe nouem millium dicatur. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, prid. Eid. Septembris, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

QVo die ad te nuper ſcribebam, Condæus VVernâ potitus eſt; idque, cùm glandem moſqueto exploſam, ideò bufalino thorace excepiſſet. Fœliciter, quòd in appendiculam caſu replicatam, ac reſiſtentiorem proinde, incidiſſet. Is ſperatur die proxima, aut ſaltem perendie adfuturus Ruellij, quò nudius-ſextùs Aula diſceſſit. A Scotorum clade, & Glioceſtria capta, nihil habeo ex Anglia, niſi quod Hamiltonus, qui cum Equitatu aufugerat, dicebatur mox intra Oppidum neſcio quod ad ſe dedendum cogendus. Addunt Parlamentum à conditionibus Regi proponendis non deſiſtere; ac eſſe in eo Regem, vt illas, qualeſcumque demum offerantur, accipiat. Fit ſemper pacis aliqua ſpes; ſed credi, ac probari, niſi euentu, vix poteſt. Fuit verè, quod ais, Dei digitus, vt tanta commotio ſedaretur tam citò. Vtinam deinceps tale nihil contingat; ne Deus ob ingratos mores eſſe tam propitius non pergat. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, XIII. Kal. Octobr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

NOn poteras, OPTIME PRINCEPS, iuſta facere magnificentiora, quàm cùm tam egregio ἐπικηδίῳ dignatus es Merſenni noſtri piis Manibus parentare. Oblitus fueram perſcribere, fuiſſe illi, pectore deſecto, non quà dolorem ſenſerat, quáque ad infimas notharum coſtarum apertum latus fuerat; ſed duobus ſuprà digitis, Apoſtema inuentum; adeò vt, ſi ad illam partem facta fuiſſet inciſio, creditum fuerit potuiſſe illum incolumem euadere. Attamen ſic fata tulere. Perendie, quàm nuper dedi literas, Condæus Ruellium acceſſit. Aiunt fuiſſe illum deinceps Thalaſſiarcham Admiraliumve factum; ſed rem ex aliis, quàm ex me, certiùs exploratam habebis. Cardinalem

San-Cæcilianum Aquenſem Archiepiſcopum Romæ mortuum accepimus. Quid Parlamentum heic rerum moueat aliunde hauddubiè pernoſces. Fuit illud heri inuitatum à Regiæ ſtirpis Principibus, vt poſſent ad San-Germanum, quò Aula erat conceſſura ſermones mutuò conſerere. Iuere eò mane ex Curia Legati; ſed redierint-ne, aut quid egerint, mihi hactenus incompertum. Nouitas hæc rerum aliam quamlibet foris aduenientem obſcurat. Nempe receſſus Aulæ ex Vrbe, circunſtans miles, quorundam carcer, aliorum abactio, Populi murmur, plurium aufugium, vtramque penè paginam facit. Profectis Sarronem in Campaniam, in dies x. aut xii. Campinio, & Luillerio, ipſe eorum tantum reditum, quò ad te diſcedam, exſpecto. Tu, ô Principum Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, vii. Kal. Octob. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

Qvod tam amanter conquereris, nihil me de meo diſceſſu ſcripſiſſe, anteuertiſſe me comperies ſuperiore hebdomade, qua ſignificaui nihil aliud me, quàm noſtrorum Campinij Luilleriíque reditum, vt vale iis coram poſſim dicere, exſpectare. Nondum rediere, & non diu tamen commoraturi ampliùs ſunt; ipſe intereà non deſinam inſequente hebdomade ſarcinulas colligere, quò præmittere eas Lugdunum poſſim. Inſequar deinceps, σὺν Θεῷ, quàm potero primùm, & quàm longiſſimum ſpero me Lugduni adfore pridie ἀναγίας Kalendas. Hinc nihil erit amplius neceſſe, vt tua bonitas deſtinet hûc vllas ad me literas: quippe quas his acceptis dares, non offenderent me amplius in Vrbe. Ipſe proxima occaſione faciam te, Deo bene propitio, de die præfinito diſceſſus certiorem. Diſceptatio Principes inter, & Parlamentum nondum abſoluta. Spes eſt tamen fore, vt breui, ac pacificè exitum inueniat. Cepere Sueci quidquid reſiduum ex Ciuitate Pragenſi erat; ſicque vniuerſam iam tandem vaſtarunt. Aiunt Suecos, noſtróſque eo fine repetiiſſe Bauariam, vt Vaſſeburgum ſeriò obſideant. Fama eſt Bauarum nunc demùm obiiſſe, ac egiſſe Deo gratias, quòd vidiſſet ſe, & cæteros Principes, Ciuitatéſque Germaniæ nobiſcum, ac Suecis in conditiones pacis coiiſſe. Noſti ſcilicet vtrimque ſubſcriptum, ac inuitatum Cæſarem, vt & ipſe intra menſem, ſi videatur ſubſcribat, ſecùs enim eo prætermiſſo, pacem promulgatum nihilominùs iri. Et literæ certè Monaſterio acceptæ ferunt Legatos Cæſaris incumbere ſeriò in id, vt illius quoque nomine ſubſcribatur. Tu, ô Principum Optime, ac meum dulce Decus, Vale. Pariſiis, poſtrid. Kalend. Octobr. M. DC. XLVIII.

Haud memineram facere te certum, fuiſſe ad Campinium, quas ad eum dediſti, per Abbatem fratrem literas tranſmiſſas.

EIDEM.

Qvod ſcripſi nupera occaſione me hac hebdomade collecturum ſarcinulas, id hoc demum die, Deo propitio peregi. Tradidi quin-etiam iam illas eóportandas vectoribus; quò dubites minùs me nunc denique, Cælo largiente diſceſſurum. Et noſter quidem Luillerius rure eſt iam redux; verùm Campinius adhuc hæret, nec ſe ſperandum, niſi intra proximam hebdomaden facit. Ipſe ſolidam præſtolabor, at ſi ille longiorem moram, quod tamen vix eſt, vt credatur, trahat; non eò minùs, Numine fauente, ita ſub initium alterius diſcedam, vt ſim Lugdunum, quo proximè prædixi die, appulſurus. Interim vix ſupereſt tempus, quo perſcribere vel hoc ipſum vacet; éſtque proinde, vt condones, ſi nihil adiiciam, neque de iis rebus, quæ partim in Aula, partim in Senatu geruntur, neque de negotio in quo eſſe te dicis ἀπιστεῖν, cuiuſque vtinam euentus is ſit, qui breui te in oppoſitam perſuaſionem conuertat. Vale, ô Decus Principum, Vale ô dulce Decus meum. Pariſiis, vii. Eidib. Octobr. M. DC. XLVIII.

Viro Erudito, & Induſtrio, Ægidio Matropto,

Petrvs Gassendvs S.

GRatò complector, quod voluiſti tuam mihi Sphæram oſtendi; ac probo quam machinationem conuerſionibus ſecundorum Mobilium repræſentandis commentus es. Optârim ſolùm, productiorem Terrenum axem fieri; vt meliùs idem eſſe, qui Mundi totius, axis intelligatur. Perge his modò te dare curis, quibus adeò es fœliciter natus. Pariſiis, Eid. Octob. M. DC. XLVIII.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo,*

Petrvs Gassendvs Εὖ πράττειν.

POſtremæ hæ literæ ſunt, quas ad te ex Vrbe, Deo propitio ſcribam. Nondum quidem rediit Campinius; ſed, ſeu redierit, ſeu hæſerit, ſpero ipſe diſcedere non ſeriùs, quàm quarto ab hinc die. Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum. Proximè in Aula, ac Vrbe res ſunt, vt quietiſſimè peragantur, faxit Deus ter-Optimus. Literæ Monaſterio acceptæ renuntiant Miniſtros Cæſareos fuiſſe intra biduum ſubſcripturos pacis conditionibus inter Germaniæ Ordines, noſque, & Suecos pactis conuentis. Ea re peracta, ſi nihil modò inteſtini mali vigeat apud nos, ſpes fit multis, fore, vt breui generalis pax inſequatur. Reſcribam ad te, Numine fauente, Lugdunum cùm appulero, vbi interquieſcam per quinque, aut

ſex

ſex dies. Seruet te intereà incolumem Deus, vt proſpera fruentem valetudine iuiſere te, denique,& complecti pleniſſimo venerationis affectu liceat. Pariſiis poſtridie Eid. Octobris, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

IN me Lugduni, OPTIME PRINCEPS, & ab eo quidem, quo præſcripſeram, die. Fuit verò mihi hactenus, Deo bene propitio, iter proſperum; eadémque prorsùs, qua Pariſiis diſceſſi, conſtat valetudo. Cogitâram non ampliùs heic, quàm hebdomade hacce commorari; at vereor, vix fieri, vt excedere niſi poſt Martinalia poſſim. Nempe Cardinalis huius vrbis Antiſtes, dimittere me, niſi priùs in villam ſuam deduxerit, & dies in ea pauculos detinuerit, minimè vult; ac ipſe ea fronte non ſum, vt, quā ille id exigit comitate, negare ſuſtineam. Vtcumque tamen fortè adhuc hæream tota inſequente hebdomade, conſtitui ſaltem initio ſtatim conſequentis alterius abire. Quare, & ſpes eſt, vt, Deo fauente, ac modò ſecunda nauigatio ſit, accedam ad te, circiter beſſem huiuſce menſis. Interim verò OPTIME PRINCIPVM, ac dulce Decus meum, Vale. Pridie Nonas Nouembris, M. DC. XLVIII.

EIDEM.

POſtride, quàm ſcripſi nuper ex hac Vrbe, cepit me leuis inualetudo, quæ hactenus quidem me in lecto habuit; verùm, Deo propitio, ſic iam euaneſcit, vt conſurrecturus mox ſim, & nihil obſtiturum ſit, quominùs præſcripto tempore diſcedam. Nam quod optimus quidem Cardinalis me deducere in villam conſtituerat, id ſic meo permiſit arbitrio, vt cùm fuiſſet heſterna luce dignatus me inuiſere, tacitè excusârim, niſi facerem ſatis. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Lugduni, III. Eid. Nouembr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

SPerâram hodierna, craſtina-ve luce Taraſconem appellere, currúmque pro tua bonitate eo deſtinatum vſurpare; & ecce adhuc tamen ex hac vrbe ſcribo; quia res per me ſolùm non ſterit, cùm forem nudiuſtertiùs (ac non penitùs refragante præſertim valetudine) ad diſcedendum comparatus. Scilicet præclarus Neuræus vrgenti mihi conquerentique non eſſe apparatum nauigium, cuius in ſe totam receperat curam, ſignificauit demum fraudem, qua vſus erat ſcribendo iſthùc, & ad Tornatorem imprimis, non eſſe adhibendam meis literis de die, ac loco appulſus, fidem. Siquidem non paſſurum ſe, vt quidquid molirer, me flumini committerem; ſed euicturum, vt quam Lecticam tua bonitas fuerat miſſura, exſpectarem. Cúmque ego, fraude cognita, vehementiùs expoſtularem, quippe & ob nimiam erga te fidentiam, & ob diſceſſum præter ſpem pollicitationémque meam retardatum, excepit Præfectum Curſorum potuiſſe, quo eſt genio, non tranſdere ſtatim noſtras literas; ac fore, vt perendie reſponſum ad ipſas hauddubiè habeamus; &, niſi habeamus, ſe quam-maximo incubiturum ſtudio, vt nullâ amplius protractâ morâ, initio ſtatim hebdomadis proximè inſequentis diſcedam. Iſthæc enarro, vt excuſem, niſi promiſſis ſteterim, ac vt te exorem, ne niſi fortè iam feceris, Lecticam hoc deinceps mittas; quoniam; cùm Deo bene propitio diſceſſurus ineunte ſtatim hebdomade indubiè ſim, ea me prætermitteret, méque hinc digreſſum comperiret. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, Vale. Lugduni, XIV. Kal. Decembr. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

APpuli demum, OPTIME PRINCEPS, ad ripam Taraſconicam, vbi & accepi diu commoratam, quam dignata fuerat tua bonitas ad me deſtinare Lecticam. Significauit quin-etiam hoſpes, fuiſſe curam ſibi mandatam, vt quam-primum forem allapſus, ſi allaberer quidem, nuncium mitteret, quò Lectica reduceretur. Et cogitâram quidem equos, imò & iam condúxeram, vt poſſem hoc, quod ſupereſt itineris, perficere; ſed inſtanti illi denique aſſenſi; tum ne rem facerem tibi parùm gratam, tum ne proritarem leuiculum quidem, ſed morbum nihilominus, à quo nondum planè conualui. Præſtolor proinde, quod pro tua illa erga me voluntate eſt; voueóque ſemper, vt liceat mihi venerabundo te breui complecti. Interim verò, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Taraſcone, IV. Kal. Decemb. M. DC. XLVIII.

EIDEM.

LIteras habui, OPTIME PRINCEPS, quas à nupero Curſore acceptas tua bonitas tranſdi ad me voluit. Hæreo in Vrbe; neque Diniam in proxima Feſta concedo; quòd hyemis rigor perſeueret; quòd opellæ incumbam, cuius abſoluendæ mihi otium illeic non ſuppeteret; quòd te hîc ſecuriùs excepturus ſim, vt tibi eſſe cordi es teſtari dignatus. Tu, ſeu Maritimam oram luſtres, ſeu conſiſtas alicubi, viue ſemper ſimilis tui, hoc eſt, eo vitæ tenore, ea mentis ſerenitate, qua hactenus te caſibus omnibus humanis ſuperiorem præſtas. De Ciuitatis ſtudiis, quæ ſemper ſunt varia, nihil eſt quod dicam, extera ipſe meliùs noſti. Vale, PRINCIPVM OPTIME, & cum generoſiſſima Heroïna, cúmque tota Familia, tum Sacros hos dies, tum ætatem totam quàm fœliciſſimè exige. Aquis-Sextiis, Kalendis Aprilis, M. DC. XLIX.

Exciderat penè tibi renunciare Capitis longè cariſſimi, Spinoſæ nempe, hominum candidiſſimi, ac optimi mortem. Inaudire

rem iam potuiſti; ſex enim ſunt dies, ex quo obiit, at illud poteſt tibi in tanto deſiderio eſſe ſolatio, quòd in Profeſſione conſtantiſſima Chriſtianæ, & Catholicæ Religionis clauſerit diem. Ita perſcripſere ad me, qui ipſi extremùm morienti adfuerunt. Molliter oſſa eius cubent; tu verò Vale iterùm.

EIDEM.

TAmetſi nondum acceperim quas abs te literas exſpecto; non deſino tamen ad te ſcribere, & hac præſertim occaſione, qua is, qui tibi hoc ſchedion tradet, obſeruantiſſimus eſt tui; neque alio fine ad te adit, quàm vt ea tecum communicet, de quibus adhibere ipſi fidem potes. Verſor adhuc in Ciuitate ob eaſdem, quas nuper ad te ſcripſi, cauſas; vnde & neque Diniam diſcedam ante illud tempus, quò feciſti ſpem, vt te complecti hîc adhuc poſſim. Dum id oppetior, ipſe interim, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, quam-optimè Vale. Aquis-Sextiis, VII. Eid. April. M. DC. XLIX.

EIDEM.

QVas hiſce adiunctas literas habebis, id confirmabunt, quod ſcripſi nuper dictum ab illo iri, qui literas meas ad te pertulit. Spero hinc demùm diſcedere ab exactis Nonis menſis inſequentis. Voueo interim, exoptóque tibi omnia proſpera; maximéque, vt diſcuſſas omneis haſce nebulas fœliciter videas. Imprimis verò, & Viue, & Vale, ô PRINCIPVM DECVS, ô Decus meum dulce. Aquis-Sextiis, XI. Kalend. Maias. M. DC. XLIX.

EIDEM.

HAud ſanè par eſt eſſe me officij adeò immemorem, vt tot miſſis aliis occaſionibus, non ſaltem conuenienti te Patri optimo, paucos verſus dem, quibus abs me ferat pleniorem ſalutem. Vtinam ille ſaluum te, incolumémque renunciet à Maritimæ oræ luſtratione, à qua te fore hodierna luce reducem conſtans fama eſt. Ipſe, vt reliquiſti valentem, ſic valere pergo, ac in eo ſum, vt breui abſoluam quod ſuſceperam operæ; ſicque Diniam demum ante Eidus menſis inſequentis inſtituam iter. Significauit mihi Neuræus dediſſe ſe nuper ad te literas, exoptaréque, vt ſicut plenæ ſinceri affectus, obſeruantiæque ſummæ fuerunt, ita fuerint acceptæ abs te. Ego verò iuſſi eſſe eum ſecurum; adeo perſpecta mihi eſt tua, vt erga omneis bonitas, ita in illum ſumma propenſio. Quod ſupereſt, id ſemper voueo, vt illius verbis fidem adhibueris, qui literas primus detulit Tolonem. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, ô & dulce Decus, & Præſidium meum. Aquis-Sextiis, IV. Kalend. Maias. M. DC. XLIX.

Admodùm Reuerendo, & Clariſſimo Viro, D. CLAVDIO ALVERNIO, *Hebraicæ linguæ Profeſſori Regio, & Collegæ Clariſſimo*,

PETRVS GASSENDVS S.

QVàm beaſti me, Vir Præclare, cùm ſignificaſti fore, vt eximia Simeonis Muiſij Opera breui in lucem prodeant: & procurante quidem te, vt tam hactenus edita, quàm nondum conſpecta prælo ſubiiciantur! Scilicet, qui commemini quantum me lectio eruditi in Pſalmos Commentarij, cætera inter, recreauerit (vt putà propter literalem, hiſtoricámque declarationem, quæ mihi cordi cum-primis eſt) in ea ſum ſpe, vt mirè delectet Interpretatio tot aliorum Veteris Codicis locorum, quæ ſe feciſſe explanata ὁ μακαρίτης teſtatus eſt, & de quorum non-nullis à me, dum ſuperſtes foret, rogatus, Deum immortalem, quibus me tenuit quaſi Sirenibus attentum! Perge itaque vrgere, vt ſoles, Typographicas operas; quoniam rem facies non mihi ſolùm, ſed quibuſcunque etiam aliis genuinum Sacri Textus ſenſum curæ eſt aſſequi, per-gratam. Facies verò ſimul rem tibi decoram, dum gratitudinem erga illum, qui & te inſtituit in his literis, & te Succeſſorem, vt vouit, ita habuit, teſtabere; ac id aliunde ages, quod ſit & tuæ Profeſſioni conſentaneum, & dignum tanto illo ardore, quo ad huiuſcemodi ſtudia promouenda es animatus. An-non verò id cohærenter præſtabis, quo de te toties interpellaui; vt nimirùm denique edas tuas illas Sacræ huius linguæ Inſtitutiones Grammaticas, quibus vidiſſe nihil memini, vt captu expeditius, ita memoratu facilius; adeò familiares, ac paucæ; adeò generales, atque cohærentes. Regulæ illæ ſunt, ad quas inaudita complura, nec-dum tantam molem præceptionum refers? Eſt, crede mihi res abſolutior, quàm ipſe, pro tua animi moderatione, fateri velis; eáque, ex cuius euulgatione reportaturus ſis inſignem & commendationem, & gratiam non à tyronibus modò, ſed ab iis etiam, qui longum tempus hac in lingua contriuerint; vt quibus non pauca ſis demonſtraturus, quæ non fuiſſe priùs à ſe animaduerſa deprehendent. Suaderem quoque editionem egregiorum opuſculorum doctiſſimi Maimonidæ, de quibus egiſſe tecum memini, cùm ea nobis coram interpretaretur Nobilis ille puer Bignonus, tot rerum ſupra ætatem ſciens, ac tanto Parente dignus filius; ſed nihil eſt anteuertendum, præmature-ve efflagitandum; ac erit cur hacce de re agam tecum vberiùs, vbi, Deo bene propitio, reuerſus iſthùc fuero. Ex quo vale dixi, nondum domus meæ ſalutare limen eſt datum; ſed mea illa inualetudo partim me aliquandiu remorata Lugduni eſt, partim hûc appulſum hærere coegit, ac vigente præſertim Hyeme, quæ vix elapſa etiam-num eſt. Cogito porrò proximo die lareis demum reuiſere, plurimum ex

cælo,

cælo, ſolóque, quod mihi Natale eſt, ſperans. Tu cum illo per-erudito, optimóque Fratre, abs quo etiam amari me vt ſentio ita lætor, Vale. Dabam Aquis-Sextiis poſtrid. Eid. Maij. M. DC. XLIX.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

NE mihi præceps iſta occaſio ad te ſcribendi elabatur, aliud nihil ſignifico, quàm me & veniſſe in hanc Vrbem, & fuiſſe in ipſa vt beneuolè, ſic honorificè exceptum; idque intuitu beneficiorum, quæ eſt mei ergò tua bonitas in homines noſtros conferre dignata. Tuſſis mea non-nihil recruduit; ſed & Deo propitio, ſenſim matureſcit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, bene ſemper Vale. Diniæ raptim III. Kal. Iun. M. DC. XLIX.

EIDEM.

SChediolum hoc eadem via, qua & ſuperius, deſtino; ſcilicet tutum iam non eſt Aquis-Sextiis tranſmittere, vbi res in dies turbari accipio. Nihil verò aliud ex me nunciabit, quàm quod febrilis paroxiſmus ſic me ſuperiore die habuit, vt quando hoc die qui iam pene totus eſt elapſus non rediit, ſubuerear admodùm ne ſit Tertiana febris exſpectanda. Vt viſum Deo erit, ſic fiat. Tu verò, OPTIME, PRINCIPVM, ac dulce Decus meum, Vale. Diniæ, VII. Eidib. Iun. M. DC. XLIX.

Viro longè Illuſtriſſimo PETRO SEGVERIO, *Franciæ Cancellario*,

PETRVS GASSENDVS S.

OFferet tibi, Magne SEGVERI, ſingularis vir Ioannes Capellanus, quod deſtino ad te Exemplum mearum illarum *in Decimum Laërtij Librum Animaduerſionum.* Attexo verò tradendas ſimul mea exatatas manu literas, qui ſi fuiſſet mihi tantum animi prætexere typis expreſſas maluiſſem. Scilicet Opus tibi dicare ſæpe numerò cogitaui, at ne facerem obſtitit, quod ducere ipſum tanti non potuerim, vt tam illuſtri nomine in ipſa fronte decoraretur. Quippe nihil aliud mihi eſt viſum, quàm ſcopæ quæpiam diſſolutæ, variéque & ſine ordine nunc heic nunc illeic intertextæ, prout ſum paſſus nunc hæc, nunc illa variè extorqueri à me, de quibus longè abfueram ab initio, vt cogitarem. Sanè, ſi habere id dignum potuiſſem, quod magni alicuius Viri inſcriberetur nomini, non poterat alius in mentem, quàm tu, Vir tantus occurrere, & duplici quidem maximè ex cauſa. Vna, quòd me ſentiam affectu non leui amari abs te, ac tenear, ſi quo modo poſſim, ſingularem vt obſeruantiam, ſic gratitudinem teſtari. Nempe, ex quo primùm voluiſti vt eximius ille Puteanus ad te ſalutandum me deduceret, ea fuiſti in me propenſione, vt nihil potuerim humanius, beneuolentiúſque experiri. Siquidem non ſtetit per te, quin & diuerſorium tuas intra ædeis, & nobiliſſimæ etiam Bibliothecæ ſpecialem mihi clauem habuerim, ac nunquam non mihi patere ad te voluiſti aditum, nunquam-non conceſſum, ſi quicquam in mei, amicorum-ve gratiam rogaui. Teſtatum quin-etiam feciſti non ſemel, quàm ægrè duceres meam illam inualetudinem diuturnam; cuius reliquias etiam-num traho; cæteráque inter argumenta, illud facio meritò magni, quod mihi id voluiſti innoteſcere per tuum illum Cubicularium, & nominis tanti Medicum Cambræum, à quo etiam acciperem inualetudinis leuamentum. Altera, quòd me ſæpe ſæpiùs hiſce de rebus interrogâris, & num forem ipſas in lucem breui editurus, requiſieris; dignatus non rarò, ſeu conſidens domi, ſeu me ad tuas illas extra Vrbem deambulationes deducens, non audire ſolùm, ſed etiam tua illa oris facundia amplificare, illuſtratéque, quæ ipſe preſſiùs, & mea illa ruditate ediſſeruiſſem. Quoties-nam interim me eſſe demiratum commemorem te, cùm tot ac tanta ſuſtineres negotia, cùm res non modò publicas animo agitares, adminiſtraréſque; ſed priuatas quoque mille hominum ad te dictim accedentium ita calleres, vt cùm ſingulis colloquens ſcitè, ac appoſitè magis, quàm ipſi de illis, verba faceres; te, inquam, poſſe momento pòſt, multitudinem declinãdo, & cum delectis Eruditorum familiariter ſecedendo, eos commiſcere de Philoſophia, de Theologia, de Humaniorum Literarum, aliiſque ſtudiis ſermones, quibus non-nemo recèns paratus ſeſe imparem agnouiſſet. Hiſce ergo de cauſis non poterat alius præter te venire in mentem, cui meas haſce qualeiſcunque lucubrationes publicè offerrem, ſi impetrare ex me valuiſſem, vt eas reputarem tuo nomine dignas.

Enimverò, vt hoc Exemplum tradi tibi priuatim curem, facit tua illa humanitas, qua gratè adeò complexus es quidquid meum vnquam ad te acceſſit. Tametſi quippe minimè ſubſit, vt quemadmodum es dignatus cætera mea pellegere, in quibus partim breuitas, partim ordo potuit leuare faſtidium; ita ſuſtineas ex tam prolixo, inconditóque Opere, vel pauca quædam delibare; cùm & eſſe abundè videatur ſi ipſum vel in angulum tanti illius tui librorum Theſauri extremum recondi patiaris. Nihilominus vix erit, ſat ſentio, vt propter vehementem illum, qui Philoſophiæ nomen fecit, ac in te tantoperè viget, amorem Sapientiæ, continere te valeas; quin cognoſcere ex eo quidpiam velis, cùm deprehendes & Opus eſſe Philoſophici argumenti, & eo contineri Doctrinam Philoſophi, cui labem fuiſſe ob ſententiam de Voluptate iniuriâ reſperſam, dum aliàs te coram ediſſererem, memini rem tibi feciſſe per-gratam. Et quod Philoſophicum quidem argumentum pro tuo genio ſit, vel id planum facit, quod iam attigi,

quando animus ille tuus nunquam ſic eſt rebus agendis immerſus, quin ſerenitatem ſuam tueatur, & conſtanter ad contemplandum, complectendúmque veritatem, quod ipſum eſt philoſophari, comparatiſſimus perſeueret. Quin-etiam haſce res tot, ac tantas, quibus gerendis es deſtinatus, non quaſi ex ipſis contueris, ſed quaſi ex ſpecula ſublimi, quæ veluti Arx Philoſophiæ ſit, proſpicis; omnia ſcilicet non tam ex quibuſdam apparentibus circunſtantiis, quàm ex rationibus à natura intima petitis dimetiens. Quo fit, vt cum aliis, quid agatur, conſtet, teneas ipſe cauſam, cur quidque agatur, ac ſpeciatim Legum vindex, & cuſtos, Legum-latoribus paria facias, quos idcircò cum Architectis Ariſtoteles comparat, quòd rationem æqui, boníque generaliorem proſequantur; Magiſtratus alij ex præſcripto agant. Eſt verò prætereà in te ſingulare, vt nemo fœliciùs connectat duo illa ſumma ſtudia, quæ ſciſſa, habitáque vt plura, magni Oratores conqueſti ſunt, cùm fuiſſent ab initio quemadmodum iuncta naturâ, ita copulata officio, vt iidem Sapientes atque Eloquentes haberentur. Nam partim quidem inertia, partim morum prauitas fecit, vt alij dicendi ſtudium, quaſi nihil ad ſapientiam; alij philoſophandi curam quaſi nihil ad Eloquentiam conduceret abiecerint; tu verò omne tuliſti punctum, qui reputans multum hæc inter conſtituendum eſſe diuortium, aſſuetus es, quidquid profaris, ſuauitate illa Neſtorea condire. Certè & videris non alia de cauſa illam de nitore ſermonis fouere Academiam, quàm vt exinde prodeant, qui poſſint res maximas, pulcherrimáſque eleganter exprimere; neque enim, tametſi illinendus rebus ingenuis fucus non ſit, non illas potiùs natiuus ſplendor, quàm ſqualor, & barbaries decet.

Quod autem Philoſophiæ genus, quo de agitur, diſpliciturum tibi non ſit, vel illud ſuadet, quod vni licet innutritus Sectæ olim fueris, animo tamen eam libertatem deinceps aſſerueris, vt cæteras æquè triuiſſe videaris; neque ſic illi addictus ſis, quin ſis paratus quidquid aliæ ſimilius vero habent, complecti. Et ſanè, cùm omnes Philoſophiæ Sectæ ad vnum tendant, eundémque ſcopum, Veritatem nempe, & eam, quæ ex illius adeptione conſequitur, Fœlicitatem; par eſt habere illas omneis non quaſi pluteis Regias vias, quarum aliæ aliò deducant; ſed quaſi vnius eiuſdémque viæ diuerticula ſemitáſque, quibus denique eòdem perueniatur. Quid-ni verò; cùm attendenti ſit in promptu agnoſcere, eſſe plærumque earum diſſidia non tam de ipſis rebus, quàm de vocibus; adeò vt, ſi quis modò nôrit appoſitè diſtinguere, is facilè omneis in vnam, eandémque ſit conciliaturus? Ac inuitaret quidem occaſio, vt compararem Epicuream potiſſimùm cum Stoica, quòd ipſi quaſi oppoſita è diametro vulgo habeatur, maximéque, quòd attinet ad Philoſophiam de Moribus; verùm apud te id nihil eſt opus, niſi velim *noctuas*, quod aiunt, *Athenas*; cùm & res abundè ex germana Epicuri ſententia perſpecta intelligi poſſit.

Hûc ad te, ſcribens, Vir Maxime, ante menſem perueneram, cùm ea febris corripuit me, quæ de abſoluenda Epiſtola ne cogitare quidem permiſit. Nunc verò paroxyſmi quidem leuiores, breuioreſque facti conſidere me aliquantiſper in lecto patiuntur; at non, vt citra periculum irritandi illos contendere animum poſſim. Quare, cùm abſim, vt proſequi ea, quæ occœperam, aggrediar; paucos ſolùm hos verſus addo, & qualiſcunque eſt, chartam hanc tranſmitto, ne Libri Exemplum tuas ad manus ſine ſpeciali meæ erga te obſeruantiæ teſſera accedat. Fiet deinceps, Deo propitio, vt quando hæ res te ſummè delectant, agam de illis pluribus. Quæſo interim, vt pro illa ſingulari humanitate, qua beaſti me hactenus, iſtud, quidquid eſt, boni conſulas, & quaſi profectum à viro, quo tui non ſit venerantior, habeas. Vale. Diniæ, Nonis Quintilibus. M. DC. XLIX.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

OPTIMA PRINCEPS, ex quo me recepi in hanc Vrbem, bis duntaxat dedi ad te literas, eaſque, quando alia via tutum non fuit, Auenione tranſmiſſas. Dedi verò priuſquam febri importuna corriperer, quæ à Nonis vſque ſuperioris menſis in Nonas huius ſic ſæuiit, vt vix iam planè euaſerim ab ipſius reliquiis liber. Certè ab altero ſolùm die exire in Eccleſiam licuit, & ſeu lectionis, ſeu ſcriptionis ægrè patiens ſum per horæ ſemiſſem. Ac rogaui quidem iam antè, ſchediolo miſſo, Ramefortium, vt ſi quà ad te ſcriberet, remiſſiores mihi fieri paroxyſmos renunciaret; at deinceps ſcribere ipſe niſi hac occaſione non valui; quam & arripere tamen debui vt, diſcedente potiſſimum verſum te nobili Pontiſio, non modò viua eius voce, ſed exarato etiam mea manu charactere, certior fieri, quantum hactenus conualuerim, poſſis. Referet porrò ipſe, vt ſeſe Vrbanæ noſtræ res habeant, ſed qua animi eſt moderatione, non commemorabit haud-dubiè quidquid ſiue ipſe, ſiue optimus frater, ſiue generoſus ex fratre Nepos Durbeſius, vt Ciuitas in eo quo decuit, officio contineretur, egerint: ego verò teneor teſtimonium apud te illorum fidei, conſtantiæ ac diligentiæ dicere, quæ tanta eſt ſanè, quanta in ipſis deſiderari maior haud valeat. Vtinam verò licuiſſet mihi, cùm ille ad te ſcripſit Maſſiliam, verſus paucos, vt rem maturiùs ſignificarem, adiungere; ſed nempe mihi per illud tempus quidquam ſcribendi defuerunt vires. Suppar illis fuit nobilis Valleuotius Cadafaleius, qui vnà cum Durbeſio ex cœtu eſt Ciuium per haſce turbas res moderantium. Suppares fuere Conſules, & bona etiam ipſorum Ciuium præclarè affectorum pars; at mihi præter ordinem ſummoperè commendandus nobilis Peruſſia

Viguerius Illuſtriſſimi , Reuerendiſſimique Siſtaricenſium Epiſcopi ex ſorore frater mei tam amantis occurrit, cuius generoſos conatus, indefeſſóſque labores dicere ſi velim,non poſſim. Poteris ipſe ſpecialiùs omnia, ipſummet rogare Pontiſium ; cùm & indicaſſe mihi ſatis ſit, & me ſcribendi facere finem ipſa laſſitudo admoneat. Fortunet Deus conſilia tua. Te verò cum-primis incolumem ſeruet. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus , ac Præſidium,Vale.Dabam Diniæ, x. Kal. Sextil. M. DC. XLIX.

EIDEM.

PRoxima hæc occaſio eſt,à diſceſſu Pontiſij, quo ad te dare literas licet. Nihil tamen de me quod perſcribam ſubeſt;niſi me magis, magiſque in dies Deo bene propitio conualeſcere; tametſi nondum neque lectionem,neque ſcriptioné diutinam feram. Nihil etiam, quod de rebus his noſtris ; cùm omnia niſi ex Tabellario ,ſaltem ex Pontiſio cogniturus ſis. Addo proinde ſolùm, illos,qui commendati iam abs me ſunt, cordatè adeo pergere , vt commendari ſatis nunquam poſſint. Digni illi ſanè , quos ames , quorúmque curam ſpecialem geras. Audio te iam valde florentem coëgiſſe exercitum : tribuat tibi Deus ſecundum cor tuum. Inprimis verò,PRINCIPVM OPTIME,ac meum dulce Decus,Vale. Diniæ Nonis Sextil. M. DC. XLIX.

Hæc iam ſcripſeram ; cùm neſcio quid noui rebus his noſtris interceſſit , cuius causâ mutatum eſt, de tabellario mittendo conſilium. Deſtinatur ergo ad te illius loco nobilis Vir , qui referre ipſe quidquid rerum eſt, poſſit. Ego verò hoſce verſus ſubiicio , vt certiorem te faciam eſſe illum dignum , cui omnem fidem adhibeas ; & , ſi quid mandatorum eſt , quod eſſe videatur committendum, concredas. Vale iterùm.

Qua occaſione factum fuerit , vt Vir nobilis, cuius facta in ſuperiore poſtſcripto mentio , te verſum non diſceſſerit , ac iam Tabellarius rurſum deſtinetur , cognoſces vberiùs ex iis literis, quæ ad Pontiſium perſcribuntur ; cognoſces & quidquid deinceps peractum. Ipſe nihil aliud, quàm hoc tibi ſignificandum ſumpſi. Pridie Eidus, iterum Vale.

EIDEM.

QVod diceretis,OPTIME PRINCEPS, acceſſurus propiùs ad nos, ea fueram ſpe, vt ſi modò per valetudiné liceret,& conuenirem te,& coram diceré optatam ſalutem.Nûc quia ſemel,ac San-Paulinum illud præſidium deieceris,regreſſurus eſſe, & cinctutus Vrbem obſidione perhiberis;ipſéque recidi in febrim, quæ me in lecto detinet(tametſi ea, Deo bene propitio , & ſuperiore mitior eſt , & non eſt, Lautaretio quidem ſponſore,futura diuturna) ideò Tornatorem ad te deſtino , qui & fidis oculis hauriat,& fido ore referat,qui te conſpexerit valentem. Hæc ſcribebam ipſe , cùm manus hærere , reſtitaréque ob paroxyſmum febris obrepentem occœpit. Is,cùm iam incipiat deferueſcere , prohibet imbecillitas , ne manu calamum reſumam. Tu verò,boni conſules quod Amanuenſis ille meus Antonius Poteria & ſuperiores verſus exſcribat , & me dictante excipiat, quæ fueram porrò conſcripturus. Ea ſunt præſertim,quod idem Tornator gratulabitur quidquid proſperæ eſt fortunæ, quam magnitudo animi , Sapientiáque tua conciliat;cuiuſque adeò non alium quàm te agnoſcere artificem licet. Quò magis ſanè pergendum eſt generoſos hoſce conatus vrgere , & cogitandum te iam in ore , oculiſque non modò Galliæ , ſed & Europæ totius ſtare ; adeò proinde , vt nunc præſertim ſit animis opus , & pectore firmo ad complendum opus, quo non potes toto ætatis decurſu glorioſius moliri. Enarrabit idem Tornator ecquid rerum obſtiterit ne literæ , quas heic attexo , fuerint ipſis temporibus , quibus eas ſcripſi, tranſmiſſæ. Recenſebit quoque , quis apud nos verus rerum ſtatus hactenus fuerit. Qui ex noſtris hominibus affectu propenſo in te , qui alieno exſtiterint ; ac eos ,qui fide ſincera , conſtantique animo perſeuerârint memorans,aliquos etiam referet, qui geſtiunt redire ad te , ac denuò quam videri poſſunt violaſſe , obſtringere fidem. Adiiciet , qui meam implorârint opem quid ipſe illis obiecerim,quatenus factum excusârint. Quod verò te velim maximè exoratum , eſt , OPTIME PRINCEPS, vt Alarici, ſenis optimi, quem milites tui Valentiolæ manu-ceperunt, miſereâris. Is tum Patruus eſt præclari Peruſſiæ,quem Viguerium adeò erga te bene animatum pernôſti;tum amicus meus vt valde antiquus,ita omninò ſingularis,& quamuis quidpiam deſiderari in eius filio valeat ; ipſe tamen ſemper de te dignè & ſenſit,& eſt loquutus.Quod demum Pontiſius , Durbeſiúſque ſunt acturi tecum de eo Oppido, cui tanto iure infenſus es, dicere aliud nihil poſſum , quàm eſſe illos reuerâ dignos,quorum precibus non parùm flectaris. Homines certè Oppidi illius longè ſunt, vt propoſita , pacta-ve vlla tecum conditione ſub iugum eant ; quacunque enim mulctâ eos plectes , illam ſubire parati ſunt; tantum vellent deuaſtatione militari eſſe immunes. An verò cum id Oppidum lapide ſolùm quarto heinc diſtet , ſi illeic milites graſſarentur , continere ſe ſatis poſſent ne ad nos vſque excurrerent ? Tu , OPTIME PRINCEPS, quid expediat noſti. Vale autem ſemper , & ſucceſſibus quam - proſperrimis fruere ; ô & Præſidium , & dulce Decus meum. Dictabam Diniæ, è lectulo, XIII.Kalend.Septemb. M. DC. XLIX.

EIDEM.

QVid meum Tornatorem à poſtremis meis conſcriptis remoratum fuerit, quid rerum interuenerit , ipſemet ſatis renuntiabit. Quæſo te ſolùm vt ipſi fidem,qualem mihi habes , adhibeas ; &quidquid adder, detrahet-ve ſuperioribus literis , id abs me additum , aut detractum putes. Plura iam non poſſum , neque parui duco , quod dum paroxyſmum exſpecto , iſthæc ſcribere licuerit mea manu.Tu,ô PRINCIPVM OPTIME,

ac

ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, meo è lectulo, XII. Kal. Septemb. M. DC. XLIX.

EIDEM.

REdiit Tornator abs te, ac me, Deo bene propitio, comperit febri iam immunem. Quam auidè eum exſpectârim; quanto gaudio exceperim, haud eſt ſanè facile dictu. Inaudieram iam aliquid de proſtrata ad tuos pedes, cum Ordinibus totis Ciuitate; ac de ea manſuetudine, qua tempetaſti victoriam: verùm lætitia maxima fuit, ex ipſomet addiſcere, quî ſe omnia habuerint; ac prætereà intelligere, quàm bene, proſperéque valeas. Et commendabere quidem ſemper, quòd factionem tantam, ac tam variam tam generosè repreſſeris; at illud tibi potiſſimùm laudi immortali vertetur, quod cùm poſſet ad vſque excidium in Vrbem tam malè affectam, hominéſque adeò infenſos ſæuire; malueris tamen illam ſaluam, iſtos eſſe incolumeis; ac eò potiſſimum deductos, vt quem iniuriâ offenderant, à quo vltionem iure timuerant, eius clementiam implorarent, bonitatémque agnoſcerent, ſuſpicerent, venerarentur. Hac certè ratione non modò inimicos, ſed teipſum quoque gloriosè viciſti, ac planum feciſti, neque tutum eſſe in animi tui celſitudinem, præter fas, & æquum peccare; neque non tutum ad lenitatem, placabilitatémque tuæ mentis, quo decet modo, confugere. Cæterùm ecce ad te Tornator mox ideircò reuertitur, quòd noſtræ huius Vrbis comitia expetierint eum comitari quos Primores viros ad te deſtinant, vt & gratulentur proſperos ſucceſſus, quos exſultatione tanta accepimus; & quam-maximas tibi agant gratias, pro iis, quibus nos cumulare fauoribus non deſinis; & offerre pergant quidquid eſt obſequij, quod abs Vrbe in te propenſiſſima, deuotiſſimáque exigere potes. Lætabere verò haud-dubiè, cùm in illis conſpicies & Peruſſiam Viguerium, quo eſſe non poteſt alius erga te, reſque tuas cordatior; & Eſclangonium Conſulem primum, quo deſiderare potes neminem in procurando, vt omnia tibi pro votis cedant, vigilantiorem; & nobilem Durbeſium, Pontifij illius, quem nuper vidiſti ex optimo fratre Nepotem; cuius conſiliis, animíſque per-acta huc vſque omnia ſunt; & Iuramium Iuriſconſultum, à quo ſum quidem, vt ipſe noſti, non leuem paſſus iniuriam, eámque mihi nondum reſarciri cœptam; ſed quem tamen dicere poſſum vnum eſſe ex Ciuibus, qui fuere tuas erga res præclariſſimè animati. Vnum adiicere heic teneor, Vrbem nimirùm Sedenam ad noſtræ mores, ac regimen adeò ſtudiosè ſe compoſuiſſe, vt & in fide manſerit conſtans, & nihil, quod ſciam, egerit, quo promerita duriuſculam illam, qua taxata eſt, animaduerſionem videatur. Forſan non-nulli in eam infenſi ipſam apud te traduxerunt; at inauditum nobis eſt, quòd aliquanto vel latum vnguem ab officio diſceſſerit. Nam non defuere quidem in ea perturbatores, ac mali ciues, vt non defuere etiam nobis, qui ſuſque deque omnia euertere tentauerint; verùm maior pars fuit ſemper ſanior, atque ideircò vt melior, in deliberando obtinuit, ſic in exſequendo commune nomen tulit. Hoc autem non alio commemoro fine, quàm vt inſinuem è re tua eſſe, animaduerſionem ita temperare, vt dum æquitatem tueris, eum te omnes habeant, qui diſcrimen amicos inter, inimicóſque ſtatuas; neque, quòd aliqui pro te, aut te contra ſtent, ἀδιάφορον putes. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Præſidium, & Decus meum dulce. Dabam Diniæ, III. Kalend. Septembr. M. DC. XLIX.

EIDEM.

QVantâ lætitiâ homines noſtri, Tornatórque meus imprimis, abs te redeuntes, acceſſerint, ipſe, qui tanta humanitate eos exceperis conijcere potes. Quòd præ cæteris delectauit me, valetudo fuit, qua vigere te, tuámque Familiam Illuſtriſſimam retulerunt. Ego, Deo bene propitio, ita in dies conualeſco, vt ſpe non leui tenear, videndi tui, complectendíque niſi hoc, ſaltem proximo menſe. Qui Iuuenis hoc Epiſtolium reddet ille eſt Fœlix à Creiſſeto, patre optimo dignus filius, quem Marchio Grimaldicus Bedenarum Arci præpoſuit; quique ad te aſſignandorum ſtipendiorum causâ proficiſcitur. Author illi fui, vt quampiam, quam habet, præ manu Epiſtolam monſtret. Attexam porrò heic exemplum veteris eius Diplomatis, quo beare Chantercetium, meos Nataleis, dignatus es; declarans nempe velle te eſſe ipſum prorſus milite immune. Facio verò, vt bonitas tua dignetur illi ſubſcribere, & *Iuuenali* vti ſubſignet, ſigillóque muniat mandare. Nimirùm qui nos milites circunſtant, ita illi inhiant, mináſque intentant, vt vix huc-vſque obſiſtere, quominùs in ipſum deflecterent, licuerit. Cauſam prætexunt, quòd Diploma vetuſtatis nimiæ iam ſit, ac eæ res ex illo vſque tempore interuenerint, quæ reddiderint irritum Priuilegium. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ò meum dulce Decus, ac Præſidium Vale. Diniæ, prid. Eidib. Septembr. M. DC. XLIX.

EIDEM.

DEdi quidem heſterna luce ad te literas per Creiſſetum; at non debeo committere, vt Ciuitatis nomine Charambonus ad te diſcedat, quin ſchediolo ſignificem, & eſſe illum mihi amicum, parentiſque, qui olim fuerit mei amantiſſimus, filium; & fuiſſe in eo ſemper tuarum partium cordatum, ac vehemens ſtudium. Niſi Creiſſetus tam citò redeat, referre ipſe poterit, quod exemplum Diplomatis renouandi ad te tranſmiſi; ac ſimul narrabit, quid mihi laboris ſuſtinendum ſit, vt obſiſtam, ne milites Chantercerium meum inuadant. Adfuit nempe Thoardi, operam daturus, ne illeinc Sant-Andreana legio, quod iam cœperat, eò irrueret; & donec exſpectat, vt ſchedam hanc tradam, redit ecce quem ad Artaudum Latrunculatorem eo deſtinaui fine, vt ne Santonæa quam deducit legio,

legio, eòdem inuolet, aut excurrat, caueat. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, ac Præſidium Vale. Diniæ. Eid. Septemb. M. DC. XLIX.

EIDEM.

NOn diſceſſit deinceps ad te Charambonus, morbo ſcilicet in ipſo procinctu ex inopinato correptus. Habebis autem eius loco nobilem San-Petreum, ac ipſius mano accipies cum hocce Epiſtolio, quem literarum faſciculum deſtino ad meum Luillerium, quemque velim tua bonitas, vt per quempiam ex dimiſſis iſtheinc veredariis, deferri iubeat. Præſtitit portò quidem Artaudus, ne deſtinatæ quatuor cohortes ex Santonæa illa legione Chantercerium deflecterent; at metus grauis ex eo impendet, quòd qui Sant-Andreani Sedenæ graſſantur, minentur ſe hùc reuerſuros, & deuaſtaturos redeundo quidquid populati eundo non ſunt. Et certè id faciant penè eſt neceſſe, cùm quacunque ſemel tranſierint, efficiatur, [illegible], hoc eſt, nihil reliquum fiat, quò rurſus ibidem conſiſtere poſſint. Mirum dictu, OPTIME PRINCEPS, quàm deſolata, infœlixque Montana hæc regio euadat, ab hiſce commorantibus, progredientibus, regredientibúſque tot legionibus. Id ſanè præter tuam mentem, voluntatémque omninò fit; ſed militarem licentiam nôſti, quæ conſumptis miſerrimorum Oppidorum cibariis, abreptáque, & coniecta in immenſas ſarcinas vnà cum abductis iumentis paupercula ſupellectile, torquet ipſos quoque, cruciatibus diris, quò vſque etiam exhauſerit quidquid corrogari pecuniarum poteſt. Vtinam tibi adſit facultas; nam de affectu non dubito, vt nos, regionem-ve hanc noſtram tot hiſce malis eripias; ne tot inſontes animæ luere pœnas pro ſontibus adeò immaneis diutiùs pergant. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce Decus, ac Præſidium, Vale. Diniæ, XVII. Kalend. Octobr. M. DC. XLIX.

EIDEM.

HÆc ad te ſcribo, OPTIMA PRINCEPS, è meo Chantercceriolo, quod dignata eſt tua bonitas nouo afficere beneficio; ac id ſanè peropportunè; nam tuas literas cùm accepi, aderant iam Equites ſex deſignaturi hoſpitia pro Sant-Andreana legione. Santonæa ab vno, altero-ve die iam abſceſſerat; ac teneor tibi ſignificare, debere me multum generoſo Marcuſſiæ, quatenus cùm foret penè in procinctu vt Seiis hùc deflecteret, vt honorem habuit tuo nomini, ſic literis meis per-humanè reſpondit. Qui haſce ad te defert, vnus eſt ex meis non incognitis tibi famulis. Habere autem ipſas voluit, vt libertatem fratris obtineat, quem Antraguea legio traducere vinctum ideò dicitur, quòd Barolenſis Conſul cùm ſit, teneri illum de pecunia ab eo Oppido poſtulata contendat. Id quid ſit rei probè non capio; ſed coniector præter voluntatem tuam fieri, ac te ideò tanto faciliùs clementem autem precibus accommodaturum confido. Quæ me heic aliquot iam dies apud patrios lares detinet occaſio, grauis morbus eſt, quo quæ mihi eſt Soror vnica, ſic laborat, vt vix vllum maius leuamen, quàm ab ipſa mei præſentia ſortiatur. Id incommodi, ſi abeſſet, poſſet, opinor, breui, quæ mihi nondum planè eſt integra, valetudo prorſus reſtitui natali hocce in aëre; verùm exſpectare par eſt, quid de nobis proſpexerit, conſtitueritque Diuinum Numen. Cæterùm quas literas tuas cum immunitaria Diplomate accepi, Deum immortalem! quanto me voluptatis ſenſu affecerunt? Hui enim, tibi tot, ac tanta ſuſtinenti negotia, tantum licuiſſe temporis, quo prolixas adeò illas dares, ſuccidere, ac me ſimul tanta amoris teſtificatione beare? Quippe, non præclara ſunt modò quæ de amicitia in iis diſſeris, ſed etiam, quæ ſimul facto ipſo præſtas; adeò nihil vnquam commendas verbo, quod opere non exſequaris. Quàm verò es gratioſus, dum rebus publicè iam compoſitis, ſubortiturum tamen ciuile, ſingulare-ve quoddam bellum te inter, ac me minitaris; niſi ego tui rationem in amicitia habeam? Videlicet, quaſi oblitus quantus ſis ipſe, quantulus ego, congredi mecum velle dignaris, eo certaminis genere, quod Athletas exigit pareis; ac pergis non alio donare, quàm amicitiæ nomine, quam ego ſoleo, vt tui ex parte beneuolentiam dicere, ſic mei ex parte obſeruantiam. Vtcumque ſit, minimè hæreo, quin me habeas verè φιλαλήθη, quando ſum reuerà, vt obſeruantiſſimus, ita & amantiſſimus tui. Quod ſi quam me habere rationem depoſcis, eo fortè ſpectat, vt de meo ad te reditu cogitem; Sanctè conteſtor nihil eſſe, quod mihi magis cordi ſit, adeò vel ob hoc vnum expeto fieri his morborum reliquiis immunis. Tu interea bene, imò optimè, ô meum dulce Decus, & Præſidium, Vale, IX. Kalend. Octob. M. DC. XLIX.

EIDEM.

QVi Amalricus te verſum tendit, fuit mihi à teneris annis, & Parentum merito, & indole ſua per-carus. Tendit verò, quòd inaudierit Heſmirium San-Ioanneum ſibi ex Sorore Nepotem apud te, producem-ve tuum, traduci, vt reum deſertæ militiæ; ac in eo ſit, vt fidem tibi excuſationis faciat, veniámque, ſi quid eſt ab illo ætatis inſcientià peccatum precetur. Dederat adoleſcens nomen legioni primariæ tui Equitatus, ac fuerat etiam per turbas illas San-Sebaſtianas commilitans. Cùm diſcedente verò deinceps & non procul heinc tranſeunte legione domum diuertiſſet, vt ſibi de quodam, quem eſſe heic nôrat generoſo equo prouideret, contigit, vt equus, caſu neſcio quo inter probandum, conciderit, & Equiti ſuo, San-Ioanni nempe perfregerit tibiam. Quare & hoc ipſi obſtaculo fuit, quominùs ſe ad cohortem ſuam, vt exoptârat, reciperet, & poſtulante occaſione, ſuo officio defungeretur. Et ſegnior quidem fortaſſis fuit, aut in caſu huiuſmodi, cui oportuit, ſignificando, aut in petenda, à quo decuit,

abſiſten

abſiſtendi licentia;ſed quòd facere, nondum rerum ſatis expertus, potuerit, vt condonandum ætati eſt, ita tuâ eſt indulgentiâ dignum. Reuerſus mox meo Chantercerio, Sororem reliqui graui ſemper morbo periculosè laborantem, tametſi Lautaretius bene ſperare me ſemper iubet. Debemus Deo nos, noſtráque בעינו יעשה : יהוה הוא : הטוב Ipſe, Deo bene propitio, videor mihi in dies conualeſcere;ac eſt ſolùm, quod verear, ne quæ tuſſis antè remiſſior,primis hiſce frigoribus non-nihil recruduit, ingraueſcat. Admoneor proinde, vel hac ipſa re, vt Cælum clementius experiar; ſicque quam-primùm potero, ante Hiememne conueniam. Vale intereà, Optime Princeps, ô meum dulce Decus, & Præſidium, Vale. Diniæ, III. Non. Octobr. M. DC. XLIX.

EIDEM.

Haud debeo ſanè committere, vt meis ſine literis Præſul meus ad te diſcedat. Optàram ego vnà cum ipſo ad te reuiſendum inſtituere iter;neque per illum profectò ſtat, quominùs me eadem lecticâ conuehendum dem comitem;at non licet mihi eſſe tam fœlici, quòd Germana mea ſic adhuc laboret, vt de deſerenda, quo-vſque non-nihil meliùs habeat, cogitare minimè poſſim. Spem facit Lautaretius fore, vt niſi ante finem menſis, ſaltem breui poſt diſcedere liceat. Quare &, Deo bene propitio, illicò ἀπὸ τῶν παναγίων, redire ad te dabitur;ac vti ſpero, ob illuſtris Infantis nuptias gratulari. Nimirum Sponſus ille eximius penè iam, vt audio, pro foribus eſt,réſque in ipſo eſt procinctu. Vtinam è Cælo adſit Hymenæus, qui

—— Et ſolemnia verba
Et latos vultus & fœlix adferat omen?

Reuerſus ad nos Amalricus dici non poteſt, quantis præconiis immenſam illam bonitatem in ſe effuſam exaggeret. Ipſe qui tibi ſolidam debeo, rubore ſuffundor, quòd illi tegendæ continentem penè occaſionem faciam. Ad valetudinem quod ſpectat, eſt ea iam fauente Cælo, ſatis propitia; niſi quòd importuna tuſſis, quam mihi penè euanidam poſterior febris reddiderat, quaſi poſtliminio regreſſa,ſuas videtur actura vices. Verùm,vt lubet Numini, ita par eſt nos eſſe comparatos. Tu, ô Principvm Optime, ac dulce meum Decus, quàm optimè Vale.Diniæ,XII. Kalend. Nouemb. M. DC. XLIX.

EIDEM.

Referent, qui ad te contendunt ex noſtris Conſulibus duo, alter quidem, vt Comitiis abs te conuocatis interſit, alter verò vt, quantum licet, teſtatam Vrbis nomine gratitudinem faciat; referent, inquam, idcircò me in dies pauculos diſceſſum differre, quòd quæ mihi negotia cum ipſa Ciuitate ſunt, nondum planè confecta fuerint, & in eo ſint tamen, vt breui abſoluantur. Optandum fuerat ipſos adeſſe;verùm quòd abeundi neceſſitas fuerit,demandata eſt cura tum collegæ eorum in Vrbe ſuperſtiti, tum aliis quibuſdam Ciuibus primariis, vt cœpta perficiant.Spes eſt proinde,vt niſi hac tota hebdomade res peragatur, id fiat ſaltem primis inſequentis diebus; ſicque ad te diſcedere aut mediis, aut poſtremis liceat. Exopto certè quam-maximè; quoniam tum adeſſe non licuit, cum generoſus Princeps acceſſit,

—— ὑπὸ δ' ἴαχε δῶμ' ὑμεναίῳ,

Saltem & breui conuenire,& coràm bene apprecari,

χαίροις, ὦ νύμφα, χαίροις εὐπένθερε γαμβρέ.

Tu bene interim ſemper Vale, ô & Principum,& dulce meum Decus. Diniæ, III. Non. Nouemb. M. DC. XLIX.

EIDEM.

Iuxta literas, quas poſtremas dedi, conſtitueram perendie, ſeu pridie Eidus diſcedere; verùm eo ipſo, quo ſcripſi die, eadem me cepit infirmitas quæ anno ſuperiore, eodémque hoc menſe detinuit Lugduni. Continui me proinde in lecto; nec potui niſi heſterna luce ex eo ſurgere, vt mea ex bibliothecula, quos præmitto libros ſeligere poſſem. Heinc quia nolueram tuâ illâ indulgentiâ nimiùm abuti, mihíque equum comparâram, quo non incommodè veherer, conſilium capio iam de Lectica, de qua iuſſiſti, non recuſanda; ſcribóque ad Deſnoſium tuum à Sacris optimum, vt eam heic adeſſe XI. Kalendas procuret. Videlicet ſpero me, Deo propitio, eas interim vireis recuperaturum, vt me itineri impunè ac eo præſertim genere vecturæ, committere valeam. Qui haſce tibi literas reddet, Oreſonius eſt, filius ſcilicet optimi in Sede huius vrbis Seneſcallica Conſiliarij. Is ad te contendit, quòd cùm prædium habeat in Oppidulo vocato *Archail*, permotus aliunde eâ miſeriâ fuit, qua pauculi illi, qui eum loculum incolunt, miſerè laborant. Sunt in eo familiæ ſolùm pauperculæ quatuordecim, neque enim plura ſunt, ſeu aggeſta ſeu in villulas diſperſa tuguria. Cùm res verò ita ſe habeat, ecce homines Marculſenſes indignati, quòd Santonæa legio illis prætermiſſis, ad ſe, aliaque Oppida diuertiſſet, tuæ impoſuere Celſitudini,dum obtinuere, ab ea decretum, quo miſeros illos poſſent cogere ad ſoluendum facta in legionem expenſa. Fuere autem adeò immites, ac ferrei, vt impetu facto in eos irruerint, & omneis omninò, quos habebant βοῦς ἀροτῆρας, omneis omninò aſinas, omneis omninò ouiculas,capelláſque abduxerint;ac id quidem pridie, altero-ve die ante Nundinas, quibus infœlices ſperabant eiuſce peculij commerciolo ſibi in Hiemem prouidere. Ij ſequuti ſunt prædatores illos, fœnum comportantes, quo armenta, hoc eſt ſuam ſpem totam alerent: acerbè autem ab iis repulſi, acceſſere omnes ad Ciuitatem ſupplices, & bonorum omnium vt commiſerationem in ſe, ſic in feros illos, atque barbaros, indignationem concitârunt. Barbari profectò audiere, ex quo præſertim admittere vadimonium nullum voluere, ac petiere ſibi reipsâ libras quater mille, atque

quingentas

quingentas numerari; cùm miſeri illi vix ſint totidem denariis perſoluendis pares. Rem itaque, OPTIMS PRINCEPS, tua bonitate dignam facies, ſi reddi illis miſeris totam eam prædam mandaris, ac iuſſeris quoque Authores tantæ ſæuitiæ increpari. Pete, amabo, ex Artaudo, cuiuſmodi ſit ille viculus. Nempe, cùm fuiſſet abs te extortum, vt eò diuerti legionem memoratam præſcriberes, ipſe præſens fuit omninò præſcripta mutare coactus; & Marcuſſia quoque te coràm ſpectata, ne momento quidem hærere ſuſtinuit. Demiratus nuper fui admodùm, cum tuis ex literis agnoui fuiſſe ex noſtris hominibus aliquos adeò pertuicaceis, vt fuerint de Creiſſeto apud te recentiùs conqueſti. Quippe ex quo ille abs te rediit, ſemel duntaxat petiit, non quidquam à ſe aliunde expenſum; ſed ducentas duntaxat libras erogatas in milites, quibus eſt tutatus Bedenenſem Arcem. Sed nempe illi, vt ne eas quidem ducentas libras ſoluerent, querelam illam inſtituerunt; puduitque eos planè, cùm rem mihi ingratitudinem exprobranti, perſpectam nouerunt. Diſceſſurum me re infecta cum Ciuitatis hominibus, Conſulum abſentiam cauſantibus, prouideo: diſcedam tamen lætus ea ſpe, quòd ad te demùm ſim acceſſurus. Vale interea quam-optimè, ô & Principum, & dulce meum Decus. Diniæ, IV. Eidib. Nouemb. M.DC.XLIX.

EIDEM.

ACcepi, exoſculatúſque eximium Epiſtolium ſum, quod ſtatim ἐν δάπέτῳ θυμῷ ſcribere ad me tua bonitas eſt dignata. Id obſtupeſcerem, niſi qua in me animi propenſione ſis, tot iam argumentis haberem perſpectum. Sperabam, vti & par erat, ad te literas prior dare; tu verò, ne foret amoris πρωτεῖον, quo nos vinceres, id, quod omninò mei fuit officij, præoccupaſti. Hoc vt honori mihi eſt, ita de te non conqueror; neque meam cauſor ſegnitiem, quòd tu anteuertens omnem diligentiam hanc mihi peccandi, ſi peccatum fuit, neceſſitatem feceris volens. Nihil hærebam, quominus illud, quod ſignificaſti eueniret; ſed nempe ter-Optimus Deus quò ſit omnia verſurus, nouit; ſperandúmque eſt, vt nihil non bene. Apprecor ſolùm proſperum iter; quando & aliud nihil ſupereſt, niſi vt continenter vota pro tua incolumitate, fœliciſque rerum ſucceſſu concipiam. Luillerius meus ægrè ſemper, lentéque admodum conualeſcit; concluſúſque adhuc cubiculo degit; niſi quòd migrauit ad me, vt donec vterque heic ſumus, vnà diuerſemur. Muſæum tuum inuiſo frequens, cuius meus quoque Poteria curam quam poteſt maximam gerit. In eo eſt, vt omnia inuoluta euoluat, cæcóque aceruo eximat; libros, qui Elencho deerant, additurus, ac cætera omnia ita digeſturus, vt cùm heinc diſcedam, ſingula diſtinctè, explicatéque Belmontio committam. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMS, ac meum dulce Decus, Vale. Tolone, XIV. Kalendas Ianuar. M. DC. L.

EIDEM.

QVòd ſpes ſit, vt literæ meæ te Lugduni conueniant, ideò paucos verſus illuc deſtino, quibus apprecari iter proſperum pergo. Valeo ipſe ſemper, Deo bene propitio, ac habet ſe quoque Luillerius iam meliùs. Cœpit nudius-tertiùs vt domo exire, ſic adire Parœciam, εὐχαριστίαν τῆς εὐχαριστίας aſſumptione perſoluturus. Sperat animum aliquoties elegantia, varietatéque Muſæi tui reficere; ac vbi tempora præſertim pomeridiana arridebunt. Perſtat Poteria meus in rebus indigeſtis ſic digerendis, vt, ſi quid opus fuerit, facili negotio poſſit comperiri. Tu, vbicunque fueris gentium, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Tolone, VII. Kal. Ian. M.DC.L.

EIDEM.

HAllucinatus ante octiduum ſum, cùm fore, vt te meæ literæ Lugduni conuenirent, ſpes fuit. Nunc, cùm ſis *Aleſi*, deinceps aliquantiſper commoraturus, haſce eò do, vt iſto anni ſemi-ſæculique reſidui initio non fœlicem modò anni decurſum tibi apprecer, ſed comprecer ſimul tranſcurſum fœlicem in proximum ſæculum; vt poſſis vidiſſe te tria, quaſi alter Neſtor, ſæcula gloriari. Apprecor verò etiam Illuſtriſſimæ Heroinæ, totique Familiæ omnia proſpera, ac negotiis tuis optatum ſucceſſum. Cœpit iam Luillerius Muſæum vnà mecum inuiſere, amœnitatéque illius recreari. Secreuit Poteria meus omnia, digeſſitque in faſciculos; literas videlicet Regis, Reginæ, Adminiſtrorum, Parentis, Cognatorum, affinium, aliorum, mei etiam complureis; Diplomata quoque, & Placita varia, Contractus item, rationéſque Colonorum, & alia, præter libellus, chartáſque multas Geographicas, Phragmographicáſque; & fartaginem quandam nihili. Vale, PRINCIPVM OPTIMS, Vale, ô Decus meum dulce. Tolone, poſtrid. Kal. Ian. M. DC. LI.

EIDEM.

QVid heic gentium rerum geratur cognoſces abundè ex literis aliis. Mihi, quod ſcribam nihil ſupereſt, niſi quod tibi proſpera omnia ſummis votis ſemper exopto. Accipio te ſemper optimè valere; hoc ipſum verò eſt, quod imprimis noſſe expetitum, cum-primis delectat. Ipſe, quando mea quoque tibi valetudo ita eſt cordi, bene, propitio Numine, valeo. Cœpit Luillerius heſterna luce luſtrare Vrbis pomœrium; tametſi non-niſi lentè conualeſcit. Poteria meus in eo iam eſt; vt omnium librorum, quo ordine ſunt per pluteos digeſti, ſuccinctum texat Catalogum, quo omneis Belmontio & adnumerare, & adprobare facilius ſit. Mandabo deinceps, vt duo illius exempla

deſcribas, quorum à Belmontio, obſignatorum alterum tranſmittam ad te, alterum mihi habeam, tibique adſeruem, ſi fortè quod fuerit tranſmiſſum, caſu aliquo interciderit. Vale, PRINCIPVM OPTIME, Vale, ô Decus meum dulce. Tolone, XVII. Kal. Feb. M. DC. LI.

EIDEM.

ADuectis tam ſerò tuis literis non poſſum ſi velim multis reſpondere. Quanquam quid opus pluribus? Cùm approbanti tuum illud totum præclarum ratiocinium, vnum ſufficiat verbum, ſubſcribo. Doleo & ego Memmium illuſtrem Præſidem fato functum (ſcilicet me quoque, vt nôſti, amabat) ſed omnes nimirùm eodem cogimur, ac omnium ita verſatur Vrna, vt ſua cuique ſors ſeriùs ocyùs exeat. Exempla legi literarum, quæ fuere ad te ex Aula conſcriptæ; ſpes eſt vt omnia bene vertant: ſed times, opinor, ſemper Danaos. Eſt aliquid tamen credendum fortunæ, quæ fortaſſis quoque, donec lentè incedis, commutare omnia poterit in melius. Faxit Deus ter-Optimus, ac te cum-primis incolumem, ſeu in ſtatione maneas, ſeu in itinere pergas, ſeruet. Valeo ipſe ſemper, Deo propitio, bene. Tu, ô PRINCIPVM, OPTIME ac dulce meum Decus, quam-optimè Vale. Tolone, VII. Kal. Feb. M. DC. LI.

EIDEM.

NOn proſſus vanè conieci nuper, fore, vt dum lentè incederes, res compararentur in melius. Scilicet ſpes nobis ſit magna, vt occaſione proxima Cognatos tibi Principes eſſe in libertatem aſſertos audiamus. Non hæreo proinde, quin deinceps greſſu non-nihil concitatiore pergas; tametſi, quia non appuliſti, niſi nudius-quintùs Lugdunum, vix eſt, vt iſtæ literæ non præuertant tuum in Vrbem aduentum. Sunt heic qui rediturum te priuſquàm ad Aulam perueneris, ſperent; ipſe id exoptare quidem, at ſperare tamen non auſim. Vtinam ſolùm moram non trahas, ac breui nos bées tuo reditu. Curatur ſemper Muſæum tuum, quo ſtudio par eſt, nihilque iſti quaſi Parnaſſo, præter ſuum Apollinem, deeſt. Diſceſſit Luillerius ante ſeptem dies Maritimam oram lecturus; at ferre tamen me comitem, niſi Hieras vſque non voluit. Dies aliquot cum optimo Graſſenſi Epiſcopo moratus, regreſſurus eſt Draguiniano, Brinonia, ac Belgeoſerio in hanc Vrbem. Quid deinceps conſilij capturus ſit, dies docebit. Tu vbicunque fueris, eſto ſemper ſoſpes, ac Vale. Vale PRINCIPVM OPTIME, ô dulce meum Decus, Vale. Tolone Eid. Feb. M. DC. LI.

EIDEM.

SPes eſt, quantum nobis è longinquo licet quadamtenus conÿcere, te his ipſis diebus aut iam perueniſſe, aut mox perueturum Pariſios. Haud multùm hæremus quin, vt res ſe habent, appulſus illùc tuus ſit auſpicatiſſimus; quin omnia, vt exoptas ſuccedant; quin animo ſis redeundi ad nos; quin te, Deo bene propitio, proſperè redeuntem breui excipiamus. Hæc bonorum omnium ſunt vota; vtinam Deus illa fortunet. Literas habeo à meo Luillerio Monæco ſcriptas à diebus quinque; erat tunc illeic in procinctu, vt Triremis facta occaſione, Genuam ſeſe reciperet, vnde & coniector Romam conceſſurum. Spero ipſe ſolidum adhuc in hac Ciuitate menſem degere; eáque potiſſimùm de cauſa, vt ſubodorer interea quid ſperare liceat de tuo reditu, quo quid diſcedenti agendum de ſarcinulis ſit, prouideam. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, bene ſemper Vale. Tolone, X. Kalend. Mart. M. DC. LI.

EIDEM.

TArdè quidem, ſed bene eſt tamen, quòd ad me tandem tuæ literæ Lugduno datæ peruenerunt. Beaſti me nempe, quòd & te, totámque Familiam valere intellexi; & factus certior abs te ſum, habere ſe iam proſperè Cognatorum Principum res; tametſi idipſum ex aliorum præuertentibus literis iam nôram. Ecquam-verò, putas lætitiam animo meo peperit, quòd te iam quaſi reſpirantem, ſperantémque meliora perſenſi? Sic Phœbus tandem poſt nubila; ſic Deus tranquillum poſt tempeſtatem facit. Hæc eſt mutatio dexteræ Excelſi, digitúſque Dei eſt heic. Vtinam, vt cœpit, ſic opus perficiat. Coniicimus te eſſe iam Pariſiis; ſperamúſque breui, vt illùc appuleris, accipere. Plura ſcribere, ſi velim non poſſum, Tabellarius enim qui ad nos Taraſcone venit, vrget reditum. Vbicumque fueris, bene tibi ſit, ac ſit Dominus Deus ſemper tecum. Vale, PRINCIPVM OPTIME; ô meum dulce Decus, Vale. Tolone, IV. Kalend. Mart. M. DC. LI.

EIDEM.

SCripſi ad te quidem ſolùm nudius-tertiùs; verùm tenere me non poſſum, quin occaſione publici Curſoris haſce ad te literas dem; vt gratuler tibi, quam ſummam lætitiam attuliſſe is debet, qui cariſſimorum tibi Capitum libertatem renuntiauit primus. Nempe, tametſi tanta ea fuit, quæ tibi ex Briennæ literis acceſſit, quantam mihi ſignificare Lugduno ſcribens dignatus es; quia nondum tamen Regia voluntas exſequutioni demandata pro tuis votis fuerat, ſubeſſe adhuc poterat, quamobrem Danaos timeres; at iam, cùm non modò donatos libertate Principes, ſed etiam in Vrbem appulſos, & ingenti acclamatione, applauſúque exceptos didicerimus; facilè ſanè coniectu eſt, quàm fuerit immenſum, quo fueris perfuſus, vbi iſta

primùm

primùm acceperis gaudium. Gratulor verò etiam quam ſecuritatem tibi factam ſentio; tum ob hanc ipſam libertatem, tum ob eum depulſum, cui tam Græca fides (quippe & Dores Græci ſunt) quemque veritus, tam lente incedebas. Idem interim tibi contigit, quod Pro-Auo tuo Magno Mon-morantio; adeò plærumque è re eſt, quod dicitur *σπεύδε βραδέως*. An verò gratulabor quoque quam incredibilem lætitiam Ciuitas hæc teſtata eſt, ob renunciatam, quam tantis votis, & vel tui amore, expetierat libertatem? Nequicquam ſanè non eſt, quòd illam exſtitiſſe dico incredibilem; quippe ne ego quidem fidem adhibere, niſi domo in vicos plateaſque egreſſus, potuiſſem. Videre enim erat, omneis cuiuſque conditionis, ſexus, ætatiſque homines, ſpontanea quadam exſultatione tripudianteis, cantanteis, identidémque inclamanteis, *Viuat Rex*, *Viuant Principes*. Scaturiebant vndique vini fontes, circunferebantúrque Cyathi, ac lagenæ, quæ paſſim epoto vino, effringerentur. Nemo fuit, qui vittis cæruleis ſe exornatum noluerit; ſupputatúmque eſt, fuiſſe ex illis vltra millia vlnarum trigiuta coëmpta. Ditiores nimirùm ſibi ipſi quæſierunt; Conſules autem publicitùs diſtribuerunt in pauperiores. Turma Equitum erat ex ſelectiore iuuentute, quæ enſibus ſtrictis, elatiſque per Vrbem incedens, ingeminandis acclamationibus occaſionem faceret non paruam; neque deerant Pedites, qui certatim cum tuæ legionis militibus idem præſtarent. Quódque admiratus potiſſimùm ſum, fuere fœminarum aliquot cohortes, quæ haſtis, moſquetiſque inſtructæ, præripere militiæ laudem ipſis militibus viderentur. Debetur verò id quoque gratiæ Roberto, & Mauritio Palatinis Principibus, quòd ſe tota die Ciuibus commiſcuerint, & ad omnia tripudia, maximéque illa, quæ in Publica Ciuitatis Domo, Conſules inſtituere, ſaltârint. Nihil de confluxu in Eccleſiam dico, vbi in gratiarum actionem celebre, quod vocant *Te Deum* decantatum eſt; nihil de ignibus tota Vrbe accenſis (quos geminos etiam illi accenderunt, quorum domibus patent gemini, ſeu in duos vicos exitus) Commemoto ſolùm nihil poſſe addi ad reboatum, quo non modò tota circum-Ciuitas, multiplicatis machinis, ſed & totus præſertim Portus repetitò intonuit; cùm omnium & Triremium, & vt maiorum Nauium, ſic nauigiorum quoque minorum, quæcunque illis fuere (ſcis autem quàm multa) bellica tormenta bombum excitârunt, idque vbi primùm ingenti pyra ad Publicam Domum accenſa cohortes tam Ciuium quàm militum omnes moſquetis ſuis concrepitârunt. Ipſe certè, cùm accepiſſem quo apparatu res inſtrueretur, eſſe ſpectator, auditórque ex tuo ipſius Muſæo volui; ac dici non poteſt, vt me ϗ θέαμα, ϗ ἀκρόαμα delectârit. Iſta pluribus ex aliis cognoſces; interim verò, quia ex me quoque rem non iniucundè accepturus es, cenſui eam paucis ſignificandam; vt votum ſimul innuerem, quo intereſſe ſimili ob tuum aduentum ſpectaculo exopto. Intereà verò, Principvm Optime, ac dulce meum Decus, Vale. Tolone prid. Kal. Mart. M. DC. LI.

EIDEM.

Scribebam nuper, quantâ lætitiâ tota hæc Ciuitas exſultaſſet, quo primùm die acceperat factam Principibus libertatem. Lætitiam dicebam incredibilem; quid putas verò dicendum iam, vbi intelliges fuiſſe illam ſolùm inſequentis quaſi proludium? Scilicet deinceps tota hebdomade (ſolâ VI. feriâ exceptâ) nihilo inferior exſultatio fuit; quin-etiam, ignibus ſecluſis, celebrior longè exſtitit. Quippe non inceſſus militaris modò; non modò choreæ, ac tripudia; non cætera modò fuere continuata; ſed acceſſere etiam largitiones oppidò inſignes, ac exhibita publicè conuiuia; ídque tam in Aula Domus Ciuicæ, quàm in plateis, viciſque mediis, inque ipſo quoque Sphuriſphærio, quod eſſe extra pomærium noſti. Quanquam nihil neceſſe eſt, vt ſpeciatim quidquam deſignem; cùm ſis perſpecturus ſigillatim omnia ex ea narratione, cuius typis mandatæ exemplum haud-dubiè accipies. Agnoſces ex ea fuiſſe abs me nuper prætermiſſa quamplurima, & vittas cùm dixi cæruleas, addi debuiſſe iſabellinas, & flauas; nempe ad inſigne familitij tui, cenſuere Conſules addendum tum attinens ad Principes, tum proprium ſuæ Ciuitatis. Literæ Caldemontio pridie tui diſceſſus datæ, ademerant iam nobis ſpem accipiendi abs te occaſione hac literas Pariſiis. Vtinam verò proxima liceat nobis accipere te fœliciter illûc appuliſſe. Bene intereà Optime Princeps, ac dulce meum Decus Vale. Tolone, Non. Mart. M. DC. LI.

EIDEM.

Mearum aliquot ſuperiorum literarum prolixitatem harum breuitas compenſabit. Quin-etiam aliis diſtractus curis, nullas impræſentiarum darem, niſi & non poſſem non teſtari lætitiam, quam ob tuum fœlicem in Vrbem appulſum, animo concepi; ac non tenerer congratulari, quem te tota Aula maximum tuliſſe applauſum renuntiatum eſt. Vnum eſt, quod prætereà facere miſſum non valeam, incidiſſe me nempe nudius-tertiùs in addictiſſimum tibi Equitem Villagium, ac non potuiſſe de ſuo fato conquerenti non condolere, maximéque vbi vnâ operâ & factam ipſi iniuriam, & fractam tibi fidem perſpexi. Id ſcilicet commemoro, vt innuam videri è re tua eſſe, dare operam, donec iſtheic degis, vt res in integrum reſtituatur. Quot verò, & quantis nominibus è tua re ſit, ipſe meliùs noſti. Feſti dies heic nondum ſunt completi. Quid putas, vbi ob exoptatum reditum tuum inſtaurabuntur? Bene intereà, Optime Princeps, ac dulce meum Decus, Vale. Tolone, III. Eidib. Mart. M. DC. LI.

EIDEM.

EX iis quidem, quæ ad me Neuræus perſcripſit, intelleximus fuiſſe literas abs te datas; ſed nullas tamen neque Belmontius, neque ego accepimus. Præclarè ſeſe interim res habet, quod præclare vales. Conſtitueram ſub hoc ſolùm tempus ex hac Vrbe diſcedere, vt ſi qua poſſem ſubodorarer, quid ſperandum foret de tuo reditu, quo, pro vt deberet maturè, tardató-ve contingere, meam ſupellectilulam relinquerem, aut abſportarem. Cùm nihil adhuc ſubſit, vnde aliquid non penitùs vanè coniiciam (qui rumor eſt enim etiam literis hominum noſtrorum, qui iſthetc ſunt creber, eſſe pro votis dumtaxat poteſt) ideò cogito moram adhuc ad proxima vſque Feſta trahere, quando ipſiſmet Feſtis is Curſor aduenturus eſt, qui poſſit præcisè reſponſum ad haſce literas perferre. Non ſanè quòd velim, vt ipſe tot inter negotia perſcribas ad me; ſed quòd exoratum te cupiam, vt dicas Neuræo fidiſſimo in aurem, quonam proximè tempore eſſe te reipſa rediturum putes. Nimirùm, ſi nôrim id breui futurum, vix pauca aliqua emouebo; ſin fortè non ante Æſtatem, & quovſque Rex euaſerit Maior, diſceſſurus ſis, tum ita comparabo me, vt poſt menſem domi tranſactum, quo mea componam negotiola, poſſim te Pariſios ante Ioannalia conuenire, ac veteres illos tam bonos, fidóſque Amicos inuiſere, Bene intereà, OPTIMA PRINCEPS, ac dulce meum Decus, Vale. Tolone, ipſo die Verni Æquinoctij. M. DC. LI.

EIDEM.

ID tibi euenit, OPTIME, PRINCEPS, quod plæriſque hominum noſtrorum, qui vbi appulere primùm ex Prouincia Pariſios, ſolent iactura aliqua valetudinis pertentari. Gratiæ tamen Deo Optimo habendæ, quòd tua hæc inualetudo principes parteis non attingit, & ex earum genere eſt, quæ periodo breui terminatur. Vtinam proxima occaſione conualuiſſe te integrè, accipere liceat, Nullus hærebam, quin illa effuſa huiuſce Vrbis exſultatione afficereris magnoperè, quando illa te, tuámque lætitiam, ob liberatos Principes, occaſionem non poſtremam habuit. Delectat, quod ſcribis te ad Conſules primo quoque die literas daturum; id ſanè & illi merentur, &, quantum perſpicio, è re tua eſt. Sic enim per vices illorum, vt ſpes ita conſtantia eſt ſuſtentanda. Quod de Aula ſcribis, videre mihi videor; vouendum verò interim eſt, vt Deus omnia optimè vertat. Id audire præſertim iuuat, quod affulgere ſpem aliquam futuræ pacis interſeris; eò nempe ardentiſſima bonorum omnium vota concurrunt. Faxit Deus ter-Maximus, vt breui tanto bono beemur. Tu verò, OPTIME PRINCIPVM, ac dulce meum Decus, Vale. Tolone, VI. Kalend. April. M. DC. LI.

EIDEM.

DOleo tibi aliquid adhuc ſupereſſe incommodi; ſed bene eſt tamen, quòd vehementia illa ita remiſſa hactenus ſit, vt defluxio breui euanida ſperetur. Nôram aliunde, quod de Nobilium conuentibus ſignificas; vtinam bene omnia cedant. Nullum videtur quidem tutius, efficaciúſque remedium, quo laboranti Galliæ ſuccurratur, quàm efflagitata illa à Cleri, Nobiliúmque Ordinibus generalia Comitia; ſed neſcio tamen, illa-ne ſint in voto potiùs, quàm ſpe habenda. Id nimirum, ſeu Aula timeat, ne quæſita ex quo celebrari Comitia deſierunt, Authoritas quicquam minuatur; ſeu Curia impatienter ferat, excidere ab ea, quam Comitia ſibi detractam ipſi acceſſiſſe conquererentur. Fieri certè exinde poteſt, vt ſtante ab Aulæ partibus Curia, iſta Ordinum conuocatio aut denegetur, aut eludatur; vtcunque aliunde verendum videatur maximoperè, ne ſi fortaſſis Nobiles videri degeneres nolint, magna aliqua rerum perturbatio ſequatur. Auertat Deus omnia mala; ac te cumprimis incolumem ſeruet. Sperandum faciunt literæ omnes, fore, vt breui ad nos aduentes; ipſe præſtolor quid proxima occaſione ſis ſignificaturus. Bene intereà, OPTIME PRINCIPVM, ac dulce Decus meum, Vale. Tolone, III. Non. April. M. DC. LI.

Viro Eruditiſſimo, CLAVDIO BARTHOLOMÆO MORISOTO,

PETRVS GASSENDVS S.

ACcipio ecce nunc dumtaxat quas ad me dare literas ad diem ſuperioris Decembris XXIV. voluiſti. Quo id fato contigerit, (quando præclatus Barberius adeò ſolet in tranſmittendo eſſe diligens) neſcio; ſed eſt profectò, cur ſummè doleam, tum iſtas tam ſerò aduentaſſe, tum illas quas antecedenter conſcriptas innuis, intercidiſſe. Subeſt nimirum, cur aut me non ſat magni duxiſſe illum, quo beaſti me, honorem cauſeris; aut repures fuiſſe me nimiùm in reſcribendo negligentem. Enim-verò, Eximie Vir, & habeo ſanè maximi tibi in amicum cooptari, qui eruditionem, virtutémque tuam ſuſpicio maximoperè, & ſanctè affirmo me vno tenore pellegiſſe tuas literas, ac hiſce exarandis manum adhibuiſſe. Significauit Barberius ſe accepiſſe ſimul abs te quod ad me tranſderet exemplum nobilis illius tui Supplementi; pro illo itaque gratias ago, addóque me opus tanti facere, vt dignum ducam, quod Ouidius ce diuiuus pro ſuo agnoſcat. Profectò enim Argumentum tanta imitatione à te continuatur, & ad metam perducitur, vt ſeu inuentionis ſolertia, ſeu rerum delectus, ſeu ſtyli facilitas, ſeu quidvis demùm aliud ſpectetur, nemo non illud pro Ouidiano habiturus facilè fuiſſet, ſi aliquis ipſum tanquam è Bibliotheca vetere erutum venditaſſet.

Gaude proinde nobili fœtu, digniore ſanè qui deinceps cum Ouidianis Faſtis excudatur, quàm ſupplementum illud Maffei cùm Virgiliana Æneide. Ecquid enim habet iſtud comparandum cum immenſo illo labore, qui tibi exanthlandus fuit, vt illam rerum varietatem, quæ in tempora, temporúmque cauſas, ſinque ortus Siderum, & occaſus digereretur, corrogares? Plura aliàs maiore otio, iam enim iſta ſolùm attingo, ne abs me diutiùs deſideres quam abs me gratiam iure exſpectas. Vale, Vir Præclariſſime, & me, vt cœpiſti, ſic amare petge. Scribebam Tolone Diniam diſceſſurus, III. Non April. M. DC. LI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

GRatias babeo, OPTIMA PRINCEPS, quòd ipſemet rogarui meo facere ſatis volueris. Nihil ergo ante id, quod præſtituis, tempus de meo ex Prouincia diſceſſu conſtituam; cogito ſolùm proximis diebus lareis eo fine reuiſere, vt negotiolis compoſitis, valeam tibi deinceps hærere conſtantiùs. Ne interim verò quidpiam detrimenti ex mei abſentia tuum Muſæum capiat, ecce iam Belmontio ſic clauem commiſi, vt ipſi priùs adnumerârim, adprobarímque contenta omnia, confecto Indice per meum Antonium Poteriam, cui ipſe Belmontius manu ſua ſubſcripſit. Curaui autem duo fieri eiuſce Indicis exempla, quorum vnum iam tradidi Belmontio, alterum ad te cum his literis tranſdo vt nôris quid id rei ſit, ac, ſi vacet aut lubeat, poſſis iſthinc tuum Muſæum breui momento perluſtrare. Ille eſt nempe pro pluteorum, loculamentorúmque ordine confectus, ac licebit præſertim libros quo quemque loco memineris fuiſſe relictom internoſſe. Dico autem præſertim libros; nam quia cætera fuere confuſanea; illa ita digeſta ſunt, vt cùm meminiſſe vbi ſingula fuerint relicta potis non ſis, vbi tamen iam habeantur, deprehendere poſſis. Lætor omnia ſenſim in Aula tranquilliora euadere; ac illud maximè negotium de conuocandis Comitiis, Aurelianenſis prouidentiâ, authoritatéque compoſitum fuiſſe. Delectat etiam magnoperè quam facere pergis induciarum ſpem; ac ſcribens potiſſimùm Heroïnam illuſtriſſimam intercedere, quæ ſit vt virili prudentia, ſic fide apud parteis oppoſitas ſumma. Permouebit fortè Hiſpanum, vt manus non inuitus det, quòd res Neapoli iterùm turbantur, quódque in Cataloniam ij Duces aduenturi ſunt, ſub quibus nihil à deſtinatis eò viribus ſit timendum. Fortunet Deus omnia, ac præſertim præſtet, ne ſuo tempore occaſio vlla incidat, ob quam id quod Nobilium Ordo timendum iam fecit, malum recrudeſcat. Tu intereà, OPTIMA PRINCEPS, ac dulce meum Decus, Vale. Tolone IV. Eid. April. M. DC. LI.

Quos in tranſmiſſo Indice libros habebis; præter deſcriptos in Aquenſi Catalogo, qui intra Muſæum relictus eſt, cuiuſque ipſe Exemplum habes, ipſi ſunt qui fuere reperti in Miſcellanea illa congerie, ac inde eruti, appoſitique loco vacuo, ad pluteum imminentem oſtio, quo ex Muſæo Cubiculum itur. Fuere porrò omnes adiecti memorato Catalogo, confecto Aquis-Sextiis, etiam vnus qui inſcribitur Magnani Perſpectiua Horatia, *quemque tua cum veniâ mecum deferam, vt ipſum per otium percurram. Vale iterum.*

EIDEM.

DIgreſſus Tolone Dracænam, illícque moratus dies aliquot, acceſſi domum denique, ac reſalutaui lareis nudius-quartùs. Cogitauit ſtatim Tornator Pariſios, ſcilicet ob litem, quæ ipſi intentata in magno Regis Conſilio eſt; neque ſine aliquo meo ad te Epiſtolio diſcedere voluit. Itaque paucos hoſce verſus non alio fine per ipſum do, quàm ne penitùs vacuis, quod aiunt, manibus accedat; nam commendatum alioquin illum facere nihil opus eſt, cùm ipſum iam ſatis & nôris, & ames; & quo apud me loco ſit, non incompertum habeas. Accipies, ipſo referente, quàm Deo propitio valeam proſperè, & quàm acceptus fuerit Conciuibus meus aduentus. Id videlicet, quia memores ſunt beneficiorum, quæ abs te, me intercedente, obtinuerunt; quæque tantò magis iam exaggerant, quantò à tuo diſceſſu, milite non carent. Exſpectabo heic donec innoteſcat, quod eſt inſinuatum de tuo reditu. Intereà verò, quam-optimè ô meum dulce Decus, Vale. Diniæ, X. Kalend. Maij. M. DC. LI.

EIDEM.

DIſcedenti ante paucos dies Tornatori Pariſios literas ad te perferendas dedi. Haſce Aquas-Sextias, oblata occaſione, ſub eo inuolucro ad te deſtino, quo Lugduni exempto Pariſios tranſdantur. Cùm binas, ex quò hûc acceſſi, ex Neutæo habuerim, par eſt reputare tutam eſſe viam, qua ille perſcribit ad me; hócque inſinuo, vt, ſi me fortè beare Epiſtolio velis, quod reddi maturè interſit, id ipſi Neutæo concredas. Quod nihil certè abs te accipiam, cauſam ſuſpicor, quòd literas dare ad Belmontium Tolonem pergas, ac per-raræ ſint occaſiones, quibus heinc illuc, illeinc-ve hûc dare literas reciprocè liceat. Nihil porrò aliud iſtæ tibi, quàm valere me renuntiabunt, ac præſtolari ſemper tuum fœlicem ad nos reditum. Varia ſunt, quæ paſſim de illo iactantur; ipſe verò partium ſtudiis omnia tribuo; &, quod ſupereſt, Prouidentiæ Diuinæ euentum committo. Hoc verò interim ſum certus, nihil poſſe te capere conſilij, quod præter decorum euadat, ac non generoſum animum teſtetur. Quidquid illud futurum ſit, bene ſemper, OPTIMA PRINCEPS, ac dulce meum Decus, Vale. Diniæ, IV. Kalend. Maij. M. DC. LI.

EIDEM.

NVllas ad te, OPTIME PRINCEPS, ante octiduum literas dedi, quòd partim aëris commutatio, partim officiorum varia exhibitio, dederit cauſam febriculæ, quæ me decumbentem per aliquot dies detinuit. Ac non ſum iam quidem ea planè immunis; ſed ea tamen eſt relaxatio, per quam poſſim ac debeam paucos hos verſus conſcribere, tum vt, quî valeam ſignificem, tum vt me habuiſſe ex poſtremis meis, geminas abs te literas renunciem. Spero ipſis, Deo propitio, vbi meliùs habuero paulò vberiùs reſpondere; non poſſum interea continere me, quin teſtatam faciam conceptam lætitiam ob tuum reditum, quem occipis iam facere certiorem. Fortunet illum Deus; faxitque, vt vel quo feciſti tempore ſperandum, vel non longa certè interceptâ morâ contingat. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus meum, Dabam Diniæ, IV. Eid. Maij. M. DC. LI.

EIDEM.

VAleo nunc quoque, OPTIME PRINCEPS, aliquanto, quàm nuper meliùs, Id vel ex eo intelliges, quòd cogitem hoc ipſo manè non modò, Deo bene propitio, ſolemni Sacro intereſſe; ſed ipſe etiam facere. Hoc vnum eſt, ferè quod ſcribere vacat; ſed ferè etiam vnum, ſat coniicio, eſt, quod ex me, & abs me exſpectas. Aliud proinde nihil ſubiicio, quàm quæ vota pro tua ſalute, próque fœlici tuo reditu, vt continenter, ſic ardenter fundo. Vale itaque, ô DECVS PRINCIPVM, Veni, ô dulce Decus meum. Diniæ, ipſo die Aſcenſionis Dominicæ, XV. Kalend. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

BInas iterùm abs te literas, intercedente Belmontio, accepi. Vitam mihi das, cùm quid ſubſit ſpei, minimè alioquin credulus, inſinuas. Et quantum quidem coniicio, non adeò maturo eris reditu, ac plæriſque facta ſpes eſt; ſed futurum quoque illum adeò ſerum, ac plærique ſibi fingunt, non proſpicio. Quocunque tempore is contingat, proſperum tibi apprecor; quanquam quî poſſit contingere, & proſpero euentu non eſſe? In noſtris hiſce regionibus omnia milite perſtrepunt, eáque deprædatio oppidatim fit, vt qui ſimili occaſione cauſabantur tuum regimen, incidiſſe iam potiùs ſe ferreum in ſæculum fateantur. Id dolendum quidem; ſed interim tamen operæ-quaſi pretium fuit, & te abeſſe, & geri iſta, vt, quò omnia pertineant, conſtet. Modij Toparcha nondum ad me ſui Cimeliarchij Elenchum tranſmiſit. Ipſum quamprimùm accepero, ad te confeſtim deſtinabo. Quod mihi, vt Lugdunum me recipiam, ſuades; faciam, Deo bene propitio vbi & vacillans adhuc valetudo erit confirmata; & negotiola aliqua domeſtica peregero. Ecquid porrò dicam, ô PRINCIPVM DECVS, de neſciente modum amore, quo poſterioribus literis me immerentem ſic extchis, vt quadantenus etiam me Principibus inſeras viris, quibus placuiſſe non vltima laus ſit. Nimirum & mihi idcircò Poëtæ dictum accommodas; & ſuſpicionem aſſentationis excuſatione amoliris; & Natalium etiam ſplendorem ipſi virtuti ſubiicis, imitatus, putà Pompeium, cùm ex Oriente rediens, & Poſidonium Rhodi inuiſens, *faſceis lictorios ianuæ ſubmiſit is, cui ſe Oriens, Occidenſque ſubmiſerat*. Profectò, niſi gratias agam, non quantas debeo, ſed quantas poſſum, habebor meritò ingratus; cùm mihi obtingere abs te effuſior amoris teſtatio non poſſit. Sin agam, videbor annuere, ac in me agnoſcere doteis, quæ potiùs quaſi næui ſunt, ex quibus tuus in me amor quaſi lumina (quod dicere ſolent de Parentibus) quædam faciat. Itaque gratias quidem agam pro immenſo illo affectu, quo in me ornando exarſiſti; ſed patieris interim ipſe, vt quod non ſum, reſpuens, mecum habitem, & quàm curta mihi ſit ſupellex, nôrim. Plura dicere pudor vetat, ne pergens me deprimere, vel facete affectatè videar, vel cauſari non ſatis te, quid rei ageres, attendiſſe. Vale, PRINCIPVM OPTIME; ô dulce meum Decus, Vale. Diniæ, VIII. Kal. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

REſcripſi ad te nudius-tertiùs poſt acceptas binas abs te literas. Accepi die heſterna alias, quas Belmontius vnà cum datis ad Epiſcopum meum tranſdidit. Reſcribente illo, ſchedulam hanc addo, tum vt teſter ipſum vltrò ſubſcripſiſſe cyclicis illis literis; ac dignum eſſe, cui circa negotium Euocationum faueas; tum vt, agere gratias pergam, ob ſtudium adeò ſedulum, quo dignaris facere me de rerum tuarum ſtatu certiorem. Quantâ lætitiâ exceperim, quod poſtremum ſignificaſti de Oratoribus inauditis, de Euocationibus conceſſis, de celebrandis Comitiis, de mox decernendo reditus tui tempore, de eiuſmodi cæteris, ipſe, qui me noſti coniicere potes. Cætera inter, OPTIME PRINCEPS, ac dulce meum Decus, quam-optimè Vale. Diniæ, VI. Kal. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

SChediolum ecce ad te tranſdendum, quo momento, qui ad veredarium illud deferat, tranſcurrit, accipio. Recipit in ſe eius Author rem, ſi abs te probetur, ita facilem, ita apertam reddere, vt nihil ſis deſideraturus. Nullas heic literas à Curſore, qui die Maij XIX. Pariſiis diſceſſit, habemus; & quas inſequens attulit, habere nondum poſſumus. Speramus autem ſemper fore, vt omnia tibi bene vertant. Imprimis verò, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale, Diniæ, Non. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

ACcepi, aut accipio potiùs, quas binas abs te literas exſpectare me inſinuabam nuper. Accipio, inquam; quoniam, qui mihi occaſione

occaſione tranſitus ſui per hanc vrbem eas reddidit, abs me non diſcedit, ſed inſtat, vt è veſtigio, ſi quid velim reſcribam. Paucis itaque, OPTIME PRINCEPS, gratioſè quidem conquereris; ſed iuſtè etiam conquereris de mea in reſcribendo ſegnitie, ſi vllam omninò ſcribendi ad te occaſionem facerem prætermiſſam. Coniector verò, quo die ſtato literas à me habuiſti nullas, illum fuiſſe, in quem vllas dare præ inualetudine non potuerim. Quod ſupereſt enim, nunquam intermiſi, & ſcribere & literas inuolucro obtegere, deſtinato ad *Dulſeum*, Lugduni Curſorum Præfectum. Et certè, cùm querola tua literis prioribus contineatur, poſteriores innuunt acceptas, quæ fuere occaſione proxima perſcriptæ, quando pro tuo illo erga me amore dignaris ob recuperatam valetudinem gratulari. Immenſas porrò ago gratias, pro incomparabili bonitate, qua me vtriſque literis de rerum tuarum progreſſu facere participem pergis. Exſpecto autem per-auidè, quod te die proximo perſcriptorum recipis; id enim ſpectat, quantum coniicio, vt ad deſcribendum extremam negotiorum coronidem, ita ad diem diſceſſus tui ratum, fixúmque ſignificandum. Vale intereà, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, ac Præſidium Vale. Diniæ, III. Eid. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

NOndum accepi quas literas poſtrema occaſione feciſti ſperandes: auguror nihilominus ex iis, quæ perſcripta ab aliis ſunt, fore, vt niſi exſpectatæ, proximæ ſaltem literæ certi quidpiam de tempore, quo ſis diſceſſurus renuncient. Quippe, tametſi heic non deſint, qui datis ad ſe literis ceſſiſſe te Prouinciam probent, & liuor tamen, & artes notæ, quibus apud iſtos imponere eſt moris. Quod, vt Lugdunum cogitem, ſæpe ſæpiùs me admones, facere adhuc minimè vacat, cùm & animus ſemper ſit, quidpiam priùs de tempore tui reditus perſpectum habere. Vtcumque euenturum ſit. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, poſtrid. Eid. Iun. M. DC. LI.

EIDEM.

REcreauit me mirum in modum pellegere quas literas Groboſio diſcedens, vt bémque repetens, es dare dignatus. Siquidem nondum tantam ſpem, quantam his ipſis literis, aut conceperas ipſe, aut feceras mihi. Portum iam tenere videris, ſperóque proxima occaſione etiam ſacram ancoram fore demiſſam accipere. Quod de altero Oratorum inaudito, altero confuſo perſcribis, non abſonum eſt iis, quæ iam antè præſumpſeras; idque non poſtremum eſt rei bene ceſſuræ argumentum. Illud iam inaudieram, quod interſeris illos te, quos par erat præ-cæteris tibi fauere, deſtituiſſe. Sed videlicet hæc eſt rerum humanarum conditio, vt ſua quiſque potiùs, quàm aliena curet; agnoſcendúmque eſt nullum eſſe, præter Diuinum, præſidium tutum. Quàm appoſitè interim Poëta,

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem!

Certè quantumvis id tibi ſit infœlicitati vertendum, quòd parum æquos habueris, quos fore æquiſſimos ſperâras; id ſaltem boni es conſequutus, quòd potueris præter noſtrorum opinionem oſtendere, te non vnico ſtare pede; ſed ſupereſſe, vno labante, quo te præclarè fulcias. Quid-ni proinde tuæ famæ interfuiſſe exiſtimes, vt res hac viâ procederet, ac repures eſſe nihil ſatius, quàm ſe totum Summi Parentis prouidentiæ committere, vt cui ſit homo carior, quàm ſibi, quique nôrit occultis quidem, ſed certis tamen tramitibus omnia deducere ad ſuos fineis. Id vt tu facis, OPTIME PRINCEPS, ſic perge ſemper facere וכל אשר תעשה תצליח Bene verò, ô & Præſidium, & dulce Decus meum, Vale. Diniæ X. Kal. Iul. M. DC. LI.

Præclariſſimo Viro D. IOANNI ALCIDIO MVNERIO, *Philoſopho, & Medico Lotharingo, Ciuique Genuenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVòd te paucis hiſce verſibus conueniam, facit tua illa in me propenſio, cuius meus Luillerius Amicorum optimus me ſæpe ſæpiùs certiorem fecit, & ob quam tibi tum refero quam gratiam poſſum maximam, tum offero reciprocum, plenúmque candoris affectum. Cæterùm quia longum eſt tempus, ex quo nihil habeo neque audio de Viro amiciſſimo; & res, vt nôſti, *ſolliciti plena timoris amor eſt*; ideò exoratum te velim, vt quid eſſe id cauſæ poſſit, ſignificare haud graue duca. Vtinam ſit in cauſa potiùs, quod commutandi aëris gratiâ, veſtra ex Vrbe diſceſſerit, quàm quod deterius (auertat Deus tale omen) habuerit. Habebis me certè deinceps vt tibi admodùm deuinctum, ita comparatum ad omne obſequium. Vale, Diniæ X. Kalendas Iulij, M. DC. LI.

Deſtinare ſchedam poteris Lugdunum ſuperſcriptione huiuſcemodi, A Monſieur, Monſieur Barbier Imprimeur ordinaire du Roy, à Lyon.

Per-erudito, & Amico Viro IOANNI MICHAELI VGEVINIO *Pin. Sclauono,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVas ad me Româ literas pridie Nonas Maij dediſti, vbi perlatæ Pariſios incidere in manus nobilis Campinij, tranſmiſſæ ſubinde ad me in Prouinciam hanc, Diniámque meam fuere. Nempe diſcedente Pariſios illuſtriſſimo Principe, Duce Engoliſmenſi, ipſe reſtiti, neque me in eius comitatum dedi. Quare & ad illum remitto, quas non modò ad ipſum adhibuiſti literas, verùm etiam, quas ad Neuræum, vt qui in eius verſetur Aula:

Deſtino verò operâ eadem Pariſios hocce Epiſtolium, ſi fortè tuus ille *Vaiſius*, qui fuerit ad te dirigendum, nôrit. Deſtino, inquam, vt gratias agam pro ſingulari ilio affectu, quo me conſtanter proſequeris, ac lætitiam teſter, qua recreaſti me, dum & vbi-nam gentium fores, & quid-nam rerum ageres, literis tuis ſignificaſti. Quippe nihil prorsùs de te à quinque annis audieram; tametſi non rarò de te, tuáque inſigni eruditione, amabiliſſimáque indole cum Principe eximiè bono, ac impensè tui amante; cúmque Neuræo cariſſimo, ſermones inſtituerim; ac tibi omnia fauſta fuerim apprecatus. Delectat proinde accipere te & verſari in Ciuitate, quæ vt Caput eſt Mundi, ſic bonarum Artium fautoribus præcellens eſt, & ſtudiis illis incumbere, quæ animum verè ingenuum, veritatíſque amantem decent. Nimis me deuinciunt tum eximius Sluſius, qui me immerentem eo loco habet, vt ſua ſalute non dedignetur; tum Kircherus, optimus ille, qui me ſibi excidere ex memoria non patitur. Quæſo vtrique, meo nomine, ſalutem quam-plurimam refer. Quod meas illas nugas commendas, tuo erga me amori ſic tribuo, vt ſorti etiam fœlici vertam, quòd potuerint eximio Viro non omni ex parte improbari. Fortunet Deus tua omnia vota, VGEVINI Cariſſime. Tu verò amare me perge, ac Vale. Dabam Diniæ III. Kal. Iul. M. DC. LI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS *Εὐπράττειν*.

NOn demiror, OPTIMA PRINCEPS, quas iactari minas perſcribis; ſed ſuſpicio ſummam conſtantiam, quâ ipſe illas floccifacis. Scilicet illi pro genio agunt; at rara Auis in Terris eſt, quæ ſeſe volatu hoc tuo attollat. Memini ipſe occaſiones, quibus meritus fueris timeri, nihil metuens. Ecquid proinde hæream, quin impauidè armatus reuiſas, quos intrepidè inermis vidiſti? Quanquam putas-ne Thraſones illi tam metuendi ſunt, quàm videri volunt? Leones erga lepores; lepores ſunt erga Leones. Quare & vix eſt, vt mihi perſuadeam intentare hæc illos, vt tibi quem ſatis nôrunt, metum incutiant; ſed vt iis, quos habes caros; quóſque incubituros eò putant, vt te quoquo pretio tuo ab inſtituto diuertant. Id admodùm iuuat, quòd tam generosè accelerari exinde potiùs, quàm retardari tuum diſceſſum ſcribis; quódque ſperas te intra hebdomadem impoſiturum denique extremam negotiis manum. Quid tantoperè ea remoraretur coniiciebam quidem; at neſciebam planè; & cùm aliquoties conqueſtus cum Neuræo fuiſſem, quòd nihil hac de re ſingulare perſcriberet; excuſauit demùm, quòd nihil pernoſſet, neque enim ſe eò admitti, vt ampliùs quidquam cognoſcere, quàm qui-vis ex Aula inferiore poſſet. Ac ſtupeo id ſanè, ſed non vrgeo tamen, quoniam & de tuo erga illum amore, & de illius erga te fide dubitare piaculum eſt. Vtinam verò accipere hebdomade proxima poſſim, quod ea mihi ſperandum facis. Quòd ſi fortè aliquas adhuc remoras ſentias iniici; vnum eſt, quod te reſcire interſit, cuiúſque ideò te admonere, quando caſu id noſſe mihi contigit, debeam. Accepi nimirùm duos treis-ve eſſe ex præcipua nobilitate, qui ante dies paucos Pariſiis in Prouinciam redierint, eo fine, vt Primariis illis, qui tui óbſeruantes ſunt, clàm ſuadeant fore, vt haud-dubiè Pro-Regem Contyæum habeant, ac ſua intereſſe, vt illius demerendi gratiâ hæc, & illa agant. Quid facto opus tibi ſit, conſilium dare meum non eſt; fortè, niſi aliud, ſaltem non noceret ad præcipuos quoſdam dare literas, quibus & ipſi tenerentur, & cæteros tua in fide ſeruarent. Vtcumque ſit, OPTIMA PRINCEPS, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, III. Kal. Iul. M. DC. LI.

EIDEM.

NEque iam miror, OPTIMA PRINCEPS, aliquid ſemper, quod tua negotia remoretur, interuenire. Mirarer potiùs, ſi in hac tanta, quam innuis Aulæ agitatione, nihil noui ſuboriretur. Agnouit Heraclitus in rerum natura ὁδὸν ἄνω, κάτω, iuxta quam Mundum conſtare dixit; quantò ea magis agnoſcenda in rebus humanis, ac noſtris præſertim, eo ſolo conſtantibus, quòd nunquam non ſurſum deorſum ferantur. Vtinam modò, ne id eueniat, quod, vt illius opinio fuit, Mundum denique ἐκπυρῶς, ſic res demùm noſtræ in incendium abeant. Nam bene quidem eſt ominandum, ſperandúmque de ſuperata Regis Maximi pupillari ætate: ſed Diuinum Numen interim orandum, ne ea difficultatum ſeges intra hoc bimeſtre, quod ſupereſt tempus, ſuccreſcat, vt illam deinceps euellere nimiſquàm operoſum ſit,

Fallar, & hoc omen tenueis vaneſcat in auras,

præſtétque Deus glorioſo Regi, vt ſumptis in manus Imperij habenis, efficiantur illi praua in directa, & aſpera in vias planas. Hoc ſat ſcio, tuum eſt votum, qui & Regem, & Regnum amas vnicè; id ille fortunet, per quem Reges regnant, & in cuius manibus ſortes noſtræ ſunt. Tu verò, ô dulce meum Decus fœliciter omnia exſequere, ac Vale. Diniæ, III. Non. Quintil. M. DC. LI.

EIDEM.

DAuus ſum quidem, non OEdipus; ſed videor tamen poſſe malè interpretari quod recipis Ænygma coram ſolututum. Ipſe quoque præſens coniecturam dicam; non poſſum verò interea non commendare conſtantiam, qua Maieſtati Sacræ addictus, eoſdem cum illa probas, improbas Amicos, inimicos ducis. Dici non poteſt, quàm delectârit, quòd tam præclaram feciſti ſpem fœlicis exitus rerum tuarum. Nondum habere literas licet, quibus te proxima occaſione rem perſcripturum recepiſti. An interim tamen eam fuiſſe

per

per-actam argumento eſt, quod San-Markius celerrima celeritate aduenerit, & ab ipſo eius aduentu cogitari arma ſit rumor. O nos fœlices, quòd tu tam bonus, vt etiam præoccupes te nullius vnquam rei magis, quàm iniuriarum immemorem fore. Digna ſanè hæc manſuetudo, illa animi magnitudine, qua vt aduerſis non frangeris, ita proſperis rebus non efferęris. Vtinam illam homines noſtri ita denique perſuadeantur, vt animos omnium tibi reconcilies, & quæ pro ſalute Prouinciæ concepiſti, vota ſuccedant, ac Patriæ Parens ab omnibus agnoſcaris, & conclameris. Vale, OPTIME PRINCIPVM, ô dulce Decus meum, Vale. Diniæ Eid. Iul. M. DC. LI.

EIDEM.

QVod ille Principum receſſus aliquam adhuc remoram negotiis tuis iniecerit, pro conditione eſt rerum humanarum. Spes eſt tamen fore, vt breui accipiamus fuiſſe rem mox compoſitam; ac nihil obſtitiſſe, quominùs tua negotia perficerentur. Reſcieramus iam, vt ex literis à me poſtremùm datis perſpicies, aduenraſſe San-Markium neque nos planè latuerat, quod minatum eum fuiſſe ſcribis, priuſquàm diſcederet, bellum. Ac fortè quidem per eum non ſtetit, quin rerum nouarum quidpiam moliretur; verùm omnia hactenus ſe pacificè habere inaudimus; & Parlamenti quidem prouidentiâ, factionibus naſcentibus Senatus-conſulto repreſſis. Quàm voueo vt hoc non modò augurium, ſed etiam quaſi præludium ſit exoptatæ tranquillitatis! Faxit Deus ter-Maximus. Tu verò intereà, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, XIII. Kalendas Sextil. M. DC. LI.

EIDEM.

NVllas ad me nuperus Curſor literas abs te attulit, hoc verò non ſanè conquerendo dico; ſed facio ſolùm, vt inſinuem, potuiſſe tuas literas occaſione quapiam intercidere; ſi quid fortè ad me pro more (quæ tua nimirùm eſſe ſolet bonitas nimia) perſcripſeris. Audio interim non fuiſſe res Aulæ, vt ſperâram, compoſitas: quare & reditus ad nos tui fieri auguror procraſtinationem. Sat ille citò, ſi ſat bene. Vtinam modò ipſi concordiæ potiuſquàm diſſidium occaſionem faciat. Quàm verendum enim ne iſtæ ſcintillæ in eum incidant fomitem, è quo ſtrues ingens concipiat incendium! Sic flectat Deus animos, vt ſimultate depoſita, omnium vota in commune bonum, hoc eſt tranquillitatem conſpirent. Tu, OPTIME PRINCEPS, vbicumque fueris, cùm nuſquam niſi pro Regis nutu, ac voluntate futurus ſis, Tu, inquam, ô meum dulce Decus, Vale. Diniæ, VI. Kal. Sextil. M. DC. LI.

EIDEM.

LIteras abs te accepi binas, cum poſtremis videlicet, quas intercidiſſe nuper ſuſpicabar. Didici ex vtriſque inchoata quidem, promotáque negotia, quæ tibi iniiciunt remoram; at nondum tamen eò deducta, vt diem deſtinare ad diſceſſum poſſis. Quin-etiam tametſi ſpes eſt, vt poſtquam Curia iuſſerit referri in Acta nouum id Diploma, quo Cardinalem poſtliminio non iri receptum caueatur, Princeps in Aulam redeat, tam breue tamen ſupereſt interſtitium hinc ad Natalem, quo Maximus Rex pupillari ætate euadat ſuperior, vt te vix diſceſſurum rear, quin priùs dies ille fortunatus illuxerit, & Regi gratulatus coram illius manum iam habenas tenentem fueris exoſculatus. Vtcumque facias, faxit Deus, vt proxima ſaltem occaſione accipiam peractam eſſe, quam fieri voues, vocatam magnam Martis cum Ioue in Aulæ cælo coniunctionem; & qui Rex inclytus eſt tibi magnæ Romæ ſpes altera, imperium ſumma vt æquitate, ita fœlicitate regat. Quàm præclarum interim eſt, quod de faciundis Philoſophi experimentis ratiocinaris! quippe experientiam rerum Magiſtram iure confers cum oculo, quo qui deſtituuntur Andabatæ fiunt, & non tam Philoſophiam, quàm Matæotechniam ſectantur. Nam illi quidem ſibi officio præclarè perfuncto videntur, cùm diſputationum, quæſtionum, argutationum ſeriem ſtruxere; at, quod ingenij potiùs figmentis, quàm experimentis inædificent; deprehenduntur nihil aliud, quàm chimæras coacervare, inſomniáque pertexere. Sed hac de re plura, Deo volente, coram. Intereà verò, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, poſtrid. Non. Sextil. M. DC. LI.

Tacere non debeo optimum Pontiſium, illum ſcilicet plenum fidei, & probitatis antiquæ virum, qui te ſemper ſummo ardore vt veneratur, ſic ſanè amat, petiiſſe abs me, tibi dici, quam pectore toto profundit, vouérque ſalutem. Nullus planè hæreo, quin illius germanus, qui iam eſt Pariſiis, te frequens inuiſat. Durbeſius certè eiuſdem filius, tibi addictiſſimus ſemper eſt. Ipſe eſt, cuius ope reſciui, quod ſcripſi ante circiter menſem, de quibuſdam nobilibus, qui aduenijſſent Pariſiis, vt defectionem quampiam molirentur. Vale iterùm.

EIDEM.

QVàm dolendum, OPTIME PRINCEPS, verſari res ſemper in ancipiti, ac nihil præter vota, vnquam ſupereſſe! Niſi inſequente certè occaſione res accipiamus compoſitas, non video quid boni ominari liceat. Videlicet res eò vergunt, vt inita licet deinceps concordia, ea ſuperfutura diffidentia ſit, ob quam diſcordia facilè recrudeſcat. Vertat Deus omen in melius, faxítque, ne quæ ante annos trecentos, ac poſtmodum quoque fata contigere, nos maneant. Quippe, vt ſe res ac genij habent, pronum eſt fieri Helenum, vtinam modò non & Caſſandram. Perſpicis ipſe cominùs omnia; quare & facile eſt tibi eminùs omnia proſpicere. Pauca quidem ſunt, quæ inſinuas; ſed non obſcura interim, quæ vis haberi ſubintellecta. Deus iterùm omnia meliùs; ac te cum-primis ſoſpitem ſeruet. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô meum dulce

dulce Decus, ac Præſidium, Vale. Diniæ, prid. Eid. Sextil. M. DC. LI.

EIDEM.

NIhil fuit neceſſe, OPTIME PRINCEPS, lituras illas pauculas præ feſtinatione ductas excuſare. Satis enim noui varias, graueiſque, quibus teneris occupationes; permirúmque eſt Virum tuæ ſortis, & iſto ſcribendi genere oblectari, & tam pauca, tametſi ferè properantem oblinere; & facilitate tam facili eſſe, vt tua extemporanea poſſint aliorum cogitatis grauioribus æquiparari. Suaue admodùm fuit legere, quod perſcribere es dignatus, Condæum, præeunte Aureliano Regem, Reginámque demùm ſalutaſſe. Quidpiam-ne adhuc nubilum, quaſi per tranſennam conſpiciam, aſſeuerare minimè auſim: ſi quid tamen tale ſuperſit, faxit Diuinum Numen, vt Sol id exortu primo diſcutiat. Solem cùm dico, Regem intelligo, qui futurus mox pupillari ætate maior, & authoritatis ſplendore præfulgens, erit tanquam Sponſus procedens de thalamo ſuo; & exultabit vt gigas ad currendam viam, à ſummo Cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius, וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ:. Quo putas verò dulcore me tua illa verba perfuderunt, *Ætatem pupillarem pedetentim miſſam facit Rex noſter, cuius indolis eximiæ odore referta eſt Aula & Orbis ipſe.* Reuocaui certè illicò in mentem, quod votum pro illius gloria, Actione illa mea inaugurali perorans concepi, ac vultu in Cælum elato, id vt compleretur, voui iterùm. Præclarum, ac re dignum eſt, quòd illos iſtorum, qui te oderint gratis, rumuſculos floccifacis; neque, dum bella cogitant, non cogitas ipſe cogitationes pacis. Sic Deus me amet, vt tu eſſe alius, aliud-ve agere, ſuſtinueris nunquam. Adueni modò, ac interim, ô meum dulce Decus, Vale, Diniæ, xv. Kalendas Septembris, M. DC. LI.

EIDEM.

ALlatæ nondum ad me ſunt, quas nuperus Curſor literas aduexit. Quare & ſi quas bonitas tua ad me dare dignata ſit, reſpondere iis nondum licet. Quòd ſeſe interim offerat occaſio dandi Aquas-Sextias literas, ipſam ideò arripio, ne non fortè alia deinceps occurrat. Facio verò, tum vt me ſemper, Deo bene propitio, valere inſinuem; tum, vt ſignificem qua lætitia me Tornator affecerit, quòd mihi in aurem abs te dixit, quod ipſe ore tenus expreſſum voluiſti. Id, vt conſtitutum, vtinam eueniat; ac tempus etiam exſpectatum præuertat. Intereà verò, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, IX. Kal. Sept. M. DC. LI.

EIDEM.

ACcepi quidem literas à ſuperiore Curſore aduectas; at quas aduexit nuperus accipiendi ſpes nulla eſt, ſi verum ſit, quod memorant, fuiſſe eum vecturâ ſpoliatum. Quod inſinuas de reditu, de tempore interpretor; ac ob id quidem potiſſimùm, quod refers Reginam palam edixiſſe. Affecere me iterùm ſummo dulcore tua illa verba; *Pupillarem intereà exigit ætatem Rex egregius, in cuius fronte animi candor, militaris ardor, ſummáque enitet prudentia.* Faxit modò Deus, quod ſubinde voues, vt pubertatem aggrediatur, tranſigátque pacificè. Tantulum eſt, quod ſcribere iam vacat. Vale, ô DECVS PRINCIPVM, ô & Præſidium, & dulce Decus meum. Diniæ, Kal. Septembris, M. DC. LI.

EIDEM.

EX literis quidem quas quærebar nuper ſpoliato Curſore interceptas, redditæ fuere aliquæ; at non mihi tamen, quas abs te exſpectabam, qui teſtatus fueras ſuperioribus, prætermitti nullam à te, quin ad me ſcriberes, occaſionem. Et quidpiam-ne fortè interuenerit, quod obſtiterit, ne literas dares, neque ſcire licet, neque conqueror; ſed quæ tamen illarum fata eſſe potuerint, inſinuo; vt ſi expediat, noſſe rem poſſis. Ad inſequenteis quod attinet, ipſas cum cæteris accepi. Et quoniam amicus occurrit, qui Auenionem has perferat, ideò occaſionem arripio, vt ſecuriùs ad te tranſdantur. Iuuat noſſe quid iſtheic rerum à te perſcriptarum agatur: quàm iuuaret magis, poſſe illas minùs turbulentas accipere! vertat Deus omnia in meliorem ſortem. De mea verſum te profectione, cogitare quidem incipiam, ſed vbi tamen ad me vberiùs, quod & recipis, ſcripſeris. De Neuræo quod attigiſti, delectauit ſummoperè; ille enim profectò is eſt, quem paucis deſcribebam nuper. Vale, OPTIME PRINCIPVM, ô & Præſidium, & dulce Decus meum. Diniæ, Non. Septembr. hoc eſt die Natalitio, quo Rex Maximus tranſit ad Ephebos, M. DC. LI.

EIDEM.

FErunt Curſorem, qui ad te meas deferebat penultimas vltra Auenionem iterùm ſpoliatum. Quid id rei ſit, coniicere eſt promptum, ſed conqueri inutile. Quas poſtremas literas dedi, eas Auenionem deſtinaui. An meliore fortuna fuerint, tu ipſe prior noueris. Tuas interim Kalendis conſcriptas intemeratas habui; ita apud nos non ſemper ius Gentium, publicáque fides violatur. Eſt verò, cur hanc quam deſcribis tam continentem rerum vicem, perturbationémque doleamus, quando exitum non reperit; ſed aliis, aliiſque nectitur ex cauſis. Faxit, quæſo, Diuinum Numen, vt quas proxima occaſione accepturus ſum literas, referant hanc caliginem tum fuiſſe penitùs diſcuſſam cùm primùm fuerit Rex Maximus tanquam Sol ſupra Horizontem pupillaritatis exortus; ac Maieſtatem (ex eo dictam quòd ſit quaſi maioris ſtatus) tanquam ſplendorem induens, in ſuo Themidis ſolio quaſi in Cælo coruſcârit. Tu quoque, OPTIME PRINCIPVM, tanquam Sol nobis exorere; futurum eſt enim, Deo bene propitio, vt quam-primum illuxeris, ſuperſtites omneis apud

ſpud nos tenebras diſcutias. Interim verò, ô & Præſidium, & dulce Decus meum, Vale. Diniæ, XVI. Kal. Octobr. M. DC. LI.

Viro Clariſſimo, Eruditiſſimo, Amiciſſimo, IACOBO ALEXANDRO TENNEVRIO, *in Aquitanico Vectigalium Senatu Regio Conſiliario,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVem eximium librum aba te editum ad me dare, intercedente Monconiſio noſtro dignatus es, diebus proximè elapſis accepi. Significârat præclarus ille, librum ſibi iam traditum, ipſéque Mathematici argumenti eum præſtolabar; at ex titulo ſtatim ipſu eſſe deprehendens Hiſtorici, nihilò ſegniùs ipſum arripui, neque minùs exhauſi totum: adeò vt etiam in mei mentionem inter additamenta factam, & ob quam tuæ bonitati gratiam habeo, inciderim. Nimirùm & Authoris nomen, & controuerſiæ dignitas, & perſpicuitas ordinis, & rationum pondus, & phraſeos elegantia, fuere mihi quaſi Sirênes, à quibus vix quicquam potuerim abduci. Sic proinde habe, me & inter legendum fuiſſe ſummoperè delectatum, & congratulari iam ſummoperè tibi, quòd fœlici adeo ſucceſſu arduum negotium diſcuſſeris. Ita profectò videris mihi & de glorioſa Regis ſtirpe, & de Regno eſſe bene meritus; vt planè inſignem conſequi gratitudinis teſtationem debeas. Ac fortè quidem eam non aliunde, vt ſe habent res, moréſque hominum, conſequeris; ſed conſequeris tamen certè ab eruditis, boniſque Viris, qui ſunt Veritatis, Patriæque amantes, & quibus præſertim innotuerit tui Antagoniſtæ eruditio, ac fama. Perge modò bene mereri de literaria Republica, quando in quocumque argumento ita verſari contigerit, natus vnicè ad ipſum videris. Pergo & ſemper amare me, qui te & reuerà ſuſpicio, & mihi amicum ſummo honori duco, Vale. Diniæ, XVII. Kalendas Octobris, M. DC. LI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

TAm copiosè, tam eleganter, tam exquiſitè deſcribis pompam, qua glorioſus Rex à Tutore, Curatoréque effectus liber, proprij imperij habenas ſumpſit, vt interfuiſſe coram videar, nihilque graue ſit à ſpectaculi oſtentatione procul abfuiſſe. Vtinam modò ſolemnes iſti, magnificique apparatus omina ſint exſultationis, quæ decurſu toto Regni perſeueret; ac vouere liceat non inaniter, quod fauſtum iam ſit, quod fœlix futurum. Non fore porrò irritum votum conijcere licet ex ſumma Sapientia, qua Maximus Princeps ſupra ætatem pollet, & ex iis, quæ iam exhibuit, ſpeciminibus æquitatis. Delectat, quod refers de Ciuca; at tibi cùm non modò Reges, ſed ipſum etiam Regem Regum in ſolio iuſtitiæ ſedentem vidiſti, non-ne qua pietate in Deum, quo affectu in Regem es, apprecari illud iubiit cum Pſalte, *Deus iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis. Iudicare populum tuum in iuſtitia, & pauperes tuos in iudicio*, & quæ omnia in illo conſequuntur Pſalmo? Ego certè ex eodem ſemper apprecor, vt in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis oriatur; & apprecationem quaſi ingeminans, deſino in eadem verba, *fiat, fiat.* Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac dulce meum Decus, vbicumque ſis, Vale. Diniæ, IX. Kal. Octobr. M. DC. LI.

EIDEM.

VIx quidem hæreo, OPTIME PRINCEPS, quin per Curſorem nuperum literas ad me dederis: quippe id pro tua ergà me bonitate in more habes ac non ita pridem conteſtatus es nullam te ſcribendi ad me prætermittere occaſionem: verùm, ſi hanc quidem non prætermiſiſti, neſcio quis caſus-ve, Deus-ve, quominùs literæ tuæ ad me peruenirent, obſtiterit. Dum tamen ſemper proſperè valeas, rebúſque tuis bene ſit, cætera patienter ferenda. Hoc eſt ſolum quod te iam volo. Plura nempe proximis diebus per Mercatores Lugdunenſeis, Deo propitio, ſcripturus ſum. Intereà verò ô & Præſidium, & dulce Decus meum, Vale. Diniæ, prid. Kal. Octobr. M. DC. LI.

EIDEM.

ISthæc quidem è lecto ſcribo; verùm ea ſpe, vt Deo propitio, proximis diebus in pedes ſtem. Febris eſt, quæ decumbere me ab hebdomade ineunte coëgit; & duobus quidem paroxyſmis, quorum alter ſeptemdecim, alter duodecim fuit horarum; ſed ita tamen, vt tertij tempus, ſi Tertiana futura erat iam exceſſerit, ac timeri ſolùm illius acceſſus poſſit, ſi Quartana fortè futura ſit. Niſi præmaturè, quod timeo, ὁ χαμαιπόρος diſcedat, dabo operam, vt quis paroxyſmi ſucceſſus fuerit reſcire valeas. Nullas adhuc poſtremus Curſor literas abs te detulit; adeò vt iam penè nullus dubitem, quin quas ſolitus es, dignaríſque ad me ſcribere, intercipiantur, ac tantò magis, quantò innotuit eas, quas debueram quarto ante loco accipere, oſtenſas, lectáſque publicitùs fuiſſe. Te exoratum proinde velim, vt ſi beare me tuis literis pergas, tranſdere digneris illas ad Belmontium, quoniam tametſi tardiùs, ſecuriùs tamen eas accipiam. Ego, donec conſtiterit meas quoque intercipi; aut ſolitâ viâ, aut intercedente Belmontio indiſcriminatim, ac provt ſe occaſio obtulerit, ſcribam. Scribenti ad noſtrum Neutæum meo Poteria, vt rei einſdem eum admoneat, mando. De publicis rebus in eo ſemper ſum, vt melius omen apprecer, quàm vt non abſimilia iis, quæ ante annos trecentos contigiſſe legimus, conſequantur.

quantur. Quod noui accidiſſe Aquis-Sextiis, donec iſta ſcribo, perfertur ad me, alia viâ haud-dubiè pernoſſes. Tu, ô & Præſidium, & Decus meum dulce, Vale. Diniæ, pridie Non. Octobr. M. DC. LI.

EIDEM.

Istæ-ne literæ ad te peruenturæ ſint, prorsùs hæreo, quando nullas habeo abs te, quæ te ſuperiores accepiſſe inſinuent. A conſcriptis certè poſtridie quàm Rex pupillarem ætatem exuit, redditæ mihi nullæ fuere: vnde & vereor admodùm, ne quas confido ſcripſiſſe te fuerint alicubi interceptæ. Si meis idem fatum contingat, ac hiſce quoque aditus ad te vſque non pateat, id mihi ferendum erit leuiter. Committo ipſas tamen fortunæ, vt ſi tuas in manus fortè incidant, certiorem te faciant me Deo propitio poſt duos paroxyſmos febrem non ſenſiſſe. Octiduum eſt, ex quo diſcedentibus Lugdunum Mercatoribus literas, quæ illeinc ad te Pariſios transferentur, dedi. Cùm monuerim autem, ne tuas ad me, ſi quas conſtaret intercidiſſe, deſtinares ampliùs Aquas-Sextias, nihil opus eſt heic repetam; ſed ſolùm, vt eas, quò innui, dirigas, te rogare pergam. Deum ſemper quæſo ter-Maximum, vt te ſeruet incolumem, tibíque omnia tribuat ſecundum cor tuum: Vale, PRINCIPVM OPTIMA, Præſidium, ac Decus meum dulce. Diniæ, prid. Eid. Octobr. M. DC. LI.

EIDEM.

EN literas deniquè binas abs te accipio, OPTIMA PRINCEPS, alteras quidem pridie Kalendas, alteras verò pridie Nonas huiuſce menſis Pariſiis datas. Fortè ſi quando intermiſiſti aliquas, vt inſinuas, dare, non tot, quot rebar poſt interceptas ob Curſorem palàm ſpoliatum interciderunt. Vtcumque ſit, ea mihi voluptas tuis ex literis contigit, quæ ex fœcundis calicibus diuturnam ſitim explere cupienti. Id verò ſanè tantò magis, quantò continenter valere te agnoui; nam quòd me quidem continenter amari abs te ſentiam, id pridem ratum, fixúmque eſt. Quominùs porrò me hactenus itineri commiſerim, partim literarum tuarum exſpectatio, partim ea, cuius iam ſemel, iterúmque memini, inualetudo fecit. Ac fortè quidem quæ nos iam hac in Regione hyems inuadit, non iniiceret remoram; ſed vias ſic infeſtari audio, vt hæream, an non ſatius ſit, quid ſerus veſper vehat, exſpectare. Quæcumque ſit verò mea iam hæſitatio, ea mihi, Deo propitio, vltra biemem non prorogabitur. Túque aliunde ne dubita, quin alta mente repoſtum ſit, quod de amico omnium horarum habes. Quidpiam accepimus de fœlici, cuius mentio eſt à te facta, expeditione ad Biturigas: vtinam Deus pari ſucceſſu id, quod ſupereſt Regiæ profectionis fortunet. Tu, ô PRINCIPVM OPTIMA, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, XII. Kal. Nouembr. M. DC. LI.

EIDEM.

MIrabere, OPTIMA PRINCEPS, duos ex Prouincia Curſores meis ſine literis diſceſſiſſe; ſed mihi nempe occaſiones, quibus Aquas-Sextias tranſderentur, defuerunt. Accepi interim literas κατὰ τὴν εἰκάδα ſuperioris menſis à Neuræo datas, quibus fuiſſe te illo ipſo die febri correptum renunciauit. Quo id dolore acceperim, quámque me anxiè hactenus habeam (donec ſcilicet literas ſuccedenteis deſidero) ipſe qui ex tuo erga me amore meam erga te obſeruantiam metiris, coniicere potes. Faxit verò Diuinum Numen, vt & iſtæ literulæ in te valentem incidant, & ego breui eas accipiam, quibus & metu omni exſoluar, & pro fœlici ſpei ſucceſſu, quæ concipio vota, perſoluam. Voueo nempe, vt ne quicquam non ſit, quod, dum appreeor pro more, vt valeas, Vale, inquam, OPTIMA PRINCEPS, ô dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Diniæ, VI. Eid. Nouembr. M. DC. LI.

EIDEM.

TAm raræ ſunt iam occaſiones, quibus heinc Aquas-Sextias dare literas liceat, vt videri poſſim immemor officij, abs quo habeas tam infrequenteis. Sed res nimirum illius Vrbis ita turbatæ reputantur, vt vix quiſquam ſe eò conferre negotiorum causâ ſuſtineat; ipséque proinde bonæ ſorti ducam, quòd ſe occaſio hæc offerat, deſtinandi has Auenionem, vbi veredario tranſcurrenti committantur. Vt heinc porrò illuc perpauci contendunt, ſic illeinc perpauci huc redeunt, qui eò deſtinatas ad me perferant, vt quî valeas, aut quid tum iſtheic, tum alibi rerum geratur, cognoſcam. Vnde fœlicitati etiam verto, quòd ſuperiore hebdomade literas nanciſci à Neuræo potuerim, quibus Octobri licet datis, acceperim te febri iam immunem. Quæſo Deum ter-Maximum, vt quam valetudinem cœpit reſtituere, planè perficiat, ac diuturno deinceps æuo ſartam, tectam, conſtantem ſeruet. Vale itaque, OPTIMA PRINCIPVM, ô dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Diniæ, V. Kal. Decembr. M. DC. LI.

EIDEM.

QVanto cum gaudio literas, quibus beare voluiſti me, vt te iam conualeſcere teſtareris, acceperim; dicere quî valeam, qui tantoperè extimueram, ne tua illa febris longè aut malignior, aut diuturnior euaderet. Itaque tibi vt gratulor, quod iſta quidem tempeſtate conualeſcere tam citò potueris; ſic gratias quàm poſſum ago maximas, quòd mihi id ipſum tua manu ſignificare fueris dignatus. Addo & quas debeo, quòd benignè adeò excuſationem admiſeris, ob nondum ſuſceptum à me, ſed dilatum ad vſque initium Veris proximè ſucceſſuri iter. Teſtor interim me, Deo propitio, ita liberaturum fidem, vt neque abs te, neque ab iis amicis, quos inſinuas, vllus querelæ ampliùs de me inſtituendæ præſtetur locus. Vtinam modò ſeu iſtheic tibi, ſeu alibi occurrero,

occurrero, te proſpera fruentem valetudine complecti venerabundus poſſim. Vale igitur, PRINCIPVM OPTIME, ô dulce meum Decus, ac Præſidium Vale. Diniæ, prid. Non. Decembr. M.DC.LI.

Illuſtri Viro PHILIBERTO DE LA MARE, *Senatori Diuionenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

REdduntur mihi ecce tuæ literæ ante menſem Diuione datæ. Quàm gratas illas habeam, dicere ſanè potis non ſum; qui & exinde valere te poſt inualetudinem tam diuturnam accipio; & me tibi è pectore, nec dum ex memoria poſt tam diuturnum ſilentium non excidiſſe compertum habeo. Quanta ego quoque, quámque diuturna inualetudine fuerim, dicere nihil attinet, aſſeuerare ſanctè præſtát eſſe mihi te, virtutémque tuam venerationi ſemper ſummæ. Quod de Numo Auguſtoduni effoſſo me rogas, doleo admodùm nihil poſſe me lucis exoptatæ conferre. Antiquaria illa ſupellex incomparabilis Peireskij Pariſios tranſlata, diſtractáque eſt; mihíque nihil poteſt ex ea, quod ad rem faciat, ſuccurrere. Potuiſſet ſanè ὁ μακαρίτης, aut nemo Mortalium tibi affulgere; nunc, illo exſtincto, non miror, ſi in neminem incidas, qui hac in re præferat facem. Difficultas fortè ex eo, quòd *Popeonanus* nomen ſit, vt ſuæ gentis, ſic ſui æui; nec liceat, defectu Hiſtoriæ, quis ille fuerit ex nuda ſtella, & voce *Conſu* coniicere. Hariolari certè, ac hariolationes quibus fundamentis par eſt, non communire ſit riſu dignum. Eſt verò etiam, quamobrem doleam, nihil habere me, quo tuum illud *de Leonardo Aretino* inſtitutum quicquam promoueam; ſed nempe in Regione verſor, quæ vt germanæ literaturæ, ſic huiuſmodi deliciarum ſteriliſſima prorſus eſt. Quamquam & quia eximios Puteanos hortatores habes, par eſt reputare, non poſſe te aliunde, quod non ex illorum interceſſu obtineas, nanciſci. Certè, niſi alioquin nôris, noſſe ſaltem ipſis procurantibus poteris ſpirantem illam Bibliothecam præclarum Naudæum, quo nemo habet omnis æui plureis Authores, libróſque perſpectos. Non neſcire profectò potes, deprompſiſſe illum ante decem annos ſua ex Bibliotheca opuſculum illud *Leonardi Aretini de ſtudijs, & literis*, ac præmiſiſſe etiam ipſius ex Trithemio elogium. Sic ergo habe, fruſtra te (quantum ego quidem opinor) ire requiſitum ex aliis, quod non dabitur ex eo impetrare. Ego, ſi me aliquid roges, quod meæ magis opis ſit, dabo operam, vt ſaltem in me non deſideres pronam voluntatem. Vale, ac me porrò, quod feciſti, ama. Diniæ, prid. Non. Decembr. M.DC.LI.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

MIrè recreauit, quas literas VI. Eidus dare es dignatus, accipere; quando fuere mihi inſigne conſtabilitæ iam tuæ valetudinis argumentum: ſeruet illam Diuinum Numen ſartam, tectámque in longum æuum; ac tua fortunans conſilia, tuis votis, cœptíſque omnibus adſpiret. Quod de rerum ſtatu attingis, id ipſum eſt, quod proſpexiſſe, prædixiſſéque antè videris. Faxit verò vtinam Deus, ne ſerpente vlteriùs malo, Prophetia ampliùs producatur. Ipſe me Deo bene propitio non malè haberem, niſi Tuſſis, malum penè populare, incommodas mihi nocteis faceret; nam interdiu quidem eſt tolerabilior. Spero Feſtis hiſce exactis continere me domi paullulùm, ſi decoqui fortè mali cauſa poſſit. Quoniam porrò hæ literæ tibi anno iam nouo inito reddentur, par eſt ipſis tibi illius fœlicitatem apprecer, ac vt conſequuturi omnes proſperè quoque decurrant, voueam. Imprimis verò, OPTIME PRINCEPS, ac dulce meum Decus, quam-optimè Vale. Diniæ, VI. Kalendas Ianuarij, hoc eſt ruente anno M.DC.LI.

EIDEM.

SIgnificauit Neuræus meus fuiſſe ſe abs te interpellatum, vt te excuſatum faceret, quod otij defectu nullas ad me literas dares. Ego verò, OPTIME PRINCEPS, id ita facio maximi, vt rubore tamen ſuffundar, quòd immerens ſim eiuſce honoris, vt, tantus cùm ſis, dignum habeas me, apud quem texas excuſationem. Sed bonitas nimirùm tua quod ad me ſpectat modum neſcit; meíque officij eſt, ne quid vltra fas admittam, cauere; ac ne quidquam abutar ea, qua eſſe dignatis in me propenſione. Illud delectat, quod accipio pergere te bene valere; vnde & Diuinum Numen veneror, vt pergas in Neſtoreos annos, ac iſto quem iam inimus cum-primis, quo ſpeciatim tibi apprecor omnimodam proſperitatem. Vale itaque, OPTIME PRINCEPS, ô dulce meum Decus, ac Præſidium, Vale. Diniæ, Nonis Ianuarij, M.DC.LII.

EIDEM.

QVod rerum ſtatum præſentem defles, dignum ſanè facis tua humanitate, ſingularíque illo amore, quo in Patriam es, Regémque affectus. Eximium prorſus eſt illud *Varij* quod innuis *de Conſtantia* opus; neſcio verò an obſeruâris fuiſſe magnum Virum dignatum conſcribere illud imitatione Lipſij, vti & conſcripſit etiam aliud *de Philoſophia Stoïcorum*. Nullus hæreo, quin Lipſium quoque *de Conſtãtia* pellegeris; at, niſi fortè feceris, eóque

vacet incumbere, opera tibi non peribit. Habet hoc lectio *Vary*, quòd res noſtras propiùs attingens, poſſit nos magis afficere; ſed iuuat tamen agnoſcere querelam eſſe non Regionis, nou Ætatis noſtræ dumtaxat; verùm vbi-vis, ac omni æuo eandem cantilenam audiri; vt quod humanæ ſortis eſt, ac deuitare non poſſumus, ferre leniter condiſcamus. Tu modò OPTIME PRINCIPVM, ac meum dulce Decus, Vale, Diniæ, XVII, Kal. Febr. M. DC. LII.

EIDEM.

LEuauit me ſanè Neuræus ſollicitudine ingenti, cùm literas dedit, ex quibus fuit promptum coniicere, te bene valere. Nimirùm literæ Aquenſes laborare te grauiter (& non-nullæ etiam aliquid peius) deprædicabant; ac tametſi ipſe aſſuetus aduentantibus illeinc literis non multum fidei adhibeo; quia tamen nullas neque abs te, neque abs Neuræo, neque abs quoquam alio habebam, quibus quî valeres, certior fierem; idcircò ſuſpicio creabatur, ne aut tu non poſſes, aut illi nollent rem futuram mihi haud-dubiè parum gratam renunciare. Et noſti certe tritum illud, *Res eſt ſolliciti plena timoris amor*. Vtinam verò ſimiles omnes de te rumores perinde euaneſcant; ac liceat ſemper, quod ſit iſtorum votis contrarium præſumere. Quocirca & non modò bene, verùm etiam optimè, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, III. Non. Febr. M. DC. LII.

EIDEM.

NOn eſt profectò quod ſuſpicer nullas ex tua bonitate ad me literas proficiſci. Ecce enim Amicus rediit Aquis-Sextiis ſuperiore hebdomade, qui & ſigillum & manum tuam agnouit in aliquibus, quæ fuerint nuper interceptæ. Quare & licet illas non habuerim, non minùs tamen ago gratias, quòd fuiſſe abs te conſcriptas nôrim. Et memini quidem inſinuaſſe me, vt literas committeres aut Neuræo, aut alij, qui illas non ſine adhibita cautione ad me deſtinaret; at quia res fortè tibi viſa à tuo candore aliena eſt; ideò rurſùs quidem inſinuo; ſed ita, vt nolim factum importunè. Cæterùm, vbi haſce accipies, ſi tamen ea ſorte ſint vt tuas ad manus perueniant, inaudieris iam, vt opinor, mei illius Luillerij Amicorum longè cariſſimi obitum luctuoſum. Is, me ne quicquam obluctante, in Italiam diſceſſerat, valetudine nondum confirmata; ac non ſine hecticæ febris periculo, imò penè indicio. Euenit autem id, quod timebam, conſumptus enim tabe eſt, ac diem vltimum obiit Piſis, ipſo initio Decadis extremæ menſis ſuperioris. Tametſi verò ego me ad hanc iacturam compoſueram; quippe ex literis tum ipſius, tum eorum qui illi aderant, promptum fuerat rem coniicere; non potui tamen non admodùm renunciato caſu percelli; adeò non potuit non vehemens Capitis tam cari deſiderium eſſe. Id certè tibi maximè omnium reputare facile eſt, qui conſcius fuiſti quàm intima, quámque multorum iam annorum nos inter foret neceſſitudo. Tu, ô PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, & Viue, & Vale. Diniæ, XV. Kalendas Martij, M. DC. LII.

EIDEM.

NE nihil ſcribam (occaſione videlicet præcipitata dandi Lugdunum literas quando Aquas-Sextias nulla datur) hoc ſolùm ſcribo, Neuræum me, cultoréſque reliquos tui recreaſſe maximoperè, cùm & ſcripſit valere te, & eſſe de tuis negotiis quam-optimè ſperandum iuſſit. Valeo ipſe ſemper, Deo bene propitio, non omninò malè. Tu verò, OPTIME PRINCIPVM, ac meum dulce Decus, quam-optimè Vale. Diniæ, poſtrid. Kal. Mart. M. DC. LII.

EIDEM.

SEx dies ſunt, OPTIME PRINCEPS, ex quo obiata occaſione dedi Lugdunum ſchediolum ad te exinde tranſmittendum. Facta iam occaſione alia ſcribendi Aquas-Sextias, hoc rurſùs ad te deſtino, eo maximè fine, vt tibi inſinuem, quod tibi per me *Vallenoria Volſius*, ille nempe tuæ cataphracti Equitatus cohortis dux, fieri inſinuatum expetiit. Id verò eò tendit, vt quia fortè tibi diſplicuiſſe poteſt, neſcio qua in re; intelligas ipſum factum velle infectum; nihílque magis habere cordi, quàm vt tecum redeat in gratiam, ac id, vt mereatur, nihil non facturum, ſi modò rem fore tibi gratam cognouerit. Ac videtur is mihi ſanè ex imo loqui pectore, dignúſque adeò eſſe, quem non auerſeris. Noſti quos ſecum Proceres trahat, quámque iuuet hoc tempore Amicorum copia vigere. Nihil vetat diſcrimen ſtatuere, ne ex æquo omnibus fidatur; ac euenire interim poteſt, vt qui poſt defectionem redierint, vel ipſo relapſus pudore conſtantes euadant. Fama certè adſertorum ſibi, detractorúmque aduerſariis virorum huiuſcemodi, eſſe non inutilis poteſt. Quamquam hæc tibi quid ſuggeram, qui profundiùs omnia perſpicias. Quæſo ergo ſolùm, vt vno verbo ſignificare mihi digneris grate-ne, an ingratè redeuntem excepturus ſis; vt re cognita, quid ſim ipſi renunciaturus cautiùs prouideam. Intereà autem, PRINCIPVM OPTIME, ac meum dulce Decus, Vale. Diniæ, Non. Mart. M. DC. LII.

Oro te, vt ad me reſcribens digneris tuas literas Campinio, Neuræo, alij-ve committere, vt tutiùs ad me inuolucro alieno obducta tranſdantur.

EIDEM.

IGnoro ſemper, OPTIME PRINCEPS, eadem-ne meis literis, quæ tuis fata interueniant, ſi quas fortè bonitas tua dare ad me pro more pergat. Nullæ certè ad me ab vſque conſcriptis anno ineunte

peruenerunt

peruenerunt; tametſi accepi interceptas, viáſque Aquis-Sextiis, quas conieci potuiſſe te ſcribere initio Februarij. Vtcumque ſit, non deſino committere ſemper ſorti aliquas, vt lætitiam teſter, quâ ex literis aliorum ad alios perfertur ad me, quòd ſis Deo propitio valetudine proſpera, quámque in procinctu, vt breui ad nos redeas. Ipſe ſic comparatus ſum, vt bene potiùs, quàm malè habeam, ac ſperem ſemper non longè ab ipſis Paſchalibus diſcedere, maximéque, ſi inaudiero (quod ægrè tamen ſuſpicor) tuum reditum prolixius differri. Vale, PRINCIPVM OPTIME, ô dulce meum Decus, quam-optimè Vale. Diniæ, XIII. Kal. April. M. DC. LII.

ISMAELI BVLLIALDO *Suo*,

PETRVS GASSENDVS S.

ACceperam iam tuas literas ſinceri affectus teſtatione plenas, cùm imminente Eclipſi Lunæ reſponſurus non antè fui, quàm vt ad illam ſic attendiſſem, vt poſſem ad te, ſi quid fortè ex ea obſeruaſſem, tranſmittere. Cùm nubes illius conſpectum penitùs eripuerint, reſponſum adbuc diſtuli, donec quæ circa Eclipſin Solis mea foret fortuna experirer: ac dato interea ad Neuræum ſchediolo, rogaui illum, vt tibi quid rei contigiſſet, ſignificaret. Cepit me porrò triduò ante ipſam Eclipſin febricula, à qua vix iam ſum factus planè liber: non obſtitit ea tamen, quin omnia Eclipſi obſeruandæ apparari curauerim, & cùm Bernerio, qui fortè aderat, tum Amanuenſi meo Poteria, & quibuſdam prætereà Amicis induſtriis ea mandauerim, quæ peragenda ſingulatim forent. Quin adeſſe quoque ipſe volui, ac bona ſorte etiam potui præcipuum quoddam circa Phaſeon adnotationem munus obire. Vtebar eadem Machinâ, quam *Paginâ Animaduerſionum* 888. indicatam habes: cùm & proximè extra ſcenam foret, qui captandæ Solis altitudini, regeret Quadratum Geometricum vtraque coſta, vmbra-ve, vt vocant, in millenas parteis diuiſum. Erat verò ſimul qui ad horologium Sciotericum attenderet, vt altitudinis variationi circa Meridianum inſenſibili, qualemcumque poſſet, opem ferret. Ac Sciotericum quidem viſum eſt vno, altero-ve minuto antè indicare Initium, quàm ex altitudine deducatur; Finem duobus circiter pôſt (ſatis præcisè videlicet vmbra attingebat ipſummet Meridiem) verùm, cùm de Fine contendere nolim, de Initio paulò magis hæreo, & vt vt res habeat, te latere eam nolo. Habui me exinde paulò deteriùs, ac vix iam nudius-tertiùs ſolùm obſeruationem reſumere, & ad calculos reuocare vtcumque ſuſtinui. Inſerui iam in proximum folium, & Obſeruationem, & quod hactenus potui ex obſeruatis deducere, vt ipſe & cognoſcere, & explorare omnia meliùs poſſis, cogitâram tantundem ad optimos Heuelium, Eichſtadiúmque tranſdere, ſed obſtat præceps ſcribendi occaſio, quam ne prætermittam, exaro hæc raptim. Quæſo te verò vt pro tuo erga me, ac illos amore, quidquid hoc eſt rei exſcribere, ac exemplum dare ad illos digneris: niſi fortè malis tibi habere exemplum, & ad illos deſtinare ipſum-met hoc autographum vt & manum meam agnoſcant, & eſſe me adbuc Deo propitio ſaluum perſpiciant, & nôrint viarum interualla nihil obeſſe, quominùs ſemper mihi in medollis intimis hæreant. Cùm primùm Pariſios rediero, diuturnum ſilentium compenſare adnitar. Spero autem Deo fauente ſic diſcedere, vt Pentecoſtem tranſigam Lugduni. Saluere interea optimum Puteanum, cæteróſque Amicos iubeo. Dantiſcum dum ſcribes, iube etiam nomine meo ſalutari præclarum Mochingerum, de quo Bernerius apud me mira. Allata eſt heri ad me Aquis-Sextiis quam Obſeruationem Lunaris Eclipſeos communicatam mecum voluiſti: ſed nondum vacauit rem expendere. Gaudeo ſolùm de tua fortuna, ac noſſe aueo ecquid-nam tibi circa Solarem euenerit. Cùm iam non vacet ne ad Neuræum quidem, vel ſchediolum conſcribere, cura, amabo, id ſciat, ac me apud alios, quibus nouit me literas debere, excuſatum faciat. Vale. Diniæ, poſtridie Eidibus Aprilis, M. DC. LII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

HAbueram iam ſub inuolucro literarum optimi Campinij conſcriptas à te Martij Eidibus, cùm per-latæ ad me Aquis-Sextiis, & neſcio quo conſcientiæ ductu redditæ fuerunt geminæ, alteræ poſtridie Kalendas, alteræ perendie Nonarum Februarij datæ. Incertus, quæ mearum ſint fata, haſce ad Campinium noſtrum eundem deſtino, ſi fortè pari fœlicitate, qua tuæ ad me, eius interceſſu ad te vſque peruenian t. Ipſis porrò nihil iam aliud, quàm rerum vices tecum doleo, ac Deum Optimum veneror, vt magno hoc ſanè turbante tumultu rem Gallicam ſiſtat. Quis ſtatus huius Prouinciæ ſit, nôris ipſe ex aliis meliùs. Mea valetudo non iam malè habet, ex quo quæ me detinuit per aliquot dies febricula euanuit. Ad meum diſceſſum quod attinet, conſtitui Lugduni Pentecoſtes feſtum Deo propitio exigere, viſurus an Deus intereà quod chaos vos inter, eámque vrbem eſt, interceptum diſcutiat; an, niſi rectiore illo ductu, ſaltem per Burgundiam tendere iter liceat. Tu, ſeu intereà ad nos accedas, ſeu iſtheic ampliùs hæreas, bene, atque fœliciter, ô & OPTIME PRINCIPVM, & dulce meum Decus, Vale. Diniæ, XI. Kal. Maij, M. DC. LII.

EIDEM.

Fortunatum fuit illud inuolucrum, ſub quo tuæ literæ decimo ſexto Kalendas datæ, illæſæ ad me peruenerunt. Vtinam fortunata quoque de rerum ſtatu renunciaſſent; ſed ferendum eſt, quia Superis viſum. Hactenus omnia apud nos ſatis ſe pacificè habent; quàm timendum tamen, ne ſit nobis quoque conturbatio pro foribus. Nihil ſpeciatim commemoro; quando ipſe aliunde noſſe omnia potes, rumores inter cæteros, venturum Regem Lugdunum ferunt. Id ſi ita ſit, potero diſceſſum non-nihil differre, ne me in medias belli, Aulæque turbas coniiciam. Niſi ſit, ſpero ſemper fore, vt me ante finem Menſis illeic ſiſtam; ac deinceps te quàm potero citiſſimè conueniam. Bene intereà, PRINCIPVM OPTIME, ac dulce meum Decus, Vale. Diniæ, IV. Nonas Maij. M. DC. LII.

HENRICO SCALESIO, *Baroni Brachij, Anſuſij, &c. in Supremo Aquiſextienſi Senatu Regio Conſiliario,*

PETRVS GASSENDVS S.

Literis illis ſuauiſſimis, quas Sacriſta noſter, præclarus Galliardus abs te reddidit, nihil potuit mihi obtingere iucundius: qui certè ab vno, altero-ve die decumbebam æger ex febricula, leuari me dimidio inualetudinis perſenſi; ita delectauit agnoſcere te hæredem ſummæ beneuolentiæ, qua me olim Senatus Princeps Auus tuus illuſtriſſimus; ac nobiliſſimus quoque tuus Parens, dum viuerent, dignati ſunt. Recreauit me verò maximopere, videre ingenitos illos ad virtutem igniculos, quos à tenerioribus annis in te accenſos perſpexeram, ita iam inualeſcere, vt nullus hæream, quin olim tuis Maioribus longè præfulgeas. Ecquid nimirùm de maturiore ætate ſperandum non ſit, cùm in iſto annorum flore tanti prouentus frugem oſtentes! Macte proinde, ô GENEROSE; perge modò tui eſſe ſimilis; hoc eſt Virtutis tramiti indefeſſo pede inſiſte; hæc ſcilicet vera, atque vnica ad germanam gloriam eſt via. Quod fieri me rerum nouarum participem volueris, gratias habeo ſanè quam-magnas. Id ex illis præſertim placuit, quòd intellexi reditum adeò exſpectatum eſſe in procinctu. Faxit Deus ter-Maximus, vt omnia pro tuis, ac bonorum, quotquot ſunt, votis, bene, ac fœliciter cedant. Vale, Dabam Diniæ è lectulo, poſtridie Eid. Maij, M. DC. LII.

EIDEM.

Temperare mihi profectò non poſſum, quin alacritatem hanc tantam, qua inter belli cogitationes iſthæc pacis ſtudia ſectaris, commendem. Ecquis enim alius in Prouincia eſt, qui ſimile quidquam, non dico aggredi, ſed vel agitare animo ſuſtineat? Neque verò eſt, quod abs me, ne id extollam, exigas; rem enim petis inofficioſam, quámque, niſi virtutis parteis velim prodere, non poſſum largiri. Hanc nempe laudem generoſum tuum inſtitutum promeretur; nemóque eſt bonus, qui non calculum conferens id valde ſuſpiciat. Ac perinde quidem alium non affarer, qui exinde inſoleſceret, & viſus ſibi iam ſapere, à Sapientiæ proſequutione, cultúque retraheret pedem: at verò eam animi tui moderationem eſſe noui, vt inde potiùs anſam accipias exardeſcendi in dies magis erga ſtudium laudabile, præſtandíque ne fruſtra ſit, quod ego ad id te animârim, eámque de te ſpem conceperim, qua ſanè eſſe maior non poſſit. Age itaque, ac id ſolùm habe defixum animo, neminem eſſe eo fœliciorem, qui ab vſque adoleſcentia virtutis viam ingreditur; illíque hæret ita conſtanter, vt quam ſummis votis concupierit, deperierítque, tandem aſſequatur. Quas Tolone literas habeo, ſignificant Optimum Ducem debere iam eſſe in itinere, neque à nobis procul abeſſe. Omnia aliunde ita eſſe apparata accipio, vt de ſucceſſu proſpero quicquam dubitare vix liceat. Vale, ô GENEROSE, Diniæ, IV. Kal. Iunij, M. DC. LII.

EIDEM.

Ne nihil reſcribam (in illa nempe, qua Regius noſter, in hac Dinienſi Proſeneſcalia Conſiliarius, deprehendit me exterorum frequentia) paucos hoſce verſus dare malo, quàm nullos; videlicet ferre non poſſum, vt Tabellarius dimittatur, quin certior fias & tuas mihi redditas fuiſſe literas tertio Kalendas Anſuſij datas, & fuiſſe me ſumma perfuſum lætitia, cùm accepi te Plutarchi lectione adeò impensè delectari. In ea enim ſententia ſum, vt quod Quintilianus de Cicerone ait, *Ille ſe profeciſſe ſciat, cui Cicero valde placebit*, idem de Plutarcho reputem dicendum. Plura aliàs maiore otio. Quæſo intereà Diuinum Numen, vt tuum hoc tam generoſum, tam laudabile inſtitutum fortunet. Vale, Diniæ, tertio Nonas Iunias, M. DC. LII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

Diu iam erat, OPTIME PRINCEPS, ex quo non habueram abs te literas, cùm ecce mihi redditæ ſunt, quas ſcribere nono Kalendas, & ſtudio optimi Campinij committere dignatus es. Quoniam verò (quantum conijcio, tum ex eo, quod ad calcem inſinuas; tum ex literis ad Belmontium datis) par eſt te iam eſſe in itinere; idcircò hanc ſchedam deſtino Lugdunum, vt vbicumque Curſorum Magiſter te eſſe noerit, ipſam ad te tranſdi procuret. Diſces ex ea, quod & ab aliis compluribus perſpectum fiet, quanto tui ſint deſiderio,

deſiderio, quotquot boni in Prouincia ſunt, rebus præſertim eò deductis, vt quò longior mora, eò ſit periculum maius. Ratus te tandem aduenturum, diſceſſum diſtuli in Autumnum, vt & te complecti in ipſa Prouincia venerabundè liceat, & teſtem eſſe proſperi, quem tibi exopto, ſucceſſus. Deus Optimus Maximus te ſemper incolumem ſeruet. Vale, OPTIMA PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus meum. Diniæ, VI. Eid. Iun. M. DC. LII.

CHRISTINÆ, SVECORVM REGINÆ *Sereniſſimæ, Potentiſſimæ, Sapientiſſimæque,*

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

REGINA SERENISSIMA,

Non ego is ſum, neque me eum habeo, cuius literæ peruenire ad tuas manus Regias, & à Maieſtate tua tanta benignè excipi, beneuoléque legi mereantur. Quare neque dum haſce ſcribo, quas venerabūdus ad te deſtinem, tam vltrò, meáque ſponte facio, quàm inductus tuæ illius erga me immerentem beneuolentiæ ſignificatione, qua inſinuata à Burdelotio eſſe mihi imperium cogentius non potuit. Hinc vererer quidem, ne meum hoc conſilium temeritati verteretur, ſi ipſum nulla occaſione prouocatus ſuſciperem; verumtamen cùm ipſa ſis, quæ me audentem feceris, nullus penè hæreo, quin meæ obſeruantiæ erga te ſummæ, gratitudiniſque teſtationi id tribuas. Scilicet non poſſum non me ſummè deuinctum profiteri, ob tantum illum, quo tua me Maieſtas cumulat honorem, cùm incomparabili bonitate, & de me ſollicitè quærit, & meas lucubratiunculas non inſpicere modò ſuſtinet, ſed commendare etiam dignatur. Subeſt verò quorſum abundè mihi-met ipſi gratuler, neque mea qualiacumque ſtudia fruſtrà abiiſſe exiſtimem, quando ex tantulo meo penu prodiiſſe poteſt aliquid, quod potuerit Reginæ tantæ, tantáque virtute, eruditionéque ornatiſſimæ non vndequaque diſplicere. Ecquæ-nam interim hæc eſt ſæculi noſtri fœlicitas, vt Principibus cæteris ſqualere Muſas patientibus, tu ipſa exoriatis, quæ illas reſpicias, & in hoc ſexu, in hac ætate, eiuſmodi occupes gloriam, qua non ſit conſequentibus ſæculis futura ſplendidior? id nempe erit ſemper omni fide maius, te adeò generosè per teneros annos Martis ſtudiis incubuiſſe, vt bella à Magno Parente ſuſcepta fœliciter peregeris; gloriosam Regno tuo pacem, beatámque tranquillitatem populis tuis quæſieris, ac ipſam ſummâ deinceps curâ ſic ſartam tectam tenueris, vt ad bonas Arteis interim conuerſa, eas feceris delicium tuum. Fœlices Populos! quos non antè tantus ille Heros deſtituit, quàm velut alter Iupiter, vt cum Poëtis dicere liceat, te Mineruam ediderit, quæ & armata hoſteis terreres, & pacis artibus inſtructa fores maximo tuis ornamento. Sanè quod Fabulæ adumbrare illius ſpecie contenderunt, ipſa Veritas in te exprimit; quippe cùm ea ſis, quæ merito iure quaſi Dea, Præſéſque Sapientiæ habearis. Votum celebre fuit Platonis, vt ad Regni fœlicitatem, aut Reges philoſopharentur, hoc eſt Sapientiæ ſtudioſi forent, aut Philoſophi, ſeu qui forent Sapientiæ ſtudioſi, regnarent: Tu verò id votum omni ex parte comples, quæ & regnando philoſopharis, & philoſophando regnas; ac non modò es Sapientiæ ſtudioſa, ſed euadis etiam viua eius effigies, ideáque germana, ad quam ſeſe componere, qui regnare volent fœliciter, debeant. Peccem ego proinde in Sapientiam ipſam, ſi quicquam te adhorter, vt quam viam teris, eam conſtanter teneas; ac ea præſertim indole cùm ſis, vt non eſſe tui ſimilis non poſſis, rata ſcilicet perfectionem, coronamentúmque Sapientiæ ipſam eſſe in laudabili inſtituto perſeuerantiam. Voueo itaque dumtaxat eam ſeriem, plenitudinémque annorum, quam adipiſci maximam per conditionem humanam licet, vt frui cumulatè valeas beatitate ſumma, quam, conſequeris ex hoc præclaro Sapientiæ cultu, ex beneficentia, qua tot populos, quorum tibi eſt tam cara ſalus, demereris; ex veneratione, & amore, quo te regnare in intimis eorum pectoribus perſentiſcis. Reputare nimirùm decet, hoc fore tibi ſemper vt ſummum, ſic conſummatiſſimum bonum Sapientiæ fructus demetere; ſubditorum vtilitati quam-maximè conſulere; in eorum ſincero, ac pleno gratitudinis affectu verſari. Viue igitur ſemper fœlix, ô, VT EMINENTISSIMA, SIC GLORIOSISSIMA FOEMINARVM; ac perge exemplum fieri, quod omnes ſuſpiciant, pauci aſſequantur. Iſthæc Celſiſſimæ tuæ Virtutis, æquè ac Maieſtatis venerantiſſimus, obſeruantiſſimúſque dare audebam Diniæ, Eidibus Iul. M. DC. LII.

PETRVS GASSENDVS BERNERIO *Suo*, S.

Nihil ante literas tuas acceptas Inaudieram de ſingulari Obſeruatione, qua Medicus ſagax Pecquetus nouum iter Chylo aperuit, quo ab vſque venolarum lactearum confluentium receptaculo ad vſque ramos venæ Cauæ ſubclauiculareis euectus, influat exinde in ipſum-met venæ Cauæ aſcendentis truncum, ac per ipſum cum ſanguine circulando in Cor redeunte in dextrum cordis ventriculum, iecore nullatenus traiecto, effundatur. Exopto poſſe rem experientia non conſtante minùs, quàm luculenta confirmari; (adeo eſt in votis, poſſe homini tandem aliquid lucis affulgere in tantis hiſce ambagibus) ac mihi periucundum erit, quid id ſit, pleniùs cognoſcere ex libro, quem ais hac de re editum, ſi ad me, poſtquam Doctoratū fueris adeptus, redieris, id exemplū attuleris, quo te eſſe donatū ab authore ſcribis. Quod interim verò poſtulas quid ſentiā de duplici experimento, quo circa Inanis inductionem hydrargyri ope peractum eo in libro deſcribitur, eu vt breuiter tibi morē geram. Prius experimentum non aliud eſt ab eo, quod primùm præclaro Roberuallio in mentem venit. Is nempe accepit veſiculam qualis diſtenta ex

ventre Cyprini, Lucij-ve piſcis educitur; & facto foraminulo ipſam tum vacuauit, tum etiam, ne quid aëris intus remaneret contorſit, & factum foraminulum, ne quidpiam deinceps ſubingrederetur, ligamine ſtrinxit. Habuit cohærenter tubum vitreum ſolitæ longitudinis, ſed baſeos ampliatæ, oréque repando apertæ, in quam immiſit veſiculam ligaminis parte exteriùs relicta, qua ſuſpenſa contineretur. Suillâ veſicâ ori obductâ, circúmque reuinctâ, capacitatem totam hydrargyro compleuit, qui & deinceps ad ſolitam vſque altitudinem intra reſtagnantem defluere permiſſus, veſiculam intra baſeos inanitatem ſuſpenſam reliquit. Mirum autem fuit eam ſic explicari, circúmque diduci, vt quemadmodum fuerat è piſce educta retumuerit. Atque idipſum eſt, ob quod obſtupeſcis, tanquam cauſam non peruidens, ob quam id poſſit contingere; videri enim tibi ais eſſe ſomnio ſimillimum, quod debere dicunt aëris tantillum inter veſiculæ plicas remanere, quod & rarefiat, & ſui dilatatione veſiculam expandat. Itémque quod aiunt, debere quidpiam corporeum intra tubi capacitatem aut remanere, aut externè per vitrum ſubire, quod in veſiculam penetrans illam ipſius quaſi inflationem faciat. quare & rogas, vt ſi quid putem veriſimilius poſſe id prima occaſione perſcribam.

Ne te ergo morer cauſam eſſe coniicio, tum ipſum motum fibrularum, ex quibus contexta veſicula eſt ſeſe in ſuum ſitum reſtituentium, tum circumfuſam inanitatem, à qua nulla motui eiuſcemodi obſiſtentia eſt. Nempe vt textura viminea propter conniſum virgularum ex quibus interplexa eſt, deflectenti obnititur, ac vbi vis ceſſat, ſuum in ſtatum redit; ita membrana ex rectis, tranſuerſis, obliquis fibrulis intertexta, ſuóque in ſitu contenſa manens, dum inflectitur, ita ex fibrularum ſingularum reniſu contra-nititur, vt ceſſante vi, ac niſi quid obſtet, ſuum ſe in ſtatum recipiat. Et de vi quidem, qua omnes res tenſæ à ſtatu dimotæ reſiliunt; inque ipſum redeunt, nôſti eſſe à me aliquoties maximéque cùm *de rerum tractilitate & flexilitate* dictum: nunc ne exinde quid repetam, aſſumo ſolùm veſiculam, qua de agitur, quòd membrana ſit connato aëre ſemper tenſa (quippe eâ Naturæ prouidentiâ vt grauiuſculis piſcibus ad natationis facilitatem ſubleuaculi loco) eapropter, dum aëre extruſo comprimitur, conniti non deſinere, ſi qua ſe reſtituere ſuam in contenſionem poſſit. Leniculus ſanè conniſus, imbecilláque hæc vis; neque enim eſt quanta membranæ pergamenæ exarefactæ, quæ vbi conuoluta aliquandiu permanſit, quoties euoluitur, toties ſe reuoluit. Scilicet in vtriſque quidem, quot ſunt deflexæ fibrularum implicatarum particulæ, totidem quaſi machinulæ ſunt, quæ continenter contranitantur; at cum machinulæ in pergamena robuſtiores ſint, quàm vt aër circumſtans valeat earum conniſui obſiſtere, in eiuſce tamen veſiculæ membrana debiliores ſunt, quàm vt compellere aërem ad cedendum ſibi, vt diſtendantur poſſint. Simile eſt, vt ſi catullum; canémque intra arenam condas; hic enim ſe inde expediet, vbi ille oppreſſus hærebit.

Reſiſtere porrò non-nihil aërem, quatenus eſt corpus, ſuoptéque nutu deorſum vrgetur, ipſe abundè perſuaſus es; ac tametſi non magna vi ipſi diuertendo, propellendóque opus ſit, vbi locus patet, quem mobile cedit, opus eſt tamen aliqua, ipsáque maiore, quàm in oppreſſa veſicula vigeat. Adde quòd hacce occaſione opus etiam ea vi foret, quæ aërem ad profundiorem in ſeſe, ſpatiola-ve inania ſubingreſſionem cogeret, quando foraminulo obligato, deberet à veſicula ita circumquaque compelli, vt locus interim non pateret, in quem ſe poſſet recipere, planè vt contingit in follibus obturato orificio diducendis.

Cæterùm difficultas omnis amouetur, prorsúſque ceſſat conſtitutâ veſiculâ intra capacitatem propoſitæ baſeos, à qua ſit omnis aër excluſus, & in qua proinde veſicula nihil aliud, quàm inane ſpatium circumquaque exinde efficitur, vt facta ſeſe expandendi libertate omnimoda ſeſe componat, reſtituátque in ſolitam illam ſuam contenſionem. Neque verò eſt opus, vt propterea quæras, quid ſit, quod tunc ipſam veſiculam compleat; quippe ea, vt extrà, ſic intùs eſt tota inanis; ac vt diſtendatur, non aliquo internè diſſlante eſt opus, ſed ſolo conniſu, quo veſicæ partes à ſolito ſitu abductæ, ſeſe in ipſum ſponte reſtituunt. Sanè & cùm folles in ipſa ſui diductione aëre complentur, hoc complementum non eſt per ſe ad diductionem neceſſarium, ſed merè ex accidenti eſt, quòd aër à follium tabellis compulſus, nuſquam aliàs, quo ſe recipiat haber; quippe ſi ad latera haberet, eò ſe potiùs reciperet, neque diductio minùs fieret: vnde & licet intelligi ipſum aëris intra folleis ingreſſum, non ſpontaneo quodam, internóque attractu fieri, ſed prorſus coactu, compulsúque externo. Poſſet totum hoc ratiocinium eo confirmari experimento, quod mirificus Paſchalius peregit; cùm montem illum *Dommam* conſcendens, detulit ſecùm follem luſorium, quem cùm ad radicem montis leniter inflaſſet, & flaccidus cùm foret, hinc inde in formam diſci preſſiſſet, deprehendit ipſum ſic ſenſim inter conſcendendum diſtendi, vt ad ſummum cùm peruenisſet foret in orbem compoſitus; deprehendit verò & eundem inter exſcendendum ſic ſenſim laxari, detumeſceréque, vt in imò tandem flaccidus perinde, ac antè fuerat, euaſerit. Niſi hoc non eſt argumento eiuſmodi follem ſolitum inflatione contendi, remanſiſſe tamen flaccidum ad radicem montis ob reſiſtentiam aëris pelliculam ob ſui pondus ab vſque ſuperficie Atmoſphæræ quaſi opprimentis, diſtenſioníque eius obſtantis; ſurſum verò elatum intumuiſſe ſenſim, quòd ſenſim accedendo propiùs ad Atmoſphæræ ſuperficiem, aëris pondus decreſceret, oppreſſióque illa euaderet minor? Niſi & non veriſimillimum ſit, ſi efferri follis ad vſque inanitatem aëris, quæ eſt ſupra Atmoſphæram potuiſſet, futurum fuiſſe vt ad ſummam vſque contenſionem proueheretur? Quidni proinde & idem fieri in veſicula valeat, quæ ſit aëria tyrannide immunis? Quid-ni & abſque facto vllo ſubingreſſu; cùm & dici non valeat quid ſubire intra follem poſſit?

Circa

Circa poſterius experimentum, non eſt quod multùm immorer; ipſe enim rem acu, quod aiunt, tetigiſti. Id tu ſic deſcribis, vt aſſumptum dicas tubum ſimilem ſoperiori, in cuius ampullata & aperta baſi vaſculum quadratum coaptatum fuerit, ad cuius latera, ſi quid exundaret, per tubi collum deflueret. Fuiſſe, ais, ſupra eius fundum erectum alium tubulum vtrimque apertum, qui obſerando baſim veſicâ ſuillâ fuerit ipſi circum-ligatus, eadem veſicâ ſimul obducta foraminulo in baſin alioquin patente. Orificio inferioris tubi digito famulantia occluſo, fuiſſe per orificium ſuperioris tubuli totam capacitatem hydrargyro oppletam, & obturato ſuillâ eodem ſuperiore orificio, ſubductóque intra reſtagnantem bydrargyrum digito, totum hydrargyrum exſcendiſſe ad ſolitam vſque intra inferiorem tubum altitudinem; niſi quod ſuperius illud vaſculum remanſerat, ſe in imminentem tubulum inſinuârit, euexeritque. Cauſa porrò phœnomeni non alia videtur, quàm abs te deducta; videlicet non totus aër, qui fuerat exteriùs ſubingreſſione in ſeipſum, de qua me dixiſſe memoras, tum compulſus, cùm hydrargyrus ex vtroque tubo delapſus cogeret hydrargyrum in inferiore vaſe reſtagnantem aduerſus aërem ſibi incumbentem attolli, non totus, inquam, fuerat ſuæ laxitati reſtitutus, cùm foraminolo adaperto, in baſin collúmque tubi inferioris irrumperet, ac depelleret quidquid intra ipſum bydrargyri hæreret, ſed tanta adhuc pars illius compreſſa manebat, quanta extruſa fuerat è ſoperiore tubulo. Quare & non eſt mirum, ſi permiſſus ingredi, ea vi preſſerit reſtagnantem in ſuperiore vaſculo bydrargyrum, qua ille in immerſi tubi inanitatem fuerit ſubuectus. Neque verò eſt cur de Experimenti veritate ſubdubites, quòd tubulos ille ſuperior non videatur debuiſſe amplius, quàm tubua inferior depleri, quaſi ſcilicet perinde immerſus in reſtagnantem hydrargyrum: nam in vaſe quidem inferiore reſtagnans hydrargyrua aërem ſupernè inſiſtentem habuit, à quo inhiberetur, ne impendenti intra tubum locum ex toto cederet, at in ſuperiore vaſculo reſtagnans, non iam aërem incumbentem, ſed inanitatem meram habuit, ob defluxum hydrargyri ex baſi, collóque tubi inferioris.

Horum occaſione Experimentorum, tenoeas in memoriam ea, quæ anno ſuperiore, cùm me Tolone conueniſſes, illeic loci peregimus in ſummo, in medio, ac in imo exceſſu montis, in ſummo, ac in imo domus, ac in ipſo etiam maris littore. Et poſtquam inculcaſti fuiſſe tibi ſemper præ cæteris mirabile viſum, quòd ſereno Cælo, & Borealibus ſpirantibus ventis hydrargyrus intra tubum hærens altiùs ſemper reſtiterit, quàm Cælo obducto, & Auſtralibus ventis flantibus; quippe, cùm Cælo defœcatiore deberet pondus aëris eſſe longè, quàm turbidiore minus, ſicque minùs reſiſtere reſtagnanti hydrargyro, ac iſtum proinde debere minus altè euehere, contineréque reſtitantem in tubo. Cúmque ipſe tū cauſam videri dixiſſe, quòd ſerenioribus ſimul, frigidioribuſque temporibus non ij vapores è Terra emergant, qui obductioribus calentioribúſque; quare & per illa ponderis ab vſque Atmoſphæræ ſuperficie, omnino, & abſque vi vlla obſiſtente exprimi; per hæc verò aſcendentia vaporis, caloriſque corpuſcula, aëris ponderi obniti; ipſúmque quadantenus refringere; adeò vt, non tanta per hæc, quanta per illa hydrargyro ſit ab incumbente aëre reſiſtentia. Nimirùm tametſi aër tum ſit craſſior, non tamen eſſe ponderoſiorem, quòd non omnia corpuſcula illius deorſum ferantur, deorſum-ve cumpreſſa nitantur, ſed pars efferatur, contráque nitatur, vnde & multæ ſuſpenſæ hærent, cuiuſmodi ſunt corpuſcula nubium, quas non ita ſanè ſuſpenſas videres, niſi eſſet vis ſubuehens, illáſque ſuſtentans; eo modo, quo pappi ſubuehuntur, volitántque per aërem, qui corpuſcula venti ſunt, quæ illos alioquin caſuros euehunt, ſuſtinéntque. Cùm ipſe, inquam, id tum dixiſſem, rogitas iam tu, ad eandemne cauſam pertineat, quod donec pars tubi inanis excalefactis pannis fouetur, hydrargyrus nonnihil ſubſidit, donec eadem pars niue intra linteum circumpoſita inalgeſcit, fit hydrargyrus nonnihil euectior: verùm non videris ſatis meminiſſe dictam à me eſſe eandem cauſam ob quam in thermometro calore exſcendit, frigore aſcendit. Quare & cùm legere ipſam *in Meteorologia* valeas, non eſt quod heic quidpiam de illa ſubiiciam. Vale modò & præclaro Saportæ redde quam-plurimam ſalutem. Dioiæ, poſtridie Non. Auguſti. M. DC. LII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

ACcipio ecce, OPTIME PRINCEPS, quod Epiſtolium dare ad me ex illis Montis rotundi Caſtris, ad quæ es deductus, & in quibus detineris, dignatus es. Mox autem hoſce verſus conſcribo, quos eadem via ad te deſtinem, ſi fortè pari fœlicitate per medios Satellites ire, Caſtráque perrumpere poſſint. Ij porrò dolorem quidem teſtabuntur, quo longas eſſe Regibus manus te expertum inaudij; at gaudium ſimul renunciabunt, quo vt fortunam tuam ex aliis, ſic ex te virtutem, qua hunc caſum perfers, diſcere eſt conceſſum. Neque verò ſanè, quin te animo hoc infracto gereres dubitaueram; teſtis ſcilicet inuictæ conſtantiæ, quâ geſſiſſe te per infeſtam illam, inſultantémque cuſtodiam, quâ fui ipſe quoque prope inuolutus, commemini. Et digna res certè vitæ innocentiâ, à qua tibi, vel latum vnguem diſcedere, religio eſt; quippe quem ne quatere quidem magna fulminantis Iouis manus poſſit. Heinc poſſunt quidem inuidi, poſſunt æmuli, poſſunt, quibus probitas tua, & in Regem fides oneri eſt, eſſe infenſi, calumniáſque pertexere, quibus ſanctiſſimum alioquin Principem aduerſum te moueant; at tu, qui interim didiciſti nullâ

culpâ palleſcere, cui conſcientia eſt mille teſtes, is euaſiſti, quem Orbis ruinæ, ſi illabatur fractus, impauidum ferient; quíque adeò poſſis tuæ iſti cuſtodiæ, præſidióque dicere,

Pone me, nigris vbi nulla campis
Arbor æſtiua recreatur aura.
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in Terra domibus negata;

nihilo me ſecus hilarem perſpicies. Abſit proinde, vt quicquam te adhorter ad ferendum id leniter, quod rerũ conditio neceſſarium facit; quando, vt te ſolum audias oportet, vitæ integrum, & ſceleris purum. Et cur ſanè mœror te conficeret, qui tam ſoluto es animo, vt cenſere te cuſtodibus tuis liberiorem poſſis? cui carcer tantò glorioſior eſt, quantò inuidis tuis dedecori eſt ſummo? Plura aliàs, OPTIME PRINCEPS, ſi aditum ad te literis patere accipiam. Detinet me heic adhuc ſtatus rerum; neque enim Pariſios, quò iam contendiſſem cogitare ſuſtineo, viis ſic obſitis, Vrbe ſic turbata. Quòd percrebuiſſet initio rumor fuiſſe te Lugdunum, *Petram-ve Inciſam* traductum, præoccupare diſceſſum deſtinâram, vt me Lugduni ſiſterem, ac, dum ibi rerum ſedationem exſpectarem, tibi me in conſuetudinem, ſi qua eſſet fas, ſolitam præberem; at poſtquam is rumor euanuit, ſatius duxi heic præſtolari, quid ſerus Veſper vecturus ſit. Tu interim, ô DECVS PRINCIPVM, ô & meum dulce Decus, Vale, Diniæ, XIV. Kal. Septemb. M. DC. LII.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Palæopoleωs Scabino, Amico plurimùm obſeruando,*

PETRVS GASSENDVS S.

ERat profectò, cur ſubuererer, HEVELI Præclariſſime, ne tam diuturnum meum ſilentium ſuſpicionem quandam remiſſioris facti erga te affectus ingereret; neque, niſi tot argumentis teſtatam mihi humanitatem, beneuolentiámque feciſſes, videbar poſſe ampliùs audere literis conuenire te, excuſationemque prætexere vllam: ſed enim-verò poſtremum hoc tui in me amoris ſpecimen, quo voluiſti etiam publicè teſtari, quàm non proptereà deſineres amare medullitùs me, hoc, inquam, eos mihi animos adiecit, vt, quaſi veterno excuſſo, calamum ſtatim arripuerim, ac tam immani denique ſilentio hunc fecerim finem. Et de ipſo quidem faciundo ſæpenumero antè cogitarâm, maximéque, ex quo reſtituta in meliorem ſtatum valetudo fuit; at qui a Pariſios ſimul cogitans, & diſcedere niſi in dies, ſaltem in hebdomadas ſperans (prout dudum ſpes crebrò facta, vt res turbatæ componerentur) deſtinarâm illeinc ad te ſcribere; ea propter effectum eſt ſenſim, vt procraſtinando, huc denique rerum, temporúmque peruentum ſit. Sanè & fortè longiùs adhuc trahere moras contigiſſet, niſi quia Cælum illeic nondum ſerenatum accipiens, exigere heic adhuc Hyemem conſtitui, & publica illa tua interpellatio ita exſtimulauit me; vt prorſus viſum fuerit nihil ampliùs eſſe cunctandum. Itaque, Suauiſſime HEVELI, haſce iam tandem abs me accipies, non excuſationem quampiam continenteis, quando nulla eſſe legitima poteſt; ſed veniæ, quam ſolidam debeam tuæ illi indulgentiæ, bonitatíque deprecationem. Quod ſupereſt, ne putes me tametſi obſtinatè ſilentem, eò minùs tamen animo coluiſſe amicitiam, & tuorum erga me meritorum recordationem caram habuiſſe. Et quî poſſem certè, aut vitra obliuiſci, quæ adeò frequentia præ oculis ſunt, aut mente non reuoluere plena amoris viſcera, quæ mei causâ in Bernerium iſtheic commorantem feciſti effuſa; maximéque, cùm ille rem totam, me nuper conuenieus ſic deſcripſerit, vt te meritò eum ſolum habeam, à quo poſſent tot, tantáque præſtari. Quid enim? quia ille dumtaxat ſchedulam habebat abs me, fuiſſe te ſtatim non illum modò, ſed & totum comitatum tanto cum ardore complexum, vt Regium etiam Oratorem, qui-cum iter ſuum inſtituerat, & conuiuio excipere, & nominibus aliis multis deuincire volueris? & poſſunt hæc alio, quàm te eſſe digna? poſſunt mihi ex memoria, plenóque gratitudinis affectu vnquam excidere? Dici interim ſanè non poteſt, quanto calore animatus Bernerius omnia recitârit, quantum ſe obſtrictum abs te abiiſſe fuerit profeſſus. Cùm diſceſſurus heinc iam foret, poſtridie nimirum Eclipſeos Solaris, cœperat ad te ſcribere, ipſéque receperam me literas ad te traditurum, vnà cum facta Eclipſeos ipſo adiuuante obſeruatione, quam communicare tecum deſtinarâm; verùm comitatu vrgente perficere illas non potuit, ac perficere diſtulit, donec Monſpelium, quò contendebat vt ibi Medicinæ lauream conſequeretur, perueniſſet. Memini verò dolere ipſum, quòd literas nullas dediſſet ad te, ex quo vſque appulſus, commoránſque Venetiis miſerat ad te vitra neſcio quæ, cuiuſmodi expetieras; quòd vbi accepiſſet vectarium, cui non memini an Pragæ, an Viennæ ferenda alia commiſerat, incidiſſe in milites qui ſperatorum aureorum vice vitra obuoluta deprehendentes, præ ira, ac rabie illa perfregiſſent. Miſi iam ad illũ præclari Mochingeri Epiſtolam, quam accepi ante ſex dies, vnà cum tua obſeruatione, cúmque Bullialdi literis, ante menſem Lutetiæ datis. Non hæreo quin eius lectione tam beandus ſit, quàm eo Doctoratu, quem eſt maximo cum applauſu ſuperiore menſe adeptus; ita nempe ſe & ſuſpicere, & amare virum, ac optimum etiam Eichſtadium non ſemel conteſtatus eſt, apud me dum diuerſaretur. De ipſo porrò Eichſtadio quid huc inſeram, niſi quod percupio, vt reſciat quàm grato etiam animo recipiam in me quidquid officij mei causâ in eodem Bernerio collocatum voluit. Accepi illum quoque ea fuiſſe in me exornando propenſione, vt fuerit mihi aliquam ſuarum Elucubrationum tui inſtar dicare, dignatus. Niſi ad ipſum iam reſcribam, grateſque debitas perſoluam, cauſa eſt exſpe-

ſtatio, qua teneor noſcendi quid id rei ſit, niſi fortè hominum noſtrorum iniuriâ ſic intercidit, vt excuſa illa Bullialdi quam vidiſti obſeruatio, quæ ad me tranſmiſſa, ad me non peruenit. Vtcumque ſit tamen, quæſo interim meo nomine ſic illum ſalutes, vt intelligat eſſe cum me, in quo gratitudinis ſenſum deſiderare vehementiorem, venerantioremque non poſſit. Commemini ſatis debere me illi ſpecimen quodpiam fulminantis tum ex Venere, tum ex Marte, vt loqui ſolent, pulueris; at quem ex vtroque, ac ſimul ex Sole à quinque, aut ſex annis aſſeruo, ita euaſit languidus (& repoſitus præſertim à non aduertente famulo in humido loco) vt ægrè effectum debilem præſtet; neque is ſit, ex quo aliquid ad optimum virum mereatur tranſmitti. Quamquam, vt puluerem ſaltem videat, non-nihil heic ex vtroque concludam, operam interim daturus, vt vegetiorem Pariſiis, etiam antequam illûc appulero, accipiat. Ad te, mi Heveli, quod ſpectat; ago imprimis non quantas debeo, ſed quantas poſſum gratias, ob tot, támque inſignia tui amoris ſymbola, in quibus non poſtremum duco, quod poſtremum mihi exhibuiſti, cùm de te nihil tale merentem cohoneſtaſti publicitùs; neque ſuſtinuiſti tuam Obſeruationem abſque hac tuæ beneuolentiæ quaſi obſignatione ad me peruenire. De Obſeruatione ipſa quod dicam non habeo, niſi quòd tuâ ſummâ induſtriâ, diligentiâque digniſſima eſt; ac nemo eſt Mortalium, qui quidquam in hoc genere præſtare, quàm tu, exquiſitius poſſit. Meam, ſi quidquam probo, ex eo potiſſimum eſt, quod obſeruatæ à me Phaſes cum tuis collatæ, ea conſpiratione ſunt, vt ab Initio ad Finem vſque diſcrimen horæ ac trientis pro Meridianorum differentia conſtantiâ non paruâ exhibeant. Neſcio an iam antè Bullialdus ſcripſerit ad te, quod illum rogâram, vt in tranſmiſſo nempe exemplo reponeretur ad octauum cum ſemiſſe Eclipſeos Decreſcentis digitum, quæ Phaſis coëuntium cum perpendiculo diametrorum neſcio quo lapſu ad Creſcentis octauum cum ſemiſſe fuerat adſcripta. Id mihi nimirùm in memoriam venit, cùm aliquanto maiore otio in Aduerſaria rem tranſtuli. Si fortè Bullialdus poſt acceptam meam nuperæ Eclipſeos Lunaris obſeruationem ad te ſcripſit, eam communicaſſe tecum poterit: niſi fecerit, habebis heic ipſam prout in Aduerſariis exſtat conſignata. Quæſo te, ſi quidpiam fortaſſis, quod tamen non mereor reſcribas, ſignificare mihi velis, quò euaſerit, quam Tychonis Vitam breui edendam perſcripſeras; ipſe ſcilicet ex eo tempore commentariorum quæ de illa, déque vita Copernici, quorumdámque aliorum congeſſeram, curam depoſui. Supereſt, vt manum de tabula tollens, iterem eam, quam-plurimam Viris præclariſſimis, optimiſque nuncio ſalutem. Tu verò, ô Suauiſſime, Generoſiſſiméque Heveli, ô Decus Amicorum, Vale. Diniæ, IV. Kal. Nouemb. M. DC. L I I.

Lvdovico Valesio, *Principi Optimo*,

Petrvs Gassendvs
Εὐπράττειν.

Accipio tandem, Optime Princeps, quod tandiu expetieram, te & in libertatem aſſertum, & Pariſios reducem, &, quod caput eſt, præclarè valentem. Vbicumque, & quomodocunque fueris, ſis, futurus ſis, eam eſſe animi tui moderationem compertum habeo, vt vno tenore Æuum exigas, ac tui ſemper ſimilis viuas; eâ videlicet animi conſtantiâ, vt neque efferaris rebus proſperis, neque deprimaris aduerſis. Nullus certè hæreo quin nuperum hunc caſum quam-fortiſſimè tuleris, & bonâ fretus conſcientiâ minaci fortunæ mandaueris laqueum. Is quippe eſt tuæ illius Chriſtianæ Philoſophiæ fructus, vt fors ferre nihil valeat, quod hanc animi æquabilitatem, hanc mentis ſibi conſciæ recti ſerenitatem conturbet. Tres ſunt, & ampliùs exacti menſes, ex quo iis literis acceptis, quas ex tua illa cuſtodia ad me donare dignatus fueras, reſcripſi ad te, ac eadem quidem, quâ illas acceperam via. Literæ-ne meæ eâ fuerint fœlicitate, qua tuæ; vt nempe ad te vſque per iſtas ambages penetrare potuerint, neſcius hactenus planè ſum. Ex eo certè tempore, nullas neque habui, neque dedi literas; ac exſpectaui ſemper quovſque id addiſcerem, quod magno meo gaudio nuperæ literæ ad me Pariſiis datæ renunciârunt. Quare & nunc primum eſt, quod tibi & libertatem reſtitutam, & reuiſos Lares, & intemeratam valetudinem gratulor; apprecórque porrò omnia proſpera, ac iucunda. Quid futurum ſit, fugio quærere, ac Diuinum Numen ſolùm veneror, vt omnia quatenus & tuis, & publicis rebus expedit, fortunet. Vale modò ſemper, ac me ama ſemper, ô & Principum, & meum Decus dulce. Dabam Diniæ, poſtrid. Kal. Decemb. M. DC. L I I.

Heic adhuc verſor, quòd tametſi impensè ab Amicis ſollicitatus vt Pariſios me ante Hyemem reciperem, noluerim tamen rebus turbatis me itineri committere; ac vbi eſſe eas accepi in Vrbe ſaltem compoſitas, perſenſerim Hyemem iam magis eſſe pro foribus, quàm vt non mihi adhuc Ver proximum foret exſpectandum. Vale iterum.

Christinæ, Svecorvm Reginæ *Sereniſſimæ, Potentiſſimæ, Sapientiſſimæque*,

Petrvs Gassendvs
Εὐπράττειν.

Regina Serenissima,

Is eſt bonitatis character totis impreſſus literis, quibus Maieſtas tua Regia me beare dignata eſt, vt & me prorsùs imparem ſentiam, qui grates dignè referam; & qualeiſcumque

que relaturus, vnde initium ducam, non habeam. Ecquo enim, putas rubore legentem eas me ſuffundi oportuit, cùm meæ tenuitatis conſcius, ſenſi, agnouíque à primo verſu in vltimum, iis me elogiis, titulíſque à tanta Regina exornatum, vt ne Plato quidem, aut alius ex tot Viris inter antiquos Sapientiam profeſſos eximils, ſimileis vnquam fuerit à Principibus magnis conſequutus? An proinde aliud mihi ſupereſt, quàm vt te præ illis Regibus, quibus potentiâ nequaquam cedis, virtute autem, doctrináque omnigena longè præfulges, ſummè ſuſpiciam, ac venerer; ipſe verò, qui cum nemine Sapientum illorum comparandus ſim, & mecum habitem, & nôrim quàm curta mihi ſupellex ſit. Quæſo hoc ſolùm tuam Maieſtatem, vt quando dignatur aliarum, repetitarúmque etiam Literarum ſpem facere, cogitare, attenderéque quanta ipſa ſit, quantulus ego, ſuſtineat; neque eò ſeſe demittat, vt me encomiis prægrauans, facere ſibi parùm congruè, parúmque decorè videatur. Parum ſcilicet Tibi viſum fuit, mecum qualecunque apud alios nomen ſtudiosè adeò exaggerare; niſi etiam de ea, qua apud te eſſem, exiſtimatione ſermonem inſtituens, haud graue haberes addere te meos amicos ſubornaſſe, vt quî affecta, comparatáque fores erga me, mihi inſinuarent. Parùm cogitaſſe accerſere me niſi etiam excuſationem beneuolè acciperes, ac, vt ſaltem per literas liceret mecum agere, Te expetere ſignificares. Parum te exoptate conſulere me; niſi etiam ſanctè affirmares, Te Præſcripta mea pari religione, qua Placita Clariſſimorum Legumlatorum obſeruaturam.

Cæterùm, quòd me eo loco habeas, vt dignum ducas, cuius nomen licitando amplifices; euectóque in ſummum pretio, auctionem omnem longè vincas; quid, ô Optima, Maximaqve poſſum aliud reponere, quàm eſſe eo me in medullis, præcordiiſque intimis gratitudinis ſenſu animatum, qui ineffabilis cùm ſit, verbis exprimi nullis poſſit. Quoties profectò cogito, (& non cogitare penè continenter quî valeam, adeò præſertim immeritus) toties mihi illud cum Ænea ad Didonem venire, exclamaréque ſubit,

Dy tibi, ſi qua pios reſpectant Numina; ſi quid
Vſquam iuſtitia eſt, & mens ſibi conſcia recti,
Præmia digna ferant. Quæ te tam læta tulerunt
Sæcula? Qui tanti talem genuere Parentes?

Quod verò etiam, vt ego te conuenirem deſideraris, quanto id, putas, verti honori, qui nihil agnoſcens in me, quod poſſit mei præſentiam caram, expetendámque facere, ſenſerim me tamen à Regina tanta per-humaniter, perhonorificéque inuitari? Quantæ etiam fœlicitati, ſi id modò mihi per ætatem iam ingraueſcentem licuiſſet; ſi per natiuam conſtitutionem, quam ſortitus ſum parùm firmam; ſi per aſſuetudinem à cunabulis clementiori huic Cælo factam; ſi per cætera quæ vel ipſe ad Burdelotium ſcribens attigi, vel, vt per illuſtrem Mon-morium, præclarúmque Capellanum (cuius interuentu tuæ Maieſtatis literæ fuere ad me tranſmiſſæ Pariſiis) perſcriberentur, operam dedi? Si quid ſanè in eo iacturæ, id nō Te attinet, ô Serenissima, apud quam, ſi quid mihi eſt famæ, id mei præſentia imminueret; ſed me attinet potiùs, qui occaſionem prætermiſerim ſpectandi te coram, hoc eſt exhibitum tam grande æuo hoc noſtro miraculum, vt neque peruideam ſæcula priora ſimile vllum exhibuiſſe; neque valeam præſumere poſteriora exhibitura. Sincerè, ac, vt ſentio, loquor; quando præter conſtantem famam, quæ in ore eſt omnium, tam certa iam habeo ab illis teſtimonia, quorum mihi pridem eſt perſpecta fides, quibúſque id iam contigit honoris, vt Te ſpectare, affarique, & audire cominùs poſſint. Quippe præter illa, quibus ſuas ſemper pleniſſimas facit literas Burdelotius (ille ſcilicet térque, & quater fœlix, cuius præſtita erga tuam valetudinem opera, id mereri potuit elogium, quo eum tam effusè, ac tam grato animo in tuis ad me literis commendas) Præter illa, inquam, Naudæus ſummi vir candoris literis ſuis ſuperis ea ingenuitate deſcripſit, & doteis naturæ eximias, & virtutes ſummas, perfectiſſimaſque cumulatiſſimè ſuperadditas, ex qua mihi omninò,

Nec primam ſimilem viſa es, nec habere ſequentem.

Quidquid id eſt rei, hûc inſererem, niſi & quæ tua eſt moderatio, eſſes auditura inuita; & res mihi apud alios potiùs eſſe dicenda videretur. Quanquam tacere vnum non poſſum, quod Epilogi inſtar eſt; teſtari illum nempe, ſe, quoties ad ea quæ fusè recenſet, attendit, in eam rapi extaſim, vt vix poſſit oculis ſuis, auribúſque accredere; ac Te cogitans, dicat tacitè quod olim Regina Sabæorum ad Salomonem, *Non credebam narrantibus, donec ipſe veni, & vidi oculis meis, & probaui, quòd media pars mihi nunciata non fuerat. Maior eſt ſapientia, & opera tua, quàm rumor, quem audiui.*

Quod ſubiude autem depoſcis, vt tuas ſaltem literas admittens, velim tua cum Maieſtate hoc, quo inter abſenteis commercio licet, agere; eſto ipſa Iudex, ô Incomparabilis, quàm fieri me exinde animo confuſum par fuerit. Quaſi verò ego is ſim, qui id honoris promerear? qui poſſim hoc tam nobile recuſare commercium? qui non id debeam ſummæ gratiæ, ſummo fauori imputare? Quàm vereor ſolùm, ne literas accipiens viciſſim abs me, futurum ſit, vt conquerare facere te commutationem, qualem Glaucus cum Diomede? Tametſi non erit quorſum mihi vertas, quod Te ſpe inani fuiſſe lactatam ſenſura ſis; cùm ipſe vt tantam de me opinionem conciperes, occaſionem non fecerim, qui nihil vnquam magni de me, neque mihi ipſi, neque aliis ſpondeo. Suberit verò interim, cur ipſe magno deputem lucro, non tuam ſanè (vt præ ſumma modeſtia Te auere perſcribis) erudiiſſe ignorantiam; ſed meam potiùs propalaſſe, quam ipſa aut pro tua ſolertia, ſagacitatéque ſis dignatura excutere; aut pro tua humanitate, beneuolentiáque ita excuſare, vt ipſam quaſi ſymbolum comparatiſſimi

tiſſimi huius mei ad obſequendum affectus habeas. Quippe dicere quidem poſſem, Tutemet ipſam Te conſule; quando licet tibi ex teipſa, tanquam ex ditiſſimo penu ea depromere, quæ fruſtra aliunde requiras; ſed ne cauſari tamen poſſis detrectare me operam, dico ingenuè, obſequar; ac tantò quidem alacriùs, tantóque confidentiùs, quantò ſpes eſt, vt nihil ex me (qualecumque id demùm ſit) prodeat, quod non ipſa ſis pro hoc tam benigno, beneuolóque erga me affectu, æqui, bonique conſultura. Nam ſi alioquin foret in me, vnde aliquid lucis ad diuinum tuum ingenium illuſtrandum dimanare poſſet, id, putas, Tibi inuiderem, qui ita comparatus ſum, vt nemini abnuam colloqui, cuiuſcunque ille ſit ſortis, qui me quidpiam roget, quod noſſe me putet (vtcunque in receſſu, quod ſibi accedens fuerit, pollicitus, non ferat) Tibi, inquam, tantæ Reginæ, cui ſi prodeſſe quicquam liceret, id foret eiuſcemodi, vt inde exundare in tot capita, ceu ex viuo quodam, perennique gurgite poſſet? Silere heic porrò interim non licet, quod mihi in hunc locum tuæ Epiſtolæ incidenti in mentem occurrit. Quippe abſui quidem, vt talem me haberem, qualis Philoſophus Sextus fuit, ſed ipſa tamen mihi viſa es tali eſſe genio, qualis in Sapientiſſimo Imperatorum Antonino fuit, qui tot rerum ſciens, imò & iam ſeneſcens, cùm ipſi aliquando Lucius occurriſſet, requiſiiſſétque, quorſum pergeret; *ad Sextum*, inquit, *Philoſophum, vt ea diſcam, quæ nondum ſcio.*

Quòd poſtremò bonitas tua teſtari dignatur, ac penè iurare eorum, quæ fuerint abs me præſcripta, obſeruantiam; id verò demùm me eò deduxit, vt omninò pendeam dubius animi, hæreámque an Teipſam ſatis, an meipſum ſatis cogitaueris. Iam enim etiam imitari Pompeïum illum Magnum videris, qui Philoſophum Poſidonium conueniens, fores percuti de more à lictore vetuit, *& faſces lictorios*, inquit Plinius, *ianuæ ſubmiſit is, cui ſe Oriens, Occidenſque ſubmiſerat.* Scilicet Tu quoque tot Populorum Victrix, tot Nationum Imperatrix, non erubeſcis tuam Maieſtatem quadamtenus ſubmittere Placitis homuncionis, quem, quantum-vis non habeat, habere tamen aliquid cum Poſidonio ſimile putes. Subiit certè etiam in mentem, in hunc locum dum incidi, nihilo eſſe Te inferiorem Magnis illis Principibus, quorum meritò celebre in Iure illud legitur, *Digna vox eſt Maieſtate regnantis, Legibus alligatum ſe Principem profiteri*; ac id, quod conſequitur mox, *Reuerà maius Imperio eſt, ſubmittere Legibus Principatum*; ſiquidem quæ illis circa Leges fuit, eadem Tibi eſt *digna vox* circa Philoſophiam, è qua omnes iuſtæ, ſanctæque Leges originem ducunt. Veruntamen, ad me quod ſpectat, cùm non ſim eam Philoſophiæ, quam præſumpſiſſe ipſa videris conſummationem aſſequutus, cogitare ſic ſubiit, eo quidem te fuiſſe candore, vt præconceptam tuam de me opinionem exprimeres; at fore me nihilominùs Mortalium ineptiſſimum, ſi ea me vertigo præſumptionis corriperet, vt illa propterea me ducerem dignum. Quare & aliud nihil licet mihi, quàm illud quaſi regerere, vt ipſa potiùs Te audias, cui tam cumulatè ſunt omnia perſpecta; ac Tibi ſimul gratulari, quod hactenus ad eum doctrinæ, Sapientiæque gradū Te euexeris, vnde quidquid ſiue agere, ſiue non agere par ſit, ceu è ſpecula prouidere poſſis. Cæteris ſanè Principibus eò præcellis maximè, quòd ipſa per Te perſpicis, quæ illi vulgò rerum ignari, niſi oculis alienis non vident; neque mirum idcircò eſt, ſi dum Conſiliarios admittunt, quos non nôtunt deligere, ac ipſis interim credunt omnia, peſſum ire omnia patiantur. Quò fit, vt cùm eſſe nihil fœlicius poſſit eo Principe, qui ipſe-met ſuos, ſuáſque res nouit; ita nihil ſit illo infœlicius, qui credit omnia aliis, quorum vix eſt vllus, qui non ſe reſpiciat, ac Principis res accommodet ſuis. Sed nempe hoc eſt valde ſecundum naturam, vt quiſque ſe potiùs, quàm cæteros amet, ac propter ſeipſum amet cæteros; adeò proinde, vt culpentur licet, qui non ſine quodam habito ad ſeſe reſpectu Principi conſilia, monitúſque dant; culpandus tamen ſit magis Princeps, qui ita fieri pro innato cuique erga ſemet-ipſum affectu ignorat; ac non idcircò diſpicit, quò quiſque poſſit vergere, aut certè ea non exhibet perſpicaciæ ſpecimina, quibus illis ſuſpicio, ne quidpiam non ſani conſilij deprehendatur, fiat. Quid facias nihilominùs parti Principum maximæ, quos ab vſque cunabulis adulatores obſident, qui iam tum ad redundaturam in ſe vtilitatem reſpectant, omniáque ad gratiam loquentes, eam ſenſim inſpirant mollitiem, quâ exhorreatur, refugiatúrque, qui eſt ad neceſſariam doctrinam neceſſarius labor. Hinc profectò eſt, quamobrem deinceps natos quidem ſe ad regnandum putent; at debere ſe euadere idoneos ad regnandum non reputent; pergántque auerſari Doctrinam, vt quidpiam eminentius, cui, ſi illam admitterent, parere ipſi tenerentur; ac ideò tantum detraheretur ſummæ poteſtati, ac mero, quo potiri gaudent arbitrio, quantum illi in ſe, ſuaſque actiones tribueretur iuris. Miſeri! qui proinde ſe, non vt Paſtores Populorum; ſed vt Ductores Pecudum habent; neque propterea in ſe conuerſa, effuſáque habent Subditorum pectora, qui ſe ab illis verè amari non ſentiunt, ſed ſpectari ſolùm quaſi victimas ipſorum nutui conſecratas. Quorſùm itaque non gratuler Tibi ô Regina Principum Decus, cùm te ea doctrina hactenus imbueris, quâ Te & Reginam & verè Reginam poſſis gerere; hoc eſt non modò imperare, ſed ſapienter etiam, iuſtéque imperare, atque adeò Populis tuis eam facere de Te opinionem, quòd abs Te, vt communi Parente reuerà amentur, Téque ideò tanquam Parentem tenerrimo affectu ament, ac non ſimpliciter vt Reginam, ſed vt Deam quandam venerentur, & colant. O præclarum tui Principatus fructum! quando nullum maius, aut expetibilius laborum omnium, vigiliarúmque, quibus pro ſalute tuorum excubas, optare Tibi præmium potes! cum eo certè coniuncta eſt, quam ſunt tui cariſſimam, iucundiſſimámque memoriam tranſmiſſuri in Poſteros; quæ, ſi quid gloriæ ſeruiendum eſt,

quæ

quæ nos manet poſt obitum, nulla poteſt eſſe glorioſior. Perge itaque, ô REGINA VERE INCOMPARABILIS, perge eo Cæleſti paſſu, quo cœpiſti incedere; neque enim Vates ero inanis, ſi eam Tibi gloriam, famámque præſagiero, qua eſſe præclarior, perenniórque non poſſit. Iſthæc ſunt, quæ Sacræ tuæ Maieſtati reſcribebam Diniæ, Non. Decembr. M. DC. LII.

LVDOVICO VALESIO, *Principi Optimo*,

PETRVS GASSENDVS Εὐπράττειν.

LIteras habui, OPTIME PRINCEPS, quas ad me dare Tornatore intercedente dignatus es. Fueram iam tibi proſperum in Aulam reditum gratulatus, neque hæſeram quin fuiſſes in ipſa exceptus per-humaniter; gratulor verò nunc tantò magis, quantò licet id per te-ipſum noſſe. Ac dubius quidem ſemper pendeo, quò propterea ſint res tuæ euaſuræ; verùm eæ ſunt ſemper committendæ Diuinæ Prouidentiæ, oprandúmque ſolùm, vt bene omnia vertant. Quod Illuſtris illius tui Conſobrini ſic vicem doles, id profectò dignum eſt tua & caritate in Conſanguineum, & pietate in Patriam, & conſtanti in Regem fide. Et meam quidem ſortem non decet quidquam cauſari, inquirere-ve in factum tanti Principis; ſed, vt tuum in ſinum effundere hoc liceat, deflendum eſt, quam ille tantam ſibi gloriam quæſierat, hiſce eius actis ſic dedecorari. Quantæ nempe laudi ipſi vertebatur, tot peperiſſe Patriæ Victorias, tot quæſiiſſe Vrbeis, ac penè Prouincias, tanto dedecori iam datur, facere ipſum hoſtibus anſam Victoriarum incruentarum, ac recipiendi citra vim quidquid ipſis fuerat tanta vi ereptum. Quid illud verò, quod etiam ſcribis, creatum illum Summum hoſtilium Exercituum Imperarotem? Sanè, vt non modò ſpecioſus, ſed legitimus etiam illi fuerit commotæ huc-vſque camarinæ prætextus; at nullus eſſe profectò potuit addicendi ſeſe hocce titulo hoſtibus; quòd hoc demùm nihil eſſe aliud, quàm ſe gerere Patriæ hoſtem videatur. Ij certè, quibus iam militat, non huius, illiús-ve, qui res adminiſtrant ſunt hoſtes; ſed ipſius Patriæ, quam velint euerſam; neque, vt ille ſibi infenſos vlciſcatur, curæ ipſis eſt, ſed vt hac occaſione res ſuas promoueant. Solemne eſt dici, *oportere amicum eſſe vſque ad aras*, at non minore iure decet eſſe, *ad aras vſque inimicum*; neque ſi flecti Superi nequeant, mouere Acheronta fas eſt. Præter meum morem, ſat ſentio, prætérque inſtitutum abripior; ſed nimirùm id excidit pro eo, quem tecum concipio dolore, quòd tantus Princeps, quem obſeruantia, venerationéque ſumma proſequor, viam inear illi contrariam, quam ſibi amplam iam ſtrauerat ad nomen, decúſque immortale. Quod ſubinde petis, vt meam tibi ſententiam aperiam circa id, quod iſtheic ab Aſtrologis perhibetur, exſcendiſſe Solem duobus gradibus; paucis aperio, nugas puto. Idem-met rumor iam euulgatus Campanellæ nomine fuerat; ſed nimirùm iſthæc inſomnia ij ſoli poſſunt confingere, qui nouitatis prætextu gloriolam inanem venantur, neque verentur ludibrio fieri paucis intelligentibus, ſi modò ſui admirationem apud multitudinem creent. Sol eiuſmodi Sidus eſt, quod vno tenore ſuam pergit viam; neque, ſi quid fortè per ipſam alterationis patitur, id tempore aliquo breui, vt ab iſtis iactatur, fit; ſed vix poteſt demùm poſt multas annorum Myriadas ſentiri. Id declararem pluribus, ſed excederem Epiſtolij modum. Satis eſto, ſi ego quidem hiſce in rebus quid aſſequor, ſapere hoc commentum tritam fabulam de caſu Solis Phaëtonteo. Quas verò non audies etiam fabulas de eo Cometa, qui eſt per hoſce dies conſpicuus? Verùm, tu, vt Sapiens & ſupra Vulgus Princeps, non illum magis es in oſtentis, quàm aut Solem, aut alia magis familiaria Naturæ opera habiturus. Vale OPTIME PRINCEPS, ac Decus meum dulce; & curriculum imminentis anni fœliciter aggredere, proſequere, abſolue. Diniæ, poſtridie Natalitiorum. Anno M. DC. LII.

EIDEM.

NE in hac, qua ſcribo iam feſtinatione, occaſionem primam anni initi prætercam ſine teſſera, præſtat omninò paucos verſus ad te exarare, quàm nullos. Id nempe, vt tibi iteratò fœlicitatem apprecer, & vota pro tua incolumitate, rerúmque tuarum proſperitate quam-maximè poſſum ardentia concipiam. Faxit modò Deus Opt. Max. vt & decurrentem iam annum, & porrò Neſtoreos, prout veneror ipſum, agas. Significauit optimus Campinius (ac Tornator etiam) ſæpiuſculè te ſcripſiſſe ad me; at quæ infœlicitas mea fuit, nullæ ab vſque exeunte Maio ad me peruenere abs te literæ, præter datas vnas è Montis Rotundi, vbi detinebaris Caſtris; & datas alteras Pariſiis, poſt reditum fœlicem tuum in Aulam. Debuere nimirùm alias eadem fata, quibus fuerant iam aliquot antè interceptæ, manere. Quæſo proinde, vt quia placet pergere etiam manu propria literas ſuperſcribere; committi deinceps eas mandes aut optimo Campinio, aut alij, cuius inuolucro, ſuperſcriptionéque tegantur. Vale, OPTIME PRINCIPVM, Vale, ô dulce Decus meum. Diniæ, pridie. Non. Ianuar. An. M. DC. LIII.

EIDEM.

MEnſis iam eſt, OPTIME PRINCEPS, ex quo literas ad te dedi nullas. Quàm verendum proindè mihi, ne meam incuſares ſegnitiem, niſi præſto eſſet tua bonitas, quæ me excuſationis faceret ſecurum! Eſt ea certè mihi ſic dudum perſpecta, vt fuiſſem fortè etiam diutiùs officij quaſi immemor, niſi acceptum recens à meo Capellano Epiſtolium,

aurem velliſſet, & admonuiſſet. Ille nimirùm ita expreſſit quem nuper honorem abs te cum ſingulari beneuolentiæ teſtatione eſt conſequutus, vt mearũ eſſe partium putem, nomine etiam meo gratias agere; ita quicquid eum attinet mea reputo intereſſe. Feciſti verò interim rem tuo generoſo animo dignam; quando ille eſt ſanè eiuſmodi Vir, in quo quid primũ ſuſpicias, améſque non facilè dicas. Quippe & eruditio illi ſupra vulgus, & morum candor ſupra ſæculum eſt; Vir, in quo ingenij perſpicacia cũ maturitate iudicij certat; qui in omneis bonos propenſus, officioſiſſimus omniũ eſt, ac ita colit amicitias, vt nemo eſſe poſſit amicior. Dicerẽ plura, niſi quæ me de virtute illius ſumma diuturna conſuetudo docuit; Ipſe vel ex vno, alteróque congreſſu poſſes abundè perſpicere. Hoc ſolùm addo, quam ipſi laudem delatũ vltrò ab omnibus arbitriũ Poëſeos, Eloquijque peperit, minimam eſſe earum, quæ illi ob tot præclaras doteis debentur. Occipio iam, Deo propitio, paulò meliùs habere me ex eo rheumate, eáque tuſſi, quam obſeruandi Cometæ ſtudium per dies illos prægelidos non tam recens induxerat (vetus enim, vt noſti, querela) quàm ſupra modum exaſperârat. Tu, ô PRINCIPUM OPTIME, ô dulce meum Decus, bene ſemper Vale. Diniæ, VI. Eid. Feb. M.DC.LIII.

EIDEM.

QVàm beaſti me, OPTIME PRINCEPS, datis Literis pridie Eidus ſuperioris menſis! diu nempe erat, ex quo nullas abs te habueram; quanquam & notam quibus curis per id tẽpus deſtinereris: ipſe illas mihi iam ſubinſinuas; verùm quæ tua eſt moderatio miro verborũ lenimento temperas earum grauitatem. Cùm neſcire verò non poſſim quid deinceps contigerit, tenere me vix potis ſum, quin talẽ, tantámque fortunæ iniquitatem incuſem; at cũ aliunde te cogito, ſubeſt cur mihi ipſe ſuccẽſeam, quod perſpectum nimis-quam ſit, quã euectus ſit generoſus, cõſtánſque tuus animus ſupra omnia hæc ludibria fortunæ. Et reputare certè decet, nihil exinde vt tuæ virtuti, ita nomini detrahi; quin-etiam tibi eſſe glorioſius quod quæri videamus cur hæc accidant; quàm ſi, cur non accidant, quæreretur. Plura Deo volente & breui, & coram. Quia enim ad nos iam non aduenis; ſum ipſe in procinctu vt diſcedam ad te hebdomade inſequutura. Tu interea, OPTIME PRINCEPS, ac dulce meum Decus, Vale. Diniæ, Poſtr. Eid. April. M.DC.LIII.

Admodùm Reuerendo Clariſſimo, & Amiciſſimo Viro, D. GODEFRIDO VVENDELINO, *Paſtori Hercano, Tornacenſi Canonico*, PETRVS GASSENDVS S.

AD ſum atque aduenio, non Acherunte, mi VVENDELINE, ſed penè ex faucibus Orci, vix viã altã, atque arduã. Scilicet ex graui, diuturnóque morbo ægrè in Patria demùm conualui, ac ſum denique in hanc Vrbẽ redux. Quî ſupereſſes ipſe ac valeres, ex Amicis ſtatim percontatus ſum; & rem à Scala Equite, noſtróque Hoſerio præſertim edoctus, ipſos exceptos hodie communi apud illuſtrem Mon-morium prandio dimiſſos ante nolui, quàm iis Epiſtolium hoc concrederem prima occaſione ad te tranſmittendũ. Id nimirùm vt ſcias me & Deo propitio bene valere; & gerere ſemper medullitùs cariſſimam, ſuauiſſimámque memoriam tui; & eſſe iam propiùs vt deinceps valeas, ſi quid fortè volueris me compendioſius ſignificare. Accepi diebus proximis literas abs P. Ferrando Societatis IESV commorante Chamberij, ſuperiore menſe Diniam deſtinatas, vnà cũ exemplo literarum optimi ex eadem Societate P. Bollandi, ex quibus reſciui tradidiſſe te illi ante aliquot annos, quas duorũ, trium-ve noſtrorum primorum, eorúmque Sanctorũ Antiſtitum vitas ad te, vt cum ipſo communicares, miſeram; quare & quantum poſſum gratũ animum rependo. Et quoniã ille mihi ſalutem tam nomine ſuo, quàm P. Henſchenij, & noſtri Geuartij renuntiari per Ferrandum voluit, quæſo te, vt niſi incommodum ſit, & triadem illam præclaram reſalutes meo nomine, & Chiffletium Clariſſimũ cum tota erudita familia, & Van-langrenũ quoque ſaluere quam-plurimũ iubeas. Vale. Pariſiis, VI. Eid. Iun. M.DC.LIII.

PETRVS GASSENDVS SORBERIO *Suo*, S.

IN me non fuit, vt ſuperiore occaſione reſcriberem; ita me neſcio quæ negotia calamo iam arrepto auerterunt. Nunc perparũ abeſt, quin etiam à ſcribẽdo abſtineam; ne fluxionem, quæ me iam triduò importunè habet, irritem. Verùm ne diutiùs officio erga Amicũ tam officioſum, deſim, continere non poſſum me quin ſaltem paucos hos verſus dictem, quibus fuiſſe literas tuas mihi redditas certior fias. De argumento nihil eſt quod addam, niſi quod magis amas me, quã vt nolis meæ qualicunque famæ ex tuę interpretationis editione fieri conſultum. Et dignum certè eſt tuo erga me amore, quod ob Typographicas operas interruptas non ſuccenſueris, ſed aliquam potiùs rationem eorum, quæ ad te ea de re ſcripſi, habueris. Spero autem fore vt nihil tuę gloriæ ex hac dilatione decedat, ac te id vel maximè agniturum, vbi primæ cogitationes ſecundis locum fecerint. Legi quæ ad Conradũ noſtrum vberiùs ſcripſiſti; at ipſe de iis facere tibi ſatis in ſe recepit. Quod ille quẽ inſinuas meditatur aduerſum me, ſcito me tam parum morari, quã apud Sinas quod agitur. Scilicet quidquid ea de re ſcripſi, quò attineat, & quatenus, mihi nõ malè conſcius ſum. Sed tu, mi SORBERI, quam-optimè Vale, Pariſiis, V. Eid. Iul. M.DC.LIII.

PETRVS GASSENDVS NEVRÆO *Suo*, S.

PLurima ſanè ſunt, Mi NEVRÆE, quæ tibi, tuæque amicitiæ debeo, at illud non poſtremum eſt, quod conceptum mihi dolorem ob mortem præclari *Naudæi*, Capitis longè cariſſimi habere te mecum communem declaras; ac petuelle, ſi fieri poſſet eo me penitùs

tùs eximere, ſignificas. Quippe cùm nihil ſit optimi Amici poſſeſſione iucundius, nihilque adeò eſſe poſſit eius priuatione moleſtius, facis tu profectò per-humaniter cùm ſubire in te aut totam, aut certè moleſtiæ partem, quam mihi caſus hic flebilis neceſſariam fecit, exoptas. Quamquam me quidem quod attinet id quod Poëta ait *eſt quædam flere voluptas*, catenus experior, vt moleſtiam malim ea ſuauitate temperatam, qua τῷ μακαρίτῃ, conſuetudiniſque cum illo iucundiſſimæ, antiquiſſimæque afficior, quàm illâ immunem fieri, ſi mihi ſimul ſuauitas huiuſcemodi eripiatur. Noſti vt parentes, vt filij, vt coniunctiſſimi quique non ſine voluptate actiones, verbáque illorũ, quos habuerint cariſſimos, & recordentur, & enuncient, oihilque fieri iis gratius poſſit, quàm ſi alij quoque eadem enarrent, aut enarrata gratè accipiant. Ego certè quoties in eos incido, qui communi mihi cum illo fuere neceſſitudine, nihil eſſe poteſt dulcius, quàm ſermones recolere, quibus aliàs σὺν τῷ μακαρίτῃ confabulati fuimus; adeò nihil potuit illi excidere, quod non foret memoria, conſiderationéque dignum. Superſunt adhuc fœlici fato, quos & tu ipſe apprimè noſti Eximij Viri, Elias Diodatus, & Franciſcus à Motha Vayerius, quibuſcum ſæpe & congregari, & ruſticari ſoliti fuimus, maximéque priuſquam ille in Italiam diſcederet duos ante annos ſupra viginti. Retulit ipſe, deſcripsitque nonnullas ex confabulationibus nos inter quatuor habitis, maximéque in *Syntagmate de Militari ſtudio*; diceréque, cùm conueniſſemus etat ſolitus parere ſe Pythagoræ, ſi per talem quandam Tetradem iurauit. Dico autem priuſquam in Italiam cõcederet; ex eo ſcilicet tempore inſtitui niſi per literas nos inter commercium non potuir; & quamuis deinceps cuocatus ab Eminentiſſimo Cardinali, Bibliothecæ curandæ fuit; partim ipſius occupationes, partim mea inualetudo ne poſſemus toties conuenire obſuerunt. Diſceſſi quoqne ipſe in Prouinciam, diſceſſit & ille ante meum reditum in Sueciam, totóque eo tempore literis dumtaxat conuerſari licuit, donec cùm me iam reduce ipſe proximè accederet, mutuotúmque complexuum ſpes foret, quæ lugubria fata interuenerint, nimiſquam eſt notum. Tametſi porrò literæ compenſare non poterant quem fructum longè vberrimum licebat ex eius conuerſatione demetere; ea tamen ſemper ſeges erat, quæ magni prouentus loco haberetur; quippe ad me nunquam ſcribebat quin ſignificaret quid toto Literatorum Orbe ageretur, quid hi molirentur, illi iam paraſſent, cæteri etiam edidiſſent. *Reliqua exciderunt.*

Viro Clariſſimo, & Amico Optimo
OLAO VVORMIO, *Doctori Medico, & in Regia Hafnienſi Academia Profeſſori Humaniſſimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

IN me, Optime VVORMI, reducem non ex Prouincia modò in Vrbem; verùm etiam penè ex Orci limine in vitam Quamprimùm verò hûc appuli, nihil potius fuit, quàm vt quî & ipſe, & præclarus Frommius valeretis, interrogarem. Cùm reſponſum foret conceſſiſſe alterum fatis, & vter tamen eſſet, noo deſignaretur, non interquieui donec didici Frommium eſſe τὸν μακαρίτην, qui ad plureis abierit; te verò eſſe, qui Deo propitio & ſuperſis & bene valeas. Tenere itaque me non potui, quin & meam tibi lætitiam teſtatus toto animo gratularer, & Clariſſimum Medicum noſtrum Guidonẽ Patinum literas ad eximium Bartholinum dantem offendens hoſce ad te verſus attexerem, quibus certior fieres me, Deo donante, ex mea illa adeò diuturna inualetudine emerſiſſe, adeſſe in hac iam Ciuitate, & vitæ Tychonis Brahei veſtratis, ad quam tu mihi præ cæteris affulſiſti editionem moliri. Quinque aut ſex iam anni ſunt, ex quo Gedanum ad celebrem Heuelium ſcribens, illum rogâram vt ſi fieri poſſet impetraret meo nomine ex præclaro Medico Ludouico Keplero Ioanni filio, Regiomonti in Pruſſia degente, ſi quid haberet monumentorum ad Tychonis, quem ipſe vidiſſet, vel de quo Parentem loquentem audiiſſet, vitam attinens, ac attinens etiam ad vitam Parentis, cuius ſummam libens intexerem; reſponſum verò tuleram futurum, vt breui non monumenta modò, ſed vitam quoque integram vtriuſque typis commendatam accipere poſſem. Ipſe id ratus, omnem curam meæ lucubratiunculæ euulgandæ dimiſeram, donec quid illeinc adueniret fruſtrà iam tamdiu præſtolatus, ac interpellato etiam quid id rei eſſet Heuelio, eò fui adductus ab Amicis, aliiſque præſtantibus Viris, quos Vraniæ amor, ac tanti illius veſtri Herois gloria tangit, vt nihil cunctando, id quod haberem pridem paratum, emitterem. Manum itaque iam admoui, & cùm opella tota foliorum viginti quinque, aut triginta futura ſit, quinta iam eſt, aut ſexta pars excuſa. An verò quia lentè operæ procedunt, & ſpes eſt vt priuſquam ad metam perueniant, ferre abs te reſponſum, ſi quopiam me beaueris, valeam, orare te auſim, vt ſi quid tibi fortè in manus, ex quo pluſcula illa ad me mittere es dignatus, inciderit, id eadem viâ, quâ hæ literæ tranſduntur, velis impertiri. Quippe tametſi acceſſurum tempori ſatis fortè non ſit, fiet nihilominus occaſio, vt niſi in ſuum locum inſeri, attexi certè ad calcem poſſet. Vnum ſaltem eſt, quod te maximè exoratum deſiderem, vt ſcilicet mihi procures exaratum manu exemplum Orationis funebris à Ieſſenio habitæ, cuius excuſum vnicum iſtheic extare aliàs ſcripſiſti, cuiuſque nullum reperire in totis Pariſinis Bibliothecis licuit. Exoptem verò ſi iſtud adhuc mihi nauare operæ importunum non fuerit; rem diligenter peragi, quo prima occaſione tranſmitti ad me poſſit. Eſt verò & vnum adhuc, quod te rogem; vide quantam mihi tua illa immenſa bonitas libertatem faciat. Notus tibi haud dubiè eſt vir illoſtris Petrus Reerxius, qui ex Tychonis eſt cognatione. Is eſt, qui ante annos ſex Legatus Regis nomine hac

in

in Aula interfuit. Dignatus me tunc pro ſua ſingulari humanitate inuiſere, ac inſtituti mei conſcius, recepit ſeſe, & obtenturum, & mecum communicaturum deſcriptionem, confectionémque ſingularis cuiuſpiam vnguenti à Tychone excogitati, Braheanique nominitati, quod cætera inter Tychonis encomia, non memorare modò, ſed deſcribendo etiam, publici facere iuris poſſem; quaſi nempe mirificum, generíque humano adiutando comparatum inuentum. Si igitur nôris, & graue non ſit ipſum, aliúm-ve ex familia, penes quam id quaſi arcanum aſſeruatur, interpellare, vt copia mihi ipſius fiat, erit cur & tibi, & ipſi gratiæ habeantur, non abs me modò, ſed etiam abs ſummi viri Manibus, & abs quibuſcumque leuamen ſentiatur. Virum illuſtrem ſi conuenias, & ſalutem ipſi nunciare meo nomine poteris, & indicare memorem me illius affectus, quo me proſequi ſuaue habuit, hæc interſeruiſſe alterâ ſtatim vitæ Tychonis paginâ, *Cùm verò fratres ipſius omnes magnæ in Patria authoritatis, & magna ex parte Senatorij Ordinis fuerint, tum memorandus præcipuè, Steno, qui Maieſtatis Regiæ Conſiliarius, & in arce Calundburgica Præſes, habuit cæteros inter liberos, tum filium Ottonem Baſneſium, tum Birgittam filiam, quæ illuſtri Friderico Reetzio nupta quatuor filios edidit, Petrum, Stenonem, Antonium, Georgium, quorum natu maximum Legatione Regia Pariſiis fungentem, vnà cum natu minimo videre, affari, experiri beneuolos licuit.* Quæſo te iterùm exemplum Orationis funebris, & quàm citò quidem per tuas occupationes fas erit. Vale intereà, Vir Optime, ac me amabò amare perge. Pariſiis, Eid. Septemb. M.DC.LIII.

Clariſſimo, Excellentiſſimóque Viro D. IOANNI DOMINICO CASSINO, *in alma Bononienſi Academia Profeſſori Matheſeos Primario,*

PETRVS GASSENDVS S.

AMpliùs menſe eſt, Clariſſime Vir, ex quo literas ad me, intercedente nobili Venaſco dediſti, illuſtris Riantij Baro mihi ſtudioſè reddidit. Diuturnæ huius meæ ad reſpondendum moræ non vna fuit cauſa; ſed nihil eſt neceſſe aut occupationes, aut inualetudinem, aut aliud cauſari. Oro te ſolùm vt ſic habeas me, & honori duxiſſe magno, quam vltrò, gratioſéque offerre amicitiam dignatus es; & fœlicitati vertiſſe, poſſe me, non eximiè quidem, ſed vtcumque tamen tuis votis ſatisfacere; & quam primùm licuit, arripuiſſe calamum, vt qua in te eſſem voluntate facerem perſpectum. Gratulatus itaque tibi pro tam laudabili inſtituto, exſcribere ecce ex meis Commentariolis aggredior quas depoſcis obſeruationes trium ſuperiorum Planetarum circa tempora Oppoſitionis ipſorum cum Sole peractas. Exigis pro ſingulis ternas; ego verò quinas, ſenas-ve exhibeo, vt quia omnes ea ſerie, copia-ve non ſunt ex quibus exactè deduci Oppoſitionum tempora poſ-

ſint, ſint ad manum quas deligas, ac provt videbitur in rem vertas. Organum, quo acceptas diſtantias agnoſces, Radius Aſtronomicus fuit, Orgyiâ prolixior, in parteis 10000. diſtinctus cum Tranſuerſali immoto, & heinc inde Tangentis vice in ſimileis diuiſo. Fixus ad centrũ cylindrulus, in Trãſuerſali etiam cylindrica emobiliáque pinnacidia. Signis vſus ſum —/— & —— denotandæ aut additioni graduum, ſcrupulorúmque Tangentibus indicatorum, pinnacidiis ad diuerſas Tranſuerſarij parteis exiſtentibus; aut ſubtractioni pinnacidiis exiſtentibus in eadem. Calculum adhibebo nullum, ne præiudicium faciam, quo vtcumque præoccuperis; doleo certè feciſſe me, cùm Martis oppoſitionem, ſtarionémque alteram anni 1623. euulgans, calculum obſeruatis ſubiunxi, ad quem vnum, aut alterum circa Stellas datum ſuppoſui, quod deinceps, caro amico Iacobo Valeſio monente, non rectè ſe habere deprehendi. Suppoſui videlicet Stellam in Humero dextro Sagittarij habere latitudinis Auſtralis gr. 3. min. 31. provt in Tychonis Catalogo habetur, cùm habeat tamen ſolùm gr. 3. min. 18. ac aliundè eius diſtantiam ab Auſtraliore duarum in Boreali parte Arcus eſſe gr. 6. min. 15. provt calculo eam deduxi; cùm probæ tamen obſeruationes excedere tribus minutis eam prodant. Quo effectum eſt etiam, vt cùm diſtantiam illam aſſumpſi rectificando Organo, tantundem abeſſe, niſi interdum magis à vero potuerim. Hæc proinde eſt cauſa, cur obſeruationes nudè, & qua fide fuere peractæ, conſignatæque communicem, ne quidquam ſit, quod imponere, creare-ve vllam, quod dixi, præoccupationem poſſit. En itaque vt res ſe habeat.

PRO ♂

Anno 1621. debuit ex Ephemeride contingere Martis oppoſitio Sole cum die Maij 6. Itaque Aquis-Sextiis die Maij 3. veſperi, hora 10. diſtiterunt inter ſe Mars, & Lanx Auſtralis, &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1623. debuit oppoſitio contingere die 3. Iulij. Itaque Diniæ die 28. Iunij, hora 13. &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1625. debuit oppoſitio contingere die 18. Septembris. Itaque Diniæ die Septembris 21. ſequenti veſperi circiter hor. 10. &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1634. debuit oppoſitio contingere die 12. Martij. Itaque Diniæ die 7. veſpeti, &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1636. debuit oppoſitio contingere die 18. Aprilis. Itaque Aquis-Sextiis die 15. veſperi, &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1638. debuit oppoſitio contingere die 7. Iunij. Itaque Diniæ die 6. veſperi, &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1638. debuit oppoſitio contingere die 7. Iunij. Itaque Diniæ die 6. veſperi, &c. *vt in Commentariis.*

PRO ♃

Anno 1620. debuit oppoſitio Iouis cũ Sole contingere die 7. Nouembris. Itaque Aquis-Sextiis die 4. veſperi, &c. *vt in Commentariis.*

Anno 1633. debuit oppoſitio contingere

tam ſingulariter eruditus, vir tanta in conuerſando gratiâ, in ſcribendo tanta elegantiâ, vir, vt paucis dicam, quem tu noueris, quem amaueris, quem delegeris, vt tua in eo vireis ſuas beneficentia experiretur. Quod me attinet, ſic ego illum amo, vt cùm tibi ſit tot obſtrictus nominibus, ipſe vnà me obſtrictum profitear, ac forem modo ſoluendo par, ita mens adiuuet, vt totam in me reciperem obligationem. Et verum eſt quidem nihil aliud te, quàm vt benefacias ſpectare, at non ideò minùs, qui tua beneficia perſentiunt, ad ea agnoſcenda, & gratitudinis ergò, quam-maximè licet, efferenda tenentur. Tu ô PRÆSVLVM DECVS, ſic agere perge, ac me eum porrò habe, quo tui obſeruantior, tibíque obſequentior ſit nemo. Pariſiis, x. Kal. Febr. M. DC. LIV.

Viro Clariſſimo, & Amico Optimo OLAO VVORMIO, *Doctori Medico, & in Regia Hafnienſi Academia Profeſſori Celeberrimo,*

PETRVS GASSENDVS S.

EN iam tandem, Optime VVORMI, Tychonis Brahei vitam editam, cuius ad te mitto aliquot exempla. Quas prouideram fore moras, eæ reipsâ interceſſerunt; & cùm Bibliopola noluerit exemplum ipſius vllum diſtrahi, quin alia ſimul opuſcula typis cohærenter commiſſa prodirent, non licuit vllum ante menſem, quod tranſdi ad te poſſet nanciſci. Nactus porrò diſtuli huc vſque, quòd Patinus noſter acceſſurum ſperans in dies præclarum Bartholinum ex Italia, exſpectandum cenſuerit, donec cum libris ab eo coactis hæc ad te exempla deſtinarentur. Nunc, cùm poſſit præclaro Viro iniecta eſſe remora, quæ incertum reditum faciat, ipſéque pudore quodam obruar, quòd non maturè ſatis exhibeam iſtud qualecumque meæ erga te gratitudinis ſpecimen, dum aliam vecturæ occaſionem quæro, offert ſe mercator amicus, qui recipiat ſe faſciculum abs me acceptum Amſterodamum mittere, vnde ad te porrò Hafniam tranſmittatur. Bonis itaque auibus faſciculum ipſi committo, apprecórque vt tuas in manus & tutò, & quam-primùm perueniat. Exempla in eo quatuor comperies, quorum tibi vnum nominibus multis debitum vt habeas, haberéque velis te quæſo. Alterum erit, quo liberes fidem erga illum quemcumque, abs quo obtinuiſti quod dignatus es ad me mittere Orationis funebris in laudem Tychonis habitæ exemplum. Tertium dari exopto per-illuſtri Retzio. Ipſe eſt ſolus, quem attinentem ad Braheanam familiam mihi eſſe notum contingit, quare & iure eum deligo, cui meum erga illam obſequium, affectúmque teſtatum faciam. De poſtremo quid factum velim, vix auſim tibi dicere; vt dicam tamen ipſum addo, vt ſi, vbi Apoſtrophen illam ad Regem Sereniſſimum, qua Tychonis vitam vt concluderem in mentem venit, pellegeris, reputes rem ſacræ eius Maieſtati non diſplicituram, habeas ad manū, quod vel per te, vel per illuſtrem Retzium meo nomine illi offeratur. Præter fas, ac decorum foret aliquas facto excuſando adiungere literulas, cùm abundè, imò nimium ſit fuiſſe ſemel me, & publicè quidem ea interpellatione vſum. Tu itaque Optime VVORMI, vt videbitur, ita agito, ac pergito me tibi penitùs deuinctum amare. Vale, Pariſiis, poſtrid. Eid. Iul. M. DC. LIV.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcano Conſuli, Amico plurimùm colendo,*

PETRVS GASSENDVS S.

QVantum me tuæ literæ, Suauiſſime HEVELI, recreauerint, dici facilè profectò non poteſt. Nempe & te eſſe incolumem, quem grauiter adeò laborare inaudieram; & me abs te ſemper amari, quod duco ſanè maximi, ecquid potuit eſſe iucundius? Nihil iam, cùm tuas accepi, typographicarum circa Tychonis vitam operarum ſupererat; at Bibliopola certo conſilio, ipſam, ac vnà Copernici, Peurbachij, & Regiomontani vitas non priùs euulgari, quàm alia quædam opuſcula ſimul ederentur, expetiit. Quare & vel hac occaſione paulò ſeriùs accipies, quod ad te exemplum deſtinatum volui. Et Bullialdus quidem noſter etiam exſpectandum cenſebat, quo-vſque tempora Eclipſeon proximi menſis forent tranſacta, vt ſimul, ſi quid obſeruatum à nobis foret, perſcriberetur. At quia vecturæ librorum ambages nimis longæ ſunt, ideò anteuertendum duxi, commiſſurúſque ſtatim ſum mercatori faſciculum, qui ipſum amico Amſterodamenſi commendet, vt inde ad te Dantiſcum tranſdatur. Fortaſſis quoque priùſquam ipſum cum his literis habeas, dandas poſteriùs alias accipies. Erit porrò præter exemplum, quod vt tibi habeas pro votis mihi eſt, etiam aliud, quod quæſo te, vt optimo Eichſtadio, quem terque quatérque reſaluto, tradas. Ægrè me porrò ad editionem opellæ huius accinxeram ob factam à Keplero ſpem; nunc cùm aliud ipſi conſilium inſediſſe ſignifices, minùs pœnitet operis ſuſcepti. Doleo & ipſe cùm tui causâ, tum Artium ingenuarum gratiâ conceſſiſſe eximium Linemannum fatis. Plura Deo propitio, proxima occaſione. Tu interim bene, imò optimè Vale, Pariſiis, poſtrid. Eid. Iul. M. DC. LIV.

CHRISTINÆ, SVECORVM REGINÆ *Sereniſſimæ, Potentiſſimæ, Sapientiſſimæque,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπραττειν.

REGINA SERENISSIMA,
Ruri verſor, dum ecce audio Piquetum, & Fraxineum, vt tuam Maieſtatem Antuerpiæ

 conueniant,

conueniant, die proximo diſceſſuros. Itaque, ne eorum dumtaxat ſermone, ſed meis etiam literis, quanta ſemper tuæ Maieſtatis veneratione tenear accipias, pauculos hoſce verſus do ab illis ad te perferendos. Facio videlicet ne meo ex ſilentio fortè coniicias non ſatis magni ducere me præclarum illud facinus, quod tanto conſilio aggreſſa, tanto animo exſequuta es. Profectò enim demiror potiùs potuiſſe vel cogitationem ipſius ſubire in Fœminæ mentem; & hac iuuenili præſertim ætate, rebúſque adeò proſperis. Sed oportebat nimirùm te, dum ſexum, ætatem, ſortémque ſupergrederis, inſolitum quidpiam, ac omni exſpectatione maius moliri. Tale verò omninò fuit, pro nihilo habere, ac tam vltro deponere Coronas, Sceptra, Imperia, quibus haberi nihil ſolet in hominum votis ſublimius, ad quæ obtinenda, tuendáque, iure, iniuriâ, dolo, vi, ferro, flammáque paſſim certatur. Ac facile quidem illud commendatur, quod dictum eſt olim, *Diadema rem eſſe ponderoſam adeò, ſpiniſque adeò intertextam, vt qui ſaperent, ſi humi iacens occurreret, ne attollerent quidem.* At vix tamen vnus & alter ſummorum Principum memoratur, qui dictum facto probauerit, cùm ſponte Diadema abiecit. Sed & cùm tam rara hæc exſtent exempla, tanto ſanè magis tuum iſtud erit admirationi Poſteris, quantò ſatietatem regnandi ſola tibi ratio, non longæuitas fecerit. Glorioſius poterat videri, in ſalutem Gentis, ſubditorúmque populorum tuam iſtam regnandi induſtriam, ſapientiámque impendere, & quam illis gloriam, beatámque tranquillitatem quæſieras, toto porrò vitæ decurſu tueri: verùm & præclarè illis conſuluiſti, cùm eum dediſti ſucceſſorem, qui id præſtare eximiè poſſet: & te quod attinuit, tot iam editis Regiminis tui egregiis ſpeciminibus, cenſuiſti Tibi eſſe viuendum. Quamquam verò id factum varij interpretentur variè, ipſe eſſe ſecuros, quantum in me eſt iubeo, te ea pollere & ſagacitate ingenij, & maturitate iudicij, & celſitudine animi, vt tametſi nondum in tua penetretur conſilia, tempus tamen ſit illa haud-dubiè quam-optima demonſtraturum. Et non potes ſanè, quæ tua eſt Virtus, non ſapientiſſimè proſpexiſſe, quam deinceps vitæ rationem inſtitueres, ſectareríſque; neque non perſtare in propoſito conſtantiſſimè decreuiſſe; quippe alia tibi profectò mens eſt, aliúſque vigor animi, quàm vt quidquam committere non ſatis dignum tua hac Virtute, quæſitáque gloria ſuſtineas. Sat ſiquidem nóſti, tametſi curandum non eſſe admodùm videatur, quid de nobis ſentiant, loquantúrque cæteri, dum nobis probè conſcij ſimus; debere tamen bonam famam, vel eo nomine eſſe nobis caram, quòd in ſocietate degentibus fœlicitatis partem faciat, bene apud omneis, bonóſque & Sapientes præſertim, ex quo veneratio & caritas conſequitur, audire. Cúmque id non ex vna ſolùm, altera-ve actione aſſequamur, ſed ex omnium ſerie, & conſtantia; idcircò eſſe operam dandam, vt Vita tenore quodam æquabili degatur, ac tota ſecum ipſa conſentiat. Quin-etiam, cùm in eo, quod ſupereſt æui, quodque Tibi vt longiſſimum, ſic fœliciſſimum apprecor, incidere plurima valeant, vt res nempe Mortalium ſunt, quæ inducere poſſe aliquam facti pœnitentiam videantur, non hæreo, quin Te ita comparáris, vt dicere cum illo poſſis,

Omnia percepi, atque animo mecum antè peregi:

adeò proinde vt effecta omnibus Fortunæ caſibus ſuperior, generosè ſemper, hoc eſt intrepidè, & pari paſſu ſis inceſſura. Fœlicem te certè, quæ vſurpare illud Metrodoreum valeas, *Occupaui te Fortuna, atque cepi, omneiſque aditus tuos interclusi, vt ad me adſpirare non poſſes.* Hoc eſt quod voueo, ô REGINA, nominibus hactenus multis longe incomparabilis, vt qui ſequentur intelligant fuiſſe te velut dono quodam Prouidentiæ genitam, in quo totas vireis ſuas ſumma virtus experiretur. Vale. Dabam Menilij San-Dionyſiani, è Caſtro Illuſtris Mon-morij, qui ipſe quoque tuæ Maieſtatis reuerentiſſimus ſemper eſt, x. Kalend. Septembris, M. DC. LIV.

Clariſſimo, Doctiſſimo, Amiciſſimóque Viro D. IOANNI HEVELIO, *Dantiſcanæ Reipublicæ Conſuli,*

PETRVS GASSENDVS S.

SCripſi ad te, Clariſſime HEVELI, circiter Eidus Iulias, tranſdens ad te duo exempla editæ heic à me Tychonis Brahei Aſtronomorum Coryphæi Vitæ, cum ſubiuncta vita veſtratis illius incomparabilis Copernici, ſummorúmque etiam virorum Peurbachij & Regiomontani. Mens ſcilicet fuit, vt vnum exemplum tibi haberes, alterum optimo Eichſtadio communi noſtro tribueres, cum nunciata à me plurima ſalute. Vereor ne nondum faſciculus tuas in manus peruenerit. Deſtinandus enim nauigio Amſterodamum ad mercatorem fuit, vnde rurſus naui Dantiſcum diſceſſuræ committeretur. Vtcumque ſit, ſat bene erit, ſi ad te vſque tandem pertingat. Quod recepi porrò illis literis communicare tecum, ſi quid circa tam Solis, quàm Lunæ Eclipſeis ſuperioris menſis obſeruare concederetur, id fidem liberans, iam præſto. Adiungo nempe hiſce vtriuſque Obſeruationis qualiſcumque exſcriptum, quod etiam vt commune habeas cum optimo Eichſtadio te rogo. Quia ruri adhuc verſor, ipſum ad noſtrum Bullialdum do, vt cum proximis, quas ad te ſcribet literis, tranſmittatur. Tu bene ſemper Vale, Clariſſime HEVELI, & optimum illum meo nomine ſaluere ſemper quam-plurimùm iube. Menilij San-Dionyſiani, Kal. Septembr. M. DC. LIV.

PETRVS GASSENDVS, SORBERIO *Suo*, S.

MOx vt tuas literas accipio, & ne quidquam morer tabellarium, pauculos hoſce verſus do, ac ſimul conſcribo, quod ad Præſulem illuſtrem exigis Epiſtolium. Non tanta mihi

mihi erat cum eo,vt illud auderem, familiaritas;verum de te cùm agitur,quis eſſe pudor,aut modus poſſit?Exopto ſolùm vt hoc meum officiolum non ſit nequicquam. Acceperam iam quod egregiæ ad præclarum Pecquetum Epiſtolæ exemplum ad me dederas:verùm vt gratias agerem nondum fuerat facta occaſio.Facio iam, ac teſtor me fuiſſe ipſius lectione maximopere delectatum. Doleo dumtaxat abfuiſſe me,neque factum vobiſcum teſtem ſingularis experimenti; doleo & fortem ſi vos fortaſſis diſceſſuri ſitis ante Remigialia; quippe id ſolùm circiter tempus repetiturus Vrbem ſum, ac mihi adeò fruſtrà erit, quam ille erga me gerit voluntatem. Et memini quidem me alicubi mentionem feciſſe ratæ obſeruationis, cùm Bernerius noſter Monſpellij degens, quid id rei foret ante treis annos ſignificaſſet: at ſuauiſſimum longè eſſet rem oculis hauſtam narrare, ac ſimul Authorem facere commendatum. Niſi iam liceat,licebit fortè alia occaſione beatioribus eſſe. Recreatus mirificè fueram, cùm tuam legens Epiſtolam, viderem factam veteris, per-cariſque Amici Bornij adeò luculentam mentionem (dudum quippe erat; ex quo nihil de eo inaudieram) nunc verò ſummè beaſti me, cùm certum feciſti tuis literis, & meminiſſe illum mei, & nunciaſſe quoque plurimam ſalutem. Quæſo tu illum nomine meo reſaluta quam-plurimùm,& cura vt intelligat hærere ſe mihi ſemper in medullis. Saluto verò etiam quam-plurimùm optimum Pecquetum. Te quod attinet, quàm tuus ſim noſti. Vale, Menilij San-Dionyſiani, xv. Kal. Octobr. M. DC. LIV.

Admodùm Reuerendo, ac Erudito Viro,
IOANNI LVDOVICO CASTANEO, *Canonico Siſtaricenſi,*

PETRVS GASSENDVS S.

PErgratum fuit nuper, cùm è graui morbo incipiens conualeſcere, tuas accepi literas ſuperiore Decembri datas. Factus iam vtcumque lectionis, ſcriptioniſque quàm tum forem,patientior, paucul os hoſce verſus repono,tum vt ſignificem literas fuiſſe mihi à præclaro viro, Cognato tuo redditas; tum vt Regioni noſtræ gratuler, quòd tu in ea exoriare, cui de meliore luto præcordia Titan finxerit. Ecquis enim,amabo,eſt alius, qui ſtudia ingenua ſectetur; ita vulgò ſunt omnium animæ in Terras curuæ,& Cæleſtium inanes?Tu ſanè tanto es laudabilior, quantò in iſta barbarie, intérque has,quas dicis cautes,ex te ipſo emergis, factúſque αὐτοδίδακτος, contentus es tibi canere & Muſis. Quod tuæ illius Præfationis adiunctum voluiſti literis exemplum, non ſine voluptate pellegi; agnoui nempe diligentiam, induſtriámque adhibitam in toto opere contexendo. Itaque dum præſtes ea, quæ polliceris, præſtare autem non dubito, author tibi ſum, vt te compares ad ipſum edendum. Tametſi enim deinceps occurrat, quod correctione indigeat, id tamen curarum erit poſteriorum, quæ nunquam fient maturiores, niſi crudiores præceſſerint. Nihil initio perfectum eſt,neque haberemus magnorum Virorum conſummatiſſima Opera, niſi illi cœpiſſent à rudioribus, quæ deinceps caſtigarentur. Aude igitur, & te quoque dignum Deo finge;

—— tentanda via eſt, qua te quoque poſſis
Tollere humo, victórque virûm volitare per ora.

Mihi certè nunquam erit quidquam gratius, quàm videre te, vt virtute eximium, ſic famâ conſpicuum, & nomen id longè apud exteros propagantem quod Parens, germanúſque iam in Patria clarum fecerint. Vtrumque ſaluto, ac ipſis, tibique omnia proſpera voueo, apprecórque. Vale, Pariſiis, IV. Kal. Febr. M. DC. LV.

Viro longè Clariſſimo D. IOANNI HENRICO BOCKLERO,

PETRVS GASSENDVS S.

MVltum eſt, quod Equiti illuſtri Scipioni Scaligero aliis nominibus debeo: at illud ſanè plurimum eſt, quòd eius officiis te Amicum debeo. Id ego verò non promerebar, vt tu meam (quod loqueris) ambires amicitiam; meum potiùs erat, vt ſi quibus poſſem obſequiis demererer tuam. Sed nempe addecebar, vt tu hoc erga me humanitatis ſpecimen, Vir humaniſſimus, exhiberes; hoc eſt, vt me anteuerteres, ſicque eâ gratiâ prægrauares, quam ego penſare, niſi referens, atque adeò factus inferior non poſſem. Quod itaque mihi reliquum feciſti, id vnicè amplector, vt ſcilicet gratias quam-maximas poſſim pro oblata mihi tua amicitia referam, & quam prior, vltróque debui, reciprocè offerens, teſter eam fore ſemper cum omni, quantum per vireis dabitur, officij genere coniunctam. Videri poſſem tardiùs reſcribens in hoc ipſo præſtando ſegnior, verùm cauſa fuit grauiſſimus morbus, per cuius vigorem fuere ad me tuæ literæ perlatæ. Quippe & iam poſt vnum, alterúmque menſem ægrè ab eo conualeſco, ægréque poſſum quidpiam ſerium aut meditari, aut ſcribere. Pauca hæc proinde iam habe, ac Vale. Dabam Pariſiis, III. Kal. Febr. M. DC. LV.

CHRISTINÆ, SVECORVM REGINÆ *Sereniſſimæ, Potentiſſimæ, Sapientiſſimæque,*

PETRVS GASSENDVS
Εὐπράττειν.

REGINA SERENISSIMA,

Non ea ſanè mihi, ad tuam Maieſtatem nuper ſcribenti mens fuerat, vt reſponſum elicerem, quo me es donare dignata; id volueram ſolùm, vt intelligeres non eſſe eum me, qui in Te, non tam Purpuram, Diademáque ſpectauerim, quàm generoſam indolem, ac verè Regiam, ſummámque virtutem. Nempe qui externa

tarna illa ſuſpiciunt, fortunam, non perſonam mirantur, vt ſi palàm magni æſtiment, non ipſam geminam in pretio habeant. Porrò & quòd iam iteratò ſcribo, facio dumtaxat, vt gratias agam ob eam, quam voluiſti ipſa Tibi imperare reſcribendi patientiam. Nimium quippe eſt, quòd literæ meæ Tibi non prorsùs ingratæ ſint, quódqoe meam comprobationem heroïci facinoris loco habendam aliquo putes. Certè hoc ipsũ quoque eſt immenſæ illius tuæ bonitatis; cùm propria facti conſcientia Tibi abundè ſufficiat, ac te habere eam debeas, quæ ſis ipſa Tibi ampliſſimum theatrum. Et qui humanas quidem res, quaſi ex quodam ergaſtulo, non tanquam è ſpecula contemplantur, rem accipiunt præpoſterè; verùm quid illi ſentiant, Tibi curæ admodùm non eſt, quando ij ſunt, qui ad ſplendorem eximiæ virtutis non minùs caligant, quàm nocturnæ aues ad meridianum Solem. Quin præclarum eſt etiam, quòd nihil motaris, ſed pateris illos inuidiâ diſrumpi, dum ea improbitate ſunt, vt facta vel nulla, vel leuiſſima occaſione, pro affectu ſuo rumuſculos ſpargant: ſecura ſcilicet cùm ſis nihil veritate eſſe potentius, & quod dies vna occultat, id aliam patefacere. Ac ipſe quidem nullus hærebam quin habenda in figmentis forent, quæ varia circumferebantur; ſed ſuauiſſimum tamen fuit ex Piqueto addiſcere quàm non leues fuiſſent meæ coniecturæ. Perge itaque, ô Serenissima, virtutem ſeriò colere; ſic enim vt vertex Olympi perpetuo in ſereno degens hoſce quaſi nimbos, & rauca tonitrua non calcabis ſolùm, verùm etiam planè diſcuties, ac euaneſcere demùm coges. Quidni! cùm intelligens te maxima in luce verſari, tam præclarè agnoſcas quid Tibi, quid ſocietati hominum debeas, vt ſinceram & intùs mentem, & extrà famam tuearis. Quamquam & quod ſocietati præſtamus, eiusve causâ agimus, in nos quoque ipſos redundat; dum hac ratione eam mentis tranquillitatem nanciſcimur, qua haberi non nos deſpectui, aut odio, ſed venerationi, & amori apud homines perſentimus. Etenim quod videri quidem nonnullis incommodum ſolet Genium ita deflectere, vt quodammodo defraudetur; ij profectò haud-quaquàm eâ, quâ tua Maieſtas, ſapientiâ pollent; quando minimè peruident deflexionem hanc fieri aſſuetudine adeò facilem, vt haberi pro indole poſſit, neque habendam potiùs eſſe defraudationem Genij, id agere, vnde aliqua moleſtia, pœnitentiáque ſit conſequutura. Et par eſt ſanè, aut in ſyluis, extráque commercium cum hominibus degere, aut in ipſorum ſocietate verſantibus illi ſeruire, hoc eſt, quod cuique pro conditione decorum eſt, ſic agere, vt gratia potiùs, quàm offenſa pariatur. Quo abripior tamen? quaſi ipſa non ſis, quæ omnium Mortalium optimè perſpicias geri ab vnoquoque duplicem perſonam; & à Sapiente quidem vtramque, perinde ac ſi alteram ſolùm ageret, ſuſtineri. Age proinde ea ſemper, Regina Sapientissima, quæ ſint & tua Maieſtate, & præcellente illa virtute, qua hactenus præfulges, digna; vt & æuum degas fœliciſſimè, & nomenglorioſiſſimum, quod cœpiſti, in Poſteros tranſmittas. Vale, Dabam Pariſiis poſtridie Eid. Februarij, M. DC. LV.

Viro Clariſſimo, Doctiſſimóque D. Ioanni Vallisio, *S. Theologiæ Doctori, & in Oxonienſi Academia Geometriæ Profeſſori Sauiliano,*

Petrvs Gassendvs S.

ID non prometebar, Vir Clariſſime, vt me cogitares, ac mei quam dignatus es, rationem haberes. Accepi & literas tuas humanitatis pleniſſimas, & quod adionxiſti exemplum præclaræ tuæ obſeruationis Solaris Eclipſeos ſuperioris anni. Vereor ne me, vt negligentem, ſic immemorem beneficij putes, quod iam ſolùm poſt quatuor menſeis, ex quo dediſti literas, debitas tibi referam gratias. Sic tamen res habet: fuere illæ mihi ante paucos ſolùm dies redditæ; ac eruditus Eraſmus Raſchius cùm eas traderet, teſtatus eſt tibi recèns conſignatas. Quod appoſuiſti deſtinatum ad noſtrum Bullialdum exemplum, ad eum deferri illicò iuſſi; habebíſque, quantum coniector, ab ipſo etiam literas per eundem iuuenem egregium Paulum, Terraharium cum hiſce meis perferendas. Committo verò ipſi quoque, in compenſationem aliquantulam tui muneris exemplum meæ Obſeruationis, tum eiuſdem Eclipſeos, tum inſequutæ etiam Lunaris. Tantulum eſt, quo ſimile munus eximij Heuelij communis noſtri compenſaui. De Eclipſi menſis Februarij nihil magis quàm tu, quod perſcribam habeo; quando heic etiam nubes conſpectum illius nobis præripuerunt. Quod ſupereſt, & me amare, qui te redamo, & de his ſtudiis bene mereri perge. Vale. Pariſiis, x. Kal. Iun. M. DC. LV.

Atque hæ quidem ſunt, quas Latinè conſcriptas recuperare potuit Amanuenſis, Epiſtolæ.

FINIS

APPENDIX
EPISTOLAS
AD
PETRVM GASSENDVM
CONTINENS.

REGINÆ SVECORVM SERENISSIMÆ,

ITEMQVE

Quorundam ſuorum illis adiunctæ,

AD PETRVM GASSENDVM EPISTOLÆ.

Lettre de la Reyne de Suede à Monſieur GASSENDI.

De Stocholme le 25. Septembre 1652.

VOVS eſtes ſi generalement honnoré & eſtimé de tout ce qui ſe trouue de perſonnes raiſonnables dans le Monde, & on parle de vous auec tant de veneration que l'on ne peut ſans ſe faire tort vous eſtimer mediocrement. Ne vous eſtonnez donc pas s'il ſe trouue au bout du Monde vne perſonne qui ſe voit intereſſée à vous eſtimer infiniment, & ne trouuez pas eſtrange qu'elle ayt ſuborné vos propres Amis pour vous faire connoiſtre qu'elle ne s'eſloigne pas des ſentimens de tout le genre humain lors qu'il eſt queſtion de donner à voſtre merite vne eſtime non commune. Ie reſte infiniment obligée à celuy qui vous a fait connoiſtre vne partie des ſentimens d'eſtime que i'ay pour vous, & ie le ſuis d'autant plus, puiſque ce bon office eſt vn ſurcroiſt des autres ſeruices qu'il m'a rendu, & encore que ie confeſſe de luy deuoir la reſtitution de ma ſanté, & de ma vie, & qu'il ſemble qu'aprés cela il ne ſe puiſſe rien adjouſter à ce que ie luy dois; neantmoins, ie confeſſe que l'obligation de m'auoir procuré des aſſeurances de voſtre eſtime, eſgale tous les autres dont ie luy ſuis redeuable. Auſſi eſt-il vray qu'il eſt ſeul digne de ſe vanter de m'auoir procuré ce bien. Mais ie vous prie de me donner la ſatisfaction de la durée de noſtre commerce; & puis qu'il ne m'eſt pas permis d'eſperer le bien de pouuoir en preſence vous proteſter mon eſtime, & bien-veillance, permettez au moins que mes lettres vous aſſeurent des ſentimens aduantageux que ie conſerueray toute ma vie pour vous, & que les voſtres me puiſſent donner les confirmations de voſtre bonne volonté. Souffrez que mes lettres interrompent quelque-fois vos meditations, & voſtre loiſir. Ie vous conſulteray comme l'Oracle de la verité pour m'eſclaircir de mes doutes, & ſi vous voulez prendre la peine d'inſtruire mon ignorance vous ne ferez autre choſe ſinon d'augmenter le nombre de ceux qui ſçauent vous eſtimer dignement. Ie vous prie de croire que i'obſerueray vos preceptes auſſi religieuſement comme l'on eſt accouſtumé d'obſeruer les dogmes des plus celebres Legiſlateurs. Iugez aprés cela combien ie vous ſeray redeuable des lumieres que me donneront vos belles connoiſſances, & croyez que ie ne ſeray iamais ingrate enuers vous, & que ie veux cultiuer auec ſoin l'eſtime & la bien-veillance d'vn ſi grand homme que vous eſtes.

CHRISTINE.

AVTRE.

De Bruxelles le Ianuier 1654.

DVPIQVET vous dira combien i'eſtime les teſmoignages de voſtre eſprit; vous m'auez obligé infiniment en me teſmoignant que nonobſtant le changement que i'ay fait de ma condition vous eſtimez encore ma perſonne. Voſtre eſtime me iuſtifiera contre ceux qui blaſment mon action, & voſtre approbation me ſuffira pour me confirmer dans l'opinion que i'ay d'auoir bien fait. Conſeruez moy voſtre amitié, & ſoyez certain que dans l'indifferance que i'ay pour la plus-part des choſes ie ne puis m'empeſcher de m'intereſſer fort pour les ſentimens que vous aurez de moy; & ie vous puis dire auec verité que voſtre amitié, & eſtime ſont du nombre des choſes dont ie me paſſerois auec peyne.

CHRISTINE.

Lettre de Monſieur du Piquet Secretaire de la Reyne à Monſieur GASSENDI.

MONSIEVR

Ie n'ay de temps que ce qu'il en faut pour vous reconfirmer mes tres-humbles ſeruices, & pour vous dire que la Reyne à reçeu voſtre lettre auec ioye: Elle m'a commandé de vous aſſeurer de ſon amitié, & qu'il n'y auoit perſonne au Monde qu'elle eſtimaſt tant que vous, ce ſont les propres termes qu'elle m'a preſcrit de vous faire ſçauoir. Du reſte vous pouuez bien croire, Monſieur, que vous aurez touſiours auprés d'elle vn tres-humble ſeruiteur en moy, & que ie vous feray reconnoiſtre en toute rencontre que ie ſuis veritablement

Monſieur

Voſtre tres-humble, & tres-obeïſſant Seruiteur

DVPIQVET.

AVTRE.

MONSIEVR

La Reyne m'a commandé de vous remercier de ſa part de la lettre que vous luy auez eſcrit, ie luy ay preſenté moy meſme, & vous puis aſſeurer que la ioye qu'elle en à teſmoigné eſtoit tout à fait extraordinaire, elle me parla ſi auantageuſement, & auec tant d'eſtime de voſtre perſonne, qu'il ſeroit mal-aiſé d'en parler plus dignement, ſi elle n'auoit eſté empeſchée par l'arriuée de l'Archiduc, qui luy à rendu viſite auec grande ceremonie, elle n'auroit pas manqué de reſpondre à la voſtre, ce ſera par le prochain Courrier ſelon qu'elle m'a ordonné de vous en eſcrire, voila ma commiſſion, & voicy

Monſieur

Voſtre tres-humble, & tres-obeiſſant Seruiteur

DVPIQVET.

d'Anvers ce 11. Septembre 1654.

Lettre de Monſieur Bourdelot premier Medecin de la Reyne à Monſieur GASSENDI.

MONSIEVR

Ie vous eſcriuis il y à vn mois & vous manday l'eſtime extraordinaire que la Reyne auoit fait de voſtre lettre. Vous la connoiſtrez mieux par celle qu'elle vous eſcrit. Elle ſera bien aiſe d'en receuoir de vous de temps à autre: Les preceptes moraux venants de voſtre part ſeront tres bien reçeus, & ſi vous y meſlez de la doctrine, de l'erudition, des obſeruations de Phyſique, elle en ſera bien ſatisfaite. Nous nous efforcerons de noſtre coſté d'y reſpondre, Meſſieurs Bochart, Naudé, Du Freſne, Meybomius & moy, eſtudions fort & taſchons de plaire par nos eſtudes à cette Reyne, qui eſt l'honneur de l'Vniuers. Iamais rien n'a eſté de ſi eſclairé, ny de ſi Iudicieux. Monſieur Naudé vous en eſcrit. Ie me remets à luy de toutes choſes. Ie vous aſſeureray ſeulement que c'eſt à la mort & à la vie que ie ſuis

Monſieur

Voſtre tres-humble, & tres-obeïſſant Seruiteur

BOVRDELOT.

A Stocholme ce 17. Octobre 1652.

Lettre de Monſieur Naudé Bibliotequaire de la Reyne à Monſieur GASSENDI.

MONSIEVR & meilleur Amy

*Ayant oüy dire aujourd'huy à Monſieur Bourdelot, que la Reyne noſtre Maiſtreſſe à tous deux vous eſcriroit Samedy prochain, i'ay eſté rauy de deux choſes, la premiere d'apprendre que ſa Maieſté treuue correſpondance auec vous, car encore que ie luy en aye entendu ſouuent parler en tres-bonne eſtime, ie ne croyois pas neantmoins que la correſpondance fuſt ſi bien eſtablie; & la ſeconde d'auoir ſi bonne commodité de vous eſcrire pour vous faire ſçauoir de mes nouuelles & apprendre des voſtres. Peut-eſtre aurez-vous eſté bien eſtonné d'apprendre la reſolution que i'ay pris, & effectué tout enſemble, de venir à Stocholme, où ie m'aſſeure que ſi vous & Monſieur de la Motte le Vayer pouuiez venir auſſi facilement que moy, ie ne tarderois gueres à vous veoir bien toſt, puiſque la Reyne ne manqueroit de vous y appeller. Mais comme ie ne ſçauois que faire à Paris ou tout le monde me regardois de coſté à cauſe ************ & qu'en meſme temps ſa Maieſté de Suede me preſſoit par lettres* de proprio pugno, *à la venir voir, ie n'ay pas eu beaucoup de difficulté à m'y reſoudre. Le voyage à eſté de deux mois entiers, tout par terre & ſans beaucoup d'incommodité. Pour la Mer ie n'ay pas mis vn iour entier à paſſer le petit & grand Belt & le Sond; les chariots qui nous ont amené iuſques à Coppenhagen, & les cheuaux que l'on change de deux en deux mille de là iuſques à Stocholme, qui eſt vne aſſez petite Ville, & que le feu à diminué de plus de deux cens maiſons depuis mon arriuée. Pour le pais il n'eſt point ſi aſpre ny ſi faſcheux que l'on m'auoit perſuadé. La Sauoye & les Suiſſes le ſont beaucoup d'auantage, & il y à tant de François icy que l'on trouue aſſez de quoy ſe diuertir.*

uertir ſans apprendre la langue. Pour des hommes doctes il y en à ſi peu, qu'exceptez Meſſieurs Bochart, Bourdelot, Du Freſne Garde du Cabinet, & Meybomius, ie n'y en connois encore point d'autres. Mais i'oublie toutefois le ſuiet le plus conſiderable qui ſoit icy en cette qualité, ſçauoir la Reyne de laquelle ie puis dire ſans flatterie qu'elle tient mieux ſa partie és conferences qu'elle tient aſſez ſouuent auec Meſſieurs Bochart, Bourdelot, Du Freſne & moy, qu'aucun de la compagnie; & ſi ie vous dis que ſon eſprit eſt tout a fait extraordinaire ie ne mentiray point, car elle à tout veu, elle à tout leu, elle ſçait tout, & elle en donne des preuues iudicieuſes, & auec telle facilité de diſcours & force de raiſonnement, que ie n'en auois pas conçeu la moitié de ce que i'en reconnois maintenant. Et à vous dire vray, cela m'a fait apprehender que ce commun dire ne ſe verifie en elle,

Immodicis breuis eſt ætas & rara ſenectus:

Au reſte quoy qu'elle tienne aſſez ſa grauité en public, elle l'abandonne tout à fait auec nous, & ie ne la voy iamais en meilleure humeur que lors qu'elle a le loiſir de nous auoir auprés d'elle. Mais ne croyez pas qu'elle ſoit ſeulement ſçauante en ce qui depend des Liures, car elle l'eſt pareillement en Peinture, Architecture, Sculpture, Medaille, Antiquitez, & en toute autre choſe belle & curieuſe, & s'il y à vn bon Ouurier en ces Arts là, elle ne manque point de l'auoir auprés d'elle. En effect Monſieur Bourdon excellent Peintre arriua il y à cinq ou ſix iours de Paris: Et pour trauailler en cire, en eſmail, en burin, pour iouer du Luth, chanter la Muſique, danſer, &c. on le peut auſſi bien faire icy qu'en lieu du Monde. Pour ſa Bibliotheque de laquelle i'ay la conduite cum abſoluto imperio, elle eſt tres riche en MSS. tant à cauſe de ceux de Monſieur Petau, que de Monſieur Gaulmin, de Monſeigneur le Cardinal Mazarin, de ceux d'vn nommé Stephanides, de Rauius, & d'autres. Mais pour les Imprimez, il faut aduouer que l'on la pourra rendre beaucoup meilleure qu'elle n'eſt a preſent par la ſeulle faute de ceux qui en ont eu le ſoin auparauant moy. Outre cela, elle à vne Galerie de Statuës tant en bronze qu'en marbre, de Medailles, tant d'or, d'argent, que de bronze, en pieces d'yuoire, d'ambre, de coral, de cryſtal trauaillé, de Miroirs d'acier, d'Horloges, de Tables, de guiſes, bas-reliefs & autres choſes non moins artificielles que naturelles que ie n'en ay iamais veu en Italie de plus riches. Reſte les Tableaux deſquels elle a auſſi vne merueilleuſe quantité, & ainſi vous voyez que habet animum apertum ad omnia. Monſieur Du Freſne & moy ſommes à la table de Monſieur Bourdelot laquelle eſt tres bonne, pour les Chambres on nous en prepare dans le Chaſteau, & cependant noſtre retraite eſt dans l'Hoſtellerie auec vn peu d'incommodité. Monſieur Bochart depuis cinq mois eſt auſſi reduit à la meſme peine. Il trauaille icy ſur ſon liure de Animalibus Sacræ Scripturæ, ou il mettra bien de l'Arabe. Monſieur Meybomius pretend de monſtrer bien toſt quelques fautes dans Euclide. Cætera turba ſilet. Pour moy i'ay aſſez d'affaires à ranger mes liures, à cauſe qu'il y en a beaucoup qu'il faut quaſi tous les iours porter d'vn lieu à autre, celuy ou ils doiuent eſtre a demeurer ne pouuant eſtre encore preſt d'vn an. Ie vous baiſe tres humblement les mains, & ſuis à iamais

Monſieur & meilleur Amy,

Voſtre tres humble, tres obeïſſant, & tres obligé Seruiteur

G. NAVDE'.

De Stokolme ce 19. Octobre 1652.

A l'heure que i'eſcris, il fait beaucoup plus froid en France qu'icy.

ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS
LVDOVICI VALESII, DVCIS INCVLISMENSIS, COMITIS ALENSIS, LEVIORIS EQVITATVS PER GALLIAS MAGISTRI, *ET* GALLO-PROVINCIÆ PRO-REGIS, AD PETRVM GASSENDVM EPISTOLÆ.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO *Doctiſſimo, ac Cariſſimo Viro*, S. P. D.

IVRE diutiùs agitaui, Vir Eruditiſſime, ſi tam exquiſitis Epiſtolis Latinè reſponſum darem. Pudore tandem ſuffuſus, more militari, & in procinctu, paucis dicam quid cenſeo. Præſulis tui vinculis aureis deuinctam, non intueor mentem. Cunctator naturâ meditatur aliquid quod votis reſpondeat meis, fortaſſis ſodalium nobis vota conciliat, vt confecto negotio gratior ad me accedat cuius beneuolentiam ſcelere quærere non licet. Nepotis ad Antiſtitem tuum miſſi reditum expecto cuius contumacia tantis à me machinis oppugnabitur, vt ſupplices & victas manus cogamus eum tendere. Vale. Antipoli Idibus Septembris 1639.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO *Ornatiſſimo Viro, ac digniſſimo Diniæ Præpoſito*, S.P.D.

VLtimis tuis eruditiſſimis Epiſtolis reſpondere non erubeſco, Campinio noſtro cariſſimo Sphingem Antiſtitis tui mitto. Si tamen tanta opus ſit ſagacitate vbi (magni Alexandri more) nodum illum Gordium enſe liceat ſecare. Auctoritas illa Regia, cui nihil poteſt reſiſtere gladij tam inuicti Imperatoris fungi munere debet. Non erit mirum cùm tam præclara geſſerit Rex noſter ſi Antiſtitis tui mens ei ſe ſubiiciat, cui hæretici rebelles inuiti ceſſerint. Quid denique boni augurari nō poſſum Petro illi Gaſſendo Muſarum alumno cuius ſuffragium Theatrali plauſu meritò præſtat. Gloriæ non morituræ cupidine tactus, ſtylo tuo immortali ac ære perenniori, memoriam commendari meam permittas opto & enixè rogo. Vale. Briniolæ 25. Septemb. 1639.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO *Viro Eruditiſſimo*, S. P. D.

OPtarem, Vir Doctiſſime, firmiorem in hac Prouincia valetudinem, citiùs redires, & tardiùs à me diſcederes. Non eſt tamen quod te terreat. Mundi ſumus heic, ſed non omnes. Reuertere igitur velociùs quàm aſparagi coquantur. Nihil mihi reſcribas attamen ipſe veni. Vale. Aquis-Sextiis 23. Aprilis 1640.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO *Viro Eruditiſſimo*, S. P. D.

REſcribo tibi mœrens ac laudans, diſceſſum defleo, promotionem probo, didici ex Roberto tuo cariſſimo, vt res tuæ ſe habent; narrauit etiam Glandatenſis ille nunquam ſatis laudandus. Cariſſimus ille Abbas

Victoriæ

Victoriæ Commendatorias has reddet literas quæ te admodum poſſunt iuuare. Inuenies Campiuij noſtri epiſtolam, quam te abſente aperui. Amicorum omnia communia. Ad Graſſenſem mitto, qui ratam afferat nominationem. Sanitienſem expecto. Noſtras omiſi lucubrationes. Vale, Amicos communes ſaluta & memor eſto mei. Aquis-Sextiis 29. Ianuarij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

SPerauetam, Vir Eruditiſſime, itineris narrationem. Cum iucundiſſimas accepi literas, quæ abſentiæ dolorem poſſunt lenire. Gratiſſimus ille Victoriæ Abbas ſummo te proſequitur affectu. Vinces patientiâ Antiſtitis Dinienſis doritiem, quam corrigere eſt nefas. Perge negotium prout cœpiſti & cùm licuerit amicitiam noſtram vt æternam reſpicias, enixiſſime rogo. Vale, Artis literatoriæ Decus & Ornamentum. Epiſcopo Auguſtodunenſi Epiſtolam, quam ſcripſi, reddes. Aquis-Sextiis 26. Februarij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito Digniſſimo,* S. P. D.

EXponere non poſſum, Vir Eruditiſſime, quali affectus ſum lætitia cùm peractum negotium retulere vltimæ tuæ literæ, temporis feciſſes iacturam, ſi tantis implicitus negotiis noctium tuarum lucubrationes coactus eſſes omnino deſerere. Quotidie deperditur aliquid noſtri, ad famam præcipua ſunt dirigenda, quæ cùm ſit æterna, ſummo eſt appetenda ſtudio. Qoidquid agas Prouinciam aſpicias rogo, amicitiæ inſolubilis memor. Vale literarum Decus. Aquis-Sextiis 12. Martij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

VLtimas & nuperas tuas accepi literas ſemper iucundas etſi breuiores, negotioſum otium tuum diligo. Lucubrationes tuas nouo pomice polire non eſt opus. Faiam Amicum tuum beneuolentia ſemper proſequar, & quicquid optare poteris, peragere conabor totis viribus. Propriam delectationem vtilitati publicæ libenter condono, dummodo annuâ ſis contentus abſentiâ. Vale, literarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Martij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

COrollarium impoſuiſſe negotio tuo lubenter accepi. Explicitus viues ponderoſo iugo, vitabis Aulæ iter lubricum, Muſis gratis dabis operam vtilem, inſeruies famæ & quieti, & quicquid accidet leuius erit, & iucundius. Eccleſiæ Gallicanæ onus hac tempeſtate grauiſſimum erit. Bellum imminens indureſcet ſemper, iter medium inuenire arduum eſt, inter abruptam contumaciam & deforme obſequium, optimam elegiſti partem. Incœpti incumbe totis viribus, Amicos ſaluta, frequentiùs ſcribas oro. Vale literatum Decus & ſerues animæ dimidium meæ. Aquis-Sextiis 8. Aprilis 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

EXiſtimabam, Vir Eruditiſſime, epiſtolas meas eſſe ſilentio operiendas, & tu Amicis ignorantiam meam detegis, emendationem ſtyli militaris exſpectabã, tu laudes in medium affers & rubore ſuffuſus ſum. Quicqoid tamen eueniat, ſtudia proferam mea & Amico amantiſſimo omnia lubentiſſimè aperiam. Sæpius reſcribas rogo, & amicitiam noſtram pactum ſalis exiſtimes vehementer opto. Vale literatoriæ Artis ſummum Decus. Aquis-Sextiis pridie Kalendas Maïas 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

NOn eſt quod Antiſtitem tuum pertimeſcas, multa promiſit & illis ſtabit. Negotioſi iſti dies Bellonæ dicati totum penè noſtrum dirimunt commercium, in plagam noſtram Orientalem excurrere cogor. Quicquid eueniat ſemper tuus ero, & tu meus, epiſtolas ſæpius exarare neceſſe eſt, & abſentiæ diuturniorem mœrorem leuare. Studia negligentiùs colo. Muſæ te abſente ſunt frigidiores. Quid denique amplius dicam aut literis aut animo præſens eſto. Vale deliciæ meæ & totum literatoriæ Artis Decus, & Ornamentum. Tolonæ 3. Iunij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

VLtimæ tuæ literæ, Scientiæ plenitudinem redolere videntur. Quæ quidem iucundiſſimæ, cùm in medium proferant argumenta non communia, Veteris Scholæ iter tritum non ſequeris; altum ſapis, & nihil vulgare concipit illud magnum ingenium, cuius acumini reſiſtere non poſſunt huius tempeſtatis Philoſophi antiquitatis amantiores. Sed cùm de veritate agitur, non eſt quod Ariſtotelis aut Platonis ſimus ſtudioſi, dummodo ad quæſtionum claritatem via non vulgari peruenire liceat. Vale literatoriæ Artis Decus, & Ornamentum. Tolonæ 17. Iunij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

VLtimis tuis epiſtolis reſpondere non potui, diuerſis rumoribus agitatus, infinitis implicitus negotiis, non fui mei iuris, ciuitatem iſtam quotidie peragro ex infirma, munitam reddere cupiens, ex nihilo, nihil fit, eius eſt creare cuius eſt ſeruare, illique vni contigit perfectio, cui ineſt ſumma potentia, ex præiacente materia licet nobis operari, & cùm omnia deſint ἐνεργεία inconcuſſa manet. Vale. Tolonæ 15, Iulij 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

LEgo & perlego ſuauiſſimas & doctiſſimas literas, quibus reſpondere non conceſſum mihi. Aquas-Sextias proficiſci coactus fui, & ſubito Tolonam repetij munitionibus noſtris operam daturus. Nunc Antipolim cogito. Semper in itinere. Vtinam labor iſte quietem noſtræ Prouinciæ dare poſſet, illi indefeſſè incumberem. Fallor equidem. Primo tantum motori licet non moueri, cætera caduca mortalia, & fluxa ſunt, vera virtus immota. Hanc opto, ſed non poſſideo, etſi inſtillare conetis totis viribus vltimis illis epiſtolis mirâ doctrinâ plenis, ſymbolum tuum populi plauſibus antepono. Vale. Tolonæ 5. Auguſti 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

EPinicium canis, Vir Doctiſſime, vltimis epiſtolis. Luctuoſa quidem fuit Victoria & Cadmi, ſic fauet fortuna votis Regis noſtri piiſſimi, qui bellum ciuile naſcens, clementiâ clauſit, & ignoſcendo tranſegit. Adueniet iuſtum pacis tempus & quietis quod nobis acceſſere per noſtra non licet peccata. Rariùs reſcribo ob continuas equitationes, cùm tamen nihil de amicitia remittam, quæ te præſentem inuiſere optat & rogat. De reditu cogites moneo & monebo. Vale literarum Decus & Ornamentum. Epiſtolam his verſibus finire ſinas, quæ mihi frigidiſſimo Poëtæ exciderunt. Briniolæ 19. Auguſti 1641.

In Sedani Pugnam,

Occidit fortuna Ducem Martémque repreſſit;
Hoſtibus ecce ſuis palmam Rex præripit enſe.

PETRO GASSENDO Celeberrimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογίζειν.

VLtimis epiſtolis tuis ſemper iter faciens reſpondere non potui. Nunc omnem amitto ratiocinationem negotij tui diſrupti dolore tactus ſummo. Non eſt quod animo deſpondeas. Nihil perdidiſti, fortuna quod ſui erat iuris accepit, reliquit quod tuum eſt. Ingenium altum, amœnum, omnibus ornatum virtutibus. Conſtantiam & animi demiror tranquillitatem, negotium veluti alienum narras mihi & vultum, frontémque hilarem præferre videris. Rationi conſentaneum eſt virum tanto genio præditum, inuictum remanere. Quicquid accidat, ſemper ero tuus & tu meus, & in iſta animatum mixtura corporis etiam bona volo eſſe communia, vtere facultatibus meis vt tuis. Vale. Adiiciam verſum frigidiſſimum & corollarium breuis iſtius epiſtolæ qui Galliæ noſtræ fœlicitatem, Caſtellæ verò infortunium ſatis denotat. In Caſtro Luci 16. Septembris 1641.

Gallia fert laurum, geſtat Caſtella cupreſſum.

PETRO GASSENDO Eruditiſſimo Viro, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογίζειν.

MVltis de nominibus tibi debitor ſum, ſed vltimis non potui citiùs tuis reſpondere epiſtolis, accepi exemplaria & Domino Baroni de Riano commiſi abſente Valaoeſio, Carmina retinui. Non eſt mirum Illuſtriſſimum noſtrum Cancellarium erga te eſſe bene affectum. Amor ille è fama tui procreatus intima cognitione fiet maior, eximia illius Viri bonitas & ſingularis eruditio nullam patietur iacturam. Muſæ è Gallia recederent ſi tantum alumnum neglectum Magnates ſinerent. Memor eſto mei ſemper & in æternum Vale, Aquis-Sextiis 9. Octobris 1641.

PETRO GASSENDO Eruditiſſimo Viro, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογίζειν.

SIgnificare mihi in quo ſunt ſtudia tua non eſt ſuperuacaneum. Diligentiam tuam laudo, quæ te Lutetiæ vacantem immorari non ſinit. Agnoſcere beneficium & debitum perſoluere idem eſt, Saizæum Amicum tuum benignè excepiſſe non eſt mirum, Eſſet quidem ſi homini aut epiſtolis tuis aliquid denegarem, abſoluta illa poteſtate qua erga me vales ſæpiùs vtere. Studia proferas tua nihil mihi iucundius. Vale literarum Decus, & Ornamẽtum. Aquis-Sextiis Idibus Octobris 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, S.P.D.

BReui diſceſſurus in procinctu ſcribo, non quidem militari, Tolonem cogito hoſpitio excepturus Legatos Luſitanos, quos Summus Pontifex Hiſpanorum miniſterijs non vult admittere, quamuis armatos, timet inermes. Duci Parmæ bellum vt ediſcere potuiſti, intulit. Generoſos alit ſpiritus & gerit. Vltimum epiſtolium de Epicuro verba facit. Studiorum obiectum non eſt commune, ingenium tuum redolet amœnum quidem illud, & huius temporis

temporis auribus accommodatum. Vale literarum Decus,& Ornamentum. Aquis-Sextiis 9. Nouembris 1641.

PETRO GASSENDO LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MOrtum ac Epicuri vitæ nudam ad me miſiſti narrationem hiſce tuis vltimis epiſtolis. Antiqui Philoſophi Apologiam ſuſcipis qui certè proſperam ſui non reliquit memoriam ob infenſorum philoſophantium inuidiam potiùs quàm ob tanti viri culpam. E tumulo eum exſuſcitas, & Iulij Cæſaris more Marij imagines penè deletas iterum oſtentas Orbi. Laborem tuum laudo, rem non vulgarem aggrederis. Operi inſta & quidquid agas Prouinciam ſemper adſpice. Fieri non poteſt quin in me oculos coniicias. Vale literarum Decus & Ornamentum. Tolonæ 18. Nouembris 1641.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, Εὐλογεῖν.

OPuſculum, Doctiſſimi Viri, nomine Macedonis Luſitani ad te mitto, Patriæ ingenium redolet, & encomio meo ſuppreſſo, nihil in eo reperies culpandum. Legatis Luſitanis immixtus Italiam transfretauit, abſentem te colit quem præſentem demiraretur ſi fata ſinerent. Arci Monœci oculos infixos teneo donec ex omni parte munita remaneat. Corbonem noſtrum videbis cuius ope tantum confeci negotium. Obſtupeſcunt Genuenſes, Hiſpani deſperant, vicini Nicæni totis artubus contremiſcunt, Itali optatam libertatem poſſunt reſpicere, vtinam & reſipiſcant. Vale literarum Decus & Ornamentum. Antipoli 16. Decembris 1641.

PETRO GASSENDO LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EPicuri cauſa etſi optima non minore indigebat Patrono, ſeu præualeant illiteita, ſiue conſuetudo illa inueterata, quæ tanti viri memoriam dilacerare non deſiſtit. Illius æui Philoſophi Epicurum ſummo odio ſunt proſequuti. Poſteriores autè natorum opinionibus excœcati tanquam Pedarij Senatores anteambulonum ſententias pertinaciter ſunt amplexi. Huius verò temporis philoſophantes Chriſtianis imbuti dogmatibus, Epicurum inauditum damnant, tempora non diſtinguentes. Abundè omnibus fit ſatis, dummodo abſit liuor & aſſentatio. Et veritas eluceſcat tuis fulta doctiſſimis ſcriptis. Vale literarum Decus & Ornamentum. Antipoli 30. Decembris 1641.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

OPuſculum ad te perueniſſe admodum lætor, Macedonem Luſitanum ſumma laude proſequeris, dignus eſt cui tuo patrocinari ſuffragio non deſinas. Romæ degit antiqua illa luſtrans ædificia, quorum veſtigia tantum reſtant, & Romam Romæ quærens quam non inueniet. Caduca ſunt & mortalia omnia. Fama verò æterna, huic vni inſeruire tentas vt mihi videtur. Feſtis enim diebus ſacris hymnis operam dediſti, quæ amœnum illud ingenium redolent, antiquis par Philoſophis, & huius temporis multò clarius. Vale, & in æternum viue, ſic annum inchoare decet, & Varronem noſtrum Gallicum fauſtis demonſtrare acclamationibus. Antipoli 6. Ianuarij 1642.

PETRO GASSENDO *Doctiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PAtrum teſtimoniis ſatis fulta Epicuri vita tuo tantum indiget. Quod quidem theatralibus acclamationibus iure antepono. Peireskij vitæ totus perlegendæ incumbo, tanti viri mores, ſtudia, omnium capax ingenium ſatis demirari non poſſum, laudarem quidem ſi ignotum alloquerer, ſimplici tua narratione præfulget. Reditum meum ſuperioribus literis ſignificaui. Vale literarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 19. Ianuarij 1642.

PETRO GASSENDO *Viro Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IVre ac meritò de me quæri poſſes ſi diutiùs ſilere tentarem. Humanitas tua deſidiam meam ſolet excuſare, Eminentiſſimi Cardinalis à Lugduno è Prouincia diſceſſuri aliquot diebus comes fui, tanto Præſuli ſatisfacere lubens conatus ſum. Nunc in procinctu Aulam inuiſurus vltimis epiſtolis paucis reſpondere cogor, tuam ad me ſcribendi materiam nouam admodum probans. Epicuro tuo vltimam impoſuiſti manum, Opus difficile & à multis oppugnatum, ſed à te egregiè defenſum, Philoſophiam tuam deinceps expecto quæ tota tui iuris eſt ratiocinationémque ſolam reſpicit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Februarij 1642.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, Εὐλογεῖν.

VLtimum epiſtolium, omninò Philoſophicum, lubens accepi, ſententiam darem, ſi liceret alloqui Petrum illum Gaſſendum

dum Varronem Galliarum, ſatis eſt reſpondere ſilentio, & Virum demirari Antiquis Philoſophis parem. Aulam nunc cogito & Solis noſtri radiis illuſtrari. Præſentiam tuam exoptarem, ſed illam tantis tantæ Vrbis inuidere viris pertimeſcerem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Februarij 1642.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, Εὐλογεῖν.

VLtimis epiſtolis Aulæ immixtus reſpondere non potui. Antiquam σοφίαν à mortuis mihi videris exſuſcitaſſe. Opus magnum aggredetis quod breui ad ſummum perfectionis feres faſtigium, modò non deſpondeas animo, doctis gratus eris, indoctis grauis & omnibus ritè philoſophantibus ita acceptus, vt nihil vtilitati publicæ addi poſſe videatur. Mortalitatem ſuperaſti & famæ non moriturae probè conſuluiſti. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 11. die Martij 1642.

LVDOVICVS VALESIVS PETRO GASSENDO, Εὐλογεῖν.

SEriem antè natorum Philoſophorum vltimis tuis accepi epiſtolis. Reſpondere non potui Aulæ immerſus & Arelatenſis ciuitatis motibus intentus. Omnia ſeruiliter pro dominatione. Iſtius vrbis Nobilitas diuiſa primum occupare locum in Comitiis totis conatur viribus. Pacatam relinquo quam rumoribus implicitam inueneram mœrens. Muſæum nunc inuiſo, Epiſtolas tuas ſollicitè expectans donec præſentia frui liceat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, & neceſſitudinis noſtræ monumentum grato animo accipias, orò. Aquis-Sextiis 25. Martij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PHiloſophiæ partitionem continet vltimum epiſtolium. Nihil eſt in Antiquis quod non inueſtiget prudens illa ſagacitas, cui res nulla incomperta. Meliùs philoſophatus eſt Epicurus, qui vnicam tantum probauit Ethicam, quæ circa noſtros verſatur mores. Quid enim vtilius quàm ſibi conſulere? quid magis neceſſarium, quàm vitam illam caducam, fluxam, & mortalem ita dirigere vt ad æternam perueniat fœlicitatem, & ſumma animi poſſit frui voluptate? Aliis fruſtrà prælucere ſtudemus ſi tenebroſa caligine nos obrui ſinamus. Operi Philoſophico tantæ vtilitatis, vltimam impone manum. Et magnæ vrbis immixtus deliciis Amicum abſentem nunquam mandes obliuioni. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Aprilis 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtimis tuis occurrere epiſtolis citiùs non potui multis diſtentus negotiis. Epiſcopum tuum mitiorem experieris, nihil eſt quod pertimeſcas. Mihi videris in poſtremo epiſtolio antiquam Philoſophiam à mortuis auocare. Dialecticam Platone vetuſtiorem non fuiſſe enarras, illam optimè Rhetoricæ conſocias. Prima enim differendi, altera bene dicendi Artes edocent. Vtraque nihil vtilius; differere & probè eloqui non niſi magnis viris licet. Heroës ipſi vt rectè ais, eloquentes fuere, & quicquid contra audeant huiuſce temporis otioſi adoleſcentes. Militiam Muſis excultam ſatis laudare non poſſum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Aprilis 1641.

PETRO GASSENDO *Viro Doctiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ET ſi in Gymnaſio tractentur quæſtiones illæ Dialecticæ, quas vltimum profert epiſtolium; ita obſcurè tamen à Magiſtris tractantur, & cùm tanta breuitate vt Scholaſtici ſæpius ignari aut confuſi ludum deſerant literarium. Eget memoria adminiculis, ingenium humanum exercitatione, vir denique bono duce qui ipſum ad illam Philoſophiæ ſummam euehat perfectionem, quæ niſi ſtudio & lucubratione acquiri non poſſe iure videtur. Opus quod aggreſſus es omnibus eſt vtile, ſed potiſſimum mihi cui cariſſimus es. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Maij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PAucis plura refert vltimum epiſtolium. Ariſtotelis Dialecticam naturæ genij ante oculos ponis ex omni parte perfectam etſi breuem. Arte eximia claritati & breuitati ſtudes, etſi difficile ſit. Non eſt equidem mihi omnino incomperta Ariſtotelis Philoſophia, ſed tamen enarratio illa mihi fuit gratiſſima. Et labori grato non incumbit quiſquis alterius commodo inſeruire iure videtur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Maij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo* LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MIrum eſt, Vir Eruditiſſime, Stoïcos Philoſophos nihil de inueniendi parte tradidiſſe etſi ab ipſis exculta fuerit Dialectica? Ciceronis ſententia multi ponderis eſt. Vellem equidem

equidem referre rationes, quibus eximij illi Philoſophi fulti, tam neceſſariam Dialecticæ partem neglexere. Omnis ratiocinatio, vt mihi videtur, inuentione conſtat & concluſione, quæ quidem in Syllogiſmis tribus, in Enthymemathe, duabus propoſitionibus deducitur. Dialectica eſt ars diſſerendi, quæ & inuentione, & aliis neceſſariis indiget. Hæc neſcire tanti Philoſophi non potuere. Ad te attinet mihi hanc enodare difficultatem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Maij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Vltimis epiſtolis citiùs reſpondere non potui, immixtus Aulæ, eas legere & perlegere non deſtiti. Ludibrium fortunæ præ oculis habui, & experimento didici nihil eſſe tam fluxum quàm famam non ſua vi nixam. Galliæ vel potiùs Orbis totius, iacentes duas columnas quotidie video, ſed quid non video hoc potiſſimum tempore, in quo beneficia eo víque læta donec exolui poſſunt, ſed ſi multum anteuenêre odium pro gratia redditur. Nihil tam ſublime quod non cadat, nihil tam fixum quod non moueatur, & denique probitati omnia peruia, ingratis omnia inuia. Et hoc ſatis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Taraſcone 14. Iunij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Tota Gallia laborante. Non eſſet rationi conſentaneum Prouinciam noſtram immotam manere & quieſcere. In procinctu ſcribo Antipolim petiturus Eminentiſſimum Cardinalem Rhodanum incolentem linquo ſanitati reſtitutum, vltimas epiſtolas legi & perlegi. Antiquam Philoſophiam ob oculos ponis ita claré & diſtinctè, vt nihil deſiderandum reſtet. Lucubrationum tuarum rationem ſemper reddas oro. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Iulij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Licet philoſophari inter arma, leges non ſilent, vbi ratio eſt magiſtra vitæ, quid prodeſt homini, niſi ſibi conſtet, & quomodo fieri poteſt niſi rationis ductu? Sophiæ igitur ſemper operam demus, Cæſares & Alexandri ſub ſapientiæ inſignibus totum debicerunt Orbem. Epicuri criteria ratiocinatione tua protecta omnem ſuperant difficultatem. Sententias cui planſum dediſti authori elegantiſſimo Cornelio Tacito remittere cogor, ne alienis plumis indutus reliquarum auium fabula fiam. Aula noſtra agitata nunc quieſcit Phaëtontis caſu. Iuuentus & ſapientia in eodem ſubiecto raró remanent. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Cannis 14. Iulij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Lubricæ Aulæ fallacibus ſolutus illecebtis hîc nunc quieſco. Ibi perſonati hiſtrioniam exercemus, hîc pectore intacto & aperto incedere licet. Ibi denique ſimulationi eſt locus, hîc tandem ſentire quæ velis, & quæ ſentias dicere licet. Vltimis epiſtolis pertinaciter operam dedi. Rumores Neapolitanæ Claſſis abſtulerunt animum, & Prouinciæ conſeruationi totus incumbo, quod fœliciter vertat Deus. Interim epiſtolas chariſſimas habeo, & diligentiſſimè ſeruo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Antipoli 21. Iulij 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Vtrires è re mea erit Merſennum noſtrum recuſo, non ob tanti viri defectum qui nullus eſt, ſed ob nimiam erga me caritatem, amicitiam appellarem, ſi Mundum à multis annis non repudiaſſet optimus ille, cuius opinioni non refragantur eruditi. Quoad ſenſus euidentiam in tua ſum ſententia, etſi multi eam oppugnare tentent. Præualet GASSANDI illius mens, & ſuffragium quod omnibus anteponere non dubitarem ſi per eius liceret moderationem. Plagam noſtram excurrere totam, nunc deſiſto, ſatis firma gaudeteſ valetudine, & nobilitate illa ſtipatus cuius Partes Carolum Quintum Imperatorem olim inglorium expulêre. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Toloni 4. Auguſti 1642.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Cor ae tantis blandientis Aulæ fulgoribus offuſus Philoſophiæ ſubſidium peto. Illius quidem cuius vultus non fallax, dogmata vera, Axiomata certa, verba denique non blandientia, ſed veritatem & ſapientiam ſemper redolentia. Deeſt ſanè qui verum dicat ei, qui dignitate præfulgens, & tot fortunæ radiis illuſtratus cæcutire cogitur ſæpenumero. Sed ad alterum Criterium redeo quod Cicero Anticipationem appellauit. Ita claré vltimum epiſtolium hac de re loquitur vt nihil deſiderare poſſim præter præſentiam authoris, qui ſemper mihi erit cariſſimus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Toloni 10. Auguſti 1642.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtimum de prænotione Epiſtolium lubens accepi, Epicuri mentem optimè dectaras, quæ quidem mihi videtur ſana, & ſenſuum naturali operationi conſentanea; experientia rerum Magiſtra docet nos ſæpiſſimè, nunqoam fallitur. Illa quidem, & doctis, indoctis principibus viris infimiſque facem præfert, vtinam illo doctore ita vti poſſimus vt errores noſtros tam politicos quàm Morales emendare valeamus. Durbarum Toparchæ abſentiam non damno, neceſſitati ſeruire licet. Vale Muſarum Deeus & Ornamentum. Toloni 18. Augusti 1641.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ALexandrum Magnum tot ac tantis belli pacisque prædirum virtutibus Athenienſium ſuffragia tanti feciſſe non miror, & Tacitum noſtrum ſatis laudare non poſſum, qui Principum fortem ed famam tendere iure docet. Amico lubenter fateri cogor, æternitate illà tangi, quæ famam nunquam morituram ad Aſtra tollit, tuis capior encomiis, & Petri noſtri auram capto theatralibus anteponendam plauſibus; tertium tuum Canonem accepi, & vnumquemque Logicam ſuam poſſidere naturalem, quæ Methodo tantum indiget probè tenui. Vale Muſarum Decus & Ornamentum Toloni 25. Augusti 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AD Criterij Canonem poſtremum tandem peruenisti. Verborum diſſidium indifferens eſt, modò ſenſu conueniant Philoſophi quòd in rerum euidentium prænotionibus accidit. Ex euidente rem ineuidentem conſpicimus, etſi noſtræ tanta ſit imbecillitas Mentis. Omnium corporis ac Animæ functionum rationes quærimus & ignoramus, quotidie videmus & viſus actionem problematicam eſſe conſtat verum fiat per receptionem aut per emiſſionem; & ſic de cæteris. Ita vt nobis concludere liceat, cognitionem humanam potiùs eſſe ignorantiam quàm ſcientiam. Inueſtigamus ſemper & nihil inuenimus diſputamus quidem ſed non ſoluimus. Solus naturæ Authot opus ſuum nouit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Toloni vltima Augusti 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE poſtremo Criterio quod Epicurus Paſſionem vocat loquitur vltimum ſuum Epiſtolium. Non exiſtimabam virum tam à paſſionibus alienum ita poſſe de re incognita differere cùm veriſſimum ſit Petrum noſtrum eſſe omninò ἀπαθῆ, etſi prouincialis ſit & igneæ regionis incola. Non ad nationem carpendam hoc dico, quam ſemper amare & reuereri cupio. Sed ad maiorem Viri laudem, qui arte & induſtria naturam domare nouit, vitia erunt donec homines & minùs imperfecti perfectiores iure cenſentur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Noli ſic omnes repudiare paſſionem quia amicitiam noſtram incolumem & illæſam quamvis extremam retineas. Toloni 7. Septembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn eſt quod tuis reſpondeam encomiis, etſi difficillimum, ſatis me noſco. Prudentis & amici viri diſſimulare vitia, & verbis eius virtutem extendere, quem ad perfectionem prouehere ſtatum, totis viribus conamur, à rebus ad verba progreditur vltimum Epiſtolium, & à mente ad linguam vſque deſcendere videtur, & iure quidem cùm cogitatio debeat locutionem anteuenire, iſtius Canonis & ſequentium audiam libenter explanationem. Hoc potiſſimum tempore, quo, Perpinio capto, Regis triumphantis victoriam decantare licet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Toloni 15. Septembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SOphiſtas ſummo odio proſequi non deſinam, dies rerum verbis terunt, & cùm verba mentis ſint interpretes obſcurum per obſcurius explanare non erubeſcunt. Iure Seneca illos pungit, Philoſophia enim omnis in ratiocinatione poſita eſt, attamen ingenioſi noſtri verba ponderant. Optimè Gellius non eſſe captioſis quæſtionibus reſpondendum, verba igitur clara proferre licet, & ita menti accommodata, vt conceptus noſtri etiam rudioribus pateſiant. Obſcuritatis vitio ignari laborant, aut illi quibus ſcientia ornari non ornamento eſſe videtur, vltimum Criterium maximè probo. Vale Muſarum Decus & Corculum meum. Briniolæ 25. Septembris 1642.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtimi epiſtolij Epilogo reſpondens libenter fateor me. Phyſicæ Canones ſummo ſtudio expectare, modeſtiam tuam vlteriùs vigere non ſuſtiueo, bumilitatem fruſtra premerem eius, quem ſcientia non inflat. Pietati ſtudes & doctrinæ ſimul, vtriuſque magna proferens exempla, ſed promiſſum violo, virtutis tuæ eximiæ laudationem ſupprimere profeſſus fueram. Silenrio tegam quod ſatis exprimere non poſſem. Vale igitur Muſarnm Decus & Ornamentum, neque te inferiotem me exiſtimes, qui tibi literarum & Heroïcæ virturis palmam iute deberi ceuſeo. Aquis-Sextijs 29. Septembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRiuſqnam ad Naturam & Phyſicam deſcenderes, de vocibus & ratiocinandi Metbodo diſſerere, oeceſſe erat. Hunc ad ipſius definitionem tandem deuenit oratio tua, quam vniuerſam de Natura contemplarionem appellat Epicurus, iu eo laudandus in quo naturæ vires contemplatur, culpandus verò cùm cælum aſcendere fruſtra nititur, ita ramen poſſumus eius menrem interprerari cùm de fulminibus, Cometis, cæteriſque ſimilibus loquitur. Phyſiologia terrores noſtros fugat, dum Meteora omnia ſic noſtris ſubiicit oculis, vt res notatu difficiles, bominibus innoreſcant; ſed iam ſatis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Octobris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MVlta paucis ad me ſcribens præſatus es. Vltimum epiſtolium attenta mente perpendeos, Epicuri ſententiam iure demirari uon deſino, quæ ſic ſe haber. Philoſophandum eſt non ex auctoritate, ſed ex iis quæ uobis patent. Ad experienriam quidem eſt deueniendũ, quæ rerum omnium vera eſt Magiſtra, & ita ratiocinationi coniuncta vt ex multis oculis ſubiacentibus Axiomata illa diſciplinarum priucipia proponautur, ranquam ſcholarum propugnacula: mox licebit inuiſere libros, & deſunctos illos alloqui, quorum opera aſſentatione & inuidia omnino carent. Vale Muſaruu Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Octobris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

TVis vltimis & modeſtis epiſtolis manum militarem & legionem integram

Epiſtola ad Gaſſendum.

opponerem, niſi à Tyrannide longè abeſſet animus; attamen nec ego Adrianum ueque tu Fauorinum es imitarurus, philoſophicæ victoriæ palmam aſſigno, & tanti viri modeſtiam premere nou ſuſtineo. Epiſtolas tuas libentiſſimè accepi, legam & relegam, & quem præſentem intueri non poſſum, reuerebor abſentem. Beruillæum noſtrum ſumma perfudiſti lætitia. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Octobris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

BErecullio & Beruillæo opuſcula commiſſa dedi, lucubrationis tuæ medicamenta Typis mandare enixè te rogo. Vltimum epiſtolium de Vniuerſo & de Inani loquitur. Vellem equidem reſcire quid per Inane intelligat Epicurus. Etenim per Inane nihil aliud niſi vacuum percipio quod natura non admittit. Tu verò ignorationem iuuabis noſtram, ego quidem à viro infinitæ eruditionis Infinitatis tractatum expectabo. Vale Muſatum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Octobria 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EGregium temperamentum Epicuri ſententiæ de Infinito apponit vltimum epiſtolium. Oculus enim Fidei percipit quod Philoſophi egregia mens concipere nullo modo poteſt. Spatia quidem imaginaria Epicuro concedimus & infinita. Corpora verò finita eſſe à Chriſtianis non ambigitur. Magni artificis manu condita ſunt omnia, & meritò Atomos Epicuri noſtri repudiamus. Optimam igitur & Principe Philoſopho dignam affera diſtinctionem. Captiuans intellectum in obſequium Fidei. Vale Muſatum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Nouembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NIhil infinitum præter Deum Optimum Maximum Fides noſtra cognoſcit, cuius centrum eſſe vbique & circunferentiam nullibi aliquis ex antiquis Philoſophis aſſerere non erubuit. Atomos ſuas Epicuro relinquamus, & ad immotum motorem peruenire tentemus, eius impleti lumine gloriæ clarè videbimus, quod Philoſophiæ naturalis oculi aſpicere non poſſunt. Optimam mibi contra Epicuri Atomos attuliſti difficultatem, etenim quod ſurſum deorsúmque flectitur, finitum eſſe conſtar. Non mirum eſt quidem Philoſophum noſtrum arietare dum agitur de Vniuerſi fabrica, quam ſolus nouit qui author eſt,

& hoc quod continet omnia, ſelentiam babet vocis. Vale Muſarum Decus & Otnamentum. Aquis-Sextiis 12. Nouembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EVtetiam petlrurus epiſtolis tuis mox verbis reſpondere cogito. Epicuri tui quæſtiones philoſophicas enodabimus familiari colloquio. Rationi conſentaneom erat me ad te proficiſci, quandoquidem diuturniore mora Pariſiis degis; præſentem amplecti meditor, quem abſentem teuereor. Berecullium noſtrum inuitus relinquo, quia nunc palatio indefinenter adhæret. Beruillæum adducam laborum ſocium, & Amicum communem. Vale Muſarum Decus & Ornameutum. Aquis-Sextiis 18, Nouembris 1642.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AQuas-Sextias hilarior aceeſſiſſem ſi noſtri Senatus diſſenſiones me non vehementer commouerent. Bereeullium noſtrum quætor iuuentutis immixtum inſolitis, & vanis quidem rumoribus attamen conſiderandis cùm de eorum agatur ſolatio, & Amicorum. Non ponam vnquam rumores ante ſalutem priuatáſque iniurias vtilitati publicæ condonabo. Vitæ meæ ſeriem ab incunabulis retexere, etſi nullius momenti in tui gratiam non recuſabo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Iulij 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EX itinere fatigatus totius Prouinciæ accurſo deuinctus, citiùs reſcribere non potui. Berecullio, Beruillæóque feci ſatis. Vltimas tuas epiſtolas morientem piiſſimum noſtrum Regem, coartantes auidè more meo pellegi. Aulæ crebras mutationes didici, quid plura? Sapientis verba reiicio qui nihil eſſe noui ſub Sole aſſerere non dubitabat, imò vt opinor omnia noua. Vanitas ipſa fumus eſt, gratia, valetudo, fugiunt velut vmbræ, fama verò æterna; huic inſeruiendum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Iulij 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ETſi inuitus precibus tuis concedo quod à me exigere tentaſti; Gallicè opuſculum deſcribam ex tertia perſona, breuiter & ſine fuco, vt à te noua pumice expoliatur, ſingulis hebdomadis quaternionem mittam. Opus quidem ſterile & inter tot Heroës locum non inuenturum, ſatis eſt ſi Amico placeat, Berécullium videbis mutatum ab illo quem in Muſæo Aquenſi colebamus ambo; neceſſe eſt ei vnam apertam aurem committere, alteram verò clauſam nobis, & noſtris iuſtis ſeruare querelis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Auguſti 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COmmitto fidei quod à me expetiiſti, quamuis ſit difficillimum, inter tot moleſta negotia animum liberum ſeruare poſſe. Spero quidem fœliciorem exitum, quandoquidem omnia ad publicam vtilitatem dirigere ſtudeo; conſicies oculos in libros quos tibi confido, vnus Regi eſt offerendus, alter verò Protocancellario ſi digni ſint, qui in lucem edantur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 25, Auguſti 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VMbram fugat veritas, inſomnium ratio ipſa confirmat, thermas Dinienſes probo, & Lauraretium tuum conueniam, tenera infantis ætas, & vitium debilitatio ſollicitos iure nos facit, Quærenda ſunt humana remedia, & tentata fuere fermè omnia, ſed Dei omnipotentis Prouidentiæ totum me committo, quotidie deperditur aliquid noſtri, ſingulis verò momentis vnici filij caſus, irremediabiliſque morbus, maximo conficiunt me dolore. Hîc finis eſto. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Septembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AQuis-Sextiis diutiùs commorari ſum coactus in capite rerum vnde in omnia regimen. Berecullium conuenire iam potuiſti, ex tua in nos nimia caritate expecto quod ex Amico requirere licet. Satius eſt mihi ingratos inuenire, quàm de omnibus non bene mereri. Mouæcum nunc cogito, mox Maſſiliam repetiturus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Septembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Libris quos miſi bonum cepiſti conſilium, Eruditos conſuluis, qui rem attenta meotis acie perpendent. Autographom accepi ea coodıtione, quam mihi imponere noluiſti. Rerum antè actarum memoria labitur facillimè. Aula noſtra fert ſemper aliquid noui. Optimæ Reginæ coaleſcet authoritas & bonorum præualebunt ſuffragia. Trauſitus rerum mutationibus patent. Sola morum conſtantia hiſce temporibus vtilis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Septembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INſtaurationem Viri amiciſſimi, ob quam lætaris ex Abbate noſtro luhentiſſime didici. Schedion ſecundum accepi, quintum mitto, etſi ſanguinis ebullitione & triduana febre tentatus, nunc quidem bene me habeo. Aula noſtra in quadro poſita, firmitet erit ſtabilita bonitas Reginæ noſtræ; amoiſtiam decreuerat, prudentia verò animorum diſcretiunem fecit, quæ bonis erit grata, malis quidem terrori. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aqois-Sextiis 22. Septembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SExtum Schedion iam mitto iuducias factutus, quovſque ex Monæco teuerſus fuero. Semper aliquid noui fert Prouincia, quod ex aliis meliùs dignoſcere poteris. Sempet mei ſimilis ero, & quicquid euenerit ſemper immotus, priuatas quidem iniurias vtilitati publicæ poſſum coodonare, ſed læſæ Maieſtatis nuoquam. Paucorum culpa fuit, vnius pœna, nempe Aſſeſſoris, qui cùm ſeditioſè in Æde communi huius ciuitatis oraſſet, à me continuo ex officio fuit deturbatus; tu probè noſti ingenia illorum iuuenum Senatornm, quibuſcum res mihi eſt, & erit niſi reſipiſcant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Septembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IN itinere vltimom accepi epiſtolium, & Schedion, Monæci originem pertractas more tuo, breuiter & dilucidè. Vir-

gllij carmina perlegi ſoceri, & generi pluſquam ciuilia bella decantantia. Propugnaculum quidem vidi a natura potius-quam ab arte peractum, inexpugnabile tamen, niſi à ſeipſo. Principem loci colui, qui frequentibus ignibus ardorem, & Galliæ ſignificauit amorem. Relationem abſolutam, & integtam ab alio expectes, & à Præceptote maioris natu filiorum noſtri Campinij veram hiſtoriam luminis frequenter coniugi, & mihi in lecto decumbentibus ſimul apparentis ſententiam, & opinionem tuam deſidero. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 2. Nouembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAſſiliæ & Aquis-Sextiis proſperè peregi, Deo fauente, Conſularia comitia, ſeditioſorum praua conſilia funditus corruêre. Regiæ authoritatis, vtilitatis publicæ legitima iura defendeus nihil pertimeſco. Schedion breue mitto, tuis iuſtiſſimis precibus obtemperans. Maſſiliam rursùs cogito, Aquas-Sextias breoi reuiſurus, & ſic incedens mixtus aſſiduis, & indefeſſis laboribus munus meum adimpleo. Illud Diui Auguſtini præclatum dictom demirari non deſinens, honores, quibos in hoc Mundo fruimur dormientium eſſe ſomoia. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Nouembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VOta tua exaudita fuere, omnia proſperè ceſsère Maſſiliæ, & Aquis-Sextiis. Nihil meæ debetur prudentiæ, ſed totum Diuinæ prouidentiæ, quæ conſilia mea voluit fortunare, qoia ad bonum poblicum tendere non deſiſtunt, nec deſinent vnquam. Ingratos moltos in hac Prouincia deprehendo, ſed rectam illam viam non deſeram, quam ab initio amplexus fui. Mallem probos feciſſe, quàm inueniſſe, & è contrario reos repetire, quàm facere, non quæro beneuolentiam omnium ſi promereor, veritas viſu & mota, ſcelera impetu valeſcere ſolent. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 17. Nouembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DVm Maſſiliæ commotor, Neutrum audire de apparente locola non potero, ſed quæ de dæmonio Socratis diſſerete promittis,

mittis, & de genio Beati, ediſcere admodum cupio. Tolonem cogito ad conuentus agendos qui breues erunt & fœlices, vt ſpero, & ex prouidentia exſpecto diuina, quæ mihi huc vſque non defuit. Omnia ſint tibi proſpera & diu Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 23. Nouembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Commentariolus è memoria non excidit, quandoquidem eſt tibi gratus; quieſcit nunc animus à negotiis, quæ cùm fermè ſint violenta, ſunt etiam breuiora, conuentus noſtri agitabant animum, ſed de eſtu bene conicio, modò adſint preces continuæ tuæ, quæ magni ſunt momenti. Apparet ſemper ac ferme ſingulis noctibus eadem lux, quæ nuoquam me terruit. Hac de re nihil opinor, tempori & prouidentiæ diuinæ omnia committens, apparitionis varias huc vſque aſſignaui cauſas; omnes tamen naturales, ſed nunc firmiter prononciare poſſum, digitus Dei hic eſt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ Kalendis Decembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Septimum Schedion accepi, octauum remittam ſi poſſim. Deſiderarem admodum omnes eandem de me concepiſſe opinionem, quam tu profiteris; non licet de meo erga Prouinciam affectu dubitare, iniuriæ priuatæ, vtilitati publicæ obeſſe non poſſunt. Idem ſemper ero quandoquidem ſic expedire mihi ſignificas. Egregium ſtabilire temperamentum mihi viderls inter indulgentiam & dignitatem, cuius recordari totis conabor viribus, de aliquorum ingratitudine iure queror, ſed malo ingratos inuenire quàm perdere. Conſcientia facti ſufficit, ſat eſt nobis ſi proborum ſuffragia obtineamus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Decembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Accepi quod à te expectabam de genio Socratis, paucis reſcribo, obrutus negotiis, non erunt vnquam moleſta modò vtilitati publicæ conducant. Epiſtolarum ordinem parumper interrupi, ſeriem nunc repetiturus. Tacitis ſeneſcimus annis, anni fine mattigimus, vtinam ſic ſequeotis metam attequi poſſimus, vt æternitati potiusquam tempori inſeruire in mente firmiter habeamus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Decembris 1643.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Breuitatem vltimi epiſtolij non accuſo, natalitia Domini erant celebranda, Nunc opus noſtrum reſumere licet, quandoquidem antiqui ipſi dierum differentias agnoſcebant; & in faſtos & negotioſos diuidere ſolebant. Schedion accepi emendabile quidem & parum correctum, nullum remittam nunc Conuentibus noſtris implicitus & implicitus. Neutrum noſtrum libenter audio, & lubentius ferrem ſultus tuâ præſentiâ mihi neceſſariâ, his præſertim difficillimis temporibus, vbi deeſt Amicus, qui verum dicat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis - Sextiis 5. Ianuarij 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Vt bene annum inchoaſti, ſic fauſtè finias opto. Breuitatem epiſtolij facilè excuſabis ſi me ad Conuentus huius Prouinciæ agendos proficiſcentem conſideres, vtinam fœlicem ſortiantur exitum, hoc ſanè efficiam, ſi poſſim, ne quis affectum erga ſingulos ordines deſideret meum, qui idem ſemper erit; Vallettam pergimus ſatis celebrem quandoquidem Illuſtris noſter Prior eam moderari ſolitus, cuius honor, nomen, laudéſque manebunt ſemper. Cætera peritura, fama verò æterna, Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Beruillæus noſter & fidus Achates plurimam tibi optat ſalutem. Sextiis-Aquis 12. Ianuarij 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Epiſtolium tuum cui reſpondere non potui iter faciens, Vallettam appulſuot, conuenit me Diniæ, ſolatium nomini debetur tuo, cui nihil denegari poteſt, Lautaretium amplector, & pluris facio, infantis morbum eius expetientiæ committam lubentiſſimè, negotia petage, & Hugonem ita demulceas, vt Campinius noſter ſit ſatisfactus, cui ardentiſſimo teneor deſiderio, ſed non in cui negotiorum tuorum perniciem. Amicorum omnia communia réſque tuæ meæ ſunt vt meæ tuæ, Conuentus primordia probè ceſsêre. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Vallettæ Ianuarij menſis die vltimâ, 1644.

PETRO

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MVltum quidem me permouit quod de Patente inaudij, & non dubito quin meus te pungat iuſtiſſimus dolor; rerum domeſticarum iacturam non pertimeſco, ſed familiæ noſtræ decus vehementiſſimè concutitur. Reges noſtros proauos ante oculos pono, & futuri æui memoriam ſemper præſentem intueor; patrem quidem reueteor, & indeſinenter colam, ſcis equidem quàm ſint mihi pretioſa conſcientiæ & honoris vincula omnibus mihi iure potiora. Parce triſtitiæ, quæ multa ſilentio premit & negotiorum ponderi, quæ me mihimetipſi huc vſque ſubripuere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis, Martij Kalendis 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ARelatenſium rixis ſedatis, Maſſiliam appulimus, & vbique proſperus fuit rerum euentus, Campinij Achatis fidi ſubſidio fultis, omnia probè cedunt, non deſunt negotia, nec animus qui malis non occumbat quamuis continuis. Non eſſet rationi conſentaneum ibi quieſcere vbi non eſt requies, & in lubrico terrarum Orbis pedem fixum habere. Tempus eſt menſura motus & omnia ei ſubiecta, æternitatem ſolam reſpicere licet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 8. Martij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FRuſtra fit actio gratiarum cùm nullum ſit acceptum beneficium, non mirum cùm de te cenſeam quod omnes, ſi idem optem quod ſinguli. Vitam peregrinantem experior, poſtridie diſcedo Arelatem petituras, ciuitatis proxima me vocant comitia, vtinam ſint proſpera, bene opinor Deo iuuante. Domeſtico dolore tactus epiſtolarum tuarum lectione miteſco. Omnes animi ægritudines Amicorum æris leuiores fiunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Martij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAſſiliâ ſedatâ iterum Arelatem repetij Campinio comite, memor epiſtolarum tuarum, quæ obfirmant animos timidiores. Liuores frequentes ſunt in Aula, ſed inſidiæ vitantur ſi non intelligantur, palmam ſemper conſequitur patientia moderationi iuncta, Deo Optimo Maximo vindictam linquere licet, quam ſibi iuſtè ſeruauit. Vale Muſarum Decus & Amicorum culmen. Arelatis 28. Martij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NVius vrbis comitia probè ceſsêre, commoror hîc tamen vt præſentiâ meâ ſtabilita firmetur concordia, & negotia ſingularia quæ me ſolum ſpectant ſint finita. Poſtea Aquas-Sextias repetam, mox Tolonem, Antipolim, & vniuerſam illam maritimam plagam, more meo luſtraturus. Et cùm nihil ſit nouum ſub Sole, rem actam ſemper agimus, & tacitis ſeneſcimus annis. Victorianum Abbatem conſule, & reſcribat quid ſit agendum in tua promotione quæ mihi eſt cordi, quandoquidem tu cor meum es verè. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 5. Aprilis 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VIx diſcedit hiems, venti vehementiores huc vſque aërem agitauere, Campinius noſter Aquas-Sextias repetiit, Beruilæus Lutetiam cogitat, & ſic ſolus remaneo, ſolitudinem appello iure Amicorum abſentiam, qui quidem non abſunt modò non excidant memoriâ, videtur eſſe mors, abſentia quæ cùm ſit frequens, imaginem exitus ob oculos ponit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 12. Aprilis 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ETſi habeat ſuam quoque fortuna rationem, licet Chriſtianis proſperos rerum euentus, Dei Optimi Maximi prouidentiæ ſoli concedere, quæ quidem improbis huius Mundi fœlicitates largitur ob aliquas virtutes notatu dignas, timeo ne idem mihi eueniat. Nolo tamen momentum æternitati anteponere, æternum eſt quod delectat, momentaneum quod cruciat, omne finitum fluxum & caducum eſt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 19. Aprilis 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AMicorum laudes non ſunt explodendæ, ac potiſſimum quorum probitas & eruditio ita ſplendent, vt ignorationis & aſſentationis ſuſpicio procul abſit. Expecto nunc Campinium noſtrum nón mutabilem Amicum.

cum. Neutrum tuum lubenter audio, nobis gratum, Maij Kalendis tranſactis Aquas-Sextias repetam, mox Tolonem inuiſurus recordetur noſtri Petrus Amiciſſimus, & Beruillæum noſtrum alloquens abſentis rationem habeat, rogo eum enixiſſimè. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 26. Aprilis 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Rerum vicea vbique experimur, & tandem ad tempus accedimus quo ſolent exercitus hiberna linquere, hoſtilia parare Martémque accendere cantu, quod proſperum fortunatúmque ſit noſtræ Galliæ. Italiæ pax, nunc demum ſtabilita, Europæ Chriſtianæ quietem euocare videtur, peruenit ad aurea quidam rumor hoſtium Prouinciam concupiſcentium potius quam ſperantium, qui huc vſque vanus fuit. Faxit Deus ſit ſemper idem, nihil deſperandum, Chriſto duce & auſpice Chriſto. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis, Kalendis Maij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Epiſtolarum curſum interrumpere coactus ſum, dum eſſem in itinere, quod mihi eſt faciendum per aliquot dies, opportunè tamen diſquiſitionis aduerſus Carteſium exemplum hîc accepi, ſumma perfuſus lætitia, nominis tui gloriam inter Batauos celebrem videns. Nil mirum ſi tua ſumma doctrina & ſuaues iſti mores, qui omnes ſibi deuinciunt, vniuerſum penetrent orbem, legam & & pellegam & nunquam demonſtrare deſinam quàm ſit mihi charus Petrus ille, quem ſatis laudare non poſſum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Maſſiliæ 17. Maij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Vltimo epiſtolio nunc reſpondere potui ſacro-ſanctæ Trinitatis feſtum hîc colens. Cras Antipolim petam obuiam ire hoſtium conatibus magnoperè cupiens, quos quidem arcere potiùs licet quam pertimeſcere. Etſi Duces eximij ſemper exiſtimauère non eſſe Militiæ contrarium, & aliquando timere, & opportunè, ne importunè & cùm aderit hoſtis metum demonſtrare, inuiti ſimus coacti, depugnare decet hoſtem, non deſpicere, Deus optimus maximus ſic exercitus protegat noſtros vt tandem ad fœlicem pacis finem peruenire poſſimus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Tolonæ 23. Maij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Antipolim opportunè luſtraui, vix iter peregi cùm ex Cathalaunia lugubres & cruentas accepi literas, hoſtium conatus cohibuit Lerida, vicere quidem, ſed victoria frui non potuère. Cohortes noſtræ Prouinciales ſic ſe geſſere, vt viros decebat in quorum manibus huius Prouinciæ decus & ſalus erant affixa, miſi vnum ex Ducibus noſtris, qui mihi de vulneratis, occiſis, & captis verum referre poſſit, Tolonem quinque millibus propugnare cogito, Antipolim, duobus quoque millibus armatis, & ſic laborans requiem inuenio dum Prouinciæ, & officio conſulo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Iunij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Non poteram vberiùs, quàm ex te, reſcire quid noui ſit in Aula noſtra, in exercitibus, in Orienre, in Occidente, quicquid denique inueſtigare libet, capit mens tua, claſſem è portu Neapolitano mox diſceſſuram reſpicimus, Leridæ obſidio ſic in Catalaunia ſe habet, vt fœlicem exitum liceat ſperare. Primus noſter Præſes ad nos tandem acceſſit, ſat citò, ſi bene, negotiis parem ac vigentem animo iure ſuſpicor, faxit Deus Optimus Maximus omnia illi proſperè & pro voto ſuccedant. Funiculus triplex difficiliùs rumpitur; ille quidem Campinius noſter, & ego, ita iuncti manebimus, vt decet Viros, Monarchiæ, officio, & probitati ſtudentes omninò, Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Iunij 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Videtur nobis arridere fortuna cùm priùs Hiſpanos attollere concupiuerit, vt lapſu grauiore ruant, fuga hoſtium ex arce San-philippea vel eſt ſubdola, vel aliquos Grauelingæ defectus denotat, tempori committendos; ad Ilerdæ muros iacturam hoſtes feciſſe nobis relatum eſt, vndique aduolant ad campos Catalauniæ copiæ, quæ bene de Ilerdæ obſidione nos ſperare cogunt. Turennius trans Rhenum Bauaros vino ſepultos concitauit, cùm Dux Bullioneus limina viſitat Apoſtolorum comite Cardinale Grimaldo. Expectamus conſtanter triremium Neapolitanarum diſceſſum, qui ſemper nummorum penuriâ prorogatur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 28. Iunij 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DVm in obſidione Grauelingæ decertatur Regiis armis, hîc pennis depugnamus vnius horæ opuſculum ad te mitto Typis mandandum ſoppreſſo authoris nomine, Schedion manuſcriptum remittas rogo & libenter non ſicut cum Principe, ſed vt cum Amico, cui veritas in pretio eſt me alloqui confidenter audeas, potes etiam Malherbum imitari, qui cùm à Magno Franciæ Priore Engoliſmenſe de Carminibus ab ipſo compoſitis ſententiam dicere rogaretur, ingenuè profeſſus eſt ſupprimi debere tanti Principis verſus, quandoquidem perfectio Principes deceat. Secretum ſerua, & quod fidei tanti Viri credo, inter nos lateat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 5. Iulij 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Grauelingæ obſidione licet bene ſperare, & ſi res ſit in integro, & Picolominæus Dux ita comparatus vt iſtius Handitæ propugnaculi capti incommodum probè ſciat. Auxiliari totis conabitur viribus, & cùm ſuam habeat quoque fortuna rationem, euentum timeo, Ilerda vi non oppugnatur, Motheos ad ſoluendam obſidionem ſe nunc accingit, & ita vndique oſtentantur arma, vt deinque ad illam tutam & æternam perueniamus pacem, quæ quidem victis vtilitati victoribus honori eſt & ornamento. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 12. Iulij 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

LVgens & mœrens tibi reſcribo epiſtolium demitans, caſum meum deflens, mortales genueram filios, quos Deo Optimo Maximo lubentiſſimè condonaui. Stirpis Regiæ ſurculos foui, aliquando ramos futuros iure ſperans. Impono nunc tumulis ſupremus Valeſiorum nomen. Et quandoquidem temporis ſeriem in nepotibus reſpicere non licet æternitati ſolæ ſtudebo deinceps. Exercitatiunculam recepi ſententiæ tuæ coniunctam, quæ mihi fuit cariſſima. Sed cùm potiùs impetu quàm methodo agam, ingenium materiæ ſubiicere eſt difficillimum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 2. Auguſti 1644.

Typis mandare aut ſupprimere Schedion iudiciò relinquo tuo, modò nomen reticeatur.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NE quid nimis in vltimo epiſtolio Luilletij noſtri ſuauiſſimas accepi literas quibus nunc reſpondeo. Abbatem noſtrum vetum Nathanaëlem eulo, pauit meo dolori dum ſuom conatur ſupprimere, fortiùs quidem tu qui & demonſtrando tuum, meum minuere tentas, & res nouas in medium proferẽs, diuerſionem facis alicuius momenti, quandoquidem ingenij ſolertia ſuſpendis animi ægritudinem quam omnino delere non poſſis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 16. Auguſti 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ALiquot lucubratiunculæ exemplaria à te miſſa diſtribui. Ieſuitarum Rector ipſe ſatis probauit. Ita vt cætera prudentiæ tuæ committam modò nomen reticeatur; Valleræ noſter Pelot ſuffragio fauit & vulganda cenſet lubentiùs quod ad animos conciliandos tendit Schedion; & breuitas ad legendum incitat, Grauelingæ ſucceſſum precibus, igne, lætitia, celebrare conabimur prout nobis fuit iniunctum, fama volans ventoruo pennis Ducis Enguinæi victoriam non incruentam huc uſque detulit. Faxit Deus vera ſit, & Liliorum florem pretioſiſſimum ſeruet incolumem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 24. Auguſti 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtimum quod accepi epiſtolium, de ſtatu rerum & tutius Europæ pace optimè auguratur, Ducis Enguinæi trophæa Chriſtianitatis quietudinem augurari videntur, auda eſt periculi virtus, ſed tam pretioſum caput toties fortunæ committere, ferre non poſſum. Faxit Deus Regiæ domus columen alterum, ſeruet incolume. Magnæ Britannicæ Regis malam ſortem doleo, ætas noſtra videt, in purpuram, quid audeat fortuna. Feriunt celſos fulmina montes. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Auguſti 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ENguinæi noſtri proſperi ſucceſſus ſignificationes lætitiæ hîc renouauère, optimum ſequitur conſilium, hoſtes inſequendi Friburgo pone relicto, ne idem experiretur incommodum, quod Rex Hiſpaniæ poſt fœlicem Ilerdæ pugnam. Errores in bello irre-

patabiles, Mothæum profligaſſet ſi victoria potuiſſet vti, Magni Iulij exemplo, qui Magno Pompeio fugato ſpatium tute fugiendi non permiſit. Incolumitatem noſtri laureati Principis enixiſſimè opto, ineluctabilis fatorum vis quos extollit ſæpiùs opprimit, omnia ſibi ſubigere tentans. Faxit Deus, æternа ſit vita, cuius famam Aſtris terminare decreuit, hoc virtutis opus cui iure ſubeſt fortùna. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 6. Septembris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ET de Aula & de exteris rectè ſcribis, non eſt quod excuſationem in poſterum quæras. Campinius noſter & ego in itinere ferè ſumus ſingulis momentis; Aquas-Sextias ſiue Maſſiliam reſpicientes in capite rerum, vnde in omnia regimen, vtilitatem publicam, non noſtram quidem metientes. Laborem certè ingratum ſuſcipimus & eum omnes amplectimur, ſinguli recedunt, cuique ſua vtilitas, quæ ſæpe in publica non reperitur, conſcientiæ & honori ſeruire ſtudemus, & quicquid eueniet ſatius eſt ingratos experiri, quàm nulli benefacere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 13. Septembris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ENguinæi noſtri proſperos ſucceſſus tremens & laudans excipio, Philippi-Burgi expugnationem breui ſpero, Deo fauente. Mihi videtur epiſtolium tuum totius Europæ imaginem oculis ſubiicere dum Cæſaris res afflictas enarrat, Magnæ Britanniæ Regis caſum defleo. Etſi Monarchia illa nobis fuit ſemper aduerſa, & vt à Philippo Comminæo rectè dicitur, vnicuique contrarium ſiue oppoſitum Deus conceſſit iure; ne res humanæ euentibus ſublatæ ſecundis nimium inſoleſcerent, res proſperæ (vt ait Tacitus) acriùs explorant, fœlicitate enim corrumpimur. Vale, Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Septembris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PHilippi-Burgi expugnationem accipio eo animo quo præclara Enguinæi noſtri facinora. Sortem Comitis Tornonij cōſobrini amantiſſimi, vehementiùs deflerem ſi in honoris lecto non occubuiſſet, quid pulchrius iuueni, quàm in procinctu fato fungi; ſatis vixit qui proſperam ſui linquit memoriam, & quicquid Montanus ille tum celebris de gloria dicat, expedit magnos Viros eius deſiderio tangi; magnæ animæ omnia honore, ac honeſto iure metiuntur, demiſſæ verò vtilitate. Certum eſt caducam eſſe memoriam vt cætera mortalia, ſed cum omnia pereant, his inniti ac incumbere decet, quæ ſunt diuturniora minuſque fluxa. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Septembris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AEquilibrium illud quod Italorum vota magnoperè expetunt difficillimè reperietur. Hoſtium immenſa cupido, nullos ſibi imponit fines, proſperi noſtrorum ſucceſſus eliminare pacem videntur, quandoquidem Hiſpani lauteatam illam ſperant fruſtra. Enguinæi Ducis progreſſus frænum ac metam dabit Bauarorum exercitui, Turcarum fides panica vna manu Imperatori munera proferet, & altera gladium. Tranſiluanus præbuit aures conditionibus pacis, vt potiùs Torſtenſoni reditum præſtolaretur, quàm potenti hoſti confideret. Galatius alter Fabius cunctando non reſtituet rem. Etſi his opus eſt parmà & ocrea qui minus enſe valent, ac potiſſimum Enguinæi victricia arma propè habentibus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Octobris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MInimè ſolus dum ruri verſaris comite præſertim Molæo Præſide, cuius præclara fama & probitatis, & eruditionis, quæ non minùs armis, quàm togæ conueniunt, Enguinæo noſtro teſte, cuius ingenium ad extemporalitatem vſque, primoribus Moguntiæ innotuit, illorum meditatis orationibus Latinè occurrit. Et ita marte & arte probè vtitur inuictiſſimus Princeps, cuius annos Neſtoreos opto famámque Aſtris terminatam. Hic in vmbra degimus, quieti non otio indulgentes, non quidem ſine moleſtia ac labore Prouinciæ huius tractantes negotia, non ex rumore ſtatuentes, ſed priuatas vtilitates publicis proponentes. Faxit Deus ingratis non ſeruiamus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 9. Octobris 1644.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

LVcubrationum nugas Neuræo patefeci, Viro eruditionis eximiæ, delectúque tuo digniſſimo. Deſidiam otiúmque fugio, & cùm manus quieſcunt, ingenium exercere animúmque excolere nitor, Enguinæi noſtri reditum vltimæ ſignificant epiſtolæ. Maſſiliam nunc cogitamus ad vrbis conuentus agendos, vbi etſi de purpura Romana non agatur, exoptatur

exoptatus tamen ab illis, qui primatum in vrbe ambiunt, quæ olim Romæ Orbis capiti, fœdere iuncta fuit, ac ſine quo nunquam illa triumphauit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Octobris 1644.

Appulit heſterna die Merſennus noſter incolumis.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAſſiliæ negotiis implicitus pauca nunc reſcribam, Amicos defleo. Sed cùm vita ſit practica Philoſophia, humanis caſibus ſic vti oportet, & ita mentem fato ineuitabili ac ſemel venturo, aſſueſcere vt impetum tanti hoſtis viriliter ſuſtinere poſſimus. Experientia rerum equidem Magiſtra eſt, ſed in omnium terribilium terribiliſſimo exempla ſola nos docere non ambigitur. Franckendaliæ obſidionem ſperaueram quaſi Germaniæ ſpolia vltima Enguinæi noſtri manibus reportanda, virtuti & fœlicibus huius Principis armis inuidet hyems, & vniuerſa pro reditu Gallorum vota, quem ſeruet incolumem Deus Optimus Maximus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 25. Octobris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ENguinæi Principis fœlicem reditum ſumma perfuſus lætitia nunc audio, Galaſſi fugam opto potius quam ſpero Fabij illius cunctatoris pugnam præcipitatam, iter fauente exercitu non concipiu. Imperatoris res profligatæ ſunt omninò, ſi rumor verus exiſtat. Pontificis Maximi vota pacem exquirunt, Cardinales Legatos in Germaniam, Galliam, ac Hiſpaniam mittit, vtinam eum fortunato ſucceſſu. Maſſiliæ comitia proſperè ceſſère. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 1. Nouembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIſceſſit iam Merſennus noſter Romam petens & expetens, res Germaniæ nutant vt mihi videtur, Enguinæi noſtri diſceſſu, tanti Principis incolumitatem omnibus aliis antepoonere licet. Imperium complectitur ingenium illud magnum natalibus par. De reditu ſemper loquitur indefeſſus miles, vtinam diu. Nihil referam de hac vrbe, aliunde reſcire poteris turbidos aliquid tentaſſe, fruſtrà Nobiles probi, & populus ipſe à noſtris ſtetit partibus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Maſſiliæ 8. Nouembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAſſiliæ diſceſſum inſigniuit turbidorum conatus audax, & infœlix moderationis meæ pretium; nunc reporto ſatis grande, quandoquidem perdere poteram eos, qui vniuerſam plebem commouere ſtudebant me præſente. Malo me dementiæ pœniteat, quàm iracundiæ pudeat, Deo vindictam linquens, qui funiculo iuſtitiam exercet, & cuius miſericordiarum nullus eſt numerus. Huius vrbis Muſæum nunc inuiſo meum, proxima hebdomada venationes meditans, quo quieſcat animus à tot laborioſis negotiis & ingratis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Nouembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REginæ Angliæ ad Reginam vrbium acceſſus non fuit mihi inopinatus. Aula noſtra obuiam iuit atrata, vt opinor, ob Hiſpaniæ Reginæ obitum, hoſtes ipſi fatentur Heroinam illam maximis dotatam virtutibus muliebria quidem vitia exuerat, & nouiſſimis iſtis diebus Regem Virum adiuuerat virilibus conſiliis & curis. Mulierem fortem inuenerat Princeps ingenij mediocris, voluptatibus immerſus & boni conſilij indigens. Hiſce diebus venationi operam dedi ſatis, & tempeſtate temperata, & ruſticis oblectamentis delectatus vrbem noſtram repetij proſpera valetudine gaudens. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Nouembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRælium Nauale commiſſum inter Danos & Suecos, vltimi proſperum fuiſſe lætor admodum, Monarchiæ noſtræ vtilitatem ſolam reſpiciens. Magnæ Britanniæ Regis caſum defleo, quem nec victum, nec victorem eſſe fortuna permittit. Molis iactatum periculis ad portum feret aliquando, vt habeat inſtrumenta ſeruitutis & regnet, more populi Romani, qui Deæ illi inconſtanti poſuiſſet aliquando frænum, ſi omnia in lubrico non eſſent: Magni quoque terga vidit vaga illa Dea, & Magni Cæſaris corpus vulneribus confectum Pompei ſtatuæ ſubiecit. Rerum dole vices mearum, Vir Eruditiſſime, & æternitatem illam fixam ac permanentem in ſplendoribus Sanctorum attenta mentis acie conſidera. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 28. Nouembris 1644.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MVltos è Senatu noſtro me in gratiam recepiſſe certiſſimum eſt. Spero fore in poſterum adminiſtrationem quietiorem. Quòd ad me attinet erga alios me geram, ſicut alios erga me exoptarem ſeſe gerere; laborum fructum referam modò animos omniũ Ordinum huius Prouinciæ conciliare poſſim. Gloriam non vtilitatem metere ſtudeo conſcientiæ, & honori inſeruiens. Quid de Magnæ Britanniæ rebus deploratis cenſeam nuper reſcripſi, fortunæ alumnos non Regis filios, aut Reges ipſos reſpicit Dea illa calua, quæ alata, & rotæ inſidens depingitur, vt eius volubilitas, & inconſtantia clariùs innoteſcat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Decembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SI mihi liceret, quererer de Campinio noſtro, qui veniam & copiam ex hac Prouincia diſcedendi, me inconſulto, clam obtinuit. Amicorum errores diſſimulare liquet, non virtutes, Veſpaſiani more, qui antiquis Ducibus, & eximiis Imperatoribus par erat. Succorum res in progreſſu eſſe libenter audio. Magnæ Britanniæ Regis conditio, ſiue bello immixtus ſit, ſiue paci intentus, admodum dubia, & nutans videtur eſſe, in aduerſis reſurgit, proſperis non bene vtitur, & Parlamenti pax oblata eſt potiùs ſeruitutis pactio, quàm fœderis. Quicquid eueniat virium periculum facere magis conuenit non tantum Regi, ſed Viro militari, quàm protrahendo tempus rerum dies verbis terere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 13. Decembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HIſpanos feriù de pace cogitare vix mihi perſuadeo, non fortuna quidem, ſed prouidentia Dei, quorum ſortes mutare volt, conſilia corrumpit. Hoſtium ſuperbiam vbique deprimere cælum conſentit. Quid aliud experimur, quam rerum crebras mutationes Reges ipſi corruunt, & huius Mundi fluctibus Pharaonis more, ſinguli merguntur. Et cùm mari rubro Ægyptiorum hæreant nunc veſtigia, vix tamen vnus eſt qui reſipiſcat. Omnes inutiles facti ſunt, anchora ſpei deiecti naufragium patimur. Solemnibus iſtis diebus ad pietatem attendere licet, & humanæ mentis infirmitatem dolere incerta proſpicientis ac futura, præſentium incurioſæ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Decembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Tortenſonij victoria dum Galatij exercitus eſſet in itinere iure ambigitur, facilè creditu eſt Fabium illum cunctatorem vaſibus non conclamatis clam diſceſſiſſe, & antequam Tortenſonius reſcire potuiſſet, lógius proceſſiſſe. Quicquid eueniat, à noſtris partibus, ſtat proſpera fama, quæ in bello, & in togatis negotiis plurimum poſſe certiſſimum eſt, Comitia noſtra conuocauimus, de exitu nihil dico, futura in incerto, præterita in noſtra non ſunt poteſtate, præſentibus tantum frui licet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Decembris 1644.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

GOdefridum Vendelinum laudo, Maſſilienſibúſque ſuadere conabor, quicquid probaueris. Angliæ Regis res afflictas deploro eúmque tam iniuſtas pacis conditiones ratas habere poſſe non video. Neceſſitas quidem ſuprema lex eſt, ſatius eſt tamen armis occumbere quàm authoritatis Regiæ, honoríſque iacturam facere. Dicam poſteà de illo quod Tacitus noſter olim de Vitellio, vt ſi cæteri non meminiſſent, ipſe citò regni ſui obliuiſceretur. Conſcientiæ ac decoris ſtaterá omnia eſſe ponderanda iure arbitror, omnia fauſta precor, anno inchoante Viro amiciſſimo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Ianuarij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NIhil noui ſub Sole, quid fuit niſi quod eſt? & quid erit niſi quod fuit rerum vices demiror, trudiror dies die, & annus anno, ver prætetit, æſtas interitura ſimul, & tamen nunquam quieſcit hominis mens, nec eadem faſtidire diſcit, vitæ oblectamentis innixa. Ad noua ſemper aſpirat animus, ſed tamen præſenti æternitatem poſtponit, vtinam feriò cogitaret, quàm fluxa ſunt omnia, contemptui haberet quod tanto opere deſiderat. Hic velut e ſpecula vniuerſum Orbem perluſtro, hinc victores proſtratos, inde victos Laureatos, nunc Reges populis fræna ponentes, mox ſubditos Regum detrectantes imperia conſpicio. Nihil tam ſublime quod non coerceatur, nihil tam demiſſum, quod non tollatur in altum, ludibrium fortunæ ſumus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Oliulij 9. Ianuarij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Apot tetum noſtratum Aquenſem ciuitatem nunc teuiſo, Comitiis noſtris pacatè actis, plauſus negotiationem noſtram ſequoti ſunt, quales deſidêtate potoimus, & quamqoam in mimo vitæ vultus perſonatos inſpicete liceat, Deo Optimo Maximo ſcrutationes cordium linquete ſolemus. Hic vix lumen expetimut dum Patiſiis omnia concreta gelu nartantut. Varietatem illam vniuetſi terrarum Orbis meditor, quæ animotum inconſtantiam probè denotat; viciſſitudines perpetuas huiuſce Mundi contemno, æternitati infixus, vbi ciuitatem in quadro poſitam ac permanentem iotueri conceſſum eſt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis vltima Ianuatij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Omitiis noſtris peractis vbi multum deſudauimus, nunc teſpirate licet, & Tolonum inſpiciens procelloſum mare intueri oon abſimile, vt mihi videtut vndanti, & fluctuanti turbæ, quæ diſceſſit à nobis; integritas quidem valet, ſed tatio ſæpius obmuteſcit. Fœliciter tamen egimus, & cuncta proſperè ceſsêre; iſtius Prouinciæ animis infixa eſt Regis reuerentia, & plus ſapiunt infimæ ſortis hîc viri, quàm Nobiles ipſi in Prouinciis iſtis, quas etſi Aulam noſtram pertingant, nunquam tamen inuiſunt, ruribus degentes agreſtem vitam exercent, & animum ferocem gerunt. Non deſinam mitati Britannos etiam noſtris ferociores, qui dum ſuos infauſtos exitus abſcondere ſtudent, malorum remedia non ipſa mala differunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Tolonæ 23. Ianuatij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Ota illa excipio, quæ protulit eximia ergà me illa ſingularis amicitia non moritura; linquemus enim poſt nos opuſculum quod non imbet edax non Aquilo impotens dituere poſſit. Rerum inconſtantiam vides immotus, & Amicorum vtilitati veræ tectè conſulis. Deeſt nempe ac potiſſimum Magnatibus qui verum dicat, & qui potiùs perſonam quàm fortunam illorum audeat alloqui. Conuentus noſtri bene finiuntur, vtinam nobis idem eueniat poſtquam mimum vitæ peragere licebit, Auguſtum teneteor, qui ita de tebus humanis, excedens è vita philoſophatus eſt, quandoquidem certiſſimum eſt vniuerſum Orbem hiſtrioniam exercere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum ſingulare. Oliolij 16. Iauuarij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Tilitati conſulete hiſce ferreis temporibus neceſſitium eſt, & vt probe dicis, Protegum curæ pecuniis importandis in fiſcum nunc incumbunt; ſat eſt manus habere puras, & ita aurum iſtud Toloſanum attrectare, vt famam ineolomem ſeruate poſſimus. Nihil tam lucidum quod obſcuritatem non gignat, & aurum quod ob oculos fulget, nigreſcit in tactu, & quamuis nec volnetet nec tegat, ad idololatriam ducit, ſed quid opus Philoſopho tot animi dotibus ornato, hac ratiocinatione? Diogenis more diuitias contemnis, mentem ditare non arcam iure quætis; non qoi plus habet, ſed qui minus cupit diues eſt. Vale Muſarum Deus & Ornamentum. Aquis-Seatiis 6. Febtuarij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Ermaniarum res turbidas attentè conſidero, Hydræ more tenaſcentes. Incluſus Galaſſus aufugit, exercitus cuius Dux erat eſt profligatus, & tamen in Bohemia reſurgit bellom atrox, quod cruentom prælium via dirimet. In Magna Britannia odioſæ pacis Regi offeruntur conditiones. Sola ſtat noſtra Galliis Lauræis fœcunda, proſperáque fama, pace, Deo iuuante, citò firmabitor. Muſis & Equitationi nunc operam do negotiis peractis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Februarij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Eſtinaot lentè Hiſpani cùm de pace ineunda agitur, & giganteis paſſibus ad Monarchiam vniuerſalem progredi non erubeſcunt. Illius nationis vultus pallidi inextinguibilem ſitim denotant Galliarum, & confœderatorum armis repreſſi, ad ſalubria conſilia tendent aliquando, ſeriùs tamen, vt opinor, ni Toterum appetatus bellici oos ad vnionem cogant inuitos, Melitenſem obſidionem meditantur, aut potiùs inuaſionem Siciliæ. Quiequid accidat diuinæ ſubiecti Prouidentiæ nihil debemus pertimeſcere. Magnæ Britanniæ Regis res afflictæ, ſtatus ſubmerſionem religionisque iacturam prænontiant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Februatij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

E Lonæ Eclipſi quam obſeruauit Neutaus nihil eſt quod ſcribam. Magna illa Aſtra

Aſtra oriuntur & occidunt, exaltationes & exilia frequenter patiuntur, Minora verò quæ vix parent à paruitate, & obſcuritate ſua proteguntur; ſic Reges ipſi intereũt, ſic Magnates, feriunt ſummos fulmina montes, & ita nos mortales quamuis immortalia induamus deſideria, præterimus velut vmbra, omnia caduca & fluxa præter omnium authorem ad quem ſolum reſpicere licet. Nihil hîc noui niſi rumor ſatis compertus de formidabili Turcarum apparatu Melitenſem inſulam, aut potiùs Siciliam minitante, ſic noſtrorum Principũm animos conciliet Deus, vt hoſti Eccleſiæ perpetuo, poſſint obſiſtere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 28. Februarij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Horridum vndique Martem belligerantem video, & Cæſareos penè profligatos. Sola Anglia videtur pacem meditari etſi Regi odioſam, neceſſitatis legi, vt mihi videtur, parenti. Hiſpanorum ſuperbiam nouiſſimam deuincimus, niſi Turcarum infinitæ copiæ ad ſaniora cogant conſilia, quos huc vſque nec ſacta, nec profana, nec ius ipſum rationi ſubiicere potuere. Scrutator cordium Deus Optimus Maximus, videat & indicet, & ita Chriſtianorum Principum pectora demulceat, vt concordiam æternam aliquando paciſci queant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Martij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Mille belli diuturnioris trahendi artes oculis noſtris parent, plúſque ponderis habet ambitio illa hoſtium noſtrorum mentibus infixa, quàm Chriſtiana Eccleſia orans & gemens; ſua cuique vtilitas, & zelus fragrans maiorum, nunc eſt extinctus omninò. E Sicilia ſoluerunt aliquot nauigia militibus onuſta Catalauniam petentia eodem momento, quo Italia tota formidabilem Turcarum apparatum iure reformidat. Quid plura? manet tantum religionis ſpecies, præualent illicita, & politica Hiſpanorum religionis fundamenta deſtruere non erubeſcit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Martij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Pacem inter Regem Magnæ Britanniæ, & rebelles ſubditos eſſe deſperatam non miror. Importuna quies cum bello bene mutatur, nihil grauius iſti Principi accidere poteſt, quàm quod ei offertur ſubdola fœderis inhoneſti ſpecie; obuiam armis ire dedecori licet. Heſterna die Iubileum aperuit Aquenſis Eccleſia celeberrima proceſſione cui interfui, ſic ſummus Pontifex, ſacro munere inchoante, communi prouidere ſaluti ſtudet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Martij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Non ab Aquilone omne malum, quandoquidem in Oriente Turca, incredibili celeritate, formidabiles vires colligit, Germani bello aſſueti, & Hiſpanorum iugo preſſi, pacem potiùs concupiſcunt quàm ſpirant, in Anglia nondum victoria, iam diſcordia. Omnes ferè nouo Imperatori parere detrectant. Rex ipſe incertus & fluctuans, rebus ſecundis dies rerum verbis terens non probè vtitur, aduerſis premitur, fato ſuccumbit, & improſperæ fortunæ pondere feſſus, tempori committit, quod rationis fræno deberet regere, tu ne cede malis[,] ſed contrà audentior ito. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 28. Martij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Victoriæ Suecorum inſignis rumor ad nos peruenit gratus, vtinam verus. Morâ valeſcit veritas, & fama, quamuis acquirat vires eundo, retinet aliquid conſtantis cui inniti liceat omninò. Forſitan cordi eſt fortunæ bellum finire vbi inchoauit. Bohemia & Praga ipſa vident Imperatoris terga, eodem loco, quo defunctus Cæſar Lauream conſequutus eſt, nondum marcidam, ac tanti momenti, quandoquidem Germaniæ libertatem ſubiecit, Angliæ Regis res deſperatæ minantur extrema & regno, & Regi, pax tandem inde orietur, vnde minùs paret, & Dei Prouidentia dirigit ad bonum finem, quicquid in noſtram verti perniciem iure timemus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Aprilis 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Calaſſi ſortem iure demiror, qui nunc ab exilio venit ad imperium. Fortunæ ludibrium ſumus, Magnates deprimuntur, infimæ plebis viri; tolluntur in altum. Cæſaris caſus & fuga Chriſtianæ Religioni obeſſe non poteſt. Sueci victores, non habent ſatis virium ad profligandum bellum diuturnum, atrox, & cruentum malis altius; Bauarus vnionis Catholicorum Principum columen rem reſtituet, pacem victoria gignet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Aprilis 1645.

PETRO

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Hiſce ſactis feſtiſque diebus Chriſtiani exercitiis vacare licuit, ne totum vitæ curriculum noſtræ, vanis aſſueſcat nimis. Nunc reſumere epiſtolarum commercium decet, pacem optare, potius quam ſperare, réſque bellicas & aulicas velut è ſpecula perſpicere, Aurelianus & Enguinæus ſic inchoabunt expeditiones, vt bonum & proſperum ſucceſſum augurari poterimus. Hic præter Roſæ obſidionem, nihil noui. Arelatem cogitamus, inde maritimam plagam luſtraturi. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Aprilis 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Rectè ſubodoratus es, duas epiſtolas eodem curſore accepi, Neuræi tui genium conſidero, eiúſque doctā delector cõſuetudine. Arelatem nunc colo antiquiſſimam ciuitatem Alam noſtram cogitatam, ſed non eſt mihi per otium, Prouinciæ negotiis implicitus adhæreo. Credo equidem nec vana fides, te nunc Beruillæum noſtrum alloqui, cui permiſi aquas ſalubres tentare, quò ſanior euadat in poſterum; Campinium noſtrum comitem habeo fidum Achaten, & laborum ſocium. Roſæ obſidio, nunc eſt in progreſſu, vtinam fœlicem ſortiatur exitum, oppugnatur & propugnatur fortiſſimè. De Turcis expectantur noua, vndique concurrunt Equites Melitenſes, qui inſulæ obſidionem iuuenili ardore admodum cupiunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 2. Maij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IN Oriente, Roſa, in Occidente Motta obſidione cinguntur, vtinam proſpere. Hinc diſceſſit Campinius noſter Aquas-Sextias repetens. Aliqua negotia, quæ res domeſticas reſpiciunt, adhuc me detinent, nihil noui, & ſi omnia noua, deperditur quotidie aliquid noſtri, & dies truditur die, quàm vanæ hominum cogitationes, quàm inutilis ambitio, ſepulchri immemores, totius Orbis poſſeſſionem exoptamus, & in Motta, in Roſa tamdiu hætemus ſuſpenſi, & dum vniuſcuiuſque gladius proximum ſuum iugulat, aduenit hoſtis communis, Turca Tyrannus Orbi Chriſtiano minitans, ac de ſucceſſu proſpero ſecutus, ni Deus Optimus Maximus impetum validè repellat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 9. Maij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Reſurgens in Oriente bellum, Occidentis fortaſſe dirimet diſcordias, Treuirenſis Electoris liberatio, & Cæſaris res profligatæ hoc mihi præſagire videntur. Neſcio quid audiui de Capellano noſtro, qui Ducem Longauillæ non comitatur, verùm ex te ſpero; de Magna Britannia nihil eſt quod dicam, factio valeſcit, bellum trahitur, quicquid eueniat, Rex premitur admodum, nec habet ſatis virium quæ poſſint feſſis ſuccurrere rebus. Aquas-Sextias tandem repetij aliquot commoraturus dies. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 16. Maij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ALam inuiſere haud potui rectè vt coniecisti. Prouinciæ negotiis nunc incumbo Aquis-Sextiis in capite rerum Campinio ſemper comite. Roſæ obſidio promouetur, Claſſis Hiſpanica nondum è portu ſoluit, Turcica minatur, ſed nihil certi de oppugnatione inſulæ Melitenſis habemus, hæc gens voluptatibus immerſa pericula fugit. Hiſpani, tantum inſeruiunt vanitati, & dum minis præſumunt, amittunt certa, minis & verbis depugnantes, tu mentem rebus præclatis inſtruere non deſinis, Amicos fouens inimicis parcens, affectus animi ſedans. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 23. Maij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

CAſtra-metationis vtilitatem commendat copiarum Turennij noſtri iactura, cuius ſiniſtrum caſum deflere potiùs quàm culpare licet; verſat omnes vrna, & fortuna ſublimiores præcipitat, erigit humiliores. Et in bello bis non peccat Dux aut Miles, ſic nos decipit inconſtans mobiliſque Dea. Aurelianus & Enguinæus rem reſtituent, ex te interim illius exercitus iacturæ circunſtantias expectabo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 30. Maij 1645.

Vellem reſcires vtrum ſit aliquis Lutetiæ qui Illyricum idioma edocere poſſit.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ACceſſit tandem ad lilia Roſa, & verno tempore quo flores legere ſolemus, agitur nunc de Gleba, quæ ad legitimum redibit

poſſeſſorem, Capellani noſtri moderationem demiror. Longauilla pedetentim Monaſterium petit, pacis opus, lapis eſt Philoſophorum, quem omnes quærunt, & nullus inuenit. Magnæ Britanniæ res afflictæ, vix reſtituentur, rectore indigent, & quem habent non regit, ſed regitur, Turennius incolumis euaſit, exercitu non profligato, Suecorum laurus Delphica procellam fugabit fulgurantem Heroüm noſtrorum auſpicibus & ductu. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Iunij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Turcarum apparatu bellico eſt quod timeatur, etſi nihil certi ad nos adhuc peruenerit. Claſſis Hiſpanica quinquaginta nauibus, & triginta triremibus adornata, Roſæ auxilium, tardè meditans, nunc è portu ſoluere ſeriò cogitat. Claſſis noſtra recepit ſe opportunè. Tripudiis reſonat nunc iſta ciuitas feſtum corporis Christi more ſuo celebratura. Miſceri aliquando voluptatibus vulgi oportet ne ruſticam & intempeſtiuam ſeueritatem percolere videamur. Incolumis eſt, Deo fauente, familia noſtra, incolumes Amici. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 13. Iunij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ALbaniæ villæ receſſum meditans tui deſiderio flagrare incipio, negotiis tamen ſuis oblectamentum poſtponens ad ſolitudinem penè redactus, Amici omnium horarum auxilium imploro. Eorum qui à ſecretis inſeruiebant mihi receſſus variè iactatur, conſcientia facti ſufficit. Moderatio mea laudatur à multis diſſuendæ magis quàm diſcindendæ amicitiæ; innocentia morum & auiditas habendi non bene conueniunt. Amicitias magnitudine munerum retinere volui, & non conſtantiâ morum, ſicque magis merui quàm habui, videant quibus intereſt gratitudinis exempla demonſtrare. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Iunij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Hic quieti non otio indulgere quæro Orientem & Occidentem reſpiciens, hinc Turcas minantes, illinc, exercitus in procinctu conſiderans. Italia tremit, Hiſpania deſidioſa iacet, ſola Gallia Suecis Fœderatiſque innixa opportunitatem belli captat, vbique fulgens. Britanniam tempori linquo, Germania Auſtriacæ domus vtilitati laudans ac mœrens inſeruire cogitur. Aurelianenſis Dux Hollandis iunctus, magnis incumbet auſis. Enguinæus Bauarum è ſomno exſuſcitabit & feſſis coget ſuccurrere rebus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 27. Iunij 1645.

Expecto iuuenem Illyricam linguam edocentem. Et theſaurario Prudhomio reſcribo, det ſufficientem pecuniam, tu videbis quid erit opus.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REſcire potuiſti inſignem cladem exercitui Regis Hiſpaniæ à generoſo Heroë Comite Harcurio inflictam; eſt quod vbique ab hoſtibus noſtris timeatur, de Turcis nihil certi fertur. Claſſis adornatur ſed non è portu ſoluit. Melita militibus vndique confluentibus iam ſecura redditur, Comes Harpajovius vices gerit magni magiſtri omnibus acceptus & charus. Hiſpanica Claſſis immota iacet periculis immixta. Luſitanus in procinctu Galliæ victoriis tutus & protectus, Hiſpaniam inuadere nunc ſeriò cogitabit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 4. Iulij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAtheſeos profeſſionem recuſare non licuit, ac præſertim pactis, dimittendi munus, conditionibus. Vtere, vt voles, adueniet interim diſceſſus gratum tempus, quod quiete præſtolabor. Albaniæ receſſu delector admodum, etſi æſtus feruens fuerit, familiæ hic incolumi immixtus, equitationi & libris operam do aſſiduam. Sed non diuturnam, ne mens triſtitiâ, & corpus morbo langueat. Campinius ſæpe adeſt indiuiduus comes & fidus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 11. Iulij 1645.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE querelis in Apparitorem Mortuo certiorem faciam Campinium noſtrum, qui non minus illuſtriſſimum Graſſenſem Antiſtitem charum habet. Meuuerium à ſecretis, Lutetiæ degentem moneo caueat à viro, qui me inconſulto nomen immiſcet meum vt fauorem ſibi conciliet. Mardicum obſeſſum ſcribis, Regis Angliæ exercitum profligatum, & Germaniam aduentu Enguinæi Laureati noſtri trementem. Vltima Deo fauente reſpondebunt primis. De Turcis ferunt minitantem claſſem Venetorum inſulas Cephaleniam & Zacinthum inuadere velle. Peſtis huc vſque Mahometanos trucidauit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 19. Iulij 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MArdicum captum, Brinium obſeſſum, Chriſtianopolim ferè expugnatam, Magnæ Britanniæ Regem è fuga ſe recipientem, enarrat vltimum epiſtolium, hæc in Occidente, ſed in Oriente Turca Cretam inualidam aggreditur, vilia tanti exercitus ſpolia, Selymus & Solymannus obiere qui ardua tantum reſpiciebant. Harcurius Heros impoſſibilia tentat & perficit, optat & obtinet, adeſt & vincit, ardet, & audet, incolumem ſeruet Deus quem Hiſpaniarum Cæſarem appellare decreuimus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 25. Iulij 1645.

Si libros Illyrici idiomatis inueneris, certiorem me facias, enixè rogo.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IVuenem à te miſſum ſingulis expecto diebus, ad nouitatem pergit auidè animus humanus, & cùm nihil ſit in Orbe noſtro, quod poſſit nobis fœlicitatem offerre conſtantem, de præſentibus ad futura, de dubiis ad ſecura, de incertis ad certa, de caducis ad immortalia tendit cor hominis, non fruſtra triangulare, quandoquidem niſi Trinitatis triangulo futurum ſit adimpletum. Curia noſtra maior, capite vehementiſſimè dolet, Campinius & ego egregiè cõcordes. Vale Muſarum Decus & Ornamentũ. Albaniæ Kalendis Auguſti 1645.

Prudhomium moneo reddat tibi viginti libras Turonenſes, obliuioni ne tradas imagines Virorum illuſtrium depictas, quas Neuræus toties commendare non deſinit.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SPei repulſam propinqua ſolatur fortuna, fœminæ partum, Sereniſſimæ Dominæ, inſequetur maſculus Princeps, qui ſerò Patri ſuccedet, catius emimus victorias non ſine diſcrimine vitæ Heroïs Enguinæi, Bauarorum exercitus profligati rumor ad nos peruênit incertus. Diuinæ Prouidentiæ committamus omnia, adueniet tandem iuſtum pacis tempus, & Deus Optimus Maximus non ſinet inulios nominis ſui ſuperbos hoſtes, & cùm alteri gloriam ſe non ceſſurum ſuam, toties aſſeueret, victimas ad ima detrudet, quos Veneti potiùs pertimeſcere, quàm vincere norunt otio nimis aſſueti. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 8. Auguſti 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ACceſſit iuuenis incolumis, optimæ vt mihi videtur indolis. Germaniæ res in ſtatu, Angliæ Regis, in peſſimo; Catalauniæ in mora eſſe, & longiùs trahi non eſt in dubio, Danos inter & Sueeos firmari, pax nullo modo poteſt. Ars eſt Hiſpanorum ne pereat diuiſio tanti momenti, Turca interim inſoleſcit, & Chriſtianos impunè lædere aſſueſcit. Exurgat Deus & diſſipentur inimici eius. Campinius noſter non bene habet, & Aquis-Sextiis immoratur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 15. Auguſti 1645.

Epiſtola ad Gaſſendum.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVòd ab altero pendet ſemper eſt in incerto, & ita non eſt cur tuas reprehendam curas, ſat citò ſi ſat bene. Res orbis Chriſtiani in Germania ſunt in æquilibrio, in Anglia Rex vix reſpirat, in Italia tuta timentur támque lentè accingunt ſe ad Turcicum bellum improuiſum, vt Venetorum iacturam certam prænunciare liceat. Multorum capitum caput eſt Reſpublica, omnes imperant, nemo paret, deliberant, & non eſt qui ſtatuat, præuident, ſed non prouident, bellum exhorreſcunt imparatique ſuſcipiunt, omnes denique bonum publicum prædicant, & ſua cuique vtilitas nummorum ſumma cupido, victori ſeruatur quicquid non expenditur fortunæ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Albaniæ 22. Auguſti 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VErum prænuntiant aliquando vulgi rumores, quod peroptamus, loquimur dormientes etiam & ægrotantes, prælia, dolores, voluptatéſque ſomniamus. Toti Galliæ gratulor ob rem præclarè geſtam ab Heroë noſtro Enguinæo, ſic itur ad Aſtra. Iuuenis Auberij Maurerij caſum deflerem magis, ſi cum decoro exitus non eſſet ſumma laus coniuncta. Marte & arte valebat eximius vir ac generoſus, qui è memoria illuſtrium nunquam excidet. De Magna Britannia nihil eſt quod dicam. Nauis eſt amiſſo gubernaculo, huc & illuc fluctuans. De Germania bene ſpero, modò victori Enguinæo opportunè ſuccurrere valeamus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Auguſti 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

CVrſum peregi fœliciter, Diniæ lares tuos inuiſi réſque priuatas, quæ te reſpiciunt Conſulibus commendaui, vbique fauſtas accepi populi acclamationes, Nobilitatis concurſum, Cleri pias preces, dignum laborum fructum, vulgi amorem, publicúmque plauſum. Heroïs Enguinæi incolumitatem antè morbum præſciui. Vtinam ad Neſtoreos annos.

Danos inter Suecos pacem firmam & firmatam opto, Tranſyluani ambigua conſilia magis nociua, quàm ſi res cum hoſtibus compoſuiſſet incerta, ſemper lubrica, & cauti quam magnanimi periculoſiores, fortes aperto Marte, timidi, clam agunt. De Anglia nihil eſt quod dicam, tempori linquendæ & fortunæ huius Regis res deploratæ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Septembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVibus conditionibus, pax Danos inter & Suecos, fuerit firmata, refert vltimum epiſtolium, opportuna illa quidem, cùm Tranſyluanus tandem, toties repudiatam pacem, Cæſareis conceſſerit, meliùs eſt eos quieſcere, qui in otio bellum, & in bello otium cogitant. De Turcis varia, fertur inſulam Canæam adhuc reſiſtere, Genuêſes verò captam fuiſſe, optant & promulgant, vtinam falsò; de Germanis & Britannis nihil referunt quod poſſit feſſis ſuccurrere rebus. Comitia noſtra pacata fuere. Comes Borlonius eſt primus Procurator Prouinciæ, Bligerius Aſſeſſor Ruſſetus & Lagetus poſtremi conſules. Maſſiliæ. Lex de ambitu eſſet neceſſaria, ſingulis momentis purpura illa vt Romana reſpicitur, mox adueniet iuſtum pugnæ tempus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Octobris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ORatores Cæſaris paci obnoxiores lubenter audiui, communis hoſtis infeſtatio eorum animos franget, quos rationi ſubiicere nationis non fert ſuperbia, & auida illa dominandi cupido, ſed quacumque viâ ad quietem pergere publicam poſſimus, nihil refert, modò iunctis viribus depugnare & debellare Turcas, nobis à Deo Optimo Maximo concedatur. Canæa obſeſſa pactis conditionibus, victori ceſſit, Principum Italiæ Claſſis lentè procedit, & dum vnuſquiſque ſibi timet & cauere ſtudet ſinguli pugnant, & vniuerſi vincuntur, Enguinæi noſtri vires paulatim reficiuntur. Vtinam tranſigat hîc æuum. Vale Muſarum Decus & Ornamentũ. Aquis-Sextiis 10. Octobris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FLuxio qua laboraui cùm febris expers fuerit, leuis, nec incommoda Medico meo Martino paruit, nunc Deo fauente melius habeo, tuo Hugoni iure ſuccenſeo, Neuræóque commiſi quam ad te referret ſententiam. Proſpera Enguinæi noſtri valetudo, mihi nunc ſola cordi. Germaniæ Magnæque Britanniæ res vt remotas conſidero, de Turcis nihil certi audio. Atrocis prælij incertus ad nos peruenerat rumor; ſed proſperi, qui non confirmatur, veritas viſu & morâ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 17. Octobris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ANtiquitus morbi diætis, & ſobrietate è corporibus pellebantur, nunc emiſſione ſanguinis, & potionibus vtuntur Medici, quorum conſiliis incolumitatem noſtram committimus; ſic eſt vſus vel potiùs abuſus. Tiberij Cæſaris in hoc iudicium probo, quod virum triginta annos ſupergreſſum valetudinem regere ſuam debere, inconſultis Medicis, exiſtimabat. Conſuetudini deditus & rerum ordini corpus Medico, animam Confeſſori permitto. Heroëm Enguinæum incolumem rediiſſe lubentiſſimè audio. Orbis Chriſtiani res turbatas admodum doleo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 23. Octobris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

CVm vltimo epiſtolio exemplum tuum epiſtolarum lubens accepi, magni quidem momenti tuóque nomine dignum. Legam & pellegam lucubrationum tuarum opus ſapientibus gratum omniúmque plauſus excitans. Archiepiſcopi reditus in Metropolim, rapuit Campinium noſtrum, qui mox diſceſſit, Prouincia noſtra tota eſt in apparatu, tantum expecto Virum cui adhærere deſidero multis de nominibus, virum nobilem domeſticum carruca vectum. Præmiſit, citò ſequuturus, de Turcis nihil certi niſi maxima incommoda ab hoſtibus nominis Chriſtiani Venetis inflicta; omnia in peius ruent ſi diſcordia noſtra procedat vlterius. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis vltimâ Octobris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn nimis de perfido quæri poteris & Amicis volentibus, Hugonem perſequi debes, non ita bonitatem colere decet quin periuros rationi obedientes reddas; Prælatos optimos teſtes habes, & fideiuſſores qui obuiam ibunt dedecori, & in Eccleſiaſticum refractarium animaduertent ſedulò, rediit in vrbem Aula trium Reginarum maieſtate fulgẽs, & purpuratorum Principum fulta, quorum concordia regni fœlicitatem parit, domi quietem, foris palmas & triumphos, & vbique Gallorum nomen extollit: ſic Deus minorem tutatur Regem. Sic mater infantem fouet,

ſic denique Magnates ſunt obſequentes vt extranei obſtupefacti hoſtes omnino corruant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Nouembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

POlonorum magnificam exceptionem narrauit pluribus Renaudotius. Reptat adhuc Rex Magnæ Britanniæ, ſed vt lapſu grauiore ruat, infœlici Principi deeſt qui verum dicat, & cui credat, vndique inſidiæ eum obſeſſum detinent, nec à ſanguine tutus qui nulli nunc fidere poteſt; res afflictas in melius vertat Deus Optimus Maximus. Si tantum temporis in præliminariis impendunt Cæſaris Oratores, quid fiet in negotiis tractandis? ſeneſcent Plenipotentiarij aut fato fungentur: mora tamen victoribus non eſt periculoſa. Claſſis Chriſtiana re infecta pedem retulit, Italici longè à Romanis abſunt, Veneti tutius in pace degunt, bellúmque detrectant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Nouembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

TRes Soles natura non fert, attamen vidit Aula noſtra tres Reginas, aut potiùs illa micantia Aſtra, quæ diei lumini ac vero Soli caliginem offundere non erubuere, ita narrantur ſolemnia, vt ad magnificentiam & pompam nihil deſiderari poſſit; verum eſt quidem confuſionem ordinum aliquid detraxiſſe antiquæ Maieſtatis Regiæ, quæ magis inter primores regni eluceſcit. Cærimoniæ illæ ſunt velut cortices, quas exornare non licet abſque arboris deperditione, omnes aſcendere, nemo deſcendere cupit, & ſic tandem ad deſpectum extraneorum deueniemus, ſi tanto gliſcenti, & ex Aulicorum diuiſione naſcenti malo obuiam non itur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Nouembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PErorantí faciles præbere aures, non eſt difficile, ex aliis audiuimus quanta eloquentia & doctrina oratio tua peracta fuerit, non vanum fuit plaudere manibus poſt tam celebrem actionem, diu viuas vt proſpera tui fama ad multos annos frui poſſis? Reginæ Poloniæ diſceſſus in dies prorogatur; & quanquam adſit corona florifera, ſpinæ longi itineris acriter pungunt, & regnum illud, vt honeſtum exilium reſpicere licet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Valemus nos quoque Amici tui Deo fauente. Aquis-Sextiis 5. Decembris 1645.

Epiſtolæ ad Gaſſendum.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRæliminarem tuam expectamus orationem doctam & elegantem. De Britannia nil boni, ex Germania, inuitos Septentrionales illos ad pacem cogi, iure exiſtimo & coniicio. Hiſpani nouiſſimam exuent ſuperbiam, & inextinguibilem dominandi ſitim, offerunt quadriennes inducias, ſed iniuſtis conditionibus, vt ex vna parte populos decipere poſſint; ex altera verò Monarchiam noſtram obruere, ſociis derelictis. Fata viam inuenient, & creſcet cum Rege proſperitas regni. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 12. Decembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IN opuſculum tuum oculos coniicere non mihi permiſit temporis breuitas. Mardici inopinam expugnationem vix credere potui. Soli Galli exemplis vti neſciunt, certis moribus addicti, hoſtes contemnimus, altum dormimus, ad aciem inermes occurrimus, & ſic à natura edocti, eadem committimus errata. Certiſſimum eſt tamen quod in bello bis peccare non licet; aperto valemus Marte, occulto ſuccumbimus; generoſos gerere ſpiritus, noſtræ eſt nationis, laboribus verò non reſiſtere. Prima noſtra feruent, vltima frigent, & ſic audacter ſuſcipimus quod cum tædio linquere ſolemus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 19. Decembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ORationem doctiſſimam quam cum tanto pronuntiaſti plauſu, facilius fuit audire quàm percipere. Pauci quos æquus, &c. è Diis geniti potuere. Nihil intactum reliquiſti, ab arcano Sacroſanctæ Trinitatis vſque ad infima profluxit oratio. Non eſt quod timeas ſi in lucem prodierit, admiratione non reprehenſione digna eſt quidem. Et quamuis in eam Carteſius criticam exerceret, euaderet elegantior, ac purior. Conuentus noſtri nos premunt & breuiorem ſcribere cogunt epiſtolam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Decembris 1645.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IMmortalia ne ſperes monet annus, & rerum viciſſitudo, quæ ſublimia deprimit, ima ſubleuat, pacata turbat, diſcordias dirimit & denique ita omnia miſcet, vt vix ali-

Hh 3 quid

quid ſtabile dignoſci poſſit. Ver proterit æſtas, & à iuuenibus è vita expelluntur ſenes. Virtus tamen immota manet, & vera amicitia qualis inter nos reperitur, æternam ſpondeo & ſtabilem, reciprocam pero, & Neſtoreos exopto annos, fama & valetudo contingat abundè Petro noſtro cariſſimo, cuius amicitiam, conſtantiâ morum, conſidero. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 3. Ianuarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Hiems etiam hîc aeriter pungit, montes niue albeſcunt, pluuiis valles ſunt refertæ & ſic vbique frigus importunum. Conditiones ab Imperatore mitiores oblatas delector, ſed timeo Danaos & dona ferentes. Res Magnæ Britanniæ Regis peſſimè ruunt, & ſic Principes fortunæ ludibrium, iure dicuntur. Pauones pedes reſpiciunt aláſque deprimunt ſuas. Nouiſſima cogitemus & exuemus ſuperbiam, cui reſiſtere nec ipſi Angeli potuere, puluis & vmbra ſumus, ſepulchri tamen immemores ſtruimus domos, arboréſque ſerimus, quæ alteri ſæculo proſint. Viuimus, horam vltimam è longinquo proſpicientes. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 9. Ianuarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Vtrutum cœlator optimus, immortalitati opera mandas, pauci tali pictore, digni, Neutrum accuſo ſi tibi per epiſtolium fuit moleſtus, Amicos non premo, illiſque morem gerere glorior. Ad pacem tandem hoſtes noſtros appellere fertur. Credam quod docebit euentus, verbis reſarcire quod armia amisêre, fruſtrâ tentant. Miniſtri noſtri hoſtium fraudibus obuiam ibunt, exercitúſque noſtri eorum derident ſententias. Lentè procedunt Comitia noſtra, ſed hue vſque bene. Tu quidem valeas Muſarum Decus & Ornamentum. Lambeſci 23. Ianuarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Singulis hebdomadis ad te reſeripſi, Comitiorum negoria commercium non dirimunt noſtrum, Longauillæ puerperium maximo mihi eſt ſolatio, orbitatis iacturam nominis famâ reſarcire conabor, & pennæ ruæ vectus alis, immortalitatem attingam. Poſteriſque ab Amico narratus, aut laudatus ero, aut excuſatus. Pacem cuplo potiùs, quàm ſpero, dum Occidens Irim demonſtrat, Oriens & Meridies nubibus teguntur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lambeſci Ianuarij vltimâ 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Barberinorum appulſus animum vehementer commouit, vices fortunæ rarò ſempiternæ attenta mentis acie conſiderans, totius Orbis mente luſtraui partes, nihilque fixi, nec etiam Terram, deprehendere potui, motúmque rerum continuum, vt volubilis Deæ imaginem propiùs inſpicere tentaui. Bellum vbique, pacem nullibi, regnantes egenos, pauperes ſublimes, omniáque ſubuerſa video. Heſterna die vniuerſam familiam excepi conuiuio. Fortiter miſerum gerunt ipſi caſum diuitiíſque affluentes iucunda præteriti recordatione, temporis præſentem calamitatem ſubleuare conantur prudentiſſimè. Hos gloria reddit honores. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Februarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Fortunam reformidare licet tot caſibus illuſtrem, volucrem fingunt Poëtæ iure, ob perennem volubilitatem, pedem Galliæ infigat fixum, nobis eſt peroptandum. Interim fata viam inuenient, Germani ſuam reſpicient libertatem, Galli ſuam ſtabilire gloriam non deſinent, Turcis obuiam ire conabuntur Itali, & dum futura incerta proſpiciunt præſentibus adferre periculis remedium non negligent. Aperiat Deus oculos cæcorum iſtius Regni hoſtium quos ſola regit ambitio præpoſtera. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Februarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Infeſtas vbique irruptiones exaudio, ſed præſertim in Anglia Regis ita res deploratas, vt à ſubditis ſeruitutis pactiones accipere ſit coactus, ni furor arma miniſtret. Meliùs Eduardus ille Princeps qui vitæ periculum, honoris iacturæ poſtpoſuit. Sic Heroës, & Maximus ille Iulius Cæſar omnibus ſe opponebat caſibus, vt ſibi victoriam fœlicibus acquireret armis. Decus ante omnia ob fortium oculos ponere rationi eſt conſentaneum. Satis vixit qui decenter fungitur fato. Hic tandem dum armorum ſtrepitus militum exſuſcitant animos, paulò quietiorem tranſigimus vitam, abſente Amico, cuius deſiderio admodum detinemur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Februarij 1646.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

MOnaſterij diſquiſitiones longiùs protrahuntur. Hollandi certè pacis conditiones oblatas, non admittent, Ludouici vndecimi notæ ſunt artes, Principibus vnitis & armatis offerebat omnia, modò deponerent arma. Sic Hiſpani Hollandis proponunt quod ſeruare nolunt, vt à nobis diuellant potentes Amicos, perdántque diſiunctos, quos ſacro fœderis vinculo conſtrictos vix ſuſtinere queunt. Stemmata reſpicient perpetui illi confœderati noſtri, réſque paruas concordiâ creſcere, diſcordiâ verò maxima dilabi; ſic ars eluditur arte: Hiſpanique olim cautiores, nunc rationi obtemperare ſtudebunt inuiti. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Februarij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

QVin litem inchoatam aduerſus Hugonem ad bonum deducas finem, nullo modo dubitare poſſum. Paucis hodie reſcribam, Equitis Guiſij inopini aduentus extimoniis immixtus. Miſerum Angliæ deploro caſum, cuius prauum conſilium ſubditos armauit imprudenter, authoritas verò fluxa, exarmare nequit. Sic pereunt Principes qui inter proſpera regni nil niſi oblectamenta curant, & in aduerſis minimis ſuccumbunt negotiis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Martij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

HVgonis tergiuerſantis liti finem imponere, antequam diſcedas, rationi eſt conſentaneum, lentè progredi pacis opus non eſt mirum; Hiſpanorum incredibilis habendi ſitis, fortunâ ipſâ aduersâ extingui non poteſt. Cæſar Imperium Auſtriacæ familiæ ſeruare perpetuum cogitat. Diuiſæ ſacri Imperij mentes libertatem concupiſcunt magis quàm ſperant. Summus quoque Pontifex, Italiæque Principes vindictæ priuſquam ſecuritati conſulunt. Turcæ interim vndique minantur. Deum Optimum Maximum tantis mederi malis, ſolum poſſe certiſſimum eſt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 13. Martij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

LItem arbitris committi quam-plurimum gaudeo. Bene vt mihi videtur opinatus es de literis ab Hiſpano Rege recenter ſcriptis, fallaces ſunt omninò, & cùm omnia offert, nihil donat, confœderatis ſuſpiciones incutit, populis blanditur, Clerum exſuſcitat, Deuoris puluerem iniicit, & cùm de Turcis obloquitur vniuerſus orbis Chriſtianus, optimam ſui ſpargere contendet famam. Paramus hîc Comitia breui futura, ne diuiſio, vltimum magnarum vrbium malum fortiùs erumpat. Et ſic tranſit vita noſtra variè agitata. De Britannia reticeo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 20. Martij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

DVobus epiſtoliis vnico reſpondere cogor. Prius, opus Lyricum inimitabilis Capellani continet & narrat, poſterius quidem de compoſita lite eloquitur proximóque diſceſſu. Verba ſuperat carmen amici tui, prudentiámque denotat tuam, pactio cum Hugone, breuem non impatienter feram abſentiam, amplectique lætor admodum, quem abſentem reuereor. Lectionibus finem impone tuis & Amico indulge omnibus infortuniis maiori. Monaſterij res in ambiguo, Britanniæ Regis in extremis, & Turcas in procinctu video. Dum Italia iacet vindictis immerſa. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 3. Aprilis 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

COnſobrinum tuum Laurentium Conſulem, non quidem Regem feci, Cæſar tamen non ſum, etſi ex Cæſaribus oriundus, ſpecimen iconis accepi bene expreſſum ex Prototypo. Exactis feſtis plura expecto, rémque gratam facies. Arelatem ſingulis diebus appellunt terreſtres copiæ lintris & cymbis vectæ. Italiæ terrorem iniiciunt nobis vt refertur, vtinam Turcis opponerentur, Orbis Chriſtianus non in peius rueret à ſemetipſo deſertus & proditus. Hollandi ſatis ſagaces Hiſpanorum dolum ſentient, & nodis ſtrictioribus fœdus noſtrum firmare non deſinent, & ſic hoſtium ars eludetur arte. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 10. Aprilis 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

NOſtrum curis animum Muſiſque defixum inualetudine aliquoties tentari, non eſt mirum. Sed cùm mihi ſalubre temperamentum vnum ex maximis vitæ bonis eſſe videatur, Amicum hortor, non tam animi ornamento vacare, quin corpori conuenientia cogitet aliquando, vtriuſque vnio, naturalis ſepa-

 ratio

ratio violenta, totius noſtri compoſiti forma diuina eſt, etſi ex diuerſis partibus ab Authore Naturæ ſit compacta materia. Sed qui ſolus facit vtraque vnum, ipſe ex diuerſis vnitatem, è contrarijs vnionem, & ex alienis proxima, elicere ſolet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Arelatis 17. Aprilis 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IConiſmorum inſignem faſciculum accepi, ingentes gratias ago diligentiſſimo Amico cui res minoris momenti cordi ſunt, & rectè, quandoquidem in minimis elucet amicitia vera. Magnæ Britanniæ Regis res in peius ruunt. Timeo ne in hoſtium manus incidat, dum media ſemper ſequitur dubia & incerta. Principis deplorabilis caſus, qui cui credat Amicum intelligentem non habet. Regnante Ludouico vndecimo, Ducis Burgundiæ Aula Regij ſanguinis Angliæ viris referta erat; ſic erit nunc Gallia. Diſceſſus vxoris Longauillæ Ducis, Monaſterij opus in longius protrahi, præſagire videtur, quod Deus bene vertat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 24. Aprilis 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ABſcote Campinio, vltimum tuum non accepi epiſtolium, Arelatem non quidem omnino pacatam, ſed quietam reliqui. Singulis annis Comitiis aduenientibus, diſcordia & ambitus quoque renouantur. Annuam dominationem perpetua emunt ſeruitute. Iulium habent Cæſarem authorem, qui vici incogniti præfecturam ſedémque primam, ſecundæ Romæ vrbis, anteponere non erubuit; imitantur etiam Othonem qui omnia ſeruiliter pro dominatione. Et ſic animi pennis in altum vehimur è portúque rationis ſoluentes vix euadimus incolumes. Claſſis noſtra vento ſecundo nunc nauigat, & nos à longè proſpicientes, optamus proſpera. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 1. Maij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COnditiones pacis à Cæſare & Bauaro oblatas habeo maximè ſuſpectas, niſi Hiſpanus interueniat. Etenim quid nobis vtilitatis produceret ſola Cæſaris concordia, cuius vires attritæ reſpirare deſiderant, & Suecos à focis arcere, quo poſſint hæreditaria Regna ad priſtinam fœlicitatem reſtitui. Interim palam aut clam Hiſpanos fouebunt, Galliam oppugnabunt alienis armis; & ſic occulti, periculoſiores. Hiſpanos à Cæſareis deſeri non eſt exiſtimandum. Demus tempori, tempus, & ſubdolas conditiones pacis inueniemus facillimè. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 8. Maij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FVgâ ſalutem quærere Principibus eſt duriſſimum. Magnæ Britanniæ Rex Scotiam petiit, vt fertur, & ſic depugnat pro vita qui de Imperio olim decertabat. Miſera conditio, priuatam degere vitam cogitat, qui coronam perdidit, modò cæteri non recordentur tam fœlicis obliuiſcetur ſtatus aliquando. Beati magnanimi Viri qui vitam honori poſtponunt, & malunt fortunæ quàm animi pudere. Æuum noſtrum multa profert, quæ non credet poſteritas. Videmus enim ſeruos in equis & Principes deambulantes ſuper terram quaſi ſeruos. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Maij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Aulæ diſceſſu, déque ineundæ pacis ſpe certiorem faciunt vltimæ tuæ literæ. Hac tráſiit curſor extraordinariè miſſus, Orbitelli nuncians obſidionem, & D. Stephani munimentum compoſitioni captum; affulget ſpes bene rei gerendæ, & ſic claſſis noſtra non inutilis, & Roma non ſine timore remanet. Magnus Hetturiæ Dux neutralitatem Abbati Bentiooglio promiſit. Veneti à noſtris ſtant partibus, Duces Parmæ & Mutinæ opitulabuntur nobis. Etenim Hiſpani Eminentiſſimum Cardinalem Eſtenſem iniuria, ſingulis afficiunt momentis, & vtrinque Romæ diſcurrunt armati non ſine magna Summi Pontificis ſollicitudine, qui totum ſe noſtris commiſit hoſtibus, Patriſque communis nomen omninò perdidit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Maij 1646. Natalibus meis.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

OPtimam te de pace concipere ſpem, video & gaudeo, vtinam firmam & longam habeamus, de bello extraneo fieri ciuile ſæpius accidit. Nec eſt credendum Hiſpanos habere cogitationes pacis, niſi emolumenti maioris rationem habeant, quod ex Aulæ diuiſione fortaſſis expectant. Vtcumque res caſura ſit, licet Deo futurum relinquere motúſque componere fluctus vtilius eſſe videtur. Quid de Magna Britannia dicam? Nunc capite caret, quæ Eccleſiæ voluit eſſe caput. Et Rex qui nulli ſe ſubiicere cupiebat, nunc propriis

priis ſubditis ſubiectus, aut in carcerem detrudetur, aut profugus languentem trahere vitam cogetur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Maij 1646.

Eleemoſynarium expecto, Preudhomióque meo mandaui honeſto, illi Vito itineris expenſam exhibeat.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PEr menſem integrum à literis quieſcam plagam noſtram luſtrans, inhoneſta pace tutius bellum, Heroës noſtri hoſtium contumaciam expugnabunt. Et Deus Optimus Maximus qui viduas & pupillos ſolet protegere, Hiſpanorum proſternet ſuperbiam vixque Turcarum effugient manus Germani, de Orbitelliana expeditione nihil eſt quod dicam, aggreſſores fortiter agunt propugnantes, victoriam, pro viribus morari contendunt. De Roxolano tacebo, ipſemet reſcribit, ei omni modo ſatisfacere conabor. Eſt bonæ indolis iuuenis, cuius ingenuitatem diligo. Tu quidem valeas omnium horarum Amice. Aquis-Sextiis 5. Iunij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtimum epiſtolium in itinere accepi, improſperæ tuæ valetudinis ſommo tactus dolore. Scio te non multum Medicis credere, etſi vſus hoc ferat. Quin ſobrietas tibi proſit, non dubito, acceſſit Eleemoſynarius doctus & modeſtus integérque vitæ. Roxolanum noſtrum foueo, dum iſtius Prouinciæ Geographiæ operam dat aſſiduam. De Britannia Magna, omnia timenda, nihilque boni ſperandum, vbi multitudo regnat, ibi confuſio, non ſine periculo corruet euellentium, tam profunda antiquæ Monarchiæ fundamenta. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 9. Iulij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

BReuiores in poſterum epiſtolas tibi commendo, & ita valetudinem regas vt priſtinam mox recuperare ſanitatem poſſis. Anxius hærebam cùm vltimum ad me peruenit epiſtolium, animi & corporis quietem quæras enixiſſimè rogo, lectiones linque, epiſtolis abſtine & hiſce canicularibus diebus otio te trade. Si tamen otium appellari poſſit præſtantis ingenij meditatio continua, & ſerues denique animæ dimidium meæ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 17. Iulij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REdiret curſim tua bona valetudo, eſſet optandum, ſed modò firmiter adhæreat, rar erit, notum eſt malum & perinde facilioris curationis fauet æſtas, & breui te Prouinciam reuiſurum ſpero, vbi natalem aërem reſpirare, Amicos alloqui, & ab omni quieſcere labore, tunc meliùs poteris. Sic imminens morbus ſuadere nititur, ſic mihi amiciſſimo abundè ſatisfacies. Extranea negligo valetudini tuæ totus incumbens. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 24. Iulij 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FIrmioris valetudinis tuæ noua gratanter excipio, præſentia poſtmodum completam efficiet lætitiam. Principem VValiæ Aulam noſtram appuliſſe audio, Regem Patrem captiuum, Britannos & Suecos non bene concordes ſuſpicor, exinde dicto Regi affulget aliqua ſpes, quam inutilem exiſtimo ſi ei deſit qui conſulat, & verum dicat. A ſuis deſertus ſemetipſum deſeruit, languidam & precariam vitam præclaræ morti, & quam Epaminondas ſacram vocabat, ſerò anteponens. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis Iulij vltimâ 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVò breuius eò iucundius vltimum tuum epiſtolium, donec perficiat præſentia, quod ſemper deeſt abſentiæ. E paludibus tandem Hollandos migrantes, teſtudinum more, nunc exaudio, vtinam bona fide. De Magna Britannia obmuteſco, ſoluit Orbitelli obſidionem exercitus noſter, multis preſſus incommodis, ac potiſſimum copiis auxiliaribus Neapolitanis, quibus Summus Pontifex paſſum permiſit liberum. Cohortes noſtræ admodum debilitatæ reſtant. Briniolam nunc cogitamus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Auguſti 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

BRiniolam amœnam tandem appuli, vt aliquando ruſticam deguſtarem vitam. Vbique tamen nos ſequuntur negotia; & donec pereat diſſimulata facies hiſtrioniam exercere cogimur, beatámque ſperare quietem nobis non licet, niſi vera tedeat. Theatrales ſumus, ſolúſque Deus in æternum permanet. Et ſic nihil quod delectet expecto. Heroüm

noſtrorum

noſtrorum exercitus Bergam honeſtis recepit conditionibus, Et Dunkercham oppugnatum iri exiſtimant Aulici noſtri, incolumes ſeruet fortuna, duo fulmina belli, Scipiadas. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 13. Auguſti 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HIc expecto Claſſis Hiſpanicæ Genuenſe legentis littus, vltima noua. Nauigabat nudiuſtertius Ponentem reſpiciens, Principe Monæci proſpiciente, Orientis fauente vento validiore. Triremes non aderant. Noſtra, vt mihi renuntiatum fuit eſt in procinctu, itéque obuiam hoſtibus viriliter decreuit. Prouincia noſtra militibus eſt referta. Sto in medio eorum ſingulis prouidens rebus, non vt volo, ſed pro viribus. Dunkercham vt opinor, non obſidione cinget exercitus noſter. Omnia ſeruiliter non pro dominatione, ſed pro ipſa ſeruitute concedet Magnæ Britanniæ Rex. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Briniolæ 20. Auguſti 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HEroï noſtro vulnus inflictum, mortalem oſtendit, quem æui futuri memoria æternum reddet. Immenſa laudis cupido perdet aliquando Virum incomparabilem, antequàm ætas matura animi motus ebullientes refrænare poſſit. Nullum deſeret periculum, nullæ inſeruiunt admonitiones, nemo tandem obuiam ire contendet, ſequuntur quem demirantur, & dum eius inſiſtunt veſtigiis, hinc & hinc labuntur. Deus tandem tam caro capiti æterna prouideat pace. De Hollandis nihil dico, eorum cauillationibus obſtupefactus omnino. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 27. Auguſti 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REuenit ad nos citiſſimè, rei tormentariæ Præfectus terræ, marique Imperator deſignatus, reſarciet præterita damna Dux peritiſſimus. Recepit ſe Claſſis Hiſpanica verſus Hiſpaniam. Apparatus noſter magnificus, Iberico minatur orbi, vtinam Turcico, ne communis hoſtis Chriſtianitatis ex incendio ſolus proficiat. Huc vndique confluunt pedeſtres, equeſtréſque copiæ. Mardicum captum refert vltimus Aulæ curſor ad Aquenſem miſſus Epiſcopum. Regem Britanniæ Prouidentiæ diuinæ linquo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 3. Septembris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

TOt diuerſis exercitus conſtat partibus, vt antequam ad vnum redigatur corpus, non parum inſumatur temporis. Melleræus Dux eximius, & cui Poliorcetis nomen conuenit, adeſt, & omnibus inuigilat curis. Orbitellium execrantur milites, & dum iſtud effugiunt periculum, incidunt in maius, & inſignia deſerentes, Præfecti caſtrorum diligentiâ, capiuntur, punitur commune crimen, conſtantique pertinacia, lucri causâ, perpetrant milites, quod pœnâ creſcit, & miſericordiâ non fit minus. Sic omnia regat ventorum Pater, vt fœlicem portum teneat noſtra claſſis, fortunatúmque ſucceſſum terreſtris inueniat exercitus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 10. Septembris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HIſce amœnis locis nihil niſi de memoria Peireskij, & de Gaſſendo obloquimur. Terreſtrem incolere paradiſum nobis videtur, vbi malum Perſicum, vt obiectum culpæ primi noſtri parentis, attenta mentis acie perpendimus, & riuulos murmurantis aquæ perſpicimus, hîc mitior hyems, & æſtas minùs feruida nobis paret. Prior ipſe, Patrefamilias abſente, oblectamento multum inſeruit, & quamquam moleſtiſſimo implicitus morbo, nullo detentus incommodo obuiam it omnibus, quæ gratiorem domum poſſunt efficere. Iam iam è portu ſoluunt nauigia, triremeſque noſtræ mare petunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Belgenſerij 16. Septembris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

LAudis immenſa cupido ſic animum Ducis Enguinæi ſtimulat ac pungit, vt ardua petere non deſinat. Et vt ſui ſuperior omnium oculis videatur, famam ſeneſcere ſuam non ſinit. Nauigat nunc noſtra Claſſis, pro cuius incolumitate & proſperitate, continua facimus vota: acceſſit tandem Campinius noſter alta è rupe Monæci deſcendens; concordes viuimus, conſtantique nos proſequimur amicitia. Cùm de reditu in Prouinciam non loquatur vltimum epiſtolium, non ampliùs ſpero, litigant vt reſciui, Dinienſes aduerſum te, theſaurum, quem poſſident, vt mihi videtur, nullo cognoſcunt modo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Septembris 1646.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PEractis Comitiis huius ciuitatis, & aliquibus deſumptis medicamentis, corpore purgato, Manueſcam cogito animi recreandi gratiâ, venationique dandi aliquid temporis, & poſtea ad negotia redibimus. Et ſic vita tranſit citò & imperceptibili greſſu, Neuræum tuum conueniam, & de tuis loquemur negotiis. Enguinæus, vt fertur, obſidione cinxit Dunkercham breui victricibus ceſſuram armis, quid plura? aut pax æterna ſuccedet, aut victoria læta. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 2. Octobris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

APpulit tandem, vt rumor eſt, Claſſis noſtra ad Portum-longum vulgò dictum *Portolongone*, eſt arx in Elbienſi inſula ſita, pentagona illa quidem, ſed militibus quingentis tantum defenſa; paucorum dierum labor erit eius expugnatio, cuſtodia verò difficilis. Sed nihil eſt quod non poſſit Gallia tantis columnis fulta, cùm nihil de Magna Britannia dicas, huius Regis deploratas res video. Poſtridie Deo fauente, Manueſcam petam, vt iam reſcripſi, Neuræum allocutus ſum tuum, qui lite finitum iri negotium tutò credit, non ei reſiſtere præſumo. Delectationi enim, vtilitas eſt anteponenda. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 9. Octobris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VRbem noſtram poſt octo dies, iterum appuli, hîc me inuenêre duo vltima à te reſcripta epiſtolia, & bonus Dunkerchæ captæ nuncius. Fronte gerit vt video, Laureatam coronam Enguinæus noſter, ſuperior ſui, vtinam diu? Sic enim in periculis vltrò implacabilis ardet, vt ſingulis momentis pertimeſcere liceat. Iteratis actibus generatur habitus, & ita indureſcit tanti Principis animis, vt Amicorum precibus aures claudat omnino. Bene ſperandum de Magnæ Britanniæ Regis ſalute ſi à nationum inimicarum diſcordia pendeat. De lite tua aliquid ſubaudire cupio donec ad bonum ducatur exitum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 23. Octobris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EDiſces à Neuræo rumores Maſſiliæ inter Comitia, me præſente, qui authoribus improſperi, mihimetipſi & Campinio noſtro, fuere fructuoſi. Monæci Principem in reditu colui, Amicum noſtrum intrinſecum, Aulam noſtram petit, citò reuerſurus, vnicum filium ſecum ducit magnæ expectationis iuuenem. Audiui ex ipſo Principe Melleræum Portum-longum certis recepiſſe conditionibus, quas hodie exequi obſeſſi polliciti ſunt, de Ilerda nihil ſubaudio. Celebrabimus Deo fauente Diui Huberti feſtum venatione ſolemni. Roxolanus noſter veniam petiit Venetiáſque cogitat, vt Italia luſtrata, patriam aliquando reuiſere queat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Octobris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVam mutati ab illis, Scoti iſti qui legitimum Regem non modò deſerere, ſed etiam hoſtibus tradere conſulunt. A Regibus noſtris olim ob fidem delecti ſunt, nunc verò proprium prodere Principem non erubeſcunt. De pace admodum dubito, timeo Danaos & dona ferentes, nobiſque conditiones oblatæ multum ſuſpicionis afferunt, cùm ex altera parte Sueuis denegatur quod ipſi belli iure detinent. Poſtremò cum Cæſare non cum Hiſpaniæ Rege tantum opus prouehitur. Hîc de Lerida ſolliciti, Portum-longum captum accepimus, ac Summo Pontifici conciliatos Barberinos. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Nouembris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IMproſperam tuam quam ſubaudio valetudinem vix ſuſtinere poſſum, Achatem fidum, coætaneum, quem ſenectuti meæ ſepoſui, corpore gaudere ſano admodum cupio, publicam potiùs reſpiciens vtilitatem quàm meam. Remedia adhibeas rogo, quæ in priſtinum te reſtituant ſtatum. Neuræo iure ſuccenſui, qui te febre correptum mihi non renuntiauerat. Heſterna die leporis venationi operam dedi, etſi pluuioſum inconſtánſque tempus honeſto illi oblectamento ſe opponat ſæpius. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 20. Nouembris 1646.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MElius habes vt video, & lætor admodum. Valetudo nondum confirmata, omnes refugit labores, & ſic, ſtudiis, literis, aliiſque vitæ oblectamentis, ſeriò parcas oro. De lite nihil ſcribis. Campinius ſupremi Conſilij ordinibus probè vtetur, vt iure opinor. Pacem tempori, Germaniæ Britanniæque negotia linquo. In te vnum oculos coniicio, incolumémque

columémque exopto, ſine quo, incolumis eſſe nullo modo poſſum. Maſſiliam iterum perimus Comitiis vltimum impoſituri finem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Nouembris 1646.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Nondum te domo excedere non libenter audio. Deum tamen Optimum Maximum noſtras ratas pro te habere preces, firmiter ſpero. De Ilerda hodie gratiora accepi. De cæteris quæ nunc in ore omnium verſantur, nihil dico, Portum-longum ſolum reſpicimus vt belli theatrum. Maſſiliæ Conſules, fido Achate ſemper comite, meliorum plauſu, in lucem prodidimus, pacatam linquo ciuitatem ſine qua Romani olim non triumphauêre. Nunc omnes de iſto capite Mundi triumphare ſtudent, & quæ Orbis terror fuit, eidem Orbi eſt deſpectui. Sic tranſit gloria Mundi. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Decembris 1646.

Soluta eſt Ilerdæ obſidio, vt fortuna leuis, magni quoque terga videret. Amici infortunium moleſtiſſimè fero.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Incolumem ſeruet diu Deus Optimus Maximus quem æternitati ſacrabit fama temporum vindex. Nunc exercendo corpori & animæ totus incumbo, & melius habeo. Meditationi olim fixus intermiſſis aliis exercitiis, conſopitus iacebam, periculúmque erat ne Apoplexia me raperet ante diem, arte Martini Medici vſus & conſilio, nunquam robuſtior euaſi. Hæc Amico renuntio bene merenti, Paucis dixi poſtrema epiſtola quid de infauſta Leridæ obſidione, ſentirem., libellum quem miſiſti accepi. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 11. Decembris 1646.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Tecum litigans duplici dignus eſt pœna, mitiſſimum virorum oppugnat Doctóſque viros vigiliarum tuarum labore fructúque priuat, importunum morabor Neuræóque conſulto, ne quid detrimenti capiat res tua familiaris prouidebo. Libellum de pluuia roſea nondum legi, percurram, & quid ſentiam non reticebo. Germaniæ res protrahuntur. Magnæ Britanniæ Regis infortunium eius pariet ſalutem, ita vt armatus non potuerit quod inermis obtinuit, tantique Regis miſeriæ plebis amorem exſuſcitare videntur. Fœlices quorum magnanimitas admirationem potiùs gignit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 19. Decembris 1646.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Breui ſumma vertuntur & nihil eſt mutatione certius. Aulæ inuidi in vmbra educati ferméque omnes ignaui adulationi ſeruientes, Comitem Harcurienſem quem non ſunt imitaturi culpare audent talibus aſſueti. Certiſſimum eſt tamen viciſſe ante Leridam Hiſpanos numero tantum, & patientiâ illâ inimitabili qua ſolent vti à tempore quo magnus Conſaluus in Neapolitano Regno noſtros ſuperaûit. Nulla in Catalaunia timetur obſidio, recepit ſe Hiſpaniæ Regis exercitus ad Hiberna inſigni militum iactura imminutus, in Flandria hyems noſtra tutabitur præſidia; in Italia Neapolis Prorex aliquas cogit copias, ſed lentè. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Decembris 1646.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Nunc Ianus bifrons duabus clauibus claudere anni præteriti portam præſentiſque fores aperire creditur, nunc obliuioni datur quid retro futurum non intelligitur, ſolóque fruimur momento, quod præſens vocatur, nunc dies truditur die primúſque dedit extremum, nunc denique noua licet condere fata, & ante-actæ vitæ deflere peccata vt vetere Adamo expoliato noui, moderníque ſequi veſtigia poſſimus. Do tibi Aulæ Romanæ vota ad multos annos quibus Summum Pontificem proſequuntur Purpurati, peropto valetudinem firmam Mundúmque victum non deficiente crumena. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis die prima anni 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Defleo equidem Sereniſſimum Principem noſtrum ſanguine purpuratum, ingenio ſublimem, pietate fulgentem belli domúſque donis decoratum, quem inuidum eripuit fatum, anticipata extinxit ſenectus, breues, ac infauſti Galliæ populi amores tam charum non potuere detinere Principem; ſummo eum honore colere non erubeſcebam, redamabat optimus Heros cui ſucceſſit alter tertium ſimilem non relicturus. Quid dicam amplius deeſt vox, lacrymæ opprimunt tantóque obrutus dolore finire cogor. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, vale & iterum vale tantique Viri memoriam mori ne ſinas. Aquis-Sextiis 9. Ianuarij 1647.

PETRO

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COmitia meditantes diſceſſus nunc diem auidè expectamus, noua ſemper appetentes, vnde miror te in vltimo epiſtolio aſſeruiſſe nihil in hoc orbe eſſe noui, imò noua mihi videntur omnia horæ, diei, anni momẽta, inſtantia, hominiſque natura mobilis ſemper, & vana, quæ noua ſemper amat, & mox poſſeſſa relinquit. Puerorum more ſemper varia attrectamus, & vt illi manibus, ſic nos animo pugnantia concupiſcimus. Denique ita immutatur homo, vt vix vlla infantiæ remaneant veſtigia, affectus noſtri inconſtantes ſunt, odio proſequimur quem dilexímus, nihilque fixum præter Deum immortalem. Quid aliud expectandum in tot ac tantis anguſtiis conſtituti, niſi alteram vitam immobilem æternam, quæ noſtra refrænet vota, & impleat indomitam rerum diuerſarum ſitim? Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Ianuarij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INeunte anno Hiberorum peſſima noteſcunt conſilia, & dum ore pacem prædicant, corde reſpuere non erubeſcunt. Timeo Danaos, & dona ferentes, Hollandis mitiores offerunt conditiones pacis, vt à ſuis fœdera iunctis eos faciliùs auellant. Nihil denique ſincerum in hoste caprioſo cuique pietas, Iuſtitiáque non hærent. Ottomanni viam inuenient Venetiſque ſubactis illorum ambitioni frænum imponent, tardiúſque à Principibus Chriſtianis dignoſcetur quid à Gallis Orbis Chriſtianis ſperare, quidve ab Hiſpanis timere iure debet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Ianuarij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ACuto ac diuturno dolore tactus ob Principis noſtri mortem negotia pro ſolatio accipere nitor. Hicque ſumma patientia in conuentibus agentes vniuſcuiuſque ſententias Regni neceſſitatibus accommodare tentamus, vtinam proſpere cedat, quicquid tamen accidat impauidum ferient ruinæ. Archiepiſcopus Aquenſis abeſt, ſolus Regienſis Epiſcopus conuentus noſtros preſentia firmat, Siſtertienſem amiſſimus qui huius infirmi orbis vinculis omnibus ſolutus mitì & contrito obitu cælum (vt opinor) petiit. Rariùs tibi reſcribam donec Aquas Sextias repetierim, pluuias importunas experimur flagella Dei minitantes. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Dracennis 3. Februarij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MOnaſterij res protrahuntur & magnæ Britanniæ Regis caſus ad extremum deducitur, vel potiùs vt mihi videtur iam periit qui famæ fecit irreparabilem iacturam. Nam contemptu famæ, contemni, Virtutes certiſſimum eſt. Quoad negotium de quo mihi perhumanè reſcribis, epiſtolas quas optaſti mitto. De reditu ſeriò amicum ſollicitans ſocium curatum quæro, qui & verum enunciet & ſecretis horis mihi ſit ſolatio. Fœliciter vrbem caput omnium huius Prouinciæ repetimus non ſine plauſu, qui cùm detur malis & bonis conandum eſt tamen vt vltrò concedatur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 19. Februarij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VIrtute præditis non ſemper fortuna fauet téque ab Indultario perſequutum, iri non obſtupeſco, iniuſta illa volubilis Dea inuidet bene meritis, excelſos deprimit, infimos extollit, ignaros fouet doctoſque Viros deſpicere non deſinit. Indultariuſque ordinariorum flagellum manu arripit beneficia potiora, liberúmque ei eſt minora reſpicere, ſed ars opponitur arti & aliquando cogitur accipere quod illi offertur ſatiſque potentiæ ineſt Principibus noſtris ad coërcendam huiuſmodi hominum inſolentiam. Lites abigere licet, nam vt in bello aliquando firma militis & ducis præſentia victoriam conſequitur ſola ſic in palatio linguarum pugna multum poteſt ficta pertinacia. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Februarij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PAci toties decãtatæ nec credo, nec cõfido ob graues tibi iam reſcriptas rationes. Vndecimus præteriti menſis dies conuentibus noſtris finem fecit, quem ſperabamus. Nunc hîc Saturnaliâ celebramus more gentium Romanorúmque rerum Dominorum, qui vulgi voluptates tolerabant, hiſque immiſceri lætabantur. Soli Ieſuitæ quadraginta horarum ſolemnia colunt vt verbo, & exemplo à ludicris populum auertant. Archiepiſcopus noſter abſens ſocietatem eſt imitatus Sacro, ſanctiſſimóque Chriſti corpore expoſito precibus, & prædicationibus prauum extirpare morem nititur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Martij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn proſpera te vti valetudine doleo admodum; aërem tepere natalem licet, vbi mitior hyems. Nunquam Amici præſentiam tantopere deſideraui, omnes cum noſtra fortuna, nemo nobiſcum loquitur. Adulatio pálam, inuidia clam agit. Perge igitur, aduola, neque deſpicias Amicum, qui te ſummo proſequitur amore. Pacem inter problematica reputo, Regémque Magnæ Britanniæ in extremis laborantem exiſtimo. Et quicquid ei euenerit Heroïs nec nomen, nec locum occupabit. Et ſic ſatius eſt pulchræ occumbere morti, quàm vitam degenerem trahere. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 12. Martij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PErtinax illa ex hyemis intemperie contracta valetudo mihi eſt moleſtiſſima. Aëris mutatio multum confert, & quamuis omne ſolum forti patria ſit, regio tamen natiua trahit nos, & allicit. Aliquid ſemper noui fert Prouincia. Patronus ille Regius olim Amicus nunc inſenſus Gaaellum in carcerem coniecit cohortis huius Prouinciæ ſeu Centurionem, Reginam & Regios monoi miniſtros callido Berecullij ingenio ſummam opponens moderationem. Huiuſce rei ſucceſſum, & ſeriem tempus edocebit. Vale interim imò integerrima fruere ſanitate quo citiùs poſſis ad nos incolumis peruenire. Aquis-Sextiis 19. Martij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MOtos componere fluctus non eſt facile. Pacis opus nunc fiet Philoſophorum lapis niſi aduolet communis Chriſtianorum hoſtis. Quod ad te attinet Regium placitum lubens accepi. Neutræúſque noſter contentus exiuit à me. Quod non eſt parum quandoquidem cùm de tuis negotiis agitur impatiens appareat ſemper donec tuæ ſatisfactum ſit vtilitati. De Magnæ Britanniæ Rege nihil eſt quod dicam non ſolùm loquendi, ſed agendi momentum perdidit, clientelíſque ſuis deſtitutus viciniorum Principum fruſtra implorabit auxilium. Pateat Deus tanto Principi eripiátque eum è manibus inexorabilis Deæ, quę nemini parcere viſa eſt vnquam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Martij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MOræ impatiens breuem abſentiam moleſtiùs feram. Conualeſcenti naturæ conuenientia afferas remedia enixè rogo. Auriaci Principis magis deflerem obitum, niſi pars animi præcipua iam demortua fuiſſet. Heroës illi ad totius orbis tutelam nati, occumbere optant, cùm gloriæ inſeruire deſinunt omnino. Principis Condæi belli meditamenta eſſe diuerſa ferunt multi. Varij varia. Sunt qui Catalauniam Heroï inuictiſſimo repræſentant, alij Italiam ei deſtinant. Modò euadat incolumis nec inglorius, magnis conatibus conſentire non recuſabo. Francorum clypeus, & enſis Fabium Maximum Marcellúmque referat ad Neſtoreos annos. Vale interim tu Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 2. Aprilis 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn poſſum quin tuam extollam moderationem, & prudentiam, vtilitatem minuis, ne Amici iacturam aperiri cogat te fortuna, vitæ commodis renuntiare vales, ne ingratum reperias Amicum, denique tanti pendis, quanti magnanimi illi antiqui, quorum vt amor, immortalis ſic viuit memoria, & qui denique ſalutem Amici ſuæ ipſi præponere lætabantur. Diuitiis affluat qui contemnit, détque mihi hoc fortuna vt poſſim bonis, & commodis Amici tanti nominis virtutes eximias comparare, Capellani opuſculum eruditionem non Gymnaſij, ſed Aulæ redolet, ſempérque ſui ſuperior Virgilius noſter doctos, & indoctos in admirationem trahit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 9. Aprilis 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Bauariæ Ducis neutralitate aliquid ſubaudieram. Callidus, & verſutus Princeps vergente ſenectute tum demum ad pacem appulit animum, vtinam ſeriò, ſerò certè erit niſi promoueatur negotium. Condæus Heros magnis itineribus Catalauniam petiit, non me inſalutato, vt iam reſcripſi, ſed de tanto Principe repetita placebunt. Taraſconium ad hoc electum fuit. Vbi ſumma excepi lætitia Virorum ſummum, ne ſit Gallorum vltimus, magna modeſtia inſatiabilem gloriæ cupiditatem tegit. Nihil eſt iuuenile in ipſo niſi ætas. Luculli, Gaſtonis, Fuxij, Spinolæ Marchioniſque more rem militarem nullo belli experimento optimè callebat, artibus etiam pacis

instructus

inſtructus omnino vtrumque tempus rectè poreſt gubernare. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Aprilis 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Facilis eſt curationis morbus cognitus, & à perito viro quoque ſapientiſſimus ab oraculo Delphico pronunciatus eſſet ſi inter ſeptem claruiſſet. Nunc diſceſſum ſpero, nunc expecto omnium horatom Amicum, & qui ſummam mecum experiri libertatem poterit. Inæqualitas cum amicitia non conuenit vt putant plurimi, ſed eam exiſtimo eſſe vinculum contraria etiam coniungens. Sed quicquid ſit nec ſuo Alexander, nec tu Diogenes, ambitioſus ille, contentus iſte, magnus vnus, & paruus alter, primi tamen excitauit animum virimi moderario, verbis tantum ſummus ille Imperator iteraris actibus philoſophabatur vltimus etſi ſors inæqualis, & Diogenis minor, magni mores longè etiam erant inferiores. Exuamus igitur quæ non ſunt ſimilia fietque nodus amicitiæ inſolubilis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 23. Aprilis 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Effulget nunc maior pacis in Germania ſpes vt video, & opto. Bauarus ad ſummam vergens ſenectam labori quierem, honeſto vtile præfert. Imbelis Venetus Ottomanni iugum ſubire non cogetur, Réxque Magnæ Britanniæ ſecurior Galliæ auxilium opportunum ſperare ac expectare iure poterit. Luſitanus copias dimiſſas euocabit ad ſe. Catalaunia quoque pondus diei, & æſtus feret, & ſic exercitibus ad extraneos miſſis pax tandem ſuccedet quieta, vtinam diuturna. Rumor eſt Hiſpaniæ Regem puellam ferè decennem matrimonio ſibi iungere. Mirum eſt tantam prudentiam ſic delirare. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis vltimâ Aprilis 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Summo tactus dolore ad te reſcribo heri maligna febre correptus obiit Marignanus Amicus addictiſſimus. Hodie meam defleo ſortem. Nam illius perfectus eſt ſtatus qui in portu nunc quieſcit neceſſariáſque Parcæ ſoluit dotem. Non eſt beatus qui viuit, ſed qui in Domino moritur; imò infœlix qui tot tanriſque expoſitus caſibus vix vnum euadere poſſe ſperare nequit. Epaminondæ mors ſacra Chriſtianæ reſpondet quodque olim generoſitas nunc pietas vocatur præuenire tunc mala nunc expectare patienterque ferre licet, & ſic non qui fato fungitur ſuo, ſed qui in lubrico ſemper eſt, mortúque perpetuo, ille infœlix merito dicitur eſſe. Auulſo vno alter non deficiet, modò ad me citò incolumiſque peruenias. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Maij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Inter bona externa proſperam valetudinem primatum tenere non ambigitur. Et ſic nihil eſt quod ad iter faciendum te cogat cùm remediis præmuniendum ſit corpus quocumque ſit implicitum morbo. Rediit æger Campinius noſter heſterna die. Non timent Medici, ſed quid in parte incerta ſola poſſit coniectura certè non ignoras, muta, & ratione carentia dictamen quærunt & inueniunt. Solus homo non ſe dignoſcit, ſuum non inuenit temperamentum alteriúſque arbitrio vitam committere audet. Quid miſerius, ratiocinatio inutilis eſt omnino ſi corpus, & organa in quibus operatur regere non valemus. Monaſterij res protrahuntur, vt Claſſis Hiſpanica magnis ſumptibus euentu proſpero reſpondere queat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Maij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

De itinere ad me faciendo ne ſis inquietus rogo. Abbati noſtro ſuffragor non enim eſſet rationi conſentaneum Amici valetudinem non bene confirmatam temporis, & viæ incommodo committere, valeas, & maneas hortor, modò ſtes promiſſis cùm opportunitas permiſerit. Longiùs procedet Campinij noſtri ægritudo, longa ſeu cronica erit, vt affirmant Medici ſed non periculoſa. Iam tuſſis concocta expuitur, febris pænè imperceptibilis vix pulſu dignoſcitur. Et ſic non eſt quod timeamus. Dum peregerim quinquaginta annorum curſum Deo Optimo Maximo gratias ago infinitas, Amicúmque noſtrum moneo. Nunc etſi proſpera vtentes valetudine, ſeneſcimus tamen tacitiſque labentibus annis finem reſpicimus vt proximum, aut ſaltem, non valdè remotum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 28. Maij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

De remediis morbum aggredi facilis curationis & cognitionis difficilis lubenter audio, alternis vicibus humana vertuntur

morbis ſanitas, proſperis aduerſa, infimíſque ſumma ſuccedunt interitura ſimul. Ingenij monumenta famæque æterna, cætera petitura. Meliùs habet Campinius noſter cuius incolumitas innititur meæ. Malè audiunt hîc Hollandi parúmque politici cenſentur, nunc Naſſouij magnanimi illi deſiderantur, qui cùm Reipublicæ bellantis iecerint fundamenta, vnica militari arte ſtare poſſe hunc ſtatum prudentiſſimè coniecère. Fides Germana deficit excæcatúrque prudentia illa, quæ armis libertatem acquiſitam, abſque armis tueri ſtultiſſimè putat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Iunij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

ARmenteriarum propugnatio obſeſſis gloriam, obſidentibúſque honoris parum producet (vt opinor) Leopoldique repentina Archiducis eruptio non erit tanti nominis. De Lerida nihil certi niſi quod ab Heroe noſtro egregiè, fortitérque impetitur. Quoad pacem, in eadem ſum ſententia, eſsétque vt mihi videtur nociua niſi eſſet vniuerſalis. Domus Auſtriaca non ſolùm fœdere & ſanguine, ſed etiam propria vtilitate connexa ſibi ipſi auxiliari non deſineret, eſsétque Cæſar ad opitulandum liberior ſi Germania quieſceret. Campinius noſter conualeſcit. Totáque domus noſtra bene ſe habet Deo iuuante, Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 11, Iunij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

DVcem Bullionij venientem excipio. Nunc fortuna mitior ei fauere cœpit. Perierátque niſi periiſſet arx Sedani, ſolos Reges decet. Paténſque iſtius ad ſupremos Aulæ honores perueniſſet, niſi inſano amore Sedanum deperiiſſet. Militares obtinet virtutes, clariórque eſſet niſi carcer animum eius exaſperaſſet, minúſque patientem virum expoſuiſſet, cuius conſtantiam non in præliis ſolùm, ſed vbique oportebat demonſtrare. Non ad culpandum ſcribo, ſed ad firmandum cor magnanimis exemplis. Morum vt mihi videtur ſtudium vtilius. Non ſemper belligeramus, non ad ſuprema euocamur conſilia, Sed vbique experimur naufragia, & in paruis, & in magnis aſſueſcere debemus, vt virtutis Heroïcæ in nobis, ſi poſſit, hæreat habitus infixus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 18, Iunij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

VEllem conſuleres de tuo morbo Protomedicum Regis, nomine Valterium Arelatenſem, ne febris accidentaria habitualis fiat, iure timeo. Campinius chariſſimus inuiſit me hodie Aquariam petiturus turrim, vt aëris melioris reſpiratione vires reficiat. Briniolam cogitamus. Quoad Germaniæ pacem clarè nunc vides ſententiæ meæ certitudinem. Cæſar Galliæ iungi fœdere pacis cupit, vt ſociis Hiſpanis validiores ſuppetias ferat, quod ſi obtineat, actum eſt de nobis. Magnæ Britanniæ Regis auxilium de Cælis opto, in terrarum enim orbe nihil eſt quod ſperare poſſit. Hoſtis Hiſpanus, rebelles ſubditi, Hollandi ſubdoli, Galli extraneo detenti bello, quid poſſunt? Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Iunij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

VT olim ſummus orator Cicero ſuas finiebat epiſtolas potiùs ad familiares, quàm familiares dicendas, ſic tu à valetudine ordiris tuas & bene. Totius enim delectationis fundamentum ſanitas, præclara nempe eius ope deſtituta odio ſunt omnino ipſáque iuuentus dum morbus eſt diſplicet ſenectúſque robuſta, & ſana potior eſt ſine dubio. Quoad res vniuerſas Turrenium citiùs euocarem ſi poſſem, vt Archiducis præliminaria bellica retundat, & pellat. Hollandis parcere non poſſum, niſi in periculo mortis ne reprobus fiam. Illorum ignoro politicam, nec mihi ſuadere poſſum, quonam modo otioſa ſtabit quæ vix bello & ſociis potentibus fulta Reſpublica vix viget. Peruanum aurum ſuſpicor, & ne ſit Toloſanum timeo. Regis Magnæ Britanniæ caſum fortunæ aſſigno, cuius ludibrium & Reges, eius erit prudentiæ illam firmiter tenere impetúmque cœcum prudentiâ moderare, Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 2, Iulij 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

INter ſpem metúmque ſcribo de Leridæ obſidione ſollicitus, varij varia narrant, iſti obſidionis ſolutionem volunt, illi fictam fuiſſe contendunt, & Hiſpanorum exercitum Heroïs noſtri armis, & ſtratagemate profligatum aſſeuerant. Quicquid ſit, modò Princeps incolumis euadat ſatis eſt. Martis & fortunæ par inſolentia, quos tollunt, aliquando cadere ſinunt, vt poteſtatis ſublimis ſpecimen nobis ob oculos ponere poſſint. De rebus belli, & pacis nihil dico

dico ab Aquilone panditur omne malum. Campinius turrem Aquarum inhabitat mox vrbem repeciturus. Valemus omnes Deo fauente, valeat etiam Amicus chariſſimus Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Iulij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EX Aquarum turre aduenit Campinius noſter valetudine ſatis firmata, hebdomadę iſta diſcedam Deo iuuante Briniolam petiturus. Hic in medio Prouinciæ vndique nona confluentia præſtolabor. Quid tandem Leridæ acciderit, didicimus, ſoluit obſidionem Heros noſter vt tot prudentiæ ſpecimina daret quot fortitudinis inclytæ. Claſſis noſtra Tolonenſem portum obtinet, hoſtes in altum coniuncti nauigant forſan noſtros inuaſuri aut aliquam ex noſtris infirmiſſimis arcibus, obuiam ibo, Deo fauente, totis viribus & alacri animo vt opinor. Vacant nunc Curiæ noſtræ ſolaque Vacationum camera laborat, & exiſtit. Tolle lites, grauéſque curas vitæ ſpinas ſeriùs pungentes auelles ſine dubio. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Iulij 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE Magnæ Britanniæ Regis rebus deſperare nunc incipio. Farfaxius exercitus Imperator aut non audet ſatis, aut Parlamentariis mihi videtur addictus. Quid ſibi vult tanta in Londini ſuburbiis commoratio? quid continui curſores euntes & redeuntes? quid denique ipſimet Regi conſilium ad quoddam caſtellum diuertendi donec res turbatæ componerentur. Reſpiciendum eſſe finem tantæ reuolutionis exiſtimo. In Flandria exercitus noſter nullos, vt opinor, magni momenti progreſſus faciet. Multis de cauſis, primam Hollandorum defectionem, ſecundam Vimarienſium rebellionem, tertiam & vltimam noſtrorum Imperatorum diſcordiam pono, quæ magnis conatibus ſemper aduerſa fuit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 30. Iulij 1647.

Quanti emere debeam Regiam Bibliam à Plaignardo Aquenſi Bibliopola reſcribas rogo; tuis vltimis ſeriùs acceptis reſpondere non potui.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INſtitutiones Aſtronomicas nunc accepi, de tua proſpera valetudine certus & lætus, Tolonem inuiſi aliquot ibi expeditis neceſſariis negotiis. Plagæ noſtræ (vt fertur) grauia minatur Hiſpanus. De Sicilia nihil certi, populorum ſeditiones vanæ dum duce carent. Eſt enim plebs bellua multorum capitum, cùm vnum bonum ſufficiat. Claſſis noſtra nauigat, Hiſpanica etiam mare petiit. Nudiuſtertius venationi dedi operam, pridie Tolonem circuiui, heri denique facibus accenſis de ſecunda vigilia Brinoniam appuli vbi mitior æſtus, aër ſalubrior, fontes potiores, mora quietior. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 5. Auguſti 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AMœnam hîc degerem vitam ſi Amicus adeſſet Petrus, negotiis, venationi, ſocietati, deambulationi, aſſiduam operam do, niſique eſſet aliquod concupitum negotium imperfectum, quod animum premat, fœlix foret proculdubio vita noſtra. Sed ſpe ac voto tanta amplectimur, quanta ſuſtinere, nec ferre poteſt humanus animus; poſſeſſis vix acquieſcimus, & fortunæ more noua quærere non deſiſtimus confuſi ac varij. Hinc ad fœliciorem licet attendere vitam. Quoad Monaſterij res, Traumandorij diſceſſu, negotia manca, aut remanebit inutilis. Briniolæ 12. Auguſti 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

CRi tuo ſigillum apponens dicam libenter me nondum inuiſurum nec Aulam nec Pariſios, multis de cauſis quas ſcribere non poſſum, fingo tamen ne longior noceat abſentia. Potes igitur valetudinem conſulere, itinerique te committere quando volueris, hoc firmiter credens te ex corde à me expectatum iri. Manebit anxius animus donec præſentiâ Amici incomparabilis fruat. Nollem tuo abuti affectu, & lubenter vtilitatem mentémque tuam anteponere meæ non dubitabo. Menſe proximo, Deo iuuante, repetam Aquas-Sextias vbi cubiculo ſatis ornato ſocium laborum præſtolabor. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 19. Auguſti 1647.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VTriuſque Siciliæ turbatæ res Hiſpanos omnino obruent, aut iuſtis pacis conditionibus ſubmittent ſine dubio. Mirabile eſt magnum illud Hiſpaniarum corpus tam citò corruere, cùm tam profundis ſtetiſſet radicibus. Hinc ſapienter à Ludouico vndecimo Galliæ Rege dictum fuit extranea extraneis eſſe linquenda. Monaſterij res protrahuntur. Aulæ noſtræ confiſi Germani crebris mutationibus æquiſſimas

pacis reſpuunt conditiones neceſſitate compulſi, quietem tandem reſpiciunt, ſed ſerò. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 26. Auguſti 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Stratagema Gaſſioni probè ſucceſſiſſe lætor. Hîc alter Marcellus Gallorum enſis hoſtium tergo ſemper imminet, proſperiſque & claris euentibus militum animos ſumma firmat fiducia. Poſſumus hîc tantum quiete reſpondere, etſi otium appellare non ſuſtineo vitam politicæ immixtam. Pluuiæ aërem temperantes gratiorem huiuſce loci fecere moram. Paucis tamen Aquas-Sextias repetam, vt aliquot expeditis negotiis Maſſiliam ſine qua nunquam Roma triumphauit, inuiſere queam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 2. Septembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Summa perfuſus lætitia gaudióque exultans incomparabili, aduenientem Amicum tempore præfixo præſtolabor. Brinoniam innitus linquo, delicias meas Maſſiliam peto, vbi vt mari annexam procellæ alicuius venti violenti ſæpe perflant, tantámque ſemper agitant vrbem. Non eſt res magni momenti, ſed in ea nihil modicum. Diuiſiones internæ, hoſtes externi, annonæ caritas, infirmorum pauperies, nobilium ambitio, celeberrimæ imminent ciuitati. Hiſce remedium afferre è longinquo non poſſum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Briniolæ 9. Septembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Aquas-Sextias linquo nunc ob Maſſiliam præſentia indigentem mea, vt nuper reſcripſi. Propero vt hîc ſiſtam cùm acceſſerit Petrus amiciſſimus, quanta exultem lætitia declarabit Neuræus ille doctus æquè ac ingenuus. Comparaui Bibliam Regiam, incomptam, Muſæum te manet vt noua expoliatur pumice, in ordinem cogatur, & ita oculis tuis perluſtretur Lynceis, vt alios pertimeſcere vix queat. Neapolitanus equus aſſeſſore exturbato campos excurrit, nobiles pedibus ſubiicit, Carolúmque Gattæum, Ducémque Totaltum ſequitur. In Germania detinetur Longauillæus vtinam bona mente. In Britannia regnat Farfaxius, donec Scoti aut alij potentiores illum è Regio deiiciant ſolio. Rex interim clauſus ſortem ignorat ſuam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 17. Septembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Breuitas vltimi epiſtolij me tenet. Timeo ne iterum in morbum incidat chariſſimus Amicorum. Sed modò itineris, & aëris mutationem ferre poſſis conualeſcentiam ſperabo iure. Medicus Martinus eſt expertiſſimus, eodem morbo laborantem Comitem Carſæum omnino liberauit. Sæpius reſcribas rogo, valetudinem regas, libris parum des operam, ſcripturæ minimè, recreationique multum impendas temporis precor. Monaſterij res in longius protrahet VVerthij victoria. Farfaxius in Britannia nimis amplectitur, è Scotia tempeſtatem auguror illi funeſtam totique Regno mœſtiſſimam. Rumor eſt Campinium è nobis auulſum iri, vt iterum Lugdunenſem adminiſtret Prouinciam. Durus eſt hic ſermo, omnibúſque deſertus intimis, in te vnum oculos coniicio. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 24. Septembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Maſſiliæ iter mihi interclusère frequentes variolæ, quæ etiam Aquenſem infeſtant ciuitatem, & portæ cuiuſdam negotium ſingulos huiuſce vrbis incolas ferme diuiſos tenent. Dum matureſcet, rura excolere conabimur vindemiiſque operam dare, vt mixtam degentes vitam minùs otioſa ac magis ſit grata. Verum eſt Priorem Vallettæ exceſſiſſe è vita animæ dimidium tuæ. Quid noui? Reges, ruſtici, docti, ignaui, duces, & milites eandem incedunt viam, ſeriùs, ocyùs, omne capax mouet vrna nomen aut potiùs, vt antiqui ferebant non eſt mors ſed obitus, ſeparatio illa animi à corpore, quæ ſepulchro ſuam reddit prædam cæliſque ſpiritum ac potiſſimum Deo, qui vt ait Salomon hominum ſapientiſſimus Eccleſiaſt. cap. 12. dedit illum noſtróque incluſit corpore terreno. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 1. Octobris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Moram aliquot menſium libenter feram modò ſalubrior euadas, & ad nos incolumis peruenias. Timeo tamen ne humidior aër temperamento noceat tuo. Plures eſſe Gaſſendos optarem vt Pariſini, & Prouinciales eorum operâ vnà abſque æmulatione frui poſſent. Sed vnicus Sol, vnica Luna, vnicus etiam Gaſſendus, quem vnicè diligo, concedo igitur te tibi ipſi vt aliquando meus fias. Quid demum? Tutelam è cælo accepimus,

mus, nobis patrocinatur æther, & coniurati veniunt ad Claſſica venti, imò ad Claſſem Hiſpanam, quæ decimo tertio anteacti menſis littus legebat noſtrum, tanta eam corripuit tempeſtas vt per aliquot dies ludibrium fuerit Mediterranei maris ſoláque Ducis Oriæ triremis Genüam appulit incolumis. Decem hominum millia ferebat, Toloném que vi expugnare habebat in mente. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis Sextiis 8. Octobris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

A Sanguinis ob præcautionem miſſione calamum ſumo vt tibi reſcribam. Non multum te accepiſſe ex ruſticatione incommodi lubenter audio. Groboſij ambulacra tibi fuiſſe oblectamento lætor admodum. De diſceſſu amici noſtri nihil eſt quod dicam. Talis iactura tuâ tantum poteſt reſarciri præſentiâ. Nulla hîc abit dies quin Sol eluceat. Autumnus frugifer, etſi pauca frumenta, racemi, oliuæque fertiles fuere, & ſic Prouidentia Diuina compenſat omnia. De Monaſterij negotio nihil. Romæ promotio à ſummo facta fuit Pontifice, noſterque Archiepiſcopus vnus eſt ex ſex aſſumptis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Octobris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HIſce purgationis meæ diebus otioſus non fui, domeſticis operam dedo negotiis, quæ parum oblectamenti multúmque moleſtiæ afferre ſolent. Humanæ tamen vitæ fundamenta ſunt, fruſtráque ad alta ambitione noſtra properamus niſi prouentuum, noſtrorum parſimoniâ fulti. Etenim exhauſti patrimonij iactura per ſcelera erit ſupplenda, neceſſitatique ſuccedit aliena rapiendi libido, cogitque deſperatio quos bona indoles & educatio à vitiis abhorrere docuerat. Abſit auaritia Idolorum ſeruitus quam animi hydropiſiam voco, deeſt auaro quod habet, & quod non habet, anima diues eſt cùm nihil cupit, & arca auro cùm ſit plena. Optimè Græci χρημάτα, diuitias appellant, eas tamen moderatur vſus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Octobris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAſſiliam oculis pedibuſque luſtraui totam, & ſub ipſomet Comitiorum tempore, rura repetij, vbi homo viuit ſalubriùs, ſtudet frequentiùs, meditatur liberiùs, Muſaſque magis obſequentes experitur omninò. Vrbem denique cogito negotiis, conuerſationi operam daturus non ingratam, quandoquidem non quæro quæ mea ſunt, ſed ad ea tendo, quæ Regis totiuſque mihi commiſſæ Prouinciæ vtilitatem reſpiciunt. Tu denique valetudinem regas vt ineunte Vere ad nos incolumis peruenias. Iucundiſſimum non accepi epiſtolium. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 28. Octobris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ITerum rura repeto, conuentuum noſtrorum tempus expectans, omnium Sanctorum celebritatem colimus, defunctorúmque commemorationem propterea quòd ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis ſoluantur. Sequitur enim delictum pede pœna claudo, cui ſatisfactionis ſiue purgatorij locus deſtinatur, culpam remittit miſericordia Diuina, flammis pœnam exſtinguit ſumma Dei iuſtitia. Prima ad Cælum euocat, altera ad tartara mittit, & ita omnium virtutum ſpecimen nobis linquit Optimus Maximus. Quoad vrbis huius res, bellum inflammatum, pacem difficiliorem video, niſi Neapolis & Sicilia hoſtibus noſtris quietis imponant neceſſitatem. Perfidus Bauarus iureiurando violato ſenectutis diem dehoneſtat vltimam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 5. Nouembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIluuium paucorum dierum dulciſſimum epiſtolium tuum detinuit diutiùs, vixque ei reſpondere momentum reſtat. De re œconomicâ reſcripſeram mouente me ruſticatione, quæ aliquando importuna non eſt. Nunc è te audio Bauarum fœdifragum quærere excuſationes in peccatis, quas non inueniet niſi pacē promoueat. In Britannia Farfaxius miſero Regi illudere non erubeſcit. Has rerum facies fortunæque ludibria non ſine ſtupore conſidero, hinc ſeruum dominantem, illinc Regem ſeruientem, rebellantes alios, & vſque ad Synarum fines bellum penetraſſe atrox, cruentum, ſæuiens, terra, mare ſub tanto ingemiſcunt pondere vt omnia miſceri iure timeam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 12. Nouembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRomptus diſceſſus tibi non reſcribendi attulit neceſſitatem. Nunc hîc fixus duobus

duobus epiſtoliis vnico reſpondeo. Incipiens à valetudine tua, quæ mihi eſt cordi. Iure exiſtimabat Tiberius Imperator vnumquemque ſibi Medicum eſſe debere. Quandoquidem experientiâ dignoſcitur Ars illa omninò coniecturalis. In Germania bellum inflammatur. Pax in dies difficilior, firmiterque teneo non niſi induciis ad eam peruenire poſſe delegatos. De Britannia magna nihil certi, præualet diſcordia, vbi fixit pedem confuſio, nec frater à fratre tutus. Farfaxius ipſe (vt fertur) militum animos ad Regis miſerias conuerſos vix poteſt cohibere. Equus interim Neapolitanos infrænis Seſſorem excuſſit Hiſpanum, Galliamque infœlicium protectricem reſpicit. Claſſis noſtra ad auxilium properat quingentis noſtris electis ex præſidiariis militibus onuſta. Fauet ventus, fortuna rerumque opportunitas eximia. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Ciuitati 25. Nouembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIfficiliorem Prouinciæ ſtatum in Comitiis experimur. Populi in vnum coacti ſibi videntur liberiores, & audacter denegant quod priuatim ac ſeparatì ſine murmure ſoluunt, pollicentur quod præſtare non poſſunt, omnes verbo depugnant, ſinguli denique vincuntur. Non ſine labore tamen ad finem peruenitur. Preces, minæ, conſilia adhibentur, falluntur autem vt pueri quibus Saccaro conditum porrigitur medicinæ poculum. Eſt pia fraus, quæ ducit ad ſalutem. Claſſis noſtra à 25. Menſis tranſacti die nauigat, vt Neapolitanis auxilium ferat opportunum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Ciuitati 2. Decembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COmitiis noſtris peractis liberiùs nunc ſcribo, diſtuli infinitis implicitus negotiis, vrbem noſtram repeto, vbi non erit tranquillior vita, & ſic quietis nulla ſpes, non expecto equidem nec ſpero, donec ad æternam peruenire beatitudinem liceat. Cor noſtrum triangulare, ſolo Trinitatis triangulo repleri poteſt. De valetudine ſollicitus tua præſentiam non ſpero, etſi admodum deſiderem, adueniet tamen diſcedendi momentum, ſi pari detineatis deſiderio. Neapolis rebellio procedit ſemper, Claſſiſque noſtra in auxilium nauigat, Dux Guiſius omni ſuperata difficultate incolumis tandem euaſit. Monaſterij res (vt fertur) ad pacem tendunt, Bauariæque Dux Imperatori quietem inſpirat. Diſcedit Campinius ab amicis raptus cùm mei ſummo retineatur amore. Siccine ſeparat ſors quos amor nodo iungit inſeparabili? Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Ciuitati 16. Decembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIſceſſit tandem Campinius noſter non ſine mœrore, ſeparatio violenta, vbi vnio ſtricta fuit, abſentia intolerabilis, vbi præſentia tam grata eripit, aufugit, euaſit. Sed imaginem ſui ita cordi infixit meo, vt nunquam deleri poſſit. Ineſt amori in mortem imperioſa manus magiſque ſuperabit abſentiam amicitia non communis. Nunc omnibus deſtitutus, poſt te, tuámque præſentiam fortiùs clamabo, modò adſit proſpera valetudo ſine qua vita ipſa ingrata. Breuior fiet epiſtola hiſce diebus feſtis ac potiſſimum Domini Natalibus, quæ ieiunio ac precibus colere & celebrare decet. Vale igitur & ſic præſentes inſpicias, vt abſentis amici rationem habere poſſis. Vale iterum Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 24. Decembris 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ADeſt vltimus huiuſce anni dies, aderit citò finis vniuerſæ carnis, & ſic ad mortem properamus cuncti, vnum eſt Numen æternum, immotum, cætera caduca & fluxa, primuſque dies dedit extremum. Noſque ipſi theatrales Mimum vitæ agimus vſque ad plauſum, & qui nobis ſuperſtites, cenſores ſeueri ſunt, odijque, liuore, aut æmulatione ducti, cineribus non parcunt noſtris. Naſcentes morimur & quamvis morientes viuamus, delitias colimus vt immortales, venationi, ædificationi & aliis oblectamentis immixti vltimæ obliuiſcimur horæ, inſtat illa tamen noſque incautos rapit trahitque nolentes. Sic philoſophari decet, dum eſt mens ſana in corpore ſano. Grata ſana valetudo contingat abundè, viue, valeaſque ſemper Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis die vltima anni 1647.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ANnus hic biſſextilis Martialis potiùs quàm pacificus, vt mihi videtur, erit. Turca Venetum totis viribus oppugnat, Anglus Regem ſuum detinet in carcere. Bauarus cautus occaſionem captat. Socij noſtri aut oppreſſi, aut lapſi, viribus animóque deficiunt. Aula Romana nouum ſperat Pontificem, & Neapolitani magis ſine Domino quàm in libertate Hiſpanorum iugum excutere tentant. Gallia in ſe vnita internam fouet pacem, dum externum bellum parat. Et ſic

ſic vbique Claſſicum tuba canit. Tu interim valeas Muſarum Decus & Ornamentum, bene valetudinem regas, amicorumque abſentium memor, ſtudeas frui votis, partis vti ambitionéque illa exui, quæ ſublimia cruciat ingenia. Aquis-Sextiis 7. Ianuarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MOleſtiſſimo ſemeſtris Parlamenti implicitus negotio, vix quieſcit animus, vndique tamen proſpera exoriuntur Dux Mutinenſis proſpero prælio, Mediolani copias fugauit & cohibuit. Naualis noſtra Claſſis, vt fertur, Hiſpanicam ferè cremauit. Hinc & inde victoria. De Germania nihil ſpero. Monaſterij res protrahuntur. In Magna Britannia captiuus Rex, ſubditorum inclamat fidem, & ſic incipit annus Biſſextilis. Valetudinem firma quò poſſis citiùs nos conuenire. Valet Deo fauente familia, excepta vnica filia, quæ parumper ægrotat, non periclitatur tamen, breuique vt ſpero conualeſcet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Ianuarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ETiamſi res in Magna Britannia nutent, negotiúmque pacis interruptum eſſe videatur nulláque concordiæ lux affulgeat, Dei Optimi Maximi prouidentia Chriſtianitatem in peius ruere non ſinet. Veneti ſoli reſiſtunt hoſti formidabili, Græcia libertatem appetit, omneſque Orientales, qui Catholicam profitentur fidem, noſtram implorant opem. Claſſis noſtra incolumis & victrix Tolonem appulit. Neapolitani concupiſcunt magis florentem ſtatum quàm ſperant & inter ſe diuiſi, Hiſpanis locum dant vltima tentandi. In Hetruria arces noſtræ bene munitæ. In agro Cremonenſi velitationes proſperæ audiuntur, & ſic vbique incipitur annus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Ianuarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HOc momento interdicitur Parlamentum noſtrum, & poſtea inſtituetur Curia ſemeſtris, ſpero, Deo iuuante, omnia tranquilla. Emiſſio illa ſanguinis eſt copioſa eſſétque periculo imminata, niſi ordinum huius Prouinciæ obſtaret diſcordia, nouiſſimum malorum & extremum. Quoad res Monaſterienſes, omnia obſcura. Neſcio an diſceſſerint Hiſpanienſes Plenipotentiarij, vt fertur. Petiit portum Claſſis noſtra multas paſſa tempeſtates, Hiſpanica verò anchora fundauit naues Neapolitanorum Caſtellorum ſub ictu. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 29. Ianuarij 1648.

Inſtitutum fuit Semeſtre, nemine refragante.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FEbricula etiam ephemera tuſſi importunæ coniuncta tentatus fui. Nunc bene habeo, valetudiniſque tuæ ſolùm anxius mœſtus hæreo, donec epiſtolio me recrees. Anglum deflerem magis ſi Schiſmaticus non eſſet. Nunc verò ſpoliatus nouiſſimum expectat diem. Monaſterij negotium diſſimulatione iter pergit imperuium cuius terminus Europæ Chriſtianæ erit ruina, hoſtiſque communis proſperitas. Plura dicere vetat breuitas conſueta. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Februarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn ſine labore peruenitur ad quietem, bellum pacem poſt ſe ducit, & tempeſtas ſerenitatem. Confuſio denique magna ordinem gignat neceſſe eſt omninò. Hiſpanus pacem horret. Attamen regni Neapolitani rebellio progreſſum facit, cogétque neceſſitas quos ratio non regit, deprimet ſuperbiam nationis fortuna peſſima, contumaciam retundet Amicorum deſertio. Arces offerunt Summo Pontifici, qui mediatoris patriſque communis nomen non amittet, vt bellum incertum contra nos gerat. Valetudinem cures rogo meique abſentis rationem habeas totis viribus precor. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 11. Februarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

TVrbatas Europæ res componere Dei opus eſt non hominum. Fruſtráque excruciantur ingenia. Hìc digitus Dei eſt qui peccata noſtra punire non deſinit, quandoquidem peccare non deſiſtimus, vtriuſque temporis, bellorum ac pacis, vitia ponderans, minora ſuſtinet maiora perdens, luxum, ſuperbiam, gulam, lubricitatem cum pace ſimul eliminat, rapinas, cædes, ſolitudines, bello committit & permittit. Et nondum ſtatim finis, precibus, conuerſionibus, & eleemoſynis cariùs emetur tantum bonum immeritum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Februarij 1648.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

LOngavillæ diſceſſus, pacem videtur explodere, Britanniæ res confuſæ denorant regnum, potiùs ſine Rege, quàm cum libertate. Cottereaci repentina irruptio proſperum non habuit ſucceſſum. Veneti imbelles, bellicoſæ reſiſtunt nationi, contra omnium opinionem. Armati autem pacem ab Ottomano petunt, nec pecuniis parcunt, modò poſſint portam venalem adoriri. Itali æquilibrio ſtudentes Neapolitanorum motus quieti reſpiciunt, libertatiſque ſuæ earum perdunt momentum. Germani denique bello aſſueti pacem ſpernunt, quam ſanguine & iacturâ emere coget irremediabilis neceſſitas, & ſic vbique inchoatur Biſſextilis annus Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Februarij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

OB oculos eaempla ponit ætas noſtra quibus non credet poſteritas, ſpoliatos Principes, fugitiuos, mortique ipſi affixos non fortuitæ ſed violentæ. Quid plura? Germani ipſi ſunt fœdifragi, Hollandi ingrati, Scoti denique perfidi elientes. Puluis & vmbra ſumus. Vanitati etenim ſeruientes fortunæque ſpe, & ambitione omnia oculis votare non deſiſtimus. Hîc præſcribere cogimur, quos nec roga rationi obedientes, nec lenis obiurgatio vllo modo reprimere poteſt. Franciſcum Thomaſſinum, Sinium & Samatcum Senatus Conſiliarios ablegauimus, & iure. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Seatiis 3. Màrtij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

QVid in Regem ſuum ſtatuerint Angli adhuc ambigitur, quicquid deliberent, deſtiûere. Non poſſum quin in eos inueham, qui iure diuino humanóque neglecto, vltimas Principi decernunt pœnas. Timeo aliundè ne cunctando Hiſpani rem reſtituant, ſocios noſtros corrumpentes. Rumor eſt ea Italia Principes Parmæ & Mutinæ ab hoſtibus premi vt vno inter ſe fœdere iungantur ad quietem patriæ procurandam. Sic vbique in nos parantur arma & ita eminus & cominus reſiſtendum erit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Seatiis 10. Martij 1648.

Fertur litteratum quemdam nomine Balduinum rtaduaiſſe Xenophontem & Plutarchum, vellem reſcire.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

VT nihil deſit Regis Angliæ infortunio, ipſius ſubditi ſuum finem videntur deguſtare, quò poſſint crimini crimen addere, & ſeruata legis ſpecie atrocius in Principem inuehi legitimum. Spernunt legem antiquiorem contráque ius diuinum & humanum in illum fictis legibus agunt. Longavillæ reditus reliquam pacis ſpem expellit omninò, tantæ Vir experientiæ non recederet ſi ſcintilla concordiæ affulgeret aliquando. Quoad Neapolitanos attinet, mobile odi vulgus & arceo, nimiumque libertatis aſſumet populus, qui maximam perpeſſus eſt ſeruitutem, Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquia-Sextiis 17. Martij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

NEfariorum conatus cùm in multos ſæuire non poſſet, in vnum graſſatus eſt nomine Guydonem Maſſilienſem officij ſemeſtris candidatum à tribus aggreſſus nondum occiſus fuit. Ita timidè ſe geſſerunt vt & arma liquere duo ſcilicet ſelopetta minora ab artifice recognita. Stephanus Vaillac hoc indicio deprehenſus eſt, Venellus Regius Conſiliatius fugitiuus abiit. Criſis eſt inſignis morbi, aut lethalis ad internecionem vſque, aut ad reſipiſcentiam ægri. Conſules huius vrbis concordes omnia mihi obtulere, vt ſecuritas & tranquillitas ciuitati reddatur. Vbique ſupereminet Regia auctoritas. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Seatiis 24. Martij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

AEris mutationem natiui, pernecesſariam indicant amici, & Medici, operum tuorum editionem è patria meliùs & cautiùs curabis procul dubio. Nec eſt quod te retineat Pariſienſis plauſus, quem vniuerſus non ignorat Orbis Terrarum. Tornatorius tuus qui tuis inſudat litibus, idem ſuadet & iure, quid enim proſpera valetudine pretioſius? Quid patria iucundius? Quid amicis denique ſecurius. Diſcedet mox Tornatorius, obuiam ibit, teque manu capiet ſi vis expediat, ſoluſque amor ardenſque tui deſiderium non ſint ſatis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis Martij vltima 1648.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INduciæ tibi cum libris omnique tam animi quàm corporis labore ſunt faciendæ, quò faciliùs valetudinem regere poſſis. Tornatorio totis ſuadeo viribus, vt te vel inuitum ab aëre Pariſienſi auellat, vbi vrbs imminet inclyta totius imaginem referens Orbis, hinc Aula eximia paret offundens inſpicientium oculos, illinc infinitæ plebis obiectum, armati, docti, nobiles, artifices vndique ſurgunt, diuitiæ immenſæ, paupertas etiam iacet importuna, quid dicam ampliùs, confuſio eſt illius ordo, & quotidie famem timet ciuitas, omnibúſque abundans, & referta rebus. Incantat animos, faſcinat oculus pulcher Aulicorum corda, & Preſbyterûm doctiſſima pietas ad Cælum trahit multos, & ſic virtus & voluptas militiam inter ſe ibi exercent aſſiduam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Aprilis 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HEroëm noſtrum eſſe in procinctu lætor, vnitatémque Prouinciarum diſcordiam, auidè audio. Etenim tanti Ducis præſentia hoſtibus moleſta erit procul dubio. Fœderatis etiam vtilis illa diſſenſio quæ pacem è ſuis expellet finibus. Imperium bello partum, bello ſeruatur. Quoad Bauarum, non mihi videntur reſpondere vltima primis. Tanti nominis ſeptem-vir qui fortitudinis & pietatis tanta edidit exempla, nunc ſubdolas latebras quærit inutiles. De Britanno nihil pronuntio. Parlamenti mora Regis ſalus erit, & quod Scoti rationis & officij ductu non ſunt auſi, commiſeratione & neceſſitate preſſi, forſitan perficient. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Aprilis 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIſceſſum toties dilatum iterum promittis, amicum non vegetem, niſi ſummo oblectamento meo, eſſet tua coniuncta valetudo, & vtilitas. Certiſſimum eſt, aëris Lutetiæ Pariſiorum reſpirationem, tibi lethalem à Medicis iudicari. Quoad vtilitatem quæ te non tangit, dicam vno verbo, noſtra erunt communia bona, & maximam mecum experieris libertatem. Nec tibi eiuſdem Lutetiæ clauſus erit reditus cùm expedierit. Exue igitur catenas aureas, ſic voco amicitias, quæ te iuxta detinent. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 21. Aprilis 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ADuenit Curſor abſque dulciſſimis litteris quod miror. Diſceſſit Tornator longioris abſentiæ impatiens. Quoad me, moram ampliùs ferre non poſſum tanti dilati oblectamenti. Neapolitanus populus toties perfidus, Hiſpanos rurſus admiſit, Duxque Guyſius ab equitatu inſequutus, captus ab hoſtibus fuit. Caueamus à Catalaunia, & Germanicam pacem debemus recuſare, niſi Hiſpanos deſerat Imperator, & vnio catholica, cuius caput Bauarus ſeptem-vir. Epiſtolij aut perditi aut neglecti, iacturam reſarcias oro. Vale Muſarum Decus & Ornamentum Aquis-Sextiis 28. Aprilis 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVid dicam tibi nunc ignoro, primis epiſtolis, à tribus annis exaratis, totum luſtrauimus Orbem, Bocalinique more ſingula ponderauimus. Quid ſupereſt, Monaſterium penetrauimus vbi arcanum quod vulgare non licet audiuimus. Lutetiam denique ipſam fœliciter repetere, conceſſum fuit. Imponamus igitur litteris finem, Tornatoriſque manu ductus amicus diſcedat & accedat, vt difficilibus implicitus negotiis, non ſui ſit iuris, ſed potiùs vt aliquando omnibus ſolutus curis ſibi ſoli viuat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 5. Maij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REſumunt, vt video, vires & animum Scoti vt Regi reſtituant quam ſubripuere libertatem. Hollandi proſperitate inflati pacem quærunt intutam & infauſtam. Germani inter ſe pacati onus belli linquere nobis ſtudent. Itali delitiis & otio dediti nec audent, ſatis nec prouident. Et ſic in Orbe luditur. Dum ſoli Veneti communem propulſant hoſtem, ſed citò decident deficientibus animis & pecuniâ. Grauiora paſſi, dabit Deus his quoque finem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 12. Maij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COncedo libenter petitum tempus ab amico, cui nihil denegare poſſum. Etſi dubitem te poſſe ob aduerſam valetudinem hùc proficiſci cùm volueris. Affulget ex

Aquilone

Aquilone aliqua Regi Britanniæ ſpes. Sed deeſt vir, qui regat & dirigat infœlices Principis res fermè deploratas. Quicquid ſit, non omninò defécere Scoti, quandoquidem ad ſui Regis reuerentiam & amorem redire ſtantur. De Suecis audio aliquid quod me perturbat, illos ſcilicet ſe ſe recipere, eis, ab Imperatore & Germanis conceſſa pecunia, & ita ſoli remanebunt Galli, tanto impares oneri. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 19. Maij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

LEnto graditur pede Magnæ Britanniæ Regis ſalus, quamvis ipſius aduerſitas graui eum premat pondere. In Germania aut cruentum fiet prœlium, aut pax à multis deſiderata. In Flandria Heros noſter coëgit exercitum, & ad hoſtes pergit alacriter. Deus Optimus Maximus, qui & exercituum appellatur, laurea cingat inuicti Principis tempora, & ita eius ſubiiciat pedibus, hoſtium in ſuperabilem ſuperbiã, vt Orbi Chriſtiano pax immerita concedatur aliquando. Tunc licebit Ottomanum aggredi, Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 26. Maij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PErpauca ſcribere te lætor, modò eamdem abſtinentiam ſerues in omnibus, ac præſertim in animæ laboribus & exercitationibus. Diniæ Antiſtitem Curiæ noſtræ hærentem ac periclitantem inuenimus. Tornatorem expectamus qui vera de valetudine tua renuntiet. Nunc & de Germania & de Magna Britannia taceo, huiuſce orbis res confuſiores verum à falſo diſtinguere non ſinunt. Tempus veri parens altas & profundas iſtas diſcutiet caligines. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 2. Iunij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

APerto dimicare Marte Regium eſt, dolus an virtus quis in hoſte requirat? Vitia erunt donec homines. Sed quibus liceat bis peccare, niſi ſolis Gallis? Qui in pace, in bello, ſemper eoſdem committunt errores, & intra vnum diem multi pulueria & laboris ciuitatem Cortercacum amiſere. Herois noſtri lugeo ſortem, quandoquidem aliorum culpa vertitur in ſuam. Et ſic ſingulorum imprudentia magni prouidentiam Ducis ſternere nititur. Quicquid delirant Reges plectuntur Achiui, & è contrario. Hîc rebus vrbanis impliciti ingratum ſuſtinemus laborem, etſi non per patuum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Iunij 1648

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VLtima ſignificant mihi noua, quàm inſtabilia ſint huius Orbis omnia, in Germania à noſtris adeſt partibus fortuna. In Flandria non adhuc elegit quem ſequeretur Ducem, nutare videtur adhuc, ſed inuictum Herois noſtri pectus difficilem ſoluet quæſtionem. Bacchanalia huius gentis more ſacratiſſimi corporis Chriſti ſolemnitati miſcuimus, ſclopis tamen armati Sancti Saluatoris Baſilicam non ingreſſi fuere, & explodere prohibiti, modeſtè ſe geſſerunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum Aquis-Sextiis 16. Iunij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

ANtiſtitis tui lis, ciuilis eſt, & ita nihil quod ad dignitatem aut perſonam reſpiciat, video. Tornatorem inuiſi cupidum tui & amantiſſimum, te infrà paucos menſes diſceſſurum promiſit, faueat valetudo, faueant omnium vota. Caſtellæ leone nihil crudelius; ſanguine reſtagnat Neapolis, vbi pueris non ſubuenitur pane, ſed gladio occumbere datur. Quid Turcarum barbaries poſſet opponere, quid antiquitas fingere, quid poſteritas credere? Triremes Galliæ, decem nauigiis iunctæ petunt Siciliam, vtinam fauſtè, tantiſque occurrere miſeriis illis à fortuna, aut potiùs à Dei prouidentia concedatur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Iunij 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAtureſcunt omnia, præter pacem, cuius fructus recrudeſcit. Optamus quod nolumus, exquirimus quod fugimus, amplectimur denique quod tanto habemus faſtidio. Quid plura? Alterum vellem eſſe Cyneam qui Hiſpanis tantum ſuaderet bonum? Omne donum è cælo deſcendens ab Optimo Maximo, ac præſertim pax illa beata ex eodem oritur principio. Claſſis noſtra nunc in procinctu, mare minatur ſuperbum, etſi innumeris glorians naufragiis. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis Iunij vltima 1648.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IAm tranſit æſtas, & ſpes proximi diſceſſus affulget, non vrgeo, ſed lætor,

dum

dum in amici amplexus tuere cogito. Deeſt qui verum dicat. Mirum eſt, Principes ferè omnium experimentum facere, excepta ipſa veritate, quæ illis vnquam niſi perſonata occurrit. O quàm infœlices quos alloqui audet nemo! Omnes fortunæ blandiuntur, nullus perſonæ Principis. Multi Crateri, pauci Epheſtiones. Aſſentatio palam, veritas clam agit & in Aula, peſſimum inimicorum genus laudantes. Viue diu ac Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 7. Iulij 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

POloniæ Regis obitum, inter proſpera ducet Iberus, ſucceſſiut in incerto ob diuiſa ſuffragia. Caſimitum eligent ſi intra domum, hæredem quætant, orbem ſi perluſtrent famamque, omnium ore loquentem audiant. Heroëm noſtrum meritò conſtituent Regem. Bauari culpam ſequitur pœna pede, non claudo. Tanti ſeptem-viri mentem non capio. Fortunæ committit ætatem octogenariam, cùm Veſpaſianus de ſexagenaria, in vtramque partem prudentiſſimè conſuleret antequam ſe ad bellum accingeret ciuile. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 14. Iulij 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MVtationes in Aula crebræ, vitam ruſticam ſecuriorem eſſe, inficiatur nemo. Meretrici comparatur illa, quæ blanditiis caſtiores ſeducit aliquando, ſed excurritur mare quamuis innumeris clarum naufragiis, ſic Aulam expetit ambitio, vt cæteris præſit. Auaritis vt diuitiis affluat, prodigalitas vt pecuniâ emat ſuâ ſummos honores. Probitas vt profit, malignitas denique vt noceat. Nec plura exquiras, & hæc de Aula ſatis, vbi ſilentium ſagacitas eſt, & myſterium. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 11. Iulij 1648.

Campinio noſtro epiſtolium præbeas incluſum, enixiſſimè rogo.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MAgnam vndique Britanniam agitarsm video, captiuumque Regem viuere, vt reſpiret, non vt regnet & ſic precariam trahere vitam. VValliæ Princeps non mihi videtur per quem ſalus ventura ſit in Iſrael. Fama quæ aliquando nimia, & nunquam eſt falſa; cùm de tanto Heroë loquitur non eſt garrula, ſed triſte ſeruat ſilentium. De Suecis rumor eſt eos cum Imperatore conueniſſe præſente ac interueniente Seruiano Plenipotentiario, & Pignerandam Hiſpaniæ Regis Legatum extra-

Epiſtola ad Gaſſendum.

ordinarium, Monaſterio diſceſſiſſe ne vocem cum inferiore ſociaret. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 27. Iulij 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DVo difficilia video tertiumque penitùs ignoto. Primum quæ ſit mens Banari deſtructi. Secundum quid ſibi vult pax in Germania, ſi cum Hiſpano bellum gerere cogamur. Tertium, quò tendunt magni noſtri Parlamenti reformationes ipſo tempore belli externi, atrocis, diuturni, importuni, inquam, ſi fas eſt dicere. Silent leges inter arma, rumorque belli legum latarum promulgationem opprimit. Vnuſquiſque vtilitati ſtudet publicæ, circunſtantiæ tamen non negligendæ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 4. Auguſti 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DEclaratione & præſentia clauſit Rex Chriſtianiſſimus magnæ Curiæ comitia. Exiſtimant multi res longiùs proceſſiſſe quàm vt tam citò ſtabiliri poſſint. Quicquid ſit ſummæ prudentiæ eſt duos ſimul hoſtes non conuenire diſcordiam, & Hiſpanos. Res Prouinciales ex aliis, patientiam ex me edifces. Ad arma conclamatur in comitatu, ego in toga, maledictis peror, precibus reſpondeo, ignis vndique me premit, aqua ſio & ſic gubernaculo inſiſtens motas vndas compono, Cierus, nobilitas, populus Regiam reſpiciunt poteſtatem, turbidi, pauci, debiles in ſuam ruunt perniciem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 11. Auguſti 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PAtientiâ potui miſeſcere pardos vt ediſces poſtea. Nunc leniſcit primus tumor, ſua munia reddit Senatus noſter etſi ſemeſtris, agros & vineas excolunt ruſtici. Nec vſquam tam profunda pax, cùm vbique intonet bellum. Furnum intereà expugnant hoſtes Heroſque noſter penè deſertus, ipſi patientiæ litare cogitur. Et ſic inteſtina diſcordia dedecorat noſtrum triumphans imperium, grauiora paſſi, dabit Deus his quoque finem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 18. Auguſti 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVàm ſit arduum & difficile cuncta regendi onus, ob oculos ponere non eſt neceſſe. In momento ſumma vertuntur & vt

in bello, in politica non licet bis errare. Ad Bauarum tendo cuius periurium ditionis ſuæ deſtructione corripuit iuſtitia Diuina nunquam fallax ſed plerumque occulta. Nihil tam politicum quam Scriptura ſacra, nihil ſanctius. Dictamen eſt naturæ ipſius, quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Non erat ſeuerus Imperator ille Romanus, qui liminibus ſui Palatij hanc infixerat pulcherrimam ſententiam. De pace non loquor ſed concupiſco tamen etſi non ſperem. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 25. Auguſti 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EPinicion canerem & ante aras ſaltarem, ſi Herois noſtri gloriæ, noſtra non eſſet vtilitas iuncta, non obmuteſcet inimitabilis Capellanus, non reticebit hiſtoria, fama ipſa centum loquetur oris, nec alium experietur terminum tanti Viri victoria, quàm ipſum terrarum orbem. Obſecundat fortitudini ipſa fortuna, trahitque ſecum Heros noſter ineuitabile fatum, cuius voci antiquorum Dij obtemperabant. Seruet incolumem precor ſolus ille Deus Optimus Maximus è cuius ſinu oritur victoria, triumphet Dux inuictus, mortique non ſubiaceat, cuius expeditiones, æternæ ſunt memoriæ caræ. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis Septembris prima 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIgitus Dei hic eſt, nunquam rumor citiùs euaſit quàm heſternus, nunquam minus damnum, nunquam tam breuis exitus, Dei opus non hominum, Regis noſtri innocentia auctoritatis non patietur detrimentum, & penè ſeptuaginta Regum ſolidata Maieſtas non corruet. Monarchia tam antiqua æternitatem attinget aliquando, aut certè Orbis caduci finem, gradibus iſtis pacem aſcendimus, copiarum coactione, prælio ac victoria cùm ad vim rediguntur omnia, ſi pacto res tranſigatur, ratione, iuſtitia, ſuaſione ac probitate, tantum perficitur opus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 8. Septembris 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

MErſennus obiit ſcientiſſimus piiſſimuſque, Cælum petiit qui vniuerſum terrarum orbem oculis ſubiecerat ſuis, Angelorum concentu delectatur, qui Muſicam optimè callebat. Expertus eſt vltimam horam, qui omnium rerum fecerat Experientiam. Beatitudine ſatiatur qui inueſtigatione eximia ſcrutabatur rerum cauſas. Quiete denique fruitur ſumma, cuius ingenium in continuo fuerat labore, ſummus Mathematicus, humillimus Religioſus, mitiſſimus hominũ, ſimplex ac timens Deum. Oſſibus leuis ſit terra & anima graui gloriæ pondere prematur? Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 15. Septembris 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DE omnibus loquitur rebus vltimum epiſtolium, de diſceſſu, ne verbum quidem, vellem tamen reſcire quid adhuc hæres? Diſplicet quidem longius iter, patriæque commotiones. Ne pertimeſcas, inuenies hîc quietem ſine nube, libertatem experieris non imminutam, valetudinem integram, & amicorum amplexus. Carior mihi eris præ aliis geniuſque tuus meo coniunctus certiſſimè præualebit, Natale ſolum valetudinem reddet firmiorem, quid denique dicam? Præſentiæ ſalus innititur mea & oblectamentum ſummum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 22. Septembris 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

HEroïs noſtri cruor eſt ſimilis illi, quem à ſuis Diis fluere Poëtæ fingebant antiqui. Videtur immortalis, etſi vulneribus expoſitus cuius memoria nunquam eſt moritura. Non poteſt occumbere morti, is è cuius vita pendet regni fœlicitas, donec creſcat Rex noſter, alter Auguſtus quamvis Philippi nomen non habeat, vnici fratris brachio fultus triumphabit aliquando, Aurelianenſem prætermitto, victoriarum laureâ tectum. Quoad pacem, hæreticus ſum, in eaque ſententia, Germanicam, ſine Hiſpanica inutilem eſſe credo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Aquis-Sextiis 29. Septembris 1648.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

EX nubium conflictu acceſſit tandem maxima tempeſtas, intempeſtiua illa quidem, authoribuſque pernicioſa, quid ſibi vult ordo cum confuſione? quid bellum cum legibus? quid denique reſtauratio Regni cum ſingulorum iactura? Narrabit aliquando poſteritas, Senatores noſtros olim minorum Regum nutritios, nunc diſcordes, bellum atrox, in ſemetipſos vertiſſe, dum vbique Rex infans triumphat & vincit, populo fidunt neceſſitate coacti qui eos in Regis manus adducet, quoties eum importuna oppreſſerit fames; lugeo prudẽtes viros, qui tam miſerè ad ſuam totiuſque Regni decurrunt ruinam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aquis-Sextiis 6. Octobris 1648.

Babylonem nutantémque Aulam citò fuge.

PETRO

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

EXperimur nuuc libertarem plenam & quàm ſitiocuoda præteriti doloria recordatio. Nobilitas immixta ciuitatum delegatis inuiſit me cum plauſu. Maſſilia ſeſe effudit, currens io oecurſum uoſtrum, Dei Optimi Maaimi prouideutiæ hæc voueo, quandoquidem bonores quibus froimor io hac vita, ſomnia ſunt dormientium, vt ait Diuus Auguſtinus. Quoad me attioet, idem ſum & ero, iuimicis uon iuſociabilis, Amicis fidelis, Gaſſendo meo chariſſimus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Toloni 6. Aprilis 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

CItcuiui plagam cum ſumma lætitia, effudit ſe Nobilitas, feréque omnes ciuitates obuiam iuere cum plauſu. Maſſiliam cogito vrbem fidam & populatam. Vellem conuenire te in reditu, & Aqois-Sextiis ſiſteres douec libri inuoluti, & ad me ſint traoſmiſſi; vnos ex noſtris aduenit cum Catalogo, cui quid ſit opus probè inſinues. Satis firma vtitur valetudine familia uoſtra. De Aula nil noui, omuium vertuntur arma iu commuuem, & eaternum hoſtem, Archidux, vt fertur, Ipreuſi obſidioni totus iucumbit, & ſic vulpinæ pelli leoninam ioſoere oititur. Vale Muſatum Decus & Ornamentum. Toloni 3. Maij 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

FEcit pacem in virtute ſua Optimus Maximus, & qui dedit poſſe, abſtulit velle, digitus Dei hic eſt, valetudinem non proſperam ſuſtinere te ſuſpiro, Amicique omnium horarum præſentià frui admodum cupio. Toinatorem ampleaus remitto laudantem, & mœrentem, Vale Muſatum Decus & Ornamentum, iu Caſtris ante Aquas-Sextias 26. Auguſti 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

TOrnatorem tandem remitto, tuo commendato uegotio, beoe meritis Conſulibus, quos pro mea erga eos beneuolentia benignè excepi. Egregios belli fines, vt ais, exiſtimo, quoties ignoſeendo tranſiguntur. Etiam ſi indulgentia ſit uociua. Meliùs eſt tameu aliena culpa perire quàm ſua. Sic cenſeo, det nobis Optimus Maximus quietem, non otium pacem tranquillam, nou fictam. Vale Muſatum Decus & Ornamentum. Toloni 4. Septembris 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

CReiſſetum tuum libenter exiſtimo, Amicorum munus eſt nou modò ſe inuicem proſequi amore mutuo, ſed etiam omni momento res gratas efficere, vt augeatur, ſi fieri poſſit. Eaiſtimo tamen tes humanas finitas eſſe & terminatas, ita vt vnicum Numen ſit infinitum. Quamobrem veras amicitias vſque ad certum progtedi gradum puta, vbi ſiſtere liceat. Verumtamen quæ io vttamque partem ſi homo fragilis vt bullæ, & arundini comparetur, & perfectam ſuſtinere poſſit amicitiam & conſtantem, nociua ei ſuut multa, morum mutatio, abſentia, fortuna, faſtidium etiam omuibus vitæ ciuilis immiatum caſibus, & ſic à tautis pendet accidentibus amicitia, quos vitare nequit bumana prudentia. Nunquam de amicitia loquor quiu mihi veniat in mentem Pomponium Atticum, qui Cæſares meruit habete pronepotes. Sed longiùs progredior, valetudinem cuta, meique abſeutis rationem habeas, ne exciterur inter nos bellum ciuile. Vale Muſarum Decus & Oroamentum. Toloni 16. Septembris 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

DIuienſem Canonicum negotio confecto, remitto, vellem poſſe quod olim Cæſar Ciceroni roganti. Sat eſt iotra meæ conditionis carceres, remanere. Voluntas pro facto. Nihil eſt quod tam latè pateat, quàm amicitia quandoquidem lu rem mutatur amatam. Vnde Ouidius, & antiqui Poëtæ ſuas hauſêre fabulas, & bene, ego Deus & uon mutor, huic ſoli, & immutatio tribuitur & æternitas, res ſublunares viciſſitudini addictæ, vt Prometheus Caucaſo, puram redolent inconſtantiam. Valetudinem proſperam, & conſtantem tibi opto. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Tolonl 12. Octobris 1649.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, *Εὐλογεῖν.*

ITinerarium incipio vbi iter ſecundæ diei fuit finitum. Bohemorum turma, mihi videtur uoſtra. Nobiles viciui occurrunt, proſequuntur nos lacrymis uou fictis. Ipſa ciuitas Aquenſis, quam marmoream linquo, metallum imitata, elauſa manet ae dolore intacta, beneficiorum iniuriarúmque immemores Galli, velurl Paradiſi auea vento feruntur. Quid tandem ſcribam, nulli iactantiùs mœrent, quàm qui maaimè lætantur. Vale Muſatum Decus & Ornamentum. Gardanæ 8. Decembris 1650.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Vitam priuatam experimur, & procul à fraudibus Mundi hîc ſtamus otioſi. Non eſt tamen in noſtra poteſtate obliuio illa ſegnis, Imperatoris Vitellij Aulæ illecebræ aliquando aures feriunt noſtras, vincitque amor patriæ laudúmque immenſa cupido. Anima nunquam tuta nec quieta, denegata cupit, abſentia exquirit, difficilia tentat, adeſt frequenter præſumptio, & eius ſocia temeritas, quæ ſapientes in profundum mergere non deſinunt. Infœlices homines dominam infidelem, fortunam, colimus, cuius forma capti, alatæ fidimus, antiquorum Deæ globo inſiſtenti, totam ſemper momenti, inſtrumenta ſeruitutis, & Reges habenti. Mœcenati noſtri temporis Præſidi Memmio nouiſſimè defuncto lacrymis liceat parentare. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Aleſij 9. Ianuarij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

Teſtudinis more lentè gradior infaortunium, & mulierem grauidam mecum ducens, hîc noua gratiora aures verberare meas incipiunt. Comes Briennæ reſcripſit mihi Principum libertatem à Regia maieſtate fuiſſe conceſſam. Dux Aurelianenſis non conſentiit modò, ſed etiam tantum promouere negotium iure videtur. Triſtitiam nunc cauere cogor, quam ex iteratis calamitatibus conceperam. Redibit vt ſpero aureum Saturni æuum, Aſtrea de cælis deſcendet, & Hymen ſacris vinculis innodabit diuiſa, iunget ſeparata, inſtaurabit feſſa, & vulgi acclamationibus cedet. Quod fœlix, fauſtum, fortunatúmque ſit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, vltimâ Februarij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

LOngè ſuperant modernæ, & effuſæ lætitiæ ſigna Tolonis vrbis, antiqua illa imitamenta, quæ Romæ ſub diuerſis Imperatoribus erupêre. Stupet Lutetia vrbium caput vnde in omnia regimen. Miratur Gallia etiamſi ſub graui belli extranei pondere gemat. Populare gaudium dum eſt vniuerſum, Dei Optimi Maximi denotat prouidentiam. Plura dicerem ſi ſaucium importuna fluxione non laborarem. Affulget nunc aliqua pacis ſpes domúſque omnis Regia citò coniuncta erit vt ſpero. Aula noſtra ſemper in motu nunquam in eodem ſtatu permanet, ceſſabunt venti, & tunc parebit tranquillitas magna. Compinium amplexus ſum, Loilletium venetor teque ſummum noſtræ Galliæ decus, cuius mens Sidera voluit, vt patronum agnoſco vale. Lutetiæ 17. Martij 1651.

Memor eſto Muſæi Domini Du Muy.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

EST aliquid ſemper incommodi, quod tranquillitatem proximam perturbare videtur. Nobilitas noſtra quæ Lutetiæ moratur, ſæpiùs inter ſe conuenit, comitiáque generalia enixiſſimè rogat. Curia Parlamenti ſeſe opponit viriliter; Aula nondum concors, nunc hos, nunc illos protegit prout conducere exiſtimant vtilitati publicæ. Deus omnia bene vertat, dummodò auctoritas immota maneat. Sunt qui ſperant conuentus generales fore conuocandos, hebdomade proxima plura reſcribam Deo fauente. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 25. Martij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

TRanſigas vbi es menſem Aprilem integrum rogo, ſcies poſtea quæ nunc profundo remanent abſcondita ſilentio. Omnia in Aula tranquilliora fiunt, incentoréſque publici ſunt triſtiores, ſecretis cuniculis ſerpit Prouidentia diuina omnibúſque probis inſpirat concordiam. Cardinalis Germaniam petit; vrbs pacata eſt, excubiæ, cuſtodes, cæteráque imitamenta militiæ omnino ceſſant. Nobilitas obtentis publicis conuentibus mirè quieſcit. Heroïna Longavilla fœdere nos Hiſpanis longere ſeriò cogitat. Vnuſquiſque concordiam meditatur. Sola Prouincia tota vindictæ pertinaciter adhæret. Plura per otium reſcribam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ vltimâ Martij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

REperit heſterna dies concordiam in Aula, benignè Regina Principes excepit. Extincta diſcordia faciliùs ad vniuerſalem perueniemus pacem. Nunc & de redita in Prouinciam, & de Amicorum negotiis ſeriò cogitabimus. Hucvſque domeſticis totum me tradidi. Tu paulifper Tolonæ commoraberis, & de Muſæo Domini du Muy aliquid mihi reſcribes. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Pariſiis 14. Aprilis 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, *Εὐλογεῖν*.

HVcvſque diſcors Aula omnibus negotiis iter occluſerat. Nunc ad res Prouinciæ publicas,

publicas, manus admouere fœliciter cœpi. Deus fauſta omnia reddet, quæ niſi ſuis auſpiciis ſuſcipiuntur. Per hoſce moleſtos dies valetudinem curare ſtudui, ne quid obſtaret piis meis ſalubribúſque conſiliis. Quocumque mouere me & perturbare, inimici mei non deſtitêre. Videntur laſſi, oppoſitáque profunda patientia, omnia calumniæ, & inuidiæ tela repuli. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 21. Aprilis 1651.

Perſpectiuam horariam te ferre gaudeo. Vellem Indicem nouum tam exactum ad me tranſmiſſum, non interrupiſſe curſum meditationum tuarum profundarum, quæ totum complectuntur Orbem, gratias tamen ago, & curis & humanitati tuæ, quæ res minutiores non negligit. Muſæum Domini Du Muy tibi commendo.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SPes in fundo, vt probè ſcis, & ſic vſque in finem negotij eniti oportet, vt viſu, & mora magis eluceſcat veritas. In Aula importunè fit quod opportunè perfici non poteſt. Non hîc ex rumoribus ſtatuendum, proſpera rerum facies eſt aliquando fatuus ignis, qui nos ad præcipitia ducit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 28. Aprilis 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRincipibus placuiſſe viris non vltima laus eſt. De magnis & tui ſimillimis loquitur Poeta vt mihi videtur. Credo equidem natalium ſplendorem eſſe omnino vanum, & inutilem niſi virtus adſit, ac potiſſimum vniuerſalis illa, ſublimiſque ſcientia quâ polles. Procul inter Amicos aſſentatio, quæ à timore plerumque gignitur. Amicus es qui verum dicis, & cui veritas enuntiari debet omni tempore. Lugdunum cogitare potes quando volueris, illic mitior æſtas, & commoratio magis quieta. Lentè hîc procedunt omnia negotia, ſed etſi minimè credulus, de meis bene ſperare cogor. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 6. Maij 1651.

De Muſæo Domini Du Muy memorem te eſſe enixè rogo.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PEdetentim teſtudinis more iter facimus. Heri in ſupremo Conſilio ſtatutum fuit Parlamenti Prouinciæ nuntios inauditos regreſſuros, Euocationes certas fore, cúmque aduenerit Miromenæus cætera erunt diſpoſita. Ita vt tempus conuentuum generalium etiam conſtituendum erit vt reditus mei. Si res ita ſint, & mobilitas Aulæ nihil immutet confuſio penè inimicos noſtros ſummáque inter Amicos lætitia futura eſt. Sigillum oti apponendum, negotiáque noſtra in bono eſſe ſtatu ſolùm dicere licet. Cælum Galliæ nubiloſum frequentes denuntiat pluuias Auláque malè concors magnas, & ineuitabiles totius Galliæ commotiones mihi præſagire videtur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 12. Maij 1651.

Epiſtola ad Gaſſendum.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NVnc ad Parlamentum huiuſce vrbis, aut potiùs Orbis vniuerſi cõfuſi confugiunt inimici noſtri, Orbis dico quandoquidem Reges ipſi illud ſacrum aliàs adiêre tribunal. Hinc Deum appellabunt iniuſtitiæ clamoribus ſurdum, innocentiæque voci aures præbentem apertas. Incertus quidem exitus ob lapillorum differentiam, & æquiuocum modum, quo Senatores procedere ſolent. Nihil tamen pertimeſco conſcientia tutus Senatúſque Sacri, tantique nominis probitate fultus. Neſci an morbus, aut te retinuerit obliuio, ſed nullas ex te excepi literas, quarum auidior ſum, ita vt vix tibi pepercerim, niſi validiſſimas mihi profertas excuſationes. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 18. Maij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IMminutam febrem gaudeo valetudinémque validiorem tibi opto. Aëtem natalem incommodum experiris, vt epiſtola vltima enuntiat. Lugdunum cogitare debes, vbi Amicorum ſocietas mitiori iuncta cælo magiſque temperato te omnino efficient incolumem. Hiſce ſacris diebus omnibus negotiis iudictæ ſunt induciæ. Affulget aliqua pacis ſpes, Gabriel enim è Toleda alter Mercurius oliuam præfert, ſoli Regij miniſtri probè norunt quid ſit expectandum. Timeo Danaos, & dona ferentes. Ac potiſſimùm Aulæ noſtræ diſcordiam totius Regni proximum incendium denuntiantem. Pupilli Regis incoronatio, & maioritas properè accedunt, Cæſaribúſque virtus contigit ante diem; hebdomade proximâ cuncta reſcribam, & quicquid ſit, demiſſus reſurgam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 27. Maij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INnumeris iactatus periculis, tandē portum tenere mihi videor, et ſi eorum protectione ſim orbatus, quorum decus & incolu-

mitas carior eſſe mihi non ambigitur. Sanmartius inauditus redibit vt ſpero, Galiſetus breui auditu dimiſſus fuit ſatis confuſus. Luteriam hodie cogito, vt moleſtiſſimo negotio vltimam imponam manum. Hîc tamen vt in Cœnobiis, & Eremis homo cadit rariùs, reſurgit puriùs, moratur frequentiùs. Addam quoque Aulæ non immiatus fraudibus degit, & ſic meliùs cogitat dies antiquos ſalutique inſeruire poteſt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, Grobosij 9. Iunij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

RECtâ ibit ad te iſtud epiſtolium per curſorem Lugdunenſem, breue quidem erit ob vnius fœmoris leuiſſimum dolorem, quem ex equitatione frequentiore contraxi. Negotiis meis moram iniecit, proxima tamen hebdomade Deo iuuante, bis vltimam imponam manum. Nil intentatum noſtri liquêre inimici, omnem mouere lapidem conati ſunt, omnibúſque Principibus Prouinciam obtulêre. Vſque adeò inſanire miſerum eſt? Circuncisionem mihi præferunt, ſéqua cum Hiſpanis, & Turcis conuenturos, potiùs quàm memetipſum Gubernatorem diutiùs ferre, prædicare non erubeſcunt. Moliuntur vt ipſi proferunt cædes, ſicarióſque paratos ſe habere, qui me è medio tollent antequam Lugdunum appellere poſſim, vt aſſeuerant. Tot & eiuſdem farinæ ſermones diſceſſum accelerant ſine dubio meum, eadémque intrepiditatè eos tauiſam quâ eos in carcere aliquando reſpexi, neſciunt miſeri mentem meam, quò plus ardent, ego magis frigeo, & cùm cædes meditantur ego concordiam, & pacem reſpirare non deſino. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 17. Iunij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

POdagra quæ detinet Ducem Aurelianenſem, etſi leuis, negotiorum curſum interrupit, & quominus aliquid certi reſcribere poſſim, efficit. Inuoluuntur interea omnia, & ad Chaos vſque deuenient, niſi Regis maioritas tenebras expellat, metum eliminet lucémque creet maiorem, qui Miniſtrorum animos nutantes confirmet, electionéſque, ratum donum Reginæ concedat. Abſens nunc regit, qui præſens inuiſus erat, & Magnatum diſcordia eis prodeſt, quibus Monarchia vno eſt cordi. Nihil boni auguror, pax extranea, Regnum cadens, ſola poteſt retinere. Alioquin ſuſque déque vertentur omnia. Rura petieram, ſed qui ſiniſtrè interpretantur mentem meam, accelerare reditum me coëgere, vt præſentia deſtruerem quod abſentia fabricauerat. Reſcies modò euentum rerum mearum. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 23. Iunij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

AVlæ artes infinitæ, ſpero tamen proxima occaſione tibi renuntiare poſſe, ardui negotij egregium finem. Si Deus hoc agat, omnium memor ero iniuriis exceptis, quas vtilitati publicæ concedere meditor. Fœlicitate non corrumpar vt credo, quandoquidem res aduerſæ inconcuſſam linquunt. Salutem ex inimicis meis accepi. Quid dicam ampliùs? non moneo te ſæpiùs, vt Lugdunum cogites alia de cauſa, niſi tuæ valetudinis ergo; qui ceſſiſſe me Prouinciæ ſcribunt, vota ſua enuntiant, non veritatem. In nidulo meo moriar non reſupinus, ſed ſtans, vt militem decet. Amicus inimicorum cogor eſſe, & inimicus Amicorum, ænigma ſoluam in præſentia. Vale interim literarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ vltimâ Iunij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

INopinus Principum Regij ſanguinis diſceſſus moram iniecit meis difficillimis, & moleſtiſſimis negotiis. Euocationes tamen conceſſæ fuere, Regináque inimicis meis ore ſuo pronuntiauit ſe nolle me Prouinciæ cedere. Sanmartius inauditus diſceſſit & minatus eſt bellum atrox, & cruentum, aliunde ſcribitur Parlamentum ipſum, cæteróſque proceres Prouinciæ pacem, & quietem in mente habere. Quod ad me attinet iam reſcripſi quid ſentirem. Dux Aurelianenſis Aulæ diſcordanti morem imponere totis nititur viribus ſperatúrque Principes qui ad Diui Mauri tantum proceſſêre, à concordia non fore alienos. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 7. Iulij 1651.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

DIſceſſus Principum cæteris negotiis iniecit remoram, ſingulis hiſce diebus Parlamentum eorum cum Regina inſudauit concordiæ, ſperatur fore aliquam conciliationis viam, quæ à viris probis magnopere deſideratur. Neuræus noſter ſingularia reſcribet, ego infinitis diſtentus curis omnia Diuinæ committo prouidentiæ, cuius conſilia plerumque occulta, nunquam tamen iniuſta, euocationes conceſſas reſciuiſti, & Sanmartium inauditum diſceſſiſſe. Nunc quid de conuentibus, & meo ſtatuetur reditu, expecto quietiſſimè. Te verò hiſtoriæ naturali, & experimentis operam dare admodum delector. Experientia rerum magiſtra, Theoria verò inutilis, ſi prima negligatur. Ariſtoteles etiam, vt Homerus, obdormiuit aliquando, plus auditui, quàm viſui credere videbatur, cæterique

rique Magni Alexandri opibus adiuti non fuere, & ſic experientia orbati, omnium ſcientiarum oculo, potentiſſimo caruere auxilio. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 14. Iulij 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

SPes eſt, Aurelianum Ducem non fruſtra inſudaturum Regiæ ſtirpis concordiæ. Quandoquidem Regina veniam dedit tribus illis viris, qui Cardinali Mazarino videbantur addicti, hi ſunt Telius, Seruientus, & Lionæus, heri Aulam relinquere viſi ſunt. Hodie Princeps Condæus Parlamentum iniuit inſalutatis Rege & Regina, die Lunæ Curiæ placitum in lucem exibit, concordiæ vinculum, omnia triſtitia & ſilentio operta ſunt, donec Aſtrorum coniunctio in Aulæ cælo fiat, faxit Deus omnia proſperè cedant, ſeruet incolumem ſpem alteram Romæ, Aulam conciliet Aurelianus, innocentem fortunet Deus Regem, Regiiſque exercitibus præbeat auxilium è cælo, vt verum ſit dicere, cui militat æther, & coniurati veniunt ad claſſica venti. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 21. Iulij 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

REs Aulæ ita ſunt inuolutæ, vt vix quæ ad ſingulos ſpectant audiri poſſe videantur, Principes alternatim Lutetiam adeunt; in Curiam ingrediuntur, & hæc omnia inſalutatis Rege & Regina, quod viros probos, & Monarchiæ deditos admodum cruciat. Dux Aurelianenſis nititur in ventos concordiæ contrarios. Sed quid ſit aut timendum, aut ſperandum, ignoratur omnino, propterea quod factioſi præualent, & vrbs omnium gnara, & nihil reticens fremere creditur. Erumpet intra dies paucos hæc flamma ſiue vt extingui poſſit, vel ad maius excitandum incendium. Vide quo in periculo verſentur cuncta, & quod oculis non cernis, mente conſidera. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 28. Iulij 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

VIdit denique heri faciem Regis & Reginæ Princeps, comite Aurelianenſi Duce, Aulâ lætante, Curiâ promouente prouidentiâ Diuinâ, quæ Monarchiam noſtram regit (ſic omnia) Regiæ contraria authoritati, bene vertit, vnde aliquando magnus ille Villaregius ſolebat dicere cæteras dominationes à viris gubernari, Galliam verò à Deo. Ætatem pupillarem pedetentim miſſam facit Rex noſter, cuius indolis eximiæ odore referta eſt Aula, & Orbis ipſe, vt opinor. Quicquid temurmurent inimici mei, non cogito niſi cogitationes pacis Prouinciámque tuam rectiùs gubernare ſi poſſim. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 5. Auguſti 1651.

Curſim ſcribo, lituras excuſa, ac de Domini Du Muy Muſæo aliquid certi reſcribe.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NVllus diſcedit curſor quin tibi reſcribam, nunc euocationes fuiſſe planè conceſſas certiorem te facio, de reditu nihil certi, quoad gubernationem ſpectat palam declarauit Regina non fore mutationem, Aulæ diſcordia omnia in ſuſpenſo tenet, ſalutauêre tamen Regem, & Reginam Principes. Mercorienſis Dux comparuit in auguſto Senatu ſuúmque non reticuit matrimonium, craſtina die conuenit Curia, vt moleſtiſſimo negotio vltimam imponat manum. Pupillarem interea tranſigit ætatem Rex egregius, in cuius fronte animi candor, militaris ardor, ſummáque enitet prudentia. Faxit Deus, vt pubertatem quietè attingere poſſit. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 11. Auguſti 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IN eodem ſtatu remanet Aula, Aurelianenſis & Curia enixè laborant, vt omnem euellant diſcordiam, ſpes eſt laborem illorum non fore inutilem, huc vſque tamen Principes Aulam fugiunt, verbis queruntur acerbis, ſcriptis vrbem implent diffidúntque admodum. Regina interea diem die trudit, pupillarémque Regis ætatem abigere ſtudet. Diuiduntur Aulici, omnéſque Prouinciæ veluti è ſpecula rimantur verba, nouáque meditari pro comperto habetur. Comitia ipſa parum ſunt quieta, ita vt etiam tuta timeantur. Tu ipſe videris, ad nóſque progredi poteris, vt opinor. Reſcribam priùs, & Amicus Neuræus cuius ſocietate admodum delector. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 25. Auguſti 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

QVid tibi reſcribam penitus ignoro, Aula noſtra more maris, ſemper eſt in motu, Dux Aurelianenſis tædio rerum potiuſquàm iratus aut irato ſimilis, Limocertium profectus eſt, Princeps Curiam premit, vt pateat eius innocentia antequam Rex pupillarem egrediatur ætatem. Quæſtio eſt de generalibus conuentibus Turonibus aſſignatis,

quos Principes Lutetiam caput Mundi, transferre deſiderant. Multi bellum cogitant inteſtinum, Principes deteſtantur, probi enituntur contrà. Curia ipſa omnibus omiſſis, hoc ſolum in mente habet, vt poſſit tot tantiſque malis obuiam ire. Creditur tamen proborum preces non fore irritas; faue votis noſtris, & vale Muſarum Decus & Ornamentum. Pariſiis 1. Septembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IMperatoris Romani imaginem vidimus triumphantis heſterna die, Rex, cui virtus contigit ante diem, equitans, Curiam adiit, vbi, poſt omnium virorum iſtius vrbis plauſum, Regio exceptus eſt apparatu, paucis dictis fauſtè accepit ex piiſſimis Reginæ matris manibus huius habenas Regni. Qui interfuêre, cæteris ludicris anteponunt hanc Regiam magnificentiam, Magnates & Nobiles turmatim incedebant ſuperbè veſtiti, equi ipſi ephippiis deauratis fræna mandentes, onere ditiſſimo gaudere videbantur. Quoad Regem, effuſus populus acclamationibus eum inſequebatur. Quid plura? Talis Alexandri tigrim ſuperantis imago. Nox vt dies reluxit accenſis faſcibus & focis, Ignisque fuit Solis miniſter, Regiáque maieſtas, vt carbunculus tenebras excutere viſa eſt. Senatores noſtri tot Reges, quot Viri veneratione digni, Aulæ paruêre vniuerſæ, ita Cineas idem de Curia noſtra iure prædicaſſet, quod olim de Romano Senatu. Hodie ad Diuæ Mariæ Deiparæ fanum profectus eſt Rex pietate inſignis, ex manibus Reginæ cæli coronam reſumpſit, quam altari tantæ Virginis impoſuerat triumphantis memoriæ Rex inclitus Pater. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Pariſiis 8. Septembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NE iniquorum litatem curioſitati, ab epiſtolis inuitus abſtinui. Nunc mœrens ſcribo, omnia ſuſque deque vertuntur, extraneóque bello inteſtinum iungitur. Cuncta in factiones erumpunt, nubiloſúmque Galliæ cælum maximam portendit tempeſtatem. Diſceſſit Aula, & Lutetia, Orbis miraculum, triſtatur. Probi lugent, diuites timent, ambitioſi ſperant, pauperes excitantur, turbulenti ſoli lætantur. Credo equidem nec vana fides, quod digitus Dei hic eſt. Si per valetudinem liceat ad reditum hortor, dum via adhuc eſt libera. Neuræo, quod ſupereſt, linquo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 30. Septembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

PRogreditur Rex & Aula, Biturigéſque petunt, de oppugnatione vrbis ambigitur varij varia, rumoréſque fiunt prout fama fingit vulgátque quiſquis quod optat. Dux Aurelianenſis vtriuſque partis conciliationi ſtudet, ſperatúrque huius Principis conatus non fore irritos. Lutetia de Regis abſentia remurmurat, Capútque vrbium & Regina, ſine Rege viuere non ſuſtinet. Aulæ iter à paucis probatur breuéque & parum fauſtum timetur fore. Solus à Caſtronouo Dominus adeſt & ſequitur, cæteri Miniſtri hîc remanent. Præſentem opto omnium horarum Amicum cùm vitam elegerim priuatam, quæ aliquando ob aſſiduè comitantem ſolitudinem faſtidio eſſe ſolet, bene habet Neuræus, & cæteri Amici, qui te ſummè venerantur, & colunt. Quoad me, nulli credo, téque incolumem opto. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 6. Octobris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

FEbre tertiana acuta correptus literarum intermittere commercium coactus fui. Nunc lætus reſumo, tuæque valetudinis incertus ac ſollicitus, tremens ſcribo. Neuræus noſter cæterique huius Vrbis illuſtres, tuique amantiſſimi tuam appetunt præſentiam. Ego & valetudinis, & rerum turbatarum rationem habens, iter tuum, tuæ relinquo prudentiæ, non eſt enim veri Amici, inde delectationem capere, vnde periculum oritur Amico. Sed nunc via eſt inuia, hoſtes currunt, vndique naufragium eſt. Et Rex precariò regnat quamuis pubertatem attigerit. Hiſpani ad flumen Burdigalenſis ciuitatis appulêre. Quid denique dicam? omnia ſubuertuntur ſoláque pecunia regnat. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 15. Nouembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

IMmortalia ne ſperet monet annus, caduca omnia, in morbis expetitur proſpera valetudo, in arduis quies, & in bello pax, anima corpori iuncta tanti ponderis ſoluere vincula cupit. Ambitio præcipitat, eneruat voluptas, otium etiam inertibus faſtidio eſt. Magnates ipſi vt vindictæ litent, cætera linquunt. Panditur interea Iani porta, inteſtinóque bello impliciti, tuta timemus & iure. Quandoquidem externum à ſexdecim annis abſque induciis ſuſtinemus, Europa Chriſtiana vndique agitata ruinam minari videtur, ſolus Deus qui noſtram protegit Monarchiam tantis poteſt occurrere malis. Quoad me

mœrens

mœrens omnia conſidero. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 8. Decembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Varius eximius in primis, in proſperis vnionis temporibus, æui huius mala deflebat cum Amicis, eidem nobis liceat oro, ſed quid priùs lugebimus? Diſcordias inauditas noſtras, imminutam fidem, fraudes innumeras, cupiditates immenſas? quid denique Monarchiæ noſtræ expirantis vltimum ſingultum? Euocemus Heroüm manes fato functorum, qui non vtilitates ſolùm priuatas, ſed vitam ipſam patriæ ſaluti condonabant? Exſuſcitemus prouidentiam illam Diuinam, quæ per duodecim ſæcula noſtram rexit Galliam? Libenter fateor me tanto eſſe mœrore confectum, vt vix ſuſtinere queam. Cætera Neuræo linquo. Tu verò interea vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 29. Decembris 1651.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Non tibi reſcripſi iſtis Purificationis Beatæ Virginis feſtis diebus. Meditationi, & precibus operam dedi quod mihi huic tempori accommodatum videtur. Quandoquidem à Deo Optimo Maximo noſtra expectanda ſalus. Omnes inteſtinum, & externum deflent irremediabile bellum. Nemo it obuiam imminenti tempeſtati. Huiuſce Monarchiæ ſocij, & confœderati è portu procellam intuentur. Probi gemunt, improbi lætantur, pauperes res expetunt turbidas, diuitéſque timent. Aula diſcors huc & illuc fertur vbi imminet maius periculum, plebs ad extremum redacta bellum, vt malorum vltimum proſpicit. Hic ſatis quieti viuimus, ſed non ſic erimus diu, proximum etenim incendium nobis imminet. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 7. Februarij 1652.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Hebdomade præteritâ tibi reſcribere non potui, nunc etſi ſummo preſſus dolore ob vndique mala imminentia, proſperam familiæ valetudinem tibi ſignifico, cætera Neuræo & rumoribus committo publicis, qui etſi non ſemper veri, rerum tamen faciem repræſentare non deſinunt. Stetere comæ, & vox faucibus hæſit cùm vicinas huius vrbis prouincias oculis luſtro, fames ſucceſſit morbis & bello, ita vt ruſtici ſe inuicem vorent, vt Anthropophagi, & dum vrbem petunt, fame percuntes intereunt, & ſic vltima profert ſuſpiria Gallia illa florens ſub cuius frondibus iſtius coronæ ſocij remanebant intacti. Nemo it obuiam noſtris periculis, hoſtes inſultant, confœderati obſtupeſcunt, mali & improbi maximè lætantur, nos quidem mœrentes à Deo Optimo Maximo vltima expectamus remedia. Vale MuſarumDecus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 2. Martij 1652.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Literas diſtuli ne à curioſis ſubriperentur, nunc obſcuriùs reſcribo, & ſecuriùs, hic omnia ad ruinam vergunt, vndique armatæ copiæ occurrunt, ita vt ad prælium accingantur, niſi diuina Prouidentia animos mutet, quod eſt difficillimum, quandoquidem omnia ſubiecerit, præter cor hominis, cuius libertas vim non patitur. Vtimur omnes proſpera valetudine Deo fauente, etſi anguſtiæ nos premant vndique parentes. Omnia nos terrent, & nemo it obuiam dedecori, conſiliáque corrupta fœlicitatis noſtræ mutationem denotant. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 15. Martij 1652.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

Rariùs ſcribo ob imminentia pericula, Luillerium tamen noſtrum defleo, & magis quererer, niſi peſſimus rerum ſtatus eſſet mors acerbiſſima, & præſertim huiuſce regni probis, integerrimiſque viris. Vita oneri nunc eſt, quandoquidem miſeriæ ſunt inſuperabiles. Vicinæ Prouinciæ cœdibus, ſacrilegiis, furtis, impudicitiis refertæ, inania ad cælos emittunt ſuſpiria, parentes liberorum carnibus veſcuntur, ruſtici cadaueribus, omnes denique deficiunt. Quid plura? diſcordia adſtat, pertinacia præualet, fraus regnat, omnia timeo, nihil ſpero, Deo Optimo Maximo ſortes committo noſtras, & ſic triſtis & mœrens patriæ meæ perituræ vices doleo. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 16. Aprilis 1652.

PETRO GASSENDO *Eruditiſſimo*, LVDOVICVS VALESIVS, Εὐλογεῖν.

A Neuræi noſtri inopino, & minùs præuiſo diſceſſu, epiſtolas Campinio committo, quò ſecuriùs ad te poſſint peruenire. Mala quibus Gallia noſtra torquetur, manifeſta ſunt, & dilucida. Remedia verò clam lentéque procedunt, & ſic timemus multum, & ſperamus parùm. Senatores vrbis iter facient ad Aulam craſtina die, vtinam fauſtè ac fœliciter, Lotharingus properat, vt Principum copiis citò iungatur, in Belgio Grauelinga capta eſt, Trinium in Montisferrati Marchionatu expugnata,

gnarum, Caſalium orantes linquere nobis iure videtur, Barcinona mari terraque cingitur, & niſi breui ſoluatur obſidio, in maximo verſatur periculo. Deus prouideat. Ego multa cogito, quæ nunc ſcribi non poſſunt. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ 24. Maij 1652.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

NOn quidem virtutem ex me, ſed fortunam ex aliis meliùs diſces. Rumores publicos fugiens, & Aruerniam cogitans Regis longas eſſe manus expertus ſum, & à copiis equeſtribus, quæ Montem-rotundum obſidione cingunt, captus, huc deductus Aulæ vltimam mentem expecto. Cui nunc innocentia mea cognita eſt, rumoréſque ficti ab inuidis iacti planè euaneſcunt. Et ſic abſentibus accidere ſolet, quibus præſentes nocere non erubeſcunt. Quicquid fiat Deo fauente, mentem liberam in captiuo corpore gerere non deſinam. Vale Muſarum Decus & Ornamentum, in Caſtris antè Montem-rotundum 22. Iulij 1652.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

COrpore liber, anxius animo, variis agitatus cogitationibus ad te ſcribo, Aulæ adſum, Regis & Reginæ humanitate bene exceptus. Turbæ interuenientium immixtus, tempus tero, dum abeſt gubernator puppis, in cuius abſentia omnia in ſuſpenſo extant negotia publica, Condæum Principem quotidie defleo, alter Samoël lacrymis irremediabilibus, qui Hiſpanis exercitibus nunc præeſt Dux ſummus, probi mœrent, improbi lætantur, tota gemit ſub pondere cymba, & Gallia totis contremiſcit artubus. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 5. Decembris 1652.

Euulgant hîc Aſtronomi Solem ad nos deſcendiſſe duobus gradibus, quid obſeruaueris mihi reſcribas, oro enixiſſimè.

PETRO GASSENDO
Eruditiſſimo, LVDOVICVS
VALESIVS, Εὐλογεῖν.

RArò & pauca reſcribo, propterea quòd morum corruptio præualet, intercepta epiſtolia abſentium dirimunt commercium. Quoad me gratias agendo, & iniurias ferendo, Aulæ iter pergo lubricum, noua exoptans condere fata, quinquagenario maior. Quoad te, tibi proſperam exopto valetudinem, quâ poſſis ad nos fœliciter peruenire. Hiſce Saturnalibus Rex & Aula, choreis & miris theatri mutationibus eximiam dedere operam, ita vt ab arte natura vinceretur. Vale Muſarum Decus & Ornamentum. Lutetiæ Pariſiorum 14. Martij 1653.

CLARIS

CLARISSIMORVM QVORVNDAM AD PETRVM GASSENDVM EPISTOLÆ.

Domino GASSENDO *Profeſſori Philoſopho in Gymnaſio Aquenſi* H. FABER *Libellorum Supplicum Magiſter*, S. P. D.

Accepi tuas eo tempore quo incertus eram an literis vt nunc facio, an viuâ voce reſponſum eſſem laturus, quia id tunc in Iouis noſtri conſilio, &, vt ita dicam, in Gallicis fatis ſeriò agebatur,

Mulciber in Troiam pro Troiâ ſtabat Apollo.

Quid, inquam, Apollo, imò Iupiter ipſe, qui tamen, ſuis aucupiis intentus, aliena aucupia minùs conſtanter & laborioſè potuit proſpicere. Ego verò vt cum Sexto Empirico non ſatis intelligebam an expediret quod agitabam, & in eo habebam amicorum meorum ſententias inter ſe directò pugnantes & contrarias. Nempe Toloſatum noſtrorum & Aulicorum omnium quotquot nobis ſunt familiares & neceſſarij, vſque ad vota aduerſus Aquenſes & Prouinciales qui nobis eodem vinculo vt tu amicitiæ coniuncti ſunt; ita nunc quamuis videar mihi liberior & magis mei iuris, ac velut in portu eſſe procul à tempeſtatibus & ſyrtibus, quibus eiuſmodi maria infamantur; Tamen hæreo, teneta, an doleam, an gaudeam in vtrumque. Primam partem ſecuturus præſertim quoties tui ſimilium mentio fuerit cum ſingulari deſiderio tui. Cæterùm ſunt hîc Philoſophi & Mathematici quibus magis curæ ſunt Sol & Luna Chymicorum, quàm Aſtrologorum, nec defectus alios obſeruant & timent quàm eos, qui in marſupiis contingunt. Philoſophandum eſt cum iis qui vixerunt meliore ſæculo, & quorum mentibus aurum infuſum eſt non cupiditas auri. Ideò mitto tibi Charronis librum quo continentur tractatus Chriſtiani, quia ſcio eius tibi authoris genium & ingenium placere, nec proſtare venalem apud Bibliopolas Aquenſes, eum meo loco poteris aliquando in ſolitudine habere ſocium & confabulatorem, & me vbicumque ſim tuarum laudum fautorem acerrimum & amicum obſequentem. Vale. Datum Lutetiæ Prid. Non. Martij, anno 1621.

Reuerendo & Celeberrimo Viro Domino PETRO GASSENDO *S. Theologiæ Doctori, & Canonico in Eccleſia Cathedrali Dinienſi.*

Reuerende & Clariſſime Domine GASSENDE,

Ego pro eruditiſſimis tuorum laborum ἀπαρχαῖς, quibus rem arduam, rem difficilem & iam multis ſeculis deſperatam aggrederis ſolus, eamque tanto animi impetu perficis, cui Veteres vniuerſi vix pares eſſe potuere, gratias, vt par eſt, habeo maximas. Neque enim vt ille quem erroris coarguendum tibi, non ſine ſummo æquè accurato iudicio delegiſti, Autoribus falſas opiniones affingis, quod Philoponus ei imputat, & res ipſa palam clamitat. Cùm tam magnis Viris tam abſurda ſæpè impingit, aut aliena inuenta ſibi arrogat. Et propterea illud generoſi pectoris inſtitutum tantò magis demiror, quòd à capite ad calcem omnia vel inutilia, vel aliena, vel falſa conuellere aggrediatis. Cùm enim omnes, qui verum amant, quique tantùm fidei autoribus habendum didicere, quantum momenti ea quæ afferunt rationis, & demonſtrationis habent, id facillimè videant; multa in Organo eſſe inutilia, & quædam etiam falſa; in Acroamaticis multa inepta, aliena, contra rationem aſſerta. In libris de Cælo non pauca falſa, atque alibi aliter ab eo tradita. In reliquis libris porrò ſæpè commiſſum. Nemo tamen adhuc inuentus eſt qui huic malo medicas manus perfectè attulerit, vt multò plura loca ſint perſananda & recidenda quam ſit ab ipſis factum. Quin adeò iſti qui hodie inter Philoſophos cenſentur, non id quærant, quomodo ea refellant aut emendent; ſed quemadmodum malè concepta peius concilient. Aſtronomi, quidem Opticique & reliqui, qui Matheſin φυλακτήρια tractant, ſuam ſibi libertatem retinuerunt. At in Scholis tamen, in pulpitis iſtorum hominum vmbraticorum, non ſine ineptis illorum commentis & interpretationibus audiuntur,

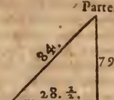
audiuntur, & tanquam fucati in publicum prodeunt. Si quis ſupra iſtos ſapere velit, vnum hoc ferè eſt ſolatium, vt conſcientiam ſuam ſibi habeat, ſuæ ingenuitatis; & ſuorum laborum teſtem. Videmus enim quàm malè magni illi Viri ſint excepti, qui aliquid contra Diuum Ariſtotelem mutire, aut ab eo, & ſpinoſa ſcholaſticorum doctrina (quam ne ipſe quidem Ariſtoteles intelligeret, ſi reniuiſceret) diſſentire inſtituiſſet, vt tantò magis ingenuum tui candorem mirari ſubeat, qui iſtis contemptis, tam ſublimi animo ad veritatis inueſtigationem contendas. Neque verò ſatis demirari poſſum, Clariſſime GASSENDE, eo in veritatis ſcrutatores te eſſe affectu, vt me quoque tanto affectu complectaris, quamuis gaudeam me in adeò tenui, ſed tamen laborioſo puluere operam meam tibi probauiſſe. Mallem vtique meliore & digniore cauſa id demereri me potuiſſe. Efficiam tamen vt me non temerè ad adeò honeſtum certamen prouocauiſſe videare.

Quam operam Ampliſſimo Viro Domino Mons-fortio Conſiliario Regio me nauare voluiſti, eam quàm diligentiſſimè præſtiti, & fabro tantum, quantus meus eſt 150. libellis faciundum locaui, & Domino Botardo pretium placuit, quod ipſum quoque Domino Mons-fortio per literas ſignificaui. Sed cùm cauſam adeò commodam nobis obtuleris. De Obſeruationibus latitudinum loquor, quem inde fructum Geographia perceperit paucis explicabo. Vt inde quoque pars noſtri gaudij ad authorem ſuum redeat. Longitudinis accuratior differentia Lugdunum noſtrum inter & Romam à me ſæpè eſt deſiderata. Tuæ obſeruationes nobis certum eius rei examen ſuggerunt. Ex altitudine Poli & itineraria diſtantia latitudo Auguſtæ 48. grad. 24. min. Lugd. Bat. 52. grad. 10. min. Romæ 42. grad. 4. min. Auguſta Leidam milliaria ſeſquihoraria 95. dempto triente propter itineris anfractum fiunt 98. horaria, vel quindecimana (quanta 15. vnum gradum implent) 75. at ſunto 76. vt in horariis nobis hanc analogiam compendioſè ſequi ſemper liceat 5. ad 4. ita 95. ad 76. Nam ad vnum milliare tam longi itineris menſuram reuocare velle, non eſt vtique poſtulandum. Hinc Auguſta Vindelicorum erit orientalior Leidâ 5. grad. 15. min.

Auguſtâ Romam ſtatuuntur milliaria horaria 195. vnde triente ſubducto dantur 130. & inde quindecimana 104. vnde differentia longitudinis datur 4. grad. 21. min. atque ideò Roma eſt quàm nos orientalior 9. grad. 36. min.

Et Gallias veſtras veſtro tentemus beneficio, Lutetiæ latitudo 48. grad. 49. min. Vietæ. Aquæ-Sextiæ Reuerendo Abbati Iacobo Gualterio 43. grad. 53. min. Lugdun. Bat. diſtat Pariſiis horariis milliaribus 102. inde triente deducto, reliqua ſunt 68, & quindecimana 55. inde Pariſij concludentur nobis occidentaliores 2. grad. 20. min.

Itineraria diſtantia Lugdun. 99. Lugduno Auenionem 42. Auenione Aquas-Sext. 15. fiunt horaria 157. deducto triente 105. & quindecimana 84. & differentia longitudinis 2. grad. 45. min. tanto Aquæ-Sextiæ ſunt orientaliores, & Leida noſtra quàm Aquæ-Sextiæ occidentaliores 23. ſunt autem Aquæ-Sextiæ etiam orientaliores quàm Maſſilia, inter Maſſiliam verò & Romam longitudinis quæ ſit differentia non admodùm præciſè adhuc noui. At non eſſe maiorem aut minorem multo 9½ grad. exiſtimo ſi Tabulas melioris notæ ſequar. At verò quàm opportunè hoc accidit quod Aquæ-Sextiæ adeò præciſè ſub eundem meridianum nobiſcum cadat. Vtinam verò etiam Dinia veſtra, quæ 1½ grad. videtur orientalior quamuis & hoc quoque parùm ſit. Attamen vtinam. Quantam opportunitatem & facilitatem nobis afferret ad rem eam, quam animo voluimus. Non audeo nunc quicquam addere, ſi certè & tutò liceat conſilia communicare, & ſi poſtules atque cupias poſtmodum explicabo. Eſſent faciendæ impenſæ nonnullæ, ego iſtas iam hìc deuoraui moleſtias. Sed ad Geographiam reuertor; non poteſt ignotum tibi eſſe Clariſſime GASSENDE, è locorum diſtantiâ itinerariâ per ſphæricorum triangulorum doctrinam longitudinis, differentiam inueniri. Sed cùm pauci ea intelligant, ego idem in planis, ſi latitudinis differentia 5. aut 6. grad. non ſit maior explico, etiamſi longitudinis differentia ſit maxima. Hoc modo, Theorema tale eſt in noſtro Tiphy. Vt ſinus totus ad quadruplum ſecantis dati Paralleli; ita milliaria itineris quindecimana in eodem parallelo ad ſcrupula euariatæ longitudinis. Et quamuis verus vſus, vt ſcis, ſit in locis ſub eodem parallelo ſitis, tamen aliò traduco, vt non vno ſcrupulo à vero abeam diuerſus.

84	79
84	79
336	711
672	553
7056	6241
6241	

815. huius Radix 28½ milliaria.
Aquis-Sextiis 43. grad. 33. min.
Pariſiis 48. grad. 49. min.
Differentia 5. grad. 16. min.
Summa 92. grad. 22. min.
Dimidium 46. grad. 11. min.

Ea ſunt milliaria latitudinis 79. diſtantia Itineraria reducta valet milliaria quindecimana 84. dimidium vtriuſque latitudinis additæ eſt 46. gr. 11. min. cuius ſecans 144434. quadruplum 577736. fiat. Itaque vt 1000. ad 5777. ita 28½. milliaria quindecimana, ad ſcrupula 165. quæ ſunt 2. grad. 45. ſcrup. vt prius: ſi non diſplicet habes rationem compendioſam. Certè eius vſus adhiberi poterit

cùm

cum latitudinis differentia erit min. 12. 13. 14. 15. Et longitudini differentia etiam multo maior. At, ſi longitudinis differentia non ſit magna, illic eſſet periculoſum. Sed antequam hîc manum de tabula tollam, aliquid eſt quod obnixè à te contendam, Vir Eruditiſſime, vt tuo beneficio plurium locorum latitudines habeamus conſignatas. Prætereà pedum in locis celebrioribus publicorum menſuras, & vlnarum quoque. Diniæ Aquis-Sextiis, Auenione, Lugduni, Maſſiliæ & alibi ſi tibi opportunum ſit. Profitebor publicè per quos profecerim, rogo te ſubleua me hoc onere, ſi ex Italia quoque obtinere quid certi poſſis, facies mihi non tantum rem gratã, ſed rei quoque literariæ. Eratoſthenes meus augendus, & locupletior eſt in lucem edendus. Hæc ſi à te, Optime GASSENDE impetrâro apud amicum hominem & gratum beneficium collocátum dices. Saluta Virum doctiſſimum iuxta amiciſſimũ nobis D. Iacobum Valeſium ad quem occaſione proxima literas deſtinaui mittere. Vale, Vir Summe, vt de bonis deque hoc ſæculo & futuro bene mereri perge & cùm non liceat voces reciprocare, ſaltem literis memoriam mutuam & affectus recordationem ſuſcitemus, iterùm Vale, poſtrid. Kal. Maij 1625. Tuæ Reuer. Addictiſſimus VVILLEBORDVS SNELLIVS Rodolphi filius.

In longitudine maris mediterranei Ptolomæum ampliùs ſexdecim gradibus peccare, ex nauticis curſibus & veterum collatione facilè deprehendi. At quis nobis in latitudine littoris Affricani cum ampliùs duobus gradibus à vero diuerſum abiuiſſe vnquam vel per ſomnium cogitaſſet. Profectò hoc iam veſtris obſeruationibus debebit Geographia. Nam Hipponis Regiæ latitudinem ſtatuit ſub parallelo 32. grad. 15. min. Cùm reuera non ſit minor 35. grad. 58. min. Quamobrem ſi vel iſta, vel alia huius generis apud te lateant, Eruditiſſime & Humaniſſime GASSENDE, erit cur & ego & docti tuis laboribus fauere, & eorum fructu gaudere debeamus. Hoc vnum poſtulo obnixè vt aliquantò pleniùs ea, quæ nobis in animo ſunt proferamus. Iterùm Vale Vir Reuerende, & Snellium tuum in quacumque amicitiæ parte collocato, modò alicubi hæreat.

Reuerendo & Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO *S. Theologiæ Doctori, & Cathedralis Dinienſis Eccleſiæ Canonico, Domino & Amico honorando* S.

CLariſſime Domine GASSENDE,

Ille tui affectus index ſummo mihi fuit gaudio, & vt gratias affectui tuo pares referrem, cùm nihil inuenirem id enim mihi ingenuè profitenti credes, tamen aliquam mei exprimendi occaſionem commentus ſum: quod ſi hæ literæ aut incuriâ, aut curioſitate nimia ad manus veſtras perlatæ non ſunt, erit aliquid tutius nobis excogitandum, & tale vt omnium literarum diſpendia nobis

ſint leuia. Quæ tum expreſſi vix eorum ſummam nunc explicare queam. Attamen ea ferè hoc argumento continentur me nobiliſſimo & prudentiſſimo Domino Monsfortio operam pro virili nauauiſſe. Iam tertius menſis agitur, aut exceſſit. Inſtrumentum nunc, quale voto concepiſſe viſus es, ita confectum exiſtimo, & apud nos hæret & ſuper eo atque pretio ad iſtum Heroëm literas etiam tunc, & iam nunc quoque iteratò dedimus. Tibi verò Vir Reuerende gratias habeo quas oportet, pro eo quem erga me indicas affectu de locorum latitudinibus Dinienſi, Aqui-Sextienſi & Gratianopolitana, quid dicam? Aut quem rebus Geographicis fructum attulerint, etiam nunc obiter indicare haud alienum videtur. Principio inde ex itinerum interuallis id cognouimus Romam nobis orientaliorem quaſi 10. gradibus ſi ſequamur itinerum menſuram per Germaniam vt pote Coloniam, Auguſtam, Tridentum, a denique Romam. Idem quoque per Gallias veſtro beneficio conſecuti ſumus. Neque id ſolùm, verùm etiam Aquas-Sextias vix 26. ſcrupulis nobis eſſe orientaliores. Atque adeò Ptolomæum quoque in latitudine Carthaginis, Hipponis Regiæ facilè tribus gradibus aberrare. Id clariſſimè veſtræ obſeruationes coarguunt pro quibus Geographiæ totius nomine vobis & veſtræ diligentiæ gratulor, earum enim expers ſecundùm Ptolemæum pronunciaſſem; & potiùs tantò ampliùs vos in meridiem protruſiſſem: ſed id totum veſtri erit beneficij. Addo inſuper quod mihi periucundum accidit, veſtras Aquas-Sextias. Sed finem facio ne nimis longis logis aures veſtras obtundam, ecce notam, quam ita ſeruaturus ſum, vt de literarum ſecuritate certi ſimus. Iſtæ ſunt litteræ, ſecundæ exaratæ Iulij 20. Lugduni Batauorum 1625. raptim vt vides. Veſtræ Reuerentiæ ſtudioſiſſimus VVILLEBRORDVS SNELLIVS Rodolphi filius.

Ignoſce quod Gallicè non ſcribam, etſi intelligam. At velim me tam commodè veſtro idiomate animi mei ſenſus explicare in his friuolis poſſe,

---

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO,

ERYCIVS PVTEANVS,

Σπουδαίως ζῆν ἄειστον.

HAuda, mi GASSENDE, Epicureiſmum meum Sequor Virum, qui vbique clamat, *Honeſtè viuendum eſſe*; & hoc duce, rectè agere malo quàm multa ſcire. Satis profectò eſt, ſeipſum non ignorare: in rebus agundis Naturam & Rationem ſequi; quæ vera Philoſophia eſt, & ab illo olim tradita, qui cum aliquando Clariſſimus eſſet, poſteà tanquam impurus lacerari cœpit. Quando igitur deſipere tandem deſinemus? quando bonum, ſobrium, ſanctum Epicurum & verum Naturæ myſtam Philoſophorum Scholæ agnoſcent? Tu facies,

quod

quod curis ſolutior aliquando deſtinaueram, & à tanto nomine infamiam propulſando κυρίας nobis δόξας vindicabis. E tam vaſtis ſolidiſſimæ doctrinæ voluminibus quantilla fragmenta reliqua ſunt. Ille πολυγραφώτατος, & qui librorum multitudine Scriptores omnes vicit tanquam iners & otioſus exſibilatur. Recenſe, qui ſuperſunt, titulos, & ſtuporem iniicies; adde ac mone, nihil de alieno ſumptum, & erubeſcet ætas noſtra ſcriptitare; quæ cùm Epicurum non habeat, plures tamen Chryſippos dedit, non authores librorum, ſed, vt iocosè dicam, aratores. Quis ſuo ingenio famam quærit? aut ad libri laudem putat elegantiam pertinere? In pretio moles eſt, in mole pretium eſt, & quomodocumque ſtructam magnitudinem non mente, ſed oculis æſtimamus. Itaque vaſta omnes ſcribunt, pauci ſua: colligunt omnes, totamque ſtudiorum famam ſolo labore definiunt: docti ſcilicet, ſi nihil ingenij, nihil acrimoniæ adferant. Alius omnino Epicurus fuit, totus ſuus, qui nec opinioni, nec fortunæ ſeruire didicerat, animo complexus, quidquid ſcire homo poſſet, aut quidquid ad felicitatem ingenij faceret. Monumenta eius & opera, quemadmodum infinita ferant, ita optima; infelicia tamen, quia in malas & iniquas manus inciderunt. Sectatores accuſo; ab his mutatâ, imò corruptâ doctrinâ, Clariſſimi induſtria Authoris obſcurari cœpit. Cùm in pleroſque deinde veteris ſapientiæ Myſtas noui Philoſophi inſurgerent, in Epicurum acrior tempeſtas eiecta eſt. Vir innocentiſſimus totam hominum voluptariorum, qui ſecuti, infamiam ſuſtinuit. Frontem cogita, & in hunc omnes riuorum ſordes redundaſſe. Sic igitur poſtquam in odium conſpurcata doctrina venit, mirum non eſt, libros aboletos eſſe. Nunc vt aliquid tandem remedij ac ſolatij ſit, non ſinet diutiùs Epicurum eruditio tua iacere. Porticus reſtituta eſt: quidni & Horti honorem ſuum capiant? Hic ambulare, hic ſapientiæ fructus decerpere ſuaue erit. Ne quid cedamus Stoicorum rigori, in aqua & pulte licebit voluptatem inuenire. Seneca nonne teſtatur? *Sancta* ait *Epicurum & recta præcipere, &, ſi propiùs acceſſeris, triſtia?* Quomodo? *Voluptas enim illa ad paruum & exile reuocatur; & quā nos virtuti legem dicimus, eam ille voluptati.* Reliqua in Como meo (quæ deliciæ tuæ ſunt) expreſſi. Sed imago ipſa, quam dedi, nonne loquitur? Sicca ſeuera, triſtis eſt ſapientiæ manu formata. Pures ab ipſis labiorum lineis, aurea illa verba venire Σπουδαίως ζῆν ἀεὶ prorsùs repræſentari, quemadmodum Lucianus in Pſeudomante eum deſcribit, ἀνδρὸς ὡς ἀληθῶς ἱεροῦ, καὶ θεσπεσίου τὴν φύσιν, καὶ μόνου μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνωκότος, καὶ παραδεδωκότος. Quid attinet plura? Rectè, tu quidem in loco Laërtij χαίρειν καὶ σπουδαίως coniungis; tanquam meum mihi ſcitum vindices. Notandum hîc tamen, quod Lucianus [illegible] πλείστας ſcribit *Epicurum in Epiſtolis* σπουδαιοτέρας *ſolitam in ipſo ſtatim initio* τὸ ὑγιαίνειν *exarare præterea illud* φίλων τε ἰδίᾳ σπουδῆς, neglectâ Caſauboni opinione, ingenioſè & verè in φίλων τε ἰδίᾳ σπουδῆς, neglecta Caſauboni opinione. Ingenioſe & verè in φίλον τὸ ἴδιον commutaſti. Non poterat enim voluptatis Magiſter ab amicitia alienus eſſe, qui & in his ſacris vtilitatem laudat. Poteſt interim Epicurus meritò eos reprehendere, *qui* ſcribente Senecâ Epiſtolâ IX. *dicunt ſapientem ſe ipſo eſſe contentum, & propter hoc Amico non indigere.* Quinam? Stoici. Et horum tamen decretum iſtud: *Ita ſapiens ſe contentus eſt, non vt velit eſſe ſine amico, ſed vt poſſit.* Hac ratione Epicurus Amicum eligit, non vt putet ſe ſine eo viuere non poſſe, ſed velit ac poſſit cum eo ſuauiùs. Quia de Amicis, rectè etiam de Diſcipulis. Et quis non in ſententiam tuam libens eat? quis non, vt Metrodorum Lampſacenum habeamus, Ἀθηναίου καὶ Σάνδην nomina; non nomina, expuncta eſſe velit? Omnino verisimile eſt Athenæum & Suidam in margine citatos fuiſſe, ac deinde in textum irrepſiſſe, ſed è Suida natum eſſe Sandem. Timocratem tamen non temerè loco ſuo pellam: quem Metrodori fratrem fuiſſe mox Laërtius indicat, & inter ἐλλογίμους recenſet. Poſſis igitur, hîc fortaſſis legere: Μαθητὰς δὲ ἔσχε πολλοὺς μὲν, σφόδρα δὲ ἐλλογίμους, Τιμοκράτην, καὶ Μητρόδωρον Λαμψακηνόν. Sed nihil ſtatuo, teque iubeo iudicio exactiſſimo tuo vti, cui Docti omnes acquieſcent. Nunc vt magis etiam te excitem, nouáque teſſera beneuolentiam meam teſter, has *Adriani Iuny* in vitam Epicuri, à Laërtio ſcriptam, notas quas celeberrimæ eruditionis Vir *Ianus Rutgerſius* ad me nuper miſit, adiungo. Vale, & quod agis age. Epicuri imaginem his ſententiis, ſi me amas, orna: ſuperiori parte Σπουδαίως ζῆν ἀεὶ, Seneca Epiſtola XXI. *Eò libentiùs Epicuri egregia dicta commemoro, vt iſtis qui ad illa confugiunt, probem, quodcumque ierint,* Honeſtè eſſe viuendum. Inferiori verò Epicuri dictum apud Senecam, Epiſtola XXV. *Sic fac omnia tanquam ſpectet Epicurus.* Et Epiſtola XI. *Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper antè oculos habendus, vt ſic tanquam illo ſpectante viuamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus.* Iterùm Vale, & Clariſſimum *Rigaltium* meo nomine complectere ad quem mox *Hiſtoriam meam inſubricam, ſiue irruptiones Barbarorum in Italiam* miſſurus ſum. Louanij, in Arce. Nonis Nouembris 1636.

Præclaro Viro Domino PETRO GASSENDO *Amico ſingulari,*

IAC. GOLIVS S. P. D.

COndonabis ſpero, Perhumane GASSENDE, ſinceri amici moram, non à culpa natam, ſed boni animi religione potiùs. Videar quidem meritò officio litterario, atque promiſſis defuiſſe: ſed hiſce non ſolutis putaui illud præſtari non poſſe. Accedebat recens quoque Orientis memoria, vbi vix honeſtum eſt adire amicum

cum ſine munere ; ipſeque tu proprio exemplo ritum hunc commendâras magis. Quod autem promiſi, quodque nunc mitto, inferius certè eſt meritis tuis ; non enim Elenchum ſed (quod mei iuris eſt) librorum iſtorum vſum & fructum debeo ſingulari amico, & exopto ſoletti adeò Viro. Ideóque magis dolebam nequidem leuidenſe illud licere mihi, prohibente ſcilicet decoris publici lege. Quia enim ſupellex illa Academiæ comparata erat: videbatur prima eius inſpectio deberi Academiæ moderatoribus, qui liberaliter impenſas feciſſent. Ei autem rei vacare illos nuperrimè demùm ſinit Reipublicæ cura. Quamobrem hoc, quidquid eſt, æqui bonique conſulas rogo : facturus ſcilicet aliàs, vt quotieſcumque tibi gratificari queam, ſedulum me & ſtudioſum tui experiaris. Nam amicitiæ à te mihi oblatæ precium virtus, atque doctrina tua effecerunt maximum. De Apollonij Pergæi Elementis Conicis & Ariſtotelis libris cognoſces ex Catalogo. De Epicuro verò hactenus vix quidquam mihi apud Arabas occurrit. Doctiſſimi *Hardyæi* literas, quarum in tuis meminiſti, nullas vidi; nihilo tamen minùs me deuinctum illi pro beneuolentia profiteor ; multúmque etiam obſtrictum tibi, quod tuos amicos, meos quoque eſſe velis. At parce quæſo (mi GASSANDE) tenuibus rebus meis, ne ſupprimantur ipſæ commendationis tuæ pondere, nempe quam ſuſtinere nequeam. Satis beaueris me, ſi me amare pergas. Vale. Hagæ Comitanæ VIII. Kalendas Ianuarij 1630.

Clariſsimo Doctiſſimoque Viro D. PETRO GASSENDO S.

CLariſſime & Eruditiſſime Vir,

Etſi humanitas tua, & eruditio multiplex, ac profunda, qua mihi, ſed fulguris inſtar (protinùs enim diſparuiſti) mentis oculos olim perſtrinxerunt, magnum iniecerant deſiderium amicitiæ tuæ ; eam tamen hactenùs prohibitus ſum obſequiis meis ambire, aut inceptam fouere. Curam ſingularem adhibueram, vt eruditionis tuæ ſpecimen, non minùs Mundo illuceſceret, quàm Romanis Phænomenon illud illuſtre : ſed cùm ſæpiſſimè fruſtrà eâ de cauſa Typographum adiiſſem, cui ob occupationes denſiſſimas, à ſocietate indita, tum incumbentes nihil otij planè ſupererat, tandem ſuffuratus eſt, vel potiùs ſe obtulit nonnihil otij ad id præſtandum ; ſed eo ipſo tempore mihi ab vrbe diſcedendum fuit, coactuſque ſum vicariâ alterius operâ curare ne quid vitij editio haberet : ac licet ad eam rem delegeram amicum fidelem nec indoctum, facilè tamen reuerſus didici multùm intereſſe tua-ne ipſe, an alius curet. Hoc fuit primum optimæ meæ ad tibi obſequendum voluntatis impedimentum. Poſtmodum cùm exemplaria mittenda eſſent, nouæ vocationis occupationibus obrutus ne epiſtolium quidem adiungere licuit. Nunc poſtulas tibi duodecim exemplaria. Et hîc rurſum nonnihil obſtaculi. Natalitiis feriis Amſtelodamum me receperam ; (iam enim Leydæ dego) ipſo die quo literas ad me tua cauſa dabat Clariſſimus Dominus Riuetus, Lugdunum reuertebar vbi demùm certior hac de te fiebam. Nunc cogor tertiò per alium curare, quod per me curatum velles. Verùm nihil intereſt dummodo rectè id curetur ; nec propterea moram longiorem trahet hæc res, quia eo ipſo die hæc ad te mittentur ab alio, quo ipſe miſſurus fuiſſem ſi Amſtelodami fuiſſem. Æqui itaque bonique conſule hanc qualemcumque meam operam, ſpero fore, vt illuſtrior ac liberior detur occaſio præſertim ſub Veris initium tibi teſtatam faciendi obſeruantiam, quâ virtutes tuas, & eruditionem ſummam proſequor. Tantiſper inducias mihi concede, quia ita poſtulat grauiſſima trium adoleſcentum pædagogia, quæ initio totum me occupat. Eam eo tempore oblatam quo adhuc pendebat Profeſſionis Philoſophicæ negotium prætuli ſpei quàm alioqui ſummam, imò certam fecerant ampliſſimi Academiæ Curatores, & plærorumque ac præcipuorum Profeſſorum fauor ac beneuola in me propenſio. Cauſam quæris ? Multas aliàs conditiones pro ſpe illa profeſſionis, & lautas quidem reieceram ; tandem cùm nimiùm protraheretur negotium veritus ne ſi & hanc reiicerem, fortè (quæ eſt rerum & voluntatum humanarum inconſtantia) omni conditione breui deſtitutus conſpicerer, præſentem futuræ prætuli ; cùm præſertim multò lautior eſſet profeſſione, & parentes libenter ſe mihi obſtrinxerint ad ſuppeditandos annuos ad vitam reditus ſufficientes ad honeſtè viuendum, quàm non ampliùs vtentur operâ mea ad inſtitutionem liberorum ſuorum. Quoniam iudicio tuo & prudentiæ plurimùm tribuo, optarem ex te intelligere quid horum trium magis faciat ad ſtudiorum promotionem, & ex quo vberior fructus ſperari debeat : Præſter-ne pueros Latinæ & Græcæ linguæ vtcumque peritos multa legere, an potiùs multa diſcere, an denique multa ſcribere ; quo vltimo exercitia thematum intelligo. Nolim tamen meâ cauſâ interpellari grauiores tuas occupationes, ſi hæ id minùs patiantur. Accedit & alterum quod alterius cauſâ te rogatum velim ; Typographi illius filius, qui hoc Phænomenon edidit, Pictoriæ artis excolendæ cauſâ Pariſios ſe recepit ; optaret tuâ commendatione acceſſum habere ad Magnatum ædes, quo liceret ipſi illuſtriores aliquot picturas exprimere. Si non id præter morem, & decorum, promoue quæſo laudabiles iuuenis conatus & paternæ cauſâ, qui Geographus celeberrimus, & meâ, quando obnixè rogauit vt apud te eo nomine intercedere dignarer. Imprimis verò peto beneuolentiæ in me tuæ continuationem. Habebis viciſſim tui cultorem

humillimum ac obſeruantiſſimum Henricum Reneri. Lugduni Batauorum 6. Ianuarij 1630.

Præclaro & Reuerendo Viro Domino PETRO GASSENDO *Theologo & Philoſopho Doctiſſimo nunc agenti Lutetiæ Pariſiorum,*

IAC. GOLIVS S.

Nolo ominoſam eſſe charo huic & egregio iuuenum pari culpæ apud te mentionem. Ideóque rogo nunc mihi liceat veniam ſilentio ſilendo impetrare. Quid enim indignanti amico amicos commendem, quod tamen vt velim facere, iubet ipſorum virtus & doctrina, ipſumque VValæi & Thyſij nomen, mihi & Academiæ noſtræ charum & venerabile; vt verò facere audeam, ſuadet humanitas tua: vt pote quam eſſe tantam ſcio, vt ſperem eo ipſo me in gratiam rediturum, quod illi materiam offero; dignam præſertim, vt quidem ego arbitror. Neque enim in humanis rebus quidquam præſtantius eſſe, aut amabilius cenſes, integritate vitæ, ac modeſtæ ſapientiæ ſtudio. Sed cùm hæc in te ipſo excellant maximè, rectius de iis ipſe arbitraberis. VValæi filius Æſculapio, alter Themidi nomen dedit; & honores inde vterque ſuos publicè cum laude adeptus. Nunc autem veſtras Athenas petunt Lycæorum Reginam, vt ibi exemplis & doctrinâ animam augeant. Quò tu in primis eos potes deducere, & in Labyrintho porrigere Ariadneum filum. Hoc & meo & illorum nomine expeto, vt laudabilis voti compotes, prædicent quantum amicum habeam. Sed quoties huius ego amici recordor, tantum non me mei pudet, quod puſilla adeò, quæ ipſe petit, ac ne mutuum quidem hactenus præſtiterim. Hìc quidem apud nos deſiderabatur æquè Raphelingi Dictionarium quàm ibi apud vos. At excuſatum & reſponſum oportuit; & ad nobile adeò ſtudioſæ peregrinationis inſtitutum, conſilia ſaltem aliqua & ſubſidia conferri. Fateor, ſed quoque teſtor me voluiſſe ſeriò, neque amoris diminuti fuiſſe culpam; quin potiùs ne nimio impeditum non præſtitiſſe, quod debebam; vt, cùm ſatisfacere mihi non poſſem, niſi pro re ipſa abundè tibi ſatisfacerem, haud quicquam effecerim. Plurima enim erant, quorum te participem memorémque optabam, quò ea, quæ ſimili itinere, à me aut neglecta, aut fruſtrà ſuperata fuerant, amico contingerent. Cùm verò te in procinctu verſari intelligerem, hunc mihi præſcribebam modum, vt eadem illa, Conſtantinopolim tibi ingreſſo, auſpicatiùs offerrem. At nunc, poſtquam in natali regno animum ſedemque rurſus firmaſſe videris, de conſilij mutatione & priuatis tuis publiciſque ſtudiis certior à te fieri aueo. Ego petitione Lexici à te magis incitatus fui, vt tibi & aliis, eiuſmodi ſtudio, & labore, licet in glorio conſultum irem. Eadem adhuc ſtat ſententia, & quamcumque poſſum operam nauo vt ad recludenda Arabum ſcrinia, quoad potero, clauem impertiam. Idque facilius futurum ſpero, redditâ lexici mei copiâ, quod Venetiis amiſſum, poſtliminio repertum, iam ferè ad me rediit; neque longè abeſſe poteſt. Vitæ quoque rationem, Deo duce, notam & quietiorem inij, vt reſectis ſuperuacuis, inanibuſque curis maioribus: quas Reipublicæ literariæ me debere puto, commodiùs defungar. At hac de re cæteriſque plura addere non ſinit præſens occaſio, quàm ſeriò arripui. Votis pro rerum tuarum incolumitate, literas ſeu lituram potiùs abſoluam, ſedulaque petitione, vt me eo amicitiæ loco, quo habere ſoles, ſerues, vel denuò recipias. Amicorum omnium quos perperiſti mihi memoriam reuerenter colo; iis meo nomine ſalutem dicas plurimam, meamque in eos obſeruantiam teſteris, etiam atque etiam rogo, ipſam aliàs propriis verbis, vel, ſi poſſim, factis probaturus. Vale Ianuarij 1630.

Doctiſſimo Viro D. PETRO GASSENDO S. *Theologiæ Doctori, & Cathedralis Dinienſis Eccleſiæ Canonico Theologo*, S.

Nudius-tertiùs cùm iam veſperi accubuiſſem, & variis hinc & inde repetitis cogitationibus, ſicut mihi moris eſt, ſomno tacitus obrepenti moras nectere; venit mihi in mentem eorum omnium de quibus ſub Aurora te conueneram, & illius Operis maximè de vita & doctrina Epicuri, cuius te idoneum ſponſorem & locupletem debitorem iam pridem conſtituiſti. Atque, adeò me oblectauit tum ſuſcepti iſtius negotij dignitas & præſtantia, tum etiam Scriptorum quæ iam apud te circa illud parata ſunt varietas & copià, vt ex iniectis tam præclaro conatui neſcio quibus remoris, & defunctoriis in tam præclaro opere cudendo lucubrationibus tuis, in mœrorem certè grauiſſimum, atque ex eo paulò poſt in ſomnum etiam fuerim delapſus; ſed quæ me vigilantem exercuerat, eadem me dormientem & placidâ quiete compoſitum non deſeruit nouiſſima de tuis ſtudiis cogitatio. Atque ipſe quidem Epicurus vultu hilaris, veſte nitidus, geſtu decorus viſus eſt mihi per vtramque Germaniam ſuperiorem videlicet & inferiorem, citato ac veluti Grallatorio paſſu ambulare, & mox Baſileæ, Argentorati, Ingoſtadij, Lipſiæ; Francofurti. Paulò poſt verò Duaci, Franckeræ, Lugduni Batauorum atque aliis paſſim vrbibus & Academiis Philoſophemata ſua luculenter explicare. Dogmata ſtabilire, & Symbolum illud quod anteà Democriti fuiſſe accepimus, ἓν καὶ μηδὲν ἐστὶ τὰ πάντα magna animi contentione in doctorum circulis & aſſerere & efferre; ſubinde

verò

verò aliarum rerum de quibus pariter interdiù cogitaueram, diuerſæ ſpecies & nihil quicquam cum Epicuro commercij habentes ſe ſe obtulerunt, ex quibus & laudabilem corporis mei temperiem, & mentem à craſſis ciborum vaporibus liberam, qualem-ve abſtemiorum eſſe conuenit ſine pondere ludentem, & veritatem inſuper iſtorum verſuum, qui inter Petronij reliquias à Criticis referuntur deprehendi,

Somnia quæ mentes ludunt volitantibus umbris
Non delubra Deûm nec ab æthere Numina mittunt
Sed ſibi quiſque facit.

Tu verò an vlteriùs [illegible] debeas aut [illegible] agere equidem non arbitror, illis potiùs animum aduerte, quæ hac ſomnij occaſione commotus familiariter ad te decreui conſcribere; quo meis verbis quaſi pedamentis quibuſdam fluctuantes, circa Epicuri tui elaborationem cogitationes componas mentemque fulcias, & in ſumma temporis penuria, & intercapedine tanti tamque nobilis & operoſi conatûs finem & portum faciliùs aſſequare. Sed papæ, inquies, nouum morem & penitùs inſolentem! Vt qui viua voce & præſenti colloquio amicum iuuare & monere poteſt, hunc potiùs amet ex ſcripto conuenire, atque etiam epiſtola præeunte de rebus grauiſſimis affari, quem aliàs non infrequenter gerris ſiculis & inanibus nugis patienti aure detinuerit, & ad nauſeam vſque præſens exercuerit. At iſthuc te volo, Perdocte GASSENDE téque Cenſorem non recuſo moris iſtius innouati, non quidem in rebus triuialibus & ſermonibus flocci-faciendis, ſed in iſtis de quibus Auguſtus Imperator nunquam locutus eſt, ne quidem cum vxore ſua Liuia niſi ex libello, atque meditatâ & compoſitâ oratione, quamvis vt notat Suetonius cap. 4. non deficeret adhibita extemporali facultate. Quo magis æquum eſt mihi qui harum neutra dicendi ratione valeo, vtriuſque vſum libenter concedi vt qua voce, qua manu, præſens & abſens amicorum negotia promoueam, & ea præſertim vrgeam, quæ abſque maximo illorum & publici boni diſpendio remiſſius aut indiligentius tractari non poſſunt. Deinde verò quod ſummi Oratores & Poëtæ contendunt, illud etiam veriſſimum eſſe ſtatuo, nimirùm ea longè ſegnius animos irritare quæ per aures demittuntur; quàm quæ fidelibus oculis patent ipſiſque quod in Epiſtolis præſertim vſu venit, non ſemel exponuntur. Vt igitur memoriam eorum de quibus in præſentia tecum agere conſtitui, inde vſque repetam, vnde & tu auocamenta illa quæ te verè ab Epicuro auocarunt repetere conſueuiſti. Cùm ſuperiori æſtate vindemiales ferias procul vrbe tranſigerem, & Romanorum more nonis tantum diebus, non res vrbanas ſed amicos in vrbe degentes reuiſerem; ſolebam etiam te in alto illo & tranquillo ſeceſſu conuenire, vbi exſculpendo & bene dedolando Epicuro, cæteris curis & negotiis ſolutus præclarè & placidè incumbebas geſtiebamque vehementer huic labori

totum te addixiſſe, ex quo maxima nomini tuo gloria & incredunda, vt cùm Antiquariis loquar, Reipublicæ literariæ vtilitas prorſus eſſet redditura. Sed neſcio quo caſu interim factum eſt, vt illuſtriſſimus Comes, & cunctis naturæ ac fortunæ bonis impensè cumulatus & exornatus D. de Marcheuille, cui tua ſingularis virtus & eruditio iampridem innotuerat, ex quo Regis noſtri Chriſtianiſſimi apud Turcarum Imperatorem Orator eſt deſignatus te etiam voluerit,

——— Habere ſuorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere Rheda Horat. ſatir. 6. lib. 1.
Vellet iter faciens & cui concredere curas.

Atque vt me primum de hac re & ſuſcepta in Thraciam & Biſantium peregrinatione certiorem eſſe voluiſti. Cœpi continuo mihi gaudere, & tibi vehementer gratulari, quod ea demum ſe ſe obtulerit occaſio bene merendi de literis & inſignes progreſſus faciendi, in rebus Aſtronomicis, quarum te callentiſſimum eſſe ſatis ſuperque teſtantur inſignes illæ, quæ nuper cum tua Epiſtolâ pro Reuerendo P. Marino Marſennio prodiere Obſeruationes, atque etiam communis & vulgaris de tuis ſtudiis opinio, quæ te parem cum peritioribus noſtri ſæculi Aſtronomis nec immeritò quidem componit; ac proinde ſpem certè nec vanam nec mediocrem animo meo concepi, quòd vbi ſemel Alexandriæ in Ægypto conſtiteris, & magno illo Gnomone Mathematico, quem vt ampliſſimum & omni arte, ſtudio ac induſtria elaboratiſſimum haberes, nullis ſumptibus peperciſti, cæleſtes motus obſeruaueris; talia profectò de illorum natura retegantur, quæ non minimum illuſtrandæ Ptolemæi Alexandrini doctrinæ conducant, nomenque tuum cum egregia virtutis & eruditionis commendatione, in omnem ætatem poſteram tranſmittant. Et verò cùm accuratiſſimam ipſius Vrbis Conſtantinopoleos totiuſque Boſphori Thracici Topographiam ab eruditiſſimo Viro Petro Gillio; Incolarum autem mores & ritus à Buſbequio; Plantarum naturam à Proſpero Alpino, varias denique animalium quæ illic degunt, figuras & proprietates à Petro Bellono Pariſienſi Medicò acceperimus, illud tantùm cumulatæ felicitati ſupereſſe videtur. Vt perſpecta & explorata ſoli ipſius natura, in eius Cælum irrumpas, & ex Alexandrina ſpecula totius naturæ cæleſtis ingenium, ac deſcriptionem experimentorum & obſeruationum fide confirmatam literis conſignes; eóque diligentiùs & pertinaciùs huic vni negotio tibi incumbendum eſſe exiſtimes, quo iam inde à Ptolemei temporibus rariores extitere, qui tam propenſum in publica commoda Mœcenatem nacti fuerint; atque adhuc rariores futuri ſunt qui vel ſub optimi nec non fauentiſſimi Mæcenatis præſidio, illud ipſum tam peritè ac luculenter, quemadmodum tu ipſe, præſtare poſſint. Quamobrem vrgebam ſupra modum, ne tibi aut amicorum tuorum flagrantibus votis hac in parte

non obſequereris, ne-ve plebeias & humiles animas, quæ domi reſident, & affixæ ſunt ſuæ terræ, ſed diuiniores illas imitareris, quæ Cælorum inſtar perpetuo motu gaudent, & faciunt nunquam quieſcendo vt cætera omnia placidè ſemper conquieſcant. Verum & illud præterea ſi rectè memineris, addebam atque etiam vehementer commonebam, ne dum Thraces & Græcos & ignotum Orbem cogitas, familiaris tui Epicuri obliuiſcereris, ne-ve ipſum ſineres tanquam Cæſarianum Aiacem in ſpongiam incumbere, vel cum blattis & araneis luctari, aut denique, ſi non extinctum, at ſaltem ſopitum & veluti ſitu ac puluere ſepultum diutiùs obdormiſcere. Laborem hunc eo perductum eſſe vnde nullo vel certè quàm minimo negotio abſolui poſſit, extremos tantum ductus & vltimos colores ei ſupereſſe, quibus toti figuræ decor & venuſtas concilietur, neque temporis anguſtias adeò premere, quin ſi laborem tuum partiri velles, & ſuum Epicuro peculiariter aſſignare, non hunc ipſum ſenſim abſolueres, & ante Kalendas Octob. quæ tibi ſupremum in vrbe tempus eſſe debeant, omnibus numeris perfectum amicis tuis, aut præſtolantibus illum Thypographis relinquere poſſes, atque tunc temporis,

ἣ δὲ ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

Tibi verò non item, ſed partim nihil agendo, vt inquit Seneca, partim etiam aliud agendo. Illud tandem conſecutus es vt hoc totum rei bene gerendæ tempus tibi incaſſum effluxerit, quod ſi prout ipſe ſapienter conſtitueras grauioribus ſtudiis deſtinare voluiſſes ſufficientiſſimum erat ad illud omne quod de Epicuro in te receptiſti, feliciter adimplendum. At neſcio quomodo altius quàm conueniat ſenſim prouehor, & dum Epicuri cauſam ego tuam deſerere videor, quam verbis ſeuerioribus & tibi forſan ingratis eleuare contendo; verùm tam ardens eſt meus in te amor ſingularis, vt facem propemodum ſuccenderit, quam tibi velut in præſidio ad ſuſceptum iter promptius emetiendum conſtitueram. Et ſi tecum paulò liberiùs ac vehementiùs ceſſationem tuam expoſtulaui, id eo certè factum eſt quod æquum ſemper eſſe duxi, vt qui amicorum tuorum beneuolentiam ex libertate, qua tecum vtuntur, dimetiri conſueueris, mea præſertim quæ non niſi ex vehementiſſimo affectu procedit, nuſquam offendare. Quicquid ſit arbitrabor ſemper me rem laude etiam dignam feciſſe, qui non poſſum in vllam aliam incidere opinionem, niſi in eam, in qua ſcilicet tua de te tibi ſuadere videar quod piè facere non poſſum, tu autem mi ſuauiſſime GASSENDE, ſic hæc accipies vt ſiue probabuntur tibi, ſiue quod abſit non probabuntur, ab optimo certè animo ac deditiſſimo tibi & cogitata & ſcripta eſſe iudices. Enim-verò vt qui me Cenſorem & quidem acerrimum ſatis exhibui, Conſultoris iterùm partes ſuſtineam, cùm ex Medicinæ præſcriptis, non tantum ille fœtus vitales exiſtant qui VII. ſed etiam qui IX. & X. menſe in lucem erumpunt, non eſt adhuc quod Epicuro tuo proſpero ſucceſſu deſperes, cui videlicet poteris vel extrema prorogationis iſtius lege conuenienter opitulari. Etſi perfectæ eius elaborationi atque excluſioni legitimæ, præfinita hæc à Medicis tempora nondum ſufficiunt. Iuriſconſultorum tamen decreta ſubuenient, qui non adeò ſtrictè tempus naſcendi definiunt. Sed vide quæſo ne ruſſus in eundem ſcopulum impingas, & caueas ſedulò ab iſtis duobus quaſi retinaculis, quæ ſola fecere, vt nihil omninò à tribus aut quatuor proximè elapſis menſibus, circa Epicurum tuum feceris. Illa verò imprimis eſſe exiſtimo, quod nobiliſſimus Orator, qui te ſibi Comitem adiunxit, de diſceſſu ſuo fermè ſemper cogitet, Domeſticis conſcribat, ſarcinas & omnis generis impedimenta componat. Triremes conducat, miſſionem denique ac abeundi licentiam de die in diem expectet, ſæpiùs etiam petat & impenſius efflagitet. Vnde eſt quod tibi inter eiuſmodi temporis anguſtias luctanti coërcitóque, ſatiùs fore arbitraris nihil noui in Epicuro tuo tentare vtpote quem nonniſi,

Multa dies variuſque labor mutabilis æui

poteſt in melius referre. Sed potiùs quicquid erit iſtius temporis incerti, interrupti, intercepti, vberiori linguæ Græcæ, cognitioni ac neſcio quibus aliis minoris momenti negotiis, illud totum impendere. Ego verò contrarium quidem cenſeo, & cùm non minora ſint quibus nos demereri poteſt Epicurus quàm Ptolemæus, vtrique ex æquo tibi incumbendum eſſe exiſtimo. Hoc autem facies, ſi quemadmodum quando eris Alexandriæ totum te detinebit Ptolemæus; ita nunc cùm Lutetiæ degas totum te ſibi habeat Epicurus, quod certè rationi conuenientiſſimum eſſe faxo ſtatim vt intelligas. Ille ſiquidem nihil aliud à te requirit quàm quod facili negotio potes illi & Alexandriæ & vbique Gentium commodare, acutam videlicet oculorũ aciem, Aſtrolabio, Tubo Galilei, aut Gnomone aliquo diligenter adductam & obfirmatam. Hic verò ingentes & inſtructiſſimas poſtulat Bibliothecas, auctores omnis generis, excuſos & manuſcriptos codices, & doctorum Virorum colloquia, quæ tu fruſtrà alibi quàm Pariſiis conquiras, & ne quidem tota Græcia, Ægypto, Aſia, vel Africa poſſis reperire. Quod ſi in reditum tuum hoc opus differendum & remittendum eſſe cenſeas. Næ tu parum aduertis ad inſignem illam Cæli & ſoli mutationem, ad maris vortices, piratas, tempeſtates, ad efferam & crudelem peſtem Biſantio & toti pene Græciæ familiarem, ad victum inſolentem, mores ignotos, morbos communes, ſporadicos, ad latrones, ſiccarios, graſſatores, & mille alia diſcrimina, mille pericula, à quibus non ſolùm tibi & Epicuro, ſed inſuper amicis tuis vtriuſque veſtrum æquè ſollicitis, continuò timendum erit. Nam illud meo quidem iudicio de peregrinantibus potiſſimum efferri debebat quod de ſingulis Hominibus dixit Seneca,

Nemo tam Diuos habuit fauentes
Craſtinum vt poſſet ſibi polliceri.

Deinde verò vt hæc omnia nulla ſint & nauci floccique facienda, at innumeræ ſpecies

&

& nouæ cogitationes, quas diuturna mentis circa Philoſophiam Epicuream agitatione concepiſti & fideli memoriæ cuſtodiendas tradidiſti, intra ſexennium (qui legationis Conſtantinopolitanæ communis terminus eſt, prorsùs euaneſcent, Amici tui aliò commigrabunt, libri diſtrahentur, & noua omnia tibique inuiſa, inaudita poſt reditum forſan apparebunt. Nolim tamen exiſtimes iſthæc omnia, quæ tibi liberiùs examinanda propono, velut quoddam Attalantæ pomum iniici, quo futuræ nauigationis tuæ curſum ſiſtam, aut quemadmodum propola, qui ficus diuendebat coram Craſſo in Parthos exercitum ducente, Cauneas occlamem; tantum enim abeſt, vt etiam iſtius peregrinationis primum auctorem ac laudatorem ſemper habueris. Sed hoc tantum contendo, vt interim dum Magnates illi, quos fortunæ calculus rerum noſtrarum gubernaculis admouit Clariſſimo Oratori & Patrono tuo D. de Marcheuille dies continuo protrahunt & ſubinde moras innectunt prudenter caueas ne tibi ſimiliter & Epicuro ipſæ moræ innectantur, & cum iam inſtituta ratione promouendi, tempus ſimul excidat. Sanè licet aliorùm exempla non ſuppeterent, meum certè tibi deeſſe non poteſt, quo in iſtis cautior euadas, cùm non ſemel propria experientia didicerim, nihil vnquam de Legatorum diſceſſu ſtatui debere niſi vbi in viam cum toto comitatu ſe dederint, propter crebras comperendinationes, quibus ita plerumque torqueri & diuexari ſolent, vt nulla alia re magis. Hoc verò fruſtrà apud te ſtatues, niſi eadem animi libertate & conſtantia, leuiores alias occupationes, & Græcos illos præſertim valere iubeas, qui te phaleris & grammaticationibus ſuis impalleſcentem tandiu detinuere, quaſi verò egregiam laudem & ſpolia ampla referre poſſis ex intellecto Ariſtophanis Pluto, aut diſclupeata ac euiſerata non ſine Tzetzis aut alterius ductoris ope Lycophronis Caſſandra. Hoc eſt profectò ne quid moleſtius dicam, non rectè philoſophari, & præſenti grauiſſimoque Literatorum fato prorſus impediri, ne cuius nunc Hominis perſonam ſuſtineas, per te ipſum poſſis cognoſcere: ita vt etiam monitoribus egeas & iſtius linguæ intemperantiâ laborare deprehendaris: cùm tamen vel mediocris eius cognitio ſatis idonea viſa ſemper fuerit magnis Viris ad principatum in ſua quemque facultate obtinendum & retinendum. Sanè & D.Thomas, & Niphus, & Pomponatius quid in Philoſophia abſque illius auxilio non præſtitere? Quid item in Mathematicis Peurbachius, Tycho, Copernicus eiuſdem præſidio fermè deſtituti non effecere? Sed vin' tu Petronianam de nouo iſto eruditionis faſtu parodiam patienter ferre? Nuper certè ventoſa iſthæc & enormis Græcitas Gallias & vniuerſam fermè Europam ex Aſia cõmigrauit animoſque Iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam Sidere afflauit. Semelque corrupta Philoſophiæ, & altiorum diſciplinarum regula ſtetit & obmutuit, quis poſtea ad ſummam Alberti? quis Regiomontani ad famam proceſſit? ac ne libellus quidem ſani coloris enituit, ſed omnia quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt vſque ad ſenectutem caneſcere. Verùm audio quid ſtatim obganniant heſterni illi & nuperi Helleniſtæ, nimirùm quod eiuſmodi Philoſophi & Mathematici opera ſua longè doctiora, & auguſtiora reddidiſſent ſi ab illis auctoribus & libris adiuti fuiſſent, à quibus conſtat eos propter linguæ iſtius ignorationem perpetuò abſtinuiſſe, & ſanè in eorum ſententiam deſcendo, modò hanc litem & conteſtationem moueant de mediocri tantùm in hac lingua exercitatione, quam vt in omnibus laudo, ſic in te potiſſimum magni-facio, atque vtinam iſta contentus, quæ tibi viam facilem reſerat, & iter planum expedit, ad optimos quoſque tum Hiſtoricos cùm Oratores & Philoſophos inoffensè perluſtrandos & euoluendos, vlterioris in ea progreſſus curam Humaniorum literarum Profeſſoribus καὶ τῶν κριτικῶν vt ipſimet loquuntur Coryphæis relinquas, & Cæli tantum ac ſoli curam geras. Quod nunquam aliter meliùs præſtiteris quàm ſi

Dum res, & ætas, & Sororum
Fila trium patiuntur atra,

Horat. ode 3. lib. 3.

totis tuis viribus in Epicurum incumbas. Cuius partim Hominum neglectu, partim etiam longo ſæculorum decurſu, extinctam famam, obliteratam doctrinam, neglecta & malè arrepta dogmata, diſperſos Sectatores, Palabundos auditores. Niſi tu velut alter Æſculapius in integrum poſtliminio reſtituas, & cæleſtis quadam animulæ tuæ particula pleniùs illuſtres, non eſt profectò quod optimus ille & ſapientiſſimus Philoſophus præſtantiorem alterum vindicem rebus ſuis deploratis & omninò conclamatis opem vnquam laturum exiſtimet, aut aliunde ſuam ſalutem, immò reſurrectionem ſperet & expectet. Quare macte virtute & honore Amicorum meorum eruditiſſime, macte & quod magnis auſpiciis cœpiſti, magno animo, & pari cum felicitate, conſtantia, perage, aut enim meus me fallit animus, aut illuceſcet tandem illa dies, qua tu, quod pro tua ſingulari humanitate & beneuolentia literatos omnes inueris non modò eos tibi deuinctos habeas, ſed inſuper tuam doctrinam tibi honorificam fore, & vniuerſo generi humano valde vtilem ac laudabilem magna omnium bonorum gratulatione glorieris. Vale. Dabam Pariſiis die vltima Octobris 1630.

Tuus ex animo GABRIEL MISOCRVCI-ROSEVS *Pariſinus, ſiue* G. NAVDÆVS.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D. PETRO GASSENDO S.

VIr celeberrime mihique perpetuum colende,

Nunquam opportuniùs quicquam obtingere potuit aut tuis poſtremis, aut incluſo libello, adeóque honore & amore, quibus me (vtinam magè meritum) proſequeris, ſi hæc tua vt medicinam afflicti animi

accipiam; nonquam viciſſim quicquam intempeſtiuum magis, ſi vt munera ſpectem, quibus pro magnitudine illuſtre gratitudinis teſtimonium ſummo iure à me debeatur. Sed cùm curæ meæ ſint eiuſmodi, vt & exitum felicem expectent, & chartam refugientes nonniſi in amicorum aures ac ſinum deponi poſſint, ſupprimam, & operam dabo vt forti animo quicquid id eſt concoquam, quam ad rem optarem animi tui virtutes, quæ veluti ſupra nubium Regionem locatæ nec ventis agitantur, ſemper tranquillæ, ſemper ſerenæ; & à rebus humanis exortas curarum nebulas aut non excipiunt, aut diſſipant. Præſens hic animi ſtatus, dum in meliorem ac breuiorem tranſierit, quæſo vt mihi hac vice apud humanitatem tuam ſufficiat ad ampliorum meæ in te gratitudinis argumentorum nonnullam dilationem. Niſi is obſtitiſſet miſiſſem Analyſeos meæ ſpecimen illuſtrius cum adiuncta demonſtratione: etſi enim ea res ſi perſpicaciſſimi ingenij tui aciem, excipere, ac exactiſſimi iudicij cenſuram ſubire debeat, poſtulet arduam mentis intenſionem,& publico vſui deſtinata tantiſper penes inuentorem delireſcere, vel te conſentiente, poſſet; tamen certò tibi deinceps perſuadeas nihil meum eſſe quod non pari iure tuum eſſe velim. Ac ne verba hæc putes, & vſitatam ſæculo ad humanitatem facto formulam; experire fidem meam quacumque in re libuerit. Sed iudicium ſaltem de ſcriptis tuis, at in primis maiori illo quo Philoſophiæ Fluddanæ fundamenta retegis, poſtulabis. Sanè ſi poſtules, ſubterfugio non erit locus. Alioqui nec virium mearum imbecillitas ad tantum faſtigium aſſurgere valet, & genus hoc ſcribendi eiuſmodi eſt, vt ſi tantùm authoris laudes perſequaris, quamuis candidè id præſtes, vix adulationis notam effugias; ſi etiam aliquid carpas, ne adulari videaris; aut inſcitiam tuam prodas, aut frigidam affundas amici feruenti in te amori, cui augendo ſemper potiùs ſtudendum. Quanquam ſi tua ſcripta cenſuræ ſint capacia, eo te candore noui, vt malis eam ab amico proferri, magiſque ob id ipſum ſis eum amaturus. Non poſſum tamen quin tribus lineis exprimam, quæ lecto curſim maiori tuo opere protinùs animum meum perſtrinxerunt. Ingenij tui par cum candore acies, eruditio per omnia rerum & actuum genera ſeſe diffundens, prudentia, animi modeſtia, pacis ſtudium ita in eo relucent, vt cùm in tuo libro lectores Fluddum quærant, te in primis inueniant, deprehenſum ament, reuereantur, imitari cupiant. Sanè dabo operam accuratiori eiuſdem examine, vt non minorem ex virtutibus tuis quàm ex multiplici eruditione fructum reportem. De libello alio geſtante nomen meum in frontiſpicio nihil hac vice dicam, ne ieiunitate epiſtolæ quidquam derogem de magnitudine affectus, quo hoc tuum beneficium proſequor. Hæc ſacra feſtum diem poſtulant, ſolùm id obnixè rogabo, vt, quo maior ad me ex tuo ſplendore gloria redeat, non deneges huic regioni exemplaria, incommodum quod vereparis nullum eſt diſtractis iam pleriſque prioris editionis exemplaribus & alium titulum ac effigiem præferentibus. Reuerendi Patris Merſenni literas, cæteraque quæ iniunxerat diligenter curaui, ſed quia reſponſo annectendus experimentorum meorum Catalogus nonnullaque alia, quæ minùs potui hoc rerum ſtatu conficere proxima opportunitate mittam. Dignaberis cum meo nomine humillima ſalute, me verò tuo & amore & fauore. Lugduni Batauorum 26. Nouembris 1630.

Henricvs Reneri
R. T. Obſeruantiſſimus.

Admodum Reuerendo, Clariſſimóque Viro D. Petro Gassendo *Theologo*, S. P. D.

Reuerende admodum & chariſſime Domine,

Eruditiſſimam Diatriben tuam Epiſtolicam, quæ Fluddanæ Philoſophiæ principia doctiùs ambigo, an elegantiùs refellis, his diebus ad me miſit Chiffletius noſter cum litteris tuis humaniſſimis. Quod quidem minus gratiſſimum mihi fuit, è quo profundam illam πολυμάθειαν tuam, & penetrata à te intima Philoſophiæ arcana perſpexit. Quæ dum lego, vehementer dolui; nobis in tranſcurſu tantùm licuiſſe raram illam omnigenæ eruditionis tuæ penum guſtare.

Felicem Merſennum tuum, qui tam eruditum nactus famæ ſuæ vindicem. Obſeruationes tuas accuratiſſimas de Parheliis Romanis cum Vendelino noſtro communicaui, qui mirificè earum lectione eſt affectus. Quod ad Ciceronis locum ad Atticum ſpectat, de *Patrone*, & *Parietinis* Epicuri manibus & pedibus, in ſententiam tuam concedo. Loca enim illa quæ ex aliis Epiſtoli adducis, planè euincunt legendum vti obſeruaſti. Nec dubito ipſum ſummum Virum Cl. Puteanum, ſi viueret, tibi aſſenſurum, quod de eruditiſſimis eius filiis narras. Ad editionem Marci Aug. quod ſpectat, ex Hiſpania variantes lectiones è manuſcripto Codice expecto, mox illum prælo ſubiecturus. Vale, Eximie & Clariſſime Domine, & quod facis, nos amare perge. Scribebam Antuerpiæ 30. Ianuarij 1631.

Admodum Reuerendæ Dom. Veſtræ,
Obſeruantiſſimus
C. Gevartivs.

Admodum Reuerendo, & Clariſſimo Viro D. Petro Gassendo,

CHRISTOPHORVS SCHEINER, S. P. D.

Gratiſſimæ mihi acciderunt humanitate tua literæ pleniſſimæ, quas mihi excellens Dominus Naudæus vnà cum Opuſculo tuo erudito officioſè tradidit. Quibus cur tam ſerò reſpondeam cauſa fuit, quod nolui coram te vacuus apparere. Speraueram ſemper.

per libellum de Parhelliis iam tum ſemi perfectum abſoluere, tibique eo remittendo ſimul ſatisfacere, ſimul beneficiis à te in me collatis quadantenua reſpondere. Sed quia negotiis aliis ſuper alia ingruentibus impeditus fui, nunc in illorum locum Pantographicen ſubrogo, luci modo per miſſam; cum qua etiam adiungo exemplar Pareliorum anno præterito obſeruatorum eorumque explicatione petitam ſubuecto quanquam ſatis ambigo, horum an eorum Pareliorum quæ anno 1629. obſeruaui, quæque tu Commentariis tuis illuſtraſti, explicationem deſideres; ſed vt vt ſit, quidquid de vno, idem ferè de altero dicatur. Ad ſingula igitur venio Diagramma ad te manu exaratum rectè perlatum eſt, quia Romæ illud typis nunquam commiſi. Iridum Solem proximè ambientium diametri fuere graduum 43. plus minus; remotiorum in impreſſo *O R P*, graduum 95. & 20. min. circiter. Colores vt Iridum Solarium primarum, puniceus vel ruber Soli proximus, reliqui ordine & more ſolito, Omnium iſtorum arcuum craſſitudo ſeu latitudo æqualis & eadem, Solari tamen diametro minor quaſi tertia parte; prout Schemata rectè docent: quanquam inficias non iuerim circulum lacteum horizonti parallelum reliquis arcubus aliquantò fuiſſe latiorem: cuius diameter apparens ſecundùm Solis altitudinem in ſphæra metienda eſt, iuxta rationem circulorum in Sphæra maximis minorum. Parhelia anni 1629. ſatis videntur explicata in tranſmiſſa charta: anni verò 1650. ita ſe habuere: Duo quidem *M* & *N*, ſatis viuacia, altera duo *O* & *P*, minùs vegeta extitere, *M* & *N*, qua parte Solem reſpiciebant rubore purpureo, auerſa colore candido fulgebant; *O* & *P*, tota alba. Omnium iſtarum imaginum durationes erant differentes. Nam imago *P*, debiliter, & tarò emicuit, obliterata ante omnes, nubibus ibidem craſſiuſculis conglobatis; imago *O*, & illa debilis, ſed tamen ſatis ſtabilis, diuque hæſit; duæ laterales *M* & *N*, per tres horas conſtanter viſæ; elangueſcentia tamen, & poſt multas conflictationes extincto prius Sole fictitio *M*, alter autem *N*, vltra horam ſuperſtes fuit, neque vltimum ipſius obitum, egreſſus dumo animaduertere potui, certus ipſum cum Sole genuino diu ſolùm inceſſiſſe neque nubibus, neque vaporibus aut halitibus inſtar aliorum oppreſſum. Tandem tamen inſecutis pluuiolis, & ipſe comparere deſiit. Igitur ſi initium cum fine obſeruationis conferamus; reperiemus minimum horas $4\frac{1}{2}$: cùm autem ad initium animaduerſi Phænomeni iam omnia in pleno curſu ſeſe ſtiterint: facilè mihi perſuadeo ad quinque aut plures horas totam durationem perueniſſe.

Parelia in plano verticali *Q* & *R*, vbi ſeſe arcus Iridum vel interſecant, vel euerſo ſitu prope verticem in plano verticali per oculi *F*. & Solis *G*. centra tranſeuntis contingunt, ſplendoris vehementia, qua viſum feriunt, aliis quandoque cedunt quandoque praecellunt, figura & candore ordinariè ſuccumbunt neque figuram eadem magnitudine, neque picturam ſimili ſemper elegantia diſperſant, ſed modò augent modò minuunt, per varia nimirum Solis *G* agentis, & materiæ *Q* atque *R* patientis temperies. Vnde hæc Parelia in perpetua propemodum lucta atque lucis colorumque fluctuatione verſantur. Prima ferè & poſtrema in Pareliis viſuntur, quanquam in hac apparentia, imago Solis *N*, vltimas tenuit partes, prout ex induſtria obſeruaui. Diſtantia ſiue altitudo iubaris *Q* ſupra horizontem tempore primæ obſeruationis fuit 49. grad. 40. min. Iubaris *R*, 76. grad. 10. min. Solis altitudo, 28. grad. 30. min. vnde diſtantia ipſius *Q* à Sole in circulo verticali fuit 21. grad. 10. min. At verò ipſius *R* diſtantia à Sole fuit 49. grad. 40. min. tempore ante meridiano, quo primam obſeruationem peregi. Initio harum obſeruationum Ventus Boreas erat, ſed ſenſim in orientalem, tandemque meridianum mutatus, pluuias non tamen magnas nec diuturnas cauſauit Diebus ſubſecutis penè quatuordecim, Cælum quotidie ſemivapidum apparuit & quotidie ante prandium Sol nouos filios creare conatus eſt, irrito tamen ſucceſſu, ex defectu ſcilicet vel materiæ vel debitæ diſpoſitionis. Vide enim in circulo verticali initia Pareliorum manifeſta, per ſat longa temporis interualla, vide etiam ſolium lateralium manifeſtas reciprocationes. Iris *O R P*, videtur fuiſſe portio vna arcus circularis, ideoque ſemicirculus Soli concentricus tametſi iuxta θ & κ horizontem *A B* non penitus attigerit; fueruntque portiones *O* κ, & ε θ, extenſionis inconſtantis, modò longioris, modò brevioris. Arcus *Z Q* α β *Q* γ Δ ι ζ, Solem proximè ambientes, oſtentabant quidem viſui vnum quaſi quemdam ambitum circularem confuſum, non æquabiliter latum, neque conſtanter ſibi ſimilem, ſed perenni quaſi fluctuatione exundantem atque varium: reuera tamen, ex arcubus in ſchemate expreſſis conflabatur; quemadmodum ex inſtituto animaduerſionibus accuratiſſimis obſeruaui. Cornua *H R C*, videntur eſſe ſegmentum ſemi-circuli minoris, maiorem *O R P*, ſitu contrario contingentis in communi modo *R*. Arcus Iridum *Z Q* α, & β *Q* γ, in modo *Q*. ſeſe interſecant, ibique Parelium *Q* efficiunt. Soles duo *N* & *M*, enati ſunt in communibus nodis ſeu interſectionibus *M* & *N*; quas facit Iris ζ δ ι cum circulo lacteo *O M N P*. Cæli pars Septentrionalis purgatior fuit Auſtrali, quæ tenuibus & viſcoſis vaporibus Inceſſa huic apparentiæ occaſionem & materiem maiorem ſubminiſtrauit. Atque hæc ſunt, quæ ad tua quæſita reponenda occurrerunt modo. In Opuſculo de Pareliis plura fortaſſis ad guſtum tuum promeorur. Delectauit me admodum tuus eruditus ille ſuper Parelia mea Commentarius; manum certè & calamum accuratiorem haud expecto, & gaudeo adumbrationibus meis tantum Apellem ſuperueniſſe; ad guſtum meum faciunt omnia, quæ de geneſi, natura, & ſignificatu huius Phænomeni diſputas, vti ex meo Tractatu ſatis perſpicies. Meum de Maculis & Faculis Solaribus Opus ſub Roſæ Vrſinæ titulo euulgatum,

euulgatum, Romæ nunc proſtat, & ad te mitter illud excellens Dominus Naudæus; venditur hîc ſcutis Romanis quatuor, cùm tamen à Bibliopolis cenſum ſit 15. ſed difficultas temporum obſtat nunc plurimùm rei literariæ. Si foret in Gallia veſtra, qui Opus hoc, aut ſaltem bonam exemplarium ſummam vellet comparare, poſſet pro tribus ſcutis quodlibet nanciſci. Pantographice venditur pro tribus Iuliis. Si qui ſint quos iſta delectant, poterunt hîc votorum ſuorum compotes fieri. A nobili Domino Gabriele Naudæo maximam humanitatem expertus ſum. Ego P. noſtri Petauij Opera nonnulla vidi, & magni æſtimo, ſi quid tibi conſuetudinis cum illo intercedit, gratum facies ſi meo nomine ſalutaueris: & ſi fieri poſſet mutua Operum permutatio, multo id gratiſſimum eueniret. Maculas Solares generabiles & corruptibiles eſſe, ex Opere meo clarè videbis: vnde rectè contra Malapertium (bonæ memoriæ) & Tardæum vnà mecum ſentis. Et miror Tardæum meum diſſimulare nomen, cùm tamen ad verbum mea ſcripta citet tanquam ſua. Fecerunt ex maculis ſtellas, vt placerẽt philoſophaſtris, & nomen ſaltem aliquot obtinerent: quod non magis perennabit quàm macularum, ſpatio videlicet menſtruo. Taceo alios errores vtrorumque innumeros, optarem vt quiſque ſuas venderet merces, & vnicuique relinqueret ſuum. Humanitate tua ita me deuinxiſti, vti tecum non aliter agam ac ſi ſemper ſimul amiciſſimè conuixiſſem, itaque ignoſces libertati meæ, quam tua comitas calamo meo ingeſſit. Vale, & ſicut cœpiſti, atque eſſe iuſſiſti, amicum imò ſeruum tuum fouere pergito. Romæ in Domo Profeſſa 3. Decembris 1631.

Parheliorum Schemata exciderunt.

PETRO GASSENDO
Doctori Theologo,
GABRIEL NAVDÆVS S.P.D.

NOn eſt profectò, Doctiſſime GASSENDE, quod grauiter & iniquo animo ferre debeas, ſi tibi, & mei amantiſſimo, & eius officij, quod inter Amicos per literas exhibetur ſtudioſiſſimo; diuturnâ mea ad te ſcribendi ceſſatione, fel tuum illud licet Columbinum, acriùs paulò vellicârim, & occaſionem ſanè non leuem iniecerim, altiùs inueſtigandi. Vnde-nam iſtius tam obfirmati & immitis ſilentij cauſam poſſes elicere. Vulgatum ſiquidem eſt, & ſolemni apud omnes qui Talionis legem obſeruant ſanctione receptum, per quæ quis peccat, per eadem & ipſum puniri. Et verò cùm me in eodem equuleo priùs ipſe deſtinueris, non tam inueſtigandi quàm diuinandi, cur tuam illam quam D. Buchard mihi reddidit dum Vaticanis in Hortis ſpatiaremur, acerbiuſculè ſcripſeris, hoc ſanè tibi reponendum eſſe penes me ſum arbitratus, vt hoc tam longo tempore quo nihil à me literarum accepiſti, dubitares ſaltem cur nihil literarum ad te tranſmitterem, & pene eſt vt dicam cur iraſcerer; pupugerat me ſiquidem nonnihil epiſtola tua, meque in eam ſuſpicionem adduxerat. Vt vererer ne quid à me anteà imprudentiùs fuiſſet, in ipſis quas ad vtriuſque noſtrûm delicias Tubertum Ocellam non infrequenter exarare ſoleo, de te forſan inſinuatum. Hoc verò ſi tibi vel per ſomnium in mentem venerit, quæſo, obteſtorque vt ſomnij inſtar auolet; cùm nihil vnquam ego quo tarditatis & negligentiæ te inſimularem, non modò ſcribere, ſed ne cogitare quidem potuerim; quaſi verò te non bene noſſem, tuaque mihi virtus, comitas, & propemodùm incredibilis amicitia parum perſpecta eſſet, aut quiſquam mortalium exiſteret, qui nunc auderet contendere tuos ſibi ſenſus meliùs quàm mihi perceptos eſſe & cognitos. Crede mihi, Amantiſſime GASSENDE, memetipſum turpiſſimæ inſcitiæ accuſarem, ſi tibi per me vel minimæ ignauiæ nota inureretur & grauiter aduerſus τὸ φίλιον peccaſſem ſi quod à me tibi tunc temporis erat exhibendum, hoc ineptè voluiſſem & mihi à te priùs exhiberetur, neque enim ita ſum rudis, vt neſciam, nec tam maleuolus vt inficiar hunc ſcribendi morem quod ſapienter monet Symmachus, à ſuperſtitione vetuſta fuiſſe conſtitutum, vt ad peregrina digreſſi priorem ſibi locum vendicent cum abſentibus colloquendi. Quare neſcio quo fato contigiſſe dixerim, vt quod mihi inter ſcribendum mera voluptas, iocus, delicium, vrbanitas videbatur, tibi inter legendum non ita ſimiliter appareret, & in hoc tantum peccet mutui noſtri conſenſus regula, quæ in cæteris actionibus tam firma eſt, & ſui ſemper ſimilis, vt non immeritò videri poſſint

——— amborum fœdere certo
Conſentire dies, & ab vno Sidere duci.

Ne tu igitur parùm vrbanè facias, vrbanitatem hancce meam æqui conſule, méque & tunc iocosè locutum, & nunc etiam cùm me tibi iratum fuiſſe dixerim, non ſerio loqui apud te perpende. Vtor verò libenter hac, non quidem excuſatione, ad mentiendum compoſita, ſed liberâ & efficaci ad perſuadendum confeſſione: quod ab hac etiam non penitùs abſcedas, & tot ridiculis caſibus diuerſorum Principum in hac velut Mundi ſcena Hiſtrioniam agentium perſuaſum habeas, beatiſſimam illam Epicuri tui voluptatem non alio rectè quàm ſapientiſſimo Democriti riſu & blandiloquio poſſe condiri; Sed heu! quàm te beatum & felicem exiſtimo amicorum ſuauiſſime, qui cum Theodoro noſtro, & Tuberto Ocella potes ipſum os liberius diducere, & lieni dum ſeditionem facit locum ampliorem concedere; mihi aut in medio quorumdam nobilium degenti, quos humor melancholicus ſapientes, parcimonia grandes & ſiccos, Dea verò quædam nomine Leſina ſibi peculiari cultu deuotos efficiunt, timerem magnopere ne quemadmodum & ipſis, riſu atque dicteriis & hilariori vitæ genere interdictum foret. Niſi Eminentiſſimi Cardinalis à Balneo cui me totum mancipaui, vt deliciarum & liberalitatis, ſic morum & libertatis

libertatis Gallicæ multum adhuc retineret, & ea omnia ſuis Aulicis ſubminiſtraret, quæ nos priſcorum Ægyptiorum ſimilea efficerent, apud quos

Porrum & Cape nefas violare & frangere morſu,

quod non item præſtant reliqui Cardinales ſuis Anteambulonibus & Paraſitis, quibus ſportula tam exilis & artificiosè in ſingulos dies commenſurata diſtribuitur, vt ipſos annos circiter 30. & aliquando etiam 40. locatæ ſuæ operæ tanquam venenum aliquod ad certum tempus determinatum pauperie & miſeria, nonnunquam etiam tabie enecet, hoc tamen vtilitatis interim conſequuntur ex coacta illa & imperata frugalitate, quod Iſraëlitarum inſtar duro ac Alliato eiuſmodi victu ad functiones Aulicas vegetiores exiſtant, non pingui aqualiculo deformes, nec lautiori menſarum apparatu velut vtres diſtenti, ſed honeſtiſſima quadam inter ipſoa marcedine venuſtiores & Romana macie decori, adderem plura, niſi, rerum iſtarum non perfunctoria narratio Elæo noſtro ſeruanda eſſet, cui iam pridem addicta eſt vt Mortalium omnium φιλαγάλων maximo, lubentiæque ac vitulinæ feſtiuiſſimis celebrationibus non per annua reuerticula vt Theſſali Gelaſino, ſed quoties à grauioribus curis feriari aliquantulum licuerit hilariter ac ſuauiter operanti: Tibi verò iſta velut in promuſſidem attuli, quo me totum ad ſales & facetias nunc eſſe compoſitum agnoſcas, & tunc etiam fuiſſe coniicias cum tuis Atomis, & ipſarum quibus inter ſe connectuntur hamis, hæpagonibus, & vncinis furcinuliſque ac fibulis, idem à Campanella periculum, quod Pygmæis quondam ab Hercule, aut Pediculis à Diogene imminere prædixi, quod equidem tam vrbanè & facetè dictum omninò fuiſſe velim exiſtimes, ac ſi montis iſtius Veſuuij qui etiam nunc flammas euomit, & latiùs in dies graſſatur, qua Chaſmate qua Cinere, qua Torrentibus ignis & aquæ, perdens ſata læta, boúmque labores, occaſione; quot millia atomorum ex tam profundo ſpecu erupiſſe, & per aërem hinc & inde diſperſa fuiſſe arbitreris, obnixè nunc à te contenderem timo verò non poſſum adhuc facere quin toties rideam effuſiſſimè quoties apud me cogito, tam ineptum hoc metum, & tam parum veriſimile mendacium, tantum tibi ſollicitudinis attuliſſe; cùm alioqui cogitationes tuas verè ſublimes & te ſolo ac Epicuro dignas nullo modo damnare potuerim, nec ſi potuiſſem voluerim, neutrum enim modeſtia & candore meo incolumi feciſſem, ſed nec ingenij ſemper fui ſimilis opinione, qui te priori mea vt ipſas rediture gratis viribus & alacriori quodam impetu ad finem perduceres vehementer ſum cohortatus, vt certè in præſenti, & aliis quas ad te poſteà frequentiùs tranſmittere mihi eſt animus, cohortari non deſinam. Cùm enim omnes qui me meumque ſingularem in Viros literatos amorem cognoſcunt. Iidem etiam non ignorent hoc mihi ſemper in more & conſuetudine poſitum fuiſſe vt eorum velut ἐγγονάσιν nouos ſubinde fœtus inquirerem, elicerémque frequenter & in Academiarum lucem ac eruditorum conſpectum proferrem, tum verò iſtud vnum mihi præ cæteris faciendum eſſe ſemper exiſtimaui, vt te ad hoc quod tam laudabiliter incœpiſti Philoſophiæ Epicureæ ſyſtema perficiendum vehementer ſtimularem. Et ſi enim tua naturalis, ad mentem ſtudiorum cultu & melioribus literis excolendam propenſio, & Epiſtola qua me de tuo progreſſu in hac noua philoſophandi ratione certiorem eſſe voluiſti, ſatis ipſæ mihi perſuadere valeant te quidem in hoc ſummo otio & tanta facultate vacui ac liberi temporis non ceſſare vel otiari, multa tamen ſunt, eaque grauiſſima, quæ te totum inflammare & accendere debent vt quantum conniti animo potes, quantum labore & diligentia contendere, tantum omninò efficias, neve committas iſtud operis diutiùs expectari, cuius flagranti deſiderio certum eſt teneri, non tuos amicos modò, ſed eruditos omnes, & Orbis Academias vniuerſi, quarum maximè intereſt te ſanioris iſtius Philoſophiæ vindicem, nullis obicibus & impedimentis à tam præclaro & generoſo conatu retardari. Fuit enim mea ſemper hæc, nec diffido quin aliorum etiam extiterit ſententia, Doctiſſime GASSENDE, eos qui ſcriptores veteres in Bibliothecarum ſitu & puluere deliteſcentes eront, ac propemodùm diuino Typorum beneficio, ſtudioſorum vſui accomodant; vel iniuria temporum deperditos & inſtar cuiuſdam Hyppoliti hinc & inde diſtractos, reliquorum auctoritate freti colligunt ac in priſtini corporis ſpeciem reſtituunt, de bonis litteris honeſtiſque diſciplinis meliùs longè mereri, quàm qui, aut poëmata, aut orationes, aut libros artem aliquam, iam ante à veteribus traditam atque explicatam complectentes ſcribunt & componunt, quoniam iſtorum futilis eſt plerumque conatus & mediocris induſtria. Horum verò nunquam non ſummopere neceſſarius eſt labor & non vulgaris doctrina. Quamobrem ſi tuæ exiſtimationi, & optatæ nominis immortalitati rectè conſultum eſſe velis ad Epicuream tuam ſyntaxim ocyùs abſoluendam non tantùm accede,

Sed quantum ſe homini poſſunt extendere paſſus

Arduum accelera ———

hoc ſit ſtudium, hoc otium tuum; in hoc ſomnus & quies, in hoc etiam labor & vigilia reponantur. Nam cætera rerum tuarum

Cum ſemel occideris & de te ſplendida Minos
Feceris arbitria ———

alium atque alium Dominum ſortientur, hoc nunquam deſinet eſſe tuum, noſti ſiquidem illud alterius Poëtæ

Viuitur ingenio, cætera mortis erunt.

Hos igitur ego te imitari mallem quorum nomina ſolo librorum, quos nobis reliquerunt præſidio adhuc vigent & habentur in eruditorum ſenſu celeberrima cùm ipſi tamen duobus ab hinc annorum millibus obierint, quàm iſtos ſi qui ſint qui te infirmiſſimis rationibus à pulcherrimo ſanè conſilio

conantur

conaotur abducere; atque vt nihil ex iſtorum parte timendum eſſet. Vereor tamen ne fatalis quædam pernicies Epicuro tuo incumbat, ab illa terrarum parte à qua nihil vnquam ſale ſibi ipſe lucraſſet expectandum. Nam dum huius inſtaurationi & velut anaſtaſi moliendæ totum te accingebas & pleno animi impetu vehebare; quas tibi moras non iniecit, quas caſſes & tendiculas deſiderium illud vlterioris Græciæ ſedulò perluſtrandæ non obtulit? Vt Epicuri cura relicta, alterius te curæ committeres in has oras velut in quaſdam latomias deportandum, vt verò nunc quas illud idem non iniicit, vt quod tam laudabiliter incœpiſti nunquam perficias? Nunquam dico, & hoc tam ſecurè quàm ſecutum eſt eos omnes, qui durum iſtud ac faſtidioſum iter ingreſſi ſunt, aut ex iſta peregrinatione non reuerti, aut longè ſalſos eorum, quæ ſibi promiſerant, redire. Sed quod Elæus tibi perſuadet abſit vt diſſuadeam, cùm ipſo qui ſapientiſſimus eſt impellente, nihil inde non fauſtum, & te qui doctiſſimos es annuente nihil non excultum ingenio, elaboratum induſtria, & erutum atque illuſtratum incredibili propemodùm diligentia ſperari debeat. Faciendum tamen mihi viſum eſt pro animi mei conſcientia, proque eo, quanti te facio. Vt aliquid iiſdem de rebus ad te litterarum darem, de quibus orta iam ante biennium ſimili occaſione nonnullas dedi, & hoc vnum quantâ poſſum animi contentione aba te peterem vt inuſitatam hanc inuiſendæ Græciæ cupiditatem, qua te nunc flagrare veriùs quàm teneri ex tuis & Elæi ad Dominum Boochard epiſtolis cognoſco, tuæ enim vtilitati & amicorum deinde commodis ac voluntati lubens accommodes, quorum ſuffragiis ſi tantum deferas, quantum par eſt ab amiciſſimo & honeſtiſſimo quoque concedi, nihil prius aut antiquius omninò habebis, quàm hunc librum ſuis omnibus numeris abſoluere, teque Mulieribus ſimilem gerere, inter quas non rarò videmus prægnantes offendi peregrinatione & ſequenti locorum mutatione, enixas verò plerumque iouari. Cæterùm reſponſionem earum, quas ſub aduentum meum R. P. Scheiner tuo nomine tradideram, nudius-tertius tantum accepi cum præfatione tamen veniæ quod ipſam tandio diſtulerit, & 3. Decembris anni proximè alapſi exaratam, iſtius tantum vertentis principio exhibuerit, hoc in primis cauſatus ſe nimium variis librorum ſuorum editionibus & quorumdam etiam Italorum fraudibus diſtractum hinc epiſtolarum officio negligenter admodum vacaſſe, cui nunquam ita curis ſolutus eſt vt niſi ſe inuitus accingat atque hoc tantum effatum abſque vlteriori declaratione protulit. Ego verò facilè mihi perſuaderem hunc ipſum tot eruditorum miſeratione commoueri & exemplo etiam doceri qui tempus omne ſuum in hac litterarum viciſſitudine, futiliter conterunt, niſi cuiuſdam alterius negotij quod mihi cùm ipſo diſſoluendum fuit occaſione deprehendiſſem pari ipſum neglectu & tarditate in reliquis omnibus vitæ officiis incedere ſolitum, operis ſui de Maculis Solaribus quod ad Dominum Moreau tranſmiſi iudicium tuum expecto, meo interim

——— *rudis erit indigeſtaque moles*
Nec quidquam niſi pondus iners, congeſtaque eodem
Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum.

Tu ſi aliter, ſtatim mone, ac de Epicuro etiam quàm rectè ſe gerat & integrè, quàm ſeuerè ambulet, quam nitidè veſtiat, quos amet & inuiſat; an prælo ſe accommodet vel calamo tantùm, fusè admone, meque tibi iterum, deinde verò ſapientiſſimis Elæo Theodoro ac Oraſio Tuberoni commendatum habe & vale. Dabam Romæ 13. Ianuarij anni 1632.

D. V. PETRO GASSENDO
Doctori Theologo, & Cathedralis Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,

GAB. NAVDÆVS S.P.D.

Non poſſum non gratulari vehementer felicitati tuæ D. GASSENDE, qui per tot ſcopulos ſemel incœpta nauigatione, Phyſicæ Epicureæ portum tandem attigiſti; ſed longè vehementiùs mihi gratulandum eſſe arbitror, quòd apud te ſtatuiſti nullum iter ſuſcipere, nec in Græciam aut aliam Mundi plagam cogitare priùs quàm totum id quod ſupereſt in moralibus negotiis eodem ſtudiorum impetu abſolueris, integramque Epicuri Philoſophiam ab Hominum contemptu & temporum iniuriâ laudabili admodum ac ſtrenuo conatu vindicaris. Ita enim conſilij tui ratio, quam Elæo pariter non diſplicere ex eius litteris cognoui, non me ſolùm hoc magno timore ac metu liberauit, quem ex rei difficultate ne vnquam ipſa perficeretur animo meo conceperam. Sed mihi prætereà ſpem non mediocrem iniecit, priores epiſtolas meas in quibus tam ardenter hoc vnum à te flagitaui, eo tibi gratiores fuiſſe & magis acceptas quòd amicorum tuorum conſiliis & omnium eruditorum votis fuerint ipſæ perſimiles & ab eodem veluti genio dictatæ. Quamobrem finem nunc impono Paræneticis meis ſermonibus vt tibi ſuppetias veniam & in tam præclaro ac difficili negotio animosè deſudanti breuiter ſubindicem quæ vel officio meo inſeruiens vel tuis petitionibus obtemperans, tanquam huic operi quod præ manibus habes maximopere conducentia in quibuſdam cùm locis tum auctoribus adnotaui. Et verò licet multa ſint, eademque penitùs diuerſa de quibus te in hac epiſtola conuenire ſtatui Amiciſſime GASSENDE, nulla tamen potiori iure præcedere debent & narrationis exordium ducere quàm ea propter quæ ipſamet epiſtola à me ſuſcepta eſt. Accipies igitur vnà cum præſentibus litteris figuram Epicuri Monogrammam qualem ipſum Diis omnibus affinxiſſe auctor eſt Cicero, aut potiùs

ſi

ſi Plinium audire mauis lib. 38. c. 3. pictuꝛam linearem, & rudiori tãtùm penicillo delineatã provt ipſa cernitur vnà cũ Socratis & Diogenis ad oſtia interioris Palatij quod eſt in hortis maioribus Ludouiſianis accuratiſſimi ſculptoris alicuius cælo licet non admodũ antiqui in albo marmore exſculpta & nulla ſui parte quantum animaduertere potui mutila, ſed integra, docentis habitu, chartaceum aliquod volumen manu dextra complectentis. Siniſtra molliter & placidè ſupra genua demiſſa. Capite verò ſua caluitie & protenſa ac rugis exarata fronte admodùm notabili. Sed quod tamen Eminentiſſimi Cardinalis mei Pictor Henricus ab Houuen non adeò Graphicè & cum illo ſpiritu quaſi latente exprimere potuit qui lapidem ipſum vberius animare & Epicuri mentem in oculis ac vultu repræſentare magna cum delectatione conſpicitur. Auſim nihilominùs audacter affirmare parùm aut nihil omninò differre hanc Epicuri Ludouiſiani faciem ab ea quam ex veteri gemmâ inter Ioſephi Scaligeri curioſam ſuppellectilem diligenter aſſeruata primùm in lucem protulit amicus tuus ſingularis idemque Vir eruditiſſimus & ſeculi noſtri delicium Erycius Puteanus in epiſtolarum ſuarum reliquiis vbi ad Maximilianum Plouuetium ſcribit hanc ſiquidem eandem eſſe, quam tuo mihi nomine Tubertus ocella tranſmiſit vtriuſque diligenti inſpectione & integra ac abſoluta ſimilitudine facili negotio deprehendi. Si verò poſt modum aliam inuenerim, quæ ab iſtis duabus vel tantillum differat, vtar eiuſdem Pictoris opera, quam mihi libenter accommodare ſolet vt tibi morem geram & bonis etiam ac eruditis omnibus, quorum maximè intereſt veram adeò celebris Philoſophi effigiem vnà cum ſuis dogmatibus è tenebris in lucem proferri; atque vt laboris quem circa ipſorum collectionem ſuſtines in partes quoque deſcenderem quæſiui non ſemel à Leone Allatio & Luca Holſtenio, qui hîc præ cæteris in Græcorum Auctorum lectione & Manuſcriptorum tractatione verſatiſſimi ſunt, num recordarentur, ſe quidquam vnquam aut legiſſe, aut animaduertiſſe in Vaticana & ſuis vel amicorum Bibliothecis, quo tuum opus locupletare poſſent. Sed vterque fatum accuſauit & pauperiem ſuam cauſatus eſt, niſi forſan velis pro non nihilo ducere fragmentum illud Græcum librorum Diogenis Laërtij Baſileæ quondam editorum, in cuius margine quædam annotauit ad librum 10. Thomas Aldobrandinus, quæ non reperiuntur edita cum ſuis notis ad nouem priores libros eiuſdem Diogenis Laërtij. Hoc verò qualecumque ſit recipies cum libris, quos nuper ad Dominum Renatum Moreau tranſmiſi, & ſi quid inde cognitionis hauries, gratiam debebis Holſtenio, qui me inſuper admonuit Heronem initio libri de Spiritalibus tractationem inſtituere de Vacuo ad Mentem Epicureorum, quos inter hunc non vltimum extitiſſe pluribus argumentis confirmat. Ad me verò quod attinet, nihil quoque haberem de quibus te monendum eſſe operæ pretium arbitrarer, niſi dum libros quoſdam Saturnalibus iſtis feriis perfunctoriè ſatis euoluerem, caſu deprehendiſſem Muretum noſtrum cap. 16. lib. 11. variarum lectionum Agellium accuſare quod Epicurum iure à Plutarcho reprehenſum frigidè atque ineptè tutari conatus ſit. Et Cleomedem lib. 2. *μετεώρων* cap. 1. grauiter & copioſè aduerſus eundem Epicurum inuehi, quod Solis orbem non maiorem eſſe quàm vt à nobis Tubo cernitur aſſeruerit. Addam & hunc ipſum iuſimulari grauiter à Caſaubono ruditatis & barbariei, quam ipſi peculiarem fuiſſe paſſim oſtendit commentariis ſuis ad Diogenem Laërtium & animaduerſorum in Athenæum cap. 2. lib. 5. & 3. 8. & 12. lib. item 12. Vbi vocem *ὑποστρώματα* & multas eiuſmodi ſimiles in examen Criticorum more adducit. Sed iſthæc omnia vix eſt vt credam à te iamdudum non fuiſſe animaduerſa, quæ ſi reperita diſplicent hoc ſaltem quod te nouitate ſua delectet accipe. Marcus Antonius Bonciarius ex ſchola & inſtitutione Mureti, Humaniorum literarum Profeſſor cum longa docendi conſuetudine, quam integro ferè vitæ ſuæ curriculo Peruſiæ ſuſtinuit, tum etiam variorum librorum quos omnes literati mirantur ac ſuſpiciunt, editione celeberrimus teſtatur in operum ſuorum Catalogo, quem ſub finem Rhetoricices à ſe compoſitæ & ibidem anno 1601. editæ in 8. apud Vincent. Columbarium attexuit, ſe librũ cõpoſuiſſe cui titulum fecit *Epicurus ſiue Dialogus de antiqua Philoſophia, in quo efficacibus argumentis & Doctorum Virorum teſtimoniis probatur neminem de priſcis Philoſophis acceſſiſſe propriùs ad veritatem quàm Epicurum, contrà nullos ab ea lõgiùs receſſiſſe quam Stoicos.* Vtrum verò talis liber in lucem prodierit nondum liquet quoniam ab ipſo Bonciario inter edendos reponitur, & parum abeſt vt credam idem omninò huic, quod ſimilis argumentis libro Marij Philelphi, quem tibi ex appendice ad Trithemium de ſcriptoribus Eccleſiaſticis paulò antè diſceſſum meum indicaueram contigiſſe. Nempe vt ſi editi ſint pro non editis, tamen haberi poſſint quandoquidem nec eos vidi, nec alios vnquàm, qui ipſos viderint inueni. Verum heus tu ſemper auditor nunquam-ne repones? Ita ſanè nolim facias meque ſilentio eneces, qui ab eloquio tuo vt doctiſſimi & mei amantiſſimi viri famam expecto, en igitur ad quod reſpondere poſſis & debeas? Quærit à me frequenter celeberrimus in Collegio Sapientiæ Profeſſor & quotquot hîc degunt Medicorum Doctiſſimus Aiſarius à Cruce, (quem vt primum ſalutaui Lucretianis verſibus commentario merè Philoſophico illuſtrandis occupatum inueneram,) num ex Epicuro tuo talis lux hinc Epicureo Poëtæ affulgere poſſit vt hic ampliori & aliunde mutuata non indigeat, quoniam ſi illud in te recipis; ipſe totum quidquid inde ſperari poteſt laudis & honoris tibi relinquet, nec eodem campo decurret,

In quo magnus equos Auruncæ flexit alumnus.

Secùs verò opus iam faſtiditum & pro derelicto habitum Alſatius reſumet illudque ab vmbilico ad pilos & vngues extremos quantâ poteſt fieri diligentiâ perducet. Quare tuum

eſt nunc, Humaniſſime GASSENDE, tale mihi reſponſum inſinuare, quo vt rei veritati ſic vtriuſque veſtrum beneuolentiæ & comitati ex integro ſatisfactum fuiſſe vnuſquiſque intelligat. Sed dum iſta pro amico impenſiùs rogarem, ecce commodum mihi traditur ab Eminentiſſimo Cardinali meo Nundinarum Francofurtenſium Catalogus, in quo Philoſophiæ & Alchymiæ Fluddanæ clauem inueni ſiue Roberti Fluddi Armigeri & Medicinę doctoris ad epiſtolam tuam pro R. Patre Marino Merſenno exercitationem reſponſum. Verius tamen ego dixerim reſponſionis titulum, nobis enim qui Romæ viuimus non licet eſſe tam beatis vt libros omnes abſque metu & delectu penes nos habere poſſimus. Sed nec Mercatoribus ipſis Bibliopolis quidquam huc aduehere conceſſum eſt quod examen ignis perhorreſcat, non hæreticis modò Lutheranis, ſed etiam Paracelſiſtis ob blaſphemias vtriſque commune ſæpè ſæpius intentatum, quare, cùm hoc illo nomine, atque inſuper vaſto ipſarum pondere Fluddanæ compoſitiones quibus nunc deferendis vix onerariæ ſufficerent communi ad nos aditu prohibeantur, fac oro te vehementer & obteſtor ne diutius ipſorum ignoratione macerer, quæ aduerſus tuam epiſtolam effuderit ſuo more ac effutierit tam obſcurus & imaginarius Philoſophus, nec iſtud tantum, ſed hoc inſuper poſtulo vt quid & quomodo ſcripſerit, quidve illi & quomodo reſponderis (ſi tamen homini tam impenſè nugaci reſpondendum eſſe duxeris) breuiter ſubindices quod nihil eſt aliud quàm ſui libri & tuæ reſponſionis ſynopſim petere, hæc enim non mihi tantùm gratiſſima, ſed doctiſſimo iuxta ac Eminentiſſimo Cardinali Franciſco Barberino, qui tuæ pridem velitationi locum in inſtructiſſima ſua Bibliotheca eſſe voluit & R. Patri Scheiner ac doctioribus Romanis qui per me de tuis laboribus & ſtudiis certiores facti ſunt acceptiſſima futura eſt. Atque vt de ipſorum affectu dubitare ſine culpa, tum verò de peculiari in te & propenſa Doctiſſimi Scheineri voluntate ſine flagitio non potes, oſtendit ſiquidem ſuis ad te litteris quanti te faciendum exiſtimaret, & quum illi nuper referrem quæ de Mercurio ſub Sole die VII. Nouembris à te ſecundum Kepleri prognoſticon obſeruato, mihi vt cum illo communicarem præceperas, totus præ lætitia geſtiens, obſeruationis tuæ ſingula verba laudauit, eoque diligentiùs & accuratiùs deſcripſit quod ipſe nubilo Cælo præpeditus & quibuſdam negotiis diſtractus, nihil omninò deprehendere potuerit eorum quæ tu adeò peritè ac ſubtiliter annotaſti. Optaret nihilominùs videre Diagrammata totius obſeruationis cum Solis diſco & poſitione lineæ verticalis vt Eclipticæ ad obſeruationis horam. Itemque ſcire an tranſitus hiſtoriam ſecundùm omnes ſuas partes & tempora deſcripſeris, & vtrum Mercurius dum ſub Sole ferebatur, maculæ tantùm alicuius vel Planetæ inſtar apparuerit cum pluribus aliis animaduerſionibus, quas à te dubio procul factas fuiſſe pro ſumma, qua polles in rebus Aſtronomicis doctrina perſuaſum habet, interim verò ſe tibi plurimùm commendat & meis verbis gratias agit quàm fieri poteſt ampliſſimas, ſed protrahitur ſenſim Epiſtola & communes prætergreſſa terminos in orationis molem excreſcit quamobrem hoc tantùm addo Amicorum meòrum Doctiſſime vt perſuaſum habeas omnibus me officiis & perpetuo quodam in te ſtudio & obſequio curaturum, vt tua me beneuolentia gratiſſima quo literarum viciſſitudine non prorsùs indignum iudices, quod maximum fore amoris erga me tui indicium ſemper exiſtimabo. Vale & communes Amicos Elæum, Ocellam Theodorum cùm ipſos tibi videre contigerit meo nomine ſaluere iube. Romæ 6. Martij 1632.

DOMINO GASSENDO S.

GRatias pro Munere habeo, Vir Eximie, refero & qua poſſum id agendo vt in plurimorum notitiam veniam, quæ à te bono ſæculi elaborantur. Voſſius in parte memoriæ tuæ hærere plurimi facit. Quidquid habes obſeruationum ſiue Phyſicarum ſiue Aſtronomicarum commodè inſeri poterit & ſic meliùs diuturnitati conſecrari in Magno opere Coſmographiæ quod molitur VVilhelmus Blaëu Typographorum diligentiſſimus. Quæ de Gargettia Philoſophia congeſſeras, eadem ſi quæ Antidoti accedant, gaudebit edere idem VVilhelmus. Ego nihil aliud quod rogem habeo niſi vt pergas tui eſſe ſimilis, noſque tui reuerentes ames. 12. Aprilis 1632.

Tuus Totus HVGO GROTIVS.

PETRO GASSENDO *Philoſopho* MICHAEL CONSTANTINVS S. P. D.

NOn mediocri dolore affectus ſum, mi GASSENDE, omnium Virorum humaniſſime, cùm nupertimè Gaffarellum propè noſtras ædes verſantem non inuiſerim; geſtiebat animus magnoque exiliebat gaudio; votis inuidere Fata & temporis iniuria & laboris itinere multum de te habuiſſemus ſermonem, huncque precatus fuiſſem vt meo nomine tibi diceret plurimam ſalutem, quam tibi nec ingratam, nec iniucundam (ob illam ſingularem, quâ es præditus, humanitatē fore ſperebam. Geret hæc epiſtola vices, aperietque animi ægritudinem ynius GASSENDI vel alloquio, vel literis leniendam. Neſcio, quo infelici fato à cariſſimis auulſus ruri degam, & ſolitudinis moleſtias & tædium ferre cogar; inter has anguſtias ſæpè mihi recurrit gratiſſima tui nominis recordatio, quæ me totum ſuauiſſima voluptate perfundit, nec vana ſpe ſuſtentat in poſterum me non poſſe à te ſeiungi. Si mihi non liceat te præſentem intueri aut alloqui, dabitur ex tuis vberrimis Sophiæ ſcriptis nonnihil doctrinæ haurire, & aridas fauces diuino nectare proluere, ieiunamque mentem cœleſti ambroſiâ reficere. Plus æquo videor moræ

moræ impatiens nec verba toties data expectationi ſunt poſitura modum, donec prodeat illa verè philoſophantium diſciplina; quam & nobis tradere, & poſteritati conſecrare pollicitus es. Philoſophi eſt officium erroribus hominum ſubuenire, atque illos ad veram viam reuocare, ne imperiti quorumdam fraudibus circumueniantur, & eorum ſimplicitas prædæ ac pabulo ſit aſtutis hominibus. Arguere verò & reuincere peruerſos errores opus planè pium, ac nullis præmiis repenſandum; ſed non eſt facilè inueteratos depellere. Scio non deeſſe, qui adeò cœcutiunt, & hallucinantur in his quæ ob oculos ſunt, & tam pertinaces videntur, ne cum clariſſimum Solem ſanis ac patentibus oculis videant; videre putent. Malè audit Epicuri diſciplina apud bonarum literarum rudes; nam cùm ſummus ille Philoſophus ſummum bonum voluptatem eſſe cenſuerit, voluptatem corporis, non animi eſſe arbitrantur. Habemus locupletiſſimos teſtes, & fide digniſſimos, qui de Epicuro bene ſenſere; quorum è numero Lactantius aſſerit hunc Philoſophum ſummum bonum animi voluptatem docuiſſe, cuius diſciplina, eodem teſte, multò celebrior ſemper fuit, quàm cæterorum Sophiſtæ, quos mancipia gloriæ vocat Hieronymus litigationibus furioſis, ac pertinacibus vitam humanam turbant; hi ſibi oculos eruunt, vt omnes cæci ſint, vt vltrò in lapidem impingant, & populus omnis offendat. Omnia ſcire ſic iactitant, & gloriantur, qui longè minùs, quàm artifices ſapiunt, hi quam callent artem, eandem non aliam ſe ſcire profitentur. Neſcio, quis ſit ille malus genius, qui erroribus humanis gaudeat, cui ſit vnica ac perpetua cura offundere tenebras, & hominum cæcare mentes; ne lucem videant. Tamen ipſa veritas, cogente naturâ, etiam ab inuitis pectoribus erumpit, & lippos ac cæcutientes vulgi oculos verita, nunquam ſe totam exerit, quia multitudine, & propè conſenſu omnium nationum premitur. Summâ virium contentione decertare debet Philoſophus, vt virtus ſibi pariat voluptatem, illorúmque effugere conſortium, qui Philoſophiæ myſterium barbâ celebrant, & pallio. Adeò cæcæ mentis homines, vt hauriendis voluptatibus Epicurum ſitienter incubuiſſe credāt, & Epicureæ Sectæ alumnos in corporis voluptates ruentes ac pronos, nihilque aliud quàm Veneri, & ventri ſeruientes clamitent. Tandem reuicti manus dare cogentur, cùm innatam, & auitam ex animo diſcuſſerint caliginem. Velim, ſi ad Gaffarellum, vel Naudæum ſcribas nomine meo ſalutes, & ad te mittant Librum Romæ à Campanella editum, cui titulus; *Atheiſmus triumphatus*, quem cùm legeris, aliquot horis me participem fieri optarem. Nolim te diutiùs immorari, & ab optimis ſtudiis interpellare, quæ cùm in publicum prodierint, æternam laudem tibi parient, & nomen poſteris commendabunt. Illud vnum omnes, qui tui ſunt, à te efflagitant, fac citò vota compotes, amabo te, & Conſtantinum ex animo tibi eſſe deditiſſimum confide. Vale, & felicibus fatis viue. E Monaſterio Artemarenſi in agro Tricaſſino 7. Kalend. Maij 1632.

Epiſtola ad Gaſſendum.

Doctiſſimo Philoſopho ac Aſtronomo D.
PETRO GASSENDO S.

VIr omninò bonus Gabriel Naudæus, idémque ſingularis vtriuſque Amicus, oſtendit mihi nuperas tuas obſeruationes, quibus vt video non parum Aſtronomicæ rei profuturus appares. Gauiſus ſum valde, quod temporibus noſtris, quæ priſcis difficillima erant, obuia fiunt arcana Cæli, & quidem luminare maius ſuſceperat Copernicus, luminare minus Tycho Brahe, additur Galilæus Celeſtium occultiſſima noſtro ſupponens ingenio: oſtiúmque pandens, per quod extra flammantia mœnia Mundi longè procedamus ad inexplorata ſyſtemata conſpicienda. Adiungeris tu Vir Doctiſſime ſternens viam ac tutiores faciens ſemitas ne animus immenſa peruadens ſpatia aliquo vel puncto aberraret. Doleo tamen è contra ſæculi vices, quod cùm feliciſſimum ſit inuentione nouarum rerum, in ſcholas tamen inuentores introire non ſinit: occuparunt enim illarum Cathedas olim qui nugaciter philoſophati ſunt non duce naturâ, ſed proprio arbitratu cuncta metientes, tantiſque præſtigiis animos Hominum occupauerunt, eáque obnubilauerunt caligine, vt in ſomnum adeò profundum, ſuauémque obtuſis mentibus ita adegerint, vt quicumque vel veritatis voce, vel face reliſque diei perlucidis iuttare velit ad iſtas, ſtatim irâ indignationéque perciti contra dulcis ſomni impedimenta conſurgant armati, exploſáque luce iterùm ad infamem quietem reuertantur. Quapropter vagemur extrà oportet, donec Deus ſyſtema noſtrum purget tenebris, habitandúmque ſuis reddat aſſeclis. Obſeruationes quidem tuas laudo, cæteriſque commendo, vt alias & ipſi capeſſant. Sic enim fiet vt res literaria tandem ita refulgeat, quod vel clauſos ſpontè oculos recludat, ac Paſtores Hominum ad meliora paſcula ducere diuinum gregem armentúmque compellant. Tu interea macte virtutis eſto, & cùm plura alia rimatus fueris, nos participes facito. Gaudeo iterùm quod nebulas Ariſtotelis excuſſeris, ſed quod Epicureas veluti Cæcias ad te traxeris, non ſatis placet: ſi enim eas ratione amplecteris, & tu à te ipſo non es, rationem habet & Mundus, vnde & tua aſt; ergo non caſu regitur: ergo non ſine prima ſapientia: ergo non ſine Deo, ſi abſque ratione fidem non mereris. Cætera Atheïſmus triumphatus nuper editus oſtentabit. Vale 7. Maij 1632.

Tuus F. TH. CAMPANELLA *Ord. Præd.*

Nobili atque Clariſſimo D.D. PETRO GASSENDO *Canonico Dinienſi, & Domino ſuo multum honorando,*

CHRISTOPHORVS SCHEINER, S. P. D.

ACcepi tuas, Vir Clariſſime, vnà cum ☿ in ☉ literas, munus acceptiſſimum,

Mm a ſtatim

ſtatimque cum magna voluptate perluſtraui omnia, & quia aliud munuſculum rependere cogito, quod ſub manibus etiamnum habeo, idcirco longiore reſponſo adhuc ſuperſedeo. Expediam autem intra 8. vel 14. dies, ſtatimque ſubmittam. Interim te neſcire nolui, Dominum Gaffarellum legatione ſua probè perfunctum, méque officio meo non defuturum. Vale Vir Clariſſime méque in numero tuorum ſeruorum eſſe ſinito; atque ſocietatem noſtram, vti facis, beneuolentia tua protegito. Romæ in domo Profeſſa 2. Iulij 1632.

Tuæ Dominationi addictiſſimus in Chriſto ſeruus Christophorus Scheiner.

Clariſſimo Viro Sapientiæ cultori Petro Gassendo S. P.

LEgeram pridem D. Naudæo facultatem faciente, obſeruationes tuas circa duos Solis aſſeclas. Et quantum placuerint, tibi etiam ſignificâram: cùm D. Gaffarellus abs te mihi idem munus, aliúdque de quatuor fictis Solibus Romæ obſeruatis, me inſpectante, mihi obtulit. In vtroque diligentiam, exactas deſcriptiones Mathematicas, & vtilitates ex eis prouenientes laudo: Aliiſque bonis veritatis amatoribus imitationem earum cupidiſſimus inſtaurationis ſcientiarum ipſe commendo. Verùm quoniam iudicium completum à me requiris, reſpondeo, non mihi placere quod aſſeris, huiuſmodi apparitiones caſu temerario prorſus fieri, nullo iubente authore vniuerſitatis, nec operante per eas quidpiam, nec adnuntiante. Si enim tu abſque ratione hoc doces: Stultum qui tibi credat putabis credo. Si ratione profectò, & Mundus ratione regatur longè potentiori quàm tu, & ratione ſignificet, & operetur, quidquid in eo videmus, oportet. Neque enim nos corpora noſtra tanto artificio ædificauimus, quantum vix capere, & admirari poſt diutinas omnium eorum perſcrutationes Philoſophi potuerunt. Sed mens longè noſtra præſtantior. Puderet quidem te, ſi in domo tua quippiam te neſciente, diſpliceret etiam ſi te nolente, fieret. Cometas ergo & Phænomena tantæ molis fruſtrà fieri ex ſe Deo nullo authore, quomodo concipere potes ô Vir Doctiſſime? An putas quædam curari ab opifice rerum, quædam verò negligi? Nec enim volens negliget, ſed non valens. Ergo in tanta mole verſatus, vt ait Plinius, non poteſt omnia curare. Sed furoris plenum arbitror eum eſſe, qui exiſtimat ſe poſſe Deum concipere, meliorem aut ſapientiorem, aut potentiorem illo, quem cogitare mens omnis authorem rerum cogitur inuictiſſimis rationibus: Et illo qui naturæ præeſt, ante nos, & ante cogitatus noſtros ab æterno. Quaſi pars, quæ ſumus nos ac mens noſtra, poſſit capere nedum totum, ſed ſupra totum. Nos infinitum apprehendimus: Et quod omnibus ſupereminet finitum dicemus? Quomodo enim apprehendimus infinitum, aut cogitamus, niſi verè ſit? Cogitatio autem non eſt Atomorũ corpuſculorũ vix Atomum alterum vnum tangentium. Extenditur enim extra mœnia multorum Mundorum ſi qui eſſent: Hæc eſt vacuum ſpatij immobilis nil diſcurrentis. Sed mentalis Mundi, qui corporeum & Mathematicum penetrat interius, & ambit exterius abſque fine. Quapropter mentam primam effugere poſſe nihil video. Et ideo quidquid accidit, ratione mentali accidere, quàm ſi ignorem, non propterea non extat. Nec enim propterea quod mus & culex, neſcit ſcribere & ſenſum ſcripturæ, propterea non extiterit qui ſcripſit. Præterea Mundi conſtructio, & animalium, & plantarum, & partium vſus, & vis, & notio, ſatis ſupérque declarant virtutem hanc primam, quam vocamus Deum. Et nulla res eſt, quæ non maximè ipſum manifeſtet, quod ſi latet ratio multarum nos, haud propterea non ſit. Qui officinã ferrariam intrantes ſtupemus pueri, donec vſum ferramentorum, & Organorum eius didicerimus. Si natura arte regitur; igitur & Politica. Igitur illi Soles aliquid portendunt, ſi ſine authore caſu quodam non fiunt, longè verius ac certius, quàm huius Scripturæ caracteres, quantò à meliori artifice mei & illorum, facti ſunt. Vale Vir Optime. Vide ſi quid non rectè dixi in triumphato Atheiſmo: ac corrige. Vel mecum fatere Soles non caſu fieri, niſi reſpectu eorum, qui vſum ipſorum ignorant. Rectè enim Paulus dixit, ignorantia facit caſum. Vale. Cætera D. Diodato, & Moræo, die 4. Iulij 1632.

T. Campanella.

Admodum Reuerendo D. Petro Gassendo *Viro Clariſſimo*,

CHRISTOPHORVS Scheiner, S. P. D.

DIgnatus eſt heri Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus Epiſcopus Dinienſis, domi noſtræ me affatu ſuo humaniſſimo, mihique tuam ſalutationem annunciauit, atque interrogauit an tuum ſub Sole Mercurium viderim? Reſpondi mihi ante aliquot menſes eundem vnà cum literis tuis allatum ab excellenti Domino Gaffarello; méque epiſtola reſcripta gratias egiſſe. Cúmque is diceret hactenus ex eo nihil eſſe acceptum, en iterum reſpondeo, próque accepto dono gratiſſimo quas poſſum ago gratias maximas, compenſaturus ſi potero oblata occaſione. Diſcurſus tui eruditi ad ſtomachum fecerunt meum, iſti ſunt veri, & reales philoſophandi modi. Eundem Mercurium mihi inuiderunt nubes; quem tamen Cœli clementia indulſit R. P. Ioanni Baptiſtæ Ciſato in Germania Oenipontani Collegij Societate noſtræ Rectori, meo quondam in Mathematicis diſcipulo, qui in magnitudine ipſius deſcribenda à te non diſcrepat niſi ſecundis duobus aut tribus. Eundem obſeruauit etiã Rubeaci in Alſaria Ioannes Remus Quietanus, Sereniſſimi Leopoldi Medicus, meus ſingularis Amicus. Itaque in ore trium tantorum teſtium, ſtet ſtabitque hoc Phænomenon. Vtinam & Venus ſimili modo deprehenſa fuiſſet:

fuiſſet: ſed fruſtra Cæli ſerenitas conatus noſtros adiuoit; eluſit ipſa inſidiatores ſuos. Venit in manus meas VVilhelmi Schikardi erudita commentatio ſuper tuam epiſtolam: Promittit Ephemerides, vel potiùs tabulas Merculiales, quas ſi olim vnà cum hac reſponſione nanciſci potero, multum gaudebo. Romæ enim non erat. Dominus Lucas ab Holſtein mihi legendam dedit. Ego Parelia mea nondum abſolui, interruptus aliis aliiſque negotiis. Vocatus ſum nunc à ſacra Cæſarea maieſtate in Germaniam. Sed locorum mutationes Amicos non diſiungunt. Prodierunt nuper quatuor Dialogi Galilei Italicè conſcripti pro motu Terræ Copernicano ſtabiliendo conſcripti, contra communem Peripateticorum ſcholam: Ibi diſcerpit meas diſquiſitiones Mathematicas, manus item violentas in Roſam Vrſinam, motúmque macularum Solarium, & Solis annuum à me inuentum iniicit: quid tibi videtur de his? Multis non placet iſta ſcriptio. Ego pro me & veritate defenſionem paro. Vale Vir Clariſſime, méque tui amantem redama. Romæ in domo Profeſſa 23. Februarij 1633.

Clariſſimo Doctiſſimóque D. PETRO GASSENDO *Theologo ac Philoſopho celeberrimo*, S.

EN properant ad te, GASSENDE Doctiſſime, literæ noſtræ, & cum iis publicum diuturni amoris teſtimonium; quod nupera tua Mercurij in ☉ obſeruatio, calamo noſtro extorſit primùm, mox & in lucem fecit extrudere perpetua nominis tui obſeruantia. Et ſi autem nulla antehac inter nos culta ſit amicitia, non eſt tamen quod dubites, quin notus dudum, & amatus mihi fueris, quum toties iocundiſſimam tui memoriam recolui, cum communi noſtro Beeckmanno, qui mecum nonniſi ſumma omnia de te in ore ſemper habet, animóque verè candido profitetur. Et huius rei fiduciâ libertatem cœpi ſcriptum tuum de Mercurio in ☉ accuratè excutiendi, & meis cum conſiderationibus conferendi futurum ſperans vt non ægrè id, ſed animo æquiſſimo feras, qui velitationum philoſophicarum, & candidæ veritatis inquiſitionis tam ſtrenuum ſemper te præbuiſti amatorem; vt mearum cogitationum quamuis, ad ſinceram animi tui trutinam auſim expendere. Videbis ibi latum apertum campum contemplationum Phyſicarum & Opticarum, quarum dulcedine, mentem iſtam generoſam ſatores, & inuentis inuenta addendo artem noſtram non parum cumules ac promoueas. Felicem me iudicabo ſi non tam approbatorem te quàm cenſorem æquum ac bonum nactus, gloriari potero conatus meos Viris eruditis nòn omninò diſplicere. Gratulabor quoque mihi ſi currenti calcar addere contigerit, & in obſeruationibus Aſtronomicis iam ſtrenuè verſantem ita excitare, vt quotidie magis ac magis iis inuigiles. Amaui ſemper, crede, labores tuos,

Epiſtola ad Gaſſendum.

ex quo inter tot vulgi ludibria, comperi, vnum reperiri GASSENDVM, qui generoſo ſpiritu ad alta hæc, & à fæce rerum terrenarum longè remota, adſpirare audeat; & adſpirando non ſolùm obſeruationes pulcherrimas obtinere, ſed & in publicum dare, omnium Aſtronomorum iudiciis exponenda. Idem nunc ſpero apud te euenturum laboribus meis, quos in eundem finem, promotionem nempe Aſtronomiæ, lubens & ſuſcepi, & cum nominis tui omni honore in lucem dedi. Neque excuſabo eos proliiùs coram te, in quo certat candor animi cum iudicio ſincero, & amore veritatis inexpugnabili. Nam ſi non omninò me fallit animus, habebo non ſolum Amicum GASSENDVM, ſed & gratum erga ſcriptum iſtud, & mutuæ beneuolentiæ poſthæc cultorem haud vulgarem. Quo meo voto, Vir Clariſſime, ſi vt fruar efficere digneris, & me ſubinde doctiſſimo tuo ac iucundiſſimo alloquio confirmare; dabo operam ne te vnquam amicitiæ inter nos initæ pœniteat, faciámque vt & priuata noſtra, & publica ſtudia eius fructum ſuo tempore haud contemnendum ſentiant. Iudicium tuum de Diſſertatione mea breui expectabo, vt & quæ circa Eclipſin Solis præteritam obſeruaſti. Nobis ea Middelburgi tum verſantibus neque quoad principium, neque quoad medium aut finem, diſtinctè viſa eſt; ſed tantum in vna, aut altera phaſi, idque ad breue tempus, ob ſæuiſſimam tempeſtatem. Vale, Vir Doctiſſime, & me ama. Dabam Leidæ 26. die Aprilis, anni 1633.

Tuus omni officio MARTINVS HORTENSIVS.

CONSTANTINVS

PETRO GASSENDO *Theologo* *Χαίρειν*.

SÆpius tibi ſignificarem meam erga te animi propenſionem, ni tibi literas obtrudere viderer, cùm paululum abs horis legitimis remittas, vt mearum lectioni vaces. Quæ rès me ita deterruit, vt à ſcribendi partibus omninò defeciſſem, ni me ſollicitaſſet religio meæ erga te obſequentiæ, cui vt facerem ſatis ad te miſi die 4. Ianuarij, vt ex meis intelligeres ab hoc officio me non reſiliiſſe, neve ferres nominis mei recordationem ex animo tuo obliteratum iri. Nolim te de reſcriptione interpellare, ſatis ſupérque mihi eſt, ſi meas leuibus oculis legas, & accipias in tui Bourdelotij ædicula ſermonem de te fieri plurimum, & in tuam commendationem, qui tui ſunt amantiſſimi, cæteras coronare. Scio te eſſe, qui iis verbis lædi non potes, Vir præditus eximia humanitate, quæ me audaculum effecit, vt te è patria in vrbem euocem, vbi expectaris plurimum, velimque, quàm celerrimè mihi in precibus occurras, videbis rem literariam libellis commotam, & audies eorum, qui ſodalitiis vota nuncuparunt, querimonias, quod Epiſcopus Bellicenſis rem Monachiſmi totam detexit, horum querela ſit

in dies grauior, iámque in Pontificij Legati tutelam, & præſidium confugiunt, vt Theologos Pariſienſes nimiæ temeritatis,& audaciæ redarguat, quod Guillelmi de ſancto Amore librum de periculis nouiſſimorum temporum typis mandari curarint, vel paſſi fuerint. Tenes hunc virum famoſis mendicantium libellis inhumaniter fuiſſe ſuggillatum, nec profuiſſe Innocentij I V. diploma, quo viros primarios Academiæ Pariſ. in ſuam fidem, & clientelam receperat, & tabulas iure prærogatiuo mendicantibus conceſſas reſciderat. Legiſti in Dominicanorum Chronico ſummum hunc Pontificem fratrum Litaniis intempeſtiuè diem ſuum obiiſſe,parúmque abfuiſſe, quin de eius ſalute actum eſſet, ni ſodales preces, & vota prætendiſſent. Tanti iurgij in cauſa fuit Euangelium æternum, ſeu Spiritus ſancti à mendicantibus concinnatum, qui palam, & publicè prædicabant Chriſti Euangelium, completo iam anno milleſimo, abrogatum fuiſſe, & adeſſe diem, quo Euangelium Spiritus ſancti ad meliorem, & perfectiorem vitam vocantis homines, promulgandum erat. Eò inoleuit ſuperſtitio, vt difficillimum fuit præpoſtera iudicia reuincere. Hæc eſt ſcæna totius rei, quæ apud nos agitur; cùm Lutetiam attigeris, plura reſciſces. Interea ſcito benignè, & amanter mecum te facturum, ſi in ære tuo me numeres, Vale, Lutetiæ Pariſiorum pridie Kalendas Iunij 1633.

Clariſſimo Viro D. D. PETRO GASSENDO *Theologo Philoſopho, Mathematico eximio,*

ISMAEL BVLLIALDVS S.P.D.

PRæſtantiſſime pariterque amiciſſime

Diutinæ moræ vſuras centeſimas perſolutura tibi ſe ſiſtit hæc epiſtola tuámque aduerſus nos iuſtam expoſtulationem deprecatura; ſuccenſere ſilentio tam profundo iure meritò potes, & in me ſubſcribere, nec accuſationis formidare exitum. Omnis namque probus,& æquus iudex ſecundùm te dicet,non itaque hæc Prætoris ſolemnia metuas, calumniatus es,vel hanc mitiorem iudicij formulam non probaſti, neque enim falſitate aut errore laborat accuſatio. Conſurgunt etiam tecum leges,& in me inſuper confitentem,Amicorum teſtimoniis confoſſum inſurgunt, iacui ſanè ſupina nimis negligentia, & torpenti conſtrictus,ſed ob iniuriam illam tuæ erga me comitatis,& humanitatis tuæ decori, & merito factam.Vis damno decidam dupli,vel quadrupli præſtatione?Tuis rebus è noſtris quid accedet? An noxæ me dedam? me tuum ſcis. Excipe igitur ſupplicem oratorem, & ſerenis oculis meas perlege epiſtolas. Inchoans autem lætiora auſpicia habere non poſſum, quàm ab inuocatione nominis R. P. Marini Merſenni ſub vexillis ſancti Franciſci de Paula ſtipendia ſpiritualia facientis, huius ſanè Aquilæ pullus generoſiſſimus eſt; ſiquidem Parens ille diſſoluris corporis vinculis intuitu fixo, nec vacillanti diuinam eſſentiam rerum omnium in ſe rationes,& χαρακτῆρας ἀχράντους habentem contemplatur,non degener filius in conniuentibus oculis illas rationes quas ἀρχετύπους oculo corporeo cernere nequit, ſcrutatur & rimatur ἐγγλυφεῖσας, καὶ ἐγγραφεῖσας in omnibus rebus,quæ earum ſignaculo informatæ ſuum eſſe à Deo conditore participant. Piget me tandiu huic Viro ignotum Pariſiis vixiſſe,cùm etiam anno ſuperiore per te ad illum aditus pateret. Inexhauſtæ ſcientiæ & ſapientiæ theſaurum in pectore geſtat, fucatam illam ſcholarum, & corymbis quarumdam diſtinctiuncularum cincinnatam aduerſatur; quæ ſanè non veritatem inueſtigat & perquirit,ſed quibuſdam argutiis veluti præſtigiis auſcultantium animos percellere conatur, & contendit dum antiquas & ſanè antiquandas opiniones ne dicam errores tuetur barbaris verbis ſui auditores perturbat, dúmque intelligi non vult, aut ſe explicare nequit abſtractas, non ſolùm à rebus ſingularibus,ſed ab ipſa etiam veritate formas curioſè & ſollicitè confingit. Paucis tecum agam de illis,quæ primis noſtris congreſſibus leui velitatione tractauimus. Triáque tantùm in præſens præcipua ediſſeram. Cùm itaque primis colloquiis verba feciſſemus de motu grauium deorſum cauſáſque quæſiiſſemus, quare motus à principio tardior proceſſu velocior fieret, quas debiles vel nullas,vel ſibi contradicentes Scholaſtici è penu ſua expromunt. Ad Phyſicas ſimul,& Geometricas rationes confugiendum eſſe neceſſarium duxi, demonſtrationémque totam, vt mihi videtur confeci, aſſumpto illo Copernici Lemmatio quo probatur ex duobus circularibus motibus rectam lineam deſcribi poſſe, hoc ſanè habeo quod & obſeruatis, & accuratâ experientiâ perquiſitis hypotheſis mea aliquo modo ſatisfaciat, oſtendo enim graue corpus neceſſariò moueri tardius in initio, quàm circa finem, ex qua præterea conſideratione aliquid ad Terræ mobilitatem pertinens deduci poſſe ſpero. Secundum argumentum non minùs iucundum quod diffusè etiam tractaui, tenuit me occupatum in inquirendis cauſis cur elateres compreſſi, & poſtmodum laxati ad ſuam redeant formam, totam ſanè rationem refundo in odium illud, quod vnumquodque abhorret à duorum contrariorum ſimul paſſione. Atque adeò cùm elateres æqualitatem, & inæqualitatem ſimul patiantur per extenſionem,& compreſſionem partium æqualium, ad formam vim naturæ non facientem ſtatum ſe reuocant cùm externa violentia ceſſante non ampliùs impediuntur. In eo autem argumento optimum viſum fuit de fractione, & flexione diſſerere,& vtriuſque tum definitionem cùm cauſam pro captu noſtro explicare. Tertium difficillimum eſt,& ſic ſe habet,experientiâ conſtat, auréſque abſque errore diiudicant, non tantùm fides, & chordas Muſicorum inſtrumentorum, ſed & tubos Organicos,ſonos grauiores,& remiſſiores ſpirantes,duplicem ſimul tonum ſpirare,& emittere, ordinarium ſeu proprium, & præterea Diapente ſupra Diapaſon, vel vt vulgò dicunt quintam ſuprà octauam. Quàm hic nodus ex-

plicatu difficilis! quàm ardua cauſarum inquiſitio ? te ipſum experiri velim tam fidibus quàm organicis tubis, & non ſolùm mirari, ſed etiam aliquas cauſas exquirere, ſpero me aliquid Phyſicè & Geometricè demonſtraturum per Cylindrum & Conum ei in ſcriptum aſſumpta conſideratione motus aëris cuius impulſu ſonus erumpit; de his priùs te monitum volebam quàm ad alia tranſirem.

Gratias tibi maximas habeo, pro tanta tua humanitate & cura, quas adhibuiſti in communicanda obſeruatione Mercurij per te Radio Aſtronomico deprehenſi. Ne autem munus tuum honeſtiſſimum in terram ſterilem cecidiſſe videretur, colono ſuo ingratam; rependimus vnam noſtram obſeruationem & ad te dirigimus Veneris nempe in cornua gracileſcentis viſæ per Teleſcopium propè Stellam quæ eſt in ♊ ſequentis ſeu Pollucis humero ſiniſtro, & prætereà locum Mercurij ex diſtantiis Fixarum deductum ſolutione triangulorum ſphæricorum, vtrumque & obſeruati ☿ loci calculum, & Veneris obſeruationem factam appendicem qualemcumque huic epiſtolæ annexum & appenſum inuenies. Expectamus interim antecedentes & conſequentes Mercurij obſeruationes, obſeruatus à te ☿. locus diſcrepat à calculo Tychonico, Rudolphino, Adriani Vlacci tribus, gradus vnius, quadrantibus, Veneris obſeruatus per me locus illi fermè conſentit ſi per otium vacuerit, Tabulas Tychonicas, Longomontani & Lansbergianas conſulam vt conſenſum vel diſſenſum illarum videam.

Legiſti libellum Hortenſij quo tecum agit de Mercurio, mecum longas duce querimonias de diſcrepantia Keplerianæ hypotheſeos à Lanſbergiana, & diſſenſum tantum in aſſignandis Veneris nodis plange. Nam dum 7. Decembris, anno 1631. Solem ſubituram prædixerat Keplerus, illam deprimit Lansbergius ad Auſtrum vno gradu cum dextante aut cacozelia has inducit differentias, quæ ſibi nouitatibus gloriolam ſtruit, aut obſeruationes vitioſas eſſe & diſſonas fatendum eſt. De Tychonicarum obſeruationum diligentia & fide nunquam dubitabo, & famæ & veritatis impendio ſtudioſior erat Atlas ille. Et ſanè cum Longomontano in Lansbergium & Hortenſium acerbè inuehere poſſem & iure corripere qui magnum Tychonem criminantur de falsò inducta variatione motui Lunæ æquando quam ſomnium & merum figmentum aſſerere audent præceptor & diſcipulus. Sed ambæ noſtræ obſeruationes, (etſi in aliquot octo ad ſummum ſcrupulis diſcrepent) coniunctio Lunæ cum corde ♌. ſatis probant aduerſus illos variationem Tychonicam omninò neceſſariam eſſe ad Lunæ motus veros adipiſcendos. Tota hypotheſis Lunaris Tychonica mihi retinenda videtur modò angulus Epicyclicæ æquationis reducatur extra ſyzygias non ad centrum eccentrici, ſed ad centrum Telluris. Illud enim abſurdum in explicatione huius hypotheſis notaui & memini olim me hoc monuiſſe. Miror quî tanti ac ſummi artifices aut non viderint, aut cognitum non correxerint, vnius trianguli ſolutionem moleſtam effugiſſe videntur.

Non poſſum non mirari Kepleri meditationes de Phyſicis illis æquationibus, & quo pacto motus ☾ varios vnico contentus eccentro variabili explicare queat, fatetur eſſe motus reales & Phyſicos, concedat etiam per vera & realia ſpatia fieri, quorum dimenſio à Geometrica dependet, non autem demonſtrabilis eſt illa virtus magnetica Solaris, qua Planetas trahit Sol pro modulo ſuæ diſtantiæ ab illis, quam induxit Keplerus, equidem ſi Planetæ eſſent corpora cum Sole homogenea, concederem fibras ſuas ad fontem illum luminis ſemper dirigere. Dico amplius quod non ſolùm verſus illum tenderent, ſed ipſi tandem vnirētur, ſicut enim Terra trahit congenea, ita & Sol ſibi homogenea ad ſe trahit & contingeret vel à longo tempore contigiſſet omnes Planetas ſed & Fixas Soli vniri & cum Sole ferri quod nec vidimus, nec viderunt maiores, nec poſteri expectate debent. Aſtronomia ſanè & Geometria ſemper has hypotheſes & phyſicas motuum æquationes, quæ demōſtrationes Geometricas excludunt vt mera ſomnia reiicient. Standum eſt huic axiomati, cæleſtes motus circulares eſſe ſimplices, & ex circularibus compoſitos, & hanc ob rationem ellipſes illius reſpuo & repudio niſi per Epicyclium Copernicenum aut Tychonicum deſcribi velit. Facilè enim demonſtratur deſcripta ellipſis aſſumpto circello cuius diameter æqualis ſit differentiæ axium Ellipſeos, & Planeta duplam in illo reuolutionem facere intelligatur, interim dum epicyclij centrum in orbe magno ſemel reuoluitur. Οὐκ ἔν τοῖς ἐπιπέδοις κολοφών, dies diei eructat verbum & nox nocti indicat ſcientiam, quis exhaurire vnquam poterit omnia illa quę quotidie noua ſe produnt? Antiqui Venerem infra Solem ſemper currere aſſeuerarūt & docuerunt, & omnes ſecuti ſunt ad Copernici ætatem. Ante annos triginta ſphæricam ſemper credita eſt emittere lucem, & faciem globoſam verſus Terram oſtēdere, Tubus opticus detegit illam proprio carere lumine, & corniculatam verſus Terram deſcendere. Quis maculas in Sole viderat & tales non Planetam Mercurium docuerat, Galilæus & Apelles & infiniti alij viderunt & quotidie vident ipſeque ſuperiore anno excepto Solis lumine per foramen maculas grandiores notaui menſibus Auguſto & Septembri. Vnum & alterum ſubnectam, audieram à Domino Luillerio Galilæum vocatum decreto ſanctæ inquiſitionis, vt ad accuſationes reſponderet, quæ obiiciebantur ei tanquam aduerſus Religionem Catholicam, & authoritatem ſanctæ Sedis Apoſtolicæ hæretica quædam ſcripſiſſet in libello ſuo de Terræ mobilitate, ſtupebā & dolebam vicem huius optimi & doctiſſimi ſenis, ſed gratiſſimus mihi fuit nuntius, qui Galilæum ampliatum non ſolùm ſed & abſolutum dixit, nunquam perſuaſum habeo ſanctiſſimum Dominum noſtrum ac beatiſſimum Patrem Papam Chriſti vicarium ad ea, quę ad Fidem non pertinent clauium potentiam extendere velle, ſanè ſi Sacræ Scripturæ, vel decretis ſummorum Pontificum aut Conciliorum Canonibus aduerſaretur illa de motu Terræ opinio, quāto

ſtudio illam vt veriſimiliorem, & naturæ rerum magis conuenientem tueor, tanta non ſolùm facilitate amandarem, ſed & contrario affectu execrarer illius authores perfectóque odio proſequerer. Certum eſt enim quod Beatus Hieronymus ad Beatiſſimum Damaſum Papam ſcribens ſpiritu Catholico omnes docuit, qui tecum non colligit, ſpargit, id eſt, qui non eſt Chriſti, eſt Antichriſti. Verùm quænam ſit iniuria Chriſto, vel Eccleſiæ, vel Paſtori Eccleſiæ Oecumenico, an blaſphemat in ſacram Scripturam, qui docet Terram moueri, quis vel leuiter in Philoſophicis, & Theologicis tinctus non videt Scripturam Sacram vbicùmque de Terræ ſtabilitate loquitur commodiſſimè poſſe intelligi, vel de duratione, vel partium coagmentatione aut ſoliditate, quæ cæteris Elementis denegata eſt; vtinam S. Sedis Apoſtolicæ, & Eccleſiæ ſpiritus ſemper verus ſcientiarum omnium fundamenta, & principia nobis reuelaret, cauſas incognitas patefaceret non ampliùs dubiis propemodum infinitis agitati fluctuaremus; ſed quæ ſaluti hominum ſufficiunt perficere ſatagit, dum ſupercæleſti fidei lumine mentes noſtras colluſtrat, & per vias rectas deducit, cæteræ ſcientiæ induſtriæ humanæ naturali lumine inſtructæ commiſſæ ſunt; ſcio Zachariam Summum Pontificem circa annum Chriſti 745. Virgilium Salxburgenſem Epiſcopum decreto damnaſſe, eò quod doceret Antiſtes ille Salxburgenſis Mathematicus pro tempore illo rudi, & ignaro doctior Antipodes eſſe, qui aduerſis veſtigiis noſtra premerent; cur damnauit Zacharias Virgilium? Credo ſanè non ideò quia ſimpliciter doceret eſſe Antichthonas, ſed ex eo fortè quòd duos Chriſtos induceret, quod blaſphemum, & impium eſt. Iure meritò damnaremur omnes quotquot mobilem Terram aſſerimus ſi huius dogmatis vi, aliquam hæreſim (quod abſit) aduerſus fidem Catholicam aſtruere cuperemus.

Alterum & vltimum te commonefaciet me prolixam, & amplam epiſtolam à Domino Chriſtiano Longomontano accepiſſe Hafniæ ſcriptam prid. Kal. Aug. anni 1632. reddităm-que mihi poſt longos errores die Maij 28. anni currentis, acerbè corripit Lansbergium & Hortenſium, ob illorum calumnioſas accuſationes, in Dominum ſuum & Herum Tychonem Braheum, illóſque Viros mendaciſſimos appellat, monet me quædam de Martis motu, & ad illius Planetæ ſtabiliendam hypotheſim partem eccentricitatis Solis aſſumendam eſſe affirmat. Gratum erga te animum gerere profitetur maximáſque gratias rependit pro munere miſſo, & oblato quod magnifacit miratúrque, & iure meritò tuam ſolertiam in deregendo Mercurio, libellúmque cyclometricum, honeſtum rehoſtimentum ad te mittit, quem vnà cum epiſtola tranſcripta habebis breui vbi per otium licuerit. Ex tuo natalitio ſyſtemate, ingenium tuum Mathematicum ſapere pronunciat, ſagacitatem ingenij ſignificare Saturnum in domo ☾ illam Stellam intuentem, & Mercurium in prima domo recipientem, ſimiliter in mea Geneſi trigonum ☾ & ♄ & Mercurij ad Saturnum ſextilem in Mathematicas ſpeculationes propenſum denotare. Vale & me tuum ſemper crede. Scribebat Luteriæ Pariſiorum 21. Iunij anno 1633.

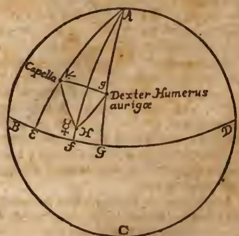
Tuæ Dominationis Obſeruantiſſimus
ISMAEL BVLLIALDVS.

Obſeruatio PETRI GASSENDI *facta anno* 1633. *Maij die* 16. *Poſt occaſum Solis Aquis-Sextijs Radio Aſtronomico in tangentes diſtincto.*

Diſtantia Mercurij à Capella grad. 20. 58. min. 40. ſec.

Ab humero dextro aurigæ grad. 20. 45. min. 0. ſec.

Capella his temporibus occupat iuxta Brahæum ♊ 16. grad. 44. min. 24. ſec. cum latitudine Borea 22. grad. 50. min. Humerus dexter Erichthonij ♊ 24. grad. 56. min. 24. ſec. cum latitudine Borea 21. grad. 27. min. 30. ſec.

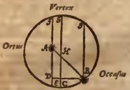
Sit colurus Zodiaci, ſeu tranſuerſalis *A B C D*. Zodiacus *B E F G D*. Locus Hirci in Zodiaco *E*. Locus dextri humeri aurigæ ſit *G*. Polus Zodiaci Boreus *A*. Datus eſt ergo angulus *E A G*. 8. grad. 12. min. Latus *A K*. Complementum latitudine Hirci 67. grad. 10. min. Latus *A I*. Complementum latitudine dextri humeri aurigæ 68. grad. 32. min. 30. ſec. Ex datis igitur lateribus *A K*, *A I*, cum angulo ad *A*, dabitur latus *I K* 7. grad. 43. min. Et angulus *A I K* 78. grad. 13. min. 20. ſec. Item in triangulo *H I K*. Data ſunt omnia latera, dabuntur etiam anguli ſcilicet *K I H*. 81. grad. 30. min. 43. ſec. qui iunctus *A I K*, exhibet *A I H*, 159. grad. 44. min. 3. ſec. Iam in triangulo *A I H*, habemus latera. & prætetea angulum *A D I*, habebimus ergo latus *A H*, 88. grad. 15. min. 20. ſec. Et *F H*, latitudinem ☿ Boream grad. 1. 44. min. 40. ſec. At angulus *H A G*. erit 6. grad. 38. min. Ergo ☿ locus in ♊ 18. grad. 17. min. 44. ſec.

Calculus Prutenicus Origani ſtatuit illum in ♊ grad. 16. 36. min. cum latitudine Borea 2. grad. 16. min. Calculus Tychonicus Rudolphinus Adriani Vlacci Goëlani in ♊ grad. 17. 29. min. Deficit ergo Prutenicus à Cælo gr. 1. 41. min. 44. ſec. In longitudine, at in latitudine 31. grad. 20. min. excedit. Tychonicus 48. grad. 44. min. at in latitudine.

Obſeruatio

Obſeruatio ISMAELIS BVLLIALDI *facta Pariſiis anno* 1635. *May die* 26. *Poſt occaſum Solis hora* 8¼.

Anno 1633. cùm menſis Maij die 28. ad Meridianum Pariſienſem collocaret calculus Prutenicus Meridie illius diei ♀ in ♋ grad. 18. min. 31. cum latitudine Borea 3. grad. 4. min. à die 25. quæ ſinimus ♀ Teleſcopio vt coniunctio illius cum Stella, quæ Tychoni in ſiniſtro humero ſeq. ♊ occupabat tunc temporis ♋ grad. 18. 17. min. 20. ſec. cum latitudine Borea 3. grad. 5. min. Die itaque 26. cùm ſonaret Horlogium R R. P P. Ieſuitarum tres quadrantes poſt horam octauam à Meridie, hora ſcilicet 8¾ animaduerti ♀ iam cornua præbentem quorum acumina Terram verſus dirigebantur diducto tubo ad extenſionem mihi conſuetam duorum fere Pedum Regiorum adeò vt baſi Coni, ſeu Pyramidis in pari extenſione totum ☾ ambitum ante dies quatuor fere caperem, hunc itaque Planetam conſideraui ad limbum baſis coni applicatum, & reperi ſupra ſe habentem Stellam illam non procul à centro circuli apparentem, ſed in azimutho Orientaliori, & almicantharat ſuperiori, vnde quantum Teleſcopio aſſequi poſſumus ſimplici æſtimatione æſtimauimus ♀ in magno circulo diſtitiſſe à Stella ſcrupulis 18. ad ſummum, at azimuthum ♀ occidentalius fuiſſe 8. min. vel 9. min. & Venerem auſtraliorem ipſa Fixa. Ecce figura obſeruationis

Circulus illuminationis tubi optici in conuexo vitro *E F G I.*

Stellæ locus viſus *A.* Azimuth fixæ *F A D.*

Azimuth ♀ *I B*, Venus *B.*

Diſtantia azimuthorum *D B.* 8. min. vel 9. min.

Diſtantia Stellarum in circulo magno 18. min. nempe *A B.*

Diſtantia altitudinum *A D*, 15. min. fermè.

Calculus Prutenicus ſtatuit ♀ in ♋ 17. grad. 23. min. cum latitudine Borea 3. grad. 8. min. Sed multò prouectior erat in ♋ grad. 18. 5. min. vel circiter & latitudo Borea 2. grad. 48. min. fermè.

Adrianus Vlaccus ex Rudolphinis habet ♀ in ♋ 18. grad. 21. min.

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO *Theologo & Canonico Dinienſi* S.

ADmodum Reuerende atque Eruditiſſime Domine,

Latentem illum occultúmque Magnetis ad Magnetem conſenſum, ϗ τὰς ἰδιότητας ἀῤῥήτως, vt cum Philoſophis loquar, ſicubi ſemper; ſic potiſſimum tamen, dum nos ſuauiſſima ſua præſentia, & Magnetica quadam doctæ conuerſationis ſuæ extaſi defixos Aquis-Sextiis teneret admiratus ſum,

Magnus enim Magnes, Magneta trahendo minorem

Sympathico nexu iunxit vtrumque ſimul;

adeò arctè & efficaciter, vt ab eo congreſſu vitali communicata virtute animatior factus neſcio quid impetus ac violentiæ, quâ poſt ſe moueri me experior, ſentiam; tantum valet Heracleotica illa catena; tantum Magnetica illa ſimilium mentium Μετεμψύχωσιν, ϗ τῆς ἁρμονίας ὁμοιότης, verum illud ſympatheticum à Pythagora quondam celebratum tetrachardum, quo reſonante nulla locorum intercapedo mutuam ſimilium mentium ac ingeniorum συμπάθειαν impedire poſſe videtur. Senſit hoc quondam Plato dum vna maximè cauſa amorem neceſſitati præferre quod illa propinqua tantum, amor etiam diſſita poſſit coniungere. Senſerunt etiam hanc virtutem vel ipſæ literæ, non tam miſſæ, quàm à Cl. D. V. longo locorum interuallo diſſita ad ſe eminùs Magnetico veluti actu attractæ, affectus, obſequij, deſideriique omnibus in rebus ei inſeruiendi indices. Verùm ne fortè à tam potenti Magnete plus æquo abſtractus digrediar, ad ſcopum reuertar. Noſſe forſan deſiderat R. D. V. quid modò geram? quibuſve diſtinear? vno verbo dicam, multitudo occupationum me non tantum obruit. Ex vna parte quidem me, Primitiæ Gnomonicæ Catoptricæ, quas ad Amicorum meorum inſtantiam, prælo ante diſceſſum meum ſubdere ſum coactus, mirum quantum deſtinent. Ex altera parte in explicatione Barachiana in fauorem Domini noſtri de Peireſk inceptâ deſudans ſummóſque exanthlans labores, ſub onere propè fatiſco. Accedit præparatio ad iter adeo longum quale hinc Viennam in Auſtriam, quod poſt ſolemnitatem Aſſumptæ Virginis, Deo auſpicante vnà cum D. de la Vallette ingrediar; accedunt denique quotidiani Amicorum congreſſus labores augmentantes, quibus adeo premor vt vix literis ſcribendis idoneum tempus reperiam. Ad obſeruationes porrò quod attinet, ego vt ingenuè fatear dictis de cauſis hactenus iis inuigilare non licuit. Nihilominus quod vltimam Eclipſim concernit, comprehenſum eſt ſedula computatione à Domino Tonduti huius negotij exercitatiſſimo Viro, & me quoque, illam Tychonico calculo nequaquam quadrare, ita quidem vt tabulæ Tychonis Lunares (quod in Viro, & ingenioſiſſimo, & exactiſſimo quiſpiam non immeritò mirari poſſet) incertiores reperimus, quàm multi

multi putent; comparatione quoque facta cum Prutenicis & Alphonſinis, has exactiones deprehenderimus. Sed nuncius feſtinus, & iam petaſatus mihi omnem ea fuſiùs perſcribendi occaſionem adimit. Cæterùm etiam atque etiam rogo R.D.V. ne impoſterum ab incœpto ſemel literarum commercio nos locorum interuallo abſterreat. Imò ſibi perſuadeat velim eam amicitiam tantò eſſe gratiorem, ſuauiorémque quantò maiori interuallo diſſiti fuerint eam ſincerè colentes. Ego enim ſi vel repetero inter Auſtrios Philoſophos, & Mathematicos aliquid veſtro ingenio dignum, ſincerè ſpondeo, ac ſanctè polliceor; me pro ea quam erga V.D. gero animi propenſionem communicare nunquam intermiſſurum. Quod & de R.D.V. idem ſpero. Atque hiſce me R.D.V. SS. ſacrificiis humiliter commendo. Valeat atque iterùm valeat. Auenione raptim 10. Iulij 1633.

R. D. V. Seruus in Chriſto humillimus, & propenſiſſimus ATHANASIVS KIRCHER *Soc.* IESV.

Miſiſſem R. D. V. librum meum, quem inſcripſi Primitias Gnomonicæ Catoptricæ, ſi abſoluta fuiſſet impreſſio, nihilominus vbi abſolutus fuerit, eum etiam poſt diſceſſum meum, R. D. V. tranſmitti curabo. D. Priorem à Bompas, nuper ferè nobis abſtuliſſet colica paſſio; gratiæ pro longiore vita viri Reipublicæ literariæ vtiliſſimi.

Admodum Reuerendo atque Clariſsimo Viro D. D. PETRO GASSENDO *Canonico Dinienſi Domino ſuo plurimi honorando,*

CHRISTOPHORVS SCHEINER, S. P. D.

QVas ad mē nonis Maij dediſti gratiſſimas, accepi menſe Iunio, quantùm recordor. Acuit induſtria tua torporē meū, accenſus ſum vt par pari refundam, hoc eſt, vt obſeruationem meam Eclipſeos Solaris Romę factam, remitterem: quod cur hactenus non fecerim; obſtitit penuria temporis, dum ad diſceſſum perdius & pernox occupor. Hæc vna eáque genuina, & ſola cauſa obſtitit, cur tuis humaniſſimis ſcilicet & accuratiſſimis literis non reſpōderim: Vellē enim aliquid, ſi non tam exquiſiti, ſaltē non ineruditi laboris rependere. Tu ergo pauxillū patiētiæ habe, & omnia compenſabo. Interim ad manū, & oculos habes P. Athanaſ. Kircher, qui etiam memoriā mei ſua excellētia obliterare poterit. Alias præter has literas in pręſentiarū à te non accepi. Obſeruationē hanc cum D. Campanella communicabo. Ego cōtra Galilæum mearū iouenſionum inuaſorē altera nunc vice me defendo. Obſtupeſco, quâ homo fronte tantum dedecus conſciſcere ſuſtinuerit. Videbis olim & miraberis, vbi defenſionem meam perlegeris. Interim orbem tuis accuratiſſimis obſeruationibus erudire ne deſiſtas, vt exemplo iſto ſuſcitati multi ſequantur. Vale mei ad Deum memor. Romæ in Domo Profeſſa 16. Iulij 1633.

MICHAEL CONSTANTINVS PETRO GASSENDO *Theologo*, S. P. D.

QVas à te accepi literas, mi Suauiſſime GASSENDE, magnam in animo meo pepererunt voluptatem, cùm ea iis intellexi me tibi eſſe cordi plurimùm, idque non merito meo, ſed tuo benefico ingenio, quod mirari non deſino ob illam, quæ in eo ineſt, tranquillitatem. Magni ſanè fuit Philoſophi ſummam animi quietem tantâ curâ, tantáque operâ ſibi comparaſſe; ea eſt, quæ multum me mouet, & ſingularis doctrina, in qua eluces, & eruditorum amorem in te concitas, méque totum incendis, qui in media turba, & grege nondum locum teneo. Scito tamen me ſemper duxiſſe, ſi nihil ad te darem literarum, me non eſſe extra noxiam, & religione impediri, donec huic muneri facerem ſatis. Velim tamen credas non eo conſilio ad te ſcripſiſſe, vt è tuis eliciam, ſed vt ratum habeas meæ erga te obſeruantiæ pignus, & quos in vrbe noſti tui ſtudioſiſſimos, tuo aſpectu, tuóque alloquio propediem exhilares, quibus rem gratiſſimam facies, ſi veterem ac priſcam Phyſiologiam typis mandes. Hoc à te efflagitant, quot veræ & germanæ Philoſophiæ nimia ſitis vrit. Intereà vereor, ne te diutiùs detineat ſoli Natalis aura, & chariſſimorum amor, è quorum amplexibus auelli æquo non patieris animo, cùm illic præ cæteris habeas tuum Peireſium, Muſarum decus, & Literatorum præſidium, cuius ſuaui conſuetudine mirificè caperis, & tanti viri genio indulges, qui varia, & ſingulari rerum ſuppellectile oculos paſcit ſpectantium, & lectiſſimis ſermonibus Doctorum reficit animos, cuius amœno tuſculo vehementer oblectaris, & miraris tui Peireſij optatis reſpondiſſe ipſam naturam, quæ huius plagæ angulum tanto adornauit ſplendore, quaſi omnia ſtudia in eius cultum contulerit, tanto Hero ac Domino factura delicias. Nullum finem facerem prædicandæ domus Gratiis ſacræ, ni modum epiſtolæ excedere viderer, cùm in hoc ſcribendi genere de Amicorum ſalute, & negotiis de more quæratur. Quare ſi res tuæ in tuto ſunt, & bellè te habes, redi ad tuos quàm celerrimè, reſciſces grauem eſſe τῶν φυσικῶν περὶ τῆς χάριτος contentionem, eorúmque animos in dies magis exulcerari, nec vllam, quâ deliniantur, adhiberi medicinam. Diu dolent & conqueruntur οἱ χάριτες, ἢ διδάσκαλοι τῶν φυσικῶν, nouos & peregrinos ritus induxiſſe, nec fas fuiſſe eorum reclamitare erroribus, & damnare hæreſes. Eam querimoniam ſatis probat prima dies huius menſis, quæ multa ſigna τῷ σεληνιακῷ dedit, & oſtendit ἀπαίδευτον, ἢ περιούσιον τὴν τῶν διδασκάλων συνείδησιν, & verenda τῶν φυσικῶν pallia, dum vtrique ſcenicam ſapientiam oſtentant, hiſtrionicam agunt, & luce clarius aperiunt mentis humanæ vitia, inſcitiam nempe, & ſuperbiam, quos in ſcopulos facilè ſe dat præcipitem, qui ſcientiæ, & ſapientiæ primas

primas ſibi arripit, nec ſe, nec hominem nouit, cuius eſt errare & labi. Hæc me docent humaniſſimæ tuæ literæ, & Academiæ forum Sophiſtarum diſceptariunculis perſtrepere, idque eſſe ſolum doctiſſimis Viris ingratum, pingue verò, & opimum rabulatiam exercentibus, quà capiuntur adoleſcentuli, in eamque curam incumbunt cùm è palæſtra literaria Patrum ſubſellia conſcenderint, vt vniuerſus Orbis perpetuo laboret diſſidio, quo cautiùs in rem diſſidentium irruant, ſuamque faciant. Vetera me conquirere vetant præſentia & viua exempla, quæ monent hominem homini eſſe lupum. Eamque ob rationem nemo probus non luget perditos hominum mores, ac præpoſteram mentem, & illam perſequitur ſectam, per quam quies animi comparatur, & ſedem ſeligit, in qua tranquillo otio dies tranſigat, cumque ſui amantiſſimis ſermones & iocos conferat. Noſti Lutetiam eſſe literatorum domicilium, & in ea paucos è plurimis ſeligi, qui moribus & natura clariſſimorum Philoſophorum non ſint diſſimiles, cum quibus ineunda eſt vitæ ſocietas. Illic qui tui ſunt, te interpellant, & tibi litem intendent, niſi apud noſtrum Bourdelotium te ſiſtas propediem, in cuius ædicula fœdera ſolemni ſacramento ferientur.

Dixi tuis verbis plurimam ſalutem ſuauiſſimo Alberto noſtro, qui Academiæ dignitatem iam prope ſeneſcentem priſtino ſplendori reſtitui curat Regis Chriſtianiſſimi munificentiâ, & ampliſſimi Cardinalis Richelij conſiliis. Prodiit Aurelij acerrimi ingenij viri Anæreticus aduerſus Sirmondi Antirrheticum de integritate primi canonis Concilij Arauſicani. Sunt, quos magnopere torquet ea controuerſia, & Sirmondum ab Aurelio malè acceptum fuiſſe, & hæreſi notatum, quòd chriſmationem confirmationis ſacramento detraxit. Aurelius vt eſt vir acutiſſimi iudicij, creber ſententiis, grauis rerum pondere, ludit Sirmondum, tanquam imparem pugilem, eiuſque ridet orationem cum pigmentis, & fuco pene puerili. Hæc ſunt iurgia noſtri fori, mihique ſunt de Gaffarello querelæ, ad quem ſi ſcribas, velim eum moneas eſſe memorem, quam perſonam ſuſtineat, ne in poſterum, mimos agat, neve ſe, ſuoſque ludibrio haberi ferat. Quas enim ad ſuos ſcribit literas, fidem faciunt nullius eſſe ſalis hominem, & ſannionis olent ingenium, precor illi ſaniorem mentem, & tibi proſperam valetudinem, meque, vt ſoles, ames. Vale, Polliaci in agro Meledunenſi, pridie Nonas Auguſti 1633.

PETRO GASSENDO, GABRIEL NAVDÆVS S. P. D.

Binas à te nuper accepi, Doctiſſime GASSANDE, cùm vnas tantum expectarem literas, ſed quæ tamen plura mihi ſignificarent de te, de Luillerio vtriuſque noſtrûm deliciis & corculo, de Epicurea Anaſtaſi, & de ſingulari illo certamine, quod paulò ante meum è Gallia diſceſſum cum Armigero Loudinenſi ſuſceperas; quàm vnquam vſquam ex illis duobus & geminato vrbanitatis tuæ officio excerpere potuerim, adeò nempe occupatus es in otio vt mecum iam Laconicè quædam tantum inſuſurres, ac veluti furtim & per ſcitulam effutias, de quibus cùm unà ſimul eſſemus prolixos equidem ſermones miſcere conſueuiſti. Papæ! quæ tanta mutatio eſt hominem Philoſophum Pariſiis otio diffluere, Diniæ verò vel Aquis-Sextiis aut potiùs ruri degentem; temporum anguſtiis vrgeri, negotiis premi, & nondum ſibi diem vnum vindicaſſe, quo vel homini amiciſſimo nobiliſſimaque ſtudiorum & opinionum communione deuincto pectus ſuum denudare vel datam fidem liberare poſſet! fidem enim ſi neſcis aut potiùs ſi oblitus es, quam ſuperioribus ad me tuis oppignerasti, de iudicio & cenſura reſponſionis illius qua defenſionem tuam pro R. Patre Marino Merſenno Fluddus excepit, nunc requiro. Nec tantum te interpello vt bonum nomen eſſe non deſinas, ſed hoc inſuper abs te peto vehementerque contendo, vt me vel de nugis etiam & tritiuilliriis tuis certiorem facias, & omninò quæ mihi ſi coram adeſſes exponere velles, ea ne graueris in chartam cuiuſcumque modi fuerint coniicere. Probè ſiquidem noſti me quoque iſtud facere ſolitum fuiſſe; ac ſæpius quæ præſenti vix narrarem ea perſcripſiſſe, nempe charta meo iudicio minimè eſt inter amicos præſcindenda, aut quod Oraſius noſter Tubero Religioni ſibi eſſe dicit, prima tantum facie depingenda quaſi Sinenſium more nunquam ad aduerſa membranarum parte nobis ſcribendum eſſet, vel literas ipſas ex Demetrij præcepto turpe foret ſiniſtram legentis manum adimplere. Quare ſi me audis quod tibi dabitur à ſeueriori Muſarum cultura ſubciſiui temporis hoc totum in gratiſſima literarum cum amicis viciſſitudine tibi eſſe impendendum arbitrabere, ſanè quantum ad me attinet non committam vllo modo vt occupationes meæ, quæ non magnæ illæ quidem, ſed interdum tamen multæ ſunt, cogant me vnquam minus erga te officioſum eſſe quàm vellem. Imò verò quod Mercatoribus interdum vſu venit vt ſi merces vaſa non explent fœnum atque cannabem & ſcruta infereiant, ita ego cùm non ſupperent res dignæ ſcriptione, quæ ſcis ipſa tulerit & obuia quæque arripiam, ne tecum paria feciſſe non videar, aut aliquid ex antiqua mea conſuetudine liberiùs cum amicis meis confabulandi remiſiſſe. Sed ne te qui ſatis tuapte natura rerum cæterarum memor es, de hac vna quæ tibi forſan altius quàm vlla cordi ſemper inſedit admoneam. Age, mi GASSANDE, paulatim ad eam quæ magis me verſat & coquit ſub pectore curam deſcendamus, ac demum illis tuarum literarum capitibus reſpondebo, quæ mihi videntur maximè reſponſionem flagitare. Recordaris igitur opinor, quanto quamque incredibili deſiderio non te ſolum, qui mihi ſemper

per non minus quàm tibi ipſi carus extitiſti, ſed omnia tua, & egregia præſertim, quæ tu ſubinde literarum monumentis conſignare ſolitus es animi tui ſenſa fuerim vel ab inualeſcente iam inter nos mutua neceſſitudine proſecutus; quare poſtquam mihi cuncta illa, quæ dum adhuc ſuauiſſimæ tuæ conſuetudinis fructu oblectaret ſcriptis mandaueras, vel poſt meum è Gallia diſceſſum publicæ hominum luci commiſiſti, reddita mihi cùm à te ipſo, tum etiam ab amicis fuerint, ſola autem quam te veriſimile eſt omninò nuper ad R. Fluddum excudiſſe reſponſio diligentiam hanc meam fefellerit. Amabo te, amicorum ſuauiſſime quonam iſtud fato vel potiùs errore factum fuerit parumper apud te diiudica: & ſi nihil quidquam vlla mei in te officij ac obſequij ceſſatione commerui, ſi nihil peccaui, quod mihi tam graui & acerba pœna luendum fuerit, fac oro te atque obteſtor, ne iſtius tuæ reſponſionis expectatione diutiùs macerer, aut quod ipſe Fluddus ad primos tuos volones repoſuerit ignorem, quod equidem ſi me hactenus latuiſſe dixerim, res tibi erit non admodum creditu difficilis, qui ſacris Eccleſiæ ſanctionibus damnata pridem aduerſarij tui volumina, nonniſi difficulter & cum ſummo vitæ ac fortunarum diſcrimine iſtuc à Mercatoribus deferri poſſe, etiamſi vaſtiſſima mole non præpedirentur, aut aditu reliquis etiam omnibus propter contagij metum intercluſo, ſatis ipſe iam intelligere potuiſti. Deinde verò cùm me quaſi teſtem aſſiduum habueris eorum omnium, quæ ſub initium iſtius velitationis à te geſta ſunt, nunquam opinor cogitatione conſequi poſſes, quantum me pruritus quidam vrget quo tandem modo ipſa compoſita fuerit intelligendi. Vix enim adducor vt credam quod

Hi motus animorum atque hæc certamina tanta

licet inter apes verè Palladias & mellifices enata

Pulueris exigui iactu compreſſa quieſcant.

Verùm poſtquam mihi ſemel frontem perfricui vt tecum audaciùs de multis rebus, quæ ad ſtudiorum & otij tui literatij rationem attinent pertractatem. Age currente iam atque incitato calamo vt valeat Epicurus tuus, vt adoleſcat; vt ratiocinetur: vt ſe ab improborum & ineptorum calumniis defendat; vt tibi atque amicis placeat; vt typographos vrgeat, vt publicum denique fauorem expectet paucis exequere. Iſta ſiquidem, de quibus attentus nonnunquam cogitare ſoleo, animum mihi haud mediocriter ſanè perturbant tot difficultatum in dies ſucceſcente materia, ſed hoc præ cæteris me ſollicitum detinet, quamobrem fiat quod in alto illo tranquillo ſeceſſu, quo nunc perfrueris, in hac profundiſſima pace & quiete, quæ tibi ſtimulos acres ad iſtud operis perficiendum addere debet, ceſſas nihilominus & inducias quæris quaſi aliorum negotia tractare deberes non tua, aut corporis potiusquàm animi laboribus tibi foret incumbendum; quod certè quàm iniquè facias aut parum in rem tuam & literatiam conſultè tum demum intelliges cùm forſan non erit amplius huic morbo remedium. Neque eſt quod Venetiis iſtud commodiùs quàm Aquis-Sextiis abſolui poſſe tibi perſuadeas, nam ſi tibi nunc in ſolitudine viuenti deeſt otium, deeſt tempus quod eiuſmodi cogitationibus impendatur, quî precor ſupereſſe poterit, in hoc celeberrimo tot mercium totque nationum emporio, vbi nec Argus ſat oculorum haberet rebus ſpecioſiſſimis perluſtrandis, nec Briareus ſat brachiorum pertractandis. Sed Patauium fortè cogitas vrbem illam Academicam ſi quæ alia vnquam in Orbe extiterit & ſtudiis florentem ignobilis otI. Verùm quid opus eſt tot maria tranare, tot pericula ſubire vt otiũ illud quaſi fugitiuum perſequaris, quod ipſa Philoſophia tecum vnà naſci voluit, tecum manere, tecum vel in mediis ciuitatibus habitare, modò iſtud ipſum amplecti velis, quoties vel vnius Senecæ, vel Epicteti, vel ipſius etiam Epicuri conſiliis ſe tibi obuiam facit. Nec ægrotantis alicuius inſtar faſtidioſi toties lectulum commutes quoties tibi operæ prætium erit quietem aliquam inuenire. Sed hoc dices, nimis acerbè mecum agis mi Naudæe! verùm quî mitius iſtud facere debeo aut potiùs

Quis Cælum terris non miſceat aut mare Cælo?

Cùm tu qui meritò Philoſoporum huius æui κορυφαῖος æſtimaris, qui vacuitatem affectuum & negotiorum tam eleganter prædicas, qui nos omnes ad pileum vocas libertatis philoſophicæ nondum tibi viuere potueris, quem negotia quotidie diſtrahunt, nec dum etiam amicis, qui Philoſophiam hanc Epicuream continuo requirunt, inter quos ſi pro ea libertate, qua me iamdudum aliàs pro ipſomet Epicuro perorantem ſuſtinuiſti, aut paulò etiam vehementiore quod ceſſatio tua poſtulat. Reliquorum tibi mentem ac animum explico: Rogo te etiam ſuauiſſime GASSENDE, vt quidquid hac in re peccatum eſt, affectui meo potius qui in te profectò ſingularis ſemper extitit, quàm tua alia ſtudia improbandi deſiderio condonandum eſſe exiſtimes. Cæterùm quod ampliſſimas conditiones iam antea tibi ab Eminentiſſimo Viro, & nunc etiam ab eo quem vt rectè dicis optimè noui, oblatas vltrò, tanta animi conſtantia, tantaque amoris in Luillerium noſtrum ſignificatione recuſaris. Eſt ſanè quod plurimùm tibi gratuler & mihi etiam vehementer gaudeam, quandoquidem ſi hunc, qui te ſibi iunxit raro & indiſſolubili beneuolentiæ nexu, qui te vix Luteriam appulſum tanquam in ſinu proprio fouit & recepit, qui tibi bonorum omnium auctor eſſe poteſt, quo cum aut philoſophari liberè, aut ſuſpirare familiariter, aut iocari ſecurè poſſis, quem denique & in vrbe hoſpitem, & in peregrinationibus comitem, & in priuatis omnibus conſcium ac teſtem ſemper habuiſti, ſi hunc virum inquam, qui toties non tibi diuitias modò quas ampliſſimas poſſidet, ſed ſeipſum obtulit anguſtioris fortunæ tendiculis irretitus reliquiſſes, grauiter in Philoſophiam ipſam

ipſam peccaſſes. Mihi verò & cæteris omnibus amicis qui in te continuò velut in ipſius modeſtiæ probitatiſque & temperantiæ viuam ſpirantemque imaginem oculos coniicimus, præclarum iſtud fortitudinis exemplum admiſſes, quod vt in dies illuſtrius reddas perpetua & conſtanti in Luillerium noſtrum voluntate, me ſuaſore credo non indiges, qui ſeu ad Epicurum tuum conuertare, ſtatim audies præcipientem naturales diuitias facili negotio parabiles eſſe quòd paucis natura ipſa indigeat, ſi ad Lucretium nihilo ſecius docentem inuenies quod

Nec calidæ citius decedunt corpore febres
Textilibus ſi in picturis oſtroque rubenti
Iactaris quàm ſi plebeia in veſte cubandū eſt.

Si denique ad Senecam & ad Ciceronem quos præ cæteris etiam plurimum ſemper æſtimare conſueſti, ille nihil ſibi magnum in terris videri aſſerit præter eius animum qui magna nec accipit, nec deſiderat; hic verò conſulit omnia quæ videntur vtilia, honores, diuitias, voluptates & cætera generis eiuſdem nūquam eſſe amicitiæ anteponenda. Sed vbi tot monitores non adeſſent adeſſet tamen vera illa & germana ſapientia, cuius ductu atque auſpiciis poſtquam talis euaſiſti vt vnicus fermè noſtri ſæculi ſapiens habeare, rationi certè conſentaneum eſt nihil quidquam de te cogitare quod non Hominem deceat vt ab omni faſtu & ambitione ac cupiditate alienum, ita recti ac honeſti maximè ſtudioſum, aureæ libertatis amantem, libertatis tenacem, nobiliſſimiſque rerum altiſſimarum cogitationibus penitus immerſum, quibus in ſtudiis dum ipſe totus es vitamque degis ſuauiter & tranquillè, quid vnquam tibi deeſſe poſſit modò Luillerium tuum non deſeras, equidem non video. Quare ſi me audis abigeos illos longum valere iubebis, qui liberos Homines aureis quibuſdam catenulis ſuas in caſſes ſenſim pelliciunt, & ſtudia cùm Philoſophica, tum etiam Aſtrologica diligenter ac vnicè vt tui moris eſt excoles, propter quæ non Schikardus modò aut Hortensius ſed Schinerus Galilæus & quicumque rerum Cæleſtium peritiſſimi habentur, tè ita admirantur & ſuſpiciunt vt etiam hoc dicant à perèleganti & ſubacto in iſtis obſeruationibus ingenio tuo nihil niſi abſolutum perfectumque proficiſci, quibus ego libenter ſanè aſſentior, & vehementer lætor te quem vnum præſertim colo & in oculis fero, mirum etiam in modum ab omnibus coli & exiſtimari. Vale dabam in Caſtro Giaggioli Romandiolæ 22. Menſis Septembris 1633.

Gabriel Navdævs Vir immenſæ literaturæ tuique Vir clariſſime, ſtudioſſimus ac mei amantiſſimus prædicatione tuarum laudum me in tui amorem rapuit, idemque ſua auctoritate vt ad te ſcriberem homo ignotus animauit. Liceat ergo mihi compellare te, Virum Mathematicarum & reliquarum ſcientiarum cognitione florentem, neque tu propenſionem in te meam, neque hóc amoris mei teſtimonium ſpernito. Vale, meque ama, quod & vehementer opto, & enixè peto.

Tibi deditiſſimus Scipio Claramontivs Cæsenas.

Admodum Reuerendo, Clariſſimoque Viro Domino Petro Gassendo, *Dinienſis Eccleſiæ Canonico, & Theologo meritiſſimo,*

Petrvs Franciscvs Tondvtvs *Dominus de S. Legier,* S.

Accepi à R. P. Athanaſio Kircher Germano è Societate Iesv accuratas obſeruationes tuas circa illam Solis Eclipſin quam die 8. Aprilis proximè præteriti conſpeximus, mihi tuo iuſſu exhibitas, ſimulque maxima cum animi ſatisfactione perlegi caput illud epiſtolæ tuæ, quo ex Morini noſtri relatione, amoris in me tui gratiſſimum præbes teſtimonium, nec tandiu ſcriptioni temperaſſem, niſi eadem me Forenſium negotiorum copia & clientum ſæpius importuna ſollicitatio quæ vel inuitum ab integra Eclipſis eiuſque Phaſium contemplatione abſtraxit, ad otium calculi in hæc vſque vacationum tempora adduxiſſet. Incœpit Auenione Eclipſis hora 3. min. 29. P. M. Sole gradibus 31. $\frac{41}{4}$ ſupra horizontem eleuato. Congruit hic euentus maxima ex parte cum Kepleri calculis ſupputatis Planetarum motibus ad horam 3. min. 59. cui habito reſpectu ad Meridianum, ab eodem auctore aſſignatum reſpondet hora 3 min. 29. quo tempore verè apud nos incœpit Eclipſis, habitâ ratione æquationis Phyſicæ quam Keplerus amplectitur eaque cum menſtruâ qua ipſe vtitur præcepr. 171. mutuò compenſata, quia quantum vna addere, tantum alia demere iubet. Hinc vtriuſque Meridiani diſtantia Diniæ videlicet & Auenionis aſſignari poteſt minor quàm aliqui cenſeant, maior quàm cæteri vt non mirum ſit pleroſque omnes de intricatiſſima hac Meridianorum differentiæ incertitudine conqueri, mirum neminem ſtudere remediis. Sentirem libentiùs tuam & aliorum hac de re ſententiam, vt pote qui falcem in alienam meſſem immittere nolim ſola ea fruge contentus quam Diua Themis cultoribus ſuis elargiri ſolita eſt, felicem ſanè mihi meſſem futuram ratus ſi amoris tui merear honore donari. Interim ſi quid pro te, pro amicis poſſum, hoc ſincerè & ex corde præſtabo. Si ad R. P. Athanaſium aut ad Regium profeſſorem Morinum ſcribas, eos quæſo etiam nomine meo ſaluta, & me tui tuæque virtutis amantem redama. Auenione hac die 24. Septembris 1633.

Obſequentiſſimus S. Legier.

Clariſſimo Viro Domino Petro Gassendo, S. P.

Non credas Clariſſime, Doctiſſimeque Domine Gassende, quanto cum gaudio reſponſum tuū ad meas literas diſſertationemque, acceperim non ſolùm ob metum quem habebam à longinquitate interualli quo à nobis abes; ſed præſertim ob ingenuum tuum & candidum animum; quo non indignè tuliſti libertatem meam in diſcutiendo tuo ſcripto,

ſed

ſed æquiſſimè accepiſti, inque eius gratiam amplexus es ſententiam probabiliorem circa varias controuerſias. Gratior mihi non leuiter conatus iſtos tibi placuiſſe; & in partem amicitiæ tuæ me admiſſum, quam tot ante votis exambiui, quum nondum GASSENDO auditum erat Hortenſij nomen. Sed & contra non accipio nimios iſtos titulos, quibus tu viciſſim me ſummis æui Viris non deſinis accenſere; qui vix ad primum lapidem in vaſto hoc famæ campo progreſſus; ſi non temerariè, ſaltem audacter ſatis, iudicio ſeculi hactenus auſus fui me committere. Sic habe Doctiſſime GASSENDE, Tyronem eſſe me in ſcrutandis naturæ myſteriis, & vt pauciſſimis annis (vix enim XXVIII. ſuperaui) in contemplatione rerum verſatum; ita abundè mecum ex animi ſententia actum exiſtimare, ſi modò per indefeſſos labores, per ſpreta vulgi neſcientis ludibria, ſic comparere contingat in choro eruditorum Virorum; vt tuus ille Mercurius comparuit in Sole, hoc eſt, vt vel minimam faciam vmbram in magna luce. Quam putas igitur ad lectionem tuarum indignabar, quod tu ſummus Philoſophus ita mea acceperis, ac ſi non latere ea, vmbræque ſubiici oporteat; ſed ſub oculis magnorum Virorum legi, & in media verſare luce. Sanè affectui tribuere malo iudicium iſtud, quàm ſic mihi adblandiri vt potem rem ita ſe habere, quia amicus cenſuit; & in poſterum operam dare, vt magis magiſque proficiens, is tandem dignè habear, quem me eſſe maturè nimis iudicaſti.

Circa aëriam ſphæram globis cæleſtibus circumiactam, gaudeo tibi aliter nunc videri: ſperoque ſi rem penitùs introſpexeris, non tantam modò eius altitudinem, ſed qualemcumque tandem ibi exiſtentiam, ſaltem in Luna reiecturum: quod mihi hactenus ſuaſerunt Phœnomena omnia & imprimis obſeruationes per Teleſcopium. Ignium nocturnorum ampliationem rectè mecum agnoſcis è Solis pendere oculis: & quid ſi eandem cauſam aſſignem omnimodæ ampliationis Planetarum; cur quæſo Orbem aërium habeamus circumfundendum? Nulla enim prorſus obſeruatur proportio inter ipſum Planetæ globum & molem radioſam circumfuſam; quod vel ex Venere cornuta apparet. Et tamen ſi realis Orbis aërius lucens eis circumfunderetur, oporteret non ſolùm eum conſpicuum eſſe; ſed in diuerſis Planetis diuerſam ſeruare proportionem: quia & ſi quantitatis eſt modicæ in ſingulis, non tamen eiuſdem eſt per omnes altudinis. Atque econtra, videntur nudis oculis Planetæ interdum æquè magni, qui ſi per Teleſcopium inſpiciantur, differentiam diametrorum oſtentant notabilem; quod arguit realem diametrorum apparentiam non eò vſque iuuari ab aëria ſphæra, donec in oculo ad eandem magnitudinem excreſcant; ſed id ſolùm dependere ab oculis; neque proportionem ſphæræ aëriæ vllam hinc concludi. Exempli gratiâ Anno hoc 1633. menſe Martio aliquandiu Venus iudicabatur nudis oculis maior Ioue; cùm tamen diametrum vel tertia parte minorem per Teleſcopium obtineret. Si ergo auctio Veneris de nocte, contigiſſet ab aëre ipſi circumfuſo, fuiſſet ille eiuſdem craſſitudinis cum ſemidiametro globi Veneris, aliter enim Ioui non potuit æquari, quod vtrique non credo te accepturum. Idem aliàs expertus in Venere & Mercurio, & ſi attenderis, deprehendes rem ita ſe habere.

Methodum demonſtrationis diſtantiæ Solis à Terra, Viri optimi Domini Gaulterij, lubentiſſimè accepi: ſed quod pace eius liceat, videtur nimis curioſa. Si enim ſemidiametros Solis & Lunæ prout ex Terra ſpectantur, conſiderandas velit. Lanſbergiumque minutula iſta non debuiſſe negligere cenſeat; ſciat, debere ſe nos priùs circa Solis, Lunæ, vmbræque ſemidiametros ad ipſa ſcrupula ſecunda ſecuros reddere, antequam demonſtratio non tantum ſecùm diſcrepantiæ vehat, quantum oriri poteſt, ex neglectu Lansbergiano. Quod quàm difficile ſit præſtare, ſine dubio optimè nouit. Sed tamen laudo eius induſtriam, & gaudeo quod tam candidè de Lansbergio, hoc quendam meo ſentiat, videoque apud Gallos veſtros longè plus reſidere humanitatis, quàm apud Danos aduerſarios meos, qui nullis rationibus adhuc adduci potuere, vt videant Lansbergij Methodum eſſe verè Geometricam, Tychonis autem & Longamontani demonſtrationem, Geometriæ non conſentire & tu propria dedomeo a impingere. Cùm Danos, dico aduerſarios meos velim ſcias mihi nunc rem eſſe cùm quodam Bartholino, qui Apologiam edidit pro Tychone aduerſus præfationem meam in Commentationes Lansbergij de motu Terræ. Si non videris eum libellum, poteris Lutetiâ habere. Scio enim Dominum Merſennum legiſſe. Putidus eſt, & à tali homine profectus, qui Aſtronomiam illotis nimis manibus tractauit, quam vt intima eius Sacra inſpexerit. Multus ibi ero contra diminutionem vmbræ Terræ & Lunæ in Eclipſibus ☉ & ☽, ab aëre craſſo, quam fingit in opere ſuo Longomontanus, item contra Lunaria Tychonis; contraſtabilem eccentricitatem Solis, &c. ſperoque tuo & tui ſimilium iudicio, partes Lansbergij meaſque pulchrè me ſuſtentaturum. Excerpta ex libro D. Galilæi valdè placuere. Vtinam totum habere liceret! Non poſſet gratius opus incidere in meas manus. Velim ſcire vt ei res Romæ ſucceſſerit, & an liber non ſit prohibitus. Si non ſit, ſaluas res habent Copernicani. VVillelmus noſter Ianſſonius Cæſius elegantiſſimam conſtruxit ſphæram ad mentem Copernici, quam ſi vel ipſe Pontifex viderit, non poterit non amplexari. Breui, vt puto, eam edet, & in Italiam, & ad Proceres Aulæ Romanæ deſtinabit. Obſeruationes tuas, quas Lutetiæ iuſſeras deſcribi, hactenus fruſtrà exſpecto. Cuius culpa ibi tandiu hæreant, equidem neſcio: & nunc ſollicitabo P. Merſennum vt miſſionis curam in ſe velit recipere. Si coniunctionem ♀ & ☽ 29. Octobris obſeruâris, rogo obſeruationem digneris communicare. Expectabis viciſſim quidlibet à me, etſi hoc anno pauca obſeruaui ob impedimenta negotiorum, itinerum, & perpetua ferè nubila, quibus hac æſtate, autumnoque fuimus diuexati. Reſponſum tuum ad D. Merſennum deſtina, à quo facilè

post

poſt ad me mittetur. D. Voſſius amiciſſimam tibi iuſſit dici ſalutem, literiſque te ſalutabit, quàmprimum per occupationes, quibus nunc mirum in modum vrgetur, licebit. At ecce quod penè oblitus fueram. Si vlla tibi intercedat familiaritas cum illuſtriſſimo Molino Patritio Veneto, quæſo meam diſſertationem ei tranſmittere & me cõmenda, officium hoc quavis occaſione poſthac redempturum. Idem de D. Galilæo dictum puta. Quem equidem virum quanti æſtimem dicere ſatis non poſſum. Si modò aliquam habeas occaſionem, rogo te per amicitiam, vt cum hiſce literis, diſſertationem meam ei cures mittendam, quam credo te iam Lugduno aut Lutetiâ poſſe habere; quia miſſa ſunt in Galliam non pauca exemplaria. Quidquid expenderis pretij, aliâ occaſione hîc libenter repẽdam. Totum committo tuæ curæ: ſi me hac in parte tua contigerit vti induſtriâ; ne dubita quin plura pro te præſtare paratiſſimum ſis inuenturus

Tuum ad omnia paratum MARTINVM HORTENSIVM.

Dabam Amſtelodami Nonis Decembris anni 1633. optimo Viro Domino GALTERIO licet ignoto, ſalutem à me dicito, & proſpera omnia voueto.

Admodum Reuerendo Clariſſimoque Viro Domino PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Canonico & Theologo,* P. F. TONDVTVS *Dominus de S. Legier*, S. P. D.

DVplicem ex gratiſſima epiſtola tua fructum colligo Vir, Clariſſime, alterum, dum miram inter noſtram & Pariſienſem obſeruationẽ circa viſam die 8. Aprilis Eclipſim, deprehendo conſonantiam, tuis etiam Diniæ factis animaduerſionibus conuenientem, Alterum dum Meridianorum noſtrorum inter ſe & cum Pariſienſi compertas habeo proportiones atque diſtantias 11. vel 12. minutorum inter ſe verò 6. vel 7. diuerſas quidem ab iis quæ Ptolemæus & Clauius aliique autumant, conformes verò illis quæ Appianus ſcripta reliquit, ita vt rectè Pariſiis Eclipſis initiũ hora 3. 18. m. rectè Auenione hor. 3. m. 29. Rectè Diniæ hor. 3. m. 35. vel 36. fuerit obſeruatum. Hæc vtut probè ſe habeant, aliquis adhuc reſtat ſcrupulus circa locorum noſtrorum longitudines ſuppoſita veritate illius quam Tycho & Keplerus adſtruunt Vranoburgi partium 36 $\frac{1}{4}$ Neceſſe eſt enim vrbes noſtras longius in orientem eſſe productas quàm ſcriptorum antiquitas exiſtimârit, niſi cum Magino, nonnullis gradibus Vraniburgi minorem faciamus longitudinem quod ipſe ſtatuit & probat in tractatu de meridianorum diſtantia poſt ſupplementum Ephemeridum, pagina mihi 298. Quod ad latitudinem attinet memini me aliàs, maioris præciſionis & ſubdiuiſionis gratiâ ſæpius per meridianam Solis altitudinem, dimiſſo per altioris muri perpendiculum filo, illoque cum vmbra parietis collato, ex proportione gnomonis & vmbræ deprehendiſſe Auenionenſis Poli altitudinem partium grad. 43. min. 52. nolim tamen vnius aut duorum ſcrupulorum errorem prorſus excludere quia tunc nec verò loco Solis Tychonico, nec perfecta prorſus Solis declinatione vtebar, ex quibus leuioris erroris cauſa potuit exoriri. Hæc ſunt, Vir Eximie, quæ ſolertis epiſtolæ tuæ ſuauitati reſpondenda habebam. Tu ſi placet mea opera vtere & perpetui obſequij in te mei affectum proba. Auenione hac die 27. Decembris anni finientis 1633.

Obſequentiſſimus S. LEGIER.

MICHAEL CONSTANTINVS PETRO GASSENDO, S. P. D.

VElim te ſcire, mi ſuauiſſime, non ſerò ad me te literas dediſſe, quas auidè arripui, & exoſculatus ſum ob eam, quæ in iis elucet, & quâ me proſequeris, beneuolentiam. Benignè & amicè facis, mi GASSENDE, multumque addis ad officia in me tua, quando Peireſium, Virum primarium mihi concilias, quem nullo obſequio demerui, vt me amet & diligat. Ea ſunt manifeſta ſigna beneficæ naturæ, qua illum eſſe audio ab iis, qui in eius conſuetudinem recipi gloriantur. Dudum auebam in eius ære numerari, quod tandem mihi contigit tua ope & cæleſti quodam beneficio, ex quo habeo tibi gratias immortales, rem tamen vnam te rogaſſem, ne orationis meæ vitia tãto Viro aperires, qui hoc meo dicendi genere oblectaris, vt de diſſidiis fori literarij crebrò ad te mittam, modò ne tibi ſim oneri, neve negotia tua, & otia interpellem. Quod autem ad me reſcribis περὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν φροντιστῶν, ſcito eorum animos in dies incendi, nec vllis verbis deliniri; quò fit, vt perſpicacis ingenij homines coniiciant tantam litem dirimi non poſſe, cùm vtrique non curent, quantam cladem rebus ſuis afferant. Subiecere facem huic diſcordiæ libri tres, in quibus τῶν φροντιστῶν ἀγροικία lepidè & facetè detegitur, forſan curæ fuit Puteano hos ad Peireſium dari. Nunc decreto ſacri Conſiſtorij huic operi recenſendo addicti ſunt quatuor Theologi, qui ſe Doctores venditant, vt errores, ſi quos deprehenderint, vni ex Magiſtris Libellorum Supplicium deferant. Quò res cadet, iam multi præſentiunt, nec coniectura aſſequi difficile eſt; horum librorum author eſt, qui & director dicitur, & opus Monachorum Gallicè donatum quibuſdam cum obſeruatiunculis in lucem edidit, qui & in Eccleſia Rothomagenſi nuper celeberrimo cætu conciones habuit, & veteri diſciplina exagitauit τοὺς μονάζοντας, qui eò omnem locant operam, ne hoc quadrageſimali tempore verba faciat ad populum. Excitantur etiam Archi-Epiſcopi Rothomagenſis programmate, quo iubentur in ordinem cogi Epiſcopo, & Preſbyteris, quos Curiones vocant, ſubiici, eamque eſſe antiquam Eccleſiæ praxim Concilia commonſtrant. Programmata ad te mittam prope diem, & ſi quos reperiam libellos, qui ad eam rem ſpectant. Nunc longè abſum ab Athenæis noſtris ob valetudinem languentis diſcipuli, qui

qui abhinc ſex menſibus quartana grauiſſimè laborat, & dolet in ſinu matris; eam incolit vrbis partem, in qua degebas vbi te abſentem oculis ac animo requiro, qui in aliud tempus aduentum tuum differs & mihi auges tui deſiderium. Cæterùm de amicitia, quæ cum Gaffarello mecum intercedit, nolui vnquam eam diſrumpi, neve diſſui qui illum feci ſemper plurimi, & veni in eius partes cæteris reclamantibus. Non tuli alienas menſas nomine meo perſtrepere, riſum & fabulam fieri. Non ſum adeò tetricus & auſterus, vt à ſalibus & iocis omninò refugiam, ſed is ſum, qui ſcommata non patiar, & mihi inuri maculam, quam vix poſſem eluere. Si quæ fuit culpa, hanc Hozerio adſcripſi, qui Gaffarelli literas circumtulit. Vt volui ſales Gaffarello reponere ſtatim excanduit, & quos aduocauit noſtri iurgij iudices, eius ſententiam defugerunt. Bellè ais eſſe amantius iras, & argumenta ſingularis amicitiæ, qua quis nudat amici næuos, vt iis faciat Medicinam, & animi perturbationes funditùs tolli curet, quibus me, ac illum carere peropto, vt gratiorem habeas, quam tecum iniuimus familiaritatem, noſque ames ſedulò. Vale, mi GASSENDE, & Peireſium tuum meo nomine plurimum ſaluere iube. Lutetiæ 11. Februarij 1634.

Admodum Reuerendo, Clariſſimoque Viro Domino PETRO GASSENDO, *S. Theologiæ Doctori, & Eccleſiæ Cathedralis Dinienſis Canonico, & Mathematico Philoſopho Inſigni D. Fautori meo Amiciſſimo, Salutem & obſeruantiam.*

REuerende admodum & Eminentiſſime D. GASSENDE, Amicorum cariſſime, Geminas tuas, eaſque copioſiſſimas literas, vnas menſe Auguſto Tenarone, alteras Diniæ hornò Ianuario ſcriptas, rectè accepi, has quidem die 27. Februarij nuperi, illas verò 18. Ianuarij præcedentis. Vtraſque ſcito mihi accidiſſe multò iucundiſſimas, ac Theſauri loco haberi, quod tot & tam diligentes complectantur obſeruationes. Quas verò dignas vnquam tibi reddere grates potero, pro tam beneuola communicatione, proque labore ac patientia deſcribendi, quæ nos paucos dies popoſcit? Carum eſſe mihi opporteret, cuius cauſa ego tantam ſubire vellem moleſtiam. Credo igitur & opere ipſo experior impensè me abs te amari, vt autem operæ minus pœniteat, ſcito non mihi priuatim, ſed publico bono ac poſteritatis id te exantlaſſe. Inſeram enim omnia ea, quæ ad cæli, maximè ☿ pertinent hiſtoriam, deſtinato libro, (niſi fortè quid exceperis diſertè, quod publicari nolis,) quia intelligo Aſtronomiæ intereſſe, vt hæc talia legantur olim à ſeris nepotibus. Quod verò veritus es, editionem Theoriæ, literas præuenturam. Iubeo, te ſecurum eſſe. Nihil horum præcipitabo, ne me cuiuſpiam pœnitere poſſit. Et multa ſunt quæ me hactenus morabantur. Primum conquiſitio plurium obſeruationum, quotquot nanciſci vndecumque poſſem, vt etiam æquationes intermediæ ſtabilirentur experientiâ, nec hypotheſeos formę ſoli permitterentur. Præſertim ſeruiret huic propoſito ea digreſſio maxima, quæ futura eſt ſequenti menſe Aprili, opportunè circa Pleiadas, cui te quoque aduigilare cuperem, ſi fortaſſis hic ſerenitate deſtituor ego. Eam igitur exſpectandam cenſui. Deinde impedierunt me hactenus concatenata negotia plurima, quæ non ſinerunt obſeruationes retexere, ſcis quot ſint ſoluenda Triangula, vt vel vnus locus eruatur. Quid ergo dicemus de toto libro noſtro? Vix poſſem integro menſe omnia reſoluere, licet huic vni curæ vacans quanto minus cùm intereà diſtrahor ad tam diuerſa? Et ſubleuaſſes tu quidem ipſe ſuâ parte; ſi fuiſſes occiſior. Nec ſoleo interim, ſi fortè vna tantũ aut altera hora detur; ſtatim in hæc irruere; continuam attentionem res poſtulat, ſi ſatis comtè omnia velim tractata. Mihi verò iam à dodrante anni nunquam licuit eſſe tam beato, vt per vnicum aliquem diem continuum, ſine moleſtâ interruptione, potuerim eſſe meus aut grata hæc ſeriò tractare. Nec vllum ſperare datur otium antè Autumnum, donec tædioſiſſimum hoc officium Decanatus Philoſophici depoſuero. Tunc ad amœniora iſta reuertar, & iuuante Deo tandem abſoluam; interea etiam editio Chorographica XIII. Tabularum VVitembergiæ, quas Amſtelredami nunc ſculpi curat VVilhelmus Cæſius me aliter ſollicitum tenet. Taceo aduerſam valetudinem, quibus vniuerſa ferè familia mea, & ego ipſe hac hyeme fuimus conflictati ſucceſſiuè. Cæteri tamẽ omnes, laus Deo Seruatori, reſtituti; præter vnum filiolum, quem nudius-tertius proh dolor! ſepeliui, vt nunc in recenti luctu ad ſcribendum ſim ineptior. Nimis moleſtus fierem, ſi omnia impedimenta mea percenſere vellem. Atque nunc, poſtquam præcipuis defunctus eſſe videor, nouum ſuccedet, anniuerſaria ſcilicet profectio mea, ad oppida XXVI. attributa ſuperiori parti huius Ducatus, quæ viſitare teneor, (quali occaſione Tabulas primò confeci,) Et quotannis ſex ferè hebdomadas, hoc eſt anni octantem ferè inſumere oberrando; poſt etiam ſemiſſem prædicti, deſcribendo, & referendo ſtatim ad Curiam VVitembergicam. Proinde ante Pentecoſten litteræ tuæ domi me vix offendent, etſi vel maturares. Ideò tamen maturabis nihilominus, quia in itinere vides tandiu morari. Sed hæc hactenus excuſationis tantum loco. Nunc ad realia. Eclipſis nupera Lunæ cæli fauore abs me obſeruata eſt egregiè, vt de minutiſſimo ſim ſecurus. Accipis deſcripti ſummam, vt conferas cum tuis, expecto interim, quid obtinueris tu, vel Tondutus aliusve petitus. Miror autẽ valdè, cuius culpa factũ ſit, vt reſponſi mei exempla pariter mutila fuerint; nec intelligo ex epiſtola tua, nũ hodiéque habeas deficiẽtem paginam. Itaque in euentum aliud integrum hic mitto addito tractatulo de *Purim* Iudæorum & incompletis diſputatiúculis Academicis, quæ in hac paucitate ſtudioſorũ tardè procedũt. Nemo enim ferè eſt, qui talia tractet ſeriò ac fundamẽtaliter,

pletique. In generalibus hærent, vmbratili quadam notitiâ contenti. Lanſius ipſe ſcribet hodie, monitus à me. O quoties GASSENDVM in ore habet? quem vnice miratur! Quid autem hoc rei dicam quod Vir Illuſtris, D. Peyreſius ad meam humilitatem deſcendere dignatur? Niſi te proxenetâ id factum, vt me tantus Heros amaret, quo de nihil horum huc vſque meritus ſum, ſed nec deinceps mereri potero. Miſit ille deſcriptum præfationis Hebreæ, in Tabulas Lunæ Solares R. Immanuelis, de quibus quid ſentiam percipies ex meo ad illum reſponſo. Sed & aliorum quorundam benignè communicandorum ſpem fecit. At hoc vnum vereor, vt res adeò pretioſa, ſatis tutò poſſit huc deferri. Præſtaret ea deſcribi tantum, ſi Amanuenſis contingeret orientalium peritus. Quis autem quæſo eſt ille Holſtenius, qui apud ipſum adeò benignè mei fecit mentionem? Inter plurimos peregrinos, qui me ſubinde ſalutant, non bene recordor aut diſcerno: Niſi forte ſit inſignis ille artifex Mechanicus, qui præter omnigenam eruditionem, addo & morum ſuauitatem, horologia minutiora fabricare nouit. Nam is ni fallor patria fuit Holſatus. Alius nemo ſuccurrit. An rectè acceperis meam de Solari Eclipſi relationem, dubito, quoniam in tua ſiles, neque confers tempora quod feciſſe tamen expediret. Si fuit intercepta, ſarciam alias vbi reſciuero. Oraui te quoque, vt Lunam crebriùs obſeruares, maximè circa nodos (vbi ſupereſt adhuc ingens error maior quàm quiſquam animaduertit.) Item circa Proſtaphæreſes maximas cùm eſt in quadrato Solis & eius Apogæum Soli vnitur, vel perigæum tamen; denique circa vtrumque limitem latitudinis, cùm aut altiſſima eſt, aut humillima. Vel quoties vicina cuipiam Fixæ & obſeruatu opportuna tibi fuerit. Nam mei oculi tunc vel maximè caligant, hebetati ſplendore maiori. Etiam diametros crebro notari cuperem in varia diſtantia, maximè verò, cùm ferè biſecta eſt, proportionem totius, ad tranſuerſam partem lucidam. Inde enim de proportione ſphærarum ☽ ad ☉ concludere auderem. Hortenſius meo rogatu idem hoc tentauit. Et feliciùs poteſt interdiu explorari, vbi minimum ſpuriæ lucis circumfunditur. Ego longiſſimæ haſtæ aptaui tranſuerſariolum ſubtiliter in partes æquales diuiſum, vnà cum albis aculeis loco pinnacidiorum truſatilibus, quibus id explorem. Citeriori loco apud oculum apto Teleſcopium, & ne vacillet, alliga. Sed tu facilè commodiùs aliquid excogitabis. Oportet autem tempus notum eſſe. Ita Triangulum formaremus inter Solem, Lunam & Terram, cuius vnicum latus, ſcilicet à nobis ad Lunam, cognitum eſt, duo item anguli, vnus apud oculum, ex collatione locorum Solis & Lunæ, alter apud ipſam Lunam ex hac proportione illuminationis. Ergo inueniretur, hinc latus ignotum, inter Tellurem atque Solem. Praxis hæc exerceretur opportuniſſimè circa quadraturas, quando phaſes citiſſimè variantur, vna tamen Lunæ aſperitas me luſcioſum turbat, vt nil certi pronunciare auſim. Tu Lynceus ei bene medeberis.

Plurima eſſent ad quæ reſpondere non modò deberem, ſed & perciperem; vrgem verò me, præter funebria mea, inſuper alia variè, vt vix hæc ſine intercurſu impedientium, & attentè ſatis exararem. Ignoſce igitur obſecro, & quæ malè cohærent, per diſtortas curas meas excuſa. Tu verò feliciùs atque tranquillius Viue, ac Vale, amicorum Princeps. Properabam Tubingæ 26. Martij 1634.

Adhuc vnum audi! Spero me obtenturum differentias Meridianorum inter Alexandriam & Romam, duplici ratione: vnâ, mediante Conſtantinopoli, vbi obſeruauit Muhammed Tſchelebi eandem quam ego hîc Tubingæ, vt ſim certus diſtare Orientem breuius à nobis quàm Tabulæ tradant: alterâ, per lineas Nauticas ex Portolano, Barbaro Græco authore nouitio, ſi ergo deinceps Romam ſatis certò cum Tubinga connectere poſſem, haberemus tandem veras longitudines locorum noſtrorum, tales qualis Alexandriæ ſupponitur $60\frac{1}{2}$. Da igitur operam quæſo, vt Româ impetres nouitiam obſeruationem aliquam, quæ cum noſtris comparari queat, & iterum feliciter Vale, à tui obſeruantiſſimo, fidiſſimoque.

Vv. SCHIKARDO.

Admodum Reuerendo & Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Canonico & Theologo,*

THOMAS LANSIVS, S. P. D.

E Suauiſſimo familiaritatis commercio, quod cum SCHIKARTO Amicorum chariſſimo iam tot annos intercedit mihi, vti aliàs ſæpe collegi plurimos eoſque gratiſſimos fructus; ita præcipuè inſignis facta deſideriis meis acceſſio eſt, poſteaquam tua, Excellentiſſime GASSENDE, illiuſque in Aſtronomicis illuſtria ſtudia in mutuam literarum conſuetudinem coaluere. Nam cùm ſcripta tua omnia, quæ cum illo communicaſti hactenus, amicitiæ iure in meam quoque poteſtatem vſu conceſſerint: credere vix potes, quàm recrearit, quàm bearit, imò me lectio tum cæleſtium obſeruationum, tum animaduerſionum in Ariſtotelem tuarum. Illis equidem fidem feciſti, nihil acutiſſimo ingenio tuo imperuium, nihil oculis lynceis; quippe qui & verſutiſſimum Atlãtis nepotem, viſu alioquin tam difficilé, iam multoties, & accuratè quaſi quidam primæ admiſſionis Domeſticus, ſis contemplatus nec non aduerteris ſubinde apparentem eamque ſpuriam Siderum amplitudinem à vera eorum magnitudine, mirum quantum differre, quâ felicitate Tychonem Bracheum, & amiciſſimum olim meum Keplerum, ſummos artifices, non parùm ſuperaſti. De cenſuris in Ariſtotelem quid dicam? Non diffiteor, percuſſiſti me primò nouitate ſententiarum ac συμπερασμάτων inſolentia. Nec enim putabam δαιμόνιον illud Stagiritæ, ab Auerroë Arabum doctiſſimo tantopere celebratum, tot & tanta in Philoſophia ignoraſſe.

Cæterùm penſiculatis rationum tuarum momentis diligentiùs, ac vaneſcente dein ſtupore, rapuiſti me tandem ad aſſenſum; ita tamen vt etiamnum alicubi hæream, interim ſatis nunc certus, Ariſtotelem non pauca peccauiſſe: Verùm hæc mi GASSENDE, propterea ad te ſcribo potiſſimum; vt teſtificer, me ob tanta merita tua debere omninò tibi cultum honoremque, paratum inſuper officiis gratificari omnibus, ſi modò occaſio non defuerit; quam tamen abs te auidè expecto. Fabricium Petriſcium (cuius memoriam & ingentes virtutes iam diu veneror) nec minùs Tondutum San-legerium, meo nomine, vbi commodum fuerit, ſaluta honorificè. Ita Vale, Virorum Eximie, magnum Galliæ Ornamentum. Scribebam Tubingæ 28. Martij, A.C. 1634.

Doctiſſimo Clariſſimoque Viro Domino D. PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Canonico, & Theologo meritiſſimo,* S. P. D.

PRæcipitatum nimis inter ſeria negotia calculum ſtatim recepta epiſtola tua deprehendi indéque errorem proceſſiſſe, vnde tua ſuſpicabatur induſtria, ex prætermiſſis videlicet quinque gradibus rectæ aſcenſionis Solis, qui ex integro circulo ſupererant. Vtut ſit in prima parte Eclipſeos liberiori Muſa deprehendi quod mox prudentiæ tuæ examinandum ſubiicio. Maioris obſcurationis tempus ſatis exactè deprehendi, dum Luna priſtini ſplendoris redintegrationem non deſiderabat modò, verùm etiam aſſequebatur ipſa 33. gradibus & 20. circiter ſcrupulis eleuata, cui ſatis præciſè reſpondebat Caudæ Leonis altitudo part. 45. 40. min, quæ dat horam 9. 4. min. Luna verò ſic vt ſuprà eleuata dat horam 9. 5. min. Eandemque Stellam Fixam per plures obſeruationes cum Luna congruere durante Eclipſeos incremento & conſiſtentia adnotaui. Finem autem Eclipſis licet non tanta cum diligentia propter diuerſa impedimenta obſeruatum ſatis etiam rectè videor ſupputaſſe: hora 10. 57. min. Luna 45. gradibus & 37. minutis ſupra horizontem eleuata. Hæc accipies eo animo, quo mitto, tuoque iudicio ſuppono. Multum eſt Viro aliis ac planè diuerſis negotiis implicito in iſtis ſaltim voluiſſe.

Notauit quidam Carpentoracti Lunam è nubibus emergentem, quindecim ferè gradibus eleuatam & iam ex Telluris vmbra deficientem ſupponamus eſſe gradus 14. min. 55. Erit hora 7. min. 10. quod vix conuenit cum tuo calculo.

Idem in fine Eclipſeos Lunam 45. gradibus Carpentoracti, minus aliquot ſcrupulis eleuatam notauit dubitans tamen ne tunc omninò Eclipſis perfectè finita, Lunaque priſtino ſplendori reſtituta fuiſſet.

Auenione alius Lunam notauit iam Eclipſi immerſam dum nubibus deſtituta videri cœpit eleuata grad. 19. min. 50. hora nempe 7. min. 39. Videbis hæc omnia & ad nutum corriges meique qui tibi ſum addictiſſimus immemor non eris. Auenione hac die 19. April. 1634.

Obſequentiſſimus S. LEGIER.

Dominum Felicem Medicum ſalutare non potui vt pote qui ad vos profectus erat.

Viro Clariſſimo ac Doctiſſimo Domino PETRO GASSENDO, *Theologo Doctori, Eccleſiæ Cathedralis Dinienſis Canonico, Mathematico peritiſſimo & Celeberrimo;*

MARTINVS HORTENSIVS S. D.

VIr Clariſſime,

Etſi quartus abeat menſis quod ad poſtremas tuas non reſpondi; non deſij tamen interea memoriam tui apud animum meum recolere, quoties aut Diniam tuam cogitaui, aut communia ſtudia, quæ ſcribẽdo, obſeruando ac diſputando non ceſſas iuuare ac promouere. Dabis veniam moræ in tot meis occupationibus. Reliqui Leidam & contuli me Amſtelodamum, ſpe docendi aliquando publicè Mathemata. Id tandem obtinui & impetraui circa Kal. Maias orationemque habui qualem hîc vides; quam quia in præſentia aliud munus non erat ad manus, viſum fuit literis dare comitem. Nunc quotidie doceo elementa Aſtronomica in ſatis magno Auditorum numero: à quibus ob rationes quaſdam fuit inchoandum. Sed Vrania mea mirum in modum iacet. Ex eo enim tempore quo Amſtelodamum veni, parciſſimè Cælum inſpexi. Quod inſuper ne huic calamitati quidquam deeſſet, peſſimæ & aterrimæ nubes obtexere in Eclipſi Lunæ nupera, adeò vt nihil ſit viſum aut obſeruatum. D. Schichardus obſeruauit ſatis egregiè. Quid tu præſtiteris cum voluptate ex te intelligam. Viſi ſunt non ita pridem Leidæ Parelij quales erant Romani quos deſcripſiſti: ſed nondum contigit introſpicere delineationem. Vbi nactus ero communicare non intermittam. Totus nunc ſum in obſeruanda diametro Solis (quia alia non poſſum) per foramina, in canali 18. pedum, & clauſa atque inſuper obſcuriſſima ob nigros parietes camera: vt videam vnde habeat ortum paradoxum illud Scheinerianum, quod eſt in volumine de maculis, pag. 573. facit vir iſte diametrum Solis ſcrupulis 42. 47. 52. aut 56. &c. quod nec verum eſt, neque Eclipſibus conſentaneum. Et tamen eum ſic obſeruaſſe nullus dubitat, ob candorem quem videtur in omnibus ſuis experimentis præ ſe ferre. Meditor eius rei accuratam excuſſionem, & habebis breui (quod tamen tibi dictum ſit) tractatum de diametro Solis. Occaſionem habeo ex ſcripto Bartholini, cui reſponſum oppoſui in capite illo quod agit de diametris Luminarium. Ibi enim velim noſtra

diametrum

diametrum Solis per canalem à Tychone obſeruatam obtrudi tanquam legitimam. Cuius contrarium adeò clarum reddam ac ipſe eſt Sol. Quod autem ſcribis vt Tychoni quantum poſſum relinquam ſuum honorem; pro eo gratias ago maximas. Nec dubitare te volo quin ſim abundè præſtiturus quod ſentis. Nam non Tychonem tantum humaniſſimè, ſed & ipſum aduerſarium quàm modeſtiſſimè tractabo: & ſoli veritati litabo. Quæque probabili non Mathematicâ conſequentiâ deducam, non proſequar amplius quàm per ſe poſſint ferre. Interim non negares ipſe, ſi vidiſſes Bartholini ſcriptum aſperius eum commeruiſſe puniri ob ſummam virulentiam. Quod addis fore vt imminuatur inuidia; id ſanè niſi ex natura mea altercationum eſſem fugientiſſimus, non multùm apud me valeret. Quid enim? *inuidiam placare parem virtute*, (veritate) *relicta?* Abſit, quæ minutule in Tychone ante carpſi, non fuere nimia, aut ſi fuere, do ardori ſcribendi & ætati iuuenili, ac velim omiſſa. Quod & in ſcripto meo non diſſimulabo. Sed quæ iure in Tychonicis reprehendi, non omittam defendere; ne nimium inſoleſcant Dani iſti, & vbi quidlibet effutierint, triumphum canant ante victoriam; & futiliſſimis nugis eruditis omnibus putent eſſe ſatisfactum. Verùm de his ſatis ad rem.

Obſeruationes tuas perquam locupletes, tandem accepi. Multæ ſunt quæ egregiè meo & Schichardi inſtituto inſeruient. Hoc vnum malè me habet quod Sextante acceptæ non fuerint, ſed Radio. A quo inſtrumento, licet exactiſſimo, certitudinem eam expectari non poſſe, quæ in cæleſtibus requiritur mecum non ignoras. Eclipſes ſunt egregiæ, & dignæ, quæ eant in ſæcula. Quod & futurum non dubito, vel me auctore. Quas enim digniores grates referam pro tam liberali communicatione? De Aëre globis Planetarum circumfuſo, video inter nos nondum conuenire. De Lunari (quem ex limbo Lunæ æquabili vrges) ſum certiſſimus non dari. Quod adeò apertè poſſem tibi oſtendere ſi præſens eſſem, vt ſtatim & perſuaderem. Imprimis in partibus Lunæ lucidis nullus eſſe vapores, nullamve circumfuſam ſphæram aëriam, imò ne in maculis quidem (vbi credo te præcipuè eam admittere) inuictis doceo argumentis. Quæ hic breuitatis causâ nunc non attingo. Apologiam Lansbergij ſine dubio accepiſti. Auidè legam quid oppoſuerit Dn. Morinus, Fromondus reſpondit ſalibus & riſu, aut ſi malis dici ſcommatibus. A quibus vellem & Lansbergium abſtinuiſſe. At Fromondi argumenta mihi non ſatisfaciunt vt nec Morini, niſi iam aliquid adferat ſolidius. Editum eſt interea aliud quoddam ſcriptum cuiuſdam Scoti Peripatetici, contra motum Terræ ſatis amarulentum: ſed illud nondum vidi. Literas quas ad Ianſſonium aliquando dederas legi, & offendi ♂ ☿ & ♀ anni 1632. à te obſeruatam. Verùm eam non deſiderabam videre. Nam ipſe quoque vt in diſſertatione habes, obſeruaui. At ♂ ♀ & ☽ quæ fuit 29. Octobris anni 1633. ſcire volebam an obſeruaueris. Si non, quæſo ſignifica: ſin verò adde proceſſus & modum obſeruandi. Exemplar libri Galilæi, quod Vir præſtantiſſimus Fabricius Lugduno ad me curauerat deferri, proh dolor! nondum accepi. Mercatores enim ad quos miſſæ erant ſarcinæ quibus liber fuit inſertus, inter ſe diſcordes facti ſunt. Adeò vt merces omnes adhuc hæreant Pariſiis, aut fortè iam diſtractæ ſint, liberque intercederit. Si immediatè miſſus fuiſſet ad P. Merſennum, vt is datâ occaſione ad me deſtinaret; iam cum obſeruationibus tuis habuiſſem. Verùm cùm id factum non ſit, rogo te vt ſi vllis mediis per te aut D. Fabricium efficere queas vt ſcribatur Pariſios ad Mercatores, quibus erat miſſus, id quamprimum fiat, ne perdatur, ſed detur P. Merſenno, nomina Mercatorum ſi memini erant *Monſieur du Gal, & Monſieur Valmalette.* Ipſe nunc ad Merſennum ſcribo, vt inquirat ſi poteſt vbi liber hæreat, ſin minùs, vt aliud exemplar datâ occaſione mihi comparet. Si ad D. Fabricium ſcribas, roga eum meo nomine, vt Latinè potiusquàm Gallicè reſcribat, quia idioma veſtrum non ſatis percipio, neque Gallicè poſſum reſpondere. An literæ meæ quas aliàs ad Galilæum dedi, peruenerunt ſaluæ in eius manus, vix credo, ex quo incarceratum audio, fac ſcias ſodes, quid ab eo habueris reſponſi. Reſcriptum meum ad Bartholinum defectu chartæ nondum imprimitur, ſed ſpero quamprimùm imprimendum, & futuris nundinis compariturum Francofurti. Noua alia non habeo quæ ſint alicuius momenti. Itaque finem facio, & Deo Opt. Max. te animitùs commendo. Vale Optime, atque integerrime D. Gassende, & me, vt ſoles ama. Datum Amſtelodami Poſtrid. Kal. Iunias 1634.

Salutat te amanter D. Voſſius, ego D. Galterium, & Valeſium tuos intimos, nec minùs meus vel tui causâ.

Viro Clariſſimo, ac Doctiſſimo Domino PETRO GASSENDO, *S. Theologiæ Doctori, Philoſopho ac Mathematico Celeberrimo,* S. P.

Vir Clariſſime.

Nuper me à ferula & Magiſtrorum ſupercilio ambitioſè feruentem fati cuiuſdam neceſſitas in Galliam propulit. Acrius dubij auſus lentitiem vrgebat humanioris ſoli fama, quæ Belgio præter ſermonis blandimenta ſpondet quoque pectoris cultum. Itaque Pariſiis ſemeſtri peregrinationi terminos fixi, dum eruditæ familiaritatis ambitum exerceo. Hic illuſtrata plurimorum nomina collegi; non à limine perfunctoriæ ſalutis vanus captator, ſed literati ſeceſſus frequens cultor. Vbi tamen in præteritorum memoriam excitata mens reuoluitur, damno inertis diligentiæ fidem, multorum enim notitiâ fruſtratum me dimiſit iuuenili iudicio offuſa caligo, quæ Doctorum apud nos colloquiis excuſſa reſarcien-

do damno, attentionem flagitat. Tuum imprimis nomen auribus meis inerrauit, ex quo Leidenſis Academiæ porticum intraui. Æſtuantem non lento afflatu animum ſentiebam efferri in ſcriptionis curam, quam alibi refrænabat obſtaculum. Sed cùm natale ſolum & Iacobi Lansbergij viciniam induliſit, tui refricata mentio non diu me deſiderio anhelantem vidit. Poſt exercitationum enim tuarum lectionem, quam tali pariario nobis conceſſit ingenua Beeckmanni liberalitas, commercio literarum iter patuit. Tam grande beneficium Lansbergio me debere candidè profiteor neque inferior Beeckmanno gratia eſt, qui baſce ad te dirigere non abnuit. Tuum eſt imberbis iuuentæ ardorem ſuo metiri pretio, quæ conſignatum hac tabella mentis depoſitum ἐν ξένῳ offert. Ego animam reconditæ veritatis ſcrutinio incumbentem, ſepoſito autoritatis fuco, ita expendi, vt maiores apud me ſtimulos naſci aliunde non potuiſſe prædicem. Ita nimirum erectos genij ſpiritus in libertatem vendicare decet, nec ſanctioris auræ particulam ignobilis ſeruitij iugo emancipare. Vtinam reliqui libri, quibus plurima, primo velut per Indicem ſparſa, explanatiùs diſcutiuntur, Typographica expeditione eant in Orbis theatrum! Ego lectionis hunc fructum tuli, quod Pyrrhonismi placitis comitatum non denegem, dum naturæ myſteriis circumfuſas tenebras percipio. Sed hæc laxiore ſtilo diducenda, commoditatis ſuæ articulos expectant, vbi muniendæ familiaritatis voto interpretes literas conferre lubuerit. In curandi officium patent tibi Beeckmanni lares, quos commeando non auerſos experiar. Ita Vale, & amantem (niſi graue ſit) pati dignare obſequio. Si quid prælo adornas eius quoque rei notitia veniat. Iterum Vale, Mildelburgi in Zeelandia 6. Idus Auguſti 1634.

Tuus ISAACVS GRVTERVS PETRI *Filius*.

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO

GABRIEL NAVDÆVS S. P. D.

Viuis igitur, Doctiſſime GASSENDE, nec de te ſplendida Minos fecit arbitria? O me felicem qui te mortuum omnino conclamatúmque putabam! ſed quænam hæc iſta tua mens aut potiùs vafricies & aſtutia, vt qui hucvſque Epicuri ritu vixeris, nunc etiam Pythagoræ ſilentium inſtituas? nempe vis, opinor, omnes Philoſophorum Tribus perreptare, vt quid tu vnaquaque tibi commodum verterit, tunc cùm eo tibi opus eſt vſurpare poſſis, & quoties lautè atque opiparè cœnandum erit, Epicuri te de grege pinguem & bene curata cute porcum; cùm etiam ab opere & moleſtia ſcribendi vel dicendi ceſſandum, Ranam te non ex Seryphia ſed Pythagorea Palude mutam exhibere. At amabo quid iſtud rei eſt niſi cornicum oculos configere, idemque à Philoſophia quod mercatores Horatiani à pulchra Lauerna flagitare,

Da fallere, da ſanctum iuſtumque videri,
Noctem peccatis & fraudibus obiice nubem;

aut potiùs ritu peſſimi iſtius Sycophantæ viuere, qui ſe cùm eſuriales feriæ imminebant Lutheranum profitebatur, cùm nummis indigeret ad Anabaptiſtas diuertebat: & quoties Philoponia nauſeam illi ac faſtidium attulerat, Diuos omnes maximos mediocres & Patellarios vnà cum Catholicis venerabatur, ſicque rem omnium opinione ſanctiſſimam priuatus in vſus flagitiosè detorquebat: ſed heus, inquies, Hydropata dicacule, iſtane ioco an ſerio tam aculeatè in me contorſiſti? at iſtud equidem eſt, Optime GASSENDE, de quo non ita facilè deliberare poſſum; ſi enim moleſtiam quam mihi diuturnum iſtud ſilentium tuum attulit, ſi officium probi & diligentis amici quo minimè defunctus es, ſi oblatam à doctiſſimo Claramontio teſſeram cui te adeò tardum nomen exhibuiſti, ſi Peireskij crebras adhortationes, quas tu pertinaciter & obſtinatè neglexiſti, in conſilium vocem, ſeriò profectò dicta velim ea omnia: verùm ſi ex alia parte oculos animumque reflecto ad optimam tuam & ſuauiſſimam naturam, quæ mihi probè perſpecta eſt; ad leges amicitiæ, quæ libera eſſe debet; ad literas iſtas, quibus tam ingenuè reum te ſiſtis, & ad munuſcula etiam librorum, quos vnà tranſmiſiſti, ioco ſanè ac mera illa, quæ mutuò ſemper nos coniunxit vrbanitate prolata ſunt oportet; quemadmodum certè & me nunc illa protuliſſe velim omnino exiſtimes, cùm præſertim Deo omnium gratiſſimo Gelaſino vitulinæque Lubentiæ probè cum feriis Martinalibus, quibus hæc ad te ſcribo conueniat, & nihil aliud mihi ſuppetat in antiqua iſta & tædij pleniſſima ſolitudine; quo paginam hanc abſoluam quæ Clariſſimi Scipionis ad te literis comitem ſe præbeat, cæterum vbi Romam peruenerim, quod breui futurum ſpero, excuſſerimque veternum hunc qui me tandiu iſtic oppreſſum detinuit, plura ad te de rebus vrbanis & Academicis Fluddaniſque perſcribam, quam vt diligentiam meam deſiderare poſſis aut debeas. Tu interim idem etiam ſolito frequentiùs præſtabis & me vt antea feciſti amare perges. Vale. Dabam Gattæi 1634.

Viro Clariſſimo ac Doctiſſimo Domino PETRO GASSENDO *S. Theologiæ Doctori, Philoſopho ac Mathematico Celeberrimo,*

MARTINVS HORTENSIVS S. D.

Vir Clariſſime,

Accepi tandem exemplar libri Galilei, quod Vir ampliſſimus D. Fabricius gratioſè ad me curauerat deferri; ſi & tu litteras

oratio

erationemque quam ad te iam ante tres menſes per P. Merſennum deſtinaui, erit cur mihi gratuler. Neſcio enim quid mali ſuſpicer ex longa illa tua mora, qua hactenus Reſponſi nihil accipio. Ages autem meo nomine gratias Viro iſti Eminentiſſimo pro munere ſuo, & officia omnia ipſi à me promittes; quandoquidem impensè eum obſeruo, ob tenorem erga litteras & litteratos omnes, tum præcipuè erga me nihil tale promeritum. Scripſi quoque illi tum temporis prolixè, & gratias abundè egi, ſed quia librum nondum acceperam, non potui ex animi ſententia gratitudinem teſtari. Nunc autem non vacat, ſed differam in meliorem occaſionem. Audi quid mediter. Scriptum quod molior de diametro Solis, decreui D. Fabricio offerre. Gratum feceris ſi conditionem & ſtatum viri, nec non merita erga Regem & ciues ſuos, tum & propenſionem in ſtudia, præſertim Mathematica, ſignificaueris; quo tanto maiore cum gratia dedicationem inſtituam, & fauorem eius erga me recognoſcam. Video nonnullos ex veſtris opera ſua ei obtuliſſe, ſed minus illi ſcribunt quàm quod mihi ſatisfaciat. Itaque rogo vt per te certior fiam, quid potiſſimum dicendum cenſeas; quo & intra modum encomij conſiſtam, & alios quàm minimum offendam.

Vidi nuper itinerarium Anglicum verſus fretum Hudſonis & terram laboratoris in America Boreali, in quo erant obſeruata aliqua circa tempeſtates anni, Refractiones Solis, variationem acus Magneticæ, & ſimilia, non contemnenda. Dux nauis Mathematum fuit ſatis peritus, & habuit copioſam ſupellectilem inſtrumentorum librorumque Mathematicorum. Liber Anglicè conſcriptus erat, alioquin habuiſſes aliquot excerpta, quæ vbi à ſtudioſo quodam meo amico conuerſa fuerint in Latinam linguam, ad te mittere non deſtinam. Obtinui etiam obſeruationes quaſdam Eclipſium ☉ ac ☽ pro Domino Schichardo, inſtitutas Oxonij Angliæ, à Viro doctiſſimo Iohanne Bainbridge M.D. & Aſtronomiæ Profeſſore in Academia Oxonienſi. Eas non potui non tibi quoque communicare quum ſciam te curioſum eſſe talium, & fortè omnes illas Eclipſes eodem tempore obſeruaſſe. Si tempus mihi eſſet, multa obſeruata Meteorologica tibi impertire poſſem, de Iridibus, Halonibus, tempeſtatibus, & ſimilibus, quæ quondam Leydæ, in feruore ſtudij Mathematici in priuatum vſum curioſiſſimè ſectatus fui. Scio te non minorem curam habere talium apparentiarum, quam ipſarum obſeruationum cæleſtium. Et ego olim neſcio quo indefatigabili ſtudio huiuſmodi ſpeculationibus incubui; quum defectu inſtrumentorum non poteram obſeruare ipſa Sidera. Nunc autem ita vrgeor aliis negotiis vt eas nequeam deſcribere, amplius etiam continuare, poſtquam docendi munere fatigor, & alia meditor ad Aſtronomiam aut Opticam facientia. Excuſabis ergo me, ſi affectum non deducam in effectum; & eâ promptitudine tibi mea non rependam, quâ tu tua nuper primus obtuliſti. Quandocumque ad D. Galilæum ſcripturus es, fac quæſo mentionem mei affectus quo virum colo, & gratitudinem meam ſignifica pro munere quod non ita dudum ad me dedit è portu Liburnenſi, per Conſulem noſtræ nationis ibi degentem. Quia enim illud accepi ſine litteris, & ſuſpicor tutò non licere ei ad me alioſque ſcribere, ego quoque viciſſim ad ipſum aliquas iam dare, quæ ſtudia noſtra & opinionem damnatam (quod tamen vnicè vellem) redoleant, auſus minimè fui. Eam rem totam committo tuæ prudentiæ, & te ſtudiáque tua Deo Opt. Max. ex animo meo, ac voto tuo, commendo. Vale, mi GASSENDE, & Hortenſium tuum, quod facis, ſemper ama. Salutem dic Viris præſtantiſſimis, D. VALESIO, & GALTARIO. Dabam Amſtelodami die 15. Septembris 1634.

Ne hoc omittam; conficitur iam Sextans 7. pedum in radio pro D. Cæſio & in meum vſum. Per eum hac hyeme ſpero obſeruationes egregias me obtenturum. Sed ſi publicè aliquando dignentur mihi ſuccurrere noſtri Conſules, ne dubita quin magna præſtituri ſimus, & inſtrumentis noſtris ſuperaturi ipſum Tychonem. Iterùm Vale.

Eclipſes Solis obſeruatæ Oxonij in Anglia 1630. *die May* 31. *vel Iunij* 10.

I.

Initium fuit alto Sole 18. grad. 20. min. Finis 3. grad. 7. min. poſt meridiem.

Anno 1633. *die Martij* 29. *vel* 8. *Aprilis.*

II.

Initium fuit alto Sole 31. grad. 10. min. paulò ante Finem 14. grad. 55. min. poſt meridiem.

Eclipſes Lunæ ibidem obſeruatæ Anno 1628. *die Ianuarij* 10. *vel* 20.

I.

Mox poſt Initium alta Luna margine ſuperiore 29. grad. 55. min. Initium moræ 37. grad. 27. min. Finis moræ 32. grad. 29. min. alto Regulo, & Finis Eclipſis 40. grad. 16. min.

Anno 1631. *die Octobris* 29. *vel* 8. *Nouembris.*

II.

Initium Eclipſeos alto Aldebaran 28. grad. 50. min. Finis moræ dextro humero Orionis alto 34. grad. 30. min. & Finis Eclipſis 41. grad. 20. min.

Anno 1632. *die Octobris* 17. *vel* 27.

III.

Initium Eclipſis altâ Lunâ margine ſuperiore 44. grad. 50. min.

Altitudo Poli Oxonienſis è circumpolaribus accuratiſſimè 51. grad. 46. min.

Has Obſeruationes Oxonij diligenter habuit, & bona fide retulit Iohannes Bainbridge M. D. & Aſtronomiæ Profeſſor publicus in Academia Oxonienſi.

Admodum

Admodum Reuerendo atque Eruditiſſimo Viro D. PETRO GASSENDO *Theologo, & Dinienſis Eccleſiæ Canonico digniſſimo,*

PAX CHRISTI.

AGnoſco, Doctiſſime GASSENDE, etiam in ſcribendo quædam eſſe decretoria tempora, quæ neque peruerras, neque prætereas; id ego ſum meo expertus periculo. Nam cùm ſæpe mecum ipſe conſtituiſſem ad te ſcribere, iamque manu calamum tenerem, neſcio quo pacto, repentè aliæ ſe mihi cogitationes, aliaque auocamenta obiecerunt, quæ & calamum manu excùterent, & in ſcribendo diem diffinderent. Quam rem ſanè periniquo animo tuli, quum in ea non exiguam exiſtimationis meæ partem verſari intelligerem. Nam ad me in primis pertinebat coalitam inter nos beneuolentiam non ſolùm comiter; ſed religiosè etiam tueri, ad hoc illud accedebat incommodi, quod meo me ſilentio magna fraudatum iri voluptate ſentiebam, tuarum ſcilicet literarum ſuauitate, cùm nihil ſcribendo, tibi reſcribendi occaſionem adimerem; nam qua ego alia ratione abs te homine rebus maximè ſeriis occupatiſſimo literas impetrarem, niſi ſcribendo? aut quomodo initum illud amicitiæ noſtræ fœdus incorruptum ſeruabimus niſi communi literarum commercio; qui vnicus eſt vigentis adhuc amicitiæ fructus? Et hæc ſanè accuſationis pars tanti apud me fuit, vt nullo facilè dilui poſſit argumento. Aliàs ego totam hanc ceſſarionem vel facili poſſum deprecatione redimere, cùm præſertim nihil interim acciderit quod aut me ſcribere aut te ſcire noſtra intereſſet. Atque vtinam nõ potiùs quædam incidiſſent digna, quæ perpetua obliuione premerentur. Audiſti ni fallor ex optimo noſtro Peireskio mare tribulationum quod eundo Romam ſuſtinui, percepiſti quanta mihi cum omnigenis monſtris Romæ ſuſcepta pugna, quibus debellandis in tantum diſtentus fui, vt nõ mihi ſolam omnem ſcribendi, ſed & cõſuctorum ſtudiorum, Matheſeos dico tractandæ facultatem penitus ademerit. Cæterum quod amoris propriũ munus eſt, quodque ſine piaculo prætermitti non poteſt, memoria noſtræ beneuolentiæ alioqui nunquam intermoritura ſemper apud me incolumis manſit: & quicquid à me in ſcribẽdo deſiderari potuit, id largè & cumulatè non deſij aſſidua tuarum virtutum prædicatione & crebra amicitiæ noſtræ cõmemoratione ſarcire. Et hactenus quidem deſidiæ noſtræ patrocinium habes: at cùm iam fatale illud ſilentij tempus effluxerit, nunc ab amico tantum admonitus certum offerri nuncium, qui iſtuc proficiſceretur etiamſi nullum ſcribendi iuſtum argumentum ſuppetebat, ſcripſi tamen hoc quicquid eſt, & ferream illam neceſſitatem perfregi, qua ſcribendi occaſione oblata, illam quoque non prætermittam grati animi tibi ſignificationem dare, tibique cum-primis immortales gratias teſtari. Qui me participem feceris exercitationis tuæ in Fluddanam Philoſophiam, dici vix poteſt quantum in eius lectione guſtus percipiam: tum ob reconditos omnigenæ Philoſophiæ receſſus quos in eà recludis, tum ob eximiam illam animi moderationẽ & ἀπάθειαν, vnicum docti viri & politæ mentis τεκμήριον; quo id effeciſti ingenij tui mãſuetudine, vt vtrum plus tibi Fluddus debeat cuius errores & periculoſa dogmata tanto iudicio & diſcretione perſtrinxiſti; an P. Merſennus cuius defendendi cauſam ſuſcepiſti, diſpicere vix poſſim certè vterque ex æquo tibi obligatur. In illo tamen reducendo vereor ne forſan fruſtrà laborâris, contra eum enim agis, qui neque volſellis neque ſamnitum haſtis deterreri poteſt: contis trabalibus opus eſt vt loco moueatur & corruat. Homo enim cùm vanus ſit, & ſibi ſoli ſapere videatur, ſeuerioribus obeliſcis eum impetendum exiſtimarem, vt ſibi decipere incipiat, & impia illa dogmata, & nouitates ad omnes priorum ſæculorum ſuperſtitiones, & diuinatorias artes feneſtram aperientes, deſerere. Cæterum laudanda ingenij tui mitiitas quæ omnigenæ eruditioni coniuncta, etiam inuitos in amorem ſimul & admirationem rapit; ſed venio ad ſtudia nobis propria, ſcripſit P. Scheiner Viennà ad me, mirarique ſe dixit, quid ſibi portendat facies Solis tanto iam tempore immaculata: Miror & ego non dubito quin & tu mi GASSENDE, mireris, quid enim ſibi tot fumi flãmarúmque globi à Sole præteritis annis vomiri velint. Malim meam hac in re ignorantiam fateri, quàm præſumptuoſiùs inacceſſam naturæ maieſtatem inueſtigare, ac proinde hoc Coſmicum myſterium modò tantum me ſuſpicere & ſanctè venerari relinquitur donec altiores in Coſmocritis progreſſus fecero. Quod fiet vbi particeps factus fuero laborum operis tui, quod de huiuſmodi obſeruationibus moliris, gratum tamen nobis feceris, ſi tuam hac de re ſententiam, quam magnifacimus, tranſcripſeris. Scripſit prætèrea P. Scheiner, ſe monſtraſſe Imperatori ſpecies rerum forinſecùs apparentium proiectione directa, eaque forma & magnitudine, qua apparebant foris idque per tubum cuius lõgitudo 15. pedum; lentium verò eius cryſtallinarum vnaquæque 1. pedis Geometrici: quæ omnia Imperator dicitur ſumma cum voluptate vidiſſe. Scripſi ipſi vt Domino noſtro Peireskio ſimile quid apparet; cenſeo modò hic Romæ vnà cum P. Chriſtophoro Grimbergero nouum Opus Mathematicum elegans omninò & curioſum, Summo Pontifici dedicatum à P. noſtro Mario Bettino Bononienſi, cui titulus eſt *Apiarium Paradoxorum Mathematicorum*; in quo omnia ea quæ in tota Encyclopædia Mathematica rariſſima ſunt & ingenioſiſſima, cùm practicè tum theoreticè pertractat. Elegantiſſimis figuris elaboratum placebit Opus, ob nouitatem & methodum. Cenſeo prætereà alium, qui intitulatur *Apollonius Liguo*, compoſitum à Ioanne Anſuſtio Genuenſi, in quo de inclinationibus & contactibus ſubtiliſſima quæuis demonſtrantur. Sed quid de mea Gnomonicâ Catoptrica, certè altum ſilentium. Annus iam agitur quo eam prælo ſubdidi, ſed neſcio quæ

remora

remota interciderit; ſic fit in abſentia Authorum. Sed de aliis meis ſtudiis quibus modò occuper plura intelliget ex optimo noſtro Patrono ſed audio abiturientis nuncij murmur. Itaque rumpens ſtylum me tuis SS. commendo. Vale, Vir doctiſſime, meque vt ſoles, amare perge. Datũ Romæ 25. Septemb. 1634.

Tuus quem noſti ATHANASIVS KIRCHER *è Societate* IESV.

Clariſſimo Viro PETRO GASSENDO, *eidémque Doctiſſimo,*

SCIPIO CLARAMONTIVS F. P.

NOn eſt cur culpes (Vir Clariſſime) literarum tuarum tarditatem, quæ mihi eo nomine gratiſſima accidit, quod mero moram prouentu compenſauit; expreſſit enim literas eloquentiæ plenas, Atticis ſalibus conſperſas; humanitate redundantes, & in quo præſertim triumpho, exhibentes amoris erga me tui amicitiæque in animo ſtabilitæ certum teſtimonium. Ecquid enim aliud ſignificat diligens adeo, enixa adeo excuſatio, vbi nihil erat, quod accuſaretur, nemo qui accuſaret? Ingentem nempe ceu Zelotypiam importat, quæ nonniſi ingentem, & confirmatum amorem comitatur. An non ego amicitia viri optimi, doctiſſimi ac celeberrimi ſummopere gaudeam? adde ſi placet amicitia clariſſimi Galli me iure lætari, qui antiquam ex Gallia originem iactem. Illud verò in literis tuis minimè probo, dum officiũ Naudæi amicitiarum cultoris egregij damnas, quod impares nos iunxit vinculo amicitiæ, me ſcilicet tibi tanto (vt interpretaris) minori deuinxit. In hoc tuo iudicio reprehendo, quæ illud diſtorquet, ſummam modeſtiam tuam, ego impar, ego minor. Patere tamen, Optime GASSENDE, in hac imparitate necti amicitiam noſtrã: nam communis Magiſter inter diſpares etiã amicitiam collocat eique ſuaue quoque ſonat fiſtula, Diſparibus compacta cicutis. At ſint cætera inæqualia, amor tamen, & officiorum viciſſitudo æquales ſint; de me id tibi polliceor; de te mihi humaniſſimæ tuæ literæ pollicitæ ſunt. Illuſtri viro Fabricio, cuius ſplendoris & magnanimitatis huc etiam fama perlabitur pro humaniſſima conſalutatione plurimas meo nomine gratias age, id mihi gratiſſimum feceris. Vale, Cæſenæ 3. Non. Nouemb. 1634.

Clariſſimo Viro PETRO GASSENDO *Dinienſi Canonico,*

GODEFRIDVS IRENÆVS VENDELINVS, S. D.

QVod ſextum iam fermè annum compellatus à te ſatis ex propinquo, vix nunc tandem reſpondeam Ἰλιὰς fecit κακῶν, litium, morborũ, funerum, & erepti mihi mei fratris. Denique poſtquam his fractus etiam ego decubui menſes fermè 18. vix tandem me mihi repoſuit Chiffletius. Cæterum dum animam agerem quàm maximè, Sereniſſima Iſabella poſtremum omnium antequam è viuis excederet munus in me nihil tale cogitantem contulit, & canonicatu Condatenſi (honeſto ſatis) mactauit. Ad cuius ego reſidentiam vnà cum menſe proximo me comparo, & fortunam tandem contemnere audeo. Cæterùm diæta, quæ me mihi reddidit, non ea ita porrò firmauit vt audeam & annos mihi adhuc pluſculos promittere: quos, inerti otio ne pereant edendis meis, quæ habeo pluſcula impendere viſum eſt, & cultui amicorum, quos inter tu mihi primus es. Et Tabulas quidem Lunæ-Solares quas beneficij memor ISABELLINAS inſcribere viſum eſt, primas daturum me ſpero, ſed tunc demum cùm tu me in parte iuueris, iuuabis autem ſi ad ea quæ peto reſcripſeris pro eo ac potes, ac potes pleniſſimè. Scire aueo quanta ſit eleuatio Poli Maſſilienſis, memini me anno 1599. iterumque anno 1604. per Solſtitium æſtiuum pronunciare vltra gradus 43. ad minuta plura 20. pauciora 25. min. ea trientis ratione inter iſta interualla vt eſſent 21. min. 40. ſec. ſumtâ mihi declinatione maxima Solis 23. gr. 30. min. ſed non auſim mihi fidere. Tu velim quod tuo commodo fiat, explores, & quidem in ἀκροπόλει hoc eſt circa ædem primariam (ſiue ea Dianæ olim fuit) quanta ſit altitudo illic Poli, vt eam conferre poſſim cum obſeruatione Pytheæ Maſſilienſis qui ſuo tempore obſeruauit diſtare Solem Solſtitialem à ſuo vertice in ratione Gnomonica partibus 19. 12. min. 18. ſec. cùm ad Gnomonem 120. vmbra exhiberet 42. minus $\frac{2}{5}$, eſſet inquam Gnomon ad vmbram ſicut 5200. ad 418. Admonui in Loxiâ meo, quid antiquos hic fefellerit, & ſemidiametrum diſci Solaris addendam monſtraui. Fuerit ergo ſub Pytheã diſtãtia Solis Solſtitialis à vertice Maſſiliæ gr. 19. min. 27. ſatis præciſè. Eadem quanta inuariatur hodie nemo te meliùs ſcire poterit Solſtitio proximo. Hoc ergo velim agas, & quidem circa vmbilicum vrbis illum editiorem, vbi haud ego fallor agas, aut Pytheas obſeruauit. Si vera fuit mea obſeruatio, & planè Maſſiliæ latitudo eſt 43. gr. 21. min. 40. ſec. neceſſe eſt obliquitatem Pytheæ fuiſſe 23. gr. 54. min. 40. ſec. & vixiſſe illum temporibus Alexandri Magni, quod ſcio eſſe veriſſimum. Et Loxiæ mei mira eſt certitudo, quam à te velim confirmari antequam denuo ac triplo iam auctior, etiam & obſeruationibus longè antiquioribus atque admirabilioribus inſtructior prodeat, velim quoque cum Peiriſco illo eruditionis omnis Genio agas, vt Byzantij latitudinem curet explorari quàm pote accuratiſſimè, & quidem miſſis illuc è Gallia noſtra inſtrumentis. Etenim hoc mihi (ſed Teutonicè) ſcripſit ante annum Haga legatus ordinum Hollandiæ. Præſtantiſſimi huius vrbis Aſtrologi vnà cum Viſitorum vno Mathematices candidato affirmarunt mihi Imperatorem Sultanum Amurathem tertium curiosè perſcrutatum longitudinem ac latitudinem vrbis in eius loco cui Topchana nomen eſt, ac deprehendiſſe latitudinem gr. 41. min. 30. longitudinem gr. 56. min. 47. exactiſſimè. Patrilios his nihil expectari poteſt. Scio latitudinem immane quantum abeſſe à recepta 42. gr. 30. min. immanius etiã ab eâ quã tu mihi ſcribis inueniendam 43. gr. min. 19. Quotquot hic ſunt Arabes cum illa Amurathianâ conſpirant. Nemo hic omnium

eſt

eſt qui exacta habeat aſtrolabia, quibus inſtituatur obſeruationis experimentum. Vix bilem tenebis ſcio, vix riſum, mi GASSENDE, vbi hæc leges, ego ſcio Byzantij latitudinem Peræ inueniendam 43. grad. 20. min. Serralij proin ac veteris Byzantij 43. grad. 19. min. ſi verum eſt Hipparchum inueniſſe illic eandem vmbram Solſtitialem quam Pythæas Maſſiliæ. Huius ergo rei certitudo ſimul & fides mei Loxiæ Petriſco tibique debebitur in omnem ſæculorum memoriam. Velitis modò ac iubeatis. Velim & Forcalcarium ad eas ibidemque ampliſſimum virum Arnaudum meum Caſtronouarium Toparchã, vt in manuſcripto illic ſuo quæras annotata quædam loca ſtellarum fixarum ad annum 1360. aut circiter. Dignus eſt locus qui non lateat. Ille ad me perſcripſit Abacum Ebonmezuphi ex parte, ad annum 937. imò enimvero 957. & quæ alius quidam annotauit ad annum 1406. ſed ego illum annum 1360. iterum quæro & locum Reguli, Spicæ aliarumque trium aut quatuor nobiliorum ſtellarum quæ memini illic notata à viro tunc (quiſquis ille fuit) peritiſſimo. Nam quia anomalia octauæ ſpheræ mera fabula eſt, vndique conquiro firmamenta quibus hoc demonſtrem, & habeo luculenta non pauca. Tu etiam magnam partem in hoc opere habebis ſi me reſcripto beabis. Adde quoque obſeruationes ſi quas habes vberiores Mercurij circa maximum eius à Sole digreſſum, nam Kepleriana diaſtemata mihi dudum ſuſpecta ſunt, videor ego mihi ſatis certò collegiſſe Perihelium Mercurium diſtare à Sole 30358. Aphelium 47071. vt media eius diſtantia ſit 38711. In Venere eſt mihi Aphelium 72783. Perihelium 71903. medium 72343. corpora Planetarum mihi ſunt in ratione ſuarum ſphærarum, diametros dico Planetarum eſſe in ratione diſtãtiarum ſuarum à Sole, vt proin Saturnus ſimul & Iupiter, & Mars & Tellus, & Venus, & Mercurius ſpectentur è Sole ſub angulo ſecundorum fermè 28. aut ſummum 30. ſec. nobis Mercurius ſpectatur ſub ſec. circiter, Venus ſub 1. min. 20. ſec. Mars, cùm eum tu, ac ſicut eum obſeruaſti reuera fuit minut. 1. ſec. 6. admodum, ſed Luna eum iuſto arctius extenuauit. Iupiter ἀκρόνυχος 36. ſec. non excedit. Saturnus intra 30. ſec. clauditur. Iam ſi à me quæris quid de Sole ſentiam, inuenio, heus tu! eius diametrum ad Diametrum Telluris ſicut 64. ad 1. & Telluris ad Lunã ſicut 4. ad 1. ac puto me rem probis demonſtrationibus habere confectam, quas propediem dabo cùm oſtendã abeſſe à nobis Solem terrenis ſemidiametris 14720. quæ eſt incredibilis hactenus vaſtitas, ſed moles Solis lõgè incredibilior, vera tamen intelligenti loquor. Perſcribe verò mihi etiam ſi quas habes horum poſteriorum annorum Eclipſes cùm Solis tum Lunæ, & ſi quarum deinceps inſtitues obſeruationes, eas verò ne poſthac de altitudinibus aut Lunæ aut Solis ſupra Horizontem definias, lubrica eſt hæc ratio ne dicam inepta. Fac quod ego ſoleo, Sciothericum conſtitue magnum Horizontale ſiue lapidæum ſiue plumbeum in horaria minuta diſpertitũ, illic in vmbram ſuam & Luna & Sol vltrò tempus indicabunt, nec eo contentus obſerua quo aliqua ſtella initio Eclipſeos vel ante, vel in, vel poſt meridianum inueniatur, & quotenis illa gradibus, ſic omnes meas Eclipſes obſeruare ſoleo. Sic hoc anno inueni cœpiſſe Eclipſim Lunæ hora 6. min. 51. $\frac{1}{2}$ immerſionem factam hor. 7. min. 57. $\frac{1}{2}$ emerſionem hor. 9. min. 38. $\frac{1}{2}$ repletionem hora 10. min. 43. $\frac{1}{2}$ vt medium fuerit hora 8. min. 48. admodum. Proximam quam Auguſtus dabit ſpero me hîc item obſeruaturum aut certè Condati: malim hîc tamen vbi meridianum mihi firmaui & choragium omne præſto eſt. Tu vbicumque eris mei memor eris. Merſennus tuus à me ante annum quærebat quid ſentirem de caſu grauium? addebat lapidem caſurum in centrum vſque Telluris ſpatio 6. horarum, at ego longè aliud inuenio, ac certus ſum peruenturum ad centrũ intra minuta hor. 12. demõſtratio longa eſt & pulcherrima, quæque de motu grauium multa hactenus ignorata patefaciet aliquando. Sed dum eam elucubro inchoatam à Nouembri poſtremo, interim hoc habeto, ſignum vnius vnciæ ſphæricum nihilo cadere lentiùs quàm ferreum globum 1000. librarum, ſi miramur Archimedem in quadratura Paraboles, mirabimur & huius demonſtrationem theorematis pulcherrimi & verò non inutilis in commune bonum. Addo quod vos triumviros eruditionis omnivariæ ſcio expectare auidiſſimè, eſſe Leodij amicum meum Patrem Ieſuitam Anglum, qui horologium cõfecit αὐτόματον, Sphæra eſt aquæ innatans, & vnà cum Sole ſe diurnum in gyrum agens. Hoc vbi audiui primulum, acceſſi virum & in eius me familiaritatem amicitiamque inſinuaui. Quæſiui quid eſſet quod audieram? Ille ſphæram eſſe dixit cæream concauam, & aquæ innatantem, ſed rogatus ecquid inditum illam cieret; contraxit humeros in ciuilem meam curioſitatem ſatis ſic damnans. Scripſi ad Merſennum, ille ſolani granũ hoc agere ſuſpicatur atque adeò pronunciat. Quæſiueram & illud à Patre illo, volueretur ne illa ſphæra Æquinoctialiter ſeu Polariter an Horizontaliter? Horizontaliter reſpondit, quantum tẽpus perſiſteret? triduum reſpondit aut quatriduum, nimirum cæra ipſa de aqua contrahit vitium quantum coniicio, & vtcumque ille Pater rem occultat, prorumpet alicunde veritas, quam non deſpero, ſimul me ad ocium negotioſius compoſuero. Cæterùm immenſum eſt beneficium Petriſcij quo nobis reliquias illas auro ſupra caras è Cypro aduexit. In illis Parſondæ illud drama omnem deterſit hæſitationem, circa Babylonios illos Reges, quorum catalogum à Nabonaſſaro habemus deductum. Præfectos enim fuiſſe Aſſyriorum ſeu Medorum iam clarè liquet, vſque dum Nabopolaſſarus Nabugodonoſori patet ſibi αὐτοκρατορίαν aſſeruit. Atque hinc iam planior fluit ac plenior Temporum cognitio, quorum ego iamdudum ſaxum voluo, ac confectam in aduerſariis meis chronologiam porrò in mundũ redigo & editioni paro. Multa illic leges ignorata hactenus, eruta ex ineditis Græcis ſchediis. Illic & Iubileos primùm iam poſt 1300. annos agnoſces, deriuatos ex anno ante Epocham noſtram 1513. quo Moſes Ægypto exceſſit; fuerunt verò Iubilæi (vt eorum guſtum capias aliquem) annus noſter 5. menſe

Septembri,

Septembri, tum 54.& 103. 152.201.250.299. 348.397. item & noſter 1622. eritque 1671. ex Septembri. Plura ſcribere vetat feſtinans ac mihi adſtans ἱερυϑλάκτης Dormalius, quo iubente finio. Hereà præfeſtinè Kal.Maij 1635.

Sine fine Tuus nexu, mancipioque

GODEFRIDVS IRENÆVS VENDELINVS.

Viro Clariſſimo Doctiſſimóque D. PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Cathedralis Dinienſis Canonico, Theologo, & Mathematico Celeberrimo,* MARTINVS HORTENSIVS S. P. D.

INtegerrime GASSENDE,

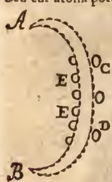
Iterum ad te properant literæ noſtræ, quibus tentare volui num extremo conatu tuam iſtam in reſpondendo tarditatem valerem tandem aliquando expugnare. Totus annus abiit quod nihil à te literarum ad me delatum. Et tamen non ignoras quantopere afficiat tuo alloquio, quámque libenter conferre tecum velim de ſtudiis Aſtronomicis aut Phyſicis. Tranſmiſi tibi Eclipſium aliquot obſeruationes Anglicanas, & nuperam meam circa Lunarem huius anni. Si ſaluas acceperis, cur non ſignificas, & ſimul communicas obſeruationem tuam? Intellexi ante multos menſes ex P. Merſenno, verſare te in natura Viſus exploranda, & experimentis eò pertinentibus. Eadem me cura ſollicitat: & vellem libentiſſimè tecum iungere operam in ſcrutandis omnibus illis arcanis, quæ hîc occurrunt. Occupor hodie in Dioptricis & confectione Teleſcopij. Si Deus annuat, maiora molior quàm hactenùs ſunt viſa apud vllos artifices. Aſtronomica mea ferè iacent, ex quo contemni hîc vidi cæleſtes illas curas: nullámque ſpem eſſe impetrandi publica inſtrumenta. Quid illuſtris Fabricius, quid Valeſius, nihil in tuum commodum fieri iubent? Pergit ne ille olitor Sidera vt ante obſeruare? Exopto: & quidem vt paulò accuratioribus vtatur inſtrumentis. Reſcriptum meum ad Bartholinum nondum ob ſummam chartæ penuriam cœptum eſt excudi. Modeſtiſſimè ipſum refutaui, & D. Tychoni omnem habui honorem. Hodie Opticam publicè lego in Gymnaſio noſtro: ſed pauciſſimis Auditoribus. Adeò hîc ſordent ſublimia iſta ſtudia. Pecuniam omnes amant, non ſcientias; luxu diffluunt & corpore ornati ſplendidè, animo inculti horridique obambulant; talis eſt genius loci. Nulla eos cura tangit, nulla curioſitas, rerum pulchrarum; Bacchum diligunt & Cererem. Quid agam? Fero, & ſubinde te aliaſque candidas Gallorum animas cogito. Inter quas ſi miſi viuere per fortunam liceret, & excitarer ipſe magis ad philoſophandum, & præclara inuenta cùm maiori honore per orbem diffunderem. Famam habet hæc ciuitas quaſi & ſtudia & viri docti in aliquo ſint pretio, ſed famam tantùm, nihil minùs quàm rem. Dolet me ſæpius quod cùm de ſede habitationis deliberabam, non prætulerim Lutetiam Amſtelodamo. Illa verè flos vrbium eſt, & tantum non paruus Mundus; hoc ineptis modò & ſordidis hominibus plenum. Conatus fui ſtudia Optica nuper oratione quadam excitare, nihil profeci. Vix dignabantur ad audiendum conuenire. Nihilominùs non dubito, quin tali loco dignam vbi legeris, ſis iudicaturus. Rogo autem vt per te vnum Exemplar habeat ampliſſimus Dominus Fabricius cum ſeria mentione meorum ſeruitiorum, & æſtimationis quâ ipſum colo: alterum amicus tuus Dominus Valeſius magnus artis noſtræ patronus. Imprimis oro vt iudicium tuum de illa mihi perſcribas, & ſi quid obſeruationum memorabilium, aut ipſe penes te, aut apud D. Valeſium habeas, ſimul communices. Fortè aliquãdo de editione, ſi per vos liceat, cogitabo. Vale, GASSENDE amiciſſime, & me ama. Amſtelodami 15. Iulij 1735.

F. M. MERSENNVS PETRO GASSENDO S. P.

DIſcedebat è manibus epiſtola vna aut altera, quibus fortè recreari poſſis, Cariſſime GASSENDE, cùm tuam paulò ſeriùs accepimus, quæ, tam etſi plurimùm mihi placuit, vereor ne penitùs faciat ſatis Andegauenſibus quæſtionem proponentibus, ad quos die proxima Sabathi, quò diſcedit nuntius, illam miſſurus ſum. Excipies interim duas alias, quas etiam poſt Campanellæ reſponſum miſerunt, ſolutiones: iamque videtis quod de latitudine radiorum in ſuperficiem Parabolicam perfectè ſolidam, duram & politam incidentium, & ad foci punctum cõfluentium dici poſſe videbatur. Nihil enim corrumpitur, neque deeſt vlla lucis particula ex iis, quæ ſuperficiem quantumuis magnam, & extenſam attingunt, quæ non reperiatur peræquè in foco. Porrò quod attinet ad ea quæ de variis animi partibus, aiunt Academia & aliæ Scholæ cùm veteres, tum recentiores, tantum abeſt vt ſoluant difficultates, quippe quæ nequeunt demonſtrari. Adde quòd neque illa Dei per omnia ſpiritualis extenſio, multò minùs humanarum animarum, aut Angelorum poteſt ab vllo probari eâ, quam appetunt demõſtratione. Et quidem ea iam illis dudum obieceram, quæ tamen minus eis ſatisfecerunt quemadmodum & quod de illa ideali, & vt vocant virtuali, & per eminentiam comprehenſione, quâ Deus à nobis concipitur ipſam quantitatem, & latitudinem, &c. perfectiſſimè complecti. Nihil itaque hactenus ex omni parte probant; fortè pulcherrimis illis viis, quas aperis pedem comittent lubentiùs; quod vbi reſciuero, ad te perſcribam. Noſtra interim otia Harmonica paucis abhinc diebus prælum effugientia, ſi tantulum tibi à grauioribus occupationibus ſuperſit otium, inuiſes: in quibus ſi non omnia, at ea ſaltem, quæ coram experti ſumus, animo tuo placitura confido; vt vt ſit, autorem & librum tuos habes, atque adeò tibi vtriuſque, qualem tui ipſius, curam incumbere cogitato, vt illius næuos quoſcumque cùm notaueris vnguiculi radio inter legendum monentem, de præcipuis ſaltem nos opportunè moneas, quibus nempe addito nouo folio te præſcribente medicinam aliquam faciamus. Non repeto nouarum creaturarum generationem, & alias obſerua-

tiones quas in literis noſtris reperies epiſtolæ Peireſianæ coniunctis,has enim ante præſentes (ni fallor)excipies. Tui amici valent excepto Chambonio ad vſque mortis ianuas trãſlato,ex iis tamen felici ſucceſſu redeunte.Non iam peto quod à me toties amici poſtulant, quando nempe tua Philoſophia lucem ſalutabit, quo tempore futurus reditus,&c. cùm ea arcana ſoli illi Peireſio tua præſentia ſatis felici reſeruate videaris. Lutetiæ Pariſ.15. Kal. Decẽb.anni partus Virginei 1635.ineunte ferè 1636.quem tibi tuiſque fauſtum adprecor.

Exciderat è memoria,vt te rogarem de tua ad me protinus mittenda ſententia,in arcuum reflexionem , & laminarum chalybearum inflexionem, cur nempe redeant, an quia atomi perpetuo metu poros tranantes cogunt poros è circulari figura ad ellipticam, aut aliam anguſtiorem conuerſos redire ad figuram priſtinam circularem ſit lamina reflexa *A B* , ſintque pori *CD*,lariores *E*,*E*.anguſtiores an forte atomi tranſeuntes per *C D*,cogũt reliquam pori profunditatem eam figuram reſumere. Sed cur atomi potiùs mouebuntur à Cad *E*, quàm ab *E* ad *C*. Quæro igitur num ab oriente in occidentem ſit oriens *D*, & occidens *E*, *E*,an ab occidente in orientem aut quoquoverſum moueantur , quod niſi probâris,aſſignes velim cauſam iſtius remeationis *A B* , ad lineam rectam priſtinam , ſed cùm ipſa lamina *A B* ex atomis conſtet , ergo atomi nouæ huc illuc diſcurrentes à Cad *E*,cogent atomos incuruos *E E* ,vt redeant ad rectitudinem & reſtituantur rotunda ſpatiola,ſeu pori circulares , cùm autem hac difficultate plurimum vrgeat, vrgebis etiam illius ſolutionem.

PETRO GASSENDO *Suo*, F. M. MERSENNVS S.P.D.

NIhil de atomis legere poſſum,mi GASSENDE,quin tui, tuæque Philoſophiæ recorder,quam cùm è tuis manibus velim exire perfectam , & omnibus ſi fieri poteſt numeris abſolutam,nolui præclaram eamque fuſiſſimam Auguſtini ad Diſcorum epiſtolam te celare, quæ ferè tota, magna ſaltem ex parte in paginis vltimis in Atomorum Democriti & Epicuri confutatione verſatur : adeo vt futurum exiſtimem ob tanti viri authoritatem à te lectam iri cum voluptate , niſi tamen dudum illam videris, quid enim latet tuos oculos lynceos, quos ne latent quidem atomi.Ne tamen ipſe decipiar, ac tantulum temporis in ea quærenda inſumas illa eſt ordine 56.idque ſecũdo volumine, quod niſi præ tuis manibus eſſe crederem,quid enim Theologi,ac Præpoſiti Dinienſis Bibliotheca abſque Theologorum coryphæo ſtare poſſit?partem illam Epicuream exſcripſiſſem.Porrò Andegauenſis ille Poyſſonius hîc iam adeſt cum tua epiſtola, quam magno Campanellæ nuper oſtendit, & ab eo poſtridie repetiit; etiam-num pollicetur ſuæ propoſitionis demonſtrationem , cui Laleus 100.obtulit epiſtolas, ſi quid demonſtratur. Vereor vt quidpiam meo foco parabolico radiantem ſuperficiem complectente ſubtilius aut verius proponar,quanquam contẽdit eam non eſſe veram & radicalem ſolutionem , ſed illius tantummodo propaginem.Sed & aliam iam nouam proponit, quam nondum ſcribere potuit , multis obrutus negotiis. Hæc tamen eſſe videtur demonſtrare eodem modo quo primam propoſitionem , vnum corpus totum eſſe poſſe naturaliter in multis , imò infinitis locis completis, & inter ſe diſtinctis. Faciam vt ad te ſcribat , & de tua epiſtola ferat iudicium,hinc enim hominem facilè noueris.Cùm autem ſim expertus ventos contrarios nil omninò minuere ſonorũ per aërem celeritatem, quæ ſemper æqualis eſſe videtur , ſiue faueat ventus,ſiue aduerſetur,ſiue ſonus ſit violentus & magnus , ſiue debiliſſimus , quæro abs te huius admirandi phænomeni cauſam,cúmque ventus adeò ſit aduerſus vt aliquem tollat ſonum, ne penitus audiatur, cur nuſquam illum remoratur,quóties auditur?Sed & experientiâ mihi conſtat globum ſclopi tormentarij tardiùs quàm ipſum ſonum ſiue fragorem moueri, cuius ferè ſubduplus eſt.

Cùm huic epiſtolæ finis ſtatuendus videretur, occurrit iterum Auguſtinus , qui 151. ad nebridium epiſtola reiicit iterùm atomos : & certè me ſemper cruciat , quî fieri non poſſit, vt minima etiam atomus , cùm mathematica quantitate non careat, cùm & duritie ac pondere, & figurâ non careat, in infinitum diuiſibilis reuera diuidatur,ſaltem à Deo:quo poſito fuerit atomus minima, ex hypotheſi, nec tamen fuerit cũ partibus in quas diuidetur,ſit minor : Dominus le Maire, dequo crediderim tecum Dominus Peireſius, literarum decus & ornamentum , collocutus fuerit , proponit ſe dubio procul alphabetũ, atque adeò linguam reperiſſe ; quibus Sinenſes , vel alios quoſuis orbigenas ita poſſet literis , ſeu epiſtolis alloqui vt abſque præuio pacto,doctore,mediatore , reſponſum ab illis de omnibus quæſitis impetret, quod arcanum nulli reuelare cupit, vide tamen interim num iſtum nodum poſſis exſoluere , licet enim illis figuras omnium veſtrarum arborum mitteres ea lege vt ad te remittant ſuas præcipuas arbores , quomodo ſciant quod petas ? His verò finem appono,vt tibi hiſce nouis Kalendis anni 1636. te plurimùm ſalutet

Tuus MERSENNVS *Minimus*.

Epiſcopus ille quem adeò eloquentem aliquando in cubiculo noſtro audiuiſti die S. Ioannis obiit poſt annum crucifragij dolorem : ora pro eo.

Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito*, S.

DIſquiſitiones (Vir Clariſſime) quibus ornaſti meum Problema de magnitudine in puncto, ingenioſiſſimæ certè doctiſſimæque , tantò me grauiùs obligauerunt , quòd tuum tempus rem pretioſiſſimam , ſeu particulam illius æternitatis Operi nobiliſſimo de

de placitis Democriti debitæ, mihi dare dignatus es, ſic ergo ſunt Amicorum omnia communia, vt quoniam Merſenno noſtro perenni denegare non potuiſti quin me tuis ſcriptis honeſtares, iam meo iure poſtulem, & publico, te non ſemper neque diutius honore priuari ſummo, quem iſtius Philoſophiæ reconditæ volumina tibi ſunt allatura. Id etiam poſtulant tempora Iuſti Regis, qui cùm ipſe ſit effectio tam cæleſtis mũdanæque Harmoniæ, quàm diuinæ Sapientiæ, pergratum habebit ſi viderit in hac communi Deique hominumque domo, non ſolùm Merſennios de rebus muſicis libros, ſed etiam tuos de principiis vniuerſitatis appenſos, quaſi Genealogias quibus ex quam-generoſa ſtirpe ſit oriundus oſtendatur. Certè Democrito tuo honorificis, inquam tuis vigiliis diem dat Cardinalis eminentiſſimus, cui ſoli conuenit de maximis rebus, & de toto Mundo facere iudicium, nec dubito quin ille Vir inſtar omnium Philoſophorum, Populorum, & Sæculorum, mox ſit daturus ſubtiliſſimis ingenij tui partubus lucem felicem & æternam. Quod vt non negligas aut prætermittas exemplum, hortatoremque adhibeo magnum illum Campanellam, qui cùm tandem non ſine Prouidentia numinis emiſſus ſit è diuturnis & obſcuris Neapoleos carceribus, nunc ſicut pugil Olympionices è ſummo Galliæ loco in aſpectum totius orbis profertur laudatus à quo laudaris ipſe, & amaris. Interim atomorum acerrimo contemplatori mitto tibi quæſtionem noſtram alteram, quæ ſi te excitauerit aliquantulum, reperies ſtatim vnum & multiplex, diuiduum & indiuiduum, ita natura ſimul eſſe, vt vel ipſis ſenſibus non acutiſſimis appareant talia: quo ſit vt aliquando contraria Philoſophorum axiomata non magis pugnent, quàm ego tecum, cui cum omni reuerentia meum obſequium ſempiternum voueo. Vale, Pariſ. 12. Ianuarij 1636.

Tuus Deditiſſimus BAPTISTA POYSSON DE LA BENERIE.

Propoſita quæſtio plurima cui paucis. *Datur demõſtratio perfectè Logica, perfectè mathematica, & perfectè ſenſibilis quâ probatur dari magnitudinem latitudinis non expertem, quæ aliquando alicubi eſt in puncto verè mathematico & cuius puncti nulla ſunt partes, & tamen in eodem puncto ipſa habet partes extra partes.*

Ratio quia datur gradus eſſentiæ perfectionalis in qualibet eſſentia, qui eſt ipſa eſſentia magnitudo extenſiuè & eiuſdem eſſentiæ per *Tuum Arc.* videlicet latitudinem qui gradus aliquando & alicubi non tamen, ſed & ſemper eſt in eſſentia, cuius eſſentia nullæ ſunt partes cùm ſit in ſuo conceptu formali indiuiſibilis, & tamen habet illa eſſentia genus & differentiam, actum & potentiam, materiam & formam, ex quibus conſtat quæ ſunt partes extra partes in indiuiduo & indiuiſibili per vniuerſale cõtradictionis ipſum omne demonſtrationis genus conſtituentes, vnde ſequitur tot eſſe propoſitæ quæſtionis demonſtrationes quot rerum eſſentiæ, & earumdem gradus perfectionales, quæ cùm ſunt ferè infinitæ, infinitæ poſſunt dari huius quæſiti demonſtrationes, & cùm hæc omnia ſint Logica, Mathematica, & verè ſenſibilia, hæ demonſtrationes erunt reuera Logicæ, Mathematicæ, & perfectè ſenſibiles, ſenſibiles quidem non in actu ſignato ſed exercito. Vel clariùs non quoad eſſe, ſed quoad exiſtere.

Epiſtola ad Gaſſendum.

Viro Clariſſimo atque Eruditiſſimo D. PETRO GASSENDO, *S. Theologiæ Doctori, Inſigni Philoſopho & Mathematico,*

MARTINVS HORTENSIVS S. P. D.

VIr Doctiſſimo

Literas tuas & typum obſeruationis nuperæ Eclipſeos Lunaris gratiſſimo animo accepi. Mihi Amſtelodami non licuit eſſe tam felici, ſed ſolus annotatus eſt Finis horâ 13. ſcr. 32. Præcedentis anni Eclipſin menſe Auguſto ex parte obſeruaui, ſed ad manus iam non eſt, vt eam deſcribam. Anno 1635. Februarij 21. viſum eſt nobis Amſtelodami initium hor. 6. min. 43. cùm Regulus ad ortum diſtaret à vertice grad. 62. ſcr. 8. Immerſio hor. 7. min. 51. cùm Regulus à Zenith abeſſet grad. 52. min. 46. Emerſio fuit hor. 9. min. 30. cùm cauda ♌ diſtaret à vertice gr. 50. min. 28. Finis fuit hor. 10. ſcr. 34. $\frac{1}{2}$ cùm Arcturus ad ortum à Zenith abeſſet grad. 59. min. 14. Dantiſci obſeruauit Clariſſ. D. Crugerus per automatum initium hor. 7. min. 39. immerſionem hor. 8. min. 47. Emerſionem hora 10. min. 35. Finem hora 11. min. 39. ſed in duabus poſterioribus phaſibus fatetur automati fidem non ſatis conſtare. Lõdini Clariſſimus D. Gellibrandus vidit initium hor. 6. min. 20. immerſionem hor. 7. min. 37. Emerſionem hora 9. min. 9. finem hora 10. min. 21. Puto tamen hic ſcribendum hora 10. min. 11. intellexi ex C. D. Golio, Illuſtr. D. Peireſium Eclipſin anni 1635. Auguſti 27. curaſſe obſeruari in multis Europæ locis: ſi eas obſeruationes per te habere queam, nihil erit acceptius. Vbi meã recepero Illuſtr. Domino communicabo vellem quoque adderes obſeruationem Eclipſis anni 1635. Februarij 21. & appulſus Lunæ ad Fixas aut Planetas, quos intereà de cælo obtinere tibi licuit. Schichardi mortem cum dolore intellexi, & verſu quoque proſecutus ſum, quẽ ad D. Diodatum iam dedi. Si obſeruata eius per te habere liceret, ſcis quàm id me afficeret, animarétque ad præſtandum aliquid quod dignũ ſit nominis immortalitate. Oro ergo te vt in hoc mihi gratificeris, & Illuſtr. D. Fabricium ad idem officium ſollicites. Imprimis deſidero deſcriptionem Geographicã VVirtembergenſis Ducatus, quã per partes iam inchoauerat, & noſtro Cæſio promiſerat, ſi ſalua ea eſt, ſaluæ quoque ſunt res noſtræ. Nec minor mihi cura Theoriæ Mercurij, & tot Eclipſium quas collegerat; quibus ſi frui liceret, carius nihil æſtimarem. Nobiliſſ. D. Valeſius iam ad me humaniſſimè ſcripſit, & orationem meã de oculo ſibi placuiſſe teſtatus eſt. Sed quid tu de ea iudices aut magnificus D. Peireſius nondum ſignificaſti. De Ephemeridibus è Lansbergij Tabulis ſupputatis nihil ſperandum, & poteſt Argolus ſecuriſſimè in propoſito ſuo pergere. Opuſculum meum de diametro Solis nõdum abſolutũ eſt; ſed velim

nihilominus accuratè mihi ſignifices condicionem & ſtatum D.Peireſij, vt aut illud, aut aliud ei offeram; ſiquidem id omninò mihi ſtat propoſitum.Meretur Heros iſte vt nomen eius perpetuetur eruditorum virorum monumentis; & me quoque noſtri peculiariter ei eſſe obſtrictum.Exeuditur hîc ſcriptum Claramontij de ſede ſublunari Cometarum; vbi illud abſolutum fuerit,puto excudendum meũ aduerſus Bartholinum,interea perficere decreui,Deo dante,illud de diametro Solis quod(vt & alterum)pulchra habebit Optica & Aſtronomica. Dioptricas contemplationes iterùm deſerui,& ad Aſtronomicas redij,ſed non ſine percepto inſigni fructu circa Tubum Dioptricum, quem in publicum cum tempore proferam.Quid tu in ratione Viſus, aut alia philoſophandi materia.Oro communices quædam, expectaturus paria à me.Morinus veſter Deus bone, quos non ſtrepitus edit de inuentione longitudinum!ſcripſi ad eum iam ſecundâ vice,& varias difficultates moui,in quibus nondum mihi ſatisfecit.In ſumma cenſui, & cenſeo, inuentionem eius ſuper mari eſſe prorſus impoſſibilem quoad accuratam praxim.Video eum propoſuiſſe ſchema D.Galterij de demõſtratione diſtantiæ Solis à Terra,quod aliàs ad me miſiſti;& vituperare illud Lanſbergij quod eſt in Vranometria,tanquã non Geometricum. Quod certè neſcio qua de cauſa fecerit. Nam vt hîc de ſchemate D.Galterij aliquid inſuper dicam,præter illa quæ aliàs ad te ſcripſi;ſi paritatem diametrorum Solis & Lunæ in Apogæo ei eripias,extra demonſtrationẽ Lanſbergij nihil habet.Pares autẽ eſſe Solis Lunæque in Apogæo diametros Ptolomæus ſtatuit & Keplerus,ſed neuter ſolida ratione comprobauit, & proculdubio eſt falſum. Mira quoque promittit de parallaxi Solis,æquatione temporis,Theoriis Planetarum,&c.ſed ego omnibus iis ante facta experimenta nequaquam confido.Quid tu ſẽtias,auidè ex te intelligam.Vale mi optime D. GASSENDE, & ſi me amas quàm ſæpiſſimè reſcribe.Imprimis fac vt quàm citiſſimè(rebus meis ſic exigentibus)certus reddar de ſtatu D.Fabritij,quod vnicè ab amicitia tua expecto. Datum Amſtelodami 16.Maij 1636.

Viro Clariſſimo, Doctiſſimóque Domino PETRO GASSENDO *Amico vnicè colendo*, S. P.

VIr Clariſſime,

Accepi quas ad Deo datum noſtrum dederas Eclipſis Lunaris Anni 1635. Auguſti 27.obſeruationes,pro quibus maximas tibi,& illuſtri Fabricio,ago gratias.Profectò amor & ſtudium illius Herois erga artem noſtram,non vno ore laudandum.Sed vtinam tam laudabili propoſito debita reſpondiſſet obſeruatorum omnium diligentia!ſi Romano,Ægyptio,Neapolitano, Syriaco adfuiſſent magis idonea inſtrumenta,certius de meridianorum differẽtia licuiſſet cõcludere:cùm nunc in illis nihil niſi conatus veniat æſtimandus.Quis enim in tãta Obſeruatorum diſcrepantia, & vnica Eclipſi de vera differentia longitudinum audeat pronuntiare?ſi illuſtris Fabricius in eodem inſtituto perſeueret,& futuras Eclipſes maiore diligentia in illis locis obſeruari curet, habebit vnde famam,nomenque ſuum, cum omnium eruditorum inſigni cõmodo vlterius extẽdat. Neſcio an alias ad te ſcripſerim; ſaltẽ nunc ſilere nequeo,quod non illubenter accipias.Nimirum Vvilhelmum noſtrum Blaev inde ab anno 1634.apud Præfectos Societatis Indiæ orientalis procuraſſe, vt omnes gubernatores nauium,qui impoſterùm nauigaturi ſunt in Indiam,teneantur Eclipſes Lunæ, tam in mari, quàm in terra,obſeruare.Dedit autẽ illis ſuper hac re inſtructionem typis excuſam:& nõ dubito quin nupera & vtraque anni 1635.Lunæ Eclipſis, diuerſis locis ad Orientem ſitis iam ſint obſeruatæ. Nonne vides quantũ id faciat ad promotionẽ rei Geographicæ & Nauticæ? Prudentiſſimè ergo feceris, ſi D.Fabricium in propoſito ſuo confirmaris quandoquidem vbi naucleri iſti redierint,ſi viuant,obſeruationes omnes vobis tranſmittere decreui; atque eâ ratione & gratitudinem meam oſtendere,& ad Geographiæ emendationem ſymbolam qualemcumque conferre.

Intellexi ex literis D.Morini non tantum te per inſtrumentum 30.pedũ obſeruare diametrum Lunæ,ſed & variabilẽ deprehendere pro diuerſa ſupra horizontem altitudine. Scribe quæſo quomodo id obſerues, & quænã ſit inſtrumenti ſtructura.Nulla enim ratione mihi perſuadere poſſum,phænomenum iſtud realiter Lunæ adeſſe;ſed exiſtimo ab Optica aliqua luminis proprietate, oculiſque tuis depẽdere. Et videor mihi cauſam videre manifeſtam.Nã cùm Luna humilis eſt,oſtendit atmoſphæram profundiorem,denſioremque.Itaque tingit aërem maiori lumine quam cùm eſt alta idque eâ ratione, vt annulus quidam lucidus iudicetur Lunam circumſtare,eius limbo ad ſenſum cõtinuus.Et hinc fit,quod viſus in humiliori ſitu Lunæ inter contactũ limbi & pinnacidiorum ægriùs diſcernat quã in altiori;adeòque vt diametrum iuſto maiorẽ obſeruet,arripiendo lucẽ aliquam aëris pro lumine ipſius Lunæ limbi.In maiori autẽ altitudine illud non fit,quia ob aërem puriorem, purior quoque offertur Lunæ limbus,& præciſior, minorque diameter. Tu vide num cauſa hæc ſaluando phænomeno ſufficiat;& ſimul conſidera, ſi realis ſit iſta diametri Lunaris mutatio,debere quoque locum habere in Sole.Et ſi locum in Sole habeat,neceſſe eſſe vt quemadmodum aërem in Cælo comparet,reuera quoque obſeruetur per Teleſcopium.Verùm enim-verò & tibi ignotũ eſſe nequit,& mihi ſæpiſſime exploratum eſt diametrum Solis ne tantillum quidem variari in quacumque obſeruetur ſupra Horizontem altitudine,exceptâ contractione Ellipticâ,quæ obuenit diametro erectæ à diuerſitate refractionis ſuperioris & inferioris limbi. Conſequens ergo eſt,phænomenum illud ex accidẽti Lunæ ſuperuenite, ab aëre illuminato & oculis obſeruatoris. Clariſſimus Valeſius non ita dudum mihi per literas indicauit te diametrum Solis,Lunæque in Apogæo non maiorẽ ſtatuere ſcrup.30. ſec.4. Lubentiſſimè intelligam quã id ratione obſeruaris.Ego obſeruãdo diametrum Solis per varia foramina,inſignem in ea inueni diuerſitatem,& plerumque maiorem

rem ſcrupulis 30. diametrum autem Lunæ nondū accuratè & ex voto obſeuare potui ob debile lumen. Si tu eam obſeruâris per pinnacidia & inſpectionem oculatem, ſcito me audere ſtatuere, neminem vnquā ad ſcrupula ſecūda hoc obſeruandi modo eius quantitatem determinaturū: quod tamen requiritur, ſi quid acturi ſumus quod omnes prædeceſſorum vincat conatus. Si occaſionem & commoditatem obſeruandi haberem, non diu eſſet quin videres quid ego ad obtinēdam eam præciſionem queam præſtare. Nunc differendum eſt, & premendæ inuētiones aliquæ ad Aſtronomiæ bonum non parum conducentes. Significâram Morino, arcanū illud Aſtronomiæ maximum quod ſe inueniſſe putabat in viſione ſtellarum fixarum diurna, mihi non eſſe inſolens; ſed ante ipſum à me viſas per Teleſcopium fixas poſt ortum Solis. Reſpondit, ſe non credere, cùm alioqui non tacuiſſem. Quaſi verò de fide mea quicquam dubitandum haberet, eò quod tot circumſtantiis & ineptiis rem non propoſui, vt ille pag. 210. partis 6. de longitud. Non ſoleo inuenta mea cum tanto ſtrepitu protrudere. Plura habeo circa Teleſcopium, & quidem egregia; ſed non dabo antequam poſſim cum maxima nominis gloria, & ſpe immortalitatis. Quod autem fixas poſt ortum Solis viderim, colligi poteſt ex mea tecum Diſſertatione pag. 39. vbi viſioni Veneris diurnæ, ſubiungo obſeruationem diurnam Iouis & fixarum. Idque dudum antequā D. Morinū nouiſſem; ſed hæc eadem ad illum ſcripſi, & ſpero agniturum ſe non eſſe primum tanti arcani, ſi tantum eſt, inuentorem. Si nolit, tu intercede & impelle virum, ne tantillū honorem mihi inuideat. Quid de Schikardi ſcriptis? nihil ne auditur? ſperaueram ea aut per D. Deodatum, aut Illuſtr. Fabricium haberi poſſe: & tu quoque operā promiſeras. Scribe oro quid ſpei ſuperſit, & multum Vale. Amſtelodami 12. Octobris 1636.

Tuus ex animo

MARTINVS HORTENSIVS.

Summo Viro D. PETRO GASSENDO *Dinienſis Cathedralis Eccleſiæ Præpoſito, Domino & Amico cumprimis honorando*, S.

NOli expectare, maxime GASSENDE, vt Schikardi noſtri diſceſſum ex hac vita exequar pluribus. Non enim charta hæc tam ſancta deſideria caperet; quibus Chriſtianiſſimus hominum Cælum obſidebat, & perrupit: non illam inuicti animi præſentiam, cùm feralis & epidemius graſſator neceſſitatem denuntiaret vltimam, nō denique ſuprema Deóque plena verba ac ſuſpiria, cùm immortalis anima euolaret ad Creatorem ſuum. Et quid, mi GASSENDE, in triſtiſſimo tunc corde volutaſſe me putas? cum Medico quidem pridie proſpera cuncta, & reducem valetudinem promittente, poſt ſequentis tamen noctis meridiē de ſubito omnia mutarent in peius. Quid? cùm mox exciperetur anhela & lamentabilibus gemitibus interrupta vox valedicentis mihi, cum gratiis votiſque ſummam pietatem teſtantibus. Quid? cum interiecto breui ſpatio nuntius ſuccederet horribilis, candidiſſimum expiraſſe pectus, omnis & ſapientiæ & honeſtatis promum condum extinctum Academiæ Poſphorum, atque ſummas ſpes vno veluti momento cōcidiſſe. Quid? At non ſuſtineo iacturæ grauitatem hic expendere amplius, vnum me conſolatur non parum; ſupereſſe adhuc defuncti fratrem Lucam, elegantiſſimis moribus hominem, ac præter cæteras artes Mathematicis ſtudiis non vulgariter eruditum: qui non tantum quæ noſter ille, ὁ μακαρίτης publico bono deſtinauerat, colliget, & ſicubi latent nōnulla (quod credo equidem) eruet, diligentiſſimè: verùm etiam operam impendet omnē, vt Schikardianum nomen perenni gloriâ vigeat, atque nouorum ſubinde meritorum acceptionibus magis magiſque illuſtretur. Peregrè abeſt Lucas cum Principe ſuo; in patriam rediturus, quamprimum leniores aſpirauerint Auſtri. Eſt inſuper in magna apud nos expectatione Moglingus iuuenis ingenio validus, ac reliquos Schikardi diſcipulos induſtria & profectibus longè ſupergreſſus: & quem tantus Magiſter iudicauerat dignum, qui ſibi in Profeſſorio munere aliquādo ſubrogaretur. Hunc producam ego, quantum potero. Spem pronuper faciebat is mihi, Mercurij Theoriam abſoluendi, dummodo obſeruationibus iuuaretur: qua in re nullus Tycho tantum ſuppetiarum ferre poteſt quam tu, mi ſapientiſſime GASSENDE. Optimus Schikardus noſter cùm ingentem epiſtolam deſtinaſſet tibi, fato conatibus eius intercedente vix principium illo calamo, expreſſit: quod hic mitto. Ex paucis tamen lineis æſtima magnitudinem obſeruantiæ & amoris, quo te ille proſequebatur. Addo etiam literas ad illuſtrem Peireſium; & ſimul aliquod exemplaria laudationis, honori & memoriæ Schikardi dicatæ: quæ omnia vt cures, te vehementer rogo. Vale ſumme Vir, & vale. Dabam Tubingæ, Kal. Nouembris A.C. 1636.

Tui obſeruantiſſimus

THOMAS LANSIVS.

Reuerendo & Sapienti Viro D. PETRO GASSENDO *Cathedralis Eccleſiæ Præpoſito, & Mathematico ſimul Eminentiſſimo,*

VV. SCHICKARDVS, S.

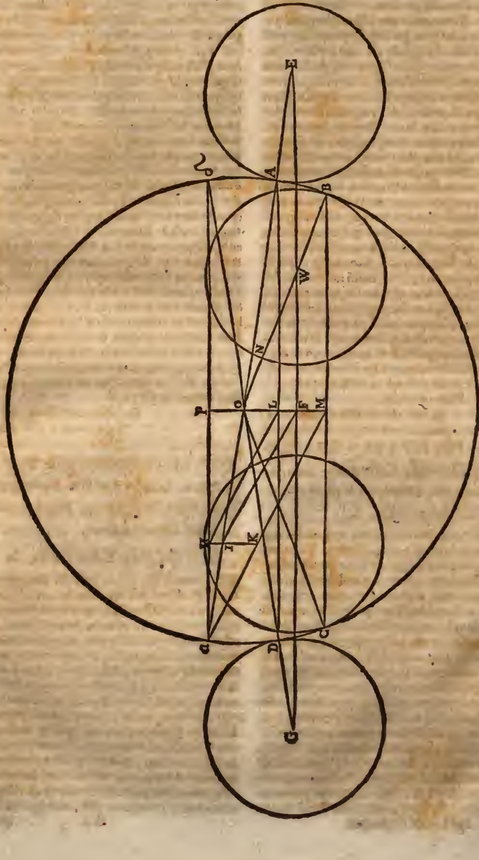
TAntum tibi debeo, mi D. GASSENDE, Vir admodùm Reuerende ac modis omnibus honoratiſſime, quantum vix mortalium alteri cuiquam; vt quoties beneficiorum & effuſiſſimi amoris vbertatem cogito, toties exhorreſcam, nil æquiualens in me reperiri, quo tibi viciſſim ſeruire poſſim. Quid enim dicam de tot prolixis nō epiſtolis, ſed integris libris, quos mei causâ manu propriâ ſcribere non tæduit, vel inter medias occupationes graues! Aliter ſanè gratitudinis declarandæ medium non ſupereſt, niſi vt aliquando cum reſtituta pace iſta edidero, Poſteritati ſeræ indicem, quantùm Aſtronomiæ reſtaurandæ interfuerit GASSENDVM naſci. Cæterùm vt ab Eclipſi verna ordiar, notum & prorſus ſingulare eſt

quod in ipſo corpore Lunæ tu lyncæus, quatuor illa puncta contactus notare potuiſti, ex quorum interuallis proportio vmbræ ad lucẽ, vnà cum latitudine queat elici, etiam abſque præcognitis alienis dubiiſque. Quo autem ratiocinio tu inde deducas triplã, ego quidem ignoro, quid verò mihi ea cogitatio ſuggeſſerit, indicabo vt examines.

A ſit initium, *D* finis, *B* immerſio, *C* emerſio, ex obſeruatione tua diſtant *A C* 25. grad. *C B* 141. grad. *B D* 30. grad. *D A* 163. grad. niſi oportet neceſſariò bina interualla oppoſita *B D* & *A C* æquari (quod autem tu non tradis æqualia, factum agnoſco veritatis amore, quia non ſoleas obſeruationes ad arbitrium corrumpere amplector ingenuitatem, & millies præfero rudiuſculas eiuſmodi, aliorum comptis, ex compoſito fictis.) Sunto igitur ambo *B D* & *A C*. pariter inter exceſſum & defectum medio, ſcilicet $27\frac{1}{2}$ manentibus cæteris interuallis.

In aſſumpto quopiam circulo vmbram deſignante, diſponantur quatuor puncta dictis ſpatiis reſpondentia, quæ ſint α *B C* δ. Horum bina *B C* (quia Lunam ſubiiciunt intra vmbram) ita maneant, reliqua duo (quæ contactui exteriori reſpondent α & δ continentia ad oppoſitum, vt acquiram veros contactus. *A D* connectentia α δ *A D* & *B C*. Dico inter

eas

eas verſari aliquam parallelam,quæ ſic abſcindat è centro egreſſas,vt exterior pars *AE*. Interiori *BVV* æquetur. Habeo autem demonſtrationem(prolixitate ſua hîc tædioſam futuram,)quod eius proportio ſitus inter extremas vicinas ſit eadem, quæ notorum *PO* ad *PM*. Trahatur ergo *AM* & parallela *LH* inde Orthogonalis ſupremæ *HK* denique ex puncto ſectionis *IF* ea monſtrabit apud *F* tranſitum quæſitæ.Hinc innoteſcunt omnia reliqua.Népe,ſuppoſita diametro ☽ *BN* min.30.)qualem hunc obſeruaſſe refers,)ſemidiameter vmbræ *BO* $39\frac{1}{3}$ (quippe vniuerſis altior ibat ☽ quàm vulgò creditur.) Et diſtantia centrorum, ſiue latitudo☽in medio deliquij *OF* min.8.tantum. Sapienti ſatis, &c.

Hæc Epiſtola præ morte non finita fuit.

CONSTANTINVS GASSENDO *Suo* S.

Ægrè moleſtéque fero te tandiu verſari in Prouincia,nec poſſe te vllis precibus obſecrari vt te cõferas in vrbem noſtrã,in qua oſtendiſti lumen ingenij tui,quod facit nobis abſentiam tuam plenã deſiderij & ſollicitudinis,quo fit vt non ceſſem te inanibus appellare literis,& ad te mittere quæ apud nos gerũtur, vt habeas,quos ſuperioribus meis tibi pollicitus fueram,libellos,in quibus nonnihil rei eſt, quæ te ad eorum lectionẽ accendat,& ſcenam vitæ humanæ tuis ſubiiciat oculis.Facerẽ imprudenter,ſi putarem illam te non propiùs inſpexiſſe, qui optimis diſciplinis inſtitutus,cognitas habes eorum artes,qui gloriantur arbitratu ſuo cælum licere, & Deos præberi faciles, eâque opinione capi imperitos, quos fracto & abiecto animo ſub ſuũ iugum mittunt, vt arbitrio careant ſuo. Hæc per ſe nota ſunt, nec tutum eſt Poëtarum μυστήρια ni mauis, μυστή-ρια aperire. Lugent enim Athenæ Socratem ſuum,qui Poëtarum inſidiis in vincula coniectus,Areopagi venenũ hauſit.In eo viuunt homines,vt omnium qui horum partibus non ſe dederint,perturbent animos,& quos non poſſunt ingenio,metu aſſequãtur.Plangore & lamentatione domos complent, ac queruntur Deorum Sacra violati, quæ res apud eos perpetuò recinit.Non norunt cæci tantum ſcelus ſuo dari vitio, quod cælum ſcenam, & Deum drama faciant.Vetera ſibi prætendunt,vt plus authoritatis habeant, nec patiuntur illa antiqua commenta ex æquo & bono reſcindi, neque ſe veritate & ratione conuinci.Nihil penſi habent,ſi ſuis conſiliis Remp.concitent, ad cædes & incendia homines acuant, & nomen Philoſopi in commune vocent odium. Nihil niſi ſubdolè & verſutè agunt,qui ſi reuincuntur mendaciis quærunt latebram.Noſtra ætas tantã effudit Poëtarum copiam, vt in oppidis tumultuentur homines plus æquo ſui ſtudioſi per ſectas & hæreſes diſſideant,qui dum ſe impeti ſentiunt, veniunt in belli ſocietatem, & ciues occupant, è quorum marſupiis non deiiciunt oculos,donec exhauſerint.Quod in cauſa eſt,vt florentiſſimas vrbes faciãt ingenij ſui theatra, vbi ſuis Apologis deludunt homines, qui cęco quodã timore horũ partes ſequuntur,

Et veluti pueri trepidant, ac omnia cæcis
In tenebris metuũt,nec ſomnia cernere ceſſant,
Sollicitamque gerunt caſſâ formidine mentem.

Vetus eſt clariſſimorum Philoſophorum querimonia paruulos tradi imperitis mulierculis, quæ eorum animum ad res humiles abiiciant, vaniſque frangant terroribus, deinde tradi inſtitutoribus; qui bonarũ rerum rudes falſum, aut veriſimile pro vero doceant, ſuaque ſomnia,quibus, etiamſi in viros euaſerint, deluſi, facilè ſe credunt Poëtis,qui horum ignoratione ad perniciem abutuntur, & optimates in quibus gratiæ & præſidij eſt plurimùm ſuis laqueis irretiunt,vt iis qui ſecũ non conſentiunt, vncum impingant.Hæc palã aguntur,& nemo audet hiſcere,quin vocetur in crimen.Felix nimium prima ætas,quæ iis præſtigiatoribus caruit;nam antè Orpheum & Linum nulla eſt litera. Poëtas etiam tollunt è ſua Rep. viri pij; quia Poëtæ eſt fingere & verſari in nugis,quibus euertendis operam poſuit Seneca in eo libello, qui de ſuperſtitionibus inſcribitur, & quem periiſſe dolemus.Aduerſus Poëtarũ furorem & audaciã Varro vim eloquentię oſtendit,& eorum dãnauit μυθικὴν θεολογίαν, vultque hos homines omninò extingui, & eorum memoriam ſempiternâ obliuione deleri.Plura dicerem, niſi ſcires, quos hæc omnia attingunt, quique rem eandem verſant,cùm vnaquæque gens habeat ſuos Poëtas,quorum nutu & artibus optimorũ ciuium fortunas tentari,famam lædi,ipſumque caput in diſcrimen vocari legimus. Vterer exemplis niſi ea noſſes,& eorum technas,qui Poëtarũ myſteriis initiatos ſe eſſe venditant.Nos verò ab eorum moribus & ingenio ſumus alieni,qui diſſidiis æternum Vale diximus, nihilque beatius ac antiquius habemus animi quiete, quæ facit, vt gaudeas in ſinu tuo,& felici otio fruaris. Vale.

Maximè Reuerendo ſummoque Viro PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Cathedralis Dinienſis Præpoſito,Domino & fautori honoratiſſimo,* S.

Plurimum Reuerende Domine virorum eximie.

Parum abeſt, quin à redditis tuis ad me literis,humanitate ſingulari,hoc eſt,nationi veſtræ propria refertiſſimis, quintus iam menſis effluxerit.Et quia reſpondendi officium eò vſque differre viſum eſt, dum excellens carmen tuum cæteraque in honorẽ Schikardi τοῦ μακαρί-του parata,ex officina Typographyca vnà irent, ita factũ eſt,vt expectatione tardior eſſe cogerer.Modicũ hanc vrbẽ inter atque Tubingam, nec niſi bidui interuallũ interiacet.Et quia tamen propter itinera militaribus vndique latrociniis infeſſa, vltrò citroque cõmeare tuto non licet , omnia lentè proceſſerunt, & quod valdè doleo, exempla parentationis, quorum vnum ab illuſtri D.Luillerio accipies,non ſaltẽ ſub finem noſtri mercatus,vbi commodiſſima erat occaſio, rectà Luteriam ea tranſmittendi,ſed nunc demùm,Lanſio noſtro mittente , allata fuerunt vt non niſi cum mora lon-

giore & per viarum ambages peruenire poſſint. Dabis igitur huic tarditati, ſed & literarum mearum breuitati veniam. Nihil poterat exoptatius accidere mihi, quàm vt prolixam & pridem admiratione diuinorum ingenij monumentorum, in animo conceptam tui obſeruantiam, prolixa item epiſtola explicare, & vltrò oblatæ tanti Viri amicitiæ captare fructus vberiores mihi liceret. Verùm exhauſtæ quatrimeſtri morbo, & proſtratæ vires, vix pauculis hiſce ſcribendis ſuffecerunt. Vt primùm valuero rectius (id quod ope Dei Medicorumque breui futurum ſpero) reſumpto calamo, ſi permittis, amplioribus verbis vlteriori me gratiæ tuæ inſinuare conabor. Vale, Vir ſumme, ſcribebam Argentorati, 19. vel 29. Ianuarij 1637.

Tuæ Reuerendæ dignitatis cultor obſeruantiſſimus MATTHIAS BERNEGGERVS, *Hiſtoriarum Profeſſor in Academia Argentoratenſi.*

Doctiſſimo Viro PETRO GASSENDO *Theologo*,

ATHANASIVS KIRCHERIVS S. P. D.

MOrem tibi geram, mi GASSENDE, & tantò quidem libentiùs quantò iuſſio tua mihi gratior & occaſio tibi gratificandi oportunior, hâc enim futurum ſpero, vt quam dulciſſimi Peireſij noſtri operâ quondam Aquis-Sextiis tecum contraxeram neceſſitudinem, vti locorum intercapedine, ita occupationum itinerumque complurium diſtractione penè extinctam è fauillis reſuſcitem, & quanti te tuaque ſtudia faciam, quamque dicto iuſſis tuis ſim obediens hocce breniuſculo teſtarer epiſtolio. Iuſſiſti vt Eclipſin quam die prima Iunij currentis annis Sol ſubiturus erat, obſeruarem; feci quod iuſſiſti & ea quidem diligentia quàm iubentis merebatur authoritas; quod ſi exſpectationi tuæ non vſquequaque ſit ſatisfactum, non meæ id in negotio exequendo, promptitudine, ſed iniuriæ Cæli quòd eo ipſo die adeò ſe contumax ac turbulentum exhibuit; vt facilè monſtraret id ſe nobis inuidere, quod videre à tot annis plerique optârant Mathematici. Rem igitur eo quo ſequitur modo & methodo aggreſſus ſum prima die Iunij hora 2. pomeridiana, inſtrumenta obſeruationi deſtinata loco oportuno expoſui, Tubum opticum loco particulari per obſcuratæ feneſtræ relictum foramen, fulcris quæ vertebris ſuis ad tubum in omnem partem ſituſque differentiam facilè contorquendum inſtruebantur, nixum in ſubnexam Tabulam, in qua futuræ Eclipſeos in ſuos digitos & minuta diſtributæ ſchema delineâram direxi. In contiguo loco duæ aliæ feneſtræ erant in quarum vna Quadrans Azimuthalis in horizontis centro circumuolubilis in gradus & minuta ſummo ſtudio diſtributus ponebatur, in altera ſcioterieum duplex, Aſtronomicum videlicet & Italicum in quadrantes & minuta à Clauio quondam exactè diſtributum Soli exponebatur. His igitur omnibus ita ritè inſtructis adſcitiſque in operis executionem duobus aliis Patribus multum exercitatis; ego tubo ad punctorum Solarium obſcurationem indagandam dirigendo, alter altitudini Solis, horis denique metiendis tertius intentus vnuſquiſque ad commiſſo ſibi munere probè fungendum, tempus rei bene gerendæ oportunum operiebatur. Primum itaque Solis obſcurati punctum, quantum nobis quidem nubes earumque lucida interualla permiſerunt, ope vitrorum viridium obſeruauimus incidere in horam 5. à meridie & min. 33. quibus in quadrante reſpondebant 18. gradus altitudini Solari & min 24. Hiſce nobis occupatis veluti ſuccenſens Cælum, Solem adeò enormi nube texit, vt de obſeruatione perficienda penè deſperaremus. Poſt nubila tandem aliquandiu deſideratiſſimus nobis illuxit Phœbus; cuius faciem ego tubo excipiens 4. punctis & 15. minutis obſcuratam inueni, eodem tempore in Quadrante altitudo Solis inueniebatur graduum 18. min. 36. & in horologio, hora 5. à meridie & minut. 48. hora 6. & min. 10. denuò diſcum Solarem 8. circiter punctis obſcuratum inueni, Sole alto gradibus. 9. minut. 43. Poſthac luminaria adeò profunda nube ſe abdiderunt, vt impoſterum videri ampliùs non potuerint. Atque ex hac noſtra obſeruatione, mi GASSENDE, facilè colliges Argolum ferè mediam horam à vero aberraſſe, magnitudinemque Eclipſeos puncto integro à vero defeciſſe cognitum eſt. Sed hæc omnia tibi exactius exploranda relinquo.

Cæterùm multa mihi de calamitoſo itineris mei Melitenſis ſucceſſu tibi ſcribenda forent. Mira quoque quæ dum Æthnam & Veſuuium conſcendi, huius voraginem quoque dum Liparis adij, dum inauditis Terræ motibus in Calabria præſens interfui, communicanda eſſent. Verùm quandoquidem de iis particulari libro forſan tractaturi ſumus, ſuperuacaneum eſſe ratus ſum, iis recenſendis tempus perdere. Modò Romæ dego in gratiam cum priſtinis Muſis reuerſus. Hieroglyphico operi noctu diuque intendo, in quo ſi aliquid laude dignum præſtitum fuerit, poſt Deum D. Peireſio acceptum fero, hic enim fuit primus huius operis adeò per totam Europam exoptati promotor, nec enim ego vnquam tantæ molis opus humeris meis imponi mihi paſſus eſſem, niſi is authoritate ſua, quâ pollebat maxima, me fulciuiſſet. Opus ipſum pecunia clam ſuppeditata, libris, aliiſque ad rem bene gerendam neceſſariis abundè animaſſet. Imò alios quoque ad opus quacumque tandem ratione promouendum, præſertim Mecænatem meum continuis ſtimulis incitaſſet. Huius Viri inexplicabilem peritiam atque in promouendo literario negotio feruorem ego 8o. epiſtolis prorſus longis omni recon

reconditioris eruditionis genere, atque veteri ſapientiæ arcanis refertis, quas ad me de Hieroglyphico negotio dedit, teſtari poſſum. Atque hæc de ſtudio Hieroglyphico. Interim ſubceſiuis horis aliud opus molitus ſum, quod dum hæc ſcribo ad Coronidem perduco. Eſtque de arte Magnetica Opus ripartitum, cuius primus liber intitulatur Magnes, ſiue de effectibus raris & prodigioſis Magnetis; alter Magnes applicatus, in quo quæ miranda in Geometria, Catoptrica, Statica, Aſtronomia, Gnomonica, Mechanica, Steganographia, Thaumaturgica, Coſmographia, ſimilibuſque Magnetis ope fieri poſſint variè oſtenditur. Tertius liber Catena Magnetica dicitur quâ totum Mundum ſingulaſque eius partes μαγνητίζειν oſtendo. Opus, ni fallor, placebit, cùm omnia in eo varia probatiſſimorum experimentorum demonſtratione, ſine qua omnem Philoſophiam non immeritò mancam atque inutilem exiſtimo, comprobantur. Mox vbi impreſſus fuerit, dabo operam, vt te eius participem faciam. Atque hæc ſunt, quæ tibi breuiter, mi GASSENDE, communicanda duxi. Quid tu porrò modò moliaris ſcire aueo, non dubito omnia vt ſoles magna & ardua; quæ vt ad finem deſideratum perducas, Deum Optimum Maximum obnixè deprecor. P. Scheiner impreſſit modò Opus nouum contra coniectores Aſtrologos, quod tamen ad manus meas nondum peruenit. Vbi Romam appulerit, dabo operam, vt tibi propediem exemplar tranſmittam. Cætera D. Naudæus vtriuſque amicus optimus ita & integerrimus perſcribit. Ignoſces manus volantis errores, valdè enim timeo, ne inconditis hiſce literis meis bilem tibi potiùs quàm cor moueam. At cùm occupationes meas nôris, multáque ſcribendi materia, literis formandis inhærere non me permittit facilè feſtinationis meæ veniam à te me impetraturum confido. Vale, amicorum optime, meque vt ſoles, amare ne deſiſtas. Datum Romæ 2. Iunij 1639.

Tui quem noſti amantiſſimus
ATHANASIVS

Clariſſimo & Nobiliſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, HIERONIMVS BARDIVS S. P. D.

IN doctiſſimi mei patrio ſolo plurimum coniuncti, & indiſſolubilibus amicitiæ vinculis obſtrictiſſimi Liceti typis datis Epiſtolis tuam vaſtiſſimam eruditionem doctrinamque ad Sidera extollendam contemplans me tibi maximè oppigneratum opperi quod factum eſt. Vt me in amicorum tuorum album inſcribi curarem, quod quidem ſi feceris mihi gratiſſimum erit, qua de re plurimum te etiam atque etiam exoro. Scirem libenter an Petrus Ioannes Faber Medicus Monſpellienſis Caſtrinodaueri Medicinam iam faciens viuat, quo loci degat, quid agat, quid meditetur, an ſuum Panchymicum & Philoſophiam reformatam euulgauerit, habeo enim præ manibus multis ab hinc annis opus, in quo Philoſophiæ libertatem cum ipſa Iatrochymia vindicare contendo in genere, & in ſpecie, eorum propriis cauſis & Elementis, qualitatibus & paſſionibus in lucem euocatis, & iam primam partem habeo, ferè ad vmbilicum elaboratam, ſed actum agere ita ſemper iniquum fuit, admoneas quæſo, Vir Eruditiſſime, an aliquod conſimile opus ſubolfeceris à quoquam meditari, multa in tenebris conſepeliui quæ omninò noua, & ratione methodi & rerum pertractandarum digeſtione non erant, illaque Endimioni conſecraui huic me operi addixit mea aduerſa corporis valetudo, & medicamentorum craſſa farrago exhibita, quæ mihi natiuum calorem humidumque fixum ferè conſepeliuit; quapropter noua viuificatione indigerem. Scire prætereà vellem cui morbo expellendo Aquæ-Sextiæ comprobentur. Diu Mantuæ huic Scientiæ ſedulam diligentiam nauaui, & poſtremo Piſis quo in loco Ariſtotelem & Platonem poſt Eruditiſſimum Mazzonium poſtremus per aliquot annos ſum interpretatus, & occaſione amplæ Pharmacopææ Chymicæ, Medicææ Florentinæ conſimilis multa ad actum practicum experientia circumuallatum produxi, ſed præ imbecillibus viribus vſque adhuc omnia expetiri non licuit. Habeo enim ego ſolus doctiſſimi Viri Vincentij Thornei Angli arcanum Philoſophicum, quod quidem ex eius epiſtolis Syngraphis & eiuſmodi ſcriptionibus conſtat Ferrariæ & Venetiis ad actum practicum eduxiſſe: præſertim verò ex Ædis Monetariæ Ferrarienſis reſcripto, & quidem patet lucrum 80. pro quolibet 100. rediddiſſe Duci Alphonſo de cuius mandato opus aſſumpſerat exequendum, quod quidem arcanum habeo eius manu ad amuſſim exaratum, & duorum menſium ſpatio perficitur, & facili negotio à Viro in his negotiis experientiis comprobato, in actum practicum educeretur, & ex his quorum vidi Myriadas mihi plurimum arridet, eo quod præſertim rationibus Philoſophicis innitatur, & Phanaticis imaginationibus non adhæreſcat, & quia in his regionibus multos huic operi addictos perſentio, libenter cum aliquo fido Achate me coniungerem, ne palinodiam canere mihi eſſet neceſſarium.

At enimverò quòd opus vrgeas & quid mediteris Typographiæ commendandum admoneas velim, præſertim verò de his quæ Epicuri Philoſophiam reſpiciunt. Ego enim etiam Platonicam prædicare & à tricis & nodis extricare contendo, & quæ omninò noua in Phaſibus & Phenomenis Cæleſtibus obſeruaris ſcribas. Mitto ad te opuſculi Exemplar de quo iudicium tuum elucidare ne graueris. Typis excuſus eſt liber Galilæi de motu quatuor dialogis

Italicis

Italicis ſuo more expeditus de quo quidem Senis apud ipſum decem dialogos videram, multa quidem noua, ſed libellâ Phyſicâ & Mathematica lance æquilibranda proponit. Vale magnum Matheſeos incrementum meque tuis iuſſis paratiſſimum perſentias. Datum Rapalli 11. Kalendas Octobris 1639.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro Domino
PETRO GASSENDO
FORTVNIVS LICETVS B. A.

ACcepi luculentiſſimam epiſtolam tuam, PETRE GASSENDE, Vir omniſcie, quæ tantum abeſt vt longitudine ſua, volumen integrum exæquans, vllo me tædio moleſtauerit, quod potiùs ingenioſis digreſſionibus, & argutis admodùm paradoxis, in ea ſubinde ſe ſe conſequentibus, me adeò delectauerit vt eam legere aggreſſus, nequiuerim niſi tota perlecta, ſingulisque partibus eius attentè conſideratis, de manu deponere. Suſpicio miram ingenij fecunditatem, in omni doctrinarum genere tam docta ſcribentis ſolertiam, abditas rationes è rerum natura tam promptè depromentis: & felicitatem, difficilia & obſcura tam expeditè dilucidéque proponentis. Oſculor inſuper inſignem animi modeſtiam tam vrbano liberalique more cum Antagoniſta controuerſias agentis. Quamobrem eſt vt ingentes tibi gratias habeam de tam ingenua comitate, quâ mecum diſputas &, de multi-iuga doctrina rerum occultiorum, quâ me cumulare voluiſti. Meum verò reſponſum ad ea, de quibus tecum nequeo conſentire, non eſt cur vnica diſceptatione breuiter abſoluenda comprehenſum expectes; tot enim ea ſunt, tamque difficicilia, vt neque ſub vnius libri titulo ſingulari contineri valeant concludive debeant; neque breui temporis tractu ſatis expediri poſſint, à me præſertim in aliis occupatiſſimo. Quia verò mihi neceſſitas ingruit in præſentia reſpondendi Cl. Galilæo de candore Lunæ, cogitaui ſimul in ea diſceptatione perpendere, quæ tu illi conſentiens contra meas rationes affers ad calcem epiſtolæ; quorum exemplar ipſe tranſmiſi nuper ad inclytum Virum, quod ex tuis ad optimum Naudæum datis agnouerim, te percupere cogitationes iſtas tuas earum cupidiſſimo Viro communes fieri. Reliqua capita ſuperiora tuæ diſputationis decreui ſeorſim expendere in altero Volumine de quæſitis per epiſtolas à C L. Viris, quod iam adornare cœpi. Interim mittam ad te vel per Clariſſimum Naudæum, vel per Bardium noſtrum, quæ poſt Litheoſphorum è typis hactenus mihi prodierunt opuſcula. Tu verò me amare ne ceſſes, vt ego te plurimùm colo, Vale. Dabam Bononiæ 6. Idibus Nouembris 1640.

PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito digniſſimo,*
ANTONIVS GODEAV *Epiſcopus Graſſenſis* S. P. D.

INgratus & inhumanus eſſem, Vir Doctiſſime, ſi Clariſſimi Viri hiſtoria abſque voluptatis quàm ex illius lectione cœpi, ingenua ſignificatione in manus tuas rediret. Cùm primùm audiui ab amicis tuis, te hanc Spartam excolendam ſuſcepiſſe, non dubitaui, quin exornares. Sed, vt verum fatear, non exiſtimabam literati hominis mores, & ſtudia, iſtam poſſe conficere hiſtoriam. Dij boni! quàm nobilem, quàm omnibus numeris abſolutam, quibus, quantiſque ſcientiarum, artium ornamentis illuſtrem feciſti? Ita Nobiliſſimi & ſuâ famâ maioris hominis præclaram indolem, ingenij vim, memoriæ felicitatem, inexhauſtam diſcendi cupiditatem in ſcientiis & diſciplinis illuſtrandis, ab omnibus vindicandis & compendioſiori via explicandis, indefeſſum ſtudium, ita miram in naturæ miraculis explorandis, variiſque experimentis probandis diligentiam; ita generoſum opum contemptum, morum innocentiam, in amicitiis retinendis conſtantiam, in omnibus bonis iuuandis, & colendis alacritatem & ſollicitudinem, ita, inquam, hominem ad viuum exprimis, vt Peireſium audire, & præſentem contemplari, mihi viderer, cùm eruditiſſimos, & terſiſſimos tuos commentarios legerem. Dignus ſanè ille Vir, qui poſteritati commendaretur, ſed fœlix, qui GASSENDVM laudum ſuarum præconem inuenit. Quidquid librobrorum, gemmarum, Iconum, numiſmatum & cæterorum id genus, ſumma cum diligentia, nulliſque parcens ſumptibus, in vnum colligere potuit, iniuria temporum vel alio caſu, diſtrahi facilè poteſt. Sed tu illa omnia in tuto collocaſti, cùm ita accuratè de ſingulis, poſteros voluiſti certiores facere. Mirus Styli candor, infinita eximiæ eruditionis argumenta, exquiſitæ de rebus occultiſſimis coniecturæ, omnia, vt vno verbo perficiam & Peireſio, & GASSENDO & melioribus ſæculis, & æternâ hominum memoriâ, digniſſima. Scis quàm procul ſim ab adulatione, itaque, mi GASSENDE, crede me ex animo tuum opus laudare. Quas moras nectis, quare literatis hominibus, literarum Decus & præſidium in tuis ſcriptis rediuiuum, exhibere procraſtinaris. Hoc à te manes Peireſij poſtulant, hoc à te Reſpublica literaria expectat, hæc currente calamo ſcripſi, non dubito, quin barbarè. Sed tibi, tuiſque Muſis loquor, quæ ſtyli barbariem vt ſunt humaniſſimæ, facilè excuſabunt. Saluta meo nomine, illuſtriſſimum Comitem, nec ita illum tibi totum ſerua, vt illius amantiſſimo & obſeruantiſſimo, copiam non facias. Pluribus amicis tantus Vir poteſt ſufficere. Vale, & nos ama, idipſum

vt

vt faciant, Clariſſimi amici noſtri D. de Beaurecueil & de Beruille opto, enixè peto, & facturos ſpero. Fruere dulciſſimo illorum conuictu, nos rupibus noſtri affixi, animi tædium & ſolitudinis moleſtias, ferre conabimur lucundius tui gratiſſimi aduentus expectatione.] Vale iterùm, & loquacitatem excuſa. Thononi. die ix. Decembris Anno Incarnationis 1640.

PETRO GASSENDO PAVLVS DV MAY S. P.

QVi conſuetudinem, imò potiùs arctiorem amicitiæ inter nos neceſſitudinem anteſtor (Vir Clariſſime) vt in eminenti litis futuræ periculo, illuſtriſſimi Prouinciæ Prouinciatum Proregis oraculum, ex Tripodis tui cortinâ conſulere mihi liceat, ne domeſticis laceſſitus negotiis, quæ fratris & nepotis ex fratre animos neſcio quo fato diuidunt; calamitatem priuatam ingemiſcere feſtinem, illi ſiquidem Toloſani Senatus Tribunali ex programmatis Regij formula abdicati, & Aquenſis iuriſdictionem ſortiri forſan litis ordinem in iudicio proſequentur, quem nihilominus interturbant ex priuato voti noſtri ſuffragio Illuſtriſſimus Princeps Condæus cùm nuper Idibus Nouemb. Toloſæ ageret; etenim agnatos circa negotiorum tricas in ſinu dulciſſimæ patriæ arbitrum calculo addixit, qui alterum ſi diſſentiant in dirimenda lite deſtinent: crediderim illos (Vir Erudite) circa mandati tantæque gratiæ religionem obſequij gloriam ſectari, attamen inter ſpem metumque dubius, Illuſtriſſimum Principem Comitem D'Aletz tui ope & auxilio ſuplex adire feſtino; ne ſcilicet alterum cognatorum priuatâ authoritate in Senatu commendet, ſed ex amuſſi & trutina tranquillo vultu vtriuſque delitia pendat & Illuſtriſſimi Principis Condæi genio morem gerere obluctanti perſuadeat, & Toloſam redire iubeat; ne rei domeſticæ commodis litigandi procax libido detrimentum pariat, & inſano litis, itineriſque labore rationes expenſi ſera in fundo parcimonia computet. Bene Vale, dum mandatum ex epiſtola Heroïs, qui te amicum è te nata nouit expecto. Diuione pridie Kalendas Febr. A. D. 1641.

Robertum bene-valere te noſſe velim, grataque recordatione Sacros cineres Lazari & Magdalenæ lucubrationibus tuis ex pignoris formula appone,

Reuerendo Clariſſimoque Viro Domino PETRO GASSENDO, SAMVEL PETITVS S. P. D.

INuitus penè iuſſi tibi dari, Vir Summe, cum hoc epiſtolio exemplar obſeruationum noſtrarum, nollem enim doctiſſimum Perſium, id eſt te iſta legere, ſed quia iacta eſt alea, vide, & ſi me amas mone atque emenda; hîc enim vnicus finis eſt, cur ad te mittam: nihil certè magis pro amico feceris, nihil mihi gratius, quod vt à te impetrem enixè te rogo Vale, Vir Eruditiſſime, & nos amare perge. Nemauſi ad diem Kal. Sextil. anni Dionyſiani 1641.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, HIERONYMVS BARDIVS S. P. D.

A Naudæo intellexi te Pariſiis pro commoda occaſione edendorum tuorum librorum commorari, teque meas ſimul cùm clari noſtri Liceti dialogis recepiſſe, quod mihi quidem gratum maximè fuit. Opus meum typis etiam excudendum promptum erit. Ideoque aliqua commoda ſedulaque Typographi tibi familiaris operâ vti vellem, pro qua tuam humanitatem vehementer imploro, & deprecor. Iuſtum quidem Volumen erit duobus vel pluribus Tomis, provt illi ſatiùs videbitur diuidendum, deque Philoſophiæ libertate ad Platonis aures, & de Iatrochymia, vt quarto & præcipuo Medicinæ inſtrumento, ac de Medicina ſacra inſcribibitur. Opus quidem nouum erit non rerum tractatione, ſed iucunda Encyclopædiæ permixtione, qua curioſum erit, ideoque (vt me clarus Licetus & Naudæus admonent) ab omnibus exſpectatum, & facilem exitum omninò præſtolatum. Claro Gaffarello multas meas de literas, de quibus nullum mihi gratum reſponſum accidit. Idem & claro noſtro Liceto euenit. Scire vellem an librum de erroribus Medicorum ex Hebræo manuſcripto Codice, quem in præfatione ad Medicinalia Campanellæ promittit, euulgauerit, & curet vt eius opera ad nos tranſmittantur, ne tanti Viri laboribus diutiùs ieiuni ſimus, quod & de tuis à te factitatum iri peroptarem. Ab eo vellem literas valdè commendatitias pro claro Gauffrido Sereniſſimi Ducis Parmæ, &c. à ſecretis pro meis negotiis cum ipſo pertractandis, vel quæ tuæ eſt aura beneuolentiæ illas mihi percommodas cures. Inſudat Licetus noſter in reſponſione ad epiſtolam Galilæi, aculeis omninò & ſalibus ſine ſale conditis refertam, quæ propediem lucem expectat. Vale mi amantiſſime GASSENDE, meque tuis iuſſis ac nutibus à me valdè peroptatis paratiſſimum perſentias, & cognoſcas. Genuæ 12. Iulij 1641.

Doctiſſimo Clariſſimoque Viro Domino PETRO GASSENDO, PHILIBERTVS DE LA MARE' *in ſupremo Burgundiæ Senatu Regis Conſiliarius.* S. P. D.

CEſtiuit animus ex quo te Cl. Peireſij vitam ſcribendam ſuſcepiſſe accepi, nemo enim

enim erat, qui elegantiùs concinnaret, nemo qui Virum omni hominum memoria dignum propiùs obſeruaſſet quàm tu, qui tum communis patriæ cum ſtudiorum ratione arctiſſimam cum eo neceſſitudinem habuiſti; & ſi Alexander edixit olim ne quis ipſum alius, quàm Apelles pingeret, quàm Pyrgoteles ſculperet, quàm Lyſippus ex ære duceret, quidni & ſolius GASSENDI opus eſt vita Peireſij, cùm te Virum omniſcium literaria orbis ſuſpiciat & demiretur, iampridem mens mihi eadem fuerat, quæ huncce tibi laborem ſuggeſſit, & ob id à Cl. Viro Riantio Senatore Aquenſi popoſceram nonnullos in eam rem commentarios, ſed vt ille monuit te huic operi ab aliquot menſibus incumbere animum à propoſito reuocaui tum propter meum in te ſtudium cùm quia tenuitatis meæ conſcius vererer ne malè habita eſſet Peireſcij fama poſthuma ſi me ſcriptore vulgaretur; tibi ergo hæc Sparta incumbit & tuâ gloriâ & Peireſij memoriâ digna, ergo neque tantum hoc nomine beatum illum dixi, quod res cedro dignas geſſerit, ſed quod eum GASSENDVS celebrare inſtituerit, magnum ergo erit quod debeat tibi Reſpublica litterarum ſi ſuſceptum opus fœliciter (vti ſperatur) confeceris; ego gratiam habebo nullo vnquam modò rependendam, eoque ſtrictiorem quod Cl. illius Muſagethæ virtutem & doctrinam perpetuò cultu proſecutus fuerim, præter-quam quod mihi ad te Virum toto orbe celebrem aditum fecerit; quod ſi te meis votis ſecundum reciperò, tuamque demereri beneuolentiam valuero, nihil vltra conatus meos erit, quo æternam obſequij in te mei fidem teſtatam relinquam. Vale, Diuione 5. Kalendas Auguſti 1641.

Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO *Theologiæ Doctori, & Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito,*

ANTONIVS FRANCISCVS PAYENVS S.P.D.

ETſi tardiùs Muſas noſtras ad te perueniſſe credideris, qui illas cum edita à te Peireſij noſtri vita, publicas faceres, dum iam prælo excuſſum opus in lucem prodiit, dum conſignata tibi exemplaria exegêre forſan, vt iam communia fierent, prout me Baronis inclyti literæ certiorem reddiderunt; adhuc tamen tempeſtiuè ſe ſe offerunt tibi; vt ſe tuæ mancipent clientelæ; vt tuas, amicitiæ vinculo, Charites ſibi deuinciant. Nimirum aliam nuſquam mentem habuerant, quàm vt tibi ſua amoris & honoris pignora traderent, dicata tuæ virtuti obſequia nunciarent; lætamur quòd citiùs quàm crederemus conſcriptum è typis opus exierit, cùm inde citiùs in publicum prodire debuerit, vt noua admirationis argumenta, nouæ laudis acceſſione commendent authoris merita. Expectabam in dies partum ingenij, quem mihi, notus tibi Sangeneſius promiſerat de tuis & Peireſij laudibus editurum, eâ mente, vt mei ruditatem ſtyli, politioris cuiuſdam manus induſtria leniret, temperaretque ingenij peritia, ſed neſcio quis animi ſcrupulus, vt palinodiam caneret, impulit, aut quis genius, vt fœtus emergeret, impediuit ita vt eluſa ſic expectatio noſtra moras rumpere debuerit tranſmiſſo ad te hoc epiſtolio, contenta ſcilicet vt ignorantiam noſtram agnoſceres, dummodò affectum in te noſtrum probares, ingenuitatem mentis gratam haberes. Vnum addo vt ſi quid aliquando ſuperſit otij aliqua ex obſeruatis communicare memineris, vt promiſerunt tuæ ad nos gratiarum manu conſcriptæ literæ, nec non etiam ſi quid noui fuerit ſuper acus Magneticæ declinatione deprehenſum; de qua dum ſcripſi [illegible] P. Athanaſio Kirchero Soc. IESV in vrbe Roma Mathematum Profeſſori tibi noto, is mihi reſponſum dedit fusè de ea ſcripſiſſe in libro, quem nouiter ipſe in lucem edidit & Magneticum opus nuncupauit, in quo tui nominis & doctrinæ mentionem vt decet feciſſe reſcripſit. Cæterùm finire nequeo quin meritas tibi grates rependerim, de humaniſſima quam habuiſti de me, in Baronis inclyti literis, recordatione; quæ me inde tanto obligationis nexu deuincit vt me in æuum omne memorem ſimul & debitorem reddat; nuſquam ergo tanta tibi beneficia rependam, vt immortaliter à te pendeam; ſalutem illam quam iuſſiſti tuo nomine, dedi Eximio noſtro San-legerio, qui tua obſeruans merita, exegit à me vt reciprocas eius nomine ſalutes hæc carta rependeret. Vale Vir Celeberrime ac Doctiſſime, & amore, quo cœpiſti immeritum proſequi perge. Datum Aueníone poſtridie Kalendas Octobris 1641.

Nobiliſſimi ac Excellentiſſimi Viri NICOLAI FABRICII FABRI *Toparchæ* PEIRESKII, *& in Supremo Senatu Aquenſi Regij Conſiliarij,*

EPITAPHIVM.

PEireſci quid Parca dies præſcindis? an illi,
Quod nulli parcas, parcere ſana negas?
Falleris? & dirâ tentans abrumpere falce
Fata Viri, falſis ludis imaginibus?
Viuit Peireſij, viuit ſub marmore nomen,
Viuent Fabritij neſcia facta mori.
Munere Peireſii vixit dum Pieris ipſa,
Viuet Peireſius munere Pieridis.
Quid mirum! Muſas aluit, pro munere vitam,
Qua vitam accepit, reddere Muſa poteſt.
Viuit in illuſtri, virtus tranſmiſſa, Nepote,
In quo pars ſupereſt magna relicta ſui.
Officiosè nimis, tumulo ſecede, viator?
Peireſii fatis Parca nocere nequit.
Nempe vices hominis ſuperas Peireſius Heros,
Inde ſuas voluit fallere Parca vices.

Clariſſimo

Clariſſimo ac Reuerendiſſimo Viro PETRO GASSENDO *Philoſophicæ ac Theologicæ Facultatis Doctori, Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, &* PEIRESKII *Vitæ ſcriptori facundiſſimo,*

ELOGIVM.

PALLADIS ET PHIDIÆ ICON ALLEGORICA.

Sic Palladem Phidias expreſſit, vt etiam ſui ſpeciem impreſſerit,
Ne venerari liceret formam illius,
Quin raperet admiratio alterius.
Eâ inſeruit arte vnam alteri: vt eadem vtriuſque referret effigiem,
Ac ſi ex immortali Pallade, immortalem fieri poſſe crederet:
Æternique operis gloriâ æternum Authorem referret.
Sed tu GASSENDE? *dum ſtylo pœnè cæleſti*
Peireſcij vitam exprimis: tuam imprimis
Simulque immortalem reddis.
Dum vitam, quam ſcriptis deſignas,
Tuis etiam factis ad viuum repræſentas;
Peireſcium in te rediuiuum facis.
Et meliori quàm Phidias æternitate
Tuam ex Peireskij gloriâ gloriam auges.
Scilicet Phidias tempori: tu æternitati pinxiſti,
Decuit ergo illum periſſe tempori: dum tu viues æternitati.

VOTVM.

Perge Vir inclyte? perge? & ille qui te prouocauit amor,
Vt Peireskij noſtri vitam, tuis & ſcriptis, & factis expreſſam
Duplici gratitudinis fœnore, publicam faceres,
Ille idem excitet te, ad ſublimia natum;
Vt quæ de incognita Epicuri ſapientia
Quæ de Solis, & Lunæ diametris,
Quæ de Mercurij motibus tibi vni notis
Viuente, imò vidente Peireſcio,
Perdius, & pernox obſeruaſti,
Meritam in lucem edas.
Non poteſt Mercurius ſemper ſub Solis radijs deliteſcere,
Erumpere tãdem in lucem debet auſpicijs tuis;
In neceſſarium Aſtronomiæ Reipublicæ commodum ac votum.
Indigebat quippe nouo Tychône Aſtronomia,
Qui præcoci morte præuenti Brahæi vices expleret,
Parallaxes, refractiones, Solis Lunæque diametros corrigeret,
Aſtronomiam numeris omnibus impleret.
Quid mirum! te iam alterũ Tychonẽ agnouerat,
Schickardus ille totius Germaniæ laus, & Aſtronomiæ decus
Ille te, hac de re, ſuis ad tuũm in Sole Mercurium literis interpellauit,
Hoc velut ex Tripode Tubingenſis Orator
Etiam inter Schickardi funera effudit oraculũ,
Scriptis confirmauit Lansbergius,
Tuis dum ſuas hypotheſes firmauit, Phænomenis.
Quid plura? dum Galliæ caput Lutetia.
Muſarum Parnaſſus, literarum Athenæum, Orbis Epitome
Te talem proclamat.
Prædicat Germania, veneratur Aqua-Sextia,
Admiratur æmula Romanæ vrbis Auenio,
Fatetur omnis regio Solis illuſtrata radijs,
Tuæ conſcia virtutis.
Hoc vnum ſupereſt
Vt dum tuam laudibus Peireskij hinc vſque ad Sidera noti Pieridem animas,
Reſonet apud omnes, perennis tui nominis gloria.
Decet nimirùm omnes, quibus ſe ſe præbuit familiarem tua virtus,
Admiratione raptos, ad Peireskij nominis, tuique famam,
Velut ad Orphei Lyram exilire.
Mutuóque laudum certamine, victoriam ambientes,
Tuis meritis applaudere
Et vtriuſque gloriæ perennitatem
Æternis vtriuſque geſtis modulari.

I licet Viator hoc priùs Carmen lege

Dum mea Muſa canit GASSENDI *carmine laudes*
PEIRESIIQVE *fugit, cui ſua dona ferat,*
Siſtat Muſa gradum: Muſas tractauit vterque
Sic vtrique poteſt, laus vtriuſque dari.
A. F. P.

PETRO GASSENDO *Suo*, PHILIBERTVS DE LA MARE, S.

Tantum abeſt vt mihi periculum in mora fuerit, quod meis ad te datis maturiùs non reſponderis quin-imò tui beneficio Cl. V. Peireſcij vitam à te nuper ſcriptam accepi, legi, pellegi, nam illa eſt, cuius contemplatione quiſque ad virtutem, & capeſſenda ſeriò ingenuarum artium ſtudia fingi poteſt: Sed quod pluris eſt, acceſſit huic muneri beneuolentiæ tuæ ſponſio omni munere maior, de qua grates referre non opis eſt noſtræ, nam mutuum non repoſcit tanti beneficium, agere autem omninò animi mei eſt omni ſtudio tibi deuotiſſimi. At nemo ne poſt deſcriptam magni illius Muſagethæ vitam, Pinacothecam illius refertiſſimum omnis antiquariæ ſupellectilis penu deſcribet? certè Reipublicæ literarum nimium intereſt ne tot laboribus & ſumptibus, quibus non pepercit Vir ille Heroïci ſpiritus, comparata antiquæ hiſtoriæ documenta puluere, & ſqualore ſepulta dormiant (vt ita dicam) penes hæredem; illud mihi in votis fuit, & etiamnum totis animis exopto, vt ab erudito quopiam id operis ſuſcipiatur, qui grauiſſimis clarorum ſcriptorum teſtimoniis res illas priſcæ ætatis illuſtret, præſertim eas quas de ponderibus, & menſuris veterum ſibi comparauerat Peireſcius, à cuius Schedis non leue auxilium ſuppetet, nam illum accepi paucis ante obitum annis operam poſuiſſe

huic rei inter abſoluti æui ambages meo ſenſu difficillimæ. Ab Amico tuo qui epiſtolam dedit audiui te illuſtrandæ Epicuri Philoſophiæ totum eſſe, bene erit, tu nempe falſam imperiti vulgi ſententiam haud ſanè huic Philoſopho æquiorem radicitus euelles, ſcilicet cùm de illo mentio habetur, circumfertur tanquam omni vitiorum genere corruptiſſimus, at prauis licet nonnullis erroribus imbutus, veri tamen Philoſophi ſpeciem in multis præ ſe fert, neque adeò Epicurus eſt, quàm populari dicterio iactatur, tantúmque illi tribuit Lucretius, vt crediderit Epicurum cæterorum omnium Philoſophorum lumen obſcuraſſe; tuum erit, vt probatas Epicureæ Sectæ ſententias ſententiæ tuæ pondere, & calculo firmare, ita & illius næuos pro acerrima ingenij tui acie repellere. Ego autem Iacobi Guyoni rerum apud Æduos noſtros capitalium quæſitoris opera vulgare cogito, hominem ſi non vultu, famâ ſaltem tibi notum fuiſſe opinor, nam ille τοῦ μακαρίτου Caſauboni, & Clariſſimi Viri Salmaſij familiaris non pauca reliquit fœlicis ingenij monimenta, ſi quæ apud te ſint illius ſtylo, ſtricta vel ſoluta oratione, Græco, vel Latino idiomate exarata, copiam facias velim, nec non eorum quæ de vita, & moribus illius acceperis. Vale, & me ama tui ſtudioſiſſimum. Scribebam Diuione 9. Kalendas Nouembris 1641.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO *literatorum Primipilo meritiſſimo,*

HIERONYMVS BARDIVS S. P. D.

QVam admirabilem experientialem Philoſophiam Typis exaratam eſſe intelligo, quæ tamen adhuc ad nos non peruenit, meam tamen ideam Medicinæ Sacræ Claro noſtro Naudæo commiſſam tuas manus cum meis literis occupaſſe mihi perſuadeo, cui quidem ſcribo quid pro meorum opuſculorum permutatiune magna tuorum manus habeatur. Typis Romanis imprimitur Meteorologia Patris Nicolaï Cabei Societatis IESV, in quo volumine vnam experientialem Philoſophiam promittit. Pater Merſennius cum Claro Ioanne Baptiſta Baliano diutiùs eſt commoratus. Et ad meas aures non peruenerat cum tamen eius Religioſis Patribus, eius aduentus notitiam mihi iuſſerim manifeſtandam. Vale diutiùs incolumis tibi, & Reipublicæ literariæ, méque redamare ſatagas. Genuæ Kalendis Nouembris 1641.

Literæ Illuſtriſſimo Domino Ioannetino Iuſtiniano pro Rege Chriſtianiſſimo agenti committantur.

PETRO GASSENDO *Suo,* PHILIBERTVS DE LA MARE, S.

QVoniam de Guyonio noſtro nonnulla cognoſcere cupis, paucis habe. Patria illi Auguſta Æduorum, genus omnino literatum, bini nempe illius fratres politioris literaturæ ſtudio inclaruerunt, eorum vnus præter huius gloriæ decus etiam & ſanctitatis famam addidit, eo celebriorem quod vrbis patriæ infulas ſibi oblatas reiecerit quaſi irritamenta malorum tenui in Lexouiis Sacerdotio contentus; Iacobus autem noſter rerum capitalium apud ſuos quæſitor pangendis carminibus delectatus imprimis neminem ſuo æuo habuit, quicum eo de Poëticis ſtudiis iure poſſet contendere, nam neque quæſitus verborum ambitus, neque molles ſermonis luſus in illius operibus animaduertuntur, ſed concinna oratio repit cum leuioribus, & cum grauioribus aſſurgit ad rei dignitatem; omnium inſtar eſto iudicium Nicolaï Borbonij inter meliores notæ Poëtas Doctiſſimi, qui cùm nonnulla Guyonij opera legiſſet, ea Cedro digna renuntiauit, mitto illum Arabici ſermonis ſcientia celebrem Iſaacio Caſaubono innotuiſſe, quorum cùm vterque Grammaticam huius idiomatis reauiſſet, hæredum incuria periit ea, quam confecerat Guyonius. Multa quoque in Græcos Patres molitus adnotauerat, ſed indigeſta, verùm omni opera Poëticæ data, hoc ſcribendi genere potiſſimum ingentem ſibi famam quæſiuit. Hæc habui quibus te de Guyonio noſtro monitum vellem, quem mortalium rebus ſubduxit annus 1625. Quod non omnino deſperata ſit Peireſcianæ Pinacothecæ deſcriptio maximè gaudeo, ſi modò is, qui ſe digeſturum recepit, ſpartæ huic par ſit, nam res eſt non ardua tantùm, ſed omni ferè conatu ſuperior propter immenſam omnis Chartaceæ, & Antiquariæ ſupellectilis congeriem, cui illuſtrandæ non modò coniecturis opus eſt, verùm exquiſitis veterum Scriptorum teſtimoniis: Sed ægrè fero quod variis caſibus actus à ſuauiſſimo Muſarum conſortio abſtractus fueris hactenus, deinceps verò reſtituẽdus ſedulo, quoniam, vti me monuit Robertus tuus meúſque Lutetiæ Penates poſuiſti, ita aueo & voueo tum mihi, tum Reipublicæ literarum quam ornare & iuuare non deſines quandiu GASSENDVS eris. Naudæum tuum hunc auitate tua fretus literis adire placuit, tu, ni graue fuerit, ſcribenti præibis, meúmque in illum ſtudium ſignificabis, témque longè ſuauiſſimam feceris, ſi quam ad illum ſcribo mittendam curaueris. Romæ illum agere impræſentiarum opinor apud Mæcenatem ſuum Cardinalem Barberinum. Vale, & me vt facis ſemper ama. Diuione 8. Idib. Decembris 1641.

Si quæ tibi nota ſint de prælio Lepanthino indicare velis oro atque etiam oro, nam exactam illius, ſeu pugnæ diaris, ſeu belli (quia tantum ſanguinis fuſum eſt quantum cruentiſſimo

tiſſimo

tiſſimo quoque bello) hiſtoriam ſcribere animus eſt, ſinguli enim quique authores non nihil habere circa eam rem peculiare, neque eorum vnus omnia ſcripſit, ego modis omnibus conabor, vt tam celebris licet non adeò vtilis, Chriſtiani nominis victoria reſtituatur in integrum. Iterùm Vale.

PETRO GASSENDO
PAVLVS DV MAY, S. D.

PEllegi Panegyricum Amici noſtri (Vir Erudite) cuius elegans ſeries calami tui natiua pulchritudine aſſurgit, & alterum Plinium naturalis hiſtoriæ aſſertorem ſibi vindicat; doleo Clariſſimi Peireskij vicem, ſed dum adhuc ſpirantem in tua pagina contemplari licet, fato ſuperſtes inter carmios viuit quamuis genius commendatus ſit. Noui quo beneuoli propensè animi affectu illuſtriſſimus ſacri Palatij Quæſtor eruditionis tuæ delicias proſequatur ex occaſione noſtri apud illum fiat mentio, iterùm atque iterùm rogo: quod ſi dies nouerca conſilio noſtro aduerſetur, aliam quæ ſit fauens amplexare: Carmen quod aliquando in ſui gratiam effinxi, è te natá κατ' ἐμὲ comminiſcere colore quæſito, quod ante diſceſſum eiuſdem copiam tibi fecerim, quia meas eſſe aliquid putas nugas. Ἠθικὴν Epicuri prima quoque die tua induſtriâ explanatam videre mihi videor: vnà cum Fabroti noſtri lucubrationibus ad Βασιλικὰ Iuris quæ Petri Fabri Sanloriani monumentis conſignata, poſt obitum magni Cuiacij Toloſatis noſtri, Lutetiam tranſlata interpretem celeberrimum ſibi deſtinarunt, eiuſdémque Quæſtoris & Heroïs (cui bene ſit) auſpiciis in lucem prodire feſtinant. Clariſſimi Bocharti Champinij Abbatis gratiſſimam recordationem abſenti illibatam conſerua & de re illóque vicino tuo, epiſtolam exhiberi iube à Roberto tuo neceſſitudinis ineundæ conſilium obteſtatus ſum conſuetudinis tuæ illiúſque eruditionis patrocinio ſuffragante. Bene Vale, & me ama. Diuione 6. Idibus Decembris A. D. 1641.

Illuſtriſſimo Viro Domino Domino
PETRO SEGVIERIO
Franciæ Cancellario,

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ.

STemma genúſque tuum gens imperterrita bellum
Vaſconidum, illuſtri ſanguine prima tulit.
Inſignita dein proauorum purpura faſtis
Claruit, inſontis murice tincta toga
Præſidis hic vbi ſub trabeâ, maioribus atque
Inter auos geſtis, te SANVIXRE, colit.
Téque Palatini Comitatus culmen adeptum
Nomis, vt arcano numine cuncta iuues.

Epiſtolæ ad Gaſſendum.

Dum tua cœruleo diſtinguit fata colore
Torquis, & in gemina ſorte ſigilla geris.
Queis bullata vigent Orbis monimenta ſub armis
Regis, & imperij quà via lata patet:
Sic dum conſilio Germani Eccleſia ſurgit,
Labantem populi firmat vterque fidem.
Fortunata nimis tantóque Lutetia partu
Aucta, tuum bino Sidere cinge caput,
Vt iactata diu nondum ſubmerſa ſuperſit
Nauis, & attonito turbine ſiſtat iter:
Arma licet tractent Proceres ſub fulmine belli,
Quorum Richelij dextera fræna premet.

Lutetiæ vouebam Heroi 16. Kal. Aug. A. D. 1641.

Doctiſſimo Clariſſimóque D. Domino PETRO GASSENDO *Theologiæ Doctori Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito,*

ANTONIVS FRANCISCVS PAYENVS, S. P. D.

ELicet tardius quàm deberem, aut ſeriùs ac optaſſem tuis hæ noſtræ reſpondeant literis, ingenita tibi humanitas innocentis negligentiæ crimen condonabit aut potiùs æquitas tua librato cauſæ pondere, quæ me à debito prohibuit ſcribendi munere, non iniuſtè repellet iuſtiſſimam accuſationem tuam. Ea nimirùm fuit ſilentij noſtri ratio quod excitata de monetis celebris controuerſia me elapſis proximè feriis Lucalibus ad publicum in Vniuerſitate noſtra legendi munus prouocauit, quod ne perfunctorie tantum implerem, néve à forenſibus propterea curis recederem, ſed vtrumque penſum abſoluerem, adeò temporis ſolicitus eſſe debui, vt vix aliquid ſupereſſet otij, quod intentum curis animum recrearet, vel intenſam mentis aciem remitteret: Sed ne maior me contumacia reum faceret, aut ne Dominos San-Legerius eximij Patris tibi noti filius ad te ſine epiſtolio aduentaret, decuit purgare moram, ſi tamen adhuc facere ſatis poſſim, dum tot vrbanitatis tuæ nominibus adſtrictum ſuperaddita vincula ex acceptis nuperrimè literis ſtrictiori me nexu obligarunt, vt fateri cogar inuitus me non ſoluendo factum, qui poſſim æquâ lance contractum æs exſoluere. Quod verò aſſeris ne tua μεγαλεῖα deprædicaſſe merita, ac ſi vitro quodam conuexo in te noſtra reſpexiſſet oratio, da veniam ſi te tibi ipſi impoſuiſſe dixerim, qui tua per Myoptram intueris merita, dum te tantopere deprimis, vt mihi te nullum ferè perſuadeas, vt te ad punctum penè redigas; qui tamen Galliam omnem, ne dicam orbem ſplendore nominis imples, ac emines vt hoc Homeriſſem Πᾶσιν ἄριστον κυδάλιμον; & licet ea mihi tribuas, quæ quidem optarim ſemper ſed nunquam fuerim aſſecutus quæ nec ego ob ingenij mei tenuitatem ſuſtinere, nec tu propter iudicij tui dignitatem pertinacius tueri poſſis. Capior tamen falſis

huiuſmodi gloriæ imaginibus, & ferè conditionis meæ oblitus inter huiuſmodi phaleras, & ornamenta creſco; ſaltem non audeo ne à te omninò diſſentiam, & authoritati tuæ nimis detraham, me ipſum prorſus contemnere, quod vt maiori cum fiducia, & minori cum iactantia fiat, enitar omnibus viribus, & continuis laboribus efficiam ſi potero vt des aliquando veritati, quod modo amicitiæ largiris. Interim dum fidem liberaſti tranſmiſſis ad me optatis obſeruationibus tuis de Mercurio, Marte, Venere, & Ioue, aliiſque me grauiori obligationis onere, deuinctum iam, oppreſſiſti, vt debitam à me tibi fidem exſoluere non valeam; dum ſtudiis, & curioſitati noſtræ proximis hiſce natalitiis feriis fecero ſatis, an Argolicæ, vel Coperniceæ, an Lanſbergianæ, vel Rudolphinæ exactiùs Cælo reſpondeant tranſcriptas ad te, vt indicaſti remittam obſeruationum Schedulas, calculique noſtri rationes, tuum ſuper his iudicium expectaturus. Cæterùm quoad nuperæ Eclipſeos Lunaris obſeruationem à te factam cum eximio Bullialdo cuius nominis fama, & virtus non me latet, dolui quam-maximè quod Cælum nobis fuerit minùs propitium quàm tibi, cùm ita craſſis obſcurum nubibus nobis extiterit, vt ne quidem vel minimam inter rimas phaſim à nobis obſeruari licuerit; accincti eramus cum Illuſtriſſimo Domino San-Legerio noſtro, vt optata nobis obſeruatio fieret tibi communis, ſed eluſit infidum Lunæ Sidus expectationem noſtram, quæ Terræ vmbram indignata ne nobis orbata lumine deformis appareret, maluit nubium velum induere, vt verecundiam tegeret; vel obſeruatoris tenuitatem aſpernata ſubtracto elegit aſpectu deliteſcere in nubibus, vt temeritatem plecteret. Proximo Aprili menſe Deo dante conabor inſignem Lucinæ defectum obſeruare, ſi Cælum vt ſpero fœliciùs fauerit, & quia inſtrumenta nobis ſunt minùs apta, vt opinor, vix enim palmos tres Quadrantis Aſtronomici diameter excedit, ita vt ſola ſcrupula prima quinario numero diſtincta intercipi poſſint, acceptum haberem, ſi requiſitam longitudinem dum tibi liceret per otium, notares; aliáque pro fulcro firmando neceſſaria, ne vel minimus in obſeruando ſuperſit inde ſcrupulus, tam in Phaſibus, quàm in totali immerſione, vel emerſione, principio vel fine, & altitudine fixarum, ac quæ ſit habenda ratio refractionis in obſeruanda oræ Lunaris altitudine, vel fixæ de tempore obſeruatæ Phaſeos, nec non ſecundarij luminis oræ Lunaris pro determinando eius limbo, cætetáque ad hanc rem ſcitu digna pro exactè peragenda obſeruatione; ſi tamen ſeria quibus detineris negoria patiantur, rem gratam facies, cùm à magnis Viris tibi ſimilibus ediſcere in gloriæ parte reponam, vt obſeruationibus tuis noſtræ reſpondeant pro definienda illa Meridianorum differentia in publicam cui laboras totius orbis vtilitatem. Neſtoreos ad hoc, & alia quibus natus vinis tibi deprecor annos quales mereris, quales exigit Aſtronomiæ reſtitutio. Vale, Vir Celeberrime & Doctiſſime, addictúmque ex aſſe tibi, amore proſequere. Dabam Aueniooi 3. Id. Decembris 1641.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro Domino
PETRO GASSENDO,
HIERONYMVS BARDIVS
S. P. D.

INnaudieram iam à Cl. Meyſſonnerio te Lutetiæ commorari pro editione Heroicarum virtutum oſtentanda Viri Illuſtris Domini Fabricij, & cuius tui operis duo exemplaria hac die habeo, & Liceto noſtro deſtinatum nunc quidem mihi data commoda occaſione tranſmitto. Huius autem meum tibi ſenſum aperire non poſſum cùm ab exemplarium latore pro reſponſione Domini Valauez, illique cui commendata, pro debita cura facere nimis vrgeat. Prima autem fronte videtur mihi magni Viri argumentum, quod ipſi operi complementum præoccupat, at quidni maximè cuique arridere debeat? Cùm ab illo maximo Philoſopho, & Eruditiſſimo Viro Apollini, & Muſis conſecrato, & Mineruæ, & Mercurio dicato omnium ſcientiarum vaſtiſſima arce dependeat, & originem ducat non eſt profectò qui poſſit inficiari. Sed hæc pauca pro magna laudum mole tibi dicam. Si haberem Doctiſſimi Allatij elogium pro noſtro Liceto, cuius multa exemplaria à noſtro Librorum vaſtiſſimo Helluone, & præſtantiſſima tinea Gabriele Naudæo miſſa ſunt. Vnum tibi transferendum hac occaſione curarem, ſed ab Amicorum hic manibus omnia mihi auulſa fuere. Expecto à noſtro Liceto velitationem, & Theoriam quam diſcutit ex tuis obſeruationibus de Lunæ luce, &c. cum Claro Galilæo quam ſtatim ad te mittam.

Vrgeo nunc tranſcriptionem ideæ Medicinæ ſacræ typis hic excudendæ in 16. quod opus erit Prodromum Iatrochymiæ meæ in generali, & particulari, & veſtigij libertatis Philoſophiæ in Platonis Timæum. Et cùm his ſubſequetur Medicina ſacra in particulari in vnoquoque Sacræ Scripturæ loco dignum punctum faciens, & adoptata methodo cùncta euentilans. Encyclopædiæ tum Prophanæ, tum Sacræ conſecrata, & Phyſicomedicis animaduerſionibus corroborata. Scire auerem à te quod opus præ manibus habeas, neque enim vnquam te otioſum intellexi.

Occaſione autem ſtudij Iatrochymici Medici, cui me plurimum deditum eſſe profiteor mihi communicata fuerunt quædam non ingratæ notæ ſcripta Vincentij Thornei Angli, qui etiam de Philoſophica ſublimatione perſcripſit. Ex cuius ſcriptis, & relationibus mihi conſtat fuiſſe, virum quidem in hac arte inſignem, & plurimam molem auri tempore Ducis Alphonſi Ferrariæ ope

multi

multiplicationis compaginaſſe. Quod mihi conſtat ex ſyngraphis, & ædis monetariæ illius vrbis calculis digna obſeruatione peractis. Cuius quidem apud me arcanum eſt dignum, vt experimento comprobetur. Enimverò lucrum certum 80. pro quolibet 100. dat. Et quia in his regionibus tuis Viri adſunt huius artis peritiſſimi optarem, vt de hoc me certiorem faceres, vt cum illis totum arcanum communicarem ad maiorem ſaltem Dei gloriam iuxta Salomonis inſtitutionem in Templorum ædificatione eiuſmodi oſtentandam, vel cum ipſis experimenti trutinam ſubire poſſem. Certus enim ſum hoc mihi tantum ſecretum eſſe cum Dei benignitate eius ſcripta ab vxoris eiuſdem quam hîc ſenex accepit manibus habuerimus, & ad amuſſim ab eo reſcriptum eſſe in ſuis ſcriptis, in quibus ipſe aiebat habere theſaurum recluſum, & hoc in actum practicum eduxit. Nam primo diues Londini, dein tota gaza in huiuſmodi Sophiſticis operationibus depopulata peregrinabundus has noſtras regiones petiit, & vt vero Philoſopho Deus huiuſmodi ſecretum communicauit, quo ſibi duodecim millia ſcutatos comparauit, quibus vitam commodè ducere ſibi perſuadebat quos vxori reliquit, vt poſt eius mortem in pia opera ab ipſo deſtinata remanerent. Cæterùm me ama, Vir Clariſſime, & tuis me iuſſis condecorare ne graueris. Viue Neſtoreos annos Reipublicæ literariæ magnum Decus & Ornamentum. Vale, Genuæ 23. Ianuarij 1642.

De operibus tuis ad me tranſmiſſis quantas tibi poſſum animo non niſi gratiis tuis grato rependo.

Magno in literaria Republica Senatori inclyto ac perilluſtri Viro PETRO GASSENDO,

SEBASTIANVS BALDVS *Genuenſis Medicus*, F. P. P.

EN tibi mitto, Vir Clariſſime, elogium, quod ſapientiæ Præſuli eximio Liceto noſtro, veluti donarium, & anathema conſecrat Leo Allatius. Virum loquor, in cuius pectore nidulatur ſapientia ipſa, & quem Muſæ melliticiſſimæ in humanitatem adornarunt. Licetum ſcis qualem Virum, quem ſcio te vnicè diligere, admirari eius laudibus ſenſu miro affici, & cuius dotibus ita excultis vileſcat omnis laudatio. Mitto ego manu ruſticâ, ſed animo omninò diſpari erga tuam humanitatem, doctrinam, & in te vtraque excellentiam, quibus mirificè ſum obſtrictus, mitto inquam flores hoſce amœnitatis, quibus fructus magnæ doctrinæ veluti redimuntur.

In his habebis, vnde minus repudies. inanitatem animi mei, quem ſi minùs comptum, & excultum deprehendes, ipſe ſibi animus nihilominus candore, & obſequio munitus ſibi feret ſuppetias, & tibi litationes mouebit. Sin minùs accipe proxenetam eundem Licetum, magno mihi amicitiæ nexu deuinctum, & in paucis mihi carum. A me qui iubar doctrinæ adeò eximiæ non queo ferre, quid aliud expectes niſi animum tibi omninò addictum, & veluti ligamine vinctum, ne laudum tuarum molitionem, quibus ſum omninò impar, adeò vt admirationi locus ſupereſſe tantum videatur. Sed ecce dum GASSENDVM hac epiſtola conuenio, ruditatem animi explicaram calamo patefacio, Viro nimirum qui apes in ore, in pectore Charites habet, qui volucrem famam vbique Terrarum vbi theatrum poſuit eximiis doctrinæ ornamentis, ſed nunquam caſuram poſſidet, cuius monumentis literariis gaudet Apollinis Curia vniuerſa, proficit in dies, & incrementum capeſſit.

Cùm Hieronymo Bardio, ac promeritorum eius fulturis metuet minùs mea infantia, minùs exhorreſcet doctiſſimi Viri conſpectum: is mihi auctor fuit, vt tibi non tam hanc ſcriberem epiſtolam, ſed elogium Liceti inſuper tranſmitterem; arripui omnibus votis hanc iucunditatis plenam occaſionem, ſcripſi propterea, à ruditate haud timens, ſciens tibi non defuturum ſpiculum illud humanitatis, qua mea ſenſa in bonum acciperes, & opus impolitum veluti lima ac ſcalpro perpolires; non quidem in cordis tabulis, in quibus plenitudinem dilectionis inſculpſi: nam animus, ab amore non patitur inanitatem.

A Trium-viratu magnorum Virorum Liceti, Pauli, Areſij Deuthenenſis Epiſcopi, & Sylueſtri Petra-Sanctæ è Societate IESV, quos vnicè veneror à doctrina, monumentis æternis, morum integritate, & quos familiares habeo; id etiam mihi vti ſpero acceſſerit, vt à te Viro hercle eximio, in tuam amicitiam dicam, an clientelam? aſſumar & veluti inſitus ramuſculus propago magnæ arboris efficiar.

Sed dum Bardium tibi appello, opus Medico-ſacrum, quod in lucem parat, & æternitatem circumſcribere debeo: in eo ſublimiori obtutu Medicinæ arcana, Philoſophica praxide diſcludit Vir egregius: Sacros Scripturæ ſenſus defoſſor induſtrius eruit Iatrochymiam ad Hippocratis normam ita ſolidè, eruditè, floridè explicat, vt remotis Sectarum diuortiis, iam Medicina vnitatem agnoſcat: Nobilitatem eius, fructus vberrimos diffundit vbique, & breui compendio magnas opes includit. Quod aliàs ſcripſi, rurſum repeto, habet ibi vnde Medicinæ Apotheoſim ſapientiæ calculo commendet. Vale, & Neſtoreos impleas annos, vt tui perennitate floreat literarum Reſpublica. Genuæ 28. Ianuarij 1642.

PETRO GASSENDO *Suo*, PHILIBERTVS DE LA MARE, S. D.

Obertus ille noſter beniguior eſt etiam leuiſſimorum officiorum æſtimator, quandoquidem cùm commendat officia, quæ abs me experiri dicit, veris maiora tibi retulit; vtinam daretur vtriuſque veſtrûm ratione meum in vtrumque ſtudium, provt eſt, exhibere, videret equidem ille ſi non vtilem me, ſaltem rerum ſuarum apprimè ſtudioſum. Cæterùm erupit nouiſſimè penè me inſcio Commentarius de bello Burgundino, illum à Marnæo noſtro Senatore Dinionenſi mео nomine accipies, nefas putaui, ſi te illo quamquam leuiſſimo, & rudi, quod aiunt, Minerua ſcripto indonatum vellem, & Amici, non Amicum in eam rem indicium expoſcerem, probè quippe mihi notum eſt cùm tu illi calculum adiecerit, à cenſoria aliorum virgula immunem fore. Naudæum Lutetiam iam-iam venturum gaudeo, & quas poſſum gratias ago, quod eam quam ſcripſi epiſtolam tranſmitti curaueris, minùs certè Eminentiſſimi Mazarini famam augebit noua, quæ nunc fulget purpura, quòd ſi Naudæum in familiam ſuam adſciuerit: deſinet tunc aliquomodo Gallorum querela qui ſtirpes apud ſe enatas in alieno ſolo radicem agere queruntur, ſed omninò deſinat, velint Superi, breui Salmaſij, & Carteſij reditu, quorum prior apud nos agit proximo Vere in Batauiam migraturus, vterque vt poſt-liminij iure parenti ſuæ Galliæ reddatur & opto, & cordatorum quotquot ſunt hominum votum eſt. Vale, Diuione Kalend. Februarij 1642.

Admodum Reuerendo atque Ampliſſimo Viro ac Domino D. PETRO GASSENDO *S. Theologiæ Doctori, atque Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito digniſſimo Amico cumprimis colendo*, S.

Admodum Reuerende atque Ampliſſime Vir,

Magnorum Virorum ardentibus ſollicitus precibus fores benignitatis humanitatiſque Reuerentiæ veſtræ denuò pulſo; ſi importunior ſim ignoſcas rogo. Cauſam petitionis meæ breuibus aperio, cùm magneticarum declinationum obſeruationes, in arte mea magnetica propoſitæ per vniuerſam Europam ab inſignibus Mathematicis factæ, eximiis quibuſvis hìc Romæ viris mirum in modum arriſerint, atque hoc ipſo experimento, quantum vnanimis mentium in vnam rem indagandam conſpiratio poſſit, comperecint. Magnum haud dubiè Reipublicæ literariæ, ſi ſimiles obſeruationes ſimili animorum cum pari induſtria coniuncta conſpiratione inſtituerentur, augmentum acceſſurum credebant; dum igitur felix dictarum ſuſpicium obſeruationum auſpicium, ad aliorum ſimilium obſeruationem oculis, animiſque adſpirant. Me igitur continuis ſollicitantes precibus, & præ cæteris ipſe Eminentiſſimus Cardinalis Barberinus inſtanter vrget; vt qua induſtria magneticas declinationes obſeruari curaſſem, eadem & duarum huius anni futurarum Eclipſeon obſeruationes inſtitui curarem; quorum quidem æquæ & laudabili poſtulationi refragari nefas eſſe duxi.

Horum itaque nomine R. V. obnixè rogo, vt memoratorum Virorum votis annuens in hoc ipſo ad boni communis promotionem inſtituto negotio ſe impigrum gerat, id eſt, Eclipſin alterutram omni diligentia, ac induſtria obſeruare non grauetur. Ita autem eam obſeruari velim cùm vtraque Eclipſis totalis ſit, præciſa temporis momenta ſingulorum 4. punctorum Inceptionis totalis obſcurationis, ex vmbra emerſionis, & totalis definitionis vnà cum eiuſdem Lunæ iiſdem momentis, ſicut & alterius Stellæ fixæ ab horizonte altitudine ſummo ſtudio obſeruet. Quo facto obnixè rogo, vt pari ſtudio ſingulas obſeruatæ Eclipſeos circumſtantias, vnà cum eorum, qui præſentes, & dictæ Eclipſis indices, teſteſque fuerunt, Mathematicorum nominibus comprehenſos Romam tranſmittere dignetur. Faciam enim vt eæ propediem hic publici iuris fiant. Quamobrem, ſi quos peritos Mathematicos Amicos nouerit, eos ad eandem obſeruationem faciendam omni ſtudio exſtimulare non omittas. Sic fiet vt opus in bonum publicum cedens communibus etiam ſuffragiis inſtituatur. Nihil porrò reſtat, niſi vt me R. V. SS. PP. & SS. commendem. Romæ 13. Februarij 1642.

Reuerentiæ Veſtræ Seruus in Chriſto

ATHANASIVS KIRCHER.

Reuerendæ Dominationi Veſtræ gratias habeo, de honore & ſplendidis teſtimoniis, quibus me in vita D. Peireſcij exornauit. Rependam ego R. D. V. ſimilia in operibus meis. Si aliquid in arte mea magnetica correctione neceſſarium, vel ad augmentum operis iam denuò Coloniæ imprimendi conferens nouerit, id mihi propediem ſignificare non grauetur. Cæterùm vti magneticas declinationes ſummo ſtudio obſeruauit, ita & Eclipſeos accuratam obſeruationem mihi non denegaturum confido.

PETRO GASSENDO PAVLVS DV MAY, S. D.

Non ingratus grates ago (Vir Erudite) vrbanitatis tuæ officio propinquis in acerbiori litis ordine opportuno; cuius illecebris irretitum videre videor Illuſtriſſimum Principem Valeſium Pro-regem Patriæ, quæ tuis cunabulis gaudet, cui epiſtolæ tuæ copiam faciam, quam-primum intellexero alterutrum affinium contumacem aduerſus man-

datum

datum Illuſtriſſimi Principis Condæi, ex cuius formula totum iſtud negotij ſine ſtrepitu fori viâ leniori definiri debet: ſi quid inuicem de Roberto rependere poſſum pro modulo virium parturienti obſtetricabor. Bene Vale, Vir Erudite, obſequiique noſtri pignus D.Abbati de Champigny, vt vtar verbis I.cti. opponas iterùm atque iterùm rogo. Diuione 12.Kal.Martias A.D.1642.

Viro Maximo, incomparabili PETRO GASSENDO, S.

VIr Clariſſime,

Cùm primùm veni Amſtelodamum, nihil priùs habui, quàm vt Elzeuirium conuenirem, & de tuis libris excudendis mentiotionem facerem: nec multis opus fuit vt perſuaderem ſi quos ad me mitteres elegantibus illis typis adornaret. Quare non eſt iam quod diutiùs detineantur penes te, inuideáſque theſauros tantos eruditis, quos omnes puta vno ore per me Virum eruditionis amantem grauiter expoſtulantes tecum de tam longa procraſtinatione. Non immemor eſt Voſſius ante decennium te ſpem ipſi tunc feciſſe breui proditura in lucem commentaria in Epicuream Philoſophiam. Non ignoro quid præſtiteris, & quid præſtare poſſis, Riuetus, Barlæus, Heinſius, Regius, alij, quos omnes audiui, non ſine magna animi voluptate, de te vt par erat verba facientes. Mitte igitur ad nos quæ priora publici iuris facienda conſtituiſti. Ego prouinciam libenter ſuſcipiam ſpecimina typographica corrigendi, & opera vrgendi. Periculum fac vel in reſponſione ad Carteſium, cuius expectationem feci, illi ipſi viro, cùm viderem ſcilicet opinione tanta ingenij ſui tumentem vt minimo te prouocaret: nam quod in poſtrema Metaphyſicæ ſuæ editione fortè legiſti de iis, qui ſcripta in ipſum clanculum legenda tradunt inimicis, id de te mihi expoſuit, vt de animaduerſionibus tuis nondum excuſis, quamquam ſcio eâ te eſſe manſuetudine, vt miſſa ſponte facias quæ ad hominem militem, cedere neſcium ſpectant, dum ad rem ipſam in qua latet vitium properas: Sed hæc in aurem tibi vni dicta velim. Cæterùm, quæſo ita cenſeas neminem eſſe, qui te pluris faciat, ſuſpiciat magis, veneretur, & amet quàm ego. Itaque nulla ſunt beneuolentiæ, & obſequij officia quæ à me, quoties ſe dabit talia præſtabit occaſio, expectare non debeas. Vale, & nos, Vir Clariſſime, viciſſim ama, Amſtelodami 8. Iunij 1642.

Tui obſeruantiſſimus & addictiſſimus
SAMVEL SORBERIVS.

R. P. Merſennum plurimùm ſalutatum velim. Pratæo noſtro ſub diſceſſum tradidi libros tuos, & Diſſertatiunculam noſtram, quæ puto in manus tuas veniſſe.

Viro Maximo, incomparabili PETRO GASSENDO, S.

VIr Eximie,

Iterabo quod in prioribus meis iam indicaui; quidquid operum tuorum ad nos tranſmittes prælo ſine mora committetur. Suaſi Blauio Typographo vt Paradoxicarum exercitationũ tuatum in Ariſtoteleos nouam editionem curaret; ſed te priùs conſulendum cenſui, vt ſi quid mutari addive oporteret indicares, & prætereà copiam faceres exemplaris quod nullum hîc reperiri potuit. Ego Hagæ Comitis nunc dego apud D. Rhingrauium, vnde Sluſam ſum profecturus circa brumam: quare ſi quid mittas poſt illa tempora ad nos, dirigendum erit ad D.Riuetum, vel ad D.Guillelmum Grotium per quos tutò accipiam. Vale, & perge me amare, Hagæ Comitis 25. Auguſti 1642.

Vir Eximie,

Tui obſeruantiſſimum tibique addictiſſimum
SAMVELEM SORBERIVM.

PHILIBERTVS DE LA MARE, PETRO GASSENDO *Suo*, S.

NVnquam-ne deſines, mi GASSENDE, & rem literiam tuis lucubrationibus promouere, & me nouis in dies cumulare beneficiis? Nunquam ſanè, nam vt inexhauſta eſt ingenij tui vis, ita & humanitas tua minimè ſibi temperare poteſt, quin alia ſemper veteribus audat beneficia, quamobrem de munere tuo, quod tranſmitti ad nos curauit Cl. Du Maius noſter, gratias ago quas poſſum, ego autem quàm maxumas; mirè præſertim placuere in eo epiſtolæ illæ de motu, ſed maximè vbi de Terræ motu diſſeris. Rem verò longè ſuauiſſimam feciſti, cùm vniuerſa Epicuri dogmata breui à te fore illuſtrata pollicitus es, quibus vt citò colophon addatur, & ſuadeo, & opto. Interim Vale, breuique Rempublicam literarum tam præſtanti opere locupletem velis, iterùm Vale, & me, quod facis, æternùm ama. Scribebam Draciaci in Eduis 16. Kalend. Nouembris rebus prolatis 1642.

PETRO GASSENDO, PAVLVS DV MAY, S.D.

LIbros de motu & apparitione Solis humilis eruditionis, & Phaſeos elegantiâ ſparſos accepi (Vir Clariſſime) quo nomine tibi gratias ago, méque tibi ex aſſe deuinctum profiteor: Eoſdem Domino Bouchu Curiæ primo Præſidi, legendas commodaui, poſtquam in Palatio Regis Senatores Collegæ contrectarunt, dum à te Domino de la Mare exemplar deſtinatum dedi, quorum ſententiâ politi, & reconditæ doctrinæ pignora habentur. Quod ſi Bibliopolæ eorumdem copiam præſtitiſſent, vnumquemque Bibliotecæ priuatæ tractatus tuos è te nata inſeruiſſe velim credas:

Etenim materies, eiuſdémque partitio, & enucleatio calami tui ſorte accuratâ ſic eluceſcit, vt vnuſquiſque in tui admirationem à tuo genio motore primo impellatur; & in Solis licet humilis irradiatione obſtupeſcat, quod ſi meridiem ignibus illuſtraret; de oculorum, & ingenij cæcitate dubitarem inter delectationis illecebras & irritamentum. Bene Vale, Vir Erudite, Diuione 16. Kalend. Nouembris 1642.

Clariſſimo Sapientiſſimóque Viro D. D. PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito digniſſimo,*

PETRVS CAZRÆVS *Soc.* IESV, P. S.

1. QVas ad Nobiliſſimum Clariſſimúmque Senatorem Dominum de la Mare de motu impreſſo à motore tranſlato epiſtolas tuas beneuolentiæ nomine tranſmiſiſti, eaſdem ille pari beneuolentiâ mihi communicatas eſſe voluit: quas ambas tantò auidiùs decurri, quantò præeunte tui nominis famâ iam altiùs animo meo inſederat, fœtus omnes ingenij tui non poſſe à tanto parente eſſe degeneres. Neque certè expectatione mea deluſus ſum: plurima enim ingenio tuo, & publica luce digniſſima in iis aduerti, & maximè quæ ferè tota epiſtola experimenta profers, quibus etiam clarè euidentérque concludis quod initio probandum aſſumis. *Si id corpus cui inſiſtimus transferatur, motus omnes noſtros, rerúmque à nobis mobilium perinde fieri, apparerique, ac ſi illud quieſceret:* vnde vlteriùs quoque euincitur, nihil contra motum Telluris ea argumenta concludere, quæ à proiectilium motu vulgò deducuntur. Ego certè ante annos plus viginti, cùm in Academico puluere deſudarem, eadem argumenta omnia, quamuis non tam præclaris inductus experientiis, vt inualida, nulliúſque momenti abieci. Hoc itaque cùm citra omnem dubitationem à te euidenter conſtitutum ſit, patiêre (vt mihi quidem perſuadeo) etiam perlibenter, vt de quibuſdam aliis, quæ mihi paſſim in ipſo vtriuſque epiſtolæ decurſu minùs probata ſunt, amicè tecum agam; non ſanè altercandi ſtudio, multóque minùs reprehendendi gratiâ, ſed vt tu ipſe de te profiteris, ſolius in re magni momenti veritatis inquirendæ voluntate.

2. Atque vt relegam veſtigia tua, non ante præcipuam de Telluris motu quæſtionem attingam, quam ea quæ tu quoque præmiſiſti in examen adducam, illúdque in primis, quod à Galilæo excogitatum, pro vrbanitatis tuæ ingenuitate, non ſine authoris laude pag. 20. aſſumis, & pag. rurſum 70. ingenioſè ſanè illuſtrare contendis; grauia ſcilicet dum ſponte naturæ deſcendunt, temporibus æqualibus ſpatia continuò maiore decurrere, & in ea quidem ratione Arithmetica, quæ ſecundum numeros omnes impares, ab vnitate incipientes perpetuò procedat. Equidem mihi planè perſuadeo, nunquam id à te Galilæi decretum in examen adductum fuiſſe: Si enim feciſſes, proculdubio falſum illud eſſe, & quam longiſſimè à veritate alienum pro ingenij tui ſagacitate reperiſſes, ſatiſque perſpexiſſes illud è Galilæo colligi ex principiis falſis, & non niſi euidente paralogiſmo confirmatis, dialogo 3. de motu accelerato pag. 164. quod nos fortaſſis ſuo tempore aliàs, & quod conſequens etiam eſt, cætera quoque omnia, quæ toto illo Dialogo tertio ingenioſiſſimè alioqui concludit, falſa eſſe demonſtrabimus. Sed quoniam ad propoſitum tuum nihil refert quâ tandem, Arithmetica-ne an Geometrica ratione grauium acceleratio procedat, diutiùs hoc loco non immoror. Rectiùs de motu parabolico philoſophatus eſt Galilæus, modo quæ à motore tranſlato impelluntur, nec à ventorum incurſu, nec alio quopiam aduentitio motu atque impulſu impediantur, quod meritò ſupponitur.

3. Tuum verò iam illud eſt, quod pag. 24. tertio loco ex ſuperioribus elicis, vim ſcilicet ſurſum impellentem, à virtute in latus deflectente, non modò non deſtrui, ſed ne vllâ quidem etiam ratione imminui. Vnde vlterius item Corollario 6. & 7. ſupponis, quod clarè ac diſtinctè Corollario 10. & 11. iam exprimis, nempe, ſi pro inæquali velocitate tranſlati motoris, linea parabolica, eiuſdem ſemper altitudinis, nunc contractior, nunc latior atque apertior fiat, eam nihilominus æqualibus ſemper temporibus tranſcurri, & iiſdem etiam præciſè, quibus inquiete eandem altitudinem, per rectum parabolæ axem, aſcendendo ac deſcendo idem mobile decurret. At ex præ aſſumptis non inferuntur iſta neceſſariò, & niſi aliis experimentis fulciantur, etiam apud harum rerum peritos non inuenient fidem. Receptum enim eſt, mobile quodcumque duobus motibus in diuerſas partes actum, tantò ſegniùs in vnum terminum deferri, quantò fortiùs in alterum tendit, quod experimentis palam obuiis ita conteſtatum eſt, vt tanquam effatum vulgò habeatur. Accedit quod in motu proiectilium, & vniuerſim in quolibet motu, medium ſemper aliquid reſiſtat; quò maius igitur ac longiùs perrumpendum eſt medij ſpatium, eò reſiſtentia efficitur maior. Cùm itaque linea Semi-paraboles maior ſit axe, & tantò quidem maior, quantò apertior eſt; difficiliùs per curuam illam, decuplo fortè, & ſi placet etiam centuplo longiorem, proiectile mouebitur, quàm per axem multò breuiorem. Ratio igitur poſtulat, vt neque ab eadem vi, neque eodem tempore ad eandem altitudinem aut diſtantiam idem mobile in motu, & in quiete tranſmittatur.

4. Vide tamen quantum tibi deferam, & quàm non obſtinatè meis rationibus, aut receptis etiam vulgò decretis adhæreſcam. Tu qui non ita longè diſtas à mari, fac iterùm pro tua opportunitate huius rei periculum. Hunc in finem arcu-baliſtam para, quæ globum potiùs eiaculetur quàm ſagittam, & ad eam ſolùm altitudinem quæ nauis aut triremis malum non excedat, vt aſcenſus globi diſtinctiùs notetur.

noretur. Hoc inſtrumento cum pari ſemper impetu globus idem emittatur; experire primùm accuratè ac diligenter, quieſcente nauigio, ad quam altitudinem emiſſus aſcendat globus; ac deinde iterùm, dum concitatiſſimo curſu idem nauigium mouebitur, vide an idem globus ad eandem nihilominus altitudinem aſcendat. Et ſi tuis decretis hæc quoque experientia ſuffragetur, magnum ſanè paradoxum probaueris, idem ſcilicet proiectile ab eadem, & æquali virtute emiſſum, per vias longè admodum inæquales poſſe eodem tempore peruenire ad eundem terminum, ſimúlque rem nihil periucundam gratiſſimámque feceris, cùm me à contrario errore etiam abſtraxerit.

5. Eſt & aliud in quo tuam quoque eruditionem imploro: Cùm enim tecum ego quoque ſentiam quod Corollario quarto, & quinto aſſeris, tempus quo proiectilia aſcendunt æquale eſſe tempori quo deſcendunt, & conſequenter velocitatem quoque motu aſcendendo, ac deſcendendo eſſe reciprocè æqualem: dum tamen etiam inde cogor concludere, pari omninò impetu, & quod conſequens eſt, æquali etiam effectu, globum ex aëre decidentem percutere, quo idem igne ſulphurato è catapulta emiſſus feriret; id ſine ſcrupulo non concedo. Et ſi enim non ignorem, globi decidentis ingentem, & ſi ad calculos exigatur, penè incredibilem eſſe impetum: refugit tamen; hærétque animus, cum decidentis, atque è catapulta emiſſi globi, æqualem impetum atque effectum pronuncio.

6. Nunc ad tua redeo, & occaſione quidem motus naturalis plěraque meo quidem iudicio nimia facilitate pag. 34. & aliquot ſequentibus admittis, quæ Viris eruditis ac piis minùs placitura videantur: vt quod motus omnes, ortus, & interitus, incrementum, & decrementum, omniſque alteratio; quâ calor, frigus, humor, ſiccitas, itémque color, odor, ſapor, qualitates aliæ gignuntur, nihil aliud eſſe videantur, quàm motiones quædam locales, quibus rerum principia tenuiſſima licet atque inſenſibilia, variè inter ſe concernuntur, excernuntur, accedunt, abſcedunt, tranſponuntur, &c. Item quod inceſſus tibi naturalis videatur, ſaltatio violenta; & ſimiliter volutio globi ſupra planum naturalis, quia nihil repugnat; deſcenſus grauium violentus, quia inæquabilis eſt. Motus cœleſtis maximè omnium tibi naturalis videtur, quia præ cæteris æquabilis eſt ac perpetuus; contra motuum omnium violentiſſimum putas deſcenſum grauium, quòd (vt tu quidem cenſes) à cauſa externa neceſſariò eſſe debeat, & ſummam habeat inæqualitatem. Hæc porrò omnia, ex occaſione potiùs à te adducta, quàm quod ad inſtitutum finem neceſſaria viderentur, vereor ne eam approbationem non inueniant, quam eruditio tua, & fama nominis tui mereantur.

7. Atque vt à minoribus initium ducam; cur tibi ſaltatio violenta, inceſſus verò naturalis videatur? Vterque enim motus ab eodem interno principio eſt, nempe ab anima; & ſi pondus corporis ſaltationi obſiſtit, inceſſum quoque impedit; & vt ipſemet poſtmodum aduertis, violentiam defatigatio euidenter concludit. Vterque igitur motus, partim naturalis eſt, partim violentus, neuter abſolutè naturalis, neuter abſolutè violentus.

Mirum etiam eſt, quomodo volutionem globi ſupra planum, naturalem velis, quam à ſolo principio externo non dubitas oriri. 8.
Idémque de ipſo quoque cæleſtium corporum motu ſtatuendum fuerit, niſi fortè ea decernas à propriis ſingulorum formis, aut naturis cieri. Quod enim motui nihil repugnet, aut æquabilis ſit, non ſtatim naturalis dicitur, niſi prætereà ab interno principio, ipſáque rei natura effectiuè procedat. Quamquam ſi aduertere etiam volueris, in volutione globi ſupra planum, partes alias deſcendere, alias præter inclinationem aſcendere agnoſces.

Deſcenſus quidem grauium, ſi vt ipſe contendis, à principio externo procederet, non 9.
eſſet ſine dubio naturalis; non continuò tamen propterea violentus cenſeri deberet, niſi reluctante etiam naturâ fieret; quod opinor non affirmaueris, ſi pro tua ſagacitate, deſcenſum ab eius acceleratione ſecreueris. Neque propterea te ad Academiam reuoco, vt de diſtinctionis modo inquiramus: ſatis nobis fuerit, quod motui maior minórve acceleratio ſuperueniat, vt deſcenſum ab acceleratione adueniente, mente atque animo ſecernamus. Hanc tibi eruditi omnes violentam concedent, non deſcenſum, niſi hunc, ab eius acceleratione, mente vt dictum eſt ſeiunctum, à principio externo, & contra naturæ inclinationem procere euidentiùs oſtendas. Accelerationem quidem violentam ſatis euincis, dum eam naturæ diſſolutionem moliri aduertis: & deſcenſum ipſum natura reluctante fieri nuſpiam probas, & opinor non credis.

Multa profectò mones, vt grauia non à 10.
propria natura, ſed à Terra, diffuſis circumquaque corpuſculis illecta atque etiam illigata deorſum trahi perſuadeas: quæ quomodo à te feriò ſcripta ſint, vt verum fatear vix intelligo. Primum enim quid profers, cur grauia deorſum non poſſint naturâ moueri? aut quid in ea re abſurdum, vel impoſſibile agnoſcis? Tellus ipſa ſi loco tantiſper dimoueatur, vt in vehementioribus eius commotionibus, à qua alia Tellure in priſtinum locum retrahitur? Etſi fortaſſis Diuinâ aut Angelica vi à propria ſede dimota, verſus Lunam milliaribus aliquot attolleretur, illic-ne ſponte naturæ conſiſteret, an ad priſtinum potiùs locum reuerteretur? Si primum credis, quâ tandem inductus ratione? aut cur ita nunc ſuum locum affectat, vt nullis concuſſa motibus ab eo dimoueri valeat, ſiquidem vbiuis locorum perinde bene, & æquè commodè ſe habeat? Quod ſi proprio loco ac ſitu expulſa, ad illum reuerteretur, à quo tandem attracta id faceret? Finge verò in Terræ meditullio cauernam, aëre vel aqua plenam, vt vacua non ſit; in

in eáque, ſed extra eius Terræque centrum lapidem conſtitutum. Quid in eo caſu futurum putas? aſcendet-ne lapis ad concameratum cauernæ fornicem attractus à Terra, an ad cauernæ, ipſiúſque Terræ centrum deſcendet? Si hoc ſecundum; cur illic Terræ magnetiſmus non viget? cur à viciniore Terræ parte lapis ille non corripitur, atque illaqueatur? Sed à quo lapis idem deorſum trahitur, & longiùs à Terra remouetur? An potiùs igitur dices aſcenſurum lapidem, à Terra viciniore magneticè attractum? Cur igitur per puteum demiſſus lapis à viciniore item Terra illectus, attractúſque ad putei latera non adhæreſcit? Sed ipſamet Terra, rupto fornice, ad centrum deſcenderet, leuioráque quæ inde corpora expelleret: quanto magis ſeparatus iam lapis id faceret? Putas enim diſrupto fornice, totáque ſi placet Terrâ in arenulas redactâ, eam non confluxuram ad centrum? Confluerét ſanè, & quidem non ab alio corpore attracta, ſed ſponte naturæ, & à principio interno atque innato. Cur de cæteris igitur grauibus, idem ſimili ratione non dicatur?

11. Rides opinor & tu ipſe in ſinu, cùm inuiſibiles illos vncinos, harpagones, aut etiam chelas, ſi velis, & tenſos illos funes tuos tractorios fingis, imperare enim mihi non poſſum vt credam hæc à te dici, quod vera putes, ſed vt ne nihil dicere videare, vt tu ipſe ſatis inſinuas. Sed neque eſt cur magneticam fieri vulgò dictam attractionem in exemplum adducas: magnes enim & ferrum non fictis illis tuis harpagonibus aut inuiſibilibus catenis quaſi vi adducta, ſed vtrimque ſponte naturæ incitata in mutuos amplexus accurrunt: nec proptereà timendum tibi eſt, ne cum Thalete admittere cogaris in rebus omnibus animam, imò & ſenſum. Si enim ne vincula ipſa, quibus omnia trahi putas, ſenſibilia ſint, vt paſſim inculcas, cur qualitatem magneticam, minùs vtique corpoream, neque adeò rigidam, à ferro ſentiri times? Quo enim tu ſenſu catenas illas tuas percepiſti, quibus ne ſurſum auoles Terræ alligatum te cenſes? Cur ergo verearе ne grauia deorſum, & ferrum ad magnetem cæteráque corpora ad electrica, ſine ſenſu concurrere non poſſint? Ad hoc certè effectus abundè ſufficit rebus omnibus à Sapientiſſimo earum opifice indita, naturalis inclinatio ad conſeruationem perfectionémque propriam; adde ſi velis, ad conſeruandum Vniuerſi ordinem, vt opus non ſit ad figmenta hæc tua confugere. Si enim eam tibi vim concedit, vt proiectilibus inclinationem (voca motum, voca impetum, aut aliter vt volueris) imprimere talem poſſis, quæ recedentibus à te iiſdem proiectilibus, diutiùs in illis perſeueret, & in quamcumque partem deſtinaueris eadem deferat atque impellat; imò, quæ obuio etiam impedimento, non ſtatim tota deſtruatur, ſed aliam in partem proiectilia abducat, vt in reflexione tu ipſe contendis: eris-ne tam parùm æquus rerum arbiter, vt à ſapientiſſimo, ac præpotente Vniuerſi conditore, rebus quibuſlibet inclinationem longè perfectiorem imprimi poſſe addubites? Finge vim à te impreſſam eſſe eiuſmodi, quæ obuiis impedimentis ſiſti quidem poſſit, ſed non deſtrui, aut etiam minui: An non ſublato impedimento motum redintegraret? Talis omninò naturalis rerum inclinatio eſt, nec habet vnde impoſſibilem, aut ipſis etiam grauibus reipſa inditam non eſſe concludas. Cur eam ergo agnoſcere detrectas, vt ad inania tua illa figmenta recurras?

12. Infinita quidem ſunt quibus illa conuelli poſſint, ſed malo rem ipſam paucis, quàm modum explicandi pluribus adulteri. Si grauia deorſum à Tellure magneticè traherentur, neceſſarium eſſet, vt quo Terræ viciniora eſſent, eò fortiùs ab ea traherentur, vt in ferro ac magnete euidenter contingit. Deberet igitur corpus graue quodcumque iuxta Terram ſuſpenſum aut ipſi etiam Terræ inſiſtens maius exhibere pondus, quàm longiùs à Terra ſuſpenſum; itémque per centum pedes Terræ vicinos velociùs deſcendere, quàm per totidem alios pedes à Terra remotiores. Vtrumque autem quotidianæ experientiæ euidenter repugnare non ignoras, eiuſdémque ſemper corporis idem vbique pondus exhiberi; aut ſi quid vſpiam diſcriminis interſit, iuxta Terram potiùs, quàm in ſuperiore aëris parte leuius inueniri; atque per æqualia item ſpatia, altiora, aut depreſſiora, æquali omninò velocitate corpus idem deſcendere. Euidens eſt igitur grauia magneticè deorſum à Terra non trahi.

13. Sed amabo te, Vir Doctiſſime, quid eſt quod ais, ortum, & interitum, incrementum, ac decrementum, omnémque alterationem, quâ calor, frigus, humor, ſiccitas, itémque color, odor, ſapor, & qualitates aliæ gignuntur, nihil videri eſſe aliud, præter motiones locales, quibus rerum principia, tenuiſſima licet atque inſenſibilia, variè inter ſe concernuntur, excernuntur, accedunt, abſcedunt, tranſponuntur? Ergo-ne Epicuri ac Democriti Atomos, tanto iam tempore à regno philoſophico, merito ſuo exulantes, & tot iam ſæculorum ac ſapientum omnium præiudicio damnatas reuocare ab exilio, iterúmque in Academiam recudere moliris? Audio certè tibi etiamnum in manibus eſſe iuſtum volumen aliud, quo hæc Epicuri ac Democriti ſomnia illuſtrare labores. An igitur ſagacitatem tuam fugit quo tandem vſque ſemel inducta hæc perſuaſio proceſſura videatur? Si ortus atque interitus nihil aliud videntur, præter locales Atomorum, vel ve mitiùs loqueris, tenuiſſimorum atque inſenſibilium principiorum motiones; de formis rerum ſubſtantialibus conclamatum eſt. Sed maius etiam aliunde imminet malum: Si enim alterationes quoque omnes, quibus calor, frigus, humor, ſiccitas, itémque color, odor, ſapor, & qualitates aliæ gignuntur, nihil aliud eſſe videntur, præter locales tenuiſſimorum corporum motiones; formæ igitur accidentariæ nullæ ſunt, multóque minus inueniri, & eſſe poſſunt ab omni ſubſtantia ſeparatæ. Quid ſanctioribus igitur noſtræ Religionis myſteriis fiet? Vix per Deum immortalem

immortalem ne tui nominis authoritate, infirmioribus quidem errandi, cæteris verò præ conceptam ingenij tui ac iudicij ſagacitate opinionem imminuendi præbeas occaſionem. Nemo certè negauerit è pleriſque corporibus halitus calidos, frigidos, humidos, odoratos, ac ſapidos expirari: ac inde viciſſim concludere alterationes omnes, quibus hæ atque aliæ qualitates gignantur, ortúmque ipſum atque interitum nihil eſſe aliud, præter locales Atomorum, atque inſenſibilium corporum motiones non videtur eſſe ſapientiæ atque eruditionis tuæ. Omitto cætera, quæ in priore tua epiſtola inquiſitione indigerent, vt tecum aliquando ad primarium totius diſputationis tuæ inſtitutum, de Telluris motu accedam.

14 Ais igitur initio poſterioris epiſtolæ, videri ex obſeruatis circa motum à motore tranſlato impreſſum, infirmum reddi argumentum, quo vulgo ſolent Philoſophi quietem aſſerere globo Telluris. Plus dico, idem argumentum etiam inde nullum conuinci. Addis non eo te propterea adduci, vt inde pronuncies moueri haud dubiè Tellurem, ſed vt inſinues conquirendam eſſe rationem veriſimiliorem. Bene habet; ſi ſcopus iſte tuus eſt, collimaſti; pluribus opus non eſt, adeptóque iam fine fruſtra atque inutiliter laboras. Tamen ſi amplius aliquid non quæris, quid eſt quod pag. 108. præmiſſa plurimorum ſimilium conglobatione interrogas. Cur non ratione eadem ſuadente fiat veroſimiliùs, probabilius magis conſentaneum moueri Terram verſus ortum, ac totam Mundi machinam, Sideráque omnia ſalutare ex ordine, quàm totam illam machinam, tótque & tanta Sidera circum ipſam ire, eámque ſalutare? Quid eſt quod tantopere etiam vrges atque exaggeras, maiora ex cœleſtium corporum, quàm ex Telluris motu abſurda ſequi atque incommoda? Cur adeò ſtudioſè cætera quoque omnia Copernicanorum argumenta congeris, ſi hoc ſolùm contendis vulgatum illud aliorum Philoſophorum à proiectilium motu petitum argumentum infirmum eſſe atque inualidum? Cur verò etiam de Telluris eiuſdem circa Solem motu tam prolixam, nec ad prædictum finem, neceſſariam adiungis diſputationem, in qua non modò Copernicanorum argumenta omnia, & rationes quâ potes, & vales dicendi facultate ſtabilire & confirmare, ſed aliorum quoque obiectiones infirmare, pari ſtudio, & contentione moliris? Quid amabo te amplius eras facturus, ſi eam ſententiam animo deſtinato aſſerendam propugnandámque aſſumeres? Tolerandum fortaſſis, & certè non ita inconueniens videretur, ſi cum Heraclide Pontico & Ecphanto Pythagoræo Terram in medio Vniuerſi conſtitutam, quotidiano tantum motu circa proprium axem moueri contenderes: Sic enim concitatiſſimum illum Siderum motum, qui plerjſque Copernici Sectatoribus diſplicuiſſe viſus eſt maximè, tolleres; & ſatis moderatum, quo ſacris literis faciliùs ſatisfaceres, tam errantium, quàm inerrantium Siderum motum, quem proprium vocant, retineres; atque in portentoſa, quæ ex Copernici opinatione ſequuntur incommoda atque abſurda non incideres. Nempe meminiſſe ſemper oportet, nos non Philoſophos tantùm eſſe, ſed etiam Chriſtianos, Philoſophiámque noſtram nec debere, nec verò etiam poſſe à Chriſtiana Fide diſcrepare.

15. Cogita igitur non quid tu fortè ipſe ſentias, ſed quid æſtimaturi ſint plerique alij, qui tuâ vel authoritate, vel rationibus inducti ſibi perſuaſerint Telluris globum inter Planetaa moueri. Concludent primùm vnum è Planetis ſine dubio eſſe Terram, quæ cùm incolas habeat, procliue erit deinde etiam credere, in cæteris quoque Planetis, atque adeò in ipſis item inerrantibus Stellis incolas non deeſſe, & tantò quidem præſtantiores, quantò reliqua Sidera Terram magnitudine ac perfectione excedunt. Hinc Geneſis in ſuſpicionem vocabitur, dum ait Terram ante reliqua Sidera factam, illáque quarto tantum poſt die condita, vt illuminarent Terram, temporáque & annos metirentur. Inde tota Verbi Incarnati Oeconomia, atque Euangelica veritas ſuſpecta redderetur, imò & tota fidea Chriſtiana, quæ & ſupponit, & docet Sidera omnia, non ad hominum, aut aliarum creaturarum habitationem, ſed ſolùm vt Terram ſua luce colluſtrent, fœcundéntque, eſſe à Deo conditore producta. Vides igitur quàm iſta periculosè in publicum diuulgentur, & à viris præſertim qui ſua authoritate fidem facere videantur; & quàm non immeritò iam inde à Copernici tempore Eccleſia ſemper huic ſe errori oppoſuerit, eúmque etiam nouiſſimè, non Cardinales tantùm aliquot (vt ais) ſed ſupremum Eccleſiæ caput; Pontificio decreto in Galilæo damnauerit, & vt ne in poſterum verbo, aut ſcripto doceretur ſanctiſſimè prohibuerit.

16. Miror autem quâ fronte communi ſaniorique ſententiæ, erroris iſtius ſectatores exprobrent, quaſi abſurda quædam inducere videatur, cùm illi abſurditatum portenta propemodum infinita admittant, excolantes culicem, & elephantos deglutientes. Tangis eorum nonnulla, ſed diſplicet quòd ea etiam excuſes. Agnoſcis certè motum Terræ circa Solem ſuſtineri non poſſe, niſi etiam admittatur magnum illum orbem per quem Tellus deferri fingitur, inſtar puncti reſpectu Cæli obtinere, (quod de Telluris corpore communis ſententia concedit) alioqui non ſemper integrum Cæli hemiſphærium è Terra proſpiceretur, quod experientia tamen cogit fateri. At diſſimulas, aut certè eleuas quæ inde ſequuntur abſurda; vt quod inerrantia Sidera propemodum omnia tam prodigioſæ molis admittenda ſint, vt eorum ſemidiameter, interiectam à Terræ centro ad Solis centrum diſtantiam excedat. Quod ſi tibi abſurdum, atque ab omni ratione abhorrens non videtur, quid amabo iudicabis abſurdum? Eleuas certè pleraque alia quæ ex eadem Telluris circa Solem tranſlatione vlterius ſequuntur abſurda, à quibus tamen vt te expedias, fingis alia fortaſſis adhuc abſurdiora, vt quod illuſtriora illa quæ in Firmamento apparent

parent Sidera, credi poſſint vt mole maiora, ſic etiam Sole ipſo longè lucidiora: adeò tibi facilè eſt, tot támque ingentes in Cælo, pro tua voluntate, verbo vnico creare Soles. Similiter quod etiam ais fieri poſſe, vt Sol hic noſter, quamuis comparatione ſuperiorum Siderum adeò exiguus ac penè nullus admittatur, ab immenſa tamen illa Siderum diſtantia conſpicuus nihilominus appareat, ac tantæ etiam magnitudinis quanta eſt tota regio Planetaria, idque ob lucem eius vegetam diffuſóſque ipſius radios quibus oculus afficiendus eſſet, ea ratione qua flammula candelæ noctu ſpectata ignis ingens apparet: id inquã ingenij tui admirabile quidem, ſed incredibile figmentum eſt, quod exemplo candelæ commodè non pateat. Et ratio quidem diſcriminis in promptu eſt, quod è flamma cõtinuò diffugiant halituoſæ partes nõ paucæ, minùs ad inflammationem diſpoſitæ, quæ luce nihilominus eiuſdem flammæ illuſtrentur, & è longinquo quidem atque in minore lumine aſpectabiles fiant, cùm è vicino ab eximio flammæ ſplendore occultentur. At nihil in Sole, aut Sideribus tale reperitur; alioqui quales & quanti nobis apparerent ingentes illi tui quos nobis narras Firmamenti Soles! Sed ſatis tibi etiam conſtat Lunam ac Martem cùm propiùs ad nos accedunt, non minores videri, ſed maiores: vbi verò longiùs à Terra remouentur, non maiores conſpici, ſed apparere minores. Præſcindo cætera, vt ad tuam rationem accedam, quam cum Galilæo ab æſtu maris deducis.

17. Dicis, atque audacter affirmas Galilæum ex aſſignatis Telluris motibus ita maris æſtum expoſuiſſe, vt videatur dénique cauſam eius germanam adinueniſſe. Equidem neſcio an ex tarditate ingenij mei, an aliunde accidat, vt longè aliter quàm tu hactenus hac in re ſenſerim. In primis enim ignorare te non arbitror, etiam ex illis Terræ motibus cauſam ſufficientem non reddi, cur circa Æquinoctia æſtus fiãt adeò magni præ cæteris, cùm illis temporibus vix inæqualitas vlla in Telluris motu appareat, & ea quæ minima in punctis Æquinoctialibus notatur, non ſubitò aut vnâ tantùm die exoritur, ſed paulatim diuturnóque tempore accreſcit, ac poſtmodum etiam paulatim decreſcit, cùm æſtus illi tamen nec ita ſenſim, & ſucceſſiuè vſque ad aliquem maximum accreſcant, patique deinde ſucceſſione paulatim decreſcãt; nec maiores item eo tempore æſtus fiant, quo Tellus in punctis Æquinoctialibus conſtituta maiorem illam motus inæqualitatem patitur, ſed in Plenilunio ſolùm proximè inſequente. Rurſum ex imaginariis illis Telluris motibus cauſa non redditur, cur in Pleniluniis mare vehementius æſtuet, quàm reliquis temporibus, cogitúrque Galilæus ipſemet in ſocietatem cauſæ Lunam adſciſcere: multò minùs ex iiſdem motibus aſſignari poteſt cur in Europa Plenilunio, in India verò Orientali Nouilunio maiores æſtus excitentur. Neque profectò ſtatim acquieſcit animus, cùm ad ea quæ aliter explicari nequeunt, vno verbo reſpondetur hæc & ſimilia ex particularibus locorum affectionibus oriri. Sed vide etiam ſi placet an ipſemet quotidianus maris æſtus duplex, ſatis ex quotidiana Telluris reuolutione explicetur. Nam cùm Tellus viginti quatuor horarũ ſpatio proximè reuolui ſupponatur, neceſſe eſt, vt quæ partes hoc momento celeriùs, tardiuſue moueri incipiunt, iterùm poſt horas viginti quatuor, ſimili celeritate, aut tarditate moueantur, vt manifeſtum eſt. Si hæc igitur diuerſitas motus cauſa eſſet quotidianorum æſtuum, deberent præcisè poſt horas 24. recurrere, cùm vna ferè hora quotidie tardiùs recurrant: Quo fit vt ſingulis menſibus, tum mare maximè quieſcat, cùm habita ratione motus Telluris, ſummè feruere deberet; & contra, tum vehementiùs ferueat, cùm illud pacatè quieſcere oporteret. Hæc quidem omnia accuratiorem ſine dubio exigerent operam: ſed vereor ne primâ hac vice nimis importunus inueniar. Cæterùm ſi candori animi tui non diſpliceat, nec graue aut tædioſum fuerit meas quandoque literas percurrere, ingentis gratiæ loco ſemper ducam, mea quoque tecum etiam quandoque communicare ſenſa, tuæque cenſuræ ſubiicere: Bene & fœliciter Vale 3. Nonas Nouembris 1632.

Tuus ex animo ac ſincero affectu
PETRVS CAZRÆVS.

PETRO GASSENDO *Suo*, PHILIBERTVS DE LA MARE, S.

POſt vltimam ad te non ita pridem datam ecce iterùm aures tuas verbero, mi GASSENDE, importuna forſitan ſcriptione nonnihil tibi otij ſuffuraturus. Vbi tuum de motu Commentarium accepi, illius ſtatim copiam facere pro more, Viro Cl. R. P. Cazræo Soc. IESV Collegij apud nos Rectori non cunctatus ſum, tum quia id à me officij poſtulare videbatur, quæ intercedebat inter nos neceſſitudo, cùm quia aliqua iam pridem illum meditari de motu acceperam, legit ille, perlegit, & vbi ad me retulit Commentarium, ſimúlque aliqua in hanc rem diſputauimus, ſubiunxit ille nonnulla eſſe, quæ tuæ ſententiæ aliquid aduerſarentur de quibus ſummè optaret tecum agere, ſi e re ducerem daturum ad te epiſtolam, quæ ſua tibi dubia aperiret, non abnuit propoſitum, imò probaui ratus nullam non eſſe tentandam viam, quæ ducat ad notitiam veritatis, téque haud graue laturum, vt ſi quis non conueniret tecum is ſuæ ſententiæ rationes amicè declararet; his itaque nixus ſcribit ad te Cazræus noſter de quo hoc apud te præſtare poſſum eum eſſe qui hæc ad te ſcripſerit non ſeueriori Catholicæ fidei tuendæ ſtudio adductus (quam nonnulli putarunt ſummopere concuſſam fore ſi ſententia de Terræ motu vim haberet rei iudicatæ) ſed vnius veritatis inquirendæ ratione, vir alioquin maximæ inter ſuos exiſtimationis, & philoſophicis Mathematiciſque diſciplinis largè imbutus, vt tu meliùs aliquando ex illius ſcriptis noueris, quæ non pauca habet de motu. Cæterùm is eſt illius erga te cultus vt te non dubitet ſibi in poſterum Cenſorem imponere. Vale & me, & Cazræum meum ama. Diuione 7. Idib. Nouembris 1642.

Doctiſſimo,

Doctiſſimo, Clariſſimo, Celeberrimo Viro D. PETRO GASSENDO,

IOANNES BOCHARTVS SARONIVS S.

PERIVCVNDÆ mihi fuerunt tuæ literæ, quibus intellexi te perſpicere meam in te pietatem, quid enim dicam amorem cùm illud ipſum grauiſſimum & ſanctiſſimum nomen pietatis leuius mihi meritis erga me tuis eſſe videatur. Quod autem charitatem habueris quam nuper meis ad patruum literis teſtatus ſum memoriam tui facis tu quidem abundantiâ quadam amoris vt etiam ea grata ſint, quæ prætermitti ſine ingrati animi labe non poſſunt. Cæterùm hortaris me ad literarum ſtudia & magnam de me ſpem teſtaris, quorum alterum mihi facere neceſſe eſt ſi volo is eſſe, quem tu me eſſe voluiſti, altero verò magnopere gaudeo quod te ſpei, quam de me concepiſti ſponſorem habeam. A me profectò omnia ſumma in te ſtudia officiáque expecta, non fallam opinionẽ tuã, Vale. Lugduni 3. idus Martij 1643.

Viro Maximo, Incomparabili PETRO GASSENDO,

SAMVEL SORBERIVS S. P.

VIr Eximie,

Legi commodante Cl. Hugenio Epiſtolas tuas de apparente magnitudine Solis & de motu impreſſo duas, quas non poſſum, vt cætera omnia tua, non ſuſpicere, atque adeò impenſius efflagitare vt reliquum theſaurum Commentationum tuarum Epicureatum nobis aperias. Nam ſi nos tantopere delectant riuuli, quid cùm ad fontes ipſos acceſſerimus? Id in primis mirè arriſit quod de attractionibus Magneticis ita philoſopharis vt nihil vero ſimilius, ne dicam verius & ratione comprobatius, vnquam legerim. Sanè putaram cauſam huiuſmodi affectuum humanæ menti eſſe imperuiam, cùm deficeret fortaſſe ſenſus aliquis. At tu rem acu tetigiſti, & ſolertiâ tuâ effeciſti ne id ampliùs ignoraremus, quo nihil in tota natura ſcitu dignius & cuius cognitio innumera alia myſteria reſerat. Ferax eſt ſæculum iſtud magnorum Virorum; ſed duos iactabit meritò cæteris præfulgentes, velut inter ignes fulget Luna minores, Galilæum & Gaſſendum, quibus debetur ſcientia æſtus marini (quidquid obſtrepat Thomas Anglus) & cauſæ cur magnes trahat ferrum, cur decidant quæ grauia vocamus. Ego me fortunatum duco qui viam monſtrante olim Bonello Medico & Mathematico acutiſſimo Monſpelienſi, nugamentis cæterorum philoſophantium maturè relictis, defœcatioribus animum appuli ratiociniis, & Lutetiæ R. P. Merſenni familiaritate ſuauiſſimâ doctiſſimáque biennium vſus, in te Virum tantum incidi tandem. Nam licet parciùs adſuerim tibi, fieri tamen ſolet neſcio quod è Viris tui ſimilibus bonæ mentis effluuium, vt gloriari

Epiſtola ad Gaſſendum.

libeat exinde multum acceſſiſſe mihi vnde melior, moderatior, & in indaganda veritatẽ naſutior euaderem. Quæ quidem magna inter beneficia repono, ſed pretio quoque ſuo æſtimare noui amicitiam, quâ pro inſigni humanitate tua, dignaris me complecti, tibi ætate, ingenio, doctrinâ, tanto interuallo inferiorem, nullóque commendabilem titulo, præterquàm affectu ſincero, cultu & venerationc qua te ſimileſque tui proſequor, & quandiu viuam proſecuturum nunc ſpondeo Vale, Vir Eximie, & perge nos amare. R. P. Merſenno ſalutem, quæſo, plurimam. Hagæ Comitum. prid. 9. Maij 1643.

Rogo te ſi quid ad nos ſcribas, indicare velis rationẽ cur pyxidis nauticæ acus vertaturẽ verſus polum borealem, item quid ſit calor, quid frigus, & in genere vnde ſenſus doloris.

Clariſſimo Viro PETRO GASSENDO, *Dinienſi Præpoſito*,

GOTIFREDVS VENDELINVS S.

NON de nihilo eſt, Virorum Maxime, quod mihi me iam factum credidiſti, qui poſt tuas anno 1636. perſcriptas & cum ipſis Regalibus 1637 Condati traditas nihil à me viciſſim exire curauerim. Et tamen grates tibi gratias ſcito ſi non actas, at certè habitas in Collectaneis meis Eclipſium ab anno 1600. ad hunc vſque à me aliiſque obſeruatarum, ob tranſmiſſas ad me illas orientales Cahiri atque Aleppi: maximè autem ob illam tuam anni 1636. quam egõ Condati nulla ex parte mihi conſpectam, tantò majoris feci, & propter ſtupendam tuam illam diligentiam, Eclipſium omnium Reginam indigitani, magis etiam, quoniam ea collata cum Eclipſi 1641. die 18. Octobris, certiſſimum mihi dedit argumentum eliminandæ omnis dierum æquationis. Vtrobique enim eadem proximè Anomalia proſtaphæreſéſque ☽ magno commodo nos beant, ad arcanum hoc citra hæſitationem intelligendum. Hoc ergo in opuſculo quoniam tu partem longè maximam habes; patere me ſic de ceſſatione iſta mea ſatisfacere, & ſilentio non inuidendo: ſi aggrediar contexere malorum interim meorũ Iliadem, quorum obliuionem præſẽtibus lachrymis ſepelio. Sed miſſa hæc, quoniam viuum adhuc ecce me vides, & tui quàm memorem; tam cultorem, admiratorémque ſummum. Quem vt ampliùs beare velis, hoc oro mihi indulgeas, vt me in colligẽdis antequã edantur Eclipſibus Lunaribus adiutare velis, voles autem ſi poteris nanciſci Meſthlini libellũ ſuper Eclipſi Lunæ an. 1605. die 3. Aprilis quam ego Forcalcarij ab initio ad maximum vigorem obſeruaui nubibus reliquum eripientibus, ille totã dedit. Eius ergo Phaſes anhelo anxiè propter Lanſbergianas affanias (& ex *αὐτοψίᾳ* mea conuicta mendacia) pleniùs iſto etiã teſtimonio conuincendas: Sic & Eclipſin an. 1620. (quæ tuarũ prima eſt) edito Argentorati libello *VVelperus*, fruſtrà à me vbique terrarũ quæſitus, deſcripſit, vtinã

& harum ex illo phaſium compotem facias! Ego enim Hercij nubibus obſtantibus phaſin vix vnam aut alteram obtinere potui. Eclipſis anni 1623. die 15. Aprilis nulla mihi ex parte patuit. Tu illam obſeruaſti ad occaſum vſque Lunæ. Hîc verò memoriam quæſo aduoca quot ſuperfuerint digiti cùm occumberet, nam vel rudis eorum æſtimatio mirum quantũ me beabit. Eclipſis anni 1628. die 20. Ianuarij Bruxellæ mihi patuit finiens hor. 11. min. 15. aut 16. ſummum. Mei fratres Bethaſiis initium nacti ſunt ex hora 7. min. 40. paulò plus Immerſionem hor. 8. m. 40. Emerſionem hor. 10. min. 20. ferè, Finem hor. 1. min. 19. ad ſummum, quæ omnes phaſes ad miraculum paria faciunt cum Keplerianis, & Pragam Bruxellæ in ortum remouēt minutis horariis 44. circiter quot idem ego ex Eclipſi 1603. verna Valentiolæ à me obſeruata deprehendo diſtare Pragam Aquis-Sextiis: vt alias interim taceam planè vt certiſſimus ſim Aquas-Sextias & Bruxellam ſubſterni eidem Meridiano, itidem vt Maſſiliam & Antuerpiam, Diniam & Hercium ſeu mauis Ducis-Siluam. Quæ cùm clara ſint, tum verò iſtud Cimmeriis tenebris obſcurius eſt, quî factum ſit, vt Eclipſin de qua hîc ago 1628. Peireſcius noſter Aquis-Sextiis denotauerit his phaſibus Initium hor. 7. min. 49. Immerſionem hor. 8. min. 48. Emerſionem hor. 10. min. 25. Finem hor. 11. min. 24. Omnes enim iſtæ phaſes totis 10. minutis poſtumant. Ego culpam confero in Intermorium viro illi ſolemne dum nimis anxiâ curâ non rapit occaſiones, ſed prenſat, & cum mora indicat. Idem enim aduerto & in Eclipſi 1635. die 28. Auguſti. Sed ἐπέχω & iudicium tuum præſtolor. Anne autem docere me poteris de initio Eclipſeos conſpecto vſpiam anno 1630. die 25. Maij? Nam ego an Bethaſiis occidente Luna quidquam viderim vti affirmare non audeo, ita pertinaciùs negare non velim, & in hanc ergo te mihi opus eſt Theſeo, & in eam quæ Nouembri ſecuta eſt. Eclipſin anni 1631. die 15. Maij veſpere nuſquam toto Belgio quod ſciam patuit, ita perpetua nubes Cælum obduxerat. Narrauit mihi R. P. d'Auxon Societatis Iesv Mathematicus Lugduni vbi tunc rexerat cum curâ denotatâ Emerſionem paulò antè octauam, repletionem Semiquadrante circiter in nonam reliquo, promiſitque miſſurum ſe mihi & huius & aliarum obſeruationes ſcrupuloſas, tu ſi quid & huius nactus es, item & ſequentium promus eſſe malis quàm condus, atque ita tecum decernere, ſcriptorum tuorum me eſſe Amanuenſem & Logiſtam, ſi vſpiam certè in calculo Eclipſeos illius tuæ 1636. ad miraculum fœlicem, ſimul enim illam nactus ſui, & ad Tabulas meas exegi, inueni Initium Diniæ hor. 9. min. 43. ſec. 30. Medium hor. 10. min. 39. ſec. 15. Finem hor. 11. min. 35. ſec. 0. Qui eſt conſenſus cum obſeruationibus tuis prodigioſus. Atque adeò auro ſupra carus, quoniam plurimum fido alienæ diligentiæ, minimum ſemper meæ, ideóque ad ſingulas Eclipſes congero quotquot nanciſci poſſum teſtimonia, ne poſteritati φιλαυτία mea fucum facere voluiſſe iudices, quò magis etiamſi potes impertire Eclipſin anni 1638. & 1641. quam ſupra memoraui. Vtique autem & illam quæ contigit 1642. die 15. Aprilis cuius ego phaſes omnes accuratiſſimè obſeruaui Hercij. Vbi Initium fuit hora 12. min. 3. Finis hor. 3. min. 41. Medium hor. 1. min. 52. præciſiſſimè, prout eam pleniùs repræſento. Quæ ſecuta eſt die 8. Octobris mane nùlla mihi ex parte aut Belgæ cuiquam patuit. Hæc ergo te expectat vindicem. Vt & iſta quæ jam in diem 27. Septembris inſtat. Atque hæc quidem de Eclipſibus Lunaribus; nam de Solaribus alia erit ſcribendi occaſio, cui viam ſternat reſponſio tua, ſi qua me dignum cenſebis. Hanc dum præſtolor, interim ad Stellas Patris Antonij Reitæ quod attinet, legi ac ſtupui Iudicium tuum tam accuratum, tam elimatum ſuper nouo illius Teleſcopio; quod reuera ipſiſſimum eſt cuiuſmodi tu cenſuiſti. Omnia enim permutatim exhibet, dextra ſiniſtris, ſupera inferis oppoſita. Venerat ad me optimus Pater menſe Octobri inſtante vt mecum communicaret de ſuis quorum editionem molitur ſcriptis, vbi cùm ſermo eſſet de anſulato Saturno, & Marte montuoſo ac monſtroſo, quomodo Pariſiis ad nos peruenerant Schemata Campanellam auctorem præferentia, cœpimus inter nos agere de Teleſcopij modulo & fabrica, tandémque conuentum eſt, vt ſimul rediſſet Coloniam aliquid in eo genere curaret apud Chryſtallarios, quod & præſtitit, ſed eo quo dixi ſucceſſu vt permutatim ſpecies rerum influerent in oculos, itaque lætus rei nouitate gaudium ſuum ſtatim omne, ſed crudum effudit in ſinum Puteani noſtri. Cùm verò deinde rediſſet ad nos, maxima cum doloris ſignificatione deprehendit me abſentem domo (eram enim Bruxellæ) atque ita datis inde è Muſæo meo ad me literis ſignificauit ſe mox adfuturum. Neque tamen rectà huc venit, ſed Antuerpiam abiit, dum ego ad Pentecoſten domum repeto. Illic ergo vix tandem potitus charo capite Cryſtallis ab eo donatus ſum, Idem præſtantibus quod iam dixi, & quia fidem ei obſtrinxi meam preſſurum rem ſilentio donec ille ſua edat nondum edoceo Vitrorum rationem. Hoc interim addo, me inueniſſe inſuper quo dextra dextris, reliqua reliquis reſpondeant ſecus ac aliis hactenus Teleſcopiis vſu venit, quod tamen cum illo nondum communicaui. Cæterùm dum ſimul ſumus, legimus ſtudioſè Iudicium illud tuum; & cùm dolorem optimi Patris non obſcuris iudiciis perſentiſcerem edocui illum, & qui vir eſſes, & quàm alienus ab aliorum moribus, qui de alieno contemptu exiſtimationem ſuam metiuntur. Itaque & lenire illum viſus ſum, & vt apud te excuſationem ſui inſtituerem orauit, ſignificarémque non eo conſilio ſcripſiſſe ad Puteanum vt publici iuris fierent, ſed vt tantiſper rerum nouarum (ſi nouæ eſſent) expectatio arrectos faceret animos donec certiora dies docuiſſet

docuiſſet illum verò vix dum conceptum fœtum, immaturo nixu edidiſſe in lucem, ſed alliſiſſe in tenebras. Interim autem & venerari eruditum iſtud iudicium tuum, & agnoſcere non vnius æui ſpatium ad tanta conſtituenda idoneum. Inter hæc non dubito & tibi & Merſenno noſtro factam copiam Lampadis meæ, quam ſub finem Maij exculi in publicum, præbita mihi occaſione de ſcripto Puteani mei ſuper Anagrammatiſmo. Slingelantius certè miſiſſe Lutetiam exemplaria aliquot ad Naudæum affirmat. Cenſete ſeuerè oro atque obteſtor: nam blandiens medicina venenum eſt. Tu verò, Optime ac Doctiſſime Merſenne quem ſimul hac epiſtola alloquor à me prope diem expecta de caſu lapidis quod ſcio te expetere auidiſſimè. Heri demùm (in Conuentu veſtro Bruxellenſi apud opt. Patrem Coëmans pranſus) opus tuum Harmonicum videre ac legere datum eſt. Atque illic opinationem meam agnoſcere ſuper celeritate increſcentis motus iuxta rationem quantitatis media & extrema ratione ſectæ, à qua ſcito dudum me abiiſſe, & ad rationem duplicatam deueniſſe, antequàm Galilæus ſua edidiſſet. Inde enim habeo caſum lapidis hinc ad centrum minutis horariis 12. ex Lunæ concauo ſeſqui-horâ, ex Sole (quem Semidiam terreſtribus 14400. ſubmoueo) die vno præcisè, prout hoc problema iam pridem peruagatum eſt Batauos atque (vti intelligo) etiam in Gallias penetrauit, fors & Italiam. Ex hinc ergo non eſt mera libera nobis. Poſcimur, & quod poſcor præſtabo ſi me vterque veſtrûm iuuabitis veſtris ſanctis precibus ac ſacrificiis. Bruxellæ 11. Iulij 1643.

Ex æquo vtrique deuinctum GOTIFREDVM VENDELINVM, *Paſtorem Hercanum & Canonicum Condatenſem.*

Salutem plurimam optimo Naudæo, & ſi illic eſt Petauio illic meo impertite.

Clariſſimo & Eruditiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Philoſopho & Mathematico Celeberrimo S.*

PErnobilis & Clariſſime Vir Iam multum temporis effluxit, à quo tuas non habui. Cauſam autem nonniſi in meæ peſſimæ fortunæ ſortem refundere non debeo. Quid noſter Licetus agat tu ipſe ex eius literis & libro pro reſponſione ad Clarum Galilæum optimè noſti, qui totus in tuas debitas laudes excurrit. Ex primo præinſerto mei operis folio tanquam ex eximio quid repreſentet re ipſa cognoſces. Quare tuum pro eo iudicium vehementer exopto, etſi in aliqua me re aptum videas promptiſſimum ac paratiſſimum me omninò recognoſcas, tuiſque nutibus excipiendum habilem tuæ maximæ humanitatis ſtimulis omninò facias. Valè iterùm atque iterùm. Genuæ Idibus Iulij 1643.

Excellentiſſimæ Dominationis tuæ humanimus & deditiſſimus ſeruus HIERONYMVS BARDIVS.

Præclariſſimo D. PETRO GASSENDO, *S.*

ILluſtriſſime Domine ſapientiſſimum te naturæ Myſtagogum diutiùs latere portentoſum eius Arcanum exiſtimaſſem nefas, quem ab illa fœliciorem fatentur omnes accepiſſe, quo id nobis citiùs reſerares. Pones fortè calamum, hunc ſi pro tua benignitate aſſumpſeris, aut illum ſanè è manu extorquebit præceps, ad ignotum hominis nomen, admiratio; haud ſcilicet potui facilis, magnâ tenerioris ætatis parte, ſecretiorem Medicinam adipiſcendi conſilio, apud Germanos tranſactâ, à te ipſus ignorari non credere, illis licet Gaſſendium notiſſimum, & ipſus non ſemel gloriatus fuerim agnouiſſe. Litteras attamen accepiſti forſan noſtro nomine, à quibus te ne dum excuſationem meam approbaturum ſpero, ſed & conceſſurum confido licentiam: admitti ſiquidem ad altaria non ſolùm paſſum eſt Numen homi

homines, verùm & ad penetrale iuſſit, neque ſciſcitanti negauit vnquam aniculæ reſpondere. A te per Epiſtolam ſemel atque iterùm vſum rogaui Abaci antiqui, cuius protypum etiam commiſeram, vt facilior vterer impertito: Reſcriptionem ſperarem, hanc ſi ſciſcitatus fuiſſem de te ſemel ſaltem benemeritus, non tamen moræ impatiens deſpero, quia de omnibus ipſe bene meritus gloriari potes. Intereà ſpem interpoſitus & fiduciam, propoſitæ portenti Hiſtoriæ accommodabo, quo potero calamum artificio, vt certior vel Phyſicus, vel Augur de illo pronuncies. Veritus tibi litteris obſtrepere, abſtinuiſſem fortè etiam à ſcribendo conſultus, niſi Reuerendiſſimus Epiſcopus Dignenſis, (quo cum in multam cœnam ſermonem produxi noſtris nunc aquis vtente) timorem vincerem meum, & ad te quam-primùm per otium licuiſſet impiger ſcriberem, iuſſiſſet rei euentum admiratus. Menſis vigentis die 2. manè horam proximè ad nonam apud Illuſtriſſimum Dominum Præſidem de la Roque conductitiâ nunc temporis Domini Franc Medici Illuſtris Viri Domini Peireskij domo vtentem, Gallina domeſtica ouum enixa eſt ab illis, quæ diebus ſingulis aſſiduè pepererat ante nihil omninò diſcrepans in mediâ interioris domus areâ, è quo, quum illud aggreſſæ vnà paſcentes Meleagrides quinque frequenti roſtro concerpſiſſent in fruſta, Anas numeris omnibus abſoluta, viuens, & ad vulnus (à quo hora ab ortu alterâ occidit) altius capiti inuſtum pipiens prodiit, adſtantibus obſtupeſcente Domûs Oeconomo, cubiculario miniſtro, cæteríſque ferè omnibus domeſticis, quam vno omnes ſpiritu ad Dominum immorati obtulerunt: Illum tamen contemptorem primò, mox obiurgatorem habuerunt. Verùm enim-verò me vnà & pluribus occurrentibus magni etiam nominis Viris, multis vltrò citróque propoſitis dubitationibus, iiſque per ipſum rei euentum eliminatis, protinùs, Dominus admirationem ſincerâ narratione prodidit, nec tacitus conceptum de Augurio timorem, leuiſſimum licet, occultauit, quem facilis tamen diuinâ, qua donatus eſt, ſapientia ſua oppreſſit minùs nihilo religioſus. Anatem hanc parenti meo commiſſam, mihi aſſeruo in liquore Balſamico: atque hæc eſt rei ſeries, admirationis cauſa plurium, paucorum diſquiſitionis. Ipſe, pro ea, quam ſortitus es Deorum & laboris ope, ingenij ſagacitate ſi quid inter tot tenebras expromptum compereris, futurum aliquando virtutis tuæ panegyriſtam diligentiſſimum, nunc ſeruum tuum deuotiſſimum edoce Tuum. Dabam Aquis-Sextiis.

IOAN. GAVTIERIVM,
Doctorem Medicum.

Viro Clariſſimo, Maximóque Domino PETRO GASSENDO,

SAMVEL SORBERIVS
S. P.

FAſciculum Librorum tuorum accepi, Vir Eximie, quorum gratiam tibi maximam habeo. Perlectâ autem Diſquiſitione tuâ (Deus bone! quantâ ſolertiâ, quanto iudicio condita?) Amſtelodamum me contuli vt quàm elegantiſſimis typis excudatur, eâque formâ quâ Epiſtolæ tuæ ſunt excuſæ. Reuerendus Senex Dominus Courcellæus curabit ne quid poſſis deſiderare in iſta editione, mittétque ſpecimina Typographica, rectè ad te vel per Martellum noſtrum. Vix potui perlegere, adeò me tædebat ineptiarum, Morini velitationem. Non putabam te reſponſurum: gaudeo tamen natam inde occaſionem vt plura exſtent tui ſcripta, æquè immerſo eruditionis tuæ aceruo aliquid depromas plus vno manſurum perenne ſæclo. Ne quid autem mihi deſit operum tuorum, rogo te mittas per Courcellæum noſtrum exemplar, tum exercitationem Fluddanam, quam hîc fruſtrà quæſiui. Vides quam frontem perfricuerim, Tu ſi quid velis quod poſſim impera. Vale, Vir eximie, & perge me amare. Reuerendo Patri Merſenno ſalutem, quæſo, meo nomine plurimam. Sluſis Flandriæ 15. Octobris 1643.

Reuerendo

Reuerendo admodum Clariſſimóque Viro D. PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Cathedralis Præpoſito,*

GOTIFREDVS VVENDELINVS S.

ANte menſem iſtum proximum, cùm in hanc vrbem veniſſem ad Chiphletios meos, accepi à te miſſas jam aliquanto ante literas multi erga me affectus, pleniſſimi officij in immerentem teſtes. Itaque quod vnum licuit, dedi operam vt ſi non reſponderem ſaltem ne tacerem. Et meditatas quidem dudum atque affectas habeo, prælo etiam dandas ad te, quibus te omnémque poſteritatem beem Eclipſibus nuper mihi compertis anni 1580. in Ianuario, 1581. item Ianuario, 1584 in Nouembri, 1588. in Martio, 1591. in Ianuario; & denique eodem 1591. in fine Decembris, annotatas ad Corneliū Gemmam pro Meridiano Leodienſi, & quidem manu Viri (quantum ego judico non indocti, certè cum meis Tabulis tam partiliter paria facientes, vt vix minuto vno aut altero vacillent vſpiam. Vtinam ſequentium annorum plures ſuppetant! Cæterùm ad Eclipſes, Gaſſende, tuas, vt guſtulum meæ ſententiæ promam exiſtimo plæraſque illarum deriuatas Cælo per quadrantes ſeſſiles ſeu azimutales Amuſſio ſuo inſidentes, quos eapropter (miſſo facto Arabiſmo) Amuſſiales malim indigitari. In his perpetua eſt mihi diffidentia, quoniam ſcilicet tum fallunt inſidioſiſſimè faſtidioſiſſima hallucinatione cùm te credis tutiſſimum. Atque adeò cùm Pariſiis te eſſe pronuncias Amuſſium tuum tantillo inclinatum interim te ſiſtit vel in Belgio, vel in Aremoricis. Schicardum certè cum ſua Tubinga non ſemel exhibuit in Burgundia, vel ipſo Dinienſi Meridiano δυτικώτερον. Camillum Glorioſum venor & inuenio, vel in Epiro exulantem.

Igitur vt ad te veniam Eclipſis tua anni 1620. in Iunio tres primos digitos largitur (pro narratione tua) hora Aquenſi 11. minut.32. circiter, vt fuerit Hercij hora 11. min.37. Ego tamen illos hor.11.min.27. habui, clarius idem adſtruit Eclipſis anni 1628. cuius Phaſes omnes linita vtraque mora, duratio tota meis calculis reſpondent ad miraculum excepto quod alterius ſint horizontis & in 10. tota minuta orientalioris. Itaque medium quod tu cenſuiſti Aquis-Sextiis ad horam 9. min.36. reuera non exceſſit hor.9.min.26. quod τὰ ἰσομέσημβρα Pragenſia, Bruxellenſia, Pariſienſia, (vt de Bethaſienſibus nihil dicam) jam dudum apud te confido peruiciſſe, nam nihil ſuper his meas ad te datas ſugillaſti.

Alia ſubinde ſed minora jam diſſidia intercurrunt, illâ exceptâ quàm tu cum Doctiſſimis illis Viris Furnerio, atque Iſmaële Bullialdo Cælo deriuaſti. Sed inclinatione Amuſſij prodigioſa, & quæ Pariſios exhiberet Hercio, iam orientaliores ad 2. vel 3. minuta. Et meis ergo verbis & poſteritatis omnis votis rogati eſtote omnes vos *Trium-Viri Rei Aſtricæ conſtituendæ*, vt (quod commodo veſtro fiat) redeatis ad eundem locum vbi peracta fuit obſeruatio, aduocetíſque velut in re præſenti memoriam quiſque ſuam, quibus ſeu ædibus ſeu pinnis, ſeu turribus imminuerit Luna, ſaltem vnâ aliquâ ex præcipuis phaſibus audeo ſpondere vos inuenturos initium factum horâ 11. min.45. Immerſionem horâ 12. min.44. Emerſiſſe horâ 14. min.25. deſiiſſe horâ 15. minut.24. planiſſimè quod ipſum cuiuſmodi fuerit auidè expectabo.

Gaſſendi Epiſtola.

In Eclipſi 1641. die 18. Octobris admiror conſenſionem Bullialdi cum calculo item & obſeruatione mea ſtupendam. Scribit enim defectum habitum digitorum 6. *Satis præcisè* hora 7. min.33. Calculus meus à ſummo defectu ad Digitos iſtos 6. minuta colligit 24. non plura planè vt medium fuerit Pariſiis hora 7. min.10. ad ſummum ac pro-in Hercij hor.7.min.28. quo nihil poteſt concinnius cogitari.

Poſtrema Eclipſis 1643. die 27. Septembris vide quàm conſpiret inter nos & Bullialdum in momenta ipſiſſima. Digitos 5. habuit Bullialdus horâ 7. min.12. nos Antuerpiæ hora 7. min.25. Rurſùm Digitos 4. ille quidem hora Pariſiis 7. min.23. Nos in Commentarios retulimus ſicut legis hor.7. min.36. Digitos 3. Bullialdus exhibet hora 7.min.31. nos Antuerpiæ damus horam 7. min.44. Vt denique Digiti 2. cadant in hor.7. min.51. conſenſione hactenus manente in Meridianorum differentia, & Tabularum mearum calculis ſtupenda.

Sed nihil ago niſi & futuram proximo Februario Eclipſin exhibeo. Eam ergo meæ Tabulæ in Atlantico ſic exhibent

Hor.	Min.	Sec.	Digiti.	Hor.	Min.	Sec.
3.	53.	27.	O.	6.	53.	57.
3.	59.	40.	I.	6.	47.	44.
4.	6.	3.	II.	6.	41.	21.
4.	12.	40.	III.	6.	34.	43.
4.	19.	46.	IV.	6.	27.	48.
4.	26.	57.	V.	6.	20.	27.
4.	34.	52.	VI.	6.	12.	32.
4.	43.	42.	VII.	6	3.	42.
4.	54.	27.	VIII.	5.	52.	57.
5.	10.	51.	IX.	5.	36.	33.
5.	23.	42.	O.15.mi.	5.	23.	42.
Ab initio ad medium.				A medio ad finem.		

Tota duratio hor. 3. min.0. ſec.30. præciſiſſimè.

PARISIIS ergo

Principium Hor.5. min.29. ſec.5.
Medium Hor.6. min.59. ſec.20.
Finis Hor.8. min.29. ſec.35.

AQVIS-SEXTIIS.

BRVXELLÆ.

ANTVERPIÆ.

Principium Hor.5. min.42. ſec.25.

Medium Hor. 7. min. 12. ſec. 40.
Finis Hor. 8. min. 42. ſec. 55.

Atque ad iſtum modum per alia loca deinceps.

Tu quid illic obſeruaueris mecum communicatum velis, Ego certè mihi non deero ſi adhuc ero.

Dum autem hæc præſtolamur, interibi fac reſciſcam ecquid ſuper Oſcillationum Hibernarum ab æſtiuis differentia cœperis experimenti? Ego ſatis totam æſtatem ſedulus fui. Et quod Oſcillum mihi Iactationes Hibernas ſeu Perigæas dedit 473. Idem ipſum æſtiuas largitum eſt 458. ad ſummum horarias. Sciat hoc & ringatur qui te non amat ſapienti dictum ſat eſto, & ſat in præſentiarum ſcriptum. Nam hora me ad quietem vocat, cras hinc diſceſſurum apud te ſemper manſurum. (Bruxellæ 20. Octobris Hora pomeridiana 10. in Muſæo *Iuly Chiphlety* Ιȣλȣ Χιφλετȣ floris noſtri ſi flores ſunt, & quidem certi fructus *Iuli*)

Tuum integro deſiderio
VVENDELINVM.

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO *Dinienſi Præpoſito.*

GOTIFREDVS VVENDELINVS S.

FACTVM optimè, Optime Doctiſſiméque Virorum, quod eodem admodum biduo abs te faſciculos litterarum accepi duos, alterum ex Idibus Iuniis datum, alterum ex III. Kal. Auguſti: ab his tamen abfuit exemplum earum quas ante ſeptennium ſcriptas (fortunâ neſcio quâ librante) acceperam Condati, ad vtrumque vnicâ ſcriptione reſpondebo. Atque ad illum primum quod attinet; gaudeo ſanè Maſſiliæ latitudinem ſatis iam accuratè deprehenſam gr. 43. min. 19. ſummum quod alioquin ex obſeruatis illis tuis dudum confeceram. Si ergo Pytheas centrum Solis Solſtitialis habuit à ſuo vertice remotum grad. 19, min. 27. ſec. 0. ſicut ad te ſcribere memini; neceſſe eſt profectò vt obliquitas illi fuerit grad. 23. min. 52. quam tamen Loxias meus $54\frac{1}{2}$. daret. Et neque retracto. Ecquem enim ſponſorem habeo qui fide iubeat meridianam lineam illi accuratiùs fuiſſe exploratam, quàm hactenus tanto Tibi? Sanè ſi vel tantillum vltra citráve pronunciauit meridiem Pytheas, ſi horas aliquot atque adeò etiam diem ipſum ſuſpicioni ſuæ indulſit; ſi denique extra vrbem peracta eſt obſeruatio; imò enim-verò ſi hæc omnia concurrerunt, vides vt gradus illi 19. min. 27. reuocandi ſint vel ad grad. 19. min. 24. planè vt de obliquitate illâ mea grad. 23. min. $54\frac{1}{12}$. *pellibus incumbam ſtratis.* Tu tamen iudicium tuum interpone, & ſententiam pronuncia. Venio ad poſteriores literas in quibus me tot Eclipſium donis beaſti. Quas ego (qui hoc iam hic ago) publico proponam. In his illa 1628. cur à meis fratribus diſcrepet minutis totis 10. vel etiam 12. cauſas intelligo, & Intermorium interpretor Aquis-ſextiis tuum. Ecce enim Doctiſſimus Petauius perſcribebat initium Pariſiis conſpectum hora 7. min. 27. ab iis autem qui Teleſcopium adhibuiſſent, animaduerſum hora demum 7. min. 35. ſimilia & ego expertus ſum non ſemel, & plenus iſtis eſt Keplerus. Idem Petauius addidit paulò poſt finem deliquij fuiſſe Arcturum altum 9. min. 30. ideóque horam tunc fluxiſſe 11. minut. 7. Non addit, quantò ante deſierit; hoc tamen aufero, non potuiſſe multò poſt horam 11. min. 0. deſiiſſe, ſi iam tum caruit penumbra. Hæc & meo fini Bruxellæ ante horam 11. min. 10. pronunciato, & meorum fratrum Bethaſiis horam 11. min. 19. nactorum & ad extremum Pragenſi reſpondent ad miraculum. Cùm certum habeam abeſſe Pragam Bethaſiis & Dinia Tua minutis 38. ſatis præciſè, Bruxellæ & Aquis-Sextiis ſaltem min. 42. Pariſiis denique min. 56. exactiſſimè exploratis prout ea iam do. Reliquarum Eclipſium, tum vel maximè anni 1638. mira eſt mecum conſenſio, & quæ tantùm abeſt à dierum exigenda peræquatione, proſtaphæreſibúſque extra lineam oſcillatoriam computandis, vt potiùs in contrarium nonnihil niti videatur. Sed hæc calculi mei repræſentati clariùs euincent. Vnica eſt anni 1642. verna cuius tu initium largiris hor. 12. min. 10. Immerſionem hora 13. min. 10. admodum (nam hora 13. min. 11. iam erat, ais, immerſa) emerſionem hor. 14. min. 47. Finem hora 15. min. 48. ſummum. Tota vt duratio fuerit hor. 3. min. 38. Mora hor. 1. min. 37. Medium verò Pariſiis hor. 13. min. 59. Tabulæ meæ dant eandem durationem hor. 3. min. $38\frac{1}{4}$. Moram hor. 1. min. 40. Medium verò Pariſiis hor. 13. min. 34. tantùm. Quid hoc prodigij? Dices tu, dico & exclamo ego. Quid ego Hercæ obſeruauerim exhibeo fideliter. Scito ergo me nullas vnquam obſeruaſſe Eclypſes Lunares, aut obſeruare voluiſſe per altitudines Stellarum aut ipſius Lunæ, ſi poſſem aliter; eò quod lubrica inſtrumentorum tractatio & plerumque infida ſemper mihi ſuſpecta fuerit; Scioterica ergo capio, lapidæa, magna, pedalibus non minora, quæque ſingula minuta, minutorúmque partes aliquantas largiri queãt. Ea verò colloco quàm pote exactiſſimè, vt in illis vmbra Lunæ horam ac minuta indicet, de facili (vt tu ſcires) reducendã atque omni nos & corporis & animi tranquillos titubatione ac ſollicitudine abſoluturam, præ quâ ſimplicitate implexus eſt omnis labor. Sed neque Teleſcopio cælum aggredior propter illud quod iam commemoraui ſolemne intermorium; dum Luna peruidetur etiam dudum poſt inchoatam Eclipſin, dudum poſtquam vmbra iam immerſa eſt. Adhibeo mihi adoleſcentes aut amicos acuti viſus, & harum rerum ſi non peritos, at ſaltem quantum à me moneri poſſunt non omninò rudes. Meridianos deſignatos habeo ſemper, & Herca quidem duos certiſſimos per Templi mei turrim vtramque. Adhibeo & Clepſydras arenarias durationibus emetiendis commodas, & Horiſoniis ſi non auſculto, audio.

audio. Obſeruationis ergo vniuerſam hiſtoriam hanc vide; vt ſe habuit Hercè.

Horiſonio Templi. Hor. min.		Horâ cœleſti. Hor. min.		Culminationes & Phaſes.	Pariſiis Ergo. Hor. min.	
12.	0.	11.	55.	Luna ſtringebat Meridianum limbo occiduo.	11.	37.
15.	5.	15.	0.	Nadir in Meridiano. Ergo Media nox.	11.	41.
15.	8.	13.	3.	*Initium deliquij* manifeſtum omnium iudicio.	11.	45.
12.	15.	12.	9.	Sextans peripheriæ. Amplus digitus, rubens clarè.	11.	51.
12.	30.	15.	23.	Digiti quatuor non minus, inſigniter rubentes.	12.	5.
12.	45.	12.	37.	Digiti $7\frac{1}{2}$. Plus-ſemicirculo. Obſcuritas langueſcens.	12.	19.
13.	0.	12.	51.	Digiti 10. aut non multo minus tenebroſi.	12.	33.
13.	$7\frac{1}{2}$.	12.	58.	Culminabat lanx Auſtralis Digiti $10\frac{1}{2}$. tantùm.	12.	40.
13.	11.	1.	1.	Debebat immergi per calculum meum.	12.	43.
13.	15.	1.	5.	Adhuc tenuis limbus Digiti 11. min. 50. tantùm.	12.	47.
13.	30.	1.	19.	Iam erat Immerſa: lanx Borea aberat adhuc $1\frac{1}{2}$. grad.	13.	1.
14.	0.	1.	47.	*Culminabat corona* præcisè ☽ diſparuerat.	13.	29.
14.	45.	2.	29.	Manus Ophiuchi tranſiebat culmen grad. 1. min. 15.	14.	11.
15.	0.	2.	43.	*Emergebat* cum ipſiſſimo Sono tertiæ.	14.	25.
15.	15.	2.	57.	Lucebant digiti tres minimùm.	14.	39.
15.	30.	3.	11.	Lucebant Digiti ſex, ſatis præcisè, pluſquã ſemis peryph.	14.	53.
15.	45.	3.	25.	Lucebant Digiti 9. culminabat caput Herculis.	15.	7.
16.	0.	3.	39.	Adhuc deerat aliquid minimum. Fere Finis.	15.	21.
16.	2.	3.	41.	*Finis*. Et poſt 4. minuta culminabat caput Ophiuchi.	15.	23.

Hæc eſt via mei proceſſus tota, etiam Scioterico penè ſtante & Clepſydris fluentibus complanata, quibus inter ſe conſentientibus potuit Horiſonium horas ſuas habuiſſe minutorum 56. tantum ſingulas. Meridiani mei dudum certiſſimi ſunt; & tam vaſti vt ſi velim, etiam ad ſecunda poſſim deſcendere. Itaque tempora mea indubitata habenda ſunt. Certè Louanij Gutiſconius Mathematicus initium obſeruauit hora 12. min. 0, quod cum meo momento Herceno congruit ad miraculum. Idem immerſionem notauit hora illic 1. minut. 16. iuxta mecum paria faciente. itaque cùm hæc ita ſe habeant, cùm inquam ego αὐτοψίαν meam meorúmque incuſare non poſſum prodigij mihi ſimile eſt nos totis 25. minutis diſcrepare. Quod ergo te deinceps oro, illud eſt; vt velis per Sciocterica & culminationes quàm fieri poteſt vaſtiſſimas (turrium puta vel ædium) inſtituere obſeruationes. Nunquam te conſilij mei pœnitebit.

Eclipſis Ilerdenſis incredibile dictu eſt quàm ad vnguem reſpondeat meis calculis; quam (dico) mei calculi cum illa conſpirent. Madritum inter & Bruxellam exquiſitè intercipiuntur minuta horaria 29. quod Eclipſeis me docuerunt vtrobique obſeruatæ perquam luculenter. Ilerda eſt Orientalis Madrito minutis 18. circiter, niſi nos fallunt omnes Tabulæ Geographicæ. Ilerda ergo abeſt Bruxellâ in Occidẽtem minutis 11. planiſſimè: Quâ ex hypotheſi colligit meus calculus Ilerdæ Initium hora 2. min. 10. poſt mediam noctem, Digitos 2. hora 2. min. 20. Digitos 5. & eò plus hora 2. minut. 21. Digitos 7. hora 2. min. 47. Digitos $10\frac{1}{2}$. hor. 3. min. 3. quæ omnia fulciuntur accuratè Agarrati tui obſeruatis. Emerſio in altitudine Lunæ grad. 18. minut. 0. horam indicat 4. min. $50\frac{1}{2}$. Ego 4. minut. 50. ſupputo conſenſione in his ſtupenda. Scripſeram hæc ante Eclipſin inſtantem: Ea verò hic Antuerpiæ in ædibus Cl. Viri Iacobi Edelerij præſentibus aliis item Clariſſimis Viris Caſperio Geuartio, Iacobo Eychio, ipſóque quem ſupra nominaui Guſtiſconio Medico atque Mathematico atque aliis viris præſtantibus à me eſt obſeruata diligenter & maxima omnium expectatione, anne (quod prædixeram) deſitura eſſet cum ipſiſſimo momento quo Sciotericum indicaret horam 8. min. 0. præciſiſſimè? Illud verò jam illic confectum eſt ab eodem Gutiſconio murale, magnum, accuratum, cum Meridiano quem & ego pridia diligenter examinaui, duxique per hortum in culmen remotioris domus exactiſſimè conſentiens. Aderant Automata, & Horiſonium vrbis fortuitò quidem labens, ſed quod ipſiſſimam ſignaret octauam, cùm & vmbra Lunæ eandem declararet in Scioterico. Ergo cùm audiremus hor. 6. min. 30. Luna eluctata eſt per nubes, deficiens Digitis pluſquam 6. cornua nondum erant parallela ſuæ orbitæ multóque minus Eclipticæ nondum ergo erat medium. Rurſum inde nubes vſque ad Horiſonium hor. 6. min. 55. cùm jam Luna victrix nubium ſe liberam exhibuit. Cornua jam fuerant parallela Eclipticæ, ſed Arcus per Centra tendebat ſupra caput Andromedæ. Iam ergo peractum erat medium. Horiſonio hor. 7. min. 0. deficiebat adhuc pluſculum dimidio. Arcus per Centra tendebat in extremam alam Pegaſi. Iam ergo ante 4. minuta fuerat commiſſa oppoſitio, ac proin maximus ἐπισκιασμὸς antè, minuta 12. hoc eſt Horiſonio hor. 6. min. 48. ſatis præcisè. Horiſonio hor. 7. min. 15. culminabat aquila, imò culminauerat. Iam Arcus per Centra admouebatur Armo Pegaſi

quod iterùm Horiſonium illud hor. 6. min. 48. confirmat, Horiſonio hor.7.min.30. deficiebant digiti adhuc quatuor vel plus tantillo. Horoſonio hor.7.min.45.cùm iam ante tria minuta culminaſſet cornu Capricorni, aberant adhuc digiti duo ſatis præcisè. Guriſcouius pronunciabat quintam partem Circuli, Horiſonio hor.7.min.50. Digitus adhuc hor.1.min.30. Culminabat clara Cygni, Horiſonio hor.7.min.58. nondum finis omnium iudicio deerat adhuc aliquid, Horiſonio hor. 7. min.59. Teleſcopio conſpicuus erat totus limbus. Horiſonio hor.8. min.9. cum ipſiſſimo primo ictu omnes pronunciarunt depuratum limbum. In Scioterico Lunæ indicabat horas 8. min.o. vel tantillo minus quantum poſſit eſſe ſemi-minutum. Parallaxis Lunæ Aſcenſionalis eiuſque centrum à centro vmbræ digreſſum oſtendunt fuiſſe horam veram ac cæleſtem 8. min. $4\frac{1}{2}$. aut ad ſummum min. 5. Verus ergo finis incidit in horam Antuerpienſem 8.min.3. iuxta meum calculum, à quo nihil luxatur obſeruatio ad verum ſuum tempus reducta. Et medium planè quadrat in horam cæleſtem 6.min.51. Quid tu Pariſiis (vel vbi vbi es) obſeruaueris aueo diſcere impatienter. Hoc dico interim. Finem Pariſiis debere intelligi horâ 7. min. 50. ſatis præcisè. Ex te fac, quid huius ſit, intelligam.

Caſum lapidis ſeu ponderoſi cuiuſvis non patiar à te diutiùs ignorari. Sic ergo habe, vt ſe habet quadrans ad radium, ita ſe habet oſcillatio ad caſum æquè altum, hoc eſt vt 7. ad 11. ſeu mavis 226. ad 355. Iam verò Oſcillatio de ſuſpenſura 42. pedum, habet jactationes horarias 543. in media Telluris à Sole diſtantia (plures Sole Perigæo, pauciores Apogæo.) Et ſunt huiuſmodi ſuſpenſuræ hinc ad centrum Terræ 447600. non plures. Quoniam ergo interualla ſunt ad tempora Oſcillationum in ratione ſemiſſe Radix tot iſtarum ſuſpenſurarum (cùm ſit 670. ad ſummùm,) ſi diuidas per 543. horæ vnius, emerget Oſcillatio hor.1.min.14. quod eſſet tempus Oſcillationis ſuſpenſæ de filo hinc ad centrum Terræ longo. Quadrantalis ergo Oſcillatio erit minutorum $18\frac{1}{2}$. ideóque caſus erit minutorum 11. ſec. 46. aut min. 12. ſec. o. ſi Telluris ſemidiameter eſt quantam facit Snellius. Idem tibi dabit Merſennij noſtri ratio, de ſuſpenſura pedum $3\frac{1}{2}$. cuius Oſcillatio dat jactationes horarias 3600. ſeu meo more 1800. vtique minuta 12. non excedet. Multa habeo & quidem prodigioſa circa hanc rem, & quam propediem molior edere ſub Titulo Lampadis Arcanorum Terreſtrium, quorum nucleus hac nuce tegitur

Sum cor tam multis, quare via ſeparet vlla?

Qui ex hoc verſu verſum alterum exſculpſerit. Is nucem recluſerit, enucleauerit. Keplerus vbinam Solem extulerit ad Semidiametros Telluris 13876. nondum legi, & neque omnium eius ſcriptorum copia eſt. Tu quæſo indica. Nam meas 14400. videor ſtabiliuiſſe ſatis bene cùm ex Parallaxibus quas non inuenio excedere ſec.14. tum ex Dichotomiis Lunaribus paulò accuratiùs pēſitatis, tum vel maximè ex caſu quem puto me deprehendiſſe futurum vnius diei præcisè, ſi hinc caderet Tellus in Solem. Denique autem ex curſu quotidiano Centri Telluris (in Syſtemate Pythagoreo) quod ſenis quibuſque minutis naturaliſſimè abſoluet ſemidiametrum, dietim verò ſemidiametros 240. non pauciores. Vt proin neceſſe ſit diſtantiam illam ſic conſtitui. Sed hæc altioris ſunt contemplationis, ac prolixioris quàm vt hîc paucis poſſint explicari, aut debeant ne non identidem occuper quoties ad te ſcribam, ac tu etiam reſcribes, ſiue hoc facies deſtinatis literis Antuerpiam ad Clariſſ. Geuartium in præſentiarum hoſpitem meum, ſiue ad Slingelantium, ſiue etiam ad Patrem illum optimum Cœmans Minimum Bruxellenſem, aut quà cenſebis. Quas incluſas mitto, iſtæ ad Mercatorem deſtinantur qui ſolis meis literis ad ſe datis numerauit pecunias quaſdam captiuo apud Senonas, velim autem ſcire cuinam Bruxellæ vel Antuerpiæ ſim eaſdem reſtiturus. Peſſimè enim me habet plus illum de me cenſuiſſe quàm ſenſiſſe. Si quid etiam tua poteſt authoritas (quæ certè gratioſa eſt) quod in captiui liberationem fieri poſſit, non expectabis quàm mox dicam, oro te. Prodiit iam hîc menſis Ianuarius Vitarum Sanctarum. In iis eſt & Marij Abbatis Bodanenſis, Boſcoden vocant, eius reliquiæ ſeruantur Forcalcarij, & illic in Legendario eius vita ſcripta per Dynamium ſtylo ſanè bono, quam ergo exſcriptam illic reliqui atque vt ad me mitteretur Arnaudum meum rogaueram τ̃ μακαρίτην. An miſſam caſus malus interuerterit neſcio, vnum ſcio dignam eſſe quam tu cures, ita res, anni 523. Francicas illuſtrat. Sollicitor eo magis hoc petere, quoniàm nomen quoque meum iſtic fideiubet, quo me faſce tu leuare potes. Cùm tibi ſcribo, ſcribo etiam Doctiſſimis illis Galliæ luminibus Petauio, Merſenno, Naudæo, & quem prenſo Bullialdo me his tu aſſere, illis téque pleniſſimum. Antuerpiæ 25. Octobr. 1643.

GOTIFREDVM VVENDELINVM.

Clariſſimo & Eruditiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO *Mathematico Celeberrimo,*

HIERONYMVS BARDIVS F. P. P.

TANDEM gratiſſimæ tuæ ad me litteræ peruenere, quibus recreatus ſum, tum ab animi tui maxima modeſtia, qua me afficis maximopere, cùm excuſationes non debitas in medium affers, tum etiam ob eiuſdem affectum, quo me perſequeris. Gratiſſimum fuit audire de te tuíſque laboribus, quæ Naudæus noſter renunciauit, vtinam tibi omnia proſpera eueniant. Meum opus quod mox prælo ſupprimitur, caudæ duritiem in vltima excoriatione experitur Typographi incuriâ, & duplici lingua. Mirum eſt quot ambages, quot dolores expertus fuerim, technáſque & dolos oculis hiſce viderim,

derim, neque vnquam patiar huiuſmodi meum cor ſubire laborem, potiùs alia opera in tenebris ſepelientur. Spero tamen plurima iſthac exemplaria tranſmittere medio Legati noſtri Lutetiam aduenturi, cum quo & Liceti noſtri Librum habebis. Si autem ſecus acciderit tua juſſa capeſſam. Vale interim, & me ama amicóſque omnes plurimùm meo nomine ſaluere jubeas. Præſertim verò Cl. Naudæum, Gaffarellum, Merſenium, &c. Genuæ Kalēdis Nouembris 1643.

Studioſorum Litteratorum Patrono Patri Santino me plurimùm debere profiteor, tibíque quòd tuis mihi illi litteris amicitiæ vinculis obſtrinxeris. Aliquot mei Operis folia Cl. Naudæo noſtro miſi, à quo reſponſum expectabam.

Clariſſimo Viro Domino Petro Gassendo,

M. Nevræus S.P.

ITeratò cur inſolens Idioma conſuetum illud noſtrum interpellat epiſtolare commercium, non vltrà mirabere, Vir Inclyte, vbi nôueris præſentis epiſtolæ argumentum eſſe quàm procul à vulgo remotum. Anguſtus profectò nimis mihi viſus eſt & profanus ſermo noſtras, quàm vt auguſtum adeò, pro majeſtate hoc tractare valeret arcanum. Non hîc familiare, non officioſum, non de negotiolis noſtris, ne quidem de ipſa Philoſophia inſtauratè vacat colloquium: aliud quid maius occurrit, quod tibi ſignificare non ſolùm volui, ſed juſſus ſum. Illa autem intelligentia quæ te primoribus priſcæ ſapientiæ ſociauit Heroïbus in tantùm famam tui exciuit, vt ſi quid inuſitatæ rei arduæ-ve quæſtionis oriatur, protinùs ad te vt ad tripoda aut adipoda referre juuet. Vtinam ille, cui contigit videre portentum, quod nunc tibi communicatum eſſe vult, parem ſibi nactus fuiſſet ſcriptorem? tunc reuera longè concinnior euidentiórque huius tibi myſterij pateret hiſtoria; non tantum quod plurimum interſit ſua narret aliquis an aliena, ſed quia neminem vſquam repertu-rus ſit, qui eadem quâ ipſe elegantia, congruentia, fidelitate, ac perſpicuitate rem ab eo viſam queat enarrare. Nec tu ſanè refragaberis, imò in hanc confeſtim pedibus ibis ſententiam, cùm tibi quis ille ſit aperuero. Si dixerim, Vir eſt ingenij præſtantia ſublimis: fulgurat in nullo (vt ſecundus de Imperatore ſuo) vnquam veriùs dicta vis eloquentiæ Doctiſſimorum hominum eruditionem aut æquat aut ſuperat, procul dubio vtcumque tunc poteris ſubodorari hominem, at tum demum perfectiſſimè, ſi ſubiiciam eundem eſſe & Principem; hæc enim nota eum ab eruditorum grege vt egregium ſegregat; non ſecus ac ipſa ſcientia à Principum turba. Scias igitur mihi nuper Maſſiliâ redeunti contigiſſe, vt eadem quæ Regium illum Principem (quem iam agnoſcis tu, & ego ab inſigni comitate, ſi non aliunde, Comitem dici velim) me theda vexerit. Ille verò me ſuo dignatus alloquio, cùm vltrò citróque verba mearent, ac tandem nonnulla περὶ τῶ πολυτζυλλύτων διὰ νύκτα φασμάτων, intercidiſſent faſſus eſt, ſe hactenus eiuſmodi aparitionum narratiunculis nihil ſemper aut minimum fidei impertitum, impræſentiarum verò nonnihil; plurimum verò deinceps, dum ſibi liquidò non conſtabit manifeſto fuiſſe errore deluſum. Aſſerit itaque ſe conſtantiſſimam certiſſimámque habuiſſe viſionem, non ſolitarium, non dormitantem, nec ſemel atque iterùm, ſed per juges quinque noctes, dum vnà cum nobiliſſima ac ſolertiſſima Conjuge vigilantibus oculis in lecto jaceret; hanc autem ferè ſic refert. Maſſiliæ hoſpitabatur propter ædem Ciuitatis publicam, inque conclaui dormiebat nonnihil vt poſtea reſciuit, infeſtatione Cobalorum aut Cluſiorum infami. Noctium igitur prima vbi vterque decubuere, obducta, vt mos eſt, ſuis velis ſponda, in interiore conopeo lumen quoddam micare viſum: id ſuſpicatus ſagaciſſimus Princeps, è candela haud procul accenſa fluere, excitatis Cubiculariis eam remoueri iubet: nihilominùs idem ſplendor perſeuerabat. Verùm, quoniam ſuſpicio etiam tum ſuberat, ne aut è lucernis domus, aut è prætereuntium in platea facibus ea lux deriuaretur, placidiſſimæ quieti vterque ſe dedere. Sequenti verò nocte priuſquam decumberent ſecum reputantes, quidnam tandem eſſet & vnde heſternus ille radius, geminis papilionibus torum cubile exactiſſimè obuolui curant: candelam in proximo ſed apprimè clauſo cubiculo amandant, quam etiam denſiſſimo ſtragulo obnubi voluerunt; feneſtras quoque craſſiſſimis obturant pannis. Sic quaquaverſum lumen abigunt, ac ſubtiliſſimos quoſque & cuiuſcumque lucis arcent radiolos: atque hunc in modum accerſitis vndecumque tenebris, cuncta opacant; & ſubinde ſuo ſe componunt grabato; in quo primùm cùm nihil præter cæcam caliginem obiiceretur, iam gratulabantur ſibi, quòd à dormituris oculis importunum illud iubar depuliſſent. Aſt oppidò diuturnum gaudium hoc non fuit, nam ſenſim ſe fundere cœpit pridie viſum lumen. Quod ambo quidem eadem planè ſedulitate luſtraſſe eodémque ſemper modo ſibi apparuiſſe affirmant; & ita fermè deſcribit eloquentiſſimus Princeps. Splendor eſt inquit infra Solis quidem fulgorem micans, ſed etiam ſupra Lunæ nitorem fulgens. Figuræ vt & intercapedinis ambiguæ: modò enim angularis rhombum, modò verò circularis & oblongus Ellipſim exprimebat: nunc ad communis manus exporrectus latitudinem, nunc ad vnguis minimi areolam contractus, ac denique in tantam arctatus anguſtiam vt exilitate ſua inimitabilem repræſentaret puncti imaginem. At viuido nitore ſemper, qualis ſufficiat legendis litteris præſertim cùm dilatatus vberiùs lumen funderet, mobilis tamen ac perpetuò fluitans.

Sicut aquæ tremulum labris vti lumen ahenis

Sole

Sole repercuſſum aut radiantis imagine Lunæ
Omnia peruolitat latè loca: iamque ſub auras
Erigitur ſummique ferit laquearia tecti.

Haud aliter ille; præterquam quod non ita velociter ſedem mutabat in eámque ſemper lecti partem, quam ego occupabam vergebat, ſiue ad ceruical accederet, ſiue ad pedes recederet. Vbi verò conſtantiorem nactus typum, tranquilliùs ſedebat, conſpiciebantur in eo natantes vmbellæ, quæ nonnullos vtcumque efformare videbantur characteres, ſed tranſuerſum præcipuè tigillum, diagonalium illorum inſtar, qui hodierna ſtemmatum ſcuta dirimunt: qui cùm tenebricoſus eſſet quaſdam tamen ſublucidas etiam admittebat notulas. Aſpectu autem totus ille ſplendor jucundus adeò & blandus eſt vt intuentium oculos veriùs exhilaret quàm terreat: vt in cuius contemplatione acies intenta ſemper delectetur, & nunquam fatiſcat. Nihil habuit horridi, fœdi aut ſordidi nihil, murmur aberat, & placidiſſimo migrabat meabátque ſilentio; quo ſemel à me data opera rupto continuo euanuit. Manum enim in ipſum cùm validè impegiſſem, exploraturus ſcilicet num aliud quàm ſericum, in quo fluitabat palparem actutùm velut ſtrepitu exceſſus aut plaga obliteratus vltrà non comparuit. Verùm non in perpetuum, nam ſequentibus proximis noctibus redux eodem protſus tenore quo ſuperioribus conſpicuum ſe nobis poſtliminio reſtituit. Noſtrûm autem qui prior expergefactus eum cerneret, alterum cubito feriens excitabat in viſionis ſocietatem: vt ex alienæ ſpeculationis collatione, propriæ hallucinationis ſuſpicium emendaret. At in omnibus ſemper vterque ita concors fuit repræſentatio, vt poſt accuratiſſimum ſuſpectæ illuſionis examen, omne prorſus erroris dubium faceſſat neceſſum ſit, & nihil non vel ſuperſtitioſa ſollicitudine, expertis rariſſimi æquè ac veriſſimi prodigij fides relinquatur, ſic ille. Tuum verò nunc eſt, Vir eximie, pro altiſſima quâ polles ſapientia quid portentoſa ſibi velit hæc apparitio rimari. Nam ego ex tam ſcrupuloſa Viri vel ipſo Lynceo perſpicacioris obſeruatione nullatenus ambigo, quin ea lux in omen aliquod cælitus expreſſa ſit; & quidem fauſtiſſimum, ſi mihi quoque ariolari fas eſt. Quid enim aliud portendit leniſſima hæc claritas, quæ tanta cum ſuauitate radiauit? Mitto profanorum fabellas: non me mouent ab eiſdem excogitata Regiæ dignitatis præſagia; nec

——Summo de vertice viſus
Fundere lumen apex: tactúque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.

Aſt cùm ſuccurrit vbique gentium, lumen ſemper habitum fuiſſe propitium ac naturæ ita beneficæ, vt nonnulli Philoſophorum Dei partem eſſe corpoream opinati ſint luménque dictum quaſi Numen, nec hoc videam à doctrina melioris notæ, hoc eſt Chriſtiana abhorrere, in qua Deus ipſe non ſemel lux vera appellatur, pater luminum, lumen de lumine: qui ſuis tam frequenter apparuit amictus lumine ſicut veſtimento vt Moyſi in rubo, Salomoni in Templo, &c. Bonique Angeli, Lucis dicantur: vt contra, mali, tenebrarum; quid mihi aliud de hoc iubare coniiciendum relinquitur, quàm dextrum aliquid lætúmque eſſe optimi cuiuſdam euentus ſignum? Nihil enim habuit triſte, nihil terrificum: imò Celſiſſimus Princeps eò tantopere delectatus eſt, vt quamprimùm Maſſiliam repetendi deſiderio maximè flagret, in dieſque reditum paret, quo ſibi tam grati luminis aſpectu iterùm frui contingat. Quod quidem minimè appeteret ſi aliquid illorum fulgorum habuiſſet, qui tetrica vtplurimùm aut comitari, aut ſequi ſolent portenta. Non eodem ſanè rursùs afflari optaſſet Commenus Imperator, qui circa Neapolim venando perculſus; qui poſtquam immanem aprum, vſque ad mare in quo ſe præcipitem egit, inſecutus eſſet, extemplo ſubita adeò, ac valida coruſcatione perſtrictus eſt, vt excuſſus equo ſemianimis jacuerit. Apage talia fulgoris monſtra, nihil hîc ſimile memoratur.

Hæc ſunt quæ voluit vt ad te ſcriberem tui ſtudioſiſſimus Princeps: qui pluris-ne te faciat quàm amet, neſcio. An verò quantum merearis, vtrumque penes ipſum iudicium eſto. Vale Aquis-Sextiis 3. Non. Nouembris 1643.

Viro Maximo, Incomparabili PETRO GASSENDO,

SAMVEL SORBERIVS S.

VALDE me recrearunt litteræ tuæ, reliquiis morbi bimeſtris adhuc ægrè reluctantem. Indubium enim facis, Vir ſumme, quàm tibi altè in pectus deſcenderim, quæ fuerat votorum meorum ſumma; nam cùm à puero vehementer magnorum Virorum amicitiam expetierim, quibus vel innoteſcere magno mihi futurum emolumento, vt melior fierem, optimus auunculus ſuadebat, non potui ſanè quin ruam, vt primùm obtulit ſe occaſio, ambirem. Et bene ſe habuit quod humanitas tua nihil ſpectare voluit aliud præter ad res bonas procliuitatem & in bonos affectum puriſſimum; quem vt quandiu ero ſuperſtes, Deo fauente, conſeruabo, ita ſpero tuæ erga me beneuolentiæ perennitatem. Gaudeo tibi probari ſpecimina Typographica Diſquiſitionis tuæ, neque iniucundam fuiſſe præfatiunculam noſtram. In Carteſium, hominem laudabilis inſaniæ, nolui quid aſperius dicere: nam exemplum tuum mihi propoſui. Cæterùm quia de Tempore alicubi profiteris diſquiſitionem eſſe difficillimam, viribúſque parcens conſultò rem non aggrederis, ſubiit ſententiam tuam tantâ de re expoſtulare, atque vnà mittere nugas quaſdam cùm vacabit refutandas, niſi vna litura expungere malis. Vale, Vir ſumme, & me tui obſeruantiſſimum obſequen

obſequentiſſimúmque amare perge R. P. Merſennum, quæſo, plurimùm à me ſalutes. Sluſis Flandriæ 10. Kalend. Ianuar. 1644.

De Tempore.

RES ſunt ex quo è nihilo, ſecundùm hypotheſim, creatæ fuerunt; & quoniam nihil hodie creatur, nihil etiam incipit eſſe; ſed tantùm fit vt quod erat hîc & hoc modo, alibi alio fit. Mutatio autem iſta nullam infert nouam entium in rerum natura poſitionem. Inde tamen deſumuntur variæ temporum differentiæ, quibus ad mutationum diſtinctionem vtimur. Nam etſi diuerſa diſpoſitio entium in ſitu, loco, & diuerſo aliorum entium appulſu & conjunctione. Reuera nihil ſit ſolidi & quod entis nomen mereatur; tamen entia, quæ per generationes & corruptiones, quas vocant, perpetuò mutantur, ita ſenſibus noſtris diuerſa apparent, vt vera de nouo entia fieri plerique exiſtimemus. Atque hæ nouæ creationes à nobis in eo maximè diſtinguntur, quod vna poſt aliam fiat, cùm animaduertamus ens quoddam exſtitiſſe alio nondum exiſtente. Sed fallimur longè, meâ quidem ſententiâ, qui mutationes iſtas pro creationibus habemus: nulla enim fit creatio, præterquam animæ humanæ. Nos igitur cùm tempori differentias aſſignamus, nihil aliud facimus quàm mutationem vnam alteri comparare, in eo quod illa erat antequam hæc eſſet. Itaque ſi nulla ſuperueniret vlli enti mutatio, idque in eodem ſitu & diſpoſitione permaneret, nihil dici poſſet præteritum. Cui opinioni noſtræ fortaſſe fauet quod non quæ in ſomniis deſtituta fuit breuiſſima nobis apparet, tota ſimul preſens; quaſi nihil intermedium inter primum ſomni & exſuſcitationis punctum fuerit. Mutationes nullæ noſtro reſpectu fuerunt, qui eas ignoramus, & ſine eis non poteſt dici aliquid prius, aliquid poſterius fuiſſe; nulla, inquam, aſſignari poſſunt præteriti & futuri diſtinctiones. Quare ſi non tantùm noſtro reſpectu, ſed reuera nullæ omninò eſſent mutationes in rerum natura, præſens eſſet ſine vllo præterito & futuro. Hæc cùm aſſerimus inter mutationes de quibus loquimur reponimus mentis cogitationes, ad quas fit nonnunquam vt reſpiciamus, cùm nullæ ſint aliæ inſigniores quibuſcum vel alias vel ipſam Entis cuiuſdam permanentiam comparemus. Ita nox inſomniis multis agitata longior videtur; & ſi quis ſenſibus priuatus eſſet atque motu omni animali, is temporum intercapedinem non cognoſceret, niſi cogitationum ſuarum beneficio, poſteriorem ſcilicet priori comparando.

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro D. D. PETRO GASSENDO, *S. P.*

IAMPRIDEM, Vir Excellentiſſime & Clariſſime, tecum per literas agere affectaui; ſed verecundiâ impeditus quominùs auſus fuerim inani ſcriptione grauiſſimas tuas occupationes interpellare: Iam verò ex animo quidem lætor per T. Cl. iudicium de nouem Stellis circa ♃ viſis mihi oblatam eſſe ad te ſcribendi occaſionem, nihilominùs te per fas humanitatis obteſtandum putaui, ne hanc peregrini hominis temeritatem in ſegniorem partem interpreteris, quod cùm impetrauero, certè impoſterùm habebo cur non ſolùm gloriari, & felicitati meæ gratulari poteto, quod fata mihi aditum ad illuſtrem tuam gratiam, amicitiamque tecum ineundi patefecerunt, quem conſentiens fama celebrat, tanquam primarium ſæculi virum ingenio, doctrinâ, iudicio & amore omnium laudum atque rerum honeſtarum; ſed & nihil erit vſquam tam promptum ac paratum, quàm ad omnia quæ T. Clarit. voluerit humile obſequium atque officium meum. Quemadmodum, Vir Eximie, ingentem cumulum lætitiæ ex litteris Reuer. P. Antonij M. de Reita hauſerim, ſi nimirùm nouem Erraticas animaduertiſſe circa ♃ Stellas, ita non parùm contriſtaris, me illas anteà nunquam vidiſſe: præſertim cùm diligentiſſimè pro mea tenuitate hactenus inuigilauerim obſeruationibus, tum circa Iouem Iouialium quàm Stellarum Fixarum, Anno nimirùm 1642. Menſe Auguſto, Septemb. Octob. & Nouemb. & quidem continuè, ſingulis diebus, quando Cæli ſerenitas id permiſit, & nunquam plures quàm illas quatuor Erraticas, iampridem à Viro illo magno Galilæo detectas deprehendiſſe, quamuis adminiculo tubi optici non vnius, ſed quamplurimorum haud vulgarium, Fixas autem memini me multoties vndique circa Iouem diuerſæ magnitudinis, & ſæpenumero in ipſo ordine Siderum Medicæorum vidiſſe & annotaſſe, ſicuti & circa illas quinque in effuſione aquæ quintæ & ſextæ magnitudinis, quas T. Clar. delineauit in ſuo iudicio, triginta duas diuerſæ magnitudinis, quas omnes pro viribus longo tẽporis interuallo, ac quotidie obſeruationibus iteratis cũ eorũ lõgitudinibus & latitudinibus delineaui, inter quas & hæ quinque obſeruatæ ſunt, quas Reuer. P. Ant. M. de Reita in numerum Erraticarum Stellarum adoptare voluit, cùm tamen nullæ aliæ quàm Fixæ abſque tubo inuiſibiles in ſchemate præſenti cum CHIKL notatæ, inter quas Iouem degentem, & ego anno 1642. die 2. & 4. Septemb. conſpexi, planè in ipſo loco vbi die 29. Decembr. R. Patri viſus fuit, mihi autem auſtralior tunc temporis erat, & die 28. Auguſti in illo loco vbi die 4. Ianuarij ipſi apparuit, quod præſens delineatio fuſiùs declarabit. Inueniet enim T. Cl. Reuerendum Patrem ſolummodò vnam C, ex illis quinque hactenus in globo annotatis pro Iouiali acceptaſſe, nimirùm in primo fluxu aquæ, duarum ſequentem, reliquas fuiſſe H I K L Fixas hactenùs incognitas, quas omnes ſi cum illius ſchemate collationaueris, præſertim ſi tale ex meis Fixis conſtruxeris, deprehendes illas ipſas fuiſſe quas Erraticas eſſe putauit, vt & motui

illarum

illarum quem intra ſpatium aliquot dierum ſecundùm illius opinionem confecerint, ex Iouis motu directo ſatis ſuperque patebit. Ne autem quis exiſtimet illas quinque nihilominùs forraſſe nouas fuiſſe Iouiales; ſciat me illas prænominatas poſteà non ſolùm per quatuor menſes ferè quotidie, ſed & nuperrimè iterùm anno 1643. menſe Nouembri aliquoties obſeruaſſe, in illo ipſo loco vbi tum temporis obſeruatæ, ſimúlque adhuc aliam minutiſſimã, à Fixa 1.gr.min.5. diſtantem cum w notatam inueni, ex qua colligitur tubum R. Patris non adeò excellentem eſſe vti ſibi imaginatur, cùm illam minimam non viderit, aliàs decem Iouiales in ordine annotaſſet, neque reliquas Fixas, quas ego circa has Stellas detexi, quemadmodum & nuperrimè meliùs alias Fixas, inter quas quotidie ♃ deprehenſum annotaui, ſæpenumero in vna linea recta cum Iouis Comitibus repertæ, & niſi illas probè nouiſſem, fortè & ego fortaſſis deceptus fuiſſem, ſat autem hac vice dictum de illis falſis Iouialibus. Iam verò quia certus ſum tibi tanquam obſeruatori accuratiſſimo & diligentiſſimo non ingratum fore obſeruationes Eclipſium ſi tecum communicentur, idcircò quaſdam hîc apponam, & ſi in poſterùm tibi eiuſmodi obſeruationibus, vt & aliis, Maculatum nempe Solarium (quarum aliquot centum obſeruatas habeo) vt & Iouialium quàm aliarum Planetarum gratificari potero, promptum, paratúmque me ſemper habebis.

Prima anno 1639. die 1. Iunij ſtyl. Greg. obſeruata eſt à me Eclipſis Solis hîc Dantiſci; Initium quidem ſecundùm approbatum & correctum Horologium hora 5. min. 20. ſec.42. veſperi, maximam obſcurationem hora 6.min.21.ſec.51. Finem hora 7.min.14.ſec. 55. Magnitudo Eclipſeos erat digit.10. min. 48. Cùm autem hanc Eclipſin per nudum foramen ſolummodò obſeruauerim, idcircò mihi etiam minor apparuit quàm reuera extitit, neceſſe igitur erit vt ab hac obſeruatione detrahatur fimbria, vti Doctiſſ. Keplerus monet in Aſtron. Optica, ita prodibit vera quantitas Eclipſeos circiter digitorum $11\frac{1}{2}$. Si omnes phaſes videre placuerit quas tum temporis annotauerim, habebis illas in hiſce ſchedulis.

Secunda anno 1642. menſe Aprili Cælo admodum ſereno Eclipſis ☽ obſeruata eſt, Initium quidem hora à media nocte 1. min. 13. ſec.42. Initium totalis obſcurationis hor. 2.min.22. ſec. 0. Recuperationem luminis hor.3. min.53. ſec.20. Occidebat lumine reſtituta quatenùs id colligere potui hora 4. min.55.ſec.30. Colorem quod attinet, ſtatim ab initio atrâ caligine fuit obducta & infuſcata; circa medium verò Eclipſeos planè nobis in cælo euanuit & viſui ſeſe ſubtraxit, ita vt vix indicium aliquod ſupererat, & niſi locum ex Fixis nouiſſem, quæ durante Eclipſi ſatis ſuperque tam quartæ quàm quintæ magnitudinis cernebantur, ſanè nec per tubum Opticum (quod aliquibus ex noſtris ſpectatoribus obtigit) Lunam ipſemet inueniſſem.

Tertia, præterito anno 1643. menſe Septembri iterùm Eclipſin Lunæ hîc Gedani obſeruaui, cuius initium contigit ſecundùm correctum Horologium (quod ſingula ſecunda & dena tertia indigitat) hor.6.min.36. ſec.30. Hora autem 6.min.48. ſec.30. obſeruata eſt altitudo Arcturi grad. 25. min.0. per quam inuenitur hora 6. min. 48. ſec.44. hora 7. min. 14. tempore Eclipſeos centralis min.9. ſimul ☽ & ♄ obſeruata eſt, diſtabat verſus Auſtrum ſub ☽ circiter min. 45. erat ſanè ſpectaculum iucundiſſimum. Hora 7. min.35.ſec.30. circiter 6. digiti erant eclipſati. Hora 8. min. 59. ſec. 30. finis huius Eclipſeos obſeruata eſt, ſimul etiam altitudo Aquilæ grad.20.min.20. ex qua liquet horam fuiſſe 8. cum min.58. cùm autem hæc Stella admodum vicina meridiano tum temporis eſſet, idcircò adhuc ſemel obſeruata eſt altitudo Lyræ grad.56. min.0. hora nempe ſecundùm prænominatum Horologium 9. min.7.ſec.30. ex altitudine inuenitur hora 9. min. 7. ſec. 0. patet igitur Horologium ſatis accuratè tempus indigitaſſe, & vix emendatione opus habeat, digiti fuerunt eclipſati circiter $6\frac{1}{2}$.

Quarta, anno 1630. die 19. Iunij veſperi poſt ☉ occaſum circa horam vndecimam in Dania non procul Vraniburgo, obſeruatus eſt à me Saturnus à ☽ tectus, ipſum quidem momentum temporis occultationis, tum quâ parte præciſè Luna illum texerit, accuratè obſeruare nequiui idoneis inſtrumentis deſtitutus. Si autem impoſterùm tale quid obſeruandum vel etiam Eclipſis ☽ occaſio detur, multò accuratiùs id perficerem, non ſolùm annotarem qua parte Lunam iniret, ſed & exiret; in Eclipſibus quâ defectus inciperet, quâ deſineret, tum etiam Diametrum vmbræ, quæ omnia ex Iconiſmis meis Lunaribus facillimo negotio indigitare poſſum, quos nuperrimè ſummâ diligentiâ ac patientiâ non ſolùm quidem Plenilunium quadraturáſque tam extra quàm circa nodos, ſed & Phaſes Lunæ varias, varietatéſque, viuis ſuis coloribus, propoſitionibuſque, & ſitu ſeruato depinxi, ex quibus iam triginta, quarum Diametrorum magnitudo eſt ſex pollicum Pariſienſ. maximâ curioſitate delineaui, decem adhuc reſtant, quæ breui, quam-primùm ſerenitas cæli id permittet, & auxiliante Deo perficiam. Non ignoro T. Clarit. cum illo nunquam ſatis laudatiſſimo Peireſcio jamdudum in votis habuiſſe talem ſpeciem Selenographiæ inſtituere, num autem id præſtiterint, nondum intellexi, idcircò optarem vt hanc meam vidiſſet, quo ſimul iudicium tuum hac de re perciperem. Quod ſi ſcirem rei literariæ ex hoc opuſculo aliquid emolumenti redundare poſſe, tum Aſtronomiæ cultoribus id non ingratum fore, operam darem, quamuis in obſeruando & delineando iam incredibilem habuerim laborem, nihilominùs & ipſemet has Phaſes ſi vita & otium ſuppeditet, æri inciderem, certus enim ſum nullum Cælatorem tam accuratè illas poſſe cælare & mentem obſeruatoris exprimere, tum quoad colorẽ valliúmque profunditates, vmbráſque

quàm

quàm obſeruatorem ac delineatorem ipſum, qui harum rerum notitiam ex crebris obſeruationibus ſibi comparauit. Sed de his tantùm & fortaſſe plus ſatis, vnam atque alteram notabilem adhuc obſeruationem Iouialium hîc apponam, vt & periodum vnam Macularum & facularum Solarium; (quæ modo longè faciliori, quàm Scheineri obſeruatæ ſunt) quæ omnia cum annotationibus in hiſce literis inuenies. Intereà iterùm T. Clarit. etiam atque etiam rogatam velim, vt mihi ignoſcet, quod tam licenter tua benignitate abutor, haſque meas obſeruatiunculas, quamuis parui momenti, vltrò confiteor, nihilominùs æqui boníque conſulas, méque gratia amicitiáque tua complecti non dedigneris, officia mea tibi iterùm prompta paratáque ſemper offero. Vale Vir eximie, multiſque nominibus mihi plurimùm obſeruande. Dabantur Gedani anno 1644. die 14. Ianuarij ſtyl. Greg.

T. Excell. & Cl. obſeru. IOANNES HEVELIVS *Dantiſc. Reip. Palæop. Scabinus.*

Schema ♃ excidit.

Ampliſſimo & Perilluſtri Domino D. PETRO GASSENDO, *S.*

VIr Eximie ac Celeberrime,

Subibit haud-dubiè animum tuum admiratio, quod ego de facie pariter ac nomine tibi ignotus haſce ad te dem litteras: ſed enim ita facere impulit affectus, quo te iam multos annos proſequor: Ex quo enim tuas in Ariſtotelem Exercitationes Paradoxas vidi ac legi, cœpi vnicè te & libertatem in philoſophando tuam adamare: cui amori & affectui in te meo incrementum dedit lectio tuæ exercitationis in Fluddum, & diſſertationis de Mercurio in Sole viſo: at poſtquam incidi in tuum, de apparente Solis magnitudine & de motu impreſſo à motore tranſlato, tractatum, & nuperrimè in dubitationes tuas & inſtantias aduerſus magni Viri Renati des Cartes Metaphyſicas meditationes ibíque deprehendi, tantâ modeſtiâ, tam facili & leui ſtylo, tam dextrâ analyſi, ac tanto iudicio concinnatum omnium ſectionum ac punctorum examen, ita me Deus amet, vt ego totus fui abreptus, tui amore atque admiratione. Macte iſto animo, Vir maxime, ac bene de Republica Philoſophica mereri perge, ac ne diutiùs inuideas ſæculo noſtro, quas à longo iam tempore multiſque annis promiſiſti, exercitationum in Ariſtotelem Paradoxarum reliquas ſectiones: facito nobis quoque copiam Philoſophiæ tuæ Epicureæ, quam confectam iam à te nobis expoſuit elegantiſſimi ingenij iuuenis D. Henricus Bornius, tuarum virtutum admirator ac buccinator maximus: non ſunt illa, quæ veritatem promouere poſſint, inuidenda poſteritati. Si quid mutuas periculi aut detrimenti ex illorum editione apud veſtros, ad nos ingenij tui fœtus tranſmitte, qui Typorum nitorem & elegantiam promittimus, curam ac fidelitatem in corrigendo, cùm ſub prelo ſudabunt, vltrò pollicemur, ac quicquid à nobis præſtari poterit lubentes præſtabimus. Vale, & amantem redama. Deus te diu ſeruet incolumem. Lugduni Batauorum 1644. Februarij 15. ſtylo Gregoriano.

Tui obſeruantiſſimus ADRIANVS HEEREBOORD. *Philoſophiæ in Academia Lugduno Batauorum Profeſſor.*

Dum hæ litteræ acceſſum D. Bornij aliquot dies expectant, incidi in Libellum Louanio ad nos tranſmiſſum, qui continet refutationem tuæ Epiſtolæ de IX. Stellis circa Iouem, ſex circa Saturnum, aliis circa Martem obſeruatis à P. Antonio Reita: idem Libellus adjunctum habet examen tuæ ſententiæ de Perpendiculorum inconſtantia. Author vtriuſque eſt vir doctus, Ioannes Caramuel Lobkovvitz. Hoc te neſcire nolui.

Ampliſſimo & Perilluſtri Viro Domino PETRO GASSENDO, *S.*

LOuanij, Sapientiſſime Vir, ad te ſcripſi, imò & mittendas edidi in Libello de ſeptem Stellis Iouem circumuenientibus: nondum tamen ambitionem meam tuis beate litteris dignatus es. At quia te vrbaniſſimum veneror, vel meas tibi non fuiſſe traditas, vel tuas periiſſe exiſtimo; quorum vltimum probabilius eſſe, meus excurſus in Germaniam perſuadet. Diſceſſi ipſo cinerum die, Regis Catholici liberalitate ad Diſembergenſem Abbatiam promotus, & Crucinaci in inferiori Palatinatu habito, vbi Tuas expecto. Te curioſum Hiſtoricum & Aſtronomum iam ego à multis annis; nec videbatur mirum, Hiſtoria enim & Aſtronomia, ſi bene examinem, vna & eadem ars. Principes, Cæli politici ſunt Sydera; Sydera militiæ cæleſtis ſunt Principes, adeóque arte Aſtronomica politicorum Syderum curſus, & Hiſtorica Planetarum & aliorum Syderum motus, periodi, Synodi, & comitia deſcribenda ſunt. Sed quod præter eloquentiæ ſuauiſſimos flores, quibus illuſtria amicorum facinora tranſtuliſti ad Sydera, & Syderum clandeſtinos congreſſus, ad amicorum oculos, etiam Metaphyſicas ſubtilitates eximius & ſubtilis peruaderes, & obſcuriſſimas controuerſias diuinitate tui ingenij illuſtrare liberet, non credidiſſem referenti, & tamen crediturus ſum. Ad nundinas Francofurtenſes curioſitatis gratia veni; multos quæſitos ſcriptores non reperi, adeóque meum illud iter iudicaturus ſuperfluum aut infœlix ni mihi non quæterni occurriſſes. Speculationes illas tuas in Carteſium Blauiana officina non ſine Simoniæ ciuilis ſuſpicione ambitioni meæ vendidit, admirabundæ quidem, quod videris pretio commutari tametſi diuinas

uinas & cælicas. Rem fateor ; non cognoſco Carteſium , amo tamen propter viuacitatem ingenij ; ſed quod abſit ab vniuerſitate , viro magno condoleo ; acutæ enim menti cos deficit , & exercitium Academicum menti magnæ eſſet coti. Nauſeabundus ille ſuperbuſque ſcriptitandi modus omnino diſplicet ; cùm enim nec puræ mentes , nec puræ carnes ſimus , plus carnis quàm mentis nos habere conuincimur , cùm euomimus , quæ mens ciuilis & vrbana concoqueret. Quercus decrepita altas radices egit , nec baculo tametſi toroſâ manu acto deiicitur , ſed ſoli cedit bipenni : & peripatetica Philoſophia , quernea quidem & ruſtica , ſed quæ per multos annos in ſcholis obtinuit , & radices immiſit profundiſſimas , deiici & eradicari poterit , non tamen baculo & fuſte , ſed bipenni & ſecure ; non inurbanitate inciuilitateque, ſed accutiſſimis rationibus forti mente conceptis , ſcriptis calamo ſuaui & vrbano. Tu igitur cui acre ingenium conuerſationis elegantiâ conditum Deus indulſit , progredere , & rem Metaphyſicam tuis inuentis illuſtra. Prodibo & ego , multaſque Carteſij ſpeculationes proſequar , multas perſequar ; habet enim nonnullas quæ ſunt mentis ſublimis indices , aliquas quæ inſinuant debere Authorem exerceri , vt vrſæ ſimilis abortiua acumina perficiat & reformet. Vtrùm mihi vrbanus futurus ipſe ignoro ; ſed ſi tam bene Politica quàm Metaphyſica ſapiat , aderit vrbaniſſimus , mihi vnam & ſolam veritatem quærenti ipſumque vrgenti & exercenti , quod magna mente cælitus donatum credidero , aliàs enim contemnerem , nec loquentem tacentem-ve morarer. Iudicium tuum in hac materia magni facio ; libera tamen , ſeruatâ debitâ reuerentiâ aut intendo , aut remitto , & fundamentis demonſtratis accommodo ; quod vt exiſtimo , tibi erit gratum ; Ego enim libenter examinor, vt accedente amicorum calculo ſciam, quid poſſim ſecurè proferre , quid debeam ſecundò examinare. At tuo, tuorumque Pariſienſium iudicio in materia digniore & ſublimiore indigeo. Controuerſias ſcriptito & has theſes apud Viros magnos reperio , *I. Concilia Generalia errare non poſſunt , II. Summus Pontifex extra Concilium Generale (hoc eſt ſolus , aut in Conſilio Nationali) imò & ipſa nationalia Concilia errare poſſunt.* Vtramque tuetur Adrianus Papa VI. *in quæſt. de confirm.* Cardinalis Cameracenſis ,Cuſanus , Panormitanus , Florentinus ; primus *de authorit. Eccleſ. ſecundus , de concordia Catholica lib. 2. cap. vltim.* tertius , & ipſe qui nomine Abbatis citatur , *cap. ſignificaſti extrau. De electione.* Vltimus *ibidem,* quibus adhæret magnus ille Doctor Hiſpaniæ , Alfonſus Toſtatus , Abulenſis Epiſcopus *in cap. 18. matth. quæſt.* 108. & ne quis dicat inconſideratè & obiter difficultatem reſoluiſſe eandem theſim reſumit *in defenſorio part. 2. c. 69.* in maiori Salmanticenſi Collegio , quod S. Bartolomæo inſcriptum , Profeſſor & Collega olim fuit , & exiſtimo tanti à ſuis hodie fieri , vt vix reperiendus ſit qui affirmet eum docuiſſe ſententiam improbabilem. Eiuſdem opinionis fuerunt Ioannes Gerſonius , Ioannes Maior , Ioannes Pariſienſis , Iacobus Almainus , & alij *in ſuis tractatibus de poteſtate Eccleſiæ.* Franciſcus de Victoria in Salmanticenſi Academia eximius , S. Theologiæ Profeſſor (ſic eum appellat Poſſeuinus in ſuo indice) *Relectione 4. de poteſtate Papæ & Conciliorum , propoſ. 32.* Sic inquit , *de comparatione poteſtatis Papæ eſt duplex ſententia. Altera eſt S. Thomæ & ſequacium multorum, & aliorum Doctorum , tam in Theologia quàm in Iure Canonico peritorum, quod Papa eſt ſupra Concilium ; altera eſt communis ſententia Pariſienſium & multorum etiam Doctorum in Theologia & Canonibus , vt Panormitani & aliorum contraria , quod Concilium eſt ſupra Papam. Non eſt locus hic diſputandi , quæ illarum ſit verior ; puto vtramque eſſe probabilem opinionem :* idem omninò docet Nauarrus tametſi ſcrupuloſiſſimus Doctor , qui cùm vbique ſtrictiſſimas ſequatur ſententias , cenſendus hanc credidiſſe ſtrictiſſimam & ſecuriſſimam. *Eſt maxima diſcordia Romanorum & Pariſienſium* , ait Nauarrus citatus ab VVidringtono , *cui principalius poteſtas Eccleſiaſtica fuerit à Chriſto collata , An Eccleſiæ toti , an verò Petro? Illi enim (nimirum Romani) a que ideò Papam Concilio eſſe ſuperiorem , ij verò (nempe Pariſienſes) quibus Gerſon adhæret , totam datam eſſe toti Eccleſiæ , licet exercendam per vnum, atque ideo in aliquot ſaltem caſibus Concilium eſſe ſupra Papam. Quarum illa ſcilicet Romanorum videtur placuiſſe Thomæ à Vio , vbi altius omnibus & profundius hoc demonſtrare conatur. Altera verò placuit Panormitano, qui pro Pariſienſibus eſt , quem frequentius noſtri ſequuntur , vt tradit Decius , quam mordicus tuetur Iacob Almainus è Sorbonæ Theologus , qui reſpondit Thomæ à Vio Libello iuſto , & Ioannes Maior qui idem facit, ait , Romæ nemini permitti tenere Pariſienſium & Panormitani ſententiam nec rurſus Academiam illam Pariſienſem (* notetur bene *) pati vt contraria opinio aſſeratur in ea.* Et ille qui Nauarrum recognouit, & additiones aliquot contextui adſcripſit quem *Additionatorem* Sáchez *de matrimonio* ſæpiſſimè , & VViddringtonus *in Apologia num. 29.* nuncupant , tametſi velit remittere pauliſper ſui Authoris ſententiam , Pariſienſium opinionem probabilem , & Romanorum probabiliorem clarè

affirmat

affirmat, cùm verum ſit in moralibus ſufficere probabilitatem. Tomo etiam quarto Conciliorum, referente Petro Molinæo *Libro de Monarchia temporali Pontificis Romani cap.7. pag. mihi* 106. Bulla recognitionis reperitur, in qua Æneas Syluius, qui & Pius II. agnoſcit ſe in tenebris ambulaſſe, & procul à vera luce receſſiſſe, quando ſcredidit. Concilium eſſe ſupra Papam: & ne temerè credidiſſe diceretur, ſuæ credulitatis rationem & occaſionem expreſſit dicens, *contra Concilij dignitatem mutire, crimen hereſis fuit*. Vnde colligo ante huius Pontificis promotionem, adeò fuiſſe commonem Pariſienſium ſententiam, vt haberentur omnino hæretici, qui docerent contrariam. Pariſienſibus re bene examinata intrepidè ſubſcripſit Rogerus VViddringtonus Catholico-Romanus Anglus *in diſputationis Theologica de iurament. fidelitat. cap.3. ſect.1. n.8. & cap.10. n.27. & in reſponſ. Apolog. num.*28. Hanc videntur ſupponere Louanienſes Doctores, cùm Ianſenij in Bayo olim à duobus Pontificibus, condemnatas opiniones defendunt, hanc cum Vrbano VIII. Ianſenianam doctrinam condemnanti hoc vel illo prætextu quæſito non adquieſcunt.

Certè, Vir Optime, ſi hæ duæ Theſes à Pariſienſibus publicè defenduntur, probabiles ſunt, quidquid in contrarium Bellarminus inclamet; & ſi probabiles, faciliùs ad nos reducere poſſumus Germanos errantes, & tyrannidem Pontificiorum, (ſic nos vocitant) perhorreſcentes. An verè hodiè Pariſiis permittantur & defendantur, neſcio, tu ſcis, & ex te reſciam. Quid ſi ipſe, vtpotè majori Gallorum Authorum copiâ inſtructus, velis aliquos juniores ſenioreſve recognoſcere, & ea adnotare, quæ meæ intentioni fauere videbuntur? Quid ſi Sorbonicos aut alios Doctores eximios, adhuc viuos, dignareris conſulere? rem ſanè mihi gratiſſimam faceres; Ego enim ſtante bello ſcribere in Gallias non poſſum ſtrepentes epiſtolas, & conſultationes Academiæ ſemper fiunt cum ſtrepito, præcipuè ſi cogantur Doctores ad petitionem peregrini. Multùm tibi debebo, ſi me adiuues, imò, ſi meos; *Hanc ſententiam verè eſſe probabilem deſidero, & ſi Pariſienſium vt circumfertur, ſit, non jam probabilis, ſed mihi probabilior futura.* Tu meis conatibus magnus Apollo ſis. Si tempore conſultatio ipſa indigeat, patienter expectabo, modò ſtatim ſcribas te rem habere cordi, velléque meæ petitioni ſatisfacere. Vale Humaniſſime & Sapientiſſime Vir, & tuis famulis adnumera

Tuæ doctrinæ & perſonæ perilluſtri addictiſſimum,

J. Caramvel Lobkovvitz,
Abbatem Diſembergenſem.

Epiſtola ad Gaſſendum.

Sapientiſſimo Viro Domino Petro Gassendo,

M. Nevræus S.P.D.

NOnnulla de Phoca veſtro in mari nuper capto prælibaueram tibi, Vir Sapientiſſime, eáque pauca, & malè fida, quia ex auditu tantum: Nunc verò, quoniam te his aliquanto delectatum ſignificas, & eiuſdem mihi quoque licuit eſſe αὐτόπτην, quæ in eo obſeruaui curatiùs, fuſiore Epiſtola tibi narrare conſtitui; vt intelligas me nihil velle mirari ſine te, per quem non licet inani admiratione torpeſcere. Noſti quale ſit animalium, vt ſpecie ambiguum, vt biforme, Cherſothalaſſium, & alia id genus de quibus paſſim apud veteres; quibus fortè eius non fuit, vt mihi, in promptu copia; & quorum pleríque varia referunt Geographorum ritu, qui vt plurimùm vix ſuas greſſi tabernas, immenſos terræ mariſque tractus delineant, non vt ſunt, ſed vt ab ipſis exiſtimantur. Sed enim quod æuum ſufficiat luſtrandis tot infinitæ naturæ miraculis? Et quotuſquiſque qui ſic abdicatis quibuſlibet aliis vitæ negotiis, omnem in ruſpandis tam diuerſarum rerum formis curam & ætatem ponat? Scio innumera quidem ſcripſiſſe Authorem illum de quo tuarum ad me nouiſſima, pluráque ſolùm quàm omnes ſimul: ſed amabo, vidit ne ſingula? Et ſi vidit, peruiditne? Quamplurima ſæpè fruſtrantur, vel intentiſſimam oculorum perſpicacium aciem! Aſt ille, vt & alij, obuios habuerint Phocarum greges, eiſque notiores ſint quàm ipſi Proteo; ac denique ſic huius feræ indolem, formam ac diætam depinxerint, vt nihil neoterico ſcriptori ſuperſit: quid ad me? In eorum meſſem falcem iniicere non eſt animus. Tibi vni annotata à me, loquuntur: nec Theriographum ago. Epiſtolium tibi ex officio condictum aut veriùs reſponſum conſcribo. Cuius argumentum eſt de viſo à me Phoca. Hûc igitur tandem aduectus eſt ab agyrta quodam, qui inde maximam pecuniarum vim conflare agitat: nec diffiteor ſi Lutetiam vſque viuum perduxerit; hunc ex piſcatoribus vili redemiſſe ferunt, qui iuxta Stæcades infeſtum piſcationi ſuæ animal retiis intricatum, in ſiccum protraxerant. Solent enim eiuſmodi Phocæ piſcantibus inſidiari, eorúmque retia piſcium turmis oppleta ſenſim exinanire: non vt captos liberent, ſed vt ibidem enecatos indéque protruſos poſtmodum deuorēt. Nam ipſi quà ſe inſinuant, elabi norunt, miráque ſolertia poſt excuſſam prædam ſe tricis expediunt. Haud præcipua indidem piſcatui labes: plus enim prædæ territando abigunt, quàm corripiendo aſſumunt.

Quod non ſine graui jactura frequenter experiuntur Tynnorum captatores. Quoties enim eorum indagines peruadunt (madragas vocant) concluſa turba confeſtim dilabitur, hoſtémque protinus horreſcens eius metu vſque adeò vrgetur, vt obiecta plagarum clauſtra vel impingendo perrumpat, vel reſiliendo præteruolet. Hæc de Phocis piſcatores: quos irretitos in mari quandoque capiunt ſæpiùs in littoribus altiſſimo ſopore merſos, prodente ipſos ſtertore vitulino mugitui proximo, vnde vituli nomenclatura inquit Plinius. Nam corporis habitus parùm congruit, ſi pilos demas. Hi per totam animantis cutem fruticant palpantibus blandi; vt qui leui mollitie tactum ſuauiſſimè demulceant: bicolores, nam in capite & perpetuo tergo hypoleucophæi bombicinos pannos æmulantur, quos vulgò auellanæ nuci concolores dicimus; ſubtus ventrem, & per ilia albicantes, ſed vbique ita conferti ac complanati vt talpam contrectare putes, niſi qua corpus abit in piſcem: vbi etſi non rariores, ſunt tamen raſiores, & quodam ſemper velut glutine inuiſcantur. Licet enim villoſa pellis, vel breui poſt emerſionem ſicco tepore caleat, tamen circa alas imámque caudam æquoreum virus exudat, cuius nidor grauis, dum ingrato nares fœtore afflat, ſtomachum identidem tentat. Caput habet planè ferinum, & moloſſi Canis aut ſi mauis Britannici, cui detractæ aures, vnde nullæ illi creditæ, ſed perperàm, nam etſi erectæ prominentéſque auriculæ deſint, meatuli tamen bini vtrinque hiant, lanugine contecti, quæ nonnihil à reliquo colore deſciſcit. Nec par erat vt tam acuto auditu pollens animal acouſticis deſtitueretur organis. Grandes illi oculorum orbes mobilibus obducti palpebris, quibus rara cilia. Pupilla qua verſum volubilis, cui adnatum coniunctiuæ inuolucrum albo circulo nigerrimum & & verſatilem circumſcribit globum. Patulæ nares cum meanti ſpiritui diducit, aliàs occluſæ & jacentes, quibus quandoque ſternutanti ſimilis altè reſilientem mucum explodit. Rictus immanis, gemino dentium ordine minax, quos dum irrito morſu collidit, horrificum ciet ſtrepitum, præſertim ſi vna vox quoque admurmuret, vt ferè ſemper. Ea autem qualis ſit, quanta, quàm horrenda, non ſatis ediſſeram. Balatus non eſt, non boatus, non latratus, ſed ſimul omnes. Exoriens enim incohat à priore, adulta vegetat inſequenti ac in poſtremo ſeneſcens tandem ab incondito fremitu ſuffocatur. Memini confixos à me Ceruos olim gemitum huic borboryſmo haud abſimilem, identidem emiſiſſe donec expirarent. Ceruix quieto breuis, ac tenui diſcrimine caput à corpore dirimens, ſed longè porrectior vbi incedit, aut *lubrica conuoluit ſublato pectore terga; attollitque iras arduus:* Tunc enim ea penitus exerta, ac in longum extenuata δολιχόδειρος dici poteſt, pendulas habet ex humeris hinc & inde pinnas, alas diceres ſi toti corpori magnitudine reſponderent. Harum infimus limbus vnguiculis diſtinguitur, fortè ſulcandis faciliùs aquis; etenim eas humi, ad armos reductus ſempérque contractus gerit, quas natatui tantum explicat. Reliquum corpus cauda tenus in conum acuminatur, in quo nihil præter villos, non vmbilicus ſubſidens, non protuberantes papillæ, id negante forſitan ætate talibus nondum maturа ſignis. Obeſa terga, mollis aluus, & qua iuxta caudam deſinit, rima ſatis ampla cernitur, qua excrementa deiicit, lotium, fæcéſque, quas more canum egerit. Credibile eſt huic quoque ineſſe genitalia cùm alibi nuſquam appareant, idcircò huic nulla firma ſatis nota ſexus; & quia nihil prominet, ſuſpicio eſt eſſe fœminam. Cauda illi trifida niſi dixeris affixas ei inſitáſque vtrinque pinnas remorum inſtar paſſas, quæ dum vndas aut verrunt aut impellunt ipſa media & poſterior vice claui natatum regit. Quod ſi ita ſit permodica ſanè eſt, pinnæ verò latiſſimæ & vtraque conſimilis caudæ illius viliſſimi piſcis, quem vulgò *Moruam* indigitamus, aut etiam milui, aëris liquidum iter radentis auraſque circinantis, hîc enim ſimili modo & figura ὀρροπυγίῳ pennas aperit, quarum varia inflexione volatum moderatur. En quoad belluæ typum, deinceps de eius vitæ ratione nonnihil. Vixerat iam extra mare 30. dies primos à captura ieiunus, captiuitatis tædio: cæteros, ſtrenua voracitate ieiunia penſans, vno enim prandio pluſquam octonas variorum piſcium libras deglutit nec ſatiatur, nulla illi eſca præter piſces, quos in aqua ſumit, tantùm humi quamlibet reſpuit, eius tamen cuſtodi ſpes eſt vt carnes etiam quandoque edat, nam & veruecinum iecur ſemel abſorpſit. Anguillæ polypi canes marini ei ſunt in pabulum, quos in imis repertos aquis ſurſum attollit, & capite ſummam vndam exſuperante, diu multúmque quaſſatos, dein leuiter præmanſos aut qua obduruêre contuſos, ingenti conatu, crebráque totius corporis ſucuſſione ingutturat. Subinde protinus mergitur, & ſæpiùs reſupinato corpore necdum emergit niſi præda potitus, ídque tandiu iterat quandiu aquis immoratur. Vbi etiam laſciuienti quadam geſticulatione ludit; nam & vocanti ſe adnatat, manum prætendenti adlatrat, cibos porrigentibus blanditur, quos feruidus obmurmuranti anhelitu ſibi poſtulat, ſexcenta alia eiuſmodi intra latices ludrica exhibet, quæ circundantem turbam mirum in modum exhilarant. Donec ipſe aut ſatur, aut aquarum vltra impatiens, piſcinæ margini adlabitur, & in inclinato ad id aſſere humi ſe proripit, nullo pinnarum niſu

recta

reclamante licet Plinio, nam certum eſt eum extra aquas iis nullatenus inſiſtere, nec quouis modo ingredi, ſed ſerpere adducto, reductóque e pectore tantùm,

——pars cætera terram
Pone legit ſinuátque immenſa volumine terga.

Haud ſegnitet repit tamen, nam & agmine ſatis propero & repetitis crebrò velocitérque orbibus peruoluitur.

Addere plura poteram, ſed nox vrget, & ſpes eſt te quoque belluam tandem aliquando viſum ire. Vale. Aquis-Sextiis Kalend. Martij 1644.

Ex Poſtſcripto { Longitudo 41. circiter pedum. Craſſitudo qualis corporis humani. Pondus librarum circiter centum.

Viro Clariſſimo, Maximóque D. PETRO GASSENDO,

SAMVEL SORBERIVS S. P. D.

QVæ ad me in ſuperioribus tuis de Tempore ſcripſiſti ea ſunt, vt nullum planè dubitationi locum relinquant. Euidentiſſimè enim oſtendiſti quæcumque erant à me de Motu dicta, non ad eſſentiam Temporis, ſed ad eius notitiam referri debere. Itaque manus libenter do, & pro eo labore, quem in me dedocendo ſuſcepiſti, deuinctum me tibi fateor. Vtinam autem auderem & alia bene multa te vindice digna proponere, quæ cùm tu tanto acumine peruideas, mihi & cæteris conſimilibus denſiſſima caligine inuolutam jacent prorsùs incomperta, qualia ſunt quæ aduerſus Carteſianum illud dogma dici poſſent, *Nullum dari Vacuum*, ſed omnia eſſe plena, quia eſſentia materiæ conſiſtit in extenſione, adeò vt vbicumque erit ſpatium aliquod menſurabile, ibi ſit futurum & corpus, proindéque nec concipi quidem poſſe Vacuum in rerum natura, cui etiam introducendo par non eſt diuina potentia. Quàm vellem & illud mihi expedires *de Dolore*, an ſcilicet poſita ſit in diuulſione particularum noſtrarum; quid autem referat illis vt in ſpatio Mundano hoc vel illud ſpatium occupent, vnde tam ægrè diſcedant diuellantúrque? An verum ſit quod ſomniabam paradoxum ferrum candens, imò ignem ipſum non eſſe calidum, cùm inanimatum tale dici poſſit, & ſit calor non tantùm certus quidam motus particularum corporis alicuius, ſed perceptio motus illius, quam perceptionem habere non poteſt corpus anima & ſenſu non præditum. Verùm etſi de tua comitate & propenſo in me animo nequaquam dubitem, importunus eſſem ſi efflagitarem vt mihi tantulo homuncioni reſpondere dignareris, auocarémque oracu-

Epiſtola ad Gaſſendum.

la ore facundiſſimo fundentem tot eruditiſſimis viris, qui te quotidie de rebus grauiſſimis, tanquam naturæ interpretem, conſulunt. Votum voueo, vt quàm diutiſſimè ſoſpes & incolumis ſcientiæ naturalis limites promoueas. Quod te ſumma felicitate præſtiturum confido, in illo immortali opere, de cuius editione ſpem fecit Typographus lectoribus Diſquiſitionis tuæ. Id niſi iam ſit adfectum, poſſes tamen partium quas continet quatuor aliquam præmittere, prout videretur conſultius. Quæ quidem puta mecum bonæ mentis ſtudioſos omnes expetere; at imprimis Bornius ille, quem cùm à candore, ab eruditione, & prono in me effectu vehementer diligam, eo nomine pluris facio, quod tui ſummus eſt admirator; & ſanè cùm nudiuſtertius Leidæ primum inuiſiſſem diuelli via poteram, adeò me deliniebat virtutum tuarum præconium, quo ſermones orſi poſt aliquot horas ægrè deſiimus. Vale, ô Decus meum, & perge me amare. R. P. Merſenno ſalutem, quæſo plurimam. Hagæ-Comitum 18. Aprilis 1644.

Viro Maximo, Reuerendóque Domino PETRO GASSENDO, *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito*,

SAMVEL SORBERIVS S. P.

VIr Maxime,

Reſponſum tuum ad quæſita mea accepi, quo mihi ſatis abundè factum, etſi paucis veriſſima tam multa complexus fueris; quare gratias nunc ago quantas poſſum maximas. Huc venerat Carteſius, in Galliam profecturus cùm primùm edita erit pars Phyſiologiæ ſuæ, quæ de rebus inanimatis diſſerit: accepto itaque Epiſtolio tuo tanto libentiùs ſocunctantiúſque adij. Ad ea autem quæ objeci, destructo ſcilicet quod intra cubiculum eſt corpore, non deſtitui tamen ſpatium, quod proinde argui- tur ab occupante corpore non pendere; pernegauit ille, coituróſque tunc parietes prædixit. Cùm vrgerem, an motu aliquo coïtio illa fieret, ita vt adinuicem parietes accederent, medio vtrinque ſuperato ſpatio; reſpondit vir ille acutiſſimus, nullo opus motu futurum, ſublato nempe cum materia ſpatio, quo parietes, dum corpus maneret, diuellebantur. Verùm cùm non ſatis conſtringere hominem nodo illo poſſem, alia via inſtiri, petiíque an nulla fuiſſent ſpatia corpore vacua ante Mūdi creationem, quam materiæ è nihilo eductionem vulgò exiſtimamus, rurſum pernegauit, & vnà cum corpore aſſeruit creata fuiſſe ſpatia, quæ nulla erant anteà. His opinionum portentis alia adiecit circa flexilitatis & duritiei, raritatis & denſitatis naturam (quam ego ad Vacui minorem vberioremve intermiſtionem referre ſolebam) quaſi rarum & flexile fiat

aliquid, dum partibus eius interponuntur corpuſcula alia moueri aptiora, & quæ iam reuera agitantur externo appulſu auræ ætheris, vnde fit vt manui v. g. ſpongiam prementi reſiſtentia tantò minor quantò ocyus moueatur iam aër, quem manus pellere perſeuerat.

Habiti deinde ſermones de te, & de Diſquiſitione tua, ex quibus cognoui nihil illum repoſiturum, ſeu propriæ tenuitatis conſcientiâ, ſeu excogitatorum amore deceptus putet nullo momento infirmatum fuiſſe meditationum ſuarum pondus; quod tamen non ita videtur Viris doctiſſimis permultis, & imprimis Samſono illi Ionſſono Sereniſſimæ Reginæ Bohemiæ concionatori, qui cùm ante lectam Diſquiſitionem tuam eſſet Carteſianis dogmatis addictiſſimus, nunc ſæpius coram me pronunciauit, eneruatas à te omninò demonſtrationes Carteſij; ita vt reſtitui in integrum non poſſint, & aliæ recudendæ ſint meditationes, tum ſolidiores veritati ſtabiliendæ, tum ad aſſenſum extorquendum enucleatiores. Miſſum eſt hodie ad me Amſtelodamo Caramuelis examen iudicij tui circa obſeruationem Aſtronomicam Reitæ Louanij editum, cuius auctorem amo quòd agat tecum vt inter eruditos & ſapientes decet, quamuis in nonnullis defœcatiorem ſtylum requiram.

Proſtat eiuſdem audax Matheſis, quo in ſcripto nititur ſuperſtruere principiis Arithmeticæ & Geometriæ quæcumque ad Logicæ præcepta, ad Metaphyſicam & ad Theologiam ſpectant: vnde probat æqualitatem Filij & Spiritus Sancti cum Patre, quia Sanctiſſima Trinitas triangulum æquilaterum conſtituit, quod niſi æquales eſſent perſonæ ſcalenum aut iſoſceles euaderet. Ita, ſi bene memini, Remundus ille Sebunde probat Trinitatem ex eo quod vulgò dici ſoleat, Tres faciunt collegium, quibus argutiis nihil inanius, ſed illud tuum immortale circa Philoſophiam Epicuream opus ecquando ad nos tranſmittes? Quid de te tam malè meritum eſt genus humanum, vt tantæ frugis libro diutiùs carere debeat? Imperitos quid moraris Vitiligatores, næniis aſſuetos, nil ſolidum crepantes, quibus ſolis erudiendis operam perderes? at æterno deuincies tibi beneficio bonos omneis, qui partem illam, quâ homines ſumus, colunt, nec pecorum inſtar proni degunt, ventri, & peſſimæ corporis parti obedientes. Epicedia Peireskiana cur premantur adhuc miror. Niſi habeas, copiam faciam Epigrammatis Græci, quo deflet obitum Heroïs illius, Iuſtus Rickvvſardus, Medicus Roterodamenſis, Vir ἑλληνικώτατος, nec minùs rarâ virtute, quàm doctrinâ conſpicuus. Vale ô meum Decus, & perge me amare. *R. P. Merſenno* ſalutem quæſo plurimam. Hagæ Com. ad 6. Eid. Maij Anni Dionyſiani 1644.

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro D. D. PETRO GASSENDO, *S. P.*

QVantum lætitiæ hauſerim, Vir admodum Reuerende & Clariſſime, perlectis literis tuis, vix verbis exprimere poſſum; præſertim cùm intellexerim, ſcriptionem meam tibi vehementer gratam accidiſſe, tegi amicitiam meam non reſpuiſſe, ſed ex animo me complecti non fuiſſe dedignatum: quapropter magnis pignoribus me tibi deuinctum tenes, gratiáſque ingentes me tibi & habere & debere profiteor, nec vllam ſanè prætermittam occaſionem, vbi in hoc amicitiæ munere tibi iterum gratificari potero, ſed illum me ſemper præſtabo, quem amicitia infucata efflagitat. Satis ſuperque Vir amiciſſime conii-cere poſſum, te non minus vnam ex illis Fixis priùs inuiſis in Aquatio obſeruaſſe; & hoc ex obſeruatione quam 2. Septembris hora 8. veſpertina cum ſemiſſe habuiſti: quatuor enim Mediceos à te viſos affirmas, & quidem hoc ordine: duos ad Ortum propiorem diſtantem à ♃ Diametris $2\frac{1}{2}$. remotiorem 11. duos ad Occaſum, &c. Eadem die etiam à me hîc Dantiſci obſeruatos eſſe ſcias; quod autem de illis & quibus verbis in aduerſariis meis annotauerim hîc apponam: (vt tibi demonſtrem Orientaliorem fuiſſe Fixam priùs inuiſam quam ego in illa delineatione, quam tibi tranſmiſi cum *w* notaui, non Iouialem vti exiſtimas) die 2. Septembris hor. 10. min. 0. Orientalis vicinior habebat latitudinem Borealem, erátque omnium minima. Reliquæ ſplendidiſſimæ, Intercapedines inter ipſas & Iouem erant æquales nempe vnius & dimidij minuti, præter illam Orientaliorem quæ à ♃ min. 13. & ampliùs diſtabat; num hîc fluuij ♄ ex Iouialibus vix credibile (ante quatuor enim dies, die nimirùm 29. Auguſti ♄ intermedius erat in Occaſum) nam tam ingens ſpatium in iſtis quatuor diebus peragrare nō potuit; hæc ex obſeruatis meis. Illa Orientalior quæ mihi circiter min. 13. à ♃ remota. Iam die 29. Auguſti hor. 10. min. 27. videram, & quidem in hoc ordine, quatuor Stellulæ tum temporis cernebantur. In occaſum tres, quarum media erat maxima, propinquior adeò exigua vt vix cerneretur, extrema verſus Auſtrum declinabat, Orientalis diſtans à ♃ min. 5.

A B   C D
*   O *   ✱ * fixa.
♄

Diſtantia { A B min. 2. | B C min. 6. | C D min. 7. }

Eadē die eram quidem etiā in illa opinione, omnes quatuor Iouiales me obſeruaſſe, ſed poſtea

poſtea ex Obſeruationibus antecedentibus & ſubſequentihus ſatis ſupérque colligere potui, intermedium in Occidente fuiſſe ♄ Iouialem, & occidentaliorem Fixam ω, quæ propter motum ♃ retrogradum ſatis veiocem ex Occidente in Orientem, & quidem tam longiſſimè à ♃ peruenire potuit, quod nullo modo fieri potuiſſet ſi ex nomero Medicæorum fuiſſet; ſecundo illa orientalis die 29. Auguſti aliquam etiam habuit latitudinem quæ nunquam, alias io maaima Elongatione Mediceorum aoimaduertitur; Tertio, & ex Obſeruationibus ſubſequentibus, die nimirum 4. & 6. Septembris ſatis conſtabat Fiaam eſſe, quia ſemper longiùs in Orientem recedebat, ita vt die 4. Septembris hora 9. veſpertina, iam circiter min. 30. à ♃ diſtaret; in quali diſtantia Iouiales nunquam ſpectantur: quod & ipſemet deprehendes, ſi motum Iouis collationaueris cum illa Fixa ω in mea delineatione Fixarum: ita vt veriſſimum, Steilam illam orientalem remotiorem, quam die 2. Septembris obſeruaſti, non fuiſſe Mediceam, ſed fixam, vnam ea illis quas Reuerend. Pater Antonius Maria de Rheita pro errone habuit. Cæterùm gratias tibi habeo ingentes pro communicato Plenilunio, non minus vltimâ Quadratura, quæ mihi gratiſſimæ fuerunt: Nam pridem ſcire, deſideraui, num etiam aliquæ phaſes æri inciſæ fuerint; fateor te multum hac in parte præſtitiſſe, quantum hactenus à nemine quod ſciam factum, laborémque habuiſſe, non exiguum, præſertim in rectè conſtituendis ordinandiſque maculis, quas nemo equidem colligere poteſt, quàm qui ipſemet id tentauerit: Video te multas maculas, montes, valles, lacuſque in ☽ bene vidiſſe & obſeruaſſe, niſi quod Pictor & Sculptor, non ita fortaſſe vt debuerit, delineauerit, tum quoad ſitum, diſtantiam & geminum colorem, vti imprimis in Quadratura apparet: Optatem num hæ Phaſes ante annum antequam obſeruare incœperim ad manus fuiſſent, certè non parum auxilij initio ex illis periiſſem. Meas quod attinet, quarum circiter quadraginta iam delineatas habeo (tam creſcentis ab ipſa prima die, quàm decreſcentis ad vltimum vſque cum quibuſdam Plenilunüs & variis quadraturis) tum etiam quindecim iam æri ipſemet manu mea, quantum pro viribus licuit inciſas; ex quibus has duas Phaſes, & heſterna die primùm excuſſas tibi tranſmitto, vt aliquo modo tuas recompenſem, téque rogo vt Iudicium tuum de his communicare non graueris. Phaſis Lunæ falcatæ creſcentis, obſeruata eſt anno 1644. die 10. Aprilis horâ 8. à Meridie numerata, à coojunctione verò 16. diei 4. currentis. Altera Phaſis Lunæ lunatæ creſcentis obſeruata eſt die 11. Aprilis horâ 9. à Meridie numerata, à conjunctione verò 17. diei 5. currentis. Omnes maculas quaſcumque ſaltem obſeruare licuit, quoad figuram, quantitatem vt & præſertim quoad colorem pro viribus expreſſi, tum quotidianam variationem vallium (quæ impoſterum ex ſubſequentibus Phaſibus luculentiùs parebit) quàm etiam ☽ variationem & librationem ipſam, quæ me maximè diúque excruciauit, de qua in Seleoographia mea fuſiùs. Lætor porrò me tibi gratificari potuiſſe, participem te reddendo obſeruatiuncularum mearum, & quod viro illo eximio & egregio Iſmaëli Bullialdo (cui meo oomine plurimam ſalutem vnà cum promptis officiorum meorum obiatione, referas velim) propter differentias Meridianorum non minùs vtiles eſſe poſſe; idcircò vnam atque alterum adhuc Eclipſeos obſeruatioem tibi tranſmitto, vt & 12. obſeruationes Eclipſium ☽ habitas Regiomonti per Doctiſſimum M. Albertum Linnemanoom Profeſſorem Mathem. Academ. Regiomont. tum etiam copiam literatum illius viri, quæ tibi haud iogratæ erunt, quia de diuerſis differentiis Meridianorum in illis diſſeritur; rogo itaque humaniſſimè has ipſius literas prænominato Doctiſſimo Bullialdo communices, fortaſſis & aliquid certi ex ipſis excerpere poterit.

Prima Eclipſis ☽ obſeruata à me hîc Gedani anno 1641. die 18. Octobris Initium quidem hora 7. minut. 1. ſec. 15. ſecundum correctum Horologium. Finis hor. 9. m. 51. ſec. 0. Maxima obſcuratio horâ 8. minut. 26. ſec. 15. Tota duratio horâ 2. min. 50. ſec. 0. Quantitas 7. digitorum. Tempore maximæ obſcurationis obſeruata quoque eſt diſtantia ☽ à ♄ horâ nimirum 8. min. 27. ſec. 10.

Secunda Eclipſis ☽ anno 1642. die 15. Aprilis cuius obſeruationem hîc Dantiſcanam jam tibi tranſmiſſi, etiam à Domino. Eichſtadio Stetini Pomeranorum obſeruatam & quidem principium deliquij ex altitudine caudæ ♌ in plaga occidentali grad. 39. min. 12. Principium totalis obſcurationis cum Spica eleuaretur grad. 20. minut. 18. circa principium recuperationis luminis altitudo Arcturi erat in eadem plaga grad. 41. min. 9. Et proinde Initium Eclipſis ☽ in Stetinenſi Meridiano hor. 0. minut. 58. à media nocte, principium totalis obſcurationis h. 1. min. 56. Priocipium recuperationis luminia horâ 3. min. 40. Finis Eclipſis hor. 4. min. 38.

Cæterùm libenter à te perciperem num tale quid inuentum à Campanella, quod ad nos ante aliquot annos his verbis perſcriptū fuerit: Thomas Campanella circa illud tempus quo Delphinus in Gallia natus eſt, Inſtrumentum inuenit tubo Galilæi longè ingenioſius: Huius beneficio obſeruatum eſt, Lunam his majorem apparere, quàm locus ille eſt, qui Pariſiis *la Pla.e Royale* appellatur Iouem & reliquorum Planetarum incrementa & decrementa ☽ inſtar habere. Martem & Saturnum non modò longè majores, quàm nobis apparent eſſe, ſed & formam & ſtructuram habere hactenus inauditam. Mars quippe in medio ſui habere montem nigricantem non conſiſtentem, Lunæ montibus quæ Terræ montibus altiores ſunt, excelſiorem; cingulum item rotundum colore ad

Iridem proximè accedens, ſed paulò rubicundius pedem iſtius montis circundat, & reliquum diſcum huius Planetæ abſoluit. Saturnus non immenſæ magnitudinis Planeta ex tribus corporibus compoſitus apparet: Vnum oualis eſt figuræ in medio: duo ad latera inter quorum eatrema duæ aperturæ ſeu hiatus, per quos Cælum videtur. Hoc mirum quod beneficio huius Teleſcopij Stellæ Firmamēti majores non appareant, ego puro propter nimiam ipſarum à nobis diſtantiam, vnde maximè Copernici ſententia de Firmamenti immenſa à nobis diſtantia coofirmatur. Hæc ille. Primùm rogo perſcribas haud grauatim, ſi tale Teleſcopium inueorum, oum id fuerit ea ſectione Spherica vel Hyperbolica præparatum, & qnalis proportio ſtructuráque fuerit; magnopere enim delector illis rebus, præſertim præparandis vitris Dioptricis manu propria: vti & nuperrimè tubum opticum conſtruxi cuius beneficio Stellas Fixas tam primæ quàm ſecundæ, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis abſque crinibus & radiis adueotitiis eaactè rotundas & mimimè hirſutas vel ſcintillantes inuariatis colotibus obſeruare licet, tum quoque in vera proportione erga reliquos Planetas iouem Venerem, &c. Miror ſanè Galilæum, Hortenſium & Campanellam, per Telsſcopium nunquam id præſtitiſſe vti verum. Nuperrimè cùm illas obſeruatem, inueni non equidem tam eaiguæ paruitatis eſſe,. vti Galilæus & Hortenſius exiſtimant, ſed longè majores ita vt Stella primæ magnitudinis circiter tertiam partem Diametri Iouis adæquet, cuius rei D. Eichſtadium oculatem teſtem habeo. Canis major licet appareat nudo viſui admodum magnus ac ♃ ferè major, nihilominùs via ootabilis particula major quàm Aldebaram aut alia Stella primæ magnitudinis. Quod ſuperest Domino Eichſtadio amico meo haud vulgari plurimam à te ſalurem diai, vti petiiſti qui iterum te quàm officioſiſſimè reſalutare data occaſione iuſſit, quod ſatis ſupérque ex illius literis prætertim ex his verbis patet: *Illud enim voluptate non mediocri ſenſi, in animo tanti Herois, in omni re literaria exercitatiſſimi, & quod Aquila inſtar Cælum petit, me tantillum quoque hærere. Tam diuino Viro data occaſione amiciſſimam à me referas ſalutem velim. Vtinam liceret mihi hanc affectionem mutuo literarum officio fouere & conſeruare, certè ſi minus poſſem ingenio, modeſtia tamen iudicium eius promererer. Deus optimus maximus Ipſum Reipublica literarum diu praſtet incolumem.* Hæc ille. Edidit ouperrimè prænominatus Dominus Eichſtadius Tabulas Harmonicas cæleſtium motuum in folio Stetini Pomeraniæ vt & tertiam partem ſuarum Ephemeridum hîc apud nos Dantiſci, quarum eaemplar tibi per uoſtrum Gaſparum Forſſerum à Domino Cramoiſy Bibliopola tranſmitto; quas acceptare uon dedigneris. Si apud vos ouperrimè aliquid oorui prodiderit, quæſo ſi libet certiorem me facias, præſertim oum hi libri editi ſint nec-ne. Primò Gaffarel cribrum Cabaliſticum. Secundò Gaffarel *aduertiſſement aux Doctes touchant la neceſſitá des Langues Orientales.* Tertiò Gilberti Gaulmin Liber de Ritibus Iudaicis Noui Teſtamenti. Quartò de Theologia Muhammedis. Quintò Gaulmin Diatriba de Apocryphis Hebræorum Libris. Sextò Gaulmin Aramicæ Parabolæ Turcicæ, Æthiopicæ & Hieroſolymitanæ. Vale Vir Honoraode & literis reciprocis exhilara (Dabam Dantiſci 1644. die 23. Iunij.)

Tuum

IOANNEM HEVELIVM.

Anno 1639. 1. Iunij Stylo nouo obſeruata eſt Eclipſis Solis in Camera obſcura per vnicum vitrum conuexum, Regiomonti Pruſſorum.

Creſcentis obſcurationis Phaſes.

Horologium accuratum.	Inſtrumētum Electorale. Altit.☉	Enucleata Tempora.
Initium proximè hor.5.min.21.Medius Digitus hor.5.min.25. Hîc acuminatus non rotundus apparebat.	grad. min.	Hor.min.ſec.
		5. 25. $\frac{1}{2}$
	22. 20.	5. 29. $\frac{1}{2}$.
Digiti. hor. min.		
1. 5. 27.		5. 31. $\frac{1}{2}$.
1$\frac{1}{2}$. 5. 30.		5. 34. $\frac{1}{2}$.
2. 5. 32.	21. 20.	5. 36. $\frac{1}{2}$.
2$\frac{1}{2}$. 5. 36.		5. 40. $\frac{1}{2}$.
3. 5. 39.	20. 15.	5. 43. $\frac{1}{2}$.
3$\frac{1}{2}$. 5. 41.		5. 45. $\frac{1}{2}$.
4. 5. 43.	19. 40.	5. 47. $\frac{1}{2}$.
4$\frac{1}{2}$. 5. 45.		5. 49. $\frac{1}{2}$.
5. 5. 50.	19. 20.	5. 54. $\frac{1}{2}$.
Hîc apparebat cornibus valde denſis & craſſis.		
VI. 5. 52.	18. 0.	5. 56. $\frac{1}{2}$.
6$\frac{1}{2}$. 5. 55.		5. 59. $\frac{1}{2}$.
7. 5. 57.	17. 50.	6. 1. $\frac{1}{2}$.
7$\frac{1}{2}$. 6. 0.		6. 4. $\frac{1}{2}$.
8. 6. 2.	17. 0.	6. 6. $\frac{1}{2}$.
8$\frac{1}{2}$. 6. 4.		6. 8. $\frac{1}{2}$.
9. 6. 5.		6. 9. $\frac{1}{2}$.
9$\frac{1}{4}$. 6. 7.	16. 5.	6. 11. $\frac{1}{2}$.
9$\frac{1}{2}$. 6. 9.		6. 13. $\frac{1}{2}$.
10. 6. 11.		6. 15. $\frac{1}{2}$.
10$\frac{1}{4}$. 6. 13.		6. 17. $\frac{1}{2}$.
10$\frac{1}{2}$. 6 15.		6. 19. $\frac{1}{2}$.
10$\frac{3}{4}$. 6. 16.		6. 20. $\frac{1}{2}$.
11.. 6. 17.		6. 21. $\frac{1}{2}$.
11$\frac{1}{4}$. 6. 19.		6. 23. $\frac{1}{2}$.
XI$\frac{1}{2}$. 6. 20.		6. 24. $\frac{1}{2}$.

Decreſcentis obſcurationis Phaſes.

Horologium accuratum.	Inſtrumētum Electorale. Altit.☉.	Enucleata Tempora.
Digiti. hor.min.ſec.	grad.min.	Hor.min.ſec.
XI. 6. 23. 0.	14. 0.	6. 27. 0.
10$\frac{1}{2}$. 6. 26. 0.		6. 30. $\frac{1}{2}$.
10. 6. 28. 0.	12. 55.	6. 32. $\frac{1}{2}$.
9$\frac{1}{2}$. 6. 31. 0.		6. 35. $\frac{1}{2}$.
9. 6. 34. 0.		6. 38. $\frac{1}{2}$.
8$\frac{1}{2}$. 6. 36. 0.		6. 40. $\frac{1}{2}$.
8. 6. 39. 0.		6. 43. $\frac{1}{2}$.
7$\frac{1}{2}$. 6. 40. 0.		6. 44. $\frac{1}{2}$.
7. 6. 43. 0.		6. 47. $\frac{1}{2}$.
6$\frac{1}{4}$. 6. 45. 0.		6. 49. $\frac{1}{2}$.
VI. 6. 47. 0.		6. 51. $\frac{1}{2}$.
5$\frac{1}{2}$. 6. 50. 0.	10. 27.	6. 54. $\frac{1}{2}$.
5. 6. 52. 0.	10. 0.	6. 56. $\frac{1}{2}$.
4$\frac{1}{2}$. 6. 55. 0.		6. 59. $\frac{1}{2}$.
4. 6. 57. $\frac{1}{2}$.		7. 2. 0.
3$\frac{1}{2}$. 7. 0. 0.		7. 4. $\frac{1}{2}$.
3. 7. 2. –	8. 20.	7. 6. $\frac{1}{2}$.
2$\frac{1}{2}$. 7. 4. 0.		7. 8. $\frac{1}{2}$.
2. 7. 7. 0.		7. 11. $\frac{1}{2}$.
1$\frac{1}{2}$. 7. 9. 0.		7. 13. $\frac{1}{2}$.
1 7. 11. 0.	7. 20.	7. 15. $\frac{1}{2}$.
0$\frac{1}{2}$. 7. 13. $\frac{1}{2}$.		7. 17. $\frac{1}{2}$.
0$\frac{1}{4}$. 7. 15. 0.		7. 19. $\frac{1}{2}$.
Finis. 7. 16. 0.		7. 20. $\frac{1}{2}$.

In momento quaſi euaneſcebat hîc margo lucidus in Camera ſcilicet inferior & fiebat ſuperior non aliter ac ſi fulgur abortum fuiſſet, tuncque notaui lucida cornua cum lucida parte reliqua in circulo deſcripto poſſidere 212. gradus proximè.

Cùm Horologium oſtenderet horam ſeptimam cum 18. minutis, Electorali Aſtrolabio capta eſt altitudo ☉ grad. 6. min. 25. Cùm Cameram obſcuram inſtituere vellem hor.1.circiter, ingens Halos circa Solem obſeruabatur à me cuius Diameter comprehendebat 413.gradus proximè,altitudo marginis inferioris Halonis erat 33. gradus circiter. M. Albertus Linnemanus Regiomonti hæc candidè ſcribit 6. Iunij.

Sub eodem mediæ obſcurationis tempore ſpecioſè viſa eſt Venus,quæ poſt 10$\frac{1}{2}$. digit. decreſcentis obſcurationis euanuit. Per medium foramen alij obſeruarunt partem deficientem in maxima obſcuratione vix excedentem $\frac{2}{3}$. partes ipſius Solis, notetur. Per obſeruationem ſecundi & tertij digiti innenitur tempus addendum Horologio min. 4. ſec. 30.

Eclipſium Lunarium obſeruationes Regiomonti per Aſtrolabium electorale adminiſtrata,prout ſubſequenti die qualibet ſunt aſſeri publico affixa.

PRima, anno 1635. intra 3. & 4. Martij, Eclipſis ☽ totalis cum mora obſeruabatur: iuxta horologia incepit ante octauam & deſiit ante nonam.Phaſes Aſtrolabio Electorali

ctorali obſeruatæ ſunt hæ : Eclipſeos Initium ob Cælum nubilum obſeruari non potuit : Digitis vero 6. proximè eclipſatis (ſiquidem naſus monſtroſi viri in Luna maculari apparentis cum vmbra communicabat) Iupiter, Fixis non apparentibus ſupra Horizontem eleuatus erat grad. 56. min. 50. ad Occidentem Moræ initium ſereno Cælo apparebat, cùm Procyon ſiue Canis minor altus erat grad. 41. min. 0. ad Occidentem.

Recuperata particula lucis dimidij Digiti ♃ eleuatus erat grad. 51. min. 40. Finis Eclipſeos offerrebatur cùm ♃ altus erat grad. 44. minut. 40. color erat ex rubro, flauo & ſubuiridi mixtus, ita vt rubor cæteris antecelleret. Præterea ſub obſcuratione totius, ſeu Moræ initio pars ☽ dimidiæ occidentalis multum lucida aliquandiu manebat, ſucceſſiuè decreſcens verſus Boream; albicans hîc color ſeu pars lucidior circa dimidiam Lunæ circumferentiam ab occidentali parte per Auſtralem plagam, vſque ad Orientalem partem, qua luminis recuperationis initium capiebat Luna, circumuehebatur continuè, parte plagâ boreali obſcuro colore infectâ.

Secunda Anno 1635. nocte ſequente 27. diem Auguſti Eclipſis Lunæ totalis obſeruata eſt, Phaſes ſunt ſequentes : Initium Eclipſeos oſtendebat altitudo Stellæ Aldebaram grad. 35. min. 40. Color ☽ mutari incipiebat in fuliginoſum, & ipſa vmbra & lux dentatam faciebat ſectionem. Cùm tres Digiti ferè eſſent obſcurati Aldebaram eleuabatur grad. 37. min. 25. color idem qui prior. Cùm Digiti quinque circiter in vmbra verſarentur Aldebaram alta erat grad. 38. min. 25. colore nigro & ſubruffo, ſub hoc tempore Venus oriens rubicunda abundè ſcintillabat. Cùm Digiti ſex in vmbra eſſent (cùm ſcilicet monſtroſi viri naſus ab vmbra lamberetur) Aldebaram alta erat grad. 39. minut. 20. color erat flauus cum fuliginoſo participans. Cùm $2\frac{1}{2}$. Digiti lucerent adhuc eleuabatur Aldebaram grad. 40. min. 40. Color in Luna apparebat ruffus. Moræ Initium notabatur cùm Aldebaram obſeruabatur grad. 42. m. 30. alta. Color ex parte boreali erat ſemper lucidior, ac notabilior, quàm qui erat in parte Auſtrali, hîc enim perpetuò craſsè ruber, vel omnino niger conſpiciebatur. Cæterùm cùm Luna eſſet adhuc aliquot gradus eſſet ſupra Horizontem euanuit ita, vt nec nudo viſu, nec etiam perſpicillis eam perſequi liceret. Horizon autem fœculentiorem aërem denotabat.

Tertia Anno 1636. nocte ſequente 20. diem Februarij Stylo nouo. Eclipſis partialis habita. Sub initium quod accuratè ſatis obſeruatum eſt per tubum: Arcturus ſupra Horizontem eleuabatur grad. 26. min. 0. Occidentalis. Cùm quaſi medium erat : vbi à $2\frac{1}{2}$. ad 3., Digitos, obſcurata eſſet Luna Arcturus altus erat grad. 30. minut. 20. Finis Eclipſeos eſt exhibitus cùm ♃ (nam nulla fixa apparebat) grad. 48. min. 20. præter propter altus erat, ſiquidem totum ferè Eclipſeos tempus nubila occuparant.

Quarta Anno 1641. intra 18. & 19. Octobris Stylo nouo. Eclipſis partialis obſeruabatur, cuius Phaſes

Initium contigit cum Aquilæ eleuaretur grad. 41. min. 20. ita tamen in dubium ſit inter grad. 41. min. 20. & grad. 40. min. 50. ob penumbram magnam.

digiti.		grad.	min.
$2\frac{1}{2}$.	Aquila lucida alta	40.	40.
$3\frac{1}{2}$.		40.	20.
$4\frac{1}{2}$.		38.	10.
5.0.		37.	0.
$5\frac{1}{2}$.		36.	0.
6.0.		35.	18.
$6\frac{1}{4}$.	Digiti cùm vmbra raderet medium lucidioris maculæ, ſub maximè albente circello naſi Lunaris; nec enim vlteriùs creſcebar vmbra, hinc medium Eclipſeos concludebatur cùm eleuaretur Aquila grad. 33. min. 36.		

Digiti.		grad.	min.
6.0.	Aquila alta	32	30.
$5\frac{1}{2}$.		30.	43.
5.0.		30.	0.
$4\frac{1}{2}$.		29.	55.
4. 0.		28.	48.
3. 0.		28.	7.
$2\frac{1}{2}$.		27.	40.
2.0.	Digiti cùm obſeruaretur altit. ♃	7.	10.
	altitudo ♄	23.	55.
$1\frac{1}{2}$.	altitudo ♄	24.	0.
$0\frac{1}{2}$.	altitudo ♃	5.	27.
Finis exactè capiebatur cùm Aquila eleuaretur		23.	45.

Quinta. Anno 1642. intra 14. & 15. Aprilis Eclipſis ☽ hora 12. noctis horologio ingruebat denſiore nebula vbi lucida Lyræ eleuaretur grad. 52. min. 30. aſt ☽ grad. 28. min. 5. in hiſce nebulis fœtidis obſcurata ☽ nullatenus apparuit.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro Domino
PETRO GASSENDO, *S. P.*

VIr Ampliſſime, Fautor & Amice multum honorande,

Dulciſſimæ noſtræ confabulationes diu ſatis ſiluerunt, hinc tribus efficiam vt rurſus ſubmurmuranter audiantur noſtri ſuſurri ex colloquiis noſtris variis & mihi maximè gratis Dantiſci habitis, cùm nuper relegerem Diarium, ſeſe offerebat dubium ventilatum de vera differentia Meridianem Dantiſcani & Regiomontani, quam denuò ventilaui & adhuc dum majorem 7. minutis temporis conſtitui non debere affirmo, quod euincam ex tribus Eclipſibus Dantiſci & Regiomonti habitis : quæ ſimul anſam dabunt inueſtigandi differentiam meridiani noſtri & Steti-

nenſis

nenſis & Amſtelodamenſis & Maſſilienſis, prout ounc ex ſubjectis pateſcet.

Prima Eclipſis ☽ contigit anno 1655. 3. Martij, in qua moræ initium diuerſis locis obſeruatum eſt. Amſtelodami ab Hortenſio cùm Regulus ad Ortum altus erat grad. 52. min. 36. ex litteris Hortenſij ad M. Crugerum. Stetini à D. Eichſtadio, cùm idem Regulus ad ortum altus eſſet grad. 41. min. 13. In Pædia Aſtronomica pag. 128. Dantiſci à M. Crugero P. M. per accuratum Horologium ad Solem rectificatum horâ 8. min. 47. In litteris Domini Crugeri ad Linnemannum. Maſſiliæ à Doctiſſimo Gaſſendo & Peireſcio medium obſeruatum eſt horâ 8. min. 45. In vita Peireſcij pag. 307. Regiomonti à memetipſo eùm nempe Procyon altus eſſet ad Occaſum grad. 41. min. 0.

Hinc Inſtituto calculo.		Ergo differentia Meridianorum.	
Amſtelodami contigit	hora 7. min. 51.	Regiomonti & Dantiſcani	mio. 7.
Stetioi	hor. 8. min. 27.	Regiomonti & Stetinenſis	min. 27.
Dantiſci	hor. 8. min. 47.	Regiomonti & Amſtelodamenſis	h. 1. m. 3.
Regiomonti	hor. 8. min. 54.	Regiomonti & Maſſilienſis.	h. 1. m. 1.
Maſſiliæ (dimidia morâ 52. min. ſubtractâ.)	hor. 7. min. 55.		

Secunda Eclipſis Lunaris accidit 1641. 18. Octobris, cuius finis obſeruatus eſt Dantiſci per temetipſum, Honoratiſſime Amice, Horologio ad Solem correcto horâ 9. min. 51. Regiomonti verò à memetipſo cùm Vultur volans ſiue Aquila ad Occidentem eleuaretur grad. 23. min. 45 (licet horâ 9. min. 56. ſec. 32. in quibus 7. minuta temporis nondum concluduntur.

Tertia Eclipſis Solaris eſt obſeruata anno 1659. 1. Iunij in diuerſis locis. Leydæ in ſpecula Academica, Finis Eclipſeos cùm Sol eleuaretur grad. 6. min. 27. ſec. 19. Hor. 6. min. 28. Ryper in literis.

Hor. 7. min. 15. Dantiſci finis eſt obſeruatus ex literis tuis.

Hor. 5. min. 26. Regiomonti initium.

Ex hiſce obſeruatis iuxta præcepta 175. & 176. Kepleri in tabulis Rudolphinis eliciuntur.

	Primò ad initium Regiomonti.			Secundò Dantiſci finis.			Tertiò Leydæ finis.		
	grad.	min.	ſec.	grad.	min.	ſec	grad.	min.	ſec.
Locus ☉	20.	49.	4. ♊	10.	52.	25. ♊	10.	51.	32. ♊
☊	19.	24.	0. ♊	19.	24.	0. ♊	19.	24.	0. ♊
Diſtantia ☉ à ☊	8.	35.	0.	8.	32.	0.	8.	32.	0.
Latitudo ☽ Borealis.	0.	47.	23.	0.	47.	7.	0.	47.	7.
Summa Semidiametrorum.	0.	30.	35.	0.	30.	35.	0.	30.	35.
Tempus Anom. 6. d. 11. h.				6. d. 13.			6. d. 13.		
Parallaxis ☽ à ☉ Horizōtalis.	0.	59.	25.	0.	59.	38.	0.	59.	38.
Parallaxis ☽ à ☉ longitudinis.	0.	39.	48.	0.	39.	29.	0.	42.	20.
Parallaxis ☽ à ☉ latitudinis.	0.	37.	53.	0.	43.	59.	0.	39.	44.
Latitudo ☽ viſa Borealis.	0.	9.	30.	0.	3.	8.	0.	7.	23.
Diſtantia Centrorum.	0.	29.	4. ſubtr.	0.	30.	26. Add.	0.	33.	25. add.
☽ locus elicitus.	10.	59.	48.	12.	2.	20.	12.	7.	17.
Soperatio ☽	0.	10.	44.	1.	9.	55.	1.	15.	45.
Motus Lunæ horarius ☽ à ☉.	0.	30.	41.	0.	30.	45.	0.	30.	45.
Superatio in tempus verſa.	0.	20.	59.	hor. 2.	16.	25.	h. 2. 0.	27.	48.
Differentia ſuperationis Regiomonti & Dantiſci, hor. 1. min. 55. ſec. 26.				Differentia ſuperationis Regiomonti & Leydenſis, hor. 2. min. 6. ſec. 49.					
Initium apparens Regiomonti, hor. 5 m. 26. ſec. 0.				Initium apparens Regiomonti, hor. 5. min. 26.					
hor. 7. min. 21. ſec. 26.				hor. 7. min. 32. ſec. 49.					
Finis apparens Dantiſci, hor. 7. min. 15. ſec. 0.				Finis apparens Leydæ, hor. 5. min. 26					
Differentia Meridiani Dantiſci & Regiomonti, hor. 0. min. 6. ſec. 26.				Differentia Meridiani Regiomonti & Leydæ, hor. 1. min. 4. ſec. 49.					

Hiſce tribus argumentis accedit relatio quorumdam Nautarum, qui per Mare Balticum Dantiſcum proficiunt, quorum quidam 14. milliaria, quidam 16. audacter: quidam 18. milliar. meticuloſè directum hoc iter conſtituunt: ſed 7. minuta in tali ductu paralleli exhibent $15\frac{1}{2}$. milliaria quæ omninò egregiè conueniunt: Hinc minus dubitanter aſſero vltra min. 7. pro differentia Meridiani in tempore ſiue grad. 1. min. 45. aſſumi non debere: ex quo patet differentiam Meridiani Regiomontani & Vraniburgenſis minorem min. 38. conſtitui debere. Vale Amice optime. Dabam Regiomonti die 10. Ianuarij. 1644.

M. Albertus Linnemannus
Math. P. P. Facultatis Philoſophicæ pro tempore Decanus.

Ampliſſimo

Ampliſsimo & Perilluſtri D. D. PETRO GASSENDO, S.

AMpliſſime Domine

Tuas literas humanitate plenas iam tandem aliquando recepi,& in ipſis mentem illam tuam, quanta eſt, admiratus & veneratus ſum. Faues & gratias agis, & vis videri honoratus quod honorem impenderis. De ſatellitibus Reithanis non multum diſputo, auritus omnino teſtis, vt in Iudicio expono, vbi ex hypotheſi locutus ſum. Sed an illa ipſa hypotheſis debeat admitti, non bene valerem decidere. Ad Illuſtriſſimum Ghiſium ſic ſcripſi, *Demonſtraturus ſum vel Reithanas obſeruationes infideles vel Stellas obſeruatas circa Iouem Erraticas.* Et ſub finem, *de illis* (nimirum Satellitibus *nihil poſſum adſtruere aut deſtruere; hac enim ſcribo ſecundâ poſt Plenilunium die, & tametſi Iouis Galileanos ſatellites clarè conſpiciam, nouos iſtos, ſed neque minutiſſimas Stellas Firmamenti ſub Nouilunium obſeruabiles ipſe reperio. Reithana inſiſto obſeruationi, quæ ſi exacta, &c.* Et meus Diſcipulus Franciſcus Cſenneman, cùm ad Bottynum librum mitteret, ſic inquit, *Nihil hodie celebrius in Europa Saturnino & Iouiali Satellitio nuper inuento....... Aſſerit Vranoſcopus vigilantiſſimus Antonius Reitha, negat Doctiſſimus Petrus Gaſſendus: Medius intereſt Ioannes Caramuel .. ... Ille ſe Saturni & Iouis Satellites videre & obſeruare conſtanter affirmat, alter hos ipſos Fixas Stellas ſuſpicatur: at mediâ viâ Caramuel, vel Rheita obſeruationes falſas, vel Gaſſendo non ſtandum demonſtrat:* Ecce vides me obſeruationem illam velle ſupponere non examinate; Quî enim alienas tueri vellem, qui proprias ante limam collationem & priuatam cenſuram amicorum non audeo? Nec temerè Rheitæ creditur: hominem enim cognoſco familiariſſimè, ſanctum & doctum; ſed qui decipere non vult, falli potuit, & hac via vel inuitus decipere. Dabit Deus vt ſuos ipſe oculos nobis concedat, nam tubum habui, & nouos illos ſatellites non vidi;fortè etiam in Syderibus ſicut in altis nominibus requiritur ſua fides & affectus pius, ſine quibus nemo adſenſum præbeat, aut effectum obtineat. Et quidem vt exiſtimo, ſtabunt mea illa duo Theoremata, & tua etiam vigebit ſuſpicio; & ſi ſit error aliquis, erit ex parte obſeruationis, quam nunquam defendere libuit. Sed neque hunc libenter admittam, maximè cùm & Scheinerus plures plures Satellites quàm quatuor à multis annis obſeruauerit.

Diametri viſæ & veræ in Planetis proportio pulchra eſt, & tota tibi debetur, quia tota ex tuis obſeruatis eruta; Mihi ſolùm illationis gloriam adtribuo, & illius veritatis notitiam ex tuis obſeruationibus feliciter diduxiſſe congratulor.

De motu Veneris aliqua ſpecialia ſuo tempore, & ideò nihic hìc reponam, maximè cùm omnes obſeruationes eius difficiles & videantur arguere eam eſſe Soli valde excentricam,& per conſequens Tellurem quieſcere, quod non omnes admittunt.

Calignoni authoritati multum detuli; nam & ego homo qui erro ſæpè, & corrigi deſidero, non carpi. Ipſe Angelus haberi non vult, nec ego illi viros magnos præponi; ſatis doctus qui in re tam ſubtili errare potuit. Illud enim ipſiſſimum periculum, quod inſtituit ſine magna Geometriæ & Aſtronomiæ notitiâ non incipitur. Rhombum pro quadro in lapidis Herculei ſuperficie, quam reſpiciebamus, expreſſim notauimus nonnulli à multis annis coram experiſſimo adamanticidâ. Et ille non erat artis ſuæ ignarus, inquit, qui hunc errorem commiſit. Et meritò, magna enim induſtria & arte opus, vt eo adamantem promoueas poliáſque, vt poſſis de laterum inæqualitate tantùm argui. Hoc idem de nobili illo Delphinate ſenſi dum ſcriberem, hoc ipſum etiam nunc de eius eruditione ſentio.

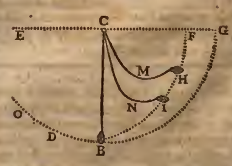
Sed quia duo gratularis, illa hîc tametſi breuiſſimè reſumam;ſub onere tamen, quod recognoſcas, & liberrimam cenſuram remittas. Herculeos fruſtrà labores Tycho Brahe in multis occaſionibus perdidit, quod innixus hypotheſi dubiæ aut falſæ.Eſſes mihi crudelis ſi methodum meam, quæ magnis mihi laboribus, incommoditatibus, imò & morbis ſtetit & ſtat, non corrigeres, non facilitares,ſi me vel errare, vel exorbitare animaduerteres. Lege, relege,examina, & hominem errori obnoxium Angelico tuo ingenio dirige.

Modus menſurandi Tempus.

MVltos habuerunt veteres omnes tamen dubios incertóſque; incapaces, qui poſſent aſtronomico rigori ſeruire. At noſtro æuo oſcillationes ſunt inuentæ quibus tempora exactè metimur.

Provt à ſuo Authore traditæ, bonæ & ſecuræ ſunt, vix ſenſibili errori obnoxiæ; at provt à me promotæ, videntur inæqualitatis omnem cauſam vitare, omnem ſuſpicionem effugere. More meo breuitati ſtudebo, oſcillatoriúmque ab ipsâ conceptione & embryone in perfectiſſimam figuram diducam.

Inuentio.

PRimum pendulum quo ſumus vſi, filo & pondere, conſtitit, vt præſens figura manifeſtat, in quâ à puncto C. plumbum B. filo C B. appenditur.

Pronun

Pronuntiauimus omnes excurſus eſſe Iſochronos, hoc eſt, fieri eodem omninò tempore, vnde ſeu pondus à lineâ perpendiculari extraheres ad D, ſeu ad O, ſeu ad E, Iſochrono motu ad B, excurſurum. Sed tametſi experientiæ viderentur ſuccedere in inferioribus ſemicirculi gradibus, hoc eſt prope B, in ſuperioribus, nimirum prope E & G non ſuccedebant. Inquirentibus cauſam occurrit plumbum B, non formare lineam Sphæricam, ſed quaſi Ellipticam. Nempe F H I B. nam conſtituto in I, filum E N I, non tenditur per lineam rectam ſed arcuatur ſuo pondere in N aut etiam in M, plumbo in H, conſtituto.

Hæc motus varietas etiam tẽpora alterat; certum eſt enim, ſi paria ſint reliqua, velociùs caſurum plumbum ab F quàm à G.

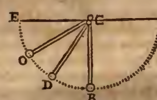
Lineas has deſcribenti occurrit excentricitatis & Ellipſeos Planetariæ ſaluandæ aut ratio aut ſuſpicio. Nam Errones nec moueri in concentricis nec in circulis iam ſatis notum eſt; Periodis ſuis Ellipſes imperfectas deſcribunt, & plus à terrâ aut centro ſuo diſtant in Apogæo; minus in Perigæo, & in locis mediis nonnihil à circuli perfectione deficiunt, ſed an hæc ipſa mechanicè ſaluari poſſint periclitaberis in delineatione ſubſequenti,

Sit in præſenti Figura B oſcillatorij cẽtrum D plumbum: ſi integram periodum conficiat, non deſcribet circulum D M F G, ſed lineam DIKLAOD, filum enim ſuo põdere incuruabitur, & plũbum coget centrũ verſus. Lineam A S diuide in duas partes æquales in C. Et centro C, radio CA vel CS, duc circulum A V S A, & T H D K T, qui Ellipſin in duobus punctis T & D continget. Poſtea centro B & radio BA duc circulum AERS: Et centro iterum B, & radio BD, circulum FGDMF. His perfectis ſi ponas oculum in B non-ne habebis delineationem Theoriæ Solis? aut ſi Solem in B non-ne iter Saturni, Iouis, aut Heliocyclij cuiuſcunque? An non B erit centrum, BC excentricitas, D Apogæum, A Perigæum, AERSA concentricus concauus, FGD M F concentricus conuexus K D craſſitudo orbis deferentis augem, AF eius complementum. T A, aut S D craſſitudo orbis deferentis? An non plumbi Diameter in I, K, & L obliquè incidens circulum in latera contrahet, & Ellipſi ſimilem arcum formabit? Puto omnia ad oculum oſtendi. Planeta erit in D Apogæo tardior, in T velocior, non ſolùm reſpectu oculi poſiti in B, ſed etiam reſpectu poſiti in C; quia quò à centro B remotior eo ipſe tardior; quod & etiam in ſuo Marte olim Keplerum obſeruauiſſe memini.

Quid ſi cæleſtia ſic? Sed quali filo ipſa librata? Radio viſuali ſimili, quem non eſſe rectum ſed in medio vaporoſo graueſcere & incuruari ipſemet refractiones manifeſtant. Non enim iis adſentior, qui in ſola ſuperficie illas concipiunt, nam ſi radij in ea refringerentur, æquales eſſent in eadem ſuperficie, at in vino maiores refractiones fiunt quàm in aqua tametſi ſuperficies ſit eadem: Ergo præter ſuperficiem etiam datur ipſa materiæ qualitas radium inficiens & incuruans & eleuans. An non & in Magnete ſuos etiam radios & hos inuiſibiles, imò & malè rectos percipimus? Ergo hinc non ſuboritur vrgenda repugnantia; nulla igitur ſublatet, aut veniet aliunde quærenda.

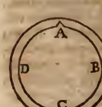
Correctio Prima.

Obſeruauerimus filum inflecti diſtantias centri & plumbi contrahi, motum verſus F intendi, & vt exorbitantiæ occurremus ex ſolida materia fudimus oſcillatorium, cuius pondus B eſſet adnexum virgæ ferreæ tantæ craſſitudinis quarta inflecti non valeat. Et onus hac linea delatum tantum diſtabit à C in B, quantum in D aut in O.

Sed & hæc oſcillatorium tamet in inferiori arcus parte non deuiaret ab æqualitate quæſita non ſatisfaciebat voto dimiſſum ab E, aut aliquo gradu illi proximo, adeóque ne ſemper teneremur cautè illud à D aut O dimittere ſpeculandum fuit, quî poſſet corrigi hæc inæqualitas oſcillatorij?

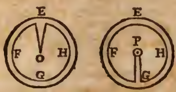
Correctio Secunda.

Iuſſit fundi æneũ circulum Digito craſſumq́; cuius radius ſeu Semidiameter eſſet Digitorũ quinque, nẽpe ABCD. & in acie cultro ſimillimâ ſuſpẽdi ab A, & expertus ſum adhuc ſuperiores gradus meliùs ad æqualitatem reduci. Sed quia etiam varietas impulſus & formæ

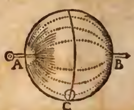
debebat aërem frangere & frangendo impediri, quærenti, quî fieri oſcillatorium poſſet, quod aërē non frangeret, hæc idea occurrit.

Correctio Tertia.

Circulos æqnales priori ex bene purgato metallo binos apparo, & ita omnia diſpono, vt vnum & idem ſit centrum figuræ & motus, vel dente ſuperpoſito vt in O, aut radio dependente vt in P. ſed quia maius pondus inferior requirebat pars, vt oſcillationes excurrerent, paraui binos alios ex ligno & in G partem plumbi fudi vt illac ponderoſiores eſſent. Et optimus ſucceſſus fuit.

Correctio Quarta.

Tandem rebus omnibus conſideratis, placuit oſcillatorio vltimam perfectionem tribuere, & curaui ex materia leui (pinum elegi) Sphæram exactiſſimam tornari, iam perfectæ acus polares AB. poſui, quibus liberrimè moueretur, & latere ad perpendiculum perforato in C. plumbi libram inſeri vt latus lateri præponderaret. Hoc, vt exiſtimo perfectiſſimum oſcillatoriū eſt, in quo centra motus & figuræ coincidunt, aër non frangitur, & omnes excurſus Iſochroni, & exactiſſimi videntur eſſe. Globus iſte, vel leuiter motus, longiſſimo tempore nutat, vacillatque & ſi in C aut puncto eidem aduerſo pingatur notula obſcurioris coloris, poteris clariſſimè & diſtinctiſſimè oſcillationes, etiam in parua Sphærâ numerare. Tantæ molis erat præciſè noſcere tempus, ſed quo præciſè cognito in reliquis non poſſis errare.

Modus menſurandi Lunæ Diametrum.

SÆpè Quadrante, ſæpè Radio etiã 30. pedũ ad hoc ſolum parato, ſæpè aliis inſtrumentis fuimus vſi, at ſemper dubij de tribus, imò de quatuor minutis. Lux Lunæ viuida; oculi debiles, nec vnquam ſufficientes eius extremam peripheriam diſtinguere. Radius tranſmiſſus per foramen ambiguus & obſcurus, per tubum multo incertior; & tamen me tenet obſeruandi ambitio, & præciſionem non deſpero.

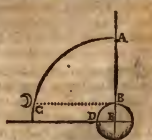
Appenditur chorda bene rotunda, bene tenſa perpendicularis, craſſa medio digito. Et in azimutho noto oculus conſtitutus & tubo Batauico armatus percipit Lunæ ad huiuſmodi chordæ appulſum. Cùm Contactus percipitur, manu plauditur, & miniſter numerare oſcillationes incipit, quouſque tota Luna tranſiuerit. Sic non ſolùm totam Lunæ Plenæ Diametrum, ſed & multarum macularum loca determinaui. Cognito oſcillationum numero tempus cognoſcitur, quod cùm Lunæ azimutho & altitudine collatum exactiſſimè dat magnitudinem.

Sed quia Luna non ſemper perfectè eſt Sphærica quantum deficiat, & qualiter poteſt exactè definiri, ſi diuerſæ chordæ ponantur, & intra eandem horam (Diameter non poteſt imitari ſenſibiliter tam breui tempore) diuerſæ obſeruationes fiant. At quia funiculus triplex difficile rumpitur, tres ponamus. Prima chorda decidat perpendiculariter; ſecunda ſit axi terreſtri parallela, tertia per Meridianum ducta parallela Horizonti diſtet à Terrâ aliquot vlnis. Notato bene tempore obſeruo primò quot oſcillationes in tranſitu ſuo impendit vt azimuthum determinatum Luna ſuperet, quot vt polarem, quot vt alteram lineam (quam placuit domeſticam dicere, quod circulo magno reſpondeat, ibi Horizontem procedenti vbi ipſe & Meridianus à circulis domorum diuiditur) & poſtmodum collatis diuerſis obſeruationibus diuerſæ malè rotundæ Lunæ noſcuntur Diametri.

Sed ſemper aduertendum, Parallaxim refractionemque in medij gradus differentiâ (non eſt Luna maior) non multum alterare obſeruationes poſſe; ſed ab huiuſmodi etiam paruulis ſcrupulis immunes obſeruationes illas, quæ vtuntur perpendiculo, oculo in noto azimutho compoſito, quoniam nec refractio nec Parallaxis perpendiculum variant.

Loco chordæ non æquè ſecurè vteris ædificio, nam anguli non ita acuti & perpendiculares vt velis, & lapides non ſemper cohærem ad amuſſim, adeóque tutiùs & faciliùs chorda, modò eius locum priùs mediocriter exploratum habeas. Mediocriter inquam, quia ſi in Meridiani deſignatione, aut cuiuſcumque alius azimuthi definitione medio gradu erretur non alterabitur Diametri Lunaris obſeruatio.

Magnitudinem viſam ad veram reduces,

adnotando Lunam in vertice ſexageſimâ ſuæ diſtantiæ parte aut circiter propiorem, adeóque maiorem videri, quàm ſi eſſet in Horizonte conſtituta, vt patet in præſenti ſchemate: Nam linea C B, eſt maior linea A B, quaſi integrâ Telluris Semidiametro, vnde ſi Luna in C diſtet à B Semidiametris 60. diſtabit in A ſolummodò 59. ſi in C videatur min. 30. in A videbitur min. 30. ſec. 30.

Modus

Modus menſurandi Solis Diametrum.

RAdio tranſmiſſo per tubum, vitrum, aut nudum foramen aſſequi, magnitudinem Solis impoſſibile eſt, ſemper enim aut radij refringuntur aut vltimi Regionem vicinam illuminant & Solem exhibent multo maiorem vero. Sed non omnino eius quantitatem ignoras, ſi ſcias eſſe tantâ minorem. Quadrante vix quidpiam aſſequimur, nimio enim ſeſe ipſe ſplendore tuetur & defendit. Hac ego vtor methodo, Chordâ (aut ædificio perpendiculari, ſi lapides bene cohæreant) viſurus, oculum in azimutho determinato conſtituo, & tranſitum Solis obſeruo. Si tranſmittere radium libeat (hoc enim faciliùs eſt) nemo negare poterit percipiendum eſſe in tranſmiſſo radio cùm primum Sol ædificium aut chordam perpendicularem attingat; ab eodem puncto incipiant oſcillationes numerari, quovſque Sol totus immerſus ſit, & cognitis tempore, azimutho, declinatione, & altitudine, nemo puer Diametrum poterit ignorare, præcipuè ſi Meridie obſeruet.

Modus hic à Langreniano ſicut & arte, ſic etiam ſecuritate & præciſione diſſidet: Ipſe enim Solem tubo tranſmittit, ita vt in area aduerſa limbo auteriori lineam BC tangat in A & oſcillationes numerat, quovſque poſteriore eandem tangat, ſed quia vitri fallaciæ ſatis tibi ſunt notæ, non eſt cur immorer in hoc modo impugnando. Melius adhuc eſſet per nudum foramen vt Keplerus faciebat radium promittere, ſed vt notauimus ſuperiùs reperiremus Solem multò maiorem vero. Ergo bene ad ſubmerſionem per ædificium aut tranſitum per chordam recurritur: quia ſiue Sol appareat in radio magnus ſiue non, incipiet deficere cùm primùm ad perpendicularem appulerit, nec prius ab vmbra explicabitur in radio tranſmiſſo, quàm in Cælo.

Modus menſurandi Diametros Planetarum & Stellarum.

PRaxis eadem quæ in Luna, tubus alter. Non ſufficiunt Batauici huic miniſterio; ſed dabo nouum, cuius fabrica facilis ſit. Ex optimo vitro circulum quaſi quatuor digitorum latum excide, & cura ita ex vno tantum latere poliri, vt conuexum maneat, & reſpondeat portioni circuli, cuius radius ſit quaſi trium pedum. Appone tubo ductili, & in parte aduerſa tubi laminam perforatam ſed carentem vitro. Paulatim tubum produc, quovſque Stellæ imago rarefacta incipiat ſinuoſa & malè circinnata videri; tunc ceſſa, ſinus enim, ſi magni, obſeruationi officerent. Erit igitur tibi Iupiter ſimilis palmæ manus, Mars Terræ æqualis, Sidera primi honoris ſatis magnæ & reliquæ vt craſſiſſimus. Digitus. Si igitur in Meridiano conſtitutus contactum Iouis & ædificij perpendicularis obſerues, & à puncto contactus Oſcillationes numeres, certo ſcies quantum temporis in occultatione impendatur, quod ſi oſcillatorium trium aut quatuor Digitorum radium exæquet, erunt tam frequentes recurſus, vt in vnius Planetæ occultatione quadraginta aut plures numeres & poſſis de vnico iudicare. Hac etiam methodo diſtantias Iouis & ſatellitum aliquoties ſecuriſſimè dimenſus ſum.

Condona, Humaniſſime Vir, breuitatem homini occupatiſſimo, non enim vberius debuerunt deduci quæ ad expertiſſimum doctiſſimúmque mitterentur. Omnia ſcripſi quia ſatis ſcripſi, non enim debebam rebus notis vulgaribúſque aut te onerare aut tempus ſine cauſa conſumere. Vnum ſupereſt, vt ſingula digneris examinare, ſingula alta mente perpendere; Obſeruationes aliquot (paucas quidem, octo vel decem de ſingulis Planetis, ſi Lunam excipias de quâ plurima) habeo, & obſeruandi difficultate terrenr, mihi minus confidens, ne olim errorem in methodo viſurus ſim qui hodie latet, & perditurus ſum oleum operámque faucbis ſi nihil vrbanitati, nihil amicitiæ, nihil perſonæ meæ deferas; ſed potiùs, liberè aut corrigas, aut reiicias, quod expoſitum errori appareat, non enim ambio doctus apparere, ſed eſſe, & Pariſios vſque excurrerem, vt vel vnam diſcerem veritatem.

Te ante annos aliquot, imò etiam Peireskium, qui magnus fuit & à te depictus iam eſt maximus, Selenographiæ vacaſſe à meo Puteano accepi, & deſideraui aliquid obtinere, quod poſſet meum opus exornare; ſi dignus videar cui delineationes mittas, articulis cuiuſcumque pacti ſtabo. Primò æri inciſæ facili negotio in chartâ excudi poſſunt, & in Epiſtola per Tabellarium ordinarium tranſmitti. De nondum exſculptis, ſed pictis maior videtur difficultas, ſed quæ vinci eodem modo poſſet, ſi duæ vel tres præcipuè mitterentur, vt ego curarem exſcribi & remitterem poſt paucas ſeptimanas. Celebrabimus obſeruationes tuas in noſtro opere, & quia Cælum Cælo correſpondet, inde etiam noſtra confirmabimus. Occultationem Quadrilateri Pleiadum non poterit cõmunicare VVendelinus longè abſens, facilius erit tibi præcipuè Amanuenſi, vt vnam copiam ad me mittat. Nominibus amicorum Promontoria, inſulas, & Valles hucvſque diſtinximus, tibi nec non Peireskio tuo, Merſenno & Naudæo, aliiſque viris magnis loca competentia adſignauimus, placet enim illuſtrium Hominum famam prouehere, imò & Cælo donare. Sed & no-

mina illa à te tranſmiſſa placuerunt omninò, & quantum liceat pleraque retinebo, eroque in omnibus ingenij tui admirator & laudum præco. Vale Spiræ 8. Iulij 1644.

Ampliſſimæ & Perilluſtris Dominationis tuæ ſeruitor addictiſſimus,
I. CARAMVEL LOBKOVVITZ,
Abbas Diſembergenſis.

Ampliſſimo & Perilluſtri Domino, Domino PETRO GASSENDO, *Diniensis Eccleſiæ Præpoſito, Domino ſuo colendiſſimo, S.*

RIdeas mecum, Ampliſſime Vir, Gallos abſentes amo, diligentiùs quàm alios veneror ſuſpicióque, præſentes timeo & fugio. Spiræ eram, & irruente Chriſtianiſſimi Regis exercitu exceſſi, & Francandalian appuli, vbi literas tuæ Dominationis auide expecto. Duas ſcripſi; alteram de ſententia illa Pariſienſium, quæ Pontificem Concilio Generali ſupponit; alteram de modo obſeruandi Diametros Planetarum, & Stellarum diſtantiam. Priorem dederit, vt opinor, Reuerendiſſimus D. Merſennus, & Tabellarius poſteriorem. Has addo, ne fortè contingat, vt reſponſum Spiram deſtines, & recuperare inde non poſſim, quia inter Spirenſes & Francandalienſes nulla communicatio, tametſi diſtemus quatuor leucis. Viue, & Vale, Vir Optime, & me Deo & amicis commenda. Francandaliæ, quæ Palatinatûs inferioris Metropolis; die 10. Septembris 1644.

Ampliſſimæ & Perilluſtris Dominationis tuæ famulus ad me omnia paratiſſimus, I. CARAMVEL LOBKOVVITZ, *Abbas Diſembergenſis.*

Celeberrimo Viro, fautori ſuo, Optimo D. PETRO GASSENDO,

HENRICVS BORNIVS S.P.D.

IMmane quantum doleo, Magne Vir, quod vltimæ, quas ad te ipſis Kalendis Maijs dedi, literæ, Tabellariorum incuria alicubi oberrantes, in manus tuas non peruenerunt, non adeò quia ſic iure merito tibi viſus fui officio meo defuiſſe, quàm quia per illas te certiorem reddideram quorumdam, quæ ſcire tua intererat, illorum nimirùm quæ impreſſionem Epiſtolarum tuarum fidei meæ commiſſarum, ſpectabant; ſcripſeram enim Elzeuirios qui Leydæ degunt operam in ſe ſuſcepiſſe & fidem dediſſe ſe abſoluto incomparabilis Salmaſij *de Cæſarie Virorum & mulierũ coma ſcripto*, ſcripta tua ſtatim prælo eſſe ſubiecturos, addideram Dominum Heereboord ſummopere gauiſum fuiſſe, quod illum tanta humanitate reſolutaſſes, & niſi me fallit memoria, aliquid etiam notaueram de Thraſonicis Carteſij ſuper vltimo tuo contra illum ſcripto, dictis, ſcilicet illum ſciſcitantibus diſcipulis quando ſe ad refutandum illud accingeret, nihil aliud ſolitum eſſe reſponſi dare, quàm te mentem illius non cepiſſe, ſe tamen vt illis morem gereret aliquid annotaturum in noua ſua Philoſophia (quæ iam in lucem prodit) ex quo vel puer minimus illorum nodos, quos ipſe nexueras, poſſet ſoluere. Summum viri ingenium exoſculor, ſed hunc agendi modum præſertim in cauſa mala vbi ipſi ſemper hærebit aqua, cáne peius, & angue odi, non Philoſophi, ſed profani vulgi illum eſſe iudicans, effutiat, quæcumque in buccam venerint, nunquam tamen efficiet quominùs illius Metaphyſica inpoſterùm à ſolidè eruditis ſibilis & cachinnis non excipiatur, & nullus dubito quin niſi hac nuper edita Phyſicæ parte, damnum, quod ex nominata Metaphyſica paſſa eſt eius fama, reſarciat, Philoſophi nomine apud multos excidat. Tuarum ſanè videtur eſſe partium, Virorum Optime, & illam examinare, & quos ibi fortè an reperêris errores Mundi oculis ſubiicere, hoc mecum à te flagitant ſummi & principes Bataniæ noſtræ Viri: qui quotidie vota illa concipiunt, quibuſdam ex illis promittere debui, me ſubmiſſè à te illud eſſe petiturum, præſertim cùm me non omninò deſperare ſignificarem te forſitan pro tua in me benignitate, & ſummo erga omnes, quicumque tandem ſint, qui veritati litant affectu, nos voti non eſſe damnaturum. Vt itaque promiſſis ſtem, illud à te oro peróque ardentiſſimis precibus, dummodò res tuæ illud ferant, certus te æternum hoc nunquam obliuiſcendo beneficio nos omnes obſtricturum eſſe. Cæterùm cùm me iam mihi vindicarim ex negotiorum illorum fluctibus quibus miſerè, poſtquam peregrinabundum pedem in patriam retuli, implicitus hactenùs fui, méque relictis cæteris omnibus, quæ vulgus curare ſolet, veritati inquirendæ conſecratum tu ſat ſcis, Summe Vir, æqui boníque conſules, ſi tuam ſubinde mihi operam poſcam, quam ſi mihi concedere digneris, concepriſſimis tibi inro verbis te ſumma illa beneficia non eſſe perditurum, verùm me id operam eſſe laturum vt aliquando ſcias cui illa dederis. Vale intereà, rerum mearum dulce decus, & me tui ſummâ cum veneratione amantiſſimum amare ne deſine. Dabam tolutim

Trajecti ad Rhenum anno
à Chriſto nato 20.
Septembris
1644.

PETRO GASSENDO, *Viro verè Sapienti, & Philoſopho Lynceo,*

A. PRATÆVS S.

EA ſemper fuit animi mei in te propenſio, & vt ita dicam, impetus, ex quo diuina illa tua & pluſquam magnetica virtute tactus fui, vt præ te, nullum ex tot claris Viris qui literatium orbem ſcriptis illuſtrant, aut amem impenſiùs, aut colam ſtudioſiùs, aut mente & oculis geram ſæpiùs & iucundiùs. Tu certè iam factus mihi videris melior pars mei, quippe qui licet abſens, præſens & præſes & conſiliatius interſis omnibus conſiliis cogitationibúſque meis omnique vitæ meæ rationi, quam tu moderaris & temperas præceptis & exemplo, dum ad illa pro ingenij tenuitate me compono. Vix prima lineamenta magni illius capitis, & fortis illius Philoſophique pectoris, quo tu præ cæteris vales, me expreſſiſſe ſcio, ita mihi aduerſatur mea Minerua: mihi tamen valde gratulor, quod in mente, tanquam in tabula, tui quædam veſtigia agnoſcere videar, aut ſaltem vmbrulæ quandam ſpeciem, hanc ita amo, ita deóſculor, vt qui me ſemper, vt par fuit, parui fecerim, iam illius cauſa, me aliquo in pretio habeam. Amore quidem & intimo cordis affectu, Gaſſendum alterum me iamdudum factum ſentio: Quod & omnes agnoſcunt ex ore dictíſque meis, quoties nomini tuo inſeruiendi datur occaſio, morum tuorum ſuauiſſimorum factâ rudi quadam imagine, datáque doctrinæ tuæ leuiſſima idea, iis qui tui deſiderio & admiratione tenentur. Hinc intelligere potes, Vir Clariſſime, quæ cauſa me ad ſcribendum impulerit: nempe, dum multa tui virtus noctu diúque animo recurſat, hæréntque infixi pectore vultus verbáque: non potui me diutiùs intra ſilentij limites, quos mihi propria verecundia, tuarum occupationum grauitas, & ſtudiorum dignitas, præſcripſerant, continere. Accipe igitur æquo animo hæcce incorruptæ reuerentiæ & nunquam intermorituri cultus, ſincera teſtimonia. Beaueris certè, ſi Pratæum tuum [illegible] factum, quaſi tuum beneuolentia fouere & amplecti pergas. Sed hæc plus ſatis tibi virorum optimo: non tamen finem facio, etſi ſciens vidénſque prætergrediar omnem reuerentiæ modum. Scias velim, quod cum inſtitutionibus anatomicis Caſp. Bartholini Lugduni Bat. excuſis, Gallicis faciendis nuper operam dediſſem, totus gaudio perfuſus fuerim vbi perueni ad eam Ioannis VValæi Medici Epiſtolam de motu ſanguinis ex mente Haruei, quæ huius operis Anatomici ſeriei fuit intexta, in qua tui mentio facta eſt hiſce verbis: *Refert Petrus Gaſſendus, Vir eruditus & candidus exercitat. in Fluddan. Philoſoph. part. 3. cap. 17. vidiſſe ſe Payanum oſtendentem ſeptum cordis intermedium per varios mæandros, flexueſóſque quaſi cuniculos peruium eſſe: eóſque poſſe inueniri, ſi ſtylo in foueam aliquam leniter immiſſo, eum ſurſum deorſum & ad latera patientiſſimè contorqueas & vlteriorem aditum ſemper explores, vſque dum eius extremum inuenias. Et reuera id non rarò ſuccedere ſumus experti; ſed obſeruauimus ſimul eas vias, eos mæandros nequaquam à natura factos eſſe; ſed à ſtylo aut cuſpide cultri, dum facta viam aperimus aut vlteriorem quærimus: caro enim cordis ita tenera ſimul & conſiſtens eſt, vt minime rei perforantis attactu ſtatim diſrumpatur, & cauitatem relinquat; adeo vt & latera cordis ita potuerimus peruia inuenire.* Tu ſi quid habes aut experimentorum, aut rationum, quibus ſententiam tuam tueri poſſis & velis, ad me perſcribito, vt ſi per te liceat, inſtar appendicis operi anatomico attexam. Chyli viam ad epar per meatum bilarium, tùm ex Vita Peireskiana, tum ex ſermonibus familiaribus te aperuiſſe, antequam Aſellius lacteas venas demonſtraſſet, probè memini. Ego qui in re Anatomica, nullam opinionem temerè reiiciendam puto, præſertim ſi à viris grauiſſimis, & ingenij acumine iudiciíque poodere præſtantiſſimis, proponatur, tuam pervelim pleniùs hac in re noſſe. Si quid pro tua in perſpicientia viri, ſolertia, in corpore humano obſeruaueris, hactenùs aliis incompertum, communicatum mihi non dedigneris, qui indicato Authore, & veluti fonte, ad communem vtilitatem ſum allaturus. Scio te in vtroque Mundo, magno & paruo oculatiſſimum. Noli te minùs liberalem in parui amantes & cultores gerere, quàm te præſtas erga magni ſtudioſos; quippe magnam laudem & æquam gratiam ab vtriſque reportaturus. Nuperrimè accepi, te prælo Philoſophiam illam egregiam toties & tam auidè à me expetitam, commiſiſſe. Tu niſi Galliam noſtram tuis doctrinæ luminibus & Theſauris minimè ornandam & locupletandam, cenſuris, patere vt in tanta bonæ mentis eſurie, & vtilium librorum inopla, ſublimem illam tuam Sapientiam, ſermone peregrinam, ſermone Gallicam faciam, vt quæ iam noſtras eſt Cælo & Solo, Patria & Parente, ex omni parte noſtras dici poſſit, & vt ex illo immenſæ frugis opere, ea patriæ noſtræ pars major, quæ peregrini eſt idiomatis neſcia, aliquid fructus percipiat. Magna peto, magna poſco, ſed magna poſſum duce & tegente Gaſſendo. Doctiſſimus Medicus, tuíque amantiſſimus Carolus Sponius, te ſalutat. Vale & ama diligentem te.

Dabam Lugduni pridie
Kalend. Octobris
1644.

PETRO GASSENDO,

HENRICVS BORNIVS S.

IMmane quantum doleo, Gaſſende Doctorum decus, quod tam miſerè ab Elzeuiriis, qui mihi, præſente communi noſtro amico Heerebordo, fidem dederant ſe literas tuas, abſoluto Salmaſij de coma opere, prælo eſſe ſubiecturos, deceptum eſſe. Nullam aliam, quominus dictis ſtarent, allegerunt cauſam quàm ſe magnam ſatis exemplarium, literarum iem impreſſarum, copiam, Pariſiis accepiſſe, ac ſe proinde vereri ne impreſſio, quam iam diu vrgebam ſibi damno eſſet futura. Spe itaque mea fruſtratus, me contuli ad *Le Maire*, celeberrimum etiam Typographum, qui promiſit ſe manum operi eſſe admoturum ſimul ac ſibi conſtabit de priuilegio Epiſtolis iam impreſſis, in fauorem *Heugueville*, præfixo. Poteris me proxima occaſione certiorem de omnibus reddere, & iuſſa tua pro virili meo exæquar. Si hactenus negotium hoc votis & conatibus meis non reſponderit, quæſo, virorum optimè, ne illud incuriæ meæ imputes. Summum rerum arbitrum ad teſtimonium cito, me ter vt prouinciæ quam in me ſuſceperam vacarem, Leydam petiiſſe, & omnia molitum vt teſtatum darem, quanti facerem tibi inſeruire. Vale magne Vir, & tuum Bornium, qui ſumma cum reuerentia te ſuſpicit, amare ne deſine. Dabam ſumma cum feſtinatione Vltraiecti, ipſis Kalend. Nouembris Styl. veter. 1644.

Doctiſſimo ac Clariſſimo Domino PETRO GASSENDO, *Doctori Theologo, ac Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

ANTONIVS FRANCISCVS PAYENVS, I. V. D. addictiſſimus ex aſſe S. P. D.

ETſi ea, quæ tibi mittitur oratio, roſeo quaſi pudore ſuffuſa iudicium tuum effugiat, ruditatis ſuæ conſcia; audet tamen interrita ſe tibi ſiſtere, & ſua quamuis leuitate, tremula copiam ſui facere, tuis innatæ beneuolentiæ ſecura præſidiis. Neque verò cogitat propriæ quæ te non latet, ignorantiæ laruam obtendere, & ſimulato quodam ingenij conatu fucum pigmentis inducere; puderet ſanè hiſtrionicam agere, qui nihil niſi ſerium ſapis; pœniteret ſeſe tibi ridiculam exhibere, qui tales plectis ſilentio, & gratiſſimâ tui cõſuetudine mulctas quaſi pœnâ cæteris grauiori. Nec etiam ea mens eſt, vt hîc aliquid noui, quod iam non ſciueris legas: qui omnia tenes; vel vt oſtentationis gratiâ glorio-lam ex approbatione tua aucupari contendam. Abſit à me vel ipſa tanti ſceleris rea cogitatio. Sola nimirum animi in me tui innata propenſio impulit me hunc ingenij fœtum quantuluſcumque ſit ad te mittere, in amoris erga te mei certa pignora, & idonea honoris quo te proſequor, argumẽta. Interim ſcias apud me Mathematicas ab aliquo tempore ſiluiſſe Profeſſorio Iuris munere mentem aliò auocante. Rem tamen gratiſſimam faceres ſi certiorem me redderes vtrùm ſecunda Philolaï pars à Bulialdo, qui editâ primâ parte, ſecundæ deſiderium omnibus fecerat, è typis emerſerit, quâ de re ſuſurrus neſcio quis aures excuſſit. Hoc à tua humanitate obtenturum me non dubito. Vale, & mihi qui tibi addictiſſimus ex aſſe viuo, faue, repetitâ aliquando apud te mei recordatione. Datum Auen. poſtridie Kalend. Nouembris 1644.

Viro Celeberrimo ac Doctiſſimo Domino PETRO GASSENDO,

ADRIANVS HEEREBORD S.P.D.

NOn defuimus officio noſtro in procurãda editione tuarum apud nos Epiſtolarum, neque ego, neque communis vtriuſque noſtrûm Amicus, præclaris animi dotibus ornatiſſimus Bornius: Sed enim fidem datam violarunt poſt moram aliquam interiectam, qui impreſſionem ſuſceperãt Elzeuirij, quod nonnulla nuper exemplaria tuarum, de apparente magnitudine Solis humilis & ſublimis, ac de motu impreſſo à motore tranſlato Epiſtolarum: Pariſiis ad ſe eſſent delata: itaque egimus cum alio non minus celebri Typographo Ioanne le Maire, qui nihil detrectat totum hoc Epiſtolarum, partim excuſarum, partim excudendarum, opus imprimere, modò Priuilegium Regium, quod ex ſumma eius præfixa Ludouico de Heugue-ville videtur conceſſum, non obſtet, aut in ſe poſſit tranſportari, quod fieri poſſe Bornius noſter exiſtimauit, quandoquidem in veſtra hoc eſſe manu, & vobis, non Typographo, indultum ſignificauit idem Bornius. Cætera curæ noſtræ committe, qui omnium ad editionis nitorem requiſitorum ratione habebimus, ac te plurimum ſaluere iubemus, diuturnam ac felicem vitam ad Reipublicæ literariæ bonũ te viuere, toto animo exoptamus. Lugduni Batauorum poſtridie Kal. Nouembris 1644.

---

*Admodum Reuerendo Clariſſimóque, Viro D.*PETRO GASSENDO, *S. Theologiæ Doctori, Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito digniſſimo,*

GOTTIFREDVS VVENDELINVS S.

QVo die poſtremas ad te dabam Gaſſende Clariſſ. duplicatâ felicitate auctus fui: Nam & hîc Bruxellæ ad manus meas venerunt Tabulæ quædam membranaceæ Ioannis de Lineriis Ambianenſis, confectæ anno 1332. quamquam Epochas ſuas ordiantur ex anno 1320. & ex Alphonſinis ſunt expreſſæ totæ, & eâdem veſperâ Louanij accepi admirandas tuas literas (dicam an commentarium? quas ad me feciſti iam inde

primùm

primùm ex anno 1636. ruſumque ante annum deſcripſiſti, ſed quæ apud Nobiliſſ. Slingelandum iacuerunt abditæ in ſcrinio; dum ille ex Batauis vaorem petit. Verba me deficiunt quibus gaudium meum explicem, maximè ſuper honore mihi habito Maſſiliæ; cuius ego ἔξαρμα tandem conſtituo grad. 43. min. 18. præciſſimè: Nam quia ratio Gnomonica dedit à vertice ad limbum Solis Borealem gradus obſeruatos 19. min. 34. ſec. 1. ſed correcto poſteà tibi ipſi meridiano ad min. 1. ſec. 1. planè iam confecit grad. 19. min. 33. ſec. 0. vides profectò ſubtractâ Parallaxi meâ ſec. 5. (poſtremâ, eadémque tandem veriſſimâ) ſupereſſe grad. 19. min. 32. ſec. 55. additáque ſemidiametro Solis (item meâ) min. 14. ſec. 45. ac denique ab inde ad æquatorem grad. 23. min. 30. ſec. 20. colligi exquiſitiſſimè gradus omnes τοῦ ἐξάρματος grad. 43. min. 18. ſec. 0. idque ad ipſum Collegium ac Templum primarium: nam alioqnin eadem vrbs etiam grad. 43. min. 18. ſec. 10. forſan dare poteſt ſi rectè poſitionis memini. Non eſt huius paginæ adſtruere Parallaxin maximam ſecundorum 14. quantam in Eclipſibus meis repræſento, vt neque Diametrum Solis quantam aſſerui, alius hic locus aliud tempus debetur. Hoc tamen te admoneo; quam per pinnacidia nactus es Solis Semidiametrum min. 15. ſec. 4. reuerà minorem habendam, eò quod (læuor, fortè an & candor) inferioris, radios Solares illiſos repercutiens reliquam vmbram ſeipsâ minorem exhibuerit oculis, ac proin Semidiametrum Solarem ſeipſa maiorem. Et verò mirabile eſt ac ſtupendum quod inter Diametrum meridianam min. 30. ſec. 8. eandémque decliuem maximè min. 28. ſec. 52. medium feriendo exhibes ipſiſſimam meam min. 29. ſec. 30. præciſiſſimè, hoc eſt ſemidiametrum min. 14. ſec. 45. conſenſu prodigioſo, de quo toto argumento, ſimul & Lunari plenius agetur.

Inter hæc autem quod ſuper æuo Pytheæ ſentiendum exiſtimem ſic habe. Scripſi ad te vixiſſe illum Alexandri Magni temporibus, nec retracto. Nam præter Dicæarchi cauillos in virum Philoſophum ac Mathematicum contumelioſos neſcio quâ interpretatione Peireſcij noſtri (non enim tuâ) alorſum flexos; Plinium adi atque audi, de Succino loquentem verbis Pytheæ cuiuſmodi, hodiéque vera ſunt, & quibus Timæus credidit Agathoclis inimicus exſulans mirum in Maſſiliæ, atque in quotidiana frequentatione Pytheæ. Ecce ergo vt Pythæas noſter vixit etiam ante Agathoclem, & omninò per æuum Dicæarchi, hoc eſt, per Olympiadem ſaltem 117. Illo tempore ex calculo mei Loxiæ fuerit Anomalia obliquitatis grad. 180. min. 30. ideóque λόξωσις grad. 23. min. 54. ſec. 32. Iam verò tu tale nihil cogitantem admonuiſti veri Gnomonis Pythæani 60. ad vmbras grad. 20. min. 50. vnde diſtantia limbi Solaris borei à vertice Maſſilienſi fuerit grad. 19 min. 8. ſec. 53. Hinc ergo examinemus. Parallaxis mea adhibita relinquet grad. 19. min. 8. ſec. 48. & Semidiameter Solis tunc min. 14. ſec. 47. commonſtrat ecce à vertice Pytheæ ad centrum Solis æſtiui grad. 19. min. 23. ſec. 35. ſuperfuerint ergo pro complemento latitudinis à te inuentæ gradus 23. min. 54. ſec. 25. Eſt-ne hæc ſcripti mei vel felicitas, vel diuinatio, vel diuinitas? Nec eſt cur fidem Pytheæ velut ſubleſtam aut ἀλλοτρίαν ſugilles non ſine quadam in comprouincialem iniuria: ecce enim poſt annos circiter 30. TimochAris, cùm obſeruauit anno Adami 3686. (meo) τὸ γένεσιν μέρος ἥμισυ τῆς Σελήνης ἐπιβεβηκὸς ἐπὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος Γ, Η, ς. μέρος τῆς πλειάδος ἀκριβῶς planè me docuit mediam Pleiadum tunc obtinuiſſe latitudinem grad. 3. min. 48. quæ nunc eſt grad. 4 min. 0½. vnde conſectarium habeo Timochari dis obliquitatem non fuiſſe minorem quàm grad. 23. min. 54. circiter, pro eo ac in Loxia meo factum habes indicium. Si ante totos iſtos 8. & quod excurrit annos licuiſſet mihi potiri tuis literis, tam erat vt Loxiam meum, tuúmque ex curis ſecundis legeres quatuor libris explicatum, & S. P. Q. Maſſilienſi (cui ſanè & debetur & adornatur) inſcriptum cuius tamen faciendi tu mihi auctor eſto, vel dehortator, vel diſſuaſor.

Neque verò tibi nunc commemoro vt ſub Artemidoro, hoc eſt Auguſti primo æuo λόξωσις fuerit grad. 23. min. 49. præciſiſſimè, eadémque imperante Seuero grad. 23. min. 45. In Geſneri Bibliotheca legiſtin' quendam Agatetimia? Agathemerus is eſt ſcriptor Geographiæ antiquus Græcus Ptolemæum profeſſus in quibuſdam corrigere quem de M.S. codice Chiphletiorũ ter adeò iſta mea manu deſcripſi ſemel & Latinè verti. Exemplarium vnum ſecum Romam Dormalius abſtulit, alterum eſt penes me, tertium vnà cum verſione Latina aſſeruant Chiphletij vbi reſciuero ecquid probes conſilium meum ſuper dedicatione Maſſilienſibus deuota plenius hæc dabo. Felicitatem mei Loxiæ ſupra omnem expectationem ac fidem (ſpero) tibi hoc eſt omnibus per te doctis approbaturus.

Venio ad Epiſtolam tuam poſtremam quam Louanij accepi die 25. Nouemb. In ea gaudeo me legere quod alioquin quotidie mecum replico & hominem eſſe me, & errare poſſe. Enimverò, quoties intra me hominem quæro, toties valdè hominem inuenio: vnde hoc aufero, vt ſi quid humanum mihi excidat interdùm neque eius valdè me pudeat, neque ſi quid vltimæ diligentiæ ſuperſit reliquum valdè me pœniteat. Ad meridianam tamen lineam inueniendam quod attinet, eius rationem iam editam legis, per Stellas ſcilicet circumpolares, quâ methodo quid tutiùs poſſit aut compendioſiùs inſtitui, ego ſanè non video. Sic ergo comparatus & Eclipſes omnes alias, & illam anni 1641. obſeruaui ſummâ religione, & quod obſeruatum habui religioſiſſima fide retuli.

At enim tu quoque nec ſolus eandem ſummâ curâ deduxiſti, vnde ergo inter nos tota 25. minutorum diſſenſio? Cùm de fide déque induſtria tua omniúmque veſtrum trium dubitare mihi religio ſit quippe qui ſemper, quidquid à te profectum venit ora-

culi vice habuerim. Eclipſin verò iſtam Triumuiralem ſi ſollicitem ſacrilegij me reum faciam in Tripodem irreligloſus: altiùs quid ac penitiùs hîc latere deprehendo. Vides ipſe quàm anxiè circumſpexerim Amuſſiorum perfugia, & hoc puto ac confido te ſentire de me, non eum eſſe qui per meridianorũ fucos graſſari velim in laborũ alienorum gloriã. Atque adeò vbi deſcripto mihi quadrãte tuo pendulo, ſomnia illa mea excuſſiſti. Tandem multa verſans animo totaſque noctes trahens inſomnes, tandem inquam tenebras iſtas denſiſſimas diſpuli, & nouam rebus cæleſtibus facem exhinc ſpero prætendi, & lampadem quam tibi exhinc trado. Refractionum non vna eſt ac ſola ratio, quam nobis Tycho commonſtrat; duorum profectò ſunt generum. Sunt Anaclaſticæ atque illæ hactenus cognitæ; ſunt & Cataclaſticæ, Sidera interdum horizonti viciniora exhibentes, quàm reuera cælum agnoſcit. Vidi ego non ſemel (vidiſti credo) & tu Lunam interpoſita longa nube velut trabe quadam ſecari mediam, tumque velut in oculeò ſic extendi vt pro 30. minutis diametri ſpectetur, longa etiam gradus duos aut amplius, quorum ſuperior eſt Anaclaſticus, inferior Cataclaſticus. In Eclipſi anni 1642. ſubſtet Lunam ac ſupra hoc noſtrum Belgium ac Pariſios tuos ingens vis pependit vaporum, in Friſia atque Vltraiecti nubilorum Bruxellæ etiam nubium apud vos ſaltem nebularum; quæ ſcilicet vera demum cauſa fuerunt, cur Luna penitus extincta videri non potuerit. Hinc vaporum glomus etiam tibi venit in mentem, dum ſuſpicaris *nubila quadam tenuiora* effeciſſe vt pars Lunæ deficiens ſemper fuerit inconſpicua. Neque verò is totum Cælum oppleuit, ſed Lunari plagæ adhæſit, eſtque hæc vera tandem atque vnica cauſſa, cur interdum Luna planè emoriatur fugiatque conſpectum omnem. Hi vapores circa plagam Lunæ in glomum ſuum adunati refractiones Stellarum à Luna remotiorum faciunt Cataclaſticas & quidem ſi obſeruentur ad Orientem tempora exhibent maturiora, ſi ad occidentem (quod vobis contingit) tardiora. Et quantò quidem propriores Stellæ sũt ipſi glomo mihi aſſerto κατάκλασιν ſentiunt maiorem, ſenſeruntque vobis tantam, vt initium deliquij ſignauerint ad horam 12. min. 10: quæ poſteà minus aliquantò affectæ hoc incommodo, ea tempora dederunt eoſque digitos, qui neceſſario initium reponant in horam 12 min. 4. tantum.

Habes iudicium ſuper diſcrepantibus inter nos rationibus non etiam temporibus meum. Quod ſicut hactenus tibi videbitur inauditum, ita magis etiam accendet ſtudium redeundi ad eundem locum atque recenſendi, quibus ſeu ædibus, ſeu pinnis, ſeu turribus imminuerit Luna per φάσιν vel vnam aliquam confido fore vt quod, hactenùs tantùm ſuſpicor euentus ſit comprobaturus. Dignus eſt nodus Gaſſendo vindice; hoc eſt, homine, quo ego ſcio nominem hodie viuere ſolertiorem, aut veri ſollicitiorem: aut cui plus eruditio debeat, cui nemo minus ſit ſoluendo, Bruxellæ poſtrid. Kal. Decemb. 1644.

Me vſquequaque impare
GOTTIFREDO VVENDELINO.

Inieciſti mentionem aliquando Philolaïcæ Aſtronomiæ, quam Iſmael Bullialdus ſub prælo haberet. Illam ego videre velim illum à me ſaluere. vnà cum Patre optimo Furnerio, quibus me tu conteſſera, oro. Vidi apud Langerenum iſtud ſcriptum ſub Ariſtarchi nomine, doctum ſanè & reconditæ Phyſicæ pleniſſimum auctorem, quiſquis is eſt deueneror, Petauium πολύιστορα ſtupeo & ſaluto. Scriberem ad amicos in Prouinciam, Arnaudum imprimis meum vt ita loquar poſtumum, ſed maioris eſt otij, ideoque differendum inpræſentiarum. Iterùm iterumque Vale.

Celeberrimo Doctiſſimoque, Viro Domino PETRO GASSENDO, *Philoſopho longè præſtantiſſimo,*

ANNA M. SCHVRMAN S. D.

Adeò gratioſè me nuper humaniſſimis tuis literis ad ipſius exemplar virtutis effinxiſti, Vir Clariſſime, vt non aliam æternæ mei memoriæ ſtatuam decerni poſtularem; ſiquidem hîc gratiæ ac veritati per omnia bene conueniret: verùm, quando te cætera àccerrimum veritatis vindicem, vel famæ blandientis aurâ, vel nimio quodam in nos ſtudio eò abductum intelligo, vt meis laudibus cumulandis, animi potiùs tui candorem, quàm meam effigiem expreſſeris, non leuiter in genium tuum peccarem, niſi te hoc qualicunque errore, quam-primùm poſſem, liberarem. Video te noſtram de politioribus Virginum ſtudiis Diſſertatiũculam tàm beneuolè excepiſſe, vt inde non parum tuæ de me exiſtimationi acceſſerit. Atqui quid obſecro in hoc ſcripto magnopere prædicandum, prætetquam quod cauſam liberaliorem, &, meo quidem calculo, æquiſſimam, quantum per modeſtiam licuit, acriter agere conata ſum. Illuſtre verò tui in veram ſapientiam amoris argumentum eſt, quod etiam in noſtro ſexu qualemcunque eius ſcintillulam, adeò non contemnas, vt eam vel inſigni tuo fauore fouere atque inflammare non dubites. Quare, tametſi variis de cauſis nihil literarum ad extraneos dare iam antè in animum induxerim: tamen, quia meritò te virtus tua ſummáque benefacta in vniuerſum orbem literarium collata de horum numero eximũt, omnes mihi Gratias iratas haberem, ſi non aliquo ſaltem monumento teſtarer quantopere mihi gratuler, quod vitæ meæ inſtitutum ſuffragio tuo comprobare dignatus ſis. Paucis equidem quando τὸ πολλοῖς ἀρέσκειν τοῖς σοφοῖς ἀπαρέσκειν ἐστὶ, boniſque placere cupio; tibi verò in primis, quem ego tot armis copiiſque inſtructum video, vt, quemadmodum nuper antiquæ Philoſophiæ decus ſuum egregiè aſſeruiſti: ita, ſi opus ſit, communem

bonarum

bonarum artium ſiue literarum cauſam contra profeſſos eius hoſtes, aut certè fœminei nominis contemptores, tutari facile poſſis. Vale Vltrajecti, 12. Kal. Ian. 1644.

Clariſſimo & Doctiſſimo viro, D. PETRO GASSENDO, *Philoſophο Excellentiſſimo Dinienſi Præpoſito S. P.*

VIr Clariſſime & præſtantiſſime,

Acceptis à Schurmanna mea hiſce literis ad te curandis, non debui hanc occaſionem negligere, quâ non intermortuam, ſed aliquandiu ſopitam, noſtram communicationem renouarem. Non mihi excidit memoria beneuolentiæ & amicitiæ quam mihi vltrò detuliſti dum hîc eſſes; quam poſteà aliquoties fouiſti, tam gratiſſimis literis tuis, quàm opera noſtri Merſenni, qui ſubinde mihi ſignificabat quàm conſtans eſſes in tuo propoſito de me bene merendi. Sorberius etiam tuus, qui factus eſt meus, ſæpiſſimè de te & ſtudiis tuis mecum verba commutauit, dedítque elegantiſſimum & acutiſſimum Opuſculum contra Philoſophiam Carteſianam. Habes nunc ipſius fundaméta in opere nouo, quod iudicium tuum & cenſuram expectat. Ego id mihi non arrogo, qui vltrò fateor me non capere Viri illius, alioquin eruditi & acuti, principia & placita, nec in eis eruendis vacat plurimùm temporis & operæ inſumere, aliis curis intenta. Id tibi & ſimilibus qui poſſunt, relinquo, & à te peto vt de me cenſeas ſemper, tanquam de eo, qui tuam eruditionem & humanitatem magnifacit, tibíque hunc inchoatum annum felicem & proſperum precatur. Vale, Hagæ-Comitis in Batauis poſtridie Kalendas Ianuarij 1645.

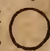
Tuus omni officio ANDREAS RIVETVS 73. *ætat. anno.*

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO, S. P.

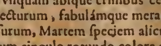
VIrorum Clariſſime,

Haud ita pridem, literas tuas, Idibus Octobris Pariſiis datas, me accepiſſe ſcias; ex quibus æquum tuum, de phaſibus meis Lunaribus, iudicium, ſimúlque exinde, ſincerum erga me tuum, miniméque ſimulatum affectum, ſatis ſuperque cognoſcere licuit: quam beneuolentiam vti merito exoſculor, ita nil magis exoptans, quàm vt occaſio iterûm ferret, animum meum gratum tibi teſtandi. Rectiſſimè ſentis ſi illud tempus ſolummodò, antehac indicatum phaſibus apponeretur, aut me hallucinatum exiſtimem, aut certi nil quicquam adiutentur ad intelligendum librationis tempus, ac periodos, quibus eædem phaſes fuerint inſpectandæ. Tales autem nudas inſcriptiones nunquam apponere animus fuit, licet in literis prioribus temporis, forraſſis parcendi gratiâ reliqua omiſerim. Non ſolùm enim propter vnicum illum librationis motum, confinia lucis & vmbræ, ſed & propter alios in Luna diuerſiſſimos motus, maximè variant; hinc centrum Lunæ mox ſurſum, mox deorſum, mox ad latera, certo tamen tempore fertur. Hæc cùm apprimè nouerim, idcircò tales inſcriptiones Phaſibus apponere placuit, ex quibus ſimul omnia illa, quæ ad veram cognitionem harum figurarum neceſſatiò requiruntur, vnicuique (attamen rerum Selenographicarum non planè ignaro) ſtatim innoteſcerent: quin fieri etiam poſſit, nullus ſanè dubito, neceſſe autem erit imprimis, vt deſcriptiones & annotationes Selonographicæ, priùs ſint in promptu, quotum adminiculo, tum motus librationis, quum reliqui omnes in Luna apparentes, intelligantur. Proferam, Deo dante, aliquid certi de his rebus, præſertim de mirabili illo motu centri ☽ vnde tanta Phaſium diuerſitas; quo vſque ſeſe termini illi variationis extendant; quo tempore maxima vel minima libratio ſit expectanda; ac quanta differentia tum inter quadraturas quum Plenilunia ipſa obſeruetur, quæ differentia neceſſariò requiritur, ad obſeruationes Eclipſium rectè inſtituendas. In Phaſium itaque titulis primò indicabitur, in quo Eclipticæ gradu Luna ſit obſeruata; ſecundò, num circa nodos, vel limites Boreum nempe vel Auſtralem; circa abſides aut in punctis intermediis rum temporis viſa fuerit; reliqua omnia ex his vel ex Ephemeridibus vel ex animaduerſionibus & notis, patebunt. Videris præterea tibi præterea tibi perſuadere, maculam illam, quam tu mare Caſpium, ego verò paludem Mœotidem nomino, ſemper vnam eandémque, tam figuram colorémque præſeferre; longè autem aliter experientia, obſeruationéſque teſtantur: ſcis enim propter motum illum librationis, nunc maculam prænominatam eſſe viciniſſimam limbo, nunc ſatis etiam longè abeſſe; in priori diſtantia longè tenuior, acutior, debilior, languidiorque quoad colorem obſeruatur, in poſteriori verò multò latior, obtuſior, nigricantior, viuidiórque ſpectatur. Huius rei rationem ex Opticis in promptu habemus: Quò obliquiùs enim quid ſpectatur, eò magis comprimitur, coarctatur, minúſque videtur; quo autem directiùs opponitur, eò magis dilatatur, extenditur, atque perfectiùs conſpicitur: hinc patet, cùm Palus Mœotis, circa maximam librationem vel elongationem à limbo verſetur, cur obtuſior, nigricantior, viuidiórque appareat, ſicut in viciniſſima diſtantia, quò vicinior eò tenuior, debilior, acutiórque cernitur. Hæc mutatio de die in diem creſcente Luna, præſertim quando macula eſt viciniſſima limbo, variatur. Quam variationem etiam, quantum fieri licuit, pro viribus expreſſi, cuiuſmodi exemplum, quod circa librationem maximam obſeruatum eſt, iam anteà à me accepiſti, & vt habeas etiam phaſim aliquam circa minimam remotionem, ſeu potiùs intermediam, ecce tibi offero Lunam falcatam, ex qua differentiam videbis, tam formæ

formæ quàm coloris paludis Mœotidis (quã-uis hæc palus adhuc tenuior certo tempore conſpiciatur) ſimúlque cognoſces, me illa lucida puncta, vltra cuſpidem auſtrinam, ac in ipſo limbo, equidem vidiſſe & obſeruaſ-ſe; quod autem in Phaſibus prioribus non fuerint annotatæ, tempori aſcribendum, quod minimè tum affulſerint. In Phaſibus delineandis huic rei imprimis operam dedi vt omnia punctula, quæ ſolummodò con-ſpexerim, annotare minimè intermiſerim, nec vnquam vllas inæquabilitates, tam in ſectionibus vmbræ, quàm circumductu ma-cularum volens prætermiſerim, quas ſaltem depingere & adumbrare licuit, vbi autem nullæ inæquabilitates repertæ, (vti ſæpiſſimè contigit) ibi quoque nullas delineaui, nam nihil quicquam fingere ac pro libito appo-nere volui. Videtur porrò circumductus Pa-ludis Mœotidis paululũ laceratior pingi de-bere; fateor interdum ſuperiùs atque infe-riùs lacerationem me conſpexiſſe ac delineaſ-ſe, ſicut in poſterum patebit, attamen non ſemper æquè diſtinctè conſpicitur. Quod ma-culas majores tam nigricantes ſculpſerim, id ſummo ſtudio à me peractum, niſi enim eiuſmodi colorandi modum arripuiſſem, nunquam illos diuerſiſſimos colores in ſu-perficie Lunæ expreſſiſſem, præſertim in Quadraturis, Gibberoſis & Pleniluniis. Ad-hæc quod Maculæ eædem mihi aliquantu-lum nigricantiores appareant, quàm fortaſ-ſis tibi, hoc fortitudini mei Teleſcopij ad-ſcribo, nam quò fortior tubus, eò partes in Luna luminoſas, clariores, maculas verò nigricantiores, diſtinctioréſque offert. Cæ-terùm gratias tibi habeo ingentes, quod ty-pum Phaſeon quinque Lunarium Antonij Fabri, nunc cum tua primaria delineatione tranſmiſeris; ſicuti profectò mihi ſunt ca-riſſimæ, ita tibi iterùm par pari vt referam, vnam ex meis decreſcentibus tranſmitto, re-liquas omnes vt & Selenographiam ipſam, quamprimùm ad finem fuerit perducta, quod proxima Deo volente, ſpero æſtate ha-bebis. Intereà ignorare te nolo, me equidem talem primariam Ichnographicam delinea-tionem, iam dudum conſtruxiſſe, aliàs cer-tè labor me oppreſſiſſet, facilè autem colli-gere potes, me ſtatim ab initio, cùm ob-ſeruationes inſtituerem, talem delineatio-nem nondum habuiſſe: nam per crebras, diu-turnáſque obſeruationes & Phaſes permul-tas, illam primùm conſtruere & corrigere oportuit, iam verò talem habeo, præſertim quoad diſtantias proportionéſque macula-rum, qualem diu deſideraui. Porrò non pa-rùm contriſtauit, operam planè perdidiſſe, quicumque elaborare vitra hyperbolica ten-tauerint; attamen nondum deſpero, priuſ-quam id ipſemet expertus, breui opus illud aggrediar, viâ planè aliâ, quàm Carteſianâ. Intereà D.O.M. precor, vt conatus meos fe-cundet. Vitra mea Dioptrica quod attinet, tam vtrimque conuexum, quàm concauum, ex nulla alia ſectione quàm ex Sphærica, niſi quod ſummâ diligentiâ ſint elaboratæ; con-uexum quidem ex ſegmento Sphæræ ma-gnæ, cuius radius æquatur pedibus 6. Geda-nenſibus qui ſe habet ad Pariſienſem Re-gium vt 914. ad 1055. Concauum itidem ex ſectione Sphærica, cuius Diameter circiter ex $4\frac{1}{2}$. pollicibus conſtat Pariſienſibus. Ro-gas inſuper vt tranſmitterem par vitrorum meorum, quorum auxilio experiri liceat de-radiationem Fixarum, quod lubens voléuſ-que promitto, quamprimùm dumtaxat oc-caſio perferendi ſe exhibuerit, ac tantillùm otij à Selenographicis laboribus reliquum erit: Intereà quo idipſum, etiam abſque meis vitris, ſolummodò per tuum Teleſco-pium præſtare poſſis, modum tibi commu-nicabo: hic modus quamuis ſit facillimus, réſque parui momenti, ſcienti, vti appare-bit, nihilominùs ne diuulgetur priuſquam Selenographia mea in lucem prodierit, rogo. Conſiſtit planè, vt breuibus me expediam, in radiorum coarctatione, illorúmque ad-uentitiorum abſtractione, & luminis ſuper-flui prohibitione; quod fieri feliciter pote-rit, ſi conuexo, foramen minutulum certæ proportionis, alio vſitato ſuper-imponas. Neceſſe autem vt habeas in promptu fora-mina aliquot diuerſæ magnitudinis, alio enim, aliquantulum nempe minori vti opor-tet ad ſtellas primi honoris, præſertim lumi-ne viuidiore præditas, alio paululùm maiori ad ſtellas tertiæ, quartæ vel quintæ magni-tudinis, nempe debiliores. Si ſcirem, qualis & cuius fortitudinis tuus eſſet tubus, certam quantitatem foraminis determinare poſ-ſem, hoc cùm minimè conſtet, idcircò prima vice huius circiter magnitudinis foramen applica,

quod ſi nondum ſufficienter ra-dios aduentitios abſtrahat, cum alio atque alio minori fac periculum vſque dum veram deſide-

ratam inueneris proportionem: certiſſimè ſcio, ſi tubus opticus ſaltem tantæ erit for-titudinis, vt Iouiales diſtinctè repræſentet, non ſolùm te Stellas Fixas rotundas maio-réſque, ſed & Martem ac Mercurium rariſ-ſimum hoſpitem (quod multoties expertus) qui alias vix vnquam abſque crinibus cer-nuntur, conſpecturum, fabulámque meram eſſe deprehenſurum, Martem ſpeciem alicu-ius montis, cum cingulo rotundo colore ad inuicem proximè accedente, referre; quod autem Neapolitano nobili ita apparuerit lu-men ſuperfluum & radij aduentitij id cauſa-runt. Hoc notandum aperturam tubi nihil decreſcere, ſed tam Iouiales quàm Iouem, Saturnum, Lunámque ipſam, licèt ſint lon-gè viciniores minimè conſpici poſſe, per illa minora foramina, ſed Fixas ſaltem Martem, Venerem & Mercurium, de quibus fuſiùs inpoſterùm in prænominata Selenographia: cùm itaque per modum indicatum Fixas contemplatus fueris, quæſo iudicium de il-larum magnitudine Diametrorum, & quic-quid inſuper notatu dignum occurrerit, com-municare haud graueris, ſicuti gratiſſimum mihi feceris, ita nullam iterùm occaſionem prætermittam

prætermittam tibi inſeruiēdi. Vidiſti procul-dubio cenſuram Lobkovvitzij in qua annititur obſeruationes Rheitanas conſeruare, verùm cum ſuis propriis argumentis, contrarium demonſtrari haud difficilè poſſet; quid de illius circum Saturnales & circum Martiales ſentias, quæſo fac me certiorem, ego vt verum fatear, nullas Erraticas nouas tam circa ♄ quàm ♂ inuenire poſſum, ſed Fixas nouas hactenus incognitas, circa illos quotidie quamplurimas, quales obſeruationes non paucas paratas habeo, ſi tu nihil ampliùs ad cenſuram illam replicare decreueris, fortaſſis pro mea tenuitate aliquid in medium proferam, vt cuique pateat R. P. Antonium de Rheita nullos nouos errones hactenus inueſtigaſſe; gratum eſſet, ſi oculus eius Enochianus tandem in lucem proditet, de quo num aliquid tibi conſtet, fac vt ſciam rogo. Quod ſupereſt commendo tibi majorem in modum, optimæ ſpei Iuuenem Ioannem Heckerum Dantiſcanum Conſobrinum meum, rerum Mathematicarum aliàs amantiſſimum, quem ſpero breui ex Hollandia Galliam petiturum; qui vti certiſſimè te ſalutatum veniet, ita rem mihi non ſolùm feceris gratiſſimam, ſi illum amicitiâ, beneuolentiâ, & humanitate tuâ complecti non dedigneris, ſed tum me, tum illum ſummo beneficio in perpetuum tibi deuinxeris. Plurima ſalute ſaluere jubebis Nobil. Dan. Aubertum, ac Celeberrimum Bullialdum, quem vt & Te non minùs officioſè ſaluere iuſſerunt Clariſſimus Linnemannus & Eximius noſter Eichſtadius, qui nuper ab Ampliſſimo noſtro Senatu hic Gedanum vocatus, tam Matheſin quàm Medicinam in Gymnaſio noſtro profeſſurus. Vale Vir obſeruande, & me tui amantiſſimum ſolito more fac proſequare. Dantiſci anno 1645. pridie Nonarum Ianuarij.

Ioannem Hevelivm.

Ampliſſimo & Perilluſtri D. D. Petro Gassendo, *Dinienſi Præpoſito, & Domino ſuo colendiſſimo*, S. P.

Per-illuſtris & Clariſſime Vir,

Te confidentiſſimè adeò, Vir Maxime, ita ſecurus ac ſi Religio omnem dubitationem excluderet. Vacat Moguntiæ Epiſcopi Suffraganei dignitas, quam mihi per literas Eminentiſſimus Princeps promiſit, at diploma hæret, & vt audio eſſet gratum Principi vrgeri & orari à Natione victrice. Si dignareris vnum quemcunque Principem Gallum (multi honorant Pariſios ſuâ præſentiâ) tibi amicum mihi deuincire, & ſuadere vt Electori Principi commendatitias litteras ſcriberet, res eſſet Electori grata, & mihi omninò vtilis, & tibi facilis. Tenor Epiſtolæ eſſe poſſet,

Ioannem Caramuel omnem promotionem hucvſque habuiſſe ex Gallorum fauore, Chriſtianiſſimæ Reginæ Matris mandato ad Diſembergenſem Abbatiam promotum, à Reuerendiſſimo Abbate Clarauallenſi Vicarium Generalem denominatum, à Reuerendiſſimo Domino Abbate Morimundenſi ad Diſembergenſem adſumptum, matre Bohema & Patre Lutzelburgenſi natum victrici nationi amicum, dignúmque vt ſua Eminentiæ commendetur, vt ad Suffraganei Dignitatem promoueatur, &c.

Sed & tuas Eximie & Perilluſtris Vir, ad eundem Principem Moguntinum in eundem ſenſum ſcriptas adjunge, viros enim doctos ipſe diligit, & tu in eius opinione, vel me teſtificante, doctiſſimus: Rem præſtabis candore tuo digniſſimam, méque æternùm iam tibi deuinctum, nouo fauore obſtringes. Vale Francofurti ad Menum 25. Ian. 1645. volanti calamo.

Eximiæ & Per illuſtris Dominationis tuæ addictiſſimus ſeruus,
I. Caramvel Lobkovvitz,
Abbas Diſembergenſis.

Eruditorum Optimo Gassendo *ſuo*,

M. Nevræus S. P. D.

Iam nunc tibias ocreis libero, Vir Maxime, vt actutùm epiſtolari officio me apud Te liberē. E Maſſilia redeo, quò me miſerat Illuſtriſſimus noſter Campinius Regis & Regiorū obſeruātiſſimus ſi alius vnquam. Literas acceperat à Supremo Galliarū Cancellario, quibus eum monebat Vir ſummus, vt ſi qua poſſet jacturæ quam ſe paſſum iri metuebat, intercederet. Quærebatur ſe per Eoum Orbem peritum emiſiſſe Virum, qui ſibi manuſcriptos Græcos conquireret, ſed fruſtrà, quia conquiſitos in Galliam tranſmittere nequiret; reſciuiſſe tamen quoſdam eius notæ libros Maſſiliam aduectos, quos ſibi deſtinatos augurabatur, iamque proſtare venales, & ni quis maturè occurrat periculum eſſe ne diſtrahantur. Hos ego iampridem ſubodoratus, me reuelaturis emptorem ſpoponderam. Sed quia venditor ſibi fortè nonnihil Sycophantiæ conſcius erat altiſſimo in poſterum ſilentio mercem premere tutum duxit, donec tandem alios ſubinde & clam quæritando emptores ipſi Domino præter ſpem aperuit; non penitùs tamen: verùm ego rem vt opinor, confeci, & quam nulla hactenus ſagacitate veſtigare potui, arte nunc aut aſtu retexi, Vrbem ingreſſus Bibliopolam mihi vtcunque notum compellaui, tanquam aliquid Librorum licitaturus. Ille roganti mihi nunquid noui? nunquid vetuſti? repoſuit ſe nihil impræſentiarum habere; ſcire tamen vbi Manuſcriptorum Græcorum laudabilis congeries venalis eſſet at non ſibi, quia nimio: Mihi ergo, inquam, ſi luſtrati codices alicuius eſſe momenti aperuerint, Ille continuò ſe mihi ducem offert, accipio, ſequor & ignotus venundatoris tectum ſubeo, qui auditâ aduentus mei cauſâ extemplò voluminum fecit mihi copiam. Vidi, ſumpſi, & euolui, at non quâ optauiſſem accuratione, quia non aliam librorum peritiam

peritiam fateri volebam quàm quæ Librario Mercatori congruere viſa mihi; tum quod Tractatuum Elenchus, quem excerpere velle cauſabar, mihi ſtatim oblatus eſt barbarè quidem adſtructus, ſed illuſtrando negotio non omninò ineptus. Rumor eſt actuariam nauim, quæ horum ſagma Librorum vehebat in Piratas Corſos incidiſſe qui diſtributâ inter ſe prædâ partem hanc vt infrugiferum ſibi mercimonium conſortibus ſuis Maſſilienſibus remiſerunt.

Hæc autem omnia præfari libuit vt fidem facerem quam-minimum ſuperfuiſſe temporis multa de nouiſſimo Lunæ defectu tibi ſcribere, paranti illuxit tandem Eclipſeos dudum expectatæ dies, non modò vt optaueramus ſerena, ſed etiam ſupra votum limpida, adeò vt quem inſuperabilem dixeram antecedentium nitorem longè ſuperauerit. Cæli nunquam magis aperta facies, nunquam aura blandior nec aſperiùs quicquam habuit, quàm torrentiorem pro tempeſtate Solem, qui iam per menſem hîc æſtiuis propè ſæuit feruoribus, non ſine præcocium frugum labe ſi nocturni frigoris rigor minus diurnos temperaret æſtus.

Locum autem Vranoſcopiæ peroportunum delegeram ſpeculam bipatentibus feneſtris quatuor ad amuſſim cæli plagas admittentem, ſummiſque ſub Aſtra eductam tectis. Illuc conſcenderamus vergente iam Sole, vt orientem Lunam anteuerteremus, ſed vbi Aſtronometrum Quadrantem expediuimus humilior feneſtra apparuit, quam vt liberum per Dioptram quantum ſatis exaltandam ſineret prætertendere oculum. Hinc ideò confeſtim digreſſi, ad Peireſcij tui properauimus ædes, amicis tuis nunquam non patentes. Olympum illicò ſcandimus tibi & deſignatione tua exſtructum. Vbi Aſtronomica noſtra ſuſtentaculis aptando Solem condidimus. E veſtigio conuerſi ad Orientem breui poſt emerſuram oculis per oppoſita montium iuga volitantibus venabamur Phœben; quæ tandem ſummam vmbonis marginem exeruit, qua Caſpia inficitur macula, tum maximè conſpicua. Et ſenſim integer Μύϛρ& ac mirum in modum candicans euaſit; integer quidem ſed non oculo ſaltem nudo, infernè enim aliquantò verſus Aquilonem abſoluta orbis rotunditas deſiderabatur, & nonnihil reducto ſinu ora illic apparebat obtuſior; ſuſpicabar hac adhuc parte latere Sidus, nondúmque toto orbe recreuiſſe. At ſibi non conſtabat oculus, admoto nempe Teleſcopio ex aſſe reparatam agnoſcebat lampadem: ſed qua truncari priùs ſentiſcebat non ita terſam. Hinc mihi ſuborta ſuſpicio, interjectæ iam tum Telluris vmbra affricari, aut viciniori tenebrarum confinio impalleſcere. Conjecturæ ſuffragatus eſt labor illac pedetentim ſerpens, qui manifeſta demum obſcuratione particulam illam labefactare cœpit; quo autem momento hîc habes in ſubjecta computi recenſione. Non ſine voluptate verò caliginem mirabamur ſe orbiculariter per incrementa diffundentem, ſenſimque ad ſuperiorem diſci limbum enatantem, donec reduci penitus lumine ad maculæ Caſpiæ propiorem euaneſceret crepidinem. Phaſes autem quâ potuimus diligentiâ indagauimus, & Stellarum altitudines eo vſi organo cuius ſemidiameter quadripedalis eſt, & quilibet gradus in 60. min. diuiditur, quodque Capularis amicus tuus Galterius in ipſa ætate iam decrepita exſtrui curauit, in cuius effœto corpore mens vegeta nihil non adhuc ſcientiarum molitur. Viuat ille, viue Tu, nec vnquam valere deſine. Aq. Sextiis 16. Kal. Mart.

Lunæ Eclipſis quæ contigit anno 1645. die 10. Februarij obſeruata Aquis-Sextiis.

digiti.	grad.	min.	hor.	min.
Nudo oculo deficere priùs viſa Cane maiore eleuato adhibitis	16.	23.	5.	42.
etiam perſpicillis, eodem Cane exaltato	17.	25.	5.	50.
I.	18.	15.	5.	56.
II.	18.	35.	5.	59.
III.	19.	30.	6.	6.
IV.	20.	10.	6.	13.
V.	20.	50.	6.	18.
VI. exactè exploraro.	22.	28.	6.	32.
VII.	23.	10.	6.	39.
VIII.	23.	58.	6.	47.
IX.	24.	40.	6.	54.
X.	26.	30.	7.	15.
Cane autem maiore ſegnius ſe mouente ad Procyonem dioptra conuerſa eſt quo eleuato grad. 26. min. 30. luci reſtituta fuit Lunæ medietas.				
Ex Dodrante.	49.	10.	8.	26.
Abſolutè reſtituta.	50.	48.	9.	0.
Corde etiam Leonis exiſtente in	38.	50.	8.	49.
Lunáque ipſa	39.	0.	8.	56.

Et

Ampliſſimo & Perilluſtri D. D. PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, Domino ſuo* S. P.

AMpliſſime & Perilluſtris Vir Petij ab ampliſſima Dominatione veſtra vt mihi commendatitias literas ad eminentiſſimum Principem Moguntinum procuraret, quod ſi obtentæ mittantur, aliàs potuerunt intermitti, nam quod petebatur obtentum iam enim ipſe Vicariatum ſuum mihi contulit, & monitoribus nobis non indiget. Interim ſi quid pro me aut voluerit, aut fecerit gratias immenſas ago.

Eclipſis hic feliciter eſt obſeruata, ſed & Pariſiis fuiſſe puto. Meus amanuenſis tardus eſt, & qui cornua militaria audire & ſcribere neſciat, illam tamen provt à nobis viſa per primum tabellarium tranſmittam. Epiſtolæ ſecuriſſimè veniunt Francofurtum ad Menum. Eò poterit ampliſſima Dominatio tua ſi quas velit dirigere. Vale Optime Vir, & diligere perge. Francofurti 15. Februarius 1645.

Addictiſſimum tuum IOANNEM CARAMVEL LOBKOVVITZ, *Denominatum Epiſcopum Miſienſem Sanctæ Sedis Moguntinæ Suffraganeum.*

Admodum Reuerendo Eruditiſſimóque Viro D. D. PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

ANTONIVS FRANCISCVS PAYENVS, Vniuerſitatis Auenionenſis Regens ac Profeſſor publicus, S. P. D.

HVmaniſſimæ tuæ literæ quibus me nuper donaſti, eo gratitudinis nexu amorem in te meum deuinxerunt, vt ne ingratus diutius videar hûc ingenij fraterni conatum quantuluſcumque ſit ad te tranſmittere voluerim, non vt me tibi ex aſſe ſatisfacturum mihi perſuadeam, ſed vt quoddam veluti pignus noſtræ gratitudinis offeram; noui eam quæ tibi innata eſt beneuolentia, quâ muneris pretium ſoles ex offerentis animo potiùs quàm ex rei merito æſtimare, ſic ſe tibi commendat frater, vt in eo fratrem referat, qui te pari cultu proſequitur, tuámque humanitatis iure depoſcit amicitiam. Eximio San-Legerio quam mihi ſalutem iniunxeras, reddidi, qui te viciſſim ſalutat vidi ἐν παρόδῳ ſecundam Philolai partem, ſed ni fallor non æquat primam, aut vt veriùs loquar, nec dum mihi per otium licuit eam vt decet attentiùs expendiſſe; Vale, & me fratrémque qui te ſalutat animitùs amore proſequere. Aueniones 9. Kalend. Maij 1645.

Celeberrimo Clariſſimóque D. D. PETRO GASSENDO,

HENRICVS BORNIVS, S. P.

IMmane quantum doleo, Summe Vir, quod prouinciam quam in me ſuſceperam; procurandæ ſcilicet impreſſionis Epiſtolarum tuarum, mihi ornare nô licuerit, vnum eſt quod me conſolatur, me nimirum officio meo non defuiſſe literis, amicis, iiſque alicuius etiã authoritatis, ſæpiùs vſus ſum, vt Typographos dat ę fidei admonerẽ, imò ter quaterve ipſe Leydam petij vt viderem quid ſpei eſſet reliquum, verùm comperi homines iſtos ſpecioſa promittere, ſed pauca præſtare. Ne itaque ſolidæ Phiſolophiæ amatores meditationibus tuis diutius carerent placuit tũ mihi, tum communi noſtro amico D. Heereboordt Epiſtolas tuas, vt petis, ad te remittere, ambo ſperantes te pro ſumma tua æquitate æqui boniqne conſulturum ſi euentus conatibus noſtris non reſponderit: Ego Deum teſtor me maiorem diligentiam ne vel ipſi proprio parenti adhibere potuiſſe. Non etiam tibi miſtúque defuit optimus noſter Heereboordt qui ſe Typographorum leuitatem, ſi occaſionem nanciſci ipſi datum fuerit, præſertim Elzeuiriorum qui miſerè nobis impoſuerunt, vindicaturum vltimis ſuis mihi ſcripſit. Nobiliſſimus Iuuenis Dominus Turretinus magni parentis magnus filius, illas tibi eſt redditurus, quem quæſo meo non tantum nomine, ſed excellentium præcipuè virtutum quibus præditus eſt, tibi commendatum habeas, non pœnitebit vnquam collatorum in illum beneficiorum, iam enim dudum illi nomen tuum ſummo in pretio fuit, maiori futurũ, ſi incõparabilem illam humanitatem qua tuam familiaritatem expetẽtes amplecti ſolitus es, erga ſe experiatur. Carteſius adhuc propè Almariam degit, nocte diéque abſque intermiſſione rerum naturam ſcrutans, verſatur in animalium herbarúmque indole explicanda, promittit ſe omnia per ſua principia Mundo iam nota, explicaturum, ita vt tota philoſophantium cohors videat, quantis in tenebris Ariſtoteles, illiúſque ſectatores rerum naturam inuoluerint. De reſponſione ad refutationem tuam ne verbum quidem amplius loquitur Dominus Regius Vir Summus in Phyſicis ante dies aliquot ipſum ſalutatum iuit qui petiit ab illo vt vellet ſcriptum tuum refutare ſe certum eſſe, quod ſi demonſtrare poſſet rationes tuas nullius eſſe momẽti magnam famæ illius partem additum iri, verùm dixit ſibi ad illud non ſatis iam eſſe otij, ſéque aliis iiſque præſtantioribus curis, occupatum eſſe. Poſtquam ſcriptum tuum in omnium manibus verſari cœpit, tam altum de ipſius Metaphyſicæ laudibus ſilentium, vt putares ſomnium eſſe illam tantis acclamationibus olim exceptam fuiſſe. Fama eſt Lobkovvitz aliquid etiam contra Carteſij Metaphyſicam edidiſſe, ſed quid præſtiterit nondum licuit examinare. Antequam finiam te ſumma animi cum veneratione rogo atque obteſtor, vt mihi amorem continues, dabo operam vt quoad fieri poterit me illo dignum præſtem. Literarum commercium

iam aliquandiu intermiſſum quæſo reiteretur, vt hîc ſaltem liceat calidiſſimum puriſſimúmque illum in te affectum, quem ſumma tua, quâ me amplexatus es humanitas incomparabiliſque tua virtus tibi peperit in ſinus tuos effūdere. Vale Magne Vir, amicitiæ meæ dulce decus, & me amare perge. Dabam tolutim 16. vel 26. Iunij 1645. Vltraiecti.

Quæſo, niſi graue eſt, mihi ſcribas vbi communis noſter amicus optimus Martellus iam degat vt intermiſſum literarum commercium cum ipſo redintegrare poſſim, tantam enim Nobiliſſimi Iuuenis virtus tui animo meo impreſſit memoriam, vt nulla dies mihi vix prætereat quin grata ipſius olim cōuerſatio mihi non obuerſetur. Iterùm vale.

Reuerendo ac Nobiliſſimo Viro Domino
PETRO GASSENDO, S.

ADmodum Reuerende ac Nobiliſſime Domine,

Perquàm abundè commendationi R. D. tuæ gratia Principis Illuſtriſſimi reſpondit. Quod quo genere officij R. Dominationi tuæ compenſem in curta ſupellectile non inuenio; ſaltem vt arbor infructifera fertili ſolo excepta quâ foliorum viriditate, quâ vmbræ opacitate plantatori ſuo placere conſueuit: ſic ego immerita Reuerendæ Dominationis tuæ opera in gratiam Illuſtriſſimi Principis inſertus, cùm dignos gratitudinis fructus referre nequeam, ad minus leuiſſimorum officiorum promptitudini non indormiam. Quòd verò tibi Fautori, & benefactori meo gratias agam ſeriùs haud negligentiâ, ſed partim itineris mora, partim repentina corporis ex caloribus huius patriæ intenſiſſimis orta mutatio; partim denique Illuſtriſſimi Principis votorum de me ignorantia: non animum à propoſito, ſed manum tardauêre à calamo. Nunc verò ſtatus mei gnarus commodâ potitus occaſione humillima obſequia, méque ipſum ſingulari fauori ac beneuolentiæ Reuerendæ Dominationis tuæ commendo: cuius vt ſuauiſſima & deſiderabili præſentia quantocius frui poſſim ex animo opto Deúmque precor. Aquis-Sextiis, 1645. Auguſti

Admodum Reuerenda ac Illuſtriſſima Dominationis tua obſequentiſſimus ac minimus, IOANNES MICH. OVOSVIONI ROXOLANVS.

Clariſſimo Viro, D. D. PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, ac in Facultate Theologica Doctori Eximio*,

ANTONIVS FRANCISCVS PAYSNVS S. P. D.

REus ſanè extitiſſem, niſi te de diſceſſu, quē meditor Romam, ab Vniuerſitate noſtra Legatus pro rebus Collegiorum alendis Sabaudis Scholaribus fundatorum, certiorem redderem; hinc ad Kalend. Septembris expectabo lubens hîc Auenione, donec quæ mihi illinc agenda, obſequij tui causâ ſignificaueris, qui tibi ex aſſe addictus viuo. Interim quia decet, amicitiæ Lege omnia tecum eſſe communia, tibi legales has, quas huic epiſtolio iunxi Theſes, offero quibus inſpicias ac legas primos contentioſæ noſtræ Iuriſprudentiæ conatus in lucem editos, contra quas Archiepiſcopus noſter ac Prolegatus publicè argumentatus eſt, quod non tam ceſſit in admirationem inſignis quâ tantus Præſul coruſcat eruditionis, quàm in laudem noſtrarum Theſeon ac omnium communem applauſum. Neſcio an oratiunculam de B. V. Annunciatione à Fratre meo editam & Cardinali Sfortiæ dicatam acceperis à menſe Maio proximè elapſo, quam alicui è meis amicis conſignaueram, vtcumque ſit ſpero quod ſingularis tua ac continua beneuolentia nuſquam erit mihi defutura. Vale, & viue mihi, Vniuerſitati noſtræ, & toti demùm literariæ Reipublicæ. Datum Auenione 9. Kalend. Sextiles 1645.

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro, *D. D.* PETRO GASSENDO, S. P.

LIteræ tuæ exſpectatiſſimæ Kalendarum Aprilis Pariſiis datæ, Vir admodum Reuerende, non ita pridem mihi traditæ ſunt, vna cū exoptatiſſima Aſtronomia Philolaïca & Ariſtarcho, quibus me donare voluiſti; quā-obrem non ſolùm gratias tibi ago quas poſsū maximas, ſed & omnem adhibebo operam, vt hanc erga me beneuolentiam prima data occaſione recompēſare poſſim. Rem mihi quoque feciſti gratiſſimam, quod me participem reddere volueris accuratiſſimæ obſeruationis Eclipſeos Lunaris: Vtinam! Cælū nubiloſum tum temporis hanc eandem obſeruationē hîc apud nos non impediuiſſet, animo lubentiſſimo illam iterùm tranſmitterem, verùm nihil quicquam, propter aërem cōtinuò turbidum, tum hîc tum Stetini Pomeranorum tum Regiomonti Pruſſ. obſeruarum. Intereà vt aliquo modo nihilominus par pari referam, en tibi obſeruationem Eclipſeos Solaris nuperā. Hic Dantiſci à me adminiculo Teleſcopij peractā, vnà cum typo eius æri inciſo, ex quo videre licebit, quas & quot Phaſes Cælū indulſerit; animus quidem erat, in quolibet quadrante cuiuſlibet Digiti, Phaſes & tēpora annotare, altitudinémque Solis per Quadrātem meum Orichalcicum ſeſqui-cubitalem, ſingula minuta monſtrantem inueſtigare, verùm nubes denſiſſimæ Solem ſæpiſſimè obuelantes, intentionem meam perturbabant, ita vt præter has nullas obſeruare potuerim, quas autem licuit ſumma ſcio diligentia eſſe peractas inſuper ſimul communico obſeruationes eiuſdem Eclipſeos Virorū Clariſſimorum Doctorum nēpe Eichſtadij & D. Linnemāni, quæ nuperrimè ad manus venerūt, ſpero tibi obſeruatori vigilātiſſimo haud fore ingratas. Si modò antehac perſcripto periculū feceris Stellas Fixas abſque crinibus & radiis aduētitiis detegendi, rogo iterū quā officioſiſſimè iudicium tuum hac de re data occaſione vt percipiam. Obligare me quoque poteris, ſi me certiorem feceris, num Claudius Mydorgius quatuor poſteriores libros de ſectionibus Conicis in

lucem

lucem ediderit. Præter hæc nihil occurrit ſcriptione dignum, niſi quod te non neſcire velim Clariſſ. D. Laur. Eicſtadium (qui te plurimum ſaluere iuſſit, ante aliquot dies habitationem ſuam hîc Dantiſcum tranſtuliſſe, cùm vocatus ſit ab Ampliſſimo noſtro Senatu Profeſſionem tam Medicam quàm Mathematicam ſuſcipiendam, cuius aduentus mihi præ cæteris gratiſſimus, quod amicitia eius amabili coram frui dabitur occaſio. Celeberrimo ac Doctiſſimo Bullialdo meis verbis ſalutem impertiat velim, quæque in me proficiſci poſſunt omnia pollicearis ac deferas, cui multum me debere profiteor, quòd exteras gentes Aſtronomia ſua Philolaica inſertum meum nomen innoteſcere voluerit. Vale & tui amantiſſimum viciſſim ama. Dabantur Dantiſci die 7. Iduum Septembris, anno Chriſti 1645. St. N.

IOANNEM HEVELIVM.

Obſeruatio Eclipſis Solaris in Stetino veteri Pomeranorum inſtituta; quæ accidit anno Æræ Chriſtianæ 1645. die 21. Auguſti, per Doctiſſimum Eichſtadium.

Tempus in horis à minutis.		Phaſes in digitis ſeu punctis Eclipticis.
hora	min.	Digiti.
XI.	8.	Principium Eclipſis Solis.
	15.	1.
	22.	2.
	30.	3.
	37.	4.
	45.	5.
	55.	6.
XII.	6.	7.
	16.	7½.
	25.	7.
	35.	6.
	48.	5.
	56.	4.
	3.	3.
	10.	2.
	17.	1.
	24. Finis Eclipſis.	0.

Obſeruatio Nouiluny Ecliptici Regiomontana M. Alberti Linnemanni, anno 1645. die 21. Auguſti.

Ob Horologium rectificandum obſeruatæ ſunt altitudines Solis ſequentes.

Cùm Sol eſſet altus.		Horologium quod ſingula minuta habet commonſtrabat.		
grad	min.	hor.	min.	
42.	30.	X.	19½.	
43.	35.	X.	33⅙.	verior.
44.	35.	X.	45½.	
44.	45.	X.	49⅙.	
45.	45.	X.	3.	variab.
46.	45.	XI.	19.	Margo ſuperior.
46.	47½.	XI.	22.	Margo ſuperior.
47.	17½.	XI.	38.	Centrum.
47.	47½.	XII.	24.	
46.	10.	XII.	42.	Margo inferior.
46.	0.	XII.	50.	Margo inferior.
45.	45.	XII.	56.	Margo inferior.
44.	47½.	I.	9.	Margo inferior.
43.	47½.	I.	25.	Margo inferior.
43.	12½.	I.	31.	Margo inferior.
42.	55.	I.	33½.	Margo infer.
41.	35.	I.	45.	Margo inferior.
41.	40.	I.	49.	Margo inferior.
39.	20.	II.	11.	Centrum.
39.	30.	II.	12½.	Centrum.
39.	40.	II.	17¼.	Margo infer.
36.	10.	II.	38½.	Centrum.

Horologium anticipat minutum vnum in ſingulis obſeruationibus, ex. g. cùm Sol eſſet altus grad. 42. min. 30. Horologium monſtrabat horam X. & 19½. min. erit ergo hora X. & 18½. minut. & ſic in cæteris.

Quæ hîc dicuntur margo ſuperior, margo inferior, centrum, reſpiciunt gradus ac minuta altitudinum Solis in ſiniſtra parte poſitarum.

Cùm obſcurati eſſent Horologium monſtrabat.				
digiti.	hor. min.	digiti.	hor. min.	
$1\frac{1}{2}$.	XI. 48.	8.	XII. 47.	Plurimæ nubes perpetuò interuenerunt hinc finis conſpici haud potuit.
2.	XI. 53.	$7\frac{1}{2}$.	XII. $55\frac{1}{2}$.	
$2\frac{1}{2}$.	XI. 55.	7.	I. 3.	
3.	XI. $58\frac{2}{3}$.	$5\frac{1}{2}$.	I. 18.	
4.	XII. 6.	5.	I. 23.	
$5\frac{1}{2}$.	XII. $18\frac{2}{3}$.	$4\frac{1}{2}$.	I. 27.	
6.	XII. $24\frac{1}{2}$.	4.	I. 31.	
$6\frac{1}{2}$.	XII. 28.	$3\frac{1}{2}$.	I. $33\frac{1}{2}$.	
7.	XII. 33.	3.	I. 37.	
$7\frac{2}{3}$.	XII. 41.	2.	I. 45.	
		$1\frac{1}{2}$.	I. $47\frac{1}{2}$.	
		$\frac{1}{2}$.	I. $55\frac{1}{2}$.	

Eclipſis Solis obſeruata Gedani Anno Æra Chriſtianæ 1645. die 21. Auguſti.

Creſcentis obſcurationis

Phaſes. Initium. digiti.	Secundum accuratum ſciatericum lineæ Meidianæ applicatum. hor. min. ſec.	Altitudo Solis quadrantem orichal. ſeſquicubitalem. grad. min. ſec.	Tempora inde ſupputata. hor. min. ſec.
	11. 23. 45.		
$\frac{1}{2}$.	11. 27. 0.		
	11. 31. 30.	47. 15. 0.	11. 31. 6.
$1\frac{1}{2}$.	11. 33. 30.		
2.	11. 38. 0.		
$2\frac{1}{2}$.	11. 42. 30.		
$3\frac{1}{2}$.	11. 45. 30.		
$4\frac{1}{4}$.	11. 56. 0.		
5.	12. 1. 30.		
$5\frac{1}{2}$.	12. 7. 30.		
6.	12. 11. 30.		
$6\frac{1}{2}$.	12. 16. 30.		
$6\frac{7}{8}$.	12. 21. 0.		
7.	12. 22. 0.		
$7\frac{1}{8}$.	12. 25. 0.		
$7\frac{1}{4}$.	12. 27. 0.		
$7\frac{3}{8}$.	12. 30. 0.		
$7\frac{1}{2}$.	12. 31. 0.		
	12. 36. 30.	47. 0. 0.	12. 37. 13.
$7\frac{3}{4}$.	12. 41. 20.	46. 50. 0.	12. 41. 52.
Decreſcentis obſcurationis.			
$7\frac{1}{2}$.	12. 45. 30.		
$7\frac{11}{4}$.	12. 50. 40.		
7.	12. 54. 45.		
$6\frac{1}{2}$.	1 1. 50.		
6.	1. 6. 0.	45. 40. 0.	1. 6. 8.
$5\frac{3}{4}$.	1. 8. 30.		
$5\frac{1}{4}$.	1. 12. 20.		
5.	1. 15. 30.	45. 5. 0.	1. 45. 36.
$4\frac{1}{2}$.	1. 20. 0.		
4.	1. 23. 45.	44. 20. 0.	1. 24. 25.
3.	1. 31. 30.		
$\frac{1}{4}$.	1. 47. 30.		
$\frac{1}{2}$.	1. 49. 0.		
Finis.	1. 53. 0.		
	1. 56. 0.	41. 55. 0.	1. 55. 50.
	2. 26. 0.	38. 46. 0.	2. 26. 40.
	2. 30. 0.	38. 24. 0.	2. 30. 0.

Admodum Reuerendiſſimo ac Nobiliſſimo Viro PETRO GASSENDO, *S.*

ADmodum Reuerende ac Nobiliſſima Domine,

Prima Epiſtola gratitudinis & obſeruantiæ meæ erga Reuerendam Dominationem tuam teſſera, benigna fronte potuit admitti: ſecunda ne importunitatis anſam habeat vereor; Reuerendæ enim Dominationi tuæ rerum grauiſſimarum occupationi intentæ, accerſere leuioris negotij laborem eſt planè aſſe importunum; verùm importunitatis venia ab innata tua humanitate impetratâ, votorum meorum deſiderium aperio. Paucis ante diebus incidi in humaniſſimum & doctiſſimum D. Neuré, quem cùm poſt mutuam ſalutationē & amicū colloquium ex numero R.D. tuæ intimorum intellexiſſem, quãuis ab eo multa beneuolentiæ ac humanitatis ſymbola expertus ſim ſæpiſſimè experiar: ad illius tamen bonum animum magis promerendum, humaniſſima R.D. tuæ commendatione opus exiſtimaui: quàm humillimè expeto & auidè expecto; Aulicus enim ex improuiſo factus ducentium & trahentium aulæ fatorum non neſcius tempeſtiuè de aſylo prouidendum ſtatui: quod quidem licet principale ac ſingulare in liberaliſſimo R.D.T. patrocinio audeam collocare: Tui tamen amiciſſimorum gratia quoque officioſo obſequio reſtat inuitanda Nec dubito quin votis mei beneficentiſſima R.D.T. voluntas faueat: qui enim viuam ſempiternámque in pectore meo R.D.T. imaginem ore mutum in ore nomen quotidie ſtudeo retinere; beatum me fore autumo ſi hoc idem cæteris etiã optimæ notæ hominibus debere, te auctore valeam. Aquis-Sextiis Sept. 20. an. 1645.

Obſeruantiſſ. & obſequentiſſ. I. M. VOLVIGNI.

Reuerendo admodum Clariſſimóque Viro PETRO GASSENDO, *Diniensis Eccleſiæ Præpoſito digniſſimo,*

GOTTIFREDVS VVENDELINVS S.

MAgna fuit illa, pernicitas (virorum maxime) quæ literas tuas poſtridie Lunaris deliquij datas intra octiduum, hoc eſt ad 19. Februarij mihi tradidit in manus: lentior fuit mora quæ alteras extremo demum Maio pertulit. Reſpondere vtriſque diſtuli hactenus, dum Bullialdi liceret Aſtronomiam inſpectare de qua inaudieram, quæque nonniſi curſim eſt mihi viſa: dúmque præſtolarer Eclipſim Solarem, vt ſimul transferem quidquid tibi gratum fore iudicarem. Et quidem ad tuam Lunarem Eclipſim quod attinet; eam ego Hercij obſeruaui ſi vnquam vllam aliàs accuratiſſimè. Cùm ſub occaſum Solis omnia compoſuiſſem, Horiſonium iam affabrè correctum, ſcioter icum ſeſquipedale, Clepſydras duas, Teleſcopia quatuor, Schemata duo cum variarum magnitudinum ſemicirculis vmbralibus, adeſſéntque in area mei cœmeterij ſpectatores ſupra 50. viri, iuuenes, adoleſcentes, ne meis oculis fidèrem, faueret verò cœlum defæcatiſſimum, Sole iam Horizontē attingente (hoc eſt ſine Refractione iam infra eum depreſſo) horâ vtrique 4. min. 48. emiſſa eſt in fluxum Clepſydrarum altera, qua fluente dudum poſt auditam hor. 5. min. 15. vnà cum hor. 5. min. 20. limbus inferior ad ſiniſtram viſus eſt imbui colore peregrino luteo illo, ſiue autem Xerampelino: quo magis magiſque inualeſcente, manifeſtè pars illa cœpit temerari ac rubore quodam ſuffundi donec poſt 10. min. ſonante hora 5. min. 30. poſt muſſatum ſæpius habet, iamdudum limbus hebetatus fuit liuore pallido ac fuſco.

hor.	min.			Culminationes.	Horæ Pariſienſes	
			digiti.		hora.	min.
5.	35.	Pallor vergere cœpit in fuliginem craſſiorem.				
5.	41.	Fuligo denſior, magis magiſque viſa intendi.		Iupiter.	5.	23.
5.	45.	Fuligo denſiſſima, limbus adhuc conſpicuus.			5.	27.
5.	47.	*Merum ac verum initium.*		Media Pleias.	5.	29.
5.	48.	Verſa vtraque Clepſydra primùm.	$\frac{1}{2}$		5:	30.
5.	53.	Sextans Peripheriæ. Obſeruatio certiſſima.	I.		5.	35.
6.	0.	Quinta pars circuli Lunaris.	II.		5.	42.
6.	1$\frac{1}{2}$.	Quadrans fermè circuli certiſſima Obſeruatio.	II$\frac{1}{2}$.	Paleat. ♉		
6.	6.	Plus quadrãte deficiẽs obſcuriſſima.	III.		5.	48.
6.	15.	Plus Triente Peripheriæ.	IV$\frac{1}{2}$.		3.	57.
6.	20.	Pars deficiens atra valdè præciſè	V.		6.	2.
6.	29.	Nondum ſemis Peripheriæ.	VI.		6.	11.
6.	30.	Cuſpides in Perpendiculo Pariſiis.	VI$\frac{1}{2}$.		6.	12.
6.	36.	Cuſpides mihi in Perpendiculo.	VII.	Aldebara.	6.	18.
6.	37.	Digiti VII. magis præciſè.			6.	19.
6.	45.	Plus ſemicirculo. Pars deficiens atra valdè	VIII.	ferè.	6.	27.
6.	48.	Verſa Clepſidra iterum.	VIII.		6.	30.
7.	0.	Fides Horiſonio ex ſciotetico. vix	IX.		6.	42.
7.	12.	Cornua Parallela Eclipticæ.	IX$\frac{1}{2}$.		6.	54.

				Culminationes.	Horæ Pariſienſes.	
hor.	min.		digiti.		hora	min.
7.	18.	Cornua Parallela via Lunari & arcus per centra tendebat in pectus leonis, vnde *Medium ipſiſſimum* & digiti $9\frac{1}{2}$. accuratè adinodum obtenti.	IX$\frac{1}{2}$.		7.	0.
					1.	1.
7.	27$\frac{1}{2}$.	Digiti $9\frac{1}{4}$. ad ſummum certè non ampliùs.	IX$\frac{1}{4}$.	Siniſter humerus Orionis.	7.	9$\frac{1}{2}$.
7.	30.	Digiti 9. tantùm indicati ſunt, & quod mirati ſumus omnes, tantillo incremento luminis tantillo decremento deliquij, iam Lunæ fulgor ſplendebat auctior, diſcrimine claritatis manifeſto in rebus adſpectabilibus.	IX.		7.	12.
7.	36.	Obſeruatio digitorũ certiſſima nõ toti	IX.	Caput Orionis.	7.	18.
7.	45.	Cuſpides in Baſiliſcum.	VIII.		7.	27.
7.	48.	*Verſa Clepſidra tertiùm* digiti ſatis præcisè	VIII.			
7.	56.	Semis Peripheriæ obſeruatio certiſſima. Confide	VII$\frac{1}{4}$.	Humerus dexter.	7.	38.
8.	0.	Fides rurſum Horiſonio ex ſcioterico.	VII.		7.	42.
8.	8.	Obſeruatio certiſſima digitorum paulò minus.	VI.		7.	60.
8.	15.	Obſeruatio certiſſima digitorum ſatis præcisè.	V.		7.	57.
8.	22.	Certiſſima obſeruatio digitorum ſatis item præcisè.	IV.		8.	4.
8.	30.	Satis bona. Vtique non ampliùs quàm	III.		8.	12.
8.	37.	Optima. Minus aliquantillo quàm	II.	Pes Geminorum.	8.	19.
8.	43.	Digitus vltimus ſatis præcisè denotatus.	I.		8.	25.
8.	45.	Plus ſemiſſe digiti paulatímque ferè finis. Dum interim muſſatur inter ſpectatores. Nondum. Nondum. Nondum, adhuc, adhuc, aliquid, aliquid, aliquid, ac denique.	0$\frac{1}{2}$.		8.	27.
8.	49.	Tandem exclamatur ab omnibus ACTVM EST. *finita iam tertia Clepſidra præcisè.*	0.	Nondum Syrius.	8.	31.
8.	50.	Limbo iam conſpicuo nudis etiam oculis poterat tamen adhuc quibuſdam iudicari adhuc deficere, iſque haberi finis ſpurius.		SYRIVS.	8.	32.
8.	55.	Fuligo adhuc denſa, ſenſim dilutior.			8.	37.
9.	0.	Penumbra paulatim langueſcens atque euanida, finis ſecundarius ſpurius.			8.	42.
9.	15.	Vltimum veſtigium Penumbræ oculis etiam meis.			8.	57.

Omninò ergo huius deliquij duratio à prima eius ſuſpicione ad ſupremum Penumbræ veſtigium tenuit horas 3. min. 36. ab initio ſpurio ad finem item ſpurium hor. 3. min. 6. à mero initio ad merum finem hor. 3. m. 2. ad ſummum. Quæ ritè ac rectè à me ſic obſeruata fuiſſe aliunde ecce conſtat.

Leodij doctiſſimus *Linus* obtinuit initium hor. 5. m. 48. quod (ſi verus ego fui) non exceſſerit h. 5. m. 49. tanta eſt hæcce inter nos conſenſio. Reliquã obſeruationẽ non peregit occupatus precibus tunc quadragenariis indictiuis. Antuerpiæ *Gutiſcovius* vnà cum Optimaribus in Ædibus Edelherij magno apparatu huic obſeruationi operatus, finem pronunciauit hora 8. min. 45. ad ſummum. Et ſi ſpectatorum alij ſubmuſſarẽt nondum, Nondum nondum, ac denique vbi omnium conſenſio fuit ſuper fine, Oſcilli iactationes adhuc numerauit Præfectus 42. hoc eſt minutum fermè vnũ donec culminaret Syrius: ita nemo illic finem extendit vltra horam 8. min. 49. Cæterùm Gutiſcovio pronuntiatus finis ad miraculum conſpirat cum meo. Iam verò & Francofurti ad mœnum *Caramuel* hæc fermè ſcribebat quæ ante iſtud biduum nactus ſum. Vſi fuimus (inquit) Inſtrumento oſcillatorio (ego dixerim oſcillo) modo ſpeciali approbato. Quod intra horæ ſpatium 2818. recurreret. Nam inter horam

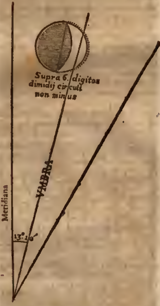
vbis

vrbis publicam VI. & VII. dedit oſcillationes 2816. inter VII. & VIII. 2824. denique inter VIII. & IX. 2816. vnde hanc ipſam obſeruationem cum prioribus componendo ſecurè ac confidenter ſuppoſui oſcillationes horarias 2818. aut vt plurimum 2819 ſæpiùs exploratâ Lunâ, viſa eſt ea tum primùm deficere cū audiretur primus ictus ſextæ. Hinc oſcillationes percurrerunt & dederūt vltimū Eclipſeos finem oſcillatione 8705. Nam oſcillatione 8700. adhuc percipiēbatur nonnihil obſcuritatis in Lunæ limbo ſupra mare Caſpium, & tandem oſcillatione 8710. Eclipſis euanuerat. Sumēdo ergo medium 8705. prodiit hora 9. min. 3. ſec. 13. & tota duratio horarum 3. min. 3. ſec. 13. Maxima obſcuratio Digitorum 10. min. 15. circa hor. 7. min. 30. ſed ne videremur horologio publico fidere tametſi bono, & illa die ſpeciali cura gubernato iuſſimur oſcillationes procurrere: reperimúſque oſcillatione (quæ ab hora ſexta horiſonij erat) 9000. Dubben & penultimam Caudæ in eodem azimutho ſeu perpendiculo, & quia illa oſcillatio dat horam 9. min. 15. ſec. 18. poterit ex doctrina Triangulari tempus iudicari. *Hæc ille*. De cuius verbis ego quidem conficio horam veram fuiſſe 9. min. 12. non amplius: atque ita cœpiſſe Francofurti hora 5. min. 57. deſiiſſe hora 9. min. 0. mediúmque incidiſſe in horam illic 7. min. 28. quod cum Hercana mea obſeruatione conſpirat ad ſtuporem. Et quod mihi omni auro eſt carius cum Tabulis meis ſupra votum & ad miraculum. Eæ ſanè momenta hæc omnia repræſentant exquiſitiſſimè, & durationem largiuntur horarum 3. min. 2. omninò, quod ideo adiicio, quoniam in prænunciatione ad te data neſcio quo errorculo non niſi horas 3. & minutum ferme 1. collegeram, cùm Digitis 9. min. 24. qui retractatis calculis 9. min. 30. fiunt exquiſitiſſimè.

Cæterùm hæc cùm ita ſe habeant, tum illud mihi gratulor quod vobis Pariſiis iam inde à tertio digito ad ipſum vſque medium omnes Phaſes ita conſpirant cum meis vt nec ouum ouo ſit ſimilius. Nam initium ipſum poſtumas vobis aliquantillo: quod ego interpretor oculorum conſtitutioni adſcribendum: qui Plenæ Lunæ lumine ſemel perſtricti idolum impreſſum tardiùs patiuntur expugnari. Vnde & eadem ratio finem tardiùs patitur ſentiri, qui cùm vobis debuerit obtineri hora 8. min. 31. vix hora 8. min. 40. ſe inſinuauit. Et ſi hoc intermorium eſt exiguum, & medium deliquij vix vltra hor. 7. min. 4. protelat.

Atque vtinam tam prope mecum paria feceritis in Eclipſi 1642. neque Doctiſſimus Bullialdus illa deluſus ſibimet illuſerit! Vtinam inquam hoc abs vobis impetrare mihi licuiſſet, quò rediretis ad eundem Ædium Thuanarum locum, aduocaturi memoriam quiſque veſtram quibus ſeu ædibus ſeu pinnis Templorum immineret Luna per vnam aliquam phaſin! certè, ac certo certiùs deprehendiſſetis initium illius commiſſum Pariſiis hora 11. min. 45. non (quod retuliſtis) hor. 12. min. 10. vel vti ex Digitorum rationibus eruo 12. minut. 4. Nam vt fidem meam (mihimet ipſi moleſtam) alieno teſtimonio liberem: Ecce Gutiſcouius Mathematicus vt & Medicus ſanè egregius & quod eſt palmarium Mechanicus excellens, cùm pridie illius diei in area ſuarum Ædium Louanij diſpoſuiſſet omnia comparaſſétque lapidem ſatis magnum læuem ac bene politum & ad Horizontis planum libellatum, cui induxiſſet lineam Meridianam per altitudines Solares ſemel iterum tertiò ac ſæpiùs comprobatam ſumpſit ſibi perpendiculum, vmbrámque fili accuratè cum ſocero ſuo item Mechanico in lapide illo denotauit, vt angulum azimuthi nanciſceretur déque illo tempus admetiretur. Cúmque ego poſt aliquantùm temporis compos eſſem factus peractæ ab illo totius obſeruationis & induſtriam exoſculatus ſum, & conſenſum inter nos ſupra quàm dici poteſt admiratus. Cæterùm quam mihi ſchedam tranſdidit, eam vt tu quoque examines lubens volénſque hîc repræſento: quam dum traderet Puteano deſtinandam ad me, prorupit in hæc verba, Profectò D. VVendelini calculus fuit admirabilis!

Schema & verba Gutiſcouij.

Meridiana ecce linea cùm lineæ vmbræ Lunaris intercipiebant angulum grad. 13. min. 10. cùm deficerent Digiti ſaltem ſeptem, Peripheriæ ſemis ſcilicet. Et quidem ſi Nadir vmbram illam daret ſine vlla Parallaxi occidua, item & latitudinaria in Auſtrum

tempus erueretur hor.o.min.45.poſt mediam noctem: at quia decedit quid à centro vmbræ ad medium Meniſci, lucem & vmbram fundentis, vnà cum Parallaxibus iam memoratis; manifeſtum eſt angulum interceptum non attigiſſe gradus 12. vixque etiam $11\frac{1}{4}$. ſuperaſſe. Vnde conſectarium eſt fuiſſe horam Louanij o. minut. 39. vel 40. ad ſummum cùm iam deficerent Digiti 7. & amplius. Cœperat ergo deliquium hora ſaltem 12. min.3. ſiue autem (vt Ipſus mihi denarrauit) cùm ipſiſſima nocte media. Quod admirabiliter cum obſeruatione mea conſpirat qui Hercij obtinui principium hor.12.min.3. ac certè nimis mihi mirum viſum ſemper fuit ſi errare hîc potuiſſem in obſeruando, ſi mei calculi poſſent in numerando qui vt omnes taceam aliàs Eclipſin illam tuam Dinienſem 1636. tam partiliter ad vltima momenta exhibuerunt. Quare tertiùm iam oro te atque obteſtor vt præſentem Ædium Thuanarum locum tandem aliquando reuiſere digneris & quod dixi memoriam aduocare, Beabis (mihi crede) poſteritatem, cuius æternus εὐφημισμὸς radius erit parte in Cælis & de cælis gloriæ ac beatitatis tuæ. Si verum eſt iſtud δωίτερας φροντίδες βελτίονας, non verebor addere τρίτας φροντίδες βελτίστας quod dum facio te tui ipſius admoneo; dè nominis inquam tui Anagrammate neque inſubido illo atque (vt ſunt pleraque eiuſmodi) inſulſo, ſed ſeria τρὶς quid à te res ipſa poſtulet inculco,

Si ter diſpenſas pondus, ſapientius vrges
Vaſtius diſpeſſus pennipotens graderis.

Non ſimul quia ſemel te obſeruatione perfunctum exiſtima. niſi & iterum, & tertiùm & ſæpiùs ſæpiúſque recolendo tandem eò peruenias, vt quò altiùs euoles, quod latiùs euoluas non ſuperſit. Sed heus! vbi locorum ſum! vnde! quo! quà exerraui. Raduc in viam obſecro, & ignoſce vel ideo peccanti vt ſit cui ignoſcas.

Ad Eclipſin Solis venio die 21. Auguſti 1645. conſpectam. Eius initium non puto per Belgium conſpectum vſpiam ita nubibus obſeſſus Sol delituit. Antuerpiæ *Gwiſconius* finem obtinuit in corona Optimatum cum hora 12. minut.33. ſec.2. *Ego* Hercij cùm hora 12 minut.$37\frac{1}{2}$. quantum tempora potui rapere per vmbram azimuthi. Et eſt conſenſus iſte admirabilis cui & meæ Tabulæ adſtipulantur ſcrupuloſiſſimè. *Caramuel* Alderſpachij ad Danubium quatuor leucis à Paſſauio in Occidentem ſcribit ſe nactum initium hora 11. min.o. ſec.9. finem hora 1. min.20. ſec.18. Durationem totam hora 2. min.20.ſec.9. medium hor.12.min.10.ſec.53.

Digitos obſcuratos ad Septentrionem hora 5. min.45. ſec.o. ab igne Lunari hora 5. min.20. ſec.o. aëre Lunari. hor.5. min.5. ſec.o. à Terra Lunari.

Tres (inquit) ſemper vmbras habui, quarum minimam quæ nigerrima erat Meditullij ſolidi Lunaris fuiſſe exiſtimo; mediam quæ ſanguinea Lunaris aëris; extimam, quæ crocea, fuiſſe Lunaris ignis. Crocea ſemper fuit duplo latior quàm ſanguinea, & medium ipſa Digitum comprehendit exactè. Si fides meis Tabulis ſua ſtabit Pariſiis, eadem cœpit hor.10. min.9. ad ſummum; deſiit hora 12. minut.16. ſatis præcisè cum defectu Digitorum 5. min.o. nullus dubito quin quidquid eius fuerit apud vos obtentum ad me ſis deſtinaturus illicò, ad eum modum quo Eclipſin illam præpetibus pennis tranſmiſiſti quæ conſpecta fuit poſtremo Februario, ſic tamen vt ſimul etiam mittas conſpiciendam Ianuario proximo, cuius Phaſes Cardinales tres vobis patebunt aliquantò quàm nobis pleniùs.

Anno 1646. die 30. Ianuarij conſpicietur Eclipſis Lunæ totalis, cuius

	Pariſiis.	Æquatio daret.	Hercij.	
	Hor.min.ſec.		Hor.min.ſec.	
Initium.	4. 6. 25.	3. 50.	4. 24. 25.	Penumbra anteuerteret fortè ad 30.m.
Immerſio.	5. 3. 32.	4. 48	5. 21. 32.	Optica fallacia extendet fortè ad m.5.
Medium.	5. 53. 0.	5. 37.	6. 11. 0.	*Poſt mediam noctem.*
Emerſio.	6. 42. 23.	6. 27.	7. 0. 23.	Iudicari poterit citiùs emergere.

Hæc tempora æquatio Dierum daret totis 15. vel 16. minutis maturiora, magno diſcrimine.

Erit hîc Exeligmus anni 1628. quod ideo admoneo, vt de huius experimento conſtet an non illic vobis Aquis-Sextiis poſtumatint tempora totis 10. minutis ſicuti ſcribebam.

Interim autem ſciendi deſiderio torqueor quid cogites tu ſuper vitis Sanctorum Prouincialium edendis Marij Donati atque aliorum: quorum ſunt præclara monumenta in Codice illo Forcalcariano, qui nunc eſt penes Epiſcopum Siſtaricenſem. Qui tanta patriæ tuæ præſtitiſti, præſta hoc quoque quo nihil eſt præſtantius.

Lego in vita Peireskij accepiſſe illum aliquando Babylone antiquâ, laterculorum fragmentum, inſcriptum literis ignorabilibus. Ego quidem quos Plinius commemorat certus ſum complexos Epocham Diluuij 480. annis ante Phoroneum hoc eſt ante

Chriſtia

Chriſtianam Epocham annis 2310½. fermè, eáque eſt diluuij mei tandem aliquando proditurì materies. Velim ergo (quod tuo commodo fiat) exemplum illorum ad me tranſdi, vt vel lucis aliquid illis afferam vel ab illis auferam, ſiquidem iidem ſunt cum plinianis. Infinita alia lego in vita illa quæ vitam mihi breuem faciont. Ita coràm de iis tacum agendi amore langueo, ſed hæc Deus aliquia fortè dabit, & beata pax; quæ ſi Enropam noſtram ſemel reuiſerit, non retracto de reuiſendo te meaque altera Patria Prooinciâ fortè illic me relicturus.

Loxiam meum toto hoc anno recodi nec ſemel, atque ad eam certitudinem perduxi vt non exiſtimem ſuperfore de quo dubitetur, at enim delibero mecum de Titulo inſigniendo Paraſtaris Illuſtribus Te ac Pythea. Quare oro, velis ad me Iconem tuam deſtinare, item & Pytheæ, concipiendam pro modulo præſtantis alicuius Maſſilienſis & cordati literatique viri. Interim autem hoc habe. Deprehendiſſe me ἔξαρμα Norimbergenſe atque in illa vrbe VValteriani obſeruatorij graduum 49. min.27. ſec.4. vel 5. vnde conficio obliquitatem anno 1488. & 1491. fuiſſe grad.23. min.30. ſec.52. quæ nunc eſt grad.23. min.30. ſec.15. tantum, decreſcens etiam-num, etſi eam Bullialdus iuxta cum Phocylide faciat increſcentem.

Et ad Bullialdum quidem erant quæ ſcriberem, vt literatum commercio amicitiam cum illo viro (quem pro eo ac meretur ſuſpicio) conteſſerarem: ſed audio abiiſſe illum in Italiam ac Venetias, an fortè petiturus Byzantium aut Alexandriam, aut vtrumque? & certum nobis daturus ἔξαρμα vtriuſque loci? dignus profectò eſt iſto vindice hic nodus, ſi minùs plenè ſoluit illum Bartholomæus Creſcentius, & relationes quædam Nautarum quarum mihi ante 35. annos copiam fecit Galterius noſter Aquis-Sextiis, & de quo videor retinuiſſe gradum Alexandriæ 31. min.12. Nam poſteriùs Batauorum relatio inter grad.31. minut.10. vel 31. 12. me incertum reliquit. Ac miror Bullialdum retinuiſſe gradus antiquorum Gnomonicos Ptolomæi ac Pappi 30. minut.58. cùm neque tu quidquam certius de obſeruatione vlla perſcripſeris ad me, neque gradus illos meos 31.m.10. credam erroris conuictos Poſt tantum temporis ex quo Loxias meus primùm prodiit. Cuius non dico aſſertio, ſed vel ſola admonitio excitare prouinciales omnes debuit ad aliquid tentandum. Multa erant quæ ſcriberem alias, niſi alia me premerent, ſimul vt ſit reliquum aliquid in aliarum literarum argumentum, finem ergo facio, ſed cum altero tui nominis Anagrammate τῷ μαιάνδρῳ eccifto.

Sis profper nudis: at ſit gennina DEVS ſpes.
Vis Sidus penetres? Spes tuas grandis INOPS.

Digno (me DEVS) quod tumulo tuo inſcribatur, nam & mutum eſt tuorum Elogium & deſponſæ tibi æternitatis ἐυλόγιον. Quàm ego cum iniuro 9. Anno ſeram tamen nec niſi poſt multos Ianos viſendam ad precor. Bruxellâ 25. Nouembris 1645.

Tui Plenus,

GOTTIFRÆDVS VVENDFAINVS.

Quoniam quæ iam ſcribebam non ſunt deſtinata cum ſui diei curſore, addam quod te magis etiam obſtringat ad laterculos illos Babylonios mecum communicandos. Cameum illud ſacelli Regij quot Interpretea nactum ſit tu ſcite potes, mihi diuinandi poteſtas ſupereſt. Qua ad interpretamentum vſus. Video (ſi quid video) expreſſam illo adoptionem Tiberij quàm Reſpublica ſiue autem Roma admouet Auguſto inter Seriboniam & Liuiam ſedenti & ſerpentina ægide amictum, qua indicatur Ciuilia bella, & in eius Caput coniurationes ſublatas. Qui adſtat poſt tergum Mars & Gradiuus, pone quem Rhea Syluia ſedet in ἄρμῳ. Is Iouem affatur vt ſicut volens libénſque Romulum ex ſe genitum non Pegaſo Bellerophonteo ſed equo ſuo ſubuectum in Sidera in Deorum numerum admiſit ita porrò & altera ex parte Iulium pone ſubeuntem Diuum admittat, Orbémque Terrarum Anchiſæ ſiue autem Æneæ Poſteritati gubernandum æternùm decernat. Deuictarum, ſub iſto Auguſtæo Cælo gentium imagines videor agnoſcere Sicambros illos quos apud Strabonem & Paterculum legere eſt. Actuarius ille qui Poſterganeus ſedet, Parthos Rex videtur. Omine deſumpto à Perſe Macedonum vltimo Rege cuius filius ſcriptum Romæ fecit, quale quid de Partho ſibi pullicetur adulatio, Poſt Tiberium puerculi, Cajus mihi ſũt & Lucius: quibus nimirum mortuis ille adoptionem meruit. Hæc an feliciter interpretatus ſim tu indica; & iudicij tui me participem facias, facies verò ſi laterculorum quos dicebam exemplum aliquod tranſdas.

Dum hîc ſum, nactus Doctiſſimi Merſennij nuperum opus, reperi paginâ 369. factam mei mentionem ſanè quàm honorificam. Quo nomine me debitorem illi profiteor ſupra quam ſim ſoluendo. Quod autem illic miretur aſſeri à me hibernas oſcillationes horarias plures eſſe quàm æſtiuas; ſciat (oro) me experimentis innumeris hoc deprehendiſſe. Etenim ſumpto Oſcillo ferri ponderis librarum 52. de ſuſpenſura pedum 45. in Templo meo neque autem conſulto horiſonio, ſed Clepſydris vſus duabus, deprehendi iam annis aliquot continuis & obſeruationibus iteratis ac repetitis ſæpiſſimè hiberno Cælo ſeu ſudo illo ſiue humido ſiue gelido ſiue tepido iactationes ſemper 493. vel 494. conſtantiùs quàm vt caſus credi queat, eiuſdem oſcilli ac ſuſpenſuræ iactationes æſtiuas Sole Apogæo habui in iiſdem Clepſydris & quocumque item Cælo habitu 473. vel 474. continuis iam aliquot annis diebuſque ante & poſt Solſtitium aliquam multis. Ea res me perpulit vt iam etiam demonſtrari poſſe confidam, & Terram moueri. Et quotenis minutis ſuam Diametrum per auram æthereum peruolitet. Nam quia certo certiùs depræhendi caſum hunc ad centrum telluris ea celeritate

leritate increſcente tuere vt lapis peſuententus ſit illuc intra 12. minuta ad ſummum, illiſque habiturus eam hormam, quam ſi habuiſſet iam inde à principio caſus totam Semidiametrum peruolaſſet minutis 6. ad ſummum, quantam habet ipſiſſimum punctum centri, quamque ipſe (pars magnæ matris homogeneæ) quærit & affectat. Profectò ſicut centrum Telluris Sole Perigeio celeriùs mouetur quàm Apogeio, mirum non eſt, ſi caſus lapidis illud ipſum æmulatur. Rurſum autem hinc conficio centrum illud ſpatio minutorum 1461. percurrere medio motu Semidiametros ſuæ telluris 144. vt minimum quantiſper Sol Semidiametras ſuas 4. percurrere videtur planè vt Diametri Telluris & Solis hinc colligantur ſicut 1. ad 62. vt nimimum, vel vſque 64. quod aliunde probatum dabo etſi adhuc hæſito de 1. ad 60. propter rationes alias bene multas. Cogitata illa Mathematica vt ſublimia ſunt & mentis valde erectæ ac depuratæ, ita vt & ille & Tu me ex æquo puriſſimis veſtris precibus ac ſacrificiis complectamini ardentibus votis opto. Idem ego qui heri. Scribebam hæc 26. Nouembris in Ædibus Chifletianis. Vndidem ſaluto amicos in Prouincia meos, ac nominatim ampliſſimum Arnaudum Mitæ-Vallis Toparcham. Ad quem literas iſtas feci, ſed à te legendas, præbendas, deſtinandas, cum inſcriptione cuiuſmodi ad illum pertinere tu ſcires.

Reuerendo, Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D. D. PETRO GSSENDO, *Theologo, Philoſopho, Mathematico Summo, S.*

REuerende, Clariſſime, Doctiſſime, Vir, Cùm Traiecto Lugdunum abiturus tuus meuſque Bornius Vale mihi diceret, multus de te nobis ſermo incidit occaſione libri de Proportione quâ grauia decidentia accelerantur, &c. nuper à te editi; quem, vt erat ad me miſſus, incompactum manu tenebam. Hic ego multiplicem & ſolidam tuam eruditionem, ille ſingularem tuam comitatem, vterque liberam tuam dexterrimámque philoſophandi rationem nobis mutuo commendare cœpimus. Quo factum, vt cùm ille poſt biduum triduum-ve ſcripturum ſe tibi ſubiungeret, paratúmque ſi quid & mihi placeret, ſuis incluſum literis ad te bona fide tranſmittere, conditionem mox arripuerim. Hinc natæ hæ ad te, Clariſſ. mi Gaſſende, literulæ: quas vt verecundiori, dummodo in Gaſſendum modo in me oculos meutis defigo, ſcribere tamen auſus ſum. Tua enim tantopere deprædicatâ mihi comitate fretus, in ſinum quoque tuum deponere quid verear & affectum illum meum quo te proſequor, & obſeruantiam quâ te ſemper colui: Verùm ne me Paraſitaſtrum credas, plura de his addere ſuperſedeo. Ad aliud te nunc vocabo puluerem. Ex appendice Exercit. Fluddiſticarum, ex Epiſtola de ☉ humili & ſublimi ad ad F. Licetum, ex alia ad Gabrielem Naudæum de 9. Planetis circa ♃ detectis, ex Bullialdi Aſtronomia Philolaica, ex ☿ in ☉ viſo Hortenſij (tuum enim videre nunquam licuit) aliiſque ſatis perſpectum habeo, continuâ te operâ Cælo inuigilare, nec ſi quid obſeruatu occurrat dignum, facile inexpertum relinquere. Non eſt itaque vt dubitem, quin Eclipſin Solis præcedenti anno menſis Auguſti die 11. St. Vet. viſam obſeruaueris, modò Cæli vobis clementia fauerit. Beabis me, ſi quæ ad illam tibi certa, communicare non dedignaberis. Nam & ego obſeruaui partim immiſſo per Teleſcopium in cameram obſcuram Solis radio, partim per amplum ſextantem, quo Solis capiebatur altitudo: ſed finem tantum. Initium enim & quantitatem denegauêre nubes; fato harum regionum neſcio quo, non neſcio quanto. Eædem nobis inuidêre nuperam Lunæ Eclipſin quæ in 21. Ianuarij St. Vet. incidebat. Vix dubito (nam id calculus poſtulare videbatur) quin circa medium in Cælo Luna prorſus euanuerit, vti contigit Keplero an. 1621. & nobis hîc anno 1642. interim tamen ſiquidem in demonſtratione hîc non verſet Geometrica, ἐπέχω, donec vel à te, vel ab alio Viro Docto, quid hac in re factum ſit edoceat. Pluribus mi Gaſſende (patere vt ita te compellem) hac vice te non detinebo. Finiam (nam id charta monet) ſi hoc vnicum te rogauero, vt redames Tui amore ebrium IACOBVM RAVENSBERG. Solutim Traiecti ad Rhenum 2. Maij Iuliani, anno 1646.

Summo, Clariſſimóque Viro D. D. PETRO GASSENDO,

HENRICVS BORNIVS, S. P.

MAgnas tibi habeo & ago gratias, Vir Magne, quod mei memor doctiſſimas tuas Epiſtolas vnà cum gemino inauguralis tuæ orationis exemplari mihi dono miſeris. Donum hoc tuum vehementer mihi gratum fuit, at gratius ſanè fuiſſet ſi epiſtolio concomitatum ad manus meas perueniſſet. Nihil enim mihi gratius vnquam fuit, quàm ex literis à te mihi redditis de rerum tuarum ſtatu, tuóque in me continuo affectu certior fieri. Verùm quemadmodum plurimis iam detraheris & inquietaris vndique curis, ita in aliam occaſionem literas, ad me pro tua in me beneuolentia exarandas, differre neceſſe habuiſti. Nihil tibi impræſentiarum gratitudinis teſtandæ ergo remitto, verum ſimul ac Regij Phyſica (de qua pluribus ad Martellum noſtrum) typis deſcripta fuerit, exemplar illius vnum, aut (ſi placet) alterum tibi tranſmittam. Literas quas meis incluſas inueniſti dedit ad te Vir Doctiſſimus Rauenſberg, Matheſeos in Vltraiectina Academia Profeſſor, cui cùm plurimus de te quotidie mecum eſſet ſermo, ſcire ex me tandem voluit, num ei graue tibi eſſet, ſi tibi pro ſummo ſuo in celeberrimum tuum nomen ſtudio Epiſtolâ aliquâ ſalutem diceret. Iuſſi Virum Doctum,

Doctum, ac tua amicitia planè dignum, ſecuro eſſe animo, tibique nihil gratius euenire poſſe affirmaui, quàm ab illius ſimilibus, qui ſolidè bonam mentem amant, humanè ad literarum vltrò citróque mittendarum commercium ſolicitari. Quæſo te itaque, Vir Magne, vt Viri Docti ſummi tui cultoris haſce literas, niſi graue eſt, reſponſo aliquo digneris Cæterùm beauit me Sorberius noſter quod duas ſimul tui imagines oculis meis obiecerit, mentis ſcilicet & corporis, quarum tamen alteram, quippe à te ipſo profectam, alteri, à pictore valde mediocri delineatæ multùm præfero: Qualiſcumque tamen illa fuerit, primâ data occaſione, vt deſiderium abſentiæ tuæ, quocumque poſſum, ſolatio leuem, illam à pictore depingendam mihi curabo, donec ſubtiliori alicuius artificis manu huic venerandi tui vultus vmbræ, imò vix vmbræ, meliùs ad ſimilitudinem tui præciſa imago, qua muſæum meum, dum viuam, condecoretur, ſuccedat. Summopere etiam mihi totíque bonæ menti operam nauantium choro, gratulor, quod tandem animum appuleris ad Epicuri Philoſophiam, tantis votis à nobis expetitam, prælo ſubiiciendam. Iam animus eſt in Doctiſſimo illo tuo ſcripto euoluendo occupatus, quippe in ſolidum perſuaſus magnos inde ad ſe redituros fructus. Vrge ſolummodo operas, ne moras nectant, & gaudia noſtra moretur. At tu interea, Vir Magne, amicitiæ meæ ſummum decus, Vale, & me quem hactenus tanto affectu complexus es, rogo, amare pergas. Dabam tolutim Hagæ Comitis 28. Maij 1646.

Clariſſimus Heerebordius cui alterum orationis tuæ inauguralis exemplar dedi petiit à me vt peramicè te ſalutarem, tibíq; ſuo nomine omnia ſua offerrem. Iterùm Vale, Eruditorum decus.

Reuerendo ac Nobiliſſimo Viro D. D.
PETRO GASSENDO,

IOANNES OVGEVINI S.P.

QVod imbecillæ preces meæ apud Excellentiſſimum Principẽ obtinere non valuêre, id grauiſſimæ mihíque gratiſſimæ interceſſioni R. D. T. vltrò conceſſit. Deus Opt. Max. beneuolentiſſimo & promptiſſimo Reuerendæ D. T. in afflictos patrocinio per præmium reddat; ego æternæ gratitudini non indormiam; adhuc tamen ab Excellentiſſimo Principe propter aliqua negotiola præſtanda, duorum fortè menſium ſpatio humaniter ad manendum inuitatus, te Patronum meum continuâ debita, etſi minùs dignâ gratiarum actione, diſceſſurus, non fruſtrabor; valeat diu feliciſſimè Iunij 5. 1646.

Reuerendæ ac Nobiliſſimæ D. T. minimus obſequentiſſimus IOANNES OVGEVINI, ROXOL.

Summo ac Celeberrimo, Viro D D.
PETRO GASSENDO,

HENRICVS BORNIVS S. P. D.

CVm amico meo nupertimè intellexerim Carteſium hortatu quorundam aggreſſum eſſe refutationem poſterioris tui contra ipſius Metaphyſicam ſcripti, non ingratum tibi fore iudicaui, te illius à me certiorem fieri. Latinè tibi non reſpondit, ſed Gallicè; quia tota illa Metaphyſica cum omnibus obiectionibus & reſponſionibus in vernaculum veſtrum ſermonem verſa iam in Gallia typis deſcribitur. Verùm, vt ſincerè tibi meam de hoc Carteſij molimine ſententiam aperiam credo ipſum Æthiopem dealbare, nunquàm enim ſe ex illis, quibus illum, irretitum tenes, laqueis expediet; ſic mecum iudicat optimus Regius cui propter editionem Phyſices Carteſius etiam non parùm eſt infenſus. Subolfecit, credo, ibi quædam lectum iri, quia ſuis placitis abludunt. Vtinam Optime Gaſſende, eximius alioquin ille Vir mitiori eſſet erga diſſentientes ingenio, morémque tuum æmularetur. Regij illa Phyſica ad finem properans, & iam ad vmbilicum perducta fuiſſet, niſi ſculptor operas moratus fuiſſet. Simul ac publici erit iuris ad te exemplar tranſmittam, in ſignum gratitudinis meæ erga te beneficiáque, quibus tibi obligor. Intereà te ſubnixè rogatum volo, vt literarum vltrò citróque mittendarum commercium, iam aliquandiu mea culpa interruptum; iterùm inter nos ferueat. Non enim tua mihi nota virtus patitur, vt verear, ne ægrè tuleris, quod re infecta, Epiſtolas, quas imprimendas me curaturum promiſeram tibi remiſerim: cùm incuriæ meæ imputari non debeat, quod fallacibus Typographorum quorumdam promiſis eluſus fuerim. Commendaueram tibi tanquam de meliori nota doctiſſimum, & tua amicitia digniſſimum, iuuenem Ioannem Mettyvvatet neſcio an literas meas tibi reddiderit. Iterùm te quæſo & rogo, Summe Vir, vt hunc meum amicum omni virtutum genere ornatiſſimum, ac bonæ mentis indefeſſum cultorem, aliqua fauoris tui parte dignère. Intereà Vale, & immortalis tui nominis ſolidiſſimum cultorem redamare perge. Dabam tolutim Lugduni Batauorum 9. Iulij 1646.

Viro Maximo, Incomparabili, Domino
PETRO GASSENDO, *Theologo,*
& Profeſſori Regio,

SAMVEL SORBERIVS εὐπράττειν.

DVdum eſt quod ad te nihil literarum ſcripſi, quamuis ab appulſu iucundiſſimas tuas acceperim, quibus de Libro Viri Summi ſententiam tuam exponis. Sed quæ mihi peragenda fuerint, quantíque momenti negotia non ignoras. Nunc Leydam concedo

cedo Lares ibi fixurus, quod fauſtis vtinam auibus fiat, atque ex vtilitate ſit mea, aliorumque, quibus bonæ mentis ſtudioſis domus noſtra patebit. De editione Apologiæ Epicuri audio lentè & tardiſſimo paſſu rem procedere. Quàm vellem codicem tuum tradidiſſes? Effeciſſem enim vt Blauius poſthabitis cæteris omnibus opus illud deſideratiſſimum velociſſimè promouiſſet. Sed de reliquo opere, quæſo, cogitemus. Affinis quidam meus eſt circa Brumam huc reuerſurus; iuuenis eſt qui Sapientiæ & mercaturæ ſtudia coniunxit; cui proinde tanto incunctantiùs librum committere poſſes. Scribe igitur quamprimùm Hagam apud D. *Renaud* quid tibi animi ſit, vt moneam affinem cum Lutetiam redierit, & Typographo, tuique nominis cultoribus ſpem iniiciam, aut dilationem ſpei æquius ſanè illi ferant conſilij tui facti participes. Vale, Vir ſeculi noſtri primarium decus, & me amare perge qui te ſemper, ſeu mortali in corpore diuum καὶ σῶμα ζωῆς colam & venerabor. R. P. Merſenno ſalutem plurimam, atque verſus tradas, quæſo, amici cuiuſdam filiorum D. Hugenij Præceptoris eruditiſſimi. Hagæ Com. Kald. Septembris A. S. 1646.

Scire velim an ad Guiraudum noſtrum reſcripſeris, Vir eſt non ſpernendi acuminis, quem ſi reſponſo digneris vel breuiſſimo, ad maiora, quibus impar non eſt, ſimulabis. R. P. Merſennus nouit hominem & apud Rozellum vidit Nemauſi.

Reuerendo admodum, Clariſſimóque Viro Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, & Matheſeos Profeſſori Regio,*

GOTTIFREDVS VVENDELINVS ὑγιαίνειν καὶ ζῆν.

DVm hîc ſum Virorum ſumme occupatus (vt ſoleo) rebus priuatis amicorum quos tueor: ecce die 17. huius menſis hora matutina inter ſecundam & tertiam ereptum mihi *Erycium-Puteanum* quem ſanũ & incolumem die 4. Septembris reliqueram: Ecce alterũ de te nunciũ, qui eminus his exploratum Cælum cominus peruadere voluiſſe narrabaris. Ego qui ſexageſimum & ſextum iam annum numeraui quàm penè Puteanum vbi eſt lætum mœſtus adij! Sed recreauit me melior de tua valetudine fama, itaque tecum hactenus viuere opto, donec ſaltem ſarcinas colligam, & quod eſt ſub manibus perficiam. Tantò id cupidiùs quantò me video poſtulari vltrò à Bullialdo: cuius ego totum opus totis his octo menſibus ſtudioſè perlegi. Si quid de illo cenſeam quæris: abſolutæ ſubtilitatis Aſtronomum loquitur & Geometram artis reconditiſſimæ. Vnum doleo, cùm cæteras meas obſeruationes non improbet in Eclipſi anni 1642. ſe inſcripſiſſe aduerſum me Actione Falſi, quaſi ego tantus natu hoc profecerim vt cum ſplendore exiſtimationis diſcerem mentiri. A quo certè crimine me abſoluunt Lugdunenſes Batavi, vbi Golius in obſeruatorio Academico Initium factum ſcribit (ex altitudine Reguli grad. 31. min. 22. ſec. 50.) cum hora 12. min. 0. ſec. 12. Digitos ſex obtentæ, & (ex altitudine caudæ ♌ grad. 42. min. 35. ſec. 40. cum hor. 12. min. 37. ſec. 34. Iſtos tamen ego propter Opticas fallacias in ſeptem totos facile extendo more ſolemni. Quæ quidẽ vtraque, ſed principium inſignitè cõſpirat cũ obſeruatione mea ſupra omnem fidem, & ad miraculum induſtriæ. Obſeruationem hanc cum hoc menſe Iunio demum nactus ſum, & quidem adnitente hanc in curam Hugenio Magni Principis Camillo iámque Selcheimi Toparchæ, cuius in me affectum Epigramma (quod eius in libris eſt nuper editis) teſtatur. Multa ſunt alia quæ cum Bullialdo communicanda in præſentiarum cogor, differre, quod non ſum apud meos Libros. Itaque nec plenè reſpondeo ad illas quas abs te miſſas die 6. (ni fallor) Martij accepi Leodij: & ſimul rediero domũ dabo operam ſedulam vt expectationi tuæ fiat ſatis. Hoc interim inter-fatus, Eclipſin Ianuarij poſtremi propter nubes nulli Belgarum conſpectam. At in compenſationem illius, vidimus nos Hercij finem Eclipſeos Lunaris die 27. Iulij, qualem penumbra repræſentauit euidenter ad hor. vſque 7. min. 55. circiter: aſcenderam Templi mei turrim, tantillum ſaltem de Parallaxi ☽ lucrifacturus, vnà cum aliis vegeti viſus amicis, qui priores me quamquam Teleſcopium vſurpanti, viderunt Lunam per aërem ἀτμιῶδη ſuperiore parte (contra quam oporteret aliàs) multò hebetiorem quàm inferiore meus Calculus finem dabat (ſi rectè memini) hora 7. min. 25. ita penumbra tenuerit min. 30. quomodo tibi iuxta mecum idem contigit anno 1638. Eclipſin quæ futura eſt menſe Ianuario proximo & quidem in ipſo Lunæ Perigeio tandem aliquando decidet quidquid ſuper dierum æquationibus inter Bullialdum & me controuertitur, quàmquam ipſa horna, à te obſeruata toto ferè Semi-horio poſterior calculo Bulliaudo, meo non niſi 9. minutis poſtumat, paucioribus etiam ſi præter intermorium captatum tibi tempus ex altitudine Lunæ aliis præfero, ſic enim conſenſio eſt inter nos ſtupenda. Plura non addo in præſentiarum, quàm vt intelligas me tum demum videri valere, cùm te valere cogito & (ſpero) quantocyus intelligam ſic futurus tam hoſpes quàm te valente valens, in tui recordatione vnicè viuus. Gottifredus VVendelinus. Bruxellá 20. Septembris 1646.

Saluta (oro) P. Merſennum Petauium, Furnerium, & quem iam commemoraui Bullialdum futurum aliquando Soſigenem niſi me ratio fugit & illum φιλαλήθεια. Interim proceſſum Apheliorum Veneris & Martis (fermè & ☿) quam partiliter ille mecum! docebo, quid illum fugerit in ♄ & ♃.

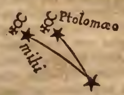
Meus Calculus Eclipſin hanc poſteriorem exhibet Maſſiliæ adhuc conſpectam totũ ferè quadrantem horæ poſt occaſum Solis. Nec dubito ſuper ea te iam ad me perſcriptum, oro, commu

communica. Vt & quidquid ſuper priore acceperis vndecumque. Iterũ ac ſolidum Vale.

Reuerendo admodum Clariſſimóque D. PETRO GASSENDO, *Cathedralis Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito, Regio Matheſeos Profeſſori,*

GOTTIFREDVS VVENDELINVS S. P. D.

Octauus iſte eſt dies, Vir Clariſſime, cùm ad te ſcripſi. Et quamquam præter id quod tunc ſcripſi nihil admodum aliud habeo quo te occupem, nõ potui tamen non teſtatum facere quantum te vnum ſemper cogito, qui de hoc ſolo argumento materiam ſcribendi ſumo: ſterilem quidem dices, quod in me verum eſt, ſed in te Gargara ſunt & meſſis plena. Credo iam inductum tibi, vt credere velis, non oſcitanter me obſeruaſſe Eclipſin illam 15. Aprilis 1642. & circumſpicere vos omnes quid lateat fallaciæ non quidem in Meridianorum interuallò, quod vtcumque certum eſt, ſed in ipſis inſtrumentis, quibus vſi eſtis; quod vt ſeriò examinetis, res ipſa vos orat & poſteri. Quod ad Lunares Proſtaphæreſes attinet ex æquo imas cum ſummis æquales, id mõſtri ne ſollicitum habeat Bullialdũ, cogitet, me prima illa meæ lampadis face. *In cælis par eſt hodiernæ craſtina ſummæ*, me dimidium tantum eius quod dicendum habui dixiſſe. Duo ſunt magna Mundi corpora ſuos dies noctéſque alternantia, Luna & Tellus, hæc quidẽ hor. 24. præciſè, illa hor. 708. m. 44. ſec. 3. ter. 12. præciſiſſimè ſemper, nullâ ingeſtâ varietate, quantumuis Anomaliæ videantur reclamare. Longa multiplicíque obſeruationum fide ſum edoctus: qui vmbilicus aut cuſpis in Luna circa quadraturam (hoc tempus eſt commodiſſimum) incipit illuminari hodie, cui ſcilicet Sol incipit oriri, ſemper ac conſtanter relatis diebus 29 hor. 12. min. 44. ſec. 3. tert. 12. rurſum eodem modo illuminandum. Itavt Lunares Creaturæ dies item ſuos ſentiant æquabiliſſimos. Nunquam vt alia dies, ſit horarum 700. alia 720. quod nec eſſe foret Anomalias expendenti, profectò *Spiritus vitæ eſt in Rotis.* Tibi non addo plura. Quoniam ergo Luna æqualibus temporibus ſuo Sole frui vult æqualiter, hinc prodigioſa illa, & in ſpeciem ἀγεωμέτρητος Proſtaphereſeon oſcillatio cogitationes noſtras in corticem Geometricum defixas iactat omni oſcillatione vacillationes, ne cogitemus viam Lunarem ſuam orbitam longè aliam facere ac nobis προλήψει occupatis in mentem venire patimur. Ea enim neque circulum deſcribit, neque Ellipſin, ſed Oualem planiſſimè, vt ſcilicet ab Apogeio ingrediatur intra Ellipſin vſque ad diſtantiam mediam, inde Ellipſin egrediatur. Vnde fit, vt ſupra medias longitudines Ellipſis media ſit inter Oualem & Circulum, infra eaſdem Oualis iam media incedat inter Circulum & Ellipſin. Atque ita etiam Geometricè Proſtaphæreſes oſcillato demonſtrentur, ſi ſemel Oualis Geometricè ſit cõſtructa, quod Bullialdum ſcio momento effecturum pro illa fœcunditate ingenij quam in illo elucentem ſtupeo. Cui & hoc (à me ſalutato) ſuggeres, obſeruationem Saturni antiquiſſimam illam non cadere in diem 1. Martij (quod Ptolemæus doceret) ſed in diem 31. qui reuera illo anno fuit 5. Xanthici. Quo ſemel agnito (ſicut & alij ſunt in Ptolem. παραχρονισμοὶ) & ſitus Lunæ quem Ptolemæus æuo ſuo ſe obſeruaſſe ſcribit ad vnguem paria facit cum Cælo, & Annus Saturni Tropicus dies habet 10747. hor. 22. min 12. & Aphelij proceſſus annos habet illos meos ſanè quàm exquiſitè, & de hoc ſemel cõſtituto Iouis quoque Aphelium quem ſeruet motum eluceſcit, iuxta mecum: Et ad Mercurium quod attinet; in antiquiſſima illa obſeruatione nimis item credulus fuit hallucinanti Ptolemæo, nimis eidem diffiſus eſt obſeruationem ſuam Lunarem cum ☿ comparanti. Rectiſſimè ſanè Aphelium Mercurij ſub Ptolemæo defixit in gr. 3. vel 4. ♏ illud non rectè quod obſeruationem antiquiſſimam habitam anno Dionyſij 21. ſic

interpretatus iuxta cum Ptolemæo, quaſi ☿ fuerit comparatus cum Boreali & media frontis ♏, cùm reuera fuerit facta iſta comparatio cum media & Borealiſſima frontis, ſtante tunc Mercurio non in grad. 1. min. 57. ſec. 30. ♏ ſed ſupra 6. gr. eiuſdem ſigni. Vnde & latitudo eius maior, & nodus alior ſum reponendus eſt atque etiam hic vna cum omnium Planetarum Nodis aliis contra ſignorum ordinem retrocedit, & denique lampadis meæ tertium lumen elucet. Doleo atque adeò indignor ſolertem Virum Lunares Ptolemæi conſignationes vitaſſe pro ſcopulis qui reuerà pharus erant & portus tutiſſimus. Sed viuit adhuc vegetus & valens, & qui vt nuper ſcribebam ſibi ſuus erit Soſigenes. Hæc cùm ad te ſcribo, ad illum quoque me ſcribere exiſtimo, & an falſus ſum ipſe vel ſilentio indicabit vel ſcripto, quo ſi me cohoneſtet, beabit vtriuſque veſtrûm plenum Gottifredum VVendelinum.

Scribo vtcumque feſtinò, quæ omnis erit mea culpæ deprecatio ſi quid (quod non pudet) peccauero, Reuerendum Merſennum & Furnerium, ſed & Eximium VVaſſelarium à me quæſo ſaluta. Bruxellæ 28. Septẽb. 1646.

Admodum Reuerendo, ac Nobiliſſimò Viro D. D. PETRO GASSENDO, S.

Nobiliſſime ac admodum Reuerende Domine,

Neſcio quid me magis promiſſorum fecit contumacem: tuæ ne humanitatis & beneuolentiæ

uolentiæ candor, an mei obſeqṁj & gratitudinis in te continuanda materies? vt tertium fierem importuuus; quicquid ſit, vt amici ita & clientes muſicis non abſimiles non ſemper tempeſtiuos audientibus ferunt ſonos;meas tamen literas Reuerendæ Dominationi tuæ accipio non ingratas; tuæ verò ſunt mib. delicium:quibus teſtaris quicquid me rerum attineat Reuerendæ D. tuæ eſſe cordi:Vnde & illa beneuolentiæ plena apud humaniſſimum Dominum Neureum proceſſit mei recommendatio. Quis Deorum immortalium te fabrum fortunæ & gratiæ apud tuos, mihi extraneo, niſi ſingularis virtus & innata tua fecerit humanitas? Abeunti ignoto viaticum credidiſti: commendatione apud Illuſtriſſimum Comitem auxiſti: & vlteriorem ſi qua in re expediret humaniſſimè promiſiſti; meis ergo officiis, adhæc, ſterileſcentibus, ſit tibi merces pulcherrima virtus. Nunc quibus fortunæ velis nauigem Reuerendæ Dominationi tuæ fautori meo paucis aperio. Studium linguæ noſtræ negotiorū mole Illuſtriſſimum Principem aliò auocante,æſtate quidem tepebat, hyeme verò penitùs obriguit & conticuit, me interim panem otioſè comedentem pudet, & Lupum (vt aiunt) auribus tenere pœnitet. Aliquot ante Septimanis ab humaniſſimo Domino Neureo de conditione mea cum Illuſtriſſimo Principe peragente amicum accepi reſponſum: vt linguæ Gallicæ incumberem;& ſi rebus meis conſulere melius vellem: Reuerendæ Dominationis tuæ vlteriorem apud Principem Illuſtriſſimum vrgerem recommendationem; verùm ego Reuerendam Dominationem tuam, vlla abſtineat, obnixè precor; quid enim abſente promerendi per laborem occaſione, importunas ab hominibus velim extorquere eleemoſynas; otioſo interim panis (& ſi contra Diuum Paulum) & ſpes excuſandæ ignauiæ ex inſtructione leuiſſima Illuſtriſſimæ Virginis gliſcens ſufficiunt; tali ſtatu gaudendum, qualem ipſe certa incertis poſtponens acceptaui. Verùm tamen, Κύκνοι qui ſenuere canant ἄλλοι in aula: Ego verò breui ab hoc choro me expediam, nec in longum aulica ſpe abripiar. Nunc quia ſic fata ſortem meam conglutinauere, præſens vita(donec quo titulo vocatus fueram id ſaltem ſcripto etſi non docendo præſtitero) tranſigenda: & Reuerendæ D. tuæ beneficentiſſima voluntas, ac immeritum patrocinium intimo pectore æternùm retinenda. Pro illa porrò liberaliſſima apud Doctiſſimum & humaniſſimum Dominum Neureum mei recommendatione Reuerendæ Dominationi Tuæ gratias ago immortales: eâ me proſequitur beneuolentiâ, quæ ab homine literarum gloria & morum ſinceritate ornatiſſimo poſſit expectari. Da iandem importuno veniam, viuéque feliciſſimè ac diutiſſimè Deo, literis & amicis: nec non minimo ac humillimo Reuerendæ Dominationis tuæ

Clienti IOANNI OVGAVIONIO ROXOLANO.

Admodum Reuerendo Clariſſimo Viro D.
PETRO GASSENDO, S.

CLariſſime Virorum Gaſſende,

Accipe, quod hîc nobis Cælum nuper dedit,Pluuiam purpuream;cuius iam ſcio ad vos peruolaſſe famam. Huius verò à me habe Hiſtoriam (quoad eius à me præſtari potuit) totam vbi eam perlegeris, ſi iudicium tuum promes, illud vnum totius Galliæ inſtar apud me quidem erit ſicut apud Tragœdum quemdam ſolus ſpectator Plato inſtar erat omnium Athenienſium. Quò magis etiam te oro,vt ſicut ille ſuis non inuidit ſtatuam ſui,tu item effigiem tui ſæculo non inuideas. Non eſt (mihi crede) vanitatis oſtentatio ſaltem pati vt hoc à te impetretur: & ingratitudinis nota noſtra tota ſit hoc à te non petiiſſe meritò vt nos culpat poſteritas. M. Antoninus Boionius Imperator cùm aliquando eſſet Niceæ in Bythinia. Vidit in vrbe Græcula Græculas ineptias populum ſtatuarum. Et cum inter omnes vnam requireret omnium reliquarum populum, Hipparchi Aſtronomi neque is vſquam compareret, quàm viri iſtius admirator, tam Nicænis infenſus, quod Ciuem ſuum fuiſſe neſcirent aut ignorarent, grandi mulctâ millenorum aliquot modiorum frumentatione annua quam Populo Romano penderent afflixit vltima meritos. Digni erant & Maſſilienſes pati pœna, niſi Pytheæ ſui ſtatuam poſſent oſtendere, quam egocertum habeo illam eſſe eandem cuius tu mihi Iconem enraſti. Ita & priſmati ſuo inſiſtit more illarum omnium quarum apud Ful. Vrſinum aliòſque expreſſæ ſunt imagines, Sophoclis, Demoſthenis, Platonis & aliorum: Hoc ergo toties oratus, exoratus tandem eſto: Loxias meus iam prodiiſſet, ſi à Magiſtratu Noribergenſi obtinuiſſem maximam Solis æſtiui altitudinem in illa domo VValteri quam incoluit ante annum 1495. Etſi enim iam certus ſum Poli Noribergenſis ἔξαρμα eſſe grad. 49. min. 27. non tamen hoc mihi ſatis eſt, qui vrbem illam ſcio, & recordor facilè occupare minutum totum, vt ex æquo verum ſit & eſſe latitudinem eius gr. 49. m. 26. & gr 49. m. 27. Sed enim quoniam circa minutiſſima λεπτολογίαν non poſſumus eſſe ſatis auxij,qui etiam de ſecundis ſollicitamus calculis, ſcripſi ad illos, vt vellent eum mihi honorem habere quem tam prolixè exhibuit Maſſilia vt certò poſſet conſtare de domo Vvalteri. Et ſi alioqnin vel omnia me fallunt, vel eius latitudo eſt grad. 49. min. 27. ſec. 4. vel 5. neque plus neque minus. Porrò enim maximam Solarem Proſtaphæreſin eſſe gr. 2. m. 0. ſec. 0. præciſiſſimè. Ideóque exceſſum Semicircularium temporum eſſe dierum 4. hor. 1. m. 34. ſec. 36. qui additi vel ſubtracti de 182. h. 14. m. 54. ſec. 33. componunt

ponnnt maximū tempus Semicirculare dierum 186. hor.16. min.18. ſec.10. iſque fuit Semicirculus æſtiuus ab ♈ ad ♎ anno noſtro 1268. quando Apogeius ☉ fuit in bor.0. min.0. ſec.0. ♋ Rurſum dico exceſſus Temporum Semicircularium ſe habere ad inuicem vt ſinus Apogæi eleuati ſupra lineam oppoſitorum cardinum Itaque ſi Apogæus ſit in grad.30. ♈ vel in grad.30. ♌ tunc verò exceſſus dierum tantùm 1.grad.0. min.41. ſec.48. diéſque æſtiuos fuiſſe & fore 184. hor.15. min.36. ſec.21. atque ad eum modum proportione. Quoniam ergo ſub VValtero anno 1488. Apogæus ☉ ſtetit in grad.3. min.48. ♋ hoc eſt grad.86. min.12. ſupra lineam oppoſitorum Æquinoctiorum cuius ſinus eſt 99780. fuerit exceſſus totus dierum 4. hor.1. min.14 ſec.16. Semicirculus ergo æſtiuus fuit dierum in vniuerſum 186. hor.15. min.38. ſec.40. admodum.

Hunc autem Semicirculum æſtiuum vt eliciam ex chordis VValteri (cum Parallaxi mea ſcilicet)non inuenio aliud ἔξαρμα VValteriani obſeruatorij quàm grad 49. min.17. ſec.5. Qua ſemel dato, Solſtitiales chordæ exactiſſimæ, & certiſſimæ omnium dant declinationes maximas grad.23. minut.30. ſec.52. præciſiſſimè, quæ nunc eſt hor.23. min.30. ſec.14. vel 15. ad ſummum. Sed de his alibi & id nominis quoque tui gloriam in poſteros tranſdēdam. Gaudeo Bullialdum præclariſſimam peregrinationem ſuſcepiſſe Bizantium, vbi poli ἔξαρμα inuenier grad.43. min.17. ſec.45. ſi explorabit in Serralio, alioquin Peræ habebit ſupra grad.43. m.18. Faxit Deus vt hoc ab illo diſcere mihi liceat. Tum & illud de Poli Alexandrini certitudine, ſed & Portus Rhodienſis quem certus ſum eſſe graduum 36. min.20, nihil aut plus aut minus. Atque adeò tu ſi ad illum ſcribes, vt & hoc agat meo nomine moneas. Inter hæc Eclipſin Ianuarij proximi mei calculi ſupputant Pariſiis cœpturam hor. 8. min.3. ſec.20. deſituram hor.10. minut.15. ſec.44. Medium vt in hor. 9. min.9. ſec.44. ſit caſurum. Si tu ſolitum obtinebis captandis altitudinibus habebis forſan hor 8.m.7½. circiter, & finem circa hor.9. minut.15. & propter oculos tuos vmbræ factos facilè h.9. min.20. Sed quæſo auſculta vel hic mihi, & culminationes adhibe in conſilium, experieris me non falli, ſi item oculos plurium aduoces qui de fine pronuncient vno ore ſicut apud nos factum perſcripſi. Non dubito quin R. P. Merſennus iam periculum fecerit oſcillationum abs ſe inſtitutarum per vtrumque tempus tropicum ſeu potiùs Apogæum & Perigæum ☉ ſucceſſum præſtolor auidiſſimè. Tu intereà Vale mea anima & ama vero pectore. (Raptim Bruxella 19. Octobris 1646.)

Tuum

VVENDALINVM

Admodum Reuerendo ac Nobiliſſimo Viro Domino Domino PETRO GASSENDO,

IOANNES OVGEVIGNY ROXOLANVS S.P.D.

TAndem Aulico ſtadio peracto;in quo cum toties cæſpitantem me ſingularis fauor & immeritum Reuerendæ Dominationis tuæ patrocinium benignè erexerint: gratias Reuerendæ Dominationi tuæ licet impares, ago & habeo immortales. Non minus interim gaudeo, mihíque gratulor Galliam vidiſſe, ac in ea vixiſſe, quàm quòd eo tempore viderim & vixerim, quo Gaſſendi rara modeſtia, matura prudentia, & exacta ſapientia, in orbe Sorbonico fixa, non modò toti Galliæ, verùm vniuerſæ Europæ clarè reſplendebat. Infelix ego, qui huic lumini Pariſiis degens fueram ignotus: dein factus notus, ab eo in Prouinciam elongatus, nunc adhuc longius Venetias ſecedo. Ædepol dicant an trabant fata homines neſcio! Mihi nihilominùs abſenti ſupereſt indelebilis beneuolentiæ ac beneficentiæ tuæ imago, grato animo & pectore æternùm retinenda; Tu modò diu feliciſſimè viuas atque valeas, Aquis-Sextiis 1646. die 2. Nouembris.

Admodum R. D. tuæ minimus ac obſequentiſſimus ſeruus I. OVGEVIGNY.

Admodum Reuerendo, atque Clariſſimo PETRO GASSENDO, *S. P.*

QVemadmodum literas meas vltimas menſe Septembri Anno 1645. exaratas, cum obſeruatione & typo Eclipſeos Solaris tranſmiſſo, te accepiſſe haud dubito, ita & tuas, eodem anno, & menſe datas cum obſeruatione accuratiſſima Eclipſeos Lunaris communicata, mihi perquàm gratiſſima, licet admodùm tardè, ad manus meas perueniſſe, ſcias: Vtinam par pari rependere poſſem! Sed nihil quicquam hactenus ſingulare in Cælo deprehenſum. Ad illam ipſam Eclipſin Lunæ prætcritam, vigilantiſſimum quidem oculum, tum temporis direxeram; ſed fruſtrà penè fuit, eo quod Cæli inclementia, nubéſque denſiſſimæ Lunam obuelantes, id impediuerint, ita vt nihil omninò, præter initium & Phaſes ſequentes deprehenderim. Primò initium ingruebat circiter, cùm lucida Lyræ ad ortum eleuaretur gradibus 46. min.8 horâ ſcilicet 5. min.21. ſec.4. Secundò vmbra cùm Lunam ad 4. Digitos inuaſiſſet, altitudo eius Lyræ capta fuit 42.grad. 57. min. ex qua elicitur hora 5. minut. 35. ſec.36. Tertiò cùm vmbra ad dimidium Digitum vlteriùs Lunam terminaret, eleuabatur Lyra 49 grad. m.0. hinc horam tum fuiſſe 5. m.40. ſec.48. certò deprehenditur. Quartò Luna cùm vndecim circiter Digitos obſcurata appareret, altitudo Stellæ in pectore Cygni deprehendebatur gr.39.m.0.ea qua

iterùm iouenitur, fuiſſe hor.6.min.12.ſec.52. Nunc obſeruationibus Iouis ſcilicet & Lunæ, obſeruatu longè digniſſimis iam-iam inſtantibus nos accingamus: quod ſi quiequam mihi annotare & obſeruare continget, non deero quin primâ occaſione tuam R. Dign. illarum rerum participem reddam; id quod de te mihi viciſſim polliceor. Selenographia mea adhuc ſub prælo ſudat, de qua maturanda, licet maximè ſim ſollicitus, omnemque adbibeam operam, nihilominus ante tempus vernale, cùm opus illud præter ſpem, in molem creuerit, via vltima manus illi imponetur. Literas has incluſas admodùm R. P. Merſenno tradas rogo: ſi quid iterùm erit, quo tibi gratificari potero, animo lubentiſſimo atque paratiſſimo, id facturum promitto. Iterum vale, Viroſque Clariſſ. quàm humaniſſimè ſaluta imprimis Eximium D. Bullialdum, nomine

Tuæ Reuerendæ Dignit. Deuinctiſſimi
IOANNIS HEVELII.

D. Laurentius noſter Eichſtadius nominis virtutiſque tuæ admirator te iterùm quàm officioſſimè reſalutare iuſſit.

Dabantur Gedani Anno 1646. die 15. Nouembris.

Clariſſimo, Excellentiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, & in Academia Pariſienſi Mathematum Profeſſori Digniſſimo S.*

TRanſmiſſum mihi fuit, Clariſſime Gaſſende, ipſo ferè anni initio, egregium illud tuum de motûs acceleratione contra Cazræum, opus: quod quidem quanta cum animi voluptate legerim, effari pro rei veritate non poſſum; adeò mihi arriſit tum perſpicua Galileanorum decretorum explicatio, tum ſubtiliſſima opinionis contrariæ refutatio. Conſtitueram autem & ipſe tunc temporis aliquid ea de re ſcribere in Galileanæ ſententiæ confirmationem, collecturus ſcilicet aliquas ſpicas, quæ tuam ipſius metentis manum fugerunt, vberioris exſpes meſſis, quam aliis præripuiſti. Verùm quoniam Nannetis degebam amœniſſimæ vrbis delitiis irretitus, quibus non mediocriter afficiebar è moleſtiſſima nauigatione redux; nunquam mihi per otium licuit, quamuis per totum illud tempus otioſiſſimo, manum operi admouere, quoad vſque poſt meum à duobus circiter menſibus in hanc Prouinciam ſeceſſum intermiſſa diu ſtudia reſumpſi, relectiſque noua cum admiratione tuis Epiſtolis præ-conceptam diſputationem ſcriptis tandem mandaui, Cazræoque inſcribendum eſſe duxi, reſponſum ipſius expectaturus, ſi quid fortè reſpondendum, ei ſuccurrerit. Addidi autem aliqua de motu Telluris propter primam tuam ad eum Epiſtolam; in qua quoniam rationes contra opinionem affirmatiuam ab ipſo adductas, ſatis ſupérque probaſti nihil neceſſariò concludere; meum eſſe exiſtimaui idem etiam de Sacris Literis (quæ eſt altera contra Copernicum machina) demonſtrare. Erciſcundi igitur Philoſophi partes agens, eas in hac controuerſia eſſet, quoque Erciſcundas oſtendere conatus ſum; fruſtraque à Ptolemæi & Copernici aſſeclis pro ſuis opinionibus allegari, cùm & vtrique parti faueant & vtrique aduerſentur, ideoque nihil certi ex illis quoad huiuſce controuerſiæ deciſionem inferri poſſit. Viſum autem hæc qualiacumque ſint, tibi communicare, & cenſuræ iudicióque tuo ſubmittere, vtpotè quorum author præcipuus extitiſti, & quibus otium dedit iucundiſſima ſcriptorum tuorum lectio. A te igitur peto Humaniſſime Gaſſende, vt haſce meas cogitatiunculas boni conſulere, & (quod ardentiùs cupio) amicitiam tuam, quâ olim beare me voluiſti, & (quæ tua bonitas fuit) ſuauiſſimis etiam monumentis confirmare, ſemper inuiolatam conſeruare mihi velis, Vale, Vir Clariſſime, diúque viue tibi tuiſque amicis, tum etiam totius Philoſophicæ Mathematicæque Reipublicæ bono. Gergouiæ Aruernorum 8. Kalend. Decembris 1646.

Tuus, tibique obſequentiſſimus & inutilis Seruus IACOBVS ALEXANDER TENNEVRIVS, *Patricius Pariſinus.*

Tuam ſuper hiſce meis nugis ſententiam ſummoperè deſidero, ſed veram eam ſinceràmque ſicut & Merſenni noſtri, cui idcircò rogo te illas vt communices, quamuis optimè ſciam non eſſe hic Iliadẽ Atti ebriam veratro. Ceterùm an, & quid reſponderis ad ea quæ ſcripſere Caramuelius & Reitanus circa tuum de nouis boni iſtius Capucini phænomenis, iudiciũ reſcire nondũ potui. Ea de re ſi me certiorem feceris, habebis vel hoc ſolo nomine me tibi deuinctiſſimum. Literas autẽ tuas, fratri meo præſentiũ latori dare poteris, eas enim mihi certiſſimè reddi curabit.

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito digniſſimo,*

IACOBVS ALEXANDER TENNEVRIVS.
S. D.

SErò reſpondere videbor ad tuas literas datas poſtr. Id. Decemb. prius tamen non licuit cùm eas à ſex dumtaxat diebus acceperim. Quod in illis mitaris differre me tibi plenam in diſputatione de motu accelerato meſſem, mihique tantum tribuis quantum nec poſtulare poſſum, nec alij concedent, facis amicè magis quàm iuſtè, Nemo enim noſtra vtriuſque ſcripta legerit, qui non facilè aduertat, ſi quid in meis laudibus dignum reperiatur, id me totum debere tibi, & ex tuorum lectione ortum eſſe. Nam vt cætera taceam argumentum illud quo vſus ſum vt probarem fruſtra laboraſſe Cazræum in efformando ſuo decreto de continua proportione dupla ex eo quod idem dici de qualibet alia

propor

proportione poſſit; manifeſtum ſe præbet in Epiſtola tua prima, ſicut & illud aliud quo probatur longius fore ex Cazræanis decretis primi ſpatij tempus quàm reliquorum omninm ſimul. Quod reliquum eſt in diſputatione de motu Telluris, non ignoras id partim ex Galilæo deſumptum, quamuis affirmare auſim Cazræo nouum & inauditum. Ea propter adduci facile non poſſum, optime Gaſſende, vt, quod optare te teſtaris, opuſculum illud in qua vix quicquam meum agnoſco præter verborum texturam, publici iuris efficiatur; vt tui autem, libentiſſimè; quandoquidem tuum eſt potiuſquam meum, & tuum fieri deſideras. Exemplar igitur illud quod tua lectione honorare voluiſti reddi tibi curabo, ſatis vberem laboris mei fructum cōſecutus, quod & tibi gratum fuerit & ipſum aſſeruare velis. Vereor tamen nenon ita gratum tibi fuerit, quando, dum eâ in me fuiſti bonitate vt illud vno tenore hauſeris, valetudinem tuam non ſatis firmam commouere, morbúmque exaſperare potuiſti. Abſit vt ſimile quidquam contingat; plenam potius Cazræo victoriam ceſſerim, aut à contradicendo abſtinens liberum ipſi campum reliquerim, quam valetudinem læſerim tuam mihi ſummè caram reíque publicæ literariæ tantoperè vtilem. Quædam igitur alia de motu accelerato proponere tibi decreueram, verùm ſuperſedendum eſſe duxi cùm tibi fortaſſe nunc per ægritudinem tuam non liceat eiuſmodi ſtudiis incumbere. Cæterùm mirum quàm impoſueris aduerſario ſilentium, debebat enim ſtare ſaltem promiſſis, & eam inſtantiam proferre quam pollicitus fuerat, quandoquidem id ipſi conceſſiſti propter quod aſſerebat ſe acrius inſtiturum. Verùm ſatis ipſi fuit minas, vt ais intentaſſe; & poſt infelicem congreſſum maluit Theatro verboſus haberi quàm fidem exſoluere, verſúſque fortunam experiri quam parùm amicum habuerit. Inſinuanit mihi Merſennus noſter eſſe aliquem alium, quem totius Societatis acutiſſimum vocat, qui aliquid etiam aduerſus Galilæum molitur, gloriatúrque ſe demonſtraſſe ſpatia æqualibus temporibus in deſcenſu grauium emenſa eſſe inter ſe vt ſeries naturalis numerorum 1. 2. 3. 4. 5. Monuit autem bonus ille noſter vt ad illam me pugnam accingerem, Verùm hæc tibi gloria debetur, neque quemquam haud dubiè deceret niſi te recuſante, illud inire certamen in quo tam ſtrenuè te geſſiſti. Fac igitur quam primùm valeas, vt cum nouo illo hoſte dimicare, victoriámque reportare poſſis, méque ſemper ama, & crede tui obſeruantiſſimum 17. Kalend. Februarij 1647.

In cauſa procul dubio fuit ægritudo tua, cur non reſponderis ad ea quæ rogabam prioribus literis ſuper Caramuelio & Rheitano. Rem itaque non iam vrgeo, ſperans cùm firmiore valetudine fueris, id te libenter præſtiturum.

Epiſtolæ ad Gaſſendum.

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

I. A. TENNEVRIVS S.

HEſterno die allatum mihi fuit præter expectationem Cazræanum ad diſputationem meam reſponſum; quo quidem auidiſſimè lecto, prorupi in hæc verba Baſilij ad Gregorium quaſi Cazræum alloquens: Ἐπέγνων σου τὴν ἐπιστολὴν ὥσπερ οἱ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ἐκ τῆς ἐπιφαινομένης αὐτοῖς πρὸς τεκόντας ὁμοιότητος ἐπιγινώσκουσιν. Adeò quippe ſui ſimilis vbique Cazræus, adeò manifeſtum ſe præbet in ſuis ſcriptis, vt abſque vlla ſcriptione alio quolibet iudicio præter ipſa verba, audenter affirmare poſſis eſſe Cazræanum fœtum. Vno verbo, vix quidquam in illo agnoſcas præterquam quæ iam ab eo ad te conſcripta ſunt, vnde non magno labore refutari poterit. Quam primùm autem accepero te firmiore eſſe valetudine, Cazræanum ſcriptum ſimul & reſponſionem meam mittam tibi, tum quod credam tibi rem gratam fore, tum quod ipſe met Cazræus in Epiſtola Gallica ſeparata cupere videatur ſuum illud opuſculum à te legi.

Cæterùm monitum te velim (id enim excuſare vix poſſum) de lapſu quodam à me admiſſo, quod quidem ante lectionem Cazræani reſponſi non animaduerteram, & quod magis miror ipſe met prætergreſſus es, ſaltem de eo nihil ad me ſcripſiſti. Id autem hoc tandem quo ſequitur modo detexi. Cazræus vt probet non rectè determinari à Galilæo ſpatia temporibus æqualibus decurſa, præmittit hæc duo.

1. Si mobile quodlibet temporibus diuerſis æqualibus duo pertranſeat diuerſa ſpatia; erunt ipſa ſpatia inter ſe vt velocitates. Et ſi ſpatia diuerſa in eadem fuerint ratione quâ diuerſæ velocitates quibus percurruntur: tempora erunt inter ſe æqualia.

2. Si ſpatia & velocitates quibus percurruntur, in diuerſa fuerint ratione; æquali tempore non percurrentur.

Vt ſcilicet concludat ex primo, ſpatia dumtaxat duo, non autem tria vult Galilæus, ſecundo tempore decurri. Atque vt vides, Clariſſime Gaſſende, reſponſio in promptu eſt, dicendum enim hæc duo effata vera quidem eſſe in motu æquabili non item in motu accelerato. Verùm tunc inſtabit Cazræus fruſtra me probare velle ex ſecundo meo Corollario duplicatâ celeritate quâ decurſum fuit aliquod ſpatium, æquale poſteà ſpatium intra dimidium temporis primi decurſum iri, cùm verum non ſit niſi in motu æquabili tanto diminui tempus decurſus in æqualibus ſpatiis decurrendis quantò creſcit celeritas. Quod tamen generaliter enunciaui abſque vlla diſtinctione, neque verò mihi quidquam prodeſſet quod de ſolo motu æquabili verificaretur, quandoquidē diſputatio noſtra

eſt de motu accelerato. Vides igitur quemadmodum

Iliacos intra muros peccatur & extra.

Hæc te volui vt videas ſi quoquo modo ſaluare poſſim Effatum meum. Vale 15. Kalend. Februarij 1647.

Clariſſimo Viro Domino Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito*,

I. A. TENNEVRIVS S.

VEllem equidem amplius moleſtus non eſſe tibi circa quæſtionem de motu accelerato, tùm propter inualetudinem tuam, tùm etiam quod eiuſmodi ſtudiis animum iam non adhibeas. Verùm quoniam ſignificauit mihi Cazræus deſiderare ſe (quod ex eius Epiſtola Gallica ediſcere poteris) vt ipſius ad meam diſputationem reſponſio tibi etiam communicaretur; veniam dabis, humaniſſime Gaſſende, quod in cauſa ſim cur nouus tibi labor accedat. Eam quippe, quamuis inuitus, & poſt longam dilationem, examinandam ad te mitto, & ipſi morem gerens, & auxilio tuo egens. Profert enim ipſe nouum, quod ait experimentum bilancis, tactúmque in mei gratiam, de quo cùm iudicium ferre non poſſim obſeruatorum imperitiſſimus, tuo illud examini ſubiiciendum eſſe duxi. Ad reliqua autem reſponſionis eius capita, iam ab aliquot diebus reſcripſi; tuúmque conſilium ſecutus palinodiam cantare non erubui, circa æquiuocationem à me admiſſam, cùm id vitare non poſſem. Scriptum iſtud, lectione tua honorate ſi velis, communicabit tibi Merſennus noſter; illud autem ad te mittere auſus vtique non ſum; ne, fortè nondum ſatis firmo non valde gratum foret. Cæterùm habet & ipſe Librum illum Rheitæ de cæleſtibus quem inſinuas, cuique *Oculus Enoch* pro titulo eſt. E duobus enim exemplaribus è Belgio accerſitis vnum ipſi donum dedi. Miror autem illum te nondum vidiſſe, cùm habeat inter alia, Epiſtolam vnam Authoris ad te datam. Valetudinem tuam cura diligenter, Suauiſſime Gaſſende, tibique addictiſſimum amare perge. 14. Kalend. Aprilis 1647.

Admodum Reuerendo, Clariſſimo, atque Excellentiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Præpoſito Eccleſiæ Dinienſis, amico ſingulari*, S. P.

IAm tandem ad literas tuas, 2. Kalendarum Februarij datas (quia citiùs fieri ob grauiſſimas occupationes haud licuit) reſpondeo; ſimúlque opuſculum meum Selenographicum, cùm oculis, tum præclaro accerriméque tuo ſubiicio iudicio; idque quamuis minuſculum ſit perexiguum, ab amico tamen tibi addictiſſimo beneuolè accipere ne recuſes, etiam atque etiam rogo. Ex tribus verò reliquis exemplaribus hîc adiacentibus, vnum Eximio Iſmaëli Bullialdo, cum promptâ officiorum meorum oblatione, domum ſi Byzantio redierit, offeres (ſecùs, ad eius vſque aduentum id reſeruabis) alterum exemplar R.P. Merſenno, Viro omnigena eruditione Clariſſimo, atque tertium Celeberrimo Roberuallio, ex inſtinctu Nobiliſſimi Viri D. de Noyers, Secretarij Sereniſſimæ Reginæ Poloniæ, literis itidem compellato, tradas velim. Cæterùm gratias ſanè debeo, quod obſeruatione tam Eclipſeos Lunæ, quàm Iouis me beare volueris; vtinam illarum & iam obſeruationum, quas Eximius Bullialdus ex Oriente adferet, particeps fieri poſſem! Nihil gratius, crede, mihi accederet vnquam. Meas quod attinet obſeruationes hactenus habitas, quas tuâ ſcire intereſt, cùm Eclipſium Lunarium, tum Palilicij, tum Iouis, nec non tranſitum eius notatu, & iudicio dignum, vnà cum earum Schematiſmis, in Selenographia inuenies, ibidémque modum tales obſeruandi ſimul percipies; qui, num omninò arrideat necne? quæſo liberè, datâ occaſione, detegas. Præter dictas autem obſeruationes, opere meo comprehenſas, adhuc alium tranſitum Lunæ & Iouis nuperrimè, die ſcilicet Iunij à me animaduerſum, æriqueincіſum, tibi tranſmitto, quem & aliis Viris Mathematicarum peritis, præſertim Merſenno, Bullialdo, atque Robertuallio exhibebis. En ecce igitur aliquot obſeruationis illius icones. Inſuper autem figuras aliquot primariæ meæ delineationis Lunares ad varias obſeruationes accommodatas, hîc habebis, vt (dummodo ratio obſeruandi non planè diſplicuerit) impoſterùm ad contemplationes cæleſtes adhibeantur. Quarum plures ſi expetantur, verbulo tantum ſignificanti mittentur. Promiſſa de Tuboſpicillo manu mea perficiendo, & ad te perferendo, adhuc probè vigent in memoria; quibus certè iampridem ſtetiſſem, niſi curæ Selenographicæ obſtaculo fuiſſent: iam verò cùm aliquantulum otij conceſſum, opere videlicet noſtro cum Deo ad finem iam perducto, adnitar, vt breui id fieri poſſit. Reſtat igitur nihil amplius ſcribere, niſi quod voluptati erit à te percipere, quid noui Pariſiis, vel alibi locorum in Gallia, in re literariâ ſcilicet opera edita, vel breui edenda ſint, &c. de quibus ſi me certiorem feceris, vt nullus dubito, profectò plurimùm me tibi obſtringes. Interim opto te valere & me amare. Dabam Gedani Anno Salutis 1647. die 15. Iulij.

Tuæ R. D. Cultor IOANNES HEVELIVS,

Clariſſimus noſter Eichſtadius, iuſſit tibi multam adſcribi ſalutem, Vale iterùm.

Clariſ

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

I. ALEX. TENNEVRIVS. S. D.

NOn ceſſas bene mereri de omnibus, Clariſſime Gaſſende, dum eximias tuas lucubrationes in lucem emittis; de amicis autem optimè, dum iis operum tuorum exemplaria benignè communicas. Paucis abhinc diebus redditum mihi fuit Inſtitutionis tuæ Aſtronomicæ exemplar; in quo operis præſtantia an beneuolentia tua me magis affecerit, haud facilè dixerim; quandoquidem & clarorum Virorum ſcripta legere ſuaue eſt; & eorum amicitiâ beari non minùs iucundum. Ago equidem tibi, mi Gaſſende, de tanto munere gratias: verùm vtinam referre poſſem. At qui-nam illi par rependere mihi liceret, cui ætas noſtra parem non agnoſcit? Gratitudinem itaque meam quam inuiolatam ſeruabo ſemper, boni conſule, nihilque ampliùs à nihil ampliùs petente deſidera, quàm quod habebis me tibi ſemper deuinctiſſimum. Vale 6. Kal. Sept. 1647.

Admodum Reuerendo atque Clariſſimo Viro Domino D. PETRO GASSENDO, *Præpoſito Eccleſiæ Dinienſi, amico honorando S. & officia.*

NVllus certè dubito, Vir honorande, quin literas meas, die 15. Iulij datas, vnà cum quatuor Exemplaribus meæ Selenographiæ, per Dominum Cramoiſium, rectè acceperis. Cùm verò nuper nimium mihi feſtinanti euenerit, vt obſeruationem ♃ & ☽ die 6. Iunij hîc Gedani à me inſtitutam non addiderim; idcircò hac occaſione, & illius obſeruationis aliquot icones, & ſimul paruæ Ephemeridis D. noſtri Eichſtadij ad annum proximum ſupputatæ aliquot exemplaria, cum eiuſdem oratione, beneuolè accipe. Scire te autem inſuper cupio, ad manus meas, nuperis diebus veniſſe obſertiones Fontanæ, qui valdè extollit Tubum à ſe adhibitum, quaſi infinitis partibus vincat omnes, qui ſunt, aut quotquot vnquam fuere, perſuaſus & perſuadere volens, ſe primum eſſe, eiuſcemodi, ſi vllus aliquis ſimilis apud alium reperiatur, auctorem. Mirari autem ſatis nequeo Fontanam, tam profectò (vt ipſi videtur) Teleſcopio inſtructum, nec accuratiores phaſes delineaſſe, nec ſatis certi quicquam ex ſuis obſeruationibus prodidiſſe: ſiquidem meo iudicio, lectores, præſertim Mathematicarum rerum non vſque adeò gnaros, ancipites potiùs perturbatóſque, quàm certos aut benè doctos dimittit. Vix ipſi certè rerum Cæleſtium benè expertes, mentem eius percepturos puto; dum ſcilicet variis in locis (quantum mihi obiter iſtas obſeruationes euoluenti viſum) ſibimet ipſi contradicit, & præterea tam obſcurè loquitur, vt obſcuriùs non potuerit. Niſi fortè ego nimis rudis ſum & profanus, vt myſteria hæc me fugiant. Sed abſit vt malo animo hæc protuliſſe videar, quaſi iſtius auctoris occupationes vilipendam, quò noſtræ qualeſcumque maioris fiant. Tua potiùs Tuíque ſimilium (ſi quos ſimiles habes) hoc eſt communium noſtrorum amicorum, vtpote Merſenni, Bullialdi, atque Roberuallij à me amiciſſimè ſalutatorum, audiatur ſententia. Quo verò in te ſum animo & affectu, eodem te proſequi credas Dominum noſtrum Eiſtadium, vt & M. Albertum Linnemannum Profeſſorem Mathematum in Academia Regiomontana; quorum ille ſemper eſt in noſtro complexu, hîc ſe nobis hoſpitem breui ſiſtet, ad confabulationem literatam, cui tu quoque certè à nobis iterùm iterúmque honoris, amoríſque cauſa nuncupatur intereris. Vale. Dabam Gedani die 31. Auguſti, anno 1647.

Tuus ex animo IOANNES HEVELIVS.

Admodum Reuerendo Clariſſimóque Viro PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

GOTTIFREDVS VVENDELINVS S.

ANnus iam eſt, aut eo quid minus vnicum eruditionis Decus Gaſſende mi, Decus idem meum, ex quo ad te poſtremas hinc dedi, vnde nunc iſtæ ad te veniunt, ſatis confidentes de parabili abs te venia ſi ſcies quid illud fuerit, quod me à ſcribendo retinuit. Hinc poſtquam diſceſſi per diem 17. Decembris, variis modis atque iis incommodis me nón vnum infortunium exercuit maximum id, cùm rediens foris à functionibus Paſtoralibus ſternax alienus equus me excuſſit alliſitque caſu graui, vnde & poſteriores coſtas adflixit. Méque adfixit lecto aliquandiu. Commodum ad me tranſmiſſæ fuerant tuæ literæ tunc primùm poſt longam 4. menſium moram, quibus hîc aduentum meum fuerant præſtolatæ. Habes quod ego dolui, quod doluiſſe tantùm tu (credo) gaudeas. Habes ſanè me ſoſpitem, & hactenus incolumem. Ad obſeruationem Eclipſeos Lunaris tuam quod attinet, incredibile eſt quantum mihi gratulatus ſim de te tuáque obſeruatione Pariſienſi. De qua ſtabilienda eſt omnis fides, quando nemini (quod ſciam) mortalium per Belgium noſtrum illa patuit. Non eſt ea mihi conſpecta Hercij, non Patri Lino Leodij, non Louanij, non Bruxellæ, non Antuerpiæ. Tua fuit iſta felicitas, & Cæli fauentia, vt & initium, & medium, & finem obtineres. Quam ſcire velim ecquid eius atque vbinam terrarum Bullialdus noſter obſeruauerit? Quid interim tu de Byzantij latitudine, quid de Alexandriæ certi didiceris? Ego quidem ex Menſe Maio medio datis ad Senatum Noribergenſem literis inſtiteram vt hanc vellent non mihi, ſed Reipublicæ literariæ dare opellam quâ exploraretur in iiſdem quas

olim VValterus incoluit ædibus per annus 1488. ad 1492. quanta eſſet Solis æſtiui altitudo maxima, & an non iam obliquitas decreuerit adhuc ad ſecunda forſan 40? Vereor autem vt literæ peruenerint ad manus; nam apud Veredarium jacuerunt in ipſum vſque Iunium. Neque autem quidquam reſponſi hactenus retuli. Quare & hinc ante iſtos dies alteras niſi vel ſaltem habeam ἔξαρμα VValteriani obſeruatorij per Stellas quod ſpero me obtenturum, ac ſimul ero potitus tecum communicabo. Audeo interim mihi perſuadere iſtud ipſum eſſe graduum 49. min. 27. ſec. 5. dies docebit. Hoc vnum teſtat, vt Loxiam tuum iterato prælo ſubiiciam. Ad alia venio, ad id quod tu aliquando ad me ſcribebas, diſpicerem an non aliqua ſit in definiendis Meridianis Pariſios inter & meam Heream oborta mihi hallucinatio? Rectè admonuiſti, & eſt ſanè decumana. Interuallum iſtud ego ſtatui vt ſcis minutorum horariorum 18. Bullialdus etiam in min. 21. extendit. At enim longè eſt breuius. Nam quia Herca mea latitudinem obtinet grad. 50. min. 53. ſec. 25. Vltrajectum verò grad. 51. min. 7. ſub eodem proximè vterque locus Meridiano; manifeſtum eſt differentiam eſſe grad. 1. min. 14 ad ſummum: Sunt verò leucæ mediæ vel 24. vel 25. pro æſtimatione omnium itinerum & viatorum. In gradum ergo imputantur leucæ noſtræ 20. ſatis præcisè. Ideóque in parallelo meo leucæ 12$\frac{6}{10}$. colligunt gradum. Iam verò Herca Grauelingam ſunt leucæ in directum 40. Duncherchani 38. exploratiſſimæ qui iam eſt Meridianus Pariſienſis. Ecce ergo vt Herca in Meridianum tuum Pariſienſem gradus habemus 3. min. 0. nihil ampliùs. Et quod huius eſt conſectarium Pariſios inter & Bruxellam atque Antuerpiam minuta interjacent 8. nihil ampliùs Quo cognito vide nunc & obſtupeſce in Eclipſi anni 1643. obſeruationum habitarum conſenſum. Bullialdus finem habuit Pariſiis hora 7. min. 59. Tu Sueij hora 8. min. 2. ſecundum quæ debuerit Antuerpiæ obtineri finis cum hora 8. min. 7 quem ego hor 8. min. 6. inueni. Quid conſpiratius? Rurſum in Eclipſi 1645. die 10. Februarij, quàm eſt arctus inter nos conſenſus? Tu medium obtinuiſti Pariſiis hora 7. min. 6. aut tantillo plus, ego habui hor. 7. min. 18. admodum dicas nos de compacto inter nos conſenſiſſe. Iam & illa anni 1641. non quidem ſanatur tota, ſed tamen propius redit in gratiam. Scribit ad me Magnus ille Ricciolius Auenione conſpectum eius initium hora 11. min. 59. Iſtud ergo Hercij daret hor. 12. min. 4. ad ſummum, ego hor. 12. min. 3. inueni. Hæc ergo nobis gratulemur, de quibus eſt quod Eruditiſſimus Bullialdus ſibi quoque aliquid gaudeat cum Soſias Soſiam, Soligenes dico Soſigenem tractabit; quod iam ſcio poſci, quoniam vtcumque exemplaria procuſa ſint plurima, pauciora tamen auguror eſſe quàm quæ Europæ ſufficerint, ita longè plurima iam ſunt etiam in hoc Belgio. Et quantum eorum arbitrabor eſſe in Italia, in Germania, in Pruſſia, in Dania, in Anglia? Omninò ergo iteranda eſt editio; quam ſi adornabit, tum verò inter Aſtronomiæ Principes ne omiſerit Ioannem de Lineriis de Montefort Picardum Ambianenſis Diœceſis, qui anno 1320 floruit Pariſiis, & longitudines ad annum 1350. Stellarum habet iſtas

		grad.	min.			grad.	min.	
Flumin.	♈	18.	20.	Alramech.	♎	14.	7.	
Aldebaram.	♊	0.	50.	Alchimech.	♎	24.	50.	
Alharat.	♊	13.	10.	Pes Cẽtauri.	♎	26.	30.	
Pes Orionis.	♋	8.	0.	VVega.	♑	5.	30.	Liber hic adſeruatur in Bibliotheca PP. Soc. Iesv.
Alhabor.	♋	5.	50.					
Algomeiſa.	♋	17.	20.					
Cor ♌	♌	20.	40.	Piſcis Meridionalis.	♒	18.	10.	
Duæ in Vrſa minori.	♌	5.	20.					
	♌	14.	20.					
Cauda ♌	♌	22.	40.					

Ex quo erat vt alia transferem, exſcripta dudum a me & tibi deuota, ſed neſcio quomodo ea domi reliquerim inter ſchedas certè meas hic non comparent. Tu me illum habe quem me haberi apud te opto ſimul optimas animas Petauium, Merſennium, Furnierium ſi iſtic eſt & Bullialdum ſaluta à tuo VVendelino. Bruxella præſeſtinè ipſo D. Lucæ.

Viro Maximo, Incomparabili Domino
PETRO GASSENDO, *Theologo & Profeſſori Regio,*

SAMVEL SORBERIVS χαίρειν.

SÆpiùs à me petierunt amici vt ſemel narrarem, rogauit verò Puteanus noſter vt perſcriberem dubitationes à te olim inſtitutas aduerſus chyli trajectionem per venas lacteas, & ſanguinis per arterias circulationem; cùm ſcilicet referrem iis de rebus me audiuiſſe te aliquando fuse diſſerentem, atque

atque inſuper commentationem quandam tuam vidiſſe vnde præclara multa excerpſeram. Morem tandem geſſi, Vir maxime, tatus æqui te boníque libertatem noſtram conſulturum; præſertim cùm nomen tuum velitationi iſti non oppoſuerim, & profeſſus fuerim tamen, non mihi, ſed viro cuidam magno, cuius ſermonibus ſapientiſſimis interfueram, acceptas referri debere objectiones doctiſſimas, quas quidem auctor protuliſſet vt anſa diligentiori inquiſitioni præberetur, non vt opinionem veriſimillimam inde labefactatam euersámque putaret. Et ſanè diſſertationẽ iſtam Scepticam nominaui, appoſito huiuſcemodi titulo, *Diſcours Sceptique ſur le paſſage du chyle & ſur le mouuement du cœur, où ſont touchées quelques difficultez ſur les opinions des veines lactées, & de la circulation du ſang*, atque orationem meam ita temperaui, tam cautè & reuerenter me geſſi, vt nihil ſit quod famæ & exiſtimationi tuæ obeſſe poſſit, quod etiam probare omninò non debeas. Si quæ ſint autem quibus cum inſigni modeſtia tua minùs bene conueniat, affectui noſtro in te & eximia opera tua condonabis, neque me beneuolentia ideò minùs dignum cenſebis. Vale, Lugd. Batau. 10. Nouembris 1647.

Clariſſimis Viris & Amicis, PETRO GASSENDO, & ISMAELI BVLLIALDO,

GOTTIFREDVS VVENDELINVS Sal. max.

QVem toties ex obliquo ſum áffatus Bullialdum ſequeſtro affectus in illum mei Te Gaſſende: aliquando aggredi audeo ſcriptione directa, maximè poſtquam Tu Bullialde ἐλθεὶς ἐκ περάτων γᾶς, quem reditum tibi reíque Aſtronomicæ fauſtum ac ſoſpitem me quoque par eſt gratulari. Beaſti Europam cùm Smyrna obſeruationes duas deliquiorum Lunarium aduexiſti: de quibus eſt quod tecum agam. Eclipſin anni ſuperioris 1646. die 27. Iulij, & ego ſpectaui ex parte, ſi penumbra pars eſt ſpectaculi. Cùm mei calculi abdicarent omnem eius conſpectum Hercij, finiendæ quippe antequam horizontem Luna conſcenderet. Volui tamen adtendere, adſumptis mecum pluribus an iſtas ſaltẽ reliquias daretur cõtueri: cúmque is dies fuiſſet ſerenus ſuis, ſpes erat aliquid oblatum iri, quod vel ſatisfaceret expectationi meæ, vel calculos meos refelleret. Fauit caſus, & de ſumma noſtra turri quam conſcenderamus, vidimus eluctantem ex atmoſphæra & vaporibus horizontalibus Lunam ſuperiore margine lucidam atque obtuſam fuligine arcuata pro eo ac fert vmbræ ratio, & quamquam vapores eſſent ſatis denſi vix vt Luna peruideretur; illud tamen atrum nobis omnibus patuit in ſuperiore diſci parte, non inferiore: quia tamen vapores denſiores debuerant diſcum ☽ oſtentare multò hebetiorem. Fuliginis iſtud craſſamentum ſenſim dilutius, (& quò Luna magis attolleretur magis diſcerni ac notari commodum) deſiit porrò vniuerſum cum ipſa hora 7. min. 55. aut minimo quo poſt, idque fuit poſtremum penumbræ veſtigium.

Deliquium iſtud fuit digitorum $10\frac{1}{2}$. proximè, digito admodum vno maius illo quod dedit annus 1645. die 10. Februarij: quod meus item calculus repræſentauit digitorum $9\frac{1}{2}$. conſenſu præclaro, cum eo quod fuit obſeruatum, & Pariſiis & Hercij, & in Germania cuius medium fuit Pariſiis hor. 7. min. 7. Hercij hora 7. min. $17\frac{1}{2}$. Francofurti obſeruante Caramuele hor. 7. min. 29. circiter, Altorfij hor. 7. min. 43. prout iam ad me reſcribi curauit Magiſtratus Noribergenſis per Matheſeos Profeſſorem illic ſuum M. Abdiam Trevv. Huius autem deliquij penumbram vtrinque habui minutorum 27. ad ſummum: quare ſi & in hac Eclipſi anni 1646. penumbra tantum temporis impendit, nóſque illam notauimus vltra hora 7. minut. 55. admittimus penumbram totidem minutorum, profectò finis deliquij contigerit Hercij cum hora 7, min. 30. circiter. Et verò mei calculi largiuntur horam 7. min. 31. ſec. 50. ac tanta erit meorum numerorum fides. Hinc iam quid colligendum ſit deſpiciamus. Refers Bullialde Doctiſſime, Smyrnæ oblatum finem cum hora 8. min. 30. ergone Smyrna diſtabit Hercio vix horam vnam totam? Profectò, tunc ille Ioannes Faber Maſſilienſis in Automato ſuo ad ſemiſſem horæ hallucinatus fuit, quod quàm procliue ſit in lineolis horas ſemihoriáque malignè diſpungentibus non es docendus. Itaque reuera merus finis obtentus illi fuit in ſigno lineolæ, ſed horariæ, horâ dico 9. min. 0. forſan etiam tantillo plus, ſi quid oculi potuerunt peccare ampliùs. Omninò ergo Smyrnam inter & Hercium erit ſeſquihora proximè: cúmque Hercium meum abſit mihi à Meridiano Atlantico grad. 28. min. 24. aberit ſecundum iſta Smyrna gradibus ſaltem 50. min. 50. præter propter.

Longitudinem hanc Smyrnenſem definiet porrò magis partiliter obſeruata illic abs te ipſo Eclipſis Lunæ poſtrema, quam de cælo ſeruaſtis ab hora 9. min. 55. ad hor. 12. min. 7. tota vt duratio tenuerit horas 2. min. 12. quotidem ego ante annum prænunciaueram ex meis Tabulis magna illarum etiam hinc commendatione & conſenſus iſte tam arctus cum eo quod eſt obſeruatum incredibile eſt quanta me voluptate profuderit. Huius ego medium ſupputabam Hercij fore cum hora 9. min. $27\frac{1}{2}$. Iſtud verò vos iſtic habuiſtis horâ 11. min. 1. Inter Hercium ergo & Smyrnam interjacent hor. 1. m. $32\frac{1}{2}$. Siquidem rectè ſe habent meæ Tabulæ prorſus vt Smyrna ſit abſutura à Meridiano Atlantico mihi præſumpto hor. 3. min. 26. cuiuſmodi ego Alexandriam definio hor. 7. m. 36. quaſi iam inter Smyrnam & Alexandriam media ſint minuta 10. admodum.

Quia verò deliquium iſtud & Pariſiis obſeruatum eſt & Danniſci, Hercij verò nec mihi, neque autem vlli toto Belgio patuit,

diſpi

diſpiciamus (oro te) quanta ſit Meridianorum Parienſis, Hercani, & Dantiſcani, denique autem & Regimontij differentia? Primùm ergo leucæ noſtrates Auſtraſiæ conſtantis ſatis magnitudinis Folcalcario Hercium vſque mediæ ſunt 140. ſatis curioſè à me ac pedibus iſtis meis permenſæ, nempe Forcalcario Gratianopolim 25. Inde Veſontionem 37. Hercium denique 78. Atque hæ quidem ſub eodem Meridiano quàm proximè, planè ergo in gradum leucæ iſtiuſmodi quadrant 20. præciſè. Idem interuallum quod eſt Hercio. Vltrajectum leucarum 25. ſaltem non ampliùs, cùm medius ſit grad. 1. min. 14. tanquam ſub eodem Meridiano, quo rurſum firmatur 20. leucas Auſtraſias imputari in gradum. Iam verò Hercio Pariſios non ſunt leucæ 34. ſaltem nihil amplius. Sunt ergo maximi circuli grad. 2. min. 42. qui iam in longitudinem minuta horaria 11. non excedunt, quod ſanè exile eſt interuallum præ illo 21. minutorum quæ tu definiuiſti. Rurſum Bruxellà Pariſios leucæ numerantur 50. ad ſummum, quarum poſtremæ ſunt multò noſtris Auſtraſiis breuiores, prorſus vt ipſas 45. non excedant ſi tamen etiam attingunt. Denique autem cùm Tabulæ omnes Geographicæ Meridianum Pariſienſem per Ambianum protendant in ipſam Duotherchem, vel etiam Orientaliorem ſtatuant tantillo: ego quidem Hercio Duncherchem leucas noſtrates permenſus ſum accuratiſſimè 34. quarum in iſto Parallelo 38. conſtituunt 3. gradus ſeu minuta horaria 12. leucæ ergo iſtæ 34 nec totæ ad Meridianum Pariſienſem dabunt min. 10. ſec. 30. atque iſtud eſt veriſſimum interuallum noſtrorum, cui obſeruationes adſtipulantur hactenus vt ſtupere oporteat.

To ipſemet Bullialde, anno 1638. nactus es medium Eclipticum die 21. Decembris mane Lutetiæ hora 2. min. 10. ſec. 10. quod ego Hercij habui hora 2. min. 21. perquam præciſè.

Anno 1643. die 27. Septembris habuiſti finem Eclipſeos hora 7. min. $59\frac{1}{2}$. magno conſenſu cum eo quòd Sucij obtinuit Gaſſendus, atque alibi Agarratus, prorſus vt fine iſto nihil ſit certius. At enim eundem iſtum nos obtinuimus Antuerpiæ hor. 8. m. 6. ad ſummum, Louanij Caramuel cum ſociis hora 8. min. 8. perquàm concinnè mecum: Finis ergo iſte fuerit habendus Hercij hor. 8. min. 10. planiſſimè Rurſum ecce Pariſios inter & Hercium min. 10. ſec. 30. Denique anno 1645. die 10. Februarij Gaſſendus medium Eclipticum obtinuit Pariſiis hora 7. min. 7. accuratiſſimè: id verò ego Hercij exquiſitè nactus ſum hora 7. min. $17\frac{1}{2}$. quo nihil cogitari poteſt cum ſuperioribus conſonum magis.

Maneat ergo Pariſios inter & Bruxellam ſiue & Antuerpiam eſſe minuta horaria 6. admodum, aut vt verius enunciem Antuerpiam quidem $6\frac{1}{4}$. Bruxellam $6\frac{1}{2}$. Hercium min. 10. ſec. 30. ad vnguem, idque ſemel ratum ac certum eſto. Nam quod ego alioqoin 18. hactenus conſtanter aſſerui, hoc tu mihi præiuiſti Bullialde, cui ego tantùm ſemper detuli vt errare tecum duxerim etiam glorioſum. Quoniam enim in Eclipſi anni 1635. ſex digitos reſtitutos pronunciabas hora Pariſienſi 4. min. 12. quos ego eoſdem Hercij certus eram me habuiſſe hor. 4. min. 30. præciſè, non dubitans quin eſſent inter nos min. 18. ipſiſſima. Rurſum cùm anno 1643. haberes in Septembri digitos decreſcentes v. hora 7. min. 12. iv. hora 7. m. 23. iii. h. 7. m. 31. qui fuerant Antuerpiæ h. 7. m. 25. hor. 7. min. 36. hor. 7. min. 45. obſeruati, quid ſupererat, niſi vt Pariſios inter & Antuerpiam tota minuta ſtatueremus 13. vel 14. Hercam denique 18. Hoc ergo interuallum ſic interpretare tanquam à te ipſo proditum.

Et Pariſiis quidem Hercium vſque complanata eſt via; pergamus hinc Dantiſcum, atque inde Regimontium. Interque duo Pruſſiæ loca tabula Geographica, magnum artificem atque induſtrium inſinuans (& cui planè confido) minuta horar. 9. ſec. 20. non plura. Iam verò inter Regimontium & Lugdunum Batauorum Linnemannus de Solis deliquio 1639. eruit horam 1. min. 4. ſec. 49. quod eſſet Hercium vſque hor. 1. m. 0 ſec. 49. an proin Dantiſcum abeſſet Hercio min. 51. ſec. 29. & certè per alias obſeruationes inuenio ego Hercio Dantiſcum minuta 50. tantùm ſatis accuratè. Ecce enim Eclipſis anni 1635. in Martio, Medium ſuum habuit Hercij mihi hora 8. min. 49. ad ſummum. Dantiſci hor. 8. min. 39. Emerſio mihi notata eſt hora 9. min. 40. Heuelio hor. 10. min. 30. ac denique Eclipſis 1643. deſit nobis Antuerpiæ hora 8. minut. $5\frac{1}{2}$. admodum Dantiſci verò hor. 8. min. 59. vt inter hæc duo loca media ſint min. 54. ferè vnde & hoc conficitur Dantiſco Pariſios numerari horam 1. min. 0. ſatis præciſè. Sanè ſi Eclipſis iſta 1643. deſiit vobis Pariſiis hora 7. min. 59. Dantiſci verò hor. 8. min. 59. vides certitudinem conſtantiſſ. his ad hunc modum cognitis veniamus nunc ad Eclipſin poſtremam Ianuarij 1647. Huius medium Gaſſendus habuit hor. 9. min. 12. Pariſiis, Heuelius Dantiſci hor. 10. min. $23\frac{1}{2}$. vel Gaſſendo ergo adiiciendum eſt tempus, vel detrahendum Heuelio. Ego in tam lecto pari artificum partitionem arbitratus ex æquo Gaſſendo quidem adſtruo hor. 9. min. 17. Heuelio hor. 10. min. 18. ad ſummum. Vnde conficio Hercij medium fuiſſe reuera per horam 9. min. 27. $\frac{1}{2}$. pro eo ac mei calculi largiebantur. Atque ita tandem pronuncio Smyrnam abeſſe Hercio meo hor. 1. min. $35\frac{1}{2}$. ſatis præciſè, hoc eſt Meridiano Atlantico hor. 3. min. 27. ad ſummum, aut ſaltem quà minimum hor. 3. min. 26. In quo acquieſco. Hæc ſunt quæ ſuper Smyrnæ longitudine meditanti longitudinum quoque aliarum mihi alluxerunt facem, quæque ad te interim tranſdere viſum eſt, vt ſi contingat iterato Tabulas tuas Philolaïcas prælo ſubiici (quod ego mihi perſuadeo fore prope diem neceſſarium, & iam eſſe exemplarium penuriam) quid ſuper his cogitandum ſit amplius interim deliberes. Atque

etiam

etiam cum amiciſſimo vtrique noſtrûm Gaſſendo in conſilium eas, ad illa quæ ante annum cum illo communicaui, quæque tua ſcire perintereſt. Etſi nullus dubito quin iam tecum ſint communicata dudum poſtquam illuc rediſti. Vtique in his leges affectum in te meum: ſtudium in exiſtimationem tuam interpretaberis. Atque id quidem hactenus.

Ad latitudinem illam tuam Byzantij grad. 41. min.30. fando tibi tantum non experiundo compertam quod attinet, ante iſtos 15. annos inſtiteram apud Conſtantinum Hugenium Arauſienſi Principi ab Arcanis, vt hoc mihi ageret apud Legatum Ordinum ad Portam Ottomannicam, vt reſcire tandem poſſem an non Byzantij latitudo eſſet gr.43. min. 17. vel 18. Quid ille reſcripſerit repræſento tibi ex Teutonico Latinè.

Mi Domine,

Præſtiti quidquid eius potui, cuius me admonuiſti: ac tandem intellexi ex Aſtronomo huius vrbis celeberrimo, irémque ex Fautore harum artium, Viſiro vno; Sultanum Amurathem tertium, perquàm ſedulò curaſſe inueſtigari longitudinem ac latitudinem huius vrbis; & quidem in Topchana: deprehensámque organis idoneis latitudinem quidem grad.41, min.30. longitudinem gr.56.m.47. preciſiſſimè, certius nihil aut verò propinquius obtinere licuit. Scio quidem longè hoc abeſſe ab opinione communi, quantum ad latitudinem attinet, (quæ paſſim hîc degentibus aſſeritur grad.42. m.30.) longiſſimè verò ab eo quod ad me tu præſcribis. Nemo hîc eſt ab Aſtrolabiis idoneis inſtructus, quibus experimentum capi queat. Et ſi mihi eſt ſpes vnius facta. Quotquot hîc ſunt Arabes Matheſeos Profeſſores in id conſentiunt quod retuli. Quotquot extra hanc vrbem ſcripſerunt, euariant; prorſus vt ego quidem cenſeam ſtandum experimento Imperatorio. Super his expectabo reſponſionem tuam auidè. Conſtantinopoli, vltima Aprilis 1633. C. Haga.

Atque ita quidem ille; poſt quæ fruſtrà Te Bullialdum Aſtronomorum Principem, ita fruſtra fuiſſe Byzantij vt non venerit in mentem Rationis Gnomonicæ, apud Legatum Regium, apud tot alios præſtantes Viros Gallos Peræ agentes & Galatæ. Vbi intra priuata tecta nullum à Vaniis Turcicis periculum, indignor, vt grauiùs nihil dicam. Interim tamen me conſolor, quod hæc ipſa te obiurgandi libertas adiget te ad aliquod facinus, tandem iſtud eruendi viâ quacumcumque aliâ.

Cogitaui mecum ſæpè an non in Sultanicis iſtis numeris Arithmetici Characteres ſitum permutauerint, in quem ſint reſtituendi? Et profectò tale ſubeſt quidpiam. Nam ad longitudinem illam grad.56.min.47. quis nnon videt delirium? omninò ergo τὸ 7. aliò eſt referendum, & ſic quidem etiam vt ſitum habeat in fine aliquo non rectè graduum longitudinis non etiam latitudinis, ſed omninò finem claudat minutorum atque illum latitudinariorum vt nimirùm totidem hi characteres 5647.4130. componant grad. 56. min.40. & grad.43. min.17. quo nihil iam manifeſtius. Et fauet huic inuento Strabo: qui Byzantium aſſerit abeſſe ab Æquatore ſtadiis 30300. qui ſunt ipſiſſimi noſtri gradus 43. min.17. ad vnguem ab Hipparcho proditi ſcilicet, vnde Strabo ſua.

Et hæc quidem ſuper iſto Byzantij climate. At quod gauiſurum te confido. Scito iam me nactum eſſe die 23. Nouembris ἔξαρμα Noribergenſe graduum 49. min.27. & amplius. Et Altorfij quidem eleuatio ex circumpolaribus deprehenſa eſt grad.49. min.26½. Noriberga verò cum ipſis oculis teſtibus eminùs conſpecta diſcernatur ſeptentrionalior, firmatur mea adſertio, qua ſcribebam ad Magiſtratum inclytæ illius vrbis videri mihi latitudinem domus & Obſeruatorij VValteriani grad 49. min.27. ſec.5. Abdias ille Trevv ad me iuſſu Magiſtratus ſcribens, poſtquam Altorfij latitudinem definiuit gr. 49. min.26. ſec.30. hæc ſubjungit,

Quia itaque Noriberga Altdorffio Septentrionalior eſt (licet non multum. vt ſitus eius eminùs è monte iuxta Altdorffium conſpectus indicat) colligitur ex hac obſeruatione rectè ſentire D. VVendelinum in eo, quod latitudinem loci Noribergæ non æſtimet tantùm grad.49. min.26. aut grad.49. min. 24. vt alij, ſed vltra grad.49. min. 27. quidquid ſit de ædibus VValterianis.

Obſeruationem pleniſſimam promittunt mihi per Solſtitium æſtinum proximum. Inter quæ ſi quid Conſtantinopoli nactus es quod nos amplius inſtruat, eius oro te fac indicinam. Tum, quid in Mercurio adeptus ſis quo triumphes magis, ad cuius motum, vt ſymbolam quoque meam conferam, ecce tibi in Chronico Colmarienſi verba iſta expendenda. *Anno 1284. die 17. Kal Decembres Venus & Mercurius ſimul fuerunt.* Tu iſta examina, & quid ſuper his, aliiſque dudum ad Gaſſendum tranſditis iudices (ſi mereor) verbulo ſignifica. Valete carorum Capitum par lectiſſimum, & amate amantem vos ſuſpicientem, colentem, venerabundum Gottifredvm VVendelinvm. Bruxellæ 29. Nouembris 1647.

Perquam Reuerendo, Præclariſſimóque Viro Petro Gassendo *Præpoſito Eccleſiæ Dinienſis, amico obſeruando,* S.

Miror ſanè altum ſilentium tuum. Nam minimum octo lapſi ſunt menſes, à quo binas (alteras ſcilicet die 15. Iulij, alteras 13. Auguſti datas) cum Selenographiâ, rebúſque quibuſdam aliis, ad te tranſmiſi; ad quas hactenus reſponſum tuli nullum. Id tamen tibi imputare nefas eſſe duco: quippe animum erga me tuum, nullo non tempore ſtudioſiſſimum, pluſquam ſatis perſpectum habeo, ſed mercatoribus nautiſque id adſcribo, quibus tuæ concreditæ ſunt reſponſoriæ; quas intra manus alienas etiamnum hærentes, mirum in modum expeto, cùm ob iudicium tuum ſuper Selenographicis

phicis meis laboribus, quod mihi in illis certò pollicitus ſum, tum vt perciperem, quâ fronte Præclariſſimus Bullialdus & Roberuailius eam ipſam Selenographiam exceperint. Speraſſem inſuper, ex illis ipſis literis, me intellecturum quædam de itinere Bullialdi, déque acquiſitis in Oriente obſeruationibus, atque aliis ſcitu digniſſimis rebus; verùm ſi dictæ literæ perierunt fruſtrà hæc à me expectantur omnia, niſi fortè illa ipſa dată occaſione repetere placeat. Cæterùm diu eſt, quod ſum, ratione lentium promiſſarum, in ære tuo, nunc verò ſatis paratus ad ſoluendum, poſtquam paululùm nactus ſum otij: ſiquidem eas omninò iam expolitas habeo; nec quicquam deficit, niſi optima tranſmittendi occaſio. Quod ſi autem intra pauciſſimas ſeptimanas, per amicum quendam, opportuna nulla ſeſe offeret curabo illas ipſas lentes, incluſis literis, abſque tamen fractionis periculo, per tabellarium ad te perferri; túmque te pluribus certiorem faciam, de omnibus quorum tua ſcire intereſſe putabo. Denique fac, quæſo, vt primo quoque tempore ſciam, num qui ſint Pariſiis (vt mihi quidem perſcriptum) qui Selenographiam noſtram deſiderent? Quod ſi ita eſt, non deero, quin quàm certiſſimè, tot exemplaria, quot opus erit, (quodlibet ſcilicet 12. Imperialium pretio redimendum) ad vos tranſmittam. Sin verò quidam modò dictam Selenographiam hic Dantiſci redimere mallent; atque ſuo periculo illam mari committere, iis pro 10. Imperialibus concedetur. Quâ de re etiam niſi graue erit cum Domino Cramoiſio, vel cum quibuſdam aliis Bibliopolis loquatis, rogo, vt indicent num aliquot exemplaria, pro modo dicto pretio empiant necne? Quod officium vt magni beneficij loco ducam, ita viciſſim ſeriò tibi perſuadeas velim, ſi quid poſſim tui cauſsâ, nunquam non effecturum, vtpote qui ſum, quique ero. Gedani die 24. Aprilis, 1648.

Tuæ Reuer. Dignit. ſemper ſtudioſiſſimus
I. Hevelivs.

Reuerendo admodum Clariſſimóque Viro,
Petro Gassendo, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito,*

Gottifredvs VVendelinvs S. P. D.

Vinque iam ſunt menſes. Optime, Doctiſſime, Præſtantiſſime Gaſſende, ex quo diſcedens Bruxellâ poſtremas ad te ſimul & Bullialdum in medium communes feci. Interea dum abſum perlata ſunt ad Ampliſſimum Chifletium duo Volumina quæ tu ad me tranſdidiſti, Aſtronomicum alterū, alterum de vita & motibus Epicuri. Sed ſine literis vllis aut Bullialdi aut tuis, vt dubitare ſubeat anne illas meas poſtremas acceperitis? in quo ſi quid peccatum eſt à Veredario, nolim hercle factum: ſed tamen ſi factum eſt; indignationem meam paro, quod ſcripti mei ſeruauerim (neſcio quo fato præter morem meum bono) tuere exemplar quod ipſum ſi de re verum reſciam communicabo, atque adeò vel hinc ſummam eius communico; quâ Smyrnam inter, & Hercium meum interuallum adſtruo hoc grad. 1. m. 35. quod ipſum magis quoque iam confirmatum de illa eadem Eclipſi per obſeruationem habitam Maioricæ (cuius Polus eſt grad. 39. min. 55.) ab hora 8. m. 16. ad hor. 10. min. 31. Medium vt fuerit horâ 9. min. $25\frac{5}{6}$. quæ tempora Smyrnæ Bullialdus habuit hor. 9. min. 55. & hor. 12. m. 7. vnde Medium eruitur hor. 11. min 1. planè vt Maioricam inter & Smyrnam intercedant hor. 1. m. 38. ad omnem ἀκρίβειαν ſenſuum. Eclipſin hanc communicauit mecum Doctiſſimus Ricciolus Soc. Iesv Profeſſor Mathematum Bononiæ habitam Maioricæ per P. Vincentium Mutium ſecundum altitudinem Procyonis grad. 39. min. 10. & Capellæ (ad Occaſum) grad. 68. min. 28. Addebam illis Pariſios inter & Hercium non intercipi minuta plura $10\frac{1}{2}$. ſatis præcisè, idque & de itinerariis interuallis, & de Bullialdi ipſiuſmet obſeruatis euincebam. Adferebam denique quod mihi videretur ſtatuendum ſuper Exatmate Byzantij conjectura correctoriâ illius obſeruationis, quam iuſſu Amuratis III. factam tranſmiſit ad me Haga Legatus Ordinum Batauorum ad Portam Turcicam.

Quæ omnia quæque de Noribergæ Polo iam certiore; & grad. 49. min. 27. ſuperante anne acceperitis ſimúlque quid deſideretis ampliùs, diſcam de proxima veſtra ſcriptione. Nunc in agendas gratias pro munere conuerſum me, ac quomodo eas explicem implicatum, vix inuenio: vnum viſum optimum, *Retaliare*. Habe ergo à me hoc *ἀρχέτυπον. Ioannem* ipſum *de Lineriis*, pro cuius indicato ſolo nomine tu nuper voluptatis dediſti ſignificationem. Exhibeo tibi illum quantum potui vero vultu, atque etiam cum Theſauro quem poſſidet toto. Is verò eſt fiſcus 15. nobilium Stellarum conſtipatus paucarum de pluribus, & quas ego video fuiſſe 48. ſed reliquis 33. deperditis gratulandum eſt nobis quod ſaltem has adhuc habemus Lineriani laboris reliquias, quas ipſas pleniùs conſeruauit Codex Arnaudinus, qui poſt annos à Linerio 14. omnes (ſaltem 47.) repræſentat: quaſdam ex iis etiam Rectificatas pro anno 1364. Agnoſco in his Magiſtrum Linerium Prouincialem diſcipulum & eſt operæpretium hos inter ſe componere.

Anno

Anno 1350.	grad.	min.	Anno 1364.	grad.	min.
Fluminis vltima.	18.	10.	♈	18.	20.
Aldebaran.	0.	50.	♊	1.	0.
Alharath.	13.	10.	♊	13.	10.
Pes orionis.	8.	0.	♊	8.	0.
Alhabor.	5.	50.	♋	6.	0.
Algomoïſa.	17.	20.	♋	17.	20.
Cor Leonis.	20.	40.	♌	20.	40.
In Vrſa Minore.	5.	20.	♌	5.	19.
Altera.	14.	20.	♌	14.	19.
Cauda Leonis.	12.	40.	♍	12.	45.
Alramech.	14.	7.	♎	14.	10.
Alchimech.	14.	50.	♎	15.	0.
In Centauri pede.	26.	30.	♎	26.	50.
VVega.	5.	30.	♑	5.	30.
Piſcis Auſtrinus.	18.	10.	♒	15.	10.

Quinque Stellæ nobiles, vltima fluminis, Aldebara, Alhabor, Cauda Leonis (præter cæteras) & Alchimech ſatis Indicant artifici poſteriori (Linerium cætera exprimenti) circa iſtas ſaltem non defuiſſe curam aut fefelliſſe ſolertiam. Etſi enim alias Stellas non aliis longitudinibus ſignauit quam eas ſignauerat Linerius, (quem vtique manifeſtum eſt eum exſcripſiſſe) in iſtis tamen fuit quod illum mouerit vt diligens eſſe vellet. Et quidem cùm inter caudam Leonis & ſpicam definiuerit interuallum grad. 52. m. 15. quod Tychoni eſt grad. 52. min. 13. clarum eſt magnam hîc adhibitam induſtriam ac de Cælo deriuatum quod prodidit. Ideoque certum mihi eſt Spicæ locum ante omnia illi fuiſſe definitum ex latitudine grad. 2. m. 0. & ea declinatione quam deprehendit. Atque ab hoc jacto fundamento molitum tertiò ac porrò rectificationes ſi non omnium, certè nobilium Stellarum aliquot.

Et verò videamus quàm hæc ſint accurata. A Linerio ad Tychonem mediis annis 250. præcisè motæ ſunt Stellæ mihi quidem grad. 3. min. 51. ſec. 56. Keplero & Bullialdo grad. 3. min. 52. ſec. 30. hoc eſt ad omnem ſenſum grad. 3. min. 52. vnde ab anno 1364. ad Tychonem motus colligitur gr. 5. min. 20. ſatis præcisè. Iàm verò quoniam inter Cor Leonis & Spicam interuallum ſumitur Ptolemaïcum grad. 54. min. 10. quod eſt ſolum grad. 53. min. 59. profectò ſi hoc iſtud fuiſſet artificibus iſtis exploratum definiuiſſent vtique loca hæc, Reguli grad. 20. min. 45. ♌ Spicæ grad. 14. minut. 44. pro anno 1350. Linerius, Reguli grad. 20. m. 47. Spicæ grad. 14. minut. 56. pro anno 1364. Prouincialis, quo nihil dari poterat accuratius.

Expende hæc Doctiſſime Gaſſende, & Linerium iam poſtliminio Galliæ ſuæ redditum ſuſcipe ac ſuſpice. Ac mecum etiam iſtud conſidera quod ad annum 1352. obliquitas Zodiaci aſſumitur grad. 23. minut. 51. ſec. 45. Hoc enim Pariſiis obtineri non potuit vbi refractiones hibernæ anguſtius debuerunt exhibere interuallum duorum Tropicorum. An ergo Prouincialis ipſemet hoc ex prouincia detulerit Pariſios quod Linerio aſſumerit? Quid vos circa hibernum Solſtitium, cuiuſmodi Refractiones ſubinde aduerteritis ſcire peruelim. Atque etiam (ſi ad vos illæ meæ peruenerunt) à Bullialdo intelligere ecquid me amet. Bruxellæ 25. Maij 1648.

Ex æquo vtriuſque veſtrûm plenum
GOTTIFRIDVM VVANDELINVM.

Ex Codice Membranaceo qui fuit ciuis Atrebatenſis, ſeruatur verò nunc Bruxellæ in Bibliotheca Societatis IESV.

Exſcripſit hæc quæ iudicauit ſcitu digniora (Gallis vtique) GOTTIFRIDVS VVANDELINVS, imitatus manum.

Incipiunt ſcripta Domini Ioannis de Spira, Alamani ſuper Canonis Almanach Magiſtri Ioannis de Linerys Picardi Ambianenſis Diœceſis.

Circa Canonem de Inuentione augium tria ſunt intelligenda, primum eſt de tempore Tabulæ non deſinentis. Secundum de opere. Tertium de cauſa operis. ☾ Tabula iſto modo componitur in prima enim linea proponuntur anni Chriſti collecti & incipiunt à 1520. completis & colliguntur proruſque ad annos 1510. completos vt patet in fine lineæ. Prætereà in directo cuiuſque ponuntur iſta per ordinem, primo ponitur aux Solis pro principio anni 1321. prætereà aux Saturni pro principio eiuſdem anni dein aux Iouis, pòſt aux Martis. Priùs aux Mercurij demum dicitur vltimo ratio differentiæ aux vero Veneris non ponitur ibique eſt eadem cum auge Solis vt patet ex Theorica illius atque ad hunc modum pergit iſte Ioannes de Spira totis ſex foliis donec ſexto folio verſo finem facit ſuæ Iſagoge his verbis, *Explicitunt Canones ſuper Almanach Magiſtri Ioannis de Linerys Ambianenſis Diœceſis.*

Interiecto deinde ſpatio duorum Pollicum ſequuntur iſta,

Radix Mediorum motuum ſubſcriptorum ad tempus Chriſti Pariſius.

	S.	G.	M.	S.	T.	Radix Mediorum motuum ad an. 1320.	S.	G.	M.	S.	T.
Radix Solis.	9.	8.	19.	2.	14.	Radix Solis.	9.	18.	0.	54.	14.
Radix Lunæ.	4.	2.	20.	29.	7.	Radix Lunæ.	9.	27.	30.	48.	13.
Radix centri Lunæ.	1.	18.	2.	54.	0.	Centrum Lunæ.	1.	18.	59.	47.	0.
Radix argumenti Lunæ.	6.	18.	34.	7.	0.	Argumentum Lunæ.	10.	1.	27.	5.	0.
Medius motus capitis.	3.	1.	55.	46.	20	Medius motus capitis.	1.	2.	46.	5.	54.
Radix Saturni.	2.	14.	5.	16.	11.	Radix Saturni.	0.	23.	52.	5.	29.
Argumentum Saturni.	6.	24.	3.	46.	0.	Argumentum Saturni.	8.	24.	8.	49.	0.
Radix Iouis.	6.	0.	57.	10.	45.	Radix Iouis.	9.	28.	41.	5.	44.
Argumentũ Iouis.	3.	7.	41.	51.	0.	Argumentũ Iouis.	11.	19.	19.	49.	28.
Radix Martis.	1.	11.	24.	26.	50.	Radix Martis.	11.	20.	16.	4.	0.
Argumentum Martis.	7.	28.	54.	45.	24	Argumentum Martis.	9.	27.	45.	05	24.
Argumentum Veneris.	4.	9.	14.	49.	0.	Argumentum Veneris.	0.	10.	4.	50.	14.
Argumentum Mercurij.	1.	15.	17.	45.	11	Argumentum Mercurij.	9.	9.	42.	29.	0.
Radix Mediæ elongationis Pariſius tẽpore Chriſti.	6.	24.	1.	29.	42.	Motus acceſſus.	2.	7.	5.	43.	0.
Radix motus acceſſus & receſſus.						Media elongatio Solis & Lunæ.	0.	9.	29.	53.	19.
Pariſius Tempore Chriſti.	11.	29.	12.	34.	0.	Radix argumenti latitudinum.	0.	0.	16.	14.	7.
Radixaugis Solis ſine motu.	2.	11.	25.	23.	0.	Radix augium ſine motu ad annos 1320.	S.	S.	M.	S.	T.
						Aux Solis.	2.	21.	9.	10.	39.
Radix augis Saturni.	7.	23.	23.	42.	0.	Aux Saturni.	8.	3.	5.	54.	42.
						Aux Iouis.	5.	13.	18.	52.	43.
Radix augis Iouis.	5.	3.	37.	0.	0.	Aux Martis.	4.	4.	54.	5.	43.
						Aux Mercurij.	6.	20.	21.	25.	43.
Radix augis Martis.	3.	25.	12.	13.	0.	Ergo motus octauæ Sphæræ.	0.	8.	17.	6.	48.
Radix augis Mercurij.	6.	10.	39.	33.	0.						
Radix mediæ elongationis Solis & Lunæ.	6.	24.	1.	77.	0.						
Radix argumenti latitudinis Lunæ.	7.	24.	6.	15.	0						

Atque hactenus quidem folium iſtud ſextum verſum concluditur : abinde incipiunt Tabulæ ſanè quidem operoſæ ; ſed in quibus nihil vllarum eſt obſeruationum , donec folio 33. Incipit alia manus charactere maiore & quantũ iudico antiquiore cum hoc titulo.

Tabula Semidiametrorum Solis & Lunæ & vmbræ & pertinet ad Eclipſas. Eadem omnia repetit folium 34. manu non multum diuerſa quod miror.

Folio 35. verſo duæ ſunt Columnæ.

Declinationes		
1	31	61
2	32	62
3	33	63
4	34	64
5	35	65
6	36	66
7	37	67
8	38	68
9	39	69
10	40	70
11	41	71
12	42	72
13	43	73
14	44	74
15	45	75
16	46	76
17	47	77
18	48	78
19	49	79
20	50	80
21	51	81
22	52	82
23	53	83
24	54	84
25	55	85
26	56	86
27	57	87
28	58	88
29	59	89
30	60	90

Maximam declinationem gr. 90. exhibeo. Neque enim fuit viſum repræſentare omnes alias & ſingulorũ graduum declinationes expreſſas dare.

Imò grad 47. m. 3. ſec. 30. dimidiũ pro anno 1332. grad. 23. m 31. ſec. 45. eſt veriſſima declinatio huius temporis.

Nomina Stellarum		Longitudo grad.	Longitudo min.	Latitudo grad.	Latitudo min.	
Aries	Mirach.	7.	0.	12.	0.	S.
	Cinit.	21.	0.	32.	30.	S.
Taurus	Menkar.	6.	0.	1.	0.	S.
	Aldebaran.	29.	0.	14.	20.	S.
Gemini	Regel.	11.	0.	10.	0.	M.
	Alhageth.	6.	0.	43.	40.	S.
Cancer	Alhabot.	3.	0.	15.	30.	M.
	Algomoïſa.	13.	0.	7.	9.	S.
Leo	Alfotae.	9.	0.	15.	30.	M.
	Cor Leonis.	19.	25.	15.	51.	S.
	Vrſa.	20.	0.	35.	0.	S.
Virgo	Cornus.	1.	0.	11.	30.	M.
	Algarab.	12.	0.	13.	30.	M.
	Cauda leonis.	5.	0.	19.	30.	S.
Libra	Alchimech.	13.	50.	24.	10.	S.
	Alramech.	18.	0.	2.	0.	M.
Scorpius	Yeth.	14.	0.	13.	0.	S.
	Alpheta.	2.	0.	37.	0.	S.
Sagittarius	Alhanc.	21.	15.	7.	0.	S.
Capricornus	Vega.	10.	0.	50.	0.	M.
	Alcayr.	21.	0.	7.	0.	M.
Aquarius	Aldirab.	10.	0.	50.	0.	M.
	Scheat equi.	30.	0.	19.	0.	M.
Piſces.	Humerus.	6.	0.	24.	0.	M.
	Cauda ceti.	30.	0.	12.	0.	M.

* * * * Hæc legi non potuerunt.

1256.

Apparet eſſe Catalogum aliquot Stellarum rectificaatum ſub Alphonſo an. 1256. quando reuera cor leonis fuit in grad. 19. min. 25. ♌ in quam Stellam videntur artifices illi curioſiùs inquiſiuiſſe vnde reliquarum loca inuenirent. Latitudines verò cum declinationibus confunduntur.

Folium 44. Verſum poſt Tabulam Retrogradationum, Stationum & Directionum hæc habet.

Prima dies Arabũ Ionis eſt ſed tertia Perſis,
Sexta quidem Græcis..... Saturnique Latinis.
Epiſtolæ ad Gaſſendum.

Folium 46. verſum ſic incipit manu triplici.

Prima Manus, Tabula ad ſciendum motum Solis & Lunæ in vno minuto, diei & minuto diei Lunæ.

Secunda Manus, includitur æquatio centri:

Tertia Manus, & eſt compoſita anno Domini 1332. incompleto menſe Ianuarij per Magiſtrum Ioannem de Monte-forti ſecundum calculationem Tabularum Alfoncij.

Z annorum.	Tempus coniunctionis & oppoſitionis & quatuor aſpectuum.				Motus Solis & Lunæ.				Augmentum Lunæ.				Argumentum latitudinis Lunæ.			
1	9.	0.	50.	54.	4.	38.	28.	10.	4.	17.	33.	32.	3.	12.	51.	55.
2	17.	54.	42.	33.	5.	14.	52.	5.	3.	48.	10.	39.	3.	51.	35.	54.
3	16.	16.	44.	3.	5.	4.	8.	55.	2.	57.	58.	46.	3.	59.	38.	59.
4	5.	38.	45.	36.	4.	53.	25.	45.	2.	7.	46.	53.	4.	7.	41.	24
5	24.	32.	37.	15.	5.	11.	49.	0.	1.	45.	14.	1.	4.	46.	24.	25
6	13.	54.	38.	47.	5.	1.	5.	50	0.	55.	12.	8.	4.	54.	27.	7.
7	2.	16.	40.	18.	4.	50.	22.	41.	0.	3.	0.	15.	5.	2.	29.	52.
8	21.	11.	31.	57.	5.	8.	45.	55.	5.	38	37.	22.	5.	41.	15.	51.
9	10.	32.	33.	29.	4.	58.	2.	45.	4.	48.	25.	29	4.	49.	15.	37
10	19.	16.	25.	8.	5.	18.	26.	0.	4.	24.	2.	37.	0.	27.	56.	36.
11	17.	48.	26.	39.	5.	5.	42.	49.	3.	33.	50.	44.	0.	36.	56.	21.
12	7.	50.	28.	11.	5.	54.	59.	40.	2.	43.	38.	51.	0.	44.	4.	6.
13	26.	4.	19.	50.	5.	53.	22.	54.	2.	19.	15.	59.	1.	22.	47.	53.
14	15.	26.	21.	22.	5.	2.	39.	44.	2.	29.	4.	6.	1.	30.	49.	5[illegible]
15	3.	48.	21.	53.	4.	51.	56.	35.	0.	58.	52.	13.	1.	38.	52.	35.
16	22.	42.	14.	33.	5.	10.	19.	49.	0.	14.	29.	20.	2.	7.	35.	34.
17	12.	4.	16.	4.	4.	59.	38.	40.	5.	24.	17.	27.	1.	55.	28.	20.
18	1.	26.	17.	36.	4.	48.	43.	30.	4.	34.	5.	34	2.	33.	41.	6.
19	19.	20.	9.	15.	5.	7.	16.	44.	4.	9.	41.	41.	2.	14.	24.	5.
20	8.	42.	10.	46.	4.	56.	33.	35.	3.	19.	30.	49	13.	20.	26.	49.
21																
22																
23																

& hic ad annum 1373.

Nota quod hæc capſula incœpit anno Domini 1330. completo 9. die menſis Ianuarij completo, prout in prima linea continetur & , hæc fuit prima coniunctio in anno 1331.

Nota diſtantia inter Toletum & Pariſius longitudo 12. grad. quibus correſpondent duo minuta dierum.

Nota, inter Pariſius & Magdeburgum ſunt variata per tres gradus longitudinis hoc eſt per 12. minuta horæ quibus correſpondent diei 30. ſecunda. Et ſi ſecundum hæc volueris mutare tempora hîc reperta. ad tempus adde 30. ſecunda diei penitius omnes motus debent teneri ſecundum quod hîc reperiuntur. Quoniam ſi cum radice cuiuſque Regionis intretur. Idem proueniret.

Atque ad iſtum modum denique per annos 43. totos pertexuntur calculi motuum quibus hæc pagina impletur, quam totam repræſentare laborioſo tædio nec vtili non putaui magnum operæ-pretium, quæ ad marginem columnarum iſtarum annotata ſunt quoniam ætatem Linerij cõfirmant annumque 1331. cœptantem non potui omittere quin repræſentarem quàm pote religioſiſſimè. Vt etiam hinc appareret ſupinitas & imperitia librarij internalla inter Toletum Pariſios & Magdeburgum (patriam credo Ioannis de Spira) permutantis. At verò folium hoc ipſum 48. verſum Theſaurum ecce nobis offert immenſæ iam æſtimationis. Quamquam (heu!) abiectum in ſtercus ſcriptoris imperitiſſimi: quique fœdiſſimè dehoneſtauit hos atlantæos labores Linerij neque ex 48. Stellis Fixis quas rectificauerat Linerius plures exſcripſit quàm 15. omnes pleno ferè numero ſunt in Codice Arundino quædam etiam rectificatæ poſt annos 14. pro anno 1364.

Folio 48. verſo è medio paginæ.

	grad.min.	latitudo.	Partes.	Magnitudo.	Complexiones.	Nomina.
♈	18. 10.	13. 10.	M.	1.	♃	fluminis vltima.
♉						
♊	0. 50.	5. 10.		1.	♂	Aldebaram.
	13. 10.	22. 30.	S.	1.		Alharath.
		31. 30.	M.	1.	♃ ♄	Pes Orionis.
	8. 0.	39. 10.	M.	1.	♄ ☿	Alhaboz.
♋	5. 50.	16. 10.	M.	1.	♂ ☿	Algomoiſa.
	17. 20.			1.		
				1.		
	20. 40.	0. 10.		1.		
♌			S.	1.		
	5. 10.	72. 50.	S.	1.	☿ ♃	Cor Leonis. [ne
		74. 50.	S.	2.	♄ ♀	Duę in ſtellatio
	14. 10.			2.	♄ ♀	Viſæ minoris.
♍	13. 40.	12. 50.	S.	1.	♄ ♀	Cauda Leonis.
♎	14. 7.	3 . 30.	S.	1.	♂ ♃	Alramech.
	14. 50.	2. 0.	M.	1.	♀ ☿	Alchimech.
	26. 30.	41. 10.	M.	1.		In Cẽtauri Pede.
♏						
♐						
♑	5. 30.	62. 0.	S.	1.		VVega.
♒	18. 10.	23. 0.	M.	1.	♄ ♃	Piſcis auſtrinus.
♓						

Hæc Tabula Stellarum Fixarum æquata eſt ex Tabula Stellarum Fixarum quas Alfoncius Rex verificauit anno Domini 1350.completo. Longitudo earum eſt gradus circuli ſignorum per quæ tranſit circulus tranſiens per Polos Zodiaci & centrum Stellæ. Latitudo verò earum eſt arcus circuli prædicti cadens inter gradum & centrum Stellæ.

Clariſſimo & Excellentiſſimo Viro Domino D. PETRO GASSENDO, *Mathematico Pariſienſi celeberrimo, amico meo, S.*

GRatulor tibi veréque gratulor, Clariſſime Gaſſende, illuſtrem quam in te ſuſcepiſti prouinciam celebrandi Nobiliſſimum noſtrum Tychonem. Digniſſimus ſanè eſt ſi quis alius, cuius famam, laudémque ab obliuione hominum ac ſilentio vindicent omnes illi qui de litteris bene mereri cupiunt, ad hoc laudabile tuum inſtitutum promouendum, quæ ego promiſi, documenta mittam intra pauculas ſeptimanas. Hoc tempore iis, quæ tecum communicat Celeberrimus noſter VVormius, adjungere meâ non potui, veritus, ne faſciculus in nimiam excreſceret molem. Hoc verbulo tibi indicare iam volui, ne de meo in te animo dubitares, neue de ceſſatione hac meâ quicquam ſiniſterius judicares. Vale Celeberrime Gaſſende, & me inter eos numera, qui te, vti ius fáſque eſt, colunt ac venerantur. Scripſi feſtinanter Hafniæ die 9. Iunij ſtyl.vet. 1648.

Tuæ dignitatis addictiſſimus
GEORGIVS FROMMIVS.

Viro Clariſſimo & Excellentiſſimo D. PETRO GASSENDO,

OLAVS VVORM. S. P. P.

SCripſit ad me non ita pridem amicus meus grata familiaritate conjunctiſſimus Dominus Iſaacus Peyrerius te conſtituiſſe vitam Tychonis Brahæi noſtri conſcribere, & in honorem tanti viri apud vos typis edere, vt ſi quid haberem, quod ad rem facere poſſit, communicarem. Addidit prætereà chartam in qua conſignata erant, quæ deſideras; ſimúlque amoris & beneuolentiæ tuæ erga me teſtimonium, eruditum tuum de vita Epicuri commentarium. Quem licet nondum acceperim, tamen & pro beneuolentia affectu prolixo, & munere gratias vt ago maximas, ita optarem me par pari reddere & votis tuis ita reſpondere poſſe, vt meam operam te haud fruſtrà expetiiſſe agnoſceres. Nihil intermittens quod huc ſpectare poſſet, rem cum amicis communicaui, in primis Mathematico noſtro Frommio, quem non pauca tenere ſciebam, quæ tuo inſtituto ſeruire poſſent; vt Craigij Scoti ſcriptum contra Tychonem cum ſua Apologia, & vitam Tychonis à ſe elaboraram. Nuper in publica Panegyri recitatam, Epiſtolas prætereà quaſdam, hocque ab eo obtinui, vt tuam ambiens amicitiam & fauorem tecum per literas ageret ipſe, atque quæ haberet communicaret, à quo ſpero te habiturum quæ in meis hiſce ſchedis deſiderantur. Accipe verò hîc à me, quæcumque in temporis hac anguſtia corradere valui, eáque in meliorem interpretare partem, ea hinc ſeligens, quæ propalanda ex vſu & honore ipſius Tychonis & patriæ noſtræ fore exiſtimas. Ac vt nihil prætermiſiſſe videar eorum quæ expeiis ad ſingula chartæ tuæ momenta breuibus reſpondebo.

Quo præcisè anno natus ſit Tycho docent ſchedæ meæ num. 6. Oratio item Funebris Tychoni à Ieſſenio Pragæ dicta, anno nempe 1546. die Decembris 15. intra hor. 9. & 10. matutinam, in Auito prædio Knudſtrup in Scania ſito.

Fratres habuit Georgium, Axelium, Stenonem, Canutum, omnes magnæ in patria authoritatis & ex parte Ordinis Senatorij Regni, Sorores habuit Ingeburgam, Elizabetham, Sophiam, hæc verò Aſtronomiæ non planè inerudita, ſed in Thematibus erigendis expedita. Reliquit eadem filium Daniæ Senatorem inclytum, Dominum Tagonem Tot de Ericsholm, Equitem Auratum, literatorum fautorem ſummum, cui ego monumentum Steoenſe dicaui. Vide numero 3. 24.

Quando Vandeſburgum appullerit, & quo nomine vxor (quæ Pragæ obiit) fuerit, docebit Frommius.

Qui ex liberis mares, &c. ab eodem habebis. Interim conſule num.6.11.18.

Quæ vera fuerit eius annua penſitatio colliges ex num.24.dum hîc fuit. Illa omnia à Rege Chriſtiano IV. P.M. ipſi fuere conceſſa, quæ à Parente habuit, dum Magnates ſibi habuit fauentes, num.24.

Alios ex proprio non videtur habuiſſe reditus, quàm quos Knudſtrupium ipſi ſuppeditauit.

Roeſchildenſis Canonicatus vulgò Præbenda Regum vocatur num. 24. cuius annuus reditus mille Daleris Imperialibus æſtimatur, nullis obnoxius eſt oneribus, præterquam quod eius Poſſeſſor Sacelli huic additi, in quo Regum ex familia Oldemburgica Mauſolæa extant tecta ſarta ſeruare teneantur. Iam ordinariè Cancellario Regis confertur.

De cauſis diſceſſus vide num.8.21.29.diſceſſit autem anno 1597. Rege nec inuito, nec inſcio; eiùs ſcitu organa abſportauit, nullo aut Regio, aut Rantzouiano nauigio. In Huena nihil reliquit inſtrumentorum num.18.Inſula poſt abitum ſemper in feudum data Nobili cuidam, ſiue viro, ſiue fœminæ; in qua iam campus vbi Vraniburgum fuit. Iam feudi titulo vidua quædam nobilis eam tenet Inſulam. Quo tempore ad Rantzouium acceſſerit, &c. diem & annum litteræ quas mitto docebunt, VVandeſburgi eum fuiſſe apparet in Aprili anni 1598. vide num. 15. Inde diſceſſit VVittebergam, vbi adhuc commoratus fuit vltimo die eiuſdem anni & 11.Ianuarij 1599. vt vides num.14. 15. Hinc ad Rudolphum Imperatorem conceſſit, euocatus, num.15. Quem Pragæ inuenit, vbi in ædibus Curtianis aliquandiu ſubſtitit num.16.24.priùs Pragæ fuit, quandiu collige ex num. 18. Benaticæ quis ſitus & conditio num.17.

Incidit

Incidit in morbum 13. Octobris, obiit eiuſdem menſis die 24. anni 1601. vt patet ex Oratione funnebri à D. Ieſſenio habita & numero 23. ſepultus Pragæ in Templo Veteris vrbis Primatio 4. Nouembris Ritu Equeſtri honorificentiſſime. Oratio Funebris habita à D. Ieſſenio à Ieſſeu, quæ excuſa Pragæ typis Georgij Nigrini anno 1601. ſi apud nos vænalis extaret mitterem; vnicum ſaltem eius exemplũ apud amicum vidi. De Tumulo & Epitaphio nihil habeo, præter ea quæ vides numero 22. appoſita Orationi Ieſſenij. Ibidem Elogia quædam extant Ioannis Kepleri & Pauli Coldingij Cimbri qui Tychoni morienti adſtitit, cuius etiam quædam vides num. 14.

Mortuo Tychone organa omnia Pragam ſunt tranſlata, & aſſeruata in Ædibus Curtianis, vbi, militum ſæuitia (vt ferunt) occupata à Palatinis vrbe ſunt diſtructa & diſtracta. Seb Globus antea Ieſuitis in Collegio Nieſſano dono datus. Nieſſa autem Sileſiæ eſt non ignobilis vrbs, ad Niſſam fluuium ſita, Sede Epiſcòpali clara, (vide Mappam Sileſiæ quo tempore Princeps Vldaricus eam ceperit vide num. 4.

De obſeruationibus nil eſt quod dicam, niſi quod ferunt Pragæ apud Virum doctum extare, ſed de iis forſan Frommius.

Synopſin obſeruationum, cuius mentionem facis, inter Schedas Longomontani inuenire non potuimus, Credo non aliam fuiſſe, quàm quæ ſparſim in eius Aſtronomia inuenitur.

De Epiſtolis & aliis quæ Frommius tenet, ipſe reſponſurus eſt. Quæcumque ego congerere potui, vt & Diſcipulorum Catalogum, aliaque ex meis chartis hîc habea omnia. Si quid prætereà progreſſu temporis nactus fuero, quod huc ſpectare videatur, tranſmittam, vt ſtudium meum tam laudabiles conatus promouendi agnoſcas. Interim publico nomine gratias ago, quod hoc honoris Ciui noſtro exhibere volueris, tuóque calculo eius ſtudia orbi litterato probari quin amicis hîc in Dania rem gratam, & omnibus qui eius laboribus (cuiuſcumque tandem ſint nationis) oblectantur, ſis præſtiturus non dubito. Valetudinem (quam ex literis Peiterij lubricam tibi eſſe intellexi) precor firmam, vt diuinis ingenij monumentis publico bono diu prodeſſe valeas. Hafniæ. 5. Iduum Iunij 1648.

Admodum Reuerendo, atque Clariſſimo Viro D. PETRO GASSENDO, S.

REuerende admodum, & Præclariſſime Vir, amice officioſè honorande,

Iam tandem expectatiſſimæ, atque exoptatiſſimæ tuæ literæ 8. Kalend. Nouembris anno præterito datæ, quas iam dudum perlatas putabam, mihi cum aliis 4. Eidus Martij, hoc anno currente exaratis, optimè traditæ ſunt. Eæque profectò tantò fuere gratiores, quantò plenius in illis ipſis. Beneuolum affectum erga me tuum, exprimere haud fuiſti grauatus; id quod ex tam præclaro tuo iudicio, ſuper opuſculo meo, ſuper additoque iſto munere egregio, abunde ſatis videre eſt: pro quibus tam egregiis animi tui teſtificationibus, non ſolùm debitas habeo gratias ſed & tibi viciſſim quauis occaſione & tèmpore me totum dabo. Lentes illas, quas dudum ſum pollicitus, manu mea expolitas, nunc domum hiſce adiunctas tranſmitto citius certè, vt vt maximè etiam voluerim fieri, ob varias occupationes haud licuit. Tubus cui hæ lentes inſerendæ, ſit 4. pedes, pollicéſque 4. vel 5. Pariſienſ. Regio circiter longus; circiter inquam: nam accuratè indigitare longitudinem illius tubi nequeo, vti ſcis, propter diuerſam oculorum aciem; nullo tamen negotio à te rerum harum optimè gnaro inuenietur genuina, Teleſcopij extractio. Habes verò hîc quoque foramina iſta, quæ tàm conuexo, quam concauo ſuper-imponi debent. Sed imprimis ſuadeo, vt tibi compares tubum, qui pauciſſimis conſtat ductibus, atque ſi poſſibile duobus, vel ſummùm tribus: vt tantò minùs à recta abludat linea. Nam ſi vel tantillùm incuruatur, tum profectò, etiamſi omnium optimæ ſint lentes, vel quicquam diſtinctè accuratéque earum ope apprehenditur. Cæterùm Teleſcopium ex hiſce lentibus probè adornatum, vt opinor, imprimis ad Maculas Lunares Eclipſes, Mercurium, Venerem, Martem & Iouem, Saturno excepto (ad quem accuratè diſcernendum multò longior requiritur) ſuum ſatis præſtabit officium. Et melius quidem hoc accepiſſes, ſi nitidius chryſtallum artificiale fuiſſet in promptu, & nec vires, nec tempus defuiſſent. Si tamen hoc ipſum clarius eſſe exoptas, verbulo tantùm ſignifices, rogo, ſtatim aliud concauum conuexo anteponendum ſum tranſmiſſurus; cuius beneficio rerum viſibilium ſpecies multò lucidiores, ſed minori formâ animaduertes. Intereà qualeſcunque lentes hasce æqui bonique conſule, iiſque cùm in rei literariæ commodum, tùm tui ipſius oblectationem quàm diutiſſimè fruere, quemadmodum iſtud à Supremo Numine animitùs tibi comprecor. Miror de extero valde, Patres Societatis intrepidè pronunciare, ſe obſeruationes Tychonicas ex dono poſſidere Imperatoris: cùm tamen certò certius ſit, Dominum noſtrum Keplerum hîc Regiomonti degentem, ipſa habere autographa, cum variis optimi ſui Parentis Poſthumis ſcriptis luce digniſſimis; quæ partim ipſe ego, partim Clariſſimus Dominus Eichſtadius peruolutauit perſpexitque. Hincque iterùm iterúmque miror, quomodo exemplum dictarum obſeruationum nanciſci potuerint? cùm optimè ſciam has in Paternum manus nunquam incidiſſe, vt vt illis inſidias (quemadmodum Dominus Keplerus me docuit) auidè ſtruxerint. Iam quod vltra attinet quæ ſcire percupis, de quibuſdã Tychonem Keplerumque concernentibus, cùm ad Linnemannum, tum Kepleri Filium ſcripſi

quidquid innotuerit, primâ occaſione quàm lubentiſſimè te ſcire faciam. Interim tene eas quæ à Domino noſtro Eichſtadio, aliiſque accepi. Nobiliſſimus Dominus Bernerius, auditor, amicuſque tuus, quem ob neceſſitudinem, quæ ipſi tecum intercedit, quàm humaniſſimè nullo non tempore excepi, die 15. Iulij VVarſouiam profectus eſt; inde autem breui, vt percepi Germaniam Italiámque ſuo cum Comite petituros. Doleo verò maximè tum eius, tum imprimis Illuſtriſſimi ac Excellẽtiſſimi Legati causâ, qui aliquoties ædes meas intrare, ſpeculámque meam Aſtronomicam aſcendere, nec-non omnis generis honore me afficere fuit dignatus; quod Cælum noſtrum Gedanenſe minimè ipſis fuerit propitium; ſic vt nec maculas Solares, nec Lunares, vt taceam reliquos Planetas, illis hic præſentibus exhibuerit vnquam. Solares quidem ab initio Maij huc-vſque nullæ prorſus (id quod admirabile!) in Sole extitere; Lunares verò non apparuere ob cælum ferè ſemper nubiloſum. Denique Præcellentiſſimus D. noſter Eichſtadius te multùm ſaluere iubet, mittitque aliquid de ſuo auro fulminante, cuius vires explorare, cumque tuo conferre poteris. Tu verò viciſſim, niſi graue eſt, de tuo auro, nec-non pauxillum Chalybis fulminantis, quem te habere percepimus nobiſcum communicabis; vt & nos de illius vi certi eſſe poſſimus. Namque valde dubitamus, ſimile quiddam ex Chalybe, ſine aliâ quavis materia, dari poſſe. Itémque cupidè expectamus tuam Philoſophiam Epicuream: quæ vt reliqua omnia penè à te confecta, quamprimùm prodeat in lucem, faxit Deus Optimus Maximus. Quod, vt eò felicius confiat, vires tibi reſtitui, téque ſaluum ac incolumen, ſeruari quàm diutiſſimè optamus. Vale. Dabam Gedani 1648. die 31. Auguſti.

Tuæ Reuerendæ Dignitatis toto animo I. HEVELIVS.

Mihi has obſignanti, literæ à Domino Keplero traduntur, ex quibus percipio, ſe curaturum, vt breui vtriuſque vitam, Tychonis ſcilicet & Kepleri, vt & originem, cum omnibus circumſtantiis typis exſcriptam habere poſſis. Vale iterùm.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro PETRO GASSENDO, *Philoſophio & Mathematico Celeberrimo,*

HIERONYMVS BARNIVS B. S. P.

TVæ à me diutiùs exſpectatæ literæ ad manus meas non peruenitunt, cùm tamen meas tibi conſignatas fuiſſe mihi perſuadeam. Tibi etiam exemplar mei opuſculi Ideæ medicinæ ſacræ mediantibus, PP. ſoc. Ieſu Lugdunum tranſmittendum eſſe curaui, & cùm noſter Naudæus doctiſſimus eum ipſis peregerit mihi perſuadeo tibi fuiſſe conſignatum, quod certo ſcire peroptarem, cùm mea vilia ſpernere non debeas, cum tua maxima, præſertim verò vitam D. de Peireſck mihi dono à te miſſam maximi faciã de qua & de quàm ſummo Viro quid ſentiam ad te nunc perſcripſi; nunc totus in prophanis verſor vt a noſtro amantiſſimo Naudæo intelliges, tuam Philoſophiam experientiis comprobatam valde peropto, & ſcire etiam quo in opere compaginando detineatis, cùm tuum vaſtiſſimum ingenium nunquam poſſit feriari, præterea quod ego ſcribo noſtro Naudæo tibi erunt communia, ne tibi omninò moleſtus ſim. Vale ſæculi noſtri Iubar præfulgidum, & Reipublicæ literariæ maximum incrementum & me tua quærentem mea exſpectantem te videre mihi perſuadeo, cum totus quatenus ſis amicorum tuorum ſis. Vale rerùm atque iterùm Vale & me tuis iuſſis paratiſſimum eſſe certò ſcias. Rapalli ex meo Muſæo Kalend. Septembris 1648.

Illuſtri & admodum Reuerendo Viro Domino PETRO GASSENDO, *Theologo, Philoſopho, Mathematico, Profeſſori Regio nec-non Præpoſito Eccleſiæ Dinienſis Digniſſimo, Domino Fautori ſuo deuenerando,* S.

VEros affectus ex lectione tuorum eruditiſſimorũ modeſtiſſimorúmque Librorum in te mihi natus eſt, iſque etiamnum in penetrali animi mei hæret, & ad extremum vitæ halitum hærebit, iámque vetus eſt. Proinde cum ab anno æræ Chriſtianæ 1636. Ephemeridas quaſdam euulgauerim, eáſque nonnullis Præclaris Mathematicis dedicauerim, hoſce faſtos exiguos ad inſtantem annum Æ. C. 1649. (quem tibi & vniuerſo Orbi Chriſtiano fauſtum, ſalutarem & pacificum precor) vltrò inſcribere debui & volui præſertim non abnuente Amplimo Viro Domino Heuelio, communi noſtro Amico, interprete ac conciliatore mutui affectus: Rerum namque cæleſtium necnon naturalium crebram meditationem, cum Clemente Alexandrino lib. 6. Στρωματέων ὑποβάλλεσθαι τὴν κατὰ χριστὸν φιλοσοφίαν eſſe iudico. Etſi enim Biblia quoque Sacra libenter voluam, vt me in pietate & fide inſtruam & vitam emendem: tamen & geſtiu ζητεῖν τά τε ὑπὸ ὑπερῷα καὶ ὑπὸ τὴν γῆν, in qua diſquiſitione, Illuſtris & Sapientiſſime Vir, dextrè nobis præiuiſti, qui ſubnixus huic innocentiſſimo naturæ ſtudio mihi ζητῶν τὴν κατ' ἄνθρωπον σοφίαν videris agere. Nihil autem mihi gratius poterit accidere, quàm ſi tanti Viri admonitionem & cenſuram tum de Diario meo, tum de noſtris obſeruationibus Aſtronomicis audiam, & mihi ſicubi lapſus fuero, non ſaltem corrigi, ſed & corripi contingat: ſiquidem meæ tenuitatis probè mihi conſcius volo inter eos eſſe, qui non ſolùm poſſunt labi; verùm etiam geſtiunt reſurgere & emendari. Reuerendum Patrem Merſennum ad τὴν μακάρων ſedem raptum nobis nunciatum eſt, cuius equidem vicem haud queo dolere, dum hanc cum meliori

vita

vita commutauit; ſed meæ ſorti ingemiſco, quòd mihi tantùm ſemel humaniſſimis ipſius literis gaudere & frui contigerit. Interim publicum me vrget commodum de tua valetudine ſolicitum eſſe, cùm ſciam Aſtronomiam & Philoſophiam noſtram paucis illuſtribus Viris, Tui ſimilibus inſtructam eſſe & tantos Atlantes perquam paucos reperiri: idcóque Deum Opt. Max. ſupplici prece veneror, vt Te magnum Virum nobis adhuc in multorum annorum decadas ſeruet & ſemper incolumem præſtet ad exantlandum feliciter affecta opera. Gedani Kal. Nouemb. 1648. properante calamo, animo deuoto & ſubjecto LAVRENTIVS EICHSTADIVS, D.

Viro Clariſſimo Domino PETRO GASSENDO, *Mathematico Pariſienſi Regio, Amico, S.*

SApientiſſime & Excellentiſſime Gaſſende,

Dudum audiui à te, me inſcio, compilatis ſcriniis perſcripta eſſe, quæ ego tibi promiſeram ad illuſtrandam vitæ Tychonis noſtri deſcriptionem. Non ſoluiſſent iſti mortales, mihi crede, tot ænigmata, niſi, vt ſacrum habet Adagium, in vitula noſtra arâſſent. Vides quantoperè contendamus tibi vt gratificemur. Diſco apud riuales eſſe minùs apto animo. Si quid prætereà deſideras, Gaſſende Eruditiſſime, id verbulo velim indices: ſtudebo quoad potero, vberrimè tibi ſatisfacere. Affini meo perdilecto, qui has tibi tradit, id negotij dedi, tecum vt de ſingulis maximis minimis conferat. Ei faueas, quæſo, ipſiúſque conatus ac ſtudia tibi habeas commendata. De Inſtitutionibus tuis Aſtronomicis, luculento opere, ſanè, vt debeo quàm maximas tibi ago gratias. Gratior ero; vbi quid habuero, quod redhoſtimenti loco remittam. Deus te ſeruet bono publico & in primis Siderali ſcientiæ, quæ à te vitam exſpectat & ornatum. Dum affinis meus Petrus Scauenius apud vos erit, ſcribam ſubinde, & ſæpius alias. Tu intereà, Gaſſende Clariſſime, explica & fac ſciam, qua in re mea opera tibi tuóque inſtituto vtilis eſſe queat. Vale quàm diutiſſimè, & me iis annumera, qui te colunt æſtimántque pro meritis. Scribebat Hafniæ die 11. Nouembris 1648.

Tuus ex animo GEORGIVS FROMMIVS.

Domino PETRO GASSENDO, *Sæculi præſentis Philoſophorum Principi,*

C. E. L. CAPELLA χαίρειν.

QVod inſolito te affari velim idiomate, tum naſcentis anni audentem facit origo, tum obſeruantiæ erga te meæ ſummæ recordatio, imprimis incomparabilis animi tui, cuius æternas opes dum conſidero inſuſurrare illud ad tantum venit in mentem

O Tu principium, ſimúlque finis
Lapſu continuo fluentis anni
Æui ſancte Parens, bifrónſque Iane,
Cui Vates duplicem dedere vultum,
Vt poſſes duplici videre vultu
Et quæ præteritis fuere ſæclis
Et quæ ſunt aliis futura in annis;
Dicas Iane Pater rogamus omnes,
Dicas te rogat vniuerſus Orbis,
Viderúntne parem patres ſepulti,
Videbitne parem futura proles
Gaſſendo Phyſicæ inclyto Patrono
Verarúmque Patri Scientiarum?

Hæc quæ paucula Muſa dedit carmina ſuſcipito, & amare perge quem tot grauare dignatus es beneficiis. Vale. Dabam Monſpelij Kal. Ianuarij 1649.

Domino D. PETRO GASSENDO, *Amico ſingulari, S.*

PErquàm Reuerende ac Clariſſime Vir, Amice Chariſſime,

Hac commoda vſus occaſione, has ad te dare volui literas; tum, vt optem tibi commodam valetudinem, tum, vt rogem, quo nunciare haud graueris quamprimùm, num poſteriores meæ, de die 21. Auguſti, cùm lentibus per Dominum Cramoiſium tranſmiſſis, peruenerint ad manus? De Te namque nihil quicquam literarum 8. menſium ſpatio, & amplius, me vidiſſe ſcias; quod quî factum ſit, Tu omnium noueris optimè. Communi noſtro amico, optimo Merſenno, humanum illud contigiſſe, nuper quidem inaudiuimus; (quod me certè non parùm excruciat, præſertim, cùm non ignorem; quantum ſimul cum illo deceſſerit rei literariæ) ſed vtinam res ſeſe habeat aliter, & ex tuo relatu certiora, lætioráque percipiamus! Clariſſimus noſter Eichſtadius, qui te multùm ſalutere iubet, tibi ſimul paruam ſuam Ephemeridem, cum noctibus noſtris Gedanenſibus, tuo nomini inſcriptam, mittet; quod quidem multò citiùs fieri debuiſſet; verùm deficiente occaſione, id excuſabis facilè. Me quod attinet, ſperaſſem itidem, vacuis haud te compellaturum manibus, ſi cælum duntaxat noſtrum Boruſſiacum, tempore Eclipſeos nuperæ Lunaris; nobis magis fuiſſet propitium: ſed ob aërem continuè nubilum, ne gry quidem obſeruare licuit, vt vt maximè oculum mentémque in id intenderam. Cùm igitur ſpe hac vice exciderim, nauabo operam, vt currentis huius anni Eclipſes; cum Deo, felicius delineare non nequeam. Intereà has accipe pagellas, ab amico meo ſingulari, Chriſtiano Otlero, Viro egregio, atque Geometra Mechanicóque inſigni, vulgatas. Si quædam viciſſim habes, quorum meâ ſcire, vel poſſidere interſit, fac, obſecro, vt teneam, habeámque officia paratiſſima, vt ſemper, iterùm ſpondeo. Vale amice chariſſime, atque annum hunc, quem, vt ſpero, optóque feliciter

citer es ingreſſus, cum Deo ſecundiſſimè abſolue. Gedani die 28. Ianuarij 1649.

Tuæ Reuerendæ Dignitatis cupidiſſimus
I. HEVELIVS.

Viro Clariſſimo Domino D. PETRO GASSENDO, S.

DOmine, Libellum hunc *de Sirio*, Antuerpiâ ad me miſit Dominus Cauendyshe, mittendum tibi ſi tanti putarem, Ego verò an tanti ſit necne tui potiùs quàm mei iudicij eſſe volo. Promittunt etiam neſcio quid nomina illa Vlug Beigus, & Tamerlanes Magnus, & incogniti illi characteres. Itaque omninò mittendus erat. Quid de eo cenſeas ſcire velim, ſi tibi vacat, vacare autem videtur. Nam Philoſophiæ tuæ finita eſt impreſſio, & exemplaria eius huc aduecta nunc ſunt in Telonio. Quorum exemplarium vnum, quamprimùm potero, miſſurus ſum Hagæ Comitis Domino Sorberio expecienti, à quo etiam iuſſus ſum te ſalutare. Ego pro ætate ſatis bene valeo, & mihi nimium indulgeo, ſeruans me, ſi fortè contingat, rediturus in Angliam. Opto intereà præſentiam tuam, quâ ſi cariturus ſum, cupio non modò vt valeas, ſed vt id ipſum te valere ſciam, qui quantum ego in hominem inſpicere poſſum, ſcientiâ omnes mortales, & ſcientiam virtute ſuperas. Pariſiis 22. Septembris 1649.

Seruus tuus THOMAS HOBBES.

ROLANDVS PALVDANVS PETRO GASSENDO, *Mathematicarum Scientiarum Regio Profeſſori S.*

LInguarum & Hiſtoriarum accurata cognitio quin vtiliſſima ſit & præſtantiſſima nemini dubium eſt. Linguarum enim beneficio ad optimos Scriptores nobis aditus patet: ex hiſtoriis præter prudentiam, quæ per has præcipuè petitur, ordo temporum & rerum ab orbe condito maximè memorabilium, notitia colligitur: quo ſtudiorum genere nullum iucundius aut fructuoſius eſſe poteſt. Verùm vt quis abſolutè doctus appellari poſſit, longè alia, & maiora requiruntur, Philoſophiæ nimirùm, Mathematicarúmque diſciplinarum, & aliarum ſubliniorum artium cognitio. Per has enim res addiſcuntur, in quibus ſcientia propriè conſiſtit. Per linguas verba tantùm: quas licet penè omnes, vt Ioſephus Scaliger, calleas, & his inſuper humanis, & ingenuis artibus excultus, tamen ſi hîc ſubſiſtas, non magnos profectus feceris, etenim hæ artes circa ſermonem ſolùm verſantur, & ad reliquas aditum præbent. Si verò etiam hiſtorias ſcias omnes tanquam vngues, digitóſque tuos, noueris quidem quidquid vnquam ſit geſtum hiſtoria dignum, quamquam quot res memorandæ hominum memoriam fugerunt, ſed quamplurima reſtant addiſcenda: hiſtoria naturalis, quæ propè infinita eſt, Mathematicæ diſciplinæ, quæ tam vaſtè patent, Theologia quæ primo loco nominanda erat, Medicina vnicuique ad tuendam propriam ſalutem tam neceſſaria; Ius denique non tam Græcorum, & Romanorum, quàm naturale, & omnium gentium commune. Igitur vt aliquis eruditi nomen meritò ſibi vindicare poſſit, orbem illum doctrinæ attigiſſe debet, ſine quo perfectè doctus non dicetur, quantumuis elegantioribus literis expolitus. Ea propter iure meritò, Vir Clariſſime, doctus ab omnibus exiſtimaris, vtpote qui Philoſophiam, & Mathematicas ſcientias calles, eáſque longè aliter quàm vulgus Profeſſorum doces. Relicta enim illa via, quæ ab aliquot ſæculis obtinuit, & in Scholas barbaram quamdam Philoſophiam induxit, de rebus pulcherrimis eleganter, quantum materiæ difficultas patitur, diſſeris, nec rerum ſublimitatem verbis ſordidis dehoneſtari ſinis. Quod teſtantur egregia tua monumenta, ex quibus altiorum ſcientiarum notitiam cum politioribus literis te conjunxiſſe manifeſtè apparet. Iſtiuſmodi verò rerum mediocri cognitione minimè contentus fuiſti, ſed eas penitiſſimè peruidiſti, & inuentis à priſcis illis Thalete, Anaximandro aliiſque primis Philoſophiæ & reliquarum artium auctoribus noua quotidie addis: quæ laus fortaſſe non multò minor eſt, quàm inueniſſe: quibus quidem ſummis Viris eò tantùm cedere videris, quòd te tempore præceſſerunt. Quæ cùm ita ſint, non mirum, ſi à noſtro Principe tibi Regiæ Profeſſionis munus delatum eſt, quod quondam honorificum, nunc tamen meritis tuis non ſatis congruit. Auditorium enim eruditione tua dignum tibi non contingit: adeò præclara illa ſtudia frigent, & tanta eſt Academiæ vaſtitas, quam pueri tantùm incolunt, qui primis literis dant operam, idque non valdè feriò, nec vlteriora attingere admodum curant: ij ſanè ad percipiendam eximiam tuam doctrinam non ſatis idonei ſunt, & optandum erat, vt diſcipulos te dignos haberes. Verùm huic querelæ, non eſt hîc locus. Itaque Vir Doctiſſime, valebis.

PETRO GASSENDO, *Viro Eruditiſſimo*,

MORISOTVS Sal.

CVm ruri eſſem & in lectione Epicureæ Philoſophiæ à te illuſtratæ, noctes diéſque exigerem, tantus amor diſcendi erat tantus ardor explendi me vtiliſſima lectione; aliqua annotaueram, quæ mihi ex opinione tua non videbantur, quæ tamen olim mihi contigerant, eáque Epiſtolâ ad te ſcriptâ mandaueram, ſed illa, quia Lugduni vbi te eſſe exiſtimabam, inuentus non es, periit, nec mihi nec tibi reddita, nulla alia jactura, niſi quòd citiùs tu quàm per Barancium cognouiſſes, quantum eruditioni tuæ, quantum virtuti tribuam. Faſtos Ouidio per me ſuppoſitos, quia oſtendis velle perlegere, ad

te

te mitto. Tantùm opus doctiſſimos quoſque allicere debuerat ad hoc ſupplementum, vt quod omnium ignauiſſimus temerè aggreſſus ſum, ipſi cum honore exequuti eſſent: nam & ea pars Faſtorum, quæ antiquam Aſtrologiam tangit, ingenium tuo ſimile poſcebat, & fluiditas ſtyli argumentorúmque & rerum ſoliditas, meliorem & doctiorem, quàm ego ſum, Poëtam. Tu qui grandia in publicum dare ſoles, & maiora polliceris, exiguis, ſi mea legis, tenebere, ſed ſi pluet hic impetus, breui alia accipies dummodò eâ mente ſis erga me, quâ ego erga te ſum, quem vt ingenioſum, vt eloquentem, vt erudititiſſimum, & colo, & amo. Vale. Diuione 24. Decembris 1650.

Sapientiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO,

MORISOTVS Sal.

BArancius ille, quem ab æſtimatione tua metiebar, partem mihi in amicitia ſua & epiſtolarum commercium pollicitus, circa finem Nouembris hac vrbe exiuit. O Dî, quàm frigidus & obliuioſus amator; puto flumine lethæo potùs nihil promiſſi meminit, etiam literis meis ſollicitatus in recordationem mei: num ille de genere glirium eſt? nequaquam; vere iam adulto excitatus non vltrò obdormiret, euigila quæſo eum cui Epicurum tuum tradidiſti, ne credatur cum eo inter hortenſes voluptates ſepultus.

Quod autem tardè Faſti mei ad te peruenerint; tota illius culpa eſt, cui mittendos ad te commiſeram. Vellem & mandata typis forent Commentaria mea in duodecim libros, illicò ad te majori cum cura mitterentur, & ſi quid aliud ex me vnquam naſcetur dignum lectione tua, quod vt faciam ſedulò enitar, ne me indignum amicitia tua exiſtimes. Vale. Diuione 11. Kalendas Maias 1651.

Reuerendo, Nobiliſſimo, ac Doctiſſimo Viro Domino D. PETRO GASSENDO,

IOANNES MICHAEL OVG. PINAVI, S. P. D.

NOn eſt gratitudo in pectore meo extincta, quamuis conſuetudo teſtandi ipſam per literas nonnihil intermiſſa videatur. Accepiſſe beneficium à Te, Vir Doctiſſime ac Nobiliſſime coram tui nominis amantiſſimis & famæ ſtudioſiſſimis altiſſimâ vbique voce profiteor: illud ne minimâ quidem ex parte rependiſſe erubeſco: ſit tua beneficentia ipſa Tibi pulcherrima merces. Maneo Romæ ſtudio Matheſeos, pro virili deditus; quò nuperrimè Philoſophiam Reuerendæ Dominationis tuæ triumphali laureâ ornatam intraſſe vidi, ab omnibúſque Viris doctiſſimis honorificè exceptam, & in arce Mineruæ Phidiæ collocatam gratulor; hac ita Franciſcus Sluſius Leodienſis Vir omni ſcientiarum & linguarum peritiâ inſtructiſſimus, Geometra præſtantiſſimus, delectatur: vt quotieſcumque familiaris ipſi cum ſui ſimilibus congreſſus contingat; toties Gaſſendi dotes admiratur, amat & deprædicat: optátque ex animo, vt quem per ſpeculum & in ænigmate cognoſcit, eundem facie ad faciem aliquando intueri valeat: cuius Ego nomine Reuerendæ Dominationis tuæ officioſiſſimè ſalutato. Pater Sanctinius Lucenſis angulum non vltima opera triſecuit, ideóque multis obſtrepentibus & contradicentibus. Pater Athanaſius Kircherus Obeliſcum Pamphilium edidit, dolet ſe non quamprimùm Reuerendæ Dominationi Tuæ, tranſmiſiſſe. Literas ad Excellentiſſimum Principem Valeſium & ad Dominum Neuræum mitto: nutu & fauore Reuerendæ Dominationis Tuæ dirigendas precor. Vale, viuéque quàm diutiſſimè & feliciſſimè literarum ac literatorum Decus. Dabam Romæ 6. Maij, anno ſalutis 1651.

Nobiliſſimæ ac Reuerendiſſimæ Dominationis Tuæ, promptiſſimus ac obſequentiſſimus ſeruus,
IOANNES MICHAEL OVG. PIN. SCLAVONVS.

Portatorem præſentium Iuuenem optimæ ſpei, mihi amiciſſimum Reuerendæ Dominationi Tuæ commendo, ſi qua in re tuo ſalutari conſilio & adjumento indiguerit. Dignetur illum nominis & virtutum tuarum præconem ſocium mihi adjungere. Is tamen non alius quiſpiam, ſed Ambroſius Vayſius Excellentiſſimi Ducis Longauillæ ſeruus eſt.

Clariſſimo Eruditiſſimóque Viro Domino PETRO GASSENDO,

IACOBVS ALEXANDER TENNEVRIVS, S. D.

CVm non me lateat, Clariſſime Gaſſende, diuertere te non rarò è viridariis Mathematicis ad amœnos Hiſtoriæ campos; necnon è ſyluis Philoſophicis ad Genealogicos etiam ſaltus quandoque te conferre: non iniucundum vtique tibi fore exiſtimaui veritatem vindicatam, quæ in Hiſtoriis

Hiſtoriis Genealogiíſque tota ferè verſatur. Accedit etiam, quòd, cùm vnus ſit ſcientiarum, (quas aſſiduè colis) ſcopus, veritatis inueſtigatio; patriæque ſtudio teneamur omnes: fieri non poſſe videatur, vt tibi per-charum non ſit, quod ego aduerſus virum mendacem, Franciæque oſorem, ſuſcepi veritatis Franciæque patrocinium. Quas igitur ad te mitto, vtriuſque vindicias boni conſule; quique non multùm authore ſuo, at certè argumento commendatur liber, ſingularis in te meæ obſeruantiæ monumentum puta; ſi non aliud, ſaltem conatum lauda; méque, (quòd pro innata bonitate non ſemel pollicitus es) amare perge, & diu vale. Pariſiis prid. Id. Iul. 1651.

PETRO GASSENDO *ſuo*,

PHILIBERTVS DE LA MARE S.

QVod tamdiu literarum ad te mearum officium intermiſerim duo fuere, primum minus proſpera quâ vſus ſum valetudine ab eo ferè tempore, quo ab Epiſtolarum commercio ceſſauimus, maximè verò variæ Burgundiæ noſtræ commotiones, quæ ſingulis annis nouum nobis bellum debere videntur, vtrumque puto pro ea qua vales humanitate tibi facturum ſatis, intereà hoc habe me à virtutis tuæ demiratione perpetua non receſſiſſe, doleo vnum quod nullam mihi anſam præbueris qua meum in te ſtudium teſtatum probatúmque facerem. Nactus ſum æſtate proximè elapſu nummum æreum cuius Iconem ad te mitto, quem ideò vulgaui, quia cùm variè de Popeonano illo inquiſiuiſſem nihil tamen à me hactenus de illo compertum ſit, ſeu apud Romanatum rerum & Byzantinarum Scriptores, ſeu apud eos qui rem nummariam Commentariis illuſtrarunt, tuum erit, quod à te deprecor, nodum hunc reſoluere pro ea quam cum Nicolao Claudio Fabricio Peireskio (quem nominare, laudare eſt) communem habuiſti rei nummariæ atque adeò antiquariæ peritiam. Intereà me totum eſſe ſcito in colligendis ex conſilio illuſtrium Puteanorum Leonardi Aretini operibus ſeu editis, ſeu nondum editis, vt omnia illa ſimul prodeant præmiſſa authoris vita & grauiſſimorum de eo ſcriptorum teſtimoniis; ſi quæ ſint apud vos, nam plurima illius ſcripta nondum fuiſſe edita quotidie comperio, quæ ad inſtitutum meum faciant, moneas velim. Vale & me tui ſtudioſiſſimum amare perge. Vale iterùm, Diuione rebus prolatis pridie Nonas Nouembris 1651.

Doctiſſimo & Ornatiſſimo Viro PETRO GASSENDO *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito*,

IOANNES LVDOVICVS CASTANÆVS S.D.P.

SVaue inter Doctos commercium ex eo ſemper conjectaui, Vir Ornatiſſime, quod grandiores animi contactu mutuo fulgurant cæleſtem, quâ viuunt flammam; perindéque ingratum & rude quod rudes cum doctis conſortium tentant, infimo ſiquidem illi oberrant aëre, quam par ſit iſtis infectari. Quamobrem neſcio quo te primùm nomine ſalutem, qui nec doctrinæ priuilegium præferam, quo præcipuè omnes ſtudioſi te facilè compellare poſſunt; nec iis ſtudiis ſim addictus, quæ tuâ aliqua ſimilitudine interpellare confidant. Sed his difficultatibus occurrit blanda Muſarum indoles, quæ mirè, ſi aliàs vnquam conueniens cum genio tuo, æquali temperie inferioribus ad ædificationem, & æqualibus (ſi qui tamen ſunt) in admirationem animum tuum vltrò exhibet & aperit. Accedit & amor tuus in Patrem, cuius & hoc bonum natura mihi offerre videtur. Igitur ingenium meum explicare tibi vellem, non quâ iudicij ſagacitate omnia diſcernis, ſed quâ benignâ humanitatis luce cùm hominibus conuerſaris, amplectendum. Philoſophiam ne primis quidem labiis deguſtaui, tamen propter neceſſitatem amo Philoſophum. Suſpicor autem Philoſophiæ neceſſitatem ex eo quod mens humana continuis & ſuccedentibus rerum radiis ita vrgeatur, vt iis tanquam contubernali luce & flamma ſenſim informetur, foueatur & quaſi accincta vigeat, habeátque inſitam facultatem extenuandi omnes rerum ſpecies, & in intellectualem figuram redigendi: Deinde aſſumat artem, quæ conſeruet omnem naturæ probum vigorem, augeat lucem, ſapientiam confirmet. Hanc Artem quis te luculentiùs hoc ſæculo profitetur, Vir Doctiſſime? quis ſuauiùs delineat & ſcriptis & colloquiis? quis ad amuſſim humanitatis magis collimauit, qui Epicurum propter commune voluptati nomen infamem, & inſepultum euocaſti in officinam intellectualis voluptatis? hanc animorum diſciplinâ fortè dictam Aſtra, quod videamus mentes hominum excultas & ſublimes impatienter ferre diſtantiam Intelligentiarum, &c. vt ita dicam abſentiam. Amant pererrare connaturale hoc pelagus (eſt enim firmamentum Oceanus, cuius agitationes & reuolutiones ex ſubſtantia ſpirituali & ſubjectione animali experiuntur) ſunt qui gaudent legere Sideralem contextum ingenuæ exercitationis amore; alij dominationem cælorum, quâ mobilem intellectus humani manſionem reuolui, & in diuerſas quotidie poſitiones transferri ſentiunt obſeruare delectantur. Alij denique ſtudent vinculum illud quo Planetæ hominem vellicant, impetum quo vrgent, rependentes vicem

vicem auctoritatis intellectualis, quâ omnia cælorum officia deducunt in permanentem vtilitatem ſtudia tua cum his poſtremis recenſeo, & ſi quid in meteorologicis tuis ſimile tractaſti, moneas obſecro, item de Marſilij Ficini mente, & intentione iudicium tuum proferas, niſi importunus videar occupationibus tuis. Optarem legere in aliqua Planetologia hæc aut ſimilia. In Luna contubernium animæ rationalis & naturæ, Intellectum naturæ practicum, ſpeculum vitæ & mortis rationis humanæ exſcriptam è Luna imaginem: In Venere ingenium vitæ rationalis, ſympathiam animæ cum inferioribus concentum & harmoniam animarum: in Marte neceſſitatem actionis qua quiſque ſuo Marte gaudet, Antipathiam vniuerſalem & particularem, animorum diſſidia cum auerſis coruſcationibus tonant: ex Mercurio Veneris & Martis ſatellitium quod vtriuſque artem & ſolertiam ſubminiſtret. Quatuor illi Planetæ inferiorum rectores, & animis inferioribus contemperantes mixtarum rerum doctrinam exhibent. Tres reliquos ſubintelligo, informare mentem ad ſuperiora. Iuppiter prouidentiam, Sol Religionis lucem, Saturnus immortalitatis reuelationem & quaſi denudationem inſinuant. Nimus vrgeo pudorem meum majori quàm par eſt, benignitatis tuæ confidentia. Sed memoria beneuolentiæ quâ etiam olim prouocabas naſcentia ſtudia remouet metum vt ingenuam ſtudiorum licentiam compatem cum humanitate tua. Bene vale, & bono litterariæ Reipublicæ ſemper feliciter labora. Siſtarici 6. Idus Februarij 1652.

Doctiſſimo, Clariſſimóque PETRO GASSENDO,

H. DESCALES Baro de Bras, Senator Aquenſis, S. D.

MAximam quidem lætitiam mihi tua attulit Epiſtola, Vir Doctiſſime, tum quia perpolita eſt, tum quia te mei amantiſſimum eſſe ſcio, eam indeſinenter lectito, quippe quæ elegantiſſimè ac lepidiſſimè ſtructa ſit, nulla in ea inutilia verba, nihilque neceſſarij deeſt; & ſæpiſſime ſimiles peroptarem niſi hoc tibi graue onus eſſe exiſtimarem; tanta voluptate moleſtiæ quibus vexor è mente depulſarentur; paucas inertiæ meæ hoc vnicum te rogo, nec me abſque cauſa laudibus immeritis efferas. Sequitur de rebus noſtris vt loquamur, hoſtes Aqui-Sextienſes quos vt ſolet victoria ſuperbos fecit (ſi tamen victoria ſit vincere non repugnantes) pacem cupiunt, eámque facillimam arbitrantur, ſed hoc à natura inſitam nobis eſt, vt è quorum inſidiis euaſerimus hos ſemper odiu habeamus, ita vt ſola ſpes ſit bellum olim nobis horrendum, hodie verò cariſſimum. De rebus Pariſienſibus Sacriſta veſter Gaillardus te participem faciet. Reditum Ducis Inculiſmenſis maximopere expectamus, faxit Deus Omnipotens vt citiſſimè promiſſis ſtet; nunc valetudinem tuam jucundiſſimam diuturniſſimámque exopto, cùm ab ea gaudium & lætitia mea pendeant. Vale ſæculi prodigium ac patriæ tuæ Decus & ornamentum. Dabam Anſuiſio 10. Kalend. Iunij 652.

Clariſſimo, Doctiſſimóque PETRO GASSENDO,

H. DESCALES S. D.

NOn immeritò ſanè tibi Epiſtolam tremebundâ manu ſcribo, Vir doctiſſime, cùm & à peritiſſimo hominû atque eruditiſſimo con pici debeat, ſola ad hoc me inuitant & ſumma eloquentia, & inſolita tua benignitas Quamobrem doctiſſimorum magiſtrum, meum fateri non dubitarim; ſed vt ad huius ſæculi res deueniamus, ſ res Ducem à *Mercœur* quibuſdam huiuſce Prouinciæ nobilibus comitatum Aquis-Sextiis inſolito populi applauſu, inauditoque Magnatum gaudio fuiſſe exceptum, pacem ſe facillime introducturum exiſtimat, quod mihi, cunctiſque amicis difficillimum omniumoque *ἀδύνατον* eſſe videtur; *D. Daiguebonne* aulam petit, & ius noſtrum apud Regem fortiter defenſurum aſſerit; Senatus Pariſienſis legati rediere, nec fuit iſta lega io primâ fructuoſior, nunc Rex eſt apud S. Germanum, ſuas copias hîc causâ omnibus ignotâ expectans. Inter hæc Dux Lotharingius tempus ad ſuas res accommodans, pro Tullenſe Ciuitate, Stenai, & Iameis ſuas copias ad Principum exercitum ipſemet adduxit numero 8000. hominum; ita vt omni pacis ſpe ſublatâ ad bellum gerendum quiſque ſuam menſem vertat; hæc ſigna ruentis Imperij, ô inaudita cupido quâ tantum, tantíque Principis imperium ferè ſubuertitur! De rebus noſtris nil noui. D. Dux Inculiſmenſis ſubitaneum reditum ſemper pollicetur quâ de cauſa mutuas pecunias ſumpſit. Iam tempus adeſt quod ſi perdamus, irreparabile, hoſtem fieri fortiorem ne ſinat, efficiatque redeundo vt promiſſa appareant, illud vnicum ſupereſt remedium. Vale ſæculi prodigium, ac Prouinciæ tuæ decus & ornamentum 14. Maij 1652.

Clariſſimo, Peritiſſimóque PETRO GASSENDO,

H DESCALES S. D.

QVâ efferor lætitiâ, tam ſuauiſſimarum tuarum literarû aduentu. Vir Doctiſſime, nullo modo exprimere queo, quemque faciam in earum lectione progreſſum, omninò incredibile dictu; quis enim in Terrarum Orbe te meliùs ſua imitatione inſtruere quemque poteſt? auget deſiderium tuos ſequendi tramites, & mirifici ingenij & tuarum virtutû recordatio; enim verò honeſtatis ac humanitatis exemplû in te eluceſcit, pietas & mens ad æternum Deum incredibi-

lis, atque ita Philoſophicis cæteriſque pulcherrimis ſtudiis deornatus es, vt veteres celeberrimorum imagines non ſolùm expreſſurus, ſed longè ſis ſuperaturus. Vt verò quod quotidie agam, quodque è tua tam ſuaui ſocietate acceperim, noſcas, ſolius Plutarchi pertractationem elegi, quippe quod deditum varietati animum non valdè tranquillum cenſeant, ſæpiſſiméque accidat vt è tam diuerſis librorum ſtudiis nihil omninò retineamus, opinor; illum ergo excellentem authorem libentiſſimè lego, quem tecum in vno conformem notaui, quòd ſcilicet nihil tempore carius ſit, ipſum tamen pro nihilo ductum, quia exitus ſemper à nobis remotiſſimus conſideratur, nec ad monumentum indeſinenter nos accedere præuidemus, quamobrem ad benè beatéque viuendum tempus adimpleamus, cùm eo ſolo tantùm certiſſimè fruamur, de quo præcipuè rationem præſtituri ſumus. Vnaſquaſque res nouas Sacriſtam veſtrum Gaillardum tibi oſtendere rogaui, quod ſupereſt (Vir Doctiſſime) Deum Optimum Maximum ſupplex veneror vt te incolumem & florentem conſeruet. Vale ſæculi prodigium, & patriæ tuæ Decus & ornamentum. Dabam Anſuiſio 3. Kal. Iun. 1651.

Incomparabili Viro Domino PETRO GASSENDO, *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito,*

SAMVEL SORBERIVS χαίρειν καὶ εὐπράττειν.

NOn ego ſolus & ſine riuali mea amare velim, Vir maxime, nec defendere delicta quàm vertere malim. Tecum itaque ſentio malè tornatam incudi reddẽdam eſſe Verſionem noſtram Synragmatis tui. Quod bis térque expertus fruſtra, meliora reponere ſi nequeam, lubens delebo, nec vltrà ſumam operam inanem. Palmam aliis non inuidebo, nec pœnitebit me tamen omninò emenſi, quamuis non ſine lapſu, ſtadij. Cadet forſan & qui nos ſequetur, nec ἀναμάρτητος vllus erit, ſi ἀκρίβεια illa adhibeatur. Nullum eſt ouum ouo adeò ſimile, quin diſcriminis quid intercedat, ſi propius intuearis. Poſſem quidem opus refingere: ſed ſeponendum potiùs videtur, cùm tibi nec mihi forſitan expediat, vt publici iuris fiat. Alia nunc agito de quibus ſub diſceſſum paucis egi tecum, & quæ, ſi Deus bene vertat, aliò mé vocabunt. Nec famam quæro, quam ſi vllam nactus ſim, vt ais, totam amicitiæ tuæ acceptam refero, nec prorſus contemno, ne virtutes contemnere videar. Mentem opto ſanam in corpore ſano, & tuam ſapientiam pietatémque, æui quod ſupereſt, imitandam mihi propono, modò faueat ille πάντων ἑάων Δοτήρ, apud quem rogo precibus intercedas tuis. Plura ſi negotium vlterius proceſſerit ſcribam. Hæc autem paucula vni tibi dicta velim. Intereà vale, & me ſemper ama, Vir Reuerendiſſime, tibi obſequentiſſimum.

Fuſius ad Nobiliſſimum Dominum Conradum circa editionem verſionis noſtræ ſcripſi, quæ tecum communicabit, vt quid conſilij capi queat vnà cum Domino Capellano videat. Scio enim vos omnes in me bene affectos, & rebus meis probè conſulturos. Iterum vale, Arauſioni 18. Iunij 1653.

Viro Celeberrimo Domino PETRO GASSENDO,

OLAVS VVORM. S. P. D.

QVantum lætitiæ tuæ mihi attulerint effari nequeo. Tum quod ex iis intellexerim Te viuere, valere, & in Tychonis noſtri vita conſignanda ſtrenuè pergere: tum quòd ſincerum tuum in me affectum & beneuolentiam abundè declarauerint. Ego quidem diuina gratia; variis morbis & difficultatibus conflictatus, ſenio & curis fractus, Tibi ad quæuis amici officia paratus vtcumque valeo. Cæterùm de Keplero aliquid de Tychone noſtro meditante, hactenus nihil percepimus; nec credo iis inſtructum eum ad hoc negotium accedere, quibus tu abundas. Niſi velit poſt Homerum Iliada condere. Rectè igitur facis quod à propoſito te abſtrahi non pat aris, quo Tibi Illuſtris familiæ gratiam, omnium fauorem concilias. Me quod concernit, ex quo ad te ſcripſi, nihil peculiare in hoc genere expiſcari potui, præter epiſtolam quandam ad Imperatorem Rodolphum, quâ ei ſecretum ſuuum inuentum detegit, contra peſtem & morbos malignos, quam ante annos aliquot publici iuris fecit Clariſſimus Dominus D. Caſparus Bartholinus in eleganti tractatu de aëre peſtilenti corrigendo. Quia verò dubito an ad vos ſit delatus, epiſtolam deſcribi curaui & his addo. Credo hoc ipſum eſſe medicamentum de quo tecum egit Nobiliſſimus Dominus Retzius. Nam hoc nobis familiare, & in Pharmacopoliis noſtris titulo *Elyxiris Tychonis* venditur. Ego crebèrrimè in morbis malignis vſus ſum, magno ſucceſſu ſudores potenter mouet, malignitati reſiſtit. De eius vnguento nunquam quidpiam percepi. Nobiliſſimus Dominus Petrus Retzius iam Theſaurarius Regius, eiúſque frater Georgius Secretarius, hîc iam non ſunt, nec ante dies quatuordecim hîc expectantur, alioquin hac de re cum iis egiſſem, tuáſque literas legendas dediſſem, ſunt enim mihi amiciſſimi. Quia verò feſtinato opus eſſe ex litèris tuis intelligo, nolui in aduentum eorum reſponſum differre. Vbi redierint, ſi peculiare quid habuerint, Te faciam certiorem. Quia verè tam ſubito deſcribi Oratio Ieſſenij non potuit, cum poſſeſſore egi mihi, vt concederet, promittens ipſi viciſſim vitam Tychonis à Te deſcriptam, & eandem hanc orationem Pariſiis nitidiùs editam. Cape igitur & tuis vſibus accommoda. Neſcio an tibi

ſcripſerim

ſcripſerim de fatuo illo, quem Vraniæburgi alebat Dominus Tycho, *Leppe* nomine qui ipſi valdè fuit in deliciis. Tranſiturus ad pedes hunc habebat diſcumbentem, cui ex quadra ſua delicatiores cibos offerebat, aſſiduè garriebat multa ridicula, malè cohærentia, & quandoque quædam alicuius momenti. Quocirca eius eloquia curioſius obſeruabat, cùm viſus ſit quandoque vera quædam prædicere. Referam quæ de eo ex ore Domini Longomontani P. M. ſæpiùs audiui. Abiit Hafniam Tycho, nec reditus eius tam ſubitò exſpectabatur. Cœperunt ſtudioſi quos Vraniæburgi alebat, hilarius genio indulgere, quibus aderat hic Leppe, qui inter reliquos garritus ex improuiſo exclamauit *Dominus adeſt*. Illi ſcientes ipſum quandoque vera nunciare, quemdam ad obſeruatorium ablegarunt ſpeculatum, qui rediens nunciauit Tychonem iam in littore conſiſtere, vnde turbati omnes ad ſua ſe penſa ſubitò contulere. Alio tempore amandauit Tycho duos ex ſuis diſcipulis Hafniam, negotia quædam curaturos. Quos præſcripto die redituros cùm ſciret, ipſo prandente hic idem inter reliqua exclamare cœpit: Ecce vt tui iam in mari ſe lauant. Quo audito ſuſpicabatur Tycho quod res erat, ablegatos nempe naufragium paſſos. Iuſſit igitur vt ad obſeruatorium ſe conferret quiſpiam, viſurus an in mari ſcapham cum ſuis videret Hafniâ redeuntem. Qui retulit vidiſſe ſe in littore quoſdam madidos & malè diſpoſitos, ſcapham verò quâ vehebantur ſubuerſam. Si quis in familia ægrotaret, idque fatuo huic indicarent, perquirentes an moriturus eſſet æger, vera ſemper dedit reſponſa. Plura eius generis, quibus ipſe interfuit, narrare ſolitus erat Collega meus conjunctiſſimus; ſed an eiuſmodi digna ſint quæ eius vitæ inſerantur, tute meliùs me iudicaueris. Saluta quæſo, meo nomine officiosè Clariſſimum Dominum D. Patinum, cuius in ignotum, amorem & beneuolentiam toto pectore exoſculor. Vale, ac bono publico diu vige, mi Gaſſende. Hafniâ pridie Kalendas Octobris 1653.

Clariſſimo, Doctiſſimóque Domino D.
PETRO GASSENDO,
S.

CLariſſime ac Excellentiſſime Vir,

Cùm in Lyguriam æſtiuis ſtudiorum vacationibus ineuntibus Bononiâ veniſſem, & ex iis, quæ Vir Clariſſimus Iſmaël Bullialdus de nouiſſimo Cometa ediderat, te Diniæ morari intelligerem; ſtatueram ante reditum meum ad te venire vt tecum coram de communibus ſtudiis diſſererem opémque obſeruationum tuarum ad opera Aſtronomica, quæ jamdiu molior, implorarem. Iámque Niceam veneram menſe Septembri iter ad te proſequuturus, cùm fortè incidi in Ioannem Bouls Curatum Interuallium, qui ſe tuum olim familiarem, tuiſque obſeruationibus aliquando adſtitiſſe teſtabatur, à quo audiui incertum eſſe Diniæne an potiùs Aquis-Sextiis per id tempus degeres. Quamobrem donec in incerto eſſem tempori & labori itinerum parcendum duxi, miſſoque qui de te mihi certa referret, poſt obſeruatam ibi altitudinem Poli, Podium Raynaldi meam in Liguria habitationem redij. In reditu cùm Monœci Principem ſapientiſſimum omniſque profundioris eruditionis genere ornatiſſimum, noſtríſque etiam ſtudiis deditiſſimum, à quo in tranſitu fueram clementiſſimè exceptus, déque locorum ſitu rebúſque notatu digniſſimis liberaliſſimè inſtructus, iterùm reuiſerem; conſiliumque meum Viro Clariſſimo eruditiſſimóque Domino Carolo de Venaſque ſuæ Celſitudini à ſecretis expoſuiſſem, is mihi humaniſſimè exhibuit ſe facturum, vt quocumque in loco eſſes, meę ad te litteræ tutiſſimè perferrentur. Cùm igitur iam intelligam, te nec Diniæ, nec Aquis Sextiis, ſed Pariſiis eſſe; per eum has tibi litteras tradere conſtitui. His ego te etiam atque etiam rogo (quamquam audax nimium in rogando videri poſſim) vt pro tua benignitate me tibi iam diu addictiſſimum in tuam conſuetudinem digneris excipere, tuumque ad ea, quæ paro auxilium, quod facilè potes, ne deneges. Ea eſt ratio operis quæ te facilem ad hoc indulgendum præbere poſſit. Problema ad Aſtronomiam ſummè neceſſarium, quod tamen nemo hactenus mortalium, quamquam multi iique doctiſſimi atque ingenioſiſſimi adnixi ſint, ſoluere potuit; immò prorſus inſolubile pronunciant Keplerus de motu, & Bullialdus in Aſtronomia Philolaica duo magna Aſtronomiæ lumina: ipſe tamen omnium poſtremus ſolui. Problema eſt ex datis vnius Planetæ duobus interuallis mediis, & veri motus, inuenire Geometricè Excentricitatem æquantis, & lineam abſidum ſeu vt proponit Bullialdus ex datis quatuor angulis ad vmbilicum Ellipſis deinceps, Ellipſim deſcribere. Huic, & ſimilibus inuentis nouam Aſtronomiam ſuperſtruo ad quam neceſſariæ mihi ſunt exactæ obſeruationes; quales ego per ætatem adhuc mihi comparare non poſſum, ſed à ſenioribus, qui in hoc ſtudij genere ætatem conſumpſere, hoc eſt a te fermè ſolo ſunt requirendæ. Ergo, ſi tu ſaltem præcipuas earum, quas his poſtremis temporibus non adhuc vulgatas habuiſti mihi indulgere velles, immortali me beneficio afficeres. Poſſes ab oppoſitionibus ſuperiorum Planetarum incipere, & ternas vnius Planetæ tranſmittere, quæ meæ Methodo opportuniſſimè acciderent, ſi omnes in eadem eſſent excentrici parte, ſed in notabili ad inuicem diſtantia. Tuum ergo de hac re reſponſum impatienter expecto.

Quod reliquum eſt, Vir Clariſſime, Chriſtophorus Storanus Canonicus Anconitanus

expoſuit mihi per litteras opinionem ſuam ſingularẽ de Cometis quas exiſtimat eſſe ex Stellis præexiſtentibus de nouo incenſis, petiitque a me, vt ſi ad te venirẽ, aut ſcriberem, iudicium de ea tuum extorquerem. Eius fundamenta ad Builialdum tranſmiſit, quæ habere ab eo poteris. Quamobrem te rogo, vt quid de ea ſentias, mihi exponas. Vale, Vir Clariſſime, & me tibi addictiſſimum commendatum habe. Scribebam Podij Raynaldi die 21. Octobris 1653.

Excellentiæ Tuæ Studioſiſſimus
IO. DOMINICVS CASSINVS.

Sapientiſſimo & incomparabili Viro Domino PETRO GASSENDO *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito Reuerendiſſimo,*

SAMVEL SORBERIVS χαίρειν καὶ εὐπράττειν.

EPiſtolas meas ad diem menſis ſuperioris nonum datas per Dominum Conrardum in manus tuas perueniſſe puto, quibus ſcilicet ſignificabam ſeceſſum meum Vaſionem, vt me in Eccleſiæ Catholicæ ſinum reciperem; quod ſanè pridem auebam, nec ſeſe præſtandi obtulerat occaſio. Qui me triplici illigatum chimeræ demùm expediret adfuit Illuſtriſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus Ioſephus Maria Suareſius Vaſionenſium Epiſcopus, cuius nomen eruditis notiſſimum, tum ob ſtupendam diſciplinarum omnium, ſed rerum in primis ad Eccleſiam ſpectantium cognitionem; tum ob illam quâ cæteris præfulget Præſulibus pietatem. Is me benignè & familiam meam excepit, fouétque donec mihi de munere prouiſum fuerit Eccleſiaſtico ab Eminentiſſimis Cardinalibus Barberino & Bicchio, quorum diuinâ prouidentiâ iam mihi paratum eſt patrocinium, vt Antiſtites taceam quamplurimos, qui mihi volunt ex animo. Itaque ſpero futurum breui vt reſarciatur bonorum omnium meorum iactura, quam veritatis cauſsâ alacriter feci. De te, Vir Sapientiſſime, mihi cum illuſtriſſimo Patrono meo plurimus ſermo fuit. Voluit itaque quid tecum inſtituere commercij literarij, cùm ſpopondi te inchoãdo fore paratiſſimũ. Sed non ſuſtinuit niueum illud pectus lõgiores moras, & prior en ad te ſcribit. Reſponſum tuum Aueniomem ſi mittas per Veredarium ad Dominum Suares Præpoſitum Eccleſiæ Domini Epiſcopi fratrem, tutò & breui Vaſionem perueniet. Bernerium noſtrum vidi paulò ante diſceſſum meum, & feſtinantem domi totum biduum detinui. Pratæum vtinam ad partes noſtras pertrahere poſſemus. Tu quâ inſigni pietate & doctrinâ rerum diuinarum polles vrge, quæſo, vt animam illam Chriſto lucri facias. O vtinam ego poſſem ſemel caput chariſſimum alloqui! Lugdunum intra menſem cogito prælo ſcriptiunculam quandam cui nunc incumbo traditurus, vnde lubenter Lutetiam excurrerem. Nam ſi Romam ineunte Vere proficiſcar, amicis longum erit fortaſſe vale dicendum. At æterna nos manet patria, in quam audio Celſiſſimum Principem Valeſium Mœcenatem tuum nuper conceſſiſſe. Durum illud tibi, ſed animo ferendum quo decet non mollem virum. Deus Optimus Maximus te diu ſuperſtitem & incolumem ſeruet, vnà cum delibato illo eruditorum flore Monmorio, Capellano, Neureo, qui tuam virtutem colunt. Vale igitur, Vir ſæculi noſtri Decus primarium, & me quod hactenùs feciſti ſemper ama. Vaſioni 11. Kalend. Ianuar. 1654. quem tibi fauſtum voueo.

Domino PETRO GASSENDO *S.*

PErilluſtris, & admodùm Reuerende Domine,

Memini ante annos 21. Romæ à me oblatam Eminentiſſimo Cardinali Barberino Mœcenati meo Tuam obſeruationem de Mercurio in Sole viſo, & Venere inuiſa, quin alia obſequia deinceps præſtita ſuggerente viro incomparabili Peireſcio. Diu poſt Aquas-Sextias dum pertranſirem cum Eminentiſſimo Cardinale Bichio, Romámque repeterem, conciliauit me tibi coram ipſe Peireſcius. Te itaque vidi, & ſalutaui, tecúmque amicitiam ſanxi, quam tamen mihi, Aulicis, & Epiſcopalibus curis diſtracto excolere huc vſque non licuit. Verùm Clariſſimus Vir Samuel Sorberius ſingulari Dei beneficio ad Eccleſiam Catholicam, & in ædes meas receptus in ſua litteratiſſima conſuetudine, quâ fruor ad votum, præſtantiſſimos ingenij tui fœtus mihi exhibuit. Silentium igitur confeſtim meum damnaui, vſque amiſſi temporis diſpendia compenſerem crebris Te litteris adire, initámque amicitiam ſancire, atque inſtaurare conſtitui. Quamobrem rogo Te iterùm, iterúmque vt excipias perlibenter hanc Epiſtolam mei veteris erga Te affectus recentem indicem, & me tuæ veræ pietatis, & ſolidæ doctrinæ admiratorem in tuæ beneuolentiæ ſinum admittere, inque amicorum tuorum prima cera vti priorem tempore locare ne renuas. Certè non poſſum non admirari tuæ mentis perſpicaciſſimam aciem, acutiſſimámque ſolertiam in arcanis naturæ penitius, & certius indagandis; ſinceras inſuper, & puras de auctore naturæ Deo religioſè colendo, déque rectiſſimis Eccleſiæ Catholicæ Dogmatis tuendis ſententias, quantumuis obganniant nonnulli ſcioli, qui diſciplinis liberalibus leuiter tincti tenebras inſcitiæ ſuæ quaſi nebuculas offundunt; ſed Tu ſcientiarum ἐγκυκλοπαιδείαν complexus diſpellis illas, & diffundens longè, latéque radios eruditionis tuæ, promicas, & caligantes harum nocturnarum ocellos luce majore perſtringis. Viue felix (Vir perilluſtris) Eccleſiæ ac Reipublicæ litterariæ bono, & decori, eáſque lucubrationibus tuis ornare, ac illuſtrare perge. Operam quidem meam omnem quantulamcumque

denuò

denuò Tibi ex aſſe offero, &, vbicumque res feret, ſtrenuè nauabo, nec vllum amantiſſimi, ſtudioſiſſimique Tui officium prætermittam. Vale. Vaſioni 6. Kalend. Ianuarias 1654.

Perilluſtris, & admodum Reuerendæ Dominationis tuæ addictiſſimus ſeruus IOSEPHVS MARIA Epiſcopus Vaſionenſis.

Perquàm Reuerendo ac Eximio Viro PETRO GASSENDO, *Eccleſiæ Dinienſis Præpoſito Digniſſimo, necnon Philoſopho ac Mathematico noſtri Sæculi Celeberrimo; amico plurimùm colendo, S.*

PRæclariſſime ac Celeberrime Vir amice plurimùm colende,

Quò rariores hactenus ad me dederis literas, eò certè, iucundiores, gratioréſque mihi tuæ 4. Kal. Nouembris anno 1652. datæ extiterunt. Vix namque verbis exprimere poſſum magnitudinem lætitiæ, quâ tum affectus, iiſdem viſis, perlectiſque: cùm non ſolùm de valetudine tua, de qua admodùm eram ſollicitus, quævis proſpera ac exoptatiſſima nunciarent; ſed & priſtinum amorem fauoremque ſpirarent. In primis verò quod tam humaniter ac beneuolè, præter exſpectationem, publicam meam meam qualem qualem exceperis interpellationem maximoperè mihi gratulor. O vtinam occaſio daretur adhuc clariùs oſtendendi meam tibi inſeruiendi promptitudinem. Non eſt autem cur tam ſollicitè, ac prolixè diuturnum tuum depreceris ſilentium: amicitiam enim non ex crebris literis; ſed ex animo tuo ſincero, mihique addictiſſimo æſtimo. Profectò, neceſſitudo, quæ inter nos conuenit, adeò altas iam egit radices, vt nonniſi morte ipſa diſcindi valeat. Nec ſanè eſt cur tam ampliſſimas mihi referas gratias pro Nobili Domino Bernerio exhibito honore; cùm, crede, eruditio virtúſque eius optimè id meruerunt, ac quicquid tum factum fuerit, Tui præſertim gratiâ, atque ex animo ſummè erga te beneuolo profectum ſit; immò, ſi curta mea non obſtetiſſet ſupellex, lubentiſſimè maiora exhibuiſſem, tam ob arctiſſimam animorum noſtrorum coniunctionem, quàm ob tot ac tanta præclariſſima, nunquámque intermoritura tua erga rem literariam merita, quæ certè nemo mortalium vllo valet rependere modo. Cæterùm à Domino Bernerio (quem humaniſſimè ſalutes velim) vitra iſta Veneriis tranſmiſſa optimè accepi, gratáque fuerunt quàm quæ maximè: quemadmodùm etiam literis ad ipſum breui deſtinandis declarabo. Dominus noſter Eichſtadius, qui multam tibi adſcribere iuſſit ſalutem, pro puluere iſto fulminante gratias agit ingentes; præſertim quòd beneuolentiâ tuâ eum complecti nō dedigneris: profectò, dum viuet tibi obſtrictū eſſe fatetur: Deinde memini me perſcripſiſſe, Kepleri filium Regiomonti commorantem Tychonis vitam edere voluiſſe: Sed haud ſtetit promiſſis; imò dubito an vnquam faciet. Idcircò nomine publico, ſi quid poſſum te obnixè rogo, vt Tychonis vitam aliorúmque nobis haud deneges, facies certè, præſertim literatis, rem gratiſſimam. Adhæc tam Tycho quàm Copernicus optimè id meriti ſunt, vt à Te laudatiſſimo Viro ſempiternæ gloriæ ac memoriæ hoc modo commendentur. Gratias inſuper habeo pro communicata Eclipſeos Lunaris die 17. Septembris anno 1652. obſeruatione; non dubito quin etiam Dominus Bullialdus tibi tranſmiſerit excerpta quædam ex obſeruatione eadem mea, integram obſeruationem ſuo tempore, cum aliis quibuſdam notatu dignis adhuc reſeruo. Multum quoque tibi debeo pro tranſmiſſa Optica Clariſſimi Viri Zucchij, vellem vt par pari referre poſſem. Iam nihil perſcribere reſtat ampliùs, quàm Te non neſcire velim, optimum & doctiſſimum Virum M. Alb. Linnemanum fato, præterito autumno, conceſſiſſe; quem caſum admodùm doleo: tum quod intimum amiſerim amicum, tum quòd tota res literaria ex hoc capite haud mediocrem fecerit iacturam. Sed ſic nobiſcum eſt comparatum, tum denique omnes, noſtra intelligimus bona, loquente Plauto, cum quæ in poteſtate habuimus ea amiſimus. Vale ô chariſſimum caput, ac amicitiæ meæ decus! méque porrò fauore tuo complectere. Dabam Gedani die 10. Aprilis 1654.

Tuæ Reuerendæ Dignitatis ac Præclaritatis addictiſſimus I. HEVELIVS Conſul Gedan.

Epiſtola ad Gaſſendum.

Clariſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO,

SAMVEL IOS. SORBERIVS S.

ETſi non tanti erat, Vir Clariſſime, Epiſtola illa ad Pecquetum, vt ex libro obſeruationum Anatomicarum deprompta ad te mitteretur; exiſtimaui tamen officij mei eſſe, vt datâ exinde occaſione monerem, adeò plenè confirmatam noſtris oculis paruiſſe illam chyli in ſubclauias venas, & in cordis ventriculum dextrum deriuationem, vt nullus planè locus dubitationi ſuperſit. Vtinam autem ad nos tu redeas antequam in Occitaniam proficiſcamur, quo poſſis rem illam oculis ipſe tuis vſurpare; quippe quæ maximi momenti, & digna videtur omninò quæ calculo tuo comprobetur. Certè ne ſpes daretur te in vrbem breui reuerſurum, qui per triduum iter infeſtum imbre lutóque olim ſuſtinui vt te Diniam inuiſerem, libenter nunc ad te non tam procul à nobis diſſitum aduolarem vnà cum Prateo Martellóque Viris tui iuxta mecum amantibus: neque enim aliis facilè concederem vt paria mecum in te amando colendóque facere contenderet; quidquid ſe Bornius veteris notæ amicis illis immiſcere velit in ſcriptis nuper ad me humaniſſimis

literis Lugd. Bat. Idib. Auguſti. *Ex te* (ait) *viciſſim intelligere percupio ſupru omnita quid aga: incomparabilis ille communis noſter praceptor Gaſſendus. quem ex Hagienſi Typographo Vlaquio aura adhuc frui atherea ante dies aliquot intellexi, & maiori cum gaudio; quò acerbior de eius immortalis Viri obitu rumor hic ſparſus mihi fuerat. Rogo virum illum inclytum plurimum ſalutes, ipſique ſimul ſignifices, eius honorem noménque illuſtre ſemper vt in animo indelebile, ita & in ore futurum.* Verùm admittatur & Bornius noſter, vt quadriga fiat clientum & diſcipulorum tuorum haud poſtremo forſan ordine recenſendorum, tum propter laudandam virtutis tuæ & eruditionis æmulationem: tum (quæ meæ potiſſimùm ſunt partes) propter affectus ſinceri, & iugis obſeruantiæ, pluribus luſtris eodem tenore præſtitæ, conſtantiam. Quo quidem nomine audeo nunc efflagitare, vt ad Reuer. Epiſcopum Conſtantienſem perſcribas me tibi interioris notæ amicum eſſe, & cuius cauſſa cupias vtatur illâ quâ pollet apud Eminentiſſimum Cardinalem gratiâ. Nempe in me bene affectus exiſtit ſummus ille rerum moderator, & ſæpius pollicitus eſt ſe mihi de beneficio Eccleſiaſtico proſpecturum. Egeo itaque tantùm monitore qui promiſſa in memoriam ſubinde reuocet, qui bona verba ſpargat, & me non indignum virorum magnorum, tui ſimilium, iudicio prædicet, in quem munificentia exerceatur. Scis quàm forti pectore, téque hortante, quaſi naufragus emerſerim, atque fortunæ dulci repudium ſpontè miſerim, quò receptus ille meus in Eccleſiam illuſtrior euaderet. Scis quo animo ſim in bonas literas, quas vt deinceps excolere, tuis inſiſtens veſtigiis, vnicè cupio. Id vnum ſupereſt, vt Dominus qui pars eſſe voluit hæreditatis meæ & calicis mei ſit qui reſtituat hæreditatem meam mihi. Hac de re vt ſeriò & amicè quamprimùm ſcribas ad Illuſtriſſimum Epiſcopum rogo, Expectabo itaque literas tuas antequam Aula diſcedat tradendas, vel confeſtim mittendas. Vale, Vir ſumme, & me ſemper ama Lutetiæ Pariſiorum Eid. Septembris 1654.

Sapientiſſimo ac Doctiſſimo Viro Domino PETRO GASSENDO,

IACOBVS GAFAREL S. P. D.

CVm meditatum in Hollandiam iter ex quo Doctiſſimus Sorberius ab hoc conſilio deflexerit perficere amplius non cogitauerim, Parens meus cariſſimus Italiam mecum inuiſere in animo habuerat. Sed & valetudo non ſatis firma & rerum domeſticarum cura ipſum à domo ſua tam procul diſcedere non ſinunt. Itaque cùm me ſolum ei regioni permittere nollet, in qua & ſapientiores & ætate prouectiores vix tam inſueti aëris contagium effugiant, Lutetiam me nunc rediturum decreuit. Nutantem adhuc & dubium omninò perſuaſit nuncius quem nuper accepit te tam citò Pariſios non relicturum, & beneuolentia qua in ipſum propendes, quam in me deriuari aliquantulum poſſe exiſtimat. Nihil enim æquè mihi conducere exiſtimauit quam vt conſpecta tanti viri frui & ſatiari liceret, mihíque ſæpè ante oculos poſuit Doctiores Europæ illuc confluere quos tui nominis fama & tuorum operum admiratio potentiùs alliciat quàm deſiderium inclytæ vrbis & celeberrimæ orbis curiæ inuiſendæ. Et quamuis ex eo quod ſit tibi totus iampridem addictus, Vir præſtantiſſime, Parens meus hanc mihi polliceri poſſe felicitatem videar: ne tamen in temeritatis vitium vererer ſi ad tantam adoleſcens ego aſpirare amicitiam alia ſpe quàm ſummæ bonitatis tuæ innixus auderem. Nunquam certè tanta lætitia perfuſus ſum quantam mihi vltimum iſtud propoſitum attulit, quod tui videndi, amplectendi, & viuam vocem audiendi facultatem dabit, præſertim cùm te non ægrè viam quæ in ſtudiis meis ſectanda erit deſignaturum putem. Quibus aut nullam vnquam operam dedi aut certè incœpi dum Philoſophiæ tuæ lectioni incubui, ſed vale Vir Illuſtriſſime, timor namque ne pretioſum aliquod momentum tibi vberior epiſtola ſurripiat calamum è manibus excutit, mihíque tantùm otij ſolummodò concedit quantum ad audaciæ meæ veniam rogandam par eſt. Datum Mannæ 15. Septembris 1654.

Clariſſimo Viro PETRO GASSENDO *Præpoſito Dinienſi*,

IO. HENRICVS BOCKLERVS S. P. D.

PErtinebit, ſi quid hæ literæ pereant, culpa ad Illuſtriſſimum Equitem Scipionem Scaligerum; qui mihi auctor fuit, vt cultum deuoti tuis meritis animi, non dubitarem propiori obſequio profiteri. Gratulatus mihi ſum plurimùm de tanto patrono: cuius vel ſolum nomen apud Te, Vir Clariſſime, ad abſoluendam meam audaciam valere poſſe, omninò confidebam. Addet autem, ſpero, optimus mei deſiderij interpres quanto ſtudio concupiſcam ambiámque vt dignus videar, qui mandata tua excipiam. Ea mihi occaſio erit, vberiùs inſinuandi obſequia. Vale, illuſtre ſæculi Decus, & faue. Scribebam Argentorati 4. Nouembris 1654.

Ornatiſſimo Viro PETRO GASSENDO *Præpoſito Dinienſis Eccleſiæ.*

IOANNES LVDOVICVS CASTANEVS S. D. P.

QVod exercitationis amore, antequam Pariſios abires, tibi propoſueram, Vir Doctiſſime, hoc idem ad aliquid ſerium me iam diu excitauit; licet autem priuatis primùm ſtudiis concludendum videretur, tamen iam

iam vrget me ad lucem, ſi non publicam ſaltem priuatam apud cordatos aliquot, qui fortè fouere poſſent & promouere ad bonum publicum. Tibi primùm declaro mentem meam, quòd ex humanitate tua ſperem ſincerum iudicium an probari poſſit ex contextu & diſpoſitione orationis Diſſertatio, quæ ab omni æuo puriorem dedit humánæ menti contemplationis materiam; quæque inſunt hæc tempora exercitatis & illuminatis ingeniis plena, omnem ſcientiæ ambitionem in priſtinum reſtituat humanæ modeſtiæ candorem. Sed non poſſum vincere pudorem meum, quòd impari ingenio & doctrinâ tam magnum præferam; niſi priùs beneuolentiæ tuæ examinandum proponerem; vt ſi vel paululùm deguſtare poſſis hortatu tuo huc omnia ſtudia mea conferas, vel interceſſione tuâ veniam in communicatione hominum, qui parturienti calamo obſtetricentur. Hoc enim mihi eſt ingenium (confidenter tibi explico) quod priuatis ſtudiis parùm in ſeſe incaleſcat; externis jaculis exponitur, auidèque iis excitari & feriri gaudet, iis ad laborem accingitur, ad lucem componitur. Vici pudorem meum, Pariſios ſuſpiro vbi illuſtrem bonæ mentis palæſtram Illuſtrium Virorum ope & operâ aperire me poſſe confidam, eorúmque animos ſuccendere, qui ad id præſtandum prudentiâ & ingenio præualent, ibi totam ſupellectilem ſibi ſuam auguratur ingenium meum, procura mihi aliquam Mœcenatem. Audio multos ludicras illas humanæ vitæ tabulas theatro concluſas ardenter fouere: numquid non excipient qui veram animorum palæſtram nouis coloribus adumbrare delectetur; fortè meliùs dicam nouâ luce (cùm enim omnia noua placeant nouam dixi licet æternitati coæuam) ſed inuiſa eſt hoc ſæculo huiuſmodi præfatio. Idcircò tibi tantùm exhibeo, qui virtutis priuilegio & multa ſtudiorum fœlicitate noſti captare omnes quotquot literarum amore aliquid agunt, Muſarum gratiâ beneuoli fiunt. Hæc ferè inſcio Patre ſcribo; licèt aliunde gaudeat me ſollicitare veterem cum illo amicitiam tuam. Quippe timeret, corpuſculo obiiceret etiam deeſſe mihi illam in colloquiis familiaribus facundiam, ſine qua nulla commercij literarij laus, tardus progreſſus. At ſicut palæſtram in vmbra deſigno (donec generoſior aliquis aperto marte, Academicis (vt vocant) conuentibus interſerat) ita me ſub vmbra exercebo, procurabo mihi ignes quibus lubenter fouetur animus meus. Alterum tollet amicitia tua ſi Patri perſuadeas, quod ego tibi perſuadere vellem: ſcilicet in corpuſculum præualere animum meum ſi aduenerit ſuprema ſua delectatio. Intereſſe magnorum hominum cœtibus, diſſertationes audire, in iiſque deguſtare ſuauem illam doctrinæ & morum temperaturam, ſapientiæ & comitatis harmoniam; hæc enim ſicut pulchritudo in alieno corpore non habentes etiam delectant: prætereà obſeruare tot artes tot ſtudia hominum; admirari aulæ nitorem, vnde adeò elegans humanum commercium, & magnificentia vnde bonis artibus multa lux, plena fœcunditas, lege ſi per otium liceat, nam majoribus te affixum audio, deſignationem meditationis meæ. Aliam præfationem compoſui: Lunam & Venerem meo gradu emenſus iam Martem ſuſpicio ſine ſpecillo Batauo, eſt enim hoc ſæculum diſſimilitudine multum ſpectabile. Mercurij contemplationem ad mercurialium contactum transfero, ſi adſit copia aut vere proximo, aut aliàs. Porrò nulla ambitione voluitur hic ingenij mei riuulus; aquarum affluentiam aliunde quærit, quibus ad aliquam iuſtæ abundantiæ exigentiam accreſcere, perindéque æternam veritatem ſitientibus æſtum leuare, animum humectare poſſit. Et quidem materiæ dignitas hoc exigit, vt quod opus fortium temerè ferè ſuſcepi, eorum ſaltem operâ proſequar. Hominem non habeo in iis, vt ita dicam, cantibus. Cùm enim præ laboris & ſtudiorum infrequentiâ rude mihi ſit ingenium, non poſſum iam me committere, vt vulgò Tyronibus imponitur ad luſtrandum Platonis ampliſſima ſpatia, nec Ariſtotelis Euripos transfretare, nec etiam D. Thomæ etſi tranquilliſſimum mare conſcendere. Hominem quæro qui ſicut Epicurus à te reſtitutum nullam eruditionem eſſe duxit niſi quæ beatæ vitæ diſciplinam juuaret; ita naturalis ſcientiæ Diſciplinæ Ciuilis & morum ſummam continuò gloriæ Diuinæ vinculo velut aureâ Homeri catenâ colligare noueris hominem quæro qui in illo lucis æternæ immenſo Globo (velut peritus Coſmographus in Mundo) diſtinguat terras, animalia, plantas, vrbes, nemora; mare, eiúſque ſecretas diffuſiones, & in ipſum præcipitia aquarum; aëra, eiúſque effuſiſſimam naturam vitæ beneficia, cælorum vires digerentem & in inferiora tranſpirantem; ignem beneficum, quia ab infinito hoc lucis corpore exciſum. Te ſolùm conuenio qui ſeriem rerum & pulchritudinem, & Vniuerſi hiſtoriam diſtinctè explicâris, omniúmque connexionem perfectiſſimè calles. Noſti quàm promptum conciliandi homines vinculum ſit literarum ſtudium, eo nomine ſollicito genium tuum; & licèt in me deprehendam næuos Amico vinculo ineptos, tamen exurgit in me quoddam deſiderium admirandi, obſeruandi doctos, vt perinde non inutilem naturæ impetum auſpicor. Cùm maximè tui obſeruantiſſimum me vbique & ſemper reddiderit, bene vale, & ex voto meo citò proſperentur bono publico omnes labores tui. Siſtarici Nonis Decembris 1654.

Palæſtra bonæ mentis deſignatio.

Neque cum doctis ſcriptionis laudem æmulor, neque cum indoctis inuidiam deprecor, ſed cum omnibus neceſſitatem bonæ mentis confector (candide lector.) Voco bonam mentem quæ inhærentem nobis erroris ambitionem frangat; quæque Dei ſuam eſſentiam imitantis opus ſic ſe intelligat, vt omnem mobilitatem

ſuam componere poſſit iuxta eam, quæ æterna eſt in Deo, conſiſtentiam. Quod itâ fieri poteſt ſi quæ continuò ipſi obiicitur gloria conditoris, eam ſibi in omni progreſſu familiarem reddere contendat. Nimirùm ſi ad vniuerſalem de vno omnium opifice ſententiam addat, rerum commercia manu Dei diſtincta, naturam velut experimentum ſapientiæ, & virtutis diuinæ, rationis cum æterna prouidentia conſenſum neceſſarium. Similiter ab eodem principio deducat naturæ auctoritatem & liberalitatem, hominúmque artes quibus illam ſibi conciliant, iſtam ſibi longiùs producunt; & in conuictu humano quod virtute probatur vel vitio diffamatur à Deo illud decorum conſeruari, iſtud indecorum expungi. Quæ omnia quoniam exercitatione addiſcuntur, & exercitationis propter libidinem ingenij compendioſa ſimul & lucida via vix pateat; ego certam & vniuerſalem liberis animi-progreſſibus diſciplinæ viam deſcribo in gloria Dei, quippe cuius vniformi luce Mundi varium temperamentum ſuis numeris diſtinguatur; quæque quod ad eius contagium animus noſter præcipitium patitur ſemper contineat & moderetur donec ſuæ immutabilitatis pleniùs participem reddat; quæ denique neceſſariò præfertur vniuerſalis diſciplina ſub qua reliquiæ inſtituendi animi rationes velut ſpecies ſub genere comprehenduntur. Propterea palæſtram vſurpaui antiquis nomen vniuerſale, quod omnibus cùm animi tum corporis exercitationis erat commune, affinitas enim vtriuſque alterius in alterum commoda tranſpirat. Et certè quæ in Academia porticu horto Epicuri florebant exercitationes vegetationis corporum rationem & praxim continebant; & quæ in Gymnaſiis edebantur ſpectacula animi dignitatem & ſpectatoribus explicabant, & Athletis conſeruabant. Itaque quot modis natura & ars nos exercent, iis (quantùm facundiâ conſequi potero) procurabo fidem ex gloria Dei; quæ cùm vtramque inter ſe complicauit vt ars naturam ſequatur, artem verò natura admittat; inde pleniùs nos ſibi obligauit: natura enim ſæpiùs arte ſollicitari gaudet, vt ſe æterna arte compactam exhibeat, ars verò in natura ſequitur conſtantem & æternam, in qua fundata eſt, Legem.

At ſtadium tandem aliquod componendum eſt, in quo omnes tum artis tum naturæ claſſes diſtinguat animus noſter, & ſuo ſingulas gradu percurrat. Quòd quia ex antiquis imitandum habeo, ipſi Circi maximi diſpoſitionem affingere ingratum non erit. Etenim Romani fœlicius vniuerſalem aliquam naturæ imaginem edere potuerunt qui totius orbis compendium vrbe ædificarunt. In hoc ſic factum eſt, inquit Caſſiodorus, vt naturæ myſteria luderentur. Et quoniam illic totum Concilio gerebatur, vt tota illa Epiſtola eleganter idem proſequitur, ex cæteris conuenit orationi meæ quòd Chaboti, in Satyr. Horat. erat ouatâ figurâ inſtar Cœli, & in medio habebat Obeliſcum pro Sole & vtrinque ternas metas pro reliquis ſex Planetis quaſi ſtadium animo decurrendum ſit Cælum in quo ſpatia diſtinguant ſex Planetæ: Scilicet tres priores, Luna, Venus & Mars ſecretam naturæ vim & lucem; poſteriores Mercurius, Iupiter & Saturnus, Artis vniuerſa inſtrumenta in inſtitutione generis humani explicent, & ſicut illi in Cælo Iulian. circa Solem choreas agunt; ita & tota naturæ vis & rationis humanæ auctoritas circa Deum, cuius magnificum Symbolum eſt Sol, ſemper reuoluuntur. Hoc itaque in hoc curriculo aſſequendum propono vt naturæ ſecreta ſuggeſtio, & rationis humanæ apertæ definitiones in Deum ſemper deſinant. Quod licet omni tempore à multis rectè demonſtratum ſit; tamen non malè audiam, ſicut qui diſciplinas rectè inuentas ac feliciter propagatas nouis ornamentis augent, vel qui olim in circo noua ſpectacula nouas decertationes ampliorâque ad currendum ſpatia producebant. Planetarum ſymbola vt ferè Poëtæ & ad illorum imitationem Philoſophi præſertim Platonici hîc tantùm proſequor, non vt Aſtrologi Phyſicos effectus. Iucundius enim fuit pulcherrimis Phænomenis diuidere ſua menti ad diſcurrendum & philoſophandum ſtadia, quàm ex affectionibus corporum, quas illi inurunt, multa dignitatis animi tractare diſpendia. Quæ itaque Mundi conuerſatio natura & arte comparanda mentem occupat ex huiuſmodi Planetologia multam lucem accipiet. Naturæ quidem in vniuerſum progreſſus (rationis humanæ proximâ materiam) Luna adumbrat ſicut mutationes librare videtur, deinde ſimilitudinis in ea & diſſimilitudinis ſiue conuenientiæ & diſparitatis conſequentiæ Venere & Marte velut quibuſdam Aſteriſcis notantur, ex quibus mihi apparet cohærentia lucis æternæ, ſicut D. Auguſtino ex pulchris & deformibus in Mundo ordinis tenor. Artis autem ſubſidia reuelant Mercurius, prout ſenſibili magiſterio traduntur, Iupiter, quatenus inuiſibili prouidentiæ virtute naturæ adæquantur, Saturnus, vt ſuper continua rerum ſucceſſione monumenta æternitatis ædificant. Sol autem religionis, vt vt ita dicam, Magiſter in medio naturæ & artis poſitus illius fœcunditatem conſeruat, huius ornamenta componit. Et hæc tantùm mihi impoſui vt dilatarem dicendi carceres. In hoc enim examinationem tuam præuenio (Lector) quod non dicendi Magiſter, ſed Tyro tibi occurram, ne in nobiliſſimo dicendi genere vlla rudis & informis calami inuidia vel meditationem meam tibi ſubducat, vel tuam intercipiat aut retardet. Nec repetitum verbum (Gloria Dei) ſiue per ſe, ſiue per ſynonima tibi nauſeam pariat, nam præter quàm quòd eſt vinculum orationis meæ quod fractam dictionem quodammodo connectat, eſt etiam internum mentis verbum perſeuranter reponendum donec Verbo æterno adæquari poſſit. Quæ autem plurima deſunt compone animo tuo quia iucunda, quia neceſſaria, ſcriptis etiam explica, quia & hoc ſummum charitatis præceptum mihi eſt vt alter alteri exponat quas in animo habet

L. 3. Var. Ep. 51.

habet vel communes, vel ſingulares gloriæ diuinæ lineas, quamdiu loquor, imagines. Titulum acceptum refero ſpectabili Viro Ericio Puteano qui Palæſtram bonæ mentis pro munere ſuo Oratorio inſtituerat in qua (*hoc ago*, inquit *vt qui ſapere ſupra vulgum deſtinarunt; promptam & exercitatam ad ſuperiora ſtudia eloquentiam adferant, ſcilicet ad magna literæ mentem præparant non occupant.*)

Orat. de Palæſt. bonæ men. circa medium.

Sic enim hoc ego obtinere vellem, vt qui vndique diffuſum gloriæ diuinæ lumen familiare ſibi reddere contendant, conſentientem ipſi rerum omnium ſcintillationem obſeruent, colligant ſcilicet ad id omnia ſiue ſubiecta oculis, ſiue commercio deſtinata mentem præparant non occupant. In re publica & priuata notum eſt quantùm hanc lucem præferant, quantùm conſequantur; & hoc omnium ſæculorum fuit negotium vt directio humani generis proximè intelligeretur accedere ad mentem rectoris inuiſibilis. Hoc non proſequor, quia vbique rectè & doctè in Republica Chriſtiana tractatum eſt. Priuata tantùm ſtudia illa ſcilicet humani ingenij ſolatia (vt Philoſophiam vocant) ſiue ſenſum quo quiſque percipit obiecta & ad illa afficitur, quo in ſeceſſu, vel in turba componitur, quo ſucceſſiones rerum colligare pertentat, æternæ huius lucis communicatione vigere, vellem demonſtrare. Ea tamen mihi non eſt temeritas vt omnium hominum rem agere præſumam, non enim noui tot hominum artes, animorum claſſes, ingeniorum molimina, quæ hic exſcribere poſſim; menti tantum in peramœnum lycæum tanquam equo in planitiem curſum cócedo vt fortè aliorum fœliciorem genium excitare poſſim. At quoniam (benedicere ad paucos, bene autem viuere ad omnes pertinet) nec omnes quorum vnà intereſt mentem habere bonam, artium & ſcientiarum, quibus illa excolitur, ſubſidia aſſequi poſſim. Porrò vna videtur neceſſaria exercitatio quæ omnibus bene viuendi artem conferat, quæque etiam artium & ſcientiarum inſtrumenta admittat, tamen etiam ſine iis bonæ mentis progreſſus proſperè deducat. Vide (Chriſtiane Lector) an alia occurrere poſſit quàm perpetuus circa gloriam Dei ſyllogiſmus, quo rationis humanæ primùm & æternum officium vertitur. Vale.

Lact. l. 1. inſtit. c. 1.

Clariſſimo Viro, Philoſophorum huius æui longè Principi, D. D. PETRO GASSENDO, πρίαυτον.

HIs. Literarum tuarum muneribus, Vir Magne, quibus vniuerſum orbem literatum demeruiſti, mirum in modum tu me tibi deuinxiſti. Per ea diſcipulus tuus factus ſum, tuus debitor atque amicus tibi: ſatis iam tuá liberalitate, tanquam ἀχδειςὸς in ſinu ganiſus ſum. Proinde gratiam acturus ad te proficiſcor, ſpe pellectus & ductus humanitatis tuæ. Quod huc vſque ſilui, meus pudor effecit, cùm æquitas quidem rei ac officium meum, maturiùs agi tibi gratias poſtularent, mea verò reclamaret inſcitia. Audeam ne te tantum Virum alloqui, ego homunciò tantum Doctorem, ego nouitius, reddam-ne tam liberali Domino talentum rubigine corruptum potiùs quàm auctum meâ diligentiâ? Si fecerim, inquam, perierit mihi frons. Et hæc quidem olim, cùm nihil præter doctrinam atque amplitudinem tuam de te cognitum haberem. Iam per tempus doctior effectus, audacior itidem euaſi, poſtquam & de tua humanitate ea accepi, quæ me propè demerſum tædio τῆς ἀχαειςίας, non parùm erexerunt. Intellexi enim tum à Patre, tum ab Auunculo quâ me fratrémque beneuolentiâ digneris, etiam in ſumma valetudine noſtri non immemor: Quo quidem nomine, ſingulares tibi gratias habeo; Magnum autem mare ingrediar & inſuperabile, ſi quot prætereà quantiſque beneficiis tibi obſtrictus ſim, incipiam oratione proſequi. Debere me tibi profiteor ſingulari nomine quicquid vnquam in commune bonum ſcientiæ profudiſti. Et quoniam innumera ſunt tuá in nos bene merita, omnium in vno gratiam accipe. Tuas in Epicuri Philoſophiam lucubrationes, quando cogito, videre mihi videor nouum quemdam orbem doctrinæ, tot ſunt in hoc opere magno, Phyſica, Metaphyſica, Ethica, Theologica documenta magna, eáque noua. Huius orbis quaſi Cælum efficiunt tuæ præclaræ virtutes, in quibus præfulget pietas inſignis, quæ vel illum ipſum Epicurum pro quo alioqui certas (& tecum ratio) ſicubi errat ſeuerè caſtigas: τῆ ἀρετῆ τον λόγον κοσμῶν τιὼ ἀρετιὼ ϛ τῷ λόγῳ ; ῥήτωρ ἂν ἀγαθὸς τοῖς νόμοις ὑλομαίνη. Tuo cautori debemus, quod nos ratione, non au horitate obſtringis, quódque iis in rebus quæ verſantur in dubio integram tuo Lectori libertatem conſeruas; Tuæ ἀγχίνοιᾳ, ingeniíque acumini tuo, quod dubia multa certa feciſti, erronea antiquaſti, rudia & impolita adornaſti, incognita prodidiſti. Tuæ diligentiæ, fortitudini, μεγαλοψυχίᾳ, tuis denique laboribus, quod non vulgares tuæ literæ, ſed interiores quædam & reconditæ tanquam ex arce Parnaſſi prodeant. Super his, Vir λογιότατε καὶ φιλοσοφώτατε æternum tibi tua virtus monimentum condidit, ære longè perennius viues, Vir Clariſſime, per omnia ſæcula tibi ſuperſtes, nunquam intermoriturus, niſi cùm eruditio, virtus, pietas peribit & exulabit è Mundo; Tum & ego velim perire & tecum cumque virtute φυγαδεύειν, Interim viue, vige, Vale, ab omni liber ægritudine, longos annos. Tecum viuet & vigebit vniuerſa res literaria: Valebit verò imprimis, qui ſic ἐκ τῆς καρδίας καὶ ἐξ ἄκρου μυελοῦ vouet tibi in æternùm, Vir Clariſſime,

Addictiſſimus obſequentiſſimus
FRANCISCVS PRATÆVS.

Scribebam Dangæi in ora Belſiæ Anno 10. Dinyſiano 1654. ἀχοντ@ Δεκεμβ. 6.

Clariſſimo

Clariſſimo & Spectatiſſimo Viro, D. D. PETRO GASSENDO, *Matheſeos Profeſſori Pariſienſi*, S.

CVm Literato Orbi innoteſcat (Erudiſſime Vir) quantos in re Aſtronomica labores & ſuſcepiſti & continuè ſuſcipis, tam inſtituendis Cæleſtibus Obſeruationibus, quàm alibi inſtitutis colligendis: rem tibi non ingratam fore iudicaui ſi Eclipſeos Solaris obſeruationem à me Oxonij anno præterito inſtitutam tecum communicauero. Auſus ſum igitur Clariſſimum Virum, quanquã nõ aliunde mihi magis quàm ex ſcriptis tuis notum, hac anſâ datâ interpellare; paucis tamen, ne importunus videar, tuiſque ſeriis moleſtus. Id ſaltem orans, vt obſeruationem illam quam tibi cum his literis mitto, candidè digneris acceptare: Et quidem, ſi per tua negotia id commodè fieri poſſit, vt exemplarium alterum Clariſſimo Domino Iſmaëli Bullialdo (mihi pariter ignoto) tradendum cures. Ideò autem ſeriùs aliquantò, propter aliam, quam nudius tertius expectauimus exiguam Eclipſin Solarem, vt nempe ipſius ſimul aliquam ſi fieri poſſit rationem acciperes. Verùm nubilus & pluidus aër, qui per aliquot dies præcedentes Cælum obſcurauerat, etiam tunc temporis aſpectum Solis penitùs impediuit, vt nihil prorſus eâ de re referre valeam. Supereſt, vt ſalutatione officioſè præſtitâ, omnimodam tibi fœlicitatem precatus, valere iubeam. Dabam Oxonij 19. Ianuarij 1654. Stylo Angliæ, 1655. Stylo Iuliano. Februarij 8. 1655. Stylo Gregoriano.

Tui obſeruantiſſimus
IOANNES VVALLIS.

PETRO GASSENDO

PETRVS MARIDAT S.

CVm te nuper Luteriam vita ſoſpite reducem vidi, riſi planè Morini deliria, qui tuum in caput conſpiraſſe Aſtra omnia tuæ geneſeos multò antè iurauerat; & riſi quidem non tuâ modò causâ, quem inter viuos eſſe diu omnium intereſt; ſed etiam meâ, quippe quem pariter (ſi quæ Morino fides) ex aduerſo Siderum aſpectu defeciſſe vita tunc debuerat. Typum ecce natiuitatis meæ mitto, quem ille erexerit ac ſcrupuloſè verſarit, reuerſarit, expenderit: Cæterùm quod vt pondus nugis inaniſſimis apud æquos iudices eſſe debeat, vel ex me cognoſcas, quædam exponam, quæ de me ille commentus eſt; ne tamen exiſtimes me nimiùm plus & Arti, & Doctori tribuiſſe, qui Morinum tanquam fatorum interpretem adierim, aperio primùm quid cauſæ fuerit cur ipſum conſulerim; ardebam amorẽ Puellæ nobilis, iámque de Hymenæo cogitabatur, cùm animum me cepit cupiditas euentum rei è Sideribus noſſe, leuauit impatientiam D. Monconiſij mihi perfamiliaris vrbanitas; hoc deductore Morini fores pulſo, meam ac puellæ porrigo geneſin, ille vtriuſque ſpondet Horoſcopum, de pretio (quod ſanè coëmendis nugis non permodicum fuit) conuenitur; diebus exein poſt aliquot, Sybillinis plenas foliis chartas refert; & primo quidẽ puellæ Horoſcopus toto Cælo aberrauit, de meo quid dicam? Sidera ſe tetigiſſe digito putabat, aſſequutus nempe aliquid, quo rebatur apprimè rectificatum natiuitatis meæ momentum: Quis proinde non crederet locuturum è Tripode? At vide quàm parùm fuerit *præſaga mali mens*: Inditum vult mihi ab Aſtris procliuem ad Artes Diuinatrices animum, cuiuſmodi eſt Aſtrologia, *Mercurij enim & Veneris*, inquit, *Coniunctio dum maximè Venus eſt Domina primæ Domus, vt mihi ferè ſemper hanc ingenij famem excitat*; at hac fame confectum, tabidúmque me hactenus omninò non ſenſi, ſiquidem ea, quæ curioſitatem irritant tantum inutilibus nunquam non accenſui, & Iudiciaria apud me ſemper habita eſt tanquam ſortes, vel aleæ luſus, vbi anus, quam Zingaram Itali, nos Bohemam appellamus, ſæpè de futuris fœliciùs quovis oculatiſſimo Aſtronomo vaticinabitur. Diem Octobris 24. inauſpicatum mihi in reſolutione 27. pronunciat; ego iucundiſſima venatione totum exegi, nec quidquam in illo periit mihi præter feram; idem puta de cæteris diebus, quos tanquam Ægyptiacos notauerat, prætere annus ille ex coniunctione Martis, Mercurij & Solis in oppoſito Saturni, morborum inter, hoſtiúmque aſſultus mihi eſſe luctuoſiſſimus debuit; & eo tamen anno mihi conſtans à morbis atque hoſtibus quies. Bilem in me flauam humorum principem conſtituit; & atræ me plus habere ſentio. Quam-pluribus me morbis ac diuturnis obruit; & ab anno ætatis 14. vix breuem Ephemeram ſenſi, præter morbos, quos illi enumraueram. Vitæ demum non longos terminos ponit; ſentio tamen Patrui & Auunculorum in me vires, quis credat! ex his ſex etiam-num incolumes quinque ſæculorum annos implent. Cùm de coniugio hæc habet, *Si natus trigeſimi primi anni tempus abſque coniugio prætererit, vix vnquam nubet*, & alibi, *Signum Domus ſeptimæ, quæ eſt coniugij neque fœmininum, neque fœcundum eſt; deinde Mars Dominus ſeptimæ eſt peregrinus in loco ſterili & duodecima Domo; tertio, Saturnus coniugij præcipuus hoſtis inter Planetas cuſpidem ſeptimam occupat, damnatus in Ariete & oppoſitus Horoſcopo, quæ conſtitutio vel nati animum auertet à matrimonio, vel ne contrahatur, impedimenta & infortunia varia concitabit; quartò, ambo Planetæ fœminini, Luna & Venus, quos in virorum coniugijs præcipuè ſpectandos eſſe volunt Aſtrologi, hic etiam prauè afficiuntur; Luna quidem obſeſſa oppoſitione Martis Domini ſeptimæ ex duodecima, & coniunctione Saturni damnati in cuſpide ſeptimæ, at Venus peregrinatione & combuſtione, neutráque dignitatem ſortitur in ſeptima, imò Venus interdiu ſpectanda, vt volunt*

ſunt pro vxore, eſt inimica ſeptimæ ob Signum Arietis exilium Veneris; cum igitur ſic ſe habeant ſupradicta, coniugium ab Aſtris denegari dicendum eſt. Subdit non multò pòſt, *Si natus vi propria libertatis vxorem duxerit, vxor illa vel erit deformis vel conditionis infimæ, vel ſordidorum, prauorúmque morum, ſuperba, arrogans, malitioſa, ac nato inimica, quòd Saturnus ſit oppoſitus Horoſcopo, Mars autem in duodecima; multáque mala, lites, iurgia, animi triſtitias, zelotypiámque ipſius mulieris cauſa patietur inuitus, nec talia effugere erit in eius poteſtate, ſed dumtaxat ferre patienter, etſi à coniuge ſemper abhorreat ob Saturnum prauè affectum in cuſpide ſeptima*; amabo, Gaſſende mi, tam fœdo omine deterritus an eſſe mihi pronubus ac paranymphus voluiſſes? quis non amens coniugales tædas execratus non eſſet? & nupſi tamen reclamante Cælo ac Morino, quo euentu? vix de Coniuge cogitaui cùm ea mihi obtigit, qualem & optare ſapientiſſimus, & obtinere fœliciſſimus potuiſſet: forſan inclamaſſet etiam Poëta, *fœmina nulla bona eſt*, at mihi *neſcio quo fato res mala facta bona eſt*; adeò concordem ducimus vitam, vt etiam nobis aliquando conueniat vetus illud Epitaphium, *vixerunt ſimul annos* 30. *ſine iurgio & querela.* Cùm de liberis, hæc refert, *Siue natus nupſerit ſiue non, geneſis hæc aut nullos, aut ſaltem perpaucos liberos pollicetur, primò enim Signum quintæ Domus, quæ eſt liberorum ſterile eſt, quæ Saturnus eius Dominus naturâ ſuâ ſterilis deprimitur in Ariete, Signo minimè fœcũdo; Mars autem Dominus Saturni & ſeptimæ etiam naturâ ſuâ ſterilis peregrinatur in Signo quoque ſterili; hæc verò nullos, aut ſaltem perpaucos ex matrimonio liberos præſagiunt.* Minaris ſteriles Thalamos ac domeſticam ſolitudinem, Morine, & tamen annus coniugij ſine Lucina nullus penè hactenus fuit; mihi ab hærede nullo metum facis, & tamen liberi ſuperſunt plures quàm neceſſe, olim fuerit in Prouincia ad excuſationem Tutelæ; ſed hoc mitius fero, quàm quæ addis, dum concubina torum fœdas, impléſque ſpuriis Domum? Apage Sideritum Sycophantem, hæc enim familiarum carcinomata odi, atque execror, nec odium aliquando fauentibus Superis ponam. Variis in locis Stellas præire monet ad Clericatus apicem, & Clauſtrorum ſepta; & tamen Leuiticas infulas reueritus ſemper, nunquam ambiui; de Monachatu verò & cucullo vel cogitaſſe me aliquando non memini. Sororum mihi odia comminatur, quamuis domeſticæ charitati ne gutta vnquam fellis inſperſa ſit. Parentum hæreditatem aditurum me ægrè pronuntiat, ex qua tamen mihi nihil vi, nihil lite decerptum eſt. Cantoribus, Pictoribus, Poëtis addictum me fore dicit; ego Viros induſtrios vt non odi, ita Morinos ac Moriones plus æquo non diligo. Ab Alchymiſtis imminere grande fortunis meis periculum putat; mihi verò ſtat animus cum Ciniflonibus æris nec temporis quicquam perdere. Quadrageſimum annum exitialem fore admonet, qui ægritudinis & timoris vacuus fuit. Demùm vt improſpera fœlicibus condiat, ex directione medij. Cæli ad Solem, mihi in ſinum congerit honorum, opúmque cumulos; verùm qui ad credulitatem minis non flector, pollicitationibus non adducar, & qui altum fecit ſilentium de Magiſtratu, quem adeptus ſum anno 1640. & de Coniuge quam nactus ſum 1646. meliora videre haud potuit. Magnatum beneuolentiam vt ſperem admonet; ego Virorum Principum fauorem penè non minùs quàm odia pertimeſco. Familiam mihi amplam ac ſplendidam ſpondet; ego quod honeſtæ neceſſitati ſuperfluit nec expeto, nec expecto. Quæres modò, Gaſſende mi, quo in Muſæi loco deliri ante ſilicernium hominis gerras reponam? planè non longè à tuis lucubrationibus; nimirum vt Nepotes in vtroque videant cui reuerentiam, cui ſibilos debeant & à talibus nugis auertantur Horatiani illius memores:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus
Ridétque ſi mortalis vltra
Fas trepidet ———

Plura hac dere non addam ne *Sus Mineruam*; quæ mihi non acciderunt expoſuiſſe ſit ſatis. Vale, dabam Lugduni ad 7. Kalend. Nouembris 1654.

Præclariſſimo ac Doctiſſimo Viro, Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſis Eccleſiæ Præpoſito, ac Regio Matheſeos Profeſſori, amico ſuo ſingulari,* S.

VT magno certè perfuſus ſum gaudio acceptis perlectíſque binis tuis deſideratiſſimis literis, ita ſanè viciſſim maximo mœrore ſum afflictus, cùm nuper ad nos perlatum fuerit, Te amicum ſingularem noſtrum adeò decumbere grauiter, vt vix ſpes aliqua ſuperſit conualeſcendi. Sed poſtquam diuinâ gratiâ quemadmodum per Dominum Nucerium certò reſciuimus, priſtinæ iterùm es reſtitutus valetudini, meritò gaudemus, exultamus, ac Deo Optime Maxime ex toto pectore agimus gratias; cumque ſupplices inſuper rogamus, vt Te, qui cum paucis admodùm hoc ſeculo famam rei literariæ adhuc ſuſtines, quàm diutiſſimè ſaluum & incolumem conſeruet. Aureum tuum libellum, vitam ſcilicet Tychonis, Copernici, Peurbachij & Regiomontani, munus perquàm carum, optimè tandem accepi, alterum exemplar mihi reſeruaui; alterum verò iuſſu tuo, Domino noſtro Eichſtadio tradidi, qui mecum maximas tibi agit gratias; nobíſque gratulamur ſummoperè, quod horum eximiorum Virorum & laudatiſſimorum, de Vraniâ optimè meritorum memoria poſteritati adeò diligenter ac doctè, à laudatiſſimo pariter Viro commendata fuerit: qui profectò dignus, vt ſuo tempore à quopiam præſtanti Viro pari beneuolo excipiatur affectu. Rem prætereà feciſti nobis gratiſſimam, quod diligentiſſimâ tuâ vtriuſque

que Eclipſeos anni præteriti obſeruatione nos beaſti. Quid verò de illis ipſis & ego deprehenderim, & in quantum negotium ſucceſſerit, iam Typis mêſe circiter Octobris mandaui cum alio quodam opuſculo de motu Lunæ libratorio quæ omnia per Generoſum Dominum Nucerium tibi iamdudum fuerunt tranſmiſſa; non dubitans, quin ea etiam rectè acceperis. Num verò bene ad ſcopum nec-ne collimauerim, in definiendo nimirùm memorato illo motu, penes te, alioſque rerum expertos eſto iudicium, id quod haud grauatim mihi detegas officiosè rogo. Vtinam quod attinet Eclipſin partialem Solis, quæ in diem 6. Februarij nuper incidit, nequaquam, ob aërem toto illo die turbidum, animaduertere potuimus: Vos autem quid in Gallia conſpexiſtis, propediem exſpectamus. Edidit nuper Ioannes Placentinus Profeſſor Matheſeos in Almâ Viadrinâ, nouum & accuratum longitudinis locorum ſcrutinium, vti quidem titulus promittit; ſed vereor quin rem acu tetigerit; quas pagellas, vti ab auctore eas accepi, Tibi hiſce tranſmitto. Vale, mi Gaſſende, ac Doctiſſimum Dominum Bernerium datâ occaſione meo nomine peramanter ſaluta, méque amâre non deſine. Dabam Gedani, Anno æræ Chriſti 1655. 31. Martij.

Tuus ex aſſe IOANNES HEVELIVS, Reip. Patr. Gedan. Conſul.

Doctiſſimo & Spectabili Viro Domino PETRO GASSENDO, *Dinienſi Præpoſito,*

I. LVDOVICVS CASTANEVS S.

QVod humaniter exceperis litteras meas ex tuis noui; & gaudium inde natum iam accingebat me ad laborem, & opes communicationis tuæ fœlicitatem auſpicabatur, cum interrepit animi dilatationem naſcens tum temporis hydrops in amantiſſimo patre, naſcentem dico quia hucvſque ignotum, etiam tuo ſagaciſſimo Lautaretio exercuit per totum Februarium & Martium, tandem inundauit altera die poſt Paſcha, & ſimul, proh dolor! Suſtulit delitias meas, cytharam meam fregit, amaritudinem tamen temperat memoria gratiæ diuinæ, quæ illum per id tempus tam ſuauiter deduxit fortitérque protexit, vt quod à viro prudente & Chriſtiano requiritur, fœliciter exequutus fuerit rem domeſticam compoſuit eâ prudentiâ & æquanimitate, quæ in patre-familias expetenda venit. Animum, vt in ea diſtrictione imbuendus eſt æternis, ſic applicuit ad extrema vitæ momenta æternitati colliganda, vt vltrà nil deſiderarent qui circumſtabant & mirarentur quomodo qui innumeris rerum ſpeciebus onuſtam, (vt ita loquor) gerebat mentem, tum citò onus abiecerit quò expeditior curreret ad ſuum principium. Sic qui intellectu vixit, intellectu quoque præualuit vſque ad finem aſpirante gratiâ Dei; & vbi incœpit deficere cerebrum, ſcilicet exundatione ſpirituum animalium vehicula occupante, adeò tranquillè & tranquilla voce affectúque ſuperſtites quatuordecim horas peregit vt videretur deſiiſſe in primam infantiam, priùs tamen immediatè (ſicut aliàs ſæpè) hac confeſſione delectatus, ſe maximas & multas Deo gratiarum actiones debere & reddere, præſertim de prouidentia, quam mihi præſentem, dicebat ſemper palpaui. Maximum ſanè vigentis intellectus donum, vt erat impiger ad laborem, nam non omnis induſtria hodie reflectitur ſuper ſecretas prouidentiæ artes. Porrò nec inquieta fuit ſuprema eluctatio, etiam animalis. Hanc communem volui tibi ex amicis illius cum familia conſolationem, ad iucundam redeo Epiſtolam tuam. Quod meæ alterum caput ſuauiſſimè reponis, feliciſſimum, illeque etiam de tuo laudis genere acceptiſſimus ad currendum ſtimulus; quod alterum ſiles, conſultiſſimum videtur. Nam ex tardo in priuatis ſtudiis ingenij gradu, bonum erit longiùs producere vtiliſſimum laborem. Ne tamen his temporibus appoſitam meditationem contineam, breuius quid nuperrimè excogitaui, quo excitari poſſint ad id citiùs & fœliciùs exequendum qui doctrinâ & eloquentiâ maximè vigent; nam nulla me tenet ſcripturitionis ambitio aut cupiditas, niſi vt aliquos ſtudiorum gratiâ amicos mihi lucrifaciam, in te primum intendo, & interceſſione tua accedent alij vbi elaboratius quid labor improbus obtinuerit. Darem exemplum niſi ſperarem me adornare poſſe quod ineunte Iunio beneuolentiæ tuæ committam, ſi ſignificatum fuerit me non obſtrepere grauiſſimis occupationibus tuis. Poſteà me accingam ad propoſitum ſtudium, cuius iam præconceptum animo ordinem tibi declarandum, ſicut omnia mea, exiſtimo. Primùm quidem eos, qui ex phyſicis ad ſimilitudinem diuinorum ſubtiliter ducti radij nos feriunt, colligendos deſtinaui ex vno quem Illuſtrem vocas, Gerardo Voſſio de origine & progr. Idol. habeo præ manibus, deinde quæ ex moralibus & obuia ingenij artiſque obſeruatione congerenda ſunt eâ induſtriâ colligare vellem, quâ tu Philoſophiam Epicuri, ſcilicet ſicut ad illius imitationem omnem Philoſophiam quaſi ad bene viuendum artem ornaſti, ita fœlicitatis noſtræ officinam demonſtrare vellem in illa luce diuinâ, quæ nos ad ſui contemplationem ſemper allicit. Procura vt copiam faciat egregius tuus Dominus Tornator minùs quàm par eſt importunum me ſentio, ſiue quòd Muſarum in te effuſiſſimum cor nouerim, ſiue quòd amicitiæ tuæ fides ſit apud me certiſſima benignè excipe quas interdum ad te deſtinabo literas quod vel ſaltem obſeruatiſſima tui imago tunc animo obuerſans inſpirat vim elaborare loquendi,

quendi, & vbi conſopitum videbitur ingenium, excitabit, vt nunc experior; niſi enim ſubiiſſet mentem tui memorie, diu de libris non cogitâſſem. Bene Vale, Vir Suauiſſime, & quod maximè in votis eſt, me ama. Siſtarici Kaleud. Aprilis 1655.

Admodùm Reuerendo ac Spectabili Viro Domino PETRO GASSENDO *Præpoſito Dinienſi*,

I. LVDOVICVS CASTANEVS S. D. P.

QVamuis iguorem vtrum literæ meæ otio tuo conueniant nec-ne, tamen nihil cogitare poſſum quod ad te non perferam. Vide, Vir humaniſſime, vtrum benigna quæ in præcordiis, tuis ſpirat Muſarum indoles iſtas à me perturbationes inſinuare poſſit maioribus tuis curis. Donec acceſſerit animi tui ſincera (qualem vbique noui) explicatio, non poſſum me continere quin mea grauioribus tuis ſtudia interſeram. Hoc idem quod nuper ſaxum voluo (vtinam vtiliter) & quod ad illud coràm mouendum me vrget, te ſolum teſtem & iudicem requirit. Repone quod ex iudicio, doctrinâ & noſtrorum temporum experientiâ præuales, longiora mea ſtudia ſemper ſuſpicio, abbreuiare tamen cogito. Primum compendium videbis in exemplo eorum, quæ deſtinaui ad ſummum Pontificem; & quia de illius promotione nondum apud nos innotuit, intereà conſilium tuum accerſere volui. Vnum permetuo ne quaſi temporum ruſticus compoſitor accedam. Propterea enim iam Secretario Apoſtolico committere cogitarem, priùs te conueniendum exiſtimaui de cæteris non modicum anxius; mone num in ipſo conſultam maiorum præſentias, ſimúlque da literas Romam ad aliquem ex amicis tuis (non dubito multos fore præſertim eorum qui ſtudiorum gratiâ liberali genio gaudent) qui interceſſione tuâ non recuſet laborem perferendum codicem meum ad Cardinalem præfectum Sacræ Rituum Congregationi & procurandi gratiam Apoſtolicam, cuius exemplum hic adiunctum videbis. Relatum fuit à Secretario Apoſtolico Auenionenſi me viâ ordinaria obtinere non poſſe. Tamen gratiam tentare non nocebit, quam mihi maximè præuidet neceſſariam ſaltem pro hyberna remiſſione? Propterea ſollicitare vellem in gratiam huius propoſitionis meæ, quam ſpero non fore inuiſam licet in meis cæcutire poſſim.

Da quæſo de ſingulis ex animo iudicium tuum & me ama.

Vale, Siſtarici 8. Kalend. Maias 1655.

Epiſtola ad Gaſſendum.

Clariſſimo Viro, Domino Domino PETRO GASSENDO, *Præpoſito Dinienſi, & Regio Matheſeos Profeſſori, S.*

VIr Spectatiſſime,

Quoties de tua ſingulari doctrina, cæteriſque tuis ornamentis, incredibili qua quemcumque capis, comitate, conditis, attentiùs apud me cogito, (cogito autem ſæpiſſimè) toties mihi venit in mentem tui, meique perinde ac veritatis amiciſſimi *Gabrielis Naudei*, cùm de literis litteratiſque omnibus, tum hoc præſertim nomine de me optimè meriti, quod mihi primum olim aditum patefecerit ad te contuendum atque deuenerandum, è quo & Hiſtoriæ & Phyſices, & Matheſeos peritiſſimi, quique nullo non die certiſſima petunt Oracula. Tibi autem ego iam adſcriptus amicus, ex eoque ad grauem iſtum morbum, qui tuo pulmoni, corruptelæ, ac proinde tibi præſentiſſimum vitæ periculum intentabat, profligandum (ſi quid arte fieri poterat) ante annum accitus; exultaui lætitia, gaudioque tum demum triumphaui, cùm eam, quam tibi nauabamus operam ſic fortunauit Deus, vt literatorum omnium ex tibi reddita valetudine, (pro qua votum fecerant) communis hilaritas, in nos quoque redundaret: & qui ex variis Europæ regionibus, ad quos iam pridem ſummæ tuæ eruditionis, nuper tuæ ægritudinis fama permanarat, tibi ſuperſtiti tum per literas gratulabantur incolumitatem, ſibi non ſatis putarent factum, niſi & nos certatim, nunc ſoluta, nunc certis adſtricta numeris oratione collaudarent, ob noſtram qualemcumque induſtriam atque ſtudia in te Eruditorum Principe conſeruando collata.

Quo igitur & elegantioribus diſciplinis maximum te ſublato detrimentum paſſuris, & tibimet ipſe conſulas, principem in eo curam ſtatuito, & quem nactus es pulmonem, à primo quidem ortu infirmiorem; at vigiliis, & nimia literarum meditatione, propè quaſſatum, lactis aſinini puriorîſque aëris hauſtu ruſticando reficias, recrees, atque corrobores: ne alioqoin impendentis hyemis vim atque iniurias ſuſtinere minus poſſis: quod enim magnus docet Hippocrates, referrque ex Euripide Cicero, ψυχρὸν δὲ λεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, notius eſt quàm vt te fugiat, ſiue autem primo quoque die rus profecturus es, ſiue adhuc aliquandiu Lutetiæ remanſurus; antequam locorum interuallo diſiungamur; id me ex Veterum monumentis doceas velim, quid veneni & quale potionis genus fuerit illa cicuta, quâ extinctus eſt Socrates, quæque in maioribus ac primæ notæ Vrbibus Magiſtratuũ Edicto proſtabat. Quemadmodum ex Theramenis ac Phocionis morte colligere eſt. Solo noſtratis herbæ cui Cicutæ nomen eſt ſucco ſuaptè natura per-

nicioſo deletos fuiſſe tot claros Viros, multorum quidẽ fuit opinio: ſed quã qui animo imbibère libenter ſint remiſſuri, ſi tantiſper expenderint validiſſima rationum momenta, quibus conuelli ſolet. Placet pluribus Athenienſium cicutam longè à noſtra fuiſſe diuerſam: at cuiuſmodi venenum fuerit, qui expediret repertus eſt nemo; adeò tota res ab eorum cognitione fuit remota. Veroſimillimum mihi videtur quidquid hoc erat veneni quod *Cicuta* nomine circumferebatur, *Narcoticum* quidpiam fuiſſe; nec forſan aliud ab eo quod deſcribit *Theophraſtus*, circa initium *libri noni hiſtoria Plantarum capite decimo ſeptimo*, vbi de *Thraſia Mantinenſi*: conſtat enim *Socratem*, *Theramenem*, *Phocionem*, imò & ipſum *Senecam* Neronis præceptorem, & conſtat ex *Cornelio Tacito lib.* 15. *Annal.* & multos alios eodem modo è viuis eſſe ereptos, quo multi hodie apud nos pereunt ex Opio, vel Laudano ab imperitis ac temerariis de Paracelſi grege nebulonibus propinato. Tu Vir Clariſſime, qui vnus totam tenes, atque illuſtrare potes antiquitatem, quid in re tam dubia & abſtruſa conſtituti habeas, & quid ſentiendum ſit, vbi commodum erit per literas, mihi quæſo declara. Vale. Lutetiæ Pariſiorum 24. Iunij 1655.

Tuus ex animo GVIDO PATIN *Bellonac. Doctor Medicus Pariſienſis, & rei Anatomicæ, Botanicæ atque Pharmaceuticæ Profeſſor Regius.*

Celeberrimo Viro Domino Domino PETRO GASSENDO, *S.*

AMpliſſime & Clariſſime Vir,

Te quem inter primos, poſtquam Lutetiâ profectus ſum, literis meis colere ac adire debueram, tamdiu venerari diſtuli non obliuione aut incuriâ, ſed ſtudiorum tuorum intuitu, quibus te pro bono publico & literarum occupatiſſimum priuatis amicorum alloquiis interpellari intempeſtiuum duxeram. Ne tamen ſilentium meum longiore temporis tractu in inciuilem modeſtiam degeneraret, rumpendum tandem fuit, præſertim cum humanitate tuâ fretus nihil metuendum habeam ne fortaſſe literæ meæ tibi aut importunæ aut ingratæ videantur. Inter eos enim, qui ſummam virtutem cum ſumma eruditione arctiſſima ſocietate copularunt, Tu Vir Clariſſime, Principem hac ætate locum tenes, in quo maior ne ſit doctrinæ amplitudo, an comitatis gratia nemo facilè diſpexerit. Me certè faciliùs tuâ quâ me ignotum tibi anteà & in Illuſtriſſimi optimique Puteani noſtri ædibus ſemel iterúmque fortè viſum, cum Hadrianus Valeſius Vir Clariſſimis & communis amicus noſter me tibi commendaſſet, excipere dignatus es adeò tibi obſtrinxit, vt illius diei quo tecum domi tuæ collocutus ſum, dulciſſimam recordationem nunquam ex animo ſim depoſiturus. Ex eo tempore cum ante hac tot ſcientiarum in te concurſum admiratus eſſem, ad ſuauiſſimum morum tuorum concentum obſtupeſcere, eóque pluris te facere cœpi, quò comitas tua communicabilem eruditionem tuam pluribus reddidit copiámque eius latiùs diffundit. Noſtra Germania paucos habet eruditos, pauciores alit claros ac celebres Viros, triginta enim annorum quæ gentem noſtram tantùm non confecère, bella non minùs ciuilia quàm externa bonarum artium cultum ſimul & cultores tantoperè extinxit, vt ſi quod olim Literarum ſtudium inter Germanos floruit, eius nunc vix veſtigia ſuperſint. Feliciorem hoc nomine Galliam tuam, Vir Ampliſſime, quæ inſignes Viros per media ciuilium diſſidiorum hoſtiliúmque tumultuum tempora genuit, produxit, conſeruauit! Domus quam Lutetiæ colis, quid aliud quàm Sapientum eſt Concilium, quò quicquid in tanta vrbe egregium eſt agmine facto confluit? Muſæum tuum appello in quo cùm Tu Vir maximus aſſiduè verſeris, nunquam ferè ſolus ac ſine magnis amicis agis. Hanc felicitatem gloriámque tuam neque capiunt noſtri Germani, neque ſi caperent conſequi poſſent in tanta meliores diſciplinas amantium paucitate. Illud tantum boni omnes, Deum vnicè precantur, vt valetudinem tuam crebra è ſummis laboribus tuis incommoda ferentem curet, & ab omni morborum impetu protegat. Hoc vt seriò voueamos quotquot ſtudiis fauemus iubent ac exigunt à nobis merita tua quibus tibi, quicquid vſquam eſt eruditorum deuinxiſti, poſtulant hoc fugitiuæ toto orbe literæ, quibus retinendis, & à barbarie paſſim ingruente defendendis tu cum pauciſſimis par es. Verùm deſino horas tuas melioribus dicatas literarum mearum garrulitate morari. Vale, Ampliſſime & Clariſſime Vir ac conſtanter ama. Celeberrimo nomini tuo (Ratiſbonæ poſtrid. Non. Iulij 1655.)

Deuotiſſimum L. A. PORTNARVM.

Lettre de Monſieur le Grand Maiſtre de Dannemark à Monſieur GASSENDI.

MONSIEVR

Au retour de la Cour qui a eſté abſente prés d'vn an & demy à cauſe de la peſte dont cette Ville a eſté miſerablement affligée, vn pacquet m'a eſté rendu par les heritiers du feu D. Olaus VVormius *(qui durant ladite maladie contagieuſe eſt mort d'vne fievre chaude) dans*

lequel

lequel il y auoit quatre exẽplaires du Liure qu'il vous a pleu mettre en lumiere de la Vie de Tycho Brahe. *C'eſt vn bon-heur, Monſieur, à ma patrie d'eſtre obligée à vn Eſtranger ſi celebre comme vous, de l'honneur, qu'auec ledit Liure vous luy faites, & à moy particulierement y eſtant intereſſé par proximité de ſang. Les Exemplaires ont eſté diſtribuez ſelon le contenu de voſtre lettre, & le Roy mon Maiſtre a eu pour fort agreable celuy que ie luy ay offert de voſtre part. Mais deuãt de finir ma lettre, i'ay creu deuoir à voſtre curioſité cét auis, à ſçauoir que ſa Majeſté mon Roy a parmy d'autres & rares Manuſcrits l'Autographe des Obſeruations dudit* Tycho Brahe, *leſquelles ſeront imprimées icy, à quoy ie n'adjouſteray plus rien que l'aſſeurance de l'eſtime que ie fais de voſtre merite & le deſir que i'ay de vous teſmoigner que ie ſuis veritablement*

Monſieur

Voſtre tres-humble & tres-affectionné ſeruiteur Reblitz.

De Kopenhaguen ce 29. Iuillet, Styl Vet. 1655.

Celeberrimo Viro, Petro Gassendo *Mathematico Regio*,

M. Meibomius S. D.

Ruditionis tuæ fama ac candoris, quam vtramque ſcriptis tibi comparaſti, effecit vt te inter optimos ſimul & doctiſſimos noſtri æui Viros cenſendũ putarim. Atque indefeſſum quidem de literarum ſtudiis bene merendi animum tuum, déque Viris, qui nominis æternitatem illis ſibi compararunt, etiam nuper admodũ ex Vita Tychonis à te ſcripta, perſpeximus. Quæ cõmentario Sereniſſimo Regi, atque Excellẽtiſſimis Dominis, Aulæ Magiſtro, & Regni Cancellario, cęteriſque, qui literis exculti eadẽ æſtimare poſſunt, tanto gratior fuit, quo magis ad gloriam gentis pertinere arbitrantur, ab extraneo & laudato Viro hoc encomiũ virtuti & ſapientiæ fuiſſe factum. Et prudenter à te addita eſt προσφώνησις illa ad Regẽ inclytum, quem juſtitiæ laus, ſapientiæque omnis, diuinæ atque humanæ ſtudium, verè magnum reddunt. Iamdudũ ad te de his perſcripſiſſem, quod nihil ad te literarum datũ ſcirem, quibus edocerere, non tantum an exẽplaria à te miſſa rectè tradita eſſent, ſed etiam-num argumentũ placuiſſet: niſi alia ex aliis mihi negotia nata eſſent, quæ hanc tibi gratificandi volũtatem meam diſtuliſſent. Nunc & aliã ſcribendi cauſam nactus ſum, quã narrabo. Ante ſemeſtre Dialogum de *Proportionibus* hîc edidi, quẽ iam quinque annis parturierã. Magnum, ſi vitalis eſſe poſſit: quippe qui non tantum recentiores, qui de rationũ natura ac legibus ſcripſere, reprehendat, ſed & veteres ipſos aggrediatur. Et leuiora quidem illa ſunt, quæ ad veterũ loca accuratè reſtituta, & in Latinum ſermonem verſa, ſpectant. Illud alicuius momẽti puto, quod quid vocabulum πηλικότης

Veteribus ſignificarit, ante Nicomachum Geraſenum, Theonẽ & Eutocium, primus monſtrarim. Theo enim p. 25. & 26. illud ſignificare vult numerum, ſeu lineam numero explicabilem; & Eutocius p. 16. fine, diſertis verbis dicit, πηλικότητος δηλοῦσα λεγομένης τ̃ ἀριθμῶν, ὁ παρώνυμος, vnde Denominator recentiorũ originem habet. Ego autem tantùm quantitatẽ, ſeu magnitudinem illo vocabulo deſignari puto: adeóque in illa 6. libri 5. definitione per λόγων πηλικότητας, ipſos rationum addendarum terminos, qui ſaltem quatuor exiſtunt, intelligẽdos cenſeo. Deinde docui accuratè, quæ ratio alterius eſſet dupla, ſeſquialtera, ſupertertia, & quocũque numero multipla, in quo Clauius, & recentiores, quantũ ego ſcio, omnes, ampliter errarũt: quamvis Cõmandinus, quem etiam p. 172. adduxi, rectè ſenſiſſe videri poſſit, niſi ea illo errore, quem ſequente p. 175. notaui, aliud ſtatuendum acutus lector cẽſurus eſſet. Hinc tamen Gregorij à S. Vincẽtio erronea Theoremata propullularũt, quæ obiter refutaui. Palmarium eſt, quod Elementorum 5. propoſitionẽ 8. falſitatis damnare ſuſtinuerim; adeóque 7. eiuſdem libri definitionem repudiare. In quo examinando vtinam candida & acuta ingenia, qualia Matheſis requirit, occupata fuiſſe, aliquãdo intelligere poſsẽ! Legenda ſunt quę pag. 137. de hac definitione ſcripſi, & p. 141. iſta: Ex his autem omnibus illud primum conſtat, &c. Porrò in rerum natura fundatam cenſeo hanc aſſertionem; rationes vel eſſe nihili, vel excesſiuas, vel etiam defectiuas; ſeu, ſi ἀντιθετικῶς mavis; Rationes aut nihili eſſe, ſeu nullius magnitudinis, aut alicuius magnitudinis. Rurſus ſi alicuius magnitudinis ſint, aut exceſſiuas eſſe aut defectiuas, quod in Canone Harmonico monſtraui. Deinde niſi rationem nihili principium rationum ſtatuamus, infinita erit rationũ progreſſio, & principio carens, à quo numeratio in alterutram partem progrediatur. Hinc igitur generale illud principium fabricaui, eò maiorem eſſe quamque rationem, quo maiore ſpatio à nihili ratione diſtet, quod in exceſſiuis rationibus tantum admiſit Euclides; ego etiam in defectiuis, quas voco, verum eſſe probaui. Ex quo illud ſequitur, rationẽ defectiuã, vti $\frac{3}{4}$ in ſuo genere, nempe defectiuo, maiorẽ eſſe, quàm ſit ratio exceſſiua $\frac{4}{3}$ in genere ſuo exceſſiuo; vti infra vniſonũ ἡ διὰ τεσσάρων συμφωνία maiore ſpatio diſtat, quàm ſupra vniſonũ ἡ διὰ πέντε ... quæ cõſideratio Canonẽ Euclidis Harmonicum interpretanti mihi hoc inuẽtũ produxit; nec concinniora exẽpla natura rerũ ſuppeditauit. Quamuis in miſtis idẽ verũ deprehẽdimus: Etenim miſtũ $\frac{9}{8}$ minore ſpatio ſupra nihili vitiũ miſtũ $\frac{1}{1}$ aſcẽdit, quã infra nihili miſtũ deſcendat miſtum $\frac{8}{9}$. Hinc autẽ clarũ, falſã eſſe 5. libri propoſitionẽ 8. quę exceſſiuas & defectiuas cõfundit. Sed hęc & alia, lõgè melius ex ipſo Dialogo perſpiciẽtur: quẽ, quantillũ etiam hoc inuentũ ingenioſi & cãdidi homines cẽſuri ſint, immẽſo labore mihi cõſtitiſſe fateri debeo. Cęterùm omnia quę huc pertinẽt vno tractatu orbi examinanda proponere nolui, etiã vt ſciolos torquerẽ. Vbi videro hæc nõ ineptè fuiſſe excogitata, ea prolaturus ſũ. quæ ad literarię Reipublicæ (bene enim ominandũ eſt) vtilitatem pertinere nõ ſoli Mathematici iudicabunt. Cæterũ hęc ad te, Vir Celeberrime, ſcribere volui, miſſo

quoque ipſo Dialogo, vt iudicio tuo, & accuratiſſimorũ Geometrarũ Pariſienſium, noua hæc librata, ſi falſa ſint reiiciantur, ſin veritatis momenta quædam habeãt, calculo veſtro approbẽtur. Vtriſque gratias ſũ actúrus, qui vel ſolidioribus argumẽtis ſine acerbitate hæc refutabũt, vel meis acquieſcẽt. Eruditionis laude omnibus, veritatis amore nulli cedere me voluiſſe poſteritas iudicabit. Quod tũ alibi, tum in illa antiquorũ Muſicorum editione, vti puto elucet: de qua liberũ quoque Pariſiẽſium Apollinei Senatus iudiciũ audire auerem; & num, vti cõqueritur, iniquè Athanaſij Kircheri errores, ex multis paucos, orbi monſtrarim. Hoc tẽpore, inſtigante Excellentiſſimo D. Ioachimo Gerſtorfio, Regni Daniæ Aulæ Magiſtro, literatorũ fautore maximo, in eo occupatus ſũ, vt Hieroclis in Pythagoræ aurea carmina commentariũ, & Pythagoreorũ fragmẽta, quæ Laërtio ſuo adiũxit Henricus Stephanus, accurata editione in publicum proferã. Laboraui etiã in emendando Diogene Laërtio, ſed fortaſſe, quod ante triduum ex tua ad Baranciũ, in Epicuri Philoſophiã, præfatione didici, fruſtra; quod Vir Clariſſimus Ægidius Menagius, cuius virtutes Samuël Bochartus, cũ in Suediæ Aula degeremus, mihi decãtauit, iam à multis annis in illo emendando fuerit occupatus. Omnium eruditorũ ſymbola auctori illi emaculãdo aduocanda cenſerẽ: ſed togã nõniſi Gallica indutum, hoc eſt, maioribus illis Græcis Latiníſque, verè Regiis literis, quibus Nicænũ Conciliũ, & alia impreſſa ſũt, in publicum prodire optarem. Sed cùm hoc optare tantũ liceat, noſtrorum Typographorũ induſtriã interim accendere debemus. Eodem modo de Stoïcis vno volumine ẽdẽdis, niſi alius, quod optamus præuerterit, conſilia agitauimus. Pro Hierocle nunc apud te intercederem, vt ſi quid illi exornando apud doctos latore ſcires, illud boni publici cauſa noſtræ editioni ne inuideres. Niſi & hic aliorũ induſtriã, quod gratulabundus audirem, nos præuertiſſe cognouiſſes. Dialogo illi examinando, ſi ipſe vacare non poſſis, ſpero te alios excitaturũ. Hic aliquos à meis partibus ſtantes habeo, nõniſi ab vno Mathematicaſtro adlatratus; qui Arithmeticã medietatem, ſeu, vt vulgo vocant, rationem, à ratione Geometrica diſtinguere ignorat, & impudenter illam rationẽ nihili eſſe negat, quæ millies ſibi addita maior nõ euadit. Tu, ſcio, Eruditiſſime Gaſſende, profundius hæc inſpicies. Longior eſſe nolo, ne librũ ſcripturus videar, cũ literas ad te exarare inſtituiſſẽ. Vale, atque inter illos, quod ſæpe feciſti, nomẽ tuũ profitere, qui amicũ Platona habeãt, ſed magis amicã veritatẽ. Hafniæ 18. Sept. 1655.

Tui Studioſiſſimus M. MEIBOMIVS.

Clariſſimo Spectatiſſimóque Viro, Domino PETRO GASSENDO, *S. P.*

ACcepi, Vir Spectatiſſime, ante duos circiter menſes, tuas ſimul cũ D. Bullialdi literis, menſe Maio datas cum gratiſſimis vtriuſque obſeruatis: Quibus me admodũ vobis deuinctũ agnoſco, quòd leue noſtrum qualequale munus tãtã dignati ſitis remuneratione. Nobilis autem ille per quẽ miſiſtis, D. Terrahaſius, nos ne acceſſit quidẽ, aduerſâ valetudine (quod doleo) Londini detẽtus, vnde ad ſuos propterea rectà eundum duxit, veſtraſque abiturus literas per Tabellarium ad me mittendas curauit. Cur veſtris vtriuſque citiùs non reſpõderim, in cauſâ fuit quod nil dignũ haberem (necdũ habeo) quod vobis reponam: quod ipſum etiã iam facit cur D. Bullialdũ non iteratò vacuis chartis onerem. (Cui tamen ſi me ſalutatum habueris, meáſque, quod ſolum poſſum, grates me rependiſſe dixeris, facies quod mihi erit gratiſſimũ.) Rogo tamen inſuper, ſi citra nimiã id fieri poſſit moleſtiam, vt alio me tibi fauore deuincire ne dedigneris. Nempe dũ D. Merſenni *Cogitata Mathematica* nudiuſtertius obiter inſpexi, incidi ex improuiſo in ipſius Præfationem quã libro *Mechanicorũ* præfigi fecit. Cúmque pũcto 3 cuiuſdã *Viri illuſtris*, & deinde puncto 4. *Viri alius ſũmi*, mentionem faciat; ego maximè quidem aueo, quinam illi ſunt intelligere. Id autem tibi, ob neceſſitudinem quam tibi cum D. Merſenno incoluiſſe audio, non ignotum eſſe arbitror: vel ſaltẽ id à D. Robervallio reſcire poſſe, cui eorum alter ignotus eſſe non poteſt, (ſiquidem ille, vti arbitror, *Geometra noſtri* ibidẽ nomine indigitatur, quicum eorum alter cõmunicatis conſiliis rem egit.) Oro itaque vt mihi velis id (ſi poteris) ocyùs indicare, cùm illud, ob tractatus aliquot quæ iam aliquãdo ſub prælo habeo, ſcire deſiderem. Item, quis ſit ille *Vir doctus*, Coroll. 2. prop. 25. Hydraulicorum memoratus; & quænam illa recta quã ille ſpirali ęqualẽ putauerit. Vale, Vir Ornatiſſime, & perge, vti ſoles, huiuſmodi ornare ſtudia; & amare velis. Scribebã Oxoniæ 31. Aug. 1655. St. vet.

Tui Obſeruantiſſimum, IOAN. VVALLIS.

Clariſſimo Doctiſſimóque Viro D. D PETRO GASSENDO, *Dignienſi Præpoſito*, IACOBVS GAFAREL S. P. D.

CVm tãta beneuolẽtiæ tuę ſigna mihi, Vir Illuſtriſſime, Lutetiæ nuper conceſſeris, ea è memoria mea nuſquam elabi poſſe exiſtimes velim. Semper amor & obſeruantia in te mea vigebunt, ſemper tibi fauſta omnia precabor, & pro tua incolumitate vota faciã. Ideo accepriſſimũ mihi fuit audire te febri amplius nõ laborare. Quod à familiari tuo Viro Doctiſſimo Domino Muſnerio didici, cuius humanitas & beneuolentia in nos inſignis fuit vt potè in tuos addictiſſimos clientes. Sic ſemper præſens vel abſens bene amicis tuis facis, cùm ſolũ nomen illius nobis amicitiam conciliarit & apud inclytum Dominũ Balianum aditũ patefecerit. Feliciter hactenus in itinere degimus, in quo comes ſe nobis Niciæ adjũxit, vir integerrimus & doctiſſimus familiaris tuus Dominus *Françoïs*, cum quo ſæpe de te ſermonem habuimus. Nunc ad interiora Italiæ pergimus, Florentiam nempe & inde Venetias, quibus viſis Romam verſus iter flectemus, vbi aliquãdiu commorabimur, & cũ mihi certo cõſtet freto patrocinio tuo doctos viros cognoſcere & liberè ad eos accedere fas futurũ, me felicẽ, Vir Illuſtriſſime, exiſtimarem, ſi breuem aliquã ad amicos tuos velles Epiſtolam in mei gratiam exarare. Hoc ego mea bonitate tua quam iam ſummam expertus ſum impetraturus confido. Vale; tibi ſalutem plurimam Parens meus impertitur. Datum Genuæ 10. Kalendas Octobris 1655.

Clariſ

Clariſſimo GASSENDO,

P. F. S. T. Sal.

PRonuntiauit Galileus motum vniformiter acceleratum eſſe eum, qui à quiete recedens temporibus æqualibus æqualia celeritatis momenta ſibi ſuperaddit.

Eum verò qui æqualibus ſpatiis æqualia celeritatis momenta ſibi ſuperaddit, adeò non conuenire motui grauium deſcendentium affirmat vt ex eo ſuppoſito motum in inſtanti fieri deducat, & vt ſibi perſuaſit faciliimè demonſtret.

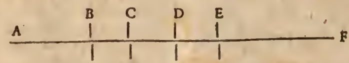
Sed concedatur, ſi placet, Viro perſpicaci & Lyncæo indemonſtrata concluſio dummodò ſit vera. Demonſtrationem enim dum primo ſtatim obtuitu

Aut videt, aut vidiſſe putat per nubila——

nihil mirum ſi lectoribus minus vtique Lyncæis parum videatur ſatisfeciſſe.

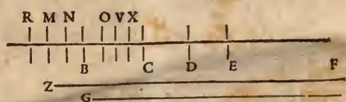
Vt igitur conſtet ſuus honor Galilæo, neque ampliùs de ipſius illatione ambigatur, aut rationibus tantum probabilibus diſputetur, propoſitionem ipſam more Archimedæo heic demonſtratam habebis.

Si quotlibet rectæ ad vnum punctum concurrentes exponantur in continua proportione, earum interualla erunt in eadem ratione, v. g.

Sint rectæ *AF BF CF DF EF*, &c. in continua proportione. erunt interualla ipſarum *AB BC CD DE* in eadem ratione. Eſt enim vt tota *AF* ad totam *BF* ita ablata *BF* à priore ad *CF* ablatam à poſteriore. Ergo ita reliqua *AB* ad reliquam *BC*, vt tota ad totam, hoc eſt vt *AF* ad *BF*, & ſic de cæteris. Eadem ratione demonſtrabimus vt *AF* ad *CF* ita eſſe *AB* ad *CD* & vt *BF* ad *DF* ita eſſe *BC* ad *DE*, &c.

Si intelligatur motus à puncto *F* verſus punctum *A* continuè acceleratus ſecundum rationem decurſorum ſpatiorum & exponantur quotlibet continuè proportionales vt *AF BF EF*, &c. tempus in quo mobile percurret ſpatium *DE* erit æquale tempori, in quo idem mobile percurret ſpatium *DC*. Denique ſpatia omnia *ED DC CB* eodem tempore ſingula percurrentur.

Demonſtrabimus primò ſpatia *CB BA* eodem tempore in ſuppoſito motu percurri.

Si enim tempus per *AB* non eſt æquale tempori per *BC* erit vel maius, vel minus. Sit primum maius ſi fieri poteſt. Ergo tempus per *AB* eſt ad tempus per *BC* vt aliqua recta maior ipſa *BF* ad ipſam *BF* ſit recta illa Z. Ergo eſt vt tempus per *AB* ad tempus per *BC* ita recta *Z* ad rectam *BF* ſumantur inter rectas *AF BF* tot mediæ in continua proportione, vt *RF MF NF* donec minor ex ipſis vt *NF* ſit minor quàm recta *Z*, quod quidem neceſſariò euenturum vel ex ſola mediæ inuentione, eiúſque iterata, quoties opus fuerit operatione, quis non videt?

Erunt ergo continuæ proportionales rectæ *AF RF MF NF BF*, cùm autem ſit vt *AF* ad *BF* ita *BF* ad *CF* & ita *AB* ad *BC*, ergo poterit continuari proportio ſub eodem numero terminorum, vt ſint etiam proportionales *BF OF VF XF CF* idque in eadem ſuperiorum ratione.

His ita poſitis & conſtructis conſiderentur & comparentur ſingula ſpatia *AR RM MN NB* ſingulis ſpatiis *BO OV VX XC* ſingula nempe ſingulis, hoc eſt ſpatium *AR* ſpatio *BO* ſi igitur per ſpatium *AR* fuerit motus vniformis iuxta gradum velocitatis in puncto *R* acquiſitum, tempus per *AR* ad tempus per *BO* componeretur ex ratione ſpatij *AR* ad ſpatium *BO* & viciſſim ex ratione velocitatis per *B* ad velocitatem per *R*. Quod notiſſimum eſt, & Galileus ipſe demonſtrauit propoſitione quinta Tractatus de motu æquabili.

At vt ſpatium *AR* ad ſpatium *BO*, ita per primam propoſitionem recta *AF* ad rectam *BF*, & vt velocitas per *B* ad velocitatem per R, ita ex ſuppoſita motus accelerati iuxta ſpatia decurſa definitione, recta *BF* ad rectam *RF*, ergo tempus per *AR*, hoc caſu ad tempus per *BO* componeretur ex ratione *AF* ad *BF* & ex ratione *BF* ad *RF*. Eſſet igitur motus per *AR* ad motum per *BO* vt recta *AF* ad rectam *RF*, deinde ſi per ſpatium *RM* fieret motus vniformis iuxta gradum velocitatis in puncto *O* acquiſitum, eadem ratione probabitur motum per *RM* ad motum per *OV* eſſe vt recta *RF* ad rectam *MF* ſimiliter conſiderando velocitatis punctorum *N* & *V* erit tempus per *MN* ad tempus per VX, vt *MF* ad *NF*. Denique conſiderando, velocitatis

punctorum *B* & *X* in vltimis ſpatiis erit tempus per *R B* ad tempus per *X C* vt *N F* ad *B F*. Sed omnes eiuſmodi tarinnes nempe *A R* ad *R F* *R F* ad *M F* *M F* ad *N F* *N F* ad *B F* ex conſtructione ſunt eædem.

Ergo tempus omnium motuum per totam *A B* ad tempus omnium motuum pec totam *B C* in vtriſque ſpatiis, ita vt diximus, conſidetatorum eſt vt recta *A F* ad *R F* ſiue *N F* ad *B F* ſed tempus motus accelerati per *A R* eſt minus tempore motus per *A R* vniformis iuxta velocitatem in *R* cùm enim à puncto *R* vſque ad punctum *A* perpetuò ex hypotheſi velocitas creſcat. Ergo à puncto *R* ad punctum *A* citiùs per mntum acceleratum petuenitur, quàm ſi velocitas acquiſita in *R* eadem & vniformis vſque ad punctum *A* perſeuerarer. Eadem ratione probabitur tempus motus accelerati per *R M* eſſe minus tempore motus vniformis per *R M* ſi velocitas ipſius vltimo ipſius ſpatij *M* puncto reſpondeat. Denique conſtat motum per totam *A B* acceleratum, vt fiet hypotheſis minori tempore fieri quàm motum alium fictitium ex motibus vniſormibus insta velocitatis vltimis ſpatiorum *A R* *R M* *M N* *N B* punctis reſpondentis compoſitum. At enntra tempus motus accelerati per *B O* eſt maius tempore motus vnifurmis per *B O* conſiderati iuxta velocitatem puncti *B* quia velncitas à puncto *B* ad *O* ſemper creſcit in mntu accelerato iuxta hypotheſin, & minor ſemper eſt velocitate, quæ reſpnnder puncto *B*. Vnde pari ratincinio concludetur motum per totam *B C* acceleratum, vt fiet bypotheſis, maiori tempore fieri, quàm motum illum fictitium ex mntibus vnifnrmibus iuxta velocitatis primis ſpatiorum *B O* *O V* *V X* *X C* punctis reſpondentis compoſitum.

Cùm ergo tempus motus accelerati per *A B* ſit minus tempore motus illius fictitij per eandem *A B* & contrà tempus motus accelerati per *B C* ſit maius tempore motus illius fictitij per eandem *B C*. Ergo minor eſt ratio temporis motus accelerati per *A B* ad tempus motus accelerati per *B C* quàm temporis motus fictitij per *A B* ad tempus motus fictitij per *B C*. Sed vt tempus motus accelerari pet *A B* ad tempus motus accelarati per *B C* ita poſuimus eſſe rectam *Z* ad rectam *B F* & vt tempus motus fictitij per *A B* ad tempus motus fictitij per *B C* ita demnnſtrauimus eſſe *N F* ad *B F*. Ergo minor eſt ratio rectæ *Z* ad rectam *B F* quàm rectæ *N F* ad eandem *B F*. Quod eſt abſurdum cùm recta *Z* ſit maior recta *N F*.

Ergo tempus motus accelerati per *A B* non eſt maius tempore motus accelerati per *B C*. Eadem facilitate probabimus tempus motus per *A B* accelerati non eſſe minus tempore motus accelerati per *B C* ſit enim minus, ſi fieri poteſt, erit igitur vt tempus motus per *A B* accelerati ad tempus motus accelerati per *B C* ita recta minor ipſa. *B F* ad ipſam *B F*. Eſto itaque recta illa minor quàm *B F* *G* & ſit tempus morus accelerati per *A B* ad tempus morus accelerati per *B C* vt *G* ad rectam *B F*. Et inter rectas *B F* *C F* exponatur continuè proportionalium ſeries, quarum maxima *O F* ſit maior quàm *G*. Eodem quo vſi ſumus in ſuperiori demonſtrationis parte ratiocinio conferendo ſpatia in ipſa *A B* inter ſimiles proportionales intercepta. Cum ſpatiis *B O* *O V* *V X* *X C* mutemus ſolummodo velocitatis vniformis, & fingamus verbi gratiâ motum per *A R* vniformem fieri iuxta gradum velncitatis in puncto *A* acquiſitæ, motum verò vniformem per *B O* fieri iuxta velocitatem acquiſitam in puncto *O* & ſic in reliquis ſpatiis in quibus pater omnes velocitates per *A B* vnifnrmes augeri, velocitates verò per *B C* vnifnrmes minui, contrà id quod in priore demnnſtrationis parte fuerat vſurpatum. Concludetur vt ſuprà tempus motus huiuſmodi vniformis per *A R* ad tempus motus vnifnrmis pet *B O* eſſe vt recta *R F* ad rectam *A F* dum enim augentur velocitates, tempora motuum minuuntur, ſimiliter tempus motus vnifnrmis per *R M* ad tempus motus vniformis per *O V* erit vt *M F* ad *M R*. Denique tempus motùs fictitij illius per *A B* ex vnifnrmibus compnſiti ad tempus motus fictitij per *B C* ex vnifnrmibus pariter compoſiti erit vt *R F* ad *A F* cum omnes rationes ſint eædem, hoe eſt vt *O F* ad *B F* per primam propoſitionem.

Tempus autem motus accelerati per *A B* eſt maius tempore motus illius fictitij ex vniformibus compoſiti, cum ſuppoſuerimus in motibus vniformibus auctas fuiſſe velocitates, quæ nimirùm in hoc caſu primis ſpatiorum *A R* *R M*, &c. punctis reſpondent. Sed & tempus motus accelerati pet *B C* eſt minus tempore motus fictitij ex vniformibus compoſiti, quia heic velocitates minuuntur, & vltimis ſpatiorum *B O* *O V*, &c. punctis reſpondent. Ergo maior eſt ratio temporis motus accelerati per *B C* quàm temporis motus fictitij per *A B* ad tempus motus fictitij per *B C*. Sed vt tempus motus accelerati per *A B* ad tempus motus accelerati per *B C* ita eſt recta *G* ad rectam *B F* ex ſuppoſitione, vt autem tempus motus fictitij per *A B* ad tempus motus fictitij per *B C* ita recta *O F* ad *B F* ex demonſtratione. Ergo recta *G* ad rectam *B F* maintem ptopnrtinnem habet, quàm recta *O F* ad rectam *B F* quod eſt abſurdum, cùm recta *G* ſit minor recta *O F* ex conſtructione non ergo tempus motus accelerati per *A B* eſt minus tempore motus accelerati per *B C*. Sed nec maius

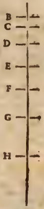
vt

vt ſupra demonſtratum eſt. Ergo eſt æquale. Eadem tstione patet tempus motus accelerati per *C D* æquari tempori motus accelersti per *A B* & tempori motus acceletati per *B C*. Et continuatis, ſi placet, in infinitum rationibus, omnia omninò ſpatia eodem tempore percurri.

His poſitis tertia propoſitione mentem Galilei teuelamus aut prupoſitionis veritatem aſtruimus. Intelligatur motus

grauium deſcendentium à quiete ex puncto *A* vſque ad punctum *H*, verbi gratiâ, & ſupponatur, ſi fieri poteſt, velocitatem grauis cadentis sccelerati iuxta rationem ſpstiorum decurſorum. Ponatur motus ism factus ab *A* vſque ad *H* tempore vnius minuti, aut altero quovis tempore determinato, & ſupponatur motus continuari vſque ad punctum *K*. Alo motum per *HK* fieri in inſtanti. Si enim motus per *HK* non fiat in Inſtanti, fiet in tempore aliquo determinato, quod per sliquem numerum multiplicatum excedet tempus in decurſu ſpatij *AH* inſumptum. Ponatur numerus multiplicans 5. ita vt tempus motus per *HK* quinquies ſumptum excedat tempus motus per *AH* rectis *K A* *HA*. Sumatur tertia proportionalis *G A* & toties continuetur proportionalium ſeries, donec ſpstiutum intereeptorum numerus excedst numerum quinque. Fiant ergo ex propettionslibus continuatis ſex, verbi gratiâ, ſpatia vltra punctum *H* quæ ſint *HG GF FE ED DE CB*. Ergò tempus motus per *HG* per præcedentem eſt æquale tempori motus per *HK*. Similiter tempus motus per *GF* eſt æquale tempori motus per *HK*. Denique

motus per totam *HB* fiet in tempore quod ad tempus per *HK* erit ſextuplum. At rempus temporis per *HK* quintuplum eſt maius tempore motus per *AH*. Ergo à fortiori tempus motus per *HB* tempore motus per totam *HA* eſt maius, quod eſt abſurdum. Ergo vera remanet Galilei Illatio quamuis eam ipſe non demonſtrârit.

Hæc ſuccinctè & familiariter, Clariſſime Gaſſende, ſeripſimus, ne tibi imposterùm faſceſcat negotium aut Cazræus, sut quivis alius Galilei aduerſarius, & in immenſum excreſcant Volumina, quæ vnica demonſtratione, vel fatentibus ipſis Authoribus aut deſtruentur, aut inutilia & ſuperflua efficientur. Vale.

Nobili Præſtantique Viro M. NEVRÆO *Amico ſingulari*,

PETRVS GASSENDVS S.

PLurima ſanè ſunt, mi NEVRÆE, quæ tibi, tuæque amicitiæ debeo, at illud non poſtremum eſt, quòd conceptum mihi dolorem ob mortem præclari *Naudæi*, capitis longè cariſſimi habere te mecum communem declaras; ac peruelle, ſi fieri poſſet eo me penitùs eximere, ſignificas. Quippe cùm nihil ſit optimi Amici poſſeſſione iucundius, nihílque adeò eſſe poſſit eius priuatione moleſtius, facis tu profectò per-humaniter cùm ſubire in te aut totam, aut certè moleſtiæ partem, quam mihi caſus hîc flebilis neceſſariam fecit, exoptas. Quamquam me quidem quod attinet id quod Poëta ait *eſt quadam flere voluptas*, eatenus experior, vt moleſtiam malim ea ſuauitate temperatam, qua τοῦ μακαρίτου, conſuetudiniſque cum illo iucundiſſimæ, antiquiſſimæque afficior, quàm illâ immunem fieri, ſi mihi ſimul ſuauitas huiuſcemodi eripiatur. Noſti vt parentes, vt filij, vt coniunctiſſimi quique non ſine voluptate actiones, verbáque illorum, quos habuerint cariſſimos, & recordentur, & enuncient, nihílque fieri iis gratius poſſit, quàm ſi alij quoque eadem enarrent, aut enarrata gratè accipiant. Ego certè quoties in eos incido, qui communi mihi cum illo fuere neceſſitudine, nihil eſſe poteſt dulcius, quàm ſermones recolere, quibus aliàs σὺν τῷ μακαρείτῃ confabulati fuimus; adeò nihil potuit illi excidere, quod non foret memoria, conſiderationéque dignum. Superſunt adhuc fœlici fato, quos & tu ipſe apprimè noſti eximij Viri, Elias Diodatus, & Franciſcus à Motha Vayerius, quibuſcum ſæpe & congregari, & ruſticari ſoliti fuimus, maximéque priuſquam ille in Italiam diſcederet duos ante annos ſupra viginti. Retulit ipſe, deſcripſitque nonnullas ex confabulationibus nos inter quatuor habitis, maximéque in *Syntagmate de Militari ſtudio*; diceréque, cùm conueniſſemus erat ſolitus parcere ſe Pythagoræ, ſi per talem quandam Tetradem iurauit. Dico autem priuſquam in Italiam concederet; ex eo ſcilicet tempore inſtitui niſi per literas nos inter commercium non potuit; & quamuis deinceps euocatus ab Eminentiſſimo Cardinali, Bibliothecæ curandæ fuit; partim ipſius occupationes, partim mea inualetudo ne poſſemus toties conuenire obfuerunt. Diſceſſi quoque ipſe in Prouinciam, diſceſſit & ille ante meum reditum in Sueciam. totóque eo tempore literis dumtaxat conuerſari licuit, donec cùm me iam reduce ipſe proximè accederet, mutuorúmque complexuum ſpes foret, quæ lugubria fata interuenerint, nimiſquam eſt notum. Tametſi porrò literæ compenſare non poterant quem fructum longè vberrimum licebat ex eius conuerſatione demetere; ea tamen ſemper ſeges erat, quæ magni prouentus loco haberetur; quippe ad me nunquam ſcribebat quin ſignificaret quid toto Literatorum Orbe ageretur, quid hi molirentur, illi iam paraſſent, cæteri etiam edidiſſent. Quæ quidem omnia nemo vſquam certiùs referre potuit. Quis enim alicubi vixit dum ipſe viueret qui ſe inſalutato Naudæo Muſis litare poſſe ſperauit? quis auſpicatò librum aut condere aut euulgare, eodem non conſulto? Ea nempe fuit in multiſcio Viro Encyclopædiæ, cuius tanquam Myſtes erat, prærogatiua vt multum ſcripturientis opus tutò prodire crederetur, niſi vno probante Naudæo, aut etiam promouente; nouerat enim ſi alius vnquam, cuiuſque quanti futura eſſet indicatura. Nouimus & nos, tu, inquam, & ego quid de immani illa editorum volumina, quæ illi quoque præ manibus erat, ſentiebat cúmque expoſtulares aliquando cur congerendis etiam futilibus non parceret, feſtiuè, vt ſcis, repoſuit, in Medicorum Pharmacothecis, gemmas inter & aromata, ſæpe fœda aſſeruari quoque viliſſimorum animalium excrementa, ne exceptis quidem vel muſcerdis, quæ cùm ſalutares nonnunquam haberent vſus, ſuis quoque nec carere putidos codices, ab eruditis quidem faſtiditos, hoc eſt à perpaucis, at quamplurimis proinde haud ingratos. Subdebat autem ſe ob vnum duntaxat ſtomachari ſolitum, cùm obſeruaret inſanabile ſcribendi cacoethes vix alios tenere quàm ſcribendi peritia maximè vacuos; feriari verò interim litteratiſſimorum complures, qui conſummatioribus bonarum artium ſcientiarúmque ſtudiis exculti, necnon putioris elegantiæ ſtylo exercitatiſſimi, cum multis præclaris operibus peritam manum admouere poſſent, nihilominus earum rerum velut gloriam aſpernati, in otio conſeneſcerent, aut alienis occupationibus in diuerſum acti ea negligerent quæ rudes & imperitos eadem ipſa, vel illotis manibus, tractantes, aliquatenus immortalitate donant. Cúmque hæc diceret non obſcuro nutu ſignificabat te quoque ſubnotare voluiſſe, ſingularémque ingenij tui polymathiam vt otioſam incurioſámque ſugillare. Dolebat, nimirum, te in eorum cenſu eſſe, qui cùm appoſitè, ſcitè & ornatè ſcribere poſſent, quidvis aliud libentiùs aggrederentur, ſeſéque alio facillimè paterentur auocari. Optabat idcircò vt curis ſolutior eſſes, & Magnatum negotiis minùs implicatus, hoc eſt aureis illis compedibus, quibus illaqueatum Diogenes ridebat Ariſtippum; ſic enim fieri poſſe, aiebat, vt tui iuris aliquando factus animum Philoſophiæ natum tandem ad philoſophandum transferres appelleresve. Cúmque non ita pridem eum per literas monuiſſem te mutato Patrono ad aliud vitæ genus tranſiiſſe, quod

non

non eſſet à literis alienum; te videlicet ſapientiſſimi æque ac celeberrimi Capellani ſuffragio Longavillæis Principibus cuſtodem eſſe datum, vt & morum ſtudiorúmque rectorem; continuò reſcripſit, ſe tibi quidem gratulari nouæ conditiones ſortitionem, oneris ſi modo quidpiam è ſeruitutis iugo detraheret, nec tibi in formandis tantorum Puerorum animis vberiùs ſudandum foret; non verò placere ſibi quod ita procul à doctiſſimorum cœtu, à ſolidiorum ſcientiarum ſede Lutetia eſſet viuendum tibi, licet non inter illiteratos, ſe vtique haud ignorare quamplurimos Cadomi eſſe, qui ſumma cura ſtudiorum amœnitates conſectentur, quorum ideò conſortium inamœnum eſſe nequiret. Cúmque iucundiſſimi ſui copiam breui facturus eſſet Vir eruditionis cumulatiſſimæ Samuel Bochartus, mox in Galliam ſecum rediturus, inde ſperare vt exilij tui aut ſolitudinis tædium minueretur, quód equidem non perexiguum modò ſed prorſus nullum eſſe auguror, vbi talium Virorum conſuetudine frui liceat qualium tu ipſe doteis ſuſpicis atque prædicas; quibus etiam æſtimandis ac iudicandis quam ſis falli falleteve neſcius ſatis ſupérque comprobauit Eximius ille Vir Monaſterienſis à Motha Cadomæus, qui mihi nuper literas abs te detulit; in ſuarum quidem virtutum commendationem ſcriptas, ſed eo conſilio vt ex eiuſdem congreſſu longè commendatiſſimas deprehenderem. Hoc ſanè quidem ſic experiri pronum fuit vt perſpectis illico felicis adsò ingenij leporibus, tum recordatus te inſuper totas habere in inclyto Gratemenilio Athenas, haud potuerim vltra non beatiſſimum illum reputare receſſum, in quo tot tantorúmque Virorum ſuaui contubernio vti poſſis. Præterea ſi quid felicitatis cumulo deſit, nullo maiori fortunæ beneficio suppleri poſſe reor, quàm eâ beneuolentiâ, quæ tibi generoſum deuincit pectus Illuſtriſſimæ Virginis Mombazoniæ Sanctimonialium Cadomenſium Cœnobiarchæ. Illa etiam literas à te Ampliſſimo noſtro Monmorio reddidit, quibus ipſum æquiorem ſibi, acriorémque iuris ſui vindicem futurum meritò ſperauit: quæ cùm identidem ſuo me quoque dignari alloquio animum induxiſſet, Deum immortalem quanto tuas ore tonantem laudes audiuimus! O quoties fortunatos exclamauit Principes creditos tibi, quò talem nacti eſſent Moderatorem qui cunctis virtutum ac diſciplinarum luminibus perfuſus, moroſam; vt creditur, abſtruſarum ſcientiarum intelligentiam, ſic rerum ciuilium vſu, ſic vrbanitatis cultu temperaſſet; vt ingenuas politioris humanitatis artes, vt liberalem illam morum & officiorum, quibus nobilioris vitæ ſocietas decoratur, velut pædiam, necnon elegantiarum, quas Aula ſibi ſola vindicat, ſolertiam in numerato haberet. Haud ſilebat interim comitum vna, quæ ingenio & facundia longè præpollere videbatur dū reliqua vitæ tuæ ornamenta erectæque mentis encomia haud vulgari eloquio proſequeretur: quo cùm delectaret conduplicatam protinus ſenſi lætitiam vbi ſignificatum eſt mihi, hanc eandem, Nobilis Blemurij eſſe filiam, cordati, inquam, optimíque ſenis illius, qui Principi noſtro Valeſio Engoliſmenſi erat vt noſti adeò charus. Nunc porrò ſi hæc omnia quorſum ſpectent rogites, vltrò fatebor. Videri me quidem tuæ moderationi ac verecundiæ vim afferre voluiſſe, nimis multa recenſendo quæ ad tui commendationem faciant; attamen ſi rei veritatem paulò attentiùs expendas, facilè percipies horum me nullo alio conſilio mentionem feciſſe quàm vt ea commemorarem, quæ opportuna videbantur ad amouendam ſuſpicionem illam qua ὁ Μακαρίτης noſter incolatum tuum velut inhoſpitum non bene conjecerat, nec etiam in ea ſententia diu permanſurus erat, illum ſi huic Ciuitati fata reddidiſſent incolumen: at Superis aliter viſum, Abbavillæ ſcilicet extremo menſe Iulio exſtinctus eſt; & tot Amicorum eius reditum impatientiſſimè præſtolantium ſpem deſideriúmque fruſtratus eſt. Quo nos autem in luctu reliquerit animus meminiſſe horret, tum noſtrûm vtrique communis dolor, ſi gemere ſinit, plura loqui vetat: cùm & plura expectare poſſis à Clariſſimo Collega Renato Moreo Medicinæ Regio Profeſſore, qui τοῦ μακαρίτου vitam breui nobis ſperandam facit. Vale, Pariſiis 7. Kal. Nouembris 1653.

Huius Epiſtolæ autographum cùm reliquarum Syſtema ederetur, inchoatum dumtaxat repertum eſt, vnde nonniſi mutila prodire potuit, vt videre eſt pag. 325. Aliud verò quia integrum recuperare poſtmodum licuit, heic in integrum etiam reſtituere viſum eſt ne omiſſo quidem titulo, quem aliis præfixum Neuræus ſemper expungi voluit; cauſatus ſibi longè ſuauiùs eſſe eum ſi Gaſſendus Suum *tantùm nuncuparet. Conſtat multo-plurimas eidem eſſe ſcriptas, cur verò cum cæteris non prodierint, ipſe viderit.*

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google